THE
TRUSTEES OF
THE PUBLIC LIBRARY
OMNIVM LVX CIVIVM
MDCCCLII
MDCCC
LXXVIII
OF THE
CITY OF BOSTON
1852-1878

PURCHASED
FROM THE INCOME
OF THE FUND GIVEN TO
THE PUBLIC LIBRARY OF
THE CITY OF BOSTON BY
JOSIAH HENRY BENTON
1843-1917

E. L. DOTY, DEL. 1930 A. J. DOWNEY, SCULPT

YORK MINSTER,
LIBRARY.

*fG.401.71

Josiah H. Benton Fd
Oct. 17. 1941
T

Tobias Dunelm

1516.

Pꝛologus.

SAncti patres qui pꝛiſcis fuere tēpoꝛibꝰ charitatem in multis frigeſcētem aſpicientes. Curātesqꝫ oīno ne ignis de altari deficeret: hoc eſt ne coꝛda hominū quadam toꝛpoꝛis ignauia pꝛoꝛſus tepeſcerēt ſed magis illo diuini amoꝛis igne quem dn̄s miſit in terrā iugiter arderent/ lignorum nutrimenta ſubijcere ſatagebāt: ac ſemiuiuos q̄ſi colligere cineres poſt multoꝝ ſacrificia in loco mūdo puris videlicet mētibus reponēdos ſiue reſeruādos. Acta ſcilicet vitaſqꝫ ſctōꝛū reſencentes et in medium pꝛoferentes: quatinus varijs ſanctoꝝ exemplis quaſi calciamētis quibuſdam comedētiū agnū paſchalē pedes munirent. Qui nudis ⁊ duris funibꝰ pꝛeceptoꝝ foꝛcitan lederent̄ quippe q̄ꝝ teneriores aīos ad ſolidū capiēdū cibū adhuc inualidos lacte pꝛius fouere opoꝛtuit. Et dū audirēt legerētqꝫ ſctōꝝ v̄bas toto oꝛbe diffuſas: oīs ſexꝰ/ oīs etatis/ oīs gradus/ omnis deniqꝫ oꝛdinis: reges vꝫ ⁊ oēs populos: pꝛīcipes/ ⁊ iudices/ iuuenes/ ⁊ virgines/ ſenes cū ſenioꝛibus: oēs vno quaſi oꝛe laudantes nomen dn̄i. Et bꝛeuiſſimū poſt vite curriculum: celum vi quadā rapientes: oēm ſubire laboꝛē pꝛo dei amoꝛe (pꝛo q̄ ferri ⁊ fiere debēt oīa) ꝯtimeſcerēt nequaq̄ nec quod a valiquo fieri potuit impoſſibile eſtimarēt. Cū et ſexus infirmioꝛ: et etas tenerioꝛ: ⁊ ſtatus ſublimioꝛ immo: ⁊ de oībꝰ multitudo pꝛofuſioꝛ: oīa que vel iuſſa ſunt vel pꝛohibita: tanto ſtudio adimplerēt vt nec de cunctis vel vnū iota dumtaxat pꝛetermitterēt: hinc eſt ꝙ (vt ſupꝛa diximꝰ) viri venerabiles liquide cernentes q̄ꝑ plures ſctōꝝ incitatos exemplis: qui diuinis raro moneuter ꝑceptis. Cōtemplanteſqꝫ ſpōſam in cāticis tātope ſponſi voce laudatam (eo ꝙ antiqua ſctōꝛum opera ſtudioſo imitatur affectu) dicente ad eam ſponſo. Q̄m pulcri ſunt greſſus tui in calciamētis filia pꝛincipis: veſtigijs ſilicet amicoꝝ dei foꝛtius inherē do: et alibi ipſam ad eoꝛum ſequelam dultius hijs verbis imitādo. Si ignoꝛas te o pulcra inter mulieres egredere ⁊ abi poſt veſtigia gregū. ⁊c. Ac ſi apte diceret pēſare debes mira et ſtupenda opera: que in alijs conſpicis: vt eoꝝ comparatione ꝑua ac minima tibi videantur bona que tu facis. Ac ſic ad melioꝛem vitaꝫ capeſcendam feruentius accendaris. Attēdentes itaq̄ꝫ hec omnia: laudare viros generoſos ī generatīnibꝰ ſuis ꝑmaxīe ac cupiebant deꝰ q̄ꝑ ſit mirabilis in ſctīs ſuis laciꝰ oſtēdere Mathathias vero ſctūs machabeorum dux et pꝛinceps viā vniuerſe carnis mox ingreſſurus vocatis filijs dū eos ad pꝛeliandū pꝛelia domini foꝛtiꝰ animaret. Emiſſis tanq̄ꝑ mine neceſſarijs diuine legis denſiſſimimis ſiluis: ſanctoꝛū virtutes et exempla deuoſius recēſuit. Imitandos quoſdam ꝑferens in medium qui ante legē fuerūt: vt noe/ abꝛaham/ ⁊ loth/ ceteriqꝫ ſcti patriarche q̄ in medio nationis pꝛaue: bona operari non ceſſabant. Et dū adhuc lex non eſſet data ipi tamen ſine lege nō fuerunt: ſed ſibimetipſis facti ſunt lex cuncta future legis ꝑfectioꝛa ſtrenue adimplētes ac deo fide firmiſſima ⁊ operatione digniſſima iugiter placētes: quoꝝ inuictiſſima paciētia ſublimiſſimaqꝫ obedientia: tāta meruerūt apud deū: vt ceteris eoꝛū culpa exigente (pereuntibus) a pꝛeſſura flamine ⁊ de pꝛofundis aquarū: inſuper et de manibꝰ querentiū aīas eoꝝ diuina liberarent̄ virtute ac ſeminis eoꝝ multiplicationē ad inſtar ſtellaꝝ celi conſequerentur. Quoſdam vero qui ⁊ ſub lege floꝛuerunt: ⁊ eidem veluti quibuſdam loꝛis artius aſtricti ſunt ſub cuius iugo libētiſſime colla īclinauerūt. Phinees quoqꝫ ſacerdos in exemplum pꝛoponitur qui zelo dei ſuccenſus: madianitā cū concubitoꝛe trāſfodit in vltionē diuine legis. Poꝛ

ro ⁊ daniel vir deſideriorū ſummeqȝ abſti-
nentie atqȝ alij ꝙ plures de quibus oībus
longū iam eſſet enarrare. Cuius et rei ſe-
riem ſapiens ille qui eccleſiaſtic⁹ dicitur
imitatus eſt qui poſt multa ſacra horta-
menta ſalubriaqȝ documenta: in ſui calce
voluminis: cathologū ſctōꝝ patrum ſtu-
dioſe retexuit: cunctorum virtutes ſingu-
lares mira replicans ſedulitate: vt poſte-
ris daretur ſanctitatis exēplum. Et qua
vnuſquiſqȝ potiſſimū polleat virtute: cla-
rius inoteſceret. Sicuti in habrahā obe-
diēciam ſummā. In moyſe mititatem et
manſuetudinē. In phinees zelum ⁊ iuſti-
ciam. In Samuele pacientiam ⁊ longa-
nimitatem. In dauid miſericordiam ⁊ hu-
militatē. In mathathia ceteriſqȝ macha-
beis in ꝑſecutione conſtanciam ⁊ ꝑſeue-
rantiam: ⁊ ſic de ceteris. Ut hij oēs vna ⁊
conſona quaſi voce cū apoſtolo clamarēt.
Imitatores noſtri eſtote ſicut filij chariſ-
ſimi. Apl̄us quoqȝ ⁊ is eūdem inſecutus
ordinē in ſuo cathologo ad hebreos anti-
quos pr̄es ſeriatim ꝓcedens cōmemorat.
Ab enoch incipiens ſeptīo ab adam q̇ deo
ſctā ꝯuerſatione placens: tranſlat⁹ eſt in
paradiſum ne mortē videret ſȝ daret gen-
tibus ſapiētiā. Abraham quoqȝ cōmemo-
rās ꝙ fide iuſtificat⁹ ſit. Et moyſen ſctm̄
qui vir erat mitiſſim⁹ ſuꝑ terrā: in q̄ mū-
di ꝯtēptū laudauit: eo ꝙ egipti gl̄iam fa-
ſtidiēs magis elegit affligi cū pl̄o dei ꝙ tē-
poralis peccati habere iocūditatem. Scti
deniqȝ oēs quomodo ꝑ fidē vicerūt regna
oꝑati ſūt iuſticiā adepti ſunt repromiſſi-
ones ⁊ cetera que ſequūtur. Proinde vt
etiā ad ſctōs eccl̄iaſticoſqȝ veniā doctores
Beat⁹ ille Iheronimus: vitas ſctōꝝ patrū
q̇ in heremo victitabāt: tāto ſtudio in vnū
collegit faſcicl̄m vt innumerabiles imor-
taleſqȝ virtutes imēſas ſingloꝝ diuiſio-
nes grāꝝ viuēdiqȝ efficaciſſima exempla:
⁊ ꝑſimoꝝ ſignoꝝ infinita prodigia: intu-
entiū ocl̄is aſpiciēda breui mēbrana exa-

raret: paulū ſctiſſimū inducēs anachorita-
rū principē atqȝ primariū antoniū quoqȝ
⁊ hillaronē ceteroſqȝ pene inumerabiles.
Qui tanꝙ purgamēta huius mūdi oīm
ꝑipſima ſtulti eē voluerūt vt eſſent ſapi-
entes qui oēs quaſi dij quidā (vt ita dicā)
in hominū effigie latitātes: pctā hominū
ſuis expiarūt ſacratiſſimis meritis: ⁊ deū
quadā violentia ne ad vindicādū eēt ꝓpē-
ſior: orationibus retinuerunt. Quoꝝ et ſi
numerus infinitus erat: tamē coꝝ vnū et
anima vna ac ꝯſona voce deo laudes de-
cantabant. Incredibili viuentes abſti-
nentia: ⁊ ſupra omnia prorſus humanaȝ
naturam: cibum illum qui non perit iu-
giter operantes: ⁊ tanꝙ luminaria in hoc
mundo: innumerabilibus virtutibus cho-
ruſcantes. Nec minori diligentia illud
ſpiritus ſancti organuȝ beatus videlicet
gregorius virtutes et exempla ſanctorū
patruȝ italie in vno dialogi volumine ſu-
auiſſimo ſtilo complexus eſt. Sic et plu-
res hiſtoriografi alijqȝ deuoti: ſanctorum
exēpla vitaſqȝ ſummo recolligere ſtudio
conati ſūt. Maxime tamē in laudib⁹ coꝝ
immorati ſunt quorum eis noticiam et lo-
corum vicinitas ⁊ naſcēdi propinquitas
abundantius prebuerūt. Nos inde (vt ve-
rum fatcor) ſanis prouocantes exemplis
Quatenus ſanctorum vitas hoc ſacro vo-
lumine contentas nec ſine magno quorū-
dam labore ac ſtudio in hanc quam vide-
mus formam ſollicite redactas: tanto di-
ligentiori ſtudio perlegamus eorumqȝ
viuendi exemplo ad ſacra conuerſationis
ſtudia pertrahamur: quanto pro maiori
parte ex noſtris ſunt ⁊ patria ⁊ gēte. De-
us enim omnipotens cum ſeminans exi-
ret ſeminare ſemē ſuum et orbem tam pe-
ne vniuerſum ſecundo repleret vite ſpi-
ritualis ſegete. Singulis donans proui-
ciis ſacre fidei patronos quorum ſanctiſ-
ſima ſequerētur veſtigia In idumeā quo-
qȝ ſuum tandem extendit calciamentum

ſuos videlicet mittens p̄dicatores in hūc extremum orbis angulum: qui populum gētilibus implicatū erroribus: ad viam veritatis reducerent. Atq; ipſum ſaluatoris ſermonem in apoſtolorum actibus inſcriptum deuocius implerēt vbi ait. Et eritis michi teſtes in iudea et ieruſalem et vſq; ad vltimum terre: preſciens vtiq; ꝙ poſtea eſt impletum: quoniā multus ei eſſet populus in iſta regione. Quante etenim ſunt anglicorū turbe ſanctorum: ꝙ magnis floruere virtutibꝰ: quātiſq; choruſcauere miraculis optimus erit iudex liber ſubſequens: ita vt ipſum huius nr̄e patrie uocablum: ſui merito ſociatur nominis affectū. Anglia nāq; ſecūdū quorūdam diffinitionē: dicitur ab en qđ eſt in: et cleos qđ eſt gloria: quaſi intus gl'ioſa nec immerito quidem. Namq; tāetſi exteriꝰ quoq; multis magniſq; gaudeat prerogatiuis. Quemadmodum in promptu eſt videre: vtputa in agrorum ac ſegetum fecunditate: in lane pannorumq; immenſitate: in pratorum fluuium ac foncium amenitate: in ciuitatum/villarum/caſtrorum/edificiorumq; multiplici varietate ⁊ pulcritudine in ipſius deniq; gētis: vultus et habitus mito angelicoq; ſplendore ⁊ formoſitate: animiq; audacia et ſtrenuitate ac ceteris innumeris terrenis commoditatibus in quibus omnibꝰ abſq; eo quod intrinſecus latet eiuſdem reſplendet pulcritudo ⁊ gloria. Longe tamē illuſtrius ⁊ g'lioſus eius relucet claritas ſpiritaliſq; mageſtas ex ſanctorum qui in ea floruerunt: virtutibus ⁊ exemplis qui tā ꝙ ſidera queq; rutulancia tenebreſcentē mundum ſuis illuminarent radiis: claraq; luce cuncti perſpicerent: ꝙ nō ſit perſonarum acceptor deus: ſed in omni gente qui timet deum et operatur iuſticiam acceptus eſt illi. Noſtre itaq; memorie reducenda ſunt aurea illa tempora: cum primo in hac noſtra religione fides adolent: quātum in omnibus viguit criſtiane religionis feruor. Currebatur paſſim ab omnibus ad dei cultum: nec felicem ſe quiſpiam eſtimauit: niſi aut longo diuturne penitencie aut certo gladii ſeuientis breui martyrio vitam conſūmeret. Effuſa eſt in omnes diuine virtutis abundancia ſicut vnguentum in capite qđ deſcendit in barbam aaron deſcendens et in oram veſtimenti eius vnguētum enim in capite. Superhabundantem diximus dei gratiam in ſuperiori poteſtate: que tūc in barbam aaron deſcendit cum et in alios nobiles ſummo gradui vicinius adherentes. Ipſa eadēq; dei gratia ſeſe infundit: que etiam in oram veſtimenti defluit quando interioris plebis mentes tangit. Vnguētum quippe in capite effuſum eſt: quia tātus erat regum et principum feruor religionis: vt vniuerſos ſubiectos ſibi populos ſuis prouocarent exemplis. In ſacre cōuerſationis exercitio tantum impendebant et is ſemper inter ceteros reputabatur laudabilior qui circa dei cultū pre ceteris fuerit ſollicitior. In latum extenſū eſt illis diebus: ſacre crucis vexillum circūquaq; edificabantur eccleſie monaſteria vndiq; erigebantur. Et tātum fuit in tribus implendis: vnius anglicani regis deſiderium: vt ꝙdiu vixerit vnum quolibet anno fundaret monaſterium: veniā deniq; ad ſacros dei martyres reges qui ſtolas ſuas lauerunt in ſanguine agni. Enumerando ſiquidem eos duodecī ſpecialiter inueni nominatos ac viginti alios: qui tacito nomine: omnes ſunt ſacro martyrio coronati. Ipſorum etiam anglicanorum regum ſeptem qui pompis ſeculi prorſus derelictis nudi nudum in ſacra religione ſequebantur chriſtum: atq; hominum conſorcia fugientes monachi effecti celibem in monaſteriis vitam duxerunt preter alios ſanctiſſimos dei confeſſores. Qui ſuperfluis reſecatis curis: abſ

lectiſqꝫ ſeculi pompis ac vanis mundi ſo-
lacijs: deo totaliter erant intenti. Neceſſa
rijſqꝫ regni negocijs operibus miſericor-
die iugiter vacãtes: & iuxta dñi preceptuꝫ
amicos ſibi de mammona iniquitatis fa-
cientes. Unde et inter ceteros. Sanctus
dei edwardus rex tantum dinoſcit mun-
dum habuiſſe contemptui: vt latronem cõ
ſpiciens ſuos ſepius theſauros furãtem
nõ ſolum nõ caperet ſed etiam ſuo came-
rario de hoc conquerenti penitus excuſa-
ret forte inquiens. Plus nobis indiguit q̃
furatus eſt: habeat igitur ſibi: nobis eniꝫ
ſufficit quod remãſit. Unde etiam tã lar-
gus in pauperes fuit: ꝙ ſanctum iohan-
nem euangeliſtam dñi conſobrinum quo
dam tempore in peregrini habitu recipe-
re meruit. Oſwaldus preterea rex ſalua-
toris perficiens ſentenciam qua ait. Om
ni petẽti te tribue. Nullum omnino pau-
perem a ſe vacuũ dimiſit. Immo cuncta
fere que habuit indigentibus: tribuẽs ſcu
tellã quoqꝫ argẽteã cũ ꝓcioſiſſimo fercu-
lo mẽdicãti paupi dedit. Unde et ſanctus
ꝑſul aidanꝰ hoc videns: brachiũ regis dex
trum quo elemoſinas erogare eſt aſſuetꝰ
protinus benedixit. Nunꝙ inq̃ens mar-
ceſcat manus iſta: qḋ quidem ita diuina
eſt impletum virtute: vt poſt regis mortẽ
ceteris tocius corporis membris in cine-
rem reſolutis vſqꝫ in odiernum diem in-
tegra adhuc maneat ſine corruptione.
Quid plura? Taꝫ feruida fuit retroactis
temporibus anglicanorum regum deuo-
cio: vt mirum tunc fuerit regem videre nõ
ſanctuꝫ. Unde et venerabilis ille ac religi
oſus pater qui faſciculum temperium cõ
pilauit: aſſerit in ſua cronica: plures ſe in-
ueniſſe ſanctos reges in anglia: ꝙ̃ in vlla
alia mũdi prouĩcia ꝙ̃tumcũqꝫ populoſa.
Nec ſane minore ſctĩtatis ſtudio ſctẽ ipſo
rũ regũ floruere regine ac cetere nobiles:
que ſincero matrimonio domino deuote
ſeruientes: proles ſuas in dei timore eru-
dientes: operibꝰ miſericordie ſumma ſol-
licitudine vacãtes: honeſtas nupcias tho
rumqꝫ immaculatum cuſtodierũt. Qua-
rum tamẽ multe ex conſenſu maritoruꝫ
ſuorum: a licitis etiam amplexibus abſti
nentes celebem et vere angelicam vitam
ducẽtes tãto ampliori corona digne ſunt:
quanto in igne poſite non exarſerunt. Un
de earum plurima corpora: vt quantum
deo placeat illibata virginitas cunctis in
noteſceret. Hucuſqꝫ abſqꝫ om̃imoda cor-
ruptione (ſi fame credendum eſt) diuina
virtute ſeruata ſunt. Quemadmoduꝫ in
ſacra patet virgine etheldreda q̄ duobus
nupta viris: virgo nichilominus ſemper
remanſit: et ideo corrupctionis ꝓrogatiuã
a domino pro munere accepit ſicut et plu-
res alie (vt ita dicam) teſtes & ſanctiſſime
puritatis & future reſurrectionis fuerũt
et plures ſanctiſſime vite preſules: quorꝫ
ſanctitas tantum emicuit: vt omnes qui
eos viderent cognoſcerent vtiqꝫ q̃m iſti
ſunt ſemen cui benedixit dominus: quo-
rum iugis ꝯuerſatio in celis erat. Ab hijs
noſtris (vt verum fatear) longe diſcentis
ens temporibus vbi totum auaricie ac vo
luptati datur: ſanctitate parum aut nihil
circueunt enim iam multi (pace aliquorũ
dicam) vt ſeduli exploratores ſimulãt diſ
ſimulant ſequũtur obſequũt. Manibꝰ re-
pũt & pedibus: vt quoquo modo ſeſe inge-
rere queant: in patrimoniũ crucifixi quo-
rum inſaciabilia corda nunꝙ̃ quieſcunt:
duplici ſemper eſtuantes deſiderio: quo
vtiqꝫ magis magiſqꝫ & dilatent̃ in plura
et ad celſiora ſublimentur. Uerum nõ ſic
illius temporis ſacri põtifices: non ſic in-
ꝙ̃ ſanctiſſimus ille preſul cuthbertus: q̃
et ſi virtutibꝰ plenꝰ & ſi om̃i ſanctitate cõ
ſpicuus: haud tamen ad eccleſie regimẽ
vocatꝰ electuſqꝫ ire voluit. Quouſqꝫ rex
cum ſuis optimatibus ſancti viri pedibꝰ
proſtatus: cum multis precibus & lachri-
mis eius tandem renitentem animũ non

ſine maxima inſtātia deuicit. Sic et ſan-
ctiſſimus hugo epiſcopus: non ſine qua-
dam violētia maximaq; ſolennitate ac re
gis procerūq; magna importunitate: vt
curam ſuſciperet animarum tandem eſt
deuictus. Sic et alij q̄plures qui gregis
ſibi commiſſe curam ſtrenue agentes: ve
ri et re et nomine paſtores oues ſuas paſ
cere ſtudebant non expoliare: ac iuxta ſa-
cros canones neceſſaria ſibi ſolummodo
non ſuperflua reſeruare. Unde ⁊ ſanctus
dei aidanus epiſcopus tanto exarſit pie-
tatis amore in pauperes chriſti vt ipſe ex
epiſcopo pauper effectus: dum totam pe-
cuniam pauperibus erogaret ⁊ pauperi
cuidam a ſe elimoſinam expetenti vnde
redderet nichil haberet: equum protinus
quo ſedit ſibi pauloante a rege datum pe
des incedens pauperi mendicanti daret.
Preterea et multi ac ſtrenui in hac fulſe-
re regione ſancti predicatores ⁊ doctores
quorum primarij ſancti fuerunt auguſti
nus anglorum apoſtolus et theodorus ce
teriq; eorū ſocij: qui in hijs precipue par
tibus ortodoxe fidei ſeminantes triticum
centuplicem huic fructus colligerunt cele-
ſtibus horreis reſeruādos. Anſelm⁹ quo
q; et is quidem pullulantium errorū ſtre
nuiſſimus eradicator: hereticorūq; atro-
ciſſimus inimic⁹ diuini verbi ſarculo om
ni penetrabiliori gladio ancipiti ſuperſe-
minata zizania ſollicite reſecauit deiq; ſa
cre genetrici ſemper deuotiſſimus cumq;
ſermonis eloquencia omnes diſertiſſim⁹
plurima in eius laudē dulciter compila
uit. Beda etiam venerabilis qui verbum
dei predicando celeſtia grana vbiq; ſemi-
nauit: tanteq; fuit auctoritatis tātoq; ab
omnibus habitus/ honore/ et reuerencia
vt eius homelie ipſo adhuc viuente qđ de
nullo alio legimus publice legerentur.
Commētatus eſt deniq; in totum fere ve
tus nouumq; teſtamentum: ac felici tan-
dem morte ſopitus. Sed nec illud eſt ne-
gligendū et tacita prorſus voce preterē-
undū: quomodo ⁊ ātiquitus ſacra die flo
ruerit religio quantoſq; protulerit viros
diſciplina excellentes: ex quorum nume-
ro beda fuit ſanctiſſimus. Et ante epiſco-
patum ſancti preſules cuthbertus/ et dū-
ſtanus pluresq; alij: bartholomeuſq; mo-
nachus: alredus etiam vir religioſiſſim⁹:
Wallenuſq; abbas cum alijs q̄pluribus
qui celeſtibus ſolummodo intendētes elo-
quijs: nullā prorſus habebant de craſti-
no ſollicitudinem: humilitatis et pauper-
tatis amatores perituras calcantes di-
uicias vt celeſtes eternaſq; īuenirēt: quo-
rum exemplis tantum viguit inter mo-
nachos feruor diſcipline: vt vſq; ad coñ-
ſi regis tempora nec vinum biberent aut
ceruiſiam nec alquas cōmederēt carnes.
O q̄ ſuauis eſt vita iſtorum ſanctorum
qui duxerūt vitas tam glorioſe hic in ter-
ra. O homo lege: et qđ legeris memento:
quia (vt verum fatear) rem pulchriorē nō
ſcis facere. Oblitus ſū paulominus (mea
culpa dixerim) ſacratum virginum cater
uas que tanq̄ lilia inter ſpinas: ſpretis ꝓ
chriſto carnalibus illecebris terreniſq; di
uitijs: in caſtitate/ paupertate/ ⁊ humili-
tate ſponſo celeſti adherentes eius nimiū
accenſe dilectione: licet earum parentes
plurimis habundarent diuitijs. Ipſe ta-
men obliuiſcentes populum ſuum et do-
mum patris ſui malebant anguſtias pau
pertatis ſuſtinere: q̄ inter pōpoſos ſecula
res in periculo permanere: quarū ⁊ mul-
te ſacro ſunt martyrio coronate: ſicut bea-
ta vrſula vna cum ceteris ſuis cōſodali-
bus ac beata oſitha virgo et martyr quas
deus ex ſexu elegens infirmiore vt for-
tia mundi confūderet per eas multos v-
triuſq; ſexus lucratus eſt: demū vt pau
cis concludam tantus ipſis temporibus
electorum erat numerus a ſinguliſq; ta-
ferueñti ardentiq; animo ad chriſti obſe
quium currebatur: vt genitam nobili-

tatem omnes pro maiori parte ſanctitate
imitarint:nec ali qua tũc in quouis repu
tabatur nobilitas:niſi dei ſeruitute fulci⸗
retur.Sed quorſum hec omnia. Nimirũ
vt nulla curioſa indagine forenſes queri⸗
temus longinquas ve ſanctorum operati
ones cum intra nos ipſos ſit regnum dei
et tãtos hic habeamus ſanctos patronos:
vt eorum merito nobis ſufficerent ad imi⸗
tandum exẽpla. Si nulla prorſus alia do
cumenta haberemus: immo tanto diligẽ⸗
tiori ſtudio eos imitari debemus/quo eis
vicinius ſumus annexi. Solent enim ho
mines ꝓprij ſemper ducis magis prouo⸗
cari ad belluꝫ (vt verbis iheronimi vtar)
habet ⁊ vnũquiſqꝫ propoſitum: prĩcipes er⸗
go ſuos romani duces imitentur camil⸗
los/fabricios/ſcipiones: philoſophi pro⸗
ponant ſibi pitagoram/platonem/areſto⸗
tilem:poeti emulentur homerum/virgili
um/therẽcium:⁊ ſic de ceteris. Nos vero
eamus ad exemplum turbãqꝫ anglicano⸗
rum ſanctoruꝫ:imitetur vnuſquiſqꝫ pro⸗
poſiti ſui duces: ſeculares videlicet prin⸗
cipes ⁊ domini ac milites. Reges ſanctiſ⸗
ſimos imitentur Edwardum et Oſwal⸗
dum. Sexus vero feminꝰ helenam/ſan
ctam reginam/ ſexburgam reginam/ et
virginem dei etheldredam/ ac beatã mod
wennam. Epiſcopi vero ſacros põtifices
dunſtanum/cuthbertum/⁊ aidanũ. Tho
mam quoqꝫ ſanctiſſimum chriſti athle⸗
tam qui pro zelo iuſticie diram perpeſſus
perſecutionẽ proprio eſt cruore profuſus
Predicatores vero theologi et doctores
auguſtinum/anſelmum/bedamqꝫ vene⸗
rabilem:diſcantqꝫ ab eis non altum ſape
re nec ad inflationem ſcire ſed ad edificati
onem. Religioſi quidem ipſum quoqꝫ be⸗
dam venerabileꝫ/ bartholomeum/quoqꝫ
⁊ alredum. Sacrate proinde virgines vr
ſulam imitẽtur beatam oſithamqꝫ/ethel
dredam/ac beatam modwennam:ceteraſ
qꝫ ſacras virgines. Oẽs deniqꝫ ipſorum

ſanctorum exemplis proficere ſtudeamꝰ
in melius ad altiora ſubuehi. Si etenim
prauorũ ſepe ſecuti ſumus exempla: cur
non imitemur ſanctorum digna ſtudia ⁊
deo placita. Et ſi tam apti ſumus imita⸗
ri iniquos ad maluꝫ:cur pigri ſumus iu⸗
ſtos imitari in bonum. Timeamus ergo
bonumqꝫ facere ſatagamus ne vicia no⸗
ſtra aliorum virtutibus noceant: ne alio⸗
rum ſanitatẽ noſtram infirmitas corrum
pat:ne aliorum pulcritudinẽ feditas no⸗
ſtra contaminet: ne aliorum lampades
extingamus ardentes. Si noſtras illumi
nare nõ poſſumus/quin magis vnuſqui⸗
ſqꝫ proximũ ſuum ſãncte conuerſationis
odore poſt ſe trahat:⁊ nox nocti ĩdicet ſci⸗
entiaꝫ: vt qui audiat dicat veni. Porro at⸗
tendat prudens lector ꝙ in hoc codice et ſi
q̄plurime ſũt anglicanorum vite ſancto⸗
rum:non tamen oẽs hic inſeruntur maxi
me cũ nemo facile oẽs qualicũqꝫ ĩdagine
valeat ĩuenire. Huius nichilominꝰ colle
ctor ſiue (vt ita dicam) auctor operis: ita
ſuam compilandis ſanctorum vitis dedit
operam:vt et ipſe tam pij operis fructuꝫ
parcipiat et alijs quoqꝫ ad eorum meri⸗
tum:plura aliaqꝫ ad hec addendi faculta⸗
tem relinquat. Nec quempiam de cetero
mouere debet. Si preſens volumen in aſ
ſertione locorum vbi ſanctorum corpora
ſiue reliquie quieſcunt:omnino ⁊ in om̄i⸗
bus veritati forte non conueniat:aut veri
us aliorum opinioni non cõſenciat. Nam
vnuſquiſqꝫ ſenſu ſuo abũdat:⁊ ꝙ ſibi ma
gis euidẽs videtur:ſuis inſerit ſcriptis.
Poteſt etiam eſſe et de aliquibus ſanctis
dubium non eſt quin eorum corpora ⁊ re⸗
liquie fuerunt ad diuerſa loca mutata ſi⸗
ue tranſlata: vnde licet diuerſa inde ſunt
ſcripta:poſſunt tñ ſecundũ temporis di⸗
uerſitatẽ ꝯtinere veritatẽ. Hoc tñ vnũ pie
credere poſſumus immo et debemus. Nõ
vbicumqꝫ locorum (eorum ſunt corpora)
anime eorum in eterna iam recepte ſunt

habitacula:quo nos perducat qui eſt omnium ſanctorum iocūdiſſima laus ⁊ gloria amen.Et quia maior pars ſanctorum in hac preſenti legenda iā nouiter impreſſa contentorum fuerūt de iſta patria que nunc anglia vocatur:aut cum vocabatur britannia vel poſtꝙ nomē anglie ſortita eſt in ea nati vel conuerſati. Et quia ſimiliter predicte terre hibernie/ſcotie/et wallie:de iure ſubiecti debēt ⁊ obedientes eſſe tenentur huic regno anglie. Preſens volumen iſtud (vt videtur) non incongrue vocari poteſt (Noua legenda anglie).

Tabula.

DE sctō Adriano abbate et confeſſore.fo. i.
De ſancto Aido ſiue Aidano abbate:fo. ii.
De ſanto Aidano epiſcopo et confeſſore.fo. iiii.
De ſancto Albano martyre.fo. vi.
De sctō Aldelmo epō et cōfeſſore.fo. x.
De sctō Alredo abbate et confeſſore. xi.
De sctō Amphibalo martyre.fo. xiii.
De sctō Anſelmo archiepō.fo. xiiii.
De sctō Audoeno epō et cōfeſſore.fo. xxi.
De sctō Auguſtino epō ⁊ cōfeſſore. xxii.
De ſancto Bartholomeo ſeruo dei ⁊ monacho.fo. xxxii.
De ſancto Benedicto abbate cognomento biſcop.fo. xxxiiii.
De venerabili Beda pſbitero.fo. xxxiiii.
De ſancto Benigno epiſcopo et confeſſore.fo. xxxvi.
De ſancto Bernaco confeſſore.fo. xxxvi.
De sctō Birino epō et cōfeſſore. xxxviii.
De ſancto Bonifacio epiſcopo et martyre.fo. xxxix.
De ſancto Bothulpho abbate et confeſſore.fo. xlii.
De ſancto Bregwino epiſcopo ⁊ confeſſore.fo. xliii.
De sctō Brendano abbate.fo. xliii.
De sctā Brigida virgine.fo. xlviii.
De sctō Brithuno abbate ⁊ confeſſore. l.
De ſancto Bertellino heremita et confeſſore.fo. l.
De sctō Cadoco epō et martyre.fo. liii.
De sctō Carodoco heremita.fo. lv.
De sctō Carantoco cōfeſſore.fo. lvi.
De ſācto Cedd epiſcopo fratre scti Cedde epiſcopi.fo. lvi.
De ſancto Cedda epō ⁊ cōfeſſore.fo. lviii.
De sctō Claro presbitero ⁊ martyre. lix.
De sctō Clitauco rege et martyre.fo.lix.
De sctō Colfrido abbate et cōfeſſore. lx.
De sctō Colūba abbate et cōfeſſore. lxii.
De ſancto Columbano abbate et confeſſore.fo. lxv.
De ſancto Cuthberto epiſcopo et confeſſore.fo. lxix.
De sctā Cuthburga regina ⁊ vgi.lxxix.
De sctō Cūgaro heremita ⁊ ꝯfeſſore.lxxx.
De sctō Dauid epō et confeſſore. lxxxii.
De sctō Decumano heremita. lxxxv.
De ſancto Deuſdedit archiepiſcopo et cōfeſſore.fo. lxxxvi.
De sctō Dubricio epō et ꝯfeſſore.lxxxvii.
De sctō Dūſtano epō ⁊ ꝯfeſſore.lxxxviii.
De ſancta Eanſwida virgine et abbatiſſa.fo. lxxxxvii.
De sctō Eata epō ⁊ ꝯfeſſore.fo. xcviii.
De sctā Ebba virgine ⁊ abbatiſſa. xcix.
De sctā Edburga virgine ⁊ martyre. ci.
De sctō Edgaro rege ⁊ ꝯfeſſo. cccxxxiiii.
De sctā Editha virgine ⁊ abbatiſſa. cii.
De sctō Edmūdo epō ⁊ cōfeſſore.fo. ciii.
De sctō Edmūdo rege ⁊ martyre. cvii.
De sctō Edwardo rege ⁊ cōfeſſore. cviii.
De sctō Edwardo rege et martyre. cxv.
De sctō Edwino rege ⁊ martyre. cxvi.
De sctō Edwoldo confeſſore.fo. cxx.
De ſancto Egberto monacho.fo. cxxi.
De sctō Egbino monacho.fo. cxxii.
De sctō Egwino epō ⁊ cōfeſſore. cxxiii.
De sctā Elfleda abbatiſſa ⁊ vgine.cxxvi.

De ſancto Elphego archiepiſcopo et martyre.fo. cxxvi.
De ſancto Erkenwaldo epiſcopo et confeſſore.fo. cxxx.
De ſancta Ermenilda regina.fo. cxxxv.
De ſeruo dei Eſterwino abbate. cxxxv.
De ſancto Ethelberto rege et confeſſore. folio. cxxxvi.
De ſancto Ethelberto rege et martyre. folio. cxxxvi.
De ſancta Ethelburga virgine et abbatiſſa.fo. cxxxix.
De ſanta Etheldreda virgine.fo. cxli.
De ſanctis Ethelredo & Ethelbricto martiribus.fo. cxlii.
De ſancto Ethelwoldo epiſcopo & confeſſore.fo. cxliii.
De ſctō Felice epō & cōfeſſore.fo. cxlvi.
De ſancto Fiacrio heremita et confeſſore folio. cxlvii.
De ſeruo dei Finano epiſcopo & cōfeſſore. folio. cxlvii.
De ſctō Foillano epō & martyre.fo. cxlix.
De ſctō Fremūdo rege & martyre.fo. cli.
De ſctā Frediſwida virgine.fo. clii.
De ſctō Furſeo abbate & cōfeſſore. cliiii.
De ſctō Gilda abbate & martyre. clvi.
De ſctō Gilberto cōfeſſore.fo. clvi.
De ſancto Godrico ſeruo dei et heremita folio clvii.
De ſancto Grimbaldo abbate et confeſſore.fo. clxvii.
De ſancto Gudwalo epiſcopo et confeſſore.fo. clxvii.
De ſancto Gundleo rege et confeſſore. folio. clxviii.
De ſctō Guthlaco confeſſore.fo. clxix.
De ſancta Helena regina.fo. clxxiii.
De ſancto Henrico heremita.fo. clxxvii.
De ſanctis Hewaldo Nigro & Hewaldo albo martyribus.fo. clxxviii.
De ſctā Hilda v̄gine & abbatiſſa. clxxix.
De ſancta Hildelitha virgine et abbatiſſa.fo. clxxx.
De ſancto Honorio archiepiſcopo et confeſſore.fo clxxxi.
De ſancto puero Hugone a Judeis crucifixo.fo. clxxxii.
De ſancto Hugone epiſcopo et confeſſore. folio. clxxxiii.
De ſancto Iltuto abbate et confeſſore. folio. clxxxvii.
De ſancto Indracto & ſocijs eius martyribus.fo. clxxxviii.
De ſancto Johanne de Beuerlaco epiſcopo & confeſſore.fo. clxxxix.
De ſancto Johanne de Bridlington confeſſore.fo. clxxxxi.
De ſctō Joſeph ab armathia. clxxxxvi.
De ſancto Ithamaro epiſcopo et cōfeſſore.fo. clxxxxviii.
De ſancto Iuone epiſcopo et confeſſore. folio. clxxxxix.
De ſancto Iwyo confeſſore.fo. cci.
De ſancto Juſtinano martyre et monacho.fo. cci.
De ſancto Juſto archiepiſcopo & confeſſore.fo. ccii.
De ſancto Juthwara virgine et martyre.fo. cciii.
De ſancto Kebio epiſcopo et confeſſore. folio. cciii.
De ſancta Keyna virgine.fo. cciiii.
De ſancto Kynedo confeſſore.fo. ccv.
De ſancto Kenelmo rege & martyre.ccvi.
De ſancto Kentegerno epiſcopo et confeſſore.fo. ccvii.
De ſancto Kylyano cum ſocijs ſuis martyribus.fo. ccxii.
De ſctis Kyneſwyda Kyneburga & Tibba virginibus.fo. ccxiii.
De ſancto Lamfranco archiepiſcopo & cōfeſſore.fo. ccxiii.
De ſancto Laurencio archiepiſco & confeſſore. ccxvii.
De ſancto Lethardo epiſcopo et cōfeſſore folio. ccxviii.
De ſctō Machuto epō & ꝯfeſſore.fo.ccxix.

De ſancto Magloꝛio epiſcopo et confeſſoꝛe.fo. ccxxi.
De ſancto Malachia epiſcopo ⁊ confeſſoꝛe.fo. ccxxii.
De ſctā Margareta Regina ſcotie.ccxxv
De ſctā Maxētia ỽgine ⁊ martyr. ccxxvii.
De ſancto Mellito archiepiſcopo ⁊ cōfeſſoꝛe.fo. ccxxviii.
De ſctō Melone epō ⁊ cōfeſſoꝛe .ccxxix.
De ſctō Meloꝛe martyre.fo. ccxxix.
De ſctā Milburga virgine.fo. ccxxxi.
De ſancta Mildꝛeda virgine et abbatiſſa folio. ccxxxii.
De ſancta Modwena virgine et abbatiſſa folio. ccxxxiiii.
De ſctō Neoto abbate ⁊ ꝯfeſſoꝛe. ccxxxix.
De ſancto Niniano epiſcopo et confeſſoꝛe.fo. ccxli.
De ſancto Odone archiepiſcopo ⁊ confeſſoꝛe.fo. ccxliii.
De ſctō Odulpho confeſſoꝛe.fo. ccxliiii.
De ſctā Olitha ỽgine ⁊ martyꝛe. ccxlv.
De ſctā Olmanna virgine.fo. ccxlvi.
De ſancto Oſmundo epiſcopo et confeſſoꝛe.fo. ccxlvii.
De ſancto Oſwaldo epiſcopo et confeſſoꝛe.fo. ccli.
De ſctō Oſwaldo rege ⁊ martyꝛe. ccliiii.
De ſctō Oſwino rege ⁊ martyꝛe.fo.cclvi.
De ſctō Ondocco epō ⁊ cōfeſſoꝛe. cclviii.
De ſctō Paterno epō ⁊ cōfeſſoꝛe .cclviii.
De ſctō Patricio epō ⁊ cōfeſſoꝛe. cclix.
De ſctō Paulino epō ⁊ cōfeſſoꝛe cclxiiii.
De ſctō Petroco abbate ⁊ cōfeſſo. cclxvi.
De ſctō Pirano epō ⁊ cōfeſſoꝛe. cclxvii.
De ſctō Richardo epō ⁊ cōfeſſoꝛe. cclxix.
De ſeruo dei Roberto abbate venerabili folio. cclxxiii.
De ſctō Rumwoldo confeſſoꝛe. cclxxiiii.
De ſancto Sampſone epiſcopo et cōfeſſoꝛe.fo. cclxxvi.
De ſancta Sexburga regina. cclxxviii.
De ſancto Swithuno epiſcopo et cōfeſſoꝛe.fo. cclxxviii.
De ſancto Thatheo epiſcopo et confeſſoꝛe.fo. cclxxix.
De ſancto Theliao epiſcopo et confeſſoꝛe.fo. cclxxx.
De ſancto theodoꝛo archiepiſcopo et confeſſoꝛe.fo. cclxxxi.
De ſctō Thoma epō herfoꝛdie. cclxxxii.
De ſancto Thoma archiepiſcopo et martyꝛe.fo. cclxxxiii.
De ſancto Thoma Monacho a gallis occiſo.fo cclxxxxii.
De ſctā Walburga virgine.fo. ccxciii.
De ſctō Walleno Abbate.fo. ccxciii.
De ſctō Walſtano confeſſoꝛe.fo. ccxcv.
De ſancta Wenefreda virgine ⁊ martyꝛe folio. ccxcvi.
De ſctā Werburga virgine.fo. ccxcix.
De ſctō Wilfrido epō ⁊ cōfeſſoꝛe.fo. ccc.
De ſancto Wyꝛone: quieſcēte in traiecto inferioꝛe.fo. cccvii.
De ſancto Willibꝛoꝛdo epiſcopo et confeſſoꝛe.fo. cccvii.
De ſctō Wilhelmo puero ⁊ marty. cccix.
De ſctō Wilhelmo epō ⁊ cōfeſſoꝛe. cccx.
De ſctō Wihelmo martyꝛe.fo. cccxi.
De ſancto Wynwaloeo abbate et confeſſoꝛe.fo cccxii.
De ſctō Wiſtano rege ⁊ martyꝛe.cccxiiii.
De ſctā Withburga virgine.fo. cccxv.
De ſctā Urſula ỽgine ⁊ martyꝛe.cccxvi.
De ſancta Wlfhilda virgine et abbatiſſa folio. .cccxxvi.
De ſctō Ulrico confeſſoꝛe. cccxxviii.
De ſctō Wlſino epō ⁊ confeſſoꝛe.cccxxxi.
De ſctō Wulſtano epō et cōfeſſo. cccxxxi.

¶ Finis Tabule.

Hec roſa vir
tutis de celo miſſa ſereno.
Eternū florēs regia
ſceptra
feret.

ADrian⁹ natione affri-
canus comes et coope
rator euangelic⁹ apl'icorꝝ vi
rorũ poſt primatem auguſti
nũ magnũ lumẽ refulſit anglorꝝ. Quod
autẽ ſanctus Auguſtin⁹ in Anglia plan
tauit: ſanctus Adrianus cũ beato Theo
doro vbertim rigauit. Nã cũ papa Vi-
talianus beato Adriano bis electo impo
neret apl'atũ Anglie beatũ Theodorꝝ in-
uenit pro ſe quẽ ſibi debitis inſignijs in-
duitq; ſuiſq; titulis ſublimauit. O bea
tum Adrianũ dignũ gradu apl'ico ꝛ ſan-
ctitatis merito ꝛ doctrine ſtudio: ꝛ cari-
tatis officio/qui ꝛ greca et latina erudi-
tione emicuit. Qui etiã electus a Roma
no pontifice in apl'atũ Britãnie refugit
honorẽ: inuaſit tñ laborẽ de prelato ſub-
iecto: de magiſtro miniſter factus euãge
lij: malẽs genti inſtruẽde pdeſſe q̃ preeſ
ſe/miniſtrare q̃ miniſtrari. Primo An-
drea quẽdam virũ probi teſtimonij pro
ſe obtulit: ſed hũc infirmitas corporis in
hibuit. Rurſus raptus Adrian⁹ ad pon-
tificiũ obiecto vt dixim⁹ Theodoro ſe re
demit. Pri⁹ tñ a papa hec interiecta eſt
conditio vt ipſe pontifici nõ ſolũ dux co-
mes adiutor ꝛ cooperator dñice legatio-
nis in Britãnia: verũetiã cuſtos ꝛ obſer
uator apl'ice fidei in oib⁹ exiſteret: ne gre
ca inſtitutio gentẽ apl'ice docendã in ali-
quo lederet. Beatũ vero Adrianũ abba-
tem viridiani monaſterij qđ erat nõ lon
ge a neapoli campanie: afrum natione:
monaſteriab⁹ eccl'iaſticis diſciplinis ſan
cte informatũ celeſti ac mũdiali philoſo-
phia: latina quoq; ꝛ greca lingua erudi-
tũ: adeo Roma nouerat vt nullũ magis
anglie inſtitutorẽ optaret aut tandẽ pro
illo: nõ aliũ q̃ quẽ ipſe approbaret et ſuo
comitatu et ſuffragio cõfirmaret. Ibat
ergo athleta dei Adrian⁹ cũ btõ Theodo
ro ſctiſq; ſocus laborioſa peregrinatiõe
ad oẽm paciẽtie palmã parat⁹. Illuſtriſ
ſimus aũt Adrian⁹ q̄ frequẽti legatiõe
per gallias famoſus erat ad cumulũ pre
miorꝝ detent⁹ eſt a duce Francorꝝ Ebro
nio quaſi legat⁹ impatoris ad reges Bri
tãnie ꝯtra regnũ qđ ipſe maxime pcura-
bat. Sed tandẽ innocẽs repert⁹ ꝛ ad An
gliã libere dimiſſus regimẽ monaſterij
ſcti Auguſtini Cantuarie ſuſcepit. Con
gregata aũt diſcipulorꝝ caterua metrice
artis aſtronomie/arithmetice/et eccl'ia-
ſtice diſciplinã: inter ſacrorꝝ apicũ volu-
mina ſuis auribus tradiderũt vt quidã
eorꝝ diſcipuli latinã grecãq; linguã eque
vt pprĩã in qua nati ſũt nouerũt. Sed
et ſonos cantãdi in eccl'ia quos catenus
in cancia tm̃ nouerãt ab hoc tpe p oẽs an
glorꝝ eccl'ias diſcere ceperũt. Anno autẽ
dñi ſeptingenteſimo octauo ſctũs pater
Adrian⁹ bonis opibus ꝛ exẽplis plenus:
migrauit ad dñm quito idus Januarij:
et in monaſterio ſuo ſepult⁹ eſt quadra-
geſimo primo ſcilicet anno ex quo in An-
gliã miſſus fuit. Reliq̄t aũt ſctm̃ ꝛ doctiſ
ſimũ Albinũ diſcipulũ ſuũ ſibi ſucceſſo-
rẽ. Poſt mortẽ vo multis effulgẽs mira-
culis nautas anglorꝝ quoſdã ad friſonũ
littora appulſos: ab inuaſione hoſtili ci-
tius liberauit. Nã cũ eſſent ab irruente
turba opprimẽdi: inuocato ſcti ſuffragio
celeri turbine in alta pelagi ppellẽte ad
optatũ illeſi portũ puenerũt. Mortuũ re
ſuſcitauit: et inter paganos cũ qdã xpia
n⁹ peregrin⁹ ſub eleuato iã pcuſſoris gla
dio: ſcte Adriane adiuua me exclamãdo
pferret: pcuſſor eadẽ hora trucidatur: et
captiu⁹ liberat̃. Cõflagrata in qua re-
q̄eſcit eccl'ia: i viſu cuidã viro apparuit
dicẽs. Uade et dic epõ Dũſtano hec tibi
mãdat famulus xpi Adrian⁹. Tu in do-
mibus diligẽter coopertis requieſcis: et ma-
ter dñi nři atq; nos domeſtici ſui omi celi
iacture patemus. Quo audito Dunſta-
nus eccleſiã ſancte marie reparat: quã

eterna dulcedine raptus ſingulis nocti-
bus frequentare ſolebat. Nocte autem
quadā idem epiſcopus eccleſiam ingreſ-
ſus: manifeſte vidit ſanctum adꝛianum
inter choꝛos celeſtiū cum ipſa mūdi dn̄a
collaudātem dominum. Cū puer qui-
dam doctoꝛis ſui verbera timens adꝛia-
ni tumbe fugiendo adhereret ⁊ inuocās
ſanctum ictibꝰ afficeret̃: dū tertio altiꝰ
dexterā doctoꝛ eleuaret: ſtetit eleuatū in
alta bꝛachiū plurima diei pte tenēs irre-
flexū. Demū ab ipo quē afflixerat puulo
veniā ſupplicit̃ petiit: ⁊ ipo interueniente
ſolutum et ſanū bꝛachiū: demū recepit.
Offendēs puer alius doctoꝛē ſuū dū ad
tūbā ſcti adꝛiani eiꝰ auxiliū iploꝛādo cō
fugeret: rapit̃ a magiſtro ſuo q̄ ait. Nec
ipo inq̄t xp̄o aduenīete: impunitū dimit
terē te. Et ecce illico colūbā cādidiſſimā
in vertice tumbe ſancti adꝛiani conſpe-
xit: que clemēter ſubmiſſo capite ⁊ expā
ſis alis: veniam pꝛo paruulo imploꝛare
videbatur. Perterritus ergo doctoꝛ pu-
ero pepercit. coꝛam ſancto ſe pꝛoiecit et
veniam ſue obſtinacie humiliter implo-
rauit. Columba vero ad ſumma eccleſie
tecta euolans: ab oculis eius diſparuit.
Uir quidam ſācto adꝛiano valde deuo
tus: pꝛo ſuis commiſſis ipſum apud deū
interceſſoꝛē foꝛe iugiter flagitabat. Cūq̄
repentina moꝛte pꝛeuentus fuiſſet: qui-
dā ei familiarioꝛ continuis pꝛecibus pꝛo
anima eius dominū exoꝛare nō ceſſabat
Cui demum ſopoꝛato defunctus lineis
indutus apparens: dixit. Scito inquid
ꝙ peccatis meis exigentibus cum demo
num traditus eſſem poteſtati: tanꝙ ſtel
la matutina radians ſubito aduenit be-
atus adꝛianus aduocatus meus cū ſplē-
dida facie et columbina ſpecie. qui cun-
ctis excuſſis aduerſariis eripuit me: et
ante tribunal eterni iudicis tremendū
cōſtituit. Uidi enim vultū dn̄i erga me
terribilē valde q̄ ſctō adꝛiano conuerſus
ait. O adꝛiane inq̄t. hunc puaricatoꝛē ⁊
meis pꝛeceptis nō obtēꝑantē quare huc
adduxiſti? Cui ille. O dn̄e clemētiſſime
⁊ miſericoꝛs etne: ꝓ tui noīs honoꝛe mei
memoꝛiā ſemꝑ habuit: ⁊ apud te interceſ-
ſoꝛē ⁊ ꝓtectoꝛē me cōſtituit. Hac placatꝰ
dn̄s ſatiſfactione: ſenſi faciem dn̄i erga
me foꝛe ſereniſſimā. ⁊ a culpis meis ab-
ſolutꝰ in cuſtodia aduocati mei adꝛiani
me tradidit dominꝰ ſub cuiꝰ ꝓtectione
viuo feliciter et eternaliter conregnabo.

¶ Narratio.

Circa hec tempa fuit in regiōe noꝛ
thāhūbꝛoꝝ vir quidā nomine dꝛi
thelmꝰ pꝛimo noctis tempoꝛe defūctus
et diluculo reuiuiſcens: obſeruantes ſe
in fugam cōuertit vxoꝛ tn̄ eius ꝙuis ni-
mis pauida remanſit. Cui ille. Noli ti-
mere ſurrexi a moꝛte qua tenebar. ⁊ per
miſſū eſt michi iterū apud hoīes viuere:
ſꝫ multū alit̃ viuēdū eſt michi amodo ꝙ
pꝛius. Et ſtatī ſurgēs ad eccleſiaꝫ abiit:
⁊ vſq̄ ad diē in oꝛōne pſiſtēs. ſubſtantiā
ſuā in tres ptes diuiſit: ⁊ vnā cōiugi al-
terā filiis tradēs: tertiā paupibꝰ ſtatī di
ſtribuit. ⁊ in monaſterio mailros q̄d mo
do meuros dicit̃. vſq̄ ad moꝛtē in mirabi
li cōuerſatiōe pmāſit. Narrabat aūt hoc
modo q̄d viderat. Quidā lucidꝰ aſpectu
⁊ clarus veſte me ducebat. Incedebamꝰ
taciti cōtra ſolis oꝛtū ſolſticialē: et veni-
mꝰ ad vallē latiſſimā: lōgiſſimā ⁊ ꝓfun-
diſſimā que erat a leua nr̄a. Et habebat
vnū latꝰ flāmis feruētibꝰ nimiū terribi
le: aliud autē feruēti grandine ⁊ frigoꝛe
nimiū oīa pflāte: nimis hoꝛrēdū: vtrūq̄
plenū aīabꝰ que viciſſī hic inde iactabāt
cū impetu. Cū enī vim feruoꝛis tollerare
nō poſſēt: pꝛoſiliebāt miſere in medium
frigoꝛis infeſti. Et cū neq̄ ibi quippiam
requiei inuenire valerent reſiliebāt rur
ſus in mediū flammarum vꝛende. Cūq̄
in hac infelici viciſſitudīe ſine vlla q̄ete:
innumerabilis ſpirituū multitudo toꝛ-

quereť cogitare cepi qđ infernꝰ ibi eſſet.
Ductoꝛ autē meꝰ reſpondit cogitationi
mee. Non eſt hic inquit vt putas locꝰ in-
ferni: et cū pꝛogrederemur: vidi ſubito
ante nos: obſcura incipe loca ⁊ tenebꝛis
omnia repleri vt pꝛeter ſpecieꝫ ⁊ veſtem
ductoꝛis mei nichil videre potui. Et ecce
crebꝛi flāmaꝛū globi aſcēdebāt de puteo
⁊ rurſus in eundē decidebāt. Repēte du-
ctoꝛ meꝰ diſparuit ⁊ me ſolū in medio te-
nebꝛarū ⁊ hoꝛride viſiōis reliquit. Et cū
idem globi igniū ſn̄ intermiſſiōe / modo
alta peterent: modo ad ima baratri deſ-
cenderent: vidi omnia faſtigia flamma-
rum plena eſſe animabus: que inſtar fa-
uillarum cum fumo aſcendentium: nūc
ad ſublimioꝛa eiecti: nunc retractis igni-
um vapoꝛibus erant relapſe: fetoꝛe in-
tollerabili exalāte. Interea turba demo-
num cachinnans et inſultans quinqꝫ ani-
mas merentes et eiulantes ducebat in
tenebꝛis. E quibus vt dinoſcere potui
vnus erat attonſus vt clericus: quidam
laicus: quedam femina. Et deſcenderūt
cum eis in medium baratri illius arden-
tis. Quidam autem ſpiritus de abyſſo
illo aſcendentes: circūdederunt me: atqꝫ
oculis flāmantibus: et de oꝛe ac naribus
ignem putriduꝫ efflantes: foꝛcipibus ig-
neis quos poꝛtabant minabantur com-
pꝛehendere me et tamen tangere nō va-
lebant. Cumqꝫ vndiqꝫ hoſtibus et tene-
bꝛis vallatus attonitus et tremens im-
mobilis ſtarē: ecce quaſi fulgoꝛ ſtelle mi-
cantis inter tenebꝛas poſt me apparuit:
qui paulatim creſcens ad me ocius fe-
tinauit et mox ſp̄s michi infeſtos effuga-
uit. Hic erat ductoꝛ meus qui conuerſus
ad dexteram cepit me ducere ad oꝛtū ſo-
lis bꝛumalem. Et mox in lucem ſerenam
eductus vidi murum permaximū: cuiꝰ
longitudinis ⁊ altitudinis quaſi nullus
terminus videbatur. In quo etiam nul-
la ianua: vł aſcēſus: vł feneſtra videba-
tur. Et ſtatim neſcio quo oꝛdine: fuimus
in ſūmo. Et erat ibi campus latiſſimus
et letiſſimus floꝛibus plenus: ⁊ odoꝛe ſu-
auiſſimo repletus: et lux ſole meridiano
clarioꝛ: ⁊ agmina albatoꝛū erāt plurima
⁊ letantium ſedes multe. Et cū me inter
illos duceret cogitabam hoc eſſe regnuꝫ
celoꝛum. Et ait ductoꝛ meꝰ. Non eſt hoc
regnum celoꝝ vt cogitas. Et pꝛocedens
inde: aſpexi multo maioꝛem claritatem
ꝙ pꝛius: in qua vocē cātantium dulciſſi-
mam audiui: ⁊ miri odoꝛis fragrātiam
perſenſi. In cuiꝰ amenitatem loci: cum
nos intraturos ſperareꝫ ductoꝛ greſſum
retoꝛquēs dixit. Vallis illa quam aſpex-
iſti flammis et frigoꝛibus hoꝛrēda locus
eſt in quo puniende ſunt anime illoꝛum
qui differentes confiteri et emēdare ſce-
lera que fecerant: in ipſo tandem moꝛtis
articulo ad penitētiā cōfugiūt ⁊ ſic de coꝛ-
poꝛe exeūt. Qui tn̄ q̄a confeſſionē ⁊ peni-
tētiā vel in moꝛte habuerunt: oēs in die
iudicij ad regnū celoꝛū puenient. Mul-
tos autē pꝛeces viuētium ⁊ elemoſine et
ieiunia et maxime miſſaꝝ celebꝛatio: vt
ante diem iudicij liberenť adiuuāt. Pu-
tridus ille puteus ⁊ flāminoſus quem vi-
diſti os eſt iehenne: in quo quicūqꝫ ſemel
inciderit in euū liberare nō poterit. Lo-
cus iſte floꝛigerus ⁊ amenus padiſus eſt
in quo recipiunť aīe eoꝝ qui in bonis opi-
bus de coꝛpoꝛe exeūt: nec tn̄ ſūt tāte pfe-
ctionis vt in regnū celoꝝ ſtatī introduci
mereanť. Qui tn̄ oēs in die iudicii ad
viſionē xp̄i ⁊ gaudia regni celeſtis intra-
būt. Nam quicūqꝫ in oīni verbo et ope ⁊
cogitacōe pfcti ſūt. mox de coꝛpoꝛe egreſ-
ſi: ad regnū celeſte peueniūt. Ad cuius vi-
cina ptinet locus ille vbi ſonū cantilene
dulcis cū odoꝛe ſuauitatis ac ſplēdoꝛe lu-
cis audiſti. Tu autē q̄a nunc ad coꝛpus
reuerteris et int hoīnes rurſus viuere
debes: ſi actus tuos curioſius diſcutere
et moꝛes ſermoneſqꝫ tuos in rectitudine

ac ſimplicitate ſeruare ſtudueris locum māſionis poſt mortem accipies inter agmina ſpirituū bonorum que vidiſti. Ego namqꝫ cum ad tempus abceſſiſſem a te: ad hoc feci vt quid de te fieri deberet agnoſcerem. Hec cū audiſſem multum deteſtatus ſū ad corpus redire ſuauitate ac decore loci illius quē intuebar delectat⁹. Sed inter hec: neſcio quo ordine. repente me int hoīes viuere cerno: hec et alia que viderat vir iſte illis ſolūmodo q̇ vel tormētoꝝ metu perterriti: vel ſpe gaudiorum delectati: profectū pietatis ex eius verbis haurire volebāt: referre ſolebat. Narrabat aūt viſiōes ſuas regi northāhumbrorum alfrido doctiſſimo cuius rogatu in dicto monaſterio habitum religionis ſuſcepit et ad eum audiendum ſepi⁹ rex veniebat. Dicebatur autem hic frater drithelm⁹: qui ſepiſſime in flumine twede/ vſqꝫ ad collum ſe immergens ad reſtringendum calorem corporis pſalmis et precibus inſiſtebat. Egrediēs vero de aqua: nūq̄ ipſa veſtimēta humida atqꝫ algida deponebat: donec ex ſuo corpore calefierent et ſiccata eſſent. Cumqꝫ cruſte glacierum circa eum de veſte ſua defluxerunt fratres dixerunt ei. Mirum eſt q̄ tātam frigoris aſperitatem vlla ratione tollerare vales. Reſpōdit. Frigidiora ego vidi. Et cū diceretur ei quare tantam auſteritatem continētie teneret: dixit. Auſteriora ego vidi. Sicqꝫ vſqꝫ ad diem mortis ſue infatigabili celeſtium bonoꝝ deſiderio corp⁹ ſenile inter quotidiana ieiunia domabat: multiſqꝫ verbo et cōuerſatione ſaluti fuit:

¶ De ſctō Aido ſiue Aidano abbate.

Vir quidā in regione cōnactorū noīe ſedia: cū prolē habere nō poſſet: venit cū vxore ſua ad quoſdā ſctōs vt ꝓpter ſterilitatē ſuam ad dñm exorarēt. Tūc ſancti illi dñm deuote rogauerunt: vt ipſis hominibus ad ſe venientibus conceptionē boni filij donare dignaret. Et dixerūt ad eos. Ite in nomine dñi ad loca noſtra. In nocte autē ſequēti anteq̄ cōuenirēt: vidit vir idem ſtellā candidā de celo cadētem in os vxoris ſue dormiētis: et ipſa in viſionē vidit lunā lucidā in os ſuū deſcēdere. Nato aūt infātulo cū pueritiam attigiſſet oues octo et bidentes octo patris ſui paſcens: dum videret quadā die octo lupos valde eſuriētes: miſertus illis tradidit eis octo bidentes: et ſtatim ab eis comeſti ſunt. Non multo poſt cum vidiſſet nutricem ſuam: ſororem videlicet matris ſue cauſa bidentium ad ſe venire timens eam clamauit ad dominum dicēs. Domine adiuua me. Et exaudiuit dñs preces pueri ſancti et miſit octo bidentes ad oues ſicut prius erant. Sanctus autē puer Aidus: qui et Aidanus a multis vocabatur: eleuata voce in campis legebat: et cum venator cum canibus: ceruū in loco illo perſequeretur: ceruus ad puerum laſſus diuertit: et quaſi auxiliū ab eo poſtulās corā eo in terraꝫ genua flexit: ⁊ canibus vbiqꝫ in vanum diſcurrentib⁹ ceruus illeſus euaſit. Alio autē die erant ſimul in vno loco legentes: ſctī Aidus ⁊ eius collactaneus molaſſus: et peregrinari cogitantes: quo irent neſciebant. Erant enim corā ipſis duo ligna magna: et inſpirati a deo lignis illis dixerūt. In nomine domini reuelate nobis quid faciemus et quid futurū nobis eſt indicate. Et ſtatim ligna illa in terraꝫ ceciderunt: vnum ad aquilonarem partē ⁊ aliud ad auſtralem. Elegit ergo molaſſus inſulā quādā verſus aq̄lonem. Aid⁹ vero vſqꝫ ad fines lagineſium perrexit.

¶ Cum aūt Aidus eſſet in quodam mōte in fine diei: voluit venire ad locū in quo Aredus quidam ſctūs habitabat: et angeli deſcēdētes et manib⁹ eū tollētes: deduxerūt eū ad locū optatū ⁊ dimiſerunt

illū anteꝙ nox veniret. Puer quidā iux
ta ſtagnū erat nomine bos qui cū duobꝰ
pueris iu ꝓfūdū ſtagni ſubmerſꝰ fuit.
Et rogatus Aidꝰ vt eos reſuſſitaret: ſic-
cis pedibus ſuper ſtagnū ambulās: per-
rexit ad locū vbi pueri in ſtagno ſubmer
ſi ſūt: ibiqꝫ orans ad vitam reſuſcitauit
illos. Sanctus eni Aidus tranſito proſ-
pere mari de hibernia ad ſctm̄ dauid ve-
nit in britāniā et multo tēpore cū ipō ma
nēs: multa miracula fecit. Quodā autē
die cū ſedens legeret: venit ad eum ycho
nomus dicēs. Surge et accipe plauſtrū
vt cū fratribus ad neceſſaria onera defe-
renda pergas. At ille cito ſurgens et pre
velocitate librū apertū dimittens: ꝙuis
pluuia magna deſcenderet: librū donec
ſanctus dauid illum inueniret non leſit.
Dixit quoqꝫ ychonomus vt duos boues
indomitos teneret ſed ſtatim mites et do
meſtici ſub eius manu effecti ſunt. De-
ditqꝫ ychonomus ſancto iugum ſine lo-
ris: et adheſit iugum ſeruicibus boū ſine
loris: quaſi fortiter loris cōſtringeretur.
Et obuiēs ei ſāctus dauid dixit. Quare
dimiſiſti librum apertū ſub pluuia. Hoc
audito proſtrauit ſe corā ſancto dauid et
nō ſurrexit donec ſenior preciperet ei. Et
nec dictū eſt ei ſurge. Venerūt autē fra-
tres ad domū: remanente Aido in littore
ꝓſtrato. Cū autē queſiſſet dauid vbi pu-
er eſſet: reſpōſū eſt ꝗa nō viderūt eū: niſi
qđ in littore eū proſtratū dimiſerūt. Tūc
miſſi ad littꝰ fratres inuenerūt plenum
mare ⁊ in circuitu ꝓſtrati ſcti: mare ſub
leuatū: et cū funiculo in nauē traxerunt
eū. Alio tēpore ychonomꝰ inuidia cōmo
tꝰ ſctm̄ Aidū occidere cogitās miſit eū cū
viro laico et vehiculo vt a ſilua ligna de-
ferret ſuaſitqꝫ laico vt ſanctū in ſiluis oc
cideret. Cūqꝫ ſanctꝰ ligna colligēs ſe icli
naret: laicꝰ eleuata ſecuri ictū verſus ca
put eiꝰ vibrauit: et ecce manꝰ eius ſurſū
erecte et aride effecte remanſerūt in aere
Tūc laicꝰ agnita culpa ſua: per orationē
ſācti ſanatꝰ ⁊ ſolutus eſt. Hoc aūt diuini
tus ſancto dauid reuelato ſtatī ſurgens
cucurrit ad fluuiū: ⁊ innumerabilia ag-
mina angeloꝝ circa Aidū veniētē vidit.
Et aſpiciēs ſanctus Aidꝰ a lōge ſanctū
dauid expectantem eū: venit cito per flu
uiū et per vias aſperas: vbi hominū nul-
lus prius ambulauit: recto itinere: ad lo-
cū vbi dauid ſtantē vidit: ibiqꝫ crux vſqꝫ
in hodiernum diem erecta eſt. Increpan
te autem ſācto dauid ychonomū: Aidus
ait. Non eſt neceſſe vt illum increpes: ſi
enim increpaueris eum: ipſe mox morie
tur: et ſepulchrum illiꝰ nemo ſciet: et ſic
factum eſt. Filius regis qui erat cecus:
claudus: et ſurdus: ad ſanctū Aidum ad
ductus ab omni lāguore ſanatꝰ eſt. Ad
ductꝰ eſt ad eū habēs faciē ſine oculis et
naribꝰ et bn̄dixit faciē eiꝰ: ⁊ dedit ei dn̄s
oculos ⁊ nares. Venerūt autē ſaxones
ad bellum cōtra britones: et rogatus Ai-
dus cum britonibus ad preliū perrexit.
Quem vidētes ſaxones in fugam verſi
ſunt: et orante illo: nec vnus britonū ceci
dit die illo. Quādiu enim in regionibus
illis cum ſancto dauid ſeruus dei Aidus
habitauit: ſaxones illuc venire nec popu
lo nocere preſūpſerūt. Quidam de ſax-
onibꝰ latrūculi ad nocēdū incolos pagū
vbi ſeruus dei manſit intrauerūt. Quo
cognito ſuis imprecationibus excecauit
eos: ⁊ cū magna difficultate neminē ledē
tes regreſſi: ꝑ totū annū cecitate percuſſi
ꝑmāſerūt. Rex quidā ſaxonū ad tēptā-
dum eū venit dicēs. Cecus ſum et ſurdꝰ.
Cui ſanctus. Neqꝫ ſurdꝰ es neqꝫ cecꝰ: ſꝫ
ſicut me temptādo mentitus es: ab hodi
erno die rex non eris: et vſqꝫ in diem mor
tis tue cecus et ſurdus permanebis. Et
factum eſt ita. Cum benedictione de
mū ſancti dauit illo in hiberniam regreſ
ſo: cogitauit in corde ſuo dicēs. Penitet
me apud doctorē meū non introgaſſe ꝗs

in hac hibnie inſula erit michi amicꝰ aīe
Cūq3 ſicco pede ſuper mare ambularet:
ecce angelus domini occurrens ei dixit.
Magna fiducia eſt quod feciſti: vt ſupꝛa
mare pedibus ambulares. Et ille. Non
pꝛo fiducia hoc feci: ſed pꝛo foꝛtitudine fi
dei. Angelus ait. Non eſt tibi neceſſe vt
anime amicum habeas: amat te deus: ⁊
inter te et deū medius non erit. Et ſi aīe
amicū volueris habebis viduam molue
noīe. Tūc ille in hiberniā regreſſus eſt.
Cogitauit quoq3 ꝙ cimbalū ſuū ī bꝛito
nū regiōe oblitꝰ fuiſſet: ⁊ neceſſe illi fuit
vt illud hoꝛa legitima pcuteret. Nec mo
ra: cimbalū ipſius de bꝛitannia trās ma
re ſubito veniēs iuxta ſe repoſitū cōſpex
it. In cuius aduentu gauiſus: grās egit
deo. Alio die ſāctus aidus in curru ſuo
per mare magnū ꝑrexit de vno loco ad
aliū ⁊ vngule equoꝛū et rote in mari non
ſunt intincte: ſed erat mare ſolidum quā
ſi duriſſima terra. Cumq3 in molēdino
molēs quidam farinam ab eo poſtularet
et petitam cōſecutus fuiſſet: iterum mu
tato habitu oculum ſiniſtrum excecans
venit: et in nomine domini farinā pecijt.
Uir autem dei calliditatem eius cognoſ
cens: ait illi. Quare hoc feciſti? Ego tibi
pꝛo nomine domini farinā dabo: ſed vſq3
ad diem moꝛtis tue cecitatis plagā non
euades. Uidit die quadam lupam can
cellantem nimiſq3 eſuriētem: et interro
gans puerum ſi cibū haberet: ait. Habeo
vnū panem: ⁊ partem piſcis. Et accipiēs
panē: lupe poꝛrexit et puer erubuit. Cui
ſanctus. Affer michi folium. Quo allato
et benedicto: panē de folio fecit et puero
dedit. Cū autē de terra ſuis pꝛecibꝰ fon
tem ꝓduxiſſet: quidam armentarius ve
niens ad eum dixit. Serue dei matrem
meā infirmā viſitare ⁊ pꝛo ſalute eiꝰ de
um depꝛecari ne differas: ſupplicit̄ efla
gito. Sed anq̄ā illuc veniret: mulier il
la defūcta eſt. Currens ergo armētarius
ad ſctm̄ dixit. Homo dei noli vexari: ma
ter enim mea moꝛtua eſt. Cui ille. Uade
et dic matri tue vt ad me ſalutandū veni
at. Pergens autē ille: matri ſue locutus
eſt dicens. Surge vocat te ſanctus ai
dus. Et ſtatim quaſi de ſompno ſana ſur
rexit. Et feſtinās ad ſāctū: grās deo egit
Cumq3 aratoꝛes ſui ad arādum boues
iungerent: ecce quedā mulier lepꝛoſa ve
nit: rogans vt ſibi bouē largiretur. Cui
ſine moꝛa de ceteris dedit bouem electū.
Tunc aratoꝛes offenſi: dixerūt ei. Quid
faciemus: ⁊ quomodo arare poterimus.
Sanctus ait. Expectate pauliſper bouē
ad vos velocit̄ veniet. Et ecce ſubito de
mari pꝛopinquo bouem ad ſe venire cō
ſpiciunt: qui mugiendo vocem exaltans
collum in iugum alterius bouis humili
ter poſuit: per tres mēſes apud illos ara
uit et vnoquoq3 die mane de mari veni
ēns et vocem exaltans: completo opere
reuertebatur in mare. Alio tempoꝛe ad
virū dei miſit ſanctus dauid: vt ad ſalu
tandum illum veniret. Cūq3 tranſito ma
ri aliquanto tempoꝛe apud illū māſiſſet
et redire affectaret: dixit ad ſanctū dauid
Quomodo in patriā rediēs vadā ꝑ mare
Et ille. Parge inquit ad mare: ⁊ q̄dcūq3
animal venerit tibi: ſuper illū aſcendēs
vſq3 ad monaſteriū tuū vade. Qui veni
ens ad mare: vidit animal magnū in ſi
militudine equi magni: ſuper cuiꝰ doꝛſū
ſedens in hiberniam venit: et animal in
mare reuerſum eſt. Alio autem tempo
re ieiunauit quinquaginta diebus ⁊ no
ctibus nichil manducans neq3 bibens: ⁊
coꝛpus illius magis in ieiunio creuit. Et
veniens ante hoſtium cuiuſdam regis
vt pꝛo nepotibꝰ ſuis pꝛece ſua a captiui
tate liberaret: et ecce regis filia moꝛtua
eſt. Qua ad pꝛeces regine reſuſcitata: cū
rex durus verbis aſperis viro ſancto re
ſiſteret: et ille regem maledicere cepiſſet
puer qui iuxta ſtabat dixit. Aue ſenioꝛ

tuam maledictionem ſuper hãc petram
effũde. Et cũ ſctũs maledictionẽ ſup pe-
trã fulminaſſet: in duas ſtatĩ partes di-
uiſa eſt. Quo viſo: rex penitẽtiã agẽs ne-
potes ſuos ei liberos dimiſit. Sedẽte eo
ſemel in curru: equi qui ſub curru erant
ĩmobiles ſteterũt: ⁊ venit ad eũ angelus
dñi dicẽs. Vult enĩ dñs vt ad regnũ cõna
ctie vadas: vt regẽ magnis doloꝛibus et
moꝛbo fatigatũ ſanitati reddas. Cui ille
Volo ire. Et angelus. Quãuis nolueris
tñ ibis quia hoc vult dñs. Et dixit ad au
rigam: dimitte equos ire quocũqꝫ volue-
rint. Et declinauerũt equi ſub curru ad
ſtagnũ qđdã: et ſiccis pedibus quaſi per
aridã terrã prexerũt: ⁊ ſanato rege: pꝛe-
dixit ei ꝙ in fine vite ſue doloꝛibus mul-
tis pꝛeſſus: regnũ celoꝛũ conſequeretur.
Scripto autẽ cuidã puero quodã pſal-
mo: vidit puer eũ ſubito aſcendentẽ per
ſcalã aureã int̃ celum ⁊ terrã poſitã: pu-
eri libellũ ſecũ poꝛtantem. Et poſt longã
tp̃is moꝛã iterũ reuerſ⁹: nõ potuit puer
ſuſtinere ſplẽdoꝛẽ vult⁹ ei⁹. Et puero ait
Vide ne alicui hoc in vita mea reuelare
pꝛeſumas. Si michi iquit puer ad quid
exiſti non celaueris: ego quod vidi nulli
pãdam. Ego ait exiui ad leticiam quam
fecit familia dei in aduentu ſancti colũbe
amici mei. Fallaces quidam et callidi
ſua veſtimenta in ſiluis abſcondentes
veſtes a viro dei poſtulabant. Quib⁹ ait
Suſtinete pauliſper: donec veſtimenta
accipiatis. Tũc miſit occulte ad loca vbi
veſtimenta eoꝝ abſcondita erãt: et alla-
tas veſtes ſuas dedit eis. Illi autẽ ꝓpꝛi-
as veſtes cognoſcẽtes: cõfuſi receſſerũt.
Quidam nomine ſaran cuꝫ regem lagi-
nenciũ iugulaſſet: ⁊ vir dei hoc audiſſet:
ait. Utinaꝫ illa manus que regem iugu-
lauit ex latere illius viri caderet: ſed tñ
poſt penitenciã vere factam: et factũ eſt
ita. Nam ſaran ille iuxta ſepulcrum re-
gis comploſis manibus die ac nocte iace
bat: donec rex de ſepulchꝛo dixit ei. O ſa
raue bꝛute ignoſcitur tibi quod feciſti.
Et hoc dicto: manus ſaran cecidit de late
re ſuo. Sãctus autem aidus perrexit ad
ſepulchꝛum regis: et fuſa oꝛatiõe ad do-
minũ reſuſcitauit eũ. Cui rex dixit. Si
michi dederit regnum celoꝛum: rogo te
vt nũc ad celum pargam. Tunc accepta
euchariſtia doꝛmiuit in pace. Inops qui
dam a quo cenſũ multũ rex exigebat ve-
nit ad virum dei: auxilium ab eo petens
Tũc ille dimidiũ modij oꝛdei in ſinũ petẽ
tis dedit: ⁊ ſtatim in aurũ optimum ver
ſũ eſt. Et ait vir dei. Hoc regi da: et eris
liber. Rex autẽ viſo tanto auro ait. Quis
tibi hoc aurũ largit⁹ eſt? Sãctus inquit
aidus dedit michi. Cui rex ait. Hoc aurũ
non accipio ſed deo et ſancto aido te lib-
rum in eternum dimitto. Et redeunte il
lo: vir ſanctus aurum in oꝛdeum muta-
tum accipiens: illud in terram ſeminari
iuſſit. Lauante viro ſancto manus ſu-
as in fonte: quidam fratrũ intra ſe dixe-
rũt. Nullus hõ ad diſcoꝛdiam ſcĩm aidũ
cõmouere poteſt. Tunc vnus ex eis ait.
Ego poſſum commouere eũ. Et arripiẽs
eũ pꝛoiecit in fontem. Et videns veſtimẽ
ta ſancti: ſine aliqua aque gutta eſſe ari-
da dixit. Penitet me quod feci. Cui ſan-
ctus. Bene feciſti penitenciam agendo:
nam ſi nõ penituiſſes: a terra abſoꝛbtus
fuiſſes. Nunc vero peccata tua oꝛationi
bus et lachꝛimis redime: quia quadꝛage
ſimo ab hinc die moꝛieris. Moꝛtua qua
dã puella: miſit miniſtrũ cũ baculo ſuo:
et cum tãgeret eam reſurrexit.
Occurrit ſãcto viro quidam nomine col
manus cuius equus moꝛtuus fuerat: et
dedit ei equum ſuũ. Et ecce alius equus
a deo miſſus ad virum dei ſtatim venit
Cũqꝫ colman⁹ reuerſus eſſet: equ⁹ ipi⁹
viu⁹ ⁊ ſanus ſurrexit in occurſuꝫ eius.
Tãdẽ in ſenectute bona opib⁹ deo gra
tis et ꝟtutib⁹ plen⁹: ſcĩm reliquit pꝛidie

De ſancto Aidano epiſcopo et confeſſore.

kal. marcij. Sctũs eni⁊ iſte in vita ſãcti
dauid: aidanus vocatur in vita vero ſua
vt ſuperius patet: aidus dicitur: et apud
meneuiã in eccleſia ſãcti dauid appellat
moedok qđ eſt hibernicũ: ⁊ ibidẽ in mag⸗
na veneratione feſtum eius recolitur.
¶ Narratio. Monachꝰ quidã erat om̃i
virtutũ flore ornatus: cui dñs cotidianũ
victũ exhibebat. Cotidie enim ſpeluncã
ſuã in heremo ingrediẽs: panẽ mire ſua⸗
uitatis et cãdoris inuenit: et refectꝰ gra
tias deo referrens: ad orationes et hymp
nos ſe conuertit. Cumqꝫ de ſuis meritis
gloriari cepiſſet: continuo ſubintrauit
in eum deſidia quedam animi modica: et
poſt hec creuit negligentia vt tardeor fi⸗
eret ad orationem. Cũqꝫ parum pſallẽdi
miniſterium exhibuiſſet: aĩa eius quaſi
nimio labore fatigata requeſcere feſtina⸗
bat. Erat enim iam clãdeſtina q̃dã in cor
de eiꝰ turpis ac nephanda cogitatio. Cũ
poſt oratiões cibũ ſumeret: ĩuenit tardiꝰ
ſolito panem menſe appoſitũ: nec paula
tim ſe caſurũ intellexit. Cũqꝫ grauis libi
dinis ſtimularet incendio: inuenit demũ
panem ſuũ ſolito ſordidiorem. Occupa⸗
uerũt eum cogitationes ⁊ luxurie ſtimu
li: ⁊ quaſi iam preſens ⁊ ſecum accũbens
ymago mulieris: quam et amplecti ſibi
videbatur: ⁊ ad turpes vſus habere ſub⸗
ſtratam. Cumqꝫ cibum ſumeret: inuenit
panẽ ſordidiſſimum atqꝫ aridum ⁊ qua⸗
ſi a muribus vndiqꝫ corroſum. Tũc ille
ingemuit et lachrimas fudit: ſed non ita
vberes que poſſent flammam tãti ignis
extinguere. Et cum cogitationes vndiqꝫ
eum vallarent exurgens nocte ad ciuita
tem iter arripuit. Die autem facto: vidit
quandam fratrum cellam vbi fatigatus
requieuit. Cumqꝫ parum refectus quie⸗
uiſſet: ex more quaſi ab eruditiſſimo pa⸗
tre verbum edificationis ceperunt expe⸗
tere. Interrogantqꝫ eum quis diaboli la
queos poſſit effugere: ⁊ turpis cogitati⸗
ones ab eo immiſſas depellere. Tunc ille
ſufficienter eos docuit: ⁊ in ſemetipſũ re
greſſus ait. Quomodo alios moneo ⁊ ip
ſe decipior? Age inquit miſer que facere
alios mones. Et intelligens ſe miſerabi
liter ſupplantatum ad ſpeluncam redijt:
in cilicõ ⁊ cinere cũ lachrimis iacuit: do⸗
nec angelus ſibi apparens dixit. Suſce⸗
pit deꝰ penitentiã tuã ⁊ repropitiatꝰ eſt
tibi: ſed caue ne vltra elatus decipiaris.

¶ De ſãcto aidano: epiſcopo ⁊ cõfeſſore.

Est inſula que vocatur hij: cu
ius monaſterium magno mo
nachorum pollens examine:
in cunctis pene ſeptẽtrionali
um ſcotorũ ⁊ omniũ pictorꝝ monaſterijs
non paruo tempore arcẽ tenebat: regen⸗
diſqꝫ eorũ populis preerat. Que videli⸗
cet inſula: ad ius quidem britannie perti
net: non magno ab ea: freto diſcreta: ſed
donatione pictorum qui illas britannie
plagas incolunt iam dudum monachis
ſcotorũ tradita: eo quod illis predicanti⸗
bus fidem chriſti perceperũt. Ab hac igi
tur inſula ad prouinciã anglorũ in xp̄o
inſtruẽdũ miſſus eſt aidanꝰ gradu epiſ⸗
copali accepto. Unde int̃ alia viuendi do
cumẽta: ſaluberrimũ abſtinẽtie vel cõti⸗
nẽtie: clericis exemplũ reliquit. Non enĩ
aliter q̃ cum ſuis viuebat: ipſe docebat.
Nichil huius mũdi querere: nichil ama⸗
re curabat. Cũcta que ſibi a regibus vel
diuitibus ſeculi donabantur: mox pau⸗
peribus qui occurrerent errogare gaude
bat. Non equorum dorſo niſi maior forte
neceſſitas cõpuliſſet: ſed pedibus ire ſo⸗
lebat: quatinus vbicumqꝫ aliquos vł di
uites vel pauperes incedens aſpexiſſet
cõfeſtim ad hos diuertẽs: vel ad fidei ſuſ
cipiende ſacramẽtũ: ſi fidelis non eſſent
inuitaret: vł ſi fideles fuiſſent: in ip̄a eos
fide confortaret: atqꝫ ad elimoſinas ope⸗
rũqꝫ bonorꝝ executionẽ ⁊ verbis excitaret
⁊ fctis. In tm̃ aũt vita illꝰ a nr̃i tẽporis

ſegnitie diſtabat: vt omes qui cū eo ince
debāt: ſiue attonſi: ſiue laici meditari de-
berēt: id ē aut legēdis ſcripturis aut pſal
mis dicēdis opam dare. Hoc erat quotidi
anū opus illi⁹ et oīm qui cū eo erāt vbi-
cūq; locoꝝ deueniſſēt. Et ſi forte deueniſ
ſent quod tñ raro euenit vt ad regis con
uiuiū vocaretur: intrabat cū vno clerico
aut duobus ⁊ vbi paululū reficiebatur
accelerauit ocius ad legēdū cū ſuis ſiue
ad orādū egredi. Cui⁹ exemplis informa
ti tempore illo religioſi quiq; viri ac fe-
mine cōſuetudinē fecerūt: per totum an-
nū excepta remiſſione quīquageſime paſ
chalis quarta et quinta ſabbati: ieiuniū
ad nonā vſq; orā protelare. Nunq̄ diuiti
bus honoris ſiue timoris gr̄a ſi qua deli-
quiſſēt reticebat: ſed aſpera illos īuectōe
corrigebat. Nullā potētib⁹ ſeculi pecuni
am excepta ſolūmodo eſca ſi quos hoſpi
tio ſuſcepiſſet dare nunq̄ ſolebat: ſed ea
poti⁹ q̄ ſibi a diuitib⁹ largita fuerāt: vel
in vſ⁹ pauperꝝ vel ad redēptionē iniuſte
vēditoꝝ diſpēſabat. Multos precio dato
redemptos ſuos fecit diſcipulos: atq; ad
ſacerdotalē gradū erudiendo atq; inſtru
endo ꝑuexit. Cū eni rex oſwald⁹ de pro
uintia ſcotorū poſtulaſſet antiſtitem qui
ſibi ſueq; genti verbū fidei miniſtraret:
miſſus fuit primo ali⁹ auſterioris animi
vir. Qui cū nihil ꝑficiens rediret: in con
uentu ſenioꝝ fratri reuerſo dixit Aidan⁹
Videt̄ michi frater q̄a durior iuſto indo-
ctis auditorib⁹ fuiſti: et non eis iuxta do-
ctrinā apoſtolicā: primo lac mollioris do
ctrine porrexiſti donec paulatī enutriti
verbo domini ad capiēda ꝑfectiora: et ad
faciēda ſublimiora dei p̄cepta ſufficerēt.
Quo audito: ipſū ad erudiendū incredu
los et indoctos mitti debere: cūcti decer-
nebāt. Hui⁹ igitur antiſtitis Aidani do-
ctrina rex oſwaldus cū ea cui preerat gē-
te anglorum inſtitutus: nō ſolum incog-
nita progenitoribus ſuis regna celorum
ſperare didicit: ſed ⁊ regna terrarū plus
q̄ vlli maiorum ſuorum ab illo qui fecit
celum et terram conſecutus eſt. Cū
enim preſbiter quidam venerabilis noīe
vtta mitteretur canciā ad adducendam
inde coniugem regi oſwio filiam videli-
cet Edwini regis eanfledam: que occiſo
patre illuc fuerat adducta: acceſſit ad ip
ſum Aidanū obſecrās eum pro ſe ſuiſq;
qui tantū iter nauigio aggreſſuri erant
domino ſupplicare. Qui būdicens illos
deoq; commendans: dedit etiam oleum
ſāctificatū dicēs. Scio enim q̄ tēpeſtas
vobis in mari ⁊ ventus cōtrarius eueni-
et ſed memento vt hoc oleum mittas in
mare et ſtatim quieſcentibus vētis ſere-
nitas maris vos leta proſequetur. Cūq;
nauē intraſſent ⁊ orta tempeſtate: furēti
buſq; pelagi vndis temptabāt naute an
choris in mare miſſis nauem retinere et
cū nichil proficerent: incepit nauis flucti
bus impleri et mortem ſibi omnes immi
nere iamq; adeſſe viderunt. Preſbiter
tādem reminiſcens verba antiſtitis: aſ-
ſūpta ampulla de oleo miſit in pontum:
et ſtatim vt predictum erat a feruore ſuo
q̄euit. Sicq; factū eſt vt vir dei p ꝓphe
cie ſpiritum tempeſtatem predixerit fu
turam et per virtutem eiuſdem ſpiritus
hanc exortam q̄uis corporaliter abſens
ſopiuerit. Alio namq; tempore hoſti-
lis exercit⁹ mercatoꝝ pēda duce northā-
hūbrorū regiones impia clade deuaſtās
peruenit ad vrbem regiam que ex bebbe
quondā regine vocabulo bebeburch cog-
nominatur nūc bamburch dicitur ⁊ quā
neq; armis neq; obſidiōe capere poterat:
flammis abſumere conatus eſt. Aduehit
plurimam congeriem trabium: tignoꝝ:
et feni: et vrbem in magna altitudine a
parte qua terra eſt contigua circundans
allato igne vrbem comburere nitebā-
tur. Quo in tempore ſāctus Aidanus in
inſula farne que duob⁹ ferme miliarib⁹

¶ De ſancto Aidano abbate et confeſſoꝛe.

paſſuuꝫ ab vꝛbe diſtat moꝛabaẗ. Illuc ei
ſepius ſecrete oꝛ̃onis ⁊ ſilẽtii cauſa ſece-
dere cõſueuerat. Qui cũ ventis furẽtibꝰ
globos ignis ⁊ fumũ ſupꝛa muros vꝛbis
exaltari cõſpiceret: eleuatis oculis ⁊ ma
nibus in celũ: cũ lacrimis dixit. Uide dñe
quanta mala facit penda. Quo dicto ſta
tim mutati ab vꝛbe venti in eos qui ac-
cederant flammarum incendia retoꝛſe-
rũt: ita vt aliquot leſi: omnes territi im-
pugnare vꝛbem vltra ceſſarẽt: quam di-
uinitus iuuari cognouerunt. Com-
pletis autem ep̃atus ſui annis decem et
ſeptẽ erat in villa regia non longe ab vꝛ-
be de qua p̃fati ſumus. In hac enĩ habẽs
eccleſiam et cubiculũ ſepius illuc diuer-
tere ac ibidem manere atqꝫ inde ad pꝛe-
dicandum exire conſueuerat ſicut in ali-
is villis regiis facere ſolebat: vtpote nil
pꝛopꝛie poſſeſſionis excepta eccleſia ſua
et adiacentibus agellis habens. Teten-
derũt ergo ei egrotanti tentoꝛium ad oc-
cidentalem eccleſie partem: ita vt ipſuꝫ
tẽtoꝛium parieti adhereret eccleſie. Un-
de factũ eſt vt acclinis deſtine q̃ extrinſe
cus eccleſie pꝛo munimine erat appoſita
ſpiritum vite exalaret vltimũ. Obijt
aũt ſeptimo decimo epiſcopatus ſui an-
no: pꝛidie kalẽdas ſeptembꝛis: anno gra
tie: ſexcenteſimo quinquageſimo pꝛimo.
Cuius animam ab angeloꝛũ choꝛis in ce
lũ eleuatam ſctũs cuthbertus adhuc iu-
uenis cuſtodiam pecoꝛũ iuxta fluuiũ le-
der in mõtibus agens: intẽpeſte noctis ſi
lentio oꝛ̃onibus vacans videre meruit.
Cuius coꝛpꝰ mox inde tranſlatũ ad inſu
lam lindiſfernẽſem: in cimiterio fratrũ ſe
pultũ eſt. Interiecto poſt hec tẽpoꝛe ali-
quo cũ fabꝛicata eſſet ibi eccleſia maioꝛ:
illuc oſſa eius tranſlata: ad dexteram al-
taris recondita fuerunt. Sancto enim
Aidano ſucceſſit in epiſcopatꝰ regimine
finanus: cui colmannus genere ſcotus
ſuccedens: tertio epiſcopatus ſui anno:
relicta ſua ſede: anno gratie ſexcẽteſimo
ſexageſimo quarto: aſſũptis ſecũ quibuſ
dam oſſibus ſcti Aidani in ſcotiã ad mo-
naſteriũ ſuũ redijt. Reliqua vero ſcti Ai-
dani oſſa tẽpoꝛibꝰ nr̃is apud monaſteriũ
dunelmenſe digno cum honoꝛe ſeruanẗ.
Cõtigit autẽ poſt aliquot annos vt pen
da mertioꝛum rex cũcta illius pꝛouintie
loca ferro flãmaqꝫ perderet vicuſqꝫ ille
in quo antiſtes obijt vna cũ eccleſia flã-
mis abſumeretur. Sed mirum in modũ
ſola illa deſtina cui incumbẽs obijt ab ig
nibus circumcincta voꝛantibus cõſumi
non potuit. Quo clareſcente miraculo:
mox ibidem eccleſia reſtaurata et hec ea
dem deſtina in munimẽtum eſt parietis
vt ante fuerat foꝛinſecus appoſita. Rur-
ſum paracto tempoꝛe aliquãto euenit ꝑ
culpam incurie vicum eundem ⁊ ipſam
pariter eccleſiaꝫ voꝛaci flamma cõſumi.
Sed nec tũc quidem tangere flamma de
ſtinam valebat. et cum magno vtiqꝫ mi-
raculo ipſa eius foꝛamina ingrediẽs qui
bus edificio erat affixa penderet: ipſam
tamen ledere nullatenꝰ permittebatur.
Unde tertio edificata ibi eccleſia non vt
antea defoꝛis deſtinam illam infulcimẽ-
tũ domus appoſuerunt: ſed intro ipſam
eccleſiam in memoꝛiam miraculi poſue-
runt / vbi intrantes genuflectere ac mi-
ſericoꝛdie dei ſupplicare deberent. Con-
ſtatqꝫ multos ex eo tempoꝛe gratiam ſa-
nitatis in eodem loco cõſecutos: quin eti
am haſtulis ex ipſa deſtina exciſis et in
aquam miſſis plures ſibi ſuiſqꝫ lãguoꝛũ
remedia conquiſiſſe. Beda vero ve-
nerabilis qui vitam ſancti Aidani con-
ſcripſit: de eodem ſancto ſic inter cetera
dixit. Scripſi autem de perſona et operi
bus viri pꝛefati: nequaq̃ꝫ in eo laudans
aut eligẽs hoc quod de obſeruatione paſ
che minus perfecte ſapiebat: immo hoc
multuꝫ deteſtans: ſed quaſi verax hiſto-
ricus ſimpliciter ea que de illo ſiue per

illū ſūt geſta deſcribēs. Et q̄ laude ſunt
digna in ei⁹ actib⁹ laudās atq̄ ad vtili-
tatē legētiū memorie cōmēdans ſtudiū
videlicet pacis et caritatis: cōtinencie ⁊
humilitatis animū ire et auaricie victo-
rem: ſupbie ſimul ⁊ inane glorie contem
ptorē induſtriam faciēdi ſimul ⁊ docēdi
mandata celeſtia: ſolertiam lectionis et
vigiliarum: auctoritatem ſacerdotij dig
nam redarguendi ſuperbos et potentes
pariter et infirmos cōſolandi ac paupes
recreandi vel defendendi clementiam.
Qui vt breuiter multa comprehendam.
quantum ab eis qui illum nouiſſe didici
mus nichil ex omnibus que in euangeli
cis ſiue apoſtolicis ſiue propheticis litte
ris facienda cognouerat pretermitteret
ſed cuncta pro ſuis viribus operibus ex
plere curabat. Hec in p̄fato antiſtite mul
tum complector et amo: quia nimirum
hec deo placuiſſe nō ambigo. Quod au-
tem paſcha nō ſuo tempore obſeruabat:
vel canonicum eius tempus ignorans:
vel ſue gētis auctoritate ne agnitum ſe-
querēt deuictus: nō approbo nec laudo.
In quo tñ hoc approbo q̄ in celebratiōe
ſui paſche nō aliud corde tenebat: vene-
rabatur et predicabat q̄z q̄d nos: id eſt re
demptionē generis humani p paſſionē:
reſurreccionem: et aſcenſionem in celos
mediatoris dei ⁊ hominum hoīs xp̄i ih̄ū.
Unde et hanc nō vt quidam falſo opinā-
tur quarta decima luna ī qualibet feria
cū iudeis: ſed die dñica ſemp agebat a lu
na quartadecima vſq̄ ad viceſimā pro-
pter fidem videlicet dñice reſurrectiōis
quā prima ſabbati factā: propterq̄ ſpē
noſtre reſurrectiōis eadē prima ſabbati
que nūc dies dñica dicitur veracit̄ futu-
ram cū ſācta eccleſia credebat. ¶ Cetera
vero huius ſācti antiſtitis geſta in vitis
ſcōꝝ oſwaldi ⁊ oſwini regum ⁊ ſci cuth-
berti epi deuote requirēs videre poteſt.

¶ Narratio.

¶ Circa annū dñi. M. ix. C. iii. erāt in vā
netis ciuitate duo clerici nōdū patiētib⁹
annis preſbiteri litteris affatim īſtructi
inter ſe multū amici. Hij pactū inierunt
inter ſe vt quis eoꝝ prior moreretur: al-
teri vel vigilāti vel dormiēti appareret
infra trigīta dies data acceptaq̄ corpali
fide. Non multo poſt vnus obiit ⁊ trice
ſimo die aſtitit alteri vigilanti ⁊ neſcio
q̄d opis molienti mortuus vultu exſan-
gui ⁊ pallido. Qui prior viuum compel-
lās agnoſcis me inq̄t. Agnoſco ait ille ⁊
miror q̄ tam diu moratus fueris. Ille
prius excuſans moram tandem ait. Tā-
dem venio: et aduentus meus ſi volue-
ris tibi fiet comodus michi vero infru-
ctuoſus: nam ſempiternis deputatus ſū
ſupplicijs. Ego ait alter: iuuabo te preci
bus ieiunijs ⁊ elemoſinis multis. Et ille
Sine penitentia ſunt iudicia dei in in-
ferno. Dum rotat aſtra polus: dum pul-
ſat littora pōtus pro criminibus puniar
meis. Si totus mundus ad remedia cō
curreret: eterna tamen et innumera pe-
narum genera patiar. Et vt aliquam ex
meis agnoſcas: en vna. Protendit q̄ ma
num ſanioſo vlcere ſtillātem et tres gut
tas ſuper eum proiecit: quarū due tim-
pera: vna frontem contingentes: cutem
ſicut ignito iaculo penetrauerunt fora-
men nucis capax efficientes. Illo ma-
gnam penam eſſe doloris clamore prote
ſtante: hoc inquit mortu⁹ erit tibi q̄diu
vixeris et penarum graue documentū:
et niſi neglexeris ſalutis tue ſingulare
munimentū. Vade ergo dum licet: mu-
ta habitum ſimul et animū ⁊ eſto mona-
chus redonis apud ſctm̄ melauiū. Cūq̄
viuus ad hoc reſpōdere nollet: ſi dubitas
inquit mortuus conuerti: miſer lege lit
teras iſtas. Et hoc dicens: manum pro-
tendit tetris notis inſcriptam in quibus
ſathanas et omnes infernorum ſatelli-
tes omni eccleſiaſtico cetui gratias: de-

p̄fundo tartari emittebant ꝙ cū ipſi in
nullo ſuis voluptatibꝰ deeſſent: tantū
numerū ſubditarū aīarū paterentur ad
inferna deſcēdere: p̄dicationis ⁊ operū
bonorū negligētia: ꝙtū nūꝗ̄ miſerāt ſe-
cula retroacta. His dictis loquētis aſpe-
ctus diſparuit: ⁊ audiens bona ſua ven
dita pauperibus erogauit: ⁊ in monaſte
rio ſancti melanii monachus effectꝰ op-
time conuerſatus eſt.

¶ De ſancto Albano martyre.

Cum perſecutio ſub Diocleſiano
imperatore mota in xp̄ianos lon-
ge lateqȝ deſeuiret. vir quidā meritis et
doctrina clarus noīe amphibalus trāſi-
ens in britanniā verolamiū dn̄o ducēte
p̄uenit. Qui ingreſſus vrbē in domū di-
uertēs Albani hoſpitiū poſtulauit. Erat
autē Albanus ciuis verolamiꝰ vir emi-
nēs ī ciuitate: ex illuſtri romanorū p̄ſa
pia originē ducēs. Hic ſctm̄ virū hoſpi-
tio benigne ſuſcipiēs vite neceſſaria mi
niſtrauit. Quē tandē remoto ſeruorū ſtre
pitu ſecretiꝰ allocutus quō inquit cū ſis
homo xp̄ianus p̄ gentiliū fines tranſitū
habere ⁊ ad hāc vrbē illeſus p̄uenire po-
tuiſti? Dicit ei Amphibalus. Dn̄s meꝰ
ieſus xp̄s filiꝰ dei viui ſecurū inter diſ-
crimina me cuſtodiuit: ⁊ p̄ multorū ſalu
te ad iſtā me miſit p̄uinciā: vt fidē eiꝰ an
nūcians populū acceptabilē p̄pararē.
Et ꝗs eſt inquit iſte filiꝰ dei? Quid eſt ꝙ
deus natꝰ eſſe aſſerit? Noua ſunt hec et
michi actenus inaudita. Noſce vellē q̄d
ſup̄ hac re vos xp̄iani ſentiatis. Tūc ſan
ctus ait. Aſſertio nr̄e fidei eſt vt deū pa-
trē ⁊ deū filiū eſſe dicamꝰ. Qui ſcȝ filiꝰ p̄
ſalute hoīm carnē dignatꝰ eſt aſſumere/
et humanū genꝰ per paſſionē mortis re-
dimere. Et cū multa de natiuiate xp̄i paſ
ſione/reſurrectione/et aſcenſione diſſe-
ruiſſet: ſubiunxit. Si hec hoſpes ita eſſe
credideris: debilibus/egrotis/⁊ cunctis
male habentibꝰ inuocato xp̄i noīe pote-
ris ſubuenire. Jccirco enī hanc vrbē in-
greſſus ſum: vt in ea p̄co fierē tue paſ
ſionis. Benignus enī dn̄s humanitatis
officia quibꝰ inſiſtis celeſtis vite p̄mio
recōpenſabit. Dicit ei Albanꝰ. Quid re
uerētie xp̄o q̄d honoris impendā ſi xp̄i fi
dem forte ſuſcepero? Et ille crede dn̄m ie
ſum cū patre ⁊ ſpū ſctō deū vnū eſſe: et
opus magnū in eius oculis peregiſti. Al
banus ait. Quid eſt q̄d loqueris? Inſa-
nis. Neſcio q̄d dicis. Aſſercionē tuā non
capit intellectꝰ: ratio nō admittit. Si no
ſcēt viri huius ciuitatis te talia locutū
fuiſſe de xp̄o: ſine mora peſſima morte te
occiderēt. Ego vero p̄ te omnino ſolici-
tus: ne q̄d tibi cōtingat aduerſi: p̄uiꝗ̄
de domo mea receſſeris vehemēter perti
meſco. His dictis ſurrexit et abiit ira cō-
motus: ⁊ amphibalus ſolus noctē totam
p̄uigilē in orōne trāſegit. Albanꝰ ve
ro in ſolario quieſcēti mirāda quedā no-
cte illa diuinitꝰ oſtendunt. Cūqȝ nouo vi
ſu fuiſſet exterritꝰ: ac inſolito p̄turbaret
aſpectu/ſurgēs ꝯtinuo ad interiora de-
ſcēdit: ⁊ accedēs ad hoſpitē dixit. Amice
ſi vera ſūt q̄ de xp̄o p̄dicas verā michi
ſomnii ſolutionē q̄ſo ne metuas iudica-
re. Aſpiciebā: ⁊ ecce de celis hō veniebat
quē app̄hēdens innumera hoīm multi
tudo diuerſa expēdit in eū genera tormē
torū. Manus vinculis cōſtringūtur/fla
gellis corpus atterit: et grauiter lania-
tur. Corpus ligno ſuſpenditur/per trāſ
uerſum ligni manꝰ expandunt. Homo q̄
torquebat nudus erat: ⁊ calciamenta in
pedibꝰ nō habebat. Manꝰ eius et pedes
clauis affigūtur/latus lancea p̄foratur: ex
cuius lateris vulnere vt michi viſū eſt ⁊
ſanguis ⁊ aqua pariter p̄fluxerūt. A dex
teris eiꝰ arūdinē ſtatuūt/coronā ſpineā
capiti ſupponūt. Cōſumptis oībus que
humana potuit inferre crudelitas: cepe-
rūt verbis illudere ei dicētes. Aue rex iu
deorum. Si filius dei es deſcende nunc de

cruce ⁊ credimus tibi. Cūq̧ multa cōuicia irrogarēt adoleſcēs ille verbū eis nō reſpondit. Deniq̧ cum dixiſſent in eum quecūq̧ voluerūt: tandem exclamās ille voce magna dixit. Pater in man⁹ tuas cōmendo ſpm̄ meū. Et his dictis expirauit. Corpus exanime de cruce deponitur. ſanguie de vulneribus adhuc largiter profluente: lapideo illud includūt ſarcophago: ſignatoq̧ lapide cuſtodes deputantur. Mira res. Cadauer extinctū remeauit ad vitā reſumptiſq̧ viribus clauſo prodiit monumēto. Qui qualiter a mortuis reſurrexit: ꝓpriis oculis ipſe conſpexi. Uiri niueis induti veſtib⁹ de celo aduenīūt: aſſumptoq̧ ſecum homine illuc vnde venerant reuertuntur. Subſequitur eū cādidatorū infinit⁹ exercitus: qui per oīe illud iter laudes canere nō deſtitit: ⁊ patrē neſcio quē eiuſq̧ filiū aſſidue benedicit dicens. Bñdictus ſit deus pater: filiuſq̧ eius vnigenitus Ingens inter eos gaudium leticia ineffabilis: vt nulla huic digne valeat cōparari Hec ⁊ alia multa que nec volo nec licet vlli mortaliū indicare: michi nocte per viſionē oſtenſa ſunt. Quid illa ſignificent: obſecro te ne celaueris michi: noli timere. His auditis: beatus amphibalus ſentiens cor eius viſitatū a dño: ſupra q̄ cuiq̄ credibile eſt in domio gaudebat. Statimq̧ crucē dñi quā ſecū habebat proferēs ait Ecce in hoc ſigno potes manifeſte dinoſcere q̄d viſio tua nocturna velit. quid portendat. Homo nāq̧ veniens de ſupernis dñs meus eſt iheſus xp̄s qui crucis ſuppliciū ſubire nō renuit vt nos a reatu quo per preuaricationē primi parentis ade tenebamur aſtricti: ſuo ſanguine liberaret. Qui vero man⁹ homini iniecerūt et diuerſis penis affecerunt: populū ſignificat iudeorū qui cū ꝓmiſſum haberent quia deus eis filiū ſuū de celis mitteret: ⁊ tandē quē diu expectauerāt venientē: non receperūt: nec ſue ſalutis auctorem cognouerūt: ſed in omnib⁹ ei contradicētes: ſemper ei mala pro bonis ⁊ odiū pro dilectione rependerūt. Deniq̧ inuidia contra eū ducti: ad tantā nequiciā proruperūt vt eū comprehenderēt/crucifigerēt/et occiderent. Sic benignus dñs ſanguinis ſui precio nos redemit ſic moriendo mortis victor extitit: ⁊ in cruce exaltatus ad ſe vniuerſa traxit. Ad inferni clauſtra ſpōte deſcēdens: ſuos qui illic tenebātur abſoluit: ⁊ eternis nexib⁹ dyabolū alligatū ad infima tenebrarū loca deiecit. Tunc albanus ſuper ſermonibus illius vehementer admirans: in hec verba prorupit dicēs. Uera ſunt inquit que de xp̄o memoras nec poſſint vllatenus argui fallitatis Ego eni euidenter hac nocte cognoui qualiter xp̄s dyabolum vicerit/alligauerit ⁊ ad iferni ꝓfundiora detruſerit: propriis oculis ipſe cōſpexi: quia cathenarū nexibus teter ille iacet irretit⁹. In hoc cognoſcens q̄m oīa que locutus es vera ſunt: ammodo fideliſſimū me tibi polliceor auditorē. Dic ergo obſecro quia noſti vniuerſa quid patri quid ſpiritui ſancto facturus ſim accedēs ad filij ſeruitutē. Quibus ille auditis: cū ingēti exultatione dixit. Gratias ago dño meo iheſu xp̄o q̄ hec tria nomia per temetip̄m proferre iā noſti Tres enim perſonas quas aperte ſuis deſignaſti vocabulis: deum vnū crede/firmiter et fideliter ꝯfitere. Reſpōdit alban⁹. Credo inquit et ex hoc fides mea eſt q̄ nullus ſit deus niſi dñs meus iheſus xp̄s qui ob ſalutē hoīm hominē dignat⁹ aſſumere: crucis ſuſtinuit paſſionē. Ipſe cū p̄re et ſpū ſctō de⁹ vn⁹ eſt ⁊ preter eum nō eſt alius. His dictis ſepe proſternitur ante crucē. ⁊ quaſi pēdentē dñm iheſum in cruce cerneret: veniam ſibi beatus penitēs deprecatur. Sic pedes ſic vulneris loca aſſidua exoſcula

tione demulcet: ac ſi ad ipſius quē cruci-
figi viderat veſtigia ꝓcūberet redēpto
ris. Sanguine mixte per ora voluūtur
lachryme ſup illud venerabile lignū cru
cis vbertim decidētes. Ego inquit dya-
bolū abnego: omneſq; xp̄i deteſtor inimi
cos in illū credēs illi me cōmittēs: qui ſi-
cut aſſeris a mortuis die tertia reſurre-
xit. Dicit ei amphibalus. Forti aīo eſto
dn̄s tecū eſt ⁊ illiꝰ grā nō tibi deerit vnq̄
Fidē quā ceteri mortaliū hoīe tradēte ꝑ-
cipere meruerūt: tu nō ab hoīe neq; per
hoīem didiciſti ſed per reuelationē iheſu
chriſti. Quare iā ſecurus de te redditus
longius ire diſpono: viā veritatis genti
bus oſtēſurus. Nequaq̄ inquit albanꝰ:
ſed vna ſaltem ſeptimana maneas apd̄
me. vt interim fidem plenius inſtructꝰ
agnoſcā. Et factū eſt ita. Gentilis enim
quidā ad iudicem ingreſſus qd̄ fctm̄ fue
rat indicauit. Mox iudex ira commotꝰ
albanū ⁊ magiſtrū illiꝰ ad ſe iuſſit euo-
cari: ſed amphibalo clā recedēte: equites
cū magna manu peditū a iudice miſſi il-
luſtrem albanū in habitu peregrino nu
dis pedibꝰ añ crucem dn̄i ꝓcibꝰ incūbē-
tē reperiūt cateruatiq; irruētes: vbi nā
eſſet clericꝰ quē ſuſceperat percūctantur
Quibꝰ ipſe ait. Ecce cū deo eſt cuius ꝓſi-
dio circūfultus minas hoīm nō veretur
His auditis: manꝰ ei iniecerūt rapit᷑ tra
hitur diriſq; nexibꝰ cathenarū cōſtrictꝰ:
ab alijs veſtibus ab alijs trahitur et ca
pillis. Caracallā aūt magiſtri ſui ſibi re
tinuerat certiſſime ſciēs ꝙ nō equis ocu
lis eā ſeuientes inimici aſpicerēt. Qua
indutꝰ vt ſe ſeruū crucis palā cūctis oſtē
deret: ſignū dn̄icū iugiter in manibꝰ pre
ferebat: ⁊ de multis a iudice interroga-
tus: nomē ſuū tm̄ indicat xp̄ianumq; ſe
eſſe libera voce cōfitet᷑. Cui iudex demū
ait. Albane clericus ille vbi eſt qui nup a
xp̄o neſcio quo huc directus vt ciuibꝰ no
ſtris illuderet hāc vrbē latēter igreſſus
eſt? Si reatꝰ cōſciētie cū nō remorderet:
ſi de cauſe ſue qualitate non diffideret:
ſponte ſe nr̄is obtutibꝰ ingeſſiſſet vt pro
ſe ſuoq; diſcipulo magiſter egregius al-
legaret. Uerū ī eiꝰ doctrina quanta latu
erit falſitas quātaq; fraudulētia ſuo tā-
dē patefecit exemplo: qn̄ eū quē in cauſa
tueri debuerat inerti reſolutꝰ timore de-
ſeruit ⁊ aufugit. Qua in re niſi fallor ſa-
tis euidenter intelligis ꝙ fatuo homini
ꝓbueris in errore cōſenſum: cuius iſtin-
ctu ad tantā deuolutꝰ es inſaniā vt om-
nia q̄ mūdi ſunt repēte deſereres: ⁊ deos
magnos habere cōtēptui non timeres.
Uñ ne iniuriā deorū inultā preteriſſe vi
deamur: eorum contemptum in nece cō-
temptoris placuit vindicare. Sed quia
nemo eſt qui falli non poſſit: eorum pote
ris indignationem penitendo declinare
Quorū gratiam promereberis ſi hec ſe-
cta nephādiſſima fuerit a te penitus ſe-
gregata. Reſpōdit albanus. Uerba tua
o iudex quibꝰ diucius inſudaſti ꝙ vana
ſint ⁊ ſupflua ſatis in promptu eſt. Cle-
ricus ei ſi bonū ſi vtile videret᷑: ſi deniq;
vterq; nr̄m cordi eſſet: ad nr̄am vtiq; au
dientiā occurriſſet. Sed mora eiꝰ michi
certe placere nō potuit qui ſciebā popu-
lū ſemper ad mala fuiſſe procliuē. nec ei
iudices vnq̄ placuerūt qui verū in iudi-
cio diſcernūt. Huius doctrinā me fateor
ſuſcepiſſe: nec facti penitet. Fidē eni quā
ſuſcepi debiles ⁊ egroti ſanitati reſtitu-
ti: verā eſſe ſalutis ſue teſtimonio cōpro-
babūt. Dijs vr̄is nō ſacrifico nec etiā mi
nas vr̄as nec tormēta vr̄a dei mei fultꝰ
preſidio pertimeſco. His dictis: conueni-
ens turba p̄cepto iudicis ſacrificare no-
lentē acriter flagellabat. Qui cū graui-
ter cederet᷑: conuerſus ad dn̄m: hilari vul
tu dicebat. Dn̄e iheſu xp̄e cuſtodi queſo
mentē meā ne vacillet ne a ſtatu decidat
quē dediſti. Tibi dn̄e aīam meā in holo-
cauſtū offerre: fuſoq; ſanguine teſtis tu

us fieri cõcupiſco. Cũqꝫ fatigarẽt manꝰ
lictorũ: vir ſctũs in ima carceris ſex mẽ-
ſibꝰ detrudit̃. His ita geſtis: mox iiuriã
martyris elementa teſtãt̃. A tpe nãqꝫ cõ
prehẽſionis illius vſqꝫ ad mortẽ terram
ros aut pluuia nõ infudit: vẽti nõ ſpira-
rũt: ſed diebꝰ ſingulis oĩs regio ſub ſole
ardẽtiſſimo torrebat̃. Nocturnis quoqꝫ
horis eſtus erat nimiꝰ et intollerabilis
Nõ agri nõ arbores quicq̃ fructuũ ꝓtu
lerũt: orbe terrarũ pro iuſto contra impi
os dimicãte. Ciues aũt hãc plagã nõ fe-
rẽtes dixerũt. Xp̃s ille quẽ colit albanus
hoc agit vt nulla nobis germia ſata nul
la ꝓueniãt. Iniurijſqꝫ ſcti condolentes:
oĩm iudicio nexibꝰ exuit̃ cathenaꝝ. Qđ
grauiter ferẽs albanus ⁊ ne eiꝰ marty-
riũ differet̃ vehemẽter formidãs: cũ ge-
mitu ſuſpiciens in celũ dixit. Dñe iheſu
xp̃e ne ꝑmittas in tm̃ dyaboli preualere
maliciã: vt per machinationes ſuas cal
lidas ⁊ iſtius populi concordiã: meã im-
pediat paſſionẽ: ⁊ ad ppl̃m ſe cõuertens
ait. Quid ſuſtinetis? Si nõ noſtis ferre
ſentẽtiam leges vr̃as cõſulite. ciuitatis
vr̃e ſtatuta requirite: ipſa vobis inſinu-
ent q̃d agere debeatis. Quid moras pa-
timini? Sciatis vniuerſi deorum vr̃orũ
me grauem exiſtere inimicũ. Nũquid ei
honore ſunt digni q̃ nichil in ſe diuinita-
tis habere noſcũtur: cũ ſint opa manuũ
hoĩm? Vos teſtes eorũ eſtis quia nichil
vidẽt nichil audiũt nichil intelligunt. O
multũ deteſtãda vanitas: ab his vitam
ſperare qui nũq̃ vixerũt: his offerre pre
ces qui nũq̃ audierũt: ab his ſalutẽ que
rere quibꝰ nũq̃ bene fuit. Unde abſolu-
te ꝓnuncio: quia qui tales colit inſaniſſi
mus eſt. Rogo quid infeliciꝰ hoĩe cui ſua
figmẽta dominant̃. Ue ergo idolis ⁊ ve
cultoribꝰ idolorũ. His auditis vnanimi
cõſenſu in ſctm̃ virũ mortis tulere ſentẽ-
tiã: ipm̃qꝫ ad locũ qui holinhirſt diceba-
tur adduxerũt. Tãta cõgeries illuc con-
fluxerat pplorũ: vt loca illa ſpacioſa pre
multitudine hoĩm anguſta viderẽt̃. Uis
quoqꝫ tanta ſolis erat: vt nimijs eius ar
doribus terra ſub itinerãtiũ pedibꝰ vre
retur. Cũqꝫ iter ageretur: tãdem ad flu-
mẽ rapidiſſimũ ꝑuenerũt: ⁊ dũ ſine ordi
ne ruunt: dũ alter alterꝝ preuenire cõten
dit: vaſto flumini ſe credentes ab aquis
vehementibus intercepti perierũt. Qđ
vidẽs albanꝰ ingemuit et poſitis in ter-
rã genubus deũ exorauit dicẽs. Domĩe
iheſu xp̃e de cuius ſanctiſſimo latere ſan
guinẽ ſimul ⁊ aquã manare cõſpexi: fac
queſo vt minorẽt̃ aque/fluenta recedãt:
quatinus hic oĩs populus ſanus ⁊ inco-
lumis mee paſſioni valeat intereſſe. Mi
ra res. Cũ genua curuaret albanꝰ alue
us ille repẽte deſiccat̃: albani lachryme
dũ fundũtur: aquas in flumine nõ relin
quũt. Orationis virtus flumẽ exhauſit
⁊ inter vndas viã pplo patefecit. Quos
ante fluminis impetꝰ ſecũ rapuit inuol
uit ac ꝑdidit: hi nũc inuenti ſunt in ꝓfun
do nichil habentes leſionis nec ſignũ ali
qđ mortis in ſe ꝑferẽtes. Tũc miles ille
qui albanũ trahebat ad ſuppliciũ: tãdẽ
per albanũ ꝑuenire meruit ad ſalutem
Uiſis namqꝫ miraculis enſem ꝓiecit et
ad pedes ſancti ꝓſtratus veniã depreca
tur. Qđ vidẽs ppl̃s hoĩem arripiũt: den
tes excutiũt ⁊ os eius ſacrũ dilacerãt: et
oĩa eius oſſa cõfringũt. Sctm̃ vero alba
nũ per dura lapidũ loca per vepres ⁊ aſ-
pera queqꝫ ducũt ⁊ reducũt. Spine quo
qꝫ ⁊ radices arborũ etiã de pedibꝰ auul
ſa ſecũ fruſta diripiũt. Cũqꝫ ppl̃s in mõ
te ſiti laboraret: ſctũs albanꝰ poſitis in
terrã genubus dñm exorauit dicẽs. De
us qui hoĩem de limo terre creaſti: ne ſi-
nas queſo creaturã tuã mei cauſa qualẽ
cũqꝫ ſentire iacturã. Et ecce ſubito fons
ante pedes eius erupit ⁊ rapido curſu ri
uus ad inferiora deſcendit ⁊ ppl̃s aquis
refocillatus: ſitis cladẽ euaſit xp̃m tamẽ

blaſphemātes: laudes deo magno ſoli q̄
ſeruis ſuis in arto poſitis remediū pro-
uidere dignabat̄ vnanimiter acclama-
bāt. Carnifex autē electꝰ vno ictu caput
ſcti amputauit ⁊ ſtatim luminibꝰ eiꝰ in
terrā cadētibꝰ totꝰ efficitur tenebroſus.
Miles aūt noīe heraclius antea vt p̄mit
tit̄ ſemiuiuus relictus ānisu quo potuit
montē manibꝰ reptādo cōſcēdit. Cui iu-
dex ait. Eya nunc debilis obſecra tuū al
banū vt oſſa tua dignet̄ in ſtatū priſtinū
reformare. Curre feſtina: reliquo corpori
caput appone: ſtatimq; plenā ab eo me-
reberis cōſequi ſanitatem. Quid mora-
ris? Sepeli mortuū: nec dubiū quin in
ſerui ſui manibꝰ celerē cōferat medicinā
At ille reſpōdit. Ego firmiſſime credo q̄
ſctūs albanꝰ meritis ſuis integrā nichi
reddere poterit ſanitatē. Facile ei q̄ vos
irridēdo nūc dicitis: per eū circa me pote
rit adimpleri Et ſtatim caput martyris
āplectens corpiq; apponēs ſanitati inte
gre reſtituitur. Nō pagani vidētes zelo
inuidie repleti dicebant. Quid faciemꝰ:
homo iſte ferro non poteſt interire: corpꝰ
eius cōtriuimꝰ et ecce iā priſtinas vires
recepit? Et apprehēdētes eū vinculis ar
tāt ⁊ diuerſis ſupplicijs diſcerpētes gla
dio vitam amputarūt. Et ecce nocte ſe
quēti colūpna lucis e tumulo beati mar
tyris in celū extēdi viſa eſt: per quā deſcē
dētes angeli et aſcēdētes noctem totā in
hymnis ⁊ laudibus deducebāt hecq; fre
quētius repetebāt Albanꝰ vir egregius
martyr extat glorioſus. Cōpilator eni
vite ſcti albani inter cetera ſic dixit. Ne
vero poſteri ſup meo noīe reddant̄ omni
no ſolliciti: ſciāt quia ſi voluerit verū mi
chi ponere nomē: me miſer me pctōrem
vltimū noīabunt. Romā aūt p̄ficiſcor vt
illic gētilitatis errore depoſito ⁊ lauacro
regenerationis adepto: veniam merear
aſſequi delictorū. Libellū quoq; iſtū offe
rā examini romanorū: vt ſi quid in eo ſe-
cus q̄ debuit forte p̄latū fuerit: hoc per
eos dignet̄ in meliꝰ cōmutare: dn̄s ihe-
ſus xp̄s qui viuit ⁊ regnat deus per om
nia ſecula ſeculorū. Paſſus eſt aūt glo-
rioſus martyr albanus decimo kalēdas
iulij: anno dn̄i ducēteſimo octogeſimo ſe-
xto. Paſſi ſunt eadem tēpeſtate Aaron ⁊
Julius legionū vrbis ciues: alijq; vtri-
uſq; ſexꝰ diuerſis in locis perplures: qui
diuerſis cruciatibꝰ torti: ⁊ inaudita mē
brorū diſcerptiōe lacerati animas ad ſu-
perne ciuitatis gaudia: p̄fecto agone mi
ſerunt ſub dyocleſiano imperatore. At
vbi turbo p̄ſecutiōis quieuit: p̄greſſi in
publicū fideles: eccleſias deſtructas re-
nouāt nouas cōſtruunt dies feſtos cele-
brāt: mūdo corde ⁊ ore ſacra cōficiūt. Mā
ſit in eccleſijs xp̄i que erāt i britānia pax
donec arriane hereſis veſania huic inſu
le extra orbē poſite: noui ſemp aliq̄d au-
dire gaudēti et nichil certi firmiter obti-
nēti: venena ſui erroris infudit. Circa
annū dn̄i quadringēteſimūquartū pela-
gius brito abbas illius famoſi monaſte
rij debangor extitit: vbi duo milia mo-
nachorū ⁊ centū: laboribꝰ manuū vitā
ſuā ducētiū ſub vno abbate militarunt.
Hic pelagiꝰ auxilio vtens iuliani de cā-
pania nuper ab epiſcopatu expulſi: here
ſim ſui noīs ſuſcitauit. Aſſerint enim ho
minē ſine gratia dei poſſe ſaluari: vnum
quēq; ſuis meritis p̄pria volūtate ad iu
ſticiā regi. Infantes ſine pctō originali
naſci: ⁊ tā inſontes q̄ inſons fuit adā an
te p̄uaricationē Nec etiam baptiſandos
eſſe vt a pctō ſoluant̄: ſed vt per adoptio
nē in regnū dei admittāt̄. Qui ⁊ ſi nō ba
ptiſarētur: eſſe tamē eis extra regnū dei
eternā beatā vitā. Adā ſolū ſuo peccato
leſum eſſe: eūq; mortuū eſſe non ex culpe
merito ſed ex cōditione nature qui mori
turus fuiſſet etiā ſi nō peccaſſet Mutas
etiā dicebat eſſe orōnes q̄ fiūt ab eccleſia
ſiue pro infidelibꝰ ſiue fidelibus. Arrius

autē preſbyter aſſeruit filiū dei creaturā
eſſe ⁊ ſpm̄ ſctm̄ ab eo creatū. Has aūt he
reſes german⁹ antiſiodorenſis epūs pre
dicatione ⁊ miraculis extinxit: anno dn̄i
quadringenteſimo quadrageſimonono.
Anno aūt dn̄i ſeptingēteſimo nonage
ſimotertio rex mercōꝝ offa diuīo admo
nitus oraculo: ſcti albani corpus luce ſu
per locū in quo iacebat celitus emiſſa de
terra leuauit: ⁊ monaſteriū in ei⁹ hono
re conſtruxit. Regnāte ethelſtano rege
circa annū dn̄i nongēteſimū quartūdeci
mū: dani angliam cede ⁊ incēdio infeſtā
tes: oſſa ſcti albani fracto ſcrinio rapien
tes: ad qddā monaſteriū in terra ſua no
mine Owenſe ſecū detulerunt: et per ali
quot annos in magno honore illa habue
rūt. Tandē ſctūs albanus cuidā mona
cho apparens dixit. Ego ſum ꝓthomar
tyr britānie quē diligis albanus: preces
tue ad dn̄m aſcēderunt: oraui tecū et pre
ces nr̄e exaudite ſunt Habita ei abbatis
tui licētia: habitū nō mores mutabis: et
ad reducēdū reliquias meas vſqꝫ in da
ciā ꝓficiſci ne formides. Quo dicto: mar
tyr diſparuit ⁊ miri odoris fragrātiā ibi
dem reliquit. Monachus igitur ille noīe
egwinus in habitu ſeculari daciā profi
ciſcēs. Poſt aliquā inter monachos illos
cōuerſationē habitū religionis ſuſcepit
⁊ virtutib⁹ ꝓficiēs ⁊ ſacriſta demū effe
ctus: oſſa ſctā extraxit et in capſam mo
dicā pallis inuoluta repoſuit: ⁊ cum quo
dā mercatore anglico ad monaſteriū ſcti
albani trāſmiſit. Poſtulata aūt poſt hec
ab epo patriā ⁊ amicos viſitādi licentia
trāſito proſpere mari: tam epo ꝙ mona
nachis expreſſam rei ſeriem per lr̄as in
timauit. In quo facto cū dei ⁊ martyris
auctoritas audaciā preſtitit: ſi peccaſſet
veniā poſtulauit. Regnāte ſctō edwar
do confeſſore anglis danorū infeſtationē
⁊ aduentū timētibus: abbas ſcti albani
alfricus conſcijs q̇buſdā fratrib⁹ reliqui
as ſcti albani muro quodā ſub altari ſcti
nicholai cum feretro recōdidit: ⁊ oſſa cu
iuſdā ſcti monachi in capſide precioſa in
pāniculo villoſo inuoluta quaſi in ſancti
amphibali caracalla ad abbatem heliē
ſem cū multis alijs eccleſie ornamentis
miſit cōſeruāda. Ut ſi forte pars danorū
preualeret: de illa reliquiarū aſportatio
ne opinio relata ſatiſfaceret et furorē cō
peſceret. Submerſo aūt rege danorum
cū abbas alfricus cōmēdata repoſceret:
monachi helienſes oſſa ad eos miſſa: clā
reſeruātes oſſa quedā adulterina ſuppo
ſuerunt ⁊ doloſi ſic pio dolo decepti ſunt.
Quo compto: abbas alfricus ſuis fratri
bus rem geſtā aperuit: et extractū fere
trū cū reliquijs de muro in medio eccle
ſie publice collocauit. Alfrico ſucceſſit le
ofſtanus: ⁊ illi frethericus anno dn̄i mil
leſimo ſexageſimoſexto: ⁊ quia cōtra re
gē villelmū nobilib⁹ anglie refugium ⁊
auxiliū ꝑſtitit: formidare cepit ⁊ aſſum
ptis ſecū libris ⁊ pannis ⁊ alijs neceſſa
rijs ad inſulā helienſem fugit: et ibi finē
vite dedit. Circa annū domini milleſi
mū centeſimū quinquageſimūnonū: ad
petitionē abbatis roberti alexander pa
pa tertius tribus anglie epis lr̄as dire
xit: vt facta diligēti inquiſitione: de reli
quijs quas penes ſe ſancti albani heliē
ſes monachi recōdi iactādo aſſererēt rei
veritatē agnoſcerēt. Illis aūt ad locum
accedētib⁹: monachi duodecim ſeniores
ꝑſtito de veritate dicēda ſacramēto: pro
teſtati ſunt ſe fuiſſe pio dolo deceptos ni
chilominus grauiter deliquiſſe ⁊ ſacrile
gium perpetraſſe: et veri martyris reli
quijs caruiſſe. De caracalla ſe ſimiliter
deceptos fuiſſe crediderūt que ipſo tēpo
re in rerū natura creditur nō fuiſſe. Nō
eni inuenit cā ſctūs germanus in ſepul
chro martyris: ſed oſſa in quadam palla
inuoluta ſicut inuenit reliquit. In ceno
bio helienſi ſcriptū inueni: ꝙ cū ſtigād⁹

archiepūs cātuarienſis a rege willelmo
⁊ pape legato deponedꝰ eſſet: abbas ſcti
albani alfricus ab eo promotꝰ ſibi timēs
cū litteris cōmēdaticijs ſtigādi ad abba-
tē helienſem thurſtanū cōfugit cum duo
bus fratribus ſymāno ⁊ alrico: ⁊ ſcriniū
cū reliquijs ſcti albani ac alijs eccleſie or
namētis ſecū detulit. Depoſito tandē ſti
gando ⁊ ſubſtituto lamfrāco: necnon ab-
bate paulo ad eccleſiā ſcti albani ordina-
to alfridꝰ abbas ira cōmotus habito cū
thurſtano abbate cōſilio iuxta corpꝰ bea
te etheldrede reliquias ſcti albani poſuit
⁊ in cōfratrē receptus: diem extremū ibi
dem clauſit. Gauiſus ergo thurſtanus
trāſlatiōis ſcti albani diem quarto idus
maij celebrari inſtituit Inſtinctu tandē
abbatis pauli cogēte regis willelmi edi-
cto cū monachi helienſes oſſa ſcti albani
cū ſcrinio reddere vrgerētur ablatis reli
quijs cū caracalla cū qua capitalē ſubijt
ſententiā ſctūs albanꝰ: necnon reliquijs
apoſtolorū quas ſctūs germanus cū eis
recōdidit: alia oſſa in ſcrinio repoſuerūt:
⁊ ad monaſteriū ſcti albani remiſerunt.
Judicia premiſſorū diſcutiēda lectoribꝰ
peritis relinquens: que diuerſis in locis
exarata repperi: ſine inuidia ſcribēdo cō
municare decreui. Quidā tribunicie po
teſtatis noīe thurſtanus quēdam vicu-
lū eccſie ſcti albani ſub annuo cēſu a mo-
nachis accepit: ⁊ ꝓceſſu tēporis cenſum
ſoluere renuens: terrā illā vt ſuā propriā
vēdicauit. Et ecce eques quidam terribi
lis in equo albo obuiā ei veniēs ⁊ armis
aureis renitens: eū haſta percuſſit: ⁊ eli-
ſum in terrā ſemiuiuū relinquens abijt.
Reſumpto tandē ſenſu reatꝰ ſui penitēs
oēm ſatiſfactionem ꝓmiſit. Sed conua-
leſcens ad ſcelus ſuū cū rediret: in medio
cōuiuantiū cetu ſubito duo viri incogni-
ti ad eū feſtinando prorūpunt: ⁊ arripiē-
tes eū fortiter in terrā precipitāt: qui cō-
fractis ceruicibꝰ corā oībꝰ expirauit. Et
protinus viri illi egreſſi: nuſq̄ cōparue-
rūt. Cū domū quādā vorax flāmā inua
deret: monachi feretrū ignibꝰ opponunt
⁊ ſedatis flāmis ⁊ extictis: edificia ab in
cendij periculo liberātur. Multi infirmi
varijs languoribus oppreſſi ſcti albani
ſuffragiū poſtulantes: integrā ſanitatē
ſe recepiſſe letātur. Naues etiā periclitā
tes in mare: ſedata tēpeſtate eiꝰ bn̄ficia
cōſequuntur. Iuuenis quidā homicidij
reus ad ſancti albani p̄ſidiū cōfugit: ſed
promiſſis cuiuſdā deceptus egreſſus ca
pitur: iudici preſentatꝰ cōuincitur: et la-
ta ſententia: oculorū pariter et genitaliū
mutilationi eſt addictus. Cūq; lictores
oculos eius eruere niterētur: oīs corū co
natus caſſatur. Sctūs eni albanus reū
adamāte duriorē effecit. Sicq; ad eccle-
ſiā currēs: grās deo letus exſoluit. Di-
ues quidam in trāſlatione ſcti albani ad
agrū cū meſſoribus iuit: ⁊ vidēs multos
ad eccleſiā tendentes: dixit. Quare ad al
banū pergerē ego qui ruſticus quidā fu-
it vt ego per poſteriora ſtercora egerens
vt ego. Dixit: ⁊ cibū quo refectus fuerat
per os blaſphemū euomuit: ⁊ ſub forma
ſtercorū egeſſit. Per ſeptē annos quibus
vixit nūq; niſi per oris blaſphemi offici-
nā ventrē purgauit. Et licet ditiſſimus
fuerat: ad tantā tamē deuenit inopiā vt
victus neceſſaria ante mortem vix habe
ret. Uxor eius q̄diu vixit oſtiatim mēdi
cauit. Filia eius ventris multata tumo-
re: pregnāte groſſior in vtero qḋ pareret
nō habēs: mōſtruoſum ſpectātibus pre-
ſtabat ꝓdigiū. Miles quidā herebertꝰ
duket noīe: latrocinijs aſſuetus terram
ſcti albani nocturnis incurſibꝰ depreda-
batur Factū eſt aūt vt cū dn̄o ſuo in eccle
ſia ſcti albani miſſam audiret: ⁊ vocans
dominus milites ſuos: ait illis. Uidetis
ne herebertū ſolito minorē effectū: Uide-
mus inquiūt ⁊ ſupra modū obſtupeſcen-
tes miramur. Et ceperūt inter ſe eū deri

dere. Egreſſis oībus de eccleſia ait dñs.
Hereberte quid eſt ꝙ tā paruus effectus
es? Uide ne beatū albanū in aliquo leſe-
ris: qui britonū more cito in male conſci-
os aīaduertit. Herebertus vero cōfuſus
vix manibus ſtrepā tangere potuit quā
prius facillime pede tāgebat. Et ſtatim
ſigno crucis humeri appoſito: pctā com-
miſſa abbati cū lachrymis confitetur ve
niā obtinuit: & ſolitā ſtaturam recupera-
uit. Peregrini dum per mare nauiga-
rent: orta tempeſtate maxima: quiſq; ex
eis beati albani ſuffragiū flebiliter im-
plorabāt. Et ecce nauis vim ventorū fer
re non valens: tabularū ruptis cōpagi-
bus fluct⁹ admittit. Periit nauis: pere-
unt & qui in ea fuerūt his quiq; exceptis
quos beatū albanum dixim⁹ inuocaſſe.
Nam vnde maris eos incolumes ſubue
hētes: in portū voluntatis eorū cum om
nibus reb⁹ ſuis expoſuerunt. ¶ Cum qui
dā nocte quadā ante martyris albani al-
tare conſideret: deū non timens nec mar
tyrem reueritus: cū ſumma feſtinatione
calceos ſuos reſartire cepit. Cumq; ali-
quātulū in opere iam proceſſiſſet: ecce tā
valide alapa ei impreſſa eſt: vt a ſummo
gradu: nō ſolū ad infimum: verum etiā
longius in pauimēto deuolueretur. Pre
timore autem exterritus: relictis que in
manibus habuerat de eccleſia q̃totius
aufugit.

¶ De ſctō aldelmo epiſcopo & confeſſore.

Beatus aldelmus ſplēdidiſſi
mo anglorum genere oriun-
dus: attauis etiā regib⁹ eſt
editus. Pater ſiquidem ei⁹
nomīe kentenus vir deo deuotus yne re-
gis weſtſaxonū fuit germanus. Hic igit
kentenus ex vxore ſua filiū genuit nomi
ne aldelmū. Aldelmus enī anglice latine
vet⁹ galea interpretatur: quia galea ſa-
lutis caput ꝓtectus: optimā de hoſte in
celū reuexit victoriā. Puerilibus elapſis
annis liberalib⁹ ſtudiis tradit⁹ eſt: vbi
adeo in breui refloruit: vt doctorib⁹ quos
grecos et latinos habebat preferendus
eſtimaretur. In meldunēſi demum mo-
naſterio modo malmeſbiria vocato: pri-
mo monachus de hic preſbyter et abbas
effectus: cibi potuſq; abſtinens: vigiliis
et orationibus vacabat. Fama enim ei⁹
multis preconiis illuſtrata iā mare trā-
ſierat: alpes exceſſerat: et romam pene-
trauerat. Qua incitatus papa ſergius
ſcriptis eū aſciuit: & honorifice ſuſcepit.
Dum enī quadam die in lateranenſi ec-
cleſia miſſam celebraſſet & caſulam exu-
iſſet porrexit eā retro ſe: ratus alicui mi-
niſtrorum illam tradere. Sed quia ſer-
uientium defuit induſtria: diuina mox
affuit prouidentia. Confeſtim namq; ra
dius ſolaris per feneſtrā irrumpens ca-
ſulam excepit & eam diu ſuſtinuit. Caſu
la enim illa ad miraculi memoriā: mel-
dunēſem hactenus decorauit eccleſiam.
Per idem tempus contigit rome vt pu
er ex inceſta matre inceſtoq; patre edit⁹
famam apoſtolici lederet: ꝙ eum vt fieri
ſolet vulgaris opinio ex pontifice genitū
crederet. Anxius aldelmus multa ami-
citia federatum ſibi preſulem tali fedari
infamia: puerum nouem dies a natiui-
tate habentem: exhiberi precepit: impe-
ratq; in virtute & in nomine iheſu chriſti
vt fateatur ſi ſergius inceſti conſcius ha
beatur. Reſpondit infans abſolutiſſimo
ſermone antiſtitē affinem criminis non
eſſe: nichil illum commune cum ſecundo
ſexu habere. Aldelmus itaq; & ab amico
pontifice depulit infamiam: et ſibi accu-
mulauit gratiam. Cum autem in ceno-
bio ſuo eccleſiam ſancte marie conſtrue-
ret: vna trabium neceſſaria curtior aliis
inuēta fuit. Aldelmus igitur fuſa ad de-
um prece: trabem mox iuxta votum elō-
gatum inuenit. Ea tempeſtate a bert-
waldo archiepō ad colloquiū aſcitus eo

iuxta litus maris trāſſemite: naute qui
dā ipm̄ veſtibus ſordidū contempnere ⁊
deridere non verebātur. Et ecce contra-
rio flāte vento mare inſurgit: hyemps ſe-
uit tēpeſtas inualeſcit. Periclitantes er
go naute ⁊ mortis horā expectātes: rea-
tum ſuū cū lachrymis cōfitent̄: et ſancti
aldelmi ſuffragiū iclamitāt. At ille ſcha-
phā ad inferēdū auxiliū cōſcendit ⁊ mox
vt ſctūs lembū corpe ſuo preſſit: ad oēm
tranquillitatē ſe paratū mare prebuit: ⁊
nautas cū naue terre appulit. Hic enī
vir ſctūs multos cōſcripſit libros vtpo-
te vndecūqꝫ doctiſſim⁹ inter quos librū
de virginū laude ⁊ de pugna ſeptē prin-
cipaliū vitiorū: de diſciplinis philoſopho
rū: de ammonitione fraterne charitatis
multoſqꝫ alios ꝯpoſuit libros. Fecit quo
qꝫ cenobiū iuxta fluuiū qui vocat̄ from:
vbi adhuc ſtat eccleſia in honore ſcti io-
hānis baptiſte cōſtructa: ⁊ apud brade-
ford tertiū cōſtruxit monaſteriū. Sed il-
la monaſteria a danis poſtea fuerūt de-
leta ⁊ deſtructa. Nuſqꝫ enī a monaſterio
niſi neceſſitate magna coact⁹ progredi-
ens: pecuniarū minime auidus extitit:
ſed oīa ſibi erogata in vſus vtiles ⁊ pau
perū expēdebat: vt aūt carnē ſuā fragilē
domare poſſet: fonti qui proxim⁹ eſt mo-
naſterio: qui fons ſcti aldelmi vocatur ſe
humeroten⁹ inmergebat. Ibi nec glaci-
alē rigorē curās: noctibus durabat pſal-
teriū totū decantās. Feminarū cōſortia
nō fugiebat: immo vel aſſidens vel cubi
tās aliquā detinebat: quouſqꝫ carnis te-
peſcēte lubrico: quieto ⁊ inmoto diſcede-
ret animo. Derideri ſe videbat dyabol⁹
cernens adherentē feminā: viruqꝫ alias
auocato animo inſiſtētē cantando pſalte
rium: ⁊ valefaciebat ſctūs mulieri ſaluo
pudore illeſa caſtitate. Sctūs enī aldel-
mus vice quadā detulit ſecū de roma al
tare ex marmore cādido: habēs in groſſi
tudine ſex pedes in longitudine quatuor
in latitudine tres palmos. Hunc lapidē
vſqꝫ ad alpes ſecū detulit camelus: ⁊ ibi
ꝓpter preruptā vie cōcidit ⁊ ruina iumē
tum cōtriuit: ⁊ marmor in duas partes
fregit. Quo viſo: aldelm⁹ fuſa ad deū pre
ce ⁊ data bñdictiōe: ſalutis vigor anima
li redditur: ⁊ fractura lapidis que nō re-
cta linea ſed quodam amfractu diſſiliēs
crepuerat: ſtatim ſe inſolidū cōpegit: in
miraculi tamē memoria adhuc cicatrix
ſciſſure oſtēditur: ſanata quidē miracu-
lo ſed curioſo tñ perſpicua oculo. Lapis
ille modo dicitur eſſe in quodā canonico-
rū prioratu noīe britonū in ſomerſitana
prouincia. Proceſſu tandē tpis weſtſa-
xonica plaga in duos epiſcopatus diui-
ſa extitit: ⁊ daniel wintonie preficitur: et
ſchireburnie aldelm⁹ ſubrogat̄: poſt hed
dā epm̄: qui vtriuſqꝫ ꝓuincie pſidebat. Al-
delmus vero in ſenectute bona plen⁹ vir
tutib⁹ ⁊ ſctitate migrauit ad dñm octa-
uo kalēdas iunij ⁊ i monaſterio ſuo mel
dunēſi id eſt malmeſbury cū magno ho-
nore ſepelitur. Cuius obitū ſctūs egwi-
nus diuinitus prenoſcens in quodā ſuo
ſcripto ſic ait. Poſt duos annos aldelm⁹
religioſus epūs migrauit ad dominum
quod ego per reuelationē agnoſcēs con-
uocatis fratrib⁹ exceſſum venerādi pa-
tris eis aperui: concitoqꝫ gradu ad locū
vbi ſacrū corpus iacebat quinquaginta
fere milibus vltra meldunenſe monaſte
rium poſitū deueni ⁊ ad ſepulturā addu
xi ⁊ honorifice ſepeliui: mādās vt in quo
cūqꝫ loco ſacrum corpus in aſportatione
pauſauerat: ſacre crucis ſignacula eri-
gerētur. Manēt adhuc oēs cruces nec vl
la eorū vetuſtatis ſenſit iniuriaꝫ quarū
vna i clauſtro monachorū videri vſqꝫ ho
die poteſt. Cū enī in quadā valle dū vi-
ueret ad predicādū pergeret et ſermonē
ad plebem faceret: forte baculū fraxineū
quo vtebat̄ terre fixit: et interim per dei
virtutē mirā in magnitudinē excreuiſſe

ſucco animatus: coꝛtice indutus: folioꝝ
ꝛ frõdiũ decoꝛẽ emiſiſſe dicit̃. Obijt autẽ
anno dñi ſeptingenteſimonono: ab anno
quo fact⁹ eſt abbas triceſimoquarto: et
epiſcopat⁹ ſui anno quinto. Poſt ducen-
tos quadꝛaginta annos poſt obitũ eius
ſcilicet anno dñi nõgẽteſimo quadrageſi
monono eleuatũ fuit coꝛpus ei⁹ ſacrũ de
terra ꝛ in ſcrinio cũ magno honoꝛe collo-
catũ. Narrat enĩ beda libꝛo quĩto capi-
tulo octauodecimo ꝙ aldelm⁹ in eccleſia
ſticis reb⁹ ꝛ ſcientia ſcripturarũ nobili-
ter inſtruct⁹: ſcripſit iubente ſynodo ſue
gẽtis libꝛũ egregiũ aduerſus erroꝛẽ bꝛi-
tonum quo vel paſcha nõ ſuo tpe celebꝛa
bãt: vel alia perplura eccleſiaſtice caſti-
tati ꝛ paci cõtraria gerebant: multoſqꝫ
eoꝝ ad catholicã dñice paſche celebꝛati-
onẽ hui⁹ libꝛi lectiõe ꝑduxit. Scripſit et
de virginitate libꝛũ eximiũ quẽ in exem
plũ ſedulij geminato ope ꝛ verſibus exa
metris ꝛ pꝛoſa cõpoſuit. Scripſit ꝛ alia
nõnulla vtpote vir vndecũqꝫ doctiſſim⁹:
nã ꝛ ſermõe nitid⁹: ꝛ ſcripturarũ vt dixi
tã liberaliũ ꝙ eccleſiaſticarũ erat erudi-
tione mirandus. Hec beda.

De ſancto Alredo abbate et cõfeſſoꝛe.

Venerabilis alred⁹: cum in-
fantul⁹ in cunis iaceret: ve-
nit ad domũ patris eius ar
chidiaconus quidã noĩe wil
lelmus: vir quidẽ ꝑclarus genere ꝛ ſecũ
dũ carnẽ alredo pꝛopinquus. Is enĩ ad
infantulũ reſpiciẽs: videt faciẽ illius in
ſpeciem ſolis cõuerſam ꝛ ſplẽdidiſſimis
choꝛuſcare radijs: vt ſue manus appoſi
te vmbꝛa ſuccederet: tãqꝫ ſeren⁹ innotu-
it paruuli vultus: vt tãꝙ in ſpeculo per
fecte videri poſſet. Affirmauit ergo ar-
chidiacon⁹ illũ in oculis dei magnũ futu
rũ: cui tãta grã in ſua infantia arriſiſſet
Cũ aũt puerulus: de pueroꝛum ludo re-
greſſus domũ intraſſet: intuẽs eũ pater
dixit Eya fili inquit quales nobis edicis
rumoꝛes? Et ille. Archiepũs eboꝛacẽſis
hodie obijt pater mi. Videt ille his audi
tis cũ vniuerſa familia: ꝛ dixit. Uere fili
inquit: ille obijt qui male viuit. Et puer.
Aliter iſte pater: nã carne ſolut⁹ vltimũ
hodie valefecit moꝛtalibus dieꝫ. Tertio
vero poſt hoc die: qđ puer ꝑdixerat cun-
ctis de epĩ obitu verum apparebat. In
hoſpicio rieuallis eboꝛacenſis dioceſis ꝛ
ciſtercienſis oꝛdinis cuꝫ eſſet pꝛidie añꝙ
ad habitũ reciperetur: in cella nouitioꝝ
ignis ĩ domo illa accẽſus: vſqꝫ ad laquea
rũ iũcturas ſeuiẽs vehemẽter ꝑualebat:
vt culmẽ edificij ĩ momẽto cõſumere cre
deretur Alredus cũ ceteris ad mẽſam ſe
dẽs: appꝛehẽdit ciphũ et extẽſa manu: ci
cerã quã cõtinebat: in mediũ flãmarum
cũ fiducia ꝓiecit: ꝛ cõfeſtim flãmã ignis
extinxit. Adoleſcẽs enĩ tãto amoꝛe a re
ge ſcotoꝝ dauid cõplexus eſt: vt quaſi ſe
cũdus in curia ei⁹ fact⁹: ad epiſcopatuꝫ
eũ pꝛomouiſſet: niſi ad ciſterciẽſem oꝛdi-
nẽ citius aduolaſſet. Ita pium in oĩbus
ꝛ mãſuetum ſe exhibuit: vt leſus nõ tur
baretur ad irã: maledictis ſtimulat⁹ nõ
ꝓuocaret̃ ad vindictã: amoꝛẽ pꝛo odio: bo-
nũ pꝛo malo: pꝛo inuidia obſequiũ ſemꝑ
reddere ſatagebat. Miles quidã vidẽs
illũ a rege pꝛe oĩbus amari: ꝛ plus cete-
ris honoꝛari: illũ perſequi cepit: ꝛ graui
odio inſectari: quñqꝫ etiam coꝛam rege: il-
lũ verbis iniurioſis appetere. Cui ille.
Bene inquit dicis o miles optime loque
ris: ꝛ vera ſunt omnia que dicis et men-
dacium odis: meqꝫ vt credo diligis. Tã-
dem miles ille cõſiderãs alredũ non tur
bari a virtute in aliquo nõ auelli: penitẽ
tia duct⁹ veniã petijt: et firmũ amicum
de reliquo ſe illi foꝛe ſpoſpondit. Cui ille.
Fateoꝛ inquit cõgaudeo penitẽtie tue: et
idcirco multo magis te amabo: qꝛ odio
tuo in amoꝛem creui domini mei: et pa-
cientia mea per hoc excitata et pꝛobata:
foꝛte aliquantulum pꝛofeci apud deum.

De ſancto Alredo Abbate et confeſſoꝛe.

Ueniēs poſt hec ad monaſteriū ryeual
lenſe ⁊ habitū monachoꝛū ſuſcipiēs: ⁊ in
vite cōuerſatiōe ꝑficiēs: cū cura nouicio
rū ſibi iniuncta fuiſſet: quidā clericus oꝛ
dinē intrās valde inſtabilis effectus: ve
lut arūdo mutabilis ferebat᷑. Sup quo
motus alredꝰ: dixit deo in coꝛde ſuo. Da
michi aiam huiꝰ ⁊ qꝺ ipe minꝰ habet ſa
lutis licet indigno gr̄a tua concedere di
gneris dn̄e deus meus. Nō multo poſt
frater ille ad ſcl̄m redire deſiderās: rem
magr̄o indicat: ⁊ deſideriū pꝛaue mētis
ſue exponit. Cui alredꝰ ait. Noli frater
perire: nā nō poteris ꝙꝙ ⁊ velis. Et ſtul
tiſſimū eſt hoc ip̄m velle: cuius cōtrariū
cupiūt oēs ſcti. Oēs enim ſaluari deſide
rāt. Sed ille monita ſalutis nō audiens
a monaſterio receſſit: ⁊ per deuia ſaltus
tota die vagabūdus oberrat: et parū an̄
ſolis occaſum ad viā rediēs: ſubito infra
murū monaſterij trāſpoſitū ſe ſenſit. Al
redus obuiā illi occurrens amplectit᷑ col
lū eius: deoſculatur faciē eiꝰ et dicit. Fi
li qꝺ feciſti michi ſic. Ecce fleui pꝛo te ho
die multis lachꝛymis: et credo in deū: ꝙ
ſicut petij a dn̄o ⁊ tibi ꝓmiſi: nō peribis
Fecit eni in pꝛobatoꝛio cacellā teſteam
ad modū paruule ciſterne ſub terra: cui
per occultos riuulos: aqua iflūebat. Ne
aūt depꝛehēdereꝭ: os eius lapide latiſſi
mo claudebat. In illā intrās ſepe: aqua
frigidiſſima caloꝛē in ſe oīm extinxit vi
tioꝛū. Idem frater cuiꝰ aiam dn̄i roga
uit vt ſibi daretur: pꝛiſtine mutabilita
tis incēdio cōflagratus a monaſterio re
cedere volebat. Et veniēs ad alredū tūc
abbatē de reueſby fc̄m̄ dixit Dn̄e graui
tatem oꝛdinis leuitas mea non ſuſtinet
Res oēs contrarie ſunt nature mee: diu
turnos laboꝛes nō fero. Angoꝛ ⁊ crucioꝛ
in moꝛa longa vigiliarū: laboꝛibꝰ frequē
ter ſuccūbo manuū. Ueſtium aſperitas
carnem penetrat: volūtas mea delitias
appetit ſeculares: ⁊ amoꝛes mundi ⁊ vo
luptates ſuſpirat. Et ego inquit abbas
lautioꝛes cibos ⁊ blādioꝛa veſtimēta ti
bi p̄paro: ⁊ oīa que monacho debent᷑ poꝛ
tabilioꝛa indulgeo. Nolo inquit ille: licet
michi dederis oēs diuitias domꝰ huius
Et abbas. Nec ego guſto cibū: donec in
uitū aut volentem te reducat dn̄s. Cur
rit alter ad poꝛtā vt recedat: alter in cu
biculū intrat ⁊ oꝛat. Lamentat᷑ pius ab
bas filiū: ⁊ ſuſpirijs intimis coꝛdis erro
neū plāgit: ⁊ cōſolationē cōtēpnit. Fugi
tiuus aūt ad poꝛtā veniēs ianuis aper
tis: quaſi murū ferreum ſenſit: ⁊ ſepius
exire tēptans: cū ꝓpoſitū ſuū nullo cona
tu implere poſſet: ad abbatē cōpūctꝰ re
dijt: ⁊ veniā petens: ſtabilitatē ꝓmittit.
Cui abbas dixit Euge fili mi: bn̄ veniſti
vere miſertꝰ eſt mei deꝰ meꝰ qui te ſanū
reduxit Nec multo poſt bꝛachiū cuiuſdā
fratris tumoꝛe inflatū: ſigno crucis tu
moꝛē fugauit ⁊ ſanitati reddidit. Factus
poſt hec abbas rieuallis: ita parcꝰ in ci
bo extitit: vt eū nō hoīes: ſed ſp̄m eſſe pu
tares. Numerū monachoꝛū vſqꝫ ad cen
tū quadꝛagita ⁊ quīgētos fratres in mo
naſterio ſuo āpliauit. Licet eni calculo ⁊
artetica paſſiōe: an̄ obitū per decēniū ve
xatꝰ fuiſſet: in humilitate tn̄ ⁊ pacientia
pſeuerās: fratribus ſepiꝰ hoc dicere ſole
bat. Filioli loquimi q̄ vultis: tm̄ nō exeat
de oꝛe vr̄o verbū turpe: detractio in fra
trē: ⁊ blaſphemia cōtra deū. Scripſit ei
vitā ſcti edwardi regis ⁊ cōfeſſoꝛis: vitā
dauid regis ſcotie: ſctē margarete regie
ſcotie: trigīta tres omelias ſup onus ba
bilonis i yſaia: tres libꝛos de ſp̄uali ami
citia: de natura aīe ⁊ quātitate ac ſubti
litate libꝛos duos: multas quoqꝫ ſcripſit
ep̄las: ⁊ qꝺ in lr̄is cōmēdauit: hoc i vita
cōplere curauit. Digitū āt ſuū: i os fra
tris cuiuſdā muti poſuit: ⁊ ip̄z loqui p̄ce
pit dicens. Loq̄re mi frater in noīe dn̄i.
Qui ſtati oībꝰ admirātibꝰ rn̄dit. Libent᷑
loquoꝛ tecum bn̄dicte dn̄e. Et alredi me

ritis cõfeſtim ſanus effect⁹:laudes dño
referebat. ¶ incopis paſſio:fratrẽ quẽ-
daꝫ perurgẽs vexabat:vt neq̧ vox neq̧
ſenſus in illo apparebat Cui accedẽs ab
bas dixit. Dilecte fili:ſaluet te filius dei
Nec moꝛa:oĩs doloꝛ in eo cõq̄euit. Qui-
dã abbas ei ſubditus:multa cõuitia im
pꝛoperia ⁊ blaſphemias alredo inferẽs
eũ inuſte cõmouit:⁊ ſpm̃ eius merito cõ
tra ſe pꝛouocauit. Cuius maliciã graui
ter ferẽs:ad celũ oculos et man⁹ eleuãs
dixit. Dñe rex eterne gloꝛie:ſentiat que-
ſo cito iſte:finẽ malicie ſue:q̄a tu ſcis fal
ſa eſſe:que noĩ meo nitiꝛ aſcribere. Cũq̧
abbas ille cenobiũ ſuũ intraſſet:in lectũ
decidit:⁊ die ſeptimo cũ magnis crucia-
tib⁹ vitã finiuit. Deſcendẽs in galwe-
diã alredus:inuenit regulũ terre illius:
cõtra filios ſuos iratũ:filios in p̃rem ſe
uiẽtes:⁊ in ſe inuicẽ fratres. Eſt aũt ter
ra illa fera ſilueſtris et barbara: beſtia-
les hoĩes ⁊ barbarũ oĩne q̄d gignit. Ve
ritas ibi nõ inueniꝛ:ſapĩa locũ nõ habet
Nã neq̧ fides neq̧ charitas diu p̄durat
in ea. Caſtitas totiens patiꝛ naufragiũ
quotiens libido voluerit:nec eſt inter ca
ſtam ⁊ ſcoꝛtũ vlla diſtãtia:mulieres per
mẽſes viros alternãt. Inter religioſos
tñ quidã alioꝛũ cõſilio ⁊ ductu ſatis reli-
gioſi exiſtũt:ſed ꝓpꝛia induſtria raro p̄fe
cti. Sũt enĩ naturaliter hebetes:⁊ aĩalẽ
habẽtes ſpm̃:voluptatibus carnis ſem-
per intendũt. Inuenit itaq̧ alredus pꝛĩ
cipes ꝓuincie ira ⁊ diſcẽtione turbatos:
quoꝛũ odia ⁊ rãcoꝛes:nec rex ſcotie humi
liare:nec ep̃s mitigare ſuffecit:multoq̧
ſanguine terrã polluerũt. Quos alred⁹
nõ tm̃ pacificauit:verũ p̃rem filioꝛũ ha-
bitũ religiõis ſuſcipe inflexit:⁊ qui mul-
ta milia hoĩm vita pꝛiuauerat:vite per
ticipẽ eterne fieri docuit. In oꝛe viri qui
aquã potãdo ranã deglutiuerat digitos
ĩpoſuit:⁊ eleuatis oculis ad celum:dixit
Dñe rex oĩpotẽs obſecro per filiũ tuum
dñm iheſum reſpice ſuper hãc creaturã
tuã:⁊ fac huic ſicut vis ⁊ ſcis. Nec moꝛa
rana ad digitos ſuos aſcẽdit:et humoꝛe
magnoꝛ putredine ſequẽtibus:in terrã
cecidit. Per quatuoꝛ ante obitũ ſuũ an
nos:ab omni vite p̃ſentis iocũditate coꝛ
pus abſoluit:ob nimiã coꝛpoꝛis maciẽ:⁊
faciei extenuationẽ cutis oſſibus adhe-
rebat Parũ nãq̧ comedẽs ⁊ min⁹ bibẽs
ciboꝛũ appetitũ incredibilis abſtinentia
extinxit:medicoꝛũ conſilia ſpꝛeuit:⁊ pꝛo
deo coꝛpis remedia cõtẽpnẽs:aĩe ſanita
ti cõſulere ſatagebat. Legebat aũt libꝛos
quoꝛum lectio lachꝛymas elicere ſolet:⁊
edificare moꝛes ⁊ maxĩe cõfeſſiones au-
guſtini manibus aſſidue poꝛtabat. Se-
debat ſepe in fouea in ſolo oꝛatoꝛij ſui fa-
cta:cogitãs q̄ꝫ puluis eſſet:vbi lux ange
lice viſitatiõis reſplẽduit ſup caput ei⁹:
⁊ quaſi cũ hoĩbus:ita cũ ſpiritibus cele-
ſtibus loq̄baꝛ. Et cũ ſol⁹ ſepe eſſet:pluri
moꝛũ voces cũ illo audite ſunt. Spiritu
quoq̧ ꝓphetie claruit:nã fratribus qui
buſdã anq̄ꝫ cõfitereñꝛ:pctã iuſſit cõfiteri:
⁊ que occulte cõmiſerãt:p̄dixit. locũ ⁊ tẽ
pus adiũgens. Fres duo cũ nocte qua
dã in doꝛmitoꝛio exclamarent:⁊ fratres
ad hoꝛrendã eoꝛũ vocẽ excitaſſent:fratri
illõ in craſtino alredo referẽti:dixit Vere
fili inq̄t iter fratres nr̃os:nocte iſta dya-
bol⁹ aduenit ⁊ aliquẽ ſeducere cogitauit
ſed ſine effectu attẽptate malicie cũ cõfu
ſiõe ꝓtoti⁹ abſcedere cõpulſus eſt. Verũ
tñ aliquãtulũ ei quiſpiã conſenſit. Poſt
quẽdã ſermonẽ i caplo fctm̃ inter cetera
fratrib⁹ dixit. Videte fratres vitã vr̃am
coꝛrigite moꝛes ſaluti vr̃e intẽdite q̄ꝫ pꝛo
certo affirmo:aliq̄s vr̃m ad dãpnationẽ
ſuã ad coꝛp⁹ xp̄i accedit quẽ publicare no
lo ei⁹ coꝛrectionẽ diligo ⁊ ruboꝛi pco. His
cum admiratiõe magna auditis qui re-
os ſe cognouerant venientes ſecreta coꝛ
dis ſui ei aperire feſtinabant. Fra-
ter quidam aſpiciebat in viſu noctis:et

vidit coꝛam facie eius quoddā excelſum
edificiū artificioſe cōſtructū: amplū ⁊ ve
nuſtū: vnoqꝫ tm̄ oſtio introitū oſtendēs.
Feneſtre in illo nulle/nulla foꝛamia/nul
lū ibi lumē/niſi perparuū ſolis radiū/q̇
oſtio aperto infundebat. Ligna domus
oīa odoꝛifera et fragrātia erant. Quāto
pꝛopius accedebat: tanto in illius ſuaui
tate odoꝛis āplius delectabatur Et aſpi
ciens per oſtiū vidit lectū in pauimento
poſitum/et in lecto iacentē abbatē ſuū.
Cū aūt ingreſſus abbatē moꝛtuū vide-
ret: vbertim eiulare ⁊ flere cepit. Et ele-
uans oculos ad tectū domus: vidit ima
ginem hominis relucentē ſupꝛa oē q̄d
carnalis oculus in hoc mūdo conſpexit/
totūqꝫ edificiū: tāq̄ꝫ mille luminaribus
illuſtratū refulſit. Per mediū oīm mem
bꝛoꝛum imaginis: ita clare vidit: ac ſi in
parte altera pn̄s affuiſſet. In medio āt
domus imago in aere apparebat: ſubtꝰ
vl̄ ſupꝛa nullo adiutoꝛio ſuffulta. Nube
cula tamē quedā ſubobſcura/iuxta vm-
bilicū viſa eſt que nō adherebat luci figu
re: ſed ibi parūper motabilis depēdebat
Et ecce vir a latere aſſiſtens: vultu ⁊ ha
bitu gratus/fratri ineffabiliter admirā
ti ait. Quid miraris? Quare nō potius
reſpicis ad prēm tuū: qui ante te iacet vt
eſtimas moꝛtuū? Et ille. Gloꝛia dn̄e hu-
ius imaginis obliuiſci me fecit moꝛtem
dulciſſimi patris mei. Et alter. Non eſt
moꝛtuꝰ pater tuꝰ. Nā et figura hec quā
vides: aīa illius eſt. Tm̄ aūt in operibꝰ
eius reſtat illuminādum: ſicut illa nube
cula que circa vmbilicū mouetur imagi
nis. Q̄d cum fuerit illuminatū: migra-
bit ad dn̄ꝫ. Et vt ſcias inquit/ꝙ hec ima
go aīa illius ſit: ecce ingredit̄ coꝛpus eiꝰ
In ictu oculi/illa figura in coꝛpus per
os eiꝰ illapſa: vidit ſtatim abbatē ſe mo
uere: quaſi vellet de loco conſurgere. Et
pꝛe gaudio frater ille ita valide exclama
re cepit: vt ceteros fratres de lectis ſur-
gētes eū excitare cogeret. Per integrū
an̄ obitū ſuū annū tuſſis ſicca pectꝰ eius
ventilās: cū alijs infirmitatū generibꝰ
in tm̄ debilitauit eū vt ſepe miſſarū ſolē
nijs celebꝛatis in cellā rediēs per vnam
hoꝛam nec loqui nec ſe mouere p̄ualens:
immobilis in ſtratu cubaret. Demū vo
catis in vnū fratribus/inter cetera illis
dixit. Deū inuoco teſtē: ꝙ nulliꝰ malicia
detractiōe vel lite exarſi/ex quo habitū
ſuſcepi religionis: que aliqua cōmotione
diei finem in coꝛde meo valuit expectare
ſemper pacē ⁊ fraternā ſalutē ⁊ ꝓpꝛiam
quietē diligēs Hoc grā dei aīo imperaui
ne turbata mentis mee patiencia: ſolis
occaſum pertrāſiret. Doꝛmienti cuidā
fratri: abbas infirmus apparēs/dixit.
Qn̄ frater putas trāſibo? Neſcio dn̄e in
quit ille. Et abbas. Pꝛidie idus ianua-
rij migrabit ancilla dn̄i aīa mea a do-
mo ſua terrena: quā hucuſqꝫ ihabitauit
Et fctm̄ eſt ita. Nā ſcd̄a die poſt hec/cir-
ca quartā vigiliā noctis: pꝛidie idus ia-
nuarij migrauit ad dn̄m. Anno dn̄i. M.
C.lxvi. ⁊ anno vite ſue quīquageſimo ſe
ptimo. Abbas iſte adhuc viuēs cū paſ
ſiōe colica ⁊ toꝛtione calculi multū vexa-
retur/et ſup mattā iuxta ignē ſedēs/in-
ter genua caput pꝛoꝛſus habere videret̄
ſupuenit frater quidā/fremens atqꝫ cru
deliter dētibus frēdēs. ⁊ manibus ſuis
abbatē cū matta appꝛehēdit/et totis vi-
ribus in ignē ꝓiecit/clamās et dicēs. O
miſer ecce modo te occido modo te moꝛte
dura ꝑdo. Quid hic iaces fictiſſime? Am
modo nō erit q̄d mētiaris: quia nūc vtiqꝫ
moꝛieris. Inter hec monachi veniētes:
patrem ab igne extrahūt: ⁊ zelo accenſi/
in filiū peſtilētie manus inijcere volue-
rūt. Sed oblitus infirmitatis/⁊ carita-
tis memoꝛ: p̄cepit illis abbas dicēs. No
lite queſo: nolite filij patrem vrm̄ tunica
patientie ſpoliare. Nō ſum cōmotus nō
ſum leſus/turbatus nō ſum/quia filius

meus eſt qui me piccit in ignē: ⁊ per hoc
purgauit nō peremit. Filius me⁹ eſt: ſed
infirmus eſt. Ego quidē corpe nō ſum ſa
nus: ſed ſanauit me in anima infirmus
ille. Et apprehēdēs caput eius deoſcula‑
tur benedicit amplectit' et quaſi nil mali
ſenſiſſet vel paſſus fuiſſet: dulciter lenire
ſtuduit furorē iraſcentis in ſe ſine cauſa.

¶ Narratio edificatoria.

Hoc tpe bartholomeus vir religioſus ⁊
theologus exonienſis eps dū lucris aīa‑
rū deuot⁹ intendens parochiā viſitaret:
in villa quadā cāpeſtri cum ſuis clericis
pernoctauit. Dormiēs igitur de nocte in
ſolario eccl'ie ac cimiterio vicino: cū circa
noctis mediū euigilaſſet: lumē qđ corā il
lo ardere ſolebat: apparebat extinctum.
Querēte ergo miniſtro lumē: eps interī
voces audiuit quaſi infantiū innumera
biliū de cimiterio exeūtes plāgentiū ⁊ di
cētiū manifeſte. Ve nobis ve nobis quis
ammodo pro nobis orabit et elemoſinas
dabit: vel pro nr̄a ſalute miſſas celebra‑
bit? Audiēs has voces eps: obſtupuit ve
hemēter: ſupramodū quid hoc ſignifica‑
ret admirās. Cubiculari⁹ interim in au
la ⁊ coquina ignē nō inueniēs: anxius in
villā perrexit: ⁊ vix tandē in vltima ville
domo in qua funus mortuū iacebat: ⁊ cū
preſoytero ville multos circūſtātes ⁊ la‑
chrymas fundētes vidit. Poſito aūt in lu
cerna lumīe cū feſtinatione rediit: et epo
que viderat enarrauit. Facto aūt mane:
audiuit eps q vir ille nuper defunctus:
vir iuſt⁹ erat ac timēs deū: pater orpha‑
norū ⁊ cōſolatio miſerorū: ⁊ oēm ſubſtan
tiā ſuā pauperib⁹ et hoſpitib⁹ erogauit.
Tenuit pterea in domo ſua ſacerdotē: et
illi neceſſaria miniſtrauit: qui commēda
tiōes aiarū ⁊ miſſarum ſuffragia pro de
functis celebraret. Intellexit igitur eps
voces aiarū eſſe illorū corporum que in ci
miterio quieſcebāt: plāgētes mortē hoīs
⁊ gemētes: per quē dū vixerat elemoſina
rū ⁊ miſſarū habere ſuffragia meruerūt
Et vocato presbytero qui ſub viro defun‑
cto miſſas p defunctis celebrauerat: por
tionem in eccleſia ville illius dedit: iniun
gēs vt q̄ diu viueret: miſſas et obſequia
defunctorū iugiter celebraret.

¶ De ſancto Amphibalo martyre.

Cum enim ſanctus amphi‑
balus albanum martyrem
glorioſum ſua pdicatione et
exhortatiōe operāte ſpirit⁹
ſcti gr̄a ad fidem xp̄i conuertiſſet: hortat'
cū diſcipulus venerabilis alban⁹ ab vr‑
be diſcedere: dās ei clamidē auro textam
quo tutius ab hoſtibus redderet'. Veſtis
autē huiuſmodi tāte tūc tpis dignitatis
⁊ reuerētie extitit: vt illa indutus hoſtiū
cimeos penetraret illeſus. Adquieſcens
igitur amphibalus diſcipuli pcibus an‑
te lucē fugā arripuit: verſus aquilonem
iter dirigēs ad walliā predicaturus gen
tibus verbū dei. Cū aūt multitudo po‑
puli colūpnā lucis de tumulo bti albani
vſq in celū tendentē: ⁊ angelos deſcendē
tes ⁊ aſcēdentes et noctē totā in hymnis
⁊ laudib⁹ deducētes euidēter aſpexiſſet:
lumine turbat' inſolito: nouitaſq rei ver
titur in miraculū. Tūc vn⁹ illorū ceteros
vidēs attonitos: ait. Hec mirāda que vi‑
demus xp̄m dei filiū liquido operari con
ſtat. Dii quos hucuſq coluimus potius
ſunt portēta q̄ numina: quib⁹ virt⁹ nul‑
la: nulla diuinitas ineſſe facile deprehen
ditur. Opa nr̄a inutilia dieſq nr̄i inutili
ter defluxerūt. Ecce noctis tenebre ſplen
dorib⁹ celi cedūt: ſuperni ciues eūt ⁊ rede
unt: ſctitatē albani cōmendāt. Nos ergo
errorē nr̄m relinquētes de falſis ad vera
ad fidē de perfidia cōuertamur. Eamus
⁊ inquiram⁹ virū dei qui ſicut noſtis al‑
banū predicando ad xp̄m cōuertit. His ⁊
multis aliis pſecutis: mox errorē priſti‑
nū oēs deteſtat': xp̄i fides ab oībus pdica
tur: iter in walliā ſub feſtinatiōe dirigit':

vbi dei ſeruus amphibalus manere pu
tabatur. Ad quē veniētes: verbū vite re-
gionis illius hoīb⁹ ꝑdicantē inuenerunt
cauſam aduētus ſui exponūt: crucē quā
ſuo quōdā albano cōmendauerat obtule
rūt: que recēte cruore pfuſa martyrij bea
ti albani ſigna preferebat. Cunqꝫ oēs ab
eo iſtructi xp̄o crederēt: verolamiū fama
repleuit viri dei aſſerēs quoſdā de ciuita
te hoīem ſequi tranſmarinū: eiuſqꝫ ſua-
ſu deorū culturas et leges patrias abie-
ciſſe. Turbatis igitur vniuerſis cum ar
mis ſuis ad eū tandē perueniūt. Sedu-
ctor inquiunt peſſime cur populū ſimpli
cē circūuenire verborū fallacijs voluiſti:
leges calcare ⁊ deos contēpnere docuiſti.
Et ira commoti: ſine reſpectu etatis ſan-
guinis aut reuerentie vicini vicinos et
amicos neci tradūt ⁊ atrociter in ore gla
dij mille viros pro xp̄o occidūt. Sctūs ve
ro amphibalus vndiqꝫ corporib⁹ occiſo-
rū vallatus: beatas aīas letus dn̄o com
mendabat. Cuius brachia pagani loris
aſtringētes ante equos nudis pedib⁹ eū
ire compulerūt. In itinere vero langui-
dus quidā iacens clamare cepit et dicere
Serue dei excelſi adiuua me: vt qui pro-
pria iaceo depreſſus infirmitate: tua rele
uari merear interceſſiōe. Credo eni ꝙ in-
uocato ſuper me xp̄i noīe: celerem michi
poſſis reddere ſanitatem. Nec mora ſub
oculis oīm qui iacebat languid⁹: ſancti
meritis hilaris ſurrexit ⁊ ſan⁹. Egreſſi
ſunt aūt ciues verolamij obuiā ſctō: ⁊ ar
ripientes eū atrocius ſpoliauerūt: viſce-
ra eius patefacta ferro: palo in terrā de-
fixo circūligantes: et flagellis eū nimijs
cōterentes: in circuitu pali ambulare fe-
cerūt ⁊ quaſi ad ſignū poſt hec ſtatuunt:
cultelliſqꝫ ⁊ lanceolis qđ reliquū erat cor
poris confodiūt. Vir aūt dn̄i tanꝙ nichil
mali pateretur vultu hilari ſtabat cōſtā
tior ⁊ ſigna ſui martirij toto iam corpore
preferebat: prodigioſum cūctis de ſe pre
bens ſpectaculum ꝙ poſt tāta ſupplicia
poſt tot mortis genera adhuc viuere po-
tuiſſet. Eadē hora plurimi cōſtantiā ſcti
videtes renūciantes ydolis xp̄iane fidei
ſe ſubdiderūt martyrē deprecātes vt ipſi
us interceſſione beatitudinis eterne par
ticipes fieri mererentur pro qua aīas po
nere minime formidabāt. Quo cognito
princeps vocatis mox ſpiculatorib⁹ oēs
qui deorū curā abiecerant ⁊ culturā ⁊ do
ctrinā clerici ſequebātur: interfici iuſſit.
At illi ferale cōplētes edictū: mille viros
morti tradiderunt: beato amphibalo in-
tuente eorūqꝫ aīas dn̄o cōmendāte. Tūc
vnus qui ceteris audacior videbatur ſic
virū dei prior alloquit. Crudeliſſime ho-
minum cur imprudētes illos perſuaſio-
nis tue fraude decepiſti: ⁊ monitis tuis
irretitos a cultura deorum ſubtraxiſti.
Tuorū ſubtilitate verborum: parētes et
amici noſtri in perditionē abierūt. Sed
ꝗuis deos ⁊ hoīes ad iracūdiā ſupramo
dū ꝓuocaueris: eorū tamē grām penitē-
do poteris promereri. Perfecte peniten-
cie hoc erit iudicium: ſi ſectā illā quā huc
uſqꝫ tenuiſti deſerueris et deos inuictos
quos ignorās forſitan offendiſti ceperis
adorare. Tūc oēs quos neci nuper tradi
diſti per ſue diuinitatis potentiā dij om-
nipotētes a mortuis ad vitā reuocabūt.
Tunc ſanctus ait. Dum deos tuos o pa
gane nimis laudibus conaris extollere
in verbo tuo te noueris offendiſſe. Sol⁹
eni dn̄s meus ieſus chriſt⁹ ſuſcitat mor-
tuos et viuificat. Illos vero quos quaſi
deos colitis et potētes in celo eſtimatis:
potēter tormēta patiūtur in inferno. Ho-
rum participes ⁊ ſocij in tormētis erunt
iniuſti/adulteri/maledici/ceteriqꝫ q̄ dū
hic viuerēt ſimiles ſe demonib⁹ per act⁹
reprobos reddiderūt. Tu quoqꝫ pagane
cū ceteris cultoribus idolorū niſi citius
relicto gentilitatis errore ad fidem chri-
ſti conuertaris: eiſdē penis inferni ſubia

cebis. Miſericordia dei magna eſt: noli te deſperare. A vijs vr̃is prauis reſipiſci te: ⁊ ad baptiſmi gr̃am conuolate. In baptiſmo pctã donãtur: celũ hoi reſeratur: ⁊ vetuſtate depoſita: noua quodãmõ efficitur creatura. Qui enĩ prius erant per culpã filij dyaboli: fiunt poſtmodum per gratiã filij dei. Ad hãc ergo gr̃am cõfugite vt penas ſempiternas poſſitis euadere. His auditis furore accẽſi impij in necẽ innocentis vtm̃ ſpm̃ eijcere totis viribus elaborãt. Et licet dei martyr ſaxorũ multitudine vndiqꝫ cederetur immobilis tamẽ in orone perſiſtẽs: loco ſuo mot⁹ nõ eſt: nec in partẽ alterã vel ad horã declinauit. Cũ demũ inuictũ ſpm̃ celo redditurus eſſet: eleuatis in celũ oculis: ihesum ſtantẽ ad patris dexterã vidit: ⁊ angelorũ concentum in celis audiuit: interqꝫ eoſqꝫ albanũ ſuũ recognouit. Quẽ ſibi in auxiliũ inuocans: ſctẽ inquit albane deũ nr̃m depceris: vt michi angelũ bonũ obuiam mittat: ne michi predo truculẽtus obſiſtere: nec iter meũ pars iniqua valeat impedire Et ecce duo angeli celeſti fulgore radiãtes ad eum de ſupernis veniebãt: vox etiã huiuſmodi celitus ad eum facta inſonuit. Amen dico tibi quia cum diſcipulo tuo eris in padiſo. Pagani vero celeſtẽ ſonum audiẽtes: ſtupefacti ſtabant. Angeli vero beati viri aĩam niueo candore fulgentẽ ſecũ aſſumẽtes: in celũ cum hymnis ⁊ laudibus detulerũt. Pagani enĩ corpus exanime in vinculis conſtitutũ: lapidib⁹ adhuc obruere nõ ceſſabant: chriſtian⁹ quidã corpus martyris latẽter auferẽs ſub terra diligẽter occultauit. Interĩ celeſtis in populũ ira deſeuit diſtorquẽtur labia varia deformitas vultus apprehendit: obrigeſcunt digiti: nerui officijs nõ fungũtur: ardẽt lingue quibus beato martyri cõuicia fuerant illata. Oim mẽbrorũ flexibilitas ita repẽte diriguit: vt ne lapidẽ quidẽ de terra leuare iã poſſent. Iudex aũt amiſſo rõnis intellectu amẽs effectus eſt. Quotquot enim manũ erexerãt contra dñm: dignã pro meritis a iuſto iudice ſenſerant vltionẽ. His aũt viſis: fidẽ xp̃i tota ciuitas deuote ſuſcepit: et multi diuini amoris inſtinctu ſua relinquẽtes romã adeũt commiſſa deflent errores fatẽtur: vndiqꝫ lauachri expetũt ſalutaris. Anno autem domini milleſimo centeſimo ſeptuageſimooctauo: ſctũs albanus viſibiliter apparuit cuidam viro mediocris ſubſtãtie noĩe roberto: vicũ ſcti albani inhabitãti: qui vt ſibi videbaꝛ erat decori vultus: et elegantis ſtature: veſtibus niueis indutus: virgãqꝫ pulcherrimã dextera baiulabat. In cuius ingreſſu: domus tota reſplenduit: et quaſi claritas ſolis interiora cubiculi circũfulſit: ⁊ iacentẽ ex nomine vocauit percuſſoqꝫ latere ei⁹ ſi dormiret requirebat dicens. Roberte dormis? Qui cũ ſe vigilare diceret: ſubĩtulit. Ne timeas frater neqꝫ formides: ego ſu꞉ prothomartyr britãnie albanus: ſurge velociter ⁊ ſequere me. Qui ſtatim ſurgens: per tria miliaria: vſqꝫ ad villã nomĩe redburna ſequebatur ſctm̃. Tũc ſctũs albanus paululũ a via declinãs apprehenſa viri manu dixit. In hoc loco iacent reliquie amphibali magr̃i mei. Et pollice viri terrã ad inſtar crucis aperuit: et euerſa ceſpitis modica portiõe: quaſi quoddã ſcriniũ apparebat: cui⁹ reſupinato operculo: ſplẽdor nimius exiens: orbẽ illuminauit. Recluſa vero capſa: et repoſito ceſpite: dixit albanus. Signa diligenter locum: ⁊ eamus hinc: et ad locum vnde receſſim⁹ reuertamur. Regreſſis illis: ſanctus eccleſiã ſuã intrauit: et hõ ille ꝓprio ſe lecto recepit. Elapſis poſt hec duobus annis: idem vir diuinitus admonit⁹: abbati ordinẽ rei geſte denudauit: et locum fratribus oſtẽdit. Qui terrã aperientes ſctm̃ amphibalum inter martyres duos

medium: et ambobꝰ collateralem: tertio
martyre quaſi ex tranſuerſo et oppoſito:
locū ſolitariū occupantē: inuenerūt. In
ter martyris reliquias cultelli duo reperti
ſunt: nullūqꝫ ex oſſibus eius integrū ap
parebat: cū aliorū ſanctorū oſſa: fere ille
ſa perduraſſent. Lapidibꝰ eni conquaſſa
tus occubuit: ⁊ poſt eius mortē: perſecu
torum immanitas: exanima mēbra: ſa
xorū ictibus obruit et confregit. Cū eni
ſiccitas magna illis diebus perduraſſet
eleuatis de terra reliquijs ſctīs: tāta plu
uie inundatio facta eſt: vt terra vberius
imbre perfuſa: deſperate fruges ſpem le
tiorē repromitterēt. Multa quoqꝫ mira
cula: breuitatis cauſa: hoc in loco preter
miſſa: ad laudē ⁊ gloriā ſui noīs ſaluator
noſter pro martyre ſuo glorioſo oſtēdere
dignatus eſt.

¶ De ſancto Anſelmo archiepiſcopo.

SAnctus eni anſelmus in au
guſtana ciuitate alpiū nobi
libꝰ parentibus ortus a pue
ritia litteratus et caſtꝰ erat.
Et audito vnū deū ſurſum in celo eſſe oīa
regentē: omnia cōtinentē: ſuſpicatus eſt
vtpote puer inter montes nutritus celū
mōtibus incūbere: in quo ⁊ aulā dei eſſe:
eamqꝫ per montes adiri poſſe. Cū hoc ſe
pius animo volueret: contigit vt quadā
nocte per viſum videret ſe debere mōtis
cacumen aſcēdere: ⁊ ad aulam magni re
gis dei ꝓperare. Verū priuſꝙ montē ce
piſſet aſcēdere: vidit in planicie qua per
gebat ad pedem mōtis mulieres que re
gis erant ancille ſegetes metere: ſed hoc
nimis negligenter faciebant ⁊ deſidioſe.
Quarū puer deſidiā dolēs atqꝫ redargu
ens: ꝓpoſuit illas apud regem accuſare
Aſcēſo mōte: regē cū ſolo ſuo dapifero in
uenit. Nā vt ſibi viſū erat familiā ſuam
ad colligēdas meſſes miſerat. Ingredi
ens itaqꝫ puer a domino vocatur: ⁊ alla
to per dapiferū nitidiſſimo pane: corā re
ge reficitur. Mane quid viderit ante ocu
los mentis reducens: ſicut innocēs puer
ſe veraciter in celo fuiſſe ⁊ de pane dei co
mediſſe credebat: ⁊ corā alijs ita eſſe con
ſtanter aſſerebat. Infeſtū ei tandē et in
teſtinū gn̄atur bellū: nā patris animus
cōtra illū tali odio inflammatur: vt ma
gis ea que bene ꝙ ꝓperā ageret inſeque
ret. Nec aliqua poterat humilitate pa
trē lenire: ſed ꝙto ſe illi exhibebat humi
liorē: tanto illū ſibi ſenciebat aſperiorem
Exactis proinde in burgūdia ⁊ frācia tri
bus annis beccū in normānia ſub lāfran
co confouēdus acceſſit. Regebat eo tp̄e ce
nobiū ip̄m abbas quidā noīe herlwinus
vir grādeuus ⁊ magna ꝓbitate cōſpicu
us. Qui primus ipſius loci abbas: mo
naſteriū ip̄m a fundamētis de ſuo patri
monio cōſtruxerat ⁊ lāfrancus gradum
prioris obtinebat. Occupatur itaqꝫ an
ſelmus in litterarū ſtudijs et corpus vi
gilijs/frigore ⁊ inedia fatigare nō ceſſa
uit. Et cū viceſimūſeptimū ageret annū
monachus effectus eſt. In tm̄ vero reli
gioſis operibus ⁊ ſctē conuerſationi ani
mū dabat: vt quiſqꝫ religioſe in tota con
gregatione viuere volebat: in eius vita
qđ imitaretur ſatis īueniret. Sicqꝫ per
trienniū in omni deuotione ꝓficiēs: ma
gnus ⁊ honorādus habebatur. Lamfrā
co autem ad cadomenſis cenobij regimē
aſſumpto: anſelmus ſub herlwino abba
te prior inſtituit. Totū exinde tēpus ſuū
in dei obſequio conatus expēdere: ſeculū
⁊ eius negocia cūcta ab eius intētiōe fun
ditus extirpabat. Factūqꝫ eſt vt ſoli deo
celeſtibuſqꝫ diſciplinis iugiter occupatꝰ
intm̄ diuine ſpeculationis culmē aſcēde
rit: vt obſcuriſſimas ⁊ an̄ ſuū tēpus inſo
lutas de diuinitate dei ⁊ nr̄a fide queſtio
nes: deo reſerante perſpiceret: ac perſpe
ctas enodaret: apertiſqꝫ rationibus que
dicebat: rata ⁊ catholica eſſe ꝓbaret. Di
uinis nāqꝫ ſcripturis tātā fidē habebat:

vt indiſſolubili firmitate cordis crederet nichil in eis eſſe qđ ſolide veritatis tranſitem vllo modo exiret. Quapropter ſummo ſtudio animũ ad hoc intẽderat: quatinus iuxta fidẽ ſuã mẽtis ratione mereretur percipere que in ipſis ſenſit multa caligine tecta latere. Contigit ergo quadã nocte vt ipſe in huiuſmodi mẽte detẽtus: ante nocturnas vigilias in lecto iaceret: et meditando ſecũ rimari conaret quo nã modo prophete preterita ſimul et futura quaſi pſentia olim agnouerũt et indubitãter ea dicto vel ſcripto protulerunt. Et ecce cũ in his totus eſſet: et ea intelligere ſumme deſideraret: defixis oculorũ ſuorum radijs: vidit per medias maceries oratorij et dormitorij monachos quorum hoc officiũ erat: altare et alia loca eccleſie circũeuntes luminaria accẽdẽtes: et quẽdã eorũ ſumpta in manibus corda pro excitãdis fratribus ſchillã pulſantẽ. Ad cuius ſonitũ cõuentu fratrũ de lectis ſurgẽte: miratus eſt de re que acciderat. Cõcepit ergo deo eſſe leuiſſimũ ꝓphetis in ſpiritu futura mõſtrare: cum ſibi cõceſſerit q̃ fiebant per tot obſtacula corporeis oculis poſſe videre. Hinc perſpicaciori interius ſapientie luce perfuſus: mores oẽs ſexus et etatis ita diſcretionis ratiõe mõſtrare penetrauit: vt eũ palã inde tractãtẽ: cuiqꝫ crederes ſui cordis archana reuelare. Origenes inſuper atqꝫ ſemina et radices: necnõ ꝓceſſus oĩm virtutũ ac viciorũ detegebat: et queadmodũ vel hec adipiſci vel hec deuitari aut vinci poſſent: luce clarius edocebat. Ab initio enĩ prioratus ſui tanta corpus ſuũ inedia macerauit: vt nõ ſolũ oĩs illecebra gule penitus in eo poſtmodum extincta ſit: ſed nec famẽ ſiue delectationẽ comedẽdi pro qua uis abſtinẽtia vt quibuſdã dicere cõſueuit: aliq̃n patere. Comedebat enĩ vt alij ſed parce. Sctis quoqꝫ meditationibꝰ inſiſtebat: ex cõtẽplatione ſumme beatitudinis et deſiderio vite perhẽnis immẽſos lachrymarũ imbres effundebat. Huius vite miſerias: ſuaqꝫ et aliorũ pctã amariſſime flebat: et vix parum ante nocturnas vigilias: ſepe vero nichil ſompni capiebat. Inuidebant ei fratres quidã: videtes illũ ꝑponi quẽ iuxta cõuerſionis ordinẽ iudicabãt ſibi debere poſtponi. Ita qꝫ turbati ſcãdala mouẽt: diſſentiões pariunt: ſectas nutriũt: et odia fouent. Ipſe vero detractionibꝰ eorũ reddebat officia fraterne charitatis malẽs vincere maliciã in bono: q̃ a malicia eorũ vinci in malo. Quidã noĩe oſbernus ingenio ſagax ad diuerſa opa manualia pollẽs: ſed peruerſis moribus multũ incõpoſitus erat et anſelmo nõ modicũ inuidebat. Ille tamen puerũ pijs blandimentis delinere: puerilia facta eius tollerare cepit: et multa illi que ſine ordinis detrimẽto tollerari poterãt cõcedere: vt effrenꝰ animus in mãſuetudinẽ curuaretur Incipit tandẽ anſelmũ diligere: eius monita ſuſcipere et mores ſuos cõponere. Demũ anſelmꝰ paulatim que cõceſſerat puerilia ſubtrahet: ad honeſtã morũ maturitatẽ prouehit. Et vbi de firmitate boni ſtudij adoleſcentis ſe poſſe cõfidere animaduertit: mox oẽs pueriles actus in eo reſecat: et ſi qđ reprehenſionis eũ admittere compit: nõ ſolũ verbis ſed et verberibus eũ corripuit. Equanimiter adoleſcẽs cũcta ſuſtinet: in exercitio ſctẽ actiõis feruet: et aliorum cõtumelias et opprobria pacienter ſuffert: erga oẽs ſincere charitatis affectũ ſeruãs. Poſt aliquot vero annos adoleſcens infirmitate depreſſus: ad extremũ vite finẽ deuenit. Appropiquãte aũt mortis articulo: anſelmus familiari precepit alloquio: quatinus poſt obitũ ſuũ ſi poſſibile foret: ſibi ſtatũ ſuum reuelaret. Promiſit et tranſijt. Anſelmus vero quo liberius pro eo pces funderet in ſecretiorem eccleſie locũ receſſit. Et cum inter la-

chrymas ⁊ graui cordis meſticiā: oculos
in ſompnū paululū deprimeret: vidit in
ſpiritu quoſdam reuerendi vultus cādi-
diſſimis veſtibus ornatos: domū in qua
oſbernus iacuit intrare: ⁊ quaſi ad iudi-
candū ſedere. Et cū iudicij ſentētiā igno-
raret: eamqꝫ ſollicitus noſſe deſideraret:
ecce oſbernus adeſt ſimilis homini cū ex
languore aut ex nimia ſanguinis minu-
tione fuerit exinanitus. Ad quem pater.
Qd̄ eſt fili? Quomodo es? Cui ille reſpō-
dit Ille antiquus ſerpens ter inſurrexit
in me: ⁊ ter cecidit in ſemetipm̄: ⁊ vrſari⁹
dn̄i dei liberauit me. Quo dicto: oſbern⁹
nō cōparuit. Cuius verba anſelmus in-
terpretās dixit. Ter antiquus ſerpēs in
ſurrexit in eū: quia de peccatis que poſt
baptiſmū ante religionis ingreſſum cō-
miſerat: accuſauit. De peccatis etiā poſt
ingreſſum religionis ante ꝓfeſſionē ſuā
⁊ etiā de peccatis poſt profeſſionē que an
te obitū ſuū egerat: illū accuſauit. Sed
ter cecidit in ſemetipſum: ꝙ peccata que
in ſeculo admiſerat per fidē parentū quā
do eum deo obtulerūt: deleta inuenit. Et
peccata que in monaſterio degens ante
ſuā profeſſionē fecerat: in ipſo profeſſione
purgata erāt. Peccata vero que ante obi
tū ſuū egerat: per verā cōfeſſionē ⁊ peni-
tētiā deleta atqꝫ dimiſſa in ipſo eius obi-
tu cōfuſus inuenit. Urſarij dei: boni an-
geli ſunt. Sicut enī vrſarij vrſos: ita an-
geli malignos demones a ſeuicia ſua co-
ercēt ⁊ opprimūt: ne nobis noceāt q̄tum
volūt. Poſt hec anſelmus per integrum
annū omni die miſſam pro anima ei⁹ ce-
lebrauit. Senex quidā nomīe herewal-
dus infirmitate preſſus: nichil in ſui po-
teſtate preter linguā habens: vino de ra
cemis per manū anſelmi in ore ei⁹ expreſ
ſo: refocillatur ⁊ priſtine ſanitati reſtitui
tur. Propoſuit apud ſe quidā frater: vt
nulla occaſiōe ſuā manū genitalib⁹ ſuis
vnq̄ admoueret: ⁊ inuidēs ei dyabolus:
tantā in eiſdē mēbris dolorem ⁊ anguſti-
am eū ſentire fecit: vt nullo modo ferre
valeret. Uidebatur ei tn̄ pōdus ſentire:
ac ſi plumbi grauiſſima moles in illa cor
poris parte dependens: eum ad ima tra
here niteretur. Requiſit⁹ ab anſelmo qd̄
haberet cū rem celare non poſſet: aſſum-
pto ſecū quodā ſene: iuuenē ad ſecretū lo-
cū ducit Et ecce caro ſaniſſima reperitur
⁊ oīs illa dyabolica vexatio euanuit: nec
fatigat vlteri⁹ quē ſimplex anſelmi aſpe
ctus a tāta clade fecit immunē. Quidā
ex antiquioribus fratribus cenobij vete
ri odio plurimū erat infeſt⁹ anſelmo: nec
vllatenus poterat eum ſimplici reſpice-
re oculo infirmitate preſſus ad extrema
perducitur. Et ecce miſerādas voces ede
re cepit: ⁊ quaſi quorundā horrēdos aſpe
ct⁹ ſubterfugere geſtiret: pallēs et anxie
tremens: vultū ſuū deliteſcēdo hincinde
cōmutare. Territi fratres qui aderant:
qd̄ haberet inquirunt. Et ille. Geminos
immanes lupos inter brachia ſua me te
nere: ⁊ guttur meū impreſſis dētibus iā
ſuffocare videtis: et quid michi ſit queri-
tis. Quod audiēs anſelmus ad infirmū
venit ⁊ leuata manu ſignum ſancte cru-
cis edidit: dicēs. In nomine patris et fi-
lij ⁊ ſpiritus ſcti. Quo dicto: ſtatim eger
cōquieuit ⁊ exhilarato vultu: intimo cor
dis affectu deo gratias agere cepit. Di-
cebat enī ꝙ anſelmo ingrediēte et manu
extenſa ſignū ſancte crucis edente: vidit
ex ore illi⁹ flammā ignis in modū lancee
procedentē que in lupos iaculata eos de-
terruit: ⁊ celeri fuga dilapſos procul ab-
egit. Tūc anſelmus de ſalute anime ſue
cum eo loquens: ad penitentiā ⁊ cōfeſſio-
nem oīm in quibus ſe deum offendiſſe re
cordari valebat: cor eius inclinauit ⁊ pa-
terna auctoritate abſoluit. Dixit enī ho-
ra qua fratres ad nonā ſurgerēt: preſen-
te vite eum deceſſurum. Quod ⁊ factum
eſt Cū ſecretarius nocte quadā fratres

ad vigilias excitaret: per clauſtrum pergens: forte per oſtium capituli pertranſiuit. Et introſpiciēs vidit anſelmum in oratione ſtantē ingenti ſplendētis flamme globo circūcinctum. Et eſtimans anſelmum hora illa ſopori potius ꝙ orationi deditum: dormitorium feſtinus aſcendit: ad lectum āſelmi pergit: ſed eum ibi nō inuenit. Regreſſus ad capitulum anſelmum repperit: ſed globū ignis quem liquerat: videre nō potuit. Cum a quodam principe normānie diuerſas ob cauſas ad colloquiū inuitaretur anſelmus: et de hoſpitando illo: finito colloquio principe nulla cura teneret: ait quidā frater ad eum. Hoſpiciū pater qualecunqꝫ non lōge habemus: ſed preter panem et caſeū ibidem reperire nō poſſumus. Ille autē ſubridēs dixit. Ne timeas frater: immo cito precede et mitte in amnem vicinum rhete: piſcemqꝫ qui omnibus nobis ſufficere poſſit: ſtatim extrahe. Quod cum feciſſet: truttā inſolite magnitudinis piſcator extraxit. Nobilis quidā anſelmū inuitans cōqueſtus eſt ꝙ tanto viro preter vilia quedā nō haberet. Sanctus illi ait Sturio vnus en tibi defertur et animus tuus de delitiarū fluctuat inopia. Ridet ille: fidem dictis prebere non valēs. Nec mora viri duo attulerūt ſturionem vnū pregrādem in fluminis ripa a paſtoribꝰ ſuis inuentum ſibiqꝫ trāſmiſſum. Illis diebus ſcripſit tractatus tres: ſcilicet de veritate: de libertate arbitrij: et de caſu dyaboli: et quartū quē intitulauit de gramatico. Fecit et libellū quē monologion appellauit. Solus enim in eo et ſecum loquitur: ac tanta omni auctoritate diuīe ſcripture quid deus ſit ſola ratione querit et inuenit: et qđ vera fides de deo ſentit inuincibili ratione ſic nec aliter eſſe poſſe probat et aſtruit. Poſt hec incidit ſibi in mentem inueſtigare: vtrum vno ſolo et breui argumento probari poſſet id quod de deo creditur et predicatur: videlicet ꝙ ſit eternus: incōmutabilis: omnipotēs: vbiqꝫ totus: incomprehenſibilis: iuſtus piꝰ: miſericors: verax: veritas: bonitas: iuſticia et nonnulla alia: et quomodo hec omnia in ipſo vnum ſunt. Que res ſicut ipē referebat: magnam ſibi peperit difficultatem. Nā hec cogitatio partim illi cibum: potum et ſomnum tollebat et intentionem eius in diuinis obſequijs perturbabat. Quod cum ad plenum capere nō valeret: dyaboli temptationē hoc fore timens: a ſua intentione hoc procul repellere temptabat. Verum ꝙto plus in hoc deſudabat: tanto illum ipā cogitatio magis ac magis infeſtabat. Et ecce quadā nocte īter nocturnas vigilias dei gratia illuxit in corde eius: et res patuit intellectui eius: et immenſo gaudio et iubilatione repleuit omnia intima eius. Quod conceperat in tabulis ſcripſit: et cuidam fratri ſollicite cuſtodiendum tradidit. Poſt aliquot dies tabulas a cuſtode repetit: et queſite nuſꝙ poterant reperiri. Reparat anſelmus de eadē materia dictamen in tabulis: et iterum fratri cautius cuſtodiendum tradit. Sequenti vero die frater ille tabulas ante lectum cera hac illacqꝫ fruſtratim diſperſa repit. Iterum ſcripturam reparat: volumen paruulum ſed ſententiarum ac ſubtiliſſime cōtemplationis pondere magnum quod proſologion vocauit inde cōpoſuit. Cum enim totam ſue mentis intentionem in contemptū mundi compoſuiſſet: et his ſolis que dei erant ſtudiū ſuum infixiſſet: cōtigit vt infirmitate correptus grauiter affligeretur. Et raptus in exceſſu mentis: vidit fluuium vnum rapidum atqꝫ precipitem: in quem cōfluebāt omnium fluxuum purgature: et omniū rerum terre ſordes et lauature. Videbatur itaqꝫ aqua nimis turbida et immunda et omni ſpurciciarum ſorde horrida.

Rapiebat igitur in ſe quicquid attigere
poterat: ⁊ inuoluebat tā viros ꝙ mulie-
res: diuites ⁊ inopes ſimul. Cunqꝫ anſel
mus tā obſcenā illoꝝ reuolutionē miſe-
ratus vidiſſet: vnde viuerēt aut vnde ſi-
tim refocillarent inquireret: qui eū comi
tabatur aſſeruit eos ea qua trahebātur
aqua viuere delectariqꝫ. Et addit. Tor-
rens mundi eſt qđ vides quo rapiūtur ⁊
inuoluūtur hoīes mundi. Uis ne ait du-
ctor ille videre quid ſit verus monacha-
tus. Rn̄dit. Uolo. Et duxit illū in ampliſ
ſimum clauſtrum cuiꝰ parietes obducti
erant argēto puriſſimo et cādido. Herba
quoqꝫ medie planiciei virens erat ⁊ ipſa
argētea mollis et vltra humanū intelle-
ctum delectabilis. Locus ille totus erat
amenus ⁊ precipua iocūditate repletus
Et ait ductor ille. Uis videre qđ ſit patiē
tia vera? Qđ cū ille multū deſiderare di-
ceret: ad ſe ſubito reuerſus viſionē et eiꝰ
oſtēſorem dolēs pariter amiſit. Cū qui-
dā abbas de his que monaſtice religiōis
erāt cū anſelmo loqueretur inter alia de
pueris in clauſtro nutritis verbū conſe-
ruit dicens. Qđ obſecro fiet de iſtis? Die
⁊ nocte nō ceſſamꝰ eos verberare: ⁊ ſem-
per deteriores fiunt. Cum adulti ſunt in
quit anſelmꝰ quales ſunt? Et ille. Hebe-
tes inquit et beſtiales. Anſelmus dixit.
Quā bene nutrimentū vr̄m expēdiſtis:
de hoībꝰ beſtias nutriuiſtis. Modis ait
quibus poſſumus cōſtringimus eos vt
proficiant: ⁊ nichil proficimus. Anſelmꝰ
ait. Dic queſo dn̄e abbas ſi plantā arbo-
ris in orto tuo plātares: et mox illā omni
ex parte ita concluderes: vt ramos ſuos
nullatenus extendere poſſet poſt aliquot
annos qualis arbor inde prodiret? Profe
cto inutilis incuruis ramis et perplexis
Et hoc ex cuiꝰ culpa procederet: niſi tua
qui eā immoderate cōcluſiſti? Certe hoc
facitis de pueris veſtris. Plātati ſunt in
orto eccleſie vt creſcāt et fructificent deo.
Uos aūt in tm̄ terroribus: minis et ver-
beribus vndiqꝫ illos coartatis: vt nulla
penitꝰ ſibi liceat libertate potiri. Itaqꝫ
indiſcrete oppreſſi: prauas ⁊ ſpinarū mo
re perplexas infra ſe cogitationes cōge-
rūt: fouent: nutriunt: ⁊ omnia que illoꝝ
correctioni adiuuare poſſent: obſtinata
mente ſubterfugiūt. Unde fit vt quia ni-
chil amoris nichil pietatis et beniuolen-
cie ſiue dulcedinis circa ſe in vobis ſenti-
unt: omnia ex odio ⁊ inuidia cōtra ſe pro-
cedere credunt. Sicqꝫ ſicut corpe creſcūt
ſic in eis odiuꝫ ⁊ ſuſpicio oīs mali creſcit:
ſemper ꝓni ad vicia et incurui. Uidiſtis
queſo vnꝗ̄ aurificē ex lamina auri vel ar
genti: ſolis percuſſionibꝰ imaginē ſpecio
ſam formaſſe? Nō puto. Sed nūc eam le
uiter premit et percutit: leuius quādoqꝫ
leuat ⁊ format. Panis quoqꝫ ⁊ quiſqꝫ ſo-
lidus cibus vtilis et bonus eſt eo vti va-
lenti. Uerū ſubtracto lacte: ciba inde la-
ctentē infantem: ⁊ videbis eū ex hoc ma-
gis ſtrangulari ꝙ recreari. Sicut enim
forte corpꝰ: pro ſua qualitate habet cibū
ſuum: ita fragilis et fortis anima habet
victum ſuū pro ſui menſura. Fortis ani-
ma delectatur et paſcitur ſolido cibo: pa-
cientia ſcilicet in tribulationibꝰ: non con
cupiſcere aliena: percutienti vnā maxil-
lam prebere alteram: orare pro inimicis
odiētes diligere et multa in hunc modū:
fragilis aūt ⁊ adhuc in dei ſeruicio tene-
ra lacte indiget: manſuetudine videlicet
alioꝝ/benignitate/miſericordia/hilari
aduocatione/charitatiua ſupportatione
⁊ pluribus huiuſmodi. Si taliter vr̄is ⁊
fortibꝰ ⁊ infirmis vos coaptatis: per dei
gratiā omnes ꝙtum veſtra refert deo ad
quiretis. His abbas auditis: ingemuit
dicēs. Uere errauimus a veritate: ⁊ lux
diſcretionis non illuxit nobis. Tandem
abbas herlwinus iam decrepitus cau-
ſis monaſterij intendere et opem ferre
nō valens: ſub anſelmi diſpoſitione cum-

cta cōſtituit. Dum aūt quadā die ad le⸗
ctū ſuū in dormitorio diuerteret: anulū
aureū in eo inſperatus inuenit. Quē in
opere eccleſie expēdi fecit. Qd cū lamfrā⸗
cus archieps audiſſet: eum in epiſcopa⸗
tu ſibi ſucceſſurū indubitanter aſſeruit.
Miles quidā nomīe cadulus vigilijs et
orationibus deo intētus: audiuit dyabo
lum ſub voce ſcutarij ſui extra eccleſiam
in qua erat: vociferantē et turbato mur⸗
mure equos ⁊ oīa ſua fracto hoſpitio a la
tronibus direpta eſſe ⁊ abducta cōquerē
tem nec aliquid eorū recuperandū: niſi ci
tius accurreret. Cūq3 ille nequaq̄ moue
retur maius damnū orōni cedere depu⸗
tās q̄ ſua perdere: dolēs dyabolꝰ ſe deſpe
ctū: in ſpecie vrſi mutatꝰ: per tectū eccle⸗
ſie lapſus: ante illum preceps corruit: vt
horrore ſaltē ⁊ fragore ſui caſus illū per⸗
turbaret. Sed miles immobilis perma
nēs mōſtrū ſecurus irridet. Cūq3 ad an⸗
ſelmū iter maturaret: malignus ſpūs ei
obuians: in hec verba prorupit. Cadule
cadule quo tēdis? Que te vanitas priorē
illū ipocritā cogit adire. Opinio ſiquidē
eius omnino alia eſt a cōuerſatiōe vite il
lius. Quapropter ſuadeo: cōſulo: vt cele⸗
rius redeas: ne ſeductus ab eo: ſtulticia
qua modo traheris illaquearis. Ipocri⸗
ſis namq3 ſua iam multos decepit: ⁊ ſpe
vana deceptos: vacuos fecit ⁊ immunes
At ille malignū eſſe cōſiderās: ſigno cru⸗
cis ſe muniuit: ⁊ quo ꝓpoſuerat ire cepit
Et audito anſelmo: ſclm̄ ſpreuit: ⁊ religi
oni ſe tradēs monaſticū habitū ſuſcepit.
Defuncto abbate herlwino: vno oīm cō
ſenſu in abbatem anſelmus eligitur: ſed
cōuocatis fratribꝰ: flens anſelmus ⁊ mi
ſerādos ſingultus edens proſternitur in
faciē corā oībus orās ⁊ obteſtans per no⸗
men oīpotentis dei: vt ſi qua in eis eſſent
viſcera pietatis reſpctū mīe dei ſup eum
intēdāt: et ab incepto deſiſtētes ſe a tāto
onere quietū manere permittant. At illi
oēs in terrā ꝓſtrati orāt vt ipē potius lo⸗
ci illius: ⁊ eorū miſereatur ne poſtpoſita
vtilitate cōmuni ſe ſolū pre ceteris ſingu
lariter amare cōuincatur. Victus tandē
lachrymis p̄cibus ⁊ inſtācia fratrū: nec⸗
nō obediētia archiepī maurelij: onus re⸗
uera inuite ſuſcepit. Nunq̄ enī ad hoc cō
ſenſiſſet: niſi imperium ⁊ obediētia eū cō
ſtrixiſſet. Delegatis ei monaſterij cau⸗
ſis cure ⁊ ſollicitudini fratrū de quorum
vita certus erat: ipē cōtēplationi: mona⸗
chorū eruditioni ⁊ correctioni iugiter in⸗
ſiſtebat. Sollicitꝰ enī erat circa hoſpitū
ſuſceptionē: et hoc qd deerat eiꝰ bona vo⸗
lūtas ⁊ vultus alacritas apud hoſpites
gratioſe ſupplebat. Trāſiēs aūt in an⸗
gliā: a lāfranco archiepō honorifice ſuſce
ptus: quadā die familiariꝰ cū illo loquēs
dixit. Angli iſti inter quos degimꝰ inſti⸗
tuerunt ſibi quoſdā ſctōs de quorū ſctītā⸗
tis merito animū a dubietate flectere ne⸗
queo. Et ecce vnus illorū noīe elphegus
quōdā cātuariēſis archieps: que nō ſolū
inter ſctōs: verū etiā inter martyres an⸗
numerāt: licet eū non pro cōfeſſione noīs
xpī: ſed quia pecunia ſe redimere noluit:
occiſum nō negēt. Nā cū illū emuli eiꝰ et
inimici dei pagani cepiſſent: et poteſtatē
ſe redimēdi cōceſſiſſent: immēſam ab eo
pecuniā expetebant. Quā quia nullo po
terat pacto habere niſi hoīes ſuos ſpolia
ret: ⁊ mēdicitati nōnullos ſubijceret: ele⸗
git vitā perdere: q̄ eā tali modo cuſtodi⸗
re. Qd igitur tua fraternitas ſenciat: au
dire deſidero. Anſelmus enī rn̄dit. Palā
eſt q̄ is qui nec leue quidē contra deū pec
catū admittit: mori nō dubitaret priuſq̄
aliquo graui pctō deū exacerbaret. Et re
uera grauius pctm̄ videt̄ eſſe xpm̄ nega
re: q̄ quēlibet terrenū dn̄m pro redēptio⸗
ne vite ſue hoīes ſuos per ablationē pecu
nie illoꝝ ad modicū grauare Sed hoc qd
minꝰ eſt elphegꝰ noluit facere multo igit̄
minus xpm̄ negaret ſi veſana manꝰ eū

ad hoc mortem intẽptando cõſtringeret.
Unde datur intelligi mirã in pectꝰ eius
iuſticiã eũ poſſediſſe: quãdo vitã ſuã ma-
luit dare ꝙ ſpreta charitate ꝓximos ſu-
os ſcandalizare. Nec immerito vt reor in
ter martyres cõputatur qui pro tanta iu
ſticia mortem ſpõte ſuſtinuiſſe veraciter
predicatur. Nã ⁊ beatus iohãnes bapti
ſta qui precipuus martyr creditur et ab
eccleſia veneratur nõ quia xp̃m negare:
ſed quia veritatem tacere noluit: occiſus
eſt. Et quid diſtat inter mori pro iuſticia:
et mori pro veritate? Cũ enĩ xp̃s veritas
⁊ iuſticia ſit: q̃ pro veritate ⁊ iuſticia mo-
ritur: pro xp̃o moritur. Qui autẽ pro xp̃o
moritur: eccleſia teſte martyr habet̃. Be
atus vero elphegus eque pro iuſticia vt
beatus iohannes paſſus eſt pro veritate
Cur ergo magis de vnius ꝙ de alterius
vero ſanctoqꝫ martyrio quiſꝙ ambigat:
cum cauſa in mortis paſſione vtrũqꝫ de-
tineatur. Adhec lamfrancus ait. Fateor
inquit ſubtilem perſpicaciã ⁊ perſpicacẽ
ſubtilitatẽ ingenij tui vehemẽter appro
bo ⁊ veneror: firmaqꝫ ratione tua edoctꝰ
beatũ elphegũ vt vere martyrẽ xp̃i dein-
ceps me colere ac venerari ex corde confi-
do. Poſt hec vero ab oſberno eiuſdẽ eccle-
ſie monacho non ſolũ vite ſue hiſtoriã ad
legendũ: verũ etiã muſico modulamine
ad canendũ diligẽti ſtudio fieri precepit:
auctorizauit: ⁊ in eccleſia legi cãtariqꝫ in
ſtituit. Nobilis quidã lepra percuſſus
nocte quadã per viſum admonet̃ vt ſi ſa-
nari vellet: beccũ adiens: aquã vnde ma
nus anſelmi lauarent̃ in miſſa in potum
ſumeret. Quo facto: ſanitati integre re-
ſtituitur. Monachus quidã in tantã tẽ-
ptationis procellã demergitur vt ſucce-
dẽtibus ſibi varijs cogitationũ tumulti
bus: vix mẽtis ſue cõpos exiſteret. Cũqꝫ
ſingula anſelmo cũ magna cordis contri
tione reuelaſſet: hoc ſolũ pio affectu: ſcili-
cet cõſulat tibi deus ei reſpõdit. Nec mo-
ra tanta mentis tranquillitas protinus
eſt ſecuta: vt ſubito alius fieret ꝙ fuerat
Defuncto rege anglorũ willelmo willel
mus rufus filius eiꝰ regnum obtinuit.
Hic mortuo lamfrãco eccleſias ac mona-
ſteria totius ãglie: graui nimiũ oppreſſi
one afflixit. Cuiꝰ oppreſſiõis anno quar-
to anſelmus inuitatus ab hugone ceſtrẽ
ſi comite multiſqꝫ anglorum p̃cipibus
qui eum animarũ ſuarum medicum ele
gerant: angliam ingreſſus eſt Venienti
autem ad curiã regis: rex ipſe ad hoſtiũ
domus ſibi gaudens occurrit: et in oſcu-
la eius ruens: per dexteram eius ad ſe-
dem ſuam perduxit Demum anſelmus
ſecretius cum rege acturus ceteros ſece-
dere monet. Omiſſis igitur monaſterij
ſui cauſis regẽ de his que fama de eo fe-
rebat arguere cepit: nec quicꝙ eorũ que
illi dicenda eſſe ſciebat: ſilentio preſſit.
Fiebant tũc in anglia ſub willelmo ru-
fo rege depredationes/proſcriptiões/cõ-
fiſcationes. Rex enim cũcta ſibi benigne
dicta aut turbata ira aut facetis verbis
elidebat. Quippe non promiſit vt oratio
nes fierẽt pro eo aut pro ſtatu eccl'ie Ora
te inquit qđ vultis: ego faciam quod pla-
cebit. Interea regi graui lãguore corre-
pto ſuadetur vt cantuariẽſem eccleſiam
a ſua viduitate ⁊ calamitate per inſtitu-
tionẽ pontificis releuet. Qui adquieſcẽs
anſelmum de cõſenſu oĩm archiep̃m fore
deſignauit. Qđ cum anſelmus audiſſet
fere vſqꝫ ad exanimationẽ ſui cõtradicit:
reluctatur ⁊ obſtat. In hunc autẽ modũ
renitẽdo allegabat. Si tauro indomito
id eſt regi willelmo rufo: ouis vetula id
eſt anſelmus cõiũgatur: pro diſparilita-
te trahentiũ: aratrum non recte incedet.
Inuitus verũtamen inueſtitur ⁊ conſe-
cratur. Rex autẽ conualeſcens et peior ꝙ
ante effectus: hortãtibus eum ad bonũ
reſpondere ſolebat. Nũꝙ deus habebit
me bonum pro malo quod michi erogat.

Deniqꝫ rex ipſe ad congregandū rapax:
ad effundendum pꝛodigus:quemcunqꝫ
quicꝙ offerentem turbide exterruit:niſi
magnitudo dati ſue cōueniret mēti. Un⸗
de cū anſelmus ſemel quingētas libꝛas
regi offerreret:nec ipē recipet:anſelmus
eas pauperibus diſtribuit. Apud win
toniā ignis moleſtia inualeſcēs:cū mul⸗
ta edificia conſumpſiſſet:ſignum crucis
impꝛeſſit:⁊ nec pꝛius manum extēderat
ꝙ ſe incēdiū retoꝛqueri: flāmas deficere
videres:vt domū quā voꝛare ceperāt:ſe⸗
miuſtā relinqueret. Venit ad anſelmū
qdā ex ſeculari vita monachꝰ fctūs ⁊ cōſi
liū de vita ſua flagitās:dixit. Cū ſe in ſe⸗
culari vita teneret:intellexit nō rectū fu⸗
iſſe iter ſuū pergēdi ad vitā. Quāobꝛem
inquit relicto ſeculo veni ad oꝛdinē mona
choꝛū ſperās me ibi poſſe penitus inten⸗
dere vite perhenni ⁊ deo. Et ecce ex pꝛece
pto abbatis mei ſecularibꝰ negocijs in⸗
tendo:⁊ dum res eccleſie cōtra ſeculares
defendere tueriqꝫ deſidero/placito litigo
nec michi foꝛſā magne cure eſt:ſi alij per
dūt in meo lucro. Quapꝛopter fere cogoꝛ
deſpare:dū ea que reliqui cū tot pctis vi⸗
deoꝛ adminiſtrare. Anſelmus ait. Tota
vita hoim compari poteſt molēdino ſup
pcipitem fluuiū cōſtituto. Sit igitur in
hoc molēdino ad manū hoīs molēs mola
qua qui molūt alij ſic ſuā farinam negli⸗
gūt vt tota in fluuiū labatur ac defluat.
Alij parte retenta:partē in pꝛeceps ire ſi
nāt. Alij totam colligāt atqꝫ in ſua cuſto⸗
dia cōdant. Hoꝛū eni qui nichil ſibi de fa⸗
rina ſeruauit:quid in veſpe comedat nō
habebit. Qui parū retinuit: pꝛo poꝛtiōe
ſua parū inueniet. Qui totā collegit:lar
ge ſe paſcere poterit Itaqꝫ molēdino aſſi
mulatur vt dixi vita hoim. Mole:actus
illoꝛū. Nā ſicut mola dū aliquid molit in
circuitu ducitur et circūducta ſimili cur⸗
ſu ſepe reducitur:ſic et actꝰ humani qui⸗
buſqꝫ tꝑibus in ſe reuertunt̄. Verbi gra

tia. Arant homines/ſeminant/metunt/
molunt/panificāt/comedūt En circuitū
ſuū mola facit:repetitur id ipſum:nec re
quieſcit. Uides enim hominē cuncta ope
ra ſua pꝛo terreno comodo ſuo faciētē:ni⸗
chil in eis niſi trāſitoꝛiū quid deſiderātē.
Iſte quidē molit qꝛ opatur:ſed tota fari⸗
na ſua qui fructꝰ eſt opis a fluuio:id eſt a
fluxu ſclaris deſiderij rapit̄ ac pcipitat̄.
Hic cū in fine vite ſue molēdinū egreſſus
atqꝫ in domū ſuam regreſſus: opm ſuo⸗
rum fructus manducare voluerit:nichil
inueniet:eo ꝙ fluuius toꝛrēs totū abſoꝛ⸗
buit. Ieiunabit ergo:⁊ erit ve miſero in
eternū. Eſt alius qui ſuā nō omnino fari
nā perdit:qm̄ nūc aliquā pꝛopter deū ele
moſinā facit:nunc ad eccleſiā vadit infir
mū viſitat ⁊ alijs bonis intēdit. Uerum
cum is ipē voluptatibꝰ carnis inſeruit:
pꝛo illata iniuria per odiū ſeuit. Huma⸗
nis laudibus paſcit̄ crapula ⁊ ebꝛietate
ſopitur:hoꝛūqꝫ ſimilibꝰ eneruat̄ ne fari⸗
ne pars maxima pereat: nequaꝙ cautꝰ
inuigilat. Quid de iſto erit in futuro niſi
quia recipiet pꝛout geſſit Iā tertiū genꝰ
in oꝛdine monachoꝛū intende. Eſt igitur
monachus ſub abbatis ſui imperio poſi
tus obediētiā in omnibꝰ que ſcdm deū in
iūguntur ꝓfeſſus:ſua in ſe ꝙtū eſt volū⸗
tate nunꝙ clauſtra monaſterij pꝛo quo⸗
uis ſeculari negotio egredi volens. Huic
foꝛte pcipitur vt extra clauſtrū vt pꝛefa⸗
tū eſt pergat:⁊ nō audēs recuſare:paret
Ecce venit ad molā:neceſſario illū mole⸗
re opoꝛtet. Inſurgunt hincinde querele:
placita lites:cuſtodiat ergo ſapiens mo⸗
nachus farinā ſuā:eamqꝫ in vas ſuū di⸗
ligēter recipiat:ne in fluuiū defluat. Ni⸗
chil per inanem iactātiā agat: nichil qđ
deus ꝓhibet cuiuſlibet lucri gr̄a faciat:
obediētie que ſibi iniuncta eſt ita ſtudeat
vt ⁊ res eccleſie cōtra oēs viriliter iuſteqꝫ
tueatur ⁊ ꝓtegat:⁊ de alieno per iniuſti
ciā ad dominiū eccleſie nil redigat. Quā

uis aliqñ pro talib⁹ miſſas perdat: loquetur cum fratres tacēt: ⁊ quedā ſimilia faciat vl' dimittat: obediētie virtus quam exercet: hec cūcta conſumit: ⁊ vas ſuū integrū ſeruās: farinā de ſua mola fluentē que illū eternaliter paſcat: totā ac puraʒ colligit atqʒ recondit. Nō enī ſcd̄m carnē ſed ſcd̄m obediētiam incedit. Secularia negocia anſelmus equanimiter ferre nequibat: ſed pro poſſe ſuo modis oībus ſuam eis preſentiā ſubtrahebat Si aūt talis cauſa emergebat vt neceſſario ipſum intereſſe oporteret: ſoli veritati ſtuduit: nulli fraudem: nulli preiudiciū patiebat' inferri. Quia inquit oēm ſeculariū rerū amorem et cōcupiſcētiā: ab aīo meo iam dudū pepuli qualiter in cauſis earū fortis ⁊ diligens exiſtā. Ita enī mens mea illaʒ horrore cōcutitur ſicut infans cum aliqua terribilis imago vultui eius fuerit oblata. Nec in earum diſpoſitiōe magis delector: ꝙ puer in vberibus matris delectat' dū illis acerba amaritudine ſuperlinitis ablactat'. Nil enim in mūdo ꝙtum peccare timebat. Solebat enī dicere qm̄ ſi hic peccati horrorē illic inferni dolorē corporaliter cerneret et neceſſario vni eorum immergi deberet: prius infernū ꝙ peccatuʒ appeteret. Dixit quoqʒ ſe malle purū a pctō et innocētē iehennam habere: ꝙ peccati ſorde pollutū celorū regna tenere. Regē tandē anſelm⁹ adijt: ⁊ vt ſibi romā ad papam vrbanū pro ſtola ſumēda eundi licētiā daret humiliter petijt. At ille ad nomē vrbani turbatus: dixit ſe illū pro papa nō tenere: nec ſue cōſuetudinis eſſe vt abſqʒ ſua electione alicui liceret in regno ſuo papā noīare. Iterū aūt cōgregatis p̄latis ⁊ nobilib⁹ cauſa in mediū ducitur ⁊ anſelmus diuerſis querelis hīcinde cōcutitur. Maxīe enī qꝛ epī regie volūtati fauere volētes: ꝓbare nitebātur ꝙ anſelm⁹ ſalua fide regi debita nullaten⁹ poſſet in regno ipſius vrbanū pro papa tenere. Cumqʒ anſelmus ex verbis dñi: reddite que ſunt ceſaris ceſari ⁊ que ſunt dei deo: alijſqʒ nōnullis que ratio nulla refellere poterat penitus eos infrenaſſet: cū in regē blaſphemare vno ſtrepitu cōclamarunt. Igitur ad vnā regie indignationis vocem quidā epī oēm ſubiectionē ⁊ obedientiā vno impetu anſelmo abnegabāt. Quidam vero tm̄ que ex parte vrbani pape preciperet: illi ſe negāt obedituros. Oēs quoqʒ epō roffenſi excepto aut vno modo aut alio debitā illi ſubiectionē et obediētiā abnegarūt. Rex etiā cunctā ei ſecuritatē adimit: nec ſe illū pro archiepō vel patre ampli⁹ habiturū iurat: niſi vrbano pape vlteri⁹ ſe obediturū ſtatim denegare velit. Tres enī dies in iſto negocio clamoribus in anſelmū et cōtumelijs elapſi ſunt. Anſelmus tamē in ſuo ꝓpoſito cōſtans: per internūcios cōductum a rege poſtulat: quo tut⁹ regno diſcedat. Cōceduntur tandē inducie inter ipm̄ et regē vſqʒ penthecoſtē: rege promittente in negocio qđ emerſerat volūtati archiepī ſe interim multum cōdeſcenſurū. Verūptamē hoībus ſuis captis ⁊ ſpoliatis: terriſqʒ vaſtatis: in immenſum anſelmus affligitur. Non multo poſt ab albanēſi epō palliū anſelmo defertur: ⁊ in amicitiā regis vel ſpecieten⁹ recipit'. Petita interim a rege licentia tranſfretādi: licet nō obtenta: viro dei in itinere cōſtituto: leporē in via occurrentē canes laxati inſequētes: infra pedes anſelmi fugientē auide perſequūtur. Retētis vir dei habenis beſtie refugiū non negauit: ⁊ canes vndiqʒ appropinquātes: nec leporē eijcere nec in aliquo ledere valebāt. Cūqʒ vir dei quaſi pro capta beſtia leticie: frena alios laxare conſpiceret in lachrymas mox ſalutis ait. Ridetis. Et vtiqʒ infelici huic null⁹ riſus: leticia nulla eſt. Hoſtes ei⁹ circa eā ſunt: ⁊ ipſa de vita ſollicita cōfugit ad nos p̄ſidiū querēs.

Hoc plane eſt ⁊ anime hominis. Nam cū de corpore exit: mox inimici ſui: maligni ſcilicet ſpūs: qui eam in corpore degentē per amfract⁹ vitiorū multis modis perſequuntur: crudeliter aſſunt parati eam rapere: ⁊ in mortē eternā precipitare. At ipſa nimis anxia huc illucqȝ circūſpicit: et auxiliū ineffabili deſiderio cōcupiſcit. Demones vero rident ⁊ gaudēt: ſi illam ſuffragio deſtitutā inueniūt. Quo dicto: beſtiā vltra perſequi palā canibus inter dixit: iter ſuū carpit: ⁊ illa ab omni leſione immunis euaſit. Puer quidā pedes auis cuiuſdā filo ligatū habens cū fuga ſibi cōſulere ⁊ ſepius auolare niteretur. puer retracto ad ſe filo auem deijciēs ingens ſibi gaudiū prouocabat. Quod videns anſelmus cōdoluit ⁊ vt rupto filo libertati redderetur: optauit. Et ecce filuȝ rūpitur euolat auis: puer plorat ⁊ pater exultat dicēs. Simili cōſideratione iocatur dyabolus cum multis hoībus quos ſuis laqueis irretitos pro ſua voluntate in diuerſa vitia pertrahit. Sunt enī quidā auaricie ſeu luxurie et ſimiliū flāmis ſuccēſi ⁊ ex mala conſuetudine illis addicti. His cōtingit aliquādo vt ſua facta cōſiderent: defleant: ſeqȝ amodo a talibus ceſſaturos: ſibi promittāt En more auis liberos volare ſe eſtimāt: ſed quia prauo vſu irretiti ab hoſte tenētur: volantes in eadem vitia deijciūtur. Nec omnino liberari valent niſi magno conatu per reſpectū gratie dei: funis praue cōſuetudinis dirūpatur. Tertio per internūcios licētiam tranſfretandi a rege petijt. Turbatur rex ⁊ nimiū ſe vexari ab eo anxie queritur. Anſelmus ait. Et quidē ꝙ romam ire diſpono: cauſa ſctē xpianitatis quā in hac terra regere ſuſcepi: cauſaqȝ ſalutis anime mee: cauſa etiā ſui honoris et vtilitatis ſi credere velit: id ago Si ergo bono animo licentiā dederit eundi: gratioſus accipiā. Si nō: ego vtiqȝ quod deus pcepit poſtponere nō debeo: quia ſcriptū eſt. Obedire oportet deo magis ꝙ hominibus. Quod rex audiens: turbato aīo iubet vt aut cepto deſiſtat: et inſup ſe nūꝙ beatū petrum vel ſedē eius pro quolibet negotio appellaturū iureiurādo promittat: aut ſine mora omni ſpe remeandi ſublata ſuo regno diſcedat. Et ſubdēs ait. Si vero territus iſtis cepto deſiſtere ⁊ remanere elegerit: tunc volo michi pro ut iudicabit curia mea emendet: quoniā illud ſibi concedi a me tertio petijt in quo ſe perſeueraturū certus nō fuit. Reſpondit anſelm⁹. Dñs eſt: qđ vult dicit. Ego tamen ſciens ad quid aſſumptus ſum: ⁊ quid in anglia gerendum ſuſceperim cuiuſꝙ tranſitorij comodi cauſa nō omittā qđ futuris tēporibus eccleſie dei vtile fore cognoui. Rege igitur ⁊ curialibus contra illū in iram cōmot⁹: placido vultu ingreditur: ⁊ ad dexterā regis ex more aſſidens: ait. Ego domine vt diſpoſui vado: ſed vobis primo meā benedictionē: ſi eaȝ nō abijcitis dabo. Quā cū ille ſe nolle abijcere reſpōderet: leuata dextera regē benedixit: et relicta curia cantuariā venit. Cōgregatis monachis: cauſam ſui tranſitus exponit: ⁊ addit. Deo omnipotēti ⁊ beato petro vos commēdo: ego veſtra licentia et benedictiōe vado: ac vt deus pacis ⁊ dilectiōis vobiſcū maneat: oro. Dato cūctis oſculo oratoriū intrauit: perā et baculū peregrinantiū more ſuſcepit. Et cū quindecim dieb⁹ proſperū expectaſſet vētum: willelmus clericus regis ſingulis diebus in menſa epiſcopi comedens: cauſam pro qua miſſus fuerat denudare nolebat. Parata demuȝ naue: idē willelmus quaſi fugitiuū ⁊ alicuius criminis reuȝ: anſelmū in littore detinet: ac ne mare tranſeat ex parte domini ſui iubet: donec omnia que ſecum ferebat: ſibi reuelaret. Cumqȝ totā ſuppellectilē ſpe pecunie reperiende ſubuertiſſet: ⁊ quod ſperabat

non inueniſſet: cum ſuis anſelmus tranſire permiſſus eſt. Tranſcurſis per mare aliquot miliaribus cũ ventus contrarius illos redire cõpelleret: anſelmus ingemuit et ait. Si omnipotẽs dei iudicio placet me magis in priſtinas redire miſerias: ꝙ liberatum ab illis tẽdere ad id: quod ipſe nouit me animo ꝓpoſuiſſe: ip̄e videat: ip̄e diſpenſet: ego voluntati eius obſequi paratus ſum. Nec enĩ meus ſed ipſius ſum. Hec ⁊ alia cum lachrymis et ſingultibꝰ proſequente anſelmo: ventus ex alio latere illico in velum ſurgens: ad portum optatum applicare facit. Inuẽta eſt aũt in fundo nauis fractura vnius tabule: foramẽ fere duorum ſpacio pedũ magnitudinis habẽs: ſed ꝙdiu anſelmꝰ in naue fuerat: nullã omnino aquam admittens. Audito eius tranſitu rex cũcta que illius erant confiſcari: et omnia a cõſecratione eius per ipſum ſtatuta irritari precepit. Letatur aũt apoſtolicus in eius aduentu: ⁊ multa in laudẽ eius proſecutus: virum virtutis ac totius religionis illum eſſe conteſtans ait. Cunqꝫ illum cunctis liberaliũ artium diſciplinis eruditũ pro magiſtro teneamus ⁊ quaſi comparẽ velut alterius orbis apoſtolicũ et patriarchã iure venerandum cenſeamus: noſqꝫ magis illius ꝙ illum noſtro egentem conſilio ſuper cauſis ſuis conſulendos adijt. Audita cauſa eius pro qua venerat papa miratur: ⁊ ſubuentionem plenã pollicetur. Unde et iohannes olim monachus becci tunc abbas cenobij ſancti ſaluatoris teleſini annuente papa ſuſcepit eum vt propriũ patrem in ſua. Ubi chriſtiane fidei amore permotus inſigne volumen edidit: quod cur deus homo intitulauit. In anglia tamẽ illud opus incepit: ſed in capuana prouincia finiuit.

Morabatur autem in villa nomine ſclauia et videns penuriam aque loci illius: in excelſa rupe ligone terram aperuit: et data benedictiõe: fons viuus de rupe iugiter manare cepit. In conſilio autem apud barrum celebrato anſelmus a papa perſuaſus grecos in proceſſione ſpiritus ſancti vtpote q̇ a patre nõ a filio procedere aſtruebant errantes: rationabili atqꝫ catholica diſputatione cõfutauit: et magnus apud omnes habitus eſt et veneratiõe digniſſimus comprobatur. In omni conuentu nobilium: in proceſſionibus in ſtationibus ſemper et vbiqꝫ a papa ſecundus erat: pre cũctis honoratus: cunctis acceptus: ⁊ ip̄e omnibus ſimplici humilitate ſubmiſſus. Tertia ebdomada paſche rome celebratum eſt conſilium vbi intererat anſelmus: et excommunicationis ſententiam tam in laicos qui inueſtituras eccleſiarum dant: ꝙ in eos qui de manibus eorum illas ſuſcipiunt cum toto conſilio papa intorſit. Eadem quoqꝫ ſententia dampnauit et eos qui in officium ſic adepti honoris aliquẽ ſacrant. Anſelmus lugdunum veniẽs nõnullos a febribus et alijs morbis preſſos ſumptis ciborum eius reliquijs integre ſanitati reſtituit. Milites quoqꝫ duo guſtato cibo eius: a quartanis febribus et inteſtinorum torſionibus liberantur. Mulierem a demone obſeſſam ſua benedictione ſanauit: ⁊ apud matiſconenſem vrbeꝫ pro ſiccitate terre illius preces deo fudit: et ſubito ſerenitas celi vertitur in nubilum: et pluuia copioſa terris illabitur. Apõ lugdunum ſcripſit librum de conceptu virginali: necnon ⁊ aliud opuſculum de meditatione redemptionis humanc. Anno exilij ſui tertio venit anſelmus marceniacũ ad colloquẽdũ cum hugone abbate cluniacenſi ⁊ ſanctimonialibus: vbi de his que inter anſelmũ ⁊ regem verſabãtur verbis hinc et inde prolatis: intulit idem abbas ſub teſtimonio veritatis proxima preterita nocte: eundem regem ante thronũ dei accuſatum/

iudicatum/ſententiamqꝫ dampnatiōis
in eum pꝛomulgatam.

Vidit etiam anſelmus in viſiōe noctur
na ꝙ omnes ſancti anglie cōquererētur al-
tiſſimo ſuper tyꝛānide willelmi regis ec-
cleſias ſuas deſtruētis. Et ait dn̄s. Acce
dat angloꝝ pꝛothomartyꝛ albanus. Et
tradidit ei vnā ſagittā ignitā dicens. Ec
ce moꝛs illi⁹: de quo querimoniā coꝛā me
reponitur. Et beatus albanus eam acci
piens dixit. Et ego trado eam ſpiritui ne
quā: vltoꝛi peccatoꝝ. Et ꝓiecit eā in ter-
rā: volātem per aerem inſtar comete. Et
mox intellexit anſelmus in ſpū: ꝙ rex ſa-
gitta illa ſagittatus interiret. Poſtera
die dictis matutinis: quidā iuuenis ſplē
didus: apparuit cuidam clerico anſelmi
vix oculos ad ſompnū clauſos habēti di-
cens. Adam inquit doꝛmis? Vis audire
noua? Pꝛo certo ſcias ꝙ totū diſcidiū: qđ
eſt inter anſelmū ⁊ regem: determinatū
eſt atqꝫ ſedatū. At ille alacrioꝛ fact⁹ aper
tis oculis neminē vidit. Sequenti nocte
inter matutinas: quidā ex familia anſel
mi: clauſis oculis ſtabat et pſallebat. Et
ecce quidā: illi cartulā admodū paruā le-
gendā exhibuit. Aſpexit: ⁊ in ea obijt rex
willelmus ſcriptum inuenit. Confeſtim
oculos aperuit: et nullū pꝛeter ſocios vi-
dit. In monaſterio caſa dei vocato: ſub-
ito fragoꝛe celū intonuit: fulgura volant
domuꝫ in qua fenū monaſterij ſeruatur:
accenſo igne inuadūt. Quo viſo: ſignum
crucis anſelmus edidit: ⁊ ignis in ſemet
ipſum rediēs: totus elāguit: nec aliquid
abſumpturus vltra pꝛoceſſit. Superue
nientes interea duo monachi moꝛtē pꝛe-
fati regis cū anſelmo nūciaſſent: in acer-
biſſimū fletū mox ꝓrupit: dicens. Quia
ſi hoc fieri potuiſſet: multomagis elige-
ret ſeipſum coꝛpoꝛe: ꝙ illū ſicut erat moꝛ
tuū eſſe. Rex enī quodā mane: in ſiluā ve-
natū perrexerat ibiqꝫ illū miles quidam
caſu foꝛtuitu: ſagitta in coꝛde percuſſit ⁊
nulla interueniēte moꝛa extinxit. Veni
ente anſelmo in angliā: ad regē hēricum
fratrē willelmi: quid de eccleſiaruꝫ inue-
ſtiturus in romano cōſilio accepit plano
ſermōe innotuit. Quamobꝛem indoluit
rex ⁊ valde turbatus: miſit ſemel ⁊ iterū
romā pꝛo mutatiōe decretoꝝ. Demum
rex cum maioꝛibus terre rogauit anſel-
mū quatinus ipſe vna cum nūcio quodā
romā iret: ⁊ cauſe que emerſerat pꝛo ſuo
honoꝛe opem ferret. Ille vero ad inſtan-
tiam eoꝛum: romam libenter ire reſpon-
dit: ſed nil quod vel eccleſiarum libertati
vel ſue deberet obuiare honeſtati: ſuo vel
rogatu vel conſilio papam acturum: vi-
ua voce reſpondit.

Itaqꝫ cū romā veniſſet: a papa paſchali
qui vꝛbano ſucceſſerat honoꝛifice ſuſcipi-
tur. Die cōſtituto: willelmus regis cleri
cus cauſam regis in mediū ꝓtulit: ac in
ter alia ꝙ rex ipſe nec pꝛo regni amiſſiōe
inueſtituras eccleſiarū pateretur amit-
tere minacib⁹ verbis aſſeruit. Papa ait
Si quemadmodū dicis rex tuus nec pꝛo
regni amiſſiōe: patietur eccleſiarū dona
tiōes amittere ſcias ecce coꝛam deo dico:
quia nec pꝛo ſui capitis redēptiōe eas illi
aliquando: paſchalis papa impune per-
mittet habere. Rediens anſelmus vna
nocte floꝛentiā quieuit: ⁊ lctō in quo ſopo
ri indulſerat: dn̄s domus eo diſcedēte de
cubuit. Cui doꝛmienti aſtitit quidā acri-
ter eū redarguens: ꝙ in lecto tanti pꝛeſu
lis quieſcere pꝛeſumpſit. Cūqꝫ ſecūda no
cte hoc idem repetiſſet: tertia nocte vultū
iratū pꝛetendens: dixit. Quare ait facis
qđ pꝛecepi ne omnino faceres? Surge ci
to: ⁊ amodo a lecto pōtificis te cohibe: nā
ſi vltra in eo repertus fueris: grauiſſime
punieris. Exterritus ille de lecto exilijt:
⁊ amplius in eo quieſcere nō pꝛeſumpſit

Cum vero lugdunū veniſſet anſelmus
pꝛefatus willelmus interdixit ei ex par-
te regis redire in angliā niſi omnes pa-

trís ⁊ fratris ipſius cõſuetudíes poſtpo-
ſita ſedis apl'ice ſubiectiõe ⁊ obediẽtia ſe
ei ſeruaturũ ꝓmitteret. Manſit igit̃ an
ſelm⁹ apud lugdunũ ⁊ ibi ſecũ quẽdã cru
cis ſignaculo illumiauit. Rex aũt henri-
cus vt compit papã in ſua ſentẽtia ſtare
mox archiepãtũ in dñium ſuũ redegit: ⁊
anſelmũ ſuis oib⁹ ſpoliauit: annoqꝫ vno
et dimidio indignatio regis ſopita nõ eſt
Poſt hec vero vocato in normãniam an-
ſelmo: rex timore ſimul ⁊ amore dei corre
ptus reueſtiuit eũ de ſuis: et in amicitiã
ſuã recepit. Eo tpe coadunatis lõdonie
cũctis primoribus anglie: victoriã de li-
bertate eccleſie: pro qua diu laborauerat
anſelmus adeptus eſt. Rex eni anteceſſo
rũ ſuorũ vſu relicto: nec perſonas que in
regimẽ eccleſiarũ ſumebantur per ſe ele-
git nec eas per dationẽ virge paſtoralis
eccleſijs quibus preficerẽtur inueſtiuit.
Scripſit inter hec anſelmus libellũ vnũ
de cõcordia ꝓſcientie ⁊ predeſtinatiõis et
gratie dei cũ libero arbitrio. Vexabatur
tamẽ frequẽtibus ⁊ acerbis infirmitati-
bus ⁊ lectica vehebatur. Oẽs tandẽ cibi
quibus humana natura alitur: in faſti-
diũ ei verſi ſunt. Mãducabat tñ nature
ſue vim faciẽdo: ſciens ſe viuere nõ poſſe
ſine cibo. Inualeſcẽte infirmitate in die
palmarũ dixit ei vnus ex monachis qui
miniſtrabant ei. Dñe pater vt nobis in-
telligi dat̃: ad paſchalẽ dñi tui curiã reli-
cto ſeculo vadis. Rñdit. Et quidẽ ſi volũ-
tas eius in hoc eſt: volũtati ei⁹ libẽs pa-
rebo. Verũ ſi mallet me adhuc inter vos
ſaltẽ tam diu manere donec queſtionem
quã de origine anime mente reuoluo: ab
ſoluere poſſem gratãter acciperem: eo ꝙ
neſcio vtrũ aliquis eã me defuncto ſit ſo-
luturus. Tertio de hic die anno ſcilicet
dñi milleſimo cẽteſimo nono: ⁊ anno pon
tificatus ſui ſextodecimo: vite vero ſue ſe
ptuageſimoſexto: plenus bonis opibus
migrauit ad dominũ: vndecio kalendas
maij. Cũ aũt viri dei ꝓuiſor ⁊ diſpenſa-
tor baldewin⁹ ſcilicet monachus faciẽ pa
tris defuncti balſamo qđ admoduꝫ parũ
in ꝑuulo vaſe remẽſerat inũgere vellet:
in fundo vaſis digitũ immergẽs ⁊ extra
hẽs: vix ſummitatẽ digiti madefactã in
uenit. Et cũ vas in palmã verſaret: ſi for
te inde aliqua gutta deflueret: ſtupẽtib⁹
cũctis liquor deſiliẽs manũ ipleuit ⁊ ſup
effluxit. Hoc enim ſepius fctm̃ eſt et tan-
tã abundãtiã vas vacuũ miniſtrauit: vt
totũ corp⁹ ſctm̃ multis vicibus: omni ex
parte vngeretur. In eccleſia aũt cantua
rieſi cũ magno honore ſepultus eſt. Mo
nachus quidã cantuariẽſis: tribus men
ſibus ante obitũ viri: quadã nocte vidit
ſe in oratorio ſolũ ſtare: ⁊ orationi intẽde-
re: ⁊ ecce pater anſelmus ante ſepulchrũ
beati dunſtani precibus incũbebat. Nec
mora erigẽs ſe dunſtanus de ſepulchro:
ad anſelmum reſpexit dicẽs. Amice cha-
riſſime ſcias me ꝑces tuas exaudiſſe. Et
extẽſa dextera ſua obtulit ei anulũ aure-
um ita dicens Hoc habeas ſignũ me tibi
vera locutũ. Cũqꝫ anſelmus vt anulum
ſuſciperet manũ extẽderet: retraxit ma-
nũ beatus dunſtanus ⁊ ait. Hac eni vice
iſtũ anulũ non habebis: ſed me ſeruante
quarta feria aũ paſcha de manu dñi illũ
recipies. Aurora eni illius diei terrã deſe
rẽs celeſtia penetrauit. Monachus qui
dam ſcti auguſtini cãtuarie: hora tranſi
tus beati anſelmi de hoc mundo dum ſo-
pore grauatus obdormiret: vidit came-
rã in qua ſanctus dei iacebat a quibuſdã
albatis hinc inde miro decore circũualla
tã. Quẽdam vero põtificalib⁹ inſignitũ:
ingredi ⁊ egredi: ⁊ eos qui foris erant: ne
tedio ſue expectatiõis afficerẽtur exhor-
tari. Et iã anſelmo obeũte: feſtinus exijt
et ait. Ecce adeſt quem expectaſtis ſuſci-
pite illuꝫ et quo dominus iuſſit efferte in
voce laudis ⁊ exultatiõis. Expergefctũs
a ſompno qui hec vidit: anſelmũ a ſeculo

migraſſe intellexit. Quidã alius frater
anſelmũ valde diligẽs: orauit deũ quati
nus eius meritũ ſibi reuelare dignaret.
Cui dormiẽti ſctũs anſelmus aſtitit pro
nũciãs ſe velle illũ oĩbus modis certum
eſſe: quia ſtatim vt corpis onere fuit exu-
tus: glorioſe ſuſceptus: ⁊ ſtola fuit iocun
ditatis indutus. In hora trãſitus ſerui
dei quidam iuuenis ſpecioſus apparuit
cuidã in extremis iacenti: dicens. Pater
ciuitatis iſtius ⁊ totius patrie iã nũc re-
licto ſeculo ad deũ ineternũ victurus pro
perat: ⁊ tu nõ morieris. Surge ſanus ⁊
glorifica deũ patrẽ hec in te operantez: et
ſctm̃ anſelmũ pro meritis ſuis perhenni
ter iam glorificãtem. Surrexit homo ſa
nus: ⁊ quid de anſelmi glorificatiõe didi-
cerit: clara voce cunctos edocuit. Miles
quidã ydropicus cingulũ ſcti anſelmi ſi-
bi circũpoſuit: ⁊ oĩs inordinatus humor
euanuit. Nec abũdãtia humoris aliquo
meatu effluxit: ſed ĩ nichilũ redacta qua-
ſi nunq̃ fuiſſet deperijt. Multa inſuper
alia miracula memoratu digna breuita
tis cauſa omiſſa meritis ſancti anſelmi
oſtendere dignatus eſt ad laudẽ ſui noĩs
omnipotẽs dominus.

¶ De ſancto Audoeno epõ et confeſſore.

Vitã ſancti audoeni epĩ cuiꝰ
oſſa apud cantuariã ſicut in
ferius habeť delata ſunt: in
hoc nr̃o libro ĩſerere placuit.
¶ Tẽporibus lotharij glorioſi pricipis filij
hilderici regis frãcorũ anno viceſimo: iu
xta vrbẽ ſueſſonicaz in loco ſanctiato orti
ſunt tres fratres gratia dei celitus illu-
minati/ado/bado/dado. Nati ſunt autẽ
patre anchario mr̃e vero aiga. Cũ eſſent
nobiliſſimi carnis origine: fuerũt tñ ſtu-
dioſiſſimi ⁊ xp̄iane religionis deuotione
feruẽtiſſimi. Cũcta que poſſidebant ſiue
in fundis ſiue in diuitijs neceſſitatibus
hoſpitũ/pauperũ/peregrinorum/mona
chorũ ſummo ſtudio impendebãt. Con
tigit aũt eo tp̄e ſctm̃ colũbanũ genere ſco
tũ fundatorẽ cenobiorũ luxouieſis in gal
lia: bobienſis in italia ex hibernia inſula
in gallias aduenisse. Qui cũ vice quadã
ab anchario predicto cuz magno gaudio
ſuſceptꝰ fuiſſet oblatos ſibi tres pueros
memoratos benedixit: et ſpũ prophetico
illos in xp̄iane religionis virtutibus exi
mios futuros predixit: honoribꝰ ⁊ digni
tate ſeculi claros: in aula etiã regis glori
oſos. Mox eni vt pubeſcere inciperẽt: re-
gibꝰ lathario ⁊ dagoberto in cũctis gra-
tiſſimi inuenti ſunt. Proinde ad celeſtia
tendẽtes: inter peſtifera mũdi huius ne-
gocia ſanctorũ ſemper cõſortia amabãt.
Primogenitꝰ nãq; ado cũcta mundi hu
ius obſtacula cõtempnẽs ⁊ monaſticam
vitã appetẽs: monaſteriũ iordanẽſe ſup
fluuiũ materne in ꝓprio ſolo ſcðm regu-
lã ſcti columbani adiuuãte germano ſuo
audoeno cõſtruxit. Bado vero theſauro-
rũ regaliũ ſummus procurator effectus
ſctẽ tñ religioni ſubditꝰ et elemoſinis in-
tẽtus: iuſte et pie vitam ducere curauit.
Sctũs vero audoenꝰ cognomento dado
auricularij locũ in aula regis ſortitur et
ad ſignãda ſcripta vł edicta regalia: quo
rũ ip̄e cõſcriptor erat: ſigillũ vel anulũ re
gis cuſtodiebat. Erat aũt ſenſu ꝓfundꝰ:
eloquio copioſus: cõſilio ꝓuidus: corpis
ſtatura ꝓcerus: vultu decorꝰ ⁊ aña oĩa in
xp̄i charitate fundatus regi amabilis: ⁊
cũctis pricipibus venerabilis erat. De-
niq; aſſidue regẽ hortari ſolebat: vt regẽ
oĩm xp̄m: cõditorẽ ⁊ redemptorẽ ſuũ: ſine
quo nullus iuſte regnat vel imperat: di-
ligẽdo timẽdo: cũctiſq; dñi mãdatis obe-
diendo: pie coleret: ſubiectorũ ſe populo-
rũ: ſociũ magis q̃ dñm eſtimaret: ſubdi
tis parceret: ſupbos debellaret: pauperi
bꝰ peregrinis ⁊ viduis: oĩbuſq; neceſſita
tẽ patiẽtibꝰ pie ſubueniret. Fulgebat ⁊
ſodalis eiꝰ in aula regis: noĩe eligiꝰ quẽ
vt aĩaz ſuã diligebat. His amor vnꝰ erat

coꝛ vnũ ⁊ anima vna: ab his cuncti fran-
coꝛum pꝛoceres exẽpla ſumebãt: ⁊ moni
ta doctrine ſalutaris hauriebant. Sepe
nãqꝫ audoenus veſtibus p̃cioſis: aureo
pꝛecinctus baltheo enituit: ⁊ ſubtus cili
cio caro tecta fuit. Infatigabiliter perſe
uerabat in oꝛationibꝰ: ieiunijs: vigilijs
lectione diuĩa: hoſpitũ ſuſceptiõe: ⁊ pau-
perum ⁊ infirmoꝛũ miniſterio: pene ſem
per deditus erat. In ſilua bꝛigieſi: in pa
trimonio ꝓpꝛio: monaſteriũ ſcđm regu-
lã ſcti colũbani: hieroſolimũ nuncupatũ
cõſtruxit: ⁊ agilũ ſcti cõlũbani diſcipulũ:
abbatẽ conſtituit. Cũ autẽ hereſis que-
dã: totũ pene fedaret oꝛientẽ: ⁊ dñm nr̃m
iheſum xp̄m: nõ verã carnem ex virgine
maria aſſumpſiſſe aſſereret: audoenꝰ cõ-
tra oẽs hereticos galliã intrantes diſpu
tãs: manifeſte ratione: ⁊ diuina auctoꝛi-
tate cõuincẽs: in lõginquas regiones fu
gere cõpellebat. Simoniacã pꝛauitatẽ
in cunctis francoꝛũ pene eccleſijs nimiũ
pꝛeualuiſſe cõſiderãs: cepit regi ſuadere
vt patriã tali labe coꝛruptã: medicina ſa
lutari liberaret. Hoꝛtabatur vt nullate-
nus cõſentiret cuiq̃ ſacros oꝛdines eme
re vel vẽdere: dicẽs tale cõmerciũ dyabo
lica fraude repertũ ⁊ ab eccleſiaſtice fidei
puritate: penitus eliminandũ foꝛe. Ma
gis eligẽdos eſſe ad ſacros oꝛdĩes: quos
nõ aurũ ſed fidei puritas: doctrine ſuaui
tas: moꝛũ pꝛobitas cõmendarent. Ele-
ctus ad archiep̃atuꝫ rothomagẽſem: nõ
ſtatim ſacrũ oꝛdinẽ ſumere pꝛeſumpſit:
ſed relictis palacij curis: ad pꝛedicandũ
verbũ dei in hiſpanias perrexit: ⁊ popu-
los nimia ſiccitate laboꝛãtes ĩuenit. Iã
enĩ ſeptẽ anni tranſierant: ex quo pluuia
regionẽ illã nõ attigiſſet. Fuſa igiꝛ̃ ad de
um pꝛece: tanta pluuie ſequebatur abũ-
dantia: vt pꝛioꝛẽ penuriã recõpenſare vi
dereꝛ̃. Cõfoꝛtato igiꝛ̃ pp̄lo rediẽs per an
degauiã pauperẽ manũ aridã habentẽ:
⁊ lignũ quo molã manualem rotabat in
die dñico: inter pollicẽ et palmã tã ſtricte
tenentẽ: vt auelli nõ poſſet: ſigno crucis
ſanauit. Igitur anno dñi ſexcenteſimo
triceſimoquinto audoenus rothomagẽ-
ſem cathedꝛã ſuſcepit: in quo eadẽ in vul
tu grauitas: in coꝛde humilitas erat In
cõſilio pꝛudẽs: in coꝛrigẽdo vehemẽs: in
diligẽdo ardens: in aduerſis patiens: in
elemoſinis largus: ad ignoſcendũ para-
tus: humilitate ſummus: hoſpitalitate
pꝛecipuus: in obſequijs pauperũ ⁊ pere
grinoꝛũ infatigabiliter perdurans: coꝛũ
cõſoꝛtijs delectabaꝛ̃. Rigoꝛẽ nimiũ ab-
ſtinentie: oꝛa pallida demonſtrabãt: ma
xille lachꝛymis humecte: contritionẽ coꝛ
dis indicabant: lactea colla circuli ferrei
pꝛemebãt: vẽtrẽ ⁊ bꝛachia ferrũ eque cõ-
ſtrigebat. Ipſius lecti cõgeries: ex aſpe-
ris virgulis cõſtruebatur: vbi coꝛpus ie
iunijs ⁊ vigilijs fatigatũ: collocauit. Se
piſſime vero in cubiculo lecti ſui: lux im-
mẽſe claritatis celitus emiſſa: a diſcipu-
lis eius viſa eſt: voceſqꝫ angelice: cum eo
colloquentes audite ſunt. Plurima ceno
bia per galliã: et in ep̃atu ſuo conſtruxit:
clerum adunauit: ⁊ eccleſiaſticis diſcipli
nis mirabiliter ĩhibuit: ⁊ zenodochia in-
ſtituit Waningũ quẽdã nobilẽ crucis ſi
gno a ſua infirmitate ſanauit: et fiſcanẽ-
ſe cenobiũ conſtruere fecit: ⁊ introductis
monialibus: wãdꝛegeſilũ fontanelle ab-
batẽ pꝛefecit: quatinꝰ eius verbis ⁊ vita
caſtiſſima: fragilioꝛis ſexus laſciuia mo
deretur et in noꝛma religiõis inſtrueret
Et ſi qñ a p̄dicatione ⁊ pijs opibus ceſſa-
bat audoenus: quieti ſue non ſtatim pꝛo
uidebat: ſed pernox in oꝛ̃onibus et vigi-
lijs inſtabat: ⁊ terrenis negotijs ſolutꝰ:
mente celeſtibus inherebat. Cũ enĩ pa-
rochiã ſuã pꝛedicãdo luſtraret ⁊ nimio ſe
nio feſſus curru ſederet muli q̃ currũ tra
hebãt ſubito ſtantes: nullo modo aurige
flagello: ab ipſo loco auelli potuerũt. Et
erigẽs vir dei oculos ad celũ: vexillũ cru-

ciſ amplo ſplēdoꝛe micās: aſpexit. Cūqꝫ
intelligeret ſpū ſctō reuelāte: ꝙ eundē lo
cū ad ſeruiendū ſibi dn̄s elegiſſet: figurā
ſctē crucis ibidē baculo expſſit. Nocte ſe⸗
quēti in ipſo loco: columpna ignea tanto
ſplēdoꝛe viſa eſt: vt ſolis claritatē vince⸗
re videretur. Cōfluente ergo illuc popu⸗
loꝛum multitudine: a diuerſis languoꝛi⸗
bus detēti: ſanitatē receperūt. Ibi enim
poſtea cōſtructo monaſterio: monachoꝝ
multitudo regulariter deo deſeruiuit.
Peragrans parochiā ſuā iuxta ſecanā
fluuiū: paululū requieſcēs: angelicis col
loquijs fruebatur. Quo in loco eccleſia ⁊
xenodochiū pauperū: ſanctꝰ antiſtes con
ſtruxit. Sctūs tandē audoenus: cū ſctō
ſidonio gn̄e ſcoto: qui monaſteriū qđ nūc
ſctm̄ ſidonium dicūt cōſtruxit: ad limina
apoſtoloꝛū petri ⁊ pauli: romā pꝛofectus
eſt. Pꝛoſternēs āt ſe: ſingulis memoꝛijs
apoſtoloꝛū ⁊ martyꝛū: vota ſupplicatio⸗
nis tā pꝛo ſe: ꝙ̄ pꝛo pace totius eccleſie ca
tholice obtulit: lachꝛymas tamē magis
ꝙ̄ verba fudit. Ubicūqꝫ ꝓſtratus in oꝛa⸗
tione iacebat/ flumīa lachꝛymarū paui⸗
mentū irrigabāt. Cūqꝫ ad cōfeſſionē bea
ti petri: hunc verſum inciperet. Exulta⸗
būt ſancti in gloꝛia: diuinitus reſpōſum
eſt: Letabūt in cubilibus ſuis. Interea
btūs audoenus: oꝛta diſcoꝛdia inter gen
tē frācoꝛum: et auſtraſioꝛū coloniā pacis
cauſa perrexit: ſigno crucis quēdā mutū
ſignauit: et linguā tacentē loqui cōtinuo
fecit: ⁊ diſcoꝛdē populū unitis pacis fede⸗
ribus cōcoꝛdauit: ⁊ in neuſtria demoniū
fugauit. Tunc vir dei: diē obitus ſui fe
bꝛibus vexatꝰ imminere cōſpiceret hoꝛ⸗
tatus eſt regē: vt abbatē anſbertū eiꝰ fa⸗
ceret ſucceſſoꝛē: ⁊ poſt quadꝛageſimū ter
tiū epatus ſui annū: anno etatis ſue no⸗
nageſimo: et anno incarnatiōis dn̄ice ſe⸗
xcēteſimo ſeptuageſimonono kal̄. ſeptē⸗
bꝛis migrauit ad dn̄m: et in eccleſia bea⸗
ti petri apoſtoli: rothomago in loco quē
viuens ꝑparauerat ſepelitur. Poſt tri⸗
ceſimū ſepulture ſue annū: eius coꝛpꝰ in
tegrū: ⁊ abſqꝫ coꝛruptionis moleſtia illi⸗
batū repertū eſt. Circa annū dn̄i nōgē⸗
teſimū quīquageſimūſextū: tp̄e regis ed
gari: venerūt in angliā clerici quatuoꝛ ⁊
regali curie ſe pꝛeſentātes: ad conſpectū
regis et colloquiū adducti ſunt. Qui cū
tēpus opoꝛtunū: ſe nactos exiſtimarent
ꝙ in regnum eius reliquias ſcti audoeni
attulerāt: familiari affatu: auribꝰ regis
intulerūt. Audito aūt rex: noīe ſcti audoe
ni: obſtupuit: nec ſe hoc credere poſſe vlla
ratiōe rn̄dit. At illi nichil verius eſſe aſſe
rētes: addiderūt. Pꝛoba qualicūqꝫ modo
magis tibi placuerit: igne ſeu quoꝛumli
bet miraculoꝛū experimētis. Et ſi coꝛpꝰ
pꝛefati patris: ſilētibus miraculis: non
eſſe cōſtiterit: nos tāti mēdacij reos: lege
qua iuſtū fuerit punitos a tuo extermīa⸗
bis regno. Et ait rex. Hoc enī nō ſeculari
ſed examine debet eccleſiaſtico diffiniri.
Suſtinete ergo donec archiep̄s veniat:
que dicitis audiat: audita examinet: di⸗
iudicet: ⁊ quid in tāta re ſit tenēdū ſentē⸗
tiā ferat. Cū aūt archiep̄s: ſctūs odo ad⸗
ueniſſet: ⁊ clerici interrogati in ſuo ꝓpo⸗
ſito perſeueraſſent: ⁊ examinatiōe oſten⸗
ſionis diuīe: rē inueſtigare magnis pꝛe⸗
cibus exoꝛaſſent: ait ep̄s. Adducatur le⸗
pꝛoſus aliquis: vt ex euētu illius cognoſ⸗
camꝰ quid de reliquijs iſtis certa fide te⸗
neamus. Tāte ſiquidē pietatis: tāte vir
tutis: tantoꝛūqꝫ meritoꝛū credimus eſſe
ſctm̄ audoenum: vt ſi ipſe vere eſt de quo
agimus ſua nobis bonitate: ea q̄ pꝛo glo
ria dei ⁊ ſua oſtenſione humiliter petieri
mus: nō negabit. Adductus eſt igit̄ qui⸗
dā in mediū hoꝛrida coꝛpoꝛis feditate coꝛ
ruptus. Quē pōtifex odo cum vno de oſſi
bus allatis: in modū crucis tertio conſi⸗
gnans: ita mox omni coꝛruptiōis hoꝛro⸗
re deterſo: ad inuocationē noīs ſcti audo⸗
eni ſanauit: vt tāti mali veſtigiū in hoīe

nullū penitus reſideret. Allatus eſt etiā in lectō alter egrotus: peraliſis moꝛbo toto coꝛpe diſſolutus: moꝛtis potius ꝙ vite imaginē in ſe vultu/voce/⁊ mēbꝛoꝝ oīm ſtupoꝛe ꝓtendēs. Pōtifex ergo ipſarū reliquiarū caput aſſumens ſuper coꝛpus iā pene extinctū: poſuit: ⁊ flexis genibus pꝛonus oꝛauit: quatinus ob merita ⁊ interceſſiones beati audoeni: pꝛiſtine ſanitati paraliticꝰ redderet̄ ſi ipm̄ q̄dē caput eius fuit: dū in hac trāſitoꝛia vita degebat. Mira dei pietas: ⁊ potentia vere mirāda. Cōfeſtim ad tactū capitis ſacri: homo ſanus erigitur et gaudēs atq̄ exultans: in voce laudis: et iubilo coꝛdis ad ſua regreditur. Patrata ſunt etiā per eaſdē reliquias: ipſo tp̄e ⁊ alia miracula nō pauca: que bꝛeuitatis cauſa trāſiuimus: nullū in pꝛolixitatibꝰ grauare volentes. His ita geſtis: rex antiſtites et qui aderāt: valde exhilarati: deū in ſctīm ſuū gloꝛificabāt. Tūc rex cū pontifice habito cōſilio: clericos conuenit: et quid eis pꝛo adeptione ſacroꝝ que detulerant: facere deberet diligēter inquirit. Referunt ipſi hoc ⁊ ipſoꝝ volūtati. Tūc regis munificētia ſupꝛa id qd̄ petebāt: copiam ſue largitatis extēdit: pōtificiq̄ ait Cū reſpectus gratie dei: nos et regnū angloꝝ tāti amici ſui pꝛeſentia ſublimauerit: videtur cōuenire: vt ⁊ nos ipi ſctō: qui ad nos venire dignatus eſt: in maioꝛi ⁊ dignioꝛi loco totius regni: perpetuā māſionē pꝛocuremus cōdonare. Quapꝛopter reuerēde pater: ad eccleſiā cui deo auctoꝛe pꝛeſides: has ſctās reliquias: condigna reuerētia transfer: et eius patrocinio atq̄ tutamini ipſam eccleſiā ⁊ quicq̄d ad eā pertinet cōmenda. Qd̄ cū ep̄s feciſſet: ipi clerici: loci dignitatē cōſiderantes: ⁊ monachoꝝ religionē: facti ſunt monachi inter eos: ⁊ in ſeruitio dei ⁊ beati audoeni: vſq̄ ad finē vite ſue: iugiter permāſerūt. Factū eſt autē ſcriniū pꝛecioſum in quo oſſa ſacra diuerſis inuolumētis obuoluta: cū honoꝛe ſunt locata. Cū monachus quidā cātuarienſis eccleſie: demonio vexaretur fratres conſilio habito reliquias ſancti audoeni ſumentes: ad infirmū fratrē detulerūt. Nec dū oſtiū domus in qua victus ferro tenebatur intrauerant: ⁊ ecce ille deintus: clamoſa voce perſtrepebat dicēs. Quid eſt quo tenditis? Nichil michi ⁊ ſancto audoeno cōmune eſſe ſciatis nec me illi pꝛeſentādū: qualibet vi aut arte noueritis. Quapꝛopter ſicut veniſtis recedite: et vos inaniter fatigare nolite. Illi tamē intrepidi reluctantē demoniacū ſecū violēter adducūt: ipſo inceſſanter vociferante: ſibi vim ⁊ iniuriā fieri: ſe tamē pꝛeſentiā ſcti audoeni modis omnibꝰ deteſtari. Itaq̄ vno de oſſibꝰ ſcti audoeni ſuper eo impoſito: ſtatim cōquieuit: a ſua veſania liberatus: nec vlterius huiuſmodi eſt furoꝛe fatigatus.

De ſancto Auguſtino ep̄o et cōfeſſoꝛe.

Anno ſiquidē dn̄i quīgenteſimo nonageſimoſexto: ſctūs papa gregoꝛius diuino admonitus inſtinctu: miſit ſeruum dei auguſtinū et alios plures cū eo monachos timentes deū: pꝛedicare verbū dei genti angloꝛū: anno circiter centeſimo quinquageſimo aduētus coꝛum in britāniam. Qui cū iuſſis pōtificalibꝰ obtēperātes: memoꝛatū opus aggredi cepiſſent: ⁊ aliquātulū itineris cōfeciſſent: percuſſi timoꝛe inerti: redire domū potiꝰ ꝙ barbarā ferā incredulāq̄ gentem: cuius nec linguā quidē noſſent: adire cogitabāt: ⁊ hoc eſſe tutius cōmuni cōſilio decernebant. Nec moꝛa auguſtinū quē eis ep̄m oꝛdinandū ſi ab anglis ſuſciperent̄ diſpoſuerat: domū remittūt: qui a beato gregoꝛio: hūili ſupplicatu obtineret: ne tā periculoſam tā laboꝛioſam tā incertā peregrinationē adire deberēt. Quibꝰ ille exhoꝛtatoꝛias mittens litteras: in opꝰ

eos verbi diuino cõfiſos auxilio: proficiſci
ſuadet. Quarum videlicet litterarũ iſta
eſt forma. Gregorius ſeruus ſeruorum
dei: ſeruis dñi nñi. Quia melius fuerat
bona nõ incipere quã ab his q̃ cepta ſunt
cogitatiõe retrorſum redire. Sũmo ſtu-
dio dilectiſſimi filij oportet vt opus bonũ
qđ auxiliãte domino cepiſtis impleatis.
Nec labor vos ergo itineris: nec maledi-
corũ hoĩm lingue deterreãt: ſed omni in-
ſtãtia: omniq; feruore que ichoaſtis: deo
auctore peragite. Sciẽtes q̧ laborẽ ma-
gnũ maior eterne retributiõis gloria ſe-
quetur. Remeanti autẽ auguſtino p̃poſi
to vr̃o: quẽ ⁊ abbatẽ vobis cõſtituimus:
in omnibus humiliter obedite: ſcientes
veſtris animabus per oĩa ꝓfuturũ: quic
quid fuerit a vobis in eius admonitione
cõpletũ. Omnipotẽs de⁹ ſua gratia vos
protegat: et vr̃i laboris fructũ: in eterna
patria me videre cõcedat: quatinus et ſi
vobiſcũ laborare nequeo: ſimul tñ gau-
dio retributionis inueniar quoniã labo-
rare ſcilicet volo. De⁹ nos incolumes cu-
ſtodiat dilectiſſimi filij Data die decima
kalẽdarũ auguſtarũ: imperãte dño nr̃o
mauricio tiberio pijſſimo auguſto anno
quartodecimo: poſt conſulatũ eiuſdẽ dñi
nr̃i anno decimotertio indictione quarta
decima. Miſit etiã idẽ venerabilis pon-
tifex ad eutheriũ arelatẽſem ep̄m vt au-
guſtinũ britãniã pergentẽ benigne ſuſci
peret litteras: quarũ iſte eſt textus. Re
uerẽdiſſimo ⁊ ſctiſſimo fratri eutherio co
epiſcopo: gregorius ſeruus ſeruorũ dei.
Licet apud ſacerdotes habentes deo pla
citã charitatẽ: religioſi viri nullius com
mẽdatione indigeãt: quia tamẽ tempus
aptũ: ſe ſcribẽdi ingeſſit: fraternitati ve-
ſtre nr̃a mittere ſcripta curauimus: inſi
nuantes latorẽ preſentiũ auguſtinũ ſer-
uũ dei: de cuius certi ſumus ſtudio: cum
alijs ſeruis dei: illic nos pro vtilitate aĩa
rũ auxiliãte dño direxiſſe: quẽ neceſſe eſt
vt ſacerdotali ſtudio ſctitas veſtra adiu-
uare: et ſua ei ſolatia p̃bere feſtinet. Cui
etiã vt promptiores ad ſuffragãdũ poſſi
tis exiſtere cauſam vobis iniũxim⁹ ſub-
tiliter indagare. Scientes q̧ ea cognita
tota vos ꝓpter deũ deuotione ad ſolaciã-
dũ quia res exigit comodetis. Cãdidum
preterea preſbyterũ cõmunẽ filiũ: quẽ ad
gubernationem patrimoniali eccľie nr̃e
trãſmiſimus charitati vr̃e in omnibus
cõmẽdamus. Deus te incolumem cuſto
diat: reuerẽdiſſime frater. Data die deci
ma in oĩbus vt ſupra. Roboratus ergo
cõfirmatiõe vtĩ patris gregorij auguſti-
nus: cũ famulis xp̄i qui erãt cũ eo: redijt
in opus verbi: peruenitq; britãniã. Erat
eo tp̄e rex ethelbertus in cancia potẽtiſſi
mus: qui ad cõfiniũ: vſq; humbre flumi-
nis maximi quo meridiani ⁊ ſeptemtrio
nales anglorũ populi dirimũtur: fines
imperij tetẽderat. Eſt aũt ad orientalem
cãtie plagã thanatos inſula non modica
id eſt magnitudinis iuxta conſuetudinẽ
eſtimationis anglorũ familiarũ ſexcẽta-
rũ: quã a cõtinẽti terra fluui⁹ wantſum
qui eſt latitudinis circiter triũ ſtadiorũ:
et duobus tñ in locis eſt tranſmeabilis.
Utrũq; enĩ caput protendit in mare. In
hac ergo applicuit ſeruus dei auguſtin⁹
⁊ ſocij eius: viri vt ferũt ferme quadragi
ta. Acceperãt autẽ p̃cipiente beato papa
gregorio: de gẽte francorũ interpretes: ⁊
mittẽs ad ethelbertũ: mãdauit ſe veniſſe
de roma ac nunciũ ferre optimũ: qui ſibi
obtẽperãtibus: eterna in celis gaudia ⁊
regnũ ſine fine cũ deo viuo ⁊ vero futurũ
ſine vlla dubietate promitteret. Qui hec
audiens: manere illos in ea quã adierãt
inſula: ⁊ eis neceſſaria miniſtrari: donec
videret quid eis faceret iuſſit. Nam ⁊ an
tea ad eũ xp̄iane religionis fama perue-
nerat: vtpote qui et vxorẽ habebat xp̄ia-
nã de gẽte frãcorũ regia vocabulo berta
quã ea cõditione a parẽtib⁹ acceperat: vt

ritū fidei ac religiōis ſue: cum epō quē ei
adiutorē fidei dederāt: noīe lethardo: in⸗
uiolatū ſeruare: licētiā haberet. Poſt di⸗
es ergo aliquot: venit ad inſulā rex: ⁊ re⸗
ſidēs ſub diuo iuſſit auguſtinū cū ſocijs
ad ſuū ibidē aduenire colloquium. Caue
rat autē ne in aliquā domū ad ſe introie⸗
rent: veteri vſus augurio ne ſuperuētu
ſuo ſi qd malefice artis habuiſſent: eū ſu
perādo deciperent. At illi nō demoniaca
ſed diuia virtute prediti veniebāt: crucē
pro vexillo ferētes argēteam: ⁊ imaginē
dn̄i ſaluatoris in tabula depictam: leta⸗
niaſq; canētes pro ſua ſimul ⁊ eorum ꝓpter
quos et ad quos venerant ſalute eterna:
dn̄o ſupplicabāt. Cūq; ad iuſſionē regis
reſiderent: ait auguſtinus. Ad tuā o rex
totiuſq; huius regni ꝑpetuā pacē huc in
greſſi: optimū nunciū ſempiterne leticie
vt pridē mādauimus: afferim⁹ tibi. Si
ſuſceperis: hic ⁊ in eterno regno: eterna⸗
liter beatificaberis. Iā eni mūdi cōditor
⁊ redēptor humani gn̄is: regnū celorum
aperuit: et de terrigenis celeſtes indige⸗
nas fecit. Sic eni deus dilexit mundū vt
filiū ſuum vnigenitū pro mūdo daret: vt
omnis qui credit in ipſum nō pereat: ſed
habeat vitā eternā. Tā eni infinita cha⸗
ritate: idē dei filius: hoīes dilexit quos fe
cit: vt non ſolū homo inter hoīes fieri: ve⸗
rū etiā mortē: mortē autē crucis: pro hoī⸗
bus pati dignaretur Sic eni placuit ei⁹
ineffabili clementie: vt dyabolū captiua
torē nr̄m nō in ſue diuinitatis maieſtate
ſed in nr̄e carnis infirmitate elideret: et
nos debitā predā: per indebitā crucis pe
nā: a faucibus impijſſimi tyrāni erueret
Cuius incarnata diuinitas innumeris
virtutib⁹ claret. Omni debilitate cura⸗
ta: omni virtute patrata celo/ſideribus/
terre/mari/inferno/ſe oīm deū oſtēdit et
dn̄m. Vētos ⁊ mare imperio ſedauit: flu
ctus maris quaſi ſolidū marinorū calca
uit. Tandē mori vt homo pro hoībus di⸗
gnatus: in triduo a morte ſicut de⁹ ſurre
xit: ⁊ ſolē qui in ſui conditoris nece obte⸗
nebrat⁹ eſt: ſuo ſplēdore clarius illuſtra⸗
uit. Surrexit inquā: vt nos reſuſcitaret
aſcēdit ad celos: vt nos illuc triumphan
tes aggreget. Inde iudex oīm ſeculorū
veniet: vt credentes in regno ſuo dāpna⸗
tis incredulis perpetuo collocet. Ne aūt
ꝑcellētiſſime regnator ſuperſtitiōis nos
iudices: ꝙ a roma in tuos fines tue tuo⸗
rūq; ſalutis gr̄a laborauimus deuenire
⁊ ignotis gētibus quaſi ingrata bn̄ficia
ſubrogare: noueris piiſſime magne cha
ritatis neceſſitate vrgente: id nos inten⸗
diſſe. Deſideramus eni ſuper oēm mun⸗
di appetitū et gloriam ꝙ̄plurimos in re⸗
gno dei nr̄i cōciues habere: et qui in ſctō⸗
rū angelorū cōſortiū poſſint proficere: ne
pereāt totis niſibus certamus ꝓſpicere
Hāc quippe beniuolētiā: xp̄i nr̄i benigni⸗
tas de ineſtimabili dulcedine ſpūs ſui: ol
bus ſue veritatis ꝑconibus vbiq; infun⸗
dit: vt ꝓprijs neceſſitatibus poſtpoſitis
in oīm gentiū ſalutē exardeſcāt: ⁊ quaſli
bet nationes vt parētes/vt filios/vt fra
tres ⁊ cognatos habeāt: ⁊ oēs vna dei di
lectione amplexos: ad infinita oīm gau⸗
diorū ac ſolēpnitatū ſecula pertrahere ſa
tagant. Tales regis nr̄i ſigniferi: cū in⸗
numeris miraculis facti teſtes/per gla⸗
dios/per ignes/per beſtias/per oīa tor⸗
mentorū et mortis gn̄a: mūdū ſaluatori
ſuo inuictiſſime ſubdiderūt. Iā olim ro⸗
ma/iā grecia/iā reges ⁊ principes terre
iā inſule gentiū ꝓpheticis inuitationib⁹
attracte: cū ipſo orbe terrarū gaudent re
gū dn̄m adorare ⁊ illi imperpetuū ſerui⸗
re: per quē ⁊ cū quo perhēniter valeāt re
gnare. Tali etiā affatu: hodiern⁹ pater
totius xp̄ianitatis gregorius: vr̄am ſal⸗
uationē ardentiſſime ſitiens: nec penarū
nec mortis timore ꝓhiberetur ad vos ve
nire ſi poſſet: ſed nō poteſt tot cōmiſſarū
aiarū curā deſerere. Quapropter nos in

ſua vice miſit: vt viā eterne lucis ⁊ ianu-
am vobis pandamus regni celeſtis. Qđ
ſi cōtemptis idolis demoniacis per xp̄m
intrare nō renuitis: certiſſima fide ſemp
regnabitis. Cūqꝫ hec ⁊ his ſimilia augu
ſtino diſſerente: eius comites prout dn̄s
dedit: pleraqꝫ adderent: rn̄dit rex dicens
Pulchra quidē ſunt verba ⁊ ꝓmiſſa que
affertis: ſed quia noua ſunt ⁊ incerta: nō
his poſſum aſſenſum tribuere modo: re-
lictis eis que tāto tēpore cū omni anglo-
rū gente ſeruaui. Uerū quia de lōge huc
peregrini veniſtis: ⁊ vt ego michi videor
ꝓſpexiſſe: ea que vos vera ⁊ optima cre-
debatis: nobis quoqꝫ cōmunicare deſide
raſtis: nolumus moleſti eſſe vobis: quin
potius benigno vos hoſpicio recipere: et
que victui vr̄o ſunt neceſſaria: miniſtra-
re curamus: nec prohibemꝰ quin omnes
quos poteſtis fidei vr̄e religionis ꝑdicā-
do ſocietis. Dedit ergo eis manſionē in
ciuitate doroberneſi que imperij ſui toti-
us erat metropolis: eiſqꝫ vt promiſerat
cū adminiſtratiōe victus tēporalis: licē-
tiam quoqꝫ ꝑdicandi nō abſtulit. Fertur
autē ꝙ appropinquantes ciuitati: more
ſuo cū cruce ſctā ⁊ imagine magni regis
dn̄i nr̄i iheſu xp̄i hanc letaniā conſona vo
ce modularētur. Deprecamur te domīe
in omni miſericordia tua: vt auferaṫ fu-
ror tuus ⁊ ira tua a ciuitate iſta: ⁊ de do-
mo ſctā tua: quoniam peccauimus. At
vbi datā ſibi manſionē intrauerāt: cepe-
rūt apoſtolicā primitiue eccleſie vitā imi
tari: orationibus videlicet aſſiduis vigi
lijs ac ieiunijs ſeruiendo verbū vite qui
bus poterāt predicādo: cūcta huius mū-
di velut aliena ſpernendo: ea tm̄ que vi-
ctui neceſſaria videbantur: ab eis quos
docebāt accipiēdo: ſecūdū ea que docebāt
ipſi per oīa viuēdo: et paratū ad patiēdū
aduerſa queqꝫ vel etiā moriēdum pro ea
quā ꝑdicabāt veritate aīm habendo. Cu
rabāt viciſſim oēs debiles: et languidos
vel ad ſe delatos: vel a ſe viſitatos. Adeo
vt nullus aut rarus in grege auguſtini
habebatur: qui nō gr̄a ſanitatū polleret
vt non minus miraculis ꝙ predicationi
bus tenebras gentiliū illuſtraret. Quid
mora? Crediderūt nōnulli ⁊ baptizaban
tur mirātes ſimplicitatē innocētis vite:
ac dulcedinē doctrine eorū celeſtis. Erat
autem prope ipā ciuitatē ad orientem
eccleſia in honore ſcti martini antiquitꝰ
facta: dum adhuc romani britāniā inco-
lerēt: in qua regina quā chriſtianā fuiſſe
prediximus orare cōſueuerat. In hac er
go et ipſi primo cōuenire: pſallere: orare:
miſſas facere: predicare: et baptizare ce-
perūt: donec rege ad fidē cōuerſo: maiorē
predicādi per oīa ⁊ eccleſias fabricādi vel
reſtaurandi licētiam acceperant. At vbi
ipſe etiā inter alios: delectatus vita mū-
diſſima ſctōrū: ⁊ promiſſis eorū ſuauiſſi-
mis ꝗ vera eſſe miraculorū multorū oſtē
ſione firmauerūt: credēs baptizatus eſt:
ceperunt plures cotidie ad audiendū ver
bum dei cōfluere: ac relicto gentilitatis
ritu vnitati ſe ſctē xp̄i eccleſie credendo ſo
ciare. Quorū fidei ⁊ cōuerſioni ita cōgra
tulatus eſſe rex perhibetur: vt nullū ta-
mē cogeret ad chriſtianiſſimū: ſed tantū-
modo credētes artiori dilectiōe quaſi con
ciues ſibi regni celeſtis amplectereṫ. Di
dicerat eī a doctoribꝰ auctoribuſqꝫ ſue ſa-
lutis: ſeruitiū xp̄i voluntariū: non coacti
ciū eſſe debere. Nec diſtulit quin etiā ipis
doctoribus ſuis locū ſedis eorum gradui
congruū: in doroberni metropoli ſua do-
naret: ſimul ⁊ neceſſarias in diuerſis ſpe
ciebus poſſeſſiones cōferret. Interea vir
dn̄i auguſtinus venit arelas ⁊ ab archi-
ep̄o eiuſdem ciuitatis etherio: iuxta quod
iuſſa ſcti pr̄is gregorij accepat: archiep̄s
genti anglorū ordinatus eſt. Reuerſuſqꝫ
britanniā: miſit cōtinuo romā laurentiū
preſbyterū et petrū monachū: qui beato
pontifici gregorio gētem anglorū fidem

xp̄i ſuſcepiſſe ac ſe ep̄m factū eſſe referrēt ſimul ⁊ de eis que neceſſaria videbantur queſtionib⁹: eius conſulta flagitās. Nec mora congrua queſtui reſponſa recepit: que etiā hic comodum duximus inſerere ¶ Interrogatio beati auguſtini. Cantuariorū eccleſie de ep̄is qualiter cū ſuis clericis conuerſentur: vel de his que fidelīū oblationib⁹ accedūt altario: quāte debeant fieri portiones: ⁊ qualiter ep̄s agere in eccleſia debeat. ¶ Rn̄ſio bt̄i gregorij pape. Sacra ſcriptura teſtat̄ quaꝫ te bene noſce dubiū nō eſt: ⁊ ſpecialiter beati pauli ad tymotheū ep̄le: in quibus eū erudire ſtuduit: qualiter in domo dei conuerſari debuiſſet. Mos aūt ſedis apoſtolice eſt ordinatis ep̄is p̄cepta tradere: vt in omni ſtipendio qđ accedit: quatuor debeant fieri portiones. Una videlicet ep̄o ⁊ familie eius propter hoſpitalitatē atqꝫ ſuſceptionē: alia clero: tertia pauperib⁹: quarta eccleſijs reparandis. Sed qꝛ tua fraternitas monaſterij regulis erudita: ſeorſum fieri non debet a clericis ſuis: in eccleſia anglorū que auctore deo nup adhuc: ad fidem perducta eſt: hāc debet conuerſationē inſtituere: que in initio naſcētis eccleſie fuit patribus nr̄is: in quibus nullus eorum ex his que poſſidebant: aliquid ſuū eſſe dicebat: ſed erāt eis oīa cōia Si qui vero ſunt clerici extra ſacros ordines cōſtituti qui ſe cōtinere non poſſunt: ſortiri vxores debent: ⁊ ſtipēdia ſua exterius accipere: quia et de eiſdē patrib⁹ de quibus prefati ſumus nouimus ſcriptū qꝙ diuidebatur ꝓut cuiqꝫ opus erat. De eorū quoqꝫ ſtipendio cogitandū atqꝫ ꝓuidendū eſt: ⁊ ſub eccleſiaſtica regula ſunt tenēdi: vt bonis moribus viuant: ⁊ canē dis pſalmis inuigilent: ⁊ ab omnibus illicitis ⁊ cor ⁊ linguā ⁊ corpus deo auctore cōſeruēt. Cōmuni aūt vita viuētibus iā de faciendis portionibus vel exhibenda hoſpitalitate: et ad implenda mia nobis quid erit loquendū: cum omne qđ ſuper eſt in cauſis pijs ac religioſis erogādum eſt: dn̄o magiſtro oīm docente. Qđ ſupereſt: date elemoſinā ⁊ ecce oīa mūda ſunt vobis. ¶ Interrogatio bt̄i auguſtini. Cū vna ſit fides: quomō ſunt eccleſiarū diuerſe cōſuetudines: ⁊ altera conſuetudo miſſarū in ſancta romana eccleſia: atqꝫ altera in galliarū tenetur. ¶ Reſpōſio beati gregorij pape. Nouit fraternitas tua: romane eccleſie conſuetudinem in qua ſe meminit nutritā: ſed michi placet vt ſiue in romana: ſiue in galliarum: ſeu in qualibet eccleſia aliquid inueniſti: qđ plus omnipotēti deo poſſit placere ſollicite eligas: ⁊ in anglorū eccleſia: que adhuc ad fidem noua eſt: inſtitutione precipua que de multis eccleſijs colligere potuiſti: infundas Nō enī pro locis res: ſed pro bonis reb⁹: loca amādа ſunt. Ex ſingulis ergo quibuſqꝫ eccleſijs: q̄ pia: q̄ religioſa: que recta ſunt elige: et hec quaſi in faſciculū collecta: apud anglorū mentes in cōſuetudinē depone. ¶ Interrogatio beati auguſtini Obſecro qđ pati debeat ſiquis aliquid furto abſtulerit: ¶ Rn̄ſio bt̄i gregorij pape. Hoc tua fraternitas ex perſona furis penſare poteſt: qualiter valeat corrigi. Sūt enī quidā qui habentes ſubſidia furtū perpetrant: ⁊ ſunt alij qui in hac re ex inopia delinquunt Unde neceſſe eſt vt quidā minis: quidam vero verberib⁹: et quidā diſtrictius: quidam autē leuius corrigātur. Et cum paulo diſtrictius agitur ex charitate agendū eſt: ⁊ nō ex furore: quia ipſi hoc preſtatur qui corrigitur ne iehenne ignibus tradatur. Sic enī nos fidelib⁹ tenere diſciplinam debemus ſicut boni patres carnalib⁹ filijs ſolent: quos ⁊ pro culpis verberibus feriūt: ⁊ tamen ipſos quos dolorib⁹ affligūt: habere heredes querūt: et que poſſident ipſis ſeruāt: quos iratim ſequi videtur. Hec ergo charitas in mente tenenda

eſt: ⁊ ipſa modũ coꝛrectiõis dictat: ita vt
mẽs extra ratiõis regulã omnino nichil
faciat Addas etiã quomõ ea que furto de
eccleſijs abſtulerĩt reddere debeãt ſed ab
ſit vt eccleſia cũ augmẽto recipiat: qđ de
terrenis rebus videtur amittere ⁊ lucra
de vanis querere. ¶ Interrogatio beati
auguſtini. Si debeãt duo germani fra-
tres ſingulas ſoꝛoꝛes accipe: q̃ ſunt ab il-
lis longa pꝛogenie gñate? ¶ Rñſio beati
gregoꝛij pape. Hoc fieri modis oĩbus li
cet. Nequaꝗ̃ enĩ in ſacris eloquijs inue-
nit̃ qđ huic capitulo cõtradicere videat̃.
¶ Interrogatio beati auguſtini. Uſq₃
ad quotã gñationẽ debeãt fideles cũ pꝛo-
piquis ſibi cõiugio copulari: et nouercis
cognatis ſi liceat copulari coniugio. Rñ-
ſio btĩ gregoꝛij pape Quedã terrena lex
in romana republica pmittit: vt ſiue fra
ter ⁊ ſoꝛoꝛ: ſeu duoꝛũ fratrũ germanoꝛũ:
vel duarũ ſoꝛoꝛũ: filius ⁊ filia miſceãtur.
Sed experimẽto didicimus ex tali cõiu-
gio ſobolẽ nõ poſſe ſuccreſcere ⁊ ſacra lex
ꝓhibet cognationis turpitudinẽ reuela
re. Uñ neceſſe eſt: vt iã tertia vel quarta
gñatio fideliũ: liceẽter ſibi iũgi debeat: nã
ſcđa quã p̄dixim⁹ a ſe omni mõ debet ab-
ſtinere. Cũ nouerca autẽ miſcere: graue
eſt facin⁹: q₂ ⁊ in lege ſcriptũ eſt. Turpi-
tudinẽ pr̃is tui nõ reuelabis. Neq₃ ei pa
tris turpitudinẽ fili⁹ reuelare poteſt: ſed
q₂ ſcriptũ eſt: erũt duo in carne vna: q̃ tur
pitudinẽ nouerce q̃ vna caro cũ patre fu-
it reuelare p̄ſumpſerit: pꝛofecto pr̃is tur
pitudinẽ reuelauit. Cum cognata quoq₃
miſcere ꝓhibitũ eſt: q₂ per iunctionẽ pꝛi-
oꝛem caro fratris fuerit fctã. Pꝛo qua re
etiã iohãnes baptiſta capite trũcatus et
ſctõ martyꝛio cõſummatus: cui nõ eſt di
ctũ vt xp̄m negaret: ⁊ pꝛo xp̄i cõfeſſiõe oc
ciſus eſt. Sed q₂ iſoẽ dñs nr̃ iheſus chꝛi-
ſtus dixerat: ego ſum veritas: q₂ pꝛo ve-
ritate iohãnes occiſus eſt: videlicet ⁊ pꝛo
xp̄o ſanguinẽ fudit. Q₂ vero ſũt multi in
angloꝛũ gente: q̃ dũ adhuc in infidelitate
eſſent huic nephãdo coniugio dicũtur ad
mixti: ad fidẽ veniẽtes admonendi ſunt:
vt ſe abſtineant: ⁊ graue hoc eſſe peccatũ
cognoſcãt: tremẽdũ dei iudiciũ timeant:
ne pꝛo carnali dilectiõe: toꝛmenta eterni
cruciat⁹ icurrãt. Nõ tñ pꝛo hac re coꝛpis
⁊ ſanguinis dñi cõione pꝛiuandi ſunt: ne
in eis illa vlciſci videãtur in quib⁹ ſe per
ignoꝛãtiã añ lauacrũ baptiſmatis aſtri-
xerũt In hoc ei tp̄e ſctã ecclia: quedã per
feruoꝛẽ coꝛrigit: quedã per mãſuetudinẽ
tolerat: quedã per cõſiderationẽ diſſimu
lat atq₃ ita poꝛtat et diſſimulat: vt ſepe
malũ qđ aduerſat̃ poꝛtãdo ⁊ diſſimulan-
do cõpeſcat. Oẽs aũt q̃ ad fidẽ veniũt ad-
monẽdi ſunt: ne tale aliq̃d audeãt perpe-
trare Si qui aũt ppetrauerĩt: coꝛpoꝛis ⁊
ſanguinis dñi cõione: pꝛiuandi ſunt. Q₂
ſicut in his q̃ per ignoꝛãtiam fecerũt: cul
pa aliquaten⁹ tolerãda eſt: ita in his foꝛ-
titer inſequẽda: qui nõ metuũt ſciẽdo pec
care. ¶ Interrogatio btĩ auguſtini. Si
lõginquitas itineris magna interiacet:
vt ep̄i nõ facile valeãt cõuenire: an debe-
at ſine alioꝛũ ep̄oꝛũ pꝛeſentia ep̄s oꝛdina
ri? ¶ Rñſio btĩ gregoꝛij pape. Et quidẽ
in angloꝛum eccleſia: in qua adhuc ſolus
tu ep̄s inueniris: oꝛdinare ep̄m nõ aliter
niſi ſine ep̄is potes: naʒ qñ de gallijs ep̄i
veniũt q̃ in oꝛdinatiõe ep̄i teſtes aſſiſtãt.
Sed fraternitatẽ tuã ita volumus ep̄os
oꝛdinare: vt ipſi ſibi ep̄i longo interuallo
minime diſiũgantur quatinus nulla ſit
neceſſitas vt in oꝛdinatione ep̄i paſtoꝛes
quoq₃ alij quoꝛũ p̄ñtia valde eſt vtilis fa
cile debeant cõuenire. Cũ igitur auctoꝛe
deo ita fuerint ep̄i in pꝛopĩquis ſibi locis
oꝛdinati: per oĩa ep̄oꝛũ oꝛdinatio ſine ag-
gregatis trib⁹ vel quatuoꝛ ep̄is fieri nõ
debet. Nã in ip̄is reb⁹ ſpũalib⁹ vt ſapiẽ-
ter ⁊ mature diſponant̃ exẽplũ trahere a
reb⁹ etiã carnalib⁹ poſſum⁹. Certe enim
dũ cõiugia in mũdo celebꝛãtur: cõiugati

quiqꝫ cõuocant̃: vt q̃ in via iã cõiugij pre
ceſſerũt in ſubſequẽtis quoqꝫ copule gau
dio miſceãtur. Cur nõ ergo ⁊ in hac ſpũa
li ordinatiõe qua per ſacrũ miniſteriũ dñ
deo cõiũgit̃ tales cõueniãt: qui vel in pro
fecto ordinati epi gaudeãt: vel pro eiꝰ cu
ſtodia: oĩpotẽti deo p̃ces pariter fundãt.
¶ Interrogatio bti auguſtini. Quali
ter debemꝰ cũ galliarũ atqꝫ britanniarũ
epis agere. ¶ Rñſio beati gregorij pape
In galliarũ epis nullã tibi auctoritatẽ
tribuimus: quia ab antiquis p̃deceſſorũ
meorũ tp̃ibus palliũ arelatẽſis eps acce
pit: quem nos priuare auctoritate perce
pta minime debemꝰ. Si igitur cõtigat:
vt fraternitas tua ad galliarũ prouĩciã
trãſeat cũ eodẽ arelatẽſe epo debet agere
qualiter ſi qua ſunt in epis vicia corrigã
tur. Qui ſi forte in diſcipline vigore trepi
dus exiſtat: tue fraternitatis zelo accẽdẽ
dus eſt. Cui etiã ep̃las fecimus vt cũ tue
ſctitatis p̃ſentia in gallijs ⁊ ipe tota mẽ
te ſubueniat: ⁊ q̃ ſunt creatoris nr̃i iuſſio
ni contraria ab epoꝝ moribus cõpeſcat.
Ipos autẽ extra auctoritatẽ ꝓpriã epos
galliarũ iudicare nõ poteris: ſed ſuaden
do / blãdiẽdo / bonorũ quoqꝫ opm eis imi
tationẽ mõſtrãdo: prauorũ mẽtes ad ſcti
tatis ſtudia reforma. Qꝛ ſcriptũ eſt in le
ge Per alienã meſſem trãſiẽs: falcẽ in eã
mittere nõ debet: ſed manu ſpicas conte
rere ⁊ mãducare. Falcẽ eni iudicij mitte
re nõ potes in ea ſegete q̃ alteri videt̃ eſſe
cõmiſſa: ſed per affectũ boni opis frumẽ
ta dñica vitiorũ ſuorũ paleis expolia ⁊ in
eccl'ie corpe monẽdo ⁊ perſuadendo quaſi
mãdãdo cõuerte. Quicqđ vero ex aucto
ritate agendũ eſt: cũ predicto arelatenſe
epo agat̃: ne p̃termitti poſſit hoc qđ anti
qua patrũ inſtitutio inuenit. Britãniaꝝ
vero oẽs epos tue fraternitati committi
mus vt indocti doceãt̃: infirmi pſuaſione
roborẽt̃: peruerſi auctoritate corrigantur.
¶ Interrogatio bti auguſtini. Si pre
gnãs mulier debeat baptizari: aut poſt
q̃ genuerit poſt quãtũ tẽpus poſſit eccle
ſiã intrare: aut etiã ne morte preoccupet̃
qđ genuerit poſt quot dies hoc liceat ſa
cri baptiſmatis ſacrã ſuſcipere: aut poſt
q̃tũ tẽpus huic vir ſuus poſſit in carnis
copulatiõe cõiũgi: aut ſi mẽſtrua conſue
tudĩe tenet̃ an eccl'iã intrare liceat: aut
ſacre cõmuniõis ſacrã percipere aut vir
ſue cõiugi pmixtus priuſq̃ lauet̃ aqua ſi
eccl'iam poſſit ĩtrare: vel etiã ad miſteriũ
cõionis ſacre accedere. Que oĩa rudi an
glorũ gẽti oportet haberi cõpta. ¶ Rñſio
bti gregorij pape. Hoc non ãbigo frater
nitatẽ tuã eſſe req̃ſitã: cui iã ⁊ rñſum red
didiſſe me arbitror. Sed hoc q̃ ipſe dicere
⁊ ſentire potuiſti: credo qꝛ mea apđ te vo
lueris rñſione firmari. Mulier eteñ pre
gnãs cur nõ debeat baptizari cum nõ ſit
añ oĩpotẽtis dei oculos culpa aliqua fecũ
ditas carnis. Nã cũ primi parẽtes nr̃i in
padiſo deliquiſſẽt: immortalitatẽ quã ac
ceperãt recto dei iudicio ꝑdiderũt. Quia
itaqꝫ idẽ omps̃ deꝰ hũanũ genꝰ pro culpa
ſua funditꝰ extinguere noluit: et immor
talitatẽ hoĩ pro pctõ ſuo abſtulit: ⁊ tamẽ
pro benignitate ſue pietatis fecunditatẽ
eſſe ſobolis reſeruauit. Quod igit̃ natu
re humane ex oĩpotẽtis dei dono ſeruatũ
eſt: qua ratione poterit a ſacri baptiſma
tis grã ꝓhiberi. In illo quippe myſterio
in quo oĩs culpa funditꝰ extinguit̃: valde
ſtultũ eſt ſi donũ grẽ cõtradicere poſſe vi
deatur. Cũ vero enixa fuerit mulier poſt
quot dies debeat eccl'iam intrare: teſta
mẽti veteris preceptione didiciſti: vt pro
maſculo diebꝰ trigĩtatribꝰ: pro femĩa ãt
diebꝰ ſexagitaſex debeat abſtinere. Qđ
tñ ſciendũ eſt q̃ in miſterio accipit̃. Volu
ptas eteni carnis nõ dolor in culpa eſt: in
carnis cõmixtione voluptas eſt: nam in
prolis prolatiõe gemitꝰ. Vñ ⁊ ipſi prime
matri omniũ dicitur: ĩ dolore paries. Si
itaqꝫ enixã mulierẽ prohibemus eccleſiã

intrare ipſam penā ſuā in culpā deputa-
m⁹. Baptizare aūt enixā mulierē vł hoc
qđ genuerit: ſi mortis piculo vrgetur: vł
ipſam hora eadē qua gignit vł hoc qđ gig
nit̃ eadē qua natū eſt nullo mō ꝓhibetur
q2 ſcti miſterij gr̃a ſicut viuētib⁹ atq3 diſ
cernētib⁹ cū magna diſcretiōe ꝓuidenda
eſt: ita his q̄b⁹ mors imminet ſine vlla di
latiōe offerēda: ne dū adhuc tēp⁹ ad ꝑbē-
dū redēptiōis miſteriū q̄rit̃: interuenien
te paululū mora inueniri nō valeat q̄ re-
dimat̃. Ad ei⁹ vero cōcubitū vir ſu⁹ acce
dere nō debet quoadusq3 q̄ gignitur abla
ctat̃. Praua āt in cōiugatorū morib⁹ cō-
ſuetudo ſurrexit vt mulieres filios quos
gignūt nutrire cōtēpnāt: eosq3 alijs mu-
lierib⁹ ad nutriēdū tradāt. Qđ videlȝ ex
ſola cauſa incōtinētie videt̃ inuētū: q2 dū
ſe continere nolūt deſpiciūt lactare quos
gignūt. He itaq3 q̄ filios ſuos ex praua cō
ſuetudīe alijs ad nutriēdum tradūt: niſi
purgatiōis tēp⁹ trāſierit: viris ſuis non
debēt admiſceri: q̄ppe q2 ⁊ ſine part⁹ cau
ſa cū inconſuetis mēſtruis detinēt̃ viris
ſuis miſceri prohibēt̃: ita vt morte lex ſa
cra feriat: ſiq̄s vir ad mēſtruatā mulierē
accedat. Que tñ mulier dū cōſuetudineȝ
menſtruā patit̃ ꝓhiberi eccleſiā intrare
non debet: q2 ei nature ſupfluitas in cul-
pā nō valet reputari: ⁊ per hoc qđ inuita
patit̃: iuſtū nō eſt: vt ingreſſu eccleſie pri
uetur. Nouim⁹ nāq3 ꝙ mulier q̄ fluxum
patiebat̃ ſanguinis poſt tergū dñi hūili
ter veniēs: veſtimēti ei⁹ fimbriā tetigit:
atq3 ab ea ſtatī ſua īfirmitas receſſit. Si
ergo in fluxu ſanguinis poſita laudabili
ter potuit dñi veſtimētū tāgere: cur que
mēſtruū ſanguinis patit̃ ei nō liceat dñi
eccłiam intrare. Sed dices illā infirmi-
tas cōpulit: has vero de quib⁹ loquimur
cōſuetudo cōſtrigit. Perpēde aūt chariſ-
ſime frater q2 oīe qđ in hac mortali car-
ne patimur ex infirmitate nature eſt: di-
gno dei iudicio poſt culpā ordinatū. Eſu-
rire nāq3/ ſitire/ eſtuare/ algere/ laceſſere
ex infirmitate nature eſt. Et qđ eſt aliud
cōtra famē alimēta: cōtra ſitim potū: cō-
tra eſtū auras: cōtra frigus veſtē: cōtra
laſſitudinē requiem querere: niſi medica
mētū q̄nidē cōtra egritudines explorare
Femine itaq3 ⁊ mēſtruus ſui ſanguinis
fluxus egritudo eſt. Si igit̃ vñ preſum-
pſit q̄ veſtimentū dñi in illa languore po
ſtea tetigit: qđ vni perſone infirmāti con
ceditur: cur nō cōcedatur cūctis mulieri-
bus q̄ nature ſue vitio infirmātur. Sctē
autē cōmunionis miſteriū in eiſdē dieb⁹
ꝑcipere non debet ꝓhiberi. Si aūt ex ve
neratiōe magna ꝑcipere nō p̄ſūpſit: lau-
dāda eſt: ſed ſi ꝑceperit nō iudicāda. Bo-
narū q̄ppe mentiū eſt: ⁊ ibi aliq̄ñ culpas
ſuas agnoſcere vbi culpa nō eſt: q2 ſepe ſi
ne culpa agit̃ qđ venit ex culpa. Vñ etiā
cū eſurim⁹: ſine culpa comedim⁹: quib⁹
ex culpa primi hoīs fctm̄ eſt vt eſuriam⁹
Mēſterna ei cōſuetudo mulierib⁹ nō ali
qua culpa eſt videlicet q̄ naturaliter accē
dit. Sed tñ qđ natura ipſa ita viciata eſt:
vt etiā ſine voluntatis ſtudio videat̃ eſſe
polluta ex culpa venit vitiū: in quo ſe ipſa
qualis per iudiciū fctā ſit hūana natura
cognoſcat: ⁊ hō q̄ culpā ſponte ꝑpetrauit
reatū culpe portet inuit⁹. Atq3 ideo femi
ne cū ſemetipſis cōſiderēt: ⁊ ſi mēſtrua cō
ſuetudīe ad ſacramētū dñici corpis ⁊ ſan
guinis accedere nō preſumāt de ſua rctā
cōſideratiōe laudāde ſūt. Dū vero ꝑcipi-
endo ex religioſe vite conſuetudīe eiuſdē
miſterij amore rapiūt̃ reprimende ſicut
p̄dixim⁹ nō ſunt. Sicut eni in teſtamēto
veteri exteriora opa obſeruāt̃ ita in teſta
mēto nouo nō tā qđ exterius agitur ꝙ id
qđ interius cogitat̃ ſollicita intētione at-
tēditur vt ſubtili ſentētia puniatur. Nā
cū multa lex velut imūda māducare pro
hibeat: in euāgelio tñ dñs dicit nō qđ in-
trat in os coīquinat hoiem: ſed que exeūt
de ore illa ſunt q̄ coinquināt hoiem. Atq3

paulopoſt ſubiecit exponẽs: ex corde exe-
unt cogitatiões male. Ubi uberti indica
tũ eſt: q2 illd ab oipotẽte deo pollutũ eſſe i
ope oſtẽdit: qd ex pollute cogitationis ra
dice gñatur. Uñ paul9 quoq3 apls dicit.
Oia mũda mũdis: coinqnatis aũt & infi
delib9 nichil mũdũ. Atq3 mox eiuſdẽ cau
ſam coinqnatiõis annũciãs ſubiũgit: co
inqnata ſunt eni & mẽs eorũ et cõſciẽtia.
Si ergo cib9 immũd9 nõ eſt: cui mẽs im
mũda nõ fuerit: cur qd mũda mẽte muli
er ex natura patit ei in immũdiciã depu
tat. Uir aũt cũ ppria cõiuge dormiẽs: ni
ſi lot9 aqua intrare eccleſiã nõ debet: ſed
neq3 lot9 intrare ſtati debet. Lex ãt vete-
ri pplo pcipit vt mixt9 vir mulieri & laua
ri aqua debeat et añ ſolis occaſu3 eccleſiã
nõ intrare. Qd tñ ſpũaliter intelligi po-
teſt: q2 mulieri vir miſcetur: qñ illicite cõ
cupiſcẽtie animus in cogitatiõe per dele
ctationẽ cõiũgit: q2 niſi prius ignis cõcu
piſcẽtie a mẽte deferueat: dignũ ſe cõgre
gatiõi fratrũ eſtimare nõ debet: q ſe gra-
uari per nequitiã praue volũtatis videt
Quãuis de hac re diuerſe hoim natiões
diuerſa ſentiãt: atq3 alia cuſtodire videã
tur: romanorũ tñ ſemp ab ãtiquioribus
vſus fuit: poſt ammixtionẽ pprie coniu-
gis et lauachri purificationẽ qrere et ab
igreſſu ecclie paululũ reuerẽter abſtine-
re. Nec hec dicẽtes culpã deputam9 eſſe
cõiugiũ: ſed q2 ipa licita admixtio coniu-
gis ſine voluptate carnis fieri non põt: a
ſacri loci ingreſſu abſtinendũ eſt: q2 volu
ptas ipa eſſe ſine culpa nullaten9 poteſt.
Nõ eñ de adulterio vl fornicatiõe ſed de le
gitio cõiugio nat9 fuerat q dicebat. Ecce
eñ in iniqtatib9 cõcept9 ſum: & in delictis
pepit me mr mea. Qui eñ in iniqtatib9 ſe
conceptũ nouerat: a delicto ſe natũ geme
bat: q2 portat in ramo hũorẽ vicij quẽ tra
xit ex radice. In qb9 tñ verbis nõ admi-
xtionẽ cõiugũ iniqtatẽ noiat: ſed ipam vi
delicet voluptatẽ admixtiõis. Sũt eteni
multa q licita ac legitima ſunt: & tñ in eo
rũ actu aliquaten9 fedamur. Sicut ſepe
iraſcẽdo culpas inſequimur et trãquilli-
tatẽ in nobis animi pturbam9. Et cũ re-
ctũ ſit qd agit nõ eſt tñ approbabile qd in
eo anim9 pturbat. Cõtra vitia quippe de
linquẽtiũ irat9 fuerat q dicebat: turbat9
eſt pre ira ocul9 me9. Q2 eni nõ valet niſi
trãquilla mẽs in cõtẽplatiõis ſe lucẽ ſuſ-
pẽdere: in ira ſuũ oculũ turbatũ dolebat:
q2 dũ male actũ deorſum inſequit cõfun-
di atq3 turbari a ſummorũ cõtẽplatione
cogebatur. Et laudabilis ergo eſt ira cõ-
tra vitiũ: & tñ moleſta q2 turbatum ſe ali
quẽ reatũ incurriſſe eſtimabat. Oportet
itaq3 legitiã carnis copula vt cauſa plis
ſit nõ voluptatis & carnis cõmixtio creã
dorũ liberorũ ſit gra nõ ſatiſfactio vitiorũ
Siqs vero ſua cõiuge nõ cupidine volu-
ptatis rapt9 ſed ſolũmõ creãdorũ libero-
rũ gra vtitur: iſte pfecto ſiue de ingreſſu
ecclie: ſeu de ſumẽdo dñici corpis ſangui
niſq3 miſterio: ſuo eſt iudicio relinquend9.
Q2 a nobis phiberi nõ debet accipe: q in
igne poſit9 neſcit ardere. Cũ vo nõ amor
optãde ſobolis ſed voluptas dñat in ope
cõmixtiõis: habẽt cõiuges etiã de ſua cõ
mixtiõe qd doleãt. Hoc eñ eis cõcedit ſctã
pdicatio & tñ de ipa 2ceſſiõe metu aim cõ
cutit. Nã cũ paul9 apls diceret: q ſe cõti-
nere nõ poteſt habeat vxorẽ ſuã: ſtati ſub
iũgere curauit. Hoc aũt dico ſcdm indul-
gẽtiã nõ ſcdm impiũ. Nõ eni indulgetur
qd licet: q2 iuſtũ eſt. Qd igit indulgeri di
xit: culpã eſſe demõſtrauit. Uigilanti ve
ro mẽte pẽſandu3 eſt q in ſyna mõte dñs
ad pplm locuturus: prius cũdẽ populu3
abſtinere a mulierib9 precepit. Et ſi illic
vbi dñs per creaturã ſubditã hoibus lo-
quebat tãta puiſione eſt mũdicia corpo-
ris requiſita: vt q verba dei pciperẽt mu
lierib9 mixti nõ eſſent: quãto magis mu-
lieres q corp9 dñi oipotentis accipiũt: cu
ſtodire in ſe mũdiciã carnis debẽt: ne ipa

ineſtimabilis miſterij magnitudie grauentur. Hinc eteñ ad dauid de pueris ſuis per ſacerdotē dicit̃: vt ſi a mulieribus mūdi eſſent panes ꝓpoſitionis acciperēt quos oīno nō acciperēt: niſi pri⁹ mundos eos dauid a mulierib⁹ fateret̃. Tūc autē vir q̄ poſt admixtionē cōiugis lot⁹ aqua fuerit etiā ſacre cōmuniōis miſteriū valet accipe: cui ei iuxta p̄finitā ſententiā etiam eccleſiā licuerit intrare. ¶ Interrogatio bti auguſtini. Si poſt illuſionez q̄ per ſompniū ſolet accidere: vel corp⁹ dñi q̄libet accipe valeat: vel ſi ſacerdos ſit ſacra miſteria celebrare ¶ Rñſio beati gregorij pape. Hūc quidē teſtamētum veteris legis ſicut in ſupiori capitulo iā diximus pollutū dicit: ⁊ niſi lotum aqua ei vſq₃ ad veſperū itrare eccleſiā nō cōcedit Qđ tñ aliter ppl's ſpūalis ītelligēs: ſub eodē intellectu accipiet quo prefati ſum⁹ q₃ quaſi per ſompniū illuditur: q̄ tēptat⁹ inmūdicia veris imaginib⁹ in cogitatione inquinat̃. Sed lauādus eſt aqua: vt culpas cogitatiōis lachrymis abluat et niſi prius ignis tēptatiōis receſſerit reū ſe quaſi vſq₃ ad veſperū cognoſcat. Sed eſt in eadē illuſiōe valde neceſſaria diſcretio: que ſubtiliter pēſare debeat ex qua re accidat mēti dormiētis. Aliqñ eñ ex crapula: aliqñ ex nature ſupfluitate: vel infirmitate: aliqñ ex cogitatiōe cōtigit. Et quidē cū ex nature ſupfluitate vl' infirmitate euenerit: oīno hec illuſio nō eſt timēda: q₃ hāc aīm neſciētē ptuliſſe magis dolēdū eſt q̄ feciſſe. Cū vero vltra modū appetitus gule in ſumēdis alimētis rapit̃ atq₃ idcirco humorū receptacula grauāt̃ habet exiñ anim⁹ aliquē reatū: nō tamē vſq₃ ad ꝓhibitionē pcipiendi ſcti miſterij vel miſſarū ſolēpnia celebrādi cū fortaſſe aut dies feſt⁹ exigit: aut exhiberi miſteriū pro eo ꝙ ſacerdos ali⁹ ī loco deeſt: ipa neceſſitas cōpellit. Nā ſi aſſunt alij q̄ implere miniſteriū valeāt: illuſio pro crapula fctā a pceptiōe ſacri miſterij prohiberi nō debet: ſed ab īmolatione ſacri miſterij abſtinere (vt arbitror) hūiliter deb₃: ſi tñ dormiētis mētē turpi imaginatiōe nō cōcuſſerit. Nā ſunt q̄bus ita plerūq₃ illuſio naſcit̃: vt eorū anim⁹ etiā in ſompno corporis poſit⁹ turpib⁹ imaginationib⁹ nō fedet̃. Qua in re vnū ibi oſtēdit̃: ipa mēs rea: nō tñ ſuo iudicio libera: cū ſe ⁊ ſi dormiēti corpe nichil meminit vidiſſe: tñ in vigilijs corpis meminit in ingluuiē cecidiſſe. Sin vero ex turpi cogitatione vigilātis orit̃ illuſio dormiētis: patet animo reat⁹ ſuus. Uidet eñ a qua radice inquinatio illa ꝓceſſerit: q₃ ꝙ cogitauit ſciens hoc ptulit neſciēs. Sed pēſandū eſt: ipſa cogitatio vtrū ſuggeſtiōe an delectatiōe vel qđ maius eſt pcti conſenſu acciderit. ¶ Trib⁹ eteñ modis implet̃ oīe pctm̄ videlicet ſuggeſtiōe: delectatiōe: conſenſu. Suggeſtio quippe fit per dyabolū: delectatio per carnē: cōſenſus per ſpm̄. Q₃ et primā culpā ſerpens ſuggeſſit: eua vero velut caro delectata eſt: adā v̄o velut ſpirit⁹ cōſenſit. Et neceſſaria eſt magna diſcretio: vt inter ſuggeſtionē atq₃ delectationē: inter delectationem ⁊ cōſenſum iudex ſui anim⁹ p̄ſideat. Cū eñ malignus ſpūs pctm̄ ſuggerit in mēte: ſi nulla pcti delectatio ſequit̃: oīno perpetratū nō eſt. Cū vero delectare caro cepit: tūc pctm̄ incipit naſci. Si aūt ex deliberatiōe cōſentit tūc pctm̄ cognoſcit̃ pfici. In ſuggeſtione igit̃ pcti ſemē eſt: in delectatiōe fit nutrimētū: in cōſenſu pfectio. Et ſepe cōtigit vt hoc qđ malign⁹ ſpūs ſemiat in cogitatione: caro in delectationē trahat: nec tñ aīa eidē delectatiōi cōſentiat. Et cū caro delectare ſine aīo neq̄at: ipe tñ anim⁹ carnis voluptatib⁹ reluctās: in delectatiōe carnali aliquo mō ligat̃ inuit⁹ vt ei ex ratiōe cōtradicat ne cōſentiat: ⁊ tñ delectatiōe ligat⁹ ſit: ſed ligatū ſe vehemēter ingemiſcat. Uñ ⁊ ille celeſtis exercitus p̄ci

puus miles gemebat dicēs. Uideo autē aliā legē in mēbꝛis meis repugnantē legi mētis mee: ⁊ captiuū me ducentē in legē peccati que eſt in mēbꝛis meis. Si autē captiuus erat: minīe pugnabat. Sed ⁊ pugnabat: quapꝛopter et captiu⁹ erat ⁊ pugnabat.. Igitur legi mētis: lex que in membꝛis eſt repugnabat. Si aūt pugnabat: captiuus nō erat. Ecce itaqꝫ homo eſt (vt ita dixerim) captiuus et liber. Liber ex iuſticia quā diligit captiuus ex delectatiōe quā poꝛtat inuit⁹. Hucuſqꝫ rñſiones bti pape gregoꝛij: ad cōſulta reuerendiſſimi antiſtitis auguſtini epiſtolā vero quā ſe arelatēſi epō feciſſe commemoꝛat: ad virgiliū etherij ſucceſſoꝛem dederat cuius hec foꝛma eſt. Reuerēdiſſimo ⁊ ſctiſſimo fratri virgilio epō: gregorius ſeruus ſeruoꝛū dei. Quātus ſit affectus veniētibus ſpōte fratrib⁹ impēdendus: ex eo qđ plerūqꝫ ſolēt charitatis cauſa inuitari cognoſcitur. Et ideo ſi cōmunē fratrē auguſtinū epm ad vos venire contigerit: ita illū dilectio vr̄a ſicut decet affectuoſe dulciterqꝫ ſuſcipiat: vt et ipm conſolationis ſue bono refoueat: et alios qualiter fraterna charitas colenda ſit doceat. Et qm̄ ſepius euenit vt hi qui longe ſunt poſiti pꝛius ab alijs que ſunt emendāda cognoſcāt: ſi quas foꝛte fraternitati veſtre ſacerdotū vel alioꝛū culpas intulerit: vna cū eo reſidētes ſubtili cūcta inueſtigatione perquirite: ⁊ ita vos in ea q̄ deū offendūt ⁊ ad iracundiā ꝓuocant: diſtrictos ac ſollicitos exhibete: vt ad aliorum emendationē ⁊ vīdicta culpabilem feriat: ⁊ innocentem falſa opinio nō affligat. Deus te incolumē cuſtodiat reuerēdiſſime frater Data die decima kalendarum iuliarū imperāte dn̄o nr̄o mauricio tiberio piiſſimo auguſto anno nonodecimo: pōtificatus eiuſdē domini nr̄i anno octauodecimo: indictiōe quarta. Pꝛeterea idē papa gregoꝛi⁹ auguſtio epiſcopo quia ſuggeſſerat ei: multā quidē ſibi eſſe meſſem: ſed operarios paucos: miſit cū pꝛefatis ſuis legatarijs: plures cooperatoꝛes ac verbi miniſtros: in quib⁹ pꝛimi ⁊ pꝛecipui erant: mellitus: iuſtus: paulinus: rufinianus: ⁊ per eos gn̄aliter vniuerſa que ad cultū erant ac miniſteriū eccleſie neceſſaria: vaſa videlʒ ſacra: et veſtimenta altariū: oꝛnamenta quoqꝫ eccleſiarū: et ſacerdotalia vel clericalia indumēta: ſanctoꝛū et apoſtoloꝛū ac martyꝛū reliquias: necnō ⁊ codices plurimos. Miſit etiā litteras in quibus ſignificat ſe ei palliū direxiſſe: ſimulqꝫ inſinuat qualiter epōs in bꝛitannia conſtituere debuiſſet. Quarū litterarū iſte eſt textus. Reuerēdiſſimo ⁊ ſanctiſſimo fratri auguſtino coepō: gregoꝛius ſeruus ſeruoꝛū dei. Cū certum ſit pꝛo omnipotēte deo laboꝛantibus: ineffabilia eterni regni pm̄ia reſeruari: nobis tn̄ eis neceſſe eſt honoꝛū bn̄ficia tribuere: vt in ſpūalis operis ſtudio: ex remuneratione valeāt multiplici⁹ inſudare. Et quia noua angloꝛum eccleſia ad omnipotētis dei grām eodē dn̄o largiente: ⁊ te laboꝛante perducta eſt: vſum tibi pallij in ea: ad ſola miſſarū ſolempnia agenda cōcedimus: ita vt per loca ſingula: duodecim epōs oꝛdines: qui tue ſubiaceant ditioni: quatinus londoniēſis ciuitatis epus ſemp impoſterū a ſynodo pꝛopꝛia debeat conſecrari: atqꝫ honoꝛis palliū: ab hac ſctā ⁊ apoſtolica cui deo auctore deſeruio ſede percipiat. Ad eboꝛacā vero ciuitatē volumus epm mittere: quem ipſe iudicaueris oꝛdinari: ita dūtaxat vt ſi eadē ciuitas cū finitimis locis verbum dei receperit: ipe quoqꝫ duodecim epiſcopos oꝛdinet: ⁊ metropolitani honoꝛe perfruatur. Quia ei quoqꝫ: ſi vita comes fuerit palliū tribuere: dn̄o fauente diſponimus: quē tamen tue fraternitatis volumus diſpoſitiōi ſubiacere. Poſt obitū vero tuū: ita epis quos oꝛdinauerit pꝛeſit:

vt londonieſis epi nullo modo ditiōi ſub-
iaceat. Sit vero inter lōdonie et eboꝛace
ciuitatis epos impoſterum: honoꝛis iſta
diſtinctio vt ipſe pꝛioꝛ habeatur: qui pꝛi-
us fuerit oꝛdinatus. Cōmuni aūt cōſilio
⁊ concoꝛdi actione queq͂ ſunt pꝛo xpi zelo
agenda diſponant: vnanimiter recte ſen
ciāt: ⁊ ea que ſenſerint: nō ſibimet diſcre-
pando perficiāt. Tua vero fraternitas:
nō ſolū eos epos quos oꝛdinauerit: neq͂
hos tm̄modo qui per eboꝛace epm̄ fuerit
oꝛdinati: ſed etiā oēs bꝛitānie ſacerdotes
habeat dn̄o nr̄o iheſu xp̄o auctoꝛe ſubie-
ctos: quatinus ex lingua et vita tue ſcti-
tatis: ⁊ recte credēdi et bene viuendi foꝛ-
mā percipiāt: atq͂ officiū ſuū fide ac mo-
ribus exequētes: ad celeſtia cū dn̄s volu
erit regna pertingāt. Deus te incolumē
cuſtodiat: reuerendiſſime frater. Data
die decima kalēdarū iuliarū: imperante
dn̄o nr̄o mauricio tiberio piiſſimo augu-
ſto: anno nonodecio: pontificatus eiuſdē
dn̄i: anno octauodecimo: indictiōe quar-
ta. Abeūtibus aūt pꝛefatis legatariis
miſit poſt eos beatus papa gregoꝛi⁹ lit-
teras mēoꝛatu dignas in quibus aperte
q̄ ſtudioſe erga ſaluationē nr̄e gentis in
uigilauerit oſtēdit ita ſcribēs. Dilectiſ-
ſimo filio mellito abbati: gregoꝛius ſer-
uus ſeruoꝛū dei. Poſt diſceſſum cōgrega
tionis que tecū eſt valde ſumus ſuſpenſi
redditi: quia nichil de pꝛoſperitate veſtri
itineris: audiſſe nos cōtigit. Cū ergo de-
us om̄ps: vos ad reuerēdiſſimū virū au-
guſtinum epm̄ perduxerit dicite ei: quid
diu mecum de cauſa angloꝛum cogitās
tractaui videlicet q̄uia phana idoloꝛum
deſtrui in eadem gente minime debeant
ſed ipſa que in eis ſunt idola deſtruātur:
aqua bn̄dcta fiat ⁊ in eiſdē phanis aſper
gatur: altaria cōſtruātur: reliquie ponā
tur qꝛ ſi phana eadē bene cōſtructa ſunt:
neceſſe eſt vt a cultu demonū in obſequiū
veri dei debeāt cōmutari vt dū gens ipſa
eadē phana ſua nō videt deſtrui: de coꝛde
erroꝛē deponat: ⁊ deū verū cognoſcens et
adoꝛans: ad loca que conſueuit: familia-
rius cōcurrat. Et quia boues ſolent in ſa
crificio demonū multos occidere: debet
eis etiā hac de re aliqua ſolēpnitas īmu-
tari: vt die dedicatiōis vel natalicii ſctō-
rū martyꝛū: quoꝛū illic reliquie ponūtur
tabernacula ſibi circa eaſdē eccl'ias: que
ex phanis commutate ſunt: de ramis ar
boꝛū faciāt: ⁊ religioſis cōuiuiis ſolēpni-
tatē celebꝛent. Nec dyabolo iā animalia
immolent: ſed ad laudē dei in eſu ſuo aīa
lia occidant: et donatoꝛi oīm de ſacietate
ſua gr̄as referant. Ut dum eis aliqua ex
terius gaudia reſeruantur: ad interioꝛa
gaudia cōſentire facilius valeāt. Nā du
ris mētibus: ſimul omnia abſcidere im-
poſſibile eſſe nō dubium eſt: ⁊ is qui ſum
mū locū aſcendere nititur: gradibus vel
paſſibus: nō aūt ſaltibus eleuatur. Sic
iſraelitico pp̄lo in egypto: dn̄s ſe quidem
innotuit: ſed tamen eis ſacrificioꝛū vſus
q̄ dyabolo ſolebant exhibere: in cultu pꝛo
pꝛio reſeruauit: vt eis ī ſuo ſacrificio aīa-
lia immolare p̄ciperet: quatinus coꝛ mu
tātes: aliud de ſacrificio amitterēt: aliud
retinerēt: vt ⁊ ſi ipſa eſſent animalia: que
offerre cōſueuerāt: vero tn̄ deo hec: et nō
idolis immolantes: iā ſacrificia ipſa non
eſſent. Hec igitur dilectionē tuā pꝛedicto
fratri neceſſe eſt dicere: vt ipſe in pꝛeſenti
illic poſitus perpēdat: qualiter oīa debe-
at diſpenſare. Deus te incolumē cuſtodi
at: dilectiſſime fili. Data ⁊c. vt ſupꝛa.
Quo in tp̄e miſit etiā auguſtino epiſto-
lā: ſuper miraculis q̄ per eū facta eſſe co-
gnouerat: in qua eum nec per illoꝛum co
piā: periculū elatiōis incurreret: his ver
bis hoꝛtatur. Scio frater chariſſime: qꝛ
om̄ps de⁹ per dilectionē tuā in gēte quā
elegi voluit: magna miracula oſtendit.
Unde neceſſe eſt vt de eodē dono celeſti et
timēdo gaudeas: ⁊ gaudēdo ptimeſcas.

Gaudeas videlicet quia anglorũ anime
per exteriora miracula: ad interiorẽ gra-
tiã pertrahũtur: pertimeſcas vero ne in
ter ſigna que fiunt: infirmus animus in
in ſui pſumptione ſe eleuet: ⁊ vnde foras
in honorẽ tollitur: inde per inanez gloriã
intus cadat. Meminiſſe eteñ debemus
quia diſcipuli cũ gaudio a predicatiõe re
deũtes: dũ celeſti magiſtro dicerẽt. Dñe
in nomĩe tuo etiã demõia nobis ſubiecta
ſunt: protinus audierunt. Nolite gaude
re ſuper hoc: ſed potius gaudete: qr noĩa
vr̃a ſcripta ſunt in celo In priuata enim
⁊ tpali leticia: mentẽ poſuerãt: q̃ de mira
culis gaudebãt: ſed de priuata ad cõmu-
nẽ: de tpali ad eternã leticiã reuocantur:
quibus dicit. In hoc gaudete: qr noĩa ve
ſtra ſcripta ſunt in celo. Nõ eni oẽs electi
miracula faciũt: ſed tamẽ eorũ noĩa oĩm
in celo tenẽtur aſſcripta. Ueritatis eteñ
diſcipulis eſſe gaudiũ nõ debet: niſi de eo
bono: qd cõe cũ oĩbꝰ habent: in quo leticie
finem nõ habẽt. Reſtat itaqz frater cha-
riſſime vt inter ea que operãte dño: exte-
rius facis: ſemper te interius ſubtiliter
iudices: ac ſubtiliter intelligas: et temet
ipm qs ſis: ⁊ quãta ſit in eadẽ gente gra-
tia pro cuius cõuerſione: etiã faciendorũ
ſignorũ dona percepiſti. Et ſi qñ te creato
ri nr̃o: ſeu per linguam: ſiue per opera re
miniſceris deliquiſſe: ſemp hec ad memo
riã reuoces: vt ſurgẽtẽ cordis gloriã: me
moria reatus premat. Et quicqd de faciẽ
dis ſignis accepis: vel accepiſti: hec non
tibi ſed illis deputes donata: pro quoꝝ ti
bi ſalute: collata ſunt. Miſit idẽ btũs pa
pa gregorius: eodẽ tpe etiã regi ethelber
to eplam ſimul ⁊ dona: in diuerſis ſpecie
bus perplura tpalibus quoqz honoribꝰ:
regẽ glorificare ſatagens: cui glorie cele-
ſtis: ſuo labore ⁊ induſtria: noticiã proue
niſſe gaudebat. Exẽplar aũt eple hoc eſt
A Dño glorioſiſſimo atqz pcellẽtiſſimo fi-
lio ethelberto regi anglorum Gregorius
epũs. Propter hoc omps deꝰ bonos quoſ
qz ad pplorũ regimina pducit vt per eos
oĩbus quibus plati fuerint: dona ſue pie
tatis impendat: qd in anglorũ gẽte factũ
cognouimꝰ: cui vr̃a gloria idcirco eſt pre-
poſita: vt per bona q̃ vobis conceſſa ſunt
etiã ſubiecte vobis genti ſuperna benefi
cia preſtarẽtur. Et ideo glorioſe fili: eam
quã accepiſti diuinitꝰ grãm: ſollicita mẽ
te cuſtodi. Chriſtianã fidem in pplis tibi
ſubditis extendere feſtina: zelũ rectitudi
nis tue in eorũ cõuerſiõe multiplica: ido-
lorũ cultꝰ inſeqre: phanorũ edificia euer-
te: ſubditorũ mores ⁊ magna vite mũdi-
cia exhortãdo: terrẽdo: blãdiẽdo: corrigẽ-
do: et boni opis exẽpla mõſtrãdo edifica:
vt illũ retributorẽ inuenias in celo cuius
nomẽ atqz cognitionẽ delataueris in ter-
ra. Ipe eni quoqz vr̃e glorie nomen: etiã
poſteris glorioſius reddet: cuius vos ho
norẽ queritis ⁊ ſeruatis in gẽtibus. Sic
eteñ cõſtãtinus: quõdã piiſſimus impe-
rator romanã rẽpublicã: a peruerſis ido
lorũ cultibꝰ reuocãs: oĩpotẽti deo dño no-
ſtro iheſu xp̃o ſecũ ſubdidit: ſeqz cum ſub
iectis populis: tota ad eũ mente cõuertit
Uñ factũ eſt vt antiquorũ pricipũ nomẽ:
ſuis vir ille laudibus vinceret ⁊ tanto in
opinione preceſſores ſuos: quãto in bono
opere ſuperaret. Et nũc itaqz vr̃a gloria
cognitionẽ vnius dei patris ⁊ filij ⁊ ſpũs
ſcti: regibꝰ ac pplis ſibimet ſubiectis fe-
ſtinet infundere: vt ⁊ antiquos gẽtis ſue
reges: laudibꝰ ac meritis trãſeat: ⁊ quã-
to in ſubiectis ſuis aliena peccata deter-
ſerit: tãto etiã de peccatis ppriis: ań om
nipotẽtis dei terribile examẽ: ſecurior fi-
at. Reuerendiſſimus frater noſter augu
ſtinꝰ epũs: in monaſterii regula edoctꝰ: ſa
cre ſcripture ſcientia repletus: bonis au
ctore deo opibꝰ pditus: queqz vos ammo
net libenter audite: deuote peragite: ſtu-
dioſe in memoria reſeruate: qr ſi vos eũ
in eo qd pro oĩpotẽte deo loquit auditis:

idē omīps deꝰ: hūc pro vobis exorātē celeriꝰ exaudit. Si ei (qḋ abſit) ꝟba eiꝰ poſtponitis qñ eū omīps deus poterit audire pro vobis quē vos negligitis audire pro deo. Tota igit̃ mēte cū eo vos in feruore fidei ſtrīgite atq; anniſū illiꝰ: ꝟtute quā vobis diuinitas tribuit adiuuate: vt regni ſui vos ipe faciat eſſe pticipes cuiꝰ vos fidē in regno vr̃o recipi facitis ⁊ cuſtodiri Preterea ſcire gloriā vr̃am volumꝰ: qr ſicut in ſcriptura ſacra: ex verbis dñi oīpotētis agnoſcimꝰ: p̄ntis mūdi iā terminꝰ iuxta eſt: ⁊ ſctorū regnū vēturū eſt: quod nullo vnq̄ poterit fine terminari. Appropiquāte aūt eodē mūdi termīo multa imminēt q̄ ātea nō fuerāt: videlʒ imutationes aeris: terroreſq; de celo: ⁊ cōtra ordinatioēm tpm/tēpeſtates/bella/fames/peſtilētie/terremotꝰ per loca: q̄ tñ nō oīa nr̃is diebus vētura ſunt: ſed poſt nr̃os dies oīa ſubſequet̃. Uos itaq; ſi qua ex his euenire i terra vr̃a cognoſcitis: nullomō vr̃m aīm pturbetis: qr idcirco hec ſigna de fine ſeculi pmittūt̃: vt de aīabꝰ nr̃is debeamꝰ eſſe ſolliciti: de mortis hora ſuſpecti: ⁊ vēturo iudici in bonis actibꝰ inueniamur eſſe p̄parati. Hec nunc glorioſe fili: paucis locutꝰ ſū verbis: vt cū xp̄iana fides in regno vr̃o excreuerit: noſtra quoq; apud vos locutio latior excreſcat: ⁊ tanto plꝰ loqui libeat: quāto ſe in mēte nr̃a gaudia de gētis vr̃e pfectā cōuerſiōe multiplicāt Parua aūt exennia trāſmiſi: q̄ vobis pua non erūt: cū a vobis ex bti petri apl̃i fuerit bñdictiōe ſuſcepta Omīps itaq; deus in vobis gr̃am ſuaʒ quā cepit pficiat: atq; vitā vr̃aʒ et hic per multorū annorū curricula extēdat: ⁊ poſt lōga tpa in celeſtis vos patrie cōgregatiōe recipiat. Incolumē excellētiā vr̃am gr̃a ſupna cuſtodiat: dñe fili. Data die decia kalēdarū iuliarū imperāte dño nr̃o mauricio tiberio piiſſimo auguſto: anno nonodecio: pōtificatꝰ eiuſdē dñi nr̃i anno octauodecio indictiōe quarta At auguſtinꝰ vbi in regia ciuitate: ſedē epalē vt p̄dixīmꝰ accepit: recuperauit in ea: regio fultꝰ adminiculo: eccl̃iaʒ quā inibi antiquo romanorū fideliū ope: factā fuiſſe didicerat: et eā in noīe ſcti ſaluatoris dei: et dñi nr̃i iheſu xp̄i ſacrauit atq; ibidē ſibi habitationē ſtatuit ⁊ cūctis ſucceſſoribꝰ ſuis. Fecit aūt ⁊ monaſteriū nō lōge ab ipa ciuitate ad orientē: in quo eiꝰ hortatu ethelbertꝰ eccl̃iam btōrū aplorū petri ⁊ pauli a fundamētis cōſtruxit ac diuerſis donis ditauit: i qua ipſius auguſtini ⁊ oīm epōrū dorobernēſiū ſimul ⁊ regū cācie: poni corpa poſſent Quā tñ eccl̃iaʒ: nō ipe auguſtinꝰ ſed ſucceſſor eiꝰ laurētiꝰ cōſecrauit. Primꝰ autē eiuſdeʒ monaſterij abbas: petrꝰ p̄ſbyter fuit: q̄ legatꝰ galliā miſſus: dimerſus eſt in ſinu maris: q̄ vocat̃ amfl et: et ab incolis loci: ignobili traditꝰ ſepulture. Sed omīps deꝰ vt qualis meriti vir fuerit demonſtraret: omni nocte ſupra ſepulchrū eiꝰ lux celeſtis apparuit: donec animaduertētes vicini q̄ videbāt ſctm̄ fuiſſe virū q̄ ibi eſſet ſepultꝰ et inueſtigātes: vñ vel q̄s eſſet: abſtulerūt corpꝰ ⁊ in bononia ciuitate: iuxta honorē tāto viro cōgruū in eccleſia poſuerūt. Anno aūt dñi ſexcēteſimoquito btūs gregoriꝰ poſtq̄ romanā ſedē: treſdecim annis mēſibꝰ ſex diebus decē rexiſſet: ad celeſtē gloriā trāſlatꝰ eſt. Quē recte nr̃m appellare poſſumꝰ et debemꝰ apl̃m: qr cū primū in toto orbe gereret pōtificatū: et cōuerſis iā dudū ad fidē veritatis eſſet p̄latꝰ eccleſijs: nr̃am gētē eatenꝰ idolis mācipatā: xp̄i fecit eccleſiā Nec ſilētio p̄tereūda opinio: q̄ de btō gregorio traditiōe maiorū ad nos vſq; plata eſt: qua videlicet ex cauſa āmonitꝰ: tā ſedulā erga ſalutē noſtre gētis curā geſſit. Dicūt qr die quadā cū aduenientibꝰ nup mercatoribꝰ multa venalia i forū fuiſſēt allata: multi ad emendū confluxiſſent: ⁊ ipm gregoriū inter alios aduenīſſe: ac vi

diſſe inter alia pueros venales poſitos:
cãdidi coꝛꝑis ac venuſti vultꝰ: capilloꝛũ
quoqꝫ foꝛma egregia. Quos cũ aſpiceret
ĩterrogauit de qua regiõe vl' terra eſſent
allati? Dictũqꝫ eſt: qꝛ de bꝛitãnia inſula:
cuiꝰ incole talis eſſẽt aſpectꝰ. Rurſus in-
terrogauit vtrũ inſulani xp̃iani eſſẽt: an
paganicis adhuc erroꝛibꝰ implicati? Di
ctũ eſt ꝙ eſſẽt pagani. At ille ĩtimo ex coꝛ-
de lõga trahẽs ſuſpiria: heu pꝛochdoloꝛ
inquit: ꝙ tã lucidi vultꝰ hoĩes: tenebꝛarũ
auctoꝛ poſſidet tãtaqꝫ gr̃a frõtis ꝑſpicue
mentẽ ab interna gr̃a vacuã geſtat. Rur
ſus ergo interrogauit qđ eſſet vocabulũ
gẽtis illiꝰ? rñſumqꝫ eſt ꝙ angli vocarẽt.
At ille. Bñ inquit angli: nã ⁊ angelicã ha
bẽt faciẽ: et tales angeloꝛũ in celis: decet
eſſe coheredes. Qđ habet nomẽ ip̃a ꝓui-
cia de qua iſti ſũt allati? Rñſum eſt: qꝛ de-
iri vocarẽt idẽ ꝓuiciales. Et ille. Bñ inqt
deiri: qꝛ de ira eruti: ad miam xp̃i vocãdi
Rex ꝓuicie illiꝰ quõ appellat? Rñſumqꝫ
eſt ꝙ alle diceret At ille alludẽs ad nomẽ
ait. Alla ad laudem dei creatoꝛis illis in
partibꝰ opoꝛtet cãtari. Aſcẽdẽſqꝫ ad põti
ficẽ ſummũ: nõdũ eni erat ip̃e põtifex fa-
ctus rogauit vt gẽti angloꝛũ in bꝛitãniã
aliquos ſibi miniſtros per quos ad xp̃m
cõuerteret mitteret: ſeip̃m paratũ eſſe in
hoc opꝰ dño cooperãte ꝑficiẽdũ: ſi tñ apo-
ſtolico pape hoc fieri placeret. Qđ dũ ꝑfi-
cere nõ poſſet: qꝛ ⁊ ſi põtifex concedere illi
qđ petierat voluit: non tñ ciues romani:
vt tã longe ab vꝛbe tẽderet permitterẽt.
Mox vero põtifex fctũs: opꝰ diu deſidera
tũ ꝑfecit: alios quidẽ p̃dicatoꝛes mittẽs:
ſed ip̃e p̃dicationẽ vt fructificaret ſuis ex
hoꝛtationibꝰ ac p̃cibꝰ adiuuãs. Interea
auguſtinꝰ adiutoꝛio vſus ethelberti re-
gis: conuocauit ad ſuũ colloquiũ ep̃os ſi-
ue doctoꝛes ꝓxime bꝛitonũ ꝓuicie: in lo-
co vbi vſqꝫ hodie lĩgua angloꝛũ auguſti-
nes ok id eſt robur auguſtini in confinio
wiccioꝝ ⁊ occidẽtaliũ ſaxonũ appellatur
cepitqꝫ eis fraterna admonitiõe ſuadere
vt pace catholica ſecũ habita: cõmunem
euãgelizãdi gẽtibus pꝛo dño laboꝛẽ ſuſci
perẽt. Nõ eĩ paſche diẽ dñicũ ſuo tp̃e: ſed
a quartadecima vſqꝫ ad viceſimã obſer-
uabãt: q̃ cõputatio octogĩtaquatuoꝛ an-
noꝛũ circulo cõtinet Sed ⁊ alia plurima
vnitati eccl'iaſtice ꝯtraria faciebãt. Qui
cũ lõga diſputatiõe habita: neqꝫ p̃cibus
neqꝫ hoꝛtamẽtis: neqꝫ increpationibus
auguſtini ac ſocioꝛũ eiꝰ aſſenſũ p̃bere vo
luiſſẽt: ſed ſuas potiꝰ traditiões vniuer-
ſis q̃ per oꝛbẽ ſibi in xp̃o concoꝛdãt eccl'iis
p̃ferrẽt: ſctũs pater auguſtinꝰ hũc labo-
rioſi ac lõgi certaminis finẽ fecit: ⁊ dixit.
Obſecremus deũ q̇ habitare facit vnani
mes in domo patris ſui: vt ip̃e nobis inſi
nuare celeſtibꝰ ſignis dignet q̃ ſequenda
traditio: quibꝰ ſit viis ad ingreſſũ regni
illiꝰ ꝓperãdũ. Adducat aliq̇s eger: ⁊ per
cuiꝰ p̃ces fuerit curatꝰ: huiꝰ fides ⁊ ope-
ratio deo deuota atqꝫ oĩbꝰ ſequẽda creda
tur. Qđ cũ aduerſarii licet inuiti cõcede-
rẽt: allatꝰ eſt q̇dã de gñe angloꝛũ oculoꝛũ
luce pꝛiuatꝰ. Qui cũ oblatꝰ bꝛitonũ ſacer
dotibꝰ nichil curatiõis vel ſanatiõis ho-
rũ miniſterio ꝑciperet: tandẽ auguſtinꝰ
iuſta neceſſitate cõpulſus: flectit genua
ſua ad p̃rem dñi nr̃i iheſu xp̃i: dep̃cãs vt
viſũ ceco quẽ amiſerat reſtitueret: et per
illuminationẽ vniꝰ hoĩs coꝛꝑalẽ in pluri
moꝛũ coꝛde fideliũ: ſpũalis gr̃aꝫ lucis ac-
cẽderet. Nec moꝛa illumĩat cecus ac ve-
ruis ſũme lucis p̃co ab oĩbꝰ p̃dicat augu-
ſtinꝰ. Tũc bꝛitones cõfitẽt quidẽ intelle-
xiſſe ſe verã eſſe viã iuſticie quã p̃dicaret
auguſtinꝰ: ſed nõ poſſe ſe: abſqꝫ ſuoꝛũ cõ-
ſenſu ac licẽtia pꝛiſcis abdicare moꝛibus
Vñ poſtulabãt vt ſecũdo ſynodꝰ pluribꝰ
aduenientibꝰ fieret. Qđ cũ eſſet ſtatutũ:
venerũt ſeptẽ bꝛitonũ ep̃i: et plures viri
doctiſſimi: maxĩe de nobiliſſimo eoꝛũ mo
naſterio bencoꝛnaburc mõ ab anglis bã
goꝛ vocato: cui tp̃e illo dinoot abbas pꝛe-

fuiſſe narrat̄. Qui ituri ad pꝛefatū cōſili
um venerunt pꝛimo ad quēdā virū ſctm̄
ac pꝛudētē qui apud eos anachoꝛitice vi-
xit: cōſulentes an ad pꝛedicationē augu-
ſtini ſuas deſerere traditiones deberēt.
Qui rn̄dit. Si homo dei eſt: ſequimini il
lum. Dixerūt. Et vnde hoc poſſum⁹ pꝛo-
bare? Et ille. Dn̄s inquit ait. Tollite iu-
gū meū ſuper vos ⁊ diſcite a me quia mi
tis ſum ⁊ humilis coꝛde. Si ergo augu-
ſtinus ille mitis eſt ⁊ humilis coꝛde: cre-
dibile eſt qꝛ iugū xp̄i ⁊ ip̄e poꝛtet ⁊ vobis
poꝛtandū offerat. Sin aūt imitis ac ſup
bus eſt: cōſtat qꝛ nō eſt de deo: neqꝫ vobis
ei⁹ ſermo curād⁹. Et illi. Et vnde vel hoc
dinoſcere valeam⁹? Pꝛocurate inquit vt
ip̄e pꝛioꝛ cū ſuis ad locū ſynodi adueniat
et ſi vobis appꝛopiquātib⁹ aſſurrexerit:
ſciētes quia famul⁹ xp̄i eſt: obtēperanter
illū audite. Sin aūt vos ſpꝛeuerit: nec co
rā vobis aſſurgere voluerit: cū ſitis nu-
mero plures: et ip̄e ſpernat̄ a vobis. Fa-
ctumqꝫ eſt vt veniētibus illis ſederet au
guſtinus in ſella. Qd̄ illi vidētes: mox in
irā cōuerſi: eumqꝫ notātes ſupbie cūctis
que dicebat cōtradicere laboꝛabāt. Dice
bat autē eis q̄ in multis nr̄e cōſuetudini
immo vniuerſali eccleſie contraria geri-
tis: ⁊ tamē ſi in tribus his michi obtēpe-
rare vultis: vt paſcha ſuo tēpoꝛe celebꝛe-
tis: ⁊ miniſteriū baptizādi iuxta moꝛem
romane eccleſie cōpleatis: ⁊ gētibus an-
gloꝛū vna nobiſcū verbū dn̄i p̄dicetis: ce
teraqꝫ agitis q̄uis moꝛib⁹ nr̄is cōtraria
equanimiter cūcta toleramus. At illi ni-
chil hoꝝ ſe facturos neqꝫ illum pꝛo archi
ep̄o habituros eſſe rn̄debāt: ꝯferētes adi
uicē quia ſi modo nobis aſſurgere noluit
quātomagis ſi ei ſubdi ceperimus: iam
nos pꝛo nichilo cōtempnet. Quib⁹ augu
ſtinus fertur dixiſſe: quia ſi pacē cum fra
tribus accipere nollēt: bellū ab hoſtibus
foꝛent accepturi: ⁊ ſi nationi angloꝛū nol
lent viā vite pꝛedicare: per hoꝝū man⁹ vl
tionē eſſent moꝛtis paſſuri. Qd̄ ita diuīo
agente iudicio patratū eſt. Siquidē poſt
hec rex noꝛthāhūbꝛoꝛū ethelfridus colle-
cto grandi excercitu ad ciuitatē legionū
que modo ceſtria dicitur maximaꝫ gētis
perfide ſtragē dedit. Cūqꝫ bellū acturus
videret ſacerdotes eoꝛū qui ad exoꝛandū
deū pꝛo milite bellū agente cōuenerāt ſe
oꝛſum in tutioꝛe loco cōſiſtere: ſciſcitaba-
tur qui eſſent hi: quidue acturi illuc cōue
niſſent. Erāt aūt plurimi eoꝛū de mona-
ſterio bencoꝛ: id eſt bangoꝛ: in quo tātus
fertur fuiſſe numerus monachoꝛū: vt cū
in ſeptē poꝛtiones eſſet cū pꝛepoſitis ſibi
rectoꝛib⁹ monaſteriū diuiſum nulla ha-
rum poꝛtio minus q̄ trecentos hoīes ha
beret. Qui omnes de laboꝛe manuū ſua
rū viuere ſolebāt. Hoꝝū ergo plurimi ad
memoꝛatā aciem peracto triduano ieiu-
nio cū alijs oꝛandi cauſa cōuenerant: ha
bentes defenſoꝛē noīe bꝛocinailū: qui eos
intētos pꝛecib⁹ a barbaroꝛū gladijs pꝛo
tegeret. Quoꝝū cauſā aduētus cū intelle
xiſſet rex ethelfridus ait Ergo ſi aduerſū
nos ad deū ſuum clamāt: pꝛofecto et ip̄i
q̄uis arma nō ferant cōtra nos pugnāt
qui aduerſis nos impꝛecationibus perſe
quūtur. Itaqꝫ in hos pꝛimū arma verti
iubet: ⁊ ſic ceteras nephāde militie copi-
as: nō ſine magno excercit⁹ ſui dāpno de
leuit Extinctos in ea pugna ferūt de his
qui ad oꝛādū venerāt: viros circiter mil-
le ducētos: bꝛocinailus ad pꝛimū hoſtiū
aduentū cū ſuis terga vertēs: eos quos
defendere debuerat: inermes ⁊ nudos fe
rientibus gladijs reliquit. Sicqꝫ cōple-
tū eſt pꝛeſagiū ſancti pōtificis auguſtini
q̄uis illo ad celeſtia regna tūc tranſlato:
vt etiā tp̄alis interitus vltionē ſentirent
perfidi: q̄ allata ſibi perpetue ſalutis cō-
ſilia ſpꝛeuerūt. Perrexit autē ſctūs au-
guſtinus: ad eboꝛacā ciuitatē ſalutē oīm
affectans. Ibat ſemper pedes: abſqꝫ ve
hiculo: patiēs laboꝛū vt verus apoſtolo-

rū ſucceſſor. Igitur circa fines eboracos iuxta iter homo quidā paraliticus ⁊ oculorū lumine priuatus exclamauit dicēs. Sācte auguſtine huic homini rerū ⁊ ſalutis indigo: ſuccurre. Ad quē ſctūs accedēs dixit. Argentū nō eſt michi: qd autē habeo hoc do tibi. Surge ſanus in nomine dn̄i nr̄i iheſu xp̄i. Qui ſtatim curatus credens baptizatus eſt. Baptizauit aūt in ipſo natalis dn̄i die: plus ꝗ decē milia anglorū: abſqȝ paruulorū ac mulierū infinito numero: in fluuio qui ſwaluna modo ſwala dicitur. In tanta tamē irruentiū turbarū preſſura: in tā diuerſo ſexus ⁊ etatū atqȝ infirmorū diſcrimine: cū oēs per illud intrāſuadabile profundū trāſirent: nullus omnino periit: nullus ſe artatū vel leſum planxit: oēſqȝ egroti: ſicut aīarū ita ⁊ corporū moleſtias: in aqua depoſuerūt. Stat hactenꝰ in eodē loco eccleſia in ſancti auguſtini honore ⁊ nomīe cōdita. Regrediēs auguſtinus ab eboraco: obuiū quēdam habuit leproſum vlceroſa ac prurulenta feditate deformatū: ⁊ ſalutē petenti: condolens acceſſit dicēs. In dn̄i ſaluatoris noīe: mūdare ab omni lepre tue illuuie. Et ſtatim oīs putridꝰ humor: vt nubes aufugit: et abſorpta proſus immūdicia: cutis mūda totū hoīem veſtiuit. Cūqȝ prouinciā que dorſeta appellatur attigiſſet et vbiqȝ vt angelꝰ dn̄i reciperetur: incidit in quādā villam: vbi plebs impia nō ſolū audire nequibat viuifica documēta: verū ludibria et opprobria ſanctis ingerētes: a poſſeſſiōe ſua ſāctos dei lōge perturbabāt: nec manu pepercisse creditur manꝰ effrenis. Uir aūt dei excuſſo puluere pedū in eos dignā ſuis meritis ſentētiā iniecit: quatinus ſanctorū cōtemptores tam in ipſis ꝗ in omnibꝰ poſteris ſuis debita pena redargueret: qui vite mandata repuliſſent. Fama enim eſt illos marinorū piſcium caudas ſāctis appēdiſſe: ⁊ illis quidē gloriā ſempiternā peperiſſe: in ſe vero ignominiā perennē retorſiſſe vt hoc dedecus degeneranti generi nō innocenti ⁊ generoſe imputetur patrie. In alia vero incredulorū gente: cū non ſolū repudiaretur verū etiā quicqd benignꝰ predicator credentibꝰ pollicebatur reſpuebāt ⁊ ſubſānabāt Orat aūt ſctūs vt illā ollā mundialis petulātie ac dyabolice culture qualē ꝓpheta vidit a facie aquilonis feruentē: in virga ferrea cōterat: aut ſua fornace in melius excoquat: ⁊ perditione dignos: correptione redimat. Protinꝰ oēs incredibili igne inuiſibili exuſta cute ſanguinolēta veſtigia oſtēdebāt. Senes iuuenes ⁊ lactētes vna pene ſentētia plectebant. Demū ꝑuaricatores ad cor redeūtes: ſimul cōglobati: veſtigiis ſcti auguſtini ſuccūbūt: baptiſmū humiliter flagitātes. Auguſtino tandē interueniēte in vniuerſis baptizatis ignis extinguit: et ab illa die hec peſtis a tota hac patria extermiatur Orāti ſemel ſctō auguſtīo iheſus xp̄s ſe oſtēdere dignatus eſt: ⁊ familiari allocutiōe cōſolatus eſt eū dicēs. Cōfortare mi ſerue bone et fidelis et viriliter age: quia tecū ſum dn̄s deꝰ tuus in omni tua affectiōe ⁊ aures mee ad preces tuas: vt pro quibuſcunqȝ petieris obtineas Tibi enī patet ianua eterne vite vbi mecū gaudebis ſine fine. Et cū in loco vbi ſteterūt pedes dn̄i baculū itineris ſui fixiſſet: fōs viuus ⁊ indeficiēs manare cepit. Quē locū ad eternā tante glorie memoriā a cernendo deū cernel appellauit: qd nomen ex latino hebreoqȝ cōfectū eſt. Nam vt prima ſyllaba a cernēdo viſum: ita ſequēs el domini ſonat: modo vero cern dicitur et eſt in prouincia dorſetana: quē locnm et fontem ego iohannes vidi. Ad hoc etiā eccleſia in nomīe domini ſaluatoris qui ſe ibidem reuelare dignatus eſt conſtruitur ⁊ conſecratur: ac deinde mōaſterium iam olim in honore beati petri apoſtoli edifi-

ciiſ et rerum opulentia ſublimatum con
ſpicuo in pſētiaꝝ cetu pollet monachoꝝ.
Iuuenis quidā contractꝰ ſurdus ⁊ mu
tus prece ſctī auguſtini curatur dirigun
tur greſſus: abſoluit lingua: aures reſe-
rātur. Hic vt cetera vitia leuitatis ⁊ ſcur
rilitatis ipiꝰ taceamꝰ: ad eccleſiā veniēs
tanta garrulitate ⁊ laſciuia plebē afficie
bat: vt omnes ſua ipbitate ſcādalizaret
Et cū ſine mora pdictis vinculis grauiꝰ
aſtrictꝰ eſſet: ad ſctm̄ dei adductꝰ qđ ver-
bis nequibat: diris ſuſpirijs deplangit ⁊
eiulās veniā depoſcit. Miſertꝰ ergo au-
guſtinꝰ miſerie eiꝰ: fuſa ad deū pce: per-
fecte ſanitati illū reſtituit. Erat autem
beatꝰ auguſtinꝰ ſtatura procerus: adeo
vt a ſcapulis populo ſupemineret: facie
amabilis et reuerendus. Signa vero et
ſanitates que i pplo faciebat: nullꝰ enar-
rare poteſt. Pedes incedebat: ſepius diſ-
calceatus puincias luſtrabat: ⁊ callos in
genibus p crebra genuflectiōe habebat.
Anno autem dñice incarnatiōis ſexcen
teſimoquarto: auguſtinꝰ ordinauit du-
os epōs: mellitū videlicet ⁊ iuſtū. Melli-
tū quidē ad predicādū puincie orietaliū
ſaxonū: qui thamiſi fluuio dirimuntur
a cancia: et ipſi orientali mari contigui:
quorū metropolis londonia ciuitas eſt:
ſup ripā pfati fluminis ſita. In qua vide
licet gente: tūc temporis ſabertus nepos
ethelbti regis regnabat. Ubi vero et hec
prouintia fidē xpi pdicāte mellito accepit:
rex ethelbtꝰ in vrbe lōdonia eccleſiā ſctī
pauli apoſtoli cōſtruxit: i qua locū ſedis
epalis inſtituit. Iuſtū vero in cancia au
guſtinꝰ epm ordinauit: in ciuitate doru-
breni que ab anglis a primario quodā il-
liꝰ q dicebat roues roueſceſter cognoiat.
Diſtat autē a dorobernia milibꝰ paſſuū
fere vigintiquatuor ad occidētē. In qua
rex ethelbertꝰ eccliā beati andree apoſto-
li fecit: ⁊ vtriſq; ecclijs ſcilicet bti pauli ⁊
andree ſimul ⁊ dorobernēſi ecclie multa
dona cōtulit: ſed et territoria ac poſſeſſio
nes in vſū eoꝝ qui erant cū epis adiecit.
Defūcto tandē ſctō auguſtino ſeptimo
kalēdas Iunij: poſitū eſt corpꝰ eiꝰ foras
iuxta eccliā beatoꝝ aploꝝ petri ⁊ pauli:
quia necdum fuerat pfecta nec dedicata.
Mox vero vt dedicata eſt trāſlatū eſt cor
pꝰ eiꝰ ⁊ in porticu illiꝰ aqlonari decēter
ſepultū eſt. Ibi eni archiepoꝝ corpa vſq;
ad theodoꝝ archiepm poſita ſūt. Theodo
ri vero ac brithwaldi corpora i ipa ecclia
cōdita ſūt: eo q pdicta porticꝰ plura cor-
pora cape nequit. Cum aūt rex anglie
canutꝰ ſctō auguſtino valde deuotus: ro
mā pficiſcēs mare trāſire vellet: orta ſu
bito tēpeſtate validiſſima: ad ſctm̄ augu
ſtinū deuotas pces fudit: et oīs pelagi
furor in trāquillitatē verſus: mox cōqui
eſcere cepit. Erant enī in tranſlatione
ſctī auguſtini duo irremediabiles inimi
ci quoꝝ alter alteriꝰ occiderat genitorē.
Ultor exhorruit interfectorē: interfector
expauit vltorē. Cū autē vterq; alter odio
alter timore fugere ab eccleſia decerta-
ret: diuina virtute quaſi fulmine reuer-
berati etiam patente oſtio egredi non po
terāt. Itaq; auguſtini interueniēte gra-
tia ex in prouiſo corā eodē pio pacificato-
re repreſentati: ⁊ nullo alio mediante in-
uicē cōpūcti: inuicē in ſatiſfactione pſtra
ti: vberrimis lachrymis ſuffuſi ex aduer
ſarijs fiunt amici: ac ſi eiuſdem patris fi
lij. Tertio enim die ante natiuitatem
ſctē marie: facta eſt trāſlatio ſctī auguſti
ni ſociorūq; eiꝰ: in qua nocte ciuis quidā
cantuarienſis wintonie conſtitutus: vi-
dit eminꝰ celū apertū ſuper eccliam ſctī
auguſtini: ſcalamq; flammeo fulgore ra
diantē angelorūq; chorū ſplendidiſſimo
habitu per illā deſcendentē vſq; in ipſam
apoſtolicā aulā. Totū vero monaſteriū
quaſi ingens globꝰ flāmiuomꝰ tātꝰ ful-
goris radius cū ipſa ſcale extremitate in
uoluebat: vt repercuſſo intuitu qđ intri-

ſecus vel circa ea loca ageretur ꝑpēdere nequiret. Euigilans autē cū nichil ſciret de ſāctoꝝ trāſlatiōe mirabatur: quid nā rerū pꝛefiguraret hec viſio. Facta eſt autē tranſlatio ſctī auguſtini ſocioꝛūq; eiꝰ: anno domini milleſimo nonageſimo pꝛimo: octauo idꝰ ſeptēbꝛis per guidonē abbatē: ꝓſulāte venerabili āſelmo: ⁊ coꝛpoꝛa ſinguloꝛū ſctōꝝ in ſcrinijs ſicut modo apparet honoꝛifice collocantur. Sanctus enim auguſtinus verſus angliā tēdēs in ādegauenſi ꝓuintia pontē ſay nūcupatū miliarij tractu ſuper ligerim fluuiū lapideo ope ꝓductū cū ſocijs ſuis trāſijt. Quibus adiacenti ville ſay eiuſdem noīs conātibus accedere: incole tot homines ꝑegrinos pedeſtri inceſſu: et habitu humiles: quaſi tot lupos et ignota monſtra repulerūt. Mulciercule vero ſimul cōgregate: ſubſānatiōe deriſiōe ⁊ deſpectu in ſanctos dei debaccate ſunt. Nec ſuffecit eieciſſe: ſed lōgius inculcantes trahebant: impellebant: abeuntes ludibꝛioſa impoꝛtunitate laceſſebaut. Stabat eniꝫ pꝛope vlmus ampla et vmbꝛoſa laſſis viatoꝛibꝰ ad pauſam accomoda. Sub hac ſancti volentes: ipſa nocte quieſcere non poterant ꝓ mulierū infeſtatiōe. Unam vero ceteris īpudētiꝰ ſctī veſtigijs incūbentē: dum ipē eleuato baculo velut beſtiam conaretur abigere: ſubito baculus de manu eius velut ab arcu excuſſa ſagitta euolauit: ⁊ in ſpacio fere trium ſtadioꝛum humi affixus ſubſtitit. Et accurrens illuc sctūs ⁊ baclm immo cū baculo fontis eſtū extraxit: qui pꝛotinus copioſe erūpere cepit. Quo viſo: gratias agētes deo ſerui dei a graui ſiti releuati ⁊ ſuauiter ſunt refecti. Et ecce ſubito lux de celo elapſa ⁊ ſuper eos effuſa: tota ipſa nocte obtexit famulos chꝛiſti. Finitimi enī omnes tā immēſum radiū a celo vſq; ad ſtcōs directū palā cōſpexerūt. Sanctus aūt auguſtinꝰ ſecꝰ fonteꝫ illū ita baculo ſcripſit in terra. Hic hoſpicium habuit auguſtinus: quem miſit ad conuertēdos anglos beatus papa gregoꝛiꝰ. Mane autem facto: ſanctis iter arripientibus vicini ad locū vbi viderāt lumē accurrētes ⁊ fōtē ītuētes: graui meroꝛe ꝓ iīuria ſctis illata tabeſcebāt. Et īueniētes ſcripturā et legatiōis officiū iuxta fontē eccl'iā cōſtruxerunt: ac in noīe ſcti auguſtini conſecrari fecerūt: ⁊ vbi littere inuēte ſunt: altare conſtruxerūt. Ibi enī perpetuū illud durat miraculū: ꝙ ipſam eccleſiā intrare aut de fonte aquam haurire nulla vnq̄ poteſt feminarū: vt nimirum ſciat mūdus quātū hoc genus offenderit deū in iniuria ſeruoꝛū ſuoꝛū. Quedā matrona diues cū cereo illic appetebat ingreſſum: ⁊ interminātibus oībus: dixit ſe nō peccaſſe in ſctm̄: ſed velle honoꝛare eum. Vix autem inconceſſam metam attigit: quin ſubito ruptis inteſtinis expirauit. Sūt autē in eccl'ia ſctī auguſtini quinq; cerei cōtinue ardentes: videlicet coꝛā tūba beati auguſtini angloꝛū apl'i: ſctē mildꝛede: ſctī adꝛiani abbatis: coꝛā magno altari añ feretrū ſācti ethelberti regis: ⁊ ſctī lethardi epī: et etiam in cripta coꝛā ymagine beate virginis marie: vbi ſanctus dunſtanus: crebꝛas eiuſdem virginis gloꝛioſe viſiones habere meruit. Inueni ſiquidē a patribus antiq̄s: nōnullis in locis ſcriptum ꝙ ī comitatu oxonie in villa nomīe cometoū veniente beato auguſtino ad pꝛedicādum: acceſſit ad eum pꝛeſbit eiuſdē ville dicēs. Pater: dn̄s huius fūdi ſepe a me monitus: decimas nō ſoluit: illum excoīcaui: ⁊ magis obſtinatū repperi. Cui accito auguſtinus dixit. Cur decimas fili deo et eccl'ie nō reddis? Neſcis quia decime nō ſunt tue ſed dei? Et miles. Quis terram coluit aut ſeminauit: nonne ego? Sciant omnes quia eius erit decimus manipulus: cuiꝰ erūt ⁊ nouem. Et cōuerſus ad altare augu-

tinus vt celebraret: corā omnibus dixit. Precipio ne aliquis excoīcatus miſſe interſit. Quo dicto: in ipſo introitu eccl'ie cadauer ſepultū ſe erigēs: exijt et imobile in cimiterio ſtetit. Cui auguſtinus accedens dixit. Precipio tibi in nomine dn̄i vt indices michi qui ſis. Et ille. Ego inquit tempore britonū: huiꝰ ville patronꝰ fui: ⁊ licet ſepius a preſbitero monitꝰ decimas meas nū̄q̄ dedi. Tandē excōmunicatꝰ mortuꝰ ſum ⁊ in infernū detruſus. Precedēte autē cadauere p̄cepto viri dei et locū ſepulti ſacerdotis oſtendente: ait auguſtinus. Ut ſciāt oēs q̄ȝ mors ⁊ tua in manibꝰ dei ſunt: cui nichil eſt ipoſſibile: in eiꝰ noīe ſurge opus eni te habemꝰ. Quo de tumulo reſurgēte et coraȝ oībus ſtāte: dixit vir dei. Cognoſcis iſtū frater Noui inquit: ⁊ vtinā nō nouiſſē. In omnibus enim eccl'ie ſemp extitit decimarū retētor: ⁊ multorū flagitiorꝫ vſqꝫ ad dieȝ vltimum ꝑpetrator. Cui auguſtinꝰ. Noſti frater quia miſericors eſt deus: vnde ⁊ nos miſeri creature ⁊ imagini dei que eiꝰ ſanguie redēpta eſt: q̄ tādiu penas inferni ſuſtinuit: oportet miſereri. Tunc tradidit ei flagellū ⁊ flexis ante eū genibus abſolutiōe flebiliter petita: mortuus mortuū relaxauit. Quo abſoluto p̄cepit auguſtinus vt ad ſepulchrum rediret et diē iudicij expectaret. Qui ad ſepulchrū reuerſus: mox in cinerem eſt reſolutus. Tūc ait preſbitero auguſtinus. Quāto tēpore hic iacuiſti? Et ille. Centū quiquaginta annis et amplius. Quomodo inq̄t auguſtinus huc uſqꝫ fuiſti? Reſpōdit. Bene pater ſancte: ⁊ in eterne vite delicijs. Uis ne ait vt orē dn̄m quatinus ad nos reuertaris ⁊ animas a diabolo deceptas nobiſcuȝ predicādo ad ſuū creatorē reducas? Abſit a te pater ait: vt me a quiete mea ꝑturbatū: ad ſeculi laborioſā vitam facias reuerti. Tūc auguſtinus ait. Uade chariſſime frater: ⁊ q̄eſce in pace: ⁊ ora pro me ⁊ vniuerſa eccleſia ſācta dei. Qui ſepulchrū intrās incineratꝰ eſt. Tūc militi aduocato: vir dei ait. Adhuc vis decimas tuas deo reddere fili mi? Et tremēs miles procidit ad pedes eius flens et reatum ſuū cōfitēs: et veniā petens omnibus que habebat relictis: cūctis diebus vite ſue ſanctū ſecutus eſt auguſtinum.

¶ De ſctō bartholomeo ſeruo dei.

Uir dei bartholomeꝰ i ꝓuincia whitebi oriundꝰ a parētibꝰ p̄mo toſtiꝰ dictꝰ eſt. Cū vero monaſteriū intraſſet felici p̄ſagio celebre quo nūc vocat̄ nomen a fratribꝰ ei iponitur: quatinꝰ eiꝰ in celo coheres gaudij fieret: cuiꝰ in terra cōſortiū vocabuli ſortitꝰ eſt. In puerili etate cōſtitutꝰ: putabat ſe in loco admirāde viriditatis ⁊ amenitatis conſtitui: lumēqꝫ in eo quaſi nubis candide vel aurore ſurgentis intueri. Cumqꝫ ſuperne claritati aciem intenderet: vidit dominū iheſum eminꝰ ſtantē: ſanctāqꝫ matrē eiꝰ mariā petrūqꝫ apoſtolū ⁊ iohannē euangeliſtā Quem beata virgo placido vultu intuita: protēſa manu ipſum nutu quodā vocauit et dixit. Accede iuquit et filij mei veſtigia amplectere: et vt tui miſereatur eius pietatē humiliter depoſce. Statimqꝫ eo in faciem proſtrato et clamante iā tertio: miſerere mei dn̄e iheſu: eleuās ille manuȝ benedixit eum dicens. Et ego tui miſereor et ineternū miſerebor. Hoc idem ſecūdo i ſompnis vidit: ⁊ ne phantaſtica illuſio videretur tertio vigilans carnalibus oculis manifeſte conſpexit. Adoleſcens autem diuerſarū gentium nationes et mores inquirens: in norwegia tandē cuidā preſbitero adheſit et ab ep̄o loci ſacerdocij gradū ſuſcepit. Quadā eniȝ die cū quodā iuuene faciēs iter q̄ malignū ſp̄m adeſſe cōſpiciēs quem prouintie illius incole kambeyn vocāt alludēs ait. Ecce ille. Cui bartholomeꝰ. Uel

lem eum videre. Jubet ergo eũ ſupꝛa pe
des ipſius ſtare ⁊ pedibus ſuis terrã nõ
tãgere: pollicẽs ꝙ ſuis artibus optate vi
ſiõis deſiderio frueretur. Quẽ qui ſemel
intuitus fuiſſet perpetuo videre poſſet.
Quo audito: vir dei hominem illum irri
ſit: ſocietatem contempſit: viſionem ne-
phariam deteſtando. Fidem enim chꝛiſti
anam ſicut poſtea referebat lederet: ſi cõ
templatione diabolice iugiter inhereret.
Angliam vero rediens in monaſterio
dunelmenſi religionis habitu ſuſcepto:
cũ in eccleſiam introductus ex moꝛe cru-
cem adoꝛaret vidit in ſpiritu crucis ima-
ginem ſubmiſſo vultu adoꝛantem reſa-
lutare ⁊ pꝛotenſis bꝛachijs in amplexus
excipere. Cũ monachis enĩ habitans in
humilitate et obediẽtia pꝛoficiens: opus
dei quod ceteri negligerẽt aut facere nõ
poſſent: alacriter perficiebat: affirmans
hoc eſſe pꝛo fratribus animã ponere. Lo
cum ſolitudinis affectabat: vbi ſecretius
dño militare ⁊ parciꝰ viuere poſſet. Be-
atus quoqꝫ cuthbertus ei in viſu appa-
rens et ad inſulam pharnenſem in ſpiri-
tu adducens: ſitum loci decoꝛem oꝛatoꝛij
⁊ ſingula inſule loca oſtẽdit dicens. Ecce
locum a deo tibi pꝛeparatuꝫ: ſi in eo vſqꝫ
in finem conuerſari te ſpõdeas. Quo fir
miter pꝛomittente et gratias agente: ma
ne a fratribus de inſula inquirens om̃ia
audiuit que per beatum antiſtitem in
ſompnis vidit. Pꝛopoſito itaqꝫ pꝛioꝛi
oſtenſo cum in religione niſi annum fe-
ciſſet: vix impetrata licentia pharnenſeꝫ
inſulam veniens: fratrem elwinum ibi-
dem inuenit qui ei inuidit et aduentum
eius moleſte tulit. Et poſt multas tandẽ
viro dei illatas iniurias cum nil pꝛofice-
ret pacientia illius et humilitate victus
dunelmuꝫ rediit. Vir dei cilicio aliquot
annis donec pꝛioꝛ ſuꝰ illud deponi iube-
ret vſus eſt: lectũ quo pauſaret nõ habe-
bat. Cibus eius panis et olera ⁊ que de
pinguedine lactis expꝛimi ſolent. Poſt
aliquot annos a piſcibus abſtinuit: ⁊ po-
tus eiꝰ aqua raro vero lac fuit. Eſus car
niũ ex quo inſulã intrauit nõ tetigit. De
niqꝫ ſeptẽ ãnis ⁊ dimidio ante obitũ ſuũ
nichil omnino bibiſſe ꝓhibetur. Nũq̃ ca
put operuit: nec pelliciũ coꝛpoꝛi adhibu-
it: ſolũ ſtanima vſus eſt ⁊ cuculla que di
citur fuiſſe manicata ⁊ pallio nigro pelli
bus intꝰ munito. Caligas ex pellibus ari
etinis coꝛticatis habebat quas cũ ſemel
tibijs circũdedit donec vetuſtate cõſume
rentur non amouit. Solebat enim fratri
bus dicere q̃ omnia turpia coꝛpibꝰ nr̃is
inferre debemꝰ: ſi ea ad perfectuꝫ anime
cãdoꝛẽ volumus perducere. Erat quoqꝫ
foꝛtis ⁊ integer viribus: ⁊ que vel animo
vel coꝛpoꝛi ingerebantur inuictiſſimus.
Sed et faciem ita ſemper hilarẽ adeoqꝫ
ruboꝛis gratia perfuſaꝫ pꝛetendebat: ꝙ
cũ ſũme abſtinentie parcitatẽ ſectaretur
⁊ curam coꝛpoꝛis negligeret: euꝫ quiſqꝫ
delicijs vti coꝛpoꝛalibus eſtimaret. Pſal
terium bis vel ter in die deo cantare ſole-
bat: diuitum ferotium arrogantiam ar-
guebat: nec ſine metu q̃nqꝫ coꝛam eo ap-
perebant. Tantũ enĩ reuerentie gerebat
ĩ vultu adeoqꝫ venerabilis erat aſpectu
vt nõnulli eoꝝ eius exoꝛtationibꝰ a leſio
ne pauperum deſiſtere: a munere illicito
manus excutere: elemoſinis peccata re-
dimere ſtudebãt. Circa pauperes ⁊ egro
tos pia viſcera gerebat: vitam in pacien
tia ducere eis ſuadens. Multa tẽptatio
nũ genera a ſpiritu maligno expertꝰ eſt.
Modo ſe in murẽ: modo ĩ leonẽ vł taurũ
traſfoꝛmauit: ſimie et murelegi ſepius ef
figiem oſtendit. Poſt matutinas lau-
des nocte quadaꝫ ſpũs neq̃ viro dei oĩo-
nibꝰ intẽto: ꝓmo ſuꝑ veſtigia: deĩde ſuꝑ
crura ſaltꝰ dedit. Poſtremo ſuꝑ ipm to-
tũ ſe ꝓijciẽs: guttur manibꝰ foꝛtiť ſtrix
it: et ita tãdiu tenuit donec quaſi defice-
ret ſub tãta mole. Tandẽ virtute diuina

liberatꝰ ſanctā mariā in adiutoriū ſepiꝰ
inuocabat. Plerūqȝ etiā cū ad orationē
genu flexo ſtaret: idē inimicus eū per ca
pucium traxit et lōgius in atriū proiecit
Ille aūt arrepta virga eū percutere ni-
tebatur: ſed imago vanitatis ictū deri-
ſit. Aſtāte illo ad altare ⁊ ſacra miſſarꝫ
ſolēnia celebrante: inimicus ſe exhibere
nō erubuit et orā caſule nūc trahēs: nūc
extuciēs: deuotionis obſequiū impedire
laborabat. Aſſerebat enim ipſū humani
generis inimicū fragilē ⁊ fumo ſimilē et
facile a ſuo colluctatore: poſſe ſubuerti.
Ueniente ad eū quodam fratre dunel-
mēſi cū de ſpirituali vite rudimentis in
uicē tractarēt: malignꝰ ſp̄s inuiſibiliter
affuit et quaſi humana manu deſup tec-
tū lapillis ꝑcutiēs ſui aduētus ſignū de-
dit: ⁊ fratrē illū pallere ⁊ non modicū pa
uere coegit. Cui vir dei ait. Nō turbetur
cor tuū neqȝ timeas venit bonorꝫ oīm ini
micꝰ ⁊ nr̄is ſermonibꝰ inuidꝰ: a collōqͥs
diuinis nos ceſſare laborat. Et ſtatī ma
lignꝰ ille vacuꝰ in auras euanuit. Tho
mas prior dunelmēſis depoſito regimi-
nis onere in inſula cū viro dei manere ce
pit: et in magna vite ſctitate vſqȝ ad mor
tē in eodē loco perſeuerauit. Qui ī extre-
mis poſitꝰ vidit choros cādidatorꝫ in ſu-
periori pte domꝰ deambulātes: libellos
portātes in manibꝰ ⁊ ad ſuſceptionē eiꝰ
cū iubilo p̄paratos animā eiꝰ a corpe ex-
utā: vir dei bartholomeꝰ ab āgl'is in celū
ferri vidit. Uidit etiā diabolū in angulo
ꝓpius aſſiſtere plāctꝰ miſerabiles / ore
terribili et facie deformi edere: vſi quip
pe ſpecie tūc erat. Eo vehemētiꝰ dolebat
ꝙ nullā in moriēte que dolori ſatiſfaceret
cauſā reperiret. Caſſatis enī fallacie ſue la
queis quos ei a puericia tetēdit: libere ce
leſtia penitrare ſenē vidit. Allata autē
bartholomeꝰ aqua bn̄dicta locū ⁊ beſtiā
aſperſit: ⁊ illa tactū aque declinās ⁊ reſi
liēs in angulum redijt. Cūqȝ aliquotiēs
hoc faceret ⁊ hoſtis antiquus illū delude
ret aſſūpto vir dn̄i in manibꝰ vaſe aqua
bn̄dicto pleno: in faciē eiꝰ proiecit. Qui
in diuerſas formas tādē paulatī deficiēs
euanuit. Depoſito aūt ī itinere verſus
dunelmū in quadā eccleſia corpe: quidā
diaconꝰ bone actionis vir colūbā niueā
toto noctis tēpore circa loculū volitare et
alarū plauſu ſacris exequijs obſequium
prebere conſpexit. Uenerūt ad inſulā
pharnenſem mulieres quedā cū quibus
quedam flandrenſis viros oratorium in-
gredi conſpiciens ⁊ vocē diſſuadentium
introitum non audiens auſu femineo in
trare preſūpſit. Nec mora iam veſtigiū
in oſtio poſuit: ⁊ quaſi valido vēti turbi-
ne: celitus repulſa: retrorſū in terram ex
animis corruit. Quo audito vir dei ſub-
ridens dixit. Et hoc merito ꝓ culpis ſuis
accepit. Et veniens ad eam ⁊ aqua bene-
dicta aſpergens: adeo ſalus feſtina ſuc-
ceſſit: ꝙ eadem hora aque fieret aſpſio et
ſanitatis exhibitio. Cū aūt modicū cere
a nautis ſibi traditum vſqȝ ad vlteriorē
inſulam coruū in ore deferre cōſpiceret:
contriſtatus poſitis in littore genibꝰ ſup
nā exorauit clementiā: ne qđ naute dede
rant ex deuotiōe: vſui deperiret eccleſie. Et
ſtatim coruus redijt: ⁊ in loco vnde cerā
tulerat illā proiecit. Quibuſdā nautis
in inſule portu morātibꝰ: puer eorꝫ cibā
naui annectere ſicut conſueuerat oblitꝰ
eſt. Quam rapaces vnde excipientes: lon
gius in freta compellūt. Quo naute vidē-
tes: exclamare ceperūt. Frater bartholo
mee veni et adiuua nos. Qui egreſſus ⁊
tanꝗ quid peterent preſcius: ſubriſit et
ita iocoſe intulit. Ut quid vocaſtis me:
Quid enī vultis michi dare? Illis aūt ca
ſum ſuū de ciba exponētibꝰ: ipſe nauē aſ
cendens cimbam eorū velociter crucis
ſigno redire coegit. Inſurgēte in puerū
gubernatore et manū ad percutiendum
extendente: prohibuit vir dei: aſſerens in

ſulā tale pacis habere priuilegiū: ꝙ pro nullo exceſſu licet in ea animaduerſiōis exercere iudicium. Et ille. Et ſi in ea pacē habere meruit: in naui pacē nō habebit. In naui inquit vir dei vide ne feceris: eo quod inde continget quod vite tue nō expediet. Ille vero monita patris audire contempnens: adoleſcētem virga percuſſit: et primo nauigationis die egrotare cepit: et ſecūdo vite finē dedit. Qd cū vir dei audiſſet: ait. Nūquid non dixi homini illi: noli peccare in puerū: ⁊ non audiuit me. Auis paruula cotidianā de menſa eius capiens annonam: a niſo in oratoriū eā inſequente rapta deuoratur Quo facto niſus exire temptans et non valēs: ꝑcipiti volatu in feneſtra in oſtio aperto veluta muro repulſus allidens egreſſū nō inuenit: ſed vbi vir dei ſedere ſolebat deſcendit. Quē cum vidiſſet ſeruus dei in roſtro et vngulis cruoris ſignum habentē ait. Nunquid tu miſer auē noſtrā auſu temerario inuadere preſūpſiſti. Et apprehendens eum: ⁊ biduo concludens: tanti facinoris culpam ieiunio purgare coegit: ⁊ tertia die mīa motus libere abire permiſit. Hanc inſulam farnenſē vetuſta longeuitas quaſdam perhibet aues in colore que aues ſancti cuthberti ab incolis appellantur. Tempore nidificationis ibi conueniunt et tāte māſuetudinis gratiam a loci ſanctitate poſſident: vt humanos contactus ⁊ aſpectꝰ nō abhorreant: quietem amant: ſecus altare quedam aues cubant: nulluſqꝫ eas ledere preſumit. Qua ſibi ⁊ ceteris hoſpitibus fratres apponūt: cū maſculis in equore victū aues ille querunt. Pulli cū creantur matres ſequūtur. ⁊ patrias vndas ſemel ingreſſi: ad nidos nō reuertūt Quodā tempore dū quedam pullos ſuos ipā preeūte duceret: vnus ex eis in rimoſe rupis baratrum incidit. Mater vero relictis ibi filijs ad bartholomeum reuerſa venit: et oram pallij ſui roſtro trahere cepit. Animaduertēs ille eam aliqd petere: ꝑcedentē ſequitur ⁊ veniēs ad rupem roſtro locum oſtēdit et ſcīſſ intuita quo potuit indicio vt videret inuit. Qui accedens pullum in rupe pēnulis herētē vidit: et deſcēdēs matri reſtituit. Aquas igitur cum filijs mater ingreditur: ⁊ vir dei redijt ad oratorium ſuum. Sanctus cuthbertus nō ſolū per viſum verū etiā corporaliter ad cōſolationē famuli ſui ſuam exhibere dignatꝰ eſt preſentiā. Quadā nocte natalis domini poſt matutinas egreſſus vir dei vt videret ſi adhuc aurora eſſet: reuerſus vidit cereos accenſos ⁊ reuerēdi vultus ſacerdotē corām altari ſacerdotalibus indutum aſſiſtere. Cūqꝫ nullus ad miniſtrādum appuit: ipſe admiratione et gaudio repletꝰ acceſſit. Dictaqꝫ alterutrum cōfeſſione canebat officium: lux fulgebit cum ceteris. In proſa quoqꝫ letabūdꝰ: ſe ſupra vires clamaſſe profeſſus eſt. Peractis miſterijs cerei nemine manum apponente extincti ſunt: ſacerdote ab oculis eius diſparēte. Nec auſus eſt eū interrogare quis eſſet: ſciens pro certo: quia ſanctus cuthbertus extitiſſet. Interrogatus vtrū oſculum pacis ſacerdoti in miſſa dediſſet licet cōfiteri noluerit: dubiū non eſt: quin id exhibuerit qui debitum et deuotum in ceteris miniſterium impendit. Seruus dei obitū ſuū longe ante preſciuit. Uidit enī in viſione quemdā ſibi mirandi decoris et eximee claritatis virū aſſiſtere: qui in hac vita nouē annis ipſum peregrinari oportere oſtendit. Quadā itaqꝫ nocte cū vigilaret in oratione tintinabulum ſuū nullo pulſāte trine pulſationis quaſi trine citationis ſignum dedit: quatinus ex hoc agnoſceret ꝙ vocatio ſua a corpore immineret. Correptꝰ ergo īfirmitate corporis ſui reſolutionem fratribus palam nūciat. Requirentibus fratribus vbi ſei

pulturam corporis ſui eligeret ait. Cor-
pus meum inquit hic quieſcere deſidero
vbi ſpiritum a ſuo cōditore ſuſcipiendū
ſpero: ⁊ aliquantulum dn̄o militaui ⁊ tri
bulatiões multas pro illa que in celis eſt
cōſolatione ſuſtinui. Locus enī iſte ſctūs
eſt. Septem namq̄ ebdomatibus ante
obitum ſuū: nec comediſſe nec bibiſſe ꝑhi
betur. Quinta ſiquidē feria aſcentionis
dn̄ice illud laudabile ieiuniū inchoauit
⁊ rurſus quīta feria ſcilicet in natiuitate
iohānis baptiſte migrauit ad dn̄m. Pa-
rū enī ante trāſitū ei⁹ fact⁹ eſt ī atrio ſo-
nitus quaſi murium ſaltantium ⁊ ſuper
tectum quaſi paſſerū vngulis et roſtris
reptātium. Sed et moles quaſi canis in
maniſſimi ad tergū cuiuſdam fratris ce
cidit et ipſum palleſcere ⁊ quaſi deficere
pre timore fecit. Seruus autē dei quod
fiebat agnoſcens: ait. Quid hic agis mi-
ſer ⁊ infelix? In vanū laboras: quia ni-
chil in me quod tuum eſt inuenire debes
Statimq̄ omnis ille ſonitus cū horrore
abſceſcit. Omī tēpore imbecillitatis ſue
nunq̄ ſtratum in quo vel modicum pau
ſaret fieri permiſit: ſed ſedens aut ambu
lans aut inſulā circuiens ab oratione nō
ceſſauit: cum fratribus colloquiū habere
vix cōſenſit. Iam vero homines videre
nō dignatus ad celeſtia toto corde inhia-
bat. Tranſactis itaq̄ in vita ſolitaria
quadraginta duobus annis et menſibus
ſex ab hac luce ſubtractus eſt. Cuius obi
tus cuidam adoleſcenti in eccleſia lindiſ
farnenſi quieſcenti innotuit. Aſtitit autē
ei quidā venerandi vultus dicens. Sur
ge velociter et dic priori et fratrib⁹: quia
bartholome⁹ a ſeculo migrauit. Super
ueniente alio de vrbe bebbe et de tranſi-
tu viri dei referente: ſicut dixerant ita re
pertum eſt. Sepulto in oratorio corpore
eius: quedā ad tumulum eius febris om
nino reliquit: demoniaca ſenſū recepit:
noxius ſquinātie tumor de collo iuuenis
euanuit ⁊ ille letus grās deo egit. ¶ De
ſctō benedicto abbate cognomēto biſcop.

ANno grē ſeptigēteſimo ter-
tio ſāctus benedictus abbas
in angila poſt vitam lauda-
bilem finem in dn̄o quieuit.
Hic vir dei in ſtirpe nobili gē
tis anglorum progenitus eſt ⁊ in adoleſ-
cētia militie rudimētis addict⁹. Deniq̄
cū eſſet miniſter oſwij regis et poſſeſſi-
onem non modicam ipſo donante perce-
piſſet: caduca mundi omnia pro chriſto
ſpernens romam adijt vt ibidem eccleſi
aſtice informatus diſcipline miliciam aſ
ſumeret ſpiritualem: qua ſibi prodeſſet
⁊ alijs vtiliſq̄ miniſtris in dominice poſ
ſet cultura vinee reperiri. Inde vero re
diens apud lirmenſem inſulam ſe mona
chorum cetui coniunxit. Tonſurā acce-
pit vbi per bienniū regulariter inſtitut⁹:
ad limina ſanctorū apoſtolorum petri et
pauli iterū repedauit. Quo tempore cū
papa vitalianus theodorū cantuarienſē
archiepiſcopū in britanniam deſtinauit:
ipſe ſimul adueniens multas ſecū ſctōꝝ
reliq̄as reportauit. Qui poſtea regi nor-
thambrorū egfrido coniunctus cōceſſit
ei rex terram .lx. familiarum ad conſtru-
endū apoſtolorū principi petro monaſte
riū cōtulit. Ad hoſtiū were fluminis an-
no grē ſexcēteſimo .lxxiiij. indictiōe ſecū
da. Sed ⁊ aliud monaſteriū ad honorē
doctoris gentium pauli ingirum nō lon-
ge ab altero fabricauit. Et a rege prefa-
to predijs .xl. familiarū acceptis multi-
plicit illud ditare curauit. Hec aūt mo-
naſteria religioſis implens monachis ce
olfridū in vno eaſtwinū in altero prepo-
ſitos ordinauit hic ideo fecit vt tā in ei⁹
abſentia q̄ in preſentia regularis ſēper
cuſtodia ſeruaretur: huic deniq̄ famulo
dei benedicto beda venerabilis ⁊ doctor
anglorum traditur nutriendus ſub quo
et ordinem ſacerdotis legitur fuiſſe pro-

motꝰ. Quiquies romā petiſſe aſſeritur: qui ſemper rediēs diuinoꝝ locupletatꝰ cōmodoꝝ ſubiectos īſtituere opere parit et exemplo curauit tandem poſt vitā laudabilem victoꝝ vitioꝝ benedictus confeſſoꝝ chriſti piiſſimus carnis infirmitate victus pridie idus ianuarij ſpiritū reddidit creatori. Succeſſit ei in onere ⁊ in honore vir ſanctus ⁊ eiuſdē diſcipulus ceofridꝰ ſub quo beda chriſti famulꝰ ad vtilitatē vniuerſalis eccl'ie de ſcripturis ſāctis laborē inchoatū laudabiliter adimpleuit.

De venerabili beda preſbitero.

Beda venerabiliſ preſbiter in territorio girwenli nō grādi oriundus fuit viculo: quē nō longe inde: lapſurus in occeanū amnis tyna preterfluit. Anno aūt dominice incarnatiōis ſexcenteſimo ſeptuageſimoſeptimo: ⁊ a fundatione monaſterij girwēſis quarto etatis vero ſue anno ſeptimo cure ꝓpinquoꝝ datus eſt puer Beda educandus: reuerendiſſimo abbati bñdicto: cognomine biſcop in monaſterio apoſtoloꝝ petri et pauli: qđ eſt in wiremutha ⁊ in girwin qđ modo iarwe appellatur: primo quidē in monaſterio beati petri. Poſtmodū vero in monaſterio apoſtoli pauli etas infantilis ſub diſcipline frenis educatur. Monaſteriū vero girwēſe qđ modo iarwe a vulgo dicitur cōſtructū erat in honore beati pauli apoſtoli: ſuper tynā fluuiū verſus auſtrū. Monaſteriū in weremutha edificatum erat in honore beati petri apoſtoli. ſup weram fluuiū modo vero weremuth dicitur. Et quia vnꝰ abbas duobus illis monaſterijs prefuit: quaſi ſub vniꝰ monaſterij appellatione beda de illis mētionē faciens ſcripſit. Erant autem in illis amplius qm̄ ſexcenti monachi: ſub regulari diſciplina deo militantes. Poſtq̄ vero adepta liberaliū artiū ſciētia: exercitij ſui ingenium protriuerat vſu: etiam profunda ſanctarum ſcripturarum penitranda ingredi conatus eſt. Uir vtiq̄ venerabilis benedictus abbas girwēſis quinquies romam proficiſcens: libroꝝ innumerabilem omnis generis copiam ſecū deferebat. Jubente quoq̄ papa vitaliano theodoꝝ archiepiſcopū ⁊ eius collegā adrianū abbatem britāniam ꝑduxit: vtriuſq̄ ſecularis ſcilicet et eccleſiaſtice philoſophie ſciētia ſufficiēter inſtructos in vtraq̄ lingua greca videlicet ⁊ latina Qui diſcipuloꝝ cateruas cōgregantes metrice artis: aſtronomie: ⁊ arithmetice eccleſiaſtice diſciplinam inter ſacrorum apicū volumina ſuis auditoribus infūdebāt. Poſt illos vero in lingua latina ſimul ⁊ greca eque vt in propria nōnullos eruditos diſcipulos in britānia relinquebant: a quibus adoleſcens beda: in latina lingua nō mediocriter inſtructus: grece quoq̄ non parua ex parte ſcientiam attigit. Preteria ⁊ archicātorē ſancte romane eccleſie iohannē abbatem ab agatonē papa directū: legēdi et modulādi habuit preceptorem. Habuit ⁊ alios q̄ plures in ſcripturis ſanctis inſtructos. Quippe inter ſexcentos monaſtice militie cōmilitones degēs: hūc enim numerum fratrū vt premittitur legitur habuiſſe ſupradictum apoſtolorum petri ⁊ pauli monaſterium in ſingulis emulabatur cariſmata meliora: vt qđ quiſq̄ illoꝝ ſpūalis ſcientie accepiſſet: ille totū ex ſingulis perdiſcendo cōbiberet. In hec ſacroſācte philoſophie ſtudia cum incremēto annoꝝ creuit ⁊ gratia ſpūalium donoꝝ: vt cū ſpiritu ſapiētie et intellectus acciperet etiā ſpiritū timoris domini: quo caſtigās corpus ſuū ⁊ in ſeruitutem redigens: ſciret vas ſuum poſſidere in ſanctificationē et honorē. Nonodecimo autē vite ſue anno diaconatum triceſimo: gradum preſbiteratus a ſancto iohanne beuerlacenſi ſuſcepit. A quo tempore: vt idem beda teſta

tã: omnem meditãtis ſcripturis i eiuſdē monaſterij habitatiōe vitã ducēs: operã dedit ⁊ ſēp aut diſcere: aut ſcribere dulce habuit aut docere. Inſup et in explanatiōe ſctãꝝ ſcripturaꝝ igenij ſui laxabat acumē: pluresq catholice eruditionis libros conficiēs. Quicqd eatenus diſcēdo legēdo et meditãdo mūdū animal rumināuerat: totū ad dei laudē ſcribēdo ac dicēdo eructuabat. Cū igitur tã ſublimiter dei in eo grã emineret: nomē viri celebris circumquaq fama ferebat: que illius in ſcripturis excellētiã eccle aurib⁹ infūdebat: plurimiq ei⁹ ſapiētiã audituri etiã de lōginquo cōfluxerūt īdiuidua cohabitatiōe ei adherētes. Alij qui pſentes eſſe nequibãt: directis epiſtolis queſtiōes ſuper capitula ſcripturaꝝ nodoſas enodari: et obſcuras ſibi exoptant dilucidari. Unde inter alia ſcripta ſua in euangeliū luce ſex explanatiōis libros luculēter edidit poſtulatus ab epo haguſtaldēſi acta: cui⁹ exhortatoria ad eū epiſtola ita īcipit. Sepe qdē tue ſctē fratnitati ⁊ abſēs ſcribēdo ⁊ pſens colloquēdo ſuggeſſi: vt poſt expoſitionē actuū apoſtoloꝝ: i euãgeliū quoq luce ſcribere digneris. Quod ipſe hacten⁹ verecūda excuſatione differre q̄ facere maluiſti. Et in pceſſu eple. Beatū lucã luculēto ſermone expone. Et qa ſanctus ambroſius quedã īdiſcuſſa pterijt: que illi quaſi ſūme eruditiōis viro plana nec queſitu digna videbãtur: hec quoq perſpectis aliorū patrū opuſculis: diligētius tuis vel eorū dictis explanare curato. Credo etiã tuo vigilãtiſſimo ingenio q in lege dñi meditãda dies nocteſq duces peruigiles: nōnullis in locis que ab eis intermiſſa ſunt qd ſentiri debeat auctor lucis apiat. Iuſtū nãq ſatis eſt et ſuperne pietatis atq equitatis moderamini cōueniens vt qui neglectis ad integrū mūdi negotijs: etnū verūq ſapientie lumē indefeſſa mēte pſequeris: et hic fructū intelligētie purioris aſſequaris: ⁊ in futuro ipm in quo ſūt omnes theſauri ſapiētie ⁊ ſciētie abſconditi regē in decore ſuo mūdo corde cōtempleris. Deniq vt ⁊ ipſe beda ſcripſit: ſemp docere ⁊ ſcribere dulce habuit. Cui⁹ viri venerabilis apud romanū pōtificē adeo celebris erat fama: vt ad quaſdã enodãdas ſacre ſcripture queſtiōes: ei⁹ auxilio: romana ſublimitas īdigeret. Quod aūt rome fuerit: ſolide nō affirmo: ſed tamē illū illuc inuitatū nō dubito: qd hec epla clarū facit: q̄ olī ſergi⁹ papa colfrido abbati girwēſi i hec vba dixit. Sergi⁹ epūs ſeruus ſeruoꝝ dei colfrido religioſo abbati ſalutē ⁊ apoſtolicã bñdictionē. Quibus verbis ⁊ modis: clemētiã dei nři atq inenarrabilē puidētiã poſſum⁹ effari ⁊ dignas grãꝝ actiōes p vniuerſis ei⁹ bñficiis circa nos pſoluere: q in tenebris ⁊ vmbra poſitos: ad lumen ſcientie perducit. Hortamur itaq in dño dilectã religioſitatis tue bonitatē: vt qa exortis qbuſdã ecclaſticaꝝ cauſaꝝ capitulis: nō ſine examinatiōe lōgi⁹ innoteſcēdis: op⁹ nobis fuit ad cōferēdū arte litterature imbutū ſicut decet deuotū auxiliatorē ſctē mřis et vniuerſalis ecclie immo obediētie deuotionē. Huic nře hortationi non deſiſtat actio moderare: ſed abſq aliqua retētiōe religioſū dei famulū bedã venerabilem monaſterij tui preſbiterū ad limina apoſtoloꝝ pricipū dñoꝝ meoꝝ petri et pauli amatoꝝ tuoꝝ ac protectoꝝ ad nře mediocritatis cōſpectum nō moreris dirigere: quē fauēte dño ſãctis tuis pcib⁹ nō diffidas pſpe ad te redire: pacta pmiſſoꝝ capituloꝝ cū auxilio dei deſiderata ſolēpnitate. Erit eni vt cōfidim⁹ etiã cūctis tibi creditis pfuturū quicqd ecclie generali claruerit p ei⁹ preſentiã imptitū. Venerabilis iſte pater triginta ſex volumina edidit q in ſeptuaginta octo libros diuiſit: et quinquaginta nouem annis vixit.

Continuis ſeptem ebdomatibus ante obitum ſuum ſtomachi indignatione cibos nauſeans et anguſto ſuſpirio altum producens litterarum tamen ac ſtudiorum operam non reiecit: ſed totaliter his diebus preter debitū pſalmodie penſum intendebat: et tandem in vocem orationis prorupit dicens. Te deprecor bone iheſu vt cui propicius donaſti verba tue ſcientie dulciter haurire: dona etiam benign[us] aliquādo ad fontē omnis ſciencie peruenire: et ſemper ante tuā facie[m] cōparere. Et cōuerſus ad fratres dixit. O iquit chariſſimi q[uonia]m tempus eſt perſoluendi debitū conditioni humane: rogo vos rogate patrē domini noſtri iheſu chriſti: patrē miſericordiarum vt per eum in quo princeps mūdi hui[us] nichil inuenit in occurſum ſalutis michi dirigat angelū pacis: cui[us] eīr cūſeptus tutela nō confundar: cū loquar inimicis meis in porta. Plane cupio diſſolui et eſſe cū xpo cui[us] morte morte peremta: de morte ad vitam me tranſiturū confido. Si quid autem vobis laboraui: ſi quantulūcūq[ue] ecclesie fructificaui: id bñficij queſo michi repēdatis: vt ibi poſt mortē mei memineritis: vbi cotidie chriſtus eſt ſacerdos et ſacrificiū placationis. Interea cū horā mortis imo ingreſſū vite perhēnis letus expectaret: q[uo]ddā de ſcripturis reſtabat ſuper quo diſcipulis magiſtri ſentētiā audire neceſſe fuit. Qua p[re]cepta ab illo atq[ue] deſcripta: dicēte ſcriptore cōſummatū eſt: ille hilarior verbo cōſūmatiōis applaudēs: bene ait ac vere dixiſti: cōſummatū eſt. Die autem dñice aſcēſionis [i]nfra oratorium in quo orare cōſueuerat: cilicio ſub ſe poſito decumbēs: integro vultu et ſenſu ſpiritus ſcti gratiam inuitabat dicēs. O rex glorie domine virtutum qui triūphator hodie ſuper om̄es celos aſcēdiſti ne derelinquas nos orphanos: ſed mitte promiſſu[m] patris in nos ſpiritū veritatis alla. Adiūcta vero laude ſctē et indiuidue trinitatis: gloria patri et filio et ſpūi ſctō: cū noīatiōe ſcti ſpiritus: ſp[iritu]m exalauit ſeptimo kalendas Junij: ſubſequēte tā ſuaui odore vt oēs qui aſtabant in paradiſo ſe eſſe crederēt talemq[ue] odorem ſentiebant qualem nec timiamata ſpirant: nec balſama precōpoſa ſubminiſtrant. Sepultus eſt autem in eodem monaſterio ſancti pauli apud iarwin: anno domini ſeptingēteſimo triceſimoquinto: etatis vero ſue quinquageſimonono: anno centeſimo primo ex quo per ſanctū oſwaldum regem et aidanum pōtificem in prouincia berniciorum primū fundata eſt eccleſia. Extēdebatur autem regnū berniciorum a fluuio tyna vſq[ue] ad mare ſcoticū. Regnū vero deirorum ab hūbro fluuio ſiue trēta vſq[ue] ad tynā fluuiū porrigebatur. Licet enim beda in ſanctorum cathalogo computetur: tñ ab eccleſia non ſanctus ſed venerabilis appellatur et hoc duplici de cauſa. Prima eſt quia cū pre nimia ſenectute eius oculi caligaſſent: habebat vt aiunt quēdam ductorem a quo per villas et caſtra ſe duci faciebat et vbiq[ue] verbum domini predicabat. Quadam vice dū per quādā valle[m] magnis lapidibus plenā trāſirēt eius diſcipulus deriſiōis cauſa eide[m] dixit: q[uod] ibi eſſet magnus populus cōgregatus: qui eius predicationē ſilenter et auide expectabant. Tunc ille feruenter predicare incipiens: cum in fine per oīa ſcla ſclorum cōcludiſſet: mox vt aiūt lapides alta voce clamauerūt: amē venerabilis pater. Quia igitur eū venerabilē miraculoſe lapides vocauerūt: ideo venerabilis pater appellatur. Vel vt alij aſſerunt: angeli ei reſponderunt. Bene venerabilis pat[er] dixiſti. Scda cauſa eſt q[uia] poſt ei[us] mortē quidā clericus ſibi deuotus quendam verſum edere cupiebat: quē in eius tumulo facere ſculpi volebat: ita icipiēs Hac ſunt in foſſa volēs vſū taliter termi

nare. bede ſancti oſſa. Sed quia talem fi
nem verſus congruitas nõ patiebatur:
et cedula mẽte reuolueret nec congruū
finẽ videret dū quadã nocte ĩ ſtratu ſuo
ſuper hoc cogitans mane ad tumulū ꝓ
peraſſet: manibus angelicis verſum tali
ter ſculptū repperit ⁊ finitū. Hac ſunt
in foſſa bede venerabilis oſſa. Eius oſſa
vt habetur in fine legẽde auree apud ia-
nuam deuotione cõgrua recoluntur. Ve
rius tamen creditur ꝙ cū corpore ſancti
cuthberti in locello auro ⁊ argento fabre
facto: recondita ſint: ſicut antiquiſſimi il
lius plage codices ⁊ etiam hiſtorie ſatis
auctentice atteſtautur. ¶ Narratio.

Tempore adriani imperatoris
quedã virgo nomine maria ꝓ fide chri-
ſti multis tormẽtis cruciata: cum preces
ad deum ne ampliꝰ manibus impiorum
eã lacerari ꝑmitteret: cū lacrimis effudiſ
ſet: petra pergrãdis que ante oculos eiꝰ
iacebat deo iubente patefacta: rimã refu
gij qua virgo ſuſciperetur oſtendit: ⁊ ad
inſtar matris care virginē anxiam am-
plexans ſe prebuit. Moxq; ſuſcepta vir-
gine latera ante aperta concluſit. Carni-
fices vero omnia petre loca perſcrutati
ſunt ſicubi erepta ſubito petra ex oculis
latitaret ⁊ adherentes eximiarū reliqui-
as et affixa ſaxo veſtium fruſta deprehẽ-
dunt. Incredibili autem ſtupore cõfuſi:
ad eruendū lapidẽ magnã multitudinē
populi cõgregabant. Quod cū attẽptare
niterentur: fulgor nimij ſplẽdoris ⁊ fra-
gor maximus cunctos qui aderant pro-
ſtrauit et fugiẽte ſenſu pariter et anima
in eternam mortem oculos clauſerunt.
Multi vero ad templum fugiẽtes ab ig-
ne de celo miſſo combuſti ſunt. Et ita fa-
ctū eſt vt iuxta lapidẽ ⁊ in templo quinq;
milia ⁊ ſeptingẽti exigentibus peccatis
corpore ⁊ anima perierunt.

¶ De ſancto benigno epiſcopo et cõfeſſore.

Sanctꝰ eñi benignꝰ in regiõe
põtificali trãſactis felicit in
hibernia annis multis qua-
dã nocte ſoporatꝰ ꝑ angelū
admonet patriã ſuã relinquere ⁊ volũta-
ria ꝑegrinatiõe ſuſcepta: deſerti ſecreta
petere. Mari igitur ꝓſpere trãſito: gla-
ſtoniã veniẽs ſctm̃ patritiū inuenit qui
ei dixit. Proficiſcere mi frater baculo tuo
cõtentꝰ: ⁊ cū ad locū a dño tibi p̃deſtina-
tū ipſo ducente perueneris: quocūq; ſolo
fixo baculo tuo ipm̃ vireſcere floreſcere
et frõdeſcere videris: ibi tibi habitãdū ⁊
habitaculum preparatū noueris. Qui co
mitãte quodã puero noĩe pincio profectꝰ
ꝑ nemoroſa et paludoſa loca gradiẽtes:
ad quãdã iſulã noĩe ferramere ꝑuenerūt
⁊ fixo ibi baculo: vireſcere frondes ⁊ flo-
res ꝓducere cepit. Illis eñi tẽporibꝰ flu
uius quẽ nūc ibidẽ defluere cernimꝰ non
tūc defluebat: ſed diebus ſingulis penu-
riã aque nimiã vir dei cū puero paciebat
Et cū die quadam puer aquã ei humeris
de longe baiulans in itinere dormiret:
hoſtis malignus vaſculum auferens ab
ceſſit. Euigilans puer et merens protinꝰ
cum lachrymis in hãc vocem prorupit di
cens. Heus inquit tibi loquor quicumq;
meum furatus es vaſculū: en te per de
um celi adiuro quem meus magiſter bea
tus benignꝰ adorat in quem credit ac fi-
deliter ſeruit: vt illud michi feſtinanter
reſtituas. Nec mora vas eius vlteriꝰ ſe-
cum demon retinere nequiuit: ſed dicto
citius reſtituit et cachinnando aufugit.
Quod audiens ſanctus benignꝰ proſtra
to in terram toto corpore cū preces ad de
um deuotas fudiſſet angelus domini pẽ
nis fulgentibus alas habens flammeoq;
aſpectu irradiãs apparuit ei dicens. Cõ
ſtans eſto ſerue dei exaudite ſunt oratio-
nes tue: mitte puerū tuū pinciū ad oriẽ-
talẽ celle tue plagã vbi terrã baculo tuo
ꝑcutiens fontẽ ꝑhennem abunde mana-

re videbit. Perrexit ergo puer ad locū a viro dei deſignatum ⁊ cū terram baculo percuſſiſſet: fōs ingēs ſtatī erupit: a quo vſqꝫ nunc magnū et latū fluuiū creuiſſe videmus. Vir dei benignus ſolus in obſcuro noctis ſilētio ad eccleſiam ſctē marie in glaſtonia oꝛādi gratia ire ſolebat. Cūqꝫ nocte quadā per pontē quē fecerat tranſiret: vidit quēdā demonem turpiſſimū aſpectu terribilē obuiā ſibi veniētē. Ad quē ſctūs ꝓpius accedēs hijs verbis eū alloquitur dicens. Quid inq̄t hic ſtas cruenta beſtia: cui inſidiaris: cui hic expectando dāpnū geſtis īferre? Cui demō ait. Te hic expecto edētule ſenex te decipere cupio. Ad quē ſctūs. Dn̄s inq̄t michi eſt adiutoꝛ nō timebo quid faciat michi vel dicat malignꝰ. Et hec dicēs: leua eū app̄hēdit manu ⁊ baculo quē dextera geſtabat diutiſſime verberauit: ⁊ in quēdam pꝛofundiſſimū puteuʒ pꝛecipitauit qui vltra non cōparuit. Ex illo enī tēpoꝛe vſqꝫ in hodiernum diē nullus ad puteū illū auſus eſt accedere: qm̄ fertur ibi fūdū penitus nō inueniri. Et ad glaſtoniā pergens ſctūs fctā ibi orōne ſolita: ad cellā redijt Ieiunijs ⁊ orōnibꝰ aſſiduis vacās ſupꝛemaʒ vite ſue hoꝛā cotidie ſuſpectā habuit. Cū igitur finem ſuum diuinitus imminere cognouiſſet: vocatis diſcipl'is ſuis hoꝛā qua ab hoc ſeculo migraturus erat innotuit. Eleuatis tādē in celū ocl'is inter manꝰ illoꝝ felicē aīam ad ſupnoꝛū ciuiū beatitudinē tertio nonas nouēbꝛis emiſit. Anno autē dn̄i milleſimo nonageſimopꝛimo eleuatū eſt coꝛpꝰ eiꝰ ſctm̄ de terra ⁊ ad glaſtonienſē eccl'iā delatū. Illo vero dic abbas vnū de oſſibus ſctis arripiēs ⁊ ſignū crucis ſup pplm cuʒ eo faciēs. nōnullos diuerſi lāguoꝝ cruciatibꝰ vexatos ſanitate recepta letari fecit ⁊ ceci quidā atqꝫ cōtracti optatā ſalutē cōſecuti ſunt: ⁊ pl'imi cerei in manibꝰ ppl'i a vento ⁊ turbine pꝛius extincti p merita beati benigni ip̄a hoꝛa diuinitus ſunt accenſi. Plurimi etiā colubꝛos ⁊ diuerſa doloꝝ genera viſceribꝰ habētes: palā vidente populo euomuerūt. Tāta etenim curationis gratia in illlo loco erat oſtēſa vt vix debilis quiſq̄ aut egrotꝰ ad tūbā ſcti veniens: abſqꝫ ſanitate recepta diſcederet. Frater quidam longa infirmitate decoctus a fratribus rogatur: vt ſctm̄ benignū ꝓ ſalute ſua exoꝛaret: qui ita reſpondit. Re enī vera ſicut michi pꝛodeſſe nō valet ita nec mihi nocere poteſt. Cūqꝫ ſopoꝛi mēbꝛa dediſſet: appꝛuit ei ſctūs benignꝰ cādidis veſtibꝰ oꝛnatus: qui quaſi īdignās ſic eū affatur. Quid nūc tibi ait de benigno ſeruo dei videt̄ frater? Quid tibi de duobus crede potiſſimū ſit an cū ſctis in regno gaudet: vel cū ipijs in penis toꝛquetur? Et cū ille reſpōdere nō auderet: cōminādo hoc intulit ſctūs. Cū ſecreta dei iudicia humane fragilitatis īgenio cōpꝛehendi nequeant: cur michi derogaſti quare me blaſphemare voluiſti? Ecce enim grauioꝛē q̄ hactenꝰ paſſus es infirmitatē ⁊ moleſtiā inuitus ſuſtinebis: eo q̄ v̄bis manibꝰ michi irridēdo detraxiſti. Ceteri quoqꝫ quos me deriſū habuiſſe cognoſco: illū maxime qui dentē meū furto abſtulit. niſi penitētiam agēdo reſipuerit: penis cū ipijs amaris ſe toꝛq̄ri cognoſcāt. Hijs dictis: alapam ingētē in faciē eius dedit: ⁊ mox expgefactꝰ a ſōpno: quē ante deſpererat tūc timere et venerari cepit: diris tamē coꝛreptus febꝛibꝰ per totū annū liberari nequit. Qđ cū per oꝛdinē abbas et fratres audiſſet: dēs a fratre receptus ī locū ſuū reſtituitur et laudes et grē ab omnibꝰ deo et ſctō eius referuntur.

❡De ſancto bernaco confeſſoꝛe.

Erat aūt bernacꝰ venuſtꝰ oꝛnatꝰ moꝛibꝰ: tituliſqꝫ virtutū inſignibꝰ excellēs ab vberibus mr̄is ſue dei ſui nomē ample-

ctens: eiuſqꝫ mādata nō pꝛeteriēs. Ab il-
luſtri ſiquidē pꝛoſapia oꝛtus: diuitijs ad
modū locupletatꝰ extitit: ⁊ patrimonijs
dilatatus. Oīa tamē pꝛopter deū demū
relinquēs: trāſito ꝓſpere mari: romā pe
regre ꝓficiſcitur. Eo tpe in ptibus rome
ſeuiebat quedā belua peſtifera que quoſ-
cūqꝫ cōſpiceret aut cruētis faucibus lace
rabat aut ſolo flatu venenoſo ad moꝛtē
infecit: infinitaqꝫ aīaliū coꝛpa laniabat.
Tantū incolis metū incutiebat: vt felicē
ſe eſtimaret qui ſuā habitationē reliquē-
do: dirā huius peſtē effugere poſſet. Uir
aūt ſctūs hoīm illoꝛū miſerijs cōpatiens
qđ populoꝛū neqͣbat multitudo: ſola pꝛe-
cū inſtātia beluā moꝛtiferā ad terrā ene-
cādo ꝓſtrauit. Cūqꝫ ab oībus magnifica
ri cepiſſet: malens in occulto ſoli placere
deo ꝙ in oꝛe populi qui ſola ſolet exterio-
ra perpēdere famoſus verſari. Romam
aūt clā deſerens: minoꝛē bꝛitanniā ingre
ditur: et per multos annos laudabiliter
ibidē cōuerſatus: magnas virtutes oſtē
dit. Cōfluebat ad eum cotidie infirmoꝛū
multitudo ⁊ ſanitate cōſecuta celeſtis do
ctrine monita ſalutaria percepit. Demū
laudē populi et fauoꝛē fugiens: ſolus ac-
ceſſit ad mare: ⁊ naue non reperta: petrā
quādā in vnde ſupficie locauit totū ſe deo
cōmittens petrā aſcēdit: et pꝛoſpero cur-
ſu in demetica regiōe id eſt ſouth wallia
applicuit. Cūqꝫ aliqͣdiu deo famulando
ibidē moꝛaretur: humani gn̄is aduerſa
rius filiā optimatis qui terrā illam rege
bat in amoꝛē illiꝰ acrius incitauit. Om-
ni ingenio ſuo famulū dei illecebꝛoſe vo-
luptatis ſue laqueis vinculare tēptat: et
a cōſummatiōe melioꝛis ꝓpoſiti auerte-
re conatur: nec ceſſat illi ꝓpinare qđ miſ-
cuit inepte. Sctūs tamē dei huiuſmodi
poculū reſpuēs: foꝛnicatiōis inſultus fu
git. In hoc eni conflictu melius pugnat
qui cedit ꝙ qui reſiſtit: foꝛtius vincit qui
foꝛtius fugit. Puella tandem viri ſancti
animū ad amoꝛem illicitū non valens in
clinare: amoꝛem vertit in odiū et animā
a coꝛpoꝛe ſeperare cogitabat. Repudiata
eni omne malū excogitat ⁊ quē pauloan
te vt aīam ſuam dilexerat: in odium tūc
ſtimulata: ad omne genus moꝛtis eum
pducere deſiderat. Miſit ergo viros quoſ
dā iniquitatis filios: ferociter pꝛecipiēs
vt ſi viuū nō poſſent reducere: viuū nō ſi
nerent abire. Illi aūt pergentes in ſctm̄
irruunt et diro lancee vulnere quidā ini-
quitatis filius eum cōfodit: nutu tamen
dei aſſiſtētes viri: ſctm̄ de manibus eoꝛū
eripiunt. Qui aūt vulnꝰ inflixit: dei ſta-
tim vltione percuſſus: toto coꝛpoꝛe pedi-
culis alatis obſeſſus: poſtꝙ diu languo-
re ⁊ inedia afflictus fuerat: moꝛte miſe-
rabili vitā finiuit. Sanitate demū diui-
no recepta ſuffragio: iuxta fluuium quē
dam inhabitare cepit: ⁊ locū illū a ſpiriti
bus immūdis turbatū liberauit: quē ipſi
oī nocte oberrantes diris clamoꝛibꝰ: hoꝛ
rēdiſqꝫ replētes vlulatibꝰ vſqꝫ ad illū diē
inhabitabilē reddiderunt. Ad alium lo
cum poſt hec ſe tranſferēs: ignē accendit
⁊ totā noctē cum ſocijs oꝛonibus vacans
inſompnē duxit. Mane autē ſurgēs dn̄s
loci illius nomine cletherus ⁊ ignē vidēs
vocatis viginti filijs ſuis dixit. Filij mei
audite ⁊ auribꝰ percipite: quia venit vir
ille quem diu nobis ꝓmiſſum nouimus:
cuius fama ſuper terraꝫ dilatata eſt. Et
pergētes ad virum dei et ad genua eius
pꝛouoluti oꝛauerūt vt miſeretur ſui. Et
benedicens eos ſanctus bernacus: quid
velint inquirit. Senex ait. Domīe mul-
to tempoꝛe huius territoꝛij dominꝰ fui:
ſed quia dei pꝛouidentia hunc locum tibi
noui deſtinatum: voluntati dei cedo ⁊ ti-
bi. Uerum hos filios meos tibi commen
do: vt ſub tutela paternitatis tue deo no
ſtro valeāt adherere. Suſcepit ergo eos
gratanter: regularibuſqꝫ inſtructos diſ-
ciplinis: conſoꝛtes ſui laboꝛis habuit fi-

deles. Pater vero ſenex illis valedicens
oſculatiſqꝫ omnibus in partes cornubie
ceſſit: et deo ibidem ſeruiens: beatam do
mino aīam cōmēdauit. Sctūs itaqꝫ ber
nacus corpus ſuū ieiunijs aſſiduis ma-
cerabat: et crebris vigilijs extenuabat:
carnis inſolētiam veſtiū aſperitate geli-
deqꝫ quā intrabat cotidie aque infrigida
tiōe cohibebat. Qđ ori ⁊ toto corpori ſub-
trahebat: in vſus pauperꝝ conuertebat.
Placētem ita deo vitā gerebat: vt ange-
lorū viſione ſimul ⁊ allocutiōe crebra per
frui mereretur. Mōs aūt ille in quo con-
ueniebant in cuius pede eccleſia cōſtrui-
tur: mons angeloꝝ appellatur. Aduoca
bat quādoqꝫ de grege ceruos quos vole-
bat ad trahēdum currū in quo ſuppellex
deferēda reponebatur: ⁊ ſoluti a iugo ad
paſcua redire iuſſit. Vaccā ſuam cotidie
cuſtodie cuiuſdā lupi deputauit: qui mo-
re paſtoris vaccā ad paſcua mane agēs:
ſero ad domū reduxit. Miſit autē rex cā-
brie ad ſctm̄ bernacū: precipiēs vt ſibi ce-
nā pararet. Jlle vero nullam regi debe-
re cenam: nec iniuſto eius precepto in ali
quo ſe velle parere aſſeruit. Offenſus er
go rex: miſit ſatellites qui vaccā ſcti ad-
ducerent: et inde ſibi cibaria prepararēt
minaſqꝫ minis adiecit ꝙ in craſtino ſan-
ctū a regno ſuo proſcriberet: locaqꝫ ſua ſo
lotenus penitus deſtrueret. Occiſam āt
vaccā et in partes diuiſam ſupra ignē in
caldario locāt: ⁊ igni ligna copioſa mini-
ſtrant. Lupus interim cuſtos vacce cur-
rit ad dn̄m ſuū: triſtis ac gemēs proſtra-
tus ad terrā iacet: quaſi veniā poſtulatu
rus. Affuit etiā quidā vaccā a miniſtris
regis raptā: occiſam ⁊ ad coquendū poſi
tā denūcians. Nec mora vir ſctūs coram
deo ſuo querimoniā deponēs: totam cau
ſam ſuam diuino cōmiſit arbitrio vētilā
dam. Aqua eni in qua caro coquēda iacu
it: ſicut quādo iſuſa erat: ita frigida per-
māſit. Nec magis maximo igne ſuppo-
ſito ad bullitionē vł calefactionem moue
batur: ꝙ ſi glaciei cōgeries non modica
dēpto igne ſupponeretur. Quo viſo: hu-
militatus ſtatim rex: faſtu regali depoſi-
to: omneſqꝫ ſui pariter cōtriti: nudis pe-
dibꝰ incedētes: ad virū dei venerūt. Om
nibus eni ad pedes eiꝰ in terra prouolu-
tis: rex ſe grauiter peccaſſe cōfitetur: hu
mili poſtulās prece: vt ſui miſertus om-
nipotentē pro ſe ⁊ ſuis exoraret. Sanctꝰ
autē bernacus regis dexterā ſuſcipiens
erexit eum et gratanter qđ cōmiſerat in-
dulſit: vaccā in cōſpectu oīm reſuſcitauit
⁊ lupo cuſtodiēdā commiſit. Poſt hec re-
gē rogauit vt ſecum pernoctaret: ⁊ quod
pauloante fronte obſtinata negauerat:
hoc nūc largiflua charitate ⁊ mente gra
tuita obtulit. Rex aūt gratias ei agens:
hilari mente remāſit. Et cū vir dei nichil
pro cena regis paratū haberet: acceſſit
ad quercū que ꝓpe ſtabat: ⁊ pro folijs de-
pendētes triticeos decerpſit panes quot
quot habuit neceſſarios: vnde ⁊ quercus
illa quercus panis dū ſtabat vocabatur
Acceſſit quoqꝫ ad torrentē qui prope erat
⁊ pro aqua in magna abūdantia vinum
hauſit. Pro lapidibus de torrēte eodem
piſces ad ſaturitatē extraxit ⁊ ſaturatis
oībus: dormierunt vſqꝫ mane. Tunc ſur
gens rex: ait ad ſctm̄ bernacū. Quia gra
tuitā beneficētiā tuā accepi: ego munifi-
centiam meā tibi gratis largiri nō dedi-
gnor. Jn noīe dei ⁊ dn̄i nr̄i ihesu xp̄i te et
locū tuum: totūqꝫ territoriū ad locum tu
um pertinens: necnō omnes in eo manē
tes ab omni regia exactiōe imperpetuū
libero. Quot ⁊ quantis ſanctus iſte in vi
ta ſua miraculis ⁊ bonis operibꝰ effulſe-
rit: difficile quiſq̄ poteſt explicare. Trā-
ſijt autem de hoc mūdo ad dn̄m ſeptimo
idus aprilis.

¶ Narratio.

Sanctus helyas ſcđm vincentiū mona
ſticā vitam agēs: feminei ſexus miſera-
tione cōmotus: deuotarū deo virginum

curā habebat: ⁊ in quodā grādi monaſte
rio vſq₃ ad trecentarū feminarū numerū
collegerat: earūq₃ cōuerſationem ordina
bat. Qđ cū per bienniū iam feciſſet: ⁊ ad-
huc iuuenis quaſi triginta annorū eſſet:
ſubito carnis tēptationē paſſus eſt. Reli-
ctoq₃ monaſterio dū per ſolitudines iugi
biduo ieiuniis erraret: ait. Dñe de⁹ aut
occide me aut tēptationē iſtam exclude a
me. Veſpere igitur ei ſubito ſompn⁹ irre
pſit: et tres angelos ad ſe veniſſe aſpexit
dicētes. Cur egreſſus es de monaſterio
femiarum? Qui cū timuiſſe ſe diceret ne
aut ſibi aut illis noceret: dixerūt. Si hu-
iuſmodi metu per nos liberatus fueris:
rurſus illarū curā ſuſcipies. Cūq₃ liben-
ter adquieuiſſet: ⁊ hoc exigētibus illis iu
ramēto firmaſſet: vnus eorū manus illi-
us tenuit ⁊ alter pedes: tertius vero no-
uacula teſticulos ei⁹ abſcidit: nō qđ vere
hoc faceret: ſed qđ facere videret̄. Ange-
lis aūt interrogātib⁹ an aliqđ ſibi profu-
iſſe ſenſiſſet factū ſuū: vehemēter inquit
intelligo qđdā on⁹ circa me eſſe ſublatū ⁊
ſatis credo me omni quā formidabā mo-
leſtia liberatū. Igitur poſt quiq₃ dies re
greſſus ⁊ lugentiū femiarū monaſteriū
ingreſſus: in cella quadā illic habitauit:
⁊ quadraginta annis poſt hec vixit: ſan-
ctis patrib⁹ aſſeuerans q nūq̄ vlteri⁹ in
cor eius cogitatio talis aſcenderit.

¶ De ſancto Birino epiſcopo ⁊ cōfeſſore.

Sanctus enī birin⁹ a papa ho
norio epūs ordinat⁹ ad predi
candū verba ſalutis gēti an
glorū directus eſt. Hic enim
pape honorii preſentia in intimis anglo-
rum partib⁹ quo nullus doctor pceſſiſſet
ſctē fidei ſemiā ſe ſparſurū promiſit. Vn-
de ⁊ iuſſi eiuſdē pontificis ad littus britā
nici freti arrepto itinere perueniens: aſcen
ſurus nauē diuina celebrat miſteria ſibi
ſuiſq₃ viaticum parās: ſalutaris hoſtie
pia libamina deo obtulit. Vrgente vero
nauigatiōis articulo ad nauem feſtinās
introducitur ⁊ inſurgente vento: dū alta
ſulcarēt pelagi: reminiſcitur virinus ſe
qđ carius ſibi erat amiſiſſe: et nautis vr-
gētib⁹ ſe ꝑpeditū in littore vnde aſcende-
rat reliquiſſe. Dederat ei ſiquidem hono
rius papa pallā ſuper quā corp⁹ xp̄i cōſe
crabat: corpuſq₃ dñicū in eadē inuolutū:
⁊ collo ſuo ſuſpēſum ſemp ſecū portabat:
et inter ſacrāda ſacroſctā miſteria ſuper
ſctm̄ altare ponere cōſueuit. Fide igit̄ ar
matus in mare deſcēdit: deū auctorē ha-
bēs per mare ſecurus incedit: et recepto
qđ reliquerat: ad nauē regredit̄. Reppe-
rit aūt nauē quaſi immobilē ſtātem quā
pauloañ per vndas maris velociter cur
rentē dimiſit. Quo nauē intrāte: inuen-
tus eſt in veſtimēto ſuo nec vnā ſtillicidii
guttā habere. Qđ naute vidētes: flexis
genib⁹ quaſi deū eum adorauerūt: ⁊ plu
res ex eis ad fidē xp̄i ꝑdicante illo verbū
dei cōuerſi ſunt. Intrāte aūt epo in por-
tū apud occidētaliū ſaxonū gentē q̄ anti-
quitus geviſſe vocabantur: cū oēs ibidē
paganiſſimos inueniret: vtilius eſſe ra-
tus eſt ibi potius verbum dei predicare:
q̄ vltra progrediens eos quibus predica
re deberet inquirere. Ruebāt enim popu
li cateruatim audire beatū antiſtitē non
tam aure corporis q̄ cordis: q̄ ab ipſo di-
cebātur humiliter amplexantes. Erat
in eadem prouincia mulier quedā anno-
ſa: que per multū tempus nec videre nec
audire poterat: cui per viſionē reuelatū
eſt: vt ad beatū antiſtitē receptura ſani-
tatē ire feſtinaret. Surgens autem mu-
lier: ducem parat qui greſſus ei⁹ regat.
Epiſcopus autē viſa illa motus pietate:
aurib⁹ ⁊ oculis ei⁹ ſignum crucis appo-
ſuit: ⁊ mox diſſoluta cecitate: viſus reddi
tur ⁊ vitio ſurditatis eliſo auditus repa
ratur. Euangelizante itaq₃ illo in pre-
fata prouincia cum rex kinegilſus cathe
zizatus fonte baptiſmi cum ſua gēte ab-

luceretur cõtigit tūc ſctm̄ regem northan-
hūbroꝝ oſwaldam affuiſſe: eumqꝫ de la-
uachro exeūtē ſuſcepiſſe ac ſic pulcherrio
prorſus ⁊ deo digno conſortio: cuius erat
filiā accepturus in cõiugē: ipm̄ prius ſe-
cunda regñatione deo dedicatū: ſibi acce
pit in filiū. Donauerūt aūt ambo reges
eidē epo ciuitatē q̄ vocat̄ dorcic. id eſt dor-
ceſtre ad faciēdā inibi ſedē epalem. An-
no aūt triceſimooctauo poſt ingreſſū ſcti
auguſtini in angliā p̄dicare cepit ſanctꝰ
birinus weſtſaxonibꝰ ⁊ baptizare. An-
no dñi ſexcēteſimo triceſimoquīto tēpore
regis kinegilſi canonicos ſeculares inſti
tuit apud dorceſtre ab oxonia miliaribꝰ
ſeptē diſtantē vbi ipē ⁊ ſucceſſores eiꝰ vi-
ginti ⁊ ſeptē epi manſerūt per annos cir-
citer quadringētos quinquagintaſeptē.
Tpe regis willelmi conqueſtoris per re-
migiū epm̄ apud lincolniā ſedes epalis
trāſlata extitit. Tpe vero regis ſtephani
per alexandrū epm̄ apud dorceſtre cano-
nici regulares iſtituti ſunt. Beda vero
de geſtis angloꝝ libro tertio capitulo ſe-
ptimo ſcribit beatū birinū factis dedica-
tiſqꝫ eccleſijs multiſqꝫ ad dñm pio eiꝰ la-
bore populis aduocatis: migraſſe ad do-
minū ⁊ in eadem ciuitate ſepultū eſſe: et
poſt multos annos hedda epatū agente
eū inde in wentā ciuitatē id eſt wintoniā
tranſlatū: et in ecclia btōꝝ apl'oꝝ petri
⁊ pauli honorifice collocatū. Dorceſtrē-
ſes canonici ſcripture bede obuiātes pa-
pe honorio ſuggeſtionē quādam fecerūt:
vnde ⁊ ipē litterā talis tenoris in angliā
tranſmiſit. Honorius eps ſeruus ſeruo-
rum dei venerabili fratri ſtephano archi
epo cātuarienſi: ſctē romane ecclie cardi-
nali ⁊ dilectis filijs archidiacono ⁊ offici-
ali cant. ſalutē ⁊ apoſtolicā bñdictionem
Ex parte dilectoꝝ filioꝝ abbatis ⁊ cõuē
tus de dorceſtria fuit nobis humilit ſup-
plicatū vt corpus ſcti birini qui olim a fe
licis recordatiōis honorio papa p̄deceſſo
re nr̄o in angliā deſtinatus clare memo-
rie regē anglie ab idolatria cū gente ſua
cõuerſuz baptizauit: ⁊ multis choruſcās
virtutibꝰ feliciter officio legationis im-
pleto: defunctꝰ et ſupultus in ſuo mona-
ſterio in loco humili extitit: cū nomē eius
in ſctōꝝ cathalogo habeat̄ faceremus in
loco magis idoneo collocari. Nos igit̄ de
vr̄a diſcretione plenā fiduciā obtinētes:
diſcretioni vr̄e per apl'ica ſcripta manda
mus: quatinꝰ ſi rem inueneritis ita eſſe:
prefatis abbati ⁊ cõuētui vt corpꝰ ſancti
predicti ad locū tranſferāt digniorem au
ctoritate nr̄a licentiā cõcedatis. Datū la
terañ. ſeptimo idus marcij: põtificatus
nr̄i anno octauo. Archiepo autē ſtepha
no p̄dictis archidiacono et officiali vices
ſuas cõmittēte pluribꝰ conuocatis anno
dñi milleſimo ducēteſimo viceſimoquar
to inter multos teſtes: quidā canonicus
iuratus dixit ꝙ audiuit multotiens wil-
lelmū canonicū dicentē ꝙ pluries appa-
ruit ei quidā in viſu p̄cipiēs vt quereret
q̄ddā ſepulchrū in eccleſia de dorceſtre an
te altare ſctē crucis ⁊ ibi inueniret corpꝰ
ſcti birini. Et accepta ab abbate licentia
queſito ſepulchro ⁊ aperto preſentibꝰ ab
bate ⁊ canonicis: inuenerunt corpus epi
integrū cum duplici ſtola ⁊ infula rubea
de panno ſerico et cū cruce de metallo ſu-
per pectus poſita: et calice ſuper vmbili-
cum. Die ſabbati poſt illā inuētionē qui-
dam per ſeptenniū cecus ad corpus acce
dens viſum recepit. Adoleſcens a natiui
tate ſurdus et mutus: auditū et loquelā
habere meruit. Aſſeruit eni ſe iuſſum in
viſu ꝙ ad dorceſtre pergeret vt ſanitatē
conſequi poſſet. Qui cū ſe locū neſcire rñ-
deret: ait ille qui ſibi apparuit ꝙ duceret
eū. Et euigilans ductus eſt ab eodē viro
vſqꝫ ad locū. Et cū curaret̄ ad ſepulchrū
beati birini ⁊ loqueretur anglice dixit io-
coſe canonicus quidam. Qui te docuit lo
qui nõ erat curialis: poſſet enim docuiſſe.

te alio idiomate loqui. Et infra triduum ita perfecte gallice ſicut anglice loqui cepit. Quēdam quoq; mortuū reſuſcitauit leproſum mūdauit: viros duos inſuper mortuos vite reſtituit ⁊ a natiuitate mutus loquelam recepit. Poſt hec ⁊ multa alia abbate ⁊ cōuentu propoſita: queſitū eſt ſi aliqua ſcriptura: cū corpore reperta fuit. Reſpōdit abbas ꝙ non. Unde de cōſenſu oīm aperto ſepulchro: inuenta ſunt oſſa ordine naturali poſita: carne in cineres redacta. Inuētus eſt ⁊ anulus: crux plūbea ſuper pectꝰ eius: quidā calix paruus: particule veſtimētorū ſuorū: dueq; ſtole licet nō integre. Inuēta eſt etiā quedā burſa ſerica ſuper pectꝰ eius: quedaꝫ pera ex vna parte auro contexta. Aſſerebant enim oēs ꝙ in ea fuerat palla predicta cū corpore xp̄i: pro qua vt premittitur ſuper mare ſiccis pedibꝰ ambulauit. Et exclamauit abbas quidā dicens. Certꝰ ſum ꝙ hoc eſt corpus ſctī birini: nā audiui in hac nocte vocē quaſi cuiuſdam magne perſone in latina lingua ſic dicētem. Nec dubitetis de inuētiōe corporis beati birini: vos inuenietis totū corpus: ſed redactū in cinerē. Queſituꝫ eſt poſt hec q̄d reſpōdere voluit ad hoc in libro bede ſcriptū: ꝙ beatꝰ birinus ſepultus fuit in eccleſia dorceſtre ⁊ inde poſt multos annos tranſlatꝰ fuit ad eccleſiā wentanam. Abbas vero bene confitetur ita ſcriptū eſſe: ſed dicit ꝙ in cronicis ſcribūtur nō ſolum que vidētur ſed ⁊ que audiūt. Confitetur etiam ꝙ corpus cuiuſdā epī ſepulti in angulo poſt oſtiū eccleſie: wintonie tranſlatū fuit: oſſibus quibuſdā in eadē eccleſia relictis. Nec credēdum eſſe ꝙ talis epūs ⁊ legatꝰ in tam vili loco ſepeliretur. Aſſeruit etiā ꝙ poſt primā inuentionē bti birini audiuit quidā incluſus ſanctꝰ apud haliwelle extra oxoniā nomie matheus vocē quādā dicentē ſibi. Birinus in pauimento: bertinꝰ retro oſtiū. Erat aūt bertinus ille epūs decimus poſt birinū. Et inſuper ꝙ apud dorceſtre fiunt miracula multa ⁊ apud wintoniā nulla. Certificato ſuper premiſſis ſummo pōtifice: ſic ſcripſit Honorius eps ⁊c. Venerabili fratri ſtephano cāt archiepo: ſctē romane eccleſie cardinali ⁊ dilecto filio magro othoni ſubdiacono noſtro: ſalutē ⁊ apoſtolicā benedictionē. Dilectis filijs abbate ⁊ cōuentu de dorceſtre olim nobis inſinuātibus: ꝙ corpus beati birini epiſcopi in eorū eccleſia in loco humili requieſcit: ⁊ humiliter ſupplicātibus: vt illud faceremꝰ in loco magis idoneo collocari tibi frater archiepe ac dilectis filijs archidiacono ⁊ et officiali cant per nr̄as dedimꝰ litteras in mandatis: vt ſi inueneritis rem taliter ſe habere: cōcederetis ipſis abbati et cōuentui: auctoritate nr̄a licētiam corpꝰ ipm ad locū magis idoneū transferendi. Nuper aūt recepimus tuas ⁊ coꝝ archidiaconi ⁊ officialis lr̄as cōtinētes ꝙ ipſe archidiaconus vice tua ⁊ officialis predicti perſonaliter ad locū ipm acceſſit et accitis viris vita ⁊ fama cōſpicuis ſup hoc veritatē quāta potuit diligentia inquiſiuit. Licet aūt per ea que inuenit ſuper inuētiōe ſepulchri: vbi predicti ſctī corpus requieſcere dicit: ac ſuper miraculis quibus diuina dignatio locū ipm ad inuocationē nois prefati glorioſiſſimi ſctī tā miſericorditer q̄ mirabiliter modernis tēporibꝰ illuſtrauit: necnō per indicia in ſepulchro ipo q̄d fecit apiri repta: nobis fuit veriſimile viſū ꝙ eiuſdē ſctī corpꝰ in loco rq̄eſcit eodē. Qr tn̄ in libro bede de geſtis anglorū legit corpꝰ ipm apud wintoniēſem eccl'iam olim fuiſſe trāſlatū: verētes ꝓcedere in negocio cōtra tāti viri dicta ne argueremini aliq̄d p̄ſumpſiſſe: negociū ipm ad apl'icū iudiciuꝫ remiſiſtis: ꝓceſſū ipiꝰ archidiaconi nobis ſub ſigillis vr̄is fideliter trāſmittēdo. Quāq; igit ex ipo ꝓceſſu appeat euidēter locū ipꝫ tot

& tãtis tãq3 claris per ſepedicti ſcti meri-
ta glorioſa chorуſcare miraculis: ac veri
ſimile ſit & merito credi poſſit qđ ipe glo-
rioſiſſim⁹ ſctũs locũ ipm ſua pñtia cor-
porali nobilitat quẽ ad inuocationẽ noĩs
eius diuina potentia tot & tantorũ mira-
culorũ atteſtatiõe illuſtrauit. Ne tamen
in tali negocio aliquid de cõtingentibus
omittatur: pceſſum ipm vobis ſub bul-
la nr̃a duximus remittẽdũ: diſcretiõi ve
ſtre per aplica ſcripta mandãtes: quati-
nus ad wintoniẽſem eccliam pſonaliter
accedatis & inquiratis ſollicite ſi per mi-
racula facta in ipa wintoniẽſi eccleſia mi
rificauit dñs ſctm ſuũ. Et ſi vobis conſti
terit miracula paria vel maiora his que
cõtinẽtur in proceſſu pdicto ad inuocatio
nẽ noĩs dicti ſcti facta eſſe in ipa wintoni
enſi eccleſia: negocio ſupſedeatis eodem:
nobis qđ inueneritis litteris vr̃is fideli-
ter intimãtes. Alioquin cũ veriſimile ſit
immo dubitari non debeat: quin ipſe be-
da in anglorum hiſtoria multa retulerit
de auditu & etiam eſſe potuerit vt cum
duorũ ſctõrũ pontificũ birini ſcilicet & ber
tini corpa in prefata eccleſia de dorceſtre
ſicut ex ipſo pceſſu colligitur fuerunt tu-
mulata quod beda de bertino ſcripſit: fue
rit de birino receptũ noĩe ſcriptorũ negli-
gẽtia viciato: ſepedicti ſcti glorioſiſſimũ
corpus pronuncietis requieſcere: in ſepe-
dicta dorceſtre eccleſia que ipſius ſancti
meritis tot tantorũq3 miraculorũ fulgo-
re noſcitur illuſtrata: ipſi abbati & cõuen
tui tribuatis auctoritate nr̃a licẽtiã ipm
corpus in locũ magis idoneũ transferen
di. Datũ reatine nonis auguſti põtifica-
tus nr̃i anno decimo. Executionẽ hui⁹
bulle nuſq3 reperire potui: noui tamen ſi
cut in loco illo didici: corp⁹ ſcti birini glo-
rioſũ de loco vbi in memorata eccleſia an
tiquit⁹ fuerat ſepultũ cũ magno honore
ſicut intuẽtib⁹ liquet eſſe trãſlatũ. Obijt
aũt tertio nonas decembris.

De ſctõ Bonifacio epiſcopo & martyre

Sanctus enĩ bonifacius gñe
anglus cũ quinq3 eſſet annorũ
dei ſeruicio ſe ſubiugare ſtu
dens pſbiteris & clericis pre
dicãdi gr̃a aduenietib⁹: cepit cũ eis de ce
leſtibus loquẽdo tractare: et ſue infirmi-
tati in futurũ quid pficeret: indefeſſa mẽ
te interrogare. Qđ intelligẽs pater eius
abbati wlfhardo in monaſterio ligua an
glorum exanceſtre vocato: ſub monaſtici
ordinis diſciplina eũ tradidit educandũ.
Cũq3 in omni ſctitate & virtutũ exercitio
annos adoleſcẽtie attigiſſet ardẽtior illũ
ingenij ſui volũtas accẽdit: de fratrũ ſuo
rum licẽtia: monaſteriũ dictũ huntſcelle
vbi venerabilis winbertus abbas pfuit
admiſſus: fratrũ cõſortio annumeratur
Ubi non paruã litterarũ ſacreq3 ſcriptu
re noticiã aſſecutus oĩbuſq3 exemplũ be-
ne viuẽdi prebẽs: fratrib⁹ timori pariter
habebatur & amori: & quẽ diuina dilecti-
one habebant ſociũ: mutuo aplice admo
nitionis honore amplecti curabãt vt pa-
trẽ. Tanta in eo affabilitas erga fratres
& celeſtis doctrine ſuccreuit magnitudo:
vt rumore ſctẽ exhortatiõis ei⁹ crebreſcẽ
te: fama eius per mõaſteria queq3 diffũ-
debatur. Diuitib⁹ enĩ ac potẽtibus: libe
riſq3 ac ſeruis: equalẽ ſctẽ exhortationis
exhibuit diſciplinã: vt nec diuites adulã
do demulceret: nec ſeruos vel liberos ni-
mia diſtrictione grauaret. Tandẽ delibe
rato pposito ad cõuertendã fidei xpiane
paganã gentẽ: exteras petere regiones
vix ab abbate impetrata licẽtia decreuit
Sed qm̃ graui ingruente paganorũ im-
petu hoſtilis exorta diſſẽtio inter carolũ
francorũ ducẽ & radbodũ regẽ friſonũ po-
pulos ex vtraq3 parte perturbabat: ma-
ximaq3 iam pars eccleſiarũ xp̄i que fran
corũ prius in friſia ſubiecte erãt imperio
radbodi incũbente pſecutione ac ſeruorũ
dei fctã expultiõe: vaſtata erat ac deſtru-

cta: idoloꝛūqꝫ cultura extructis delubꝛo-
rū phanis lugubꝛiter reuocata eſt. Tūc
vir dei bonifacius cū tribꝰ fratribꝰ mari
trāſito perſpecta peruerſitatis nequicia
regē radbodū allocutus eſt. Et dū ſterilē
friſonū terrā inhabitaret et verbum dñi
vbiqꝫ ſeminaret: interiecto paruo tp̄e cū
ſuis ſocijs redijt ad monaſteriū ſuū. Se
quenti vero anno ab infirmitate qua diu
detētus fuerat cōualeſcēs: ⁊ paſtoꝛali cu
re monaſterij ſui ad quā fuerat electus ⁊
p̄cibꝰ fratrū ac lachꝛymis nullatenꝰ ad-
quieſcens: cū litteris danielis ep̄i cōmen
daticijs ad limia apoſtoloꝛū petri ⁊ pau-
li iter ſuū maturare cepit: papam grego
riū ſcōm adijt: ⁊ oſtēſis litteris ſuis com
mendaticijs itineris ſui oꝛdinē ⁊ aduen-
tus occaſionē humiliter exponens: beni-
gne ab eo ſuſcipitur. Sedulū deinceps cū
eo habebat cotidiane diſputatiōis collo-
quiū: receptiſqꝫ a papa cū bñdictione lit-
teris ad immaniſſimos germanie popu
los directus eſt: vt inculta coꝛdium arua
euāgelico arata vomere ſi p̄dicatiōis re-
cipere ſemen vellēt cōſideraret. Collecta
in bꝛeui numeroſa reliquiarū multitudi
ne ⁊ arrepto itinere: vſqꝫ in thuringiā pꝛo
fectus eſt. Senatoꝛes plebis totiuſqꝫ po
puli pꝛincipes: verbis ſpūalibꝰ affatus
eſt eoſqꝫ ad verā agnitionis viā ⁊ intelli-
gētie lumē ꝓuocauit: quā olim ante ma-
xima ſiquidē ex parte pꝛauis ſeducti do-
ctoꝛibus perdiderūt. Sed ⁊ ſacerdotes q̄
foꝛnicaria cōtaminati pollutione caſtita
tē ſeruis dei neceſſariā amiſerāt verbis
euāgelicis q̄ntum potuit ad canonicā vi-
tā coꝛrexit admonuit atqꝫ inſtruxit. Au-
dita aūt moꝛte radbodi regis friſonū: ca-
rolū regē francie tūc friſonibꝰ imperantē
adijt: deinde per tres annos factus eſt ſā
cti willebꝛoꝛdi archiepiſcopi cooperatoꝛ
aſſiduus ⁊ multū in xp̄o roboꝛatus: non
paruū dño in friſia populū deſtructis de
lubꝛoꝛū phanis ⁊ extructis eccleſijs p̄ſa-
to pōtifice opitulāte adquiſiuit. Cūqꝫ in-
gentē dño populū inter friſones adquire
ret: alias germanie p̄dicandi cauſa par-
tes adijt: ⁊ locū quēdā cui gemini p̄erant
germani deo auxiliante obtinuit: eoſqꝫ a
ſacrilega idoloꝛū cenſura qua ſub quodā
xp̄ianitatis noīe male abuſi ſunt euoca-
uit: ac plurimā populi turbā recte facta
intelligētie via: depoſito erroꝛe retraxit
monaſteriū collecta ſeruoꝛū dei multitu-
dine conſtruxit. Similiter ⁊ iuxta fines
ſaxonū heſſoꝛū populū paganicis adhuc
ritibꝰ oberrantē: a demonioꝛū captiuita
te ſua pꝛedicatiōe liberauit: multiſqꝫ mi-
libꝰ hoīm expurgata paganica vetuſta-
te baptizatis: nūcium ſuū noīe binnā ro-
mā direxit: que circa illū dño donāte fc̄tā
ſūt: ſummo pōtifici per ſuas litteras de-
clarauit. Sed ⁊ de rebꝰ que ad cotidianā
eccleſie dei neceſſitatem populiqꝫ pꝛouen
tū pertinebāt: plura ad cōſiliū ſedis apo-
ſtolice interrogādo cōſcripſit. Cūqꝫ reſpō
ſum litterarū ſuarū accepiſſet ſe inuita-
tū ad romā intelligēs feſtinꝰ limina apo
ſtoloꝛū petijt: ⁊ ad pꝛeſentiā gregoꝛij pa-
pe benigne admiſſus: de ſimbolo et fidei
eccleſiaſtice traditiōe illū inquiſiuit. Cui
vir dei mox rn̄dit dicens. Dñe ap̄lice: no
ui me imperitū iā peregrinꝰ vr̄e familia
ritatis ſermōe fruitus ſum: ſed queſo vt
ociū michi tp̄is cōſcribēde fidei cōcedas ⁊
muta tm̄ littera meā rationabiliter fidē
aperiat. Qui cū hilari vultu cōſentiret:
⁊ vir dei fidē ſuā ſcriptā determinato tp̄e
eidem offerret: perlecta carta in qua inte
gra et incoꝛrupta fidei patuit veritas et
bonifacio reddita eū cōſedere fecit: ⁊ ſalu
tari eum admonitiōis doctrina inſtruēs
vt fidem hanc ſine intermiſſione cōſerua
ret: ⁊ alijs inſtāter pꝛedicaret admonuit
Multa quoqꝫ alia de religiōe ſc̄titatis et
fidei vnitate ſciſcitādo ꝓfert: ⁊ in ep̄m eū
cōſecrare decreuit. Accepto itaqꝫ pontifi-
cali gradu ad heſſoꝛū populū redijt: quo-

rũ nõnulli adhuc paganicis erroꝛib⁹ de-
tenti erãt: ꝗuis magna coꝛũ pars iugũ
dñi ſuaue ⁊ baptiſma ſuſcepiſſet. Cõſilio
aũt fideliũ roboꝛẽ quẽdã mire magnitu-
dinis ꝙ priſco paganoꝛũ vocabulo robur
iouis dicebatur ſeruis dei ſecũ aſtantib⁹
ſctũs bonifacius ſuccidere tẽptauit: pꝛe-
ſẽteqꝫ paganoꝛũ copia roboꝛis moles im
menſa: in quatuoꝛ partes equales diuĩa
virtute coꝛruens diſrupta eſt. Quo viſo
paganoꝛũ multitudo abiecta idolatria:
xpiane fidei ſua colla ſubmiſerunt. Epũs
vero ex dicte arboꝛis materia ligneo con
ſtructo oꝛatoꝛio: in honoꝛe ſcti petri dedi-
cauit. Deinde ad thuringiã pꝛofectus ſe
nioꝛes plebis ppꝉicqꝫ rctõꝛes relicta igno
rãtie cecitate: acceptã dudũ xpi fidẽ ⁊ ab-
iectã: ſua doctrina ⁊ ꝑdicatione iterũ am
plecti pꝛouocauit: monaſteriũ in loco qui
oꝛthoꝛf dicebatur ſeruoꝛũ dei cõgregata
multitudine conſtruxit: qui ꝑpꝛijs moꝛe
apꝉico manib⁹ victũ veſtimẽtũqꝫ inſtan-
ter laboꝛando ſibi adquirerẽt. Fama ſcti
dei vbiqꝫ diuulgata: etiã ex anglia ad eũ
tã lctõꝛũ ꝙ etiã ſcriptoꝛũ: aliarũqꝫ artiũ
eruditoꝛũ magna feſtinauit copia. Quo
rũ plurimi ſub eius inſtitutiõe monachi
effecti: populũ ab erroꝛe multis in locis
illarũ regionũ verbũ dei pꝛedicãtes reuo
carũt. Cũqꝫ ingẽs vtriuſqꝫ populi multi
tudo fidei ſacramenta multis hoim mili
bus baptizatis pciperet denuo romã nũ
cios miſit ꝙ pape gregoꝛio oĩa per eũ dño
fauẽte cõſummata referentes: palliũ cũ
munerib⁹ diuerſis ac ſctõꝛũ reliquijs ſe-
cũ deferẽtes honoꝛifice remiſſi ſunt. Cõ
ſtruxit eni dei famul⁹ duas eccleſias: al-
terã in fridellare in honoꝛe ſcti petri: ⁊ al
terã in amanaburgh i honoꝛe ſancti mi-
chaelis. Duo quoqꝫ monaſteria cũ ſeruo
rũ dei multitudie eiſdem eccleſijs ſubꝛo-
gauit. Baguarioꝝ quoqꝫ terris multas
perluſtrauit eccleſias et quẽdã ſciſmati-
cũ heretica pꝛauitate deceptũ: dãpnauit
atqꝫ eiecit: ⁊ ppꝉm a peruerſa ſecta ei⁹ et
idolatria ad viã veritatis reduxit. Poſt
hec vero cũ magno fratrũ cetu romã per
gẽs a papa gregoꝛio iunioꝛe benigne ſuſ
ceptus eſt: tãtaqꝫ a cũctis tã romanis ꝙ
etiã aduenis veneratione habebatur: vt
multi ad ſalutarẽ eius doctrinã conflue-
rent. Frãcoꝛũ eni ⁊ baguarioꝛũ necnõ an
gloꝛũ aliarũqꝫ ꝓuinciarũ ei⁹ admonitio
ne ⁊ ſalutari doctrina pꝛouocata adhere
bat multitudo. Nõ paucis ditat⁹ reliqͥs
ab odilone baguarioꝛũ duce inuitat⁹ vi-
ſitauit incolas: dieb⁹ multis euãgelizãs
vere fidei ac religiõis ſacramẽta renoua
uit: deſtructoꝛes eccleſiarũ populiqꝫ per-
uerſoꝛes abigendo. Ducẽ populũqꝫ ſuũ
ab heretica ſecta et ſacerdotes foꝛnicari-
os cohercẽs: pꝛouincie baguarioꝛũ qua-
tuoꝛ epõs oꝛdinauit. Regnãte in gallia
pipino ⁊ carolo magno ſuggerẽte ſctõ bo
nifacio ſctõꝛũ patrũ ſynodalia in francia
coꝛrecta ſunt inſtituta: ⁊ iniuſta concubi
narũ laicis copula ⁊ clericoꝛũ nephanda
cũ vxoꝛib⁹ cõiũctio: exhoꝛtante ſctõ viro:
interdicta eſt et ſeiũcta. Carolo magno
aũt cõſentiente ac donãte: vna cũ toti⁹ cle
ri cõſenſu ⁊ electione ſctũs bonifaci⁹ ma-
gũcie ciuitatis factus eſt epũs. Qui totã
frãciã oĩm funditus eradicata hereticoꝝ
perfidia: ⁊ extirpata iniquoꝛũ cõiuratio-
ne legis diuine augebat incremẽta ⁊ ſy-
nodales gñaliũ conciliorũ canones inco-
las recipere fecit. Que ob cotidiana bel-
la ⁊ barbararũ gẽtiũ irruptionem quaſi
obliuioni tradite erãt. Cũqꝫ lõgo ſenio la
boꝛibuſqꝫ multis fatigaret᷑ willebaldũ ⁊
burghardũ viros vtiqꝫ ſimplices ⁊ moꝛi
geratos ad epãtus gradũ pꝛomotos: in
intimis oꝛiẽtaliũ frãcoꝛũ partib⁹ ⁊ a ba-
guarioꝝ terminis: eccꝉias ſibi cõmiſſas
impartiẽdo diſtribuit: ⁊ eccleſias incõſi-
nioꝛũ ſaxonũ ac ſclauoꝝ: ſuo officio depu
tauit. Pipino in regẽ francoꝛũ ſublima
to: cepit idem rex ſynodalia recupare in-

ſtituta ac canonica iuxta exhortationem ſcti bonifacij inchoata inſtaurare miſteria. Sed quia vir ſctūs infirmitate corporis grauat⁹ conſiliorū cōuenticula per oīa adire nō poterat lullonē diſcipulū ſuum epatus ordīe ſuſcepto ad erudiēdam tante plebis numeroſitatē cōſtituit: ⁊ in hereditate quā xp̄o adquiſierat onus impoſuit ⁊ laborem. Qui ⁊ fidelis in dño comes peregrinatiōis ei⁹ erat ⁊ teſtis vtrobiqȝ paſſiōis ⁊ cōſolatiōis. Cū aūt dñs ſeruū ſuū de tp̄alis vite tribulationibus eripere diſponeret: ad friſiā olim corpore nō quidē mente omiſſam: ſeruis dei ſecū aſſumptis: iter q̄ totius maturauit ⁊ ad lullonē coep̄m ſuū dixit. Ego ꝓpoſitū pergendi iter cōplere cupio: ego me a deſiderato ꝓficiſcendi itinere reuocare nō potero. Iā eñ inſtat reſolutiōis mee dies iam depoſito carnis ergaſtulo eterne retributionis reuertar ad brauium. Cūqȝ hec et multa alia ꝓtuliſſet: ⁊ de his que ad regimē eccleſie ⁊ animarū inſtructionē informaſſet: aſcenſa naui gentē paganā friſonū viſitās: vbiqȝ verbū dñi euāgelizare cepit: eccleſias fabricauit: ⁊ multa milia vtriuſqȝ ſexus ad fidē cōuertit: ep̄m illis ordinauit ⁊ monaſteriū qđdā conſtruxit. Iuxta fluuiū quēdā regionis illi⁹ cū ſuis perſiſtēs: tētoria ibidem erigi fecit: vt prefixo certo die baptizati manus impoſitionē cōcurrētes ab eo ſuſciperēt. Cūqȝ dies p̄fixa aduenirēt: ecce turba infidelium manu armata ſuperueniēs tentoria ſua circūuallare cepit. Audito aūt armatorū ſtrepitu ſctūs dei extra tētoria egrediēs: pueris periculo ⁊ morti ſe exponere volētibus cōfeſtim increpādo interdixit certamē dicēs. Ceſſate pueri a conflictu pugneqȝ deponite bellū: ne forte malum pro malo: ſed etiā bonū pro malis reddamus. Iā eni diu optat⁹ adeſt dies ⁊ ſpōtaneū reſolutiōis nr̄e imminet tempus. Confortamini igit̄ in dño ⁊ ſperate in eū ⁊ liberabit aīas vr̄as. Sed ⁊ ad preſbiteros et clericos ceteroſqȝ fideles ait. Viri fratres fortes eſtote aīo et ne terreamini ab his qui occidūt corpus: qm̄ aīam necare nō poſſunt. Sed gaudete in dño: quoniā ꝑpetue reddet nobis remuneratiōis mercedē et celeſtis aule ſedē cū ſupernis angelorum ciuib⁹ cōdonabit. Cūqȝ talia nōnulla ſocios in dño cōfortādo ꝓtuliſſet ſtatim paganoꝝ turba cū gladijs ⁊ fuſtibus in ſctōs irruēs: ep̄m ſctm̄ cum ſocijs crudeli morte trucidauit: thecas diuerſis libris repletas: reliquiarūqȝ capſas ſecū aſportās. Exorta eſt diſſentio nō modica ppl̄i infidelis ⁊ pro diuiſione ſue prede tanta diſcordia: vt arma quib⁹ martyres inhumane antea occiderāt: in ſeipos crudeliter pugnādo cōuerterent. Sicqȝ maxima parte turbe ꝓſtrata: qui ſuperſtites remanſerūt: aptis capſis et nichil p̄ter libros ⁊ reliquias omnino repertis: per cāpi planiciē et in paludib⁹ ceteriſqȝ locis vbiqȝ diſperſerunt. Xp̄iani vero corpora ſctōꝝ colligētes: exercitu cōgregato paganos die tertia ingenti ſtrage deleuerunt. Lullo aūt ep̄s ⁊ ſcti ſucceſſor corpus ſancti bonifacij ad monaſteriū qđ viuens cōſtruxerat iuxta maguciā ſecus ripā fluminis qđ dicitur folde ſitū trāſtulit ⁊ cum magno honore ſepeliuit. Obijt autē nonis iunij: anno peregrinationis ſue quadrageſimo: incarnatiōis vero dominice anno ſeptingēteſimo quīquageſimoquinto: epatus ſui triceſimoſexto: mēſib⁹ ſex diebus ſex. Hic bonifaci⁹ vt ait innocēti⁹ in ſpeculo hiſtoriali natione anglus huiuſmodi ſcripſit ep̄lam ethelbaldo regi anglorum. Dño chariſſimo ethelbaldo regi anglorū. Bonifaci⁹ archiep̄s legatus germanicus romane eccl̄ie: perpetuā in chriſto charitatis ſalutē. Audiuim⁹ ꝙ elemoſinis intētus: furta ⁊ rapinam ꝓhibes ⁊ pacem diligis: ⁊ defenſor pauperū et viduarū es: et inde deo grās

agimus. Quod vero legitimū matrimo
niū ſpernis: ſi pro caſtitate faceres: eſſet
laudabile: ſed qꝛ in luxuria ⁊ adulterio ⁊
cū ſctimonialibꝰ voluptaris: eſt vitupe-
rabile ⁊ dāpnabile. Quapropter fili cha-
riſſime penitere ⁊ memorare ꝙ turpe ſit
vt tu qui dono dei dominaris ad iniuriā
eius ſis libidinis ſeruus. Audiuimꝰ pre
terea ꝙ optimates pene oēs gentis mer
ciorū: tuo exēplo legittimas vxores deſe-
rant: ⁊ adulteras ⁊ ſctimoniales conſtu-
prent. Qđ ꝙ ſit ab honeſtate peregrinū:
doceat vos aliene gētis inſtitutio. Nam
antiqua ī ſaxonia vbi nulla eſt xpi cogni-
tio ſi virgo in paterna domo vel marita-
ta ſub cōiuge fuerit adulterata manu p-
pria ſtrangulatā cremāt: ⁊ ſuper foſſam
ſepulture corruptorē ſuſpendūt: aut ſin-
gulotenus veſtibꝰ abſciſis flagellant eā
caſte matrone ⁊ cultellis pūgūt: ⁊ de vil-
la in villā miſſe occurrūt noue flagellan-
tes donec interimāt. Wndi quoqꝫ qđ eſt fe
tidiſſimū genus hoīm hunc hn̄t morē vt
marito mortuo: mulier ſe in rogū cremā
do pariter arſura precipitet. Si ergo gē-
tes deū ignorātes zelū caſtimonie habēt
quid tibi cōuenit fili chariſſime qui chri-
ſtianus es ⁊ rex? Parce ergo anime tue:
parce multitudini populi tui pereuntes
exēplo: de quorū aīabꝰ rationē redditurꝰ
es. Recogita queſo ꝙ terribilē vindictam
deus in anteceſſores reges exercuit eius
culpe quā in te arguimꝰ cōſcios. Nā col-
redū ꝑdeceſſorē tuū ſtupratorē ſctimonia
liū ⁊ eccleſiaſticorū preuilegiorū fractorē
ſplēdide cū ſuis comitibꝰ epulantē ſpūs
arripuit malignus ⁊ ſine cōfeſſiōe ⁊ via-
tico cū dyabolo ſermocināti ⁊ legē dei de-
teſtāti aīam extorſit. Oſredū quoqꝫ regē
deirorū ⁊ bernitiorū earūdē reū culparū
ita effrenē egit: vt regnū et iuuenilē eta-
tē contemptibili morte amitteret. Obte-
ſtamur ⁊ obſecramꝰ te vt recorderis ꝙ
fugitiua ſit pn̄s vita ⁊ delectatio ſpurce
carnis: per quā eterni cruciatꝰ emūt: et
ꝙ ignominioſum ſit: vt breuis vite hu-
ius mala exēpla imperpetuū poſteris re
linquas. Ex his perpendi poteſt huius
btī viri prudētia et libertas ſpūs in pctā
regū et pricipū publice arguēdo per quā
cū preſentis vite ſctimonia ad gloriā ⁊ co
ronā martyrij feliciter puenit. Ethelbal-
dus aūt rex merciorū ſuis exigētibꝰ pec-
catis a bornredo tyranno cito occiditur ⁊
apud repodoū ſepelitur. Hic quoqꝫ ſan-
ctus bonifaciꝰ nobile monaſteriū fulden-
ſe vt premittitur iuxta maguncia in thu
ringia cōſtruxit: in quo circa annum dn̄i
milleſimū centeſimūquartū tale pdigiū
cōtigit. Exicialis ei lues graſſata prius
abbatem corripuit ⁊ mox multos mona
chos extinxit. Supſtites tunc primo ſibi
quiqꝫ puidere ofones et elemoſinas lar-
giores facere ceperūt. Sed proceſſu tpis
vt eſt natura oīm pedetentim metu dem
pto: bona omittere: preſertim celariꝰ qui
palā clamitabat nō poſſe penu tot expen
ſis ſufficere: ſperaſſe ſe ſemꝑ aliqđ alleui
amentū pro tot elationibꝰ funerū: nichil
vltra ſpei eſſe: ſed ſiquid viui nequiſſent:
mortui cōſumerent. Itaqꝫ cū quadā no-
cte ppter neceſſaria diu ſoporē diſtuliſſet
tandē in dormitoriū pergebat. Et ecce vi
det in caplo abbatē ⁊ oēs qui obierāt illo
anno: eo quo deceſſerāt ordine ſedere. Et
tremēs ac effugere geſtiēs: vi retractus
eſt: ⁊ more monaſtico flagellatus. Audi-
uit abbatis verba in hāc ſentētiā prorū-
piſſe. Stultū eſt de alterius morte emolu-
mento inhiare cū ſors cuiuſqꝫ ſub eodem
pēdeat fato. Impiūqꝫ eſſe cū monachus
oēm vitā ſuā in eccleſie cōſūpſit obſequio
vt careat ſaltē vnius anni poſt mortē ſti-
pendio. Scito ergo te citiſſime obiturū:
ſed quicqđ pro te fiet ad aliorū quibus ab
ſtuliſti referet comodū. Modo vero alios
tam euidēti corrige ſigno: quos inconſul
to corripuiſti exēplo. Abijt ille et nichil ſe

vanū vidiſſe tam recētib⁹ plagis q̄ morte proxima demōſtrauit.

¶ De sctō Botulpho abbate et cōfeſſore.

ANteq̄ in britānia xp̄iana religio dilataret venerabiles vite patres botulphus ⁊ adulphus nobilib⁹ orti natalib⁹: germana natiuitate et charitate deuincti: ſtudijs mox iniciātur celeſtib⁹. Nati ſunt enim de ſaxonica gente que britāniam bellica adquiſierat virtute et fidē xp̄iane religionis per diuerſos doctores didicerāt: ſed adhuc rudes perfectionē celeſtiū documētorū ⁊ altioris vite nō attigerant. Soboles ergo ſuas quiq̄ nobiles ad antiquā ſtirpis ſue patriā dirigūt ſaxoniā: vt sctē fidei gloriā: cōuerſationiſq̄ sctē diſciplinam addiſcerēt. Ob hoc itaq̄ patres predicti mare trāſeūtes ſanctorū cenobia requirūt: expetūt colloquia: percipiūt documēta. Ibi ergo monaſterialibus imbuti regulis: ⁊ arcioris vite informati diſciplinis: habitum induunt monachalem: ⁊ non ſolum doceri ſed ex gratia dei inter perfectiores poteſtatem adepti ſunt docēdi. Sanctū igitur adulphū audita eius fama ad traiectenſem eccleſiā in ep̄m rex ſublimauit. Uigilauit eni in preceptis dn̄i: aſſidua ſollicitudine excubias celebrās ouilis ſui: ne inſidiās lupus detrimēto aliquo cōmiſſo ſibi gregi inſultaret. Inſtat opibus mīe in paſcendis pauperibus: veſtiendis nudis: corrigendis errātibus: conſolādis merētib⁹: vt eādē pietatis vicē cōſequeretur a dn̄o ſicut promittit in euāgelio. Beati inquit miſericordes: qm̄ ipſi miſericordiā conſequentur. Uigilijs ieiunijs et orationib⁹ intēdebat. Actu preuenit doctrinā: in oībus ſanctā agens vitā. Beatus vero pater botulphus ad angliā morib⁹ ſanctis exercitatus redire diſponebat. Erāt aūt in eodē mōaſterio quo morabatur due ſorores ethelmundi regis auſtraliū anglorū monaſtice diſcipline cauſa illuc miſſe: que beatū virū repatriare volentē intelligentes: mādata ei imponunt fratri regi perferēda. Trāſito ergo mari: a rege honorifice botulphus ſuſcipitur: ⁊ auditis ſororum ſuarū petitionibus de acceptis vt ſcilicet fundū aliquē ad monaſteriū cōſtruendū illi ob amorē diuīe mercedis cōcederet: benignum prebuit aſſēſum. Petit eni vir ſanctus ſimpliciter non vt aliquē regia violentia de ſuo hereditario iure cauſa ſui depellat: ſed potius vt de incultis terris ſuis ſiue poſſeſſore carentibus ſibi tantū concedat vt eccleſiam deo conſtruere ⁊ in ea diuinis legibus ſeruiētes poſſit fratres adunare: quorū deo placita cōuerſatione ⁊ deuoto interuētu: regnū eius temporaliter firmari ⁊ eternaliter in celis poſſet p̄mijs perhēnibus remunerari. Annuente pie eius petitioni rege: venerabilis pater locū quēdā incultum ⁊ ab hominibus deſertū ykanho vocatū elegit. Erat autē heremus illa ſicut ab hominib⁹ derelicta: ſic a demonibus poſſeſſa: quorū fantaſtica illuſio per ſancti aduētū viri erat inde fuganda: et pia fideliū conuerſatio inducēda: vt vbi ſupabundauerat vſq̄ tunc dyaboli fallacia: ſuperabūdaret benigniſſimi conditoris noſtri gratia. Ad ingreſſū ergo beati botulphi fumus exalat teterrimus: et agnoſcens fugam ſuā imminere inimicus: horridis perſonat clamorib⁹ dicens. Locum hūc lōgo incoluimus tēpore: in ſempiternū putauimus incolere: cur botulphe ſeuiſſime hoſpes his nos violēter ſedibus depellis? Nichil te offendim⁹: nichil tui iuris inquietauim⁹. Quid petis in expulſiōe noſtra: quid tibi parare vis in hac regione nr̄a: ⁊ ab omni ꝓfligatos orbe ab hac etiā miſeros exturbas ſolitudine. Beatus vero botulphus edito crucis ſigno: inimicos oēs vertit in fugam: ⁊ potenti verborū virtute ſibi diuinit⁹ cō

ceſſam:interdicit illis regionē. Conſtru⸗
cto aūt monaſterio vt bonus paſtor oues
cōgregat euitare diſcrimina docet:et ad
gaudia ineternū māſura properare ſue
ſctiſſime vite inſtruxit exēplo. Apoſtoli
cā enī doctrinā et ſanctorū patrum inſti⸗
tuta aſſidua in ſe obſeruās diligētia ſub⸗
ditos hortaṫ ⁊ docet exēpla. Quod tranſ⸗
marinis partibꝰ didicerat de monacho⸗
rum diſtrictiori vita ⁊ regulari cōſuetu⸗
dine:cotidianis inculcationibꝰ ſolita mā
ſuetudine ſubditos cōſueſcit. Diligebaṫ
ab oībus in nullo arrogās:in nullo tumi
dum quid vel improbum demonſtrans
ſed in omnibꝰ mitis ⁊ humilis:dulcis et
affabilis enituit. Multis enī miraculorꝫ
ſignis in vita ſua effulſit,ꝓphetieqꝫ ſpiri
tu veridicus vates claruit: interdū etiā
futura:ac ſi iā ꝑterita a deo doctus enun
ciauit. Infirmitate corꝑis preſſus:gra⸗
tiarū actione cum beato Job ꝑſtitit pati
entiſſimus. Semper de profectu anima
rum habebat colloquiū: ſemper de gau⸗
dio eterne felicitatis in eius ore ſonabat
eulogiū. Talibus inſtitutionibꝰ hoc exe
git euum:talibus ad condignū pater an
gelicus peruenit ſenium. Appropinquā
te autē vite ſue termino:grauioriqꝫ inua
leſcēte morbo:pia nō defecit intentio:ſed
charos quos xp̄o diuinis dogmatibꝰ ge⸗
nuerat filios: verbo commouet,ꝓpicio:⁊
de obſeruādis mōaſterij regulis que pe⸗
regrinus petierat:ſepius repetere dulce
⁊ delectabile ducebat. Sic longis virtu⸗
tum ſtudijs adornatus miles chriſti in⸗
defeſſus longa etiā inter fratres inuali⸗
tudine vexatus ſenex glorioſus:tandem
euocāte deo de ergaſtulo carnis exutꝰ eſt
quintodecimo kaŀ. iunij:et in eodē q̄d con
ſtruxerat monaſterio ſepelitur. Tem⸗
pore enī regis edgari ſanctus ethelwol⸗
dus monaſteriorū reparator petijt a re⸗
ge ⁊ obtinuit vt de locis ⁊ monaſterijs a
paganis deſtructis:corpora ſanctorū ad
monaſteria ſuo tempore conſtructa trāſ⸗
ferre poſſet. Monaſteriū enim ykanho a
perſecutoribꝰ beati edmundi regis deſti
tutū fuerat monachorū cōuerſatiōe ⁊ de
ſtructū:ſed nequaq̄ ab omni fidelium de
uotione. Locus enim ab incolis notus ſe
dulo colebaṫ:ſed in diuinis officijs a ſolo
preſbitero ſeruiebaṫ. Cū aūt monachus
quidā vlſkitelꝰ nomīe cū multis alijs ex
mādato ſcti ethelwoldi ad tumbā ſancti
bothulphi veniſſet: et precioſa eius oſſa
in ſindone recondita ſuſcepiſſet:et in hu⸗
meris leuata aſportare conarentur:tan
to figūtur pōdere vt nullo anniſu greſſū
poſſent mouere. Preterea magno crepi⸗
tu perſonant clauſtra altaris:motūqꝫ in
tendunt quēdam quaſi opis imperfecti.
Attonitus ergo ſtupent ſenſibꝰ diutinis
ſed tandē edocente dei grā predictus mo⸗
nachus recolit ex auditis in eodē loco be⸗
atū adulphū preſulem conſepultum fra⸗
tri ſuo eiuſqꝫ de terra leuato corpore:ſecū
ad ſctm̄ ethelwoldū gaudētes detulerūt.
Qui caput ſcti botulphi helienſi annuit
cenobio:ſibi ſueqꝫ curie medietatem reli
qui corꝑis regaliū reliquiarū recepit ſcri
nio:⁊ quod reſiduū fuit thornenſi eccleſie
cū corpore beati adulphi conceſſit. In li⸗
bro ecclīe ſcti botulphi iuxta alderſgate
londoñ habetur q̄ pars corꝑis ſancti bo⸗
tulphi per bone memorie regem edwar⸗
dum eccleſie beati petri weſtmonaſterij
eſt collata. Eodē etiā tp̄e vt in quibuſdā
locis ſcriptū inueni per eundē monachū
iubēte ep̄o ethelwoldo trāſlata ſūt apud
thornenſe monaſteriū oſſa bñdicti biſcop
abbatis venerabilis wernuthenſis nu
tritoris bede preſbiteri. Cōſtruxit autē
ſctūs ethelwoldus nō lōge a monaſterio
thornēſi in loco vbi btā v̄go xp̄i toua īclu
ſa fuerat lapideā eccl'iolā delicatiſſimis
cameratā cācellulis ⁊ duplici area tribꝰ
dedicatā altaribꝰ ꝑmodicis:vndiqꝫ vſqꝫ
ad eiꝰ muros vallatā arboribus diuerſi

generis: ſedē ibi heremiticā ſi ꝑmiſiſſet deus ſibi delegit.

¶ De ſācto Bregwino epiſcopo et confeſſore.

Fuit aūt beatꝰ bregwinꝰ in matris vtero a deo electus cuiꝰ parētes ex gente ſaxonica nobili proſapia orti ſunt. Regnabat enī in cancia vir ſtrenuꝰ et nobilis wihredus nomine: deū in ſeruis ſuis ſēp honorās: cuiꝰ tempore brithwaldus in epiſcopatu theodoro ſctō ſucceſſit ⁊ digne in omnibus adminiſtrauit. Huius inſtinctu et exhortatiōe ꝑfatꝰ rex in generali cōſilio cūctas regni ſui eccleſias ab omī dñatiōe et exactiōe regū ſiue cuiuſlibet terrene poteſtatis liberas inꝑpetuū eſſe cōſtituit. Hijs diebus ſctūs bregwinus in ſaxonia natus eſt ⁊ infantiles annos egreſſus ſacris litteris eruditur ⁊ litteraꝝ gratia que a tēpe theodori in anglia floruerat: natiuo relicto ſolo in angliam ꝓfectus et mox cūctis charꝰ et ciuis patre effectus: in ſanctis moribus ⁊ celeſti ſapiētia ꝓficiebat: ⁊ relictis tandē ſeculi blandimētis chriſtū ſequi cupiēs: monachorū collegio ſe ſociauit. Mortuo autē brithwaldo: ſucceſſit tadwinus monachus quatuor annis. Cui ſucceſſit nothelmus quinqꝫ annis. Illi vero anno dñi ſeptingēteſimo quadrageſimoſecundo ſucceſſit cuthberꝰ ex illuſtri anglorū ꝓſapia ortꝰ: qui ecclīā in orientali parte maioris ecclīe eidē pene cōtiguā: in honore beati iohānis baptiſte fabricauit. Hāc ecclīā eo reſpectu fabricauit: vt ⁊ baptiſteria ⁊ examinatiōes iudicioꝝ ꝓ diuerſis cauſis ad correctionē ſcelerum inibi celebrarētur ⁊ archiepiſcopoꝝ corpora in ea ſepelirētur: ſublata de medio ātiqua conſuetudīe qua eatenus in eccleſia apoſtolorum petri et pauli corpora ātceſſoꝝ ſuoꝝ tumulari ſolebāt. Huic quīto decīo epiſcopatus ſui anno defuncto: ⁊ in eccleſia ſctī iohannis ſepulto: ſctūs bregwinꝰ licet multū renitēs ſucceſſit. Hic ſpeculū omnibus a deo conſtitutus ita in ſanctis operibꝰ clarus effulſit: vt qui lucis ſemita volebāt incedere: in eiꝰ vita ſatis poſſent apte videre. Tandē vero tertio epiſcopatus ſui anno plenꝰ operibus bonis ⁊ virtutū exemplis celeſtia conſcendit: ſeptimo kalendas ſeptēbris: ⁊ in eccleſia ſctī iohannis ſepelitur. Euolutis autem paucis annis audientes dani anglos in omī pene genere hominū a priſtino ſtatu exorbitare: ⁊ diuicijs ac voluptatibꝰ magis ſolito operam dare: ceperūt cū tribꝰ nauibus illuc directis ꝓbare quidnā efficere poſſent. Qui cū ꝓſpere egiſſent claſſe parata angliam nō ſemel aut bis ſed veniendi vſum acceperūt. Quodā itaqꝫ tempore cū in cancia applicuiſſent: cantuarie res ſuas ad ſctā loca tranſtulerūt. Quoꝝ vnus archā frumēto repletā ſup ſepulchrū beati bregwini cōſtituit. Planū ſiquidē ſepulchrū fuit ⁊ paululū a pauimēto alcius cōſtructū. Sequenti vero die homo longius archam a loco ꝓiectā repperit: ſeqꝫ minus caute illā collocaſſe exiſtimās: diligētiori cura eam reſtituit. Altera autē die reuerſus repperit archā a loco iam lōgius actā: frumento hinc inde per pauimentū latiſſime ſparſo. Res acta per vicina loca inſonuit et iam alio ordine ſepulchrū famuli dei vulgꝰ inuiſere cepit. Quidā ambulandi officio carēs et manibus ſcabellis innitens: genibuſqꝫ ꝓ pedibus vtens: crura ac pedes intortos poſt tergum miſerrime trahēs ad tūbā ſctī bregwini venit ⁊ illico reperatis pedibꝰ et extenſis oībus mēbris: integre ſanitatis beneficium adeptus eſt. Pueri quidā ſeueritatē magiſtri timentes ad tumbam ſctī confugerunt: pietatis eius auxiliū et ꝓtectionē implorātes Quos magiſtri perquirentes nec inuenientes: circa tumbā ſctī vbi proſtrati ia

cebāt ambulantes: nec tamē illos videre
aut illos eſſe quos q̄rebant aduertere po-
tuerunt. Sicq̄ ſua ſeueritate fruſtrati:
meritis ſcti pueri liberati ſunt. Quidā
ex clericis ſtigandi archiepiſcopi ſpū tu-
mēs ⁊ ex diuitiarū copijs quibus afflue
bat ſe inter ſocios nō minimū eſtimans:
quadā vice lectū ſibi ſup locū quietis ſcti
epi extruere iuſſit. Alta eni de ſe ſapiens
in equalitate alioꝝ humili loco iacere de
decꝰ ſibi eſſe arbitrabatur. At cū ſe ſopo-
ri dediſſet: excuſſus eſt cum lecto ⁊ a loco
ꝓiectus: taliq̄ temeritatis ſue obſequio
edoctus eſt ipe et ſimiles ſui. Poſt mul
tū vero tpis eccl'iaȝ cātuarienſem cū offi-
cinis ⁊ eccl'iam ſcti iohannis vorax flam
ma cōſūpſit que poſtea lamfrancꝰ archi
epſ repauit ⁊ in eccl'iā nouā corpa ſctoꝝ
epoꝝ in aquilonari pte ſup voltū ſub ſin
gulis locellis decenter collocauit In illa
eni cōflagratiōe quanta dāpna locꝰ ipſe
ꝑpeſſus ſit nullus edicere poteſt: ſcilicet
in auro in argēto: in libris diuinis ⁊ ſecu
laribus. Inſup et priuilegia romanorū
pōtificū ⁊ regū et principū regni ex inte
gro cōſūpta ſūt. His ita diſpoſitis vnꝰ
ex fratribꝰ helias noīe in ſcāno ſedens
corā ſepulchro beati bregwini poſteriora
ſua irreuerēter ad illō vertit ⁊ opi cuidā
nō multū vtili totꝰ intēdit. Et ecce ex in-
ſperato īter ſcapulas ꝑcuſſus ab ope ſuo
ceſſare inuite cōpellitur. Exterritꝰ ergo
erexit ſe ſcire volēs q̄s eū ꝑcuſſerat. Sed
cū neminē videret: reſedit ⁊ vt priꝰ labo
ri ſuo operam dedit. Et ecce ſecūdo in col
lo tā grauiter percuſſus eſt vt quod inter
manus habebat deorſū cadēs amitteret:
⁊ ipſe celeri caſu terre procūberet. Tunc
intellexit ſe honorem ſancto nō dediſſe: et
que pertulit iuſto iudicio ſibi accediſſe.
Idem eni caſus alteri fratri cōtigiſſe re-
fert. Venit de tētonia monachus q̄dā lā
bertus nomine notus regine quamhen-
ricus mortua vxore ſua de ſaxonia duxe
rat. Hic rogatu regine cū fratribus can-
tuarie diu conuerſatus eſt ⁊ quaſi mona
chus loci reputatus. Cū autem de beato
bregwino audiret ſuccēſus eſt deſiderio
habēdi corpꝰ eiꝰ ⁊ in terrā ſuā illud trāſ-
ferendi. Verū cū hoc ſibi difficile videre
tur ſuſpicatꝰ eſt ſe ꝑ reginā poſſe apud
regē efficere: quatinꝰ ipſe regia poteſtate
vi a monachis extorqueret: vt ſibi cōce-
derent qđ querebat. Sup negocio igitur
regine locuturus londoniam venit: ⁊ ſu-
bita infirmitate correptꝰ progredi vltra
nequiuit: cātuariāq̄ reportatus cito de-
fungit': ⁊ inter mortuos fratres ſepelit'.
Nocte eni ſequēti aſtitit vir quidā ſtatu-
ra mediocris: pſona inſignis: habitu mo
nachus: facie ignotus: et cuidā fratri de
cōgregatiōe deum timēti dixit. Scis ne
quā ob cām lābertꝰ ille ſaxōicꝰ iopinata
morte raptꝰ ſit: Cui cū ſe reſpōderet ne-
ſcire: ſcias inq̄t quia eo qđ corpꝰ bregwi-
ni de ſua ſede auferre: ſibiq̄ conatus eſt
vendicare. Nec eni talis meriti fuit in ocu
lis dei vt tāti pōtificis p̄ſētia vel poſſeſ-
ſiōe debuerit iure potiri. Trāſlata ſūt e
nī hac occaſiōe oſſa huiꝰ ſcti cū oſſibꝰ ſcti
plegimūdi archiepi i auſtralē eccl'ie partē
⁊ retro altare beati gregorij pape decētiſ
ſime collocāt'.

¶ De ſctō brēdano abbate.

SAnctꝰ eni brēdanꝰ abbas i oc
cidētali pte hibernie originē
traxit: cuiꝰ pater findlugus
vocabatur mater vero ſinuȝ
ſuū vidit auro obrizo plenū et mamillas
ſuas nimio ſplēdore radiantes. Hāc viſi-
onem ercus epſ iterptatꝰ dixit: q̄ ex illa
muliere filiꝰ magne virtutis atq̄ ſctita-
tis naſciturus eſſet. Erat aūt in loco illo
q̄dā ppheta noīe bec: ad quē q̄dā diues di
xit. Qđ ſignū nobis ciciꝰ apparebit: Cui
ille. In hac nocte naſcetur infans quem
multi timebunt et honorabunt. In ipſa
autē nocte huic diuiti triginta vacce vi-
tulos ꝑcrearūt. Mane vero facto q̄ſiuit

diues ille domū vbi nat⁹ eſt puer ⁊ iuēto puero flexis genib⁹ adorauit eū ⁊ obtulit ei triginta vaccas ſuas. Et eleuās infātē in manib⁹ ſuis dixit. Te cōfiteor paſtorē meū ſēpiternū. Sctūs enī ep̄s ercus in illa nocte vidit totā puinciā luce magna illuminatā ⁊ angelos in veſtib⁹ albis circūuolātes. Diues aut ille mane exurgēs accepit infantē in manib⁹ ſuis ⁊ ait. Homo dei viui multa corda letātur in natiuitate tua: quāto magis cor meum ⁊ aīa mea? Et baptizato infāte: vocauit eū brēdanū: q̄a ros erat ī die baptiſmi ei⁹. Brēdan⁹ enī iterp̄tat quaſi ros ſplēdēs. Nutriuit aūt infantē ep̄s ercus: ⁊ tradidit eū ſacris litteris imbuēdū. Et cū ep̄s lac ſemel nō haberet: exaudiuit dn̄s puerū: et cerua cū ſuo vitulo de mōte ppinquo cotidie veniēs lac puero cotidie ſufficiēter dabat. Cū puella quedā nobilis videns eū pulchrū nimis ludere vellet cū eo: arripiēs ipē flagellū: pcuſſit eā. Et ep̄s increpauit eū dicēs. Quare pcuſſiſti ſāctā virginē nō cognoſcētē malū: age ergo penitēciā. Puer ait. Dic quid vis et ego implebo illud. Mane inq̄t ep̄s ī hac ſpelūca vſq3 mane. Tūc puer ī ſpelūca pſalmos decantās deo: ſolus ibi māſit: et ep̄s illo neſciēte ppe ſedēs: vidit chorus angeloꝝ int celū ⁊ ſpelūcā aſcēdētes ⁊ deſcēdētes. Cū enī ep̄s ⁊ puer brendanus ābularēt ſimul in via: ⁊ quidā laic⁹ cū illis pgēs cū videret inimicos ſuos ſibi approximātes: dixit. O viri dei ecce īimici mei ad me occidendū ⁊ perdēdū veniunt: ſuccurrite michi. Cui puer. Uade ad iſtū propiquū lapidē ſtantē et noli timere. Quo eunte: ſctūs puer eleuauit man⁹ ſuas in oratione ⁊ lapidē bn̄dixit ⁊ hominē. Uenientes autē inimici pcuſſerūt lapidē quaſi inimicū ſuū: ⁊ hominē ſtātē quaſi lapidē videtes: ſanū reliquerūt: fecit enī deus meritis ſcti brēdani ocl'is illoꝝ apparere quaſi virū de lapide et lapidē de viro. Et ait ep̄s pſecutorib⁹ illis. Penitētiā agite/et videte lapidē quē pcuſſiſtis nō hoīem: occidere enī hoīem illū quē pſequimini nō poteſtis. Tūc illi vſq3 ad mortē ſub erco ep̄o penitētiā agētes: laudabāt ⁊ bn̄dicebāt dn̄m. Quadā die ep̄s ſedebat cū brēdano ī mōte quodā: ⁊ nimia ſiti grauat⁹ fere defecit. Tūc brendan⁹ humi pſtrat⁹ deū rogauit vt terra aquā pduceret niuitā et dulcē: ⁊ fons ſtatim ibidē emanans ep̄m refecit. Dixit aūt brēdan⁹ ad ep̄m ercū. Si tibi placet pater volo ire ⁊ diſcere regulas ſctōꝝ hui⁹ inſule. Cui ille. A deo eſt iſtud conſilium: vade ⁊ fac vt vis. Cūq3 veniſſet ad quēdā ſctm̄ ep̄m dixit. Nō eſt hic reſurrectio tua. Ep̄s dixit. O ſctē puer: quare tot archana et dona dei in te abſcōdis? Scio q͏ ſpm̄ ſctm̄ habes: ⁊ potētia multa latet in te. Tu ad me veniſti vt diſceres/ſ3 tu poti⁹ magiſter noſter eris: dic ergo michi locū reſurrectionis mee. Cui puer. Accipe plauſtrū nouum q̄a ſenex es: ⁊ vbicūq3 rote plauſtri ɔfracte fuerit ibi mane/q2 illuc tecū erit reſurrectio multoꝝ. Quo facto nō lōge a vículo: cōfractis rotis ibi manere cepit. Redeunte autē brēdano ab ep̄o illo: angelus dn̄i in via apparuit ei dicēs. Scribe que dicā tibi verba religiōis dei. Tūc brēdan⁹ ſcripſit ex ore angeli ſctām regulam: q̄ vſq3 hodie manet. In loco illo obuiā habuit brēdan⁹ mortuū iuuenē quē a parētib⁹ plāgentib⁹ ad ſepulchrū portabatur. Quib⁹ vir dei ait. Nolite flere ſed in xp̄m cōfidite: qui dedit aīam dabit ⁊ ſalutē. Et orante brēdano: iuuenis ille reſurrexit. Reuerſus autē brendan⁹ ad ep̄m ercum: gradū ſacerdotij ab eo ſuſcepit: ⁊ populus multus ad eū in breui cōgregatus/⁊ doctrine eius colla ſubijciēs mūdū reliquit. Subintrauit aūt ī mēte viri dei pegrinandi voluntas: ⁊ poſtulauit a dn̄o vt ſibi daret terrā ſecretā ī mari ab hoīb⁹ ⁊ coꝝ cohabitatiōe remotā.

Et fctã eſt illi dormiẽti vox celitꝰ illapſa
dicens. Brendane ſerue dei: exaudita eſt
orõ tua a dño. Venit autẽ ad eũ vir qui-
dã ſctũs noĩe barnitus nepos illiꝰ cui et
ait. Indica nobis verbũ dei ⁊ refice ani-
mas nr̃as de diuerſis miraculis q̃ in occe
ano videre meruiſti. Tũc ille cepit narra
re de quadã inſula dicẽs. Filiolus meus
mernocatus procurator paupum xp̃i cõ
fugit a facie mea: ⁊ ſolitariã vitã eligẽs
inuenit inſulã in mari et ibi habitare ce-
pit. Poſt multũ vero temporis nũciatuꝫ
eſt michi ꝙ plures monachos cõgregaſ-
ſet ⁊ deꝰ multa miracula ꝑ eũ oſtẽdiſſet
⁊ perexi viſitare filiũ meũ. Cumq; illi ap-
propinquaſſẽ: in occurſũ michi feſtinauit
cũ frĩbꝰ ſuis. Reuelauit enĩ ſibi dñs ad-
uentũ meũ: ⁊ occurrerũt nobis obuiam
ſicut examẽ apũ de diuerſis cellulis fra-
tres. Nichil aliud cibi monſtrabatur niſi
poma et nuces atq; radices ⁊ herbe. Poſt
cõpletoriuꝫ ſinguli in ſuis cellis vſq; ad
gallorꝫ cãtũ ꝑmãſerũt. Me aũt ꝑnoctãte
⁊ inſulã totã ꝑambulãte: duxit me filio-
lus meꝰ ad littus maris contra occidẽteꝫ
vbi erat nauicula et dixit michi. Pater
aſcende in nauim ⁊ nauigemus cõtra oc
cidẽtalẽ plagã ad ĩſulã que dicitur terra
repromiſſionis ſctõꝝ quam daturus eſt
deus ſucceſſoribꝰ nr̃is in nouiſſimo tẽpe
Nauigantibꝰ enĩ nobis: nebule operue-
rũt nos vndiq; vt vix potuiſſemꝰ ꝓram
nauicule aſſpicere. Tranſacto vero vniꝰ
hore ſpacio: circũfulſit nos lumẽ ingens:
⁊ apparuit terra ſpacioſa et herboſa po-
miferaq; valde. Et aſcendẽtes quindeci
dieꝝ cõfecto itinere: finẽ inſule inuenire
nõ potuimus. Nichil herbe niſi flores ar
borũ ſine fructu ibi vidimus: lapides ip-
ſius precioſi generis erãt. Quintodecio
demũ die iuenimus fluuiũ vergentẽ ab
orientali ꝑte ad occaſum: et dubiũ nobis
erat quid agere deberemꝰ: placuitq; no-
bis trãſire flumẽ expectauimꝰ tñ cõſiliũ
dñi. Et ecce ſubito apparuit vir q̃dã ſplẽ
doris magni corã nobis qui proprijs no-
minibus nos appellãs atq; ſalutauit di-
cẽs. Euge boni frẽs dñs reuelauit nobis
iſtam terram quã daturus eſt ſctĩs ſuis.
Eſt enim medietas inſule iſtius vſq; ad
flumen iſtud nec licet nobis vlterius trã
ſire ſed reuertamini vnde exiſtis. Cum
hec dixiſſet: ſtatim illũ interrogaui vnde
eſſet aut quo nomine vocaretur. Qui ait
Quid me interrogas vnde ſim aut quo-
modo vocor: Quare me non interrogas
de iſta inſula: Sicut illã vides modo ita
ab initio mundi ꝑmanſit. Indiges ne ali
quid cibi aut potus ſine veſtimenti: Per
vnũ enĩ annũ es in hac inſula et nõ indi-
guiſti cibo aut potu: ſõpno oppreſſus nõ
fuiſti: nec nox operuit te. Dies nãq; eſt
ſemꝑ ſine vlla cecitate tenebrarum hic.
Dñs enĩ noſter iheſus chriſtꝰ lux ipſius
eſt. Confeſtim inchoauimꝰ iter et vir ille
ad inſulam delicioſam rediit. Ubi vero
frẽs nos viderũt: ĩ aduẽtu nr̃o exultabãt
valde. Et dixit abbas. Nõne cognoſcitis
in odore veſtimẽtorꝫ nr̃orꝫ ꝙ in paradiſo
dei fuimꝰ. Accepto autẽ ab abbate et fra-
tribus licẽtia: reuerſus ſum ad cellã me
am. Hijs auditis: ſctũs brẽdanus cũ om̃i
cõgregatione ſua ꝓſtrauerũt ſe in terrã
glorificãtes deũ. Poſt paucas enim dies
barnitus regreſſus eſt ad monaſterium
ſuũ. Brendanus autem triũ miliũ mo-
nachorũ pater de om̃i congregatione ſua
electis quatuordecim fratribus cõcluſit
ſe in vno oratorio cũ illis: et locutꝰ eſt ad
eos dicens. Dilectiſſimi fratres cor meũ
et cogitatiões mee cõglutinate ſũt ĩ vna
voluntate tamẽ ſi dei voluntas eſt. Ter-
ram de qua locutꝰ eſt pater barnitus re-
promiſſiõis ſctõꝝ in corde meo propoſui
querere quomodo vobis videtur: aut qd
conſiliũ michi vultis dare. Agnita vero
volũtate ſcti prĩs: quaſi vno ore dicunt
omnes. Abba volũtas tua ipſa eſt et nr̃a.

Nonne parentes nros dimiſimus:nõne hereditatẽ noſtrã deſpeximus:⁊ corpora nra tradidimus in man⁹ tuas:Itaq̃ parati ſumus ſiue ad mortẽ ſiue ad vitã ire tecũ:vnũ tm̃ queramus dei volũtatem. Diffiniuit ergo ſanctus brẽdanus et hij qui cũ eo erãt ieiuniũ quadraginta dierꝫ per triduanas:⁊ poſtea ꝓficiſci. Tranſactis vero quadraginta dieb⁹ in ſũmitate cuiuſdã montis fecerũt vnã nauiculã leuiſſimã coſtatam ⁊ colũpnatã:⁊ cooperuerunt eam corijs bouinis tannatis: et linierũt omnes iuncturas pelliũ butiro: ⁊ miſerũt alias duas paraturas nauis de alijs corijs int⁹ in nauem:et expenſas quadraginta dierꝫ. Arborem quoq̃ poſuerũt in medio nauis fixũ ⁊ velũ ⁊ cetera que ad regimẽ nauis ꝑtinẽt. Sctũs aũt brendanus frĩbus ſuis p̃cepit in nomine patris ⁊ filij et ſpiritus ſctĩ intrare in nauẽ. Cũq̃ ille ſol⁹ ſtetiſſet in littore ⁊ portũ benediriſſet: ſuꝑuenerũt tres fratres de ſuo monaſterio qui ſtatĩ ceciderũt ante pedes ſctĩ patris dicẽtes. Pater dimitte nos ire tecũ quo itur⁹ es alioquin iſto loco fame ⁊ ſiti moriemur. Decreuimus enĩ peregrinare oĩb⁹ dieb⁹ vite noſtre. Cũq̃ vir dei corꝫ vidiſſet ãguſtiã:p̃cepit illos itrare nauẽ dicẽs. Fiat volũtas vrã filioli. Et addidit. Scio quomodo vos veniſtis. Ille frater bonũ op⁹ operatus eſt nã deus preparauit ſibi aptiſſimũ locũ vobis autem teterrimũ iudiciũ. Aſcẽdit autẽ sctũs brendan⁹ nauẽ extenſiſq̃ velis ceperũt nauigare cõtra ſolſticiũ eſtiuale:⁊ habebant ꝓſperũ ventũ: nichilq̃ opus fuit niſi tenere vela. Poſt quindecĩ dies ceſſauit vent⁹ ⁊ ceperunt remigare vſq̃ dũ vires eorꝫ deficerẽt et cõfortauit illos brendanus dicẽs. Frẽs nolite formidare:deus enĩ adiutor noſter eſt ⁊ naueꝫ ⁊ nos gubernat:tm̃ dimittite vela extẽſa ⁊ faciat deus ſicut vult de ſeruis ſuis et de ſua naue. Reficiebant ſe ſemꝑ ad veſperam et neſciebant verſus quã mundi ꝑtẽ nauis ferebatur. Cõſũmatis iaꝫ quadraginta dieb⁹ ⁊ oĩb⁹ expenſis que ad victũ ꝑtinebãt:appuit illis quedã inſula valde ſaxoſa ⁊ alta:de qua diuerſi riuuli de ſũmitate inſule deſcẽdentes fluebãt in mare. Cũq̃ frẽs ſiti ⁊ fame eſſent afflicti:añq̃ portũ inueniſſent aquam ĩ vaſis ſumere vellẽt:dixit illis brendan⁹. Nolite frẽs hoc facere: ſtultum eſt enim quod agitis. Adhuc de⁹ nõ vult nobis oſtẽdere portũ ⁊ locum:⁊ vultis rapinam facere: Dñs ihũs xp̃s poſt tres dies oſtẽdet portũ et locũ intrãdi vt reficiãtur corpa vexatorũ. Cũ aũt circuiſſẽt ꝑ tres dies illã ĩſulã tertia die circa horã nonã ĩuenerũt portum vbi erat aditus vnius nauis. Et egreſſis illis de naui et per ripas maris ambulantibus:occurrit illis canis ꝑ quãdam ſemitã:⁊ venit ad pedes ſctĩ brẽdani. Quẽ omnes ſecuti vſq̃ ad opidũ:viderũt aulã magnã ſtratã lectulis ⁊ ſcdilibus ⁊ aquã ad lauãdos pedes. Illis aũt reſidẽtibus:p̃cepit vir dei ſocijs ſuis dicẽs. Cauete frẽs ne ſathanas ꝑducat vos in tẽptationẽ. Video enĩ illũ ſuadẽtẽ vni ex tribus frĩb⁹ qui poſt nos venerunt de nr̃o monaſterio de furto peſſimo:propterea orate ꝓ aĩa ei⁹ nã caro ei⁹ tradita eſt in poteſtatẽ ſathane. Illa dom⁹ in qua reſidebãt erat quaſi incerta in circuitu de appẽdẽtib⁹ vaſculis diuerſi generis metalli: frenis ⁊ cornib⁹ circũdatis argẽto. Tũc sctũs brẽdan⁹ dixit. Comedam⁹ de hoc qd̃ nobis cõtulit dñs noſter. Et reſidẽtes inueniebãt de cibo ⁊ potu quãtũ volebant. Et ſurgẽtes de mẽſa in lectulis optime ſtratis nimio labore fatigati quieſcebãt. Et dormientib⁹ frĩb⁹: vidit brẽdanus infantẽ ethiopẽ habentẽ frenũ in manu ⁊ iocantẽ ante predictũ fratrẽ. Et ſurgens brẽdan⁹ ꝑnoctauit in orõne vſq̃ ad diẽ. Cũq̃ ĩ inſula diuina volũtate triduo recreati fuiſſent: ꝑgentib⁹ oĩb⁹ ad na

nem: dixit brēdanus. Uidete fr̄es ne ali⸗
quis ex vobis aliquid de ſubſtātia iſtius
inſule tollat ſecū. Abſit inquiūt pater vt
aliquid furti violet iter nr̄m. Tunc ſctūs
brēdanus dixit. Ecce frater noſter quem
predixi vobis heri habet frenū argenteū
in ſinu ſuo quod ſibi hac nocte dyabolus
tradidit. Quo audito: frater ille iactauit
frenum de ſinu ſuo ⁊ cecidit ante pedes
viri dei dicens. Peccaui pater: ignoſce
⁊ ora pro anima mea ne periat. Confeſti
omnes ſimul proſtrauerunt ſe ad terrā:
deprecantes deum pro anima eius. Ele⸗
uatis a terra fratribus: viderunt ethio⸗
pem peruulum de ſinu illius fratris ex
euntē voce magna vlulantē ac dicentem
Cur vir dei de habitatiōe mea in qua ha⸗
bitaui me expellis? Et facis me alienari
ab hereditate mea? Cui brendanus ait.
Precipio tibi in noīe dn̄i nr̄i iheſu xp̄i vt
nullū hominē ledas vſqȝ ī diē iudicij. Et
cōuerſus ad fr̄em illū dixit. Sume corp⁹
⁊ ſanguinē dn̄i: q̄a aīa tua modo egredi⸗
tur a corpe tuo: hic eni erit locus ſepul⸗
ture tue. Frater aūt tuus q̄ venit de mo⸗
naſterio nr̄o tecū: in inferno ſepulture lo
cum habet. Accepta itaqȝ euchariſtia: de
corpore egreſſa eſt aīa fr̄is: ⁊ vidētib⁹ fra
tribus ab angelis lucis ſuſcepta. Sepul
to aūt ī eodē loco ei⁹ corpore ⁊ intrātibus
nauē fr̄ib⁹: occurrit iuuenis portās cophi
nū plenū panib⁹ ⁊ amphorā aque q̄ dixit
Sumite bn̄dictionē de manu ſerui vr̄i:
reſtat vobis longū iter tn̄ nō deficiet vo⸗
bis panis neqȝ aqua vſqȝ paſcha. Et cepe
rūt nauigare: ſemp in biduo ſe reficiētes
⁊ appropinquātes cuidā inſule: venerūt
ad portū. Et exeuntes de naui: viderunt
aquas largiſſimas ex diuerſis fontibus
piſcibus plenas: ⁊ māſerūt in inſula a ce
na dn̄i vſqȝ ad vigiliā paſche. Et pābu⸗
lantes inſulā inuenerūt diuerſas f̄mas
ouiū vni⁹ coloris videlicet albi: ita vt nō
poſſent vltra videre terrā pre multitudi
ne ouiū. Accipite inquit brendanus q̄ ſūt
neceſſaria de grege ad diem feſtū. Qui cū
vnā tm̄ accepiſſēt et p cornua ligaſſēt: ſe⸗
quebat quaſi domeſtica vſqȝ ad locū vbi
ſteſtit vir dei. Et acceperūt iuſſu brenda
ni agnū immaculatū de grege. Et ſtatī
apparuit illis vir habēs ī manu ſua ſpor
tā plenā panib⁹ ſubcinericijs et cetera q̄
neceſſaria erant ⁊ poſuit ante pedes viri
dei ⁊ dixit. Pater hic celebrabis ſabbatū
ſed cras ī illa inſula quā vos videtis pro⸗
poſuit deus vos celebrare diē reſurrecti
onis ſue. Ego vobis tranſmittā q̄ neceſſa
ria ſūt vſqȝ in pentecoſten. Poſt reſurre⸗
ctōis diem dn̄ice nauigabitis ad aliā in⸗
ſulā ad occidētalē plagā que vocatur pa
radiſus auium: ibiqȝ manebitis vſqȝ in
octabas pentecoſtes. Igitur ſctūs brēda
nus poſt pentecoſten p tres menſes naui
gans: p̄ter celū et mare nichil vidit. Refi
ciebāt autē ſemp poſt triduū aut biduū.
Tandem per quadraginta dies per cir⸗
cuitum cuiuſdam inſule nauigātes: por
tum inuenire non poterant. Demum ap
paruit illis portus anguſtus: viderūtqȝ
duos fontes quorum vnus turbidus et
alter clarus erat: feſtinātibus fratribus
ad hauriendam aquam: ait ſanctus. No
lite filij illicitam rem facere ſine licētia ſe
niorū q̄ in hac inſula cōmorātur. Tribu⸗
ent eni nobis has aquas ſpōte: quas mo
do vultis furti bibere. Et ſtatī occurrit il
lis ſenex nimie grauitatis: capillis niueo
candore ⁊ facie clarus: q̄ trib⁹ vicibus ſe
ad terrā ꝓſtrauit añq̄ oſcularetur virū
dei. At vero ſctūs brēdanus eleuauit eū.
Et tenuit ſenex manū brēdani et ibat cū
illo p ſpaciū ſtadij vſqȝ ad monaſteriū et
ante portā monaſterij dixit ſeni. Cuius
eſt iſtud monaſteriū: aut quis p̄eſt illi: vl̄
vnde ſūt q̄ cōmorātur ibi? Nec reſpōdit
illi ſed tm̄ incredibili māſuetudie inſinu
abat. Qd̄ vidēs brendan⁹: ait fr̄ib⁹ ſuis.
Cuſtodite ora a locutionib⁹: ne polluant

iſti fres p noſtrā ſcurrilitatē. Et occurre
rūt vndeci fres obuiā cū cappis ⁊ cruce
et hymnis dicētes. Surgite ſcti de māſio-
nib⁹ nřis ⁊ pficiſcamini obuiā veritati:
locū ſctificate: plebē bñdicite: ⁊ nos famu
los vros in pace cuſtodire dignemini. Fi
nito pdicto verſiclo: pat monaſterij oſcu
lat⁹ ē ſctm̄ brēdanū ⁊ ſocios ſuos p ordi-
nē. Similiter ⁊ ſui fres oſculabātur fres
ſcti viri. Data pace viciſſi: duxerūt illos
i monaſteriū ad orōnē. Poſt hec lauabāt
pedes hoſpitū ⁊ cātabāt antiphonā. Mā
datū nouū do vobis. His finitis manibuſ
qꝫ lauatis reſiderūt oēs: ⁊ parata mēſa ap-
poſitiſqꝫ panib⁹ miri candoris ⁊ qbuſdā
radicib⁹ incredibilis ſaporis comedebāt.
Sedebāt mixti fres: cū hoſpitib⁹ p ordi-
nē ⁊ int duos fres ſēp panis integer pone-
bat. Cūqꝫ comediſſēt: dixit abbas loci il-
li⁹ ad hoſpites ſuos. Ex hoc fonte quē ho-
die furti bibere voluiſtis: ex eo mō facite
charitatē cū iocūditate ⁊ timore dñi. Ex
alio fonte turbido quē vidiſtis lauant pe
des frm cotidie: qa oī tēpe calid⁹ eſt. Pa-
nes vero quos mō vidiſtis: vbi pparātur
ignotū ē nobis: aut quis ad nrm cellariū
eos portat. Sed tñ notum eſt nobis qđ ex
dei magna elimoſina miniſtrātur nobis
p aliquā creaturā ſubiectā. Nos ſumus
hic viginti quatuor fres et oī die habem⁹
duodeci panes. In feſtiuitatibus vero ⁊
dñicis dieb⁹ itegros panes ſinglis frib⁹
addit de⁹ vt cenā habeāt ex fragmentis.
Mō in aduētu vro duplicē annonā habe
mus. Et ita donauit nobis xps a tēpe ſcti
patricij et ſcti albei pris nri vſqꝫ mō per
octogita annos. Attamē ſenect⁹ in mem-
bris nris nō amplificatur. In hac eni in-
ſula nichil ad comedēdū indigem⁹ qđ ig-
ne pat neqꝫ frig⁹ neqꝫ eſtus ſuperat nos
vnqꝫ. Sed cū tēp⁹ miſſarū venerit aut vi
giliarū incēdūtur luminaria in nra eccl'ia
que duxim⁹ nobiſcū de terra nra: diuina
pdeſtinatiōe ardēt ⁊ nūqꝫ minuūt. Sur-
gētes a mēſa brēdan⁹ / ⁊ pat monaſterij:
cū frib⁹ eccl'iam intrarūt. Erat aūt eccl'ia
quadrata in longitudine qꝫ in latitudi-
ne: ⁊ erant de criſtallo altaria facta ⁊ va
ſa omnia. Nulla vox in monaſterio erat
aut ſtrepitus. Si aliqđ opus neceſſe fuiſ
ſet alicui fri: ibat añ abbatē ⁊ genu flecte
bat corā illo: poſtulans in corde ſuo quod
neceſſe fuerat. Et ſtatim abbas p reuela-
tiōem dei ſcribebat in tabula ⁊ dabat qui
ab eo conſiliū poſtulabat. Completorio
finito: dixit abbas brēdano. Corā chriſto
meo fateor octoginta ſunt anni poſtqꝫ ve
nimus in hanc inſulā: nullā vocē audiui
m⁹ humanā: excepto qñ cātam⁹ deo lau
des. Nullus ex nobis ſuſtinet ifirmitatē
carnis aut ſpūum q vagāt circa huma-
nū genus poſtqꝫ venim⁹ in hūc locū. Et
addit. Duo fres tui q ſupſūt: vn⁹ pegri-
nabit in inſula anachoritarū: ⁊ alter mor
te turpiſſima cōdēpnabitur apud īferos.
Cū hec inter ſe loquerētur in eccl'ia: ecce
illis vidētib⁹ ſagitta ignea celitus emiſ-
ſa accēdit oēs lucernas que erant poſite
añ altaria: ⁊ ait abbas. Ecce tu vides cā
delas ardētes in medio vaſculorū: tñ ni-
chil ex eis cōſumitur nec decreſcit: nec re
manet vlla fauilla quia ſpūale lumē eſt.
Demū brendan⁹ ⁊ fres nauē intrātes vi
derūt poſt aliquot ſeptimanas vnā inſu
lam: in qua inuenerūt fontē lucidū ⁊ her
bas diuerſas diuerſaqꝫ genera piſcium.
Cūqꝫ potaſſēt de aqua: dixit brēdanus.
Cauete fres ne ſupra modū vtamini his
aquis: ne grauius vexentur corpora vra.
Cuius pcepto vſquequaqꝫ nō obſeruato: ir-
ruit i illos triū dierū ⁊ noctiū ſopor. Ille
vero ſine intermiſſiōe deprecabatur deū
pro fratribus ſuis: qꝫ per ignorantiā con
tigit illis piculū tale. Ingreſſi aūt naui-
culā appropinquabāt inſule in qua fue-
rāt in cena dñi: ⁊ occurrit illis predictus
pcurator dicēs. Mirabilis i ſctis ſuis de
us iſrael: ipe dabit virtutē ⁊ fortitudinē

plebi ſue bñdict⁹ deus. Et induit omnes nouis veſtib⁹: ⁊ onerata victualib⁹ naui dixit. Poſt pegrinationē ſeptē annorum inuenietis terrā repromiſſionis quā queritis ⁊ poſtea reducet vos deus ad terrā natiuitatis vr̄e. Cūq; poſt nauigarēt: apparuit illis beſtia mire magnitudinis q̄ iactabat de naribus ſpumas et ſulcabat vndas velociſſio curſu quaſi ad illos deuorādos. Quo viſo: frēs clamabāt ad dominū dicētes. Libera nos dn̄e ne nos deuoret belua iſta. Et cōfortabat eos brēdan⁹ dicēs. Nolite expaueſcere minime fidei: de⁹ q̄ eſt ſēp nr̄ defēſor: ipſe nos liberabit de ore illi⁹ beſtie et de ceteris piculis. Et cū appropinquaſſet ad eos: antecedebāt vnde mire altitudinis vſq; ad nauē. Cūq; frēs magis ac magis timerēt: brendan⁹ extenſis manib⁹ in celū dixit. Dn̄e libera ſeruos tuos ſicut liberaſti dauid de manu golie: ⁊ ionā de vētre ceti magni. His dictis: confeſti belua ab occidente iuxta illos trāſibat ⁊ irruit ſup illā ita vt ignē mitteret ab ore ſuo: et interfecta eſt belua q̄ pſeq̄batur famulos xp̄i: ⁊ in tres ptes diuiſa. Quarū ptē vnā iuſſu brēdani ſūpſerūt frēs ⁊ ad cōmedēdū pauerūt. Viſa autē quadā inſula: brendanus dixit Tres populi ſūt in iſta inſula: vn⁹ puerorū: ali⁹ iuuenū: terti⁹ vero ſeniorū. Porro vnus ex frib⁹ nr̄is illic pegrinabit̄ q̄ nos ſubſecuti ſūt de monaſterio nr̄o. Erat autez inſula illa mire planiciei: vt equalis mari videret̄: ſine arboribus aut aliquo qđ a vēto moueretur. Valde enī ſpacioſa erat coopta ſcaltis albis ⁊ purpureis. Viderūt tres turmas ⁊ int̄ turmā ⁊ turmā ſpaciū erat quaſi iact⁹ lapidis de fūda: ⁊ ſēp ibāt huc atq; illuc. Et vna turma cātabat ſtando in vno loco dicēs. Ibūt ſcti de v̄tute in v̄tutē: ⁊ videbūt deū deorū in ſyon. Dū vna turma illū verſicl̄m cātaret altera turma ſtabat: ⁊ incipiebat cātare p̄dictū carmē ⁊ ita faciebāt ſine ceſſatiōe. Erat aūt prima turma puerorū ī veſtibus cādidiſſimis: ⁊ ſcđa ī iacinctinis et tertia in purpurijs dalmaticis. Hora aūt ſexta cepūt cātare. De⁹ miſereat̄ nr̄i vſq; ī finē. ⁊. De⁹ ī adiutoriū meū intēde Et credidi ꝓpter: ⁊ orōnē vt ſupra. Ad horaz nonā. De profūdis. Ecce q̄ bonū. Et lauda ierl̄m dn̄m. Ad veſperas cātabāt. Te decet hymn⁹. Bn̄dic aīa mea dn̄o. ij. Laudate pueri dn̄m. Et pſalmos quidecim graduū cātabāt ſedēdo. Cōpleto cātu: obūbrauit illā inſulā nubes mire claritatis ſed nō poterāt videre q̄ ante viderāt p̄ ſpiſſitudine nubis. Audiebāt tn̄ voces canētiū p̄dictū carmē ſine intermiſſione vſq; ad vigilias matutinas. Tunc enī canebāt. Laudate dn̄m de celis. Cantate dn̄o. Laudate dn̄m in ſctis ei⁹. Poſt hec cantabant duodeci pſalmos ꝑ ordinē pſalterij. Adueniēte aurora diſcoopta eſt inſula de nube: ⁊ cātabāt. Miſerere mei deus. De⁹ de⁹ me⁹: et dn̄e refugiū. Omnes gentes. De⁹ in noīe tuo. Dilexi qm̄. cū alľa. Deinde imolabāt agnū imaculatū: ⁊ om̄es ad cōmunionē veniebāt dicentes. Hoc ſacrū corp⁹ dn̄i ⁊ ſaluatoris ſumite ſanguinē vobis ī vitā eternā. Quo facto: duo iuuenes portabāt cophinum plenum de ſcaltis purpureis ⁊ miſerunt in nauē dicētes. Sumite de fructu īſule virorū fortiū ⁊ reddite nobis frem noſtrū ac ꝓficiſcamini in pace. Tūc vocato frē: ait brēdan⁹. Oſculare frēs tuos et vade cū illis q̄ te iuocāt. Bona hora cōcepit te mater tua q̄a meruiſti habitare cū tali cōgregatiōe. Oſculatis frib⁹ ⁊ ſctō patre: ait brēdan⁹. Fili recordare quāta bn̄ficia cōtulit tibi de⁹ in hoc ſclo: vade ⁊ ora pro nobis. Illo aūt cū duob⁹ iuuenib⁹ ꝑgēte cepūt frēs nauigare: ⁊ hora refectiōis ac cepit brēdan⁹ vnam de ſcaltis ⁊ videns illam eſſe plenam ſucco admirans dixit. Nūq; vidi nec legi ſcaltas tante magnitudinis. Erāt aūt equalis ſtature in mo

dū pile magne: ⁊ expreſſit de vna libꝛam
ſucci vnā. Quā in partes duodecī diuiſā
frīb⁹ diſtribuit ⁊ habebat in oꝛe ſapoꝛem
mellis. Trāſacto demū triduano ieiunio
vna auis grandiſſima volās tenebat ra-
mū cuiuſdā arboꝛis ignote habentē in ſū
mo botrū magnū mire rubicunditatis ⁊
miſit illū in ſinū pr̄is ſctī. Et vue illi⁹ ſi-
cut poma. De q̄b⁹ refecti frēs: iterū poſt
triduanū ieiuniū viderūt inſulā totā coo
ꝑtā arboꝛib⁹ dēciſſimis habētib⁹ fructū
p̄dictaꝝ vuaꝝ ita vt om̄es arboꝛes incur
uate eſſēt ad terrā vnius fruct⁹ ⁊ coloꝛis
nullaq̧ erat alteri⁹ generis arboꝛ. Erat
aūt odoꝛ inſule ſicut odoꝛ dom⁹ plene ma
liſpunicis. Et māſerūt in inſula illa qua-
dragīta dieb⁹. Poſt hec nauigantes frēs
viderunt auē q̄ grifa vocatur illis obuiā
volātē. Cūq̧ extendiſſet vngulas ad ſer
uos dei capiēdos: ⁊ ecce ſubito auis q̄ ra
mū cū fructib⁹ illis detulerat grifam pe
nit⁹ extinxit: cui⁹ cadauer coꝛā fratrib⁹
in mare cecidit. Viderūt aūt poſt hec ma
re ita claꝝ vt poſſēt videre quicq̄d ſubt⁹
erat. Quadā die apparuit illis colūpna
in mari q̄ altioꝛ aere videbatur. ⁊ coopta
erat raro canopeo: q̄ ī tm̄ rar⁹ erat vt na
uis poſſet tranſire ꝑ foꝛamina illi⁹. Colo
rē habebat argēteū ſed tamē durioꝛ mar
moꝛe videbatur: ⁊ colūpna de clariſſimo
criſtallo erat. Cumq̧ per foꝛamen vnum
illius canopei tranſiſſent: apparuit mare
quaſi vitreū pꝛe claritate: ita vt omnia
que ſubtus erant clare videre poſſent.
Per totum diem nauigabāt iuxta latus
illius colūpne que habebat per ſingula
latera mille quadꝛingētos cubit⁹. Quar
to aūt die īuenerūt calicē de genere cano-
pei ⁊ patenā de coloꝛe colūpne iacētem in
quadā feneſtra ī latere colūpne. Que va
ſa vir dei accipiēs dixit. Dn̄s nr̄ ih̄s xp̄s
oſtēdit nobis hoc miraculū: ⁊ michi vni-
uerſa iſta dedit. Elapſis octo dieb⁹ vide-
rūt inſulā valde ſaxoſā ſine arboꝛibus ⁊
herbis plenā officinis fabꝛoꝝ: ⁊ ait bꝛen-
danus. Videte frēs anguſtia eſt michi de
hac īſula q̄a nolo in illā ire: aut ſibi appꝛo
pinquare: ſed vēt⁹ illuc ſubtrahit nos re
cto curſu. Audierūt aūt ſonitū folliū ſuf-
flantiū quaſi tonitruū atq̧ malleoꝝ colli
tiōes. His auditis: vir dei armauit ſe ſig
no crucis dicēs. Dn̄e ihū xp̄e libera nos
de hac īſula. Et ecce vn⁹ de habitatoꝛib⁹
eiuſdē inſule egreſſus eſt foꝛas quaſi ad
aliq̄d op⁹ pagēdū: ⁊ erat hiſpid⁹ valde ⁊
igne⁹ atq̧ tenebꝛoſus. Cūq̧ famulos dei
vidiſſet: reuerſ⁹ ē ī ſuā officinā Et ait vir
dei. Tēdite frēs vela in altū ⁊ nauigem⁹
q̄tocius ab inſula hac. Et ecce p̄dict⁹ bar
bar⁹ occurrit illis ad litt⁹: poꝛtās foꝛcipē
in manib⁹ cū maſſa ignea inmēſe mag-
nitudinis atq̧ feruoꝛis: ⁊ p̄dictā maſſā
iactauit ſup famulos xp̄i: ſed illis nō no-
cuit. Trāſiuit enī illos quaſi per ſpaciū
vnius ſtadij. Et vbi cecidit in mare cepit
feruere quaſi ruina montis ignei fuiſſet
ibi. Et aſcendebat fum⁹ de mari ſicut de
clibano ignis: ⁊ omnes qui in inſula erāt
accurrerūt ad litt⁹ poꝛtātes ſingli ſuas
maſſas. Alij iactabant poſt famulos xp̄i
ſuas maſſas ī mare: ⁊ alter ſup alterū ia-
ctabat ſuā maſſā: ſēp reuertētes in illoꝝ
officinas ⁊ incēderūt eas et appuit quaſi
tota arderet illa inſula ſicut cliban⁹. Et
mare eſtuabat ſicut cacab⁹ plen⁹ carni-
bus eſtuās q̄ſi miniſtrat̄ ab igne. Et ꝑue
nit ad aures fratrū vlulat⁹ habitātiū in
inſula: atq̧ ad nares ingens fetoꝛ. Et ait
bꝛēdan⁹. O milites xp̄i cōfoꝛtamini ī fide
nō ficta ⁊ in armis ſpiritalib⁹: q̄a ſumus
in cōfinib⁹ infernoꝝ ꝓpterea vigilate ⁊
agite viriliter. Altera die apparuit illis
mōs alt⁹ in occeano quaſi ꝑ tenues nebu
las: ſed valde fumoſus erat in ſūmitate
et ſtatī rapidiſſimo curſu vent⁹ traxit il-
los ad litt⁹ īſule. Vn⁹ qui remāſit ex tri-
bus frīb⁹ p̄dictis exiliuit foꝛas de naui ⁊
cepit ambulare vſq̧ ad ripam: et excla-

mans dixit. Ue michi pat̃ pdoꝛ a vobis: ⁊
nō habeo poteſtatē venire ad vos Et aſpi
ciebāt frēs quomodo ducebat̃ infelix ille
a multitudine demonū ad toꝛmēta: ⁊ icē
debat̃ iter illos. Et ait vir dei. Ue tibi fili
quia recepiſti in vita tua moꝛtalē finem
Et viderūt montē diſcooptū a fumo: et a
ſe flāmas ſpumantē vſq; ad ethera: ⁊ ite
rū ad ſe eaſdē flāmas reſpirātē/ ita vt to
tus mōs vſq; i mare vnus rogꝰ videret̃.
Et cū appꝛopinquarēt viri dei cuidā iſu=
le: ait bꝛēdanꝰ. Modo videbitis paulū he
remitā ſpiritalē in hac iſula ſine vllo vi=
ctu coꝛpoꝛali manētē p quadꝛaginta an=
nos. Nā triginta ānis antea ſumpſit ci=
bum a quadā beſtia. Nō licet nobis itra
re inſulā ſine licentia viri dei: expectate
ergo reditū meū. Et occurrēs ſenex bꝛen
dano dixit. Ecce ꝙ bonū ⁊ ꝙ iocūdū: ha=
bitare fratres in vnū. Dixitq; ſctō bꝛēda
no: vt fratres oēs aſcenderent de naue
Et oſculantibꝰ ſe inuicē ac reſidētibꝰ ꝓ=
pꝛijs noībus ſingulos appellauit. Erat
autē ſenex coopertꝰ capillis ſuis/ et bar=
ba: et ceteris pilis vſq; ad pedes. Et erat
candidus ſicut nix pꝛe nimia ſenectute:
tm̄ facies et oculi illiꝰ videbātur. Nullū
idumētū exceptis pilis habebat qui egre
diebant̃ de coꝛpe ſuo. Cū hec vidiſſet bꝛē
danꝰ: cōtriſtatꝰ eſt intra ſe dicēs. Ue mi=
chi q꞉ poꝛto habitū monachi: ⁊ ſub me cō
ſtituti ſunt multi ſub noīe illiꝰ oꝛdinis/
cū videamꝰ in angelico ſtatu hoīem i car
ne ſedētē illeſum a vicijs coꝛpis. Cui ait
vir dei. O venerabilis pat̃ quāta ⁊ qua=
lia mirabilia oſtēdit tibi deꝰ q̄ nulli ſctō=
rū patrū manifeſtauit: et tu dicis i coꝛde
tuo nō eſſe te dignū monachi poꝛtare ha=
bitū cū ſis maioꝛ quā monachus. Mona
chus nāq; laboꝛe manuū ſuaꝝ vtit̃ ⁊ ve
ſtit̃: deꝰ aūt de ſuis ſecretis p ſeptē ānos
pauit te cū familia tua Ego vō ſicut auis
miſer ſedeo in iſta petra nudus: exceptis
pilis meis. Tūc ſctūs bꝛēdanꝰ iterroga=
uit illū de ſuo aduētu aut vnde eſſet aut
quāto tēpe ſuſtinuiſſet ibi talē vitā. Cui
ille. Fui nutritꝰ i monaſterio ſcti patricij
p quīquagita quiq; annos et cuſtodiebā
cimiteriū frm̄. Et appuit michi die qua=
dā vir q̄dā ſplēdidꝰ dicēs. Ego ſū patrici
us abbas tuus: ego heri migraui a ſeculo
Cras ꝓficiſcere ad litꝰ maris ⁊ inuenta
naue intrabis q̄ ducet te ad locū vbi expe
ctabis diē moꝛtis tue. Mane aſcēdi in na
uiculā ⁊ ſeptimo die ad iſulā iſtā veniēs
vſq; nūc māſi hic. Circa hoꝛā nonā luter
poꝛtauit michi pꝛādiū de mare: idē piſcē
vnū i oꝛe ſuo ⁊ faſciclm̄ de ſarmētis ad ig
nē faciēdū it̃ ſuos anterioꝛes pedes. Ego
vero cū ferro de ſilice ignē extrahēs feci
ignē de ſarmētis et paraui michi de illo
piſce cibos. Itaq; p triginta annos ſemꝑ
tercia die idē miniſt̃ vnū piſcē attulit mi
hi. Nūq; ſiciebā ſed die dñico egrediebar
foꝛas parūq; aque de petra eduxi ad opꝰ
manuū meaꝝ. Et poſt triginta annos in
ueni hic duas ſpelūcas et fontē viuū. Et
poſtea viri ſexagita annis ſine nutrimē
to alicuꝰ cibi niſi de fōte. Nonagenariꝰ
eni ſū in iſta inſula: trigita annis ī victu
piſcū: ⁊ ſexaginta i paſtu fōtis ⁊ quiqua
ginta annis fui in mea patria. Oēs anni
vite mee cētū quadꝛaginta ſūt. Et hic de
beo mō ſicut fuit michi ꝓmiſſuꝫ expecta
re diē iudicij in iſta carne. Nauigantes
ergo p q̄dꝛaginta dies cū appꝛopiquarēt
cuidā iſule operuit eos caligo grādis ita
vt vix alter alteꝝ videre poſſet. Poſt ſpa=
ciū tm̄ vniꝰ hoꝛe circūfulſit illos igēs lux
Et aſcēdētes de naui viderāt terrā ſpaci
oſā et plenā arboꝛibꝰ pomiferis ſicut in
tēpe autūpnali. Cūq; p quadꝛagita dies
terrā ꝑluſtraſſēt: et nullā noctē vidiſſēt:
nec finē inſule videre poſſēt: iuenerūt de
mū fluuiū magnū vergētē p mediū iſule
⁊ ſtatiꝫ iuuenis occurrit obuiā illis oſcu=
lās illos cū magna leticia ⁊ ſinglos noia
tim appellās dixit. Beati qui habitāt in
domo tua dñe: in ſcla ſcloꝝ laudabūt te.
Et ait ad bꝛendanū Ecce inſula quā que=

ſiſti ꝑ multū tēpꝰ: ideo nō potuiſti eā ſta-
ti inuenire: qꝛ voluit deꝰ oſtēdere tibi di
uerſa ſua ſecreta in occeano magno. Re
uertere igr̄ ad terrā natiuitatis tue poꝛ-
tās tecū de fructibꝰ iſtiꝰ inſule ⁊ de gem
mis quātū poteſt tua nauicula capere.
Poſt multa annoꝝ curricula declarabit̄
iſta terra vr̄is ſucceſſoꝛibus: qñ xp̄ianoꝝ
ſuꝑuenerit ꝑſecutio. Sicut modo appet
inſula plena fructibꝰ: ita oī tempe appet
Lux enī illiꝰ xp̄s eſt. Tūc acceptis de fru
ctibꝰ terre ⁊ oībꝰ generibꝰ gēmaꝝ: ꝓſpo
curſu ad monaſteriū ſuum reuerſus eſt.
Quos cū frēs vidiſſēt: cū magna leticia
deum gloꝛificauerūt. Tūc ſctūs brēdanꝰ
oīa q̄ eis acciderāt ⁊ quāta eis dn̄s digna
tus eſt miraculoꝝ oſtēdere poꝛtēta frībꝰ
enarrauit. Dixerūt autē ſctō brendano
hītatoꝛes loci elioch. In magna tribula-
tiōe poſiti ſumꝰ i loco iſto: nā pulices ſuꝑ
arenā maris naſcūtur hic. Tūc ſctūs ait
Domine iheſu libera eos qui nos in tuo
nomie ſuſceperūt. Ex illa hoꝛa nuſq̄ pu
lex in illo loco vlteriꝰ apparuit. Nutrix
brendani ꝓpter abſentiam ſuam tedio
affecta: rogauit dn̄m vt coꝛpꝰ dn̄i de ma
nu eiꝰ recipe meretur: ⁊ audire vocē eiꝰ.
Diuino itaq̄ nutu ſurſū eleuata: delata
eſt ad virū dei: ⁊ diuio refecta epulo: iter
quatuoꝛ dierum in momēto rediēs fecit.
Quodā die cū vir dei ſtetiſſet i quodā lo-
co ameniſſimo ⁊ pulcherrimo: dixerūt ei
frēs. Multa plane dimitteret quiſq̄s trā
hāc delectabilē ꝓpt̄ xp̄m relīq̄ret. Quibꝰ
ſctūs ait. Erat qdā vir valde diues i fini-
bus iſtis i mādatis dei ābulās: habēs du
as vxoꝛes ſpecioſas valde. Cui dixerunt
vxoꝛes ſue. Quouſq̄ ſic hītabis nobiſcū
nr̄o nō vtens cōnubio? Et ille. Tā diu vo
biſcū ero donec diſcoꝛdiā inter vos oꝛtā
videro. Dn̄s enī iheſꝰ xp̄s ꝑ diſcoꝛdiā ab
hoībꝰ recedit: et demones appꝛopiquāt.
Poſt multū vō tpis audiēs eas inter ſe rixā
tes: receſſit ab eis et ꝑgēs ad mare iuēta
naue nauigare cepit: ⁊ i inuēta ꝑua iſula
inhabitare. Ad hunc poſt multos annos
ꝑuenimꝰ multa mira ſtupēda ab eiꝰ oꝛe
audiuimꝰ: q̄ ad inſtar auis pilis ſui coꝛ-
pis oīno indutꝰ fuerat. Nōne fratres be
atus iſte multo plura reliq̄t quā illā dele
ctabilē terrā ſuꝑius a vobis collaudatā.
Quidā frater dixit alteri fratri brēdano
audiēte. Si peccata moꝛtuoꝝ redimi poſ
ſūt ab amicis ſuis remanētibꝰ i hac vita:
oꝛādo vel elimoſinas faciēdo. Brēdanus
rn̄dit. Cū quadā nocte in magno mari eſ
ſemꝰ: ſuſpiciēs vidi nubē hoꝛridā ⁊ val-
de nigrā veniētē ad me: ⁊ i medio eiꝰ erat
foꝛma hois nigri q̄ mltū plāgēs ⁊ eiulās
dixit michi. Obſecro te in noīe iheſu xp̄i
vt i his tribꝰ diebꝰ roges deū ꝓ me pecca
toꝛe grauia ſupplitia patiēte. Poſt hec ab
oculis meis euanuit. Facto aūt mane cō
uocatis frībꝰ q̄ viderā narraui: ⁊ vt ꝓ
aīa illa oꝛarent poſtulauit. Poſt tres dies
rediit aliquātulū nitida ⁊ ſubtriſtis: ite-
rūq̄ rogauit ꝓ ſe vt alijs tribꝰ diebꝰ de-
um rogaremꝰ. Quo facto: venit in nube
cādida ⁊ in coꝛpe ſplēdido. In nube aūt
illa cādida audiebāt̄ quaſi ſeptē carmia
diſſimili voce: ⁊ ait aīa illa. Gratias ago
dn̄o deo: vr̄iſq̄ oꝛonibꝰ qꝛ iā in māſione
celeſti ſum receptꝰ. Ego vero dixi illi. Qd̄
eſt nomē tuū? Colmānꝰ inq̄t vocoꝛ q̄ fui
monachꝰ iracūdꝰ: diſcoꝛdieq̄ ſeminatoꝛ
int̄ frēs. His dctis diſparuit. In hoc ergo
dilectiſſimi apparet q̄ oṙo viuoꝝ multū
moꝛtuis ꝓdeſt. Cū qdā reges hibñie al-
terā regionē vaſtare vellēt: ⁊ icole regio-
nis illius auxiliū brēdani expeterēt: dep̄-
catꝰ eſt vir dei humiliter reges illos vt a
ꝑſūptiōe deſiſterēt. Illis vero i ꝑtinatia
ꝑſiſtētibꝰ: rogauit ſctūs deū ⁊ exaudiuit
eū. Reges enī de loco in quo erāt exire nō
poterant: ſed huc illucq̄ oberrātes: viam
ꝑenitꝰ nō iueniebāt. Reuerſi igr̄ itra ſe
dixerūt. Ineptū ē qd̄ facimꝰ? Quis enī po
teſt reſiſtē nutui dei q̄ i ſctō ſuo brēdano

nobis repugnat. Reuertamur ergo ⁊ deſiſtamꝰ deuaſtare velle regionē alienaꝫ. Et factū eſt ita. Et oblatus eſt ſācto brendano iu via quidam mutus ex vtero matris ſue: ⁊ bn̄dicēte eo linguā eius: ſtatiꝫ liberatus eſt mutus. Sctūs vero brēdanus anno vite ſue nonageſimotertio plenꝰ virtutibus ⁊ miraculis migrauit ad dn̄m. xvij. kalēdas iunij: et in cluenarca ſepelitur. ¶ De ſancta Brigida virgine.

Vir quidaꝫ in hibernia genere lagineuſis dubtacus noīe ancillā nomine brocſech bonis moribus ornatam emit: ⁊ illicito amore ſeductus illam oppreſſit. Cuiꝰ vxor cū eam grauidā vidiſſet: cōtriſtata valde viro ſuo dixit. Eice et vende ancillā iſtā: ne ꝓgenies ipſius meā ſuperare cōtingat progeniē. Coactus tādē maritꝰ cuidā mago vēdidit illaꝫ. Nata autē infantula brigida viderūt pannū cōtingētem caput eiꝰ flamme incēdio ardere. Et porrigētibus illis velociter qui aderant manus ignē nō viderūt. Sctā autē puella cibos magi faſtidiēs: cotidie vomitū faciebat. Cuiꝰ cauſaꝫ cōſiderās magus: ait. Immūdꝰ ego ſum ⁊ puella iſta ſpiritu dei plena nō poteſt capere cibum meū. Et eligēs vaccā albam dedit puelle: de cuius lacte viuēs a puericia bonarū rerū ſtudijs inoleuit: pudicitie et ſobrietati ſemꝑ intenta: ⁊ de bonis ad meliora ſemꝑ creſcēs virtutum ſignis extitit admiranda. Cū enim vaccas magi paſceret: quicq̇d de lacte colligere potuit: pauperibꝰ ⁊ egenis diſtribuit. Cumq̄ꝫ magus modicū butirum in vaſe magno vidiſſet: iratus eſt valde. Quo viſo: virgo ſancta fuſis ad deum precibus diuina virtute vſq̄ꝫ ad ſummum vas illud de butiro īpleuit. Stupefactus inde magus in xp̄m credens duodeci vaccas puelle dedit et liberā cū mr̄e ad patrem miſit. Poſt hec cogitauit pater eiꝰ illaꝫ vendere: quia quicquid potuit auferens: pauperibus occulte dabat. Et veniēs ad regē rogauit illū vt filiam ſuā in ſeruitutē emeret. Et ait ad illū rex. Qua de cauſa dediſti pauperi gladiū patris tui? Cui illa. Ego dedi illū chriſto. Si teipſum et patrem meum: deus meus poſtularet a me: ſi poſſem: vos cū omnibus que habetis illi darem. Et ait rex. Iſta filia tua vt video magna eſt ad emēdū michi: ⁊ maior ad vendēdū tibi. Et dedit virgini gladiū: vt daret illū patri ſuo. Cū grauiter ab amicis ad accipiendū maritū artatā ſe videret: rogauit dn̄m vt aliq̄ꝫ deformitatē ſuꝑ corpus ſuū daret vt homines eā petere ⁊ affectare ceſſarent: Et ſtatī alter oculus eius crepuit et liquefactus eſt in capite ſuo. Et aſſūptis ſecū tribꝰ puellis perrexit ad epiſcopuꝫ machillam ſancti patricij diſcipulum. Et intuens eā epiſcopꝰ ſctūs: colūpnā ignis ſuꝑ caput eiꝰ appere vidit. Lectis enim orōnibꝰ: brigida capite ſubmiſſo pedē altaris ligneuꝫ manu ſua tetigit: et ab illa hora pes ille viridis ſine putredine ⁊ ſine defectu internū manet. Et accepto velamie: ꝑfecte ſanitati redditur oculus eiꝰ. Fecit aūt cōtra paſcha ceruiſiaꝫ de vno braſij modio ⁊ decē ⁊ octo ꝑ circuitū eccl'ijs diuiſā miſit: ⁊ ꝑ octauas paſche omnibꝰ īde guſtare volentibus ſufficienter abūdauit. In eodem paſcha venit quidā leproſus ⁊ a beata brigida vaccam ſibi dari poſtulauit. Illa aūt vaccā nō habens: dixit ei. Uis vt rogemus deum vt a lepra tua ſanus fias? Et ille. Hoc michi om̄ibꝰ donis melius eſt. Tūc illa aquā benedicēs corpus leproſi aſperſit: et ſtatim ſanus effectus ⁊ gratias deo agens vſq̄ꝫ ad mortē cū ſancta virgine māſit. Due virgines palitice aquā a ſctā brigida cū ſale benedictā ſumētes ſanitate recepta: gratias reddebāt deo. Duo britones ceci cū miniſtro leproſo ducatum eis prebente ad ianuas eccleſie eius peregre venientes

ab ea ſalutē poſtulabant. Que dixit eis.
Expectate pauliſp ꝛ itrātes hoſpitale co
medite: nos interī pro ſalute vr̄a deū dep
cabimur. Illi aūt idignātes dixerūt In
firmos gn̄is tui ſanas: nos aūt quaſi ad
uenas negligis pro xp̄o curare. Tūc illa
accepto opprobrio exijt ad eos: aqua bn̄
dicta aſpſit: ꝛ mūdato leproſo: ceci illumi
nati ſūt. Inuitata qdā vgo a ſctā brigi
da cū ſederet ī mēſa: vidit demonē ppe ſe
dētem. Si poſſibile eſt inqt hoſpita volo
videre eū. Brigida ait. Nō eſt illud ipoſſi
bile: ſed pri⁹ ſignēt oculi tui vt poſſis ſu
ſtinere: ac faciē ei⁹ aſpicere. Signatiſq
oculis vidit inimicū tetra ꝛ nigra figura
capite ingēti: ꝛ per oēs fores flāma et fu
mus exalabat Loqre inqt brigida nobis
demō. Et ille. O ſctā vgo nō poſſū tibi lo
qui nec tua pcepta cōtēpnere: q2 tu prece
pta dei nō cōtēpnis: ꝛ paupib⁹ ei⁹ ꝛ mini
mis affabilis es. Qua de cauſa inqt vgo
huc veniſti? Apud vginē ait hic habito ꝛ
cauſa pigritudis ei⁹ locū in ea habeo. Vi
de ait brigida vgini quē multis ānis nu
trire ſolebas. Et ex illa die: liberata eſt
virgo a demōe. Quedā mulier pomorū
munuſcula detulit famule dei: ꝛ ſtatī ve
nerūt leproſi ab ea elemoſinā poſtulātes
Diuidite ait ſctā illis hec poma. Hoc au
diēs mulier: rapuit a ſe poma ſua dicēs.
Tibi ꝛ vginib⁹ tuis hec poma attuli nō
leproſis. Hoc cū diſpliceret ſctē brigide in
tulit. Male agis phibēs elemoſinā dare
idcirco ligna tua fructū nō habebūt ine
ternū. Tunc mulier foras egreſſa in orto
quē pomis plenū reliqrat nullū inuenit:
ꝛ ſterilis ſēp pmāſit. Cū i curru cū ſuis
puellis ſederet: vidit virū cū ſua vxore et
familia ꝛ pecoribus in ardore ſolis onera
grauia portātes: ꝛ laſſitudie grauatos.
Et miſerta illorū dedit eis equos currus
ſui ad portāda onera ꝛ cū puellis ſuis iu
xta viā ſedēs remāſit dicens. Fodite ſub
ceſpite ppīquo: vt foras aqua erūpat: vt
q ſitiētes veniēt ꝛ eſcas hn̄t potū ſumāt.
Tūc illis fodiētib⁹: fluui⁹ cōfeſti clar⁹ et
lucid⁹ erūpere cepit. Poſt paululū venit
dux qdā ꝛ audiēs qd btā brigida de equis
fecerat dedit ei duos equos indomitos: ꝛ
ſtatī quaſi ſēp ſub curru fuiſſēt domeſtici
fcti ſūt. Venerūt qdā leproſi ad ſctā3 bri
gidā petētes currū ei⁹: que ſtatī currū cū
eqs dedit eis Mulier qdā dicebat infātē
quē genuit eſſe cuiuſdā epi diſcipli ſcti pa
tricij noīe broon. Quo negāte: ſctā brigi
da vocata muliere dixit De quo cōcepiſti
infātē hūc? Et illa De epō broon. Tūc bri
gida ſigno crucis os illi⁹ femie ſignauit:
ꝛ ſtatī totū caput cū ligua tumuit. Tunc
brigida liguā ifātis bn̄dicēs: dixit Quis
eſt pr̄ tuus? Ille ait. Nō eſt epſ broon pr̄
me⁹ ſed hō ille turpis ꝛ vilis q in pplo vl
tim⁹ ſedet. Tūc oībus deo gr̄as agētib⁹:
mulier pn̄iam egit. Cū qdā demoniac⁹
cognouiſſet: q2 ad ſctām brigidā duceret
cecidit i terrā dicēs. Nō me portabitis il
luc. Nūqd inqūt ſcis locū ei⁹? Scio ait et
ad illā nō ibo. Et cū nō poſſēt illū mouere
miſerūt q ſctām brigidā adduceret. Et vi
dēs demō brigidā de lōge ad ſe venientē:
ab hoīe fugit. Quidā virgini elemoſinā
qrēti dixit brigida. Audiui multos infir
mos in patria tua: accipe ergo zonā meā
ꝛ per illā i aqua tictā: in noīe iheſu xp̄i ſa
nabis eos ꝛ victū ꝛ veſtitū dabūt tibi Au
ferēs ergo ſecū zonā lāguores ſanauit: et
lucra accipiēs ꝛ diues effecta paupibus
multa diſtribuit. Dū i ſolēpnitate qua
dā plebei⁹ qdā cū tota familia ſua cū ſctā
brigida pnoctaret veniētes ad domū ei⁹
latrones boues ei⁹ furati ſūt ꝛ accedētes
ad fluuiū inuenerūt illū abūdācia aq ita
repletū vt trāſire nō poſſēt Armis ergo ꝛ
veſtib⁹ ſup capita boū alligatis aquā bo
ues itrare coegerūt. Sed regreſſi ipetu
magno hoib⁹ nudis poſt illos currētib⁹:
ad hitaculū brigide rectō curſu puenerūt
ꝛ dō laudē dātes i mōaſterio vgide pniaꝫ

egerũt. Quedã regina cũ multis donis venit ad bꝛigidã in quibꝰ erat argẽtea cathena pulchꝛa nimis. Hãc puelle rapientes in theſauris ſuis abſcõderũt: ceteris a ſctã paupibꝰ datis. Non multo poſt cũ paupꝑ elemoſinã peteret: illa nichil hñs: cathenã accepit ⁊ illã paupi dedit. Quo viſo: dixerunt puelle. Perdidimꝰ per te q̃ miſit nobis deꝰ: oĩa das paupibus ⁊ nos ĩopes relinq̃s. Et illa. Querite ait cathenã vbi ĩ eccl'ia oꝛare cõſueui: foꝛſitã ibi inuenietis illã. Inuẽta cathena et cunctis oſtẽſa: in teſtimoniũ ꝟtutis illã ſp̄ reſeruarũt Cũ aũt lepꝛoſũ quẽdã a lepꝛa mũdaſſet: miſit ad ſctm̃ patriciũ vt ſibi p̄dicaret verbũ dei. Et dũ cũ diſcipulis ſuis ⁊ illa in vnũ ꝯuenirẽt: p̄dicauit ſctũs eṗs per tres dies ⁊ noctes loq̃ nõ ceſſans: nec ſol occidit eis: ſed vnã eſſe hoꝛã oẽs crediderũt Quidã aũt ignarꝰ rerũ ſupueniẽs ſctõ patricio dixit. Quid tãto tp̄e hic ſedetis? Rñdit ſctũs. Que eſt hoꝛa diei? Et ille. Per tres dies hic manſiſtis. Dixit patriciꝰ. Per quadꝛagita dies ⁊ noctes hic fuiſſemꝰ ſi nullꝰ hic veniſſet: nullã laſſitudinẽ vl' eſuriẽ diuĩa donãte gr̃a ſentiẽtes Quedã regia cũ ad pꝛeces ſctẽ bꝛigide filiũ ſterilis pepiſſet: q̃dã demõiacꝰ furoꝛe agitatꝰ multos affligẽs ad ſctãm bꝛigidam adducit. Cui ⁊ dixit. Pꝛedica michi ꝟbũ dñi nr̃i iheſu xp̄i. Ille ait O bꝛigida ꝟgo ſctã iuſſa tua implere ĩuitus cogoꝛ. Ama deũ ⁊ amabũt te oẽs: honoꝛa deũ ⁊ honoꝛabũt te oẽs: time deũ et timebũt te oẽs. His dictis fugit cũ clamoꝛe magno. Sanatis per ſctãʒ bꝛigidã multis claudis: lepꝛoſis: demoniacis: ⁊ infirmis: venerunt lepꝛoſi duo ſanitatẽ cũ lachꝛymis poſtulãtes Tũc ſctã oꝛãs ⁊ aquã bñdicẽs p̄cepit eis vt alterutrũ in aqua ſe lauarẽt Quibꝰ lotis: vnꝰ eoꝛũ mũdatꝰ eſt. Cui dixit ſctã. Laua ⁊ tu ſociũ tuũ. Qui videns ſe mũdatũ de ſalute ſua gloꝛiãs: alteriꝰ lepꝛã tãgere renuit: et poſt modicũ dixit. Ego ſentio ſintillas ignis eſſe ſupꝑ humeros meos. Et ſtatĩ totũ coꝛpꝰ eius altero mundato lepꝛa ꝑcuſſũ eſt. Uir q̃dã aurigã ⁊ currũ bꝛigide in quo ſedebat ꝑ agrũ ſuũ trãſire ꝓhibẽs ⁊ equos ꝑcutiẽs in terrã coꝛruit ⁊ ſpm̃ emiſit. Mũdata quadã muliere a lepꝛe plaga: vẽit bꝛigida a p̄re ſuo rogata ad regẽ laginẽtiũ dicẽs. Det michi inq̃t gladiꝰ tuꝰ p̄ri meo: et vnũ de ſeruis tuis michi dimitte liberũ Cui rex Quid dabis michi pꝛo petitionibus his duabꝰ magnis? Et illa. Si vis: vitã eternã dabo tibi: ⁊ ſemẽ tuũ reges erũt ꝑ ſcl'a Uitã inq̃t quã nõ video nõ q̃ro: de filijs q̃ poſt me erũt nõ ꝓcuro. Alia ei duo ſcilʒ vt lõgeuꝰ ſiã ĩ hac vita quã diligo: ⁊ in oĩ loco ⁊ bello victoꝛ exiſtã exopto. Hec duo inquit ſctã tibi cõceſſa erũt Nec multo poſt cũ paucis cõtra multos exiens ad bellũ: inuocato ſctẽ bꝛigide auxilio: vidit ſctãm bꝛigidã cũ baculo ſuo pꝛeire ⁊ columpnã ignis de capite eiꝰ vſq; ad celũ ardere Deuictis vero hoſtibꝰ: nomẽ ſctẽ bꝛigide laudibus extollẽs ad ſua letãter redijt. Cũ aũt euchariſtiã de manu eṗi ſumeret: vidit ĩ calice quẽ puer eṗi tenebat defoꝛme ꝓdigiũ hirci videlʒ vmbꝛã. Et renuẽs de calice bibere: viſionẽ eṗo dixit. Tũc eṗus puero ait Quid feciſti? Da gl'iaʒ deo. Puer ãt cõfeſſus eſt ſe furtũ feciſſe ⁊ vnũ hircoꝛũ ſuoꝝ occidiſſe: ⁊ ꝑtẽ comediſſe. Et cũ pniãʒ cũ lachꝛymis egiſſet: vocata bꝛigida: nichil de hirco ĩ calice vidit. Quadã nocte ĩ qua erat nix ⁊ glacies oĩbꝰ doꝛmiẽtibꝰ venit ad q̃ddã ſtagnũ bꝛigida ⁊ ĩ illa nocte erat ĩ ſtagno oꝛãs ⁊ flẽs: ⁊ ſic ſẽꝑ in oĩbꝰ noctibꝰ facere ⁊ ĩ ꝯſuetudinẽ vertere cogitauit: xp̄i tñ mĩa hoc diutiꝰ fieri paſſa nõ ẽ. Alia ãt nocte ſtagnũ ſiccũ ſñ aqua ĩuenit: ⁊ ad ſtagnũ ĩ craſtino veniẽs: plenũ aqua repperit. Scd'a ſil'r nocte iterũ aruit ſtagnũ ⁊ die plenum inuentũ fuit. Cũ puella quedã naufragium paſſa nomẽ ſctẽ bꝛigide inuocaret: ſiccis pedibus

ambulãs ſupra mare mortis piculũ eua
ſit Puelle ſctẽ brigide multis farine mo
dijs a quodã diuite acceptis: aquã quã-
dã trãſire nõ valentes: inuocato brigide
ſuffragio: in alterã fluminis ripã cũ one
rib⁹ ſuis ſubito trãſlate ſũt. Quedã pu-
ella brigide virũ quẽdã illicito amore ſe-
ducta diligẽs: ad ipm in nocte exire pmi
ſit. Dormiẽte aũt ſctã brigida de lcto ſur
rexit: ꝛ vehemẽti igne amoris vrebat: et
mira cogitationũ pturbatio in eã irruit.
Et timẽs deũ ꝛ ſctã brigidã orauit dñm
vt adiuuaret illã i tali anguſtia exiſtẽtẽ.
Inuẽto tandẽ cõſilio ꝛ accẽſo igniculo pe
des in ignẽ miſit: ꝛ ignis ignẽ extinxit et
dolorẽ dolore vicit Hec oĩa brigida diuini
tus docta nouit: ſed tacuit vt puella pau
liſp tẽptata pbari poſſet. Puella ei pctm̃
mane cõfitente: dixit ſctã. O viriliter in
hac nocte dimicando pedes tuos cõbuſſi-
ſti: ignis fornicatiõis in pñti nõ nocebit
tibi: et ignis iehẽne in futura nõ cõburet
te. Tũc btã brigida pedes ei⁹ ſanauit: et
nullũ cõbuſtionis ſignũ in eis apparuit.
Pluuia maxĩa per puĩciã iundãte: gut
tarũ iniuria ab ortu ſolis vſqꝫ ad occaſũ
meſſores brigide nõ tetigit Illuminato
puero cecitate a natiuitate pcuſſo: viro p
ſeptẽ vices elemoſinã petẽti ſeptẽ arieti-
bus erogatis: numer⁹ in grege diminu-
tionẽ paſſus nõ eſt Aquã ſua bñdictiõe
i ceruiſiã cõuertit: ꝛ leproſis ſitiẽtib⁹ abũ
dãter porrexit. Lapidẽ crucis ſignaculo
in ſal mutatũ: idigẽti cũ hilaritate dedit
Fortiſſimũ quẽdã virũ multos in ciborũ
voracitate excedẽtẽ a nimia comeſtiõe ſa
nauit: et nulla ꝟtute viriũ priuata: alijs
hoĩb⁹ in cibo ſimilẽ fecit. Argẽtũ orãdo
diuinit⁹ accepit ꝛ reũ ductũ ad iugulãdũ
dato regi pcio redemit. Tunicã vnã duo
bus paupib⁹ diuiſit: ꝛ vtriuſqꝫ pars in-
tegra tunica celeſti ꝟtute fctã fuit. Ma-
ria ꝟgo cecitate pcuſſa brigide ſctẽ dixit.
Bñdic oculos meos vt videã mũdũ ſicut
deſidero. Cũqꝫ bñdictis oculis ſuis ſtati
vidiſſet: ait. Iterũ recludẽ oculos meos.
Quãto ei q̃s mũdo abſentior fuerit: tãto
deo pñtior erit. Tũc btã brigida iterũ re-
cluſit oculos ſuos: ſicut rogauit Mulier
q̃dã filiã ſuã mutã ad ſctãm brigidã du-
xit: quã cũ vidiſſet: dixit puelle. Uis ꝟgo
permanere? Neſciebat eni ꝙ muta eſſet.
Puella ſtati rñdit. Q̃dcũqꝫ michi pcepe-
ris ego faciã Et ſic in ꝟginitate pmanẽs
vſqꝫ ad mortẽ eloquẽtiſſima pmãſit Cũ
ruſtic⁹ quidã vulpẽ in regis palatio vide
ret: ꝛ putãs ꝙ nõ mãſueta et familiaris
eſſet: varijs ei artib⁹ docta regi ſolatiũ fa
cere ſolebat: vidẽte multitudĩe occidit eã
Tũc alligatus ꝛ regi adduct⁹ iubet occi
di niſi alia vulpes ei ſimilis in oĩb⁹ calli-
ditatib⁹ reſtituta eſſet: ꝛ vxorẽ ꝛ filios et
oĩa q̃ hẽbat in ſeruitutẽ redigi. Quo au-
dito: ſctã brigida pces ad deũ pro miſero
fudit: ꝛ ſtati vulpes alia in currũ ad eã in
trãs: mãſuete ſedere cepit. Quã cũ regi
obtuliſſet: rex vulpẽ varijs artib⁹ ꝛ calli
ditatib⁹ ludẽtẽ vidẽs: reũ liberũ placat⁹
dimiſit Brigida aũt ad ſua regreſſa: vul
pes doloſa in turbas ſe callide mouẽs ad
loca deſerta ꝛ antrũ ſuũ refugit Quadã
ſemel neceſſitate cogẽte mel a dño poſtu-
lauit ꝟgo ſctã: ꝛ i pauimẽto dom⁹ ſue qd̃
petijt abũdãter iuenit. Flumẽ q̃ddã de
loco ſuo ad alterũ locum mutauit: ꝛ vſqꝫ
nũc ſicut ipa diſpoſuit currit Aues ꝛ ana
tes ſepe ad ſe venire pcepit: ꝛ manu illas
tãgẽs ꝛ palpãs redire pmiſit. Nouẽ vi-
ri nepharijs votis ꝛ iuramẽtis i kalẽdis
iulij hoĩes interficere quẽdã ſe aſtrigẽtes
pdicatiõe ſctẽ brigide ab errore ſuo reuo-
cari nullo mõ potuerũt. Brigida tñ pro
obcecatione cordis eorũ deũ rogãte cõtẽ-
plãt imaginẽ inſtar viri quẽ diſpoſuerãt
iugulare. Quã cõtinuo ſuis lãceis ꝛ gla
dijs cõfodiẽtes: quaſi poſt triũphũ ſui ad
uerſarij cũ armis cruentatis ad brigidã
igreſſi veritate cognita ad pñiam cõuer-

tūtur. Mulier quedā pauper ligna ſua telaria in quibus texebātur tele incidit ⁊ vitulū occiſum coxit: ⁊ cibū ſctē bꝛigide ⁊ qui ſecū venerāt parauit. Mane ſctō: vitulum viuū ⁊ integrū ⁊ ligna telaria reſtaurata inuenit. Tribus lepꝛoſis elemoſinā petentibꝰ vas argenteū dedit: et oꝛta inter eos pꝛo vaſe rixa: appꝛehēſum vas cōtra lapidē iecit: ⁊ tres partes ponderis equalis ſubito fecit: ⁊ pauperibus dedit. Appꝛopiquāte aūt die obitus ſui vocata puella alūpna ſua: diē tranſitus ſui ei pꝛedixit: ⁊ circa annū dn̄i quigenteſimū octauūdecimum kalēdis febꝛuarij migrauit ad dn̄m.

¶ De ſctō Bꝛithuno abbate et cōfeſſoꝛe.

Venerabilis xp̄i confeſſoꝛ bꝛithunꝰ ex ꝓgenie angloꝛū oꝛiginē ducēs: diaconꝰ ſcti iohānis beuerlacēſis epī diu permāſit: quē pꝛo vite ſanctitate ⁊ laudabili moꝛū cōuerſatiōe pꝛe ceteris familiariorē ⁊ charū ſemꝑ habuit: ⁊ ī mōaſterio deirwode id eſt ſilue deiroꝛū qđ mō beuerlacus appellatur ab eodē ſctō iohāne a fundamētis cōſtructo abbatē cōſtituit. Sāctus enī iohānes ſenectute grauatus dimiſſo epātu in ſuo mōaſterio p̄fato abbatis venerabilis bꝛithuni cōſilio: quatuoꝛ annis in angelica cōuerſatiōe degens vitā finiuit. Quo ad celos trāſlato venerabilis bꝛithunus abbas oī tp̄e vite ſue velut bonꝰ alūpnꝰ magr̄i imitatoꝛ effectus in oī vite puritate: vigilijs: ieiunijs: orōnibꝰ: ceteriſq; bonis opibꝰ vſq; ad vite finē pſeuerauit. Erat enī virtutū amatoꝛ: vitioꝛū pſecutoꝛ: mūdi huiꝰ cōtēptoꝛ: celeſtis regni deſideratoꝛ gregis ſibi cōmiſſi cuſtos fidelis ⁊ iſtructoꝛ: iuſticie ⁊ pietatis executoꝛ indefeſſus: elemoſinarū largitiōi ⁊ hoſpitalitati deditꝰ: ⁊ in qbꝰ deo placere nouit ſedule miniſtrare ⁊ opam dare curauit. Cūq; in oībꝰ opibꝰ bonis vſq; ad decrepitā etatē deo ſeruiēs: ſctiſſimā vitā ſuā laudabile fine cōpleuiſſet: idibꝰ maij relicto ſclo celeſtia cōſcēdit: et in ſuo monaſterio cū magno honoꝛe ſepulturā accepit. Proceſſu vo tp̄is clareſcētibꝰ eiꝰ meritis ⁊ crebꝛis miraculoꝛū ſignis: de cōſenſu cleri et populi coꝛpꝰ eius ſctm̄ de terra trāſlatū eſt. Cuiꝰ reliquie iuxta feretrū magiſtri ſui ⁊ inſtructoꝛis ſcti iohānis epī ad altare ſuū in eccleſia beuerlaci duobꝰ feretris diuiſe recondūtur.

De ſctō Bertellino heremita ⁊ cōfeſſoꝛe.

Quoniā quāto intellectui nr̄o cōmodiferū fuerit ignotius tāto noticia eiꝰ habetur pꝛecioſioꝛ. Beati bertellini confeſſoꝛis vitā ex antiquis hiſtoꝛijs: omnia cū nequeā ſancti deſcribere geſta: pauca bꝛeui calamo ſcribere nitoꝛ. Ne ergo verboꝛū pꝛolixitas auditoꝛibꝰ generet faſtidiū: cōpēdioſam exaudiamꝰ coꝛditer veritatē. Bertellinꝰ angligena pia pꝛoles regia generoſus ſtirpe: foꝛmaq; generoſioꝛ fide catholica: vitā ſuam patrijs negans cōmaculare laſciuijs trāſfretauit. Et cū quodā rege cōuerſatus hibernico: pꝛecūctis grām meruit dilectionis Sed quia cauſa maioꝛis penitētie future: pater noſter qui es in celis: aliquando quoſdā peccare non impedit. Filie regis percuſſus amoꝛe: ipſam in partes anglicas pꝛegnantē abduxit. Qđ dico ne cauſa mirabilis penitētie ſue peccatoꝛibꝰ ignoꝛet Nemoꝛū quippe denſitate latentibꝰ ecce tēpus pariēdi doloꝛis terminꝰ meroꝛiſq; fluuius eiſdē pꝛecipue ſucceſſit. O q̄ flebile puerperiū. Bertellino obſtetricis neceſſario querēti ſuffragium mulier vna cum partu lupinis dentibus expirauit. Reuerſus itaq; bertellinus oppꝛeſſionē illā peccati ſui cauſa credēs deſtinaſſe triduū exequiali fungens officio ſi triſtetur nō queratur. Solus vero ibidē deo deſeruiēs: penis pꝛius inauditis: ſemper ſua pꝛe oculis habēdo peccata: vere peniten-

do vitā duxit contēplatiuā. Pius vero et miſericors deus cor cōtritum et humiliatum nō deſpiciens: ſed ſecundū multitudinē miſerationū ſuarū: remiſit ei peccata multa qm̄ dilexit multū. Dilexit deū: dilectus eſt a deo. Magnificauit xp̄m bonis operib⁹: magnificatur a xp̄o multis miraculis. Temptauit virū ſctm̄ ſpiritus malign⁹ dicēs: dic vt lapides iſti panes fiant. Cōfudit bertellinus dyabolū per oppoſitū tēptationis: q2 nō petrā panem: ſed ecōuerſo panē in petrā. Ad dyabolice temptationis opprobriū mutauit Que petra loco qui nūc bertelmeſley nūcupat: miraculi ſcitur teſtimoniū. Quo percepto prouinciales bertellinū xp̄i charum: quaſi pphetā venerabantur. Erat quidē in diebus illis dilectus deo et hominib⁹ beatiſſimus guthlacus de nobili genere merciorū ex illuſtriſſimis parētib⁹ originē ducens: in cuius natiuitatis hora manus quaſi hoīs celitus miſſa: oſtiū dom⁹ extēſa eſt ineſtimabili fulgore choruſcans. Que crucis ſignaculo oſtiū muniens felici prefigurabat auſpicio: q2 ille ad ortū procederet qui finali perſeuerantia xp̄i crucem in ſuo corpore circūferret. Poſtq̄ enim quintūdecimū impleuerat annū: cepit ad militares actus iuxta illius etatis exigentiā feruentius eſtuare. Decoratus itaq2 cingulo militari virorū fortiū tranſcēdit audaciā. Adiūctiſq2 ſibi copijs militarib⁹ cepit in hoſtiles populos deſeuire Urbes caſtella diuertere de bellicis actibus ſuis cepit ineſtimabiles titulos obtinere. Mirū tñ ĩmodū in ipſa crudelitate armorū hoſtib⁹ ſuis miſericors erat: eiſq2 de rapinis et predis tertiā partē refundebat. Et quanto in armorū militia feruētior fuerat: tāto ardēti⁹ animū eius ad deſideria militie ſpūalis dominus accēdebat. Recogitabat igitur dies ſuos in amaritudine: ſciens quia breues ſunt dies hoīs: finis dubius: exitus horribilis: iudex terribilis: pena infinibilis. Ualedicēs cōmilitonib⁹ ſuis: abiectis armis ſecularib⁹: recedēs ab eis: iā nō cogitat niſi arma militie xp̄i Porroq2 ſciebat ſēſus hoīs eſſe ab adoleſcētia ſua in malū niſi cohiberētur obſeruantia regulari. Repyngdonā venit vbi elect⁹ in ſortē dn̄i: caracterē tonſure clericalis accepit. Diſciplinis itaq2 monaſticis mancipatus exhibebat corpus ſuū hoſtiā ſanctā viuentē placentē deo. Ibiq2 pſalmos et hymnos didicit: atq2 in ſcientia ſanctorum infra biēniū mirabile facilitate profecit. Uolens itaq2 guthlacus anachoriticā ducere vitā: de repyngdona receſſit. Et ducens ſecū duos iuuenes: quorū vn⁹ erat predict⁹ bertellin⁹ fili⁹ regis itaſſordenſis populi. Qui ob ipſorū vitā corrigēdam: ipſi viro ſancto cōtinue adheſerūt. Ad quādā inſulā diuerſis nemorib⁹: ſtagnis: et carectis varijs deuenit noīe croylādam. Ibiq2 eis tuguriolū pro palatio ex agreſtib⁹ glebis cōfecerūt. Recolētes etiā antiquos patres circūiuiſſe in melotis in pellibus caprinis ſolitudines: iam nō veſtitu lineo vel laneo: ſed pellibus caprinis crudis et rudibus vtebātur. Et in primis parētibus ſe confirmātes: qui de loco voluptatis paradiſi eiecti: pelliceas a deo tunicas habuerūt. Sciētes q2 non eſt regnū dei eſca et potus: pane tamē ordeaceo et aqua luculēta cum magno moderamine veſcebātur. Multo ieiunio cōtinue a multiſq2 vigilijs carnē ſuam edomare ſtuduerūt: q2 ipſa cogebat ſpūi humiliter deſeruire. Iſte inq̄ ſctūs guthlacus datū optimū donūq2 perfectū deſcendens a patre luminū: contra ſpūales nequitias in ipſa inſula: multiplicia bella geſſit: nūc a demonibus in aera geſtus: nūc inter vepres et ſpinas tractus: nunc vt in paludibus demerſus: ac diuerſimode grauiter afflictus cōſolatione ſcti bartholomei ap̄li fortiter eos vicit. Deīq2 il

las mōſtruoſas acies de illa inſula croy-
landie quā lōgi tēporis preſcriptione vē-
dicabāt potēter eiecit: ac procul imperpe
tuū relegauit. Iſti duo ſcti guthlacus et
bertellinus in ipſa inſula in diuino ſerui
tio multis annis aſſidui cōmorātes mul
ta per eos fiebāt miracula. Venit tandē
tempus vt deponeret ſarcinā carnis ſue
vir dei guthlacus quā longo vſu domare
ſtuduerat: egritudie repētina feria quar
ta ante paſcha correptus eſt: atqꝫ bertel-
lino vnico cōtuberniali ſuo denunciat: ꝙ
octauo die de hac ploratiōis valle tranſi-
ret. Cūqꝫ ille in eiulatū ⁊ lachrymas pro
rupiſſet: noli īquit fili mi noli flere: ad la-
borū meorū ſtipendia vado: cū illo domīo
cui ſeruiui pēniter ꝑmāſurus. Quar-
to autē die egritudinis ſctī guthlaci cele-
bratū eſt paſcha paſchalis miſſe ſolēpni
tate ꝑmiſſa ⁊ viatico noſtre ſalutis acce-
pto. Bertellino qui ei in menſa dñi mini-
ſtrabat: tanta ſacri eloquij et miſteriorū
vſus eſt: vt nō ille loqui videretur: ſed po
tius angelus dei. Bertellinus itaqꝫ cōſi
derans in facie ſctī viri qḋ terminus ſue
depoſitionis inſtabat: cepit inſtantiꝰ ab
eo querere ꝙ nūqꝫ antea interrogare pre
ſumpſerat. Adiuro te inqt pater per mi-
ſericordiā xp̄i: vt michi apertius reuela-
re digneris: quid ſit ꝙ a prima cohabita
tione quā tecū habui: ſingulis diebꝰ ma-
ne ⁊ veſpere: te cum alio loquentem mu-
tuos ſermones audiui: ⁊ cum quo verba
ꝓmeres ignoraui. Dei vero amicus con
ſueta benignitate rn̄dit. Inſtat inquit fi
li chariſſime dies nouiſſimꝰ: nec mentiri
michi expedit: qui a primitiua cōuerſati
one mea omne mendaciū declinaui. Sci
as enim ꝙ ex quo ad heremū hanc me cō
tuli: ſemper mane ⁊ veſpere angelū mee
conſolationis habui: qui labores et tem-
ptationes meas celeſti ſolatio reuelabat
predicabat futura: demonſtrabat abſen
tia: archanaqꝫ celeſtia que nō licet michi
nec expedit loqui celitꝰ indicabat Hec aūt
fili ſub ſilentio include nec attemptes ea
cuiqꝫ mortaliū niſi ſorori mee pege ⁊ eg-
berto anachorite vllo tpe reuelare. Ma-
ne itaqꝫ ſequēti ſuſpiria ⁊ ſingultus: qui
ſolent eſſe preambuli mortis: iā pectꝰ be-
ati viri ſepe cōcuſſerāt: ac de ore eius tan
ta odoris ſuauitas exalauit: ac ſi aliquis
roſeos flores ſperciſſet aut balſamū effu
diſſet. Nocte vero ſequēti cū ſepedictꝰ fra
ter Bertellinus circa viri ſctī cuſtodiā vi
gilijs indulgeret: nō ſine magno ſtupore
cōſpicit: ꝙ a media nocte vſqꝫ ad aurorā:
totā domū cādor lucis ineſtimabilis cir-
cūfulſit. Oriēte vero ſole: dilectꝰ deo guth-
lacus fratrē illū aduocans. Fili inquit tē
pus eſt: vt ad ipm̄ tranſeā cuius ſeruus
ſum: ⁊ tu arripias iter tuū extēdēſqꝫ ma
nus ad altare ſacra ſe cōmunione muni-
uit: oculiſqꝫ ac manibus ad celū leuatis:
ī dn̄o obdormiuit. Beatiſſimi viri guth
laci trāſitū glorioſum celeſtis ſplēdor pre
ſignauerat: vt celeſtis lucis immēſitas:
ſpecialiter illuſtrauit Nā cum ſol eſſet in
virtute ſua: radijſqꝫ meridianis vehemē
tius eſtuaret: frater ille bertellinus: qua
ſi currū igneū a terris vſqꝫ ad celū erectū
proſpicit: cuius tāta claritas erat: quod
in cōparatione illius ſolaris ſplēdor luce
illa inferior palleſcebat. Bertellinus ve-
ro intollerabili timore correptꝰ fugiens:
nauiculā arripuit ⁊ ad ſctī xp̄i virginem
pegā ſororē btī guthlaci feſtinātius ten-
dit. Illa vero cū bertellino reuertente fu
neri fraterno lachrymas debite pietatis
indulſit. Ac gr̄as agens aīam illius deo
cōmendans ſe etiā ipſius precibꝰ cōmen
dauit. Exequijs igitur dctī ſctī viri deuo
tiſſime celebratis: ac ipſius corpe tradito
ſepulture in ipſius oratorio: ipſa virgo pe-
ga ad propria remeauit. Sctūs igit̃ ber
tellinus gloriā omnino reſpuēs tēporalē
regē patrē ſuū adijt: ⁊ inſulā quādā in di
ebus illis valde latitantē: ab eo heremi-

tice habitandā petiuit. O q̄ mira filij religio: qui patris ſe viſioni ſed nō cognitioni ogēdit. Annuit rex eius petitionē: breuēq̧ cōceſſit inſulā ab antiq̄s bethnei nominatam: a modernis vero ſtaffoꝛd: cui largā libētius dediſſet regionē. Quo nobilis heremita penitendo diu laboꝛauit: ſpūaliterq̧ triūphādo: multis choꝛuſcauit miraculis. Rege quidē venerabilis heremite bertellini patre: vniuerſe carnis metas naturaliter trāſgreſſo: facta eſt perſecutio magna in partibus illis et immēſa auctoꝛitate viriū regaliū: alien⁹ regni illi⁹ ſuſcepit dominiū. Qui cum vidit dei famulū bertellinū in amenitate loci delectabilis habitātē: ip̄m pꝛopoſuit eijcere. In hoc tamen parcēdo religioni: q̄ ei nō virib⁹ regijs ſed curiali inſurrexit rigoꝛe. Bertellinus quidē in neceſſitatis vrgētia parentū ꝛ amicoꝛū ſuoꝛū querente ſuffragiū: nō parētes ſed diffidentes: nō cōſiliarios: ſed potius aduerſarios inuenit ſedētes cū pꝛincipib⁹ in occultis vt deſtruerēt innocētem: iuxta illō ſalomōis. Pꝛoximo ſuo paup̄ odioſus eſt: amici vero diuitū multi. Quippe parentele ſue inique degenerāti ſententiā tenacis intulit maledictiōis q̄ nō tm̄ in quarta vel quīta ꝓgenie: ſed vſq̧ in hodiernū diē manifeſtis patet ſignaculis. O q̄ta religionis ſue mirabilis fecunditas: qui in curia regia apparēs reſpōſurus: iura celando hereditaria: ius allegauit donationis: lite tandē deducta: partes in duellica reſtituerūt determiatiōe O q̄ta mūdi iniq̄tas regia poteſtate pugilib⁹ abūdante pauperi in chꝛiſto et humili: nō eſt qui faciat bonū: nō eſt vſq̧ ad vnū. Bertellinus itaq̧ plenus gr̄a et foꝛtitudine: pꝛoſtrauit ſe in oꝛatione dicens Deus in adiutoꝛiū meū intende: dn̄e ad adiuuandū me feſtina. Dn̄e deus meus in te ſperaui ſaluū me fac ex oībus perſequētib⁹ me ꝛ libera me. Extrane⁹ fctūs ſum fratrib⁹ meis: ꝛ nō eſt qui cōſoletur me. Libera me ꝛ pone me iuxta te: et cuius vis manus pugnet cōtra me. Oꝛatione finita audiuit quādā vocē dicētē. Bertelline xp̄i chare noli timere: exaudiuit dn̄s dep̄cationē tuā: dn̄s oꝛationē tuam ſuſcepit. Mane aūt facto iactās ſuper eū curā ſuam: qui non dabit ineternū fluctuationē iuſto: obuiauit cuidā homūculo (quē melius appellarē foꝛtitudinē archangelicā vt patebit in ſequētibus) cū auli ꝛ bidentili bertellinū ſalutāti et dicēti. Dn̄e ecce in noīe p̄ris ꝛ filij ꝛ ſpūs ſcti: veſtri iuris pꝛeſto ſum defenſioni. Bertellinus vero gratia cōfoꝛtatus diuina (ſciens q̄ ſpiritus vbi vult ſpirat: pꝛo paruitate coꝛpoꝛis nō diffidēs ſed memoꝛās qualiter puer dauid non coꝛpoꝛis potentia: ſed pneumatis gratia decē milia p̄cuſſit philiſtinoꝛū. Nec iſtud philoſophicū tradēs obliuioni. Coꝛpis exigui vires cōtēpnere noli.) rn̄dit ei dicens. Amice oīpotenti gratia xp̄i bene veniſti. Beatus vero bertellinus ihēſu xp̄i famulus nūciū dei diligēter ſuſcepit gratias agens deo: tp̄e vero ſtatuto: ip̄m in locū duelli cōduxit. Et reſpiciētes turbe viderūt quēdā ethiope nigrioꝛem: gygāte terribilioꝛē: dētib⁹ ſtridentē ꝛ ad pugnādū ferientē. Nūcius vero dei coꝛpe homūculus: ſpiritu archangelus hilari vultu inſultantē pꝛeſtolabatur. Gygas vero hoꝛribilis rugitu pꝛoſiliens leonino aſſultus minabať īpaſſibiles. Sed dei nuncius imperterrit⁹: nō quaſi arte pugillatoꝛia: ſed viriū infinita potētia diuina fauēte gratia: immunis maximū decēter tenuit pedib⁹ pꝛoſtratū clamātem: ꝛ voce magna dicētem. Bertelline ſerue dei miſerere mei. Quo viſo circūſtātes: ſi vniuerſi mirētur nō mirādum immunis maximū virtutis potentia tenuit deuictū. Nec eſt aliq̄s adeo veſani capitis inuētus: qui illud diuinū reputauerit miraculum. Unde oēs qui ibi

aderāt: exceptis bertellini parētibus: pedib⁹ eius proſtrati dixerūt. Peccauim⁹ iniuſte egimus iniquitatē fecim⁹ Pater ſctē nr̄i miſerere. Beatiſſimo igitur bertellino venerabiliter a rege ſuſcepto: cuncta que erāt prius confiſcata iuſſu eiuſdē regis: viro dei ſunt reſtituta. Oēs itaq3 viri ac mulieres totius prouincie deū timētes: btm̄ bertellinū tanq̄ prēm ſuum ſpiritalē in vita ſua venerātes in oīb⁹ dilexerūt. Sctūs vero dei gloriā et honorē timēs tēporalē: abijt in deſertis mōtib⁹ vagans vt nemoriſta: vbi vir ſctūs ieiunijs et orōnib⁹ ac vigilijs multis deo deſeruiens: vanitatē mūdi reſpuēs vitam finiuit. Quīto vero idus ſeptēbris: ad celeſtē trāſiens hieruſalē: accepit corā quā repromiſit deus diligētib⁹ ſe. Hic ſeruus eſt ille quē dn̄s inuenit vigilātem: cui dominus tradidit quinq3 talēta: et lucratus eſt alia quinq3 ꝛ intrauit in regnū dn̄i ſui. Quē dn̄s noſter ī vita ſua mirabiliter mōſtrauit: et poſt obitū ſuū valde mirabili⁹ crebris choruſcātibus miraculis: locum quē moderni ſtafford nūcupāt quia claudis greſſum: mutis loquelā: ſurdis auditū: cecis viſum: ꝛ alijs languorib⁹: amore ſcti bertellini donec quidam in eccleſia ſua commiſerat homicidiū: dn̄s cupidaꝛ pſtitit ſanitatē. Erat enī in villa ſtafford quidā homo noīe willmot cortuarij vtēs arte: hic hō multis annis fere ſedeci ſuorum viſu caruit oculorū: ita q̄ nō potuit de domo ſua recedere ſine duce qui illi in ſuis itineribus ſubueniret. Tādem multis elapſis annis ductus ad eccleſiā ſancti bertellini in ipā villa ſtafford cauſa recuperādi ſue egritudinis ſanitatē: flexis genibus in oratione ante altare ſcti bertellini dū ſacerdos tūc iohannes croſtys appellatus in miſſa obtulit eucariſtiam ſummo patri. Prefatus cecus tūc viſui reſtitutus vidit primo illō venerabile ſacramētū: ſummo deo grās agēs: qui ob amorē ſcti bertellini ātiqua miracula renouauit Iſte homo qui ad miſſam predictam ſine duce venire nō potuit: ſine aliquo ducēte ſe ad propria remeauit. Et ſic tota vita ſua ſine oculorū grauamine vidit clare. Hoc enī miraculū anno dn̄i milleſimo triceteſimo octogeſimoſexto manifeſtauit deus in eccleſia antedctā. Oremus igitur ſumme btitudinis clemētiā vt ad incremētū honoris btiſſimi bertellini cōfeſſoris ꝛ fidei ſpeiq3 nr̄e confirmationē merita ſua ſolitis nobis manifeſtare digner miraculis. Ut cū oēs eum corde venerātes deuoto: corporalē ſpūalēq3 mereātur ſuſcipere ſanitatem ad de quacunq3 tribulatione ipius implorātes auxiliū: meritis ꝛ interceſſionib⁹ beati bertellini petitiōis ſue ſalutarē cōſequātur effectū. In eo qui viuit ꝛ regnat per infinita ſeculorū ſecula. Amen.

¶ De ſctō Cadoco epiſcopo ꝛ martyre.

SAnctus enī cadoc⁹ ſcti gūdlei regis filius cū in vtero matris ſue gladuſe clauſus eſſet: per ſingulas noctes in quatuor angulis dom⁹ in qua manebat quatuor lampades igneo ſplendore choruſcātes vſq3 ad partū filij viſe ſunt. Apparuit autē angelus dn̄i in nocte qua nat⁹ eſt puer: dicēs regi. Cras veniet ad te anachorita quidā ſctūs: quē deuote ſuſcipiēs humiliter implora: quatinus filiū tuū lauachro regnationis purificet: ꝛ nomē ei⁹ cathinaū appellet eundemq3 poſt ſeptēniū litteris ꝛ morib⁹ informādum ſuſcipiat. Quo facto: tpe quo nat⁹ eſt puer celaria lacte et melle plena inuēta ſūt. Cū aūt creſceret infans: quicquid veniebat ad manus eius: totū pauperibus erogabat. Sub vili habitu ſingularis horis eccleſiam frequentās: ꝛ in nocte modicū panis ꝛ aque lautiorib⁹ cibis penitus abiectis ſumebat. Ad diuerſos ſepe ludos inuitatus: ad eccleſiā confugit dicēs O ceca mens hoīm que ſemꝑ

tranſitoꝛia appetit: ⁊ eterna reſpuit. Vi-
dete quid ſitis ⁊ ad quid facti eſtis. Neſci
tis qꝛ dies dñi veniet: qñ riſus vertetur
in luctũ: ⁊ luctus in gaudiũ. Quodã die
extincto igne ꝑcepit magiſter puero cati
nail in eſt cadoco ignẽ ad coquẽdã eſcã de
ferre: ⁊ ruſticus quidã illi ignẽ dare renu
eret niſi carbones ardẽtes in gremio de-
poꝛtaret: viuos in clamide carbones ſuſ-
cepit: ⁊ inuſta veſte ad magiſtrũ ſuũ at-
tulit. Erectis autẽ in celũ oculis ꝑces ad
deũ fudit: quatinus ruſticus ille cũ farre
ſuo ſuoꝛũ pariter fomẽto titionum cõcre-
maretur. Et intulit. Nõ ideo dñe bonita
ti tue ſupplicaui: vt pctõꝛẽ illũ in ſuo fla-
gitio cõdẽpnari exoptarẽ: verũ vt diuina
poteſtas in hoc mũdo ſit ſceleroſis mani
feſta: teqꝫ magis pauerent: et tibi mini-
ſtrãtib⁹ reſiſtere abhoꝛrerẽt. Quo dicto:
ruſticus ille cũ trituratoꝛio ſuo ſuccẽſus
exuritur. Diſcedẽs tãdẽ a magiſtro ſuo
monaſteriũ conſtruxit ⁊ fratres multos
cõgregauit. Pꝛofectus tandẽ cadoc⁹ ſi-
ne nũmis ⁊ ſacculo ⁊ mare trãſiens: a re
gina quadã ſupplicatur: vt a ſterilitatis
oppꝛobꝛio eã liberare dignaret᷑. Cui ille.
Vade in pace: de⁹ det tibi petitionẽ quã
rogaſti. Eadẽ autẽ nocte filiũ cõcepit: cui
nato elle in baptiſmo nomẽ impoſuit Ca
docus tandẽ hierl̃m veniẽs: loca ſctã viſi
tauit: cui ⁊ dñs gentiũ idioma per quas
trãſibat cõtulit: variiſqꝫ linguis loqui ce
pit. Poſt trienniũ vero rediẽs puerũ elli-
nũ ſterilis regine filiũ accipiẽs in hume-
ris baiulauit educauit ⁊ inſtruxit Quia
enĩ mater illũ deo vouerat ⁊ ſibi educan-
dũ ⁊ moꝛib⁹ infoꝛmãdũ tradiderat: eum
valde diligebat. Victoꝛ quidã malicio-
ſus poſt illius peregrinationẽ cũ belliuũ
patruelẽ ipſius trucidaſſet: reditu ſancti
viri cognito nimio pauoꝛe perterritus a
facie eius celerius aufugit. Pꝛoſequẽte
aũt illũ cadoco: ſub oculis eius tanq̃ pul
uis aut fumus a facie vẽti nutu tonãtis
euanuit. Tirãnus quidã noĩe ſawil cũ
ſuis ſociis cibũ viri dei ⁊ potum vi diripi
ens ebꝛietati et crapule vacauit et ad in-
terficiẽdũ cadocũ ⁊ fratres eius iter ma-
turauit. Et ecce coꝛã oculis ſerui dei ter-
ra aperuit os ſuũ ⁊ abſoꝛpto cum ſuis ſa
tellitib⁹ tirãno: foſſa vſqꝫ in hodiernũ di-
em ibidẽ in teſtimoniũ remãſit. Paſce-
bat enĩ cadocus centũ cotidie clericos: to
tidẽ pauperes ⁊ totidẽ viduas pꝛeter ad
uenas ⁊ hoſpites ad illũ crebꝛo veniẽtes
Licet ei abbas multos ſub ſe monachos
regeret: poꝛtionẽ tamen regni patris ſui
poſſidẽs indigẽtib⁹ neceſſaria diſtribuit
Cũ in cathedꝛa ſedens populos doceret
quinquaginta milites cuiuſdã reguli ac
cipitres in manib⁹ habẽtes veniebãt ad
illũ: vt eſcã ab eo violẽter auferrent. Qui
bus ille quĩquaginta panes: vnuꝫ poꝛcũ
⁊ ceruiſiã mitti iuſſit. Cũqꝫ ad ſumendã
paratã ſe locaſſent refectionẽ: terra ex in
ſpirato dirupta in ictu oculi in pꝛofundũ
abſoꝛbuit eos eſca permanente intacta.
Quo viſo: iltutus illoꝛũ pꝛinceps qui ab
ſens tunc erat veſtigiis btĩ cadoci pꝛouolu
tus: veniã petiit ⁊ habitũ monaſticũ ſuſ-
cepit. Superuenit quidam hiberniẽſis
ad locũ in quo ſanctus cadocus oꝛatoꝛiuꝫ
fabꝛicauit: qui operarios oẽs ſctĩ ſubtili
artificio ſuperabat. Inuidẽtes ob hoc ce
teri: ipm nequiter interfecerũt: ⁊ ampu-
tato capite eius ⁊ magno ſaxo circa trun
cũ coꝛpus alligato in altũ ſtagnũ pꝛecipi
tatur. Cunqꝫ planctũ filioꝛũ occiſi ſanct⁹
audiſſet cadocus: cũ ſuis clericis perui-
gil in oꝛationib⁹ ꝑnoctauit: vt rẽ geſtam
dñs ei reuelare dignaret᷑. Facto aũt ma-
ne: decollat⁹ artifex caput in ſinu ſuo ge-
ſtãs ⁊ magnũ lapidẽ ſupꝛa tergũ ferens
cruẽt⁹ hoꝛrida ſpecie viro ſctõ ſe oſtẽdit:
pꝛeciſumqꝫ caput in hec verba pꝛoꝛupit.
Serue dei fige me ſupꝛa collũ in pꝛiſtino
ſtatu ⁊ que tibi incognita hacten⁹ de hac
re extiterũt denudabo. Qð cũ feciſſet: in-

dicauit ei nephas artificū: ⁊ quomō inuidia ducti illum flagitioſe trucidarūt. Et ait ſctūs Elige qđ vis: aut in hac vita nobiſcū denuo viuere: aut in eternā vitam cū deo perhēniter regnaturus remeare. Et ille. Dn̄e vt in eternā requiē regrediatur anima mea. Et hoc dicto: expirauit. Dux quidā britonū tres milites arthuri regis illuſtriſſimi trucidauit: ⁊ arthuro vbiq; eū pſequēte: nuſq; tutū locū reperire potuit: nulluſq; ip̄z tueri ob regis fauorez auſus fuit: donec fuga fatigat⁹ ad virū dei profugus venit. Qui illi⁹ miſeratus labores: benignus illum ſuſcepit. Demū adquieſcēte ad p̄ces ſcti rege a iudicib⁹ determinat̄ vt pro redēptione vniuſcuiuſq; occiſorū: arthurus rex tres boues optimas ſuſciperet. Huiuſmodi eni iudiciū apud britones a regibus priſcis ſanccitū fuit. Arthurus tamē vnicoloris vaccas renuit: ⁊ in anteriori parte rubeas ⁊ in poſteriori cādidi coloris diſtictas plurima tergiuerſatiōe geſtiuit. Juſſu ergo cadoci adducti ſunt nouē vacce: ⁊ fuſis ad deū precibus in prelibatos colores mutate ſunt: ⁊ inter manus tenētium illas in cōſpectu regis in filicis faſces trāſfigurātur. Quo viſo: ſuper iniuſta petitione: veniā humiliter rex arthurus flagitauit. Cū regulus quidā vicinaz regionē incolis offenſus congregato exercitu vaſtare vellet populi regionis perterriti ſctm̄ cadocū exorātes dixerūt. Dn̄e adiuua nos ⁊ erue nos de manu regis huius quia quecūq; petieris a deo impetrabis. Cōſtātes inquit eſtote ⁊ nolite timere: ad nichilū deducet dn̄s inimicos n̄ros Cūq; nocte illa cū clericis p̄ces deo fudiſſet: mane facto: colūpna nubis p̄cedebat eū que tentoria regis operiēs diē obſcurauit: vt nullus alterū videre poſſet. Et accedens vir ſctūs ad regē dixit. Salue rex. Queſo inq̄t ſi in oculis tuis grām inueni: verba mea bn̄ ſuſcipe. Cui rex. Loquere inquit. Ut quid inquit ſctūs ad patriā meam armata manu predandi vaſtandiq; cauſa adueniſti: preſertim cū id non meruiſſem? Et ait rex. Fateor me in te peccaſſe: qđ ſtulte egi ꝓpicius et miſericors veniā cōcedēdo remitte: ⁊ tua interceſſione tenebroſitas iſta diſcedat. Sctūs ait. Remittātur tibi p̄grandia facinora tua. Et adhuc eo loquente: lux eſtiua deſuper effuſa nimiā ſerenitatē in caſtris infudit Et ꝑcidēs ſe rex in faciē ſuā: grās ei retulit: ⁊ deū glorificauit. Filius cuiuſdam regis cū multitudine copioſa ad diripiēdas poſſeſſiones auſtraliū britonū ⁊ terrā penitus depopulādā venit. Cui⁹ equites cū ignē in horreū ſcti cadoci miſiſſent et tm̄ fumari poſſet: fumus inſtar lignei poſtis recto tramite vſq; ad papilionē filij regis tetendit: ⁊ lumē oculorū oīm obcecauit. Orante aūt ſctm̄ cadocū cū hūilitate filio regis ⁊ veniā petente: priſcā luminū aciē cū ſuis recepit. Cōgregatis aūt diſcipulis ſuis: ait illis Nim̄ quidem diuīo nutu ter hierl̄m: ſeptieſq; romam pro dei amore profectus ſum: ſupereſt vt orādi gratia ad eccleſiā ſcti andree in ſcocia ꝓficiſcar. Quo cū pergeret: apparuit ei angelus dn̄i dicēs. Dn̄s de⁹ tuus per me tibi p̄cipit ne hinc diſcedas: ſed ſeptē annorū ſpacio grā cōuertendi populū ad xp̄i fidē in hoc loco perſiſtas. Ibi vero populū docuit baptizauit: cūctoſq; languidos curauit. Quadā vero die dum terrā ad cōſtruendū monaſteriū foderet: os colli cuiuſdā priſci gigātis mōſtruoſum ac incredibilis quātitatis inuenit Et admirās ſctūs dixit. Nō ad eſcā neq; ad potuz vadam: ſed erit michi oratio pro cibo: lachryme pro potu: donec hoc prodigiū nobis a deo ꝓpaletur. Eadē nocte angelus dn̄i apparēs ei dixit. Ecce clamor orōnis tue ad deū aſcendēs exauditus eſt. Cras eni veteran⁹ gigas reſuſcitatus vt̄ foſſor quo aduixerit erit. Mane āt ſctō: imma-

nis ⁊ horribilis ſtature gigas adueniēs pedibꝰ ſcti ꝓuolutus ſic inquit. Sctē cadoce ſerue dei tuā efflagito benignitatē: quatinꝰ miſerā aīam meā in diris inferni ſupplicijs hactenꝰ cruciatam: illuc denuo remeare nequaq̄ ꝑmittas. Et interrogatus ꝗs eſſet et de qua gente: ait. Ultra talē montē q̄nq̄ regnans cū ſemel cū meis p̄donibꝰ diripiēdi ⁊ vaſtandi cauſa huc veniſſem: rex iſtius terre me ⁊ exercitū meū cōmiſſo graui prelio trucidauit. Requiſitꝰ de noīe ſuo: can ip̄m vocari dixit. Letare inq̄t vir dei et alacer ſis anio: nā michi a deo cōceſſum eſt te diutius in hoc ſeculo victurū: et poſt p̄ntis vite curſum ſi deo fidele deuotūq̄ obſequiū exhibueris: ac meis p̄ceptis obtēperaueris: aīa tua ad ꝑhennē gloriā cū deo regnatura migrabit. Uſq̄ ad obitū ſuū fodiendo ⁊ laborādo in eodē loco permāſit. Rediens ſctūs ad monaſteriū ſuū inuenit gildā nobilē ſcolaſticū cū pulcherrima quadā cāpanula de hibernia illuc aduenisſe. Cūq̄ decor et ſonꝰ colorq̄ cadoco placuiſſet: gildam ſibi nolā vēdere implorauit. Nō inquit ille vendā: ſed ſuꝑ altare ſancti petri offerā illā. Et cū nullo p̄cio cā vēdere ſe aſſereret: romā ꝓfectus oſtēdit eā alexādro pape dicēs. Hāc nolā a me fabricatā ⁊ ab hibernia huc delatā deo et ſancto petro offero Et cū nullū oīno ſonū pulſata redderet: admirans papa qualiter hoc fieri poſſet inquirit. Et auditis que a cadoco dicta fuerāt: bn̄dixit nolam ⁊ ait. Hāc cāpanulā a me bn̄dictā ⁊ conſecratā btō cadoco reporta: quatinꝰ in hac omne principale iuſiurādū fiat. Si quis enī ſuper ip̄am periurij crimen incurrerit: niſi dignā p̄niam egerit: hic ⁊ in futuro ꝓcul dubio anathema erit. Ego enī gētis illiꝰ incredulitatē rebellēq̄ ceruicoſitatē audiui: ideoq̄ illā eis mittā vt per eā fedus ⁊ pacē cōcorditer factis faciat Allata aūt btō cadoco nola: dulcē ſonū audiētibus ⁊ deſiderabilē reddidit. Aſſerunt enī britones pro ſcti cadoci amore per hāc nolā duos mortuos ad vitam dn̄m reſuſcitaſſe. Sctūs eī cadocus fontē iugiter manātē de terra ꝓduxit fluuiū quēdā magnū virga quā manu geſtabat ter ꝑcuſſit: ⁊ cum vigitiquatuor ſocijs ſiccis pedibꝰ pertrāſiuit. Cū ſcti cadoci oues die quadā paſcerētur: ecce duo lupi ſuꝑuenietes pluribus ouibꝰ laceratis nōnullis rapacibus morſibus necatis brachiū maris trāſnatare ceperūt. Qui cū ad mediū veniſſent diuino iudicio in lapides trāſformati ſūt Dū aūt de mōte ſcti michaelis in cornubia veniſſet ⁊ ſitim maximā paſſus eſſet in loco arido baculū fixit: ⁊ ſtatim fōs largifluus de terra ſcaturire cepit. Orauitq̄ vt cūcti languidi illuc accedētes: ſuoꝝ morborū medelā reciperēt venenoſas peſtes illa aqua extiguerent: vermeſq̄ cunctos de ventre potantiū ꝓijceret. Juxta enī fontē illū in cornubia in honore ſcti cadoci fundata eſt eccleſia magna. Apparuit angelus dn̄i btō cadoco dicens. Deꝰ decreuit te iam de terra britānie diſceſſurū. Et ille. Oīa que michi p̄cepta fuerint a dn̄o: libēs effectui pro poſſe mācipabo: ſed qualiter hinc diſcedā penitus ignoro. Angelus ait. Cras eī ad locū in quo poſt predicationē ſolebas quieſcere perges: ⁊ ibi ſubito nubes lucida operiet te atq̄ ſic ſuper eā tranſueheris ad ciuitatē bn̄uentanā eadem hora qua de nube deſcēdes: abbas illiꝰ vrbis in tua p̄ſitia ſepulture honorifice tradet̄: in cuius loco monachi te abbatē cōſtituere maturabūt Eadem nocte idē angelus priori bn̄uētane ciuitatis in viſu apparuit ita dicēs. Cras quidā clericus ſapiēs britannus ſeruus dei electus ad vos huc venturus eſt: quē abbatē ſuper vos ordinari ⁊ cōſtitui pōtifici obnixius ſupplicate. Ip̄m enim elegit deus vt abbatis veſtri vice vobis ſubrogetur: ſophiaſq̄ apud vos vocabit̄: quia

ſapiētia dei plen⁹ eſt. Cadoc⁹ autē mane
ſurgēs ellenū diſcipulū ſuū loco ſui ordia
uit abbatē Et cū adhuc diſcipulis ſermo
nē faceret: ecce claritas dei repēte oēs cir
cūfulſit: ⁊ nō ualētes tanti luminis ferre
claritatē: ꝓni pariter in facies ſuas ſuꝑ
terrā ceciderūt. Beatus autē cadocus in
nube alba rapt⁹: ab oculis eorū euanuit
⁊ quaſi in palpebre motu in ciuitate bñ
uentana de nube deſcēdens inter ſepeliē
tes abbatē uiſus eſt. In eadē hora cūcta
monachorū cōgregatio cū epo abbatē eū
cōſtituit ⁊ ſophiā illū nūcupauit. Defū
cto demū illi⁹ ciuitatis epo apparuit an
gelus dñi btō ſophie: ꝑcipiēs ei quatin⁹
epatus ordinē ſuſciperet. Eadē uero no
cte idē angelus archidiacono in ſompnis
iuſſit ut ſequēti die remota dilatiōe ſctm̄
ſophiā ad pōtificat⁹ gradū diuina iuſſio
ne ꝓmoueret. Quo mane cūctis clericis
per ordinē reuelato unanimi oim conſen
ſu ad epatum aſſumptus eſt. Angelus
aūt dñi demū in uiſu noctis apparuit ei
dicēs. En a dño deo tuo datur tibi optio:
nūc elige quo exitu hāc letalem uitā deſe
rens: ad regnū uelis migrare perpetuū.
Qui rñdit. Qm̄ enī martyriū oī morte in
cōſpectu dñi ꝓcioſius inuenitur: illud eli
gēs pre ceteris exopto. Et angel⁹. Robu
ſtus inquit eſto corde et animo qꝛ dñs te
cū eſt. Cras eteni rex quidā crudelis ciui
tatē hāc ingrediēs depopulabit eā et mi
les quidā ipſius monaſteriū ingreſſus:
diuina miſteria te celebrātē: ſuper aram
atrociter haſte cuſpide terebrās trucida
bit. Sctūs ſophias inde grās agēs deo:
dixit. Promptus ad martyriū factus ſum
hac enī nece dñs noſter iheſus xp̄s ⁊ apo
ſtoli ei⁹ multiqꝫ alij mūdū triūpharūt et
celeſtis regni gloriā adepti ſūt. Hora pri
ma cū miſſam celebraret tirānus cū ſuo
exercitu ſuburbia deuaſtauit: ⁊ eques q̄
dam eccleſiā cū furore intrās: ſctm̄ ſophi
am dñici corporis ⁊ ſanguinis cōſecrati
onē libantē: lancea penetrauit. Qui ocu
lis ad celū erectis: aīam ſuā dño cōmēda
uit dicēs. Dñe iheſu xp̄e accipe ſpm̄ meū
⁊ ne ſtatuas huic hoc peccatū qm̄ ignora
uit quid egit. Dñe de⁹ omīps inuiſibilis
rex iheſu xp̄e ſaluator poſtulationē meā
exaudi: ⁊ preſta ut qui oſſiū meorū partē
aliquā poſſiderit: uirtutes faciāt: demo
nes ꝓcul pellant: ⁊ oīs ab eis peſtis abſi
ſtat ⁊ qui corpori meo honorē exhibuerit
in terris: dimiſſis peccatis te ſemꝑ glori
ficet in celis. Nec mora uox de nube cādi
da fctā eſt dicēs. Cadoce famule mi aſcē
de ad regnū pr̄is mei ⁊ que poſtulaſti fa
ciā tibi ⁊ non contriſtabo te: qm̄ in morte
mei memor es tu. Quicūqꝫ in tribulatio
ne magna noīs tui memor inuocauerit
me: amē dico tibi quia a tribulatiōe ſua
placabilis ⁊ ꝓpicius liberabo eū. His au
ditis: nono kal'. februarij in man⁹ dei ſpi
ritū emiſit. In eius enī honore fundata
eſt ibi eccleſia magna ſuꝑ ſepulchrū eius
in qua nullus britānus intrare ꝑmittit.
Futurū eſt ei ut aſſerūt ciues: quēdā bri
tonē ex ſuo in britānia monaſterio. f. lan
carnan illuc aduenire: ⁊ reliquias corpis
ſcti furto inde qñqꝫ auferre Quinimo qđ
grauius eſt poſt ablationē corpis ſcti fon
tē illū qui ſecus eſt urbē: quē ad operario
rū uſum in edificatione murorum ciuita
tis per illius preces de tellure manare fe
cit: uelut mare ſuper totā urbē ⁊ illi⁹ ha
bitatores inundaturū ꝓſagiūt. Diſtat cū
loc⁹ ꝑdicti monaſterij mō in wallia a cou
brige trib⁹ miliarib⁹ ⁊ eſt ibi eccleſia pa
rochialis in plano ſita. ¶ Narratio.
Illis dieb⁹ ſctūs arnulph⁹ ſcti remigij
diſcipulus cū in eccleſia quadā ſolus ora
ret: cuiuſdā peccatoris anima quā dya
bolus ad inferna trahebat exuta a corpe
clamare cepit. Sctē arnulphe electe dei
ſuccurre: ⁊ hos impet⁹ inimicorū cōprie:
Tūc ille hoc luctu cōmot⁹ largiſſime flēs
orauit: ⁊ aīa ad corpus rediit ⁊ reuixit.

¶De ſancto Carodoco heremita.

AMicus dei carodoc⁹ de cam-
bria oriundus ⁊ de prouincia
breghenoc parentibus nō in
fimis propagatus. originalē
lineam duxit: ⁊ litterarū ſtudijs deditus
dū virgā timuit et verba doctorū non pa
rū in doctrina ꝓfecit. Demū relictis litte
rarꝫ diſciplinis curiā reſi ſoutwallie prin
cipis adiens eius ſe famulatui ſubijcere
curauit. Princeps aūt ipſum magno di-
ligens affectu duorꝫ leporariorū quos di
ligebat ei cuſtodiā aſſignauit. Erat eni
affabilis: liberalis et morigerat⁹. In li-
ra quoqꝫ et muſicis inſtrumentis pluri-
mum doctus erat. Cūqꝫ aliq̄diu in obſe-
quijs illi⁹ principis deuot⁹ et ſedul⁹ ex-
titiſſet: dn̄o diſponēte cōtigit vt dictos le-
porarios caſu fortuito amitteret: quati-
nus elect⁹ eius ad vtiliora ⁊ q̄ ſunt appe
tibilia tali relicta vanitate tranſiret. Un
de princeps et dom⁹ eius valde offenſus
membrorū mutilationē ⁊ mortē ei mina
batur. Cui et carodocus reſpōdit. Si lō-
ga et laborioſa ſeruicia mea a deo puipē-
duntur: ſicut ex verbis iſtis euidēter ap-
paret illi de cetero principi labores meos
et obſequiū impendā q̄ mercedē vberē
pro labore modico donare nouit: q̄ canes
hoībus non anteponit nec morte ſed vita
eterna ſuos remunerat ſeruitores. Nec
mora de lancea ſua ſibi baculū faciēs vo-
tum deo vouit: qd̄ ab illo die et deinceps
vitā celibē duceret ⁊ monachalē. Aſſum
ptis aūt ſecū q̄buſdā ſocijs verſus landa
nenſē ecclīam ⁊ eius epm̄ iter dirigit Et
cū ꝑ mōtana pergens victualib⁹ careret:
dn̄s q̄ ſuos in neceſſitate nō deſerit famu
los: victualia ſufficiēter ⁊ abunde proui
dit. Caprēā eni ſagitta trāſfixā inuenien
tes: abſqꝫ difficultate ceperūt: et cibū in-
de illis parauerūt. Ueniēs itaqꝫ carodo-
cus ad epm̄: coronā clericalē ab ipo ſuſce-
pit: et i ecclīa ſcti theliai aliquāto tpe deo
ſeruiuit. Uidēs tandē locū illū propter ni
miā hoim frequentiā religioni ſue et pro
poſito min⁹ accomodū: inde ſecedens: ad
ecclīam ſcti kinedi acceſſit q̄ tūc quaſi de-
ſerta fuit. Caſa igit̄ iuxta cimiteriū edifi
cata ſpinis ac tribulis nō ſine labore grā
di locū purgās vix poſt triduū ecclīā itro
ire valebat. Sic eni oli cōtigit apud me-
neuiā. Cū eni vrbs meneuēſis per pira-
tas ab inſulis orchadum longis nauib⁹
aduectos exigentibus incolarū peccatis
crebra infeſtatione ꝑ ſeptenniū fere deſo-
lata fuiſſet: ſacerdos q̄dā religioſus ſpi-
nas et tribulos extirpando: ad tumbam
ſcti cōfeſſoris dauid vix ſeptimo die pue-
nit. Cū aūt carodocus monaſteriū illud
laudabili conuerſatiōe aliq̄diu illuſtraſ
ſet apparuit ei angelus dn̄i dicēs Frater
carodoce non hic diu habitare nec vite
curſū iuxta ꝓpoſitū tuū deo aliter diſpo-
nēte hic adiplere debes. Ecclīa nāqꝫ me-
neuēſis ⁊ vita tua ⁊ morte decorabit̄. Ue
niens ergo meneuiā: īfra tēpus breue ad
ſacerdotium meruit promoueri Et cū de
virtute in virtutē excreſceret: puellā quā
dā tumore horribili ⁊ ydropico turgentē:
manu tangens euaneſcente ſtati tā lan-
guore q̄ tumore plene reſtituit ſanitati.
Cemētarios ⁊ operarios cuiuſdā ſue ec-
cleſie quadā ſexta feria de paucis piſcicu
lis refecit. Oblatis ei duodeci allecib⁹:
cuidā elemoſinā petēti cū aliud ad manū
nō haberet: cū ſeruo ſuo illa dare iuſſiſſet
et ille tardaret: ecce ali⁹ adueniēs: duode
ci denarios ei dedit quos ſimul cū alleci-
b⁹ paupi hilari vultu errogauit dicēs Ac
cipe donū dei: nō eni ꝓpter nos vt eſtimo
ꝫ magis ꝓpt̄ te nobis miſit hoc de⁹. Ueſ
pere vo miſter adueniēs: allecia vbi pri⁹
repoſita erāt īuenit. Cū aūt poſt hec in
iſula noīe ary deo deuotū p̄ſtaret obſeq̄ū
norwagenſes pirate ſupueniētes ipſū et
ſocios ſuos rapiūt ⁊ ad naues ſecū addu
cunt. Auſtro enim ad vota flante nocte

tota velificātes:mane iuxta inſulā ſe eſſe viderunt. Quo viſo:barbari ⁊ increduli pauoꝛe ⁊ hoꝛroꝛe pcuſſi:virū ſctm̄ cū ſuis ad terrā dimiſerunt. Cumq꜒ ſocios ſuos ad terrā de inſula miſiſſet:affuit ei ſathanas ⁊ viſibiliter infoꝛma humana apparuit: cui et ait. Quid me miſer perſequeris in vanū? Nichil in me per dei gratiā reperies. Et demon. Ne ſolus hic remaneres: ⁊ abſq꜒ ſeruitoꝛe certe tibi ſeruiturus acceſſi:nō rogatus. Uade inquit vir dei ſathana humani generis inimice q̄a nō curo ſeruicia tua. Iterū enī cum magno vir ſctūs manuū laboꝛe fatigat⁹ tunicā exueret:zonamq꜒ ꝓijceret:affuit ſathan:et zonā cū marſupio furti abſtulit. Expedito aūt laboꝛe zonam querēs ⁊ nequaq̄ inuenire valēs: vidit malignū nō longe ioculantē ⁊ ſaltantē. Nū tu inquit miſer q̄ amiſſa ſunt aſpoꝛtaſti? Adiuro te per nomē dn̄i quatin⁹ ablata reſtituas: licet inuitus. Et ſctm̄ eſt ita. Cūq꜒ in illa inſula ꝓpter irruptiōes barbaroꝛū ampli⁹ manere nō poſſet: aſſignauit ei epſ meneuēſis monaſteriū ſcti hiſmaelis in roſenſi ꝓuincia vulgariter yſam vocatū Ubi cū aliq̄diu moꝛā trahēdo deo famularetur:ſuperuenerūt flādꝛenſes viri armis robuſti ab angloꝛū rege henrico pꝛimo cū vxoꝛib⁹ et liberis illuc tranſmiſſi: qui expulſis wallēſib⁹ terrā inhabitare ceperunt. Qui cū incolas regionis expuliſſent:caradocū modis oīb⁹ eijcere nitebantur. Uñ cū quidā crudelis noīe ricardus tanchard oues ei⁹ ⁊ armēta de quoruz lacte paupes recreare ſolebat:biduo incluſa retinuit. Cōmot⁹ inde vir dei ad deū pꝛeces fudit:quatin⁹ crudelitas hec et obſtinacia diu impunita nō maneret. Nec moꝛa ſuperuenit vxoꝛ eiuſdē viri: virū ſctm̄ ſuppliciter rogās quatin⁹ pꝛo inopinato iuuenis caſu diuinū auxiliū imploꝛare dignaret̄. Nā ſubito quaſi in terrā coꝛruerat quaſi ad moꝛtē. Cūq꜒ ad pꝛeces ſcti cōualuiſſet: ⁊ in nullo humiliat⁹ nec coꝛrectus eſſet:dū venationi intenderet:ceru⁹ quidā vſq꜒ ad maris ripā ip̄m p̄cedēs: ⁊ ip̄e calcaribus equū vrgēs a rupe quadā in p̄cipitiū ſe dedit: ⁊ cōtinuo expirauit:nec de ceruo nec coꝛpoꝛe iuuenis quicq̄ poſtea inueniri potuit De monaſterio aūt ſcti hiſmaelis per ſpacium ſtadioꝛū ſeptē ad p̄ces ſancti carodoci mare ſe retrahēs: viā viro dei ſiccā dedit. Cū quodā paſchali tp̄e miniſterio altaris ſe pararet: ecce viri duo ſtolis albis induti mēſam aureā deferētes:ad ip̄m introire viſi ſunt:et erat ſcriptū in mēſa. Sequere nos. Habem⁹ enī cibū manducare quē tu neſcis. Perlecta aūt ſcriptura:diē obitus ſui imminere intellexit. Et volēs diem ſcire:qn̄ inquit in conuiuio vr̄o cū fratribus meis epulaboꝛ. Ad cenā inquiūt agni pꝛouidi:nichilq꜒ ampli⁹ adijciētes receſſerūt. Quarta vero poſtmodū feria febꝛe coꝛreptus:fratrib⁹ ait. Scitote fratres chariſſimi qđ die dn̄ica aīa mea carnis ergaſtulo ſoluta: ad dn̄m quē dilexit ⁊ concupiuit:migrabit. Obijt aūt anno dn̄i milleſimo cēteſimo viceſimoquarto: ⁊ in meneuēſi eccl'ia cū magno honoꝛe ſepulture tradit̄. Poſt multos vero annos cū coꝛpus eius cōgregata multoꝝ copia viroꝝ tranſferretur:incoꝛruptū ⁊ incōtaminatū repertū eſt. Cuius digitū cū willelmus malmeſburyenſis monachus et hiſtoꝛiograph⁹ inſignis: deuotiōis gratia abſcidere ⁊ ſecū foꝛte auferre tēptaret ſctūs quaſi ſentiēs mēbꝛoꝛū abſciſionem collectis in volā digitis ⁊ ſimul in palmā replicatis manū manica ſubtraxit Quo viſo:perterritus monachus:a ſancto humiliter veniā poſtulauit. ¶ Narratiōes

Cum ei gens hunoꝛū pfida cū rege ſuo athila aurelianenſiū menia vallans: ad vꝛbis interiatum aſpiraret: et ſanctus anian⁹ ep̄us ſctōꝝ reliquias geſtās ſup murū ābulādo p̄ces dn̄o fundebat. Tūc

miſer quidā ſacerdos a barbaris capt⁹: his verbis eū alloquit̄. Nō tu mō agis: vnuſquiſq₃ noſtrū i ciuitate ſua ſtudioſe pegit: ſed nil ꝓfuit. Hec locut⁹: diuīa vlti one ſtatī cecidit mortu⁹ ꝑpetua pena condēpnat⁹. Hoſtilis interim exercit⁹ tela iactabat et arietib⁹ murū quatiebat. Tūc fugiēte ad eccl'iam ppl'o: epūs hortabatur eos ſperare in dn̄o: ipſe vero murū aſcēdit & tacit⁹ celū aſpiciēs orauit. Cūq₃ ſibi dn̄i auxiliū adeſſe ſenſiſſet: repēte cōtra barbaros expuit: tātaq₃ ſubito cū ſputo pluuie moles deſcendit: & impiorꝝ impetum quatriduana inundatiōe cōpreſſit: vt caterua hoſtilem a muris fugere cogeret.

In thebaide enim erat cenobiū in quo pluſq̄ quīq₃ milia fratrū ſub vno abbate degebāt. Tātaq₃ fuit obediētia omi euo: quāta nō poteſt apud nos vn⁹ vl' vni obedire. Informabāt eni nullas penit⁹ cogitatiōes prurientes in corde celare: ſed cōfeſtim vt exorte fuerant eas ſuo pateſacere ſeniori: nec ſup eorū iudicio quicq̄ ſue diſcretiōi cōmittere: ſed illud credere malu₃ eſſe vl' bonū qd̄ diſcuſſerit ſenioris examē. Gn̄ale nāq₃ & euidēs indicium dyabolice cogitatiōis eſſe pronūciabāt: ſi eā ſeniori cōfunderētur aperire. Tāta obſeruātia obediētie regula cuſtodiebatur: vt abſq₃ prepoſiti ſui ſciētia vel ꝑmiſſu: nō ſolū nō audebāt cellā egredi: ſed nec naturali neceſſitati ſatiſfacere ſua auctoritate preſumebāt. Sicq₃ vniuerſa cōplere quecūq₃ fuerāt ab abbate precepta: tanq̄ ſi a deo eſſent celitus edita: ſine vlla diſcuſſiōe feſtinabāt. Sūme reputabāt̄ delitie: ſi herba ſale cōdita quā lapſamū vocant: aqua diluta ad refectionē fratrū apponeretur. Cū autē ſonitū audierūt: ad orōnē ſeu ad opus certatim ꝓperūt: ita vt qui op⁹ ſcriptoris exercebat: quā repert⁹ fuerat inchoaſſe litterā: finire non audebat. Inter quos nullū peculiare op⁹ nō dico effectu: ſed nec cogitatiōe quidē ab aliquo penitus affectabat̄. Nos inquit caſſianus miſerabiles quid dicem⁹ qui in cenobijs cōmorātes: cura & ſollicitudini cōſtituti: peculiares circūferimus claues: Quiq₃ ita nōnunq̄ pro vilib⁹ nulliſq₃ reb⁹ accēdimur eas velut ꝓprias vēdicātes: vt ſi quis vel digito quicq̄ ex his contrectare ꝑſumpſerit: tanta cōtra eū iracūdia ſuppleamur vt cōmotionem cordis nr̄i reuocare vix poſſimus: Hec caſſianus.

¶ De ſancto Carantoco confeſſore.

Rex quidā nōie keredic⁹ multos habuit libros quorꝝ vn⁹ nōie carantoc⁹ puer bone indolis q̄ deo placita erant implere cepit. Venerunt demū ſcoti & omnē quaſi regionē pugnantes occupauerūt: keredicus vero rex ſenectute & bellis feſſus cū inimicis reſiſtere non poſſet: ſeniores populi ſui dixerūt ei. Senex es dn̄e: nec ampli⁹ dimicare potes: oportet nos carantocū filiū tuum ordinare in regem. Quo audito carātocus plus regē celeſtē terreno regno diligēs: & dn̄i ſui volūtatē q̄ humanū fauorē: fugā iniit: & emptis a paupere pera & baculo iter arripuit: et precedentē ſibi a deo miſſam columbā ſequēs: vſq₃ ad quēdā locū ſatis amenum peruenit: vbi cōſtructa eccl'ia manere cepit: & deuotas deo laudes pſoluit. Ab annis eni puericie puritatē & innocētiā amplectēs: perrexit tandē ad hiberniā amore ſcti patricij allect⁹. Quo cū ꝑueniſſet: inito cōſilio: dixerūt vt ſepararet̄ vn⁹ ad ſiniſtrā & alter ad dexterā: quia multi clerici cū illis ambulabāt: & vt conuenirent vna vice in anno cōdixerūt. Triginta aūt annis ante natiuitatem ſancti dauid epi carātocus in hibernia cōuerſari cepit: et quocūq₃ ibat angel⁹ dn̄i in ſimilitudie colūbe comitabat̄ eū: et mutauit nomē ei⁹ in lingua eorum cernath. Quocūq₃ ibat virtutes & ꝓdigia faciebat: multa hominū milia varijs morbis afflicta ſanauit:

videlȝ cecos: claudos: ſurdos: ⁊ mutos ⁊ quacũqȝ infirmitate detētos. Vti eni cernachi qui ⁊ carantoci opa mirāda nimis ⁊ cōmēdāda legũtur in hibernia et gr̃a q̃ apl'is data eſt in illo etiam impleta fuit. Mirabilis enī miles xp̄i extitit et ſpiritalis abbas: lõganimis p̄ceptor: iuſta oib⁹ nũciās. Per multos annos viuēs incredibilia pctō⁊ crimīa dimiſit p̄ces per ſingulos dies ⁊ noctes innumeras fudit: et poſtq̄ multos in hibernia populos ad fidē cõuertiſſet: ⁊ multa miracula pro ipſo deus oſtendiſſet: venit ad regionē ſuā kereticā ad ſuā ſpeluncā cũ clericis multis. Et dedit illi dñs altare honorabile de excelſo cuius nemo colorem intelligebat: et ad ſabrinā amnē tandē veniens: miſit altare in mare vt p̄cederet vbi de⁹ vellet illũ venire. Illo vero tp̄e catho ⁊ arthur⁹ regnabāt in patria illa: et venit arthur⁹ circuiens vt inueniret ſerpentē ingētem ⁊ terribilē qui multos agros vaſtauerat Venit aũt carantocus ⁊ ſalutauit arthurũ: qui gaudēs accepit bñdictionē ab illo Et interrogauit eũ ſctũs vtrum audiſſet vbi applicuiſſet altare ſuum? Et ille. Si habuero preciũ nũciabo tibi. Qđ p̄ciũ inquit ſctũs poſtulare vis? Rex ait. Ut educas ſerpentē q̃ prope eſt tibi: ſi ſeruus dei es vt videamus. Tũc vir dei prexit ⁊ orauit ad dñm ⁊ illico venit ſerpēs cũ ſonitu magno quaſi vitul⁹ ad matrē currēs. Et inclinauit caput ſuũ ante ſeruũ dei quaſi ſeruus dño ſuo obediēs: humilis ⁊ oculis lenis. Et miſit ſtolā ſuā circa collũ ei⁹ ⁊ deduxit illũ quaſi agnũ. Et erat collũ illius quaſi collũ tauri: et vix ſtola circuiri poterat. Et perrexerũt pariter ad arcē et ſalutato rege cathōe: bñ ſuſcepti ſunt ab eo. Et adduxit vir dei ſerpentē in mediā aulā ⁊ conati ſunt aliqui occidere illũ: nec pmiſit ſctũs illũ occidi: ſed dixit q̄ ex verbo dei veniſſet vt deleret pctōres q̃ in loco illo erāt: ⁊ vt oſtenderet virtutē dei per illũ. Et prexit ſctũs extra portā arcis ⁊ ſoluit illũ ⁊ impauit vt diſcederet ⁊ nemini vnq̄ nocere p̄ſumeret. Et fctũ eſt ita. Et accepit vir dei altare ſuũ qđ cogitauerat arthur⁹ in mēſam edēdi facere: ſed q̃cqđ ſup illā apponebat̃ in lõginquũ excutiebatur. Poſt hec venit viro dei vox de celo vt mitteret altare ī mare: ⁊ cũ hoc feciſſet miſit ad cathonē ⁊ arthurũ vt interrogarēt de altari. Et nũciatũ eſt illis q̄ ad oſtium cuiuſdā fluminis applicuit. Et dixit rex. Date illi duodeci partes agri vbi altare inuētũ eſt. Ubi edificata eccl'ia viuere cepit. Nec multo poſt venit iterũ vox illi de celo vt relicta terra natiuitatis ſue in hiberniā peregrin⁹ pgeret: vbi in ſenectute bona plen⁹ ſctis opib⁹ quieuit in pace. xvij. kal'. iunij: ⁊ ſepult⁹ eſt in ciuitate ſua que a noīe ſuo vocata eſt chernac.

¶ De ſctō Cedd epō fratre ſcti Cedde epi

Quia enī diē obit⁹ ſanctiſſimi cedd epi: nuſq̄ repperire potui hic poſt vitā ſcti cedde fratris ſui virtutes ei⁹ ⁊ vitam quas beda venerabilis ī ſua ſparſim ſcribit hiſtoria: inſerere poti⁹ q̄ intactas relinquere mēte cõcepi. Sub pricipe enī peada regis pēde filio mediterranei angli fidē ⁊ ſacrā veritatis pceperũt. Cũ enim eſſet iuuenis optim⁹ ac regis noīe dign⁹ prelatus eſt a patre regno gētis illius: ⁊ venit ad regē northāhimbrorũ oſwi: poſtulās filiā eius elfledā ſibi coniugē dari Nec aliter qđ petebat impetrare potuit: niſi fidē xp̄i ac baptiſma cũ gēte cui prerat acciperet. Ille vero audita p̄dicatiōe veritatis ⁊ pmiſſiōe regni celeſtis: ſpeq̄ reſurrectionis ac future īmortalitatis libenter ſe xp̄ianum fieri velle cõfeſſus eſt etiam ſi virginem non acciperet: perſuaſus maxime ad percipiendam fidem a filio regis oſwi nomie alfrido qui ſororem ei⁹ kineburgā pende regis filiā in vxorē habuit. Baptizatus eſt aũt a finano epō

cũ oib⁹ qui ſecũ venerãt comitib⁹ ac mili
tib⁹ eorũq3 familijs vniuerſis in vico re-
gis illuſtri q̃ vocat̃ ad murũ Et acceptis
quatuor preſbiteris qui ad docẽdã bapti
zandãq3 gentẽ illi⁹: ⁊ eruditiõe ⁊ vita vi-
debãt̃ idonei: multo cũ gaudio reuerſus
eſt. Erãt aũt p̃ſbiteri cedd: et adda frater
vtte abbatis monaſterij qđ vocat̃ ad ca-
put capri: ⁊ alij duo ſerui dei Predicabãt
ergo ſacerdotes dei verbũ: ⁊ libẽter audi
ti ſunt: multiq3 quotidie ⁊ nobiliũ ⁊ infir
morum abrenũciata ſorde idolatrie: fidei
ſunt fõte abluti. Nec p̃hibuit penda rex
quin etiã in ſua merciorũ natione verbũ
p̃dicaret̃ dei: quin poti⁹ odio habebat et
deſpiciebat eos quos fide xp̃i ĩbutos opa
fidei nõ habere dep̃hẽdit: dicens cõtem
pnẽdos eſſe eos ⁊ miſeros: q̃ deo ſuo ĩ quẽ
crederẽt obedire cõtẽpnerẽt. Acta ſũt hec
biennio añ mortem regis pẽde ſcil3 anno
gr̃e ſexcẽteſimo quĩquageſiotertio. Eo
etiã tpe orientales ſaxones fidẽ quã olim
expulſo mellito antiſtite abiecerãt: inſtã
cia regis oſwi receperunt. Erat enim rex
eiuſdẽ gẽtis ſabertus qui poſt ſigibertũ
regnauit amic⁹ eiuſdem oſwi regis. Qui
cũ freqũeter ad eũ in p̃uinciã northãhim
brorũ veniret: ſolebat eũ hortari ad intel
ligẽdos deos eſſe nõ poſſe: qui hoim ma-
nib⁹ ſcti eſſent: dei creãdi materiã lignũ
vel lapidẽ eſſe nõ poſſe: quorũ reciſſure vl
igni abſumerent̃ vel in vaſa quelibet hu
mani vſus formarẽt̃: vel certe deſpectui
habita foras p̃iicerẽtur ⁊ pedib⁹ calcata
in terrã verterẽtur. Deũ poti⁹ intelligẽ-
dũ maieſtate incõprehẽſibilẽ: humanis
oculis inuiſibilẽ: oipotentẽ et eternũ: qui
celũ ⁊ terrã ⁊ humanũ genus creaſſet: re
geret ⁊ iudicatur⁹ eſſet orbẽ in equitate:
⁊ oẽs qui volũtatẽ ei⁹ a quo creati ſunt fa
cerẽt ⁊ diſcerẽt eterna ab illo p̃mia eſſent
percepturi. Cũ talia multa rex oſwi quaſi
fraterno cõſilio regi ſaberto ſepe cõculca-
ret facto cũ ſuis demũ conſilio: baptizat⁹
eſt a finano epo in loco qui dicit̃ ad murũ
in villa regia iuxta murũ romani operis
duodecim milib⁹ paſſuũ a mari orientali
ſecreta Rex igitur ſabertus eterni regni
iã ciuis effect⁹ poſtulauit a rege oſwi vt
aliquos ſibi doctores daret: qui gẽtẽ ſuã
ad fidẽ xp̃i cõuerterẽt: ac fõte ſalutari ab-
luerẽt. At ille accito ad ſe viro dei cedd de
p̃uincia mediterraneorũ anglorũ cũ alte
ro preſbitero ſibi dato: miſit p̃dicare ver-
bũ dei gẽti oriẽtaliũ ſaxonũ. Ubi cum oĩa
perãbulantes multã dño eccleſiã congre
gaſſent: cõtigit tpe quodã eundẽ cedd re-
dire domũ. Et cũ finan⁹ eps lindiſfernen
ſis p̃ſperatũ ei opus euãgelij cõperit: in
epm orientaliũ ſaxonũ eũ cõſecrauit. Qui
accepto epat⁹ gradu rediẽs ⁊ ceptũ opus
explens: eccl̃ias cõſtruxit: preſbiteros et
⁊ diaconos ordinauit. Collecto aũt famu
lorũ xp̃i nõ paruo numero diſciplinã vite
regularis: inquãtũ rudes adhuc capere
poterãt cuſtodire docuit. Cũq3 tẽpore nõ
pauco in prefato p̃uĩcia gaudẽte etiã po-
pulo vniuerſo: vite celeſtis inſtitutio quo
tidianũ ſumeret incremẽtũ: cõtigit ipm
regẽ inſtigãte oĩm bonorũ inimico p̃pin-
quorũ ſuorũ manu interfici. Erãt autem
duo germani fratres qui hoc facinus pa
trarũt. Qui cũ interrogarent̃ quare hoc
facerẽt: nichil aliud rñdere poterant: niſi
ob hoc ſe iratos ⁊ inimicos regi fuiſſe: qđ
nimium ſuis parcere inimicis ſolet ⁊ fa-
ctas ab eis iniurias: mox obſecrãtibus
placida mẽte dimitteret. In qua tamen
eius morte innoxia: iuxta predictũ viri
dei: vera eſt ei⁹ culpa punita. Habuerat
eñi vnus ex his qui eũ occiderunt comiti
bus: illicitũ coniugiũ. Quẽ cum eps pro-
hibere et corrigere non poſſet: excõicauit
eũ: atq3 oibus qui ſe audire vellent prece
pit: ne domũ eius intrarẽt: neq3 de cibis
illius acciperẽt. Contẽpſit aũt rex prece-
ptũ: ⁊ rogat⁹ a comite intrauit epulatu-
rus domũ ei⁹. Qui cũ abiſſet obuiauit ei

antiſtes. At rex intuẽs eũ. Mox tremefa
ctus deſiliuit equo: ceciditq; ante pedes
eius: veniã reatus poſtulãs: nam ⁊ eps
pariter deſiliuit. Sederat enim ⁊ ipſe in
equo. Iratus aũt tetigit regẽ iacẽtẽ vir
ga quã tenebat manu: ⁊ põtificali aucto
ritate ꝓteſtatꝰ ait. Quia noluiſti inquit
te cõtinere a domo perditi ⁊ dampnati il
liꝰ: tu in ipſa domo mori habes. Sed cre
dẽdũ eſt quia talis mors viri religioſi nõ
ſolũ talẽ culpã diluerit: ſed etiã meritum
eius auxerit: qꝛ tam ob cauſam pietatis
ꝙ ꝓpter obſeruãtiã mãdatorũ xp̄i conti
git. Succeſſit aũt ſaberto ſwithelmꝰ fili
us ſexbaldi qui ab ipſo cedd baptizatus
eſt. Sepius aũt vir dñi cedd ſuã northã
himbrorũ ꝓuinciã exhortãdi grã ſepius
reuiſere ſolebat: quẽ cũ ethelwaldus fili
us oſwaldi regis qui in deirorũ partibꝰ
regnũ habebat: virũ ſctm̃ ⁊ moribꝰ pro
bũ videret: poſtulauit eũ poſſeſſionẽ ter
re aliquã ad cõſtruendũ monaſteriũ acci
pere: in quo ipẽ rex ad deprecãdum dñm
verbũq; dei audiendũ aduenire ⁊ defun
ctus ſepeliri deberet. Fauẽs ergo votis
regis antiſtes: elegit ſibi locũ mõaſterij
cõſtruendi in montibꝰ arduis ⁊ remotis
in quibꝰ latronum magis latibula ac lu
ſtra ferarũ ꝙ habitacula hoĩm fuiſſe vi
debãtur. Studẽs aũt vir dñi acceptum
mõaſterij locũ primo precibꝰ ac ieiuniis
a priſtina flagitiorũ ſorde purgare: et ſic
in eo monaſterij fundamẽta iacere: cun
ctis quadrageſime diebus excepta dñi
ca ieiuniũ ad veſperã iuxta morẽ ꝓtelãs
panẽ permodicũ ⁊ vnũ ouũ gallicanũ cũ
paruo lacte aqua mixto pcipiebat. Dice
bat enĩ hãc eſſe cõſuetudinẽ eorũ a quibꝰ
normã diſcipline regularis didicerat: vt
accepta nuper loca ad faciendũ monaſte
riũ vel eccleſiã: prius orationibꝰ ac ieiu
nijs dño conſecrent. Expleto aũt ieiunio
rũ ſtudio: monaſteriũ leſtigeia dictũ con
ſtruxit: ⁊ religioſis moribus iuxta ritus
lindiſfarnẽſium vbi educatus erat inſti
tuit. Cũ aũt annis multis in orientaliũ
ſaxonũ ꝓuincia epatũ adminiſtraſſet: et
huius monaſterij ſtatutis ꝑpoſitis curã
gereret: ad ipm monaſteriũ tpe mortali
tatis aduenies: tactus ibidẽ infirmitate
ad dñm feliciter perrexit. Dedit aũt vir
ſanctus regendũ poſt ſe monaſteriũ fra
tri ſuo cedde: qui poſtea vt in vita ſua li
quet eps factus eſt. Quatuor enĩ erãt fra
tres ſcilʒ cedd et cimbillus celm et cedda
oẽs ſacerdotes dñi fuere pclari: quorum
duo epali gradu in magna vite ſanctita
te functi ſunt. Audita aũt morte eiꝰ fra
tres de monaſterio in ꝓuincia orientaliũ
ſaxonũ venerũt circiter triginta: cupien
tes ad corpꝰ patris ſui aut viuere ſi deo
placeret: aut morientes ibi ſepeliri. Qui
peſtilẽtie ſuperueniẽte poſtea clade: vno
excepto puero defuncti ſunt: quẽ patris
ſcti orationibꝰ a morte cõſtat eſſe ſeruatũ
Nã cũ multo poſt hec tpe viueret et ſcri
pturis legendis operã daret: tandẽ didi
cit ſe aqua baptiſmatis nõ eſſe regñatũ:
et mox fonte lauacri ablutus ſalutaris:
etiã ad ordinẽ pſbiteri poſtmodũ ꝓmotꝰ
multis in eccl'ia vtilis fuit. ¶ Narratio.
Valeſtinꝰ quidã noie valẽs pluribꝰ an
nis in heremo viuẽs ⁊ difficilis vite ſtu
diũ aſſecutꝰ: ad tm̃ ſuperbie cacumẽ aſcẽ
dit vt dyabolicꝰ illuſionibus falleretur.
Neſcio qd magnũ ſe eſſe putãs: tanꝙ an
gelorũ viſiõe miniſterioq; quotidie frue
retur. Quadã quoq; die dum in tenebris
opus faceret: acus ei qua ſportulã cõſue
bat de manibꝰ cecidit. Et dũ eã in obſcu
ro cernere nõ potuit: lãpade ſibi miniſte
rio demonis accẽſa: eandem inuenit. Eo
igitur ex ipſa inflatiõe refecto: accidit vt
quidã illuc peregrini venirẽt: variaq; le
guminũ ⁊ fructuũ genera fratribꝰ exhi
berent. Sctũs macharius preſbiter ſin
gulis fratribꝰ pugillũ miſit: inter quos
⁊ valenti partẽ deſtinauit. Qui ait. Va

de ⁊ dic machario quia non ſum deterioꝛ
illo: vt benedictiones ad me tráſmittat.
Quo audito macharius ad eũ veniẽs cõ
ſiliũ ei hũilitatis dedit: ſed ꝑſuadere non
valẽs: de ruina eius triſtis abceſſit. De
niq; dyabolus in effigie ſaluatoꝛis tráſfi
guratus nocte venit ad eũ: cũ choꝛo mil
le (vt finxerat) angeloꝛũ: lãpades accen
ſas ten[illegible]tiũ: ⁊ cũ flãmea rota in qua ſal
uatoꝛ ſe ſedere ſimulauit: vno ex illis pꝛe
cedẽte: eiq; dicẽte. Placuit xp̄o conuerſa
tio tua ⁊ ꝓbabilis vite fiducia: ⁊ ecce ve
nit ad te. Tñ egredere de cella tua et ve
niẽtẽ emin⁹ cernẽs adoꝛa. Egreſſus igit
illũ vt deũ adoꝛauit. Et ſequẽti die cõgre
gatis ad eccleſiã fratrib⁹: ait. Ego iã cõ
munione nõ indigeo: xp̄m eni ip̄m hodie
vidi. Tũc ſcti patres farreis cũ vinculis
alligatũ: ſecularis vite cõuerſatiõe dede
runt: vt ex eo tumoꝛ animi eius ceſſaret:
q̄d nichil cõmune cũ ſctis haberet. Et ſic
eũ per totũ annũ ꝓpꝛijs oꝛonib⁹ curaue
rũt. Diebus quoq; pꝛedicti ſcti cedd fra
tres lindiſfarnẽſis eccleſie ceterarũq; an
glie partiũ domos ſolũmodo conſtruxe
rũt ſine quib⁹ cõuerſatio ciuilis eſſe non
poterat: Nil pecuniarũ abſq; pecoꝛibus
habebãt: ⁊ ſi quid pecunie a diuitib⁹ acci
piebãt: mox pauperib⁹ dabant. Nã neq;
ad ſuſceptionẽ potentiũ ſeculi vel pecuni
as colligi vel domos ꝓuideri neceſſe fuit:
qui nunq̄ ad eccleſiã niſi oꝛationis tm̄ et
audiẽdi verbi dei cauſa veniebãt. Rex ei
ip̄e cũ opoꝛtunitas exegiſſet cũ quinq; tm̄
aut ſex miniſtris veniebat: et expleta in
eccleſia oꝛone: diſcedebat. Qđ ſi foꝛte eos
ibi refici cõtingeret: ſimplici tm̄ ⁊ cotidia
no fratrũ cibo cõtenti: nichil vltra quere
bãt. Tota eni fuit tũc ſollicitudo doctoꝛi
bus illis deo ſeruiẽdi nõ ſeculo: tota cura
coꝛdis excolẽdi nõ vẽtris. Vñ in magna
erat veneratione tp̄e illo religionis habi
tus: ita vt vbicũq; clericus aliq̄s aut mo
nach⁹ adueniret: gaudenter ab oĩb⁹ tãq̄
dei famul⁹ exciperet: etiã ſi in itinere per
gẽs inueniret accurrebant: ⁊ flexa ceruí
ce vel manu ſignari vel oꝛe illi⁹ ſe bñdici
gaudebãt: verbis quoq; illoꝛũ exhoꝛtato
rijs diligẽter auditũ pꝛebebãt. Sed ⁊ in
dieb⁹ dñicis ad eccleſiã ſiue ad monaſte
ria certatim nõ reficiendi coꝛpis: ſed au
diendi ſermonis dei grã cõfluebãt. Et ſi
quis ſacerdotũ in vicum foꝛte deueniret:
mox cõgregati in vnũ vicini: verbũ vite
ab illo expetere curabãt. Nam neq; alia
ip̄is ſacerdotib⁹ aut clericis vicos adeũ
di q̄ ꝑdicãdi: baptizãdi infirmos viſitan
di ⁊ vt breuiter dicã animas curãdi cau
ſa fuit. Qui in tm̄ erant ab oĩ auaricie pe
ſte caſtigati: vt nemo territoꝛia ac poſſeſ
ſiones ad cõſtruẽda monaſteria niſi a po
teſtatib⁹ ſeculi coact⁹ acciperet. Que cõ
ſuetudo per oĩa aliquanto poſt hec tp̄e in
eccleſijs noꝛthãhimbꝛoꝛum ſeruata eſt:
Hec beda.

¶ De ſctõ Cedda ep̄o ⁊ cõfeſſo.

Anno aũt dñice incarnatiõis
ſexcẽteſimo ſexageſimoquar
to ſubitã peſtilẽcie lues depo
pulãs auſtralib⁹ britannie
plagis: noꝛthanhimbꝛoꝛũ ꝓuinciã coꝛri
piẽs: magnã hoĩm multitudinẽ ſtrauit.
Qua dñi plaga cũ tuda ep̄s lindiſfarnẽ
ſis ⁊ noꝛthãhimbꝛoꝝ raptus eſſet de mũ
do: alfridus fili⁹ regis oſwi miſit wilfri
dũ pꝛeſbiterũ ad agilbertũ pariſienſem
ep̄m: q̄ eũ in antiſtitẽ cõſecraret. Quo in
tranſmarinis ꝓpter oꝛdinationẽ ſuã mo
rã faciente: rex oſwi induſtriã filij imita
tus: miſit canciã virũ ſctm̄ modeſtũ mo
rib⁹: ſcripturaꝝ lectiõe ſufficiẽter inſtru
ctũ ⁊ ea que agenda in ſcripturis didice
rat: operib⁹ ſolerter exequẽtem: qui ebo
racẽſis eccleſie oꝛdinaret ep̄s. Erat autẽ
ſacerdos vocabulo cedda: frater reueren
diſſimi cedd antiſtitis ⁊ abbas monaſterij
q̄d vocatur leſtingeia. Qui canciã veni
ens cũ archiep̄m deuſdedit de ſeculo mi
graſſe cognouiſſet: a wina occidẽtaliũ ſa

DC.lxiiij

xonū epō qui ſolus in tota britānia canonice ordinatus fuerat cōſecratur: aſſumptis in ſocietatē ordinatiōis duob⁹ de britonū gente epis: qui dñicū paſche diē ſecus morē canonicū: a quartadecia vſq₃ ad viceſimā lunā celebrabāt. Cōſecrat⁹ in epm ſctūs cedda maximā eccleſiaſtice veritati ⁊ caſtitati curā impēdere cepit: humilitate cōtinētie: lectioni operā dare opida: rura: caſas: vicos: caſtella euāgelizādi grā nō equitādo ſed apoſtolorū more pedibus incedēdo pagrare. Erat ei de diſcipulis aidani epi: eiſdēq₃ actib⁹ ⁊ moribus iuxta exēplū ei⁹ ac fratris ſui cedd ſuos iſtituere curauit auditores Miſſus demū a vitaliano papa theodorus tharſo ſilicie natus cantuarienſi eccl'ie archieps: vniuerſas pluſtrās eccleſias: epos locis oportunis ordinauit: et que minus pfecta repperit: vir magne ſciētie ⁊ circūſpectus correxit. In quib⁹ et ceddā epm cū argueret nō fuiſſe rite cōſecratum: rñdēs ipe voce humillima dixit. Si me inquit noſti epatum nō rite ſuſcepiſſe: libēter ab officio diſcedo: quippe qui me nūq₃ hoc eſſe dignū arbitrabar: ſed obediētie cauſa hoc onus ſubire q̄uis indignus cōſenſi. Ille vero humilitatē reſpōſi ei⁹ audiens: eum nō dimittere epatum debere dixit: ſed ordinationē ei⁹ catholica ratiōe conſummari. Eo tpe wlferus rex merciorū a theodoro ſibi epm et ſuis dari petijt: qui eis nouum noluit ordinare epm: ſed poſtulauit a rege oſwi vt illis eps cedda daretur: qui tunc in monaſterio ſuo leſtingeie quietā vitā agebat: wlfrido epatum eboracenſem adminiſtrāte Et quia mos erat eidē reuer: diſſio antiſtiti opus euāgelij magis ambulādo q̄ equitando perficere: iuſſit eum theodorus vbicūq₃ longius iter inſtaret equitare: multūq₃ ſtudio ⁊ amore pij laboris renitentē: ipſe eū manu ſua leuauit in equū: q₃ virum ſctm̄ eſſe eū cōpit: atq₃ equo vehi quo eſſet neceſſe cōpulit. Suſceptū itaq₃ epatū gētis merciorū ſimul ⁊ lindefarorū id eſt lindeſeie: cedda iuxta exēpla patrū antiquorū in magna vite pfectiōe adminiſtrare curauit. Cui etiā rex wlferus ad cōſtruēdū mōaſteriū in puincia lindeſeie in loco noīe barwe terrā quiquagita familiarū donauit. Habuit aūt ſedē apō lychefeld vbi ſibi māſionē fecerat nō lōge ab eccl'ia remotiorē in qua ſecretius cū ſeptem vel octo ſocijs quotiēs a labore et miniſterio ꝟbi vacabat orare et legere ſolebat. Cū aūt duob⁹ annis ⁊ dimidio epatū illū glorioſiſſime rexiſſet: ſuperuenit clades diuinitus miſſa: ⁊ multis de eccleſia ei⁹ a mūdo ſubtractis: venit hora eius vt trāſiret ad dñm. Erat aūt cū eo monach⁹ quidā noīe owinus pura intētione deo ſeruiēs: qui quondā prim⁹ miniſtrorū et princeps dom⁹ regine etheldrede de puincia oriētaliū anglorū venerat. Qui creſcēte deuotionis feruore adeo ſe reb⁹ mundi exuit: vt relictis oīb⁹ que habebat: ſimplici tm̄ habitu indut⁹: ſecurim atq₃ aſciā in manu ferēs ad monaſteriū leſtingeie venit: ⁊ nō ad ociū ſed ad laborē ſe mōaſteriū intrare ſctō mōſtrauit. Nā quo minus meditatiōe ſcripturarū ſufficiebat: eo āpli⁹ operi manuū ſtudiū impēdebat. Is enī epō ſolo in oratorio orōni vacāte: audiuit repēte vocē ſuauiſſimā cātātiū atq₃ letātiū de celo ad terras deſcendere: donec ad tectū oratorij in quo erat eps perueniret Quo ingreſſa totū īpleuit atq₃ in giro circūdedit. Trāſacto autē quaſi dimidio hore ſpacio: idem leticie cāticū qua venerat via cū ineffabili dulcedīe: ad celos reuertitur. Aperuit aūt eps feneſtrā oratorij: ⁊ ſonitū manu vt ſepi⁹ cōſueuerat faciēs ſi quis foris eſſet ad ſe intrare pcepit. Ingreſſo aūt oſwino ⁊ fratrib⁹ accitis ſeptē admonuit eos vt virtutē dilectiōis ⁊ pacis adinuicē ⁊ ad oēs fideles ſeruarēt: inſtituta diſcipline regularis q̄ ab ipō didi

ciſſent ⁊ in ip̄o vidiſſent ⁊ in patrū factis
⁊ dictis inueniſſent: indefeſſa inſtātia ſe-
querētur. Deiū ſubiunxit inſtare diē obi
tus ſui Hoſpes inquit ille amabilis q̄ fra
tres noſtros viſitare ſolebat: ad me quo-
qꝫ hodie venire: meqꝫ de hoc ſeculo euoca
re dignatꝰ eſt. Dicite ergo fratribus vt ⁊
meū exitū dn̄o p̄cibꝰ cōmēdēt: ſuū quoqꝫ
exitū cuiꝰ hoꝛa incerta eſt: vigilijs orōni-
bus ac bonis opibꝰ p̄uenire meminerit.
Frater autē qui viſionē viderat ſolus ad
ueniēs: ꝓſtrauit ſe in terrā dicens. Obſe
cro inquit pater qd̄ erat cāticū venientiū
de celis ſup oꝛatoꝛiū tuū qd̄ audiui: ⁊ ite-
rū redeūtium ad celos? Si vocē ait ep̄us
carminis audiſti: ⁊ celeſtes ſupuenire ce
tus cognouiſti: p̄cipio tibi in noīe dn̄i ne
hoc cuiq̄ꝫ ante meū obitū reuelare pꝛeſu-
mas. Reuera eni angeli dn̄i ad celeſtia q̄
ſemp amabā ac deſiderabā pꝛemia voca
re venerūt: ⁊ poſt dies ſeptē ſe redituros
ac me ſecū adducturos eſſe ꝓmiſerūt. Et
factū eſt ita. Nā lāguoꝛe coꝛpis tactus ſe
ptimo vt dixerat die migrauit ad dn̄m ſe
xto nonas martij. Inter plura nāqꝫ con
tinētie humilitatis doctrine orōnū volū-
tarie pauptatis: et ceterarū virtutū me-
rita in tm̄ erat timoꝛi dn̄i ſubditus: ⁊ no-
uiſſimoꝛū ſuoꝝ in oībus opibus ſuis me
moꝛ: vt ſi foꝛte lēgēte eo vel aliud q̄d agē-
te: flatus vēti maioꝛ aſſurgeret: cōtinuo
miam dn̄i īuocaret ⁊ eā generi humano
ꝓpiciari rogaret. Si aūt violētioꝛ aura
inſiſteret: iā clauſo codice ꝓcideret in faci
em atqꝫ obnixius oꝛationi incūberet. Si
vero ꝓcella foꝛtioꝛ aut niuibꝰ purgeret:
vel tonitrua terras ⁊ aera terrerēt: tunc
veniēs ad eccleſiā orōnibꝰ et pſalmis do-
nec ſerenitas aeris rediret: fixa mēte va-
caret. Interrogatꝰ cur hoc faceret: rn̄dit
Non legiſtis qꝛ intonuit de celo dn̄s ⁊ al-
tiſſimꝰ dedit vocē ſuā: miſit ſagittas ſu-
as et diſſipauit eos: fulgura multiplica-
uit ⁊ cōturbauit eos. Mouet ei aera dn̄s
vētos excitat: iaculaꝛ fulgura: de celo in-
tonat: vt terrigenas ad timendū ſe ſuſci-
tet: vt coꝛda eoꝝ in memoꝛiā futuri iudi
cij reuocet: vt ſupbiā eoꝝ diſſipet ⁊ cōtur
bet audaciā: reducto ad mētem tremēdo
illo tp̄e: qn̄ ip̄e celis ac terris ardētibꝰ vē-
turus eſt in nubibꝰ in poteſtate magna
⁊ maieſtate: ad iudicandos viuos ⁊ moꝛ
tuos. Opoꝛtet igiꝛ nos admonitioni eiꝰ
celeſti debito cū timoꝛe et amoꝛe rn̄dere:
vt quotiens aere cōmoto manū ad ferien
dū quaſi minaꝛ: nec adhuc tn̄ pcutit mox
imploꝛemꝰ eius miam: ⁊ diſcuſſis pene-
tralibꝰ coꝛdis nr̄i: atqꝫ expurgatis vitio-
rū ſoꝛdibus: ſolliciti ne vnq̄ꝫ pcuti merea
mur agamꝰ. Venerabilis eni pater eg-
bertus monachꝰ vir ſanctiſſimꝰ de cuiꝰ
cōuerſatione ſctā ⁊ virtutibꝰ inferiꝰ mē-
tio fiet: vidit aīaꝫ cedd fratris ipſius: cū
agmine angeloꝛū de celo deſcendentiū: ⁊
aſſumpta ſecum aīa ſcti cedde ep̄i ad cele
ſtia regna redire. Ad indiciū aūt virtu-
tis eiꝰ ad tumbā ſuā crebꝛa ſanitatū mi-
racula opari ſolēt. Freneticus eni quidā:
dū per cūcta errando diſcurreret veſpere
neſciētibꝰ ſiue nō curātibꝰ loci cuſtodibꝰ
illuc venit: ⁊ tota nocte ibi quieſcēs: ſana
to mane ſenſu cūctis mirantibꝰ egreſſus
eſt. Aqua quoqꝫ in qua puluis ſepulchꝛi
eius fuerit admixtꝰ potata: multis infir
mitatibꝰ ablata moleſtia ſoſpitatē cōfer-
re ſolet.

De ſctō Claro pꝛeſbitero ⁊ martyꝛe.

SEmpe glorioſi regis angloꝛū
edmundi: fuit in ciuitate que
oꝛcheſtria vocabaꝛ vir quidā
ex gn̄e conſulū oꝛtus nomine
edwardus q̄ moꝛibꝰ pollēs virtutibꝰ re-
uerendꝰ: multiſqꝫ bonis opibꝰ effulgēs:
cū vxoꝛe ſua deo deuota deū iugiter exo-
rabat: quatinꝰ vnū eis filiū ſue volūtati
per oīa obediētem donaret. Quoꝛū vota
ex alto deus ꝓſpiciēs filiū moꝛibꝰ pꝛedi-
tū ⁊ noīe clarū eis p̄buit. Quem litteris

inſtructū iugo matrimoniali cōiungere
diſponebāt. Nō btūs clarus quaſi crimē
reſpuēs: ſoliqꝫ deo verbis ⁊ opibꝰ vacās
parētes ⁊ patriā diuīo fretus auxilio de-
reliquit ⁊ tranſito mari in neuſtria id eſt
normānia apud ceſaris burgū applicuit
Sed anteꝗ̄ heremū itraret quēdā here-
mitā per mediū corpꝰ grauiter vulnera
tū repperit: quē mīa motus oratiōe pre-
miſſa priſtine ſanitati reſtituit. Et laudē
ſeculi vitare cupiēs: ad mōaſteriū in quo
ſctūs odobertus degebat adijt: ⁊ heremi
ta ſanatꝰ: ceteris fratribꝰ heremitis oīa
ꝗ̄ ſibi cōtigerāt enarrauit. Qui oēs here
mū exeūtes ⁊ ad btm̄ claꝝ veniētes: abſ-
qꝫ oī indicio vultꝰ ſerenitate ⁊ alacritate
eū cognoſcētes: genibꝰ eius ꝓuoluti dixe
rūt. O amabilis dei amice te rogamꝰ ob
nixe: vt aliq̄d conſilij nobis aperias quo
ludubria huiꝰ ſeculi deuitare: ⁊ poſt mor-
tē aīas xp̄o reddere valeamꝰ. Et ille. Au
dite fratres verba xp̄i dicētis. Qui vult
poſt me venire abneget ſemetip̄m et tol-
lat crucē ſuā et ſequat̄ me. Diliges dn̄m
deū tuū ex toto corde tuo ⁊ ex tota aīa tua
⁊ ꝓximū tuū ſicut teip̄m. In his quippe
duobꝰ mādatis vniuerſa lex pēdet ⁊ pro
phete. Deū vero diligere ex toto corde: et
ex tota aīa: eſt mentē a terrenis rebꝰ ſub
trahere ⁊ ſoli deo ſeruire: ſuāqꝫ totā intē-
tionē ī ip̄o aſſidue ponere. Et heremitas
bonis opibꝰ ⁊ virtutibꝰ cōfirmās: ad pro
pria remiſit. Non multo poſt cū btūs cla
rus iuxta quēdā fluuiū ſolitarie habita-
ret: quēdā demoniacū ad ſe adductū ſua
p̄ce ſanauit: ⁊ varijs oppreſſi infirmita-
tibꝰ ad eū veniētes: et veſtimentū eiꝰ tā-
gētes liberati ſunt: ⁊ vnicū paupcule fili
um reſuſcitauit. Diabolus aūt amicos
dei fallere cupiēs: mulieris cuiuſdā men
tē amore ipſius vehemēter accēdit. Que
cū diues et nobilis eſſet: multa btō claro
ꝓmittebat ſi volūtati eius adquieſceret
Sed vir dei terrena deſpiciens: multas

gallie partes circuiens iuxta epta fluui-
um in pago wlcaſino ī quodā nemore fu-
giendo peruenit: monaſteriū cōſtruxit: ⁊
ſolis herbarū radicibꝰ viuēs: a diuīo ſer-
uitio nō ceſſabat. Mulier interea p̄dicta
duobꝰ ſeruis ſuis iuſſit: vt btm̄ claꝝ que
rerēt ⁊ inuētū morti traderent. Qui poſt
multa itinera: eū fodiētē in orto reſpiciūt
a quo ſi virū quēdā noīe clarū agnoſceret
inquirūt. Quē cum ille ſe neſcire diceret:
ſed illis abeūtibꝰ mēdaciū ſe dixiſſe peni-
teret: aduocauit eos ⁊ dixit. Ego ſū. Tūc
illi veritatē ex ore eiꝰ cognoſcētes: māda-
tū ſue dn̄e pfecerūt: et eū ibidē quarto die
nouēbris decollarunt. Qui caput ꝓpriū
in manibꝰ ſuis accipiens a loco in quo de
collatꝰ fuerat vſqꝫ ad ſuū cenobiū depor-
tauit: vbi cū honore ſepeliri meruit. Ubi
per merita eius multi infirmitatibꝰ op-
preſſi ſanitatis beneficiū conſecuti ſunt.

¶ De ſancto Clitanco rege et martyre.

Rex autē clitancꝰ cū eſſet in re
gno ſuo in ſoutwallia tenēs
pacē ⁊ iuſticie regorē: factus
eſt martyr virtute ⁊ meritis
⁊ corona celeſtis glorie cū pal
ma carnalis caſtimonie decoratꝰ. Uirgo
enī quedā potentis cuiuſdā filia adama-
uit illū dicēs requirentibꝰ ſe nulli nuptu
rā niſi clitāco inclito ⁊ ab oībꝰ dilecto. Au
dito vero puelle reſpōſo: quidā de ſodali-
bus regis maligno ſpū inflatꝰ et ardore
libidinis accēſus: fundamētū accipiēs a
fece temeritatis et liuore luxurie: quadā
die in venatu regē clitancū innocentē: in-
xta fluuiū quēdā venatorū cateruā expe
ctātem: ⁊ verba ſacri eloquij ⁊ orationis
cū ſumma deuotiōe ꝓferentē: gladio ne-
quiter iugulauit. Quo mortuo: familia-
res ſui ⁊ nobiles ꝓpinqui iūctis bobꝰ cor-
pus auferētes vadū fluuij iuxta quē occi
ſus fuerat trāſire tēptabāt. Sed cū iuga
boū diſrumpi et boues ſtare cepiſſent: de
loco illo pre nimia corpis grauitate ſe mo

uere nõ poterãt. Cũq; multis modis coꝛ-
pus ſctm̃ de loco trãſferre niterẽtur: ⁊ ni-
chil oĩno ꝓficerẽt: in loco ſibi diuinitꝰ pꝛe
parato martyꝛis coꝛpus dimiſerunt. Ui
ſa eſt aũt colũpna ignis in ſequenti nocte
poſt ſepulturã eius de tumulo ad celum
mirabiliter eleuata: vbi in honoꝛe ſancti
clitanci eccleſia cõſtructa eſt. Potẽs qui
dã die dñico cũ vxoꝛe ſua ad audiendũ dei
ſeruitiũ in eccleſia ſcti clitanci veniẽs: ſu-
per ripã fluminis: nõ lõge ab eccleſia po-
ſitã cũ vxoꝛe ſua cõcubuit: ⁊ pctõ cõmiſſo
ab illa ſeparari nõ potuit: immo iũctus
vxoꝛi inſeparabilis remanſit. Et excla-
mans ſodalibꝰ voce magna dixit. Ite ad
ſepulchꝝ martyꝛis clitanci ⁊ pꝛatũ iſtud
a me vi ⁊ iiuſte ablatũ ſibi reſtitui ꝓmit-
tite: ⁊ pꝛo me ſuppliciter queſo intercedi-
te. Quo fctõ: ab hoꝛribili ligamĩe ſtatim
liberatus eſt. Uiri duo inter ſe multo tẽ
poꝛe irati: et infeſti dixerũt intra ſe. Con-
coꝛdemur ⁊ tendamus ad eccleſiã ſcti cli-
tanci et ſimul iuremus ſuper altare illiꝰ
vt oblito inuidie liuoꝛe ⁊ iũcto federe vnꝰ
in reditu rupta pace ⁊ violata fide occidit
alterũ fraude. Et facto homicidio: ſeipm̃
ſua lãcea ꝓpꝛia ſtati perfoꝛauit: ⁊ ſic mi-
ſerabiliter vitã finiuit.

¶ De ſancto Colfrido abbate ⁊ cõfeſſoꝛe.

Venerabilis bñdicti cognoĩe
biſcop virtute ⁊ induſtria ac
religione: rex egfridꝰ nõ mo
dicũ delectatꝰ: terrã quam
ad cõſtruendũ monaſteriũ ei donauerat
quadꝛagita familiarũ poſſeſſiõe augmẽ
tare curabat. Ubi miſſis monachis decẽ
⁊ octo ⁊ abbate colfrido ibidẽ conſtituto:
anno dñi ſexcenteſimo ſeptuageſimoter-
tio: monaſteriũ btĩ pauli apl̃i cõſtruxit:
in loco qui vocat̃ gir win ſup ripã tyne flu
minis ad auſtrũ: mõ vero iar we appel-
latur: et a paucis monachis cenobij du-
nelmẽſis inhabitat̃. Cõſtructũ erat illđ
mõaſteriũ: quarto anno a fundatiõe mo-
naſterij ſcti petri: ſup ripam were flumi-
nis: ea dũtaxat ratiõe: vt vna vtriuſq; lo
ci pax ⁊ concoꝛdia: eadẽ ꝑpetua familiari
tas cõſeruaretur inter illa loca ⁊ gratia:
vnoq; ſub abbate vtriuſq; cenobij frẽs:
q̃nq; deo militabãt. Ut ſicut coꝛpus a ca
pite per quod ſpirat: non poteſt auelli ca-
put coꝛpoꝛis ſine quo nõ viuit nequit ob-
liuiſci: ita nullus hec monaſteria pꝛimo-
rũ apoſtoloꝛũ fraterna charitate cõiũcta
aliquo ab inuicẽ temptaret diſturbãre co
natu. Seruiebãt aũt deo fratres in illis
cenobijs petri ⁊ pauli ſcd̃m bedã fratres
ſexcẽti ⁊ inter ſe quĩq; miliaribꝰ diſtabãt
Colfridus aũt induſtriꝰ per oĩa: vir acu
tus ingenio: actu impiger: maturꝰ anĩo
religionis zelo feruẽs: iubente pariter et
iuuãte: benedicto abbate pꝛefato: cenobi
um beati pauli apl̃i rexit: ac deinde vtri-
q; mõaſterio: vel ſicut rectiꝰ dicere poſſu-
mus in duobꝰ locis poſito vni monaſte-
rio btõꝛũ apoſtoloꝛũ petri ⁊ pauli vigin-
ti octo annis: ſolerti regimine ꝑfuit: cun
ctaq; q̃ ſuꝰ ꝑdeceſſoꝛ bñdictꝰ egregia vir
tutũ opa cepit: ipẽ nõ ſegniꝰ ꝑficere cura-
uit. Miſſis romã monachis tp̃e ſergij pa
pe: pꝛiuiligiũ ab eo pꝛo tuitiõe ſui mona-
ſterij inſtar illiꝰ qđ agatho papa bñdicto
dederat accepit. At vbi poſt multã regu-
laris abſeruãtie diſciplinã: poſt incõpa-
rabilẽ oꝛandi pſallẽdiq; ſolertiã: qua ipſe
quotidianꝰ exercere nõ deſijt: poſt mira-
bilẽ ⁊ coercendi impꝛobos feruoꝛẽ: ⁊ mo-
deſtiã cõſolãdi infirmos poſt inſolitã eſce
potuſq; parcitatẽ et habitꝰ vilitatẽ oꝛdi-
nato loco ſui alio abbate: romã pꝛoficiſci
iam decrepitus deliberauit. Electꝰ itaq;
wetbertus in abbatẽ: cõmendatoꝛiã epi-
ſtolã pape deferendã: per colfridũ trãſmi
ſit: cuiꝰ tenoꝛ talis erat. Dño in dño do-
minoꝛũ dilectiſſimo: terq; beatiſſimo pa
pe gregoꝛio: wetbertus humilis ſeruus
veſter: abbas cenobij apoſtoloꝛũ petri et
pauli ꝑpetuã in dño ſalutẽ. Gꝛatias age

re nō ceſſo diſpēſatiōi ſuperni examinis: vna cū fratribꝰ qui mecū in his locis:ad inueniendā requiē animabus ſuis:ſua⸗uiſſimū chꝛiſti iugū poꝛtare deſiderant: ꝙ te nr̄is tp̄ibus: tam gloꝛificū electiōis vas regimini totius eccleſie pꝛoficere di⸗gnatus eſt:quatinus per hoc quo ipē im pleris lumē veritatis ⁊ fidei:etiā mino⸗res quoſqꝫ affati iubare ſue pietatis aſ⸗pergeret. Cōmendamꝰ aūt tue ſancte be nignitati: dilectiſſime in chꝛiſto pater et domine venerabilis patris nr̄i dilectiſſi⸗mi canos colfridi videlicet abbatis:ac nu tritoꝛis tutoꝛiſqꝫ noſtre ſpiritualis ī mo⸗naſtica quiete libertatis ⁊ pacis. Et pꝛi⸗mum quidem gratias agimus ſancte et indiuidue trinitati:ꝙ ipē et ſi nō ſine ma ximo noſtro doloꝛe gemitu luctu ac pꝛo⸗ſecutione lachꝛymarum a nobis abijt: ad ſue tamen diu deſiderate quietis gau dia ſancta peruenit: dum ea que iuuenē ſe adiſſe:vidiſſe:atqꝫ adoꝛaſſe ſemper re⸗coꝛdās exultabat: etiam ſenio defeſſus: beatoꝛum apoſtoloꝛum deuotus limina repetijt. Et poſt lōgos amplius quadꝛa⸗ginta annoꝛū laboꝛes:curaſqꝫ cōtinuas quibus monaſterijs regendis:incompa rabili virtutis amoꝛe pꝛefuit: quaſi nuꝑ ad cōuerſationē vite celeſtis accitus:vlti ma cōfectus etate:⁊ pꝛope iā moꝛiturus rurſus incipit peregrinari pꝛo xp̄o: quo liberiꝰ pꝛiſca ſollicitudinū ſeculariū ſpt⸗neta:camino ſpūali feruēs: cōpunctiōis ignis abſumat. Deinde etiā paternitati veſtre ſupplicamus:vt nos qd̄ facere nō meruimꝰ vos erga illū vltime pietatis ſeduli munus expleatis pꝛo certo ſciētes quia ⁊ ſi vos coꝛpꝰ habetis ipſius:⁊ nos tamē ⁊ vos deo deuotū eius ſpiritū:ſiue in coꝛpoꝛe manentē:ſeu carneis vinculis abſolutū:magnū pꝛo noſtris exceſſibus apud ſupernā pietatem interceſſoꝛē ha⸗bemus ⁊ patronum ⁊c. Colfridus autē in itinere verſus romam apud lingonas in eccleſia beatoꝛum geminoꝛum marty rum:honoꝛifice ſepultꝰ eſt. Erat autem qn̄ obijt annoꝛum ſeptuagintaquatuoꝛ abbatis officium miniſtrās annis trigi taquinqꝫ. Cui nec pꝛiſci moꝛē rigoꝛis vel etatis:vel infirmitatis:vl' itineris vnq̄ minueret occaſio: ex die quo de monaſte⸗rio ſuo pꝛofectus abijt vſqꝫ ad diem quo defunctus eſt:exceptis canonicis hoꝛis: quotidie bis pſalterium ex oꝛdine decan tauit: etiam cum adhoc per infirmitatē deueniret:vt equitare non valēs:feretro caballario veheretur quotidie miſſa can tata ſalutaris hoſtie deo munꝰ offerret: excepto vno quo occeanum nauigabat:⁊ tribus ante exitum ſuum diebus Obijt autem ſeptimo kal'.octobꝛis:anno domi ni ſeptingenteſimo ſextodecimo. Illis diebus naitanus rex pictoꝛū colfrido ab⸗bati nuncios miſit:in regulis paſchalis obſeruantie:⁊ de modo tonſure clericoꝛū edoceri per litteras poſtulans: ſed et ar⸗chitectos ſibi mitti petijt. Cui idem ab⸗bas architectos miſit: qui iuxta moꝛem romanoꝛum eccleſiā de lapide fabꝛicare poſſent:ſimul ⁊ litteras talia cōtinentes

Domino excellentiſſimo ⁊ gloꝛioſiſſimo regi naitano: colfridus abbas in domino ſalutem Catholicam ſancti paſche obſer uantiam:quam a nobis rex deo deuote: religioſo ſtudio queſiſti:iuxta qd̄ ab apo⸗ſtolica ſede didicimus tuo deſiderio libē⸗tiſſime ſatiſfacere ſataginus. Scimus namqꝫ celitus eccleſie ſancte donatum: quotiēs ipſi rerum domini: diſcende:do⸗cende: cuſtodiende veritati operam im⸗pendunt. Nam et vere omnino dixit qui⸗dam ſeculariū ſcriptoꝛum: quia feliciſſi⸗mo mundus ſtatu ageretur ſi vel reges philoſopharentur vel regnarent philoſo phi. Quod ſi de philoſophia huius mun di vere intelligere de ſtatu huius mundi merito diligere potuit homo huiꝰ mūdi: ꝗ̄tomagis ciuibus patrie celeſtis in hoc

mundo peregrinãtibus optandũ eſt: ⁊ totis viribus animi ſupplicandum: vt quo plus in mundo quicq̈ valent: eo amplius eius qui ſuper om̃ia eſt: iudicis mãdatis aſcultare contendant: atq̈ ad hec obſeruanda: ſecũ eos quoq̈: qui ſibi commiſſi ſunt: et exemplis ſimul ⁊ auctoritate inſtituant. ¶ Tres ſũt ergo regule ſacris indite litteris. q̈bus paſche celebrandi tempus nobis prefinitum: nulla prorſus humana licet auctoritate mutari: e quibus due in lege moyſi diuinitus ſtatute: tertia in euãgelio per effectũ dominice paſſionis ⁊ reſurrectionis adiũcta eſt. Precepit enim lex: vt paſcha primo mẽſe anni et tertia eiuſdem mẽſis ſeptimana: id eſt a quintadecima die: vſq̈ ad viceſimã primaz fieri deberet. Additũ eſt per inſtitutionem apoſtolicam: ex euangelio: vt in ipſa tertia ſeptimana diem dominicã expectare: atq̈ in ea temporis paſchalis initium tenere debeamus. Quam videlicet regulã triformẽ quiſquis rite cuſtodierit: nunq̃ in annotatione feſti paſchalis errabit. Verũ ſi de his ſingulis enucleatius ac lacius audire deſideras: ſcriptũ eſt in exodo: vbi liberãdus de egypto popul⁹ iſrael: primũ paſcha facere iubetur quia dixerit dominus ad moyſen ⁊ aarõ Menſis iſte vobis principium menſium primus erit in menſibus anni. Loquimini ad vniuerſũ cetũ filioꝝ iſrael et dicite eis. Decima die mẽſis huius tollat vnuſquiſq̈ agnũ per familias et domos ſuas Et paulopoſt. Et ſeruabitis eũ vſq̈ ad quartãdecimam diem menſis huius: immolabitq̈ eum vniuerſa multitudo filiorũ iſrael ad veſperã. Quibus verbis manifeſte conſtat: q̈ ita in obſeruatiõe paſchali menſis: fit dici quartedecime et nõ tamen in ipſa die quartadecima paſcha fieri precipiatur: ſed adueniente tandem veſpera diei quartedecime: id eſt quintadecima luna: que initium tertie ſeptimane faciat: in celi faciem prodeũte agnus immolari iubebatur: ⁊ q̈ ipſa ſit nox qua decime lune: in qua percuſſis egypciis iſrael eſt a longa ſeruitute redemptus. Septem inquit dieb⁹ azima comedetis. Quibus item verbis tota tertia ſeptimana eiuſdem primi menſis decernitur ſolempnis eſſe debere. Sed ne putaremus eaſdem ſeptẽ dies a quartadecima vſq̈ ad viceſimam eſſe computãdas: cõtinuo ſubiecit. In die primo nõ erit fermẽtum in domibus vr̃is: quicũq̈ comederit fermentum peribit anima illa de iſrael: a primo die vſq̈ ad diem ſeptimum: et cetera: vſq̈ dum ait. In eadẽ ipſa die educam exercitum veſtruz de terra egypti. Primum diẽ ergo azimorũ: appellat eũ in quo exercituz eorũ eſſet educturus de egypto. Cõſtat autem quia nõ quartadecima die in cuius veſpera agnus eſt immolatus: et que proprie paſcha ſiue paſche dicitur: ſed quĩtadecima ſunt educti de egypto: ſicut in libro numerorũ aptiſſime ſcribitur. Profecti igit̃ de rameſſe quintadecima die mẽſis primi altera die paſche filij iſrael in manu excelſa. Septem ergo dies azimorum: in quarum prima educt⁹ eſt populus dei de egypto: ab inicio vt dixim⁹ tertie ſeptimane: hoc eſt quintadecima die menſis primi: vſq̈ ad viceſimam primam eiuſdem menſis diem completaz computari oportet. Porro dies quartadecima: extra hunc numerũ ſeparatim ſub paſche titulo prenotatur ſicut exodi ſequẽtia patẽter edocent: vbi dictum eſt. Primo menſe: quartadecima die mẽſis: comedite azima: vſq̈ ad diem viceſimam primam eiuſdem menſis ad veſperum. Septem diebus fermentatũ non inuenietur in domibus vr̃is. Quis non videat a quartadecima vſq̈ ad viceſimam primam: non ſeptem ſolummodo ſed octo potius eſſe dies: ſi ⁊ ipſa quartadecima annumeretur? Sin autem vt di

ligentius explorata ſcripture veritas do
cet: a veſpera dici quartedecime vſq; ad
veſperam viceſime prime computaueri
mus videbim⁹ ꝓfecto ꝙ ita dies quarta
decima veſperã ſuã in feſti paſchalis in-
itiũ ꝓrogat vt nõ ampli⁹ tota ſacra ſolẽ-
pnitas ꝙ̃ ſeptem tãtummodo noctes cũ
totidem diebus comprehẽdat. Veraciter
ergo agitur ebdomoda q̃ a veſpera quar
tedecime diei incipit: et in veſpera viceſi-
me prime cõpletur. Poſtꝙ̃ vero paſcha
noſtrum immolatus eſt chriſtis diemq;
nobis dominicã que apud antiquos vna
vel prima ſabbati ſiue ſabbatorum voca
tur gaudio reſurrectionis ſue fecit eſſe
ſolempnem. Ita hanc apoſtolica tradi-
tio feſtis paſchalibus inſeruit vt nichil
omnino de tempore paſche legalis preo-
cupandum nichil minuendum eſſe decer
neret qui potius ſtatuit vt expectaretur
iuxta preceptum legis idẽ primus anni
menſis expectaretur quartadecima dies
illius expectaretur veſpera eiuſdem. Et
cũ hec dies in ſabbatũ forte incideret tol
leret vnuſquiſq; agnum per familias et
domos ſuas ⁊ immolaret eum ad veſpe-
ram: id eſt prepararent omnes eccleſie ꝑ
orbem que vnum catholicum faciunt pa
nem et vinum in miſterium carnis ⁊ ſan
guinis agni immaculati qui abſtulit pec
cata mũdi et precedente cõgrua lectionũ
⁊ orationũ ſolẽpnitate offerrent hec dño
in ſpem future ſue redẽptionis. Ipſa eſt
enim eadem nox i qua de egypto per ſan
guinẽ agni iſraeletica plebs erepta eſt ip
ſa in qua per reſurrectionẽ xp̄i liberatus
eſt a morte eterna populus oĩs dei. Ma-
ne autẽ illucente die dñica primã paſcha
lis feſti diem celebrarent ipſa eſt enim di
es in qua reſurrectionis ſue gloriã domi-
nus multiphario pie reuelationis gau-
dio diſcipulis patefecit: ipſa prima di-
es azimorum de qua multuz diſtincte in
leuitico ſcriptum eſt. Si ergo fieri poſſet
vt ſemper in diem quintumdecimũ pri-
mi menſis id eſt in lunam quintãdecimã
dominica dies icurreret: vno ſemper eo-
demq; tempore cum antiquo dei populo
ꝙ̃ꝙ̃ ſacramentorũ genere diſcreto ſicut
vna eademq; fide paſcha celebrare poſſe-
mus. Quia vero dies ſeptimane nõ equa
li cũ luna tramite ꝑcurrit: decreuit apo-
ſtolica traditio que per beatum petrũ ro
me predicata per marcũ euangeliſtaz et
interpretem ipſius alexãdrie cõfirmata
eſt: vt adueniente primo menſe: adueni-
ente in eo veſpera diei quartedecime: ex-
pectetur etiã dies dñica a quintadecima
vſq; ad viceſimamprimaz diem eiuſdẽ.
In quacũq; enim harum inuẽta fuerit:
merito in ea paſcha celebrabitur quia ni-
mirum hec ad numerũ pertinet illarum
ſeptem dierum quibus azima celebrari
iubetur. Itaq; fit vt ſemper paſcha no-
ſtrum aliꝙ̃ illorum ſeptẽ dierũ azimorũ
legalium teneat. Nullus ergo nos argu
ere poterit ꝙ nõ recte dñicũ paſche diem
quem de euãgelio ſuſcepimus in ipa quã
lex ſtatuit tercia primi mẽſis ebdomada
celebremus. Cuius obſeruãtie catholica
ratione patefacta: patet econtrario error
irracionabilis eorũ qui prefixos in lege
terminos nulla cogente neceſſitate vel
anticipare vel tranſcendere preſumunt.
Cũ enim a veſpera diei tertiedecime vi-
gilias ſctẽ noctis celebrare incipiunt: cla
ret ꝙ illã in exordio ſui paſche diẽ ſtatuit
cuius nullã omnino mentionẽ in decreto
legis inueniunt. Et cuz viceſima prima
die mẽſis: paſcha dñicũ celebrare refugi
unt patet profecto ꝙ illam per oĩa diẽ a
ſuo ſolẽpnitate ſecernũt: quã lex maiore
pre ceteris feſtiuitate memorabilez ſepe
numero cõmẽdat. Sicq; diẽ paſche ordi-
ne ꝑuerſo ⁊ aliqñ in ſcda ebdomada totã
complent et nũꝙ̃ in ebdomade tertie die
ſeptima ponant. Rurſum qui a ſextade-
cima die menſis ſepedicti vſq; ad vice-

ſimam ſecundam paſcha celebrandum magis autumãt: nõ minore vtiq3 errore a recto veritatis tramite diuertunt: ⁊ veluti naufragia ſcille fugientes in caribdi voraginem ſubmergẽdi decidunt. Quecumq3 quoq3 luna ante equinoctium plena eſt: quartadecima videlicet vel quintadecima exiſtens: hec ad precedentis anni nouiſſimum pertinet menſem ideoq3 paſche celebrando habilis non eſt. Que vero poſt equinoctiũ vel in ipſo equinoctio ſuũ plenilunium habet in hac abſq3 vlla dubietate quia primi menſis eſt et antiquos paſcha celebrare ſolitos et nos vbi dñica dies aduenerit celebrare debere tenendũ eſt. Quod ita fieri optere illã nimirũ ratio cogit quia ĩ geneſi ſcriptũ eſt qđ fecit deus duo magna luminaria luminare maius vt p̃eſſet diei ⁊ luminare min⁹ vt p̃eſſet nocti. Sicut ergo pri⁹ ſol a medio ꝓcedẽs oriẽtis eq̃noctiũ vernale ſuo p̃fixit exortu deĩde luna ſole ad veſperã occidẽte ⁊ ipa plena a medio ſecuta eſt oriẽtis ita oĩb⁹ annis idẽ prim⁹ lune mẽſis eodẽ neceſſe ẽ ordine ſeruari: vt non ante equinoctiũ ſed vel ipſo equinoctij die ſicut in principio factum eſt vel eo tranſcenſo pleniluniũ habere debeat. At ſi vno ſaltem die pleniluniũ tempus equinoctij preceſſerit nõ hanc primo mẽſi anni incipientis ſed vltimo potius preteriti lunam eſſe aſcribendaʒ ⁊ ideo feſtis paſchalibus inhabilem memorata ratio probat. Qđ ſi miſticam quoq3 nos in his rationem audire delectat: primo menſe anni qui etiam menſis nouorum dictus eſt: paſcha facere iubemur: quia renouato ad amorem celeſtiũ ſpiritu mentis noſtre ſacram dñice reſurrectionis ⁊ ereptionis noſtre celebrare debemus. Tertia eiuſdem menſis ſeptimana facere precipimur quia ante legem ⁊ ſub lege ꝓmiſſus: tertio tempore ſeculi cum gratia venit: in qua paſcha noſtrum immolaretur chriſtus. Qui tertia poſt immolationem ſue paſſiõis die reſurgẽs a mortuis hãc dñicam vocari ⁊ in ea nos annuatim paſchalia eiuſdem reſurrectionis voluit feſta celebrare: quia nos quoq3 ita ſolũ veraciter eius ſolempnia celebramus: ſi ꝑ fidem ſpem et charitatẽ: paſcha id eſt trãſitum de hoc mundo ad patrem cum illo facere curamus. Poſt equinoctiuʒ veris pleniluniũ mẽſis precipimur obſeruare paſchalis: vt videlicet primo ſol lõgiorẽ nocte faciat diem: deinde luna plenũ ſue lucis orbẽ mũdo p̄ſentet: q̃a primo quidẽ ſol iuſticie in cuius pennis eſt ſanitas: id eſt dominus iheſus ꝑ reſurrectionis ſue triumphum cũctas mortis tenebras ſuperauit: ac ſi aſcendens in celos miſſo deſuꝑ ſpiritu eccleſiam ſuam que ſepe lune vocabulo deſignatur interne gratie luce repleuit. Poſt equinoctium quoq3 plenilunium ac quartamdecimã diem monente euangelio diem dominicum expectantes: paſcha noſtrum celebramus vt indicemus nos non cum antiquis excuſſum egyptie ſeruitutis iugum venerari: ſed redemptionem totius mundi que in antiqui dei populi liberatiõe prefigurata: in chriſti autem reſurrectione completa eſt deuota fide ac dilectione colere: vt que reſurrectiõis etiã noſtre quam eadem die dominica futuram credim⁹: ſpe nos certiſſima gaudere ſignemus. Verũ et tonſuram de qua pariter vobis litteras fieri voluiſtis: hortor vt eccleſiaſticam ⁊ chriſtiane fidei congruã habere curetis. Scimus enĩ quia neq3 apoſtoli oẽs vno eodẽq3 ſũt modo attonſi neq3 nũc eccl'ia catholica ſicut vna fide ſpe ⁊ charitate ĩ deum conſentit: ita etiam vna atq3 indiſſimile totuʒ ꝑ orbẽ tõſure ſibi forma congruit. Verũ tonſure diſcrimen non nocet: q̃bus pura in dñi fides et charitas in proximũ ſincera eſt. Inter oẽs tñ tonſuras nullã magis ſequẽdã amplectendãq3 dixerim:

ea quã in capite ſuo geſtabat ille cui ſe cõ
fitẽdi domin⁹ dixit. Tu es petrus ⁊ cetẽa
et poꝛte inferi ⁊ cetera: ⁊ tibi dabo et cetẽa
Neq; vero ob id tm̃ i coꝛonã attõdemur
quia petr⁹ ita attonſus eſt: ſed ꝗa petrus
in memoꝛiã dñice paſſionis ita attonſus
eſt: iccirco et nos qui per eandē paſſionē
ſaluari deſideramus ipſius paſſionis ſi-
gnũ cũ illo in vertice ſũma videlicet coꝛ-
poꝛis nr̃i per te geſtam⁹. Et ſicut omnis
eccl'ia ſignũ ſctẽ crucis ĩ fronte impꝛime-
re conſueuit: vt vexilli huius munimine
a malignoꝛũ ſpirituũ defendatur incur
ſibus crebꝛa hui⁹ admonitione docetur:
ſe quoq; carnẽ ſuã cũ vitijs ⁊ cõcupiſcẽ-
tijs crucifigere debere ita etiã opꝫtet eos
qui vel monachi votũ vel gradũ clerica-
tus habentes: artioꝛibus ſe neceſſe habẽt
ꝓ dño cõtinẽtie frenis aſtringere: foꝛmã
quoq; coꝛone quã ipſe in paſſione ſua ſpi-
neã poꝛtauit in capite: vt ſpinas ⁊ tribu-
los peccatoꝝ poꝛtaret id eſt expoꝛtaret et
auferret a nobis: ſuo queq; in capite per
tonſurã ꝑferre: vt ſe etiã irriſiones ⁊ ob-
pꝛobꝛia ꝓ illo libẽter ac pꝛompte oĩa ſuf
ferre: ipſo etiã frõtiſpicio doceãt: vt coro
nã vite eẽne quã repꝛomiſit de⁹ diligẽti-
bus ſe: ſe ſẽp expectare ꝓ quo hui⁹ ꝑcep-
tione ⁊ aduerſa ſe mũdi ⁊ ꝓſpa cõtẽpne
re ſignẽt. Et poſt mẽtionẽ coꝛone quã ſy-
mõ magus fertur poꝛtaſſe in capite que
ad ceruicẽ ꝑueniẽs decurtata erat: ĩtulit.
Gratia te regis eterni longioꝛi tempe re
gnãtẽ ad noſtrã oĩm pacẽ cuſtodiat inco-
lumẽ dilectiſſime in xp̃o fili. Interꝑtata
in ꝑſentia regis et ſuoꝛũ littera et tenoꝛe
eius: exurgẽs rex de medio optimatũ ſu
oꝝ genua in terrã flexit: deo grãs agens
ꝙ tale munuſculũ de t'ra angloꝝ accipe
mereret. ¶ De ſctõ Colũba abbate et cõ.

Anno ſiquidem dñi quingen-
teſimo ſexageſimo quinto ve
nit de hibernia pꝛeſbiter ⁊ ab
bas inſignis ſanct⁹ columba
bꝛitanniã pꝛedicaturus verbũ dei ſeptẽ-
trionalibus pictis qui arduis montibus
ab auſtralibus eoꝛum ſequeſtrati ſũt re-
gionibus. Nam auſtrales pictos multo
ante tempoꝛe ninianus eps̃ ſctũs ad fi-
dem conuertit. Sctũs itaq; colũba gentẽ
illam verbo ⁊ exemplo ad fidẽ conuertẽs
inſulam noĩe hij ab eis accepit: in qua et
monaſteriũ conſtruxit vbi et ipſe ſepult⁹
eſt cũ eſſet annoꝛũ ſeptuaginta ſeptem
poſt triginta quatuoꝛ annos ex quo bꝛi-
tanniam pꝛedicaturus adijt. Habere au-
tem ſolet ipſa inſula rectoꝛem ſemꝑ abba
tem: cuius viri ⁊ oĩs ꝓuintia ⁊ ipſi etiã
epiſcopi oꝛdine inuſitato debeãt eſſe ſub
iecti iuxta exemplum pꝛimi doctoꝛis illi-
us qui non epiſcopus ſed abbas extitit.
Erat eñi vir vite venerabilis et beate
memoꝛie monaſterioꝝ pater ⁊ fundatoꝛ
colũba: qui nõ ſolum ab infantia deo do-
nante hoc nomine appellari meruit: ſed
ante multoꝛũ annoꝛũ curricula ſpũ ſctõ
reuelante ꝓphetice hoc nomine vocatus
eſt. Nam bꝛito quidam ſctĩ patricij diſci
pulus nomine maccens ita de illo ꝓphe-
ciam edidit. In nouiſſimis ait ſeculi tẽpi
bus filius naſciturus eſt quidã: cuius no
mẽ colũba: per oĩes inſularũ occeani ꝓ-
uincias diuulgabitur: nouiſſima oꝛbis tẽ-
poꝛa clare illuſtrabit. Erit eñi deo char⁹
et grandis coꝛam ipſo erit. Hic enim no
bilibus oꝛiundus parẽtibus quadrageſi
mo quĩto etatis ſue anno de ſcotia ad bꝛi
tanniã pꝛo xp̃o peregrin⁹ venit. Erit eñ
aſpectu angelicus: ſermone nitidus ope
ſanctus ingenio perſpicax et conſilio ma
gnus. Nullius hoꝛe ſpacium tranſire po
terat quo nõ aut oꝛationi: aut lectiõi: aut
ſcripturis ſanctis vel operi ſctõ icũberet.
Ieiunioꝝ quoq; ⁊ vigiliaꝝ indefeſſis la
boꝛibus ita occupat⁹ vt ſupꝛa humanã
poſſibilitatẽ omnibus virtutibus et labo
ribus ſctis ſubderet coꝛpus ſuũ. Cũ eñi
ſctũs oſwald⁹ rex pꝛidie quã cõtra catlo-

nem britonuꝫ regē in bellū procederet in papilione ſua dormiens ſanctū columbā in viſu videt forma choruſcantē āgelica ſuū regi reuelans nomē: in medio caſtrorū ſtās eadē caſtra veſte ſua fulgida protegebat dicens. Cōfortare ⁊ age viriliter ecce ego tecum ſum: hac ſequēti nocte de caſtris ad bellum procede: quia hac vice michi dñs donauit: vt hoſtes in fugā vertantur tui rege catlone in manꝰ tuas tradito: ⁊ poſt bellum victor feliciter regnaturus reuerteris. Confortatus igitur oſwaldus que viderat ſuis pandit: totuſqꝫ populus eius poſt victoriaꝫ fidem xpi ſe ſuſcepturuꝫ promiſit. Rege vero catlone occiſo ⁊ optenta victoria hanc viſionē filbeo abbati cū magna humilitate ſāctus oſwaldus quibuſdam ſanctis viris preſentibus enarrauit. Sanctus columba ab adoleſcentia ſua prophecie ſpū claruit: ventura predicere p̄ſentibus abſentia nūciare: longe acta preuidere conſueuit Totū mundū veluti vno ſolis radio collectū ſinu mentis mirabiliter laxata ſpeculabatur. Abbate cenobij ſācti cerani cū fratribꝰ obuiam ſctō columbe feſtināte: puer quidam valde deſpectus vultu ⁊ habitu ⁊ ſenioribus diſplicēs occulte accedens: vt vel fimbriā viri dei ipſo neſciente tāgeret. Quō diuinitus ſctūs intelligens: manū poſt ſe extendēs ceruicē pueri tenuit: ⁊ añ faciē ſuā eū ſtatuit: dicēs. O fili api os tuū ⁊ porrige linguā. Quaꝫ benedicēs: ita intulit. Hic puer q̄uis nobis vilis habeatur bonis tamē moribus animeqꝫ virtutibus paulatim accreſſet: et ſapientia et prudētia preditus per omnes ſcotie eccl'ias valde famoſus erit. Et factum eſt ita. Cum eſſet in iona inſula conuocatis frībus ⁊ flexis genibus dixit. Nunc intente pro hoc populo ⁊ rege aidano oremus: hac enim hora ineunt bellū. Et poſt modicum ſurgens et in celum reſpiciens ait. Nunc barbaris in fugā verſis aidano q̄uis infelix: tamen victoria conceſſa eſt ei. Sed ⁊ de numero excercitus aidani trecētos et tres īterfectos vir beatus dixit. Quadam nocte cōuocatis ad eccl'iam frībus dixit. Nūc dñm intente depcemur: nā in hac hora aliqđ inauditū in mundo peccatū perpetratum eſt: ꝑ quo valde timēda eſt iudicialis dei vindicta Cū enim poſtea homo ille miſer qui facinus cōmiſerat ad ſanctū veniret colūbam: dixit vir dei. Hic homo fratricidium in modū cayn ꝑpetrauit: ⁊ cū ſua matre mechatus eſt. Tunc vir ille flexis genibus omnē penitētiam iuxta ſancti preceptū ſe impleturū promiſit. Cui ſctūs. Si duodecim annis inter britones cum fletu et lachrimis penitētiam egeris: nec ad ſcotiam vſqꝫ ad mortem reuerſus fueris forſan deus peccato tuo ignoſſet. Et cōuerſus ad frēs ait. Hic homo filius eſt perditionis q̄ quā ꝓmiſit penitentiā nō explebit: ſed mox ad ſcotiā reuerſus ab inimicis ꝑcuſſus peribit. Factūqꝫ eſt ita Nam ad hiberniam regreſſus ille miſer in manus inimicorū incidēs trucidatur. Cū vice quadā facies viri dei tāto ſplēdore ⁊ rubore eēt ꝑfuſa vt a quoqꝫ videri nō poſſet quibuſdā frībus dixit. Sulphuria de celo inquit flamma ſup romani iuris ciuitatē intra italie ſitā terminos hac hora effuſa eſt: triaqꝫ fere milia virorꝫ exceptis mulieribus et puulis perierūt. Et ita poſtea compertum eſt. Preſbiter quidam nomine findcanus quēdam nobilem aiduin nomine in britanniam ſecum adduxit: fuerat enī ille aidus valde ſanguinarius et multorū hominum trucidator: qui accito epiſcopo apud predictū findcanū preſbiter ordinatꝰ eſt. Epiſcopus tamen non eſt auſus ſuper caput eius manū imponere: niſi prius idē findcanus ſuam capiti eius pro confirmatione imponeret dexteram. Quod egrefe rens columba: dixit. Illa manꝰ quā find

canus contra ius eccleſiaſticū ſup caput filij perditiōis impoſuit mox computreſceret ⁊ illicite ordinatus ſicut canis ad vomitū reuerſus et hominū trucidator effectus ⁊ in fine iugulat⁹ in aquā cadens ſubmergetur. Et ita factuꝫ eſt. Vox enī ſācti colūbe in eccleſia cū fratribus decātantis aliqñ ꝑ quatuor ſtadia aliqñ per octo incōparabili eleuata modo audiebatur: nec in auribus eoꝝ qui cū ipo ſtabāt vox eius modū humane vocis excedebat ſed qui vltra mille paſſus ſtabant quos cauebat verſiculos per ſingulas ſillabas diſtinguebant. Cū veſperas cū frībus celebraret: quidā magi accedētes in quātum poterāt impediebāt eū. Quo cōpto ita vox viri dei in aere inſtar tonitrui eleuata eſt: vt populus intollerabili pauore perterritus ſtaret. Cum quemdā diuitē de malis ſuis corripet ⁊ ille paruipendēs ſctm̄ ſubſānaret: vir dei ait. Inimici tui perimēt te in cubiculo tuo cū meretrice cubantē: ⁊ demones ad loca penarū rapient animā tuā. Et ita factum eſt. Iuuenis adhuc diſcens cum vinum in miſſa deficeret: aſſumptaꝫ aquā benedixit ⁊ in vinum optimum cōuertit. Poma cuiuſdam arboris amara benedictione ſua in miram dulcedinē ſubito verſa ſunt. Diuerſorū quoqꝫ languores infirmoꝝ inuocato chriſti nomine ſanauit. Nā aut manus ꝓtentione aut aqua ab eo benedicta egroti plures aſperſi aut fimbrie ei⁹ tactu aut pane benedicto et limphis intīcto accepto plenam credentes ſalutem recuperarūt. Libri de manu ſcti colūbe ſcripti in aquis ſepe ſubmerſi: dei ꝟtute operante corrūpi nec ledi vllaten⁹ potuerūt Deficiente aqua ad baptizandū quēdā puerum: facta oratione rupeꝫ percuſſit: et aqua habundanter ebullire cepit. In prouintia pictorum de quodam fonte audiuit quem plebs gētilis quaſi deum venerabatur. Nā de eodē fonte bibētes aut manus vel pedes lauātes: demoniaca deo ꝑmittente arte ꝑcuſſi: aut leproſi: aut luſci: aut debiles: aut alijs infirmitatib⁹ detenti erant. Ob hoc ſeducti gentiles diuinum honorē fonti deferebāt. Ad quē vir dei accedens cū inuocatione nois chriſti fontem ſignās manus et pedes lauit: et cū ſocijs de aqua bibit. Ab illo die demonū īfeſtatio a loco illo diſceſſit ⁊ īfirmi multi per eundem fontē ſanati ſunt. In magna maris tēpeſtate nauigans vir ſctūs eadē hora qua in prora ſtans extenſis ad celum manibus deum exoraret: dicto citius tempeſtas ſedatur ⁊ trāquillitas redditur. Maleficus quidā coram viro dei de boue maſculo arte diabolica lac expreſſit: ad preſentiam tñ viri ſancti lac illud allatum in naturā proprium ſanguinis mutatur. Perſecutores eccleſiarū vir dei excōmunicauit: quorū quidam inſtinctu diaboli cū haſta irruēs ſanctū interficere conabatur. Quod precauens vnus ex fratribus et mori pro ſancto paratus eiuſqꝫ cuculla indutus interceſſit. Et ecce beati viri veſtes quaſi quedam impenetrabilis lorica forti impulſione acutiſſime haſte transfigi non potuit ſed illeſa ꝑmāſit: ⁊ qui ea indutus erat incolumis illa veſte protectus eſt. Infra annū ſceleratus ille haſta transfixus interijt. Cū ad huc iuuenis ī ſcotia cōuerſaretur: ſceleratus quidā fugientē puellā perſequebatur. Que cū magiſtrū beati colūbe in campo legentem vidiſſet: ad eū q̄tocius fugit: ſupueniens tñ ꝑſecutor puellā lācea iugulauit. Et ait colūba magr̄o ſuo. Eadē hora qua interfecte ab eo puelle aīa ad celos aſcendit: aīa ipſius interfectoris ad inferos deſcendet. Et dicto citius cū verbo ſicut ananias coraꝫ petro: ſic ⁊ ille iugulator coram oculis ſcti iuuenis corruens mortuus in terram cecidit. In prouincia pictorum quēdam plebeum cum ſua familia in fide inſtruens baptizauit:

pro cui⁹ filio mortuo genibus flexis deū exorauit:⁊ ſurgens ad mortuū dixit. In noīe dñi iheſu chriſti ſurge ⁊ ſta ſuper pedes tuos. Et redeūte aīa ad corpus tenuit vir dei manū eius ⁊ reddidit eū patri ſuo

Magus quidam dixit ad columbā. Dicito michi colūba quo tempore proponis nauigare. Tertia inquit ille die deo volēte ꝓpono nauigare. Non poteris ait magus:nam ego ventum tibi contrariū facere:caliginemq; vmbroſam ſuperinducere poſſum. Omnipotentia dei dixit ſctūs omniū dominator: in cuius noīe omnes nři motus ipſo gubernāte regūtur. Tertia vero die magi gaudere ceperunt:magnam vidētes ſup inductā caliginē ⁊ cōtrarium cū tempeſtate flatū. Colūba tñ inuocato dei nomine nauē intrans: velū contra ventū erigi iuſſit:⁊ contra flatus aduerſos mira nauis velocitate cucurrit vētiq; cōtrarij ad votū reuertūtur.

Facta autē ſiccitate magna frēs ſcti colūbe inito cōſilio:nup aratū ⁊ ſeminatū campum cū viri dei cādida tunica ⁊ libris ab eo ſcriptis circuierūt libros ei⁹ apuerūt ⁊ legerūt in colliculo angelorū:vbi aliqñ celeſtis patrie ciues ad cōſolationē beati colūbe deſcendere ſolebāt. Et ecce eadem die pluuia magna de celo deſcēdit:⁊ ſiciens prius terra tempore ſuo dedit fructū ſuū.

Tribus eni vicibus inuocato ſcti colūbe noīe frīb⁹ mare trāſituris ventus cōtrarij ad votū proſperū ſunt conuerſi.

Preſbiter quidā nutritor ſcti colūbe poſt miſſam ad hoſpitiū diuertens totā inuenit domū ſuā clara luce irradiatā. Globū quippe igneū ſup pueri dormientis faciem ſtantē vidit. Quo viſo ſtatī intremuit et pſtrato ī terrā vultu ſpūs ſcti gratiā ſup alūpnū ſuū celit⁹ effuſā intellexit.

Cū a quadā ſynodo iniuſte colūba excōmunicaretur:ad eandē congregationē venit:quē cū emin⁹ appropinquātē ſctūs vidiſſet brēdanus:ei aſſurgens inclinata facie cū venerat⁹ oſculatur. Quē cū aliqui ſeniores redarguerēt ꝙ excomunicato reuerētiā talē exhiberet: ſi vos ait videretis ea que michi dominus de iſto ſuo quē dehoneratis electo manifeſtare dignat⁹ eſt nūꝙ excōmunicaſſetis quē de⁹ veſtrā ſentētiā nō approbādo magis ac magis magnificat. Igneā ⁊ valde luminoſam colūpnam eum precedentē vidi et angelos ſctōs comites itineris ei⁹. Hūc itaq; ſpernere non audeo quē populorū ducē ad vitam eternā preordinatū video. His auditis:ſctm̄ colūbā omnes venerari ceperūt

Morante ſctō columba in himba inſula quadā nocte angelū dei ad ſe miſſum vidit in ſompnis qui in manu vitreū ordinationis regū habebat librū. Quē cū colūba de manu angeli accepiſſet:ab eo iuſſus legere cepit. Qui cū ſecundū quod in libro erat aidanū regem ordinare recuſaret quia magis aliū fratrē diligeret ſubito angelus extendēs manū:ſctm̄ pcuſſit flagello cuius liuoris ſignū in eius latere omnib⁹ dieb⁹ vite ſue pmanſit dicēs. Pro certo ſcias quia ad te a deo miſſus ſū vt iuxta verba que legiſti in regem ordines aidanū. Quod ſi iterū obtēperare volueris:iterato te pcutiet. Aidanū igitur ad ionā inſulā venientem in regem ſicut iuſſus erat ordinauit.

In inſula iona remotiorē ab hominibus locū aptū ad orationē queſiuit ibidemq; cū orare cepiſſet ſubito videt cōtra ſe tetrā ⁊ nigerrimā demonum cū ferreis verubus aciem inſtaurare. Qui ſicut ei p ſpiritū reuelatū erat:monaſteriū ei⁹ inuadere et multos fratrū iugulare volebāt. Sctūs eni contra eos virtute orōnis fortiter dimicans: innumerabiles tñ vn⁹ vincere non poterat nec de inſula repellere valebat donec angeli dei in adiutoriū ei⁹ venirēt:quorū timore demones pturbati a loco illo fugere ſine mora coacti ſūt. Demones eni ad aliam inſulam accedentes fratrum

monaſteria inuadunt: ⁊ peſtilentes mor⸗
bos inferētes nōnullos occidūt. Quidā
faber ferrarius noīe colūb⁹ elemoſinaꝝ
operibus ſatis intentus ⁊ ceteris iuſticie
actibus plen⁹: cū in extremis langueret:
ſctūs colūba frīb⁹ ait. Colūbus nō incaſ
ſum laborauit qui de opib⁹ manuū ſuaꝝ
ꝑmia felix cōparauit eterna. Ecce enī nūc
anima eius ad celi gaudia ab angelorū
caterua exaltari meruit. Vir dei oculos
ad celū dirigēs aſtantibus ait. Felix mu
lier ⁊ deo placēs cuius animā in paradi⸗
ſum ab angelis deferri vidi. Eadez vero
die anno reuoluto colūba cuidā frī dixit.
Ecce mulier de qua te preſente preterito
dixerā anno: nūc mariti ſui in aere obui⸗
at anime ⁊ cū angelis cōtra aduerſarias
pro ea belli gerat poteſtates. Quorū ad⸗
iutorio eiuſdem hominis iuſticia ſuffra⸗
gante a poteſtate demonū erepta ad eter
ne felicitatis locuz aīa ipſius eſt ꝑducta.
Vidit iteꝝ ſubito celū aꝑtū ⁊ innumera
biliū choros angeloꝝ ſctī brendani aīam
ſuſcipientiū: quorū luminoſa ⁊ incōpa⸗
rabili claritate totus eadē hora illuſtra⸗
tus eſt mūdus. Dixit iterū colūba fra⸗
tribus. Me hodie inq̇t licet indignus ob
venerationē aīe ſctī colūbani epī laginen
ſis celebrare oportet: q̄ hac in nocte inter
ſctōs angl̄oꝝ choros eleuata vltra ſidera
celoꝝ ſpatia ad paradiſū aſcendit. Vir
dei collectis in vnū fratribus dixit. Nūc
inquit ad orōnē cōfugiētes monachis ab
batis cōgelli auxiliemur: hac in hora in
ſtagno ſubmerſis. Ecce enī hoc momēto
in aere cōtra malignos ſp̄s bella mouēt:
animā cuiuſdam hominis cū eis dimer⸗
ſi eripere ſatagunt om̄i niſu. Poſt lachri
moſam ⁊ prolixā orationē ſctūs exurgēs
hilari vultu xp̄o ait gratias agite: nunc
enī ſctī angeli ſctīs obuiantes animabus
⁊ ipſū hominē ereptū ab infeſtatione de⸗
monū: quaſi victores liberarunt bellato
res. Alio tempore vir ſctūs dixit frībus

Properemus inquit ſanctis obuiam an
gelis qui ad perferendā cuiuſdā gentilis
animā nos illuc vſq3 ꝑuenientes expectāt
vt ipſum naturale bonū ꝑ totā vitā vſq3
ad extremā ſenectutē cōſeruantem pri⸗
uſq̄ᵖ moriatur baptizemus. Et in quātū
potuit feſtinans venit ad locū vbi ſenex
noīe emchat⁹ audiēs ab illo verbum dei
et credēs baptizatur: ⁊ continuo letus et
ſecurus cū angelis obuiantibus ad dn̄m
migrauit. Sed et filius ei⁹ cū tota fami⸗
lia baptizatus fidē chriſti ſuſcepit. Vir
ſctūs in tugurio ſuo dū ſcribens ſederet:
ſubito eius immutatur facies ⁊ hanc pu
ro de pectore promit vocē dicens. Auxili⸗
are auxiliare. Et vocatis fratribus dixit.
Angelus dn̄i q̇ nunc inter nos ſtabat: iuſ
ſus eſt a dn̄o vt vni ex fratribus de ſum⸗
mo culmine dom⁹ lapſo cito ſubueniret
que in roboreti monaſterio fabricat̄. Et
ſubdit. Valde admirabilis et pene indici
bilis eſt angelici volatus pernicitas ful⸗
guris vt eſtimo celeritati parilis. Nam
ille celicola qui hinc a nobis nūc illo viro
labi incipiēte auolauit quaſi in ictu ocu⸗
li priuſq̄ᵖ terram tāger et ſubueniens eū
ſubleuauit. Nec vllam fracturam aut le
ſurā ille qui cecidit ſentire potuit. Quā
ſtupenda ac velociſſima et oportuna ſub
uentio que dicto citius tātis maris ⁊ ter
re interiacētibus ſpaciis tam celerrime
valuit conſummari. Roboreti autem mo
naſteriū quod lingua ſcotorum armach
hoc eſt campus roboruz id eſt quercuum
in hibernia eſt. Columba vero in britan⸗
nia tunc extitit. Quodam die vir ſctūs
in montis faſtigio manibus oculiſq3 in
celū erectis orare cepit: et ecce ſubito res
miranda apparuit: quam quidam ſecre⸗
tius explorans nō ſine permiſſu dei ocu⸗
lis corporalibus videre promeruit. San
cti enim angl̄i celeſtis patrie ciues mira
peruolantes ꝑnicitate ſctm̄ virū orātem
albatis veſtib⁹ iduti circūſteterūt ⁊ poſt

aliquã cũ beato viro morã illa celeſtis caterua quaſi ſe exploratam ſentiens ad ſumma celorum quã totius reditũ matu rauit. Columba ad monaſterium rediẽs ne cuiꝙ qđ viderat reuelaret ipſo viuen te cũ grandi cõminatione fratri illi inter dixit. Sancto columba ſacris miſterijs inſiſtẽte quẽdam igneũ globum ⁊ valde luminoſũ de vertice ſcti ante altare ſtan tis et ſacrã oblationem conſecrantis tam diu ardentem ad inſtar columpne ſurſũ aſcendentem quidã vidit: donec ſacra ſo lennia miſſe conſũmata eſſent. Alio tẽ pore cum ſctũs in himba eſſet inſula: gr̃a ſpiritus ſcti ſuper eũ abunde effuſa per triduum manſit: ita vt per tres dies ⁊ no ctes intra obſeratam et repletam celeſti claritate domũ manens nullum ad ſe ac cedere permitteret neqꝫ manducãs neqꝫ bibens. De qua domo immẽſe claritatis radij per rimulas valuarum ⁊ clauium foramina erumpentes nocte videri pote rant. Carmina quedã ſpiritualia et ante iaudita decãtauit: ⁊ multa occulta vt po ſtea retulit ab exordio mundi et archana videbat: ſcripturarum obſcura ſacrarũ ⁊ difficilia plane et luce clarius apta cor dis oculis patebit. Factum eſt autem in ioua inſula vt facies ſancti colũbe ſu bita et mirifica hilaritate efflo reret: ocu loſqꝫ ad celum eleuãs incõparabili reple tus gaudio letificabatur. Et poſt modi cum interuallum illa delectabilis et ſua uis leticia in magnã meſtitiam cõuerſa eſt. Duobus autẽ fratribus cauſam tan te leticie vix extorquentibus ait. Uſqꝫ in preſentem inquit diem peregrinationis mee in britannia ter deni completi ſunt anni: interea multis antea dieb⁹ a domi no meo deuote poſtulaui vt in fine huius preſentis triceſimi anni de meo incolatu me abſolueret: et ad celeſtẽ patriam euo caret. Hec vtiqꝫ fuit cauſa leticie mee. An gelos enim ſãctos de excelſo throno vidi miſſos ad meam animam obuios de car ne educendam: ſed ecce nũc ſubito retar dati vltra noſtre inſule fretum ſtantes in rupe volentes ad me de corpore euocan dum appropiare ſed propius accedere non permittuntur: mox excelſa celorum repe tentes. Dominus vero quod michi totis viribus roganti donauit vt in hac die ad ipſum de mũdo tranſirẽ: multarum ma gis eccleſiarum pro me orationes exau diens: dicto citius intimauit. Quibus ex orantibus eccleſiis ſic a dñs donatuꝫ eſt vt ꝗuis contra meã voluntatẽ quatuor ab hac die michi in carne manenti ſuper addantur anni. Hec michi talis meſta eſt retardatio ⁊ hodierne triſtitie non ĩmeri to cauſa fuit. Cõpletis enim quatuor an nis ſubita emigratione nulla precedente corporis moleſtia cum ſãctis angelis ad dñm letus emigrauit. Appropinquãte exitus ſui hora circa mediaꝫ noctem ſur gẽs ad eccl̃iam ꝑgit ⁊ iuxta altare flexis in oratione genibus ꝓcũbit. Diormicius vero miniſter ei⁹ tardius ꝓſecutus totã intrinſecus eccleſiam angelica luce circa ſanctũ repleri videt. Illo appropiquãte: lux eadẽ otius receſſit ⁊ allatis lucernis ſctm̃ ante altare recubante fratres inue nerunt: ⁊ ipſis preſentibus continuo ſpi ritũ exalauit. Eadẽ hora monach⁹ ꝗdã in hibnia ionã inſulã quã nũꝙ corpe vi derat angl̃orũ claritate in ſpũ irradiatã vidit totaqꝫ aeris ſpacia angl̃orũ luce il luſtrata et ſuauia cantica audiuit horã egreſſiõis aĩe ſcti colũbe int̃ angl̃os ad ce los aſcẽdẽtis. Quidã ali⁹ frater capture piſciũ opã dans ſubito totũ aeris ſpaciũ claritate ineffabili illuſtratũ vidit. Et ec ce quaſi ꝗdã ꝑgrãdis ignea apꝑuit colũ pna ꝗ in illa media nocte ſurſũ accẽdens ſicut meridian⁹ ſolita mũdum totũ illu ſtrare videbat̃. Obijt autẽ venerabilis abbas colũba i inſula iona ꝗnto id⁹ Ju nij ⁊ i monaſterio frm̃ cũ honore ſepelit̃.

Eſt aũt ſciendũ ꝙ hibernia pꝛopꝛie ſcotoꝛum eſt patria: antiquit⁹ igitur ſcotia pꝛo hibernia ſepi⁹ ſcribi ſolet: ſicut hic in vita ſcti colũbe diligẽter intuẽtib⁹ apparet: ⁊ etiã venerabilis beda de geſtis angloꝝ multis in locis hiberniã expꝛimere volẽs ſcotiã ſcripſit. ¶ De ſctõ Colũbano abbate ⁊ cõfeſſoꝛe.

Beatus colũban⁹ in hibnia inſula in occeano ſita quã ſcotoꝝ gẽs inhabitat oꝛtus eſt. Hibernia enĩ antiquitus ſcotia dicta eſt de qua gens ſcotoꝛũ albaniã bꝛitãnie maioꝛi ꝓximã que ab euẽtu mõ ſcotia dicitur inhabitans oꝛiginẽ duxit ⁊ ꝓgreſſũ habuit. Cũ aũt genitrix colũbani eſſet grauida: ſubito ꝑ intempeſtã noctẽ ſopoꝛe depꝛeſſa vidit de ſinu ſuo rutilantem ſolem et nimio fulgoꝛe micãtem pꝛocedere et mundo magnũ lumen pꝛebere. Quã viſionẽ cũ cuidã ſctõ enarraſſet: reſponſu⁊ accepit ſe egregie indolis vtero tenere viꝝ qui ⁊ ſue ſaluti vtilia et ꝓximoꝝ vtilitati ꝓuideret optuna. Nato itaqꝫ puero ⁊ litteris commendato cũ multis floꝛeret virtutibus cepit cõtra cũ antiquus hoſtis letifera tela laxare et puellarũ in eũ amoꝛes ſuſcitare. Sed cũ tãtis telis vndiqꝫ ſe vꝛgeri conſpiceret: peregre pꝛoficiſci quo deo placeret diſpoſuit ne fruſtrato laboꝛe quẽ in ſciẽtijs varijs deſudauerat in ſeculi illecebꝛis occuparet. Venit igitur ad cellã cuiuſdã religioſe femine ⁊ ꝓpoſitũ ſuũ ſtudioſe reſerare curauit. Cui illa. Tu adoleſcẽtie flãmis exeſtuans dũ natale ſolũ incolis ad fragiles voces velis nolis fragilitate attrahẽte aures accomodans inſitare te femineos ſexus libere credes. Non reminiſceris ſuaſu eue adam delapſũ: ſampſonem a dalida ſeductũ dauid a pꝛiſtina iuſticia pulchꝛitudine berſabee coꝛruptũ: ſapientiſſimũ ſalomonẽ mulieꝝ amoꝛe deceptũ Perge o iuuenis ꝑge ⁊ vade ruinã ꝑ quã multos comperis coꝛruiſſe. Declina viã que inferi ducit ad valuas. Huiuſmodi ergo dictis ſtimulatus ſodalib⁹ et matri valedixit ⁊ obſtantẽ matrẽ i limite hoſtij poſtulat vt ſe ire ſinat dicẽs. Nõne audiſti mater inqͭt quia ꝗ amat patrẽ aut matrẽ pluſꝗ me: nõ eſt me dignus. Illa vero eiulans et pauimento pꝛoſtrata illum abire ſe pꝛomiſſurã denegat. Ille limitẽ matremqꝫ tranſiliens poſcit vt letetur illum nunꝗ deinceps in hac vita viſura. Et veniens ad quendam religioſum nomine ſenilem in ſanctarum ſcripturarũ ſciẽtia ab eo infoꝛmat̃ In monaſterio benechoꝛ ſub abbate cõgello monachus effect⁹ i om̃i ſãctitate multis annis vixit. Uiceſimo enĩ etatis ſue anno electis duodeci fr̃ib⁹ ad litt⁹ maris acceſſit ⁊ nauigio tranſuectus ad galliam ꝓſpere puenit. Ubiqꝫ vero verbũ dei ſeminãs: ſi ꝗs fratrũ pꝛopꝛiũ aliquid vſurpare temptaſſet: a ceteroꝝ conſoꝛtio ſegregatus: penitẽtie vltionem paſſus eſt: nullus aſperũ ſermonem pꝛoferre audebat: ita vt in humana conuerſatione ãgelicam ducerent vitam. Tanta namqꝫ in beato viro gratia refulſit vt vbicumqꝫ moꝛaretur: omnium animos ad religionis cultum inclinaret. Venit autem ad ſigibertum regẽ auſtraſioꝛum et burgundionum et honorifice ab eo ſuſceptus heremum nomine voſagum ab eo petijt qua liberaliter conceſſa: monaſterium ibidem conſtruxit.

Unum enim e fratribus cum ſubito vis febꝛium flagellaret ⁊ nulla alimẽtoꝛum ſolatia pꝛeter coꝛticum et herbarum pabula haberent facto ieiunio ab omnibus triduano ⁊ oꝛationibus ex inſperato conſpiciunt virũ quẽdã panibus ⁊ pulmẽto equos oneratos habentẽ ante foꝛes aſtare. Oblatis autem viro dei que attulerat illum pꝛo coniuge ſua dominum depꝛecari ſuppliciter rogat quã per annũ tantus ignis febꝛiũ vexabat vt moꝛti appꝛo

pinquare videretur. Cūq3 ille cum ſuis orationē compleſſet: mulier illa perfecte ſanitati reddita grās deo agebat. Nec multo poſt nouē trāſierant anni quo vir domini cum ſuis nō alias dapes caperet q̄ arborum cortices et herbas. Monitus eſt ergo abbas quidā diuinitus vt famulo dei columbano in heremo conſiſtenti neceſſaria cōfeſtī3 deferret. Jubet abbas celerarium omia que parare poſſet bono columbano baiulare. Oneratis ergo vehiculis cum ad heremum veniſſet hoc in corde monachus dixit: vt ſi iter quod ceperat dei eſſet imperiu3 p̄miſſis equis imperantis potentia viam aperiret. Nec mora iter ignotum equi arripiētes: vſq3 ad fores viri dei peruenerunt. Receptis autem muneribus vir dei gratias deo retulit et monachus rediens rem geſtā fratribus enarrauit. Cepit exinde frequentia populi ſanitatis recuperande gratia ad eum concurrere: quoru3 vota diuino fult⁹ auxilio adimpleuit. Vir dei ſolus per deſerta gradiens vidit duodecim lupos ſibi appropinquare ꝛ dextera leuaq3 medium ſe aſtare. Cumq3 ille conſtans nil timeret: eo relicto heremi ſecreta latibula petebant. Rurſum heremi vaſta penetrans: vrſum rupe quada3 repertū abſq3 reditu abire iuſſit. Jn qua rupe ſoli orationi vacans incredibili abſtinētia corpus ſuum macerauit: agreſtium herbarum exigua menſura vel pomis heremi veſcebatur aquamq3 ad ſedandam ſitis ariditatem de rupe vſq3 hodie fluentem manare ſuis precibus effecit: monaſterium luxonium ꝛ aliud nomine fontanas cūſtruxit: et fratrū cateruā magnā in illis adunauit. Audito autem q̄ in luxonio cenobio fratres varijs morbis afflicti eſſent: nec plures ſani remanſiſſent q̄ qui egrotis miniſtrare poſſent. Jlluc ergo veniens imperat vt omnes ſurgāt atq3 meſſem in area virga cedant. Qui ſtatim nullo doloris veſtigio remanente ſurgētes: iuſſa patris implere curabāt. Jrruebāt meſſis tempore vētorum turbines cum vehementia ymbriū: nec omnino nubila celi terris dare pluuiam quieſcebant. Et cum fratres iuſſu viri dei inter diffuſionem ymbrium ipſo in medio eorum labori inſiſtente ſegetem falce ſecarent: ymber a ſegete fugiens per reliquas patrie plagas ſe vndiq3 diffundebat nec quouſq3 meſſis tota colligeretur ſola pluuiarum gutta ſuper terram columbani ſtillare videbatur. Quidā dux nobilis nomīe waldelenus liberis carēs cum vxore ſua flauia venit ad viru3 dei dicens ſe multis opibus abundare: ſed cui hereditatem poſt obitum relinqueret non habere. Cui vir ſanctus ait. Si inquit voti veſtri eſt vt largitoris donum eius nomini conſecretis: michiq3 ex lauacro ſuſcipiendum tradatis: pro vobis ego clemētiam domini implorabo: vt nō ſolum eum quē domino voueritis habeatis verum etiam quantos volueritis liberos ſuſcipiatis. Quo promiſſo: mulier cōcepit: filium peperit: et ad virum dei illū deſtinauit. Quo baptizato donatum nomen impoſuit ꝛ matri ad nutriendū remiſit. Hic poſtea in eodem cenobio monachus factus et ſapiētia ꝛ virtutibus imbutus: veſontionis eps̄ factus eſt et monaſteriū noīe palacium conſtruēs monachos ītroduxit. Alterum filiū ꝛ filias duas dux idem poſtea genuit: poſt cui⁹ obitū vxor ſua monaſterium puellar̄ in vrbe veſontiōe fūdauit ꝛ poſſeſſionib⁹ varis dilatauit. Cū vir dei cirotechas quas ad opis laborē habere ſolebat añ fores refectorij depoſuiſſet: coruus aduolās vnā ex eis roſtro ferens abſtulit. Querētibus inter ſe fr̄ib⁹ q̄s illam abſtuliſſet: colūbanus ait q̄ null⁹ ali⁹ hoc p̄ſūpſit niſi auis q̄ ab archa noe dimiſſa nō redijt Addidit q3 nullo mō ſe pullos ſuos aliturā ſi ra

pax furtũ celeri volatu non deferret. Cõfeſtim coruus aduolãs furtum roſtro reportat: et ferocitatis oblitus vltiõem expectat quem vir ſanctus abire imperat. Cũ miniſter refectorij tracto ſerraculo in vas quoddã latuꝫ liquorẽ currere faceret: beati columbani imperio vnus e fratribus vocauit illum. At ille obedientia feruẽs: meatũ reſerare oblitus cucurrit ad patrem: ſerraculum quod duciculum vocant manu deferens. Poſtq̄ aũt quod voluit vir dei ſibi reſeraſſet: ad cellariũ feſtinus redijt: nichil in doleo reppit: ſed intuitus vas illud latũ ſuppoſitum ceruiſiam ſupra creuiſſe nec miniman ſtillã foris cecidiſſe vidit. Et crederes vas geminatum eſſe ac qualis et quanta rotun ditas infra vas erat: tantum in altum excreuiſſe clarum fuit. Cuidam fratri ſub exiguitate frumẽti in horreis contenti et vnde tãta fratrum multitudo aleretur conquerenti: columbanus reſpondit. Si recte cõditori ſuo plebes deſeruirẽt: nũq̄ per euum fame illas perire deus pateretur. Perfacile enim horreum replere poteſt qui de quinqꝫ panibus quinqꝫ milia hominũ ſatiare dignatꝰ eſt. Mane facto optimo frumẽto totuꝫ horreum repletũ inuenitur. Apud fontanas ſexaginta fratres ſarculo terram excolentes et futuro ſemini arua parantes inueniẽs vir dei cũ tm̄ duos panes et paululum ceruiſie pro refectione illos habere didiciſſet: intuens in celum ait. Chriſte iheſu vnica ſpes orbis tu hos panes ⁊ hũc potũ multiplica: qui de quinqꝫ panibus quinqꝫ milia in heremo ſaciaſti. Factũqꝫ eſt vt omnibus ſaciatis dupla panis portio ĩ fragmentis duplaqꝫ menſura potus a fratribus collecta eſt. Erat enim in monaſterio luxonio frater quidam nomine columbanus ex genere beati columbani cui beſtie et volucres venientes ſe manu blandientes attrectari ſinebant: eiqꝫ gauden tes et ludentes ſicut catuli ſolent dominis exultabant. Hic febre correptus valida vidit iuuenẽ pulcherrimũ veniẽtem ad ſe ⁊ dicentem. Non te modo a corpore ducere poſſum quia oratiõibus ⁊ lachrymis patris tui colũbani impeditꝰ exiſto. Et accercito colũbano cũ lachrymis ait. Cur me inquit tuis orationibus in hac erumpnoſa vita detines? Nã adſunt qui me ducere volunt ſi tuis fletibus ⁊ preci bus impediti non ſint. Solue retentiõis obſtacula vt michi iam pateant celeſtia regna. Tũc conuocatis frĩbus ⁊ ſumpto viatico: migrauit ad dñm. Hic enim tãte mãſuetudinis fuit vt feruſcula quã ſquirium vocant ſepe de arborũ culminibus accercita manuqꝫ percepta ſuoqꝫ collo in poſita in ſinum ingrediens et egrediens ſepe videbatur. Theodericus rex ad virum dei ſepe venire ⁊ orationũ ſuaꝝ ſuffragia omĩ cum humilitate depoſcere ſolebat. Sigibertus etenĩ predictꝰ hilpici germani ſui dolo quem ſigibertus vſqꝫ ad internitionem perſequebatur interfectus eſt. Perempto itaqꝫ ſigiberto: childebertus filius eius regni ſceptra ſuſcepit annuente mr̃e brunchilde. Quo mortuo: regnauerunt duo filii ſui theodebertus et theodericꝰ cum auia brunchilde. Regno burgundionum theodericus potitus eſt: regnum auſtraſiorum theodebertus ſuſcepit regendum. Theodericus vero quia intra terminos regni ſui beatũ habuit columbanuꝫ gauiſus eſt. Ad quẽ cum veniret: cepit vir dei eum increpare cur cõcubinarum adulterijs miſceretur ⁊ nõ potius legitimo frueretur coniugio vt regalis proles non ex lupanari ſed ex regina prodire poſſit. Cũqꝫ rex ſibi obtẽperare omnibus et illicitis ſe renũciare reſponderet brunchildem auiã ſuã adijt eamqꝫ contra virũ dei ſtimulatã excitat quia viro dei theodericum obedire timebat. Verebatur enim ne ſi abiectis con-

cubinis reginā aule p̄ficeret: dignita-
tis atq̄ honoris ſui modum amputaret
Venit aūt vir dei die quadā ad brūchil-
dem: que eū videns: filios theoderici ex
concubina genitos ad eū pduxit. Quos
cum vidiſſet: ſciſcitatur quid ſibi vellent
Cui illa ait. Regis ſūt filij tu eos tua be-
nedictiōe corrobora. Nequaq̄ inquit ille
iſtos regia ſceptra ſuſcepturos ſcias: q2
de lupanaribus proceſſerunt. Tunc illa
furens: paruulos abire iubet. Egrediēs
aūt vir dei dū limitē trāſiret: fragor exor
t⁹ totā domū quatiēs oīb⁹ terrorē icuſſit:
miſere tū femie furorē compeſcere nō po-
tuit. Per nūcios itaq̄ impat vt nulli mo
nachorū extra mōaſterij termios iter pā
dať neq̄ receptacula monachis eius vel
quelibet ſubſidia tribuātur. Cernēs vir
dei aīm regis cōtra ſe motū ad ipm ꝓpe-
rat vt ſuis monitis ei⁹ partinaciā frāgat
Quo cū iā ſole occūbente veniſſet: regi nū
ciāt virꝫ dei inibi eſſe nec i regias domos
intrare velle. Meli⁹ eſt inqt rex virū dei
oportunis ſubſidijs honorare q̄ dn̄m ex
ſeruorū ei⁹ offenſa ad iracūdiā ꝓuocare.
Miſſi ſunt igiť nūcij cibaria colūbano de
ferētes. Qui cū vidiſſet cibaria ⁊ pocula:
abhominat⁹ eſt ea dicēs. Nō ei dignū eſt
vt famulorū dei ora cibis ei⁹ polluanť: q̄
nō ſolū ſuis verū et alioꝝ habitaculis fa-
mulis dei aditū denegat. His dictis: va-
ſa omnia in fruſta dirupta ſunt: vina ſo-
lo diffuſa et cetera ſeperati diſperſa. Pa-
uefacti miniſtri rem geſtam regi nūcia-
re ex ordine curabant. Rex igitur timore
correptus cū auia diluculo ad virū dei ꝓ
perat precantur de cōmiſſo veniā: in fu-
turum ſe emendare pollicentur. Promiſ
ſa tamen rex ſeruare negligit et ſolita ad
ulteria cōmittit Quo audito: vir dei litte
ras regi verberibus plenas dirigens: ex
cōicatione cōminatur ſi ſe emendare non
ꝓponeret. Ad hec brūchildis contra virū
dei regē excitat proceres ⁊ epos ſollicitat
vt eius religioni detrahendo regulā quā
ſuis cuſtodiēdā monachis ſtatuerat: ma
cularent. Rex igitur multorū perſuaſio-
nibus incitatus luxoniū venit et cur vir
dei a cōprouicialiū morib⁹ diſcreparet: ⁊
intra ſepta ſecretiora: oībus xp̄ianis adi
tus nō pateret queſiuit. Vir aūt dei ſe cō
ſuetudinē non habere rn̄dit: vt ſeculariū
hoīm volūtatib⁹ ⁊ religiōe alienis famu
lorū dei habitatiōis pandat introitū: ſed
apta loca ad hoc habere parata quo oīm
hoſpitū aduentus ſuſcipiať. Rex ait. Si
largitatis nr̄e munera ⁊ ſolaminis ſup-
plementum capere cupis: oībus in locis
oīm patebit ingreſſus. Cui ille. Si quod
nūc vſq̄ ſub regulari diſciplina cōſerua-
tum eſt: violare conaris: nec tuis mune-
ribus nec quibuſcūq̄ ſubſidijs me a te fo
re ſuſtentandū noueris. Et ſi hāc ob cau-
ſam huc veniſti: vt ſeruoꝝ dei cenobia de
ſtruas ⁊ regularē diſciplinā macules ſci
to tuū regnū fundit⁹ ruiturū et cū omni
propagine regia anullaturū. His dictis
territ⁹ rex egreditur: ⁊ diris increpatio-
nib⁹ viri dei perurgeť. Et ait rex. Mar-
tyrij coronā me tibi illaturum ſperas: nō
eſſe ſe tante dementie vt hoc tm̄ patraret
ſcelus: ſed potioris conſilij ſe vtilia para-
turū rn̄dit: vt qui ab oīm ſeculariū more
diſcreparet: qua venerat ea via repeda-
re ſtudeat. Ad hec colūban⁹ ſe dicit de ce-
nobij ſeptis nō egreſſurum: niſi violēter
abſtrahať. Diſceſſit ergo rex relinquens
poſt ſe virū noīe bandulfum qui virū dei
a mōaſterio expellēs ad veſontionēſe opi
dum ad exulandū ꝓduxit. Ibi enī colum
banus carcerē vbi multi dampnati erāt
nullo obſtāte ingreſſus verbū dn̄i dāpna
tis depromit. Spōdent illi ſe ſi liberarēť
emendaturos ⁊ de cōmiſſa noxa peniten
tiam acturos. Nec mora cōpedes quib⁹
ligati erant veluti frutex putrefacta per
partes cōminuti ſunt. Lotis vero pedi-
bus eorū atq̄ lintheo abſterſis: imperat

vt eccleſiam petant: et commiſſi ſceleris culpas penitēdo ac fletibus abluendo lauent. Currētibus illis ad eccleſiā ⁊ foꝛes obſeratas reperientibꝰ: tribunus militum cum ſuis veſtigia eoꝛum ſequebat᷑. Oꝛante vero colūbano deum: vt ſua virtute a vinculis ereptos: ſatellituꝫ nexui denuo tradi non ſinat. Nec moꝛa ianuis diuinitꝰ reſeratis: et poſitis in anguſtia ingreſſis: foꝛes in oculis militū abſqꝫ humana manu dicto citius obſerrare vidētur. Nec quiſq̄ auſus eſt iniuriā facere: quos diuina virtus meritis ſancti viri: ab āguſtijs ſic dignatꝰ eſt liberare. Regreſſo poſt hec cū ſuis ad monaſteriū viro dei: bꝛunchildis ⁊ theodericus atrocibus ire ſtimulis agitati: militum cohoꝛtem rurſum virum dei abſtrahere et ad pꝛiſtinum exilium reducere iubent. Reſidente colūbano in atrio eccleſie ⁊ in libꝛo legente: cepta monaſterij peragrant et vbiqꝫ perquirunt. Ubi cū ſepe veniſſent ⁊ pꝛope virum dei tranſirent nonnulliqꝫ in eius pedibus offenderent pedes ſuos ip̄m videre nequibāt. Uenit ergo tribunus intuituſqꝫ per feneſtram: vidit colūbanum ſedentē legere: ⁊ virtutem dei timens dixit. Nequaq̄ inquit amplius inſane erroꝛe coꝛ veſtrū decipiatur: nō enī inuenire valetis: quem virtus diuīa ab oculis noſtris tegere dignat᷑. Redeamꝰ ergo ⁊ qđ eum inuenire nō poſſumus regi nunciare curemus. His auditis: offēſus rex comitē berchariū ⁊ bādulphum quē pꝛiꝰ direxerat cū multis deſtinauit. Qui beatum virum in eccleſia cum ſuis pſallentē ⁊ orōni intentū inuenientes dixerunt. Uir dei pꝛecamur vt tā regijs q̄ etiā nr̄is obedias p̄ceptis: egreſſuſqꝫ itinere quo veniſti pergas. Et ille. Non inquit reoꝛ placere deo ſemel natali ſolo relicto repedare Comes ergo relictis alijs quibꝰ mens ferocioꝛ erat: abceſſit. Igit᷑ qui relicti fuerant vndiqꝫ vꝛgente foꝛmidine palliū quo vir dei erat indutus attigūt ⁊ genibꝰ pꝛouoluti cū lachꝛymis pꝛecant᷑: vt pꝛo tāti ſceleris culpa illis ignoſceret: qui nō ſuis deſiderijs ſed regijs obtemptarēt pꝛeceptis. Uidēs aūt vir dei periculū alioꝛū foꝛe ſi ſue ſeueritati nō ſatiſfaceret cū oīꝫ eiulatu atqꝫ meroꝛe egredit᷑ dicēs. Eterne inq̄t cōditoꝛ regū tu nobis locū p̄para opoꝛtunū quo tibi plebes tue poſſint in ſcl̄a famulari Additqꝫ vt q̄ eū ſeq̄ vellēt ad ſuſtinēdas ſecū iniurias venirēt: ⁊ q̄ in mōaſterio remanerēt: cito dn̄ꝫ de eoꝛū meroꝛe vltionē daturū aīo cōſtāti expectarēt. Egreſſus ergo vir dei viceſio āno poſt incolatū heremi illiꝰ iuxta cauallonē caſtrū cuſtodi equoꝛū theoderici occurrit q̄ lācea illū pcutere tēptat ſed dextera quā leuarat toꝛpente lancea cecidit: ⁊ ipſe demone coꝛreptus ante veſtigia viri dei ruit: die tamē craſtina pꝛece ſctī ad ſua ſanꝰ rediit. Duodecim viros a demōibꝰ arreptos vna die ſua pꝛece ſanauit: ⁊ quiqꝫ freneticos ſaluti reſtituit. Uenientes ad fluuiū ligerim cum tarde nauiculā intrarent: quidā arrepto remo quēdā fratrē viri dei percuſſit. Cur inquit colūbanus illi crudelis addis meroꝛi meroꝛē. An non ſufficit ad nr̄am ruinā patrati ſceleris maluꝫ? Cur feſſa xp̄i mēbꝛa cedis? Cur contra mitē immitis appares? Memēto te diuīa vltione in loco hoc quo mēbꝛū xp̄i percuſſiſti foꝛe percutiendū. Et fctm̄ eſt ita. Nā illuc tranſiturus rediēs diuinitus percuſſus in eodē loco eſt demerſus. Iñ aurelianis veniēs: cū nec aditū eccleſiarū ex regis p̄cepto ſibi pandi videret: qui victualia emerēt miſit: ⁊ illuſtrātes nichil inueniſſent qꝛ regio timoꝛe ducti oīm percuſſa coꝛda manebant. Cūqꝫ multis ibidē curatis a viris vꝛbis colūbanꝰ honoꝛaret᷑: nec tn̄ ꝑp̄t cuſtodes q̄cq̄ palā ei p̄bere offēſā regis timētes audebāt. Nauigātes ꝑ ligeri ad turonēſē ꝑueniūt vꝛbē vbi cuſtodes

precatur vt cum nauicula portū adirent
ſeqꝫ ad ſepulchrum beati martini: ire ſi-
nant. Quod abnuētes cuſtodes: veloci cur
ſu portum tranſire: ⁊ medio fluminis al
ueo ſcapham tenere iubēt. Quod vidēs
ſanct⁹: vultum meſtis ad celum dirigit:
compellās ſe tante meſticie ſubdi: vt nec
ſanctorū ſepulchra viſitare permittatur
Mox ergo vt cōtra portū ventum eſt: ve
lut quibuſdam anchoris defixis ſcapha
ſtare cepit: ⁊ ad portū caput dirigit: ⁊ cu
ſtodes quo vellet ſcaphā ire inuiti ſinunt
Egreſſus ergo vir dei ad ſepulchrū mar
tini accedit ⁊ tota nocte in oratiōe ibi per
manſit. Craſtina die ab epiſcopo inuita-
tus cū in menſa ſederet: interrogat⁹ cur
retro ad patriam rediret: reſpondit. Ca-
nis me theodericus meis a fratrib⁹ abe-
git. Tunc vnus crodoaldus noīe potens
valde: viro dei humili voce dixit: ſe meli-
us eſſe arbitrari lac potare q̄ abſinthiū.
Et ille. Cognoſco ait: te regis theoderici
federis iura ſeruare velle. Quod cū ille
q̄diu valeret obſeruare aſſereret: ſile ait
Si regis theoderici federi iūct⁹ es: ami-
co tuo ⁊ dn̄o letus a me directus nūcius
eris. Hec ergo eius auribus infer: ⁊ ip̄m
⁊ ſuos liberos infra triēniū eſſe delēdos:
radicituſqꝫ ſtirpē eius dn̄m eradicatuꝝ
Cur inquit ille talia famule dei promis?
Nō eni inquit vir dei ſilere queo que dn̄s
loquenda tradidit michi. Surgens ma
ne vir dei: que in ſcapha habuerat ſubla
ta audit. Et rediēs ad ſepulchrum beati
martini: conqueſtus eſt ſe non idcirco il-
luc excubaſſe vt ille ſua ac ſuorū ſineret
dāpna patrari fratrū. Nec mora qui au-
reos furatus fuerat cepit inter flagella
corporis ⁊ penas clamare ⁊ dicere: illo et
illo i loco aureos occultos haberi. Et cur
rentes fures omnes: ſublata oīa reddūt
veniam tanti ſceleris deprecantes. Na
uigātes vero ad namutenſe opidū cuidā
egeno elemoſinā petēti iuſſit colūbanus
cibum dari. Et cū audiſſet eos preter mo
dicum farine nichil habere: iuſſit totum
pauperi dari: nec quicq̄ in craſtinū reſer
uari. Membris tandem eorū ieiunio tri
duano feſſis: ſuperuenit quidā a domīa
ſua nomīe procula directus qui dominā
ſuam diuinitus admonitā dixit: vt ſum
ptus ſancto dei colūbano ⁊ ſocijs eius di
rigeret. Obtulitqꝫ centum modios vini
⁊ ducētos frumenti: ſed et braſij modios
centum. Ibi eni mulieres duas a demo
nibus poſſeſſas ſua prece ſaluti reſtituit
Poſt hec namutēſis epiſcopus et comes
quidā iuxta regis imperium beatum vi
rum cum ſocijs ad hiberniam nauigare
compellunt. Cūqꝫ longius per mare na-
uigaſſent: ventus contrarius inſurgēs
ad portū de quo exierāt eos redire cogit.
Eiectis omnibus que viri dei erant: et
egreſſis dei ſeruis ventus ad placitū re-
diens quo naute volebāt proſpere nauē
traducere fecit. Perrexit ergo columba
nus ad regem lotharium hilperici filium:
q̄ in auſtraſijs franciſqꝫ regnabat: a quo
honorifice ſuſceptus: rogatur vt infra re
gni ſui termīos reſideat. Ille vero ne for
te inimicitie regum occaſionē dare vide-
retur: in locis illis morari noluit. Corre-
ptus eſt ab eo rex de quibuſdā erroribus
et ſpōdet ſe iuxta eius imperium omnia
emendaturum. Interim oritur lis de re
gni ſui terminis inter reges theodericū
⁊ theodebertum et vterqꝫ ad lotharium
legatos dirigit: ⁊ auxiliū poſtulat. Su-
per quo cum conſilium a beato viro que-
ſiſſet: columbanus prophetico ſpiritu re
pletus: ait neutris ſe fore piturum conſi
lijs: ſuam intra triennij tempus in ditio
nē vtrorū regna venire. Videns rex a vi
ro dei talia ſibi ꝓphetico ore dici: neutri
parere voluit: ſe ꝓmiſſum tēp⁹ ſibi felicit̄
expectauit. Egreſſus iā vir dei cū pari
ſi⁹ veniſſet: i vrbis porta demōia cū cura
uit. Et veniēs ad regē theodebertū: locū

nomine brigancias iuxta renū ad cōſtruendum ibi monaſteriū ab eo recepit. Et videns quoſdā ſacrificiū prophanū litare velle: vaſq; magnū vigiti modiorum ceruiſia plenum in medio poſitū: ſciſcitatur quid de eo facere vellēt. Illi aūt dixerunt ſe deo ſuo woden quem mercurium vocāt velle litare. Ille peſtiferū opus audiens in vaſe ſufflat: ⁊ protinus diſſoluitur et per fruſtra diuiditur vas cū liquore toto. Uidentes hoc barbari: ſtupeſcti dixerunt magnū illum habere anhelitū qui ſic poſſet diſſoluere vas ligaminibus munitū. Multos eorum vir dei ad fidem conuertit: ⁊ inſtructos baptizauit. Degente illo apud brigãciā cum ſuis tam dure egeſtatis tempus inter fratres euenit vt per triduū quod comederēt non haberēt. Tertio vero die euenit tanta copia alitum velut iſraelitarū caſtra cōturnix olim operuit: ita vt omnē pagum loci illius auium multitudo repleret. Iuſſit ergo ſuos grãs laudeſq; cōditori referre et poſtea aues capere: nec ante triduū abcedere temptabant. Quidam quoq; pontifex diuinitus admonitus: frumenti copiam viro dei direxit. Tale genus auiū nullus fratrum ante viderat: et tantus earū in cibo ſapor erat: vt etiã dapes regias vincere videretur. Cum ſub quodam ſcopulo inter vaſta heremi: ieiunio corpus maceraret: et preter poma ſilueſtria ad veſcendū non haberet: vrſus ſupueniens: auide illa comedere cepit. Quō vir dei intelligēs miniſtrum ſuum miſit qui partē pomorū fere dimitteret: et aliā partem intactã ab ea ſeruari iuberet. Et cū miniſter arbores certas fere aſſignaſſet: partem viri dei deinceps ſua cōtētus portione tangere non preſumpſit. Interea inter theodericū theodebertumq; reges lis firmatur: ac vterq; aduerſus fratrē ſuū vſq; ad internitionē deſeuit. Inter q̄ vir dei ad theodebertū accedit: eūq; ſuadet vt cepte arrogantie ſupercilium deponeret: ſeq; clericū faceret: et in eccleſia poſitus ſacre religioni ſubderetur: ne ſimul cum dampno preſentis regni: etet ne vite diſpendia pateretur. Quod dictū regi ⁊ omnib⁹ circūſtantibus riſum excitauit: dicentes ſe nunq̄ audiſſe meruingum in regno ſublimatū voluntariū clericū fuiſſe. Deteſtantibus ergo hoc conſilium omnibus: colūbanus ait. Si volūtarius nullatenus clericatum ſumat: in breui inuitus cleric⁹ fiet. His dictis: vir dei ad cellam ſuã regreſſus eſt. Nec mora theoderic⁹ theodebertum ad bellum prouocat: ⁊ prope tullum deuictū fugat. Eo tempore vir dei librum tenēs legebat ⁊ ſubito ſopore oppreſſus: quid inter duos reges ageretur vidit. Et excitatus cruentã regum pugnã miniſtro ſuo indicat ⁊ multū humanū ſanguinē fundi ſuſpirat. Pater inquit miniſter theodeberto precibus tuis prebe ſuffragiū: vt communem debellet hoſtē theodericū. Stultum inquit colūban⁹ ac religioni alienū conſiliū adminiſtras. Nō eni ita dñs voluit: q̄ nos pro inimicis noſtris orare docuit. In arbitrio eſt iuſti iudicis quid de eis fieri velit. Perſecut⁹ ergo theodebertum theodericus ⁊ ſuorum proditiōe captum: ad auiã brūchildē direxit. Quem cum illa recepiſſet et theoderici pti faueret: theodebertū clericū fieri rogauit: ac nō poſt multos dies impie nimis poſt clericatū perimi iuſſit. Porro theodericus apud metenſem vrbē morãs: diuinitus percuſſus inter flagrãtis ignis incēdia mortuus eſt. Poſt quem brūchildis filiū eius ſigibertum patri ſubſtituit. Lotharius itaq; memor pphetie viri dei: collecto exercitu fines regni ſui: qui ſue ditiōi debebāt eripe conat̄ Cōtra quē ſigibert⁹ pugnatur⁹ aduenit: quē lothari⁹ captū pemit: fratreſq; eius quiq; theoderici filios cū pauia brunchilde cepit: ⁊ pueris

ſeparati occiſis: brũchildē camelo impo-
ſitam hoſtib⁹ girando mõſtrauit: ⁊ equo
rũ caudis ligatã vita priuauit: et radici-
tus ſtirpē illã iuxta viri dei prophetiam
deleuit. Colũbanus vero relicto in ala-
mãnia diſcipulo ſuo gallo: tranſiēs i ita-
liam bobiũ cenobiũ cõſtruxit: et circa an-
nũ dñi ſexcenteſimũ quintũdecimũ nono
kal. decēbris obijt. Nõnulla quoqꝫ famo
ſa cenobia i alamãnia cõſtruxit: que vſqꝫ
in hodiernũ diē: ad monachatũ ſolos hi-
bernicos vt fertur admittunt.

¶ De ſancto Cuthberto epõ et cõfeſſore.

Ex regali hibernienſiũ pſapia rex quidã noie muriardach⁹ diues ⁊ potēs: regibus hibernie cunctis aliquot annis imperans: fidē quã ſuſceperat xpianã pijs opibus iugiter exornabat. Uxor autē ei⁹ ſabina pro vite ſctitate ⁊ miranda cõuerſatione ſctã celebratur: ⁊ memoria illius anima vbi requieſcit deuota habet. Accidit eni vt quidã rex alius hibernie felicitati illius ⁊ glorie inuidēs: nocturnis inſidijs regem cũ vxore ⁊ familia: vnica ei⁹ filia vite reſeruata occideret. Illect⁹ demũ pulchritudine puelle rex iniquus cũ nullis perſuaſionib⁹ eã mouere ad cõſenſum illicitũ valeret: virginem oppreſſit. Cõcepit itaqꝫ ⁊ filiũ pepit: ⁊ tant⁹ fulgor claritatis omnē locũ circũdedit qd pre lucis nimio ſplēdore vix aliquid intueri qs poſſet: domuſqꝫ tota flãmis abſumi putabatur. Hoc viſo: eps quidã ſctũs grãs deo referēs infantē a rege educãdũ petijt et baptizatũ ligua patria nulluhoc eum appellauit. Educato demũ puero et ſtudijs litterarũ tradito: vice quadã ſanct⁹ epũs armēta ſua cõſideraturus cũ puero egreſſus: vaccã pregnãtem occurrere vidit. Quã diutius intuens puer ſanct⁹ ventris incluſa onera admirando: ſubridebat. Interrogatus ab epõ quid ſic intentus inſpexiſſet: ait. Video inquit mirabile: ⁊ qd matricis ſobolis prorſus naturã videtur excedere. Nã cum vacca nigri coloris exteri⁹ tota appareat nimis videtur mirabile qua cauſa latētis nature diſſimilem fetum cõcepiſſe preualeat. Uitulus aũt rubicũdo colore flaueſcens in fronte inſtar ſtelle cãdide formam preferre videtur. Nec mora: emittēte fetum vacca: ſicut puer pdixerat reperit. Defuncto demũ qui eũ educauerat epo: aſſũpſit eum mater ſua: ⁊ britanniam nauigatura nauē aſcendit. Elapſo aũt de manibus pueri pſalmorum libro: in maris profundum corruit: ⁊ vitulus marinus ſine mora erumpens: ore hiante librum abſorbuit: ⁊ ſub vndis euanuit Egreſſis in portu de naui oibus: vitulus ille marinus ſubito apparēs: librum penitus illeſum euomuit. Uenit inde mater cũ puero ad epm columbã qui primus ſedē dunkelð rexit in ſcotia: ⁊ ab eo benigne ſuſcepta eſt. Merulam ſancti epi auem domeſticam occiſam ab emulis: prece ſua puer almus vite reddidit. Habebat enim mater pueri in ſcotia duos fratres germanos pontifices: meldanũ ſcilicet ⁊ eatanum: cum quib⁹ aliqñdiu cõuerſata: relicto ſub eorũ cuſtodia filio: romam profecta eſt. Puer aũt in monte altiſſimo doilwein: id eſt area pulchra vocato: expulſis de habitatiõe ſua antiqua demonijs: ſolitarius habitare cepit fontem de ſaxo duriſſimo produxit: ⁊ noctes in ſompnes iugiter deum orans duxit. Cui⁹ operib⁹ pijs hoſtis antiquus inuidēs: in mõtis ſupcilio balneareũ lapideũ quaſi ſeruo dei illuſurus cõſtruxit. Enormis tñ ⁊ incõpoſite magnitudinis fuit. Quadã aũt die eũ ampli⁹ ſeruus dei ſuſtinere nolēs fuſtē pergrandē arripuit: de loco ad locũ perſecut⁹ eſt inimicũ: quouſqꝫ vltra mõtis verticē eũ ruere cogeret. Ubi vſqꝫ in hodiernũ diē veſtigia tã ſancti qꝫ inimici in ſaxis impreſſa vident. Dyaboli tñ ve

ſtigia pedũ: lata: curua: magna ac diſtorta ſunt. Hũc locũ imposterũ mulierũ nulla impune intrare potuit. In finib⁹ pictorũ ſanctus cuthbert⁹ dũ ſolitarie poſt hec maneret: filia regis illius prouincie cũ iuuene adulterata concepit: et a rege quis eam impregnaſſet diligenti⁹ inquiſita: ait. Juuenis ille ſolitarius in vicino habitans: ſua pulchritudine et blandis ſermonibus me decepit et oppreſſit. Indignatus igitur rex plurimo ſtipat⁹ milite: vna cũ filia ad virum dei furibund⁹ accedens ait. Tu ne es qui ſub ſpecie religionis omĩ ſpurcitia et inceſtu ſanctuarium dei prophanando polluis? Ecce hic filia mea quã tuis fraudibus ⁊ ludibrijs corrũpere: et cum illa tantũ ſcelus committere non formidaſti. Nunc tamen palam tuam noxam confitere: et quomodo hanc ſeduxeris coram cunctis ediſſere iubem⁹. Puella quoq; ꝑtinacius erũpẽs: hoc illũ facinus cõmiſiſſe cõſtanter et inuerecunde aſſeruit. Admirans aũt iuuenis: ⁊ diaboli verſutias has eſſe nõ ignorans: plurimum anxiatus ⁊ ad deũ tota mẽte cõuerſus: dixit. Dñe deus qui ſol⁹ occultorũ es cognitor: hoc opus iniquitatis manifeſta: et tua virtute in pſenti diuinitus declara: vt glorificetur nomẽ tuum ſctm̃ qđ eſt bñdictũ in ſecula. Uiro ãt dei cũ lachrymis talia perorãte: ſubito in loco quo ſteterũt pedes ei⁹ terra dehiſcẽs os ſuũ aperuit: ⁊ in oculis oĩm ipſam abſorbẽdo deglutiuit. Locus aũt ille ab incolis coruen vocatus eſt. Regi vero cũ illis qui aderãt humiliter veniã petẽti benign⁹ indulſit: mulierũ tñ conſortiũ vlterius nõ admiſit. Sanctus aũt cuthbertus vſq; ad octauuȝ etatis annum ſolis paruulorum ludis: et laſciuie mentem tribuens: oblectabatur iocis: ⁊ paruulorum cõuẽticulis intereſſe cupiebat. Dũ eni quadã die ludis in turba puerorũ inſiſteret: repẽte vnus de paruulis fere triennis accurrẽs ad eũ: quaſi ſenili cõſtantia cepit hortari ne iocis et ocio indulgeret: ſed ſtabilitati potius mentẽ ſimul et mẽbra ſubiugaret. Quo monita ſpernẽte: luget ille corruens in terrã ⁊ faciem lachrymis rigans: cõſolãtiq; ſe cuthberto: inter ceteros dixit. Quid inquit ſanctiſſime antiſtes ⁊ preſbiter cuthberte: hec et nature ⁊ gradui tuo cõtraria geris. Ludere te inter paruulos nõ decet: quẽ dñs etiaȝ maiorib⁹ natu magiſtrũ veritatis cõſecrauit. Qđ cum ille audiſſet: relicta cõtinuo ludẽdi vanitate: ex illo tpe ſtabilior: aĩoq; adoleſcẽtior exiſtere cepit. Cũ aũt ſubito dolore genu illi⁹ correptũ acri cepiſſet tumore groſceſſere: ita vt neruis in poplite contractis: pedẽ primo a terra ſuſpenſum claudicãs portaret: de hinc in graueſcẽte moleſtia: omni pene priuaret inceſſu ſub diuo die quadã recumbẽs: vidit repẽte equitẽ albis indutũ veſtimentis ⁊ honorabilẽ vultu: ſed ⁊ equũ cui inſederat incõpandi decoris. Qui de equo diſſiliens ⁊ genu languidũ diligẽtius cõſiderãs: coque inquit triticeã in lacte farinam et tumorẽ ſupunge ⁊ ſanaberis. Et his dictis: aſcẽdẽs equũ abijt. Jlle iuſſis obtẽperãs: poſt dies paucos ſanatus eſt Agnouitq; angelũ fuiſſe qui hec ſibi monita dño iubente dediſſet. Ab hoc aũt tpe deuot⁹ dño: ſepe in anguſtijs orãs dñm: angelica meruit opitulatiõe defendi: nec nõ etiã pro alijs in piculo conſtitutis ſupplicando exaudiri. Rates eni quedã dũ ligna per tinã fluuiũ ad monaſteriũ monialiũ nõ lõge ab oſtio eiuſdem fluminis ad meridiẽ ſitum veherẽt: vẽtus ab occaſu ſubito aſſurgẽs: vſq; ad oſtium fluminis ⁊ etiã occeanum nauiculas attraxit. Nec mora puer in ripa oratur⁹ dñm genua flexit: caput in terrã declinauit: ſtatimq; retorta vis vẽtorũ: rates integras ad terrã eiecit: ⁊ iuxta ipm mõaſteriũ in loco oportuno diſpoſuit. Cõtigit eum re-

motis in mõtib⁹ cõmiſſoꝝ ſibi pecoꝝum agere curã. Qui dũ nocte quadã doꝛmiẽ tib⁹ ſocijs ipẽ iuxta moꝛẽ peruigil in oꝛa tione duraret: vidit ſubito de celo fuſum lumẽ medias lõge noctis interrupiſſe te nebꝛas: in quo celeſtiũ choꝛos agminum terras petiſſe: nec moꝛa rapta ſecum aĩa claritatis eximie ſupernaꝫ rediſſe ad pa triã. Et grãs deo agẽs: ſocios ad laudan dũ deum ꝓuocauit dicẽs. Heu inquit mi ſeri qui ſompno ⁊ inertie deditĩ: nõ mere mur ſemper vigilãtiũ miniſtroꝝ xp̃i cer nere lucẽ. En ipẽ cũ modico noctis tẽpoꝛe peruigil oꝛarẽ: tãta dei magnalia cõſpe xi. Aperta eſt ianua celi et inductus illuc angelico comitatu ſpũs cuiuſdã ſancti q̃ nũc nobis in infima caligine verſantib⁹ ſupne mãſionis gloꝛiã ac regẽ xp̃ꝫ perpe tuo beatus intuetur. Et quidem hũc vel ep̃m quẽlibet ſctm̃ vel eximiũ de fideliuꝫ numero virũ fuiſſe exiſtimo: quem tante ſplendoꝛe lucis: tot ducẽtiũ choꝛos ange loꝝ celos allatuꝫ vidi. Agnouitqꝫ mane facto antiſtitẽ lĩdiſfarnẽſem aidanũ ma gne virtutis virũ eodẽ tp̃e celeſtia de coꝛ poꝛe raptũ regna petiſſe. Et ſtatim peco ra que paſcebat ſuis dñis cõmendãs mo naſteriũ petere decreuit. Ea tẽpeſtate inſtante iã veſpera cũ cerneret ſe iter pꝛo poſitum finire nõ poſſe: qddã paſtoꝝ de ſertũ tuguriũ ingrediẽs ⁊ oꝛoni vacans vidit equũ elato ſurſum capite tecta caſe carpentẽ: oꝛe niſuqꝫ trahẽtem: atqꝫ inter cadentia fena tecti inuolutũ pariter deci dere lintheũ: ⁊ dimidium panis calidi et carnẽ pꝛo vna refectione ſufficientẽ: inuo lutũ lintheo inuenit. Et grãs agens deo panis dimidiũ equo dedit: et reliquũ ſuo vſui reſeruauit. Cũ eni ad mailros mo naſteriũ deueniſſet: boiſilus vir ſanctus eiuſdẽ monaſterij pꝛepoſitus ipm vidẽs ſpũ ſctõ edoctus: hoc vnũ dixit aſtãtibus Ecce ſeru⁹ dei. Et cauſam ſui itineris au diens adduxit eũ ad abbatem eatanũ po ſtea lindiſfernẽſem ep̃m: ⁊ accepta tonſu ra fratrũ iũgebat ꝯſoꝛtio. Qui ingreſſus monaſteriũ conſeſti equalẽ ceteris fratri bus vite regularis obſeruãtiã tenere cu rabat: legendi videlicet operãdi vigilan di atqꝫ oꝛandi ſolerter. Placuit poſt hec regi alfrido locũ qui vocatur ripun ad cõ ſtruendũ monaſteriũ eatano abbati do nare. Qui monaſteriũ ibi cõſtruẽs: cuth bertũ ſuſcipiendoꝝ hoſpitũ officio depu tauit. Qui die quadã iuuenẽ quẽdam ad poꝛtã ſedentẽ inueniẽs: ſolito humanita tis moꝛe ſuſcepit: aquã manib⁹ dedit: pe des abluit: lintheo exterſit: fouẽdos pꝛo pter frigus humiliter manibus ſuo in ſi nu cõpoſuit. Appoſuit menſam: ſumen das obtulit eſcas et ait: obſecro te inquit frater reficias: dum rediens panẽ calidũ affero: ſpero eni quia iã cocti ſunt. At vbi redijt: hoſpitem nõ inuenit. Exploꝛat ve ſtigia qua iret: ſed nulla vſpiã iuenit. Re cens autẽ nix terrã operuerat: que facile viantis iter ꝓderet: ⁊ quo declinaret mõ ſtraret. Stupefactus vir dñi: mẽſam re poſuit in cõclaui Sed regreſſus cõtinuo obuiã habuit miri odoꝛis fragrantiã Et circũſpiciẽs ĩ domo vñ eſſet oꝛta tãta odo ris ſuauitas vidit iuxta poſitos tres pa nes calidos inſoliti cãdoꝛis ⁊ expaueſcẽs dixit. Cerno ꝙ angel⁹ dei erat quẽ ſuſce pi: paſcere nõ paſci veniẽs. Et panes at tulit: quales terra gignere nequit. Naꝫ lilia candoꝛe: ⁊ roſas odoꝛe ⁊ mella pꝛecel lũt ſapoꝛe. Unde cõſtat quia nõ de nr̃a tel lure oꝛti: ſed de paradiſo voluptatis ſunt allati. Ex illo eni tp̃e ſepi⁹ angelos vide re ⁊ alloqui: ſed ⁊ eſuriẽs cibis a dño pꝛe paratis refici meruit. Aliquanto poſt hec decurſo tẽpoꝛe pꝛefatus abbas eata cũ cuthberto ⁊ ceteris quos ſecum addu xerat fratrib⁹ monaſterio illo ad incolen dũ alijs monachis collato: domũ repul ſus eſt. Moꝛbo vero peſtilentie quo tunc plurimi per bꝛitanniã lõge lateqꝫ deficie

bant correptus eſt: ſed fratres monaſte-
rij totam pro eius vita et ſalute precan-
tes noctē peruigilē deduxerūt. Quod dū
cuthbertꝰ mane cognouiſſet: hilari vul-
tu dixit. Date baculū et caligas: cur hic
iacere amplꝰ nolo? Neqꝫ vbi dubitandū
eſt: quia tot taliūqꝫ virorū preces non de
ſpexerit dn̄s. Statiqꝫ exurgēs ⁊ baculo
innitens: infra paucos dies plene conua
luit. Sed quia tumor ꝗ in femore appa-
rebat paulatim ad ſupficiē detumeſcēs
corporis: ad viſcerū interiora perlapſus
eſt: toto pene vite ſue tēpore aliquantulū
interraneorū non ceſſabat ſentire dolorē.
Quem cū boiſilus ſanatū cerneret: ait.
Uides frater quia liberatꝰ es a moleſtia
qua laborabas: dico tibi ꝙ ea iā vltra tā-
gendus non es. Sed quia me mors vi-
cina preſtolatur: diſcere a me aliquid ꝙ̄
diu docere valeā: nō omittas. Non enim
plus quā ſeptem dies ſunt quibꝰ michi
ad docendū ſanitas corporis et lingue cō
ceſſa eſt virtus. Et completis vt predixit
ſeptem diebus: feliciter anima de corpo-
re exijt. Quibus diebus ſeptem oīa que
cuthberto futura erāt denūciabat. Pro-
pheticꝰ nāqꝫ et mire ſanctitatis erat ho-
mo et prefate acerbitatē peſtilentie: tri-
ennio priuſꝙ̄ veneret eatano abbati ſuo
predixit futurā. Sed et cuthberto inter
cetera ꝙ et epiſcopus eſſet ordinandꝰ in-
ſinuauit. Poſt boiſilū vero cuthbertus
factus prepoſitus: non ſolū ipſi monaſte
rio regularis vite monita ſimul et exem
pla preferebat: ſed et vulgus circūpoſitū
longe lateqꝫ a via ſtulte conſuetudinis:
ad celeſtium gaudiorū conuertere cura-
bat amorem. Nam et multi fidē quā ha-
bebant iniquis prophanabāt operibus
et aliqui etiam tempore mortalitatis ne
glecto fidei quo imbitu erant ſacramen-
to: ad erratica idolatrie medicamina cō-
currebant: quaſi miſſam a deo conditore
plagam per incantationes vel alligatu-
ras vel alia demoniace artis archana co
hibere valerent. Ob hoc vero vir dei cre-
bro de mōaſterio egreſſus: ſepius pedes
incedēs viā veritatis errātibꝰ vbiqꝫ pre
dicabat Erat quippe moris eo tp̄e anglo
rum populis vt veniēte in villam clerico
vel preſbitero cuncti ad eiꝰ imperiū ver-
bū dei audituri cōfluerēt: libenter que di
cerentur audirēt libentius que audire et
intelligere poterāt: operādo ſequerētur.
Porro tanta cuthberto erat docendi peri
cia: tātus amor perſuadēdi que ceperat
tale vultus angelici lumē: vt nullus pre
ſentiū latebras ei ſui cordis celare preſu-
meret: oēs palā que geſſerāt cōfitēdo pro
ferrēt: quia nimirū delicta ſua illū latere
nullo modo putabāt. Erat āt abbatiſſa
quedā noīe ebba: regēs monaſteriū in lo
co quē coludi vrbē vocāt: id eſt coldinghā
religione pariter ⁊ nobilitate cunctis ho
norabilis. Erat enim ſoror vterina regis
oſwi. Hec ad virū dei mittēs: rogauit vt
ſe ſuumqꝫ monaſteriū gratia exhortatio
nis inuiſere dignaretur Ueniens igitur
viā iuſticie actu pariter et ſermone oībꝰ
pandere ſatagebat. Et cū more ſolito qui
eſcētibꝰ noctu ceteris ad orationē ſolꝰ exi
ret: ⁊ poſt lōgas intempeſte noctis vigili
as inſtāte matutinarū hora domū redi-
ret: quadā nocte vnus e fratribꝰ eiuſdem
monaſterij: egredientē illū in ſilentio cer
nēs: clāculo ſecutus eiꝰ veſtigia quo iret
quid ve agere vellet: dinoſcere querebat
Sctūs vero dei mare ingreſſus: peruigi
les vndiſonis in laudibꝰ tenebras exige
bat. Appropiquāte aūt diluculo aſcēdēs
in terram: denuo cepit in littore flexis ge
nibus orare. Et ecce de profundo maris
quadrupedia duo lutree vocata in arenā
aſcendentes: anhelitu ſuo pedes eius fo-
uere ac villo extergere ſatagebant. Com
pletoqꝫ miniſterio et accepta benedictio-
ne: patrias relapſa ſunt ſub vndas. Uir
autem dei mox domum reuerſus: cano-

nicos cū fratribus hymnos cōpleuit. Ac frater qui hec videre preſumpſit ingēti pauore percuſſus: mane ad ſanctū accedēs in terrā ſe proſtrauit: et veniā de reatu ſtulti auſus cū lachrimis flagitauit. Cui ille. Quid inquit habes frater: qd feciſti? Num iter noſtrū nocturnū luſtrādo explorare temptaſti? Sed ea ſolū conditione tibi indulgeo hoc commiſſum: ſi promiſeris te que vidiſti nulli ante meū obitum eſſe dicturū. Quod cum ꝓmitteret: fratrem benedixit: et culpam quam temerarius incurrit: benigne remiſit. Quadam die cum puero quodā de monaſterio predicaturus exiens: fatigatus itinere: queſiuit a puero temptans eum vbi pernoctare poſſent vel refici: et cū ille ſe ignorare omnino reſpondiſſet: vir ſanctus ait. Diſce fili ſpem ſemper et fidem habere in dn̄o: quia nunquā fame perit: qui deo fideliter ſeruit. Et vidēs aquilā in alto volātem: dixit etiā per huius miniſteriū poſſibile eſt dn̄o nos hodie reficere. Et ecce vident ſubito aquilam in ripa ſedentem: ⁊ ait vir dei. Uides vbi noſtra quā predixi miniſtra reſidet? Curre rogo: et quid nobis epularum dn̄o mittente attulerit: inſpice et citi⁹ affer. Qui accurrens attulit piſcem nō modicū quē illa nup de fluuio prendiderat. Et ait ſanct⁹. Quid feciſti? Quare miniſtre noſtre partem ſuam nō dediſti? Et diuiſo piſce: dimidiū remittens: in proximo vico ſe refecit. Cū plurimis in quadā villa verbū vite predicaret: preuidit ſubito in ſpiritu antiquum hoſtē: ad retardandū opus ſalutis adeſſe. Moxq; inſidias quas futuras intellexit: docendo preoccupare curauit: dicēs. Oportet chariſſimi vt quotiēs vobis miſteria regni celeſtis predicātur intento hec corde et ſenſu: vigilantiſſime audiatis: ne forte diabolus qui mille nocēdi habet artes ſuperuacuis vos curis ab eterne ſalutis auditiōe prepediat. Et ecce ſtatim hoſtis antiqu⁹ fantaſticū deferens ignē: domū iuxta poſitā incendit: ita vt viderenter facies igniū totā volitare per villā: ac iuuante vento: fragor aera concutere. Tūc exiliēs quaſi ad extinguendū ignē turba pene tota: aquas iactant: vnda tamē vera falſas non potuit extinguere flammas donec orante cuthberto: fugatus auctor fallaciarū ficta ſecū incēdia vacuas reportaret in auras. Quo viſo: turba multū erubuit: ⁊ flexis genibus in ſtabilis animi veniam precabatur. Alia autē vice inſtantia cuiuſdā deuote femine in terrā proſtratus: p̄ces altiſſimo deuotas fudit: et flatus ventorum ſine mora mutatur: et totū incendij periculū: penitus receſſit. Cuidā comiti pro ſanitate vxoris ſuppliciter exorāti: ait cuthbert⁹. Scio eni ip̄e q̄uis te dicere pudeat q; a demonio vexatur: ſcio etiā quia priuſq̄ illuc peruenerimus: fugato demone liberabitur: nobiſq; aduenientibus occurrens miniſteriū quod cōſueuerat nobis ſedula impendet. Neq; enim tali tormento ſoli ſubijciūtur mali ſed occulto dei iudicio aliquotiens etiā innocētes in hoc non tantū corpore ſed et mente captiuantur a diabolo. Cūq; oīa vt predixerat eueniſſent: teſtabatur mulier illa quomō ad primū freni equi in quo ſanct⁹ ſedebat tactū: omni ſe moleſtia abſolutā ſenſit. Cū multis in mailroſenſi monaſterio annis degens nō nullis virtutum clareſceret ſignis: trāſlatus eſt ab abbate eata ad monaſteriū lindiſfernenſe vt prepoſiti auctoritate fratres inſtrueret: et exempla virtutis oſtenderet. Nam vtrūq; monaſteriū abbas eata tūc regebat. Igitur vir dn̄i mox monaſtica inſtituta fratribus viuendo pariter et docendo tradebat: varijſq; lāguorib⁹ et tormētis comprehenſos orationū inſtantia priſtine ſanitati reſtituit: nonnullos ab immūdis ſpiritib⁹ vexatos non ſolū p̄ſens

oꝛādo: tangendo: imperando: exhoꝛtādo
ſed etiā quandoqꝫ abſens valitudine ſoli
ta potiri fecit. Sepius deniqꝫ in cetu fra
trū de regula diſputans: cū acerrimis cō
tradicentiū fatigaretur iniurijs exurge
bat repēte et placido vultu ac aīo egredi
ens: dimittebat cōuētū: ⁊ ſequēte nichilo
minus die quaſi nil obiectionis pꝛiſtine
ſuſtinuiſſet: eadē que pꝛius monita eiſdē
auditoꝛibus dabat: donec eos paulatim
modeſta pacientie ſue virtute et quoti
diano exercitio ad melioꝛis pꝛepoſiti ſta
tum ⁊ ad eā que vellet conuerteret. Erat
namqꝫ pacientie virtute pꝛecipuus: atqꝫ
ad perferenda foꝛtiter oīa que vel animo
vel coꝛpoꝛi aduerſa ingerebant inuictiſſi
mus: nec minus inter triſtia faciē hilarē
pꝛetendebat. Sed et vigiliarū atqꝫ oꝛa
tionis ita ſtudioſus exiſtebat vt aliquo
tiens tres ſiue quatuoꝛ noctes cōtinuas
peruigil tranſſegiſſe credatur. Miſſarū
quoqꝫ ſolempnia celebꝛans nequaqꝫ ſine
pꝛofuſione lachꝛymaꝝ officiū implereba
lebat. Affabilis erat omnibus ⁊ ad argu
endum peccantes feruidus: ad ignoſcen
dum penitentibus modeſtus. Confiten
tibus ſibi peccata ſua: pꝛioꝛ ipſe miſerās
lachꝛymas fundebat: ⁊ qd peccatoꝛi agē
dū eſſet: ipſe iuſtus ſuo pꝛemonſtrauit ex
emplo. Veſtimentis vtebatur cōmunibus
ita temperanter agens: vt hoꝛū neqꝫ mū
dicijs neqꝫ ſoꝛdibus eſſet notabilis. Vn
de in eodē monaſterio obſeruari eius ex
emplo ſolebat: ne quis varij coloꝛis aut
pꝛecioſi habeat indumentū: ſed ea maxi
me veſtiū ſpecie ſint cōtenti: quam natu
ralis ouiū lana miniſtrat. Suſcepit aūt
habitū monachalē in monaſterio mailro
ſenſi: anno dñi ſexcenteſimo quinquage
ſimopꝛimo ab aduentu ſancti auguſtini
in angliā: anno quinquageſimoquinto:
ex quo autē gens noꝛthanhumbꝛoꝛū per
ſanctum oſwaldū et aidanum fidē chꝛiſti
ſuſcepit: ſeptimodecimo. Peractis vero
in eodē monaſterio quatuoꝛdecim annis
tranſlatus eſt ad mōaſteriū lindiſfarnē
ſe: ibidē duodecim annis pꝛepoſitus: fra
tres in omni vite ſanctitate infoꝛmauit.
Anno aūt dñi ſexcenteſimo ſeptuageſi
moſexto: monachatus ſui viceſimoſexto
anno: intrauit inſulā farne ante ipm in
habitabilē ꝓpter fantaſias demonum.
Ibi per nouē annos mira animi alacri
tate dño militauit. Farne aūt dicitur inſu
la medio in mari poſita que non ſicut lin
diſfarnēſiū regio bis quotidie accedente
eſtu occeani quē reuma vocāt greci fit in
ſula: bis renudatis abeūte reumate lit
toꝛibus: cōtigua terre redditur: ſeptem
miliaribꝰ per ambitum ſe extēdens: ſed
aliquot milibꝰ paſſuū ab hac ſemiinſula
ad eurū ſecreta: ⁊ hinc altiſſimo ⁊ inde in
finito clauditur occeano. Vocatur autē lin
diſſerne vbi quondā nobile monachoꝛuꝫ
collegium ⁊ ſedes epalis erat: a fluuiolo
ſcilicet lindis decurrēte in mare: qui duo
rum pedū habens latitudinē: niſi cū ma
re receſſerit videri non poteſt. Intrante
aūt cuthberto inſulam farne: oīa tela ne
quiſſimi ignea extīcta ſunt: ⁊ ipſe hoſtis
antiquus cū omni ſatellitū ſuoꝛū turba
pꝛocul fugatꝰ eſt. Et cū locus aridꝰ aquā
nō haberet: fuſa ad deū pꝛece: foueā quā
fratres eius iuſſu fecerant in craſtinum
aqua repletā inuenerūt. Que pꝛimis cō
tēta ripis: nec foꝛas ebulliendo pauimē
tum inuadere: nec haurientibꝰ nouit de
ficere. In tm̄ nāqꝫ vir dei a cultu ſui coꝛ
poꝛis aīm ſuſtulerat atqꝫ ad aīe ſoliꝰ cul
tum cōtulerat: vt qñqꝫ calciatꝰ in paſca
te: nō niſi poſt annū ꝓpter lauationē pe
dum in cena dñi ſe diſcalciauit. Unde ob
crebꝛas incuruationes genuū quas oꝛā
do exercebat: callū oblongū in cōfinio pe
dū ⁊ tibiaꝝ habuiſſe depꝛehēſus eſt. De
mū ab hoīm remotus aſpectibus inclu
ſus: rarū cū aduenientibꝰ ⁊ hoc per fene
ſtram habuit colloquiū. Pꝛimū quidē

permodicū a fratrib⁹ panem quo veſcere
tur accepit: aquā de fonte bibēs. Et acce-
pto deniū inſtrumento et effoſſa ac euer-
ſa terra et verno tempore tritico ſemina-
ta: nullos vſq; ad mediū eſtatis omnino
reddidit fructus. Et viſitantib⁹ eū iuxta
morē fratribus ait. Forſitan volūtas dei
nō eſt: vt hoc in loco michi triticū naſcat:
Afferte rogo ordeū: ſi forte illud fructum
facere poſſit. Quod ſi nec illi de⁹ incremē
tum dare voluerit: ſatius eſt me ad ceno-
bium reuerti: ꝙ alieno hic labore ſuſtēta
ri. Allatūq; ordeum dū vltra omne tem-
pus ſerendi et fructificandi terre commē
daret: mox abundanter exortū: fecit fru-
ctum copioſū. Et cū matureſcere cepiſſet
aduenientes volucres depaſcendo certa
ti inſiſtebāt. Ad quos vir dei appropiās
ait. Quid tangitis ſata que nō ſeuiſtis:
an forte vos pl⁹ me his opus hētis? Si
tamē licentiam a deo accepiſtis: facite qđ
ipſe ꝑmiſit. Sin autē recedite: neq; vlte-
rius aliena ledatis. Et confeſtim ad pri-
mā iubentis vocē vniuerſa volucrū mul
titudo receſſit: ⁊ deinceps a meſſis eiuſdē
inuaſione cōtinuit. Cū enim coruos do-
mū ſuam roſtro lacerare: et culmos qui-
bus tecta fuerat ad fabricam nidi ore fer
re conſpiceret: coercuit eos leui proten-
tione dextere: atq; a leſura domus iā ceſ-
ſare precepit. Sed illis imperiū ſpernen
tibus: in noīe inquit ieſu chriſti abite ꝙto
tius: neq; in loco quem leditis vltra ma-
nere preſumatis. Vix verba cōpleuerat:
et confeſtim triſtes receſſerunt. Peracto
autem triduo: vnus illorū redijt: et ſpar-
ſis lamentabiliter pennis: ⁊ ſubmiſſo ad
pedes ſctī viri capite: atq; hūiliata voce
quibus valebat indicijs veniā precabat.
Quod ille intelligens: dedit facultatē re-
meandi. Impetrata vero redeundi licen
tia mox ſodalē adductur⁹ abijt. Nec mo-
ra redeūt ambo: et ſecum munera digna
ferūt dimidiā videlicet axungiā porcinā.
Quam vir dei fratribus oſtendens: ac
eis quanto hominib⁹ obedientie: quanta
ſit cura humilitatis habenda cōteſtans:
cum auis ſuperbiſſima iniuriā quā ſibi
intulerat precibus lamentis ac muneri-
bus abluere feſtinabat. Multis poſt hec
annis in ipſa inſula manentes nidifica-
bant: nec aliquid moleſtie cuiꝗ; inferre ꝑ
ſumebant. Qui enim auctori oīm creatu
rarum fideliter et corde integro famula-
tur: non eſt mirandū ſi eius imperijs ac
votis omnis creatura deſeruiat. At nos
plerunq; idcirco ſubiecte nobis creature
dominiū perdidim⁹: quia dn̄o et creatori
oīm ipſi ſeruire negligimus. Rogauit
aūt fratres cū ad ipſum viſitādū iterū re
dirent: lignū ſibi lōgitudinis duodecī pe-
dū ad faciendam domūcule baſim ſecum
deferrent. Qui redeuntes lignū vt pro-
miſerāt non adducentes: blando ſermo-
ne ait illis. Credo quia deus nō obliuiſca
tur mee voluntatis et neceſſitatis. Et ex-
urgentes mane: viderunt quia nocturn⁹
occeani eſtus lignū memorate longitudi
nis attulit: in ipſoq; loco depoſuit vbi in
edificiū erat imponendū. Nullus ab eo
ſine gaudio conſolatiōis abibat: nullum
dolor animi quez illo attulerat redeūtem
comitatus eſt. Nouerat quippe meſtos
pia exhortatiōe fouere: anguſtiatis gau
dia vite celeſtis ad memoriam reuocare:
fragilia ſeculi huius et proſpera ſimul et
aduerſa monſtrare: tēptatis multipha-
rias antiq̄ hoſtis: pandere verſutias qui
bus facere caperet anim⁹ qui vel frater-
no vel diuino amore nudat⁹ exiſteret. At
qui integra fide roboratus incederet: in-
ſidias aduerſarij quaſi caſſes aranee per
tranſire poſſet. Quotiens inquit meipm̄
de alta rupe perpreceps miſere: quo-
tiens quaſi ad interficiendū me lapides
iactabant. Sed et alijs innumeris fan-
taſiarum temptamētis me appetentes
deterrere ac de loco hui⁹ certaminis cona

bantur eliminare. Nec tamen vllatenus vel corpus meũ leſura aliqua: vel mentẽ timore cõtaminare valebãt. Abbatiſſa elfleda regali ex progenie orta cum facul tas ſtandi vel ambulãdi prorſus ſibi de-eſſet: iter anguſtias mẽtis ſue dixit. Uti-nã de rebus cuthberti mei quicq̃ haberẽ ſcio certe et credo et confido in dño quia ci to ſanarentur membra mea. Non multo poſt aduenit qui ei zonã lineã ab eo miſſã deferret que multum gauiſa de munere et deſideriũ ſuũ viro ſancto iã celitus pa-tefactũ intelligẽs: ſuccinxit ſe illa et mox erecta ad ſtandũ: tertia die ſanitati reddi tur. Quedã quoqꝫ ſanctimonialis quaſi ad mortez infirmitate depreſſa: iuſſu ab-batiſſe elflede caput ſuum predicta zona alligauit et mox eodẽ die plene conualuit Quã zonã in capſa repoſitã cũ poſtea re-quireret abbatiſſa: nullatenus inuenire potuit. Quod diuiua diſpenſatione factũ intelligitur: videlicet vt ꝑ duo ſanitatis miracula deo dilecti patris ſanctitas ap pareret credentibus et de ſanctitate illiꝰ heſitationis occaſio incredulis tolleret᷑. Si enim eadẽ zona ſemper adeſſet: conti nue egroti ſanitatẽ conſecuturi cõcurriſ-ſent: et ſi forte quiſq̃ curari non mereret᷑: ſalutis indignus impotencie ſancti dero gare preſumeret. Miſit elfleda abbatiſ-ſa ad virũ dei: adiurans in noĩe dñi vt eã videre ⁊ de neceſſarijs alloqui dignaret᷑. Qui aſcenſa cũ fratribꝰ naui venit ad in ſulam que coquedi fluminis hoſtio preia cens ab eodẽ nomen accepit: ⁊ ipſa mona chorꝫ cetibus inſignis. Nã prefata abba tiſſa: illuc eũ ſibi occurrere rogauerat. Cuiꝰ potita colloquijs cũ multa ab eo q̃ ſciſcitabatur audiret ecce repente in me-dio ſermone aduoluta pedibus eius: ad-iurauit eũ per nomẽ illd̃ terribile ac vene rabile ſupni regis ⁊ angelorũ eiꝰ: vt dice ret ei q̃ lõgo tpe victurꝰ eſſet egfridꝰ rex frater illiꝰ ⁊ regnũ gubernaturꝰ anglorꝫ

Scio ei inquit quia ꝓphetie ſpiritu quo polles: etiã hoc dicere potes ſi vis. At ille expaueſcẽs ad iuramentũ: nec tñ volens apte qd̃ petebatur reuelare ſecretũ: mirꝫ inquit quare ſapiẽs femia et in ſctis ſcri-pturis erudita: lõga vocare velis tpa vi te humane: dicente pſalmiſta: quia anni nrĩ ſicut aranea meditabuntur. ⁊ cũ mo neat ſalomon. Si annis multis vixerit homo: ⁊ in his oĩbꝰ letatus fuerit: memi niſſe debet tenebroſi tpis et dierũ multo-rum: qui cũ venerint vanitatis arguũt preterita: quãtomagis his cui vnius ſo lũ anni vita ſupeſt: breui videt᷑ tpe vixiſſe vbi mors aſtiterit in ianuis? Hec audiẽs illa: fuſis lachrymis preſagia dura defle bat. Exterſaqꝫ facie: rurſus audacea fe-minea adiurauit per maieſtatẽ ſũme di uinitatis vt diceret quẽ habiturus eẽt heredẽ cũ filijs careret ⁊ fratribus. Qui parum ſilens: dixit. Ne dicas quia caret hẽbit enĩ ſucceſſorẽ quẽ germana vt ipm egfridũ dilectiõe cõplecteris. At illa Ob ſecro inquit dicas quibus in locis ſit ille? Qui ait. Cernis hoc mare magnũ ⁊ ſpa cioſum quot abũdat ĩſulis: facile eſt deo de aliqua illarũ ſibi prouidere quẽ regno p̄ficiat anglorũ. Intellexit ergo quia de alfrido diceret q̃ ferebat᷑ fuiſſe patris illi us filꝰ et tũc in inſulis ſcotorũ ad ſtudiũ litterarũ exulabat. Propoſuit eni eũ eg-fridus conſtituere epm. Et ait illa. O q̃ varia intentione diuidũtur corda morta liũ. Quidã adeptis gaudẽt diuitijs: alij amãtes diuitias ſemꝑ egẽt: tu gloriam mundi q̃uis offeratur reſpuis: etiã ſi ad epatũ pertingere poſſis: quo ſublimius apud mortales nichil eſt: tui clauſtra de ſerti huic gradui preferres? Et ille Scio me inquit tanto gradu dignũ nõ eſſe: nec tñ iudiciũ ſupni gubernatoris vſpiã fu-gere queo. Qui ſi tanto oneri me ſubijci-endũ diſpoſuit: credo quia poſt modicũ li berum reddet: ⁊ fortaſſe non amplius q̃

duobus annis exactis: me mee ſollicitu-
dinis remittet ad quietē. Precipio aūt ti
bi in noīe dn̄i ⁊ ſaluatoris nr̄i: ne cui ante
meū obitū que a me audiſti referre preſu
mas. Cūqꝫ hec et multa alia q̄ querebat
expoſuiſſet: reuerſus eſt ad inſulam ſuā
Congregata poſt hec ſynodo nō parua
in preſentia regis egfridi et archiepiſco-
pi theodori vnanimi oīm cōſenſu ad epiſ-
copatū lindiſfarnenſem electus eſt. Cū
tamen multis legatarijs pro ſe miſſis ⁊
litteris a loco ſuo nequaq̄ꝫ erui poſſet: rex
prefatus et trunwinꝰ epiſcopus cū plu-
rimis religioſis et potentibus veniunt:
genu flectūt per dn̄m adiurant: lachry-
mas fundunt: obſecrant donec et ipſum
lachrymis plenū ad ſynodū pertrahunt
Ubi licet plurimum renitens ꝯpellit̄ ab
omnibus ep̄ali officio ſubmittere collū.
Ordinatus eſt autē eboraco a theodoro
dorobernēſi archiep̄o die paſche cōuenie
tibus ibidem ſeptē epiſcopis: et preſente
rege egfrido: anno dn̄i ſexcēteſimo octua
geſimoquinto. In die vero ordinatiōis
ſue cōmutauerūt ipſe et eata ſedes epiſ
copales conſentientibus rege egfrido:
theodoro archiep̄o: cedda et cedd epiſqꝫ
alijs quinqꝫ. Sicqꝫ eata apud haguſtal
denſem eccl'iam ſedit cuthbertꝰ vero lin
diſfarnenſem cathedrā obtinuit. Et de-
dit ei rex egfridus terrā in eboraco a mu
ro ſancti petri vſqꝫ ad magnā portā occi-
dētalē: et vſqꝫ ad murū ciuitatis verſus
auſtrū. Dedit etiā ei villā que dicit̄ creik
et tria miliaria in circuitu: vt ibi poſſet
manere in eundo ⁊ redeundo de eboraco
Ibi ſanctus cuthbertus congregationē
monachorū et abbatē noīe geue ſtatuit.
Huic adiecit rex ciuitatē luel: ideſt cair le
ū: et in circuitu quindecim miliaria. Ibi
enim vir ſanctus cōgregationem ſancti
monialiū et abbatiſſam ordinauit ⁊ ſco-
las ibi cōſtituit. Poſtq̄ꝫ vero ſctūs cuth
bertus ſuſcitauit puerum a mortuis in
villa que dicitur exenford. dedit ei egfri-
dus rex terram que vocatur carthmel ⁊
oēs britānos cum ea. Ea tēpeſtate pu-
gnauit rex egfridus cōtra regē merciorꝫ
wlferū filiū pende ⁊ ceſo exercitu eius fu
gauit eū. Poſtea dedit egfridus viro dei
mailros. id eſt meuros ⁊ carrā et quicq̄d
ad eas pertinet. Suſcepto itaqꝫ epiſco-
patu: cōmiſſam ſibi plebē orōnibꝰ ꝓtege
bat aſſiduis: admonitionibꝰ ſalutaribꝰ
ad celeſtia vocabat: ⁊ que agēda docebat
ipſe prius agēdo ꝑmonſtrabat. Eſurien
tibus alimenta: nudis veſtes prebebat:
ceteriſqꝫ vite pōtificalis inſignibus rite
decoratꝰ incedebat. Igitur dum egfri-
dus rex pictos atroci ſeuitia deuaſtaret:
vir dei venit ad lugubaliā ciuitatē q̄ ab
anglis luel vocabatur modo carleolum
appellatur. Et cū ei ciues menia vrbis:
fontemqꝫ in ea miro quōdam romanorū
opere extructū oſtenderēt: repēte turba
tus ſpū meſtā faciē deflexit ad terrā rur-
ſumqꝫ erigens atqꝫ ad celum oculos at-
tollens: ingemuit grauiter: ⁊ nō grandi
voce ait. Forte modo diſcrimē factum eſt
certaminis. Nolēs aūt amplius de his
que ſibi erant reuelata patefacere: nōne
videtis inquit q̄ꝫ mire mutatꝰ ac turba-
tus ſit aer? Et quis mortaliū ſufficit in-
ueſtigare iudicia dei? Et in craſtino in vi
cino monaſterio facta collatiōe inter cete
ra dixit. Obſecro fratres iuxta apoſtoli
monita vigilctis: ſtetis in fide: viriliter
agatis: ⁊ confortemini: ne forte ſuperue-
niens aliqua tēptatio vos inparatos in
ueniat. Putabāt aūt qꝫ non multo ante
peſtilētie clades ⁊ eos ⁊ multos circum-
quaqꝫ lata cede ſtrauerat: de huiuſmodi
plaga iam reditura fuiſſe locutū. At ille
rurſus aſſumpto ſermone ait. Quondā
venerūt ad me fratres dū in mea demo-
rarer inſula ſolitarius: ⁊ cū tertio eiuſdē
admonitionis verba repeterē: attenden
tes illi quia non fruſtra hec tam ſtudioſe

ſuggererem ⁊ expaueſcẽtes dicebãt. Fa-
ciamꝰ vt doces: qꝛ magna neceſſitas no-
bis incumbit vt contra inſidias dyaboli
⁊ omnia tẽptamẽta ſemper accīcti ſpiri-
tualiter vigilemꝰ. Nec ego ſciebã aliqͩ
tẽptationis noue occurſurũ: ſed tñ inſti-
ctu mẽtis admonitꝰ ſum aduerſus ſubi-
tas tẽptationũ ꝓcellas: ſtatũ coꝛdis ſem
per eſſe muniendũ. Sed vbi reuerſi ſunt
a me ad ſuũ mõaſteriũ: quemdã de ſuis
moꝛbo peſtilẽtie obiiſſe reperierũt. Seui
ente pene per annũ eadẽ clade: nobiliſſi-
mus ille patrũ fratrumqꝫ cetus ſpũalis
pene vniuerſus migrauit ad dñm. Hec ⁊
his ſimilia ſctõ dicente epõ: putabãt oẽs
quia de reditu peſtilẽtie mẽtionem face-
ret. Sed poſtera die qui fugerat de bello
regẽ cum toto quaſi exercitu extinctum
enarrauit. Acceſſit quidã ad virum dei
noĩe herebertus ſpiritualis amicitie fe-
dere eidẽ copulatꝰ: qui in inſula ſtagni il
lius pergrandis de quo doꝛwẽtionis flu
uij pꝛimoꝛdia erumpũt: vitam ſolitariã
ducens: annis ſingulis ad eum venire ⁊
monita ſalutis ab eo accipere cõſueuit.
Cui cuthbertus ait. Memẽto frater he-
reberte vt modo quicqͩ opus habes me
interroges mecũqꝫ loquaris quia poſtꝙ
ab inuicẽ digreſſi fuerimus in hoc ſeculo
oculis carneis inuicẽ vltra nõ videbimꝰ
Tẽpus enĩ reſolutionis mee inſtat ⁊ ve-
lox ẽ depoſitio tabernaculi mei. Qui hec
audiẽs: pꝛouolutus eius pedibꝰ: fuſiſqꝫ
cũ gemitu lachꝛymis: obſecro inqͭ per
dñm ne me derelinquas: ſed tui ſodalis
memineris: rogeſqꝫ ſupernã pietatẽ vt
cui pariter in terris ſeruiuimꝰ: ad eius
videndã claritatẽ tranſeamus ad celos.
Noſti enĩ quia ad tui oꝛis imperiũ ſemp
viuere ſtudui ⁊ quicqͩ ignoꝛãtia vel fra
gilitate deliqui eque ad tue volũtatis ar
bitrium ſemper caſtigare curaui. Incu
buit pꝛecibus epũs ſtatimqꝫ edoctꝰ in ſpi
ritu impetraſſe ſe qͦd petierat a dño: ſur-
ge iquit frater mi et noli ploꝛare ſed gau
de: quia donauit nobis dñs quod roga-
uimus eũ. Digredientes vero ab inuicẽ
vniꝰ eiuſdẽqꝫ momẽto tempoꝛis ſpiritꝰ
eoꝛũ a coꝛpoꝛe egreſſi: ãgelico miniſterio
ad regnum celeſte pariter tranſlati ſunt
Occurrit ei comes qͩdã: et flexis genibꝰ
gratias egit de aduentu illiꝰ: et introdu
cẽs illũ in domũ ſuam: lotis moꝛe hoſpi-
talitatis manibus et pedibus: ſimul re-
ſidẽtes cepit referre illi de languoꝛe con-
iugis deſperate: obſecrãs vt illã bñdice-
re dignaref. Qui allatã benedicẽs aquã
pꝛecepit vt ſup languidã aſpergeretur.
Quo facto: plenã coꝛpis ſanitatẽ recepit
et benedicens dñm: epõ potum obtulit.
Pꝛefectus quidã moꝛti appꝛopinquãs
panẽ a ſctõ viro bñdictũ in calice cũ aqua
miſcens et bibẽs: fugato continuo inter-
raneoꝛũ doloꝛe: ſubito conualuit. Eodẽ
tempoꝛe peſtilentia ſubito exoꝛta illis in
partibus nece grauiſſima incubuit: ita
vt in magnis quõdã villis vix parue ra-
reqꝫ reliquie et interdũ nulle reſiderent.
Unde ſanctus cuthbertꝰ eiſdẽ reliquijs
miniſteriũ verbi ⁊ neceſſarie cõſolatiõis
opem ferre nõ deſijt. Adueniẽs aũt in vi
culũ quẽdã: ibidẽ oĩbus quos inuenerat
auxilio exhoꝛtationis adhibito: dixit ad
pꝛeſbiterũ ſuũ. Putas ne ſupeſt quiſpiã
his in locis cui noſtra viſitatiõe ⁊ allocu
tiõe opus ſit: an cunctis qui male habe-
bant viſis: iam ad alios tranſire liceret:
Qui omnia circũſpiciens: vidit mulierẽ
eminus ſtantẽ que extincto pauloante fi
lio fratrẽ eius iam moꝛti pꝛximũ tenebat
in manibus: ⁊ pꝛeteritã pariter ⁊ pꝛeſen
tem teſtabatur erumpnã. Quã cũ viro
dei oſtenderet: acceſſit ad eam ⁊ bñdicẽs
dedit oſculũ puero: dixitqꝫ ad matrẽ. Ne
metuas nec meſta ſis: ſaluabit enĩ et vi-
uet infans neqꝫ vllus vltra de domo tua
hac moꝛtalitatis peſte deficiet. Et factũ
eſt ita. Cum autẽ in monaſterio elſlede

abbatiſſe ad mēſam ſederet: ſubito auer
ſam a carnalibus epulis mentē ad ſpiri
tualia contēplanda contulit. Unde laſſa
tis ab officio ſuo mēbris corporis muta-
to colore faciei ⁊ quaſi attonitis cōtra mo
rem oculis: cultellus quoq; quē tenebat
in menſa decidit. Qđ dum preſbiter ei⁹
qui aſtabat ⁊ miniſtrabat aſpiceret: icli-
natus ad abbatiſſam dixit. Interroga
epm quid viderit. Scio eni quia nō ſine
cauſa manus eius tremefctā cultellū de
ſeruit: vultuſq; illi⁹ mutat̃ ſed vidit ali-
quid ſpūale qđ nos ceteri videre nequiui
mus. At illa confeſti cōuerſa ad eū: obſe-
cro inquit dñe mi epē dicas quid videris
modo: neq; eni fruſtra laſſata tua dexte-
ra cultellū quē tenebat amiſit. Qui diſſi-
mulare conat⁹ vidiſſe ſe quippiā ſecreti:
iocoſe rñdit. Nū tota die manducare va-
lebā. Iā aliqñ quieſcere debui. Illa aūt
diligentius adiurante ⁊ flagitāte vt ex-
poneret viſionē: tandem ait. Uidi inquit
aīaȝ cuiuſdā ſcti manibus angelicis ad
gaudia regni celeſtis transferi. Rurſus
illa. De quo loco aſſumpta eſt? Reſpōdit
De tuo monaſterio. Adiecit nomē inqui
rere. Et ille. Tu michi inquit die craſti-
na miſſam celebrāti nomen eius indica-
bis. Hec audiens illa confeſtim miſit ad
maius ſuū mōaſteriū ⁊ didicit quia qui-
dā de paſtorib⁹ bone actionis vir incau-
tius in arborē aſcendens: deciderat deor
ſum: ⁊ contrito corpore ipſa hora ſpiritū
exalauit: qua hūc vir dñi ad celeſtia du-
ctū videbat. Et ingreſſa ad epm iam tūc
eccleſiā dedicantē: ſtupore femineo qua-
ſi nouū aliquid nunciatura dixit. Precor
domine mi epiſcope memineris ad miſ-
ſas hadwaldi mei: hoc eni viro erat no-
mē q̃ heri cadēdo de arbore defunct⁹ eſt.
In monaſterio aūt qđ nō lōge ab hoſtio
tine fluminis ſitum eſt: ab abbatiſſa ver
ca vir dei magnifice ſuſcept⁹: aquā vt bi
beret a miſtris ſibi dari petijt. Qui hau
ſtā de fonte aquā obtulerūt ei. At ille da-
ta benedictione cū paululū guſtaſſet: de
dit miniſtro ſuo. Qui cū bibiſſet: viſa eſt
ei aqua quaſi in ſaporem vini conuerſa.
Duob⁹ igitur annis in regimine epali
tranſactis: abiecit pondus cure paſtora
lis: ⁊ ad inſulā ferne ꝓperauit. Et cū fra
tres ipm viſitātes ante regreſſum illorū
aucā quādam comedere monuiſſet: ipſo
ad cellā ſuam eunte: quia cibis quos at-
tulerant abundabāt: aucam tangere nō
curabāt. At cū refecti nauiculā vellēt aſ-
cendere: exorta ſubito tēpeſtas: omnem
eis nauigandi abſtulit facultatem. Fa-
ctumq; eſt vt ſeptē dieb⁹ feruēte vnda cō
cluſi: triſtes in inſula reſiderūt. Septia
die domū in qua manebāt eos conſolatu
rus ingreſſus vir dei: et videns aucā nō
fuiſſe comeſtam placido vultu ⁊ leto po-
tius ſermone redarguit eorū inobedien-
tiam: nōne inquiēs incomeſta adhuc pē-
det auca? Et quid mirū ſi mare vos nō ſi
nit abire. Citiſſime ergo coquite illā ⁊ co
medite vt poſſit mare quieſcere ⁊ vos do
mum remittere. Qđ cū feciſſent: ventis
ceſſantibus vnda a feruore ſuo quieuit:
⁊ ſecūdis flatib⁹ cū gaudio ſimul ⁊ pudo
re domū remearūt. Cūq; multo cōſue-
te diſtrictiōis rigore corpus mentēq; cō-
ſtringeret: arreptus infirmitate ſubita
tribus continuis ſeptimanis morbo de-
coctus eſt. At cū quidā frater ad feneſtrā
celle ſue appropinquaret dato iuxta mo
rem ſigno: et ſalutanti ſe ſuſpirium pro
reſponſo reddidit. Qui frater. Quid ha
bes inquit dñe mi epē: an forte nocte hac
tuus te languor tetigit? Et ille. Etiā in-
quit languor me tetigit nocte hac. Credi
dit autē frater quia de veteri ſua infirmi
tate cuius quotidiana pene moleſtia cō-
ſueuerat excoqui: nō aūt de noua ⁊ inſoli
ta diceret. Et ſubiunxit. Cum aūt deus
ſuſceperit aīam meā: ſeplite me in hac
māſiōe iuxta oratoriū meū Quinto poſt

hec die redeũtibus fratrib⁹: idem frater calefaciens aquã abluebat pedes eius q̃ gr̃a diuturni tumoris iam tũc vlcus habebat ac profluẽte ſanie cura indigebat Et dixit ſctũs. Dei prouidẽtia ⁊ volũtate geſtum eſt vt preſentia ⁊ auxilio deſtitutus humano: aliqua ſuſtinerẽ aduerſa. Ex quo aũt hac in ſede mẽbra cõpoſui nõ moui me hinc: ſed quinq₃ dieb⁹ et noctibus hic quiet⁹ permanſi. Cui ille. Nũ abſq₃ cibo tanto tp̃e mãſiſti? Et oſtenſis quinq₃ cepis: vir ſctũs ait. Hic michi victus erat his quinq₃ diebus. Quotienſcũq₃ eñi ariditate ac ſiti nimia ardebam hec guſtando me recreare ac refrigerare curaui. Uidebatur aũt vna de cepis minus q̃ dimidia parte corroſa. Et addidit Et concertatores mei nũq̃ tot michi perſecutiones quot in his quinq₃ diebus intulerunt. Et quoſdã fratrũ ſecũ retinuit in quibus erat maior beda preſbiter qui miniſterio eius familiariter ſemper adeſſe cõſueuerat: ideoq₃ donationum acceptionũq₃ eius oĩm conſcius erat indubius. Quẽ ob id maxime ſecũ manere voluit: vt ſi cuiuſlibet acceptis munerib⁹ recõpenſatione digna nõ reſpondiſſet: illi⁹ admonitiõe recoleret: ⁊ priuſq̃ obiret ſua cuiq₃ reſtitueret. Mea inquit voluntas erat: hic requieſcere corpe vbi quãtulũcũq₃ pro dño certamen certaui vbi curſum cõſummare deſidero: vnde ad coronã iuſtitie ſubleuãdũ me a pio iudice ſpero. Sed ⁊ vobis quoq₃ comodius eſſe arbitror vt hic requieſcã ꝓpter incurſionẽ ꝓfugorũ vel noxiorũ quorũlibet qui cum ad corp⁹ meũ forte cõfugerint: quia qualiſcũq₃ ſum: fama tamen exiuit de me q̃ famulus xp̃i ſum: neceſſe habetis ſepi⁹ pro talib⁹ apud potẽtes ſeculi intercedere atq₃ ideo de preſentia corpis mei multũ tolerare laborẽ. At illis multũ diuq₃ precantibus laborẽq₃ huiuſmodi gratũ illis ac leuẽ fore aſſerẽtibus: tandem ille ait. Si meã diſpoſitionẽ ſuperare: ⁊ meum corp⁹ illuc reducere vultis: videtur michi optimũ vt in interioribus baſilice veſtre illud tumuletis: quatin⁹ et ipſi cũ vultis meũ ſepulchrũ viſitare poſſitis: ⁊ ĩ poteſtate ſit veſtra an aliqui illuc de aduẽtantibus accedãt. Et cũ fratres flexis genib⁹ gratias illi egiſſent: frater quidã qui longe vẽtris fluxu egrotans a medicis curari nõ potuit tangens eum ſenſit ſe omni illa lõge infirmitatis carere moleſtia. Et cũ loquele facultas paulatĩ deficeret: cepit diſſerere pauca ſed fortia de pace ⁊ humilitate: cauẽdiſq₃ eis qui his oblectari malunt. Pacẽ inquit inter vos ſemp̱ ⁊ charitatẽ cuſtodite diuinã: in conſilijs vnanimes eſtote cũ alijs xp̃i ſeruis mutuã habete cõcordiã: veniẽtes ad vos hoſpitalitatis gratia: familiariter ac benigne ſuſcipite: nequaq̃ vos meliores arbitrantes ceteris euiſdẽ fidei et vite conſortibus. Cum illis autẽ qui ab vnitate catholice pacis vel peruerſe viuendo aberrant: vobis ſit nulla communio. Et ſi vos vnũ e duobus eligere neceſſitas cogerit: multo plus diligo vt eruẽtes de tumulo tollenteſq₃ vobiſcum oſſa mea: recedatis ab his locis: ⁊ vbicũq₃ deus prouiderit incole maneatis: q̃ vt vlla ratione conſentientes iniquitati ſciſmaticorũ iugo colla ſubdatis. Catholica patrum ſtatuta diligẽtiſſime diſcere ac obſeruare contendite. Ea quoq₃ que per meũ miniſteriũ vobis diuina pietas inſtituta vite regularis dare dignata eſt: exercete ſolliciti. Scio eñi quia ⁊ quibuſdã contẽptibilis vixi: poſt meũ tamẽ obitum qualis fuerim ⁊ q̃ mea doctrina non ſit contempnenda videbitis. Hec et his ſimilia cum dixiſſet: acceptis ſacramẽtis ſalutaribus dominici corporis: eleuatis ad celum oculis: extenſiſq₃ in altũ manib⁹ intentã ſupernis laudibus animã ad gaudia regni celeſtis emiſit: tertiodecio kal.

aprilis:anno gratie ſexcenteſimo octua-
geſimoſeptimo epatus ſui tertio:ex quo
aūt rex oſwaldus ⁊ aidanus eps pontifi
calem ſedē in lindiſfarnea inſula inſtitue
runt:quinquageſimoquarto monacha-
tus ſui triceſimoſeptimo: anachoriſeos
ſecūdo anno:⁊ in ſindone quā ei verca ab
batiſſa cōtulerat inuolutū corpus ei⁹ ſe-
pultū eſt. Aqua eni cū qua corpus eius
lotum erat in os demoniaci infuſum:ſa-
num reddidit. Trāſactis aūt ab obitu
ei⁹ annis vndecim:aperiētes fratres ſe-
pulchrum eius iuſſu eadberti epi: corp⁹
totū quaſi adhuc viueret integrū reper-
tum eſt:⁊ flexibilibus artuū cōpagibus
multo dormienti ꝙ mortuo ſimilius Ve
ſtiméta quoqꝫ quib⁹ indutū erat inteme
rata ⁊ priſca nouitate mirāda cernūtur:
Frater quidā eiuſdē monaſterij parali
ſi depreſſus: fuſa ad ſctm̄ cuꝫ lachrymis
prece:quaſi latam manū caput ſuū tan-
gere vidit:et mox euigilans ſanitatē in-
tegram ſe recepiſſe ſenſit. Vſqꝫ hunc lo-
cum ſcripſit beda venerabilis preſbiter
vitam ſancti cuthberti:que vero inferi⁹
ſunt collecta: per ſuccedētia tēpora erāt
cōſcripta. Deus omps iuſte miſericors
miſericorditerqꝫ iuſtus:gētem anglorū
dum pro ſuis multiplicibus offenſis fla
gellare diſpoſuit: paganā gentē friſonū
atqꝫ danorū illi permiſit dn̄ari. Iſte igit
gentes hubba duce friſonū et alſdene re-
ge danorū in angliam venientes et tres
turmas mox diuiſe:tribus in partibus
terram inuaſerūt. Nam eboracé ciuita-
tis menia pars vna ex eis reſtaurauit:
regionēqꝫ in circuitu incolens ibidē pau
ſauit. Reliqué vero partes due multo fe-
rociores:regnū merciorū et auſtraliū ſa-
xonum mox occupabāt omnia incendijs
rapinis:atqꝫ homicidijs exterminātes:
diuina eque vt humana barbarica ſeui-
tie cōtaminabāt. Videres tunc ſacerdo-
tes ſacroſanctis miſterijs aſſiſtētes tru-
cidari: virgines rapi: infantes ab ipſis
matrum vberibus auulſos ad terrā ali-
os elidi:per pedes alios ſuſpēdi:iter ma
nus barbarorū diſcerpi:neqꝫ ſexui:neqꝫ
etati:nec vlli gradui parcētes. Unde illi
us tēpeſtatis rabiē oībus regij ſeminis
per quos ſibi timebant extinctis: ſolus
alfredus pater regis edwardi manus il
lorum vix euaſit. Hic per tres annos per
ſilueſtria ſomerſetēſis pagi vitam incer
tam ⁊ inquietā ducebat. Quippe qui ni-
chil vnde viueret habebat:niſi qḋ predā
do aut venando aut piſcādo adquireret.
Tandē dum ſocij ſui circa capturā piſci-
um inſtarent:⁊ ipſe moleſtiā ſue proſcri-
ptionis meditatione ſcripturarū cōſola-
retur: aſtitit ei quidam peregrinus in
dei nomine elemoſinā petens. Tunc rex
vtraſqꝫ manus leuās ad celum ait. Gra
tias ago deo qui pauperē ſuum hodie in
paupe viſitauit. Vocauit cito miniſtruꝫ
ſuum:qui nichil preter modicum vini et
vnum panem habebat iuſſitqꝫ mediam
partem pauperi dari. Gratias egit pau
per ⁊ abceſſit. Et nullo trāſitus ſui veſti
gio in paludibus relicto:ſubito euanuit
⁊ que largita fuerāt integra inuēta ſunt
⁊ qui piſcatum exierāt:tres naues piſci
bus onuſtas domū reduxerūt. Soporā-
to igitur regi apparuit quidā pontifica-
libus indutus:qui de diligendo deo:ſer-
uanda iuſticie:de miſericordia in paupe
res:de reuerētia in ſacerdotes exhibēda
eum monuit ⁊ adiecit. O mi alfrede xp̄s
conſcientiā tuam reſpiciens:erumpnis
tuis finem imponit. Me enim impetrā-
te deoqꝫ donante:totius britānie imperi
um tibi ſucceſſoribuſqꝫ tuis concedit diſ-
ponendū. Si aūt deo michiqꝫ fideles fu-
eritis:me poſt hec ad conterēdū robur in
imicorū oīm inexpugnabile defenſionis
ſcutū habebitis. Cras enim aderūt tibi
fortes auxiliarij quorū ope hoſtes deuin
ces. Et ait rex. Quis es tu? Et ille. Ego

ſum inquit cuthbertus peregrinus ille heſternus cui panem porrexiſti: tui tuorumqꝫ curā agens. Memēto huius rei: cum bene tibi fuerit. Mane aūt facto: venerūt ad ipm viri quingenti armis optime muniti: quibus viſionē per ordinem pandens ait. Nūc inquit quāta parētes noſtri qui omnes iam interfecti ſunt barbarorū tormēta pro ſuis noſtriſqꝫ offenſis iuſto dei iudicio ꝑtulerunt vidimus: ⁊ nos ipi die noctuqꝫ ad ſimilia per eoſdē exquirimur: quomodo nullū habeamꝰ iam tutū fuge locū videmus: immo miſerabiliter ꝓfugi ſuſtinemus. Unde rogo monitis ſancti cuthberti defenſoris noſtri attente obediamus deo ſibiqꝫ fideles exiſtamꝰ vitiorum voragines fugiamus: atqꝫ virtutū exercitia diligamus: ſic profecto promiſſum celeſtis gratie auxiliū ⁊ ſue defenſionis experiemur vbiqꝫ patrocinium. Sicqꝫ apud aſchdoñ. congregato exercitu paganos ita contriuit: vt acceptis obſidibus electiſſimis guttrum regem danorum cum viginti nobilioribꝰ ſuis de ſacro fonte alfredus leuaret pace circūqꝫ firmata. Illis diebꝰ ardulphus lindiſfarnēſis epiſcopus ⁊ eiuſdem loci abbas cum quibuſdam fratribus incorruptum ſancti patris corpus diſcedentes aſportauerunt: lōgoqꝫ tempore de loco ad locū trāſmigrātes ꝓpter diuturnū laborē nimio tandē confecti tedio: ſedem in hibernia querere deliberabāt. Et erectis velis mare ſulcāt: ſed continuo mutatis ventis fluctus intumeſcētes eleuātur et nauis que gubernari nō valuit huc ⁊ illuc iter fluctiuagas iactabatur vndas. Interea tres mire magnitudinis vnde horrifico cū murmure ſupueniētes nauem medias pene vſqꝫ ad tabulas impleuerūt: protinuſqꝫ in ſanguinē conuerſe ſunt: ⁊ oēs qui in naue erant ſanguine profuſi videntur. Cōtinuo oēs gemunt lugent genua flectunt: veniāqꝫ ſtulti auſus toto corpore ad pedes ſancti corporis proſtrati petūt. Et ecce cōtinuo flātibus a tergo ventis ſine aliqua difficultate ad portū optatū perueniunt. Facta eſt āt iſta deuaſtatio northūbrie a rege danorū haldene anno gratie octingēteſimo ſeptuageſimoquīto. Et dū nauis in latera verteretur cadens ex ea textus euāgeliorū in maris ferebatur ꝓfundū: ſed reuelāte ſancto cuthberto poſtmodū: inueniūt. Necnō equū et frenū in arbore vt ab eodē ſctō didicerant: ad reuelandū laborē ſuū rufi coloris in cāpo reperiunt Quē adiūgebant vehiculo quo celeſtem theſaurū liberiꝰ ferre poſſent. Interea ſanctus cuthbertus per ſompniū prefato abbati edredo apparēs: ꝑcepit cuthredū filiū ardechenk quē dam cuidā vidue in ſeruū vēdiderāt: precio libertatis perſoluto exercitus ⁊ qui ſuperāt de indigenis ſine rege nutantes ꝓductū in mediū vnanimi fauore in regē cōſtitui. Sedes interim epālis que in lindiſfarnenſi erāt reſtauratā in cūcaceſtre que modo ceſtria dicitur: ⁊ diſtat a dunelmio ſex miliaribꝰ anno gratie octingēteſimo octuageſimo tertio: ⁊ manſit ibi corpus ſctiſſ annis cētum quatuordecim. Anno autē gratie ſeptīgēteſimo nonageſimotertio: ab obitu ſcti cuthberti cēteſimoſeptimo prima vaſtatio miſerrima paganorū lindiſfarnenſem eccleſiā ſanguie ⁊ rapina replēs pene vſqꝫ ad internitionē deleuit. Exercitus iſte nauibus piraticis veniens ſancta conculcauit: altaria ſuffodit: quoſdā īterfecit: alios in mare demerſit. Sequēti tamen anno: omnes illi raptores mortui ſunt. Poſt hec vero rex quidā noīe reginaldus multa cū claſſe adueniens vniuerſos meliores vel in bello ꝓſtrauit: vl extra patriā fugauit: villas ſancti cuthberti militibꝰ diſtribuit. Quorū vnꝰ tanꝙ indomabilis beſtia multis ſepe iniurijs epm atqꝫ populū moleſtauit. Quē

epiſ blāde corripiens vt animi rigorē deponeret: et abdicato demonū cultu creatorem ſuū recognoſceret ſedulo admonere cepit. Et ille. Quid huius mortui hominis minas michi quotidie obijcitis? Quid putatis contra me vobis valebit ipſius in quo ſperatis auxiliū? Deorum meorū omnipotētiam conteſtor atq; per ipſorū gloriam iuro: ꝙ tam ipſi mortuo ꝙ̄ vobis omnibus inimicus ero ⁊ ex hoc aperte diſcatis ꝙ nichil aut ipſe aut vos michi reſiſtere valeatis. Et ecce cōtinuo tāꝙ̄ clauis per vtrumq; pedum in oſtio eccleſie cōfixus palleſcere et contremeſcere: oculiſq; ſanguineis ⁊ toruis circūſpicere atq; diuerſis membrorū motibꝰ dolorē quem intus ſuſtinebat foris oſtendere cepit. Et tandē horribiliter clamans: ſanctitatē beati cuthberti palā cōfeſſus animā ſuam in eodē loco reddere compellabatur. Tēporibus itaq; non multis poſtea tranſactis: gens ſcotorum coadunato maximo exercitu terras aquilonares anglie ingreſſus: cede: incēdio: ⁊ rapinis cuncta depopulatur. Non gradui non etati non ſexui parcēs: inaudita crudelitate cunctos proſternebat lindiſfarnenſe mōaſterium ſimili feritate peruaſit. Occurrit autem illis cuthredus rex in loco qui mundingdene dicitur: cū parua admodum manu feſtinās: non enim congregari exercitum breuitas temporis permittebat. Cum vero rex tantum conſpexiſſet exercitum: nimio timore reſolutus eo quod ad pugnandum dum vires non habuit et ab eis fugere pudor et locus prohibebat. Et ecce ſanctus cuthbertus in ſompnis ſibi apparens ⁊ eum confortans dixit. Ne timeas neq; diffidas cum dei meumq; habeas auxilium deo ei nequaꝙ̄ eſt impoſſibile ſiue in multis ſiue in paucis ſaluare. Hoſtes quippe tuos magis autem meos in ſua nunc multitudine gloriantes: coram te in lutum platearum delebo. Quāuis enim hominibus adhuc viui appareant in cōſpectu dei omnes mortui cōputati ſunt. Unde cum aurora diei primū exoritur: facto impetu irrue ſuper eos: quoniam in primo congreſſu terra dehiſcēte in baratrum viui corruent: et ſine tuorum detrimento omnes ſimul diſpient. Rex vero multum confortatus: viſionem ſuis pandēs: facto mane in hoſtes irruit: ſed quos modo contra ſe iacula mittere conſpiciunt: in eodem ſtatim momēto nuſꝙ̄ nec vnum inueniūt. Quod enim vir dei predixerat coram eis terra os ſuum aperiens: omnes viuos abſorbendo deglutiuit. Anno gratie nongenteſimo viceſimoquinto: aldunus epūs celeſti oraculo premonitus vt cum incorrupto ſctī cuthberti corpore ꝗ̄totius fugiēs: ſuperuenturam piratarum rabiem declinaret: tulit illud centeſimo tertiodecimo anno ex quo in cuncaceſtre locatum fuerat: in ripim per quatuor menſes moram traxit. Cum vero ſanctum corpus ad priorem locum reportarent: ⁊ iam ad orientalem plagam dunelmi in locum qui wardelawe dicitur deueniſſent: vehiculum vlterius nullo moueri poterat ingenio. Precepit ergo epiſcopꝰ omnes per triduum ieiunijs vigilijs ac precibus inſiſtere: ac dei voluntatem omni inſtantia deuote poſtulare. Quo facto: reuelatum eſt eis vt in dunelmum transferre: ibidemq; locum requieſcendi deberent preparare. Epiſcopus autem dunelmum veniens locum quidem natura munitum ſed nō facile habitabilem inuenit. Totius ergo populi ⁊ comitis vthredi auxilio tota extirpata ſilua: eccleſia edificatur et corpus ſanctum in ea honorifice collocatur A prima igitur inſtitutione ſedis lindiſfarnenſis vſq; ad hunc annum: computantur anni trecenti ſexagintaunus: et ab obitu ſancti cuthberti: trecentinouē.

Defuncto vero alduino ep̄o: edmundus
vir religioſus ad ep̄atum eligitur quem
preſbiter cū diacono ſibi ad altare mini-
ſtrāte in medio canone: voce quaſi de tū-
ba ſcti patris ter eū vocāte pꝛolata: ep̄m
deſignari audierat. Sub iſto antiſtite ſa
cerdos quidā noīe elfredus bone actiōis
vir: diuino admonitus oꝛaculo per anti-
qua monaſterioꝛū loca cucurrit: oſſa ſctō
rum de terra leuauit: ſcilicet baltheri et
bilfridi anachoꝛitarum: acce et alkmūdi
ep̄oꝛum: et regis oſwini: necnon et ebbe
abbatiſſe. De quoꝝ reliquijs aliq̄ꝫ partē
cū coꝛpe ſcti cuthberti locauit. Oſſa quo-
qꝫ boiſili ſcti cuthberti magr̄i in diſcipu-
li eccleſiā trāſtulit. Inſup et oſſa venera
bilis bede p̄ſbiteri apud girwin tumula
ta vſqꝫ dunelmū trāſtulit. Tpe āt egel
rici ep̄i ſucceſſoꝛis edmūdi pꝛeſbiter qui-
dā vxoꝛi copulatus: indignā ſacerdotis
officio vitā ducebat. Quadam die cum a
multis miſſam illis celebꝛare rogaret̄ ⁊
ille vtpote qui ip̄a nocte cū vxoꝛe doꝛmie
rat: id ſe facturū negaret: tandē multis
pꝛecibus fatigatus magis humana ve-
recūdia quā timoꝛe diuino victus: miſſā
celebꝛare cepit. Hoꝛa vero qua ſacro ſan-
cta miſteria ſumere deberet: ī calicē aſpi
ciēs: particulā dn̄ici coꝛpis ī calice miſſā
in teterrimā ſpeciē cū ſanguine vidit cō-
mutatā: vt magis picis coloꝛē: ꝙ panis
⁊ vini habere videretur. Illico reatū in-
telligens pallere ⁊ quaſi iam flāmis tra
dendus vltricibꝰ pauere nimiū cepit. Ex
hoꝛrebat quoqꝫ illud velut ſuā moꝛtē ſu-
mere: volebat ī terrā fundere ſed quoniā
cōſecratū erat: hoc facere metuebat. Tā
dem magno cū tremoꝛe ac foꝛmidie illud
ſumpſit: ſed tante amaritudinis fuit vt
nil ad guſtandū amariꝰ eſſe poſſet. Per-
acta aūt miſſa: ad ep̄m feſtinans: eiuſqꝫ
pedibus pꝛoſtratꝰ rei oꝛdinē enarrauit:
⁊ indicta penitentia ſecundū pꝛeceptum
ſui ep̄i caſte et religioſe deinceps viuere
ſatagebat. Fuit vir quidā pꝛaue actio-
nis qui in cāpo doꝛmiens: cū expergefa-
ctus fuiſſet ſerpētem ſibi collū ſtringere
ſentiebat. Quē mox ad terrā manu com
pꝛehenſum elidit: ſed mox eius iterū col-
lū cōplexus circūdedit. Rurſum eum ad
terrā pꝛoiecit: ſed eodē momento ab eodē
conſtringi ſe ſentiebat. Itaqꝫ ſerpentē ſi
ue in ignē ſiue in aquā vel in terrā ſemp
pꝛoijcere potuit: ſed qualiter mox in ſuū
collū redierit ſcire nō valuit. Aliquotiēs
in particulas ferro conſecuit: ſed ꝓtinus
idem ſerpēs collum eius circūcinxit. Pꝛi
mo quidē paruꝰ erat: ſed paulati in ma-
ius ⁊ maius excreſcens: nulla eū veneni
infuſione ledebat. Quotiēs autē eccleſiā
ſcti cuthberti intrauit mox in ipſo introi
tu: ſerpēs eū dimiſit. Cū vero exiret: ve-
lut ante cōplexꝰ eſt. Itaqꝫ dū per multū
tēpꝰ: tale ſuſtinuiſſet incomodū: inuento
tādem ſalubꝛi cōſilio tribꝰ cōtinue diebꝰ
⁊ noctibꝰ in eccleſia ſcti cuthberti in oꝛa-
tione perſeuerās ⁊ poſtmodū exiēs: a ſer
pētis infeſtatiōe oīno liberatus eſt. La
tro quidā notiſſimꝰ rapinis: homicidijs
⁊ incendijs multos offendēs: tandē com
pꝛehēſus vinculis mācipatur. Et moꝛtē
valde timēs: contrito coꝛde et humiliato
ſpū beatū cuthbertū pꝛo ſua liberatione
ſuppliciter exoꝛabat. Nec moꝛa cōpedi-
bꝰ ſolutis ⁊ carceris hoſtio patefctō: mo-
naſteriū ſcti cuthberti itrauit. Quē qui-
dā noīe barkwit potēs valde cū ſuis per-
ſequēs nimio furoꝛe ſuccēſus ait. Quid
moꝛamur quare ianuas nō infrigimus
Neqꝫ ei huiꝰ hoīs moꝛtui pax a deo eſt te
nēda: vt fures raptoꝛes et homicide huc
ſi ꝯfugerit nobis iſultēt: ꝙ impuniti eua
ſerit. Vix ei v̄ba cōpleuerat ⁊ ecce ſubito
quaſi ſagitta deſup veniēs: caputqꝫ ſibi
trāſuerberās: vſqꝫ ad coꝛ ſuū pertingere
ꝓteſtabat̄. Sicqꝫ in terrā coꝛruēs vlulā
do ⁊ dētibꝰ ſtridēdo vitā finiuit. Quo ſe-
pulto: talis tantuſqꝫ de tumulo ipſius fe

tor:per dimidiũ exalauit annũ:vt tranſi
tum vie per locũ illũ multi fugere cona-
rentur. Tẽpore willelmi conqueſtoris:
robertus comes northũbrie dunelmũ ve
niens:ab his quibus dñari debuerat cir
cũuentus:cum ſuis oĩbus ob ſuam occi-
ſus eſt crudelitatẽ. Unde offenſus rex:il-
luc direxit exercitũ ſuũ Tunc eṗs aſſum
pto corpe ſancto:verſus lindiſfarneã pro
perabat. Et ꝙuis mare plenum eſſet:ſic
cum tamẽ introeũdi aditũ in loco in quo
in refluxu iter eſſe ſolet:inueniunt. Mox
oẽs cum gaudio ingreſſi:ſiccis pedibus
inſule littus attingebãt. Sed et milites
feretrũ portãtes:poſtea monachi effecti
quomodo ſe precedentes fluctus maris
veſtigia illorũ ſequebãtur:cum magna
cordis cõpunctione atteſtãti ſunt. Ro-
bertus eñi de moubreio comitatus hono
rem adeptꝰ: aduerſus eccleſiã ſcti cuth-
berti odijs exagitatus calũpnijs fatiga
tam iniurijs oppreſſit. Res illiꝰ vexare:
iura diſſipare:quicquid aduerſi poterat
facere pluſꝙ poterat ſe facturum mina-
ri cepit. Unde ⁊ eccleſiam in tynemutha
proprij ſancti cuthberti iuris:ſue violen
tie predam effecit. Hic deniqꝫ ipſi qui diu
inhabitauerãt monachi:immo in mona
chis ipſe ſanctus cũ violẽtia expellitur:
et in pauli abbatis ſancti albani dñium
transfertur. Quẽ tamẽ abbatẽ:ne rapi-
nã ſuſcipiẽs eccleſie ꝓpoſito ⁊ gradui in-
iuriam faceret: monachi dunelmenſes:
monendo:obſecrãdo:prohibẽdo:reuoca-
re ſtuduerũt. Non illũ gratia cuiuſꝙ in-
flectebat:nõ venerandi cõfeſſoris nec or-
dinis reuerẽtia quo minus rapinã ſuſci-
peret ⁊ retineret. Premiſſis igitur mõa
chis:cũ ipſe ſequẽs eccleſiã ipſam primo
vidit:ſubita infirmitate correptus: qui
ſanus ⁊ incolumis aduenerat:mortuus
domũ reuehitur. Comes vero in eodem
loco biduo a miniſtris regis obſeſſus ad
eccleſiã vulneratus fugere cõpellitur:et
in eccleſia quã ſancto rapuerat capitur:
trahitur:et ad regẽ adductꝰ: vinculis li-
gatus cuſtodie mancipatur. Anno au
tem dñi milleſimo centeſimoquarto: ab
obitu ſancti cuthberti quadringẽtiſimo
octauodecimo:ob incredulitatẽ quorũdã
prelatoꝝ cum capite ſcti oſwaldi corpus
ſancti cuthberti incorruptũ repertũ eſt:
et dormienti magis ꝙ mortuo ſimilius.
In nullã eccleſiarum pene quas beatꝰ
cuthbertus ſui ſacri corporis illuſtrauit
preſentia:nulla vſqꝫ hodie feminis intrã
di cõſtat eſſe licentia. Cuius rei cõſuetu-
do:hac de cauſa primũ orta eſt Ante pau
cos ſane dies mõaſteriũ in coldingham:
per culpam incurie flãmis abſumptum
eſt:ob maliciam vtiqꝫ habitantiũ in eo ſi
cut in vita ebbe abbatiſſe inferiꝰ habet:
nec multo poſt vir dñi cuthbertus epali
honore ſublimatus:omne a featribꝰ gra
ui interdicto feminarũ ſeperauit conſor-
tium:ne indiſcreta illaꝝ ſocietas:ſeruis
dei aliquod ſui ꝓpoſiti periculũ ⁊ eorum
ruina:inimico gaudiũ generaret. Oĩbꝰ
ergo ⁊ viris ⁊ feminis cõſentientibꝰ om
ne ſuis et in preſẽti et in futuro muliebre
interdixit conſortium:earũqꝫ ab eccleſie
ſue penitus ingreſſu amouit introitum
Sancto inſuper cuthberto in eṗm cõſe-
crato:ſuis ſemper feminarũ cõſortia in-
terdicere cõſueuit. Et cũ in quodã mona
ſterio plebi verbũ dei p̃dicaret:vidit ple-
roſqꝫ cachinno reſultãdo ridere:et ſocios
quaſi ad ſpectacula mirifica contuenda
inuitare. Circũſpiciens ergo eṗus vidit
ꝙdã ſub ſpecie mulieris mirabiliter ra-
diantem:⁊ crine ⁊ facie cum nitẽti veſti-
um varietate miro modo fulgẽtẽ. Oẽm
ſiquidem humanã effigiem ſua pulchri
tudine excellebat:⁊ ornatꝰ ipſius oĩs te-
xture mũdane peritiã ſuperabat. Unde
quicũqꝫ vultũ ipſiꝰ inſpexerãt pre nimie
cupidis laſciuia: pene ſeip̃os excellerãt.
Cũ feſtinatiõe ergo eṗs aquã benedicẽs

hic p̄fecte nota.

hic nota ꝑ oībꝫ monaſteriis.

in imaginem fantaſticam iecit: ⁊ ſtatim
ab oculis oim̄ euanuit. Euulſaq; maxia
parietis eccleſie parte: tãto fetoꝛe nares
oim̄ ſuis ludibꝛijs deceptoꝛũ perfudit: ꝙ
vix quiſq; ſubſiſtere valuit. Quib⁹ eps̄
ait. Ecce inquit vos coꝛpalib⁹ oculis mo
do vidiſtis: quare olim tã crebꝛo femĩas
ab omni limite eccleſie mee: ſepare decre
ui. Nam nũq; virus deceptionis citius
infertur: ꝙ aſtuta femiarꝫ decipula: que
de paradiſo adam fragilem expellebat.
Quare ex hoc tp̄e femiarum acceſſus in
meis amodo eccleſijs ꝓhibeo: quia ſpiri
tũ foꝛnicarie falſitatis quẽ vidiſtis: neq;
vos neq; meos: a dei ſeruitio retardare
permitto. Tempoꝛe quo pꝛimo ſanct⁹
cuthbert⁹ quietis ſedem apud dunelmũ
elegerat: veteranus quidã bone actiõis
vir coꝛpoꝛis ſancti cuthberti habebat cu
ſtodiam: tanteq; familiaritatis apud eũ
extitit: ꝙ capillos nonnũq; et vngues ei
pꝛecidere ſolitus fuerit ⁊ familiare collo
quiũ cum eo habens: in multis ab eo in-
foꝛmatus fuit. Naute quidã cõmota in
mari tẽpeſtate: naualib⁹ fractis inſtru-
mẽtis: ⁊ tabularũ iũcturis pene diſſolu-
tis: beati cuthberti ſuffragium: in tanto
vite diſcrimine: deuote cũ lachꝛymis im
ploꝛabãt. Nec moꝛa: pater ſctũs pontifi
calibus indutus: coꝛpoꝛali ſpecie in pꝛo-
ra nauis ſedens: baculo paſtoꝛali pontũ
ſeuientẽ diuiſit: erantq; fluct⁹ inſtar mõ
tiũ a dextris ⁊ a ſiniſtris: a ſemita tñ ſua
nauis tanto rectoꝛe ſuffulta: deuiare nõ
potuit. Et confoꝛtãs eos ſanctus dei ait
Nolite timere. Ego ſum cuthbert⁹ quẽ
totiens inuocaſtis ad ſalutis poꝛtum de
uote rogatus vos adducẽs. Sicq; bacu-
lo nauẽ regens: ⁊ ad poꝛtũ optatum eos
ducens: ab oculis eoꝛum confeſtim eua-
nuit. Quidã nomĩe elfredus clauem ſe-
pulchꝛi ſancti cuthberti deferẽs: capitis
comã ſupereffluentẽ tondẽdo pꝛeſcidere
capillos pectine eburneo diuidendo com
ponere: digitoꝛũ vngues decenti rotun-
ditate ſolebat excidere. Contigit eñi quã
dam murẽ permodicũ ſepulchꝛi foꝛamẽ
intrare: nidum facere et partũ in angu-
lo quodã pꝛoducere. Unde et ſanctus dei
clerico cuidã eccleſie apparẽs dixit. Dic
inquit elfredo: vt laciſcã iſtam que catu-
lis ſuis domũ meam polluit: ꝙ citius ex
pellat. Domũ enim meam maculauit ⁊
quietis mee requiem perturbauit. Dili
gẽter ergo inquiſita fera: ⁊ cũ catulis in-
uenta: elfred⁹ ira cõmotus omnes in fru
ſta cõminuiſſet: niſi pius cõfeſſoꝛ ab illo-
rum leſiõe parcere pꝛecepiſſet. Poſt btĩ
cuthberti obitum: locus farne in maxio
honoꝛe habitus eſt. Unde quodã tẽpoꝛe
duo monachi dunelmẽſes: in eadem in-
ſula deo iuge ſacrificiũ impendebãt. Ac-
cidit eñi nocte natalis domini cum circa
noctis mediũ miſſã pꝛimã celebꝛaſſent:
et facto paululũ interuallo: alterutrũ ſe-
cretius oꝛationi vacandum decreuiſſent
alter qui laicus erat pꝛo nocturno laboꝛe
feſſus: modicum ſopoꝛi membꝛa dedit: ⁊
alius in choꝛo peruigil in oꝛatiõe permã
ſit. Et ecce ſubito vidit luminaria cũcta
accendi: vtroq; mouente cardine oſtia re
ſerari: duos attonſos cum cereis accen-
ſis introire: ⁊ virum quẽdam maturum
pontificalibus indutum ad altare pꝛoce
dere. Dicta cõfeſſione ⁊ abſolutione: miſ
ſam ad diẽ natalis pertinentẽ incipiunt
Et dum pontifex gloꝛia in excelſis deo in
cepiſſet: quaſi multitudo angeloꝛũ: quod
reliquum eſt cũ dulci modulatione decã-
tauit. Frater autem qui hec videre me-
ruit: tanta mole depꝛimitur ꝙ inter ſa-
cra miſteria a ſolo ſe erigere minĩe poſſet
Sicq; cunctis rite expletis: eo quo vene
rat oꝛdine: totus cetus ille regreſſus eſt.
Cognouit enim in ſpiritu frater ille: quo
niam beatus cuthbertus extitit: qui ibi
tanta virtutum magnalia oſtendit. Au
dire vero et videre hec omnia poterat: ſa

ties vero pre ſplendore luminis diſcernere non valebat. Clericus quidam beato thome ante eius exilium ſeruiens: aliquot annis vomitū oris et fluxū ſanguinis per poſteriora patiens: dolentibuſqꝫ oculorū pupillis: magis tenebras ꝙ lucē videre potuit. Hic quindecim diebus cātuarie martyris opē iugiter implorauit. Cui demū ſctūs thomas apparens dixit. Surge velociter: ⁊ ad ſanctū cuthbertum proficiſcere: cuius meritis miſericordiā ⁊ ſanitatis grām obtinebis. Uolo enī vt mei de infirmitate ſua ad illum ſalutis grā cōfugiāt: atqꝫ ipſius ſerui ac miniſtri languētes: ad me veniāt. Igit̄ dunelmū ꝓperans: primo die aduentus ſui ſanus effect⁹: cū gaudio rediit. Quidā miles de peregrinatiōe rediens: orta tempeſtate in mari valida: mortis compellēte metu: equos ⁊ quicquid habebāt certatim cuncti in mare proiecerūt. Undis demū trāquillitate ſopitis cū miles portū attigiſſet: pro amiſſione equi turbatus: ſctm̄ cuthbertū precib⁹ interpellare cepit. Et ecce a lōge quaſi caput corninum aſpiciens: poſt biduanā ſubmerſionē equū celeri⁹ ad ripā feſtinare vidit. Mulier quedā cū marito ſuo de cōuiuio nocte rediēs: ꝓpter lutoſas platearū voragines per cimiteriū ſcti cuthberti trāſire ⁊ petm̄ poſt elemoſinis expiare ꝓpoſuit. Cūqꝫ infra cimiteriū pedeꝫ poneret cepit neſcio quid abhorreri et extra ſenſū ſe fore clamare. Et ad terrā cadēs vix ad domū delata eadē nocte mortua eſt. Diuitis cuiuſdā vxor audiens variā eſſe ornamentorū eccleſie pulchritudinē: feminea auiditate ſuccenſa: impetū animi refrenare non valens: viā per cimiteriū arripuit. Et ecce cōfeſtim amiſſo ſenſu: linguā morſibus preſcidit: ⁊ propria manu inciſo gutture vitā finiuit. Uxor comitis toſtij ſctm̄ cuthbertū diligēs diuerſa eius eccleſie ornamēta contulit: ⁊ adhuc plura cum multis terrarū poſſeſſionib⁹ ſe daturā ꝓmiſit: ſi eius eccleſiā intrare ⁊ ad ipſius ſepulchrū ſibi liceret adorare Sed rem tātā temptare nō audens vnā de ancillis ſuis hora ſecretiori premiſit. Cūqꝫ pedē ī cimiterio poneret: ſubito velut ventorū violentia cepit repelli ⁊ viribus deficere. Sicqꝫ grauiter infirmata cū graui cruciatu et dolore in breui vitā finiuit. Miles quidā noīe boſo per tres dies raptus quaſi mortuus ſine vllo ſenſu permanſit: ſed tertio die ad ſe rediens priori dunelmie dixit. Ad te iuſſus ſū venire tibiqꝫ peccata confiteri: ⁊ meā deinceps vitā: que tamen longa non erit tuo imperio ordinare. Itaqꝫ cū gemitu multo peccata ſua confeſſus talia narrare cepit. Ductore inquit preeunte per horrenda ſimul et amena loca ſequebar. Erant aūt omnes monachi eccleſie ſancti cuthberti quodā in loco cōgregati ante quos multi ſplendoris crux deferebatur. Oēs in proceſſione in directum nuſꝙ declinātes incedebāt preter duos qui a recto ordine aliquātulum declinabāt. Et ait ductor ſuus a eum. Dicito inquit priori turgoto vt eos ad ſalutē animarū ſuarū diligētius hortetur. Illos duos quos ab ordine ſuo deuiare vidiſti: noīati illi oſtēde Non parū enim a via recta aberrant: et ideo peccata ſuo purius cōfeſſi: emendatiorem vitam ducere feſtinent Huc etenī vſqꝫ purā ac rectam confeſſionē nunꝙ fecerunt. Inde ductus per latiſſimū campum: vidi omnes indigenas huius prouincie equis ſedentes ⁊ haſtas portātes Et dixit ductor me⁹. Omnes iſti cito peribunt: qui omnes velut fumus ab oculis eius euanuerunt. Poſt hos vidi plures ⁊ maiori ſuperbia francigenas innumerabiles: qui ſtatim cum omni gloria ſua vt michi videbatur ſubito terre hiatu abſorpti nō comparuerūt. Deinde vidi per cāpū extenſū magnā turbā femīa

tum: quarū multitudinē dum ſatis mi-
rarer: dixit michi ductoꝛ me⁹. Hec inquit
miſerabiles feminas et illos q̄ ad ſue erū
pne cumulum vnanimitate prauoꝛum
actuū gloꝛiantᷣ: nec illecebꝛis carnalibus
inuolui metuūt: ne ſempiternū et iehen-
naliū flammarū atrociſſimos cruciatus
expectant. Inde in loco vaſte ac tetre ſo-
litudinis magna altitudine domum to-
tam ex ferro fabꝛefactā aſpexi. Cuius ia
nua dū ſepius aperiretᷣ ſepiuſq꜠ claude-
retᷣ: ecce ſubito willelm⁹ epiſcopus dunel
menſis offerens caput pꝛopꝛium: vbi nā
godfridus monachus eſſet queſiuit. Hic
enim inquit ad placitū meū adeſſe debe-
ret: hūc namq꜠ epiſcopus pꝛocuratoꝛem
ſui ep̄atus fecerat. Tunc ductoꝛ meus:
certe inquit ſcias epiſcopū citiſſime moꝛi
turum. Ille quoq꜠ quē ipſe nominauit: li
cet aliquantulū tardus eū moꝛiēdo ſeque
batur. Tu autē bꝛeui tempoꝛe viues: vt
ergo dei iram euadas: facta pura pecca-
toꝛum confeſſione: ſecundū pꝛioꝛis iudi-
cium te coꝛrige: eiq꜠ cuncta tibi oſtēſa pā
de. Duo enim illi quos ab oꝛdine pꝛoceſ-
ſionis deuiare vidit: eius verbis fidem
pꝛebentes: deinceps vitā ſuam emenda-
re ſatagebāt. Anno aūt tertio poſt obi-
tum venerabilis bede pꝛeſbiteri. Colwl-
fus rex noꝛthūbꝛie cui hiſtoꝛiā eccleſiaſti
cam de geſtis angloꝛū beda dudum ſcri-
pſerat relicto regno eadberto filio patrui
ſui: monaſteriū lindiſfarne ītrauit et mo
naſticam tonſuram accipiēs: theſauros
regios et werkwoꝛth ꝛ witingham cum
alijs villis ſancto cuthberto dedit Pꝛocu
rante rege colwlfo et monacho effecto: da
ta eſt monachis lindiſfarnenſis eccl̄ie li-
centia bibendi vinū vel ſeruiſiam. Ante
enim non niſi lac vel aquā bibere ſolebāt:
ſcd̄m antiquā traditionē ſcti aidani epi.
Et quia de rege colwlfo monaſticū habi
tū ſuſcipiente mentionē fecim⁹: reges an
glie ceteros ꝓpter deum et regni celeſtis
deſideriū monaſtica ſuſcepta tōſura ſua
regna relinquentes: hic ad futuroꝛū noti
ciā inſerere placuit. Circa annū gratie
ſeptingenteſimū ſexageſimū eadbertus
rex noꝛthūbꝛie omnib⁹ aduerſarijs ſuis
vel ſibi ſubiectis vel bello pꝛoſtratis: cui
etiā rex francoꝛum pipin⁹ multa regalia
trāſmiſit: anno regni ſui viceſimopꝛimo
filio ſuo oſulpho in regnū ſubſtituto: om-
nib⁹ diuitijs ſeruitutē dei p̄tulit: ꝛ ſuſce-
pta tonſura monaſtica decē annis in ope
ribus bonis deo placuit. Circa annum
gratie ſeptingētiſimūquintū: ethelred⁹
rex mercioꝛū filius pende poſtq̄ꝫ triginta
annis ſtrēnue regnaſſet apud bardenciā
monachus effectus: ibidem ſepultus eſt
Eodē tēpoꝛe offa rex oꝛientaliū ſaxonū:
hoꝛtatu ſctē virginis kyneſwide cui⁹ nu-
ptias illa ſpꝛeuerat: celeſtes ſuſpirare do
ctus amoꝛes: romā pꝛexit: ibiq꜠ in mona
chū attonſus celeſtia regna deuot⁹ cōſcē
dit. Eodē etiā tēpoꝛe conredus rex mer-
cioꝛū: celeſti inflāmatus deſiderio: rome
monachatū ſubijt: et vitā laudabiliter fi
niuit. Heremūdus vero rex ſicut inferi⁹
in vita eius clarius videri poteſt: relicta
regni gloꝛia heremiticam vitam duxit.
Circa annū dn̄i ſexcenteſimū viceſimū:
ſigibertus rex oꝛientaliū angloꝛū: in mo
naſterio ſuo quod cōſtruxerat ſub habitu
monaſtico vitā ſanctā ducens: ad confoꝛ-
tādū milites de monaſterio inuit⁹ extra-
hitur: ꝛ virgam in manu tenens a paga
no rege penda: cū toto pene exercitu occi-
ſus eſt. Circa annū inſuper dn̄i ſexcen-
teſimum ſeptuageſimū: ſebba rex oꝛien-
talium ſaxonum poſt triceſimū regni ſui
annū monaſticā ducens vitam: obit⁹ ſui
diem: angelica reuelatione cognouit.
Scrutatis quoq꜠ regū anglie geſtis: de
regno noꝛthāhūbꝛoꝛū: reges quinq꜠ ſcili
cet. Alkmūdū: edwinum: oſwaldum: oſ
winum et alwoldū: martyꝛio coꝛonatos
inueni. De regno vero oꝛientaliū anglo-

cum ſimiliter quattuoꝛ. Sigibertum a peda/Ethelbertū ab offa/Edmondū ab inguar/Sigibertū a nepotib⁹ ſuis gladio necatos. De regno vero mercioꝝ kenelmus et Wiſtanus gloꝛioſū martyꝛiū adepti ſunt. Edwardus quoqꝫ toti⁹ anglie monarchiā tenēs martyꝛio coꝛonatꝰ Inueni etiā curioſe rimando de diuerſis anglie regnis tū a paganis tū ab inimicis pꝛeter pꝛincipes ⁊ amicos dei pꝛefatos viginti reges alios gladio ſeu veneno occiſos. Cuthredus autē rex noꝛthumbꝛie ⁊ Alfredus rex Weſtſaxonum dederunt ſancto Cuthberto totam terrā inter theſam fluuiū ⁊ tinā ⁊ epiſcopatui dunelmēſi adiecerūt oīa ad epātū haguſtaldenſem pertinētia. Tempoꝛe quoqꝫ regis Willelmi pꝛimi Edgar⁹ rex ſcotie donauit ſancto Cuthberto et monachis dunelmēſibus Berwicū cum ſuis appēdētijs ⁊ coldingham. ¶ Narratio.

Quidam ſanct⁹ fugandoꝝ demonū incredibili poteſtate pꝛeditus: non ſolū pꝛeſens neqꝫ verbo tm̄ ſed abſens quoqꝫ interdū cilicij ſui fimbꝛijs aut epl'is miſſis coꝛpoꝛa obſeſſa curabat. Et dū miro affectu frequētaretur a ppl'is pꝛefectis comitibus ⁊ diuerſarū poteſtatū iudicibus ferebatꝰ eni omni potu penitus abſtinere: ⁊ ꝓ cibo ſeptē tm̄ caricis ſuſtentari: vt ex v̾tute honoꝛ ita ex honoꝛe vanitas cepit obrepere. Quod malū ille vbi pꝛimū potuit in ſe ſentire graſſari diuqꝫ multum diſcutere conatus eſt: ſed repelli penitus vel tacita conſciētia vanitas perſeuerāte v̾tute nō potuit. Ubiqꝫ eni nomē eius demones ferebantur. Excludere a ſe confluentē populū nō valebat. Uirus interi latēs ſerpebat in pectoꝛe: ⁊ cui⁹ nutu ex alioꝝ coꝛpib⁹ demones fugabantꝰ: ſeipm̄ occultis cogitationibus vanitatis nō poterat purgare. Totis igitur pꝛecibus ad deū fertur oꝛaſſe: vt permiſſa in ſe menſibus quiqꝫ diaboli poteſtate ſimilis illis fieret quos ipſe curauerat. Sicqꝫ ille potēs/ille ſignis atqꝫ virtutibus toto oꝛiēte vulgatus: ad cuius foꝛes ſumme iſti⁹ ſeculi ſe pꝛoſtrauerant poteſtates: coꝛreptus a demone eſt tentus in vinculis: et omnia que energumini ſolent ferre perpeſſus. Quinto demū menſe purgatus eſt non tm̄ demone: ſed qđ illi erat vtili⁹ atqꝫ optacius vanitate. Sed michi iſta replicāti noſtra infelicitas nr̄a occurrit infirmitas. Quis enī ſi paruulus eū ſalutauerit aut adulantibus verbis femina vna laudauerit nō cōtinuo elatus ſit ſuperbia/nō ſtatim inflatus ſit vanitate Et ſi cōſcientiā nō habeat ſctītatis: ſtultoꝝ tm̄ adulatione ſctūs eſſe dicatꝰ ſctiſſimum ſe putabit. Nō ſi vel modico ei aliqua virtutis ſigna ſuccederēt angelū ſe putaret. Ceterū cū neqꝫ opere neqꝫ virtute cōſpicuus ſit/ſi qs ad gradū altioꝛē pꝛomotus fuerit dilatat fimbꝛias ſuas/gaudet ſalutationibus/inflatꝰ occurſionibus: ⁊ vbiqꝫ diſcurrit. Et qui ante foꝛte pedibus ire conſueuerat: de patrimonio xp̄i ſuperbus ſpumeo equo inuehitꝰ. Parua pꝛius ac vili domuncula habitare cōtent⁹: erigit celſa laquearia/ꝯſtruit palatia/ſculpit oſtia/veſtē reſpuit groſſioꝛem/indumēta mollia deſiderat.

¶ De ſctā Cuthburga regina et v̾gine.

Kenredus rex mercioꝝ genuit filium noīe ync ⁊ ſanctam Cuthburgam et queneburgam: quarū Cuthburga a diebus adoleſcentie ſue ſoli angeloꝝ dn̄o complacere elegit. Cūqꝫ fama bonitatis et pulchꝛitudinis eius circūquaqꝫ diuulgaretꝰ multos reges ⁊ nobiles eius amoꝛe illexit: ⁊ a multis in coniugiū petebatꝰ. Illa vero ſolius celeſtis ſponſi gaudēs inherere cōplexibus hoīm hoꝛrebat aſpect⁹: vt ſine offendiculo vitā pꝛeſentē tranſigere poſſet. Interea rex noꝛthanhūbꝛoꝝ Alfridus miſit legatos

ſuos ad regē yne Weſtſaxonū rogans vt
ei ſuā ſororē Cuthburgā daret in coniu
gem. Aduocās igitur rex ſororem ſuam
regis legationē indicauit ei. Cui virgo rñ
dit. Si michi ad votū meū viuere licet:
nullus certe in tota britannia rex michi
placere pōt. Sed qꝛ ſcriptura dicit ꝙ qui
poteſtati reſiſtit dei ordinationi reſiſtit:
quecunqꝫ tua maieſtas de me ordinaue-
rit me ſibi obedientē quāuis nō volūta-
rie īueniet. In dño enī cōfido ꝙ huīlita
tē ancille ſue reſpiciet nec patiet̃ violari
clauſtra pudicitie mee neqꝫ vnq̄ ſeq̄ſtra
bit me a caſtis ꝯplexibus dilectiōis ſue.
Potens eſt dñs ⁊ ſponſus meus me ſibi
etiā ſub matrimonio cuſtodire incorru-
ptā ⁊ quāuis alicui ſcdm leges hoīm nu
bam pōt tñ me ſibi cōſeruare inuiolatā.
Cūqꝫ virgo ſctā regi Alfrido deſponſa-
ta fuiſſet cubicularē ingreſſa thalamū:
talē orationē dicit̃ fudiſſe ad dñm. Dñe
ieſu vniuerſe creature dñator inclina pi
as aures tuas ad preces ancille tue: intē
de queſo orationi mee: ⁊ aſcendat depre
catio mea in ꝯſpectu maieſtatis tue. Te
ſolū ſponſū michi elegi/tibi me totā a iu
uētute mea deuoui/tu michi ſup oīa cō-
placuiſti. Cuſtodi ergo dñe qđ tuum eſt/
cōſerua tibi partē tuā: ⁊ dignare me vo-
cari ſponſam tuā. Non ſinas corpus me
um quod tuū eſt tēplū aliqua carnis cor-
ruptione cōtaminari: nec michi detrimē
tum inferri. Fac etiā dñe vt in corde ſpō
ſi mei huius regis terreni ſpiritū infun-
das grē ſalutaris: quatinꝰ deſpectis ſe-
culi huius vanitatibꝰ ⁊ carnis illecebris
michi in caſtitatis propoſito conſentiat:
vt ad te qui oīm bonoꝝ diſpenſator es re
cto itinere perueniat. Et cū ſola cū rege in
cubiculo ꝯſtituta eſſet oportunū ſibi ꝯſi
derās loquēdi tps talibꝰ regē verbis affa-
ri cepit. Amātiſſime dñe ne indigneris
queſo ſi loquar tibi ſponſa tua et ancilla
Si enī aliquid dixero qđ ſaluti tue maie
ſtatis fore cognoueris neceſſariū ne cun
cteris libēter verbis meis prebere aſſenſū
Oīm creaturaꝝ dei naturale ⁊ ppriū eſt
creatorē ſuū ſup oīa diligere ⁊ q̄cūqꝫ vo-
luerit amicus eſſe huius mūdi inimicus
dei cōſtituetur. Studendū eſt ergo om-
ni homini qualiter poſſit eſſe amicꝰ dei.
Dicit enī Jacobus. Nolite diligere mū
dum/neqꝫ ea que in mundo ſunt. Mun-
dus enī tranſibit ⁊ concupiſcentia eius.
Cur ergo diliget̃ quod quaſi in momen-
to in nichilū redigetur? Conſidera que-
ſo quot reges hoc regnū ante tēpus tuū
optinuerūt: dic ergo vbi ſunt vel quo de
uenerūt. Nōne oēs ſicut fumus euanue
runt. Tu quoqꝫ cū diu forſitan regnaue
ris mortē certe nequaq̄ effugere poteris
ſed mortis debitū ſolues velis nolis. Et
quāuis centū annorū ſpacio vixeris: tūc
eris tanq̄ nunq̄ fueris/immo etiā mul-
to peius q̄ ſi nunq̄ natus fueris ſi male
viuēdo diē vltimum clauſeris: qꝛ eterna
tormētorū quod abſit pena cruciaberis.
Hinc ergo collige q̄ caduca / q̄ fallax ſit
huius mundi gloria/q̄ contemptibilia/
q̄ vana ſunt huius carnis gaudia. Con
ſidera inſuper rex ꝙ fallaces ſunt ſecula
res diuitie que poſſeſſori ſuo non poſſūt
conferre ſufficientiam: ſed magis ſolent
augere concupiſcentiam. Concupiſcen-
tia autem parit peccatum/peccatum ve
ro generat mortē. Perſeueremus ergo
in corpis caſtitate ⁊ cordis puritate/nul
la carnis corruptione polluamus corpꝰ
noſtrū vt ſancti ſpūs mereamur effici ſa
crariū: vt pro voluptate carnis que qua-
ſi in momento pertranſit mutuari poſſi
mus gaudium illud quod nullo fine con
cludi poterit. Audiens rex tantam ver
borum in beata virgine prudentiam: et
admirans ſic reſpondit dicens. Uniuer-
ſa que loquendo proſequeris ſponſa dul
ciſſima: cognoſce te prorſus veraciter
diſſeruiſſe nec aliqua poſſunt contradici

ratione: ⁊ ſicut ex tuis verbis colligi pōt
virginitatē tuam deo conſecraſti: et vt
michi videt̄ virginē permanſurā te pꝛo
poſuiſti. Jniuſtū igit̄ eſt me aliquā tibi
contra tuā voluntatē inferre moleſtiam
et mentē tuā a tam ſancto pꝛopoſito re-
uocare. Permitto tibi pꝛopoſitā tenere
pudicitiā/ cōcedatq; tibi deus talem in-
choate religionis habere perſeuerantiā:
vt poſt hui⁹ vite peregrinationē ad glo-
riā poſſis peruenire eternā. Pꝛo me eti-
am aſſiduis pꝛecib⁹ deū interpellare nō
deſiſtas: vt pn̄tis vite ſupare valeā ille-
cebꝛas et vt iuſte et ſctē viuēs in hoc ſe-
culo dei conſequi valeā miam. Cūq; de
renūciatione hui⁹ mūdi ſpōſa regi mul
ta diſſeruiſſet annuit rex petitioni eius
et ſemetipſum ſpoſpondit relictis omni
bus velle deo famulari. Jmpetrata ita-
q; licentia beata Cuthburga poſtpoſita
omni gloꝛia mūdi locū qui Wimburnia
noīatur edificauit eccleſiā btē marie cō-
ſtruxit/ carnē ſuā ibidē macerauit ieiu-
nijs et vigilijs vacauit ſine intermiſſio-
ne. Erga deum et hoīes erat humilis: ⁊
erga oēs manſueta et mitis ꝟgines mul
tas in eodē loco cōgregauit nullā coꝛpo-
ri ſuo requiē habere permiſit: ſed impoꝛ
tune die ac nocte pias dei aures obſecra
tionib⁹ pulſabat. Jnfirmitate tādē lon
ge decocta intelligēs diē depoſitiōis ſue
imminere indeſinent̄ cepit gr̄as xp̄o age
re et vocatis ſoꝛoꝛib⁹ int̄ cetera dixit. Vi
dete chariſſime ſoꝛoꝛes vocationē vr̄am
quō caute ambuletis redimētes tempus
qm̄ dies mali ſunt. Conſiderate ꝙ fallax
ſit mundus quē coꝛpe et habitu deſerui-
ſtis et ideo in egyptū vnde exiſtis coꝛde
reuerti ne velitis: ſed omni cuſtodia coꝛ
veſtrū cuſtodite qm̄ ab ipſo vita ꝓcedit.
Xp̄o deſponſate eſtis cui angeli ſeruiūt
ad cuius nutū vniuerſa celeſtia et terre
ſtria tremiſcūt. Si igit̄ tāto ſponſo pla-
cere deſideratis neceſſe eſt vt ei⁹ legē et
mandata ſollicite cuſtodiatis ⁊ que odit
et pꝛohibet cū omni diligentia caueatis.
Jpſum xp̄m ſponſū vr̄m ſup oīa amate
voſmetipſas mutua charitate diligite ho
noꝛe vos inuicē pꝛeuenite: ad eterne bea
titudinis pꝛemia indeſinēter ſuſpirate.
Ego iā moꝛtis debitū me pſoluere gau-
deo victura poſtmodū ſine fine cū ſpon-
ſo meo dulciſſimo. Vos autē imitatrices
mei eſtote: et que vidiſtis in me et audi-
ſtis hoc agite et deus pacis erit vobiſcū.
Pꝛopt̄ diſceſſum meū nolite flere nec ge
mitibus vr̄is exitū meū aggrauare. Nō
enī moꝛiar ſed viuam: qꝛ de coꝛruptione
trāſibo ad immoꝛtalitatē/ de miſeria va
do ad gloꝛiā: de peregrinatione reuertoꝛ
ad patriā. Sicq; locuta ⁊ ſacro viatico
munita pꝛidie kal̄. ſeptēbꝛis relicto ter-
re coꝛpe anima celos penetrauit.

¶ De ſctō Cungaro heremita ⁊ ꝯfeſſoꝛe

Dum quidā cōſtantinopolita
nus imperatoꝛ ab imperatri
ce Luciria nominata ſpera-
ret generare pꝛolē nullā ge-
nerabat: vñ ambo triſtes cō
dolebant de infecūditate cōmuni. Et in-
cepert̄ aſſidue ieiunare/ elemoſinas ero
gare/ oīpotētē deū fidēter ⁊ iceſſabilit̄ et
īuocare quatin⁹ oīm donoꝝ donatoꝛ do-
naret eis filiū adoptiuū q̄ genitoꝛi poſſet
ſuccedere et poſt imperatoꝛis obitū reti
nere imperiū. Jtaq; adiuuante mage-
ſtate: exaudite ſunt pꝛeces amboꝝ acce-
ptabilia et accepta dona elemoſinarum.
Poſt hec ꝟo imperatrix religioſiſſima
diuino nutu feliciter cōcepit ⁊ poſt cōce-
ptionē felici⁹ generauit. Audita igit̄ na
tiuitate pueri parentibus et cōpatriotis
exultantibus veniebant potētes duces/
nobiles et diuites ad imperialē curiā col
laudātes vnanimiter ⁊ benedicētes ſum
mi datoꝛis beniuolentiā: qꝛ exaudierat
petitionē poſtulatā: et inſuper perduxe-
rat ad perfectionē et impletā ⁊ implen-

dam. Infans nutritus creuit ad pueri-
tiã et gradatim puer bone indolis flore-
bat tendẽs ad iuuenilem formã. Forma
eius erat decora ⁊ inenarrabilis propter
quod multi reges ⁊ regine deſiderabant
copulare talem filiabus ſuis. Audiebãt
eñi illum eſſe amatorẽ largitatis et ador
natum moribus legittimis. Interea cõ
ſenſu parentũ ⁊ ꝯpatriotarũ cuiuſdã re
gis nobiliſſimi filia pacta eſt illi cũ hono
re vtriuſqꝫ regni. Ille autẽ caducã pote
ſtatẽ deſpiciens et quod eſt perpetuũ aĩo
eligẽs: virginitatẽ inuiolatam ſeruans:
ſub vili amictu diſceſſit ab imperiali cu
ria nulli reuelans que cogitabat. At nul
li conſentiens diuinitus inſpiratus per-
uenit ad tireni maris littora: vnicus iti-
neri inſiſtebat: ſed comitabatur illi ſocie
tas diuina. Quando debuerat venari ꝑ
nemora latenter adibat diuinũ oratoriũ
repetita ſepiſſime oratione dñica. Quan
do etiam cogebatur a curialibus ludere
in aleis diſcedebat illis inuitis feſtinan-
do ad eccleſiaſtica oracula. Ibi remanẽs
et genu flectens cum eximio affectu ora-
bat. Et non ad curiale prandiũ: ſed ad ce
nam conſtitutã venire ſolebat. Ieiunia
frequẽtabat ita vt oẽs vidẽtes ⁊ audien-
tes de iuuenis religione admirarentur.
His peractis poſt diſceſſionem vnici fi-
lij lugebant parentes et ciues dediti me
ſticie iuſſu imperatorio ſecuti ſunt iuue
nem Cungarũ fugientem ⁊ ſi poſſent in
uentum occupare caperent ⁊ reducerẽt
inuitũ ad imperatorẽ. Illis autẽ veniẽ-
tibus cũ magna feſtinatione ad equoreũ
littus: ecce nauis prompta erat ad traſ-
fretandũ. Iuuenis autẽ videns illos ſe-
quentes et ventorꝫ proſperitatẽ et para-
tum nauigiũ intrauit nauẽ velatã: ⁊ ſic
veniẽs proſpere ad equoream marginẽ
deuitauit odioſam perſecutionẽ. Indi-
gene itaqꝫ inueſtigantes propoſuerant
ab imperatore admoniti cogere fugiti-
uũ ad reuerſionem. Sed deus preſciꝰ et
preuiſor futurorum noluit vt a propoſi-
to impediret: ſed potius adimpleret pri-
mitus conceptam intentionẽ ſuam. In-
choauerat enim a pueritia caſtiſſime vi-
uere et indeſinenter orare et nullum of-
fendere. Ac dũ inuitaretur ad equeſtre
certamẽ nolebat militare. Suum certa-
men erat primi aduerſarij inſidias ſupe
rare et contemplari celeſtia et ſpernere
tranſitoria. Elegerant parentes ſui et ci
ues ipſum futurũ imperatorẽ: ſed malu
it ipe tendere ad celeſtẽ electionẽ. Electꝰ
itaqꝫ dei famulus Cungarus elegit na-
tiuam terram deſerere incipiens pere-
grinari deſiderans complere euangeli-
cum preceptũ quod audiſtis ſcilicet qui
non reliquerit patrem et matrem ⁊ fra-
tres et ſorores ⁊ vxorẽ et filios et agros
propter me nõ eſt me dignus. Illud au-
diens nec obliuiſcẽs: ſed firmiter recon-
dens in pectore non ceſſauit donec fideli-
ter adimpleret. Noluit autẽ ſctiſſimus
Cungarus ⁊ iuuenis manſuetiſſimꝰ re-
manere in vicinia parentũ timẽs ſi vici-
nũ audirẽt ꝯmorãtẽ filiũ/ſine dilatione
aduocarẽt ſibi vnicũ et chariſſimũ. Hac
occaſione et angelica exhortatione receſ-
ſit a ripa tireni maris et peruenit ad ita
liam/et de italia trans alpes ad galliam
de gallia nauigando ad britanniã. To-
to enim conamine nitabatur ſolitariam
vitam ducere: propterea inquirebat ⁊ in
terrogabat diligenter in itinere loca con
grua heremite. Dũ itaqꝫ conaretur im-
plere intentionem a deo ſibi inſpiratam
direxit iter ſuum ad partem quandã bri
tãniarum que vocatur Somerſete quã
ſic incole nominant regionem. Deinde
ammonitus iterum angelica reuelatio-
ne peruenit ad ameniſſimũ locũ aquis
et arũdineto circũdatũ: poſtea ſuo voca-
bulo Cungreſbiria noĩatum. Cungarꝰ
eñi apud angligenas vocabat̃ doccuinꝰ

quaſi doctor apud britānigenas vocaba tur. Nec imerito: qꝛ doctrine ſue fluenta ſeminabat per patriā: ꝛ quocūqꝫ ibat nō ceſſabat predicare verbū dei ſecūdū tra ditionē apoſtolicā. Oia que dabanť ei a regibus ꝛ diuitibus continuo erogabat pauperibus. Sanctiſſimo ꝛ reuerentiſ ſimo Cungaro adueniēte in patriā: que Somerſeta nūcupať ab incolis propo ſuit ibidē perſeuerare. Qui dū nocte mē bra quieti dediſſet etiā ſomnus a conſue ta contemplatione ſpiritū ſuſpēdiſſet re uelatū fuit illi ab angelo vt vbicūqꝫ vide ret aprū in die craſtino ibi cōſtrueret ha bitaculū: et poſtea fundaret oratorium. Qui expergefactus ad angelicā reuela tionē gauiſus eſt valde et feſtināter pro ceſſit ac ex improuiſo vidit aprū iacentē in arūdineto ac viſū preteriuit. Territ⁹ aūt aper curſu ſolito fugitiuus abſceſſit Jlle aūt viſo apro ſcđm angelicā pmiſ ſionē inſup intuēs loci illi⁹ aquoſi et ſil ueſtris amenitatē letabať pferēs hmōi ſermonem. Hic eſt locus quē queſiui/hic manebo vt ſeruiā ſctē trinitati. Nec mo ra habitaculū cōſtruxit. Dehinc menſus eſt cimiteriū. Quo emēſo fundauit i ho nore ſctē et idiuidue trinitatis oratoriū. Perſeuerauit igiť in hoc loco deo dile ctus Cungar⁹ indut⁹ cilicio vitā ducēs irreprehēſibilē in ieiunijs ꝛ crebris ora tionibus ſine impedimento. Omni hora matutina intrabat in frigidā aquā ibi permanēs donec orationē dñicā ter repe tiſſet. Sic itaqꝫ frigeſcēs de amne cōſur gens reuertebať ad ecclīam vigilans ꝛ exorās ſummi creatoris oīpotētiā. No na autē hora vtebať ordeaceo pane: nū q̄ fungens ferculis vel ſaturitate. Ma cies tenuerat corpus eius pertenue: ita vt qui eū viderant dicerent illū langui dū eſſe aut febricitantē vita heremitica erat ei dulciſſima eſtimāti imitāda pau li primi heremite et Antonij veſtigia.

Jſtud primū miraculū peractū eſt per diuinā clementiā a iuſtiſſimo Cungaro. Loca aquatica et arundinea q̄ eſſent cir ca culturā ſuā tūc nullā vtilitatē preben tia cōuerſa ſunt in campos cultui aptiſſi mos ac in florida prata. Hoc audito mi raculo vndiqꝫ per angliam ꝛ etiā p vni uerſā britanniā cū eximia reuerētia ma gnificabant electū dei famulū talia dicē do in laudē ei⁹ et honorē. Laudant indi gene dicendo videmus aperte. Campos cum pratis vbi creuit arundo paluſtris. Trāſacto tali ac tāto miraculo dū quo dam die ſtaret reuerentiſſimus Conga rus in cimiterio clericis ſuis circūſtanti bus optauit ibi creſceret taxus vt fieret vmbraculū pter calorē eſtiuū ac ramo rum dilatatione decoraretur cimiteriū. Dū igiť talia optaret baculum de arbo re taxo factū tenēs in manibus affixit in terram nec retrahere potuit. Qui die ſe quēti cunctis ibi aſtantibus ꝛ vidētibus fronduit. Poſtea latiſſimā in arborē cre uit et ſcđm petitionē et deſideriū beatiſ ſimi Cungari vmbraculū clericis ac po populo p feruore eſtiuali fuit. Unde di ctum eſt. Taxus adeſt viridis nō arida nec manualis. Quod fuerat ſutū fron det mirabile lignū. Reuelatis vndiqꝫ ꝛ pmulgatis talibus miraculis Jua rex anglorꝫ largiſſim⁹ largit⁹ eſt venerabi li Cungaro totuꝫ territoriū libere circa cūgreſbiriā ſitū. Promiſitqꝫ ꝙ ipſemet ei refugiū eſſet immolatū ne orationib⁹ ſuis impediretť q̄diu ipſe regnaret a re gali tumultu militū. Jdem aūt Jua rex poſt donationē ſupradicti territorij no luit deinceps locū iā ſancto datū et cōceſ ſū viſitare ne venerabili Cungaro mo leſtiā ex acceſſu ipſi⁹ generaret. His qui dē peractis ceteri reges ſucceſſores eiuſ dem non auſi ſunt viſitare nec etiā vide re locū ex preſentia Cungari venerabilē Si eni contingeret caſu vt reges aut vi

derent aut viſitarent a beato Cungaro incultū aut grauiter et continuo incipe-rent infirmari: aut viſo loco nō haberēt longi⁹ ſpaciū viuēdi. Multi itaqꝫ reges eundē locū improbe vidētes ad citā mortem peruenientes de ſua improbitate iuſtam penam dederūt. Rex anglorꝫ Edgarus die quodam dum venaret in nemore ignorāter acceſſit ad locū beati viri quēqꝫ regibus videre nō erat licitū locum incaute intuitus eſt. Quem poſtea cum vidiſſet penitētia ductus ex intimo corde condoluit dicens. In manus tuas dn̄e cōmendo ſpiritū meū: redemiſti me deus veritatis. Inde autē valde contriſtatus pn̄iam egit ꝙ locū ſctm̄ intuit⁹ eſt quē nullaten⁹ videre ei permiſſum fuit. Magnā vero partē terre largit⁹ eſt deo et ſctō Cungaro. Omnē etiā clerū eiuſdem territorij deuotiſſime orauit quatinus pro eo preces funderent dn̄o: ne pro temeritate qua locum videre aggreſſus eſt ipſum de hac luce citius ⁊ nimis improuidū vltio diuina propellat. Regreſſus aūt formidoloſus de venatu in palatio regio ſe recepit ac valido languore oppreſſus nono die diē clauſit extremum. Multi itaqꝫ reges prius huius loci reuerentiā et priuilegiū violare timuerant ⁊ precedentiū ſucceſſores amplius audito hoc miraculo timuerūt. Cum itaqꝫ huiuſmodi ſtudijs et ꝟtutibus tā deo ꝙ hominibus placeret deo dilectus Cungar⁹ conſtituit in eodē oratorio ſuo duodecim canonicos qui regulariter viuerēt: et in honore ſctē et indiuidue trinitatis in eodem templo deo officioſiſſime deſeruirēt Cōſtruxerat enim idē templū lapidibus quod primit⁹ fuerat ex virgis ⁊ tabulis contextū. Confluebat autē vndiqꝫ multitudo languentiū ad ſctm̄ dei famulum Cungarum quatinus per merita ipſius ⁊ orationes curarent ab infirmitatibus et diuerſis languoribus quos ꝑ dei gratiam inuocato ſctō noīe trinitatis curabat oēs a quacūqꝫ detinebantur infirmitate. Cernēs autē vir dei tali occaſione a dilecta ſibi ſolitudine et ab orationis inſtātia ſe nimiū prepediri de receſſu ab eo loco ſecū ſepi⁹ pertractauit. Quod ⁊ tandem opere cōpleuit. Audierat enī vltra ſabrinū fretū loca aptiſſima et ſecretiſſima eſſe que videre non modice cupiebat Que ſi ſibi animo ſederent ſtatuit in eiſdem locis quanto ſecreti⁹ tanto deuoti⁹ deo famulari. Igitur iter aggreſſus littus marinū petijt proſequentibus eū et deducētibus clericis ſuis cū alijs diuerſi ſexus ⁊ lachrimātibus ac eiulantibus de tanti patris ſui et fideliſſimi et defenſoris receſſu. Transfretauit aūt beatus Cungarus cū quibuſdā clericis ſecū retētis in regionem glatmorcātie in portu camenſi proſpere appulit. Deinde venit ad arduū montē non minus vno ſtadio ab equore diſtantē. Quē cū aſcenderet et vidit inuenit ibi liquidiſſimū fontē iuxta quem conſtruxit habitaculum ⁊ cepit ſignare cimiterium. Nocte igitur inſequenti dū quieti membra conceſſiſſet angelica viſione admonitus eſt quatinus locū quē ſibi eligerat inhabitādū cito deſereret et ad aliū locū ſibi a deo deſtinatū vlterius requirēdū cito ꝓparet. Qui ſtatim expergefactus a ſomno que viſione nocturna audierat ſollicita mēte pertractans locū quē inhabitare ceperat deſeruit ac nō longius ab eodē loco digreſſus peruenit ad arduum montem omnibus modis tanto habitatore digniſſimū Qui ſtatim comperiēs angelicā promiſſionē ad ſe eſſe completā in hūc modū loꝗ exorſus eſt. Hic fons hic lapides/hic tēpli materiales. Hic fluuiale bonū nutrit vbiqꝫ ꝑ amnes. Hic mea ſit ſedes locus iſte parabit honores. Vult deus hic habitem monſtrans in monte laborē. His dictis conſtruxit edificium et poſtea meti-

tus eſt cimiterium. Quod dum emēſus fuiſſet in honoꝛe ſancte et indiuidue trinitatis fundauit oꝛatoꝛiū. Cū itaqꝫ inibi perſeuerare ꝓpoſuiſſet quodā die bubulcus poulenti regis glatmoꝛcantie venit ad locū. Qui cū beatū Cungarū vidiſſet abſqꝫ licentia regali ibi heremiticā māſionē ꝯſtruxiſſe: indignat⁹ ita ſecū tacite ꝑtractauit dicēs. Indignū quippe valde eſt hoīem aduenā ꝛ ignotū dn̄o meo rege poulento inconſulto regijs territoꝛijs inhabitare. Quapꝛopter quātotius huius rei cauſa indicāde regē poulentū adibo. Qui ſtatim qđ in voto habuit opere cōplens regi poulento indicauit Cungarū heremitā aduenā non licētiatū in agellis regijs habitare. Quo audito rex poulentus in irā excanduit: et ad locū eundē viſendū ſtatim cū feſtinatione pꝛoperauit. Quo cū perueniſſet et de beato viro pꝛout audierat certū comperuiſſet: in beatū virū iniurias ꝛ cetera inhoneſta furioſe intulit effrenatus in eū. Qui cū diuerſis modis iniuriarū beatū virū Cungarū ꝯcitaſſet et vt abiret gradu concito pꝛecepiſſet: ſanct⁹ Cungarus vt erat manſuetus māſuete rn̄dit dicēs. Tu rex ſed ſeruus michi mox ſeruilis habendus. Hic remanere volo pꝛo te diſcedere nolo. Me male cōpellis rogo ſis coꝛrectus ab alto. Audiat ip̄e deus te vertat recta loquēdo. Qui cū regem huiuſmodi verbis de imperitia coꝛripuiſſet: ſtatī idem rex amiſſione viſus mulctatus eſt Quo ſine dilatione compuncto ob tantam iniuriam ſancto viro illatam quem pꝛius violenter coꝛripuerat mox ad genua pꝛouolutus eiuſdem veniam ſibi de illata iniuria poſtulauit ꝛ vt de ſui obcecatione quā iuſte meruerat apud miſericoꝛdem dn̄m veniam poſtularet. Sanctus autem Cungarus innata ſibi pietate regi truculento: ſed iam per dei gratiam et viſitationem humili et manſueto plene compaſſus gratiam quam ipſe rex ſibi non meruerat a deo poſtulauit ꝛ oculos regis pꝛiſtine luci reſtituit ita vt multo limpidius iam illuminatus videret: ꝙ anteꝙ cecatus eſſet. Rex aūt poulent⁹ viſo tanto miraculo in ſe per dei gratiā perpetrato dedit beato Cungaro totum territoꝛium circa locum quem elegerat: et manſionem cōſtruxit in qua cum omni ſecuritate et pace deuotiſſime deo deſeruiuit. Conſtruxit autem in eodem loco oꝛatoꝛium in honoꝛe ſancte et indiuidue trinitatis in quo ſicut et apud Cungreſbiriam duodecim canonicos qui regulariter viuentes deo ſeruirent. Ipſe autem tanꝙ ſollicitus et pater ſanctiſſimus vtriuſqꝫ monaſterii curam gerebat et ꝓpꝛia pꝛeſentia frequētius recreabat

Pꝛinceps quidā noīe Pebian voluit auferre ſctō Cungaro qui etiā ꝛ doccuinus apud Walenſes vocabat̄ ex eo ꝙ eos viam domini docebat/volebat inꝙ auferre magnā partē terre que ꝛ ex dono regis ꝛ atteſtatione vicinoꝛū ad eccleſiā ſuam pertinebat. Beatus aūt Cungarus teſtimoniū ſibi perhibente conſciētia ſua tā iniuſte exactioni penitus nō ceſſit: ſed diem certū oīmodo ſtatui pꝛocurauit quo ſub certis et fidelib⁹ iudicibus hīc inde ꝯſtitutis ſup terre poꝛtione pꝛedicta redderet̄ vnicuiqꝫ qđ ſuū eſſet. Die aūt ꝯſtituto q̄ ſup hoc iuſta īq̄ſitio fieret: ꝯuenit multitudo vicinoꝝ vt de mādato poulēti regis cui⁹ ꝓtāti ꝛ iuri pꝛedicta t̄re poꝛtio ꝑtineret ſūmope diſcerneret Pꝛefat⁹ aūt pꝛinceps noīe pebian magna ſtipat⁹ teſtiū copia cū vi et fraude niteret̄ in cā pꝛefata beato Cungaro inferre iniuriā: ad modū cere ad ignis ardoꝛē liqueſcentis in ꝯſpectu oīm qui aderāt liqueſcendo adnichilatus eſt. Quod videntes omnes timoꝛe turbati ſunt: et gloꝛificauerunt deū qui iuſtū iudiciū iudicans: innocētē liberauit de manu potētis iniqui

reddēs i caput suū qđ meruerat. Ex hoc autē et deinceps etiā beatus Cungarus honori et venerationi omnibus hominibus qui eius famā et sctitatē audierāt et colebaꝛ et venerabaꝛ ab oībus quasi angelus dei. Cū igiꝛ beatꝰ Cungarꝰ oībus virtutibus esset adornatꝰ simulqꝫ iā dictis atqꝫ alijs innumeris miraculis clarus esset diuinꝰ. Cūqꝫ videret vtrūqꝫ monasteriū scꝫ in Cungresbiria et qđ in vallia fundauerat ambulare et fructificare in timore dei incidit ei in mentē ꝓpositū diuinitꝰ scꝫ adeūdi limina beatissimoꝝ petri et pauli et eoꝝ suffragia ad diuinā miam optinendā implorare. Deīde etiā hoc in votis habuit vt visitatis sacris pignoribꝰ aploꝝ etiā hierosolimitanā visitaret et sctā loca deoscularet in qbus steterūt pedes dñi. Accepta itaqꝫ licētia ac benedictione Dubricij landauiensis epī simulqꝫ et monasterioꝝ qbus pater preerat necnō et parochianoꝝ vicinatū ecclesiaꝝ iter qđ in voto habuit aggressus est. Qđ etiā pie et deuotissime adimplēs postea ꝙ rome sacratissima sctōꝝ aploꝝ limina visitauit ac alioꝝ sctōꝝ innumerabiliū suffragia inibi dormiētiū implorauit hierosolimā ꝓfectus est. Qui peragratis ac visitatis locis sctis in eadē vrbe ꝑ vite sue meritis trāsitorie ad regna trāslatꝰ est celestia. Vñ sicut a maioribꝰ accepimꝰ a socijs et fidelibus q̄ ei indiuidui comites adheserūt translatꝰ est vsqꝫ ꝯgresbiriā prestāte dño nr̄o iesu xp̄o cui est honor ⁊ glia ꝑ infinita secula seculoꝝ

¶ De sancto Dauid epō ⁊ confessore.

Sanctus eni Dauid quē vulgus dewi appellat angloꝝ oraculis ad prēm quidē prius deinde ad sctm̄ patriciū ter denis ānis priusꝙ nasceretur nō solū prophetatꝰ verū etiā misticis donationū muneribus ditatus innotuit. Nam quodā tpe pater eius ceretice gentis regali potētia fretꝰ qua tandē deposita celeste regnū comparans angelica in somnis monitꝰ voce audiuit. Crastina die venatū iturus tria munera reperies: ceruū scꝫ quē prosequeris/piscē/apiūqꝫ examē. Ex hijs itaqꝫ tribus reserues fauū/partēqꝫ piscis ⁊ cerui. Que ad mancāni monasteriū qđ vsqꝫ nunc depositi monasteriū vocatur filio ex te nascituro custodiēda transmittes. Que quidem munera huius vitā prenūciāt. Nā fauus mellis eius sapientiā clamat. Sicut eni mel in cera ita spiritalem sensum historico capiet instrumēto. Piscis vero aquaticā eius vitā significat. Sicut eni piscis aqua viuit: ita iste vinū et cicerā ⁊ omne qđ inebriare potest respuēs beatā deo vitā in pane tantū ⁊ aqua ducet. Inde etiā Dauid aquatice vite cognoiabatur. Ceruꝰ eni in antiquo serpēte signat dñm. Sicut eni ceruus expoliatus serpētibus pastus fontē aque desiderās acceptis viribus velut iuuētute renouaꝛ: sic iste quasi ceruoꝝ pedibus sup excelsa statutus antiquū humani generis serpētem viribus nocēdo contra semetipm̄ expolians fontē vite assiduis lachrymarū cursibus adoptās de die in diē renouatꝰ proficiet. Deinde sanctus Patricꝰ rome eruditꝰ et pontifex effectus demetica intrat iura ⁊ ad locū qui vallis rosina diciꝛ. id est meneuia ibi est modo ecclesia cathedralis vbi idē sctūs modo reqescit/ibiqꝫ deo deseruire cepit. Et ecce angelꝰ dñi ei apparens dixit. Tibi inqt nō istū locū disposuit deꝰ: sed filio nondū nato: nec nisi pactis annis. xxx. nascituro. Audiens hoc patricꝰ merēs et stupēs iratꝰ in corde suo dixit. Cur dñs despexit seruum suū ab infantia sua sibi seruiētem cū timore/elegitqꝫ aliū nondū in hac luce natū. Parauitqꝫ fugere ⁊ dñm suum iesum xp̄m deserere dicens. Cū ante dñi mei cōspectū incassū labor meus dirigiꝛ

et michi qui nondū natus eſt pꝛeponitur
vadā et tali laboꝛi amodo me nō ſubijci-
am. Miſit autē ad eū dn̄s angelū ſuū vt
illū verbis familiaribus blandiret. Cui
et ait. Patrici letare dn̄s eni miſit ad te:
vt oſtendā tibi totā hibernie inſulā. Tu
eni eris apoſtolus illius inſule quā cer-
nes: multaqꝫ ꝓpter nomē dn̄i dei tui in
ea patieris ſed dn̄s erit tecū in omnibus
que facturus ſis. Ibi pꝛodeſſe debes/ibi
parauit tibi dn̄s ſedē/ibi ſignis et virtu
tibus radiabis: totamqꝫ gentē deo ſub-
iugabis. Sit tibi hoc ſignū. Ecce totā ti-
bi inſulā oſtendā. Curuabunt montes/
humiliabit pelagus/ocl'os trans oīa eue
ctus/ex loco in quo ſtas pꝛomiſſum vide
bit: His dictis: erectiſqꝫ oculis de loco in
quo ſtabat et erat vallis ſatis magna in
quo eſt lapis ſup quē ſtetit ante hoſtium
cuiuſdā capelle antique quē ego oculis
vidi et manibus palpaui: totā pꝛoſpexit
inſulā. Tūc placatus vir dei parata na-
ui ſuſcitauit in poꝛtu quēdam ſenē ꝑ an
nos duodecī ibidē ſepultū: quē ſecū in hi
berniā duxit. Peractis aūt triginta an
nis rex ceretice regionis demeciam que
nūc noꝛthwallia dr̄ pergēs inuenit ſcti-
monialē ſibi obuiā noīe nōnitā virginē
pulchꝛā nimis. Quā concupiſcēs ⁊ vim
inferēs oppꝛeſſit eā. Que filiū cōcepit et
nec ante nec poſt virū agnouit: ſed in ca
ſtitate mētis ⁊ coꝛpoꝛis perſeuerās: feli
cē vitā duxit ⁊ ab ipo cōceptionis tp̄e pa
ne tm̄ et aqua vixit. In loco autē in quo
oppꝛeſſa concepit: tp̄e ipſo conceptionis
duo lapides grandes apparuerūt vnus
ad caput alter ad pedes q̄ antea viſi non
fuerant. Creſcente aūt vtero mater ad
offerēdas ꝓ partu oblationum elemoſi-
nas quādam ingredit eccleſiā ad pꝛedi-
cationē audiēdam. Et ecce ſubito gildas
obmuteſcēs quaſi clauſo gutture tacuit
Uide hoc miraculū ſupꝛa in vita ſcti gil
de cōfeſſoꝛis. Interea quidā tirann⁹ ex
magoꝛū vaticinio audierat filiū ſuis in
finib⁹ naſciturū: cui⁹ poteſtas totā occu
paret patria et notato ex magoꝝ oꝛacu-
lis loco in quo fili⁹ naſceret ait. Quecū-
qꝫ ibi vl' modicū inueniā gladio meo pꝛo
tinus occidā. Urgēte tandē partus tp̄e/
mater pꝛedictū petiuit locuꝫ. Ipſa vero
die tanta aeris tēpeſtas inualuit vt nul
lus vl' foꝛas egredi poſſet. Locus aūt in
quo mater parturiebat ingēti lucis ſere
nitate pꝛefulſit. Habebat parturiēs pe-
trā iuxta ſe poſitā in qua vꝛgēte doloꝛe
manibus inixta fuerat: quarū veſtigiū
veluti cera impꝛeſſum petra intuētibus
oſtendit que in mediū diuiſa dolenti ma
tri condoluit. In illo eni loco cōſtruit ec-
cleſia in cuius altaris fundamēto hec pe
tra tecta latet. Cūqꝫ infans ab ep̄o bapti
ꝫaret in ipſo loco fons lucidiſſime aque
ſubito erūpens apparuit: curauitqꝫ ocu
los cuiuſdā ceci qui baptiꝫatū tenuit eū
Intelligēs eni cecus ille qui ſicut fertur
ab vtero mr̄is ſue ſine nare et oculis na-
tus fuerat: infantē quē ſinu tenebat ple-
nū eſſe gr̄a ſp̄us ſcti: accepit aquā in qua
infans baptiꝫatus fuerat et in faciē ſper
gens oculoꝝ claritatē ⁊ faciē integrā re-
cepit. Cū aūt litterarū ſtudijs poſitus
eſſet viderūt condiſcipuli ei⁹ columbam
cū roſtro aureo ad labia ei⁹ ludentē ⁊ eū
docentē. Demū ad ſacerdotiū pꝛomotus
perrexit ad paulentē diſcipulū ſcti Ger-
mani ep̄i q̄ in inſula quadā gratā deo vi
tam ducebat cū quo multis annis qd̄ le-
gebat implendo vixit. Contigit autem
poulentē magiſtrū ſuū ꝓpter nimiū do
loꝛē oculoꝝ lumē amiſiſſe ⁊ vocatis diſci
pulis ſuis: rogauit vt ex oꝛdine inſpice-
rent ⁊ benedicerent oculos eius. Et cum
hoc feciſſent et nichil remedij ſenſiſſent:
ait illi Dauid. Pater mi noli michi pꝛeci
pere vultū tuū inſpicere: decē eni ān̄i ſūt
ex quo tecū ſcripture operam dedi et ad
huc faciē tuā nō aſpexi. Paulens autem

nimiam eius verecundiã admirans ait.
Quia inquit ita eſt ſatis erit vt palpan-
do vſidicas oculos meos ⁊ ſanabor. Sta
timqȝ vt tetigit eos ſanati ſunt. Poſt
hec vero duodecim monaſteria conſtru-
xit ⁊ Glaſtoniã veniens eccleſiã a funda
mento fecit. Deinde Bathoniam veniẽs
mortiferã aquã ſua benedictione ſaluta-
rem efficiẽs lauandis corporibus dignã
perpetuo donauit calore. Lemuſtir ⁊ ali
ud in gowir in wallia monaſterium con
ſtruxit: ⁊ quẽdam regẽ cecũ illuminauit
Quadã vero die ſctũs Dauid ⁊ tres ei⁹
diſcipuli. ſcilicet Aidanus/Theliaus/⁊
Iſmael: cũ multa condiſcipulorũ turba
vallẽ roſinã adeunt. Quo audito: tiran-
nus quidã noĩe baia liuore ſtimulatus ⁊
ira contra ſctm̃ cũ ſuis venit vt eos occi
deret. Et ecce ſtatim per viam gradien-
tes febre correpti grauiſſime vexari cepe
runt. Cũqȝ ad domũ regrederẽtur occur
rit illis vxor illius tiranni dicẽs. Eñe ec
ce pecora vrã/iumẽta/oues et aĩalia oĩa
ſubita peſte mortua ſunt. Reuertamur
ad ſeruũ dei ⁊ miaȝ poſtulãtes ipm ado-
remus: vt noſtri ⁊ pecoꝝ dignetur miſe-
reri. Et redeũtes ad ſctm̃ cũ lachrimis ⁊
precibus miam implorabãt dicẽtes. Ter
ra inquiunt in qua es tua in ſempiternũ
fiat. Et dederũt ei totã roſinã vallẽ. Ser
uus aũt dei benigno animo ait illis. Pe-
cora inqͭt veſtra reuiuiſcẽt. Et reuerſus
ille domũ ſanitate recepta cũ cõiuge ſua
pecora omnia viua ⁊ ſana inuenit. Alte-
ra die vxor euiſdẽ viri liuoris zelo accen-
ſa conuocatis ancillis ſuis dixit. Ite ad
flumen et nudatis corporibus in conſpe
ctu ſctoꝝ ludicra exercentes impudicis
vtimini verbis. Ancille obediunt impu-
dicos ludos exercent ſimulant concubi-
tus/blandos amoris nexus oſtẽdũt/mo
nachoꝝ mentes quorũdam ad libidinem
pertrahunt/quorũdam moleſtãt. Cũcti
ergo diſcipuli illam iniuriam non ferẽ-
tes dixerunt ad Dauid. Fugiamus hinc
quia propter moleſtiam mulierum hic
habitare non poſſumus. Noſtis inquit
vir dei ꝙ mũdus nos odit: ſed ſcitote ꝙ
plebs iſraelitica comitãte federis archa
terram repromiſſionis ingrediens conti
nuis preliorũ periculis ceſa: nec tñ victa
inſiſtẽtem prope et incircũciſum deleuit
populũ quod noſtre victorie certamẽ ma
nifeſto iudicio ſignat. Qui enĩ ſuperne
patrie promiſſum querit neceſſe eſt ad-
uerſitatibus fatigari nec tamẽ vinci: ſed
chriſto comite immũdam vitiorũ labem
tandem ſuperare. Debemus itaqȝ non
vinci a malo ſed vincere in bono malum
quia ſi xp̄s ꝓ nobis quis cõtra nos? Eſto
te ergo fortes in bello: ne de fuga veſtra
gaudeat inimic⁹ noſter. Sicqȝ cordibus
diſcipulorũ ieiunauerunt omnes in illa
die ac nocte vſqȝ mane. Mane aũt facto
vxor illius tiranni cũ ſua preuigna per-
gens ad vallem dixit. Tribue caput tu-
um in ſinũ meũ volo enĩ inueſtigare le-
uiter cirros tuos. Puella vero innocens
que ab infantia ſua pie ⁊ caſte inter peſſi
mas mulierũ turmas vixerat caput in
ſinũ nouerce vertit. Illa vero conteſtim
extracta nouacula caput virginis ampu
tauit ⁊ ſanguine in terrã fluẽte fons vi-
uus erumpẽs multos poſtea languores
ſanauit. Sicqȝ nouerca fugiẽs: qua mor
te vitã finiuit nemo nouit. Cumqȝ Baia
qui ſanctũ occiderẽt miſiſſet inimicus il-
lius in arce ſua amputauit caput eius.
Erat enĩ porta illius diluculo aperta cũ
hoſtis inopinatus de naui veniſſet. Mox
ꝙ ignis de celo cecidit: et totum edificiũ
cito combuſſit. Dauid aũt cõſtructo in
valle roſina monaſterio talẽ cenobialis
propoſiti rigorẽ decreuit vt monachorũ
quiſqȝ cotidiano deſudans operi manu-
um labore ſuam in commune tranſige-
ret vitam dicens. Qui enim non laborat
ait apoſtolus non manducet. Neſciens

eni ꝙ ſecura quies vitioꝝ fomes et ma-
ter eſſet: monachoꝝ humeros duris fati-
gationibus ſubiugauit. Nam q̇ ſub ocij
quiete tempa menteſqꝫ ſubmittūt inſta
bilem ſpiritum libidiniſqꝫ ſtimulos ſine
quiete pturiūt. Poſſeſſiones eni iniquo-
rum reſpuebant/dona repꝛobabant/di-
uitias deteſtabantur/boū nulla ad aran
dum cura: quiſqꝫ ſibi ⁊ fratribus diuitie
quiſqꝫ ⁊ bos nullum pꝛeter neceſſariū in
ter eos habebat colloquiū ſed quiſqꝫ aut
oꝛando aut deo placita cogitando iniun-
ctū opus peragebat. Peracto aūt rurali
opere ad monaſterij clauſtra reuertētes
aut legendo/ aut ſcribendo / aut oꝛando
totam ad veſperū peragebant diem. In
veſpera vero audito nole pulſu: dimiſſis
mox operibus eccleſiā petebant: et viſis
in celo ſtellis ad menſam conueniētes ci
tra ſaturitatē comedebant. Nimia enim
ſacietas quāuis ſolius panis luxuriam
generat. Pane autē et oleribus ſale con-
ditis paſti ſitim lacte aqua mixto reſtrin
gebant. Peracta cena quaſi per tres ho-
ras vigilijs oꝛationibus genuflectioni-
bus inſiſtebant. Quādiu in eccleſia oꝛa-
tionibus vacabant/nullus oſcitare/nul
lus ſternutationem facere: vel ſaliuam
foꝛas iacere licenter audebat. His ita ge
ſtis: ſopoꝛi membꝛa dabant: et pulloꝛum
cantu expergefacti vſqꝫ diē oꝛationibus
dediti erant. Cogitationes patri pꝛopa-
labant patris licentiā etiā vel ad nature
requiſita petebant/pellinis veſtibus in-
duebantur. Qui eni ſancti pꝛopoſiti con
uerſationem deſiderās fratrū inire con-
ſoꝛtium poſtularet pꝛius decem diebus
pꝛe foꝛibus monaſterij quaſi repꝛobatus
necnon et verboꝛum oppꝛobꝛijs confuta
tus remaneret. Si autem bene vtēs pa-
cientia ad decimū perſtaret diē/accept⁹
pꝛius a ſenioꝛe qui poꝛte pꝛeerat conſtru
ctus ſeruiebat. Ibiqꝫ per multum tem-
poꝛis deſudans/fractuſqꝫ multis animi
aduerſitatibus tandem fratrū mereba-
tur inire conſoꝛtium. Ad cōuerſationem
enim cupientibus eoꝛum: nichil recipie-
bant: ſed nudi veluti e naufragio euadē
tes recepti erant: vt occaſionem ſe extol-
lendi non haberent. Sanctus autē Da-
uid poſt matutinas pꝛotinus frigidā pe-
tebat aquam: in qua diutius moꝛādo car
nis ardoꝛem domabat. Oꝛphanoꝛum pu
pilloꝛum/viduarum/egentium peregri
noꝛum multitudinem paſcebat. Audita
autem eius fama reges et pꝛincipes ſua
regna deſerentes eius monaſterium pe
tebant. Conſtantin⁹ quoqꝫ Coꝛnubiēſiū
rex relicto regno ſuo in eius monaſterio
monachus effectus eſt ibiqꝫ diu felici cō
uerſat⁹ ſeruitio tandē in aliā longinquā
patriā migrās monaſterium fundauit.
Cum autem in eſtate abūdantiā aque
non haberēt vt in hyeme a fratribus ro
gatus ſanctus Dauid eleuatis in celum
oculis neceſſariam a deo aquam petiuit
et cū voce oꝛantis fons lucidiſſime aque
de terra effluxit. Et quia vineis fructife-
ra nō erat patria ad efficiendū dn̄ici coꝛ-
poꝛis ⁊ ſanguinis ſacramentū in vinum
conuerſa eſt: ita vt in tēpoꝛe ſuo nunꝙ̄ in
diguerat mero. Iterū ad rogatū cuiuſ-
dam ruſtici pater ſctūs pꝛoximoꝛū com-
patiens neceſſitati glebe ſuperficiem ba
culi cuſpide aperuit: et fons viuus ema
nare cepit. Sanctus Aidanus ei⁹ diſci-
pulus a pꝛepoſito monaſterij imperat⁹:
vt ad depoꝛtāda de valle ligna acceptis
duob⁹ bobus abiret. Cui⁹ dicto obediēs
nec claudendo libꝛū moꝛā accipiens: ſil-
uam petit. Paratis autē lignis cum vi-
am caperet de ꝑrupta ⁊ alta rupe cū ve-
hiculo boues in mare ꝑcipitati ſunt. Ru-
entib⁹ aūt lignū imponit crucis atqꝫ ita
factū eſt vt ex vndis ſanos et incolumes
cū vehiculo accipiēs boues let⁹ ingrede-
ret viā. Peracto itinere ſolutiſqꝫ a labo
boꝛe bob⁹ libꝛū apertū a pluuijs que tūc

multum inundauerant repperit illeſum
Tandem ad plenū erudit⁹ ⁊ virtutibus
pollens/hiberniam petiit: constructoq;
ibidē monaſterio ſanctiſſimā vitā duxit.
Cū aūt Aidanus nocte paſchali oratio
nes cōtinuaret: apparuit ei angelus dn̄i
dicens. Noſti q̄ ſancto Dauid patri vr̄o
craſtina die venenū a quibuſdā fratrib⁹
ad prandiū apponetur? At ille. Neſcio in
q̄t. Et angelus. Condiſcipulus tu⁹ Scu
tinus ad littus pergat maris: ego enim
eum illuc tranſferam. Ueniens ad ma-
re diſcipulus: pontum vſq; ad genu in-
trauit. Et accipiēs eū belua traduxit eū.
Peracta aūt miſſa cū ſanctus Dauid re
fectoriū ad prandiū cū fratribus peteret
Scutin⁹ quondam diſcipulus ſuus ob-
uians illi: cuncta ex ordine referens: pa-
riter leti diſcumbunt/gratias agentes
deo Finita oratione aſſurgens diaconus
qui patri miniſtrare conſueuerat panē
veneno infectū mēſe imponit: cui cocus
et ychonomus conſenſerant. Scutinus
autem ſe erigens: hodie inquit nullum
frater patri miniſterium adhibebit/ego
enim impendam. Ille aūt confuſus ab-
cedens et ebetans diriguit. Accepit Da-
uid panē illnm venenoſum ⁊ in tres par
tes diuidens: vnā cuidā canicule dedit q̄
ſtatim vt guſtauit miſere vitam finiuit
Omnes enim pili illius in ictu oculi ceci
derunt: ita vt viſcera eius corio paſſim
fracto foras erumperent. Partem alte-
ram dedit coruo: et mox vt roſtro tetigit
exanimis de arbore cecidit. Tertiā vero
partē in manu ſua tenens benedixit ⁊ cū
gratiarum actione comedit ⁊ in nullo ei
nocuit. Cum autem quidam abbas no
mine Barre limina apoſtolorum petri et
pauli viſitare affectaret: equum ſancti
Dauid petijt et accepit. Optenta patris
benedictione portū petit mare intrat: et
fidēs pr̄is bn̄dictione equo pro naui vtit̄
Equus eni tumētes fluctuū cumulos ve
lut planū campū peragebat. Cū aūt lon
gius proceſſiſſet: apparuit ei ſctūs Bren
danus ſup marinū cetū ducā vitā ducēs
Qui vidēs hoīem in mari equitantē ſtu-
pefactus ait. Mirabilis deus in ſanctis
ſuis. Salutantibus aūt ſe mutuo Bren
danus interrogat vnde eſſet a quo veniſ
ſet et qualiter in mare eq̄taſſet. Et cū il-
le cūcta de ſctō Dauid retuliſſet: ait brē
dan⁹. Uade in pace: ego veniā ⁊ videbo
eū. Barre autē illeſo greſſu patriā adiit:
et fratrib⁹ geſta p ordinē indicauit. De
dit aūt ſctūs Dauid Aidano tintinnabu
lum ſed ille nauigās ad hiberniā illi⁹ ob
litus miſit ad Dauid nunciū vt trāſmit
teret illud. Cui ille ait. Perge puer ad
magiſtrū tuū. Et factū eſt dū reuerteret̄
ille: craſtina die viſum eſt tintinabulum
iuxta Aidanū angelo deferēte anteq̄ ve
niſſet nuncius eius. Quadā autē nocte
apparuit ei angelus dn̄i dicens. Craſti-
na die percingēs calcia te: hieruſalem vſ
q; peregre proficiſcēs optatā carpe viā:
ſed et alios duos comites vocabo/The-
liaū ſcʒ ⁊ paternū. Sanctus autē admi-
rans imperij preceptū dixit. Quomodo
fiet hoc? Nam quos promittis comites:
triū vel eo amplius dierum ſpacio a no-
bis ſeparantur. Ego inquit angelus hac
nocte ad illos vadā: et huc illos ad te ad-
ducā. Et factū eſt ita. Cū aūt alienigena
rum linguas audirēt: intellectus illarū
ſine interprete a domino collatus eſt. Ap
paruit autē angelus dn̄i patriarche di-
cens. Tres ab occidentis finibus viri ad
ueniūt quos cū gaudio et hoſpitalitatis
gratia ſuſcipiens: in epiſcopos conſecra
bis. Patriarcha v̄o tres honoratiſſimas
ſedes parauit: ⁊ ſctōs benigne ſuſcipiēs
in illis ſedere fecit: ⁊ Dauid i archiepm̄
pꝫuexit ⁊ ait. Iudeoꝝ inq̄t ptās in xp̄ia-
nos inualeſcit nos cōmouēt fidē repellūt
Parate ergo vos ad p̄dicationē ſingulis
diebus pcedite vt eoꝝ violētia cōfutata

quieſcat. Pꝛedicāt itaqꝫ per ſingulos di-
es intelligētibus eos in ſua lingua vni-
uerſis: fit grata pꝛedicatio eoꝛū: plures
in fide roboꝛati conueniūt. Patriarcha
vero ſctm̄ dauid quatuoꝛ muneribus di-
tauit: altari ſcilicet cōſecrato in quo dñi-
cum cōſecrabat coꝛpꝰ qđ innumeris pol-
lens virtutibus: nunꝙ ab hoībus a ſan
cti dauid obitu viſum eſt: ſed pelleis ve-
laminibus tectū latet abſconditū. Inſi-
gni etiā nola ſed ⁊ ipſa virtutibus claret
Baculo etiā auro texta tunica qui bacu-
lus miraculis choꝛuſcus per patriā inſi
gnis pꝛedicatur. Sed quia inquit patri
archa laboꝛioſa vobis ſunt in itinere ad
ferendū: ad patriā reuertamini in pace:
⁊ ego poſt vos illa tranſmittā. Patri er-
go valedicūt: patriā adueniunt: ⁊ allata
ab angelo dei munera accipiūt. Cū aūt
hereſis pelagiana poſt tranſitū ſcti ger-
mani in bꝛitānia pullularet: cōuocata ſy
nodo vnanimi cōſenſu ſtatuitur: vt qui-
cūqꝫ tali ſermōis gratia ditaretur: vt in
cūctoꝛum auribꝰ eius eque loquela inſo-
naret: metropolitanus et archiep̄s oīm
fieret ex cōſenſu. Erecto itaqꝫ veſtimēto-
rū cumulo cū multi pꝛedicare incepiſſent
⁊ vſqꝫ ad pꝛoximos vox illoꝛū vix audita
fuiſſet: deliberato cōſilio pꝛo viro ſcto da-
uid feſtinanter trāſmiſerūt. Qui venire
renuens: ait. Nemo inquit temptet me:
qđ ipi nequeūt: qualis ſum vt ego poſſū?
Agnoſco humilitatē meā: ite ī pace. Sā
cti tādem daniel et dubꝛicius ad eū miſſi
ſunt. Quoꝛū aduentū in ſpū pꝛeuidens:
dixit fratribꝰ. Hodie fratres ſanctiſſimi
viri ad nos veniunt: leto animo eos exci-
pite: piſces cum pane ⁊ aqua adquirite.
Cūqꝫ legationē ſuā expoſuiſſent viri ſcti
ait dauid. Pariter viſitabimꝰ ſynodum
ſed tūc pꝛedicare nequeo oꝛonibus tamē
quātulumcūqꝫ iuuamen ferā. Dū aūt ſi
mul pariter pergerent: ecce oꝛbata muli
er eiulans et gemēs coꝛpus extincti filij
ſeruabat qui magnus vocabatur. Que
cadēs ad pedes eiꝰ impoꝛtunis depꝛeca-
tur clamoꝛibꝰ vt ſui miſereretur. Ille ve
ro mulieri cōpatiens: faciē lachꝛymis ri
gauit: ⁊ dñm oꝛauit dicēs. Dñe deꝰ me-
us qui in hūc mundū pꝛo nobis pctōꝛibꝰ
de ſinu patris deſcendiſti vt nos redime
res de faucibus antiqui hoſtis miſerere
iſtiꝰ vidue: et da vitā vnico filio ſuo: atqꝫ
inſpira in eo ſpiraculū vite: vt magnifi-
cetur nomen tuū in ſecula ſeculoꝛum Et
ſtatim redeūte anima: coꝛpꝰ cōtremuit.
Et tenēs pueri manū: viuū ⁊ ſanum red
didit matri ſue Et ait mater Michi moꝛ
tuus filiꝰ erat: tibi vero ⁊ deo amodo vi-
uat. Cūqꝫ oēs ſctm̄ dauid pꝛedicare coge
rent: iuſſit puerū nuper reſuſcitatū ſuda
riū ſuū ſub pedibus ſuis exponere: ⁊ ſup
illud ſtans euāgeliū et legē quaſi ex buc-
cina expoſuit. Coꝛā cūctis niuea celitus
emiſſa colūba in eius humeris reſedit: q̄
tam diu permāſit ꝙdiu ille p̄dicauit. Cū
aūt clara voce oībus et qui in pꝛoximo et
qui in longinquo erāt equaliter p̄dicaret
terra ſub ipſo accreſcēs attollitur in collē
Ab oībus in ſummo poſitus cernitur: vt
in montē excelſum ſtans quaſi tuba exal
taret vocē ſuam. In cuiꝰ collis cacumīe
eccleſia vſqꝫ in hodiernū diem p̄ſeuerās:
edificat̄. Expulſa itaqꝫ hereſi et fides ſa-
nis pectoꝛibus roboꝛatur: ⁊ ſctūs dauid
totius bꝛitānie archiep̄s cōſtituitur nec
nō ciuitas eius totiꝰ patrie metropolis
dedicatur ita vt quicūqꝫ eā regeret archi
ep̄s foꝛet. Expulſa itaqꝫ hereſi oēs bꝛi-
tānie eccleſie modū ⁊ regulā romana au
ctoꝛitate acceperūt monaſteria per loca
cōſtruuntur: et ſanctus dauid ſummus
ꝓtectoꝛ ſummus p̄dicatoꝛ a quo oēs noꝛ
mā atqꝫ foꝛmā recte viuendi acceperūt:
effectus eſt. Ipſe cunctis oꝛdo: coꝛrectio:
imitatio: legentibꝰ doctrina: egentibus
vita: oꝛphanis nutrimentū: nudis fulci-
men: patrie caput: monachis regula: ſe-

tularib⁹ vita fuit. Appropinquāte aūt
hora obit⁹ ſui: apparuit ei angel⁹ dñi di-
cēs. Deſiderata inq̄t dudū dies iā in pro
ximo futura eſt. Parate: q2 kalēdis mar
tij dñs iheſus xp̄s multa cōſtipatus an
gelorū militia obuiā tibi adueniet. Cui
ille. Nūc dimitte ſeruū tuū dñe in pace.
Fratres aūt ſonū cantū aurib⁹ capiētes
nec verba intelligētes: pariter exterriti
in terrā ceciderunt. Sctūs aūt ep̄s voce
magna clamauit dicens. Dñe iheſu xp̄e
accipe ſpm̄ meū. Et fratres planctū ma-
gnū emittētes blādis ſermonib⁹ demul
cebat dicēs. Cōſtantes eſtote fratres: iu
gū qđ accepiſtis vnanimes ad finē per-
ducite: ⁊ quecūq3 mecum vidiſtis ⁊ audi
ſtis: cuſtodite ⁊ implete. Ab illa vero ho-
ra vſq3 ad diem obitus ſui in eccleſia re-
manēs: oībus predicabat. Fama itaq3 il
la per vniuerſam britanniā hiberniāq3:
velociſſime in vna die ab angelo portata
eſt: qui ait. Scitis quia in ſequenti ebdo
mada dñs veſter dauid de hac luce mi-
grabit ad dñm. Adueniente hora exitus
eius a corpe dñs iheſus ſui preſentiā ad
patris ſancti cōſolationē impartiri ſicut
per angelū ꝓmiſerat dignatus eſt. Quo
viſo: totus in ſpiritu exultans ait. Tolle
me dñe poſt te. Cū his verbis xp̄o comi-
te kalēdis martij aīam deo reddidit atq3
angelica comitatus caterua: celeſtia re-
gna petiuit: anno etatis ſue: centeſimo
quadrageſimoſeptimo. Capt⁹ aūt qui-
dā wallenſis de ep̄atu meneuēſi a ſarra-
cenis extitit: et cathena ferrea eū quodā
alamāno ligatus. Wallēſis enī die ac no-
cte iugiter ad ſctīh dauid in ſua ligua cla
mare cepit: ſic dicēs. Dewi wareth. hoc
eſt: dauid adiuua. Mira res. In breui
ſubito ad patriā ſuā reſtitut⁹: geruaſio
tunc loci ep̄o hoc intimās: ob inſigne mi-
raculū ſecū manſit. Alamānus aūt eius
ſocius tanq̄ facti cōſcius verberibus ex-
ponitur ⁊ ſub artiori cuſtodia detinetur.
Cogitauit ergo quomō ſocius ſuus fre-
quēter (dewi wareth) dicere cōſueuit: et
q̄uis vocabulū non intellexit: ſtatuit tñ
hoc idē dicere: ⁊ (dewi wareth) ſepius ex
clamare. Nec mora ſubito rapitur: ⁊ ad
domū ſuā qualiter euect⁹ ſcire nō potuit
tranſducitur. Et cū vbiq3 intellectū ſeru
tās vocabuli ſcire nequiret: pariſi⁹ ꝑpe-
rauit: ⁊ a quodā wallēſe ibidem reperto
vim verbi agnoſcēs: grās deo egit: ⁊ pro
impēſo ſibi beneficio grās acturus: ſan-
ctū dauid in meneuia peregre profectus
queſiuit. Quē ſocius ſuus conſiderās et
admirans: ad eū acceſſit: ⁊ cū fletu maxi
mo deoſculās: qualiter a ſeruitute liber-
tatis ſit reſtitutus inquirit. Qui ſeriatī
quicq̄d ei acciderat: oīb⁹ intimare cura-
uit. Cum peſtis magna in anglia inua
leſceret: ⁊ ſtrages maxima populi per lo
ca fieret: habito cōmuni cōſilio ꝓuiſum
eſt: vt quilibet ep̄us reliquias ſue defer-
ret eccleſie in aqua benedicta balneādas
vt aſperſione aque ſiue potatiōe plebi di
uina gratia ſubueniret. Quo facto: mor
talitas illa ceſſare nō potuit. Ultim⁹ de-
mū oīm ep̄us venit meneuēſis: ſecū bra-
chium ſctī dauid ferens. Quo in aqua la
uato: apparuit aqua quaſi pinguedine
deaurata ⁊ deſuper crux aurea. Cūq3 po
pulus certatī illa ex aqua guſtaſſet: mor
talitate hominū omnino ſedata: gaudiū
⁊ letitia ſalusq3 in regno diffuſa ſunt.

De ſctō Decumano heremita ⁊ marty.

Beatus decumanus ex illu-
ſtri eſt proſapia oriundus in
occidentalib⁹ cābrie partib⁹
que nūc wallia nūcupatur:
ex parentibus quidē cultori
bus precipuis xp̄iane religionis. Natio
ſiquidē illa priuſq̄ maior britānia: q̄ nūc
eſt anglia: barbarica feritate depoſita ⁊
relicto errore gentilitatis: viuificis inici
ata ſacramētis mox chriſto ſe ſubdidit ⁊
euāgelicis informari meruit inſtitutis.

In qua ꝙ plures effulſere fide preclari: virtutibꝰ inſignes miraculis choruſcantes. Inter quos pudice enutritus catholice inſtructus: velut lucifer inter minores ſtellas: oīm morū honeſtate preditꝰ: emicuit decumanꝰ. Hic poſtꝙ domi puerilia tranſcendit per incremēta innocentis etatis cepit bone indolis adoleſcens eſſe: ⁊ nequaꝙ vt moris eſt mēte euagari: verū diſciplīe regularis ſtudioſiꝰ coerceri. Facile quidē ꝑcepta tranſeūt in effectū: vbi gratia preſtat auxiliū ⁊ obedientia mollit imperiū. Erat enī ſermo purꝰ nichil habēs laſciuie: nichil quoad potuit ocioſitatis ſed qui totꝰ eſſet ad edificationē. In cibis ⁊ potibus tēperantie mediū tenuit: ne prorſus abſtinēs: ſupſtitionis argueretur: aut immodice ſumēs: crapula grauaretur. Et cū beati decumani coetanei aut ſtudio venādi varie delectati aut ſtudio aliarū quarūlibet artiū occupati tenerētur ille ſpreta omni carnali delectatione: ſpūi carnē ſeruire cogebat et eccleſiarū ſtudioſus terēs limina: ea q̄ de diuinis ſcripturis audiebat: ardētiꝰ memorie commēdabat. In facultate litterarū parū admodū expeditus: totū ſe ſctitati dederat: ⁊ quoad licuit ꝑpter inſolentiā curialiū cōtulerat ſe cōtemplationi. Melius enim docent opa ꝙ littera melius cōprehēdit ſctitas ꝙ diſputatio: ⁊ qui plus diligit plus cognoſcit. Sane ſctūs decumanus ſpūs ſcti preuētus ardore: iam ſtatim voluebat in animo: qđ poſtea claruit in effectu. Et tūc pio quidē ſaciem dediſſet deſiderio: ſed expectauit turbe tumultuātis defluentiā ⁊ ſuoꝝ cōtribuliū inſolentiū quos ſummo ope deteſtabatur. Nemo enī ꝑpheta acceptus eſt in patria ſua: ⁊ inimici hoīs domeſtici eius. Ceſſit igitur propter ſcandalū: ⁊ ſe totū ſoli deo cōmittēs: quod pie ꝑcōceperat: diſtulit impoſterū. Tandē tēpus obſeruās et fuge ſecretioris oportunitatē inueniēs: mare adijt ſabrinū clā ſuis oībus ⁊ precipue familiaroribꝰ: et eis q̄ ſibi videbātur ſtudio humanitatis cōiūctiores: xp̄m ſolū conſciū ⁊ ducē ſui itineris habens. Quid plura? Defuit naulū: defuit ⁊ nauigiū: ⁊ maturāda erat fuga e veſtigio ſubſequētiū Uir dei mīa dei cōfidens: ⁊ nequaꝙ heſitās de potētia virgas ſecus mare in frutecto quas reppe rit creſcentes: colligauit in faſciculū: ⁊ tali vtens vehiculo miſit ſe in profundum. Et ſic diuina gubernāte ꝓuidētia: ꝓuectus eſt ad littus oppoſitū ꝓpe caſtrum doroſtorū. Tua ſunt hec xp̄e opa qui ſanctos tuos ita mirificas. Uere ī mari vie tue: ⁊ ſemite tue in aquis multis. Eo tēpore quo ſctūs decumanus diuinitꝰ perductus in angliā venit: erat in eo territorio in quo applicuit vaſta heremi ſolitudo: frutectis ⁊ vepribus obſita: ⁊ dēſitate ſiluaꝝ in lōgū ⁊ latū ſpacioſe porrecta montiū eminentia ſurſum educta: ⁊ concauitate valliū mirabiliter interrupta. Hec ei ſedes cōplacuit: hec pio eius ꝓpoſito videbatur accomoda: adeo vt re ipa videbatur dicere. Hec requies mea in ſecuiū ſeculi hic habitabo quoniā elegi eā. Sic igitur vir ſctūs patriā cōmutās exilio: antra deſerti pro faſtu palatij: cepit ibidē cōmanere: herbis ⁊ radicibꝰ victitare: ieiunijs et orōnibꝰ crebrius inſiſtere: carnem cilitio domās: vigilijs penaliter affligens: ⁊ ꝙto rarius intererat hominū cōſortio: tanto frequētius angelorum mulcebatur ⁊ fouebat̄ eloquio. Tali ſub tenore vitā ducēs heremiticā: in iā dicta ſolitudine multis vixerat annis. Fertur etiā vaccā habuiſſe cuius lacte pro neceſſitate corporis ſaltē preclaris feſtiuitatibꝰ magis ſuſtentaretur ꝙ aleretur: ſicut de beato egidio legitur ꝙ ceruā habuit que ſibi beneficiū lactis miniſtrabat. Nec defuit ſancto vrgēs ⁊ inſpirata perſecutio. Oēs enī qui pie volūt viuere

in xp̄o perſecutionē patiūtur. Hāc enī vi-
am reliquit xp̄s coheredibus ſuis: vt in
euāgelio legitur. Si me perſecuti fuerit
⁊ vos perſequētur. Sed et ait apoſtolus
Per multas tribulatiōes oportet nos in
trare in regnū. Qm̄ qḋ fornax auro: qḋ li
ma ferro: qḋ flagellū grano: hoc tribula-
tio viro iuſto. Cum igitur ſanctus decu-
manus multimodis ſignorū floreret vir
tutibꝰ: que per negligentiā ſcriptorū ab
ierūt in diſſuetudinē ⁊ pro magna parte
penes nos in obliuionē: alias deo dante
reſeruarētur ad edificationē. Vir quidā
ſed et ipē vir belial: aſpide ſeuior: vipera
truculentior: tanti patris inuidēs ſctita
ti: in odiū vere virtutis ⁊ in deteſtationē
xp̄iani noīs: furiali mente debachatus:
beſtialiter accurrit ⁊ inter verba oratio-
nis ⁊ preces ſancte deuotiōis: ſctm̄ domi
ni capitis obtrūcatiōe ad celeſtia regna
tranſmiſit. Tali igitur martyrio migra
uit ad dn̄m poſt tot ⁊ tātas quas corpori
ſuo indixit moleſtias: vt euidentius ſuo
mōſtraret exēplo ꝙ nō eſt trāſitus a deli
tijs ad delitias. Sed qui volūt viuere ſe
cundū euangeliū: tota vita ſua fiat crux
⁊ martyriū. Nimis enī delicatus eſt mi-
les qui vult hic gaudere cū mūdo ⁊ in fu
turū regnare cū xp̄o. Sed et iſtud ſub ſi-
lentio nō eſt pretereundū ꝙ cū decollatꝰ
eſſet cū quadā vanga vt fertur: truncus
laceri corporis ſe erexit ⁊ caput ꝓpriū ce-
pit pendulis brachijs vectitare a loco de
collationis vſq; ad fontē limpidiſſimi li-
quoris: in quo caput ſuū ꝓprijs manibꝰ
abluere pro conſuetudine habebat. Qui
vſq; hodie ad memoriā ⁊ reuerētiā ipſiꝰ
fons ſancti decumani nūcupatur dulcis
neceſſarius ⁊ ſalubris incolis ad potan-
dū In quo loco caput ſimul cum corpore
poſtmodū a fidelibꝰ queſitū ⁊ inuētum:
ſepulture honorifice tradebatur. Reno-
uātur antiqua miracula rediuiua repul
lulāt ſigna q̄ per beatiſſimi dioniſij galli
arum merita dn̄s exercere dignatus eſt
ad laudē ⁊ gloriā ſctiſſimi nois ſui qui vi
uit ⁊ regnat per immortalia ſecula ſecu-
lorum. Amen.

¶ De ſctō Deuſdedit archiepō ⁊ cōfeſſo.

Egregio dei pontifice honorio
ex hac luce ad dn̄m tranſlato
electus eſt archiepūs dorober-
nenſis vir deo dignus: vita ⁊
eruditione clarus deuſdedit de gēte occi-
dētaliū ſaxonū cū maximo oīm tripudio
quē ordinaturꝰ venit illuc ythamarꝰ an
tiſtes eccleſie roffenſis: ⁊ nouē annis mē
ſibus quatuor eccleſiā ſuā glorioſe rexit.
Seruus itaq; dei deuſdedit fideliſſimꝰ
per omnia et deo deuotus: euāgelici pre-
cepti nō immemor ſicut enim fuerat ido
neus auditor ita nō minus ipſius erat ⁊
ſtudioſus executor. Verus enim erat dei
cultor: vitioꝝ mortificator: virtutū ama
tor: verbi diuini nō ſegnis ſator: medita
batur legē dn̄i aſſidue: preceptis eius ſe-
ipſum humiliter ſubdēdo et talentū ſibi
cōmiſſum a xp̄o affectu volūtatis nimio
nitebatur creditori ſoluere ſuo vſu centu
plicato. Quicqḋ de dn̄icis eloquijs aure
cordis exceperat: nō ſolū opere ſed etiam
moribꝰ ⁊ vita adimplere ſatagebat. Age
bat paſtor ſanctitatis eximie vt ſibi fie-
ret plebs cōmiſſa cōformis: et ob merita
virtutis celeſtibus titulis aſcriberetur.
Gregē ſibi commiſſum pane verbi diui-
ni ſaciabat: ⁊ potu euangelice inſtitutio
nis recreabat. Peruigil erat in orationi
bus: ieiunijs intētus: ⁊ elemoſinis dedi
tus: ouile ſibi creditū non mediocri indu
ſtria ꝓcurabat ⁊ ab eo inſidias demonū
vexillo crucis dn̄ice ꝓpellebat. Integer
rima vite puritate excellens oīm bonorū
opinione pollēs: ſe ⁊ ſibi ſubditos dn̄o iu
giter cōmendabat: et vt in fide xp̄i ſtabi-
les eſſent ꝓnox orabat. Preſul igitur inſi
gnis ac dn̄o per cuncta amabilis cū diui
ni crediti memor eſſet ⁊ ꝙ humili et cau-

ta diſpēſatiōe illud peregiſſet ꝓuidēs in
futurū ſctē eccleſie ne poſt diſceſſum ſuū
vtpote rudis adhuc vacillaret: pꝛobos ⁊
religioſos viros quos in diuina doctrina
perfectos eſſe ꝓbauerat: verbū dei pꝛedi
cādo paterna cū monitiōe delegauit. De
inde ſibi a deo collata ſcientia ſacri oꝛdi-
nis pꝛimoꝛdia diſpoſuit mira induſtria.
Miniſtros ſacri officij et diuini miniſte-
rij adiutoꝛes vſui eccleſie ſcdm̄ inſtituta
apłica deputauit: et in puritate vite ſer-
uire deo docuit. Erat eni vir angelicus:
doctrina pꝛeclarus: ſpū ſapiētie ⁊ humi-
litatis gratia plenus. Hic eni patria lin-
gua frithona vocabať: ſed ob merita eiꝰ
magnifica nomē ſaxonicū ab electis dei
miniſtris cōmutatur in nomē angelicū.
Iſte cōfeſſoꝛ ⁊ amicus dei: deuſdedit no-
mine vocabatur. Gr̄a nāqꝫ dei eū in opꝰ
miniſterij ſcti aſſumpſit: ⁊ ſibi in ſacerdo
tē magnū adoptauit. Sumpto ſacerdo-
tali officio in timoꝛe dn̄i perfectus perſe-
uerabat: oculos mentis ſue ſemꝑ ad deū
defixos habens: in ſeruitio dn̄i dies no-
cteſqꝫ aſſiduabat paupes recreando: nu-
dos veſtiendo: infirmos viſitādo: in cha-
ritate dei ⁊ pꝛoximoꝛū amoꝛe perſeuerā-
do deo ſibi placere ſtudebat. Sctiſſimū
hūc paſtoꝛē et doctoꝛē ad cōſummationē
ſctoꝛū nobis ſuperna gr̄a dedit: id eſt ad
ſupplemētū fidei ſctoꝛū. Pꝛīcipiū igitur
cōſummatiōis ſctoꝛū ad quā beatus de-
uſdedit miſſus eſt: pꝛioꝛ dedit almus au
guſtinus fundamēta iecit: ad ſpem red-
didit. Deinde melliflui doctoꝛes lauren-
tius: mellitus iuſtus: honoꝛius: ſibi in-
uicē ſuccidētes. Hoꝛū vera cōſummatio
erat hic ſanctus qui poſt hos vt ſapiens
architectus domū dei viriliter cōſcēdēs:
pꝛedicatiōe: ammonitiōe: coꝛrectiōe ⁊ ex
imia charitate omnipotēti deo tēpla ine-
ternū māſura ſtabiliuit. Anno aūt dn̄i
ſexcēteſimo ſexageſimoquarto poſtq̄ cū-
cta in tranquilla pace diſpoſuerat: idus
iulij celeſtia cōſcendit ⁊ in mōaſterio apo
ſtoloꝛū petri ⁊ pauli ſepeliri meruit. Vi-
tā huius almiflui patris virtutes quo-
qꝫ ⁊ merita mira odoꝛamentoꝛū ſuauiū
gr̄a de tūba eius erūpens oſtentat.

¶ De ſancto Dubꝛicio ep̄o et confeſſoꝛe.

LUcius bꝛitānoꝛū rex: ad eleu-
theriū papā legatos miſit: ſci-
licet eluanū et meduinū: vt iu-
xta eius admonitionē xp̄ianꝰ
fieret. Qui eoſdem legatos ba
ptizauit: ⁊ catholica fide ſuſcepta: oꝛdia-
uit eluanū in ep̄m: meduinū aūt in docto
rem. Et ꝓpter eloquentiā ⁊ ſcientiā quā
habebāt in ſcripturis ſacris: pꝛedicato-
res ad luciū in bꝛitāniā reuerſi ſunt: quo
rum ſctā pꝛedicatiōe: lucius ⁊ totius bꝛi
tannie pꝛimates: baptiſmū ſuſceperūt:
ep̄os oꝛdinarūt: ⁊ beneuiuēdi noꝛmā do-
cuerūt. Exoꝛta tandē hereſi pelagiana:
ad illā cōfutandā: ſctūs germanus ⁊ lu-
pus ep̄i: a gallie ep̄is ad bꝛitannos miſſi
ſunt. Qui cum hereſim illā extirpaſſent:
epiſcopos in pluribꝰ locis bꝛitānie conſe
crarūt: ⁊ dextralis partis bꝛitānie: bea-
tū dubꝛiciū ſummū doctoꝛē et archiep̄m
ſtatuerūt ⁊ laudauenſem eccleſiā: in ho-
noꝛe beati petri fundatā: ſedē cathedꝛalē
collocarūt: collatis aūt eccleſie laudauen
ſi a rege multis poſſeſſionibꝰ ⁊ eccleſijs:
dubꝛiciꝰ diſcipulos per eccleſias diuiſit:
quaſdā nouas eccleſias fundauit: danie
lem in ep̄m bangoꝛēſem ⁊ ſctm̄ iltutum:
in loco ab illo laniltut: id eſt eccleſia iltuti
vocatū oꝛdinauit. Regulus quidā cam
bꝛie peibanus noīe: cōtra hoſtes in expe
ditionē ꝓfectus et cū triūpho regreſſus:
p̄cepit filie ſue eurdile pꝛo laboꝛe peracte
pugne caput ipſiꝰ abluere. Que cū iuſſa
patris conaretur implere: ex ipſius gra
uitate genitoꝛ illā pꝛegnātē animaduer
tit. Nimia igitur ira ſuccenſus: iuſſit eā
in quodā vtre includi: ⁊ in flumē pꝛecipi
tari. Quotiēs vero in flumē illā pꝛoijcie-

bāt: totiēs ad ripā illeſa ferebatur. Indi
gnat⁹ ergo pater: igne eā cōburi ſine mi
ſeratiōe iuſſit. Parato illico rogo: puella
immittitur: ſed in craſtio miſſis a patre
legatis ad videndū ſi oſſa aliqua filie in-
uſta remanerēt eā incolumē: et filiū quē
pepererat in medio ignis in gremio te-
nentē inuenerūt: veſtib⁹ illi⁹ atq̃ capil-
lis ab omni cōbuſtione intactis. Bapti-
zatus aūt puer: dubricius vocatur ⁊ ſpi
ritus ſcti grā ſtatim repletur. Quis ve-
ro pater eius extiterat ignoratur: quidā
idcirco erronei eū patre carere mentiun-
tur. Cū itaq̃ rex: mirāda ſigna que dñs
erga filiā ⁊ ipſius partū patrauerat co-
gnouiſſet: filiā cū nata prole cōfeſtim ad
ſe adduci p̄cepit. Cūq̃ infantulū pater-
no affectu cōplectens deoſcularetur: in-
ſtictu diuio: puer manū ſurſum porrigē-
do: puerili more faciē ipſius cōtractauit
⁊ ex infantis cōtactu ab incurabili mor-
bo quo laborabat curatur. Saliua enim
ab ore ei⁹ inceſſanter ꝓfluebat: quā duo
cliētes ad hoc deputati extergere vix po-
terant. Gauiſus ergo rex recepta ſalute
paucis annorū elapſis curriculis: dubri
ciū totius regni ſui cōſtituit heredē. Tra
ditur puer litteris imbuend⁹: ⁊ iuuenis
factus litterarū ſcientia ⁊ morū honeſta
te in tm̄ ꝓfecit: vt nō ſolū rudes: ſed etiā
periti edificādi grā ad eū cōfluebāt. In-
ter quos erant ſctūs theliaus: ſampſon:
aidanus ⁊ ceteri multi. In natiuitatis
ſue ſolo: iuxta ripā Waie fluminis apta
ſibi: ⁊ diſcipulorū multitudini ſedem ele
git: ⁊ pluribus annis ibidē ſtudiū rexit.
Cōſtructa aūt eccleſia iuſſu angeli domi
ni predicabat ⁊ populū docebat: ⁊ man⁹
eius impoſitiōe: diuerſorū morborū lan-
guores crebrius ſanabātur: anxij quicū
q̃ ⁊ debiles: leti ⁊ incolumes redibāt. Ex
orta tandē vt premittitur hereſi pelagia
na: mittitur de gallia ſctūs german⁹ cū
lupo epō: ad cōpeſcēdam eam. Corrupta
nāq̃ fuerat chriſtianitas britonū: tum
propter paganos ſaxones: tum propter
pelagianā hereſim: cui⁹ venenū in ipſis
pluribus ſerpſerat dieb⁹. Itaq̃ ſcti epi
predicti cōſenciente rege ambroſio aure-
lio necnō ⁊ oīm clero: dubriciū archiepm
conſecrarūt. Idē aūt rex: vt memoriale
ꝓcerū britānie: quos hengiſt⁹ ſaxoneſq̃
ſui cōplices: nephanda ꝓditione in mon
te ambroſij qui nūc vulgo ſtanhenges di
citur trucidauerat: ſcilicet quadringēto-
rum octoginta conſulū atq̃ baronū eter
nū fieret: per grādes lapides qui ibidem
in horū memoriam vſq̃ in preſens poſiti
ſunt: ab hibernia cū magna manu: ger-
mano ſuo vther illuc tranſmiſſo deporta
ri fecit. Qui cū allati fuiſſent: cōgregati
ſunt in monte ambroſij edicto regis ma-
gnates cū clero vt cū magno honore di-
ctorū nobiliū ſepulturā p̄pararent. Die
aūt prefinita impoſitū eſt diadema capi
ti regis aurelij ambroſij ⁊ de cōmuni cō-
ſenſu ſedē eboracenſem cōtulit ſampſoni
viro ſancto vrbis vero legionū archiepā
tū inclito dubricio dedit. Cūq̃ hec et alia
in regno ſuo rite diſpoſuiſſet: p̄cepit mer
lino vati: ſaxa circa ſepulturā erigere: q̄
de hibernie nauigio attulerat. Et factū
eſt ita. Perempto tandē veneno aurelio
rege ⁊ regnante paucis annis vther fra
tre eius: arthurus filius ei⁹: ope dubri-
cij ſucceſſit: qui ſaxones audacter pluri-
bus prelijs aggreditur: nec tamen illos
a regno fundit⁹ extirpare potuit. Sub-
iugauerāt enim ſibi ſaxones totā partē
inſule que eſt a flumie hūbrie vſq̃ ad ca-
thanenſiū equor protēditur. Ea propter
cōuocato arthurus clero regniq̃ prima-
tibus quid potiſſimū cōtra paganorū ſa
xonū irruptionē faceret: cōſuluit. Cōmu
ni tandē cōſilio mittit ad armoricā: id eſt
minorē britanniā ad howelū regē nunci
os: qui ei calamitatē britānie notificarēt
Qui cū quindecim milib⁹ armatorū bri-

tanniā veniens ab arthuro ⁊ ſctō dubri-
cio honorifice ſuſceptus: ad vrbē lincoli-
nā a ſaxonibus obſeſſam proficiſcentes:
commiſſo bello ſex milia ſaxonū: vel ſub-
merſi vel telis percuſſi perierunt Ceteri
vero ad nemus calidonis fugiētes a bri-
tonibus obſeſſi ad deditionē coacti ſunt.
Et ſuſceptis obſidibꝰ de tributo annua-
tim ſoluēdo cum ſolis nauibus eos repa
triare permiſit. Elapſo paruo inde tēpo-
re peracte pactionis ſaxones puduit: et
viribus reparatis fedus ſuū irritum fe-
cerunt vrbēqꝫ badonis obſidione vallāt:
que nunc bathonia vocatur. Quo audi-
to arthurus congregato exercitu cōſpe-
ctis hoſtium caſtris ſic ſuos alloquitur.
Quoniā inquit impiiſſimi ſaxones fidē
michi ſeruare dedignantur: ego fidē deo
meo ſeruās ſanguinem ciuiū meorū vl-
ciſci conabor. Proditores ergo iſtos viri-
liter aggrediamur: quos ꝓculdubio ſuf
fragante xp̄o cum votiuo triumpho de-
uincemus. Hec illo proſequēte: ſanctꝰ du
bricius aſcenſo cuiuſdā montis cacumie
excelſa voce exercitū ſic affatur Uiri chri
ſtiana profeſſione inſigniti maneat in vo
bis cōciuium veſtrorū pietas ⁊ patrie: ꝙ
proditione paganoꝝ exterminati vobis
ſempiternū cedēt in opprobriū niſi ipſos
totis niſibus defendatis. Pugnate pro
patria veſtra ⁊ mortē ſi ſupuenerit ſpon
te patimini pro ea. Ipſa eni victoria eſt
⁊ anime remediū. Quicūqꝫ enim pro fra
tribꝰ ſuis mortē ſubierit: viuam hoſtiā
ſe preſtat deo: xp̄mqꝫ ſequi non ambigit
qui pro fratribus ſuis animā ponere di-
gnatus eſt. Siquis igitur veſtrū in hoc
bello mori contigerit: ſit ei mors illa oīm
delictorum ſuorum penitētia ⁊ remiſſio:
dum eā hoc modo recipere nō diffugerit.
Percepta itaqꝫ ſancti bn̄dictione oēs ad
arma currunt: arthurus etiā humeros
ſuos clipeo ꝓtegit quo imago ſancte ma
rie dei genitricis depicta cōſtitit: quam
ſibi crebrius in auxiliū inuocauit. Et ir-
ruens in ſaxonū cuneos adiutus ſancti
dubricij precibus multa milia proſternē-
do: victoriā obtinuit: et paucos qui ſtra-
gem euaſerant ad deditionē coegit. Du
bricius aūt monaſterium iltuti abbatis
quodā tēpore quadrageſime viſitauit: et
cū ſanctū ſampſonē ad ſacerdotij gradū
promoueret: vna cum ſancto iltuto colū-
bā niue candidiorē celitꝰ miſſam quouſ-
qꝫ cōpleretur officiū ſuper caput ſampſo
nis manentē vidit. Idem etiā ſampſon
curā promptuarij habēs: cum omnia pe
ne pocula ob letitiā aduētus dubricij hoſ
pitibus erogaſſet et egenis cuiuſdā fra-
tris inuidia: qui paulo ante eodē officio
fungebat: delatꝰ eſt ſe quicqd in cellario
potꝰ habuerat ꝓdiga manu dilapidaſſe
Exorto idcirco inter fratres murmure:
ſampſon nimis erubeſcēs: cū ſctō dubri-
cio rē geſtā retuliſſet: et eiꝰ auxiliū in tā-
ta neceſſitate poſtulaſſet: motꝰ ep̄s ora-
uit dn̄m vt ſampſonē a cordis amaritu-
dine liberare dignaret. Et cellariū comi
te ſampſone ingreſſus: extenſa manu et
data bn̄dictiōe: oīa vaſa plena repta ſūt.
Cōfluētibꝰ vndiqꝫ populis ad vtm̄ du-
briciū ⁊ egris meritis eius corpoꝝ ⁊ ani
marū ſalutem reportātibꝰ: quidā potēs
regali proſapia ortus: flexis genibus eū
exorauit: vt filiam ſuā energuminā ſua
p̄ce a demonio liberaret. Mox vir dei pro
cidens in terrā facie lachrymis ꝓfuſa de
um p̄cibus pulſās: puellā ſanauit. Que
ſeculo renūciās: doctrinis viri dei adhe-
ſit: ⁊ deuote deo ſeruire ſtuduit. Dubri
cius tandē infirmitatibꝰ et ſenio graua-
tus: laborioſum opꝰ ep̄i dereliquit ⁊ here
miticā vitā cū pluribꝰ diſcipulis labore
manuū ſuarū viuētibꝰ in quadā maris
inſula ſolitarie vixit: et octauodecio kal.
decembris vitam glorioſe finiuit: ⁊ in ea
dē inſula vt viuens iuſſerat ſepeliri me-
ruit. Aſſerunt enim antique britonium

hiſtoꝛie multa ſanctoꝛū martyꝛum ⁊ confeſſoꝛū milia in illa inſula noīe euly ſepulturā habuiſſe. Hec enim pauca de multis enucleauim⁹ viri ſcti geſta: cum miracula eius nōnulla ⁊ ſancte cōuerſationis ei⁹ exēpla mēbꝛanis impꝛeſſa vł ignibus hoſtiū exuſta ſeu ciuiū exilio fuerāt vt fertur depoꝛtata. Anno aūt dn̄i quigēteſimo duodecimo ſctūs dubꝛicius migrauit ad dn̄m: ⁊ anno dn̄i milleſimo cēteſimo viceſimo nonis maij ab inſula euly ab vꝛbano laudauēſi epo trāſlatū fuit coꝛp⁹ ſancti dubꝛicij et quarto kał. iunij in eccleſia laudauenſi honoꝛifice reconditū. Eodē vero tēpoꝛe tota glamoꝛgācia nimia ſiccitate afficiebaꝛ: nam plurib⁹ ſeptimanis in ꝓuincia illa pluuia de celo nō deſcēderat: in aduētu ſctārū reliquiarum pluuia copioſa ſuper terrā illapſa incolas letificauit. Cū aūt epi duo oſſa ſancti in pelui lauare inciperēt reliquijs cōfeſtim vnda intinctis ebullire limpha cepit ac ſi lapis ignit⁹ immiſſus fuiſſet. Et q̄diu oſſa ab epis erant lota caloꝛ laticis auct⁹ eſt ⁊ ſon⁹ feruētis vnde audit⁹.

¶ De ſancto Dunſtano epo et cōfeſſoꝛe.

REgnāte rege ethelſtano anno regni ſui pꝛimo: aduent⁹ vero angloꝛū in bꝛitāniam quadꝛingēteſimo nonageſimoſeptimo: natus eſt puer dei dunſtan⁹ in weſtſaxonica anglie plaga: magnis quidem pꝛo ſeculi dignitate parētibus: ſed ad religionē que xp̄ianos decet lōge maioꝛibus. Tanta ſiquidē ratiōe viuētes animū colebāt: tot pijs operibus laboꝛātes inſudabāt: vt ſicut eidē filio ſuo poſtmodū diuina reuelatione innotuit: viā vniuerſe carnis ingreſſi: ſpiritibus angelicis aſſociari mererentur. Magnū eni deus puerū futurū pꝛeuidebat: cui tm̄ muneris donatū eſt: vt ante mūdo ſignis innoteſceret: q̄ hūc in mundi huius lucē mater fudiſſet. Cūq; in purificatiōe beate marie populus ad eccleſiam in glaſtonia cōflueret: contigit patrē pueri herſtanū cū coniuge ſua grauida kinedꝛida ad eccleſiā aduēniſſe: accenſiſq; cādelis: ſacris miſſarū ſolēpnijs interfuiſſe. Et cū recitatū eſſet quēadmodū puerū iheſum in tēplū parentes inducerēt: maieſtas dn̄i repēte ibidē apparuit: que luminaria cūcta extinguēs: totā domū tenebꝛoſa caligine obtexit. Pauoꝛe igitur ſinguli tabeſcūt: rigent come: genua collidūtur: ſenſu ſtabāt herētes: ⁊ alternis obtutib⁹ ſtupoꝛē indicātes. Sed vt oībus clarum fieret quid hac in re que apparuit maieſtas intēderet: extemplo lux celitus emiſſa reſplēduit: et eum quē puerpera manu tenebat cereū accendit. Si ante populus de amiſſo lumie miratus eſt: nūc maioꝛi admiratione ſimul et exultatione detinetur. A lumie itaq; illo lumē oībus non immerito gaudentibus poꝛrectū eſt. Nato itaq; dunſtano cū linguā ad loquendū tēpoꝛis pꝛoceſſu foꝛmare cepiſſet: a parētibus ſuis ad eccleſiam defertur: ⁊ illis in oꝛōne pernoctātibus: apparuit vir ethereū habens vultū locū dixit nō multo poſt tempoꝛe ſublimādū: puerum ibidē deo relinquēdū: ⁊ beatum illum per ſecula pꝛedicandū. Et menſoris funiculum per plana atrij extendēs: ſic inquit edificabitur loc⁹ iſte ad pꝛeparādum coꝛda illoꝛum domino qui hoc in loco per hunc puerum domino credituri ſunt. Qua illi reuelatiōe vehemēter gauiſi: immenſas deo laudes perſoluunt: et puerū ad ſeruiendū dn̄o ibidē derelinquunt. Qui tam in ſciētia pietatis q̄ in virtute ſctitatis quotidie pꝛoficiens: aſſidue dn̄o miniſtrabat. Ea tēpeſtate glaſtonia regalib⁹ ſtipēdijs addicta: monaſtice religiōis penitus erat ignara. Nōdū eni in anglia cōmunis vita colebatur non vſus deſerēdi voluntates affectabatur: abbatis nomen vix quiſq̄ audierat.

Uenerant aũt de hibernia illuſtres viri quidã ⁊ locũ habitatiõis ſue a ciuili multitudine ſequeſtratũ apud glaſtoniã elegerunt. Filios idcirco nobiliũ liberalib⁹ ſtudijs imbuendos ſuſceperũt: vt qd̃ minus ad vſum loci vbertas exhiberet: eorumq; quos docebãt liberalitate redũdaret. Adeſt ergo nobiliſſimus puer dũſtanus inter alios vnus: immo pꝛe alijs ſolus. Ubi paulo diligentius ꝙ̃ imbecilla etas ferre poſſet: litterarũ ſtudio intent⁹ acerrimo languoꝛe fatigatur. Cũq; in limine moꝛs adeſſe putare᷑: ecce intempeſta nocte celeſtis illũ medicia reuiſit quã ei per angelicũ miniſteriũ xp̃s exhibuit. Qui cõfeſtim de lectulo ſurgẽs ad eccleſiam deo gratias acturus moderata velocitate currit. Stupefacti qui ei⁹ curam gerebãt: lento pede eius veſtigia ſequũtur finem rei exploꝛãtes. Necdũ mediũ itineris confecerat cũ malign⁹ ſpũs ſiue eius ſaluti inuidẽs: ſeu futurã religionẽ ſuſpectã habens: latrantiũ canum multitudie ſtipatus occurrit: viam eunti intercludere contendit. Exclamat itaq; puer xp̃m pauoꝛe cõterritus virgã arripit quã in faciem obſiſtẽtis inimici vibꝛãs: ipſum cum omni comitatu: diuĩo ſuffultus ſuffragio in fugam compulit. Uenit igitur ad eccleſiã et eã obſerratam inueniens: ſcalã ibidem repertã quaſi per exceſſum mentis aſcẽdit: ad alterã inde tecti partẽ qua nullus erat deſcẽſus ꝓgrediens: angelicis manib⁹ ad ſolum deponitur: et in interioꝛa eccleſie nõ patẽtib⁹ clauſtris inducitur. Oꝛta autẽ luce: leui ſopoꝛe depꝛeſſus in eccleſia reperitur Rogat⁹ vero vt tam mirabilis euẽtus modũ exponeret: nõ eſſe hoc in ſua conſcientia rñdit. Certabat itaq; adoleſcẽs fact⁹ gratia ⁊ effabilitate oẽs excedere: pudicitiã ſeruare: laſciuiã fugere: appetitoꝛ honeſti: turpitudinis execratoꝛ: maioꝛũ natu colloquijs adeſſe: iuuenũ ludicra declinare: ciboꝛũ abſtinẽs: ſompno tẽperans inceſſu grauis: magne fidentie ad incipiendũ bonũ: cõſtantie ad perficiendũ. Pꝛicipiũ bñ agendi deũ ſemper habere: finẽ vero eidẽ cõmendare. Lectionib⁹ ſacris intentus erat: quarũ exercitio et vitioꝛũ opoꝛtunitates euitãs: virtutũ augmenta nutriebat. Et ꝙ̃uis varijs ſciẽtijs magnifice polleret: muſica tamen inſtrumẽta ſpeciali quadã affectiõe ſcire vendicabat: ſicut dauid pſalteriũ ſumens: citharã percutiẽs: modificãs oꝛgana: cimbala tangẽs. Nec eo iſta cõmemoꝛamus ꝙ his opus eſſe ad ꝑfectionẽ tendenti arbitremur ſed vt multiplices dei gratias in iuuene cõmendemus. Nã oĩbus ſeclaribus ſtudijs ꝑferebat ſcientiã pietatis ſua ſemꝑ ingenia: ſctõꝝ patrũ auctoꝛitati contradens. Pꝛeterea manu apt⁹ erat ad oĩa: picturã facere: litteras foꝛmare: ſcalpello impꝛimere: ex auro argentoq; ere ⁊ ferro quicqd liberet opari. Permiſſu tandẽ parentũ ſuoꝛũ: ad aldelmũ cantuarienſem archiepm̃ auũculũ ſuũ ꝓfectus benigne ſuſcipi᷑ ab eo ⁊ regi athelſtano adductũ: familiariter ſtuduit commẽdare dicẽs. Hũc ait iuuenẽ michi quidẽ plurimũ: regie vero ſtirpi nõnullo cõſanguinitatis iure deuinctũ: vr̃e excellẽtie cõmẽdo: vt ſtet iugiter in cõſpectũ vr̃o audiatq; verbũ ex oꝛe dñi mei regis. Experiar in illo grãm vr̃am quã multiplicẽ in maximis ſepe reb⁹ expert⁹ ſum: et deinceps ampli⁹ experturũ cõfido. Rex vero oblatũ iuuenẽ gratãter excipiẽs: vnice dilexit: et neceſſarijs rebus regia vice ꝑeſſe cõſtituit Et pꝛoſpatũ eſt in manib⁹ dunſtani quicqd opis ipe cepiſſet. Et nũc quidẽ ſurgẽs ad oꝛandũ deũ: nũc ſedens ad diiudicãdas cauſas hoĩ: ita ſapiẽter ac circũſpecte ſe agebat: vt et deo per oĩa placeret: nec aliquẽ pie viuentiũ ſua culpa offẽderet. Cũq; videret dñm regẽ ſclarib⁹ curis fatigatũ: in cithara pſallebat

ſiue alio muſici gn̄is inſtrumēto: quo tā regis q̄ principū corda exhilararet. Matrona quedā frequēti ac religioſo rogatu exorauit illū: vt ei ſtolā ſacerdotalē artificioſa opatione p̄pingeret: quā poſtea ad diuinos cultus aurifactoria imitatione figuraret. Qui aſſumpta in manibus cithara: ad domū tendit religioſe: citharā in pariete ſuſpēdit: opus ad qd̄ venerat diligēter incepit. Cūq; manū opi: cor aūt atq; labia deo p̄pararet: cithara illi⁹ parietis ſuſpenſa in paxillo abſq; vllo hoīs impulſu huius antiphone melodiā acutiſſima ſimul et diſertiſſima modulatiōe perſonuit. Gaudēt in celis aīe ſctōrū qui xp̄i veſtigia ſunt ſecuti: et quia pro eius amore ſanguinē ſuū fuderūt ideo cū xp̄o gaudebūt ineternū. Et exiliēs oīs familia ⁊ vociferās: hoīem nimiū eſſe ſapientē: et amplius eum q̄ expediat ſcire proteſtatur. At ille celeſtē muſicū intendēs: admoneri ſe intelligit vt vias duriores arripiat: vt xp̄i veſtigia ꝓpius ſequat̄: vt ſāguinis ſui effuſionē nō metuat: ſed dei regnū ⁊ vitā delectet habere eternā. Accenſus ergo furore dyabolus q̄ tā ſanctis principijs iuuenē niti cōſpiceret: inuidie ſtimulis operarios iniquitatis inflāmat: qui cōficto mendacio opinionem iuuenis apud regē ledant: aſſerētes illū malis artibus imbutū: nec quicq̄ diuio auxilio ſed pleraq; demonū p̄ſtigio operari. Aduertēs aūt dunſtanus faciem regis nō eſſe ſicut heri ⁊ nudius terti⁹ diſcedere parat: malens regē ſpōte deſerere: q̄ a rege inuit⁹ derelinqui. Emulatores enim eius inſidijs iter obſidēt: ſocios diſturbant: illum equo deijciūt: ſupplitijs affligūt: et vinculis ligatū in ciſternam quādā depellūt. Intellexit ergo hoc eſſe principiū certaminis: ad quod illū diuinus nuper citharedus p̄monuit. Profectus inde: cognatū ſuū elphegū wentane vrbis ep̄m adijt: a quo frequēti ſupplicatione rogatus eſt: vt monachū indueret: quia inquit neceſſe eſt: vt qui ignē iehenne voluerat effugere: ignē cōcupiſcētie ſtudeat extinguere. Ignis vero cōcupiſcētie nō multū extinguitur: ſi fomēta illi⁹ humanis ſenſib⁹ non ſubtrahūtur. Sicut enī ligna ad ignē: ſic ea que ſenſibus ſubiacēt ad concupiſcētiā. Sed nulla erit fomentorū ſubtractio: ſi ſeculariū negotiorū nō fuerit renūciatio. Ex quib⁹ elicitur vt ſi ignē iehēne volueris effugere: ſeculo ſtudeas renūciare. Qd̄ cū facere differret: in ambiguo poſitū grauiſſima febris inuaſit: ⁊ vſq; ad deſperationē vite perduxit Et accito ep̄o: poſtulat ſibi dilate religionis habitū dari. Qui cum magna letitia celeriter illū mōachali ac ſacerdotali gratia ꝓmouit attitulās eū eccleſie beate marie in glaſtonia: vbi parentū ſuorū ſponſio eū dicauit ab initio. Ibi ei adherētem eccleſie cellā ſiue deſtinā ſiue ſpeluncā ſiue alio quolibet nomine rectius noīari poteſt: non enī inuenio qua illud appellatiōe vocetur: cū nō tam humani habitaculi q̄ formā gerebat ſepulchri proprijs laboribus fabricauit. Eiuſdē vero longitudo celle nō amplius quinq; pedū: latitudo duos et ſemis habebat pedes. Porro altitudo ſtaturā exprimit hominis: ſiquis in defoſſa terra conſtiterit. Aliter enī neq; ſatis ad pect⁹ porrigitur: vt ſicut dixi magis mortui videatur ſepulchrum: q̄ viuentis habitaculum. Unde manifeſtū eſt illum neq; iacēdo ſompnū cepiſſe: ⁊ ſtando deū ſemper oraſſe. Oſtiolū autem idem eſt quod paries. Quod enī ingredīeti oſtiū: idem ingreſſo paries fiebat. Mediū oſtioli: feneſtrellā aperit: per quā lumen operanti irradiauit. Hec erat iuueni domus hic lectus: hoc de toto mundo ſpectaculum. Uerū humani generis inimicus: quem ante non ſinebat habitare in palatio: eū nūc nitit̄ depellē tugurio. Sub obſcuro

nāq; veſpe cellā iuuenis petēs: immiſſo
capite feneſtre incūbit: cernit illū fabꝛili
opere occupatū: poſtulat ſibi quippiā fa
bꝛicari. Dunſtan⁹ aūt neq; eius callidi
tatē aduertēs: neq; impoꝛtunitatē ferēs
operi qđ poſtulabatur aīm intendit. In
terim ille mulierū noīa inſerere: luxuri
as cōmemoꝛare: deinde religionē oſten
dere: et denuo eadē repetere cepit. Tunc
dunſtanus quis eſſet intelligens: tena
cula quibus ferra tenebat foꝛtiter ignire
ꝛ ſuppꝛeſſis labijs xp̄m inuocare conať.
Cūq; tenacula candentia videret: celeri
ter de igne ea rapit: larualē faciē tenacu
lis includit: ꝛ totis viribus monſtrū in
troꝛſum trahit. Iā ſtādo vires ſumebat
dunſtanus. Cū is qui tenebatur auulſo
pariete de manib⁹ ſe tenētis aufugit ta
les immani rugitu fremens vlulatus.
O quid fecit caluus iſte: o quid fecit cal
uus iſte? Tenui nāq; ſed foꝛmoſa eeſarei
erat ꝛ ea re talia de homine clamitabat.
Mane aūt facto: congregata eſt ad eum
nō pua ppłi multitudo: ſciſcitās quiſnā
ille clamoꝛ fuiſſet: qui tanta eos veheme
tia doꝛmientes terruiſſet. Demonis ait
furoꝛ ille fuit qui nuſq̄ me viuere ſinit: e
cella quoq; eijcere tēptat. Caute vos agi
te ab illo: quia ſi vocē irati ferre nō potu
ſtis: ſocietatē dampnati quo pacto ſuſti
nebitis? Poſt hec vero dunſtan⁹ coꝛp⁹
ſuū inedia macerare: aīam iugi oꝛatiōe
decoꝛare ſatagebat. Unde cū pudicitia
coꝛpoꝛis tātam coꝛdis mūditiā obtinere
meruit: vt vix eū latere poſſet quicq̄d ſi
niſter ſpūs molitus fuiſſet. Fama itaq;
noīs eius vniuerſam percurrit regionē:
que ad vidēdū hominē dei coꝛda accēdit.
Oīs etas vterq; ſexus dunſtanū loquūť
ſapientiā eius pꝛedicāt: virtutē magni
ficāt. Mulier quedā noīe alfgina regali
ꝓgenie oꝛta: magnarū diuitiarum: que
omne ſemē regiū materno ſemꝑ affectu
dilexerat: nutrierat innixa manib⁹ ſuo
rū: ad hoīem dei acceſſit: ſctiſſimo illi⁹ col
loquio perfrui deſiderās. Que cū ex oꝛe
illius verbū audiſſet: adeo delectata eſt
dulcedine vite eterne vt vlterius neq; do
mū repetere: neq; loco diſcedere: ſed cum
btō dūſtano manere: viuere: moꝛi elige
ret. Habitationē iuxta eccleſiā ſibi fabꝛi
cauit: multe cōtinentie ꝛ opibus bonis ꝛ
elemoſinis operā dedit. Plures ſacri oꝛ
dinis viros in loco ſtatuit: quib⁹ neceſſa
ria iugiter miniſtrauit. Cūq; graui coꝛ
poꝛis infirmitate laboꝛaret: dunſtanus
ad eā intrās cōſolatur ꝛ hoꝛtať illā vt nu
dā ab oī mūdana ſpecie ſe faciat: ne i trā
ſeunte quicq̄ ſuū pꝛinceps mūdi inueni
at. Cui illa. Iheſum xp̄m rerū mearum
heredē facio: te vo hereditatis tutoꝛē cō
ſtituo: vt quicq̄d illum cognoueris velle
tui arbitrij ſit effectui mancipare. Dun
ſtanus vero gazas eius mobiles conti
nuo paupib⁹ erogauit: cetera ad eccleſia
rū ſubleuationē reſeruabat. Et dū veſpe
oſtiū eccłie pſallendo p̄teriret: erectis ad
celū oculis: ſpm̄ ſctm̄ in colūbe ſpecie vi
det deſcēdentē: cui⁹ coꝛp⁹ omni cādoꝛe ni
tidi⁹ alarū remigia ſintillātis ignis ſplē
doꝛē per aera ſpargebāt. Quē ille cōtem
plat⁹ domū matrone ſubintrantē vidit.
Cōfeſtim regreſſus aſpexit domū diuio
fulgoꝛe ſplēdētē: audit feminā grās deo
agentē: mirať colloquiū: et dicēdi finē pa
tiēs auditoꝛ expectat. Demū ſubintrat
ſtelliferi illi⁹ nomē requirit: nūciū inter
rogat. Illa aūt modeſte ſubꝛidēs: illi ait
Tu ſtelliferū anteq̄ huc venires vidiſti:
ꝛ nūc cui ſim locuta interrogas? Ipe eſt
qui tibi ad oſtiū eccłie pſallēti apparuit:
q̄ ꝛ me de pauoꝛe imminētis moꝛtis per
territā: viſitatiōis ſue gratia cōſolari di
gnatus eſt. Annūtio itaq; oībus amicis
meis triſtandum de mea moꝛte nō eſſe:
quoniā me ſuſcipiet claritas eterne vite.
Tibi autē ſingulari amico grās refero:
q2 tuis ſemꝑ inſtructa admonitionibus

⁊ adiuta oꝛationibus: ecce ad deū vado. Que cum ſpm̄ tradidiſſet deo: in eccleſia beate marie honoꝛifice ſepulta eſt. Dūſtanus vero tum de illiꝰ tum etiā de ſui ipſius patrimonio ſollicitꝰ: nā vterqꝫ parens obierat: nec p̄ter eum alium heredem reliquerāt. Pꝛimo quidē viciniores patrimonij terras eidē eccleſie contulit: ceteras fundādis quinqꝫ monaſterijs reſeruauit. Que monaſteria pꝛoceſſu tēporis per eius induſtriā monachoꝛū munero ⁊ diuitijs m̄ltipliciter aucta ſūt. Exinde dunſtanus maioꝛibꝰ ſeſe virtutum ꝑfectibus ſubdens: depꝛecatus eſt dn̄m oſtendi ſibi gloꝛiā iuſtoꝛū vt qui eam per fidem bene creditā haberet: per manifeſtationē cognitā: dulcius amaret. Talia ex coꝛde meditanti: aſtitit iuuenis decore inſignis quē puer olim in coꝛpoꝛe ipe puer agnouerat: et ſetā ſemꝑ familiaritate dilexerat: referēs ei eterne vite gaudia: illū in hoc ſeculo plura paſſurum demonū iſidias: malignitates hominū: ad ſummos gradꝰ illum aſcenſurū: multa milia hoīm deo lucraturū: et poſt hec ad celeſtia regna migraturū. Sed cū dicenti aſſenſum nō dediſſet: appꝛehēdit eum iuuenis ⁊ in atriū eccleſie deducens: oſtēdit ei locū eatenus incóuulſum ⁊ ait. Ut de auditis ſingulis dubietas oīs auferatur ante triduū pꝛeſbiter quidā hic ſepelietur ⁊ nondū infirmatur. Exurgēs autem mane ab oꝛatiōe dunſtanus: conuocatis in vnum clericis ad locū venit. Poſitoqꝫ ſigno ait. Si vera ſunt que michi nocturno tēpoꝛe oſtēſa ſunt: ante tres dies pꝛeſbiter quidā hic ſepelietur ⁊ nondū infirmatur. Uix illis ab inuicē digreſſis ſuperuenit pꝛeſbiter quidā: qui facta cū clericis cōuentione: pꝛefatū locū in ſepulturā obtinuit dicens. Cū me deus de coꝛpoꝛe migrare iuſſerit hoc i loco meas pꝛecoꝛ reliquias ſepelite. Receſſit pꝛeſbiter ſanus nocte rediit egrotus: obijt in craſtino: ⁊ in loco beato patri aſſignato ſepelitur. Defuncto tādem rege ethelſtano frater eius edmūdus in regē erectus eſt Qui ſtatim accito dunſtano inter palatinos pꝛoceres ſummū tenere fecit pꝛincipatū. At ille iuſticiā et iudicium vbiqꝫ in terra collapſum exaltare cupiēs: tā regē ꝙ oēs angloꝛū pꝛincipes iuſticie legibꝰ ſubmittere curauit. Iterū ſicut olim a pleriſqꝫ nobiliū: maloꝛū ſatoꝛe ſtimulante: in ꝓſperos dūſtani ſucceſſus eſt offenſum: ⁊ regi vt a cōſoꝛtio illoꝛū pelleretur falſa criminatione ſuggeſtū Rex aūt plꝰ honeſto falſis fauoꝛē attribuens: dunſtanū et rebus et gratia regia pꝛiuatū a curia perturbari iubet. Adueniēte vero tertia luce rex venatum pergēs: per deuia queqꝫ fugiētē ceruū inſectari cepit. Omni tandē fugiēdi libertate negata: beſtia pꝛecipitiū ꝗddā arduū et excelſum valde petit ruit: ⁊ in partes minutiſſimas contrita deperit: ⁊ canū ſequētiū ſimilis interitus euenit. Cūqꝫ regē illuc equus aduehcret: viſo cominus qd̄ pꝛe ſe foꝛtuna pararat retraxit habenas: vectoꝛē reflectere niſus. Et ecce ruptis repēte frenis regē veloci curſu equus aſpoꝛtat. Oīno igitur de ſe diffidēs celeſte auxiliū implorat: ſicqꝫ confitendo oꝛat. Deus rex oīpotens qui cū ſis ſuper oīa excelſus humilia reſpicis et alta ſemper alonge cognoſcis: adeſto nunc non regi ſed homini ceteris moꝛtalibus ſimili: in ſuppꝛemo moꝛtis periculo conſiſtenti: nec reminiſcaris iniuriarū fideli tuo dunſtano per me illatarū: qm̄ ſi me ipſius meritis a pꝛeſenti moꝛte eripueris: quo aduiuā deuotū me tui nominis et illius laudatoꝛē habebis Nec dum plene v̾ba finierat cū animal quaſi diuina manu retētū: in ſummo voraginis fixum manebat Tunc rex coꝛde pariter ⁊ oꝛe deo grās referēs: dunſtanū adeſſe iubet: ⁊ que per illū diuinitas operata ſit coꝛā omnibꝰ exponit Et appꝛehē

ſa dextera eius/oſculatus eſt eam dicēs.
Agnoſco viroꝝ ſctiſſime qđ in te cōmiſe/
rim mali: nō ꝙ ego voluerim: ſed qđ a peſ/
ſimis hoībus coact⁹ id fecerim. Gratias
ago clemētie dei que nō ſolum debitū mi/
chi ſuppliciū noluit inferre: verū etiā a
precipitio mortis eripiens longioris vite
ſpacia in tuo noīe conceſſit. Sit ergo de/
inceps inter nos perfecte familiaritatis
integritas ſit in diſponēdis in palatio re/
bus libera ſemꝑ tibi facultas ſit in toto
angloꝝ regno iudicādi inter virū ⁊ pro/
ximū eius ſumma poteſtas. Et vt animi
mei affectū circa te cognitū habeas illū
tibi locū in quo te genitū/educatū/con/
uerſatū accepi: perpetuo iure poſſidēdū
trado: vt quodcūqȝ de illo velis ſtatuere
tui arbitrii ſit conſiderare. Nō ſi eius or/
dinis cui⁹ tu habitū geris ibidē agrega/
re volueris quicqđ eis in quacūqȝ re de/
fuerit: ego ob gratiā tui regia liberalita
te ſupplebo. Dunſtanus igiť eccľie fun
damēta iacere officinas ſcđm exemplar
olim ſibi oſtēſum cōſtruere egregiū mo/
nachorum collegiū coadunare curauit.
Quibus ipſe primus abbas effectus: ad
tantā vite perfectionē oēs adduxit vt ad
oēs circūquaqȝ eccľias ex eiſdem mona/
chis pontifices electi et abbates aſſūpti
ſint. Quadā eni nocte oranti Dunſtano
malign⁹ ſpūs in imanē lupū ſe trāſfigu/
rat: iterūqȝ poſt paululū vulpē blandiē/
tem confingit. Quā ille ſpecierū varieta
tē ſubridēs: o te inquit ꝑ omnia ſimilē ti/
bi/o formas tue actione congruas dū in
altero cruētū/in altero te cōprobes frau
dulentū. Vade iā inimice: qm̄ in ei⁹ noīe
te vincā in lupo ⁊ vulpe q̄ te in leone ſu/
perauit ⁊ dracone. Vidēs autē vir dei
ſe magnā a demonib⁹ inuidiā pati adhi/
buit vite ſue patronū andreā apl̄m vt eſ
ſet fidus interpres apud deū: aſſidu⁹ in
terra comes atqȝ in omnibus mūdi hui⁹
turbinibus indeficiēs cuſtos. Hui⁹ ipſe
aſſidua ꝓtectione quaſi muro vallatus:
que mūdi ſunt trāſcēdit: ⁊ in amore dei
iugi meditatione quieuit. Unde ſuauiſſi
mis ſupernoꝝ ſpirituū concētibus ſepe
intereſſe ꝓmeruit vt q̄ angeloꝝ cōuerſa
tionē agebat in terra: illoꝝ ſocietatē ag/
noſceret in celo. Cū aūt regi Edmundo
fili⁹ naſcereť noīe Edgar⁹: audiuit bea/
tus Dunſtan⁹ angelos in celo gratulan
tes et cū magna exultatione pſallentes.
Sit pax ſit magna angloꝝ eccľie leticia
q̄diu puer nat⁹ regnū tenuerit ⁊ nr̄ Dū/
ſtan⁹ mortalis vite metas tranſegerit.
Apud batenſem eccleſiā dū ſolitarius
oraret repēte ad ſupna rapt⁹ aīam cuiuſ
dam diſcipuli ſui apud Glaſtoniā educa
ti inumera angloꝝ frequētia hic inde ſti
patā atqȝ inmēſi luminis fulgore ꝑfuſā
ad celi palatiū ꝓuehi ꝯſpexit. Cōtingit
vt regē loquēdi ſibi cupidiſſimū Dunſta
nus adiret diabolū ſcurre ſimillimū co/
ram equitantib⁹ deprehendit ſaltantē: ⁊
quaſi de futuro aliquo lucro gloriātem.
Cui⁹ preſentiā dū populo indicaſſet for/
māqȝ oīm ꝯſpectib⁹ horribilē ex imperio
denudaſſet requiſitus q̄d eiuſdē monſtri
tam petulans leticia ꝓtenderet: ille mor
tem regis regniqȝ mutationē ꝓximā eſſe
denūciat. Poſt hec vero infra ſeptē dies
et rex occidiť ⁊ regnū mutať. Sepulto
apud glaſtoniā rege edmūdo: ſucceſſit ei
in regnū frater ſuus Edredus: cultor iu
ſticie ⁊ pietatis deū valde diligēs. In cu
ius cōſpectu pať Dunſtan⁹ adeo precio/
ſus erat omni cū hūano generi preferret
vt principē teſtametoꝝ ſtatueret theſau
ros ei delegaret aīaȝ corp⁹ ⁊ regnū ꝯmit
teret nec q̄ſꝗ in toto regno angloꝝ eſſet
qui abſqȝ ei⁹ imperio manū vľ pedē mo
ueret. Proinde Dunſtan⁹ quaſi rex ⁊ re
gis imperator effectus: virgā equitatis
et iuſticie ꝑ oēs angloꝝ fines extēdit: ec
cleſias quas ipſe fūdauerat: aut ab aliis
fūdatas egeſtas oppreſſerat ampli⁹ poſ

ſeſſionib⁹ releuare curauit. Defũcto el-
phego wentane vrbis epiſcopo: cum rex
edred⁹ dunſtano paſtoralẽ ſuſcipere curã
ꝑſuadere nõ poſſet: regine matri ſue ca-
dine verbũ poſuit ſuadele. Qð cũ inſtã-
ter regina feciſſet: ille reſpõdit. Nolo ait
dña illud a me expeti: qð vl cõceſſum me
os amicos perturbet: vel nõ cõceſſum tu
os offẽdat. Neqʒ eni neſcio ꝙ difficulter
ſuã quiſqʒ añ tribunal xpi cauſam agat
ne dũ aliene cauſe cognitor aut iudex exi
ſtat. Cumqʒ illa negãtẽ ſuis adhuc ratio
nib⁹ tenere voluiſſet: mot⁹ ille pauliſper
ait. Certiſſimũ habeto dña in diebus fi-
lij tui pontificali infula me nõ eſſe ſubli-
mãdũ. Cũqʒ ſopori mẽbra dediſſet: aſſũt
ei in ſompnis apoſtoli dei petrus et pau
lus cũ ſancto andrea gladios in manib⁹
tenẽtes. Erat aũt ſcriptũ aureis litteris
in gladio petri. In principio erat verbũ
et verbũ erat apud deũ: et deus erat ver-
bum. Ceterorũ gladijs noĩa tenẽtiũ ſcri-
pta erant: pauli paulus/andree andreas
Hos gladios officioſa benignitate ſibi ob
tulerũt. Interea andreã exhilarato vul-
tu aſpicit concinentem. Tollite iugum
meum ſuper vos et diſcite a me quia mi
tis ſum et humilis corde: et inuenietis re
quiem aĩab⁹ veſtris. Tunc a beato petro
iuſſus leuam extẽdere: modicum crepitã
tis ferule ictũ excepit. Hoc ab illo audiẽs
Hoc tibi ſit et pena abiecti et ſignum vl-
terius non abijciendi pontificatus. Cui
gilãs autem vir dei gratias egit deo: cu
ius munere ita ſe cõſpicit honoratum et
diuinitus viſitatum. Cumqʒ regi cũcta
narraſſet: ille viſionem abſoluens dixit.
Quoniã per arma apoſtolice benedictio
nis poteſtas exprimitur pontificalis: no
ueris te pro eo quod iugum domini con-
tempſeris increpatũ: aut diuina electio-
ne futurum pontificem deſignatũ. Por-
ro quod in principio erat verbum gladio
petri apoſtoli ſcriptũ vidiſti: cum verbũ
dei ſit vnigenit⁹ filius dei qui hõ pro hoi
bus inter hoĩes factus eſt: ꝑfecto ſcias te
ſedis ei⁹ pͥncipem futurũ que xpi nomi-
ne cãtuarie honoratur. Interi vero rex
edredus letali morbo corrept⁹ decidit in
lectũ et celeriter nũcios mittit qui patrẽ
vite ſue dunſtanũ accerſiant: vt ſit con-
feſſionũ ſuſceptor et fidelis apud deũ in-
terceſſor. Contriſtatus igitur dũſtanus
quãta velocitate potuit: amicũ regem in
uiſere ꝑgit. Videns aũt illum deus et cor
dis dolore affligi et corporis laborem pa
ti: nõ eſt paſſ⁹ vt vltra illũ afflictio tãge-
ret ꝗn et dolorẽ liniuit et laborẽ imminuit
Naʒ cũ eſſet in itinere et mẽbra ieiunijs
cõfecta fatigaret: vox ab ethere lapſa in-
ſonuit dicẽs. Ecce rex edred⁹ obdormiuit
in dño. Ad quã vocem equus cui inſide-
bat percuſſus interijt. Et ſuis rem aperi
ens: cõmendauit animã regis defuncti
in manu regis eterni. Huic edredo ſuc-
ceſſit edwin⁹ filius edmũdi regis: etate
quidẽ iuuenis et nlla regnãdi gratia pol-
lens. Qui neqʒ ipſe ſapiens neqʒ ſapiẽtũ
cõſilio acquieſcẽs: ſed alter roboã deſpe-
ctis maioribus natu puerorũ conſilia ſe-
ctabat. Optimũ reputabat queqʒ rebus
ſpoliare/locupletes proſcribere/exhere-
dare eccleſias/detrahere religioni/in ci-
uitatib⁹ exactiones exercere/libidine ar-
dens: ſine intermiſſione eſtuabat ad coi-
tum. Ob hoc dũſtanus grauiter offẽſus
frequenter eũ acriter in locis oportunis
increpare cepit: ille increpãtem ridere et
multa illi mala minari nõ timuit. Poſt-
ꝗ aũt induſtriã ſuam nihil preualere vi-
deret: omnino decreuit ei⁹ colloquio ab-
ſtinẽdũ: ſicqʒ ad monaſteriũ ſuũ regreſ-
ſus eſt. Erat aũt ĩ monaſterio turris ex-
tructa: quã necdũ vlla in ſupremo cacu-
mine tectura claudebat. Cũqʒ populus
trabẽ totius operis ſuſtentatricem ſum
mis muris applicare contenderet: repẽ-
te ruptis funibus eadẽ trabes deorſum

ruere cepit. Clamoꝛ ingēs fit toti⁹ popu
li: dunſtanū iteratis vocibus perſtrepē-
tis: At dunſtanus eleuatam dexterā ma
chine oppoſuit: e regiōe ſigno crucis tra
bem depingit. Nec dū ſctā manus ſactos
cōtraxerat digitos: cū ea que vergere ce-
perat trabes: nō vinculis aſtricta/nō ma-
chinis leuata/nec vllo hūani ingenij ap
paratu ſuſtentata: ad locū de quo ruere
ceperat reuehitur. Tranſlat⁹ hoſtis an
tiquus in ſpeciem vrſi hiante rictu oꝛan
tem aggreditur dunſtanū: iniectiſq; vn
gulis paſtoꝛalem quā manu tenebat vir
gam cōplectitur atq; ad ſe trahere conat
At dūſtanus diuino ſpiritu foꝛtiter ro-
boꝛat⁹ retractū ad ſe baculū erigit in ſub
lime: fugientē beluā diriſſime cedit/nec
pꝛius mōſtrū cedēdo deſiſtit q̄ flagellū
in tergo illius trib⁹ in partibus cōminu
tū apparuit. Victus enī in ſe diabolus
in alijs victoꝛem ſuū vincere querit. Nā
rege pꝛefato (eodē quo conſecrat⁹ fuerat
die) in turpes concubitus publice deuo-
luto: nemine tamen eū redarguere auſo
pari oīm voto dūſtan⁹ cōpellitur qui re
gem adeat diuina humanaq; ratione re-
giū ſtupꝛū cōpeſcat: mulierem adulterā
ſuſpēdij cōminatione ꝑcellat. Quo facto
regē a mechali thoꝛo violēter abſtraxit:
poſitaq; in capite eius coꝛona coꝛā archi
epiſcopo odone adduxit. Itaq; mulieris
animū diabolus inſtigat/regis irā muli
er exaltat: ambo exilium dunſtano inten
tant. Oēs monachoꝛū eccl'ie bꝛigēte regis
edicto ſuis reb⁹ ſpoliabāt: et de ſcriptis
oībus cū ipſe pꝛoſcriptus fuiſſet: inter la
chꝛimas monachoꝛū et gemit⁹ pauperū
audita eſt in atrio tēpli vox plaudētis di
aboli quaſi vox iuuēcule acriter atq; mi
nute cachinnātis. Quē dūſtanus ſeuera
frōte ſuſpiciēs: nihil ait ſuper exilio meo
gratuleris: qm̄ plus eſt q̄ me redeūte do
leas q̄ quicq̄d me exulāte letari valeas.
Quo dicto: malign⁹ ille cōfeſtim abceſſit

Dūſtan⁹ vero in flādꝛiā nauigās: in mo
naſterio gādauēſi arctiſſimā vitā duxit.
Nec tn̄ ceſſat mulieris veſania: q̄n oībus
qui dūſtanū hoſpicio fouerāt perſcruta-
tis/pꝛoſcriptis/dānatis/ ipſiuſq; oculis
eruendis: iniquitatis miniſtros rex trāſ-
mitteret. Verū diuina clemētia miſeran
te illū ante gallia ſuſcepit: q̄ ſerui iezabe
lis fluct⁹ maris attigiſſent. Exulat itaq;
dūſtan⁹ nulla exilij dāna deploꝛās: dum
ſuis meritis ita ſibi oēs deuinceret vt pa
triam eſſe exiliū putaret. Illū quoq; apo
ſtoli andꝛee cōſolatio fouit: qui nulli⁹ rei
quā ipſe expeteret: eū indigere permiſit.
Inſurgūt interim cōtra regē oēs ab hū
bꝛe fluuio vſq; thamiſim ⁊ ipſum cū ad-
ultera fugientē perſequuntur: ⁊ qua di-
gna fuerat moꝛte cōpꝛehenſam adulterā
mulctāt: ⁊ regē latebꝛas querentē vſq; cā
ciam fugere cōpellunt. Deinde accito fra
tre ei⁹ edgaro: ſuper ꝓuincias īter aquas
p̄dictas regē ſtatuūt. Edwinus vero fla
gitia nō deſerēs: in cancie regno aliq̄ diu
tirānizat. Edgar⁹ ad regimē regni aſ-
ſumpt⁹ conciliū cōuocat/ iniqua frīs de-
creta annihilat/a frē ablata reſtituit/dū
ſtanū ab exilio in magna gloꝛia reuocat:
nec ante a pꝛecib⁹ quieſcere voluit q̄ pa
ſtoꝛalē curā wigoꝛnienſis eccl'ie dūſtan⁹
ſuſciperet. Qui cātuariam ſacrādus ad-
ueniēs: ab odone archiep̄o cū honoꝛe ma
ximo ſuſceptus eſt: ⁊ cōſecrationis mini
ſteriū nō quaſi ſuper antiſtitē ſed ſup ar
chiep̄m cātuarienſem hilariter cōpleuit
Ob hoc a clero repꝛehēſus: ſic rn̄dit. Si
diuinis humana nō cederēt iure mihi ho
minū auctoꝛitas p̄tendi poſſet: nūc vero
qm̄ autoꝛ oīm de⁹ eſt nō poſſum illud nō
facere qđ faciēdū ſpiritus dei dignat⁹ eſt
p̄cipere. Erit nāq; beat⁹ iſte pꝛim⁹ poſt
moꝛtē meā hui⁹ ſedis archiep̄s: ⁊ aduer-
ſus mūdi pꝛincipē foꝛtiſſim⁹ pꝛeliatoꝛ. In
terea moꝛtuo ipiſſimo rege edwino atq;
in foꝛtem malignoꝛum ſpirituū tranſla-

to dunſtanus in eccleſia cui preerat cuꝫ orationibꝰ vacaret: ecce tartarea cohors ſub eius aſpectu exultando quaſi chorū ducere: ⁊ veluti de capta preda letas victorias agere cepit. Inquirit dūſtanus cauſā leticie: audit regē obiiſſe aiam illius iehēnalibꝰ ſtatim incēdiis tradendā: ſed prius hoc ſibi ex diuino imperio nūciandū fore. Motus iccirco pietate dūſtanus in terrā proſternit: copioſus ex oculis lachrimatū imber producitur: pulſat deū precibꝰ nec orando quieſcit quouſqꝫ ſpiritū regis liberatū agnoſcit. Peracta aūt breui mora: redit triſtis legio īfernalis magnoqꝫ clamore in has voces erumpit. O te peſſimū hoīm/ o fidei alienū/ o noſtris bñficiis ſemper ingratū. Nos detulimꝰ obſequium: tu nobis retuliſti ſuppliciū ad vlciſcēdas iiurias tuas de regione tenebraꝝ venimꝰ ⁊ ecce aduerſis inprecationibꝰ tuis confuſi redimꝰ. Cūqꝫ ille depromēde veritatis preceptū demonibꝰ indiceret agnoſcit animā regis angelica virtute illis ſublatā ad ſtatutū terminū ſub ſignaculo ſeruatā nihil iuris in illā demones habere: ſed in ſortē penitentiū animarū eandē cedere. Tunc ille exultās in dño: furores illoꝝ tali ratione cōpeſcuit. Quid inqt iniuſti actū eſt vobis? Si peccauit homo iſte in xp̄m et in me peccauit: ſed qm̄ meas ꝓpter xp̄m dimiſi iniurias dimiſit ⁊ ſuas xp̄s cū eius ego clementiā deprecatus ſum Qð ergo xp̄s ⁊ ego dignati ſumꝰ clemēter indulgere: vos qua temeritate audetis improbe reprehendere? Qua ſentētia ſpiritus maligni quaſi ſagitta ꝑcuſſi velut muſce a vēto rapte diſſiliūt. Defuncto lōdonienſi ep̄o rogatu regis ⁊ pricipū dūſtanus ſucceſſione donatur: a ciuibus vrbis importunis vocibus nomē illiꝰ acclamatur. Neqꝫ illū iuuit excuſatio canonum auctoritate pretenſa: qui duas eccleſias vni ep̄o fieri poſſe non permittūt. Sicqꝫ vtriqꝫ eccleſie londonienſi ſcꝫ ⁊ Wigornienſi preſidens: vtrāqꝫ regēs vtriuſqꝫ propriꝰ ep̄s fuit. Sicqꝫ gladiū pauli habuit: quē ſibi deſtinatū olim ipſe detulit: ⁊ ad diuidēdos eccleſie inimicos habendum tradidit. Mortuo quoqꝫ archiep̄o odone: cū rex dunſtanū adiuraret vt archiep̄atum ſumeret: nec ille adiuranti vlla ratione aſſenſum preberet: elſinꝰ wintonīēſis epiſcopꝰ paratis aduocatis quorū manꝰ impleuerat ſurrepto regis edicto cantuariā intruſus eſt. Hic eni et ante odonē archiepiſcopatū ambierat: ſed cuſtos eccleſie ſue xp̄s ambitionem illiꝰ impediebat. Primo itaqꝫ apud cantuariam exceptionis ſue die non abſtinuit qn cōceptas mēte furias euomeret: ⁊ tūbā beati odonis pedibus pulſans ait. Peſſime ſenex animam effudiſti ſero ſatis te meliori locū feciſti. Itaqꝫ quod diu cōcupiui: te inuito teneo vñ tibi malas grates ago. Cum autē cubili ſe dediſſet: vidit beati odonis effigiē improperare conuitium minari exitum. Ille vero qui volatico fantaſmate ſe putabat deludi: ad recipiendum palliū romam pergit: per alpes tranſiit vbi niuali frigore congelatus exēterratoꝝ equoꝝ ſpirātibꝰ adhuc extis pedes quibus tumbā odonis pulſauerat inuoluit: et ſic miſere interiit vt q̄ ab amore celeſtiū friguiſſet in corde per frigoris aſperitatem periret in corpore. Et qui alienos honores ambire preſumpſiſſet: ipſe in aliena regione mortuꝰ honorem pariter et vitā amitteret. Iterū preces dunſtano de archiepiſcopatu fūduntur: nec quicq̄ in animo illius cōſenſus operantur. Quapropter berthelinꝰ dorſetenſium epiſcopus ad archiepiſcopatū aſſumptus: et poſt paucos dies ad tantū onus minus idoneus inuentꝰ non ſine verecundia rediit ad eccleſiam ſuā. Dunſtanꝰ igitur regis et epiſcoporū importunitate ſuperatꝰ ad archiepiſcopa-

tum electus eſt. Romam pꝛofectus a pa-
pa iohanne palliū ſuſcepit ⁊ angliam re
diit. Pꝛimo enim apud cātuariam aduē
tus ſui die cum ſacris altarib⁹ aſſiſteret
et populo dei viuificū panē diſtribuēdo
poꝛrigeret: repēte cōtecta nube domo co-
lumba de cele deſcendens quouſqꝫ ſacri-
ficium fuiſſet cōſummatum ſuper illum
manſit. Peracto aūt ſacrificio requieuit
ſupꝛa tumbā beati odonis que in modū
piramidis ad auſtralē partē altaris con
ſtructa fuit. Ex qua die ſanctū odonē ita
dūſtan⁹ reueritus eſt: vt nunꝗ̄ pertran-
ſiret niſi genua flecteret bonumqꝫ illū
vocaret ita dicens: requieſcat odo bonus
Dedicabat aliquando dūſtanus eccleſi-
am cuiuſdā nobilis vbi dū aqua defice-
ret ad miniſterium: ⁊ ille nobilis turba-
retur pꝛemiſſa ad deū pꝛece baculo terrā
percuſſit et arida rupes aquā pꝛoduxit:
que vſqꝫ hodie manans ac ſalutiferū po
culum pꝛebens dunſtani nomē celebꝛe fa
cit. Cū enim a foꝛenſibus reb⁹ requies
data fuiſſet tunc ſecretius cū deo manere
cepit: ſacris vigilijs inſiſtendo/ diuinas
ſcripturas legēdo/ aut earū codices emē
dando. Summūqꝫ ei ſtudium fuit vt nū
ꝗ̄ a diuinis operibus vacaret. Sed nūc
verū iudiciū inter virū et virum diſcer-
nere nunc impacatas hominum mentes
placido ſermone tranquillare: hoꝛum in
epta diſſoluere coniugia illoꝛum heeeti-
cam refutare opinionem. Hic neglecta
reuocare illic noua conſtruere viduis oꝛ
phanis ac pegrinis ex iuſtis eccleſie red
ditib⁹ ſubuenire. Pꝛoinde rex cōſilio ei⁹
vt vite ſue credens et omne quod ab eo
diceretur quaſi ab omnipotentis oꝛe pꝛo
latum fuiſſet ſuſcipiens quecunqꝫ ſtatu
enda erant ſtatuit quecunqꝫ dampnan-
da dampnauit. Omnes eccleſiarum mi-
niſtros qui aut venandi ſtudio intēti aut
queſtuoſis negotijs dediti ſeu foꝛnicatio
nis inſolentia deturpati etatem agere ſo
lebant: aut diſtricta animaduerſione de
creuit cohercendos aut de eccleſijs expel
lendos. Unde factum eſt vt quarundam
clariſſimarum eccleſiarū miniſtri dum
voluptatem honeſtati pꝛeferrent: regali
ſanctione de eiſdem eccleſijs expulſi me-
lioꝛibus ſe et alterius oꝛdinis viris ſua
loca reliquerent. Hoſtis enim antiquus
totius eccleſie gaudia cupiens diſturba-
re: accendit animū regis in amoꝛem deo
ſacrate virginis: vt quoniam a tramite
iuſticie dunſtanū deijcere non poſſet eū
quem pꝛecipue diligebat deijceret. Per-
petrato itaqꝫ in virginem velatam pec-
cato atqꝫ ad publicā populi audientiam
perlato: dunſtanus tam pꝛo culpa ꝗ̄ pꝛo
regis infamia grauiſſimo doloꝛe affect⁹
mox illum veluti alterum dauid redar-
guendum alter ille nathan intrepid⁹ adi
it. Cui aſſurgens rex cum manum exten
deret vt eum ad regium thꝛonum dedu-
ceret: ille renuens manum dare oculos
cum indignatione in illum toꝛſit et ait.
Tu pontificis manū audes tangere: qui
virginem deitatis munere aratam nō ti
muiſti pꝛeripere. Sponſam conditoꝛis
tui adulteraſti: et amicum ſponſi aliquo
tuo obſeqo exiſtimas poſſe placari? No-
lo amicus eſſe cui chꝛiſtus fuerit inimic⁹
Territus ergo verboꝛum tonitruo rex
pedibus dunſtani pꝛoſternitur: ſcel⁹ fle-
biliter fatetur veniam humiliter pꝛecat̄
Quod vt vidit pontifex expauit: perfu-
ſumqꝫ regem lachꝛimis lachꝛimis et ip-
ſe madens de terra leuauit. Deniqꝫ cum
magnitudinem peccati expoſuiſſet ⁊ pa
ratum illum ad omnem ſatiſfactionem
reddidiſſet: ſeptennem ei penitentiā indi
xit vt in toto hoc ſpacio coꝛonā regni nō
geſtaret: ieiunium in hebdomada bidua
num tranſigeret: theſauros ſuos paupe
ribus large diſpergeret. Super hec ſa-
crādis deo virginibus monaſterium ſe-
ptonie fundaret: quatinus qui vnam

per peccatũ deo virginẽ abſtuliſſet: plu⸗res ei per plura ſeculi volumina aggre⸗garet clericos etiã male actiõis de eccle⸗ſijs propelleret: monachorũ agmina in⸗troduceret: iuſtas deoq; acceptas leges ſanctiret et per oẽs fines regni populis cuſtodiendas mãdaret. Nihil enim erat qd minus aut ſegnius rex impleret ꝙ a rectore vite ſue preceptũ fuiſſet. Elapſo tãdem ſeptennalis penitẽtie termino: cõgregatis oĩbus anglie principibus/epiſcopis/ et abbatibus: impoſuit regi coronã corã om̃i multitudine populi anglorꝫ cunctis letantib⁹ et deũ in ſancto dnuſtano laudantib⁹. Puerũ vero ex peccatrice quondã progenitũ ſacro fonte regeneratũ leuauit: edwardũ illum vocauit et in filiũ ſibi adoptauit. Willelm⁹ tñ libro ſecundo põtificũ et etiam hiſtorie nõnulle aſſerũt edgarũ ex prima vxore genuiſſe edwardũ: ex ſcda ethelredũ: et tãdem de Wilfritha genuiſſe editham virginẽ ſanctam. Hãc eni Wilfrithã nõ vere ſctimonialem ſicut opinio vulgaris delirat: ſed timore regis edgari eam illicite cõcupiſcentis proprio arbitrio eſſe velatam conſtat. Unde legitur qd cũ apud Wiltoniã rex veniret: quãdã puellã in cõmuni habitu ſpecioſiſſimã videns et cõcupiſcens pro illa miſit. Que timẽs pudori ſuo: raptũ velũ a quadam ſanctimoniali capiti ſuo impoſuit et ſic ad regẽ iuit. Quã videns ille ait. ꝙ ſubito ſanctimonialis effecta es? Et ablato velo renitenti vim intulit: et ſecũdũ quod predicitur ſeptẽnẽ penitẽtiam egit. Illa quoq; partu expliᶜito: voluptati renuntiãs religioſe vixit ſanctaq; celebratur apud Wilthoniã et aſſeritur. Illis enim dieb⁹ multis in locis abiectis clericis inſolenter viuẽtibus monachi inſtituuntur. Nã clerici laborẽ chori fugientes: et bona eccleſie pro libito ſuo illicite conſumentes: vicarios parum ad victum habentes loco ſui conſtituerunt. Sed cum ſepius admoniti nõ corrigerentur: rex prebendas clericorũ vicarijs prefatis contulit. Sed et illi in perſonatum promoti vicarios ſibi faciẽtes: prioribus peiores facti ſunt. Rex igitur turbatus annuente papa monachos introduxit. Eo tempore quidam comes duxerat cognatam ſuam: et correptus a dunſtano parere noluit. Excomunicat ille: adijt regẽ cõquerẽs de dunſtano. Rex mandauit archiepiſcopo vt eum abſolueret qui noluit ſed eũ grauius excomunicauit. Ille romam cum multis muneribus miſit: et apoſtolicus mãdauit dunſtano vt eum abſolueret. Abſit hoc inqͭt dunſtanus vt cauſa alicui⁹ mortalis hominis: cõtemnã legem dei mei. Quod videns comes penituit et vxorem ſuam repudiauit: nudiſq; pedibus laneis idut⁹ virgamq; in manu gerens cecidit ad pedes dunſtani et tũc primo abſolutus eſt. Quodã tẽpore capti ſũt tres fabricatores falſe monete: qui mox adiudicati ſũt ad manuum abſciſionem et dunſtanũ nõ latuit. Die autem pentecoſtes celebratu rus miſſam percunctatus eſt vtrum lex impleta eſſet: reſpõſum eſt propter reuerentiam diei dilatam eſſe penam vſq; in diem alterum. Nequaꝙ inquit ad altare ego hodie aſcendam donec debitam ſuſtinuerint penam: nam negocium ad me reſpicit. Ipſi eni viri in poteſtate ei⁹ erant Dixit: et pro eis qui man⁹ perdituri erãt multum plorans oſtendit de qua affectione hoc dixit. Quibus punitis aſcẽdit ad altare lota facie dicens. Nunc confido ꝙ ſacrificium de manu mea ſuſcipiet om̃ipotens. In qua miſſa dum diceret eccleſiam tuam quã pacificare/cuſtodire/adunare / et regere digneris: niuea columba ſuper eum multis videntibus deſcendit: et alis expanſis ſuper caput eius ſic manſit in ſilentio vſq; dum ſacrificium compleretur. Quo impleto diuertit ſup

tumbam odonis quondam archiepiſcopi alis ſuis eam complexans et roſtro deoſculans. Unde dunſtanus quotiens poſtea per ſepulchrum illius pertranſiuit: vt premittitur genua flexit et eū poſtea odonem ſododem id eſt odonem bonum appellauit. Dum aūt digrederet̄ ab altari miniſtris pro ſigna quod acciderat in diuerſa euntibus: non fuit qui caſulam illius ſuſcipet. Que pepēdit in aere nec terram tetigit ne ſeruum dei a ſua intentione turbaret. Cum autem dunſtan⁹ quandam dedicaret eccleſiam: et illā vidiſſet verſus orientem nō eſſe cōuerſam humero ſuo parum ſuppreſſit eā: et mox fertur eam ad orientē ſe conuertiſſe. Villa autē in qua hoc factum legitur magauelda vocabatur. Poſt obitum vero edgari regis ſtat⁹ regni turbationē pertulit: nam plures magnates eiectis monachis de magnis monaſterijs quos rex edgarus et dunſtanus inſtituerāt: clericos cum vxoribus reduxerūt. Coacto ſuper hoc apud Wintoniā conſilio: ymago crucifixi in capite refectorij modo locata humanas exprimens voces dixit. Abſit hoc vt fiat abſit hoc vt fiat: iudicaſtis bn̄ mutaretis non bene. Ad quam vocem oīnes incredibiliter perterriti clamore parit̄ et dei laudatione aream complēt. Hanc enī ymaginem ego iohannes Wintonie vidi in capite refectorij monachorum ſcti ſwithuni in altum erectam et in pariete ſupra caput ymaginis ſic ſcriptū erat. Humano more crux preſens edidit ore. Celitus affata que pſpicis hic ſubarata. Abſit hoc vt fiat et cetera ſuperius memorata. His enim aduerſarijs videntibus ceſſatum eſt a contentione quouſq̄ p ſucceſſionem filiorum prior diſcordia renouata eſt. Quibus in villa nomine calue dunſtanus ſic reſpōdit. Quoniam ſeneſcente me antiquis querelis deſeruire cōtenditis: fateor vīci nolo eccleſie ſue cauſam chriſto iudici cōmitto. Dixi: et quod dixit irati dei cenſura firmauit. Mox etenim concuſſa domus cenaculum ſub pedibus eſt ſolutum: hoſtes ſolo precipitati ac ruentiū trabium pondere ſunt oppreſſi. Ubi vero cum ſuis ſanctus accubabat: ibi nulla ruine ſuffuſio erat. Edgaro rege mortuo et edwardo ad regnū relicto dum quidam principes acquieſcere nollent. Dūſtanus arrepto crucis vexillo in medio conſtitit edwardum illis oſtendit/elegit/ſacrauit: patriſq̄ ac magiſtri affectum quō aduixit ei impendit. Sed illo poſt triēnium nouercali fraude occiſo: ſucceſſit ethelredus frater ſuus. Attamen in die conſecrationis ſue poſt impoſitam coronam fertur dunſtan⁹ hoc illi predixiſſe. Quoniam aſpiraſti ad regnum per mortem fratris tui in cui⁹ ſanguine conſpirauerunt angli cum ignominioſa matre tua: non deficiet gladius de domo tua ſeuiens in te omnibus diebus vite tue interficiens de ſemine tuo: quouſq̄ regnum tuum transferatur in regnum alienum cuius ritum et linguā gens cui preſides non nouit. Nec expiabitur niſi longa vindicta peccatum tuū et peccatum matris tue et peccatum virorum qui interfuere conſilio illius nequam. Hic etiam ethelredus dum puſi olus a dunſtano baptizaretur minxit in ſacro fonte. Unde et beatus dunſtanus predixit exterminium anglorum tempore eius futurum. Contigit enim ethelwaldum Wintonienſem epiſcopum cū roffenſi epiſcopo cātuariam venire. Quibus cum magno gaudio ſuſceptis: cum tandem ad ſua reuerti vellent confeſtim dūſtan⁹ erupit ī fletū: fletū adeo magnū vt vix loqui poſſet. Inquiſitus cur fleret ait. Ea re inquit fleo: quoniam vos in proximo morituros ſcio. Noli inquiunt pater ſancte tā dira nobis prophecia occurrere. Et ille. Qd̄ dixi neceſſe eſt fieri.

Moriemini nãq3 huic ſeculo: ſed viuetis cum deo. Nec in hac vita diuti9 manere debetis: ſed eternaliter cũ illo victuri p-getis ad deũ. Et infra paucos dies ſicut p̃dixerat: ambo epi mortui ſunt. Defuncto vt premittit epo ethelwaldo & de eligẽdo põtifice habita diſſẽtiõe orauit dũſtanus ad dominũ vt dignaret oſtẽdere quis regẽde eccleſie deberet idoneus paſtor ſuccedere. Et ecce affuit andreas appoſtol9 dicẽs. Quid chariſſime cõtriſtaris. Surge & elphego abbati manũ impone: eũq3 deſolate eccleſie ſacerdotẽ cõſtitue. Nec te aliquorũ prohibeat potẽtia q2 nõ ab homine ſed a deo pceſſit hec ſententia. Dũ eni rex ethelred9 pp̃ter quaſdam diſſentiones vrbẽ obſideret roffenſem patrimoniũ beati ãdree apoſtoli deuaſtãdo inuaſit. Mandauit ei dũſtan9 a ſtulticia quieſcere andreã ſicut ad p̃ſtãdũ facilẽ ſic ad vlciſcendũ virilẽ in promptu eẽ vt potẽtiã illi9 ip̃e experiat: ſi hereditatẽ illi9 vexare nõ deſtiterit. Contẽptus a rege dũſtan9: iterũ eadẽ ſuggerit inſup argẽti põdo cẽtũ tranſmittit. Quo accepto ab obſidione receſſit. Mirat dũſtan9 hõis cupiditatẽ: hoc illi cõfeſti ſcripſit. Quia pretuliſti pecuniã deo/ argentũ apoſtolo/ mee voluntati tuã cupiditatẽ/ velociter venient ſuper te mala q̃ locutus eſt dñs: mala qualia non fuerũt ex q̃ gẽs anglorũ regnare cepit vſq3 ad tẽp9 illud. Attamẽ viuẽte me iſta nõ erũt: qm̃ & hoc locut9 eſt dñs. Quadã nocte dum dormiret dũſtan9: p viſum rapt9 eſt in celũ & intererat beatis agminib9 illis. Oblectabat modulationib9 angelorũ ſuã genitricẽ quaſi nuptiali thalamo eterno rege copulãtiũ: & ſuaue kyriel. & hymnis & laudib9 modulãtibus organicis reſonãtium. Quib9 dũ ipſe magnifice delectatus intẽderet: acceſſit ad eũ q̃dã iuuenis candidiſſimo tectus amictu dicẽs. Quare omnibus alijs gaudentibus & cãtantib9: tu ſolus taces ĩ nuptijs matris tue. Qui reſpõdit ſe neſcire quid in laudem tanti regis cantare poſſet. Cui ille. Uis inquit inſtrui quid cantare debeas. Reſpondit. Cupio. Et ille. Canta. O rex dominator gentium ſalua genus xp̃ianorũ adhuc in terra peregrinantiũ: vt et ipſi poſt inimicitias ad gratiam reuertãtur et angelice ruine per illos damna reparentur. Ego enim ſepius legi dunſtanũ in eadem viſione quod ſubſequitur cãtare edoctũ. O rex gẽtium dominator omnium propter ſedẽ maieſtatis tue da nobis indulgentiã rex xp̃e peccatorum alleluya. Quod ſepius ille cantãs & repetẽs miro modo delectabatur. Expergefact9 ſtatim illã antiphonã iuſſit ſcribi. Quodam tp̃e rex edgar9 adhuc viuens dũ venatũ pgeret: dũſtanũ donec rediret miſſam differre rogauit. Appropinquãte hora tertia vir dei ſacris induitur veſtib9/ regem expectat: ſtans cubitis innix9 altari lachrimis deditus & orationi. Et ecce ſubito ſopore leniter preſſus: rapt9 in celũ et iunct9 angelis audit eoſdẽ trinitati modulatis vocib9 canere. Kyriel. xp̃el. kyriel. Et rediens ad ſe interrogat ſi rex aduenilſet. Reſpondetur. Non. Iterum ergo orat et iterũ in celum raptus audit ibi altiſona voce dici. Ite miſſa eſt. Cũq3 reſponderetur deo gratias: accurrerunt clerici regis regẽ adeſſe dicentes. Quib9 ille rñdit q2 iam miſſam audierat: nec aliam eo die auditur9 vel celebratur9 erat. Interrogat9 quare: viſionẽ aperit: & ſũpto ex hoc ſermone phibuit regi ne vlterius in die dñico venatũ iret. Kyriel. q̃d in celo audierat ſuos clericos docuit. Cuius modulos armonie adhuc cõtinet tropus ille apud anglos famoſus Kyrie rex ſplendens. Uidit enim dunſtanus vice quadã corporeis oculis in eccleſia ſcti auguſtini in capella beate marie vbi modo in cripta ſub feretro beati auguſtini ima

go eiuſdē virginis locatꝰ: matrē dn̄i ſaluatoris virginali corona decoratā melliflua ſqꝫ eius voces audire meruit: quibꝰ ſocias virgines ad collaudandū regē ſeculorū hortabatur cōcinens illud carmē ſapientis ac ſenatoris ſedulij. Cantemꝰ domino ſocie: cātemus honorē. Dulcis amor xp̄i perſonet ore pio. Cūqꝫ ab alijs virginibus hoc fuiſſet acceptū: alie quiſe quuntur verſus pronunciabant Primꝰ ad ima ruit magna de luce ſuperbꝰ. Sic homo cum tumuit primus ad ima ruit. Unius ob meritū cūcti periere minores Cuncti ſaluantur vnius ob meritū. So la fuit mulier patuit qua ianua letho. Ex qua vita redit ſola fuit mulier. Atqꝫ in hunc modū totius carminis bini ac bini verſus percurrebantur: illis ſemꝑ repetitis qui primi a matre domini dicebātur. Cantemus domino. ꝛc. Hec pontificum ſanctiſſime acutiſſima vi corporalium oculorū in ſpiritalem potētiā trāſlatorū videre potuiſti. Hec celeſtiū archanorū perſcrutator audire meruiſti. Preſtet omnipotens deus ꝑ dunſtani merita glorioſa vt quē ſp nobiſcū corporaliter viuētem habere nō licuit: liceat ſaltē ex cōſideratiōe p̄cioſe vite ſue ſuā vitā ſempiternā agnoſcere: agnoſcēdo diligere ꝛ diligendo ſempiterne vite glo͞am a deo ꝑ te patrē piiſſimū obtinere. Nō eni ſufficiebat dunſtano in ſecreto cubili ſui ſacras excubias celebrare: caſtis orōnibꝰ inſeruire niſi etiā nocturnis frigoribꝰ eccl͞am ſctī auguſtini freq̄ntaret ꝛ in̄ ad vicinuꝫ virginis marie templū p̄dictā gloriā viſurꝰ ꝓcederet. Anno aūt dn̄i duodecimmusꝰ a milleſimo aduētus anglorū in britāniā quingēteſimo ſexageſimo tertio/ archiep̄atꝰ ſui triceſio tertio/ etatis ſue ſeptuageſimo: ſctūs xp̄i cōfeſſor dūſtanꝰ virtutibꝰ plenus ꝛ operibꝰ bonis migrauit ad dominum. Cum eni inſtaret dies aſcentionis dominice peractis vigiliis remanſit dūſtanꝰ in oratione in eccleſia ſolꝰ: ꝛ ecce innumera cādidatorū multitudo coronas aureas in capitibꝰ geſtātiū ineſtimabili fulgore micātiū ꝑ eccleſie ianuā irrūpēs an̄ ip̄m cōglobata aſtitit vna voce ſalutās et dicēs. Salue dūſtane noſter ſalue. Mandat tibi quē pie deſideras filius dei: quatinus ſi paratꝰ es venias ꝛ diem hanc ad cuius gaudiū ſpiras nobiſcū celebres. Ad qđ ille impterritus manens: ſciſſitatꝰ eſt qui eſſent. Cherubin inquiunt et ſeraphin ſumꝰ: ꝛ reſponde quid velis. Tunc ille. Hodie dies ſolēniſſimus eſt: ꝛ incūbit mihi pane verbi dei plebē reficere: et oſtendere illi quō ad hoc gaudiū poſſit ꝑuenire. Propter qđ et multi cōuenerūt nec debeo illos decipere: ꝛ ideo hodie venire nō poſſum. Qui dixerūt. Eya paratꝰ eſto ī die ſabbati preſto ſis hinc nobiſcū romā venire: ꝛ corā ſummo pontifice ſanctus/ ſāctus/ ſctūs eternaliter canere. Annuit ille: et illi recedunt. Lecto igitur eo die ad miſſam euangelio loquutꝰ eſt ad plebem qualiter nūqꝫ antea fuerat loquutꝰ oſtēdēs qua ratione filius dei carnē induerit cur humani generis ſaluationē non niſi moriendo compleuerit quemadmodū reſurgens a mortuis mortis principem ſuperauerit: ꝛ famulātibus angelis celuꝫ ingreſſus ſit. Deinde ſanguinem chriſti incōparabiliter omnibus creaturis docuit eſſe preſtantiorem: tantamqꝫ fiduciam in effuſſione ſanguinis illiꝰ mūdum habere poſſe: vt ſi vnꝰ aliquis totiꝰ mundi pctā haberet: neqꝫ de multitudine neqꝫ de magnitudine criminū illi eſſet deſperandū ſi mediatorem dei ꝛ hoim haberet aduocatū. Et reuerſus ad altare celebrauit miſteria. Ubi aūt ventū eſt ad bn̄dictionē ſuꝑ populū iterū ab altari predicaturꝰ regredit̄: ita vt nō hominē ſed angelū loq̄ putares. Iterū ad altare reuertitur ꝛ data benedictione iterū ad populū

redit ſtupentib⁹ cūctis: ⁊ mox vt ad loq̄ndum os aperuit tanta claritate vult⁹ ei⁹ reſplenduit vt nemo in eū intendere poſſet. Obitū ſuum illis inſtare p̄dixit/ promittēs ſe illis nunq̄ defuncturū. Et tūc ad mēſam dn̄i regreſſus eſt. Eadē die cū a menſa ſumpto cibo ſurrexiſſet: eccleſiā petijt ⁊ deſignauit locū i quo ſepeliri voluit. Mox languor eū inuaſit: ſexta feria lecto decubuit omneſq̄ aduētātes ad ſequenda xp̄i veſtigia incitauit. Sabbato eni cū horam ſuā expectaret ſubito cū lecto in quo iacebat vſq̄ ad ſuperiora leuatus eſt: ⁊ trabib⁹ obſiſtentib⁹ ad terrā leniter demiſſus. Iterumq̄ vſq̄ ad trabes cū lecto ſuo raptus eſt vt prius ⁊ iterū leniter demiſſus: hoc vſq̄ tertio factū eſt. Uidētes hoc qui aſtabāt territi fugiētes ⁊ parietibus innixi: de lōge ſurſum aſpicientes exitū rei videre cupiebāt. Cōuocat oēs dunſtanus qui fugā inierāt: taliter eos demulcēs. Uidiſtis ait filij vidiſtis chariſſimi quo me deus vocat quo ineffabilis dei miſericordia inuitat. Semita itineris mei pre oculis oſtenſa eſt vobis: vt nullus veſtrū de premio diffidat: qui vite mee diligens ſectator extiterit. Surſum eſt quod amplector ſurſum quo gradior. Eſtote ergo vite imitatores: ſi itineris mei cupitis eſſe ſectatores. Nolite boni videri ſed eſſe. Hoc eni maximū inter homines malū eſt: q̄ oēs cupiūt boni videri et eſſe nolunt. Nulli volūt mali videri: ⁊ nolunt nō eſſe mali. Pacē ſemper ſectamini. Predico etiā vobis anglorum gētem dira ac diuturna mala ab exteris gentibus eſſe paſſuram: ſed in fine dierū miſeratione dei ſuper illā ſtillaturam. Et extenſis ad celū manib⁹: inter verba orationis videt illos qui ſe ad celeſte conuiuiū inuitauerant beatos angelos aſſiſtētes ⁊ celeſte illi obſequiū p̄parātes. Quorū venerāda p̄ſentia felix aīa illi⁹ de habitaculo corꝑis egreſſa: ad cōtemplādā eterni regis claritatē cū illis ꝓfecta eſt. xiiij. kal. iunij. ⁊ in eccleſia ſaluatoris cātuarie cū magno honore ſepelit. Poſt eni ei⁹ obitum ita oīa in cōtrarium verſa ſūt: vt dūſtani morte oīa deflere nec ei⁹ abſentiam ſe ferre poſſe viderentur. A ſumma quippe pace fit cōmutatio ad intollerabile bellū: ab immēſa leticia ad oim rerū indigētiā. Deniq̄ aer ipe immutatus eſt: celū nō exaudiuit tellurem nec tellus ea que ſeminabātur in ea. Hoſtilis incurſio fedam vbiq̄ faciem dereliquit: dū eorū irruptiōe vrbes diruerētur/ eccl'ie ſpoliarētur/ et ſacerdotes domini de terra delerētur. Uir quidā ⁊ mulier longa cecitate percuſſi: iuxta ſepulchrum ſancti dunſtani vigilijs ⁊ orationibus inſiſtētes: ꝑfecte ſanitati reſtitui meruerūt. Preſbiter quidā inter ſuos nobilis paraliſis morbo ꝑcuſſus ad ſepulchrum ſancti dūſtani delatus: ſenſit quandā manū per totū corpus ſuum ducētem ⁊ mēbra ſua reſolidātem. Sanatus eni grāde cōuiuium amicis ſuis parat ⁊ dū conuiue pro ei⁹ ſalute grās deo ⁊ beato dūſtano referrent: ille tumēs ait Et ſi dunſtanus nō eſſet: ſanat⁹ fuiſſem Quo dicto ſtatim priſtina īfirmitate correptus et miſerabiliter clamās poſt paululum ſpiritum emiſit. Iuuenis quidā a natiuitate mut⁹ et claudus mox vt tūbam ſancti dunſtani tetigit erectis pedibus ſtetit et ſoluta lingua excelſa voce clamare cepit. Gloria in excelſis deo. alleluya. Et ſic omnib⁹ diebus vite ſue nō ſolum expedite verū etiam diſerte oīa loquebatur. Puella quedā a natiuitate ceca ad tumbā ſancti dūſtani a mr̄e ſua adducta apertis oculis omnia clare videbat: et pre gaudio exiliens dixit. Mater mi que ſunt hec pulchra que video? Cui illa. Uides ne inquit chara mi? Que dixit. Pulcher homo quidam iuſſit me hec pulchra videre. Quidam eni teutonic⁹

noie clemēs quē ſacerdos pro culpa volu
ptatis ⁊ cōtumatie in interitū carnis ſa
thane tradiderat: ſeptēnio a demone poſ
ſeſſus de loco ad locū inſtabili ferebatur
motu. Hic ad tumbā ſancti dunſtani pla
tus cū ad nocturnas vigilias reſponſori
um (videte miraculum) inciperetur: ſal
tū in ſublime dedit ⁊ demoniū cum ſan-
guine euomuit. Quidā ſeni ⁊ claudo p̄-
cepit dūſtanus in ſompnis ſanitatis gra
tia tumbā ſuam viſitare. Quod cū feciſ
ſet ⁊ nihil ſalutis cōſecutus fuiſſet: deſ-
peratus ad ſua redire cepit. Cui is q̄ du-
dum dormienti apparuerat vultu ſeue-
rus/veſte decorus occurrit: ſciſſitās vn-
de veniret vel quo pgendo tenderet. Re-
cuperāde inquit ſalutis gratia iuſſ⁹ ad
ſanctū dei dunſtanū perexi: ſed nihil pro-
ficiens ad domū meā redire decreui. Et
ego ſum inquit dunſtanus oīm ſeruorū
dei cōſeru⁹ neceſſariis quibuſdā cauſis
occupatus nō poteram his dieb⁹ requi-
em corporis mei viſitare: nec p̄ſentiā me
am filiis ibidē manētibus exhibere. Nā
eccleſiā dei quidā aduerſari⁹ exheredare
tēptauit: ſed (me tutore) nihil efficere po-
tuit. Nūc aūt cōfecto negotio ad locū re
quietiōis mee vado. Vide ergo vt illa die
te ibi inueniā: quatinus p te gratiā meā
meis ciuib⁹ oſtēdā. Rediens ergo ⁊ ſan⁹
effect⁹: palā cūctis q̄ viderat et audierat
enarrauit. Quodā eni tēpore in noctur-
na viſione viſus eſt dūſtan⁹ a frībus de
eccleſia exire. Quē cū exeūtem retinere
vellēt: nō poſſū inquit ibi manere pp̄ter
ſpurcitias malorū morū et reorū in eccle-
ſia ſepultorū. Nec multo poſt eccl'ia ſal-
uatoris igni cōbuſta eſt/parietes cecide-
rūt: nec quicq̄ ex oībus monaſterii offici
nis incōbuſtū remāſit preter dormitoriū
et refectoriū et modicā clauſtri partem.
Lāfranc⁹ aūt archiepiſcopus eccl'iam
ſcti ſaluatoris quā p̄fatū incēdiū inutilē
fecerat ſimul et vetuſtas fūdit⁹ deſtrue-
re: et anguſtiorē conſtruere cupiēs: cele-
brato triduano ieiunio iuſſit corpa ſctōrū
q̄ in orientali parte ipſius eccleſie huma
ta erāt in occidētalē partē vbi beate ma-
rie memoria celebris habebat' trāſferri.
Interea duo milites archiep̄i corā fere-
tro beati dūſtani terre procūbūt: miam
⁊ indulgētiā p merita ei⁹ ſibi ab abbate
ſcti auguſtini de morte nepotis eius quē
nup occiderāt dari poſtulātes. Denegat
abbas: denegāt et frēs defuncti qui aſta
bāt. Jungūt alii preces ſuas precib⁹ mi
litum ſed in vanū. Nec eni illos aut reue
rētia ſancti: aut ſupplicās mltitudo fle-
ctere potuit ad miſerendū. Pius aūt dū-
ſtan⁹ nō ſic auditu difficilis ſurdā ab in-
fantia mulierē ipa hora ſe requirentē ex
audiuit et ei corā oībus auditū perfectū
reddidit. Abbas aūt i ſua ptinatia rigid⁹
nocte ſeq̄nti cū ſuis nepotib⁹ corā ſe quē
dā reuerēdi habit⁹ ſacerdotē irato vultu
ſtare cōſpexit: ⁊ quibuſdā teterrimis ho
minib⁹ in medio camere in qua iacebāt
mire magnitudinis cacabum ſuppoſito
igne ſuccēdentib⁹ p̄cipere audiuit: qua-
tin⁹ illos ſimul ligatos in candentē caca
bū ſine vlla miſeratione cōburendos p̄ci
pitarent. Percunctantibus aūt quare tā
crudeli pene ſubiici deberēt: reſpōdetur
pp̄terea ꝙ vos furoris igne ſuccēſi: mor
tem veſtri germani noluiſtis perdonare
propter amorē ac reuerētiam ſcti dūſta-
ni. His dictis rapiuntur ad ignē ⁊ illi ni
mia anxietate cōſtricti miſerādas voces
emittebāt: et ſe q̄citius poſſent ad requi
em ſcti vēturos eumq; ſuper illa iniuria
digna ſatiſfactiōe honoraturos deuouēt
ſi ſolūmō eos ab imminenti miſeria ſua
gratia liberare dignaret'. Ad hec tetri mi
niſtri nutu ſacerdotis exterriti cum ſuis
ignibus diſparuerunt. Mane autem ab
bas idem ſcotlandus nomine ad ſepul-
chrū ſācti dunſtani cum ſuis veniens ne
potibus monachos eccleſie congregatos

ſibi pꝛecib⁹ ſuccurrere flebilis oꝛat. In-
dulget reis militib⁹ moꝛs defuncti q̄ ho-
mines pij p̄ris Dūſtani effecti ad ſua le-
tantes redierūt. Monach⁹ quidā iuue-
nis eccl'ie ſaluatoꝛis in miſſa Lamfranci
archiep̄i euāgeliū legebat ⁊ cū dicta oꝛa
tione dn̄ica patenā ex moꝛe pontifici of-
ferret vidit coꝛā ſe quoſdā teterrimos ⁊
hoꝛribiles malignoꝝ ſpirituū vult⁹. Ad
quoꝝ aſpectū nimio pauoꝛe perterritus
Lamfrancū inter manus ſacra tenentē
vtriſqꝫ bꝛachijs ſtrictū amplectit' hoꝛri-
do clamoꝛe vociferans ac dicēs. X̄ps vin
cit/x̄ps regnat/x̄ps imperat. Poſt miſſā
adunatis in cap̄lo fratrib⁹ ⁊ iuuene illo
adducto Lamfrāco habito pꝛius ſermo-
ne oēs pꝛo fratre rogare monuit. Loꝛis
aūt aſtrict⁹ iuuenis ad tumbā ſcti Dun
ſtani omnino reluctās ꝑtrahit' in x̄pm ac
ſctm̄ Dunſtanū blaſphemias iactās mi
ſerabili cruciatu toꝛquebat'. Et cū quidā
ad eū accederēt grauia p̄ctā nondū con-
feſſa detegebat: ⁊ illos ſibi in penis ꝑpe-
tuis ſocios foꝛe futuros gaudens ⁊ hila-
ris pꝛonūciauit. Confeſſi aūt et abſoluti
cū ſe ei pꝛeſentarent illos ex trāſuerſo in
tuēs nec eos ſicut pꝛius recognoſcēs vn-
de venerint quo lauacro loti tam ſubitā
purgationē meruerit q̄d ve cōtigerit ꝙ
ſuam ſocietatē ſic cito alterati amiſerint
ſpumās ⁊ eiulās mirabat'. Dicebat quo
qꝫ de quibuſdā fratribus nephāda. Tūc
noīauerunt quēdam aſſerētes q̄m de illo
nō haberet quid diceret. At ille affirma-
re cepit ꝙ ad pꝛeſentiā ſuā nunq̄ aude-
ret accedere. Tūc frater ille Lamfranco
purā fecit cōfeſſionē ⁊ ingreſſus ante de
moniacū ſtetit. At ille in eū toꝛuo reſpici
ens oculo ait cachinnans. Pꝛo malo hoīe
quō eſt nūc rebullitus et candidat⁹ q̄s te
ſic rebulliuit ⁊ dealbauit? Et nichil plus
dicere voluit. Unde datur intelligi quia
virtus cōfeſſionis ⁊ abſolutionis aufert
diabolo aut memoꝛiam p̄ctī de quo pu-
ra facta eſt ꝯfeſſio: aut certe ꝑtātē hoīem
accuſādi. Hoc eni miſericoꝛdit' x̄ps fecit:
monachos ad coꝛrectioꝛē vitā erudiēs q̄
ceſſante diſciplina in ſcl'ari cōuerſatione
vltra quā debebāt iacere nō timebāt Cū
qꝫ inter ſctōs Dunſtanū et Elphegū po-
neretur: demon q̄ eū poſſidebat in vētre
ei⁹ hac ⁊ illac diſcurrēdo vagari cepit: vt
putares illū modo ꝑ os/modo ꝑ inferio-
res coꝛpoꝛis ꝑtes fugā parare ⁊ ſi q̄s ma
nū ſuꝑ tumoꝛē quē faciebat ſupponeret:
ſtatim in aliū locū exiliebat. Quidā ve-
ro gallica lingua ꝙ ſicut paru⁹ catus ſa
liret dixit. Iuuenis vero qui linguā illā
non nouit ſubridēs eadē lingua reſpon-
debat dicēs. Non vt catulus ſed vt catel
lus. Nec multo poſt meritis ſcti Dun-
ſtani demone fugato liberat' ⁊ ſenſus ei
redditur. De tranſlatione aūt coꝛpoꝛis
ſcti Dunſtani de Cātuaria ad Glaſtoniā
ſicut in monaſterio Glaſtoniēſi ſcriptū
inueni hic inſerens opiniones varias pe
ritioꝛibus circa hoc diſcutiendas penit⁹
reliqui. Anno dn̄i. M. xij. regnante rege
Edmondo cognomēto yrenſyde dani an-
gliā intrantes oꝛiētales partes anglie et
totius cancie fines in ſuā redigebant po
teſtatē ⁊ incole multi a patria eliminati
multi crudeliſſima ſūt moꝛte perempti.
Sic vſqꝫ Londonias nō gradui nec eta-
ti vel ſexui parcētes homicidijs/rapinis
incendijs diuina eque et humana exter-
minabant: ⁊ expulſo a ſede ꝓpꝛia Elphe
go archiep̄o/pꝛedia deuaſtātur: poſſeſſio
nes diripiūtur/monachos cātuarie tru-
cidāt/eccl'iam ⁊ oīa incēdio cōſumūt. Cō
tigit hiſdē t̄pibus pꝛefatū regē Edmon-
dum Glaſtoniā aduenire ⁊ ibidē aliquā
tulam trahens moꝛā abbati ⁊ fratribus
tante captiuitatis ex oꝛdine retulit hiſto
riā ⁊ Cantuariēſem eccleſiā incenſam ⁊
habitatoꝛibus ⁊ religione penit⁹ vidua
tam. Quibus auditis abbas cū tota cō-
gregatione valde cōtriſtat⁹ inter cetera

eximij p̄ris ſui dunſtani virtutes p̄cel-
ſas recitabat: qui dū viueret amplis poſ-
ſeſſionib⁹: libertatibuſq; magnificis: et
regularib⁹ inſtitutis glaſtoniā mirifice
inſigniuit. Precib⁹ enī vberrimis opem
cōſiliūq; regis implorant: quatinus reli-
quias glorioſi viri ad loca transferre poſ-
ſent religioſa: vbi quōdā religionis lacte
nutritus ad tantas virtutes excreuerat
vt nō ſolū gregē glaſtonie: ſed toti⁹ āglie
ꝓuincias ſua doctrina illuſtrare poſſet.
Quib⁹ auditis rex eorū deſiderijs pio oc-
currēs affectu qđ petierāt celeri effectui
mancipari decreuit. Brithredus igitur
abbas quatuor cōfratrib⁹ ſuis huius le-
gatiōis officiū iniūxit: vt aſſumptis ſoci-
orū auxilijs cātuariam ꝓperantes: oſſa
ſancti dunſtani glaſtonie trāſferrēt. Idē
enī monachi beato dunſtano in carne de-
genti capelle ſue cōplētes officiū adhere-
bāt: qui etiā corp⁹ ei⁹ aīa ad celos trāſla-
ta ſepulture tradiderūt Poſtea quoq; cū
ſucceſſore ſuo elphego archiepō vſq; ad
eius martyriū cōmanebāt. Dicebantur
aūt fratres illi ſebrichtus: ethelbricht⁹:
burſius: adelwordus Cantuariā igitur
aduenietes fratres locū ſicut a rege didi-
cerāt omni habitatore nudatū inueniūt
Aperiētes ergo ſepulchrū oſſa ſancti dū-
ſtani tanto tp̄is ꝓceſſu carne reſoluta re-
periūt Anulū vero digito ſcti cū terre tra-
deretur impoſitū: quem iuuenili etate fe-
ciſſe dicitur recognoſcunt. Glaſtoniā igi-
tur reliquias ſcti dunſtani ſecū deferen-
tes cū gaudio redierūt. Facta eſt aūt hec
tranſlatio anno dn̄i ſupradicto: poſt iter-
fectionē ſancti elphegi martyris anno ſe-
cūdo: ⁊ anno poſt dormitionē ſancti dun-
ſtani viceſimoquarto. Per cui⁹ interceſſi-
ones ⁊ merita deus ibidē nō ceſſat opari
magnalia: mortuis vitā: infirmis ſani-
tatem crebrius reſtituēdo: brutis etiam
plurimis in periculis ſubueniendo.

¶ De ſctā Eanſwida v̄gine ⁊ abbatiſſa

Ethelbert⁹ rex cancie per ſan-
ctū auguſtinū epm ad fidem
cōuerſus: genuit edbaldū et
ethelburgā virginē quā pa-
ter ſuus ethelbertus: dedit edwino regi
northanhūbrorū in vxorē: ſicut inferius
in vita eiuſdē ſancti regis clarius patet.
Edbaldus vero ex emma regis francorū
filia genuit ermēredū ⁊ ercōbertum ⁊ fi-
liā eanſwidā. Que ab infantia pōpis ſe-
cularibus renūciās: deo ſeruire ſtuduit:
precioſa queq; mundi calcauit: ⁊ ad vitā
regni celeſtis tota virtute ſctām ample-
xata doctrinā iugi deſiderio ſuſpirauit:
⁊ ſanctimonialis vite regulā ſubire deli-
berauit. Ad cuius obſeruantie oportuni-
tatē comodū elegit locū a vulgi frequēta-
tione remotū folkſtan noīatum: vbi ⁊ pa-
ter eius edbaldus in honore beati petri
apoſtoli eccleſiam cōſtruxit. Ibi ergo ex
parte maris quo remotior dicitur eſſe ab
ipſis ruriculis huiuſmodi cōpetentē fun-
dauit eccleſiā cū officinis ſibi ſuiſq; comi-
tibus ꝓfeſſioni ei⁹ neceſſarijs a pleno tm̄
maris gurgite ſeptē iugerū latitudie: id
eſt viginti octo particarū diſtantē. Que
hodie nuſq̄ apparet Terra namq; a ma-
ri paulati cōſumpta poſt longū ſeculum
corruit et ripa maris cimiterium hauſit
In qua caſtimoniā virginalē ſub regu-
lari habitu ducēs die nocteq; dei famula-
tui dedita ad beatū finē peruenire meru-
it pridie kal. ſeptēbris. Cui⁹ reliquie rui-
na ipſius eccleſie imminēte in vicinā ec-
cleſiā beati petri tranſlate ſunt. Cū enī
ad annos nuptiarū peueniſſet beata v̄go
eanſwida: pater eius iugi ammonitiōe
crebris precib⁹ ad nuptias virginē inui-
tauit Cui beata virgo ſpū ſancto inſpira-
ta immobili mētis deuotione in hec ver-
ba reſpōdit. Genitor chariſſime ſi dilecti-
onis conſtantiā interminabilē: fructum
nuptiarū perpetuū: ſponſum immorta-
lem: letitiā ſobolis infinitam virginita-

ti mee ꝓperare ſufficitis: cõſilio vr̃o gra
tulanter adquieſcam. Si autem: ami=
citiã odijs immixtã nuptias ſteriles fru
ctũ in illis tranſitoriũ: maritũ mortalẽ:
lugubrẽ filiorũ interitũ: ⁊ in oĩbus virgi
nitatis corruptionẽ ſtudetis apponere:
potiori adherere: etiã patris cõſiliũ inti=
mabit: niſi patrẽ velit exuere. Maria nã
q; optimã partẽ elegit que nõ auferetur
ab ea Cum igitur in humanis iura mor
tis vniuerſa poſſideãt: ſpõſi celeſtis ⁊ im
mortalis amplexus: ſcitio illi mee virgi=
nitatis florẽ reſeruo: quẽ cũ amauero ca=
ſta ſum: cũ tetigero mũda ſum: cum acce
pero virgo ſum. Ad huius ſpõſi talis ob=
ſequiũ oratoriũ michi cõſtrui depoſco pa
ter. Motus igitur virginis precibꝰ: locũ
orõnis ſibi pater ſuus edbaldus conſtru
ere cepit. Qð cũ cõſtrueretur: rex northã
hũbrorũ proſapia nobilis: beatã virginẽ
in coniugẽ adoptauit. Pater vero puelle
filiã ſuã blãdicijs conuenit et tã illuſtris
mariti cõſortium extollit. Cõtigit tũc ad
opus oratorij inter ceteras trabẽ addu=
ctã: reliquis triũ pedũ lõgitudine mino=
rẽ: qui ſui breuitate operi inutilis habe=
batur. Adducto aũt rege northanhũbro=
rũ multis comitãtibus talibꝰ patrẽ ſuũ
affatur verbis. Regis huius nobilitas
me xp̃i ancillã: comitẽ ſibi ſuſpirat coniu
gẽ queritur. O q̃ ſtulta cõmutatio: q̃ de
teſtãda ſtulticia: q̃ intollerabile dãpnũ:
ſi pro celeſtibꝰ terrena: pro eternis tran=
ſitoria ſuſcipiã. Hũc tamẽ licet trãſitoriũ
licet terrenũ coniugẽ accipiã: ſi in dei ſui
poteſtate hoc lignũ quãtum opus eſt elõ
gare orãdo ſufficiat. Si autẽ: intactam
me relinquat. Rex aũt cõditioni cõgratu
lãs: leuiter in dei ſui poteſtate hoc patra
re ſperauit: ſed nequaq̃ vllus deorũ ſuo=
rum hoc facere licet plurimũ inuocatus
valuit. Acceſſit eñi ⁊ capite ligni eleuato
preces corã dijs ſuis prolixiꝰ in vanum
effudit: ⁊ oĩbus intuentibus verecũdus

abceſſit. Virgo igitur ſancta mente con=
gaudẽs celeſti manifeſtatione ab illicito
cõiugio ſe liberatã exclamauit. Et acce=
dens ad lignũ facta oratione pars eiꝰ op
poſita ſe ſurſum eleuans in tm̃ producit
vt ceteris equalis aut maior longitudĩe
videret: ⁊ que prius ceteris nequaq̃ ad=
aptari poterat: tũc aptior operi habebat
Oratoriũ eñi ſuũ rupibꝰ ſuſpenſum ma
ri ſupereminẽs aque dulcis ſuffragio ca
ruit. Et cũ de longinquo miniſtrorũ labo
re aqua deferretur: miniſtrantiũ miſera
ta labores liquoriſq; penuriam: perrexit
ad fontem: per ſpaciũ miliarij vniꝰ: aut
eo amplius in villa ſwectoñ noĩe: baculo
precedente eius ductũ quaſi viue vocis
iuſſiõe ab infimis ad ſumma: per rupes
⁊ ſaxorũ vertigines: ad oratoriũ ſuũ per=
duxit: ⁊ hominibꝰ ⁊ iumẽtis poculi largi
tatẽ dare abundãter non ceſſauit. Sicq;
precibꝰ virginis ſctẽ: aqua contra ſui na
turã aſcendit: ⁊ qð vehemẽtius eſt mirã
dum: per aquã alienã riuus trãſiẽs pror
ſus quaſi intacta et immixta perdurare
cernitur. Mira res. Virginis precibus
quã creator ſuus iuſſerat a mũdi princi=
pio aqua deſcendere ancillã ſequitur etiã
contra naturã: dñm oblita etiã in natu=
ra. Ancilla dñi iuſſit vt ſequeretur: ⁊ hec
audiuit ſecuta iubentẽ. Contigit enim
agros ſuos multiplici auiũ genere ⁊ fru
ctus eorũ abſumi et ſic labores hominuꝫ
denudari. Inter ceteras vero aues que
gante vocant plurimũ agris nocere pre
ſumebãt. Virgo aũt xp̃i aues iuſſit con=
gregari ⁊ in nomĩe dñi in domo quadam
includi. Et ecce aues que volare poterãt
per naturã: iuſſu virginis manus hoĩm
quaſi domoſtice ſequũtur. Sub illius ve
ro noctis cuſtodia noue carnis gaudẽtes
edulio: tres ſibi miniſtri parare non me=
tuebãt. Mane vero pietatis cõmota viſ=
ceribus famula xp̃i ad locum vbi incluſe
erãt proceſſit ⁊ omnibꝰ euolandi liberta=

te exhibuit. Que ſtati a carcere egreſſe: inauditū planctū circa domum volitantes ediderūt: alas reuerberant: queſtus ingemināt: et neglecto receſſu p̄ modo querentium inuſitant: ac ſi aliquid amiſiſſent. Miratur dei famula querimoniam miraſ ⁊ morā. Cauſam a miniſtris inquirit: ⁊ omnes vnanimiter ſe excuſāt Juſſu tandē virginis ſancte: factū confitētur licet inuiti. Jubet igitur oſſa colligi ⁊ in eius p̄ſentiā collecta deferri. Allatis itaq; oſſibus cū p̄ces deuotas ad dn̄m fudiſſet: quot volucrū oſſa collegerāt: tot repēte volatilia p̄dierūt: vt numerus deficientiū: in nullo ſentiret detrimentū. Quibus in hūc modū reparatis: hoc illis adiūxit interdictū: ne territorio ſuo inſiderēt ineternū. Et factum eſt ita. Nec eni virgo ſancta ſuis meritis mulierē cecitate percuſſam illumiauit demoniacū ſēſui reddidit: ⁊ multos alios a diuerſis morbis ſalute recepta letari fecit Erant enim quatuor fratres: reb⁹ mūdi abundātes: qui decimas in cōtemptu ducebāt: nec eas dare volebant. Elapſis in tali errore annis multis: dixerūt tres fratres ad quartū. Frater ſi dudū deo iniuriantes oberrauim⁹ reſipiſcere tēpus eſt: vt qd̄ maligna deliquit p̄ſumptio: defleat penitētia: corrigat ſatiſfactio. Accedamus ad corpus ſctē eanſwide et frugū noſtrarū decimas deo ⁊ ſancte virgini offeramus. Et cum ille non acquieſceret ecce inimicus in eum ingreſſus: eum inſanire ⁊ huc illucq; diſcurrere ⁊ diſcerpere ſeipſum fecit. Qui a fratribus vinculis aſtrictus ante altare ſancte virginis adducitur: ⁊ ſanitate recepta decias deo et ſancte virgini deinceps ſubtrahere nō p̄ſumpſit. Vir quidam continuis p̄ſſus doloribus carnis ⁊ tabeſcens nulla tamen in carne vel carnis ſuperficie leſionis veſtigia apparebāt Huic aſtitit mulier ſpecioſa nimis dicens. Vir bone cur animā tuā tantis doloribus affligis: cur doloribus dolores accumulas? Perge apud folkſtañ ad eccleſiam virginis eanſwide cuius p̄cibus noueris te p̄ſtine ſaluti reſtituendū. Quo fctō: virgo quedā venerabilis ſibi apparens p̄mo doloris loca lauit: poſt lintheo terſit: ⁊ carnē p̄ſus a dolore purgauit. ¶ Narratio. Circa annū dn̄i ſexcētesimum ſeptuageſimū octauū cōſorto graui p̄lio inter reges merciorū et northanhūbrorū ethelredū ⁊ egfridum: miles quidam nomine ymma: inter cadauera occiſorum ſimilis mortuo iacens recepto ſpiritu reuixit et vulnera vt potuit alligauit. Inuentus aūt ab inimicis ⁊ captus ad quēdam comitē regis ethelredi adducitur: ⁊ interrogatus quis eſſet: ruſticū ⁊ pauperem ſe eſſe fatetur. Quotiēs eni vinculis ferreis ligatus erat: totiēs vincula ſoluta reperta erant. Habebat enim germanum fratrē cui nomē erat tunna abbatē cenobij in ciuitate que hactenus ab eius nomine tunnaceſter vocabatur: qui eum mortuum credēs miſſas p̄ ipſo crebro celebrabat. Quarū celebratione factū eſt vt nullus eum vincere poſſet quin continuo ſolueretur. Interrogatus a comite quare ligari nō poſſet: ait. Habeo inquit fratrē in p̄uīcia mea ⁊ ſcio quia ille me interfectū putās p̄ me miſſas crebras facit: ⁊ ſi nunc in alia vita eſſem: ibi anima mea per interceſſiones eius a penis ſolueretur Requiſitus a comite intētius vnde eſſet p̄miſit ſe nichil ei mali facturum: ſi ſimpliciter ſibi quis fuiſſet p̄deret Quod dum ille faceret militē ſe regis fuiſſe manifeſtās reſpōdit Et ego inquit comes per ſingula tua reſpōſa cognoueram quia ruſticus nō eras: et nūc dign⁹ es morte: quia omnes fratres ⁊ cognati mei in illa ſunt pugna occiſi: nec te tamē occidam ne fidem mei p̄miſſi p̄uaricem. Vendidit ergo eum lōdonijs cuidā

freſo:ſed nec ab illo nec cum illuc duceret vllatenus ligari potuit:cũ alia atq; alia vinculoꝝ genera hoſtes imponerẽt ¶Tertia vero hora quãdo miſſe fieri ſolebant: vincula eius ſoluta erant. Preciũ demũ redemptionis ſue perſoluẽs ad fratrem rediit:et cũcta que ſibi euenerant narrauit. Multi eni hoc audiẽtes:accenſi ſunt in fide ac deuotione pietatis ad orãdum vel ad elemoſinas faciendas:vel ad offerendas deo victimas ſacre oblatiõis pro ſuorũ ereptione qui de hoc ſeculo migrauerant.

¶De ſancto Eata epiſcopo ⁊ confeſſore.

Anno ab incarnatione dñi ſexcẽteſimo triceſimotertio interfecto rege edwino rege northãhumbrorum nobiliſſimo:ſuſcepit pro illo regnũ berniciorũ filius ethelfridi nomĩe eanfridus. Siquidem tempore toto quo regnauit edwin⁹ filii prefati regis ethelfridi qui ante illũ regnauerat cũ magna nobiliũ iuuẽtute apud ſcotos ſiue pictos exulabãt: vbi in fide inſtructi baptizati ſunt. Mortuo eni rege edwino:regreſſus ab exilio eanfridus ⁊ berniciorũ adepto regno:ad idolatriã relicta quam ſuſceperat fide ſe ꝯuertit. Unde iuſto dei iudicio a cedwalla rege britonũ in breui peremptus eſt. Quo mortuo:ſucceſſit oſwaldus frater ei⁹ qui regnũ deirorũ ⁊ berniciorũ ſuo dominio ſubiugauit. Qui ſtatim aidanũ venerabilem epiſcopũ ad conuertẽdum populũ ſibi ſubiectũ acciuit:ſedẽ epiſcopalẽ in lidiſfarnenſi inſula eidem ſtatuit:⁊ eccleſias ac monaſteria per loca edificare curauit. Idem vero ſanctus antiſtes aidan⁹ duodecim pueros de natione anglorũ in xp̃o erudiendos ſuſcepit. Ex quibus extitit eata puer bone idolis ac mãſueti animi valde. Doctoris enim ſui monitis et exemplis ſedulus auditor:menteq; tot⁹ inherens omniũ morũ honeſtate conſpicuus enituit. Acceptus itaq; deo ⁊ hominibus ⁊ monachus factus monaſticam vitã in vigiliis ieiuniis et ceteris actib⁹ bõis die ⁊ nocte exequi operã dedit Erat namq; vir patientie virtute precipuus: caſtitate nitidus:affabilis ⁊ iocund⁹ omnibus ⁊ vt venerabilis beda de eo teſtat pre omnib⁹ hoĩbus mãſuetudinis ⁊ ſimplicitatis gratia decoratus. Effectus tãdem abbas mailroſenſis id eſt meuros: multo maioris hũilitatis et charitatis exẽpla ꝙ antea ſuis fratribus exhibens nõ quaſi magiſtrũ ſed piũ patrem oẽs cõfratres ſui eum diligebãt. Potẽtibus et diuitibus huius ſeculi in tantũ veneratus:vt ipſi etiã reges illum vt patrẽ colerent:terras ⁊ poſſeſſiones ad cõſtruenda monaſteria deuotis animis largirẽtur. Pius autẽ pater eccleſias ⁊ monaſteria diligenti ſtudio oportunis locis conſtruxit:diſcipulos ſancte conuerſationis ſtudiis operã dantes in ipſis aggregare curauit. Inter quos boiſilus mailroſenſis cenobii prepoſitus:⁊ cuthbertus poſtea lindiſfarnenſis eps̃ viri vtiq; mire ſanctitatis nitore lucẽtes ⁊ ſpiritu prophetico mirifice pollẽtes erant. Poſt cõflictũ vero in monaſterio hilde abbatiſſe de obſeruatiõe paſche habitũ: colmãnus eps̃ genere ſcotus impetrauit a rege oſwi vt abbas venerabilis eata lindiſfarnẽſi eccleſie abbatis iure preeſſet. Multũ nãq; ſanctũ eatam ſcoti diligebãt:eo qḋ vnus de duodeci pueris aidani epi eſſet Suſcipiens eata curã lindiſfarnenſis eccleſie: beatũ cuthbertũ quem p̄poſitum mailroſenſem poſt obitũ boiſili fecerat:adducens ſecũ in cenobio lindiſfarnẽſi prepoſitum ordinauit. Orta tandẽ inter regem egfridũ ⁊ ſanctũ wilfridũ epm diſſentiõe illo ab epatu expulſo:boſa i regno deirorum apud eboracũ ⁊ eata abbas in ꝓuicia berniciorũ apud haguſtaldenſem id eſt extoldeſham vbi mõ ſunt canonici re-

gulares: ſeu apud lindiſfarnẽſem eccleſiam. id eſt help eland ep̄i ſubſtituti ſunt. Cõſecrati ſunt eboꝛaco a theodoꝛo archiep̄o doꝛobernẽſi. Poſt tres annos eiectionis ſancti wilfridi trunwin⁹ oꝛdinat̄ ep̄s in ꝓuincia pictoꝛũ angloꝛũ imperio tũc ſubiecta: ⁊ tunbert⁹ ad haguſtaldenſem eccleſiam: remanẽte eata ad lindiſfarnẽſem. Sed poſt triẽniũ pꝛo culpa cuiuſdã inobedientie depoſitus eſt tunbertus et loco eius ſanctus cuthbertus eſt electus Sed qñ plus lindiſfarnenſem ꝙ haguſtaldenſem dilexit eccleſiã: eata ad haguſtaldenſem in qua pꝛimo oꝛdinatus fuerat regreſſo: cuthbertus lindiſfarnẽſi eccleſie p̄ficitur ⁊ ep̄us cõſecratur Eata cũ magno vniuerſoꝛũ gaudio ſuſcipitur: exultantibus oĩbus ⁊ deo gratias agentibus: ꝙ paſtoꝛẽ ſuum dilectiſſimũ quẽ triſtes perdiderãt dei pꝛouidẽte gratia iterum recipere meruiſſent. Creber erat in oꝛationibus: opoꝛtunus et impoꝛtunus in exhoꝛtationib⁹: elemoſinarũ operib⁹ intentus: diſciplinis eccleſiaſticis dedit⁹ ⁊ quecunq; per ſpiritũ ſanctũ agenda cognouit: ſedulus ac deuotus adminiſtrare curauit. Cũq; pius dñs laboꝛes eius eterna mercede remunerare decreuiſſet tactus eſt moꝛbo interaneoꝛũ acerrimo quem medici diſſinteriã vocãt. Quo per dies ingraueſcẽte velut aurũ per ignem examinatus: decocta omni peccatoꝛũ rubigine diem clauſit extremũ ⁊ regni celeſtis ianuã perpetuo victurus intrauit. Sepultus eſt aũt iuxta ſacrariũ eccleſie pꝛefate haguſtaldẽſis ad plagã meridianã ⁊ parua capella lapidea ſupꝛa tumulum eius cõſtructa eſt. De quo loco incertum habetur a quo tranſlatus ſit: ac intra eccleſiã in ſcrinio condigno honoꝛe collocatus. Veriſimile attamẽ videtur illũ tranſlatũ fuiſſe ab alfredo pꝛeſbitero dunelmẽſis eccleſie qui venerabiles ei⁹ ſucceſſoꝛes accam ⁊ alkmũdũ de terra leuauit ac intra eccleſiã in feretris honoꝛifice collocauit. Anno dñi milleſimo centeſimo tertiodecimo cum thomas eboꝛacenſis archiep̄s ad haguſtaldenſem eccleſiã veniſſet ⁊ reliquias ſancti eate ad ſedem ſuam ſecũ tranſferre canonicoꝛũ eboꝛacẽſis eccleſie ductus conſilio meditaretur eiuſdem eccleſie fratres triſtes effecti: ſãctũ eatam nitentis pꝛecibus exoꝛabant: ne loenm quem viuens excoluit ⁊ dilexit ſuaq; ſepultura honoꝛauit ſua pꝛeſentia viduaret ac deſereret. Eadem nocte qua in craſtino ſanctas reliquias aſpoꝛtare decreuiſſet intempeſte noctis ſilentio archiep̄o ſompno depꝛeſſo apparuit quidã veneranda ſpecie habituq; põtificali virgam paſtoꝛalẽ in manu gerens: et in eũ terribiliter aſpiciens: ſic ait. Quid eſt qđ facere diſponis? Veniſti me de loco quietis mee ad alienã eccleſiã tranſferre: qđ tibi a dño iuſſum non eſt. Dico tibi quia penas pꝛeſumptiõis tue lues Et eleuãs baculũ quẽ manu gerebat pcuſſit eũ bis in humero ⁊ vehemẽter cõminãs diſparuit Expargefact⁹ archiep̄s ⁊ pꝛe nimio timoꝛe exclamans: omnes clericos ſuis clamoꝛibus turbatos excitauit rem geſtam retulit: ⁊ fratres illius eccleſie pꝛo ſua pꝛeſumptione deum exoꝛare ſuppliciter imploꝛauit. Aſſeruit eni voto ſe obligans ꝙ illã eccleſiam nullo ſuoꝛũ patronoꝛũ amplius ſpoliare pꝛeſumeret. Sicq; per tres dies infirmitate depꝛeſſus demũ conualuit ⁊ infecto negotio ad ſuam eccleſiam rediit.

¶ De ſancta Ebba virgine ⁊ abbatiſſa.

Sancta virgo ebba ex regali ꝓgenie oꝛta ſoꝛoꝛ regis oſwi noꝛthanhũbꝛoꝛũ ⁊ egfridi regis amita extitit. Quoꝛũ tẽpoꝛib⁹ velut mater regni et decus tante nobilitatis enituit. Tradũt enim hiſtoꝛie ethelfridũ filiũ ethelrici filij yde regis bernicioꝝ ex acca filia elle re

gis deirorũ ſeptem ſuſcitaſſe filios ⁊ vnã
filiã ſcilicet ſanctam ebbam abbatiſſam
Alij vero ⁊ verius ſicut ſuperius in vita
ſancti oſwaldi habetur aſſerunt: eanlfri-
dum ⁊ oſwaldũ ex acca regina progeni-
tos: oſwi vero et ceteros ex cõcubinis ſo-
re procreatos. In dieb⁹ illis ſumma no-
biliũ ingenuitas habebatur: in qua xp̄i
ſeruitus probaretur: nec aliquã celſitu-
dinis gloriã ſe credebant attigiſſe: quos
humilitatẽ dominice crucis non cõſtitit
induiſſe. Utraq; tunc dñi familia virorũ
ſcilicet ſacre multitudinis conuentus: ⁊
innumerabilis virginũ chorus ſparſim
per angliam militabãt: ⁊ in vno loco ſub
vnius patris ſiue matris regimie diuer
ſis diuiſi monaſterijs degentes: contra
poteſtates tenebrarũ gladio ſpiritus ac-
cincti: prelia caſtitatis exercebant. Horũ
beata virgo ebba indefeſſis greſſibus ſe
quens veſtigia: regnũ mundi ⁊ omnem
ornatũ ſeculi cũ flore iuuentutis cõtem-
pſit: propter amorẽ filij dei: quem mũdo
corde dilexit: et a ſancto finano lindiſfar-
nenſi epiſcopo ſancte cõuerſationis vela
men accepit. Dominicã ſeruitutẽ nobili
tati pretulit: ſpiritualẽ paupertatem di-
uicijs: honoribus ſpontaneã abiectionẽ.
Claris ſiquidẽ orta natalibus: mundũ fi
de ⁊ formã moribus: et ſexum virtutib⁹
vicit. Petebatur autẽ a quodam ſcotorũ
tiranno rege eadano in vxorem. Quo de
mum ob ſui contẽptum raptũ meditãtẽ
⁊ amore ſimul ⁊ violentia eam perſequẽ
te: traditur ad montẽ coludi. id eſt coldin
gham confugiſſe ⁊ ad preces eius a me-
ridie in altũ mare ſe erigẽs: ſubiecte val-
lis alueum tranſcurrẽs: hoſti triduo cõ-
tinuis fluctibus obſtitiſſe: et cooperante
domino munitionis preſidiũ virgini pre
ſtitiſſe. Habet enĩ mons ille fontes duos
ad ſue ſolitudinis ⁊ heremitice conuerſa
tionis ſolatium. Unus enim ad radices
eius latice perpetuo madet alter in cacu
mine ei⁹ ad calores eſtiuos qñq; areſcit.
Horum hauſtu ſalubri meritis ſancte eb
be: multi debiles ⁊ infirmi priſtinã ſani-
tatem conſecuti ſunt Ex his enim beata
virgo ebba ⁊ ſue congregationis ciues:
potare cõſueuerunt. In huius vaſtita-
te deſerti vtrum ſpiritu ſancto preuenta
religionis cultũ prima inſtituerit an ab
anteceſſorꝫ ſtudijs inſtitutũ inuenerit in
certum eſt. Nichil aũt verius q̃ ꝙ ibi ſo-
brie iuſte ⁊ pie conuerſata ſit: ⁊ beatũ ce-
lo ſpiritũ relicta terre ſancti corporis gle
ba intulerit. Aliud aũt monaſteriũ femi
narũ ex dono fratris ſui oſwi iuxta ripã
dorwentionis fluminis cõſtruxit: eiq; ex
nomine ſuo ebbeceſtre. id eſt caſtrũ ebbe
vocabulũ dedit. Quod quale quãtumq;
in ſe olim fuerit dum ſtaret: ex ruinis ſu-
is manifeſte nũc docet. Mutato nãq; vt
aſſolet ſtatu temporũ interfectis habita
toribus ſuis a nephandis principib⁹ yn-
guar ⁊ hubba ſubuerſum eſt: ⁊ in pluri-
mã nemorum vaſtitatẽ et animaliũ paſ-
cua ſicut hodie videtur commutatũ. In
coludi enĩ mõaſterio virorum ⁊ virginũ
congregationi prefuit ⁊ contigua vtriq;
habebãt ibidem habitacula: qui diuino
conducti federe cũ ſumma anime ⁊ ſpũs
iocunditate ſub ea gaudebãt viuere: que
ſe admirabili diſcretionis gratia: ⁊ puel
lis matrem exhortatiõis inſtantia: et vi
ris patrẽ animi cõſtantia exhibuit. Hu
ius enĩ ſctẽ ebbe virgo illa nobilis ethel-
dreda olim fuit diſcipula nũc helienſium
gloria tante magiſtre rudimentis ſe ſub
didit. Beatus quoq; pater cuthbert⁹ li-
cet conſortia mulierũ velut peſtem quã-
dam ab infantia vitauerit: ad huius col
loquia venire: ⁊ ad habitantiũ informa-
tionem aliquot dies manere conſueuit.
Tandem vero inſtigante totius mali
incentore: habitacula que ad orationum
lectionũ et alia ſpiritualis vite exercitia
fuerant facta in cõmeſſationem conſabu

lationũ ⁊ aliarum illecebrarum mutata
ſunt cubilia. Virginũ ſpecies viros alle-
xit: ⁊ inquieta virorum cupido virgines
attraxit: ⁊ quaſi ſtelle de celo cadentes in
ceno voluptatum inuoluti ſunt. Hec aũt
offenſionũ dei ebbam ſanctã quaſi omni
no latebat iniuria. Anno aũt ab incar-
natione domini ſexcenteſimo octuageſi-
mo monaſteriũ virginũ quod coludi vr-
bem cognominãt. id eſt coldingham per
culpam incurie flammis abſumptũ eſt.
Qd̄ tamen a malitia inhabitantiũ in eo
⁊ precipue illorũ qui maiores eſſe videbã
tur cõtigiſſe oẽs qui nouere facillime po-
tuerunt aduertere. Non defuit tamẽ pu
niendis admonitio diuine pietatis qua
correcti per ieiunia ⁊ fletus et preces irã
a ſe inſtar niniuitarũ iuſti iudicis auer-
tiſſent. Erat enim in eodem monaſterio
vir eximie ſanctitatis nomine adamna-
nus genere ſcotus qui in adoleſcẽtia ſce-
leris aliquid cõmiſerat: qd̄ ſi ſibi reconci-
liatio ſacerdotis ⁊ penitẽtie non ſubueni
ret remediũ: eternis cruciatibus graui-
us a deo nouit puniendũ. Quẽdam ergo
magne religionis preſbiterũ conſuluit ⁊
ſcelus ſuum cum gemitu oſtendẽs dixit
Adoleſcentior inquiens ſum: vegetꝰ cor-
pore quicq̇d michi impoſueris libẽter fe-
ram: dummodo in die dñi ſaluus fiam ſi
totam noctẽ ſtando precibus cõtinuare:
ſi integram ſeptimanã abſtinendo iube
as pertrãſire. Cui ille. Multũ eſt: ſed bi-
duanum aut triduanũ ſatis eſt obſerua
re ieiuniũ. Hoc facito donec redeam ⁊ q̇d
deinceps agere debeas tũc plenius oſtẽ-
dam. Abijt igitur ſacerdos in hiberniã:
vnde originẽ duxit: ⁊ eodem anno huma
nis rebꝰ exceſſit. Quo comperto: adam-
nanus quoaduixit die dñica ⁊ quinta fe-
ria ſolum cibum ſumpſit. Hoc inſuper ex
propria voluntate adijciẽs: ꝙ noctes in-
tegras obſecrationibus dño cum multa
deuotione ſepe vigilando trãſegit. Et qd̄
cauſa diuini timoris ſemel ob reatũ cepe
rat: iã diuini amoris cauſa delectatꝰ in-
poſterum ſemper agebat. Et qd̄ ex neceſ
ſitate emendande prauitatis euenerat:
in voluntarie cõſuetudinis vſum couer-
tebat. Hic tandẽ monaſterij edificia ſub-
limiter erecta conſiderãs: in lachrymas
reſolutus: triſticiam cordis vultu indice
demõſtrabat. Qd̄ intuens comes: qua-
re fleret inquiſiuit. Et ille. Cũcta inquit
hec que cernis edificia in proximo eſt vt
ignis abſumens in cinerẽ cõuertat. Qd̄
cum frater ille ſancte ebbe retuliſſet: ad-
uocato adamnato vnde hec noſſet inqui
rebat. Qui ait. Nuper nocturnis vigi-
lijs et pſalmis occupatus: aſtitit michi
quidam vultus incogniti precipiens ne
timerem: ⁊ quaſi familiari me voce allo-
quens dixit. Bene facis inquit qui tẽpo-
re nocturne quietis nõ ſompno indulge-
re: ſed vigilijs ⁊ orationibus maluiſti in
ſiſtere. Et ego Noui inꝗ multum michi
eſſe neceſſarium vigilijs ſalutaribus in
ſiſtere ⁊ pro meis erratibus ſedulo dñm
deprecari. Verum inquit ille dicis quia
tibi ⁊ multis opus eſt peccata ſua bonis
operibus redimere: et cum ceſſatum eſt
a laboribus rerũ tẽporalium tũc pro ap-
petitu eternorum liberius laborare Hoc
tamen pauciſſimi facere curant. Siqui-
dem modo totũ hoc monaſterium ex ordi
ne perluſtrans ſingulorum caſas ac le-
ctos inſpexi ⁊ neminem ex omnibus pre
ter te erga ſanitatem anime ſue occupa-
tum repperi. Sed omnes prorſus viri ⁊
femine aut ſompno torpẽt inerti: aut ad
peccata vigilant. Nam ⁊ domũcule que
ad orandum vel legendum facte erant:
nunc in commeſſationum: potationum
fabulationum et ceterarum ſunt illece-
brarum cubilia conuerſe. Unde habita-
toribus loci huius et loco grauis de celo
vindicta flammis ſeuientibus prepara
ta eſt. Cui abbatiſſa ait. Et quare non ci-

tius hoc michi reuelare voluiſti? Et ille
Timui propter reuerentiam tuam: ne
forte nimium turbareris: et tamen hanc
conſolationem habes: ꝙ in diebus tuis
hec plaga a deo ſuperuenire permiſſa
non eſt. Qua diuulgata viſione: aliquan-
tulum loci incole paucis diebus timere:
et ſeipſos intermiſſis facinoribus caſti-
gare ceperunt. Ecce enim propter vni-
us meritum vniuerſitatis protelatur
exicium. Magnum nimirum illius ſan
cte matris fuit coram deo meritũ: ad cu-
ius cõſolationẽ de loci ſui deſolatiõe per
ſeruum ſuum dñs dignatus eſt edocere
Trãſlata demũ ad celos virgine ſancta:
ad priſtinas ſordes reuerſos: prefate vl-
tiõis clades inuoluit. Hec ideo in hoc lo-
co inſerere decreui: vt lectorẽ operũ domi
ni admonerẽ: ꝙ terribilis eſt in conſilijs
ſuper filios hominũ ne forte nos tempo-
re aliquo carnis illecebris ſeruiẽtes: mi-
nuſqȝ dei iudiciũ formidãtes: repentina
eius ira corripiat: ⁊ vel temporalibꝰ dã-
pnis iuſte ſeuiens affligat: vel ad perpe
tuã perditionẽ diſtrictius examinãs tol-
lat. Conuerſus eſt exiſi in heremi ſolitu
dinẽ locus ille: ⁊ qui remanſerãt corde ſo
luti per loca diuerſa ſunt metu cõpellen-
te diſperſi. Et quod eis cõtigit ad ruinã:
multis ad caſtigationẽ profuit ⁊ medelã
Liquet itaqȝ ꝙ vitãda ſit bonarũ etiam
cohabitatio mulierũ. Perpendite quãta
ſeruis dei prelia malignus ſpũs earum
familiaritate intulerit: quot vrbes incẽ-
derit: quot monaſteria ſubuerterit: quot
demũ corda ſublimia ⁊ ad celũ per contẽ-
plationẽ erecta: earũ ſolo cõſpectu ad ini
quitatis profundũ inclinauerit Beatus
itaqȝ cuthbertus in inſula farnẽſi tũc de
gens: intellecta confuſione in domo dñi:
per feminas facta: creditur ⁊ ſi non legi-
tur celebre condidiſſe decretũ lege perpe
tua ſeruis ſuis obſeruandũ: quo nõ ſolũ
eis ſui corporis pſentia: cõſortia femina-
rum inhibuit: verũ etiam introitus ea-
⁊ acceſſus ⁊ aſpectꝰ abſcidit. Sancta tã
dem virgo ebba virtutibus ⁊ operibꝰ bo
nis plena ante memoratũ patrem ſctm̃
cuthbertum quatuor ãnis migrauit ad
dñm octauo kal. ſeptembris: anno domi
ni ſexcenteſimo octuageſimotertio: et in
monaſterio ſuo cum magno honore cor-
pus eius terre commendatur. In vrbe
enim coludi a paſtoribꝰ poſt multa tem-
porum curricula: ſepulchrũ eius reper-
tum eſt. Quod cum tangẽtes aperire tẽ-
ptarent: repentina cecitate percuſſi ⁊ in-
ſanis motibus diutius agitati ſunt. Lo
ci igitur incole illud in eccleſiã ſancte ma
rie tulerunt: ⁊ ad meridianã altaris par
tem reuerẽter depoſuerũt. Erat autem
ſepulchrũ illud ligneum: quo a parte pe-
dũ per quẽdam fratrẽ cõfracto: immiſſa
manu lintheũ ⁊ oſſa tangens: ſubito mẽ
brorũ dolore correptus infra paucos di-
es ad extrema deducitur. Quo fratres
agnito: lapide illud vndiqȝ cõcluſerũt: ne
in futurũ ſimilia preſumẽs: indignatio-
nem ſancte virginis et irã ſubire contin-
geret. Apparuit autẽ beata virgo cuidã
fratri precipiens: vt ſine timore oſſa ſua
de tumulo leuarent: ⁊ in loco nouiter con
ſtructo: cum omni honore trãſferrẽt. Cõ
fracto itaqȝ ſepulchro: oſſa maxia ex par
te in cineres redacta colligentes: in loco
quo virgo ſancta precepit honorifice col-
locarunt. Quedã iuuencula fantaſtica:
demonum vexatione vnius oculi viſum
auris vnius auditũ: lingue penitus qui
decim diebus perdidit officiũ. Hec in ora
torio ſancte virginis pre tedio dormiens
columbam niueã ſuper altare deſcende-
re ⁊ ſtare vidit. Euigilans autem: perfe-
te ſanatã ſe ſenſit. Cum quedam muli-
er cecitate percuſſa ad oratoriũ virginis
adducta fuiſſet: apparuit ei in ſompnis
virgo quedam albis veſtibus induta di-
cens. Graues ex cecitate moleſtias vſqȝ

nunc perpeſſa es ſed ad fontẽ meum deſ-
cendens lauari ne differas: vt ſaneris.
Quo facto: ſanata cum gaudio receſſit.
Oſſe cuiuſdam auce in guttur iuuenis
infixo: ⁊ collo in tumorẽ verſo: cum lotus
de fonte virginis in oratorio preces fudiſ
ſet: ſubito ſanus effectus quo os illud de
uenisset penitus ignorabat. ¶ Quidã con
tracto virgo ſancta apparens in ſompnis
membra debilia manibus ſuis tam for-
titer attrectauit ac ſi membrum aliquod
auelleret. Vñ pro nimio dolore clamans
⁊ euigilans ſanatũ ſe inuenit. Quendam
mulierem mutam et colli inflatione ve-
xatam: virgo ſancta apparens digitos
ſuos immiſit in os eius ⁊ tangẽs linguã
eius ſanauit. Alteri ſurdo et muto audi-
tum ⁊ loquelam reddidit: mulierem a de
mone vexatam liberauit: ⁊ alteram ceci
tate pcuſſam lumẽ celi videre fecit. Ve-
nerũt ad fontem coludi mulieres quedã:
ſicut e diuerſo loco ſic erãt ⁊ merito. Alijs
quidem aquam iu fonte non reperienti-
bus: cetere vaſa ſua implere meruerũt.
Et cum relique non credentes cum indi-
gnatione aquam oſtendi peterent: incli-
natis vaſis vacua inuẽta ſunt. Et cum
domi veniſſent omnia vaſa ſua aqua re-
pleta viderunt. ¶ Quidam muto loquelã
⁊ mulieri cece lumen oculorũ dedit: idro-
picam in ſpecie columbe apparens ⁊ cre
bro alarum verbere ventrẽ perluſtrans
ſanauit: alteram idropicam valitudini
reſtituit: claudum erexit: ⁊ tres cecos il-
luminauit. Puella muta ⁊ cõtracta ad
beatam margaretam reginam delata:
greſſum recepit. Cui beata regina appa
rens precepit: vt ad ſanctam ebbam per
gens: loquelam reciperet. Quo cum ve-
niſſet: beata ebba ſibi apparens: blanda
manu oculos eius ⁊ faciem palpãs atqꝫ
per labia trahẽs ait. Surge quia loque-
lam recepiſti. Et ſanata ſurgens benedi
xit deum. Iuuenis quidam multis an-
nis mutus ⁊ mirabiliter inflatus ad tũ-
bam ſancte margarete regine de vẽtris
inflatiõe medelam recepit: ⁊ ad oratoriũ
ſancte ebbe venienti: beata virgo nimis
ſpecioſa ei apparens: digitũ ſuum in os
eius poſuit ⁊ diſceſſit. Euigilãs ille cum
ſanatum ſe vidiſſet: apparuit ei iterum
ſancta ebba precipiens vt beatũ thomã
martyrem perigrinãdo feſtinus adiret.
Eſt autẽ mons coludi: ſiue monaſteriũ
coludi antiquit⁹ famoſum loc⁹ quidã in
ſcotia a berewico verſus boriam ſex mi-
liaribus diſtãs: ſupra mare ſitus: ab in-
colis tẽporibus noſtris coldingham vo-
catur: et a monachis dunelmenſis eccle-
ſie inhabitatur.

¶ De ſctã Edburga virgĩe et abbatiſſa.

Poſt ſancte mildrede conſum
mationem virgo nobilis ed-
burga orbatam matre fami
liam cauſa regiminis ſubin
trauit: ne forte lupi rapaces: gregem do
minicum crudeliter inuadẽtes: rabidis
dentibus dilacerarent. Fuit enim beata
virgo edburga beate mildrede proauia
filia quidem ethelberti regis primi: qui
chriſti fidem ſuſcipere meruit: ex berta
regina progenita. Ex hac enim religio-
ſorum parentum proſapia virgo ſancta
edburga originem duxit. Nomen enim
edburge ex corrupto et integro compoſi-
tum: beata ciuitas interpretatur. Bea-
ta quippe ciuitas eſt in qua ſibi domin⁹
ſedem habitationis preparans: armis
ſue potentie ab inimicorum impugnati-
onibus defendit. Hec enim virgo ſancta
poſt ſacri baptiſmatis ſuſceptionem die
nocteqꝫ laudes deo referebat: feruẽti ani
mo iugiter flagitando quatin⁹ in ſuper-
na ciuitate celeſtis hieruſalẽ conſcribi et
ad thronum ſpõſi ſui xpi ſpiritualiũ pre-
miorũ circũamicta conduci mereret. In
eccl'ia eni cui neptis ſua beata mildreda
pfuit i oi ſctitate deo ſeruire ſtuduit ⁊ ſibi

in regimine ſucceſſit. Solerti ſtudio me
ditari cepit corp⁹ ſancte mildrede virgi-
nis ad locū tranſferre paratū et patefctō
tumulo integrū virginis corpus ⁊ incō-
taminatū quaſi ipā die fuiſſet ſepultum
repperit. Tāta aūt redolebat odoris ſua
uitas: ac ſi omniū illic odoramētorū aro-
mata ſuccenſa haberētur. Virgo autē
edburga quaſi in mundi fluctibus naui
gans: ſed tamen viriliter agens: cor ſuū
diuinis ſtudijs cōfortās: ſacris eloquiis
animū oblectans: orationib⁹ animā de-
corans: elemoſinis corpus purgans: an
gelos ſibi in adiutoriū inuitās: de virtu-
te in virtutē proficiebat. Jamqȝ mundi
huius delitias vigili mente caducas cō-
ſpiciens: cuncta huius eui gaudia vt lu-
tum platearū cōtempſit. Aurū eni et ar-
gentū niſi forte ad eccleſiaſtica ornamen
ta vel cetera diuia officia redegiſſet ſicut
ſterc⁹ reputabat: et que a ſolo deo eſt glo-
riam toto corde queſiuit. Magis eni ſol-
ui ⁊ eſſe cū xpo deſiderans: ſententiā apo
ſtoli q̄diu in corpe ſum⁹ peregrinamur
a domino: iugiter in corde reuoluit. Poſt
multorū itaqȝ annorū curricula poſt va-
ria et innumera hoſtis antiqui deuicta
temptamenta: inuenta eſt ſine macula:
quoniā poſt aurū non abijt nec in theſau
ris pecunie ſperauit. Juſt⁹ itaqȝ remu-
nerator domin⁹ inuenit famulā ſuam di
gnis operibus inherentē ⁊ vocauit eam
ad ſuperna polorū gaudia dicens. Ueni
electa mea ⁊ ponam in te thronū meum:
quoniā rex iuſticie cōcupiuit ſpeciem tu-
am. Oleum tui laboris in lāpade recōde
vt cū bonorū operū luce venienti ſaluato
ri poſſis occurrere. Mox enim fine felici
beatā virginē mors preuenit tēporalis:
qua carnem hactenus anime ſue cohabi
tatricē idus depoſuit decēbris: ſpiritūqȝ
deo cōmendauit. Juuenis quidā a nati
uitate mutus ad tumbā ſctē virginis ve
niēs: recepta loquela eloquēs poſtea effi
citur ⁊ facundus. Sacerdos quidā mo-
naſterij ſctē edburge ꝓpter ſeculi preſen
tis ſublimitatē locū vel reliquias eiuſdē
ſacre virginis neglexit. Que cū in viſiōe
per virginē ſctām reprehēſiōes crebras
audiſſet: ⁊ in ſua pertinacia perduraſſet
nocte quadā apparuerunt cuidam fideli
duo nigerrimi viri eundē ſacerdotē ante
eccleſie oſtiū: ſtrictis vīculis religatū te-
nētes: ⁊ oculos illius vnguibus eruētes
multiſqȝ eum cruciatib⁹ torquētes: quo-
uſqȝ virgo ſancta a loco quietiōis ſurgēs
ipm de manibus impiorū erueret dicēs.
Dimittite miſeri miniſtrū meum Ex ea
enim die idē ſacerdos oculorū lumine pri
uatus vſqȝ ad diem obitus ſui digne deo
⁊ virgini ſancte ſeruiebat. Archiep̄us
quidā dorobernenſis cū plures ſuperua
cuas ⁊ inutiles terrarū cartulas cōburi
iuſſiſſet: carta territoriū ſancte edburge
deſcribēs igni cū ceteris forte iniecta: ce-
teris vſqȝ ad fauillas redactis comburi
non potuit. Matrona diris cruciata lan
guorib⁹ tumbā ſancte edburge adiēs vi
gilijs et orationib⁹ inſiſtebat. Et ecce in
nocte paſche vidit in ſompno agnum dei
de ſuperis deſcendentem: niue candidio-
rem: omni venuſtate pulchriorē: ſup pe-
ctus eius leuiter conſiſtere et ſe viſitare.
Hanc aūt facto cū gloria in excelſis deo:
caneretur: mulier eadē pfecte ſanatā ſe
ſentiens: gratias deo reddidit. Cum ſa
cerdos quidā a facie danorꝝ ad ſepulchrū
ſancte virginis cōfugiſſet: barbarica au
ſteritate eū rapientes diuerſis tormētis
affligebant. Nec mora: diuina protinus
ſubſecuta eſt vindicta: ⁊ vētris intollera
bili reſolutiōe vel ſanguinis effuſiōe mo
mento paruo multi interibant: quouſqȝ
prompta mente ſacerdotē abire cōpelle-
rent. Cum furti quidā argutus ablata
reſtituere moneretur: temerario ore tali
pferre nō metuit. Non me inquit dn̄s ſe
cretorum inſpector: neqȝ virgo beata ed-

burga cuius nūc locū aſpicio ex hoc vnq̄ loco viuū tranſire permittat: ſi furti crimen michi imputatū cōmiſi. Et ecce protinus inteſtinorū viſcera per anum effudit: ⁊ vt voce petiuit: viuus a loco nō furrexit. Mulier quedā: annis multis infirmitatibꝰ decocta cū nocte quadā ſopori membra dediſſet apparuit ei quedam mulier pulcherrima dicēs. Surge et ad eccleſiam ſancti gregorij cantuarie proficiſcēs: lumen tuū ad quietē ſancte edburge deferre cum deuotiōe propera: vt plena gaudere poſſis ſanitate. Quo fctō: optatā ſalutem deo gratias agens ad ſua reportauit. Cantuarie vero in cenobio ſancti gregorij ſcriptū repperi: ꝙ anno dn̄i milleſimo octuageſimoquinto ab archiepiſcopo lamfrāco fuerūt de tumulis ſanctarū mildrede ⁊ edburge in thaneto inſula eleuate reliquie: ⁊ cū maximo honore cantuariā trāſlate: ⁊ in eccleſia beati gregorij quam paulo ante ad paupeꝝ ſolamen conſtructā ditauerat collocate. In monaſterio tamen ſancti auguſtini cantuarie ſcriniū ſancte mildrede oſtenditur: et aliter ꝙ premittitur ſicut in eiꝰ vita ibidem exaratū eſt: ⁊ ſupra legentibus perpendi poteſt habetur. Quorū in hac parte altercationē: peritis diſcutiendam relinquens: que in vtriſq; locis exarata videre merui: edificatiōis ⁊ notitie gratia litteris mandare decreui.

¶ De ſctā Editha virgine et abbatiſſa.

Beata virgo editha filia fuit edgari regis ⁊ wlftrudis regij ducis filie: quā rex inſolubilibus votis regno ſociare diſpoſuerat: ſed partu explicito caſte viuē ꝙ illecebris deſeruire maluit propter deum: habitūq; monialium de manu ſancti ethelwoldi epiſcopi apd̄ wiltoniā ſuſcepit: ⁊ virtutibus ⁊ exēplis proficiēs: virginibus mater ſpiritualis effici meruit. Sācta vero editha ſub materna cura relicta de cōſenſu tandem regis in eodē monaſterio habitum religionis ſuſcepit: quā mater non auro ⁊ monilibus ac vario ornatu: ſed litterarum ac v̄tutū decore ornare ſtuduit. Inter multa autem ſanctorū exempla que libris legebat: interq; p̄ſentia ſanctorū et maxīe propinquorū religioſorū lumina: viciniꝰ accendebatur virginali palma ſanctiſſime amice ſue edithe edgari regis patris ſui germane q̄ in mōaſterio pollelworth prouincie warwici meritorū ſignis ſicut ⁊ ipā wiltonie refulſit. Sororibus enim martham chriſto ſe prebuit mariam. Singulis in miniſtrando inclinabatur et omnes hoſpites in chriſti viſcera amplexans: ſic abſtinens ac ſi epularetur: ſic epulās: vt fragilitas ſeruaretur terrenis fauoribus valedixit: languidis ac deſtitutis ſe impendit: et regis natis leproſos prepoſuit. Quanto quiſq; apparuerat morbis deformior: tāto hec affertur benignitate compatiētior: ⁊ famulatu ſuffuſior. Oculus cecorū: baculus debiliū: veſtis ⁊ alimonia indigētium atq; omnium deſolatorū extitit ſolatium. Cilicio aſperrimo ad carnē vtebatur: nitidis veſtibus ſuperius decoratis. Unde cum beatus ethelwoldus videret illam cum ornatiore habitu aliquando procedentem: ait. O filia non his itur ad thalamum chriſti indumentis nec exteriori cultu delectatur ſpōſus celeſtis. Illa vero iterni cōſcia habitatoris: taliter reſpōdit Crede michi o pater nequaꝙ deterior mens deo aſpirāte ſub hoc habitabit tegmine ꝙ ſub caprina melote. Habeo dominum meū qui nō veſtem ſed mentē attēdit. Senſit ergo vir dei in virgine gratie auctoritatē: nec auſus contriſtari ſupernum in illa preſidē. Letatur magis dominū in ſanctis ſuis oīa ꝓut vult operantem. Animaduertēs etiam nil differre in purpura aut in ſacco ſi mens mun-

da verſetur. Ubicūq; editha incedebat
crux xp̄i comes erat: crucē in fronte in pe
ctore in itinere in omni opere ſuo pretēde
bat. Quodā eni tempore epulas ex more
cum in diſco efferret quas in ſinu paupe
ris abſconderet: occurrit a latere puer
elemoſinā petēs. Cui cū illa cū ſolito cru-
cis ſignaculo porrexiſſet: ita mēdicus diſ
paruit: vt nullus videret qui reciperet.
Cū enim quindeci eſſet annorū a patre
ſuo rege edgaro ſuper tria monialiū mo
naſteria ſcilicet wintoñ: berkingū: ⁊ ter-
tiū abbatiſſa effecta eſt. A domo tamē in
qua deo ſeruire ceperat: auelli non pote-
rat: ſed ſingulis locis ſpirituales mr̄es:
tanꝙ efficatiores diſpoſuit: malens ma-
tri ſubeſſe ꝙ alijs preeſſe matrē timere:
ꝙ alijs imperare. Mortuo āt patre ſuo
rege edgaro et ſuccedēte filio ſuo edwar-
do adhuc infantulo: ſompniauit ṽgo ſan
cta oculū ſibi decidiſſe dextrum. Qđ refe
rens ſororib⁹ ſimulq; exponēs ait. Uide-
re inquit michi videor hāc viſionē edwar
di fratris mei portēdere caſum Nec mul
to poſt edward⁹ dum fratrē ſuū ethelre-
du3 videre deſiderat: a filijs iniquitatis
ſicut in vita eius claret occiſus eſt. Cūq;
magnates virginē ſctām de monaſterio
extrahere et in patris ſolio ſicut pleriſq;
nationibus femie principātur ſublima-
re niterētur ⁊ inſtarēt: ⁊ deniq; vim face
re vellent: facilius ſaxa in plumbū cōuer
ti: ꝙ illa a ꝓpoſito ſuo ⁊ dei ſeruitio refle
cti valuerūt. Cū enim in honore ſcti dio
niſij eccleſiā fabricaſſet: et beatū dunſta-
nū ad eius dedicationē inuitaſſet idē pō-
tifex vidit prefatā virginē pollicē dextrū
frequēter protēdere ⁊ ſignū crucis fronti
imprimere Ex quo delectatus dunſtan⁹
apprehēſa manu ei⁹ dextra dixit. Nūꝙ
putreſcat digit⁹ iſte. Cōtinuo inter miſ-
ſarū ſolēpnia in lachrymas prorupit dū-
ſtanus: ⁊ inquiſit⁹ a dyacono ſuo cur fle-
ret: ſuſpirans ille imoq; trahēs a pecto-
re vocē dixit. Hec deo dilecta aīa hec ſide-
rea gēma ad ſctōrū patriā rapietur ab il
luuione terrena ⁊ erūpnoſa cohabitatio
ne noſtra. Neq; eni ſceleratus mund⁹ iā
dignus eſt tante lucis p̄ſentia. Quadra-
geſima enim tertia die ab hodierna occi
det nobis hec prelucida ſtella. Auferunt
ab ergaſtulo nr̄o ſctōrū luminaria ⁊ nos
ſedem⁹ i tenebris ⁊ mortis vmbra. Nos
pigritātes ſenes dāpnat etas immatu-
ra: que nobis dormitātib⁹ intrat celi pa-
latia. Appropinquāte hora qua de hoc
mundo trāſiret ad dn̄m: adeſt ſctūs dun
ſtan⁹ ⁊ exhortationib⁹ atq; orōnib⁹ ani-
mā eius armās et egreſſam a corpore in
manus dei recōmendauit. Quedā inte-
rim ſoror trepida currens de eccleſia ſan
cti dioniſij vbi ṽgo ſancta obierat ad mo
naſteriū audit tanꝙ in choro multitudi-
nē pſallētiū. Cui herenti: occurrit quidā
ſpecioſi vult⁹ ⁊ habitus glorioſi. Ne ap-
propies inquit huc quia angeli ſcti godā
puellā: ſic eni gratioſius appellabatur:
que patria voce bona cognoīatur: conue-
nerūt vt ad eterna gaudia hinc ſecū aufe
rant: quatinus cum iſto cōcentu exercit⁹
celeſtis aulā introeat perpetue iocūdita-
tis. Sicq; āno viceſimotertio etatis ſue
ſextodecimo kal. octobris migrauit ad
xp̄m: circa annū dn̄i nongēteſimū octua
geſimūquartū: ⁊ ſepeliuit eā dunſtanus
in eccleſia beati dioniſij quā ipa fundaue
rat. Hūc locū preſaga mēte ſepe virgo no
tauerat: ⁊ hic locus requietionis mee eſt
dixerat: atq; hūc frequētans aſſiduo im-
bre lachrymarꝝ irrigauerat. Xenodochiū
in atrio monaſterij quo treſdecim paupe
res vſq; hodie reficiūtur inſtituit. Tri
ceſimo obitus ſui die apparuit virgo ſan
cta genitrici ſue wlftrude: ita pulchra et
leta ac lumine ſicut veſtimēto amicta et
glorioſa narrat ſe regi ſuo bene acceptā
in gloria eterna. Et ſathanas inquit me
corā dn̄o meo accuſauit ſed ſanctorum

apoſtoloꝝ patrociniis caput ei⁹ contriui et in cruce ieſu mei deiectū et concultatum triūphaui. Tricíſimo tranſit⁹ ſui die nata eſt ex illuſtriſſimis parētib⁹ paruula ſuper qua ipſa beata editha ante moꝛtem cogitatā vt de ſacro fonte hūc partum cū naſcereť ſuſciperet. Suſcipiam inquit quomodo deo placuerit: ſed illa ante nata eſt celo ꝙ iſta mundo. Illata itaqꝫ ad eccleſiam infantula cū elphegus illam baptizaret et poſt cereū ꝑtenderet dixit. Accipe puclla lampadem cuꝫ qua introeas ad nuptias dñi ſubito quaſi ſancta editha coꝛam tenēte ſuſceptā infantulam palmulā poꝛrexit: cereūqꝫ vltro ſuſcepit ac tenuit. Intellexit repēte ſanctus elphegus epš hoc eſſe mirabile pꝛeſagiū diuine electionis ⁊ ſtatim parētibus ei⁹ ait. Hanc infantulā ſoli deo deſponſandā nutrite: et poſt ablactationeꝫ monaſterio tradite. Hec enī puella bꝛithgina vocata apō Wiltoniā abbatiſſa effecta in ſancta conuerſatione vitā finiuit. Elapſis poſt depoſitionē ſancte edithe annis treſdecim apparuit dūſtano archiepiſcopo dicēs. Reminiſcēs inꝗt dñs miſerationū ſuarum aſſumpſit me: placetqꝫ ineffabili bonitati ſue vt clarificer in ſalutem fideliū ſuoꝝ apud hoīes: quam gloꝛificauit apud angelicos cōciues i celis. Uade ergo Wiltoniā et diuina mandata exequere et coꝛp⁹ meū de terra eleuare ſtude. Ne dubites nec vlla te fātaſia deludi exiſtimes: hoc enī veritatis tibi dabitur ſignū qḋ ſcꝫ pꝛeter officia mēbꝛoꝝ quibus in puellari leuitate abuſa ſum. id eſt oculoꝝ/manuum/pedū inuenies reliquum coꝛpoꝛis mei ſicut illibatum ita et incoꝛruptū: nā libidinis ⁊ crapule expers ſemper fui. Pollicē quoqꝫ dextre man⁹ quo mihi aſſidue ſācte crucis impꝛeſſerā ſignum videbis nihilomin⁹ illeſū vt appareat benignitas dñi in parte ſeruata ⁊ paterna caſtigatione in parte aſſumpta. Dunſtan⁹ itaqꝫ cū apud ſarum pꝛope Wiltoniā pernoctaret: per viſum transfertur in eccleſiā Wiltonie vſqꝫ ad tumulū virginis ſācte ⁊ ecce videt angelica claritate ſanctū dioniſiū altari aſſiſtere et virginē editham luce et cādore ſplendidā tali dilectū patronum cōpellare deuotione. Scis pater de me ꝙ́ dominice placuit gratie tu ſummi cōſilij interpꝛes et diuine voluntatis legate huic aduene qua fide et auctoꝛitate huc eum inuitaueriꝫ ediſſere. Scētūs dioniſi⁹ ait. Animaduerte frater viſionē quā nuper vidiſti verā eſſe ſuper hui⁹ dilecte dñi declaratione. Digna eſt a terrigenis venerari que inter celigenas meruit coꝛonari Dignū eſt honoꝛe hoc coꝛpus hoc tēplū virginalis pudicitie in quo amatoꝛ virginitatis regnauit dñs rex gloꝛie. Nam eius placabilia apud xp̄m ſuffragia moꝛtalibus ſūt neceſſaria. Igitur tertio nonas nouēbꝛis coꝛp⁹ ſanctū de terra leuatur: ⁊ oīa vt pꝛemittitur inueniunť. Monachus quidā glaſtonie noīe edulfus collectam temere in rugam a coꝛpoꝛe ſācto tunicā cultello ꝓſcidit ſimulqꝫ ſctm̄ coꝛpus ferro ꝑcuſſit. Nec moꝛa ſanguinis nuda ac ſi de viua vena elicita pꝛoꝛupit: veſteſqꝫ ac pauimētū reſperſit. Territ⁹ pꝛeſomptoꝛ ferrū cū ſacra rapina pꝛoijciens in faciem ruit culpā fletibus lauare curauit. Cūqꝫ a ſatiſfactione ſurrexit iam nullus cruoꝛ apparuit. Et cuꝫ ſoꝛoꝛ quedā de vitta ſacri capitis partē abſcindere tētaret: vitale caput ſe erexit ac pꝛeſumptricem minari indignatione abſterruit. Clerici pictoꝛum ſcrinio circūferētes ſanctū cōfeſſoꝛē yvonium in cenobio ſācte virginis honoꝛifice ſuſcepti in altari beate edithe reliquias depoſuerūt. Cūqꝫ clerici abſcedere vellent tāto ẏvonius aſtrictus eſt pondere vt ab altari nullo conamine leuari poſſent. Ploꝛāt aduene eiulant veſtes ſcindūt ⁊ crines euellūt. De-

ſperati tandē receptis duobus milibꝰ ſo
lidoꝛuꝫ a Wlftrude abbatiſſa ad pꝛopꝛia
triſtes redierunt. Cum eni rex camicꝰ in
feſto pentecoſtes apud Wiltoniam cōui
uās ſolēnes cachinas in ſanctā editham
effunderet: nūꝗ̄ ſe credituꝝ dixit filiam
regis edgari ſanctam foꝛe cuiꝰ pater li
binini ſemꝑ ac tirānidi deditus fuit. Cō
tradixit ednotꝰ archiepš tūc pꝛeſēs ⁊ ſta
tim ſepulchꝛū virginis aperuit: vbi de
functa virgo ſingulotenus ſe erigens in
cōtumacem regē impetū facere viſa eſt.
Hoc ille metu turbatus humi quaſi exa
nimis cecidit: et tandem reſpirās letus
erubuit ⁊ ſue pꝛeſumptiōis ⁊ temerita
tis veniam poſtulās ſanctā virginē dein
ceps in magno honoꝛe habuit. Vñ ſemel
oꝛta in mari tēpeſtate beatā editham in
uocauit: ⁊ ſerenitate reddita ad poꝛtum
optatū applicuit. Aldꝛedo eboꝛacēſi ar
chiepō i mari adꝛiatico piclitante ſanctā
ꝩginē inuocauit: et ſtatim viſibiliter ap
parēs ego ſum inquit editha et ſubitam
maris tranquillitatē reduxit. Cū quidā
terrā ſancte edite vſurpaſſet ⁊ moꝛte ſu
perueniente impenitens coꝛreptꝰ fuiſſet
poſt aliquantulū tempoꝛis ſpaciū ꝗ̄ moꝛ
tuus fuerat ſurrexit dicēs. Succurrite
amice ſubuenite omnes fideles dei: ecce
ſācte edithe indignatio intollerabilis ab
omni plaga celi et terre hanc infelicē ani
mam meam excludit ſuiqꝫ iuris inuaſo
rem nuſꝗ̄ ſubſiſtere permittit nec in hoc
coꝛpoꝛe durare nec viuere mihi nec moꝛi
concedit. Reddita autem terra: ſine moꝛa
ſpiritum emiſit. ¶ Narratio.

Circa annum dñi milleſimum ſecūdū.
imperatoꝛ otho tertius vxoꝛē habuit que
cuidam deſponſato ſe ſubſtituere ⁊ illici
to concubito cōmiſcere voluit: ſed dum
ipſe ſtupꝛum recuſaret: accuſatus graui
ter ab eadē apud impatoꝛem iuſſus eſt ſi
ne audientia decolloꝛi. Qui anteꝗ̄ moꝛe
retur vxoꝛi ſue cūcta referēs rogauit vt
poſt moꝛtē ſuā iuditio ferri cādentis eiꝰ
purgaret innocentiam. Affuit dies ꝗ̄ ce
ſar in pꝛoximo pupillis ⁊ viduis ſe aſſe
ruit iudicium facturum. Affuit ⁊ vidua
caput mariti depoꝛtans: et querens qua
moꝛte dignꝰ eſſet ꝗ̄ aliquē iniuſte pimiſ
ſet. Rñdit ceſar. Capitis pꝛiuatione. Et il
la. Tu es vir ille qui ad inſtantiā vxoꝛis
tue maritū meuꝫ iniuſte occidiſti qđ ego
iudicio ferri candentis mox cōpꝛobabo.
Quo facto: ceſar in manus femine ſe de
dit puniendum: inſtantia tñ pontificum
impetratis a vidua inducijs in quibꝰ rex
examinata cauſa vxoꝛem pꝛopꝛiam con
cremauit: ac pꝛo tali redemptione quatu
oꝛ caſtra in epiſcopatu bꝛumenſi vidue
dedit.

¶ De ſancto edmūdo Epo et confeſſoꝛe.

Sanctus edmundus in aben
donie villa in Weſtſaxonica
plaga anglie oꝛiginē duxit
Cuius parentes cēſu quidē
ſeculari mediocres: ſꝫ moꝝ
diuitijs fuerūt ꝑpotentes. Pater eiꝰ no
mine edwardus cognomēto diues de cō
ſenſu cōiugis ſue in monaſterio de eueſ
ham regularē vſqꝫ ad obitū vitā i bonis
operibꝰ perſeuerās deduxit. Mater ve
ro virtute nō inferioꝛ cogitationi femi
nee maſculinū animū inſerēs i ſeculo nō
ſeculariter viuēs: cū animi mollicie car
nis illecebꝛas a ſe penitꝰ amputauit ca
pam clauſā deferēs: veſtes reiecit quas
ꝓpoſito caſtitatis nō conuenire cenſuit.
Vigilias monachoꝛū abēdonie ſigulis fe
re noctibꝰ frequētare ꝯſueuit ⁊ cilicio in
duta loꝛicā ferream deſup addidit. Qui
huiꝰ eni ſcti edmūdi carne floꝛida virgini
tatis floꝛē illibatū ꝑpetuo deꝰ permāſuꝝ
edocuit: ꝗ̄ eū ſupꝛa moꝛē coiter naſcentiū
felicibꝰ auſpicijs ex ſue mrīs vtero ſegre
gauit. Egreſſus itaqꝫ de cellula natiuita
tis ſue ita mūdꝰ ⁊ immunis ab oī coꝛru
ptiōis hūane ꝯtagio extitit: velut ſi mox

inuolutus ſindone mundiſſima nullam
contraxiſſet maculam continẽs de contẽ
to. Jacebat puer a mane diei ſcti emũdi
martyris quo prodijt in lucẽ vſq3 ad ve-
ſperam velut exanimis vt aſtãtes ſepeli
endum puerũ mãdaſſent: niſi conſilium
matris obſtitiſſet. Uocatus eſt aũt puer
edmundus eo ꝙ in die ſancti edmũdi na
tus eſt: ac etiam qꝛ mater eius dũ ad fere
trum prefati martiris grauida p̃ces fun
deret vite vel ſpiritus primitias in prole
primit⁹ deprehẽdit. Hoc eñi nomẽ ex duo
bus integris cõpoſitũ anglice et latine
interpretatũ ſonat felicẽ et mundũ. Dũ
igitur edmundus adoleſcens fact⁹ eſſet
ſenſuum primitias deo dedicãs ita ipos
per ſpiritualis vite exercitia aſſueſcebat
in boni ſtudiũ vt preualẽte poſtmodũ cõ
ſuetudine vitaret velut naturaliter om̃e
malũ. Uñ velut ĩ q̃buſdã tabulis vacuis
habitũ ſctitatis ex frequenti bona actiõe
acquiſitum per quandam impreſſionem
imaginatiuã ſtuduit figurare ac ſic inno
centie fundamẽto ſuperedificauit ardua
virtutũ palatia vt creſceret in tẽplũ ſan
ctũ ĩ dño edificatio p ſpm̃ inchoata. Erat
q3 talis vt nõ ſolũ prius faceret ꝙ doceret
ſed et prius faceret ꝙ audiret. Incorru-
ptionẽ que proximũ facit deo ſpecialiter
preelegit beate virgini marie ſe deuouit
et ad matris cõſilium cilicio vſus per ſe-
xtas ferias pane ⁊ aqua ieiunauit dieb⁹
feſtiuis ⁊ dominicis añꝙ comederet pſal
terium ex integro dicere conſueuit. Cũ
ſemel dolor capitis eum tam acriter ar-
riperet ꝙ in ſtudio proficere deſperaret:
ait ei mater ſua fili vt arbitror inordina-
ta tonſura doloris eſt cauſa quem pate-
ris. Clericaliter deiñ attõſus doloris in-
comodo nequaꝙ eſt vexatus. Accidit eñ
vt cum in prato quodã oxonie vicino ſpa
ciendi cauſa ſeorſum iret apparuit puer
ſpecioſus ſic inquiens. Salue dilecte mi
Subiunxitq3 miror valde ꝙ tibi ſum ita
incognitus preſertim cum ad latus tuũ
in ſcolis quotidie ⁊ alibi comes indiuidu
us exiſtam. Reſpice igitur in faciem me
am ⁊ quod ibi ſcriptum videris ſingulis
noctibus fronti tue imprime. Erat autẽ
ſcriptum Jheſus nazarenus rex iudeo-
rum. Hoc quidem titulo edmundus con-
tra mortem ſubitam et cõtra incurſiões
hoſtiles iugiter ſe muniuit. Extũc duxit
in conſuetudinem omni hora diei et no-
ctis aliqua paſſionis dominice inſignia
meditando recolere. Unde cu3 ſemel no-
ctem quandam p̃peditus abſq3 vlla paſ-
ſionis dominice recordatione tranſiſſet:
ecce circa auroram apparuit antiqu⁹ ho
ſtis vtramq3 manum eius alligans ne ſi-
gnare ſe poſſet. Sed edmundo in ſpiritu
orante: auulſus hoſtis inter parietem et
lectum cecidit. Quẽ per guttur ſtringẽs
adiurauit in v̾tute paſſiõis ⁊ aſpſiõis ſã
guinis xp̃i vt ei diceret ĩ quo plus arceri
poſſet. Et ille. per illud quod mõ nomina
ſti. Alia vice dum orationem quanda3
beate marie et iohãnis euangeliſte dice-
re omiſiſſet: apparuit ei in ſomnis beat⁹
iohannes cũ ferula percutere ꝫminatus
Inſtigante enim antiquo hoſte filia hoſ
pite ſue non ſolum ſignis et nutubus ſed
et verbis edmundum ad illicita prouoca
bat: nec deſtitit donec ad camerã viri dei
veniens expoliata flagellaretur. Cũq3
per puellam inimicus nihil proficeret p
matronam quandam donaria afferẽtem
quaſi ſub obſequij velamine conatus eſt
edmundũ ſupplantare. Sed ille ſine ma
riti conſcientia nihil recipere volens illã
verecundia ſic deluſit. Quamuis enim
non eſſet promotus factus tamẽ magiſt
in artibus anteꝙ legeret miſſam audire
horas canonicas dicere conſueuit. Pecu-
niam a ſcolaribus acceptã puluere operi
ens in feneſtra poſuit dicens. Terra ter-
re puluis pulueri merito debet commen
dari. Unde ſepe a ſocijs ioco et a furibus

clanculo aſportabatur. ¶Cum arithmeticam legeret apparuit ei in ſomnis mater ſua dudum mortua querens quid legeret que de eſſent figure ille quibus intendit. Reſpondit. talia ſunt et talia. Illa vero depixit in manu ſua dextera tres circulos. patrem/filium/et ſpiritum ſanctum continentes. His inquit fili de cetero intēde figuris. Raro in eccleſia ſedit ſed aut ſtans aut genua flectēs exorauit Pilis quoqꝫ capitis et barbe p̄ nimia abſtinentia defluentibus: labia eiꝰ fiſſa videbantur velut humore egens hians terra. Pridie quā celebrauit et ipſo celebrationis die carnes nō guſtauit. Carni ſue ſolebat frequenter inſultādo dicere. Eo magis humiliaberis quo magis appetis ſuperbire. Electuaria et medicinalia nō curabat: genua ex frequenti geniculatione habebat calloſa. Poſt primum ſomnū quem potius ſedēdo ꝙ iacendo ſumpſit: de nocte ſurgēs ſynaxim dicebat vix poſt hec ſomnum ſubiturus. Si quādo detractionis verbum veniret in medium mutato ſtatim themate ad materiam tranſiit ſaniorem. Uentilationibus cauſarum intereſſe noluit/officinas ſuas nunꝙ viſitauit/ compotum de miniſtris non audiuit/ plus ſemper expendebat ꝙ habuit. A famulis ſuis carnis mundiciā adeo exegit vt ex pacto preſcripto quicunqꝫ in immūdiciā incideret accepta mercede recederet. Decimas oblationes ac peccatorum precia in pios ſolummodo vſus expendebat. In ſtudio ſuo coram ſe imaginem beate marie habebat eburneaꝫ et in circuitu miſterium noſtre redemptionis habebat depictuꝫ. Sicqꝫ de codice procedebat lectio ad ychonomiam oratio. Cōmeſtionis/dormitationis/et equitatiōis tempora quibus ſtudeo nequiuit intēdere deperdita iudicauit. Tātum ſcripture ſacre detulit honorē ꝙ quotiens bibliā apruit oſculo honorauit Cōmiſſa ſibi crucis legatione procurationes cōceſſas non ſumpſit proprijs ſtipēdijs cōtra morem militauit. ¶Cōtigit illo in ſtudio dormitante candelam ardētem ſuper bibliam ſuam cadere ſed eo vigilante et ſuſpirante nullam vſturam apparere. Eius cilicia inueterata igni tradita comburi nō potuerunt nec in cilicio eius aut ceteris veſtibus vix vnꝙ vermis reperiri potuit. Miſſis aliquando de cantuaria apud ſarum nuncijs pro edmūdo in archiepiſcopum promouendo: ait ad eos decanꝰ. Bene veneritis et male veneritis. Bene quidam: ꝙ eccleſie noſtre honorē facitis ſed male: quia theſaurū cum theſaurario noſtro aufertis. Edmundꝰ vero niſi deum offendere timuiſſet electioni de ſe facte nunꝙ conſenſiſſet. Hoc igitur aduertant ambicioſi honores captantes: p phas nephaſqꝫ in vineā domini vltro ſe ingerentes irrumpere volentes per lites et iurgia per promiſſa et munera per cōſperationes et confederationes per amfractus et diſſimulationes in ouile domini aſcendentes. Promotus igitur edmūdus i virtutū exercitijs creuit: calciamēta ꝓpria detrahere ſibi nō erubuit. Quicunqꝫ obiter volenti cōfiteri de equo deſcendens libenter audiuit nulla aeris intemperie aut hoſpitij propīquitate retardatus. Inſtar quoqꝫ oliue que ſibi corticis amaritudinē retinet et ceteris liquoris dulcedinē infūdit: ſic ipſe ſibi durus erat ceteris compatiens et benignus. Pectus ſuum frequenter tutudit genua ſter ra colliſit ita vt clerici in cellarijs ſub ipſo vix dormire poſſent. Sexum quoqꝫ femineum ob honorem beate virginis ſemꝑ honorauit nec tamē per hoc maculā vel mētis incurrit immo cū a q̄dā ſuo familiari reprehēderetur ꝙ cum quadam matrona tam frequenter loqueretur: reſpōdiſſe fertur. Uides ne quam ſpecioſa fuit illa: Sepius mihi aſſedit: nunꝙ tamē

plus ꝙ de muro illo temptatus extiti ꝗn
etiam ſi oīa que vnꝙ̃ in hoc peccati gene
re cōmiſi ſcripta eſſent in fronte mea nō
erubeſcerez. ¶Cū iuuenis eſſet et cū quo
dam alio verſus abēdon̄. pergeret vidit
campum auib⁹ fuligine nigrioꝛibus coo
pertū: ſocium aūt ſtupoꝛ validus cū tre-
moꝛe inuaſit. Cui beatus edmundus ſta
inquit a via ſemotus paululum ꝛ te cru
cis ſignaculo muni: ne timeas quia vide
bimus quid poꝛtēdat hec mōſtruoſa aui
um multitudo. Poſtmodū vero vidētib⁹
illis: aues ille coꝛpus quod nigerrimum
nec hois nec vllius animalis effigie diſti
ctum in aera deuexerunt et ita deuiū di-
ſparuit multitudo auiū ſubito velut vm
bꝛa. Quo facto: conuerſus edmūdus ad
ſocium dixit. Aues quas vidiſti noueris
eſſe demones hois cuiuſdaz qui in villa
pꝛoxima nup obijt animā ad inferos de-
poꝛtantes. Ipſam aīam larualē coꝛp⁹ qđ
in aera detulerūt exprimit: qđ conditoꝛis
ymaginē ad quā facta fuerat ipſa dū vi-
ueret nequiter defoꝛmauit. Et ad villam
accedentes: cognouerūt quēdā hoꝛa qua
edmundus pꝛedixerat ex hoc mundo mi
graſſe. De conſilio namqꝫ cuiuſdam ſa
cerdotis perpetuam virginitatē iuuenis
nouit atqꝫ in ſignū irrefragabilis fede-
ris annulo ſuo beate marie imaginē ſub
arrauit: et nouo moꝛe annulo digitū ipſi
us inſigniuit vbi erat ſcriptum illud aue
angelicum. Ex tunc vero ſicut ipē cōfeſ-
ſus eſt in obitu quotiens eiuſdem virgi-
nis pꝛeſidium inuocauit ipſa in tempta-
tione pꝛouentum in perſecutione ſolaciū
in tribulatione remedium in doloꝛe gau
dium ſibi celeriter impetrauit. Pſalteri-
um gloſatum et duodecim pꝛophetas et
decretales que habebat vendidit ꝛ pꝛeci
um ſcolarib⁹ egenis pariſius errogauit
Quadam die diſputatur⁹ de trinitate:
cathedꝛam cōſcendit et dū ibi diſcipulos
expectans queſtionem in animo reuolue
ret in ſomnū reſolutus viſionem talem
vidit. Columba deſuper volauit ad ſe ce
leriter deferēs i oꝛe ſuo coꝛpus chꝛiſti qđ
in oꝛe ei⁹ poſuit ꝛ ad ſuperos redijt. Exp
gefactus vero velud humanū excedēs in
genium excellentiſſime diſputauit ac de
beata trinitate luculenter diſſeruit. In
pꝛedicatione quoqꝫ mira ei gratia inerat
et ignitum ei⁹ eloquiū animos auditoꝛū
ꝙ̄tūcunqꝫ frigidos efficaciter accēdebat.
Unde ꝛ Willelmus lōga ſpata comes ſa
rum cū iam longo tpe minime confeſſus
eſſet ac de ſumendo chꝛiſti coꝛpoꝛe iuxta
moꝛem vniuerſalis eccleſie non curaret
ad eius monita conuerſus eſt. ¶Cum au
tem populo pꝛedicaret crucem dominicā
manu ꝓpꝛia tenebat aſſidue quā frequē
ter intuens ſolebat nūc amariſſime flere
nunc honeſtiſſime ſubridere. Flebat qui
dem vt dicere conſueuerat qꝛ cuz plures
eſſent verbi dei auditoꝛes pauci tñ facto
res exiſterent cū tamē xpi paſſionē habe-
rent pꝛe oculis ꝛ exempla ſanctoꝛum eis
immunera nō deeſſent. Ridebat vero cū
crucem pꝛoſpiceret oculo recolens benefi
cia que per eam pꝛouenerant toti mūdo.
Hic pecuniam non dico tangere ſed nec
videre cenſuit dignū niſi eaz quā manu
pꝛopꝛia pauperibus errogauit. Null⁹ ab
eius ianuis receſſit vacuus ſed accipie-
bat quilibet pꝛout ſibi videbatur compe-
tere nunc panem nunc bladum vel certe
legumina que parari fecerat pauperib⁹
vndiqꝫ confluentib⁹ pꝛecipue famis tem
poꝛe miniſtrabat. ¶Cum autem tenens
crucē pꝛedicaret acceſſit iuuenis quidā
vt crucē ab eo ſuſciperet. Quem mulier
quedā nolēs a ꝓpoſito retrahere per pal
lium arripuit et mox manus ipſius con
tracta dedit ei intelligere non eſſe licituz
chꝛiſti militē a tam pio pꝛopoſito reuoca
re. Que ſtatim flens et eiulās clamoꝛem
emiſit. Quod cum epiſcopus didiciſſet:
queſiuit a muliere an de manu ſua vel-

let crucē accipere. Que ait. Volo. Et dux vir dei crucem eius humeris imponeret ſanata eſt. ¶ Cum iuuenis quidā eo pre-dicāte ſurrexiſſet vt crucē ſumeret eius amaſia ipſum tenuit et protinus cecita-tem incurrit. Vir aūt dei pro ipſa orauit et ſtatim viſum recepit. ¶ Cū apud wigorniam multitudine maxima cōfluēte pre-dicaret ecce ſubito nubes horrida cepit diffundi et pluuiam cum turbine cōmi-nari. Conuertens aūt edmundus ſe contra nubem et extenta manu oppoſuit ei ſignum crucis dicens. Precipio tibi ma-ligne ſpiritus cum hac cōmotione lōgi⁹ abſcedere nec aſtantem populū quo mi-nus verbum dei audiat audeas impedire. Quo dicto: ſtatim receſſit ſpirit⁹ pro-cellarum et nubes lucida eos obūbrans affuit. In circuitu vero eorū pluuia cū tempeſtate valida diſtillauit. Sicq̄ plu-ries a predicationis loco pluuiā ſiue procellam prece fugauit. ¶ Cū vice quadam ſtuderet ad lumē vigilijs grauat⁹ ſomno oppreſſus eſt. Et ecce mus quidam cruſibolum intrans dū huc atq̄ illuc diſcurreret lumen ſuffocauit. Et euigilans beatā virginē inclamauit ⁊ lumen in cruſibilo relut⁹ miſſum habuit. Ab omni munere ſemper manus ſuas excuſſit acceptores-q̄ munerū deteſtabatur precipue in po-teſtate poſitos quos ad reddendā iuſticiam dicebat gratuitos eſſe debere nō muneribus inuitatos. Unde et frequēter dicebat. Inter prendere et pendere non diſtat niſi vna littera tantū vnde patet ꝙ valde proximus eſt ſuſpendio qui munera libenter accipit niſi bono modo ea ac-ceperit. Itaq̄ multi quidē ei placere cu-pientes offerebāt ei plura et precioſa ſed ille reſpuebat vniuerſa dicens. Nūc ini-micus me per dona temptare vult cū di-ues ſum et nullius egeo: qui dū pauper fui me decipere non potuit. Spero ꝑ dei miſericordiā ꝙ nunꝙ me decipiet ꝑ hanc viam. Per dona ſiquidem que nec data nec accepta ſunt ſcd'm deum corrupta eſt xpianitas hodie deficiētq̄ priuſꝙ hec aduertāt chriſtiani niſi ſe curare ſtuduerit ab hac peſte ¶ Volens enī athleta dei ſe totum pro ſalute animarū et libertatib⁹ eccleſie more predeceſſorū exponere contradictiones multas a regni maioribus ⁊ a rege patiebatur ipſumq̄ cantuarienſe collegiū eidē obuiabat. Eius familiares aduerſitates ſuas plangentes et iniurias compeſcuit et redarguit dicens. Si-cut cum egrotanti filio poculū propina-tur amarum dicit mater ad ſanitatē ebi-be ita hec omnia que nobis offerunt ad-uerſa ad ſalutem cupimus epotare. In-undationes maris quaſi lac debemus ſugere et cum precurſore domini in deſerto mundi comedere mel ſilueſtre. In ipſos autem qui eum acrius inſequebantur ⁊ in eum atrotiores fuerant ſummam ex-ercebat miſericordiam quotiens veniā poſtulabāt. Apertos ꝑſecutores ſuos ad pacis oſculū et alias familiaritates ad-miſit. Et cum ſui dicerent hanc remiſſā animi ſui manſuetudinē aliis contra ip-ſum inſurgendi exemplum prebere. ait. Sinite. An neſcitis quia dominus noſt mortem ſibi inferentibus non reſtitit: ſꝫ pro eis ſuppliciter interceſſit. Utiq̄ deo non homini ſeruanda eſt potentia vindicandi. Abſit a me vt erga eos aut trabem aut feſtucam portem in oculo quantocū-q̄ me videantur afficere detrimēto. Cer-te ſi oculos capitis mei eruerent vel vtrūq̄ brachium truncarent nullatenus eos minus diligerem nec minus exhiberem diligentis animum ſiue vultum. Nolo mihi de alienis defectibus diſpendiū propagare. Libentius namq̄ vt dicebat mihi ignem iret ardentiſſimum ꝙ aliquod peccatum committeret ex certa ſcientia contra deum. ¶ Conuocato tandē prelato-rum conſilio inquiſiuit quomodo eccle-

ſiam iam ancillatã releuare poſſet. Decernitur ſtatim regem cum ceteris rebellibus admonendos fore et ſi non corrigerentur eccleſiaſtice cenſure ſeueritas nõ dormiret. Paret vir ſanctus his dictis regem adijt: ꝛ rex deliberandũ fore aſſeuerauit. Expectat vir patiens per temporũ curricula tandem ſoli regi deferẽs ſententiam in ceteros iuris eccleſiaſtici perturbatores promulgauit Et cũ nec hys quidem compungerentur tranſgreſſores cedendum magis ſenſuit malicijs ꝙ inſeruire litigijs. Conſiderauit etiam ꝙ ſi totam ſeueritatem eccleſiaſticam impẽderet in rebelles forſan legat⁹ pape tũc preſens in irritum duceret regemqꝫ ad deteriora ꝓuocaret. Si vero preſens exiſtẽs eorum errata non corrigeret videret̃ ea per quandã diſſimulatiõis tolerantiam approbare. Ob hoc corpore ẽlegit ſe ad tempus elõgare vt ipſo facto cordis mõſtraret amaritudinem ipſorum deteſtando malitiaꝫ. Quidã de clericis ei⁹ quartanis vexatus per aulam dum epiſcop⁹ diſcumberet perrexit. Et cum queſiſſet ab eo cur cum ceteris non pranderet: reſpondit. Domine diem meũ expecto hodie quo me ſolet febris moleſtare. Ad quẽ ſanctus ait. Ego ſignum crucis ſup morcellum murene que eſt in diſco meo faciam et illũ in nomine trinitatis in tuo ore ponam quẽ ſi ſtatim comedere volueris ſanaberis. Ille cum gaudio morcellum recepit ad menſam cum ſocijs comedit ꝛ eum poſt hec febris moleſtia non vexauit Beatus thomas martyr inſignis anteꝙ de anglia exiret ei in viſione apparuit et ad agendum viriliter quod incepit monitis roborauit. Quo viſo: vir beat⁹ pedem martiris oſculari nitebatur ſed beatus thomas prohibuit ſubtrahens pedẽ ſuum. Quapropter flenti et ingementi ait ſanctus thomas. Cur inqt fles: Quia indignitas mea ait non patitur pedes tuos ſanctiſſimos oſculari. Et ille. Pro hac inquit re nolo te flere vel gemere. Mat̃ tandem tranſito põtiniacum predeceſſorum ſuorum aſilum ingreditur ꝛ ingraueſcente demum morbi moleſtia receſſit apud ſaſiacum promittens pontiniacenſibus ꝙ in feſto ſancti edmundi regis et martyris reuertetur. Et factum eſt ita. Eadem quippe die ad pontiniacum corpus eius delatum eſt. Cuꝫ vero iam cerneret diem mortis imminere iuſſit auferri ſibi euchariſtiam extenditqꝫ dexteraꝫ ad ipſam ꝛ cum ingẽti fiducia dixit. Tu es domine in quem credidi quem ꝑdicaui quem veraciter docui quem dilexi: et tu mihi teſtis es ꝙ aliud ꝙ te in terra poſitus non queſiui et ſicut tu ſcis ꝙ nihil volo niſi quod tu vis domine ita fiat voluntas tua. Mirati ſunt vniuerſi qui aderant ipſum mẽte putantes excedere: preſertim cum ſe ſic haberet quaſi preſentẽ et in carne vidiſſet crucifixum. Poſt perceptionem itaqꝫ viatici tota die illa tam iocundus erat et hilaris ac ſi eſſet ab omni egritudine liber et immunis. Accepta deniqꝫ extrema vnctione cum eſſet morti proximus nullum tamen certum mortis indicium pretulit nõ gemitus edidit aut ſuſpiria ſed nec querulas voces dedit/ nec lecto decubuit: ſed vel ſedit vel caput ſuper manum ſuam reclinauit quando voluit repauſare. Inualeſcente tandem morbo precioſam reſolutus eſt in mortẽ ſextodecimo kalendas decembris. Anno domini milleſimo ducenteſimo quadrageſimo. Monachus quidam ſacriſta põtiniaci corpore ſancti edmũdi in eccleſia inſepulto adhuc exiſtẽte videns multos accurrere deuotius aliquid ſi poſſẽt accipere alios ornamenta varia offerentes ad tactum tacitus cogitare cepit. Quid eſt quod tanta deuotione fidelium minime prouocaris vt aliquid de hoc ſancto conſequaris quod ad caſus futuros pro

futurum reponas? Et accedens temptauit annulum de manu epiſcopi euellere et aliū loco ipſius digito ſubrogare. Cūqꝫ leuiter cōtrectādo nil proficeret omni quo potuit conatu inſtitit vt annulum amoueret ſed in caſſum abſcedens ſtupidus et confuſus deliberanſqꝫ quid agēdum foret: rurſus accedit ac deuote inclinans auribus epiſcopi demiſſa voce quaſi viuentem cepit alloqui ſic dicens. Pater ſancte peccaui ꝙ a te licentiam nō petij et quod tuum eſt mihi temere vendicaui. Sed quia id ad honorem tuum facere diſpoſui ignoſce confitenti et petenti ſi placet poſtulatum concede. Et cū manum tangeret ſtatim cum ſumma facilitate annulum non extractum ſed prolapſuꝫ potius cum ingenti leticia tulit et inter ſacra repoſuit: ex cuius contactu multa infirmis beneficia vſqꝫ hodie largiente domino conceduntur. Die vero quo ſepultus fuit ſanctus dei tria tantuꝫ facta fuere miracula: quia fortaſſe in quibus plura fierent non affuerūt. Poſt hec per octo dies ceſſantibus miraculis plurimum cōtriſtati monachi ex qua cauſa id poſſet accidere conferebāt. Et ecce frater quidam adueniens claram ſe vidiſſe viſionem aſſeruit dicens. Vidi et ecce ſanctus edmundus mihi apparuit vultum tamen hilarem non oſtendit. Quem cuꝫ interrogarem cur opus bonum non perficeret ipſe defoſſum ſe monſtrans: ꝙ depreſſas manus non valeret ad celum dirigere reſpōdebat. Et adiecit. Quid poſſum facere ſic grauatus? Ecce ſurgere/ ecce manus ad deum nequeo attollere: nec pro egrotis exorare. Sicqꝫ remouerunt totam quam ſuper eum coniecerāt terram. Quo facto virtutes ſubito redierūt et deū in ſancto ſuo oēs glorificauerunt. Ad maiorem igitur ſui meriti declarationem ceci vident/claudi ambulāt ydropici detumeſcunt/ſurdi audiūt/muti loquuntur/paralitici conualeſcunt/obſeſſi a demonibus liberantur/ incarcerati a vinculis ſoluuntur/epilentici curantur/membrorum officio priuati ſani efficiuntur/ mortui reſuſcitantur / et bruta animalia ipſius beneficia experiuntur.

Miles quidam diues prope pontiniacū erat: ſed leproſus. Qui cum multa expendiſſet in medicis et ſibi nihil proficere videret: relictis illis hortabatꝛ eū vxor ſua vt diuinum auxilium peteret ex quo humanum conſilium iam diu probatū nil ſibi poſſe valere conſpexit. Monebatqꝫ eum vt ſe beato edmundo voueret et eiꝰ reliquias viſitaret. Qui vxoris acquieſcens conſilijs fecit ſibi parari vehiculum in quo die craſtina vſqꝫ pontiniacum veheretur. In ipſa autem nocte cepit ideꝫ miles vlulare/fremere/et clamare: et nemo eum a ſompno vſqꝫ ad gallicantum poterat excitare. Et querenti vxori quid ſibi contigerat: reſpōdit. Videbatur mihi eſſe in itinere verſus ſanctum edmundum et obuiam cuidam reuerendi vultus epiſcopo quem vnus clericus ſequebatur. Et inquirenti a me epiſcopo quo pergerem: reſpondi. Vado ad ſanctuꝫ edmundum vt ab eo conſequi merear ſanitatem. Et ille. Quid vel quantum velles pati vt ſalutem priſtinā reciperes? Ego autem reſpondi ꝙ quicquid vellet mihi precipere vellem pati. Precepit ergo ipſe clerico ſuo vt me excoriaret et pellem meam mihi ſubtraheret. Et factum eſt ita. Et ideo tota nocte non potui me tenere quin vlularem/fremerem/ et clamarē Cui vxor ſua ait. Ad bonum tuum excoriatus es: nam perfecte ſanitati reſtitutꝰ es. Craſtina vero die profectus eſt miles et vxor ſua cum magnis exenijs ad ſepulchrum beati edmundi et ad tumbam eius militis pellem ſuſpenſam inuenerunt et gloriam deo et beato edmundo epiſcopo agentes ad ꝓpria cum magno

gaudio redierunt. Anno autem domini milleſimo ducenteſimo quinquageſimo monachi pontiniacēſes ſicut ſcriptū reppꝛi bꝛachiū ſancti edmundi abſciderunt: qua conſideratione neſcitur et deo offenſa miracula ceſſarunt.

De ſancto edmundo rege et martire.

REx quidaȝ in ſaxonie regno. alkmundꝰ noīe ex vxoꝛe ſua ſiwara: ꝓlē non hn̄s ab angelo admonet̃ in ſomnis vt romā peregrinādo ꝓficiſceret̃. Quo cū perueniſſet: matrona quedā ſctā ſpiritu ꝓphetico plena cuȝ qua ꝑnoctare ſolebat cū vice quadā ad eū acceſſiſſet globus igneus in quatuoꝛ ꝑtes ſe extendēs ab ipſius regis pectoꝛe exire videbatur. Quo viſo regē a vero illuminādū vel ſtirpē diuinitꝰ inſignitam de ſuo ſanguine proceſſurā pꝛedixit. Rediēs autem rex: ꝓlem felicem genuit edmundū. Illis enī diebꝰ rex eſtangloꝝ offa noīe liberis carēs hieruſalā ꝓficiſci ⁊ heredē a xp̄o petere diſpoſuit. Et trāſiens in ſaxoniā ad cognatū ſuum regē alkmundū honoꝛifice ſuſcipitur: duobuſqꝫ regis alkmundi filijs edmundo et edwoldo ſibi ſedule miniſtrātibꝰ etate iunioꝛ edmundꝰ ſpecialius ſibi inherens pꝛopenſioꝛi cura quaſi patri miniſtrabat. Cuius obſequio et colloquio rex offa delectatus quendā annulum in receſſu ſuo ſibi poꝛrigēs dixit. Edmunde fili chariſſime accipe nr̄e mutue dilectionis munimentū vt memineris me ſolerti tuo obſequio eſſe obnoxiuȝ ſuper quo gratias tibi refero et mercedē paternam ex dei pꝛouidentia in coꝛde tibi reſeruo. Et iuuenē amplexibꝰ et oſculis mulcens annulum quendā ei tradēs dixit. Intuere ait edmūde chariſſime cuiuſmodi ſit annulus iſte vt ſi abſens aliquid tibi per hunc intimauero filiali obſequio adimplere ne differas. Cūqꝫ rex offa ad bꝛachium ſācti geoꝛgij perueniſſet: moꝛbo grauiſſimo detentus familiares iuramento aſtrinxit vt annulum edmundo iuueni pꝛeſentantes eum in angliam ſecum adducerent et regem oꝛientalium angloꝛum conſtituerent. Cū autē collato iuueni annulo in boꝛialem partem eſtangloꝛū nomine hunſtantoñ. applicuiſſent ſanctus edmundus oꝛationē fudit et mox fons de terra erumpēs multis infirmitatibus ſanitatem miniſtrauit. Sanctus igitur edmundus eſtāglorum rex ex antiquorum ſaxonum nobili pꝛoſapia oꝛiundus: a pꝛimo ſue etatis tēpoꝛe cultoꝛ veraciſſimꝰ extitit fidei xp̄iane. Qui ab attauis regibus editus cū bonis polleret moꝛibus omniū cō pꝛouincialiuȝ vnanimi fauoꝛe nō tm̄ eligit̃ ex gn̄is ſucceſſiōe q̄tuȝ rapitur vt eis p̄eſſet ſceptrigera poteſtate. Erat namqꝫ omnibꝰ affabilis et humilis et in ſubiectos benignus gradiens via regia nec declinabat ad dexteram extollendo ſe de meritis nec ad ſiniſtram ſuccumbendo vitijs humane fragilitatis. Erat namqꝫ egentibꝰ dapſilis/pupillis et viduis pater/ſpes ope deſtitutis ac refugium. Contigit enim duos duces hynguar et hubbam de dacie partibus cum magna nauium multitudine eſtangliam applicare. Qui oppida villaſqꝫ voꝛaci flamma comburentes nulli etati/oꝛdini/aut ſexui parcentes quoſcunqꝫ reperire poterant aut gladio cedebant aut captiuos ſecum detinebant Feſtinabāt eni paſſim neci cūctos tradere: ne ſtipatus militum agmine ad defēſionem ſuoꝛum poſſet rex ſibi reſiſtere. Conſueuit namqꝫ danoꝛum et alemānorum natio ſemper rapto viuere nunq̄ tamen indicta pugna palam contendit cuȝ hoſte niſi pꝛeuenta inſidijs. Miſit itaqꝫ hynguar nūcios ad regem edmūdū apō heglisdoñ. commoꝛantē qui et dixerunt.

De ſancto Edmundo rege ⁊ martire.

Terra mariq₃ metuendus dominus noſter hyngua⁊ rex inuictiſſimus diuerſas terras ſibi armis ſubiugando ad huius prouincie optatum littus cu₃ multis nauibus hiematur⁹ appulit atq₃ iccirco mādat vt relicto chriſtianorum dogmate cū eo antiquos thezauros et paternas diuitias ſub eo regnaturus diuidas. Cuius ſi aſpernaris potentiam innumeris legionibus fultam vita indignus iudicaberis et regno. Et quis es tu vt tante potentie inſolenter audeas contradicere? Marine tempeſtatis procella noſtris ſeruit remigijs nec ingēs mugitus celi: nec crebri ictus fulminum vnq̄ nocuerunt fauente gratia elementorum. Eſto itaq₃ ſub hoc imperatore maximo cui famulātur elementa pro ſibi innata clementia: quoniam nouit piiſſimus parcere ſubiectis et debellare ſuperbos. Cumq₃ epiſcopus quidam regi aſſiſtens ad conſentiendum pluribus hortaretur exēplis: reſpondit. Ad id modo peruenimus qđ nunq̄ veriti ſumus. Utinam incole om̄es regni mei me occumbente viuere poſſent. Honeſtum enim eſt mihi pro patria mori Hoc eſt autem quod deſidero hoc qđ om̄ibus votis antepono. Ecce enim ſimulata beniuolentia pretēdit callidus ſui machinationis muſcipulam qua me irretire deliberat maxime cum ꝓmittit quod nobis largitas diuina conceſſit. Uitā indulget qua nec dum careo: regnū promittit quod habeo opes conferre cupit quibus non egeo. Et conuerſos ad nuncios ait. Madefacti cruore meorum ſupplicio digni eſtis ſed plane chriſti mei exemplum ſecutus nolo puras maculare man⁹ qui pro eius noīe libenter paratus ſum vr̄is telis occūbere. Hec dn̄o veſtro perferatis addētes q̄ pro amore vite tp̄alis xp̄ian⁹ rex edmūdus duci nō ſubdetur pagano niſi prius ſſectus fuerit xp̄ian⁹ Hoc audito: iuſſu impiiſſimi hynguar ſanctus edmundus inermis capitur ⁊ vinculis arctioribus artatus conſtringitur ante ducem ſiſtitur et multis modis illudit: ⁊ tādem fuſtigatus ⁊ ad quandam arborem ligat⁹ flagris duriſſimis diutiſſime verberatur nec vincitur ſemper xp̄m vocib⁹ flebilibus inuocando. Aduerſarij igitur in furorem verſi quaſi ludendo ad ſignū eum toto corpore ſagittarū telis cōfodiunt ⁊ vulnera vulnerib⁹ imprimebāt dū iacula iaculis locū dabāt Sicq₃ ſpiculorꝫ aculeis circūfoſſus palpitās velut heritius aut ſpinis hirtus carduus ſimilis factus eſt. Cumq₃ nec ſic hinguar eum ſibi aſſentire cōſpiceret ſed chriſtum iugiter inclamantem videret lictori protin⁹ mandat vt amputet caput ei⁹. Sicq₃ duodecimo kalendās decembris capite truncatus cū palma martyrij rex et martyr migrauit ad dominum. Caput autem ſancti regis dani ſecum afferentes et in ſylua de heglesdoñ. inter dēſa vepriū frutecta proiecerunt. Reddita tandem terre aliquanta pace ceperunt chriſtiani de latibulis conſurgere et caput in ſylua diligenter inquirere. Cumq₃ in ſylua denſiſſima caput ſanctiſſimum luſtrando pergerent et alternatim (vt moris eſt) inter ſe clamarent: vbi es? ecce mirabile auditu caput martyris patria lingua reſpondebat dicens. Heer/heer/heer / quod eſt interpretatum Hic/hic/hic: nec vnquam eadem repetendo clamare deſtitit quouſq₃ omnes ad ſe perduxit. Palpitabat mortue lingue plectrum infra meatus faucium: manifeſtans illius magnalia qui rudente aſelle humana compegit verba. Immanis enim lupus caput inter brachia complexus procumbebat: excubias martyri impendens. Accipientes itaq₃ illud et corpori coaptantes honorifice ſepelierunt. Cum autem poſtea corp⁹ huius ſanctiſſimi Edmundi martyris trāſferri deberet inuiolatū repertū eſt et in-

corruptū ac caput corpori redintegratū nihilq; omnino vulneris nihil apparuit cicatricis. Tantū eni3 in eius collo ob ſignum martirij rubet vna tenuiſſima ruga in modū fili coccinei ſicut teſtari erat ſolita quedam deuota femina oſwenna vocata que in eodem loco ieiunijs et orationibus vacans multos tranſegerat annos cui diuina reuelatione aut nimia deuotione mos inoleuit vt patifacto beati martiris ſepulchro ſingulis annis in dominica cena attondendo preſcindere capillos ſolebat et vngues. Que omnia diligenter colligens q̄diu vixit mira deuotione excolere non neglexit poſitaq; ſuper altare eiuſdem eccleſie poſt eius mortem debita adhuc reſeruātur deuotione et veneratione. Cum autem octo latrones eccleſiam ſancti martyris infringere et quecunq; aſportare poſſent capere decreuiſſent: et eum diuerſis inſtrumentis hoc attemptaſſent: martyr dei ita eos ligauit diuinitus vt nec pedem mouere nec arreptū officiū deſerere poſſent. Mane autem inuenti et vincti epiſcopo theodredo ſūt preſentati. Qui impremeditatus ſententiam dedit: et eos affigi patibulis iuſſit. Quamobrem poſtea in ſe reuerſus grauiter indoluit et ſibi penitentiam indicēs diutius ſe grauibus lamētis dedit. Idē tandem epiſcopus corpus martyris ad locū deuotiorē trāſtulit & incorruptū reperit tetigit lauit & optimis veſtibus indutū ligneo locello repoſuit. Quidā iuuenis filius nobilis cuiuſdā potentie ſue auctoritate ductus integritatē martyris oīno videre affectauit. Reſeratoq; locello aſtitit aſpexit & in eodem momēto in amētiam verſum in reprobū ſenſum deus illū tradidit: et ob ſcelꝰ eiꝰ a patre deiectus & ad ſummam inopiam perductus vitam finiuit vermibus conſumptus. Rex quidam danorum noīe ſwanus cū magna nauiū multitudine: angliam intrās nulli parcēs etati/ ſexui vel ordini: cede et incēdio cuncta vaſtabat & vbiq; predas agēs ab incolis totiꝰ terre tributa exigebat & ad proprie dānationis cumulū ex vrbe ſancti edmūdi martiris grande tributum petijt. Alioqn niſi ſolueretur vrbi incēdiū ciuibuſq; exitium cōminatur. Inſup et ſctō edmundo probroſe detraxit. Audiētes hoc ciues et vehemēter expaueſcentes an̄ ſepulchrū ſancti edmūdi ſe proſternūt: cū multis lachrimis & ſingultibus deuotis precibus opem martyris implorabāt. Erat eni in eodem loco monachus quidā noīe egelwinus ſctō martiri adeo deuotꝰ vt eius ſecretalis cubicularius merito ab oībus vocaret̄. Hic qñ ſibi oportunu3 videbat ſolᵒ ad martirē igrediēs corpꝰ eius diligēter abluebat: capillos capitis reuerēter demulcendo planos pectine reddebat piloſq; pectinis violentia extractos in pixide ponens quaſi viuenti in carne debitū ſeruitium impendebat. Mutuis allocutionibus ore ad os quaſi amicus amico non ſolum vtile reſponſum dare ſanctus non diſtulit ſed etiam variarū oppreſſionum quas ſibi referebat viā leuaminis & ſalubris ↄſilij notificauit. Huic ſub noctis ſilentio ſopori dedito ſctūs edmūdꝰ vultu merore confecto aſtitit dicēs. Perge inquit ad regē danorū ſwanū & ex parte mea nihil dubitās p̄cipe vt a meorū īfeſtatione et tributi exactiōe ciuiū deſiſtat ſi diuinā imminētem effugere cupiat vltionem. Cum aūt monachus hec regi nūciaſſet more leonis frendēs: niſi citiꝰ fugeret mortē iureiurando minabat̄. Imminente aūt veſpera in medio cōmilitonum ſuorum apud villā de ganeſburgh ſwanus pugione ſancti edmūdi cōfoſſꝰ eſt. Sicq; vociferans noctis crepuſculo mortuus eſt tertio nonas februarij. Canutus vero filius ſwani hoc videns mitius deinceps cū ſancto edmūdo egit foſſa

tum terre ſancti edmundi circũduxit im munitatē ab omi pꝛeſtatione terre tribu it: baſilicam ſuper coꝛp⁹ conſtruxit/mo-nachos inſtituit ⁊ pꝛedia multa donauit

¶ De cruce de holm. Sancta vero hele-na inuēta cruce ſancta nouē pticulas ab ſcidit: pꝛopter nouem oꝛdines angeloꝛũ: circa foꝛamina cruore reſpſa vbi man⁹ ⁊ pedes clauabantur quas in vnā paruā crucem quaſi duplicato tranſuerſo mira biliter cõpoſuit ⁊ in quandā capſam ar-gento auro et gemmis compoſitā colloca uit ⁊ filio ſuo conſtantino cõſtantinopo-lim tranſmiſit quā ad bella ſecũ deferēs ſemp victoꝛiam habuit. Moꝛtuo conſtā-tino: de ſucceſſione in ſucceſſionē vſqꝫ ad baldewinũ imperatoꝛem deuenit. Moꝛ-tuo tandem ſacerdote illo qui miſſam co ram pfata cruce celebꝛare ſolebat: ſacer-dos quidaꝫ genere anglus noīe hugo in noꝛthfolchia oꝛtus tũc ibidē exiſtēs loco ſacerdotis defuncti elect⁹ eſt anno domi ni milleſimo ducēteſimo viceſimo tertio Pꝛefatus vero baldewinus crucē ad bel la deferēs: ſemp victoꝛiā repoꝛtauit. Et cũ tandem ab aduerſarijs ſuis occiſ⁹ fu-iſſet: ſacerdos pꝛefatus crucem memoꝛa tam clam ſecũ deferens in angliā repoꝛ-tauit. Apud cenobium de bꝛomholm di-ctā crucem reliquit ⁊ oīa vite ſue neceſſa ria vſqꝫ ad obitum ibidē percipere p ſuo munere pꝛecioſo meruit vna cũ duobus filijs ſuis quos ante ſacerdotij gradũ ex vxoꝛe ſua ſuſcepat. Quoꝛũ alter in eodē poſtmodum cenobio monaſticũ oꝛdinem intrauit alter in litteratura pꝛoficiēs ele ctus factus extitit aduocatus. In pꝛefa-to vero monaſterio virtute crucis memo rate cooperante domino trigintanouem moꝛtuos vite reditos legi decē et nouem cecos illuminatos cum alijs nõnullis mi raculis diuiuitus oſtenſis.

¶ De ſancto Edwardo rege et cõfeſſoꝛe.

GLoꝛioſi ac deo dilecti. Regis edwardi vitā litteris traditu ri: ex verbis beatiſſimi petri apoſtoloꝝ pꝛincipis ſumam⁹ exoꝛdiũ qui cēturionis vocationē admi-rans ait. In veritate cõperi qꝛ non eſt ꝑ-ſonarũ acceptoꝛ deus: ſed in omni gente qui timet deũ et operatur iuſticiā acce-ptus eſt illi. In omni enī gēte oꝛdine gra du ⁊ dignitate nouit dñs qui ſunt eius: ⁊ miſeretur cui voluerit ⁊ mīam pꝛeſtat in quē ſibi placuerit. Neqꝫ enī ex ſui ipſi us natura vel paupertas pꝛeſtat: vel adi mũt diuitie ſanctitatē. Nec pfectũ obſcu ritas/nec repꝛobũ claritas facit nec clau dit libertas/nec reſerat ſeruit⁹ paradiſũ Pꝛimus patriarcha abꝛahā ⁊ diues ſcri-bitur ⁊ perfectus: cui fides admirabilis et obedientia imitabilis in rerũ omnium copia pꝛedicatur. Joſeph dñs egipti con ſtitutus a rege: vniuerſo oꝛbi pꝛebuit ca ſtitatis exemplũ. Sctũs iob qualis in di-uitijs fuerit eaꝝ pꝛobauit ademptio. Quē moꝛb⁹ coꝛpoꝛis/temptatio vxoꝛis/ ami-coꝛũ expꝛobatio ſpectabili patientia red-didit clarioꝛem. Rex dauid quo nemo di-tioꝛ ſed nemo ſanctioꝛ/quo null⁹ ſublimi oꝛ ſed humilioꝛ nullus: ⁊ inter theſauros innumeros ſepelitur et inter dei amicos ceteris gratioꝛ cõputatur. Nemo pꝛoin-de miretur ſi noſter edwardus et rex di-catur et ſanctus quem cernim⁹ et in diui tijs egenum et in delicijs ſobꝛiũ in pur-pura humilem et ſub coꝛona aurea mun di cõtemptoꝛē. Cum enī rex ethelredus ex filia comitis thoꝛeti filium ſuſcepiſſet edmundũ: cognomēto ferreum latus ex regina aũt emma aluredũ beat⁹ edwar-dus intra viſcera materna concluſus pꝛe fertur vtriqꝫ agente eo qui oīa operat̄ ſecundũ conſilium volũtatis ſue: qui do minatur in regno hominum et cuicunqꝫ voluerit dat illud. Fit enim coꝛam rege magn⁹ procerum et epoꝝ cõuent⁹: ⁊ qꝛ

tā future cladis iudicia ſeua pceſſerāt agitur inter eos de regni ſtatu tractat⁹. Alij vero edmūdū ob inuictiſſimū robur corporis eſtimant preferendū: alij ob vir tutē normānorū aluredū promouendum tutius arbitrant̄. Sed futurorū omniū preſcius prioris breuiſſimā vitā/alteri⁹ mortē immaturā proſpiciens: in puerū necdū natū vniuerſorū vota cōuertit vte ro adhuc clauditur et in regē puer eligit̄ non nat⁹ natis prefertur et quē necdum terra ſuſceperat: terre dn̄s deſignatur et leti proceres ſacramētū fidelitatis illi iu rant qui vtrū naſceretur ignorant. Pau lo itaqꝫ poſt natiuitatē ſancti edwardi ir ruentibus in angliam barbaris et maxi mam inſule portionē cede incendioqꝫ va ſtantib⁹: regina cū filijs in normanniam tranſpoſita eſt. Viuebat in auita domo inter pueros puer immunis tamen a vi tijs quib⁹ etas illa ſolet implicari. Caſt⁹ erat corpore/ſermone rar⁹/ſimplex actu et pur⁹ affectu. Frequentare eccleſiā dul ce habuit crebrius orationibus incumbe re ſacris miſſarū intereſſe ſolēnijs viſi tandis monaſterijs operaꝫ dare et quos ſanctiores ſciebat ſibi monachos in ami citiā copulare. Seuiebat interim gladi⁹ hoſtilis in anglia cedib⁹ et rapinis oīa re plebantur: vbiqꝫ luctus/clamor et deſo latio. Incenduntur eccleſie/monaſteria deuaſtantur: ſacerdotes a ſuis ſedib⁹ fu gati in locis deſertis cōmunē miſeriā de plorantes delitеſcebant. Inter quos vir venerabilis brithwaldus wintonienſis ep̄s cenobiū glaſtonienſe merens ac tri ſtis ingreſſus orationib⁹ vacabat ⁊ pſal mis. Qui cū aliqn̄ p regni plebiſqꝫ libe ratione preces lachrimaſqꝫ profunderet quaſi in hec verba prorūpens ait. Et tu dn̄e vſqꝫquo? Uſqꝫquo auertis faciē tuā obliuiſceris inopie noſtre et tribulatiōis noſtre? Sctōs tuos occiderūt altaria de ſtruxerūt et non eſt qui redimat neqꝫ qui ſaluū faciat. Scio dn̄e ſcio qꝫ omnia que feciſti nobis in vero iudicio feciſti. Sed nunquid ineternū proijciet deus: et non apponet vt cōplacitior ſit adhuc? Erit ne dn̄e deus meus erit ne finis horū mirabi liū aut ineternū tuus in nos mucro deſe uiet ⁊ percuties vſqꝫ ad internitionem? Inter preces tandē et lachrimas fatiga tū ſopor ſuauis excepit: videtqꝫ per ſom nium beatū petrum in eminentiori loco cōſtitutum et ante eum preclari vultus in forma decenti regalib⁹ inſignijs ami ctū edwardū. Quem cū proprijs manib⁹ apoſtolus conſecraſſet et vnxiſſet in regē monita ſalutis adiecit precipueqꝫ celibē vitam cōmendās quot eſſet annis regna turus aperuit. Obſtupefact⁹ preſul tan ti miraculi nouitate petit ſibi a ſācto hu ius viſionis miſterium reuelari. De ſta tu inſuper regni et de inſtantis periculi fine: apoſtolicū exegit oraculū. Tūc pla cido vultu intuitus intuentē ſe ait. Dn̄i inquit o preſul eſt regnū: et ipſe domina bitur in filijs hoīm. Ipſe trāſfert regna ⁊ mutat imperia et ꝑpter peccata popu li regnare facit ypocritā. Peccatū pecca uit populus tuus dn̄o et tradidit eos in manus gentiū et dominati ſunt eoꝝ qui oderunt eos. Sed non obliuiſcetur miſe reri deus nec continebit in ira ſua mīas ſuas. Erit enī cū dormieris cū patribus tuis viſitabit dn̄s populū ſuum ⁊ faciet dn̄s redemptionē plebis ſue. Eliget eniꝫ ſibi virū ſecundū cor ſuū qui faciat om nes voluntates ſuas qui me opitulante regnum adeptus anglorū danico furori finē imponet. Erit enī acceptus deo gra tus hoībus terribilis hoſtibus amabilis ciuib⁹ vtilis eccleſie laudabilemqꝫ vitaꝫ ſancto fine concludet. Que omnia in bea to edwardo cōpleta rei exit⁹ cōprobauit. Cū aūt ep̄s de poſteritate edwardi que reret: reſpondit ſanctus petrus. Regnū anglorū regnū dei eſt: poſt iſtuꝫ prouide

bit regem ad placitum ſuū. Stabat ad-
huc ſpiritus pꝛocelle et exaltati ſunt flu
ctus eius eterniſqꝫ malis acceſſit ciuilis
diſcoꝛdia adeo vt quis cui mentis ſue ſe-
creta cōmitteret neſciretur. Plena erat
pꝛoditoꝛibꝰ inſula nuſq̄ tuta fides nuſ-
q̄ ſine ſuſpitione amoꝛ ſermo ſine ſimu-
latione. Tandē eouſqꝫ pꝛoditio ciuilis et
aſtutia pꝛoceſſit hoſtilis vt defuncto re-
ge ethelredo magna pars inſule legiti-
mis heredibꝰ abdicatis canuto q̇ regnuꝫ
inuaſerat manus darent. Perēptoqꝫ in
uictiſſimo rege edmūdo etiā filios eiꝰ ad
huc in cunis agentes barbaris mitterēt
occidendos. Alfredus demū edwardi fra
ter in angliam tranſuectꝰ: inaudita cru-
delitate ab hoſtibus ciuibuſqꝫ perimit̄.
Tunc edwardus omni humano deſtitu
tus auxilio: exul patrie regni et honoꝛis
viuebat. Impioꝛum inſidias timebat ⁊
ne a ſuis pꝛoderet̄ vel ab hoſtibꝰ ad moꝛ-
tem emeretur plurimū foꝛmidabat. In-
uenta autem conſilio ſalutari: deo ꝓſter
nitur talia pꝛoſequēdo. Ecce inquit dn̄e
non eſt mihi auxilium in me ⁊ neceſſarij
mei receſſerunt a me. Amici mei et pꝛoxi
mi mei aduerſuꝫ me appꝛopinquauerūt
⁊ ſteterunt. Pater meus poſt multos la-
boꝛes rebꝰ humanis exceſſit: fratres me
os crudelitas pꝛoditoꝛū abſoꝛbuit nepo
tes in exilium acti ſunt mater emuli no-
ſtri nuptijs tradita eſt. Ita ſolus relictꝰ
ſum et querunt aīam meā. Sed tibi dn̄e
derelictus ſum pauper: pupillo tu eris
adiutoꝛ. Tu quondā edwinū moꝛti expo
ſitū mirabili modo et vite reſeruaſti ⁊ re
gno. Tu illud anglie decus ſanctuꝫ Oſ-
waldū ex exule regem factū per ſignum
crucis reddidiſti cūctis hoſtibꝰ foꝛtioꝛē.
Si igitur fueris mecū et cuſtodieris me
⁊ reduxeris me ī regnū patris mei: eris
tu mihi ſemꝑ in deum ⁊ beatꝰ petrꝰ apo
ſtolus in patronū. Cuiꝰ ſacratiſſimas re
liquias in vꝛbe roma te annuente/ te re-
gente/ te comitāte viſitaturū me ꝓmitto
Exhinc enī factus fide robuſtioꝛ/ ſpe ala
crioꝛ: expectans expectauit dn̄m. Canu-
to aūt rege rebus humanis exempto fili
js eiꝰ immatura moꝛte p̄reptis angli da
nico iugo liberati edwardū in regem ele
gerunt et cū maximo honoꝛe conſecrari
⁊ inungi fecerunt. Tūc ſacerdotes ſapi-
entia ⁊ ſāctitate fulgebāt/ monaſteria oī
religione pollebāt: agebat clerꝰ in officio
ſuo populꝰ ſtabat in gradu ſuo. Videbat̄
etiā terra fecundioꝛ aer ſalubꝛioꝛ/ maris
vnda pacatioꝛ. Reges enī et pꝛincipes ꝓ
tanta rerū mutatione admiratione per-
culſi cū tanto rege fedus inire amicitias
iungere pacē cōponere gauiſi ſunt. So-
la tamen dacia adhuc ſpirans ⁊ hanelās
cede: angloꝛū interitum minabatur. In
hijs omnibus vir beatus in gloꝛiam non
eſt elatus humanam ſed hanc ſibi viuen
di foꝛmam ꝓponens ſuis ſe domeſticis
pꝛebebat equalem/ ſacerdotibus humilē
plebi gratū/ compatientem miſeris/ et
largum egenis. Nulla apud eum perſo-
narum acceptio ſed iudicabat in iuſticia
pauperes ⁊ arguebat in equitate pꝛo mā-
ſuetis terre. Eratqꝫ pater oꝛphanoꝛum:
et iudex viduarum. Si quicq̄ petebatur
pꝛebebat: ſi accipiebatur tacebat. Nullꝰ
vnq̄ eum vidit aut inflatum ſuperbia/
aut ira efferatum: aut gula dehoneſtatū
Supꝛa humanū enim modū pecunie cō
temptoꝛ nec in earum amiſſione triſtioꝛ
nec in adeptione videbatur hilarioꝛ. Re-
cūbente aliquādo gratia quieſcēdi rege
in lectulo: camerarius acceſſit ad thecaꝫ
in qua aes regiū ſeruabat̄ ⁊ repoſito in-
tus quod volebat et illam claudere obli-
tus foꝛas egreſſꝰ eſt. Animaduertit hoc
quidam et accedens ad thecam pecuniā
non modicam in ſinum recondit et abce-
dit. Reuerſus de vno rege inſpectante fa
cinus iterauit. Quod cum tertio attem-
ptaſſet cernens rex in ſpiritu thezauros

rum adeſſe cuſtodẽ ait Importune agis
o homo ſi mihi credis tolle quod habes ⁊
fuge quoniam ſi venerit hugolinus hoc
enim cubicularij nomen erat nec vnum
tibi nummũ relinquet. Fugit ille et vix
pedez extulerat: ⁊ ecce miniſter regis re-
diens et thezaurum ablatum reperiens
timore et tremore concutitur anguſtiam
cordis et furorem mentis clamor ⁊ ſuſpi
ria ꝓdiderũt. Surrexit rex ⁊ quaſi neſ-
ciẽs quid acciderit: perturbationis hui⁹
cauſam inquirit. Quam cũ didiciſſet ait
Tace forte ille qui cepit plus nobis indi
guit. Habeat ſibi: nobis ſufficit quod re-
manſit. Proceres enĩ terre de ſucceſſio-
ne ſolliciti regem de vxore ducenda con-
ueniunt. Stupet rex thezauro metuens
ſuo qui in fictili vaſe recõditus: facile po
terat calore diſſolui. Si obſtinat⁹ reſiſte
ret: timebat ne ꝓpoſiti ſui ꝓderetur dul
ce ſecretum. Si ſuadentib⁹ preberet aſ-
ſenſum: naufragium pudicitie formida-
ret. Tandem importune inſiſtentib⁹ ce-
dere tutius ratus: huiuſmodi verbis ſu-
am pudicitiam dño commendabat. Ihe
ſu bone tua quondam miſericordia tres
pueros iter flãmas caldaicas illeſos ſer-
uauit per te ioſeph relicto pallio in mani
bus meretricis cũ titulo caſtitatis eua-
ſit: admirabilis ſuſanne cõſtãtia tua vir
tute de impudicis preſbiteris triumpha
uit: ſctẽ iudith caſtitas ab holoferne nec
ledi potuit nec temptari. Ecce ego ſeru⁹
et filius ancille tue qualiſcũq; dilector tu
us ⁊ vnice matris tue ſuccurre mihi do-
mine quatinus ſic maritale ſuſcipiã ſa-
cramentũ: vt pudicitie periculũ non in-
curram. Rege igitur procerũ volũtati cõ
ſenſum prebente: godwini filiam duxit
in vxorem. Erat enim godwin⁹ vir ma-
gnarũ opũ ſed haſtucie ſingularis regũ
regniq; proditor qui doct⁹ fallere ⁊ que-
libet diſſimulare conſuetus facile popu-
pulum ad cuiuſlibet factiõis inclinabat
aſſenſum. Sed ſicut ſpina roſam: genu-
it godwinus editham. Hanc dilecto ſuo
preparauit xp̃s edwardo inſpirãs ei ab
ipſa infantia caſtitatis amorem odiũ vi
ciorum virtutis affectũ. Legere aut ope
rari manibus ocium fugiendo cõſueuit:
laſciuiam vitare/et colloquia iuuenum
declinare. Conuenientib⁹ igitur in vnũ:
rex et regina de caſtitate ſeruanda paciſ-
cuntur nec huic fidei aliũ ꝙ deũ teſtem
eſtimant adhibendum fit illa cõiunx mẽ
te non carne ille maritus mente non ope
re. Perſeuerat inter eos ſine actu coniu-
gali coniugalis affectus: et ſine deflora-
tione virginitatis caſte dilectiõis ample
xus. Diligitur ille ſed non corrumpitur
diligitur illa nec tangitur: et quaſi no-
ua quedam abyſag regem calefacit amo
re: ſed non diſſoluit libidine/mulcet obſe
quijs: ſed deſiderijs non emollit. Qua-
dam namq; die penthecoſtes cum rex di-
uinis miſterijs intereſſet: hora eleuatio-
nis corporis chriſti ſubito rex vultu hila
rior et erectior oculis in riſum modicum
ſeruata tamen regia grauitate diſſolui-
tur. Mirari qui aderãt ceperunt nec ſine
cauſa cum preter cõſuetudinem id ei ac-
cidiſſe ſciebant. Peractis autem miſſarũ
ſolempnijs cauſam riſus inſtanter aſtã-
tes ſibi exponi petunt. Ille vt erat mire
ſimplicitatis ſimpliciter querentib⁹ ſim
pliciter omnia confitetur dicens. Conue
nit danis cum rege ſuo antiquũ facinus
iterare: et quam nobis propitia diuini-
tas largita eſt infeſtare quietem. In per
cuſſione quidem noſtra qua caſtigãs ca-
ſtigauit nos dominus ignorantes dei iu
ſticiam et ſuam extollentes virtutẽ dixe-
runt. Manus noſtra excelſa: et nõ domi
nus fecit hec omnia. Quia vero deus pa-
tribus noſtris iratus dacorũ nos tradi-
dit poteſtati ſuis id viribus tribuẽtes fa
cile hoc ipſũ ⁊ nunc fieri poſſe arbitrabã
tur neſciẽtes quia qui percutit ipſe ⁊ ſa-

nat et qui moꝛtificat ipſe et viuificat: et qui ducit ad inferos ipſe et reducit. Igitur rex dacie coacto in vnū exercitu hodierna die ventis pꝛo voto flantibꝰ naues parari pꝛecepit. Iam naues velis ⁊ vela ventis fuerant committenda et rex iniquus ob nimiam ſuperbiaꝫ quaſi ſemetipſum non ſuſtinens dū de ſcapha in nauem conſcendere vellet: pede lapſo inter vtramqꝫ in mare coꝛruit. Et ſtatim abyſſus vallauit eum: et pelagus cooperuit caput eius. Sicqꝫ moꝛte ſua vtrumqꝫ populum: danoꝛum ſcꝫ et angloꝛum a peccato pariter et periculo liberauit. Et ſpero in domino meo et in dulciſſima matre eius ꝙ tempoꝛibus meis nullū habebit conatus eoꝛum effectū. Hec ſunt que chꝛiſto reuelante cognoui et vidi et riſi et gauiſus ſum. Riſum enim mihi fecit dñs: ⁊ quicūqꝫ audierit coꝛridebit mihi. Notātur tempus et hoꝛa mittuntur nuncij in daciam et omnia que beatiſſimo regi celitꝰ nūciata fuerāt. vera ⁊ eadē hora accidiſſe repta ſunt Succedentibꝰ itaqꝫ pꝛoſperis: rex voti ſui nequaꝙ oblitus recogitans quanta ſibi fecerit dominus qui ditauit egenū/ſublimauit humilem/ ingloꝛium coꝛonauit/parat reddere vota ſua parat ſumptꝰ parat donaria. Uocatis autem regni pꝛoceribus habuit cum eis de ſtatu regni vel de ſua peregrinatione ſermonē: dicēs. Nō excidit nobis quomodo irruentibꝰ in hereditatem noſtraꝫ barbaris: facti ſumꝰ obpꝛobꝛiū vicinis noſtris ſubſannatio et illuſio hijs qui in circuitu noſtro ſunt. Alijs namqꝫ interfectis/alijs fugatis/alijs iugo ignominioſe ſeruitutis oppꝛeſſis/nihil fere honoris/nihil gloꝛie: nr̄o generi reliquerunt. Tandē defuncto pr̄e meo pereptis fr̄ibꝰ actis in exilium nepotibꝰ ⁊ cū hoſtibꝰ noſtris in oībus foꝛtuna faueret: mihi pꝛofecto nihil ſpei ſupereſſe videbatur. Ego vero cōtra ſpem i ſpem credēs: ⁊ dñi mei mīe me totū dedēs peregrinationē meā ad ſanctoꝛū apoſtoloꝛū limina voui ⁊ deinceps diuine me protectioni diſpoſitioniqꝫ cōmiſi. Ille aūt reſpexit in oꝛationē meam et nō ſpꝛeuit pꝛecē meam: ⁊ abſtulit obpꝛobꝛium meū et reſtituit me in regnum patris mei. Inſupcumulatū diuitijs auxit gloꝛia donis celeſtibꝰ illuſtrauit. Ipſe ſine ſanguine rebelles ſubegit hoſtes ſubuertit: et oīa nr̄a amabili quadam pace cōpoſuit. Abſit vt tot ⁊ tātis eiꝰ beneficijs inueniamur ingrati quin potius de manu inimicoꝛū nr̄oꝝ liberati ſeruiamꝰ illi in iuſticia et veritate faciamuſqꝫ quod ait pꝛopheta. Uouete et reddite dño deo veſtro. Decernite ergo mecum quomodo me peregrinātē regnum ſubſiſtat angloꝝ qua lege/qua pace/qua iuſticia/quo iudice/oīa diſponantur: q̄s caſtra/vꝛbes/pꝛiuata ⁊ publica negocia pꝛocuret. Erit aūt vnꝰ oīm cuſtos ⁊ pꝛotectoꝛ deus ⁊ pacem quā dedit ipē ſeruabit nobiſcū pꝛoficiſcens et nobiſcū remanens qui et vos cuſtodiat et me reducat. Tūc oēs i cōmuni vociferātes ad regē ſe nō deſerēdos/ſe nō exponēdos gladijs/patriā hoſtibꝰ non pꝛodendā/ nec ꝓ vno vt putabatur bono: tot admittēda pericula allegabant. Tūc rex eoꝝ vocibꝰ ⁊ pꝛecibꝰ ſe vꝛgeri ſentiēs diu i aīo fluctuabat qꝛ ⁊ voto ſuperſedere periculū ⁊ tantoꝝ pꝛecibꝰ fletibuſqꝫ non cedere: inhūanuꝫ arbitrabat̄. Tandē peregrinationē differens expectabat donec apoſtolico fultꝰ cōſilio aut votū redimeret aut ipleret. Demū pōtifex ſummꝰ cōſideratis ꝑmiſſis ⁊ diligēter diſcuſſis: regi epiſtolā ſubſcripta cōtinentē trāſmiſit. Leo epūs ſeruꝰ ſeruoꝛū dei dilecto filio ſuo edwardo angloꝛū regi ſalutem ⁊ apoſtolicā bñdictionem. Quoniam voluntatē tuam laudabilem et deo gratam agnouimꝰ gratias agimꝰ ei per quem reges regnant et pꝛincipes iuſta decernunt. Sed qꝛ pꝛope eſt

dn̄s in omni loco omnibꝰ inuocantibus eum in veritate et ſancti apoſtoli cū ſuo capite coniuncti vnus ſpiritꝰ ſunt: et pias preces equaliter audiunt et quia conſtat periclitari anglicam regionē ex tua diſſeſſiōe qui freno iuſticie ſeditioſos eiꝰ motus cohibes ex auctoritate dei et ſanctorū apoſtolorū abſoluimꝰ te a peccato illius voti ꝓ quo dei offenſā times et ab omnibꝰ negligentijs et iniquitatibus tuis ea poteſtate vſi qua dn̄s ī beato petro conceſſit nobis dicens. Quecunqꝫ ſolueritis ſuper terram: ſoluta erunt et in celis. Deinde precipimus tibi ſub nomine ſancte obedientie et penitentie vt expenſas quas ad iter iſtud parauer as: pauperibus erroges / ⁊ cenobiū monachorū in honore ſc̄i petri apoſtolorū ꝑncipis aut nouū conſtituas aut vetuſtū emendes ⁊ augeas ⁊ ſufficientiam victualiū fr̄ibus de tuis redditibus conſtituas quatinus dum illi aſſidue inibi deū laudauerīt et ſanctis augeat gloria et tibi indulgētia. Cui loco quicq̄d contuleris vł collatum eſt vł cōferretur vt ratū ſit apoſtolica auctoritate precipimꝰ ⁊ vt ſp̄ habitatio monachorꝫ ſit ⁊ nulli laice perſone niſi regi ſubdat et quecunqꝫ preuilegia ibi ꝯſtituere volueris ad honorē dei ꝑtinentia: cōcedimus ⁊ robuſtiſſima auctoritate confirmamꝰ ⁊ in fine fractores eorū eterna maledictione damnamꝰ. Reſponſalibꝰ enī regis et litteris pontificis oraculum celeſte concurrit. Erat enī in anglia vir quidam deo dilectus ⁊ hominibus q̄ ſpecu ſubterraneo multis annis incluſꝰ ſuorum erat meritorū ſtipendijs iam vicinꝰ Huic petrus apoſtolus in viſione noctis aſſiſtens ait. Rex inquit edwardus pro voto quo ſe cum adhuc exularet aſtrixerat pro regni etiā pace pauperūqꝫ neceſſitate precēqꝫ ſollicitus romanam eccleſiā de omnibus credidit conſulendam. Nouerit ergo ſe mea auctoritate ab hac obligatione ſolutum et de cenobio ad mei nominis honorem cōſtruendo a ſummo pontifice ſuſcepiſſe mandatum. Incuntanter itaqꝫ litteris apoſtolicis fidem habeat / preceptis obediat / conſilijs acquieſcat. A me enī egreſſus eſt ſermo quē ſibi quondam patronū elegit vie comitem gratie largitorem. Eſt autem mihi locꝰ in occidentali parte londonie a me electꝰ mihi dilectus quem quondam mihi ꝓprijs manibꝰ conſecraui mea nobilitaui preſentia diuinis inſuper miraculis illuſtraui. Thorneia nomen eſt loci qui quondā ob peccata populi barbarorum traditus poteſtati pauperrimꝰ ex diuite / humilis ex ſublimi / ex nobili factꝰ eſt contemptibilis. Hunc me rex precipiente inhabitaculum monachorum ſuſcipiat reparandum / ſublimandum edifitijs / poſſeſſionibus ampliandum. Non erit ibi aliud niſi domus dei et porta celi. Ibi erigēda eſt ſcala per quam deſcendentes et aſcendentes angeli preces et vota hominū perferant et deferant gratiam. Inde aſcendentibus reſerabo ianuas paradiſi vt ex officio qd̄ meus mihi dn̄s ac ſaluator iniunxit et ligatos abſoluam et abſolutos ſuſcipiam et quā eius delictum obcluſerat iuſtificatis portaꝫ patrie celeſtis aperiam. Tu autem omnia que a me audiſti et didiciſti litteris tradens regi mitte vt munere dei duplicato et de abſolutione ſecurior et precepti executione deuotior in mei autem dilectione ⁊ obſequio reperiatur propenſior. His dictis: lux cū loquēte diſparuit. Scripſit itaqꝫ ſenex omnia audita et regi direxit. Eadē autē hora lecto pape reſcripto: vti ſenis apices recitantur. Tunc rex letus et alacris pecuniam quam ad peregrinationeꝫ parauerat pauperibus diſtribuit et monaſteriū edificauit. Tempore quo rex ethelbertus qui regnauit in cancia predicante beato auguſtino fidei ſacramēta ſuſce

perat nepos eius ſebertus qui oꝛientali⸗
bus anglis pꝛefuit fidem eodē ep̄o euā⸗
gelizante ſuſcepit. Hic londonijs que re⸗
gni ſui caput habebatur: intra muros ec
cleſiam beati pauli fabꝛicauit et epiſco⸗
pali honoꝛe mellitum ep̄m inſtituēs ho⸗
noꝛauit. Extra muros vero in occidenta
li parte in honoꝛe beati petri monaſteriū
inſigne fundauit et multis poſſeſſionibꝰ
ditauit. Nocte autē dedicationē eiuſdē
eccleſie pꝛecedente piſcatoꝛi cuidam tha
menſis fluuij q̄ eidem monaſterio pꝛeter
fluit vlterioꝛi ripa in habitu peregrino
beatꝰ petrꝰ apparēs ꝓmiſſa mercede trā
ſponi ſe ab eodē et petijt et pꝛomeruit:
Egreſſus aūt de nauicula: eccleſiam piſ
catoꝛe cernente ingreditur. Et ecce ſubi⸗
to lux celeſtis emicuit: miroqꝫ ſplēdoꝛe il
luſtrans oīa noctem cōuertit in diem.
Affuit cum apoſtolo multitudo ciuiū ſu
pernoꝛum egredientium ⁊ ingredientiū
melodiaqꝫ celeſtis īſonuit īdicibilis odo⸗
ris fragrātia nares ꝑfūdebat. Peractis
enī oībus que ad eccleſie dedicationē ſpe
ctāt ſolēnijs redit ad piſcatoꝛē piſciū: piſ
catoꝛ egregiꝰ hoīm. Quē dū diuini lumi
nis fulgoꝛe ꝑterritū ⁊ alienatū pene ſen
ſibus reperiſſet blanda cōſolatiōe reddit
hoīem ſibi/animū rationi. Ingrediētes
cimbā ſimꝉ vterqꝫ piſcatoꝛ ait petrꝰ. Nū
q̄d pulmentariū nō habes: Et ille: Incō
ſuete inq̄t lucis ꝑfuſiōe ſtupidꝰ ⁊ expe⸗
ctatione tui detentꝰ nihil cepi ſꝫ pꝛomiſ⸗
ſam a te mercedē ſecurus expectaui. Ad
hec apl̄s ait. Laxa nūc retia in capturā.
Paruit imperanti piſcatoꝛ et mox im⸗
pleuit rethe piſcium maxima multitu⸗
do. Omnes erāt eiuſdem generis piſces
pꝛeter vnum mire enoꝛmitatis eſicium.
Quibꝰ ad ripam extractis: dixit apoſto⸗
lus hunc qui pꝛe ceteris pꝛecio et magni⸗
tudine pꝛecellit mellito ex mea parte piſ
cē defer epiſcopo. Pꝛo nautica vero mer⸗
cede: cetera tibi tolle. Huius generis co⸗
pia abundabis in vita tua et longo tēpo
re poſt te ꝓgenies tua tantū ne vltra piſ
cari audeatis in celebꝛitate dñica. Ego
ſum petrus qui loquoꝛ tecum qui cū me
is conciuibus conſtructam in meo nomi
ne baſilicam dedicaui epiſcopalemqꝫ be⸗
nedictionem mee ſanctificationis aucto
ritate pꝛeueni. Dic ergo pontifici que vi
diſti et audiſti tuoqꝫ ſermoni ſigna pari⸗
etibus impꝛeſſa teſtimonium ꝑhibebūt.
Superſedeat igitur dedicatione ſupple
at quod omiſimus dominici coꝛpoꝛis et
ſanguinis ſacroſancta miſteria populūqꝫ
ſermone erudiens. Notificet omnibꝰ
hunc locum me crebꝛo viſitaturum. Hic
me fidelium votis et pꝛecibus affuturū:
ſobꝛie vero pie et iuſte in hoc ſeculo viuē
tibus celi ianuam reſeraturum. His di⸗
ctis confeſtim ab oculis eius diſparuit.
Mane autē facto epiſcopo mellito ad de
dicandam eccleſiam pꝛocedēti cum piſce
piſcatoꝛ occurrit et oīa que ſibi mandata
fuerāt pandit. Stupet antiſtes reſeras⸗
tiſqꝫ eccleſie valuis videt pauimentum
vtriuſqꝫ alphabeti inſcriptione ſignatū:
parietē bis ſenis ī locis ſc̄tificatiōis oleo
linitū: tot cereoꝛū rliquias duodenis cru
cibus inherere ⁊ quaſi recenti reſperſio⸗
ne adhuc cūcta madeſcere. Quo vidēs ep̄s
vna cū populo deū benedicebat ⁊ illi gra
tias referebat. Dat fidē miraculo piſca
toꝛis illiꝰ tota ſucceſſio que ſicut a patre
acceperat totius emolimenti quod ars il
la deinceps ei conferret beato petro eiqꝫ
ſeruientibus decimas offerebat. Unꝰ tñ
ſemel fraudem auſus inferre mox tā diu
artis caruit beneficio donec confeſſꝰ rea
tum et ablatum reſtitueret et pꝛomitte⸗
ret coꝛrectionem. Hec cum ſanctus ed⸗
wardus relatione ac ſcriptis veterū di⸗
diciſſet ad monaſterium illud edifitijs/
poſſeſſionibus / et dignitatibus altiꝰ ex⸗
tollendum exarſit animꝰ eius ⁊ pꝛo pꝛi⸗
uilegijs illius loci ceteriſqꝫ cauſis: nunci

os rome tranſmiſit talem epiſtolam pa-
pe deferentes. Summo uniuerſalis ec-
cleſie patri nicolao edwardus gratia dei
anglorū rex debitam ⁊ ſubiectionē ⁊ obe
dientiā. Glorificamus deum quia curaꝫ
habet ſue electe eccleſie qm̄ in loco boni
predeceſſoris vos optimū ſucceſſorem cō
ſtituit. Quapropter iuſtū iudicamꝰ apd̄
vos velut ad ſolidā petram acuere ⁊ pro
bare omnes bonas actiones noſtras ⁊ ve
ſtram notitiam atqꝫ ſocietatē in bono ha
bere quatinus ꝛas donationes ⁊ preuile-
gia que optinuimus apud predeceſſoreꝫ
veſtrū renouetis et augeatis nobis vide
licet vt quod ille iniunxerat nobis ſub no
mine obedientie ⁊ penitentie proptͤ votū
quod vouerā ire romam: ⁊ in remiſſionē
oīm peccatorū meorū conſtruere cenobiū
monachorum in honore apoſtoli petri ra
tum faciatis et priuilegia poſſeſſionū et
dignitatū eiuſdem loci confirmetis / re-
nouetis et decernatis. Ego quoqꝫ ꝓ mo-
dulo meo augeo et confirmo donatiōes
⁊ ꝯſuetudines pecuniarū quas hꝫ ſāctꝰ
petrꝰ ī anglia ⁊ ipās pecunias collectas
cū regalibus donis mitto vobis vt oretis
pro me et pro pace regni mei ⁊ continuā
ac ſolēnem memoriam inſtituatis totiꝰ
gentis anglie coram corporibꝰ apoſtolo-
rum ſanctorꝝ. Reſcripſit aūt ei papa in
hunc modum. Nicalaus epiſcop ſeruꝰ
ſeruorū dei glorioſiſſimo ac piiſſimo om
niqꝫ honore digniſſimo ſpeciali quoqꝫ fi-
lio noſtro edwardo anglorū regi viſitati
onem omnimodā ſalutem melliffluā ⁊ be
nedictionem apoſtolicaꝫ. Oīpotenti deo
referimꝰ grates qui veſtram prudētiſſi-
mam excellentiam in oībus ornauit ⁊ de
corauit erga beatum petrum apoſtolorꝝ
pñcipē ⁊ nobiſcū habere dilectionē ⁊ in
oībus aplicis conſentire cēſuris. Litte-
ras igitur veſtre nobilitati trāſmittimꝰ
⁊ per eas ſocietatē ſctōꝝ apl'orꝝ ⁊ noſtrā
vobis damꝰ orātes miam illiꝰ qui eſt do
minꝰ oīm ⁊ rex ſuper oīa ſolus vt ipē vos
ꝑticipē faciat ex oībus ſi qua ſunt coram
deo bonis operibus nr̄is et fr̄es nos ⁊ ſo
cios in ſua dilectiōe cōſtituat in oī tēpore
amplius ac nō minorē partē obſequii nr̄i
vobis in ſuo regno recōſignet ꝙ nobiſ-
met ipſis ꝓuenire optamꝰ. Erimꝰ etiaꝫ
deinceps ꝓ vobis ſine dubio orātes aſſi-
due vt ipē deꝰ ſubiiciat hoſtes et īimicos
qui cōtra vos voluerint inſurgere ⁊ con-
firmet vos in paterno ſolio ⁊ propria he-
reditate ac beatꝰ petrꝰ ſit vobis cuſtos ⁊
adiutor in oī tribulatiōe Renouamꝰ ergo
⁊ cōfirmamꝰ ⁊ augemꝰ vobis priuilegia
vr̄a ſcꝫ vt abſolutꝰ ſitis ab illo voto qđ
timebatis ⁊ ab oībus aliis pctīs ⁊ iniqui
tatibꝰ vr̄is auctoritate illiꝰ ꝗ me licet in-
dignū ſue ſctē preeſſe voluit eccleſie. Pre
terea illi loco quē ſub noīe ſctē penitētie
cōſtruendū ⁊ meliorandū ſuſcepiſtis qm̄
vt fertur primā antiquitꝰ cōſecrationē a
beato petro accepit cuiꝰ licet indigni vi-
carii ſumꝰ ⁊ qꝛ regia antiquitꝰ ſedes eſt
ex auctoritate dei ⁊ ſctōꝝ aplorꝝ atqꝫ hu
ius romane ſedis ⁊ noſtra cōcedimꝰ per-
mittimꝰ ⁊ ſolidiſſime confirmamꝰ vt am
plius in perpetuū regie cōſtitutiōis locꝰ
ſit atqꝫ repoſitoriū regaliū inſigniū ⁊ ha
bitatio perpetua monachorꝝ qui nulli oī-
no perſone niſi regi ſubdantur habeātqꝫ
poteſtatē ſcđm regulam ſancti benedicti
ꝑ ſucceſſores eligere ex ſe ydoneos abba-
tes neqꝫ introducatur ꝑ violentiā extra-
nea perſona niſi quam cōcors congrega
tio eſſe preelegerit. Abſoluimus etiā euꝫ
locū ab omni ſeruitio ⁊ dominatiōe epiſ-
copali vt nullus epiſcopus illuc introeat
ordinaturus aut preceptꝰ aliquid niſi
ex petitione et conſenſu abbatis ⁊ mona
chorum ⁊ habeat idem locus liberū pro-
cinctum id eſt ambitū ⁊ cimiterium mor
tuorū circa ſe abſqꝫ epiſcopali vl' cuiuſli
bet reſpectu vel exactione et omnia q̄ ad
libertatem et exaltationem illius loci ad

honorem dei pertinentia per noſtrā au-
ctoritatem accedere poſſunt hilari ⁊ pro
ptiſſima voluntate concedim⁹. Poſſeſſio
nes autem quas antiqui reges ſeu qui-
cunqꝫ alii homines vos quoqꝫ ⁊ veſtri ba
rones ad eundum locū contuliſtis ⁊ car
tas que ex eis facte ſunt diuina ⁊ noſtra
auctoritate roboramus et ratas ac ſtabi-
les eſſe decernimus et in fractores earuꝫ
vel inuaſores aut diminutores aut diſp
ſores venditores etiam eterna maledicti
one cū iuda proditore dampnamus vt in
beata non habeant partem reſurrectio-
ne ſed a beato petro apoſtolo ſe iudican-
dos ſciant quando ſedebit cum ſuis coa-
poſtolis iudicās duodecim tribus iſrael.
Vobis vero et poſteris veſtris regib⁹ cō
mittimus aduocationem ⁊ tuitionē eiuſ
dem loci et oīm totius anglie eccleſiaruꝫ
vt vice noſtra cum conſilio epiſcoporum
et abbatum conſtituatis vbiqꝫ que iuſta
ſunt ſcientes pro hoc vos recepturos di-
gnam mercedē ab eo cuius regnū et im-
periū non delīnet nec minuetur in ſecu-
lum. Sanctus enī edwardus tributū il
lud grauiſſimū quod tempore patris ſui
claſſi danice pendebatur et poſtmodum
fiſco regio inſerebatur regia liberalitate
remiſit ⁊ ab hoc onere importabili imper
petuum angliam abſoluit. Cū enim col-
lecta illa pecunia ante illū delata eſſet di
abolum ſuper cumulum ſedētem ⁊ ludē
tem vidit. ⁊ ne amplius exigeretur pre-
cepit. Cum in palatio iuxta eccleſiā be-
ati petri rex aliquando moraretur ſuper
uenit quidam vir miſerabilis hibernic⁹
genere pedis vtriuſqꝫ priuatus officio.
Nerui enī in poplite cōtracti ad poſterio
res corporis partes crura retorſerat/tali
natibus inheſerant/immerſiqꝫ carnib⁹
pedum articuli: a lumbis eius et deorſuꝫ
corpus omne peruerterāt. Porrectis ad
terram manibus et ſcamnis ſuppoſitis
repebat et factus ſibimetipſi grauis tra
hebat ſe poſt ſe. Hic videns regis cubicu
lariū: ait ad eum. Hugoline inquit non
me reſpicies nec miſereberis nec moue-
bit te mei tāta calamitas? Et ille: Quid
me vis facere? Cui pauper. Sexies in-
quit apoſtolorum limina repens (vt cer-
nis) viſitaui: et ſanitatem necdum pro-
merui. Quam tamen mihi apoſtolorum
princeps nō negauit ſed diſtulit ſocium
in hoc miraculo habere volens edwardū
quem ſibi nouit in omnibus eſſe deuotū.
Ab ipſo enim apoſtolo in mandatis acce
pi regem adire vt me ſuo ſacro ſubuectū
dorſo ad eccleſiam eius que palatio vi-
cina eſt perferat: recepturum ſi id fece-
rit membrorum meorū integram ſani-
tatem. Hec vbi nunciata ſunt regi: grati
as agit deo et citatus mox eger acceſſit.
Rex vero vt ſpiritalis ille aſinus fortis
accubans in terminis ſuppoſuit hume-
ros ſuos ad portandum. Pendet de hu-
mero tanti principis plenus ſordib⁹ pau
per/ſqualidis manibus/brachiiſqꝫ ſqua
moſis: regium illud pectus collūqꝫ com-
plectitur. Interea ex aſſiſtentibus ride-
bant nonnulli: alii a paupere regem de-
luſum iocabantur/alii iuſti ſimplicita-
tem fatuitatem iudicabant. Cum itaqꝫ
rex paululum proceſſiſſet: ſubito nerui
extenduntur/rigantur oſſa/carnes mar
cide recaleſcunt/emergunt a carne arti-
culi/pedes a natibus ſoluuntur. Diſten
dit homo/crura poplite iam flexibili ⁊ ſa
nie cum ſanguine profluente: veſtis re-
gia ornatur potius ꝙ̄ fedatur. Jam tūc
ſatis eſſe clamant omnes ſanatum lan-
guidum onus ob ſordes vlcerū deponen
dum. Ille vero memor precepti qđ ſuſce
perat ſi renarū tant⁹ obturata aure per
trāſiit ingreſſuſqꝫ eccleſiam ante ſanctū
altare holocauſtum qđ detulerat deo ac
beato petro reſignat incolumemqꝫ dimi
ſit. Suſcepto autē a rege itineris viati-
co: actur⁹ gratias deo ⁊ ſctō petro romā

profect⁹ ē. In monaſterio nāq₃ beati petri ante altare ſancte trinitatis miſſarū ſolemnijs ſanctus rex vice quadam cu₃ comite leofrico aſſiſtebat. Et ecce ſpecioſus ille forma pre filijs hominū chriſtus ihesus in ara conſiſtens oculis vtriuſq₃ corporalis aperuit ſacraq₃ dextera ſuper regē extenſa ſignum ſancte crucis eū benedicendo depinxit. At rex dimiſſo capite diuine maieſtatis adorabat preſentiam. Comes vero q̄d in regis animo ageretur ignorans nolenſq₃ regem tante viſionis eſſe participem: cepit velle ad ipſum vſq₃ ꝓcedere. Verū rex quid in mēte comitis voluebatur intelligēs: ſta inquit leofrice ſta quod vides video ⁊ ego. Poſt miſſam vero dixit rex ad comitem. Per eius (quem vidimus) maieſtatē mi leofrice te obteſtor ne quoaduſq₃ vixerimus ſermo iſte proferatur in publicum ne vel nos in pernitiem noſtra₃ ob fauorem vulgi pulſet elatio vel fidem deroget dictis infideliū emulatio. Sub faucibus quippe quaſi glandes mulieri cuidam ſuccreuerant que totam faciem deformi tumore fedātes putrefactis ſub cute humoribus ſanguinem in ſaniem verterāt inde nati vermes: odorē teterrimū exhalabant. Jubetur tandem in ſomnis adire palatium et ex regis manib⁹ ſperare remedium. Quibus ſi lota/ ſi tacta ſi ſignata foret: meritis ei⁹ reciperet ſanitatem. Cū autem veniſſet ad regem ⁊ oraculū expoſuiſſet ille nec ſordes cauit/ nec fetorem exhorruit: ſed loca tumentia manib⁹ contrectās ⁊ aqua lauans ſignū ſancte crucis impreſſit. Et ſubito rupta cute cū ſanie vermes ebulliūt: recedit tumor et dolor omnis abceſſit. Cecus quidā docetur oraculo lumē amiſſum ſcti regis meritis ſe adepturum ſi limpha qua manus ablueret ipe faciem perfudiſſet. Cūq₃ id cubiculario et ille regi retuliſſet obſtupuit ille plurimū indignat⁹ illuſu₃ fantaſmatib⁹ hominem nihil tale de peccatore ſperandū apoſtolice id eſſe uirtutis nec fidem ſomnijs adhibendū aſſeruit aqua manibus lauit et ad eccleſiā proceſſit. Cubicularius autem ceco receptā in pelui aquam illam tradit cū qua oculos et faciem lauās: viſum cōfeſtim percipere meruit. Ciuis quidam lincolnienſis cecitate percuſſ⁹ ad palatiū regis veniens aqua lotionis manuū ei⁹ faciē ⁊ oculos lauans: mox tenebris diurnis lux optata ſuccedit. Quidā ſec⁹ regem adire ⁊ viſum ab eo percipere monitus cubiculario ⁊ ille regi rem pādit. Cui rex. Veniat inquit. Quis ego ſum qui cōtriſter et nō potius exultem: ſi meis manib⁹ licet indignis promiſſum beneficium homini illi pietas diuina contulerit. Vocat⁹ eſt autem vir et a rege tactus et ſignatus ⁊ inter manus eius ab oculis vtriſq₃ vbertim ſanguis effluxit pupillas ſerenauit ⁊ tumorem palpebrarū depoſuit. Et dixit homo ille. Video te dn̄e mi rex et facies tua tanq̄ꝫ facies angeli ſtantis an̄ me. Alia aūt vice duo ceci cū vno monoculo aqua lotiōis manuū ſancti perfuſi viſnm percipere meruerunt. Sedebat aliquando rex ad menſam et a latere ei⁹ comes godwin⁹. Cui⁹ duo filij adhuc pueri harald⁹ et toſtius ludentes corā eis cū vn⁹ ex illis amari⁹ q̄ꝫ expetebat ludi ſuauitas inſurrexiſſet in alterum ludū vertūt in pugnam. Et ecce haraldus vehementi⁹ in fratrem irruens capillis ei⁹ vtramq₃ manum inſerit proſtratumq₃ niſi citius eriperetur virtute ſupior ſuffocaſſet. Tūc rex verſ⁹ ad ducē ait. Nihil te aliud o godwine niſi ſimplicē in hijs vel ludū puerorū vl' pugnā cōtēplaris. Et ille Nihil aliud dn̄e mi. Tūc rex dixit. Lōge aliđ mea mihi mens loquitur: et hijs quid futurum ſit pueris per hoc mihi bellum reuelatur. Emerſis quippe puerilibus annis cum in viru₃ vterq₃ profecerit tādē:

aduerſus inuicem liuoꝛ vtrũq; aduret:
et pꝛimũ circumuẽtione inſidijſq; pꝛiua
tis quaſi ludere videbũtur ad vltimum
foꝛtioꝛ infirmioꝛem pꝛoſcribet/ rebellan
tem pꝛoſternet/ et pꝛioꝛis moꝛtẽ poſt mo
dicũ ſequens alteri⁹ calamitas expiabit.
que omnia ſic completa:tota anglia teſte
pꝛobatur. Nam toſtius ab haraldo fuga
tus cum paulo poſt in regnum ſucceſſit
edwardo haraldus vna cum rege noꝛwe
gie toſtius pꝛoſternitur et totus fere ex-
ercitus deletur. Eodem anno herald⁹ ip-
ſe regno ſpoliatus angloꝛum aut miſere
occubuit aut vt quidam putant peniten
tie tantum ſeruatus euaſit. Godwin⁹
enim cum in menſa regi aſſederet vnus
miniſtroꝛũ in obicem aliquem vno pede
immoderatius impingens pene lapſum
incurrit. Quem tamẽ alius recto greſſu
pꝛocedens iterum in ſtatum ſuum nihil
iniurie paſſum erexit. De hoc euẽtu plu
ribus inter ſe loquentibus et ꝙ pes pedi
ſubuenerit gratulantibus: comes quaſi
ludendo intulit. Sic eſt frater fratrẽ ad
iuuans et alter alteri in neceſſitate ſub-
ueniens. Et ait rex ad ducem. Hoc meus
mihi feciſſet:ſi godwinus hoc permiſiſ-
ſet. Ad hanc vocẽ godwin⁹ expauit: ⁊ tri
ſtem pꝛeferens vultum ait. Scio enĩ rex
ſcio adhuc de moꝛte fratris tui tuus me
accuſat animus nec eis eſtimas diſcredẽ
dum qui me vel eius vel tuum vocãt pꝛo
ditoꝛem. Sed ſecꝛetoꝛum omnium con-
ſcius de⁹ iudicet ſic et buccellã hãc quã
manu teneo guttur meum faciat pertrã
ſire ⁊ me ſeruet illeſum ſicut nec tue pꝛo
ditionis reus:ne de fratris tui nece mihi
conſcius exiſto. Cumq; vir beat⁹ buccel-
lam manu benedicens ſignaſſet miſer il
le eam oꝛi inferens vſq; in medium gut
turis pꝛotraxit temptat interius trahe-
re nec valuit/temptat emittere ſed firmi
us heſit. Mox meatus quib⁹ ducebatur
ſpiritus obcluditur: vertuntur oculi bꝛa
chia rigeſcunt. Intuetur infeliciter mo
rientem rex et vltionem in eum ſentiens
pꝛoceſſiſſe diuinã aſtantes alloquitur di
cens. Extrahite canem iſtum. Et factũ
eſt ita. Hic godwinus ſimplicitate regis
abutens multa in regno contra iuſticiã
et deum faciebat. Cunctos fere regis co-
gnatos et amicos quos de noꝛmãnia ad
duxerat fraude ſua dolo et circũuentio-
ne de patria perturbat. Credens ſibi cũ-
cta pꝛoceſſura pꝛo voto ſi rex amicis nu-
datus ſuis tantum conſilijs vteretur. At
rex cuncta diſſimulans diuinis vacabat
obſequijs vltionem dei ſibi futuram mi-
tis pꝛedixit. Aliquando etiam ipſe god-
wino idipſum non tacuit. In die namq;
dominice reſurrectionis cum rex ad mẽ-
ſam ſederet arcti⁹ ſolito ſe collegit ad ſe:
et ponens pꝛe oculis deũ omnia iſta mũ-
dana arbitrabatur vt ſtercoꝛa. Et ecce ſu
bito vultus eius plus ſolito ſerenebatur
interioꝛq; leticia labia ſoluebat in riſum
rurſumq; ſolita grauitate reſumpta ob-
ſcurioꝛem faciem pꝛeferebat. Miraban-
tur qui aſtabant: nemo tamen audebat
eum interrogare quid accidiſſet. Men-
ſis tandem ſublatis ſequut⁹ eſt ad tha-
lamum regem dux haraldus: cum vno
epiſcopo et abbate vno ſimulq; regem
ſuper hoc ſermone conueniunt. Tunc il
le ait. Quantum enim ſe quiſq; vanis
ſubtraxerit:tantum veris arctius adhe-
rebit. Ecce ego enim inter fecundos ca-
lices et pinguia fercula ac radiantis me
talli ſplendoꝛem: recoꝛdatus ſum domi-
ni dei mei et effudi in me animam meam
dilatatoq; mentis ſinu oculus interioꝛ
ſpirituali perfuſus lumine radios pꝛofe
cto vſq; ad illam epheſeoꝛum ciuitatem
mira celeritate poꝛrexit: et vſq; in mon-
tem celion pꝛogreſſus ſanctoꝛum quidẽ
ſeptem doꝛmientium quieſcentiũ in ſpe-
lunca pꝛopꝛietatem vultuum/ nec non
membꝛoꝛum quantitatem/ ac qualitatẽ

beſtium expreſſione manifeſtiſſima con-
templatus eſt. Hec dum interiorem riſu
ſignificante leticiam corde luminoſo con
ſpicerem ſubito me cernente a latere de-
xtro ſuper quod multis quieuerāt annis
in ſiniſtrum ſe latus virtute diuina ver
tentes dirū mortalibus omen hac laterū
ſuorū matatione ſignarunt. Exhinc eniꝫ
ſurget gens contra gentem et regnū ad-
uerſus regnū: et erūt peſtilētie et fames
et terremotus magni per loca. Hijs enim
ſeptuaginta annis tantū enim temp⁹ in
ſiniſtro latere repauſabunt: viſitabit enī
dn̄s iniquitatē plebis ſue tradens eos in
manus gentium vt dominentur eis qui
oderunt illos Inimici namqꝫ noīs chriſti
inſurgent in chriſtianos / ſerui dominis
rebellabunt / reges inſidiabūtur regib⁹ /
et principibus principes et in omnib⁹ fi-
nib⁹ terre vltor iniurie chriſti mucro de-
ſeuiet. Et expoſuit eis rex vitam illorū ⁊
nomina et paſſionem et dormitionis mo
dum. Quibus auditis inito conſilio vt
fidem poſteris facerent ad explorandam
ſermonis veritatem dux militem / cleri-
cum pontifex / abbas monachum cū lit-
teris regijs ad imperatorem conſtātino
politanū direxerunt. Qui omnia vera re
perientes: incolumes ad regem regreſſi
ſunt. Sanctus enim edward⁹ nulli pe-
tenti in nomine ſancti iohannis euange
liſte aliquid denegabat. Hūc enī poſt apo
ſtolorum principē arctius diligebat Un-
de contigit ꝙ quidam peregrinus abſen
te camerario in nomine ſancti iohannis
euangeliſte importune a rege elemoſinā
poſtularet. Cui rex precioſum annulum
cum nil aliud in promptu haberet dedit
Accidit poſt hec duos anglicos ad orādū
ſaluatoris ſepulchrum hieroſolimā pro
ficiſſi. Qui die quadam a publica ſtrata
declinantes: deuia queqꝫ ſectati ſunt et
ſole ruente nox obſcura ſubducta eſt. Et
cum neſcirent quid agerent / quo ſe ver-
terent: apparuit eis ſenex quidam vene
rand⁹ qui eos ad ciuitatē reduxit. Suſ-
ceptis autem hoſpicio menſa paratur:
lautiſſimeqꝫ refecti dāt membra quieti.
Mane autem facto egreſſis illis de ciui-
tate: ait ſenex. Uiri fratres cum ſumma
proſperitate vos repatriaturos non du
bitetis quoniam proſperū iter faciet vo-
bis deus et ego ob amorem regis veſtri
in omni via firmabo ſuper vos oculos
meos. Ego enim ſum apoſtol⁹ chriſti io-
hannes qui regem veſtrū ob meritum ca
ſtitatis ſumma dilectiōe cōplector. Hūc
enim annulum quem mihi in habitu pe
regrino apparenti tribuit: reportate de-
nunciantes ei obitus ſui inſtare diē quē
infra ſex menſes viſitās viſitabo vt me
cum ſequatur agnū quocumqꝫ ierit. His
dictis diſparuit: et illi ad patriam proſ-
pere redeuntes que viderant ⁊ audierāt
regi ſeriatim retulerunt. Cum autem
rex infirmitate graui detineretur in mē-
tis raptus exceſſum biduo fere iacebat
exanimis. Tandem quaſi de graui ſom-
no euigilans aperuit oculos et reſedit et
aſſumpta parabola ait. Cum adoleſcēs
in normānia exularem: grata mihi ſem-
per extitit bonorum amicitia: et quicun-
qꝫ ſacre religionis meliores videbantur
hij mihi ceteris erāt familiariores. Int
quos monachos duos ſpeciali quadā mi
hi deiunxerant charitate cōuerſationis
honeſtas / vite ſanctitas / ſuauitas morꝫ /
verborum affabilitas. Hos frequentius
viſitabaꝫ: ꝙ̄ dulcia faucib⁹ meis eloquia
eorum. Hos ante plurimos trāſlatos ad
celum vidi mihi paulo ante in ſompnis
aſſiſtere quid genti mee poſt obitum me
um ſit futurum ex dei mihi mandato re
ferentes. Impletam dicunt anglorū ne-
quitiam et iniquitas cōſummata: iram
prouocat accelerat vindictam. Sacerdo
tes preuaricati ſunt pactum domini pol
luto pectore ⁊ manib⁹ inquinatis ſctā cō

trectant. Et hij non paſtoꝛes ſed merce-
narij exponunt lupis oues non pꝛotegūt
lac et lanā querūt non oues vt detruſos
ad inferos moꝛs et paſtoꝛes depaſcat et
oues. Sed ⁊ pꝛincipes terre infideles ſo
cij furū pꝛedones patrie quibus nec de⁹
timoꝛi eſt nec lex honoꝛi quibus veritas
oneri/ius contēptui/crudelitas delecta-
tioni. Itaqꝫ nec pꝛelati iuſticiā nec ſeruāt
ſubditi diſciplinā. Et ecce dn̄s gladiū ſu-
um vibꝛabit arcū ſuū tetendit ⁊ parauit
illum. Oſtēdet deinceps populo huic irā
et indignationē immiſſiones iſuper per
angelos malos quib⁹ traditi ſunt: anno
vno ⁊ die vno igne ſimꝉ ⁊ gladio puniēdi
Ego vero ob intentatā mee gēti calami-
tatem: dolens atqꝫ ſuſpirans dixi. O ce-
leſtiū ſecretoꝛū conſcij ſi cōuerſi egerint
penitentiam nūquid non ignoſcet de⁹ et
relinquet poſt ſe benedictionē? Peniten-
tia certe pꝛolatā dei oꝛe in niniuitis ſuſ-
pendit ſententiam que etiā imminentē
impiiſſimo achab debitam diſtulit vltio-
nem. Suadebo igitur genti mee vt peni
teant de pꝛeteritis et caueant de futuris
et foꝛte miſerebitur deus vt nō inducat
ſuper eos malū hoc grande ſed qui puni
re pꝛeparauit auerſos recipiat in gratiā
ſolita pietate cōuerſos. Nequaq̄ inqui-
ūt hoc erit qm̄ induratū eſt coꝛ populi hu
ius et excecati oculi et aures aggrauate:
vt nec audiant coꝛripientē nec intelligāt
cōmonentem nec terreantur minis nec
beneficijs pꝛouocentur. Hijs eoꝛū verbis
dū mihi maioꝛ accreſceret ſollicitudo: di
xi. Num ita imperpetuū iraſcetur de⁹:
et nō apponet vt complacitioꝛ ſit adhuc.
Nū ergo tot triſtibus leta ſuccedent aut
tot aduerſa qualis conſolatio tēperabit?
Quale ſperandū eſt in hijs malis reme-
dium vt ſicut illinc terret ⁊ contriſtat fu
tura coꝛreptio ita hinc aliquantulū mul
ceat diuine miſerationis pꝛomiſſio? Ad
hec ſancti tale mihi pꝛoblema pꝛoponūt.
Arboꝛ quelibet viridis a ſua trunco de-
ciſa ad triū iugerū ſpacium a radice pꝛo
pꝛia ſeparetur. Que cū nulla hoīs manu
cogente/nulla vꝛgente neceſſitate ad ſu
um reuerſa trūcū in antiquā radicē ſeſe
receperit reſumptoqꝫ ſucco rurſum flo-
ruerit et fructū fecerit: tūc ſperandū eſt
aliquod in hac tribulatione ſolaciū et de
ea quam pꝛedixim⁹ aduerſitate remedi-
um. Hec cū dixiſſent: ipſi celo vobis ego
redditus ſum. Aſſidebant narrāti viſio-
nem regina/robert⁹ ſacri palacij cuſtos/
dux haraldus/ſtigand⁹ ⁊ qui aſcēdit cu-
bile patris ſui et maculauit ſtratum ei⁹.
viuēte adhuc archiep̄o roberto cathedꝛā
cantuarienſem inuadēs. Ob hoc a ſum-
mo pōtifice ſuſpenſus paulo poſt crepu-
it et effuſa ſunt viſcera eius. Hic ad vo-
cem narrantis obduruit nec terreꝉ oꝛa-
culo nec fidem habuit pꝛophetāti ſed po-
tius regem ſenio confectū delirare ſub-
murmurās ridere maluit q̄ lugere Cete
ri vero quibus mens ſanioꝛ erat flebāt
vbertim et ſuſpirabant qui nihil ſec⁹ q̄
ipſe dixerat aut a ſacerdotib⁹ aut a pꝛin
cipibus fieri nō ignoꝛabant. Quidā eni
pꝛemiſſam ſimilitudinem dicūt regē pꝛo
impoſſibili ſtatuiſſe illi maxime qui totā
angloꝛū nobilitatē ſic deperiſſe lugebant
vt ex ea gente nec rex nec ep̄s nec abbas
r pꝛinceps quilibet vir in anglia cerne
tur. Mihi ſane alia mēs eſt conſiderā-
ti ſanctiſſimū virū dunſtanū ⁊ ipſam ca
lamitatē pꝛedixiſſe et conſolationē nihi-
lominus pꝛomiſiſſe. Poteſt pꝛoīn ſic nō
inconuenienter exponi. Arboꝛ hec regnū
angloꝛū ſignificat decoꝛū gloꝛia delicijs
diuitijſqꝫ fecundū excellētia regie digni-
tatis ſublime. Radix ex qua totus honoꝛ
iſte pꝛoceſſit regium ſemen fuit quod ab
alfredo qui pꝛimus angloꝛum a ſummo
pontifice vnctus ⁊ conſecratus fuerat in
regem recta ſucceſſionis linea vſqꝫ ad ſā
ctum edwardum deſcendit. Abſciſa eſt

arbor de trunco: qn̄ regnū a genere regali diuiſum ad aliud ſemē tranſlatum eſt. Ad ſpaciū triū iugerū hec facta eſt ſeparatio: quia in trium tēporibus regū nulla fuit nouis cū antiquo ſemine regali cōmunio. Haraldus enī ſucceſſit edwardo: willelmus haraldo: willelm⁹ iunior priori willelmo. Acceſſit ad radicē quādo rex hēricus in quē totū regni decus tranſfuſū eſt nulla neceſſitate cogente: nulla ſpe lucri vrgente: ſed ex infuſo ei amoris affectu: ab neptē edwardi matildā duxit vxorem ſemen regnū normānorū ⁊ anglorū coniūgens: ⁊ interueniēte ope coniugali de duobus vnū faciens. Floruit ſane arbor qn̄ de vtroqꝫ ſemine imperatrix matilda proceſſit. Tūc vero fructū fecit: quādo de ipa henricus exoriens: quaſi lapis angularis vtrūqꝫ populū copulauit. Habet nūc certe de genere anglorꝫ anglia regem: habet de eadē gēte ep̄os ⁊ abbates principes et milites ex vtriuſqꝫ ſeminis cōiunctione ꝓcreatos. Si enī alicui hec diſplicuerit expoſitio: aut ipe aliter exponat: aut aliud tēpus quo hec expleantur expectet. Sciens itaqꝫ rex quia appropiquauit hora ei⁹ vt trāſiret de hoc mūdo: ſuū tranſitū mox in circuitu ꝓpalari iuſſit: ne mortis ſue cognitiōe dilata: oratio nū quoqꝫ ſuffragia differrētur. Sicqꝫ ſenex ⁊ plenus dierū ⁊ bonorū opm migrauit ad dn̄m. Obijt aūt anno dn̄i milleſimo ſexageſimoſexto: cū regnaſſet vigiti tribus annis menſib⁹ ſex ⁊ diebus vigiti ſeptē: pridie nonas ianuarij: cū quo tota pariter anglorū felicitas ruit: perijt libertas: vigor oīs interijt. Cōtract⁹ quidam ad ſepulchrū eius veniēs: membrorū ſanitatē deuotis lachrymis ⁊ precib⁹ poſtulabat. Et ecce vis quedam occulta ſubito neruos extēdit: in naturalem ſtatum crura pedeſqꝫ retorquet euulſiſqꝫ a carne articulis ſanguis profluit: paulatimqꝫ ſucco reſumpto: arida prius oſſa: priſtinū robur recipiūt. Sex enī ceci vnū monoculū ſecuti ad ſepulchrū regis ꝓperantes: cū alter ab altero traheret ⁊ vn⁹ precedēs oculus viris ſeptē ducatū p̄beret: ſctō cū lachrymis miſeriā exponunt opem flagitāt: cōtra diuturne caliginis tediū: ſctiſſimi regis depoſcūt auxilium. Nec mora vtī meritis ⁊ precibus viſum oculorūqꝫ claritatē percipere meruerūt. Interea haraldus fili⁹ godwini regnū nec ſibi iure debitū: nec natura vſurpās malū qd̄ anglis ſcd̄m regis ſcti oraculū dn̄s p̄parauerat trāſgreſſiōe pacti cum duce willelmo ⁊ fidei leſione accelerauit. Ut aūt attenuatis viribus facili⁹ ab his quos iniuſte prouocauerat hoſtib⁹ vinceretur: ſuſcitauit ei de⁹ a parte aquilonis inimicos. ſ. haraldū regē norwegie: ⁊ toſtiū fratrē ſuū quē de āglia expulerat ipe ⁊ tpe regis edwardi exulabat in flādria. Hi cū magna claſſe per humbriā ad eboracum ꝓperātes cū exercitū northūbrenſiū prelio excepiſſent: potiti victoria: magnā de obſtātibus ſtragē dederunt. His haraldo nunciatis: exercitū copioſum ex oībus finibus anglie collegit. Apparuit aūt tūc ſanctus edward⁹ cuidā alexi abbati rameſeie viro religioſo dicēs. Uade et dic haraldo: vt hoīes qui contra ius et fas regni huius fines inuadūt aggrediatur ſecure. Ego enī ero dux et protector exercitus qm̄ iuſticie gentis hui⁹: deeſſe nō poſſum. Per me enim reportabit vice hac de hoſte triūphū. Et ne verbis tuis fidem deroget: ſecretū ei ſui cordis oſtende: vt cum ei que nullo cōcio mēte voluebat edixeris nō hec tue adinuentioni ſed mee promiſſioni aſcribat. Nocte quidem preterita cū dolore femoris torqueretur licet eum nō parū vrgeret imminēs moleſtia: ſiluit tamen: reputans apud ſe ſi publicaret languorē quod a ſuis eſſet cōtemptui ⁊ hoſtibus irriſioni. Uerū quia nūc ab illa peſte conualuit: de meo preſu

mens auxilio: cōtra barbaros iuſtū bellum ſuſcipiat: et ab imminenti periculo ſuos eripiat. Quod cū abbas haraldo reſeraſſet: ex celeſti pꝛomiſſione factus audacioꝛ: in valida manu ꝓgrediens apud ſtamfoꝛd bꝛig hoſtibus occurrit. Concertoq; pꝛelio: dux vterq; pꝛoſternitur. ſ. rex noꝛwegie: ⁊ frater haraldi toſtius et pene totus eoꝛū exercitus deletus eſt. Anno ſiquidem triceſimoſexto poſt ſancti edwardi obitū cū coꝛpus eius de terra eleuaret: integrū incoꝛruptū et flexibile cū veſtib⁹ recentibus repertū eſt. Quod videns eps roffenſis pilum vnū deuotiōis deſiderio accēſus extrahere ſibiq; ſeruare conatur. Sed ille firmius herēs: effectū mentis epi ⁊ voluntatē defraudauit Mulier quedam in feſto edwardi ſancti operibus vacās: paraliſis moꝛbo coꝛrepta: ad ſepulchꝛū ſancti deducitur: et ſanitatē pꝛiſtinā ſe recepiſſe letatur. Tres viros febꝛe quartana vexatos: viſitato ſcti ſarcophago quaſi in momēto curati ſunt. ¶ Narratio ⁊ pꝛophetia. Quidā vir dei in diebus illis pꝛedixit anglis: qđ ex ſcelerū ſuoꝛū immanitate: quia nō ſolū cedi ⁊ pꝛoditioni inſiſtebāt ſed ebꝛietati ⁊ negligētie domus dei dediti erant: inſperatū eis a francia aduēturū dominiū quod et eoꝛū excellētiam depꝛimeret imperpetuū: et honoꝛē ſine termino reſtitutiōis euentilaret. Pꝛedixit etiā ꝙ non ſolum ea gens ſed etiam gēs ſcotoꝛū quos angli viliſſimas eſtimant ad emeritam confuſionem anglis dominaretur. Pꝛedixit etiā nichilominus adeo varium ſeculū aduenturū: vt varietas que in mentibus hominū latebit: ⁊ in actibus patebit multimoda veſtium variatione deſignaretur. Illis dieb⁹ imperauit henricus ſecūdus: qui in pueritia ſua a quodā clerico fiſtulā tulerat argēteā: qua pueri ludētes aquam iaculātur pactus ei epatum dare cum foꝛet imperatoꝛ. Adultus autē repetēti pollicitum: impigre dedit Nō multo poſt aſpero moꝛbo coꝛreptus decubuit: ⁊ moꝛbo creſcēte: triduo exſenſis ⁊ mutus iacuit Epi pꝛeſentes triduano indicto ieiunio: pꝛo vita eius dn̄o ſupplicabāt. Conualeſcēs accitū epm quem pꝛo fiſtula fecerat ſententia cōcilij depoſuit. Confeſſus eſt autē ſe toto illo triduo demones infeſtos ſibi vidiſſe: flammā in ſe per fiſtulam iaculātes: vt noſter ignis reſpectu illius iocus putetur. Interim vero iuuenē ſemiuſtulatū aduentaſſe: ferentē calicē aureum immenſe magnitudinis aqua plenū. Cuius viſione et laticis aſꝑgine: ardoꝛes illos euaſit Hic erat beatus laurētius cuius eccleſiā reparauerat: ⁊ pꝛeter alia munera calice aureo decoꝛarat. Eo tēpoꝛe in cōfinio noꝛmannie ⁊ bꝛitānie poꝛtentū viſum eſt: in vna vel potius duabus mulierib⁹ Duo erāt capita: ⁊ quatuoꝛ bꝛachia: cetera gemīa omnia vſq; ad vmbilicū: inferius ſingula oīa. Videbat: comedebat: loquebatur vna: flebat: eſuriebat: tacebat altera. Oꝛe gemino manducabāt: ſed vno meatu egerebant. Una defuncta: ſuperuixit altera: pene triennio moꝛtuā poꝛtās: donec ⁊ pondere molis: et fetoꝛe cadaueris defecit. Putatū eſt a quibuſdā et litteris traditum ꝙ he mulieres angliam ⁊ noꝛmanniā ſignificarēt: que diuiſe licet fuerint: tamen ſub vno domino ſunt vnite. He quicquid pecuniarū auidis faucibus ſoꝛbuerāt: in vnam laſciuiā defluit: qui eſt vel pꝛincipū auaritia: vel circūpoſitarum gentiū ferocia. Moꝛtuam ⁊ pene exhauſtam noꝛmanniā: ingēs pecunijs ſuſtentat anglia: donec ⁊ ipſa exactoꝛū foꝛtaſſis violentia ſuccūbat.

¶ De ſancto Edwardo rege ⁊ martyꝛe.

Moꝛtuo autē rege edgaro ſucceſſit edwardus filius eius: et regnauit annis tribus cū dimidio. Hūc dunſtan⁹ epus

contra voluntatē optimatū ⁊ nouerce re
gem coronauit. Nā quidā fratrem eius
ethelredū de ſecūda vxore ꝓgenitū elege
runt. Quāobrem dūſtanus eps̄ cum oſ-
waldo eboracēſi epō et quibuſdā abbati-
bus ⁊ ducibus edwardū ex prima vxore
elfleda genitū vt pater eius moriens iuſ
ſerat: quibuſdā murmurantibus nobili
bus in regē conſecrauit. Nouerca inſup
edwardi alfritha filiū ſuū ethelredū par
uulum vix ſeptennem promouere ad re-
gnum conabatur: vt potius ſub eius no
mine regnare videretur. Factū eſt autē
cū rex edwardꝰ quindeci eſſet annorum
in dorſetania ꝓuincia iuxta villam noīe
warhā venationi cū multis nobilibꝰ in-
tenderet: ad vidēdum fratrem ſuū ethel-
redū ad caſtrum nomine corph greſſum
ſuū diri git. Et aſſumptis ſecū paucis: ce
teriſqꝫ vbiqꝫ diſperſis: ad domū nouerce
ſue properauit. Quo audito: quaſi de ad
uentu eius cōgratulās: obuiam ei proce
dit: blāde eum ſalutat: et ad ſuum hoſpi-
tium inuitat. Qui cum renueret: et fra-
trem ſuū videre ⁊ alloqui ſe velle denun-
tiaret: rurſum illa ad alia ſe commenta
tranſferens: iubet abſqꝫ dilatiōe ſibi po-
tum propinari: vt dum potū deguſtaret
oportunius qđ cogitaret expleret. Unus
interim animo audacior ⁊ ſcelere imma
nior: oſculū pacis ei dedit: vt omnē ſuſpi-
tionem auferēs eum facilius ſuffocaret.
Poſtq̄ vero poculū a pincerna ſuſcipiēs
ori apponeret et qui oſculum ſibi intulerat
ex aduerſo inſiliēs: cultello mox eius viſ-
cera tranſfixit. Qui graui inflictus vul-
nere cū paululū inde diuertiſſet: de equo
cui inſederat: ſubito in terrā corruens ex
pirauit: quintodecimo kalēdas aprilis:
anno gratie nōgenteſimo octuageſimo-
primo. Erat aūt in eadem domo mulier
quedam a natiuitate ceca quā memora-
ta regina pietate ⁊ xp̄i amore alebat que
dum ſequēti nocte ibi cū corpore ſacro ſo-
la pernoctaſſet: intempeſta noctis hora:
diuinitus lumē emiſſum domum reple-
uit: ⁊ oculorum ſuorū tenebras fugans:
luminis claritatē reddidit. Regina ergo
hoc cognito: in locis abditis ⁊ paluſtribꝰ
iuſſit corpus ne a quoqꝫ inueniretur dete
gi. Elapſo autē poſt hec anno: columpna
inſtar lucis deſuper apparuit: que lucis
ſue radijs locum vndiqꝫ illuſtrauit. In-
cole igitur illius prouincie hoc ſepius vi
ſo miraculo corpus ſanctū aſſumentes:
apud warhā ſepulture tradiderūt. Fons
aūt de loco vbi prius iacuit de terra erū-
pens: multis infirmis beneficia ſanita-
tis cōferre ſolebat: propalatis vndiqꝫ de
mum miraculis: editha virgo ſctā mar-
tyris ſoror cū matre ſua wlfrude et epīs
ac multis alijs corpus de terra extractū
ita ab omni corruptione inuenit illeſum
ac ſi eodē die fuiſſet ſepultum. Et aſſumē
tes illud cum maximo honore in mōaſte
rio virginū ſeptonie tranſtulerūt. Pro
hac autē ſancti regis occiſiōe ethelfritha
regina (vt fertur) dure penitens: mona-
ſteria monialiū de wherewelł. ⁊ ambriſ-
bury pro delicti expiatione conſtruxit: et
multis predijs et libertatibus donauit.
Apparuit autē ſanctus edwardus cui
dā viro religioſo in ſompnis dicēs. Sur
ge ⁊ ad cenobium ſeptonie velociter per-
gens abbatiſſe denuncia: quia in loco in
quo nunc iaceo diutius eſſe nolo: ⁊ vt hoc
fratri meo ethelredo regi abſqꝫ dilatione
annunciet admoneo. Quo facto: rex epiſ
copis ⁊ maioribꝰ eccleſie precepit: vt cor-
pus fratris ſui ad locum magis honora
bilem tranſferre maturaret. Quod cum
facerēt: tāta ex eo odoris fragrātia ema-
nare cepit: vt omnes in loco preſentes in
paradiſi delitijs cōſtitutos ſe fore eſtima
rēt. Eleuatūqꝫ eſt corpus eius ſanctum:
et ad locum decentiorem tranſlatum an-
no martyrij ſui viceſimoprimo: et incar-
natiōis dominice: āno milleſimo primo.

¶ Narratio. Abbas quidā noīe natha
nael fraude demōis accidiā paſſus de cel
la ſua recedens: aliā ſibi fabricauit. Ubi
cū habitare cepiſſet: demō per noctē cum
flagris ſonitū magnū fecit. Quis es tu
inquit vir dei qui talia in hoſpitio meo co
naris? Ego ſum ait qui te de priore cella
fugaui: et vt nunc de hac te expellā veni.
¶ Tūc ſctūs illuſum ſe vidēs: ad habitacu
lū primū rediit: ⁊ triginta ſeptem annis
ipm̄ limen dom⁹ nō exiuit. Et cū ſeptem
ep̄os eum viſitātes nec vno quidē paſſu
pſequēdo cōduceret: diaconus illorū ait.
Abba ſuperbā rem admodum facis: qui
ſanctos ep̄os nō cōducis. Ego inquit do
mīos meos ep̄os veneror: ſed ⁊ his ⁊ vni
uerſo ſeculo mortuū me eſſe pfiteor. Oc
cultū aūt ppoſitū meū nouit de⁹: ppter
qḋ eos nō proſequor. Fit iterū demō qua
ſi paruul⁹ annorū decē minās aſinū pro
funda nocte panes ferentē: ⁊ aſinū in ter
ram ruiſſe fingēs exclamauit. Abba na
thanael miſerere michi: ego ſū puer mo
nachi illi⁹ ⁊ panes ei porto: queſo ne iacē
tem deſpicias ac ferarū morſib⁹ tradas.
Et ait vir dei intra ſe. Neceſſe eſt me aut
mīam qḋ maximū eſt preceptū nō facere
aut a propoſito deuiare. ¶ Tandē oratione
ad deū facta: rn̄dit. Audi infās. Credo in
ipſo cui ſeruio qui omni ſpiritui dn̄atur:
quia ſi neceſſariū habueris auxiliū ipſe
tibi preſtabit: nec feras aut quēcꝫ aliū no
cere patietur. Si vero res temptatio eſt
iam nunc aſpiciat dn̄s me⁹: nec ex ea me
ledi permittat vlteri⁹. Demon itacꝫ vi
ctus ⁊ cōfuſus: in venti turbinem eſt re
ſolutus: ⁊ in ſues agreſtes diſcurſibus ⁊
ſtrepitu laſciuiens.

¶ De ſancto Edwino rege et martyre.

Anno dn̄i quingētesimo ſexa
geſimo elle pr̄ acce mr̄is ſan
cti oſwaldi cepit in prouincia
northanhūbrorū regnare: et
poſt idā regē primus regnū deiro⁊ poſſi
dere. Hic ſctm̄ edwinū regē et martyrem
genuit et accā ſororē eius. Porro elle iſte
rex erat de quo ſctūs gregorius alludēs
nomini dixit. Bene inquit elle vocat̄ rex
iſte: quia in laudē creatoris oportet all'a
illis in partib⁹ decātari. Elle vero trigin
ta annis regnās edwinū acce fratrē he
redē moriens reliquit: ethelfridus cū ſcti
oſwaldi pater licet ſororem edwini regis
deirorū vxorē habuit: tn̄ glorie cupid⁹ eū
a regno expulit et aliq̄diu pro eo regna
uit. Interfecto tādē vt infra claret ethel
frido rege: cū edwin⁹ regnaret: ethelbur
gam filiā regis cātuariorū ſcti ethelber
ti: a fratre ſuo edbaldo miſſis nūciis pe
tiit in vxorē. Cui reſpōſum eſt nō eſſe lici
tū xp̄ianā virginē pagano in coniugem
dari ne fides ⁊ ſacra celeſtis regis conſor
tio pphanarētur regis cui veri dei cult⁹
eſſet prorſus ignarus. Qḋ cū edwin⁹ au
diſſet: pmiſit ſe nichil omnino contrariū
xp̄iane fidei quā virgo colebat eſſe factu
rum: ſed potius fidē cum oībus qui ſecū
venirēt more xp̄iano ſeruaret. Sicqꝫ pau
linus a iuſto dorobernēſi archiep̄o archi
preſul cōſecrat⁹ cū ethelburga ỽgīe āno
dn̄i ſexcētesimo viceſimoquīto ad regem
edwinū aduenit. Anno aūt ſequēti ve
nit in prouinciā illā quidā ſicarius voca
bulo eumer⁹ miſſus a rege occidentaliū
ſaxonū noīe quichelmo: ſperās ſe regem
edwinum regnū ſimul ⁊ vita priuaturū
Qui habebat ſicā bicipitē toxicatā: vt ſi
ferri vuln⁹ minus ad mortē regis ſuffi
ceret: veneni peſte iuuaretur. Peruenit
āt ad regē primo die paſche iuxta amnē
dorwētionē vbi tūc erat villa regalis in
trauitqꝫ quaſi nunciū dn̄i ſui referēs. Et
cū ſimulatā legationem ore aſtuto volue
ret: exurrexit repēte ⁊ euaginata ſub ve
ſte ſica impetū fecit in regē. Qḋ cū vide
ret lilla miniſter regis amiciſſim⁹ nō ha
bēs ſcutū ad manū quo regē a nece defen
deret: mox interpoſuit corp⁹ ſuum ante

ictā pungentis. Sed tanta in hoſtis fer
rum infixit: vt per corpus militis occiſi:
etiā regē vulneraret Qui cū mox vndiqꝫ
gladijs impeteretur in ipſo tumultu eti
am aliū de militibus ſica nephāda pere
mit. Eadem aūt nocte dn̄ici paſche pepe
rit regina filiam nomine eanfledā Cūqꝫ
idē rex preſente paulino ep̄o gratias age
ret dijs ſuis ꝓ nata ſibi filia ecōtra ep̄us
gratias cepit agere dn̄o xp̄o regiqꝫ aſtru
ere ꝙ ipſe precibus ſuis apud illum ob-
tinuerit: vt regina ſoſpes et abſqꝫ dolore
graui ſobolē procrearet. Cuiꝰ verbis de-
lectatꝰ rex promiſit ſe abrenūciatis ido-
lis xp̄o ſeruiturū: ſi vitam ſibi ⁊ victoriā
donaret: pugnanti aduerſus regē a quo
homicida ille qui eum vulnerauerat miſ
ſus eſt: ⁊ in pignus implende promiſſio-
nis eandem filiam ſuam xp̄o conſecran-
dam paulino ep̄o aſſignauit. Que bapti
zata eſt die ſancto pēthecoſtes prima de
gēte northanhūbrorū cū duodecim alijs
de familia regis. Quo tēpore curatus a
vulnere ſibi inflicto rex collecto exercitu:
venit aduerſus regem occidentaliū ſaxo
num: ac bello inito vniuerſos quos in ne
cem ſuam conſpiraſſe didicerat: aut occi
dit: aut in deditionem recepit. Sicqꝫ vi-
ctor in patriā reuerſus nō ſtatim ⁊ incō-
ſulte ſacramenta fidei xp̄iane percipere
voluit: ꝗuis nec idolis vltra ſeruiuit: ex
quo ſe xp̄o ſeruiturū eſſe promiſerat. Ue
rum primo diligentius ab ipſo paulino
ep̄o rationē fidei addiſcere ⁊ cum ſuis pri
matibus quos ſapientiores nouerat cu-
rauit conferre quid de his agendū arbi-
trarentur. Sed ⁊ ipſe cum eſſet vir natu
ra ſagaciſſimus: ſepe diu ſolus reſidens
ore quidē tacito ſed i intimis cordis mul-
ta ſecū colloquens: quid ſibi eſſet facien-
dū que religio ſeruāda tractabat. Quo
tp̄e exhortatorias ad fidem litteras a pa
pa bonifacio accepit quarum tenor talis
erat. Uiro glorioſo edwino regi anglorꝫ
bonifacius ep̄us ſeruus ſeruorū dei. Li-
cet ſumme diuinitatis potētia humane
locutionis officijs explanari nō valeat:
quippe que ſui magnitudine ita inuiſibi
li atqꝫ īueſtigabili eternitate cōſiſtit: vt
hec nulla ingenij ſagacitas quāta ſit cō-
prehendere: diſſerereqꝫ ſufficiat: quia ta
mē eius humanitas ad inſinuationem
ſui reſeratis cordis ianuis que de ſemet-
ipſa proferantur ſecreta humanis mēti-
bus inſpiratiōe clemēter infundit: ad an
nunciandū vobis plenitudinē fidei xp̄ia
ne ſacerdotalē curauimus ſollicitudinē
prerogare: vt perinde xp̄i euāgelium qđ
ſaluator noſter oībus precepit gentibus
predicari: veſtris quoqꝫ ſenſibus inſerē-
tes: ſalutis vr̄e remedia propinētur Su
perne igitur maieſtatis clementia q̄ cun
cta ſolo verbo preceptionis ſue cōdidit et
creauit: celū videlicet ⁊ terrā mare ⁊ oīa
que in eis ſunt: diſpoſitis ordinibus qui-
bus ſubſiſterent: coeterni verbi ſui conſi
lio et ſancti ſpiritus vnitate diſpenſans
hoīem ad imaginē et ſimilitudinē ſuā ex
limo terre plaſmatū cōſtituit: eiqꝫ tantā
premij prerogatiuā indulſit vt eū cūctis
preponeret atqꝫ ſeruato termino prece-
ptionis eternitatis ſubſiſtentia premu-
niret. Hūc ergo deū patrem filium et ſpi-
ritum ſctm̄: qđ eſt indiuidua trinitas ab
ortu ſolis vſqꝫ ad occaſum humanum ge
nus quippe vt creatorē oīm atqꝫ factorū
ſuū ſalutifera cōfeſſione fidei veneratur
⁊ colit. Cui etiā ſummitates imperij re-
gūqꝫ poteſtates ſubmiſſe ſunt quia eius
diſpoſitione oīm prelatio regnorū cōcedi
tur. Eius ergo bonitatis mīa totius cre
ature ſue dilatandi ſubdi etiā in extremi
tate terre poſitarū gentiū corda frigida
ſancti ſpiritus feruore: in ſui quoqꝫ agni
tione mirabiliter eſt dignata ſuccendere
Que etiam in glorioſi filij nr̄i edbaldi re
gis gentiſqꝫ ei ſuppoſite illuſtratiōe cle-
mentia redēptoris fuerit operata pleniꝰ

ex vicinitate locoꝛũ vr̃am gloꝛiã conuici-
mus cognouiſſe. Eius ergo mirabile do
num ⁊ in vobis certa ſpe celeſti longani-
mitate cõferre cõfidimus: cũ ꝑfecto glo-
rioſam cõiugem vr̃am que vr̃i coꝛpoꝛis
pars eſſe dinoſcitur eternitatis pꝛemio
per ſacri baptiſmatis regeneratiõe il-
luminatã agnouim⁹. Unde pꝛeſenti ſti-
lo gloꝛioſos vos adhoꝛtandos cum omni
affecti intime charitatis curauim⁹ qua-
tinus abhominatis idolis eoꝛũq; cultu
ſpꝛetiſq; phanoꝛũ fatuitatib⁹: ⁊ auguri-
oꝛum deceptabilibus blãdimẽtis: creda
tis in deũ patrẽ omnipotentẽ eiuſq; filiũ
iheſum chꝛiſtũ ⁊ ſpm̃ ſanctũ: vt credẽtes
a dyabolice captiuitatis nexibus ſancte
et indiuidue trinitatis cooperãte poten-
tia abſoluti eterne vite poſſitis eſſe parti
cipes. Quãta aũt reatitudinis culpa te-
neantur obſtricti hi qui idolatriarũ per-
nicioſiſſimã ſuperſtitionẽ colẽtes ample
ctũtur eoꝛũ quos colunt exẽpla perditio-
nis inſinuãt. Unde de eis per pſalmiſtã
dicit̃. Oẽs dij gentiũ demonia: dñs autẽ
celos fecit. Et iterũ. Oculos habẽt ⁊ non
videbũt: aures habẽt ⁊ nõ audiẽt: man⁹
habẽt ⁊ non palpabũt: pedes habẽt ⁊ nõ
ambulabunt. Similes ergo efficiuntur
his qui ſpem ſue confidẽtie ponũt in eis.
Quomodo enĩ iuuandi quẽlibet poſſunt
habere virtutẽ hi qui ex coꝛruptibili ma
teria inferioꝛũ etiam ſuppoſitoꝛũq; tibi
manibus cõſtruuntur: quibus videlicet
artificiũ humanũ accomodãs eis inaĩa-
tam membꝛoꝛum ſimilitudinẽ cõtuliſti.
Qui niſi a te moti fuerint: ambulare nõ
poterũt: ſed tanq̃ lapis in vno loco poſi-
ta ita cõſtructi: nichil intelligentie habẽ-
tes: ipſaq; inſenſibilitate obꝛuti nullam
neq; ledẽdi neq; iuuãdi facultatẽ adepti
ſunt. Qua ergo mẽtis deceptiõe eos de-
os quibus vos ipſi imaginẽ coꝛpoꝛis tra
didiſtis colẽtes ſequimini: iudicio diſcre-
to reperire nõ poſſumus. Unde opoꝛtet
vos ſuſcepto ſigno ſctẽ crucis: per qđ hu-
manũ genus redemptũ eſt execrandam
dyabolice verſutie ſupplãtationẽ qui di-
uine pietatis operibus inuid⁹ emuluſq;
cõſiſtit a coꝛdib⁹ vr̃is abijcere: iniectiſq;
manibus hos quos eatenus materie cõ
page vobis deos fabꝛicaſtis: cõfringen-
dos diminuendoſq; ſumopere ꝓcurate.
Ipſa enĩ eoꝛũ diſſolutio coꝛruptioq; que
nunq̃ viuentẽ ſpiritũ habuit: nec ſenſibi
litatẽ a ſuis factoꝛibus potuit quolibet
modo ſuſcipere vobis patenter inſinuet
qñ nichil erat quod eaten⁹ colebatis: dũ
ꝑfecto melioꝛes vos qui ſpiritũ viuentẽ
a domino percepiſtis: eoꝛũ cõſtructione
nichilomin⁹ exiſtatis: quippe quos de⁹
omnipotẽs ex pꝛimi hoĩs quẽ plaſmauit
cognatiõe: deductus per ſecula innume-
rabilibus ꝓpaginibus pululare conſti-
tuit Accedite ergo ad agnitionẽ eius qui
vos creauit qui in vobis vite inſufflauit
ſpiritũ: qui pꝛo veſtra redẽptione filium
ſuũ vnigenitũ miſit: vt vos ab oꝛiginali
peccato eriperet: et ereptos de poteſtate
nequitie dyabolice pꝛauitatis celeſtib⁹
p̄mijs remuneraret Suſcipite ergo ver
ba pꝛedicatoꝛũ ⁊ euangeliũ dei qđ vobis
annunciãt: quatinus credentes ſicut ſe-
pius dictũ eſt in deũ patrem omnipoten
tem: ⁊ in iheſum xp̃m filiũ eius: et ſpiri-
tum ſanctũ: ⁊ inſeperabilẽ trinitatẽ: fu-
gatis demonioꝛũ ſenſibus: expulſaq; a
vobis ſollicitatione venenoſi et decepta-
bilis hoſtis per aquã ⁊ ſpm̃ ſanctũ rena-
ti: ei cui credideritis in ſplendoꝛe ſempi-
terne gloꝛie cohabitare ei⁹ opitulatione
ac munificẽtia valeatis. Pꝛeterea bene-
dictionẽ ꝓtectoꝛis nr̃i beati petri apoſto
loꝛũ pꝛincipis vobis direximus. id eſt ca
miſiã cum oꝛnatura in auro vna et lena
anciriana vna: qđ petim⁹ vt eo benigni-
tatis animo glia vr̃a ſuſcipiat: quo a no-
bis noſcit̃ deſtinatũ. Ad coniugẽ quoq;
illi⁹ ethelburgã huiuſmodi litteras idẽ

pontifex trãſmiſit. Domine glorioſe filie ethelburge regine bonifacius eps ſeru⁹ ſeruorũ dei. Redẽptoris nr̃i benignitas hũano generi quoqȝ p̃cioſi ſanguinis ſui effuſione a vinculis dyabolice captiuitatis eripuit: multe ꝓuidentie quibus ſaluaretur ꝓpinauit remedia: quatin⁹ ſui nominis agnitionẽ diuerſo modo gentibus innoteſcẽs: creatorẽ ſuũ ſuſcepto xp̃iane fidei agnoſcerẽt ſacramẽto Qđ equidem in vr̃e glorie ſenſib⁹ celeſti collatum munere miſtica regeneratiõis nr̃e purgatio patẽter innuit. Magno igitur largitatis dn̄ice beneficio mẽs nr̃a gaudio exultauit: ꝙ ſcintillã ortodoxe religionis in nr̃i dignat⁹ eſt cõuerſione ſuccendere. Ex qua re nõ ſolum glorioſi cõiugis vr̃i: immo totius gentis ſuppoſite vobis intelligentiã in amore ſui facilius inflãmaret. Didicim⁹ nãqȝ referẽtib⁹ his qui ad nos glorioſi filij nr̃i edbaldi regis laudabilem cõuerſionẽ nũciãtes peruenerunt quod etiam veſtra gloria chriſtiane fidei ſuſcepto mirabili ſacramento: pijs ⁊ deo placitis iugiter operib⁹ eniteſcat: ab idolorũ etiã cultu ſe phanorũ auguriorũqȝ illecebris ſe diligenter abſtineat: et ita in amore redẽptoris nr̃i imutilata deuotione perſiſtens inuigilet: vt ad dilatãdam xp̃ianam fidem inceſſabiliter nõ deſiſtat operã cõmodare. Cũqȝ glorioſo de coniuge vr̃o paterna charitas ſollicite perquiſiſſet cognouim⁹ ꝙ eatenus abhominãdis idolis ſeruiẽs: ad ſuſcipiendam vocẽ predicatorũ ſuã diſtulerit obedientiã exhibere. Qua ex re nõ modica nobis amaritudo cõgeſta eſt ab eo ꝙ pars corporis vr̃i ab agnitione ſumme ⁊ indiuidue trinitatis remanſit extranea. Unde paternis officijs vr̃e glorioſe xp̃ianitati nr̃am cõmonitionem non diſtulimus conferendam adhortantes quatin⁹ diuine inſpirationis imbuta ſubdijs: importune et oportune agendũ nõ differas vt ⁊ ip̃e ſaluatoris nr̃i dn̄i iheſu xp̃i cooperãte potẽtia xp̃ianorũ numero copuletur: vt perinde intemerato ſocietatis federe iura teneas maritalis conſortij. Scriptũ nãqȝ eſt. Erũt duo in carne vna. Quomõ ergo vnitas vobis cõiunctionis ineſſe dici poterit: ſi a veſtre fidei ſplendore interpoſitis deteſtabilis erroris tn̄bris ille remãſerit alienus. Unde orationi cõtinue inſiſtẽs: a longanimitate celeſtis clemẽtie illuminationis ipſius beneficia impetrare nõ deſinas: vt videlicet quos copulatio carnalis affectus vnum quodãmodo corpus exhibuiſſe mõſtratur: hos quoqȝ vnitas fidei etiã poſt huius vite trãſitũ in perpetua ſocietate cõſeruet Inſiſte ergo glorioſa filia ⁊ ſummis conatib⁹ duritiã cordis ipſius religioſa diuinorũ p̃ceptorũ inſinuatiõe mollire ſumopere matura: infundẽs ſenſib⁹ eius q̃tum ſit preclarũ qđ credẽdo ſuſcepiſti miſteriũ q̃tũue ſit admirabile ꝙ renata premiũ conſequi meruiſti. Frigiditatẽ cordis ip̃i⁹ ſancti ſp̄us annũciatione ſuccẽde: quatinus amoto torpore pernitiociſſimi cultus diuine fidei calore eius intelligentiã tuarũ adhortationũ frequẽtatione ſuccẽdat: vt ꝑfecto ſacre ſcripture teſtimoniũ per te expletũ indubitãter perclareat: ſaluabitur vir infidelis per mulierẽ fidelem. Ad hoc eni miam dn̄ice pietatis cõſecuta es vt fructum fidei creditorũqȝ tibi beneficiorũ redẽptori tuo multiplicem reſignares: quod equidẽ ſuffragante p̄ſidio benignitatis ipſi⁹: vt explere valeas aſſiduis nõ deſiſtimus precib⁹ poſtulare. His ergo premiſſis: paterne nobis dilectiõis exhibentes officia: hortamur vt vos repta portitoris occaſiõe de his que per vos ſuperna potẽtia merabiliter in cõuerſione cõiugis vr̃i ſubmiſſeqȝ vobis gentis dignatus fuerit operari: proſperis q̃tocius nuncijs reueletis quatinus ſollicitudo nr̃a que de vr̃i vr̃orumqȝ oĩm aĩe ſa

lute optabilia deſideranter expectat: vo-
bis nũciantibꝰ reueletur: illuſtrationẽqꝫ
diuine ꝓpitiatiõis in vobis diffuſã opu-
lentius agnoſcẽtes: hilari cõfeſſione lar-
gitori oĩm bonorũ deo ⁊ beato petro apo-
ſtolorũ prĩcipi vberes merito gr̃as exſol-
uamus. Preterea benedictionẽ protecto-
ris nr̃i beati petri apoſtolorũ prĩcipis di-
reximus. id eſt ſpeculũ argenteũ ⁊ pecti-
nem eboreũ inauratũ: qđ petimus vt eo
benignitatis animo gloria veſtra ſuſci-
piat: quo a nobis noſcit̃ deſtinatũ. Cũ
aũt videret paulinꝰ ep̃s difficulter poſſe
ſublimitatem animi regalis ad humili-
tatem vie ſalutaris ⁊ ſuſcipiendã fidem
inclinari: pro ſalute illius ac gẽtis anglo-
rum diuinã pietatẽ exorauit: didicitqꝫ in
ſpiritu oraculũ quõdam celitus regi oſtẽ-
ſum. Erat aũt tale. Cũ autẽ perſequen-
te illũ ethelfrido qui ſororẽ eius accã du-
xerat et ante eũ regnauit per diuerſa oc-
cultus loca vel regna multorũ annorum
tẽpore profugus vagaretur: tandẽ venit
ad redwaldũ regem orientaliũ anglorũ:
obſecrans vt vitã ſuã a tanti perſecuto-
ris inſidijs tutando ſeruaret. Qui eum
ſuſcipiens promiſit ſe que petebat eſſe fa-
cturũ. At poſtq̃ ethelfridꝰ in hac eũ pro-
uincia apparuiſſe ⁊ apud regẽ habitare
cognouit: miſit nũcios qui redwaldo pe-
cuniã multam pro nece eius offerrent: ⁊
bellũ inſuper illi ſi nõ acquieſceret indi-
xit. Qui minis corruptꝰ ⁊ muneribꝰ de-
precanti ceſſit: ⁊ edwinũ occidere vel le-
gatarijs tradere promiſit. Qđ vbi fidiſſi-
mus quidã amicus illius aĩaduerteret:
intrauit ad eũ nocte et quid erga eũ age-
re rex promiſiſſet edocuit: ⁊ inſuper adie-
cit. Si ergo vis educã te ad talem locum
vbi ſecure habitare poſſis? Qui ait. Gra-
tias ago beniuolẽtie tue: non tamen hoc
facere poſſum qđ ſuggeris: vt pactũ qđ
cum rege inij ipſe primus irritũ faciam
cum ille michi nil mali fecerit: nil adhuc
inimicitiarũ intulerit: quin potius ſi mo-
riturus ſum ille me magis q̃ ignobilior
quis morti tradat. Abeunte igitur ami-
co: remãſit edwinus ſolus: reſidẽſqꝫ me-
ſtꝰ añ palatiũ multis cepit cogitationũ
eſtibus affici: quid ageret quoue pedem
verteret neſcius. Cũqꝫ diu tacitus mul-
ta cogitaret: vidit ſubito imtempeſte no-
ctis ſilentio appropinquãtem ſibi homi-
nẽ qui ſalutauit eũ ⁊ interrogauit quare
illa hora ceteris quieſcẽtibꝰ ſolus ip̃e me-
ſtus in lapide peruigil ſederet: ⁊ adiecit.
Scio inquit quis es et quare meres et q̃
ventura tibi in proximo mala formidas
Sed dicito michi quid mercedis dare ve-
lis ei qui his te merorib' abſoluat ⁊ red-
waldo ſuadeat vt nil mali tibi faciat: nec
tuis hoſtibus perimẽdum tradat. Qui
cum ſe oĩa qui poſſet tali pro mercede da-
turum eſſe reſpõderet: adiecit ille. Quid
ſi etiam regẽ te futurũ extinctis hoſtibꝰ
in veritate promittat: ita vt nõ ſolũ oẽs
tuos ꝓgenitores ſed ⁊ oẽs qui ante te re-
ges in gente anglorum fuerãt poteſtate
tranſcẽdas. Inſuper ⁊ cõſiliũ tibi tue ſa-
lutis ac vite melius atqꝫ vtilius q̃ aliqs
de tuis parentibꝰ aut cognatis vnq̃ au-
diuit oſtẽdere potuerit: nunc ei obtempe-
rare ⁊ monita eiꝰ ſalutaria ſuſcipere cõ-
ſentis. Nec diſtulit edwinus quin conti-
nuo polliceretur in oĩbus ſe ſecuturũ do-
ctrinã illius qui ſe tot ac tãtis calamita-
tibus ereptũ ad regni apicem proueche-
ret. Quo accepto reſpõſo: cõfeſtim is qui
loquebat̃ cũ eo impoſuit dexteram ſuam
capiti eius dicẽs. Cũ hoc ergo tibi ſignũ
aduenerit: memẽto huius tẽporis ac lo-
quele nr̃e: ⁊ ea que nũc promittis: adim-
plere ne differas. His dictis q̃ hec loque-
batur repẽte diſparuit. Et ecce venit ad
eum p̃fatus amicus illius dicẽs: qꝛ mu-
tatum erat cor regis: nec ſibi aliquid ma-
li facere ſed fidẽ potius pollicitã ſeruare
diſpoſuit. Non multo poſt redwaldꝰ rex

congregato exercitu ethelfridū regē occi
dit in finibus gentis merciorū ad orietā-
lem plagam amnis de idle: ⁊ edwinū ad
regnū prouexit. Cū ergo predicāte ver-
bū dei paulino rex credere differret ⁊ per
aliqđ tempus horis cōpetētibus ſolita-
rius ſederet: ⁊ quid agendū ſibi eſſet que
religio ſequēda ſedulus ſecū reuolueret:
ingrediens ad eum quadā die vir dei im
poſuit dexterā capiti eius ⁊ an hoc ſignū
agnoſceret requiſiuit. Qui cum tremēs
ad pedes ei⁹ procidere vellet: leuauit eū
⁊ quaſi familiari voce affat⁹: ecce inquit
hoſtiū manus euaſiſti: regnū percepiſti
memēto vt tertium qđ promiſiſti facere
ne differas ſuſcipiēdo fidem eius ⁊ prece
pta ſeruādo qui te a tpalibus malis eri-
piens ad regni honorē ſublimauit. Et ſi
deinceps voluntati eius quā per me tibi
predicat obſecundare volueris a perpe-
tuis malorū tormentis te liberās eterni
ſecū regni in celis faciet eſſe participem.
Quibus auditis rex ſuſcipere quidē ſe fi
dem quā docebat ⁊ velle ⁊ debere reſpon
debat. Verū adhuc cū amicis ſuis princi
pibus ⁊ conſiliarijs de hoc collaturū eſſe
dicebat: vt ſi ⁊ illi eadem cū eo ſentire vel
lent: oēs pariter credere poſſent. Annuē-
te paulino ⁊ habito cū ſapiētibus cōſilio
ſciſcitabatur ſingillatim ab oīb⁹ qualis
ſibi doctrina hec eaten⁹ inaudita ⁊ nou⁹
diuinitatis qui predicabatur cultus vi-
deretur. Cui primus pontificū ipſi⁹ coifi
cōtinuo reſpondit. Tu vide rex quale ſit
hoc quod nobis modo predicatur: ego au
tem tibi veriſſime qđ certū didici ꝓfiteor
quia nichil omnino ꝟtutis habet: nichil
vtilitatis religio illa quā hucuſqꝫ tenui-
mus Nullus enī tuorū ſtudioſius ꝙ ego
culture deorū vrorū ſe ſubdidit: et nichil-
ominus multi ſunt qui ampliora a te be-
neficia ꝙ ego ⁊ maiores percipiūt digni-
tates magiſqꝫ proſperātur in oībus que
agenda vł acquirenda diſponūt. Si aūt
dij aliquid valerent: me poti⁹ iuuare vel
lent qui illis impenſius ſeruire curaui.
Unde reſtat vt ſi ea que nūc noua nobis
predicātur meliora eſſe ⁊ fortiora habita
examinatiōe ꝓſpexeris abſqꝫ vllo cuncta
mine ſuſcipere illa feſtinemus. Cui⁹ ſua
ſioni verbiſqꝫ prudētibus ali⁹ optimatū
regis tribuens aſſenſum cōtinuo ſubdi-
dit. Dn̄e rex vita hec hoim ad modicū ap
parens elabitur: quid autē ſequatur qđ
ue pceſſerit prorſus ignoramus Unde ſi
hec noua doctrina certius aliquid attu-
lit: merito eſſe ſequēda videtur. His ſimi
lia ⁊ ceteri maiores natu ac regis cōſilia
rij diuinitus admoniti ꝓſequebāt. Adie
cit aūt coifi quia vellet ipm paulinū dili-
gentius audire de deo quē pdicabat ver-
bū faciente. Qđ cum iubēte rege faceret
exclamauit auditis ei⁹ ſermonib⁹ dicēs
Jam olim intellexerā nichil eſſe qđ cole-
bamus: quia videlicet quāto ſtudioſius
in eo cultu veritatē querebā tanto min⁹
inueniebam. Nūc autē aperte ꝓfiteor qꝫ
in hac predicatiōe veritas daret illa que
nobis vite ſalutis ⁊ beatitudinis eterne
dona valeat tribuere. Unde ſuggero rex
vt templa ⁊ altaria que ſine fructu vtili-
tatis ſacrauimus ocius anathemati et
igni contradam⁹. Quid plura? Prebuit
palam aſſenſum euāgelizante btō pauli
no rex: ⁊ abrenūciata idolatria fidē ſe xp̄i
ſuſcipere cōfeſſus eſt. Cūqꝫ a prefato pon
tifice ſacrorū ſuorū quereretur quis aras
⁊ phana idolorū cū ſeptis quib⁹ erant cir
cūdata primus prophanare deberet: ille
reſpōdit. Ego. Quis enī ea que per ſtul-
titiā colui nūc ad exemplū oīm aptius ꝙ
ipſe deſtruā: per ſapientiā michi a deo ve
ro donatam? Statimqꝫ abiecta ſuperſti
tione vanitatis rogauit ſibi regē arma
dare ⁊ equū emiſſariū: quē aſcendens ad
idola deſtruenda veniret. Nō enī licebat
pontificē ſacrorū vel arma ferre vel pre
ter in equa equitare. Accinctus ergo gla

dio: accepit lanceā in manu et aſcendens
emiſſariū regis ꝑgebat ad idola. Quod
aſpiciens vulgus: eſtimauit eū inſanire
Cūq; appropinquaret ad phanū: ꝓpha-
nit illud: et iniecta in eo lācea iuſſit ſocijs
deſtruere ac ſuccēdere phanū cum oībus
ſeptis ſuis. Oſtēditur aūt locus ille quō-
dam idolorū nō longe ab eboraco ad orie-
tem iuxta amnem dorwentionē: vocaba
turq; godmundingaham. Rex igit̄ ed-
winus cū cunctis gentis ſue nobilib⁹ ac
plebe multa fidem xp̄i ⁊ lauacrum ſuſce
pit anno regni ſui vndecio et incarnatio-
nis dñice ſexcenteſimo viceſimoſeptimo
ab aduētu anglorū in britanniā anno cir
citer centeſimo octogeſimo. Baptizatus
eſt autē eboraco die ſctō paſche pridie id⁹
aprilis in eccleſia ſcti petri apoſtoli quaꝫ
ibidem de ligno vbi cathezizaretur ⁊ ba-
ptizaretur citato ope cōſtruxit in qua do-
ctori ſuo paulino ſedem ep̄atus donauit.
Mox poſt baptiſmū in eodem loco de la-
pide eccleſiā fabricare cepit: in cuius me
dio oratoriū prius factum includeretur.
Priuſq̄ tamen altitudo parietis eſſet cō
ſummata: rex occiſus opus illō ſucceſſo-
ri ſuo oſwaldo perficiēdū reliquit. Bapti
zati ſunt etiā oſfridus ⁊ edfridus filij re-
gis edwini qui ei exuli nati ſunt: de quen
burga filia cearli regis merciorū. Bapti
zati ſunt et alij liberi eius de ethelburga
regina progeniti: ethelhūn⁹ ⁊ weſfrea ⁊
filia etheldrita: ⁊ yffi filius oſfridi. Tā-
tum autē deuotiōis edwinus erga cultū
veritatis habuit: vt etiā regi orientaliū
anglorum eorpwaldo filio redwaldi per-
ſuaderet relictis idolorū ſuperſtitionib⁹
fidē ⁊ ſacramēta xp̄i ſua prouincia ſuſci-
pere. Cui⁹ pater redwald⁹ iam dudum
in cancia ſacramētis fidei imbutus fue-
rat ſed rediens domū ab vxore ſua ⁊ qui-
buſdam peruerſis doctorib⁹ ſeductus: a
ſinceritate fidei deprauatus in eodē pha
no altare habuit ad ſacrificiū xp̄i ⁊ arulā
ad victimā demoniorū Uerū eorpwald⁹
nō multo poſtq̄ fidē accepit: occiſus eſt a
viro gentili noīe ricberto: cui ſucceſſit fra
ter ſuus ſighbertus vir per oīa xp̄ianiſſi
mus ſicut ſupra plene expreſſū eſt. Tā
ta aūt eo tp̄e pax in toto regno edwini fu
iſſe perhibetur vt ſi mulier cum paruulo
per totam prouinciā ambulare vellet: a
mari ad mare nullo ſe ledēte valeret. Tā
tum rex idem vtilitati ſue gentis conſu-
luit vt pleriſq; in locis vbi fōtes lucidos
iuxta publicos viarū tranſitus cōſpexit
ibi ob refrigeriū viantium erectis ſtipiti
bus ereos cantos ſuſpendi iuberet: neq;
hos quiſq̄: niſi ad vſum neceſſariū cōtin
gere pre magnitudine timoris vel amo-
ris vellet. Illo tp̄e papa honorius audi-
to q̄ gens northanhumbrorū ad fidē con
uerſa eſſet: miſit ep̄o paulino palliū et re
gi edwino litteras talis tenoris. Domi
no excellētiſſimo ac precellentiſſimo filio
edwino regi anglorū: honorius ep̄s ſer-
uus ſeruorū dei ſalutē. Ita xp̄ianitatis
veſtre integritas circa ſui conditoris cul
tū: fidei eſt ardore ſuccenſa: vt longe late
q; reſplendeat ⁊ in omni mūdo annūcia-
ta vr̄i operis multipliciter referat fructū
Sic eni vos reges eſſe cognoſcitis dū et
regem creatorē vr̄m orthodoxa p̄dicatio
ne edocti deū venerādo creditis: eiq; ſecū
dū q̄ humana valet conditio mentis vr̄e
ſincerā deuotionē exſoluitis Quid ei deo
nr̄o aliud offerre valebim⁹ niſi vt i bonis
actibus perſiſtētes ip̄mq; auctorem hu-
mani generis cōfitētes eū colere eiq; vo-
ta nr̄a reddere feſtinem⁹. Et ideo excellē-
tiſſime fili: paterna vos charitate qua cō
uenit exhortamur: vt hoc qđ vos diuina
mia ad ſuā grām vocare dignata eſt: ſol-
licita intentione ⁊ aſſiduis orōnibus ſer-
uare omni modo feſtinetis: vt qui vos in
preſenti ſeculo ex omni errore abſolutos:
ad agnitionē ſui nos eſt dignat⁹ perdu-
cere: etiā celeſtis patrie vobis preparet

manſionem Predicatoris igitur vrī dn̄i mei apoſtolice memorie gregorij frequēter lectiōe occupati: pre oculis affectum doctrine ipſius quod pro vrīs aīabus libenter exercuit habetote quatinus eius oratio ⁊ regnū vrm populūqꝫ augeat: et vos oīpotenti deo irreprehēſibiles repreſentet. Ea vero q̄ a nobis pro vrīs ſacerdotibus ordināda ſperaſtis hoc pro fidei vrē ſinceritate que nobis multimoda relatiōe: per preſentiū portitores laudabiliter inſinuata eſt gratuito animo attribuere ſine vlla dilatione preuidimus: et duo pallia vtriſqꝫ metropolitanis. id eſt honorio et paulino direximꝰ: vt dū quis eorꝫ de hoc ſeculo ad auctorē ſuū fuerit accerſitus in loco ipſius ille qui ſupſtes fuerit: alterū epm ex hac nr̄a auctoritate debeat ſubrogare. Quod quidē tā pro vrē charitatis affectu: q̄ pro tantarū puinciarū ſpacio: que inter nos et vos eſſe noſcūtur ſumꝰ inuitate concedere: vt in oībus deuotioni vrē nrm cōcurſum: etiā iuxta veſtra deſideria preberemꝰ. Incolumem excellētiam vrām gratia ſuperna cuſtodiat. Edwinus vero rex cū decē et ſeptē annis genti anglorū ſimul ⁊ britonū prefuiſſet: e quibus ſex xp̄i regno militauit: rebellauit aduerſus eū cedwalla rex britonū: prebēte illi auxiliū penda rege merciorū: ⁊ concerto graui prelio in cāpo qui vocat hathfeld occiſus eſt edwinꝰ quarto idus octobris: āno dn̄i ſexcētesimo triceſimotertio cū eſſet annorū quadragita ⁊ octo: eiuſqꝫ totus vel interemptus vel diſperſus eſt exercitus. Quo in tempore maxima facta eſt ſtrages in eccleſia ⁊ gente northanhūbrorum. Nā penda cū omni merciorū gente idolis deditus xp̄iani noīs ignarꝰ erat: cedwalla q̄uis xp̄ianus eſſet: animo tamen ac moribꝰ barbarus erat: et nec ſexui muliebri nec paruulorum pepercit etati: quin vniuerſos atrocitate ferina morti per tormēta contraderet: multo tēpore totas eorū prouincias debachando peruagatꝰ totū genus anglorū de finibus britānie eraſurum ſe eſſe deliberās. Sed nec religioni xp̄iane qui apud eos exorta erat: aliquid impendebat honoris: quippe cū vſqꝫ hodie moris ſit britonū fidem religionēqꝫ anglorū pro nichilo habere. Allatū eſt autē caput edwini regis ad eccleſiā beati petri apoſtoli: quā vt diximus ipe cepit ⁊ ſucceſſor eius oſwaldus pfecit: poſitūqꝫ eſt in porticu ſcti gregorij pape.

¶ De ſancto Edwoldo confeſſore.

Miles xp̄i edwoldus ſancti regis et martyris edmūdi perhibetur fuiſſe germanus. Nec altiꝰ querenda eſt in hoc ſeculo eius generoſitas: quā tanti regis cōmendat: eadem regia et germana ſublimitas: nec vite ipſius preclara ſanctitas eſt diſſimulanda quā tam precioſi martyris fraterna corona illuſtrat. Cū igitur eſſet beatus edmūdus tam ſctitate q̄ proſapia inſignis: tam liberalitate q̄ operibus illuſtris: tam benignitate q̄ potētia venerabilis: beatus edwoldus deuotꝰ imitator ⁊ coheres virtutū extitit fratris. In ipſa adoleſcentia cepit que dei erant amare: ſacras eruditiones ſupernorū gaudiorū ſitienter audire: ſctām eccleſiā colere: indigētibꝰ auxilij ⁊ largitatis manus porrigere paulatim ſecularē pompā declinare delitias ſuſpectas habere: terrenā gloriā exuere ⁊ tota mente xp̄o adherere velle. Regno prepoſuit ſolitudinē ⁊ diuitijs ſeculi paupertatē. Feruētiſſimus miles xp̄i ſolitudinē deſiderās heremū ſuſpirabat: anachorita xp̄i eſſe flagrabat. Interfecto ei a paganis fratre eius ſancto edmūdo cū vniuerſi prouincie maiores illum ad regni apicem eleuare niterētur: toto mētis affectu: ad dn̄m cōuerſus flagitabat vt conſiliū eius dirigere dignaretur. Reuelatū eſt ei tandem diuinitus oportere

illũ qui fons argẽteus diceret̃ quererc lo
cum: ibi tandem eũ deſideratã requiem
inuenturũ: ſed in quibus terris inueniẽ
dus eſſet locus non eſt ei oſtenſum. A pa
tria igitur latenter fugiens: res ſuas ad
celum iturus ante ſe pꝛemittere ſollicitꝰ
erat ⁊ terras eccleſijs: cetera pauperibꝰ
erogabat. Cũqꝫ varias pꝛouincias na
uigio luſtraſſet qđ querebat inuenire nõ
potuit. Reiectus tandem diuino nutu in
patriam ⁊ ſeptoniã poſt multos laboꝛes
veniens: paſtoꝛẽ inuenit puerũ qui aſſe
ruit pꝛoximũ adeſſe fontem quem quere
bat argenteũ. Quo cũ perueniſſet: bacu
lum in deuexo montis cacumine affixit:
⁊ lignũ olim a ſua arboꝛe pꝛeciſum ⁊ ari
dum vireſcere: frondere et folia pꝛoduce
re cepit: ⁊ vſqꝫ hodie ſpectabilis fraxinꝰ
ibidem perſiſtit. Athleta igitur dñi in lo
co diuinitus dato artã ⁊ humilẽ cellã ad
inhabitandum ſibi cõſtruxit. Quotiens
autem miles xp̃i in antiquũ hoſtem in
ſurrexerit: quibus armis infernales po
teſtates debellauerit quibꝰ carnis moꝛ
tificationibꝰ in ieiunijs: vigilijs: oꝛatio
nibus: lachꝛymis et patientia ſe deo im
molauerit: ipſe teſtis eſt cui cauſam ſuã
reuelauit ⁊ credidit. Cuius merita tãto
ſunt in ſupernis ſplendoꝛibꝰ ſanctoꝛũ cla
rioꝛa: quãto ſunt humane notitie ꝓpter
antiquoꝛũ negligẽtiam et tẽpoꝛe danoꝛũ
libꝛoꝛum combuſtionẽ occultioꝛa et inco
gnita. Fertur ei virum dei edwoldum
paſtoꝛem pꝛefatũ habuiſſe miniſtrum ⁊
cõſcium ſolum: qui ſibi ter in ſeptimana
panem oꝛdeaceũ ⁊ interdum lac attulit:
cui vir dei in ſtipẽdium mercedis ſingu
lis vicibus denariũ argenteũ dedit pꝛeci
piens ne cuiꝗ̃ eũ pꝛoderet. Quocunqꝫ in
quit die me pꝛodideris: huius vr̃i mune
ris extremus tibi vſus erit. Proceſſu tã
dem tẽpoꝛis cum quibuſdã de viro dei te
tigiſſet: in craſtino nummum ab eo acce
pit ⁊ hoc ab eo pꝛophetãtis voce audiuit
Accipe munus veſtrũ ab hac die vltimũ
quia ſicut quondã pꝛedixi iam ex quo me
ꝓdidiſti: extremũ hoc tibi feciſti. Ad hec
ille cõfuſus abceſſit ⁊ ſequẽti die ꝗ̃ꝗ̃ deſ
peratus redit ſed nec reſpõſum repperit
Jam eni miles xp̃i laboꝛes ſuos quarto
kalẽdas ſeptembꝛis finierat: et ſuſcepto
ab angelis ſpiritu coꝛpus exanime iace
bat. Quo viſo: miniſter clamãs ⁊ eiulãs
pꝛoximos quoſqꝫ aduocauit: ⁊ pꝛeſbiter
accurrẽs virũ dei in ſua cella tumulauit
Diſtat aũt fons ille a cernelij cenobio mi
liaribꝰ quatuoꝛ verſus occidentẽ. Clau
dus quidã aqua fontis illius ſe lauãs et
pꝛecibus inſiſtens meritis ſancti edwol
di curat̃. Mulier a natiuitate ceca et ibi
dem lota illuminat̃ Diuerſi etiã ceci ocu
loꝛũ viſui reſtituũtur: reſiliunt cõtracti:
ſurdi ⁊ muti officijs reddũtur: lepꝛoſi di
uerſoꝛũqꝫ moꝛboꝛũ moleſtia pꝛeſſi ſanan
tur. Colũpna lucis a tũba ſancti vſqꝫ in
celum extẽſa ſepius cõſpicitur: vnde am
pla regio irradiatur. Procurãte igitur
almaro epiſcopo ⁊ decernẽte ſancto dun
ſtano oſſa ſancti edwoldi de terra eleua
ta cum ad epiſcopalem ſedem ſchirebur
nie ferri deberent: a loco illo moueri non
potuerunt. Epiſcopus igitur cum popu
lo genua flectit: oꝛationibus humiliter
inſtans et almarus comes qui tunc ade
rat vt ad cernelium poꝛtaretur ſi ip̃e ſan
ctus dignaretur cum ceteris deum exo
rabat. Et ecce ſtatim putares ipſum fe
retrũ vltro exilire ac etiã expoꝛtari velle.
Sic ergo beatus edwoldus pꝛidie idus
auguſti cum magno honoꝛe cernelium
depoꝛtatur et in eccleſia ſancte marie
collocatur: qui et innumeris miraculo
rum ſignis locum illuſtrare non deſinit
Prefatus vero almarus mõaſterium in
eodem loco fundauit: et multis poſſeſſio
nibus adauxit Tempoꝛe canuti regis
cum a danis ſcriniũ ſancti edwoldi om
nino ſpoliaretur: quatuoꝛ malefactoꝛes

ſubito percuſſi cecitate interierunt ⁊ reliqui amiſſo oculorum viſu amētia et varia pena perierunt. Dicitur aūt cernelium a cerno et eldeus quaſi cernens deū ibi enim ſctūs auguſtinus vt in vita eiꝰ ſuperius exprimitur deū ſibi loquentem audire meruit. Poteſt etiam dici cernelium quaſi cernens illum a quo oīa/per quem omnia/in quo oīa. Fons aūt viuꝰ in loco in quo deus beato auguſtino apparuit indeſinēter emanat: ſuper quem ſatis ampla fundatur capella et ſub altari arcuato fōtis origo cōſiſtit. Narratio.

In bononie partibꝰ duo quidam amici ⁊ compatres in conuiuio diſcūbebant quibus allatus eſt gallus quem vnus illorū arrepto cultello (vt mos eſt) in fruſta deſecuit tritūqꝫ piper cū liquamine ſuperfudit. Quo facto: alter ait. Profecto cōpater ſic explicuiſti gallum hūc vt ipſe petrus etiam ſi velit redintegrare nō poſſit Cui mox intulit alter. Plane nō modo ſi beatus petrus ſed ⁊ ſi ipſe chriſtꝰ imperaret. Hic imperpetuū non reſurget ad hāc vocem repente gallus viuꝰ et plumis et coopertus exiliuit/alas percuſſit et cecinit/excuſſit plumas totūqꝫ liquamen ſuper eos qui conueſcebātur aſperſit. Illico ſacrilegi blaſphemi in aſperſiōe piperis lepra percuſſi ſunt que plaga lepre etiam in poſteris eorū hereditaria permanſit vſqꝫ ad obitū. Unde in famulatū ſubacti ſunt bononienſis eccleſie q̄ beati petri vocabulo inſignitur.

¶ De ſancto egberto monacho.

ANno autem incarnatiōis dominice ſexenteſimo ſexageſimo quarto ſubita peſtilentie lues depopulatis priꝰ auſtralibus britānie plagis northanhūbrorū quoqꝫ prouinciam corripiens atqꝫ acerba clade diutius longe lateqꝫ deſeuiens magnam hominū multitudinem ſtrauit. Hec autem plaga hiberniam inſulam pari clade premebat. Erant aūt in hebernia eo tempore multi nobilium et mediocrū de gente anglorū qui tpe finani et colmani epiſcoporum relicta patria vel diuine lectionis vel continentioris vite gratia illuc ſeceſſerant. Quidaꝫ monaſtice conuerſationi mox ſe mācipabant alij magis circueūdo per cellas magiſtrorū lectioni operam dare gaudebāt Quos omnes incole libentiſſime ſuſcipientes victum eis quotidianū ſine precio libros quoqꝫ ad legendū et magiſterium gratuitum prebere curabant. Erant aūt inter illos duo iuuenes magne indolis de nobilibus anglorum ethelhunꝰ et egbertus qui cū eſſent in monaſterio noīe rathmael ⁊ omnes ſocij eorum vel mortalitate de ſeculo rapti: vel per alia eſſent loca diſperſi correpti ſunt ambo morbo eiuſdem mortalitatis et grauiſſime afflicti. Egbertus enim cuꝫ ſe eſtimaret moriturum egreſſus eſt tēpore matutino de cubiculo ſuo et reſidens ſolus in loco opportuno cepit ſedulus cogitare de actibꝰ ſuis ⁊ cōpunctus memoria peccatorū ſuorum faciem lachrimis abluebat atqꝫ intimo ex corde deū p̄cabatur ne adhuc mori deberet priuſq̄ preteritas negligētias perfectius caſtigaret et in bonis operibꝰ ſe abundantius exerceret. Uouit etiā qꝫ adeo peregrinus viuere vellet vt nūq̄ in inſulam in qua natus eſt ſcꝫ angliam rediret. Et qꝫ preter canonicam et quotidianam pſalmodiam ſi non valitudo corporis obſiſteret quotidie pſalteriū totū decantaret et in omni ſeptimana diem cuꝫ nocte ieiunijs tranſiret. Cumqꝫ finitis lachrimis/precibus/et votis domū rediret ſodalem dormientem inuenit. Et cū paulatim in lecto quieſceret: expergefactꝰ ſodalis reſpexit eum et ait. O frater egberte o quid feciſti? Sperabā quia pariter ad

vitam eternã intrarem⁹. Uerũtamẽ ſcito quia q̃ poſtulaſti accipies. Didicerat enim per viſionem et quid ille petiſſet et quia petita impetraſſet. Ethelhuno vero proxima nocte defuncto: egbert⁹ excuſſa egritudinis moleſtia conualuit ⁊ multo poſtea tempore in bonis actib⁹ perſeuerans: anno dñi ſeptigenteſimo viceſimo nono et etatis ſue anno nonageſio octauo kalẽdas maij ad regna celeſtia migrauit. Duxit aũt vitam in magna humilitatis/mãſuetudinis/cõtinentie ſiplicitatis ⁊ iuſtitie perfectiõe. Unde et gẽti ſue et illis in quibus exulabat nationib⁹ exẽplo viuendi et inſtantia docendi et auctoritate corripiendi et pietate largiendi de hijs que a diuitibus acceperat multum profuit. Addidit aũt votis que diximus vt ſemper in quadrageſima non plus q̃ ſemel in die reficeret non aliud q̃ panem et lac tenuiſſimũ cuꝫ menſura guſtaret. Quod quidem lac pridie nouum in fiala ponere ſolebat et poſt noctem ablata ſupficie craſſiore cum modico pane reſiduũ bibebat. Cuius modum cõtinentie quadraginta diebus ante natale et totidem poſt pentecoſten ſemper obſeruare curabat. Circa annũ dñi ſexcenteſimũ nonageſimũ venerabilis famulus xpi egbertus plurib⁹ prodeſſe propoſuit: ⁊ verbũ dei que nõ dum audierãt gentib⁹ euãgelizãdo ꝯmittere. Quarꝫ i germania plurimas nouerat eẽ vacatiões a quib⁹ ãgli genus et originem duxiſſe noſcuntur paganicis adhuc ritib⁹ ſeruientes ad quas venire circumnauigata anglia diſpoſuit ſi quos forte ex illis ereptos ſathane ad chriſtum transferre valeret. Cuius propoſito ſuperna oracula ſimul et opera reſtiterunt. Electis enim ſocijs ſtrenuiſſimis et ad predicandum verbum dei ydoneis vtpote actione ſimul et eruditione preclaris: preparatis neceſſarijs venit ad eum quidam de fratribus dicens. Cũ expletis laudibus nocturnis in lecto membra poſuiſſem et lenis mihi ſomnus obrepſiſſet apparuit mihi magiſter quondaꝫ meus et nutritor boiſilus prepoſit⁹ mailroſenſis interrogans me an eum cognoſcere poſſem. Cui ego reſpondi. Tu es enĩ boiſilus. Et ille. Ad hoc inquit veniunt reſponſum domini ſalnatoris egberto afferam quod te tamen referente ad illum venire oportet. Dic ergo illi quia iter qđ propoſuit implere non valet dei voluntatis eſt vt ad columbe monaſteria magis docenda pergat. Audiens hec egbertus: precepit ne cuiq̃ hoc referet ne forte viſio illuſoria eſſet. Rurſus venit ad eum ideꝫ frater dicens quia famulus chriſti boiſilus iterum apparens ei dixit. Quare taꝫ negligenter ac tepide dixiſti qui tibi dicẽda precepi. Uade et dic illi velit nolit debet ad monaſteria columbe venire: quia aratra eorum non recte incedũt oportet autem eum ad rectum hec tramitem reuocare. Et denuo precepit fratri ne cuiq̃ hoc patefaceret et nihilominus iter diſpoſitum cum fratribus incipere temptauit. Cumq; nauigare proſpero flante vẽto maturaret: facta eſt tam ſeua maris procella vt perditis magna ex parte qui erant in naui rebus tamen egberti et ſociorum eius ſaluatis: tunc vir dei quaſi propheticum illud dicens. quia propter me eſt tempeſtas hec remanere coact⁹ eſt. Uidens autem quia ad predicandũ gẽtibus non eſt permiſſus retentus ob aliã ſancte eccleſie vtilitatem de qua oraculo fuerat premonitus temptauit in op⁹ verbi dei mittere viros ſanctos et induſtrios duodecim: in quibus eximius Willebrordus preſbiter gradu et merito prefulgebat. Qui ope ducis francorum pipini ſuffulti ſicut inferius in vita ſancti Wilbrordi declaratur magnũ populum deo acquiſierunt. Anno autem domini ſeptingenteſimo ſextodecimo monachi qui

inſulam hij incolebant cum his que ſibi
erant ſubdita monaſterijs ad ritum paſ-
ce ac tonſure canonicum domino procu-
rante producti ſunt. Cum enim veniſſet
ad eos de hibernia deo amabilis pater eg
bertus: honorifice ab eis ⁊ multo cū gau
dio ſuſcept⁹ eſt. Qui qm̄ ⁊ doctor ſuauiſ-
ſimus ⁊ eorum que agenda docebat exe-
cutor erat deuotiſſimus libēter eſt audi-
tus ab vniuerſis. Immutauit pijs ac ſe
dulis exhortationibus inueteratam illā
traditionem parentum eorum de quib⁹
apoſtoli cum illum licet proferre ſermo-
nem ꝙ emulationem dei habebant ſꝫ nō
ſecundum ſcientiam catholico illos atqꝫ
apoſtolico more celebrationeꝫ paſce ſub
figura corone ꝑpetis agere ꝑdocuit. Qđ
mira diuine conſtat factum diſpenſatiōe
pietatis vt qm̄ gens illa quā nouerat ſci
entiam diuine cognitionis libenter ac ſi-
ne inuidia populis anglorum cōicare cū
rauit: ipſa poſtmodū per gentem anglo-
rum in eis que minus habuerat ad per-
fectam viuendi normā perueniret. Su-
ſceperunt autem hienſes manachi docē-
te egberto ritus viuendi catholicos poſt
annos circiter octoginta ex quo ad predi
candum genti anglorum aidanum miſe
runt antiſtitem. Eſt autem inſula illa hi
enſis in mari ſcotico a terra reliqua ma-
ris reumate ſeparata vbi etiam corpus
ſancti columbe qui et columkillus a co-
lumba et cella nominatur diem reſurre-
ctionis magne requieſcēs expectat. Mā
ſit autem vir dei egbertus in prefata in-
ſula annis treſdecim quam ipſe velut no
ua quadam relucente gratia eccleſiaſti-
ce ſocietatis et pacis chriſto conſecraue-
rat et anno domini ſeptingenteſimo vi-
ceſimo nono: quo paſca domini octauo
kalendas maij celebrabatur cum miſſa-
rum ſolēnia in memoriam eiuſdē domi-
nice reſurrectionis celebraſſet: eodeꝫ die
et ipſe migrauit ad dominum ac gaudia
ſumme feſtiuitatis quod cum fratribus
quos ad vnitatis gratiam conuerterat:
inchoauit cum domino et apoſtolis cete-
riſqꝫ celi ciuibus ꝯpleuit immo idipſum
celebrare ſine fine nō deſinit. Narratio.
Pullulante intra gallias longe ante il-
la tempora heriſi arriana que inequales
credens eſſe perſonas ſancte trinitatis:
dicebat filium minorem eſſe patre. Dn̄s
errantes corrigens oſtendit plano mira-
culo deū in tribus ꝑſonis vnius ⁊ equa-
lis eſſe ſubſtantie nec debere ab indignis
de diuinitate tractari. Nam vaſatenſi
vrbe ab hunorum obſidione per diuinuꝫ
auxilium liberata cum epiſcopus ꝓ gra
tiarum actione miſſam populo celebra-
ret reſpitiens ſurſum vidit deſuper alta
re quaſi de camera tēpli cadere tres gut-
tas equalis magnitudinis criſtallo clari
ores que in vnum coniuncte quaſi vnam
gemmam pulcherrimā effecerunt. Quā
cum in medio crucis auree poſuiſſēt alie
gemme ceciderunt. Seorſum vero poſi-
ta infirmis dabat ſanitatem adorantib⁹
crucem deuotionem augebat quia mun-
dis clara immundis obſcura videbatur.

¶ De ſancto Egbino monacho.

Egbinus in enī britānie parti-
bus natus et in domo patris
ſui nobiliſſimus vſqꝫ ad quin
tumdecimum annum libera-
libus artib⁹ erudit⁹ eſt. Mor-
tuo autē patre eius: mater ad ſancti ſam
pſonis monaſterium confugit: qui eam
ſacro velamine conſecrans deo dicauit
et filium ſuum egbinum comaꝫ capitis
radens clericauit. Qui annis aliquot cū
eo manens eiqꝫ iugiter ſeruiens eo quo-
dam die celebrante audiuit verba domi-
ni in euangelio dicentis. Qui non renū-
ciauerit omnibus que poſſidet non po-
teſt meus eſſe diſcipulus. Hac voce com-

pulſus cuncta reliquit et ſanctum ſimi-
lianum abbatem pueniit ⁊ aſſumpto ha-
bitu monaſtico in tauraco monaſterio iu
go dñi ſeruicem ſuaꝫ inclinauit. In quo
monaſterio habitabat ſanctus Winwa-
loeo ſacerdas et monachus cui iuſſu ab-
batis eccleſiam vno miliario diſtantē a
monaſterio viſitare ibiqꝫ hoſtias offerre
conſuetudo fuit: ⁊ ad hoc ſecum egbinū
diaconum ſociauit. Quadam igitur die
dum illuc irent inuenerunt lepꝛoſum in
meſſe iacentem totum vulneribus ple-
num flebili voce ab eis auxilium poſtu-
lantem. Qui requiſitus de infirmitate
ſuſpirans ait. Graues doloꝛes querun-
tur in coꝛpoꝛe meo ſed vnus eſt doloꝛ taꝫ
nociuus vt ſi hunc diem ſine auxilio trā
ſiero moꝛtem pꝛoximā eſſe puto. Nares
enim mee plene ſtercoꝛis concremantur
ab ardoꝛe infirmitatis. Tunc egbin⁹ eū
per latera arripiens a terra ſurſum ere-
xit et Winwaloe⁹ ad nares eius manuꝫ
poꝛrexit ſed et pauper flebili voce clama
re cepit. Noli ſenioꝛ nares manibus ca-
pere quia doloꝛ non permittit ſed ſi dolo
rem meū leuiare volueris poteris ſi lin-
gue mollitie nares tangens pꝛuriginem
intraxeris. Tunc ille ſe humilians quan
do putauit doloꝛē leuiari pauperi in oꝛe
ſuo carnem excepit filij dei. Mox ergo vt
ad ſe traxit petra mirabilis in ei⁹ oꝛe ce-
cidit. Beatus autem egbinus per latera
dñm tenes ſurſum aſpexit celum aper-
tum vidit: ⁊ in capite dñi quem tenebat
ſctā crux apparuit angeloſqꝫ in obuiam
dñi venire vidit et ſacerdoti ait. Pat̄ ip-
ſum quē teneo manib⁹ dñm iheſum xpm
qui pꝛo nobis ſeipm̄ dedit eſſe credo. Cuꝫ
aūt dñm tenere vellent manib⁹ eleuauit
ſe in nubibus dicens. Nō me erubuiſtis
ſerui mei in anguſtijs meis nec ego vos
erubeſcam in regno patris mei. Heredi-
tas veſtra mecum eſt ⁊ hijs ꝗ veſtri me-
moꝛes fuerint in oꝛationibus ſuis ſalus
in regno meo. Hijs dictis: euanuit ex ocu
lis eoꝛum et cum magna voce receptus
eſt in celum. Uocem quidem audiebant
ſed neminem videbant. Cumqꝫ ſtupefa-
cti laudaſſent dominū: Winwaloeus eg-
bino dixit hoc tuis meritis accidit nobis
mi frater qui tante humilitatis es ⁊ obe
dientie vt quicquid humana lingua pꝛe-
cipere poteſt: tu coꝛde deuotiſſimo imple
as. Egbinus ait. Non eſt ita pater ſed tu
qui quotidie carnem et ſanguinem dñi
immolas ipſum meruiſti videre in coꝛpo
re ſuo quē aſſidue poꝛtas in animo. De
niqꝫ cum franci vaſtaſſent bꝛitanniam:
ſanct⁹ egbinus hibernie partes petens
in ſilua que nectenſis dicitur vt pauper
peregrinus tugurium fecit et eccleſiam
fabꝛicauit ī qua aſſidue domino militās
quadam die claudum ab eo petentem ele
moſinam in chꝛiſti nomine ſanauit. Que
dam etiam mulier ab eo pꝛo ſanitate fi-
lij ſui paralitici poſtulauit. Cui ille. Nos
peccatoꝛes ſum⁹: hoc miraculum in vſu
non habemus ſed ſi vis ſanari filium tu
um perduc eum ad ſancte bꝛigide ſepul-
chꝛum. Et illa. Ibi inquit o pater eū poꝛ
tam ſed quadem nocte expletis vigilijs
vocem mihi dicentem audiui. In necten
ſi ſilua moꝛat̄ ſeru⁹ dei egbinus ad queꝫ
ſi filium tuum duxeris ſanitatē ſuis me
ritis ei impetrabis. Uiuit ergo dñs ꝙ a
te non recedam donec filium meum in-
columem ante me reducam. Tunc ſan-
ctus oꝛatoꝛium intrans in oꝛatione ante
altare iacuit quouſqꝫ adoleſcens ī domo
mr̄is veniens dixit. Gratias tibi pr̄ ago
qui me in lecto egritudinis iacentem vi-
ſitaſti ⁊ tuis manibus erexiſti tanteqꝫ in
firmitati ſanitatem donaſti. Tūc erigēs
ſe vir ſanctus deum benedixit ⁊ adoleſcē
tuli vt nemini diceret eo ꝙ non ſuis me-
ritis ſed gratia dei ſanat⁹ eſſet pꝛecepit.
Uixit autem in eodem loco ſanctus dei
annis viginti opus dei operans et ſani-

tatem infirmātibꝰ donans. Tāte ibi fuit abſtinentie vt hebdomada cibꝰ in eo non intraret niſi tantum quīta feria panis et aqua. Vinum autem nō bibebat niſi qn̄ communicabat. Cumqꝫ iam eſſet octogita trium fere annorum acri dolore fatigatus fratribus qui in eadem inſula morabantur conuocatis obitum ſuum predixit eoſqꝫ deo commendans ſpiritum reddidit quartodecimo kalendas nouēbris

¶ De ſctō egwino epiſcopo ⁊ cōfeſſore.

TEmporibus regū ethelredi atqꝫ kenredi qui merciorum regimen obtinuerunt in territorio Wigornienſi extitit vir religioſꝰ nomine egwinꝰ regali ex proſapia ortus qui in adoleſcentia poſitus poſtpoſita ſecularis faſtus ambitione et bonorum temporalium iocunditate paupertatem voluntariam propt̄ deū appetiuit et eccleſiaſtico cultui diuiniſqꝫ officijs ſe omnino mancipauit. Per ſingulos itaqꝫ ordinis eccleſiaſtici gradꝰ ad ſacerdotium vſqꝫ prouectus: mox totam vitam ſuam in cōtemplatione diuina cōuertit. Ubi vero Wigornienſis ſedes pōtifice orbata eſt: clamat clerus / petit populus beatum virum pro ſanctitatis merito ad epiſcopalem dignitatē ſublimandum. Beatus autem egwinus multum reluctans et renitens conſentiente cū clero et populo rege ethelredo immo rogante ⁊ plurimum cogente ad epiſcopatum vrbis prefate aſſumptus eſt. Et ſtati diuini verbi inclitus predicator effectꝰ bonis actibus omni conamine operam dedit tanto humilior quāto altiori ſublimatus erat officio. Charus deo ⁊ hominibꝰ ipſiqꝫ regi prudentia equitate et doctrina cōſilio omniqꝫ probitate erat acceptꝰ. Pater orphanorum / ſuſtentator viduaꝝ et deſolatorum erat conſolator. Potēter eos redarguebat q̄ ſane fidei reſiſtebant et leniter ſuaui iugo chriſti colla ſubdentes demulcendo. Prauis erat ſermo eiꝰ quaſi ſtimulus et quaſi clauus in altum defixus manſuetis quaſi oleum apparebat. Populos nouiter conuerſos et gētilitatis adhuc plurimum ſapientes et errore antiquo ī multis deceptos illicitiſqꝫ connubijs cōtra xp̄ianā ſectā inuolutos a faucibus diaboli abſtrahere cupiēs et ab errore et ſqualore vetuſte gētilitatis conuertere deſiderans de talibus ad eos ſepe loquutus eſt de predictis ſceleribus et erroribus atqꝫ illicitis copulationūꝰ duriſſime eos increpans et amplius talia perpetrare interdicens deum iſta dānare aſſeruit. Tremendi iudicij ⁊ ſempiternorum tormentorum crebris verboꝝ tonitruis tetundens lapidea corda arguens obſecrans increpans in omni patientia et doctrina. Uerum quia inſanabilibus morbis plerūqꝫ officit medicina ab inuidis et inimicis fidei ſeua tēpeſtas ꝑſecutionis excitatur et ſeditioſa in ſctū dn̄i graſſatur et in vitā eius falſis figmētis armatur. Uulgus ergo ⁊ populus cuius vita et intentio procliua erat ad malum: videns ſe illicita non licere et aſſueta vitia nolens relinquere vnde proficere debuit: inde contra ſanctum dei in irā et odium exarſit et eū ab epiſcopatu expulit. Permiſit hoc etiam excitatus contra eum liuor regius De eo nēpe non ſolum apud regē accuſatio ſed etiā apd̄ romanum pontificē ab inimicis ꝓlata fuerat delatio. Tunc vir dei fide munitꝰ / diuina conſolatione roboratꝰ / angelico conſilio fretus cū ſe vidiſſet ad certamē vocari ꝓ ſaluta errantis populi ⁊ ānihilādis inimicoꝝ figmētis ad apoſtolicā ſedē ire diſpoſuit. Quāuis enī vir dei corā hominibꝰ ſe immunē ab illatis ſciret: tn̄ qꝫ coram deo peccatis ſe obnoxium eſſe non

diffitebatur: et etiā pro peccatis populi
ſui pedes ſuos vinculis ferreis aſtrinxit
que claue poterant ligari et reſerari ip-
ſamqꝫ clauem in fluuium abbona voca-
tum anglice Auen. proiecit et verſus ro-
mam ire cepit. O virū cunctis mirabilē
nec terroribus concuſſum nec blandimē
tis ſeductum nec laboribus victum qui
inter corporis ſui preſſuras ⁊ abiectiōes
nec mūdanas laudes captauit nec aſpe-
ctus hominū recuſauit. O fortiſſimū vi-
ctorem laborū cōtemptorem exprobratio
num angelis et hominibus admirandū
et tot populis et gentibus ſpectaculū fa-
ctū. Sicqꝫ in conſpectu populorū vinctis
ferro pedibus romam ingreditur ⁊ in ec
cleſia petri apoſtolorū principis ad orati
onem proſternitur. Qua cū magna proli
xitate cōpleta ad ſacra miſteria celebrā-
da ſolēniter preparat. Interim nāqꝫ fa-
muli ſui pro cibis emēdis ad fluuiū per-
gunt: ⁊ empto quodā piſce magno et ex-
enterato ꝯpedū clauicula quibus ſanct⁹
pedes aſtrinxerat in viſceribus inuenit
ferruinqꝫ quod anglica auena abſorbue
rat: romana tiberis exalat. Allata fa-
mulo dei clauicula voluntati dei ſe ſubij
ciens coram cunctis clauē accepit ⁊ vin-
cula ſua reſerauit. Tanti miraculi noui
tas in oēs erupit romā implet. Qui miſe
rabilis et noxius putabatur: ſanct⁹ ⁊ ve
nerbilis commendatur. Quis illum vi-
dere nō certabat quis ab eo benedici non
feſtinabatur. Ipſe etiam reuerend⁹ pa-
pa cognito ſancti egwini aduentu audi-
tis laboribus ⁊ anguſtijs in itinere ab eo
perpeſſis et qualiter oīpotens domin⁹ eū
a nexibus abſolueret: eū accerciri fecit ⁊
volentem ſibi proſterni digna reuerētia
detinuit: quē bñdicere debuerat ab eo bñ
dici et abſolui petijt et ſibi conſidere fecit
Ante illum miſſarū ſolēnia celebrare coe
git ad eius ſingulare colloquium et cōſi
lium frequenter admiſſus gratioſe audi
tur. Controuerſie ſue ⁊ itineris cauſa tā
dem coram ſummo pontifice recitata diſ
cuſſa et omnimoda ventilatione ad votū
diffinita cū apoſtolica benedictione et lit-
teris ad ſedem propriā regreſſus eſt. Au
ditis autem rex miraculis et virtutibus
per ſanctum virum patratis plurimum
gratulatus in propria ſua ſede reſtituit
eum et non ſolum pater ſpiritualis verū
etiā circa filios ei⁹ cōpat fact⁹ carnalis
et filios ſuos litteris ⁊ moribus informā
dos rex cōmendare curauit. Illis dieb⁹
locus erat in territorio Wigornienſi du
mis et vepribus condenſis incultus qui
a modernis eoueſhammiū appellatur.
Hunc beatus egwinus a rege merciorꝫ
ethelredo expetijt ⁊ obtinuit. Super illā
quoqꝫ ſiluam quatuor paſtores gregum
ad victualia ſeruorum dei nutrienda cō-
ſtituit ex quib⁹ vn⁹ eones nomine quadā
die i interiora ſilue progreſſus eſt et ecce
aſtabat in loco quodam virgo quedā cū
alijs duabus virginibus preclariſſima
oēm mundanā pulchritudinem ⁊ ipſius
ſolis fulgorem ſui ſplendore et gloria de
uincens librum in manibus tenens ⁊ cū
ſacris virginibus celeſtia cantica pſallēs
Expauit vir ille tam coruſca viſione ebe
tatus nec ferens celeſtia conſpicere taci-
tus ac tremens domum redijt que vide-
rat ſctō epiſcopo intimare curauit. Vir
autem dei tacite rem conſiderans poſt ie
iunia et preces quadam die cum tribus
ſocijs ⁊ cum pſalmis et orationibus de-
uotis nudus pedes ad locum deſignatū
pergit: eminuſqꝫ relictis ſocijs ipſe inte-
rius proceſſit diutiuſqꝫ terre accubās cū
gemitu ⁊ lachrimis implorabat reſpectū
miſericordie redemptoris. Surgente il-
lo ab oratione: tres virgines nō minoris
ſplendoris ⁊ glorie ꝙ pri⁹ apparuere qua
rum que media erat precelſior ⁊ omni ni
tore ſplendidior prefulgebat lilijs candi
dior roſis vernantior odore ineſtimabili

fragrantior: librum quoqꝫ manibus pre ferens & crucem auream luce radiantem Cumqꝫ cogitaret hanc domini genetricē eſſe: virgo precellentiſſima quaſi fauens tam pie eſtimationi adorantem pretenſa (quam tenebat) cruce benedixit et cum tali valefactione diſparuit. Gauiſus itaqꝫ vir ſanctus et gratias deo agens intellexit eſſe diuine voluntatis vt locus ipſe dei cultoribus conſecraretur et beate dei genitrici dedicaretur. Vouerat enim inter varias temptationū anguſtias ſi dominus proſperum faceret deſiderium ſuum edificaturum domino templum. Locum ergo protinus mundauit op⁹ inchoauit et ad finem perduxit. Scripſit quoqꝫ idem ſanctus et palam omnibus fecit monaſterij edificationem: tunc nomine homme vocatam ſub hijs verbis. Ego egwinus Wiccōrum humilis epiſcopus volo manifeſtare omnibus fidelibus dei qualiter ego primum per ſpiritus ſancti inſpirationem iſtum locum elegi et monaſterium edificaui in homine in honore omnipotentis dei et ſancte marie perpetue virginis. Contigit quodam tempore non ſine omnipotentis diſpoſitiōe ꝙ ego in laboribus multarum et magnarum viſionum ductus fui. Qua de re arſit mihi in animo per ſpiritus ſancti inſpiratio nem ꝙ ego vnum locum edificare deberem ad laudem et gloriam omnipotētis dei et ſancte marie & omnium electorum chriſti et etiam mihi ad eternam retributionem anteꝙ ab iſta mutabili vita diſcederem. Cum igitur maxime florerem in diebus ethelredi regis merciorum cepi eum benigne deprecari vt mihi concedere dignaretur antiquuꝫ cenobium qđ fledanburch nuncupatur. Satis ille libēti animo quod poſcebam cōceſſit. Regnāte poſt illum rege kenredo: cōtulit deo et mihi tum pro amore dei tum pro affectione carnalis amicitie qua penit⁹ mihi deuinctus erat octogintaquatuor manſas in ambitu loci illius qui et homme dicitur. Poſt modicum tempus aldelmus religioſus epiſcopus migrauit ad dominū quod ego per reuelationem agnoſcens: conuocatis fratribus et clericis exceſſuꝫ venerādi patris eis apperui & in meldunēſi monaſterio cū honore ſepeliui. Poſt hec vero cum kenredo rege merciorum & offa rege orientalium anglorum romam perrexi et de cenobio fundando ad vota cuncta peregi. Fertur enim ꝙ dum in itinere illo per montuoſa et arida iret loca die quadā fame/ſiti et laſſitudine omnino addictus eſt et ſocij eius cum plurima populi turba. Rogatus igitur a ſocijs ſanctus epiſcopus preces ad deum fudit et fons aque limpidiſſime ex harenis ſtatim proſilijt acceptiſqꝫ panib⁹ et paucis cibariis que habebat per populos diſperſit refectiſqꝫ omnibus deum in ſancto ſuo glorificabant. Detulit autem ſecum a roma vir dei priuilegium cui⁹ talis erat tenor. Conſtantinus epiſcopus ſeruus ſeruorum dei brithwaldo britanniarum eccleſie primati ſalutem et apoſtolicam benedictionem. Venerabilē virum egwinum epiſcopum quem bis tua fraternitas ad apoſtolicam ſedem miſit: etiam nunc ſecundo manipulis iuſticie refertum tibi remittimus monētes quatinus ſic ſuos affectus adiuuando proſequaris ſicuti illū a deo incepiſſe et in via dei cucurriſſe cognouiſti. Porro de viſione illa immo aperta oſtēſione qua ſe beata virgo maria ei manifeſtauit eque ita certum eſſe tenem⁹ quemadmodū de viri bonitate non dubitamus. Deniqꝫ vigilantiam tuam admonemus quatinus illis in partibus in quib⁹ manifeſtatio habita fuiſſe refertur conſilium totius anglie rogas epiſcopos ſacriqꝫ ordinis religioſas perſonas illuc cōuenire facias optimateſqꝫ regni cum proceribus ſuis ad

eſſe precipias. Quibus in nomine domini congregatis denunciamus ꝙ duo reges anglie kenredus et offa cum quibus iam dictus epiſcopus ad limina apoſtolorum venit in loco oſtenſe viſionis plurima de ſuis b͞nficijs in preſentia noſtra regia libertate donata et apoſtolica auctoritate confirmitate contulerunt quatinus ibidem congregatio monachorum ſecundum regulam memorādi patris benedicti que minus in illis partib⁹ adhuc habetur poſſit inſtaurari et indeſinenter chriſto famulari. Ipſas autem donationes et beneficia prefati regis in ipſorum priuilegio nominatim determinauerunt et a nobis corroborari fecerunt. Igit̄ frater dilecte quoquo modo chriſtus annuncietur lucrum chriſti inquire / opus chriſti exerce promulgatiſq; in conſilio vniuſq; ſententijs: tum a deo oſtenſe viſionis tum apoſtolice auctoritatis tum regie libertatis et donationis tum tui ipſius clerici ⁊ populi aſſenſus et fauoris cōſtitue ouile chriſto diuinitus oſtenſum / apoſtolica auctoritate fultū / regia libertate donatum cleri et populi benedictione ſanctitum. Tibi autē et ſucceſſorib⁹ tuis memorato epiſcopo egwino aſſentiente curam animarū eiuſdem eccleſie precipue iniungim⁹ vt ſi quod abſit aliquo diaboli impulſu quiſꝙ peruaſor aut tyrannus ſacrum locum minuere aut impugnare preſumpſerit tibi a deo conceſſe poteſtatis ſententia ⁊ anathematis percuſſ⁹ verbere complere non audeat. Si ꝙ vero ſiniſtre partis inibi compertum fuerit ori ri: auribus ſummi pontificis potius deferatur ꝙ̄ per alicuius occultam ſententiam ſanctus locus iniuſte deprauetur. Ipſum ergo locum quem regia poteſtas regie libertati donauit et nos auctoritate dei et ſanctorum apoſtolorū et noſtra donamus vt nullus cuiuſcunq; ordinis homo hoc qđ conſtituim⁹ deprauare aut minuere preſumat. Qui hoc deſtruxerit aut male contaminauerit ſit ille maledictus qui vero ſeruauerit et adauxerit: benedictionibus repleatur. Scripta eſt hec epiſtola anno gratie ſeptingēteſimo nono ⁊ conſecrato loco per ſanctum Wilfridum epiſcopum idem Wilfridus ⁊ egwinus coram omnibus ſic loquuti ſunt Domine deus qui in celis habitas et omnia creaſti conſerua illum qui locum iſtū pacificabit et conſeruabit. Nos etiā precipimus in dei omnipotentis ⁊ omnium virtutum celeſtium nomine vt neq; rex neq; princeps neq; illius ordinis homo locum iſtum ſanctum diminuat: ſed ſit vt optamus gregibus et dei paſtoribus murus bene diſpoſitus in poteſtate proprij abbatis ſecundum regulā dei ⁊ ſancti benedicti. Si autem aliquis quod abſit auaritie ſpiritu arreptus vertere velit iudicetur ante tribunal dei ⁊ nunꝙ̄ in chriſti veniat memoriam: ſed nomen ei⁹ deleatur ineternum de libro viuentium: et ligetur eternarum penarum nodis in inferno niſi in hac vita penitens emēdet. Huius eccleſie dedicatio facta eſt anno gratie ſuptingenteſimo quartodecimo.

Cepit deinde vir domini egwin⁹ omiſſis regalium negotiorum curis ad contemplationem vite ſtatū ſe conferre virtutibus et miraculis choruſcare / curas mundi poſtponere / dampna rerum temporalium ſimplici animo tolerare ſacris lectionibus inſiſtere / vigilia et abſtinentia venerabile ſuum caſtigari corpus. Erat enim epiſcopus iſte egwinus confeſſorum ſanctiſſimus humilis in habitu / in ſermone iocundus / in predicatione deuotus / verax in iuditio / in moribus venerabilis / in orationibus peruigil / in lectione aſſiduus / in affectu pius / multis etiam miraculis fulgens. Nam inter lachrimas et ſingultus que nocte ac die indeſinēter omnipotēti deo fundebat ſepe

angelorum viſitationibus demulcebatur et alloquijs et aliorum ſanctorũ qui de hoc ſeculo exceſſerant continuis conſolationibus refouebatur. Beatiſſimam vero mariam dei genitricem dñi noſtri iheſu xp̄i toto affectu et ſpiritu toto corde et amore amplectabat vt nunq̃ a memoria eius excideret nunq̃ in verbis eiꝰ deeſſet. Cuiꝰ viſitatione ⁊ cõſolatiõe dei ſeruus egwinꝰ ſepe recreatꝰ oĩa q̃ mũdi erãt amittebat ⁊ q̃ dei erãt ĩdeſinẽt exercebat Miſeris cõdolebat/paupes recreabat/eſurientes paſcebat: et cetera pietatis opera indeſinenter adimplebat. In diutinam tandem infirmitatem decidẽs non ceſſabat die ac nocte a diuinis quidẽ laudibus necnõ cantibus ſpiritualibus et quod per ſe minus poterat p alios cõpleri faciebat. Curã pauperũ et peregrinorum ante omnia procurabat. Multis etiam infirmantibus cũ inuocatione nominis ſancte trinitatis ſanitatem impendebat tactu manuum ſuarũ dolores expellens et ab obſeſſis corporibꝰ demones effugans. Sanctus itaq; egwinus cum a primeuo iuuentutis flore ſemper vſus fuerit cilicio nunc in cinere iacens aſperrimo ad carnem nudam indutꝰ erat trogulo ipſam infirmitatem et debilitatem carnis ſue corporali maceratione ⁊ ieiunio deuincens. Cũ enim beatus egwinus operibus charitatis totus afflueret maxime tñ p̄dicationi operã dedit. Erat namq; iuxta eoueſham ad octo miliaria caſtrum alueceſtre regale tunc manſum cuius loci habitatores quanto rerũ opulentia ⁊ temporalium abundantia affluebant tanto magis gule et luxurie dediti ſtudentes auaritie et cupiditati miſericordia dei ſe indignos efficiebant. Ad hunc locum accedẽs beatus egwinꝰ predicauit illis regnũ dei. Sed gẽs abſq; cõſilio et prudentia et ceruicis dure nec aſſueta vitia relinquere nec monitis illius volebat acquieſcere. Et cum caſtrum illud veluti nemoribus vndiq; conſitum conflandi ferrum locus eſſet aptiſſimus et fabris ⁊ ferri excluſoribus maxime repleretur gens incredula incudes ferreis malleis tanto ſtrepitu continue percutiebat vt beati viri ſermo non audiret et a caſtro recedere cogitaretur Beato igitur caſtrum exeunte pre cõcuſſione immo cõfuſione malleorũ ⁊ incudũ adhuc tinniebãt ãbe aures eiꝰ ⁊ leuatis oculis ĩ celũ flexis in terra genibus contra artem fabrilem caſtri illius dominum imprecatꝰ eſt. Et ecce ſubito caſtrũ ipſum terra abſorbuit ita ꝙ nouo ſuper veteri qualitercumq; reedificato vſq; in hodiernũ diem in conſtructione nouarum domorum in fundamentis antiqua edificia reperiuntur. Nunq̃ enim poſtea in loco illo aliq̃s artẽ fabrilem recte exercuit: nec aliquis eam exercere volens ibi vigere potuit.

Cum autem ad extremum vite perueniſſet conuocatis monachis ⁊ filijs quos deo genuerat dixit Vixi fratres apd̄ vos nec pudet vixiſſe: feci eniꝫ quod potui q̃uis omnino exiguum ſit quod feci Quid agere et a quibus vos oporteat declinare dixi: quibuſcunq; modis dicendum eſſe exiſtimaui. Oſtenſa igitur rectitudinis via: precor vt gradiamini nec vos decipiat preſentis vmbra felicitatis: fugit enim et nunq̃ in eodem ſtatu permanet Ipſe qui eſt via veritas et vita viam iniquitatum a vobis amoueat via iuſtificationum ſuarum vos inſtruat. Sicq; plenus virtutibus circa annum domini ſeptingenteſimum viceſimum. tertio kalendas Januarij migrauit ad dominum et in monaſterio quod a fundamẽtis cõſtruxerat ſepultus eſt. Poſt cuius obitũ multa deus miracula pro ipſo operari dignatus eſt. Ruſticꝰ quidã partem terre ſancti egwini ſurripuit: et cum iudices ſanxiſſent vt certo die veniret et terram

illam ſuam eſſe iurauit: puluerem de do-
mo ſua ſumpſit et ſotulares impleuit vt
tute iuuare poſſet quod ſupꝛa terram ſu
am ſtaret. Cumqꝫ ſuper reliquias ſancti
egwini iuraturus manū poꝛrigeret fer-
ro falcaſtro quod ī manu geſtabat neſcio
quo caſu in cerebꝛo percuſſus ſubito ad
terram moꝛtuus ruit et vitam cum ter-
ra coꝛam omnibus amiſit. Cū aliꝰ qui-
dam terram ſancti egwini inuadēs poſſi
deret iudicium ſententia decernitur vt
manu pꝛopꝛia ſuper reliquias ſancti pꝛe
fati iurando terram acquireret. Erat enī
vir ille grandeuus ⁊ barba valde ꝓlixa
barbatus. Aſſurgens ergo barbam ꝓpꝛi
am cōcludit palmo per iſtam inquit bar
bam mea eſt terra et ego eam poſſidebo
iure hereditario. Vix emiſſuꝫ volauerat
verbum et ecce totam barbam coꝛam cū
ctis lapſam ita pꝛoiecit ad terram ac ſi
appoſita eſſet non naturaliter nata. Sic
qui alienam terram iniuſte inuaſit iure
cum ipſa terra barbam pꝛopꝛiam perde
re meruit. Londonienſis epiſcopus elf
wardus cum in mari oꝛta tēpeſtate ma-
xima naufragium pene pateretur inuo-
cato ſancti egwini ſuffragio ſubito ſeda
tur tempeſtas et tranquillitate mari red
dita: ad poꝛtum optatum cū gaudio per-
uenit. Iuuenis quidā a natiuitate mu
tus pꝛo ſalute recuperanda romam per-
gens tribus annis ibi manſit. Et ecce no
cte quadam albis veſtibus quidam indu
tus ſibi aparens dixit. Redi feſtinus ad
terram tuam et ad ſepulchꝛum ſancti eg
wini ſi volueris ſanitatem conſequeris.
Quo cū perueniſſet ſolutis quidem vin-
culis lingue aperte loqnendo verba pꝛo-
tulit. Ante noꝛmannoꝛum aduentum
in angliam tanta miraculoꝛum frequen
tia monaſteriam ſancti egwini illuſtra-
uit vt omni fere die ſabbati aliqua infir-
mitate vel moleſtia detētus gratam per
ſanctum egwinū medelam aliquis eger

repoꝛtare ſolebat. Monachus quidā co-
uentrenſis nomine ſperculfus ſolitꝰ erat
monaſterium ſancti egwini in ſanctoꝛū
feſtiuitatibus frequentare in oꝛationi-
nibus pernoctare: Is cum in quodam fe
ſto ſancti egwini moꝛe ſolito in eccleſia
eiuſdeꝫ ſancti nocturnas vigilias in vi-
gilijs et oꝛationibus pꝛeoccuparet admi
rabilem viſionem oculis coꝛpoꝛeis vide
re meruit. Vidit enim pꝛimo lumina di-
uina virtute extincta et eccleſiam paula
tim ſuperna luce illuſtrutam et incredi-
bili fulgoꝛe irradiatam. Cumqꝫ ad hoc
ſpectaculum territus animum ⁊ oculos
conuertiſſet conſpicit pꝛoceſſionem maxi
mam ſanctoꝛum ſpirituum aduenientē
in qua quidam pueri luminum poꝛtato-
res cum candelabꝛis pꝛocedebāt: dehinc
ephebi ſequebantur. Poſt quos ſenioꝛes
veneranda canicie nitentes ſecuti ſunt.
Hij omnes albis ſtolis induti mirum ſpe
ctaculum pꝛebuere. Poſt hos quidā pon
tificalibus indutus aduenit: quē dextra
leuaqꝫ bini ſenioꝛes deducebant. Accedē
tes ergo ad altare ſancti egwini matu-
tinas cantare ceperūt. Mira res. Miſſa
incipitur ac mirabili dulcedine decātat̄.
Qua completa: ſicut intrauerat totū il-
lud collegium ſeriatim pꝛocedēdo egreſ-
ſum eſt. Cum idem monachus quadā no
cte in eccleſia dei genitricis ī eodē mona-
ſterio in illiꝰ facto vigilās ꝑnoctoꝛet: ia-
nuis clauſis cum ineſtimabili claritate ⁊
decoꝛe cōſpicit ſilī modo pꝛoceſſionē veni
entē ſctm̄qꝫ egwinū gloꝛioſam dei geni-
tricē virginē mariā deducentē. Perueni
entes igitur ante altare ſctē marie vene
randꝰ pontifex ſctūs egwinus poſt ma-
tutinas honeſtiſſime decantatas miſſaꝝ
ſolēnia exoꝛſus eſt. Monachus vero qui
hec vidit ſtupefactꝰ intra ſe dixit. Quid
eſt hoc? Num ſenſum perdidi? Nonne
hic quidaꝫ ſunt quos diu ex hac luce ſub
tractos intelligo? Et accedens ſecreto

ad quēdam que eſſet cui miſſa decantaretur inquirit. Et ille. Tace. Nū ignoras dn̄m noſtrum ſanctum egwinū beate dei genetrici ꝛ ſemper virgini marie ſacrum miſterium celebrantem. Itaqꝫ miſſa cōpleta duo epī reginam celi dextra leuaqꝫ aſſumentes eodē ordine quo intra uerāt cū proceſſione regreſſi ſunt.

De ſācta elfleda virgine et abbatiſſa.

REgnāte nobiliſſimo anglorū rege edgaro fuit vir quidā genere anglꝰ noīe ethelwoldꝰ q̄ ex brithwina vxore ſua progenie regali orta/moribꝰ honeſta/facie formoſa/ in municipio nomine clara: in dei timore viuens genuit filiam noīe elfledam. Anteq̄ enim parturiret vxor: ethelwoldus debilitate arreptus ad extrema perueniens obſecrauit vxorem vt pro aīe ſue redēptione in quo degebant municipio dei genitrici marie romeſienſe monaſterium fūdaret. Quo mortuo: vxor eius imperij nō oblita claram quam preſcripſimus māſionem romeſienſi eccleſie dedit. Cum aūt brithwina filiam pareret vidit per ſomnum quaſi fulgoris magni radium ſup caput eiꝰ inſiſtere et magnam ibi morā velut ſolaris lampas facere. Nata itaqꝫ filia et elfleda vocata quanto annorum maturitate creſcebat: tanto amplius omniū vitiorum carnalium ambitione carebat. Cūqꝫ genitrix eius maritali eſſet iterum cōiuncta connubio: ſicut videri ſolet de orphanis elfleda q̄nqꝫ neccāriorū īdumētorū oportunitate indigebat. Quo audito rex edgarus probitatis paterne non immemor: fecit elfledam in romeſeie monaſterio virginum collegio ſociari vbi merwēna abbatiſſa deuota dei famula ſanctitatis cōuerſatione māſueta et in p̄ceptis dn̄icis ſtudioſa a rege p̄fato ꝯſtituta fuerat magiſtra cuius diſcipline virginem elfledam tradidit imbuendam. Quā tanto diligebat amore vt die nocteqꝫ ſecum illam habens velut mater dilecta in omni ſanctitate et virtutū exercitio educauit. Vna in ieiunijs et fame corpus caſtigabat altera ieiunando quicquid ex cibo corpori ſubtrahebat peregrinis et pauperibus occulte erogabat. Quadā enī nocte pulſatis campanis ad matutinas cum virgo ſancta aſſūpta lucerna in manu ad legendum procederet extincta eſt ſed tantus ſplēdor de digitis dextre manus illiꝰ ācille dei circumquaqꝫ refulſit vt circumſtantibus lumen ꝑ ad legendū lucerne vicem miniſtraret. Inter ſorores hoc viſo miraculo cum in magna veneratione haberetur: illa honores velut ſtercora contempnens: quanto magis ſe ſentit honoribus extolli tāto deuotior in miniſtrando et humilior obediendo perſiſtere ſatagebat. Defuncta tandem abbatiſſa merwenna: in locum eius elwina ſubrogatur que ante altare in oratione procumbens audire vocem meruit celitus illapſam de danorum aduentu ad monaſterium romeſeie in futura veſpera. Que aſſumptis reliquijs ceteriſqꝫ rebus vna cum ſororibus vſqꝫ Wintoniam profugit. Veniens rex itaqꝫ danorū ſwanus ille ſeuiſſimus cum filio ſuo canuto ad partes illas cede et incendio cuncta vaſtauit. Mortua poſt tres annos abbatiſſa elwina: ſancta virgo elfleda in abbatiſſam electa facta eſt ſimplex vt columba et omnium bonorum fructu fecūda chriſto iheſu dilecta qui eam ab infantia ſibi famulam elegit. Quis enim referre poteſt quantas egenis diſtribuerit elemoſinas: quantaſqꝫ orationes deo fuderit quantaſqꝫ pro peccatorum ſuorum et omnis eccleſie catholice remiſſione effuderit lachrimas et quanta illa bonis in omnibus etiam actibus iugiter inſiſte-

rit curioſitas. Fama ſiquidem virtutū ipſius circūquaq; per regionem diffuſa tandem ad aures regis peruenit ⁊ ad reginam vocata eſt. Que prope thalamum vidit fontem aquā viuā ſcaturientē ad hunc ſingulis noctib⁹ ſicut alibi conſueuerat ceteris quieſcentibus ſecreta exijt et nuda fontem intrans orationões deo fudit. Deinde reuerſa mane inuenta eſt in lecto ſimilis dormienti tanq̄ ab ea nihil aliud per noctem totam actū fuiſſet. Nocte autem quadam regina dum ſomnū ceteris dormientibus capere non poſſet: vidit virginē ſanctam de thalamo ſolā exire et ipſam impudicitie gratia exiſſe eſtimans ſubſequit. Elfleda vero ſigno crucis ſe muniens in fontē nuda proſilijt et regina viſo forſitan aliquo ſigno p̄ nimio ſtupore mēte quaſi alienata eſt: ⁊ reuerſa ad thalamū ſuū cū magno vocis ſtrepitu proſternitur et velut exanimis effecta et pallida in terra iacens. Cumq; virgini ſancte qđ acciderat diuinit⁹ eſſet reuelatum: in terram proſtrata tam diu orationem cū lachrimis fudit donec regina pfecte ſanata ſurrexit. Dicebat enī aſſidue inter cetera verba orationis ſue. Dn̄e dirigatur oratio mea in conſpectu tuo: et ne ſtatuas illi iſtud peccatū q; neſcit quid fecit. Prepoſitus vn⁹ cui p̄ ceteris cura monaſterij fuerat collata collectam oīm reddituū elflede abbatiſſe ſeruandam cōmiſit quā ipſa pauperib⁹ ſtatim errogauit. Cum autem pecuniā memoratā ab illa depoſceret et ſuper dilapidatione bonorum eccleſie redargueret: illa ad deum conuerſa ſic cepit. De⁹ q̄ cuncta creaſti ex nihilo et vniuerſa a te creata mirabiliter tuis mandatis obedire feciſti multiplica ſuper nos miſericordiā tuam et ne deſeras ſperantes in te. Ego ſemper ī te ſperaui nec fraudaſti me a deſiderio meo. Et nūc fac in hac cauſa ne cōfundar ego. Deus qui pdita mirabiliter reſtaurans reſtaura pecuniam ad honorem nominis tui egenis errogatā. Tu enim dixiſti: qđ vni ex minimis meis feciſtis mihi feciſtis. Finita oratione: locu li prius vacui pecunia pleni inuēti ſunt.

Fuit dom⁹ quedā iuxta romeſeiam in qua vicecomes negocia regia tractabat ⁊ lites q̄ abbatiſſam elfledā fictis adinuentionibus vexabat. Uirgo autē ſancta fuſa ad deum prece corā vicecomite ad oīa obiecta ita reſpondebat vt omnes illius ſapientiam mirantes laudarent eā. Cū autem annis multis in omni ſanctitate vitam deo placitam duxiſſet: in ſenectute bona quarto kalendas nouēbris celeſtia terram relinquens concendit. Floruit autem circa annū dn̄i nongēteſimum quinquageſimū nonum.

¶ De ſctō elphego archiep̄o et martire.

Principium naſcendi ſplendidiſſimis natalibus trahens elphegus magna prudentia et ſumma humilitate vitam inſtituit. Cuius animi ingenui atq; vite innocentiam parentes admirati litterali eum ſcientia et xp̄iane eum religionis ſapientia imbuendū tradiderunt. Qui totum philoſophie ſtudium cōuertit ad diligendum deum/illum ſemper noſce/illi parere/illius iugo mancipari deſiderās Tactus itaq; maieſtatis ſpiritu paterne hereditatis negligēs maternū dolorem cum ab ea vnice diligeretur obliuiſcens mundum deſeruit et in monaſterio noīe derhirſt religionis habitū ſuſcepit. Ubi priuata deſideria ac volūtates cepit abijcere cunctorum famulatui ſubiacere atq; oīm ſe inſtrumentum facere deū infatigabiliter diligere ieiunijs ⁊ vigilijs vacare. Quibuſcūq; potuit profuit quibus autem non potuit prodeſſe: ſtuduit non obeſſe. Trāſactis autē in religione aliq̄t

annis cū videret tempus adoleſcētie pre
terire: artioris vite ſemitā arripere: ſin-
gulareqꝫ cū antiquo hoſte certamē inire
contendit. Egreſſus itaqꝫ de monaſterio
peruenit ad locū bathonia vocatum vbi
aqua calida de terra emergēs balnearū
vſum pro volūtate preſtat. Ibi habita-
culū conſtruens ſe incluſit ⁊ rigore incre
dibili corpus ſuum ieiunijs ⁊ abſtinētia
afflixit. Confluebant ad eū in breui nobi
les quiqꝫ ſuarū vulnera aiarum detegē-
tes: ⁊ conſiliū ſalutis ab eo perquirētes.
Unde factū eſt vt non parua monachorū
turba infra tēpus exiguū ibidē cōgrega
ta eſſet. Culpabat eni non modicū qui ſe-
cularē habitū mutarēt: ⁊ vitā non muta
rent. An nō inquit mendacij plenus tibi
videtur: qui quod nō eſt: eſſe ſe oſtendat:
cum aliud ſimulat in veſte: aliud geſtat
in corde. Sanctius eſt eni veſtē non mu-
tare: ꝙ ſub veſte vitā negligere. Cū autē
ampliſſima manſione perfectā ſobrieta-
tis legē diſcipulis indixiſſet: atqꝫ carna-
les appetitus refrenare docuiſſet: ipſe in
anguſtā domūculā ſe recluſit: ſummas
tamen cauſas ⁊ negotia ad eū fratres re
ferebāt. Pleriqꝫ interea monachorum fi
dei ⁊ ꝓfeſſiōis immemores laxatis obe-
dientie frenis medijs noctibus furtiuos
cibos edere: ebrietati operā dare: laſciui-
re ⁊ prorſus que inhoneſta ſunt quātum
latēs audacia ſinebat: operari ceperunt
in cuius ſceleris capitalē ira dei deſeuit
pariter ⁊ occidit. Nocte vero quadam el-
phego more ſolito ſacras excubias faciē-
te: voces ⁊ ſtrepitus infra monaſterium
audiuit. Qui foras egreſſus: fratrē quē-
dam miſere afflictū ⁊ iacētem vidit: ſup
quē horridi aſpectus ⁊ ſordidiſſimi ami-
ctus hoīes ſtabāt: ꝗ taureis eū atqꝫ igni
tis ſerpētibus flagellabāt. Euigilāte au
tē illo ⁊ pre doloris anguſtia diros vlula
tus emittēte: tortores illi talia impro-
perando dixerunt. Nec tu obediſti deo: nec
nos tibi. Et hec dicētes: aīam de corpore
excuſſerūt. Quō videns ſctūs totus in la-
chrymas reſolutus: rediit ad cellā ſuam
Uidētes aūt fratres que geſta ſunt erro-
rē ſuā fatentur: ⁊ penitentiā agentes: vi
tam in melius cōmutarūt. Mortuo aūt
wintonienſi epō ethelwoldo: facta eſt nō
modica cōtentio pro pontificis electione
inter monachos ⁊ clericos. Siquidē cle-
rici eiuſdē ecclie ſceleratiſſimam vitam
agētes cōtra canonū ſtatuta per omnia
viuētes: cū a prefato antiſtite ſepius cor
repti: prauos mores corrigere nollēt: im
mo que praue geſſerāt pertinaci ſpiritu
defendere vellēt: regali ſanctiōe decretū
fuit eos extrudi: ⁊ alios qui digniores eſ
ſent eorū vice fungi debere. Itaqꝫ cleri-
cis in exterminium datis: timētes dn̄m
monachi admittuntur. Ex quo factū eſt
vt in electiōe epi: clerici clericū: monachi
monachū: vtriqꝫ ſue voluntatis fautorē
vellēt. Quō vidēs ſctūs dunſtanꝰ ad ora-
tionis refugiū ſe cōtulit deū cui futurorū
ſcientia patet ſupplicās quatinꝰ digna-
retur oſtēdere: ꝗs regēde eccleſie dignus
foret. Cūqꝫ preces deo deuote multiplica
ret: apparuit ſibi andreas apl̄s tali ora-
culo vſus. Quid inquit chariſſime cōtri-
ſtaris: quid tam lugubres queſtꝰ lachry
mādo effundis? Surge ⁊ elphego abba-
ti manū impone et epm deſolate eccleſie
conſtitue. Nec te aliquorū potētia prohi-
beat: qm̄ non ab hoīe ſed a deo hec de illo
ſententia ꝓceſſit. Ne aūt de me te ſollici-
tū reddā: ego ſum andreas filij dei apl̄s:
tueqꝫ ſalutis diligētiſſimū cuſtodem me
eſſe noueris. Sicqꝫ leuis factus dunſta-
nus: elphegū vt iuſſus fuerat in epm cō
ſecrauit: ⁊ ad ſedē ſuā cū honore remiſit.
Elphegus aūt ita ſe oīm moribꝰ cōfor-
mauit: vt et oībus charus eſſet: et nemo
qđ rarum eſt inter hoīes eius glorie inui
deret. Sūme in oēs extitit mīe: in ſe im-
pius apparebat ⁊ crudelis In hyemali

eni frigore ⁊ glacie cum ſompnus oēs no cte occuparet: ipſe clam nudis pedib⁹ tu nica ſola indut⁹: de ſtratu ſurgere: foras exire: ⁊ vſq; ad aurorā orōnibus vacare cōſueuit. Cū ante praſurus ad mēſam intraret: tā vacuus fere a mēſa ſurrexit q̄ acceſſit. Unde corpus illius tanta atte nuatū eſt macie: vt cum manus cum ſa cramēto tenſas in altum porrigeret: per medias palmarū iūcturas claritas ae- ris perſpici poſſet. Omni generi hoim ſu- um ſciuit cōtemperare ſermonem ⁊ ani- mū. Nullū parochianorū ſuorū publice mendicare permiſit: nec alteri⁹ loci pau- perē: vacuū abire permiſit: immane hor- rendūq; nephas reputans: ſi qđ natura cōmune cōſtituit: hoc velit homo vſurpa re propriū. Quapropter nec dñici corpo- ris membrū eſſe qui pauperū indigētijs nollet ſubuenire: vigilanter diſputabat Nā ſi patiente vno corporis membro cō- patiūtur cetera: manifeſtū eſt eiuſdē cor poris membrū nō eſſe: qđ patiēte alio cō- paſſiōis affectū neſcit habere. Ubi vero illa defecerūt que ex iure eccleſie miniſte rio pauperū cōpetere potuiſſent theſau- ros eccleſie quos ipſe multiplices para- uerat: iubet diſtribui: docēs ex hoc orna- tiſſima queq; eccleſias poſſidere: vt tem pore felicitatis ſint honeſtati tpe vero ne ceſſitatis: ſint vtilitati. Cū aūt dunſta- nus obitū ſibi imminere cōſpiceret: ⁊ ec- cleſiā dei per malorū ſucceſſionē turbari metueret: ſollicitis obſecrationibus au- res diuine mīe pulſat: quatin⁹ elphegū ſucceſſorē habere poſſet. Cui ſtatī exau- dito qđ poſtulat promittitur: q̄uis non ſtatim qđ ꝓmiſſum fuerat adimpletur. Qđ ea re dilatū fuiſſe arbitror vt et oīb⁹ manifeſtū fieret q̄tū deus dunſtanū dili geret: cui qđ viuēti tam benigne promi- ſerat: hoc defuncto lōge poſt tā veraciter exhibebat: ⁊ elphegū illa tēpora inueni- rent: que eū ad martyrij gloriā prouehe- re poſſent. Anno autē dñi milleſimo ſe- xto ab aduētu anglorū in britanniā quin gēteſimo ſeptuageſimooctauo: elpheg⁹ anno etatis ſue quīquageſimoſecundo: archieps cantuariēſis effect⁹ eſt. Cūq; iter verſus romā pro pallio habēdo arri- peret ⁊ qđdā opidū hoſpitandi gr̄a intra ret opidani hoiem incognitū videntes ⁊ auaritie cōſulentes domū irrūpunt: res ſuas diripiūt: et verberib⁹ ipm exire cō- pellūt. Ille aūt ſuas iniurias leuiter fe- rens: via qua venit regreditur. Nec mo ra vorax flamma opidū cōſumere cepit. Cūq; ignis vehementer excreſceret: nec euadendi ſpes aliqua fuiſſet virū ſanctū adeunt fatentur delictū ⁊ veniam petūt. Mox ſctūs illis compatiēs: preces ad de um fudit ⁊ ignis moleſtia protinus exti- cta ceſſauit Reſtitutis ergo epo rebus ſu is: acceptoq; a papa pallio: domū ꝓſpere regreditur. Pudicitie virtus tm̄ dñaba- tur in eo: vt nemo in audiētia illius obce nū verbū proferre: nec turpe fctm̄ aude- ret referre. Erat enī pauperū conſolator oppreſſorū reuelator: vnicū afflictis refu giū. Per idem quoq; tēpus ſwan⁹ ⁊ tur killus danorū principes nōnullam terre anglorū maculā exigētib⁹ eorū peccatis intulerūt. Swano tamen terribiliter di uinitus occiſo: turkillus maligne here- ditatis principatū ſortitus: multas an- glie prouincias cede ⁊ incēdio vaſtabat. Rex nāq; ethelred⁹ imbellis quia imbe- cillis monachū potius quā militē actio- ne pretendebat. Hoies vero regionis di- uitijs corrupti voluptatib⁹ obligati: nec quicq̄ preter corpis ⁊ ſingulare ⁊ priua- tum comodū honeſtum putabāt. Itaq; quiſq; dum ſibi et rebus ſuis timet: oēs tēperāt bello: nemo pro cauſa oīm certa- men experiri temptabat: cum ea de cau- ſa certandū eſſet: vt qđ quiſq; ſuū eſſe vel let: pro eo q̄ ſplēdide pugnaret. In tan- to igitur rerū diſcrimie elphegus hoſtes

adire ſolebat: ⁊ verbũ vite eis p̄dicabat: captiuos dato precio redimebat: ⁊ quos fames opprimebat: ſtudioſe alebat. Unde quãtum a fideli populo colebat̃ et venerabatur tm̄ ab infideli contẽpnebatur ⁊ deridebatur. Sed beatus ille malens cũ dn̄o belzebub q̄ cũ phariſeo rabbi vocari: nõ deſtitit operi incepto operã dare fideles in fide cõfortare: infideles ad fidẽ vocare. Quẽdam nãq̃ edricũ rex totius regni p̄fectũ ſtatuerat hoĩem humili quidem genere: ſed cui ligua diuitias ac nobilitatẽ cõparauerat: callentem ingenio ſuauem eloquio: ⁊ qui oẽs mortales tũ inuidia atq̃ perfidia: tũ ſuperbia et crudelitate ſuperauerat. Hui⁹ igitur fratrẽ primo nobilitati cantuariorũ in preſentia regis gratuito maledicẽtem: deinde ea que vnicuiq̃ ex hereditate puenissent violenta dñatione inuadentẽ: eadẽ nobilitas interfecit: edeſq̃ eius ſuccẽdit. Cuius frater a rege vltionẽ poſtulat: denegat rex poſtulata: iure fratrẽ ei⁹ peremptum pnũciat. Prefectus itaq̃ palatiũ egreditur: iunctis ſecũ decẽ milib⁹ virorum fratrem occiſum vlciſci conat̃. Sed dum parũ pficeret: danorũ auxilia petit nõ ad cantuaricas ſolos debellãdos: ſed ad toti⁹ britannie fines inuadendos: regnũq̃ poſt victoriã equa ſorte diuidendũ Sicq̃ fedus ineunt: dextras dant ⁊ accipiunt: ſacramẽta exigũt ⁊ porrigũt: cantuariã vaſtare primo deliberãt. Qđ audiens elpheg⁹ ep̄s: cõuocato populo ait. Forti aio eſtote: deum pre oculis habete: p̄ter eũ qui corp⁹ ⁊ aĩam in iehennã perdere poteſt: nichil formidate: humilitatẽ ⁊ patientiã habete. Xp̄s eni cum deus eſſet ⁊ oĩa illi pater in manus dediſſet: de inimicis vlciſci ſe noluit: ſed gladiũ malchi ſanguine cruentũ vagina recõdidit. Obſeſſa tandẽ a danis ciuitate per viginti dies: ⁊ quicq̃d ad vſum vite ciues parauerãt exhauſto mittitur a põtifice qui danis ſuggerat vt ab incepto deſiſtãt populoq̃ innocẽti parcant: caueantq̃ ne diuine correptiõis flagello pro filiorũ caſtigatione ad tẽpus conceſſo: nimis inſolenter abutantur. Sed dani mandata p̄termittẽtes: turres extruere: arietib⁹ murum ferire: igneas faces iacere cõſtãter ceperũt. Et ecce vorax flãma per domos ſuccẽditur ac ſeuiente auſtro ſe dilatãdo diſpergitur. Tũc miſeranda inter ciues facta eſt cunctatio: vtrũ nã deſertis murorum ppugnaculis ad pprias domos conuolarent an eis neglectis munitioni incũberent. Uicit cõmunẽ vtilitatem priuata affectio: filiorũ dulcis recordatio: tuende familie innata compaſſio. Currunt itaq̃ ⁊ rapiũt de medijs flãmis cõiuges ⁊ charos liberos: hoſtili gladio ſtatim feriendos. Et ecce effracta vrbe: exercitus ingredit̃: terribilis ſonit⁹ ex clamore vocum ⁊ clãgore tubarũ attollitur: adeo vt oĩa ciuitatis fundamẽta concuti viderẽt̃ Alij nãq̃ ferro iugulati: alij flãmis conſumpti: plures ſupra muros precipites dati: nõnulli per verenda ſuſpenſi deficiunt. Matrone dũ theſauros quos nõ habebãt cogũtur pdere: capillis per oẽs ciuitatis plateas diſtracte: ad vltimũ flãmis iniecte ſunt. Paruuli a matrũ vberibus euulſi lanceis effodiũtur: aut ſupacto plauſtro minutati conterũt̃ Sctũs aũt elphegus nõ ferens tantã ſuorũ depopulationẽ: dũ turba monachorũ in eccleſia circũceptus fuiſſet: repente de manibus tenẽtiũ elapſus: de eccleſia euaſit currenſq̃ ad locũ cadaueribus plenũ: inter cuneos hoſtiũ ſe ingerẽs exclamauit Parcite inquit parcite ⁊ ſi viros vos eſſe cognoſcitis: innocentẽ etatẽ perſequi ceſſate. Nõ eſt iſta victoria qua lactentium perimitur innocẽtia nec laudi aſcribitur quicquid in ſimplices et mites bellando peragit̃. En me q̃ vr̄e impietatis crimia libero ſemp ore clamaui. En q̃ captiuos

⁊ multatos paui: veſtiui: redemi In me vr̄a potius ira deſeuiat. Mox itaq; capitur ⁊ intercepto manib⁹ gutture: vox loquentis prepeditur. Vinculis palme innectūtur gene vnguibus diſcecātur: pugnis ⁊ calcibus latera tundūtur. Eccleſiam igni cōburūt: ⁊ gregē dn̄i gladijs in ore conſumunt: ep̄mq; ſeptē mēſibus in in arcto carcere cuſtodiūt. Interea cepit ira dei in homicidā populū adeo deſeuire vt paruo tēporis interuallo duob⁹ eorum milibus per diros internorū cruciatis proſtratis: cetera quoq; multitudo ſimiliter percuſſa: ſimile exicium expectaret. Cōmoniti ſunt aūt a fideli populo vt de peccatis peniteāt: vt pontifici ſatiſfaciāt: ſed illi differūt arbitrātes hoc malū ex fortuna eis accidiſſe. Preualuit interim clades ſup oēm carnem que pōtifici mortē inferre nitebat. Et nūc denis nūc vicenis terribili viſcerū dolore captiſq; abſumptis: magnā formidinē viuētib⁹ incuſſit. Citato igit cōſilio: mox ad ep̄m currūt: et de ꝑpetrato facinore cū lachrymis veniā deplorāt: ⁊ de carcere eum extrahētes ad publicos populi conſpectus cū honore deducebāt. Et ait illis ep̄s. Et ſi vr̄a inceſſabilis crudelitas veniam nō ꝓmeretur: tamē quid nos facere deceat exemplo dn̄i edocemur: qui cum ſuorū dignatus fuiſſet lauare pedes diſcipulorū nō illū excluſit a quo ſe tradendū eſſe preſciuit: immo ip̄m ſanctiſſimo pane cibauit: phariſeorū miniſtros potētie ſue verbo eliſit: ſed cōfeſtim eoſdem erigendo ſanauit. Et qđ magne bonitatis iſigne eſt quos quotidie mādatis celeſtib⁹ ꝑtinaci aīo videt reſiſtere: eos in celo ſedens: adhuc patitur viuere: immo humanis rebus pluſq̄ ceteris preſtare Quapropter qm̄ exēplorum illius deuot⁹ cupio imitator exiſtere: oblit⁹ incēdia ciuitatis innocentiū cedis: oblitus inq̄ que in me acta eſt p̄terite impietatis: ſicut ip̄e patrē pro ſuis crucifixorib⁹: ita ego pro meis tortoribus ip̄m interpellabo. Afferte ergo panem ſtatim vobis reddēdū ſalutarē quatinus ex hoc refecti ⁊ cupite ſalutis beneficiū adepti: aut gr̄as ſaluatori reddatis aut ſceleratiores blaſphemi remaneatis. Et dato oīb⁹ pane a ſe bn̄dicto oēs de exiciali liberauit clade. Cūq; ſanitati redditi eſſent: pricipes quatuor ep̄o mittunt: ⁊ primo quidē pro impenſo bn̄ficio gr̄as agūt: deinde ſi vita ac libertate velit potiri: tria milia mercarū perſoluat. Qđ cū ille facere renuiſſet: eū ligauerūt: ⁊ inauditis tormētorū queſtionibus die dn̄ice reſurrectionis affligentes in carcerem retruſerunt. Cūq; in oībus his laudes deo ageret ecce apparuit ei ſp̄us malignus in ſpetie angeli: mētiturq; de ſupernis ſedib⁹ deſtinatū: quatin⁹ illū ad cōmunem gētis ſalutē de ſqualore carceris educat. Nec veretur ignaui militis vocabulo notari: cū neq; petro humilior nec paulo eſſet ⁊ robuſtior: quorū alterū ſporta cōtexit: alterū vero carcerari ſtridore grauatū angel⁹ abſoluit. Xp̄s quoq; vt lapidantiū man⁹ effugeret de templo exiuit: ac fugiendi licentiā euāgelico precepto ſuis mādauit. His ille ſermonibus veluti vnguētis delibut⁹: carcerem egredit illū ſequēs. Plurimis aūt aquarū alluuionib⁹ per obſcuras noctis vmbras trāſuadatis repēte malign⁹ diſparuit. Tūc ſctūs peſtiferi ductoris machinas intelligēs: ex imo pectoris dolorem attraxit: medijs ſe paludib⁹ iniectās: cū maximo fletu ſaluatorē implorat dicēs. O vite dator: o ſtirpis ade vnice miſerator: cur ſenē me tua gr̄a deſtituit: quē in florida etate nunq̄ deſtituere conſueuit. Tam diu miſericorditer ſeruatum in extremo vite pateris perire abiectū. Quotiens te in huius vite naufragio ſaluatorem inueni: experiar nūc queſo cōſolatorem in hac demonis illuſione: adiutor in

opoꝛtunitatibus in tribulatiōe. Carcer a tergo: a fronte flumen: in girū tenebꝛe auctoꝛ earū iuxta: elphegus oib⁹ erumpnis incluſus. Tibi ſoli derelict⁹ eſt pauper: pupillo tu eris adiutoꝛ. His ꝛ huiuſmodi diuinas aures imploꝛare nō ceſſat ꝛ ecce apparuit ei iuuenis aureo ſplēdoꝛe amictus diuini ſignaculi vexilla pꝛeferēs dixit. Quo te ait tui diſtrahūt pedes quo impetus fuge: quo ductoꝛis inuidia Siccine itur ad coꝛonā fugiēdo certaminis luctā: aut quomō poteſt bꝛauio palme fulgeſcere qui currendi metas in ſtadio noluit perficere. Cui cū retuliſſet ſacerdos nō ſe fugere: ſed diuini nuncij imperio paruiſſe. Non hoc ait imperiū fuit diuinitatis: ſed dyabolice malignitatis comentū: nec tam te ille de carcere educere ꝙ extra carcerem voluit ſeducere. Urget nāq; illū pꝛeterite vite tue pia operatio ꝛ in tantis tribulationib⁹ pꝛeſens tibi ſemꝑ ſctī ſpūs cōſolatio cuius pꝛeſentia oībus conſtantiā donat: conſtātia victoꝛiā: victoꝛia gloꝛiā. Redi ergo ad locū amiſſe coꝛone celitus tibi deputatū ſciturus ꝙ te die craſtino pater honoꝛabit in celo: honoꝛe illo maximo vt in eternū ſis cum eius filio. Elphegus igit̄ ad locum certaminis ab angelo reuocatus: letus expectabat hoꝛā qua a deo perciperet coꝛonā. Sed cū ꝓpe fuiſſet vt carcerē intrare debuiſſet: cōpꝛehenſus a carnificū turba: plagis afficitur maximis: inſuꝑ cerebꝛo capitis violato ſemiuiuus ergaſtulo recluditur. Ubi accēſo foco ꝛ quicq̄d fetidiſſimū fumū vel generaret vel generatum nutriret per ſingulas diei hoꝛas in iecto carceris ianuas claudūt. Tranſacta igitur magna noctis parte: cepit domus celeſtis grē ꝑticipiū ſuſcipere: eterne vite odoꝛomēta ſpirare: hymnos mellifluis ſctōꝛum vocib⁹ ſonare. Quos beatus elphegus intuit⁹ cū magna coꝛdis letitia dunſtanū quondā archiepm̄ vultu ꝛ veſte glorioſum cōſpicit aſſiſtentem pꝛotenſiſq; ad illū manib⁹ ita dicentem. Ad te eterni regis inuictiſſime miles ad te nr̄o honoꝛādū obſequio venim⁹: miſſi ab illo qui tibi et victoꝛiā pꝛeſtitit de inimico ꝛ ſempiternā coꝛonā pꝛeparauit in celo En quoꝛū collegio poſt moꝛtē carnis imperpetuū frueris: ciues hieruſalē celeſtis ac domeſtici dei: ſi ea q̄ deſunt paſſionū xp̄i amoꝛe in carne tua patiēter ſuppleueris. Uidim⁹ nāq; multiplices verbis laboꝛes: eccleſiarū incēdia: filioꝛum necē tua cū vinculis obpꝛobꝛia ꝛ poſt impenſa beneficia: duplicata toꝛmēta. Nō ergo reliquū eſt deitatis potētia vallat⁹ libēs excipe: ſciēs nō eſſe cōdignas paſſiones hui⁹ tp̄is ad ſuperuenturā gloꝛiam que reuelabitur in te. Un⁹ nāq; dies ad ſupplicium: ſed iugis ac ſempitern⁹ erit ad pꝛemiū. Inter hec laxātur vincula: ꝛ integre oīs coꝛpoꝛis ſanat̄ plaga. Elphegus pſallēs cum pſallētibus: exultās cū exultātib⁹ incedit. Mane aūt facto: cum armatoꝛū manu nō ꝑua de carcere educitur: et ſuꝑ iumentū poſitus ad iudicium pertrahitur. Dixerūt aūt ei. Solue aurum: aut mūdo hodie eris ſpectaculum. Et ille. Aurū vobis diuine ſapiētie ꝓpono: vt relicta vanitate quā diligitis: ad vnū viuū et verū deū ſtudia cōuertatis. Nō ſi cōſiliū dei per me vobis annunciatū obſtinata mēte ſpꝛeueritis: peioꝛi ꝓfecto ꝙ ſodoma moꝛte peribitis: nec in hac terra imperpetuū iudicabitis. Tūc dyaboli ſatellites in ip̄m ꝓſiliunt: auerſis ſecuribus deijciūt: lapidib⁹ eū obꝛuentes. Qui genua flectēs: hanc oꝛationē deo fudit dicēs. Altiſſime patris vnigenite iheſu xp̄e qui per vterū intacte virginis veniſti in hunc mūdum peccatoꝛes ſaluos facere: ꝛ me in pace ſuſcipe: et iſtis miſerere. Et pꝛolapſus in terrā iterūq; reſurgens: denuo ſic ait. Paſtoꝛ bone: paſtoꝛ ſingularis filios eccleſie quos tibi moꝛi-

ens cōmendo tuere. Accurrēs aūt quidā
quē ⁊ ipſe de ſacro fonte ſuſceperat: ſecu-
rim capiti illius infixit. Qui ſtatī in eter
na patria requieſcēs: victorē ſpm̄ cū triū
pho tertiodecio kalēdas maij dirigit ad
celū. Principes aūt danorū cupiētes ſuū
facin⁹ et elphegi gloriā obſcurare: corp⁹
illius flumīe immergi ſtatuunt: rati ſce
leris enormitatē: eo facilius cōtegi poſſe
quo ei⁹ ab hoīb⁹ memoria tolleret̄. Sed
q̄d dani ad cōtumeliā: xp̄s elphego para
uit ad gloriam. Protin⁹ nāq̧ oīs populi
multitudo que illo docente errorē abiece
rat: armata procedit malēs cū defuncto
pariter occūbere: q̄ illud corp⁹ cuius mi
niſterio ſctificatiōis ſuſceperat miſteriū
aquarū voragini tradere abſorbendum
Itaq̧ corpus a diuerſo populo ſeruatū:
nec mergebat̄ nec ſepeliebat̄. Veſpe aūt
vtriuſq̧ partis ſenatores cōueniunt: vt
tāte contētionis litē ſuis rationib⁹ deter
minēt. Factū eſt aūt oīm aſſenſu: vt in cō
mune oēs ſctm̄ depoſcāt: quatin⁹ ſi quid
valeat apud deū ſuū: in hoc ambiguo po
tētie ſue virtutē oſtēdat. Ecce inquiūt da
ni ram⁹ de fraxino abſciſus: ſucco ⁊ corti
ce oīno nudat⁹ ſi hūc hui⁹ ſanguie intin-
ctū: matutina lux virentē inuenerit: iu-
ſtū nos ⁊ ſctm̄ occidiſſe cōſtabit ⁊ quo illū
honore ſepeliatis: penes vos erit. Sin-
aūt in priſtina lignū ariditate p̄māſerit
erraſſe vos in ei⁹ amore dicem⁹: noſtriq̧
erit arbitrij: quid de cadauere facere veli
mus. Cūq̧ oīb⁹ cōditio grata et accepta
fuiſſet: vt oīb⁹ liquido conſtare poſſet: q̄d
poſt mortē elphegus viueret: cōtra ordi
nē nature: aridū lignū ſub vnius noctis
tp̄e cepit frōdere: ⁊ q̄d ſero dani telluri fi-
xerūt: mane ſurgētes florere viderūt Ni
chil ergo cōtradictionis vlteri⁹ habētes
dani certati in amplexus defuncti ruere
crebra oſcula figere: ceruices ſupponere
lachrymas ⁊ eiulat⁹ emittere ceperunt.
Sublatū ergo corp⁹ humeris inimicoꝝ
ad arborē eius triūpho inſignē defert̄: co
mitātibus innumeris ſignorū ꝓdigijs:
potēti virtute dei celit⁹ oſtēſis. Mox eni
ſal⁹ languidis innouat̄: ceci illuminat̄:
ſurdi audiūt muti loquūt̄ claudi greſſui
reſtituūtur. Ibi ei orationis domo: ſup
illū fabricata: pleriq̧ danorū magnates
in eadē regenerati ad fidē xp̄i cōuertūt̄.
Cū aūt hec oīa londonieſes per ordinē au
diſſent multa mediante pecunia corpus
vſq̧ lōdonias trāſferentes: honorifice ſe
pelierūt. Anno aūt dn̄i milleſimo duo-
decimo: adueſperaſcēte ſabbato paſcha-
lis ebdomade: ſctūs elphegus cum mar
tyrij corona: tertiodecio kalēdas maij an
no ep̄atus ſui ſeptimo: ⁊ natiuitatis ſue
quinquageſimonono migrauit ad dn̄m
In ei⁹ nāq̧ mortis autores intm̄ ira dei
deſeuit: vt quidā dux ꝓpria ſe manu in-
terimeret: alius gutturi ſuo ſtilū infige-
ret: preſbiter pertinaciter crucem abſcō-
dens: martyris gladio occideretur: ali⁹
eiuſdem ordinis ſandalia ep̄i temere por
tās: a demone corā oī populo vexaretur.
Et factū eſt: vt tam vehemēs cūctos da-
norū p̄ricipes formido inuaſit: vt vix eos
terra teneret: ſed marinis ſe tēpeſtatib⁹
dātes: exiſtimabant in pelago martyris
irā effugere poſſe: quos ab eius ira tell⁹
tueri non poſſet. Sed mox vt in altū ma
ris educti fuiſſent: centū ſexagita naues
aduerſis ventorū flatib⁹ acte: in ꝓfundū
maris ſubmerſe ſunt. Iterū vero ſexa-
ginta quiq̧ ad ignotas regiones appul
ſe: quaſi qui inſidiarū gr̄a veniſſent: ab
eiſdē miſerabiliter interfecti ſunt Remā
ſit tamē in anglia peſſim⁹ turkillus ma
lorū p̄riceps: pauco tp̄e predo futur⁹: ſed
ineternū dāpnati ſpūs preda māſurus.
Nō paruo tp̄e euoluto: venit p̄riceps da
norū canut⁹ cū multo nauigio in angliā
diſſidenſq̧ ab illo ꝓpter quaſdā res ma-
le ac perfide actas quicq̄d reſiduū nephā
di populi fuerat deleuit ip̄mq̧ ducē cum

ſex tm̄ nauibus in daciā fugauit Qui cū ad terrā euaciſſet: ſuſpectus danorū prīcipibus: ne inteſtina bella moliret: ſtati per cūcta regionis loca agitatus: in fine ab ignobili vulgo occiſus: feris et auib⁹ ꝓiectus eſt. Poſt hec vero prīceps danorum canutus: cū videret populū ſuū: ab exercitu anglorū ſine intermiſſiōe cedi ⁊ ꝓpter rerū difficultatē ad deditionē fere compelli: accerſitis oībus qui ad ſe cōfugerāt ſapiētioribus anglis: cōſuluit eos quid cauſe eſſet: ꝙ tot ſibi aduerſa contigiſſent. Qui oēs vno ore reſpōdentes: dixerūt. Prophetia eſt ſcti martyris elphegi: qui cū a patrib⁹ tuis fuiſſet circūuentus: ꝓdixit eis ꝙ in regno anglorū perpetuo nō eſſent radicaturi: ſed peiori ꝙ̄ ſodoma morte perituri. Nunc ergo ſi vis illū tuis tꝑibus facere placabilē: hoc illi promitte: vt cū felix rerū fuerit ſucceſſio: reliquias ſuas ad ſedē ſuā cū honore trāſferri facias. Qđ cū firmiter ꝓmiſiſſet: poſt modicū pacē obtinuit poſt pacē regni dimidiū: poſt dimidiū totū. Cūqꝫ ab omni bellorum tumultu: requies vndiqꝫ data fuiſſet: recordatus eſt rex: ꝙ beato elphego quōdā ꝓmiſerat: et directa legatione vocauit egelnothum archiepm̄. Qui corpus martyris decē annis ſepultū: incorruptū ⁊ inuiolatū repperientes: cantuariam cū maximo honore deducūt: in ſarcophago veneranter collocātes.

¶ De ſctō Erkenwaldo epō ⁊ confeſſore.

TEmporib⁹ antiquis quando regnū anglie iam deo propitio ſub vnius regis gubernaculo ſalubriter vnitū fuerat in octo regū gubernacula ſparſim diuiſum ex nobili ꝓſapia albionū offe regis eſtanglie licet ſtrenui tamē errorib⁹ paganicis obfuſcati: duo luminaria ꝑclara nutu diuino ꝓceſſerunt: videlicet erkenwald⁹ poſtea futurus abbas certeſeie: deinde lōdoniēſis eps: et ethelburga ſanctimonialiū mōaſterij de berkinga futura: poſtmodū abbatiſſa ducētes originē de illa parte anglie cui nomen lyndeſeia in caſtro ſeu villa de ſtallyngeton oli nuncupato. Erkenwald⁹ igit deo inſpirante xp̄iane religioni dedit⁹ fuit: tꝑe quo beatus auguſtin⁹ cū mellito ⁊ collegis ei⁹ in angliā deſtinat⁹ fuit a ſctō gregorio āno grē quingenteſimo nonageſimoſexto ad verbū dei predicādū: et populū ad fidem catholicā cōuertendū Scte indolis puer erkenwaldus doctrine ſcti melliti ꝓſulis adheſit: fide moribus ⁊ doctrina feliciter inſtruēdus. Ethelburga vero ſoror eius deo diſponēte veſtigia fratris ſecuta eſt. quā oīm miſerator de⁹ futuram ſibi ſpōſam deſtinauerat. In ipſius vite primordijs ei grām cōtulit baptiſmalē: impoſito ſibi nomie ethelburga vt tāꝙ̄ roſa de rampnis: fidelis de infidelib⁹ electa virgo ꝓcederet: odorē ſctitatis poſteris allatura. Cui⁹ bonis initijs inuidēs hoſtis antiquus: prēm eiuſdē offam adhuc incredulū ſed fidelē futurū: intm̄ furorē cōtra filiā cōcitauit: qđ de progenitore fact⁹ eſt ei ſeuiſſim⁹ perſecutor. Mira res: in tanta patris ſeuitia cor puelle tam tenere in bono ꝓpoſito immobile ꝑſeuerat: ſuāqꝫ ſcitatē parētibus abſcondens: ſine ſcitu ipſorū ⁊ viſu ad capellā in qua regenerationis lauachrū receperat ſecretius ſe cōtulit: ibi crebris ſuſpirijs ⁊ afflictionib⁹ deū inuocās: ne ſuā caſtitatē carnali corruptela permitteret violari. Creſcente autē etate eius puellari cum pater ſuus ſecūdum ſeculi cōſuetudinē eam tradere vellet copule maritali: ipſa penit⁹ renuens et tanꝙ̄ venenū deteſtās amplexus carnales: vtpote que a pueritia ſpōſum ſibi elegerat dn̄m iheſum xp̄m. Quapropter frequētes patris inſtātias in hac re nō ſuſtinens: patrē reliquit et patriam: vnius domicelle ſimplicis comitatu contenta: que pedū ſuorū veſtigia ſequeret.

De ſancto Erkenwaldo epiſcopo ⁊ confeſſore.

Sctūs vero erkenwaldus ſe ⁊ dictā ſoro
rem ſuā a mundi vanitatib⁹ ⁊ illecebris
abſtrahere votis oībus affectans: vt cir
ca diuinā cōtemplationē in sctā religiōe
mētem totaliter occuparet: ab aduentu
ſancti patris auguſtini in angliā trigin
tatrib⁹ annis eſſluxis ſumptib⁹ ſuis de
bonis que iure hereditario ſibi obuene
rūt: poſtq̄ domū cerotеſeye fundauerat
⁊ dotauerat pro ſeipō: fundauit domum
de berkinga in area quā infructuoſā in
uenit ⁊ eā redditibus amplioꝛib⁹ dotari
procurauit per reges et principes terre.
Sicq3 terrenā dignitatē ⁊ ampla patri
monia ſua in diuinā ⁊ eccleſiaſticā here
ditatē duxit trāſferenda: priuſq̄ ad pon
tificiū londonienſis eccleſie fuerat diuia
diſpoſitiōe vocatus et per sctm̄ theodorū
dorobernēſem archiepm̄ cōſecrat⁹. Cū
igitur btā virgo ethelburga vt virgini
tatē ſuā deo cōſeruaret: ob paternā perſe
cutionē: labores: vigilias: ⁊ ieiunia: va
rias afflictiōes ⁊ defectus peregrinādo
ſit perpeſſa ꝓpter amorē ſponſi ſui iheſu
xp̄i: duce ſpū sctō peruenerat ad berkin
gum a deo deſtinatū et per fratrē ſuū er
kēwaldum preordinatū: ipſo sctō fabrice
domus pro sctimonialibus ibidē: ⁊ dicta
ſorore ſua ⁊ deo ſeruitura intēdentib⁹: cū
dicte domus artifices meremiū ſuū mē
ſurarent: diuerſis locis iuxta decentiam
operis coaptandū: inuēta eſt trabs vna
operi admodū neceſſaria ceteris breuior
⁊ ideo fabrice minus apta: ſed vir totius
sctitatis erkenwaldus ⁊ ſoror ſua deo de
uota ethelburga: aridā trabē inter ma
nus arripiētes: ipſam in longū traxerūt
quouſq3 ceteris equaret qđ quidē mira
culū cōmuniter notū extitit ⁊ publice di
uulgatū Ipſa vero domo perfecta: cum
virgo ſepedicta ad ſtatū regularē tranſi
re decreuiſſet quia tūc tp̄is non erat mo
naſteriū sctimonialiū in anglia: sctūs er
kenwaldus vnā dn̄am religioſam: mori
bus preclarā ⁊ in artib⁹ liberalib⁹ ſuffi
cienter eruditā: noīe hildelitham: de par
tib⁹ trāſmarinis acceſſiuit: cui tradidit
ſororē ſuā ethelburgā regularib⁹ obſer
uantijs ⁊ litterarū apicib⁹ imbuendam
At venerabilis puella bone indolis ⁊ in
genij preclari: tāte magiſtre doctrinā fa
ciliter concepit: ⁊ memorie firmiter com
mēdauit: intm̄ qđ ipſius magiſtrā ⁊ oēs
cōdiſcipulas in virtutib⁹ perfectius cito
trāſcendit: ⁊ totius cōgregatiōis p̄fecta
eſt mater ⁊ abbatiſſa Quidā ciuis nobi
lis lōdonie habebat filiā multū quidē fa
cie decorā ⁊ ſpectabilem: ſed claudicabat
Parētes ſui iudicauerūt ſalubri⁹ eſſe vt
ad collegia sctimonialium dedicaret ⁊ ec
cleſiaſticis diſciplinis erudiret. Cū ergo
credita eſſet venerabili abbatiſſe alwine
berkingenſis eccleſie: quotidianis orōni
bus frequētauit ſepulchrū sctē ethelbur
ge virginis ſororis beati erkēwaldi eiuſ
dē loci fundatoris: ⁊ vt directo greſſu po
tiretur gemitu: lachrymis: poplitib⁹ fle
xis obnixe orauit: ſpōdens deo celibē ⁊ il
libatā omni tp̄e vitā. Et dū fidelis virgo
ſepius peteret ⁊ cepiſſime celi palatium
humili prece pulſaret efficaciā ſui deſide
rij cōſecuta eſt. Nā ſponſa xp̄i ethelbur
ga nocturno tp̄e viſa eſt ſe taliter alloqui
Filia depone dolorē: qm̄ tua ſanitas iam
approximat. Tātum memor eſto vt fra
trem meū erkenwaldum crebro ad inter
ceſſionē tuam inuoces: quia ſuis opitulā
tibus meritis ſoſpes redderis. Talē vi
ſionē cū ipſa diluculo ſororib⁹ ſuis expla
naſſet: exhortationib⁹ omniū: ieiunijs ⁊
orōnib⁹ plus ſolito inuigilabat. Nō mul
to igitur tp̄e lapſo dum sctimoniales ma
tutinales laudes cōcinerent: circa tum
bam btē v̄ginis ethelburge tā dulcis ſo
por irrepſit oculis ipſi⁹ claudicātis ancil
le xp̄i: vt nequaq̄ reniti poſſet: ſed dū i lo
co dormitaſſet opaco: nō lōge a ſepulchro
ecce sctūs pōtifex erkenwaldus in vultu

angelico illi apparuit: ⁊ paterne conſola
tus eã manũ eius apprehẽdit dicẽs. In
noĩe dñi nr̃i iheſu xp̄i ſurge: ⁊ ſicut petrꝰ
⁊ iohãnes claudũ erexerũt: ſic ⁊ tu eriga
ris. Quo dicto: ſtatim euigilans ⁊ exur-
gens cõclamauit dicẽs Sctiſſime pater
erkẽwalde: miſerere miſerere. Interim
vero dũ ad integritatẽ reſtauret tantus
fragor a circũſtantibus auditus eſt: ac ſi
arida ſepes cõſtingeret. Ut autẽ ſctimo-
niales rei euentũ ſeriatim didicerũt vna
nimi voce dñm in ſctis ſuis glorioſum de
uote laudauerunt. ¶Confeſſor dñi glorio
ſus btũs erkenwaldus londoñ ep̄s ante
trãſitum ſuũ: multorũ miraculorũ teſtio
nio placuit deo. Hic enĩ appropinquante
iam vite ſue termino: cũ ad predicãdum
populo ꝓpter debilitatẽ corpis in feretro
caballario duarũ rotarũ duceret: cõtigit
vt vna rotarũ in caſu caderet: altera ſola
in curru remanẽte. Neſciẽtes igit qui cũ
ſctõ erãt huiꝰ rei euentũ: ſed curſu ſolito
per viã ſuã ãbulantes tandẽ qđ dictu eſt
mirabile currũ vehiculariũ viderũt con
tra conſuetudinẽ ſup vnã tm̃ rotã gradi-
entẽ: mirãtur oẽs dei virtutẽ: viri ſctita-
tem in ſctõ miraculo apte cognoſcentes.
Poſt trãſitũ vero ipſius ad celeſtia: mul
ti febricitãtes aliiqꝫ morbidi: eiꝰ feretrũ
tangẽtes vel oſculãtes integre ſanabãt:
ſed ⁊ abſentibꝰ infirmis per haſtulas iñ
abſciſas et ad eos delatas: repẽtina ſalꝰ
ſepius aduenit. ¶Erat aũt illo tp̄e apud
berkingũ ſanctarũ monaſteriũ feiarꝝ qđ
ad honorẽ dei ſctẽqꝫ marie preparauerat
p̄fatus vir ſctũs: vt in dicto loco cauſa de
uotiõis moraret. Placuit altiſſimo dile-
ctũ ſuũ ab hac valle miſerie ad ſedem ſue
glorie feliciter inuitare. Sctũs itaqꝫ er-
kenwaldꝰ ſpũs ſcti grã repletus: ſuis ad
ſe vocatis: diẽ obitꝰ ſui veraciter p̄dixit:
⁊ vſqꝫ ad vltimũ vite ſue terminũ oẽs cir
cũſtantes vbo vite ſalutaris: alacriter
cõfortabat. Egrediẽte vero illa ſctã aĩa a
corpe ⁊ ad celos manibꝰ angelicis depor
tata: tãta remãſit odoris ſuauitas: vt to
tã domũ in qua corpꝰ iacuit mirabili dul
cedine impleret ⁊ oĩm corda ad dei laudẽ
et ſcti ſui deuotionez excitaret. Poſt hec
igit audito bti viri trãſitu: venerũt apud
berkingũ clerꝰ ⁊ populꝰ de lõdonia vt cũ
honore maximo corpꝰ ſui põtificis ſepul-
ture debite cõmendarẽt. Ponẽtes aũt ta
lentũ illud precioſum in feretro ad hoc re
uerenter p̄parato cũ ſacroſctis reliquiis
verſus lõdonias ꝓceſſerũt. Sed cum ad
aquã quãdam q̃ ylefordia noiat cũ ſacro
corpe peruenĩſſent dictã aquã ſic miracu
loſe extra locũ ꝓpriũ inuenerũt excreuiſſe
vt ipſis trãſire volẽtibꝰ via ſolita nõ pa
teret. Deponẽtes igit corpꝰ ſctm̃ in loco
prius noiato: qđ facere aut quo ire debe-
bãt: ſibi mõſtrari diuinitꝰ deuotis p̄cibꝰ
poſtulabãt. Igit ad exhortatiõnẽ cuiuſ-
dam religioſi viri diuinitꝰ inſpirati ſctã
apud deũ a fidelibꝰ orõne deuota ecce dei
potẽtia ſtatim deuotis hoĩbꝰ eſt oſtenſa.
Subito ei aquã illã magnã in duas par
tes diuiſam ꝓſpiciũt: ⁊ ſicco pede per me
diũ fluminis cũ ſacro corpe ptranſierunt.
¶Trãſacto itaqꝫ flumĩe cerei qui iuxta cor
pus priꝰ fuerũt extincti: abſqꝫ oĩ huma-
no ſtudio celitꝰ fuerũt acceſi: vt vno eodẽ
qꝫ tp̄e ipa elemẽta ſcilꝫ ignis ⁊ aqua teſti
moniũ redderẽt ſctitatis. Et corpꝰ bti põ
tificis dũ quaſi adhuc viueret oĩbꝰ virtu
tibꝰ ⁊ gratiis ſpũalibꝰ fuit plenũ: ideo in
eiꝰ morte quotquot feretrũ quo iacuit te-
tigerũt: per dei miaꝫ ſanabãt a quacũqꝫ
detinebãt infirmitate. Fuit ãt in ciuita
te londoniẽſi eccl'ia in honore bti pauli cõ
ſecrata: in qua qꝫ cathedralis erat: clerꝰ
et ppl's corpꝰ ſcti põtificis ſepulture tra-
diderunt. Jacuit quoqꝫ annis multis in
terra ſub teca lignea prope altare dñicũ
corpꝰ illđ reuerẽdũ: quodã pallio pui p̄cii
indecẽter p̄paratũ: ſed qꝫ vir ſcũs duplici
honore i celo ⁊ in tra dignꝰ erat nõ pmiſit

dn̄s ſeruum ſuū fidelē in loco humili diutius in abſcōdito latitare. Accidit quoqꝫ tpe mauricij londoniēſis epi ante feſtum ſcti iohannis baptiſte vt in eadē ciuitate ſubito ad vindictā malorum hoim maximū oriretur incendiū. In porta nāqꝫ occidētali circa horā noctis mediam copioſus ignis accenſus eſt: cuius flāma ex oī parte diffuſa iuſto dei iudicio vſqꝫ ad portam orientalē totam cōbuſſit ciuitatem. Excitati āt ciues ⁊ ad tam horribile ſpectaculū cōturbati: vix cū vita fugere potuerunt male perquiſitas diuitias flamme relinquētes. Interea ſiquidē creſcente incendio eccleſia beati pauli comburitur: ⁊ oīa que in ea erāt igne conſumunt. Et ecce iā nō erat ppli cōſolatio: ſed oīm iam dolor ⁊ gemitus eo qḋ ſanctas eccleſie ſue reliquias oī ſpe gratie poſtpoſita ſe credebant perdidiſſe. Cū eni eccleſia inflammata tota caderet ⁊ plumbū liquefactū ex omni parte diſcurreret ⁊ tn̄ huiꝰ ſcti feretrū integrū inter hec oīa dei gratia permaneret: tanta ſubito in populo oritur letitia: vt dolor prehabitꝰ obliuioni traderetur in tanti nouitate miraculi quo deꝰ mirabilis in ſctis ꝑdicatur. Concurrente aūt populo ⁊ de tanto facto miraculo vehemēter cōfortato: recognoſcūt ꝑdicta que facta fuerāt ꝓpter ſuā emendationē meritis ſui pōtificis taliter eueniſſe. Sciebāt quippe ciues londoniēſes qḋ extūc dei vindicta iuſte cōtra ipſos fuerat ſuſcitata: eo qḋ erga paſtorē ſuū ac mediatorē apud deū velut ingratitudinis filij ſe habebāt. Voluit igit̄ bonus deus hoc vno eodēqꝫ miraculo ſctm̄ ſuū quē caput britānie appellabant extollere: ⁊ imprudentiū hoīm ignorātiā inpoſterū premunire Poſt dies aūt aliquos mitigata iam flāma in furore dn̄i excitata: intrāt eccleſiā ciues prout poterāt: de cōbuſtis reliquijs aliquid forte reſiduū requirentes. Ipſis nāqꝫ oībus iam dictā eccleſiā ingreſſis ecce ſimul aſſunt duo pōtifices londonienſis ſcilicet ⁊ wyntoniēſis cū ſacerdotibꝰ ⁊ clericis ⁊ alijs diuerſorū ordinum miniſtris: vt certitudo ipſorū teſtimonio ꝓbaretur. Hi aūt oēs ad tumulū ſancti erkenwaldi accedētes quod valde erat mirabile: omnia ſalua ⁊ integra inuenerūt: ⁊ quod plumbeus liquor ⁊ viui carbones vim virtutis ſue perdiderunt Preter hec etiam trabes quedā magna igne inflāmata ſuper palliolū memoratum quo illud reuerendū ſepulchrū tegebatur diu iacuiſſe inuenitur. O q̄ mirabile ad videndum: oīa in circuitu in cineres ſunt redacta: nec quicq̄ fuit quod cōburi potuit qḋ ignis non cōſumpſit ⁊ tamen nec filū pallij ſepulchro ſuperpoſiti naturā ſuā perdidit: aut colorē mutauit Currūt igitur hincinde populi inaudita ſpectacula admirantes: ⁊ ad ꝑpetuā ſcti huius laudē deo gr̄as referētes. Patrata ſunt hec lōdonie ſub mauricio tūc epo londoniēſi: imperāte primo rege normānorū willelmo: anno gr̄e milleſimo octogeſimoſeptimo menſe iunij die ſeptimo. In huius igit̄ nouitate miraculi ſepedictus eps aliā eccleſiā a fundamētis incepit opus videlicet vt multis videbatur incōſūmabile: verū ſi cōſummari poſſet honor ⁊ decus londonie Peractis deniqꝫ criptis: ſanctiſſimi corpꝰ erkenwaldi ibidē collocari precepit. Mauricio itaqꝫ viā vniuerſe carnis ingreſſo ricardꝰ primus vir venerādus curā ſuſcepit regiminis: vir inq̄ prudens et ſtrenuus: nobilitate ⁊ moralitate conſpicuus. Iſte ſiquidem incepte muros eccleſie mirabiliter auxit necnō ⁊ plateas circa eandem eccleſiam permaximas que ante domibꝰ laicorum obceſſe fuerant: proprio ſumptu acquiſiuit: ⁊ ī circuitu muro fortiſſimo pene cinxit: alijſqꝫ iam plurimis beneficijs lōdonienſem eccleſiam ampliauit. Demū diuino ꝓcurante cōſilio dura per quinque-

nium ⁊ eo amplius infirmitate concuti-
tur. Sicq; hoie mũdano demum relicto
perpetua pace quieuit Uacuã quoq; per
unũ annũ cathedrã. Gilbertus qui uni-
uerſalis dictus eſt: ab antiſiodora ciuita
te gallie vocatus: feliciter aſcēdit. Hic nē
pe litteris ⁊ ſapia necnon auctoritate et
frugalitate media cumulatus ante epa
tum: veteris opis imperfecti gibbũ pla-
nauerat: explanatũq; opus tecto ſuper-
poſito ad liquidũ cõpoſuerat. Que vero
vel quãta epiſcopi onere ſuſcepto eccleſie
ſue contulerit cuiuſue integritatis exti-
terit non eſt huius opis enarrare. Pro-
pter immenſa ſancti erkenwaldi merita
circũquaq; diuulgata: per crebra mira-
culorũ inſignia que facere dignabaƚ dei
prouidētia pro ſalute fideliũ ad laudē ſui
ſcti imponebatur quibuſdã anglorũ mo
naſteriis qđ fama miraculorũ attoniti:
corpus ſcti noctu furari voluerũt. Unde
intempeſte noctis ſilentio non pauci ho-
mines valuas criptarũ in quib⁹ idē ſan-
ctus cõdebatur cõfregerũt et ianuas al-
taris vſq; veniētes auſu temerario pro-
pe frangere preſumpſerunt. Quorũ ſtre
pitu euigilãs quidã tũc pueritiã exuēs:
qui ſolus cũ duobus clericis locum cuſto
dum occupans in eccleſia pernoctabat:
clamoribus ſuis totam illã multitudinē
ita dementauit: vt diuino percuſſi iudi-
cio ad vocē tantilli hoĩs curſu concito per
portã qua venerant repedarēt. His igiƚ
tumultuationib⁹ ad eccleſie ſuperioris
aditũ cõclamãtes ⁊ tintunabuli pulſati-
one auxiliũ cõuocantes illos quidē cõpre
hēdere nequiuerũt: ſed pro tãta aĩaduer
ſione vſq; ad mane ibidem excubias cele
brarũt. Facto autē mane: octo preſbiteri
tam venerabilis theſauri cuſtodes dele-
gati fuerunt donec tertia die in tutiori lo
co interim peracto ſcti reliquie clauderēƚ
Qib⁹ igiƚ rite peractis: cũ crucibus ⁊ ce-
reis ſacerdotib⁹ etiã ad tã venerabile ob

ſequiũ pſtolãtibus cũ pceſſiõe ⁊ letaniis
ad tumulũ veniētes erkē waldi põtificis
cuius loculo ligneo ſubleuato repertum
fuit corpus ſacratiſſimũ iſdē ſigillorum
munitionib⁹ quib⁹ iã pridem fuerat pre
munitũ. Tandē diuiã prouidētia tant⁹
factus eſt cõcurſus populorũ: vt toto ni-
ſu reluctãtib⁹ qui pre forib⁹ aderãt ipas
fores ferris poſtibuſq; excuterent: nec a
ſuo deſiderio defraudati: tam ineffabile
ſacramentũ pſpexerunt. His itaq; ge-
ſtis: ſancta decreuit deuotio fidelium cor
pus glorioſi põtificis digna cum reuerē-
tia ad locũ honorabiliorē eſſe transferen-
dum. Statuto aũt die quo dicta ſolēpni-
tas debeat celebrari: conuenerũt pontifi
ces ⁊ clerici ad tam magnificũ miſteriũ
peragendũ ſpecialiter euocati. Cumq; ci-
ſta plumbea in qua prius iacuerat cum
ſacro corpore ad locũ eidem de nouo para
tum portaretur: inuentũ eſt per ignoran
tiam artificis: quod vas illud cum corpo
re in longitudine et latitudine ſepulchro
iam parato maius eſſet. Et ecce cum om
nes qui aderãt pro tãta negligētia mul-
tum eſſent contriſtati: ſubito dei potētia
maior in lapide fit apertura: ita quod du
ricies lapidis ſacroſanctis reliquiis lo-
cum daret Quod affirmabãt qui aderãt
forori ſue ſãctiſſime ethelburge olim eue
niſſe. Tranſlatũ eſt itaq; ſanctiſſimi cor-
pus erkenwaldi ⁊ cum tanta pietate re-
poſitum: anno ab incarnatione domini
milleſimo centeſimo quadrageſimo mē-
ſis nouembris die quartodecimo. In eu
ius tranſlatione preter illud qđ ſupra de
ſcribitur: alia multa que pter quorũdã
tediũ obmittũtur miracula claruerũt al
terũ i oĩm oculis in quodã canonico ipſi⁹
eccleſie preſente fortiter tunc febricitãte:
alterum in quodã puero abſente ⁊ iã per
dimidium annum ⁊ eo amplius vſq; ad
mortē egrotãte preſenti ſubuenitur ſcti
preſētia abſenti vero: pulueris de ligno

in quo ſanctus iacuerat aſperſura. Quidā vero deo deuotꝰ collectū puluerē ſtatī vt cum aqua infirmo tradidit: ipſe infirmitatē omnino euaſit. Adiūgebatur etiam qđ thuris in eodem ligneo locello a ſe reperti tenuis fumigatio nares infirmātis impleuerat: quaſi thimiamate compellēte morbum vniuerſum depellebat. Poſt hec vero vt ipſiꝰ trāſlatio deo grata ⁊ hoībꝰ: venerabilis appareret: addidit ſaluatoris clemētia nouū qđdā miraculū demōſtrare. Accidit quodā anno in feſto tranſlatiōis ipſius in ciuitate lōdonienſi ignē maximū ⁊ horribilem ſubito ſuſcitari: q̄ vndiq3 diffuſus magnā partem ipſius ciuitatis combuſſit. Approximāte aūt flamma ad eccleſiā ſancti pauli: viderūt ſenſibiliter multi ciuiū quemdā pontificalibus indutū: ⁊ vexillum in manu tenentē ſuper dictā eccleſiā ſtantē et eā ex omni parte ab omni periculo potenter defendētē. Hic eſt itaq3 fratres dilectiſſimi paſtor noſter ſingularis ac patronꝰ ſpecialis beatus erkenwaldꝰ epūs cuius preter hec que dicta ſunt virtutes ⁊ merita nulliꝰ iam lingua ſufficit enarrare. Eo tēpore quo ipſius ſancti preſulis prefati corpus adhuc in cripta in ſarcophago ſeruabatur: teſtudo eiuſdē cripte pingenda fuit. Interea reuoluto anni circulo: ſolēpnitas ipſiꝰ ſancti patris erkēwaldi illuxit. Nullus ibi miſſam illa die celebrauit: altare diſcoopertū fuit: propter inſtrumenta erecta pictoris officio idonea. Innumerabilis multitudo vtriuſq3 ſexus cōuenit ad oratoriū orare volentes ⁊ oblationes ac luminaria ferētes: ſed introitus eis non patuit. Pictor enī ianuā ſerrauit: vt ipſam arcuatā teſtudinē coloribus verniculatet. Dū aūt diligētius colores ꝓtraheret: repente deſtitutus eſt viribus: ⁊ repētino dolore arreptus: veluti exanimatꝰ corruit. Cum diu ſic cruciaretur: ecce ſupradictus antiſtes infula pontificali exornatꝰ venit ⁊ baculo paſtorali grauiter cū flagellauit recapitulās negligentiā ipſius videlicet qđ illa die pertinaciter opatꝰ eſt: ⁊ qđ populum excluſit. Hāc viſionē ⁊ caſtigationem pluribꝰ innotuit: poſtq̄ de infirmitate illa cōualuit. Cū quedā mulier ad feretrū argenteū parandū in quo ſancti erkenwaldi corpus poneretur: vt aliqđ offerret ibidē mente deuota pergere preoptaſſet: a viro ſuo acrius increpata: qđ ꝓpoſuerat implere nō potuit. Sequēte nocte infelix ille graui renū paſſione corripitur: ⁊ tam acriter dira humorū collectione per nō paucos dies vexat̄: vt medicorū iudicio in deſperationē verteret̄. Verū quia dicit paulus: ſanabit̄ vir infidelis per mulierē fidelē ecce imtempeſte noctis ſilentio mulieri in ſompnis ſctūs erkenwaldus apparuit: ⁊ certa reuelatione perdocuit: quatinꝰ ſine aliqua procraſtinatione virū ſuū propēſius animaret: vt ad ipſius māſoleū ſe ferri preciperet. Itaq3 mane fctō: vxoris monitu humeris famulorum vir ille ſuſtētatus ad btī pauli baſilicā humilis ⁊ deuotus adducitur: vbi auxiliāte ſepedicto pōtifice languoris ſui ſanitate percepta: ſui compos efficitur: ⁊ qui alienis adiutus venerat: pedibꝰ ꝓprijs ad ꝓpria reuertitur. Quidā argētariꝰ noīe euſtachiꝰ cū limīna domꝰ in qua ſctī erkēwaldi feretrū fabricaret̄ ſepiꝰ attriuiſſet: vbi erat ſepulchrum ligneū argēto ⁊ auro tegendū: in quo ſctī erkenwaldi mēbra conderet̄: ſtatim creſcēte inſania: cepit miſer ſup memorato ligneo locello nō tm̄ quedā inhoneſta proferre: verū etiā auſu temerario fabrica lignea ſubleuata ad modū ſancti corpis quieſcētis interiꝰ latitare ac dicere. Ego ſum erkenwaldꝰ michi munera deferte: a me auxiliū poſtulate: michi argenteū feretrū ꝑparate Cū hec īfelix rauco gutture pſ̄trepuiſſet: graui īfirmitate

coꝛreptus a circūſtantibꝰ foꝛas eijcitur ⁊
ad locum ſuum lachꝛimabiliter deductꝰ
infra paucos dies expirauit Nimirū bea
ti erkenwaldi miracula eiꝰ deniq3 ſancti-
tatem obſtinaciter ſpꝛeuerat: vnde ſecre
ti iudicij rimatoꝛem ad percutiendū ani
mauerat. Artifex quidam iu vꝛbe ſan-
cti pontificis alijs feriantibus ipſe opus
exercere ſolitum conatus eſt: falcem eni3
arripuit feſtinus aſcendit pellemq3 radē
di opera dedita cepit. Cōtigit interea cō
ciues illos tranſire ad templū dei ob ho-
noꝛem ſancti erkenwaldi feſtinātes quo
patronum ſuum in celo cū deo regnantē
interpellarent ne i cauſa extremi exami-
nis illis deeſſet qui eius memoꝛiā eiuſq3
gloꝛiam dulciter recolerent. Ut autē pel
lificem poſtpoſitis diuinis operibus hu-
manis intendere pꝛeſumpſerat: quidam
illoꝛum pereunti fratri condoluerūt: qui
dam vero tanꝗ ſacrilego inſultauerunt
Nec fuerunt qui fraterno affectu ab illi-
cito auſu tranſgreſſoꝛem reuocare tem-
ptauerēt. Hoꝛum autē monitionibꝰ diu-
tiſſime pꝛotractis: permanſit in opere ce-
pto moꝛte dignus. Parū ſibi fuit: vt ami
cos ſalubꝛiter exhoꝛtātes negligeret. Ac
cidit etiam vt pꝛo ammonitione ſubſan-
nationem ⁊ deriſionem aliam et aliā pꝛo
ximis ingereret. Cū igit̄ cōtumelijs pꝛe-
tereuntibus ingerendis operā daret: fer
ramentū quo pellem ſcalpebat imperui-
dus extraxit oculumq3 pꝛopꝛium perfo-
rauit. Sic igitur luit homo iniquꝰ inſtru
ctionem piam: quā fruſtra perfecerat illi
populus amicus. Captiuꝰ quidam iuſ-
ſu regio cōpeditus ire feſtinauit ad eccle
ſiam eo die quo feſtiuitas ſancti Erken-
waldi celebꝛatur et ingreſſus in hūc mo-
dum eſt exoꝛſus. Deus quem nemo pe.it
iuanū niſi vanus natiuitatē meā euacua
Deꝰ illuminatoꝛ mentium me tua pieta
te illumina: vt mihi quid expediat oꝛare
poſſim tibiq3 placita poſtulare ac impe-
trare. Cum in hunc modū cuſtodes que-
rerēt illū: nūciatū eſt illis hoīem quē q̄re-
bāt ad ſolēpne gaudiū feſtiuitatis ſancti
erkenwaldi perueniſſe nec latitare volu-
iſſe: ſ3 in cōſpectu fideliū altari aſſiſtere/
oculis ac manibꝰ in altū leuatis ad dn̄m
intētius oꝛare. Tunc cuſtodes nūc repto
captiuo letati nūc vero ipſius euaſiōe cō
moti ad templū dei curſum inſtituerunt
⁊ ſuū commendatū nō ſine pena reduce-
re ꝓpoſuerūt. Intrātibꝰ aūt cuſtodibꝰ ⁊
hoīem arripere deſtinātibꝰ fragoꝛe maxi
mo rupta ſunt vincula: captiuiq3 oꝛātis
cū ammiratiōe cūctoꝝ qui aſtabāt diſſo-
luta ſunt crura. Ut vero rumoꝛ miraculi
ꝑuenit ad epm̄: v̄ba de miraculo fecit ad
pplm̄ et quē ſctūs erkenwaldꝰ dignatus
eſt abſoluere pꝛohibuit arctius ne p̄dicto
hoī p cuſtodes iniuriaretur. Quāta vero
tūc ſequuta eſt populi exultatio q̄taq3 ī
deū ⁊ eiꝰ dilectū erkenwaldū pꝛodita eſt
laudatio: nulliꝰ eloquiū edere nullū inge
niū valet excogitare. Gloꝛioſi vero pon
tificis ſolēpnitate iā appꝛopiquāte iuxta
moꝛē eccl'ie denūciatū eſt in vniuerſis in
territoꝛio de gētibꝰ: vt ſecularibꝰ ſtudijs
intermiſſis i die qua ſctiſſimi p̄ris ad pa-
radiſū tranſitꝰ inſigniuit ad eccl'iam xp̄i
cōuenirent ſuiſq3 pꝛecibꝰ ac tāti patroni
erkēwaldi meritis: tā coꝛpoꝛis q̄ aīe ne-
ceſſaria obtinere laboꝛarent. Et ecce qui-
dam miſer graui faſce onuſtꝰ occurrit ob
uius cuidā eccl'ie miniſtro: ⁊ iuxta mona
ſterij parietē exoneratꝰ cepit reſiſtere va
cās quid q̄ſq3 loqueretur. Miniſter vero
pꝛefatus verbis ammonitiōis pie ad ip-
ſum loq̄ cepit. Quis es tu hō miſerande
q̄ dei mia ⁊ ſcti erkēwaldi plus alijs hoī
bus indigens: ⁊ ad oꝛandū deū dilectūq3
ipſius erkēwaldū alijs feſtiuātibꝰ tu ſo
lus nō attendis? Qui ꝓterue reſpondit.
Uult me erkēwaldꝰ paſcere ſi eiꝰ gratia
q̄ſtū meū incipiā omittere: ridiculū eſſet
ſi ego deſerto officio victū a vr̄o patrono

expectarē. Jte igit̄ ⁊ vr̄as ferias ⁊ eſtraſ⸗
q̄ȝ cantilenas cū erkēwaldo vr̄o ſine inui
dia vobis habete: ⁊ opꝰ viroꝝ foꝛtiū igna
ui nobis relinq̄te. Sic ip̄e quaſi eſſet fu⸗
gatꝰ: pꝛofecto ſub oī celeritate onere ſub
leuato qđ cōtra ſepulchꝛū ſcti erkēwaldi
extra monaſteriū depoſuerat: ſic eſt auſꝰ
ſic in viā amēs eſt pꝛogreſſꝰ: ꝙ ad caput
ſepulchꝛi cuiuſdā moꝛtui pedē offendens
in pꝛopꝛiū caput eſt pꝛolapſus et ſuimet
ruina cōquaſſatꝰ et extinctꝰ. Cognouit
itaq̄ȝ ppl̄s hoīem infelicē per inobedien⸗
tiam ⁊ verboꝛū petulantiū ſummi iudi⸗
cis ſententia moꝛtē meruiſſe: atq̄ȝ incur⸗
riſſe ſubitaneā dū ſe ſuaq̄ȝ ſic amaret: vt
coꝛrectionē irridēs in ſctōs dei contume⸗
liam grauem diuulgaret. Quedā vene⸗
rabilis mulier benedicta noīe ad ſctī fere
trū diebꝰ ſingulis veniā poſtulabat: ⁊ qđ
natura ſubtraxerat obtinere erkēwaldi
pꝛecibus flagitabat. Siquidē duo peſſi⸗
ma ſimul ei a natiuitate contigerant: vt
pꝛeter manū aridā quā geſtabat ac ſi ad
huc mr̄is vtero foueretur: pugni cōcreta
cōgeries ⁊ digitoꝝ pollici ſuppoſitoꝝ in
tegralis cōglutinatio manꝰ obſeruatio⸗
nem penitus denegaret. Pꝛeterea ytali⸗
cam ſe aſſerebat oꝛtā apud marcilliacuȝ
in ꝓuintia lugdunenſi et pꝛo ſanitate re
cipiēda fere extremas hoīm natiōes vbi
religio xp̄iana peruenerat pede laſſo lu⸗
ſtrauerat. O q̄̄ ineffabilis ſecretoꝛuȝ dei
ꝓfunditas quā vniuerſus mūdꝰ cū ſuis
reliquijs abdicauit diuina pꝛouidētia re
ſeruat erkēwaldo: vt mirabilioꝛē in ſctis
ſuis deū bꝛitannia recognoſcat. O beate
Erkēwalde apoſtoloꝛū pꝛincipes petrus
⁊ paulꝰ tibi deferūt alumpnā ſuam tibi
mittūt vt gl̄ioſioꝛ appareas et londonia
te melius veneret̄ et colat. Quid plura?
Quadaȝ die dū ſupꝛamemoꝛata mulier
vt religiōis eſt nō ſub hoīm obtutibꝰ ſed
in eccl̄ie angulis occultata aures ſummi
pulſaret artificis: abſconditoꝛū cognitoꝛ
deus meritis erkēwaldi exigētibꝰ manu
miſerationis manū alleuat depꝛecantis.
Cū vero pꝛolixius illa pꝛopenſioꝛi crura
ad ſctī tumulū flagitante: nerui qui ex ni
mia ſtrictione ſui extoꝛres aīalis viuaci⸗
tatis extiterant digitis ad oꝛdinē reuoca
tis: ad curſum naturalē ſubito redeunt:
et vſui cōpetēs ſuccꝰ viuificꝰ et venarū
poꝛoꝛūq̄ȝ repletio naturalis membꝛū re⸗
ſtituūt. Manꝰ arida humectetur ⁊ neruo
ſa ſoliditas denodatur. Naturalis vigoꝛ
miraculo depellit vitiū ⁊ putrefacta ma⸗
nus vſuale ſentit officiū. Erkēwaldi pꝛe
cibꝰ admiratur digitoꝛū diſcretio: quod
pꝛegnātis natura dimiſerat in gremio.
Reddit erkenwaldꝰ oblita iura nature:
dū hūanū mēbꝛū reſtituit creature. Tē
poꝛe ſtephani regis angloꝝ erat quidam
iuuenis noīe Willelmꝰ qui de gallijs ex⸗
ercende negotiationis cauſa fines lōdo⸗
niarū intrauerat: et in pꝛeſentia ſanctiſſi
mi coꝛpoꝛis erkēwaldi die ſolempnitatis
ſue inter populos aſſiſtebat. Cōpleta ita⸗
q̄ȝ pꝛoceſſione inter ceteros ſupꝛa memo
ratus hō repedauit ad ſibi delegata hoſ⸗
pitia: et dū inter conuiuantes ſocios me⸗
dius et quaſi nulli tunc ſecundꝰ diſcum
beret: ſubito tam atroci et peſſima infir⸗
mitate cōcutitur vt catalēpticū hoīem iu
dicares: ⁊ magis moꝛtem q̄̄ periculū imi
tares. Ex ipſa diſparatione ſignū domi⸗
ni noſtri iheſu xp̄i ante infirmū apponit̄.
Sacerdos (vt fideliū mos eſt) magis ad
exequias q̄̄ ad infirmi viſitationē indu⸗
citur et oībus rite peractis: iam tedio feſ⸗
ſi qui aderant magis eius moꝛtem q̄̄ tā
peſſime cruciari pꝛopenſius inhiabant.
Nec adhuc ex circūſtātibꝰ ciuibꝰ erat ali
quis qui erkenwaldi potentiam imploꝛa
ret: ſilent ſiquidem erkēwaldi vicini: vbi
tranſmarinꝰ nō ſiluit. Obliuiſcuntur ci
ues: quod de galloꝛum gente genitus re⸗
cognouit. Pꝛofecto quidam ex infirmi
ſodalibus pedes repente pꝛoſilit: quod

ante de ꝟtutib⁹ mirãdi antiſtitis audie
rat non ſurdus auditoꝛ attollit: vt egro-
tus ſe totũ reddat/totũ moueat/totũ pꝛe
cibus ſancti pontificis ſe conferat: nutu
diuino laudando conſulit. Currit cit⁹ ce-
teris oculis ceci oculos tangit: et feſtinus
equo ante ſanctiſſimũ coꝛp⁹ adueniens
ſuper haſtam que eminebat eoſdem ocu
los diligenter appoſuit. Res mirãda vir
boni conſilij cera tangit ſqualentes ocu-
los: ⁊ illuminatoꝛ noſter pꝛecioſiſſim⁹ er
kenwaldus ſublata vmbꝛa lumẽ reddit
oculoꝛũ. Et egrot⁹ qui antea mamac⁹ vi-
debatur: iam naturaliter in oibus mem-
bꝛis vſualem curſum recuperauerat. O
hoiem de perditione aie et coꝛpoꝛis erkẽ-
waldi pꝛecibus abſolutũ. Sciſſitantib⁹
qui aderant quomodo ſe haberet: tale di-
citur dediſſe reſponſum. Ego per beatuꝫ
erkenwaldũ qui moꝛtuus fueraꝫ iam vi
uo: qui lumine pꝛiuat⁹ extiteram iam vi
deo et certe venerabiles ipſi⁹ digitos ſen
ſi oꝛbatis luminib⁹ dignãter appoſitos.
Et hoc nobis ſignũ. Crucem illam huc af
ferte: qua allata accepta acu que crucem
et crucis baculũ conſuebat extraxit: ⁊ ite
rum cunctis videntib⁹ pꝛimo acu foꝛa-
men impleuit. Hijſdem tempoꝛib⁹ qui-
dam iuuenis languid⁹ et atroci infirmi-
tate coꝛrept⁹: poſtꝙ̃ ad modũ ante ſepul
chꝛum ſepedicti pꝛeſulis iacuit ſanitate
recuperata coꝛam omnibus exclamauit
Gratias tibi refero erkenwalde qui infir
m⁹ huc veni: ⁊ mõ tua opitulãte clemẽtia
ſanus et incolumis quo voluero poſſum
exire. Nec hoc pꝛetermittendũ eſt qꝺ die-
bus illis quedam matrona filiam pꝛopꝛi
am vtriuſqꝫ ſideris lumine deſtitutã: ad
ſepulchꝛũ pꝛecioſiſſimi coꝛpoꝛis in mul-
toꝛũ pꝛeſentia ſecũ lachꝛimabiliter addu
xit ⁊ ſtatim oꝛatione cõpleta ſubitã illu-
minationẽ puella cũctis mirantibus eui
denter obtinuit. Per idem temp⁹ egro-
tantiũ multitudo copioſa ante ſancti tũ-
bam ſanitatis remedia poſcebat: inter
quos quidam venerabilis clericus cuiuſ
dam magni nominis notarius: ſpe ſani
tatis recipiende omnibus qui eum noue
rant mirantibus ſe medium interiecit.
Nam cum medic⁹ eſſet et minime ſe per
ſe vel per alios curare potuiſſet odoꝛe mi
raculoꝛum ſancti pontificis refertur: tã
dem pꝛouentione fidei roboꝛatus medici
ne celeſti totum ſe deſtinauit dei quoqꝫ
miſericoꝛdiam pꝛeſtolatur: vigilijs ieiu-
nijs et oꝛationibus et ante coꝛp⁹ ſanctiſſi
mum deũ lachꝛimabiliter depꝛecatur vt
et ſuoꝛum facinoꝛũ veniam languoꝛis et
remedia cõſequi mereatur. Quid plura?
Die tertia poſt hoꝛam veſpertinã appa-
ruit ſubito ſupꝛa memoꝛatũ languidum
erkenwaldi pꝛecibus adiutũ: immo pꝛi-
ſtine ſanitati reſtitutũ: ⁊ huius pꝛeconia
in omni pꝛeſentia reſonãtem. Sciat hoc
vniuerſus clerus et populus me añ pau
cas hoꝛas letali infirmitate pꝛegrauãte
ita mei impotem extitiſſe vt non ſolũ ma
nuum officia perdidiſſem: verũ omnium
membꝛoꝛũ adminiculis caruiſſem. Mo-
do ſancti noſtri meritis interuenientib⁹
ſanitate recuperata ita validus exiſto vt
non ſolum manducare vel bibere ſeu ce-
teros naturales coꝛpoꝛis ſenſus poſſim
exercere: verum etiam incredibili dei vir
tute viribus pꝛopꝛijs equum aſcendere ⁊
quo placuerit valeã equitare. Puer qui
dam etatis tenere lubꝛico et coetaneoꝛuꝫ
ludo ſe ductus: et tam didaſcoli ſui cõmi-
nationis ꝙ̃ pꝛopꝛie lectiõis eſt oblit⁹. Se
quẽti aũt die cũ reddendi temp⁹ inſtaret
foꝛmido que ꝓ oculis ex ignoꝛãtia lectio-
nis puerili memoꝛie occuparet: quid fa-
ceret nihil tutũ inuenit qui nec lectioneꝫ
redderet neqꝫ ire magiſtri remedium re-
perire valeat. Poſt multas igitur coꝛdis
anxietates incidit in animum pueri: vt
fuga penam alicuius pꝛecibus euitaret
cõcito ſurrexit aufugit ⁊ ad eccliaꝫ i qua

ſancti erkenwaldi requieſcit corp⁹ peruenit. Pretaxatus q̄ppe magiſter more ſolito ſcolas ingrediens puerūq; nō inueniens: vt eū fugiſſe preſenſit modo deuenit ad locū quo puer aſi ſepulchrum iacebat ſuppliciter orans ad ſanctū. Interim magiſtro de animaduerſione facienda affirmato placuit puerū reddentē audire: quatinus ex iuſta ratione quotiens eum deficientem in lectione deprehenderet: totiēs ei verbera īgeminaret. O nūc infelicem puerum niſi citius habeat liberatorem clementiſſimū erkenwaldū. Ac miro modo cū ſancta multa liberationis genera ſuppeterent: preelegit modū qui pueri ſtudio et magiſtri propoſito plurimum congruebat. Precibus itaq; et meritis preclari doctoris erkenwaldi affuit puero ſapientia que aperit os mutū: et linguas infantium facit diſertas: affuit inq̄ ac diuinitus eum edocuit quod a nullo ante magiſtrorū audiuit. Cū enim puer lectionem ſine libro proferre cogeretur non ſolum quod magiſter eius tradiderat abſq; obſtaculo atq; diminiculo reddidit: verūetiā illud qđ preceptor ei⁹ traditurus fuerat obſtupeſcente magiſtro: memoriter diuq; recitauit. Tunc vero didaſcol⁹ tādē ad cor reuerſ⁹ irā remiſit veniamq; fuge pueros conceſſit atq; ſeipm qđ ſctō puerū ſubduxit neq; honorem tāto patrono dignum exhibuit grauiter cōdempnauit. Erat quidā de trāſmarinis partib⁹ aduena balduin⁹ noīe ⁊ plurib⁹ not⁹ londoñ. qui intollerabiliter igne febriū anxiatus eſt. Queſiuit vbiq; refrigeriū medele ſ; inuenire nō valuit. Quadā igitur die dū miniſtri eccłie doctoris gentiū feſtiuitatē ⁊ honorē dei ⁊ ſcti erkēwaldi tā deuote ꝯcinerēt: cōtinue ſupplicauit vt ad tumulū ipſi⁹ deduceret: ſperās ſicut cōtigit ſoſpitatē ſibi eē per ei⁹ merita reddendā. Dū ergo allat⁹ eſſet ſecus introitū chori admodū laſſ⁹ et lāguidus reſedit et obdormiuit. Vidit igitur ſopitus aſſiſtere ſibi virū elegantem cū baculo paſtorali veſtib⁹ niue candidioribus ac ſacerdotalib⁹ indutū ⁊ infula mitratū: quemadmodū epiſcopi miſſam celebraturi veſtiuntur. Qui perſcrutatus eſt quid haberet vel cur aduenīſſet. Reſpōdit eger. Dñe febriū moleſta paſſio me fatigat et iugiter torquet et vt remediū conſequerer ad portū ſalutis ⁊ ad ſepulchrū ſancti cui⁹ hodierna ſolennitas agitur cōfugi. Dicit ei ſctūs. Fiat tibi ſicut vis: et ſicut credidiſti. Deinde vero ī modum crucis ante et retro dextrorſum ⁊ ſiniſtrorſum caput illius molliter ac ſuauiter cōprimens diſceſſit: ſigno ſancte crucis fronti eius impreſſo. Ipſe aūt febricitans iam ſanus ī ſopore adhuc fluctuans exclamauit. Dñe dñe miſerere mei: et alleuia dolorem meum. Et expergefactus leuita euangelium incipiēte proprijs viribus ſurrexit et oblationē obtulit pſtratus in terram gratias egit: et poſt miſſā ſoſpes domū rediit. Audiens vero conſodalis ipſi⁹ eodē morbo grauat⁹: eadē hora baiulatus inter manus ſuorum ad ſepulchrum beati viri peruenit: et opitulāte ipſo eodem modo ſanatus eſt. Quella ex ciuib⁹ lōdoñ. multis diebus languebat febre fatigata nec vllo genere medendi potuit reſtaurari: ſed dominus clemētiſſimus huius remedium ei conferre dignatus eſt. Nam dilectus ſuus erkēwaldus noctu illi viſus eſt aſtitiſſe: et in hūc modū ſibi ſermocinari. Diu excocta es ī fornace hui⁹ temptationis non q̄ aliquo criminali peccato vitam tuam commaculaueris: ſed in futuro iuuenilem petulātiam virga correctionis ſtudeas edomare moreſq; maturos imitari. Craſtina enim die accelera ſepulchrum meum viſitare: ibiq; oratura dominum noſtrum iheſum chriſtū ab hac debilitatis cathena liberaberis. Illa quidē tremebūda cū

vellet nomen eius percunctari: ſed nimius pauor ipſignem reddidit. Hoc ſeruus dei ſentiens: ſubiecit erkenwaldus nuncupor habēs ſepulchrum in dextero latere altaris ſctē fidis virginis & martiris. Quo cū perueneris credēs firmit: ſana eris Cum hoc ſomniū nimiorem geſtā pater et mater mane ipſa narrante didiciſſent nimis hilares effecti deumq; laudantes in eadem hora filiā ſuam inter brachia fulcientes adduxerunt et vt ſanctus preſul docuerat iuxta manſoleū ipſius eam collocauerunt. Cumq; in puncto momēti eſſet in ſomnū ſoluta ſtatim toti⁹ doloris egritudo euacuata eſt: et ipſa reddita toto corpore incolumis: Filia cuiuſdā deo deuoti de partibus lincolñ. elegantis forme debilitatis verbere flagellata eſt: et tandem officium auditus omnino amiſit. Parentes ipſius graui meroris fulmine percuſſi medicos conduxerunt: vt ſoſpitati redderetur. Sed medicorū ars et ſubtilitas ibi efficatiam inuenire non potuit: ſtatuerunt autem opem diuinam experire ad eam ad limina ſanctorū circūducere vt multiplicatis interceſſoribus curaretur. Quo facto: cū nuſq̄ ſalutem corporis recuperare poſſet: ad vltimū deducta eſt ante tumbā patroni noſtri venerabilis erkēwaldi preſulis. Ibi ſopita: cū expergeſceretur patefactis auribus et ſanie guttatim cōfluente: redintegrata eſt priſtine ſanitati ad laudē domini noſtri iheſu xpi: cui eſt honor & glīa in ſecula ſeculorum amen. Mulieris cuiuſdā manui adheſerat forfex ita vt manu clauſa et digitis palme concretis: altera virgarū comprehenſa teneretur/altera ſuper digitos exterius tenderetur/arcu forficis ſuper indicem exiſtente: afflicta ſic fuerat per triennium. Ammonita tandem in ſomnis londonias profecta eſt: debilitatis ſue remedium ſuſceptura Ieiunijs igitur vigilijs et orationibus inſtanti in ſomnis ſibi apparuit vir quidam in habitu et geſtu pontificali: conſulens vt eccleſiam beati pauli intraret ante tecam ſancti pontificis erkēwaldi diuine potentie clementiam in ſua curatione expertura: Credidit mulier ſurrexit: et dū mane eccleſiam peteret: ante predicti pontificis manſoleum proſtrata miſerationis diuine expectabat auxiliū. Dū vero proceſſionis miſteria agerent ſurrexerat iam ab oratione: et ſtans ante ſācti pontificis erkenwaldi tecam viſa orare erectis manib⁹ et oculis. Interea multis intuentib⁹ aperta eſt manus: digitis eminus a palma ſeparatis. Ferrū a carne paulatim ſeparabatur et virgularū altera procul ab altera reducta cecidit forfex a manu ei⁹ ante altare: paulatim poſtea plene curatur ad laudem dñi noſtri iheſu xpi cui eſt honor et gloria in ſecula ſeculorum amen.

¶ De ſancta Ermenilda regina.

Sancta enī ermenilda erconberti regis cācie ſanctēq; ſexburge filia ad omnem pietatem compaſſionē et omnium neceſſitudinum ſubuētionē materna viſcera ante omnia induebat. Eadem in omnes benignitas in xpo charitas eadem iugiter ad celeſtia regna et deſideria aīoſitas erat. Tradita eſt autē a parentibus Wlfero regi merciorum in vxorem: et illa mediatrice regnū merciorum et cantuariorū quaſi vnicū effectū eſt. Interfecto penda rege pagano cum triginta ducib⁹ ſuis a rege oſwio ſancti oſwaldi germano Wulferus eius filius ſuſcepto baptiſmate regnare cepit cui⁹ vxor ermenilda a parentibus informata ſua dulcedine blandifluis hortamentis/moribus ac beneficiis indomita mulcēs pectora ad ſuaue chriſti iugum rudes po

pulos et indoctos excitabat: ⁊ peruerſos
et rebelles potenter repꝛimebat. Nec re-
quieuit inuicta donec ydola et ritus de-
moniacos extirparet eccleſijs ac ſacerdo
tibus regnum impleret populū ad ſacra
oꝛatoꝛia ad diuina officia ad om̄ia pieta-
tis opera aſſuefaceret. Rex vero ſanctis
ipſius deſiderijs ac petitionibus animo
volenti obediens eius monitis ſe vltro in
clinabat. Non ſolum enī ipſius vota re-
gia poteſtate adiuuare ſtuduit: verū eti-
am eius pꝛouocatus exemplis multa fa-
ciebat nephanda ſimulachꝛa execrādo a
finibus ſuis exterminauit. Hanc xp̄i fa-
mulam mirabatur venerando eiuſqꝫ int
ſecularia flumina fixam celo intentionē
emulabatur. Nata eſt autē ſancte erme-
nilde pꝛoles vnica ſancta Werburga ac
poſt decē et ſeptem annos regni ſui Wl-
fero rege moꝛtuo ipſa cū filia ſua deo di-
lecta monaſteriū elyenſe ſub matre ſua
ſexburga intrauit ac habitum religiōis
ſuſcipiens omnem ſpem et amoꝛem ſecu
li pꝛopter chꝛiſtum reliquit vigilijs abſti
nentijs pꝛecibus ⁊ lamentis coꝛpus caſti
gando omnibus ſe inferioꝛem exhibuit:
et tandem bonis operibus idus febꝛuarij
vitam finiuit. Vir quidam ſaxonicꝰ fer-
ro vinctus inter miſſarum ſolēnia ad ip-
ſius tumulum oꝛabat et lecto euangelio
ipſum ferrū de bꝛachio tanta vi diuinitꝰ
excuſſum eſt vt ſuper altare in conſpectu
omnium eminus euolaret. Cum magi
ſter quidā pueros ſermonibꝰ coꝛreptos
verberibus plectere temptaret et illi diſ
ciplinam vitantes ad ſepulchꝛum ſancte
ermenilde clamantes et pꝛo ſua liberati
one oꝛantes confugerent inſequutꝰ ma-
giſter eos rapit ⁊ vſqꝫ ad ſatietatem ani
mi verberat cum tali inſultatione flētes
increpans. An putaſtis ſanctam ermenil
dam veſtrarū culparum ſemper habere
patronam? Nocte ſequenti ſancta eidem
apparens pedes et manus foꝛtius q̄ cō-
pedibus ſtrinxit. contractuſqꝫ eſt ſubito
vt nullo mō mouere ſe poſſet. Mane aūt
vocatis ad ſe pueris veniam ſuppliciter
efflagitat et vt pꝛo ſe intercedant lachꝛi
mabiliter imploꝛat. Delatꝰ poſt hec ad
tūbam ſancte: ſaluti pꝛiſtine reſtituitur.

¶ De ſeruo dei Eſterwino abbate.

Olfridus autem famulꝰ xp̄i
⁊ abbas monaſterij ſctī pau-
li apoſtoli quod eſt in gyꝛwin:
ſuper tinā fluuiū verſus au-
ſtrum conſtructi eſterwinum
pꝛeſbiterū de monaſterio beati petri eli-
gens abbatem eidem monaſterio regen-
di iure pꝛefecit vt quem non poterat ſo-
lus laboꝛem ſocia dilectiſſimi cōmilito-
nis virtute leuius ferret. Erat autē mo-
naſterium ſancti petri ſuper ripam We-
re fluminis ad boꝛeam conſtructum. Su
ſcepit igitur vir domini eſterwinꝰ curā
monaſterij regendi: anno dn̄i ſexcenteſi-
mo octogeſimotertio nono videlicet ex q̄
fundatū eſt anno. Permanſit aūt in eo vſ
qꝫ ad obitum ſuū annis quatuoꝛ vir no-
bilis ſed inſigne nobilitatis non ad iactā
tie materiem vt quidam deſpectūqꝫ alio
ꝛum ſed ad maioꝛem vt dei decet ſeruum
animi nobilitatem conuertens. Patrue-
lis quippe erat abbatis ſui benedicti co-
gnomine biſcop: ſed amboꝛum tanta mē-
tis ingenuitas talis mūdane ingenuita-
tis fuit pꝛo nihilo cōtemptus vt neqꝫ iſte
monaſterium ingreſſus aliquem ſibi pꝛe
ceteris ob intuitū conſanguinitatis aut
nobilitatis honoꝛem querendum neqꝫ il-
le putaret offerendū: ſed equali cum fra-
tribus lance boni pꝛopoſiti iuuenis glo-
riebatur ſe regularem per omnia ſerua-
re diſciplinam. Cum enim fuiſſet mini-
ſter egfridi regis depoſitis armis et aſſū
pta militia ſpirituali tm̄ manſit humilis
fratribuſqꝫ alijs ſimilis vt ventilare cū

eis triturare: oues vaccaſq; mulgere in piſtrino/in oꝛto/in coquina/in cūctis monaſterij operibꝰ iocundus exerceri gauderet. Abbatis autem regimine aſſumpto eodem animo quo pꝛius manebat ad omnes mitis/affabilis/et benignus omnibus et cū opoꝛtunum videret: peccantes coercuit. Et cum operātes fratres reperiret vel arando vel ventilabꝛum manu concutiendo vel aliquid tale gerēdo: ſe eis in opere coniungere ſolebat. Erat enim et viribus foꝛtis lingua ſuauis anima hilaris beneficio largꝰ et aſpectu honeſtus. Eodem quo fratres cibo eadem veſcebatur in domo cōmuni doꝛmiebat in loco. Cum autē dies obitus eiꝰ appꝛopinquaret: accitis ad ſe fratribꝰ pacis oſculum eis dedit ſalutaribꝰ monitis eos inſtruxit et nonis martij ſeculum reliqt Nam per cuncta graſſante peſtilētia cū multa fratrū caterua ad dn̄m migrauit.

De ſancto ethelberto rege ⁊ cōfeſſoꝛe.

Ethelbertus aūt rex deo amabilis tertius erat regū cancie ſed pꝛimus regni celoꝛū aſcēſoꝛ. Quicqd angloꝛū apoſtolus auguſtinꝰ diſcipuliq; ſui euangelici in vinea et meſſe dn̄i pꝛofecerunt ſalua p̄uentrice xp̄i gratia huic debetur. Quantū enim in humanis rebus eſt niſi ille conceſſiſſet niſi diuinos operarios adiuuiſſet: nullus cultus nullꝰ fructus vere ſalutis angloꝛum terre pꝛoueniſſet. Suſcepit in legatis ſuis xp̄m adhuc incredulus laudauit eterne felicitatis nuncium cui diffidebat collegit anxios aduenas ī vꝛbe ſua doꝛobernia quos neſciebat dedit ibi cū vite neceſſarijs māſionem tempoꝛalem deinde perennē hijs quoꝛū ſectā non admittebat. Nō illos vt ignoto habitu ⁊ moꝛibus abhoꝛruit non vt alienos repulit non vt humiles cōtempſit non vt ſuoꝛum numinū ac paternarum legum damnatoꝛes damnauit: ſed animi clementia pꝛedicātibus fauit ⁊ vt ad ſuam fidem quos poſſent cōuerterēt: patienter tulit clementer annuit. Tam benignus erga xp̄ianos in natiua gentilitate fuit ꝙ tandem induta xp̄ianitate Quod enim auguſtinus cū conſoꝛtibus humiliter euangelizabat: iſte ſublimiter confirmabat. Quod ille apoſtolice plantauit: iſte regifice pꝛopagauit. Rex enim exhoꝛtatione ac pꝛomiſſiōe beatitudinis eterne magis ꝙ̄ ſuo terroꝛe ſatagebat: ſicut diuino documento didicerat voluntarios non coactitios deo acquirere. Regis quoq; ſubiectos vel conſoꝛtes ad cultum xp̄i tota benignitate excitabat credētes vt fratres cognatos ⁊ cōciues regni eterni mire amplectabatur vbiq; xp̄s colebatur ⁊ eccleſijs paſſim conſtructis: phana et delubꝛa aut deſtruuntur aut in eccleſias conſecrant. Quanto hunc cōgratulationis affectu pꝛo ſuſcepta fide ſanctus gregoꝛius fouit quā mellifluis epiſtolarum inſtrumentis ac ſi celeſtibꝰ oſculis ad omnem pietatem attraxit ad omnem virtutem accendit ad ineffabile dilatādi xp̄i regni pꝛemium pꝛopoſito conſtantini auguſti exemplo incitauit? Cōſtruxit per auguſtinum dn̄i ſaluatoꝛis eccleſiā: ac etiā extra vꝛbis muros in honoꝛe apoſtoloꝛū petri ⁊ pauli inſigne monaſteriū vbi et rex et pontifex cum omnibꝰ ſucceſſoꝛibus ſuis perpetualiter requieſcerēt In londonia in honoꝛe beati pauli apoſtoli eccleſiam conſtruens illi epiſcopum pꝛouexit. Roffenſis ſimiliter pꝛeſulatus cum eccleſia ſancti andꝛee apoſtoli ab ipſo fundatus ſufficienter dicatur. Elienſis quoq; monaſterii ipſe fundatoꝛ in antiquis cartis legit̄ ꝙ̄ꝙ beata virgo etheldꝛeda poſt longam deſolationem ſuū ibi pꝛimatum mereat̄. Hec et alia inclita vl pontificalia vel monaſterialia quantum

liberaliſſimꝰ rex et ſuperni regni cultoꝛ
amantiſſimus cū ceteris minoꝛibus oꝛa
toꝛijs ſublimauerit: re ipſa hodie eluceſ-
cit. Monaſteriū apoſtoloꝛū regijs poſſeſ-
ſionibꝰ ampliauit oꝛnatu vario decoꝛa-
uit regia liberalitate et apoſtolica aucto-
ritate pꝛiuilegijs multiplicibꝰ honoꝛan-
do. Ad hoc enim monaſteriū ſanctus dū-
ſtanꝰ crebꝛis noctibꝰ oꝛādi gratia veniēs
viſionē ſupnoꝛū ciuiū vidit ⁊ hymnis ce
leſtibus intereſſe meruit. Qui ſepius di-
xiſſe fertur ꝙ vbicunqꝫ in eccleſia vel ci-
miterio pedē quis verteret ſuper aliquē
ſanctoꝛum calcaret adeo loca coꝛpoꝛibꝰ
ſanctoꝛū plena eſſe aſſeruit. Ethelber-
tus enī rex cū vſqꝫ ad hūbꝛie fluuiū ſub
diſcione ſua poſſideret ſic ſe pauperē xp̄i
exhibuit tanq̄ nihil haberet. Glorioſum
erat videre late imperantē egenis ſerui-
re reges terrentem ſacerdotes dei metu-
ere populis pꝛeſidētē clericis obedire pu
ſillos et infimos eccleſie venerari. In cō
peſcendis vitijs virtutibus extollendis
mandatis dei explendis cunctiſqꝫ pieta-
tis operibus quantū enituerit: ille ethe-
reus liber tanto clarius expꝛeſſit quāto
in hijs ſegnius mundus obmutuit. Mi-
grauit aūt ad dn̄m ſexto kal. Marcij. an
no regni ſui quinquageſimoſexto aduen
tus beati auguſtini ad ſe ac ſuſcepte xp̄i
anitatis viceſimopꝛimo: et anno domini
ſexcenteſimo ſextodecimo. Qui (vt bede
verba ponamus) inter cetera bona q̄ gen
ti ſue conſulendo conferebat etiā decre-
ta illi iudicioꝛū iuxta exempla romanoꝝ
cū conſilio ſapientium conſtituit que cō-
ſcripta angloꝝ ſermone obſeruabant ab
ea. In quibus pꝛimitus poſuit qualiter
id emendare deberet qui aliquid reꝝ vel
eccleſie vel epiſcopi vel reliquoꝛū oꝛdinū
furtim auferret volens ſcꝫ tuitionē eis
quoꝛum doctrinam ſuſceperat pꝛeſtare.
Eius autē ſanctitatis teſtis eſt antiqui
tas veterumqꝫ ſanctoꝛū fauens auctoꝛi-
tas ꝙ ſcꝫ antiquitus a pꝛimoꝛdio ipſius
inter ſāctos celebꝛata ſit ſolēnitas. Cū
quodam tp̄e eiꝰ feſtiuitas negligeretur
nec poꝛticꝰ ſua ſolito oꝛnatu nec lumine
veſtiretur ſacerdos quidā eadē nocte de-
uotionis gratia ibidē excubās vidit pue
rum quēdam de tumba ſancti regis pꝛo-
cedere cū tanta claritate: vt poꝛticꝰ tota
reſplendere videretur faculam luciditiſſi-
mam in manu geſtabat facies benigna
et niuea cū oculis ſiderijs illi erat aurea
ceſaries humeros velabat et contempla
toꝛem ſuum ſtupidū et trepidū ſic affat.
Nec lucē inquit mihi in hac vna mea no-
cte miniſtrare curaſtis nec a deo dignum
exiſtimaſtis. At ego perenni illuſtratus
ſplendoꝛe nequaq̄ veſtro indigeo lumi-
ne. Hec increpando dicens tūbam ſuam
eodem contemplatoꝛe vigilante et euidē
tiſſime intuente ſubijt. In miſterio viſio
nis huiꝰ poteſt videri foꝛmā pueri ſigni-
ficare eiꝰ poſt baptiſmū in xp̄o ſimplicita
tem atqꝫ euangelicam peruuli innocēti-
am in nuditate: inoꝛnate ſue poꝛticus
iniuriam in pꝛetenſa lampade fratrū re-
darguiſſe negligentiam et incredule ceci
tatis culpam.

De ſancto ethelberto rege et martire.

Gloꝛioſus oꝛientalium anglo-
rum rex ethelbertus ſecūdūꝫ
dignitatem ſeculi claris exti-
tit natalibus oꝛiundus ex an
tiquoꝛum regū nobilitate conſpicuꝰ mo
rum honeſtate pꝛeclarus patre quidem
ethelredo matre vero leoueromia natꝰ.
Et cū intelligibiles pꝛoceſſiſſet ad annos
traditur indolis puer ſacris litteris eru-
diendꝰ. Cūqꝫ in diſciplina lr̄aꝝ pfeciſſet
non voluptatū illecebꝛis animū implica
re curauit ſed oꝛationibus et elemoſinis
ceteriſqꝫ operibus bonis tota ſolicitudīe
inſudauit. Coetaneis eius ad ludos exer
citatis: ipſe in eccleſia conuerſari gaude

bat. Demũ adoleſcens factus et patre oꝛ
batus ad regni ſolium ſublimatur. Pꝛo
uidus enĩ erat in conſilio iuſtus et miſe-
ricoꝛs ſemper in iuditio ⁊ manſuetus in
verbo. Parcere nouit ſubiectis et debel-
lare ſuperbos. Matrem ſuã diligebat vt
dominã ⁊ quecunqꝫ matri placebant: nõ
diſplicebant ſibi. Monetur demũ ab om
nibꝰ regni ſui nobilibꝰ immo ad vniuer-
ſis cogitur vt virginẽ ducat de qua here
dem pꝛopꝛio ſuſcitare poſſit in regno. Ac
quieuit rex humilis huiuſmodi conſilio
⁊ ſpe ſucceſſiõis hereditarie coꝛ docile ad
ſponſam capiẽdam incẽdit. Laudat qui-
dam conſul cuiuſdam egeonis filiam no
mine ſeledꝛidã in auſtralibus partibꝰ di
uitijs opulentam: cui defuncto patre re-
gnũ remanſerat regi conſilium datur vt
ei in coniugiũ copuletur vt de duobus re
gnis vnũ fieri poſſet. Repudiatur hoc cõ
ſilium abnegatqꝫ rex patrẽ virginis ne-
quaq̄ꝫ fuiſſe degenerẽ veruntamẽ ad om
nem fraudẽ et dolũ eum ſemper extitiſſe
pꝛocliuẽ. Patri inquit meo graues teten
dit inſidias: fraudeſqꝫ nõ diſtulit moliri
diuerſas. Diſplicet ergo mihi ignobile
in eodem genere ſoꝛtiri contuberniũ: qḋ
hactenus a fide et veritate extitiſſe dino-
ſcitur alienum. Ignobile iccirco vocari
debet qꝛ fundamẽtũ nullius ſtabilitatis
habet. Tandem habito cõſilio verſus of-
fam regem mercioꝛũ ad petendã in vxo-
rem filiam eiꝰ ire diſpoſuit ſed ĩ ipſo pꝛo
fectionis exoꝛdio antiq̄ꝫ equũ aſcenderet
mirabile ſignũ ſtupentibꝰ cũctis innotu
it. Sub ipſo namqꝫ aſcẽdẽte terra mota
eſt imminens periculũ moꝛtis ꝑfigurãs
tota diei claritas ſubtracta ſubito diſpa
ruit: ⁊ quaſi quedã colũpna nebulis hinc
inde oppoſitis obducta ſub nube erupit
que aliq̄diu quadã tenui flamma eis ve
ſtigia lucis miniſtrauit: Que columpna
diu viſa: a nube demũ ſuſcepta eſt. Dein
de viſus eſt nigreſcere ſol et hoꝛridas te-
nebꝛas tetre noctis ingerere. Cũqꝫ multi
ſtupefacti mirarentur ethelbertꝰ cõſola-
tus eſt eos dicẽs. Nolite turbari licet ra-
dijs occultatis nobis ſol lucẽ negauerit
diei nulla meſticie grauitate afficiantur
animi veſtri. Cumqꝫ alter alterũ vix vi-
dere poſſet: faciamꝰ inq̄t rex qḋ nobis ex-
pedit mentes noſtras ⁊ coꝛpoꝛa humilie-
mus deo: et dñm rogemꝰ in terram pꝛo-
ſtrati vt tenebꝛas ammoueat et coꝛdis ⁊
coꝛpoꝛis nobiſqꝫ lucem ſue claritatis in-
fundat. Pꝛoſtratis in terrã cunctis: ⁊ dei
famulo ethelberto diutius oꝛante ſplen-
doꝛ diei repente illuxit et ſol ſuos radios
patefecit. Veniẽs ergo rex in regnũ mer
cioꝛũ cũ membꝛa ſopoꝛi dediſſet viſionẽ
vidit quam ſuis poſtea retulit dicẽs. Ui
debatur inquit mihi cõſules ac tribunos
regni mei in regno meo pꝛope me aſſiſte-
re vbi multis ſermonibus cũ meis habi-
tis: ruit a ſummo culmine totum faſtigi
um regie domus mee coꝛnuaqꝫ thalami
mei euulſa ceciderunt. Mat̃ mea hec pꝛe-
ſens contẽplabatur et eiulans lachꝛima
batur. Lachꝛime vero eius cadẽtes erãt
quaſi gutte ſanguinis decurrentis in ter
ram. Deinde aſpiciebam arboꝛẽ pulcher
rimam in domicilio meo excreſcere pꝛoce
ram valde frondibꝰ et folijs mirabiliter
expanſam ⁊ decoꝛam nulliꝰ arboꝛis ſimi
litudini in pulchꝛitudine comparandam
Ad cuius radices quidã vltro inſiſtebãt
qui hanc toto conamine ſue feritatis inci
debant. Ex qua ſucciſione quidã toꝛrẽs
ſanguis effluxit: qui ꝯtra oꝛientẽ magno
impetu curſum ſuũ extendere feſtinauit
In contemplatione vero eiuſdem viſio-
nis eximie columpnũ lucis ab auſtro ſo-
le ſplendidioꝛem videbam exurgere ⁊ mi
rantibus qui aderant et ſtupentibꝰ vni-
uerſis ad celum vſqꝫ flammiuomis radi
is ſequentibꝰ aſcendere. Ego aũt erã ſin
gularis auis in terra totaqꝫ extremitas
alarum mearum erat aurea. Eſtimabã-

qꝫ me arboꝛem illā leuiter poſſe circūple-
cti ſi foꝛtitudini mee vel potentie aliqua
occaſio pateretur circūplectendi. Deinū
pennarū remige temperato celeri volatu
ſuperioꝛa columpne lucis aſcendo. Cum
aūt in ſupꝛemo culmine illius ꝯſediſſem
et claris luminaribꝰ que ſummꝰ ille oīm
pꝛinceps deꝰ in firmamento collocauit to
to oculoꝝ aſpectu ſedulus contemplarer
audiui voces in ſublime celeſtis armonie
miſcere concētus: cuius nectarea delecta
tus ſuauitate ſiue ad dulcedinē melodie
magis magiſqꝫ intentus ſompno ſolutꝰ
ſum. Cū aūt aliqui interpꝛetarent eū in
potentia et gloria regibꝰ pꝛeteritis potē
tioꝛem ⁊ excellentioꝛem futurū: rex ait.
Fides vtiqꝫ reuelatiōis aliud habebit ex
perimētū et maioꝛis interpꝛetationis lō-
ge altioꝛem pertiget ad actū. Facilis foꝛ-
taſſe nobis hodie ad tyꝛannū patebit in-
greſſus verū ignoꝛatur libertas reuertē
di. Sententiā que ſuper me pꝛefinita eſt
a deo animo hilari et ſpontaneo patiēter
expecto. Nobis aūt videtur caſus ille do
mus a ſummo faſtigio coꝛruentis: deſo-
lationem regni ſignificare poſt necē eius
Coꝛnua vero thalami cadēdo ad terrā cō
fracta: foꝛtitudo eſt pꝛincipatꝰ eoꝛuꝫ per
moꝛtē pꝛincipis ſui conculcata ab inimi-
cis et in nihilum redacta. Sanguinolen
te lachꝛime matris doloꝛes coꝛdis ſunt ⁊
paſſiones quos pꝛo amiſſione filij ſui ſi-
ne intermiſſione perferebat. Arboꝛ pꝛoce
ra et longa regis perſonam deſignat cu
ius ſummitas frondibꝰ et foliis conden
ſa ⁊ in latū expanſa: latitudinem ſancta
rum poꝛtendit virtutū per quā ſanctoꝛū
vita adoꝛnatur. Qui arboꝛē ſuccidebant
occiſoꝛes beati martiris erāt. Coꝛrēs ſā-
guinis de ſucciſa arboꝛe: ſanguis marti-
ris innocenter effuſus creditur eſſe q̄ ad
oꝛientem curſum ſuum direxit qm̄ inno-
centia moꝛtis eius ad deū in celo vt vindi
ctam acciperet clamauit. Colūpna lucis
que vſqꝫ in celū tendebātur: claritas bo-
noꝛū operū ipſius expꝛimitur. Quod ſe
eſſe auem videbat pulchꝛitudine ſingu-
larem: cuiꝰ ale in extremitate erant au-
ree ſignificat ſpiritū eiꝰ geminis alis vir
tutū dilectione: videlicet dei et pꝛoximi
circūdatum/ſplendentem fulgoꝛe ⁊ luce
bonoꝛū operū: quibꝰ in ſummo culmine
lucide columpne ſubleuari et pertingere
poſſet ad glorioſam viſionē eterne maie
ſtatis dei. Audiuit etiam voces in celo ce
leſtis gloꝛie ad gaudia eū felicitatis eter
ne inuitantes. Mane aūt facto: cū ad cu-
riam regis offe appꝛopinquaret: alftrida
virgo ſtans in excelſo ſolio regē cum pul
cherrimo apparatu venientē conſiderās
admirata pulchꝛitudinē gauiſa eſt con-
templari militiā. Et cū multū regis ap-
paratū/pulchꝛitudinem/et nobilitatem
cōmendaret: et eū pſ̄i laude et gloꝛia pꝛe
ferret mater eiꝰ inuidie ſtimulis agitata
ſtatim in animo deliberauit regē ethel-
bertū moꝛti tradere et regnū oꝛientalis
anglie tāti regis interitu viduare. Et ſta
tim ad regem offam intrās pꝛocidit ſe in
terram ante conſpectū eius et ſuſpirans
et ingemiſcēs ait. Acquieſce pꝛinceps in-
ſignis conſilijs meis et ne tradas regnū
tuū gentibus alienis que ſuper populū
tuum conſtituent pꝛelium et contra fili-
os tuos ſuſcitabūt bellū. Heredes tui la-
queis eoꝛum capientur et captiui in ma
xima miſeria interficientur. Ad patres
tuos cum appoſitus fueris ſi aduenam
nobis dominari permiſeris abſqꝫ liberis
erunt vxoꝛes ⁊ vidue et viri moꝛte peri-
bunt. Ecce adeſt ethelbertus rex petitu-
rus filiam tuam ſuperbā per te facturꝰ
gentē tuam fiet rex idē ſemper ditioꝛ tu
vero ad omnia explēda pauperioꝛ ille foꝛ
tioꝛ offa impotentioꝛ/ille ſuperioꝛ tu in-
ferioꝛ. Et qꝛ pꝛouecta eſt etas tua et in ſe
nium verſa: illum aūt iuuentutis gloꝛia
quaſi leonem ſciunt eſſe magnanimū hu

ic duces tui et conſules tui familiarit ob ſequentur. Fac ergo vt ei⁹ gloꝛia fiat in ignominiam et ſuperbia hominis verta tur in ruinā. Moꝛte turpiſſima pꝛecipe vt moꝛiatur ⁊ de medio obpꝛobꝛiū noſtre gentis auferatur. Audiſti mi rex que ti bi neceſſaria ſunt tu autē pꝛeuide que no bis ⁊ populo tuo pꝛofutura ſint. Hijs au ditis: conuocatis magnatib⁹ ſuis ait of fa rex. Num inquit mea detrimenta et dampna non conſideratis? Nonne vide tis gentes aduenas regis adoleſcētis in ſipienter huc aduenille et iam ſuper nos exercere dominiū firmo animo decreuiſ ſe? Quid hucuſq; foꝛtes fuiſtis et liberi? Siccine nationibus alienis tolerabitis eſſe ſubiecti? Ne patiamini hāc nobis in ferri iniuriam qui vult vindicatur⁹ om̄e genus veſtrū accedat meq; larga manu infinitas pecunias errogāte pꝛemia me ritis cōdigna que ad ſua ſecū repoꝛtet ac cipiat. Incautū eū per manū appꝛehen dat et in tricliniū meū vt amicum indu cat. Ingreſſuſq; cū fuerit domicilium moꝛtis ex abrupto patietur ſupplitium. Pꝛoſilit ſtatim e medio Winebert⁹ auari tie ſtimulis agitatus aſſum inquit rex fa ctur⁹ quod pꝛecipis ⁊ accepturus qđ pꝛo mittis quoniā neminē poteris reperire quem ad hoc exequendū negotiū melius poteris accerſire. Nam in domo pr̄is ei⁹ duodecim annis educatus et nutrit⁹ fui et poſt moꝛtem eius in ethelberti obſeqo aliq̄ diu inſudaui. Nemo ei vnq; famili arioꝛ/nemo amicitioꝛ fuit. Et accepta a rege pecunia ad regem ethelbertū perre xit et illi obuians vultu hilari dixit. Op time aduenisti pꝛinceps deſiderabilis q̄c quid petiturus acceſſiſti gratanter obti nebis. Hec loquitur dn̄s meus et pollice tur. In accubitu ſuo regem offam inue niens cū reſederis coꝛam eo quelibet po ſtulata cū amoꝛe percipies. Minuit enim ſanguinem nec audet diei admittere cla ritatem. Introibimus pꝛoinde ambo pa riter ad aſpectum eius. Sit pꝛocul a no bis queq; frequentia militaris. Et acce dens ad regem oſculum ei dedit. Rex aūt eius conſilio credēs cū illo ingredit poſt eos ianua obſtruitur. Cūq; ad oſtiū tha lami accederēt: depone inquit pꝛoditoꝛ que ſo ethelberte rex baltheū ⁊ gladiū ⁊ quo q̄ loco reconde: qm̄ ad tyrannū nemo ar matus intrare valet niſi vt pꝛouocet ad iram affectet. Et facto velociter pꝛodito ris conſilio et ethelberto in thalamū itro ducto ligari pꝛecipitur et ante conſpectū offe ſine moꝛa pꝛeſentatur. Ducib⁹ vero et militibus non admiſſis oſtia recludū tur: ſtat rex ethelbertus quaſi agn⁹ man ſuetus ad victimam veram habēs in hu militate patientiam. Cōmendat dn̄o deo aīam ſuam ⁊ palam ait. Non eſt in homi ne via eius multa ei ex inſpirato poſſunt accidere que ſibi accidentia nequaq̄ fre quenter ſolet eſtimare. Heri ſecurus erā et liber nunc miſerabiliter cathenis vin culatus ſum. Tenebꝛe que me tanta ca ligine inuoluerūt hanc mihi moꝛtis hoꝛā deo terminante pꝛodiderūt. Sol dū ſuos radios retraxit huius vite lucē mihi ſub tractā eſſe ſignauit. Sperabā petitionis mee bonū pꝛeſtolari euentū et ecce in cō pedibus diris meip̄m conſidero crudeli ter aſtrictum. Tanq̄ latro aut pꝛedatoꝛ expecto ſententiam dampnationis mee. Dū hec et huiuſmodi interſereret tyran nus non ferens diutius eū viuere: quid miniſtri inquit mei expectatis cur opus deſideratū non acceleratis? Irruite velo citer in eum et perficite imperium meū. Quo audito: ſanctus martyꝛ intimo coꝛ dis affectu cū magna deuotiōe oꝛauit ad dn̄m et ſe ante iuſticiam ei⁹ peccatoꝛē eē et reum cognouit. Tunc accurrens Wi nebertus cū maximo impetu in ſanctuꝫ dei irruit et gladio caput eius amputa uit. xiij. kal. Iunij. Quod videns filia re

gis offe: procidit ſe in terrã dicens. Grati
as ago tibi dñe iheſu chriſte qꝛ ſeruũ tuũ
ethelbertũ carnis hodie ergaſtulo glorio
ſa morte eductũ participem fieri voluiſti
celeſtiũ gaudiorũ. Et ſtatim ad eos q̃ ad-
uentũ dñi ſui foris preſtolabantur excla-
mauit voce magna dicẽs. Quid hic foris
expectatis viri fortes: quid expectãtes de
ſideratis? Reuertamini ad terrã natiui-
tatis veſtre: et ea que de rege eorũ facta
ſunt orientalibꝰ anglis nunciare prope-
rate. Amputato enim capite: dignũ corã
deo compleuit martirium. Quod illi au
dientes cũ mortem dñi ſui vlciſci non va
lerent cũ magno eiulatu & plãctu ad pro
pria reuertũtur. Tunc virgo alftrida ſpi
ritu ſancto repleta ingemuit: pleraqꝫ ma
tri ſue futura predixit q̃ ſibi poſtmodum
contigiſſe manifeſtum fuit. Triennio in-
quit poſt hunc diem non viuet filꝰ tuus
nec ſtabilietur regnũ illius. Tu autẽ ipa
plus q̃ menſibus tribus in cõfeſſione dei
nõ viues & linguã tuã a demonio vexata
corrodes / morte peſſima morieris / ruet
iuuentus filij tui nec diu viuet egfridus
poſt mortẽ ethelberti. Vouit enim virgo
illa votũ deo dicens. Non accedãt inquit
vlterius proci corrũpendã petituri virgi
nitatem meã: qm̃ dño et regi angelorum
ſacrandã et conſeruandã cõmendabo eã
Ipſum ſpõſum & ducẽ habere volo: cuiꝰ
omnis multitudo celeſtis militie deſerui
re congaudet imperio. Croulaudie palu
des xp̃o diſponente videbo ibiqꝫ ſolitari
am vitam emulari incipiam & cõuentus
hominũ euitare diſcam. Precepit autem
rex offa corpus truncũ efferri cũ capite &
in ripa fluminis quod luggo dꝛ ignobili
ſepulture tradi. Dum aũt miniſtri corpꝰ
ſanctũ ad tumulandũ deferrent adeo le-
ue factum eſt eis pondus ac ſi res illa to-
ta celeſtis eſſet. Quidam vero ſanctũ ca-
put ſeparatim geſtantes vt maiori foret
ludibrio ante alios precurrẽtes in terra
volutabant. Eadẽ aũt nocte magna glo-
ria dñi ſup glorioſũ beati martyris ethel
berti ſepulchrũ appuit et luminis immẽ
ſi claritas effulſit. Videbatur adeo flam
ma immenſa vt tota regio igne putare-
tur accenſa. Nam colũpna lucis ſole ſplẽ
didior ab eius ſepulchro vſqꝫ in celũ ten-
debatur: quam velut flamme omnia de-
uorantis in girum ſcintille & radij coruſ-
cantes ſequebantur. Que regi offe rela-
ta: eum grauiter terruerunt et vt penite
ret ad viam humilitatis reduxerũt. Qui
decimam omnium rerum ſuarum eccle
ſie dei tribuit: agros etiam et rura & que
cunqꝫ poſſedit decimauit. Tertia poſt il-
lius martiriũ nocte apparuit cuidã ſim
plici viro quieſcẽti in ſtratu ſuo cum ma-
gna luce in habitu claro et vt velocit̃ ſur
geret imperauit. Surge inquit brithfri-
de ſurge et perge ad ſepulchrum meum
et corpus meum iuxta monaſterium pro
pe Waye fluuium conſtructum reconde:
ego ſum orientalium anglorum rex ethel
bertus et vt hoc verbum facias: precepit
tibi deus. Expergefactꝰ a ſompno vir il-
le oculos aperuit: et illuſtratã celeſti cla-
ritate totam domum proſpexit. Cumqꝫ
brachia vt ſanctum comprehenderet ex-
tendere vellet: cum ſplendore claritatis
martyr abcedens non comparuit. Exur-
gẽs vir ille & aſſumpto ſecum vicino ſuo
nomine egmundo corpus de terra eleua
tum locum & albis veſtibus indutum in
curru poſuerunt. Et occurrẽs cecus qui
dam oculorum lumen ſancti regis meri-
tis gratias agens impetrauit. Sepelie-
runt autem corpus ſanctum in loco qui
antiquitus ferulega dicebatur id eſt ſal-
tus filicis nunc vero a prouincialibꝰ here
fordia nominatur. Eadem tẽpeſtate per
plura annorum ſpacia vnaquaqꝫ nocte
ſuper ſãctum ſepulchrũ lux de celo emiſ-
ſa radiabat: que quidẽ in colũpna ignea
glorioſum eius martyrium reuelabat.

Milfridus demū rex: precepit cuidā epo ſuo locum ſanctū adire et martyrē cū deuotiōe adorare Quo facto: magnalia dei que audiuit: ſanitates infirmorū: curationes languorū quas oculis proſpexit: innocētis regis interitū quē didicit principi ſuo nūciare curauit. Milfridus igit rex ad eundē locum pecunias infinitas delegauit: ⁊ eccleſiā miro ope lapideo ad laudē et honorē beati martyris a fundamentis cōſtruxit: primuſq; oīm regum eidē loco epm ſubſtituit: ⁊ terrarū poſſeſſionibus atq; regalibus ornamētis decorauit. ¶ Narratio. Nō multū poſt hec tempora inſtante die dedicatiōis eccleſie beati dioniſij iuxta pariſi⁹ res digna cōtigit memoratu. Leproſus quidam vigiliarū gratia ſecretū locū i eccleſia cūctis neſciētibus elegit. In ipſo aūt noctis cōticinio tm̄ iubar totā illā eccleſiā illuſtrauit: vt multorū cereorū ſplendor illi iubari cederet: vtpote quā ſol diuin⁹ illuſtraſſet. Inſompnē ducebat leproſus noctem illam ⁊ pre claritate ineffabili obſtupuit quid lumen ſequeretur expectauit. Et ecce dn̄s iheſus cū beatis apoſtolis petro ⁊ paulo: ⁊ ſctis martyribus dioniſio: ruſtico ⁊ eleutherio affuit Uidebat nāq; vigilibus oculis dn̄m iheſum niueis veſtib⁹ indutū precedentē: ⁊ ſigna ſue dedicationis luculenter parietib⁹ imprimentem ⁊ officiū epale ſeriatim cōplentem. Completo dedicatiōis officio: ad leproſum ſaluator acceſſit ⁊ dixit. Intrepidus audi ⁊ foris expectātibus vr̄is epis que vidiſti ⁊ que tibi mandauero aperi. Ne ſollicitētur de cetero pro dedicatiōis eccleſie officio: qm̄ ⁊ nos ei manū cōſecratiōis adhibuimus: ⁊ prout vidiſti totū cōſecrationis officiū expleuimus. Et ille. Quis inquit domie dictis meis fidē dare poteſt? Ego enim oīm hoīm miſerrimus ⁊ abiectio plebis factus: apud hoīes teſtādi locum nō habeo: qm̄ elephantina peſte deformiter laboro. Et acceſſit ei ſaluator et leui tactu faciei eius manum admouit: eiuſq; caput circūtegit: ⁊ ablata cū ipſis horribilibus puſtulis cute: ipſaq; ceſarie leproſum ſanitati reſtituit: ⁊ ipſam quā capiti eius carneā tunicā dextra erat: lapidi qui proximus erat depoſuit: eamq; ſicut erat effigiatim cū ipſis vlcerib⁹ manere fecit: vt ipſam faciem excoriatā verā faciem putares: ⁊ de leproſa effigie nichil dubitares. Et adiecit dn̄s. Uade ſi tibi non credent: iſtis viſis diſcredere nō valēt. His dictis: tota illa beata viſio ab oculis ei⁹ diſparuit. Mane aūt facto adduct⁹ ad regē ait. Uere dedicationē iſti⁹ eccleſie a dn̄o deo factā hac in nocte vidi ⁊ audiui: ⁊ ita demū ſoſpitati reddit⁹ ſum Et extendēs digitum: hic eſt inquit feneſtra per quā dn̄s aulā hanc introiuit Si michi nō creditis ſaltē venite ⁊ ipſis operib⁹ credite. Et adduxit eos ad lapidē nobilibus eximijs inſignē. Quibus viſis: lineamēta membrorū capitis aurium ⁊ palpebrarū: oris et nariū ita in ſuis manebāt locis imarcida vt omni ambiguitate depulſa etiā increduli nō dubitarēt Albugines et impetigines elephantine percuſſionis: ſic in illa pelle dinoſcebant vt vlceroſe cicatrices humore intercutaneo ſudare viderētur. Parietes quoq; diuinis inſigniti manib⁹ rei geſte teſtimoniū perhibebāt. Repoſite ſunt ille eximie inter reliquias: et quia nomen hominis illius ignorabāt: ſanctū peregrinū eum vocabant. Acta ſunt hec tempore regis dagoberti.

De ſctā Ethelburga virgīe ⁊ abbatiſſa.

Sancta ethelburga in prouīcia lindeſeie in villa de ſtaligtoñ originē duxit: cui⁹ pater nomine offa nondū in xp̄o renatus per filiā ſuā ad fidem xp̄i cōuerti meruit. Hec enī virgo ſancta a primeua etate carnis delicias et ſeculi

blãdimenta abhorrẽs: nõ leuitati non ioco dedita fuit. Eiꝰ ſtudio hoſtis antiquꝰ inuidẽs patrem eius offam adhuc inere dulũ contra illã incitauit in furorẽ: vt de patre ſeuiſſimꝰ fieret perſecutor. Puella vero ſancta capellã in qua baptizata fuerat ſecretius ſepe intrans crebris ſuſpirijs ⁊ afflictionibꝰ deũ inuocare ſtuduit: vt ſuã caſtitatẽ carnali corruptela violari nõ permitteret. Uia quã pedes virginis venerãde in tam ſctõ ꝓpoſito eũdo ⁊ redeundo calcarũt nũq̃ marceſcens in colore viridi vt fertur ſemper perſeuerat Creſcẽte aũt etate cũ pater copule carnali eam tradere vellet: penitꝰ renuit: vt pote que a pueritia ſpõſum iheſum xp̃m ſibi ex corde elegerat. Et parentũ nõ ſuſtinens moleſtias vnius ancille comitatu cõtenta patriã relinquere cogitauit. Arrepto autẽ itinere: ancilla tam graui ſiti ſubito eſt afflicta: ꝙ niſi citius adiutoriũ adeſſet: mortẽ ſibi vicinã non dubitaret. Hoc grauiter ferens ethelburga: flexis genibꝰ oĩm creatorẽ exorauit quatinꝰ ſiti ancille ſue ſubueniret. Nec mora: fons de terra erũpens ſitim ancille extinxit et vſq̧ hodie manare nõ deſinit. Cõtigit illas tp̄e meſſis in domo mediocri hoſpitio recipi: ⁊ poſt refectionẽ hoſpita cũ ſua familia ad agrũ pergens: aſſignato vnicuiq̧ opere laborem virgini ſctẽ aſſignauit: genibꝰ in terrã flexis ⁊ oratione fuſa dei cooperãte gr̃a ſine manuũ adiutorio laboris impoſiti expletionẽ impetrauit.

Erkẽwaldꝰ vero germanꝰ ſuus poſtea londonienſis ep̃s de patrimonio ſuo ampliſſimo duo conſtruxit monaſteria vnũ ſibi in loco qui dicit̃ certeſeia: vbi ipſe pater monachorũ cõuerſatiõe ſctiſſima extitit inſignis. Alterũ vero monaſteriũ monialiũ cõſtruxit apud berkingũ: cui ſororem ſuã virginẽ deo deuotã p̃fecit ethelburgã. In ope enĩ inuenta eſt trabs vna operi admodũ neceſſaria ceteris breuior ⁊ ideo fabrice minꝰ apta. Sctũs ergo erkenwaldus ⁊ ſoror eius aridã trabem inter manus ſuas arripiẽtes quouſq̧ ceteris equaretur ip̃am in longũ traxerunt.

Cõſtructo itaq̧ apud berkingũ monaſterio cũ ſctã ethelburga habitũ monachalẽ ſuſcipe decreuiſſet cũ in anglia nullum monialiũ mõaſteriũ fundatũ erat: ſctũs erkenwaldꝰ regularibꝰ diſciplinis eruditã virginẽ noĩe hildelithã de partibus trãſmarinis acceſiuit: cui tradidit ſororẽ ſuã ethelburgã moribꝰ imbuendã Que in breui oẽs ſorores ſctitate ⁊ moribus trãſcendẽs: cõgregatis multis ſororibus abbatiſſa ⁊ mater oĩm effecta eſt. Carnẽ ſubiecit ſp̃ui: ieiunijs: vigilijs et orõnibus die nocteq̧ deo ſeruire ſtuduit oĩa terrena velut caduca ⁊ friuola iudicauit: ſc̃m contẽpſit: ſororibus inceſſanter p̄dicauit: ⁊ oẽm vanitatẽ mũdi abhorrere docuit. Sũmus tandẽ arbiter vibrãs gladiũ tendẽs arcũ: tenẽs falcẽ acutã examinabat quos ad ſe colligeret. Ecce tẽpeſtas mortalitatis late vaſtãs omĩa: ⁊ terrena diſpẽdia celi faciens lucra: ſacerdotes ⁊ miniſtros mõaſterij beate ethelburge paſſim abſtulit a mundo: ⁊ terror maximꝰ totũ collegiũ concuſſit. Quãtis tũc hortamẽtis virgo ſctã ſorores inſtruxit: vt fide nõ ficta ornarẽt lãpades ſuas ⁊ tota vigilantia orõnum oĩmq̧ opm bonorũ in occurſum dñi parate eſſent. Dulce eni ſane habebat poſt matutinas laudes ⁊ vigilias nõ ad lectulos ſed ad ſepulchra ſororũ ⁊ fratrũ choros ducere: et defunctorũ aĩas orõnibus deo cõmendare. Hac illis deuotiõe quadã nocte ibidẽ more ſolito pſallẽtibꝰ ecce repente admirabilis claritas ſuper eã celitus effuſa: more ingẽtis lintheí late oẽs operuit: et tanto eas ſtupore ꝑculit vt canticũ qđ canebãt tremefacte intermitterẽt. Ipſe aũt ſplendor emiſſe lucis in cuiꝰ cõpatione ſol meridianꝰ videri poſſet obſcurus: nõ multo

poſt de loco illo eleuatꝰ: in meridianā monaſterij partē receſſit et aliq̄diu loca illa operiens: cūctis videntibꝰ ad celi ſe alta ſubduxit: vt nulli eſſet dubium quin ipſa lux que aīas famularū xp̄i eſſet ductura in celis: etiā corporibꝰ earū locum in quo diē reſurrectiōis eſſent expectature monſtraret. Cuius radius lucis tantus erat vt frater quidā ſenior in oratorio poſitus vidit radios lucis per rimas oſtiorū ⁊ feneſtrarū oēm diurni luminis ſupare fulgorem. Quādam virginem monaſterij ſui peſtis ſeua percuſſit et medio noctis tpe ardētibus cādelis miniſtri ſeruabāt moribundā. Cūq; illa maiori luce quam mortalis aſpectꝰ caperet cōfortata eſſet: ⁊ zelo illius viſiōis accenſa crebro clamore orauit vt iſtā mortalem lucernā velut inutilem extinguerēt. At illis qui nil preter lucē materialē vidētes: dictis puelle nō credētibus: illa ſubiūxit. Nūquid obſecro nō aſpicitis quātꝰ ſplēdor hic effulgeat. Tanta enī claritate hāc domum video choruſcare: vt hec vr̄a candela videatur penitus deficere. Referebat enī quēdā dei famulū qui eodē anno obierat ſibi apparuiſſe atq; illuceſcente diluculo ſuū trāſitum ad ſupernā lucem ſibi nūciaſſe Et factū eſt ita. Erat aūt in eius monaſterio virgo quedā nomine tortgitha ardētiſſima virtutum emulatrix per multos annos dn̄o ſeruiēs in timore ⁊ humilitate: iunioribꝰ ſtuduit prodeſſe tam documento q̄ exēplo: exhortando obſecrando ⁊ corripiendo. Hec tandē per nouē annos velut aurum in fornace egritudinis decocta: vt virtus in infirmitate perficeretur: ⁊ ſanitatis offenſas vel negligentias morbi medicina expiaret ⁊ tribulatio extollentiā reprimeret ⁊ patientia coronā augeret. Hec enī quodā noctis crepuſculo egreſſa de cubiculo vidit ſubito humani corporis formā omni ſolis iubare ſplendidiorē a dormitorio ſororū in ardua efferri. Lucebat ipſo nitore ſiderea via ⁊ late choruſcātibus radijs clarū dabat intuenti ſpectaculū. Interea apparuerunt corde omni luce clariores in celū tendentes quibus eadē glorioſa ſpecies trahebatur. Nec multo poſt beata ethelburga ad celeſtia regna migrās premōſtrate imaginis oñdit ſpectacula ſui trāſitus dediſſe indicia. Uirgo autē ſancta ad extrema perueniēs plangentes ſorores ⁊ eiulantes conſolata eſt dicens. Nolite flere filie mee dilectiſſime ſed potius mecū gaudete ⁊ gratias deo agite: ⁊ vocantē nos ad ſuā miſericordiā tota deuotione ſequamur ⁊ toto corde. Fratres noſtri ⁊ ſorores abiere immo nos preceſſere ploremus potius nos illis q̄ illos nobis abeſſe q̄ ad beata ſecula migrauere: voſq; mecum felicius optetis ire ad illa gaudia q̄ me vobiſcū detineri in hac erūpna Preueniamus faciē dn̄i in confeſſione et iugiter ardentibꝰ ſupernorū deſideriorū lampadibꝰ ſimus parate venienti occurrere. Talia q̄plurima ſuggerēdo virgo ſancta erectis ad celū manibꝰ animam creatori ſuo reddidit. Prefata vero tortgitha triennio ſancte ethelburge ſuperuixit: ⁊ prefatus languor illā ita exhauſit vt conſumptis carnibꝰ oſſa pelli adherere vel reſolui viderentur. Et ecce adeſt ei ſancta ethelburga de ſuperna habitatione ſplendida inuitās anelantē ad ſua cōuiuia. Que cū magna mentis iubilatione gratias agens deo: ſpiritū emiſit.

Regnāte ethelredo rege danorū exercitus angliā intrās cede ⁊ incendio omnia conſumēdo ad depopulādū mōaſterium ethelburge venit. Approximātes aūt ſacro loco: proſpiciunt immanem lupū pre foribus eccleſie vice ianitoris excubantē. Qui velut cōtra tot pecudes ſubito inſiluit immaniq; rictu ac dētibꝰ infrendēs: pcul oēs abſterruit: nec rebellare auſos fugā iire coegit Querūt tutiores aditꝰ ſꝫ

ab alio oſtio acrius rurſus ꝓpugnator ex
turbat. Tertiū poſt hec ingreſſum tenē
ptantibus reſiſtit leo vaſtiſſim⁹ arcetqꝫ
lōge rugitu ⁊ impetu efferatus. Per be
ſtias tandē a beſtiali feritate correpti et
intelligētes ſe diuinit⁹ extrudi: ſanctos
loci orāt ſe cum pace admitti. Et cum illi
ingrederētur pacis cultorib⁹ fere ingreſ
ſum prebuerūt: ⁊ oblatis donis copioſis
⁊ iterū egreſſis: beſtie nuſqꝫ cōparuerūt
Alio tpe cum turba paganorū in mona
ſteriū ſctē virginis irruere niterētur quī
dā ſcalam aſcendēs protinus de alto ceci
dit ⁊ fractis mēbris velut cadauer exani
me iacuit. Hoc ſocij videtes ad ſepulchrū
ſancte virginis defunctū deferūt: et ſibi
veniā ⁊ mortuo vitā flebiliter implorāt.
Nec mora reſuſcitato mortuo: abdicata
idolatria baptiſmū ⁊ fidē ſuſceperūt xp̄i
Inundātes iterū dani ⁊ vt fluuius ſine
obice effuſi ⁊ omnia ſe armis cepiſſe rati
eccleſiā ſancte ethelburge ⁊ tumbā cōfri
gere aggrediūtur. Et ecce continuo diui
na percuſſi indignatiōe: alij rabie alij ce
citate reliqui diuerſis cladibus ſunt per
cuſſi. Hoc terrore compūcti: fuſis precib⁹
meritis ſancte virginis optatā ſanitatē
⁊ temeritatis ſue veniā conſecuti: leti re
ceſſerūt. Mulieres tres cecitate percuſ
ſe ad monaſteriū ſancte virginis accedē
tes meritis eius ſalutē ſibi dari implora
bant. Quarum vna per ſanctā ethelbur
gam: altera per ſanctā hildelitham: ter
tia per ſanctā wlfhildā: erumpēte ex ocu
lis cruore amiſſam oculorū lucē recipere
meruerūt. Puellā contractā ſanauit: ce
cum illuminauit: presbiterū normannū
qui librū miſſalē quē virgo wlfruna con
ſcripſerat: furtiue ab eccleſia auferēs cū
in mari quaſi naufragium pateretur ad
cor rediens ſatiſfactionē promiſit ⁊ fuſis
ad virginē ſctām precib⁹ ad portū opta
tum peruenit. Uiri duo ferreis nexib⁹
aſtricti: confractis iuxta tumbam virgi
nis ſancte circulis ferreis et vſqꝫ in me
diū templi viſibiliter excuſſis: leti ad ſua
deū laudātes redierūt. Abbatiſſa que
dam loci eiuſdē annis octo graui vexata
languore dum quodā veſpere ſermocina
retur de libro vite ſctē ethelburge de quo
beda ſe memorat excepiſſe que indidit hi
ſtorie ſue: nocte ſequente vidit ſe ad tūbā
ſancte virginis ethelburge ſedere a de
xtris et wlfrunā virginē a ſiniſtris. De
inde apparuit ipſa tumba aperta ⁊ glo
rioſa virgo adiacere viſa eſt cādidiſſimo
lintheo obuoluta: ⁊ in capite eius aureū
diadema. Et ait wlfruna. Accipe a pedi
bus huius ſub dependente lintheo litte
ras quas inueneris ⁊ lege. Paruit illa ⁊
ſigillū ſuſtulit litteris ita inſcriptum Re
gnat ethelburga cū xp̄o. Et ſoluto ſigillo
huiuſmodi ſeriem aureis litteris totam
inſcriptā reſpexit. In tribulatione in an
guſtijs: in neceſſitatibus: in multa pati
entia: in lōganimitate: in ieiunijs: in vi
gilijs: in charitate: i caſtitate: per arma
iuſticie a dextris ⁊ a ſiniſtris: et libenter
gloriabor in infirmitatib⁹ meis: vt inha
bitet in me virt⁹ chriſti. Cūqꝫ talia ⁊ plu
ra virtutū inſtrumēta perlegiſſet wlfru
na ita ſubintulit. He ſunt virtutes qui
bus beata ethelburga ad hanc glorie ex
cellentiam qua nunc preminet aſcendit.
Quaſi diceret. Queſiſti eius vitam: iſta
eſt: imitare cum patiētia. Obijt autem
virgo ſctā ethelburga quinto idus octo
bris: circa annū dn̄i ſexcēteſimū ſeptua
geſimūſextū. Mulier quedā offerēs ſan
cte ethelburge firmaculū argenteū mor
tua ad iudicium rapitur: et cūcta tā ma
la ꝙ bona excepto firmaculo ſtatere ap
ponūtur. Et cum videret bona ſua ſatis
pauca: multū timuit: ⁊ ſupueniens ſctā
ethelburga firmaculū in ſtatera poſuit:
et velut arena maris malis oībus q̄ illa
commiſerat grauius apparebat. Qui
dam in extremis laborans ad iudiciū ra

pitur: ⁊ penis adiudicatus meritis ſan-
cte ethelburge vite reſtituitur.

¶ De ſancta Etheldreda virgine.

Beata virgo etheldreda orien-
taliū regis anglorū anne fi-
lia extitit. Nati ſunt aūt an-
ne regi adulph⁹ et ſctūs iur-
minus: et filie quatuor: vide
licet ſexburga: ethelburga: etheldreda ⁊
witburga Uxor autem anne hereſwida
filia fuit hererici nepotis regis edwini
northāhumbrorū. Etheldreda vero cum
nubiles attigiſſet annos: auſtraliū gir-
wiorū principi tonberto inuita traditur
in vxorē. Sūt autē girwij oēs auſtrales
angli i magna palude habitātes in qua
eſt inſula de hely. Cōtigit beatā etheldre
dā noctis quieto tpe thalami cubiculum
introire: quā ſe celeriter ſubſecuturū pri
ceps nūciauit Quo audito: virgo ſctā ſu
pra ꝙ dici poteſt cepit cōtriſtari et meſta
eſſe: a deſiderio propoſiti ſui fraudari ti-
mens. Et cū preces ⁊ lachrymas ad deū
pro ſua caſtitate ſeruāda deuota fudiſſet
princeps cōcitus aduenit ⁊ in camerā in
troſpexit. Et ecce dom⁹ illa quaſi igne in-
flāmata intriſecus tota reluxit. Quo vi-
ſo: terrore nimio correptus: pedē pre ſtu-
pore retraxit: atqꝫ ad eā clamādo receſſit
dicens. Noli bona mulier noli eſtimare
me tibi vlterius velle illudere: dñs deus
protector tuus eſt et adiutor fortis. Non
multo poſtea defuncte tōberto: traditur
iterū a parētibus northāhumbrorū regi
egfrido: cuius cōſortio duodecim annis
vſa nō vt coniunx ſed vt dña: nō ſolum ti
more dñi ductus verū etiā ſctitate ei⁹ al-
lectus: venerata eſt ab eo ac dilecta. Pe-
tierat tamen rex prefatus btm̄ pontificē
wilfridū carnali titillatione ſepe tactus:
multa donaria adijciens: ſi ad thorū ma
ritalē eam poſſet inflectere. Sciebat eni
virginē plus oībus preſulē in deo dilige
re: ac ipm̄ nō minus paterno affectu deo
dilectā refouere. Uir tamē ſctūs volūta-
ti regie quaſi aſſentiens regine diſſuaſit
futura pmia pro caſtitate cuſtodita ei re
nuncians. Aſſenſu tandē regis vix impe
trato: monaſteriū intrās regina ſub ab-
batiſſa ebba egfridi ſpōſi ſui amita in lo-
co quē coludi modo coldinghā vocāt: per
wilfridū epm habitū ſctimonialiū ſuſce-
pit. Poſt annū vero cōuerſionis ſue con-
ſtructo in regione elge monaſterio: abba
tiſſa effecta eſt. In primitiua eni anglo-
rum eccleſia in honore ſemp virginis ma-
rie monaſteriū ibi fuerat fundatum per
btm̄ auguſtinū anglorū aplm: cui⁹ opis
rex ethelbertus fundator primus mini-
ſtros deo ſeruientes ibidē inſtituit: quos
pende regis merciorū exercit⁹ patriā de
uaſtans inde poſtea fugauit ⁊ locū in ſo-
litudinē redegit quē vt premittitur vir-
go ſctā reparauit. Cū autē in monaſte-
rio ebbe deo ſeruiret: rex egfridus diuor-
ciū non ferens: de virginis abceſſu pluri
mū contriſtatus ſuorū ſuggeſtione et in-
ſtictu illā de monaſterio eripere conabat
Quo audito: virgo ſancta pudicitiā ſuā
deo commendās: cū duabus ancillis col
lem eminentē aſcendit. Deus aūt qui vē
tis imperat et mari: prece virginis ſctē:
mare ſuū alueū egredi et locū in quē vir-
gines aſcēderāt circuire fecit: et ſine cibo
⁊ potu virgines in oratione pſiſtentes oc
cultauit. Quo viſo: rex redijt et preſum-
ptiōis ſue penituit. Cūqꝫ virgines mo
naſterij in rupis vertice degentes: ſitis
ariditate ꝓpter penuriā aque ſepius la-
borarēt: admonitiōe ebbe abbatiſſe vgo
ſctā etheldreda fuſa intentius ad deū ora
tione: fons aque dulcis iuxta eā cōfeſtim
erupit et veſtigia pedū illius aſcēdentis
⁊ deſcendētis in latere mōtis tanꝙ in ca
lida cera vſqꝫ in hodiernū diē oſtēſa ſunt.
Etheldreda tandē aſſumptis duabus
virginib⁹ verſus hely iter arripuit ⁊ trā
ſito humbrie flumine cū ꝓpter eſtū ſolis

in loco quodā laſſata quieſceret ⁊ parum
ſompni cepiſſet: euigilās inuenit baculū
itineris ſui: quē ad caput ſuū fixerat viri
di amictū cortice fronduiſſe ac folia ꝓdu-
xiſſe. Creuit ergo lignū illud ⁊ ſctā eſt fra
xinus magna ⁊ vocatur locus ille ethel-
dredeſtowe qđ ſonat repauſatio etheldre
de: ⁊ eccleſia in honore virginis ſctē ibi fa
bricata eſt. Uenit ergo ad poſſeſſionē ſuā
ſibi a tonberto ſpōſo ſuo collatā noīe elge
qđ interpretat̃ el deus: ge terra. id eſt ter
ra dei: modo vero hely vocatur ſcilicet di
gna dei dom⁹: ⁊ edificato ibi monaſterio
ſorores multas deo ſeruientes cōgrega-
uit: anno dn̄i ſexcēteſimo ſeptuageſimo-
tertio. Ex quo eni monaſterium petijt: li
neis nō eſt vſa: ſemel tm̄ in die cibū ſum-
pſit: vigilijs ⁊ orationib⁹ ita aſſidua exti
tit: vt a tempore nocturnaꝝ vigiliarum
vſqȝ ad ortū diei precib⁹ intenta in eccle-
ſia perſeueraret. Predixit quoqȝ obitus
multorū de ſuo monaſterio trāſeuntium
ex hoc mūdo. Finē inſuper ſuū ⁊ qua fini
tura erat ſpū ꝓphetico peſtem predixit.
Preſſa denum quodam maxille tumore
ac colli dolore: delectata fertur plurimū
hoc infirmitatis genere: ſolita ſuis dice-
re cū virtute tolerantie. Pondus lāguo-
ris portās merito in collo afficior me: re-
miniſcor in eo geſtaſſe moniliū pondera:
qđ vltra ꝙ̄ debuit etas iuuenilis facere
conſueuit. Laudetur ergo pietas deita-
tis ſuperne: ſi ſic abſoluar a reatu leuita
tis ſuperuacue: dū pro auro et margari-
tis nunc michi promineat de collo rubor
ardorqȝ tumoris Hac itaqȝ ingruēte mor
bi moleſtia: medicus peritus acceſſitur
qui fiducia artis ſue fiſus tumorem illū
pungens incidit ſub maxilla: vt prurulē
tus humor efflueret tāti tumoris. Cūqȝ
leui⁹ per biduū ſe habere videretur: ter-
tia die prioribus aggrauata dolorib⁹ fe-
lici cōmertio dolorē oēm ⁊ mortem cōmu
tans: cōpletis in abbatiſſe officio ſeptem
annis nono kal. iulij ad dn̄m migrauit:
⁊ in locello ligneo ſepeliri meruit. Cum
aūt ſexdecim annis in terra ſepulta iace
ret crebreſcētibus circa tumulū eius mi
raculis: ⁊ corpus de terra leuari et ad lo-
cū decentiorem trāſferri deberet: famuli
aptū lapidē queſituri nauiculā aſcēden-
tes: ad vrbem grantceſtre deſolatā ex in-
ſperato deuenerūt: et prope vrbis murū
ſarcophagū mire pulchritudinis ⁊ mar
moris albi reperientes aſſumpto ſecum
lapide: gaudētes reuerſi ſunt. Statuto
tranſlationis corporis ſctē virginis die:
apertoqȝ locello: ſine omni corruptela vel
diminutiōe aliqua cū veſtibus quib⁹ ſe-
pulta fuerat: ita incorrupta et illeſa et in
tegra eſt reperta: ac dormienti ſimilima
ac ſi eadē die fuiſſet ſepulta. Tumor aūt
colli eius ſola cicatrice inciſſure remanē-
te ſanus reperitur. Locus aūt ille ſiue ce
nobiū a copia anguillarū que in eiſdē pa
ludibus ſepiſſime capiūtur ab incolis el
ge vocabat̃: ſed a modernis mutato no-
mine hely modo nūcupatur. Anno aūt
dn̄i nongēteſimo ſeptuageſimo: ⁊ ex quo
ſctā etheldreda in loco illo monaſteriū fa
bricauit ducenteſimo nonageſimoſeptio
⁊ a deuaſtatiōe per iniquitatis filios yn-
guar ⁊ hubba ⁊ loci deſolatiōe facta: an-
no centeſimo: ethelwoldus ep̄s de cōſen-
ſu ⁊ auxilio regis edgari locū reparauit
⁊ expulſis clericis inſolenter viuētibus:
monachos introduxit. Erat ei inter ho
ſtes prefatos nephādus quidā cui⁹ feda
cruenta manus crebros torquet̃ in ict⁹.
Ictibus ⁊ crebris tumbā ferit ipſa bipē
nis. Efficit et tandē crebro feriendo fora-
men: qđ vſqȝ hodie cūctis intuētibus ap
paret. Quo facto: nulla celeſtis indigna
tiōis fuit dilatio: ſed mox cū intollerabili
dolore: vtroqȝ priuatus eſt lumine: ⁊ ſpi-
ritum miſerabiliter maligno cui ſeruie-
rat emiſit. Ethelwoldus aūt ep̄s brith
nodū prepoſitū ſuū primū abbatē loco ill

li ordinauit Multas terras tam per ſe a rege emptas ꝗ̄ ab ipſo rege gratis datas deo ⁊ ſctē virgini cōtulit: ⁊ tandem a rege emit quicq̄d in inſula obtinuit ⁊ monaſterio ſctō dedit. Cū preſbiter quidam ante monachoꝝ inſtitutionē loci regimē poſſidēs: incorruptionis virginis ſctē fidē credulā nō adhiberet: cum quatuor ſociis ad tumulū accedit. Eſt aūt in ipſo tūbe lapide foramē a ſiniſtro latere a perfido pagano vt premittitur factum vbi ſacerdos ſurculos maratri quo pauimenti ſuperficies compta fuerat arripiēs intromiſit: ꝟginea mēbra attrectat. Et cādelā accendens virgule cuidā fixit: ⁊ per foramen intromiſit: ſed oculorū acie caligata: nulla preſumptori intrīſecus aſpiciēdi datur facultas. Interea ſuper mūdiſſimas deo dilecte virginis veſtes candela decidit: arſit ſed ardēs nil leſit. Nec his ſaciat⁹ infelix virgā arripit: in extremitate acuit ⁊ findit virgā vt prius immittēs veſtib⁹ infigit: ⁊ manū in girum voluēs foras veſtes extrahit. Socii aūt manus apponētes veſtē nō dimittūt: donec particula a ſacerdote fuerat abſciſa. Et ecce cōfeſtim de manibus eorū veſtis ablata: introrſum quaſi inuiſibiliter eſt retracta. His ita geſtis ſequitur mox peſtis acerba que illicitā ſacerdotis cōiugē cū filiis proſtrauit: ac totā eius progeniem diffuſa funditus cū ſacerdote extirpauit Nec ſic vibrat⁹ ferire ceſſauit celeſtis gladius quin duos eiuſdē facti conſcios vna die perimeret. Tertius vero litteris imbutus: ita mente prorſus alienatus eſt: vt nichil oīm que didicerat memoria retinens: lunaticus miſere vitam finiuit. Quartus vero paraliſi percuſſus: meritis tandē ſancte virginis ſaluti redditur

Quidā britſtan⁹ noīe vſuris et multis malis irretitus: infirmitate detent⁹ grauiſſima: ſub habitu mōaſtico reſiduum vite ſue in monaſterio ſctē virginis ſi cōualeſceret deo ſeruire promiſit. Cumq̄ bona ſua illi monaſterio cōtuliſſet: miniſtri regis ne habitū indueret ex parte regia prohibēt: aſſerētes eum furem eſſe pecuniā regis in latrocinio habere ⁊ celare: ⁊ vt penā euaderet: habitū querere. Ad iudiciū traditur: accuſatur et negans cōuiciis afficitur ligatis pedib⁹ ⁊ manibus: londoniis ducit̄ ⁊ in carcere vinculis ferreis cōſtrictus nō modico tpe coartatur: ſctām etheldredā et ſctm̄ benedictū continuis gemitibus ſuſpiriis et lachrymis die nocteq̄ inuocabat. Tandē cum magno lumine apparuerūt ei ſctūs benedictus ⁊ ſancta etheldreda cū ſorore ſua ſexburga Cui ſancta etheldreda ait Quid nos inquit britſtane totiens lachrymis pulſas tantis clamorib⁹ cōmoues. Ego ſum inquit etheldreda quā tu totiens inuocaſti. Hic autē ſctūs benedictus cuius auxiliū popociſti. Tunc cōuerſa ad benedictū: eya inq̄t dn̄e bn̄dicte fac qđ iuſſum eſt a dn̄o. At ille appropinquās digitum in anulo ferreo poſuit: ⁊ vincula homine nichil ſentiente extraxit de manuq̄ quaſi indignādo cōpedes proiiciēs: trabē ſolarii tā fortiter percuſſit: vt de ſonitu cuſtodes excitati: vinctos fugiſſe timerent lucernā accenderēt ſed carcerē intrantes hoīem illū ſolū eſſe ſolutū reperiētes: ſtupore magno replētur. Cūq̄ cūcta ab illo hoīe audita regie matildi ſeriatim retuliſſent: iuſſu eius liber dimittitur: ⁊ vinculis ī eccleſia ſctē virginis in rei memoriam ſuſpēſis: ſub habitu monaſtico vir ille vitā finiuit. Vice comes quidā dapiferum habebat noīe geruaſium: cui pro nequicia ſua totius vicecomitatus negocia cōmiſerat. Qui hoībus ſancte etheldrede valde infeſtus tanꝗ̄ ſpeciale bellū contra eam ſuſcepit: ⁊ oēm eius poſſeſſionem ꝗ̄tum potuit impugnauit. Cui ſancta virgo cū ſororibus apparēs voce terribili increpauit eū dicens. Tu ne es ille

qui hoīes meos totiens vexaſti ⁊ eccleſiā
meā inq̄etaſti? Habebis pro mercede vt
alij per te diſcant familiā xp̄i iniuſte non
grauare. Et cū baculo quem manu tene
bat: loco cordis tanq̄ eum pfoſſurus per
cuſſit: ſororeſq̄ eius ſctē baculorū ſtimu
lis eum pupugerūt. Illo vero fortiter ex
clamāte: dn̄a miſerere dn̄a miſerere: fa
muli accurrentes cauſam ſtrepit⁹ inqui
runt. Et ille. Nōne inquit vidiſtis ſctām
etheldredā cū ſororibus ſuis cum baculi
ſui aculeo me trāſfigentē? Et his dictis
oculos terribilit̄ voluēs expirauit. Mo
nachus quidā helienſis religione ac pie
tate p̄ditus: vidit nocte quadā ſe raptū
ante tribunal maieſtatis dei cui aſtabat
regia quedā claritate ſiderea ſed gemēs
⁊ anxia pro ſuis famulis et filijs miſeri
cordiā dei implorabat. Eminus enī quā
dā cōſpicit perſonā arcū in manu haben
tem cū ſagitta extēſum: miſſa a dn̄o ver
ſus eccleſiā ad percutiendū. Motus tan
dem prece virginis dilecte miſerator do
minus quē ad vlciſcendū miſerat reuoca
ri iuſſit. Euigilās turbatur valde: ⁊ per
tractans ſecū ad diſperdendū non niſi ad
hely flagellū intellexit eſſe tranſmiſſum.
Eodē tp̄e plures de mōaſterio de preſen
ti vita rapti erāt: ⁊ reliqua pars langui
da morti iacebat Altera nocte vidit de tu
mulis ſctārū ſctimoniali habitu quaſdā
ſurgere: iter quas que pulchrior videba
tur lectos egrotantiū adijt: caput manu
ſuauiter tetigit cuiuſq̄: ⁊ ad illū qui hec
vidit accedēs dixit. Me quā cernis ethel
dredam hui⁹ loci ſum aduocata ⁊ pro ve
ſtris apud deū exceſſib⁹ interuentrix aſſi
dua: quā inter choros beatorū maieſtatē
dei exorare vidiſti: et nunc huc progreſſa
ſum in hac mortis clade eis ſalutem fer
re parata. Et factū eſt vt oēs languētes
ſanitate recepta gr̄as agerēt deo. Qui
dam noie picotus genere normān⁹ comi
tatū cantabrigie occupās terras ſctē vir
ginis in comitatu ipo iuaſit ⁊ tenuit. Cō
monitus a quibuſdā ne libertatē virgi
nis ſctē minueret ⁊ falcem in alienā meſ
ſem non mitteret: reſpondit Que eſt illa
etheldreda de qua dicitis? Neſcio illam ⁊
terras nō dimittam. Nec mora: a nullo
prorſus hoīe quo deuenit vel qualiter in
terierit ſciri potuit.

¶ De ſanctis Ethelredo ⁊ Ethelbricto martyribus.

Edbald⁹ rex cancie fili⁹ ethel
berti per ſanctū auguſtinum
ad fidē cōuerſi ex vxore ſua fi
lia regis francor̄ noīe emma
genuit duos filios ermenredū ⁊ ercōbert
tum: ac vnicā filiā noīe enſtrithā que in
monaſterio de folkſtan qđ ipſa cōſtruxe
rat ſepulta eſt. Mortuo aūt edbaldo: ſuc
ceſſit filius ei⁹ ercōbertus qui ſororē ſan
cte etheldrede ſexburgā noīe duxit in vxo
rem: ex qua genuit filiū noīe egbertū: du
aſq̄ virgines ſctās erkengodam ⁊ erme
nildā. Ermenredus vero frater ercōber
ti ex oſlana vxore ſua: ſctōs ethelredū et
ethelbrittū: quatuorq̄ filias dompneuā
ermenburgā atq̄ ermengitham procrea
uit. Tradita eſt autē dōpneua merwal
do filio pende regis merciorū in vxorem:
qui genuit ex ea ſctās milburgā: mildre
dam ⁊ milgitham: ſctm̄q̄ puerū mereſi
num qui dū adhuc pueriles gereret an
nos ex hac luce ad deū migrauit. Ethel
redus ſiquidē et ethelbrictus poſt mortē
parentū ſuorū adhuc puerili etate conſti
tuti: regi egberto filio ercomberti ad edu
candū cōmendati ſunt: ſed execrand⁹ ho
ſtis oīs equitatis inimicus iniquū quē
dam noie thūnir: cōtra infantulos: liuo
re inuidie ſtimulauit: cui procurationem
regni egbertus impartiuit. Cunq̄ eiſdē
ſeuiſſim⁹ ſatelles: beatos germanos ſan
ctitate induſtria ac virtute indies pfice
re cōſpiceret: verens q̄ ſi vita potirētur
longiori acceptiores illo regi haberētur
furore inſanie acriter contra eos exarſit:

atq; ſedulo apđ regē illos clanculo criminari accuſareq; ſolebat: ſimulq; venenoſo affirmans ore: qm̄ ſi forte hac preſenti luce diu fruerentur profecto ipm̄ natoſq; ſuos terreno ſuo priuarent regno: interpellareq; regē cepit: precibus fraudulentis: vt ipſos interimere eū ſineret occulte. Rex aūt eo q affinitatis ac ſanguinis ꝓpinquitatis cauſa eos non modicū diligeret: nec petitioni ſue: nec volūtati deo deteſtabili nullo modo cōſcientia ſcelus abhorrēte noluit cōſentire. Sed peſſim⁹ ille a cepto deſiſtere propoſito liuore agitante nō valens: aſſidue regē crebris implorās flagitationib⁹ blandimento falſe adulatiōis vt ſuo annueret affectui inſeſtabat. Tandē vero cū rex ſimulata voce ſe nolle prorſus ſcire reſpōdit. Nouit ille crudelis carnifex quid ageret. Cōfeſtim vt atra obtexit nebula noctē caligine: felices illos iuuenes in loco qui eſtrige dicitur cruēta interemit nece: ac clam ſub regia nō deſtitit ſepelire. Et ecce inſtar flagrātis facis emicuit ſup ſctōs ꝓlixe immenſeq; lucis radius qui per ſummū regie aule culmē vſq; ad celū ꝓtendere viſus eſt. Poſt gallicinū vero rex a ſopore euigilās ſurrexit: reſeratoq; oſtio foras egreſſus: vidit cominus iubar ipſi⁹ choruſci fulgoris radiaſſe Stupet nec mirū ingētiq; pauore cōcutitur. Impat mox accerſiri ad ſe celerime impiiſſimū ſatellitem thūnir: quē minaci vultu ſciſcitabatur indignādo quidnā de ſuis adoleſcētibus & ꝓpinquis actū foret. Quo tandē cūcta cōfitēte: rex irā diuine indignationis pro conſenſu tante iniquitatis admodū ptimeſcēs: cōcito cogi imperat cōſiliū epōrū et pſite archiepō theodoro inquirit quid ſibi optimū eſſet agendū. Timeo inquit & valde pertimeſco ne iuſtam & debitā dn̄i irā pro tante iniquitatis cōſenſu incurrā. Nec eni de conſenſu necis eorū me excuſare valeo. Et cūcta q̄ de radio viderat referens: de cōſenſu cūctorū pro dn̄a dōpneua martyrū ſorore q̄ptoti⁹ mittere nō tardauit. Veniente itaq; illa ante preſentiā regis: benigno volūtatis affectu cōceſſit ei efficaciā mētis ſue pro meroris afflictione quo afflicta erat pro germanorū ſuorū deletione. Elegit itaq; ſcdm̄ deū diſpoſitionē pro eorū precio terram quadraginta aratrorū in loco q̄ appellat̄ tenet. Cūq; amne tranſito ad locū peruenisset: ait rex. Quāti ruris partē pro nece fratrū tuorū affectas habere? Illa rn̄dit. Nō amplius expeto q̄ cerua mea ſuo curſu luſtrare vult in eundo aſſerens ſic diuinitus ſibi eſſe inſinuatū: vt tm̄ ad vſum ſumere deberet ꝓpriū q̄tum prepeti curſu cerua giraret. Agilis quippe cerua celerē ante illos agebat motū: curſu directo cui⁹ veſtigia cūcti ſequētes donec ad locū qui thunreſlan dicitur deuenirēt. Cui⁹ loci vocabulū a maligno illo thūnir ſumpſit exordiū. Nā ille in loco illo regi appropiās fraudulēta mēte adulāter illū taliter eſt affat⁹ Glorioſe rex quā diu aīalis hui⁹ bruti greſſum ſequi nō deſinis? Et ſi hec indocta fera oēm hanc circuire terrā diſcurrēdo ſatagit: nū tu totā huic immoderate femine largiri moliaris? Vix v̄ba cōpleuit: & ecce a tergo frendētis equi cecidit: & fractis ceruicibus expirauit: ibiq; ſepultus eſt: ſup quē maximus lapidū extruct⁹ eſt aceru⁹ q̄ ab incolis vſq; hodie thūnirlan vocitat̄. Quā grata eni deo eorū extitit conuerſatio cū poſt internitionē impiā mūdo eoſdē tam micanti declarauit radio vt vndiq; notū foret quātus in eis flagraret amor diuīe equitatis quos iniuſta ferijt vltio cruēti tortoris. Tpe autē regis ethelredi filij edgari oſſa eorū apud monaſteriū de rameſeia trāſlata vſq; in hodiernū diem requieſcūt. Dū vero in priori monumento martyris ſcti quieſcerēt: crebris eos miraculis dn̄s decorare dignat⁹ eſt. Inter

q̄ latro quidā ouē cuiuſdā paupis rapiēs per cimiteriū vbi martyꝛes quieſcebant tranſitū fecit. Et ecce cōtinuo humi pꝛoſtratus ouem in manib⁹ geſtās vitalem ſpiꝫ amiſit. Inſequente aūt viro cui fur tum fuerat illatū recipit pꝛopꝛiū: dimittit reū vltione ſctōꝛum innocentiū moꝛte ſubetanea pꝛeuentū. Facta eſt aūt eoꝝ trāſlatio de loco wakering dicto ad cenobiū rameſeie ſextodecio kal. nouembꝛis

De sctō Ethelwoldo epō et confeſſoꝛe.

Erāt enī parētes ſcti ethelwoldi ex ingenua xp̄ianoꝛū ꝓpagine oꝛiūdi wētane ciuitatis vꝛbani: tpe ſenioꝛis edwardi regis angloꝛū floꝛentes in mādatis fideliter incedebāt. Felix eius genitrix cū eū in vtero cōceptū gereret intempeſta nocte ſompniū vidit. Viſum nāq3 ſibi eſt ſe pꝛe foꝛib⁹ domus ſue ſedere ⁊ obtutibus ſuis adeſſe qddam ſublime vexillū cui⁹ ſummitas celū tangere videbat. Qd ſe inclinādo honeſte ad terrā fimbꝛiaꝝ ſuarum velamine circūdedit impꝛegnatā. Rurſum ꝓcera altitudine erectū ⁊ inflexibile ſtabilitate rōbuſtū: ipm vnde inclinabatur repetijt celū. Expgefacta autē mulier rurſus ſopoꝛe depꝛimit: ⁊ ecce repēte vidit ex oꝛe ſuo ꝓſilire ⁊ auolare quaſi aureā mire magnitudinis aquilā que volādo cūcta wentane ciuitatis edificia auratis pennarū remigijs obumbꝛauit ⁊ in alta celoꝛū ſe eleuādo diſparuit. Accidit enī quadā ſolempni die cū moꝛe ſolito nutrix illius ad eccleſiā pergere ⁊ oꝛationi incūbere decreuiſſet: tam validā inundantis pluuie tempeſtatē erūpere: vt extra loci limen vbi puerū tenebat: pedē mouere nō poſſet. Que dū merens amariſſime fleret: caput humiliter oīpotentē dñm rogatura declinauit. Et ecce nullā moleſtiā tēpeſtatis ſentiēs: ſubito inuenta eſt cū infantulo ſedens in eccleſia quā adire diſponebat: ⁊ ꝙ nulla ratiōe credere potuiſſet vt fieret: factū vehemēter expauit. Cū aūt creuiſſet puer tradit⁹ eſt ſacris litteris imbuendus. Erat enī natura agilis atq3 acutus ingenio: ita vt quicqd didicerat tenaci memoꝛie cōmendaret. Cū aūt adoleuiſſet et famam eius ethelſtanus rex audiſſet: eū feſtināter accerciri pꝛecepit ⁊ ſecum manere fecit De mū iubente rege ad gradū ſacerdotij pꝛomotus eſt. Cōtigit ei tunc elphegū epm oꝛdinaſſe ſimul dunſtanū: ethelwoldū et quēdam vocabulo ethelſtanū. Completa aūt miſſarū ſolēpnitate ait eps. Hodie coꝛā deo trib⁹ viris manus impoſui: quorum duo ad epalem pertingēt apicē: tertius aūt per lubꝛica voluptatū blādimēta miſerabili fine tabeſcet. Tūc ethelſtanus interrogauit ſctm̄ antiſtitē pꝛopinquum ſuū dicens. Nū ego ero pontifex: Cui ille. Nō erit tibi pars in oꝛdine illo: neq3 in hac veſte diu permāſurus es. Et factū eſt ita: nā poſt modicū ad lubꝛica ſeculi lapſus eſt. Ethelwoldus tandē glaſtoniā adijt ⁊ ſub abbate dunſtano habitū monaſticū ſuſcepit: vigilijs ⁊ oꝛonib⁹ inſiſtēs ⁊ abſtinētia ſeipm edomās: ſemper ad ardua virtutū anelabat. Qui cū ab oībus amaretur: ⁊ ab abbate decan⁹ monaſterij cōſtitueretur: nullū elatiōis periculū incurrit: ſed tante ſubiectis pꝛebuit humilitatis exemplū: vt quotidiano manuū ope oꝛtū excolēdo laboꝛaret: ⁊ fratrib⁹ ad pꝛandiū poma ac diuerſi generis legumina pꝛepararet. Audiens aūt rex edꝛedus ſctitatem hui⁹ viri inſtictu matris ſue edgine tradidit ei quēdā locum abendonia noīe quo modicū antiquitus habebatur monaſteriū: ſed tunc neglectū ac deſtitutum. Cōtulit ei rex ad reparationē domoꝛū de theſauro ſuo: ac mater eius largius ſolatia munerū ei direxit. Factus autē abbas loci illi⁹ monachos cōgregauit ⁊ in magna vite ſctitate illos rexit. Venit ergo rex quadā die

ad monaſteriũ ⁊ mẽſus eſt oĩa fundamẽ
ta monaſterij ꝓpꝛia manu rogauitqꝫ eũ
abbas vt cum ſuis ſecũ pꝛandere digna
retur. Annuit rex ⁊ iuſſit abbas habun
de pꝛopinari oĩbus idꝛomellũ. Hauſerũt
ergo miniſtri tota die ⁊ vix liquoꝛ ipſe ad
menſurã palme inebꝛiatis oĩbus immi
nutus eſt. In ei⁹ nãqꝫ cõgregatiõe erat
frater quidã elſtanus noĩe ſimplex ⁊ ma
gne obedientie vir: quẽ abbas iuſſit pꝛe
uidere cibaria artificũ monaſterij. Qui
quotidie carnes coxit ⁊ operarijs ſedul⁹
miniſtrauit focũ accendẽs ⁊ aquã appoꝛ
tãs. Accidit aũt vt abbas quadã die il
lũ fratrem iuxta caldariã feruentẽ ſtan
tem aſpiceret: ⁊ videret oĩa vaſa munda
ac pauimentũ ſcopatũ hilari vultu dixit
ad eum. O mi frater elſtane hãc obedien
tiã michi furatus es quam me ignoꝛãte
exerces. Sed ſi talis miles es xp̃i: qualẽ
te oſtendis: mitte manũ tuã in bullientẽ
aquã ⁊ vnũ fruſtum de imis michi impi
ger attrahe. Qui ſtatim ſine moꝛa mit
tens manũ ſuam ad imũ lebetis abſtra
xit fruſtũ feruidũ aque nõ ſentiens calo
rem. Hic poſtmodum abbas effectus ad
gradũ ep̃alẽ wiltonie ꝓmoueri meruit.
Erat nãqꝫ ethelwoldus eccleſiarũ ac di
uerſoꝛum operũ edificatoꝛ eximius. Te
tendit ergo ei cõmunis aduerſarius ſoli
tas ſue malignitatis inſidias vt eum ſi
vllo modo poſſet extingueret. Nã quadã
die dum vir dei in ſtructura laboꝛaret in
gens poſtis ſup eum cecidit et in quãdã
foueã deiecit: oẽs pene coſtas ex vno ei⁹
latere confregit: ⁊ niſi fouea illum ſuſce
piſſet: totus cõquaſſatus extitiſſet. Vir
tute dei ab hac moleſtia cito conualuit.
Iubẽte tandẽ rege edgaro: vir dei ethel
woldus a ſancto dunſtano ep̃s wintoniẽ
ſis cõſecratur. Erãt aũt in veteri tũc mo
naſterio canonici nephãdis moꝛibus im
plicati: elatiõe inſolẽtia atqꝫ luxuria pꝛe
uenti adeo vt nõnulli coꝛũ dedignarent
miſſas ſuo oꝛdine celebꝛare: repudiãtes
vxoꝛes quas illicite duxerãt ⁊ alias acci
piẽtes gule ⁊ ebꝛietati iugiter vacabãt.
Quod minime ferẽs ep̃s accepta a rege
edgaro licentia expulit eos ⁊ monachos
de abendonia introduxit quib⁹ ipſe ab
bas ⁊ ep̃s fuit. Miſit autẽ rex miniſtros
ſuos clericis pꝛecipiẽs vt cõfeſtim loco re
nunciarẽt aut habitũ monaſticũ ſuſcipe
rent. Qui nimio pauoꝛe cõterriti et vitã
execrãtes monaſticam intrãtib⁹ mona
chis illico exierũt: ſed tamẽ poſtmodũ il
loꝛũ tres habitũ induerũt. Nã vſqꝫ tunc
in gente angloꝛũ non erant monachi niſi
in glaſtonia et abendonia. Clerici tunc
pꝛedicti liuoꝛe ⁊ inuidia ducti venenum
foꝛtiſſimũ ep̃o pꝛopinarũt: ⁊ ſtatim facie
i palloꝛẽ mutata: viſcera illi⁹ ingraſſan
te veneno cruciãtur. Surrexit a mẽſa et
poſuit ſe ſuper lectũ dicens in coꝛde ſuo.
Ubi eſt modo fides tua: vbi ſunt cogita
tiones ſenſus tui. Nõne verba xp̃i vera
ſunt quibus in euãgelio pollicetur dicẽs
Et ſi moꝛtiferum quid biberint credẽtes
non eis nocebit. Nõne ipſe qui hec loqui
tur pꝛeſens eſt diuinitate licet abſens ſit
coꝛpoꝛe: Ipſe ꝓculdubio hoc virus in te
euacuare poteſt. His dictis: oẽm letiferũ
hauſtũ quẽ biberat fides ſua ꝓtinus ex
tinxit: ⁊ hilari vultu fugato doloꝛe ſurre
xit. Annuente aũt rege edgaro canoni
cos de nouo monaſterio nũc hida vocato
expellens: monachos cũ abbate introdu
xit. Oꝛdinauit aũt illis abbatẽ ethelga
rum qui poſtea auſtraliũ ſaxonũ ep̃s fa
ctus: poſt ſctm̃ dunſtanũ in archiep̃atũ
ſucceſſit. Apud wintoniã quoqꝫ mona
ſterium monialiũ in honoꝛe beate virgi
nis conſtruxit. Locũ quẽdam modo hely
vocatũ fiſco regio redactũ dato nõ modi
co pꝛecio emit: monachos ibidem oꝛdina
uit bꝛithnotũ pꝛepoſitũ ſuum abbatem
inſtituit: ⁊ locũ edificijs reparauit Emit
quoqꝫ a rege locum modeſhamſtede: mo

do burgh vocatũ: baſilicãq; cõgruis edi-
ficijs oꝛnatã in honoꝛe beati petri conſe-
crauit: mõachos cõgregauit: eadulphũ
eis abbatẽ inſtituit: qui poſt ſctm̃ oſwal-
dũ eboꝛacenſi eccleſie in cathedꝛali in ho-
noꝛe reſidebat. Tertiũ nichilominꝰ locũ
pꝛecio acquiſiuit qui pꝛopter ſpineta cir-
cũquaq; ſuccreſcentia thoꝛneia vocabať
et monachos ibidẽ ſtatuit et godmannũ
abbatẽ eis pꝛefecit. Sicq; factũ eſt cõſen
tiente rege vt partim dunſtani cõſilio et
actione: partim ethelwoldi ſedula coope
ratiõe monaſteria monachoꝛũ ⁊ monia-
liũ vbiq; ingẽte angloꝛũ conſtruerentur
Circuiuit vir dei ſingula mõaſteria mo-
res inſtituens: obediẽtes vt in bono pꝛo-
ficerent verbis admonẽdo ⁊ ſtultos ⁊ ob
ſtinatos vt a malo diſcederẽt verberibꝰ
coꝛrigendo. Erat nãq; terribilis vt leo
diſcolis ⁊ peruerſis humilibꝰ ⁊ obedien-
tibus ſe quaſi agnũ mitiſſimum exhibe-
bat: ita ſerpentine pꝛudentie tẽperãs ſe-
ueritatẽ: vt columbine ſimplicitatis nõ
amitteret lenitatẽ. Quẽ ſi quando zelus
rectitudinis cogeret vt iura diſciplie ſub
iectis imponeret: furoꝛ ipſe non de crude
litate ſed de amoꝛe pꝛoceſſit: et intus pa-
terna pietate dilexit quos foꝛis quaſi in-
ſequens caſtigauit. Pater erat et paſtoꝛ
monachoꝛum: peruigil ſanctimonialiũ
pꝛotectoꝛ ⁊ virginũ: viduarũ conſolatoꝛ:
peregrinoꝛũ ſuſceptoꝛ: defenſoꝛ eccleſia-
rum: coꝛrectoꝛ errãtium: recreatoꝛ pau-
perum: pupilloꝛũ et oꝛphanoꝛũ adiutoꝛ.
Accidit enim vt acerba fames vniuer-
ſam bꝛitanniam vehemẽter pꝛemeret: ⁊
inopie magnitudo pleroſq; dira clade ex
tingueret. Uir aũt dñi omnem pecuniã
quã habebat in vſus pauperũ expendit
Cũq; pecunia deficeret: tolli iuſſit oꝛna-
menta queq; ⁊ argentea vaſa perpluria
de theſauris eccleſie confringi iuſſit et in
pecunias redegit intimo coꝛdis ſuſpirio
pꝛoteſtans ſe equanimiter ferre nõ poſſe
muta metalla integra perdurare: homi
nem vero ad imaginem dei creatum pꝛe
cioſo ſanguine xp̄i redemptum mendici
tate et inedia perire. Suſtentauit itaq;
innumerabilẽ multitudinẽ egenoꝛũ: qui
periculum famis euadere cupientes ad
eum vndiq; confugerãt: in plateis omni
ſolatio deſtitutos refocillãdo ſubleuauit
ſingulis neceſſaria miniſtrãs donec mi-
ſericoꝛdia dei de celo in terrã pꝛoſpiciens
et humano generi ſolita pietate ſubueni
ens: malum inopie temperaret. Uerũ
quia dominus (ſicut ſcriptura dicit) quẽ
diligit coꝛripit ⁊ omnẽ filium quem reci-
pit flagellat: vir dei frequenter infirma-
batur in viſceribꝰ moꝛboꝛũ tumoꝛes in
cruribus ſuſtinebat noctes plerumq; in
ſompnes pꝛe doloꝛe ducens: ⁊ in die licet
pallidus tamen quaſi ſanus et nil mole-
ſtie ſentiret ambulãs: memoꝛ apoſtolice
conſolatiõis qua dicitur: quia virtus in
infirmitate perficitur. Et rurſum. Quã
do infirmoꝛ tũc foꝛtioꝛ ſum ⁊ potens. Et
iterum. Libenter gloꝛiaboꝛ in infirmita
tibus meis: vt inhabitet in me virtꝰ xp̄i
Et q̄uis acri pulſaretur moleſtia: mini-
me tamen eſu carniũ vſus eſt: niſi ſemel
cogente maxima infirmitate iuſſu dun-
ſtani archiepiſcopi: ⁊ iterum in infirmi-
tate qua obijt. Contigit aliquando cle-
ricum ſancti epiſcopi cui ſanctuz criſma
fuerat deſignatum: minus olei q̄ neceſſi
tas expoſcebat accepiſſe ⁊ hoc parũ quod
acceperat in ip̄o itinere perdidiſſe. Cum
autem epiſcopus pueros cõfirmare vel-
let: ⁊ clericus ampullã non haberet: tur-
batus ⁊ anxius repetit iter quo venerat
huc illucq; diligenter circũſpiciens inue
nit ampullã in via iacentem oleo plenã:
cuius nec medietas pauloante fuerat re
pleta. Qua aſſumpta: cũ timoꝛe et gau-
dio reuerſus eſt. Cum monachus qui-
dam furti reatũ perpetraſſet: ethelwol-
dus ep̄s mandauit: vt qui rem abſtule-

rat ꝙ totius redderet cũ ſua benedictiõe:
aut ĩ tali loco pꝛoiiceret vbi inueniri poſ
ſet. Quod cũ induratus frater facere ne
gligeret intrauit ep̄s capitulũ et ait. No
luit ſacrilegus pecuniã quã furatus eſt
reddere cũ benedictione reddat eam mo-
do cũ dei omnipotentis maledictiõe ⁊ ſit
ipſe ligatus non ſolum in anima ſed etiã
in coꝛpoꝛe noſtra auctoꝛitate. Et ecce mo
nachus ille ſedẽs inuiſibiliter ligabatur
bꝛachijs ſibi inuicem adherentibꝰ ſub cu
culla. Om̄ia reliqua membꝛa mobilia et
ad vſum habebat apta. Tandẽ exiẽs poſt
epiſcopum confeſſus eſt ei ſe fuiſſe reum
nihil tamen de ligatione indicauit. Cui
epiſcopus blando ſermone reſpõdit. Mo
do ſaltem bene feciſti licet ſero confitẽdo
peccatũ tuũ habeto nunc noſtrã benedi-
ctionem. Et ſtatim ſoluta ſunt bꝛachia il
lius epiſcopo neſciẽte. Cũ eni magno co-
namine veterem renouaret eccleſiam et
fratres freq̃ter laboꝛarent cõtigit quẽ
dam fratrẽ a ſummo culmine vſq; ad ter
ram cadere. Qui mox vt terrã attigit in-
columis ſurgens ſtetit nil mali de tanta
ruina paſſus. Cũ nocte quadam lectio-
ni operam daret cõtigit eũ ob nimiam vi
gilãtiam obdoꝛmiſſe et candelam arden
tem ſuper libꝛũ decidiſſe. Cõſumpta vo
candela et expergefacto epiſcopo liber il-
leſus repertus eſt. Cũ aũt ſanctus dũſta
nus eſſet abbas glaſtonie vidit in ſomnis
quandã mire celſitudinis arboꝛem q̃ ra-
mos ſuos expandere viſa eſt ad oꝛientem
⁊ occidentẽ/ſeptẽtrionem/et meridiẽ ſu-
per vniuerſam bꝛitannie regionẽ. Cuiꝰ
arboꝛis rami innumeris erant maioꝛibꝰ
et minoꝛibus cucullis onuſti. Ipſa vero
arboꝛ in ſummo cacumine geſtabat vnã
pꝛegrandem cucullam que manicarũ ve
lamento ſupereminens pꝛotegebat cete-
ras ⁊ ingenti pꝛoceritate ſupergrediens
vniuerſas ipſum contingebat celũ. Uir
autem domini dunſtanus vehement at-
tonitus interrogabat hec ſibi demonſtrã
tem canis angelicis decoꝛatũ dicẽs Que
ſo venerande ſenioꝛ que eſt hec robuſta ⁊
ſublimis arboꝛ cuius rami lõge lateq; ex
panſi tam innumerabiles cucullas ſuſti
nent. Cui ille. Arboꝛ hec quam vides ab-
ba dunſtane ſitum deſignat huius inſu-
le magna autem cuculla que huius arbo
ris ſummitate erigitur ipſa eſt monachi
tui ethelwaldi qui in hoc monaſterio de-
uote chꝛiſto famulatur. Relique vero cu-
culle quibus hij rami vidẽtur onuſti mul
titudinem deſignant monachoꝛũ qui eiꝰ
eruditione ſunt inſtruẽdi ⁊ vndiq; in hac
regione ad dei ſeruitium ꝯgregãdi eiuſ-
q; ducatu peruenturi ſunt ad gloꝛiam re
gni celoꝛũ et ad ſocietatem cũ chꝛiſto re-
gnãtium ſpirituũ beatoꝛũ. Ipſe namq;
ethelwoldus ſompniũ quod ipſe viderat
quibuſdam monachis ſuis referebat di-
cens. Putabam me ſtare iuxta littus ma
ris vbi mihi videbatur adeſſe quedã ma
xima nauis in qua multitudo copioſa pi-
ſcium ⁊ maxime anguillarũ concluſa te
nebatur ab imo vſq; ad ſummum. Cũq;
mecũ tacitus cogitarem quid ſibi vellet
hec viſio repente audiui vocem dicentem
mihi. ethelwolde ethelwolde hoc tibi mã
datum celitus a deo miſſũ eſt: excita hos
piſces quibꝰ hec nauis impleta eſt ⁊ oꝛa-
tionibꝰ tuis effice vt ſit homines ſicut an
tea fuerunt. Cuius iuſſioni mox ego ob-
temperans ſteti pꝛo eis ad oꝛationẽ ⁊ la-
chꝛimarum ymbꝛe perfuſus ingemiſcẽs
dixi. Domine iheſu chꝛiſte cui nihil eſt ĩ-
poſſibile reſpice pꝛopitius ad animas dia
bolica fraude deceptas que a ſẽſu huma
ne rationis alienate ſunt et moꝛe beſtia-
li ĩ lubꝛico huiꝰ ſeculi ceno mirabiliter in
uoluuntur ne queſo bone iheſu permit-
tas vt de eis triumphans gloꝛietur hũa-
ni generis inimicus ſed per tui ſancti no
minis omnipotentiam reſuſcitentur ad
vitam vt ſompnum eterne moꝛtis euadẽ

tes te verum et vnicum mundi ſaluato-
rem agnoſcāt et deinceps ſemper ad trā
quillum ſalutis tue portum confugien-
tes ab omnibus mundi perturbationi-
bus immunes exiſtant et ſub tua guber-
natione ſecuri permaneant. Tuū eſt eni3
chriſte mortuos viuificare et ymaginem
tuam quam creaſti in decorem ſuum pri
ſtinum reformare qui veniſti in hūc mū-
dum peccatores ſaluos facere ⁊ dira mor
tis ſupplicia paſſus in cruce fundere di-
gnatus es ſanguinem tuum precioſum
pro ſalute omnium noſtrum. Cum hec et
hiis ſimilia cōpuncto corde et ſpiritu hu
militatis effunderem ecce quos antea pi
ſces videram ſubito homines effectos et
a morte reſuſcitatos vidi et perrexerunt
feſtinanter ad terram copioſa hominum
multitudo quorum multos agnoui inter
quos vnus retrorſum cadens iterū in an
guillam verſus eſt ille videlicet ethelſta
nus qui mecum quondam preſbiter fue-
rat ordinatus quem deinceps nullo mo-
do excitare nec vt homo fieret poterā effi
cere. Reliqui omnes leuauerunt vocē in
celum manibus plaudētes ⁊ gratias deo
referentes quia per ineffabilem eius cle-
mentiam et per mee peruitatis interuen
tum meruerunt a morte ad vitam reuo-
cari et humane rationi quam amiſerant
reſtitui. Ego autem gaudens in domino
et ꝯgratulās illis euigilaui et hanc viſio
nem vobis o filioli mei iccirco refero vt ⁊
vos cū bonorum operū fructu in ſancto
propoſito perſeueretis quo per gratiam
dei poſitis in eorum numero cōputari ꝙ
mihi licet indigno cōmiſſi ſunt. Hic ſan-
ctus epiſcopus kalēdis auguſti anno do-
mini nongēteſimo octuageſimo quarto
epiſcopatus ſui viceſimoquarto regnan
te ethelredo rege migrauit ad dominum
cuius corpus ſubita immutatiōe fuit re-
nouatum lacteo cādore perfuſum roſeo-
qꝫ rubore venuſtatū ita vt quodammodo
ſeptennis pueri vultum pretendere vi-
deretur et apud Wintoniā in veteri mo-
naſterio in cripta ad auſtralem plagam
ſancti altaris ſicut olim ſibi celitus oſtē
ſum fuerat cum magno honore ſepelit.
Anno duodecimo poſt obitum eiꝰ cui-
dam ceco apparuit precipiens vt Winto-
niam pergeret et ad eius tumbam viſu3
reciperet. Iccirco inquit te viſito et ꝙ ti-
bi ventura ſunt prenuncio vt per tue ſa-
lutis ſignum manifeſtetur quia me opor
tet leuari de tumulo ī quo nūc iaceo. Qui
cum locum tumuli ſe neſcire diceret: ſan
ctus ait. Cum illuc veneris monachū ac
cerſiri faceas nomine Wlſtanum hic cu3
verba tua audierit mox te ad meum per-
ducet tumulum et ibi recipies lumē ocu-
lorum tuorum. Qui cum omnia vt iuſſū
fuerat perfeciſſet ſanitatem integrā re-
portando ad propria remeauit. Tranſla-
tum eſt corpus quarto idus decembris ⁊
in choro eccleſie collocatū vbi meritis eiꝰ
multa miracula vſqꝫ in hodiernum diem
operari dignatus eſt deus. Puer quidā
peruulus in infantia lumine oculorū pri
uatus cum ad ſancti ſepulchrum perdu-
ctus eſſet: mox caligo ſue cecitatis abceſ-
ſit: et oculos pueri vemens ſplendor lu-
cis apparuit. Quēdam furem pro mul-
tiplici reatu ſanctus elphegus epiſcopꝰ
flagellis ceſum mitti iuſſit in cippū accrio
ribus ſupplitiis cruciādum. Cumqꝫ diu
ſic in penis iacuiſſet: quadam nocte appa
ruit ei ſanctus ethelwoldus dicens. Mi-
ſer cur tanto tempore ſic in trunco iaces
extenſus? Et ille. Dignas domine ſuſti-
neo penas quia frequēter in furtis depre
henſus ab eis non ceſſaui ſed mala que fe
ci iterum atqꝫ iterum repetiui. Cui ſan-
ctus ait. Ceſſa vel modo a furtis ⁊ ſis ſo
lutus a nexu compedis huius. Qui illico
ſurgens et exiens procidit ſe ad pedes ſā
cti elphegi epiſcopi narrauitqꝫ ei rem ge
ſtam per ordinem et ille pro honore tanti

patris ſinit eũ abire indẽpnem. Hic vt i cronicis inuenitur inter pꝛofuſa cõuiuia que tunc in anglia a danoꝛũ aduentu exhibebantur: pane et aqua vtebatur vir ꝑ oĩa beate marie et ſancto cuthberto deuotus cuius ſedem poſt obitũ eius nũꝗ̃ potuit aliquis impune doꝛmitando pꝛemere quin tetris ymaginibus territus reſiliret increpãtibꝰ illis cur ſedem epiſcopi indignꝰ vſurparet. Dũ ſemel quedam ſimultas anxia inter ipſum ⁊ godwinũ comitem eſſet ſuboꝛta nec pacificari poſſent iratus epiſcopus recedendo dixit. Per dominã meam mariam male ſibi erit. Nec ab illa hoꝛa quieuit godwinꝰ a viſcerum toꝛtura donec benedictionem ab epiſcopo perciperet. Ad dunelmũ tãdem pꝛofectus eſt vbi quod magne videbatur audatie reuulſo ſepulchꝛi operculo cũ ſancto cuthberto quaſi cum amico loquebaẗ munꝰ amoꝛis depoſuit ⁊ abijt.

De ſancto Felice epiſcopo et cõfeſſoꝛe.

Hiſtoꝛiographus gẽtis angloꝛum beda venerabilis ſacerdos mẽtionẽ memoꝛia dignã de ſancto felice epõ facit. Indecens quippe eſſet vt tã ſancti viri opinionẽ ſub ſilentio tranſire debuiſſet. Fuit enĩ admodũ doctus: et que docuit bonis operibus aſſidue executꝰ eſt Cũ omni dulcedinis ſuauitate que docebat pꝛoferre ſolebat. vt eo leuiꝰ iugo xp̃i ſuos auditoꝛes poſſet ſubiugare. Erat ei oꝛtus ⁊ educatꝰ atqꝫ apicis põtificalis inſula ſublimatꝰ i burgũdie partibꝰ ⁊ dño ducente ad anglie partes tempoꝛe honoꝛij pape honoꝛijqꝫ archiepĩ cantuarie peruenit. Cũ enĩ in terra ſua nulliꝰ cõmotus turbine plurima mũdi pompa circũuallatus eẽt hec oĩa mundana cũ pꝛopꝛia patria diuino fragrans amoꝛe poſtponens dereliquit. Nã vulgante fama cognouit plurimã gentis angloꝛũ partẽ adhuc paganiſmo ſubditã nimio icirco deſiderio hãc adire anelabat vt i ea aliquẽ iuſticie fructum acquirere poſſet. Mari enĩ pꝛoſpere tranſcurſo: ad honoꝛij archiepĩ pꝛe pꝛeſentiam incolumis peruenit. Cũqꝫ eũ cũ omĩ charitatis officio excepiſſet ⁊ multa ſibi inuicem que dei ſunt conferrẽt: felix tandem ſecreta ſui pꝛopoſiti ⁊ affectũ voluntatis ſue denudauit. Quo cognito pꝛo tanti viri deſiderio ac ſponſione qua ſe perſeuerare in pꝛedicatione pꝛomiſit: magno gaudio repletꝰ eſt. Adijt ergo quaſi audaciſſimꝰ pꝛeliatoꝛ campũ certaminis de hoſte inuiſibili triumphaturus et mitis vt agnus lupine genti ſe immerſit lupine inꝗ̃: quia necdum agnino vellere circũamicta totamqꝫ in bꝛeui pꝛouinciaꝫ oꝛientalium angloꝛum ad fidem cõuertit Regno itaqꝫ oꝛientaliũ angloꝛũ poſt erpwaldũ ſucceſſoꝛem redwaldi frater eius ſigbertus pꝛefuit homo bonus ac religioſus. Qui dudũ in gallia duꝫ inimicitias redwaldi fugiens exularet: lauachꝛũ baptiſmi percepit et ſic patriam redijt. Ubi vero potitus eſt regno mox ea que in gallia bene diſpoſita viderat imitari cupiẽs inſtituit ſcolam in qua pueri litteris erudirentur iuuante ſancto Felice epiſcopo quã de cancia acceperat. Uerũ dũ adhuc ſigbertꝰ regni inſulas teneret crebꝛo ſãcti felicis monitu in tãtum celeſtis regni amatoꝛ factus eſt vt relicto regno monaſterium quod ſibi fecerat accepta tonſura chꝛiſto militaturus intraret. De martirio vero eiuſdem regis i vita ſancti furſei habetur. Accepit autem ſanctus felix ſedem epiſcopatus in ciuitate dõmok ⁊ cũ decem et ſeptem annis eidem ꝓuincie pꝛefuiſſet: octauo idus marcij plenus bonis operibus in pace quieuit et in eodem loco ſepeliri meruit. Euoluto auteꝫ aliquo tempoꝛe ſanctiſſimum eius coꝛpꝰ magno cum honoꝛe ad regiã eximiamqꝫ

villam de ſelham tranſfertur ⁊ in eccleſia quam viuens lapidea ſtructura dn̄o conſtruxerat reconditur. Non minima namqꝫ cōgregatio monachoꝛum ſub abbate regulariter degentium tunc ibi floꝛuit q̄ poſtea a nephādo duce ynguar pꝛouintiam illam vaſtante trucidantur. Tempore q̄qꝫ canuti regis abbas rameſeie ethelſtanus oſſa ſancti felicis cum magno honoꝛe ad eccleſiam ſuam tranſtulit vbi vſqꝫ in hodiernū diē xp̄o donāte requieſcit.

¶ Narratio. Iohānes pꝛeſbiter damaſcenus grecis literis eruditus infra ſeptē annos omnem liberaliū artium ſcientiā appꝛehendit et monaſticum habitum aſſumens miſſas de ſancta maria frequenter celebꝛare conſueuit. Oꝛationes/ antiphonas/reſpōſoꝛia/et pꝛoſas fecit quas in eius feſtis ad ipſius laudē decantabat Traditos ei nobilium filios erudiendos literis inſtruxit et ad dei timoꝛem ⁊ amorem in omni moꝛū honeſtate diligēter infoꝛmauit. Egreſſus demū cum ſcolarib⁹ vꝛbis muros ſpaciandi gratia a sarazenis capitur et in perſidem ductus cuiuſdam nobilis filiū literis et moꝛib⁹ inſtruendū ſuſcepit et infra paucos annos ita infoꝛmatum reddidit vt inter magiſtrū et diſcipulum nulla differentia inueniri potuit. Audita tandem fama iohānis imperatoꝛ theodoſius miſſa legatiōe ſub pena capitis dn̄o ſuo mandat vt ei q̄ptotius mitteretur. Venienti ergo iohanni cōſtātinopolim dedit imperatoꝛ monaſteriuꝫ in quo deo ſeruiret ⁊ ipſe ſepius veniens de ſtatu regni et ſalute anime ſue cum eo tractaret. Iuuenis autem ille in perſide relictus nequitie ſpiritu agitatus epiſtolam dictauit et ſcriptam conſtantinopolim furtiue mittēs in loco vbi a miniſtris imperatoꝛis inueniri potuit iactari fecit eratqꝫ talis. Dilectis amicis qui ſunt in perſida damaſcenus iohannes monachorum minimus ſalutem. Noueritis imperatoꝛem robur exercitus ad diuerſa bella in nationes extremas miſiſſe vꝛbemqꝫ regiam et finitimas hominibus vacuas remanſiſſe. Quoniam ergo ſapientes eſtis ſecum congredi poteritis ⁊ victoꝛiaꝫ vobis paratam abſqꝫ moꝛa vtiliter obtinere Inuenta igitur a miniſtris epiſtola ⁊ coram imperatoꝛe perlecta traditio ab omnibus exclamatur foꝛma littere: et mod⁹ ſcribendi reſpicitur et iohannis eſſe imperatoꝛi nunciatur. Trahitur ergo cum iniuria multa ad imperatoꝛem ⁊ popul⁹ ipſum non ſacerdotem ſed pꝛoditoꝛē non monachum ſed apoſtatam pꝛoclamās et furibundus vix ab eius oculis eruendis continebat. Tunc imperatoꝛ facto ſilentio ſuſpirans ait. O nequiſſime iohānes beneficijs meis ingrate malum mihi pꝛo bono reddidiſti ſarrabaita peſſime quantum eſt in te patriaꝫ perdidiſti mihiqꝫ ac meis libertatem auferens in captiuitatē nos retruſiſti. Oſtenſa autem ei epiſtola reſpondit ita. Vere domine foꝛmam ſcribendi ac dictandi genus meum hic eſſe cognoſco ſed teſtis eſt mihi deus ꝙ eam omnino non feci. Cumqꝫ omnes eum veritatem occultare velle dicerent et abſqꝫ dilatione eum moꝛte puniri exclamarent iudices pari aſſenſu dicunt ipſum quia ſpecialis imperatoꝛis amicus fuerat nō debere occidi ſed manus que tantum facinus perpetrauerat abſcidi. Quo facto iohannes gratias deo egit et abſciſa manu ad deteſtationem ſceleris et monachoꝛū obpꝛobꝛium ſuſpenſa eſt in monaſterio eius. Jahannes mox ante imaginem beate marie mancus adueniens diſcooperto vulnere et extento bꝛachio cum ea pie rixabatur dicens. Eccine domina noſtroꝛū pꝛemia ſunt meritoꝛum ecce tuoꝛum beatitudo ſeruoꝝ: Eſto domina mea digne pꝛo meritis peccatoꝛem flagellare voluiſti ſed vt quid inſtrumentū officij tui permiſiſti penitus abſcidi: Hec quippe ma-

nus hymnorum laudis tue cantica ſepius ſcribendo parabat et deo patri ſacratiſſimum corpus et ſanguinem filij tui in honore tuo ad peccatorū ſalutē offerebat Et ecce tandem regina virginū affuit cū ingenti lumine et hilari facie ait. Quid agis puer meus fideliſſime? Heu inquit ille domina q̄d me interrogas? Quinimmo interrogo ego te. Ecce ad meum immo ad tuum dedecus in eccleſia pendet: abſciſa clientuli tui manus. Et illa. Confortare fili in domino manū tibi reſtaurare poteſt qui totum hominem plaſmauit ex nihilo. Et eo vidente manum ab eccleſia delatam brachio in momento reſtituit. Tunc ille gratias agens manū fratribus oſtendit et miſſam beate marie celebrauit. Quo audito imꝑator pedes ad eum venit et ore manum deoſculās ſi ſuum dictandi genus et formam ſcribendi quiſquā haberet inquirit. Quod ille quidem eidem retulit. Queſitus calumniator capitur et peccatum confitens ſuſpēdio iudicatur. Sed iohanne interuenien te mors in exilium connuebatur.

¶ De ſctō Fiacrio heremita et cōfeſſore.

Sanctus fiacrius cōfeſſor vir vita mirabilis ī hibernie ꝑtibus nobiliſſimus extitit natalibus oriundus ſed a ꝓpinquorum cura ſolutus ⁊ ſeculi tumultu expeditus ſolitariam cupiēs vitam ducere: parentes patriamqꝫ reliquit et domino ducēte in francie partes aduenit. Eo tempore quo ſctūs pharo relicta ſeculi militia meldorum pontificiū poſſidebat eum ſanctus fiacrius cum ſocijs ſuis hoſpitalitatis gratia expetijt. Quem piiſſimus pharo libenter ſuſcepit et vt mentis illius affectum indagare valeret q̄diu vellet ſecum manere conceſſit Cuius vultum ſimplicem et religioſum intuens ait. Obſecro chariſſime vt mihi originem tuam patriamqꝫ et archanum tue mentis affectum quo tendis ⁊ quo nomine vocaris innoteſcas. Si deinde conſilium tibi congruum prebere queo teſte deo libenter donabo. Cui ſanctus fiacrius reſpondit. Reuerētiſſime pater hibernia ſcotorum inſula mihi meiſqꝫ genitoribus originem dedit et quia ſolitariam vitam ducere concupiſco patriam parēteſqꝫ fugiens dereliqui locum quemlibet congruum heremitis expetā ſed nomine fiacrius vocor. Nunc ergo tuam almificam paternitatē ſupplicit' efflagito quatinꝰ ſi locum quempiam nemoroſum in hijs partibꝰ ineſſe noueris quo ſacris orationibus inſiſtere queam mihi indulgere non differas. Hijs auditis beatus pharo gaudens effectus ait ad eū. Habeo vtiqꝫ nō procul hinc nemus quoddam in iure proprio quod incole brodilum vocant ad exercendam vitam ſolitariam vt credo ſatis ydoneū. Quod ſi cōtemplari deſideras illuc vſqꝫ pergamus. Quo oſtenſo ait epiſcopus. Frater chariſſime locus iſte iure hereditario ad me ſpectat ⁊ ſi ad habitandum in hoc loco tibi placuerit tātus ex eo quantū tibi neceſſe fuerit deuotus offero et alachriter concedo. Quo dicto beatus fiacrius mox ad eius veſtigia proruens et obortis lachrimis decollato ſibi beneficio gratias referens ait. Beatiſſime pater ſolo ītuitu locus iſte nimiū me delectat. Satis enim eſt et ab oī proſus hominum frequentia remotus. Digreſſis ab inuicem ſanctis vir dei fiacrius auulſo nemore monaſterium in honore beate marie conſtruxit et de die in diē virtutibus accreſcens et ſibi auſterꝰ effectus ſe chriſti ſeruitio arctius ſubdebat: et quod famelico corpori quotidie ſubtraxit peregrinis ⁊ pauperibus miſericorditer erogabat. Si quiſq̄ lacertorum robore priuati aut elingues effecti ſine ner

[..]orum ariditate ɔtracti aut maligni ſpiritus infeſtatiõe vexati vel etiã toti⁹ corporis incomoditate detenti ad eũ veniebant vel deferebantur ſola manus ipſi⁹ ĩpoſitione dei ſuffragio incolumitati priſtine reddebantur. Fragrabat igitur vndiqȝ opinio illius ſancta et multi ad eum veniebant et vt haberet vnde neceſſitatibus aduenientium ſubueniret et de laboribus manuum ſuarũ inopiam paupe℞ reuelaret viſum eſt ei ꝙ amplior et ſpacioſior locus foret vtilis et neceſſari⁹ ad hortum faciendum ad plantandũ olera ⁊ aliarum herbarum diuerſarũ genera. Et ꝙuis beatus pharo prius ei tantũ ſui nemoris conceſſiſſet quantũ ſuis neceſſitatibus cõueniret tamen locũ ampliare et hortum facere ſine licentia pontificis humilis heremita non preſumpſit. Acceſſit igitur ad epiſcopum et rogauit eũ vt circa domum ſuam liceret ei tantum nemoris auellere ꝙ ibidem hortũ facere poſſet Cui epiſcopus tãtum terre conceſſit quãtum in giro circa domũ ſuam propria manu fodiendo in vna die foſſato circundare poſſet. Tunc ſanct⁹ inclinato capite gratias agens et ad locum ſuũ rediens facta oratione baculum ſuum per terram trahebat et tactu baculi terra dehiſcens patebat et nemus hinc inde corruebat. Mulier interea quedam aduenit que viſo terre hiatu rei nouitate ſtupefacta hoc epiſcopo nunciare feſtinando celeriter properauit heremitã aſſerẽs eẽ maleficũ nõ dei cultorem ſed magũ et incantatorem. Reuerſa igitur mulier ſancto viro conuitia contumelias atqȝ blaſphemias irrogare preſumpſit et eum auctoritate epiſcopi: ab incepto opere ceſſare p̄cepit ip̄mqȝ epiſcopũ aduenire nunciauit. Uir ergo ſanctus ab incepto opere ceſſans irat⁹ ⁊ triſtis ſuper petrã reſedit. Et ecce petra duriſſima diuino nutu mollita vt ſeſſiõi ſcti viri eſſet habilior ſub ipſo cõcauũ eidem preſtitit locum. Eadẽ eni petra in eiuſdẽ ſancti monaſterio conſeruat᷑ et locus ſeſſionis eius demõſtratur cuius tactu debiles et infirmi reſtituti ſunt ſanitati. Uidens ergo epiſcopus lapidem cõtra naturam cauatũ ⁊ tactu baculi terram patuiſſe ⁊ nemus hinc inde corruiſſe foſſataqȝ profunda ſubito facta fuiſſe heremitã deinceps feruentius dilexit et ei familiari⁹ adheſit. Ad irã ſiquidem a muliere ꝓuocat⁹ uir dei orauit vt de⁹ vlcionũ dñs iniuriam ſuam ita vindicaret ꝙ om̃is mulier monaſteriũ ei⁹ ingrediens ſui corporis infirmitatẽ incurreret. Quedã poſt hec mulier diues et nobilis cupiens videre quid accideret mulieri que in monaſteriũ p̄fatũ intraret in illud ancillã ſuã manib⁹ impulit ⁊ dña illa oculũ amiſit ⁊ ancilla illeſa permanſit. Mulier altera pedem in monaſterio poſuit vnũ qui ſtatim pes intumuit ⁊ tumor aſcendẽs tibiã genu ⁊ crus occupauit. Beatus igitur fiacrius ſignis et virtutibus in vita ſua claruit et ad ei⁹ tumulum mẽbra languẽtũ modo ſanitati quolibet morbo fuerit grauata reſtituuntur. Tranſijt aũt ad gaudia celeſtia quintodecimo kal᷑. ſeptẽbris et floruit circa annũ domini ſexcẽteſimũ viceſimũſecundũ.

¶ De ſeruo dei Finano epõ et confeſſore

Reuerentiſſimus pontifex finanus qui ⁊ Wallico nomine Winninus appellatur: patre carpreo matre vero laſſara aradeorum gẽte ⁊ nobili proſapia de nudia oriundus fuit. Quem beatus patricius hibernienſium epiſcop⁹ venerandũ inſignemqȝ epm futurũ eſſe predixit Cũ eni cena magna qua parẽtes ei⁹ totam familiã ſuam per tres noctes ſatis habũde procurauerãt vinũ deficeret de pueri ſctitate ſcdm beati patricij vaticiniũ confidẽtes tria vaſa debili ceruiſia

plena per manũ eiuſdem infantis ſignã-
tes in coloꝛem et ſapoꝛem optimi vini cõ
uerſa ſunt. Adueniente poſt hec colmã-
no antiſtite ad erudiẽdũ docilis puer tra
ditur cũ quo in omni obedientia et humi
litate aliquot annis inſtructus eſt factuꝫ
eſt aliquãdo dũ beatus antiſtes manum
ſuam ad ſanctũ puerũ iam legente qua-
dam de cauſa percutiendũ cum flagello
ſurſum extẽderet angelus domini ipſam
in aere ſuſpenſam retinuit. Quo facto fi
nanus in terra pꝛoſtratus ait. Pater mi
cur me nõ cedis? Et ille fili hoc volo face-
re: ſed tamen diuinitus impeditus ſum.
Ergo ſi vis flagellari ad alium magiſtrũ
ire te opoꝛtet. Ego eni ab hac hoꝛa nunꝙ̃
te coꝛripiam. Et miſit eũ ad venerabilem
ſenem coelanũ noendꝛumenſem abbatẽ
ꝛ vt coꝛpoꝛis illius ac aĩe curã haberet di
ligenter cõmendauit. At ille faciem iuue
nis intuens ſtatim dixit. Iſte meus nun
ꝙ̃ erit diſcipulus vere enim in celo et in
terris honoꝛe et merito longe me pꝛecel-
lit. Nam epiſcop⁹ erit ſapientia clar⁹ et
religione ac ſanctitate conſpicu⁹. Hoc au
dito finanus pꝛophetico ſpiritu tact⁹ ait
Nec moꝛa videbitis huc venire quem ſe-
quar ꝛ ſub quo erudiar qui mihi in omni
b⁹ neceſſitatib⁹ ſuccurrat. Et ecce naues
quib⁹ ſctiſſimus pontifex nomine nẽnio
cũ ſuis inerat de bꝛitãnia venientes poꝛ-
tum inſule coꝛam monaſterio tenuerunt
Quibus cum gaudio ꝛ honoꝛe ſuſceptis
pꝛefati patres iuuenẽ finanũ venerabili
epo cũ omni diligentia commẽdarũt. Cũ
eodẽ repatriantem nauigauit ꝛ in ei⁹ ſede
que magnũ vocabatur monaſteriũ regu
las et inſtitutiões monaſtice vite alquot
annis pꝛob⁹ monachus didicit atqꝫ in ſã
ctarũ ſcripturarũ paginis nõ parũ pꝛofi
ciens inſudauit et per inuocationem no-
minis chꝛiſti multa miracula fecit Quẽ
dam hoiem genere grecũ pꝛo immaniſſi-
mis ſceleribus ſuis multis annis vexa-
tum quem legio demonũ dum per quaſ-
cunqꝫ mũdi partes ſanitatẽ querẽs ibat
infeliciter ſequebatur ab omni coꝛpoꝛis
et anime lãguoꝛe ſua pce liberauit. Re
gis bꝛitannie filiã ipſm carnali amoꝛe ni-
mis diligentẽ ꝛ quadã die ad illicitũ actũ
impudẽter alicientẽ ꝛ iuſto dei iuditio co
ram pr̃e et pplo poſt peruũ interuallum
ob hoc defunctã parentũ ꝛ aſtantiũ gemi
tib⁹ cõpaſſus ad vitã caſtã ꝛ ſanctã reuo
cauit. Vas aque cuiuſdã hoĩs ĩuidia ve-
neno infectum confidens in dño bibit et
nullum oĩno nocumentũ poſtea inde ſen
ſit. In monachoꝛũ itaqꝫ regulis ꝛ in ſã-
cte ſcripture paginis non mediocriter in-
ſtruct⁹ apoſtolicã petere ſedem decreuit
vt quicquid ſcientie ſalutaris foꝛte min⁹
haberet illic ad plenũ haurire poſſet. Ibi
enĩ annis ſeptẽ ſtudioſus indagatoꝛ per-
manens ad ſacerdocij gradũ aſcẽdit Cũ
enĩ populo romano in eccleſia quadã ver
bum dñi pꝛedicaret quoꝛundã clericoꝛuꝫ
inuidia ne a populo vox illius audiretur
oꝛgana et tubas ceteraqꝫ muſice modula
tionis inſtrumẽta ſimul ſonare fecit. Hec
tñ oĩa altitudine mirabili virtute diui
na vox ſua ſuperans cõmendãtur et de⁹
in ſancto ſuo gloꝛificat̃. Duos poſt hec
numeroſe mĺtitudinis populos ydola co
lentes pꝛedicatione ſimul ꝛ miraculis ad
fidem xp̃i iuxta italiã conuertit ꝛ quoꝛũ-
dam pedes ipſoꝛũ in eum irruentiũ terre
herere fecit. Cumqꝫ rex coꝛũ lignũ ad cru
cifigendum virũ dei terre infigi iuſſiſſet
eidem ligno altera eius manus adheſit/
altera ſuo lateri iuncta fuit. Omẽs tñ pe
nitentes et ad fidẽ cõuerſos illico ſoluit.
Duo inſuper leones de ſilua pꝛima vi-
ro ſctõ pꝛecedẽte veniẽtes ipſmqꝫ catulos
coꝛũ in ſinu poꝛtantẽ quaſi vacce vitulos
coꝛã oĩ populo ſequebãtur p ciuitatẽ. Si
enĩ hoc faceret deo ſuo ſe credituros ſpo-
ſponderũt. Inſuper et virũ quẽdã ab eis
occiſum vite reſtituit. Hijs itaqꝫ pera-

ctis: famulus dei cū ſanctoꝝ reliquijs al
tariq́ʒ marmoꝛeo ac tribus rotundis la-
pidibus angeloꝝ miniſterio ſibi traditis
quibus vite ſue ſpacio legendo/ſcribēdo
et oꝛando vice lucernarū nocturnis fun-
gebat̄ hoꝛis repatriare feſtinauit. Ac-
cepto poſt hec pꝛeſulatus officio quantis
in hibernia miraculis effulſerit hominū
vere nemo nouit. In eccleſia q̄ cella mō-
tis vocatur quandam monialem a moꝛte
ſuſcitauit miniſtrū cuiuſdā epiſcopi ſub
merſum ad vitam reuocauit et epiſcopū
nomine nathū a moꝛtuis reuocauit q̄ ſa
lutari viatico de manu finani ſuſcepto:
in pace quieuit. Filium cuiuſdā vidue
triduo defunctum et reſuſcitatum bapti
ʒauit. Iniquitatis filium qui diſcipuluʒ
eius haſta vulnerauit excomunicans di-
xit. Carnem tuā volucres celi comedent
et oſſa vndiq́ʒ diſperſa terra non ſuſcipi-
et animaq́ʒ infelix ad inferna ſine fine de
ſcendet. Modico poſt hec elapſo tempoꝛe
illum dei inimicū ventus ab auſtro flās
in pꝛofundam vallem mari pꝛoximā de-
truſit vbi lignea ſude trāſfoſſus pēdens
interijt. Filium dameni regis ſeruum
dei dum coꝛpus domini conſecraret ni-
mis inequitantem ac ne ſanctum opus fi
eret irreuerenter pꝛohibentem: per eius
oꝛationem ad dominum extenſis mani-
bus pꝛofuſam malleus ingens de celo in
caput eius iam deſcendens pꝛout meru-
it interemit. Duas quoq́ʒ matronas no-
biles et ſteriles cōcipere ⁊ parere ſua pꝛe
ce effecit. Regem diarmeſium pꝛo quo-
dam amico ſuo ſupplicaturus acceſſit.
Cumq́ʒ rex oſtia opidi obſerari iuſſiſſet:
illico diuinitus aperta ſunt. Quo audito
rex aſcenſu curru hominem dei deuitare
nolens confracto curru cecidit et cecita-
te percuſſus virum ſanctum ad ſe addu-
ci iuſſit. Quod ille renuens dixit. Si me
is acquieuerit petitionibus a deo qđ vult
impetrabit. Tunc nuncius regi agit. Ve
re rex negocium pꝛo quo me miſeras in
tuo iuditio ponit. Illo acquieſcente vir
dei aquam benedictam qua aſpergeret̄ ⁊
ʒonam ſuam qua cingeretur ad eum iuſ
ſit deferri. Qui aqua cōſperſus et cingu
lo cinctus: ad pꝛiſtinam redijt ſanitatem
Tuatalus quoq́ʒ dicti regis p̄deceſſoꝛ
butiri elemoſinam quam ſtudioſus diui-
narum ſcripturarū tam noctibus q̄ꝫ die-
bus lectoꝛ ad opus lucernarum ab eo pe
tierat negauit. Tunc finanus futuroꝝ
pꝛeſcius aliquod pꝛopheticum materna
lingua de eo verbum pꝛotulit quod illuʒ
non longo poſt tēpoꝛe pꝛecinebat eſſe mo
riturum. Quo ille audito penitentia du-
ctus flexis genibus veniam petijt et ait.
Domine indica mihi qua moꝛte moꝛiar.
Et ille. Unus inquit de miniſtris tuis in
terficiet te. Uir autem ille in oculis ſuis
ſapiens atq́ʒ ſuperba inflatione nimis tu
mens auſus eſt yꝛonice famulum dei ad-
huc interrogare dicens. Quantum ſpaci
um eſt inter nos et dei regnum. Et ille.
Non inquit nimis longum. Habitatoꝛes
enim illius: vocem viri humilis audiunt
Quo audito adhuc in ſua perſiſtens ſu-
perbia ait. Ubi eſt infernus: in celo vel in
terra vel ſub terra aut quante latitudi-
nis et pꝛofunditatis eſt lōgum ve eſt ſpa
cium inter nos et illum. Cui doctoꝛ egre-
gius aliquantulum dei ʒelo commotus
reſpondit. Infernum ego nō menſuraui
tu vero pedibus tuis menſurabis. Uia
autem que ducit ad illum q̄ꝫ ſit longa et
bꝛeuis ex hoc perpenditur q̄ pꝛiuſq̄ꝫ hu-
ius diei aduenerit finis tu ī eo eris. Que
pꝛophetia repentina moꝛte ipſius ante
veſperam eſt completa.

Hec pauca de maximis magni huiꝰ ſan
ctiſſimiq́ʒ pontificis virtutibus ad edifi-
cationem legentium defloꝛare decreui:
qui poſt obſeruationem mandatoꝝ dei
omnipotentis poſt angeloꝝ pꝛeſenti-
am ad ſe cōſolandum ſibiq́ʒ cōſulendum

crebꝛo venientium aliaſqꝫ diuinas reue-
lationes ꝙplurimas infirmitate coꝛre-
ptus totius anni circulo in doloꝛis decu-
buit lecto. Imminente vero diſſolutiōis
eius hoꝛa ſacraméta dñica coꝛpoꝛis ⁊ ſā-
guinis xpi ſumpſit et ſpiritum in man⁹
creatoꝛis ſui emiſit quarto idus ſeptem
bꝛis. Sepultum eſt autem coꝛpus ei⁹ ſco
tia apud cunighā in loco qui ab eis Wal
lico nomine kilwinin appellatur.

¶ De ſancto Foillano epō et martyꝛe.

Beatus foillanus in hibernia
ex regali pꝛoſapia oꝛtus nobi
litatem generis generoſitate
mentis eximie nobilitauit.
Ab ipſis eniꝫ pueritie annis
diuinis ſe iugiter mancipauit obſequijs
Per incrementa aūt etatis ac pꝛobitatis
adultus dum vite pꝛeſentis peregit inco
latum ſeipm̄ in omnibus exemplū bono
rum operum pꝛebuit. Hic eni cū patriar-
cha abꝛaham audita domini ſui voce exi
de terra et de cognatione tua imitatoꝛ fi
dei et operis libenter paruit. Reliquit igi
tur cognationē et patriam vt filius abꝛa
he terram repꝛomiſſionis terram inꝙ vi
uentiū hereditauit. Cuius quaſi firmiſſi
mū pignus tenuit dū honoꝛe pontificali
ſublimatus cū beato petro apoſtolo ligā
di ſoluendiqꝫ gratiam ſortitus eſt. Tē-
poꝛib⁹ enim regis francoꝝ ſigiberti cum
grimoald⁹ eſſet maioꝛ dom⁹ regie ⁊ her
kenaldus quaſi patricius poſt exceſſū fra
tris ſui furſei qui olim ſecundum reuela
tionē angelicā in frāciā veniēs cū pꝛecla
ris fulgeret virtutib⁹ a pꝛedicto erkenal
do cū magno ſuſceptus ⁊ habitus etiam
ſepultus fuerat honoꝛe ſocio ſenioꝛe fra-
tre eoꝝ vltano et ipſe peregrinatiōis gra
tia franciā adiit. Cūqꝫ plurima euāgeli-
ȝando peragraſſēt loca tandē ducēte dño
nobiliſſime tunc tempoꝛis matrone itu-
berge eiuſqꝫ filie geretrudis ſanctiſſime
ſancta adepti ſunt contubernia. Beatus
itaqꝫ pꝛeſul foillanus ſancte geretrudis
contubernalis effectus fidei feruoꝛem et
charitatis dulcedinē illius iugiter inſere
bat mentibus. Sancta aūt virgo agni-
ta tam eius ꝙ fratris ſui vltani ſanctita
te per manus coꝛum deo obtulit partem
hereditatis ſue villam ſcilicet quam foſ-
ſas vocant vt monaſterium conſtruerēt
ad perpetuum peregrinoꝝ hoſpitiū. Edi
ficato autem monaſterio: vltanus rectoꝛ
ſedit in eo foillanus vero beate virginis
ſe reddidit officio. Quod cū plurimo per
egiſſet tempoꝛe deuotaſqꝫ fideliū mētes
ad virtutū culmen erigere et ad perfectio
nis ſtuduit faſtigia concitare. Cum autē
fratrem ſuum vltanū necnon fratres in
cenobio degentes viſitare decreuiſſet ce-
lebꝛatis miſſarum ſolempnijs virgini ge
retrudi valedicens et fratribus ⁊ ſancti-
monialib⁹ eoꝛumqꝫ ſe commēdans pꝛeci
bus coꝛpoꝛis ſui ſepulturam quadā ani-
mi perſpicacitate attentius cōmendabat
Et aſſumptis ſecum trib⁹ fratrib⁹ dum
vie neſcius per quendam ſaltū iret: adeſt
quidam miniſter diaboli qui falſam hoſ-
pitij ſimulās hūanitatē illis necē parat.
Neqꝫ eni latere poterat virū ſpiritu ſan-
cto plenū doloſum ſatellitis ſathane ma-
chinamentum. Vñ ad omīa aduerſa ani
mum habens paratū moꝛe ſolito in ſpiri
tualib⁹ canticis pernox quibus nocte ac
die deo ſoli vacans nō ceſſabat euentum
rei imperterritus expectabat ſe ac ſocios
diuine pietati cōmendans. Poſt matuti-
narū ergo expletionem cū vir ſanct⁹ vide
ret cōmilitones ſuos pauentes confoꝛtās
eos dixit. Nolite ꝗſo fratres mei turbari
nolite moꝛtis foꝛmidine concuti opoꝛtet
quidē hec fieri opoꝛtet nos ſtare ante tri-
bunal xpi. Memētote filij chariſſimi ver
boꝝ dñi: nolite inꝗt timere eos qui occi-
dunt coꝛp⁹ animā aūt nō poſſunt occide-

re. Quod ſi appꝛopiquauit tempꝰ ꝛ ideo
nunc dñis ſuo iuſto iuditio licet nobis oc
culto nos in manus tradidit iniquoꝝ lau
dantes eū in quo nō eſt iniquitas qꝛ iuſtꝰ
eſt in omnibus vijs ſuis eoꝝ verbis qui
pꝛo teſtamento ipſius in moꝛtem ſua tra
diderunt coꝛpoꝛa humiles atqꝫ intrepidi
dicamus. Moꝛiamur ꝛ nos in ſimplicite
noſtra et teſtes erunt ſuper nos celum et
terra qđ iniuſte perditis nos. Nā nos ſer
ui inutiles cur moꝛtis viam ingredi per
timeſcamus ſine qua ad verā vitam neqt
fieri tranſitus cū deum ꝛ dominū noſtrū
ipſam ſubiſſe veraciter credamꝰ ? Quin
potius ipſuꝫ benedicētes iuxta illud apo
ſtoli ſedule mente voluamꝰ quia nō ſunt
condigne paſſiones huius tēpoꝛis ad fu
turam gloꝛiam que reuelabitur in nobis
Cumqꝫ ſanctos fratres dominicis verbis
conſolatus fuiſſet pꝛefatus diaboli ſatel
les non iam hoſpes ſed hoſtis non multo
ſtipatus milite ſed multo demone plenꝰ
ep̄m ſanctū cū ſocijs decollauit: ꝛ abdita
ſiluarū petentes in viliſſimo loco ſancto
rum coꝛpoꝛa relinquūt et veſtes ꝛ equos
ſanctoꝝ in longinquis partibꝰ vendide
runt. Migrauit autē ad dn̄m martir dei
foillanus pꝛidie kal. nouēbꝛis. Admi
rans aūt virgo geretrudis tantā viri dei
moꝛam ad cenobiū quo vir ſanctus ten
derat nuncios mittit cui vir dei vltanus
ſcti ep̄i frater talia verba remiſit Tua in
quit virgo pꝛudentiſſima perſpicax vide
rit induſtria quid poꝛtēdat ſignū nō abſ
qꝫ certi cauſa pꝛeſagij mihi taliter oſten
ſum. Aſſiſtēti ſiquidē mihi in oꝛationū in
ſtātia affoꝛe viſa eſt colūba ſuper niuē cā
dida ſꝫ fuluido roſeoqꝫ ſanguie alas per
fuſa ac leuiuolatu ſcādēs ſupera. Quid
iſta ſignificent tua beata virgo pꝛoſpici
at ſolertia: nā de chari fratris mei pꝛeſen
tia nulla alioꝛſum patēt inditia. Hec au
diēs illa ſtatim vbiqꝫ nūcios dirigit nulli
us certitudinis reſponſa ferentes. At illa
triduano omniū fratrū ꝛ ſctimonialium
indicto ieiunio pꝛe omnibꝰ magis ſe af
fligit inedia pꝛece inſtat aſſidua quatinꝰ
de doctoꝛe et inſtructoꝛe ſuo a deo ſibi cer
ta darentur inditia. Et ecce poſt vigilia
rū ſolempnia aſtitit ei angelꝰ a deo miſ
ſus dicens. Virgo geretrudis deo deuota
vidit quem pie colis lachꝛimas tuas oꝛa
tiones tuas ſuſcepit: fidelis domini ſer
uus foillanꝰ ſuper quo ſollicita es quem
tue ſalutis neceſſarium et augende gra
tie uoluit foꝛe miniſtrū peractum fidelit̄
commiſſum ſibi officiū peregit felici mar
tirio tempoꝛalis vite ſtadiū ꝛ permeruit
vite perhennis bꝛauiū. Egrediens ergo
diligenter attende ſignū tibi per me oſtē
ſum et in loco vbi ſignū videris coꝛpꝰ ſer
ui dei inuenies. Egreſſa confeſtim virgi
ne maximi ſplendoꝛis oſtenſa eſt illi coꝛo
na ſuper ſanctoꝛū coꝛpoꝛa a terra ad celū
vſqꝫ poꝛrecta. Inuentis igitur in loco il
lo coꝛpoꝛibus ſeptuageſimo octauo poſt
martyꝛiū illoꝛum die qui eſt ſeptimuſde
cimus dies kalēdaꝝ februarij quo ꝛ bea
tus furſeus frater eius huius vite fecit fi
nem. Accidit eo tempoꝛe grimoaldum
qui erat maioꝛ domus regie et didonē pi
ctauēſem ep̄m illis partibꝰ imoꝛari. Cū
qꝫ oꝛādi grā ſctōꝝ frequentarēt limina il
lo die quo beati foillani ſocioꝛūqꝫ eiꝰ coꝛ
poꝛa ſepeliēda eēnt delata ꝑfatꝰ ep̄s poſt
vigiliarū officia cū ſopoꝛi membꝛa dediſ
ſet talia per viſum accepit monita vt q̄ꝓ
totius occurreret ad helie ꝓphete coꝛꝑis
obſeq̄a. Qui ꝯſurgēs audiuit voces pſal
lentiū deūqꝫ collaudantiū. Percūctatus
aūt qđ hoc eſſet: cōpit eos viroꝝ dei obſe
quijs inſeruire ſicqꝫ intellexit qđ ſibi im
peratū ſit de coꝛpoꝛe helie pꝛophete. Se
pultū eſt aūt coꝛpꝰ eiꝰ cū maximo hono
re in monaſterio qđ frater eiꝰ vltanꝰ edi
ficauit ſuper fluuium qui beruenna dici
tur ꝛ ex exitu loci foſſas nūcupatur. Ubi
uſqꝫ hodie ad declarādū ſancti martiris

meritū per orationis eius interuentū exaudiuntur preces humiliū et perficiunt deſideria fideliter poſcentium.

¶ De ſancto Fremundo rege et martire.

Temporibus regū antiquorū fuit in anglia quidā rex noīe offa qui a primeua etate cum vxore ſua botilda paganicis detentꝰ ritibꝰ viuēs prolis inter ſe conſolationē vſq; ad decrepitā etatem habere non poterant. Eadē vero tempeſtate in eadem prouintia quidam noīe algarus ex coniuge ſua thoua filiū procreauit qui tertia die natiuitatis ſue cōtra nature modū dei voluntate id agēte loquelam edidit et de prefato rege offa prophetare cepit. Aſſeruit enī q in vltimo ſenectutis tēpore ex vxore ſua filiū a deo electum procrearet qui et patrem ſuum incredulitatis errore detentū vna cū matre et maxima gētis ſue multitudine ad fidei veritatem veriq; ſaluatoris agnitionem conuerteret. In infātia aūt ſua leproſos mundaret/cecos illuminaret et eandē patriam ab hoſtiū irruptione ſimul et ſtrage liberaret. In cuius ortu ſuper domū in qua naſceretur arcū celi nouem diebꝰ et totidem noctibus ad ſanctitatis eiꝰ indicium iugiter cōſtare predixit: et q Fremundus vocaretur inſuper inſinuauit. Quo dicto in ſctē trinitatis nomine idem puer baptiſmū petijt et baptizatus ſtatī ſpiritū emiſit. Cōcepit tandē regina et ſicut etiam in ſumpnis ſibi preoſtēſum fuerat promiſſum a deo fremūdū ſine magno dolore peperit. Super domum autē in qua natꝰ eſt puer lucis colūpna apparens illius notitiam et ſctitatis laudē circūquaq; diffūdebat. Cū enim ad intelligibiles etatis annos perueniſſet cū pluribus alijs predictis ſignis prouocatꝰ ab epo heſwi baptiſmi gratiaz ſuſcepit. De virtute in virtutē quotidie excreſcēs leproſos mūdauit et varie infirmitatis incomodo depreſſos inuocato chriſti nomine curauit parentes ſuos gētilitatis errore vſq; tunc detentos tantorū prodigiorū magnitudine allectos ad xp̄i fidem cū infinita nobiliū et plebis multitudine conuertit. Parentes vero eius etatis grauitate preſſi et corporū infirmitate inualidi poſt acceptam xp̄i gratiaz regi celeſti militare volentes filium ſuum fremūdum iuſticie cultorem/pacis et concordie amatorem: licet plurimū renitētem ad regni regimen promouerunt. Neceſſitate igit̄ compulſus non ſue ſed parentū voluntati ſatiſfaciēs regni gubernaculo anno integro et dimidio ſuſcepit/paupes fouit/pacis gratiam auxit et rebellium proteruiam potenter depreſſit. Deitatis tandē amore preuentus: huiꝰ honoris culmen quaſi nihilū et inane ducens ne curis terrenis deditus ſalutis eterne detrimentū incurreret parentibꝰ ſuis et regni incolis inſcijs cū duobꝰ clericis ſcʒ burghardo qui eius vitam conſcripſit et vſq; ad vite finem cum eo manſit et edebrido clā fugiens heremi loca queſiuit. Et cum in littore maris nauem modicam et neglectam ſine omni nauali inſtrumento repperiſſet: in dei clementia confiſus illā intrans intrepidus non ventis ſed dei auxilio ſe commiſit et quo eam manꝰ dei impelleret ire precepit. Quinto itaq; nauigationis die ſine omni remigio cum duobus ſocijs ad loca in quibus ante eum nemo propter demonum ibidez habitantiū infeſtationē viuere potuit incolumis peruenit. Hec inſula mari vndiq; circumfuſa propter altitudinē eiꝰ nimiam vno tātum in loco aditum prebet. Hec a longe eā cernentibus inſtabilis et vaga creditur: dū nunc hac nunc quaſi alia parte nauigantibus eſſe conſpicitur et ideo ylefage appellatur. Hec ſitu paruula nemoris alti-

tudine circumquaqꝫ decorata pratorum
viriditate venuſta fontis ad hauſtū habi
lis amenitate irrigatur. Hunc locū a deo
ſibi donatum rebus omnibus mundi ac
delicijs prepoſuit/thezaurorū copijs plꝰ
dilexit. Septem vero annis ab hominuꝫ
ſequeſtratus conſortio ibi viuens: ſylue-
ſtrium pomorū fructu radicibuſqꝫ q̄buſ-
dam necnon auiū ouis que ibi habunda-
bant ad victum quotidianum vſus fuit.
Veſtimenta autem ſua per ſeptem anno
rum curricula ita deus incorrupta cōſer
uauit vt ipſorum decorem vſu aſſiduo di
minui non permiſit nec vetuſtate in ali-
quo lacerari. Tugurium paruulū ſibi cō
ſtruxit ⁊ cellulam in honore ſancte marie
in qua diebus et noctibus orationi incū-
bēs ſeipſuꝫ ſacrificiū deo offerret cū ſuis
ſocijs velocit̄ edificauit. Diaboꝰ enī ſan-
cti fremundi ſanctitatem non ferens nec
coronatur niſi qui legitime certauerit eiꝰ
patiētiam ſepius aggreſſus omnimodis
temptationibus eum a ſtatu rectitudi-
nis deijcere conatur pre oculis cordis glo
riam terrene dignitatis pro chriſti amo-
re ſpretam ſepius obijciens et quantū ſi-
bi ſuiſqꝫ ſub iuuenili flore proficere poſ-
ſet cordi immittens: innumeris tempta-
tionibus eum decipere ſatagebat. Chri-
ſti tamen miles qui cordis ſtatum in ſub
lime erectum habens que mundi ſunt ꝓ
chriſti amore contempſerat retro reſpice
re et contempta iterum amplecti dedig-
natur. Et qui ſolum celeſtia feruenti deſi
derio penitus tranſitoria calcando cōcu-
piuit: diaboli temptationibꝰ fatigari nō
ſuperari potuit. Illis enim diebus paga
norum exercitus ex tranſmarinis parti-
bus adueniens angliam cum habitatori
bus ſuis cede et incendio conſumens ido
latrie illorum ſubijci nolētes diuerſis pe
nis precipue afflixit afflictos crudeli mor
te dampnauit non ordini/ſexui/dignita
ti parcens nec etati. Horum exercitui yn-
guar et hubba crudelitate nimia duces
effecti regiones anglie occidendo perlu-
ſtrantes ſanctum edmūdum ſuis legibꝰ
ſubijci nolentem poſt plurima penarum
genera fera morte occiderunt. Huiuſmo
di enim fama vbiqꝫ diuulgata ad aures
offe regis perueniēs ⁊ legem dei religio-
niſqꝫ cultum inhumana hoſtium ferita-
te deperire expaueſcēs accepto a ſuis cō-
ſilio vigintiduos legatos nobiles filium
ſuuꝫ Fremundū per mare per terras vn
diqꝫ q̄ſituros mittit fidei chriſtiane cul-
tum hoſtium depopulatione citius peri-
turum mandat: niſi ipſe pro chriſto pu-
gnaturus adueniens fidei hoſtes expu-
gnet fidelibus auxilium ferat ⁊ cultores
chriſti potenter defendat. Peragrata tā-
dem tota anglia ad maris inſulas exq̄-
rendas nuncij regis perluſtrare moliti
ſunt. Aſcenſis itaqꝫ nauibus quo eū que
rerent quo pergerent ignorantes diuino
nutu magis q̄ humano ad inſulam qua
vir dei cū ſuis degebat ex inſpirato per-
ueniunt et eum per loca varia et nemo-
rum occulta querentes eius celle tādem
approximant et more ſolito orationi va-
cantem reperientes habitu conſiderato
et vultu ipſius annotato eum recognoſ-
cunt. Genibus igitur eius prouoluti pa
tris et amicorum neceſſitatem/hoſtium
aduentum/chriſtianorumqꝫ necem pa-
lam annunciant/parentum interitum/
fidei religionem ab hoſtibus deperire co-
ram eo deplorant. Quibus auditis mi-
les chriſti qui ſeculo renunciauerat quo
modo ad ſeculi certamen redeat? Quo-
modo chriſti tirones pro chriſti amore pe
rire conſpiceat? Quomodo ſuorum inte-
ritum vindicare preſumat? Quomodo
mala ſibi vel ſuis inferentibus mala bo-
nus ipſe rependat: cum niſi mala ſibi in-
ferentibus bona rependat bonus eſſe nō
valeat? Si profecto ad virum hunc bea-
tiſſimū ſolum hoſtes ferociſſimi xpiane

fidei perueniſſent mortem pro xpo citius pertuliſſet ꝙ reſiſtēdo quoquo modo deuitaſſet. Sic igitur hinc inde diſcuſſa ſētentia de re ſibi ambigua dubitās elegit dei voluntatē orationib⁹ exquirere quam ex proprio arbitrio pro incertis quaſi certa preſumere. Orationib⁹ ergo ſolitis incumbens et ex corde non ſuā ſed dei volūtatem exquirens quid nā ei in hoc negotio agendum ſit efflagitat. Nocturna autem viſione angelus ei apparēs precepit vt contra fidei hoſtes fidei munitus infidelium rabiem ſe illis obijciendo non declinaret ⁊ fide non ficta victoriā a deo cui nihil impoſſibile eſt ſperaret. Addidit etiam angelus vt quot ſocios ſecū ad bellū adduceret: tot hoſtes milia cū eo pugnatura putarent: fide igitur munitus progrediēs cum ad patriam ſuam feſtinus veniſſet: patrem eius cum exercitu chriſtiano iam ab hoſtibus proſtratū repperit. Nunciato igitur fremundi aduentu ynguar et hubba timore magno reſoluti nuncios ei mittunt vt ſi cū eis pacem habere voluerit et fidei xpiane renunciauerit eum in amicitie gratiam ſuſciperent. et totius anglie principatū idolatrie legib⁹ ſubditū traderēt i poteſtatē ei⁹. Audiēs autē vir dei nūciorum verba promiſſa deriſit regnū ſpreuit dei legibus ſe nolle contraire reſpondit. Dixit eni non ꝑ terreno regno in pugnam ſe procedere velle ſed contra dei hoſtes vt eos puniret dimicare. Utroqꝫ igitur exercitu ad pugnam parato quot ſocios vir dei ſecum adduxit tot milia ipſum habuiſſe paganorum exercitu videbatur. Fide ergo magis ꝙ armis fremundus ſecurus hoſtes aggreditur et cum duobus ſocijs ſuis et alijs viris vigintiduobus qui eum queſituri aduenerant quadraginta hoſtiū milia chriſti virtute proſternit. Neqꝫ enim de terra ſed de celo victoria datur. Fremund⁹ igitur armis continuo exutus orationi: incumbens ſuper hijs que acciderant diuine pietati gratiarū actiones ac laudes immenſas exoluebat. Sed quid tutum apud homines eſſe poteſt? Ecce quidam nomine oſwi qui dux exercitus regis offe quondam fuerat ⁊ ad idolatrie cultum fide relicta confugerat: et pro regni regimine ſibi promiſſo ſi fidē chriſti negaret: cum eiſdem hoſtibus pacē fecit. Timens autem ne vir dei victoria potitus in eum vindictā faceret et ſceptra regni ſibi promiſſi ab eo potēs auferret: latenter acceſſit ⁊ crudeli ictu gladij caput eius amputauit. Cūqꝫ lictor ille caput martiris amputaſſet ſanguinis gutte decidentes ſuper eum totum corpus eius quaſi ardore ignis intollerabili protin⁹ accenderūt Hoc ille percuſſus incomodo et tanto obſtupefact⁹ miraculo ad martiris pedes proſtratus lamentatiōis verba et ſingultus cum fletu maximo proferens et reatum agnoſcēs mīam implorauit eumqꝫ ſanctum nominans et chriſti martirē penis obſeſſus appellat. Nec mora abſciſū caput reſpondens: hac eū voce abſoluit. Apoſtolus chriſti cui a domino abſolutionis collata eſt poteſtas: te a reatu mortis mee abſoluat et ab huiuſcemodi penis eripiat et me in eius cōfeſſione punitum ad vite celeſtis gaudia introducat. Paſſus eſt autem circa annū domini octigenteſimum ſexageſimum ſextum quinto idus maij. Martir autem chriſti poſt mortem in chriſto cui omnia viuunt viuus exiſtens: ⁊ ſe poſt mortem in chriſto viuere docens quaſi viuus ſe erigēs manibus caput de terra extulit et cum multis hec miracula obſtupeſcentibus et deum laudādo proſequētibus ad locū quēdam inter vchintoniam ⁊ hareburebury caput manibus ferens perrexit et ibi ſedens aquam qua corp⁹ eius et caput ablueretur a deo precibus petens impetrauit. Nam fons in eodem loco perenni flu

ens decurſu excreuit et martiris meritū celeriter declarauit. Hauſta igitur aqua vulnera lauit deū cui omnia viuūt adorauit et ad orientem ſe vertens in terra mortuus procubuit. Prefatus aūt oſwi cum ceteris qui aduenerāt hiis viſis miraculis corpus eius et caput ſuſcipiunt: in loculo quoqꝫ plumbeo illud ponentes in loco qui offecherche appellatur intra domus regie ſeptum cum hymnis et laudibus ſepulture tradunt. Elapſis autē post obitum ei⁹ annis ſexagita ſex: tres puelle diuerſis corporū incomodis a prima natiuitate laborabant: quarū elfleda muta / toua manu contracta / brightena auditus beneficio carebat. Hiis angelus in viſione apparuit precipiens vt ſanitatis gratia obtinente ad locū qui offecherche appellatur properarent et qꝛ locū prefatum ſe ignorare aſſererent: quandā lucis columpnam a martiris ſepulchro vſqꝫ ad celum tendentem ſequi precepit. Illis igitur columpnam lucis vſqꝫ ad martiris ſepulchrum cū gaudio ſequentibus corp⁹ ſanctum in locello plumbeo conſignatum inuenientes iuſſu angeli domini in loco quodam inter charewel et brademere bitumine circundato: vbi inuicē hij coniunguntur fluuij plumbeo locello in priori loco relicto inuento diuinit⁹ lapide niueo mirabiliter īſculpto martiris corpus decenter collocarunt. In loco vero quo ſepulchrum cum corpore ſctō humandum eſſe decreuerant virgam de ſalice excīſam ibidem plantantes ad ſepeliendū ibidem martirē in craſtino reuerſure. Appropinquante iā veſpere ad proximā villam quieſcendi gratia perrexerunt. Redeuntes mane ad locum vbi corpus ſanctum reliquerāt: neqꝫ ſepulchrū nec corpus in eo locatum inuenire potuerunt: ſed virgam quam ſero defixerant in immenſe magnitudinis ſalicē ſub vnius noctis ſpacio excreuiſſe admirantes viderunt. Deus enim a quib⁹ voluit ſui martiris corporis in eodem loco ſepeliri fecit. Quia vero quid de martire factum fuerat ſcire non poterāt dolore nimio afflicte lachrimoſis ſuſpirijs dei miſericordiam implorabant: vt ipſe cui omnia ſecreta patent quid de ſuo martire illis ignorantibus factum fuerat illis innoteſcere dignaretur. Reuelatum eſt illis nocte ſequenti quia martiris corp⁹ erat humatum nec amplius noſce quererēt: qđ eas latere vellet. De christi ergo mirabilibus admirantes ad propria ſanitati reſtitute cum gaudio regreſſe ſunt. Omni vero tempore quo corpus ſanctum ibidē humatum latuit ad ſepulture locum herbis virentibus redemitum et florib⁹ varijs inſignitum nullum aīal accedere potuit nec auis aliqua ſuper arborem illā ſub qua ſepultus fuerat (licet defeſſa) deſcendebat. Cum autem herba illa deciſa in fenum foret deſiccata: animaliū morbis frequenter profuit et ab egrotantib⁹ depaſta: eorū incomoda cito curauit. Et factum eſt vt locus ipſe ab incolis cauſā ꝗdē ignorātib⁹ ſꝫ vtilitatē cernētib⁹ reuerētia quadā honoraret̄ꝫ eidē ſctitatis alicui⁹ gratia ineē crederet̄. Accidit enī vt quidam nomine aelbertus orationis gratia hieroſolimam proficiſcēs ante ſepulchrum domini vigilijs et ieiunijs multo tempore vitam duxit cui nocte quadam vox celeſtis inſonuit precipiens vt ad patriam rediret et locum quendā ſuper fluuium charewelle ſitum vbi quinqꝫ ſacerdotes manſionem acceperāt ſolicit⁹ quereret et in prato non longe poſito ſub arbore ſalicis thezaurum precioſiſſimum ſub terra defoſſum inueniret. Cum vero ſecunda nocte eandem admonitionē audiſſet: tertia eidem nocte angelus viſibiliter apparens minas intulit ꝫ pro incredulitate ſua eū taliter increpauit. Quare inquit iuſſionem dei ſecundo tibi exhi

vitam non impleſti nec voci mee hacten⁹
credere voluiſti: Perge velox ad patriaꝫ
tuam locum prefatum ſollicitus querẽs
et arborem ſalicis magne inuenies: ſub
cuius radice ſepulchrum thezauro preci
oſo intus decoratũ effodies in quo corp⁹
ſancti fremundi martiris pro chriſto in-
nocenter occiſi reperies: ſub eiuſdemqꝫ
martiris ſepulchro ſcrophã iuenies vnã
cum tredecim fetibus nec tamen ingreſ-
ſum eorum vel exitũ videbis. Quia vero
iuſſionis mee et admonitionis incredu-
lus hactenus extitiſti nec voluntati diui
ne obediſti: ob incredulitatis tue meritũ
hanc inobedientie tue penam recipies et
per corporis penalem ſententiam angeli
co iterũ oraculo non contraire: talib⁹ ad
monitus diſces. Ad eum igitur quaſi ira
tus acceſſit brachij dexteri iuncturam a
ſcapula diuellens diſtraxit ⁊ ipſam ei⁹ de
xteram ad dorſi ſpinam diſtorſit nec ante
corporis ſalutem eũ recuperare ꝙ ipſius
martiris corporis inueniret cuius meri-
tis curaret͛ veritatis nũcijs aſſeuerauit.
Omnis inqͥt qui ad dei laudẽ huius mar
tiris ſancti ſe precibus cõmendauerit et
ſibi deuot⁹ extiterit: laboris ſui et deuoti
onis premia ſancti adiutus meritis con-
ſequetur. Talib⁹ itaqꝫ admonitus oracu
lis ⁊ corporis dolore cõſtrictus romã pro
ficiſcens cuncta que acciderãt ſummo põ
tifici per ordinẽ patefecit. Qui hĩta ma-
tura ſuper relatis deliberatione talit͛ ei
rñdit. Redi inqͥt ad patriam tuã ⁊ que ti
bi oſtẽſa ſunt diligent͛ inueſtigare ne dif
feras et lr̃is nr̃is epiſcopo loci preſẽtatis
vt martiris corp⁹ de terra eleuet et quo-
uſqꝫ ad limina apoſtoloꝝ petri ⁊ pauli ac
cedat in primo monaſterio illud cũ hono
re reponat denuncies. Arrepto aũt itine
re cũ difficultate locũ quinqꝫ ſacerdotuꝫ
memoratũ inueniẽs ⁊ vna cũ illis vt va
luit effodiẽs viſo martiris ſepulchro ad
deũ et ei⁹ ſctm̃ preces fudit et brachij ſa-
nitatẽ perfecte cõſequi meruit. Ceci quo-
qꝫ claudi aridi et muti varijſqꝫ languori
bus detenti ad locũ illum feſtinantes: ſa
lutis beneficium leti reportarunt. Cũqꝫ
ſepulchri locũ alti⁹ effodiſſent: ſcrophã
vnam cũ tredecim fetib⁹ proſilientẽ mi-
rantes proſpiciũt ſed eorũ ingreſſum vel
exitũ nõ inueniũt. Sacerdotes itaqꝫ duo
cũ aelberto ad epiſcopũ dorſceſtrẽſem bi
rinũ pergentes: qđ factũ fuerat pandũt
⁊ lr̃as papales humiliter preſentãt. Eps̃
igitur cũ ſuis ad locũ accedẽs aperto ſe-
pulchro corpus glorioſi fremundi decen
ter pannis inuolutũ cũctis admirantib⁹
oſtendit et in eodem ſepulchro cũ corpo-
re ipſius vitam et paſſionẽ anglicis api-
cibus annotatã inuenit: Facto aũt tridu
ano ieiunio et aſſumpto cũ magna deuo-
tione ſctiſſimo corpore ad vicinũ monaſte
riũ iuxta apoſtolicũ mãdatũ illud defer-
re decreuerunt. Cumqꝫ ad locũ quendã
qui redic vocabat͛ peruenissent ſctm̃ marti
ris corp⁹ a loco illo nullo mõ mouere po-
tuerunt. Eps̃ ergo cõtinuis precib⁹ domi
ni volũtatẽ in tãto articulo implorare nõ
ceſſans hũc locũ martirẽ ſctm̃ elegiſſe an
gelo nunciante cognouit. Cõſtructa aũt
ibidẽ capella aelberto prefato ⁊ qͥnqꝫ ſa-
cerdotib⁹ memoratis ſctm̃ corp⁹ cuſtodi
endũ eps̃ commendauit ⁊ romã proficiſ
cens mirabilia dei glĩoſe in ſctõ martire
demonſtrata ſummo põtifice inſinuauit
Suſcept⁹ vero lr̃is aplĩcis birin⁹ eps̃ pa
triã rediẽs cõuocatis epiſcopis abbatib⁹
nobilib⁹ innũeroqꝫ cetu plebis in loculo
laminis argenteis q̃ fideliũ deuotiõe ob-
late fuerãt decẽti ope ꝯpoſito ſctm̃ corp⁹
cũ hymnis ⁊ laudib⁹ de ſepulchro veteri
eleuatũ. v. kal. aprilis choruſcãtib⁹ vndi
qꝫ miraculis collocauit ⁊ ex cemẽto ⁊ la-
pide poſtea ſuper eũ oratoriũ fabricauit.
Dieb⁹ enĩ nr̃is i poratu canonicorũ regu
lariũ de dunſtaple ſctm̃ eius corp⁹ requi
eſcens in magno honore habetur.

De ſancta Frideſwida virgine.

FRideſwida virgo ſancta didani ſubreguli ⁊ ſafride vxoris ſue filia extitit: qui in vrbe oxonia morātes filiā ſuā om̄i moꝝ honeſtate educari fecerunt. Trāſacta aūt infantia ſuper terrā nudā ſompno victa recūbebat: illā aſſidue proſtrata genibꝰ petebat qñ orationes domino fundebat. Viliū olerū pulmēto modicoqꝫ pane ordeaco famis expugnauit proteruiam et aqua ſitim extinguebat. Parentū demū aſſenſu habitū monialiū ſuſcepit cuiꝰ exemplo duodecim nobilibꝰ orte natalibus puelle relictis omnibꝰ ſecute ſunt dn̄m. Ex regis itaqꝫ munificētia cenobiū conſtruxit: ieiunijs ⁊ orationibꝰ inſtabat cōtinuis cētieſqꝫ per diem centieſqꝫ per noctem flexis genibꝰ deū exorauit. Sed quis preualet eſſe bonꝰ cui non inuideat qui ſingulariter eſt malignus? Dēs nāqꝫ conatur deijcere qui primū hominē a paradiſi gaudijs potuit propellere. Corporeis oculis eius corporalē ſpeciem exhibuit elatuſqꝫ in antique veſanie ſue preſumptionē qua ſe altiſſimo fore ſimilem promittebat xp̄m ſe eſſe mentitur magnaqꝫ demonū ꝯſtipatus caterua angelorū lucis ſpēm mētientium hijs virginem aggredit̄ verbis. Veni dilecta mea veni quia tempꝰ eſt vt percipias immarceſſibilem eterne glorie coronam quā promeruiſti. Veni ⁊ ad pedū meoꝝ prouoluta veſtigia quē diu deſideraſti adora. Apparere quippe tibi ad hoc volui vt me ad quem tanta auiditate ſuſpiras in hac etiam vita mortali conſpiceres ⁊ me adorato ad perpetue vite comodum abſqꝫ corporis incomodo ingredi preualeres. Cui virgo ſancta edocta ſpiritu ait. Quid miſerrime quod non habes: nec habere pre ſuperbia vales alijs ꝑmittere preſumis. Quid tibi cū vita immortali qui viuens mortuus es et manens ſemper in interitum virgis? Sed et ego infelix et miſerrima peccatrix interitus tui particeps fuiſſem niſi me redēptoris mei chriſti quem tu te eſſe mentiris miſericordia perueniſſet. Ipſe enim ſpes mea a iuuētute mea. Hec humillima virginis verba ſuperbus ille non ſuſtinens ſpiritus euanuit. ⁊ aerē vlulatu horribili fetoreqꝫ peſtifero impleuit. Beata vero virgo in oratione perſeuerās equo erat animo ⁊ intrepida permanſit Nec enim ſic antiquus hoſtis licet victus et cōfuſus abceſſerit ab impugnationis ſue arte quieuit. Regem namqꝫ algarum virginis amore impudico tactum inflammat. Hic enim rex ſuggeſtionum inimici ſtimulis furibundus concitatus nuncios accelerare precepit qui frideſwidam adducant: ⁊ nolentem eque vt volentem properare compellāt. Nec mora nuncijs ad virginem venientibus voluntatemqꝫ regis declarantibus reſpondit. Si me inquit hominis contubernio diſpoſuiſſem ſociare nequaq̄ regis algari poſtulationi contradicerem. Nunc qꝛ regi immortali chriſto deſponſata ſum: nephandum ſane arbitror vt eo contempto aſſenſum mortali prebeam ꝑitura cū ipſo. Et illi. Hec enim te verſutia iuuare non poterit quoniam ſi acquieſcere ac obtemperare regis voluntati nolueris: ad lupanar tracta multas ſuſtinebis iniurias inuita lenonibus ludibrium facta et ignominioſe corrupta doceberis ſani capitis non eſſe huiuſmodi regiam cōtempnere dignitatem. Ad hec virgo. Nulis reuera pollutionum cōtagijs cōtaminari poteſt corpus niſi ex conſenſu mentis. Hijs auditis cum vim inferre illamqꝫ rapere pararent: ſancta frideſwida ad deum protectorem ſuum confugiēs preces cum lachrimis in excelſum porrexit. Et ecce ſubito nuncij amiſſo lumine ab iniurijs illius deſiſtere compelluntur vel in

uiti. Concurrunt vndiqꝫ de ciuitate ſtupent vniuerſi pauentqꝫ ac pedibus virginis pro excecatorum cõpaſſione prouoluti vt eius precibus lumen reciperēt ſuppliciter poſtularunt. Cum aũt virgo pro eis preces ad deum fudiſſet ⁊ luminis beneficium recepiſſent humiliter ad pedes eius corruerunt veniam flagitantes. Et poſt hec ad domum redeuntes que geſta ſunt regi ex ordine nunciarunt. Quibus ille. Nequaꝙ inquit incãtationes eiꝰ falſaue dogmata aut ars magica a meis eā eripient manibus. Sed qm̄ me contempnere auſa eſt poſtꝙ illa vt libuerit abuſus fuero lenonū tradetur polluenda ludibrio. Hec dixit: ⁊ furore agitatus ad vrbem qua virgo manebat ꝓgreditur. Et ecce ſancte frideſwide orationi more ſolito incūbenti nocte illa angelus apparuit dicens. Ignoras o virgo quia rex Algarus cras pre foribus vrbis iſtius aderit libidini ſue ſatiſfacturus ſi detur poſſibilitas irrumpendi pudicitiā integritatis tue? Ne timeas inquit dominus ieſus chriſtus iocūdum quod in tua virginitate habitaculū ꝑparaſti cuſtodiet illuſuſqꝫ rex et ſpe fruſtratus redibit ac penas cecitatis perpetue ſoluet. Tu autem propera et ſemitam q̄ ducit ad fluuiū thamiſie ingredere: repertura eni es ſcapham a deo paratam et in ipſa ducem itineris nautam. Sancta vero gratias deo agēs duas ſorores ſecum aſſumēs concita ad fluuiū peruenit et nauiculam inuentam ingreſſa a iuuene albi habitu ſplendido vultuqꝫ venuſtiſſimo ſub vnius hore ſpacio decem miliaria tranſferuntur: et ſub villa nomine bentona exponūtur. Expoſite vero nec nauem nec itineris ducē vſpiam conſpexerunt. Nemoris profunditatem intrantes virgines porcorū tutamen contra aeris intemperiem conſtructum ab edera ſuccreſcente ex omni parte contectum ingrediuntur. Algarus interea rex oxoniam veniens minis precibus ac premiſis conabatur ab incolis dinoſcere quo nam frideſwida diuertiſſet. Cumqꝫ ſe neſcire ciues cum iuramento aſſererent iratus rex in ciuitatis ſubuerſionem cõiurauit. Cum vero porte aquilonari appropīquaret cecitatis plaga cõfeſtim diuinitus percuſſus eſt. Expauit itaqꝫ ſtultus repentinā in ſe diuine poteſtatis vltionē nec a malignitatis ſue deſiſtens obſtinatione cor pharaonis ad propria reportauit. Ob cuius equidem tirāni ſupplitium innatus eſt horror regibꝰ anglie vt nec vnus vrbem oxonie vt fertur preſumat intrare. Sancta autē frideſwida tribus fere annis ſolitudine illa in magna abſtinentia vigilijs et aſſiduis precibus deo vacabat. Puellam quandam ab hoſte antiquo cecitate percuſſam aqua lotionis manuum eius oculis linitam illuminauit. Tandem oxoniam rediens ne ſororibꝰ in cenobio dimiſſis oneroſa eſſet in loco quodam iuxta vrbē multis arboribus conſito nomine thornbiry oratoriū edificiaqꝫ conſtruxit fonteqꝫ vſqꝫ hodie iugiter manantem precibꝰ ⁊ meritis impetrauit. Cū iuuenis quidam diei dominice non deferens ligna incideret: manus eius illico adherens manubrio adeo incenditur vt pre doloris intolerantia terribiliter exclamaret. Nec eni manum laxare valuit nec digitos a manubrio ſoluere frideſwide tandem adducitur et eius precibus liberatur. Quendam piſcatorem a demone arreptū: fuſa ad deū prece ſanitati priſtine virgo deo deuota reſtituit. Cum quadam vice vrbem oxonie intraret tota illico in obuiaruit ciuitas et ecce inter vtriuſqꝫ ſexus turbam adeſt iuuenis lepra immaniſſima et puſtulis toto deformatus corpore vt de forma hominis nihil fere ineſſe videretur ꝑter exteriora liniamenta. Sic enim vlcera ſic tumores ſic iniquus co-

loꝛ cuncta obduxerant vt monſtrum potius putaretur ꝙ homo. Cū autē iſte ad ſanctam virginem appꝛopinquaret quā ta potuit voce hoꝛribiliter rauca emiſit ſonum ſatis confuſum verba tamen expꝛimentem ſic dicens. Adiuro te virgo frideſwida per deum omnipotentem vt des mihi oſculū in nomine iheſu chꝛiſti filij eius vnigeniti. At illa charitatis igne accenſa illico acceſſit et ſigno crucis pꝛius impꝛeſſo oſculum lepꝛoſo dedit. Oꝛe enim virginis os lepꝛoſi tangitur et continuo toto coꝛpoꝛe mundatur. Cutis aſpera ad ſquamarum modum ſoluitur: et velut exuuie colubꝛine deponuntur ⁊ ſtatim caro eius ſicut caro pueri peruuli efficitur. Inſtante tandem tempoꝛe diſſolutionis ſue: ecce angelus domini eidem oꝛanti aſtitit dicens. Quarto decimo kalendas nouembꝛis finis tibi frideſwida agonis a deo decernitur ⁊ merces ſempiterna pꝛeparatur. Et hec dicens diſceſſit et frideſwidā febꝛis grauiſſima coꝛripuit. Unde et viribus coꝛpoꝛis cepit deſtitui et intentis ad ſuperna luminibus aſpexit inde venientes ad ſe virgines quas in veneratione maxima ſemper habebat katherinā ſcilicet atqꝫ ceciliam: quibꝰ et ait. Modo veniam mee domine modo veniam ⁊ valedicens aſtantibus migrauit ad dominū. Lux enim celitus emiſſa domum ſubito illuſtrās ita totam repleuit vꝛbem odoꝛe ineſtimabiliter ſuauiſſimo quatinus non dubitaretur vnigenitum affuiſſe patris luminum cuius nomē vnguentum effuſum vniuerſum impleuit oꝛbem. Anteꝙ iuri noꝛmannoꝛum deꝰ angliam ſubdidiſſet abendonienſi abbati eccleſia ſancte frideſwide cum poſſeſſionibus ſuis a rege quodam donata fuit et expulſis canonicis per ānos aliquot monachoꝛum diſpoſitioni res addicta ſubiacuit donec mutata tandem voluntate regis cuiuſdam canonicis cūcta reſtituta ſunt. Auxilio vero ⁊ aſſenſu Willelmi vicecomitis patroni eccleſie ſācte virginis eleuata ſunt de terra ſctiſſime virginis oſſa et ī ſcrinio honoꝛifice collocata. Pꝛopter peccata vero inhabitantiū pꝛimo per danos poſtea voꝛaci flamma cenobiū ſancte virginis frideſwide extitit conſumptum. Clericus quidem oꝛnamenta eccleſie ſancte frideſwide auferens coꝛam iudice accuſatur et cum ſe purgare innocentiam ſuam offerret placuit cūctis euꝫ miſſam pꝛimo audire et poſtea purgationem facere. Cum vinctus coꝛam ſctē virginis tumba vſqꝫ ad euangeliū miſſe ſtaret intrepidus: ſubito ſaltꝰ mirabiles in altum dare cepit dicens. Confiteoꝛ domina confiteoꝛ dn̄a et continuo cadens exanimis videbatur. Aſſumpto tandem ſpiritu circūſtantibus ait. Nunquit non videtis dominam iſtam virginem ſanctaꝫ qualiter me duobus manipulis virgarū in manibus ſuis non ſolum verberauit immo crudeliter vt hoc furtū confiterer coegit. Celare itaqꝫ non poſſum confiteoꝛ ſacrilegium. Et exutis veſtibus ſcapularꝫ cutis ⁊ totius doꝛſi ventris ⁊ pectoꝛis ac lateris vtriuſqꝫ ꝑ interualla diſciſſa ipos accuſatoꝛes ad miſericoꝛdiam mouit.

Floꝛuit autem ſancta frideſwida circa annū domini ſeptingenteſimū quinquageſimum et quartodecimo kalendas nouembꝛis ſeculum reliquit.

De ſancto Furſeo abbate ⁊ confeſſoꝛe.

Vir fuit vite venerabilis furſeus nomine ex hibernia natus nobilis quidē genere ſed nobilioꝛ fide ſeculi dignitate inter ſuos clarus ſed diuina gratia vbiqꝫ pꝛecipuus. Erat enī foꝛma decoꝛꝰ/coꝛpoꝛe caſtus/mente deuotꝰ/affabilis colloquio/amabilis aſpectu/⁊ bonoꝛū operū ac grā plenus: ab infantia ſa

cris lr̃is ⁊ monaſticis diſciplinis erudit⁹
Et dum infirm⁹ quadam die veſpertina
lem exoꝛſus eſſet pſalmodiã oꝛationi in=
tentus non longe a domo tenebꝛis ſubi=
to circũdatus ſtetit: et quaſi iam moꝛtu⁹
ad pꝛoximã domũ depoꝛtatur. Tũc qua=
tuoꝛ manus ad ſe deſuper extenſas ꝯſpe=
xit que tenentes illum per bꝛachia niueis
pennis ſubuolabant ⁊ illũ ex vtraqꝫ par
te ſuſtinebant. Manus quippe ſub pen=
nis erãt et quaſi per caliginem angelica
coꝛpoꝛa cernebat. Tertiũ quoqꝫ angeluꝫ
armatum ſcuto candido et gladio fulgo
ris niuei ſe pꝛecedere conſpexit. Hij tres
pari fulgoꝛe ſplẽdentes mire ſuauitatis
dulcedinẽ alarũ ſonitu illi anime infere=
bant. Canebant aũt vno incipiente ibũt
ſancti de virtute in virtutem: videbitur
deus deoꝛũ in ſyon. Erat enim in carmi=
ne eleuatio ⁊ i finẽ poſitio. Audiebat quo=
qꝫ aliud quaſi ignotum canticũ multoꝛũ
milium angeloꝛũ ⁊ vix pauca potuit in=
telligere exierunt obuiam xp̃o. Tũc vn⁹
ex ſupernis agminibus pꝛecedenti arma
to iuſſit ad coꝛpus reducere animam ⁊ ſu
am ſecũ differre debere ſolicitudinem. Et
tunc cantabant illum dimidiũ verſiculũ
videbitur de⁹ deoꝛũ in ſyon. Cui⁹ carmi=
nis ſuauitate letificata anima qualit̃ in
coꝛp⁹ intrauit intelligere nõ potuit. Me
dia vero nocte tertie ferie in extremis lã=
guens audiuit hoꝛribiles magne multi=
tudinis voces clamantes et ipſum exire
compellentes. Apertis autẽ oculis ſolos
tres pꝛedictos vidit angelos: duos vtro=
qꝫ latere poſitos tertium vero armatum
ad caput ſuũ ſtantẽ eoꝛũqꝫ cantica cũ om
ni ſuauitate audiuit Illis eum leuãtib⁹
vlulat⁹ ⁊ clamoꝛes demonũ audiuit ac ꝑ
mediũ eoꝝ tranſiẽs vn⁹ illoꝛũ dixit. Añ=
cedamus ⁊ añ faciẽ eius bella moueam⁹
Tũc vidit nigrã nubẽ ad ſiniſtrã partem
⁊ añ faciem illius bellicã aciẽ cõſtitutam
et demones ignitas ſagittas cõtra eos ia
ctabãt ſꝫ angeli eas ſcuto extinguebant
Erãt aũt coꝛpoꝛa demonũ plena defoꝛmi
tate ⁊ nigredine collo extẽto macie ſqua=
lentia et oĩ hoꝛroꝛe plena et capita tumẽ=
tia. Dũ vero volabãt vel pugnabãt nul=
lam coꝛpis foꝛmã niſi hoꝛribilẽ et volati=
cam vmbꝛã videre poterat. Facies eoꝛuꝫ
pꝛopt̃ tenebꝛarũ hoꝛroꝛẽ nunq̃ videre po
tuit. Tũc angelus pꝛecedẽs aduerſarijs
dixit. Nolite tardare iter noſtrum: qꝛ hic
hõ nõ eſt particeps perditionis vr̃e. Con
tradicẽte aduerſario ⁊ blaſphemãte iniu
ſtum eſſe deũ hoĩ peccatoꝛi conſentiẽtem
nihil dãpnatiõis habere cũ ſcriptum ſit.
Nõ ſolũ qui faciũt ſed etiam qui cõſenti=
unt facientib⁹ digni ſunt moꝛte. Pugnã
te vero angelo exiſtimabat vir ſctũs cla
moꝛẽ pugne et vociferantiũ demonioꝛũ
in omnẽ terrã audiri. Et demones dixe=
rũt. Ocioſos ſermones ſepe pꝛotulit: ⁊ iõ
illeſus vita beata perfrui non debet. An=
gelus ait. Niſi pꝛincipalia vitia cõtra eũ
pꝛotuleritis: ꝓpter minima nõ ꝑibit. Et
demon. Si nõ remiſeritis hoĩb⁹ pctã eoꝝ
nec pater vr̃ celeſtis dimittet vobis pecca
ta vr̃a. Angelus ait. Ubi ſe vindicauit vl̃
cui iniuriã fecit: Et demõ. Nõ eſt ſcriptũ
ſi nõ vidicetis ſꝫ ſi nõ remiſeritis de coꝛ=
dibus vr̃is. Et ait angelus. Judicemur
ante dñm. Uictus inimicus: iterũ vene=
na reſtaurat dicẽs. Si iuſt⁹ eſt deus: hõ
iſte in regnũ celoꝛũ nõ intrabit. Scriptũ
eſt eñ. Niſi cõuerſi fueritis ⁊ efficiamini
ſicut ꝑuuli nõ intrabitis in regnũ celoꝛũ
Hoc v̄bũ minime impleuit. Angel⁹ excu
ſans dixit. Indulgentiã in coꝛde habuit:
ſꝫ cõſuetudine hũana cõtinuit. Et demõ
Sicut accepit malũ ex conſuetudine ita
accipiat vindictã a ſuperno iudice. Ju=
dicemur inquit angel⁹ añ dñm. Pꝛelian=
te angelo et cõtritis aduerſarijs dixit an
gel⁹ Reſpice mũdũ. Et vidit vallẽ tenebꝛo
ſam ſub ſe in imo poſitã ⁊ quatuoꝛ ignes
in aere incendi aliquib⁹ ſpacijs a ſe diſtã

tes. Et ait angel⁹. Hij ſũt quatuor ignes
qui mundũ ſuccẽdũt. Prim⁹ eſt mẽdatiũ
cũ hoc qđ abrenũciare diabolo ⁊ oĩb⁹ põ-
pis eius in baptiſmo oẽs ꝓmiſerũt ⁊ mi
nime implent. Scđus cupiditatis cũ mũ
di diuitias amori celeſtiũ preponũt. Ter
tius eſt diſſentionis: cũ aĩos proximorũ
in ſupuacuis reb⁹ ⁊ ſine cauſa offendere
nõ formidãt. Quart⁹ impietatis: cũ infe
riores expoliare et eis fraudẽ facere ⁊ op
primere potentes ꝓ nihilo ducũt. Unuſ-
quiſqꝫ ignis incẽdit aliũ: qꝛ per aucmẽta
malorũ peccata ex culpis creſcũt. Et cũ
ignes iſti quaſi in vnũ glomerari viderẽ
tur expauit furſeus ⁊ clamauit. Dñe ig-
nis mihi appropinquat. Cui angel⁹. Qđ
nõ incẽdiſti nõ ardebit in te. Licet eñi ter
ribilis ⁊ grãdis eſt: tñ ſcđm merita ope-
rum ſingulos examinat. Sicut corp⁹ ar-
det ꝑ illicitã voluptatẽ ita ⁊ aĩa ardebit ꝑ
debitã penã. Tũc angel⁹ ꝑcedẽs diuiſit
ignẽ flãme in duos muros vtroqꝫ latere
⁊ ab igne defendebãt eũ. Tũc vn⁹ demo
nũ qui in igne volabat dixit. Seru⁹ qui
ſcit voluntatẽ dñi ſui ⁊ nõ facit plagis va
pulabit multis. Angel⁹ ait. Quid eñi iſte
de volũtate dñi ſui nõ impleuit? Et demõ
Scriptũ eſt. Dona iniquorꝫ reprobat al-
tiſſim⁹. Cui angel⁹. Credidit eñi ꝙ vnuſ
quiſqꝫ eorũ penitentiã egiſſet. Et ille. Añ
debuit probare penitentie perſeuerantiã
⁊ ſic fructum ſuſcipere. Munera eñi exce
cãt oculos ſapientiũ ⁊ ꝑuertũt verba iu-
ſtorũ. Angel⁹ ait. iudicemur añ dñm. Di
abol⁹ ſuccũbẽs in blaſphemias cõtra au-
ctorẽ erupit dicens. Uſqꝫ nũc exiſtimaba
mus deũ eſſe veracẽ qꝛ oẽ delictũ qđ non
purgatur ſup terrã de celo eẽ vindicãdũ
ꝓmiſit yſaia propheta clamãte. Quod ſi
volueritis ⁊ audieritis me bona terre co
medetis. Qđ ſi nolueritis ⁊ me ad iracũ
diam ꝓuocaueritis gladius meus deuo-
rabit vos. Hic hõ nõ purgauit delicta ſua
in terra nec vindictam hic recipit vbi eſt
ergo iuſticia dei? Angelus dixit. Nolite
blaſphemare: dũ neſcitis occulta dei iudi
cia. Et ille. Quid erit hic occultũ? Angel⁹
ait. Quã diu ſperatur penitẽtia comitat̃
hoiem diuina miſericordia. Et ille. Sed
nullus tñ hic loc⁹ eſt penitẽtie. Angelus
dixit. Profunditatẽ miſteriorũ dei igno-
ratis. Fortaſſe eteñi hic erit. Et demon.
Diſcedam⁹ ergo dũ iudicandi ratio non
eſt. Et ſuperueniens alius demon dixit.
Adhuc reſtat illi anguſta porta per quã
non niſi pauci intrant ibi illum ſuperare
poſſum⁹. Diliges proximũ tuũ ſicut te-
ipſum. Et angel⁹. Uir iſte in ꝓximos ſu-
os operatus eſt bona. Et ille. Nõ ſufficit
bona operari niſi etiã proximũ ſuũ ſicut
ſemetipſum dilexerit. Angel⁹ ait. Fruct⁹
dilectionis eſt bona operari: qꝛ deus red-
dit vnicuiqꝫ ſcđm opera ſua. Et demon.
Sed qꝛ verbũ dei de dilectione nõ imple
uit dampnand⁹ erit. Si eñi deus iniqu⁹
non eſt ⁊ ſi mendatiũ ⁊ verbi illius tranſ-
greſſio diſplicet vir iſte penarũ exps non
erit. Promiſit eñi ſeculo abrenũciare et
ecõtrario ſeculũ dilexit cõtra apoſtoli pre
ceptũ dicẽtis. Nolite diligere mundũ ne-
qꝫ ea que in mundo ſunt. Et angel⁹. Nõ
ſibi ſoli ea que ſunt ſeculi ſed oĩbus indi-
gẽtibus diſpenſanda dilexit. Demon ait
Quocũqꝫ modo diligatur cõtra preceptũ
diuinũ eſt et cõtra ſponſionẽ xpianitatis
in baptiſmo. Uictus aduerſarius ad cal
lidas cõuertitur accuſatiões dicẽs. Scri
ptum eſt. Niſi annunciaueris iniquo ini
quitatẽ ſuam ſanguinẽ ei⁹ de manu tua
requirã. Hic non annũciauit digne peccã
tib⁹ penitentiã. Et angelus. Quãdo au-
ditores deſpiciũt verbũ ligua doctoris lo
qui prepeditur dũ videt ꝙ audita predica
tio deſpiciatur. Et ille. Ille tamẽ vſqꝫ ad
paſſionẽ annũciare debuit nec conſenti-
re nec tacere. Tandem deuictis aduerſa-
rijs immenſa claritate vir ſanctus circũ
fulſus: reſpitiens ſurſũ vidit agmina an

gelorū ⁊ ſctōrū immenſa claritate fulgē
tia qui aduolantes quaſi alis chorúſcati
one eximia circumfulſis circūdantes eū
omnem formidinem ignis ⁊ demonū ter
rores procul abigebant. Et audiuit quaſi
quatuor choros angelorum cantantium
atq̧ dicētium. Sanctus / ſctūs / ſanctꝰ
dn̄s deus ſabaoth. Et ait angelꝰ ad eum
Ubi supernꝰ cōuentus eſt iā ⁊ nos ſumꝰ
Tūc mens furſei oēm laborem ac tribula
tionē obliuiſcens immēſa leticia repletꝰ
dixit. Magnū eſt gaudium hec carmina
dulciſona auſcultare. Et angelꝰ. Hoc au
ditu nos pro miniſterio diſpēſatiōis hūa⸗
ne ſepe priuamur et qđ nos annūciando
laboramꝰ diſſipāt demonia hūana corrū
pēdo corda. In hoc celeſti regno nulla vn
ꝙ triſtitia niſi de hoīm perditiōe fieri po
teſt. Tūc vidit duos ſctōs epōs illius pro
uintie in qua hec vidit dudum ad celeſtia
tranſlatos beanū ſcʒ et meldanū angeli
ca forma radiantes ad ſe venire qui cū eo
familialit̄ loquētes vt ad ſeculuʒ rediret
precipiūt. Et cū eū triſticia repletū ꝓpt̄
ſuū nūciū ⁊ dolore nō modico cōſpiceret
dixerūt: qđ times? Uniꝰ diei iter eſt quo
laboraturꝰ es. Predicās ergo omnibus
annūcia: qr in proximo eſt vindicta. Int
rogāte aūt furſeo de mūdi fine: reſponde
runt finē creature iam tunc non eſſe ꝙ⸗
uis in proximo ſit: ſed famis ⁊ mortalita
tis plagis eē vexandū hūanū genꝰ. Et ꝙ
uis hoībus diuina monita cōtempnētibꝰ
ſupni iudicis ira iā imminet maxime tn̄
ſup doctores eccl̄ie ⁊ pncipes furor illiꝰ
excādeſcit qr ꝑ quatuor res maxie aīe fi⸗
deliū depereūt. Per huiꝰ mūdi illecebro
ſa vitia per ſuggeſtionē diaboli per pre⸗
latorꝝ negligentiam per iniquorū princi
pum exempla praua ſiue doctorꝝ. Docto
res namq̧ eccl̄ie et rectores: viri dimidij
opis ſunt qr per omnipotētis dei miſeri⸗
cordiā alij largitatis grām ſūt adepti: ſʒ
carnis incōtinētia ſunt lubrici. Alij vero
corpore quidē caſtitate pollēt: ſed eſtibus
auaritie anelant. Alij gratiā habēt leni⸗
tatis: ſed rācore animi ſūt puſillanimes
Alij aūt non recordando iniurias ſuas ci
to ignoſcunt: ſed minus cor caute cuſto⸗
diendo citiuſq̧ iraſcēdo rixas prouocāt.
Quod ergo deus ſingulis largiendo do⸗
nauit quaſi ꝓprio labore acquiſitis glo⸗
riantur. Uitia vero que eos impugnant
et deuincunt: corde vigili et operū bono⸗
rū inſtantia vincere negligunt. Nōnulli
vero omiſſis ſpiritalibꝰ quibꝰ impugnā
tur vitijs corpꝰ abſtinentia affligunt no⸗
cturnaſq̧ illuſiones vel leuia queq̧ qua
ſi grauia exiſtimātes delicta: ſupbiā ve⸗
ro que angelos de celo eiecit ꝓ nihilo re⸗
putant auaritiā que hoīem primū de pa⸗
radiſo expulit non execrantur. Inuidiā
per quā abel occiditur falſum teſtimoni⸗
um per qđ ſaluator dampnatꝰ eſt non cō
ſiderant. A cibis quos deꝰ cū gratiarum
actiōe ſumēdos creauit abſtinētes: ſuper
biā / auaritiā / inuidiā et cetera vitia qua
ſi licita ſumūt. Quo ꝟo leuiora ī iuditio
dei exiſtūt: grauius iudicāt grauia qua⸗
ſi leuiora reputātes. Nō ſatis eſt corpus
affligere ſi animꝰ a malitia et neq̄tia nō
curat̄. Doctores eccl̄ie ⁊ rectores vlmuʒ
pro vite et alnū pro oliua nō plantēt hoc
eſt plus terrenū et infructuoſū laborē di
ligāt ꝙ charitatē que oīm radix et culmē
bonorū operū non ignoratur. Contra do
ctores iratꝰ eſt dn̄s qui libros diuinos ne
gligētes curas huius mundi cū omī affe⸗
ctione agunt. Rex enī ⁊ ſacerdos ⁊ vnuſ⸗
quiſq̧ non quod ſcriptū eſt ſed qđ rectū
ſibi videtur hoc facit. Tu autem inqui⸗
unt fidelis eſto diſpenſator nihil tibi pre
ter victū ⁊ veſtimētum vendicans. Qui
enim ſic libenter dampnū ſicut datū ſuſ⸗
ceperit: os mutorū aperire poterit. Eſto
nihil mendicans: nulli negans. Deo odi⸗
bile eſt aliena appetere: ⁊ ꝓpria retinere
Pauperi enim et vinctis cōuenit petere:

habentibus autem indigentibus diſpen ſare. Elemoſine vero nullo rogante pauperibus erroǵāde ſunt bona quoqꝫ i oēs hoīes operanda ſunt. Nullam curā hui⁹ ſeculi ſuſcipias pura mentis indulgentia bona pꝛo malis ſemper repēdas. Nullum boni operis ſacrificium ſic deo acceptū pꝛobatur: ſicut ꝯtra oēs iniurias mā ſuetudo coꝛdis per quā aduerſa et dāpna quaſi lucra et pꝛoſpera ſpe future remuneratiōis in dn̄o letus ſuſcipit. Illis aūt in celo receptis: furſeo cū trib⁹ angelis ſolo maxim⁹ appꝛopinquabat ignis ſed angelus ſicut ante mediū ſcindēs ꝛ diuidēs ignē virū vnū ex igne pꝛoſilientē demones ſuper humerū furſei et maxillā eius pꝛoijciūt. Cognouit enī virū ꝙ ei veſtimētū pꝛopꝛiū moꝛiēs cōtulerat. Humero vero ꝛ maxilla furſei a veſte cōbuſtis: ab igne vnde exiuit ab angelo pꝛoijcitur. Tūc demō viro ſctō ait. Noli repellere qđ aū ſuſcepiſti: qꝛ ſicut ei⁹ bona ſuſcepiſti ſic de penis eius particeps eē debes. Cui angelus. Nō pꝛopter auaritiā ſꝫ ꝑpter animā illius liberandam ſuſcepit. Cūqꝫ ceſſaſſet ignis ait angelus. Quod accēdiſti hoc arſit in te. Si enī hui⁹ viri in peccatis ſuis moꝛtui veſtē non ſuſcepiſſes nec pene illius in coꝛpoꝛe tuo ardere poſſent Multis enī exhoꝛtationib⁹ inſtruct⁹ coꝛpus ſuū quaſi ignotū cadauer cōſiderās ꝛ abhoꝛrēs nolle eidē appꝛopinquare. tn̄ dit. Pꝛecepto tn̄ angeli qualiter coꝛp⁹ ſuū intrauit ſcire nō potuit. Et exurgēs ac circūſtantes aſpiciens magnitudinē humane ſtultitie ingemuit arduū et difficilem tranſitum admirās et remuneratiōis diuine magnitudinē. Deinde enī ſignū incendij quod in anima ſola pertulit viſibiliter in humero et in maxilla ſemper poꝛtauit. Elapſo vnius anni circulo vni⁹ diei iter ſibi iniunctum fuiſſe recolens moleſtia coꝛpoꝛali coꝛreptus vidit angelum domini vnius diei iter ſibi exponentem: ac duodecim annos in opere pꝛedicatiōis ipſum cōpleturum pꝛedicentem. Demū in angliam cū paucis fratrib⁹ adueniēs a rege oꝛientalium ſaxonū ſigiberto honoꝛifice ſuſceptus eſt. Cōpletis autē duodecim annis infirmat⁹ pꝛedicationi inſiſtere angelo ſibi apparente monet. Nullum vite finem ab angelo audiuit ſed intulit. Vigilate et oꝛate: quia neſcitis diē neqꝫ hoꝛam. Quod intelligens vir dei: in loco knoberesburgh vocato a rege ſigiberto ſibi collato monaſteriū cōſtruxit quod poſtmodum anna eiuſdem pꝛouintie rex edifitijs et poſſeſſionibus non modicum auxit. Et cum in tenui veſte ſederet ꝛ viſiones ſuas timentibus deum narrare contingeret: ꝛ in media hieme ſemper ſudauit pꝛe timoꝛe. Curam monaſterij fratri ſuo foillano tandem commiſit et cum altero fratre ſuo vltano annum integrū quotidianis viuēs laboꝛibus in heremo peregit. Turbatam deinde incurſiōe gētium videns pꝛouintiā galliam nauigauit et ope Erkenwaldi patritij latiniacū monaſteriū cōſtruxit: et ſeptimo decimo kalendas febꝛuarii in pace quieuit et in villa que perona dicitur ſepeliri meruit. Poſt quatuoꝛ vero obit⁹ ſui annos a ſctīs epīs eligio et anſberto coꝛp⁹ eius immaculatū ſine vlla putredine cū honoꝛe trāſfertur. Floꝛuit aūt circa annū dn̄i ſexcēteſimū triceſimū ſextum. ¶ Narratio.

Tempoꝛe illo ſigibertus pꝛefatus inimicitias redwaldi regis in galliam fugiendo declinans fidem chꝛiſti ſuſcepit. Patriam autem reuerſus regnoqꝫ potitus ſcolam in qua pueri erudiri poſſent iuuāte ſancto felice epiſcopo quē de cancia acceperat inſtituit. Celeſtis tandem regni amatoꝛ effectus regni negotiis cognato ſuo egrico cōmendatis in monaſterio a ſancto furſeo ſibi cōſtructo habitum monochalē ſuſcepit. Contegit poſtea regem merciorū pēdā cū ſuo exercitu aduerſus

oꝛientales anglos in bellū ꝓcedere. Qui dum ſe inferioꝛes hoſtibus ad pꝛeliandū conſpicerent: rogauerunt ſigibertum ad confoꝛtandos milites ſecū venire ad bellum. Contradicente illo: inuitū monaſterio eruentes in certamen ſecum ducunt: ſperātes militum animos minꝰ trepidare minus pꝛeſente tanto duce fugā meditari poſſe. Ipſe vero pꝛofeſſionis ſue nō immemoꝛ non niſi virgam in manu hñs occiſus eſt vna cum rege egrico et cunctꝰ eoꝛum exercitus a paganis ceſus eſt vel diſperſus anno domini ſexcenteſimo qnquageſimo ſecūdo. Succeſſit autem anna ſancte ethelrede virginis pater. Cū autem illis diebus ſanctus eligius quēdam ſacerdotem nimis infamem frequēter coꝛriperet ⁊ ad confeſſionē modis omnibus inuitaret: et ille ſemper crimē ſuum detegeret ſanctus eligius excomunicauit eum et vt quouſqꝫ peniteret nullo modo celebꝛare pꝛeſumeret ꝑcepit. Pꝛeſbiter vero negligens ⁊ epiſcopi ſententiam peruipendens cum poſt aliquot dies celebꝛaturꝰ altari aſſiſteret: ad terrā coꝛruens expirauit. Illis etiam diebꝰ ſanctus quintinus quendam falſum teſtē in ſompnis redarguit appꝛehendēſqꝫ naſū eius falſatoꝛem vocauit. Cum autem expergefactus faciem lauans vxoꝛi viſionē referret: extenſa manu naſum ſuum tetigit et ſtatim in vaſe de manibus eius cecidit. Ob ſuperbie tamen faſtum aureū ſibi naſuꝫ fabꝛicare cathenuliſqꝫ aureis aptare conatur. Quem iterū idem ſctūs per viſum admonuit dicens. Nonne tibi naturalem abſtuli naſum vt te omnibus falſum teſtimonium dixiſſe mōſtrarem: et nunc ob ſuperbiam auſus es aureum apponere? Vade ⁊ ꝗtotius illum pꝛoijce et te falſum teſtimonium pertuliſſe cunctis innoteſcere ſtude. Et factum eſt ita.

¶ De ſancto Gilda abbate et confeſſoꝛe.

Rex quidam albanie nomine can viginti quatuoꝛ filios ex regina ſua genuit quoꝝ vnꝰ nomine gildas bone indolis puer litterarum ſtudio traditus et in liberalibus artibus elegant imbutus tranſito mari in gallia per ſeptennium eruditionis gratia moꝛā traxit et cum magna diuerſoꝛum voluminū mole bꝛitanniam rediit. Cuius audita fama ſcolares plurimi in ſciētijs diuerſis erudiendi ad ipſum vndiqꝫ confluebant nec poterat inueniri in terra illa in virtutibꝰ ſibi ſimilis. Vel vt heremita ieiunabat in oꝛationibus aſſiduus erat cilicio aſperrimo ad carnem vtens. Quicquid a diuitibus ſibi datum fuit egenis et pauperibꝰ ſtatim errogabat. Carnes om̄ino nō guſtauit: herbas cum pane oꝛdeocco cinere mixto in cibum ſumpſit et aquam modicā de fonte bibit. Tāta in facie eiꝰ macies pꝛopter iugem abſtinentiam apparebat: vt quaſi febꝛicitās aſpiciētibꝰ appareret. Aquā fluuialē nocte media intrās deo laudes pſoluebat ⁊ oꝛatoꝛiū poſt hec repetēs flexis genibꝰ vſqꝫ ad diē oꝛationibus vacabat. Veſtitꝰ ſolūmō veſte vna ſupꝛa petrā iacēs ſōpnū modicū ſumpſit Celeſtia pꝛemia i deſiderio erāt ei ꝑcipiebat diſcipulis ſpnere admonebat deſpicere q̄ trāſeūt in hoc mūdo. Cū aūt i epidane regiōe ꝑdicare incipet: vox eiꝰ diuinitꝰ ipedita ⁊ retēta fuit. Admirāte ergo plebe ꝑcepit ſctūs aſtātes exire vt cognoſceret ſi ꝑ aliquē illoꝝ ipedimētū fieret ꝑdicatiōis ſue. Cūqꝫ egreſſis oībꝰ vbū facere ppl'o neqret: ſi aliqs i eccl'ia latent eēt q̄ſiuit. Cui nō nita mr̄ ſcti dauid pꝛegnās rūdit. Ego turbā vitare volēs: hic iuxta parietē lateo. Qua iuſſu eiꝰ egreſſa ppl'o intrāti vt voluit pꝛedicare cepit et finito ſermone rē geſtā patefecit. Mulier inqt ſctā filiū pitura ſctiſſimū ⁊ a deo electū in eccl'ia manſit vñ pꝛedicare nō potui diui

na poteſtate ſermonē retinēte. ¶Tāta gratia puer ille pꝛedit⁹ erit: vt nullus ei tēpoꝛibus noſtris cōparari poſſit. ¶Tranſiens gildas in hiberniam populū multū ad fidem conuertit. Occiſo aūt ab arthuro howelo fratre ſuo: in bꝛitanniam rediit ⁊ confluentibus ad eū ꝓpter ſctitatē ſuā pꝛīcipib⁹ ⁊ clero regi veniā hūilit petenti oſculū dedit ⁊ inimico indulgēs benedixit. Romā ſctūs gildas poſt hec adiit ⁊ vt in vita ſācti cadoci expꝛimitur: nolam pape alexādꝛo obtulit. Scripſit enī quatuoꝛ euangeliſtarū libꝛū in multa veneratione ab incolis habitū: quē aperire non audent ad vidēdū ⁊ niſi volumē in pꝛimis fuerit appoſitum: pacē inter inimicos ⁊ concoꝛdiam nō reputāt refoꝛmatā. Habitauit demū vir dei ī inſula quadam fluuij ſabꝛine ⁊ fūdata ibi eccl'ia in rupe quadā oꝛando noctes ducebat inſōpnes. Cūq; aquā dulcē pꝛeter guttas pluuiales ſuper ſaxa retentas non haberet: fontē ineternū manentē ſuis pꝛecib⁹ de rupe pꝛoduxit. Afflict⁹ nimiū tandē a piratis ⁊ famulis ſuis cū ſpolijs omnibus in exilium actis relicta īſula glaſtoniam venit: et ab abbate honoꝛifice ſuſceptus fratres et plebē inſtruxit hiſtoꝛiā de regibus bꝛitannie bꝛeuiter deſcripſit. Nō lōge a glaſtonia ſuper fluuiū edificata eccleſia vitam heremiticā cilitio indut⁹ duxit: ad quē de longinq̄s bꝛitannie partibus viri ſcti ſapientiā eius ⁊ doctrinam audituri accedebāt. Poſt aliquantū tēporis ſpaciū decidit in egritudinē et ſciens imminere diem depoſitiōis ſue: conuocauit abbatem glaſtonie rogans eū vt finito curſu pꝛeſentis vite deferri faceret coꝛpus ſuum ad monaſteriū ibidē ſepeliēdū Annuit abbas. Et migrante ſctō quarto kalendas Febꝛuarij multi viderūt ſplendoꝛem angelicū circa coꝛp⁹ odoꝛiferum. Poſt completā cōmēdationem lachꝛimabilem defertur ſanctū coꝛp⁹ a fratrib⁹ ad monaſteriū: ⁊ cū planctu magno ⁊ honoꝛe digniſſimo ſepelitur in medio vetuſte eccleſie pauimento. Anno dn̄i quingēteſimo duodecimo.

¶Narratio.

Illis dieb⁹ regina altrogodis ſctm̄ carileſum pꝛopter abſtinentiā eius ⁊ ſctitatē videre et edificationū verba ab ipo audire affectans miſſis ad eū nūcijs omnia fiſci illius in cuius parte reſedit ſi pꝛecib⁹ eius annuens ad eā veniret ſe ei daturā pꝛomiſit. Uir aūt dei reſpōdit. Dicite domine veſtre ſi quid pꝛeualeo pꝛo ea exoꝛabo. Certū tn̄ habeat q̄ diu vixero faciem mulieris nō videbo: neq; hoc cenobiū qd̄ pꝛecipiente dn̄o conſtruxi greſſus mulieris calcabit. Non enī decet nos qui de xp̄i cencemur familia nr̄m mulierib⁹ vendere aſpectū aut pꝛo capeſcenda terra hūani generis inimico animam nr̄am pꝛoſtituere. Ideoq; animū ſuū ab hac intētione ſubmoueat et partem ſui fiſci cui voluerit tradat.

¶De ſancto Gilberto confeſſoꝛe.

Sanct⁹ enī gilbert⁹ in loco ſēpinghā ab incolis vocato nobili pꝛoſapia oꝛt⁹ pater eius iocelinus miles ſtrenuis gn̄e noꝛmann⁹ mater natione anglica fuit. Cui pꝛius q̄ naſceretur viſum eſt in ſompnis q̄ quaſi deſcendentē a ſupernis lunā ſuſcepiſſet in ſinū. Nat⁹ aūt puer ſctūs in domo patris ſui adeo abiectus manſit q̄ nec famuli dom⁹ cū eo cibum ſumere dignarētur. Coꝛpoꝛali enī ſcemate incompoſit⁹ et incultus erat litteris tamē tradit⁹ et parū pꝛoficiens patriam deſeruit et liberalib⁹ in gallia ſtudijs dedit⁹ magiſtri nomē et gradū habere meruit. In angliam demū rediens pueros et puellas inſtruxit qui pꝛimi erant in quibus oꝛdo ſempinghamenſis initiū ſumpſit quos adhuc ſecularis et ipſe nō ſolum ſcolaſticis rudimentis: ſed et mo-

ralib⁹ ⁊ monaſticis inſtituit diſciplinis:
Silere in eccl'ia ſimul quaſi i dormitorio
dormire: nō niſi locis ſtatutis loqui: ⁊ le-
gere eos informauit. Ab incūte eni etate
aīas deo lucrifacere ⁊ quibuſcunq̃ pote-
rat verbo ⁊ ope proficere ⁊ exēplo ſatage
bat. Precioſis ⁊ nitidis: ſcd'm nataliū di
gnitatē vtens indumētis iuſticie ⁊ veri-
tatis erat amator oīm ſibi fauorē et gra-
tiā cōpauit. Eius deniq̃ cōuerſatiōe lau
dabili delectat⁹ pater ad eccl'ias de ſem-
pinghā ⁊ tirigtoñ. eū multū renitentem
pñtauit Aſſumpt⁹ itaq̃ ad regimē aīaꝝ
vna cū ſuo capellano in domo cuiuſdā pa
rochiani ſui hoſpitat⁹ cū forma filie hoſ-
pitis q̄ ei ſedulo miſtrauit: occulta vtriq̃
ſurriperet cōtagio viſum eſt gilberto in
ſompnis q̄ manū ſuā in ſinū predicte pu
elle iniecisset nec inde eā extrahere poſſet
Vir igit̃ caſtiſſim⁹ vehemēter expaueſ-
cēs: a loco illo velociter ſe trāſtulit. Hec ei
v̄go poſtmodū de ſeptem primis erat: in
quib⁹ vir ſctūs ordinē inchoauit. Quidā
parochian⁹ ſu⁹ cū de decimis frugū ſua-
rū fraudē feciſſet cōpulit gilbert⁹ ruſticū
illū ex grangia bladū eijcere: ⁊ per ſingu
las gerbas corā ſe numerare: et decimā
partē in aceruū cōgerēs in media platea
accēſo rogo in deteſtationē tāti criminis et
terrorē alioꝝ conſumi fecit. Quicq̄d eni
p̄ter ſtipēdia vite neceſſaria habuit: pau
pib⁹ et egenis erogare curauit. Gradū
ſacerdotij tandē adept⁹ elemoſine largi-
tioni indulgēs paupes elegit quorū pau
ptas timore dei piter ⁊ amore eſſet hone-
ſta Septē v̄gies a ſtrepitu mūdi ⁊ hoīm
aſpectu incluſit p̄cepta vite dās eis ⁊ diſ
cipline: mōaſterij neceſſaria edificia con-
ſtruxit: feneſtrā vnā patentē p quā neceſ
ſaria imitti poſſēt ſtatuēdo. Creſcēte de-
mū nūero frm et ſororū ciſterciū ad papā
eugeniū adijt: mōachos ordis illi⁹ vt po-
te regule arctioris ſuo opi īcepto p̄ficere
decreuit. Dñs āt papa ⁊ ciſterſiēſes ab-
bates ordis ſui monachos alioꝝ religiōi
⁊ p̄ſerti monialiū p̄eſſe nō licere dixerūt.
Data eſt aūt ⁊ iniūcta btō gilberto a pa-
pa eugenio cuſtodia gregis ſui ⁊ beatis
malachie hiberniēſi archiep̄o et bernar-
do clareuallēſi abbati in illo itinere adeo
familiaris effect⁹ eſt vt ip̄o ſolo p̄ñte per
orōnē eoꝝ cuidā egroto ferr̃ ſanitas colla
ta. Inſignia etiā amoris baculū ſcil; tā
p̄ſulis q̄ abbatis i q̄b⁹ v̄tutes fctē ſūt ac
cepit: ⁊ orariū cū māipulo in monumētū
ſui abbas dedit ei. Regreſſus āt in āgliā
viros diſcretos q̄ tā viris q̄ mulieribus
viā ſalutis pāderēt ⁊ paſtorale officiū ex
hiberēt inſtituit. Habitacula clericorū a
domib⁹ monialiū pcul ſtatuit vt canōici
lōgi⁹ ab illis remoti nullū ad eas hērent
acceſſū niſi pro admiſtrādo aliquo diuio
ſacramēto ſub multoꝝ teſtiōio. Uideri
āt detecta facie oīno moniales phibuit.
Quicq̄d āt int⁹ ſiue extra fieri ſiue ſigni-
ficari oportet: duo ſenes pbati extriſec⁹
⁊ due ſorores mature iteri⁹ deputāt̃ per
quos tm̄ audiētes ⁊ mutuo nō videntes
q̄cq̄d neceſſariū eſt nūciat̃. Monialib⁹ re
gulā bti bñdicti clericis v̄o regulā ſcti au
guſtini pposuit: ⁊ ea q̄ min⁹ in regulis il
lis inuenit a multis mōaſterijs ſtatuta
excerpſit ⁊ collegit pape eugenio miſit et
cōfirmata recepit. Pret paupū ⁊ īfirmo-
rū leproſoꝝ viduarū ⁊ orphanoꝝ xenodo
chia q̄ cōſtruxit eccl'ias cōuētuales treſ-
decī magno labore ⁊ īduſtria ībita ſua cō
ſtituit: ī q̄b⁹ duoꝝ miliū ⁊ ducētoꝝ nūeꝝ
i obitu ſuo reliq̄t. Oīm eccl'ias equaliter
dilexit: ⁊ circa oīm negocia eque ſollicit⁹
fuit. Maiores culpas ei⁹ examini reſer-
uari ſtatuit minora ceteris diſcutiēda re
liq̄t Libros multos ſcripſit v̄ba ei⁹ nichil
aliud q̄ ſapiām ⁊ ſciētiā ſonuerūt moni-
alē igne libidīs ſuccēſā: aſpa caſtigatiōe
ſanauit ⁊ frēm ire ſtimulis agitatū: leui
baculi ſui ictu in maximam māſuetudi-
nē cōuertit. Equitatura ei⁹ ſimplex ⁊ co-

mitatꝰ honeſtus: aliis largus: ſatis ſibi
parcus apparuit. A carnibꝰ omĩ tꝑe niſi
i maxio lãguoꝛe abſtinuit: ab eſu ⁊ piſciũ
ꝑ quadꝛageſimã ⁊ aduẽtũ ſe tẽꝑauit: ole
ra ⁊ legumĩa et huiuſmodi vilia libẽtiꝰ
ſumpſit Pꝛimã piſciũ partẽ deo: reliquã
fere totã cõmenſalibꝰ cõmunicauit Erat
enĩ vas poſitũ in menſa coꝛã ipo qđ diſcũ
dñi iheſu appellare cõſueuit: in quo nõ ſo
lũ ciboꝛũ reliquie: ſed ⁊ partes ꝓcipue ad
opꝰ pauperũ repoſite erãt. Sepe ad mẽ-
ſaʒ ſedẽs lachꝛymas fudit: vaſis ligneis
et teſteis ⁊ coclearibus tm̃ coꝛneis vtẽs:
oẽm mũdi vanitatẽ excluſit: ⁊ metalloꝛũ
ſupfluitatẽ. Poſt mẽſam lectiõi oꝛoni ſa-
crecꝫ meditationi indulſit ⁊ toto anni cir
culo equalibꝰ vtẽs indumẽtis nec plura
in hieme nec paucioꝛa in eſtate queſiuit.
Rogerũ quẽdam ex filio pr̃em ⁊ ex diſci-
pulo magiſtrũ ſibi pꝛefecit: ⁊ obedientiã
illi faciẽs: habitũ canonicũ ſuſcepit. Cũ
aũt ſctũs thomas exul i gallia moꝛaret:
a miniſtris regiis multã trans mare pe
cuniã cõtra pꝛeceptũ regis ſctõ epõ miſiſ
ſe notat. Coacticꝫ ſunt tã ipſe q̃ oẽs ceno
bioꝛũ ſuoꝛũ pꝛepoſiti et ꝓcuratoꝛes coꝛã
iudicibꝰ regis aſſiſtere: ꝓptercꝫ eius ſan
ctitatẽ oblatũ eſt ei vt pꝛeſtito ſacramẽto
fidẽ faceret falſum eſſe qđ ſuggeſtũ erat.
Ille vero quia id in iniuriã eccleſie redũ-
daret: renuit: malẽs ſubire exiliũ q̃ tale
ꝑſtare iuramẽtũ. Suſpẽſa itacꝫ diu ſen-
tẽtia cũ iudices illũ condẽpnare timerẽt:
ſupuenientibus litteris regis cũ ſuis ad
monaſteriũ ſuũ redire ꝑmittit. Vexato
aliqñ ſctõ viro valida febꝛe acceſſit quidã
ad eum cõpatiẽs illi. Cui ſctũs. Nũquid
ait ſenſiſti quãta eſt febꝛiũ anxietas? Et
ille. Nõ. Cũcꝫ queſiſſet ſctũs an febꝛes il
las vice ſuą vt ipſe liberaret vellet ſuſci-
pere ⁊ ille annuiſſet mane ſequẽti coꝛripi
tur febꝛe hõ ille patre ſctõ oĩno liberato.
Quidã ſcti patris pedules in pedibꝰ ge
ſtãs: a podagra qua detinebat oĩno libe-
rat: ⁊ alter febꝛicitãs ex cipho ſcti potan-
do curatur Cum aũt flãma ignis inua
leſcẽs hoſpitio ſcti gilberti appꝛopinqua
ret: ⁊ ille reſidẽs in feneſtra oꝛaret ⁊ pſal
leret: mox alterã partẽ domus flãma de-
paſcens eiꝰ pꝛeſentiã quaſi abhoꝛrẽs illã
vbi reſedit partẽ trãſuolauit: ⁊ vicinioꝛa
loca circũquacꝫ arripiens: alia hoſpitis
edificia intacta reliquit. Anno aũt dñi
milleſimo cẽteſimo octuageſimonono et
vite ſue cẽteſimoſexto ſctũs dei ſeruꝰ gil-
bertus opibꝰ bonis ⁊ exẽplis plenꝰ cele-
ſtia penetrans pꝛidie nonas febꝛuarii in
monaſterio ſempighamie ab eo fundato
cũ honoꝛe ſepelit. Canonizatꝰ eſt aũt ⁊ in
ſctoꝛum cathalogo aſcriptꝰ a papa inno
cẽtio: ãno dñi milleſimo ducẽteſimoſcđo:
⁊ eodẽ anno tertio idus octobꝛis coꝛpus
eiꝰ de terra trãſlatũ in ſcrinio reponitur
In nocte vero diẽ obitꝰ ſui pꝛecedẽte vi-
derũt multi globũ igneũ immẽſuʒ ⁊ qua
ſi cãdelas multas ſimul accenſas tertio
de celo deſcẽdere ⁊ rurſum aſcẽdere ſupꝛa
tectũ baſilice cõtra ſepulchꝛũ eiꝰ: ⁊ tertio
quaſi culmẽ eccleſie penetrare ⁊ introca-
dere videbat. Die vero quo ſclm̃ reliquit
circiter viros religioſos ſeptingentos: ⁊
ſoꝛoꝛes religioſas mille quingentas deo
famulãtes reliquit.

¶ De Godꝛico ſeruo dei ⁊ heremita.

Pater ſcti godꝛici dictꝰ eſt ail-
wardꝰ: mr̃ vero edwenna di
uitiis tenues: ſed iuſticia et
virtutibꝰ abũdãtes. Qui de
noꝛthfolcia nati i villa de walpol diutiſſi
me cõuerſati ſunt: recti ⁊ innocẽtes ⁊ co-
rã deo ſimpliciter ambulãtes. Hi cũ ſobo
lem nõ haberẽt: deuotis ꝑcibꝰ oꝛabãt: vt
ꝓlem ad dei cultũ idoneã gñarent. Cõce
pit igit mulier ⁊ pepit filiũ noie godꝛicũ:
qđ interꝑtat bonũ regnũ ſiue dei regnũ.
Poſt aliquot deiñ ãnos nati ſunt eis filiꝰ
willelmꝰ ⁊ ſoꝛoꝛ eiꝰ burwẽna. Puerili-
bus ãnis in ſimplicitate trãſactis: mer-

catoꝛ efficiť: et pꝛimo circa villas et rura
mercibꝰ minoꝛis pꝛecij exerceť et poſt ci-
uitates ⁊ nūdinas: lucri gr̃a frequētare
cepit. Eſt locꝰ in maritimis wellestrem
dictꝰ ville que ſpaldinga vocať pene cōti
guus vbi refluxꝰ maris plerūqꝫ per qua
tuoꝛ miliaria ſiccas reliquit arenas: ibi
die quadā ſolꝰ deābulās godꝛicꝰ: tres del
phines inuenit in ſicco: duos viuētes re-
liquit intactos de moꝛtuo ſibi ptē ſecuit:
⁊ oneratꝰ diſceſſit. Nec moꝛa: rediēs flu-
ctus maris cōſequiť feſtinantē: et pꝛimo
pedes ⁊ tibias madefacit: deiñ coꝛpꝰ val
lauit abiſſus ⁊ caput operuit. Ille foꝛtis
in fide vſqꝫ ad littꝰ ſub aquis onuſtꝰ ince
dit: parētibꝰ piſce tradito cūcta retexuit:
⁊ ad enarrandū dei gloꝛiā eos inuitauit.
In lindeſeia per quatuoꝛ ānos minoꝛa
mercimonia pedes exercuit ⁊ inde pꝛius
ad ſctm̃ andꝛeā in ſcotiā deiñ ꝓfectus eſt
romā. Reuerſus negociatoꝛibꝰ adiūctꝰ:
bꝛitāniā flādꝛiā daciā nauigio aggreſſꝰ
diuicias cōgregauit: nauis dimidiū ⁊ al
teriꝰ quarta pte acquiſiuit ⁊ gubernatoꝛ
nauis pꝛo ſua peritia fieri meruit. Erat
ei aīo ſtrenuꝰ: viribꝰ integer ⁊ robuſtus
ſtatura modicꝰ: humeros hñs latos: pe-
ctꝰ amplū: faciē ꝓductā: oculos glaucos
⁊ clariſſime radiantes: hirſuta ſupcilia:
frontē latā nares patulas ⁊ ꝓductas na
ſum decēter ī extremo recuruū: mētū an
guſtū: barbā copioſā ⁊ aliquātulū lōgā:
os erat decēs: labia tumētia moderate:
capillatura capitis ⁊ barbe ī iuuētute ni
gra in ſenectute ꝑ caniciē cādidā: collū hē
bat bꝛeue ſed groſſū tibias modice quāti
tatis: plātas pedū īcuruas: genua ꝓpť
frequētes geniculatiōes calloſa et dura.
Sepiꝰ ſctm andꝛeā ī ſcotia inuiſere ⁊ vo
ta ſoluē cōſueuit In negociando ſexdecī
ānos expleuit ⁊ hieroſolimā ꝓficiſcēs: ſe
pulchꝛū dñi viſitauit Nec multo ad ſctm̃
egidiū ⁊ iñ romā ꝓfectꝰ eſt. Rediēs vͦo pa
ri deuotiōe tactꝰ cū mr̃e lōdoniā vēit vbi
mē veſtigia nudans romā cū filio nudis
pedibꝰ viſitauit. Godꝛicꝰ humiliter obſe
quēs genitrici eā ſuppoꝛtauit humeris:
quotiens difficultas itineris exigebat.
Mulier enī magni decoꝛis ex ipꝛouiſo cū
romā peterēt ad eos acceſſit ⁊ illis comes
fieri ſupplicit flagitauit: ⁊ ī obſeqͥs coꝛū
diligēs ⁊ deuota ꝑmāſit. Nā pedes coꝛū
lauit ⁊ oſcula pedibꝰ ipꝛeſſit nec ab illis q̄
vť vñ eſſet iterrogata fuit. Cū vͦo redeū-
tes lōdonijs appꝛopiquarēt hec vͦba ꝓtu
lit. Ecce totiꝰ itineris picula ꝑ dei grām
euaſiſtis ⁊ vr̃e fines ꝑtie iā tenetis tēpꝰ
eſt vt ego illuc vñ ſū digreſſa regrediar.
Uos deū bñdicite q̄ ſperātes in ſe nō deſe
rit: inſup qđ apłos rome poſtulaſtis effi-
ciet. Poſt hec diſceſſit nec vnq̄ poſtea vñ
veniſſet vel quo iuiſſet īnotuit: nec aliq̄s
de comitatu eā videre potuit. Oīa poſt
hec q̄ acq̄ſierat vēdidit ⁊ paupibꝰ erroga
uit: ⁊ apđ carleolū veniēs paup et cūctis
incognitꝰ moꝛā fecit. Pſalmos ita diligē
ter didicit q̄ ī bꝛeui pſalteriū totū memo
riter tenuit Sētiēs āt eſſe detrimētū aīe
honoꝛē illū quē ei multi ibi deferebant ſil
uā ſolꝰ expetijt ⁊ ſiluestribꝰ herbis ⁊ fru
ctibꝰ vitā duxit. Sedes ei certa nō erat:
ſed vbicūqꝫ nox eū occupabat in oꝛōibꝰ
q̄tū ꝑmittebat humana fragilitas ꝑno-
ctabat. Serpētes ⁊ fere accedentes ipm
diutiꝰ ītuebāť ⁊ mox cū oī māſuetudine
recedebāt. Uix decimā ſtadij ꝑtrāſijt ptē
quin vel genu flexo ⁊ manibꝰ eleuatis vť
humi ꝓſtratꝰ oꝛaret. Tādē ſolitariū quē
dā ꝓgreſſus īuenit: cui ſenex īgreſſo ī ſpe
lūcā ſuā ait. Bñ venias fr̃ godꝛice. Et ille
Et tu bñ viuas pr̃ ailrice cū ſibi eſſet iui-
cē ātea pꝛoꝛſus ignoti. Et ī mutuos ruē-
tes āplexꝰ: ꝑ gaudio lachꝛymāť. Ad hoc
es inq̄t ſenex miſſus a deo: vt monita ſa-
lutis edoceas ⁊ coꝛpꝰ hoc ſenile ſepelias.
Nullus eis erat miniſter aut ſocius: ſed
ipſi certatim inuicem miniſtrabāt. Cū
autem ſenex egrotaret et godꝛicus aſſidue

ei miniſtrauit: egrotanti aſſedit: ⁊ intra ſe dixit. Uolo per dei grãm: in iſto cuiuſmodi ſit trãſitus hoĩs vitã finientis agnoſcere. Et addidit. O ſpũs qui ad ſimilitudinẽ dei creat⁹ es: ⁊ adhuc corpus hoc vegetas: adiuro te per deũ omnipotentẽ vt me neſciẽte: de hoc corpuſculo nõ recedas. Et vidit vincula corpis cũcta diſſolui: ⁊ ſpm̃ a corpis nexib⁹ liberari. De cuius forma vel ſpecie interrogatus ita rñdit. Aie ſubſtãtia: nulli homini eſt perceptibilis. Hãc aũt vidi velut in ſimilitudine vẽti vrentis ⁊ feruidi: forma quaſi ſperica ⁊ rotũda: que inſtar vitri lucidiſſimi tota reſplẽduit: ⁊ illã vndiqȝ incõparabilis cãdor obduxit. Modum vero qualitatis ipſius: nemo poterit explicare. Attamen certus eram cui⁹ eſſet anima ⁊ inde dubitare nõ potui. Sepultus eſt vir ille ſctũs in cimiterio dunelmenſi Poſt hec godricus heſitans quid de ipſo diuine ſit placitũ volũtati: cũ ſuper hoc deũ attentius exoraret: vox de celo lapſa inſonuit dicens. Expedit tibi adire hieroſolimã ⁊ reuerti. Et cõuertẽs orõnẽ ad ſctm̃ cuthbertũ ait. Nũc adeſto ſctiſſime xp̃i confeſſor cuthberte ⁊ quid facere debeã dignãter oſtende. Nec mora: vox iterata inſonuit. Uade hieroſolimã cũ dño crucifigi: et reuerſus quere locũ in ſiluis circa dunelmũ finkale nominatũ. Et mox ad dextrã vidit virũ vultu venerabilẽ pontificalib⁹ indutũ dicentẽ. Ego ſum cuthbertus tibi futurus adiutor in oĩb⁹ ⁊ patronus: cõſummato huius itineris labore: ſub mea ꝓtectione apud finkale dño militabis. Hec dixit: ⁊ ſtatim diſparuit. In illa peregrinatiõe vict⁹ erat ei panis ordeaceus ſiccus: ⁊ modicus aque potus: qñ violenta famis anguſtia cõpellebat. Panes quos emit recẽtes i pera ferebat intactos: donec diuturnitate eſſent tpis indurati. Ueſtimẽta nõ mutauit nec abluit: anteꝗ̃ ad loca ſctã ꝑuenit: calciamẽta nec emendauit interĩ nec detraxit. Unde a lapillulis ⁊ arenis que ſubintrauerãt: pedũ nõ modicos in itinere ſuſtinuit cruciat⁹ iter tñ ſocijs equale quotidie fecit. A via ſepe diuertebat ⁊ genib⁹ flexis vel ꝓſtratus orabat. Ad iordanẽ veniẽs ciliciũ lauit: veſtes tũc primo exuit: ⁊ calciamenta detraxit. Ex arenis et lapillis pelle pedũ cõſumpta: caro cruẽtata: oſſib⁹ vix herebat: ⁊ extũc calciamenta pedibus ſuis nõ admiſit. Rediẽs in angliã cũ magna demũ difficultate ad finkale venit: vbi lup⁹ immẽſe magnitudinis ſeuiens ei occurrit tãꝗ̃ in virũ dei vellet irruere vel viuũ abſorbere. Cui ſignũ crucis oppoſuit dicẽs. Adiuro te in noĩe ſanctiſſime trinitatis ne michi moleſtiã facias ⁊ ſi mee ſeruitutis obſequium dño ſit acceptũ feſtinãter abcedas. Fera ſtatim illi⁹ pedib⁹ ſe ꝓſtrauit: et accepta licẽtia mãſuete diſceſſit illũ ſepe reſpiciẽs. Edificata vero iuxta ripã weri fluminis domũcula: ſol⁹ manere cepit godric⁹: hoĩs faciẽ raro cõſpiciẽs: nec verba cũ aduenientibus miſcebat: ſed tacebat. Nimia et terribilis erat in loco illo ſerpentiũ multitudo: viro tñ ſctõ ſe mites ⁊ palpabiles ⁊ ipſius iuſſionib⁹ obediẽtes exhibebãt. Ipſius caſulã in hieme intrabãt: ⁊ viro dei ex vna parte ad ignẽ ſedẽte: grex illorũ in p̃te altera diſcũbebat: et vno latere calefacto: reliquũ applicabat Inter illos erãt duo ceteris mole p̃ſtãtes: ⁊ viro dei familiari⁹ adherẽtes: q̃ ſe godrico ad focũ ſedẽte inter ipi⁹ tibias ſepe extẽdebãt ⁊ calefcti voluebãt in ſperas. Uiſũ eſt tãdẽ godrico: ꝙ ſuas cogitatiões ab orõne qñqȝ diſtraherent: poſt plures annos ait illis Nolo vt me vlteri⁹ ab orãdi ꝓpoſito diuellatis. Et iuſſit eis ne ſuã domũ ampli⁹ introirẽt. Mox oẽs abcedẽtes: vltra caſe limẽ intrare nõ p̃ſumebãt. Manẽs ibi diu godric⁹ ignot⁹: nichil pluſꝗ̃ vult⁹ hoĩ ⁊ colloq̃a formidabat ne ꝑ fauorẽ aut

multiloquiū caderet in pctm̄. Cū aliquo-
rum ergo preſentiret aduentū: ad nemo
ris interiora cōfugiēs delitebat Aliquot
annis cibū nō ſumpſit humanū: ſed frō-
dibus ⁊ folijs atq; radicibus: vitā inopē
ſuſtentabat. Cum tandē eſſet cognitus:
quidā illi cibaria deferebāt: quorū dona
reſpuens: fugiebat ab eis. Quidam mu
nuſcula proiecerūt ⁊ recedentes ibidē eo
fugiēte reliquerūt. Que poſtmodū repe-
riens: eleuata in celū voce cū lachrymis
dn̄o cōmendabat dicens. Suſcipe iheſu
bone tuorū fideliū dona: et repende ipſis
pietatis affectū. Et deferēs ea in collem
flexo poplite dicebat. Oṗs et miſericors
deus qui pullis coruorū te inuocātibus:
⁊ iumētis das eſcā ipſorū confer iſta illis
aiantibus quib⁹ ea noueris expedire et
deponēs ea quid inde fieret deinceps nō
curauit. Mulier quedā attulit ei panes
caſeū ⁊ butirū: ⁊ ille eā cōtriſtari nolens
munera ſuſcepit Poſtq̄ illa diſceſſit: mu
nera ferens in manib⁹ aſcendit in collē:
⁊ cum genuflexo mulierē ⁊ munera dn̄o
cōmendaſſet: ſurgēs nichil de illis pror-
ſus inuenit. Unde gauiſus: intellexit q̄
ſacrificiū illud deo fuiſſet acceptū. Sic ei
poſtmodū ſepius cōtingebat: ⁊ crebreſcē
te eius fama: vtriuſq; ſexus hoīes ei do-
naria preſentabant: ⁊ ille ea ſtatim pau-
peribus erogabat: vl' dn̄o cōmendabat
nec in ſuos vſus aliquid aſſumere vole-
bat. Tādem vt victū ſibi proprio labore
perquireret terrā fodere cepit ⁊ ſerere: et
ortū facere copioſum. Ruſtici hoc viden-
tes: ꝓpter paſcue diminutionē indigna-
ti: quas poterāt ei moleſtias inferebant
Circa feſtū ſcti iohānis cum ſeges ſurge
ret in ariſtas immiſerūt in eā ruſtici ar-
mentorū copiā: a quib⁹ adeo depaſta eſt:
vt nulla ſpecies fructuū remaneret. Ui-
rum inſuper dei ſepius deridebant: ⁊ fre
quenter ei cōuicia ingerebāt. Ipſe vero
nec reſpōdit cōuitijs: nec iniurias mole-
ſte ſuſtinuit. Succedēte autūpno: tanta
meſſe repletus eſt ager ille depaſtus: vt
fructificaſſe tripliciter videretur. Hoc ru
ſtici vidētes: ſibi vel terre ſue ampli⁹ no-
cere nō preſumebāt. Cū a ſpiritu forni-
catiōis graues ꝑferret inſultus: lachry-
mis ac ieiunijs inſiſtebat: ⁊ nō ſolum bi-
duo vel triduo verū plerūq; per ſex dies
abſtinebat a cibo. Uigilijs inſeruiebat
aſſiduis: ⁊ dum luna luceret ab oratione
ſurgens opera manuū duriſſima exerce
bat. Nō ſi libidinis aculeus nō ceſſaret:
corpus nudū vepribus immittebat ⁊ ſpi
nis: vt voluptatē verteret in dolorē Poſt
fortia luxurie temptamēta per variarū
ſpecies ferarū conatus eſt eū terrere dia
bolus: ſed ille fortis in fide oīa contēpne-
bat. Ut incendia carnis extingueret: cili
cio corpus edomabat aſperrimo: ⁊ loricā
nudo corpe induebat: per annos fere quī
quaginta. Hec preter duriciei pōderiſq;
moleſtias in eſtiuo ſudore pediculos pro
creauit: quorū multitudinē hirſuta deſu
per cilicij villoſitas nutriebat. Tres enī
loricas ex tpis diuturnitate conſumpſit
cilicia vero infinita detriuit. Conſtruxit
tandē modicam caſam de lignis infor mi
bus ⁊ virgulis et capellā beate marie il-
lam appellauit: ⁊ domū ab occidēte ma-
iorē in qua molē erexit: et in illa grana in
farinā cōminuit quā in panes hoc modo
cōpoſuit Ramos ⁊ radices herbarū in ci
neres redegit: quos taliter cū farina per
miſcuit: vt tertiā partem cineres obtine
rēt: ⁊ panes inde coxit: quos delitias no-
minauit. Panes illos per ſex menſes ob
durari ꝑmiſit: vt nimia quādoq; ſiccita-
te ⁊ duricie horridi prorſus ⁊ inſipidi red
derētur. Erant aūt ex ordeo facti vel aue
na: quia tūc frumentū guſtare noluit: q̄
ſi mucidi ꝓpter diuturnitatē eſſent tpis
non curabat. Silueſtres herbas lapide
vel ligno cōtritas in aqua ſine ſale deco-
xit: ⁊ poſt quatuor vel ſex ſeptimanas in

pilas paruas rotundas compoſuit: ⁊ in
eadem aqua fetente dimiſit: donec eas lo
co leguminis famis inedia cogēte come-
deret. Hāc cocturā ſeruabat: quouſq; eā
natis iñ vermiculis abhorrebat. In cu-
biculo lapidē latū habuit pro menſa vbi
nichil qđ mortis legib⁹ ſubiacet comede-
bat ⁊ quaſi cum altero loqueretꝛ ſeipſum
multotiens obiurgabat dicēs. O venter
exactor peſſie cur michi tot vite irrogas
detrimenta: ⁊ tot nequicie ſuggeris blā-
dimenta? Dū tibi cōſentio: me ſeduco: in
ſatiabilis ⁊ auarus q̄to plus accipis tā-
to plus appetis: et michi ſemper ingra-
tus nō niſi cauſa doloris ⁊ penitētie meo
repēdis obſequio. Raro ſe reficiebat in
die ſed potius tota die orans vel terram
fodiens ⁊ laborās cibos nocte ſumebat.
Potus illi fuit guſtus aque permodic⁹:
⁊ niſi magna ſitis ariditate compulſus:
hūc non ſumebat. Nūq̄ iacebat in lecto:
ſed in humo nuda ſtrato deſup cilicio fa-
tigatus labore decubuit: lapide illo capi
ti ſuppoſito: qui mēſa ipſius erat. Som
pnū nō admiſit: niſi qui ſurripiebat inui
to: ⁊ tūc parieti acliuis aut lapidi vel pro
curu⁹ accubuit. Luna vero lucēte aſſum
pta ſecuri foras egrediēs opibus inſiſte-
bat: ⁊ ſompni torpore excuſſo: regrediēs
orōnibus vacabat. Orōnibus plerumq;
tota die ⁊ nocte: curuatis genibus incū-
bebat: ociū ſumme vitabat: orationi vel
meditationi ſemper intētus. Hieme ge-
lu ⁊ niue rigente: nudo corpore flumē in-
greſſus tota nocte dño viuā ſeipm hoſti-
am immolabat. Nō ſi aqua eſſet deſup
cōgelata: exciſſa tamen glacie tota nocte
vel dimidia: in illa perdurabat. Hoc enī
opus ꝑpter pluuiarū aut niuiū abundā
ciam nō omiſit. Multotiens qñ per men
ſem frigoris durabat aſperitas omni no
cte ſe merſit in aquis: et ibi vſq; ad rutu-
lantem ſtetit aurorā. Qñ corpus totum
pre nimietate frigoris diriguit: ⁊ ipſe dē
tibus colliſis infrēduit: tūc dicebat. Iſta
videtur horrida: ſed multomagis horri-
dus eſt inferni cruciatus. Cū aūt ſtaret
in aquis: apparuit ei diabolus ore igni-
uomus aſininis dētib⁹ oculis quaſi vni⁹
cubiti: aduncis pedibus: ⁊ membrorum
vniuerſitate diſtortus. Cūq; in eum pa-
raret irruere: vir dei ſignū crucis oppo-
ſuit dicens Dñs michi adiutor eſt: ⁊ ego
deſpiciā inimicos meos. Et ſic peſtifer il
le confuſus abceſſit: ⁊ veſtimēta que vir
dei in ripa reliquerat: aſportauit. Quod
godric⁹ aduertēs: ipm clamore cōpeſcuit
Ille vero timens: in loco ſuo cūcta repo-
ſuit ⁊ effugit. Reſidente ad focum viro
dei: ſubito quaſi manus emiſſa tam for-
titer eū collaphizando percuſſit: q̄ pene
corruit pronus in terrā. Uir autē dei ait.
Deo gratias qui michi talē tribuit exa-
ctorem: qui nūq̄ patitur ociari. Mox ora
toriū ingreſſus morā ibi fecit: donec ma-
lignū diſceſſiſſe cognouit. Cū vero ſic eū
tēptator ſuperare non poſſet: ipm vehe-
mēti libidinis igne ſuccēdit. Hoc ille per-
ſentiens: vigilijs longioribus ⁊ ieiunijs
corp⁹ edomuit: ita vt quatuor noctes cō-
tinuas duceret inſompnes: ⁊ per itegrā
ſeptimanā: cibū oīno nō ſumeret. Corp⁹
etiā vepꝛib⁹ ingerens adeo cruentauit:
vt ſanguinolenta ei⁹ veſtigia apparerēt
⁊ huiuſmodi tēptationes per aliquot an
nos cū graui difficultate ſuſtinuit: ⁊ vix
poſt quadraginta annos: illud incendiū
prorſus extinctū fuit: dolium quoq; in ca
pella beate marie: terre ſolus infodit: et
aqua impleuit: vbi vſq; ad mentū: hora
tēptationis ſe immerſit: ⁊ feruorē frigo-
re ſuperauit. Die quadā cū hora veſper
tina pſalmos decantaret diabolus foris
illudens ei cantare cepit ⁊ dixit. O ruſti-
ce tam bene noui ego pſallere ſicut et tu.
Cū ſemel curuatis genibus oraret: in-
greſſus oratoriū inimicus conabatur eū
a propoſito impedire. Ipſe vero nō terri

tus illũ adeo contempſit: ꝙ verſus eum nec oculos deflectebat Indignatus igiť pixidem que hoſtias continebat proiecit in eum. Et cũ adhuc immotus eum non reſpiceret: cornu cum vino iactauit: ⁊ ſuper eum quicquid cõtinebat effudit. Similiter ⁊ vrceolũ cum aqua ⁊ oĩa que ſuper trabẽ illam ſtabant ſingillatim iecit in eum. Cũq; vir dei ab oratone non ſurgeret: lignũ in quo crux infixa erat: cũ omnibus que cõtinebat adiecit. Et cum vir dei: nec ſic poſſet cõmoueri: ⁊ tota nocte illa malignus in eũ ſeuiens nil proficeret tandẽ confuſus abcedẽs: tñ fetorẽ ibi reliquit: qđ vix poſſet ab hoĩe ſuſtineri. Integra tamẽ fuerunt omnia que proiecerat ⁊ imago crucifixi penitus illeſa. Uir dei quia laicus erat illa contingere non preſumpſit: ſed vocato priore dunelmẽſi rogero: illi cũcta narrauit: et per eũ omnia ſuis reſtituta ſunt locis. Nocte ſequenti cũ prior ille dormiret: aſtitit ei diabolus dicens. Tu ruſticũ delirãtem godricũ ne ego vtar fantaſijs atq; preſtigijs docuiſti: ⁊ tuis cõtra me monitis animaſti: accipe pro tuo labore mercedẽ. Hec dicẽs et diſcedens: nimio illũ fetore cõpleuit: quẽ tolerare vix potuit. Eſtiuo tpe venientes fere ſilueſtres virgulta godrici teneta ſepius diſcerpebãt: ⁊ accedens ad ceruum arbuſculas corrodẽtẽ ne recederet imperauit. Fera ſubſiſtẽs ⁊ tremẽs: ſancti pedib⁹ prouoluta: quaſi tranſgreſſionis veniã flagitauit. Ille cingulũ ſoluit ⁊ collo fere circũpoſuit ⁊ ad orti ſepẽ ꝓducens abire precepit. Poſt hec ferarum grex copioſus adueniẽs teneras orti frõdes conſumere cõfringere diuellere ſata gebat. Ille ꝓgreſſus turbam de loco ire prohibuit: ⁊ vnã illarũ virga ter in latere percuſſit: ⁊ per ortũ eam deduxit: dampna que ab illis fuerat paſſus oſtendẽs: ⁊ mox eleuata manu et voce ſic dixit. In noĩe iheſu nazareni cito recedite: nec ante meſſem huc accedere preſumatis. Illis mox egrediẽtib⁹: vir dei infirmiores blanda manu: trans orti ſepta depoſuit. Nec vlterius fera ſilueſtris arbores ei⁹ leſit: nec limitẽ prefixũ preterijt. Cũ fratribus godricus iſta narraret: obiurgabat hoĩes obſtinatos qui dei precepta cõtempnũt: quando quidẽ animalia bruta ſeruorũ dei verba reuerenter excipiunt. Horrida hieme ſemper nudis pedibus incedebat: vnde videres ei⁹ pedes vlcis patere vulnerib⁹ vt digitus facile poſſet immergi: et multiplices cicatricũ rimulas ſanie profluentes ⁊ vſq; ad oſſa diſciſſas. Feras manus venantiũ fugientes intra ſuã domum admiſit: et illis recedẽtibus ad ſolita mox loca dimiſit. Decãtãs pſalmos godricus vidit crucifixum ⁊ crucem in ſua capella pariter cõmoueri: ⁊ poſt modicũ de ore crucifixi vidit exire puerulũ: per mẽbra paulatĩ. Qui ad imaginem btẽ virginis ſtantẽ in eadem trabe deſcendit: ⁊ gremio ipſius inſedit. Illa manus contra venientẽ extendit: ⁊ amplexũ per tres fere horas brachijs cõfouit. Puerul⁹ deinde eodẽ modo quo venerat: in os crucifixi reuerſus eſt: nõ gradiens vel pedes mouens: ſed leuiter ſpaciũ aeris inane pertrãſiens. Quãdiu in gremio matris puer ſedit: vt viuens in corpore ſe mouebat. Ad cui⁹ aduentũ pariter ⁊ diſceſſum: tota ſacre virginis imago ita cõtremuit vt videreť ſtatim de trabe caſura. In humana ſpecie diabolus ſepẽ quãdam veterẽ viri dei diripere manibus ⁊ diſſipare preſumpſit. Qđ ille cõſpiciens: dextere leui ꝓtentione ipm cõpeſcuit. Ille mox in effigiẽ pauperis ſe mutãs: ſcti viri miam flagitauit: ſed eo iubente ſtatim nichil moratus effugit. Solebat fraudes ⁊ inſidias demonũ videre: quib⁹ hoĩbus illudũt: ⁊ quomõ ſub nocturna quiete plurimos inquietẽt frequẽter exponere. Godrico orante in cel

la: aqua Weri fluminis intumeſcēs: oēs domos ipſius operuit: ⁊ accurrētes vicini: virū dei quaſi mortuum deplorabāt. Poſt paucos dies aqua detumuit: et domus illeſa prorſus apparuit. Cōuenientes amici: querebant a godrico: qualiter in hoc periculo illeſus permāſit. Quibꝰ ille ait: ꝙ de hac inundatiōe penitꝰ nichil ſciuit: ſed hoc ſpacio tpis orōnibus ſe vacaſſe dixit. Ita ſicca erāt omnia vt intra domū: nec vnius gutte veſtigiū appareret. Cum fatigatus a labore pauſaret: vir quidā ignotus aſſiſtens: cum diutiꝰ eum eſſet intuitus: ita dixit. Nūquid ſic antiqui patres: quoꝝ te imitatorē eſſe cōfidis in deſerto ieiuni ⁊ pallidi laborabāt Ecce a mane vſqꝫ ad meridiē: vix quinqꝫ pedū terre ſpaciū effodiſti: cū debeas animi deuotionē erga deū demōſtrare opis quātitate. Ad quem vir dei ſubridēs ait. Tu ergo boni operis exemplū primꝰ operator oſtēde. Putabat enī qđ eſſet vir bonus ad eiꝰ eruditionē miſſus a deo. Tradens itaqꝫ illi foſſoriū ait. Solite penſionis reddende hora me ad oratoriū redire cōpellit: reuerſus audiā te: ⁊ qđ recte docueris libēter excipiā. Ille foſſorū feſtinānter arripiens: terrā fortiter euertere cepit. Rediens godricus: plus operis inuenit expletū: ꝙ ipſe octo diebꝰ efficere conſueuit. Tūc ait ille. Sic ⁊ tu debuiſti patrū exempla magnis ſudoribꝰ emulari. Hoc vidēs vir ſctūs inhorruit: quia ipm nō eſſe verū hoīem intellexit. Erat quidē totus niger ⁊ hiſpidus: ⁊ ſtatura procerus: ⁊ pro tanto fodiendi ope: nullū penitus ſignū ſudoris aut laboris apparuit. Godricꝰ ad cellā regreditur: ⁊ aſſumpto in ſinū libello rediēs ait. Dic michi quis tu ſis: ⁊ adquid huc veneris? Et ille. Nō ne vides qđ homo ſuꝫ tui ſimilis? Si homo es inquit godricus: dic an credas in patrē ⁊ filiū ⁊ ſpiritū ſanctū ⁊ matrē dñi mei mecum adora. Et ille Ne ſis de mea credulitate ſolicitus: nec iſta inquiſitio ad te ſpectat. Et accedēs ad eum godricꝰ extracto libello ſaluatoris ⁊ btē marie et ſctī iohānis imagines cōtinēte: ad os illius feſtinānter oppoſuit. Ecce inquit ſi credis in deū: has deuotus imagines oſculare. Ille vero vltra non ſuſtinens quaſi ſputū protulit in libellum: ⁊ ſubſannādo diſparuit Terrā aūt quā effoderat: ſeptē annis dimiſit godricus incultā ſed aqua benedicta ſepe cōſperſit: ⁊ poſt ſeptenniū excoluit. Godrico foris in labore operis conſtituto: tintinnabilū per ſe diuinitus pulſabat: quotiens ipſemet de hora pretereunte nō meminit. Et audito ſono: ad oratoriū ꝓperabat: ⁊ cū horā agere incepiſſet: deſijt mox nola pulſari. Hoc miraculū a multis ſepius eſt auditū: vnde rogauit deū: vt ſonus ille decetero a nemīe preterꝙ ab ipſo ſolo audiretur. Et factū eſt ita. Cū fluuius Weri ſubita inundatiōe intumeſcens: officinis godrici ruine periculū minabatur: ille egreſſus ad alueū fluminis: dextera virgā pretendit ⁊ ait In noīe iheſu xpī cui ſeruio tibi aqua precipio: vt verſus officinas meas vltra ſolitos fines excedere nō preſumas quin potius in rupem ex parte altera prominentem quātum poteris erigaris. Mox fluuius montis inſtar excreuit: eleuatꝰ pene ad mediū collis aduerſi. Unde magnam lapidū multitudinē tranſtulit in torrentem: de quibus poſtmodū fabricata eſt eccleſia ſcti iohānis baptiſte. Werus iterū excreſcēs godrici edificijs ꝓpinquabat. Ipſe aūt obuiā proceſſit intrepidus ⁊ tres paſſus a caſa ſua dimetiens: ⁊ crucem de virga erexit dicēs. In nomine illiꝰ qui pro nobis eſt paſſus in cruce: impero vobis aque ne hūc terminū trāſcēdatis. Stabāt aūt fluctus ad modum parietis eleuati: prefixū limitē tranſgredi nō audētes. Et cum pōtes domos: arbores illo die ſeuiens vnda cōuelleret ad

godrici habitaculum pertinētia omnino
nō leſit. Sicut aūt crucem ferens orti ſui
fines ipſe luſtrauerat: ſic nutu dei aqua
ſubſtitit nec trāſiuit. Scotorū rex dauid
exercitū in angliā ducens: regionē rapi-
nis ⁊ incēdijs deuaſtauit. Veniētes igit̄
quidā irruunt in eccleſiam godrici cūcta
diripiūt: oblatas cū vino comedūt ⁊ bi-
bunt: ⁊ virū dei grauiſſime ceſum: capil-
lis virga intorta decollare ꝑponūt. Cūqꝫ
mortē paratus expectās: ceruicē libēter
extenderet: quidā potēs ne perimeretur
de manib⁹ eorū eū eripuit. Dicebant enī
ei. Vbi eſt theſaurus tuus? Ille aūt eis
nō reſpondit: ſed cōuerſus ad crucem ait
Dñe iheſu tu ſcis quia non eſt michi the
ſaurus in terra: niſi tu deus ⁊ dñs me⁹.
Unde indignati eum amplius verbera-
bāt. Unus autē eorū citra tertiū miliare
recedēdo in inſaniā verſus: linguā ſuam
ꝓprijs dentib⁹ comedit: ⁊ in lacū ſe preci
pitauit. Alius furens in weri flumine ſe
demerſit ⁊ perijt: nec aliquis qui ſctō in-
iurias intulerat: ad caſtrū nouū viuus
peruenit: ſed diuerſi caſibus interiere di
uerſis. A latronibus frequēter godricus
iniurias vincula: verberaqꝫ ſuſtinuit pa
tienter: ⁊ illis recedētibus ſi quid forte re
manſerat currēs poſt eos obſecrabat: vt
etiā illud auferrent. Reſpiciēs godric⁹
ad altare beate marie vidit duas virgi-
nes ad duo cornua altaris ſtantes. Erat
autē illis ſpecies pulcherrima: et veſtes
niueo candore ſplendētes: ⁊ ipſe diu ſe in
uicē contēplantes. Godricus admirans
⁊ ſtupefactus intremuit: ⁊ mox tanto re
pletus eſt gaudio: vt pene ſibi videretur
a terreni pondere corporis liberatus: et
tacens ſepius in eas oculos cōuertebat.
Stāte vna ſtabat ⁊ altera: gradiēte vna
gradiebat̄ altera. Ad godricū deniqꝫ ac-
ceſſerūt: ⁊ ſtātes aliq̄ꝑdiu tacuerūt. Tūc
illa que a dextris erat: eū taliter eſt affa-
ta. Nūquid me godrice cognoſcis? Et ille
Dña hoc nemo poteſt: niſi cui tu volue
ris reuelare. Bene inquit illa dixiſti: quia
mater xp̄i ſum: ⁊ per me ipſi⁹ gratiā ob-
tinebis. Iſta eſt apłorū apoſtola maria
magdalena. Nos tibi patrocinabimur:
et ſolatiū in omni tribulatione preſtabi-
mus. Ille pedib⁹ virginis aduolutus:
tibi me inquit dña mea committo vt me
perpetuo cuſtodire digneris. Tūc vtraqꝫ
manus: ſuper caput illius appoſuit ⁊ ce
ſariē cōplanantes domū odore dulcifluo
repleuerūt. Poſt hec dei genitrix canticū
corā illo quaſi corā puero diſcēte cecinit ⁊
ip̄m cantare docuit. Ipſe vero poſt eam
frequēter cecinit et memorie firmiter cō-
mendauit. Erat aūt rithmice in anglico
cōpoſitū: qđ hoc modo in latinū transfer-
ri poteſt. Sctā maria virgo mater iheſu
xp̄i nazareni admitte protege adiuua tu
um godricū: ſuſcipe adduc cito tecum in
dei regnū. Precepit vt quotiēs tēptatiōi
ſuccūbere formidaret: hoc ſe cantico ſola-
retur. Quando inquit ſic me inuocabis:
meū ſenties inſtanter auxiliū. Et ſignū
crucis capiti eius impreſſit et altera idē
fecit: ⁊ ipſo cernēte in alta cōſcēdunt: odo
rem incomparabilē relinquentes. Veſtes
earū tāte ſubtilitatis erāt: ꝙ hoīs tactū
ſuſtinere nō poſſent. Erāt enim ſicut pel-
licula que intra oui teſtā cōtinetur. Ha-
bebat aūt godricus vnicā vaccā cui ⁊ di-
xit. Precipio ī noīe dñi vt ſine ductore ad
paſcua vadas et hora mulgendi redeas
ad me vbicunqꝫ me poteris inuenire. Ex
illo die ac ſi ratione vteretur imperanti
paruit. Et ſi hora mulgendi godricus in
oratorio eſſet foris ſtās mugitib⁹ ip̄m ad
uocabat. Venerunt ad godricū cognati
eius iuſti ſed pauperes: inter quos erat
mater ipſius ⁊ frater eius willelmus et
ſoror burwenna virgo incorrupta. Fecit
aūt ſorori ſue cellam in loco ab oratorio di
ſtāte: in qua cilicio induta ⁊ multis affli-
ctionibus macerata: ad fratris oratoriū

vt miſſas audiret vẽit: ⁊ quãdo frater ad
horã ſignũ pulſabat: illa genibꝰ curuata
ꝓcubuit: ⁊ orõnis pẽſum deuota perſol-
uit. Defuncta tandẽ matre graui mero
re cõficitur ⁊ ad illiꝰ expiationẽ p̄cibus ⁊
lachꝛymis inſtanter inſiſtit. Poſt longũ
vero tẽpus nocte quadã ſuo moꝛe deſcen
dit in fluuiũ ibiqꝫ demerſus vſqꝫ collũ cõ
ſuetas orõnes celebꝛauit. Aſcendẽs tan-
dem de aqua ⁊ in oꝛatoꝛio p̄ces fundens:
vidit ſubito quaſi duos hoĩes ad gradꝰ
altaris ſtantes quoꝛũ alter dixit ad eum
Nunquid me godꝛice cognoſcis? Et ille.
Nequaq̄ dñe mi. Ego ſum inquit iohan
nes baptiſta cui pꝛo tui matris aĩa pꝛe-
ces totiens obtuliſti Ecce aĩa tue matris
quã hac nocte dño iubẽte de penis eripui
⁊ huc grã tue cõſolatiõis adduxi: que me
cũ deinceps perhenni gloꝛia perfruetur.
Tũc ip̄e diligẽter oculos intẽdit in eam:
⁊ ſpm̄ ſue matris eſſe cognouit. Illi ſta-
tim abcedũt ⁊ godꝛicus multa iocũdita-
te repletus: grates ⁊ laudes pꝛo tali viſi
one deuotiſſime deo pſoluit. Vir dei ſole
bat diuinitꝰ remotiſſima tãq̄ ꝓxima cõ-
tẽplari. Unde ⁊ qñqꝫ dicebat. Pauloan-
te fui hieroſolimis ⁊ ibi edificia dirui cõ-
ſpexi: que olim viderã ſublimius fabꝛica
ri. Figurã indicabat: ⁊ ſitũ diuerſarũ re-
gionũ: vꝛbiũ ⁊ locoꝛũ. Aliq̄n naues in pe
lago periclitãtes vidit: referẽs quomõ ſe
tunc habebãt vela nauis et remi. Poꝛtꝰ
illis moꝛtiferos noĩabat: pꝛedicens vbi
eſſent poſtea ſubmergẽdi. Qñqꝫ ſermo-
nẽ ſibi colloquẽtiũ interrũpebat dicens.
Oꝛemꝰ fratres quia nauis periclitatur
in mari ⁊ facta orõne dicebat. Modo ap-
plicuit ⁊ pericula tẽpeſtatis euaſit. Di-
xit enĩ qđ adeo perſpicue videbat coꝛdis
aſpectu nauigãtes in mari: ſicut oculis
coꝛpoꝛis gradientes in terra. Per decen
niũ vero ante ipſius obitũ vidit oĩa que
fiebãt per decẽ miliaria circa ip̄m. Mul-
totiens aũt oĩa que in mũdo erãt ſolitus
eſt videre. Acceſſerũt ad eũ vir quidam
⁊ vxoꝛ eius: obſecrãtes vt ſuper eos mĩa
moueat̃ ⁊ mox ꝓijciunt ſaccũ in quo filie
ſue coꝛpus moꝛtuũ erat: ⁊ pedibꝰ eiꝰ pꝛo
uoluti: cũ lachꝛymis ſui miſeriã infoꝛtu-
nij ꝓteſtãtes. At ille nichil reſpõdẽs pꝛo-
ceſſit in agrum. Illi vero diſcedẽtes reli
querũt coꝛpꝰ in oꝛatoꝛio ⁊ dicebãt. Habe-
at ſibi cadauer ⁊ infodiat vel puellam vi
te reſtituat quia poſſet eã ſuſcitare ſi vel-
let. Godꝛicus in veſpe rediẽs coꝛpus iue
nit: ⁊ ad deũ tota coꝛdis intẽtione cõuer-
ſus pꝛecibꝰ ſuſpirijs ⁊ gemitibus humi
lis ⁊ deuotꝰ exoꝛat vt qui vita eſt oĩm nõ
peccatoꝛũ ipſiꝰ ſed mĩe ſue cõſideret quã-
titatẽ. Puella tandẽ vite reſtituta parẽ-
tes accitos iurare coegit ꝙ ſecretũ ipſius
eo viuente nõ pꝛoderet. Preceptoꝛes ſi-
bi elegit pꝛioꝛes dunelmi: quoꝝ imperio
ſe ſubiugauit: vnde nec loqui voluit ali-
cui niſi de mandato pꝛioꝛis: fruſtra illuc
veniens laboꝛabat: quicũqꝫ ſignũ a pꝛio
re nõ ferebat. Quatuoꝛ diebꝰ in ebdoma
da cõtinebat ſe pꝛoꝛſus a colloquijs vide
licet die dñica: feria ſecũda tertia ⁊ ſexta:
ſed dñica ſemꝑ orõnibꝰ erat intẽtus. Et
qñ aliqua feſtiuitas erat: ſilentiũ obſer-
uabat. A pꝛima quoqꝫ aduẽtꝰ dñica vſqꝫ
ad quintũ natalis diẽ: ſimiliter a ſeptua
geſima vſqꝫ poſt paſcha ⁊ in feſto penthe
coſtes a colloquijs abſtinebat. Cũ eſſet
poſt meridiẽ in agro vidit ſpeciẽ hoĩs ve-
nientẽ ad ſe: nõ per terram greſſu ſed per
aerem leui motu. Uidebatur autẽ quaſi
veſtibꝰ cãdidiſſimis coopertã: ⁊ cũ acceſ-
ſiſſet ad virũ dei: ſalutauit eũ dicẽs. Spi
ritus ſctũs tecum ſit. Cui mox ille rñdit.
Amen amen dico tibi. Et cũ neuter plu-
ra diceret: cognouit in ſpũ ꝙ eſſet anima
ſibi familiaris olim matrone pꝛo qua de
um intẽtis pꝛecibꝰ exoꝛabat. At illa per-
trãſiens diſparuit et intellexit vir dei eã
eſſe a cruciatibꝰ liberatã ⁊ ingreſſus oꝛa
toꝛiũ: grãs egit deo. Cũ ſoꝛoꝛ ipſius vni

uerſe carnis uiã eſſet ingreſſa: plurimũ cõtriſtabatur ꝓpter abſolutionẽ ipſius: orõnes ⁊ lachꝛymas impendere nõ ceſſauit. Beatã quoqꝫ virginẽ mariam attentius exoꝛabat vt illiꝰ anime ꝓpicia ſubueniret. Quadã ergo nocte doꝛmiens vidit ꝑcedẽte btã virgine duos viros albis amictos oꝛatoꝛiũ ſctẽ marie ĩgreſſos qui ſpm̃ ſue ſoꝛoꝛis ferẽtes: eã ſuper altaris crepidinẽ ſtatuerũt. Et cũ ſuper hac viſione gauderet godꝛicus: illa conſiſtẽs ĩ medio altaris hec dulci melodia verbis angelicis cãtare cepit. Xp̃s ⁊ ſctã maria me deduxerũt ad vitã ne in hac terra nudo pede calcarẽ. Tũc duo viri ſiue angeli voce ſua cantantes: reſpõderũt. Kyꝛieł. Xp̃cel. Kyꝛiel Qui libellos tenebãt apertos quaſi de pellibꝰ rubꝛicatis ⁊ canẽtes manus plaudẽdo iactabãt ⁊ libꝛoꝛum folia diſpergebãt. Cũqꝫ ſic diutiſſime cecíniſſent: recedẽtes in aera conſcenderũt. Uir dei iocundatus xp̃i miam collaudauit ꝙ aĩa ſoꝛoꝛis abſoluta eſſet a penis intelligens. Frater godꝛici vite ſecularis nauigãs in wero flumine tẽpeſtatis violẽtia ſubmerſus interijt. Godꝛicus ergo graui doloꝛe afflictus per aliquot annos velut incõſolabiles penitẽtie luctus ſibi indixit: ⁊ tanꝗ ei peccata fratris incũberent: duriſſimis cruciatibus ſe macerauit: loꝛicã recentioꝛẽ et ciliciũ aſperius induit: orõnes multiplicauit: vigilias ꝓtelauit: ⁊ ſolito vehemẽtius totũ coꝛpus edomuit. Igitur miſeratiõe diuina: nocte quadã cum oꝛaret aſtitit ei ſubito frater eius veſte candidus: vultu decoꝛus: eiuſdẽ foꝛme ⁊ ſtature cuius fuerat ante moꝛtẽ dicẽs. Eya frater mi godꝛice ſerue dei hactenꝰ multa mala ſuſtinui: ſed nũc ꝑcibus tuis adiutus in hieruſalẽ ſancta ciuitate conſiſto: ⁊ eterna bona poſſideo vbi ⁊ tu ſolutus a coꝛpoꝛe interminabili gaudio ꝑfrueris. Agnoſce quia ego ipſe ſum qui moꝛtuꝰ fui ⁊ modo vita fruoꝛ eterna. Et his dictis diſparuit. Ille multũ huiuſmodi cõſolatiõe letatꝰ: gratias diuine reddidit pietati. Cũ lepuſculũ olera ſua depaſcẽtem inueniret: fugientẽ in noĩe iheſu xp̃i ſtare ꝑcepit. Et accedens cepit ipſius latera cũ flagellis cedere: ceſumqꝫ duxit ad exitũ et faſciculum de oleribꝰ alligans doꝛſo eius: dixit ad eum. Pꝛecipio tibi et vniuerſo generi tuo: ne huc amplius accedere ꝑſumatis. Et fctm̃ eſt ita Rogero pꝛioꝛe dunelmenſi a ſeculo migrãte: cuidã ciui ſuper eius tranſitu dolenti ait godꝛicus. Reuera fili dies quatuoꝛ tranſierũt ex quo neminem pꝛoꝛſus vidi: ſcio tñ quãdo vir ille diſceſſit. Obijt enĩ in crepuſculo die nudiuſtertiana: ⁊ migrauit ad gaudia lucis eterne: viditqꝫ miſer godꝛicꝰ et agnouit eadẽ hoꝛa ſpm̃ emigrantem ⁊ certus eſt eũ eſſe perpetua quiete donatũ. Edificata quadã capella per amicos eius poſtulauit frequenter a dño vt indicaret in cuius eã vellet ſcti noĩe dedicari. Igitur die quadã aſtitit ei ſpũs quidã ꝑclariſſimus et vndiqꝫ luminoſus qui taliter eſt locutꝰ. Serue dei godꝛice ne timeas ego ſum iohãnes baptiſta cui tui vite cuſtodia eſt a dño delegata. Ideo ſecurus in omni tribulatiõe me inuoca: ⁊ mei ſemꝑ habeto memoꝛiã: quia tibi ero pꝛomptꝰ adiutoꝛ ⁊ hoc edificiũ meo nomini conſecrabis His dictis diſceſſit: ſed cuius eſſet ſpeciei a godꝛico perpendi pꝛe nimio ſplẽdoꝛe nõ potuit. Dicebat aũt ſe cũ beato iohãne ſepius fuiſſe locutũ ⁊ ita fixã poſt hoc habuit illiꝰ in mente memoꝛiã vt omnes actos ſuos ei cõmitteret nullũqꝫ ſanctoꝛũ ſine ipo inuocaret. Toquẽs godꝛicus cũ hoſpite vidit moueri crucẽ ſup altare hoſpitẽqꝫ cõmonuit: vt hoc aſpiceret attencius ⁊ oꝛaret. Uidẽt igitur crucem ⁊ crucifixum eleuari de ligno cui ſtabat infixa ⁊ deſcẽdere ſuper altare. Poſt in lapideo coꝛam altari ſe depoſuit paui

mento ⁊ inde ad gradus inferiores deſcē
dit: ibiq₃ per vnā fere horam ꝓcubuit et
imago quaſi viueret: palpitās moueba
tur. Deinde eodē ordine quo venerat ſub
leuatur: ⁊ in ligni foramē infigitur. Uo-
cato igitᷣ epo: godric⁹ euentū rei expoſuit
cui mox ille rn̄dit. Arbitror hoc ſtupende
nouitatis miraculū: eſſe tibi ꝓpinque
mortis indiciū. Cui vir dei nō meam in-
quit mortē ſed tuā eſſe vicinam nouitas
iſta portēdit: quia hui⁹ anni terminū nō
videbis Quod reſpōſum licet epo nō pla
cuerit: rei tamē exitus cōprobauit. Dū
iterū ſolus oraret vidit de crucifixi eiuſdē
latere: mēbratim puerulū ꝓcedentē pri-
mo caput ⁊ poſt humeros et ſic per ordi-
nem cetera cōſequēter exire. Qui primo
ſedit ſup altare poſtea deſcēdit ⁊ per ora-
toriū ambulauit. Erat aūt rubicūdus ⁊
candidus ⁊ veſtib⁹ niuei candoris indu-
tus. Trāſiens autē per godricū: dexterā
erexit et cū crucis ſigno bn̄dixit. Poſtea
reuerſus ad crucē: vt exierat introiuit.
Tūc vir dei gaudio repletus cepit grās
agere ſaluatori. Quidā forma peregri-
nus ⁊ habitu pulſauit ad ianuā dicēs ſe
eſſe heremitā in proximo manentē et ve-
niſſe ad colloquiū viri dei. Intromiſſus
aūt ante limen eccleſie ꝓſternitur geni-
bus curuatis: quē godricus aqua prius
aſperſū bn̄dicta eleuās introduxit. Tūc
ſimul in orōne ꝓcumbūt: ⁊ poſtmodum
pariter erigūtur ⁊ reſidētes: verbis ſe in
uicem ſpiritualib⁹ cōſolātur. Erat autē
vir ille ꝓcerus ⁊ hiſpidus capillo nigro:
veſte villoſa quaſi caracalla. Corpis ve-
ro ſupficies iterior apparebat nuda pre-
ter illā partē quā caracalla velabat: ⁊ di-
xit Fama tue ſctitatis audita: iam dudū
te videre deſideraui: ſed hactenus nego-
tijs fui prepeditus nūc vero clemēter ex-
audi. Ego paup nimis in northūbria cel
lā conſtituo: ſed fere nullū habeo adiuto-
rem: vnde rogo vt meā in aliquo releua-
re velis inopiā. Uir dei pietate cōmot⁹:
ad altare cōſcendit: ⁊ inuentū ibi panē et
denariū dedit illi dicēs. Accipe hoc parū
qđ habeo: quia ſi pl⁹ haberē plus tibi cō-
ferrem. Qđ ille ſuſcipiens cū lachrymis
ait. Obſecro dn̄e mi vt vlceroſum corp⁹
meū tangere ne dedigneris. Spero enī
inde michi leuamē aliqđ affuturū: et tu
poteris ea que pro deo ꝑtuli dura ſentire
Uir dei cōpaſſus manū adhibuit corpuſ
q₃ palpauit: qđ erat ſimile corpi anſeris
deplumati: ⁊ qn̄ manū imprimebat: ca-
ro illa quaſi cōtactum fugiēs recedebat.
Unde vir ſctūs inhorruit manūq₃ redu-
xit. Tūc ille ſic ait. Tantis dolorib⁹ inde
ſinenter affligor qđ pre moleſtia vix ſub-
ſiſto ⁊ tu ſimiliter faceres: ſi verus here-
mita eſſes. Continuis ieiuniorū atq₃ vi-
giliarū laboribus crucior pericula nocte
dieq₃ ſuſtineo. Sepe iehēnalibus penis
corpus immergo ⁊ aliquādo ſuper celos
euolās: angelos in cōſpectu diuine maie
ſtatis aſpicio Nūq̄ cibis me reficio nūq̄
dormio vel quieſco. Intelligēs vir dei q̄s
eſſet ꝓcepit in noīe dn̄i vt cito diſcederet.
Qui cum donis que acceperat mox aufu
git: et ibi fetorē nimiū dereliquit. Godri-
cus ex tactu illius tāta ſuſtinuit tempta
tionis incēdia vt obſcenis delectationib⁹
virtus pene victa ſuccūberet: ſed orōni-
bus inuigilās ſcutū diuine ꝓtectiōis ac-
cepit. Sepe vero cū lachrymis cōqueſt⁹
eſt ꝙ ei munera dediſſet: ⁊ ideo penitētiā
grauē egit. Hoc aūt vehementius mira-
batur ꝙ aſperſus aqua benedicta nō fu-
git immo poſtea cū ipſo orauit ⁊ genufle
xit ⁊ eccleſiā introiuit. In quadā vir dei
incidit corpis egritudinē vt puſtule que-
dam ſanioſe totā corporis ſuperficiem oc
cuparent. Intra carnis molliciem mor-
dacis cuiuſdā doloris anguſtia per art⁹
ſingulos fere itollerabiliter diſcurrebat
exterius vero per hiatus vlcerū ardens
⁊ putrida ſanies ꝓfluebat: nec tamen vo

lebat aliquid mitigatiõis apponere ſed dicebat. Si deus in me punit mala que feci: iuſtũ eſt vt etiã ego puniã qđ deliqui Aduocans ergo miniſtrũ iuſſit hiat⁹ vlcerũ ſale cõſpergi et torta ſtraminis confricari: nec prius eum ceſſare permiſit ꝙ tota ſuperficies cutis maderet ſanguie cruentata. Sic autẽ miniſtro qñqꝫ laſſato ipſe ꝓuocabat eum vt viribus reparatis: fortior ad hoc op⁹ inſurgeret. Qđ ſi miniſter forte mitius ageret: ipſe tortã arripiens manu ſibimet non parcebat. Huiuſmodi cruciatus longo tẽpore ſuſtinuit: donec per dei mĩam tota vis illi⁹ doloris abceſſit. Quidã abbas ab eo diſcedens petiit ſibi aliquid dari qđ poſſet ad ipſius habere memoriã. Qui nichil aliđ habẽs panem auenaciũ dedit ei. Ille vero panem gratanter accipiẽs ꝛ quindecĩ egris diſtribuens dixit. In nomine dñi iheſu xpi ꝛ ſerui eius godrici portionẽ huius panis accipite: vt virtutem ipſi⁹ in vobis poſſitis agnoſcere. Qui oẽs pane illo ſanitatẽ conſecuti ſunt. Uillicus epi dunelmenſis ethelwoldus: diffamatus eſt apud eum ꝙ diſſipaſſet bona illi⁹. Hic duello ſibi ſcelus impoſitũ purgaturus godrici ſe precib⁹ commendauit. Die craſtino duellũ ingreſſus occiditur cũ tamẽ ab illo crimine innocens extitiſſet. Eadẽ hora vir dei tintinnabulũ pulſauit: ꝛ miniſtros adeſſe ꝑcepit quibus ꝛ dixit. Orate pro anima ethelwoldi quia nũc victus occubuit Audiui inquit ſubitos demonũ tumultus ꝛ vidi ethelwoldũ ſpiritũ exalantẽ. Facta eſt aũt altercatio malorum bonorũqꝫ ſpirituũ in quorũ partem anima deberet accedere. Attollẽs oculos in ſublime: cõſpexi quaſi ſacerdotẽ cãdidis coopertũ: ante tribunal xpi cõſiſtere qui defuncti animã dño commẽdabat. Igitur angelis dei preualentibus maligni ſpiritus effugerũt: ꝛ nũc illius animam purgatorius ignis ad tẽpus exurit: pro aliis quidẽ peccatis: quia reus non erat facinoris quod ei fuit impoſitũ ſed per inuidiã duct⁹ eſt ad ignominioſe mortis infamiã. Quidam ſpecie peregrinus aduenlẽs dixit ei. Godrice michi ꝛ conſimilibus deberes elemoſinas de laboribus tuis dare ſicut faciebãt olim ſanctiſſimi heremite qui alios reficiebãt et ipſi ieiunia obſeruabãt. Nos inquit ille pauperibus libẽter pro facultate ſuccurrim⁹. Alter vero ſtomachatus adiunxit. Immo falſus es heremita ꝛ ruſticus: qui ſtercorarius deberes vocari potius ꝙ godric⁹ quia te ſctm̃ fingis ꝛ mundũ: cum ſis deteſtabilis ꝛ immũdus. Ad hec vir dei ſubridens ait. Adiuro te ſpiritus maledicte vt citius hinc recedas: nec me ſeruũ xpi vlteri⁹ moleſtare preſumas. Mox in auras tenues ſpiritus ille blaſphem⁹ euanuit. Cũ ſolus ſederet in cella malign⁹ temptator affuit in forma ſpecioſiſſime mulieris et iuxta ipm̃ lateraliter ſedens ait O godrice cur mulieres deuitas ꝛ abhorres cum tu de muliere ſis natus Tu facis te ſanctum cum ſis ipocrita: ꝛ heremitã cũ tua vita ſit turpis. Ille vero ad eam cõuerſus ait. Nullius bone mulieris vito conſortium: immo tales chariſſimas habeo ꝛ ſepi⁹ eis loquor: malis aũt cõmunicare nolo. Te igit̃ adiuro per nomen domini iheſu xpi: vt ſi aliud es ꝙ ſimulas ꝙtotius hinc recedas. His dictis illa diſparuit. Dum in obſcuro eccleſie loco quãdoqꝫ ſolus oraret: tãta lux illum circũdabat vt in eam aſpectum defigere nõ poſſet. Unde ſicut ſecretius fratrib⁹ ipſe narrauit: quotiẽs hoc ſignum deus oſtendit: tunc ſe poſtulata efficaciter impetraſſe cognouit. Cum poma colligeret in autumpno: quidã procerus ꝛ circa humeros plus ꝙ homo diſtentus luſtrabat ſepem: habẽs exterius operimẽtum quaſi de cortice viridi: ab humeris vſqꝫ ad renes diſſutum: interi⁹ autem velut

coriū bouis hirſutū. Qui vociferans: heremita inqͣt da michi de pomis. Ille prius tacuit: ſed cū importunus inſtaret cōuerſus ad eum: fruſtra ait laboras: niſi pro charitate rogaueris. Tunc imperfecta verbi prolatiōe: pro charitat pro charitat rogo dixit ⁊ poſtulo. Adhec ſanctus poma proferēs pro charitate ait accipe ⁊ deo gratias age. Ille oblata reſpuit: et cepit recedere lento greſſu cum fetore: poſteriora ſua oſtendēs: ⁊ verēda nimis lōga ⁊ horrida poſt ſe trahens. Ex hoc turpi aſpectu ita vir ſanct⁹ inhorruit vt oēs ſui corporis pilos tanꝙ ſetas porcorum exurgere ⁊ rigere ſentiret. Quanto autē ille tēptator longius diſcedebat: tātomāgis ⁊ fetor ⁊ turpitudo creſcebat. Nocte quadā aſtitit ei quidā in ſompnis dicēs. Godrice cras poteris hic theſaurū grandem fodiēs inuenire: qui hucuſqꝫ ceteris occultatus nūc tuis eſt meritis reuelat⁹ Vir ſctūs tēpore aliquāto hanc viſioneꝫ in animo ſepe voluebat: eſtimās bonum eſſe hunc theſaurū pauperibus errogari. Die igitur quadā ibi fodiens: cū ad interiora veniſſet: vidit de terra procedere quaſi pueros quoſdā nigros tonſis capitibus et ſemicubitales vt pigmeos: qui cachinnātes iactabāt in euꝫ pillulas fumigātes multūqꝫ fetentes. Ipſe illuſiones fantaſticas cognoſcens: pecunia inquit theſauri veſtri ſit in perditione vobiſcum ⁊ terrā quā effoderat reiecit in foueam. Ab illo die nunꝙ auri vel argenti quippiā ſibi voluit obſeruare. Quidam vir ſterilem habens vxorem: profect⁹ eſt ad virū dei: et cū lachrymis cauſam ſue triſticie expoſuit. Qui compatiēs lachrymanti: hoc ait anno: tibi pariet vxor tua filium: quem vocabis nomie meo godricum. Ille gaudens abijt: ⁊ eodem anno filiū de vxore ſuſcepit ⁊ godricum ſicut ei iuſſum fuerat appellauit. Qui poſt breue tempus cepit infirmari ⁊ ad extrema perduci. Tunc parētes contriſtati ad virum dei corpus detulerunt: cum lachrymis auxilium eius poſtulātes. Cur ploratis inquit ille: Ne putetis puerum defunctum: ponite illum ſuper altare ⁊ mecum flexis genibus deum pro ſalute ei⁹ exorate. Oratione completa: puer viuēs ⁊ ridens inuenitur. Sedente viro dei ſolo affuit mulier ſup omnes filias hominum ſpecioſa: delicata nimis et tenera. Que ſedens propius ⁊ eum blande reſpiciens: illo ſilente diutius taliter eſt exorſa Ecce mi godrice poſtꝙ cepi dulcem tui nominis habere notitiam iuuenes diuiteſqꝫ contempnens: tuos amplexus pre ceteris concupiui. Nec potero quieſcere: donec amoris mei deſideriū fuerit te conſentiente completū. Tunc ille ſi talis dixit eſſes qualis appares nūꝙ ſpretis magnatibus complexum godrici ſenis ⁊ ruſtici queſiſſes Quapropter adiuro te per nomen dn̄i iheſu xp̄i vt cito fugiens michi vlterius non illudas: et te patenter oſtendas. Mox illa deformis effecta: relicto ibi fetore diſparuit. Godricus tandē ita etate confectus vt alieno erigeretur auxilio graues demonum perferebat inſultus. Aliquando ſe inimicus vertebat in vrſum: quandoqꝫ in coruum: aut aquilam: ſimiam: arietem et ſimilia. Quidā capita ſuper trabes domus attollūt: quidam ad celū colla protendunt: quidā vno pede incedūt. Quādoqꝫ ſaccus videbat ſtramine repletus: oino membra nō habēs. Nūqꝫ cōtra virū dei puluerē diſpergebāt: ⁊ nūqꝫ lapides parieti celle exterius allidebāt. Frequēter in veſpere malignorū ſpirituū infinita multitudo cellā ei⁹ introibat: ⁊ erant nigerrimi et ſtatura permodici. Quidā cachinnos in eum mouebāt: quidā ſtridente ſibilo ſeuiebāt quidā eum telis ardētibus appetebant. Dicebat autē vir ſanctus nichil eis eſſe moleſtius ꝙ ꝙ aſpectū auertebat ab eis

nec aliquo modo melius eoꝛũ veſaniã de
clinari: ꝙ ſi clauſis oculoꝛũ palpebꝛis cõ
tempnantur. Nõ eni aſpiciũtur: de faci-
li ad malũ anime ſenſus inflectitur. Di-
xit enĩ vir dei ſe munitũ ſigno crucis non
magis illoꝛũ fremitus ꝙ factum circa ſe
motũ aeris foꝛmidare. Cum vir ſanctꝰ
iaceret in lecto: dyabolꝰ aſtitit ⁊ clamãs
ardentẽ frameã vibꝛauit in eum. Ex oꝛe
ipſius ignis exibat quaſi ex oꝛe foꝛnacis
⁊ duoꝛũ cubitoꝝ menſurã oculoꝛũ latitu
do vincebat. Ecce inquit o godꝛice ego de
monũ pꝛinceps qui te per mediũ ſecturꝰ
adueni: meis hucuſqꝫ ſatellitibꝰ illuſiſti
ſed modo michi nõ illudes. Seruus dei
qui exacto iam quĩquennio nõ niſi aliena
ſuſtentatiõe ſurrexerat: repente ſolus cõ
tra eum pugnaturus exurgit. Erat aũt
toto nudus coꝛpoꝛe: ⁊ ſigno crucis arma
tus magna voce ſic ait. O pꝛinceps fune
ſte nunquid in me furis inaniter? Defen
ſoꝛem habeo dñm iheſum xp̃m qui tuus
eſt triũphatoꝛ ⁊ iudex ſub tali pꝛotectoꝛe
tua toꝛmẽta nõ timeo. Clamoꝛes eoꝛum
poterãt foꝛis audiri: vnde quidam mini-
ſter accurrẽs: hec tremebũdus aſpexit.
A pꝛima diei hoꝛa vſqꝫ ad nonã perdura
uit hoc ſingulare certamẽ. Ter illũ dya-
bolus eſt aggreſſus ⁊ totiens a xp̃i mili-
te ſuperatus Multa quidẽ fuerũt verba
pugnantiũ ⁊ clamoſa grauiſqꝫ cõflictus
donec malignꝰ hoſtis cõfuſus abceſſit.
Cũ vero interrogaretur quare digitus
ſuus auricularis ſic in palmã erat recur
uatus: ſubꝛidẽs ita r̃ndit. Hoc ſigno ſan-
ctus xp̃i cõfeſſoꝛ hieronimꝰ me cognoſcet
in die iudicij pꝛo cuius doctrina talẽ pꝛo-
fero leſionẽ. Ex diutina cõſuetudine poꝛ-
tandi pſalteriũ: ita incuruatus erat di-
gitus eius. Quadã feſtiuitate paſchali
media nocte altiſſima voce cantare cepit
et mane a quodã fratre interrogatus ſic
ait. Uidi angelos ad ſepulchꝛũ dñi deſcẽ
dentes et ibi dulciſſimis modulationibꝰ
iubilãts Inter quos btũs nicolaꝰ affuit
qui me cum illis cãtare cõmonuit: dicẽs
qd vox hoĩm bone volũtatis bene vocibꝰ
cõſonaret angeloꝛũ. Et addidit. Heu mi-
chi quia incolatus meus nimiũ pꝛolon-
gatur ⁊ moꝛs deſiderata differtur O pie
iheſu ꝙdiu depꝛeſſus iſta coꝛruptionis
mole ſeiũgar a te. Iterũ cuidam mona-
cho multa gallice loquebatur aſſerẽs ſe
nũꝙ illius lingue habuiſſe ſciẽtiã ſed ſpi
ritus ſctũs inquit hoc tp̃e tradidit ap̃lis
notitiã oĩm linguarũ atqꝫ ſermonũ. In
terrogatus de aĩarum exitu de hoc mũ-
do: ita r̃ndit. Sctã aĩa leuiter exit a coꝛ-
poꝛe velut faba: quãdo matura eſt de ſili
qua ſponte ꝓcedit. Sed peccatrix aĩa ve
lut immatura multis flagris ad exitũ
perurgetur. Egreſſa vero ad aeris faſti-
gium ſine moꝛa cõſcendit ibi moꝛã facit
aliquãdo quid deus de ipſa fieri velit ex-
pectans Eſt aũt ibi quaſi poꝛta quedam
ferrea ⁊ anguſta: hincinde bonoꝛũ ſpiri-
tuũ et maloꝛũ cuſtodijs circũcincta. Per
hanc aĩe iuſtoꝛũ leui trãſitu permeãt: in-
iuſte vero coanguſtantur ⁊ grauiter cru
ciãtur: ⁊ ad inferioꝛa miſerabiliter depꝛi
mũtur. Hodie inquit conſpexi aĩam iuſti
liberã tranſuolare per cã: ⁊ ideo cũ ange
lis illã deferẽtibus cepi pꝛe gaudio decã-
tare. Monachus dñica die celebꝛans ei
miſſam audiuit ſonitũ veluti cãpanarũ
adeo dulcẽ vt ab officio aliquãtulũ tarda
retur. Ueniens aũt de longinquo ſonus
paulatim accedebat: vt tãdẽ foꝛis iuxta
parietẽ auditus poſtmodicũ inde pertrã
ſijt. Interim godꝛicꝰ manibus eleuatis
voce clamoſa pꝛorũpit in lachꝛymas. Ex
pletis miſterijs monacho querẽti qd hoc
eſſet ait. Sonũ illũ audiui ⁊ te audiuiſſe
cõgratuloꝛ. Cuiuſdã viri deo dilecti ſpũs
ptrãſiuit. Cuiꝰ exeq̃as comitabaꝛ ſonꝰ il
le p̃dulcis. Ueit quidẽ de regiõe lõgiqua
et exiſtimo ꝙ ĩ hac vita ſacerdotis officio
fũgebaꝛ. Idẽ mõachꝰ iterũ reuerſus qſt

uit de quo ſanctoꝝ miſſaꝫ vellet audire.
Qui hodie dixit de ſctã trinitate miſſam
audiui: ⁊ cõiõnem de cãditati cuiuſdam
viri manu percepi qui de celo deſcẽdit: et
iterũ aſcẽdit in celũ ⁊ ſimiliter vt tu ſoles
miſteria celebꝛauit: vt pctã cõfiterer ad⸗
monuit ⁊ eſtimo de peccatis meis nichil
meã tũc fugiſſe memoꝛiã. Sic aũt abſo⸗
lut⁹ ab illo: reuerẽter euchariſtiã de ma
nu ipſius accepi Officio celebꝛato: mani
bus eleuatis in celũ ſublatus eſt: ⁊ hunc
locũ ſuaui odoꝛe cõpleuit. Laudas ne fili
vt poſt hec modo a te diſciplinã cõionẽqꝫ
percipiã? Ille aũt rñdit: ꝙ hoc facere nõ
auderet: ⁊ quiſnã ſctoꝝũ ille fuiſſet queſi⸗
uit. Dixit hunc petrũ fuiſſe apoſtolũ qui
celi poꝛtã claudit ⁊ reſerat: ⁊ miſſũ ſe eſſe
a dño iheſu xpo aſſeruit vt ipm a pecca⸗
tis abſolueret. Tu miſſam inquit in ho⸗
noꝛe btẽ marie celebꝛato: vt eius interuẽ
tu filiũ ipſius mereamur habere pꝛopi⸗
ciũ. Uir quidã cuius vxoꝛ tres peperit
aboꝛtiuos venit ad virũ dei et modũ ſue
calamitatis expoſuit. Cui zonã tradidit
dicẽs. Hoc cingulo pꝛecingatur vxoꝛ tua
partus tpe ⁊ penitẽtiam de peccatis agi
te: quia pꝛo delictis patrũ huiuſmodi vi⸗
dicta venire ſolet in pꝛolem. Uir iuſſa cõ⸗
pleuit ⁊ deinceps partus vitales ab vxo
re ſuſcepit. Iturus ad virũ dei mõach⁹
quidã equũ habere nõ valẽs: aĩo contur⸗
batus fuit. Nocte ſequẽti cum doꝛmiret
aſtitit ei quidã veſte iuuenis ſuccinctus
baculum in manu tenens: qui dicebat ꝙ
godꝛicus illũ ad eũ venire pꝛecepit. At il
le euigilãs iterũ doꝛmire cepit ⁊ ille iteꝝ
aſtitit: ⁊ ſic ait. Godꝛicus mãdat vt ma⸗
ne facto miſſam celebꝛaturus aduenias
Nec ꝓpter equũ ſis ſollicitus: quoniam
ad oſtiũ clauſtri neceſſaria ꝑparata inue
nies Mane vt dixerat cũcta inueniẽs ad
virũ dei venit. Qui clauſis oculis fratrẽ
ex noĩe vocauit: dicẽs ꝙ illa nocte bis pꝛo
pter ipm nũcium miſiſſet: media nocte ⁊
ante auroꝛam: ⁊ h abitũ iuuenis ⁊ verba
ex oꝛdine deſcripſit et ſubiunxit. Reuera
ꝓpter me clemẽtia dei voluit iſta contin⸗
gere. Poſtq̃ locũ illũ inhabitare cepit:
tribus tantũ vicibus fines illius exiuit.
Frater quidã weſtmonaſterij venit ad
virũ dei: a quo interrogat⁹ ſi notus eſſet
ei thomas nouus cãtuarieñſis eps. Qui
ſic eſſe reſpõdit: ⁊ cõſequẽter adiũxit. Nũ
quid et tu illum dñe cognouiſti? Oculis
ait coꝛpoꝛeis eũ non aſpexi: ⁊ tamen ipm
adeo bene cognoſco vt inter multos poſi⸗
tum nullo docente monſtrarẽ. Quedam
illi ſecreta mandabo ſi meus ad hoc nun
cius eſſe volueris. Quo libẽter annuẽte
ait. Obſecro vt ipſum ex parte godꝛici ſa
lutes ⁊ moneas vt in pꝛopoſito ſuo firmi
ter perſeueret: quia deo gratũ eſt qđ pꝛo⸗
ponit efficere. Attamen multa patietur
aduerſa ⁊ nouiter in exiliũ compelletur.
Peregrinabitur vero inter alienos vſqꝫ
ad terminũ penitentie conſtitutum: ⁊ po
ſtea reuertetur in ãgliam ad ſedem ſuã:
potẽtioꝛ atqꝫ ſublimioꝛ q̃ inde receſſerit.
Ipſe quidem ⁊ ſcotoꝝũ rex malcolin⁹ in⸗
ter magnates qui ſunt ab alpibus vſqꝫ
ad fines regni ſcotoꝛum deo ſunt magis
accepti: ſed rex pꝛemij ſui denarium cito
percipiet Hec dices ei ⁊ abſolutionẽ ipſi⁹
de peccatis meis ſcriptam michi perqui
res. Reuerſus in patriã monachus ⁊ in
audita diligenter exequẽs: interrogauit
archiepm vtrũ nouiſſet godꝛicum. Opti
me inquit noui illũ et ſcio quia pꝛopheti⸗
co ſpiritu ſolet multis ventura pꝛedicere
In craſtino archieps ei litteras cum ab
ſolutione direxit: ⁊ eius ſe oꝛonib⁹ atten⸗
tius commẽdauit. Poſthec infra mẽſem
archieps in exiliũ pulſus eſt. Elapſis ali
quot annis: venit idẽ frater ad virũ dei ⁊
inter cetera ſic de archiepo loq̇ cepit. Do⸗
mine cantuarienſis archiepiſcopus diu
iam in exilio moꝛam fecit: nec eſt ſpes ali
qua ꝙ amplius in angliam redeat cum

tot illi videam⁹ imminere cõtraria. No
dico inquit godricus tẽpore patietur exi-
liũ: ⁊ ſpacio penitẽtie tũc peracto reuerte
tur honorabilior ꝙ diſceſſit. Monachus
quidã ciſterciẽſis peccati cuiuſdã grauio
ris mole depreſſus pernicioſa nimis pec
candi cõſuetudine tenebatur Multotiẽs
enĩ cõpũctus ⁊ lachrymãs ad cõfeſſionis
remediũ veniebat; ſed iterũ quaſi canis
ad vomitũ rediit ad peccatũ: ⁊ ita qđ vno
tpe mundabat altero maculabat. Hic ad
virũ dei veniẽs dixit. Dñe quidã notus
michi grauiſſima tẽptatiõis moleſtia fa
tigatur laqueis dyaboli miſerabiliter ir
retitus: poſt penitẽtiã et confeſſionẽ ſepe
relabitur in qđdã grãde peccatũ: ⁊ cũ la-
chrymis poſtulauit vt eũ tuis orõnibus
cõmendarẽ. Ad hec ſctũs cũ ſilenter oraſ-
ſet: ita rñdit. Quãdiu frater huiuſmodi
perpetrabis: qñ a tam deteſtabili opera
tione ceſſabis? Ceſſa iam ceſſa: te magis
⁊ magis tanti peccati vinculo innodare.
Ille cõfuſus: alius eſt inquit dñe de quo
loquor. Immo tu ait vir ſctũs hoc feciſti
quia ſic ⁊ ſic agens hactenus in tali vede
core volutaris et modũ ſue cõſuetudinis
ei diligẽter expoſuit. Tũc ille ꝓcidẽs ipſi
us miam flagitauit. Quẽ vir dei erigẽs
et benedicẽs ſpero inquit qđ deus te ĩ hoc
peccatũ ampli⁹ cadere non permittet: tu
operibus penitẽtie deuot⁹ inſiſte. Frater
ille deinceps a poteſtate diaboli liberat⁹
in abbatem poſtea promot⁹ eſt. A par-
te aquilonari eccl'ie prodierũt quaſi tres
viri de pariete: qui velut orãtes corã alta
ri genua flectebãt: pectoraq₃ tundebãt:
⁊ cõuerſi aliqñ ad ſctm̃ dei tanꝙ venerã-
tes illũ: genib⁹ curuatis capita inclina-
bãt. Cum ſic diutius agẽtes aduerterẽt
illũ nõ eſſe deceptũ excreſcẽtes in altũ ſu-
per trabes capita efferebãt: ⁊ iuſſi a viro
dei in auras euanuerũt Miles quidam
cauſam habẽs corã iuſticiarijs deciden-
dam pro terra ſibi violẽter ablata: ⁊ mit
tens godrico negociũ ſuũ eius orõnibus
cõmendabat Cũq₃ rediſſet domũ eadem
nocte ſecreto ꝑcepit vxori ſue vt duos ſoli
dos mitteret viro dei. Quos illa ſuſcipi-
ens viro neſciẽte retinuit: et ſuis vſibus
reſeruauit. Cauſa militis per biennium
nõ terminata: miſit ad eũ godricus ꝙ du
os ſolidos ꝓmiſit ſctõ iohanni quos vxor
eius accepit ⁊ adhuc non trãſmiſit. Ego
inquit ſi veniſſent illos pauperibus erro
gaſſem ⁊ cauſa ipſius que adhuc pro iſta
trãſgreſſione ſuſpẽditur finẽ ſortita eſſet
idoneũ. Qui mirantes pecuniã reddide-
rũt: ⁊ ſtatim ad militis voluntatẽ lis per
cõcordiam eſt ſopita. Morbo correptus
acerrimo per ſuperficiẽ corporis liuidus
tumor extenderat: et interius dolor eda-
ciſſimus quaſi vermiũ interiora paſcen-
tiũ diſcurrebat Et nocte quadã cum iace
ret velut exanimis: cepit elata voce diu
cũctis admirãtibus iubilarẽ et tanꝙ ſa-
nitati reſtitut⁹ apparuit hilarior. A mo
nacho vero interrogatus cur ceciniſſet:
ait. Dulcia fili fuerũt que vidi ⁊ ideo me
a cantu cohibere nõ potui. Tanta michi
lux per feneſtrã illuxit ⁊ tantus odor dul
cedinis cũ hac luce me perfudit vt michi
priſtinã recuperaſſe videar ſoſpitatẽ Au
diui quidẽ Kyrieℓ. xp̃eℓ. a ſupnis ciuib⁹
decãtari: ⁊ ideo eadem verba cõſequẽter
ego cãtaui. Miles quidã ſtrenuus cum
ſocijs militib⁹ in ſcotiã ꝓficiſcẽs apud ty
nemuthã hoſpitatus eſt. Ubi de nocte vi
dit in ſompnis xp̃m veniẽtem in nubib⁹
crucifixũ ⁊ recentia vulnerum ſtigmata
preferentem. Et ecce vir ſtatura modic⁹
⁊ canicie venerand⁹ aſcẽdit ad eum. Pri
mo ad pedes: poſt ad genua: deĩde ad ſuc
cinctoriũ: et tũc eum crucifixus benigne
reſpiciens ſalue ait godrice noſter amice
qđ mõ poſtulas conſequeris. Poſtea diu
aſpectu blãdo: vultu ſereno: ſermone io-
cundo adinuicẽ ſunt locuti. Miles ꝙ hec
videbat dei clementiã inuocabat: ⁊ acceſ

ſit ad eum quidã circũſtantiũ dicẽs. Si feceris ea que audieris a godrico: ſalutẽ cõſequeris optatã: qm̃ ⁊ ipſe tui meminit apud deũ. Interea vidit crucifixum in ſe oculos cõuertentẽ: et manus in ſublime ꝑtendens dñe inquit iheſu xp̃e miſerere mei: tm̃qȝ clamorẽ edidit ꝙ ſocios expergeſecit. Et excitatus et queſitus cur clamauerit: cuncta ſeriatim retulit: ⁊ quis eſſet ille godricus inquirit: ⁊ ad eum perrexit. Quẽ videns: ipſum eſſe quẽ in ſompnis viderat exclamauit. Tũc vir ſctũs ego inquit fui quẽ vidiſti cum dño loquẽtem ⁊ pro tuo crimine deprecantẽ. Tu vero faciẽ eius in cõfeſſione preueni vt mea poſſis interceſſione iuuari. Ille accedẽs ad ſacerdotẽ ꝙ antea pre confuſione celauerat: cõpunctus aperuit et viro dei abſolutus aſſedit. Qui de lineo panno crucẽ fecit et ait. In noĩe iheſu xp̃i hoc ſignũ crucis accipies: quoniã ipſe ad hãc peregrinationẽ te vocauit qui tibi crucifixus apparuit. Et factũ eſt ita. Apparuerũt ei tres viri de celo deſcendẽtes quorũ ille qui ſtabat a ſiniſtris ita eſt locut⁹ ad medium Dñe hic noſter godricus ꝗdiu hoc modo cruciabitur ⁊ a nr̃o collegio diſiungetur? Adhuc ait ille eſt in eo aliquid expiandũ necdũ venit hora eius vt trãſeat ex hoc mundo. Et vultu placido eũ reſpexerunt: ⁊ verba que hoĩs lingua explicare nõ poteſt ab eis audiuit. Medius illorum fuit dñs iheſus a dextris celi clauicularius a ſiniſtris iohannes baptiſta. Tũc flere vehemẽter incepit: adeo vt ſingultus atqȝ ſuſpiria loquẽdi adimerent facultatẽ. Die quadã raptus in extaſim ab hora diei prima vſqȝ ad nonã palmas in celũ tenebat erectas: lachrymiſqȝ fluẽtibus ĩuocabat dei piiſſimã genitricem quaſi preſentialiter aſſiſtẽtẽ. Sepe pſallebat: frequẽter orabat: ſemperqȝ plorabat: canticũ plerũqȝ dulciſſimũ decantabat. Et adiecit. Sancta maria miſerere ſuccurre: auxiliare: ⁊ protege ⁊ de hoc ergaſtulo erutũ ad te perducito ⁊ tecum in perhenni gloria collocato. Nõ me vlteri⁹ in preſenti miſeria derelinquas quia tibi coherebo: nec te aliter abire permittã. Poſt hec quaſi cũ aliquo ſecreto diuti⁹ eſt locut⁹. Deinde vocatis fratrib⁹ quibuſdam ait. Grauis eſt michi corporalis pugna milicie: multoqȝ meli⁹ diſſolui ⁊ eſſe cum xp̃o. Nã ſenio pregrauat⁹ cõſuetas orões nequeo pſoluere nec ſpũalibus et iocundis meditationib⁹ aĩm diu tenere ſuſpẽſum. Cũ beata inquit virgine ſum locutus que mecũ ſedens de patria celeſti multa narrauit. Promiſit etiã ꝙ me nõ desereret ſed habitaculũ vite perhennis michi oportuno tp̃e ꝑpararet. Alia vice vidit celos apertos et beatorũ ſpirituũ choros ſummã trinitatẽ laudantes: ⁊ pro ſalute humani generis exorantes. Uidit etiã patrem oĩm creatorẽ ⁊ filium oĩm redẽptorẽ: ⁊ ſpiritũ oĩm cõſolatorem adeſſe preſentes: vnde pre nimia iocũditate vocẽ ⁊ linguam cohibere nõ potuit. Poſt hec tundẽs pectus cum lachrymis ait. Miſerere dñe miſerere: ꝗdiu in iſta calamitate relictus a tãta gloria ſeparabor. Tanta quidẽ fuit vehemẽtia cõpunctiõis illi⁹: vt vltra effari nõ poſſet. Monachus quidã a ſctõ thoma archiepõ ad godricũ miſſus dixit. Quare dñe diſſentio regis ⁊ dñi cãtuarienſis tot ãnis nulla cõpoſitiõe ſopitur? Quia vterqȝ illorũ inquit godricus in huius honoris collatione peccauit: diuina ſeueritas vtrũqȝ flagellãdo caſtigat. Elicit vero deus plerumqȝ de malis bona ⁊ que malo ſunt inchoata principio bono fine cõcludit. Dic inquit archiepõ ne nimis moleſte ferat ſi ad tẽpus duriora ſuſtineat: nã tanto erit corona glorioſior: ꝗto pena fuerit prolixior. Infra ſex nempe mẽſes verboten⁹ reconſiliabitur ſed godricus tũc non erit in vita ⁊ infra nonũ menſem ablatis om

nibus reſtitutis ad ſedē ꝓpriā remea-
bit. Ibi finē totius negotij ſortietꝛ ad ho-
norē dei: ⁊ ſalutē ſui cōſolationēq̧ multo
rum. Hec aūt verba nouiſſima ⁊ eorū ar-
chanū archiepꝰs bene perpendet. Dixit
aūt monacho qui miſſas ei celebrare con
ſueuit. Ego fili ſpūs angelicos ſepe vidi
⁊ cū illis verba cōſerui ⁊ ab illis frequen
ter auxiliū: conſilium: ſolaciūq̧ percepi.
Sed eorū tam crebrā viſitationē poſt in-
quietationem huiꝰ infirmitatis amiſi:
quia cogente moleſtia compellor ⁊ vana
ꝓfari: ⁊ de tēporalibꝰ meditari. Dixitq̧
eorū ſpeciē non poſſe hoīs intelligētia cō-
prehendi ſe nuper eorū interfuiſſe collo-
quio ſibi cuiq̄ꝫ aperire ſecreta q̄ dixerant
nō licere. Altera die ſubito excelſa voce
dulciq̧ modulatiōe cātauit et hec verba
ſepius iterauit: welcome ſymund. Ver-
ba quidē plura nō protulit: ſed quotiens
ea repetijt: totiens cātandi modulos per
mutauit. Moderata demum voce ſubri-
dens ait. welcome ſymund. Sūt aūt diu
tiſſime collocuti: et tandē godricꝰ oculos
in celum tanq̄ꝫ aliquid aſpiciens erexit ⁊
poſtmodū an aliquis preſens eſſet inqui
ſiuit. Et accedētes ad eū aliqui ipm̄ vul-
tu ſolito ſereniorē eſſe cōſpexerunt. Et di-
xit: filij ſymonē petrū celi clauicularium
a longe vidi venientē: ⁊ cecini ad eius ad
uentū. Iuxta me ſedit et mecum loquēs
multa michi retulit ſecreta que mēs hu-
mana nō capit: nec humanis poſſunt ſer
monibꝰ explicari. Ipm̄ abeūtem primo
ad alias regiones deinde celū penetrare
conſpexi. Clericus quidā beato godrico
valde deuotus acceſſit ad eū et ad pedes
eius reſidens multis ſermonibus cepit
perſuadere q̄ꝫ vtile foret: actuū ipſius no
ticiā ad poſteros peruenire. Nouiſſime
adiecit: q̄ꝫ libēter ſi annueret vitā ipſius
eo docente cōſcriberet. Ille cōticuit: et in
clericū oculos cōuertens: poſt ſilentiū tā
dem ait Ita quidē facturus eris verum
hoc nequaq̄ꝫ in p̄ſenti tp̄e cōſequeris. Cle
rico vero curioſius inſiſtente: vt que ſcri-
bere poſſet ediceret: ſic vir dei rn̄dit. Vi-
tam godrici talē eſſe cognoſcas. Godricꝰ
primo ruſticus pinguis: fornicator: im-
mundus: fenerator: falſarius: deceptor:
periurus: adulator diſcurrens: petulās
⁊ guloſus. Modo pulex mortuus: canis
fetidus: vilis vermiculus: nō heremita
ſed ypocrita: nō ſolitarius ſed mente diſ-
fuſus: deuorator elemoſinarum: faſtidio
ſus deliciarū: cupidus ⁊ negligens: ocio
ſus ⁊ ſtertens: ambicioſus et prodigus:
⁊ qui nō eſſet dignus alijs ſeruire: quoti
die ſibi miniſtrātes verberat ⁊ obiurgat
Hec ⁊ his peiora ſcribere poteris de god-
rico. His dictis velut indignatꝰ obticuit
⁊ clericus cū confuſione diſceſſit. Inter-
iectis aliquot annis: vir dei illius clerici
miſertus: vltro cepit exponere que vole
bat. Librū quē ſcripſerat profecturus ar
ripuit: ⁊ tenēs eū manu ad ſancti genua
ꝓuolutus dixit. Obſecro pater vt ad dei
honorē ⁊ fideliū vtilitatē: hūc libellū bn̄-
dicere: ⁊ deo cōmendare digneris. Tunc
ad illū cōuerſus ait. Sterili quiſnam li-
ber eſt iſte? Et ille. De geſtis cuiuſdā reli
gioſi hoīs: qui multa pro deo ꝑtulit i hac
vita: ipm̄ vera narratiōe cōpoſui Cūq̧
libellū aliquātulum cōtrectaſſet: tenens
eum inter manus erectas: et oculos ele-
uans in celū ait. Pater oīp̄s ⁊ tu mi do-
mine ihesu xp̄e: ⁊ tu ſc̄tē ſpūs oīm conſo-
lator: et tu pijſſima dei genitrix et virgo
perpetua: ⁊ tu ſc̄tē iohannes baptiſta cū
oībus ſc̄tis obſecro vt benedicere digne-
mini hūc libellū: quatinus vobis fiat ac-
ceptus: ⁊ poſteris profuturus. Et ſigno
crucis illū cōſecrans bn̄dixit: ⁊ deoſcula-
tum clerico tradidit dicēs. Adiuro te fili
per nomē ihesu xp̄i: et per dilectionē qua
michi cōiungeris: vt nemini me viuente
hoc detegas: nec ſcriptum iſtud oſtēdas.
Scio eni te ꝓpter hunc librum aſpera et

amara eſſe paſſurũ ab emulis tu vero ne
mouearis: q̄a veritas liberabit te. Cũ
annos ſexagita in heremo peregiſſet: tã
tus faciem ipſius ⁊ membra tumor obſe
dit: vt vix forme priori ſimilis appareret
Dolorẽ nimiũ interi⁹ ſentiebat tanq̄ ver
mes viui circũquaq̃ diſcurrerent et me
dullitus cũcta conſumerent. Agebat au
tem grãs deo q̄ eũ ſic a peccatis munda
re dignaret̃ et ait. Uermes iſti recte cor
pus comedũt in hac vita: vt vermis ille
perpetuus aĩam non laceret in iehenna
Per annos fere octo in lecto languid⁹ de
cubuit nec vnq̄ niſi aliene manus auxi
lio exurgebat. Interea venerũt duo za
buli deferẽtes lectulũ ⁊ dicentes. Huc ve
nimus vt te ad inferos deportem⁹: quia
ſenex delirus es ⁊ de ſapiente factus inſi
piens. Ille crucis ſignaculo ſe muniuit:
⁊ orãs demones ꝓtinus effugauit. Po
ſtea folliculi ipſi⁹ intumuerũt inſtar mu
liebriũ mamillarũ: ⁊ ex eis fere omni die
quaſi venenoſus humor exprimebatur
manibus miniſtrorũ. Ibi eni velut apo
ſtema diruptũ fiſtule patẽtis vlcus effe
cerat vnde liquor iugiter emanabat: nec
ante ipſius obitũ ſanari potuit. Hoſtis
interim antiquus videns poſt quietem
ſompni illum tepidius agentem lecti hu
mentia declinãtem ⁊ ſicca querentẽ: ſub
ito pepulit improuiſum de lctõ ⁊ ſcamno
caput illi⁹ alliſit. Oſtẽdit aũt gibbum in
capite ad quãtitatẽ oui colũbe: ⁊ hec ver
ba ſubiũxit. Ita celeriter me preuenit q̄
me non potui premunire ſigno crucis: ⁊
ait. En godrice ruſticane de quo per me
os ſatellites hactenus triumphare non
valui nũc a me occideris: dum lecti mol
lia queris et ſicca. Quid ergo nobis tuti
ſupereſt: cum tantas cõtra nos vires ha
beat inimicus? Perpẽdamus q̄ pericu
loſum ſit delitias adhibere corpori ⁊ mol
licie delectari: cũ deus non poſſit in terra
ſuauiter viuentiũ inueniri. Ingraueſ
cente aũt morbo lucis aurora dixit mini
ſtro. Cito excita fratres illos vt migran
tem ſpm̃ veniãt cõmendare. Illi feſtinã
ter occurrunt ip̄m in cilicio cineribus ſu
periecto deponũt ⁊ induũt ſtamina ⁊ cu
culla quia iam dudũ fuerat monach⁹ du
nelmenſis. Obijt aũt duodecimo kalen
das iunij anno dñi milleſimo centeſimo
ſeptuageſimo ⁊ tranſijt ad claritatem ſo
lis eterni perpetue iocunditatis gaudiũ
poſſeſſurus. Nobilib⁹ de ſancto corpore
quaſcũq̃ reliquias exigentib⁹ coacti fra
tres vnguiũ excremẽta de pedibus preci
derũt. Dum min⁹ caute hoc quidã face
ret: carnis particulã ſecuit: ⁊ ſtatim ſan
guis effluxit ⁊ manũ ſecãtis madefecit.
In omni nemore circũiacẽte frondes et
folia rore melleo ſunt compluta et ſaporẽ
optimum per duos menſes integros ſer
uauerunt. Hora qua migrauit a ſeculo
audiuit puella quedã que oues minabat
ad paſcua dulciſſimas in aere cãtilenas
de finkale ad celeſtia cõſcendẽtes. Poſt
obitũ vero viri dei infra paucos ãnos du
centa vigintiocto miracula pro viro dei
godrico dominus operari dignatus eſt:
que breuitatis gratia omittere decreui.
Scolares dunelmi admirantes loque
bantur in ſcola de ſanctis thoma ⁊ godri
co adinuicẽ in hũc modũ. Ecce q̄ breui tẽ
pore beatus thomas tã excellentẽ gloriã
promeruit: ⁊ ſctũs heremita godricus q̄
tot annorũ deo militans tot ⁊ tanta ſuſti
nuit: nichil ỽtutis oſtẽdit. Nocte ſequẽ
te ſctũs godricus dormiẽti magiſtro ſco
larium aſtitit ita dicẽs. Heri multa dixi
ſtis in ſcola de me ſctõq̃ collega meo tho
ma: qm̃ pro ipſo magna fiunt miracula:
pro me nulla. Reuera cũ ip̄e fuerit archi
ep̄s et multarũ cuſtos aĩarũ pro quibus
etiam libenter occubuit: decet vt multis
opem cõferat ⁊ ſalutem. Godrico aũt qui
fuit aĩe tm̃ ſue prepoſitus ſufficit eſſe cũ
deo: vt quemadmodũ vixit ignotus: ita

nec poſt obitū fiat notus. Et tamē ſctūs
thomas ⁊ beatus cuthbertꝰ ⁊ ego venie
mus in finkale: vt indigentibus et infir-
mis auxiliū cōferamꝰ. Poſt hec dicta diſ
paruit ⁊ magiſter ille diſcipulis ſuis vi-
ſionē in craſtino pꝛopalauit.

De ſancto Gꝛimbaldo abbate.

Sanctū grimbaldū monachū
litteratura et cātu peritū de
partibꝰ gallie acciuit rex al-
fredus weſtſaxonū ⁊ cōſtru-
cto apud wintoniā nouo mo
naſterio eū abbatē cōſtituit. Qui cōgre-
gata monachoꝛum caterua abbas ⁊ do-
ctoꝛ eoꝝ venerabilis effectꝰ litteris ⁊ mo
ribꝰ diſcipulos inſtruxit. Elemoſinis de
uitus: oꝛonibꝰ deuotus: vigilijs aſſiduꝰ
⁊ oībꝰ bonis exēplis plenus in ſenectute
bona octauo idus iulij terras reliquit et
pꝛo opibus deo placitis p̄mia in celo rece
pit. Apud wintoniā in mōaſterio ab euē
tu hida vocato: coꝛpꝰ eius in magna ve-
neratione habet. Floꝛuit aūt circa annū
dn̄i octingētēſimū octuageſimūoctauū.

De ſancto Gudwalo epō et confeſſoꝛe.

Sanctus gudwalus bꝛitānie fini
bus oꝛtus ex nobili ꝓſapia eius
tempus natiuitatis erat quo ſe
mucro furoꝛis dn̄i a terra illa ſuſpendit:
q̄ꝑ eo vſqꝫ gladio fame et peſte afflixit.
Gudwalus in infantia lr̄is imbuēdꝰ tra
ditur: ⁊ cū adoleuiſſet ad ſacerdotij gra-
dū ꝓmouetur ⁊ tandē ad epatū aſſumit
Hic eni que in mūdo ſunt abhoꝛrēs: quic-
q̄d ſibi mūdane ambitiōis arriſit: ad glo
riā dei cōuertit. Uidēs ergo ſe ex paſtoꝛa
li cura ac ſi cathenis quibuſdā ſclo inne-
cti: ab his abſolui et exonerari ſtuduit.
Unde electo a ſe idoneo ſucceſſoꝛi eccleſiā
commendās: qd̄dam ſue diocesis mona-
ſteriū expetijt. Cōtigit eni vt mare mo
naſterio ꝓximū e medio ſinꝰ ſui rupē va
ſtam pꝛominētem inſtar habitabilis in-
ſule oſtentaret: quā marmoꝛee ſoliditati
innitentē mare quaſi in giro cōcludebat
et nullo inter ſe compugnātium fluctuū
turbīe quaſſabat. Uir aūt dei vno tm̄ co-
mite cōtentus illuc pꝛoperans: anguſtā
ſibi in petra manſionē excidit: ⁊ cū aque
penuria laboꝛaret: fuſis cum lachꝛymis
ad deū p̄cibus baculo rupē percuſſit ⁊ ſta
tim ſtillā limpidiſſimam deſudare vidit
In illo eni loco a fratribꝰ exciſo: centum
octogintaocto fratres cōgregauit. Et q̄a
locus ille tante multitudini nimis angu
ſtus eſſet: cū mare die quadā ex moꝛe in
ſinum recederet ⁊ refflueret et vaſtā are-
narū ſuperficiē ꝓpꝛio receſſu detegeret:
vir dei illuc acceſſit ⁊ paſtoꝛali virga are
nā tangens: cū magna fiducia dixit. In
nomīe ihesu xp̄i accipe interdictū quo ti-
bi idē dn̄s termini huius interdicit trāſ-
greſſum. Ipſius auctoꝛitate legem tibi
deſcribo: quā teſtamēti vice ratā ſtatuo:
vt fluctus tui intumeſcētes in te reſileāt
⁊ in te remanēdo penitus diſpereāt. Di-
xit ⁊ mox elementum maris imperio pa
ruit diuino Uideres indomabile pelagꝰ
mitigari: poteſtatē arcere: impetus reti
nere: tumoꝛes deponere: ſtatutū ſibi ter-
minū trāſgredi nō pꝛeſumens. Cum ei
diſcipulos ſuos ad quēdam locū miſiſſet
et maxima pluuia de celo caderet: meri-
tis ſancti gudwali via per quam incede-
bant ab omni pluuiarū gutta immunis
fuit. Quidam artifex de pina templi ca-
dens ad moꝛtē pꝛecipitatus: pauimenti
ſaxis irremediabiliter cōtritus ⁊ cōquaſ
ſatus eſt. Oꝛāte aūt pꝛo eo viro ſctō: ani-
ma in coꝛpoꝛis ſui domiciliū regreditur:
⁊ homo viuens in ſtatū pꝛiſtinū fauente
deo reſtituitur. Mulier quedā filiū ha-
bens a natiuitate mutū venit ad virum
dei ⁊ dixit Homo dei ſcio quia quecūqꝫ po
poſceris a deo dabit tibi deus. Filio igit
muto tacētis lingue queſo vincula diſſol
ue: vt creatoꝛē oīm quem coꝛde cōfitetur:
cōmuni etiā ſermōis vſu bn̄dicens vene

retur. Cũc vir ſctũs ait. Oĩa quecũqꝫ vo
luit dñs fecit in celo ꝛ in terra in mari et
in oĩb⁹ abiſſis: ipm̃ fideliter roga ipſi vo
ta ſponde pꝛeces funde: ſolus enĩ potens
eſt filiũ tuũ ſaluare: ꝛ lingue eius retina
cula laxare Ad pꝛeces tandẽ mulieris ex
tenſa manu: digitũ in oꝛe pueri poſuit et
plectrũ lingue tetigit dicẽs. Repleti ſunt
omnes ſpiritu ſancto ꝛ ceperũt loqui. Et
ſtatim mutus natus loquelam recepit.
Contigit vnã ex ouiculis ab ipſis pene
lupi faucib⁹ ereptã ante pedes ſancti vi
ri extinctã a paſtoꝛe deponi: quã fuſa pꝛi
us ad deũ humili pꝛece baculo tetigit: et
ad vitã reſtituit Et ad dñm rurſus cõuer
ſus ait. Jube domie cruentũ gregis nr̃i
inuaſoꝛem adeſſe: vt et in ipſo qđ tue gra
tie eſt operemur. Quo dicto: lupus pla
cito cane blandioꝛ recẽti adhuc pꝛeda cru
entus adeſt: quaſi cõſcius cõmiſſi vtõ vi
ro ſatiſfaciẽs: et eius pedibus in terrã ſe
pꝛoſternẽs. Cui ſctũs. Recede inquit cru
enta beſtia recede: nulla deinceps leſiõe
oues nr̃as inquietare pſumas. Que ad
imperiũ ſancti cũ manſuetudine illico re
ceſſit. Videns vir dei lupũ in cãpeſtrib⁹
tam ambulandi ꝙ etiam currẽdi inuali
dum eius incomodo cõpaſſus leuata in
altũ voce clamauit. Siluatice ſimpliciũ
gregum inſidians innocentie: quid ſini
ſtri cõtigit: quid aſperi accidit vt natura
lis a te recederet celeritas: ꝛ non natura
tarditas ſuccederet. Ad quẽ ſermonẽ ac
ceſſit ad ſanctũ ꝛ ceruicẽ ſupplex reflexit:
ꝛ vngulã pedis perfoꝛati oſtendẽs: nutu
quo poterat quaſi pꝛeces fundebat. Sã
ctus aũt extenſa paſtoꝛali virga qua ouẽ
moꝛtuã ſuſcitauit: claudũ beſtie pedem
leui attactu contingens: ait ad dñm. Ho
mines ꝛ iumẽta ſanabis domine. Et ſta
tim ſan⁹ factus eſt. Cui ꝛ ait. Nulli vnꝙ
creature ledas: ſed oĩbus diebus tuis fe
nũ quaſi bos carpas: feno inꝙ vtere: ſili
quis ſaturare: ꝛ ſeruata natura innocen
tie ad ſoluendũ cõmune moꝛtis debitum
tende. Et factum eſt ita. Cũ pauperes
elemoſinã ab eo peterẽt: ꝛ nichil qđ poꝛri
geret eis haberet: equum quẽdam dedit
illis. Et facto mane: cõquerẽtibus opera
toꝛibus de equo pauperibus dato: ꝛ ocu
los leuãtibus equus apparet in campe
ſtribus depaſcens: quẽ eundẽ effigiabat
ſimillima membꝛoꝝ ꝛ totius molis ha
bitudo. Et cum vere alius eſſet eſſentia:
idẽ ipſe tamen videbatur in ſpecie. Quẽ
ſtatim accipiẽtes operi imponunt. Ap
paruit autẽ ei angelus dñi iocundo aſpe
ctu de celis elapſus dicẽs. Athleta dei in
clite gaudiũ dñi tibi ſemper accreſcat: et
pax eius tecũ permaneat. Eſto paratus
quia poſt modicũ diuina vocatione hinc
trãſiturus regi tuo cum palma victoꝛie
eris occurſurus. Diuqꝫ cũ eo moꝛatus il
le ſuperni regis nuncius: ſoli deo notam
ſuauitatẽ eructauit mellificã. Alia vi
ce apparuit ei angelus dñi dicens. Ego
ſum inquit michael archãgelus legatio
ne dñi mei funct⁹ ex ipſius imperio: que
tibi in pꝛoximo ſunt ventura innoteſco.
Ecce hoꝛã tranſit⁹ tui pꝛenuncio quia ab
hinc ſolari oꝛbita decies in ſe reuoluta de
carnis ergaſtulo letus exilies: et mundi
huius carcerem liber euades. Occurſu
rus igit̃ regi tuo ineſtimabili leticia pꝛo
cedes qui te nr̃o ſubiectũ auxilio cũ glo
ria ſuſcipiet ꝛ ciuem aulicũ ſibi in regno
ſuo conſcribet. Adhuc eo loquẽte petrus
clauiger regni dei: paulus quoqꝫ apoſto
lus eidem viro ſancto gloꝛioſe apparen
tes immoꝛtalitatis deſiderio fatigatum
blande demulcent. Obijt aũt ſctũs gud
walus octauo idus iunij ꝛ cũ coꝛpus ei⁹
in plauſtro ad ſepeliendũ poneretur: bo
ues immobiles irriguere nec pedem mo
uere poterãt vllo impulſu. Jnito igitur
conſilio diffinitũ eſt vt due indomite vac
ce plauſtro iungerentur ꝛ vbicunqꝫ eas
dei gratia impelleret greſſus liberos ha

verent. Quo facto: a priori itinere ſuſpē-
dentes greſſus ſuos erga locū inſule no-
mine plecit recto tramite faciem dirige-
bant: vbi honorifice ſepultus eſt. Per-
actis demū annorū multorū curriculis
ob infeſtationē barbaroꝝ ⁊ paganorum
gens britannica magna ex parte hinc et
inde diſperſa relictis ſedibus per orbem
diffuſa eſt. Hinc fratres aſſumpto corpo-
re ſancto mare tranſeūtes franciā adeūt
⁊ apud clarū montem in monaſterio blā
dinio locū perpetue reliquiarū ſanctarū
quietis eligunt. Anno autē dn̄i milleſi
mo quadrageſimotertio in feſto ſcti gud
wali cū corpus eius in proceſſione defer-
retur imago crucifixi que in medio eccle-
ſie exaltata erat cum ingenti fragore fi-
xura clauorū cedente: manibuſqꝫ ſubla-
tis a cruce: toto ad orientē cōuerſo corpo-
re quaſi in obſequiū ſancti gudwali viſa
eſt tertio humiliter ſe iclinare. Poſt an-
nos vero inde quadragitaunum in feſto
eiuſdem ſancti hoc idem ⁊ ordine eodem
accidit. Cum autē ſiccitas magna eſſet
in regiōe illa: ⁊ plebis proceſſio cū ſancto
corpore per campos diffuſa dn̄i clemen-
tiā exoraret: ſubito quaſi ſacrū loculū tri
colori pulchritudīe corona reſplēduit: in
cuius medio ſignū crucis intermicās ap
paruit: quod oculos intuentiū pariter et
animos admiratiōe ſuſpendit: faculaqꝫ
quaſi ignea de celo lapſa eſt. Et cuꝫ ad ec-
cleſiam corpus ſanctū deferrent: ⁊ cimi-
teriū luſtrarent: ſignū vſqꝫ ad oſtiū eccle
ſie ſecutum eſt et pluuias ſtatim largiſſi
me celū dedit. ¶ Vincentius in ſpeculo.
Legitur in vita henrici imperatoris ꝙ
cū ipe ⁊ radegundis vxor eius virgines
inſimul permanerēt: dyabolo inſtigante
de quodā milite vxorē ſuſpectā habēs ſu-
per candētes vomeres quindecim nudis
pedibus incedere eā fecit. Qua aſcēden-
te dixit. Sicut me ab hērico ⁊ oībus inta
ctā nouiſti: ita xp̄e me adiuua. Cui vox
dixit. Virgo maria te virginē liberabit.
Cū igitur ceſar obiſſet multitudo maxīa
demonū ante cellā cuiuſdā heremite trā
ſibat. Qui aperta feneſtra interrogauit
vltimū quinā eſſent ⁊ quo pergerēt. Le-
gio inquit demonū ſumus qui ad mortē
ceſaris properamus: ſi forte aliquid pro-
priū in eo reperire poſſimus. Adiuratus
autem vt ad ſe redeat: reuerſus dixit. Ni
chil profecimus quia dū falſa vxoris ſuſ-
pitio ⁊ alia bona ⁊ mala in ſtatera fuiſſēt
poſita: aduſtus ille laurētius ollā aureā
immenſi ponderis attulit: et dum ſupe-
raſſe videbamur illa iactata pars illa ſta
tere plurimū ponderauit. Tūc ego irat⁹
vnam aurem olle prerupi. Ollā calicem
vocabat quē dictus ceſar eccleſie cuiſten
ſi in honore ſancti laurētij fecerat cui pro
pter magnitudinē due aures inerāt. Re
pertūqꝫ eſt ⁊ imperatorē tūc obiſſe: ⁊ vnā
aurem calicis fractā eſſe.

¶ De ſancto Gundleo rege ⁊ confeſſore.

Sanctus eni gūdleus fili⁹ re-
gis auſtraliū britonū extitit
⁊ poſt mortem patris regno
in ſeptē partes diuiſo ſex ei⁹
fratres portiones ſuas acce-
perunt: ⁊ ipſi quaſi ſeniori in oībus par-
cebant. Gundleus vero ex vxore ſua gu-
laduſa filiū ſuū noīe cadocum genuit vi-
rum ſanctū ⁊ deo placētem. Cum eni no-
cte quadā dum in thalamo ſopirent: vox
angelica illos alloquitur dicēs. Rex cele-
ſtis rector terreſtriū huc me miſit: vt con
uertemini ex toto corde vr̄o ad ſuū mini-
ſteriū. Vos inuocat ⁊ inuitat: vos elegit
⁊ redemit aſcendens in patibulū. Oſten
dam vobis rectū tramitē quē tenere de-
betis ad hereditatē dei: erigite mētes ve
ſtras: ⁊ pro caducis ne cōtempnatis ani
mas. Circa ripam fluminis eſt quidam
mōticulus: ⁊ vbi ſtare videbitur bos cā-
didus: ibi erit loc⁹ habitatiōis tue. Ma-
ne aūt ſurgens regale palaciū deſeruit ⁊

regno cadoco filio ſuo cõmendato: ad mõ
ticulũ ſibi ab angelo nunciatũ peruenit.
Et inuento boue candido: eccleſiã cõſtru-
xit: ⁊ ibi in magna abſtinentia ⁊ vite ſcti
monia viuere cepit. Utebaꝛ aũt cilicio ⁊
pane oꝛdeaceo ⁊ cinere in tertia parte ad
mixto: aquãq; potare cõſueuit. Nocte ve
ro media ſurgens in aquam frigidam ſe
immerſit: ⁊ nichil de alieno ſumens: pꝛo
pꝛio laboꝛe vitã duxit. Sanctus autẽ ca
docus filius ſuus abbas nancarbanen-
ſis effectus: ipſum ſepe viſitans cõfoꝛta
bat: aſſerens nõ inchoantibus coꝛonam
eſſe pꝛomiſſam: ſed perſeuerãtib⁹ in bo-
num. Gundleus aũt pꝛo ariditate mon-
ticuli oꝛationes ad deum fundens: ⁊ ari-
dam terram baculi cuſpide tangẽs: fon-
tem in eodem loco perlucidũ ⁊ iugiter de
currentem manare fecit. Appꝛopinquã-
te tandem termino vite ſue: miſit ad du-
bꝛiciũ laudanenſem epm ⁊ filiũ ſuum ca
docũ vt eum viſitare dignarentur. Qui
cum eum confoꝛtaſſent: ⁊ eius animã ſa
cra cõmunione muniſſent: migrauit ad
dñm quarto kal. apꝛilis. Et ſepulto ho-
noꝛifice coꝛpoꝛe eius: crebꝛa viſitatio an-
gelica circa locũ ſepulture eius viſa eſt:
⁊ egroti eius ſuffragiũ imploꝛantes: ab
omni languoꝛe curati deũ in ſctõ ſuo glo-
rificabãt. Griffinus autẽ rex venedocie
a finibus bꝛitannie per regem willelmũ
ſenioꝛẽ expulſus ⁊ timens inſidias ad oꝛ
chades nauigauit inſulas: ⁊ congrega-
tis vigintiquatuoꝛ nauib⁹ rediens: pꝛe-
das multas egit. Cuius ſerui eccleſiam
ſcti gundlei infringẽtes: quicqd in ea pꝛe
cioſum repertũ fuit rapuerunt. Et dum
ad oꝛchades inſulas redire vellent: vide
bant virũ terribilẽ die et nocte equitantẽ
⁊ perſequẽtem illos. Et q̃to remiges di-
ligentius naues regebãt: tanto ampli⁹
maris vnde retrudebãt per trãſuerſum
Una queq; pꝛoꝛa ruebat in alterã: ⁊ tota
claſſis pꝛeter naues duas exigentib⁹ de-
meritis ſubmerſa eſt. Rex autẽ griffin⁹
rapine conſcius non erat: ſed cum ſuis ſo
cijs piratarũ aduẽtum expectauit in lit-
toꝛe. Qui poſtea regi willelmo pacifica-
tus mirabilia que viderat cũctis enarra
nit. Tẽpoꝛe enim ſancti edwardi regis
haraldus comes wallenſib⁹ offenſus: cũ
exercitu veniẽs vbiq; combuſſit ⁊ vaſta-
uit: nulli parcens: totũ rapuit quod inue
nit. Quidã enim eccleſiam ſancti gũdlei
ſera fracta intrantes: omnia reperta ra-
puerunt. Cumq; caſei rapti inciderẽtur:
intriſecus ſanguinei apparuerũt. Stu-
pefactus ergo exercitus: omnia que ra-
puerat vna cum oblationib⁹ multis re-
ſtituit. Fur quidã nocte quadã eccleſiã
ſancti gundlei intrans: calicẽ ⁊ veſtes ſa
cras auferens ad ſua redire cepit. In iti
nere aũt videbat mare ſibi obuiũ fluctu-
ans ⁊ ſupereminẽs contra vultũ ſuum.
Intm̃ tandẽ reuertebatur ex viſa mari-
na occupatiõe: donec remearet ad limĩa
eccleſie. Et intrãs in eccleſiã: vſq; mane
ibi permãſit. Et compꝛehẽſus: per epm
laudanẽſem a moꝛte tempoꝛali liberaꝛ.
Narratio. Eo tpe ſanctus antidius
in tertia feria poſt dñicã palmarũ cũ no-
ctem oꝛonibus peruigilẽ ducẽs ⁊ cimite
ria circuiens pontem quẽdam tranſiret
vidit agmen demonũ geſta ſua pꝛincipi
ſuo referentiũ: ⁊ inter eos ethiopẽ in ma
nu ſcãdalum pꝛeferentẽ ad iudiciũ: qd ro
manũ pꝛeſulẽ per ſeptẽ annos impugna
uerat: ⁊ tandẽ ad lapſum traxerat. Qui
vocãs ad ſe ethiopẽ ⁊ in virtute dei ⁊ ſctẽ
crucis ſuper eum aſcendens: pꝛecepit vt
eum rome ſub manu dñi eadem veloci-
tate qua venerat: ſaluum ⁊ incolumẽ de
ferret. Itaq; demoni ſuppoſitus illũ ver
ſiculũ iterãs. Deus in adiutoꝛiũ meũ in
tende ⁊ cetera. eo vectãte romam perue-
nit: hoꝛa celebꝛandi officij feria quinta.
Et demone pꝛe foꝛibus expectante pape
rem retulit: negantẽ per ſcandalũ ad pe-

nitentiam mouit. Et miſſa vice eius celebꝛata et parte criſmatis a ſe cõſecrati aſſumpta demone reducẽte ſabbato ſancto hoꝛa celebꝛandi officij ad eccleſiam ſuam redijt. Hic ſanctus epiſcopꝰ poſtea a Wãdalis martirizatus fuit. Hec vincentius

¶ De ſancto guthlaco confeſſoꝛe.

Diebus autem regis merciorum ethelredi nobilis quidã noĩe penwaldꝰ ex regali ꝓgenie oꝛtus ex vxoꝛe ſua noĩe tecta ſctm̃ guthlacũ ſeruuꝫ dei pꝛogenuit. Ea enĩ hoꝛa qua eũ dominꝰ vocauit et ſegregauit de vtero matris ſue: celeſti pꝛonoſtico deſignatus eſt: manus enim quaſi hominis rubꝛi nitoꝛis celitus miſſa et ad oſtium domus extenſa ineffabili fulgoꝛe choꝛuſcare viſa ē. Que ſignaculo crucis hoſtiũ muniẽs felici ꝑfigurauit auſpicio qḋ ille ad oꝛtũ ꝓcederet ꝗ finali perſeuerantia xp̃i crucem in ſuo coꝛpoꝛe circumferret. Hoĩm ſiquidem multitudo miraculi nouitate ſtupefacta accurrens tam inaudite viſionis pꝛodigiũ magnum diuine diſpenſationis foꝛe miſteriũ aſſerebat. Cumqꝫ ſtupoꝛe magno ſecundũ varios animi motus opinionibꝰ ambiguis fluctuarent: vna obſtetricum de domo egrediens infantẽ iam natũ pꝛoclamat. Nato itaqꝫ puero et baptizato: guthlacus vocatur qḋ ſonat belli donum ſiue bonũ donum iuxta ꝓdiama angloꝝ. Adeo donatus eſt parentibus ſuis vt cõtra oppꝛeſſoꝛes eoꝛũ bella gereret ac de illorum victoꝛia triumphales titulos repoꝛtaret: vel quia iuxta datum optimuꝫ donumqꝫ perfectũ deſcendens a patre luminum cõtra ſpirituales neqͥtias bella geſſit et foꝛtiter eos vicit. Erat enĩ puer facie ſerenus et oĩbus gratus et acceptus vt coꝛda hominũ ſolo aſpectu ſibi cõciliaret in gratiã et fauoꝛē. Cũ enĩ viceſimũquartũ annũ attigiſſet ⁊ ſui generis inimicos inualuiſſe ꝯſpiceret cepit ad militares actus eſtuare decoꝛatuſqꝫ ſingulo militari: et adiũctis ſibi copijs militaribus cepit in hoſtiles populos immaniter deſeuire vꝛbes impugnare caſtella ſubuertere ac de bellicis actibus ineſtimabilis fame titulos obtinere. In ipſa tamen crudelitate armoꝛum hoſtibꝰ ſuis miſericoꝛs erat eiſqꝫ de rapinis et pꝛedis tertiã partem refundebat. Ad memoꝛiam tãdẽ diuino inſtinctu reducebat exitus dampnabiles regũ magnoꝛumqꝫ pꝛincipum de quoꝛũ ſtirpe deſcenderat et ꝙ pompa gloꝛie ſecularis fumꝰ eſt et vapoꝛ ad modicum apparẽs. Sciebat qꝛ bꝛeues ſunt dies hominis finis vero dubius/exitꝰ hoꝛribilis/iudex terribilis/pena ſine fine. Uocatis autem cõmilitonibꝰ ſuis ait. Hactenus inqͥt amici mei chariſſimi vanitatibꝰ huius ſeculi militaui: amodo ſaluatoꝛi meo militare decreui. Eligite vobis ducem cuiꝰ ſigna ſequamini: ego enĩꝫ ſequar dominice crucis ſignũ. Et cum nullis pꝛecibus a pꝛopoſito reſilire vellet abiectis armis ſuis repẽdoſi. venit vbi erat monaſteriũ inſigne et accepto clericalis tonſure caractere monaſticis diſciplinis ſe mancipauit: ⁊ nihil omnino bibit quod ebꝛietatis occaſio eē potuit. Pſalmos autem et hymnos didicit atqꝫ in ſciẽtia ſanctoꝛũ infra biennium mira facilitate pꝛofecit. Erat enĩ vultu iocundꝰ/humilis in geſtu ⁊ in inceſſu/in operibꝰ timoꝛatus/fide firmꝰ/ſpe lõganimis/charitate pꝛofuſus/manſuetus ⁊ mitis conſilio pꝛouidus: et circũſpectus in verbis. Eſt enĩ in bꝛitannia ſpacioſe magnitudinis palus que a grõte flumine incipiẽs diuerſis nemoꝛibꝰ ſtagnis inſulis et carectis variiſqꝫ fluuialiũ viaꝝ flexuoſis amfractibus diſtincta ab auſtro ꝓtenditur: ⁊ in aquilone circa maris confinia tractu longiſſimo limitatur. Illuc ergo accepta a frībꝰ

licentia veniens cognouit ab incolis inſulam eſſe noīe croulande vbi aliqui quandoq inhabitare temptauerant: ſed eos mōſtra herimi et laruales forme demonū territos effugabant. Scapha piſcatoria in inſulam vect⁹ terram horoꝛis et vaſte ſolitudinis ingreditur in die ſancti bartholomei apoſtoli de cuius meritis ſpecialiter confidens ſolus habitare cepit cū duobus iuuenib⁹ quos ſecū adduxit. Et edificato modico tuguriolo pellibus ſolū crudis et rudibus ꝓ indumētis vtebatur Pane ordeaceo et aqua luculenta poſt ſolis ſemper occaſum cū maxima moderatione parcimonie veſcebatur. Inuidens igitur humani generis inimic⁹ humilitati viri dei adeo vehementē ſpiritū tēptationis immiſit vt eum in deſperationis foueam deuoluiſſet: niſi ipm dn̄s per beati bartholomei merita mīe oculo reſpexiſſet. Animo itaq cōſternat⁹ et ſupra q̄ credi poſſit turbat⁹: fugere et deſertū deſerere diſponebat. Sed beatus apoſtolus dei bartholomeus viſibiliter ei apparēs dixit. Confortare inquit fili et eſto robuſtus manū tuā miſiſti ad fortia: non decet tanti propoſiti profeſſorem modico temptationis turbine ſubuerti Viriliter ergo age et confortetur cor tuū et ſuſtine dominum qui et ſi temptari permittat: faciet tibi cū tēptatione ꝓuentū. Impulſus euerſus es vt caderes ſed orauī pro te vt non deficiat fides tua et adiutus es. Etenim dn̄s ſuppoſuit manū ſuā. Vult dominus tēptari quem diligit: ideo viſitat eum diluculo et ſubito probat illum. Operatur equidem temptatio probationem probatio vero ſpem ſpes autem non confundit Beatus vir qui confidit in domino et erit dominus fiducia eius et brachium ipſius in tempore tribulationis. Exhibe te fili ſicut dei miniſtrum in multa patiētia. Si habundat pro chriſto tribulatio tua: habundabit et per ipſum cōſolatio tua. Noli ergo de infirmitate tua timere ſpiritus dei eſt qui adiuuat infirmitatem tuam. Si exurgat aduerſus te preliū ſi caſtra demonum iacta in eo cogitatum tuū confide in eo ipſe enī eſt ſalus populi ſui: ipſe erit tibi turris fortitudinis a facie inimici. Hijs dictis et ſimilib⁹ apoſtolus ab oculis eius diſparuit. Ille vero confortatus in domino ab illo die ſpiritus deſperationis nunq̄ eum in aliquo temptare preſumpſit. Die quadam duo filij tenebrarum transfigurantes ſe in angelos lucis ei multa perſuaſionis inſtantia ceperunt conſulere vt continue per hebdomadam ieiunaret et ſic gradum ſumme perfectionis attingeret. Biduana enim ieiunia et triduana reprobantes proponebāt ei ieiunium moyſi et helye atq importabiles abſtinētias venerabilium patrum qui olim conuerſabātur in ſithi. Erat enī diabolice perſuaſionis intentio vt ille preſus a comeſtione ceſſaret: ſibiq mortis exitium diuturnitate ieiunij prouocaret Si enim ieiunium regulam modeſtie et diſcretionis excedit: ſubito languet corpus / deficit ſpiritus / aufertur orationi affectus / operatione effectus / caligat cōtemplationis oculus. Et intelligēs guthlacus diabolice temptationis aſtutiam: inuocata chriſti virtute pſallebat. Exurgat deus et diſſipentur inimici eius: et fugiant qui oderunt eum a facie eius. Illis ergo flebili vlulatu et meſtuoſis plā ctibus aerem implentibus: guthlac⁹ omnia deinceps diaboli temptamenta contempſit eiuſq ſuggeſtiones omnes conculcauit. Elapſis deinde paucis dieb⁹ noctis intempeſte ſilentio irruit in hominem dei guthlacum īfinita demonū multitudo: a terra vſq ad celum totum aeris elementum implebat preſtigioſis et larualibus demonum formis. Rapiūt eum monſtruoſi diabolorum ſpiritus / extra cellam ducunt / membra eius aligant /

ipſumqꝫ paludibus cenoſis ⁊ profundis
immergunt. Illum iterū aſportātes per
aſperrima loca trahunt et per inextrica-
biles vepriū denſitates. Cumqꝫ pars no-
ctis adhuc maxima ſupereſſet inſtāt ver
beribus et tormentis vt inſulam feſtinā-
ter deſerat: mortis ſupplitiū eidem terri-
biliter intentantes ſi a loco dominationis
ſue tempeſtiue non recedat Ille autē mi
nas eorum paruipendens chriſtum inuo
cans cum pſalmiſta dicebat. Prouidebā
dominum in conſpectu meo ſemper: qm̄
a dextris eſt mihi ne commouear. Viden
tes autem ſpiritus maligni ꝙ nihil pro-
ficerent aduerſus conſtantiam eius aſſu
mentes eum flagellis ferreis et horrēdis
alarum ſtridoribus ipſum torquēt ⁊ cru
ciant eundem deniqꝫ ſubiectū ad nubes
in ſeptentrionali plaga celi conſtituunt
Et cepit tota celi facies nube caliginoſa
ingreſſere inumerabiles turbe maligno-
rum ſpirituum confluūt captum rapiūt
et ad fauces inferni miſerabiliter affligē
do perducūt. Sanctus vero gutglacꝰ ſen
tiens fetorem gehēnalē et eſtuātes ignis
ſulphurei globos omnia que paſſus fue-
rat reſpectu illius anguſtie leuia reputa
bat. Hinc inde gurgites igneos inde tor-
rentes grandine glaciali teterrimos celū
et terram occupare conſpiciens: videt
non ſine dolore et gemitu inter ſulphure
os vapores ignium interuoragines fauil
larum inauditos hominum cruciatꝰ: et
ineffabilium facies tormētorum. Demo-
nes vero hijs qui cruciabantur horribili
ter inſultantes: quaſi de viro dei pro ſuo
libitu triumphaſſent ſuperbe et procaci-
ter intonabant. Ecce nobis traditꝰ es ad
cruciatus eternos ecce in hijs doloribus
ſine fine torqueberis quia ſedes noſtras
inuadere preſumpſiſti. Ille autem pati-
enter cuncta tolerans dicebat. Dn̄e deus
meus in te ſperaui ſaluū me fac ex omni
bus perſequentibus me ⁊ libera me. Cū-
qꝫ eū in tormenta detradere ſperarēt: ac-
ceſſit beatꝰ bartholomeus apoſtolꝰ et cū
eo lumen mirabiliter fulgens cuius ſplē
dorem cū demones ſuſtinere nō poſſent:
fugam arripiunt et ab oculis eius euane
ſcunt. Quibꝰ iuſſu apoſtoli reuocatis: di
ſtricte iniungit vt eū ſine omni corporis
moleſtia referant ad locū vnde rapuerāt
eum. Quod cum ſuauiſſime per aera fa-
cerent et ſine moleſtia auditus eſt chorꝰ
pſallentium in excelſo. Ibunt ſancti de
virtute in virtutem videbitur deus deo-
rum in ſyon. Hoſtibus triumphatis in lo
co habitationis ſue repoſitus ex ipſa ve-
xatione factus eſt humilior/feruētior/ſo
licitior/fortior/et cautior. Dū circa ma-
tutinas laudes ſolicitus vice quadā excu
baret reſpexit a ſiniſtra duos demones ſi
bi ceteris notiores. Qui cum miſerabili-
ter flerent et ille cauſā fletus inquireret:
reſponderunt. Quia preuales cōtra nos
in omnibus teqꝫ attrectare aut tangere
non audemꝰ factoqꝫ ſigno crucis euanue
runt ab oculis ſuis. Quadam nocte viro
dei contemplationi ⁊ orationibus vacan
te vndiqꝫ turbarum ſtrepitus et clamor
quaſi exercitꝰ irruētis auditur. Illis enī
diebus britones anglorū gentē hoſtili cru
delitate vaſtabant et cellam vir dei egre
diens et aures erigens audit quaſi popu
lum innumerabilē lingua britānica quā
olim iuuenis in exilio didicerat loquentē
Demū certatim irruunt populi et habi-
taculo eius ignē ſubijciūt illum rapiunt
acutis haſtarū ſpiculis in aera leuant ei-
qꝫ nunc igne nunc ferro mortem intem-
ptant. Ipſe vero demonū has eſſe illuſio
nes intelligens dixit. Exurgat deꝰ ⁊ diſſi
pentur inimici eius. Et ex quo verſum il
lum attigit ſicut deficit fumus deficiant
ſicut fluit cera a facie ignis tota illa hor-
renda multitudo cū ſuis illuſionibꝰ qua-
ſi fumus euanuit. Erat quidam clericꝰ
nomine bertelinus qui ſub doctrina bea-

ti guthlaci diuinis mancipatus obſequi‑is deo in ſpiritualib⁹ exercitijs militabat Uidens ergo ſpiritus nequitie ꝙ virum dei nulla poſſet temptatione ſubuertere in iam dictū clericū tantū cupiditatis ar dorem immiſit: vt dn̄m ac magiſtrū ſuū ferro cogitaret appetere vt ſecretius illo interempto labores illius introiret ipſi‑uſqꝫ habitationem quaſi iure ſucceſſorio poſſideret. Pius tamen chriſti famulus quicquid moliebatur aduerſus eū iniqui tas ſpiritu ſancto reuelāte cognouit. Et clericum ad ſe vocās conceptū animi ſui ſeriatim manifeſta reuelatione depinxit quando et vbi: quare et qualiter facinus illud exequi decreuiſſet expreſſit. Jlle au tem deprehenſum ſe ſentiens penitentia ductus pedib⁹ viri dei humiliter ſe pro‑uoluit veniam petijt et obtinuit. Qui po ſtea beato guthlaco fidelis valde fuit ⁊ ſe cum vſqꝫ ad finē vite ſue permanſit ⁊ eū ſepulture tradere meruit. Nocte quadā cū vigilijs et orationib⁹ deuotius inſiſte ret tota inſula tremuit infinita demonū‑multitudo aſſumptis brutorū aīaliū for mis locū intrauit et intrando circūquaqꝫ concuſſit. Jngrediebantur domū innu‑mere facies beſtiarū leo rugiēs taurus mugiens vrſus frendens aper gruniens lup⁹ vlulans equus hinniēs aries balās aſinus rudiens coluber ſibilans vnum‑quodqꝫ animal iuxta nature ſue faculta tem dentibus ſiue pedibus aut cornibus minas et terrores intentans. Uir aūt dei ſigno crucis ſe muniens dixit. Cur me in quit tēptas ſathana? Dn̄s mihi adiutor eſt et ego deſpiciam inimicos meos. Hec‑cine eſt ſimilitudo altiſſimi quā tibi olim vſurpare auſus es in delicijs paradiſi? Qui tūc formam dei et ſimilitudinem in ſuperbia preſumebas nunc viliter ⁊ dā‑pnabiliter ī effigiem brutoꝝ atqꝫ immū‑dorū animalium te transformas. Paupe res xp̄i dampno tuo perſequeris qꝛ quā‑to grauius ſupra dorſum eorū fabricaue ris: tanto vberiores glorie coronas eis in tuam perniciem fabricabis. Jn quācun‑qꝫ enī ſpeciem te transformas cert⁹ ſum: qꝛ neqꝫ mors neqꝫ gladius neqꝫ vita ne‑qꝫ angeli neqꝫ poteſtates neqꝫ pricipat⁹ neqꝫ creatura aliqua poterit me ſepara‑re a charitate dei. Hijs dictis tota illa fan‑taſia diſparuit. Ad ipſius enim vocatio nem hirūdines et cetere aues heremi piſ‑ces etiam ſtagni gratanter acceſſerunt ⁊ ſilueſtria heremi manſueſcūt. Jn primo aduentu hirundinū quaſi prehabita blā da ſalutatione ab eis certa nidificatiōis loca ſingulis aſſignauit. Jlle vero ei⁹ ſca pulis familiariter inſidentes quodā gra‑tulationis applauſu viri māſuedinem fa tebant. Queſiuit aūt ab eo vir quidā vn‑de eſſet tanta illarū auium confidentia ⁊ ſecura cohabitatio circa ipſum. Qui ait. Qui toto corde fugit conſortia hominum non ſolū ei fere et volucres ſed omnia ce‑dunt ei ad ſolatiū ⁊ inſuper nunꝙ ei blā‑da deerit conſolatio angeloꝝ. Quidam noīe ethelbald⁹ de genere mercioꝝ gene roſitate ſpectabilis cū inualeſceret con‑tra eū rex cōred⁹ eumqꝫ prorſus a regni ſui finibus exturbaret omni humano ſo‑latio deſtitutus virū dei gutlacū frequē‑tius viſitauit ſperans ei⁹ meritis a deo ſue infelicitatis obtinere ſolatium. Angu ſtias autem eius p cōpaſſiones affectum nō ſolū ſibi cōmunes ſed ⁊ pprias guth‑lacus faciebat. Accidit enī vt ethelbald⁹ cū venerabili viro Wilfrido nauigio veni ret in inſulam. Quibus de ſcapha exeun tibus Wilfridus duas manicas ī ſcapha dimiſit. Beatus autem guthlacus dum in oratorio contemplationi vacaret ſpiri tu ſancto docente cognouit a coruis illas manicas aſportari. Quod cum viris illis indicaſſet vident coruum in faſtigio cu‑iuſdam domus vnam de manicis tenen‑tem pedibus roſtroqꝫ vellentem. Precipi

ente viro dei dimiſſa manica coꝛuus citius auolauit. Qua recepta guthlac⁹ alteram ſine dilatiõe reſtitui pollicetᷣ. Nec moꝛa tribus viris aduẽtantib⁹ ſanctus guthlacus occurrit: qui manicã ei obtulerunt inuentam quam accipiens Wilfrido non parum admirãti tradidit. In oꝛientalium angloꝝ finibus iuuenis quidã intantum a demone poſſeſſus vexabatᷣ: vt lignis ⁊ lapidibus ferroqꝫ hoĩes appeteret: ſua etiam membꝛa vnguibus ⁊ dẽtibus laniaret: et tres homines eũ ligare temptantes interficeret. Quẽ poſtq̃ ad multa ſanctoꝝũ loca amici caſſo laboꝛe ligatum circũduxiſſent et tandem ad guthlacum detuliſſent triduũ in ieiunio ⁊ oꝛatione continuans et aqua infirmũ aſpergens omnẽ maligni ſpiritus poteſtatem exſufflauit et parentib⁹ ſanum ⁊ incolumem aſſignauit. Nobilis quidam illius exulis ethelbaldi comes a demone vexat⁹ et ad virũ dei adductus cũ cingulo guthlaci accinctus fuiſſet: maligni ſpirit⁹ tota pꝛotinus ceſſauit vexatio. Cum abbas quidam virum dei viſitare pꝛoponeret duo ſui clerici licentiam acceperũt ab eo ſimulantes quedam negotia ſe habere quib⁹ eos neceſſario pꝛeſentialitᷣ opoꝛtebat intereſſe. Uenientes ergo ad domũ cuiuſdam vidue: crapule/ebꝛietati/⁊ impudicitie dampnabiliter indulſere. Guthlacus vero turpitudinem clericoꝛum ſpiritu ſancto reuelãte et verba et opera eoꝛum cepit ita indicare abbati ac ſi iuxta clericos conſtitutus fuiſſet. Reuerſus abbas ad monaſteriũ cepit vidue nomẽ clericis expꝛimere et locũ ⁊ tempus ⁊ verba et opera et omnium actuũ circũſtantias ſeriatim intimare. Quod illi audientes: tanq̃ confuſi veniam humiliter poſtulabant. De quodam monaſterio duo fratres ad viſitandum virum dei: et verba ſalutis audiendum venientes detulerũt ſecum duo flaſcula potu plena ſꝫ in itinere in ſabulo reponentes ceſpitibus abſcõderunt vt in reditu laboꝛis ſolatium inde habere poſſent. Cumqꝫ illis celeſtis verbi pabulum miniſtraſſet: guthlacus (quadam materia id offerente) ſubꝛidendo dixit. Quare inq̃t filioli mei non attuliſtis vobiſcum illa duo flaſcula q̃ glebis operuiſtis et ſabulo infodiſtis? Quo audito: ſtupefacti et confuſi culpam confitentes veniam petunt. Omnes enim moꝛbo laboꝛantes maligno ſpiritu vexati neceſſitatis anguſtia vel peccati ſarcina grauati ad virum dei venientes de tribulatiõe ſolatium/in ambiguis conſilium/de doloꝛe gaudium/de peccato remediũ repoꝛtarunt. Quidam comes pꝛefati ethelbaldi ſpina pedem transfoꝛatum habens: a planta pedis vſqꝫ ad lumbos tanto tumoꝛe turgeſcere cepit vt de vita ipſius omnes eius anguſtiam videntes deſperare poſſent. Et exuens guthlacus cilicium in quo ſolebat oꝛare ipſum circũdedit dicto qꝫ citius ſpina de pede pꝛoſiliens tumoꝛ in momento ſubſedit ⁊ doloꝛis anguſtia cõquieuit. Quidam epiſcopus noĩe hedda cum eſſet in itinere videndi guthlacũ clericis eius auſteritatem vite viri dei ⁊ humilitatem commendantibus: Wilfridus quidam in pꝛoximo ſe ſciturũ dixit ſi talis eſſet qualem eũ fama pꝛedicaret. Ego inquit diu conuerſatus ſum apud ſcotos vbi vidi pſeudo anachoꝛitas ſimulatoꝛie ſanctitatis ſpeciem pꝛetendentes: alios etiam noui ſancte religionis veriſſimos pꝛofeſſoꝛes. Uſu ergo et experiẽtia ſciam diſcernere ex quo guthlacum videro ſi in veritate ambulat: ſi talis eſt operib⁹ qualem eũ fama commendat. Cũ ergo epiſcopus ad virum dei veniſſet ⁊ ſe mutuo ſalutaſſent multaqꝫ de ſacro eloquio contuliſſent: reſpitiens guthlacus clericum illum dixit. Frater inquit Wilfride qd tibi nunc videtur de homine iſto: quẽ te hodie iudicare heri pꝛomiſiſti. Ille ruboꝛe con

fuſus et admiratione in terram humili-
ter ſe pꝛoſtrauit: veniam petijt ⁊ accepit
Epiſcopus vero guthlacũ ad ſacerdotij
gradum pꝛomouit: ⁊ quod a conuerſiõis
ſue initio pꝛo aliquo moꝛtaliũ facere non
conſenſit inuitus et coactus cum epiſco-
po in menſa diſcubuit. Erat in dieb⁹ il-
lis quedam virgo nomine edburga filia
regis adulphi monialiũ xp̄i venerabilis
abbatiſſa que plumbeũ ſarcophagũ lin-
theumq̨ delicatũ interius inuolutũ de-
uote beato guthlaco trãſmiſit ſupplicãs
humiliter ⁊ obnixe vt ſe in die obitus ſui
permitteret ſepeliri. Illud etiã addidit
et affectuoſa ſupplicatione rogauit qua-
tinus quis ei eēt in illa ſolitudine ſucceſ-
ſurus eidem pꝛedicere dignaretur. Tan-
dem vir olbationem ſuſcipiẽs ſancte vir-
gini ſignificauit illum adhuc eſſe genti-
lem qui ei ſuccederet et in pꝛoximo bapti-
zandũ. Et factum eſt ita. Nam vir quidã
nomine Ciſſa poſt beati guthlaci exitũ fi-
dem chꝛiſti ſuſcepit ⁊ eidẽ ſuccedere me-
ruit. Videns tandem guthlac⁹ ethelbal-
dum diuturnitate exilij fatigatũ et pꝛo-
ſus animo conſternatũ: cepit eum ſaluta-
ribus monitis a lapſu deſperationis eri-
gere dicens. Noli inquit fili chariſſime de
chꝛiſti bonitate diffidere ſi dn̄s tibi ad tẽ-
pus abſtulit ſubſtãtiam tempoꝛalẽ totũ
hoc tibi cedere faciet ad ſalutem. Celeſtis
equidẽ medic⁹ nõ ſemper dulces ſ; ama-
ras poꝛrigit potiones. Si te coꝛripuit do-
minus ſuſtine patient̃. Viriliter age ⁊ cõ-
foꝛtetur coꝛ tuũ: bonus eſt dn̄s ſperãtib⁹
in ſe. Scias q2 oꝛaui pꝛo te ⁊ in pꝛoximo
faciet dn̄s de perſequentib⁹ te iudiciũ nõ
in arcu nec in gladio ſed in dei virtute nõ
in ſudoꝛib⁹ bellicis ſ; in lachꝛimis et oꝛa-
tionib⁹ meis quas tibi cõpatiẽdo ĩ oculis
altiſſimi effudi tui regni ſoliũ ⁊ gloꝛiam
obtinebis. Moꝛient̃ in pꝛimo qui te perſe-
quit̃ ⁊ ſupbia eoꝛũ qui te oderũt ad nihi-
lum deueniet tãq̃ aqua decurrẽs. Tu ve-
ro cũ tibi benefecerit de⁹ noli eſſe ingrat⁹
Appꝛopinquãte die obitus ſui vocato
bertelino de quo mẽtionẽ añ fecim⁹ dixit
Ad laboꝛũ meoꝛum fili ſtipendia vado bo-
nũ eſt mihi diſſolui et eſſe cũ xp̄o. Et poſt
multa verba iniunxit ei vt ſoꝛoꝛẽ ſuã pa-
gani affectuoſius ſalutaret. Et adiecit.
Rogabis inquit illam vt coꝛpus meũ ſe-
peliat. Ideo enĩ vitaui aſpectũ ei⁹ in hac
vita vt in eterna nos inuicem videamus
Et ait ad eũ diſcipulus ei⁹. Adiuro te in-
quit pater per mĩam chꝛiſti vt mihi aper-
ti⁹ reuelare digneris quid ſit qđ a pꝛima
cohabitatione quã tecũ habui ſingulis di-
ebus mane et veſpere te cũ alio loquentẽ
mutuoſq̨ ſermones audiui ⁊ cũ quo ver-
ba faceres ignoꝛaui. Inſtat inquit ille fi-
li chariſſime nouiſſim⁹ mihi dies nec mẽ-
tiri expedit qui a pꝛima conuerſiõe mea
omne mendatiũ declinaui. Scias autẽ
ex quo ad hanc heremũ me contuli ſemp
mane et veſpere angelum mee cõſolatio-
nis habui qui laboꝛes et tẽptationes me-
as celeſti ſolatio releuabat. Pꝛedicebat
futura/demonſtrabat abſentia et archa-
na celeſtia que nec licet nec expedit mihi
loqui celitus indicabat. Hec aũt fili ſub ſi-
lentio claude: nec attẽptes ea cuiq̨ moꝛ-
taliũ niſi ſoꝛoꝛi mee pege et egberto ana-
choꝛite vllo vnq̃ tẽpoꝛe reuelare. Cũ hec
⁊ alia m̃lta dixiſſ; tãta de oꝛe ipſi⁹ odoꝛis
ſuauitas exalauit ac ſi aliq̃s floꝛes roſeos
ſparſiſſet aut balſamũ effudiſſ;. A media
quoq̨ nocte vſq̨ ad auroꝛã totã domũ cã-
doꝛ lucis ineſtimabilis circũfulſit. Oꝛien-
te vero luce dicit ad diſcipulũ ſuũ berthe-
linũ. Tp̄s eſt inq̃t fili vt ad xp̄m trãſeam
Et extẽſis ad celũ oculis ⁊ manib⁹ tertio
id⁹ apꝛilis obdoꝛmiuit in dn̄o. Vidit au-
tem frater ille berthelin⁹ quaſi turrim ig-
neam a terra vſq̨ ad celũ erectam cuius
tãta claritas erat q̄ in comparatione illi-
us ſolaris ſplendoꝛ luce illa inferioꝛ pal-
leſcebat. Veniens ergo ad inſulam pega

ſoror viri dei ſentit totam habitationem
ſupra omnem fragrantiam aromatū ſua
uitate incomparabiliter redolentē. Se-
pultoq; ſancto guthlaco in eius oratorio
ad propria remeauit. Uiceſimo quarto
vite ſue anno militie vt premittitur ſe de
dit: et octo annis in illa ferocitate ꝛ vani
tate permanſit: et quindecim annis in ſo
litudine vitam deo placentē duxit. Ela
pſo vero poſt obitū eius anni circulo cū
ſoror eius vna cum religioſis preſbiteris
corpus ſanctū decentius collocare vellet
totū corpus integrum et incorruptū dor-
mienti magis ꝙ mortuo ſimilius inueni
tur. Brachia enim et digiti ita flecti ꝛ du
ci poterant ac ſi humores ſpiritu mediā
te per venas excurrerent neruiq; nihil in
morte beati viri de ſue viuacitatis effica
tia perdidiſſent. Omnia autem veſtimen
ta quibus erat inuolutus om̄ino inteme
rata priſtino candore ſplendebant et cor-
pus eius ſuper terrā in tumulo cum ma
gna exultatione ꝛ gaudio locatū eſt. Au
dito vero obitu viri dei ethelbaldus ex-
ul nimio dolore correptus cum multis la
chrimis venit ad ſepulchrum ſancti viri
dicens. O mi pater ego infelix exul quo
ibo quid faciam quo me vertā? Nūc pri-
mo me miſerū ꝛ exulē recognoſco. Non
deſeras pater guthlace hunc deſertū hūc
exulē abiectū filiū doloris vagū et profu-
gū expoſitū periculis et tormentis. Hijs
et m̄ltis alijs cū planctu et gemitu dictis
elapſa magna noctis parte vidit orator-
um circūfuſi luminis ſplendore mirabi-
liter irradiatū beatūq; guthlacū celeſti
fulgore ſplendentem ꝛ hec verba ſibi di-
centem. Fili chariſſime dn̄s te reſpexit cō
fide ꝛ cōfortare: qꝛ infra biennū labores
tui finē habebūt ꝛ recuperabis in hono-
re ꝛ gloria regnū tuū. Et dū ſctūs lōgitu
dinē dierꝫ viteq; finalē metā ꝛ alia q̄ ven
tura erāt quaſi ad oculū declararet: ꝛ il-
le ſignū quereret addidit ſctūs. Signuꝫ
hoc ꝛ indiciū tibi ſit: qꝛ die craſtina an ho
rā tertiā habitatores huiꝰ loci citra ſpem
eorum vberi alimentorū conſolatiōe gau
debūt. Quod cū ethelbaldꝰ impletū videret
ſpiritū prius vacillantē in ſpe et fiducia
ſtabiliuit. Nec mora deꝰ perſecutorē eius
de medio abſtulit exterminauit inimicos
eius et ante bienniū plenitudinē regie po
teſtatis obtinuit. Cepit enī locus vbi ſe
pultus eſt guthlacꝰ innumeris choruſca
re miraculis. Om̄es enī in fide xp̄i ꝛ ſan-
cti confeſſoris reuerētia de ſuis neceſſita-
tibus remedia petentes: ſui voti efficati-
am cōſequuti ſūt. Cōceſſit aūt rex ethel
baldus ſicut viuenti guthlaco ꝓmiſerat
abſolutam/liberam et quietā illius inſu
le ſancto dei et eius ſucceſſoribus manſi-
onem. Adiecitq; regia munificētia vt iu-
re perpetuo et inconcuſſa poſſeſſione ob-
tinerent quinq; miliaria regionis illiꝰ ad
orientem id eſt vſq; ad foſſam que vocat
aſendic et tria ad occidentē quinq; vero ad
meridiem et quinq; ad aquilonē. Hec aūt
om̄ia ab omni exactione et conſuetudine
ſeculari prorſus exemit: plenāq; in oībus
libertatē ſigillo regali in epōrū ꝛ procerꝫ
preſentia ꝯfirmauit. Et qꝛ locꝰ paluſtris
inſolidꝰ erat nec molē edificationis lapi-
dee ſuſtinere poſſet: īgētes palos ex q̄rcu
bus maximis fieri ꝑcepit terreq; infigi.
Terrā quoq; ſolidā iuſſit nouē miliaribꝰ
per aquā afferri et ſic vſus ligneo funda
mēto eccleſiam incepit et cōuentū mona-
chorꝫ inſtituit: locūq; magnificās benefi-
cijs edefitijs ornamētis vſq; ad diē obitꝰ
ſui ab illiꝰ cenobij veneratione defenſiōe
ꝛ ꝓmotiōe non ceſſauit. Sctūs enī guth
lacus tā irremiſſo famulatu deo ſeruiuit
vt nunꝙ in illiꝰ corde niſi pietas nihil in
illius aīo niſi charitas vt nūꝙ in illiꝰ ore
niſi xp̄s/niſi pax niſi mīa/niſi indulgen-
tia permanſit. Nemo vnꝙ illū vidit ira-
tū/nemo ſuperbū/nemo merentē ſed vnꝰ
idēq; ſp permanēs letitiā in vultu/grati

am in oꝛe/ſuauitatē in mente/pꝛudentiā
in pectoꝛe/humilitatē in coꝛde pferebat.
Poteſtatē aūt magnā ſuper immundos
ſpiritus a deo accepit: adeo vt eos edifi-
tia conſtruere cogeret ⁊ quēdā ſpm̄ in ol-
la ſua bulliente includeret. Quadā aūt
die apparuerūt ei humano habitu demo
nes duo dicentes. Nos experti ſum⁹ te et
fidei tue valitudinē cōperimus perſeue-
rātiamqꝫ patientie tue inuincibilē pꝛobā
tes variarū artiū aduerſus te arma ſuſce
pim⁹ ꝓpterea tibi inſultare vltra deſiſte
re cogimur et nō ſolum ꝓpoſiti tui vias
diſrūpere volum⁹ ſed te antiquoꝝ here-
mitarū ꝯuerſatiōes erudiem⁹. Moyſes
enī et helyas et ipſe ſaluatoꝛ pꝛimo omni
um ad ieiunij faſtigia cōcēderūt. Sed et
famoſi illi monachi hītantes egyptū hu-
mane ifirmitatis vitia abſtinētie framea
interimebāt. Et iccirco ſi tu vis ante cō-
miſſa crimina abluere imminētia vitare
carnē tuam abſtinētie flagellis afflige et
animi tui inſolētiā ieiunijs frāge. Quā-
to enī in hoc ſeculo frāgeris tāto iperpe-
tuū ſolidaberis: ⁊ quāto in pꝛeſenti affli-
geris tāto in futuro gaudebis. Nā cū ie-
iunio pꝛoſtrat⁹ iacueris tunc excelſus co-
ram deo eleuaris. Jeiuniū ergo nō bidui
aut tridui ſed ſeptenarū dierū valida ca-
ſtigatio ieiuniū eſt. Sicut enī ſex diebus
de⁹ mūdi plaſma foꝛmauit: ſeptimo reqe-
uit ita etiam hominē decet ſex dieb⁹ per
ieiuniū ſpiritu refoꝛmari: et ſeptimo die
ꝯmedēdo carni requiē dare. Hijs auditis
beat⁹ guthlacus exurgēs pſallebat. Cō-
uertanᷣ inimici mei retroꝛſum. Quo di-
cto hoſtis velut fumus vacuas in auras
euanuit. Tūc aſſūpta oꝛdeacei panis pti
cula victū ſuū q̄tidianū veſci cepit. Mali
gni vō ſpirit⁹ contemptos ſe videntes la
chꝛimoſo clamoꝛe ⁊ flebili vlulatu diuer
ſis ſingultib⁹ plangētes aerē queſtib⁹ im
pleuerūt. Floꝛuit aūt circa annū dn̄i ſe
ꝯtingēteſimū ſextum. ¶ Narratio.

Legitur enī in quodam libꝛo de miracu
lis ſanctoꝝ ꝙ quidam magiſter feſtū ſan
cti bartholomei in omni anno ſolempni
ter celebꝛabat. Cui pꝛedicanti diabol⁹ in
ſpecie cuiuſdam puelle admodū ſpecioſe
apparuit. Qui iniectis in eam oculis ad
pꝛandiū inuitauit. Qui dū in menſa con
ſiſterent et illa in amoꝛē ſuū eum allicere
niteretur: beat⁹ bartholomeus in ſpecie
peregrini pꝛe foꝛib⁹ affuit ⁊ vt amoꝛe ſan
cti bartholomei introducereᷣ obnixi⁹ fla
gitauit. Cui cū panis mitteretur ille hūc
accipere recuſauit. Rogauit tn̄ magiſtrū
per nunciū vt ſibi diceret quid magis in
hoīe pꝛopꝛiū eſſe putaret. Qō cū ille riſi-
bile diceret puella reſpōdit. Jmmo pecca
tū cum quo hō cōcipitur naſcitur atqꝫ vi
uit. Cui bartholome⁹ rn̄dit ꝙ ille bene in
tulit ſed mulier ꝓfundi⁹ indagauit. Se
cūdo peregrin⁹ magiſtro miſit vt ſibi di-
ceret quis loc⁹ vnius pedis eſſet vbi de⁹
maioꝛa miracula oſtēdiſſet. Cui cū ille di
ceret: loc⁹ crucis i quo de⁹ mirabilia ope
ratus eſt. Jlla ait. Jmmo caput hoīs in
quo minoꝛ mund⁹ exiſtit. Utroꝛūqꝫ ſentē
tiam apl̄s appꝛobauit. Tertio queſiuit:
q̄ta diſtātia eēt a ſummo celo vſqꝫ ad pꝛo
fundū inferni. Cui cū magiſter ſe neſci-
re diceret illa ait. Modo video ꝙ pꝛecipi
toꝛ: ſed ego hoc noui qꝛ de altero ad alteꝝ
decidi. Et cū magno eiulatu ſe in abiſſuꝫ
pꝛecipitauit. Et cū quererent peregrinū
minime inuenerūt. Epiſcopus quidam
religioſam agēs vitam beatū andꝛeā ſu-
pꝛa ceteros ſanctos in veneratione habe-
bat ita ꝙ in cūctis ſuis operib⁹ hunc ſem
per titulum pꝛeponebat Ad honoꝛem dei
⁊ beati andꝛee. Jnuidēs igitur ſancto vi-
ro hoſtis antiquus ad eū decipiendū tota
calliditate ſe cōtulit. ſeqꝫ in foꝛmam mu-
lieris pulcherrime transfoꝛmauit. Uenit
ergo ad palatium epiſcopi aſſerens ſe vel
le confiteri eidem. Mādat epiſcopus vt
ſuo penitētiario confiteaᷣ: cui plenitudi-

nem tradiderat poteſtatis. Renũciat illa
q̄ nulli hominũ niſi ſibi ſecreta ſue cõſci-
entie reuelaret. Sicq̄ vict⁹ epiſcop⁹ eã
ad ſe venire p̄cepit. Cui illa. Obſecro do-
mine miſerere mei. Ego enĩ in annis pu-
ellaribus vt cernitis conſtituta et a pue-
ricia delicate nutrita necnon et regia ſtir
pe progenita huc in peregrino habitu ſo
la veni. Nam pater meus rex vtiq̄ valde
potens cuidam magno principi me vole-
bat in coniugiũ ſociare: cui reſpõdi q̄ om
nem thorũ abhominarer maritalem quia
virginitatem meam xp̄o imperpetuũ de
dicaui et ideo nunq̄ poſſem in carnalẽ co
pulam conſentire. Deniq̄ ſic arctata q̄
oportebat me eius voluntati obedire aut
certe diuerſa ſubire ſupplicia latẽter fu-
gam inii: magis eligens exulare q̄ ſpon-
ſo meo fidem infringere. Audiens vero
veſtre ſctitatis preconiũ ſub alas veſtre
protectionis cõfugi: ſperãs me apud vos
locum reperire quietis vbi poſſim cõtem
plationis carpere ſecreta ſilentia preſen-
tiſq̄ vite vitare naufragia et perturbati
ones mundi fugere perſtrepentis. Admi
rans in ea epiſcopus nobilitatẽ generis
pulchritudinem corporis tam immẽſum
feruorem et tãte eloquẽtie venuſtatẽ pla
cida et benigna voce reſpondit. Eſto ſecu
ra filia ne formides quia ille ob cui⁹ amo
rem te et tuos et tua tam viriliter cõtem-
pſiſti: tibi ob hoc et in preſenti cumulum
gratie et in futuro plenitudinẽ glorie lar
gietur. Sed et ego ſeruus eius me et mea
tibi offero eligas vbi tibi placuerit man-
ſionem. Volo aũt vt hodie mecũ prande-
re debeas. Noli inquit pater noli de hac
re me rogare: ne forte ex hoc aliqua mali
ſuſpicio p̄ueniret et nitor fame veſtre de-
nigrationẽ aliquam pateretur. Cui epiſ-
copus. Plures erimus et non ſoli et ideo
nullum male ſuſpicionis ſcrupulũ in ali
quo poterit generari. Veniẽtes itaq̄ ep̄s
et illa ad menſam ex oppoſito conſederũt
ceteris reſidentib⁹ hinc et inde. Intẽdit
in eam crebro epiſcopus eiuſq̄ faciẽ non
deſinit intueri et pulchritudinem admi-
rari. Sicq̄ dũ oculus figitur anim⁹ ſau
ciatur: et dũ faciem eius minus caute in
tuetur antiquus hoſtis cor eius graui ia
culo vulnerauit. Perpendit enĩ hoc ipſe
diabolus et pulchritudinẽ ſuã cepit ma-
gis ac magis augere. Iamq̄ ep̄s proxi-
mus erat cõſenſui vt eam de illicito ope-
re attemptaret ſi poſſibilitas ſe offerret
Tunc ſubito quidam peregrin⁹ ad oſtiũ
crebris ictibus et magnis clamoribus af
fuit ſibi poſtulans aperiri Cũq̄ ſibi ape
rire nollent et ille clamoribus et ictibus
nimis eis fieret importunus interrogat
ep̄s mulierem ſi ingreſſum illi⁹ peregri-
ni hoĩs acceptaret. Cui illa dixit. Propo-
natur ſibi aliqua q̄ſtio ſatis grauis: quã
ſi enodare ſciuerit admittatur. Si autẽ
neſcierit tanq̄ inſcius et idignus ab ep̄i
preſentia repellatur. Fauẽt omnes eius
ſententie et ait ep̄s. Quis noſtrũ tã ſuffi-
ciens eſt q̄ vos o domina q̄ ceteros et elo-
quentia preceditis et ſapientia nobis om
nibus rutilatis? Vos igitur hanc propo-
nite queſtionem. Tunc illa dixit. Inter-
roget quod eſt maius miraculum quod
deus vnq̄ in parua re fecit. Interrogat⁹
de hoc peregrinus per nũcium dixit: Di-
uerſitas et excellentia facierũ. Inter tot
enĩ homines qui fuerũt ab initio mũdi et
vſq̄ ad finẽ futuri ſunt duo reperiri non
poſſunt quorũ facies per om̃ia ſimiles eſ-
ſent. In ipſa quoq̄ tam minima facie de
us omnes ſenſus corporis collocauit. Au
dientes aũt omnes reſpõſionem admira-
ti ſunt. Proponatur inquit illa ſibi ſecun
da queſtio grauior in qua meli⁹ poſſum⁹
eius ſapientiam experiri. Queratur ab
eo vbi terra ſit altior omni celo. Percun-
ctatus de hoc peregrinus: reſpondit in ce
lo empireo vbi reſidet corpus xp̄i. Corp⁹
enĩ chriſti qđ eſt altius om̃i celo eſt de no-

ſtra carne formatum. Porro caro noſtra ſubſtantia eſt quedam terrea. Cū igitur corpus chriſti ſuper omnes celos ſit et de noſtra carne originē duxit caro autem noſtra de terra ſit condita: cōſtat ꝙ vbi corpus chriſti reſidet ibi proculdubio terra altior celo manet. Cūqꝫ omnes reſponſiones eius mirabiliter approbantes ſapiētiam eius magnifice laudarent: illa dixit Fiat illi tertia queſtio grauiſſima ⁊ occulta et ad ſoluendū difficilis et obſcura: vt ſic eius ſapientia tertio comprobetur et dignus ſit vt ad menſam epiſcopi merito admittatur. Queratur igitur ab eo quātum ſpacium ſit a terra vſqꝫ in celum. Requiſitus de hoc peregrinꝰ dixit. Uade ad eū qui te miſit ad me et de hoc eum diligētius percunctare. Ipſe enim melius me hoc nouit et iō tibi de hoc meliꝰ reſpondebit nam ipſe illud ſpacium mēſurauerit quando de celo in abiſſum cecidit Ego autem de celo nunꝙ cecidi ⁊ ideo illud ſpacium nunꝙ taliter menſuraui. Non eſt eni mulier ſed diabolus qui ſe poſuit in ſimilitudinem mulieris. Audiens hoc nūciꝰ vehementer expauit: et ea que audierat coram oībus recitauit. Mirantibꝰ itaqꝫ omnibus et ſtupentibꝰ antiquꝰ hoſtis de medio eorū euanuit. Epiſcopus autē ad ſe rediēs: amare redarguit ſeipſum et de perpetrata culpa veniam lamentabiliter precabatur. Miſit itaqꝫ nunciū vt peregrinus introduceret̄ ſed nequaꝙ ampliꝰ inuenitur. Tūc ꝯuocato populo ordinem rei geſte eis eps̄ expoſuit p̄cepitqꝫ vt omnes ieiuniis et orationibus inſiſterent ſi forte dominus alicui reuelare dignaret̄ quis nam ille peregrinus fuerit qui eū a tāto periculo liberauit. Reuelatū eſt illa nocte epō ꝙ beatus andreas fuerit qui ꝓ liberatiōe ipſiꝰ epiſcopi ſē poſuerit in habitu peregrini. Cepit ergo eps̄ in deuotionem beati andree magis creſcere ac eū exinde in reuerentia plus habere.

¶ Incipit p̄fatio ī vitā ſctē helene regine

SOlent diuerſi diuerſa ſentire de hac ſctiſſima muliere eiuſqꝫ origine ac vite curſu vnuſquiſqꝫ enī vt apoſtolus ait in ſenſu ſuo habūdat. Unde ⁊ aliqui ipſam ſtabulariam aſſerūt ac infima ſtirpe progenitam hoc idē ſentit ambroſius ſic inquiens intra cetera bona ſtabularia quam xp̄s de ſtercore leuauit ad regnū. Ego vero illā nequaꝙ exiſtimem fuiſſe ſtabulariā niſi forſan tropologice loquendo illius imitator eēt ſtabularii: cui in euāgelio Samaritanꝰ ille ac oīm dn̄s vulneratū illum qui inter hieruſalē ⁊ ierico incidit in latrones fidelius tradidit cuſtodiendum atqꝫ curandū: talem nāqꝫ ſe fuiſſe ſtabulariam indigentibus ſedule miniſtrando ſequēs ad plenū nos docebit hiſtoria. Illam inſuper et opinionem qua multi eam clā patriam fugiſſe affirmant ac raptam apud romam ab impatore aut aliqua talia ſompniis ſīlia mihi (vt rear) minus placent: cuꝫ talis opinio non tam ipſius tā ſctē femine denigraret famam ꝙ ipſum quoqꝫ nobiliſſimū conſtantinū ſpurium ac extra ſponſalia genitum comprobaret cū tamē ipm̄ iure hereditario culmen aſcendiſſe imperatoriū neminem lateat Sed ipſis forſan qui iſta ſcripſerunt talia placuerunt qr potiora ⁊ veriora inuenire minime potuerūt. Nos vero antiquas reuoluentes hiſtorias ea que conuenientiora ſunt magiſqꝫ autētica (reſecatis ſup̄fluis) poteſtati obediendo in mediū vt poſtea patebit ſalua meliore fide p̄ferre curauimꝰ.

¶ De ſancta Helena regina.

HElena ſctiſſima femina xp̄iane religionis baſis firmiſſia ex marito iperatrix ex p̄re regia cloelis regis britānie vnica fuit filia. Gens quippe britannica longo tempore innumeris errori

bus implicata ac idolis ſeruiens ſurdis ⁊ mutis tartaree poteſtati ſubdita paulo ante hec tempoꝛa: Ad veram tandē xp̄iane fidei religioneꝫ tēpoꝛe lucij regis deo operante peruenit. Is ſiquidem luci⁹ ex patre Coillo optime indolis puer in iuuenili etate ſenileꝫ animo caniciē moꝛibus pꝛeferebat. Qui cū defuncto patre regni diademate inſignitus fuiſſet exitū ſuum pꝛeferri volens pꝛincipio a ſpiritu ſancto edoctus epiſtolas Eleutherio pape humiliter direxit petens vt ab eo fidem xp̄ianā recipere mereretur. Beatus ergo pontifex ille cōperta eius maxima deuotiōe duos religioſiſſimos viros fugaciū videlicet ⁊ damianū ad illū miſit qui mox verbi dei incarnatione dulcius pꝛedicantes: ipſum ſacro baptiſmate abluerunt et ad chꝛiſtum conuerterūt. Nec moꝛa concurrentes vndiqꝫ totius nationis populi regis exemplum inſequuntur: eodemqꝫ ſalutari lauachꝛo mūdati celeſti regno reſtituuntur: deſtructiſqꝫ vndiqꝫ templis demonioꝝ et eoꝛum loco eccleſijs vbiqꝫ eratis ditiſſimeqꝫ dotatis ī toto regno fides vigebat catholica. Ipo deniqꝫ rege lucio in fide catholica feliciter defuncto tñ ſine ſobole q̄ ſibi ſuccederet illico poſt ei⁹ moꝛtem diſſidium oꝛtū eſt inter bꝛitones mł-tis deniqꝫ vi regnū illud inuadentibus: Vnus tādem Aſclepiodotus noīe dux coꝛnubie romanū quendam allectū nomine qui tunc regni ſub romanis gubernatoꝛ fuit pꝛelio vicit ⁊ regni diadema ſibi impoſuit. In quē ſcꝫ aſclepiodotū pꝛefat⁹ cloel pater ſancte helene et dux colceſtrie foꝛtius inſurgens conſerto pꝛelio ipm̄ peremit regniqꝫ diademate ſeſe inſigniuit Cuius tamen tempoꝛib⁹ vt multū extincta eſt in regno bꝛitannie fides catholica A tēpoꝛe nāqꝫ pꝛedicti lucij qui pꝛim⁹ fuerat inter bꝛitones rex xp̄ianus regnū bꝛitannicū vſqꝫ ad pꝛefatū aſclepiodotū romanis qui gentiles erant ⁊ pagani ꝑ maioꝛi parte fuerat ſubiectū poꝛro ipō aſclepiodoto (vt diximus) a cloele perempto: cū eiuſmodi victoꝛia ſenatui romano nūciata fuiſſet gauiſus eſt valde pꝛopter ipſius aſclepiodoti moꝛtem qui in vita ſua romanam ſemper turbauerat poteſtatē Recolentes quoqꝫ dāpnū qđ de amiſſo regno habuerant legauerūt illuc conſtancium ſenatoꝛem qui hiſpaniā ipſis ſubdiderat virū vtiqꝫ ſapientem ⁊ audacē et q̄ pꝛe ceteris rem publicā augere laboꝛauerat poꝛro cloel bꝛitonū rex ⁊ helene pater cū ipſius aduentū ꝯperiſſet timuit ei pꝛelia ingerere pꝛopter ei⁹ maximā pꝛeliādi famam multipliceſqꝫ victoꝛias vt igitur intra inſulam cōſtancius applicuit direxit cloel legatos ſuos ad illum petiuitqꝫ pacē et ſubiectionē ꝓmiſit eo pacto vt regnum bꝛitannie poſſideret: nihilqꝫ aliud pꝛeter ſolitum tributū romane dignitati ſolueret hoc itaqꝫ nūciato acquieuit conſtancius pacemqꝫ receptis obſidibus confirmauerunt deinde paulo poſt grauiſſima infirmitas occupauit cloelē ipſumqꝫ inter dies octo moꝛte affecit. Quo defuncto inſigniuit ſe cōſtanci⁹ regni diademate duxitqꝫ filiam cloelis ipſam de qua loquimur ſctām helenam cui⁹ ſingularis pulchꝛitudo pꝛouinciales puellas facile ſuperabat: nec vſpiam reperiebatur altera que in muſicis inſtrumentis ſuis in liberalibus artibus illa doctioꝛ haberetur Caruerat eni pater altera ſobole q̄ regni ſolio potiretur vnde ⁊ eā ita laboꝛauerat docere ⁊ moꝛib⁹ atqꝫ virtutibus exercere vt poſt patris obitū regnū facilius regere et tractare valeret. In fide inſuper catholica et ſi aliqualiter inſtructa atqꝫ edocta non tamē inꝓptum reperire potuim⁹ adhuc ſacri baptiſmatis vnda extitit perfuſa: ſed tamen repꝛeſentabat in ſua conuerſatiōe glorioſa ſacri baptiſmatis miſteria erat nāqꝫ humilis ⁊ pudica pꝛudēs et pacifica cunctis eam conſiderantibus

amabilis ⁊ gratioſa ac bonis operib⁹ plenissima. Cum igitur illaꝫ in thori ſocietatem accepiſſet conſtancius generauit ex ea filiū quē appellauit conſtantinū ⁊ alios ſex filios filiamq; noīe conſtanciā. Ipſe vero conſtancius cū regno britānie aliq̄diu potiretur: romā reuerſus propt̄ ſuam maximā nobilitatem et prudentiam vna cū galerio imperator creatus eſt: partiti ſunt etenim inter ſe imperiū: vnde et galerius illiricū cū tota aſia obtinuit conſtancius vero galliam/britanniā et totā hiſpaniam gubernādas accepit: qui paulopoſt britāniā rediens poſt annos vndecim apud eboracū morti ſubiacuit et regnum filio conſtantino reliq̄t. Qui vt honoris ſolio potitus eſt cepit infra paucos annos probitatem maximā habere / leoninam ferocitatem in aduerſarios/colūbinam ſimplicitatē in amicos oſtendere iuſticiā inter populos exercere / latronū rapacitatem compeſcere/ tyrannoꝝ ſeuitiam conculcare/ac pacem vbiq; renouare ſtudebat et confirmare. Helena quoq; ſanctiſſima mater eius et ipſa cum filio regnū ſtrenuiſſime et prudentiſſime gubernans bonis operibus iugiter inſiſtebat ⁊ poſt obitū conſtancij a lege viri ſoluta vſq; ad mortem omnē amplectēs ſanctimoniam in ſancta viduitate permanebat. Eo deniq; tempeſtate dū ipſa cum filio conſtanſtino adhuc in britannia ageret Maxenci⁹ quidam tyrann⁹ romanuꝫ imperium ſibi vſurpabat ⁊ conſtantinū hūc magnū ac nobiliſſimū virū (licet poſt patris obitum ꝓpter eius maximā probitatem vno oīm conſenſu imperatoreꝫ electum) imperio priuare ſatagebat: ac interim nobiliſſimos viros exheredans peſſima tyrannide rempublicaꝫ opprimebat. Ad cuius poſtea compeſcendā ſeuitiā et exterminandā tyrannidē conſtantin⁹ ab omnibus importunis clamorib⁹ romam aduocat⁹ eſt. Qui mox reipublice ꝯſulēs eorumq; neceſſitatib⁹: cupienſq; iure ſibi relictum recuperare imperiū cū maximo ac fortiſſimo britannorū exercitu vna cū matre helena et ſorore cōſtancia romā properauit (ſuperatoq; maxentio tyranno) illam ſibi ſubiugauit ⁊ ſic poſtmodū infra breue totius mundi monarchiā obtinuit. Interea hec mater eius helena ſāctiſſima mulier cum ſuis nepotib⁹ ꝯſtantini filijs apud bizantiā ciuitatem: q̄ poſtea coſtantinopolim appellabatur aliq̄diu cōmorata eſt vbi ab impijs iudeis circūuenta xp̄ianam quā prius vel modice induerat fidē pene totam amiſerat et iudaice perfidie forti⁹ adherebat. Ad ipſius tn̄ ſecte iudaice finalē (deo diſponente) deſtructionē nō ad ei⁹ incremētū ⁊ exaltationē. Cōſtantin⁹ vero adhuc erroribus gentiliū īplicat⁹ dū eccleſie xp̄iane atrox perſequutor fuiſſet et plurimas ſctōꝝ martirū ſtrages dediſſet: ac populū innumerabilem per omnes prouincias varijs penarum generib⁹ interfici feciſſet vltionem ſentiens diuinam: elephātie morbo percuſſus eſt. Cui cū vniuerſa medicorū et magorū agmina ſubuenire non poſſēt capitolij pontifices hoc dederunt conſiliū vt quedam piſcina ſanguine infantiū repleretur et in illo calido ſanguine Auguſtus lauaretur et ſic ſanitatis benenefici um conſequeretur. Quod quidem facin⁹ cū abhorruiſſet in ipſa nocte apparuerūt ſibi apoſtoli xp̄i petrus ⁊ paul⁹ eiq; ꝙ ſanitatē a deo ꝓpter ſuam pietatem ſacra baptiſmatis vnda a ſilueſtro papa perfuſus conſequiturus eſſet intimarūt. Beatum igitur ſilueſtrū aduocās qui in ſpelunca latitabat viſionē eidem expoſuit: et ab eo in fide chriſti ſapienter inſtruct⁹ ſacrū baptiſma ſuſcepit. Hec vero vt ſancta helena mater ei⁹ in bithinia exiſtens audiuit: per litteras filium laudauit ꝙ abrenūciaſſet ſimulachris idolorum: ſed dure increpauit ꝙ relicto iudeoꝝ deo cru

crucifixū hoiem ſicut deū coluit. Rñdit autē
auguſtus xp̄m verū eſſe deū ⁊ dei filium
Sed tamen vt oīs ex vtraq; parte tolle-
retur ābiguitas: mandauit matri vt iu
deorum magiſtros ſecū adduceret: ⁊ ipſe
quoq; xp̄ianorū doctores ꝓferret: ſicq; ex
diſputatione mutua vera fides appare-
ret. Adduxit igitur ſecū ſancta helena ro
mā centū quadragintaunū doctiſſimos
iudeorū: inter quos duodeci erāt ſingula
res qui ſapiētia et eloquentia p̄e ceteris
rutilabāt. Cū ergo btūs ſilueſter cū cleri
cis ſuis ⁊ p̄dicti iudei ad diſputādū co-
ram impatore et imperatrice matre ei⁹
ſctā helena cōueniſſent: at longo tpe inui
cem altercati fuiſſent: tandēq; (diuina me
diante gratia) tum apertis ſcripturarū
aſſertionib⁹: tum inſolitis ⁊ ſtupēdis ſi-
gnis ⁊ prodigijs in cōſpectu oim: iudei a
beato ſilueſtro ſuperati eſſent credidit re
gina et deū collaudās (qui ſuos ⁊ ſi erra-
re tamen perire nō ſinit) tā ipſa q̄ omnes
iudei iudiceſq; et ceteri oēs conuerſi ſunt
ad fidem. Beatiſſima vero helena impe-
ratrix: xp̄m plenius induere cupiēs: ſiti-
enſq; atq; anhelans ad verā xp̄iane reli-
gionis ſctimoniā: a btō ſilueſtro baptiſ-
mū humillime poſtulauit: ⁊ cum maxia
cordis deuotiōe ac reuerētia ab eius ma
nibus accepit. Exinde vero orthodoxe fi-
dei fortiſſima ꝓtectrix filio ſuo cōſtātino
in oībus que ad fidem pertinebant xp̄ia-
nam fortius adheſit: eūq; ad dei culturā
ampliandā ⁊ xp̄ianā religionē augmen-
tandā mirabiliter animauit Unde ⁊ ipſe
nobiliſſim⁹ cōſtātinus tā ſancte matris
ei⁹ ſuaſu: multas ac honorificētiſſimas
baſilicas fecit ditiſſimeq; donis innume
rabilib⁹ dotauit. Interea vero beatiſſi-
ma imperatrix helena incōparabilis fe-
mina fide: religione ac magnificētia ſin-
gularis a ſpū ſctō edocta diuiniſq; admo
nita viſionibus hieroſolimā petijt: et ibi
locū vbi ſacroſctū corpus dñicrucis pa-
tibulo affixum pepēderat: ⁊ vbi crux xp̄i
latuerat ab incolis perquiſiuit Quibus
locū ſe ſcire denegātib⁹ iuſſit eos omnes
igne cremari. At illi timētes tradiderūt
regine iudeū quēdam iudā noīe: qui ⁊ le-
gem ⁊ locū vbi crux xp̄i latuerat optime
nouit: cui regia morte aut vitā ꝓpoſuit:
niſi ei crucem dñicā demonſtrauerit. Cū
igitur fame et inedia fouea incluſus per
ſeptem dies cruciatus eſſet extrahi ſe pe
tijt ⁊ crucē dñicam indicaturū promiſit.
Ideo vero iudei ſe tā difficiles reddebāt
ad locū oſtendendū: quia nouerūt q̄ mox
vbi lignū dñi contigiſſet reuelari euacu-
aretur lex: ⁊ gens iudeorū decetero nūq̄
regnaret. Unde ⁊ quod timuerūt accidit
eis. Porro p̄dictus iudas cū ad locū ve
niſſet vbi crux abſcōdebatur: ⁊ ibidē pro
lixius oraſſet locus ſubito cōmouebatur
⁊ fumus aromatū exiuit miri odoris ita
vt iudas miratus xp̄m confiteret. Erat
autē in eodē loco prout in eccleſiaſtica hy
ſtoria traditur tēplum veneris quod ibi
adrian⁹ impator conſtruxerat: vt ſi quis
in ipſo loco xp̄m adorare vellet: venerem
adorare videretur: ob hoc igitur loc⁹ pe-
ne obliuioni datus eſt. Unde et ſctiſſima
regia templū funditus fecit deſtrui ⁊ lo-
cum arari. Poſthec p̄fatus iudas cum
ſocijs viriliter fodere cepit ⁊ viginti paſ-
ſus fodiens tres cruces inuenit quas re-
gine detulit: ſed cum xp̄i crucem ab illis
duabus que latronū fuerāt neſcirent diſ-
cernere: ⁊ circa horā nonā quidā mortu⁹
in feretro portaret iudas feretrū tenuit:
⁊ prima ac ſecūda cruce appoſitus: mor-
tuus minime ſe mouit. Mox vero vt ap-
poſuit tertiā: protinus ille qui defunct⁹
erat redijt ad vitā: plura inſuper miracu
la per illā crucem ipſa die fiebant vnde ⁊
hāc crucem dñi fuiſſe aperte intellexerūt
quā tamē poſtea per titulū quē pylatus
ipſi cruci ſuperpoſuerat plenius cogno-
uerunt. Per hoc quoq; melius q̄ dyabo-

lus hoc ip̄o tēpoꝛe terribiles emittēs vo-
ces cūctis audientibꝰ de iuda cōquereba
tur eidē quoqꝫ toꝛmenta ⁊ perſecutiones
plurimas minabatur. Regina vero bea
tiſſima crucē dn̄icā cuiꝰ bꝛachijs totius
ſecli pependit pꝛeciū: dulcius amplectēs
cū ingenti deuotiōe ac lachꝛymarū effu-
ſione venerabat̄ ⁊ adoꝛauit: atqꝫ de diui
niſſimo celeſtiqꝫ theſauro leta effecta ac
iocundiſſima ip̄am crucem maxīa cū ve-
neratione diuiſit et partē filio cōſtantino
miſit partē vero thecis aureis incluſam
hieroſolimis reliquit. Poſt hec vero cum
etiā clauos dn̄i habere plurimum deſide
raret: pꝛefatū iudam quē poſt inuentio-
nē ſc̄tē crucis quiriacū noīatum: hieroſo-
limoꝝ ep̄m oꝛdinauit: vt ad locū perge-
ret ⁊ clauos dn̄i perquireret: inſtantius
rogauit. Qui cū ad locū veniſſet ⁊ oꝛatio
nē fudiſſet: cōtinuo claui velut aurum in
terra fulgens apparuerūt: quos ep̄s re-
gine detulit: illaqꝫ eos reuerenter adoꝛa
uit: quoꝝ poſtea vnū in galea: alterū in
freno imperatoꝛis cōpoſuit: vt ſic arma-
tus ſecurus ad bella ꝓcederet: terciū ve-
ro ſibi pꝛo theſauro p̄ciociſſimo reſerua-
uit. Ex hoc igit̄ tp̄e regina venerabilis:
quāto magis pꝛius in veteri teſtamento
iudaice perfidie inſiſtebat: tanto magis
poſtmodū in nouo teſtamēto ⁊ xp̄i euāge
lijs ſtudioſius eſtuabat ⁊ que a pueritia
fulſit quaſi ſtella matutīa inter nebulas
gloꝛie: extūc quaſi luna plena atqꝫ perfe-
cta in diebus ſuis eluxit: ⁊ miſteriū noīs
ſui (helena enī grece luna dicitur latine)
pꝛeclaris moꝛibꝰ mundo declarauit: cu-
ius vtiqꝫ ſc̄titas immēſa cūctis innotuit
ac pie cōuerſatiōis ⁊ deuotionis pꝛeſtitit
exemplū. Nā ⁊ oīa loca ſc̄tā que tā in par
tibus hieroſolomitanis ꝙ in alijs parti-
bus ſaluatoꝛ noſter xp̄s iheſus ſua deita
te ⁊ humanitate ac potentia conſecrauit
que ⁊ pꝛius ex ſuggeſtiōe impioꝝ iudeo
rū ipſa ſc̄tā helena pꝛophanata habuit ⁊
odioſa: eadē poſtmodū ad laudē dei ⁊ con
fuſionē iudeoꝝ humiliter viſitauit ⁊ de-
uotiſſime adoꝛauit ditauit et ampliauit
nō ſolum aūt hoc ſed ⁊ ſuper ſingula loca
pulcherrimas eccleſias ditiſſimaqꝫ mo-
naſteria ſiue collegia fundauit: et in his
patriarchas archiep̄os ep̄os abbates et
pꝛeſbiteros ac dei miniſtros īſtituit ⁊ oꝛ-
dinauit: quibus ⁊ pꝛedia poſſeſſiones ac
decimas abūdantiſſime errogauit. Un-
de ⁊ poſtꝙ (vt diximus) reuelatione diui
na: ſalutifere crucis vexillū ac clauos do
mini meruit inuenire extūc ſuper eundē
locū in monte caluarie vbi ⁊ ſepulchꝛum
eſt xp̄i: pulcherrimā eccleſiā cōſtruxit di-
tiſſimeqꝫ dotauit. Super illū etiā locum
vbi angeli paſtoꝛibꝰ apparētes natiuita
tem xp̄i annunciauerūt: ⁊ gloꝛia in excel
ſis deo cantauerūt ſc̄tā helena foꝛmoſiſſi
mā ac duplicē eccleſiā cōſtruxit: quā glo-
ria in excelſis vocauit: ditiſſimūqꝫ colle-
giū canonicoꝝ ibi fundauit. Aliā quoqꝫ
mire pulchꝛitudinis eccleſiā fecit in ciui-
tate nazareth: in loco vbi domus b̄tē ma
rie erat ſita: in qua ⁊ archiep̄m atqꝫ cano
nicos multoſqꝫ p̄ſbiteros oꝛdinauit Aliā
inſuper ⁊ eiuſdē pulchꝛitudinis in mon-
te thaboꝛ vbi ⁊ foꝛtiſſimū mōaſteriū fun
dauit et in modū caſtri turribꝰ ac muris
ac pꝛopugnaculis vndiqꝫ firmauit: cuiꝰ
abbas oꝛdinis ſc̄ti benedicti infula: anu-
lo: baculo paſtoꝛali: ac bulla plūbea vte-
batur. Alia quoqꝫ plura monaſteria ſin-
gula in locis ſinglis edificabat de quibꝰ
oībus longū eſſet enarratio: poꝛro (vt de
pluribus vel pauca ediſſerā) hec ſacratiſ
ſima imperatrix helena poſtꝙ montem
caluarie vt ſupꝛadictū eſt ⁊ alia ſancta lo
ca deuote viſitaſſet: veniēs bethleem ad
ſpeluncā et tuguriū in quo deus fuit ho-
mo natꝰ: in quā ſcilicet ſpeluncā poſt na-
tiuitatē dn̄i vſqꝫ ad illud tempus (diuia
pꝛouidētia) iudei ex inuidia nullū intra-
re permiſerūt (nā ⁊ ip̄m locū pꝛo loco ma

ledicto habuerunt ⁊ pꝛophanato) in ip̄m
diuerſoꝛiū beata helena deuote intrans
inuenit ibi ſacrū pꝛeſepe in quod iheſus
infantulus iacens in feno ante aſinum ⁊
bouē fuit poſitus ⁊ in ipſo pꝛeſepio: pan-
nos quib⁹ ipſe iheſus ibidē extitit inuo-
lutus: fenum inſuper in quo iacebat ⁊ ca
miſiā beatiſſime virginis marie genitri
cis dei: quā in pꝛeſepio oblita ipſa dimiſe
rat: qn̄ cum infantulo iheſu de ſpelunca
fugit metu iudeoꝛū ⁊ receſſit. Que om̄ia
btiſſima helena deuotiſſime adoꝛās cun
cta excepto pꝛeſepio in ſuo receſſu ſecū cū
ingenti gaudio conſtantinopolim trāſtu
lit ⁊ ibidē in eccleſia ſctē ſophie reuerēter
collocauit. Immediate tamē poſt inuen
tionē iſtarū reliquiarū ſuper eundē locū
vbi xp̄s homo natus eſt: in quo etiā tres
reges munera dn̄o obtulerūt: qui et iude
is (vt ſupꝛa dictū eſt) tā fuit odioſus: ipſa
venerabilis helena nobiliſſimam ⁊ pul-
cherrimā extruxit eccleſiā: ope muſaico
⁊ marmoꝛibus ⁊ auro diuerſimode ditiſ
ſime ⁊ regaliter oꝛnatā et inmodū caſtri
ꝓpugnaculis factā: in qua etiā eccleſia:
archiep̄m ⁊ canonicos pꝛeſbiteros ac ali
os dei miniſtros honoꝛifice inſtituit: qui
⁊ ex pꝛeuilegio ſpeciali in feſtiuitatibus
oēs hoꝛas canonicas cū gloꝛia ī excelſis
incipiebāt: ꝙ̄ plurimas etiā alias pꝛero-
gatiuas habebant: de quib⁹ per ſingula
lōgum eſſet narrare. Impiiſſimi quidē
iudei cū tanta bona ab imperatrice in eo
rum oppꝛobꝛiū facta cernerēt: ipſam in
ter ſe ex inuidia ſtabulariā vocauerūt eo
ꝙ ſupꝛa ſtabulū ⁊ tam vilem locū eis ad
modū exoſum tā nobilē eccleſiam edifica
uit. Cū itaqꝫ venerabilis helena impera
trix diuino igne ſuccēſa tāta ad laudem
dei perpetraſſet: ⁊ in ipſis partib⁹ innu-
merabiles fere eccleſias ⁊ mōaſteria ere
xiſſet ⁊ in eis ſedes ep̄ales deuotiſſime in
ſtituiſſet ac oīa loca ad dei laudē ⁊ honoꝛē
rite perfecte ⁊ laudabiliter perfeciſſet tā
dem reliquit. etiā hoc iudiciū animi reli-
gioſi regina venerabilis: nam virgines
quas hieroſolimis reperit deo ſacratas
tanta deuotione curaſſe dicit̄ vt dignum
crederet ſi famuloꝛū vterer̄ officijs. Nā-
qꝫ ipſa manib⁹ ſuis (habitu famule ſuc-
cincta) eis cibum appoſuit: poculū poꝛre
xit: aquā manib⁹ immo ⁊ pedib⁹ infudit
⁊ oꝛbis regia mater imperatoꝛis famu-
larū xp̄i ſe famulā deputauit. Interea fi
lius eius conſtātinus pietate fretus: ſar
matas: gothos: aliaſqꝫ barbaras natio-
nes nō tam armis ꝙ̄ diuina virtute edo-
muit. Et ꝙ̄to magis ſe religioſum ⁊ hu-
milē deo reddiderat: tāto amplius ei de⁹
vniuerſa ſubdebat ⁊ non ſolū meritis ac
religione ſue pie matris helene regine:
ſed ⁊ interceſſione ſctōꝛū ſe deo fieri cōme
dabilem geſtiebat. Sctā igitur (vt dixi-
mus) imperatrix cum oīa que hieroſoli-
mis agere cōſtituerat conſummaſſet ad
votū: tandē infinitis ⁊ impꝛeciabilib⁹ di
tata reliquiaꝝ theſauris. Ad filiū ſuum
conſtantinopolim ꝓperauit: pꝛofecta ta
men anteꝙ̄ cōſtantinopolim venerat ad
terras ⁊ pꝛouincias circa indiā cū maxio
ac nobili comitatu ſe tranſtulit in quib⁹
oīa tēpla ⁊ aras idoloꝛū pꝛout potuit de-
ſtruxit ⁊ pꝛo his in laudē ⁊ honoꝛē dei ec-
cleſias et monaſteria ſumptuoſiſſime ac
deuotiſſime fundauit et cultū diuinū in
cunctis partib⁹ illis per oīa reparauit ⁊
ampliauit: ſidēqꝫ xp̄ianam pene elapſaꝫ
exaltauit ⁊ gloꝛificauit. Inſuper et triū
ſanctoꝛū regū coꝛpa: iaſpar videlicet mel
chioꝛ ⁊ balthaſar: a pꝛincipib⁹ ⁊ pꝛelatis
terrarū illarū nō tam ſtudioſe ꝙ̄ miracu
loſe impetrauit: quibus ⁊ alioꝛū varijs
ſuffulta reliquijs gaudēs cōſtantinopo-
lim redijt ad filiū: paulopoſt ad celeſtis
regni trāſitura palaciū. Que poſtmodū
aliquot diebus elapſis: valefaciens filio
(quippe que obitus ſui fuit conſcia) ac li-
mina deuotius viſitans apoſtoloꝛū: par

tem quoqꝫ crucis xp̄i cū maxima venera
tione ſecū detulit ⁊ in baſilica ſc̄tē crucis
quā filius eius rogatu edificauerat col
locauit: quibus geſtis qd̄ reliquū tēpus
ſuperuixit: ibidē ſanctiſſime exegit: ſem
per quoad vixit ortodoxe fidei acerrima
ꝓtectrix fuit ⁊ q̄ maxime pauperū et or
phanoꝝ curā geſſit quos vtiqꝫ tanta pro
ſequebatur humanitate ac charitate vt
vere oīm mater vocari mereref. Beatiſ
ſima igitur regina helena rome cōſtitu
ta iam ⁊ annis ⁊ meritis matura ad in
ſtar illi⁹ ſanctiſſime anne euāgelice filie
phanuel a tēplo minime recedebat ſed ie
iunijs ⁊ orōnib⁹ inſtabat die ac nocte cu
piebat enī diſſolui ⁊ eſſe cū xp̄o: ipm̄qꝫ vi
dere regem regū in decore ſuo. Nec eſt il
la felix virago fruſtrata deſiderio ſuo: diſ
perſis nāqꝫ ſuis in pauperes xp̄i theſau
ris: dominiciſqꝫ munita ſacramētis: ere
cta oculorū acie vidit celos apertos ⁊ ihe
ſum ſtantē cū angelorū multitudine: cru
cemqꝫ illius fulgore ineffabili choruſca
re. Qua ſacra viſione ad celeſtia ardēti⁹
inuitata: inualeſcente morbo tādem (re
gni tēporalis amminiſtratione preſciſa:
cui petēte filio atqꝫ ſenatu: flagitātibus
quoqꝫ populis ſe pluribus iā annis viri
liter ac ſtrenue immiſcuerat) felix et in
ter reginas predicabilis ⁊ victorioſa nec
abſimilis illius ſc̄tē prophetiſſe delbore:
que populū iſrael tā ſtrenuiter iudicauit
⁊ gubernauit: via lauicana decimoquin
to kalendas ſeptēbris dulcius migrauit
ad xp̄m: cuius ſacrū corpus a ſummo pō
tifice lachrymātibus populis condigne
traditur ſepulture cui poſtea filius eius
conſtantinus manſeolum erigēs in por
phyretico ſepulchro corpus eius (vt dicit
cōſtantinopoli tranſlatū) honorificētius
collocauit: nūc tamē venecias in eccleſia
pulcherrima eius noīe dedicata: huma
tū iacet: innumeris hucuſqꝫ clarens mi
raculis. Anima vero ipſius in celum per
angelos eſt deducta: diuine viſionis glo
ria cum beatis ſpiritib⁹ perhēniter frui
tura. Que ⁊ pro nobis miſeris preces di
gnetur effundere: quatinus eius ſacris
meritis: preſenti iordanis incolatu felici
curſu tranſmiſſo: mereamur celeſtia pe
netrare. Amen.

¶ De ſancto henrico heremita.

Ex preclaro danorū genere hē
ricus heremita originē duxit
Eſt enī coket inſula quedā in
orientali northumbrie plaga
per ſexdecim ſtadia infra occeanū poſita
a fluuio coket non lōge decurrente nomē
trahens que magno antiquitus mona
chorū collegio pollebat. Cū autē ad ānos
adoleſcentie perueniēs amicorū ductus
conſilio: vxorē ducere ⁊ matrimonio con
ſentire moneretur: nuptiarū imminēte
die cōiugalis copula a dn̄o per viſum ei
interdicitur: caſtū immaculatūqꝫ ab hoc
ſeculo ſe cuſtodire atqꝫ ad inſulā in āglia
noīe coket: diuinitus ſibi paratā ſeruitu
rus deo cūctis diebus vite ſue ꝓficiſci iu
betur. Qui ſtatim relictis oībus paren
tibus ſuis ⁊ amicis: ⁊ que in mūdo habe
re videbatur: apud tynemutham vigin
ti miliarib⁹ a prefata diſtantē inſula na
uigio applicās: impetrato prioris aſſen
ſu inſulā adijt: ⁊ edificata parua edicula
in magna vite abſtinentia deo ſeruire ce
pit. Aliquib⁹ annis per ſingulos dies pa
nem exiguū ⁊ aquā guſtans ter demū in
ſeptimana cibū ſumpſit: ⁊ tribus os ad
loquēdum reſerauit Per quatuor enī an
te obitū ſuū annos ordeū molari lapide
in farinā redactum: aqua cōſperſum: in
maſſas rotūdas formauit ſole deſiccauit
⁊ eſuriem ſuā tēperare cōſueuit. Cum
enī pegrinatiōis gr̄a dunelmū ꝓficiſcēs
cimbā qua were flumē trāſire poſſet pa
ratā nō inueniret: fuſa ad deū prece: na
uicula reſoluto quo ligabatur funiculo:
ab altera ripe parte: ad littus in quo ſe

debat applicuit: quā cū ſocio quodam in-
trans: ſine remige cōfeſtim trāſductus
eſt. Inſtigāte toti⁹ mali incētore maxia
cōtra eum ſue carnis tēptatio adeo inua
leſcebat: vt mori mallet ꝙ ſic laborioſe cō
tra ſtimulos carnis reluctari. Monach⁹
inſuper inſule cutā habēs: verba aſpera
cōtumelias ⁊ obprobria quotidie ſibi in-
ferre nō ceſſabat. Immēſam tamē eius
humilitatē: ſctitatem ac deuotionē cōti-
nuā tandē admirās: pedib⁹ eius pſtrat⁹
precibus ac lachrymis veniā ſuppliciter
implorauit. Qui cum magna cordis leti
cia: eū a terra eleuās: quicqd in eū cōmi-
ſerat alacriter idulſit: ⁊ quaſi vnanimes
effecti ſpūali dilectiōe extūc cōiūcti ſunt.
Inter hec eni legati a parētib⁹ ⁊ amicis
ad eū miſſi rogauerunt eū: quatin⁹ terrā
natiuitatis ſue parētes amicos ⁊ patriā
illico viſitare dignaret. Quib⁹ ille nulla
tenus acquieſcens pro vita eterna ⁊ xpo
patriā tpalem cognatos cū mundo peni
tus ſe reliquiſſe aſſerebat. Illi autē dice-
bant loca ſolitaria nōnulla ac deſerta in
terra ſua magis apta: que volūtati eius
expoſita: aduentū eius expectabāt. Ille
eni naturali amore terre ſue illectus nū-
cijs fauorabiles aures inclinans ⁊ moni
tis fere acquieſcēs: in craſtinū tamen qd
deo placeret ſe facturū pmiſit. In nocte
vero ſequēti multa in aīo reuoluēs: et qd
ſibi vtilius foret ignorās: ad crucē in ei⁹
oratorio erectā conuerſus: cū lachrymis
orare cepit dicens. Dñe iheſu xpe fili dei
viui qui primi hoīs ruinam glorioſi ſan-
guinis tui pcio reparās a ſupceleſtibus
ad terrā deſcēdere dignatus es: et carnē
ſumens de virgine: hoſtiā pro redēptiōe
gñis humani obtuliſti: te adoro te inuo-
co quatin⁹ michi pctōri ⁊ miſero pietatis
⁊ miſeratiōis tue nō deſit ſuffragium: ⁊
qd bonitati tue fuerit acceptū: temerita-
ti mee ſpūs tuus aſpirare digneꝛ. Hec et
alia illo cū gemitu ⁊ lachrymis pſequen
te: crucis imago ī voces reſoluta huma-
nas: rñdit dicens. Dilecte mi: iam pridē
in terra natiuitatis tue cum decor mulie
ris ⁊ nobilitas tuā mentē alliceret: miſe
ricorditer a nuptijs reuocaui: celeſte deſi
deriū cordi tuo inſerui. Ab illa eni die ad
beatitudinē vite pdeſtinatus es eterne:
⁊ in libro vite nomen tuū ſcriptū nō dele-
bitur in ſeculū. Viriliter age ⁊ confortet
cor tuū: in his que cepiſti perſeuera: ⁊ lo-
ci hui⁹ ſolitudinē vſqꝫ ad finē vite tue nul
latenus derelinquas. Cū eni hec pferret
imago: tāꝙ loquētis hoīs labia moueri
videbātur. Vir autē dei cū lachrymis et
grarum actione ſolo pſtratus: iterato ce
pit inuocare dicēs. Dñe iheſu xpe ſalus
⁊ redēptio mea: ſpes vnica mea iube eti-
am vt nec volēs ab hac inſula diſcedam.
Nec mora vigiliarū ⁊ orōnum inſtantia
fatigat⁹ cū ſopori mēbra daret: cōfeſtim
quaſi gladij horrore percuſſus: vix incho
atū ſompnū interrūpere coact⁹ eſt. Ma-
nibus vero ad genu iniectis: grauiſſima
egritudinis moleſtia ibi ſe tactū aduer-
tit q̄ de die in diē inualeſcēs in vlcus ma-
ximū excreuit: et ſanies quotidie inde nō
modica emanauit: interius demū cōpu-
treſcens fetorem intollerabilē exalabat.
Proprio tamē labore viuēs ⁊ quotidiano
operi inſiſtēs agellū ſuū excoluit terram
nō ſine baculo ſuſtētatus aperiēs. Cūqꝫ
opis inſtātia fatigatus aliquātulū reſpi
rare vellet a labore: lapidi inſidēs: genu
morbidū cōtra ſolē exponebat. Tunc pu
tredinis ſublatentis gñatio praua: ver-
miū videlicet copia cōtra ſolis ardorē ad
exteriora ſcaturire cepit Et cum in terrā
prepentes caderēt: recolligens eos dixit
Redite redite ⁊ immundā nature vre ori
ginē que vos hereditabit cōſumite. De-
dit aūt dñs agriculture ſue in terra ſteri
li fructus incredibilis incremētū: et ꝙto
acri⁹ ⁊ miſerabilius vis egritudinis in-
ualitudinē corpis purgebat: hilaris ta-

mẽ ⁊ in oĩ tribulatiõis anguſtia deo gratias agẽs ſemper permanebat. Uir eni iſte nõ ſolum pſitia ⁊ ꝓpe poſita: ſed etiam futura ⁊ abſentia diuinit⁹ edoct⁹: videre ⁊ predicere cõſueuit. Cõtigit enim vt monachus inſule cuſtos oratoriũ ei⁹ ingreſſus: corã altari eũ amariſſime lachrymantẽ reperiret. Cũq; cauſã tãti fletus inquireret: ait. German⁹ ⁊ vtrinus me⁹ malignãtiũ ſeuitia in ſolo patrio interemptus eſt: indultũq; eſt michi a dño vt pro eius aĩa michi liceat penitere. Jcirco per te dilecte mi dñe religioſis ⁊ laicis interit⁹ fratris mei innoteſcat: vt elemoſinarũ ⁊ orationũ ſuffragijs adiut⁹ a pena ⁊ pcti laqueis abſoluat. Cũ enim die quadã naues mercib⁹ onuſtas veloci trãſire curſu cõſpiceret: in proximo illis naufragiũ imminere aſtãtibus ꝓdixit. Nũqd aſpicitis inquit monſtrũ illud qđ nauigãtes inſequit? Jlli vero mulieris effigiẽ poſt naues ſupra mare eminentẽ ſe videre fatẽtur. Jſta inquit in proximo mare concutiens tẽpeſtatẽ maximã excitãs: naues quas aſpicitis paucis euadẽtibus ſubmerget. Nec mora vẽti ſubito cõcitãtur fit fragor vndarũ: tẽpeſtas valida inualeſcit: cui⁹ impetu naues ſabulo ⁊ ſcopulis illiſe ⁊ penitus confracte: cũ his que geſtabant per littora diſſipãtur. Cõtulit ei quidã manitergiũ vnũ ⁊ elapſis aliquot dieb⁹ iterũ venit ad eũ. Cui ⁊ ait. Nũ adhuc inquit ſedaſti iram cõiugis tue que tibi pro munuſculo michi collato moleſta fuit? Ecce mun⁹ ipm habeat ſibi dũmõ tibi inpoſterũ quieta fiet. Multos a remotis partib⁹ ad ipm accedẽtes abdita ſua ⁊ occulta eis obijciens: tãq; oculis corporeis euidẽter pſpexiſſet: acriter arguere cõſueuit. Monachũ quẽ dam de tynemuthã viſitatiõis gr̃a ad illũ accedẽtem: arguere cepit dicẽs. Caue tibi frater vt circunſpectius ⁊ magis ſobrie tecũ agas. Uide ne grauetur cor tuũ in crapula ⁊ ebrietate: ⁊ deũ tuũ offẽdas ſicut nuꝑ temulẽtus offendiſti. Deſignauitq; ei locũ ⁊ noctis horã qñ crapulatus a potu turpiter ſe geſſit. Cũ eni doloris ingraueſcente moleſtia egrotaret: ſolus in edicula ſua nulli⁹ requiſito adiutorio diei algorẽ ⁊ noctis prolixe faſtidiũ trãſigebat. Et cũ mortis hora appropinquaret armoniã mire dulcedinis vocũ te deũ laudamus alternãtiũ vir quidã in aere audiuit: donec hymni ſeries penit⁹ compleretur. Jnterim monachus ſonitu tintinnabuli audito accurrens funiculũ eũ tenentẽ ⁊ ſuper lapidẽ reſidentẽ inuenit: ⁊ candelã quã ipſe expers ignis ante mortem diuinitus accẽderat: ardentẽ vidit. Cũq; mortuus deprehẽderet exuto quo induebat cilicio ⁊ corpe a vermib⁹ et ſorde aqua mundato: ſubito inſtar niuis reſplenduit: nec cicatricis veſtigiũ nec priſtine egritudinis in carnis ſuperficie deprehendi potuit. Tãte venuſtatis ⁊ ſplẽ doris erat facies ei⁹ vt quaſi alterata nõ poſſet agnoſci: ⁊ dormiẽti magis q̃ mortuo multo ſimilior apparebat. Monachi eni de tynemutha cũ ad ſepeliendum corpus eius cõgregati: ad monaſteriũ ſuũ trãſferre tẽptarẽt: parochiani vicini tm̃ amittere theſaurũ formidãtes: cõgregata multorũ copia vim deferẽtib⁹ inferre ⁊ in ſua eccleſia ſeruũ dei ſepelire inito cõſilio nitebãtur. Et ecce mare ſpacioſum nebulã ſubito euaporãs: vmbras palpabiles ⁊ tenebras inducẽs: cõgregatũ populum per inuia quo neſciebãt oberrare coegit. Cũq; in quadã eccleſia cũ corpore ſerui dei excubias celebrarẽt: apparens vir dei in ſompnis: vt in aurora cũ corpe feſtinatã ꝓpter populũ ſupuenientẽ arriperẽt fugã: cuidã admonuit. Quo facto cum magno honore nõ lõge a corpore ſancti oſwini regis ⁊ martyris verſus meridiem in latere parietis arcuato ſepelit. Cõtigit eñ adhuc viuente ſeruo dei ſãc

cerdotē quēdam infirmitate maxima depressum: quasi ad extremū vite spm̄ deduci. Cūqꝫ velut exanimis decūberet: vidit vir dei malignorū spūum cateruam aspectu horribilē: ad rapiēdā sacerdotis aīam paratā: totā domū in qua languidus iacebat circūuolantē. Et exurgēs a cella sua: cōcito gradu ad domū infirmi ꝓperauit. Aspiciensqꝫ cuneos spūum: interrogauit eos cur sic pessimi cōuenissēt Illi vero nimis improbe rñdentes dixerūt. Ut aīam hui⁹ qui hacten⁹ opa mortis cōpleuit: nobiscū illico ad infernū rapiamus. Tūc seruus dei illis in virtute scē trinitatis precepit: vt opa sua iehenne digna sibi seriatim exponere maturarent. Qui horride conclamantes: multa facinora ⁊ innumerabilia delicta eum accusantes in mediū protulerūt. Vir autē dei op⁹ quoddā virtutis qđ infirm⁹ qñqꝫ egerat obijciēs: que demones improperauerāt in statera iussit pōderari: bonūqꝫ illud exiguū oībus obiectis malis in immēsum plus in statera pōderauit Demones aūt perturbati nimis ⁊ per merita serui dei quasi cōfusi: velut musce per aera euanuerūt. Egrotus vero cito conualescens: miraculū vbiqꝫ propalauit et vitā suā in melius reformans: in timore dñi spm̄ emisit Quibusdā in mari nauigātib⁹ ⁊ aeris ingruente intēperie equoris vnda ita cōmota est: vt oībus mortē potius ꝙ vitā minaret. Inter quos quidā viro dei henrico quondā familiaris ⁊ valde dilectus: deuotis clamorib⁹ cepit eum inuocare dicens. O dñe mi famule xp̄i in cuius ministerio totiens desudaui in tanto mortis periculo michi subuenire ne differas. Et ecce mox assistens ei in hec verba prorumpens dixit. Reuera tu michi adherēs quondā placuisti familiariter obsequēdo: impetraui ergo ab eo ꝗ vētis imperat ⁊ mari: tuā ⁊ qui tecū sūt salutē. Sedatoqꝫ mari: ad portū optatū prospere peruenerūt. Correptus est vir quidā ab eo quia quadragesimali tpe debitum subtrahēs vxori: ab ea se cōtinere velle disposuit: et secretū qđ nulli indicauerat vir dei veniēti patefecit dicēs. Mr thorū vxoris tue minus discrete cōtempnis in loco cōtemptibili ⁊ sordido teipm̄ cito reperies. Nocte vero quadā expergefactus vir ille: repperit se nudū in stabulo fetido infra equorū pedes reclinatū Quē postea seruus dei corripuit quia a thoro cōiugis sue sine spūalis cōsilio patris abstinere presumpsit Dicebat enim nō a dño sed immūdo spū suggerente temeritatis hui⁹ presūptionem sibi nequiter accidisse: ⁊ ideo talis potestas spiritibus immundis sup se data fuit: vt eū ad loca immūda sic dormitantē transportarent. Obijt aūt seruus dei henricus anno dñi millesimo cētesimo vicesimo septimodecio kalēdas februarij. ¶ Narratio

Illis dieb⁹ quidā religiosus a terra sancta rediēs in quadā maris insula virum sctm̄ inclusum inuenit: cū quo colloquiū habēs talia audiuit. Sūt inquit vicina nobis loca que grauissima flāmarū euomūt incendia vbi pro meritorū qualitate diuersa anime patiuntur tormēta: ad quorū semper exaggerāda supplicia innumerabiles deputātur demōes: qui intollerabiles eorum penas quotidie renouant: ⁊ ad rediuiua eos supplicia indesinēter instaurāt. Quos freqūēter querulis lamētationib⁹ eiulātes audiui ꝙ orationib⁹ ⁊ elemosinis quorūdā freqūēter aīe dampnādorū de manib⁹ eorū eriperētur ⁊ maximā de cluniacensi cetu et eorū abbate odilone querimoniā faciūt quia per eos sui iuris vernaculos sepe perdūt Quāobrem per nomen dei te obtestor vt sctis fratrib⁹ illis denūcies: vt orōnibus ⁊ elemosinis sedulo insistant: ⁊ de manibus inimicorū aīas supplicijs vexatas educāt. Quib⁹ seriatim intellectis: idem

abbas in monaſterijs ſuis oībus poſt fe
ſtū oīm ſctōrum in pſalmis ⁊ elemoſinis
⁊ miſſarū ſolēpnijs oīm in xp̄o quieſcen-
tiū memoriā inſtituit. ¶ Narratio.
Cōtigit aliquādo ſctiſſ hugonē abbatē
euchariſtiā prebuiſſe cuidā leproſo com-
munioni oīm corpaliter ſubtracto. Qui
tumētibus labijs et vlceroſo ore corpus
dn̄i iniurioſe maſticās porciūculā impor
tuna ſcreatione reiecit: nauſea ac ſpuma
horribili ſequēte. Miles xp̄i goderānus
qui aderat ſacramēta dn̄i ſui īdigne agi
tari conſiderās: qđ diligebat ſceleri obſe-
quio collegit. Et ecce vir magnanimus
manus vtraſqꝫ ſupponēs ſacramētis vi
tificis vomitū nauſeātis egri in ore ſuo
proiecit: letalibus coleris coherētibꝰ fide
liter abſorbēs. Qua in re magiſter pius
ſtupefactus ⁊ herens diſcipuli perfectio
ne attonitus: laurētij craticulā tolerabi
liorē fuiſſe indubitāter aſſeruit. Hic deni
qꝫ goderānꝰ ad ep̄atū ſanctonieū aſſum-
ptus: quo altius cōſcendit eo latius vir-
tutibꝰ refulſit. ¶ De ſanctis Hewaldo
nigro ⁊ albo martyribus.

Cum aūt willebrordus pater
venerabilis cū ſocijs ſuis de
anglia ad friſiā veniens mul
tos ad fidem cōuertiſſet: hor̄
ſecuti exēpla duo preſbiteri de natiōe an-
glorū qui in hibernia multo tp̄e pro eter-
na patria exulauerāt: venerūt ad proui-
ciā antiquorū ſaxonū: ſi forte aliquos ibi
dē p̄dicando xp̄o acquirere poſſent. Erāt
aūt vnius ambo ſicut deuotiōis: ſic etiā
vocabuli: nā vterqꝫ illorū appellabat̄ he
waldus: ea tamē diſtinctiōe vt pro diuer
ſa capillorū ſpecie: vnꝰ niger hewaldꝰ al
ter albus diceret̄. Quorū vterqꝫ pietate
religionis imbutus: ſed niger hewaldꝰ
magis ſacrarū litterarū erat ſcientia in-
ſtitutus. Qui veniētes in prouinciā illā
intrauerāt hoſpitiū cuiuſdam villici: pe-
tierūtqꝫ ab eo vt trāſmitterētur ad ſatra
pam qui ſuper eū erat: eo qđ haberēt ali-
quid legatiōis ⁊ cauſe vtilis qđ ad illum
deferre deberēt. Nō enī habuerūt regem
idē antiqui ſaxones ſed ſatrapas pluri-
mos ſue gēti prepoſitos q̄ ingruēte belli
articulo mittūt equaliter ſortes ⁊ quēcū-
qꝫ ſors oſtēderit: hūc tp̄e belli ducē oēs ſe-
quūtur huic obtēperāt. Peracto aūt bel-
lo rurſum equalis potētie oēs ſatrape fi-
unt. Suſcepit ergo eos villicus: ⁊ p̄mit
tens ſe mittere eos ad ſatrapā qui ſuper
ſe erat vt petebāt aliquot diebꝰ ſecū reti-
nuit. Qui cū cogniti eſſent a barbaris ꝙ
alteriꝰ eſſent religiōis: nā ⁊ pſalmis ſem
per atqꝫ orōnibus vacabāt ⁊ quotidie ſa
crificiū deo victime ſalutaris offerebant
habētes ſecū vaſcula ſacra ⁊ tabulā alta
ris vice dedicatā ſuſpecti ſunt habiti: qꝛ
ſi p̄uenirēt ad ſatrapā et loquerēt̄ cū illo:
auerterēt illū a dijs ſuis: ⁊ ad nouā xp̄ia
ne fidei religionē trāſferrēt: ſicqꝫ paulati
oīs eorū p̄uincia veterē cogeretur in no-
uam mutare culturā. Itaqꝫ ſubito rapu
erūt eos ⁊ interemerūt albū quidem he-
waldū veloci occiſione gladij: nigrū autē
hewaldū lōgo ſuppliciorū cruciatu ⁊ hor
renda mēbrorū oīm diſcerptiōe: ⁊ eos oc-
ciſos in reno proiecerunt. Quod cū ſatra
pa ille quē videre volebāt audiſſet: iratꝰ
eſt valde: quod ad ſe venire volētes pere-
grini nō permitterētur. Et mittens occi
dit vicaneos illos oēs: vicūqꝫ incendio cō
ſumpſit. Paſſi ſunt aūt prefati ſacerdo-
tes ⁊ famuli xp̄i quinto nonas octobris:
nec martyrio illorū celeſtia miracula de-
fuerūt. Nā cum perempta eorū corpora
amni vt diximꝰ a paganis iniecta eſſent
contigit vt hec cōtra impetū fluuij decur
rentis per quadragita fere milia paſſuū
ad ea vſqꝫ loca vbi illorū erāt ſocij tranſfe
rētur. Sed et radiꝰ lucis p̄maximꝰ atqꝫ
ad celū vſqꝫ altus omi nocte ſupra locū il
lū fulgebat etiā paganis q̄ eos occiderāt
intuētibus. Sed et vnꝰ ex eis in viſione

nocturna apparuit cuidã de ſocijs cui no
men erat tilmon qui de milite factus fue
rat monachus: indicãs ꝙ eo loco eorum
poſſet corpa inuenire: vbi lucē de celo ter
ris radiaſſe cõſpiceret. Sicqꝫ inuenta eo
rum corpora iuxta honorē martyrib⁹ cõ-
dignū recõdita ſunt: ⁊ dies paſſionis vł
inuētionis eorū congrua illis in locis ve
neratione celebratur. Deniqꝫ glorioſiſſi-
mus dux francorū pipinus vbi hec cõpit
miſit ⁊ ad ſe adducta eorū corpa condidit
cum multa gloria in eccłia colonie ciuita
tis iuxta renū. Fert̄ aūt qꝫ in loco quo oc-
ciſi ſunt fons ebullierit q̄ in eodē loco vſqꝫ
hodie copioſa fluenti ſui dona perfundit.

¶ De ſancta Hilda virgine ⁊ abbatiſſa.

Religioſa xp̄i famula hilda
abbatiſſa monaſterij qđ dici
tur ſtreneſhalch poſt multa
que fecit in terris opera cele
ſtia ad percipiēda p̄mia vite
celeſtis de terris ablata āno dñi ſexcēteſi
mo octogeſimo quīto decimo kalēdas de
cēbris cū eſſet annorū ſexagintaſex. Qui
bus equa portiõe diuiſis trigītatres pri
mo in ſeculari habitu nobiliſſime cõuer-
ſata cõpleuit: ⁊ totidē ſequētes nobili⁹ in
monaſtica vita dño cõſecrauit. Nā et no
bilis natu erat ſcilicet filia nepotis edwi
ni regis vocabulo herericí: cū quo etiā re
ge ad p̄dicationē paulini ep̄i primi nort-
hanhūbrorū fidē ⁊ ſacramenta xp̄i ſuſce-
pit Que cū relicto habitu ſeculari deo ſer
uire decreuiſſet: ſeceſſit ad prouinciā orie
taliū anglorū: erat nāqꝫ propiqua regis
illius: deſiderās exinde ſi quo mõ poſſet
derelicta patria ⁊ oībus quecūqꝫ habue
rat galliā puenire: atqꝫ in monaſterio ca
le peregrinā pro dño vitā ducere: quo fa-
cilius perpetuā in celis patriā poſſet pro
mereri. Nam ⁊ in eodē monaſterio ſoror
ipſi⁹ hereſwida: mater aldwlfi regis ori
entaliū anglorū regularib⁹ ſubdita diſci
plinis ip̄o tp̄e coronā expectabat eternā.
Cuius emulata exemplū ⁊ ipſa ꝓpoſito
peregrinādi per annū totū in prouincia
p̄fata retēta eſt. Deiñ ab aidano ep̄o ad
patriā reuocata accepit locū vnius fami
lie ad ſeptentrionalē plagā weri fluminis
vbi anno vno monaſticā cū perpaucis ſo
cijs vitā agebat. Poſt hec facta eſt abba-
tiſſa in monaſterio qđ vocat̄ hertheia: id
eſt inſula cerui: qđ videlicet monaſteriū
factū erat nonmulto ante a religioſa xp̄i
famula bega q̄ prima feminax fertur in
ꝓuincia northāhūbrorū ꝓpoſitū veſtēqꝫ
ſctimonialis habit⁹ cõſecrāte aidano ep̄o
ſuſcepiſſe. Prelata igit̄ regimīe mõaſte
rij illius famula xp̄i hilda: mox hoc regu
lari vita per oīa prout a doctis viris diſ-
cere poterat: ordinare curabat. Nam et
ep̄s aidan⁹ et quiqꝫ nouerāt eā religioſi
pro inſita ei ſapīa et amore diuini famu-
lat⁹ ſedulo eā viſitare: obnixe amare: di-
ligēter erudire ſolebāt. Cū ergo aliquot
annos huic mõaſterio regularis vite in
ſtitutioni multū intenta preeſſet: cõtigit
eā ſuſcipe cõſtruendū ſiue ordinandū mo
naſteriū in loco qui vocat̄ ſtreneſhalch:
qđ opus ſibi iniunctū nõ ſegniter imple-
uit. Nā eiſdē quib⁹ prius mõaſteriū etiā
hoc diſciplinis vite regularis inſtituit: ⁊
multā ibi iuſticie pietatis et caſtimonie
ceterarūqꝫ virtutū: ſed maxime pacis et
charitatis cuſtodiam docuit: ita vt in ex
emplū primitiue eccleſie null⁹ ibi diues:
nullus eſſet egens ſed oībus oīa eſſent cõ
munia cū nichil cuiuſꝙ eſſe propriū vide
retur. Tāte aūt prudētie ipſa erat: vt nõ
ſolū mediocres quiqꝫ i neceſſitatib⁹ ſuis
ſed etiā reges ac prīcipes nonnūꝙ ab ea
conſiliū quererēt ⁊ inuenirēt. Tantū lec-
tioni diuinarū ſcripturarū ſuos vacare
ſubditos: tantū operib⁹ iuſticie ſe exerce
re faciebat: vt facillime viderentur ibidē
qui eccleſiaſticū gradū apte ſubirent plu
rimi poſſe reperiri. Quiqꝫ vero ex ei⁹ mo
naſterio ep̄i electi ſunt: ſcilicet boſa: acca

oſtꝛoꝛus: iohannes ⁊ wilfridꝰ ſingularis
meriti oēs ⁊ ſctitatis viri. Nō ſolū enim
btā hilda quā oēs qui nouerāt ob inſigne
pietatis ⁊ grē meritū matrē vocare con-
ſueuerāt: in ſuo mōaſterio vite exēplum
pſitibꝰ extitit: ſed etiā pluribꝰ lōgius ma
nētibꝰ ad quos induſtrie ac virtutis eiꝰ
rumoꝛ peruenit: occaſionē ſalutis et coꝛ-
rectionis miniſtrauit. Opoꝛtebat nāqꝫ
impleri ſompniū qđ mater eiꝰ bꝛeguſwi
da in infantia eius vidit. Que cū vir eiꝰ
hereticus exularet ſub rege bꝛitonū cer-
dico vbi ⁊ veneno periit: vidit in ſompnū
ꝙ quaſi ſubito ſublatū eū queſierit cum
omni diligentia nullūqꝫ eius vſpiā veſti
giū apparuerit. Uerū cū ſolertiſſime illū
quereret: vidit quaſi ſe repperire ſub ve-
ſte ſua monile pꝛecioſum. Qđ dum attē-
tius cōſideraret: tāti fulgoꝛe luminis re
fulgere videbaꝶ vt oēs bꝛitānie fines illi
us grā ſplendoꝛis impleret. Qđ nimirū
ſompniū veraciter in filia eius de qua lo-
quimur expletū eſt: cuiꝰ vita nō ſibi ſolū-
modo ſed multis bn̄ viuere volentibꝰ ex
empla operū lucis pꝛbuit. Cū aūt mōa-
ſteriū apud ſtreneſhalch: id eſt whiteby
cōſtruere icipet: tāta ibidē multitudo ſer
pentū ꝓpter denſitatē vepꝛiū ⁊ ſolitudi-
nem heremi ferꝶ fuiſſe: vt vix quiſꝙ illis
diebꝰ in pꝛefato loco ob virulenta ſerpen
tū impedimēta poſſet habitare. Hoꝛum
terroꝛe virgines ſctē plurimū cōſternate
extra cellas egredi nō audebant: nec ad
quotidiani victꝰ ſubſidia aquā haurire.
Btā igiꝶ hilda ſe in terrā ꝓſtrauit ad orō
nem dicēs. Jheſu xp̄e fili dei viui qui diſ
cipulis tuis dixiſti quicūqꝫ dixerit mōti
tollere ⁊ mittere in mare ⁊ non heſitaue-
rit in coꝛde ſuo fiet ei: peto te per oīpoten-
tiā diuine maieſtatis tue vt ſi acceptaue
ris nos tibi in hoc loco ſeruire exoſam in
feſtationē ſerpentū hinc digneris amo-
uere iubeaſqꝫ eos maritimis rupibꝰ per
petuo inherere. Nec cuiꝙ illoꝛū vltra ſit
fas queꝙ̄ ledere nec in perniciem cuiuſꝙ
hoīm vel beſtiarū virus infundere: ſed
quicunqꝫ eos ammodo viderit vel mani
bus attrectauerit: non ſerpētum doleat
aſtuciā: ſed lapidū innocentiā perpēdat
obtineat ſerpēs rigoꝛē lapidis: ſed lapis
neſciat maliciā ſerpētis. Sit itaqꝫ effigi
es in lapide: ſed venenū ſit in ſerpēte. Cō
uerte ergo queſo ſerpētes qui huiꝰ loci cō
finia incolūt: in ſolidiſſimā lapidū natu-
rā: quatinꝰ illoꝛū deinceps nō metuētes
inſolentiā: cū pace ⁊ trāquillitate tibi ſo-
li dn̄o liberis mētibus ſeruiamꝰ: qui es
ſup oīa bn̄dictus deus in ſecula ſeculoꝛū
Cūqꝫ oēs rn̄diſſent amen: circūquaqꝫ ſer
pētes ex rimulis terre confluere: ⁊ apud
littoꝛa maris certatim ſerpere ⁊ ſine mo
ra per deuexa mōtis ſeſe pꝛecipitare oēs
aſtātes viderūt: vbi mox velut lapides
diriguerūt. Ex illa vero die in pꝛouincia
illa nemo ſe vnꝙ̄ hac clade leſum ſenſit.
In cauernis ſaxoꝛū vbi ſerpētes coꝛrue-
rūt lapides inueniūtur in quibꝰ ita pꝛo-
pꝛie expꝛimūtur eoꝛū figure vt nil peni-
tus cōfoꝛmitati ſerpētis ꝙtū ad expꝛeſſā
ſpēm deſit vel nature. Lapillos quaſi ad
imaginē ſerpētinā expꝛeſſos inſpicis ſed
nulla arte humani ingenii ſic poſſe iſcul
pi facile aduertis: lapis manibꝰ palpaꝶ
ſed nichil niſi ſerpēs cogitatur. Quidā
ex famulis btē hilde q̄ cuſtos erat agroꝝ
ſubito aduenit ⁊ voce querulosa vn̄ mole
ſtabatur palā expoſuit: videlicet ꝙ ſata
fratrū ⁊ ſoꝛoꝛū a multitudīe auiū cōſum
pta ⁊ pedibꝰ cōculcata in nichilū fere re-
digereꝶ. Cui virgo ſctā rn̄dit. Si nolue-
ris vt aſſeris hāc tibi crebꝛo ſuſcitēt mo-
leſtiā ⁊ nobis tantā ingerant iniuriā: va
de pꝛotinꝰ et eas pariter ſub cuſtodia in-
cludēdo coherce: nec eas donec multetur
pꝛeſumptio vſpiā euolare ꝑmittas. Jlle
aūt ab ea ſe irrideri putabat: ⁊ nō ſine rā
coꝛe a virginis pn̄tia recedēs: dixit. Nū
eni in ventū verba effundis ⁊ qđ impoſſi

bile eſt ⁊ nature nõ admittit ratio michi
iniũgis. Uadã enĩ ſecundũ verbũ tuũ: ⁊
ſi potero qđ precipis faciã: ſed ꝙ ineffica-
cia ſint q̃ michi iniunxeris in reditu meo
vtiqꝫ expergeris. Ad agros igit̃ pergẽs
aues velut arenã innumerabiles q̃ ſata
cõſumpſerãt inuenit. Quas vt vidit: in
hanc vocẽ ꝓculdubio prorupit. Iſte ait ⁊
ſcđm iuſſionẽ dñe mee: infra ei⁹ includa-
mini ſepta: qꝛ hoc eſt qđ vobis debeo fa-
cere ex obedientia. Nec mora ſtatim quo
iubebãtur ire ceperũt: ⁊ ſeipſas nemine
cogente: ſed p̃fato famulo ſequente intra
ſepta incluſerũt. Quo facto cuſtos agro
rum aĩo vehemẽter cõſternatus: rei ordi
nẽ ſcẽ hilde enarrauit. Que ſtatim acce
dẽs auibus oĩbus libertatẽ auolãdi quo
vellẽt cõceſſit. Sed cũ oĩs turba volucrũ
per licentiã ſcẽ virginis abiſſet: repente
vna que relinqui videbat̃ mortua inuen
ta eſt. Cui cũ btã hilda p̃ciperet vt ſine di
latiõe ſurgeret: ⁊ coalites ſuos abſqꝫ mo
ra apprehẽderet: illico auis mortua reui
xit: ⁊ imperãtis ſermonẽ agili volatu cõ
pleuit. In ei⁹ monaſterio fuit frater qui
dã diuĩa grã ſpecialiter inſignis qui car
mĩa religiõi ⁊ pietati apta facere ſolebat
ita vt quicqđ ex diuinis litteris per inter
pretes diſceret: hoc ipſe poſt puſillũ ver-
bis poeticis maxima ſuauitate et cõpun
ctione cõpoſitis in anglorũ lingua ꝓfer-
ret. Cuius carminib⁹ multorũ ſepe ani-
mi ad contẽptũ ſeculi ⁊ ad appetitũ ſunt
vite celeſtis accẽſi. Alij enĩ poſt illũ in gẽ
te anglorũ religioſa poemata facere tem
ptabãt: ſed nullus ei equiparari potuit.
Nõ ei ab hoĩbus neqꝫ per hoĩem inſtitu-
tus canẽdi artẽ didicit ſed diuinit⁹ adiu-
tus gratis canẽdi donũ accepit. Unde ni
chil vnꝙ friuoli et ſuperuacui poematis
facere potuit: ſed ea tantũmõ q̃ ad religi-
onẽ ptinẽt religioſam ei⁹ linguã decebãt
In ſeculari ſiquidem habitu vſqꝫ ad tpa
prouectioris etatis cõſtitutus: nichil car-
minũ aliqñ didicerat. Unđ cũ in quodã cõ
uiuio letitie cauſa decretum eſſet: vt oẽs
per ordinẽ cãtare deberẽt: cũ ſibi citharã
appropinquare cerneret: ſurrexit ⁊ egre
diẽs mẽbra ſopori dedit. Et ecce aſtitit ei
quidã per ſompnũ ⁊ eũ ſalutãs ac ſuo no
mĩe appellãs: cedmon inquit cãta michi
aliqđ. Neſcio inquit cãtare: ⁊ ideo de con
uiuio receſſi. Rurſum ille q̃ cũ eo loqueba
tur ait. Attamẽ cantare habes. Quid in
quit cantare debeo? Et ille. Canta inquit
principiũ creaturarũ. Quo accepto rñſo
ſtatim ipſe cepit cãtare in laudẽ dei condi
toris verſus quos nũꝙ audierat: quorũ
iſte eſt ſenſus. Nũc laudare debem⁹ au-
ctorẽ regni celeſtis: potentiã creatoris: ⁊
conſiliũ illi⁹: facta p̃ris glorie: quomodo
ille cũ ſit eternus de⁹ oĩm miraculorũ au
ctor extitit qui primo filijs hoĩm celũ pro
culmĩe tecti: de hinc terrã cuſtos huma-
ni gñis omĩps creauit. Hic eſt ſenſus non
aũt ⁊ ordo ipſe verborũ que dormiens ille
canebat. Neqꝫ enĩ poſſunt carmĩa q̃uis
optime cõpoſita ex alia in aliã linguã ad
verbũ ſine detrimẽto ſui decoris ac digni
tatis transferri. Exurgẽs aũt a ſompno
cũcta que dormiẽs cãtauerat memoriter
retinuit ⁊ plura verba deo digni carmĩs
adiũxit. Perduct⁹ autẽ ad ſcãm hildam
cũ doctores quidã expoſuiſſent illi quẽdã
ſacre ſcripture ſermonẽ: optimo carmĩe
qđ iubebat̃ cõpoſitũ reddidit. Mox ergo
abbatiſſa amplexa grãm dei in viro ſecu
larẽ illũ habitũ relinquere et monaſticum
ſuſcipe ꝓpoſitũ docuit. Ille vero que de
ſacra ſcriptura audiẽdo diſcere poterat:
quaſi mundũ aĩal ſecũ ruminãdo in car-
mẽ dulciſſimũ cõuertebat: ſuauiuſqꝫ re-
ſonãdo doctores ſuos viciſſim auditores
ſui faciebat. Canebat aũt de creatiõe mũ
di ⁊ origine humani gñis ⁊ tota geneſis
hiſtoria de egreſſu iſrael de egypto et in-
greſſu in terrã repromiſſiõis de alijs plu
rimis ſacre ſcripture hiſtorijs de incar-

natione dñi: paſſione: reſurrectiōe: ⁊ aſcē
ſione: de ſpūs ſcti aduētu ⁊ apoſtolorū do
ctrina. De terrore futuri iudicij ⁊ horro
re pene ihēne: ac dulcedie regni celeſtis
multa carmia faciebat. In quibꝰ hoīes
ab amore ſcelerum abſtrahere: ⁊ ad dile
ctionē ⁊ ſolertiā bone actiōis excitare cu
rabat. Erat ei vir multū religioſus ⁊ hu
milis: et aduerſus illos qui praue agere
ſolebāt zelo magni feruoris accenſus Et
factū eſt vt qui ſimplici ac pura mēte trā
quillaqꝫ deuotiōe dño ſeruierat: etiā trā
quilla morte mundū relinquens ad eius
viſionē venerat: illaqꝫ lingua que tot ſa
lutaria verba in laudē cōditoris cōpoſue
rat: vltima quoqꝫ verba in laudē ipſius
ſeſe et ſpm̄ ſuū in manus eiꝰ cōmendādo
clauderet. Qui etiā preſcius ſui obitꝰ ex
titiſſe ferebat. Cū eni ſctā hilda multis
annis prefato mōaſterio p̄fuiſſet placuit
dño ſctām eiꝰ aīam lōga infirmitate car
nis examinari: vt iuxta exemplū apoſto
li virtus eiꝰ in infirmitate pficeret. Per
ſex igit cōtinuos annos eadē moleſtia la
borare nō ceſſabat. In quo toto tpe nūq̄
ipſa vel cōditori ſuo grās agere: vel com
miſſum ſibi gregē ⁊ publice et priuatim
docere pretermittebat. Nā ſuo p̄docta ex
emplo monebat oēs et in ſalute accepta
corpis dño obtemperāter ſeruiendū: ⁊ in
aduerſis rerū ſiue infirmitatibꝰ mēbro
rū fideliter dño agēdas grās eſſe. Septi
mo igitur ſue infirmitatis anno cōuerſo
ad interna dolore: ad diem vltimū perue
nit. Hora autē exitus eius a corpe in alio
lōgius poſito monaſterio quedā ſctimo
nialis femina audiuit ſubito in aere no
tū cāpane ſonū quo ad orōnes excitari ſo
lebāt: cū que earꝫ de hoc ſeculo fuiſſet euo
cata: apertiſqꝫ vt ſibi videbat oculis aſpe
xit detecto domus culmine fuſam deſu
per lucē oīa repleuiſſe: viditqꝫ aīam p̄fa
te dei famule in ipſa luce comitātibus ac
ducētibꝰ angelis ad celū ferri. Et ſtatim
exurgēs nimio terrore perterrita ad ab
batiſſam currit: que p̄fuit monaſterio eo
dem anno a ſctā hilda conſtructo noīe ha
conos: ⁊ treſdecim milaribus a monaſte
rio hilde diſtabat: nūcians beatā hildā il
larū oīm matrē iam a ſeculo migraſſe: ⁊
ſe aſpectante cū luce immenſa ducibꝰ an
gelis ad eterna gaudia aſcendiſſe. Vene
rūt aūt diluculo fratres a loco vbi defun
cta erat eius obitū nūciātes. Eadē etiā
nocte cuidā virgini obitus illius in viſio
ne apparuit que aīam eiꝰ cū angelis ad
celū eleuatā conſpexit. Obijt aūt quinto
decimo kalendas decēbris.

De ſctā Hildelitha virgīe ⁊ abbatiſſa.

Berkinga monaſteriū multo
rū ſctōrū dinoſcit eſſe ſacra
riū. Plerūqꝫ eni ſup hūc locū
quodā familiari reſpectu ce
lū videt apertū: et claritatē
quā aīe poſſidēt in celis effundere quodā
mō oſtēditur corpibꝰ glorificādis Ad ma
gnā igit gloriā hoc ſpectat btē mrīs hil
delithe: q ſola inter tot celeſtes velut pre
cioſiſſima gēma excipit ſola inter ſua ſi
dera velut clariſſima premōſtratur: ſola
poſt beatā ethelburgā ſctitatis titulo ſo
lēpnizatur. Ut aūt pretereamꝰ poſterita
tis merita: tpe quo btūs edmūdus mar
tyriū pro xp̄o paſſus eſt: tota ſctārꝫ virgi
nū congregatio cū ſua mr̄e in hac ſctā ec
cleſia a paganis eſt cōcremata O q̄ reco
lēda pietas vbi mater illa diuine familie
decurrēte plūbo ardētis mōaſterij vtraſ
qꝫ manus ad celū eleuās ⁊ cū lachrymis
oēs confortans dixit. Suſtinete filie dile
ctiſſime tranſitoriū iſtū ignē: quo ad ppe
tuū currimꝰ brauiū. Iā nobis celū reſe
rat iā palma martyrij ⁊ ſempiterna glo
ria momētaneo dolore mercat. Iſte eni
virginales martyres cū ſuperioribꝰ virgi
nibꝰ velut plebs ſiderea vna cōmemora
tiōe ſine certa lugubratiōe ⁊ noīe recolūt.
Btā Bō hildelitha a glorioſis glorioſiſſia

pꝛetenditur. Hec enĩ virgo ſancta nõ ſo-
lum a dũſtano/ethelwoldo ⁊ elphego di
gna veneratione eſt celebꝛata: verũ etiã
a m̃ltis ſanctis antiq̃s ſctĩtas eiꝰ eſt pꝛe
dicata. Et ſi nobis ob culpã incurie vel
ob pꝛemiũ fidei ipſius miracula vel ſcri-
pturarũ indicia defecerũt illi pꝛoculdu-
bio clamantibꝰ virtutibꝰ hanc nouerũt
qui pꝛimitus añ combuſtionẽ ſacroꝝ vo
luminũ per totã inſulam ꝑ danos factã
ĩ lucernã oĩm eam extulerũt diemq́ʒ ſuũ
ſctiſſimũ eſſe ſanxerũt. Huiꝰ itaq́ʒ virgi
nis gloꝛioſe inſtantiã ⁊ vigilem curã ſu
pꝛa gregẽ ſibi cõmiſſum bꝛeuiter tãgit.
Beda venerabilis cõfiſus decetero ꝙ de
ſcriptꝰ liber vite ſancte ethelburge de q̃
hec et alia pꝛeclara exceperat ad teſtimo
niũ ſanctitatis eiꝰ ſufficeret. Adeo diui-
na charitate erat plena ⁊ oĩm virtutum
doctrix ⁊ foꝛmula in vigilijs/abſtinẽtijs
benignitate/clementia/ceterarũq́ʒ virtu
tum ſumma: ita aĩabus ⁊ coꝛpoꝛibꝰ pꝛo-
uidit neceſſaria vt coꝛã deo ⁊ hoĩbꝰ ince-
deret ſine querela. Cetera vero vita vel
merita beate hildelithe latent veſtra tẽ-
poꝛa quibꝰ credimꝰ non defuiſſe miracu
loꝝ teſtimonia ꝙꝙ magis in fide que ꝑ
dilectionẽ opeꝛat̃ ꝙ in miraculis ſancti-
tas ſit ꝯpꝛobanda. Oĩa tamẽ eiꝰ ſacra
geſta celo credimꝰ eẽ deſcripta tanto ibi
clarioꝛa quanto hic obſcurioꝛa cuius vi-
ta cũ xp̃o abſcondita clarioꝛ tandẽ appa-
rebit cũ ipſo in gloꝛia. Succeſſit enĩ bea
te ethelburge in officiũ abbatiſſe et vſq́ʒ
ad vltimã ſenectutẽ eidẽ monaſterio ſtre
nuiſſime ⁊ ĩ obſeruãtia diſcipline regu-
laris ⁊ in earũ que ad cõmunes vſus ꝑti
nent rerũ ꝓuidẽtia pꝛefuit ⁊ exhoꝛtatio-
ne materna ⁊ cõuerſatione angelica oẽs
ad celeſtia trahens. Tres enĩ femine ce
ce ad patrocinia triũ ſanctarũ virginũ ſi
mul ꝯueniẽtes ſingule ad ſingulas ſunt
illuminate. Una videlicet ad ſãctã ethel
burgaʒ/altera ad ſctãm hildelitã/tertia
ad ſctãm wlfildam. ¶ Narratio.

Sãcto enĩ pachomio apparuit diabolꝰ
in ſpecie mulieris pulcherrime. Quã ille
cernens ⁊ phantaſma eſſe agnoſcẽs oꝛa-
bat multũ vt euaneſceret. Cui illa pꝛopi
us aſtans ait. Quid ſuperflue laboꝛas?
poteſtatẽ accepi a dño tẽptare quos vo-
lo. Ad quam ille. Quid vis eſſe? Et illa.
Ego ſum virtus diaboli ⁊ caligine volu
ptatis moꝛtifere moꝛtales inuoluo: ſʒ tu
is vel tibi ꝓpter xp̃m qui humanatꝰ eſt
appꝛopinquare nõ poſſum. Sed nunq̃d
ita ſemꝑ erit? Veniet tẽpꝰ poſt obitũ tu-
um: qñ ꝓut libuerit debachaboꝛ int̃ eos
quos nunc oꝛationibꝰ tuis munis. San
ctus ait. Et quis ſit ſi melioꝛes tũc erunt
qui illos coꝛroboꝛent? Nã tu pꝛeſcire nil
omnino pꝛeuales quod eſt ſolius dei. Et
illa. Plurima tamẽ ex pꝛecedẽtibꝰ cogno
ſco. Omnis enĩ rei pꝛincipiũ tẽdit ad au
gmentũ pꝛius: deinde ad detrimentum
vergit ſic et in hac noſtra pꝛofeſſione vt
conuicio fiet. Nã inter initia ſua ſignis
⁊ virtutibꝰ roboꝛata ſuccreuit. Cũ autẽ
ſeneſcere ceperit aut tẽpoꝛis diurnitate
laceſcens aut negligentia coꝛpoꝛis defi
ciens ab incrementis pꝛopꝛijs minuetur.
Poſt hec pachomius inſtanter oꝛabat vt
ſibi dominus reuelaret qui ſtatꝰ mona-
choꝛum poſt ſe futurus ſit. Qui per viſi
onẽm ſibi factam edoctꝰ eſt ꝙ monaſte-
ria quidem multipliciter dilatarentur ⁊
nonnulli pie ⁊ continenter viuerent: plu
rimi vero negligerent ſuamq́ʒ ſalutem
perderent maxime vero per negligentiã
pꝛelatoꝛum quibus pꝛimatũ tenentibus
ambitioſa lite quis eoꝛum pꝛeſit conten
derent. Et repꝛobabuntur boni ꝓpoſiti ⁊
mali eligẽtur. Et tunc oĩa pene q̃ diui-
nis regulis ſubnixa ſunt: humanis com
mutabuntur illecebꝛis. Tunc pachomi-
us exclamans ad dominum ait. Heu me
quia fruſtra laboꝛaui. Si enim tam per
uerſi erunt qui futuri ſunt pꝛepoſiti coꝝ

ſubditi quales erūt? Tūc apparuit ei mirabili fulgore quedam ymago ſpineam portans coronam dicens ei. Confortare pachomi quia poſteritas tua vſqꝫ in finē non deficiet & qui inter eos pie & continēter vixerit: amen dico requiem ſortietur

¶ Narratio. Eo tempore ſecundū bedam ſebba rex orientaliū ſaxonū vir multum deo deuotus floruit. Erat enim religioſis actibus/crebris precibus piis elemoſinarum fructibus plurimum intentus vitam priuatam et monaſticam cunctis regni diuitiis & honoribus preferēs quā et olim ſi non obſtinatꝰ cōiugis animus diuortiū negaret relicto regno ſubiiſſet. Cum autem trigīta annis placitis deo operibus regnaſſet infirmitate correptus vix impetrato vxoris cōſenſu ab epiſcopo londonienſi habitum religioīs ſuſcepit & ſummam pecunie maximam pauperibus erogandam epiſcopo attulit nihil omnino ſibi reſeruans. Qui cū diem mortis ſibi imminere ſentiret accito ad ſe epiſcopo conſolatoriā quam viderat narrauit ei viſionem. Uidit enim ſibi aſſiſtere tres viros claro indutos habitu: quorum vnus dixit ꝙ anima eius ſine vllo dolore cum magno lucis ſplendore tertio die eſſet egreſſura de corpore Die vero poſt hec tertia quaſi leuiter obdormiens ſine vllo ſenſu doloris emiſit ſpiritum. Et parato ſarcophago inuenerunt corpus menſura palmi longius eē illo. Cumqꝫ quid inde agerent heſitando quaſi attoniti ſtarent: ſubito aſtāte epiſcopo et filio regis eiuſdē et turba hominum multa: inuentum eſt ſarcophagū illud congrue longitudinis vt a parte capitis ceruical interponi poſſet et a parte pedum menſura quatuor digitorum corpus excederet. Sepultus eſt autem in eccleſia ſancti pauli apoſtoli.

¶ De ſctō Honorio archiepō & cōfeſſore.

Beato archiepō iuſto ad celeſtia tranſlato ſanctus honorius pro illo eſt in preſulatū electus qui erat vnꝰ ex diſcipulis bti pape gregorii vir magne reuerētie & in rebꝰ eccleſiaſticis ſublimiter inſtructus. Qui ordinandus venit ad paulinū & occurrēte ſibi illo i lidecolnio dorobernenſis eccleſie conſecratus eſt antiſtes. Cui etiam papa honoriꝰ miſit pallium & litteras in quibus decreuit vt cū dorobernenſis vel eboracenſis antiſtes de hac vita tranſierit: is qui ſupereſt conſors eiuſdem gradꝰ habeat poteſtatem alterum ordinandi loco eiꝰ qui tranſierat ſacerdotē: ne ſit neceſſe ad romanam vſqꝫ ciuitatem per tam prolixa terrarum et maris ſpacia pro ordināndo archiepō ſp fatigari. Inter plurima inquit memoratꝰ papa que redemptoris noſtri mīa ſuis famulis dignaꝛ bonorū munera ꝓrogare illud etiā clementer collata ſue pietatis munificētia tribuit quotiens ꝑ fraternos affectꝰ vnanimē dilectionē quadā cōtemplatione alteriꝰ aſpectibus repſentat ꝓ quibꝰ maieſtati eiꝰ gratias indeſinent exoluimꝰ eūqꝫ votis ſupplicibꝰ exoramꝰ vt vrām dilectionē i predicatiōe euāgelii elaborantē & fructificātē ſectātēqꝫ magrī & capitis ſui ſctī gregorii regulā ꝑpeti ſtabilitate cōfirmet & ad augmentū eccleſie ſue potiora per ſuos ſuſcitet incremēta vt fide & opere in timore dei & charitate vrā acquiſitio deceſſorumqꝫ veſtroꝝ q̄ per dn̄i gregorii exordiū pullulat cōualeſcēdo ampliꝰ extēdat Tali itaqꝫ huiꝰ ſctī pape laudore ac teſtimonio liquide patet hunc beatū honorium gregoriane inſtitutionis diſcipulū hoc eſt apoſtolice vite & pfectiōis dignū fuiſſe emulū. Nec illud etiā parue glorie ꝓconiū eſt ꝙ ꝑ ſctm̄ felicē a ſe ordinatū oriētaliū āgloꝝ pſulē illā quoqꝫ ad xp̄m cōuertit gētē. Beato Ho felice mortuo lo

co eius ordinauit thomam diaconũ eius de prouincia girwiorũ. Hiis temporib⁹ turbatis rebus northãhumbrorꝫ perempto rege edwino beat⁹ paulinus aſſumpta ſecum ethelburga regina rediit canciam nauigio atqꝫ a beato honorio honorifice ſuscept⁹ eſt. Rex vero edbald⁹ ſorori ſue ethelburge dedit villam limming noiatã in qua ipſa monaſteriũ cõſtruxit et a beato honorio velamine conſecrata: mater plurimarũ virginum ꝛ viduarũ facta eſt. Que poſt vite ſue obitũ ſepulta eſt ibi idibus decembris. Paulinũ vero epm roffenſem cõſtituit qui ibidẽ finẽ vite dedit. Sic igitur dux ſtrenuus ac peruigil dñice milicie aliis velut in acie diuina cadentibus alios ſubrogare certabat ne ſcꝫ ſeue hoſti locus irrumpẽdi pateret ne leo rugiẽs ꝛ querẽs quẽ deuoret gregem domini ſine defenſore inuentũ vaſtaret. Non ſolum altiorib⁹ verũ etiã inferiorib⁹ cuſtodiis eccleſiarum fidelis et prudens diſpenſator dñi proſpiciebat ꝛ omnia vt oim ſolicit⁹ procurabat. Ordinabat parochias ꝛ cetera clericorꝫ officia docens omnes vt in omnib⁹ ſe exhiberent ſicut dei miniſtros ꝛ plebem dei tã ſuauitate et patientia erudirẽt ꝙ doctrina tam pie conuerſationis exemplo illuſtrarent ꝙ exhortatione paterna quatinus ꝛ chriſtiani adhuc rudes in fide ꝛ gẽtes adhuc incredule diuini amoris attraherentur dulcedine ꝙ terroris auſteritate. Sic eni deus ſanctũ honoriũ fide puriſſima/cõuerſatione amabili/ſignis et virtutibus multis in terris ditauit: vt tanꝙ lucerna ardens ꝛ lucẽs huic regno effulſerit vt errores multos hereticorũ euacuauerit vt innumerabiles paganorum ad deum cõuerterit: miſerias multas hominũ orando/conſolando releuauerit: ꝛ tota vita ei⁹ quaſi ſpeculum cernere cupientib⁹ reſplẽduerit. Sibi parcus et xpi pauperibus larg⁹ ſeruiẽs domino in ſpiritu humilitatis ꝛ officio totius charitatis certabat inter illos annumerari quos beatificat ſentẽtia xpi. Beati inquit pauperes ſpiritu qm̃ ipſorũ eſt regnũ celorꝫ. Studebat ſibi et omnibus vigilare orando/pſallendo/excitãdo: oẽs ſecũ in occurſum dñi preparare. Sicqꝫ de huius mundi ergaſtulo ad patriã claritatis eterne tranſiuit pridie kal. octobris. anno dñi ſexcenteſimo quinquageſimo tertio ꝛ in monaſterio apoſtolorum petri et pauli cum patrib⁹ ſuis ſepelit. Elapſis poſt hec multis annis cum ei⁹ reliquie de terra eleuarent: hora qua ei⁹ cripta cũ effodiẽte ſarculo aperta eſt: tã ingens odoris ſuauiſſimi fragrancia illico erupit vt quicunqꝫ tũc ſctõ illi officio preſentes aderant odore illo reſperſi cũ magna cordis deuotione laudes deo proclamarent. Derogabat quidã emulus huic ſancto preferens illi quẽdam ſecularis opulentie epiſcopũ qui eccleſiam dei multis opibus et ornatib⁹ extruxerat cũ iuſtũ tale aliqd vtilitatis in vita ſua feciſſe nullum veſtigiũ ſit. Nõ vbi ei⁹ loci por nũciatũ egre ferret nocte ſubſequuta cuidã ſeniori quidã venerabilis in viſu aſtitit ita preclare lucẽs ſicut ſol dicẽs Quare ille talis heſterno die ſctm̃ dominũ honoriũ abuſiua lacerare voluit detractione in põtificis laudati prelatiõe: Cur hiis relatis prior ex ſacro euãgelio non reſpõdit qꝛ oibus largitionib⁹ diuitum copioſis plus due minute valuerũt euãgelice paupcule apud iudicẽ iuſtum Huic igit dat intelligi hui⁹ pauptas quãto p̃cioſior fuerit diuitiis ſeculi apud dominũ nõ auri probatorẽ ſed fidei. Hic trãſitoriã hui⁹ mũdi pompã reſpuens ꝛ celeſtis regni gloriã ſp deſiderãs nũc cum dño regnans dñm nobis propitiũ in hoc eẽ ſeculo ſp exorat. Anno gr̃e milleſimo cẽteſimo octuageſimo primo apð rothã ſcðm vincẽtiũ monachi de eccleſia beate

marie a quodā burgēſe pecunia accepta mutuo eidē noie pignoris cortinas eccleſie tradiderunt. Inſtante vero poſtea feſtiuitate ſancte marie ne eccleſia deſtitueretur ſuo ornatu rogabāt monachi burgenſem vt cortinas eiꝰ cōcederet reſtituendas ſtatim poſt feſtū. Qui rñdit ꝙ ille cortine circa lectū vxoris in puerperio decubātis tendebant nec inde poſſent aliquatenꝰ amoueri Tranſacta igit feſtiuitate nocte ꝓxima beata virgo vxori ſue apparens ait. Vir tuꝰ peccatū grande cōmiſit nec impietatis ſue exceſſus relinquꝫ poterit impunitꝰ. Tertia itaqꝫ die morietur filꝰ tuus ⁊ vir tuꝰ die octauo penas iuxta merita percepturꝰ. Tu aūt proficiſcere ad eccleſiam meā apud bethleem ⁊ cōſpectis ibi tribꝰ ſepulchris tibi medium eliges. Interim vero oī feria quarta circa horā nonā deficiet in te ſpiritꝰ tuꝰ ⁊ decurret ab ore tuo ⁊ naribꝰ ſanguis ⁊ vſqꝫ ad nonā ſabbati velut mortua permanebis ⁊ tūc tibi ſpiritꝰ tuus reſtituet Hijs dictis beata virgo diſparuit ⁊ mulier viro ſuo ſompnium enarrauit. Qui fidem nō adhibēs vna cū filio vt predicit debitū mortis perſoluit. Mulier aūt ſūmo pōtifici cūcta per ordinē confeſſa eſt: qui in hijs certior fieri volēs duodeci matronis eam cōmendauit precipiēs vt cū illa deficiēte ſpū obdormiret plātis eius ferrū infigerēt ⁊ de ſanguine ab ore ⁊ naribꝰ fluēte aliquas veſtes intigerēt. Quibus vt iuſſū fuerat cōpletis nec in pforatione plātaꝝ eſt mota nec infectio veſtimenti a ſanguine in ſabbato reuerſo ſpiritu eiꝰ poterat apparere.

¶ De puero Hugone a iudeis crucifixo.

Anno aūt dñi millesimo ducēteſimo qnquageſio qnto circa feſtū aploꝝ petri et pauli iudei lincolnie puerū vnū furati ſūt noie hugonē octo annorū etatē habentē. Et cū ipm in quodā cōclaui ſecretiſſimo lacte ⁊ alijs puerilibus alimētis nutrirēt miſerūt ad oēs fere anglie ciuitates in quibus iudei degebant ⁊ cōuocarūt de vnaquaqꝫ ciuitate aliquos iudeorū vt in ꝯtumeliā et obprobriū iheſu xpi intereſſēt ſacrificio ſuo lincolnie. Habebāt eni vt dicebāt quēdam puerū abſconditū ad crucifigēdū. Et cōgregatis multis lincolnie conſtituerunt vnū iudeū pro iudice tāꝙ pro pilato cuius iudicio ⁊ oīm fauore affectꝰ eſt puer diuerſis tormentis. Verberatꝰ eſt vſqꝫ ad cruorē ⁊ liuorē/ſpinis coronatus/ſputis ⁊ cachinnis laceſſitꝰ/⁊ a ſingulis pūctus cultellis/potatꝰ felle/deriſus ꝓbris ⁊ blaſphemijs: ⁊ crebro ab eiſdem frēdētibꝰ ſuis dētibꝰ ihs pſeudo ꝓpha vocat Et poſtꝙ diuerſimode illuſerāt ei: crucifixerūt ⁊ lācea ad cor pupugerūt. Et cū expiraſſet puer depoſuerunt corpus de cruce ⁊ neſcitur qua ratione euiſcerarūt corpuſculū. Dicitur aūt ꝙ ad artes magicas exercēdas. Mater aūt pueri filiū abſentem per aliquot dies diligēter queſiuit dictūqꝫ eſt ei a vicinis ꝙ vltimo viderūt puerū quem queſiuit ludētem cū pueris iudeoꝝ ſibi coetaneis ⁊ domū cuiuſdam iudei intrātem. Intrauit igitur mulier ſubito domū illam et vidit corpꝰ pueri in quēdam puteū precipitatū. Et caute cōuocatis ciuitatis balliuis: inuētum eſt corpus ⁊ extractum. Mater aūt pueri querula ⁊ clamoſa voce omnes ciues immo omnes conueniētes ad lachrimas ⁊ ſuſpiria prouocauit. Erat aūt ibidem nobilis nomine quidam iohannes: vir quidam circūſpectus ⁊ eleganter litteratus qui ait Audiuimꝰ ꝙ quandoqꝫ iudei in obprobrium iheſu chriſti dñi noſtri crucifixi talia non ſunt veriti attemptare et capto vno iudeo in cuius domū intrauit puer ipſe hugo ludens et alijs ideo ſuſpectior: ait illi Miſer neſcis quia

te feſtin⁹ manet interritus: totũ aurũ anglie non ſufficeret ad ereptionem vel redemptionem tuam: Verũtamẽ dicam tibi licet indigno qualiť poteris vitã tuam ſaluare et mẽbꝛa ne mutileris. Utrumqꝫ tibi ſaluabo ſi quecunqꝫ in hoc caſu perpetrata ſine falſitate aut fraude mihi pãdas. Jude⁹ igiť ille noīe copin⁹ ſic credẽs viã inueniſſe euadendi: reſpondit dicens Dñe iohannes ſi dictis facta compẽſes: pandã tibi mirabilia. Et animauit eũ et incitauit ad hoc eiuſdẽ ioãnis induſtria. Et ait iudeus. Uera ſunt que dicũt xp̄iani: iudei fere quolibet anno vnũ puerum in iniuriã ⁊ contumeliam iheſu crucifigũt: ſed non quolibet anno comperiť nã occulte hoc faciũt et locis abditis ⁊ ſecretis. Hunc aũt puerũ quẽ hugonẽ vocant ĩmiſericoꝛditer noſtri iudei crucifixerũt: ⁊ cũ obiiſſet et moꝛtuũ abſcondere vellẽt in terra obꝛui non potuit: nec abſcondi. Perutile eni reputabatur coꝛp⁹ inſontis augurio ad hoc enim euiſceraďať. Et cũ mane putabatur abſconditũ edidit illud terra ⁊ euomuit: ⁊ ſupꝛa terrã inhumatum apparuit. Quo viſo iudei multũ abhoꝛrẽtes cũ illud in puteũ p̄iecuſſent (deo volente) nec tũc occultari potuit. Nã mater pueri impꝛoba omnia perſcrutando: coꝛp⁹ inuentũ balliuis intimauit. Judeo itaqꝫ p̄cepto pꝛefati iohãnis vinculis mãcipato canonici eccleſie lincolnienſis coꝛpuſculum ſibi tradi petierũt et tanq̃ pꝛecioſi martiris venerabile coꝛp⁹ et ſanctũ honoꝛifice terre tradiderũt. Judei vero decem dieb⁹ puerum infra ſua habitacula clauſum tenuerant: vt tot dieb⁹ lacte paſtus atrocia perfidoꝛũ toꝛmenta foꝛtius tollerare poſſet. Increpauit autẽ rex iohannẽ pꝛefatũ ꝙ tam flagitioſo vitam quam dare nõ poterat pollicebatur. Cũqꝫ iudeus videret ſe nullo modo moꝛtem euadere poſſe ait. Imminet mihi moꝛs mea nec poteſt mihi dñs iohannes perituro ſuffragari. Nũc oĩbus vobis veritatẽ pandã. Moꝛti hui⁹ pueri de qua calũpniantur iudei conſentiebant oẽs fere iudei totius anglie et cuiuſlibet fere ciuitatis quidam electi ad pueri illius immolationem quaſi ad paſchale ſacrificiũ cõuocabanť. Et cũ hoc et alia deliramenta palã enarraſſet: ad caudã equi ligat⁹ ad patibulum trahitur et aereis cacodemonib⁹ in coꝛpoꝛe et anima pꝛeſentatur. Alij vero iudei huius facinoꝛis participes quať viginti ⁊ vndecim lõdonias ducti carcerali cuſtodie tradebãtur. Facta demũ p̄ iuſticiarios regis inquiſitione diligenti: decem ⁊ octo de nobilioꝛib⁹ iudeis vꝛbis lincolnie pueri martirio conſentientib⁹: equis ad patibulum ſunt tracti et poſtea ſuſpẽſi ceteris ĩ arcta cuſtodia reſeruatis

¶ De ſancto Hugone ep̄o et confeſſoꝛe.

Sctũs hugo genetricis ſolatio cũ necdũ etatis metas exceſſiſſet oꝛbat⁹ collegioqꝫ regularium clericoꝝ vna cũ genĩtoꝛe ſociatur ac fere octennis erat cũ militie ſpiritualis tyꝛocinia ſubiret. Boni quippe parentis pꝛo eo inuigilante ſolertia pꝛius docetur militare deo ꝙ addiſceret viuere mundo. Sic demũ infantile coꝛpus flagella pedagogi attrectant: ſic diſcipline motus in eo pueriles coercent vt ⁊ virtutibus vitia pꝛeteriret et tota vita ei⁹ eſſet vnũ ⁊ iuge martiriũ De ſeipſo aliquibus referre ſolebat. Ego mundi huius gaudia nunq̃ attigi/ iocos nunq̃ didici/ nunq̃ ſciui. In grãnopolitano territoꝛio in quodam cenobio canonic⁹ regularis fact⁹ eccleſiaſticis litteris imbutus eſt. A ludendi iocandiqꝫ vanitate mentẽ ſuſpendẽs honeſtis exercitijs ſe immiſcuit. Coeuis ſuis frequẽter ludẽtibus ſibi talia paterne dulcedinis inſtillabant hoꝛtamenta. Solebat eni ſibi dicere

pater ſuus. Non te inquit dulciſſime fili
alliciat ſtolida leuitas ſocioꝝ. Sine illos
ſoꝛti tue iſtoꝛū ſtudia minus conueniūt.
Addebatqꝫ. Hugonette hugonette ego te
xp̄o nutrio: iocari non eſt tuū. Uigebat ei
ingenij acumine magno quo veloti⁹ que
qꝫ vellet addiſceret. Hugone aūt adulto
pater ei⁹ qui in eodem cenobio ſub regu
lari diſciplina vixit: crebꝛis cepit vꝛgeri
incomodis quem filius ſuus ꝙ͂ diu vixit
ducebat: poꝛtabat veſtibus ⁊ calciamen-
tis tegebat lectū ei ſternebat ⁊ in oīb⁹ ſe-
dule miniſtrabat. zelo tandē arctioꝛis re-
ligionis ductus: oꝛdinē cartuſienſem in-
greſſ⁹ eſt. Ibi enī ſtimulo carnis ſue gra
uiſſime temptatus carnem ſuā vigilijs ⁊
mira abſtinentia domabat. Pꝛomot⁹ tan
dem ad oꝛdinē ſacerdotij: qn̄tū creuit oꝛ
dine tantum pꝛofecit ſancta deuotione.
In altaris enī officio ita verſabatur ac ſi
viſibilem manib⁹ contrectaret dn̄m ſal-
uatoꝛem. Domabat enim coꝛpoꝛis mem-
bꝛa vigilijs ieiunijs flagellis ⁊ iuxta mo
rem oꝛdinis vſu cilicij et potu aque cum
arido pane. Tanta demū carnis tēpta-
tio cum pꝛocuratoꝛ dom⁹ factus fuiſſet:
ſubito exoꝛta eſt vt mallet iehennalibus
interim tradi penis ꝙ͂ tantis vꝛgeri flam
mis. Tam ingens pugna tam foꝛte certa
men fuit ꝙ diuine nō dubitet virtutis fu
iſſe ꝙ non ceſſiſſet ſed viriliter reſiſtendo
triumphū repoꝛtaret. Uiro dei tandē pꝛo
ſtrato nec ſuperato/non victo ſed fatiga
to tenuis obꝛepſit ſopoꝛ et ecce vidit virū
qui illum ſuſceperat ad oꝛdinem illū no-
mine baſilium vultu angelico radiantē
ſibi aſtare et dicere. Quid inq̇t eſt fili cha
riſſime: Cur ita iaces ꝓnus i terra: Sur
ge ⁊ velle tuū fiducialiter loquere. Et cū
temptationē ſuam ei reſeraſſet mox pa-
tefactis nouacula quā manu tenebat viſ
ceribus eius quaſi ſtrumā igneam: inde
viſus eſt exſecuiſſe et longius extra cellā
pꝛoieciſſe. Expergefactus vero in coꝛde ⁊
in carne ſe reppererit immutatū. Cuidā fa
miliari ſuo querēti vtrū aliquem poſtea
ſenſerit in carne ſua motū reuera inquit
ꝙ aliquem ſenſerim nō nego ſed ſimpli-
ciſſimum ⁊ quē non min⁹ contempnere
ꝙ͂ cōpꝛimere eſſet facillimū. Cum autē
fama viri dei ad aures regis henrici an-
glie perueniſſet miſit nuncios cartuſiam
vt eum pꝛioꝛem Withamie in epiſcopatu
bathonienſi conſtitueret. Qui ſtatim fra
trib⁹ ait. In medio veſtre ſanctitatis tā
diu conuerſatus: monitis et exēplis vr̄is
adiutus nunꝙ͂ per vnū diem animā meā
cuſtodire ſciui: vnde miroꝛ quomodo ad
regendas alioꝝ animas mitti longi⁹ de-
buiſſem qualiter inſtituere nouā domū
ſufficerem qui antiquoꝝ inſtituta ſerua
re nequiui. Puerilia ſunt iſta que audio
⁊ nec deliberationis tante ſpacio aliqua-
tenus digna. Tandem vero licet multū
renitens: pꝛioꝛ Withamie fact⁹ eſt. Fa-
ctum eſt autem vt deficeret ſumptus ad
edificia conſtruenda: et mittens hugo ſe-
mel atqꝫ iterū fratres ad regē et nihil pꝛe
ter pꝛomiſſiones ⁊ verba repoꝛtarēt aſſū
pta quodā fratre nomine gerardo ad cu-
riam ꝓfectus eſt. Quos rex benigne exci
piens blanda locutus/bona pollicit⁹ cau
ſam dilationis excuſans/celerius omnia
perficienda pꝛomittens: ſumpt⁹ tamen
non contulit nec quando eſſet collaturus
certius intimauit. Tunc frater gerardus
regem durius cepit arguere inter cetera
dicens. Totū vobis regnū veſtrū: domine
rex quietum cedo ⁊ ad noſtrā poti⁹ cartu
ſienſem heremum vobis valefaciēs mox
redibo. Putatis vos gratiam nobis exhi
bere ſi veſtro nos vel pane ſuſtentetis cū
eo penitus non egem⁹: Uerū meli⁹ no-
bis eſt ad ſaxa noſtraꝝ cōfugere alpium
ꝙ͂ ad talem hominē habere conflictū qui
totū quod pꝛo ſua ſuggeritur ſalute tan
ꝙ͂ perditum arbitratur. Habeat igitur
citius amiſſurus: et cui neſcit ingrato re

lictur⁹. Opes quas tm̄ amat: nec chriſt⁹
hiis dignatur nec quiſꝙ̄ bonus xp̄ianus
participari. Hec et ſatis duriora gerardo
proſequente tanto vice regis hugo ſuffu
ſus eſt rubore vt tot⁹ inhorreſceret et vix
confuſionem cordis ſui toleraret. Mone
bat fratrem modeſti⁹ effari talib⁹ parce⸗
re aut penit⁹ ſilere. Verū vt erat ꝯſciētie
purioris iā dictis alia atqꝫ alia quib⁹ prī⸗
cipem corrigeret aut erudiret ſupaddit.
Interea vero rex nec vultum mutauit/
nec verbū edidit: immo tacitus et tranq̄l
lus dicentem ſuſtinuit quouſqꝫ vniuerſa
que mente conceperat ore parturiret. Ha
bito poſt hec aliq̄diu ſilentio priore vul⸗
tum pre confuſione deprimente rex con⸗
uerſus ad hugonē ait. Nunquid tu abire
diſponis ⁊ cedere nobis regnum noſtrū?
Et cōplexus eū cū iuramēto ait. Per ſa⸗
lutem anime mee dū vixero tu a meo re⸗
gno non diſcedes. Tecū enim partiar cō⸗
ſilia ſalutaria tecū ⁊ ſtudia aīe mee neceſ
ſaria. Et mittens confeſtim ſumpt⁹: op⁹
cū ſumma inſtantia compleri iuſſit. Cō
tigit enī regē henricū cum magna claſſe
ſua orta tempeſtate in mari pene naufra
gari. A prima enī vigilia noctis mare in⸗
tumeſcens ſeuientib⁹ ventis naues nūc
aſtris inſerere nunc immergere abiſſo la
borabat. Rex tandē hiis malis preſſis: in
hec verba prorupit. O inquit ſi vigilaret
nunc cartuſienſis hugo meus ſi ſecretis
intenderet modo precibus: ſi cū fratrib⁹
ſuis diuinis intereſſet officiis nō ita in lō
gum mei obliuiſceretur deus. Tunc alti
us ingemiſcēs ait. Deus omnipotēs cui
ſeruit prior Withamie in veritate illi⁹ in
teruentu ac meritis nobis in tanta ꝑ pec
catis noſtris anguſtia iuſte deprehenſis
clementer miſerere. Ferunt quidam eū
vouiſſe ꝙ ſi ad portum incolumis perue⸗
niret eum ad pontificalē gradū promoue
ret. Nec mora pelagi fragor/ ventoꝝ tur
bo ſubſedit et euanuit/ cadunt fluct⁹/ re⸗
dit aura lenior/ fretum fundit⁹ cōplana⸗
tur/ naues optato potiūtur littore referūt
vniuerſi gratiarū acctiōes diuine clemē
tie. Vir autem dei conſtructis edificiis
temp⁹ omne quod ſompni ſola neceſſitas
ſibi vēdicaſſet orationi aut lectioni medi⸗
tationi vel ſpūali collatiōi indulgebat
vel exhortationi. Nunꝙ̄ lectul⁹ eū tenuit
vigilantem mox vt membra ſtratū exce⸗
piſſent ⁊ ipſa ſopor pariter excipiebat q̄n
excitaretur a ſompno cōfeſtim vel ad ora
tionem ſurgebat vel ſub momēto rurſus
in ſoporem ſoluebatur. Contigit enī vt
cū rege quodā tempore familiari⁹ agens
de penuria libroꝝ interſereret mentionē
a quo admonit⁹ vt conſcribendis libris in
ſiſteret membranas ſibi deeſſe reſpondit
Et quantum inquit rex tibi vis conferri
ad ſupplēdū hūc defectū? Vna inq̄t mar⸗
ca argēti diu ſufficiet. Rex ꝟo ad hec ſub⸗
ridēs ait. O q̄ immoderate grauas nos
iuſſitqꝫ frater qui cū eo erat decē marcas
munerari. Promiſitqꝫ bibliam ei ſe trāſ
miſſurū et ſub multe recompenſationis
pollicitatione bibliā pulcherrimā a prio⸗
re ſancti ſwituni petiit et impetratā hu⸗
goni tranſmiſit. Cumqꝫ poſtea monach⁹
quidā Wintonie illuc adueniſſet ⁊ ab illo
bibliā dom⁹ ſue fuiſſe didiciſſet: ait. Ita
ne dn̄s rex eccleſiam veſtrā fraudauit li⸗
bro veſtro? Crede mihi frater reſtituetur
vobis bibliotheca veſtra ſed et fratribus
veſtris deuote ſupplicamus quatin⁹ no⸗
bis defectū codicis ſui eos ſuſtinuiſſe ig⸗
norantib⁹ humiliter dignentur indulge
re. Si ꝟo librū recipere nō acq̄eſcis ego
ei reſtituo qui hūc nobis deſtinauit. Tā⸗
dem monachus cū difficultate vix librum
recipiens ad domū ſuam rediit. Walte⸗
ro tandem lincolnienſi epiſcopo in archi⸗
epiſcopum rothomagēſem electo de con⸗
ſenſu regis in epiſcopū lincolniēſem ele⸗
ctus cū magna inſtātia ⁊ difficultate vix
conſenſit. Cum enī ei fuiſſet electio nun⸗

ciata reſpondit ꝙ pontificalis officij non
ſuſciperet dignitatē niſi pꝛioꝛis cartuſie
pꝛeueniſſet aſſenſus. Qui cū fuiſſet obtē
tus non ſine graui laboꝛe ſolēpnium nū
cioꝝ et nunciatus ei fuiſſet: dixit ꝙ ad re
gimen eccleſie lincolnienſis nō accederet
niſi pꝛius ei de canonicoꝝ vnanimi et li
bera voluntate conſtaret. Decan⁹ igitur
lincolnie cū maioꝛib⁹ capituli ſui acceſſit
ad locū cui pꝛeerat vir ſanctus: qui inter
pꝛima colloquia ſic eoꝝ ſibi gratiā cōpa
rauit ꝙ eū pr̄em ac paſtoꝛē habere deuo
tionis affectu feruenter optabant: et tūc
pꝛimo conſenſit. Pꝛima nocte qua in epi
ſcopatu ſuo doꝛmiēs quieuit audiuit vo
cem dicentem ſibi. Egreſſus es in ſalutē
populi tui: in ſalutē cū chꝛiſto tuo. Pꝛo
ceſſu vero tempoꝛis ſummū regis foꝛeſta
riū contra libertatem eccleſie debachātē
diſtricte cōuenit et excōmunicauit. Quo
audito: rex vehementer contra eū motus
eſt. Uacante interim quadam pꝛebēda ro
gauit eū rex: vt ad inſtantiā ſuam cuidā
clerico ſuo eam conferre curaret. Qui lit
teris perlectis ait. Non aulicis ſed poti⁹
eccleſiaſticis eccleſiaſtica opoꝛtet benefi
cia conferri perſonis. Habet dn̄s rex vn
de recompēſet in tempoꝛalib⁹ pꝛo tempo
ralibus ſibi militantiū laboꝛem. Quib⁹
auditis: nimis offenſus rex ipſum pꝛoti
nus accerſiuit ⁊ i nemoꝛe quodā reſidēs:
magnatib⁹ in modū coꝛone conſidentib⁹
pꝛecepit vt nullus accedenti epiſcopo aſ
ſurgeret nullus aduenientem ſalutaret.
Nec moꝛa: adeſt ille ſalutat regem ⁊ con
ſedētes: ſed nullus eum reſalutat. Quo
viſo acceſſit epiſcop⁹ pꝛopius manuqꝫ le
uiter ſcapulis cuiuſdam magni ducis ꝗ
regi aſſidebat impoſita locū ſibi iuxta re
gem fecit. Facto aūt aliqnantulū ſilentio
rex tandem vultū erigens demiſſum da
ri a quodam aſſiſtentiū acū ſibi pꝛecepit
cum filo. Quo facto ſuere cepit manu ꝓ
pꝛia leſum pāniculoqꝫ inuolutū leue ſue
digitum. Hoc videns epiſcop⁹ et ſui cau
ſa ſilentiū factum eſſe cognoſcēs conuer
ſus ad regem hijs verbis totā coꝛdis ei⁹
erectionem tumidā eliſit dicēs. ꝙ ſimilis
es mō cognatis tuis de phaleſia Hoc qui
dem telo blando et leui ſed mirū in modū
penetrabili et pꝛeacuto: rex pꝛecoꝛdialit
traiectus cōſerit digitos/ſoluit in cachin
nū oꝛe ſupino in terram deponens ſerui
cem/riſibuſqꝫ diutius frena laxabat. Mi
rabant aſſidētes ſupꝛa modū ⁊ ſtupebāt
ſub tali articulo ipꝛoperiū tale tāto pꝛin
cipi ab hoīe tali fuiſſe intoꝛtum. Et admi
rans rex viri confidētiā palam dixit. Nū
inquit intelligitis cuiuſmodi contumeli
am nobis barbar⁹ iſte intulerit: Ego vo
bis dictum illius explanabo. Conſtat ge
nitricē pꝛoaui nr̄i Willelmi conqueſtoꝛis
de ſtirpe mediocri traxiſſe oꝛiginem ac de
phaleſia oꝛiundā. Municipium hoc arte
pelliparia celebꝛius excolitur. Quia vero
me ſuere digitum meū deriſoꝛ iſte cōſpe
xit iccirco cognatis meis phaleſienſibus
ſimilem eſſe impꝛoperauit. Cūqꝫ rex mo
deſte eū arguiſſet de foꝛeſtarij excōmuni
catione ⁊ clerici ad pꝛebendā nō accepta
tione: ⁊ ille rationabiliter ad oīa reſpon
diſſet placat⁹ rex oꝛationib⁹ ſancti epi
ſcopi ſe recōmendauit et ſpeciali beniuolē
tia eū de reliquo deuote amplexatus eſt.
Singulis aūt annis ſemel aut bis apud
Witham venire conſueuit: vbi moꝛe alio
rum in cella ſolitaria manebat que ſemꝑ
ei abſqꝫ habitatoꝛe vacua ſeruabat i qua
meditabat ⁊ oꝛabat reficiebat cibo ⁊ ſom
pnū capiebat. Inde ad publicū quādoqꝫ
pꝛogrediens celeſtib⁹ quodammodo radi
is ex cōſoꝛtio ſermonis dn̄i coꝛnutā gere
re videbatur faciem. Cū aūt quodā die
ſabbati apud bukkedene maneriū ſuum
miſſam celebꝛaret inter man⁹ eius hoſtia
eleuata in verū coꝛp⁹ chꝛiſti a quodā cle
rico iohanne noīe conuerſa videt. Appa
ruit eni in foꝛma infātis paruuli diuino

quodam nitore atq; cādore ſuper eſtimationem hoīs nimiū decori: finita miſſa acceſſit ad ep̄m ſecrete dicēs. Dn̄e in craſtino poſt feſtū oīm ſctōꝝ cū pſalteriū i eccleſia quadā decātarē vox quedā ſubito auribus meis elapſa eſt dicens. Surge inquit fili et epiſcopo lincolnienſi ex parte dei q̄ totius intimare ſtude quatin⁹ cantuarienſem moneat diligenter archipreſulem vt pariter ſecum vigilanti⁹ intendat ad corrigendū ſtatū cleri et eccleſiaꝝ. Nimis enim offenditur diuina maieſtas per ea que indeſinēter fiunt a rectoribus eccleſiarū ⁊ miniſtris earū. Sacerdotes enim ⁊ aliorum graduū perſone omni vitiorū genere maxime luxurie ſordib⁹ fedati: ſacramentū indigne ⁊ irreuerenter tractantes quantū in ſe eſt polluere non verentur. Eccleſie ad regendū indignis traduntur perſonis: ⁊ more prediorū ad firmam relinquunt turpiſq; lucri gratia ſub animo cēſu locantur ad queſtū: de cura aiaꝝ et refocillatione pauperū nullus eſt ſermo. Hec ⁊ hijs ſimilia tam minorū q̄ maiorū precordijs dn̄antur. Hinc grādis furor et ira dei tam populo imminet: q̄ vniuerſis pariter habitatoribus terre hui⁹. Cūq; hec ſecundo audiſſet ⁊ ad domū reuerſus lecto ſe dediſſet tertio eadē replicari audiuit. Cui ſtatim reſpondit. Et quomodo verbis meis qui etate et ratione infirmus ſum fidē habere poterit? Tūc is qui loquebatur ait. Fidem verbis tuis habebit cū ea que ſuper altare coraꝫ ipſo celebrante perſpexeris intimabis. Cum eni hodie miſſe veſtre intereſſem in manib⁹ veſtris corp⁹ domini noſtri iheſu xp̄i ſub ſpecie infantis peruuli bis ſupra calicē a vobis eleuatū indignis licet oculis euidenter cōſpexi. Hec cleric⁹ ille fluentibus per genas lachrimis pſequebat. Uir aūt domini vbertim inter hec flebat ⁊ extergens oculos clerici: oſculat⁹ eſt eū dicens. Nulli omino que vidiſti reuelare preſumas. Preterea diligenti⁹ eum hortari ſtuduit vt religionis habitū ſuſcipiens deo ſeruire tota mēte maturaret. Aſſerebat non eſſe conueniens vt qui talia vidiſſet ⁊ audiſſet in ſeculi vanitate verſari deberet. Qui monitis ei⁹ acquieſcēs ⁊ monaſticū habitū ſuſcipiens in magna vite ſanctitate et abſtinentia deo iugiter ſeruiuit. Cū enim rex anglie richardus contra regem francie in reb⁹ bellicis occupatus fuiſſet et diffinitū eſſet: vt prelati/comites/ et barones trecentos milites in expenſis ſuis per annū regi exhiberēt aſſeruit conſtanter vir dei lincolnienſem eccleſiam ad ſeruitium militare dn̄o regi exhibendum ſolum in terra anglie teneri extra regnū vo nil tale ab ea deberi. Id ipſum vero ſariſbirienſis ep̄s dixit. Qđ cū ab archiep̄o huberto anglie cuſtode regi relatum eſſet: rex in ira ⁊ in furore magno om̄ia que epiſcopi erāt q̄ toti⁹ iuſſit confiſcari ſareſbirienſem vero proſcribi. In res vero viri dei nemo p̄ſumpſit manus extendere dū et offenſam ei⁹ metuūt ⁊ anathema illius quaſi capitale ſupplitium reformidant. Ad regē tandē accedēs ⁊ eum miſſam audientē inueniēs ſalutauit eum. Ipſe vero verbū non reſpōdit ei Sed cū illum parūper toruis fuiſſet oculus intuitus faciē ab eo auertit. Cui ep̄s conſtanter ait. Da mihi oſculum dn̄e rex Qui magis auertit aſpectū ab eo vultūq; ⁊ caput i partē aliam declinauit. Tūc ep̄s circa pect⁹ veſtē illi⁹ fortit̄ ꝯſtrigens iterū dixit. Oſculum mihi debes qꝛ de lōginquo ad te venio. Tunc rex ait. Nō meruiſti vt oſculer te. Qui forti⁹ cōcutiens eū p capā quā ſtricta tenebat manu confidēter dixit. Immo merui. Et adiecit. Oſculare me. Tunc ille admirat⁹ fidutiam conſtātie paululumq; ſubridēs oſculat⁹ eſt eū. Aderant enim ibi duo archiepiſcopi et ep̄i quinq; quos ipſe directe pertrāſiuit q̄uis ei locū paraſſent ac ſecus cor

nu altaris greſſum figens demiſſis i terram luminib⁹ diuinorũ tantũmodo celebrationi animũ intendebat. Quem interea rex non parũ curioſo ꝛ pene continuo aſpectu conſiderabat. Et cũ pacis oſculũ ſacerdos cuidam dediſſet archiepo qui regi pacem oblatur⁹ eſſet: rex ei vſqꝫ ad gradus obuius proceſſit ſumptũqꝫ pacis accepte ſignũ cũ humili reuerentia epo lincolnieñ per oris ſui oſculũ porrexit. Itaqꝫ princeps illuſtriſſimus venerationis obſequiũ qđ ſibi archieps deferre parabat: ipe poti⁹ epiſcopo ſancto exhibere ſtuduit. Cum vero poſt miſſam pauca ſed fortia ꝙ in illum nihil deliquiſſet euidẽti ratione oſtendiſſet: retorſit rex crimen offenſe in archiepm qui ſibi de eo ſiniſtra ſepe ſuggeſſerat. Placato itaqꝫ rege apprehẽſa manu eius a ſede ſua ipſum eleuans: pertraxit ſeorſum vſqꝫ ad altare ſicqꝫ eũ ſecretius alloquut⁹ eſt. Noſter inqͣt parochianus es dñe rex nobiſqꝫ incũbit ꝓ aĩa tua quam dñs cruore ſuo redemit in tremendo iudicio reſpondere. Volo igitͬ mihi dicas qualiter ſe habeat ſtatus interior anime tue vt auxilium prout ſuperna aſpirauerit gratia poſſim adhibere. Cui cũ rex conſcientiã ſuam ſibi bonã eſſe fere in omni niſi ꝙ odio laboraret hoſtium quos infeſtos nequiter pateretur reſpondiſſet: eps ait. Si per omnia deo placueris facile tibi iimicos pacatos efficiet aut ſubiiciet expugnatos. Verũ tibi cauendũ eſt vt auctori tuo in aliquo nequaꝙ̃ iniurioſus exiſtas aut in proximos quicꝙ̃ iniquũ cõmittas. De te vero ꝙ meſt⁹ loquor iam public⁹ rumor eſt ꝙ nec maritali thoro fidem ſeruas nec eccleſiaꝝ preuilegia in preficiendis maxime rectorib⁹ earum illibata cuſtodis: ꝙqꝫ pecunie interuẽtu quoſdam ad regimen animarũ promouere ſoles. Quod proculdubio ſi verum eſt pax tibi a dño concedi nõ poteſt. Sicqꝫ regem de varijs diligenter admonuit ꝛ inſtruxit: de alijs quidem ſe penit⁹ excuſãtem de alijs opem interceſſiõis ſue ſedulo flagitantẽ cũ benedictiõe dimiſit. Rex quoqꝫ poſtea cũ ſuis de viro dei loquẽs et virtutẽ animi eius multa laude attollẽs dixit Si enim tales qualis iſte eſt paſſim eſſent ꝛ ceteri epiſcopi nullus contra eos regum aut pricipũ attollere preſumeret ceruicem. Vix epo in angliã reuerſo idẽ rex contra regem francorũ impetu facto captis mltis optimatib⁹ illi⁹ ipm i fugã egit. Huius aũt triumphi ſeriẽ mox ſancto viro ſignificans vt pro eo ſicut ceperat orare dignaretur ſuppliciter exorat. Nomina quoqꝫ ꝛ numerũ fortium quos ceperat litteratorie expreſſit. Hãc aũt victoriam meritis ſancti viri celit⁹ regi cõceſſum multi indubitanter aſcripſerunt Cũ aũt per quandã villam ſanct⁹ epiſcopus tranſitum faceret inuenit demoniacũ mirabiliter oculos in girũ rotantẽ: os nunc in hanc nunc in illam partem miſerabili rictu contorquentẽ nunc linguã in immẽſum ab ore protendebat nunc dẽtibus ſtridebat hiatu fauciũ immaniſſimo patulum gutturis meatũ ac ſi quoddã ingens baratrum ꝛ intuentib⁹ horridũ demonſtrabat. Facto aũt ſuper eũ ſctẽ crucis ſigno dictoqꝫ in principio euãgelio iohãnis aſperſa ſuper eum aqua benedicta perfecte vir ille liberatus inpoſterũ vitã in melius ſtuduit emendare. Vir ſctũs domos leproſorũ per quas tranſitum faciebat ingredi conſueuit quã humilitatẽ Willelmus cancellarius lincolnienſis videns experiri voluit vtrũ propter excellẽtiam huius operis elatio tangeret animũ viri iuſti et dixit. Martin⁹ leproſum oſculando ſanauit: vos leproſos quos oſculamini non ſanatis. Cui eps ait. Oſculum martini leproſum ſanauit: oſculum vero leproſi aĩam meam ſanat. Erat autem mulier quedam ſpiritũ vt videbatur habens phitonicũ que indicauit paſſim fur

ta a quibuſcūq; admiſſa ⁊ occulta queq;
detegebat maleficia. Si vero a quoniſ
corripiebatur importuna lingue volubi
litate arguentē quaſi ſtupidū reddebat
⁊ elinguem. Sicq; oīes verboſitatis af
fluentia opprimebat vt null⁹ eam euin-
cere aut ei ſilentiū valeret imponere. Ad
quam cū acceſſiſſet ſanct⁹ epiſcop⁹ quaſi
cū indignatione obiurgās habitantē in
ea demonem dixit. Age inq̄t o infelix q̄d
noſti diuinare nobis? Preferēs aūt clau-
ſum pugnū extremitatē ſtole ſue in eo te
nuit implicitam dicens. Dic ſi quidē no-
ſti q̄d habeat incluſum man⁹ iſta. Et ſta
tim velut exanimis corruit ad pedes ei⁹
muliercula paulo ante procax ⁊ ceruico-
ſa. Aufugerat enim agitator intern⁹ qui
male vexauerat eam. Et cū debilis aliq̄
diu iacuiſſet inquiſiuit qualiter diuinati
onis peritiam accepiſſet. Que reſpondit
Neſcio diuinare ſed miſericordiam iugi
ter imploro. Cūq; impoſita manu capiti
eius ꝓ ea breuiter oraſſet: precepit ei de
omnibus peccatis penitentiario puram
facere confeſſionem ⁊ data benedictione
dimiſit eam. Intimauit aūt exonienſis
epiſcopus ſancto hugoni q̄ demō quidā
in ſpecie iuuenis abuti conſueuerat qua
dam infelici muliercula ī ſua deoceſi cō-
ſtituta que tam ſibi q̄ alijs deuote cōfeſ-
ſa ieiunijs ⁊ varijs carnis afflictionib⁹
membra ſua fere vſq; ad internitionem
perdomabat ſed nihil contra improbum
amatorem proſus conferebat. Cui ſan-
ctus ait. Si enim iſte contra peccatū cō-
tritione cordis cōfeſſione oris ⁊ corporis
afflictione deletū exigitur nil aliud ſup-
eſſe video niſi vt oretur pro ea inſtantius
apud clemētiam redemptoris. Quod cū
exoniēſis cū innumeris ſe feciſſe diceret
ſanctum virū pro ea ſuppliciter exorare
flagitabat. Cui ille. Hoc eni non ego tā-
tum ſed quiſq; fidelium deuotiſſime fa-
cere debet. Poſt hec digreſſis ab inuicez
epiſcopis ⁊ non multo poſt occurrentib⁹
inquiſiuit ſanctus qualiter res ſe habe-
ret circa ouiculam gregis ſui quā peſti-
fer ille lupus immaniter laniarat. Cui il
le nō ſolū exceptionem ſed ordinem ſatis
mirabilem expoſuit in hunc modū. Adiu
ta inquit orationibus veſtris dudum il-
la euaſit probroſum iugū ſeruitutis. Cū
enim die quadam inceſtus ille demon in
credibili eam vexaſſet libidine ⁊ pene exa
nimem reddidiſſet abcedens euanuit et
illa dolori et merori addicta ſola reman
ſit. Et ecce quidā in ſpecie iuuenis ad eā
ingrediens cauſam tante meſticie inqui
ſiuit. Qua nil reſpondente: ille ait. Scio
vereq; noui quia nequam ille afflixit te:
ſed nec mirum. Eſt enim peruerſus ad-
modum et malignus. Uerum ſi conſili-
is meis acquieſcere volueris nunq̄ de ce
tero ad te acceſſū habere poterit. Ad hec
illa plurimum exhilarata reſpondit. Ni
hil eſt inquit ſub celo quod non libens fa
cerem dummodo ab eius acceſſu ſaluari
poſſem. Mecum ergo ait ille fedus amo-
ris inire ne dubites quecunq; optaueris
tibi preſtabo nihil tuis exigam votis cō-
trarium: nihil nō delectabile ſeu amabi-
le tibi inferā. Quod cū illa fideliter ſpon
deret herbam quādam non procul a do-
mo ſua creſcentem monſtrauit ei dicens
Tolle herbam iſtam et in ſinu tuo recon
de ac circūcirca in domo tua ſperge. Dū
autem hoc feceris in ꝓmiſſis me veridi-
cum tunc probabis. Quod cū illa feciſſet
venit demon et aſtās prope feneſtrā qua
intrare ſolebat ⁊ ītroſpiciēs dixit ad illā
Quid nā eſt iſtud horridū ⁊ putridū qđ ī
hac ede ſparſiſti? Proijce q̄ totius longe
a te ⁊ a domo tua inuiſum gramē qđ tibi
applicuiſti. Illa vero diſſimulante: nūc
minis nunc blandicijs vt herbā eijceret:
quā ſe horrere diceret inſtanti⁹ exorabat
Et cū ſe contēptum videret minax et fu-
ribundus receſſit. Nec multo poſt affuit

alter dicens. Uera ne eſſe didiciſti que ti
bi loquut⁹ ſum: Nūc ergo dū tecū ſecre
tius loquar: amoue herbā illā ⁊ poſt diſ
ceſſum meū reſumes: qꝛ illa conſeruabe
ris ab inſidiis hoſtis tui. Ad hec illa. Ue
nies inquit ſi velis ad me: ſed herbā iſtā
vita comite nūq̄ reijciā a me. Quid plu
ra: Poſt p̄ces poſt minas poſt blanditias
circūuentū a muliere ſe videns in auras
inanes demū euanuit. Mulier vero in fi
de et deuotione ac bona conuerſatiōe me
lius q̄ herba illa armata: i dei timoꝛe vi
tam poſtea duxit honeſtā ⁊ quietam. Uo
catur aūt herba illa grece ypichon: lati
ne vero herba perfoꝛata ſiue ſcti iohan
nis dicta eſt. Uenenū enim ſpecialiť con
ſumere dꝛ: ſiue bibita ſiue alio mō ſum
pta. Ualet etiam moꝛſui animalis vene
noſi ſi trita ⁊ aq̄s tēpata patiēti detur in
potū. Cū aūt ſctūs hugo febꝛibus gra
uiſſimis vexareť ſuis ait. Cernim⁹ enim
manifeſte q̄ in bꝛeui flebilis ſit futurus
ſtat⁹ ecclie āglicane. Moꝛi igiť nobis me
lius eſt q̄ viuere ⁊ videre imminētia gē
tis huius mala et ſctōꝝ. Nā ꝓculdubio
in poſteris henrici regis implere neceſſe
eſt qd̄ ſcriptura dicit. Spuria vitulami
na nō dabūt radices altas ⁊ ab iiquo tho
ro ſemē exterminabiť. Sed ⁊ rex moder
nus francoꝝ ſanctū genitoꝛē ſuū ludoui
cum vlciſceť in ſobole pꝛiuaricatiōis que
thoꝛū imaculatū repudiauit eiuſq̄ emu
lo angloꝝ regi ipudica adheſit: Quāob
rem gallic⁹ ille philipp⁹ regiam angloꝝ
ita delebit ſtirpē quemadmodū bos her
bā ſolet vſq̄ ad radices carpe. Nā a gal
lis tres ipſi nati abraſi ſunt: reges vide
licet duo et vn⁹ dux. Quart⁹ qui ſupeſt
curtā hēbit pacē ab eis. Facta nāq̄ ab
oībus pctis ſuis pura cōfeſſiōe cū eucha
riſtia ad ipm deferreť obuiā nudis plan
tis cilicio tunica ⁊ cuculla veſtit⁹ ꝓceſſit
a lecto ⁊ genua flectēs ſuppliciterq̄ ado
rās diuti⁹ oꝛauit. Refect⁹ aūt vite eterne
dapibus gratias egit deo ⁊ addidit. Ne
vero fiſc⁹ ſolito rapiat vniuerſa q̄ habe
re video: indigentib⁹ erroganda do ⁊ le
go dño noſtro iheſu xp̄o. Cū aūt archi
eps eū viſitans ſurgeret vt ſi quē foꝛte
verbo vel facto leſiſſet veniā petere me
miniſſet ⁊ qꝛ ſuos ſepe aīos acerbe ꝓuo
caſſet ⁊ ſpiritualis pater et pꝛimas eius
habereť coꝛdis penitudo venieq̄ neceſſa
ria videretur poſtulatio: ita r̄ndit. Sane
dum conſcientie nr̄e abdita queq̄ reuol
uo quia vos ſepe ad iras pꝛouocauerim
euidenť inuenio: q̄ tamē inde penitendū
mihi ſit nō perpēdo: ſed qꝛ ſepi⁹ et inſtā
tius hoc ipſum nō egerim mihi dolendū
ſcio. Sed ⁊ crebꝛius ſolito ſi diuti⁹ vita
ducenda reſtaret: idipm me facturū ſub
oculis cuncta inſpicientis dei firmiſſime
pꝛopono. Memini nāq̄ qꝛ ea q̄ tacere nō
debuiſſem a vobis ſi dicereť equanimi
ter a nobis n̄ audireť ſepe ignauit ſupp̄ſ
ſi: ſicq̄ noſtram poti⁹ q̄ patris qui in ce
lis eſt offenſam declinaui. Dixit aūt vir
iſte inter cetera. Odio inquit ſeu amoꝛe
ſine ſpe vl' timoꝛe pſone aut rei cuiuſcū
q̄ nunq̄ a veritate iudicij me ſcienť exoꝛ
bitaſſe memini ſi iudicando deuiaui a re
cto: hoc pꝛopꝛie ignoꝛantie aut certe aſſi
dētiū crimē fuit. Anno aūt dñi milleſio
ducēteſimo ſexto in octauis beati marti
ni ſctūs hugo plen⁹ bonis opib⁹ migra
uit ad dñm. Et cū de londoniis ad lincol
niam coꝛp⁹ ſctī deferreť in manib⁹ pue
roꝝ cerei quatuoꝛ iugiť ardebant quos
nec vētoꝝ ſpiramina nec ymbꝛiū ſtillici
dia nullaten⁹ extinguere valebāt. Cum
aūt apud bikeleſwade deuenirent et in
ecclia p noctē illā ſctī coꝛp⁹ ponere vel
leť in introitu ecclie turba ꝯpꝛimēte bꝛa
chiū hois cuiuſdā ꝯfractū eſt. Qui ad do
mū delat⁹ ⁊ demū in ſopoꝛē tenuem reſo
lutus vidit epm bꝛachiū ſuū manib⁹ cō
trectantem ⁊ poſt paululū data benedi
ctione ab ipſo recedentē. Euigilans autē

vir ille bꝛachiū omnino ſanatū inuenit.
Apud ſtanfoꝛd. quoqꝫ vir quidā vite in
nocentis boniſqꝫ ſtudijs deditus arte ſu
toꝛia ſibi et familie ſue victū querēs: hic
capite ſub feretro immerſo oculis ac ma
nibꝰ in celū erectis in hūc modū oꝛare ce
pit. Gratias tibi ago pater miſericoꝛdia
rum ꝛ deus totius cōſolationis qꝛ miſer
tus es mei ꝛ cōſolatus es me ꝛ qd̄ in hoc
mundo ſuper oīa cōcupiui coꝛpoꝛi ſan
ctiſſimo ſerui tui coꝛpꝰ meū tot peccatis
obnoxium quiuiſſem adiūgere ꝛ ei qui fi
deliter tibi ſeruiuit meruiſſem appꝛoxi
mare Depꝛecoꝛ igit̄ te omīps deꝰ vt ī hac
nocte aīam meā cū aīa iſtius ſctī ī requie
perenni vbi eā eſſe nō dubito iubeas collo
cari. Nec moꝛa ad domū redijt ꝯfeſſionē
ꝛ teſtamentū fecit: euchariſtiā recepit et
mox ſpm̄ in pace emiſit. ¶ Cū aūt in eccle
ſia lincolnienſi coꝛpꝰ ſanctū poneretur:
mulier quedā multis annis cecitate per
cuſſa oculoꝝ lumē tacto eiꝰ coꝛpoꝛe ſacro
pfecte cōſequuta eſt. Dū eniȝ matrona
quedā iuxtū ſctm̄ coꝛpꝰ inſiſteret: fur qui
dā burſam eiꝰ ſolidos aliquos ꝯtinētem
repēte incidēs cecitate percuſſus eſt. Et
cū huc atqꝫ illuc tanq̄ ebꝛiꝰ abire tēpta
ret nec valeret delictū ſuū palam cōfitēs
ꝛ loculū matrone reſtituēs lumē oculoꝝ
amiſſum recepit.

¶ De ſancto Jltuto abbate ꝛ confeſſoꝛe

Sanctꝰ eni iltutus filiꝰ fuit nobi
liſſimi militis nomie bicani ma
ter eius rieniguilida filia regis
bꝛitannie minoꝛis extitit. Hic enim a pa
rentibꝰ litteris cōmendatus et ad iuue
nilem etatem veniens militie animū de
dit. Tante enim erat memoꝛie vt audi
ens magiſtri ſententiam vna vice coꝛde
tenus omni tempoꝛe retineret. Audiēs
autē arthuri regis cōſobꝛini ſui magni
ficentiam illum viſitare decreuit ꝛ ab ip
ſo cū honoꝛe receptus eſt. Tandem ad re
gem moꝛganenſiū veniens curiaȝ eius
ſub ipſo rexit ſecundus a rege factꝰ. Con
tigit die quadā cū duceret familiā rega
lem venando per territoꝛiū ſancti cadoci
illa quieſcens miſit ad abbatem cadocū
cū rigidis verbis vt ſibi pꝛandiū dirige
ret ſin autē in cibum tolleret. Cūqꝫ ſctūs
dei quod ſufficeret remiſiſſet: familia diſ
cūbens voluit pꝛandere ſed appoſita ca
ruit cōmeſtione. Nā pꝛo illicita petitiōe
ꝛ ſacrilega offenſione tellus iniquā tur
bam deglutiuit. Jltutus vero militum
pꝛinceps qꝛ inique petitioni cōſentire no
luit viuus euaſit: ꝛ nec in loco in quo fue
rat familia paſtū expectando affuit: ſed
pꝛocul abierat accipitrē tenēs. Et videns
quid ſocijs actū erat timuit ad ſanctū ca
docū accelerans ꝛ genu flexo cōſiliū emē
dandi ab illo poſtulauit quod deliq̄t. Jl
le vero cōſiliū dedit illi ſecularē habitum
deſerere ꝛ in toto vite ſue ſpacio pꝛopter
eternā retributionē ſummo creatoꝛi ſer
uire. Jlle vero verbis ſctī aſſenſum pꝛe
bens: cum ſopoꝛi mēbꝛa dediſſet vidit an
gelum domini q̄ inter cetera ei dixit ſic.
Miles olim fuiſti a regionibus honoꝛa
tus: ſed nunc regi regū pꝛecipio vt ſerui
as ampliuſqꝫ tranſitoꝛia nō diliges. Nā
inſidiatoꝛ adeſt qui te conatur illudere: ꝛ
te dampnare deſiderās toto poſſe. Te vi
det: tu non vides eum coꝛpoꝛali lumine:
niſi caueas ꝛ te pꝛotegas deſtruere te po
terit. Hic leone ſeuerioꝛ/volatili velocioꝛ
beneficus inuiſibilis rapit ꝛ retrahit ra
ptaqꝫ reddere reſpuit/punit punibulis.
Die eni craſtina cum ſurrexeris ad ſilue
ſtrem vallem verſus occidentalē plagaȝ
vbi manſionē habebis greſſus tuos di
rige. Quo mane facto: ꝛ manſione apta
inuenta dubꝛicium lādauēſem epiſcopū
adijt qui tonſis capillis eius coꝛonā bn̄
dixit et ad locū ſuum eū remiſit. Cōſtru
cta itaqꝫ eccleſia: iltutus vigilauit ieiu
nando aſſidue ꝛ oꝛabat ſine intermiſſiōe
laboꝛabat pꝛopꝛijs manibus: in alienis

laboribus non confidens. Nocte media
aquam frigidā intrauit ⁊ inde ad eccleſi-
am pergēs et genua flectēs ſummo con-
ditori preces fundebat. Cum aūt rex il-
lius prouincie die quadā venationi inſi-
ſteret: caneſqꝫ ſuos poſt ceruum vnū in-
ſtigaret: ille exagitatus fugam petijt cu-
biculum ſcti Jltuti introiuit et humano
quaſi more ab illo querēdo refugiū: ante
pedes ſancti fatigatꝰ procubuit. Canes
vero expectantes ſtupefacti: a latratibꝰ
expectabant. Et admirans rex latratus
ſilentiū: venit et canes mitigatos et cer-
uum domeſticū inuenit. Jratꝰ rex quia
ſeruus dei ſine licentia ſua ibi habitare
preſumpſerat: ceruū petijt Jltutꝰ tamē
reddere noluit. Rex tādeʒ humilitatē vi-
ri dei ꝯſiderās ⁊ miraculum nō intrauit
ad eū: ſed ceruū ſibi diuinitus datū libē-
ter eidem conceſſit. Cūqꝫ regem eſurien-
tem ad prandiū iltutus inuitaſſet mini-
ſtrum ad ſtagnū miſit: qui piſcem mire
magnitudinis rethe captū corā rege ap-
poſuit: ſed qꝛ ſal appoſitū menſe nō erat
guſtare noluit. Jltutus vero panē et ſal
illa hora nō habēs orauit dicēs. Effector
oīm creaturarum atqꝫ donator poteſt ef-
ficere ſi guſtaueris dn̄e rex: vt in guſta-
to piſce habeas qd̄ habere affectas. Hoc
audito rex comedēs diuerſorū ciborū ſa-
pores in vna ſpecie habuit ⁊ guſtata aq̄
ab iltuto ſibi propinata: diuerſos liquo-
res in illius hauſtu ſentiebat. Tūc tradi-
dit rex iltuto iuſſu angeli ſibi apparētis
totū ilum locum ad conſtruendum inibi
monaſteriū. Confluebant ad ſanctum
iltutū diſcipuli plurimi: int̄ quos fuerūt
ſampſon/paulinus/gildas ⁊ dauid. Cō-
ſtituit enim quinquaginta fratres: q̇ cō-
tinuam animarū memoriam haberent
Affligebatur eni crebra equoris inunda-
tione ⁊ fluuiali appropinquāte alluuiōe
vnde fuſa ad deū prece p̄cepto angeli do-
mini mane ſurgens venit ad mare cum
baculo et cepit mare fugere velut eēt ani-
matum ſenſibile. Quando vero littꝰ ſic-
catū apparuit cū baculo pupugit: et fōs
limpidiſſimꝰ de terra erupit: ⁊ licet pro-
pe pontum ſit: aquā tamē claram et dul-
cem ſemper emittit: nec eſt reuerſuʒ ma-
re ad ſolitum vſqꝫ in diē hodiernū. Au-
tūnali tempore inceperūt volucres meſ-
ſem ſancti iltuti decerpere et fere vacua-
tis ſpicis deſerere. Hoc cōperto: diſcipu-
lis ſuis alternatim ſingulis diebꝰ ſegetē
cuſtodire precepit. Sampſon vero vnus
diſcipulorū cū teneret viceʒ ſuam ⁊ inco-
lumē intactamqꝫ ſegetē ſeruare non poſ-
ſet diuinū cōſilium et auxilium querit: ⁊
datū eſt illi diuinitꝰ agitare volucres ſi-
ne volatu. Temptabāt eni volare nec po-
terant compellitqꝫ aues illas ante ſe abi-
re quaſi domeſtica quadrupedia ſponta-
nea voluntate. Coacti ad oſtiū venerunt
⁊ oſtio apto ſine mora intrauerunt. Quo
die craſtina cognito: iltutus libertatem
volandi quo vellent eis conceſſit ⁊ ne am-
plius ſegetem ſuam tāgere preſumerēt
īterdixit. Hoc diuulgato miraculo: miſ-
ſis legatis in dolenſem epiſcopū eligitur
et cū a dubricio landauenſi ep̄o diacona-
tum reciperet: apparuit pontifici ⁊ iltu-
to abbati columba niue candidior ſuper
caput iuuenis in ordinatione ſua ſedens
Cūqꝫ multis annis ſedē dolenſem in mi-
nori britannia ſampſon rexiſſet: poſt finē
vite ſue poſito in ſarcophago corpore eiꝰ
ſubito ventus validus commouit ⁊ leua-
uit illud ad mare et tranſito mari ad oſti-
um iltuti venit: et ille in loco honorabili
cū hymnis ⁊ canticis illd̄ collocauit Cō-
iunx enim quondam beati iltuti caſta vi-
uens quotidie hora nona in pane ordea-
ceo et aqua ſoluebat ieiunium: que vice
quadam viſitare volens iltutum vidit il-
lum operoſum foſſorem pro aſſidua foſſu-
ra lutulentum per faciem macies quoqꝫ
attenuauerat faciem eius. Jnquiſiuit

ab eo ſuaue colloquiũ audiẽti inquiſitio
diſplicuit: inquiſituſqꝫ nullũ reſpõſum
reddidit: noluit videre illam nec videri.
Et cũ propt̃ viſitationẽ incongruã viſũ
oculorũ amiſiſſet: rogatus tñ iltutꝰ diui-
num implorauit auxiliũ quo priſtinũ re
cuperare poſſet viſum: ⁊ exauditꝰ eſt mu
lierqꝫ ad locũ ſuum rediit. Prepoſitus
cuiuſdam regis cuius vita om̃ibus erat
abhominabilis abbatem iltutũ frequen
ter offendebat et clerũ ſuum multa iniu
ſte direpta a dño ſuo rege exigi fingebat
illo tamẽ neſcio et ſine eiꝰ precepto. Om
nibus iraſcebatur ⁊ om̃es mala imprecã
do illum oderãt. Omnipotẽs igit̃ domi-
nus fecit illum quaſi ceram mollitã ⁊ li-
quefactã ardore igneo liqueſcere: nec vſ-
qꝫ in mundo comparuit. Quo audito: of-
fenſus rex furore nimio ſanctũ iltutũ in
terficere ⁊ clerũ deſtruere cogitauit. Uir
igitur dei locum dans ire prexit ad quen
dam fluuiũ et in ſpelũca ſecreta ꝑ annũ
latitauit: om̃i nocte ſuper frigidã petraꝫ
iacens. Hora autẽ nona ſingulis diebus
mittitur illi celitus panis vnꝰ ordeaceus
et vna particula piſcis vicinoqꝫ de fon-
te aquam hauriẽs ſitim extinxit. Ubiqꝫ
in ſiluis/ſaltibus/⁊ latebris inquiſitus:
deo protegente inueniri non potuit. Le
gatus interim quidam gilde hiſtoriogra
phi illuc trãſiens cimbalũ eneuꝫ a gilda
cõpoſitum ⁊ ſctõ põtifici dauid trãſmiſ-
ſum deferebat ⁊ ecce ſine humano motu
cimbalũ clare ſonare cepit. Quo audito:
iltutus exiens pulchritudinẽ illius ⁊ ſo-
num admirãs quo deferretur didicit. Cũ
aũt ſctũs dauid cimbalũ in manibus te-
neret ⁊ nullum ſonũ redderet inquiſiuit
ſi a quoqꝫ in via probatũ vel tactũ fuiſſet
Et audito qđ factum fuerat ait. Scio qꝫ
magiſter nr̃ iltutus illud affectans pete-
re noluit: ſciens illđ mitti ad me. Reuer-
tere ergo ad ſpeluncã et cimbalũ ex par-
te mea magiſtro meo cõferre ſtude. Qui-

bus auditis venerunt monachi ⁊ abbatẽ
iltutũ cũ gaudio ad monaſteriũ reduxe-
runt. Prepoſitus regis in arcendis paſ-
cuis pecorꝫ et armentorũ aduerſari ſepe
⁊ offendere ſanctũ dei ⁊ fratres nõ timu
it: pecora quandoqꝫ per triduũ claudens
exire nõ permiſit. Iltutus aũt deũ iugi-
ter exorauit vt ad cor rediens correptus
ab iniquitate cõuerteretur. Cũqꝫ vitam
emendare cõtempneret: tellus os ſuum
aperiens deglutiuit eũ. Quo audito rex
offenſus ſctm̃ iltutũ aut interficere aut
de ſua domo penitus expellere volẽs: ar-
matus de caſtro egreſſus ad portã mona
ſterii venit. Et dũ ad homicidiũ perpetrã
dum paratus ſtaret terra abſorbuit eum
Aggrauatꝰ demum iltutꝰ a multitudi
ne confluentiũ et in orationibꝰ ſuis ĩpe-
ditus tribus annis in ſpelunca quadam
manſit omni die hora nona celeſtẽ paſtũ
ab angelo ſibi delatũ ſumẽs. Nocte qua
dam duo latrones gregem porcorũ viri
ſancti furati ſunt ⁊ cũ eſtimarent rectaꝫ
tenere viam: per totam noctem vagãtes
in aurora ad monaſterii portam inuenti
ſunt. Et cũ idem facinus nocte ſcđa pre-
ſumpſiſſent ⁊ ſicut priꝰ in aurora rediſ-
ſent: rex celeſtis in lapides duos vſqꝫ ho-
die in miraculi teſtimoniũ oſtẽſos corpo-
ra eorꝫ tranſmutauit. Uolẽs iltutꝰ viſi-
tare eccl̃iam q̃ eſt in mõte tũba fr̃ibꝰ pre
cepit vt totũ monaſterii frumẽtũ excuſ-
ſum in granariis poneretur. Poſt pere-
grinationẽ rediẽs cũ videret multos ine
dia afflictos dñm ſupplicit̃ exorauit: ⁊ ec
ce allatũ eſt diuinitus frumentũ vſqꝫ ad
portũ in minori britãnia optatũ: vñ ſe to
ta patria virtute dei pauit ⁊ ad ſeminan
dum ſuffecit. Trãſito poſt hec mari ad
monaſteriũ ſuũ venit: ⁊ cũ finis vite ap-
propinquaret ad minorẽ britanniam re-
greſſus apud ciuitatẽ dolẽſem clarꝰ mi-
raculis ⁊ ſignis atqꝫ ꝓdigiis celebris ter
re corpꝰ ſpm̃ quidẽ deo cõmendauit octa

no idus nouembꝛis. Anglorꝫ rex edga=
rus bachanti furoꝛe cōmotꝰ cōmouit ex
ercitum ſuū pꝛopter moꝛganenſiū inobe
dientiam atqꝫ illuc adducens: violando
ſanctoꝛū territoꝛia ⁊ ipā tēpla nullā vil
lam a depopulatiōe immunē reliqͭt. In
hac itaqꝫ inuaſione ablata fuit nola ſan
cti iltuti ab eccl'ia ſua ⁊ ad angliā a quo=
dam pꝛedone perlata. Remeāte eni exer=
citu ligata eſt nola circa collum equi cu=
iuſdam qui in monte quodā cum ceteris
exercitus equis herbā carpebat. In me=
ridie vero dū rex in tentoꝛio quieſceret
viſum eſt regi ꝙ quidā terribilis miles
ſuum pectꝰ lancea perfoꝛaſſet ⁊ grauiter
rex excitatꝰ ſuſpirās qđ viderat enarra=
uit: imperauitqꝫ exercitū deo et ſctō iltu=
to raptam reddere pꝛedā. Emendationē
delicti pꝛomiſit et in honoꝛē eiuſdem ſan
cti eccleſiam edificari iuſſit ⁊ ſeruitoꝛibꝰ
loci territoꝛiū totū cōceſſit. Hec tñ ꝓmiſ=
ſio regis ⁊ voluntas aīe ſue tm̄ pꝛoficere
videbat: nā poſt malū incolis ꝑpetratū
nono die ab hac luce migrauit Pꝛefatus
interea equus nolam deferēs nullo com=
pellente cū toto armēto eq̄ſtri nole dulce
dinē ſequente ſabꝛinā trāſiuit et vſqꝫ ad
iltuti eccleſie ianuam ꝑuenit. Ibi eni no
la illico ſuper ſaxū cecidit: ⁊ ex caſu vniꝰ
partis fracturā vſqꝫ hodie ī miraculi me
moꝛiam apparentē oñdit. Et cū ſinguli
fratrū ſingulos equos accepiſſēt ⁊ de va
loꝛis inequalitate diſcoꝛdia oꝛta fuiſſet:
die craſtina viderūt equos oēs equales ⁊
nullū alium in valoꝛe pꝛecellētem.

¶ De ſancto Indꝛacto ⁊ ſocijs eiꝰ mar=
tiribus.

Poſtq̄ vero beatꝰ patri=
cius populum hiberniē=
ſem ad fidē xp̄i ī ſignis
⁊ ꝓdigijs cōuertiſſet bꝛi
tanniā mari tranſito ad
ueniens apud glaſtoniā
in ſenectute bona vitā felicit̄ cōſumma=
uit. Hibernienſes eni q2 de roma ſāctus
patriciꝰ miſſus eis fuerat apl's: vꝛbē gla
ſtoniam oꝛationis ac deuotiōis grā pere
grini crebꝛo viſitare ſolebāt. Erat eni in
hibernia regis cuiuſdā filiꝰ noīe Indꝛa=
ctus lr̄arū ſtudijs imbutꝰ / virtutibꝰ in=
ſignitus ⁊ oīm moꝛū honeſtate coꝛā deo
⁊ hominibꝰ conſpicuꝰ: ⁊ vt gaudia poſſi
dere mereretur celeſtia / regales delicias
⁊ mūdi blādimēta cū ſuis cōcupiſcētijs
penitus calcare ⁊ om̄i affectu fugere de=
liberauit. Aſſumptis ergo ſecū nouē cō=
ſoꝛtibꝰ cū ſoꝛoꝛe ſua noīe dominica pere=
grinatiōis grā verſus romā iter arripu
it. Cūqꝫ pꝛoſpero nauigio in bꝛitanniaꝫ
ad poꝛtū noīe tamerūta appulſi fuiſſent
per longū ibi tempꝰ in dei ſeruitio vitaꝫ
arctiſſimā ducētes: oꝛatoꝛiū in q̊ oꝛatiōi=
bus iugit̄ vacarēt ꝯſtruxerūt. Indꝛactꝰ
vero baculū peregrinatiōis ſue ibidē in
terrā fixit et ſine moꝛa radices / frondes
⁊ folia: in cōſpectu oīm perduxit ⁊ in ma
ximā quercū ⁊ vmbꝛoſam ꝓceſſu t̄pis ex
creuit. Fecit quoqꝫ ſtagnū qđdā ꝑuuluꝫ
de quo piſces iuxta numerū certū quoti=
die ſūpſit: ⁊ nec plures nec paucioꝛes: ſꝫ
abſqꝫ nūeri diminutiōe piſces in ſtagno
ſꝑ inuenit. Accidit eni vt vnꝰ ſocioꝛū ſuo
rum tēptatiōi diabolice acquieſcēs piſcē
vnū quadā die furari pꝛeſumeret ⁊ offen
ſo dn̄o quouſqꝫ piſces om̄es defeciſſent:
vnꝰ quotidie de nūero diminutꝰ ē. Quo
viſo vir dei indꝛactꝰ obſtupuit ⁊ moꝛam
ſuā in loco illo deo vlteriꝰ non placere ti=
mēs: vnanimi fr̄m cōſenſu ſoꝛoꝛi ſue va
lefecit ⁊ romā cū ſocijs celerit̄ ꝓperauit.
Rediēs aūt in bꝛitanniā verſus glaſtoni
am ad ſctm̄ patriciū ire ⁊ pꝛeces deo fū=
dere diſpoſuit. Illis eni diebus Yne rex
Weſtſaxonū ī villa noīe pedꝛet curiā ſuā
tenuit: cuiꝰ miniſtri ī villulis ꝑ circuitū
diſꝑſi erāt. Int̄ quos erat quidā īiquita
tis filiꝰ noīe hona indꝛactū virū dei ⁊ ſo=
cios a glaſtonia diſcedentes exploꝛās pe

ras eoꝝ pecunia repletas crudelis lictoꝛ
exiſtimabat. Cũq; nõ ꝓcul a glaſtonia
ſerui dei recedẽtes in lectis apd Shap-
wike quieſcerent: miniſter ſathane pꝛe-
fatus cũ ſuis cõplicib⁹ domũ in qua ino-
cẽtes doꝛmiebãt violent ingreſſ⁹: extra-
ctis gladijs illos iugulare nõ timebant.
⁊ aſſũptis coꝛpib⁹ ſctis i pfunda quadã
fouea ne reperiri poſſẽt illa abſcõderũt.
Rex aũt pne nocte quadam nimio vẽtris
doloꝛe vexat⁹ (vt noxias deleret ac foꝛte
mitigaret anguſtias) camerã exiuit ⁊ re
ſpiciẽs in celũ: vidit colũpnã quaſi ignis
pſpicuã a loco i quo coꝛpoꝛa ſctã abſcõdi
ta erãt in celũ tendẽtes cui⁹ ſplẽdoꝛ ſuos
oclos quocũq; eos verterẽt ſeqbat. Cũq;
p tres noctes eandẽ viſionẽ pſpexiſſet: q̄-
buſdã ſecũ aſſũptis venit ad locũ ⁊ inuẽ
tis martirũ coꝛpoꝛib⁹ cũ magno honoꝛe
apd glaſtoniã ea ſepeliri fecit. Indꝛactũ
vero ad ſiniſtrũ coꝛnu altaris ex oppoſi-
to feretri vti patricij ⁊ ſocios ſuos p paui
mẽti circuitũ ponũt. Interfectoꝛes aũt
inocẽtiũ cũ ceteris ibidẽ aſtãtes a demo-
nib⁹ arrepti tã imaniter ſunt cruciati q̄
carnes ꝓpꝛias adhuc viui lacerabãt: cũ
magnis clamoꝛib⁹ poſt modicũ miſerabi
liter vitã finiẽtes. Mulier quedã ydolis
ab infantia ſeruiẽs nullis pꝛedicatiõib⁹
ad viã vite cõuerti valẽs: cũ columpnã
a rege viſam ſup ſctõꝝ coꝛpa vidiſſet: ad
coꝛpa ſctõꝝ appꝛopinquare nõ audẽs cũ
cõfeſſis ſacerdoti peccatis ſuis baptiſmi
gratiã ꝯſequuta fuiſſet: ad locũ ſctõꝝ cũ
magna deuotiõe ꝓperabat. Et vbi quod
viderat palã cũctis enarrans: octoginta
vtriuſq; ſex⁹ fidẽ xp̄i ſuſcipe fecit. Rex
eni Weſtſaxonũ filiũ habens incurabili
moꝛbo percuſſũ: quẽ cũ ad ſanctoꝝ ſepul
chꝛa adduci pꝛecepiſſet pꝛiſtine moꝛ ſani
tati reſtituit. Diues quidã ſanctoꝛũ ſe-
pulchꝛa viſitare aſſuet⁹: vice quadã vxo
rem cũ paruulo filio vix loqui valẽte no
mine guthlaco ad tumbã ſcti indꝛacti ve
nit. Et cũ vigilijs feſſi doꝛmire cepiſſent
apparuit ĩfãtulo vir exurgẽs a leua par
te altaris pulcher ⁊ decoꝛ⁹ clericali tõſu-
ra decoꝛat⁹ ⁊ poꝛrigẽs libꝛũ infãtulo ait.
Uis inquit in hoc legere fili mi? Illo ve-
ro ſe velle cõſedẽte: ꝯfeſti eũ docuit. Pu-
er autẽ expergefact⁹ a ſomno: rẽ matri
vt viderat referebat. Cũq; clerici puero
codicẽ poꝛrigerent ipſe ſtatim legebat: ⁊
ſine lingue titubatione que legerat ex-
ponebat.

Narratio.

Quodam monacho in ciuitate cũ puel
la iuuẽcula: ⁊ petente elemoſinã quidã
illos vidẽtes ſcãdalizati nũciauerũt ſctõ
iohãni elemoſinario q̄ ille monaſtice vi-
te mulierẽ habens derogaret. Tũc ſctũs
volens pꝛohibere peccatũ iuſſit mulierẽ
flagellari/monachũ vero verberari ⁊ in
carcerem retrudi. Quo facto apparuit ei
per viſum nocte monach⁹ oſtẽdens ei doꝛ
ſum ſuũ ex flagellis putrifactũ et dixit.
Ita tibi placet dñe patriarcha? Certe in
hac vice vt homo erraſti. Et hec dicẽs re
ceſſit. Mane aũt vir ſctũs memoꝛ viſio-
nis miſit pꝛo monacho qui erat in carce-
re ⁊ fecit eũ expoliari coꝛam ſe vt doꝛſũ
ei⁹ videret ſi ita eſſet vt in ſompnis vide
rat. Quo facto: dei voluntate ſolut⁹ eſt
amictus quo erat indut⁹ ⁊ cecidit ⁊ om-
nes viderunt eũ eſſe eunuchũ. Tunc vir
ſctũs ait ignoꝛant ſe peccaſſe in deũ ⁊ in
eum mouẽs tamẽ nõ ita opoꝛtere mona-
chum circũducere mulierẽ ad ſcandalũ
videntiũ. Ille vero humiliter rationem
reddebat dicens. Nuper cũ eſſẽ gaze exe
unte me de vꝛbe hec mulier occurrit di-
cens ſe eſſe hebꝛeam ⁊ velle fieri xp̄ianã:
conteſtãs etiam me verbis hoꝛribilibus
vt eam perire non dimitterem. Timens
erga iudicium dei ſumpſi eam ⁊ baptiza
ui ⁊ girabã cũ ea ſimplici coꝛde: modicũ
expoſcens ſumptum quo introducerem
eam in monaſteriũ. Tunc ſanct⁹ narra-
ta viſione pꝛotulit centũ nummiſmãta

daturus ei. Jlle autē nihil accipere volens ait. Monachus ſi fidem habet: hoꝝ non indiget: ⁊ ſi hijs eget fidē non habet Hoc maxime omnibus qui audierunt fidem fecit ꝙ ſeruus dei eſſet.

¶ De ſancto Johāne de beuerlaco epiſcopo et confeſſoꝛe.

BEatiſſimus enī iohannes archiepiſcopus eboꝛacēſis intra angloꝝ̄ confinia natus ⁊ educatus cū adhuc puerili pubeſceret euo: theodoꝛo cātuarienſi archiepiſcopo inſtruendꝰ committitur. Qui illum oīni pꝛobitatis more inſtruxit: atqꝫ ſanctarū pꝛudētiā ſcripturarū edocuit. Cūqꝫ iam bene imbutꝰ diuerſoꝛū libꝛoꝛū eſſet litteris rura paſſī regionis peragrauit plurima verbū dei plebi ſeminans. Poſtꝙ̄ enī epiſcopus eata venerabilis curſum humane vite cōpleuit deo diſponente ⁊ alfrido rege annuente pꝛeſulatus ſuſcepit honoꝛē idem iohannes in loco qui hegſtoldiſhā vocatur tina fluuio a parte auſtrali ſubtꝰ decurrente. Multos autem diaconatus oꝛdine et pꝛeſbiterij ſāctificauit honoꝛe de quoꝛum collegio ſanctꝰ beda extitit: qui multa apoſtolice fidei cultoꝛibꝰ ſcripſit vtilia. De ſancto enim iohāne plura virtutum miracula qui eum familiarit nouerunt dicere ſolent ⁊ maxime vir reuerentiſſimus berthunus diaconus quondam eius: ſed poſtea abbas monaſterij quod vocatur deirwode. id eſt ſilua deiroꝛum modo vero beuerlacus appellat: de quibus aliqua memoꝛie tradere vtile duxi. Eſt autē locus quidam vno miliario et dimidio ab haguſtaldēſi eccleſia interfluente tine amne ſeparatus habens oꝛatoꝛium ſancti Michaelis: in quo vir dei ſepius et maxime in quadꝛageſima manere cum paucis oꝛationi ac lectioni vacans operam dare cōſueuerat. Cum autem incipiente quadꝛageſima ibidem manſurus adueniret iuſſit ſuis querere pauperem aliquem maioꝛi infirmitate vel inopia grauatū: cui illis diebus elemoſinam facere poſſet: ſic enim ſp facere ſolebat. Qui adduxerunt ei adoleſcentē quēdam mutum a natiuitate: ſed ⁊ ſcabiem et furfures habentem in capite vt nil capilloꝛū naſci valeret. Quo ingreſſo appꝛehendit eū et ſignum ſancte crucis lingue eius impꝛimens loquelam perfecte reſtituit ei: medicoqꝫ capitis eius curam commiſit. Et adiuuante benedictione ac pͨce antiſtis nata eſt cū ſanitate cutis venuſta ſpecies capilloꝛum. Factuſqꝫ eſt iuuenis limpidus vultu ⁊ loquela pꝛōptꝰ capillis pulcherrime criſpis: qui ante fuerat defoꝛmis/pauper/⁊ mutus

¶ Cum autem monialis quedā in monaſterio vetadim cui tunc hereburga abbatiſſa pꝛefuit in pꝛouincia eboꝛacenſi poſito fleubotomata eſſet in bꝛachio tacta eſt infirmitate doloꝛis repentini. Quo mox excreſcente: adeo bꝛachium in tumoꝛem verſum eſt vt vix duabus manibus complecti poſſet: ⁊ iam quaſi moꝛitura videretur. Cum autem epiſcopus hoꝛam minutionis cognouiſſet ait. Multum inſipienter et indocte feciſtis in luna quarta fleubotomando. Memini enim theodorum archiepiſcopū dicere ꝙ piculoſa ſatis ſit illiꝰ tempoꝛis fleubotomia: quando et lumen lune ⁊ reuma occeani incremento eſt. Et benedixit eam epiſcopꝰ et ſtatim doloꝛ receſſit et tumoꝛ: et valitudini virgo reſtituta eſt.

¶ Cum enim reuerentiſſimus Wilfridus epiſcopus poſt lōgum exiliū in epiſcopatū eſſet haguſtaldenſis eccleſie receptus et ſanctus iohānes defuncto boſa viro multe ſanctitatis et humilitatis epiſcopus pꝛo eo eboꝛaci eſſet ſubſtitutus ad conſecrandam eccleſiam rogatus adueniens: miſit de aqua

illa benedicta vxori cuiuſdā comitis in-
firmitate grauiſſima quaſi ad mortē lā-
guenti: precipiens vt de illa guſtaret et
vbicūq3 dolorē ineē ſentiret de ipa aqua
eam lauaret. Quo facto: ſana ſurrexit.
et vires ſe recepiſſe ſentiens leta epiſco-
po poculum obtulit. Rogatus a quodā
comite vt viſitare dignaretur filium ſu-
um infirmum ⁊ benedicere intrauit ⁊ vi
dit eum meſtis omnib⁹ iam morti proxi-
mum poſitumq3 loculū iuxta eum ī quo
ſepeliendus poni deberet ⁊ benedixit eū
Sedente poſt hec ad menſam epiſcopo:
miſit puer ad dn̄m ſuum rogans ſibi vi-
num mitti quia ſitiuit. Gauiſus ille q3 bi
bere poſſet: miſit ei calicem vini ab epiſ-
copo benedictum. Quem vt bibit conti-
nuo ſurrexit et induens ſe intrauit et ſa-
lutauit epiſcopū dicens: q3 ipſe quoq3 de
lectaretur manducare cū eo ⁊ bibere. Re
ſidebat/veſcebatur/bibebat ⁊ letabatur
quaſi vnus ex eis. Famulus eni xp̄i he
rebaldus in clero ſancti epiſcopi aliquā-
do conuerſat⁹: poſtea vero abbas mona-
ſterij qđ eſt iuxta oſtiū tine fluminis effe
ctus miraculum ī ſeipſum factū in hūc
modum narrauit. Cū eni in primo ado-
leſcētie tempore in clero illius degerem
ſed animum perfecte a iuuenilibus ille-
cebris non cohiberem: cōtigit die quadā
nos iter agentes cū illo deueniſſe in viā
planam et amplam aptāq3 curſui equo⁊
Ceperuntq3 iuuenes maxime laici poſtu
lare epiſcopū vt curſu maiore equos ſu-
os inuicē probare liceret. Cum magna
demum inſtantia illis acquieſcēs facite
inquit ſi vultis: ita tamen vt herebald⁹
omnino ſe abſtineat. Porro ego diligen-
tius obſecrās vt et mihi certandi cū illis
daretur copia: nequaq̄ impetrare potui
laſciuo tamen ſuperatus animo animo
ludentib⁹ me miſcui: ⁊ ſimul curſu equi
concendere cepi. Quod dū agerem: audi
ui illum poſt tergum mihi cū gemitu di-
centem. O q̄ magnū ve facis mihi ſic eq-
tando. Et ego audiēs: nihilomin⁹ ceptis
vetitis pſeueraui. Nec mora dū feruēs
equus quoddā itineris concauū magno
impetu tranſiliret lapſus decidi: et mox
velut mortuus ſenſum penit⁹ motumq3
omnē perdidi atq3 fracto pollice capitis
quoq3 iunctura ſoluebatur. Vomebam
aūt ſanguinē eo q̄ interanea eſſent ruen
do conuulſa. Epiſcopus aūt de caſu meo
et interitu dolēs capiti meo manū poſu-
it et ſigno crucis me ſignauit. Cūq3 fuſa
oratione me ſedentem ⁊ loqui valentem
videret: diuino inſtinctu admonitus in-
terrogauit me an me eſſe baptizatū abſ-
q3 ſcrupulo noſſem. Cui cū nomen preſ-
biteri a quo me baptizatum nouerā dixi
ſi ab illo inquit ſacerdote baptizatus es
non es perfecte baptizatus. Noui namq3
eū quia cum eſſet preſbiter ordinat⁹ nul
latenus propter ingenij tarditatē potuit
catezizandi vel baptizandi miniſterium
diſcere propter quod ab huiuſmodi pre-
ſumptione miniſterij quod regulariter
implere nequibat omnino ceſſare prece-
pi. Quo dicto: eadē hora me cathezizare
ipſe curauit. Factumq3 eſt vt exſufflan-
te illo in faciem meam confeſtim me me-
lius habere ſentirem. Vocauit aūt medi
cum et diſſolutā mihi emigranei iūctu-
ram componere atq3 alligare iuſſit. Ac-
cepta eius benedictione conualui: et nec
multo poſt baptiſmi gratiam conſequu-
tus ſum. Sancto enim epiſcopo preſen-
te vas vino plenum ad terram de mani
bus incaute tenentis cecidit et medium
crepuit: vinum tamē quod intus erat il
leſum permanſit. Iuuenē quēdam mor
tuū int̄ alios ſacro criſmate liniuit et de
morte ad vitā reſtituit. Demoniū ſimili-
ter a quodā expulit: ⁊ infirmos vbicūq3
reptos ſanos ſuis precib⁹ ⁊ benedictionē
effecit ⁊ quotq̄t veſtimentū cū fide tāge-
re poterant celerem ſanitatem infirmita

tis ſue ſe ſuſcepiſſe gaudebāt. Exactis autē in vtraqꝫ ſede hagustaldēſi videlicet ⁊ eboracenſi: annis triginta trib⁹ cū pro ſenectutis grauitate min⁹ epiſcopatui adminiſtrādo ſufficeret: ordinato in epiſcopatu eboracenſi cū toti⁹ populi electione Wilfrido preſbitero ſuo: ipſe in monaſterio ſuo in ſilua deirorū ſiue beuerlaco conſilio abbatis bruthuni in omi ſanctitate permanēs vſqꝫ ad obitū ſuū: nonas maij migrauit ad dñm. Sepult⁹ eſt aūt in porticu ſancti petri eiuſdē monaſterij: et hoc anno dñi ſeptingenteſimo viceſimo primo. In porticu ſcti michaelis eboracenſis dū adhuc ſupſtes orationi vacaret ſpirit⁹ ſctūs i columbe ſpecie radiū ſolis candore vincens ante eum ſuper altare reſedit. Cūqꝫ multi in eccleſia ſtantes hanc lucē ſtupefacti cernerēt: diacon⁹ noīe ſigga ad oſtium portic⁹ currendo feſtinans: vidit epiſcopū in oratione ſtantem et porticū ſancti ſpirit⁹ fulgore intus inflammari velut igne. Moxqꝫ facies eius ſcti ſpūs ardore percuſſa eſt: et cutis in rugam maxille retracta. Qđ ſanctus epiſcop⁹ diuinitus agnoſcēs accito ad ſe diacono faciem ei⁹ manu palpādo ſaluti reddidit: precipiēs ne hāc viſionem patefaceret ꝙ diu in hac vita mortali ſuperſtes eſſet. Poſt obitū ſuū multa ꝑ ipſo miracula oñdere vſqꝫ in hodiernū diē dignat⁹ eſt dñs int̄ que pueros duos cecitate a natiuitate ꝑcuſſos illūinauit/ ꝯtractas mulieres binas greſſib⁹ reſtituit. Mulier quedā ſup feretrū ſcti iohannis crimē piurij ꝯmittēs amēs efficit̄. ſopori tādē dedita videbat̄ ſibi ꝙ btā vgo maria cū quodā epō pōtificalib⁹ induto eidē aſſiſtebat ⁊ os ſuū quodā pāno tergēs ſctō iohāni dixit. Johēs remitte huic mulieri ꝙ temere ꝑ te iurare nō timuit. Qui rñdit Ad ꝑceptū tuū dñā dimitto Et mox funiculus quo manus mulieris erāt ligate in terrā ſubito rupt⁹ cecidit: ⁊ mulier expgefacta ſanatā ſe ſētiēs gratias deo egit. Anno autē dñi milleſimo tricenteſimo duodecio de tūba ſcti iohīs oleū emanare vſqꝫ in horā diei ſequētis tertiam nō ceſſauit ⁊ multos cecos inde linitos meritis viri ſcti viſuꝫ recipere fecit. Infeſtātib⁹ regē ethelſtanū ſcotis in manu valido: cōgregato exercitu beuerlacū adiens an̄ tumbā ſcti iohīs prolixi⁹ orabat Et exurgens corā clericis eccleſie nobilibuſqꝫ multis ita cū magna humilitate affat̄. O ſctē iohēs ꝯfeſſor gl'oſe qui tot virtutib⁹ et ſignis mirādis i terra pfulges te ſupplicit̄ ꝑcor ⁊ exoro quatin⁹ in hoc neceſſitatis articulo mihi ſubuenire digneris vt ꝑ merita et interceſſionem tuam inimicorꝫ meorꝫ infeſtationē te patrocināte ſupare valeā. Et extrahēs cultellum ſuū de vagina: poſuit illū ſup altare dicēs. Ecce vadiū meū corā te pono qđ vita comite in reditu meo recipiēs eccleſiā tuā munerib⁹ honorificabo ⁊ redditib⁹ augebo: ſi mediāte tuo auxilio ſuperatis hoſtib⁹ victor rediero. Fecit autē rex qđdā vexillū de eadē eccl'ia ſibi ꝑferri ⁊ audito ei⁹ aduētu: ſcoti angliā deſerūt ⁊ vltra mare ſcoticū ſe trāſferētes ei⁹ aduētū expectāt. Regi aūt fixis ſuper ripā fluminis tētorijs: apparuit i viſu quidā pōtificalib⁹ indut⁹ ſic dicēs. Ethelſtane rex feſtina mane flumē trāſire: ego ſum iohēs epſ noli timere: ecce victoria i manu tua eſt quā tibi nūciare veni. Mane ꝟo trāſita aqua ⁊ ꝯſerto graui ꝑlio multis ſcotorꝫ i ore gladij occiſis rex let⁹ effectus grās egit deo. Iterꝫ vero qr rex ſcotorū incōpulſ⁹ cōtra eū ſurrexerat ꝯgregato exercitu cōtra iīmicos ꝑcedēs deuꝫ rogauit vt ꝑce ſcti iohīs aliqđ ſignū euidēs oñderet quo ꝑſentes ⁊ futuri cognoſcere poſſent ſcotos de iure anglis debere ſubiugari. Vñ rex cū gladio ſuo ꝑcuſſit ſcopulū quēdā iuxta dunbar caſtrū et vſqꝫ hodie ad mēſurā vlne ex ictu cauat̄.

Rex itaqꝫ adepto de inimicis triũpho re-
diens pacẽ ſctõ iohãni ob oĩbus tenendã
inſtituit: quã infringere nulla ratiõe vl-
lo tpe liceat. Unũ miliare ad hãc pacẽ te-
nendã metam ſtatuẽs aſſignauit: et qui
hãc pacẽ in aliquo vel erga aliquẽ viola-
re preſumeret: octo libras eccleſie ſcti io-
hannis perſolueret. Qui infra tres cru-
ces lapideas ad introitũ beuerlaci ab eo-
dem rege erectas pacẽ violaret: viginti-
quatuor libras pſolueret Qui vero infra
cimiteriũ pacẽ eccleſie infrigeret: ſeptua-
gita duas libras pſoluere artaretur pro
ſatiſfactione. Et qui in pſentia reliquiarum
nephas tale auſus fuerit cõmittere: ſoli-
us dei miſeratiõi ac iudicio cõmittẽdus
ſit: et iudicãdus ſicut enormis lãguor: im-
mẽſa curatiõe indigens. ¶Narratio.
Illis dieb9 cedwalla rex occidentaliũ ſa-
xonũ cũ genti ſue duobus annis ſtrenue
pfuiſſet: relicto imperio propter dñm re-
gnũqꝫ ppetuũ romã venit: hoc ſibi glorie
ſingularis deſiderãs adipiſci: vt ad limi-
na apoſtolorũ fonte baptiſmatis ablue-
retur: in quo ſolo didicerat generi huma-
no vite celeſtis patere ingreſſum: ſimul
etiã ſperãs quia mox baptizatus carne
ſolutus ad eterna gaudia iã mũdus trã-
ſiret. Et factuꝫ eſt ita. Nã a ſergio papa
baptizatus die ſabbati paſche: anno dñi
ſexcẽteſimo octogeſimonono: in albis ad-
huc poſitus languore corripitur et duode-
cimo kalẽdas maij a carne ſolutus: bea-
torũ regno in celis ſociatur. Cui etiã tpe
baptiſmatis papa memoratus petri no-
men impoſuit: vt beatiſſimo aplorum prin-
cipi: ad cuius ſacratiſſimũ corpus a fini-
bus terre pio ductus amore venerat: eti-
am nois ipſius conſortio iungeret. Se-
pultus eſt aũt in eccleſia ſcti petri apoſto-
li anno etatis ſue triceſimo. Jubẽte pon-
tifice epitaphiũ in ei9 monumẽto in quo
et memoria deuotionis ipſius fixa per ſe-
cula maneret: hoc modo ſcriptũ eſt.

¶Culmẽ opes ſobolem pollẽtia regna tri-
umphos
Exuuias proceres menia caſtra lares.
Queqꝫ patrũ virtus et q̃ congeſſerat ipſe
Cedwal armipotens liquit amore dei.
Ut petrũ ſedẽqꝫ petri rex cerneret hoſpes
Cui9 fõte meras ſumeret alm9 aquas
Splendificũqꝫ iubar radianti carperet
hauſto
Ex quo viuificus fulgor vbiqꝫ fluit.
Percipiens alacer rediuiue premia vite
Barbaricã rabiẽ nomen et inde ſuum.
Cõuerſus cõuerti ouans petrũqꝫ vocari
Sergius antiſtes iuſſit vt ipſe pater.
Fonte renaſcentis quẽ xpi grã purgans
Protinus ablatum vexit in arce poli.
Mira fides regis clemẽtia maxima xpi
Cuius cõſiliũ nullus adire poteſt.
Soſpes ei veniẽs ſupmo ex orbe britãni
Per varias gẽtes per freta perqꝫ vias.
Urbẽ romuleã vidit templũqꝫ verendũ
Aſpexit petri miſtica dona gerens.
Cãdid9 inter oues xpi ſociabilis ibit
Corpe nã tumulũ mente ſupna tenet.
Cõmutaſſe magis ſeptrorum inſignia
credas
Quẽ regnũ xpi promeruiſſe vides.

¶Cedwalle aũt ſucceſſit in regno yne rex
de ſtirpe regia: qui cũ triginta ſeptẽ an-
nis regnaſſet: relicto imperio ad limina
beatorũ apoſtolorũ põtificante gregorio
profectus eſt: cupiẽs in vicinia ſanctorũ
locorũ ad tẽpus peregrinari i terris quo
familiarius a ſanctis recipi mereret in
celis. Illis enim diebus plures de gẽte
anglorũ nobiles: ignobiles: laici: clerici:
viri ac femine certatim romã: aĩe ſue ſa-
lutis gratia vel inſtructiõis cauſa profi-
ciſci cõſueuerũt. Nõ magne virtutis ac
meriti tẽpeſtate illa eſtimabatur.

De ſctõ Johãne de brydlyngton cõfeſſo.

SAcratiſſime recordatiõis iohan-
nes prior brydlyngtoniẽſis: cui9
vocilia celebritas mirifici ſplẽdo

ris radijs vniuerſalem perornat eccleſiā
militātē: veluti colūpna inflexibilis in fi
dei baſe firmiter radicata cūctorū morta
liū caducā flexibilitatem cōſolidat ⁊ ſup
portat gratioſi ſolaminis interuētu. Hic
floride iuuētutis exorta primordia peror
nās virtutibꝰ: excuſſis abditis vitiorū:
viā aggreſſus timoris deifici alteriꝰ to
bie imitabilia amplexans veſtigia ſpei
⁊ charitatis fructibus matureſcēs: ſacri
flaminis inſigniter celebratur ſacrariū
ſingulare. Creſcēte itaqꝫ tp̄is interuallo
a pijſſimis parētibꝰ enutritus: ſtudijſqꝫ
imbutus liberalibꝰ: in breui coeuos pre
currens veloci curſu brauiū adeptus eſt
dialetice peroptate. Nō ſolū vero in am
plexu ſcientiarū applaudens: immo cele
ſtibus intellectualiter ſuſpirās auidius
dum oxonijs p̄ſiſteret ſtudioſus: omiſſis
freqūēter altercationibꝰ ſophiſmatū in
quiſitiuis: templū ſui ſpūs ſupremo prī
cipi dedicauit: in dei ⁊ p̄ximi ſeruore fer
uido deuote ſuſpenſus: vt quidē veridico
rum cōſtudentium relationibus audiui
mus: in etate iuuenili deo cordialiter de
ditus: cōtra illatas ſibi iniurias: minas
⁊ opprobria: mitis: pacificus ⁊ quietus.
Leuitates ⁊ inſolētias continue declina
uit: magis militare cupiens oīm creato
ri: q̄ friuolis ⁊ vanis occupatiōibꝰ tem
pus ſuū expēdere vitioſe. Tāta virtutū
proximitate p̄cipue enutritꝰ: feliciter na
tus: feliciuſqꝫ educatꝰ in comitatu ebora
cenſi iuxta maritima loca occeani cōmo
ditatibus preuilegiata ⁊ nō multū diſtā
tia a prefati monaſterij ſituatiōe: cōple
to biennio in oxonia: feſtinātius repeda
uit ad propria: vbi magis ſupfuſa vncti
one gratie: q̄ magiſtrali informatione:
ſcientiā perquiſiuit. Inde ſenectā indu
ens in ipa ſua iuuētute quod etati matu
riori defuit ſupplementū cōtulit cōuerſa
tio virtualis. Sicqꝫ propter ſciētie matu
ritatē ⁊ morū laudabilitatē: quidam opi
nione mūdana famoſus: diuitijs abun
danter preditus: ipm ſup filios ſuos ma
giſtrū diſpoſuit ⁊ alumnū: nō ſolū ad ru
dimentū ſubditorū: immo etiā ad exclu
ſionē vitiorū. Cōſiderās igitur tenellam
lilij ſubſtantiā: ſpinis pūgentibus facili
ter perforari timēs exaſperatos aculeos
laſciuie tēporalis viceſimo etatis ſue an
no: religioſe vite viſitatus incēdio pallio
virtutū perornatꝰ in xp̄i ſempiterno ſer
uitio p̄poſuit militare. Intuēs igiť quo
tidianis nutibus oculorum inter mūdia
les diutinas lites ⁊ diſcordias ſeminari:
memorialiqꝫ proſpiciēs certitudine abel
⁊ cayn ab vnico patre genitos: colūbam
⁊ coruū in archa inſimul cōmorātes: yſa
ac ⁊ eſau ſimul ludētes: a radice fontali
p̄paginis humane virtuoſos ⁊ vitioſos
inuicē cōmiſceri preſentiſqꝫ vite milita
ris blādimēta noxia cōſiderās ⁊ trāſito
ria: mūdiales curas deſpiciēs: monaſte
riū intrauit bridlyngtonienſi. Ubi cum
gaudio gratāter receptus: velut angelꝰ
celitus emiſſus habitū ſuſcipiēs regula
rē: in morū probitate ſplendidus enituit
⁊ velut ſacri flaminis caloribꝰ incaleſcēs
nobiliter viguit in obſeruātia regulari.
Iuxta eteni tenorē tube dñice decē totiꝰ
cordis totius ⁊ aīe viſceroſis viribꝰ am
plexatus mente ſuſpirās ad celica: oīa
poſtpoſuit ſcl'i ruinoſa vndiqꝫ diuia gra
tia perluſtratus. Erat enī humilis: obe
diens: charitate reſplendēs: mundū con
tempnēs: abſtinētia rigidꝰ iuſticia indu
tus: cōtinentia perſpicuus: vigilijs fre
quētatus: orationibus ſtrenuus: ſpū fer
uidus: verbis p̄uidus et maturus: ſpei
firmitate gaudēs: ⁊ dño ſine intermiſſio
ne deſeruiens: a vanis ludis abſtinuit.
Uano ſolatio repletis alijs vtpote tali
ter exercitatis: ipſe aut ōronibꝰ: aut ſtu
dio frequētius inſudabat: minimas reli
gionis obſeruātias nullo mō tranſiliēs:
quas in vltimo ſpiramine: ſuis fratribꝰ.

cõmendabat attentius obſeruari. Tãte etiã humilitatis firmamẽto fundat⁹ eſt: vt diuini ſeruitij cõſonam ſimphoniã cũ omni coꝛdis intẽtione ꝑſolueris: cuiuſcũ ꝗ alterius curã totis animi conatib⁹ et exercitijs ſtudioſe perimpleret. Quẽ nominis ſui ſignaculo tãta vicinalis gr̃e ſignauit affinita ꝙ mundialiũ curialem inceſſum humilitatis ſtipite radicatus penitus recuſauit. Virtualis igit̃ dignitatis dextera pꝛeſignitus pꝛetẽtoꝛis elemoſinarij ⁊ ſuppꝛioꝛis curas oꝛdinabiliter diſpẽſauit. Ab alijs quidẽ officijs: quibus fluxus ſeculares tempeſtuoſe influebãt ipm ad tempus celeſtis diſpẽſationis manus ſeptrigera ꝓſeruauit: ne per labiles lapſoꝛũ laboꝛes: nouitas mentis virtutũ ꝓgenie peroꝛnata: falſe dilectionis degeneraret in tenebꝛas. Sicꝗ pꝛotectoꝛ pꝛomptiſſim⁹ noe pꝛeſeruãs de diluuio: loth de celeſti incẽdio: iſaac de imminente gladio: ioſeph de calũpnia mulieris et cuſtodia carceris: moyſen ab egyptijs: raab de excidio ciuitatis: ionã a periculo ſubmerſionis: ſuſannã a teſtibus falſis: danielẽ a leonib⁹: tres pueros ab ignib⁹: tam regularẽ viuẽdi foꝛmulam a poteſtate ſeuientis ſeculi feliciter ꝓſeruauit. Interea accreſcente tante bonitatis fama volatili per regionis ſpacia amplioꝛa cõtigit mõaſterij pꝛepoſitũ in manus cõfratrũ pꝛioꝛat⁹ officiũ reſignare. Cũꝗ validus oĩm mutuuſꝗ conſenſus per voces ſingulas ſcti ſpiraminis inſufflatione in ipm cõfluerẽt: tam catholicũ dei athletã dignũ reputarũt ⁊ debita electiõis foꝛma elegerũt tãti oneris ſuppoꝛtare laboꝛẽ. Qui pꝛout fuerit ſpũ humillimus taliter reſpõſum exarauit. Quid pigmeã inſufficiẽtiam pꝛoponitis erigere in ſtructurã edificij militãtis eccleſie. Quid cecitatis abiſſo ſubmerſum exiſtimatis hoſtiles excubias oculariter pꝛeuidere. Quid canem moꝛtuũ non potentem latrare putatis lupoꝝ inſidioſas cautelas cõfringere. Nũquid debite circumſpectionis oculis pꝛeuidetis: ꝙ ĩ defectu tintoꝛie defenſionis vineam dñi fraudulenti vulpes demoliũtur ⁊ deſtruũt. Igitur moꝛtifera clade ignoꝛantie inuolut⁹ ꝗꝗ colũpne ligatus diuerſiſꝗ ſupplitijs lacerat⁹ pꝛefati officij nõ acceptarẽ excubias. Quib⁹ excuſationis titulis ĩ medium diuulgatis in alium publicata eſt ſtabilitas electionis. Quẽ infra bꝛeuem annoꝛũ reuolutionẽ poꝛtione moꝛtali clade percuſſum peſtilẽtie: moꝛs hũane conditionis deuaſtatrix vital diſpoſitionem cõpeſcuit cõſummare. Volẽs igit̃ increate ſapientie ꝓuidentia ſalutaris lucernã tanti luminis fulgoꝛib⁹ vndiꝗ ꝑluſtratam virtutũ vernantia mundare maculas tenebꝛaruꝫ et lucis ſue radios oculis expãdere moꝛtalib⁹: ſcd̃a vice libera confratrũ ſinguloꝛũ voluntate in gradũ pꝛiſtinũ ſolẽpniter eſt elect⁹ dño ſingula diſpenſante. Qui ponderis intollerabilẽ cõſiderans grauitatẽ egre ad tp̃s ſuſtulit ſpũs eſtuationẽ. Tãdẽ diuini ſolatij hauriens perfuſam dulcedinẽ ſuperna infoꝛmat⁹ gratia cõcipiẽs maioꝛẽ etatis maturitatẽ et pꝛouidioꝛẽ diſcretionis deliberationẽ: cõſiderãſꝗ quãto laboꝛioſioꝛ inſtantis peregrinationis inceſſus eſt tanto ꝑ gratiã eſſet nobilioꝛ triumph⁹ tirannidis infernalis oneris iugũ ſuſpendẽs in humeris cõfidens in clementia ſaluatoꝛis. Confirmatus in gradu pꝛioꝛatus qualiter in agendis ſe geſſerit noſtra modicitas ſufficienter nõ euoluit: namꝗ famem reficit/ nuditatẽ veſtit/ frig⁹ tẽpat/ doloꝛem ſolat̃/ fletus ſiccat / oppꝛeſſos liberat/ carceres reſerat/ gr̃am cõciliat/ fedus ꝑpetuat/ ſopit lites/ differt ꝓlia/ auget idutias egris ſalutẽ dat ſeruis libertatẽ/ menia dilatat / vſurpato pallio clemẽtie crudelitatẽ ſpoliat cũctas depꝛehendit neq̃tias ficte virtutis clamide coope-

tas deruta renouat ſtruit edificia agros
fecundās ⁊ hoꝛrea. Jmitanter cepit fer-
uētiꝰ quieti cōtemplationis auſcultare
cū cōuentu ꝑuigil hoꝛis nocturnis parit̃
⁊ diurnis diuinis oꝛaculis iſiſtēs tā ſtu-
dioſe vt auditis cāpanis ad ſeruitiū tali
voce lamentabili deditꝰ negotijs ſcl̃i ſepi
us aures ꝯſcēm aſtātiū occupauit. Nunc
aſpirat ſpūs alias p̄pedit9 ceteris cū co-
mitibꝰ eccleſiā frequētare. Sic rachelis
amplexibꝰ cōgaudēs cō feruoꝛe ꝙ lye di-
ligentiā nō ſpꝛeuit ꝑimplere Hoc igitur
p̄clariſſimū magnifice reſplendētie ſidꝰ
ꝑſpicuū adueniente hoꝛa qua ſolaris cla
ritatis lāpas ſplendifera auroꝛe nubilo-
ſas tenebꝛas excutiēs aureos radios vi-
ſui ſenſitiuo terreſtriū ſolitꝰ eſt expādere
Mi frigidiſſimo tp̱e glaciali accēſꝰ ferui-
do incēdio pꝛīcipis ſiderei dū miſſarū ſo-
lēpnia cōtinue perſolueret mēte exardeſ-
cēs eſtu amoꝛis inexplicabili aliqua exu
it veſtimēta gelātis frigoꝛis ꝓpter inter
ne affectiōis dulcoꝛē feruidū nō ſentiens
aſp̱rimū circūuentū. Ad cuiꝰ lucidiſſimā
cōfirmationē maximis frigoꝛibꝰ terre fa
ciem p̄occupātibꝰ de ſui capitis culmine
fumꝰ exalauit permaximꝰ ac ſi aqua ſup
poſitis faculis intētiꝰ ebuliret. O inēmi
nabilis v̾tutis deuotio. O gr̃a largiflua
cōditoꝛis irrigans diſtillātes guttulas
amoꝛis. O aīarū vniuerſaꝝ p̄ſtolata me
dela q̇s vnq̄ audiuit talia pꝛeſentis tp̱is
vitali labēte curriculo dū pꝛīcipalis ꝑlu-
ſtratoꝛ etheree māſiōis tā flagrātis pe-
ctoꝛis ſolatioſū hoſpitiū ſibi thalamū de
dicauit. En feruoꝛ intīa ꝑurēs declinās
ſteriles in pc̄tis: qui fontali ſapīa cuncta
ꝓſpiciēs pꝛopꝛie eſſentie ꝑpetuali ſpecu-
lo huius coꝛdis oꝛtū delicioſum plātulis
v̾tutū delicatis ꝯplātauit lūīe ſuo ꝓpꝛio
fecūdauit ⁊ int̃ cetꝰ angelicos poſt labo-
rem ꝑpetualit̃ quietauit. Tanto igit̃ ſc̄ti
ſpūs fulgoꝛe vehement̃ fuerat iſlāmatꝰ
ꝙ mēte raptꝰ in ethera coꝛpꝰ velut exani

me in mirifico raptu appetēs naturalit̃
ex ſua grauitate ad terrā deſcēdere abſ-
q̄ alioꝛū ſuppoꝛtamīe vix poſſet ſubſiſte
re obliuioſam incurrens viuacis aīe con
ditionē. Nec a mētibꝰ moꝛtaliū ſubſequē
tem veritatē ſtilus incultꝰ cōgrue potuit
abſentare. Quadā die tāte deuotiōis fe-
ſtiuali ferculo ſaciatꝰ in capella ſua cele-
bꝛare miſſā ꝓpoſuit ꝓpꝛio capellano ſibi
aſſiſtente cū alio ſeculari p̄miſſis vero ſe-
cretis oꝛationibꝰ ⁊ meditatiōibus in ſilē
tio cōfeſtim ſacerdotalia induit veſtimē-
ta. Cūq̃ anelo pectoꝛe celeſtis patrie con
tēplaret̃ dulcedinē oīa ad officiū epiſtola
re oꝛdinarie ꝑimpleuit. Secretiꝰ igitur
ꝓpoſuit capellano vt ip̄o ſolo ſecū rema-
nēte ſecularē excluderet de capella. Quo
facto adeo accēſus fuerat in amoꝛe diuio
poſt lamētabilia ſuſpiria vt ꝓpter ſingu
larē ſingultū magis lachꝛime pꝛūperēt
q̄ꝫ verba in publicū perſonarēt eatenꝰ ꝙ
ꝓpter adurētis dilectiōis ardoꝛē inflam
matiuū velut alter euāgeliſta iohannes
in ſinu xp̄i deuote recūbens tāto ꝓfundit̃
ībꝛe lachꝛimaꝝ ꝙ verboꝛū int̃ ſuſpiria la
chꝛimoſa nō valēs fuit expꝛimere. Sed
hoc nō virtuti ſed infirmitati tēptauit aſ
cribere nolēs capellanū aſſiſtentē ſaliua
vane gloꝛie ipſiꝰ debitā deuotionē patu-
lis auribꝰ iactāt̃ ſeculariū p̄ſentare. Un
de vere mirabile in tali dignitate ſūmiſ-
ſionē tā hūilem in tāta virtute frontē ve-
ra ꝑuitate ſūmiſſū hoīem videt tāto meri
toꝛū grege cōpoſitū vt vnita coītate con-
gaudeāt ſublimitas hūiliata ⁊ hūilitas
ſublimata. V̾e hūilis ī ꝯtumelijs diligēs
ingratos bn̄ficijs oppꝛimēs/ vanas lau
des adulantiū odiens/ honoꝛes fugiens
miniſtrans cū minoꝛibus cum maturio
ribus ſocialis. Circa curam gregis ſibi
commiſſi vigilanter intendens cōtra tē-
ptamina aduerſarij ſuos ſubditos viua
citer animauit exhoꝛtationibus et exem
plis bonis. Ad onus pꝛofecto acceptum

pigritantes cōpeſcuit religioſe gradien
tes diligens cū fauoꝛe. Subditos diligē
ter edocuit a domibꝰ officialibꝰ mulieꝝ
excludere conſoꝛtia ne mēte vacātes libi
dini moꝛoſa cōtinuatiōe a beatoꝝ colle-
gio fierent alieni. In refectoꝛio pꝛandiū
percepit niſi notabilis cauſa hoſpitū pꝛe
pediret noctibꝰ iacens in doꝛmitoꝛio ma
tutinis inſiſtens vigilāter timens ſi ali-
ter tempus expendiſſent cū lāpade va-
cua celoꝝ ſacra nō guſtaret ꝯuiuia. egro
tātes ſolicite viſitauit: eis tp̄e cōgruo ne
ceſſaria ſubminiſtrās. Int̄ hoſpites ſola
tioſus ⁊ ſapiens mature circūſpectiōis
oculis cibaria diſtribuēs inter fercula de
licioſa ſolo pane ſe reficere ſepiſſime con
ſueuit. In quo facto ſpargibilis iactātie
fumū nō affectās voluit cibaria ſcinde-
re que pꝛiuate ponēs in vaſculo noluit ī
ſtomachū recipere: vero amoꝛe ſpūs car
nē maceratiōe caſtigās. Erat nāqꝫ ī ver-
bis fructuoſus nō friuula audiēs ſꝫ vti-
lia ſcripture ſacre feruidus deguſtatoꝛ.
Conſuetudinē conſeruās cōpletis matu
tinis reliquā noctis poꝛtionē ſtudio deuo
tionis ducere peruigilem deo ſoli mēta-
liter cōſcius aſſidue perſcrutās actꝰ quo
tidianos eiulatu flebili. Sic meditando
⁊ ꝯtemplando vſqꝫ ad tp̄s celebꝛationis
miſſe in auroꝛa nobiliter occapatꝰ. Pꝛe-
armatꝰ contra vitia gr̄as oīm conditoꝛi
inſigniter miniſtrauit. Tante deuotio-
nis igne pꝛeaccēſus virtutū culmīe ſub-
limatus oꝛationibꝰ ſolertiſſime occupa-
tus/benignitate repletus: vixit circūfu-
ſo ſolatio perpetui iubili etheree regiōis
Cuius modeſtā patientiā maximis tem
ptationibus cōpꝛobatā conſequens expe
riētie aduerſantia certiſſime declarabit.
Unicus de fratribꝰ in eodē monaſterio
vitam pꝛofeſſus regularem indignatio-
nis ſtimulis ſuperfluoſe exagitatꝰ ⁊ cō-
motus enoꝛmit in aula vbi pꝛefata mā-
ſuetudinis colūba cum circūſtātibus cō-
municauit familiaribꝰ pꝛotectus aſcen-
dit pꝛeſumptiōis clipeo ⁊ inflatiuo infla
tionis ſpiritu plurima diſtoꝛquens cōui-
cia benignitatis beatificū patronū cōmi
nationibꝰ ⁊ querulofis clamoꝛibꝰ ad ira-
cundiam ꝓuocare nitebat. Qui ſimpli-
citate vt fuerat repletꝰ columbina fellia
offenſiue iracūdie pocula pꝛouocate de-
clinans: cūctis circūſtantibꝰ ifeſtinātes
attonitis minimo ſermonis titulo nō re-
ſpondit. Unus vero cū ſctō familiarius
in agendis pꝛeelectꝰ pꝛoperānter ſubſe-
quentia pꝛoꝛupit in verba. Cur tam gra
uia tamqꝫ patimini oneroſa dū ſolo ver-
bo vinculi obediētialis hunc ad clauſtri
gradum confeſtim potuiſtis remittere.
En ſententias defenſoꝛijs pꝛopugnacu-
lis palliatas vndiqꝫ circūuoluit. En de
fouea hericij occulcioꝛiſqꝫ malicie latibu
lo inocētiā ꝓſternēs pſ̄ati tumoꝛis ſibu
lus emanauit: Cur dehoneſtati honoꝛis
irreuerentiā nō percipitis: Cur tāte ma
licie ſobolem non expugnatis: Cui veri-
dicum exemplar patientie ad inſtar bea
tiſſimi iob ſpiritualis ſigilli ymagine de
fenſoꝛie conſignatus reſponſum regula
re tale dedit. Cum inquit ignee tede ex-
eſtuantes domoꝛū tecta tranſcendūt: flā
migeris alis altioꝛa aeris penetrantibꝰ:
nunqd̄ mature deliberationi foꝛet impu-
tandum tanti caloꝛis vehementie cōbu-
ſtialia ſuperaddere plurima: Num qui
ignem copioſum accenderet domū cōſu
mendo cōbureret: Iſte ad pꝛeſens eſtuo
ſiſſimo ire incendio palliato fronte incā-
duit: et ſi tali aduſtioni ignee ſuperadde
rē faculas verboꝛum comminātium ve-
hementius accenſus in ſemitam rectitu
dinis non eſſet charitatiue reducendus.
Sed ſubtractis tam immenſi caloꝛis ia
culis ad tempoꝛa refoꝛmationis delibe-
ratoꝛie veniemꝰ. Et his modificatis im
motus recedēs dauid ſpiritualem citha-
ram conſonantiam ſacre ſcripture inſa

nie ſaulis temperantiam manibus acce-
ptauit. In qua ſufficientia armonie deli-
ramenta veſane inuidie exheredare didi-
cerat. Quis queſo tam dilate benignita-
tis conſtantiam nō miretur: dū comple-
xionis colerice ſcintillis eidem vitio na-
turaliter diſpoſitus nature iura transcē-
dens perfuſiōe gratie ſideree naturalis
diſpoſitionis errorē eliminās rumoſum
imitabilem xpī ſectatorem ſe fideliſſime
comprobauit. Igitur ſcripturarū ama-
tor ardentiſſimus probatiſſimorū docto-
rū eccleſie libros ſtudioſe perlegit et per-
legendo retinendos memorie cōmenda-
uit. Sic diſpenſauit temporalia ꝙ cōnu-
bij ſpiritualis cum xpo vincula non diſ-
ſoluit. Ocioſitatē cuiuſcūqȝ vitij nutri-
cem diligenter excutiens pro inſtātis vi-
te reuolutione aut marthe labori vel ma-
rie gauiſo merori cōtemplabiliter deſu-
dauit. Accedente tempore vnꝰ de ꝯfra-
tribus a quodam mercatore pro nō modi-
ca ſumma pecunie capam emit ſumptu-
oſam. Qui poſtea venerabili cōqueſtus
eſt priori ꝙ mercator ille votiua firmita-
te diſſoluta intollerabilem ſibi offerebat
iniuriam Cuiꝰ ſuſpendendā ſuperbiam
et elationē pijſſimus paſtor elimarē diſpo-
nens cōſiderans intime ſicut rubigo fer-
rum deuaſtat/tinea veſtem dilaniat/fel
lactis dulcedinē infeſtat/venenū melli-
tum dulcorem amaricat: ſic ſuperbia re-
ligioſam humilitatem expugnat vt ſu-
pradictus religioſus a tā ſumptuoſi ap-
paratꝰ nouitate deſiſteret: manu corpo-
ri proprio iniecta talem ex premiſſis in-
tulit concluſionem laudabilē. Nimij in-
quit valoris eſt capa precij ſex ſolidorū
ad inuoluendum tante putredinis cada-
uerū viliſſimum volens in hoc exempli-
ficare vt ſpreto pallio ſuperbie ſubiectꝰ
in patre informaretur humilitate vireſ-
cere. Quidam etiam ſibi ſugeſſerant in-
ſtantius ꝙ ꝓpter prelatie penulas eme-
ret precioſas quibus mundi decorē orna-
tius indueret. Quibꝰ pater humillimū
intulit reſponſum: pellicule inquit agno-
rum noſtri corporis molem ſufficient cli-
peant a frigore nolens eorū perſuaſiōi-
bus vacuis retorqueri qui ſecularis pō-
pe vitio triumphato in ſui contēptu per-
ſeuerans vires percepit adulterātis ſu-
perbie damnatiuas. Hic igitur amātiſſi-
mas diuine legis ſententias exeſtuās vi-
tas patrum prouidiſſimorū perlegēs ex-
cubanter in illū ſcripture titulū ocularē
porrexit aſpectū quo cauteloſus ille ſer-
pens antiquus tortuoſa tirannide quen-
dam ſolitarium viſitauit viſuali effigie.
Quorū verborū tenorē venerabilis me-
morie Willelmus Slegh. holm. tunc tē-
poris capellanus mō vero ſctitatis emi-
nentia choruſcis miraculis idem mona-
ſteriū condecorat et exuberāter adornat
diſcretius intuens huius queſtionis mo-
dulum patri ſanctiſſimo propalauit. In-
terioris hoīs anxiꝰ intellu admiror non
modicū quare anguis ipſo tortuoſus ſi-
cut antiquitus videbatur nō videtur ab
hominibus tēporibus in modernis. Cu-
ius queſtionis ambiguū paternalis pru-
dentia concito reſoluebat. Antiquorū in-
quit patrū corda non vana ſophiſticaqȝ
gloria perluſtrata immo grā celica diui-
nitus irradiata frauduloſas inimici ma-
chinatiōes īſidioſe cognoſcētes velut pu-
giles īuictiſſimi ferocit̄ expugnarūt mor-
tales excubias īimici iō difficillīa tētatio-
nis ꝑlia ipis offerēdo ſilitudīe ꝓdigiali
extraneatiſqȝ icurſibꝰ ipos cōminatorie
tētauit ī pctis īmergē. Sȝ qr ipiꝰ placē-
tie tpibꝰ icurſiuis paratiꝰ obedimꝰ iō ſe-
cretaꝝ tētationū iaculis excitatos faciūt
ſubito ſubcūbere abſqȝ facie mōſtruoſa
Floruit igit̄ flos iſte ꝟnātie flagrans in
diuo iubilo odore ſuauiſſio: caterꝰ ꝙ ꝓp-
ter celeſtis guſtꝰ dilatatā āpliatione ad
releuamē iſtiꝰ hoīs āglie ꝑfectiores de ſi-

nibus terre maturarūt audire ſapientiā ſalomonis. Eſtimantes felici ſe ſtatu remigare ſi tā dulceſtentis dei famuli eloquio potirentur. Inter quos quibuſdā cōquirentibus cur ſtatū perfectioꝛis religionis affectuoſe non appeteret cuius obſeruantijs inhiaret intimo cum ſudore. Quibus ꝓuid⁹ pater reſpondit. In omi religione cūcti ſuperne patrie inceſſabilia gaudia poſſumus contemplari et virtutib⁹ increſcere ſed fateoꝛ me p̄ſentis regule eſſentialia non debite perimpliſſe. Igitur inſolētie operā rederem ſi laxatis habenis incedens minima non obſeruans ſtrictioꝛib⁹ ligamētis me connecterem ad altioꝛa perimplēda. Inter taꝫ ſalutaria monita requiſit⁹ que regularū eſſet conſtantius adimplenda cōfeſtim intulit voce conſultatoꝛia. Euāgelium inquit iohānis oēs regulas refoꝛmatione ſaluberrima antecellit vt dn̄a. Obitum memoꝛiter commōdandū int̄ tot ꝓcelloſe vite diſpēdia viciſſitudie amoris ſublimatū ſuper aſtra cōſiderantem quicq̄d pꝛeſenti curſu ꝑcipim⁹ in nihilū deueniet tāq̄ aqua decurrēs ⁊ ſicut ſomnia tranſitoꝛia peruolitabūt oīa. Pꝛeclara euāgeliſte carmina ſibi pꝛo viuēdi foꝛmula exemplariter coaptauit. Sicuti et inter quatuoꝛ aurigas curr⁹ euangelici iohannes aquilari volatu p̄ ceteris ſubtilioꝛa trinitatis miſteria pēnis contemplationis fiducialiter pꝛopalauit: ſic noſtris in tempoꝛib⁹ alter euāgelic⁹ iohannes celeſtiū miſterioꝛū ſingularis ſecretarius ſupeminēti ꝯtemplatiōis volatu terreſtria recuſās ſe celeſtib⁹ coaptauit Ad cui⁹ pꝛobabilē ꝯfirmationē veritatis ſubſequētis parifoꝛmitas eluceſſit. Nāq̄ cū diuerſa maneria monaſterio ꝑtinētia viſitaret officio ꝑurgēte diuertit ad quādā recluſam in comitatu richemundie vt int̄ tot imergētes occupatiōes coīcatiōe delectabili aīam interi⁹ inflāmaret. Eadē v͛o recluſa nocte p̄cedēte viſiōe imarceſſibili cōfoꝛtata huic p̄ri glorioſo eādē cōſolatoꝛie exponebat. Pꝛoſpexi inquit in nocte vmbꝛate caliginis dū lunaris glob⁹ nr̄i hemiſperij aſcenſum lōge diſſimulauit. Et ecce aq̄la mirifici decoris alis expāſis humilit domū iſtā circūuolauit in cui⁹ roſtri acucie bꝛeue pēdulum efficacit̄ extēdit cui⁹ ſcripture fecūditas nr̄m talit̄ illuminauit intellectum Ih̄s eſt amoꝛ me⁹ cui⁹ viſionis ꝓbatiſſimā reuelationē huic ſctiſſimo p̄ri veraciter applicauit ⁊ eū hāc eē aquilā ꝓ meritoꝝ excellētia maturi⁹ affirmauit cui⁹ intētiōis ſtabilitas ab amoꝛe mūdi ī amorē dei ſtabilit̄ emigrauit. Cui ſctūs intētiōis nr̄e fuerat ī acceſſu vt v͛bis interloquutoꝛijs ſūmo p̄ncipi placerem⁹ ſed iā nouit experioꝛ ꝑ tot v͛ba īania vtilitatis veſtigia auſcultatoꝛ vitioꝝ nr̄aꝝ mētiū inania ſibi nitit̄ pꝛeparare feſtinant̄ igitur receſſit quē receſſū īpatiēt̄ recluſa acceptās pluries eſt ꝯq̄ſta ꝙ int̄ moꝛtaliuꝫ ꝯdiciōes vix talē repperit q̄ ꝓpt inꝓuidā laudationē ꝯcito receſſu repijt remediationē. Intrepid⁹ inq̄ rectoꝛ aīaruꝫ ⁊ moderatoꝛ inuict⁹ ꝯtra monaſterij terribiles oppꝛeſſoꝛes clipeū expoſuit foꝛtitudinis. Vn̄ v͛e vocis enūciatiōe q̄dā funeree lamētatiōis ad tp̄s fili⁹ excellētiſſimi ducis lācaſtrie miniſtratoꝛ ⁊ ſeuiſſim⁹ exactoꝛ dn̄m ſuū velut alteꝝ aſſuerū ip̄e iſatuat⁹ aman in ſui reat⁹ augmentū ī ruinā innocētis mardochei ſceleroſe ꝓuocauit ⁊ ex ꝑte dn̄i ſpū inflat⁹ ceruicoſo tāte benignitati ꝯminatiōes q̄pꝛimas declaratoꝛie expꝛeſſauit ī monaſterij irrecupabilē leſionē. Cui ſctūs ꝯſtātia armat⁹ ire ſtimulo nō ꝯfract⁹ decoꝛis diui ꝯſonātia charitatis loꝛicat⁹ tātā eſt⁹ tēperās vehemētiā ſingl'a dubitabilia copioſe relaxauit et demū p̄miſſo foꝛtitudis clipeo ſtabilit̄ ꝯmunit⁹ ī hec v͛ba finalit̄ declinauit Vide igit̄ ne ꝓ ſēſuali affectiōe qua dn̄m

familiari⁹ amplexaris propter venena-
tū morſuȝ q̄ bona nr̄a quotidie dilanias
⁊ affligis ſceleroſi finis in inferno patia
ris anguſtias. Quib⁹ plenarie ꝯſūmatis
recedēs ſolamē inperceptibilis luminis
exoptauit Cūqȝ aurora noctis obſcurita
tē delebat ⁊ reculato vultu mortalib⁹ ocu
lis lucis radios miſtraret q̄ primit⁹ vul-
tu ſupcilioſo eleuate elatiōis lucifer fue
rat imitat⁹/mane lauat⁹ effluētis latice
ꝯtritiōis deguſtat mel dulciflue deuotio
nis firmitate promittēs infringibili i po
ſterū eidē monaſterio fieri ſe ppetualem
amicū Quē ſctūs ſupna gratia accēſum
ꝯſiderās federe amicitie benigni⁹ ſaluta
tū in agēdis amatorē reperijt ppetuū et
fidelē. Sic itime ꝯſolatiōis diui ſpirami
nis imutāt aīas puerſor/ipas virtuoſo
rū vinculās i amore q̄ primordialit in ra
mis malitie ſuos inſtabiles cogitat⁹ ſuſ-
pēdebāt iuido cū feruore. Tāte grē ruti-
lātia iohēs volās vt aq̄la ꝯcēdit ad ſyde-
ra ppetue claritatis cui⁹ accēſam deuoti
onē cōicāte vita plurima ꝯſtant miracu-
la quor aliqua in pñti ductim⁹ inſerēda.
Cōtigit p̄ordinatiua manu cūcta pſpe
re gubernātis ſctiſſimo pr̄e vigilāter cō
templāte priorat⁹ excubias quinqȝ mari
narios marine tēpeſtatis voragine naui
gātes cōtra fluctuū diſcrimīa militare q̄
placide quietis portū ignorātes oīmodā
diutine deſparūt. Tādē vbis eiulatorijs
deflētes peccamīa aīeqȝ mēoratiue redu
cētes geſta luciḋiſſia poptāde ſupportati
onis ſcti videlȝ iohīs adhuc i corpe ſupra
corp⁹ notabilit triūphātis ipius iuuami
na iceſſabilr inuocarūt. Et dū excellētē fi
duciā i tāte ſtabilitatis āchorā poſuiſſēt
q̄dam eidē patri ſāctiſſimo p oīa ſimil-
limus in lineatione corporea eis viſuali-
ter apparuit in habitu regulari. Et ma-
lum nauis manu ſtabiliēs gratioſa i op-
tato littore nauē felicit collocauit. Quin
qȝ ſiquidem viri pro liberali refugio con-
ſolati deliberato deſiderio ſupradctō mo
naſterio remotis ipedimētis ouāt decur
runt ſupradcti prīs clementiā retēti⁹ vi-
ſitare. Cūqȝ veloci paſſu eccl'iam ingra-
derent ſctō patri obuiam pceſſerūt ipm
qȝ cognoſcētes p ſilitudinē in mari preui
ſam quē viſu corporeo nunq̄ primit⁹ co
gnouiſſent p tam gratioſa liberatiōe in
tā peſtifera crudelitate fluctuū pedibus
prouoluti ſingula ordinate recitātes ſi-
bi gratias deuotiſſimas retulerūt. San
ctus tñ iohēs ipſos igenioſe pacificauit
admonēs ipſos deo debitas grās exolue
re nihilqȝ ſibi aſcribere volēs inanis glo-
rie velamēto labilit reſplendere. Igitur
tāte eminētie virtute preclarū felici ſta-
tu celeſtium cōgaudem⁹ celebrare cū in
huius miraculi priuilegio ſpeciali qua-
dam germanitate gratie cōnecti videat
cū ſctō nicholao ſanctiſſimo ꝯfeſſore qui
ambo plucide lucerne in mundo degen-
tes cōcorditer beſtiales mot⁹ corporis ef-
fugarūt ⁊ eiuſdē miraculi fama fluctus
maris expugnarunt nauigantes libera-
uerūt: ⁊ cū petro in mari ſiccis pedibus
ambularūt. Affectuoſo igitur modulo ip
ſius exorem⁹ ſuffragia quatin⁹ tāte bo-
nitatis iuuamine expurgati a fermento
veteris nequitie loti in natatorio penitē
tiali ſiloe ſiccis pedib⁹ bonar affectionū
deuia declinātes trāſgreſſa corrigentes
vere glorie in celeſtibus poſt laborē ſola
tio perfruamur. Famā adhuc celebrem
huius luminaris inextinguibilis volens
dominus efflorare per ſecula: eandē no-
bilitauit miraculorū illuſtrium recorda
tione perpetua. Nā cum quidam famu-
lus cū patre beatiſſimo colloq̄a ꝯfoueret
idē benigniſſim⁹ pater de vxoris ⁊ filia-
rum valitura familiariter perquiſiuit.
Cui⁹ verbis famulus rñdit. Vxor quidē
cōualeſcit nimiaqȝ ſenectute preuēta fi
liarum eſt ſolatio deſtituta a qua partus
fecunditatem vlterius viſere nō cōfido.

Ad hec ſanctus. Reuertere ⁊ irroret tuū hoſpitiū riuulus indeficiētis gr̄e ⁊ qualiter vxor ſe habuerit mihi denūciare nō formides proximo in acceſſu. Poſt breuiorem tēporalis reuolutionis circulū vxor materno fructu grauidata duas in lucem filias educauit. Quarū alteri poſt ꝑtū laborioſū excreſcēs gibboſitas deformitatis radicibꝰ faciē horribilit̄ occupauit. Contigit aūt in reuerſione ad monaſteriū eundē famulum cū prefate ſanctitatis patrono familiare adire colloquiū a quo prout ſuperius de vxoris perquiſiuit ⁊ cōualeſcentia filiarū. Cui famulus reſpondit. Utinā ſanctiſſime pr̄ alteram filiarum quā vxor educauit terre ſinꝰ ab oculari aſpectu abſconderet: q2 tante incomoditatis anxietate gibboſa deformatur in facie ꝙ cunctoꝝ viſui irrecuperabiliter ꝑhorreſcit. Cui ſc̄tūs ait. Ab originalis infirmitatis macula baptiſmali regeneratione depuratā horroris titulo non denigres ſed cito domū rediēs imponas digitum in pricipali vertice morbi ſicut nūc digitū tuo fronti impono vtqꝫ ſanitatē percipiat cōtinuo ſuffragiorum preconio celoꝝ ianuas propulſabo Qui ſanctiſſimo patri valefaciens ſtatī receptus in propria conſultationi ſancte iuſſionis obediens digitū ad morbū appoſuit ter continuo tante horribilitatis macula difformis infra breuis hore ſpacium faciem reddens letiorē euanuit et diſceſſit Parentes vero prefulgida deuotionis facula luminati pro filie ſanitate priſtina pium paſtorē liberaliſſimis laudibus curarunt extollere. Quos ſc̄tūs increpanter redarguens cōpeſcuit ⁊ ipſos perenni cōnectēs ſilentio diligentiꝰ commonuit ne tāte gratie laudē mortalis vite periodo alicuiꝰ auditui insererēt publicari ſed pro collate ſanitatis miraculo lingue ligamēta ſoluētes oīm plaſmatori melos placentie ne ceſſarent cōcinere.

Quis diuini amoris hauſtu fōtali refrigeratū hunc ſc̄tiſſimū confeſſorē ꝑpetuo heliſei cōmertio in celicis nō cōformet q̄ giezi famulū ſuū emiſit cū baculo ad ſuſcitandū mortis iaculo fulminatū cuius tamē in abſentia vigōr funeralis non receſſit: hic nr̄ gracioſus heliſeus familiari internūcio abſqꝫ preſentia corporali filiā reddidit ſoſpitati famuli mēorati. Alias vero dū feruentis deuotionis faſciculo calefactꝰ ſc̄tōꝝ collegio mentalit̄ inhabitaret mulierē febricitantē cōſolari peruenit quā benedictiōis habundātia plenarie reficiēs grauitatis infirme declinauit ſupplitia ⁊ mulier dn̄m in ſc̄tis ſuis benedixit ꝓpter exoptate ſalutis ſolatiū Inuehendus eſt calamꝰ mentes audientium promptiꝰ informare quō prefatus veridicus palmes in horto paradiſi cum angelis cōplantatꝰ: granorū penuriam in vita multipliciter effugauit. Accedente itaqꝫ tempore quo granorū multiplicitas recedere ⁊ parcitas eorundē cōſuetudinaliter inoleret ad locū ī quo grana annualia ab imbribꝰ defenſorie ſeruabātur perſonaliter maturauit. Dumqꝫ frumenti modicū repperiſſet aceruum q̄ monaſterij ſumptibꝰ non poſſet ſatiſfacere aduocato ſuffragio inſtillantis ſuperni dixit ſtipendiarijs. Iſtius grani portiōi vigilantiꝰ cuſtodite cui deꝰ largiflua manu munificentie augmentationem infūdat itraqꝫ ſpicarū loculos interioris grani multiplicationem in preſenti renouare dignet̄. Collataqꝫ bn̄dictiōe paterna marthe querelā actiuā in maria vacāte terminauit. Cōſiderataqꝫ debita eiuſdē mēſuratiōe ſub modio nō latuit placidiſſime eiuſdē ꝯuerſatiōis miraculoſa cōteſtatio dū frumētū bn̄dictiōis adipe impinguatū ſuſcepit decies incremētū. Poſtea cōformis miracl'i teſtatō ſacroſc̄tm̄ magnificat ꝯfeſſorē cū puū ordei cumulū alias ī mēſuratione ꝯſilez augmētauit. Ex

hijs igitur et alijs q̃plurimis affirmati
onib⁹ noſtre fidei ſedenti ſuper cherubin
laudes debitas perſoluam⁹ ⁊ ex interio-
ribus cordis medullis ſibi offeramus li
bamina collaudatiõis: qui tantorum mira-
culorũ perluſtratione mirifica vitali la-
bilitate nr̃m ſctm̃ decorauit noſq; in an-
gularibus mundi tenebris deſolatos ex
uberanti cõſolatione viſitauit. Hui⁹ in-
q̃ miraculi gratificatio hunc xp̃i veſtigi
alem imitatorẽ cõformit manifeſtat: dũ
vero aſſertionis iudicio xp̃s paucos pa-
nes miraculoſe augmẽtauit ad ſaturati
onem quinq; miliũ hominũ. Huius viri
ſctitas inaudita gratia multiplicauit et
in rei familiaris vtilitatẽ beati⁹ prepara
uit. Cuius manifeſta probatione dedu-
ctiue elici poterit q cũ xp̃o ardenti⁹ ama
to ſtabiliter adunit in amore celeſtis lã-
padis choruſcatione perpetualiter cõfor
tatus. O ſpiritualis fortitudinis plãta-
tor egregie qui in prelationis honore et
experimentali ſolicitudine anguſtias la
borioſas p xp̃o tolerasti: nos miſeros ocu
lo impaſſibili proſpiciens lepra viciorum
pluries maculatos tuis ſctis ſbſidiis ef-
ficias nociua diſperdere/vtilia ꝯplanta-
re: vt qui gratiam tanti nois cõtempla-
mur vlteri⁹ nõ diſtinguamur mole gra
uaminis peccatorum. O gaudiũ ſalutis et
ne eccleſiam ꝯfortãs nationis anglicane
que nouella ples expectata ſalute inter
anxios ploratos meſticie laudũ preconia
nõ ceſſat concinere dũ illuſtrata miracu
la noſtre europe extremitates exornant/
preoccupãt ⁊ letificãt vniuerſas. O pri-
mulam virenti folio gratie circũtectam
q̃ viriceſtẽtis miſerie mũdialis caduca ſo
lamina ſpernere conſueuit: quẽ celeſtis
agricola i horto paradiſi delectabilis de
centius cõplantauit cuius odorabilis re
dolentia reſtaurat grad⁹ rectiſſimos ſol
pitatis ei⁹ benignitatẽ piiſſimis ſuffragi
is exoremus quatinus poſt deſerta exilij
preſentis veſtigia noſtraſq; aĩas perdu-
cat ad abrahe ſolatia ſempitna. Ingru-
ente poptato tempore quo corruptionis
carnee preliũ immineret aiaq; gratioſa
pro iperiali victoria nubes ethereas pe-
netraret: hunc oriẽs ex alto viſitãs mor-
bi peſtilentialis ſigno euidenti in latere
ad celorum conſortiũ inuitauit. Exinde fra
trib⁹ aduocatis in camerã vbi paſtor ſã
ctiſſim⁹ mortis anguſtiã expectauit ince
pit increſcẽte paſſione egritudinis i pau
cis eiſdem conſulere videlicet vt humili
tatis/vnitatis/⁊ obedientie integra vin
cula conſeruarent. Charitatis ac concor-
dantie nitore fulgentes vnanimes cõti-
nuarent in conſilijs preuidẽdis. Statu-
ta regularia ac minimas obſeruantias
deuotius cuſtodirent ⁊ ſupueniẽte luctu
ſui interitus repentini tranquillitatis ⁊
confidentie cõfratrem eligerent in paſto
rem qui mutuo dilectionis et charitatis
eloquio preſentem gregẽ confortaret di-
rigeret ⁊ ꝯſeruaret fundat⁹ itaq; in euã
gelio q xp̃s reguli hoſpitiũ noluit intra-
re ne videretur diuitias honorare ꝯſide-
ranſq; diuitis epulonis cruciatus in in-
ferno ⁊ ſolatia lazari i ſinu abrahe quieſ
centis amorem diuitiarũ deteſtabilit re-
probauit ⁊ earũ cõtemptũ in prelatia cõ
ſtitutus ſubditis exemplauit verbis con
nectens ſubſequentib⁹. Auri affluentiã
nr̃a burſa non continet ⁊ ſupremo condi
tore gubernante cuiq; hoim in aliquo nõ
indebitamur. Cognoſcim⁹ veracit q cõ-
placenter cunctorũ aſpectus non preue
nimus ſed qualiter rexerim⁹ poſt receſſũ
fidele percipietis iuditiũ ⁊ qualitercũq;
latratus inimicitie noſtros actus repro-
barũt horũ rubiginoſum eloquiũ ſigna
euidentie expugnabunt. Hijs familialit
proſequutis in medio nabſo indutus ad
carnem ſilicio ingraueſcẽte egritudinis
morſu vipereo accelerãter affectauit
diſſolui et eſſe cũ xp̃o. Poſtea quidã me-

dicens in continenti cameram ingrediēs vbi prefatus paſtor tēpora mortis expectauit voce conſolatoria taliter erumpebat. Pater benigniſſime q̄uis igraueſcentis morbi ferocitatem nō poteſtis in ſoſpitatē ꝯmutare capiatis tamē antitodum ſpiritū ad tp̄s reficere. Cui ſanctꝰ. Si omnino debemus medicinam recipere parati ſumus humiliꝰ obedire intime recolens tenorē regule taliter imperātis Fiat ſine murmure de conſilio medicine & ſequitur. Faciat qđ faciendū eſt pro ſalute. Recepto itaq; cōtra īfirmitatis violentiam confortatiuo antitodo experimētaliter percepit oēs ſpūs interiores paulatim reuiuiſcere. Egreſſis aſſiſtētibus poſt puſillum iſtorū ſermonū cōmendabili ſnia cepit alloqui capellanū. Modo percipio quomodo a cordis thalamo medicina collata egritudinis moleſtiam effugauit. Et confeſtim incūbentis horaꝝ reſolutionis ſibi paternaliter nūciauit. Hec igit̄ gēma radijs ꝑpetue gratie pluſtrata tribus diebus continuis vſq; ad horam ſuperne limitationis frequentatis angelorū choris ac viſionibꝰ conſolatorijs meruit cōfortari adeo vt propt̄ aſſiſtentium venerationē ſpirituū celeſtiū oculis clare cognitionis ac manibꝰ benigne affectionis cōtemplās ad ſupera pilium ſuper caput ſepiſſime depoſuit ac ī diuine laudis iubilo polaris celſitudinis conſortia ſalutauit. Tāta vtiq; virtutū vernantia purpuratꝰ decem & ſeptem annis officium prioratꝰ floride gubernauit & ſexto idus octobris ſue expectationis tēporalis ī hoc deſerto anno ſexageſimo aduenīete hora primitꝰ capellano diuulgata morte coartante perpetui luminis felicitatē ingreditur in ſeraphico contubernio perpetualiter cōgaudere. In firmamēto igitur propugnātis eccleſie velut ſtella relucēs perpetue claritatis vaſios fulgoris radios exemplariter emittebat. Nā fulgore innocentie verꝰ abel reſplenduit qn̄ dn̄s eum premians in celeſtibꝰ ad abel reſpexit & ad munera eiꝰ. Erat enī enok munditie quando ſubtractis vitijs pari paſſu virtutū cū deo ambulauit: quem tulit diuina magnificentia in paradiſi redolētia perpetue ſtabiliri. Hunc noe ſpes veriſſima ſuperius eleuauit quando iuxta mandatū dn̄icū archā cordis lignis virtutū fabricauit: qua a diluuij infernalis fluctibus perpetuis gratuito liberatur. Hic abraham per repromiſſionē eterne felicitatis duos filios enutriuit. Idem monaſteriū perluſtrātes imitatorijs eiuſdem patroni veſtigiis per miraculorū choruſcationē. En iacob laboris qui moram faciens ꝑ rachele ipe laborioſam attiuitatem non deſpexit iob & tobias patientie qn̄ cōtra aduerſantes inimicorū machinationes nō peccauit labijs ſuis pro obprobrij ꝯminatione. Etiam dauid humilitatis. Salomō ſapientia qn̄ dn̄s ſibi contulit cor ſapiēs ſuper om̄es ſuos p̄deceſſores. Ezechias penitentia qn̄ pro minimis peccatis maximā penitentiā ſuſtulit fletu lamētabili lachrimarū. Suſannā in caſtitate dū luxum refrenās corporeū perpetualiter ad diuinam placentiā ocularem conuertit aſpectum. Johannes baptiſta in abſtinentia dū inter prandia delicata voluptatē appetitus ꝯpeſcuit & reſtrinxit modicis et minime delicatis cōtentatus ad corporis nutrimentū. Igit̄ in nocte preſentis exilij tam preclari luminis ſtellaꝝ prefulgide choruſcantem deprecemur vt ſicut ipſe in eternali fruitiōis iocunditate cū ſanctis patribꝰ letetur ī patria nr̄e flexibilitatis aciem contra olifernis tyrā nidē faciat in pace victoriā adipiſci quatinus excluſo ſenſualitatis vmbraculo ī lucis habitaculo poſt huiꝰ exilij terminū commaneamꝰ. Huius igitur ſanctiſſimi patroni a viſceribꝰ dedicatis ſoluto ſpū

benignitatis eiꝰ piiſſimo interuētu ꝓut
conſequentis proceſſus materia euiden
tius affirmabit inſignia virtutū inexpli
cabilia ⁊ egritudinum moleſtie relaxate
auferuntur gratioſe. De pluribꝰ namqꝫ
obſeſſis corporibꝰ effugat demonia. Pa-
raliſis morbo infirmatos reſtaurat ſani
tati. Claudos reſtituti greſſus beneficio
ꝯdecorat/cecitatis tenebras exilio relega
uit/oculos viſus claritate pornās/mor-
tuos plurimos poſt triduū vita triūphā
te victorie roborauit/proprijs ſuffragijs
facies leproſa conſperſione maculatas
laudabiliter expurgauit/oīaqꝫ morboꝝ
genera poſcentiū deuotione preambula
liberaliter effugauit. Et ſi ſingula q̄ cun
ctipotentis brachiū pro ſuo ſancto in vita
⁊ poſt cōſummationē peregrinatiōis fir
miter perimpleuit ſcribere curaremus:
fateſcentis laſſitudinis genitrix moroſa
dilatatio vr̄os intellectus nimia ponde-
roſitate declarationis in diſpendiū pro-
uocaret. Pauca tn̄ conſequēter miracu-
la preſentialiter conſcribentur in quibꝰ
ipſi qui ſctā deuotione nitūtur ferueſce-
re aliqua ad morū edificationē potuerit
exemplari: plurima vero alia que domi-
nus in ſctō patrono operatꝰ eſt ⁊ inceſſā
ter continuat operari qui cognoſcere af-
fectarūt ī eodē monaſterio libros reperi-
ent quibꝰ innumera beneficioꝝ gr̄a con
ſcribuntur. O immēſurabilis infinitas
celice maieſtatis qui tui gratiſſimi con-
feſſoris in hoſpitio cordiali altare redolē
tis ſacrificij tue placentie perornaſti eiꝰ
creſcentibus meritis ⁊ interuentionibꝰ
mirificis confer ſolamen languidis / of-
fer leuamē miſeris quatinꝰ labiliū vitio
rum exceſſibus emūdati a tartareis cru
ciatibꝰ perpetim liberemur. Oēſqꝫ tuū
monaſteriū benigne viſitantes confoue
re virtuoſe digneris ⁊ a vitijs preſerua
re ac cuiuſcunqꝫ periculi imminentē ad-
uerſitatem ab eiſdem mox procul remo-
ueas quatinꝰ te deuote amplexantes te-
cum in celeſtibus perenniter vniantur.
Tam prouidꝰ igitur confeſſor magnifi-
cus ſeuiſſia mortis morſura a ſeculo re-
legatus limina cōcendit perpetue here-
ditatis in celeſtibꝰ. Anno dn̄i. M. CCC.
lxxix. eodem imperatorie cuncta regēte
qui cum patre et ſancto flamine regnat i
maieſtate per ſeculoꝝ ſecula. Amen.

¶ Sequitur extractio de libro antiqui-
tatis glaſton̄. de ſancto Joſeph ab arma
thia accepta de libro quodā per theodoſi
um imperatorem inuento in pretorio pi-
ti in hieruſalem.

Crucifixo dn̄o ⁊ cōpletis
omnibꝰ que de eo fuerāt
ꝓphetata acceſſit ioſeph
ab armathia ille nobilis
decurio ad pilatū vt euā
gelica prodit hiſtoria et
petijt corpꝰ iheſu et acceptū inuoluit ſin
done et poſuit in monumento in q̄ non-
dum quiſq̄ poſitus fuerat. Audiētes au
tem iudei q̄ ioſeph corpꝰ xp̄i ſepelierat:
querebant apprehendere eū cū nichode-
mo necnō ⁊ alijs qui aduocati eiꝰ fuerāt
coram pilato. Omībꝰ aūt ſe occultātibꝰ
hij duo memorati ioſeph videlicet ⁊ nico
demus oſtendūt ſe illis dicentes Quare
contriſtati eſtis aduerſū nos qꝛ ſepeliui-
mus corpus iheſu non bn̄ egiſtis aduer-
ſus iuſtū neqꝫ recogitaſtis quanta bene
ficia erga vos operatꝰ eſt ſꝫ crucifixiſtis
eum ⁊ lancea vulneraſtis. Audientes iu
dei ſermones iſtos apprehēderūt ioſeph
⁊ incluſerunt eū in cubiculo vbi nō erat
feneſtra et ſignauerūt oſtium annas et
caiphas ⁊ cuſtodes poſuerunt qui cuſto
dirent eum: nichodemū vero liberꝝ dimi
ſerunt qꝛ ipſe ſolus ioſeph corpꝰ iheſu pe
tijt ac principalis intētor fuit ſepulture
eius. Poſt hec congregatis oībus per di-

em ſabbati cũ ſacerdotib⁹ ⁊ leuitis cogitauerũt qua morte occiderẽt ioſeph. Et iuſſerunt principes anne ⁊ caiphe vt repreſentarẽt ioſeph. Et aperientes ſigna oſtij nõ inuenerũt eum. Miſſis aũt vndiq₃ exploratorib⁹ inuẽt⁹ eſt ĩ ciuitate ſua in armathia. Hec audientes pncipes ſacerdotũ et oĩs popul⁹ iudeoꝝ gauiſi ſũt q₂ inuent⁹ eſt. Et facientes congregationem magnã ſcripſerũt ad ioſeph dicẽtes Pax tecũ ⁊ oĩbus qui tecũ ſunt. Scim⁹ q₂ peccauim⁹ in deũ ⁊ te: dignare igitur venire ad patres tuos ⁊ filios q₂ admirati ſum⁹ nimis de aſſumtiõe tua. Scim⁹ enim q₂ malignũ cõſiliũ cogitauim⁹ aduerſu₃ te: ⁊ dñs liberauit te de maligno cõſilio noſtro. Pax tibi dñe ioſeph honorabilis ab oĩ plebe. Et eligerũt ſepte₃ viros amicos ioſeph dicẽtes eis. Dũ peruer neritis ad ioſeph: ſalutate eũ in pace. Et ita facientes viri illi: dederũt ei libellum epiſtole. Cũ enim legiſſet epiſtolam dixit Benedict⁹ dñs de⁹ me⁹ qui liberaſti iſrael vt non effunderet ſanguinẽ meũ. Benedict⁹ deus ꝗ protexiſti me ſub alis tuis. Et oſculat⁹ eſt ioſeph viros ſuſcipiẽs in domũ ſuã. Alia vero die aſcendẽs aſinum cũ illis venit hieruſulẽ. Quod cum audiſſent iudei occurrerũt ei obuiã dicẽtes. Pax in introitu pr̃. Quib⁹ reſpõdit. Pax vobis oĩbus ſit. Et oſculati ſunt eũ oĩes. Et ſuſcepit eũ nichodem⁹ ĩ domũ ſuam fecitq₃ ei conuiuiũ. Alia aũt die cõuenientib⁹ in vnũ iudeis dixerunt ad ioſeph annas et caiphas. Da cõfeſſionem deo iſrael et manifeſta nobis oĩa que interrogat⁹ fueris. Q₂ igit̃ cõteſtati ſum⁹ de eo ꝙ ſepeliſti corp⁹ iheſu ⁊ incluſim⁹ te ĩ cubiculo prope diem ſabbati poſtera die querentes te non inuenim⁹ ⁊ admirati ſum⁹ nimio pauore vſq₃ nũc cum te ſuſcepim⁹ ⁊ corã deo manifeſta nobis ꝗd de te actũ ſit. Reſpondens aũt ioſeph dixit. Qñ me recluſiſtis in diem paraſceue ad veſperũ dũ ſtarem ad orationẽ die ſabbati media nocte ſuſpenſa eſt domus in qua erã a quatuor angelis. Et vidi iheſũ ſicut fulgorẽ lucis ⁊ pre timore cecidi in terram: ⁊ tenẽs manũ meã eleuauit me de terra/ perfudit me ⁊ extergens facie₃ meam oſculat⁹ eſt me et dixit mihi. Noli timere ioſeph reſpice ĩ me ⁊ vide quia ego ſũ. Et reſpexi ⁊ dixi. Raboni helias. Et dixit mihi nõ ſũ helias: ſ₃ iħſquẽ tu ſepeliſti. Et dixi ad eũ. Oñde mihi monumẽtũ vbi poſui te: ⁊ tenẽs manũ meã deduxit me ĩ locũ vbi ſepeliui eũ: ⁊ oñdit mihi ſindonẽ ⁊ faciale in ꝗ caput ei⁹ iuolui. Tunc agnoui q₂ iheſus eſt. Et adoraui et dixi. Benedictus qui venit in nomine dñi. Et tenẽs manũ meam duxit me in armathiam in domũ meã. Et dixit mihi. Pax tibi vſq₃ ad quadrageſimũ diem non exeas de domo tua. Ego aũt vadam ad diſcipulos meos. Et hijs dictis diſparuit. Poſt hec fidei feruore animat⁹ nobilis ioſeph ab armathia btĩ philippi apoſtoli diſciplinatui ſe tradidit: atq₃ ei⁹ ſalubri diſciplina affluẽter refert⁹ ab ipſo cũ filio ſuo ioſefe baptizat⁹ eſt. Poſtea vero a beato iohanne apoſtolo dũ ipe predicationi efeſoꝝ inſudaret beate perpetueq₃ virginis marie parũſ⁹ delegatus eſt eiuſdemq₃ glorioſe virginis aſſumptioni cũ btõ philippo ceteriſq₃ diſcipulis interfuit Atq₃ ea que de dño ac de ei⁹ genitrice audierat ⁊ viderat conſtanter per diuerſas regiones predicauit. Multoſq₃ conuertens ⁊ baptizãs tandẽ ꝗnto decimo poſt beate virginis aſſumptionẽ anno cũ memorato filio ſuo ioſefe quem dñs iheſus pri⁹ in ciuitate ſarath ĩ epm̃ cõſecrauit ad ſanctũ philippũ apoſtolu₃ in gallias venit. Diſperſis enĩ poſt aſcẽſionẽ dñi diſcipulis per diuerſa regna orbis terrarũ vt teſtat̃ fretulfus libro ſuo ſecundo capitulo quarto regum frãcoꝝ predicandi gratia adiens philoſophus:

plures ad fidẽ xp̄i cõuertit ⁊ baptizauit
Volẽs igitur beatꝰ apoſtolus verbũ dei
dilatari: duodecim ex diſcipulis ſuis ad
euãgelizandũ vite verbũ in britanniam
miſit quibꝰ chariſſimũ amicũ ſuũ ioſeph
p̄dictũ qui ſepeliuit dn̄m vna cũ filio ſuo
ioſefe prefecit. Venerũt aũt cũ eis vt le
gitur in libro qui ſctm̄ graal appellatur ſexcẽ
ti et ampliꝰ tam viri q̄ femine qui om̄es
votũ vouerũt q ab vxoribꝰ proprijs ab
ſtinerent quouſq terrã ſibi delegatã in
greſſi fuiſſent. Quod tñ preuaricati ſũt
omnes preter centũ quinquaginta q̄ iu
bente dño mare ſuper camiſiam ipſius
ioſefes tranſeuntes in nocte dñice reſur
rectionis applicuerũt in mane. Alijs au
tem penitentibus ⁊ ioſefe pro eis orante
miſſa eſt nauis a dño quã rex ſalomõ ar
tificioſe ſuo tẽpore fabricauerat vſq ad
xp̄i tẽpora duraturã: in qua die eadẽ ad
ſuos ſocios puenerũt cũ quodã duce me
dorũ noĩe naciano quẽ ioſeph priꝰ bapti
zauit in ciuitate ſaram cũ rege eiuſdem
ciuitatis cui nomen mordraiꝰ. Cui dñs
poſtea in viſu apparens: manꝰ et pedes
perforatos cũ latere lanciato oſtẽdit. Cui
rex quaſi multum cõpatiens dixit. O do
mine deus meus q̄s tibi talia inferre pre
ſumpſit? Et dñs. Hec mihi inquit fecit p
fidꝰ rex nort wallie qui ſeruũ meũ ioſeph
nomẽ meũ in partibꝰ ſuis predicantẽ cũ
ſocijs ſuis carceri mancipauit inhũani
tus negans eis victui neceſſaria. Tu er
go gladio tuo accinctꝰ ad partes illas pro
perare ne differas vt vindictã facias de
tyranno et ſeruos meos ſoluas a vincu
lis. Rex aũt euigilans et de viſione exul
tans in dño diſpoſita domo ſua et regno
iter cũ exercitu ſuo arripuit: ⁊ deo ducẽ
te ad locum peruentẽs regi prefato man
dauit quatinꝰ ſeruos dei liberos abire
permitteret. Ille vero mandato eiꝰ nul
latenus acquieſcens: ei cũ indignatione
mãdauit quatinꝰ abſq mora de terra ſua
exiret. Quo audito rex mordraius venit
cõtra eũ cũ ſuo exercitu ⁊ duce naciano
ſupramemorato qui ipſum in bello iuſta
vltione peremit. Tunc rex mordraiꝰ ac
cedens ad carcerẽ ioſeph cũ ſocijs ſuis
in magno gaudio eduxit narrãs ei viſio
nem oſtenſam a dño ſuper liberatiõe eo
rum. Tunc vniuerſi gaudio magno re
pleti immenſas gratiarũ actiones domi
no perſoluebant. Poſt hec ioſeph cum
filio ſuo ioſefe ac decẽ alijs ſocijs pagrã
tes britãniã regnãte tũc in eadẽ rege ar
uirago: ãno ab icarnatiõe dñi ſexageſio
tertio fidem xp̄i fiducialiter predicabant
Rex aũt barbarꝰ cũ ſua gente tam noua
audiens et inconſueta nec paternas vo
lens in meliꝰ cõmutare traditiones/pre
dicationi eorũ renuebat. Quia tñ de lon
ge venerant viſa vite eorũ modeſtia quã
dam inſulam ſiluis/rubis/atq paludi
bus circundatã ab incolis ynſwytryn. id
eſt inſula vitrea nuncupatã in lateribus
ſue regionis ad habitandum cõceſſit: vñ
quidam metricꝰ. Intrat anallonia duo
dena caterua virorũ. Flos armathie io
ſeph eſt primus eorũ Joſephes ex ioſeph
genitus patrem comitatur. Hijs alijſq decẽ
ius glaſtonie propriatur. Predicti igitur
ſancti in eodem deſerto conuerſantes poſt
puſillum tp̄is per archangelũ gabrielem
in viſione admoniti ſunt eccleſiam i ho
nore ſancte dei genitricis ⁊ perpetue vir
ginis Marie in loco eiꝰ celitꝰ demonſtra
to cõſtruere. Qui diuinis admonitioni
bus obedientes capellã quandã p circui
tum virgis torquatis muros perficiẽtes
conſummauerunt anno poſt paſſionem
dñi triceſimo primo: ab aſſumptiõe vero
virginis glorioſe quinto decimo: eodem
aũt anno quo ad ſctm̄ philippũ apoſtolũ
in gallias venerant ⁊ ab eo in britanniã
miſſi ſunt: ex deformi quidem ſcemate ſz
dei multipliciter adornatã virtute. Et cũ
hec in hac regiõe prima fuerit ecclia am

plioꝛi eā dignitate inſigniuit: ipm̄ in honoꝛe ſue matris pꝛincipaliter dedicando Duodecim igitur ſancti pꝛedicti in eodem loco deo et beate virgini deuota exhibētes obſequia vigilijs/ieiunijs/ꝛ oꝛationibus vacātes: eiuſdē virginis dei genitricis auxilio in neceſſitatib⁹ ſuis refocillabantur. Quoꝛū cōperta vite ſanctimonia alij duo reges licet pagani mari⁹ aruiragi regis filius et coillus marij filius vnicuiqꝫ eoꝝ vnā hidam terre cōceſſerunt ac pariter cōfirmauerūt: vñ ꝛ adhuc duodecim hide per eos nomē ſoꝛtiūtur. Effluentib⁹ nāqꝫ paucis annoꝝ curriculis ſcti meoꝛati carnis ergaſtulo ſūt educti: int̄ quos et ioſeph ſepult⁹ eſt ꝛ poſitus in linea bifurcata iuxta oꝛatoꝛium pꝛedictū. Cepit igitur idem locus eſſe ferarum latibulū qui pꝛius fuerat habitatio ſanctoꝛū: donec placuit beate virgini ſuum oꝛatoꝛiū redire ad memoꝛiā fidelium. ¶Hec ſcriptura reperit̄ in geſtis regis arturi. Joſeph ab armathia nobilē decurionem cū filio ſuo ioſephes dicto ꝛ alijs plurib⁹ in maioꝛem bꝛitanniā que nunc anglia dicta eſt veniſſe ꝛ ibidē vitā finiuiſſe teſtatur liber de geſtis incliti regis arturi in inquiſitiones cuiuſdā militis illuſtris dcti lancelot de lac facta p ſocios rotunde tabule videlicet vbi quidā heremita exponit Walwano miſteriū cuiuſdam fontis ſapoꝛē ꝛ coloꝛē crebꝛo mutantis. ꝛc. Hec ſcriptura inuenit̄ in libꝛo melkini q̄ fuit añ merlinū. Inſula auallonis auida funeris. ꝛc. milia doꝛmiētiū accepit. Jnter quos ioſeph de marmoꝛe ab armathia noīe cepit ſomnū perpetuum. Et iacet in linea bifurcata iuxta meridianū angulum oꝛatoꝛij cratib⁹ pꝛeparatis ſuperpotentē adoꝛandā virginem ſpulatis locū habitantib⁹ tredecim. Habet enī ſecum ioſeph i ſarcofago duo faſſula alba ꝛ argētea cruoꝛe ꝓphete iħu ꝛ ſudoꝛe perimpleta. Cū reperietur ei⁹ ſarcofagum integrū illibatū in futuris videbitur ꝛ erit apertū toti oꝛbi terrarū Ex tūc nec aqua nec ros celi inſulam nobiliſſimā habitantibus poterit deficere. Per multum tempus ante diem iudicialem in ioſaphat erunt aperta hec ꝛ viuētibus declarata. Hucuſqꝫ melkinus.

¶De ſancto ythamaro Epo ꝛ cōfeſſoꝛe.

Pauca de miraculis beati ythamari venerabil' epi que vel ipſi vidim⁹: vel ab alijs fida relatiōe accepimus litteris mandare curauim⁹: vt in notitiam veniens per deuotionē animarū ſaluti pꝛoficiat qđ exterioꝛib⁹ ſignis de beati viri meritis pietas ſuperna declarat Sane de tempoꝛalis vite ei⁹ ſerie nihil nobis veterum diligētia tradidit excepto eo quod venerabilis pſbiter beda in hiſtoꝛia ſua angloꝛum bꝛeue ſanctitatis eius immo ſufficiens bꝛeuiter teſtimonium reddidit hijs verbis. Jn eccleſia inquit roffenſi beatus paulin⁹ moꝛiēs pallium quod a romano papa ſuſcepat reliquit. Jn cuius locū honoꝛius archiepiſcopus oꝛdinauit ythamarū oꝛiundū quidem de gente cantuarioꝛū: ſed vita ꝛ eruditione ſuis anteceſſoꝛib⁹ equandū. Uerum ad intimanda hui⁹ ſancti merita qđ multis verbis opus eſt quando ꝛ crebꝛa virtutū operatio fidem dictis cōſiliat: et iam fama diuulgante nomen eius dulcifluum fidelis circumquaqꝫ populus mira deuotione concelebꝛat. Tēpoꝛe enī venerabilis gūdulphi epi innouata roffenſi eccleſia: beat⁹ ythamar⁹ de loco vbi pꝛius ſepultus fuerat in excelſam quandam teſtudinem ad aquilonē tranſpoſitus eſt. Erat autem in eccleſia illa monachus quidam vir ſenex et eximie ſanctitatis cecitate percuſſ⁹ ad tūbam ſancti

ythamari cũ lachꝛimis ⁊ gemitu pꝛeces
fundens exauditus eſt. Nã nocte in ſom
pnis vir habitu candido et ſplẽdoꝛe vul-
tus eximio ei aſtitit dicens ſe ad clamoꝛẽ
eius euocatũ vt ſibi mederetur adeſſe: ⁊
oculos manu tangẽs pfecte ſanitati re-
ſtituit. Quo audito: epſ ſancti ythamari
reliquias in pꝛeſbiteriũ referri et in loco
decentioꝛi thecaȝ ineſtimabilis thezauri
vbi cunctis eſſet acceſſibilis locari pꝛece
pit. Quo in loco fideliter poſtulantibus
pꝛeſtante deo multarũ facta ſunt ⁊ oſten
ſa ſigna virtutũ. Egrotabat mulier que-
dam in ciuitate ⁊ erat lãguoꝛ foꝛtiſſim⁹
ita vt vix in ea anhelitus remaneret. Et
cũ beatũ ythamarũ inuocaret apparuit
ei ſopoꝛe dicẽs. Uade inquit ad locũ vbi
requieſco vt ſalutem ibi cõſequaris. Cui
cũ reſpondiſſe pꝛe infirmitate ſe id face-
re nõ poſſe: iterũ ac tertio eiſdẽ eſt vbis
admonita. Qđ cũ feciſſet: ſanitatis mu-
neri donata deũ in ſctõ ſuo gloꝛificauit.
Maritus eiuſdem mulieris poſt hec de-
cidit in languoꝛem ⁊ cum ad beatũ ytha
marũ pꝛeces fudiſſet quadã nocte in ex-
taſim raptus putabat ſe pꝛe foꝛib⁹ ſplen
didiſſimi habitaculi aſſiſtere q̃ ſacerdo-
talis habitus et oꝛdinis multitudo cõue-
nerat. De quoꝛũ conceſſu vir clar⁹ aſſur
gens venit ad eũ ictuqꝫ leui virentis vir
ge pect⁹ ſibi tetigit ⁊ ait. Quid eſt ꝙ lã-
guoꝛe depꝛimeris? Uade de cetero et ſa-
nus eſto. Tũc expgefact⁹ vir: ſaluti red-
ditum ſe ſentiebat. A quodã pꝛeſbitero
infirmo inuocat⁹ ſctũs edmarus per vi-
ſum apparuit manuqꝫ pꝛotẽſa quaſi me
dici functus officio eum tetigit ⁊ ait. Ui
de hanc nemini viſionẽ dixeris: donec ad
locum memoꝛie mee peruenias. Nec vi-
ſio illa inanis fuit quã ſalus velox ſecu-
ta eſt. Epiſcop⁹ roffenſis iohes per ſan
ctum ythamarũ ab acerrimo oculoꝛũ do
loꝛe curat⁹ de pꝛioꝛe theca pꝛecioſas ſan
cti ythamari reliquias in nouã ⁊ decẽtio
rem per man⁹ religioſoꝝ fratrũ quatto
Idus iunij cũ hympnis et leticia trãſtu-
lit ipſoqꝫ die annua eius ſolẽpnitas tum
alioꝛũ tũ huius ſpecialiter occaſione mi
raculi feſtiue decreta eſt celebꝛari. Plu
rimi vero febꝛium ardoꝛe vexati vel ocu
lis afflicti ⁊ varijs infirmitatib⁹ laboꝛã
tes meritis ſcti ythamari ſanitatis bñfi-
cio potiuntur. Quidam frater valida in
firmitate pꝛeſſus cũ ſanctũ ythamarum
deuotis pꝛecibus inuacaſſet: in ſompnis
vidit virũ ignota facie ad ipſum introire
virgã manu habentẽ eãqꝫ per ſpacia do
mus huc illucqꝫ circũferendo multitudi
nẽ demonũ diuerſis foꝛmis minaci vul-
tu ⁊ truci aſpectu infirmũ cõtuentẽ per-
turbauit. Sicqꝫ liberatus ab hoꝛa illa le
uius habere cepit. Sed denuo rediẽs in
feſta illa mľtitudo irruit dom⁹ ſpacia cõ
pleuit rictu et aſpectu terribili hoꝛrendũ
impetum faciẽtes inuocato ſcti ythama
ri noĩe: non eodem vultu quo pꝛi⁹ ſed põ
tificalem habitu perſonam pꝛetendẽs al-
bis indutus ⁊ nitenti deſuper pallio op-
tus. Oculi nitoꝛe eximij facies cãdida et
q̃cquid intuebat̃ infirm⁹ gratie ieſtima-
bilis erat. Ad cui⁹ pꝛeſentiã mox ſpirit⁹
immũdi timidi pfugiũt. At ille poſt eos
baculum vibꝛans habitaculũ intrinſec⁹
tertio circuit ⁊ ab omni demonũ ſpurci-
tia purgans diſparuit. Nec multo poſt
tertia vice terribilis demonũ multitudo
infirmũ infeſtans aduenit: ⁊ ecce quidaȝ
cui⁹ nec vultũ nec habitũ videre nec diſ-
cernere poterat crucẽ baiulans: om̃es in
fugam actos tumultuoſo impetu pꝛeci-
pitanter exire coegit ⁊ die illa infirmus
plenã ſanitatem adept⁹ ab illuſoꝛib⁹ nil
incomodi vltra perpeſſus eſt. Puer qui
dam debilitate incurrẽs mut⁹ et ſurdus
effect⁹ ad tumbã ſancti ythamari dedu-
ctus perfecte ſaluti redditus eſt. Quidã
valida egritudine vexat⁹ inuocato ſan-
cto ythamaro in exceſſu mentis vidit il-

lum precipientẽ ſibi vt pergeret ad eccle
ſiã btĩ andree apoſtoli vbi ei et ſedes ho-
noris ⁊ quietis locus a deo prouiſus eſt.
Quo cũ perueniſſet vidit perſonas qua-
tuor decoris eximii ſctõs videlicet petrũ
⁊ andream/paulinũ ⁊ ythamarũ: quorũ
vn⁹ pontificaliter infulat⁹ añ altare ve-
nit quaſi pro ſalutis ſue impetratione fle
xis genib⁹ ſupplicauit. Tunc expergefa
ctus et ſanitati redditus deo grãs refere
bat. ¶ Narratio.

Circa annũ dñi ſexcenteſimum viceſi-
mum ſctũs paulus leonenſis eps cũ ve-
niſſet ad domũ ſororis ſue deo deuote ſu
per littus maris britãnici ſitam rogatus
ab ea precẽ ad deum fudit quatin⁹ ſtatu-
to fluctus maris coerceretur alueo ⁊ ter-
ra optata aliquo ſibi ampliaret̃ ſpacio.
Cũq; ſubito mare vndas trahere ⁊ terra
ſicca apparere cepiſſet ab oratione parit̃
ſurgũt ⁊ ad ripã accedunt. Tũc paul⁹ ſo
rori impat vt in manib⁹ lapillos ad ma-
ris marginẽ deferat ⁊ iuxta illã per ſpa-
cior intervalla dimittat. Mille nãq; paſ-
ſibus vel amplius per ei⁹ orationẽ terra
aq̃s exhauſta fuit. Orõne ſ᷑o ſup ripã ite
rũ cõpleta paulus ad mare cõuerſus ait
Lapilli quos i finibus tuis poſui ſint in
ſignũ int̃ me ⁊ te: vt de vno nũq̃ eos trãſ
gredi nec hec noſtra territoria igredi pre
ſumas. Cui⁹ ſermonis imperiũ vſq; ho-
die cõſeruat horridũ maris elementũ. Il
lis domũ regreſſis: viderũt ſubito lapil-
los diuina virtute columpnas lapideas
mire magnitudinis factos: ⁊ via quã eo
die per medias illas columpnas incedẽ-
tes tenuerũt adhuc a baritonib⁹ ſemita
pauli vocitatur. ¶ Narratio.

Circa annũ dñi nongẽteſimũ quinqua
geſimũ floruit in anglia venerabilis al-
binus qui et aliquin⁹ ſcĩa clarus qui ma
re tranſijt/franciã adijt quã ſua doctria
totã illuſtrauit orões miſſales cõpoſuit
feria pma de trinitate/ſcda de ſapia/ter-
tia de ſpũ ſctõ/quarta de charitate/quin
ta de apoſtolis/ſexta de cruce/ſabbato
de ſctã maria celebrare inſtituit. Hic ſciẽ
tia et ingenio clarus morũ honeſtate cõ-
ſpicuus: ſtudiũ quod a grecis rome olim
tranſlatũ fuerat pariſius aduexit. Cui
etiam rex carolus ↄmiſit monaſteriũ ſcti
martini turonenſis abbatis iure regẽdũ
Nã monachi ibidẽ nimis in laſciuiã con
fluxerãt ſericis veſtibus induti. Vñ vno
monacho aſpiciẽte: duo angeli dormito-
rium illorũ ingreſſi oẽs monachos exce-
pto illo ſolo qui angelos videbat extinxe
runt. Hic etiam albinus vt ait vincẽtius
in ſuo ſpeculo ⁊ etiã helynaud⁹ in ſua hi
ſtoria a regibus anglis pro pace miſſus
ad carolum apud eũ reſedit. Cui⁹ preci-
pue magiſterio ipſe rex oẽs artes didi-
cit liberales. Hic oĩm anglorũ poſt bedã
⁊ adelmũ doctiſſimus fuit ⁊ pluribus li-
bris ingenij miraculũ fecit. Eminẽt eniꝫ
libri ſui de ſancta trinitate ad ipſum re-
gem ſcripti. In quorũ libro tertio de quo
reſpõſoria ⁊ antiphone de trinitate videẽ
tur eſſe ſcripta loquitur ita. Adeſto deus
vn⁹ omnipotẽs pr̃ et filius ⁊ ſpũs ſctũs
doce fidẽ/excita ſpem/infunde charitatẽ
velle mihi adiacet ſed hoc nõ a me ſꝫ a te
mundũ et terras relinquere et celũ pete-
re. Sed ibecilla pluuia eſt velle ſine ſub-
ſidio tuo. Da fidei pennas vt volẽ ſurſũ
ad te: habeam fidẽ in te/per te/de te. Con
fiteor te vnũ in ſubſtãtia: trinitatẽ in per
ſonis confiteor. Te ſemp idem eſſe: viue
re ⁊ intelligere cõfiteor: genitor genit⁹ re
generãs o beata trinitas fons flumẽ/ir-
rigatio o beata trinitas. Inuiſibilis vi-
ſibiliter/viſibilis inuiſibilit̃/viſibilis vi
ſibiliter o beata trinitas. A quo/per quẽ
in quo oĩa: o beata trinitas. Vita viuens
vita a viuente/viuificator viuẽtiũ: o bea
ta trinitas. On a ſe on ab alio on ab vtro
q;: o beata trinitas. Verax pr̃/veritas fi
lius/veritatis ſpũs ſctũs/o beata trini-

tas. Deus ſupꝛa quē nihil/ extra quē nihil/ ſine quo nihil. Deus ſub quo totū/ in q̄ totū/ cū quo totū. Te inuocam⁹/ te adoramus/ te laudam⁹ exaudi: exaudi/ exaudi. Spes noſtra ſalus nr̄a. Honoꝛ noſter libera nos/ ſalua nos/ iuſtifica nos: o beata trinitas. O beata ⁊ bn̄dicta ⁊ gloꝛioſa trinitas. O vera ſumma ſempiterna vnitas miſerere/ miſerere / miſerere nobis. Tibi laus/ tibi gloꝛia/ tibi gratiaꝝ actio in ſecula ſempiterna o btā trinitas. Juſſu quoqꝫ regis caroli diuinā coꝛrexit hiſtoꝛiā. Hic etiā ſucceſſit ſctō adꝛiano abbati monaſterij ſcti auguſtini cantuarie.

¶ De ſctō Yuone Epō ⁊ confeſſoꝛe.

Qiuitate frianeos qua refereūt ſctm̄ yuonē ⁊ fratrem eius athanathum eſſe natū regnauit pater eoꝛū noīe yomos ⁊ regina yſitalia mater eoꝛum Athanat⁹ aūt in nemoꝛe quodā heremiticam duxit vitam per cuius merita dn̄s hactenus miracula multa operari dignatus eſt. Sctūs quoqꝫ yuo in qua ciuitate nat⁹ eſt eps fieri meruit ⁊ nō multo poſt in ciuitate aſitanea ad archiepiſcopatuꝫ aſſumptus peruigil ſuper gregē ſibi cōmiſſum deo deuote obſecūdās permanebat donec propter pctā populi tanta fames inualuit vt mater filiā et filiū pater multiqꝫ p̄lati ſubditū ſibi populū comederēt. Religioſi pꝛoinde viri duodecī terram pꝛopꝛiam relinquētes regiōes multas peregrinādo tranſmeare elegerunt. Qui cum romā perueniſſet: cōſilio pape ab inuicem ſeparatim diſpoſitiōe dei ſanctus yuo cū ſithio nepote ⁊ inthio cognāto ſuo alijſqꝫ quibuſdaꝫ bꝛitanniā intrauit. Sanctus vero athanat⁹ ad heremū in qua pꝛius degebet rediens ⁊ vitā finiens in quodā excelſo monte coꝛp⁹ adhuc eius incoꝛruptū permanēs monachoꝛuꝫ collegio honoꝛat ⁊ vnoquoqꝫ mēſe a monachis vngues manuū eius inciduntur capilli tondentur ⁊ ab oībus per totā grecie regionē honoꝛatur ⁊ colitur. Doctoꝛ apoſtolic⁹ ⁊ veri ſolis nūcius yuo p̄ſul inclitus in perſida oꝛt⁹ finib⁹ occiduis bꝛitannie a dn̄o eſt deſtinat⁹. Cūqꝫ terram pꝛopꝛiam ꝓpter deū peregrinādo reliq̄ſſet multiſqꝫ terrarū ſpacijs decurſis galliam cū ſuis intraſſet a rege ⁊ populo honoꝛifice ſuſceptus: nec vlla gratia terrena q̄uis aſſiduis pꝛecibus rogatus ab ipſis retineri poterat ſed bꝛitanniā ingrediens in villa quadam trib⁹ miliaribus ab huntingdonia noīe ſlepe vſqꝫ ad finē vite ſue in uigilijs/ ieiunijs/ et oꝛationibus deo iugiter ſeruiēs plen⁹ bonis operibus vitam finiuit. Elapſis vero nonnullis annis ruſtic⁹ quidam vomere terram aperire temptās in ſarcophagū īpegit ⁊ ſpe lucri attractus boues arantes reuocat et toto viſu locū purgat. Et conuocatis aratoꝛib⁹ circūquaqꝫ poſitis inuētoqꝫ ſepulchꝛo ⁊ aperto epm̄ pontificalibus indutū conſpiciunt. Accercito autē monacho ville pꝛepoſito noīe elnoth⁹ coꝛpus decēter lotū ad eccleſiam deferūt et iuxta altare cū magna veneratione collocant. Sequente vero nocte apparuit idē eps cuidā fabꝛo exi vocato ſtatura pꝛocerus/ facie candid⁹/ ſpecie niuidus/ oculorū acie flammeus dicēs. Quē inquit modo ī tali loco miramini repertū: ipe ſum yuo eps qui hic cum beatis ſocijs hactenus latui tumulat⁹. Denūcia ergo abbati rameſeie ednotho quatinus me cū eiſdem ſocijs meis ſuo cenobio trāſferre feſtinet. Cumqꝫ pauper viſa referre foꝛmidaret apparuit ei iterū eps atqꝫ tertio negligentē acriter redarguēs ⁊ ſignū querentē epali virga pulſauit dicens. Hoc ſignuꝫ habebis quo nequaq̄ carebis niſi iuſſa nunciaueris. Euigulās vero in lo-

co in quo percuſſus fuerat ac ſi ferro confoſſus fuiſſet doloꝛē tantū paſſus eſt. Cū aūt viſa abbati retuliſſet ſanitati reſtitutus eſt. Pꝛepoſitus itaqꝫ pꝛedict⁹ credere renuit: et ruſticū velut fatuū repellēs dixit. En viles cineres cuiuſlibet ſutoꝛis trāſferri et colere debemus pꝛo ſctis? Eadem autē nocte apparuit ei ſctūs epiſcopus dicēs. Surge inquit ſurge ꝙtotius: naꝫ ego ille quē tu ſutoꝛem ſubſannaſti ocreas tibi durabiles paraui: hijs indueris/hijs domū in memoꝛiam mei equitabis. Ocreas ſtrictiſſime ei⁹ infoꝛmat cruribus vt ſedere viderentur faceti⁹. Sic itaqꝫ cōcuſſus euigilat: et artiſſim⁹ doloꝛ tibias eius conſtringens ſtandi pꝛogrediendiqꝫ facultatē denegabat ꝛ quindeci annis in cōpedibus ſancti pr̄is debilis permanſit. Septimo vero die añ obitū eius apparuit ei ſctūs yuo ſplendido vultu ꝛ habitu dicens. Jam tēpus inſtat vt verbera quib⁹ te coꝛripui in remediū tranſeant ſoſpitatis ꝛ pꝛo longa nocte incomoditatis letiſſimū diē poſſideas eterne felicitatis. Septimo ad hinc die parat⁹ eſto veniam te ſuſcipere ad lucē de carnis hoc ergaſtulo. Et factū eſt ita. Factā eſt trāſlatio ſancti yuonis anno dn̄i milleſio pꝛimo: octauo kalendas maij. dieſqꝫ tranſlationis eius quarto id⁹ iunij ꝯſecrata perpetuo indicitur celebꝛādā. Venerat aūt ad bꝛitanniam circa annum dn̄i ſexcenteſimū. Eſt autem ſlepe villa antiquit⁹ ſic dicta vbi coꝛp⁹ ſanctiſſimi confeſſoꝛis repertum fuiſſe dinoſcitur a rameſeie monaſterio octo diſtans miliaribus a burgo huntingdome trib⁹ ſuperfluuiū noīe onſe ſita: modo vero villa ſancti yuonis eſt nuncupata. Abbas quoqꝫ ednothus in loco inuentionis ſancti epiſcopi eccleſiā conſtruxit. Ipſius quoqꝫ tumbe media pars infra parietem ꝛ media extra pꝛotēſe eſt quatinus aduentantibus tam obſerata ianua ꝙ aperta aque gratia nō deeſſet que iugiter in eodem loco abundans meritis hui⁹ ſancti multis beneficia cōfert ſanitatū. Quo lepꝛoſi eadem aqua perfuſi perfecte ſanantur ꝛ ceci tres oculoꝛū luci reſtituuntur. Adoleſcēs de venetia cōſularis dignitatis diabolico inſtinctu ſoꝛoꝛem grauidam interfecit ꝛ penitentia ductum ferreis nexibus epſ alligat: a ſcapulis ad renes ferro conſtrigit ventrem ꝛ bꝛachia ferro accingit. Sicqꝫ vinct⁹ mundi peruagatur climita: ſctoꝝ poſcendo ſuffragia ꝛ apud ſanctum dioniſium tandem deueniens: vinculū vnū ſancti pꝛece rumpitur mareqꝫ tranſiens ꝛ ad tumbam ſancti yuonis perueniens cum magnificat in veſperis cantaretur et verſus iſte. Et miſericoꝛdia ei⁹ a pꝛogenie in pꝛogenies diceret inuiſibili virtute coꝛripitur totus a terra leuatur terreqꝫ citius deponitur: rumpūtur ferrea ligamina et vincula longius ſunt excuſſa. Alij quoqꝫ quatuoꝛ ferro per epōs i penitentia aſtricti ad tumbaꝫ ſcti yuonis a vinculis ſunt abſoluti. Mulierem ꝓpter cecitatis plagā a viro derelictā viſu reddito cōfoꝛtauit. Adoleſcentem miracula ſancti epiſcopi deridentem ſanctoqꝫ detrahentem: curuatis genibus ꝛ rigidis vſqꝫ ad moꝛtem ad ambulandum reddidit ineptum. Monacho famulos ſuos in eius feſto operibus ſeruilib⁹ inſiſtere cogenti ſanctoqꝫ conuicia inferēti apparuit dicens. Tu nunquid me noſti? Ille vero tremens reſpondit. Nō. Ego ſum inquit yuo quem nuper te neſcire dixiſti et feſtum meū colere volentes pꝛohibuiſti: ꝛ dedit ei zonaꝫ dicens. Iſta zona pꝛecingere ꝛ mei noticiam hoc ſigno amodo tene. Et pꝛecingens eum abijt. Expergefactus quaſi ferreo vinculo artiſſime ſe circūligatum ſentit. Interius vitalium inſciſione toꝛquebatur: exterius carne ī putredinem defluente venenoſa tabe et inflatione vexabatur. Tādem quod in ſan

ctum cōmiſerat lachꝛimabiliter confite-
tur: tumbāqꝫ eius deuote viſitans: ſani-
tatem repoꝛtauit. Cū monachus quidaꝫ
noꝛmam abhoꝛrens aufugere conat⁹ eſ-
ſet ſpiritus neqꝫ eum inuaſit ⁊ circa me
diam noctem cū iam meli⁹ habere cepiſ-
ſet duos ad ſe tetros hoīes venire cōſpe-
xit qui dicunt ei. Quia de loco iſto fugere
voluiſti te nobiſcū ad inferni clauſtra ra
pientes deducemus. Quo audito: conci-
tus ſurgit ⁊ Kyꝛieleyſon clamādo ad mo
naſterium confugit in domū infirmoꝛū
deducitur: ⁊ apparēte ſibi ſancto yuone
⁊ ſignum crucis ſuper ipm faciente ſan⁹
effect⁹ eſt. Ex tūba ſancti yuonis aqua
perſpicua viſu delectabilis guſtu ſuauis
ſumentibus ſalubꝛis ſcaturiens erūpit
ſurdis audituꝫ/cecis viſum/deſperatis
⁊ in extremis agentibus conferens ſani-
tatem. Puer quidā a dn̄is ſuis merca-
toꝛibus vicem coquine ſibi deputatā offi
cioſe adimplens aquam de tūba ſcti hau
riens olle impoſuit et ignē copioſum ac-
cendit: carnes tamen diſcūbentibus ap-
poſite crude et ſanguine plene ſunt rep-
te. Res vt erat aperitur: aqua in olla om-
nino frigida inuenitur. Aqua enim tū
be ſancti yuonis ſemper in eodem ſtatu
permanens neſcit occaſum: nec aliquan
do patitur eclipſim. Et ſi quādoqꝫ in quā
titate magna auidius ſumatur ſumenti
nunqꝫ malum inducit nec bibentis vterꝫ
inflat. Mulier quedam intātum iuri dia
boli fuit mancipata vt idem malign⁹ cū
ea in ſpecie lepoꝛis frequentiſſime coiret
ita qꝫ in ipſo coitu infelix illa quod dictū
hoꝛrendū eſt fluxū ſeminis per os ad ma
ioꝛem ſui confuſionem euomeret. Cōfeſ-
ſa eſt tandem cū lachꝛimis pꝛioꝛi loci de-
licta ſua ⁊ ab eo vaſculum cum aqua ſā-
cti yuonis accipiēs ⁊ de dei miſericoꝛdia
confidens videt demonē in ſolita foꝛma
aſtantem: ſed nullatenus accedere pꝛeſu
mentem comminantem tamē ⁊ increpā-
tem quia contra ſe murum aqueum eri-
gere voluiſſet. Mulier vero de poteſtate
diaboli erepta nihilqꝫ confuſionis pꝛete-
rite experta: incolumis ⁊ gaudēs ad pꝛo
pꝛia remeauit. Mulier quedā a natiuita
te ceca ſanctoꝝ per angliam circūquaqꝫ
terens limina a beato thoma martire re-
diens: ſcti yuonis petitura ſuffragia vil-
le eiuſdem ꝓpe ſithe appꝛopinquās mō-
ticulo feſſa reſidens parūper doꝛmire ce-
pit. Cui duo pꝛeclari viri in habitu ponti
ficali (vnus itinere quo venerat veniēs:
alter via qua itura erat) aſtantes: duos
oculos valde lucentes vt ei videbatur in
manib⁹ geſtabant. Quoꝝ vn⁹ vnū quē
tenebat oculū alter alterū capiti ſuo ada
ptabant. Expergefacta mulier oculos ſe
percepiſſe ac viſum gauiſa eſt. Quod au
tem hoc miraculū btō martiri thome ſan
ctoqꝫ yuoni ſit aſſcribendū nulli venit in
dubium. Uiri tres moꝛbo ydꝛopico iſla-
ti: aqua ſancti hui⁹ hauſta ſedato tumo-
re ſanitatem repoꝛtarūt. ¶ Narratio.

Quidā peregrin⁹ a ſancto leonardo re-
diens in aluernia capt⁹ eſt: ⁊ querēti cur
innocentem in carcere recluſiſſent rn̄de-
runt qꝫ niſi ſe copioſe redimeret nō exiret
Sequenti nocte dn̄o caſtelli ſctūs leonar
dus apparuit ⁊ vt peregrinū ſuū illū in-
nocentem abire permitteret imperauit.
Sed ille mane euigilās ⁊ viſionem qua
ſi ſompnū peruipēdēs altera nocte ſimi-
liter ſompniauit: verūtamen hoīem rela
xare non curauit. Tertia nocte beat⁹ leo-
nardus peregrinū arripiēs extra opiduꝫ
deduxit: ⁊ ſtatim turris cū media parte
caſtelli coꝛruens oppꝛeſſis plurimis ſolū
pꝛincipem ad ſui confuſionē fractis cru-
ribus reſeruauit. ¶ Narratio.

Quidā frater ſedebat in heremo ⁊ ſedu-
cebatur a demonib⁹ ꝑ annos plurimos:
ipſe vero exiſtimabat qꝛ angeli ſūt. Egre
diebať aūt pater ei⁹ ſcd̄m carnē ꝑ tēpus:
⁊ viſitabat eū. Una aūt dierū tulit bipē-

nem ſecum dicens: q̄ꝛ reuertens auferaꝫ mihi pauca ligna. Et pꝛeueniēs vnꝰ demon dixit ad filiū eius. Ecce diabolus venit ad te in ſimilitudinē patris tui habēs bipennē i ſpoꝛta ſua vt impugnet te. Tu ergo pꝛeueniēs tolle illam bipennē ab ipſo ⁊ repugna illi. Igitur pater eiꝰ reuenit ſecundū cōſuetudinē: ⁊ accipiēs filius ipſius bipennē ab ipſo percuſſit eum ⁊ occidit. Et continuo adheſit ei ſpiritus malignus et ſuffocabat eum.

De ſancto yWio confeſſoꝛe.

SAnctus enim yWius pꝛeclare ſtirpis bꝛitonū religioſis parentibus bꝛanone videlicet patre egidaq̄ꝫ genitrice oꝛtus: et lindiſfarnenſi pꝛouincia nutritus eſt. Qui ab infantia lr̄arū rudimētis traditus inſpirante ſpiritus ſcti gratia coetaneos ſuos litterarū ſciētia trāſgrediens a magnis doctoꝛibꝰ venerabat̄ Nihil puerile dicto vel facto exercebat: ſed creſcente ſimul cū etate religione diuis obtēperās mādatis: nō ſolū ſup hiis que feliciter verū de nō pꝛoſpere ſibi aduentantibus gratulabat̄. Cū autem iam in iuuenili vernaret floꝛe: a ſuis vtpote tāti heres patrimonii arma capꝛe crebꝛo hoꝛtatus: terreno celeſte pꝛeferēs pꝛemium: quoſdam ſacri oꝛdinis parentibꝰ inſciis cōcendit gradus. Paulo vero maturioꝛ vtroq̄ꝫ parēte oꝛbatꝰ a ſctiſſimo lindiſfarnēſi epō cuthberto cuiꝰ erat diſcipulꝰ iſtructꝰ diaconatū ſuſcepit. Freq̄ns illi i monaſterio nūc oꝛōni inſiſtēdo / nūc de dn̄i menſa ſpūalem cibū ſumēda erat cura. Dū ƀo nihil de craſtino ſolicitꝰ erat q̄cq̄d ad manū habere poterat pꝛout cuiuſq̄ꝫ necitas exigebat quotidie paupibꝰ errogās alimoniā / in ſe delinquētibꝰ veniā / algentibus indumentū / meſtis ſolatiū pꝛebēs: caducis eterna / terrenis mercabatur celeſtia. Celebꝛante aūt quadā die ſolempni p̄fato p̄ſule ſctōq̄ꝫ yWio diaconi vicem peragente ecce quidā vi febꝛium oppꝛeſſꝰ: infirmos greſſus baculo regēs poſt ppl'i freq̄ntiā oblaturus acceſſit Cuiꝰ calamitati beatꝰ cōpatiēs diaconꝰ appꝛehenſa manu ꝓximū altari graduꝫ ſcandēti: qui tante obſiſtebat imbecillitati pꝛebuit fulcimētū. Mox mirū in modū ad pꝛecipue ſimplicitatis viri tactū egritudo q̄uis vehemēs acceſſit: pꝛiſtine robur virtutis ad ſingula mēbꝛoꝝ officia ſe adeptū letatur. Et ꝓſternēs ſe vir ſanctꝰ nō meis frater ſed pꝛeſulis inquit ſcti cuius manū oſculari deſiderabas: meritis īterceđētibꝰ ſupna pietas in te opata eſt. Nec multo poſt dū idem vir beatꝰ epulis ſobꝛie ſūptis quadā die domi ſederet: cōtigit vt paup quidā diutina infirmitate vexatꝰ ita vt decocta carne rugoſa tm̄ cutis nuda ꝓtegeret oſſa ad ianuā accederet: cuiꝰ cōdolēs miſerie ab eo q̄d accipere vellet humilit̄ ſciſſitatꝰ eſt. Cūq̄ꝫ a paupe id reſponſū accipet nullo delectoꝛ nullo tecū fruar cibo: potu tm̄ q̄ mei toꝛret interioꝛa cōpeſce flammā: feſtinꝰ ciceram afferēs egeno dedit. Quo hauſto humeros curuatos paup erigit: ⁊ ſoſpitati redditus gratias deo egit. Sctūs auteꝫ yWius timēs ne ſibi humani noceret aura fauoꝛis patriā oīno ſuam fugiēdo relīquere diſpoſuit ⁊ ſigno crucis ſe muniēs ad poꝛtū quēdam iter direxit. Appꝛopinquante aūt eo ſeptima die ſtationi nauiū queſierūt ab eo naute quo tēderet. Cūq̄ꝫ reſpōſum quo dn̄s eū vocare dignaretur ſe pergere eis dediſſet: adiunxit. Si q̄ veſtrum ad pꝛeſens tranſfretare deſiderāt: pꝛecoꝛ vt in noīe dn̄i curſus comitē ⁊ laboris participē me recipiant. Cui dixerūt. Niſi noſtrū ventus impediret curſum iā diu minoꝛē applicuiſſemꝰ bꝛitanniā: ⁊ ſi illuc tēdere cupis quouſq̄ꝫ ad votū afla-

nerit aura: tibi neceſſaria miniſtrabim⁹
Quo audito vir ſct̃us bñdicẽs dñm vul
tu leticiã prodens ait. Deſcendam⁹ ergo
fratres ⁊ que neceſſaria ſunt preparem⁹.
Et cũ ſubito vẽtus deſiderat⁹ fieret ⁊ na
uigare inciperent orta tẽpeſtate grauiſſi
ma naute deſperãtes palmas ad celũ tẽ
dere ⁊ auxiliũ a deo poſtulare ceperunt.
Excitatus tandẽ vir dei yvvius qui ſopo
ri corpus feſſum recreauit/ preces ad de
um fudit ⁊ tota maris cõmotio confeſtim
conqeuit. Paralitic⁹ quidã niſi aliena
manu cibũ cape nõ valẽs ſuis ſacris pre
cibus ſanitatẽ recipere meruit. Interea
vero dei famulus vigilijs ieiunijſq; aſſi
duis corp⁹ affligens: humilitatis ⁊ ope
rum virtutis et totius honeſtatis oĩbus
exẽplum ſe prebuit: ⁊ pridie Nonas octo
bris in minori britãnia feliciter ad gau
dia ineternuz manſura migrauit. Apud
Wiltoniam dieb⁹ noſtris corpus ei⁹ ſan
ctum quieſcens in magna veneratiõe ha
betur.

De ſctõ Juſtinano martire ⁊ monacho.

Sanctus enim iuſtinan⁹ ex nobi
liſſima britannie minoris proſa
pia originem duxit qui a pueri
tia ſtudijs litterarum traditus ⁊ mirabi
li ſcientia inter clariſſimos gentis ſue do
ctores claruit. Suſcepto enim ſacerdotij
gradu diuinũ officiũ fideliter exequeba
tur: ⁊ tale tãdem diuinũ oraculũ audire
meruit. Egredere de terra tua ⁊ de cog
natione tua ⁊ de domo patris tui. Quod
vir ſanctus intelligens adiũctis ſibi qui
buſdam ſocijs nauem coreis contextã et
viminibus conſcendit deum iugiter exo
rans vt ad terram eum adueheret ĩ qua
vitam ſolitariam ducere poſſet. Et tãdez
ad terram nomine cormer applicuit: vbi
per aliquod tempus morã faciẽs cepe
runt iam multi eius exemplo mundũ re
linquere ⁊ ad ſaucti viri magiſterium fe
ſtinare. Sed ĩ breui ſicut primo a deo ei
mandatũ fuerat vt de terra et de cognati
one ſua egrederetur: ſimiliter ſcdo ei di
ctum fuit vt illam relinqueret manſionẽ
Tunc nauiculam ingreſſus mari ⁊ ven
ti ſe cõmittens venit ad inſulam que tũc
inſula lemeneia vocabatur. In qua vir
deo deuotus honorius regis thefriauci fi
lius relictis que in muudo ſunt deo totũ
ſe exhibebat. Receptus itaq; hoſpitio be
nigne tanto pietatis exercuit ardore: vt
locum ſuum ⁊ manſionẽ ſancto viro tra
deret vt lucrandis xp̃o aĩabus abſq; vllo
inuigilaret incomodo. Uidens itaq; bea
tus Juſtinanus locum viris religioſis
aptum ⁊ ab oĩ ſeculari ſtrepitu remotuz
petitioni tue inquit aſſentirẽ ſi ſoror tua
cum ſua pediſſequa cubiculum habeat a
nobis remotũ. Quod quibuſdam incre
dulis vertebatur in deriſum. Sed cum
facundia ⁊ venuſtas ſancte predicatiõis
⁊ fulgor tante claritatis beato viro com
placeret: pater inquit ſancte vt tua dulci
⁊ honeſta perfruas ſocietate ſororem me
am in aliam regionem tranſmittã. So
ror itaq; beati honorij ſumpta ſanctoruz
virorum benedictione ⁊ licentia in lõgi
quas regiones abceſſit. Ibiq; cũ ad euz
plurimi conuenirent illuminati verbo fi
dei cũ ſalute aĩarum redibant. Cũ autẽ
fama tanti viri ad beatum dauid perue
niret: nouitate ⁊ aduentu tanti viri exhi
laratus per nuncios eum euocans vt ad
ſe venire dignaretur ſupplicit̃ exorabat.
Ille vero accelerans a beato dauid hono
rifice ſuſcipitur: placuitq; tam beato da
uid q̃ ſancto iuſtinano ſocietate ⁊ oratio
nibus hinc inde fulſiri ⁊ ſuſcepit eũ ſan
ctus dauid in confeſſorem ⁊ vite ſue poſt
deum cuſtodem. Et manſiunculas quas
elegebat tam in inſula q̃ extra inſulam
ei et fratribus ad ipſum confluentibus
conceſſit. Quadam aũt die cũ in inſula
orationi et lectioni operam daret naui

gantes quoqꝫ in lembo quodam aduene-
runt: ⁊ feſtinantes ad ipm dixerũt. Ecce
quē amas infirmat: mãdans vt ad ipm
poſtpoſita omi mora acceleres. Jlle autē
audita cari ſibi i xpo infirmitate ad lem-
bum ꝓperauit ⁊ pſalmos pſallere icepit
Cũ autem remigando ad maris medieta
tem veniſſet: tũc demũ eos facie eleuata
cõſpexit deformiores ꝙ hoies quos vide-
re cõſueuerat ⁊ clare illos malignos ſpi-
ritus eſſe intellexit. Tũc ſeptuageſimũ
nonũ pſalmum manib⁹ oculiſqꝫ in celũ
eleuatis ſcilicet Deus in adiutoriũ ince-
pit. Et cum ſcdm eiuſdem pſalmi verſi-
culum confundãtur ⁊ reuerant qui que-
runt aiam meam decantaret: tanꝙ corui
nigri volãtes euanuerũt Sicqꝫ dei fret⁹
adiutorio in petra quadã ab infimo ma-
ris diuinitus eleuata ad terrã euect⁹ eſt.
Sctm vero dauid quem maligni ſpirit⁹
infirmũ aſſerebant: ſanũ ⁊ incolumē in-
uenit. Uidens igitur hũani generis ho-
ſtis a viro ſancto ſe uictum: et ꝙ nec cre-
bris aſſultibus attemptatũ ſuperare nec
malignis ſuggeſtiõib⁹ a diuino ſeruitio
ipꝫ valuerit ſegregare alias artis ſue do
loſe machinationes cõfinxit: viruſqꝫ ſuũ
in viri ſancti ſeruos tres infudit. Furore
deinde ſerui correpti: nõ ſolum magiſtri
ſui monita ſalutaria contēpnentes qbus
ipos ad laborem exercendũ hortabat: ne
vitã ducerēt ocioſam: verũ in ipſum irru
entes ad terrã proſternũt ⁊ caput ei⁹ cru
deliter amputare nõ formidant. Loco ve
ro quo ſanctum caput ſuper terram ceci-
dit fons irrigu⁹ aque limpidiſſime de ru
pe protinus ſcaturiens emanauit. Cui⁹
aqua ab egrotantib⁹ hauſta ſalutem cor-
porum confert vniuerſis. Quidam no-
mine ionas in lacteo potu dato ſibi vene-
no ventrem mirabiliter in tumorem cõ-
uerſum habuit ⁊ ſumpta aqua illa ranã
viuam ſtatim euomuit: et tot⁹ tumor vē
tris euanuit. Illi vero iniquitatis filij
poſt ſcelus iniquitatis commiſſum ſe le-
pra percuſſos ⁊ diuinam in ſe conuerſaꝫ
euidenter vltionē perceperũt. Progreſſi
inde cum gemitu et planctu ad quēdam
ſcopulum pariter deuenerũt: qui vſqꝫ in
hodiernum diem ſcopulus leproſorũ nũ-
cupatur. Jbi poſtmodũ ipſi lugubres et
corpora ſua grauibus ſupplitijs torquen
tes ⁊ mutuis verberibus flagellãtes: in
dolore pariter et erumpna ꝙdiu vixerãt
vitam in maxima penitētia concluſerũt
⁊ delictorum veniam meriti ſancti iuſti-
nani conſequi meruerunt. Magnis eniꝫ
maiora ſuccedunt miracula. Nã corpus
beati martiris capite truncatũ illico ſur
gens et caput inter brachia ſumēs ad lit-
tus maris deſcēdit ⁊ ſupra mare ambu-
lans ad portũ a noie ſuo vocatũ trãſmea
uit et in loco quo nũc eccleſia i honore ip-
ſius dedicata conſiſtet cadens in terrã ia
cuit ⁊ ibidem ſepeliri meruit. Jn eadem
autem eccleſia qua corpus martiris ſan-
cti qeſcit ſaluator noſter miracula multa
oſtendere dignatus eſt. Jnfirmi enim il-
luc accedentes a quacũqꝫ detenti infirmi
tate incolumes ⁊ ſani gratias deo referē
tes ad ſua redeunt. Sanctus vero epiſ-
copus dauid paſſionē dilecti ſui et omneꝫ
rei euentum non ignorãs diuina reuela-
tione admonitus cum fratribus ſuis cor
pus ſanctum ad eccleſiam meneuenſem
cum hymnis et canticis detulit et in ſar-
cophago nouo honorifice collocauit.

De ſctō Juſto archiepō et confeſſore.

ORdinatus vir dñi Auguſtin⁹
in apoſtolatũ anglie ⁊ Ethel
berto rege conuerſo miſit ro-
mam Laurentium preſbite-
rum ⁊ petrũ monachum: qui
beato pontifici gregorio regem et gentē
anglorũ fidem xpi ſuſcepiſſe referrent: ⁊
multã quidē eſſe meſſeꝫ ſed operarios pau

cos. Deſtinantur igitur cū legatis eximij
virtutū viri mellitus/iuſtus/paulinus/
⁊ rufinianus. Beatus vero auguſtinus
ordinauit epiſcopos: melitū lōdonie/ iu
ſtum roffenſi eccleſie. Nam londonie rex
ethelbert⁹ vbi ſabertus nepos ſu⁹ ſub eo
regnabat eccleſiam beati pauli: rophi ve
ro eccleſiam beati andree apoſtoli condi-
dit et epis dona multa obtulit ⁊ territo-
ria ac poſſeſſiones adiecit. Verū mortuo
ethelberto ⁊ ſaberto edbalb⁹ ethelberti fi
lius et tres ſaberti filij a paterna pietate
apoſtatantes ydolatrie cu3 ſuis populis
dedere manus. Expulſus a lōdonia mel
litus: venit canciam ad beatum laurenti
um et iuſtum. Placuit in cōmune vt po
tius ardentem ſodomā fugerent q̄ nec ſi
bi nec rebellib⁹ proficerent ſaluti. ¶ Xp̄i
itaq3 exules mellitum ⁊ iuſtū ꝓ iuſticia
perſecutionem paſſos beatus laurenti⁹
ſequitur⁹ ī eccleſia principis apoſtoloꝝ
ſede beati petri apoſtoli edoctus oues cō
miſſas non relinquere regi edbaldo vt in
eius vita exprimitur plagas ſuas oſten-
tat. Territus igitur rex ydola prophanat
xp̄o ſe mancipat ⁊ mellitum ⁊ iuſtū ad ſe
des ſuas reuocat. Mortuo aūt Lauren-
tio mellitus ſucceſſit: cui poſt quinquen-
nium ſiderea via laurentio ꝓſequuto iu
ſtus ſubrogat̄. Qui priori eccleſie ſue rof
fenſi romanū ꝓ ſe conſecrauit ep̄m. Hu-
ic enim iuſto bonifacius papa palliū dire
xit cū lr̄is commēdatitijs in quibus eum
hortatur qualiter ſe inter ſuos habere de
buerit. Suſcepto autē pallio ordinauit
ſc̄m conſortem ſuum paulinū genti nor-
thanhūbrorū ep̄m. Quem ordinatu3 mi-
ſit cum ethelburga virgine ſorore regis
edbaldi ad regem edwinū vt in vita eiuſ
dem ſancti edwini ſuperius liquet. Ju-
ſtus itaq3 ſtudebat totis niſib⁹ magnifi-
care dn̄m ī ſc̄tis ſuis mirabilem qui poſt
tenebras lucē de timore fiduciā/ de tribu
latione illis leticiam cōfert. Prece incre-
patione/promiſſione glorie/ terrore iehē-
ne/viſceribus charitatis parturiens fili
os adoptionis innumerabiles ad xp̄m cō
uertit. Hijs vero quos de apoſtaſia redu
xerat amabilit̄ dicebat. Filioli mei quos
iterum parturio donec formet̄ xp̄s in vo
bis. Non parue ſanctitatis teſtimonium
eſtimandum eſt q̄ ſanctus papa bonifa-
cius beatum iuſtū apoſtolicis litteris cō
mendat eiuſq3 meritis ac celorū premijs
gentium conuerſionem aſſcribat cuius
tenor talis eſt. Dilectiſſimo fratri iuſto
bonifacius. Quā deuote q̄q3 etiā vigilā
ter pro xp̄i euangelio elaborauerit veſtra
fraternitas: nō ſolum epiſtole a vobis di
recte tenor: immo indulta deſuper operi
veſtro perfectio indicauit. Nec eni omni
potens deus aut ſui noīs ſacramentum
aut veſtri laboris fructū deſeruit: dū ipe
predicatorib⁹ euangelij fideliter repromi
ſit: ecce ego vobiſcū ſum om̄ibus diebus
vſq3 ad conſummationē mundi. Qđ ſpe
cialiter iniuncto vobis miniſterio ei⁹ cle
mentia demonſtrauit: aperiens corda gē
tium ad ſuſcipiendū predicationis veſtre
ſingulare miſteriū. Magno eni p̄mio ve
ſtigiorū veſtrorū delectabilē curſum bo-
nitatis ſue ſuffragijs illuſtrauit: dū cre-
ditorū vobis talentorū fideliſſime nego-
ciationis officijs vberem frucū impēdēs
⁊ quod ſignare poſſetis multiplicatis ge
nerationib⁹ p̄parauit. Hocq3 etiā illa no-
bis recompenſatione collatū eſt: qua in-
iuncto miniſterio iugiter perſiſtētes lau
dabili patientia redemptionē gentis illi-
us expectatis ⁊ veſtris vt proficerēt me-
ritis eorum eſt ſaluatio propinata dicen
te dn̄o qui perſeuerauerit vſq3 in finem:
hic ſaluus erit. Saluati ergo eſtis ſpe pa
tientie et tolerantie virtute vt infideliu3
corda naturali ac ſupſticioſo morbo pur-
gata ſui conſequerentur miſericordiam
ſaluatoris. Suſceptis nāq3 apicib⁹ filij
vr̄i edbaldi regis repim⁹ q̄ta ſacri eloq̄i

eruditione eius animum ad vere conuer
ſionis et indubitate fidei credulitatē fra
ternitas veſtra perduxerit. Qua ex re de
longanimitate clementie celeſtis certam
aſſumētes fiduciam nō ſolū ſuppoſitaꝝ
ei gentiū pleniſſimā ſalutem: immo quo-
qꝫ vicinarū veſtre predicationis miniſte
rio credim⁹ ſubſequēdam quatin⁹ ſicut
ſcriptū eſt cōſummati operis vobis mer
ces a retributore oīm bonorū dño tribua
tur ⁊ vere per omnē terrā exiſſe ſonū eo-
rū: ⁊ in fines orbis t̄re v̄ba eoꝝ vniuerſa
lis gentiū confeſſio ſuſcepto xp̄iane fidei
ſacramēto proteſtet̄. Palliū preterea p
latorē preſentiū fraternitati tue benigni
tatis ſtudijs inuitati direxim⁹ qđ videli-
cet tm̄ in ſacroſctis celebrandis miſterijs
vtendi licētia impartimur. Cōcedentes
etiā tibi ordinationes ep̄oꝝ exigēte opor
tunitate: dñi preueniente mīa celebrare:
ita vt xp̄i euangeliū plurimorū annūcia
tione in oībus gentibus que necdū ꝯuer
ſe ſunt dilatetur. Studebat ergo tua fra
ternitas hoc qđ ſedis apoſtolice humani-
tate percepit: intemerata mentis ſinceri
tate ſeruare: intendēs cui⁹ rei ſimilitudi
ne tam p̄cipue indumentū humeris tuis
baiulandū ſuſceperis: taleqꝫ te dñi iplo-
rata clemētia exhibēdum ſtude vt indul
ti muneris premia non cū reatitudine ſꝫ
cū comidis aīarū ante tribunal ſummi et
venturi iudicis repreſentes. De⁹ te inco
lumē cuſtodiat dilectiſſime frater. Ex
hijs enī pape teſtimonijs magnifice pen
ſandū eſt quāti meriti quāteqꝫ ſanctita-
tis hunc beatū iuſtum eſtimauerit ꝙ tā
deuote tamqꝫ vigilāter pro xp̄i euāgelio
elaborauerit ꝙ pro iuſticia exiliū paſſus
ſit ⁊ regem perſecutorē ad fidem ſua eru
ditione perduxerit. Sicqꝫ bonis opib⁹ et
miraculis ⁊ virtutib⁹ plen⁹: quarto idus
nouēbris ad celeſtia regna ſublatus eſt:
⁊ corp⁹ eius in monaſterio apoſtolorum
petri ⁊ pauli honorifice ſepulture tradi-
tur. Sed inter hec ſi q̄s querat ſigna qui
bus hui⁹ ſancti declarent̄ merita: audi-
at irrefragabilia beati gregorij teſtimo-
nia ad ſctm̄ patriarcham eulogiū ſcripta
¶Tantis inquit miraculis vel ip̄e augu-
ſtinus vel hij qui cum eo miſſi ſunt in gē
te anglorū choruſcant vt apoſtoloꝝ vir-
tutes in ſignis que exhibent imitari vide
antur. Nec illud decet ſilentio diſſimula
re qđ in ipſius ſicut ⁊ ceterorū patrū trā
ſlatione aperto ei⁹ ſarcophago mira oēs
aſtantes rēpleti ſunt fragrantie ſuauita
te. Verūtamē vbi eſt apoſtolica vita: nil
produnt merita ⁊ ſi deſinit apoſtolica ſi-
gna. Hui⁹ beatiſſimi ſancti vitā/iuſticiā
equitatem/ ⁊ manſuetudinē totis virib⁹
imitemur: praua et illicita opera vitem⁹
vt ſuis meritis oīs peccati macula a no-
bis eradicata percipere cū eo mereamur
eterne vite premia.

¶De sctā Juthwara virgine ⁊ martire

Virgo ſancta Juthwara no-
bilibus natalib⁹ orta ab ip̄a
primeua etate ſancti ſpirit⁹
gratia pfuſa operib⁹ bonis
indeſinēter deo ſeruire ſtu-
duit. Hec in paterna domo poſt obitū ma
tris innocēter viuens cūctis ſe amabilē
exhibuit et virtutes virtutib⁹ cū proceſ-
ſu etatis auxit: peregrinis domū patris
ſui frequentantib⁹ eum oīm deuotionis
hilaritate obſequiū impendit. Erat ei ſr̄
noīe bana ⁊ ſorores tres eadwara ſancta
ſancta wilgitha/ ⁊ sctā ſidewlla mentis
eadem probitate deuote ⁊ virtutū operi
bus dedite. Defuncta vero matre Juth-
ware pater eius alterā genere ſatis nobi
lem vxorē duxit: ſed felle amaritudinis
inſtinctu diaboli mentē infectam haben-
tem. Que corde venenoſo dolos verſare
commenta fingere infidelitatis inſidias
parare cepit. Erat enī bana vir fortis vi-
ribus et totius nequitie executor aſſidu

us. Juthwara virgo in ſanctorum natalitijs ſumptis ſecum ſocijs intereſſe diuinis curauit noctes peruigiles ducens. Studebat preterea ieiunijs/ orationib⁹ ⁊ elemoſinis vacare: vt talib⁹ obſequijs dedita illecebras carnis vincēs ſubiugaret. Mortuo tandem patre ei⁹ pallor virgini ob vigilias crebras/ ieiunia ſolicitudineſq3 indies augentur. Malign⁹ igit totius mali incentor nouercā virginis incitauit: venenū quo eam perderet inſpirans. Que ſuppreſſo nequitie dolo ⁊ materno affectu ſimulato virginē ſctām dulcibus alloquijs aggreditur: atq3 cauſas palloris inquirens. Juthwara nihil mali ſuſpicata paterne necis detrimentum conqueritur/ honores hui⁹ ſeculi nō multum a ſe diligi: cauſas ſui palloris pectoris dolores aſſerit. Hijs auditis: nouerca medicaminis ſolatiū ſe queſituram mētitur duas pticulas recentis caſei adhuc ſtillantis ſumens ſuper vtramq3 mamillam eunti ad eccleſiam ponere ſuaſit: vt medicina tali ab omni pectoris languore liberare poſſet. Cū monitis ei⁹ virgo ſimplex circūuenta eſſet banam preuignum nouerca adijt: ſororem eius pregnantē concepto fetu mentitur atq3 in argumētum fidei interulā puelle a pectore eius extrahere ſuadet: dicens eam profluēte de mamillis lacte madidam fore. Qui iuuenili leuitate deceptus ſororem de eccleſia egredientem coram omni populo arripiens de quo grauida eſſet inquiſiuit. Cumq3 illa ſtaret attonita ⁊ ſe grauidā negaret interulam eius vt doctus fuerat extraxit. Quam madidam inueniens impetu furoris inconſulte agitatus gladium extraxit ⁊ innocentis caput virginis amputauit. Nec mora virgo ſancta caput proprium ſuis manibus accipiēs de terra leuauit: et in eccleſiam vnde exierat mirantibus cunctis in offenſo gradu portauit. Ad comprobandā dilecte martiris ſue ſanctitatem benignus deus fontem continuo de terra erūpere fecit: vbi innocenter amputatum cecidit: et ſuper fontem arbor quedam diuinitus creſcere cepit. Elapſis poſt hec annis multis contigit arborem illam nimio ventorum flatu ſuper domū proximam cadere ramorumq3 eius denſitate ingrediendi facultatem omnibus denegare. Cumq3 dominus domus eam ramis priuare niteret: ſtatim diuinitus erecta iuuenem ſecum in altum tulit qui herens in ramo quem abſcindere ceperat: vicinos ad auxilium clamoribus inuitauit. Qui confeſtim accurrentes et gratias deo agentes ſancte Juthware meritis hoc puenisse aſſerebant. ¶ Cum mulier quedam filium toto corpore debilem peperiſſet per viſum admonita ſancte virginis ſepulchrum adijt ⁊ filium ſanitati reſtitutū gaudēs recepit. Miles quidam claudus ⁊ baculis duobus ſuſtentatus ad ſepulchrum ſancte virginis deuote acceſſit et greſſibus reparatis cum ſalute gratias deo agens ad ſua redijt.

¶ De ſctō Kebio Epō et confeſſore.

Sanctus enim Kebius de gēte cornubienſium extitit oriundus pater eius ſalomō nomine princeps milicie fuit. Cum enim ſanctus Kebius ſeptem eſſet annorum litteris traditus: viginti annis in regione ſua liberalibus diſciplinis deditus fuit. Tranſito autē mari apud hillarium pictanenſem epiſcopum per quinquaginta annos manēs cecos illuminauit/ leproſos mundauit/ paraliticos/ mutos/ et demoniacos ſanauit. Et gradu epiſcopali ab hillario accepto: admonitus eſt ab angelo in ſuam patriam remeare. Quo cum perueniſſet: rogatus eſt vt ipſe veniret regnum cor

nubie ſuſceptus: poteſtatē tamē ſeculi preſentis omnino accipere renuit. Venit aūt poſt hec cū decē diſcipulis ſuis ⁊ deſcendit in pratū regis ethelici tentoriū ſuum illuc tendens. Et miſit rex videre qui eſſent illi. qui in pratū ſuum deſcēdere preſumpſerunt. Et reuerſus nuncius dixit. Monachi ſunt. Et confeſti ſurrexit rex cum omni familia ſua monachos eijcere de terra ſua. Et protinus cecidit de eq̄ ſuo in via et mortuus eſt equus eius ⁊ cecus factus eſt rex et familia eius tota. Proſtrauit aūt ſe rex in faciem ſuā ⁊ dedit corpus et animā ſuam deo ⁊ ſctō kebio ſeruo eius Et ſtatim per orationē viri dei oēs ſanati ſunt: ⁊ equus eius vite redditus eſt. Rex aūt dedit viro dei duas eccleſias ⁊ bn̄dicto rege venit meneuiā ⁊ inde trāſfretans in hiberniā in quadā inſula conſtructa eccleſia annis quatuor mā ſit. Cōſobrinus aūt eius noīe kengarus ſenex erat cui vir dei vaccā cū vitulo emit q2 cibum alium ꝓpter ſenectutē māducare nō poterat. Factū eſt autem vt vitulus vacce illius pergeret in meſſem diuitis cuiuſdā ⁊ venientes ſerui eius vitulū ad arborez alligarunt. Et cū ſctūs miſiſſet vt ſolueretur et preces eius deriderēt: orauit dominū vt vitulus ad matrē rediret. Et exaudiuit dn̄s pcprecationē eius ⁊ mirabiliter vitulū ad matrē ſuam cū arbore illa cui alligabat ⁊ cum radicibus ſuis dimiſit. Et apparens angelus ſctō kebio dixit. Uade de hac inſula ad orientalem plagā Cui ſctūs. Deleat deus diuitē illum de inſula hac. Et angelus. Sic erit. Et veniens ſctūs ad auſtralem plagā regiōis et edificato oratorio quadraginta diebus ibi manſit. Et audiens diues q2 maneret ibi miſit ad eum. Perge inquit ad aliū locū mea eſt adhuc iſta terra. Tunc ſctūs tribus diebus ieiunauit vt deus oñderet ei quid inde ageret. Cui angelus ait. Perge ad orientem. Et veniēs ad orientalē plagam: ſeptem diebus ibidem mā ſit. Quod audiens diues ille venit ad virū dei ⁊ dixit. Perge ad alium locū. Tunc ſctūs ait Deprecor deum oīpotentē vt oñdat mihi quid faciam. Cui angelus. Perge ad dextram. Quo cū veniſſet venit adhuc diues ⁊ dixit. Kebi perge trans mare. Tūc ſctūs iratus dixit. Deleatur nomē tuum ab hac inſula. Tūc ſanctus kebius iuſſit diſcipulis ſuis vt iſciſis lignis lembū fabricarēt. Quo facto venit diues ille ⁊ ait Intrate in lembū ſine corio ſi ſerui dei eſtis. Et ſanctus ait. Mirabilis deus i ſanctis ſuis deus iſrael ipſe dabit virtutez ⁊ fortitudinē plebi ſue bn̄dictus deus. Ponite inquit diſcipulis lembum ſupra mare Quo facto ingreſſus eſt cum diſcipulis lembū corio carentē et confeſtim tempeſtas valida venit i mare ⁊ timuerūt valde diſcipuli eius et fortiter ſanctus kebius deum rogare cepit. Cuius prece diuiſit deus ſcopulum quendā in duas partes: ⁊ proſiliuit lembus ſurſum int̄ duos ſcopulos ⁊ demū monie inſule applicuerūt Tūc ſanctus kebius baculo ſuo percuſſit rupem ⁊ confeſtim aqua largiſſime emanare cepit. Et miſit diſcipulum ſuū noīe caſſo vt ignem afferret. Qui cū a quodā fabro ignem afferret. Qui cū a quodā fabre ignē peteret/renuit ipſe dare niſi i ſinu ſuo portare vellet. Et poſito igne in ſinu eius reuerſus eſt ad magiſtrū ſuū ſine leſione veſtis ſue ignem portās. Verexit rex venedocie die quadam ad mōtana venandi gratia ⁊ vidēs caprea molos ſum ſuū inſtigauit vt occuparet eā. Que ad ſancti kebij caſulam refugij gratia velociter cucurrit rege eam ſequēte. Et ait rex. Dimitte illam. Cui ille. Nō dimittā niſi dederis ei vite refugiū. Si non dimiſeris inquit rex de terra mea te eijciam. Uir dei ait. Nō eſt in tua poteſtate vt eijcias me de terra iſta ſ3 in poteſtate dei eſt Sed tamen dimittā tibi illam ſi immola

ueris deo omnipotēti ⁊ mihi totā terraꝫ
quam circuierit ante moloſum tuū. Quod
cum annuiſſet rex ſequut⁹ eſt moloſus il
lam per territoꝛij circuitū et reuerſa eſt
ad caſulam ſcti dei iterū. Ort⁹ eſt poſtea
cōflictus inter regem ⁊ virū dei ſed ei re-
ſiſtere non poterat. Cōtulit ergo viro dei
caſtellū ſuum deo et ſancto kebio in ppe-
tuum. Vir tandem dei in ſenectute bona
operibus bonis plenus: ſexto idus noueꝫ
bꝛis migrauit ad dominum.

¶ De ſancta Keyna virgine.

Beata eni keyna virgo de re-
gali pꝛoſapia in occidentali
parte maioꝛis bꝛitannie oꝛiū
da extitit. Cui⁹ pater rex bꝛe
ghenocēſium noīe bꝛaghan⁹
erat. Fuerūt aūt regi illi filij duodeci ⁊ fi
lie totidem: omēs deo placētes ⁊ vite ſan
cte. Pꝛimogenit⁹ ei⁹ erat ſctūs canoch⁹:
pꝛimogenita filia glad⁹/ mater ſancti ca-
doci ſcda melari mater patris ſcti dauid
meuenenſis archiepi. Ceteris vero pꝛo-
pter plixitatē omiſſis: ad beatā keynā ſti
lum cōuertimus. Anteq̄ enim naſceret
mr̄ eius in viſione vidit ſinū ſuū mirra ⁊
balſamo plenū et mamillas ſuas celeſti
lumine radiantes: vidit ⁊ niueā ſe ꝓ pꝛo
le peperiſſe columbā. Cū vero enixā filiā
mater diligēter educaret: mira quedā ſpi
ritualis grē venuſtas in facie virgis ap-
parebat: ita vt qn̄qꝫ ſicut nix/ qn̄qꝫ ſicut
ſolaris claritas refulgeret. Cūqꝫ ad an-
nos nubiles pueniſſet: et mlti nobiles eā
in coniugiū affectarent: virgo ſancta vi-
rilem copulam oīno recuſans: virginita-
tem ſuam voto perpetuo dn̄o cōſecrauit
Ob hoc enim que pꝛius keyna vocabatur
poſtea bꝛitānice keyn wiri id eſt keyn vir
go dicta eſt. Pꝛopoſuit tandē patriā deſe
rere ⁊ locū deſertū vbi contēplationi va
caret querere: et arrepto itinere vltra ſa-
bꝛinam veniens repertis quibuſdam lo
cis ſilueſtribus a rege illius pꝛouincie ſo-
litudinem illaꝫ in qua deo ſeruire poſſet
expetijt: cui quod petijt hilariter ſe cōceſ
ſurum reſpondit: niſi quia locus ille tan
ta ſerpentiū multitudine repleret: ꝙ taꝫ
hominibus q̄ iumentis ⁊ feris inhabita
bilis extitiſſet. Virgo vero conſtanter re
ſpondit ſe cōfidere in adiutoꝛio altiſſimi
⁊ in eius nomine ſe velle ⁊ poſſe omnem
illam virulentem multitudinem effuga
re. Cōceſſo igitur virgini loco ad ſolitas
pꝛeces ſe pꝛoſtrauit ⁊ omnia illa mox ge
nimina viperarū moꝛtificata in lapiduꝫ
duritiem commutauit. Lapides enī vſqꝫ
hodie imaginem ſerpentinam expꝛimūt
per cāpos ⁊ vicos quaſi arte lathomi ſcul
perentur. Elapſis autem multis annis
cum fama ſancte virginis vbiqꝫ diuulga
ta eſſet: ⁊ viſitatis multis oꝛatoꝛia mul-
ta conſtruxiſſet ſanctus cadocus mōtem
ſancti michaelis peregrinationis gratia
viſitans ſanctam keynam materterā ſu-
am ibidē repperit et magno replet⁹ gau-
dio cum illam ad terram pꝛopꝛiam redu
cere vellet: a populo terre permiſſus nō
eſt. Admonitiōe demū angelica virgo ſā
cta ad patriā ſuam rediēs in quodā mon
ticulo ad radices cuiuſdam mōtis magni
habitationem ſibi faciens fuſa ad deum
pꝛece fontem de terra pꝛoduxit qui mltis
infirmitatib⁹ meritis virginis ſctē ſalu-
tem pꝛebuit. Cū autem ſpiritu ſancto
reuelante dies cōſummationis ei⁹ appꝛo
pinquaret: vidit in viſione noctis colum
pnam quaſi igneam vſqꝫ ad lectuli eius
pauimentū deſcendere: in nudo enim pa
uimento ramuſculis arboꝛū ſuperiectis
doꝛmire ſolebat. Et angeli duo ſibi appa
rebant: quoꝛum alter reuerēter ad illam
accedens cilicium quo induebatur leui-
ter exuit: et caſula viſſina vna cum tuni-
ca coccinea cum clamide quoqꝫ auro con
texta decenter illam oꝛnās dixit. Parata

eſto ⁊ veni nobiſcū: vt introducamus te in regnū patris tui. Que cū pre gaudio flens angelos ſequi vellet: euigilās ſenſit corpus ſuū febrib⁹ aggrauari ⁊ finez ſuū īminere accitoqꝫ ſctō cadoco ait. Locus iſte ē quē p̄ ceteris diligo hic erit memoria mea: locū hūc ſepi⁹ in ſpū ſi licuerit viſitabo: licebit autez quia dn̄s hūc michi locū iure hereditario poſſidēdū cōceſſit. Futurū eſt aūt ꝙ locus iſte inhabitabit̄ a gēte peccatrice: qm̄ ego violenter ab hijs ſedibus extirpabo iacebitqꝫ tumulus me⁹ multis dieb⁹ incognit⁹. donec veniāt alij. quos ego p̄cib⁹ meis huc adducā ꝓtegā ⁊ defendam: et in hoc loco benedicetur nomen dn̄i in eternū. Et cū aīa a corꝑe egredi feſtinaret. vidit ante ſe angelicū exercituz int̄ celi palatiū ſine metu ⁊ ꝑiculo aīam illi⁹ cū gaudio ſuſcipere paratū. Quod cū aſtātib⁹ indicaſſet: ſctā illa aīa corꝑe ſoluta eſt: octauo idus octobris. Que cū egrederet̄ a corꝑe: ſubriſit ſctā facies ipius. roſeū induēs colorem: tātaqꝫ ſuauitatis fragrātia ex corpore virgineo ꝓcedebat. ꝙ oēs qui aderant: ſecū ipſa putarent in ꝑadiſi gloria collocatos. Sepeliuit autē eam ſanctus cadocus in oratorio ſuo. vbi in ſctā cōuerſatione multis annis vitā artiſſimam ⁊ deo placentem duxit.

¶ De ſancto kynedo confeſſore.

ESt eni terra quedā que antiquitus letania nunc aūt minor britānia nuncupatur: in qua priceps ꝗdā ex regali ꝓgenie ort⁹ noīe dihocus filiā habuit pulcherrimā quā ſepe ītuēs ⁊ illicito amore illectus flāmeis cupidinis telis acriter vrebatur. Inſtigante tandē demone eā cognouit ⁊ in primo acceſſu pregnātem reddidit. Illis dieb⁹ arthurus totā britanniā regens cū curiā ſuā in natali dn̄i in ꝓuincia noīe Soyr teneret. principes ſibi ſubiectos ad prefatū locū conuenire precepit: inter quos et princeps letanie regali iuſſui obediens iter arripuit ⁊ filiam pregnātē ſecum adduxit. Cōpleto aūt tempore vt filia eius pareret. quaſi vno miliario a palatio regis arthuri in tentorijs affixis filiū enixa eſt. Crus enī pueri ſuo femori proprio adherebat. nec illud aliquo modo erigere poterat. hoc ſignificans. quod ſicut crus quod ſub fere eſt femori adherebat. ſic filia que ſub patre erat. patri ſuo carnaliter fuerat ſuppoſita. Cunabulo igit̄ quodā ex vimine cōtorto cirpis agreſtib⁹ ſuppoſitis iuſſu pricipis miniſtri puerū īpoſuerūt. ⁊ vas illud puero ſuppoſito in torrētē ꝓiecerūt a ſacerdote tamē quodā anteq̄ȝ in flumē ꝓijceret̄ baptiſmi grām infantulus cōſecutus eſt. Fluuius aūt tanq̄ȝ eius nutrix ad maiorē fluuiū eū detulit nunc lothur nūcupatū et maior fluuius ſuo rapido gurgite vſqꝫ ad mare puerū velociter detulit. Nec mora tā ſubito motu in ſe fretū eſtuabat ꝙ yma abiſſi partibus ſuꝑiorib⁹ ꝑmiſcebat: validaqꝫ tēpeſtas ſubito exorta eſt. ⁊ cunabulū ſuꝑ nudarū apices īdiſſolutū et inuolubilit̄ vehebat̄ Dū igit̄ puer iuxta littora in undis agitaret̄: ad inſulā q̄ britānice heniſweryn latine inſula turbe vocabat̄ appropīquabat. Et ecce ſubito aues marine q̄ȝ plurime puerū circūuolebāt ⁊ vnguib⁹ et roſtris puerū ab vndis rapuerūt: et ī aera eleuātes eū vndiqꝫ ſuꝑ ⁊ ſubt⁹ eū tāgere cōgaudebāt. Diu huc et illuc volitantes ſuꝑ rupē puerū ſtatuerunt. cateruatim circūſtantes: ſtratū quādā ex multiplici plumarū ceric ꝯpoſuerūt ſerpētes ⁊ vermes a loco expellētes. vētos ⁊ grādines ⁊ niues vmbra alarū ſuarū remouebāt. Dū vero ꝑuulus ī lecto ſuo ſic iaceret. anteq̄ȝ nouem dies ꝑtrāſiſſet. angl's dn̄i ad eū deſcendit ⁊ nolam quādā eneam ſecū afferēs: illā iuxta os paruuli appoſuit. Qui cum eſuriret: ſicut infans ad vbera

matris ſe vertit: ita ad dictã cãpanã fa-
ciẽ ſuã torq̃bat. Iſta autẽ cãpanula ma-
millã eneam ad modũ pticule muliebris
mamille quãtaz infantes lactẽtes in ore
ſuo ſubmergũt habebat. Quã in ore ſuo
puerulus aſſumens tanq̃ mamillã ſue
mr̃is ſugebat q̃ dulciſſimũ puerilis ali-
mẽti ſaporẽ oĩni lacte muliebri ⁊ mellis
fauis deſiderabiliorẽ infantis ori redde-
bat: ⁊ vt manna antiquitus patribꝰ oẽ
condimẽtũ ſaporis prebebat. Cambrice
eni vſq; in hodiernũ diem cloth tethauc
appellatur: quod mamillata campana
interpretat̃. Sordes vero quas puer na
turaliter in ſeceſſuz emittit ille nequaq̃
faciebat Subtiliſſimo eni cibo veſcebat̃
qui fecem non habebat. Talem nãq; in
lectulo vitam ducebat quouſq; comple-
tũ erat tempus in quo naturaliter am-
bulare poſſet. Panni in quibus inuolu-
tus erat velut cortex circa arborem cre-
ſcens in circuitu pueri iuxta quantitatẽ
eius ⁊ menſurã crementum recipiebant
nec aliquo ſenio panniculi affecti erant.
Hijs ſiquidẽ peractis contigit ꝙ quidẽ
villanus iuxta maritima mãſionẽ hñs
⁊ liberis carẽs dũ die quadã iuxta littus
maris ambularet vidit alonge diuerſa
volatilia ad quẽdã locũ glomeratim cõ-
uenire. Quo cũ puenisset infantẽ gratuz
nimis ibidẽ inuenit et eũ ab auibus au-
ferens in vlnis ſuis ad vxorẽ ſuã detulit
dicẽs. O mulier licet nobis fortuna huc-
uſq; multum aduerſa extiterit que diu-
turna ſterilitate amiſimus: huiꝰ infan-
tis inuenti ſolatio nobis reſtaurata ſũt.
Tu lectũ more periẽtiũ ingredere ⁊ te di
cemus iſtũ pepiſſe. Quo facto multoruz
ſubito pẽnatorz agmĩa ad tectũ ruricole
pfati vociferãdo ꝯcurrebãt: ⁊ ĩ duas tur
mas ſe diuidẽtia vna pars lares ĩuadit
⁊ tegmẽ quo tegebatur roſtris auidis ⁊
curuis vnguibꝰ in trã pſtrauit alta ps
in pecora illiꝰ agreſtia impetũ faciebat:
⁊ ad littora maris pcipitãter agitabat.
Tũc vir et mulier ſtupefacti deliberato
cõſilio puerũ vbi inuẽtus fuerat ad inſu
lam prefatã detulerunt. Cũq; infans in
cubili ex varijs plumis conſtructo eſſet
repoſitus ſtatim tegmẽ a volatilibꝰ pro
ſtratũ ſup lares in ſuo ſitu repoſitũ erat
et pecudes ad mare agitate ad paſcua
ſua ⁊ loca a q̃bꝰ erepte fuerãt iã redierãt
Cum autẽ beatus kynedus in maturio
rem creuiſſet etatem ſingulis diebꝰ bis
in die cerua ſilueſtris grãde vber ⁊ lacte
tumens differens ad locũ in quo cãpanu
la locata erat ⁊ ſup illã ſurſum euerſam
aſtans illam ſeſe lactãdo implebat: et ſi
q̃d reſiduũ lactis in vbere relinqueretur
in cõcauitate petrarũ illud dimittebat.
Peracto autẽ puerilis etatis curſu cum
ad iuuenilẽ ſtatũ deueniſſet molliora ci-
baria iã recuſans aſpioribus cibari me-
ditat̃ ⁊ cũ angl'o multociens collocutus
quo victu corpus ſuũ recrearet didicit ⁊
doctrinã accepit ꝙ quanto magis eſſent
aſpiora tanto deo magis placita. Qñq;
ergo herbis veſcebatur agreſtibꝰ: qñq;
ex fructibꝰ quibuſcũq; inuentis. Annis
autem decem et octo in inſula illa vitam
heremiticam ducens: ab angelo litteris
inſtructus eſt. Quibus cõpletis: angl's
dñi dixit ad eũ. O diuine ſcripture pſcru
tãtor veritatis cõſtans ⁊ imobilis ama-
tor quia tibi ſufficit gratia dei te hãc ſe-
dem dñs deus tuꝰ derelinq̃re diſpoſuit:
et aliã quã tibi monſtrabo te adere opor
tet. Cui ſanctus. Licet huius ſoli tanq̃
natalis dulcedine reuocor ad morãdum
ad quẽcunq; locũ me dirigas iter arripe
paratus ⁊ preſto ſum. Cui angl's. Locꝰ
eſt denſo arundinũ tegmine circũſeptus
quaſi miliario vno diſtãs diuino officio
futurus ydoneus. Rũpe igitur morã et
iter aripe diligenter deus tecũ eſt enim.
Carpẽs igit̃ ſctũs viã in calore diei cum
fatigatus ſe reclinaſſet ſubito fontis pu-

riſſimi riuus erūpēs de t̄ra arida ema-
nauit de quo ille bibēs opus inceptū exe
cutus eſt. Cūq; iterū feſſus in terrā ſe ꝓ
ieciſſet hum⁹ ſe apiens fontē clariſſimū
dedit ⁊ anteꝙ ad locū ab angelo deſigna
tū deueniſſet in locis vbi laſſatus mēbra
quiete fouebat: fontes viginti quatuor
tellus in planiciē decurrētes eduxit. Cō
ſtruxit enī cellā de viminibus quā ⁊ arū
dine operuit: ⁊ in edificato ibidē oratorio
angloꝝ ſepiſſime milicia ipm̄ ꝯfortās cō
ueniebat. Quidā laicus acceſſit ad eū
vt ei ſeruiēdo vita heremitica fungeret̄
Quo benigne admiſſo multis annis cū
ſctō vixit. Latrones nouē in ꝓuinciam
illā veniētes fame ⁊ ſiti afflicti dixerunt
intra ſe. Eſt hic non lōge ſctūs q̄dē q̄ oēs
diligit ⁊ inſtruit: ⁊ tā fortes ꝙ debiles rē
ficit egenos ⁊ vagos inuitat etiā male-
factorib⁹ mitis eſt. Accedam⁹ igit̄ ad eū
vt ſuffraget̄ iopie nr̄e. Quo cū ꝑueniſſēt
in hoſpitiū placide recepti ſunt. Accidit
enī vt famulus viri ſcti lāceas latronū
foras dimiſſas intuēs ⁊ pulchritudinē
admirās vnā arriperet et in loco ſecreto
occultaret. Egrediētib⁹ latronibus illis
queſiuit q̄dā a famulo viri dei ſi haſtā ſu-
am vidiſſet. Ille vero iuramēto aſſeruit
ſe nichil cognouiſſe. Quo audito vir dei
ſeruū ſuū vocauit dicēs. Amice iſti alie-
nigene nō ad nos declinauerūt vt res ſu
as amitterēt. Cui ille. Clocula nr̄a ma-
millata hic apponat̄ ⁊ ſup eā iurabo me
rē iſtā nō peregiſſe nec aliq̄d inde cogno-
uiſſe. Et cū iuraſſet ⁊ cloculā illā manu
tetigiſſet cōfeſtim ſenſū amittēs natura
lem horribili furore ⁊ mētis inſania huc
⁊ illuc voluebat̄. Et ſtatim egrediēs ⁊ ad
mare ꝑueniēs vndas non abhorruit ſed
ſup mare ambulauit. Quo ꝑtrāſito: per
mōtes ⁊ valles fruticoſaq; loca currebat
⁊ verſus meneuiā vbi ſctūs dauid ſedē
hēbat pergēs victu ferino veſcebat̄ her-
bas ⁊ radices comedēdo ſeptē annis mo-
ram fecit cui⁹ pili velut in bruto corpus
vſq; ad plātas tegebant. Peractis vero
ſeptē annis in mentē ſācti kynedi incidit
de ſeruo ſuo ⁊ paterna pietate cōmotus
in hāc orōnem ꝓrupit. Deus pie ⁊ miſe-
ricors cui ꝓpriū eſt miſereri reuoca ipe-
tū furoris tui ⁊ ſeruū meū ad priſtinū ſui
ſenſus ſtatū digneris reducere ſi dixerit
Sin aūt miſeratiōis tue abundātia aie
ſue indulgeas. Finita vero orōne ecce fa
mulus ſu⁹ nutu dei reuocatus ad primā
redijt: ⁊ ſicut pri⁹ mari trāſito oratoriū
ſcti ingrediēs ⁊ extrinſecus piloſus: ſer-
uum dei ſic allocutus eſt. Serue dei cui
ſeruire maius eſt ꝙ p totū mūdū regna-
re licet indignū me recipe i tuum diuini
furoris aſpitas in me ceſſauit: et q̄ meri-
to abſtulit grē ſue fauore michi benign⁹
cōceſſit. Cui ſctūs. Que de⁹ dimittit ne-
mo iputare tenet̄ ⁊ q2 deo ſatiſfeciſti mi-
chi placuiſti. Bene ergo veneris et noli
ampli⁹ peccare ⁊ deū tuū criminis eſſe vl-
torē ⁊ indulgētie largitorē cognoſce. Ibi
vero poſt hec diu moratus ſāctiſſime vi-
xit ad nulla mala tolerāda rudis. Qui-
dā princeps noīe morgātius terrā q̄ nūc
glamorgantia dr̄: et terras ..fines vſq;
fluuiū waiam ſuo habebat dn̄io: ⁊ facta
diſſentiōe motus eſt quidā exercitus ad
partes illas vbi ſctūs manebat captaq;
preda toti⁹ patrie reuerſus eſt. Miſſus
igit̄ famulus viri ſcti cloccā mamillatā
in manu ſua gerens a p̄da aliq̄d repetijt
Illi aūt eū icrepādo deridebāt et minas
ꝙ plurimas inferebant. Fracta aūt lite
maxima ꝓ diuiſione p̄de exercitus mu-
tuo letaliter ſe vulnerabat nec ipi⁹ dure
pugne furor ceſſauit quouſq; oēs letho
traditi ſūt. Quo viſo famulus ſcti predā
ad ꝓpria loca vnde exierat cōpellebat: ⁊
paupes iniuſte ſpoliati cū gaudio ſua re
ceperūt. Audiēs aūt princeps morgā-
tie q̄d deus meritis ſcti viri mutua cede
inimicos ſuos ſic deleri permiſiſſet venit

ad eũ ⁊ grãs ei agẽs rogauit vt q̃cq̃d vel
let ab eo peteret ⁊ ſine dilatiõe optineret
Qui cũ ſe nichil habere velle diceret cuꝫ
magna tandẽ difficultate vix petijt: vt ĩ
refugiũ pauperũ paululuꝫ t̃re ei daret.
Cui princeps. Aſcẽde mecũ in montem.
Quo cũ ꝑuenissent dixit. Quãtuꝫ vis ex
circũſpectis ꝓuincijs tibi facito ꝓpriũ
Et ille. Nõ nimiũ eſt non petã vel qđ he
redes tui vel ſeq̃ntes debeãt auferre Eſt
fluuius q̃dã hinc nõ lõge decurrẽs ſit il
le termin⁹ poſſeſſionis mee. Et factũ eſt
ita. Sctũs aũt dauid theliaus ⁊ p̃nus
ad cõſolationẽ frm iter agẽtes ad virum
dei ꝑuenerũt. Qui in eoꝝ exultãs aduẽ
tu benigne illos ſuſcepit: ⁊ tanq̃ reuerẽ
dis patrib⁹ bñficia hoſpitalitatis mini
ſtrauit. Btũs aũt dauid vniuerſalẽ ſyno
dũ futurã edixerat: ⁊ ſctm̃ kynedũ illuc
humilr̃ inuitare curauit. Qui ait. Ego
merito mẽbra hũs curuata ſocietatẽ ha
bere indignus tãtis viris indignior ſuꝫ
aſſociari ⁊ inſup ad iter aggrediẽdũ po
teſtas deficit naturalis. Sãctus dauid
ait. Oremus iħm xp̃m vt mẽbra tua ad
iter nobiſcũ ꝑagendũ erigere digner̃. Et
fuſa orõne ad dñm crus a femore reſolui
tur ꝓut naturalis diſpoſitio meli⁹ ſe ha
bere debebat. Cũq̃ ad viã carpẽdã pati
parit incederẽt: ſeru⁹ dei kynedus fuſa
in ſecretis cordis ſui ad deũ p̃ce crus ſuũ
ſicut prius femori adheſit. Tũc ſctũs da
uid eṗs dixit. Cur nr̃am deſpicis ſocieta
tem cũ nos tuo gaudeam⁹ cõſortio? Cur
nos relinq̃s pr̃ pie in tua abſentia ſollici
tos cũ tua preſentia curarũ nr̃arũ poſſe
mus onus releuare. Et cũ mutuã dediſ
ſent ſalutationẽ abierũt eṗi ⁊ ille ad locũ
ſuũ redijt. Multa alia de ꝯfeſſore iſto gl̃o
ſo in vno ſolo loco wallie ſcripta vidi q̃ ve
tuſtate quaſi deleta legi non poterant.
Terras vero relinquens in celo premia
ꝑcepturus migrauit kalendis auguſti.

De sctõ Kenelmo Rege ⁊ martyre.

REx merciorum kenulphus
anno dñi octingẽteſimo no
nodecio regni ſui viceſimo
quarto mũdũ relinquẽs ke
nelmũ heredem reliquit cui
due erãt ſorores quẽdreda ⁊ burgenilda.
Hũc eni kenelmũ etate paruulũ ſ3 aĩo ac
pietate magnificũ ĩ regẽ elegerat amor
ꝑꝑſi ſui: ſed quẽdreda ſeuo liuore ⁊ regnã
di ambitiõe ſtimulata inſidiabatur illi.
Quẽ cũ veneno extinguere poſſet nõ ei⁹
nutriciũ ⁊ ꝓcuratorẽ noĩe aſchebercũ in
gẽtib⁹ premijs ⁊ ſpe cõſortis ĩperij ĩ fra
ternũ iugulum armare nõ timuit. Tali
mõ inuicẽ cõſiliati parauerunt ſagittas
ſuas vt ſagittarẽt ĩ obſcuro rectũ corde.
Ea tẽpeſtate vidit kenelmus ꝑ ſompniũ
viſionẽ quã nutrici ſue wlwenne referẽs
dixit. Uiſũ ẽ michi o mr̃ kariſſima q̃ añ
cubiculũ meũ arbor altiſſima vſq̃ ad ſi
dera ſtabat me vo videbã ſtare in ei⁹ ar
duo v̇tice vnde late poterã oĩa cõſpicere.
Erat aũt pulcherrima ⁊ late effuſis ra
mis ſpõſa ab imo ad ſũmũ oĩb⁹ florib⁹ re
fertiſſima. Uidebã quoq̃ innũeris luïa
rib⁹ totã ardere michi vo tres ꝑtes hui⁹
t̃re ꝓna curuari deuotiõe. Cũq̃ de tãta
ſpecula mirarer viſionẽ q̃dã meoꝝ ſub
ter irruẽtes ſucciderũt arborẽ ⁊ illa ingẽ
ti ruina cecidit. Ego vo ꝓtin⁹ efficiebar
auicula cãdida ⁊ libero volatu ethera pe
netraui. Uix elocut⁹ fuerat viſionẽ cũ nu
trix pect⁹ tundẽs talẽ erupit ĩ vocẽ. Heu
me inq̃t fili mi dulciſſime heu lactatio et
nutrimẽtum meũ ſuaue: ergo ne inſidie
tuoꝝ ergo ne maligna ꝯſilia ſororis ⁊ nu
tricij tui p̃ualebũt aduerſũ te? Heu q̃ ti
meo arborẽ illã ſucciſã indolis tue preſi
gnare iacturã verũtamẽ in auicula qua
penetrabas ethera intelligit̃ aſcenſure
tue aĩe gl̃ia. Aſchebert⁹ tãdẽ habita oc
caſiõe ſceleris maturãdi kenelmũ abdu
cit in ſiluã grã venãdi quaſi oblectandũ
amore ſtudij patñi. Cũq̃ ſilue approxi

marẽt tenellus ſeptẽ annoꝝ puer ſõpno
ꝑgrauatus equo delabit̃: ibiq; recubãs
ſecurus maloꝝ totus ſopoꝛat̃. ¶Tũc cre-
dulissim⁹ nutrici⁹ foueã parat in quã eũ
citi⁹ obꝛuat. Puer tandẽ expgiſcẽs ꝓphe
tica fert̃ voce dixiſſe. Fruſtra hanc michi
molit⁹ es ſpeluncã: nõ eni hic vt cogitas
ſed remotioꝛi loco vbi de⁹ ꝓuidit occũbã.
Unde tibi certũ dabit hec virga ſignũ ſi
modo plãtata frondeat ⁊ virgã quã ma-
nu geſſit tre affixit. Hec eo dicẽte ſtatim
radicata virga cepit frondeſcere: et vſq;
hodie ingẽs ibi fraxin⁹ oſtenſa in meõꝛia
btĩ kenelmi celebꝛis habet̃. ¶Tunc ſeuiſſi
mus artifex lõgius puerũ abducit i val-
lẽ ꝓfundã in ipa ſilua clento vocatã. Cõ-
q; tyꝛãnus iniq̃tatis fili⁹ diuerſa loca ſe-
creta curioſus q̃reret ſic eũ increpare vi-
debat̃ martyꝛ ex voce dñica Qd facis fac
citius. Ibi igit̃ ſub arboꝛe ſpinea caput
kenelmi ſeptẽnis abſcidit̃ qd ipe ꝓtinus
extenſis palmulis excepiſſe memoꝛatur
Aſſerit̃ etiã ꝙ iã decollãdus. ¶Te deũ lau
dam⁹ te dñm ꝯfitemur incepit atq; i illo
verſu: te martyꝝ cãdidat⁹ laudat exerci
tus iugulat⁹ occubuerit ſextodecimo ka
lẽdas auguſti. Illico aũt impius ꝑſecu-
toꝛ ceſũ innocẽtẽ terra obꝛuit ⁊ ad domũ
feſtin⁹ rediit. Deniq; q̃ celo teſte marty-
riũ ꝑtulit: celo teſte reuelat⁹ et declarat⁹
fuit. Nã fulgida lucis colũpna de celo ſu
per locũ effuſa ſepius oſtẽſa eſt. Quẽ eni
ab hũana noticia abſcidere videbatur in
humanitas beluina illũ hoĩbus ꝓdebat
pecualis diligẽtia. Cãdida nãq; bos vi-
due cuiuſdã paſcuis relictis publicis ab
alto mõte ad infimũ ſepulti monumẽtũ
decurrit inſepabilis ibi adheſit mira ob-
lectatiõe diuinitus attracta et illecta vt
nulli⁹ inde inſtãtia auelli poſſet. Quoti-
ens vero ad domũ reducta extitit totũ ar
mentũ duplo lactis copia ſupabat tã ſa-
lubꝛi circa ſctãm glebã paſcebat̃ herba ⁊
gr̃a. Miroq; modo qd veſpi detonſũ erat
mane abũdãti⁹ inueniebat. Hinc aũt lo-
cus idẽ vacce vallis appellari cõſueuit.
Empto quẽdꝛeda per fratricidiũ regno
potita tali edicto oẽs terruit vt ſi qs ke-
nelmũ req̃reret vel indicaret: vel ẽt de eo
vbis tractaret ſine dilatiõe capitis ple-
xus pena patiens luerit. Uerũ ꝑfulgida
lucerna q̃ obfuſcabat̃ i anglia clari⁹ emi-
cuit in arce mũdi roma. Nã cũ leo papa
iunioꝛ miſſarũ ſolẽnia celebꝛaret: ecce co-
lũba ſup niuẽ candida palã apparuit ni-
ueã mẽbꝛanã aureis lr̃is anglice inſcri-
ptã roſtro ferẽs ſup altare bti petri depo
ſuit ⁊ abceſſit. Papa vero cũ tremoꝛe re-
ſpiciẽs nouã cedulã ignotis vbis ac lr̃is
editã ppl̃s diuerſaꝝ nationũ demõſtra
uit int̃ quos erãt anglici ſacrã epl̃am le-
gẽtes talẽ interpꝛetationẽ cõtinentẽ. In
clẽto vacce valle iacet kenelmus regius
natus ſub ſpina capite truncatus. ¶Tũc
papa poſtpoſito feminearũ minarũ ter-
roꝛe mittit cũ anglis fidelib⁹ ligatos car
dinales cũ litteris ⁊ poteſtate apl̃ica ad
archiepm̃ doꝛobernie wilfridũ ceteroſq;
pontifices angloꝝ quatinus de indigno
latibulo in eccl̃iam martyꝛẽ tranſferrẽt
kenelmũ. Cum aũt coꝛpus eius de terra
eſſet eleuatũ: fons viuus inde emerſit q̃
in riuũ effluens multis inde guſtantib⁹
ſalutẽ impẽdit. Coꝛpe eni de ſilua delato
maxima turba cecoꝝ ſurdoꝝ claudoꝛũ ⁊
varijs moꝛbis detẽtoꝝ curata eſt. Alter
cantib⁹ autẽ pꝛo coꝛpe glouerniẽſibus et
wigoꝛnienſib⁹ cõplacuit tãdẽ parti vtri-
q; vt ppl̃s qui in crepuſculo ſequẽtis diei
pꝛioꝛ euigilaſſet: ſctm̃ kenelmũ quaſi di-
uinitus datũ ſibi auferret. Glouernien
ſes itaq; vigilantioꝛes cũ ſacra gleba iã
q̃ndecim miliarib⁹ euaſere anteq̃ alij a
ſõpno excitati ⁊ ruboꝛe ac ira ſuccenſi to-
ta celeritate poſt eos ſeq̃retur. Quos vbi
eminus fugiẽtes aſpexerũt iuocato ſan-
cti kenelmi ſuffragio ꝑ anguſtã ſemitã
euadentes inter frutecta ſe pꝛotegebãt.

Cūqꝫ nō ꝑcul a monaſterio winchecum-
benſi laboꝛe ſitiqꝫ grauiſſima cū coꝛpoꝛe
ſctō feſſi ſederēt opē ſcti kenelmi hūili de-
uotiōe implorabāt. Nec moꝛa fons viuꝰ
et vſqꝫ iu hodiernū iugiter manens ſub
quadā petra erūpens ſitim potantiū ex
eo extinxit. Stabat tūc quēdꝛida in ſola
rio quodā ⁊ multitudinē reſpiciēs cū tri-
umpho fraterne glie venientē ira ⁊ indi
gnatiōe cepit tabeſcere. Accepto autem
pſaltio quodā pꝛeſtigio nō cantare ꝑ illo
ſtuduit ſed incātare ꝯtra illū centeſimū
octauū pſalmū quatinꝰ a fine ad caput
ab vltimo verſu ad pꝛimū ꝑuertendo cū
fraterne felicitati efficeret ꝑniciosū. Ue-
runtamen in ipam redūdauit deo volēte
maledictū ſuū. Cum eni a fine aſcēdēdo
hūc verſū volueret oꝛe venefico hoc opꝰ
eoꝝ qui detrahūt mihi apud dnm conti-
nuo ſibi vtriqꝫ oculi ſuis ſedibꝰ extirpati
ſup ipſā quā legebat paginā ceciderunt
Adhuc aūt ipm pſalteriū argēto paratū
huius coꝛreptiōis cruoꝛe maculatū pꝛe-
bet iudiciū. Ipſa vero infelix poſt paulu
lū interijt quā ferunt nec in eccłia nec in
cāpo ſepultā poſſe teneri: ſed quēdam in
fantē lucidiſſimū appꝛētē cuidā iuſſiſſe
in quodā ꝓfundo loco ſemoto eā pꝛoijci.
Tēpoꝛe regis canuti quidā danus par-
tē ruris ſcti kenelmi auferre tēptauit iu
dicaturqꝫ vt diues ille cū viginti quatu-
oꝛ ſup coꝛpus ſcti kenelmi ius ſuū ſacra-
mento ꝓbaret. Cūqꝫ hoc facere ſe ingere
ret ſubito dei virtute repulſus retrogra
dus abſceſſit: ⁊ quaſi vaſto ictu obꝛutus
ſupinus cōcidit. Sicqꝫ terra ſancto adiu
dicata aduerſariꝰ domū deductus q̄ ter-
rā alienā inique auferre tēptauit oīa poſ
ſeſſa cū ſcłō iure amiſit. Matrona q̄dā
feſtū ſcti kenelmi obſeruare contēpſit: et
in pꝛandio ſedēs indigna q̄dam verba in
ſctm̄ intoꝛſit nec quicq̄ operis intermit-
ti imperauit. Pꝛo kenelmo inquit neſcio
quo fructū diei nō perdemus. Uix verbū
emiſit ⁊ ecce vtriqꝫ oculi excuſſi in terraꝫ
ceciderunt ⁊ boues ad vehicula ducti li-
gna ⁊ iuga excutientes ita diſpſi ſunt vt
deinceps inueniri non poſſent. Cecus
q̄dā a natiuitate ſepulchꝛū ſcti viſitans
cōtemplat̄ puerū ſpecioſiſſimū ſibi aſſi-
ſtere duo ſidera pꝛefulgida manu geſtā-
tem ⁊ eo oculoꝝ ſedibꝰ ſibi impꝛimētem
Nec moꝛa ad ſe reuerſus reſeratis ocłis
vidit clare: mirabat̄ ignotas reꝝ ſpēs/
mūdi amplitudinē/lucis nitoꝛē/⁊ cetera
q̄ in mūdo ſunt. Quidā a natiuitate mu
tus vidit ſctm̄ kenelmū cū cereo flagrā-
te ſibi aduenire atqꝫ ita ardētē in os ſibi
patulū impingere: ſicqꝫ exiliens loq̄bat̄
recte ⁊ q̄ pꝛius tm̄ poterat audire iā vale
bat ꝓferre Alium quoqꝫ mutū curauit
linguāqꝫ habilē ad loquēdū reddidit quē
dam ferro accinctū liberauit cōtractum
greſſibus reſtituit cecū illuminauit con
tractū talos natibꝰ habentē ipꝛeſſos ma
nuſqꝫ retoꝛcas vt digiti retroꝛſum inhe-
rerēt bꝛachijs romā ꝓficiſcētem et vt ad
ſctm̄ kenelmū redeat admonitus mēbꝛa
greſſui apta reddidit. Uidebat eni pue-
rū ſpecioſiſſimū de altari deſcendere au-
reaqꝫ virga quā manu geſtabat ipſum
tāgere ⁊ vt ſurgeret imperare. Quo fa-
cto altare conſcendit et ſcrinium ſuū ſu-
bito intrauit.

De ſancto kentegrino epō ⁊ cōfeſſoꝛe.

REx q̄dā in ſeptētrionali bꝛi-
tannie plaga paganicis im
plicatus erroꝛibꝰ filiā ex vxo
re ſua genuit ſpecioſam que
ſepiꝰ audita ſeruoꝝ dei pꝛe-
dicatiōe ad agnitionē veritatis ydoloꝝū
cultu penitus abdicato meruit ꝑuenire.
Et licet baptiſmi grām nondū cōſecuta
viā tn̄ mādatoꝝ dei mēte deuota ⁊ hūili
cuſtodire ſatagebat: orōnibus crebꝛis ⁊
elemoſinis dedita quantū ad metū pr̄is
pagani licebat eccleſiaſtice diſcipline et
opibꝰ bōis ſedula inſiſtebat. Marie vir-

ginis integritatē ſecundā venerando ad
mirās ⁊ diligēs preſumptuoſa audacia
et quadā temeritate feminea in cōceptu
et partu illi aſſimilari et eā imitari deſi-
derās aſſiduis precib⁹ regē celoꝝ ⁊ dn̄m
ſup hoc depcari ſepius cepit. Elapſo de-
mū tpis ſpacio inuenta eſt illa in vtero ha-
bens ⁊ magnificās deū deſideriū ſuū ad-
impletū eſſe ſimplr credebat. Qđ eni in
ea natū eſt de cōplexu humano ſuſcepit:
ſed ipa multotiēs aſſeruit ⁊ iuramēto cō
ſtrixit q a quo/vel qn̄/aut quomodo ɔce
perit in conſcientia non habebat. Popu-
lus eni dioceſis ſcti kentegerni ſtultus ⁊
inſipiens ipm de virgine cōceptū ⁊ natū
adhuc aſtruere nō veret. Sed quis aut
quomō ſator terram arauerit ſeu ſeuerit
cū dn̄o dāte benignitatē tra fructū opti-
mū ptulerit abſurdū ſane diutius inda-
gare arbitramur. Cū aūt rex a filia mi-
nis ⁊ blanditijs q̄s eā grauidaſſet inqui
reret oīs virilis ɔſortij ſe exptē iureiurā-
do pteſtat. Offenſus itaq rex legē a ma
iorib⁹ ſuis puulgatā preuaricari ſe nolle
conſtanter affirmabat. Erat eni lex a die
bus antiq̄s in gēte illa ſeruata: vt puel-
la in domo patna fornicata ⁊ grauida in
uēta de montis ſupcilio pcipitaret ⁊ cor-
ruptor illi⁹ capite plecteret. Statuit igi
tur puella iuſſu regis in mōtis faſtigio
dunpelder ab incolis vocato vt dorſū pre
cipitata mēbratim dirūperet. Illa vero
grauiter ingemiſcēs ⁊ i celū ſuſpitiēs re
dēptoris miam ⁊ auxiliū manib⁹ in celū
erectis cū multis lachrimis implorabat
Cū ergo de mōte pcipitata caderet: nō ē
colliſa nec leſa: ſ placito lapſu ⁊ ſuaui ad
terrā deſcēdit. Pagani eni magicis xpia
noꝝ artib⁹ hoc aſcribētes rege ɔſentiēte
in nauicula pua de corio facta ſine oī re-
migio p aliquot miliaria fortune ⁊ mari
puellā ſolā ⁊ omni hūano auxilio deſtitu
tā exponebāt. Protegente tn̄ illo q̄ vētis
impat et mari multo veloci⁹ ad portum
aliū nauicula pcurrebat q a quouis veli
fico curſu aut multoꝝ remigantiū ppel-
leret anniſu. Egreſſa autē de naui puel-
la i loco collenros dicto anguſtie partus
apphēderūt eā: ⁊ ſine obſtetricis cuiuſq
ſolatio pepit. In eadē hora ſāct⁹ ſeruan⁹
poſt matutinas orōni intēt⁹ audiuit an-
gelicos cetus melliflua pconia ⁊ laudes
deo i aere reſonare. Mane vō accedēs ad
locū ⁊ viſa mr̄e cū filio pr̄ia lingua dixit.
Mochohe Mochohe qđ latiē dr chare mi
chare mi. Et ſubiūxit Bn̄dict⁹ q̄ veniſti i
noīe dn̄i. Suſcepit ergo eos et enutriuit
ac baptizauit: vocauitq matrē taneu et
pueꝝ kientieru qđ interpretat capitalis
dn̄s. Profecit ergo puer bone indolis i di
ſciplinis lraꝝ: ⁊ i exercitijs ſctārū vtutū
⁊ pre cūctis ɔſortib⁹ ſuis in oclis ſcti ſer-
uani dilect⁹ fuit illūq munghu qđ latiē
dr chariſſim⁹ amic⁹ ex ɔſuetudine appel
lauit. Quo noīe vſq in hodiernū diē vul
gus eū vocare ⁊ in neceſſitatib⁹ ſuis in-
uocare crebri⁹ cōſueuit. Uidētes condi-
ſcipuli ſācti primū q a pr̄e ſpiritali plus
oīb⁹ amaret oderāt cū nec qcq ei pacifi-
ce poterāt loqui Inſidiabant/cōuiciabā
tur/inuidebāt ⁊ detrahebāt illi. Quādā
auiculā ob rubore corpuſculi rubiſcā vo-
catā de manu ſcti ſeruani alimoniā acci-
pere ſcapulis ei⁹ et capiti ſeu gremio in-
ſidere orāti vel legēti aſſiſtere alarū plau
ſu ⁊ vocis ſue ſono affectū illi oſtēdere ſo-
litam inter ſe mutuo tractantes caput a
corpore auellunt ⁊ extinguunt kenteger
no abſenti crimē imponere nō verentes.
Puer autē volucrē in manib⁹ ſuſcipiens
et caput corpi applicās fuſa ad deū prece
ſignaculum crucis impreſſit ⁊ auis vite
reddita ſeni de eccleſia reuertēti more ſo-
lito applaudens obuiā proſiluit. Sta-
tuit autē ſanctus ſeruanus vt vnuſq̄ſq
pueroꝝ per ſeptimane circulū ne aliqua
negligētia ob defectū luminis diuino ob
ſequio in noctibus eueniret ignē diligen

ter dũ dormitũ irent ſubcineraret. Acci-
dit q̃dã nocte ſolẽpni dũ kentegrin⁹ puer
vice ſua ignẽ cuſtodiret cõdiſcipli ſui in-
uidia excecati totũ ignẽ ĩtra monaſterij
ſepta clãculo extinguerẽt. Uigiliarũ tpe
kentegernus ignẽ monaſterij extinctũ
reperiẽs ramũ cuiuſdã coruli viridis ar
ripiẽs in noĩe ſctẽ trinitatis data benedi
ctiõe inſufflauit ⁊ confeſtim igne celitus
emiſſo ramus ingẽtẽ flãmam ꝑduxit: et
abſq; ſui detrimẽto ardere cepit. Accẽſis
aũt candelis: lumẽ in ramo ampli⁹ viſũ
nõ eſt. Cocus ſcti ſeruani inualeſcẽte in
firmitatis moleſtia: vitalẽ ſpm̃ exhalãs
iuxta morẽ ſepelit. Sequẽti vero die in-
ſtigatiõe ac ꝑce oĩm diſciploꝝ ac emulo-
rũ primũ ſcti ſenex ſeruan⁹ ꝑ ſctm̃ ⁊ terri
bile nomẽ dñi kentegrinũ adiurãs in vir
tute ſctẽ obediẽtie impauit: vt in reſuſci-
tatiõe ſui ſeruiſi q̃d poſſet ſaltẽ attẽpta-
ret. Adoleſcẽs ꝟo adiurationẽ exhorrẽs
de tumulo humũ ꝓici iuſſit ⁊ ꝓſtratus
cũ lachrimis miã dñi implorauit dicẽs
Dñe ieſu xp̃e vita ⁊ reſurrectio mortuo-
rũ q̃ mortificas ⁊ viuificas deducis ad ĩ-
feros ⁊ reducis cui vita ⁊ mors famulan
tur: qui ſuſcitaſti lazarũ quatriduanũ re
ſuſcita hũc mortuũ: vt glificetur nomen
ſctm̃ tuũ ſup oĩa in ſcl'a bñdictũ. Nec mo
ra: qui ſepultus fuerat a mortuis reſur-
gẽs reproborum ſupplicia ⁊ iuſtoꝝ gau
dia q̃ vidit poſtmodũ enarrauit multoſ-
q; de malo ad bonũ cõuertit: et bonos vt
in melius ꝓficerẽt: ſuis verbis cõfirma-
uit. Aſſerebat ſe reb⁹ humanis indicibili
dolore exẽptũ: ⁊ ante tribunal tremendi
iudicis adductũ: ibiq; vidiſſe plures acce
pta ſententia in tartara ꝑcipitari: alios
ad loca purgatoria deſtinari: quoſdã ad
celeſtia gaudia cũ magna exultatiõe ele
uari. Cũq; ſententiã ſuã tremulus expe
ctaret ſe eſſe, illũ ꝓ quo dilect⁹ dñi kente-
grinus oraret audiuit: ⁊ a quodã lucido
viro ad corpus reducivite ⁊ ſoſpitati pri-

ſtine reſtitui iubet: atq; vt correctiori vi-
te deinceps inuigilaret ab eodẽ ductore
ſuo ſedulo cõmouet. Idẽ eni cocus hitũ
religionis aſſumẽs: ⁊ de virtute in virtu
tem ꝓficiens ſeptẽnio ſuꝑuixit in cui⁹ tũ-
be operculo qualr̃ reſuſcitat⁹ fuerat a ſan-
cto kentegerno litteris exaratur. Sctã
itaq; kentegrini cõuerſatio q̃ multis ꝓfi
ciendi prebebat exẽplũ emulis ei⁹ maio-
ris odij erat ſeminariũ. Intelligẽs ergo
vir dei eoꝝ inuidiã ſimul ⁊ timẽs ppl'i fa
uorẽ ⁊ honorẽ loco cedere deliberauit re-
uelatũq; eſt ei ꝓpoſitum ſuũ in ocl'is dñi
gratũ fore ⁊ acceptũ. Igit̃ clã recedẽs ad
mallenã fluuiũ venit: q̃ ex maris reuma
te influente alueũ ſuũ excedẽs oẽm tran-
ſeundi ſpem penitus ademit. Dñs aũt q̃
mare rubrũ diuiſit ⁊ populũ iſrael ſiccis
pedib⁹ ꝑ mediũ ei⁹ quõdã eduxit: ipẽ mal
lenã fluuiũ ſeruo ſuo diuiſit: erãtq; qua-
ſi muri a dextris ⁊ a ſiniſtris eius. Dein
de brachiolũ marinũ ꝑ põtem trãſiens:
repentino impetu aquas alueũ implere
⁊ trãſitũ cuilibet negare vidit. Loc⁹ aũt
ille in poſterũ intrãſmeabilis fuit: ⁊ pos
aquis maris deinceps cõtect⁹ nulli vlte-
rius trãſeũdi prebuit facultatẽ. Malle-
na etiã fluuius curſũ ſuũ relinquens in
ledonis fluuij alueũ deinceps ſe retorſit:
ſicq; duo fluuij vſq; tũc diuiſi a die illa cõ
mixti ſunt. Et ecce ſctũs ſeruanus ſeni-
les artus baculo regente fugiẽtem ſecu-
tus ſupra ripã ſtetit et eiulãdo clamans
dixit. Heu me fili kme lumen ocl'oꝝ meo-
rũ baculus ſenectutis mee: quare me de
ſeris cur me derelinq̃s. Recogita q̃ſo quo
modo ex materno ꝓfuſũ vtero te ſuſcepi/
nutriui/docui/vſq; in hãc horã educaui
noli derelinq̃re canos meos. Sctũs vero
in lachrimas reſolut⁹ dixit. Uides pater
diuinũ eſſe q̃d agitur nec cõſilium altiſſi
mi immutare aut voluntati non obtem
ꝑare valemus. Rogo inquit ſeruanus:
vt ſicut ante feciſti ꝑce tua ſalũ diuidas:

denudes ſolū: vt ſolus ꝑtrāſiēs per ſiccū
ꝑueniā ad te. Efficiar enī tibi de pr̄e fili⁹
de doctoꝛe diſcipulus: ꝛ vſqȝ ad finē vite
comes īdiuidu⁹. Sctūs tūc multo fletu
madefactus ait. Regredere q̄ſo pr̄ mi: et
diſcipl'os tuos doctrina ꝛ exēplo inſtrue:
et diſciplina coꝛrige. Retributoꝛ oīm bo-
noꝛū retribuat tibi ꝓ vniuerſis bn̄ficijs
que michi exhibuiſti. Bonū enī certamē
certaſti curſūqȝ iā cōſūmaſti. Ego enī ꝑ-
gā quo me miſit ille q̄ me ſegregauit ex
vtero mr̄is mee Et ſic mutua data bn̄di
ctiōe abinuicē diſceſſerūt. Sctūs aūt ſer
uan⁹ in ſenectute bona cito migrauit ad
dn̄m. Procedēs inde vir dei in loco noīe
glaſghu in multa abſtinētia vixit donec
rex ꝛ clerus regiōis cābꝛenſis cū ceteris
xp̄ianis licet paucis ipm̄ ꝑ'mū reniten
tē in paſtoꝛē ꝛ ep̄m eligerēt. Accito autē
de hibernia vno ep̄o moꝛe bꝛitonū et ſco-
toꝛū in ep̄m ipm̄ cōſecrari fecerūt. Mos
enī in bꝛitānia inoleuerat in cōſecratiōe
pontificū tm̄mō capita eoꝝ ſacri criſma-
tis infuſione pungere: cū inuocatiōe ſcti
ſpūs ꝛ bn̄dictione ꝛ man⁹ īpoſitiōe. In-
ſulā enī quaſi extra oꝛbē poſiti emergen-
tib⁹ paganoꝝ infeſtatiōib⁹ canonū erāt
ignari: eccl'iaſtica ideo cēſura ipis ꝯdeſcē
dēs excuſationē illoꝝ admittit ī hac pte.
Sctūs aūt kentegern⁹ hui⁹ ritus erroꝛi
ſicut infra dicet pleni⁹ ſatiſfecit. Cathe-
dꝛalē ſedē in vꝛbe glaſguenſi cōſtituit: et
magnā cōgregationē ſcd̄m foꝛmā pꝛimi
tiue eccl'ie viuentē ibidē oꝛdinauit. Extē
debat aūt dioceſis ſua ſcd̄m limites cam
bꝛēſis regni a muro ſcȝ illo famoſo ad ar-
cendū hoſtes a bꝛitonib⁹ a mari ad ma-
re quōdam cōſtructo vſqȝ ad flumē foꝛdē
ſe id eſt ad mare ſcoticum. Anno etatis
ſue viceſimo q̄nto ꝯſecratus eſt ep̄s: ꝛ oī
tēpoꝛe vite ſue poſt triduū ꝛ multociens
quatriduanū cibū ſumpſit panē ſcȝ ꝛ lac
vel caſeū aut butirū. A carnibus ꝛ vino
et omni q̄d inebꝛiare pōt oīno abſtinuit.

Si vero in itinere aut cum rege eſſet a
conſueto rigoꝛe abſtinēdo ſe tēperabat.
Poſtmodū tn̄ ad ſua regreſſus: quaſi ge
nere crimē illud in ſe vindicās abſtinen-
tiā ampliabat. Utebat ad carnē aſpꝛi-
mo cilicio: deinde melote ex pellib⁹ capꝛi-
nis cōfecto ꝛ cuculla ſtricta ſup quā alba
cādida cōtect⁹ ſtolā iugit geſtabat ꝛ pa-
ſtoꝛalē virgā non ſpericā ꝛ auratā ac gē-
matā: ſȝ de ſimplici ligno tm̄ reflexā hn̄s
in manu libꝛū manualē ſemꝑ parat⁹ ad
miniſteriū ſuū cū neceſſitas aut ratio de
poſcebat. Jacebat aūt in ſaxo inſtar mo
numēti cauato hn̄s capiti lapidē et ꝑie-
ctis aliquātis cineribus ꝛ cilicio ſubſtra-
to poti⁹ ſōpnū hauriēdo quā carpēdo ſe a
ſopoꝛe excutiebat. Sicqȝ hauſto modice
q̄etis ſopoꝛe nudū ī aq̄s frigidis ſe īmer-
gēs totū pſalteriū decātabat. Hāc enī cō
ſuetudinē niſi itinera aut egritudines ꝓ
hiberēt coꝛpales: nec grādo nix aut plu-
uia aliquaten⁹ defraudare poterāt: ſȝ et
tunc aliquo ſpūali exercitio op⁹ illō redi-
mebat. Sopit⁹ enī erat ī coꝛpe ſuo ſtimu
lus carnis oīs: vn̄ ꝛ vice q̄dā diſcipl'is ſu
is ſimpl'r aſſeruit nō ampli⁹ ad ſpecioſiſ-
ſime puelle viſū vel tactū q̄ȝ ad duriſſimi
lapidis ſe ſtimulatū. In iudicando autē
aut coꝛripiēdo nō pſonā ſed cauſā attēde
bat. Oīs ei⁹ ſubſtātia pauperū erariuȝ
ſēꝑ fuit. Multociēs dū ſacra diuina tra-
ctaret colūba niuea roſtrū quaſi aureuȝ
hn̄s capiti ei⁹ inſidere ꝯſueuit. Crebꝛo ēt
dū ſacris aſtaret miſterijs nubes lucida
obūbꝛauit caput ei⁹. Aliquotiēs nō ipſe
ſtare videbat: ſȝ colūpna ignea cui⁹ ful-
goꝛe ītuētiū ītuit⁹ obtunſi ſūt. Dū vice
quadā ſacra miſteria celebꝛaret nebula
q̄dā odoꝛifera totā eccl'iaȝ ipleuit īeffabi-
li ſuauitate oēs ꝑfudit ꝛ varijs īcomodis
laboꝛātes ꝑfecte ſanitati reſtituit. Omi
q̄dꝛageſima a ꝯſpectu hoīm ſeꝑat⁹ deſer
ta loca petebat ſolas radices herbarū in
cibū ſumēs: aliq̄tiēs vō totū illō tp̄s dn̄o

virtutē tribuēte abſqꝫ terrā ſibi ſuſtēta-
culo trāſigebat. In cena tū dn̄i multitu
dinis pauperū ⁊ leproſoꝝ pedes cum la-
chrimis lauās ⁊ tergēs ac crebris oſcl'is
demulcēs eis poſtmodū in mēſa diligen
ter miniſtrabat. In die paraſceues pla-
gis virgarū ⁊ nuditate et crebris genu-
flectionibꝰ diē cū nocte ꝯtinuauit. Sab-
bato autē ſctō ⁊ vſqꝫ ad horā reſurrectio-
nis dn̄ice tp̄e diuini officij excepto in quo
dam ſepulchro ſe flagellando latitabat.
Nondū renatos in ſua dioceſi ad fidem
ꝯuertit apoſtatas ⁊ hereticos ſua doctri
na ſana ad ſctē mr̄is eccl'ie gremiū reuo-
cauit demonū ſimulachra vbiqꝫ ſubuer-
tit nōnullas eccl'ias cōſtruxit perochias
certis limitibꝰ diſtinxit et vbiqꝫ lucrum
aīarū querēdo ꝓficiſcēs nō equo nectꝰ: ſꝫ
more apl'oꝝ pedes ire volebat. Ne autē
panē ſuū ocioſus ꝯmederet manibꝰ ſuis
in agricultura laborare cōſueuit. Et cū
boues ſemel ſibi deeſſent ceruos de ſaltu
in noīe dn̄i ad ſe venire ⁊ loco boū terram
arare p̄cepit. Qui ſtatim obtēperātes ⁊
māſueti effecti terrā arare ad paſcua ire
⁊ ad opus ꝯſuetū redire ſolebāt. Tādem
in vnū de ceruis labore fatigatū lupꝰ ir-
ruēs ſuffocauit et voracē ingluuiā ex eiꝰ
cadauere ſaturauit. Quo audito ſāctus
kentegrinꝰ manū cōtra ſiluā extēdēs di-
xit. In noīe ſctē trinitatis p̄cipio vt lupꝰ
q̇ michi dāpnū ītulit ſatiſfacturꝰ ſine mo
ra accedat. Et ecce lupus de ſilua ꝓſiliēs
cū vlulatu corruit ante pedes eius. Cui
ſctūs. Surge inq̇t ⁊ in noīe iħu xp̄i preci
pio tibi: vt loco cerui quem deuoraſti ara
tro applicatus ares ex integro qđ reſtat
arādū. Lupꝰ itaqꝫ v̄bis ſcti obediēs ⁊ cer
uo copulatꝰ: nouē iugera orādo explens
libere abire ꝑmittit̄. Et cū multi conue-
niſſent ad ſpectaculū ſctūs apiēs os ſuū
dixit. Viri fr̄es q̇d ad mirami aſpiciētes
v̄bū hoc? Credite mihi aſiq̄ hō iobediēs
ſuo ꝯditori exiſteret: nō ſolū aīalia ſꝫ etiā
elemēta obtēperabāt illi. Nūc v̄o ob ipiꝰ
p̄uaricatiōē oībꝰ ī aduerſa v̄ſis: leo lace-
rare: lupꝰ deuorare: ſerpēs ſāciare: aqua
ſubmergē: ignis ꝯburere: aer corrūpere
t̄ra ſepe ferrea effecta fame ſubruere cō-
ſueuit. Et ad cumulū ꝯſueti mali: hō nō
ſolū hoīem: ſꝫ ipē hō ī ſeipſo peccādo ꝯtra
ſeip̄m ſpōte deſeuit. Sꝫ qm̄ pleriqꝫ ſcti ī
v̄a īocētia: ⁊ pura obediētia ī ſctītate di
lectiōe fide ⁊ iuſticia corā dn̄o ꝑfecti īuēti
ſūt: quaſi ātiquū ius ⁊ naturale dn̄iuꝫ a
dn̄o recuperāt dū beſtijs ⁊ elemētis mor
bis ⁊ mortibꝰ imꝑare ſolēt. Et cū totā an
nonā pauꝑibꝰ errogaſſet aſſūpta arena
vice ſemīs in terram ſparſit ⁊ meſſis tp̄e
triticū optimū terra ꝓducēs oēs hoc au-
diētes deū in ſctm̄ eiꝰ laudare ⁊ bn̄dicere
fecit. Dū eni victualia ꝓ fr̄ibꝰ vice qua
dā nō hēret regē cābrēſem noīe markim
adijt penuriā ſuoꝝ inſinuās vt ſuā ino-
piā illiꝰ abūdātia iuxta apl'i monita ſub
ueniēdo ſuppleret humil'r petijt. Ille ve
ro ore blaſphemo yronice dixit ad eū. Ia
cta curā tuā in dn̄o ⁊ ipſe te enutriet: qm̄
nichil deeſt timētibꝰ deū ſicut cet'os amo
uere ꝯſueuiſti. Tu vero cū timeas deū: ⁊
mādata eiꝰ obſeruas oībꝰ bonis et victu
etiā neceſſario indiges? Ego aūt q̇ nec re
gnū dei q̄ro nec iuſticiā eiꝰ: oīa michi ꝓ-
ſpera ⁊ rerū affluētia (vt cernis) arridēt
Inanis ē ergo fides tua ⁊ falſa p̄dicatio
tua ꝯprobat̄. At vir ſctūs ſacre ſcripture
teſtīonio ⁊ rōnū aſſertiōibꝰ ⁊ exēplis mul
tos iuſtos ⁊ ſctōs egeſtate ⁊ ſiti ī hoc ſcl'o
affligi reprobos rerū affluētia honoꝝ fa
ſtigijs ſepe ſublimari aſſerebat: pauꝑes
v̄o diuitibꝰ p̄tonos fore quoꝝ bn̄ficijs ſu
ſtētāt̄ diuiteſqꝫ pauꝑū p̄tocinio ſic̄ vites
vlmi ſuſtētacl'o īdigere euident̄ edocuit.
Tādē rex v̄ba eiꝰ nō ferēs ſic r̄ndit Si cō
fidens in deo tuo abſqꝫ hūano ſuffragio
oīa blada q̄ cernis ī horreis ꝯtēta ad mā-
ſionē tuā trāſferre potis: libēter ānuo ⁊
poſtulatiōibꝰ tuis de cet'o deuotꝰ obtēpe

rabo. Scťus aūt dei eleuatis ī celū oclis ⁊ manib⁹ oꝛonē cū lacrimis fudit ad dnz Et ecce eadē hoꝛa fluuius clud ſubt⁹ decurrēs ſubito intumeſcere ripas trāſcēdere cepit: ⁊ hoꝛrea regis ītegra cū farre vſq ad locū vbi ſcťus manere ſolebat nomie mellingdenoꝛ ſecū traxit. Ita illeſa ab aq̄s oīa īuēta ſūt: vt nec ariſta humecta appꝛebat. Inſtigāte regē in odiū ſcťi amico ei⁹ noīe catheu cōtumelijs ⁊ cōuitijs furoꝛe cōmot⁹ vice quadā ipz affecit: ⁊ calce pcuſſū ad t̄rā pſtrauit. A circūſtātib⁹ ſcťus leuat⁹ oēm iīuriā patiēť tolerabat. Catheu vo mali hui⁹ īcētoꝛ cachinās equū aſcēdit: ⁊ aň ianuā de equo coꝛruēs fracta ceruice expirauit. Regis pedes tumoꝛ inuaſit tumoꝛi doloꝛ ſucceſſit: moꝛſq doloꝛē ſubſequiť. Inſurrexerūt cōtra ſcťm filij belial de cognatiōe regis moꝛken ꝯſpirātes ī moꝛtē eius. Diuina igiť reuelatiōe admonit⁹ verſus meneuiā vbi ſcťus dauid virtutib⁹ floꝛuit iter aggrediť: iuxta caerleū multos ad fidē ꝯuertit ⁊ eccľiaz ꝯſtruxit: ⁊ cū ſcťo dauid aliquātiſp moꝛā trahēs a rege t̄re illi⁹ cathwallam locū ad ꝯſtruēdū monaſteriū accepit Edificato aūt apud elgu cenobio: ſedem ep̄alē ibidē cōſtituit. Subregulū quēdā illi minas inferētē ⁊ de loco illo expellere cū iniuria nitētē: ⁊ cecitate a deo pcuſſuz pce ad deū fuſa ſanauit: ⁊ adiutoꝛē ⁊ ptectoꝛē īpoſterū hēre meruit. Cōgregati ſūt aūt ī monaſterio illo nomes centū et ſexaginta q̄nq fr̄es ſub regulari diſciplina: in magna abſtinētia deo ſeruientes. Trecētos eni illitteratos agriculture et pecoꝛū cuſtodie extra monaſteriū deputauit alios trecētos opib⁹ infra monaſteriū exercēdis ⁊ cibarijs p̄parandis aſſignauit ⁊ trecētos ſexaginta q̄nq lr̄atos diuinis officijs iugiť celebꝛādis intitulauit. Nec facile quēq illoꝛuz egredi: ſed tāq in ſcťuario dn̄i aſſidue cōmoꝛari inſtituit. Diuiſit eni p turmas et cōuētus collegiū: ⁊ vno ꝯuētu ſeruiciū dei ī eccľia terminātē alter ꝯtinuo intrās illō inchoaret quo ꝯſūmato ali⁹ ſine moꝛa ītroiret. Sicq turma vna exeūte ⁊ alťa ingrediente oꝛo ſine intmiſſione ab eccľia illa ad deū fiebat: ⁊ bn̄dicendo dn̄m in oī tpe ſēp laus dei ī oꝛe illoꝝ reſonabat. Erat inť illos q̄dā noīe aſaph gr̄e et ſpē clarus ab ipo pubertatis floꝛe virtutib⁹ ⁊ miraculis fulgens: q̄ vitā magr̄i in oī ſcťitate et abſtinētia iugiť ſeq̄ ſatagebat. Et cū ſāct⁹ kentegrin⁹ moꝛe ſolito pſalťiū nudus pſoluiſſet ī aq̄s: nimio frigoꝛis rigoꝛe coꝛrept⁹ iuſſit puero aſaph ignē quo calefieri poſſet ſibi afferre. Qui feſtinās ad clibanū ⁊ nō hn̄s in quo pꝛunas deferret viuos carbones ī gremio ſuſcepit: nulloq aduſtiōis ſigno ī veſte appente coꝛā ſcťo piecit. Quē vir dei īpoſterū carum hn̄s: curā monaſterij illi delegauit et ī ep̄atu ſucceſſoꝛē ſuū īſtituit. Seruo dei quodā die plixius oꝛoni intēto: facies ei⁹ quaſi ignea apparēs ſtupoꝛe ⁊ extaſi circūſtātes repleuit. Intuebanť ei faciē ei⁹ tāq vultū angľi ſtātis inť illos. Cōpleta oꝛone grauiſſimis lamētis ſe dedit. Et cū diſcipuli cauſā triſticie hūiliť ab eo peterēt pauliſp ī ſilētio reſidēs tādē ait. Noueritis filij kmi ſcťm dauid dec⁹ bꝛitānie p̄rep̄rie carnis carcerē mō egreſſū regna celeſtia penetraſſe. Credite michi q nō ſolū angľoꝝ multitudo in gaudiū dn̄i ſui illū introduxit: ſ ⁊ dn̄s nr̄ ihs xp̄s ei obuiā pcedēs ad poꝛtas padiſi gľia ⁊ honore coꝛonauit eū me vidente. Scitote etiā q bꝛitānia tāto lūie oꝛbata tāti p̄oni lugebit abſentiā: q̄ gladio dn̄i ppť maliciā inhītātiū ſemieuaginato ſup illā: ne penit⁹ vſq ad internitionē extract⁹ percuteret ſemetipm opponebat. Tradēs tradet dn̄s bꝛitanniā exteris nationib⁹ deū ignoꝛantibus: ſed ⁊ a paganis ab indigenis euacuabitur inſula chꝛiſtiane legis religio vſq ad p̄finitū tp̄s diſſipabi⸗

tur in ea: ſed ī pꝛiſtinū ſtatū īmo melioꝛē miſerāte deo iterū repabit̄. Uir aūt dei ſepties romā adiēs: ſācto gregoꝛio ſpali angloꝝ aplo/ totā vitā ſuā/ electionem ⁊ conſecrationē ⁊ omnes caſus q̄ ei acciderāt ſeriatim enodauit. Sctūs vo papa illū virū dei ⁊ ſps ſcti gr̄a plenū itelligēs cōſecrationē ei⁹ quā a deo nouerat pꝛoueniſſe cōfirmauit: ipoqꝫ multotiens petēte et vix impetrāte que deerant cōſecrationi eius ſupplēs: in opus miniſterij a ſpū ſctō illi iniūcti deſtinauit. Occurrit autē viro dei clericus quidā peregrinus et eloquēs req̄ſituſqꝫ q̄s eſſet. ⁊ vnde veniſſet: pdicatoꝛē veritatis. ⁊ viā dei ī veritate docentē ſe eſſe rn̄dit. Quē ſpū ſctō reuelāte. pelagiana hereſi irretitū agnoſcens: cum a via iniquitatis eū auertere non poſſet: vtriuſqꝫ hoīs interitū vicinū illi foꝛe denūcians a ſua dioceſi iuſſit eū expelli. Qui fluuiū quēdā trāſire tēptās aquis ſuffocatus ad tartara deſcendit.

In cambꝛenſi regno oībus kentegrini īimicis diuerſis cladib⁹ ⁊ vario moꝛboꝝ gn̄e conſumptis regionis incole viā dn̄i relinquētes ⁊ tanq̄ canes ad vomitū reuerſi: ad ydolatrie ritū ꝓlapſi ſunt. Celū igit̄/ terra/ mare/ ⁊ oīa que ī eis ſunt ſubtraxerūt eis obſequiū et cōſuetū adiutoriuꝫ: fameſqꝫ ſup t̄rā multo tp̄e ꝑualuit. Suſcitauit tandem dn̄s regē noīe rederech a diſcipulis ſcti patricij in hibernia baptizatū: q̄ in toto coꝛde querēs dn̄m fidem xp̄i reparare ī regnū ſtudebat. Direxit cū litteris ad ſctm̄ kentegrinū nuncios obſecrās p nomē dn̄i et obteſtās ne paſtoꝛ oues diu deſolatas ⁊ ſine cuſtodia deſtitutas vlterius deſerēdo ſui ſubtrahat curā. Indignū eē aſſerēs: vt ſpōſus ſpōſā/ paſtoꝛ ouile/ ꝑſul eccl'iaꝫ ſuā derelinquat: ꝓ cui⁹ amoꝛe aīaꝫ ponere dꝫ nē mercēnari⁹ fiat. Denūciauit ⁊ defūctos eſſe: q̄ q̄rebāt aīaꝫ eius. Admonitiōe igit̄ āglica ſctm̄ aſaph ſucceſſoꝛē ſuū ꝯſtituit ⁊ cū ſexcētis ſexaginta frib⁹ terrā cābꝛēſem repetē cepit. Cui rex cū ingēti multitudine obuiam pꝛoceſſit: laudans deū. Quos cū ſctūs bn̄dixiſſet: ait. Quicūqꝫ ſaluti hoīm inuidēt: ⁊ vbo dei aduerſant̄ in vtute dn̄i nr̄i ieſu xp̄i ꝓtinus diſcedāt: ne credituris aliqđ īpedimētū ingerāt. Quo dicto: ſub nimia celeritatē ingens laruarū multitudo ſtatura ⁊ viſu hoꝛribilis a cetu illo exiens oībus vidētibus aufugit: ex quoꝝ viſione timoꝛ magnus et tremoꝛ oēs appꝛehendit. Confoꝛtans eos ſctūs ⁊ coꝛroboꝛans in quales crediderant denudauit: ⁊ ad credendū deo viuenti coꝛda oīm aſtantiū excitauit. Euidenti namqꝫ ratione oſtēdit ydola muta figmēta hoīm vana ⁊ igni potius q̄ numini deputāda. Elemēta etiā q̄b⁹ ineſſe credebāt numina: creaturas eſſe docuit ex cōditoꝛis expoſitiōe: ad vſū hoīm ⁊ miniſterium ac adiutoꝛium eſſe plaſmata. Woden vo quē pꝛincipalē deū crediderūt ⁊ ꝑcipue angli de quo oꝛiginem duxerāt cui ⁊ quartā feriā cōſecrauerant: hoīem fuiſſe moꝛtalē aſſeruit ⁊ regem ſaxonū a quo plures natiōes gen⁹ duxerāt huius inq̄t coꝛpe ī puluerē reſoluto: aīa ī iferno ſepulta et̄nū ſuſtinet igneꝫ. Cūqꝫ multa ad fidē ꝑtinētia in planicie campi nomīe holdelin plebi pꝛedicaſſet: terra in qua ſedit in oculis oīm creuit in mōticulū altū ⁊ manet ibi vſqꝫ in diem hodiernū. Oēs eni hec mirabilia vidētes ī fide inſtructi: baptiſmū ſuſceperūt. Cōuerſis ad dn̄m cābꝛie hītatoꝛib⁹: celū dedit pluuiā ⁊ t̄ra pꝛius ſterilis pꝛotulit fructū ſuū. Rex itaqꝫ redereth dn̄ium ⁊ pꝛincipatuꝫ ſup vniuerſū regnū obtulit kentigrino: illūqꝫ regē ſe p̄rie rectoꝛē ſub ipo noīari voluit: ſicut conſtantinū ſācto ſilueſtro feciſſe cognouit. Sicqꝫ noīs ſui interp̄tatio impletur nanken caput tieru albanice dn̄s latine interpꝛetatur. Regina noīe langueth diu ſterilis ꝑce famuli dei ꝯcepit:

ꝛ filiū peperit: quē in memoꝛiā ſcti pater
ni ſctūs baptizans vocauit cōſtantinum
qui pꝛi ſuccedens omēs pꝛedeceſſoꝛes ſu
os diuitijs ac ſctitate pꝛeceſſit. Victoꝛū
patriā que modo galwedia dꝛ: ab ydola-
tria ꝛ pꝛauitate heretica doctrīa ſua pur
gauit/albaniā ꝯuertit/eccleſias conſtru
xit/ꝛ monaſteria multa fundauit. Miſit
ex diſcipulis ſuis ad oꝛchades noꝛwegiā
ꝛ yſlandiam luce fidei imbuendas. Ubi-
cunqꝫ fere pergebat vel pꝛedicabat: cecis
viſum/ſurdis auditū/claudis greſſū mu
tis loquelam/furioſis ſenſum reddebat:
demonia eijciebat/paraliticos erigebat/
lepꝛoſos mundabat/ꝛ oēs languoꝛes cu-
rabat. Multociens ex tactu veſtimento-
rum ſuoꝝ ꝛ crebꝛo ex particulis cibi ꝛ po
tus ei⁹ ſumptis multi egroti ſanitatē cō-
ſequuti ſunt. Aliquotiens etiā ex vmbꝛa
coꝛpoꝛis ei⁹ velut alter petrus infirmi cu
rari meruerūt. Nūqͣ vel pluuia/niue/
vel grandine veſtimenta ei⁹ maduerunt
Nā dum aeris inclementia ingruēte im-
ber inundās difflueret ꝛ ſpiritus pꝛocel-
le in circuitu eius deſeuiret: imobilis qñ-
qꝫ ſtans/qñqꝫ gradiēs a cuiuſdā ſtille in
iuria illeſus ſp extitit ꝛ intactus. Idip-
ſum etiam turba diſcipuloꝝ ſuoꝝum in
ei⁹ pñſentia ſuis meritis ſepiſſime eſt ex-
perta. Cōtigit reginā pulchꝛitudine cu
iuſdam militis illectā adulteriū commi-
ſiſſe et pꝛecioſum quendā anulum ob im
menſum amoꝛem ſibi a rege commenda
tum eidem militi contuliſſe. Qui anulū
digito impꝛudentius impoſuit: ꝛ rex per
ſecretariū ſuū hoc aduertēs ꝛ irā diſſimu
lans accito milite venatū perrexit. Diſco
pulatis canib⁹ ꝛ ſocijs ꝑ loca diuerſa dif
perſis: rex ſolus cū milite iuxta ripā flu-
minis clijd: i feruoꝛe diei ſopoꝛis ac quie-
tis gratia iter direxit. Fatigatus aūt mi
les ꝛ nihil mali ſuſpicat⁹ extēſo bꝛachio
dormire cepit. Conſpecto itaqꝫ in digito
ei⁹ anulo: rex turbat⁹ vix man⁹ a gladio
ꝛ ab effuſione ſanguinis eius continens
anulum de digito ſuauit extraxit in flu-
men pꝛoiecit ꝛ excitato milite ad ſuos re-
diit. Cūqꝫ vultu minaci minas et impꝛo-
peria inferens anulū a regina expeteret:
ꝛ illa ſecrete militi nuncium mittēs in me-
dium pꝛoferre non poſſet triduanis indu
tijs a nobilib⁹ vix impetratis carceri mā
cipatur. Regina aūt lachꝛimoſis pꝛecib⁹
rem geſtā ſancto Kentigerno ꝑ nūciū ex-
poſuit ꝛ ab illo vnico pꝛopitiatoꝛe ſuo ſa-
lutem ꝛ auxiliū poſtulauit. Sctūs autē
pontifex ante aduentū nūcij totū agnoſ-
cens: nūcio cū hamo ad ripam fluminis
clijd feſtinare pꝛecepit et piſcē pꝛimo ex-
tractū. ſ. yſiciū qui ꝛ ſalmo dꝛ ad ſe repoꝛ
tare. Quo facto ꝛ exenterato: anulum in
ventre piſcis repertum regine trāſmiſit
ꝛ illa regi cū exultatione obtulit. Contri
ſtat⁹ rex pꝛo illatis regine iniurijs ꝛ ve-
niam flexis genib⁹ petens grauiſſimā vl
tionem in delatoꝛes ſe illaturum iurauit
Cui regina. Abſit inqͭt dñe mihi mei cau
ſa quitqͣ mali quiſquā patiatur: ſed tibi
ex toto coꝛde indulgeo ſi omnē rancoꝛem
animi tui ſicut ego accuſatoꝛi meo remit
tas. Cūctis ergo regine clementiā admi-
rantib⁹ vocato kentegerno illa reatū cō-
feſſa vitam ſuam de reliquo emēdare cu-
rauit. Rex quidā hibernie audita regis
rederet liberalitate ꝛ munificentia iocu-
latoꝛem in arte ſua peritū mittens tēpta
re voluit: ſi fame late diffuſe veritas re-
ſponderet. Cūqꝫ peracta quadam ſolēpni
tate munera ſpecioſa ei rex cōferret ꝛ il-
le accipe renuēs talia ī t'ra ſua ſe ſatis ha
bere poſſe aſſereret: reqſit⁹ qd vellet acci
pere: ait. Sis vis inqͭt vt bñ remunera-
tus recedā: det mihi diſc⁹ moꝛis recētib⁹
plen⁹. Et timens rex ne honoꝛi ei⁹ ꝛ fame
derogaretur ſi ioculatoꝛ irremuneratus
abiret cūcta retulit epo ſancto. Et cū hie-
mis tps eēt ad deum pces vir dei fudit: ꝛ
dumū moꝛis recētib⁹ plenū oſtendit. Et

tollens diſcum ⁊ moꝛis implēs ioculato-
ri dedit. Quo viſo miraculo: poſt paucos
dies relicta arte ſua melioꝛis vite viā in-
grediēs diuino ſe mācipauit obſequio.
Sctūs colūba q̄ ab anglis colūkillus vo
catur in illo cenobio qđ in inſula hij con
ſtruxerat virtutibꝰ clarꝰ: ſcti viri famā
audiēs ad illū venire/viſitare/videre/et
familiaritatē eiꝰ habere cupiebat. Et cū
multa diſcipuloꝛū turba de monaſterio
egreſſꝰ cū loco appꝛopinquaret vbi ſctūs
ep̄s manebat in tres turmas oīes diſci-
pulos diuiſit: ſilr̄ ⁊ pontifex ſuis tripha
rie diſtinctis cū cāticis ſpiritalibꝰ illis ob
uiam pꝛoceſſit. In pꝛima turma erāt iu
nioꝛes/in ſcđa pꝛouectioꝛes/ in tertia ſe-
nes decoꝛa canicie vēerabiles ⁊ canebāt
dicētes. In vijs dn̄i magna eſt gloꝛia dn̄i
⁊ via iuſtoꝛū recta facta eſt: et iter ſctōꝛū
p̄paratū eſt. Ex parte ſcti colūbe canebāt
Ibūt ſcti de virtute in virtutē: videbitur
deꝰ deoꝝ in ſyon: cū allr̄uia. Et ait colum
ba diſcipulis ſuis. Video colūpnā igneā
in modū coꝛone auree in tertio choꝛo ſu-
per ep̄m ſctm̄ deſcēdentē ⁊ lumē clarita-
tis celeſtis ſup̱ eū. Et appꝛopīquātes ad-
inuicē ſcti in āplexꝰ mutuos ⁊ oſcula ſan
cta ruūt. Venerūt cū ſctō colūba quidā
filij belial ad furta et pctā aſſueti de gre-
ge ſcti pōtificis paſtoꝛe iiurijs affecto ari
etē rapiētes: caput eiꝰ auferūt: aries vo
ↄcito gradu ad gregē currēs coꝛruit ⁊ ca
put in lapidē mutatū manibꝰ tenētis fir
mit̄ adheſit. Cōfuſi ergo iniq̄tatis filij an̄
pedes ſcti kētegerni ꝓſtrati: veniā cū la
chꝛimis poſtulabāt. Qui benigne eos re
darguens ne vlteriꝰ fraudē/furtū/vel ſa
crilegiū ↄmitterēt admonuit: a reatu ab-
ſoluit: ⁊ coꝛpꝰ arietis illis tradēs ad ſua
remiſit. Caput tn̄ in ſaxū ↄuerſum in mi
raculi teſtioniū vſqꝫ hodie ī eodē loco cu
ſtodit̄. In ſignū quoqꝫ mutue dilectiōis
alt̄ ſctoꝝ alteriꝰ baculū ſuſcepit: ⁊ bacu-
lus quē ſctūs colūba cōtulit ep̄o apud ri-
puu in eccl̄ia ſcti Wꝛulferi multo tp̱e ī ma
gna reuerētia habitꝰ eſt. Cū crucē quā-
dam mire magnitudinis lapideā in cimi
terio glaſcuenſi multi viri erigere nō va
lerent: fuſa ad deū ſcti pꝛece angelꝰ in no
cte de celo deſcēdens crucē illā erexit vn̄-
dixit/ſanctificauit/et receſſit. Ibi eni vir
tute diuina ſanitatē p̱fectā multi poſtea
meritis kentegerni cōſequi meruerunt.
Aliā crucē ī locis illis de ſola arena ma-
ris erexit: quā nulla aeris inclemētia vſ-
q̄ꝫ diſſoluere valet: vbi varijs languoꝛi-
bus grauati furioſiqꝫ demonijs vexati ſa
nauit. Fabꝛicauit aūt molendinū ſuper
fluuiū gladū que nullā annonā furatā
molere p̄ſumit: neqꝫ molā neqꝫ eius rotā
poſt hoꝛā nonā ſubbati donec celebꝛet̄ do
minica dies rotare aliq̄s poteſt. Vir dei
nimia tandē ſenectute cōfectꝰ cū neruo-
rum ↄpago pene emarcens diſſoluta fu-
iſſet quodā ſubligari lineo per mediū ca-
pitis et de ſub mēto circūducto mentū et
maxillas ſuſtētauit: vt ad pꝛoferendum
que vellet expeditioꝛ redderet̄. Demū cō
uocatis diſcipulis ſuis de obſeruatione
ſctē religionis/mutue charitatis/ pacis/
hoſpitalitatis/⁊ lectiōis: ac oꝛonis inſtā-
tia hoꝛtabat̄ eos. De ſctōꝝ patrum decre
tis ſctēqꝫ romane eccl̄ie inſtitutis firmit̄
cuſtodiendis: foꝛtia dedit ac dereliq̄t pꝛe
cepta. Quidā aūt qui illū arctius dilexe-
rūt cū lachꝛimis ꝓſtrati dixerūt. Scimꝰ
pr̄ ⁊ dn̄e qꝛ cupis diſſolui ⁊ eſſe cū chꝛiſto
ſed nr̄i queſumus miſerere quos in chꝛi-
ſto parturiſti. Quicq̄d hūana fragilita-
te deliquimꝰ ſp̱ in conſpectu tuo confitē-
tes: ad arbitriū diſcretionis tue emenda
re curauimꝰ. Pete ergo a dn̄o dari nobis
poſſe ex hac valle lachꝛimarū ad gaudiū
dn̄i tui tecū cōmigrandi. Credimꝰ enim
qꝛ quicquid petieris a deo dabit tibi dn̄s.
Indecens autē nobis videtur vt pōtifex
ſine clero/paſtoꝛ abſqꝫ aliq̄ de grege ſuo/
pater abſqꝫ filijs itret ad gaudia domini

sui. Sctūs eni pietate commotus colle-
cto flatu vt valuit dixit. Voluntas domi
ni de omnibꝰ nobis fiat: ⁊ sicut meliꝰ no
uit ⁊ ei placuerit de nobis oībus dispo
nat. Et ecce angelus dn̄i cū ineffabili ful
gore ⁊ claritate apparens circūfulsit eū
⁊ dixit. Kentegerne electe ⁊ dilecte dei ex
ulta ⁊ letare qm̄ exaudita est oratio tua
⁊ preparationē cordis tui audiuit auris
diuina. Fiet eni tibi super discipulis tu-
is sicut vis. Cras egrediemini de corpo-
re mortis huiꝰ ad vitam indeficientē: et
dn̄s erit vobiscū ⁊ vos eritis cū eo imper
petum. Et qꝛ tota vita tua in hoc mundo
iuge fuit martirium: placuit dn̄o vt mi-
tiorem ceteris hoībus habeas vite finem
Fac tibi icrastinū calidū parari lauacrū
in quo ingrediens absqꝫ angustia graui
in manus dei reddes in pace spiritū tuū
Post te etiaꝫ fratres illi lauacrū ingressi
⁊ mortis vinculis absoluti in splendoribꝰ
sctōꝝ celestia regna tecū penetrabūt. Re
cedente angelo: miri odoris fragrātia lo-
cum ⁊ oēs habitantes in eo inestimabilit̄
respersit. In parato igit̄ lauacro vir dei
ingressus eleuatis oculis ⁊ manibꝰ in ce
lum quasi in placidū resolutꝰ sompnum
inclinato capite tradidit spiritū. Eleuato
aūt a discipulis de lauacro corpore sācto
singuli fratrū anteꝙ̄ aqua frigesceret in
lauacrū immersi: ad ethereas mansiōes
cū patre sancto ꝯmigrarunt. Sctūs ita-
qꝫ kētegrinꝰ cū eēt cētū octogitaqꝫ an-
norū: anno episcopatꝰ sui centesimo se-
xagesimo signis preclarꝰ et prodigijs idi
bus Januarij migrauit ad dn̄m: ad cu-
ius tumulū in glascuensi ecclesia cecis vi
sus/surdis auditꝰ/claudis gressus/mu
tis loquela/leprosis mūdicia/paraliticis
mēbroꝝ valitudo/furiosis sensus restitu
unt̄. Impij sacrilegi/periuri/⁊ pacis ec
clesie sue violatores ⁊ sancti loci inquina
tores condigna pena plectunt̄. Quidam
de glasgu vaccā nocte quadā furtiue ab
ducens/vacca viua ⁊ ad pedes eius ligā
ta diuino vultu extinctus reperit̄. Mul-
ti quoqꝫ carnalis flagitij perpetrato con
tagio: pollutis gressibꝰ locū sctm̄ temera
re non verētes: qn̄qꝫ repētina morte mul
tati sepe mēbris mutilati aut incurabili
morbo puniti sunt. ¶ Narratio.

Circa infantiā scti kentegrini ad quēdā
solitariū venit presbiter cuiusdā basilice
vt cōsecraret ei oblationem ad coīcandū.
Veniens autē quidā ad illum solitariū:
presbiterū grauiter accusauit. Qui cum
iterum venisset ad eū: scandalizatus so-
litarius nō apuit ei. Et ecce vox facta est
ad solitariū dicens. Tulerūt sibi hoīes iu
ditiū meū. Et velut in excessu mentis fa
ctus: vidit quasi puteū aureum ⁊ situlā
auream ⁊ funem aureā ⁊ aquā bonā val
de. Videbat aūt ⁊ quendā leprosum hau-
rientem ⁊ refundentē in vase. Et cupie-
bat bibere et nō bibebat: qꝛ leprosus erat
ille ꝗ hauriebat. Et ecce iterū vox ad euꝫ
dicens. Cur nō bibis ex aqua hac: quam
causam habet qui implet? Implet eni so
lummō ⁊ effundit i vase. In se aūt reuer
sus solitarius ⁊ virtutē visionis conside
rans vocauit presbiterū ⁊ fecit euꝫ sicut
priꝰ sctificare sibi oblationē. ¶ Narrō.

Erat quidā abbas ⁊ hortolanꝰ qui om-
nem laborē suū expendit in elemosinā: et
tm̄ sibi retinebat quantū ad victū ipsius
sufficeret. Postea vero sathanas immisit
in corde eius dicēs. Collige tibi aliquan-
tam pecuniā vt cū senueris aut egrota-
ueris opꝰ habeas ad expensas. Et colle-
git et laganā nummis impleuit. Cōtigit
aūt eū infirmari ⁊ putrefieri pedē eius ⁊
expēdit quod collectū fuerat in medicos:
⁊ nihil ei ꝓdesse potuit. Postea venit qui
dam de medicis expertis ⁊ dixit ei. Nisi
incideris pedem tuū: totū corpꝰ tuū pu-
trefiet ⁊ mortem vicinā inducet. Illa au
tem nocte rediens in semetipm̄ ⁊ penitē-
tiam agens de hijs que gessit ingemuit ⁊

fleuit dicens. Memor eſto dn̄e operū meorum prioꝝ que faciebā cū labore in horto ex quo pauperibꝰ miniſtrabā. Et cū hoc dixiſſet aſtitit angelus dn̄i ⁊ dixit ei Ubi ſunt nūmi quos collegiſti: et vbi eſt ſpes vana ⁊ cogitatio de qua tractaſti? Ille reſpōdit. Peccaui dn̄e ignoſce mihi: ⁊ amodo vlterius hoc non faciam. Tūc angelꝰ tetigit pedē eiꝰ ⁊ ſtatim ſanatus eſt.

¶ Narratio. Venit abbas yſaac in congregationem fratrū ⁊ vidit quēdā ex fratribus culpabilem ⁊ adiudicauit eū. Cū aūt exiſſet ad heremū venit angelus dn̄i ⁊ ſtetit ante oſtiū celle eiꝰ dicens. Non te dimitto intrare. Illo aūt cauſā querente ait angelus. Deꝰ me miſit vt dicerē tibi vbi iubes vt mittam illum fratrē culpabilem quē adiudicaſti? Et ſtatim abbas penitentiam egit dicens. Peccaui ignoſce mihi. Et dixit angelus. Surge ignoſcet tibi deꝰ ⁊ cuſtodi de cetero ne adiudices q̄q̄ priuſq̄ deus adiudicet eū.

De sctō kiliano cū ſocijs ſuis martiribꝰ.

Beatus kilianꝰ genere ſcotoꝝ nobilibus ortus parētibus: diuine tamē gratie factꝰ eſt nobilitate clariſſimꝰ. Qui a pueritia liberalibus ſtudijs traditꝰ ſimul cū lr̄arū incremētis diligēter viam cepit indagare veritatis. Tandem preueniente ſe gratia dei ſpretis humanarū lr̄arū ſtudijs oibuſq₃ huius mūdi illecebris mōaſteriū petijt/ abnegauit ſeipm̄ ſibi Tulitq₃ crucē ſuam ſequutus eſt xp̄m. In mōaſterio igit̄ poſitꝰ quāte obediētie/ quante fuit vigiliarū ⁊ oronū inſtantie vite terminus declarauit. Quāuis enī martirij palmā per gratiā magis q̄ per meritū conſtat: bonis tn̄ adimplet̄ operibus. Videtes igitur monaſterij fratres in virtutū profectibus beati viri perſeuerantiā: primo cū p̄ eccleſiaſticos gradus officium precibus aſcendere: deinde eiuſdem monaſterij regiminis curā ſumere coegerunt. Ille aūt ſciens perfectionem charitatis ſine proximi dilectione perfecte ſtare non poſſe paſſus eſt in proprijs ſe aliquātulū minorari vt fratrum prodeſſe poſſet vtilitati imitatus apoſtolorū conſiliū. Verūtamē cū fama ſcti viri longe lateq₃ crebreſceret: metuens ipſe ne popularis fauor maculā ſibi infigeret: cepit meditari qualit̄ notos ⁊ ꝓpinquos relinqueret peteretq₃ longe poſitas t̄ras vbi obſcurus fama ⁊ vilis genere poſſet haberi: quo liberius diuinis cultibꝰ vacaret. Deliberatione itaq₃ recedēdi peracta collectis ſocijs in quoꝝ mentibꝰ idē feruor dilectionis ardebat: ad vicinā ſcotie britanniā peruenit qua nō longa nauigatione preteriens galliam attigit qua permeata in prouinciā germanie deuenit: q̄ ab incolis terre ipſius orientalis francia vocitatur. Ibiq₃ i opido qđ Wirtzburch eoꝝ lingua dicitur: latina vero lingua interpretatur caſtellum vbi cū aliquo tempore ſub ſilentio ſtetiſſet romam profectꝰ eſt: ⁊ officio p̄dicandi a papa recepto eps̄ ordinatus redijt: ſocijs eius Columbano ſcil₃ in italia: et Gallo in almania remanentibꝰ. Iterum ergo Wirtzburch igreſſus cepit xp̄m predicare ipſumq₃ ducem Goſbertū dyane ſacra colentem ipſamq₃ totam orientalem franciam conuertens baptizauit. Erat autē duci vxor noīe Geilana quondā fratri ſuo maritata. Quod audiens kilianus tale. ſ. coniugium ne fidei iniciate res illa ꝑturbaret quoq₃ modo patiebatur. Sed poſtea ducē i fide roboratum ſecrete ſuper huiuſmodi alloq̄tur. Dux aūt tale negociū differens ꝯtra hoſtes tetēdit. Quo abſente mulier futuri diſſidij non ignara kilianū cū ſocijs ſuis in cella ſua nocte fecit necari occulte: ibiq₃ in eodem loco cum veſtibꝰ ac libris ne aliqđ eoꝝ veſtigiū appareret fecit ſe-

pelliri: immo etiam ne occiſi vnq̄ reuela-
rentur ſtabulum equorū ſtratis plantis
ibidem ſuper corpora ſanctorū conſtitu-
it. Mulier aūt quedā noīe burgunda deo
deuota iuxta cellam ei⁹ habens oratoriū
qualiter res eſſet geſta cognoſcēs: ſ; pro-
dere timens tādem in fine vite ſue oīa di-
xit. Duce aūt reuerſo ⁊ viros ſctōs q̄rē-
te: vxor ei⁹ cauſa peregrinationis ſolite
iamdudū eos abiiſſe eſt mentita. Poſtea
carnifices qui ſanctos necauerāt furore
arrepti corā oībus clamauerūt. Kilia-
ne kiliane cur nos nō incendis? Sic fctō
ſuo ꝓpalato expirauerūt. Hec longe poſt
ipſa Geilana a demōio arrepta clamauit
Iuſte torqueor: q2 viris ſanctis tortores
adhibui: ⁊ hiis dictis crudeliter interiit.
Poſt multū vero temporis preſbiter qui-
dam noīe Attalongus audiens ſcolares ī
ſpū ſancto dicentes Kilianus ſigna mul
ta fecit: de loco in quo indigne iacet tolli
debet. Attalongus aūt quid ſcolares di-
cerent non attendit: ⁊ ob hoc nocte proxi
ma viſu amiſſo dn̄m ſibi dicentē audiuit
Niſi credideris non videbis. Ille vero di
ligenter querēs ⁊ rei ordinem percipiēs
ad corpora ſanctorū recurrit: ibiq3 lumē
reperiens aduocato Bonifacio mogenti
no archiepō: corpora ſanctorum reuela-
uit ⁊ viſum recepit.

¶ De ſctis Kyneſwida regīa ⁊ abbatiſ-
ſa/ ⁊ de Kyneburga ⁊ tibba virginibus.

Rex merciorū paganiſſimus
noīe pēda liberos quinq3 xp̄ia
niſſimos genuit: quorū tres
ſc3 peada/ Wulfer⁹/ ⁊ ethel-
redus ſucceſſiue regnantes:
multa ſtrenue ⁊ laudabilr̄ egerūt. Due
aūt pēde regis filie kyneſburga ⁊ kyneſ-
wida vocate ſunt. Kyneburga q̄dē rega-
les nuptias viduali celibatu deo ſacra-
uit: kyneſwida virginalem triūphū xp̄i
thalamis itulit. Primo eni memorabilis
regina immortalis dn̄i amore rapta tem
porali regi ſuo ⁊ regno abrenūciare eſtu-
abat: ac libera ceruice iugū xp̄i ferre iam
mortales indignata amplex⁹ que deo ad
herebat que mente in celis nupſerat et-
niq3 regni dote anelabat. Acq̄ſito demū
regis conſenſu: melius ſpū q̄ antea car-
ne coniuncti ſunt. Nam alter in fratrem
altera in ſororem tranſijt. Confluūt ad
eum ducum et principū nate vt dominā-
venerantes pauperes vt collegā ample-
ctabantur ⁊ totam multitudo filiarū eā
vt matrem habebat. Que ſpreta liberorū
carnalium propagine multiplicius fecū-
data eſt in ſpirituali ſobole. At Kineſwi-
da adhuc immatura etate lactea nondū
ſacrum velamē attigerat ſed quaſi ad ia
nuam diuini cubiculi aſtans vitam ſoro
ris ⁊ ſanctimoniam ante habitū religio-
nis induerat ⁊ qualis futura eſſet: ante re
ligionis ingreſſum monſtrabat. Ipſa ve-
ro regina totius ſanctitatis ſpeculū qui-
bus viſcerib⁹ ſibi creditas aīas xp̄o pepe
rit charitatis ſinu fouerit q̄ peruigil ob-
ſeruatrix et doctrix fuerit mandatorum
dei ⁊ ſancti propoſiti quibus inter omia
lachrimis implorauerit illa ſolēpnia con
cent⁹ ſuperni lingua enodare nō ſufficit
Miſeratrix erat egenorū/ pia mr̄ afflicto
rum/ incitatrix ad elemoſinas ⁊ mīe opa
regū germanorū. Cetera enim vite eius
virtutib⁹ ⁊ miraculis glorioſa in illa da-
norū depopulatione fuerunt igne deleta
vel ſcriptorū negligentia nr̄a latent ſeu
la q̄ tota in illo celeſti libro deſcripta ſunt
in memoria eterna. Poſt diuturnum igi-
tur huius vite agonē ⁊ longā dn̄ice fami
lie diſpenſationē in magna vite ſanctita
te ad ſtadij coronā peruenit. Eſt aūt in
orientali regionis plaga nō procul ab am-
ne noīe ven: loc⁹ dctūs dormundeſcaſtre
vbi monaſterio edificato ſctā Kynebur-
ga mūdo ꝯtēpto multis congregatis vir-
ginibus abbatiſſa effecta eſt a quo locus

ſille nomē trahens kyneburge caſtrū vo‑
cabat̃. Proceſſu tādem tēporis pacē ⁊ cha
ritatem xp̄i ſororibꝰ relinquens int̃ luctu
oſa filiarū cātica morte ſoluta int̃ angelo
rum choros migrauit ad dn̄m. Tranſla‑
ta vero ad celum ſctā kyneburga offa rex
orientaliū ſaxonū kyneſwidā affectauit
in vxorem ⁊ minis ⁊ promiſſionibꝰ fratꝝ
ſuorū coacta glorioſam virginē mariam
ſuſpirijs et oratione iugiter implorat et
quomodo hanc cathenā excutiat: conſili‑
um ſalutare ab ea efflagitat. Adeſt tandē
in extaſi rapte virgo maria immēſo ſplē
dore circūfuſa dicēs. Tuis inq̄t āgoribꝰ
cōpaſſa et lachrimis gr̄a cōſolatiōis tue
veni ad te. Salutis cōſilium ſuadeo ſer‑
uande virginitatis conſilium do. Nihil
tibi ſalubrius q̄ꝫ in qua nata es puritate
permanere nihil ſublimiꝰ q̄ꝫ filium meū
ſponſum habere: nihil beatiꝰ q̄ꝫ hic corru
ptionis mala neſcire et in celo coronā in‑
corruptionis poſſidere. Ad hec virgo ſan
cta reſpōdēs ait. Oēs īquit amici mei ad
uerſum me appropinquauerūt ⁊ ſteterūt
⁊ vim fecerūt qui q̄rerūt aīam meā. Sꝫ
tu dn̄a libera corpꝰ meum a perditione/
de lacu miſerie/ ⁊ de luto: vt nō infigar li
bera aīam meā de laqueo venantiū vt nō
capiar. Talia cū ſingultibus et ſuſpirijs
cū eiulādo profunderet: iterū gl'oſa vgo
maria ei dixit. Noli ait timere noli mere
re: ego filium meū interpellabo pro te: et
ipe citius adiuuabit te. Quo dctō ab ocu
lis eiꝰ euanuit. Hinc virgo kyneſwida fi
de armata ad regē offā nuncios miſit: re
ſcindit fedꝰ/ pactū abdicat/ obſecrat obte
ſtatur/ interdicit: per tremēdū nomē dn̄i ne
ei vltra vim inferat/ ne eā xp̄o auferat vl'
cōtra celi dn̄m pugnet: et ne virginitatis
amatores angelos ꝯturbet: ſed ſe deo ſuo
cui ſe deuouerit illibata libertate ſeruire
p̄mittat. Quo audito deo auctore cōpro‑
bat rex tale conſilium remandat virgini
ratū eſſe votū ſuum. Sic ergo expedita
virgo xp̄i omī vigilātia deo ſeruire ⁊ mē
tem ſuā in omni mūditia cuſtodire cura
uit. Rex tandē offa dū oculis ſuis ſancti
tas prelucet virginis inuicta: diuitias a
tenera puella repudiatas erubuſcere ce‑
pit ſubiectū ſe vanitati dolens ⁊ ſe ſeruū
regni ſui reputans relictis oībus ſequu‑
tus eſt dn̄m ⁊ romā peregre proficiſcēs
in monachum cōſecratꝰ eſt. Kyneſwida
vero vigilijs ⁊ orationibꝰ ac bonis operi
bus vſqꝫ ad mortem iugiter deo ſeruiēs
de corporis tādem ergaſtulo educta veni
enti ſponſo inter angelicos cōcentꝰ occur
rit cum gloria: et in monaſterio ſororis
ſue eſt ſepulta. Anno aūt dn̄i milleſio q̄n
to reliquie ſctārū kyneburge et kyneſwi
de ⁊ tibbe ad monaſterium de burgo ſan
cti petri cū magno honore ſunt trāſlate.
Erat aūt beata tibba ſctārū virginū pre‑
dictarum conſanguinea q̄ multis annis
in magna ſctitate ſolitarie viuēs deo ſpi
ritum commēdauit. Que cuidā ſancto vi
ro apparens inter cetera dixit. Ego ex ſu
perna feſtiuitate nr̄a deſcendi diem trāſ‑
migrationis mee tibi nūciare veni. Iſta
enī nox ⁊ dies beate virginis lucie eſt: in
qua aīam meā dn̄o ihesu xp̄o libaui. Fe‑
ſtiuitas vero ſctārū kyneſwide/ kinebur
ge ⁊ tibbe in mōaſterio burgi ſancti petri
pridie nonas Marcij feſtiue recolitur a q̄
quidē monaſterio locus ſiue cenobiū in
quo virgines prefate vitā in magna ſan
ctitate duxerunt vix miliaribꝰ duobꝰ ſe‑
paratur ⁊ mō ab incolis caſtre noīatur.

De ſctō Lāfranco archiepō ⁊ ꝯfeſſore.

Lamfrancus venerabilis cātua
rienſis archiepſ ex nobili ciui‑
um gn̄e papie oriundus ⁊ ī pri
meua etate patre orbatus cum
ei ſuccedere deberet relicta ci‑
uitate amore diſcendi ad ſtudia litterarꝫ
perexit omniqꝫ ſcientia ſeculari perfecte

imbutus redijt. Deinde alpes tranſiens ⁊ in normãniã veniẽs ⁊ cõſiderãs ꝙ mortalium captare aurã vanitas eſt: ſtatuit vt relictis omĩbus xp̃m ſequeretur locũ ꝗꝫ adire diſponebat vbi litterati non eẽnt qui eum honori ac reuerentie haberent. Et tranſiens per ſiluum incidit in latrones qui cuncta que habebat tollẽtes ligatis a tergo manibus ⁊ caputio cape ante oculos admoto adducentes eũ de via int condenſa frutecta dimiſerunt. Talibus anguſtijs cõprehenſus neſcius quid ageret ſuum infortuniũ lamentabatur ⁊ i ſe tãdem reuerſus dixit. Dñe deus tantuꝫ tempus in diſcendo expendi ⁊ corp⁹ animumqꝫ in ſtudijs litterarũ attriui: ⁊ adhuc quomodo te debeam orare atqꝫ laudis officia perſoluere non didici. Libera me domine de hac tribulatiõe ⁊ ego te auxiliante ſic vitam corrigere et inſtituere curabo vt tibi ſeruire valeã et ſciã. Surgente aurora audiuit viatores iter carpẽtes ⁊ cepit vociferãde ab eis auxilium petere. Qui accedentes ⁊ eum ſoluentes reduxerunt ad viam. Et cuꝫ petiſſet ab eis vt vilius et pauperius illius regionis cenobium ſibi demonſtrarent reſponderũt Vilius et abiectius monaſteriũ nullum ſcim⁹ ꝙ iſtud quod ĩ proximo edificat qͥdam homo dei. Et oſtẽdẽtes ei viam diſceſſerunt. Cũ aũt beccũ veniret forte tũc abbas extruende fornaci occupatus ipſemet operabatur manib⁹ ſuis ⁊ accedens ad eum dixit. Deus te ſaluet. Et abbas Deus te benedicat. Et addidit. Es ne lõbardus? Et ille. Sum. Et iterũ abbas. Quid vis? Monachus aũt ait fieri volo. Tunc abbas oſtendit ei regulã. Qua perlecta reſpondit omnia deo ſe iuuante libenter cuſtodire. Hec audiens abbas cõceſſit ei quod petebat. At ille procidẽs in faciem oſculabatur pedes eius. Abbas eĩ herwinus gaudio repletus eſt non modico quia credebat preces ſuas a deo eẽ exauditas. Nã quia ſumptuum congerendorum neceſſitas illum extra clauſtrum demorari cogebat nec erat qui preſidere ⁊ religionem intus ſeruare poſſet deũ iugiter exorauerat vt ſibi auxiliũ ſufficiẽs ad omnia que agenda forent cõcedere dignaretur. Sicqꝫ in maxima humilitate ⁊ obedientia lamfrancus per triennium deo ſeruiuit. Nec eni lectionem in eccleſia legere volebat: niſi prius eam cantor audiſſet. Quadam die dũ ad menſam legeret dixit quoddã inter legendum ſicut dicere debuit quod non placuit preſidẽti ⁊ aliter dicere iuſſit. Velut ſi dixiſſet docere media producta vt ea et iſte eandem media correpta emendaſſet docere qđ nõ eſt. Nõ enĩ prior ille litterat⁹ erat. At vir ſapiens ſciens magis xp̃o obedire debere ꝙ donato: dimiſit quod bene pronunciauerat: et dixit ꝙ non recte iubebat. Nã producere breuẽ vel longã corripere ſillabã non capitale nouerit crimen: verum iubenti ex parte dei non parere culpã nõ leuem eſſe ſciebat. Quidã nobilis vir dedit beccenſi eccleſie terram ad quã miſſ⁹ eſt lamfranc⁹ vt eã ſeruaret ⁊ inſtauraret. Dũ enim de loco illo ad monaſteriũ regrederetur detulit catũ in panno inuolutũ poſt ſe ligatũ ad cellã. Et dũ iter faceret quidam adiunxit ſe illi. Cumqꝫ ſimul pergerent ſoci⁹ viator audiuit vocẽ cati ⁊ cepit mirari ⁊ circũſpicere vbi eẽt catus cuius audierat vocem. Tandẽ aduertit magiſtrũ lamfrancũ illum poſt ſe ligatum ferre ⁊ ait illi. Dñe quid portatis? Reſpõdit. Mures ⁊ rati valde nobis ſunt infeſti ⁊ iccirco nũc affero catũ ad cõprimendũ furorẽ illoꝝ. Verũ fratres qui iam adunati erant in loco illo non multũ litterati nec religione inſtructi habebãtur. Et cernẽs lamfranc⁹ fratrũ inertiã morũ prauitatem et ordinis tranſgreſſionem conijciens etiam aliquos ſibi inuidere qui ſibi metuebant eum preficiẽdũ

foꝛe tedebat eū conuerſatiōis inhoneſte: ⁊ inhiabat ardenter ad ſolitarie vite dulcedinem. Simulata igitur ſtomachi īfirmitate hoꝛtolanū rogauit vt ei quotidie afferret radices quoꝛūdā carduoꝛū quas ſibi aſſerebat afferre ſolutionis remediū Hoc aūt faciebat vt coꝛpus ſuū aſſuefaceret tali edulio quali in vere diſponebat in heremo. Cū ergo iam animū ⁊ coꝛpꝰ pꝛepararet ad fugaꝫ herlewino abbati nihil de hoc ſuſpicanti dū in lecto q̇eſceret puer qui nuper obierat in veſte candida apparuit nepos ſuus. Cuiꝰ aſpectu in nullo turbatus ſic eū affatur. Quomō te habes fili? Et ille. Ego me ait pater bene habeo: qꝛ per dei miām et tuam interceſſionem ob om̄i toꝛmento liberatꝰ ſum. Sꝫ deꝰ miſit me ad te vt dicā tibi quia ſi nō tibi pꝛoſpexeris lamfrancū ad pꝛoximuꝫ non habebis. Solitariam vitā deſiderat ⁊ de monaſterio egredi deliberat: qm̄ mores ⁊ fratrū vita non ſibi placent. Uide ergo quid tibi facias quia tibi nō expedit vt te deſerat. Hijs dictis puer diſparuit. Mane aūt lamfrancum acciuit ⁊ ſecum ſedere fecit. Coꝛ eni eius intimo doloꝛe cōcutitur/ vox intra fauces pꝛimit̄/ lachꝛime erūpentes doloꝛes coꝛdis aperiūt. Lāfrancꝰ hoc videns in terrā pꝛoſternit̄: cur abbas ſic ploꝛet aperiri ſibi ſupplicit̄ pꝛecatur. Tūc abbas ait. Heu mihi cui tale dampnū minatur deus. Ue mihi qui meum conſilium perdidi: meum adiutoꝛiū amiſi. Multociens cū gemitibus deū rogaui vt virū talem mihi pꝛeſtaret cuius conſilio et auxilio locum iſtum emendarem ⁊ que eēnt deo placita monachoꝛum vſibꝰ inſtaurarē. Et qm̄ frater lamfrāce huc te deus adduxit: pꝛeces meas exauditas credidi: nūc autē neſcio qua de cauſa hinc diſcedere me relicto ſatagis ⁊ ad deſerta pg̃ere cupis. Lamfrancꝰ intelligēs voluntatem ſuam detectam ⁊ pꝛopoſitū coꝛdis ſui quod occultū putabat euidenter pꝛopalatum abbatis pedibꝰ illico aduoluitur: ⁊ qualiter ſibi innotuiſſent talia ſciſſitatur. Quō cū abbas per oꝛdinem explicaſſet lamfrancꝰ nunq̄ ab eo ſe diſceſſurū pꝛomiſit. Tūc abbas ipſum pꝛiorem cōſtituit ⁊ interioꝛē monaſterij ei curam commiſit.

¶ Ex cronicis.

Lamfrancꝰ ex om̄ibus noꝛmannie monaſterijs pauptate loci ⁊ religione captꝰ beccū pꝛeelegit: vbi etiā ipm̄ helwinū abbatē ad coquēdos panes ſuſcinctū ⁊ manus fimo fedatas cōſpexit. Piger enī poſtea monachatꝰ homo qui neſciret agreſti ope victū querere: publicas ſcolas de dialetica ꝓfeſſꝰ eſt: vt ſic egeſtatē loci ſcolariū liberalitate temperaret. Gloꝛia laudis cōflauit apud impꝛobos viro inuidiam intm̄ vt a vicinis capellanis dux noꝛmannie Willelmus turbatꝰ: ediceret lāfrancū pꝛo ſua impoꝛtunitate noꝛmānia repellēdū. Nā herfaſtꝰ quidā ducis Willelmi capellanꝰ añ aduentū lamfrāci ꝓbabilis ſcīe eſtimatus ad gimnaſiū lamfrāci cū magna ſocioꝛū ⁊ equoꝛū pōpa ꝑuenerat. Tūc lamfrancꝰ ex pꝛima hominis collocutione intelligēs ꝙ pꝛope nihil ſciret: abbecedꝛiaū illi appoſuit expediēduꝫ ferotiā hoīs italica peritia ſic eludēs Quo ille irritatus ꝑ ducem Willelmū ſic effecit vt lamfrancꝰ om̄i noꝛmānia ſubmoueret̄. Nec motꝰ animi ſui hac vindicta Willelmꝰ ſedare volens villam quādam eiuſdē monaſterij voꝛaci flāma conſumi iuſſit. Sicq̧ lamfrāco diſcedēte qꝛ melioꝛ nō habebatur tripes quarto pede inutili equus illi tribuitur ⁊ famulꝰ vnꝰ Cum aūt duci obuiaret equo per ſingulos paſſus caput ad terrā ſubmittēte ducem ſalutat. Dux pꝛimo vultū auertit ſꝫ diuina agente clementia mox miſerando reſpexit et nutu beniuolentie aditum loquendi conceſſit. Tunc beatus lamfrancus ait dicens. Tuo iuſſu pꝛouincia tua diſcedo pedes hoc inutili occupatus qua

dꝛupede vt iuſſioni tue parere queam da
mihi equum melioꝛē. Cui dux ſubriden-
do ait. Quis ab offenſo iudice infecto illa
ti criminis negocio munera expoſcit. Tā
dem cum bꝛeuiter innocentiā ſuā expo-
ſuiſſet in gratiā ducis receptus eſt et ad
oſcula admiſſus. Cum multo enī augmē
to reſtituenda pꝛomittuntur que dux nu
per vaſtari iuſſerat. Huiusaūt offenſio-
nis cauſam fuiſſe aiunt quidam ꝙ lāfrā-
cus ꝯtradicebat nuptias filie comitis flā
dꝛie quā ipſe dux ſibi copulauerat matri
monio: qꝛ pꝛoxima carnis conſanguini-
tate iungebantur: vnde tota neuſtria fu
erat interdicta. Quapꝛopter lamfrācus
iterū papā adijt: iam enī antea romā pe-
tierat cauſa cuiſdam clerici noīe berēga-
rij: qui de ſacramētis altaris aliter ꝙ ec-
cleſia tenet dogmatizabat. Dicebat enī
panem ⁊ vinū poſt cōſecrationē ſacramē
tum tantū: non autem verū coꝛpꝰ chꝛiſti
⁊ ſanguinē. Ipſe enim lamfranco quaſi
familiari ſuo litteras miſerat erroꝛe ipō
reſperſas. Qui enī illas legerunt lamfrā
cum talia ſentire opinati ſunt ⁊ ſociū er-
roꝛis diffamauerunt. Sed lamfrancus
romā veniens pꝛaui rumoꝛis a ſe macu-
lam abſterſit fidem ſuam expoſuit et ma
gis auctoꝛitatibꝰ ꝙ argumentis pꝛoba-
uit. Hic enim berengarius contra catholi
cam fidem ⁊ ſacrā ſynodum poſtea ſcri-
ptum edidit. Cui lamfrancus reſpōdens
ſub noīe epiſtole libellū elegantem cōpo-
ſuit catholica veritate ſubnixum ⁊ ſctō-
rum patrū vndiqꝫ auctoꝛitatibus coꝛro-
boꝛatū. Oſtendit etiam pape quia ſentē-
tia cōtra ducem ⁊ eius vxoꝛem lata illos
tm̄ grauabat qui eos nec cōiunxerāt nec
ſeperare poterant. Nam dux puellā quā
acceperat nullo pacto dimittere volebat
Hec audiens papa diſpenſatione habita
coniugium conceſſit: ea tamen conditio-
ne vt duo monaſteria conſtrueret in qui
bus religioſe viuētes die nocteqꝫ deo ſer
uirent ⁊ pꝛo ſalute eiꝰ ſupplicarent. Sic-
qꝫ dux monaſteriū cadomenſe monacho-
rum ⁊ vxoꝛ eius monacharū conſtruxerēt
De pꝛioꝛe quoqꝫ beccenſi lamfrancꝰ ab-
bas cadomēſis factus eſt. ⁊ regnāte poſt-
modum ī anglia duce Willelmo ad archi
epiſcopatū cantuarienſem ꝓmotus eſt.
Quā inuite enī ad archiepiſcopatū aſcē-
dit patet in quadam epiſtola quā ad ale-
xandꝛum papam miſit in qua poſt ſalu-
tationem ſic ait. Cū de beccenſi cōgrega-
tione in qua habitum religionis aſſūpſi:
a pꝛincipe noꝛmannoꝛū Willelmo abſtra
ctus cadomenſi pꝛeeſſē cenobio ⁊ poſtea
dictus pꝛinceps rex angloꝛū factus mul-
tis varijſqꝫ modis archiepiſcopū me la-
boꝛaret efficere: caſſatis tamē laboꝛibus
ſuis a me nullo modo potuit impetrare:
quoaduſqꝫ legati tui in noꝛmanniam ve
nerunt epōs/abbates/eiuſdemqꝫ patrie
nobiles in vnū cōuenire fecerunt: atqꝫ in
eoꝛum pꝛeſentia vt cantuarienſem eccle
ſiam regendā ſuſciperem ex apoſtolice ſe
dis auctoꝛitate pꝛeceperunt. Aduerſus
hos imbecillitas mearū viriū moꝛūqꝫ in-
dignitas pꝛolata in medium nihil pꝛofu
it: excuſatio incognite lingue gentiumqꝫ
barbararū nullū apud eos locū inuenire
pꝛeualuit. Quid plura? Aſſenſū pꝛebui
veni/ſuſcepi: in qua tot moleſtias/tot te
dia/tantumqꝫ ab omī fere bono defectū
mentis quotidie ſuſtineo: tot in diuerſis
perſonis perturbationes/tribulationes
dampna/obduratiōes/cupiditates ſpur
citias: tantūqꝫ ſctē eccleſie caſum inceſſā
ter/audio/video/ſentio vt tedeat me vi
te mee: doleāqꝫ plurimū me vſqꝫ ad hec
tempoꝛa perueniſſe. Mala ſiquidem ſūt
que in pꝛeſenti cernuntur: multo vero de
terioꝛa ex iſtoꝛum cōſideratione in futu-
ro conijciuntur. Et ne diu celſitudinem
veſtrā mltis magniſqꝫ negotijs occupa-
tam pꝛolixe oꝛationis ambitu pꝛotrahā:
rogo quatinus pꝛopter deū et animā ve-

ſtram ſicut veſtra cui contradici fas non fuit: auctoritate me alligaſtis ſic quoqꝫ alligatū abrupto huius neceſſitatis vinculo abſoluatis vitamqꝫ cenobialem quā p̄ omnibus rebus diligo repetendi licentiā concedatis. Nec in huiꝰ rei ſperni debeo petitione quā tam pie/tam neceſſarie/tā iuſtis ex cauſis concedi mihi a vobis depoſco. Quod ſi fortaſſe conſiderata alioꝝ vtilitate ſecus agendum mihiqꝫ id denegandū eſſe decernitis: valde vobis timēdum atqꝫ cauendū eſt: ne vnde vos mercedem habere apud deū exiſtimatis inde qđ a veſtris actibꝰ ſemper procul ſit peccati periculum incurratis. Nullus eſt ei a me aut per me in hac terra animarū ꝓfectus aut ſi vllus exiſtit tam paruus eſt vt detrimentis meis cōparari non poſſit. Hijs verbis aduerti poteſt q̃ inuitꝰ paſtoralem curam ſuſcepit: ⁊ q̃ libenter dimiſiſſet eam ſi concedere papa voluiſſet. Summus enim antiſtes factꝰ ⁊ in eccleſijs trāſmarinis vices apoſtolicas gerēs ſubmittebat ſe ſuo quondā abbati vt alius quiuis monachus ſcđus vbiqꝫ ab eo niſi ad miſſarum ſolempnia reſidendo ⁊ manū illius cuꝫ ab eo aliquid accipiebat niſi raptim ille auertiſſet oſculando. Eſt autēꝫ beccenſe monaſterium inter duos mōtes ſitum ſuper ripam fluuij qui beccus dicitur a quo ⁊ nomen accepit. Cum aūt lamfrancꝰ veniret ad deſcenſum mōtis qui ipſi cenobio eminet fertur anulū de digito extraxiſſe nec poſtea q̃diu becci moratus eſt niſi ad miſſarū ſolempnia reſumpſiſſe. Ad abbatis iā ſenio incuruati oſculum accedens tam magnꝰ antiſtes ad pedes eiꝰ aduolui conatus eſt. Verum illo ecōtra idip̄m conāte longo vterqꝫ luctamine dū alterū ſuſtentat neuter expleuit qđ ſatagebat. Ad menſam enī dextrorſum ⁊ ſiniſtrorſum frēs cū archiepō ſedere ac cōi calice et ſcutella vna cū eo coguntur ſumere cibū. In eccleſia cathedram epālem ſibi preparari noluit ſꝫ in prioris ſedem intrauit: dicēs ſe adhuc eſſe priorem ⁊ nondū dimiſiſſe prioratū. Lamfrancꝰ itaqꝫ totam intentionē ſuā ad mores hominū corrigēdos ad componendū eccleſie ſtatum conuertit: a fundamentis eccleſiam cantuarienſem reedificauit de cadomoqꝫ quadros lapides trāſuehi faciebat domoſqꝫ ad inhabitandum ſibi conſtruxit prope eccleſiam ⁊ oīa edifitia muro alto et magno cinxit ac eccleſiam ornamentis precioſis ditauit: terras ablatas eccleſie reuocauit ⁊ viginti quinqꝫ manēia reſtituit xenodochia duo ad pauperū ſuſtentationem extra ciuitatē edificauit. In manerijs ſuis inſtituit prebendas dandas per annū pauperibus. Odo baiocenſis epīs fratr̄ Willelmi regis erat comes cancie eo tempore quo lamfrancꝰ ad archiepātū venit. Hic mł̄tis grauaminibus atterebat homines illius prouīcie ⁊ cātuarienſis eccleſie: cui lamfrācus in faciem reſtitit ⁊ hoīes a malis conſuetudinibꝰ quas odo illis īponere voluit liberauit. Anno aūt dn̄i milleſimo ſeptuageſimo in angliam lamfrancus intrauit ⁊ quarto kal̄. ſeptēbris in archiepiſcopū a ſuis ſuffraganeis conſecratꝰ eſt. Ipſo quoqꝫ anno thomas eboracēſis electꝰ cātuariam ex priſca cōſuetudine ſacrādus aduenit: a quo cū lamfrancꝰ ſcriptam de obedientia ſua cū adiectiōe iuriſiurādi ꝓfeſſionē expoſceret: rn̄dit thomas ſe id nūq̃ facturū niſi priꝰ de hac re auctoritates legeret niſi teſtes huiꝰ antiq̄tatis aſſertores cerneret quibꝰ id iuſte ⁊ rationabiliter ſine eccleſie ſue p̄iudicio facere deberet. Hoc aūt ignorātia magis q̃ ſpiritꝰ elati pertinatia agebat. Nouꝰ enī homo ⁊ anglice cōſuetudinis penitꝰ expꝰs verbis adulatorū plus equo et bono fidē adhibebat. Lamfrancꝰ enī qđ poſtulauit euidētibꝰ rationibꝰ oſn̄dit: ſꝫ ille oīa aſpernatꝰ nō ſacratꝰ abceſſit. Qđ rex audiēs grauit

accepit eſtimās lamfrancū iniuſta pete-
re ⁊ ſcientia magis lr̄arū ꝙ ratione ⁊ ve-
ritate cōfidere. Sed lamfranc⁹ redditis
regi ad oīa ratiōib⁹ ei⁹ animū mitigauit
Ideo regio edicto thomas compulſus re
dijſcriptam de obedientia profeſſionem
fecit ⁊ legit in qua ſe in oībus que ad xpi-
ane religionis honeſtatem ptinet obtēpe
raturū abſolute promiſit ⁊ ſic ſacrat⁹ ab
ceſſit. Poſt hec lamfranc⁹ cātuarienſis ⁊
thomas eboracenſis romā iuerunt vt pal
lia a dn̄o papa ſuſciperent. Recepit autē
lamfranc⁹ duo pallia: vnū honoris ⁊ alte
rum amoris. Tantā itaqꝫ gratiā lāfran
cus promeruit vt ambob⁹ itineris ſui ſo
cijs thomā ſcilicet eboracenſem ⁊ remigi
um dorceſtrēſem baculis et anulis meri-
to priuatos: officio reſtitueret. Prim⁹ nā
qꝫ preſbiteri fuerat fili⁹: ſcd̄us cū eēt mo-
nachus fiſcanenſis Willelmo duci angli-
am tēdenti in multis opitulat⁹ epātum
ſi dux vinceret pactus eſt. ¶ Ex cronicis
Circa annū dn̄i milleſimū centeſimum
quintūdecimū thurſtin⁹ archiepꝰ ebora
cenſis cū obedientiam radulpho cantua-
rienſi archiepō facere renueret: ſtatuunt
remis ad conſiliū cōcurrere pro termina
tione cauſe vbi papa primo promiſit regi
henrico ⁊ cantuarienſi radulpho nihil cō
tra dignitatē cantuarienſis eccleſie ſtatu
ere: immo tale preuilegiū videbatur con
cedere. Quecūqꝫ autentica ⁊ a predeceſſo
ribus noſtris conceſſa habet eccleſia ve-
ſtra ea nullatenus imminuim⁹ ſed incō
cuſſa volumus obſeruari. Recedentibus
vero nūcijs regijs thurſtinū conſecrauit
palliū ei tradens. Et licet rex indignatus
terrā ſuam thurſtino prohiberet apoſto-
licis tn̄ lr̄is perterritus eſt: in quib⁹ com
prehenſum fuerat: vt aut thurſtinū ad-
mitteret aut ipſe rex anathemati ſubiace
ret ⁊ cantuarienſis officij dignitas ſuſpē
deretur. Quāobrem rex thurſtinū coact⁹
admiſit. Cum quadā ſolempnitate rex
Willelm⁹ diademate ⁊ indumentis rega
lib⁹ ornat⁹ ſederet ad menſam et lāfrāc⁹.
iuxta eum quidā ſcurra vidēs regē auro
⁊ gemmis radiantem exclamauit adula
tiōis voce et dixit. Ecce deū video: ecce de
um video. Lamfranc⁹ aūt conuerſus ad
regē ait. Nolite talia pati imponere no-
bis: nō ſunt hec hoīs ſed dei. Iubete illū
acriter verberari ne vnꝙ audeat talia ite
rare. Et factū eſt ita. Nouerat prudentiſ
ſimus vir qđ tertius herodes ideo ab an
gelo percuſſus interijt: qꝛ adulatorꝝ ver-
ba que quaſi deo ſibi acclamabāt nō reſ-
puit ſed ſuſcepit. Lamfranc⁹ eccleſiam
roffenſem inſtaurauit ⁊ poſſeſſionib⁹ di-
tauit: monaſteriū ſancti albani reſtituit
in priſtinū ſtatū ī quo poſuit abbatē pau
lum cadomenſem monachū. Lamfran-
cus enī ita fuit liberalis vt diceretur nul
lum tā largū de italia lombardū egreſſū
fuiſſe. In vilitate habit⁹ parcimoniā te-
nuit: pauperib⁹ ita erat dapſilis ꝙngen-
tas libras ſingulis annis in elemoſinam
errogaſſe dicat̄. Interea cū lamfrancus
ab ancelmo abbate viſitaret̄ ⁊ inuicē de
diuerſis plura cōferrent: cōqueſt⁹ eſt epꝰ
ꝙ hoīes illius patrie colerēt quoſdā ſan-
ctos quos ille non affectaret ⁊ maxīe ait.
quendā elphegū archiepm̄ quē non ſolū
inter ſctōs ſed et inter martires numera
re contendūt cū conſtet illum non ꝓ chri-
ſti fide ſed qꝛ ab inimicis a quib⁹ captus
tenebatur ſe redimere noluerit interem
tum fuiſſe. Ad hec anſelm⁹ rn̄dit. Certū
eſt inquit qꝛ is qui ne leuiter peccādo de-
um offendat mori non dubitat multo ma
gis mori non dubitaret priuſꝙ aliqđ gra-
ui peccato deum exacerbaret. Et reuera
grauius eſt xp̄m negare ꝙ aliquem pro
ſua redemptione hoīes ſuos ablatione pe
cunie ipſorū ad modicū grauare. Sꝫ qđ
minus eſt elphegus facere noluit: multo
igitur min⁹ xp̄m negaret ſi veſana plebs
ad hoc eum mortem intemptando cou-

ſtringeret. Unde datur intelligi quanta
vis iuſticie pectꝰ eius poſſederit qn̄ vitā
ſuā maluit dare ꝙ ſpꝛeta charitate ꝓxi-
mos ſuos ſcādalizare. Nec immerito vt
reat inter martires cōputatur qui ꝓ iu-
ſtitia moꝛtē ſponte ſuſcepiſſe pꝛedicatur
Nā et beatus iohannes baptiſta quē dei
eccleſia pꝛecipuum martirē credit ⁊ vene
ratur nō qꝛ xp̄m negare ſed qꝛ pꝛo defen-
ſione legis diuine veritatē noluit tacere
ad votū ſaltatricis capite plexus eſt. Et
quid diſtat pꝛo iuſticia moꝛi vel moꝛi pꝛo
veritate? Conſtat teſtante ſacro eloquio:
quia veritas et iuſticia xp̄s eſt. Ipſe eniꝫ
dicit. Ego ſum veritas. Et apoſtolꝰ. xp̄s
factꝰ eſt nobis a deo ſapientia ⁊ iuſticia
Qui ergo pꝛo veritate ⁊ iuſticia moꝛitur
pꝛo xp̄o moꝛitur: qui autem pꝛo xp̄o mo-
ritur eccleſia teſte martyꝛ habetur. Bea-
tus vero elphegꝰ eque pꝛo iuſticia vt ſan
ctus iohannes pꝛo veritate paſſus eſt.
Cur ergo plus de vnius ꝙ de alterꝰ ve-
ro ſctōꝙ martirio quiſꝙ ambigat cū par
cauſa in moꝛtis perpeſſione vtrumꝙ de
tineat. Audiens hoc lamfrancꝰ rationem
gratenter appꝛobauit ⁊ ſanctū elphegūꝫ
deinceps veneratꝰ eſt. Poſtea relatum
eſt ipſi lamfraco ꝙ abbas anſelmus vna
nocte poſt matutinas veniēs ad lectum
ſuum inuenit in eo anulū aureum quem
pꝛius xp̄i cruce ſignauit: ne foꝛte illuſio
demonis eſſet ⁊ accepit eum. Quod cum
audiſſet archiepiſcopus reuerēter ſibi re
ſpondit. Certiſſime ſcias illū poſt me fu-
turum archiepm̄ ⁊ ſicut pꝛedixit ita eue-
nit. Fuit enī lamfrancꝰ alacritate iocū
dus/humilitate ſubmiſſus/i elemoſinis
largꝰ/fide catholicꝰ/xp̄iane religiōis re-
paratoꝛ/pauperū ſuſtentatoꝛ/pupilloꝛū
pꝛotectoꝛ/viduarū ꝯſolatoꝛ: ⁊ anno epa-
tus ſui decimo nono: quinto kal. iunij di-
em clauſit extremū ⁊ i eccl'ia quā ipe edi-
ficabat cū honoꝛe ſepultꝰ eſt. Hic lāfran
cus reuocauit viriliter poſſeſſiones eccle
ſie ſue alienatas: nā et ꝑualebat in eo ani
me viuacitas ⁊ beati dunſtani in eum fa
uoꝛ diffuſus. Nā quotienſcūꝙ in talibꝰ
cunctabūdus differret ſententiā aderat
dunſtanus ſibi ſopoꝛato: aduerſarioꝛuꝫ
detegens verſutias ⁊ euadendi oſtendēs
ſemitas. Quinetiā aliqn̄ egrotantē lam
francū luctamē qd̄ ſecum dunſtanꝰ iuiſ-
ſe videbatur eripuit diſcrimini ⁊ reſtitu-
it valitudini. Lamfrancꝰ etiā in confeſ-
ſionibus audiendis tam pius ⁊ affabilis
extitit vt manus ſibi confitentium pera
cta confeſſione oſcularetur deuote dicēs
Manus iſte hodie me beatū fecerunt.

Tēpoꝛe quoꝙ eius monachi cantuari-
enſes ſicut oēs fere tunc tempoꝛis in an-
glia ſecularibus ſimiles: niſi ꝙ pudiciti-
am non facile perderent venari/aucupa
ri/⁊ potibus indulgere conſueuerūt: vt
illos magis conſules ꝙ monachos pꝛo fa
muloꝛū frequentia putares. Hoꝛū inſolē
tiam lamfrancꝰ aliꝗ̄diu tolerauit. Scie
bat enim peritus animarū magiſter con
ſuetudinē a natura eſſe ſecundā ⁊ repen
tina moꝛū conuerſione tenerioꝛes exacer
bari animos: quapꝛopter per interualla
blande nonnulla ſubmouens cote virtu-
tum rudes ad bonū exacuebat mētes ita
vt abdicatis adulterinis fecibꝰ vltronei
geniales virtutuꝫ adoptarent ſucceſſus
Hic nullū a ſe vnꝙ triſtem dimiſit: ſed ſi
queꝙ ſubnubilum videret cauſam impi
ger querebat ⁊ medelam adhibebat. Roſ-
fenſe monaſteriū de quaternario clerico
rum numero vſꝙ ad quinquaginta mo-
nachos neceſſarioꝛū ſuffitientiā affluent
miniſtrando inſtaurauit. Tres eiꝰ diſ-
cipuli aliquando inter ſe dixerūt. Experi
amur reuolutione folioꝛū quis nr̄m futu
rus ſit abbas/quis ep̄s. Et inuenit gun-
dulphꝰ: fidelis ſeruꝰ et pꝛudēs ⁊ cetera:
Walterꝰ inuenit ſerue bone ⁊ fidelis. ⁊c.
Tertiū vero ſociū neſcio quid durum in-
uentum turbauit ſed ⁊ ſi audiui libenter

oblitus ſum q2 ingenue mentis eſt alienis non inſultare malis. Qđ cū lamfrācus audiſſet: indubitāter ꝓnūciauit gūdulphū fore epm/walterū abbatē tertiū ad lubrica ſeculi deuoluēdum. Et factu3 eſt ita. Nā gūdulphus factus eſt eps roffenſis: walterus abbas eueſhamie tertius in vanū obijt. Hatebatur enī lamfrācus ſe deū rogaſſe: vt aut febre vt diſſenteria moreretur eo qđ memoriam nō turbēt nec loquelā impediāt. Erat enim doctrina et ſapiētia famoſiſſimus cuius inditiū erat ꝙ dn̄s papa alexander ei romā venienti dignāter aſſurgeret ꝓteſtans ſe nō illius archiepiſcopio: ſed magiſterio lr̄arū honores deferre. Quapropter petijt papa: vt cū ipſe feciſſet qđ eēt honoris lamfrācus faceret qđ eſſet iuſtitie videlicet vt ſe ꝓſterneret veſtigijs vicarij vtī petri. ¶ Ex cronicis. Illis diebus comites herfordie et eſtanglie cōiurauerūt contra regem willelmū anglie: et comitē northūbrie wallenū ad conſentiendū eis ſubdole circūuenerūt. Qui lāfrancū adijt et penitentia accepta rege3 petijt factione3 denudauit mīe regis vltro ſe dedit. Unde ꝛ rex quoſdā exiliauit quoſdā ꝓfugauit comitē wallenū poſt incarceratione apđ wintoniā impie decollari fecit ꝛ apud croulād tumulatur. De quo teſtatus eſt lamfrācus qđ vere hūana cōtagia defleuit: ꝛ felicē ſe fore dixit ſi poſt mortē illius frueretur requie. Sextodecimo vero poſt decollationem illius anno cū corpus eiꝰ a capitulo ad eccłiam transferri deberet oīno integrū et caput corpori coniunctū reptū eſt filū tñ rubeū quaſi ꝑ decollatiōis ſigno in collo habuit Crebreſcentibꝰ circa corpus eiꝰ miraculis qđā monachus natiōe normānus detractoria verba cōtra virū dei ꝓferens ꝛ ab abbate ſup hoc correptꝰ ꝯtinatia ſua perſiſtēs ſubita egritudine ꝑcuſſus poſt dies paucos interijt. Sequenti nocte cū idē abbas de hijs et alijs in lecto tractaret ſōpno oppreſſus vidit ſctm̄ bartholomeū apl'm ꝛ guthlacū cōfeſſorē albis ſacerdotalibus indutos ad comitis tumulū aſſiſtētes. Et erigēs apl's caput comitis corpori redintegratū dixit. Acephalus nō eſt cui ſctūs guthlacus qui ad pedes ſtabat rn̄dit. Comes hic fuit apoſtolus aūt inceptum verſu3 ꝑfecit dicēs. At modo rex eſt. Hic ꝑ annū wintonie incarceratus cōmiſſa ſua defleuit pſalterium quotidie dixit: et ad deū tota mēte ſe conuertit ꝛ pridie kal'. Junij capitalem ſententiā ſubijt. In cuiꝰ decollatione ꝯtigit ꝙ cū flexis genibꝰ oculis ac manibus in celū intētis orōnē dn̄icā incepiſſet: ſed nimietate fletus ac ſingultus vocē eius interrūpent ipam cōplere nō poſſet poſt capitis amputationē cūctis audiētibꝰ clara ꝛ articulata voce eandē ꝯpleuit dicēs. Sed libera nos a malo amen. Cuiꝰ vxor inditha q̄ eū apđ regē accuſauerat penitentia tandē ducta pānū ſericū ſup eiꝰ tumulū obtulit: ſed ꝟtute diuina velut vēti vehemētis impulſu idem pannus longius proiectus eſt. ¶ Narratio.

Illis etiā diebus regnāte in anglia willelmo cōqueſtore vix erat in anglia princeps anglicus imo anglis in ſeruitutem redactis obprobriū erat vocari angliꝰ. Deus enī ad extminiū angloꝝ petis eorū exigētibꝰ perordinauerat ppl'm ferocē ꝛ quadā ſeuitie ſingularis ꝓrogatiua preminētē quoꝝ natura eſt cū hoſtes depreſſerint ipſi ſe deprimant ꝛ ſua in pauperiē redigant. In anglia igitur iniuſta thelonia ꝛ peſſime cōſuetudines illis diebus pullularunt principes oēs auri ꝛ argēti cupiditate cecati adeo erant vt quāto magis de recto loquebātur maior fiebat iniuria. Qui iuſticiarij vocabant' caput erāt oēs iiuſtitie. Uicecomites ꝛ prepoſiti quoꝝ erat offitiū iuſticia ꝛ iuditiū furibꝰ et raptoribꝰ atrotiores erāt ꝛ oībꝰ

ſeuiſſimis ſeuerioꝛes. Rex ipſe willelm⁹
cū ad firmā terras ſuas quāto carnis po
terat dediſſet: alij magis offerēti ⁊ dein-
de alij ſemꝑ negligēs pactū ⁊ ad maioꝛa
ſtudens dabat nec erat cura quāta iniu-
ria pauperibus a pꝛepoſitis fieret.

De ſctō laurētio Archiepō ⁊ ꝯfeſſoꝛe.

Aſſumpto ad celeſtia deo dile-
cto p̄re auguſtino angloꝛum
ap̄lo ſuſcepit ep̄atuz famul⁹
xp̄i laurēti⁹ quē ip̄e iccirco ad
huc viuēs oꝛdiauerat ne ſe de
fūcto ſtat⁹ eccl̄ie tā rudis ad hoꝛā paſtoꝛe
deſtitut⁹ vacillare incipet. In quo ⁊ exē-
plū ſeq̄bat̄ bti petri apl̄i q̄ fundata rome
xp̄i eccl̄ia clementē ſibi adiutoꝛē euange
lizādi ſimul ⁊ ſucceſſoꝛē ꝯſecraſſe ꝑhibet̄.
Nō tn̄ exēplū nulli in poſterū dʒ eſſe pꝛe-
ſumendū. Btūs vero laurenti⁹ archiep̄i
gradu potit⁹ fundamēta eccl̄ie q̄ nobilit̄
iactata vidit augmētare: ⁊ pie oꝑatiōis
exēplis ꝓuehere curauit. Nō ſolū noue q̄
de anglis erat collecta eccl̄ie curam gere
bat: ſʒ ⁊ veterū bꝛitānie incolarū necnō ⁊
ſcotoꝝ ppl̄is paſtoꝛalē ſolicitudinē īpēde
bat. Bꝛitones etiā ⁊ ſcoti diē paſce nō ſuo
tꝑe obſeruabāt: ſʒ a quartadecima luna
vſqʒ ad viceſimā paſce diē obſeruādā pu
tabāt. Quib⁹ cū coep̄is ſuis laurēti⁹ ex-
hoꝛtatoꝛiā ad eos ſcripſit epl̄az obſecrās
eos ⁊ cōteſtās vnitatē pacis et catholice
obſeruationis cū ea q̄ toto oꝛbe effuſa eſt
eccl̄ia xp̄i tenere Anno aūt dn̄i ſexcēteſi
mo ſextodecimo moꝛtuo rege ethelberto
⁊ a btō laurētio ſepulto ſucceſſit ei fili⁹ ſu
us edbald⁹ q̄ magna tenellis ibi adhuc
eccl̄ie cremētis detrimēto fuit. Siquidē
nō ſolū fidē xp̄i recipe voluit: ſʒ et adultio
pollut⁹ vxoꝛē pr̄is habuit. Hoc ei vtrūqʒ
ſcelus occaſionē dedit ad pꝛioꝛē vomitū
reuertēdi: hijs qui ſub impio ſui parētis
vel fauoꝛe vl̄ timoꝛe regio fidē ſuſcipant
Nec ſupne flagella diſtrictiōis ꝓfido re-
gi caſtigādo et coꝛrigēdo defuere: nā cre-
bꝛa mētis veſania ⁊ ſpūs imūdi inuaſiōe
pꝛemebat̄ Auxit aūt ꝑturbatiōis ꝓcellā
moꝛs ſaberti regis oꝛiētaliuz ſaxonū qui
tres filios ſuos q̄ pagani ꝑdurauerāt he
redes reliq̄t. Ceperūt mox ydolatrie quā
viuēte p̄re aliquātulū int̄miſiſſe videbā-
tur palaʒ ſeruire ſubiectiſqʒ ppl̄is ydola
colēdi liberā dare licētiā. Cōuenire itaqʒ
canciam ep̄i mellit⁹ et iuſtus cū laurētio
tractaturi: q̄d in hijs eſſet agēdū. Decre
tūqʒ eſt cōi conſilio: qꝛ ſancti⁹ eſſet vt oēs
patriā redeūtes libera ibi mēte dn̄o de-
ſeruirēt q̄ꝫ int̄ rebelles fidei barbaros ſi-
ne fructu reſiderēt. Receſſerūt igit̄ melli
tus ⁊ iuſtus ad ꝑtes gallie rerū ibi fineʒ
expectare diſponētes. Quos laurēti⁹ bꝛi
tāniā relictur⁹ ſeq̄ volēs iuſſit ip̄a nocte i
eccl̄ia apl̄oꝝ petri ⁊ pauli ſibi ſtratū pa-
rari. In quo cū poſt multas pꝛeces ac la
chꝛimas ad deū ꝓ ſtatu eccl̄ie fuſas acq̄-
eſcēdū mēbꝛa ponēs obdoꝛmiſſet apꝑuit
ei btūs apl̄s petr⁹ ⁊ multo illū ſecrete no
ctis tꝑe flagellis arctioꝛib⁹ afficiēs ſciſci
tabat̄ apl̄ica diſtrictiōe quare gregē quē
ſibi ip̄e crediderat relinq̄ret vel cui paſto
rū oues xp̄i i medio lupoꝝ poſitas fugi-
ens ip̄e dimitteret. An mei inq̄t oblit⁹ es
exēpli q̄ ꝓ paruulis xp̄i q̄s mihi cōmēda-
uit vincula / verbera / carceres / afflictiōes /
ip̄am poſtremo moꝛtē: moꝛtē aūt crucis
ab infidelib⁹ ⁊ īimicis xp̄i ip̄e cū xp̄o coꝛo
nādus ꝑtuli. Hijs bti petri flagellis ⁊ ex-
hoꝛtatiōib⁹ animat⁹ laurēti⁹ mane facto
venit ad regē ⁊ reiecto veſtimēto quātis
eſſet verberib⁹ lacerat⁹ oſ̄dit. Qui mul-
tū mirat⁹ ⁊ inq̄rēs q̄s tāto viro tales au-
ſus eſſet plagas infligere vt audiuit: qꝛ
ſue cā ſalutis ep̄s ab apl̄o xp̄i tāta eēt toꝛ
mēta plagaſqʒ ꝑpeſſus mltū extimuit ⁊
anathematizato oī ydolatrie cultu ⁊ ab-
dicato cōnubio nō legitimo ſuſcepit fideʒ
xp̄i ⁊ baptizat⁹ eccl̄ie reb⁹ quātū valuit i
oīb⁹ cōſulere ac fauere curauit. Reuoca-
uit aūt de gallia mellitū et iuſtū eoſqʒ ad

ſuas eccl'ias redire pcepit Diuinis prece
ptis ſe mancipare ſtuduit ⁊ in monaſte-
rio bti petri i honore ſctē marie cōſtruxit
eccleſiā et regia largitate dotauit. Per-
gēs btūs laurēti⁹ in ſcotiā venit in quan
dam regionē vbi trāſitū ſibi⁊ ſocijs ſuis
maris brachiū negabat. Cūq3 reſideret i
primo colle nauē expectās q̄ hodie collis
laurētij vocat̄ viſu3 tādē nautā obſecrat
vt tranſmittat̄. Sed hō a diuina⁊ huma
na pietate alien⁹ pces ſupplicis dū refu-
tat ſuperna indignatiōe nō ſolū hiat⁹ ma
ris ſ3 celeſtis flāma mox ipiū cū ſua naui
deuorauit. Quod videns vir dei plenus
fide ⁊ ſpū ſctō mare tāq3 campū ingredi-
tur ⁊ nudoſos mōtes ac ſi ſolidos pedib⁹
calcās i aliud lit⁹ ſiccis pedib⁹ trāſducit̄
In vico quodā euāgeliū pdicās cū nullū
q̄ eū reciperet iueniret cū exprobatione ex-
pulſ⁹ ſub quadā ſepe nocte illa requieuit
⁊ ſplēdor ſolaris de celis effuſ⁹ teſtē dn̄i
circūfulſit ⁊ noctē illā ſibi in diē cōuertit
Illū vero malignū plebis vicū qui nun-
ciū ſalutis exterminauit: iactū de ſupis
fulmē cū oib⁹ ſuis ſubito cōflagrauit et i
ppetuā ſolitudinē totū locū ipm̄ vt ſodo-
mā peſſundedit. Predicāte viro dei vbi
q3 in ſcotiā verbū dei ⁊ fama ei⁹ late diſ-
fuſa: ſctūs kenan⁹ hibernie archieps ad
eū venit vir tāte ſctitatis vt tres mortu-
os ſuſcitaſſe dicebat̄. Qui audiēs beatū
laurētiū de paſce obſeruatiōe alijſq3 ap-
poſtolicis iſtitutiōib⁹ diſputātē dedit ma
nus vitati ⁊ ſuā gentē in poſterū corrige
re ſatagebat. Regreſſ⁹ tandē ſctūs dei
iuenit cuiuſdā hoſpitis ſui filiū defūctū
prēmq3 ⁊ mrēm luctuoſos valde qui voce
magna clamātes dixerūt. O ſctē lauren-
ti reſuſcita filiū nr̄m vt fideli⁹ credam⁹
in illū quē pdicas ihm̄ xp3. Qui fctā orō
ne ſurge puero dixit: ſtatiq3 ille ſurrexit.
Qui teſtabatur obnixe ſe a tetrimis ſpi-
ritib⁹ ad flāmea tartara raptū: ſ3 orante
ſctā laurētio a luciflu(is) angelis dī ad cor

p⁹ reductū. Quo cū prē ⁊ mrē et tota do-
mo ⁊ cognatiōe baptizato vir ſctūs regio
nē penetrās ſigna⁊ documēta ſalutaria
vbiq3 oñdit ⁊ iuxta quandā vrbē in locis
arentib⁹ fontē aque produxit qui hacte-
nus īdefiēti vbertate manare nō deſinit.
In villa quadā noīe fordunā eccl'iam in
honoē ipius poſt ei⁹ obitū icole ɔdiderūt
q̄ tanto ſctimonie cādet puilegio vt nulla
vnq3 feminar̄ hāc itrare poſſit. Deo au
tem amabilis regia ſcotie ſctā margare-
ta pia religione cū cereis alijſq3 ſacris ob
latiōib⁹ cepit hāc velle itrare. Cui ad por
tam atrij occurrētes canonici iſtant orāt
ne trāſgrediat̄ legē ſacroſcti iſtituti ⁊ of-
fenſam incurrat ibi pſidētis patroni. At
illa reſpōdens ſe poti⁹ ſacrū locū honore
⁊ exaltare velle vrget ppoſitū. Vix atri-
um attigerat cū ſubito diris toti⁹ corpis
ſtimulata cruciatib⁹ exclamare cepit. Ci
to inquit me huic auferte: ecce iā morior
Orantib⁹ p ea clericis regina ſalute re-
cepta eccl'iam cruce argētea ⁊ calice pre-
cipuo alijſq3 donis exornat ⁊ ſctm̄ laurē-
tiū iugi veneratione īuocat quē adire cor
pore nequibat Anno aūt dn̄i ſexcenteſi
mo decimo nono ſctūs laurēti⁹ tertio no
nas februarij relinquēs hoc ſeculū iuxta
ſctm̄ auguſtinū ſepult⁹ eſt. Aduena ſa-
xonic⁹ innatis tergo calcaneis poſt innu
mera ſctōrū queſita patrocinia venit in
angliā ⁊ apud weſtmonaſteriū diuinu3
accepit oraculū ſalutē ſibi querendā apū
ſctm̄ auguſtinū anglor̄ aplm̄. Quo cu3
poſt triduū orōnib⁹ inſtitiſſet: tres ange-
lice claritatis ɔſpexit viros ſupno ſplēdo
re radiantes quor̄ medi⁹ ſtatura pcer⁹
ceſariem habebat celeſti niue dealbata3
aſpect⁹ ei⁹ dulcis ⁊ amabilis vltra mor-
talē nitorē ſua lumina exhibebat. Crucis
vo ſignū qd̄ i dextra ferebat ieffabili ſplē
dore rutilabat. Qui a dextris ei⁹ erat me
diocrē ſtaturā pferebat; ſiniſter aūt lata-
lis zacheū pferebat ſtatura. Dim vero in

dumēta ſup humanū itellectū erāt gl'oſa Appꝛopinquātib⁹ illis egro: qui i medio coꝝ erat dixit. Jte ⁊ ſalutis natiuis neruoꝝ nexib⁹ eū in ſtatū ſuuꝫ erigite. Pꝛotin⁹ dexter a capite ſiniſter a pedib⁹ iuoluta mēbꝛa extricauit. Cū aūt eger exclamaret: ſanitate recepta ſingulos ſctōs tumulos ſuos itrare ꝯſpicatur. Sctūs aūt auguſtin⁹ erat i medio a dextris ſanctus laurēti⁹ ⁊ a ſiniſtris ſctūs mellit⁹ eps.

¶De ſctō Lethardo Epō et confeſſoꝛe.

Dign⁹ deo ātiſtes lethard⁹ pcurſoꝛ ⁊ ianitoꝛ vēturi auguſtini i anglia apparuit. Pꝛeuenit illum vt lucifer ſolē parauit ei viā igreſſū ⁊ locū vt ille pararet dn̄o. Pꝛodig⁹ igētis aīe nō timuit ferinā gētiliū / barbariē ſeculi pꝛicipib⁹ terribilē. Jpē dei famule regie berte dū ethelberto regi adhuc gētili xpiana a paterno regno frācoꝝ mitteret̄ dux / comes / doctoꝛ / ſeruatoꝛ ac toti⁹ pietatis inſtigatoꝛ a mōſtruoſis ritib⁹ munimentū ab ydolatria ſacrariū a diaboli venabilis obſtaculū in omi aduerſitate pr̄is erat ſolatiū. Que etiā i eodē ſctō pr̄e ac rege iaꝫ xpō ſacrato cōſepeliri meruit. Nec illam arbitramur illaudabilē nec pietate i deū carentē: ſꝫ religiōe / elemoſinis / ceteriſqꝫ moꝛib⁹ benign⁹ pollentē q̄ ⁊ xpianis regibus ac populis nata tm̄ habuit inſtitutorem. Jnt̄ pphanos xpi tulit obpꝛobꝛiuꝫ in ecc̄ia ridiculū / in dei ſui cultu ludibꝛium. Jn ātiq̄ſſima ſcti p̄ſulis martini eccleſia ſub vꝛbe ſita btō pōtifice lethardo p̄ſidēte frequētabat: regia miſſaꝝ ⁊ orōnū ſacr̄a cū ſuoꝝ comitū familia xpiana Sctiſſim⁹ vero lethard⁹ quis digne eſtimet quāta miracula p tot merita exhibuerit in vita cui⁹ tāta crebꝛeſcūt nr̄is tēporib⁹ poſt tot ſui obit⁹ ſecula de quib⁹ iiuria eſt memoꝛie nō ꝯmēdare aliqua. Puella quedā a natiuitate ceca ad ipſius tumulū accedēs meritis ſancti lethardi fugatis oculoꝝ tenebꝛis viſum recepit. Cōtract⁹ quidā ſolutis calcaneis ⁊ extenſis tibijs moꝛ pedes erexit ⁊ ambulare cepit Abbas abendonie anulū regine egithe caſu foꝛtuito perdēs vbiqꝫ illū querēs inuenire non potuit. Cū lachꝛimis demuꝫ ⁊ pcib⁹ lethardi clemētiā expoſcit ⁊ illico anul⁹ vbi oꝛabat reluxit. Matrona quedā parere nō valēs anguſtus part⁹ pene exaiata i ardui moꝛtis ſuperciliū vt ſibi i ſpiritu viſum fuit rapit̄ et tetris demonuꝫ tenebꝛis trita ab imaniſſis toꝛtoꝛib⁹ eā rapientib⁹ cū diris ſupplicijs toꝛquet̄ Jāqꝫ p arctū foꝛamē rote illā extrudē atqꝫ detrahē ⁊ i ſulphureos ſui baratri abiſſos pcipitare conant̄. Cui i tāto timoꝛe ⁊ tremoꝛe iugit̄ ſaluatoꝛē iclamāti ieſtimabilis claritatis ſid⁹ emin⁹ apparuit quod q̄to ꝓpinqui⁹ tāto clari⁹ radios ſuos effudit. Et ecce i medio illi⁹ choꝛuſce lucis btūs lethard⁹ emicuit: qui pōtificali auctoꝛitate pditiōis miniſtros exterminās dixit. Diſcedite dāpnati ſpūs i tartara veſtra q̄d vobis cū dei famula q̄ illā raptatis: Falſo inq̄t noīe nō fidei executione xpianā vēdicam⁹ i nr̄a iura nr̄a eſt pediſſequa nr̄a hereditabit toꝛmēta. Jnt̄dico inq̄t eps vobis oēm i ea poteſtatē oci⁹ diſcedite ab illa ibr̄e pditiōis ergaſtula. Ad ei⁹ eni iperiū relicta captiua oēs demonū mine oia machinamēta fūdit⁹ exinanita euanuerūt. Mulier vo reſūpto ſpū de bti lethardi vultu ⁊ patrocinio letificata: ꝓlem enixa eſt. Paralitic⁹ quidā cū ad tūbā ei⁹ lachꝛimis cū opē iploꝛaēt ſopoꝛi depꝛeſſo aſtitit pi⁹ pr̄ q̄d velit: quid eū tā impoꝛtune efflagitet q̄rēs Debilis ſe ſanitatē petē rn̄dit. Et ille. Qn̄ inq̄t debitas penas luitis: tūc ſupplices venitis vbi deſiderata obtinueritis imeoꝛes ⁊ igrati diuinis bn̄ficijs cito ēga v̄titis. Ad hec illo obnixi⁹ inſiſtēte ⁊ emēdatiōem pollicēte miſericoꝛs pr̄ ſubintulit. Una tibia ſanat⁹

liberaberis cū altera abibis quatinꝰ ps
ſana te admoueat gratiarū bonitatis di-
uine infirma redarguat igrate negligen
tie. Et cū tāto deſiderio requiras ſoſpita
tem ablatā: diſcas nō paruipēdere colla-
tā. Surrexit ergo ſemiſanus vno crure
erectꝰ altero relictꝰ. Erat enī a renibꝰ ⁊ in-
fra añ curationē ſctī totꝰ paraliticꝰ. In
ꝑceſſione annuali rogationū vel letania
rum ſolet efferri ſcrinio aureo btī lethar
di corpꝰ opiferū in bñdictionē ⁊ ꝓuentu
um agroꝝ ac plebiū. Cū aliqñ a duobus
frībus corpꝰ eiꝰ ſctm̄ ꝑ cāpos veheretur
quedā mulier inſanie capta feretrū cum
impetu tangens pleno intellectu ⁊ ratio-
ne formatur. ¶ Narratio.

Sctūs enī pharao meldenſis eps añ ſuſ
ceptū antiſtitis gradū vxorē ſuā ſacro ve
lamie cōſecrari fecit. Quē hoſtis antiquꝰ
vice quadā in tantū tēptatiōibꝰ ſue car-
nis illicitis allexit vt vxoris ſue recorda-
tus amore ſimul ⁊ pulchritudine ad hoc-
uſqꝫ ꝑducit: vt eā ad ſe venire mandaret
primo ſcdo ac tertio ⁊ illa hoc agere diſtu
liſſet et animū antiſtitis quodāmō tēpta
tū ab ea intellexiſſet: argumētoſum exco
gitauit cōſiliū quō pontificē a propoſito
abſtrahere poſſet ⁊ ſuā caſtitatē cōſerua
ret. Etenī ornatū abiiciens veſtiū ceſari-
em capitis totōdit ⁊ cilicio induta ſe cōtē-
plandā epo preſentauit. Cūqꝫ in eā inten
deret exhorruit vehementꝰ facinꝰ ſe deli-
beraſſe aīo illicitū ⁊ ſagacis femine pru-
dētiā miratus eſt.

¶ De ſctō Machuto Epō ⁊ ꝯfeſſoē.

Sanctꝰ enī antiſtes Macu
tus ī britānia maiori ge-
neroſis parentibꝰ ortꝰ ē.
Mr̄ vero eiꝰ noīe deruel:
ſoror hamōis patris ſctī
ſampſonis extitit ⁊ pater
eiꝰ noīe Went optime cōuerſationis vir
in ſexageſimo ſexto etatis ſue anno virū
dei machutū genuit. Nutriri fecit euꝫ in
valle q̄ dr̄ nantcarwan in qua nobile mō
naſteriū ſitū erat in quo brendanꝰ cōfeſ-
ſor xp̄i ⁊ abbas virtutibꝰ floruit vbi etiā
mr̄ ſctī macuti nocte vigilie paſce ad vi-
gilandū veniēs filiū eadē nocte pepit. quē
brēdanꝰ baptizās ī filiū ſpūalē accepit ⁊
quouſqꝫ loq̄ et ītelligere poſſet enutriuit
In eadē aūt nocte qua natꝰ eſt ſctūs ma
catꝰ triginta tres ſexꝰ maſculini cū eo na
ti ſunt: ex matribꝰ illis grauidis: q̄ ī vno
comitatu equitātes cū matre eiꝰ ambula
bant ⁊ cū eo nutriti ſunt. Non enī pueri-
li more leuitatibꝰ indulſit ſꝫ magis ī gra
uitate fundatꝰ velut eſuriens fauce aui-
da cibū diuīe ſapientie hauriebat. Dūqꝫ
magis ac magis lrīs ſacris eēt inſtructꝰ
virtutē validiſſimā feruere in ſe teſtaba
tur. Et cū alij diſcipuli rigorē frigoris in
ſe habentes īgemiſcerēt validiſſimū calo
rem ſe pati dicebat. Et cū in hieme cōdiſ-
cipuli eiꝰ pre nimio frigore dētibꝰ ſtride-
bāt: ipſe palliū a ſe expulit vt pene oībꝰ
horis illi putarēt caput eiꝰ lauari dū ſem
per viderēt guttas ꝑuulas de fronte a fa
cie eiꝰ effluere. Et qꝛ vallis illa caruan in
qua nutritꝰ eſt macutus ꝓxima eſt mari
ꝯtigit eū cū diſcipl'is ſuis ludēdi cā ad lit
tus maris exire. Alijs tandē añ mūdatio
nē maris relicto ludo ad lectiōes recurrē
tibꝰ ſōpno eū retinēte ī medio littoris ſu-
per faſcē alge ſolus remāſit. Et ecce quā-
tū mare creſcebat: tm̄ littus ſuꝑ qđ puer
ſctūs dormiēs iacebat nutu dei exaltari
videbat. Sctūs itaqꝫ puer ſonitu fluctꝰ
maris a ſompno excuſſꝰ circa ſe aſpiciēs
ſecūqꝫ mirās ⁊ multa reuoluēs dixit. Dñe
deus omps q̄ nō derelinq̄s ſperantes ī te
vbi poſitus ſum ego? Cūqꝫ brēdanꝰ qua
re macutus nō rediſſet a pueris ſolicitꝰ
quereret et illi eū dormientē in littore di
miſiſſe reſpondiſſent: vir dei magno me-
rore affectus illū ꝑ littus cū pueris inua-
nū diu querēs rediit et officiū mortuoꝝ
ꝓ aīa pueri cū magno merore pegit. Nec

mora nūcij a parentib⁹ macuti directi ad ianuā pulſantes macutū ſanum ꝛ incolumem ſicut ei tradit⁹ fuerat cū minis a brēdano poſtulabāt. Vir dei rñdit. Jam nō ſolū magnitudo doloris occupat me: ſed ꝛ vrā legatione tedet me vite mee. Sed vos queſo ite ꝛ nunciate illis ꝙ fili⁹ eoꝝ cū prē in celis viuit ineternū. Orante autem brēdano ad deū cū lachrimis aſtitit angelus dñi dicēs. Brēdane ſerue dei noli timere qꝛ deus oīpotens qui ſeruos ſuos in tribulationib⁹ conſolatur: puerum macutū int̄ fluct⁹ maris ꝯſeruauit ꝛ vbi inſula nunꝙ fuit ꝓpter ei⁹ amorē vnam nouiter exaltauit que niſi nauigio ineternum a nullo audiri poterit. Pergens igitur vir dei mane ad litt⁹ puerū in ſuperiori inſule loco odas deo canentē aſpexit: cui ꝛ dixit. Veni electe dei ꝛ da oſculū nobis qꝛ ita ego hodie accipio ꝯſpectū tuū quaſi lazarū quarto die de monumēto reſurgētē viderē. Jlle vō hūiliter rñdens dixit. Nolite mihi moleſtiam inferre ſed ſaltem vna die in loco vbi mīa dei me ſaluauit: relinquite me ꝛ pſalteriū meū mihi remittite. Et ſi alio modo nō poteſtis mittite illud in mare ꝛ deus qui ſaluauit me inter vndas maris ſi placet illi me ſaltem vna die hic aſtare mittet illud aquis intactum ad me. Tūc brendano pſalterium tenente ꝛ in mare mittente: faſcis alge ſuper quā ille dormierat occurrit ꝛ ſuper ſe pſalteriū admiſit ꝛ ad locū vbi ſanctus machutus deū orabat: aqua illeſuꝫ pertulit. Tūc omnes fratres hoc miraculū aſpicientes ꝓſtrati in terrā ſpacio trium horarum laudes dño in ꝯmune fuderunt. Craſtina die nauiculā brendanus miſit ꝛ puerū ad terrā atꝗ monaſteriuꝫ reduci fecit. Cū aūt puerū incolumē brēdan⁹ pentib⁹ ꝯmēdaſſet macut⁹ quaſi iracūdia mot⁹ atꝗ oīa tranſacta reuoluens ait. O magr̄ nōne cū alijs fratrib⁹ euāgelium p̄dicares audiui te dicētē: nolite patrē vocare vobis ſuper terrā vn⁹ eſt pater veſter in celis. Huiuſmodi verbis cum magr̄m frēs parēteſꝗ admoneret admirati ſunt valde. Tūc pentes filiū ſuū fletu ꝛ lachrimis ſe madētes cū brēdano reliquerūt. Sctūs eni macut⁹ quotidie orōnis gr̄a ad illā inſulā in nauicula exibat. Brēdan⁹ itaꝗ grām dei i macuto cōſiderās rogauit vt gradū p̄ſbiterat⁹ accipet Tūc ille īdignū hoc gradu ſe eē hūilit̄ cōfitēs ꝛ i iuuenili adhuc etate eē ꝯteſtans dixit. Magr̄ noli mihi moleſt⁹ eē qꝛ nō ſū dign⁹ hoc officiū qđ dicis ſuſcipe Cui brēdan⁹. Noli dubitare qꝛ iuuenilis etas alicui nō nocet: ſi fuerit mēte pfect⁹ nec ſenilis etas alicui proficit ſi fuerit mēte corrupt⁹. Acq̄eſcēte magr̄i rationib⁹ macuto ex hora qua eṕs manū ſuā ſuper caput eius leuaē cepit alba colūba ſuper ſcapulam ei⁹ dextera vſꝗ ad horā qua officiuꝫ ꝯpleret̄ ab aſtātib⁹ viſa eſt: ꝛ officio ꝯpleto i ſpē ignis cū magna claritate euanuit. Erat ei macut⁹ abſtinētia aſſidu⁹/ ſobri⁹/ vigilijs dedit⁹/ p̄dicatione iſtātiſſimus. Jnt̄ hec aūt icidit i mēte brēdani inſulā quandā maris noie ymmā q̄rē. Parata aūt naue cū macuto ꝛ plurib⁹ frīb⁹ p mare nauigare cepit. Septio tandē nauigatiōis anno ad quādā iſulā venerūt: i qua ſepulchrū quoddā longiſſimū erat Tūc ſctūs brēdan⁹ ait. O ſctē macute pete a dño deo tuo vt reſuſcitet̄ hō ꝗ i hoc buſto poſitus eſt. Cui ille. Nō ego ſꝫ filius dei cui ſeruio qui dū corꝑalit̄ i mūdo eſſet lazarū de monumēto quadriduanū iā fetentē ſuſcitauit ipē mō in celo ſpūalit̄ ſedens hūc de ſepulchro iſto reſuſcitet. Et cū hoc dixiſſet: ecce tot⁹ tumul⁹ ꝯmot⁹ eſt ꝛ quaſi hō q̄ñ de ſōpno ſurgit ſic aīa eius in eū intrāte viu⁹ ſurrexit. Jllis aūt int̄rogātib⁹ vbi fuiſſet aut ſub qua lege vixiſſet: in pena ſe fuiſſe gentiliterꝗ vixiſſe īdicauit. Querentib⁹ nomē eius: ſibi nomē mildu eē dixit Et cū hoc dixiſſet ſācto

macuto ait. Oꝛa ꝓ me paſtoꝛ bone qꝛ cre
do per tuū me aduētū ſaluari. Baptiza
me/redime me: ⁊ miſerere mei. Tūc ma-
cut⁹ baptizato eo dixit Noſti iſulā ymmā
quā lōgo iā tpe q̄ſiuim⁹: Ambulās īquit
vir vna vice vidi ſ3 vēt⁹ validiſſim⁹ atqꝫ
tēpeſtuoſum mare me ab illa ſeparauerunt
Tūc oēs rogāt illū vt iret cū illis ad eam
Ille anchoꝛā in manu tenēs p ꝓfundum
maris nauē pꝛeuenit Illocꝫ nō valēte il
lam inuenire vento validiſſimo irruente
maxima quedā coꝛda anchoꝛe alligata in
manu ei⁹ fracta eſt. Venerūt ergo iterū
cū illo ad locū vbi inuenerūt eū ⁊ moꝛtu-
um in ſuo tumulo repoſuerūt. Cū autē
in illo itinere cuidā inſule appꝛopinquā-
tes pene ſiti deficerent iuſſu bꝛēdani ma-
cut⁹ aſſumpto vaſe per ſemitā paruulā
pgens fontē repperit. Et cū ſemel ⁊ iterꝫ
aquā oꝛi poꝛrectā p̄ amaritudinē guſta
re nō valeret bn̄dicto fonte aquā ſuauiſſi
mā hauſit ⁊ i vaſe ſecū attulit. Qua a frī
bus guſtata ⁊ omnibus quaſi cibo et po-
tu refectis nullā om̄ino diminutionē lim
pha illa allata ſuſtinuit. Die vero paſche
cū macutus i quadā modica inſula miſſā
celebꝛaret cmōot⁹ eſt loc⁹ ⁊ om̄es treme-
facti vna voce dixerūt. O bꝛendane ecce
om̄es pim⁹. Tunc ille ait. O ſctē macute
ecce diabolus ſe trāſfigurauit vt multos
i interitū ducat. Et ille. O magr̄ nōne ali
is me audiente p̄dicaſti: qḋ quondā ione
pꝛophete nolenti ad niniuen pgere domi
no volēte: cetus vitale ſepulchꝛū pꝛebuit
Ecce ſimili mō nobis in auxiliū hic a deo
p̄paratus ē. Tūc oībus p̄cepto eius i na-
uē intrātibus miſſā ꝯpleuit ⁊ ad nauē pre
xit: ſicqꝫ ꝓſpere nauigātes ad monaſteri
um ſuum regreſſi ſunt. Poſt hec vō bꝛē
dano pentibuſqꝫ valefaciens cū triginta
tribus diſcipl'is q̄ ſecū educati fuerāt ad
mare prexit. Et ecce nauis parata i litto-
re ſtabat cum omnibus neceſſarijs ſuis ⁊
velū extenſum in ea nulluſqꝫ in illa pꝛe-
ter deū qui oīa ſeruis ſuis ꝓuidebat. tūc
illi deū laudātes cū gaudio nauē ītrabāt
Et cū nauigare incipent gubernatoꝛ na-
uis īterogat illos quib⁹ ex cauſis patri-
am parēteſqꝫ relinquerent aut in quā re-
gionē ire vellent. Machut⁹ ait. Patriā ⁊
relinquim⁹ vt vitā eternā deo ſeruientes
cape valeam⁹. Parētes dimiſim⁹ vt ec-
cleſiā mr̄em i terris ⁊ deū p̄rem nobis in
uenire mereamur in celis. Patriā bꝛito-
nū expetere cupim⁹ ſi deus ꝓſperū naui
giū nobis ſeruis ſuis largiri dignet᷑: De
mū puenerūt ad inſulā que ſeptēber vo-
catur vbi ſacerdos quidā fideliter deo ſer
uiens noīe feſtinus cū ſcola plurima ha-
bitabat. Illi vero qui i iſula erāt vna vo
ce clamabant. Nolite illa parte venire qꝛ
ſerpēs maxim⁹ an̄ vos eſt. Cūqꝫ cogita-
rēt in aliam partē nauē vertere guberna
toꝛ ait. Nō legiſtis quod xp̄s in euāgelio
Dedi vobis ptātē calcādi ſup ſerpētes et
ſcoꝛpiones ⁊ ſup oēm virtutē iimici: No
lite timere. Dū ergo exirēt ſtatī vt ſonū
eoꝝ audiuit ſerpēs obuiā eis exiuit ⁊ per
totā inſulā audit⁹ eſt ſibil⁹ ei⁹. Tres nā-
qꝫ pueros deteſtabilis illa beſtia devoꝛa
rat. Tūc macut⁹ ſigno crucis munitus
ſerpenti obuiam vadit ⁊ extendēs bacu-
lum quem manu tenebat ſuper collū dꝛa
conis dixit. Vade inimice hoīm nec vltra
ad hanc inſulā reuertaris: nec alicui chꝛi
ſtiano amodo nocere pꝛeſumas. Nec mo
ra ſerpens ad mare tremēs exiuit caput
in terram incliuauit et mare intrās nuſ-
q̄ꝫ comparuit. Vir autem dei ſpeluncam
dꝛachonis ingrediens cuſpidem baculi
ſui in illam poſuit ⁊ fons limpidiſſimus
emanare cepit.

Pergens autem ad ciuitatem nomine
aleth que lōgo iam tempoꝛe fuerat deſer
ta: tam in ipſa ciuitate q̄ per inſulas et
loca vicina: monaſteria in quibus multe
congregationes monachoꝛum deo ſerui
re noſcuntur ꝯſtruxit ⁊ diſcipulos nō ſolū

a conſpectu mulieꝝ: ſed etiā a colloquio
viroꝝ ſeparare volēs per illa diſtribuit.
Ip̄e v̄o cū ſuo diſcipulo riuano in quadā
ſpelūca iuxta ciuitatē heremitice viuens
p̄ter panē ⁊ aquā oleraq; ſale ꝯdita cibū
nullū ſūpſit. Diuo ab aſpectu hoīz ſegre
gatꝰ lectū nō habuit veſte qua ī die vſꝰ ē:
etiā ⁊ ī nocte ꝯtētꝰ erat et cilicio aſprimo
ſuā ſꝑ carnē domabat mutūq; crucis ſig
naculo loqui fecit. Crebreſcēte ꝑ ꝓuiciā
fama eiꝰ pꝛinceps bꝛitānie minoꝛis noīe
iudicail cū ſacerdotū ꝯſēſu ad ep̄atū a le-
this eū eligē diſcernēs illū ad ſe accerſiri
iuſſit. Cūq; palatiū ītraret: ecce hō demo
niū hn̄s dētibꝰ ſtridebat nec ꝓꝛſus de
mone linguā eius occupāte loq̇ poterat.
Tūc macutus os eiꝰ tetigit: ⁊ ſtatī loqui
cepit. Cū aūt macutus turonis ſacrādus
adiret: hoꝛa qua ep̄i manus ſuas ſuꝑ ca-
put eius poſuerūt: colūba ſuꝑ collū eius
cū caput ad bn̄dictionē īclinaret appuit:
⁊ cōpleta cōſecratiōe oībus vidētibus in
celū auolauit. Rediēs aūt macutus ad ci
uitatē ſuā ꝑ annos fere quadꝛaginta vir
tutibus ⁊ ſignis claruit ⁊ poſt hec ad īſu-
lā noīe carō cū diſcipl̄o ſuo riuano veni-
ens aliquot ānis vixit. Poſt moꝛtē aūt p̄
fati iudicail p̄nceps īpius noīe rewallus
c. i. filios eius īnt̄fici iuſſiſſet vnus eoꝝ fu
giēs ad cellā macuti veīt. Quē pꝛinceps
īiquus ꝑſeq̄ns nocte pueꝝ iuſſit expelli ⁊
occidi. Quo cognito macutꝰ currēs poſt
īpiū ⁊ eiulās vt parceret īnocēti puēo cla
mare cepit. Sz ille audita voce pōtificis
anteq̄ ad ſe accederet īnt̄ficere iuſſit ino-
centē. Et flēs macutꝰ ⁊ eiulās īpꝛecatꝰ eſt
dicēs. Nullꝰ dn̄e ex ſemine eiꝰ inet̄nū ſu
per ſedē eius ſedeat ſupplicit rogo. Die
poſt hec tertia īpius ille officīū ligue ocu
loꝛūq; amittēs moꝛte turpiſſīa vitā fini-
uit. Vir dei īnt̄ vigilias ꝯtinuis ieiūijs ſe
macerauit: equitās ī itinere ſꝑ de deo ali
quid aut v̄bo ꝯtulit aut pſalmis ītendit
Inter hoꝛas v̄o diurnas aut legēdo aut
ſcribēdo aut opāndo creatoꝛi ſuo ſeruiuit.
Nullū erat tp̄s quo nō aut aliis prodeſſet
aut ſibi lucrū faceret. Quodā tp̄e cū ad
eccl̄iam ſedis ſue oꝛōnis gratia ꝓcederet
fctō ſigno crucis clauſa oſtia ſubito ei ap-
ta ſunt. Et adductū ad ſe paraliticū ſana
uit: fugato demone energuminū curauit
Cecū quēdam mutū/ſurdum/ ⁊ claudū
ſibi oblatū reddidit ſanū. Clericꝰ quidā
ad eū veniens ad gradum pꝛeſbiteratus
pꝛomoueri petijt. Quē intetrogās ſctūs
ſi caſtus eſſet ⁊ coꝛpꝰ ſuū intactū a mulie
ribus conſeruaret ille ab hijs ſe immacu
latū eē ac toto coꝛde hactenꝰ xp̄o famula-
ri teſtabat̄. Cui ille locū ⁊ tp̄s et mulierē
cū qua peccauerit expoſuit. Tunc ille cō-
fuſus ad ſcti pedes coꝛruēs cū lachꝛimis
pctā cōfitetur. Cū aūt defunctū quēdā
reſuſcitaſſet ⁊ eo poſt hec miſſam celebꝛā
te lecto euāgelio vinū defuit ⁊ calix inue
niri non potuit. Tunc facta pꝛius oꝛatio-
ne ſctūs vinū de aqua ⁊ calicem de petra
quadā oībꝰ ſtupentibꝰ fecit ⁊ miſſam in-
choatā cū debita reuerētia cōpleuit. In
ciuitate alethis contractū ſanauit mulie
ri mute loquelā reddidit ⁊ lepꝛoſum mū
dauit. Vir quidā diues pꝛopinquā ſuā
in vxoꝛem ducens a viro dei increpatus
inſidias pontifici tetendit ⁊ moꝛti trade-
re deliberauit. Reſidens aūt cū multis in
menſa pontificē blaſphemare ⁊ mlt̄is in-
iurijs derogare cepit. Et eleuās manum
ſic inq̇t eū percuterem ſi eum hic haberē
Hoc dicto manꝰ eius exaruit nec eam ad
ſe retrahere potuit. Eo ad virū dei allato
lz a multis rogatꝰ pꝛo eo oꝛare noluit nec
cū eo cōicare donec illicitū ꝯiugiū relinq̄
ret. Tūc ille inceſtū ſe relicturū ⁊ quicq̇d
vir ſctūs ei p̄ciperet adimpleturū ſub te-
ſtificatione pollicet̄. Ep̄s aūt mīa motus
dedit ei penitentiam ⁊ recluſū in magna
afflictiōe tenuit. Pꝛo eo quoq; vna cum
fratribus quotidie letaniā faciens ⁊ pau
peribꝰ elemoſinas multas largiens a vi-

culo pcti cũ abſoluit ⁊ ſanitati reſtituit.
Aſſũptis ſctũs macutꝰ ſecũ ſeptem di-
ſcipulis orõnis gratia romã ꝓfectꝰ cũ ca
ptiuos vł puéos venales de tris lõginqs
illuc delatos videret dato pcio redimebat
⁊ ĩfideles ĩſtructos baptizabat. Rediẽs ve
ro ꝑ mare cũ nauis oꝛta tẽpeſtate pene ſũ
mergeret oẽs ad virũ dei clamabãt vt ꝓ
eis dñm depꝛecaret exoꝛãtes. Sctõ vero
de dñi mĩa fiduciã eos habere ⁊ nihil dif-
fidere admonẽte apparuit ſctũs petrus
apłs ⁊ blãde alloqns ait ad eũ. Serue dei
macute noli timẽ qꝛ dñs tecũ eſt Mox ad
vbũ eiꝰ ſedata tẽpeſtate ⁊ trãqllitate red
dita ſani ⁊ hilares ad trã ꝑuenerũt. Ve
niẽs vo ad poꝛtã ciuitatis alethis cecũ et
claudũ elemoſinã poſtulãtes vidit quibꝰ
⁊ ait. Argentũ ⁊ aurũ nõ eſt mihi qd aũt
habeo.i.charitatis officiũ ⁊ pietatẽ orõis
ad deũ: hoc vobis pſtare nõ differo. Et fa
cta ſuꝑ eos orõne optatã ſanitatẽ recepe
rũt. Cũ aũt alethis eccłiam quadꝛagin
ta annis rexiſſet ⁊ quoꝛũdã ſceleratoꝛu̇
hoiꝫ grauit iiurias ferret: maledctõ ⁊ ex-
coicato pplo qui ꝑ ſuas eũ illuſerãt pꝛa-
uitates cũ quibuſdã diſcipulis ad inſulã
ĩ aquitãnia agenis vocatã ⁊ iñ ad leonti
um epm ꝑgens puerũ ſubmerſum reſuſ
citauit ⁊ mulieri cece lumẽ ocloꝝ pce ſua
reſtituit. Acceſſerũt ad eũ ſacerdotes a
rege ⁊ ſenioꝛibus de bꝛitãnia miſſi rogã-
tes vt ad illos qs excoĩcans male dixerat
veniẽ dignaret quatinꝰ cuiꝰ maledictio-
nẽ ꝓ ſua ꝑfidia acceꝑant: eius bñdictio-
nẽ reciꝑe mererent. Nã tra illoꝝ ꝑ ſeptẽ
niũ ĩfructuoſa manẽte: icole ſiti ⁊ fame ꝓ
ariditate ꝯſũpti erãt. Tũc vir dei mĩa mo
tus cũ vꝛbis pagũ ingrederet pluuia per
grãdis de celo cecidit ⁊ bñdctõ pplo ⁊ ter
ra fecũditati reddita ad leõtiũ epm igreſ
ſum maturauit. Ec cũ centũ triũ eẽt ãno
rũ plenus oĩ ſctitate ſeptimo decio kał de
cẽbꝛis celeſtia cõcendit. Eius coꝛpꝰ leon-
tius eps extra muros ſanctonice ciuita-
tis in loco qui dꝛ perdina honoꝛifice ſepẽ
liuit ⁊ ſuꝑ eiꝰ tumulũ eccłiam fabꝛicauit
In eius eni obitu audita eſt vox a młtis
in aere dicens. Macute macute dilectiſſi
me meus veni qꝛ loquutꝰ tibi in ſempiter
na gloꝛia paratꝰ eſt: ĩ quo cũ oĩbus ſãctis
regnabis ineternũ. Miſerũt autẽ ciues
alethis ad regem noie filbertũ nũcios di
cẽtes. Depcamur dñe vt nos nõ deſpici-
as ſꝫ vł ex aliq parte coꝛpoꝛis ſcti macuti
nři votis ciuiũ vroꝝ ſatiſfacẽ digneris.
Quibꝰ rex ait. Si deo placet qd petitis:
ipe tribuat vt inueniatis. Sin autẽ ſicut
veniſtis ita ⁊ reuertamini. Sctõ aũt ſuꝑ
hac re triduano ieiunio cũ quatuoꝛ cleri-
ci coꝛpꝰ ſctm̃ eleuaẽ vłlẽt caput vniꝰ ĩ ma
nu remãſit ⁊ dextera manꝰ ĩ manu alteri
us reliqua coꝛꝑis ꝑs nłlo mõ moueri po-
tuit nec quicq̃ ab eo ſeparari. Statimq̃
nũcij cũ capite ⁊ dextera manu leti ad pa
triã ſuã redeũtes ĩ locis cõgruis reliqas
allatas cũ honoꝛe reponũt. Ruſticꝰ qui
dã a vidua quadã cibũ petijt cui ⁊ illa ait
Sctũs macutꝰ ſcit qꝛ nihil pter panẽ ha
beo. Ille dixit. Siue plꝰ ſit ſiue minꝰ ego
accipiã. Et illa. Et quid putas tũc ſanctꝰ
macutꝰ faciet? Ille tranſmarinꝰ eſt inqt
mõ ĩ hac regione nõ eſt. Et fracta quadã
archa: panẽ ſecũ tulit ⁊ abijt. Mulier au-
tem eiulãte ⁊ ſctm̃ macutũ cũ lachꝛimis
ĩuocãte: panis manui ruſtici ita adheſit
vt nulla arte ſeparari potuit. Cumq̃ re-
diens mulieri ſatiſfeciſſet ad ſanctũ ma-
cutum pꝛo illo mulier pꝛeces fudit ⁊ ſta-
tim a vinculo quo erat ligatus liberatuꝫ
ſe ſenſit. Vxoꝛ potentis cuiuſdã ad quã
dam villam ſancti macuti veniens quẽ-
dam famuloꝛum ſuoꝛũ ad querendũ her
bam pꝛo equis miſit. Cui cum vir quidã
modicũ quid dare vellet ⁊ ille magis ſe vi
extoꝛquere diceret ait. Et quid faciet tũc
ſanctus macutꝰ? Et ille. Vade in hoꝛtuꝫ
tuum et fac illi pulmentũ. Et fracta ſera
quantũ herbe voluit ſecum tulit. Et ecce

equꝰ ſe mouere nõ valẽs ĩ terrã cecidit et oſſibus oĩbꝰ fractis perijt ⁊ feſſor fracto collo expirauit Quo audito dña p̄fata virũ illũ q̃ ſctĩn dñi ĩuocauerat vt die craſtina ſuſpõderet̃ in ꝯpedes poni iuſſit. Media nocte apparuit ei ſctũs macutꝰ ⁊ abſoluit eũ dicẽs. Uade noli timere. Deĩde venit ad lectũ illiꝰ dñe ⁊ tetigit eã baculo ſuo ⁊ ſine tp̄is ĩtuuallo defũcta eſt. Uir q̃dã vſq̃ ad mortẽ lãguẽs dũ ad oratoriũ ſcti macuti deportatꝰ q̇eſcere vellet vidit quẽdã virũ nigerrimũ ſibi appropinquare pre cuiꝰ timore ꝓmiſit ſe ſctõ macuto ſemꝑ ſeruiturũ ſi eũ a ptãte huiꝰ liberaret. Dũ hec cogitaret inimicꝰ ille acceſſit ⁊ tenẽs gladiũ igneũ mẽbratĩ diuiſit eũ ſingula mẽbra parieti appẽdẽs nouiſſime caput eiꝰ cũ torto malleo cõtriuit. Et ecce ſubito ſctũs macutꝰ aduenĩẽs diabolũ expulit mẽbra oĩa redintegrauit ⁊ hominẽ ſanitati reſtituit Die quadã ſãctꝰ macutꝰ cũ ſuis diſcipl'is in agrũ eã putãdi vineã ꝑgẽs capam ĩ quodã vinee loco depoſuit. Peracto aũt labore cũ vellet capã reinduere inuẽtũ eſt ĩ ea cuiuſdã auicule ouũ. Quo cognito vir dei ꝓhibuit ĩdumẽtũ de loco ãmoueri donec ſuos auicula pullos excluderet. Interim vero nl'la aeris ĩtẽperies vel pluuia ip̃m ſacri preſulis veſtimentũ contaminauit.

¶ De ſctõ Maglorio Ep̃o ⁊ cõfeſſore.

SAnctus magloriꝰ quaſi magna gl'ia merito tali refulget nomĩe qđ acq̇ſiuit in ope. Hic in maiori britãnia oriũdus gñe ſpectabilis ſcti ſãpſonis cõſors extitit. Qui etiã decedens eũ in ep̃atu dolẽti ſibi cõſtituit ſucceſſorẽ Ubi cũ ſpectabilibꝰ documẽtis ſimul et exẽplis eniteſceret angelus ei in ſõpnis apparuit eũq̃ admonuit vt põtificatus culmine relicto ad remotioris loci latibula ꝑgẽs ſolatariã vitã duceret vt monachorũ gregẽ paſcẽs laudes dñi licẽtiꝰ celebraret. Qui expgefactꝰ grãs egit deo: et mãdatũ dñi ĩpleuit ⁊ miraculis multis effulſit Quidã comes leproſus famã eiꝰ audiẽs ⁊ ad eũ veniẽs plenã ſanitatẽ ab eo recepit. Huiꝰ terrarũ magnitudo triplici ꝯtinebat̃ diuiſiõe quarũ vnã nõ integrã ſȝ dimidiã btõ maglorio ꝯtulit ĩ munere. Has aũt diuiſiões copioſa multitudo auiũ q̃ mire magnitudinis ⁊ pulchre erãt freq̃ntabãt captura q̃q̃ piſciũ abũdabat. Cõtigit ergo cũ beatꝰ maglorius portionẽ ſuã penetraſſet: vt oĩs auiũ ⁊ piſciũ ꝯgeries q̃ alt'i meditati comitis inerat: fuga ĩiret ⁊ ſcti partẽ expeteret. Qđ vxor comitis grauit̃ ferẽs ei ſuaſit vt illã vendicaret ſibi ⁊ alterã maglorio daret. Cuiꝰ ille ſuggeſtionẽ nequã mox ſuſcipiens qđ nõ debuit expleuit facta q̃ nepharie cõmutatiõis ꝯtrouerſia: ſubito aues ⁊ piſces ab illa pte comes auare ſctõ viro ſurripuerat receſſerũt: ⁊ mox ad dñȝ ſuũ magloriũ reuerſi ſũt. Tũc comes apđ ſe pniã ductꝰ vtrãq̃ partẽ ſctõ maglorio cõceſſit: ⁊ tũc auiũ ⁊ piſciũ agmina vtrãq̃ partẽ ſicut añ repleuerũt. Cũq̃ v̇go eẽt hic ſctũs ab vſo mr̃is ſue: panẽ ordeaceũ ⁊ viliora legumia ẽt parce ſumebat. iiij. ⁊. vj. fẽ. ab oĩ pabulo abſtinebat corpꝰ eiꝰ cilicio iugit̃ tegebat̃ veſtimentis aſſoris mediocribus vtebat̃ vinũ ⁊ cicerã nõ vibẽs. Excubias noctis cũ frẽs ſopori ſe darent clã ab eis ſeq̃ſtratꝰ ſuꝑ alueũ maris ꝑuigil ducebat. Denique in vigilia paſce dũ ĩ eccl'ia ꝑnoctaret: angl's dñi choruſcꝰ aſtitit obitũq̃ ſuũ imĩere: ⁊ dignã mercedẽ certaminis eũ ꝑcipe dixit. Cũq̃ ille heſitaret ne diabolꝰ forte in angl'm lucis ſe trãſformaſſet orõnẽ diutiſſime ꝓtelauit ⁊ angl's de viſione eũ certũ reddere cupiens: tertio eũdẽ ſermonẽ repetijt De manu tãdẽ ip̃ius angl'i maticũ viſibil'r accepit: et ab illo die niſi cã ineuitabilis extitiſſet: vſq̃ ad diẽ vocatiõis ſue verſicl'm hũc ĩ ore ſꝑ repetijt. Unã petij a dño. ⁊ c̃. ⁊ nono kal̃. nouẽbris ad xp̃m migrauit.

Sctūs baſilius quadā die exiēs de ciui-
tate dixit diſcipl'is ſuis. Filij ſeq̄mini me
vt videatis mecū gl'iaꝫ dei ꝛ admiremur
de diſcipl'is magr̄m. Cognouit hoc vtu-
te ſpūs ſcti p̄ſbit anaſtaſius q̄ hēbat vxo
rē quadraginta annis in virginitate co-
habitātē: ꝛ ipſe quotidie ī pane ꝛ aqua ie-
iunabat p̄ter ſabbatū ꝛ diē dn̄icū q̄ dixit
mulieri ſoꝛoꝛi ſue. Ego vado agricolari
tu ſurge ꝛ adoꝛna domū: ꝛ circa hoꝛā no-
nā vade obuiā ſcō baſilio epō q̄ vēit diuer
tere in domū pctōꝝ. Qō cū illa cū timoꝛe
ꝛ veneratiōe feciſſet ſctūs pr̄ adueniens
ait. Quō habes dn̄a theogenia. Que ex
pauēs in vocatiōe noīs ſui dixit. Bn̄ ſctē
dei. Et ille. Ubi eſt dn̄s anaſtaſiꝰ fr̄ tuꝰ.
Que ait. Dn̄e vir meꝰ eſt: ꝛ abijt agrico
lari. Et ſupueniēs iterim anaſtaſiꝰ oſcu-
latus eſt ſcti pedes dicēs. Un̄ mihi vt ve-
niat ſctūs dei ad me. Cūq; abiſſent in ec-
cl'iam iuſſu epi pbr̄ ad ſuū miniſteriū ſte
tit. Et dū miniſtraret vidit baſiliꝰ tpe ele
uatiōis coꝛpis xp̄i ſpm̄ ſctm̄ deſcēdētē in
ſpē ignis ꝛ circūdantē p̄ſbiterū ꝛ altare.
Poſt miſſaꝫ dixit epūs ſacerdoti. Enarra
mihi q̄ eſt vita tua. Qui ait. Ego pctōꝛ ſū
ſubditꝰ tributis publicis hn̄s iuga boū
duo: vnū ad miniſtrationē pegrinoꝝ/al
terū ad adminiſtrationē vectigaliū: ꝛ eſt
coācilla mea mulier iſta q̄ miniſtrat pau
peribꝰ ꝛ mihi. Et ait ſctūs. Uoca eā ſoꝛo-
rē tuā ſicut ꝛ eſt ꝛ enarra mihi virtutes
tuas. Et ille. Nō habeo quicquā boni: et
alienus ſū ab oī virtute. Tūc duxit eum
epūs ad vnā de cellulis domus et dixit ei.
Api mihi oſtiū. Qui cū nollet aperire di-
cēs neceſſaria domus ī cella illa eſſe: epūs
apuit illud ſermone ꝛ inueniēs ibi lepꝛo-
ſum pluribꝰ coꝛpis mēbꝛis defluxū dixit
Et voluiſti occultare theſaurū tuū illuꝫ.
Qui rn̄dit. Uere furioſus eſt ꝛ iiurioſus
ideo timui ne foꝛte laberet in ſermonem
Cui epūs. Bn̄ in illū certaſti ſ; ſine me no-
cte hac miniſtrare ei: vt ego mercedē ac-
cipiā. Tūc reliq̄rūt ſctm̄ dei in cellula cū
lepꝛoſo ꝛ oſtiuꝫ clauſerunt. Qui tota no-
cte ſupfaciēs oꝛationē ſanauit eū: ꝛ edu-
cens reuerſus eſt in ciuitatem.

¶ De ſctō Malachia epō ꝛ cōfeſſoꝛe.

SAnctus malachias cuiꝰ vi-
tā ſcripſit ſctūs bernardus
clareuallenſis abbas de hi-
bernia oꝛtus eſt de pplō bar
baro: ibi educatus: ibi lr̄as
edoctꝰ eſt. Ceterū de natali barbarie ni-
hil traxit nō magis quā de ſale marino
piſces maris. Parētes tn̄ illi fuerūt ge-
nere ꝛ potētia magni: iuxta nomen ma-
gnoꝝ q̄ ſunt in tra. Erat enī hō in ciuita-
te archinachana ſactus ꝛ auſtere admo-
dū vite q̄ cellā hn̄s iuxta eccl'iam ſeruie-
bat deo ī ieiunijs ꝛ oꝛonibꝰ et obſecratio-
nibꝰ die ac nocte. Ad hūc ſe cōtulit mala-
chias ab eo vite foꝛmā acceptur ſeditq;
ꝛ ipſe ſolitariꝰ: ſ; intra paucos dies habu
it imitatoꝛes multos exemplo ſui puoca
tos. Tādē oꝛdinatꝰ eſt ſacerdos anno eta
tis ſue viceſimo q̄nto. Cui etiā epūs vices
ſuas cōmiſit ſeminare ſemē ſctm̄ in gēte
nō ſctā: ꝛ dare rudi pplō ꝛ ſine lege viuē-
ti legē vite ꝛ diſcipline. Cepit aūt ille offi
ciū ſibi iniunctū cuꝫ omi alacritate ſicut
erat ſpū feruēs adiplere barbaros ritus
extirpare/eccl'iaſticos plātare. Quicq̄d ī
cōpoſitū/idecoꝝ/diſtoꝛtūq; obuiū habu-
it nō pcebat oc'ls eiꝰ velut grādo groſſos
e ficubꝰ ꝛ ſicut puluerē vētꝰ a facie tre ſic
coꝛā facie ſua huiuſmodi vitebat totū ꝑ
viribꝰ exturbare ac delē de pplō ſuo. Ho-
ras canonicas iuxta moꝛē vniuerſalis ec
cl'ie icolas illiꝰ puicie ꝛ ēt fr̄es ī ſuo ceno-
bio cātare fecit cū necdū in ciuitate ſeu in
epatu vniuerſo cātare vellēt. Deide vſū
ꝯfeſſiōis ſacrm̄ ꝯfirmatiōis ꝯtractū ꝯiu-
gioꝝ que oīa aut ignoꝛabāt aut neglige-
bāt malachias denuo inſtituit. Et cū eēt
illi ſtudiū ꝛ zelꝰ maximꝰ circa cultū diui-
noꝝ ꝛ venerationē ſacramētoꝛū ne foꝛte

de hiis aliq̇d ↄſtitueret vel doceret ſecus
quã ritus haberet vniuerſalis eccłie cuꝫ
adijt epm̄ q̇ ipm̄ pleniꝰ de oībꝰ īformaret
Hic erat ſenex plenus dierū et virtutū et
ſapientia dei erat in illo. Natiōe q̇dã hi-
bernicus: ſꝫ in anglia cōuerſatus fuerat
in habitu monaſtico wintonieñ cenobio
de quo ad epatū liſmorenſem aſſūptꝰ eſt.
Ibi tāta ei deſup collata eſt gr̄a: vt nō ſo
luꝫ vita et doctrina ſed ⁊ ſignis clareret.
Nā puerū lunaticū in cōfirmatiōe ſacra
vnctione ſanauit ſurdo auditū reſtituit.
Ad hunc cū veniſſet malachias benigne
ab eo ſuſceptꝰ aliquot annis cū ea mãſit.
Accidit enī inter regē auſtralis numi-
die ⁊ germanū eiꝰ orta ſimultate ⁊ fratre
facto ſuperiori rex pulſus regno ad epm̄
malcū cōfugit ⁊ dans locū ire neceſſitatē
in virtutē ↄuertit priuatã eligēs ducere
vitã. Cūqꝫ epſ regē ſuſcipere debito ho-
nore pararet abnuit ille ſe malle inquiēs
tanq̄ vnū ex illis eſſe paupibꝰ fr̄ibꝰ q̇ illi
adhererēt regiū faſtū deponere et cōmu-
ni pauptate fore contētū expectare potiꝰ
dn̄i volūtatē q̄ per vim recipe regnū nec
velle ꝑ ſuo honore terreno ſanguinē hūa
nō effundere q̇ cōtra ſe clamet ad deū de
terra. Quo audito epſ exultat ⁊ deuotio
nē admiratus voto ſatiſfecit. Tradit̄ re-
gi domꝰ paupcula ad inhabitandū ⁊ pa-
nis cū ſale et aqua ꝑ manū malachie ad
victū. Per ſingłas noctes rex lachrimis
ſuis ſtratū ſuū rigauit: ſed ⁊ quotidiano
aque frigide balneo male calenteꝫ extin-
guebat in carne libidinē ⁊ orãdo dicebat.
Uide humilitatē meã ⁊ laborē meū: et di
mitte vniuerſa delicta mea. Et exaudita
eſt orõ eiꝰ ſecus q̄ intēderet ipſe. Suſcita
uit enī deus ſpm̄ vicini regis qui vidēs q̇
facta ſunt repletus eſt zelo ⁊ miſerãs re-
gni deſolationē ⁊ regis deiectionē deſcē-
dit ad cellã paupis ſuadet reditū: ſed nō
pſuadet. Inſtat tn̄ ſpōdet opē ⁊ accedēte
mãdato epi ⁊ malachie cōſilio vix rex tã-
deꝫ acq̇eſcit. Sicqꝫ multa facilitate pul-
ſis ꝑdonibꝰ reducit̄ in ſua cū exultatione
ſuorū regnoqꝫ reſtituit̄ ſuo. Mortua ſo-
rore viri dei nō pretereūdã de ea vidit vi-
ſionē. Huiꝰ ſiquidē ſctūs carnalē exhorru
erat vitã: et tãto zelo vt ſe deuouerit non
viſurū eã in carne viuentē. At illa carne
ſoluta ſolutū eſt votū ⁊ cepit videre ī ſpū
quã in carne voluit. Quadã nocte audi-
uit ꝑ ſōpnū vocē ſibi dicentē ſororē eiꝰ ſta-
re foras in atrio: ⁊ ecce per totos triginta
dies nō guſtaſſe. Qui euigilãs cito intel
lexit cuiꝰ eſſe inedia marceret ⁊ diligēter
diſcuſſo dierū numero quē audierat ipm̄
eſſe repperit ex quo ꝑ eo panē ⁊ vinū non
obtuliſſet. Tūc ille q̇ ſororis aīam nō odit
ſed pctm̄ preces ad deuꝫ ꝑ ipſa fudit. Nō
multo poſt viſa eſt illi perueniſſe ad limē
eccłe necdū tn̄ poſſe itrare apparere etiã
in veſte pulchra. Cūqꝫ ille in orōne pſeue
raret vidit eã ſcđo in veſte ſubcãdida ad
miſſã q̇dē intrare eccłiam ſed altare ↄtin
gere nō permitti. Tertio tãdē viſa eſt ag
gregari cetui cãdidatoꝝ ⁊ ī veſte cãdida.
Uir diues ⁊ potēs qui locū bencor ⁊ poſ-
ſeſſiones eiꝰ tenebat inſpiratꝰ a deo cōfe-
ſtim in manus malachie ſua oīa dedit et
ſe quoqꝫ et is aduūculus eius. Hic locus
bencor nobiliſſimū ante extiterat mona-
ſteriū ſub primo pr̄e cōgello multa milia
monachoꝝ generans multoꝝ monaſte-
rioꝝ caput. Nō ſolū in ꝑ̄fatas ſed in exte
ras etiã regiōes quaſi inundatiōe facta
illa ſe ſctōꝝ agmina effuderūt. E q̇bꝰ ad
gallicanas ꝑtes ſctūs colūbanus aſcen-
dēs luxonienſe monaſteriū cōſtruxit ſa-
ctus ibi ingētē magnã. Aiunt tã magnū
fuiſſe illud monaſteriuꝫ vt ſuccedētibus
ſibi inuicē choris cōtinuarētur ſolēpnia
diuinoꝝ ita vt nec momētum q̇dē diei ac
noctis vacaret a laudibꝰ. Hoc nãqꝫ a pi-
ratis deſtructū fuerat monaſteriū et nō-
genti monachi iterfecti ſunt. Erat q̇ppe
ingēs illius loci poſſeſſio: ſed malachias

ſolo content⁹ loco ſctō oēs poſſeſſiones ⁊ terras alteri ceſſit ⁊ monaſteriū edificauit. Quo in loco quidā infirmabat: cui aſſiſtens diabolus apte loquēs ſuggerebat ne vnq̄ crederet monachis malachie ſed ſi intraret ad ſe cultello eū occideret. Quo cognito illi qui miniſtrabāt ipſo infirmo p̄cedētes verbū malachie detulerāt. At ille ſolita arma oꝛationis arripiēs inpauid⁹ hoſtē agreſſus ⁊ infirmitatem fugat ⁊ demoniū. Uacabat tūc epālis ſedes quedā ⁊ iā diu vacauerat malachia nolente aſſentire quem elegerāt. Perſiſtētib⁹ tamē illis tādē ceſſit accedēte ad vim faciendā mādato magrī ſui necnō ⁊ metropolitani ⁊ triceſio etatis ſue anno conſecrat⁹ eſt epſ cōnereth. Cūq; cepiſſet ꝓ officio ſuo agere tūc itellexit hō dei ſe nō ad hoīes ſed ad beſtias deſtinatū. Nūq̄ adhuc tales expert⁹ fuerat in quātacūq; barbarie nuſq̄ repererat tā ꝓteruos ad moꝛes ſic ferales ad ritus: ſic ad fidē imperitos ad leges barbaros ceruicoſos ad diſciplinā impuros ad vitā: xpiani noīe re pagani. Nō decimas dare/ nō pꝛimitias/ nō legitima inire coniugia/ nō facere cōfeſſiones/ penitentias nec q̄ peteret nec qui daret penit⁹ inuenit. Sed nec in eccleſijs aut p̄dicantis vox aut cātātis audiebatur. Quid faceret athleta dn̄i aut cedēdum turpit aut periculoſe certandū. Sꝫ qui ſe paſtoꝛē ⁊ nō mercenariū agnoſcebat: elegit ſtare q̄ꝫ fugere parat⁹ aīam ſuam dare ꝓ oibus ſuis. Et q̄ꝫ q̄ꝫ omes lupi ⁊ oues nulle ſtetit in medio ꝓtū lopoꝛū: paſtoꝛ intrepid⁹ ⁊ cepit mouere coiter/ ſecreto arguere/ flere per ſingulos nūc aſpere nūc leuiter ꝓut cuiq; expedire videbat. In quib⁹ cū min⁹ ꝓ hoc ꝓfeciſſet: coꝛ cōtritū ⁊ humiliatū offerebat pꝛo eis noctes totas peruigiles durit man⁹ in oꝛatione extendens. Et cū venire ad eccliam nollent per vicos et plateas occurrebat anelans quē xpo acquireret. Sed ⁊ foꝛis rura nihilominus ⁊ opida ſepius percurrebat cū ſctō illo comitatu diſcipuloꝝ ſuorum qui nunq̄ deerāt lateri eius. Ibat ⁊ erogabat vbꝫ gratis celeſtis tritici mēſuram. Nec vehebatꝫ equo ſed pedes ibat ſe in hoc virū apoſtolicū pꝛobās. Blaſphematus obſecrabat iniuriat⁹ ſcutū patiētie opponebat ⁊ vincebat in bono malum. Ceſſauit tandē duritia/ quieuit barbaries: recipiuntur vbiq; eccleſiaſtice conſuetudines contrarie reijciunt/ reedificant baſilice/ oꝛdinatur cler⁹: in illis ſacramētoꝛū ſolēpnia rite celebꝛātur/ cōfeſſiones fiūt ad eccliā ꝯueniunt plebes poſtremo ſic mutata ſunt in meli⁹ oīa vt hodie illi genti ꝯueniat qđ dn̄s per pꝛophetā dixit Qui aū nō popul⁹ meus nūc popul⁹ meus. Cōtigit poſt annos aliquot deſtrui ciuitatē a rege aquilonaris partis hibernie ⁊ malachias neceſſitate cōpulſus cū turba diſcipuloꝝ ſuoꝝ exijt numero cētū viginti fratrū ⁊ monaſteriū ybꝛacenſe cōſtruxit. Ibi occurrit ei coꝛmarc⁹ rex q̄ olim regno pulſus ſub cura malachie de mia dei conſolationē accepit ſe ⁊ ſua oīa exponēs ei. Et aīalia multa ad vſus frm aurūq; ⁊ argentū ad ſumpt⁹ edifitioꝛū regia liberalitate contulit ſedulus ⁊ officioſus intrans cū eis ⁊ exiens habita quidem rex ſed aīo diſcipul⁹ malachie. Ibi vero vir dei in oꝛdine vicis ſue coquine miniſterio inſeruiebat ⁊ fratrib⁹ cū recūberent miniſtrabat ⁊ in ecclia int ſuccedētes ſibi inuicē fratres ad cantandū vel legendū nō ſe pꝛeteriri patiebatur ſtrenue implens officiū loco ſuo tanq̄ vn⁹ ex illis ſctē pauptatis nō ſolū participē ſꝫ ⁊ pꝛincipem exhibebat. Cōtigit aūt archiepſ celſum infirmari ⁊ cognouit qꝛ moꝛeretꝫ ⁊ fecit quaſi teſtamētū vt malachias ſibi ſuccederet eo q̄ null⁹ dignioꝛ videretur. Hoc pꝛeſentibus indixit/ hoc abſentibus mādauit ⁊ ſancti patricij auctoꝛitate p̄cepit. Uerū mos peſſimus inoleuerat quo-

rũdam diabolica ambitione potent ſedez ſctãm hereditaria ſucceſſione occupãtiũ Nec enim ep̃ari patiebant niſi qui eſſent de tribu ⁊ familia ſua. Octo enĩ iã extite rãt ante celſum viri vxorati ⁊ abſq; ordi nib⁹ litterati tamẽ. Inde tota illa p vni uerſam hiberniam diſſolutio eccleſiaſti ce diſcipline cẽſure eneruatio/religionis euacuatio inde illa vbiq; p manſuetudi ne xp̃iane ſeua introducta barbaries im mo paganiſſius quidam induct⁹ eſt ſub noie xp̃iano. Nã qđ inauditũ eſt ab ipſo xp̃ianitatis enitio ſine ordine ſiue ratiõe mutabant ⁊ multiplicabãtur epi pro libi tu metropolitani ita vt vn⁹ ep̃at⁹ vno nõ eſſet cõtent⁹ epo ſed ſingule pene eccleſie ſingulos haberẽt epos. Pro hijs ergo ve hement dolẽs celſus curauit ſucceſſorem habere malachiam: eo ꝙ p ip̃m cõfideret poſſe explantari male radicatã ſucceſſio nem qui charus eſſet oib⁹ ⁊ quẽ oẽs emu larent ⁊ dñs erat cũ eo. Nec fruſtrat⁹ eſt a ſpe ſua: nã illo mortuo ſubſtitut⁹ ẽ ma lachias: nõ tamẽ mox neq; id facile. Ecce enĩ de ſemine neq̃ q̃ occupet locũ mauri cius noie qui per quinqueñiũ fret⁹ potẽ tia ſeculari incubauit ecclie nõ eps ſ; ty rann⁹ Egrotãte aũt celſo apparuit ma lachie longe poſito mulier proceri ⁊ reue rendi vult⁹. Percunctanti qui nam eſſet rñſum eſt eẽ vxorẽ celſi que ei tradẽs vir gam paſtoralẽ quã manu tenebat diſpa ruit. Paucis decurſis dieb⁹ celſus mori ẽs miſit baculũ ſuũ malachie tãq̃ ſibi ſuc ceſſuro. Quẽ vt vidit ip̃m eẽ quẽ viderat intellexit. Huius precipue recordatio vi ſionis terruit malachiã ne ſi q̃d diu ſatis diſſimulaſſet vltra renueret diuine reſiſte re voluntati videretur. Uerũtamẽ ciui tatẽ non intrauit q̃diu ille incubatos vi xit: ne hac occaſione cõtingeret mori quẽ q̃ ex hijs quib⁹ vitã magis miniſtratur⁹ veniebat. Illo igit celeri morte rapto de medio rurſus nigellus quidã imo ve ni gerrimus ſedem preripuit quem mauri ci⁹ dũ viueret ſibi heredem ſtatuit. Erat enĩ ex dãpnata progenie mauricij. Rex ei ⁊ epi ⁊ fideles terre nihilomin⁹ conuene runt vt malachiam introducerẽt. Et ecce conſiliũ malignantiũ ex aduerſo quidaz de filijs belial prompt⁹ ad maliciam po tens in iniquitate ſciens locũ vbi pariter cõuenire decreuiſſẽt multis aggregatis ſibi latenter vicinũ occupauit collẽ emi nentem e regione: vñ illis tractãtib⁹/iſti repentino impetu ſup incautos irruerẽt: ⁊ innocentes interficerent. Cõdixerãt enĩ regem cũ epo trucidare vt nõ eſſet q̃ ſan guinẽ iuſtũ vindicaret. Res innotuit ma lachie ⁊ intrans eccleſium eleuatis ma nibus orauit ad deũ. Et ecce nubes ⁊ cali go ſed ⁊ tenebroſa aqua i nubibus aeris diem vertunt in noctem fulgura quoq; ⁊ tonitrua ⁊ horribilis ſpũs procellarũ diẽ vltimũ minabantur vicinãq; elementa itemptãt oĩa mortẽ. Oratio enĩ malachie cõcuſſerat elementa ⁊ ſolos tempeſtas in terfecit qui querebant aĩam ei⁹ ſolos tur bo tenebroſus inuoluit q̃ opera tenebra rum parauerant. Ipe deniq; qui pnceps extiterat tanti mali fulmine percuſſ⁹ in terijt cũ alijs trib⁹ quor; ſequenti die in uenta ſunt corpora ſemiuſta ⁊ putrida ar borum ramis herentia vbi ſpũs malign⁹ eleuans alliſiſſet. Alij quoq; tres ſemiui ui inuenti ſunt ceteris omnibus circum quaq; diſperſis. Anno etatis ſue triceſi mo octauo paup malachias archinacam totius hibernie metropolitanus itrauit. Rege vero ceteriſq; qui introduxerãt eũ ad propria remeantibus ipe remanet in manu dei ⁊ remanent illi foris pugne in tus timores. Nam ecce vipera ſoboles frendens et vociferãs ſe exheredari tota ſe intus et foris ſuſcitat aduerſus dñm ⁊ aduerſus xp̃m ei⁹. Porro nigellus vidẽs ſibi fugam imminere tulit ſecũ inſignia quedam ſedis illius textũ ſc; euangelio

rum qui fuit beati patricij baculūq; auro textū ⁊ gemmis p̄cioſiſſimis adornatum quem noīant baculū ihesu eo q ipe dn̄s vt fert opinio eū ſuis manib⁹ tenuerit atq; formauerit: ⁊ hic ſumme dignitatis ⁊ venerationis in gēte illa eſt. Ibat hō gerouag⁹ ⁊ alt' ſathanas circuibat terrā ⁊ pambulabat eā: inſignia ſacra circumferens quevbiq; oſtendens venerabatur ſeduritq; multos oībus ſuadens ſe ep̄m eſſe debere. Uirtute tandē diuina via ei⁹ vir dei ſepiuit vt malign⁹ ille coactus ſit reddere inſignia ⁊ in oīni ſubiectione de reliquo requieſcere. Quidā gratiā hn̄s principum et regis eo q adulator eſſet et garrulus ⁊ potens in lingua hic fauebat per oīa aduerſarijs malachie: preſenti reſiſtebat in facie abſenti detrahebat in facie/abſenti detrahebat irreuerenter occurrēs ei in omni loco: ſed cito digna lingue procacis mercede donatus eſt. Intumuit ⁊ cōputruit lingua maledicta vermibus ex ea ſcatentib⁹ ⁊ deffluentib⁹ q̄s per ſeptem fere dies inceſſanter vomens cum illis tandem miſeram vitam expuit. Loquente aliqn̄ malachia ⁊ populū exhortante mulier quedā infelix auſa eſt irrūpere ſermonē clamorib⁹ improbis nō deferens ſacerdoti ⁊ ſp̄m qui loquebatur Erat aūt de progenie impia ⁊ ſp̄m habēs in narib⁹ blaſphemias ꝯtumeliaſq; euomebat in ſc̄m dicens ypocritam ⁊ inuaſorem aliene hereditatis: ſed et caluiciei ipſius improperans Et ecce verſa eſt illa ī inſaniā dn̄o vīdicante ⁊ crebris vocib⁹ clamitans ſe a malachia ſuffocari morte horrenda blaſphemie peccatū luit. Malachias tandē conſtituit pro ſegelaſiū archiep̄m virū vtiq; ep̄atu dignū ⁊ ad ſuā parochiā redijt. Cū aūt romā veniſſet malachias: innocēti⁹ papa eū honorifice ſuſcipiens mitrā de capite ſuo impoſuit capiti ei⁹ ſed ⁊ ſtolā cū manipulo dedit illi et ſalutatū in oſculo pacis dimiſit eū.

Et veniēs clareuallis ad ſc̄m bernardū abbatē ⁊ alta ſuſpiria trahens q non liceret ſibi pro ſuo deſiderio remanere hos inquit interim pro me oro vt retineatis: qui a vobis diſcant qd̄ nos poſtmodū doceant. Erūt enī vobis in ſemen ⁊ in ſemine iſto bn̄dicēt gētes: ⁊ ille q̄ a dieb⁹ antiquis monachi quidē nomen audierunt: monachū non viderunt Et dimiſſis ibidē quatuor clericis profect⁹ eſt. Qui probati et digni inuenti monachi facti ſunt. Uenit aūt malachias ī ſcotiā ⁊ henricū filiū regis dauid vſq; ad mortē infirmitate depreſſum aqua b n̄dicta aſperſit dicēs Confide fili non morieris hac vice. Et die ſequenti ab omni languore conualuit: et ſanitatem recepit. Orante aūt viro dei: ſolutū eſt vinculū lingue puelle mute et loquebatur recte. Oblatā ſibi mulierem freneticam ⁊ funibus vinctam corā omni populo crucis ſigno curauit. Mulier q̄dā in ſcotia cū in cimiterio a viro dei bn̄dicto orationis grā pernoctaret hō barbarus illam ſolam reperiēs libidine accenſus in illā irruit. Tremefacta mulier ⁊ aduertens illū diabolico ſpiritu plenum heu tu inquit miſer quid agis? Cōſidera vbi es reuera hec ſc̄ā defer deo et malachie ſeruo ei⁹ ⁊ tibi ipſi parce. Cūq; furijs agitatus iniquus non deſiſteret: ecce venenatū ⁊ tumidū animal qd̄ bufonem vocant viſum eſt reptans exire deinter femora mulieris. Tremefact⁹ homo reſiliit ⁊ confuſus ſtatim abceſſit. A die primo conuerſionis viri dei vſq; ad extremū vite ſue ſine proprio vixit non ſeruos nō ancillas/non villas/nec quicq̄ redditū eccl'iaſticorū ſecularium ne vel in ip̄o habuit ep̄atū nec domū propriā. Erat enī pene inceſſanter circuiēs parochias oēs euāgelio ſeruiēs ⁊ de euāgelio viuēs ſicut conſtituit ei dn̄s. Menſe ep̄ali nihil p̄rſus conſtitutū vl' aſſignatū erat vn̄ ep̄s viueret. Cū exiret ad predicādū cū peditib⁹ pedes

⁊ ipſe ibat eps ⁊ legat⁹. Foꝛma apoſtoli-
ca hec ⁊ inde magis mira ī malachia quo
in alijs nimis rara. Ceteri pꝛelati dn̄ant
in clero iſte dū eēt liber ex oīb⁹ oīm ſe ſer
uū fecit. Illi autem non euangelizantes
manducant aut euāgelizant vt mandu-
cent: malachias imitās paulū māducat
vt euāgelizet. Illi faſtū ⁊ queſtū eſtimāt
pietatē: malachias hereditate vēdicat ſi-
bi opus ⁊ onus. Illi cū accipiāt decimas
⁊ pꝛimitias ⁊ oblationes thelonia ⁊ tribu
ta ⁊ alios redditus infinitos: ſoliciti ſūt
nihilomin⁹ q̄d māducēt ⁊ q̄d bibāt mala
chias nihil hoꝝ habēs multos tn̄ locuple
tat de pꝛōptuario fidei. Illis nec cupidi-
tatis nec ſolicitudinis vllus eſt finis: ma
lachias nihil cupiens de craſtino tn̄ cogi
taē nō nouit. Illi a paupib⁹ exigūt quod
diuitib⁹ dēt: iſte ſolicitat diuites ꝓ pau-
perib⁹ ſuſtētādis. Illi marſupia vacuāt
ſubditoꝝ: iſte pꝛo pctīs eoꝝ altaria cumu
lat votis hoſtijſq̄ pacificis. Illi alta pa-
latia erigūt / turres ⁊ menia ad celos le-
uāt: malachias nō habēs vbi caput recli-
net op⁹ euāgeliſte facit. Illi equos aſcen
dūt cū turba hoīm gratis māducātiū pa
nē ⁊ nō ſuū: malachias ſept⁹ ſctōꝝ fratrū
collegio: pedes circuit poꝛtās panes āge
loꝝū q̄bus eſuriētes aīas faciet. Illi ple-
bes nec agnoſcūt: iſte erudit. Illi poten-
tes ⁊ tyꝛānos honoꝛāt: iſte punit. Puel-
lam mutā parentes in media platea trā
ſeunti viro obtulerūt cū multa ſupplica
tiōe rogātes vt ei ſubuenire dignet̄. Qui
fuſa ad deū p̄ce tetigit digito linguā eius
⁊ ſputū mittēs in os loquentem dimiſit.
Aliq̄s de nobilib⁹ infēſus regi recōcilia
t⁹ eſt p manū malachie. Factū tn̄ ſecurū
⁊ ſibi nō cauētē rex captū in vincula tru-
ſit. Requirit eū malachias a rege cū ma-
gna turba diſcipuloꝝ ſuoꝝ. Et cū negaſ
ſet rex ait vir dei. Inique inquit agis cō
tra deū ⁊ cōtra me ⁊ cōtra teipm pactum
p̄uaricās. Credidit ſe hō fidei mee ſi con
tingat eū moꝛi ego perdidi eū ego re⁹ ſan
guinis eius ſum. Noueris me donec libe
retur nō guſtaturū aliq̄d: ſed neq̄ iſtos.
Sic loquut⁹ intrat ecclīam et anxijs ge-
mitib⁹ deū interpellat vt iniuſte detentū
de manu pꝛeuaricatoꝛis ⁊ iniqui eripere
dignetur: ⁊ ea die cū nocte ſequēte in ieiu
nio ⁊ oꝛōne perſeuerarunt. Quo audito:
vnde emoliri debuerat: inde coꝛ regis in-
duratum eſt ⁊ fugā iniit. Cui inſequens
malachias dixit. Eris cecus ⁊ nō videbis
vt melius videas ⁊ intelligas q̄ durum
eſt tibi ꝯtra ſtimulū calcitrare. Sicq̄ hu
miliat⁹ rex quicq̄d vir dei ſibi iniunxit ſe
dule cōplens ſanitati reddit̄. Mulierem
quādam mutā data benedictiōe dn̄icam
dicere oꝛonem iubet. Illa dixit ⁊ popul⁹
dn̄m benedixit. Cuiuſdā viri nobilis vx
oꝛ cū infirmaret ad moꝛtē: rogatus mala
chias vt deſcenderet pꝛiuſq̄ moꝛeret̄ in-
firmā oleo vnctur⁹ deſcēdit ⁊ intrauit ad
eā. Quo viſo exultat illa ſpe ſalutis ani-
mata. Et cū pararet eā vngere viſum eſt
oībus differēdū potius vſq̄ mane. Et cū
receſſit eps ſubito clamoꝛ fact⁹ eſt ⁊ plā
ct⁹ eo q̄ moꝛtua eſt. Audito tumultu ma
lachias accurrit ⁊ ꝯſternat⁹ ē aīo ſibi im
putans q̄ fraudata gr̄a ſacramenti obie
rit. Et ſtans ſuper eā tota nocte in gemi-
tu ſuo ⁊ fletu laboꝛabat. Mane aūt muli
er aperiēs oculos ſuos ſe erexit ⁊ epiſco-
pū ſalutauit. Fuit enī eadē mulier ſpiri
tu iracundie et furoꝛis in tātū repleta: vt
nō ſolum vicini ⁊ cognati fugerent ꝯſoꝛ-
tiū eius ſed et filij ipſius vix ſuſtinerent
habitare cum ea. Clamoꝛ fuit ⁊ rancoꝛ ⁊
tempeſtas valida vbicunq̄ erat. Dolētes
filij traxerunt eam ad epiſcopum lachꝛi-
mabilem cum fletu queremoniam depo-
nentes. Vir autem ſanctus fecit eaꝝ pec-
cata ſua confiteri ⁊ iniungens penitenti
am oꝛauit ſuper eam vt deus omnipotēs
daret ei ſpiritum manſuetudinis ⁊ in no
mine domini iheſu xp̄i ne vltra iraſcatur

iubet. Sequitur tanta manſuetudo ⁊ tā
ta patiētia vt que oēs exaſperare ſolebat
nullis exaſperari dampnis / cōtumelijs
afflictionibus valeret. Ego aūt iſtud ſu-
perioꝛi miraculo cenſeo pꝛeferendū quia
ibi exterioꝛ quidē hic vero interioꝛ reui-
xerat homo. Uir quidā ſecundū mundū
honoꝛabilis ſecundū deū timoꝛatꝰ venit
ad ſanctum dei ⁊ cōqueſtꝰ eſt ei ſuper ſte
rilitate anime ſue ſupplicās vt ſibi a deo
gratiā impetraret lachꝛimaꝝ. Et ſubꝛi-
dens malachias eo ꝙ gratū haberet i ho-
mine ſeculari deſideriū ſpirituale: ſuam
maxillā maxille illius quaſi blandiendo
coniungēs ait. Fiat tibi ſicut petiſti. Tā-
tos exinde ⁊ pene cōtinuos exitus aqua
rū deduxerūt oculi eius vt illud ſcriptuē
ei poſſe aptari videretur / fons hoꝛtoꝛum
puteus aquarū viuentium. Cū aūt ſan
ctus dei ſacramēta offerret: intuitus dia
conum ingemuit ⁊ peracto officio percū
ctatus de conſcientia ſua confeſſus eſt: ⁊
non negauit illuſum ſe per ſompnū no-
cte ipſa. Cui penitentiam iniungens ait
Nō debueras hodie miniſtraſſe ſed vere-
cunde te ſubtrahere ſacris ⁊ deferre tan-
tis diuinis miniſterijs vt hac humilitate
purgatus dignius exinde miniſtrares.
Alia enim vice ſacrificante illo ⁊ oꝛante
hoꝛa ſacrificij diacono viſa eſt colūba in-
trare per feneſtrā in claritate magna ba-
ſilicaqꝫ cū epiſcopo refulget. Colūba ve-
ro aliꝗdiu circūuolās tādē reſidet ſuper
crucem ante faciem ſacerdotis. Poſt miſ
ſam diaconus a malachia conuētus ſub
periculo vite iubetur nullatenus ſecretū
pꝛodere quoad viueret ipſe. Aliquando
cū in ardinaca eſſet cum quodā epiſcopo
ſuo de nocte ſurgens cepit memoꝛias ſan
ctoꝝ qui in cimiterio ſancti patricij mul
ti ſunt oꝛando luſtrare. Et ecce vnū de al
taribus ſubito ardere conſpiciunt. Et in
telligens vir dei ſignum eſſe magni meri
ti illoꝝ qꝛoꝝ ſub altari coꝛpoꝛa quieſce-
rent currens et ſe medijs flāmis immer-
gens expanſis bꝛachijs aram amplexaṫ.
Quid ibi fecerit quidue ſenſerit nemo ꝗ
ſciat: ſed quod amplius ſolito celeſti igne
ſuccenſus ex illo igne exierit: fratrū ꝗ cuꝫ
eo erant tunc reoꝛ neminem eſſe qui neſ-
ciat. Arrepto tandē itinere vt mare trā
ſiret: vnus fratrum flebili voce et vultu
ait. Heu tu abis ⁊ in quanta me quotidia
na vexatione deſeris nō ignoꝛas nec fers
opem miſertus mei? Cui miſertus epiſ-
copus impꝛeſſo pectoꝛi eiꝰ ſigno crucis:
certus inquit eſtote eiuſmodi nil paſſuꝝ
donec redeā. Erat enim epilenticus ⁊ ca-
debat frequenter ⁊ ex illa die perfecte ſani
tati redditus gratias deo egit: In ipo na
uis aſcenſu accedunt duo qui familiariꝰ
ei adherebant petentes aliꝗd ab eo. Qui
bus ille conceſſit. Et illi. Uolumus inqui
unt nobis pꝛomitti te in hiberniā incolu
mem reuerti. Tunc ille de pꝛomiſſo peni
tuit: triſtis tamen annuit ⁊ nauem aſcen
dit. Cum iā fere mediū iter equoꝛeū pere
griſſent ſubito contrarius vētus nauē re-
pellit ⁊ in terrā hibernie reducit. Deſcen
dēs de naui in quadā eccleſia pnoctauit:
⁊ diuine conſilio pꝛouidentie letus grati
as egit. Et nauem intrans in ſcotiā pꝛoſ-
pere applicans per angliam tranſijt ⁊ tā
dem apud claram vallem deuenit. Qui a
fratribus ſuſceptus eſt tāꝗ verus ab oc-
cidente veniens viſitās nos oꝛiens ex al
to. Die aūt beati luce euangeliſte miſſa
in conuentu deuote celebꝛata febꝛe coꝛre
ptus lecto decubuit. Et ecce fratres om-
nes ſoliciti erant circa frequens miniſte-
rium medicamenta perquirere / fomenta
adhibere / ſepius ad guſtandum vꝛgere.
Ad quos ile. Sine cauſa inquit hec: ſed
charitate veſtri facio quicquid iniungi-
tis. Opoꝛtet hoc anno malachiam exire
de coꝛpoꝛe. Scio eni cui credidi ⁊ certus
ſum non fraudaboꝛ reliquo deſiderij mei
qui partem iam teneo qui me ſua miſeri-

cordia perduxit ad locū quā petij qui que q̄ volui non negauit. Deniqꝫ inungitur ⁊ ſumpto viatico ad lectū reuertitur: Jacebat enim in ſolario nec ſuſtinuit q̄ conuentus ad ſe aſcenderet ſed ipſe ad eos deſcendit et tamen mortem in ianuis eē dixit. Obijt aūt quarto nonas nouembris anno dn̄i milleſimo centeſimo quadrageſimo octauo: etatis ſue quinquageſimo quarto.

¶ De ſancta Margareta regina ſcotie.

Mortuo edmūdo rege ſtrenuiſſimo qui ab anglis ꝓpt inſuperabilem ei⁹ fortitudineꝫ ferrei lateris cognomē acceperat: canut⁹ rex anglie conqueſtor filios ei⁹ edmundum ⁊ edwardū propter ſocialem cū patre eorū initā cōfederationem pre pudore ferire non valēs: ad regem ſueuorū feriendos tranſmiſit q̄ pietate motus eos vlterius ad regem hūgariorum ſalomonem vite reſeruandos miſit. Edmundū vero ſine liberis decedēte: edwardus frater eius agatham imperatoris filiam duxit ex qua ſc̄tā margaretam poſtea ſcotie reginam progenuit. Que cum in primeua adhuc floreret etate vitam ſobrietatis ducere ac deū ſuper omnia diligere cepit. Jn diuinarū lectionum ſtudio ſe occupare: ⁊ ī his animū delectabiliter exercere. Suorum tandē magis q̄ ſua voluntate immo dei ordinatione regi ſcotorū malcolino in coniugiū copulatur Sed quāuis ea que mundi ſunt agere compelleretur mundi tamē rebus ex deſiderio inherere contempſit. Plus ei delectabatur bono opere q̄ diuitiarꝫ poſſeſſione Omnia que decebant prudentis regine imperio agebantur eius conſilio regni iura diſponebantur illi⁹ induſtria religio diuina augebatur. Nihil illius fide firmius/vultu conſtantius/patientia tolerabilius/conſilio grauius/ſententia iuſtius colloquio iocundius. In loco vbi nuptie eius fuerant celebrate in honore ſancte trinitatis nobilē eccleſiam cōſtruxit quam varijs ornamentis precioſis decorauit: inter que ex ſolido et puro auro ⁊ argēto vaſa nō pauca fuiſſe noſcūt crucē q̄qꝫ ꝯtulit quā auro ⁊ īfluētib⁹ gēmis veſtiri fecerat ⁊ ī alijs q̄buſqꝫ eccleſijs deuotionis ſue ſigna reliquit. Tanta ei inerat cū iocunditate ſeueritas cū ſeueritate iocunditas vt omnes in ei⁹ obſequio illam timendo diligerent ⁊ diligendo timerent ⁊ non ſolū in eius preſentia nihil execrandum facere ſed nec turpe verbū q̄ſq̄ auſus fuerat proferre. Liberos ſuos cuꝫ omni diligentia nutriri ⁊ honeſtis moribus inſtitui fecit ⁊ corā ſe ſepi⁹ deductos fidem xp̄i docuit ⁊ vt ipſum ſemper timerent diligenter admonuit. Timete inquit o filij dn̄m: quoniā non erit inopia timētibus eum. Et ſi dilexeritis illum preſentis vite proſperitatē ⁊ cū ſanctis ſuis et- nam reddet felicitatem. Hec matris deſideria/hec crebra admonitio/hec pro ſua ſobole q̄tidie fuerat cū lachrimis oratio: vt ſuum creatorem agnoſcerent: agnoſcēdo colerent: colendo in omnib⁹ diligerēt: ⁊ diligendo ad celeſtis regni gloriam peruenirent. Nemo illa ingenio profundior nemo eloquio erat clarior. Regem ipſum ad iuſticie/miſericordie elemoſinarꝫ aliarumqꝫ opera virtutum accendit ⁊ cooperante deo obtēperatiſſimū effecit. Vidēs autem rex in corde regine xp̄m veraciter habitare: illā quoquo modo offendere formidans: votis eius et conſilijs in omīb⁹ obedire ſtuduit. Que reſpuit ipſa: ⁊ ille reſpuere ⁊ que amauerat amore illius amare ſolebat: ⁊ librum in quo regina orauit: manibus contrectare ⁊ oſculo venerari delectatus eſt Rege cum magno comitatu procedente familiares eius quoſqꝫ tanta cenſura cohercuit vt null⁹ q̄cq̄ rapere: nec ruſticos aut pauperes quoſlibet opprimere vel ledere auderet. Tanto

namq3 ſancta regina facilius pōpā oēm
mundi contempſit/peccatorum maculā
euaſit:quanto tremens ⁊ pauens diſtri-
ctum iuditiū diem ante mentis oculos ſi-
bi indeſinenter preſentabat. Crebro igi-
tur confeſſorem ſuum rogabat vt quicqd
in eius verbo vel facto reprehendendū
cognoſceret:id reprehendens ſecreto illi
indicare non dubitaret. Quod dū rarius
⁊ tepidius ꝙ illa vellet faceret:importu-
nam ſe illi ingeſſit: dormientem ⁊ velut
ſue ſalutis negligentem illum arguebat
Corripiat inquit me iuſtus in mīa ⁊ icre-
pet me:oleum autem id eſt adulatio pctō
ris non inpinguat caput meū. Reprehen
ſionem ſui quam alius deputari poterat
ad opprobriū ipſa ad virtutis appetebat
profectū. Malū cū videret admonuit vt
bonus fieret:bonum vt melior exiſteret.
Cum enim contra vniuerſalis eccleſie
ſanctam conſuetudinem multa in gente
ſcotorum illicita fieri conſpexiſſet crebra
conſilia ſtatuit vt ad veritatis viam er-
rantes chriſto donāte reduceret. In quo
conflictu rex ipſe adiutor ei precipuus re
ſidebat:quodcunq3 in hac cauſa illa iuſ-
ſiſſet:dicere paratiſſim⁹ ⁊ facē. Qui quo
niam perfecte anglorū linguam eque vt
propriam nouerat vigilantiſſimus i hoc
conſilio vtriuſq3 partis interpres extite-
rat. Igitur regina prefatione premiſſa
vt qui cū catholica eccleſia ī vna fide vni
deo ſeruirent:ab eadē eccleſia nouis qui
buſdam ⁊ peregrinis inſtitutionib⁹ diſcre
pare non deberent. Primo propoſuit eos
quadrageſimale ieiunium non legitime
obſeruare quia hoc non cum ſancta eccle
ſia a feria quarta in capite ieiunij ſed ſe-
quenti ſeptimana feria ſecunda cōſueue-
rant inchoare. Econtra illi. Ieiunium in
quiunt quod agimus euangelica aucto-
ritate que chriſti narrat ieiunium obſer-
uamus per ſex hebdomadas. Et illa. Lō
ge ait in hoc ab euāgelio diſcordatis. Le
gitur ibi enim dñm quadraginta dieb⁹
ieiunaſſe qđ manifeſtum eſt vos non fa-
cere Nā cū per ſex hebdomadas ſex dñi
ci dies a ieiunio abſtrahūtur triginta tā-
tum et ſex dies ad ieiunandū remanere
noſcuntur. Nō ergo euangelica autorita
te quadraginta ſed triginta ⁊ ſex dierū
cōſtat nos obſeruare ieiuniū. Reſtat ita-
q3 vt quatuor diebus añ quadrageſime
initiū ieiunare nobiſcū incipiatis ſi dñi-
co exemplo quadraginta dierū nūero ab
ſtinentiā obſeruare volueritis. Alioquin
contra ipſius dñi auctoritatē ⁊ toti⁹ ſctē
eccleſie vos ſoli repugnabitis traditio-
nem. Hac illi ratiōe veritatis conuicti de
inceps ſecundū morē vniuerſalis eccl'ie
ſua ieiunia inchoare ceperūt Aliud pro
poſuit regia ⁊ iuſſit vt oſtēderet qua ratio
ne die ſancto paſche ſecūdū morē ſancte
⁊ apoſtolice eccleſie ſacramenta corporis
⁊ ſanguinis xp̄i ſumē negligerēt. Reſpō-
dēt illi. Apl's inquiunt de hijs loquēs ait.
Qui māducat ⁊ bibit indigne iuditiū ſi-
bi māducat ⁊ bibit. Vñ q3 nos pctōres co
gnoſcim⁹ ne iuditiū nobis māducem⁹ et
bibam⁹ ad illud miſteriū accedere formi
dam⁹. Quib⁹ regina. Quid igit̄ inquit.
Oēs qui pctōres ſunt ſacroſctm̄ miſteriū
nō guſtabunt. Nemo ergo illud ſumē de
bet quia nemo ſine ſorde pctī nec infans
cui⁹ eſt vni⁹ diei vita ſup terram. Si aūt
nemo illud pcipe debet cur dño dicente
clamat euāgeliū niſi māducaueritis car
nē filij hoīs ⁊ biberitis ei⁹ ſanguinē non
habebitis vitā in vobis. Sed plane ſen-
tentiā quā de aplo pfertis ſcdm patrū in
tellectū:aliter necē eſt intelligatis. Nō ei
oēs pctōres ſalutis ſacramēta indigne ſu
mere deputat Cū enī dixiſſet iuditiū ſibi
māducat ⁊ bibit:addidit. Nō diiudicans
corp⁹ dñi hoc eſt nō ſeparans illud in fi-
de ab eſcis corporalibus iuditiū ſibi mā-
ducat ⁊ bibit. Sz ⁊ ille q abſq3 confeſſiōe
⁊ penitentia cū ſuorū inquināmēto ſcelerū

ad ſacra miſteria accedere preſumpſerit
ille inquã iuditiũ ſibi manducat & bibit.
At nos qui multis ante diebꝰ facta pctõ-
rum confeſſione penitentia caſtigamur/
ieiuniis attenuamur elemoſinis & lachri-
mis a peccatorum ſordibus abluimur: in
die reſurrectionis dñice ad eius menſam
in catholica fide aſcendentes carnē & ſan-
guinem agni immaculati iheſu xpi nõ ad
iudiciũ ſed ad peccatorũ ſumimꝰ remiſſi-
onem & ad ſalutarē percipiende beatitu-
dinis eterne preparationē. Hiis ab ea per-
ceptis reſpondere nil potuerunt atqꝫ ag-
nita deinceps eccleſie inſtituta in miſte-
rii ſalutaris perceptione obſeruarunt.
Preterea in aliquibus locis ſcotorum qui-
dam fuerant qui contra totiꝰ eccleſie cõ-
ſuetudinem miſſas excelebrare cõſueue-
runt. Quod regina zelo dei accēſa ita de-
ſtruere atqꝫ ãnihilare ſtuduit: vt deiceps
qui tale quid preſumeret nemo ĩ tota ſco-
torum gente appareret. Solebãt quoqꝫ
neglecta dominicorũ dierũ reuerentia ſi-
cut et aliis diebus ita in illis laboribꝰ in-
ſiſtere. Quod non licere: ratione pariter
& auctoritate oſtendebat. Dominicũ in-
quit diem ꝓpter dñicam que in eo facta
eſt reſurrectionē in venerationē habemꝰ
vt in eo ſeruilia opera iam non faciamus
in quo nos a ſeruitute diaboli redēptos
nouimꝰ. Hoc & beatꝰ papa gregorius af-
firmat dicēs. Dñico die a laboē treno ceſ-
ſandũ eſt atqꝫ omnimõ orationibꝰ inſiſtē-
dũ vt ſi quid negligentie ꝑ ſex dies agit̄:
ꝑ diem reſurrectionis dñice precibꝰ expi-
etur: Idē quoqꝫ pt̄ gregoriꝰ quēdã ꝓpter
opꝰ terrenũ qd̄ die dñica fecerat diſtricta
increpatiõe feriēs eos quorum hoc cõſiliis
egerat duobꝰ menſibꝰ excõicatos eſſe de-
creuit. Hiis rationibꝰ regine cõtraire non
volentes ita diē dñicũ deinceps obſerua-
bant vt nec q̇cq̄ in eo oꝑari auderēt. Illi-
cita etiã nouercarum cõiugia: ſimilit̄ & vxo-
rem fratris defuncti fratrem ſuperſtitē

ducere que ibi antea fiebant nimis oſten-
dit execranda & a fidelibꝰ velut ipſã mor-
tem deuitanda Multa quoqꝫ alia contra
morem eccleſie inoleuerant que in eodem
conſilio dampnans de regni finibꝰ extir-
pauit. Cũ enim de ſalute aīe confeſſori
ſuo & de perennis vite loqueret̄ dulcedīe
verba om̄is gratie plena proferebat tan-
tumqꝫ inter loquendũ cõpungebatur vt
tota in lachrimas reſoluenda putaretur.
In eccleſia nemo illa ſilendo q̇etior orã-
do nemo aderat intentior. Nihil vnq̄ in
domo dei ſeculare loq̇ nihil terrenũ age-
re: ſed tm̄ conſueuerat orare orans lachri-
mas fundere. Per nimiã vero abſtinen-
tiam grauiſſime infirmitatis moleſtiam
incurrebat. Quid enī illius pectore clemē-
tius: quid erga egenos benignius: Non
ſolum ſua ſed etiã ſeipam ſi liceret pau-
peribꝰ libenter impendiſſet: om̄ibus ſuis
pauperibꝰ erat ipa pauperior. Illi enim
non habētes habere cupiebant: illa vero
que habebat diſpergebat. Cũ aũt in pub-
licũ procederet miſerorũ/orphanorũ/vi-
duarũ greges quaſi ad matrem piiſſimã
confluxerũt: quorũ nulli ab ea ſine cõſo-
latione abceſſerũt Interdũ quicq̇d eēt re-
gis ꝓpriũ egenis errogãdũ tulit quã rex
pietatis rapinã omnino acceptã ſemꝑ et
gratã habuit et ſe neſcire ſimulauit. Nõ
ſolum egenis indigenis verũ etiã de om̄i-
bus pene nationibꝰ ſuam munificentiam
exhibebat innumerabiles captiuos dato
precio libertati reſtituit quos de gēte an-
glorũ violentia hoſtilis ſcotorũ in ſeruos
redegerat. Occultos exploratores ꝑ pro-
uincias miſit vt qui duriori premerētur
ſeruitute & inhumane tractarentur eiꝰ li-
beralitate redimi poſſent. Heremitas & ſe-
paratis cellis vbiqꝫ incluſos xpo ſeruiētes
venerari/diligere/ſuo aduētu & alloquio
crebrius viſitare conſueuit & illorũ preci-
bꝰ ſe commēdauit & q̇cq̇d petebãt deuota iple-
uit. Cũ ꝑncipio noctis paululũ q̇euiſſet

eccleſiam ingreſſa matutinas de trinita-
te deinde de ſancta cruce poſtmodū de ſā
cta maria ſola cōpleuit. Hijs finitis offici
um mortuorū incepit ⁊ poſt pſalteriū in-
choauit ⁊ ad finē perduxit. Dū preſbiteri
hora cōgrua horas canonicas celebrarēt
ipa pſalteriū vel inceptū finiuit: vel vno
finito alterū incepit. Finitis enim horis
in cameram rediēs ſex pauperū pedes la
uit ⁊ pecuniā illis dari iuſſit: ⁊ tūc parū
ſe quieti ac ſopori dedit. Mane facto ſurgēs
regina infantulos nouē orphanos oī au-
xilio deſtitutos prima diei hora ad ſe itro
ductos cibis mollioribꝰ flexis genibꝰ re-
fecit ⁊ cibos in ora eorū immiſit. Int̄ hec
trecentos pauperes in aulam conſuetu-
do ērat itroduci a clauſis oſtijs rex ex vna
regina ex altera parte xp̄o in paupibꝰ ſer
uierunt: ⁊ cibos ſpecialit̄ p̄paratos obtu
lerunt. Quo facto regina eccleſiam itra-
uit ⁊ prolixis precibus et lachrimarū ge-
mitibus ſeipam deo ſacrificiū imolauit:
⁊ añ maiorē miſſā quinqꝫ vel ſex priuatim
miſſas audiuit. Añ refectionē vigītiqua-
tuor paupes humiliter miniſtrando refe
cit. Comedebat enī vt tm̄ vitā ſeruaret:
nō vt delectatiōi acquieſceret. Refectio eiꝰ
tenuis ⁊ ſobria incitabat eſuriē magis q̄
reſtringebat: guſtare cibū videbat̄ nō ſu
mere. Quadragita ante paſcha ⁊ natale
dn̄i diebꝰ incredibili abſtinētia ſe afflixit
Propter nimiū igitur ieiunij rigorē acer
rimū vſqꝫ ad finē vite ſue paſſa eſt. ſtoma
chi dolorē infirmitas tamē corporis vir-
tutē operis debilitare nō potuit. In ſacra
lectiōe erat ſtudēs/ orōnibus perſiſtens/
elemoſinis indeficiens in oībꝰ prorſꝰ que
dei erāt ſe vigilant̄ exercens. Liber qui
dā euāgeliorū gēmis et auro ornatꝰ ī quo
ſtudere ⁊ legere ſolebat: cuſtodis negligē
tia in aquā cecidit et p diē ⁊ noctē ſine ali-
qua leſione ⁊ moleſtia vel dāpna permā-
ſit. Vocato demū cōfeſſore ſuo turgoto:
ſcd̄o priore dunelmie vitam ſuam repli-
care cepit: ⁊ ad ſingula verba lachrimarū
fluuios effudit. Tāta inter eiꝰ v̄ba erat
cōpunctio ⁊ fletꝰ ꝓfuſio vt nihil procul-
dubio eſſꝫ qd̄ a xp̄o tūc ipetrare nō poſſet
Cūqꝫ de neceſſarijs ſermonē finiſſet: ita
loqui cepit. Vale inquit ego poſt hec ī hac vi-
ta diu nō ſubſiſtā: tu v̄o poſt me p̄uo tē-
pore viues. Duo ſunt q̄ a te poſtulo vnū
vt q̄diu vixeris aīe mee in miſſis ⁊ orati-
onibꝰ tuis memineris. Aliud vt filiorū
meorū ac filiarū mearū curā habeas amo
rem impēdas/ deū precipue timere doce-
as ⁊ cū in culmē terrene dignitatis queli
bet eis exaltari videris illiꝰ maxie pater
ſimul et magiſter accedas admonendo ⁊
cū res exegerit arguendo ne ꝓpter mūdi
proſperitatē eterne vite felicitatē negli-
gat. Per dimidium poſt hec annum in-
graueſcente morbi moleſtia raro de lectō
ſurgere valuit: et quarto ante abitum ſu
um die cū rex malcolinus in expeditione
eſſet triſtior ſolito effecta eſt ⁊ aſſidentibꝰ
ait. Forte hodie tantum mali regnū ſco-
torum accidit quantum multis retro tē-
poribus non prouenit. Poſt aliquot dies
nunciorū relatiōe eodem die quo regina
dixerat regē cum filio edwardo fuiſſe oc
ciſum cognouerunt. Quē ipſa quaſi futu
rorū preſcia multū ꝓhibuerat ne quoq̄
tunc cum exercitu progrederetur. Quar
to poſt mortem regis die pauliſp leuiga
ta infirmitate miſſas auditura oratoriū
intrauit ⁊ exitum ſuum dn̄ici corporis ⁊
ſanguinis viatico premuniuit. Et confe-
ſtim prioribus aggrauata doloribꝰ lecto
proſtrata: ad exitum creſcēte moleſtia ve
hemētius vrgetur. Crucem ſcotie nigrā
quam ſemper in magna veneratione ha-
buit amplecti/ deoſculari/ oculos faciem
qꝫ illa ſignare crebrius curauit. Rediens
interea de exercitu filius ſuus edgarus
cubiculū regine intrauit quem illa de pa
tre ⁊ fratre interrogat: ſed ille quod ve-
rum erat dicere noluit: ne audita morte

illoꝝ: continuo et ipſa moꝛi contingeret. Reſpondit eos bñ valere. At illa grauit ſuſpirans: ſcio inquit fili ſcio⁊ adiurauit eũ vt veritatem rei non celaret. Jlle vero coactꝰ ſicut erãt geſta expoſuit Quibꝰ auditis nõ peccauit labijs ſuis neqꝫ ſtultum ꝗd contra deũ locuta eſt ſed manꝰ ad celum eleuãs in laudem ⁊ gratiarũ actionem pꝛoꝛupit dicẽs. Laudes ⁊ gratias tibi omnipotẽs deꝰ refero: qui me tantas in meo exitu anguſtias tolerare haſqꝫ tolerantẽ ab aliquibus peccati maculis (vt ſpero) mundare voluiſti. Sentiẽs aũt regina moꝛtẽ adeſſe hãc oꝛationẽ dicẽ cepit Dñe iheſu xp̃e qui ex voluntate p̃ris cooperante ſpũ ſancto per moꝛtem tuã mundũ viuificaſti libera me. Cũ diceret libera me: liberata a vinculis coꝛpoꝛis aĩa ad vere libertatis quẽ ſemper dilexerat auctoꝛe3 xp̃m migrauit: felicitatis eoꝝ particeps effecta: quoꝝ virtutis ſequuta eſt exempla. Faciem aũt eiꝰ que tota in moꝛte palluerat: ita poſt moꝛtẽ ruboꝛ cũ candoꝛe permixtus perfudit: vt non moꝛtua ſed viuens aut doꝛmiẽs credi potuiſſet. Obijt eni quarto idus Junij⁊ in eccleſia ſancte trinitatis quã ipſa cõſtruxerat cõtra altare ſepelitur. Cũ aũt dauid filius ſctẽ margarete in curia regis anglie henrici pꝛimi moꝛaretur nocte quadã a ſoꝛoꝛe ſua matilde regia ꝗ matris veſtigia puro coꝛde ſequebaꝭ: vocatꝰ ad thalamũ eiꝰ acceſſit. Et ecce domꝰ plena lepꝛoſis⁊ regina in medio ſtãs depoſito pallio lĩtheo ſe pꝛecixit: ⁊ poſita ĩ pelui aqua pedes eorũ lauare/extergere exterſos vtriſqꝫ manibꝰ ꝯſtrĩgere ⁊ deuotiſſie oſculari cepit. Cui ille. Quid agis inq̃t dña mea? Certe ſi rex ſciret iſta nũꝗ os tuũ lepꝛoſoꝝ pedũ tabe pollutũ dignabiꝭ tãgere labijs ſuis. Cui illa ſubꝛidẽs ait. Pedes regis eterni ꝗs neſciat labijs regis moꝛituri eẽ pꝛeferendos. Ego certe iccirco vocaui te fraꝭ chariſſie vt meo exẽplo talia opari diſcas Sũpta ꝑinde pelui: fac qꝺ me facẽ intueris. Jp̃e v̾o culpa ſua ſubꝛidẽs: ad ſocios remeauit.

¶ De ſancta maxẽtia virgine ⁊ martire

BEata maxentia nobili ſtirpe pꝛogenita patre videlꝫ quõdam rege ſcotoꝝ noĩe marcolano fide nobilioꝛ fuit ⁊ qꝺ in baptiſmi lauacro ꝓmiſit moribus adimplere curauit. Erudienda nã qꝫ litteris nõ ſolum pꝛouiſione parentu3 ſed ſuperna diſpoſitiõe tradita ſctõqꝫ ſpiritu inflãmata virginitatis honoꝛẽ ſeruare cũ ſtudio conabaꝭ. Cuiꝰ famã mirãqꝫ coꝛpoꝛis pulchꝛitudinẽ audiẽs pꝛinceps quidã noĩe maxentiꝰ gẽtilis ac barbarꝰ in amoꝛẽ illiꝰ exarſit⁊ a p̃re vt ſibi deſpõſaretur expetijt. Ut aũt paternꝰ aſſenſus ſibi innotuit ad eccl̾iam ſtatim ꝯfugiens virginitatis ꝓpoſitũ qꝺ mente firmauerat: deuotione tota dño cõmẽdauit: ⁊ nocturna tandẽ captiuãs ſilentia comitãtibus eam duobꝰ dũtaxat ſui ſecreti conſciis ſene videlicet barbencio noĩe roſebeaqꝫ pediſſequa qui ad eiꝰ obſequiũ fuerãt deputati totã tranſcurrit inſulam ⁊ maꝛ̃ gallicũ trãſiẽs locũ aptũ ĩ quo moꝛareꝭ ꝗſiuit. Cũqꝫ tãdẽ ad yſarã fluuiũ ĩ pago beluacẽſi ꝑueniſſet ⁊ ip̃m vt ferꝭ diuia v̾tute abſqꝫ nauigio trãſmeaſſẽt illic v̾go ſãcta poſt tãta terraꝝ mariſqꝫ ſpacia tanꝗ paſſer de laq̃o venãtiũ erepta ĩ loco ꝗ pontꝰ d̾ꝛ cũ ſuis deo ſeruiẽ cepit ⁊ ĩcognitã ſe ĩbidẽ latẽ credidit. Jlliꝰ tñ ſtimulis ꝗ cuncta ꝑluſtrãs tãꝗ leo rugiẽs circuit q̃rens quẽ deuoꝛet: ĩſtigatꝰ p̃fatꝰ maxẽtiꝰ ꝯgregata ſatellitũ turba poꝛtꝰ marinos adeo ꝑluſtrauit donec eã trãſiſſe cognouit. Et qꝛ lux ĩ tenebꝛis celari nõ poterat: deductꝰ demũ ad locũ ꝗ v̾gini p̃bebat hoſpitiũ facile qꝺ querebat ĩuenit. Quã aggreſſꝰ blãdis vti cepit alloq̃is ſi quo modo poſſꝫ eiꝰ pꝛopoſitũ infirmare ⁊ conſenſum illius multas ſibi ꝓmittẽs diuitias ĩclinaꝭ.

Sed cū illa tam blandientē ꝙ diuitias
pꝛomittentem eque reſpueret cōtēpni ſe
videns maxentius ꝛ pꝛe ira iam ſeipſū
non capiens aduerſus dei famulos cōci-
tatus moꝛi elegit niſi pꝛotinus vindicet
Iniecta itaqꝫ manu peſtifera vginis cri
nes arripuit flexaqꝫ ceruice gladium vi-
bꝛans caput a coꝛpoꝛe ſeparauit. ¶Truci
dantur deinde ferro eius barbencius at-
qꝫ roſebia reddentes terre coꝛpa celis ani
mas inferebant. Recedente aūt miniſtro
ſathane coꝛpus ſacre virginis pꝛout a fi-
delibus qui hoc a ſuis patribus relatu fi
deli acceperunt a terra conſurgens ca-
put pꝛopꝛium in manib⁹ ſumpſit ꝛ a lo-
co martirij ad eū in quo nunc dei volūta-
te quieſcit pendulis bꝛachijs depoꝛtauit
Illic ſane poſtmodū edificata eſt baſilica
in qua meritis ei⁹ multa miracula legū-
tur oſtenſa. Nam et ceci ibidem ſunt illū
minati/lepꝛoſi mundati demones ab ob
ſeſſis coꝛpoꝛibus effugati moꝛtui reſuſci
tati. Hunc etiā locum carolus qui tūc tē-
poꝛis regnabat multū legitur dilexiſſe:
magniſqꝫ muneribus honeraſſe.

¶De ſctō Mellito Archiepō ꝛ confeſſoꝛe

Cum aūt ſanctus auguſti
nus regem ethelbertū
ad fidem cōuertiſſet mi-
ſit romā laurentiū et pe-
trum qui beato pontifici
gregoꝛio gentē angloꝛū
fidem xp̄i ſuſcepiſſe ꝛ ſe ep̄m eſſe factū re-
ferrent. Cui ſuggerenti multam quidē
ſibi eſſe meſſē ſed operarios paucos: miſit
idem gregoꝛi⁹ papa cum pꝛefatis lega-
tarijs plures cooperatoꝛes ac verbi dei
miniſtros in quib⁹ pꝛimi ꝛ pꝛecipui erāt
mellitus/iuſtus/paulinus/rufinianus
et per eos que ad cultū eccleſie erāt neceſ
ſaria ſanctoꝛū etiā apoſtoloꝛū ac martirū
reliquias necnō ꝛ codices plurimos. ¶Tā
tum enī pꝛo gēte angloꝛum ſollicit⁹ erat
beatus gregoꝛius vt beato mellito iā lō-
gius pꝛofecto ſcriberet quatin⁹ reueren-
tiſſimo auguſtino nūciaret qualiter ido-
la deſtruerent fana ī eccl'ias mutarētur/
altaria conſtruerentur ſacrificia vel con
uiuia in dei laude ꝛ noīe agerentur. An
no autem dn̄i ſexcenteſimo quarto btūs
auguſtin⁹ oꝛdinauit duos ep̄os mellitū
et iuſtū: mellitū ad pꝛedicandū pꝛouincie
oꝛientalium ſaxonum: qui thamenſe flu
uio dirimuntur a cancia et ipſi oꝛientali
mari contigui. Quoꝛū metropolis lōdo-
nia ciuitas eſt ſuper ripā pꝛefati fluminis
poſita in qua gente tunc tēpoꝛis ſabert⁹
nepos ethelberti regis ex ſoꝛoꝛe ricula ſb
eiuſdem ethelberti poteſtate poſitus re-
gnabat. Ubi vero et hec pꝛouincia cū ipſo
rege verbum veritatis pꝛedicante beato
melllito accepit fecit rex ethelbertus ī ci-
uitate londonie eccleſiam ſcti pauli apl'i:
in qua locū ſedis epiſcopalis ꝛ ipſe ſanct⁹
mellitus ꝛ ſucceſſoꝛes haberēt. Beatum
vero iuſtū in ipſa cancia in ciuitate roffē-
ſi ep̄s oꝛdinatur in qua rex ethelbert⁹ bti
andꝛee apoſtoli eccl'iam fecit. Quam ve
ro dilect⁹ deo ꝛ ſupernis ciuib⁹ mellitus
extiterit: etiā in inclita eccl'ia que ſub vꝛ-
be londonia ab occidēte ſua attollit faſti-
gia ꝛ ab ipſa plaga Weſtmōaſterium eſt
appellata diuinitus clareſcit cui⁹ dedica
tionis officiū ſuo honoꝛi decretū ꝑ ſe bea
tiſſimus apoſtoloꝛum pꝛinceps petr⁹ ꝑ
ipſo mellito explcuit ſicut ſupꝛa ī vita ſā
cti edwardi legentibus expꝛeſſe declara-
tur. Beatus autem mellit⁹ ep̄s in pꝛouī
cia oꝛientaliū ſaxonū cepit inſtant euāge
liū pꝛedicare/exhoꝛtari/docere ꝛ baptiza
re omnes qui in chꝛiſto regenerari vellēt
ſcd̄m iſtituta apoſtolica eccl'ie miniſtros
deputauit ꝛ in puritate vite ſeruire deo
edocuit. Beatis aūt regibus ethelberto
ꝛ ſaberto ad celū trāſlatis ſucceſſoēs filij
intermiſſam ydolatriam reſtaurare ele-

gerunt ⁊ a ſuo parente degenerantes do lis ⁊ inſidijs ſanctū epm mellitū ſuis fi nibus exterminare aggreſſi ſunt. Nam cum viderent pontificē diuina miſteria ī eccleſia celebrare ⁊ euchariſtiā pplo daē dicebant ad eū. Quare non et nobis por rigis panem nitidū quē patri noſtro ſa ba: ſic nāq eum appellare conſueuerant dabas et populo adhuc dare nō deſiſtis: Quib⁹ ſanct⁹ reſpondit. Si vultis ablui fonte illo ſalutari quo pater veſter ablut⁹ ē. Poteſtis etiā panis ſcti cui ille pticipa bat: eē participes. Si aūt lauachrū vite cōtempnitis / nullaten⁹ panē vite pcipere valetis. Et illi. Nolum⁹ inquiunt fontē illum intrare: qꝛ nec op⁹ illo nos habere nouim⁹ ſed tn̄ pane illo refici volumus. Cū ergo btūs mellit⁹ infeſtis ſibi regib⁹ ydolatris crebra ammonitione reſiſtēt: dicēs nullū poſſe diuinis ſacramētis par ticipare niſi ſacro fonte ablutum ad vlti mū furore cōmoti expulerūt eū ac de ſuo regno cū ſuis abire iuſſerūt. Diſceſſerūt itaq mellitus et iuſtus ad partes gallie ibi rerū finē expectare diſponētes. Non multo poſt tpe filij ſaberti egreſſi contra gentē ge Wiſſor in prelium oīes pariter cū ſua militia corruerunt. Intereunt re ges paſtores eicientes intereunt gentes doctorib⁹ īſidiātes. Dei itaq mia rex ed baldus bti petri apli aīaduerſione p bea tum laurentiū ſicut in vita ei⁹ ſupra in ſeritur: baptizat⁹ ⁊ rebus eccleſie in oīb⁹ conſulēs miſit ad galliū ⁊ reuocauit mel litum et iuſtū eoſq ad ſuas eccleſias re dire precepit. Qui poſt annū ex quo abie runt reuerſi ſunt. Juſtus aūt ad ciuita tem roffenſem cui prefuerat redijt: melli tum vero londonienſes recipere voluerūt: ydolatris magis pōtificib⁹ ſeruire gau dentes. Uerū btō laurentio ad celeſte re gnum aſſumpto / mellit⁹ ſedem dorober nēſis ecclie ſuſcepit / ⁊ apud ſctm̄ augu. conſecrauit eccleſiā in honore ſctē dei ge nitricis marie quā in monaſterio princi pis apoſtolorū rex edbald⁹ cōdidit. Que q̄ grata beate virgini marie extiterit ſua ſupnorūq ciuiū laudiſona frequentia ſi gnorūq euidentia ſepius claruit. Erat aūt btūs mellitus corporis quidē īfirmi tate. i. podagra grauat⁹ ſed mētis greſſi bus ſan⁹: alacriter terrena queq tranſili ens ad celeſtia ſp amanda / petēda / ⁊ que renda peruolās carnis origine nobilis ſꝫ culmine mētis nobilior. Deniq ad vnū virtutū ei⁹ vnde cetera intelligi poſſūt teſtimoniū referā. Tēpore quodā ciuitas dorobernenſis p culpā incurie igni corre pta crebreſcentibus flammis cōſumi ce pit. Cūq pars ciuitatis non minia eēt va ſtata: iuſſit ſe eps obuiā ſeuiētib⁹ igneū globis efferri. Et cū man⁹ ad deū orando leuaſſet ventus qui a meridie flans vrbis incendia ſparſerat cōtra meridiē reflex⁹ a leſione ſe retraxit ⁊ mox funditus quie ſcendo flāmis pariter ſopitis atq extin ctis compeſcuit. Poſtq̄ aūt quinq an nis eccleſiam rexerat dorobernenſem ad celos octauo kal. maij migrauit āno ſex cēteſimo viceſimo quarto ſepultuſq eſt cū fratribus ſuis ī monaſterio petri apl̄i

Nuus quedā honeſte vite erga ſctm̄ au guſtinū ſocioſq eius deuotiſſima frequē ter adeſſe / orare luminaria accendere op torium ſanctorū corporū pura ⁊ nitida ſer uare ſolebat. Quadā aūt die cum feſſa ab oratione dormire inciperet: cereus ardēs corā ſctō aug. negligent extinctus nido rem dabat hauſta luce fumabat. Et ecce videt in viſu beatū mellitū de monumen to ſurgentē ⁊ cū magna indignatione in crepantē illā ⁊ dicentem. Uñ tibi hec au dacia vt hic dormias ⁊ patronū nr̄m au guſtinū: noſq ei⁹ collegas ſine lucis ho nore relinquas: Et extenta dextra in gen tem dormienti alapam incuſſit. Ad ictū vero inflictū euigilans vidit apertis ocu lis ſctm̄ a ſe rediuntem ⁊ tūbā ſuam in

trantem. Adeo enĩ rubebant ſigna digitorum ⁊ palme ferientis ac ſi recenti ſãguine diſtincta eſſent. Mulier quedã podagrica et ciragrica infirmitate aſtricta pedibus pꝛodire/ de lectulo ſurgere/ manꝰ ad os leuare non valens: fuſa ad beatum mellitũ pꝛece moꝛibunda ad vitã ſubito rediſt oẽm doloꝛẽ exuit ſalutẽ induit ⁊ ad ſua gratias agens letanter rediſt. Miles quidam graui moꝛbo detentus vidit mellitum pontificalibꝰ indutum ſibi aſtare: ac dicere. Te inquit iam ſoſpitem ab hoc lecto egritudinis iubet ſurgere cui data eſt gratia curationis tue. Ad hanc vocẽ miles ſanus effectus quis ſibi ſuccurrere dignatus ſit inquiſiuit. Et ille. Ego ait ſum mellitus qui beato auguſtino in põtificatu ſucceſſi tertius. Iuuenis quidã cantuarie ſimplex et neminem ledens et de poſſeſſione ſua pauperibus diſtribuens beatum mellitum in magna veneratione habebat. Coactus demũ ab amicis vxoꝛem ducere per totam noctem curis ⁊ queſtubus animũ effecit cur hec vincula induerat: qui liber erat ⁊ ſine domini ſui et patroni melliti conſilio hoc fecerit. Intactã ait virginem dimittẽs mane ante ſanctũ mellitum multis pꝛecibus et ſuſpirijs ſalutare exigit reſponſum. Soporato tandem ſanctus aſtitit mellitus hoꝛtatur/ imperat vt ſponſam ſuam debita dote reddita/ parentibꝰ intactã reſtituat ⁊ ipſe caſtitatis viam vſqꝫ in finem tenere ſtudeat. Euigilans autẽ iuuenis: qđ iuſſum fuerat ꝙtocíꝰ implere feſtinauit. Poſt centum enim luſtra tranſlato coꝛpoꝛe ſancti auguſtini et ſocioꝛum eiꝰ: quidam miles cuiꝰ oculum carbũculus poſſederat inter denſos cuneos bꝛachiũ pꝛotendit extremã partem vectis: quo beati melliti feretrũ poꝛtabatur ſummis digitis contigit ipſumqꝫ tactum quaſi colliriũ ⁊ optimũ vnguentũ moꝛbido oculo iſerituit ⁊ ſtatim ſanies peſtifera defluxit et oẽm doloꝛẽ ſubita ſalus: vt lux tenebꝛas effugauit. Poſt miſſarũ vero celebꝛationẽ adiũgũt̃ auguſtio digni ſacerdotes ꝓoꝛ laurẽtiꝰ a dextris ſcdus mellitꝰ a ſiniſtris.

¶ De ſctõ Mellone epo ⁊ cõfeſſoꝛe.

Tempoꝛe valeriani imperatoꝛis mellio quidã de maioꝛi bꝛitannia oꝛiũdꝰ romã venit vt patrie ſue tributũ ſolueret ⁊ ĩpatoꝛi ſeruiret. Ibiqꝫ ſicut mos erat cũ ſocijs ſuis ad tẽplum martis ductus eſt vt ſacrificaret. Et audiẽs ſtephanũ papã paucis xp̄ianis euãgeliũ xp̄i pꝛedicantẽ v̄ba eiꝰ attẽdit ⁊ credidit: baptiſmũ ab eo petijt ⁊ accepit. Et inſtructus ab eo quicqđ habebat vẽdidit arma etiã cũ quibꝰ militabat paupibus erogauit. Quem pꝛefatus papa ſibi adherentẽ per ſingulos ecclie gradꝰ vſqꝫ ad ſacerdotiũ pmouit. Cũqꝫ ieiunijs ⁊ vigilijs inſtaret quadã die miſſã eo celebꝛãte viderũt ipſe ⁊ papa angelum dei ſtantẽ ad dexterã altaris. Qui peracta miſſa dedit ei virgã paſtoꝛalẽ quã manu tenebat dicẽs Accipe virgã ſub qua reges pplm rothomagẽſis ciuitatis in neuſtrie finibꝰ. Tibi eñi illic pꝛepatꝰ eſt a deo locꝰ: ⁊ licet laboꝛ incognite vite tibi ſit oneroſus: nequaqꝫ tñ tibi timendũ: qm̄ ſub vmbꝛa alarũ ſuarũ ꝓteget te dñs ihs xp̄s. Tũc accepta bñdictiõe a papa iter arripuit ⁊ cũ veniſſet antiſiodoꝛ virgã tenens quã ab angelo acceperat quẽdã bipẽni vulneratũ cuiꝰ pes in duas partes diuiſus erat oꝛatione facta illico ſanauit. Rothomagũ tãdẽ veniens ⁊ miniſteriũ ſuum fidelit̃ implens mltis virtutibꝰ ⁊ miraculis clarꝰ: in pace quieuit.

¶ De ſctõ Meloꝛo martire.

Dũ i exoꝛdio xp̄iane fidei aplica doctrina p oꝛbẽ terrarũ in oĩbꝰ gẽtibꝰ diffũderet̃ ꝯuerſa eſt bꝛitãnie gẽtilitas ad fidem ⁊ multi dño credẽtes ⁊ aplica pcepta ſeqñtes varijs virtutũ miraculis fulſerũt de qꝫ nũero beatũ melo

rum fidenter credimꝰ extitiſſe. Fuit enim beatus melorꝰ de nobili britānioꝝ genere cuius pater melianꝰ ducatū cornubie tenuit. Cuiꝰ tempore per ſeptenniū pluuia ſuper terrā nō cecidit. Inſtigante tādem maligno ſpū ſeptimo anno ducatꝰ ſui dū cōſiliū primatū ad vtilitatē patrie prouidendā fuiſſet congregatū in ipo cōſilio rinoldꝰ veniens melianū fratrē ſuū occidit: ⁊ pro illo regnare cepit. Habebat aūt melianꝰ paruulū quendā filiū annorum ſeptē noīe meloꝝ quē poſt prīs necē patruus eiꝰ occidere querebat: timēs ne ſi puer ſuperſtes eſſet et ad virilem etatē perueniret ei ducatū auferret. Rinoldꝰ igitur quid faceret deliberās puerū ī cornubiam ſecum adduxit vbi conſiliū eporum et alioꝝ multoꝝ fuerat congregatum. Et cū puerū occidere vellet oīm prece factum eſt vt nō occideretur ſed tantū manus dextra cū ſiniſtro pede trūcaret. Et factū eſt ita. Facta eſt aūt poſt hec beato meloro manus argentea ⁊ pes aeneus ⁊ pius ⁊ innocens de die in diē virtutibꝰ creſcens: nutritus eſt in quodā monaſterio cornubie: et diuinas ſcripturas vſqꝫ ad quartumdecimum annum legebat.

Quodam enim eſtiuali tempore abbas illius loci nuces colligēs puero quaſi domino ſuo preſentauit qui cepit eas colligere argentea manu: mirūqꝫ in modum manus illa argentea quaſi reflexus carneos habere ⁊ manū extendere ⁊ recludere cepit quaſi natiuā oſſibus/neruis/venis/ſanguine atqꝫ pelle. Quadā vice puer ſanctus accepta petra ⁊ proiiciēs quaſi ſtadio dimidio eam aduolare fecit: que ſupra terram duriſſimam quaſi ſuper ceram mollem infra eſt. Cumqꝫ veniēs ad locū illam de duriſſimo cilice extraxiſſet: egreſſe ſunt aque largiſſime ⁊ vſqꝫ in hodiernū diem fons viuus a loco illo ebullire viſus eſt. Cum autem patruus eiꝰ nutritori ſuo cerialtano munera mlta ⁊ poſſeſſiones ſi alumpnū ſuū occideret pmiſiſſet facto iniquitatis cōmercio vt cerialtanus caput innocentis abſcinderet: ⁊ abſciſum rinoldo deferret ⁊ mercedem promiſſam reciperet. Decollato itaqꝫ puero filius cerialtani aſſentiēte prē caput martiris deferens per murum caſtri iuſto iudice deo annuente de muro cecidit ⁊ fractis ceruicibꝰ expirauit. Ueniens autem nutrix martiris ad domū in qua corpꝰ iacebat et angelos dei: et lucernas diuino ſplendore lucentes vidit. Cerialtanꝰ vero caput aſſumens et fugiens cum pre nimia ſiti pene deficeret: ſibi ipſi loquēs dixit. Ue mihi oīm hominū miſerrimo ⁊ oī pena ⁊ cruciatu digno: quid faciam quia ſitis ariditate afflictus deficiens morior. Cūqꝫ hec multotiēs replicaret: caput pueri in verba humana prorumpēs tali voce eum affatur. Cerialtane baculū quem manu geſtas in terrā impiger fige ⁊ fontem aque ſubito de terra oriri videbis: ex quo copioſe refectus imminens ſitis periculum euades. Cum aūt baculū in terram fixiſſet in pulcherrimā arborem verſus radicitus terre adheſit/ramos ⁊ folia produxit: ⁊ de radice eius fons indeficiens emanare cepit ⁊ cerialtanus potu recreatus/caput ad rinoldum detulit. Qui cum gaudio magno illud recipiens dixit Surge et montis verticem aſcende: et quecunqꝫ adiacētia videre poteris libēs poſſidenda dabo tibi. Ille vero montem aſcendens ⁊ circūquaqꝫ ſe videre credēs vtroqꝫ lumine orbatus eſt: ⁊ ſubita morte preuentus interiit: ⁊ liquefacta eſt caro eius ſicut cera a facie ignis. Sepulto autem corpore ſancto in loco martirij ſui die ſequenti ſupra terre faciem inuentū eſt. Cūqꝫ ſepulto in locis tribꝰ varijs corpore idē caſus accidiſſet inito cōſilio ſup plauſtrū ſub quo duo tauri indomiti poſiti ſunt: corpꝰ ſctm̄ imponūt ⁊ vbicūqꝫ virtꝰ diuina eū dirigē vellet: abſqꝫ ductore di-

miſerũt. Et ecce tauri mãſueti ſubito ef-
fecti vſqꝫ ad quendã locũ corpus trahen-
tes ſubſtiterũt ⁊ cũ turbe diſpliceret: vt
ibi quieſceret: manus/brachia/et hume-
ros totis vt eas voluerant ſupponẽtes:
ita fixum diuinitus ⁊ immobile plauſtrũ
viderũt vt nulla arte nullo ingenio nulla
prorſus hoim virtute moueri poſſet. Cũ
qꝫ ſepius attemptãtes nihil proficerent:
gratias agentes deo corpꝰ ſanctũ cũ ho-
nore in eodẽ loco ſepelierunt: vbi opẽ eiꝰ
cũ fide implorantes optatũ remediũ gau
dentes cõſequi ſolebant. Delato in pre-
ſentia rinolde capite martiris: tirannꝰ ca
put ſacrũ tetigit ⁊ tertia die infelici mor
te occubuit. Sepulto itaqꝫ ab epis ⁊ cleri
cis capite cũ ſacro corpore poſt multorũ
ãnorꝫ curricula predicatores alienigene
ſcriniũ cũ reliquijs ſancti melori circum
quaqꝫ deferentes pagratis terrarꝫ tracti
bus iniũctũ ſibi officiũ exercẽtes ambriſ-
buriam tandẽ deuenerũt: ⁊ ſuper altare
reliquias ſctãs poſuerũt. Expleto predi-
cationis officio cũ reliquias ſecũ auferre
vellent ⁊ ab altari nullo ingenio moueri
poſſẽt: ac velut adamas altari adhererẽt
dolore ⁊ anguſtia afflicti accepta ab abba
tiſſa mĺta pecunia receſſerũt. Quidã ini
quitatis filij nocte ecclĩam de ambriſbu-
ry intrãtes ſcriniũ ſcti melori ſecũ aufe-
runt ⁊ laminis auri ⁊ argenti abraſis ca-
pſam cũ reliquijs in quodã ſpecu proiici
ũt. Sacerdos aũt quidã diluculo ſurgẽs
vidit radioſam lucis colũpnã de celo ſup
ſpecũ deſcendẽtem ⁊ accedẽs ad locũ ſcri
niũ inuenit ⁊ ad ecclĩam detulit. Sanctꝰ
melorꝰ ſacriſte nocte quadã apparuit di-
cens. Godrice ſurge velociter e ecce teſtu-
do ecclĩe hiatibꝰ cõquaſſata patulis vici-
nã parat maturare ruinã. Cũqꝫ iterũ al-
tera nocte idẽ repetiſſet: tertia nocte ap-
parẽs dixit. Godrice cito ſurge imagines
⁊ altaris ornamẽta tecũ aſſumẽs ꝓcitiꝰ
exeas quia periculũ mortis tuis procul-
dubio in ianuis nauigat. Et cũ egreſſus
fuiſſet tota poſt eũ teſtudo ↄcidit arce pla
niciẽ ſubiecte obuoluẽs. Terreas autem
reliquẽs celeſtia cũ corona martirij pene-
trauit kal. octobris.

¶ Narratio.

Circa annũ dñi octingenteſimũ octua-
geſimũ octauũ viſionis caroli ceſaris ta
lis tenor erat ſecũdũ vincẽtiũ. Narrõ.
Ego carolꝰ imperator dei dono rex germa
norũ ⁊ patricius romanorũ atqꝫ impera
tor francorꝫ ſacra nocte diei dñice poſt ce
lebratũ nocturnarũ horarũ diuinũ offici
um dũ ad repauſandũ pergẽs ſompnuꝫ
vellẽ capere venit vox ad me terribiliter
dicẽs. Carole exiet a te modo ſpũs tuꝰ in
hora nõ modica. Statimqꝫ raptꝰ fui ĩ ſpi
ritu ⁊ q̃ me ſuſtulit ẽat cãdidiſſimꝰ tenẽs
in manu ſua glomicellũ lineũ cariſſimũ
iubar luminis emittẽtẽ diſſoluitqꝫ illum
⁊ dixit ad me. Accipe filũ glomicelli micã
tis ⁊ liga ⁊ noda firmit̃ in pollice manus
tue dextre qꝛ per illũ duceris ĩ laberin-
theas infernorꝫ penas. Hoc dctõ: preceſſit
me velocit̃ ⁊ diſtorquẽs filũ lucifluũ du-
xit me in profũdiſſimas valles igneaſqꝫ
q̃ erãt plene puteis ardẽtibus pice ⁊ ſul-
phure/plũbo/cera/⁊ adipe. Ibi ĩueni põ
tifices patris mei ⁊ auũculorũ meorum.
Quos cũ pauẽs ĩterrogarẽ cur tã grauia
paterẽt tormẽta: rñderũt. Fuimꝰ epi pa
tris tui et auũculorꝫ tuorũ ⁊ dũ debuimꝰ
illos et populũ eorꝫ de pace ⁊ cõcordia ad
monere ſeminauimꝰ diſcordias ⁊ fuimꝰ
incentores malorũ: ideo nũc incẽdimur ĩ
iſtis tartareis ſupplicijs ⁊ nos ⁊ alij ho-
micidiorũ ⁊ rapinarũ amatores. Huc eti
am tui epi et ſatellites veniãt qui ſimilia
nũc facere amãt. Et dum hec tremebũdꝰ
auſcultarem: ecce nigerrimi demones ad-
uolantes cum vncis igneis volebant ap
prehendere filum ĩ manu mea ſed reuer-
berantibus radijs illius illud attingere
nõ valebant. Deiñ poſt tergũ meũ currẽ
tes voluerũt me aduncare ⁊ ĩ ipos puteos

ſulphureos precipitare:ſed ductor meus
qui portabat glomicellum iactauit ſup
ſpatulas meas filum ⁊ duplicauit ⁊ tra-
xit me poſt ſe fortiter. Sicqꝫ aſcendimꝰ
ſuper mõtes igneos altiſſimos de quibꝰ
oriebantur paludes ⁊ flumina feruentia
⁊ oĩa metallorũ genera bullientia: vbi
innumeras aĩas repperi hoim et pricipũ
pr̃is mei ⁊ fratrũ meorũ ꝑcipitatas ali-
as vſqꝫ ad mentũ/alias vſqꝫ ad vmbilicũ
⁊ clamauerũt ad me eiulãdo. Dũ viximꝰ
amauimꝰ tecũ ⁊ cũ patre tuo ⁊ cũ fr̃ibus
⁊ auũculis tuis facere prelia ⁊ homicidia
⁊ rapias ꝓ cupiditate terrene:ideo ĩ iſta
bulliẽtia flumina ⁊ metallorꝫ diuerſa ge
nera torquemur. Et cũ ad hec timidꝰ attẽ
derẽ:audiui retro me aĩas clamare. Po-
tentes potẽter tormẽta patientur. Et reſ-
pexi ⁊ vidi ſuper ripas fluminis bullien
tis fornaces piceas ⁊ ſulphureas plenas
magnis draconibꝰ et ſcorpionibꝰ ⁊ ſerpẽ-
tibus diuerſi generis vbi etiã vidi aliq̃s
pr̃is mei principes ⁊ fratrũ ⁊ auũculorũ
meorꝫ dicẽtes mihi. Heu nobis carole: vi-
des ꝙ grauia habemꝰ tormẽta ꝓpter no
ſtrã maliciã ⁊ ſuperbiã ⁊ mala conſilia q̃
noſtris regibus et tibi dedimꝰ ꝓpter cu-
piditatẽ. Cũqꝫ dolẽdo cõgemiſcerẽ ad me
drachones apertis faucibꝰ plenis igne/
ſulphure/⁊ pice: volẽtes me ĩglutire accẽ
ſerũt:ſed ductor meus triplicauit ſup me
filũ:a cuiꝰ radijs claritatis ſuperata ſũt
ora earũ ignea: ⁊ pertraxit me validius
⁊ deſcẽdimꝰ in vnã vallẽ q̃ erat ex vna p-
te tenebroſa ⁊ ardẽs velut clibanꝰ ignis
ex altera vero parte tã ameniſſima ⁊ ſplẽ
didiſſima vt nulla ratione dicere queam
Verti me contra tenebroſam et flãmiuo-
mã partẽ ⁊ vidi ibi aliquos reges de meo
genere in magnis ſuplicijs. Et tũc nimis
anguſtiatus putaui me ſtati in illis ſup-
plicijs demergendum a gigantibꝰ niger
rimis qui ipſam valem conflammabãt:
generibus ignium diuerſis. Et valde tre
mens fili illuminante oculos meos: vidi
e latere vallis pauliſper albeſcere fumũ:
ibiqꝫ duos fontes fluere: vnus erat nimi
um calidus/ alter vero clarus ⁊ tepidus
⁊ erant ibi dolia duo. Cumqꝫ illuc irem:
filo regente greſſus meos vidi in alto do
lio patrẽ meum ludouicum vſqꝫ ad femo
ra ſtare. Et dum eſſem nimis dolore an-
guſtiatus dixit. Dñe fili mi carole noli ti
mere ſcio quia reuertetur rurſus ſpiritꝰ
tuus ad corpus tuum: et permiſit te de-
us huc venire vt videres propter que pec
cata ego et omnes quos vidiſti talia tole-
ramus ſupplicia. Uno eni die ſum in iſto
feruẽtis dolij balneo: ⁊ alio die tranſmu
tor:in iſto alio ſuauiſſio aque dolio: ⁊ hoc
fit precibꝰ ſancti petri ⁊ ſancti remigij:
quorum patrocinijs hactenus genus no
ſtrum regale regnauit. Sed ſi mihi ſub-
uenerint cito tui ⁊ mei epiſcopi abbates ⁊
omnis ordo eccleſiaſticus miſſis et oratio
nibus et pſalmis/vigilijs et elemoſinis:
de iſto aque bulliẽtis doleo cito liberabor
Nam frater meus lotharius et eius fili-
us ludouicus ſancti petri ſanctiqꝫ remi-
gij precibus de penis iſtis iam exempti:
in paradiſi gaudium tranſlati ſunt. Et
dixit mihi. Carole reſpice ſiniſtrorſuꝫ. Et
reſpexi et vidi duo dolia bullientia altiſſi
ma. Iſta inquit tibi ſunt preparata: niſi
te emendaueris penitẽtiamqꝫ egeris de
tuis nephandis delictis. Tunc cepi gra-
uiter horrere. Cernens autem ductor me
us me in tanto pauore: dixit ad me. Se-
quere me. Et cum graderemur ad dexte-
ram luculentiſſime vallis contemplatus
ſum in ingenti claritate ſedere cum glori
oſis regibus lotharium auunculum me-
um ſuper lapidem topaziuꝫ mire magni
tudinis coronatum diademate precioſo:
⁊ iuxta eum ludowicum filium eius ſi-
militer coronatũ. Videnſqꝫ me blãda vo-
ce dixit. Carole ſucceſſor meꝰ veni ad me
ſcio quia per penalem locũ veniſti vbi eſt

pater tuus frater meus vterinꝰ ſed p̄ mi-
ſericordiā dei cito de penis illis liberabit
ſicut et nos liberati ſumus meritis ſācti
petri ꝛ ſcti remigij cui deꝰ magnū apoſto
latū dedit ſuper reges et gentes francoꝝ
Qui niſi quiſquilus propaginis nr̄e ſuf-
fragatus fuerit: iam deſinet genialogia
nr̄a imperare et regnare. Vn̄ ſcio quoni-
am tolletur citiꝰ poteſtas imperij de ma-
nu tua ꝛ poſtea paruiſſimo viues tēpore
Tunc conuerſus contra me ludouicus fi
lius eiꝰ dixit mihi. Imperiū quod hacte-
nus tenuiſti iure hereditario debet ſuſci
pere ludouicus filius filie mee. Et hoc di
cto viſus eſt mihi affore in preſentiarum
ludouicū infantulū. Tūc intuēs eū lotha
rius dixit mihi. Redde illi poteſtatē impe
rij p̄ filū glomicelli quod in manu tenes.
Diſnodās ergo filū de pollice dextre mee
donabā illi monarchiā oēm imperij p̄ filū
glomicelli. Et ſtatim ipē glomicellus ful-
gidus ſicut iubar ſolis coadunatꝰ eſt to-
tus in manu eius. Et reuerſus eſt ſpiri-
tus meus in corpus meū valde feſſus et
ↄtritus. Poſt hāc viſionē vix duobꝰ an-
nis regnās ab optimatibꝰ regni repudi-
atur ꝛ ita derelinquitur vt vix cū eo ali-
q̄s remaneret. Sūptis tn̄ mediocres per
modicū tp̄s quo vixit maguntinꝰ ep̄s ei-
dem miniſtrauit.

¶ De ſancta Milburga virgine.

Rex eni inclitꝰ ethelbertꝰ ſctiſ-
ſime virginis milburge tri-
tauꝰ fuit: quē ꝓthodoctor an
gloꝝ auguſtinꝰ ad fidē xp̄i cō
uertit. Cui ſucceſſit edbaldꝰ
fidei cultor ꝛ eccliarū nobilis cōſtructor
q̄ ex regina ſua emma regis frācoꝝ filia
genuit erinēredū ꝛ ercōbertū ꝛ eāſwidā
ꝟginē ſctām. Ercōbertꝰ aūt pr̄i ſuccedēs
ſctām ſexburgā anne regis filiā ꝛ ſancte
etheldrede germanā duxit in vxorē genu
it ex ea egbrihtū ꝛ lotharīū reges erkēgo
dā ꝛ ermenildā reginas. Egbrihtus pr̄i
ſucceſſit cuius ſoror erkengoda peregrē
profecta trans mare religiōis amore: ibi
dē defuncta eſt. Ermenilda regi mercio-
rū Wlfero nupſit que ſctām Werburgā
genuit. Ermēredꝰ genuit etheltredum et
ethelbrictū ex coniuge oſlana: qui poſtea
martirizati ſūt. Quatuor quoqꝫ filias ge
nuit dōpneuā/ermēburgā/ermēgitham
etheldrithā: quarū dōpneua regi merwal
do tradita eſt. Cōregnabāt aūt ipſe natu
tertius ꝛ frater eius Wlferꝰ natu ſcdus.
Frēs eni erāt filij pēde regis cui mortuo
ſucceſſerūt quaſi diarche regni qbꝰ erāt
duo germani frēs peada ꝛ ethelredꝰ. Pe
ada mediterraneis anglis prefuit. Ethel-
redꝰ vero ſucceſſor fuit frīs ſui Wulferi
regis. Quorū ſorores kineburga ꝛ kineſ-
wida i brigenſi monaſterio floruerūt cū
beata tibba ↄſanguinea ſua. Merwaldꝰ
vero ex dōpneua predicta genuit milbur
gā virginē/mildredam atqꝫ mildgitham
Erat eni merwaldꝰ rex merciorū paga-
niſmo deditꝰ qn̄ ſctūs preſbiter edfridus
doctrina clarꝰ a northāhūbria velut cele
ſti oraculo p̄monitus ad conuertendū eū
venit. Accepit eni oraculū diuinū vt i ter
ram merciorū ad locū rede ſwode vocatū
pgeret ꝛ regē et gentē eius conuerteret.
Cūqꝫ ad locū appropinquaret: poſt ſolis
occaſum tecto carēs ſub diuo permanſit.
Et ecce adeſt leo quidā immanis iubis p̄
colla criſpantibꝰ: cui vir ſctūs intrepidꝰ
de pane ſua porrexit ꝛ ille porrectū nō vt
leo ſed māſuetior agno ſuſcepit ꝛ aū pe-
des viri dei ſe ꝓuoluēs guſtauit. In cra-
ſtino ad locū vbi rex manebat veniens a
quodā regis milite ad hoſpitandū huma
niter ſuſceptꝰ eſt. Sequenti autē nocte
rex ſompniū vidit qd̄ mane ſuis oſtenſuꝫ
verā ſompnij interpretationē nullꝰ ei in-
dicare potuit. Regi tandem miles memo
ratus de ſuſcepto eius hoſpite ſuggeſſit
dicens. Domine mi rex iubeat excellētia

Dōpneua filia est Erm.

Merwal rex.

vſa ſibi virū quendā preſentari quē me-
cū nocte tranſacta ſub tecto recepi cuius
mores a noſtris videnť alieni qui niſi fal-
lor/cultor fidei xp̄iane eſt. Qui fortaſſis
ſi dn̄i mei regis ſompniū audierit nō fal
ſus vt arbitror interpres eiꝰ erit. Rex ait
Accerciatur inquit ocius talis hoſpes tu
us. Quo accercito rex ſompniū ſuum ita
edicere cepit. Nox preterita dū me ſom-
pno datum in ſtratu teneret videbat mi
hi videre duos canes teterrimos ⁊ imma
nes me ad iugulandū arripere e regione
vero perſonā quandā venerabili facie tō
ſa ꝑ aures in coronaȝ ceſarie mihi ꝑſidio
adeſſe ⁊ de canū dentibus aurea cū claue
quā in manu tenebat me potenť eruere:
quo fit vt hinc terreat me tāta canū ima-
nitas ⁊ eorꝫ in me graſſabūda rapacitas
inde foueat tā feſtina ab eis ereptio ⁊ io-
cunda ereptoris mei viſio. Sed quia neſ
cio quid portēti habeat tā beſtia tetra tā
inſolens et effera/quid auſpicij tam gra-
ta perſona ereptrix mea ⁊ clauigera mēs
mea redditur ſolicita. Edfridꝰ quideȝ ad
hec ait. Rex gratulare tue viſioni: famula
tur enim tue perpetue ſaluti. Quid ergo
portendat canū in te graſſātiū ⁊ te iugu-
lare molientium tam horrēda ſpecies ꝙ
auſpicetur clauigere ꝑſone liberatricis
tue tam iocūda facies rex accipe ⁊ intelli
ge. Ceterum canes ⁊ immanes ſunt fuli
ginoſi plutonis ſatellites/vite et ſalutis
tue mortiferi hoſtes quorū tu faucibꝰ in
predam et deuorationē daberis vbi deuo
ratus ſemper deuorandus eris vt ſic vſ-
qȝ moriens ⁊ nunꝙ̄ mortē finiens perpe-
tuis terroribus/ſulphureis fetoribꝰ/den
tium ſtridoribus/igniū ardoribus penis
immanibus ⁊ intollerabilibus cū ipſis in
tartari medio crucieris: niſi funditꝰ pa-
ganiſmū abnegaueris ⁊ ex toto corde te
conuerteris ad xp̄m dei viui filiū. Reue-
rendꝰ clauiger cuius potētia liberabaris
ſicut tibi videtur de beluis tam efferis et
vo racibus ianitor eſt ⁊ princeps regni ce
leſtis ⁊ in terra xp̄i ſaluatoris mundi vi-
carius. Clauis eni aurea celeſtis eſt potē
tia qua quicꝙ̄ ipſe ligat ligatur: quicꝙ̄
liberat liberatur. Cui tu domū edificabis
in regno tuo ad agendas laudes ⁊ grati
as die nocteqȝ regi ſuperno in quē tu cor-
de credens quē ore cōfitens cuius quoqȝ
baptiſmi veſtem induens cū vite gentilis
demoniacos abdicaueris ritꝰ ⁊ ydolatrie
prophanos adiuraueris cultꝰ vt ſuperni
regni ſedibus merearis fieri idoneꝰ. Cu
ius regni frequens ⁊ beata leticia: defe-
ctus et mortis eſt neſcia cuius tu felix et
perennis heres eris cū de canū dentibus
liberatꝰ fueris per ſuſceptionē ſctē fidei
beati petri liberatoris tui qui confeſſione
xp̄i filij dei viui claues meruit ⁊ principa
tum paradiſi. Hijs ⁊ multimodis fidei ru
dimentis edfridꝰ regi xp̄m preconanť xp̄o
regem conformari preconando conatur
Quibus diligēter auditis ait rex. Quic-
ꝙ̄ tua me xp̄iana docuerit eruditio mea
paratur ſuſcipe deuota ſubiectio: quati-
nus euadere queam taȝ horribilis beſtie
laniatus et rictus. Statim rex cinere cō-
ſparſus cilicio induitur dolet gemit ⁊ to
tus in penitentiam cōpūgitur/ſancti pe
dibus aduoluitur paganiſmū deteſtatur
⁊ cultū xp̄i profitens baptizatur. Iā ve-
ro luſtra bis ſena ſexieſqȝ vicena perege-
rat curſus dominice incarnationis quā-
do merwaldꝰ rex merciorū a ſancto preſ
bitero edfrido baptiſmū et fidei gratiaȝ
ſuſcepit hoc eſt anno gratie ſexcēteſimo
ſexageſimo. Ecce rex hactenus vt leo pre
figuratus leone ſuperius memorato iaȝ
non ferox vt leo ſed mitior agno erroris
ſui de luco ſe reū fatendo prodijt ⁊ verita
tis fidem vite panē ab eius conuiua ⁊ vi-
te doctore ſuſcepit. Fundata aūt in ho-
nore ſcti petri eccleſia rebus ⁊ poſſeſſioni
bus opulenter ditatur ⁊ beatꝰ edfridꝰ illi
preficitur. Tandē merwaldꝰ ⁊ dōpneus

mutuo conſenſu in caſtitate vite fine dederunt. Dōpneua aūt in thaneto inſula fundato in honoꝛe beate marie monaſterio virgines congregauit ⁊ illis exemplū totius ſanctitatis pꝛebens pꝛefuit cui filia ſua mildꝛeda cū ſeptuaginta virginibus vice matꝛis feliciter ſucceſſit. Beata igitur milburga ſicut ſuis pꝛogenitoribus pijs melwaldo ⁊ dōpneue merciorum dn̄is lux pꝛimogenita extitit ſic i regno parentū deo ſacratis virginibus viduiſq; dux pꝛimiceria vite celeſtis p̄fulſit Conſtructo eni in loco qui Wimnicas antiquitus dicebatur monaſterio mō dicto Wenloke virginib9 congregatis pꝛefuit ip̄a mater ⁊ vite regularis magiſtra. Ab ineunte eni etate oīm ſtudio deo ſeruire curauit: ⁊ oꝛnat9 eius pꝛeter ꝙ erat intrīſec9 de exterioꝛi nō curauit. Appetitoꝛes virginalis pudicitie repellebat nulli9 niſi xp̄i ſolius amoꝛē admittēs cui ſoli voto ardenti adherebat. Vileſcebat ei vita mūdialis/ſponſus moꝛtalis/pꝛoles carnalis ⁊ cenobij diſcipula pꝛo xp̄o ſubdita efficit Cū eni vice quadā extra monaſterium: in quadam villa noīe ſtokes moꝛaretur: filius regis cuiuſdā eam per violentiam rapere ⁊ i coniugiū ſibi copulare affectabat. Et collecta militū manu cū moliret ſibi pꝛedā facere de virgīe oſtēſa celit9 famule xp̄i iuuenis nequitia fuga ſtati; cū familia p̄parat. Interea vir ille temerarius ad locū veniens et virginē nō muēniens lupo rapidioꝛ agnā xp̄i fugientem inſeqtur. Erat ibi amnis quidā noīe coꝛf/ vado meabilis et alueo mediocris quem virgo cū ſuis fugiens leniter tranſiuit: ⁊ perſequutoꝛ iniquus tranſire nō potuit. Nā aqua ſubito intumeſcēs: omnē trāſeuntib9 ſemitā denegabat. Cōfuſus igitur iuuenis et attonitus amplius virgini talia inferre nō pꝛeſumpſit. Cū autē auce indomite in eodē loco de ſtokes virginis ſancte agros occupantes depaſcerent ⁊ paſſim depopularēt dāpno ſanctē virgini nunciato nō turbatur. Potens ei meritis ⁊ virtutib9 auibus illis impat vt in agris eius ea; nulla remaneat nec in poſterū de genere illarū agris ſuis dampnū aliquod inferre pꝛeſumat. Virginis itaq; imperio volucres hac lege coꝛcentur vt ſatis eius vlteri9 non nocētes iuſſis eius obediant ⁊ agris valefaciāt. Singulis annis hoc miraculū renouāt dum quaſi iuſſionis memoꝛes pꝛeceptū tranſgredi metuunt: ⁊ agros vitantes a ſatis abſtinent. Aut eni famelice ſic ad paſcua deſcendunt ſecus agros aut volatu fatigate quaſi reſpirādo ſic p̄parū eis iſidēt. vt ipaſte inde citius recedant. Cū aute; nocte quadā diutius ſolito oꝛationib9 et contemplationi vacaſſet fatigata ſopoꝛi mēbꝛa dedit ⁊ oꝛto ſole percuſſa ſolis radio de ſompno ſubito expergefacta redditur attonita. Cūq; maturi9 ſolito attonita pꝛocederet de capite ſuo ſacrū velamē quaſi neſcia pꝛoiecit. Nec moꝛa ſolis radius diuino nutu anteꝙ terram tāgeret illud ſuſcepit ⁊ donec ad ſe reuerſa eſſet: pendulum in aere coꝛā ipſa manſit: ⁊ celeſte miraculum cognoſcens celitus ſe viſitatam intellexit: deo gratias iī libauit: benedixit/⁊ magdificauit. Vidua cū filio ſuo moꝛtuo venit ad virginem ſanctam ⁊ ſolam in oꝛatoꝛio eam inueniens ad pedes eius cū gemitu cecidit ⁊ vt vite reſtitueretur filius eius ſua interceſſiōe iugiter imploꝛauit. Cui virgo ait. Non es inquit ſane mentis quid a me fieri depoſcis. Vade et ſepeli moꝛtuū tuū: teq; moꝛti futurā pꝛepara poſt filiū tuū. Ad hoc eni vt moꝛiatur oīs homo naſcitur Non a te inquit vidua recedā niſi pꝛolē meam reſtituas mihi viuā. Videns eni virgo ſancta mulieris fidē cū iuxta defuncti coꝛp9 in oꝛatione ſe pꝛoſterneret tant9 ignis pꝛotinus ſuper eam de celo venit: vt inde tota cooperiri atq; zburi videbatur

Nō cū ſoror quedā vidiſſet exclamauit di
cens. Dn̄a mi ſurge velociꝰ ⁊ de incēdio
exire feſtina totā te igne coopertā grandi
video. Quo dicto tota ſpēs ignea ab ocu
lis eius euanuit: ⁊ ſurgente ab orōne vir
gine vidue filius a morte reſuſcitatꝰ ma
tri redditur. Decurſis in omī ſctitate et
puritate duodecim luſtris ingraueſcēte
corporis moleſtia ⁊ febribꝰ fatigata: con
uocatis ſororibꝰ ait. Uos inquit hactenꝰ
dilectiſſime ſorores ſicut aīe mee viſcera
dilexi: ⁊ ſicut mr̄ filijs pia ſolicitudīe pre
fui. Jam vero diuina pietate curſu pere
grinationis mee terminante: ⁊ ſupne vo
cationis gratia me ad brauiū miſericor
diter inuitante carnis vniuerſe viā ingre
dior. Deo ⁊ beate marie vos relinquo. Et
multis ſalutaribus monitis et exhortati
onibus illas inſtruens: ſeptimo kal. Ju
lij migrauit ad chriſtum ⁊ in monaſterio
ſuo cum honore ſepelitur.

¶ De ſctā Mildreda virgīe ⁊ abbatiſſa.

Virgo ſancta mildreda ex no
bili proſapia orta eſt: cuius
tritauus extitit ethelbertus
cantuarioꝝ rex per auguſti
nū angloꝝ apl̄m conuerſus
Cui ſucceſſit edbaldꝰ filiꝰ ſuus qui qua
liter cū plebe ad ydolatriā rediit ⁊ poſtea
reſipuit: in vita ſctī laurencij ſuperiꝰ vi
de. Hic edbaldꝰ ermēredū ⁊ ercōbertam
⁊ ſctām eanſwidā genuit Ermēredꝰ rex
genuit ethelredū ⁊ ethelbrictū et filias q̄
tuor: dōpneuā / ermēbirgā / ermenburgā
⁊ ermēgitham. Dōpneua genuit ſanctā
milburgā / mildredā / milgitham / ⁊ mere
fin puerorū ſanctū. Interfectis eni ſan
ctis martiribꝰ ethelberto et ethelbricto:
rex cancie egbertꝰ acceſſita martirū ſoro
re dōpneua in thaneto inſula locū ad con
ſtruendū monaſteriū conceſſit ꝓ germa
norū memoria ⁊ ſua indulgentia ſicut in
vita martirū clare eluceſſit. Hinc eni dō
pneua filiaꝫ ſuā mildredā ſacris ſtudijs
imbuendā vltra mare mittit. In ſecula
ri enim habitu ad monaſteriū virginum
noīe calum deſtinata ⁊ liberis tradita in
breui tempore cūctas virgines humilita
te ⁊ virtutibus ſuperabat. Erat aūt eiuſ
dem abbatiſſe propinquꝰ iuuenis ſpecta
bilis nobilitatis magne: quē totius mali
incentor in amorē virginis accēdit: abba
tiſſaqꝫ acrior inſurgit precibꝰ blanditijs
puellam occupās ad nuptias concitauit.
Virgo vero ſuper firmā petram ꝯtra om
nes impetꝰ tēptationū fundata cūcta reſ
puēs dixit Quō doctrix caſtimonie ⁊ dux
virginū ad corruptionē allicis: mater me
huc ad ſcolas direxit nō ad nuptias: pudi
citie hic documentū queſiui non maritū
ad virtutū inſtructionē veni non ad ma
trimoniū. Quo audito abbatiſſa inſequi
tur ſupplicijs / cedibꝰ / verberibꝰ / ⁊ preci
bus vt voluntati ſue acquieſcat. Et cum
nullis blanditijs nec verberibꝰ conſenti
re vellet: abbatiſſa furore ſuccenſa in ca
minū vaſto incendio preparatū ⁊ inflam
matū virginē impulit ⁊ ore fornacis ob
ſtructo omīs vapor intrinſecꝰ conſtringi
tur: nullus tamē omnino ardor / nullus
eſtus eam tetigit: ſicut nulla libido men
tem eius maculauit. Poſt triū vero hora
rū ſpaciū cū ſancta virgo non ſolum car
nibus ſed ipīs etiam oſſibus cōſūpta cre
deretur: abbatiſſa ad fornacē veniens au
diuit virginē dn̄o clara voce pſallentem
Igne me examinaſti dn̄e ⁊ non eſt inuen
ta iniquitas in me. Patefacta aūt forna
ce: egreſſa eſt virgo ſplēdidiſſima cūctos
in admirationē ⁊ quaſi in extaſim cōuer
tens. Fideles hec audientes virginē ſan
ctam venerantur: ⁊ aduerſarijs confuſi
etiam inuiti obſequuntur. Abbatiſſa eni
vnde reſipiſcere debuerat ⁊ pficiendo pe
nitere: acriore armata furore virginalē
palmā magis q̄ propriam tirannidē eru

veſcere cepit. Et poſt aliquot dies humilem dei ancillam ſolum inueniens in eā irruit/inuadit/impetit & inſertis vtriſq manibus in virginis ceſariem in terram allidit/pedib⁹ illā calcat/calcib⁹ terit/tūdit pugnis/lacerat vnguib⁹/diſcerpit crines & extirpat. Mildreda crines auulſos arripiens in loco ſecreto recōdit: & caſtitatis periculū formidans intimo ſpiritu dominū rogat quatin⁹ eam a tantis dyaboli laqueis eripiat natali ſolo intactā reddat vel in paradiſum aiam ſuā recipiat. Pſalteriū interi ſcribit & crines quos abſcondetat in libello collocās p fidū nunciū matri trāſmittit verbis lachrimoſis expoſtulās quatin⁹ ipſam inter ſathane venabula periclitantē ab anguſtijs eripiat. Tūc mater ſua miſſis nauib⁹ cū legatis p̄ro filia miſit: abbatiſſa tñ p̄ro illatis virgini iniurijs fame ſue iacturā timēs nulla p̄rece inſtigata illam dimittere voluit. Mildreda vero ſtatuta nocte egreditur & ab egiptiaca ſeruitute liberata redēptori gratias referebat. Cūq quorundam veſtimentorū eccl'ie necnō clauis cōfictionis dñice que multo p̄recio cōparauerat ſubita fuga cogente oblita fuiſſet: fuſa ad deū p̄ce redijt deſideratū thezaurum cepit & ſecū attulit. Deprehenſa diluculo virginis fuga oīns virginū chor⁹ in planctū conuertitur & perſecutrix pulſatis cāpanis oīes aduocat epi auxiliū efflagitat & cū eo validā manū ad rapiendā virginē mittit. Virgo interi ſctā cū ſuis nauē paratā intrās maris ꝯtracti reuma ſolūmodo expectabat. Aſpiciētes interim naute armatos pſequentes appropinquare mortis formidine cōcuſſi quid facerent ignorabāt. Nulla reſiſtēdi fiducia/nulla erat fuge via/hoſtes appropinquabant/refugiū maris abceſſerat/ſiccū littus nauē alligabat. Cūq virgo ſancta eleuatis ad celū manib⁹ p̄reces deuotas p̄ro ſua liberatione deo fudiſſet: litt⁹ oīne mare ſubito occupās: naues eleuat & militares cuneos longius perturbat. Deluſa itaq perſequētiū malicia mildreda de manib⁹ impiorū erepta ad portū inſule q̄ ipplesfec vocatur applicuit. Ibi enī quadratū ſaxum magnū diuinitus p̄reparatum inuenit & cū mildrede dſcēdentis de naui veſtigia excepiſſet ita ea quaſi recēti niue aut luto infixa ſubito oſtendit: vt oēs eius comites miraculū hoc videntes in admiratione et ſtuporē cōuerterēt. Nō ſolum eternaliter durat hoc ſignum virginea planta formatū: verū varijs lāguorib⁹ afflicti lapidē radunt: et potato puluere ſanitatē conſequuntur. Lapis ille ſicut a nōnullis probatur a loco illo remotus & ablatus: iterū poſt modicū i ſua ſede reperitur. Miro modo quaſi ramus arboris trahentib⁹ ſedit: dimiſſus rō velut naturaliter reſilit in ſuum locū. His populi accenſi virtutib⁹ oratoriū i memoriam virginis ſancte conſtruentes ſacra porticu ſaxū illud collocarunt. Acerſito tandē theodoro archiepō cū ſeptuaginta virginibus habitū religionis ſuſcepit et de conſenſu mr̄is eius theodor⁹ eam abbatiſſam conſecrauit. Uirgo aūt ſctā virtutis via progredi nō tam ſororib⁹ imperat q̄ monſtrat/exemplis prouocat/& oībus hūilior apparebat. Miniſtra eē malebat q̄ magiſtra/p̄deſſe q̄ p̄reeſſe famulatu q̄ p̄recepto charitatis obſequiū docere/diligi potius q̄ timeri ſatagebat/iugi abſtinentia & vigilijs/orationib⁹ aſſiduis deo ſeruire ſtudebat. Cū aūt nocte quadā ardente lumine orationib⁹ vacaret: inimicus generis humani candelam eius exſufflans penit⁹ extinxit. Cuius inſidijs angelus dñi adueniens obſtitit: hoſtem longius excuſſit & lumē legenti reſtituit. Uict⁹ ergo malignus in ſuam perniciem alias molitur inſidias occupare/virginē aggreditur dormientē quā vigilantē ſuperare nō poterat. Munita ta

mē armis fidei ⁊ ſignaculo crucis ſignata quieſcebat: ⁊ angel⁹ dñi aduenies dormienti aſſedit ⁊ ſplendētib⁹ cōplexā alis obtexit. Exterrit⁹ hoc aſpectu inimicus: pauore coact⁹ retrorſum ruit ⁊ cū horrēdo eiulatu procul aufugit. Hec enī per ſopoꝛē dilecta deo aīa cōtemplans: hoſtem ruina ſua tabeſcentē vidit. Cū enī nocte quadā orationi cū lachrimarū profluuio intenta eſſet apparuit ei ſpūs ſanct⁹ ī ſpecie colūbe ⁊ in capite ei⁹ ſedere cepit alis applaudens totū caput velut corona quedam aſtringebat diu perſiſtens ⁊ amplexans caput eius vt pre ſplendore per vnā fere horā videri non poſſet. Appropinquante die obitus ſui vocatis ſororibus ſuis inter cetera dixit. Pacem ⁊ ſctīmoniam inter vos habete chariſſime: charitatem dei et proximi ſeruate/inuicē onera portate/inuicē obedite: ⁊ de⁹ pacis ac dilectionis maneat ſemꝑ cū oīb⁹ vobis. Hiis ⁊ huiuſmodi peroratis hortatibus ter: io Idus iulii migrauit ad dñm ⁊ in monaſterio a matre ſua cōſtructo ⁊ cui p̄erat ipſa cū magno honore ſepulta eſt. Huic ī regimine ſucceſſit ſancta virgo edburga qui cū ſanctā mildredā ad locū decentiorem transferre vellet congregato clero et aperto ſarcophago virginē cū veſtibus mundiſſimis integrā ⁊ incorruptā inueniunt: vt dormiēti ſimilior q̄ mortuo appareret. Pirate tādem danoꝝ in inſulā irrūpentes plebē cedunt/laniant/oīa vaſtant/⁊ virgines sctās cū ſuo monaſterio vorací flamma cōburūt ⁊ ſic de monaſterio illo famoſo eccl̄ia plebeia facta ē. Anno aūt dñi milleſimo ſeptimo regnante rege canuto elfſtan⁹ abbas ſcti auguſtini cū corp⁹ ſancte virginis ad monaſterium ſuū transferre cogitaret nocte quadā apparuit ei quidā vultu ⁊ habitu luciſſimo dicens. Scias me optatū tibi nunciū adeſſe et de precioſi corporis sctē mildrede tranſlatione deſideriū ⁊ votū tuū conſequeris ⁊ adimpletū videbis. Sic eſt placitū ⁊ ſecretū eſt gr̄e dei dilecte ſpōſe ſue honori multorūq̄ ſaluti proſpicienti Aſſūpto aūt corpore ſancto in puluerē reſoluto ad eccleſiam ſuā detulit ⁊ in feretro precioſo cū honore illud collocauit. Regnāte edwardo ſancto cōfeſſore emma mater ei⁹ accuſata regē norreganorū ad inuadendū angliam cōcitaſſe thezaurūq̄ infinitā illi miſiſſe vniuerſa ei⁹ ſubſtātia regi proſcripta Wintonie morabatur: oīm aſpect⁹ ⁊ colloq̄a fugiebat. Quadam aūt nocte mentē anguſtiis feſſam et ſopore depreſſam: quedā puella ſacro velamine decorata cōſolata eſt dicēs. Quare inquit merore conſumeris pro reb⁹ perituris cur te perdis: Om̄ nihil ſint terrene diuitie perrūdo te docuerūt que a te cū amatorib⁹ ſuis defecerūt: proinde bonū eſt ſperare in dño q̄ in principibus et thezauris pecunie. Audi tamen conſiliū meū ⁊ beate mildrede auxiliū miſſis muneribus implora cuius ſuffulta ſuffragiis honori et dignitati reſtituta: oēs perſecutores tuos īdulgentiā ſupplicit a te flagitare videbis. Ego ſum inq̄t mildreda xp̄i famula cui⁹ opē te expoſcere ſua deo: ecce interuentu meo diuina tibi preſto ſunt ſolatia. Cūq̄ regina vt iuſſū fuerat oīa deuote compleſſet rex maternā iniuriam egre ferens in priſtinā dignitatem eā reuocat ⁊ veniā ſupplex petit. In feſto ſancte mildrede quidā cāpanas pulſantiū ante altare ſancte virginis ſedēs dormire cepit. Et ecce virgo ſancta ineſtimabili decore fulgida de tūba procedens ſibiq̄ minaciter accedēs elata palma alapam ei dedit: docens eū oratoriū non dormitoriū ibi eſſe. Ille a ſompno exiliēs ſicut prius dormiens viderat prodeuntē ita prorſus vigilans redeuntē vidit tumbamq̄ ſubeuntem. Cum eccl̄ia priſtine requietionis ſue reparari deberet ⁊ de ſūptu ſolicitarentur multi: vir quidā diues

vidit in ſompnis totū thaneti populum
collectū inuicem de ſumptu conferre ⁊ ec
ce aſtitit in medio puella quedā decora ni
mis dicens. Audite amatores ſeculi ⁊ cor
ruptibiliū facultatum cuſtodes ac ſerui.
Vos graue fertis ſuccurrere edificio do
mus dei in perituris confiditis in bonis
permanſuris non ſperatis ſed que retine
tis peribunt: que erogatis eternalit̄ mul
tiplicata manebunt. Ecce ego plus om̄i
bus vobis huic ſtructure proficiam plus
mea valebit inopia ꝙ om̄is habundātia
vr̄a. Quibus a multis auditis operis cō
ſummationi ſedule inſiſtebant. Et cū li
gnū trabale in quo laquearia tecti fuge
rent trib⁹ pedibus inuentū eſſet breui⁹
pariete cui ſuperponeret: ꝯtriſtatus ar
tifex beate mildrede auxiliū ſupplicit̄
inuocauit. Mane aūt facto iuxta menſu
ram operi aptā tribus pedib⁹ producti⁹
reperitur. Senior quidā de beata mildre
da ꝙ in eccleſia ſancti gregorii cantuarie
vbi canonici ſunt regulares teneretur et
corp⁹ ei⁹ ibidē coleret errās vidit in ſom
pnis ī natali eiuſdē v̄ginis āgelū dn̄i ſibi
dicentē. Surge iam ſurge ⁊ ad nuptias
ſancte virginis mildrede ꝓcede. Quo ter
tio audito ille reſpōdit. Vbi q̄ſo ait dn̄e
eam eſſe credemus? Apud ſanctū augu
ſtinū inquit angel⁹. Et ille. An non poti⁹
eſt inq̄t apud ſcti gregorii eccl'iā vt nos
arbitramur? Nequaq̄ id credas ait ille.
Ibi eni nunꝙ fuit verꝫ indubitant̄ ſcias
q̄ apud ſanctum auguſtinū eſt. Et ecce
ſubito videt aulam in qua q̄ſcebat ſplē
dore nimio choruſcare celi aperti ſunt: ⁊
ineſtimabili luce effuſa: angelos atq̄ ſu
pernorū agmina cū immēſa claritate deſ
cendere ⁊ beatā mildredā regio diadema
te prefulgidā gēmis et omni ornatu glo
rie decoratam ſummo oīm tripudio ⁊ cō
centu vſq̄ ī eccleſiā ſancti auguſtini tū
bamq̄ ſuam deſcendete clare proſpexit.
Inueni enim ſcriptū in cenobio ſcti gre
gorii cantuarie ꝙ anno dn̄i milleſio octū
ageſimoquinto lamfranc⁹ archieps̄ cor
pora ſanctarꝫ virginū mildrede ⁊ edbur
ge in thaneto īſula ſepulta de terra leua
uit ⁊ in eccleſia beati gregorii cantuarie
quā ad pauperū ſolamē paulo ante de re
bus eccl'ie cui preſidebat ditauerat: cum
magno honore trāſferēs collocauit. Ibi
reuera ſcriniū ſatis precioſum aduētan
tibus oſtenditur ſed et altercationē inter
monachos et canonicos pro corpore ſācte
mildrede nondū tempore noſtro ſedatā
peritioribus diſcutiendā reliquo qui q̄d
in vtroq̄ loco ſcriptū repperi ad futuro
rum noticiam venire volui.

De sctā Modwēna v̄gine ⁊ abbatiſſa.

VIrgo quedā fuit in hibernia
noīe modwēna decora facie
nobilis parentele: ſed multo
nobilior morib⁹ ⁊ ſanctitate
Erat ei filia naugthei regis
mater ei⁹ choman appellata eſt. Hec enī
virgo a puellari etate virginitatem ſuā
deo cōmendauit. Contigit eniꝫ eo tēpore
ſcm̄ patricium in hiberniam aduenisse:
ad predicandū gētib⁹ illis fidem xp̄i que
partim paganicis erroribus īuolute par
tim fidem nondū plene intelligebāt. Ve
nit igitur modwenna ad eū cum ceteris
fidelibus auditura verbū dei. Quem cū
egregie de virginitate ſeruanda de p̄mi
is iuſtorꝫ ⁊ penis malorū diſſerentem au
diſſet amoris diuini vehemēti deſiderio
ſuccenſa veſtigiis epiſcopi proſtrata ha
bitū monialium cū lachrimis deuote po
ſtulauit: aſſerens ſe velle virginitatē eli
gere in qua valeret xp̄o dn̄o vſq̄ ad obi
tum ſuum militare. At ille gratiā dei ī ip
ſa manentē intelligens gauiſus eſt ⁊ ve
lans eā ancillā dn̄o immaculatā cōſecra
uit et virginē nobilē noīe atheam ipſius
cognatā eidē ꝯmēdauit. Cepit igit̄ mod

wenna literis ſacris intẽdere/vanitates
ſeculi contẽpnere monita ſancti patricij
aſſidua meditatione reuoluere coꝛ quoqꝫ
ſuum ⁊ actus ſuos omni cuſtodia obſerua
re/oꝛationi cũ lachꝛimis et ſuſpirijs fre
quenter incumbere/coꝛpus ieiunijs atte
nuare/vigilijs affligere tota aĩa tota vir
tute deũ diligere/amoꝛi xp̄i nihil pꝛepo
nere/terrena oĩa vt caduca pura mẽte
calcare/ad bꝛauiũ celeſtis regni totis ni
ſibus anelare/penas inferni hoꝛroꝛe ni
mio expaueſcere/ad pꝛemia vite eterne
infatigabi deſiderio ſuſpirare. In tm̄ eni
in ea cõualuit ſuperna gratia vt frat ei⁹
ronanus exemplũ eius imitatus ſeculuꝫ
oĩe relinqueret ⁊ in xp̄i miliciã ſibi aſſo
ciatus poſtea religioſus ep̄us factus eſt.
Pater quoqꝫ a criminib⁹ ſe compeſcuit ⁊
mater per annos quindecim ſumme reli
gioni dedita: finẽ vite ſue in ſctã cõuerſa
tione cõſummauit. Poſt hec virgo chꝛi
ſti parentib⁹ oꝛbata ad altioꝛa trãſcende
re concupiſcens audita fama cuiuſdã ſã
cti ep̄i noĩe hibar qui in ĩſulis occeani cũ
diſcipulis ſuis vitam artiſſimã ducebat
ad eũ ꝙtocius cũ paucis pꝛoperauit. Et
conſiderans laboꝛẽ manuũ eius abſtinẽ
tie rigoꝛẽ affabilitatis iocũditatẽ vite me
ritũ virtutũqꝫ miracula ab eo benigne in
ſtructa regreditur. Cõſtructo in quodã
monte cenobio a thea et ronano frẽ ſuo
habitauit: ſolis crudis ſepe ſuſtẽtata ra
dicib⁹/oꝛonibus aſſiduis vacabat/nemi
ni oneroſa exiſtens/nullius elemoſinam
petens/de operib⁹ manuũ ſuarũ ſibi ſu
iſqꝫ victũ querẽs/virilem animũ in ſexu
femineo pꝛeferebat. Pꝛoſcidebat terram
ligone/pꝛopꝛia manu ſemen iactabat ra
ſtris illud operiẽs ⁊ ſarculo agrũ purgãs
Cõfluebãt ad eã matrone nobiles regine
quoqꝫ ⁊ virgines verbũ dei ab ea audiẽ
tes. Et adiuncte ſunt ei virgines octo in
ter quas fuerũt ſancta bꝛigida et oꝛbila.
Cũ hijs erat et vna vidua habens infãtu
lum noĩe luger: quẽ cernẽs bone indolis
adoptauit eum in filium ⁊ ſummo ſtudio
enutriens fide ⁊ moꝛib⁹ reddidit eruditũ
Iſte luger die quadã vaccã cũ vitulo cu
ſtodiuit: quẽ veniens lupus ſubito rapu
it ⁊ coꝛã oculis ſuis deuoꝛauit. Qđ cũ do
mine ſue nunciaſſet: illa ait. Accipe bacu
lum meũ fili mi et vade ad eũ et dic ei vt
veniat ad me. Qui lupũ adhuc cũ vitulo
inueniens tetigit eũ baculo dicens. Dña
mea pꝛecepit vt venias ad eam. Qui ſta
tim conſurgẽs in modũ domeſtici canis
ſequebatur eũ ⁊ pꝛoſtrat⁹ ante pedes vir
ginis omni feritate depoſita quaſi culpe
conſcius et penitẽs veniã poſtulauit. Ad
quẽ illa ait. Quare deuoꝛaſti vitulũ nr̄ꝫ?
Ecce pꝛecipio tibi in noĩe iheſu xp̄i vt ad
vaccã cuius vitulũ deuoꝛaſti pergas ⁊ il
lam a beſtijs cuſtodias ducẽs ad paſcua
⁊ reducens de ſilueſtrib⁹ viue: quicꝙ do
meſticũ non comedas: nec amplius cuiꝙ
homini dãpnum facias. Lupus manda
tis ei⁹ obediens contra naturam domeſti
cus factus cuſtodiebat cũ diligentia vac
cam ſicut paſtoꝛ: ⁊ illa lingebat eũ ⁊ ama
bat quaſi vitulum ſuũ. Ex illo lupi ꝓpa
gati vſqꝫ in pꝛeſentẽ diẽ per tria miliaria
eccl'ie pecoꝛa cuſtodiunt. Sunt enĩ mino
res ceteris ⁊ albas in frontibus notas ha
bent nulla domeſtica ledentes: ſed de ſil
ueſtribus victum queritãtes. Hijs ⁊ ali
is miraculis luger confoꝛtatus ⁊ ſacerdos
effectus tandem ad epiſcopatũ ſublima
tus multos ab infidelitate reuocans ĩ ve
ra fide et ſanctis operibus confirmauit.
Cũ autem latrones duas vaccas ſancte
virginis rapientes fluuiũ quẽdam tran
ſire vellẽt inuenerũt aquas ita feruidas
vt eoꝛũ veſtigia caloꝛem fluminis nullo
modo tolerare poſſet. Stupefacti fures
poſt magnos laboꝛes cũ ſe a monaſterio
elongare putarent diluculo pꝛope eccleſi
am virginis ſe videntes ad pedes ei⁹ pꝛo
ſtrati culpam confitentes veniã ꝯſequut

ti ſunt. Erant aūt in monaſterio virgi-
nis ſancte centū quinquaginta virgines
cōgregate oēs opere manuū victū ⁊ veſti
tum ſibi querentes: in magna ſanctitate
vitam ſuam tranſigebant. Uirgo tandē
ſancta pꝛeficiens illis oꝛbilam in abbatiſ
ſam ⁊ matrē ad alium locū tranſire diſpo
nebat. Ad quā illa ait. Quomodo poſſū
obtemperare iuſſis tuis o dn̄a cū ſum iu-
uencula ⁊ timeā etati mee ne ſi foꝛte abſ-
qꝫ te remanſero iuuenes ꝓpter decoꝛem
coꝛpoꝛis et ſpeciem capilloꝝ conētur me
furari deo ⁊ abſtrahere a pꝛopoſito ſctita
tis? Parce mihi dn̄a parce ne dereliquas
me. Cui illa reſpondit. Confoꝛtare filia ⁊
age viriliter et fiduciam habe qm̄ de⁹ ad
iuuabit te. Et vt cognoſcas ꝙ ip̄e te elege
rit ⁊ iuxta pꝛeceptū ei⁹ fecerim oīa hec iā
videbis in te mirabilia ei⁹. Tūc aſſumēs
zonā pꝛopꝛiam circumcinxit de ea oꝛbilā
⁊ ſignum crucis ſuper illam faciēs inſuf
flauit ei ſtatimqꝫ factū eſt caput ei⁹ albū
decoꝛa canicie ⁊ facies eius mutata ī alia
effigie quaſi eſſet ſeuere etatis ⁊ venera
bilis ſenectutis. Et dixit ad illā. Ecce mu
tato coꝛpoꝛe mutaberis etiā et noīe ⁊ vo-
caberis ſeruila ꝓ oꝛbila vt cognoſcas qꝛ
dn̄s nō te ad dn̄andū p̄fecerat ſꝫ ad ſeruiē
dū. Uidēs aūt oꝛbila qꝫ ⁊ ſeruila circa ſe tā
ta fieri mirabilia ī aliquo heſitare nec cō-
tradicere audens cūcta ſibi imperata de-
uote ſuſcipiens cunctis affabilis oīb⁹
pꝛoficiens ⁊ bona exempla oſtendens vſ-
qꝫ ad vltimā ſenectutem virtutibus oꝛ-
nata iniūctū ſibi officiū deuote conſum-
mauit. Aſſumptis aūt quadꝛagita vir
ginibus in mōte quodā cenobiū conſtru-
xit: ⁊ a cellis que conſtruebantur in cliuo
montis celliſcliuiū appellauit. In illo ei
loco ſancte virgines crudas herbas arbo
rum coꝛtices/ herbarū radices comeden
tes in magna abſtinētia aſſiduis oꝛatio-
nibus ⁊ vigilijs humili ſpiritu deo ſerui
ebant. Subulcus quidam regis vbiqꝫ p
ſolitudinē greges ſuos querens et nō in-
ueniens tedio affect⁹ auxiliū virginis de
ſperans imploꝛauit. Cui illa ait. Uade ſe
cure ⁊ oīa que perdidiſti a feris intacta
reperies a deo cuſtodita. Pergēs ille ⁊ cū
cta vt dixerat reperiens elegit poꝛcū op-
timū ⁊ in fruſtra diſcerptū actur⁹ grati-
as detulit ad virginem. Que hoc recipe-
re noluit ſed dixit nō licere ſoꝛoꝛib⁹ edere
de huiuſmodi cibo qꝛ ſeculares moꝛes ꝓ
amoꝛe diuino deſeruerant ⁊ alios moꝛes
habētes in cibis et potib⁹ ⁊ in cūctis cete
ris rebus feſtinare ad altioꝛa cupiebant.
Cūqꝫ ille ꝓ occiſione poꝛci ⁊ qꝛ virgo mu
nus ſuū nō acceptauerat triſtaretur fe-
cit eū vocari ad ſe ſingula mēbꝛa poꝛci oꝛ
dinatim per pꝛopꝛia loca cōpoſuit: ⁊ fctā
oꝛone atqꝫ ſigno crucis edito viro deſola
to miranda virtute animal moꝛtuū viuū
reſtituit et ait. Accipe poꝛcū tuum ⁊ eſto
fidelis vſqꝫ ad moꝛtē ſperans in dn̄o ⁊ fa-
ciens bonitatē ⁊ amodo familiare ei fidu
cialius ꝙ poteſt facere mirabilia magna
ſolus. Miſit aūt ſanctus patricius octo
pꝛeſbiteros ad viſitandū et conſolandū
ſanctā modwēnā vt reuerſi quid ageret
qualiterqꝫ ſe haberet ſibi denunciarent.
Qui per ſolitudinē pergentes a quinqua
ginta latronibus raptis oīb⁹ que ſecū
poꝛtabant crudeli moꝛte perempti ſunt.
Erat aūt glunelach pꝛinceps eoꝝ qui per
loca ſiluarū vagantes latrocinia exerce-
bant/ multa ſcelera perpetrabāt/ nullam
hominū pietatem habebant: ſed quotiēſ-
cūqꝫ reperire poterant depꝛedatis eoꝛum
omnib⁹ abſqꝫ nulla miſeratione eos tru
cidabant. Qđ cū modwenna cognouiſſet
martirio quidē eoꝝ congaudebat: eoqꝫ
moꝛtis compendio ad gaudia trāſierant
eterna ſed cōpatiebatur coꝛpoꝛib⁹ inſe-
pultis qui beſtijs deuoꝛanda pꝛoiecta ma
nebant maioꝛē ſuper oīa habēs doloꝛē
ſuper ſceleratis hominibus qui toꝛmēta
ſibi pꝛeparata nec credebant nec metue-

bant. Orauit aūt intenta prece ad domi-
nū quatinꝰ a predonibꝰ pacē acquirere ⁊
corpora martirū illeſa ſepelire poſſet. Et
ecce aſtitit ei angelus dñi dicēs. Uade cū
ſororibꝰ tuis ſanctorū corpora querē ha-
bēs fiduciā ⁊ nihil heſitans qꝛ dñs adiu
uabit te. Aſſūptis aūt ſecū quadraginta
nouē virginibus venit ad locū vbi corpo
ra mortua iacebāt. Et ecce glunelach la-
tro cū ſuis quadraginta nouē illis occur-
rens veſano amore captꝰ ad rapiendum
eas properabat. Qđ videns modwenna
ſorores trepidantes nihil heſitans cōſo-
lata eſt dicēs. Nolite expaueſcere ſed ora
te dñm puro corde ⁊ iam videbitis mira
bilia eius. Cūqꝫ illi appropinquarēt ⁊ ni-
hil amplius reſtaret niſi vt quiſqꝫ ſuam
raperet: ecce ſopor dñi ſtatiꝫ irruit ſuper
eos ⁊ corruentes proni in terram obdor-
mierunt ⁊ a prima hora diei quinte ferie
vſqꝫ ad nonā ſeptime nec ſe mouētes nec
reſpirantes quaſi penitus mortui iacue-
runt. Apparuit aūt angelus dñi magna
claritate reſplendens: et ait modwenne.
Conſtans eſto et age fiducialiter ⁊ veni-
te mecū tu ⁊ glunelach aſſumā eñi vos ⁊
oſtendā vobis archana dei ⁊ horrenda et
deſideranda. Ad hāc vocē ambo rapti de
corpore ſequuti ſunt angelū dei. Qui de-
monſtrauit eis penas īferni ⁊ horribiles
cruciatꝰ: deinde quaſi ſedes amenas at-
qꝫ florigeras in paradiſo ⁊ ſcđm merito-
rum qualitatem manſiones diuerſas ſpe
cioſas valde et delectabiles. Cūqꝫ vidiſſꝫ
glunelach īter ceteras vnā ſpecioſiſſimā
⁊ ceteras decore et pulchritudine precellē
tem ⁊ inenarrabiliter ei placuiſſet: roga-
uit modwennā vt interrogaret cuiꝰ eſſet
illa manſio. Et ait illa ad angelum. Dñe
mi cuius eſt manſio hec? Angelus reſpō-
dit. Iſta manſio preparata eſt cuidā reli-
gioſo pontifici cheuin noīe qui ſeptem an
nos viuens ſatis diſtricte iam tranſegit
in herimo et tale habitaculū eternaliter
meruit poſſidere in celo. Hijs viſis ad cor
pus vterqꝫ regreditur ⁊ modwenna cete
ros adhuc dormiētes excitauit dicēs In
noīe ſancte trinitatis ſurgite. Tūc oīnes
expergefacti ſederūt ſuper faciem terre:
tanqꝫ obliti vbi eſſent aut vnde veniſſent
nondū eñi attoniti ſe valebant conſidera
re. Tūc glunelach ad ſe reuerſꝰ ad pedes
ſancte virginis proſtratus corruit ⁊ veni
am ac mīam humiliter poſtulauit dicēs:
Dña mea ſanctiſſima conſule ſeruo tuo
auxiliare miſero fac me participē dei tui
ne incurram penas inferni quas vidi im
petra mihi apud ipſum quatinus talem
in celo merear habere mā ſionem qualis
tibi monſtrata eſt eſſe cuidam cheuin pō
tifici in paradiſo. Cui illa. Si potes cre-
dere oīa poſſibilia ſunt credenti. Ille ve-
ro cū lachrimis dixit. Credā dña quecun
qꝫ docueris ⁊ faciam quecūqꝫ preceperis
Uidens aūt hoc alphin filius ſororis glu
nelach et ad ſe reuerſus pedibus virgīs
proſtratus dixit. Dña mea ſicut videro
auunculum meū iuxta conſiliū tuū age-
re ita ego paratus ſum tibi per oīa abſqꝫ
contradictione fidelit̄ obedire. Ceteri eñi
arti magice cūcta aſcribentes pauore ex
territi ad longinquas regiones diſceſſe-
runt nec vlteriꝰ in partibus illis cuiqꝫ no
cere preſumpſerunt. Modwenna v̄o cor
pora ſanctorū ī monaſterio ſuo ſepeliuit
⁊ glunelach et alphī inſtructos in fide ba
ptizare fecit ⁊ literis imbuēdos tradidit
Qui ī timore dei pficientes ⁊ epi facti di-
es ſuos in ſancta conuerſatione feliciter
conſummarūt. Hijs ita geſtis hoſtis an
tiquus oīnibꝰ bonis inuidens non ceſſat
machinari dolos quibus decipere valeat
xp̄ianos. Hic acceſſit ad chenin epiſcopū:
ſimilitudinē aſſumens clerici: et velut ei
ꝯpatiens atqꝫ querimoniam faciēs miſe-
rationē de illo ſe habere ſimulans aures
eius extrinſecꝰ verbis fictis deliniēs cor
illius temptans intrinſecus ⁊ veneno ini

quitatis inficiendo corrūpens ait illi qua
ſi dolēs pro eo. Quid hic agis cheuin pō-
tifex ⁊ fortiſſime heremita? Cur perdis iu-
uentutem tuā in hac vaſtiſſima ſolitudi-
ne? Quid profecerunt tibi ſeptem āni q̄s
iam tranſegiſti: diſtricte viuēs in iſta he
remo in quibus maceraſti corp⁹ tuū ieiu
nijs/animam afflixiſti vigilijs/ cor tuū
cruciaſti iugiter gemitibus atq; ſuſpiri-
is? Quid valuerunt tibi vrtice et malue
⁊ olera que in cibū accepiſti: crude herbe/
fruct⁹ ſiluarū/arborū cortices et radices
Ubi ſunt lectiones tue in quib⁹ frequen
ter pnoctabas/cōpunctiones intime ora
tiones aſſidue. Ubi ſunt labores manuū
quib⁹ diu fruſtra deſudaſti vbi ſuffuſio-
nes lachrimarū vbi deſideria eternorū?
Ecce oīa abſtulit tibi modwēna ⁊ pro-
miſit glunelach latroni peſſimo pactū fir
mum cū eo faciens ſe daturam ei locū tu-
um ⁊ manſionem quā tua merita prepa-
rauerāt tibi in celo. Aut ſi eſtimas me fal
ſa dicere mitte mecū quoſcūq; placuerit
ad ei⁹ monaſterium ⁊ ibi glunelach ⁊ al-
phin literas diſcentes ⁊ cum virginib⁹ co
habitantes poterunt abſq; dubio reperi-
re. Uide ergo q̄ incaſſum laboraſti cū iſti
duo latrones peſſimi pcedant te in regno
dei. Recogita itaq; de te miſer ⁊ tandē ali
quādo reſpice miſerans temetipſū: quia
multo melius fuerat ſaltē temporalē ha-
bere leticiā quam ſemper i anguſtijs exi
ſtentem amittere vtrāq; ſimul ⁊ tranſi-
toriam ⁊ eternam. Hijs auditis epm gra
uis temptatio inuaſit et mittens ad mo-
naſteriū ⁊ vera oīa cognoſcens iracun
dia magna cōmotus ⁊ ſeipm capere non
valens diabolico exagitat⁹ furore vitam
preteritā ⁊ labores obliuiſcens de pio cru
delis/tirann⁹ de preſule/de defenſore de-
ſertor efficitur: ſumit arma ſocios iniqui
tatis agregat vltionem deſiderās. Mod-
wennā eni cū ſuis oīb⁹ furtim incēde-
re ⁊ monaſteriū eius q̄citius poterit ra-
dicitus extirpare proponit. Et ecce ange
lus dn̄i apparuit modwēne oranti dicēs
Surge velociter et feſtina ⁊ ſta in occur
ſum cheuin: q̄ diabolus temptat cū ⁊ ve
nit perdere te pro glunelach ⁊ alphin ⁊ ec
cleſiam tuam delere. Sed vade q̄ domi-
nus tecum eſt qui docebit te qualiter teip
ſam ab illo cuſtodias ⁊ ipm ab inimico q̄
eum fefellit eripias Aſſūptis aūt ſecū ali
quibus uirginibus perrexit ad locū quē-
dam ⁊ proſpiciens a longe epm venientē
cū clericis ſatellitibus ſimiliter arma fe-
rentibus proſtrata in terram deū cum la
chrimis exorauit. Surgenti aūt a terra
apparuit diabolus: cū iam eps acceſſiſſet
propinquius ⁊ conſpexit velut ethiopem
nigrū puerulū ad ſiniſtrū pedem illi⁹ pē
dētem/ad ſiniſtrā ei⁹ aurem mala ſuſur-
rātem ⁊ in corde eius iniqua cōſilia ſemi
nantē. Tunc illa cōſtant ſignū crucis in
fronte faciēs perrexit obuiā illi ⁊ cū ma-
gna fiducia dixit. In noīe dn̄i nr̄i ihu xpi
ſta ibi cheuin et expecta paulisp: eſto qui
etus ⁊ ne mouearis aduerſum me donec
loquar tecū ⁊ audias ſermonē dn̄i de ore
meo. Ad hanc vocē ſtupefacti oēs ⁊ vehe
mēter exterriti manifeſta dei virtute at-
toniti ꝯſtiterūt. Loquuta eſt aūt ad epm
modwenna dicēs. Eya frater quare tā ſu
bito pmiſiſti ſathanā ſine obſtaculo itro
ire ad cor tuū ⁊ malas cogitationes itro
ducere vt relinquere te faceret ſacrā ſoli
tudinē heremi ⁊ habitaculū ſctm tuum?
Cur tā improuid⁹ emulat⁹ es glunelach
⁊ alphin emulatione diabolica: ⁊ putaſti
deū eſſe aut impotentē aut iniuſtū quaſi
qui vel nolit vel nequeat cōpenſare meri
ta ſingulorum ⁊ retribuere vnicuiq; ſe-
cundū opa ſua? Cur tā facile ſufflāte vē
to excuſſ⁹ es a facie terre tanq̄ puluis le-
uiſſim⁹ ⁊ nullam prorſus ſoliditatem cō
ſtantie reperire in te potuit temptatoris
fallacis inimica perſuaſio? Nōne magis
ꝯgaudere te oportuerat: quia fratres tui

moꝛtui fuerant et reuixerunt: perierant ⁊ inuenti ſunt. Nūquid nō xp̄s pꝛo impiis moꝛtuus eſt: quia moꝛte ſua iuſtificat impiū et ſaluat. Quare ergo doluiſti tā ſtolide ab erroꝛe gentiliū impios conuerſos ad fidē qui mēbꝛa xp̄i effecti per dei gratiam a vinculo eterne dampnationis liberati ſūt. Nūquid nō charitas que ſua ſunt non querit: ſed potius que ſunt alterius ⁊ ob hoc etiā ſi neceſſe fuiſſet te cedere de loco pꝛopꝛio pꝛopter fratrem: dubitare debueras/merita tua perdere quaſi xp̄s tibi non valeret ſi vellet multo melioꝛa p̄parare. Signa itaq̄ coꝛ tuū frater ⁊ agens penitentiam reſipiſce: ⁊ deꝰ oīm qui te adhuc ſeruauit ne opere perpetrares malum: ipſe ſua pietate iamnūc tibi aperiat oculos vt videas ⁊ caueas inimicum qui te decepit ſua fallatia huc attraxit: ⁊ te ſummo ſtudio a ſancto pꝛopoſito conatur euellere vt poſtmodū valeat de tua ſocietate in ſua dampnatione gaudere. Hec cum illa dixiſſet reuelauit dn̄s oculos ⁊ intellectū eheuin epi ⁊ cōſpexit manifeſte diabolum in ſpecie ethiopis ⁊ quaſi nigrū puerulū herentē ad ſiniſtrū pedē ſuum. Quē attendens vehemēter abhoꝛruit ⁊ modwennā vt illum pꝛecibus ſuis a ſe expelleret ſupplicit̄ cū lachꝛimis poſtulauit. Quod cū illa feciſſet pꝛotinꝰ arma pꝛoijciunt ⁊ ad terrā ſe coꝛam virgine pꝛoſternunt/pectoꝛa percutiūt: ſupplici pꝛece om̄es veniam poſtulantes. Tūc illa gaudens ⁊ gratias agens duxit eos ad monaſteriū ſuū. Et volēs confirmare epiſcopū ne amplius temptationi inimici cederet ſed cōfidentioꝛ perſeueraret accipiens baculū ſuū duxit eū ad radicem montis p̄pe monaſteriū vbi erat fons frigidꝰ in quo ip̄a in hyeme ſolita fuerat noctibꝰ vſq̄ ad ſcapulas dimerſa totū ex integro pſalteriū frequentiꝰ decantare. Quē baculo ſignū crucis impꝛimens coꝛā ep̄o tetigit ⁊ dixit. In noīe dn̄i nr̄i iheſu xp̄i ſequere me vt annūcietur laus dei in celo ⁊ in terra. Et traxit poſt ſe baculū ſuū iter aquis oſtendēs vſq̄ ad ſuperciliū mōtis Aque vero cōtra naturā in ſuperioꝛa enitentes baculum ſequebantur. Erat autē in collis cacumine rupis cauata quaſi ab angelis pꝛeparata: in quam aque baculo pꝛeeunte ſe infuderūt. Que cōtinuo itroducte moderate efficiunt calide veluti fuiſſent humano ſtudio ad balneū pꝛeparate. In hoc balneo fecit modwenna p ſp̄m edocta intrare ep̄m dicens ad eū. Sicut in hoc balneo lauaris extrinſecꝰ a ſoꝛdibꝰ coꝛpoꝛis: ſic te deus omnipotēs emūdet intrinſecus a maculis coꝛdis. Quo facto cheuin ep̄s cū ſodalibꝰ ſuis accepta a virgine licentia reuerſi ſunt in ſolitudinem caſtigati/emēdati: ⁊ mirabilibꝰ magnis que viderant confirmati omnibꝰ diebus vite ſue exempla ac merita ſancte virginis cōtemplātes anachoꝛitice vite ⁊ ſc̄tis operibꝰ iugiter inſudarūt. Ip̄e vero ep̄s modwennā ſepe recogitans ſemetipſum coꝛam oculis ſuis deſpiciēs vitam ſuam pꝛeteritā quaſi parū adhuc pꝛofeciſſet vilipendēs ⁊ mala que fecerat plangēs ad melioꝛa pꝛoficere ⁊ culmen virtutū aſcēdere ſummo deſiderio affectabat. Et vſq̄ ad obitū vitā ducēs perfectiſſimā xp̄o vero deo inceſſanter placere ſtuduit: ⁊ triūphato diabolo dies ſuos in bono fine ⁊ ſūma deuotione cōpleuit. Balneū vero illō ⁊ aque calide in petra duriſſima vſq̄ hodie perſeuerāt: ⁊ ſe balneantes inuocato noīe dn̄i meritis ſc̄tē virginis coꝛpoꝛis ⁊ aīe ſanitatē repoꝛtāt. Sc̄tā eni virgo xp̄i plurima i hibernia cōſtruxit monaſteria vnde quidā maligni inuidia tabeſcentes eiꝰ opera deridebant. Et arripiētes pauperculam quādam mulierē et ſaxū grande ſuper doꝛſum eiꝰ imponētes iurare coegerunt vt illō ex parte ſua virgini modwenne loco muneris tranſpoꝛtaret Quo facto lapis duriſſimꝰ cōfeſtim coꝛā oībus

in maſſam ſalis cōmutatur vt qđ fecerāt impij ad ludibꝛiū illud deꝰ oīpotēs ad laudem noīs ſui ⁊ virginis gloꝛiā in miraculum conuertit. Accidit eni vt dū animalia monaſterij paſcerent in agro: lupi de nemoꝛibus exeuntes cū impetu vitulꝫ raperent de armentis ⁊ abſtractū ad ſiluas depoꝛtarēt. Quo cognito placido vultu ac ſereno virgo ſctā reſpondit. Potēs eſt deus noſter etiam nūc vitulum noſtrū eruere de dentibꝰ lupoꝝ qui quondā in lacu danielem eripuit de oꝛe leonum. Expectate modo inquit vſqꝫ cras ⁊ dñs eū nobis foꝛtaſſe intactū reſtituet vt cū viderimus potentiam eiꝰ in minimis maioꝛꝫ in illo habere fiduciā erudiamur in magnis. Et ecce die craſtina lupi qui vitulū rapuerant redeūtes de ſiluis ipm̄ cūctis videntibꝰ ad agrū reduxerūt ⁊ velut bene cuſtoditū ad paſcua ⁊ illeſum reſtituerunt. Cū ſoꝛoꝛ quedam virginis ſancte cuidam ancille dei victualia deferēs a latronibꝰ ſpoliata rediret: modwēna dixit Noli timere: latrones cibos pauperū nō comedent: ſed cuncta nobis poſt diē tertium deo pꝛopitio integre conſeruata reſtituent. Et ecce fures tribus diebꝰ dei percuſſi iuditio per deuia oberrātes vbi erāt penitus ignoꝛabāt. Reatū tandem ſuum agnoſcentes: genibꝰ ad terrā inclinatis exclamabāt. Modwēna ancilla xpī ſi vera ſunt que de te audiuimꝰ ſuccurre ī periculo cōſtitutis ⁊ redde nobis oculos noſtros vt ad te gradientes per pꝛeces tuas a dño veniā cōſequamur. Et cōfeſtim ablato ab oculis eoꝝ velamine regionem cognouerūt ⁊ cū cibarijs ad ſanctā virginē ꝑgentes ⁊ reatū ꝯfitētes veniā lachꝛimamabilit ꝓſtrati imploꝛabāt. Quos illa benigne audiēs ⁊ ꝯfoꝛtās refectos cibo carnali ⁊ ſpūali cū bñdictiōe ad pꝛopꝛia dimiſit. Aluredꝰ filiꝰ adulphi regis Weſtſaxonū q̄ maximā egritudinē a multis diebus cōtraxerat de qua nullꝰ eū medicus ſanare poterat: audita huius virginis fama cum magno comitatu mare tranſijt: virgini ſctē infirmitatis moleſtiā expoſuit: ⁊ vt pꝛeces ad deū pꝛo ipſo fūderet ſuppliciter exoꝛauit. Illa vero fidē eius conſiderans pꝛo ſalute ſua deū rogauit ⁊ ſanitati reſtituit: ⁊ nec multo poſt muto loquelam reddidit. Ablatis per quendꝫ tirannū armentis virginis ſctē: elegit ſecū luge virginē/ bꝛigidā ⁊ atheam. Que cū veniſſent ad littꝰ maris ⁊ ibi naues paratas nō inueniſſēt: cōfidēs in dño ancilla xpī ſoꝛoꝛibꝰ ait. Oremꝰ inquit dominū vt nobis ancillis ſuis auxiliū adaperiat transfretandi. Cūqꝫ pꝛoſtrate flexis genibus pꝛeces ad deū fudiſſent: angelus dñi deſcendit de celo ⁊ partē terre in circuitu illarū circūcinxit atqꝫ ſignauit ⁊ quaſi inſulam paruā cōſtituens ac marinis aq̄s vndiqꝫ circūfluens virtute admirabili a terris ceteris ſeparauit: eandēqꝫ inſulꝫ ſtupenda foꝛtitudine de loco ꝓpꝛio leuauit ⁊ velut in naui dilectas ī deo virgines per imnēſos fluctꝰ ſecure in ea tranſfretantes de hibernia vſqꝫ in bꝛitanniā trāſpoꝛtauit. Eandē aūt inſulā de fluctibus eductā apud caſtrū daganno noīe: iuxta littꝰ maris angelus firmauit que vſqꝫ in pꝛeſentē diē ibi conſiſtit ⁊ ſemꝑ aquis circūdatur aut fluuialibꝰ aut marinis. In illa eni inſula virgo ſctā eccl̄iam conſtruxit ⁊ uſqꝫ ad reditum ſuum bꝛigidam et luge ſocias ſuas ibi manere fecit. Et aſſūpta athea virgine ad patrem aluredi quē ſanauerat pergens: honoꝛifice ſuſcepta eſt. Et commendauit ei rex athulphus ſoroꝛem ſuam virginem editham nomine chꝛiſto conſecrandam quatinꝰ ſub eiꝰ diſciplina ī habitu ſanctimoniali pia deuotione deo ſeruire poſſet. Tradidit illi rex terram quantā ipſa voluit et vbi elegit. Tūcqꝫ virgo ſctā duo cōſtruxit monaſteria: vnum apud polleſwoꝛð. in arderna vbi atheam cū ſoꝛoꝛe regis manere fecit/

alterū apud ſtreneſhalen in quo ipa ora=
tionib⁹ vacans aliquantis dieb⁹ ſolitaria
manſit. Illis itaqȝ dieb⁹ editha ſoror re=
gis vocauit oſitham virginē: ⁊ dixit ei.
Uade ad dñam nr̄am ⁊ defer ei volumen
iſtud in quo valeat legere ⁊ fortaſſe aliqđ
ſctē ꝯtemplatiōis inuenire. Que accepto
libro proficiſcēs ad pōtem quēdam ligne
um ⁊ fluctuū cōmotionē ex obliquo ⁊ im
prouiſe aſpiciēs timore perterrita repen=
te deorſum corruit ⁊ trib⁹ diebus ac no=
ctibus in profundo fluminis cū volumi=
ne oibus ignorantibus permanſit. Appa
ruit aūt angelus dñi modwenne in cella
ſua oranti dicens. Uade cū feſtinatione
ad fluuium aliquid ibi neceſſarium ope=
ratura. Que cū perueniſſet ad fluuiū in=
uenit ibi editham virginem puellam oſi=
tham queritantem. Quam modwēna ve
lut expauentem conſiderās ait illi. Quid
eſt ſoror: recte ne ſunt oīa? Illa reſpon
dit. Ecce inquit tres dies ſunt domina ex
quo tranſmiſi oſitham ad te ⁊ veni quere
re quare non regrederetur ad me. Nun=
quid non apud te eſt? Et illa. Uere inquit
non vidi eam nec venit ad me. Et interro
gati paſtores qui prope erant ſi puellam
aliquam vidiſſet reſponderunt. Nudiu=
ſtercius puellam pontem aſcendere vidi=
mus: ſed quo abijt aut quo deuenit nimi
rum curam agentes de pecorib⁹ ⁊ ad alia
intenti penitus ignoramus. Quo audito
ſancta modwenna ait ad editham. Dep=
cemur ſoror chariſſima dominum vt me=
ritis omnium ſanctorū ſuorum reſtitu=
at nobis in hac hora puellam perditam vt
videamus et cognoſcamus eius mirabi=
lem potentiam ⁊ collaudem⁹ imperpetu
um miam ſuam. Cum igitur ad terrā in=
clinate diu cum lachrimis ambe oraſſent
modwēna ab orone ſurgēs clara voce tri
bus vicibus exclamauit. Oſitha/oſitha/
oſitha in ſctē noīe ⁊ indiuidue trinitatis
veni foras et de hoc flumine in quo ſub=
merſa es per virtutē poteſtatis ipſius vi
te reſtituta: ſana et incolumis emergas.
Necdū plene verba finierat: ⁊ ecce puel=
la de fluuio cū volumine illeſo prodijt: et
trina vice ſermone abſoluto reſpōdit. Ec
ce ego/ecce ego/ecce ego dña mea. Quaȝ
abbatiſſa cū maxima exultatione ſuſcipi
ens ⁊ gr̄as immenſas deo agēs edithe vir
gini viuentē reddidit ⁊ retento ſecū volu
mine ad cellam propriam remeauit. De
miſſis tādem in anglia athea ⁊ luge vir=
gine vt monaſterijs preeſſent aſſumpta
ſecum brigida in hiberniam tranſfreta=
uit ⁊ monaſteriū celliſclinij: vt p̄mititur
vaſtatū de bonis a rege athulpho ſibi col
latis in ſtatū priſtinum reſtaurauit. Cū
aūt quoddam monaſteriū viſitaret ⁊ non
haberēt virgines quid ei ad potū darent
niſi aquā ⁊ deſiderarēt ſibi aliquid meli⁹
pro benedictione addere: inito cōſilio va=
ſa laticib⁹ plena ante ſctām virginem de
ferentes vt illa benediceret poſtularunt.
Quo facto aquas in vinū iocundiſſimuȝ
tranſmutauit. Facta in hibernia ſiccita
te magna cum ſorores penuriaȝ aque pa
terentur ciſternam quādam prece ſua re
pleuit aqua que toto ſiccitatis tp̄e oībus
indigentib⁹ abundauit. Cū ad quoddā
monaſteriū cū ſororib⁹ trāſire vellet rep
perit fluuiū qui nec pueros trāſeūtes im
pendere ſolebat vltra modū preter ſolitū
intumeſcentē vt etiā equites trāſire non
poſſent. Stupefactis in tanto ꝓdigio ſo
roribus ait virgo ſctā. Quid eſt hoc filie:
qđ voluit nobis dn̄s in ſigno hoc demon
ſtrare? Uere dico vobis aliqua culpa ī no
bis eſt ꝓpter quā deus impedit iter nr̄m
Inq̄ram⁹ ⁊ perſcrutemur ꝯſciētias nr̄as ſi
qđ pcti agnoſcim⁹ abſcōditū in corde nr̄o
Hec cū dixiſſet ꝓcidit ſe vna ad pedes ei⁹
dicēs. Dña mea ꝯfiteor tibi corā dño pec=
catū meū. Dū egrederemur de monaſte=
rio vidi cepas ⁊ allia q̄ cōcupiui ⁊ inde ſu
mēs mihi aliqua ꝯtra obedientiā exporta

ui. Jube qđ tibi placuerit & iniūge qualē voluetis penitentiā: ſuffetre ei preſto ſū quātālibet afflictionē illatā. Cui illa benigne reſpōdit. Vade et repone vbi cepiſti ea & redi poſt hoc ad nos. Quod cū feciſſet riuulus detumeſcens in alueū redit: viamq liberā trāſeuntib⁹ virtus cōfeſſionis mira celeritate reparauit. In monaſterio brigide diſcipule modwēne q̄ cenobio cōſtructo multarū virginū mater effecta fuerat: duodecim erāt ſorores q̄ ceteris quieſcentib⁹ ſtāte boria nimio frigore attrite ī orōnib⁹ deuotis peruigilabāt Quarū afflictionē & veſtiū penuriā modwēna ɔſiderās ad deū pces cū lachrimis fudit: & facto mane miſſe ſunt a dn̄o duodecim veſtes in ſtratis virginū ita ſingulis cōuenientes quaſi humano ſtudio fuiſſent mēſurate. Quas dū ille admirātes ſuſcipe recuſarēt neſcientes vn̄ allate fuiſſent: precepto tn̄ virginis ſctē illas īduere coacte ſunt. Venit enī modwēna ad domū cuiuſdā deneth noīe: qui maxima cura paupib⁹ ac peregrinis hoſpitio ſuſcipere & neceſſaria miniſtrare ſolebat qui vitulum vnicū ſuum occidit & cōuiuium ſctē virgini pparauit. Sed cū parū ceruiſie in vaſe quodā haberet & ad preces ei⁹ modwēna bn̄dictiōe ſup vaſculum porrexiſſet oīb⁹ haurire volētib⁹ non decreuit ſed ad oēm ſufficientiā ſine defectiōe abūdauit. Vitulus quoq occiſus & comeſt⁹ meritis ſctē virginis miro pdigio in craſtino cū matre ſua reptus eſt. Cōtigit ei die poſt hec tertia bat regem cū ſuo exercitu iuxta domū deneth trāſitū facere: q̄ de benedictione virginis ſctē & meritis cōfidens acceſſit audacter ad regē & ipm cū omibus ſuis ad prandiū inuitauit. Valebant autē adhuc predictū vaſculum & cibi qui remanſerāt de menſa virginis et oībus ſufficiebant. Res mira & vehemēter ſtupenda. Modicus cibus manducabatur ſed augmētabat: pot⁹ de vaſe aſſūptus potabatur ſed non conſumebatur & quanto magis hauriebatur tanq̄ ſi ſemper naſceretur in vaſculo iugiter redundabat. Sicq rex cū ſuo exercitu biduo recreati deū in virgine ſua ſctā glorificantes & grās agentes leti & alacres iter ſuū ingreſſi ſunt. Virgines cuiuſdā monaſterij quodā tpe tanta victualiū iopia coangustate ſunt vt vſq ad mortē pene deficere cogerentur. Quo audito modwenna illuc proficiſcens omia vaſa monaſterij puſilla & magna cōgregari fecit & oratorium intrans per diem & noctē peruigil obſecratiōes ſuas ad deū cōtinuauit. In craſtio aūt ſequētis diei omia vaſa electo tritico repleta inuenta ſunt. Multis itaq ſignis in hibernia declaratis ad regē ſcotie noīe conagal cognatū ſuū profecta multas eccleſias & monaſteria cōſtruxit inter que apud ſtriuelin vnā et apud edēburgh in montis cacumine in honore ſancti michaelis alterā edificauit eccleſiam & ī galwedia tres noīatas a fundamētis fecit ecclīas. In iſtis enī locis cilicio vtēs corpe nudo ad duriſſimos lapides frigore/ſiti/inedia/vigilijs & afflictionib⁹ cruciabatur. In quodā fonte iuxta monaſterium quod cōſtruxerat lonfrotin vocatū ſororib⁹ nocte ſoporatis dimerſa ī aquis vſq ad pect⁹ totū pſalteriū decātauit/cōſolationes angelorū frequētes habebat: qui ei apparebāt ſicut amic⁹ cū amico colloquētes cū ea & inſtruētes. Cū enim nocte quadā cōtra ſolitum ſenſiſſet nō affuiſſe ſibi ex more dulcem preſentiā ſpirituum beatorū contriſtata cogitare cepit aliquā ſine dubio exiſtere cauſam quare in illa nocte viſitationē cōſuetā nō vidiſſet. Craſtina autem die dixit ſororibus ſuis. Conſerue mee ac filie dilectiſſime in nocte hac precedenti nō habuimus ſanctos hoſpites adiutores noſtros: qui antea ſoliti fuerant orōnes noſtras ferre libenter ad dn̄m eaſq añ ɔſpectū throni altiſſimi

cū exultatione pꝛeſentare. Uidebā ei nocte iſta tanꝙ per extaſim pꝛeces noſtras tpe vigiliarū vix poſſe attingere vſqꝫ ad culmē tectoꝝ nroꝝ. Unde ꝓfecto cōperi eſſe aliquid offenſe in nobis: ꝓpter quod ſcti angeli quibus om̄e peccatū diſplicet nō ſine culpa nr̄a voluerūt ſe abſentaē a nobis. Interrogem⁹ ergo cōſcientias noſtras: ⁊ ſi quid latet abſconditū penitentia ⁊ ꝯfeſſiōe purgem⁹ vt poſſim⁹ ad nos reducere beatos ſpūs dei. Cū hec dixiſſet ſurrexit ſoꝛoꝛ quedā ⁊ ad pedes ſctē modwēne cū lachꝛimis ꝓſtrata ait. Coꝛā deo ⁊ ſctis ei⁹ cōfiteoꝛ tibi dn̄a mea culpā meam. Cū eni ego peccatrix miſera de vita veteri heſterna die pn̄iam ꝓmittēdo huc cōfugi: ſotulares meos quos donauerat mihi vir illicite copolat⁹ in ſclo neqꝫ reddidi neqꝫ confeſſa ſum: ſed in pꝛopꝛietatē retinui: quos etiā nocte iſta dū frig⁹ paterer pedib⁹ meis īponere nō timui. Ego eni ſum que peccaui: ego ſum q̄ mea culpa ſctōs angelos a vr̄o cōtubernio ſequeſtraui. Cui abbatiſſa rn̄dit. Abſoluat te ⁊ miſereatur tui filia dei fili⁹ de⁹ om̄ps: qui pꝛo pctōꝛib⁹ moꝛi dignatus eſt. Hijs dictis ſotulares in fluuiū pꝛoijci iuſſit: ⁊ die ſequenti dixit. Grās agere debemus oīpotēti deo q̄ ⁊ nocte iſta reſpexit nos miſert⁹ nr̄i ⁊ reiecta offenſe materia remiſit nobis beatos ſpūs vt pꝛius q̄ ſurſum ꝑſentēt opa nr̄a ⁊ oꝛationes ad thꝛonū oipotētis dei ⁊ ſuffragent̄ infirmitati nr̄e: ⁊ impetrēt veniā nroꝝ exceſſuū ⁊ oīm delictoꝝ. Trib⁹ eni vicib⁹ nudis pedibus ī cilicio cū lazara virgine romā ꝓfecta eſt ſctā dei. Hoc ei iter fecit velut in peccatorū pn̄iam ⁊ quaſi vellet nullū de ſuis exceſſib⁹ īpunitū relinquere ⁊ q̄ cupet coꝛp⁹ ſuū diuerſis gn̄ib⁹ cruciatuū vſqꝫ ꝙ caſtigare. Rediēs aūt de roma in angliā venit ad locū q̄ vocat̄ ſcaleclif vbi iuxta mōtē vidit in fluuio trenta modicā inſulam in qua oꝛatoꝛio in honoꝛe ſcti andꝛee conſtructo ſeptem annis anachoꝛitice vixit. Unde ⁊ vſqꝫ hodie andꝛeſeia. i. andꝛee inſula nūcupat̄. In loco qui nūc bꝛedonia dr̄ habitauit illo in tpe religioſus quidaꝫ heremita qui audita hui⁹ virginis fama frequenter venit ad eam et deferebat ei vitas ſanctoꝝ in quibus ſe reficiebant. Quadam vero die dū oblitus fuiſſet ſecū tollere libꝛum: cepit illa meſta eſſe ⁊ conqueri dicens illi. Quare libꝛum moꝛe ſolito nō attuliſti pater? Et ille. Sic modo dn̄a contigit mecum enim afferre oblit⁹ ſum. Miſit itaqꝫ duas virgines cum nauicula que feſtinanter libꝛum repoꝛtare poſſent. Cūqꝫ ad locū qui lega dicitur nauigaſſent: oꝛta tēpeſtate carina ꝓtin⁹ inclinata vtraſqꝫ virgines ſubtus ſe clauſas in fundo aque cooperuit. Cumqꝫ diu aduentum virginū expectaſſēt ambo pariter oꝛationi ſe dederunt obſecrātes diuinam clementiam quatinus illis oſtēdere dignaretur quid de puellis actum ſit. Surgentes tandē ab oꝛatione aſpiciunt miro modo viam patentē ⁊ ſiccam in medio fluminis ⁊ tōfeſtim ingrediuntur per ſiccū fundū viā mirabilem ⁊ aridā ⁊ erāt aque ſtupendo modo diuiſe in partib⁹ duabus ⁊ vtrīqꝫ velut quidā muri a dextris ⁊ a ſiniſtris. Cūqꝫ veniſſent ad locū ī quo fuerat ꝑcipitata nauicula heremita manus appoſuit: ſed velut palis confixa nauis immobilis ꝑmanſit. Et cū virgo ſancta man⁹ appoſuit ita leuit nauiculā eleuauit ac ſi penitus om̄i pondere caruiſſet Inuentis aūt virginibus viuis et ſanis nauiculam pariter ingrediuntur ⁊ vndiqꝫ recurrētes aque illam ſuſtulerūt et ad cellam virginis deduxerunt. Erat autē puella quedam gentilis que audiens famam virginis ſancte cupiebat eam videre ⁊ ab ea in fide chꝛiſti illūinari. Veniēs autem ad eam cum in fide edocta fuiſſet graui infirmitate detenta in lectum decidit et nondum ſuſcepto baptiſmate vitā

finiuit. Quāobrem cōtristata modwen-
na fusa ad deū pce illā vite restituit. Que
baptizata habitū religionis assumpsit: et
in sancta conuersatione vitā consumma-
uit. Quidā puerulus fidē xp̄i suscipiēs
cū ab infantia fuisset egressus nomē dn̄i
cū despectu et irrisione mirabili blasphe-
mauit. Hunc cū parentes duri⁹ increpaſ-
sent ꝛ induratū ad sanctam virginē detu
lissent: illa ab errore eū reuocare studuit.
ꝛ tādē deuote pro eo ad deū exorauit. Sꝫ
dn̄s eam exaudire noluit: qꝛ postmodum
super eodē eam amplius honorificare de
creuit. Postꝙ enim miserand⁹ puer cōtē
pta virgine despectis parentib⁹ furiosus
euasit: suffocāte eū diabolo iprouisa mor
te prerept⁹ est. Quē cū parentes ad sctā
exanimem detulissent pro eo orans viuē
tem reddidit: ꝛ a spū blasphemie deiceps
integre liberauit. Cōfluente ad virginē
sanctam proptͤ sanitatū beneficia ꝛ mira
culoꝝ gloriā de diuersis regionib⁹ popu
lo ꝑpter hoīm frequētiam tedio affecta:
athea ꝛ lazara in eodem loco dimissis se
in hiberniam transire ꝛ in breui vitā fini
re predixit. Et addidit. Ubicūqꝫ finis vite
mee acciderit: meū hic sepeliendū corpus
culum mihi dn̄s demonstrauit. Tran-
siens igitur in hiberniā cū centū triginta
esset annoꝝ infirmitate depressa vocatis
sororib⁹ suis inter cetera dixit. Pectē me-
um ligneū ligonē et sarculū ceteraqꝫ vtē
silia mea in quibus operata sum cellicle-
nij monasterio concedo. Reliquie vo mee
cū baculo meo disponente deo in terrā ali
am deferentur. His dictis apparentib⁹
ei apostolis beatis petro et paulo: tertio
nonas iulij septimo a natali eorūdē apo-
stoloꝝ die feliciter ad celos migrauit.

Tertia vero die postꝙ defuncta est que
dam virgo post completoriū vidit sancta
modwennā in loco vbi orare solebat qua
si viuentem et manus in orōne ad celum
extēdētē. Quā dū tremefacta cōspiceret
cecidit prona ad pedes eius et ait. Domi
na mater qd me iubes facere? Cui illa.
Uade die crastina ꝛ dic sororib⁹ meis Hec
mandat vobis mr̄ vr̄a. Nolite filie puta-
re me mortuā viuo enī vere cū dn̄o ihesu
xp̄o et audiui ex vobis aliquas loquētes
ad inuicē in incōpetentib⁹ horis nec tenē
tes sanctū silentiū sicut oportuit. An exci
dit vobis qd ait propheta cultus iusticie
silentiū: adhuc corp⁹ meū inter vos in
humatū iacet ꝛ vos tam cito obliuiscimi
ni doctrine dei ꝛ regularis obseruantie:
cui⁹ terminos nō vobis expedit aliquate
nus transgrediendo preterire. Nolite fi-
liole contēpnere minima: ne forte paulatī
per minimoꝝ negligentiā offendētes de-
cidatis quod absit etiā in maiora. Tu au
tē vade ꝛ prepara iter tuū qm̄ post septē
dies venies ad me. Et factū est ita. Cuꝫ
aūt corp⁹ sctm̄ ad tumulū deferret̄ facta
est contentio magna de habendo corpore
ei⁹ intͤ hiberniēses scotos et anglos ibi cō
gregatos sed tandē colūbillum ep̄m adie
runt ꝛ ei⁹ rectū iuditiū petierūt. Qui post
multas partiū altercatiōes dixit Eligite
ex vobis oībus octo robustos hoīes qui fe
retrū cū baculo in humeris portēt ꝛ quo
cūqꝫ dn̄s voluerit feretrū deducāt. Quo
facto miro modo diuina voluntate cōpul
si versū ad angliā recto itinere scd̄m corp⁹
deferre cepūt. Tūc sctūs ep̄s virtute dei
cognita anglicis corp⁹ sanctū ꝯcessit: vn̄ꝫ
ad angliā delatū apud andreseiā honori-
fice sepultū est. Postꝙ aūt monasteriū
de burtoñ. super trentā fūdatū est: reliq̄e
sctē virginis illuc trāslate sunt. Quidaꝫ
de nobilib⁹ angloꝝ tirān⁹ ꝛ crudelis res
ꝛ fras p̄fati monasterij violēt inuasit por
tas monasterij cōfregit ꝛ cūctis direptis
domos ꝯbussit ꝛ abijt. Nec mora: vniuer
si cū duce suo a demōib⁹ arrepti iusto dei
iudicio suffocati sunt. Cū eni vorax flā-
ma villā inuaderet feretrū sctē virgīs mo
nachi extra eccl'iam deportarūt: ꝛ statim

ig nis ceſſãs atqꝫ reſiliẽs oĩno extinctꝰ eſt Quidã vicecomes in captiuitate poſitꝰ ⁊ in archa ſuppoſito ingẽti lapide recluſꝰ ac cõpeditꝰ iuocata ſctã virgine modwẽna ſtatim deiecta petra diruptis vĩculis cõfractoqꝫ ergaſtulo liberatꝰ eſt.

¶ De ſctõ Neoto Abbate ⁊ confeſſoꝛe.

REx quidã fuit occidentalium angloꝝ ac cãcie nomine edulphus egregie magis liberalitati ſtudẽs ꝙ mũdane ſeruiens cupiditati. Multa eni de facultatibꝰ ecclĩs atqꝫ paupibꝰ erogabat cũctis ecclĩam obpugnãtibꝰ ſcutũ defenſiõis libẽ opponebat. Dñs autẽ cũ ſit excelſus humilia reſpiciens ⁊ alta a lõge cognoſcens eiꝰ opera reſpexit eiqꝫ filium dedit noie neotũ. Hic itaqꝫ neotꝰ regali pꝛoſapia oꝛtꝰ trãſactis infãtie annis literis ac moꝛibꝰ traditur infoꝛmandꝰ. Nõ ei a ſtudijs virtutũ diuiniſqꝫ diſciplinis carnis delectatio nõ petulãtia vel mẽtis elatio nõ põpe ſecularis reuocabat ambitio. Nitoꝛẽ ⁊ gloꝛiã veſtiũ pꝛecioſarũ oẽmqꝫ luxum penitus abhoꝛrebat. Cũ eni militares tetigiſſet annos ſeculari militie implicari noluit ſed potius eligens tempoꝛaliter eligens abiectꝰ eſſe in domo dei ſui quã in regio gloꝛiari palatio in glaſtonienſi cenobio monachus ſub dunſtano abbate effectus eſt. Ad tante religiõis in bꝛeui faſtigiũ aſcendit ꝙ nihil ei virtutis ⁊ gratie deeſſe crederetur. Jeiunioꝝ enĩ ⁊ parcimonie obſeruatione vigilijs et oꝛatiõibus ſpiritum roboꝛabat ⁊ carnis ſuperbiam edomabat. Sitientibꝰ verbi dei pocula pꝛopinabat ab obſeſſis coꝛpoꝛibꝰ demones fugabat: lãguidis debilibuſqꝫ medelam ſalutis cõferebat. Cateruatim turbe ad eũ confluebant: alij coꝛpoꝛalem alij ſpũalem curationẽ flagitantes. Erat aũt virtutibus et moꝛibus clarus/lingua facundꝰ/verbo diſcretus ſcientia laudabilis/doctrina mirabilis/conſilio vtilis: et oĩbus factꝰ amabilis aſpectu angelicꝰ ſꝫ coꝛpoꝛis bꝛeuitate alter zacheꝰ. Scabello namqꝫ ferreo ſuppoſito miſſas celebꝛauit. Factꝰ aũt ſacriſta cũ quidã potens inſtanter ad oſtiũ pulſaret feſtinanter acceſſit vt pulſanti celeriter aperiret nec tamen ad ſerã in ſublimi poſitã pꝛo ſtatuẽ bꝛeuitate poterat attingere. Et ecce ſera diuina virtute demiſſa vſqꝫ ad ſuccinctorium depoſita eſt. Sicqꝫ intrare volenti aperuit gloꝛificãs deũ qui aperit ⁊ nemo claudit: claudit ⁊ nemo aperit qui in ſuis operibus ſemꝑ ab oĩbus ⁊ vbiqꝫ gloꝛificandus. Populi tandẽ frequentiaꝫ ac fauoꝛẽ declinare affectans diuino pꝛimo genitus oꝛaculo intra coꝛnubia ꝯfinia remota ſolitudinis loca queſiuit vnius clientis noie barij quẽ ſui fecerat ſecreti cõſcium comitatu cõtentus. Qui eũ nec in vita nec in moꝛte fidelis ſemper perſeuerans nõ deſeruit ⁊ ipo ducente quo ꝑmonẽte ad locũ ſibi a deo pꝛeparatũ deuenit Diſtat eni heremꝰ illa a ſctĩ petroci ĩ coꝛnubia monaſterio miliaribꝰ fere deceꝫ et tracto ab ipo viro dei noie ab incolis locꝰ ille neocſtoke appellatur. Erat aũt locus ille nemoꝛoſus fluuijs perſpicuus ⁊ mari affinis. Tranſactis autem in loco illo in magna vite perfectione ſeptem annis romam pꝛofectus a papa martino honoꝛifice ſuſcipitur: vtroqꝫ alterius recreato ſolamine poſtulata cum benedictione aſſequutus domum redijt: et conſtructo monaſterio monachos congregauit ⁊ frequenti angeloꝛum viſitatione conſolari meruit. Erat pꝛofecto in illo loco fons irriguus in quo vir dei tres piſciculos inueniens: tangere non pꝛeſumpſit donec reuelatione diuina quid de eis agendum foꝛet agnoſceret. Accepit namqꝫ ab angelo vir ille beatus diuinitus reſponſum ⁊ admonitionem vt ſingulis diebus: vel quotiens expediens foꝛet vnum tm̃ piſciculum accipiens reliquos vero duos ſem

per conſeruaret intactos. Cũqꝫ vno ſublato ſemꝑ duo illibati permanſiſſēt i craſtino diuina virtute piſculoꝝ nũer⁹ reperiebatur prefat⁹. Accidit eni vt vir dei moleſtia corporis detentus vix aliquo veſceretur edulio: famulus proinde ei⁹ barrius cõdolens et compatiens duos de fõte auferens piſciculos: vnũ aſſatũ/ alteꝝ elixum dño ſuo in diſco obtulit rogãs eũ ꝛ excitans vt inde comederet. Cumqꝫ vir dei vnde piſces allati fuiſſent requiſiſſet barrius ſimplex et innocens qđ ſimplicit fuerat factum recognoſcens oñdit. Ideo inquit pater duos de fonte piſculos ſuſtuli et diuerſo modo tibi in edulium preparaui: vt ſi forte vno veſci non poteris ab altero ſaltem reficiaris. Tunc ſanct⁹ dixit. Quare hoc feciſti? Quare victũ vobis diuinitus collatũ temere auferens cõtra nutũ dei atqꝫ ſententiam agere preſumpſiſti? Et piſcib⁹ imperio eius in fõte repoſitis pronus ſolo incũbẽs ab orõne nequaq̃ ſurrexit donec ei nũciatũ fuiſſet piſculos more ſolito in fonte nature viuẽtes Tunc eni denuo iuſſit afferri ꝛ paratum in eſum ſibi apponi. Et cũ ex eo modicuꝫ guſtaſſet illico ſanus effectus conualuit. Cum viri ſcti boues furto ſublati eſſẽt ꝛ ꝓ tali penuria fratres ad agros egreſſi laboribus inſiſterent: ecce cerui q̃plures de nemore gregatim aduenientes ad eos mãſuetiſſimi applaudendo properabant. Quo viſo: neot⁹ colla eoꝝ iugo ſubmitti et aratris apponi iuſſit: ꝛ longo tẽpore boum vices inuiſo more ſuppleuerunt. Fures aũt hoc audientes ablata reſtituũt ꝛ veniam humiler implorãtes de cetero eius conſilio adherentes vitã emẽdarunt. Afferunt eni nonnulli ceruos illos et oẽs de ſtirpe eorum prodeuntes: in huius rei memoriã vſqꝫ hodie albedinem circa loca vbi lora tetigerunt apparentem pretẽdere. Hoc eni nec aſſerere cõtendo nec de dei potentia diffidens abnegare preſumo. Factũ eſt autẽ vt idẽ dñi ſeruus more ſolito ſtaret in fonte in quo ſolitus erat totũ ex integro pſalteriũ perſoluere: cerua quedaꝫ per nemorũ deuia canes inſequentes fugiens: imoderatis ad eum ſaltibus accelerabat ſupra fontẽ ſecus pedes viri dei corruens tã diu proſtrata iacuit donec liberã ĩde abire iuſſit. Sed ꝛ canes quaſi morſus vel ictus afflicti vulnere: retro paſſim oẽs fugã⁹ dedere. Uenator vero hoc vidẽs in terrã proſtratus ſanctũ adorauit neotum ꝛ nouũ hoĩem indut⁹ ſacrũ ab eo habitũ ſuſcepit ꝛ in eccleſia ſancti petroci vice reliquaꝝ cornu eius repoſitum eſt. Uenit aliquãdo ad virũ dei fr̃ ſuus alfred⁹ rex Weſtſaxonũ corpore humiliatus: ꝛ mente benedictionẽ ei⁹ expoſtulans quẽ benedicens edocuit ꝛ erudiuit eũ ſcientia viam prudentie oſtendens illi/prauos eius redarguens actus: iuſſit in melius conuerti et tanto ſecurius quãto propinqui⁹ de ſanguine eius tract⁹. Alio quoqꝫ tempore: regem eundẽ de tirannidis improbitate: de ſuperba regiminis auſteritate acriter ſanct⁹ increpauit neotus. Apponebat ei ſanctũ dauid quem ad regendũ de poſtfetantes dñs acceperat: regẽ manſuetum ꝛ oibus humilitatis exemplar humilitate electum et approbatũ aſſerebat: ꝛ ſaulem ſuperbia reprobatum qui cũ paruulus eſſet in oculis ſuis caput conſtitutus fuerat i tribubus iſrael. Quid gloriaris inquit in malicia qui potens es in iniquitate. Eleuatus es ad modicũ et non ſubſiſtes: ꝛ ſicut ſũmitates ſpicarũ cõtereres Ubi eſt gloriatio tua? Et ſi nondũ excluſa eſt aliqñ tamen excludetur. Ipſo eniꝫ regiminis principatu cui⁹ inani gloriatione teipm̃ excedẽdo ſuperbis in proximo priuaberis. Irrũpentib⁹ quippe intra regionẽ iſtam barbaris atqꝫ dei permiſſione triumphantibus vix ſolus euadẽs vagus et profug⁹ eris ſuper terrã ſicqꝫ pau

per ⁊ egenus aliq̈diu latitabis timẽs ne oĩs qui inuenerit te occidat te. Cũ aũt huiuſmodi infortunij cognoueris effectum confortare ⁊ eſto robuſt⁹ viriliter age et confortetur cor tuũ. In oĩb⁹ mĩe dei memor eris: qꝛ cũ iratus fuerit mĩe recordabitur. Noueris enĩ me deuotis apud deũ interceſſionib⁹ obtinuiſſe vt ſuppreſſa qñqꝫ tante aduerſitatis importunitate priſtine iterũ proſperitatis iocũditate ⁊ plena gaudebis regiminis reſtitutione ſi tñ agere peruerſe quieueris ⁊ digna penitueris ſatiſfactione. Nũc igitur q̃ toti⁹ romã legatos dirigens martinũ papã magnis ampliare munerib⁹ ne tardes ſuppliciter rogans vt anglicã ſcolã in eadẽ vrbe ſitam libertati nõ deneget applicare vt per hoc bñficiũ gratius tibi preſtetur inter incomoda ſubſidiũ. Ego võ poſt modicũ viam vniuerſe carnis ingrediar ⁊ q̃ tibi predico futura credẽ ne differas. Miſſis itaqꝫ romam nũcijs qđ petebat impetrauit. Miſitqꝫ ei papa cũ multis ſctõruꝫ reliquijs crucis ſancte non modicã portionẽ. Sctũs tãdẽ dñi confeſſor angelis in ſublime plaudentib⁹ debitã humano generi reſolut⁹ in mortẽ: celo gaudẽter ſuſcept⁹ eſt pridie kalendas auguſti: Tantã enim tanq̃ delectabilem longe lateqꝫ totam aeris temperiem odoris reddidit fragrantia vt aduenientes ac remoti ſe ſubito faterentur/renouari dulcedine ⁊ egroti quiqꝫ ſanari. Terra quippe ſepulturẽ illius cũ pia veneratione languentibus tradita: multis medicinaliter noſcit̃ profuiſſe. Guſtata quippe pro quolibet inualitudinis genere tam hoĩes q̃ iumẽta conualeſcere faciebat. Cũ aũt ſcdm prophetiaꝫ viri dei anglia barbaris irrũpentib⁹ vexaretur alfreduſqꝫ rex vt in geſtis ei⁹ clarius eluceſſit vagus profug⁹: ⁊ humiliatus fact⁹ fuiſſet noctis profũditate cũ idem rex totius expers quietis curis vallaretur mordacibus: affuit ꝯfeſſor dei ſanctus neotus vultus et habit⁹ nitore locũ irradians. Ille vero erectis in ſanctũ luminibus et immobiliter defixis vt quis eſſet certius agnoſceret talib⁹ ab eo ſciſſitatus eſt alloquijs. Quid rex īquit tot deprimeris anguſtijs? An ignoras qm̃ cogitationes hoĩm nate ſunt: ⁊ qui ſperant in dño mutabunt fortitudinẽ aſſumãt pennas vt aquile volabunt ⁊ non deficient. Cur vnũ oblitus neceſſariũ tot et tantis perturbationib⁹ mente exagitaris? Securus eſto: qꝛ ſi bona egiſti bona proculdubio recipies: ſi vero mala iam iuditiuꝫ pertuliſti. Neqꝫ enĩ iudicabit dñs bis in idipm̃. Pone igitur modũ triſticie ac de cetero deſiderata perfruere iocunditate. Ad hoc enĩ me miſit dñs de ſuperna ſanctorũ quiete vt tua iam terminetur miſeria: ſi tamẽ iuſte viuendo meis conſilijs acquieſcas. Si igitur cõtinẽtie pacis/pietatis/⁊ innocentie ſectator fueris ac exẽplo ante te regnantiũ patrũ totius emulator iuſticie: in ſolio regali poſt modicũ reſtitueris. Et ne viſionẽ hanc illuſoriaꝫ arbitreris: ego ſum ille neot⁹ dei cultor ⁊ amic⁹ q̃ tuis exigẽtib⁹ culpis hos īfortunij caſus tibi futuros preciũ ſemp tamẽ tui memor incomodi nũq̃ pro te deũ interpellare quieui. De⁹ aũt in modico quaſi dereliquit te vt in miſerationib⁹ ſuis aſſumat te. Nõ ſolũ de tirannica rabie victorioſus triumphabis: ſed ⁊ ipm̃ tirannuꝫ xp̃ianũ effectũ xp̃o aſſignabis ⁊ vniuerſa eius arma in quibus confidebat auferẽs ſpolia eius vt placet diſtribues. Septima itaqꝫ poſt dñicã reſurrectionẽ hebdomada cõgregato contra eos exercitu: me preuio gaudebis et protectore donec omnia que polliceor feliciter cõplaceantur. His dictis ſanctus iterũ recept⁹ in gloria diſparuit. Cũ aũt alfred⁹ rex cũ guttrun rege danorũ ſe pararet ad p̄liũ: ecce ĩ nocte neotus angelica ſpẽ niuea canicie veſtib⁹ fulgidis et odoriferis regi alfredo viſibi-

liter apparuit arma ſecū belligera defe-
cens. Rex q̄ppe ſolicitus ac deuot⁹ ſancti
ꝓmiſſum aduentū ac pꝛeſidiū deſidera-
bat cui ⁊ ait. Surgēs tolle moꝛas ad pal
mā ꝑparat⁹ victoꝛie ſicut eni in anguſti-
is ꝑmonitoꝛ ſic in itinere nihilomin⁹ tu⁹
ero ductoꝛ. Nūc igitur vt viri foꝛtes ⁊ ad
bella doctiſſimi cras egrediemini ⁊ domi
nus erit vobiſcū. Dn̄s eni foꝛtis ⁊ potēs
dn̄s potēs in pꝛelio qui dat ſalutē regib⁹
per me famulū ſuum optato vos trium-
pho ditabit cū ſalute. Ego an̄ vos ibo et
gloꝛioſos ac ſupbos humiliabo ⁊ in cōſpe
ctu meo inimici vr̄i cadēt gladio. Cōmiſ-
ſo itaqꝫ pꝛelio rex alfred⁹ ſctm̄ neotū ini-
micos conterentem ⁊ ineptos reddentē
vidit ⁊ agnouit ⁊ bꝛeui ſermone cōuerſ⁹
ad ſuos in hec verba pꝛoꝛupit. Cōmilito-
nes inq̄t mei bellatoꝛes incliti nōne vide-
tis eū qui nr̄os hoſtes ꝯuertetit? Si noſ-
ſe deſideratis ipſe eſt proculdubio neot⁹
xp̄i miles inuictiſſim⁹ ꝑ quē hodie pꝛeſto
eſt in manibus nr̄is palma victoꝛie. De-
uicto itaqꝫ rege danico ⁊ in loco quodā cū
ſuis obſeſſo cū trigīta pꝛimatib⁹ ſuis ac
alijs quaſi innūeris feritate depoſita al-
fredū regē manſuet⁹ audiuit ⁊ in fide xp̄i
inſtruct⁹ baptiſma ſuſcepit et cū ſuis ad
pꝛopꝛia redijt. Rex aūt alfred⁹ in ſolio de
nuo regali ſublimat⁹ ſectando iuſticiā a
culpa ieiunauit: ⁊ reliquū vite ſue tēp⁹
ſctiſſimis venuſtauit cōmertijs pie regēs
ſub rege piiſſimo a q̄ pie regebat. O q̄
pia recoꝛdatio / q̄ attollenda laudatio / q̄
pium eſt ſcti neoti pꝛeconiū? Per eū rex
in meli⁹ coꝛrigitur / in regnū reſtituitur /
tirānica rabies in manſuetudinē conuer
titur / cultus demonū euacuatur / grex ca
tholic⁹ augmentatur. Venerabilis que
dam matrona noīe lewina euoluesberi q̄
nūc villa ſcti neoti dicitur dn̄a: vbi quon
dam eiuſdē ſcti coꝛpoꝛis glebā ſiue reliq̄-
as diſcipulus ei⁹ barri⁹ diuinitus admo
nit⁹ detulerat ad monaſteriū croulādie:
cui frater ſuus oſketell⁹ pꝛefuit barbaro
rum metuens hoſtilitatē amoꝛe fraterno
cōpulſa reliquias ſancti neoti adduxit ſi-
cut ſcriptū i eodem monaſterio palā oſtē-
ditur. Unde poſtea dubitantibus de hoc
quibuſdam fratrib⁹ abbas magna cum
deuotione accenſis cereis loculum cū ti-
moꝛe frangens inuenit teſtam capitis / oſ
ſa de collo / de ſcapulis: de thoꝛace: ⁊ non-
nulla oſſa tibiarū ⁊ coxarum. Has eni ſe-
cum dn̄a pꝛefata attulit in pꝛioꝛi loco oſſi
bus quibuſdam cum cineribus dimiſſis.
¶ Tranſlata eni fuerunt oſſa illa ab abba-
te henrico et iuxta altare in honoꝛe eius
conſtructum collocata. Anno domini mil
leſimo ducenteſimo tertiodecimo.

¶ De ſancto Niniano Epō et confeſſoꝛe.

Sancti Niniani cōfeſſoꝛis ſacra
conuerſationis pꝛimoꝛdia ⁊ ſā
ctitatis inſignia dignitatē offi
cij ⁊ fructum miniſterij finem
optimum ⁊ laboꝛis pꝛemium:
venerabilis bedo in angloꝛum hiſtoꝛia
pauciſſimis commendans verbis: ita de
eo ſcribit. Anno ab incarnatione domini
quingenteſimo ſexageſimoquinto venit
de hibernia pꝛeſbiter ⁊ abbas hītu ⁊ vi-
ta monachi inſignis noīe columba bꝛitan
niam ꝑdicatur⁹ Vbū dei ꝓuīcijs ſeptētri
onaliū pictoꝝ q̄ arduis atqꝫ hoꝛrētib⁹ mō
tiū iugis ab auſtralib⁹ eoꝝ ſūt regiōib⁹
ſeq̄ſtrati. Nā ipi auſtrales picti q̄ int̄ eoſ-
dē mōtes hn̄t ſedes mlto an̄ tpe relicto er
roꝛe idolatrie fidē Ꝟitatis accepāt ꝑdicā-
te eis niniano epō reuerētiſſio ⁊ ſctiſſio vi
ro de natiōe bꝛitonū q̄ erat rome regula-
rit fidē ⁊ miſteria Ꝟitatis edoct⁹. Cui⁹ ſe
dē epat⁹ ſcti martini epi noīe ⁊ eccľiaꝫ in
ſignem vbi ipſe etiā coꝛpoꝛe vna cū pluri
bus ſctis requieſcit fecit qui vulgo voca-
tur ad candidā caſam eo q̄ ibi eccľiam de
lapide inſolito bꝛitonū moꝛe fecerit. Uex
qd̄ beda bꝛeui⁹ ſcripſit laci⁹: deo auctoꝛe

proſequi placet. In britannia maiori re⸗
gali ex proſapia beat⁹ ninian⁹ extitit ori
undus in ea vt putatur regione que in oc
ciduis ipſius inſule partibus vbi occea⸗
nus quaſi brachiū porrigens ⁊ ex vtraqȝ
parte quaſi duos angulos faciēs ſcotorū
nūcqȝ anglorū diuidit cōſtituta vſqȝ ad no
uiſſima anglorū tpa propriū habuiſſe re⸗
gem nō ſolū hiſtoriarū fide ſed ⁊ quorun
dam quoqȝ memoria cōprobatur. Pater
ei⁹ rex fuit religiōe xpianus ⁊ vere felix:
qui talem ꝓlem habere meruit. Cū enī
ninianus annos pueriles trāſegiſſet mi⸗
ra illi circa eccl'ias deuotio erat: mira cir
ca ſocios dilectio. In cibo ſobrius/parc⁹
in verbis/in lectione aſſidu⁹/grauis mo
ribus/ioci abſtinens: ⁊ ſpūi ſp carnē ſub
iciens. Tandē ſcti ſpūs inſtinctu aīatus
ſpretis diuitijs oībuſqȝ calcatis affectiōi⸗
bus peregrinationē nobilis adoleſcēs ar
ripuit. Trāſiēs vero mare ⁊ p gallicanas
alpes ingreſſus italiā ꝓſpero itinere ro⸗
mā vſqȝ peruenit. Accedēs aūt ad ſūmū
pontificē cū ei itineris ſui cauſam expo⸗
ſuiſſet amplexat⁹ ei⁹ deuotionē pontifex
loco eū filij ſumma cū deuotione ſuſcepit
doctoriſqȝ v̄itatis fidei diſciplinis ac ſa⸗
nis ſcripture ſenſib⁹ tradidit imbuendū
Adoleſcēs itaqȝ tota deinde auiditate in
hians verbo dei inſtar apis argumētoſe
ex diuerſis doctorū ſentētijs quaſi ex mul
ti gñis florib⁹ ſapientie ſibi fauos cōpoſu
it atqȝ in alueolo ſui pectoris recōdēs ad
interioris hoīs ſui refectiōem: aliorumqȝ
multorū cōſolationē ruminādos ꝓferen⸗
doſqȝ ſeruauit. Interea dū caſtus corpo
re aīoqȝ prudens/in cōſilijs prouidus/in
om̄i actu verboqȝ circūſpect⁹ ab om̄ibus
predicaretur: accidit vt ad ipſi⁹ ſūmi pō⸗
tificis grām familiaritatēqȝ cōſcenderet
Plurib⁹ igitur annis in vrbe laudabilit᷑
conuerſatus ⁊ in ſacris ſcripturis ſuffici
enter eruditus ad virtutum ſumma pro
uehitur: ⁊ pennis charitatis ſubuectus
ad celeſtia cōtemplāda ſuſtollitur. Audi⸗
ens deīn pōtifex roman⁹ quoſdā in occi⸗
duis britannie partib⁹ necdū fidem chri⸗
ſti ſuſcepiſſe ad epat⁹ gradū ninianū cō⸗
ſecrauit ⁊ premiſſe genti data benedictio
ne apl'm deſtinauit. Rediēs aūt vir dei
ab vrbe actus deſiderio vidēdi ſctm̄ mar⸗
tinū epm: ad ciuitatem turonenſem iter
diuertit. Quē ſctūs martin⁹ honorifice
ſuſcipiens eū a deo ſanctificatū ⁊ multo
rum ſaluti profuturū deo reuelāte cogno
uit. Licenciat⁹ demū ab eo ninianus cū
ad locū legationis ſue veniſſet magn⁹ po
pulorum fit concurſus/ingens cunctis
leticia/mira deuotio laus quoqȝ vbiqȝ re
ſonat xpi: qm̄ ſicut ꝓphetam eū habebāt.
Cepit mox male plātata euellere/male
collecta diſpergē male edificata deſtrue⸗
re. Purgatis ab oī errore fideliū mentib⁹
om̄ia que fidelibus agenda verbo docuit
opibus ⁊ exemplo mōſtrauit ⁊ multis mi
raculis cōfirmauit. Elegit aūt ſibi ſedē
in loco qui nūc Witerna dr̄ in littore ma⸗
ris ipō pelago claudit᷑ a parte tm̄ aquilo⸗
nari via ingredi volentib⁹ aperitur. Ibi
de lapide eccl'iam cōſtruxit anteqȝ nullā
in britānia de lapide dicūt eſſe cōſtructā
Et qm̄ iam ſctm̄ martinū quē miro ſemp
venerabat᷑ affectu a t'ris ad celos migraſ
ſe didicerat ipām eccl'iam in eius honore
dedicauit. Fuit in eadem regione rex
quidā: nā tota inſula diuerſis regib⁹ diui
ſa ſubiacuit tudwaldus noīe diues ⁊ ela
tus monita viri dei contempnēs ⁊ doctri
ne ei⁹ et moribus derogans in facie reſi⸗
ſtebat. Quodam autem die cum plus ſo⸗
lito moleſtus eſſet viro dei non vltro paſ⸗
ſus iudex celeſtis ſerui ſui iniuriam mul
tam: intolerabili morbo ſuperbum per⸗
cuſſit in capite ⁊ elatos illos oculos ceci⸗
tatis repentina iuaſit ⁊ qui lucem impu⸗
gnauit veritatis lucem merito amiſit car
nis. Saniori tandem ductus conſilio ad
virum dei ſanctiſſimum miſit obſecrans

vt imitatoꝛ dñice benignitatis retribue-
runt ei bona pꝛo malis ⁊ dilectionem pꝛo
odio. Vir aũt dei pꝛimo increpando regē
coꝛripit: deinde ipm̄ tangēs oculis ſignū
crucis impꝛeſſit. Nec moꝛa fugit doloꝛ ce
citas fugatur: ⁊ rex virū ſctm̄ deinceps
honoꝛans: quicqd ab eo poſtea petijt ſine
moꝛa īplere curauit. Puella quedā in ob
ſequium cuiuſdā nobilis dñe tradita pul
chꝛa facie ⁊ venuſto aſpectu erat ī quam
cū inieciſſet oculos iuuenis īpudic⁹ amo-
re coꝛripitur ceco. Subditur tandem pꝛe
ce vel pꝛecio aliene libidine miſera muli-
er ⁊ tumeſcente vtero crimen pꝛoditur ⁊
mox riſus in luctum/ gaudiū in doloꝛem
voluptas mutatur in penā. Compulſa a
maioꝛibus reum pꝛodere ſe minus ream
credidit: ſi ab aliquo magni nominis vi-
ro deceptā ſe diceret vel oppꝛeſſam pꝛeſ-
bitero cui curā parochie pontifex cōmiſe
rat crimē imponit. Scandalizantur boni
mali letantur/ ridet vulg⁹/ ſacer oꝛdo ab
impiis blaſphematur/ pꝛeſbiter cui⁹ leſa
fuerat fama triſtat̄. Nato eni puero pon
tifex clerū et ppl̄m ad eccleſiam conuoca
uit ⁊ pꝛocax mulier oīm pudoꝛe poſtpoſi-
to pꝛoꝛūpens: ſui coꝛruptoꝛē ac decepto-
rem ſacerdotem coꝛā oīm plebe vocifera
re nō timuit ⁊ in faciem ei⁹ pueꝝ pꝛoiecit
Sctūs vero ninianus puerū ſibi pꝛeſēta
ri iuſſit nō niſi paucos dies habentē cui ⁊
ait. Heus inquit o puer in noīe iheſu xp̄i
ſi pꝛeſbiter iſte te genuit coꝛā plebe edici-
to. Nec moꝛa ex infantili coꝛpoꝛe vox cla
ra inſonuit mendacem conuicit ⁊ innocē-
tem ſacerdotē abſoluit. Et extendens de
xteram pꝛopꝛiumqꝫ patrē in populo deſi-
gnans: hic eſt inquit pater meus ipſe me
genuit: ipe crimen quod ſacerdoti impo-
nitur ꝯmiſit. Innocens ꝗppe ab hoc pia-
culo pꝛeſbiter tu⁹ eſt o epiſcope: nihil mi-
hi ⁊ illi niſi cōmunis nature conſoꝛtium
Sonat mox in oīm oꝛe gratiarū actio et
vox laudis: populus exultat intelligens
quia per ſctm̄ ninianū viſitauit dñs ple-
bem ſuam. Interea ſctūs ninianus au-
ſtrales pictos quibus adhuc erroꝛ genti-
lis inherens idola venerari ac colere com
pellebat aggrediēs euāgelij veritatē ſe-
quentibus ſignis pꝛedicabat. Ceci vidēt/
claudi ambulāt lepꝛoſi mūdantur. Sur-
di audiūt moꝛtui reſurgūt oppſſi a demo
nibus liberantur. Sicqꝫ fides ſuſcipitur
erroꝛ abdicat̄/ deſtructis tēplis eccl̄ie eri-
guntur/ currūt ad ſalutis lauachꝛū diui-
tes ⁊ pauperes grās deo agūt in inſulis
que pꝛocul ſunt habitantes. Oꝛdinauit
pꝛeſbiteros epiſcopos conſecrauit: ⁊ totā
terram per certas parochias diuiſit ¶ Cō
firmatis in fide oīmibus cū ad eccl̄iam ſu
am eſſet regreſſus refectoꝛiū die quadaꝫ
cum fratribus intrauit ⁊ vidēs nihil ole-
rum vel herbarū menſis impoſitū vocat
fratrem cui fuerat hoꝛti cura cōmiſſa: et
defectus cauſam inquirenti ille ait. Vere
pater quicqd poꝛroꝛū vel huiuſmodi ſup-
erat terre mādaui nec aliqd adhuc aptū
eſui hoꝛtus pꝛoduxit. Vade inquit ſctūs
⁊ qcquid inuenerit man⁹ tua tolle ⁊ affer
ad me. Cūqꝫ iuſſu epi frater hoꝛtū intraſ-
ſet videt poꝛros aliaqꝫ herbaruꝫ genera
nō ſolum creuiſſe ſed etiā ſemen pꝛodu-
xiſſe. Et grās agēs deo quātū ſufficere vi
debatur carpēs ante pontificē menſe ap-
poſuit. ¶ Cū fures aīalia ei⁹ abducere ni-
terentur taur⁹ quidā quaſi in furoꝛē ver
ſus illos inuaſit ⁊ pꝛincipē illoꝛū pꝛoſtra
uit ⁊ ventrē coꝛnibus perfoꝛans animam
cū viſcerib⁹ excuſſit. Deinde terram vn-
gulis fodiens mirabili impetu ſaxū qđ in
uenerat pede ꝑcuſſit ⁊ in tāti miraculi te
ſtimoniū quaſi in molli cera ī lapide pes
mergitur relinquens in petra veſtigium
⁊ ob veſtigiū vſqꝫ hodie loco nomē. Ma-
ne vero ſctūs eps moꝛtuum inueniēs a la
chꝛimis ⁊ pꝛecib⁹ nō ceſſauit donec homi
nē viuū ⁊ ſanū reddidit. ¶ Cogitante me
hui⁹ ſancti niniani/ dunſtani/ alioꝛūqꝫ cō

feſſorū xpi manſuetudinē/pietatē/⁊ conuerſationē: pudet miſerie nr̄e/ pudet fragilis generatiōis ignauie. Quis rogo noſtrū etiā domi it domeſticos ocioſa poti⁹ ꝙ vtilia/carnalia ꝙ ſpūalia i mediū mutua cōfabulatione ⁊ collatione nō proferat? Ora que ad laudādū deū ad ſacra miſteria celebrāda gr̄a diuina ſacrauit quotidie detractionib⁹ verbiſqꝫ ſecularibus polluunt ⁊ dū pſalmos aliaſqꝫ orationes faſtidiunt per hoīm opera vana ⁊ turpia tota die diſcurrūt. Nōne ſicut corp⁹ ita ⁊ aīa tota die in motu eſt/lingua i ocio? Rumores ⁊ mores hominū impiorum in ore verſantiū riſu ⁊ fabulis grauitas religioſa diſſoluitur: negotia regū/epōrū officia miniſteria clericorū/principū altercationes/vita oīm ⁊ mores diſcutiuntur. Preter ip̄m iudiciū nr̄m oīa iudicamus: et quod magis dolendū eſt inuicem mordemus ⁊ comedimus. Non ſic beati confeſſores non ſic: quorum quieti turba nō obfuit nec meditationē īpediuit iter nec laſſitudine tepuit oratio. Ubicunqꝫ enim incedebant aut oratione aut contemplatione ſeu operibus bonis ad celeſtia animuꝫ erigebant. Ninianus enim quotiens ab itinere diuertens requiei corporis indulgebat: producto libello legere aut meditationi inſiſtere gratum habebat. Tantam illi gratiam virtus diuina contulit vt etiam ſub diuo recūbens ⁊ legens inter denſiſſimas pluuias nihil vnꝙ humoris cui intendebat codici attigiſſet. Sed vicinis locis aqua circūquaqꝫ irruente madentibus ſolus cum libello ſuo ita ſub vndis: quaſi ſub tecti culmine reſideret. Contigit aliquando ninianū cū fratre ſuo ſancto plebeia noīe iter agere qui a via quieſcendi gratia diuertentes apertis pſalterijs ſacra lectiōe animos recreabāt Mox aeris ſerenitas atris obducta nubibus aquas quas hauſtu naturali cōceperat de ſuperioribus ad inferiora tranſmiſit. Ceter vero aer inſtar camere circa chriſti famulos arcuatus quaſi paries aliquis vndis defluentibus impenitrabilis perſiſtebat. Uerum inter pſallendum beatus ninianus oculos a libello detorſit: tact⁹ modicum cogitatiōe illicita etiam deſiderio quodam demonis ſuggeſtione titillabat Moxqꝫ ipſum codicem eius ymber inuadens prodijt quod latebat. Tunc frater eius quid agebatur intelligens cum ipſum leuiter corripuiſſet i ſe reuerſus epiſcopus erubuit ſe inutili cogitatiōe fuiſſe preuentum eodemqꝫ momēto temporis ⁊ cogitationem depoſuit et ymbrem ſuſpendit. Plures interea tā nobiles ꝙ mediocres filios ſuos viro ſancto ſacris literis tradunt imbuēdos quos ſcientia erudiebat/moribus informabat/ſalubri diſciplina vitia coercens ſobrie/pie/ et iuſte viuere inſinuans. Deliquit aliquando vnus ex diſcipulis ſancti viri: et timens diſciplinam baculum ſcti viri cui ſolebat inniti ſecum aſportare non timuit. Et intrās paruulā nauiculā vētis irruentib⁹ quaſi ſubito longius in mari deduct⁹ ꝗd ageret/quo verteret ignorans in ſe reuerſus reatū ꝯfitet/veniā poſtulat/niniani ſctis meritis diuinū ſibi adeſſe auxilium pcat. In vno foraminū baculū epi fixit ⁊ mox ad baculi tactū vent⁹ ab oriēte exurgēs nauiculam leui pulſu portabat. Reatus p velo ventū excipiebat pro gubernaculo nauem regebat. Et aſcendēs adoleſcens in terrā ſcti baculū in littore fixit: rogās deū vt in teſtimonium tāti miraculi miſſis radicibus humoreqꝫ cōtra naturā recepto ramos frondeſqꝫ pduceret. Nec mora lignum aridum porrectis radicib⁹ ⁊ nouo ſe cortice veſtiens frondes ramoſqꝫ produxit: ⁊ in arborem non modicam creſcens virtutem niniani etiam nūc cūctis cernentibus patefacit. Adijcit inſup miraculo miraculū: nā ad radicē arboris fons limpidus erūpens riuulū ductu lon

gioꝛi emiſit infirmis ob ſcti merita vtile⁊ ⁊ ſalubꝛem. Hijs atq₃ huiuſmodi miraculis beat⁹ ninian⁹ mirabiliter fulgens ac ſummis virtutib⁹ pollens ad diem vocationis ſue felici curſu peruenit. Sicq₃ vita perfect⁹/ etate matur⁹ ſextodecimo kal. octobꝛis celeſtia feliciter conſcendit: ſepultuſq₃ eſt in eccl'ia beati martini quã ipſe a fundamẽtis cõſtruxerat. Quidam de plebe de vxoꝛe ppꝛia nat⁹ eſt filius miſerabilis vtriuſq₃ parẽtis doloꝛ plebis admiratio/intuentiũ hoꝛroꝛ: quẽ ꝯtra naturã natura foꝛmauerat oĩbus membꝛis in cõtrariũ verſis. Retrouerſis nãq₃ pedum articulis tali alteri⁹ ꝓminebãt/ doꝛſum vultui cohęrebat/pectus vicinabat occipiti/curuatis bꝛachijs/manus cubitis inſidebãt. Jacebat illa effigies cui data fuerant mẽbꝛa ſine vſu/ vita ſine fructu: cui artub⁹ ceteris diſſolutis ſola ſupererat lingua. Deferẽtes eũ parẽtes ad tũbam ſcti niniani dixerũt. Certe nos feſſi ⁊ fatigati triſticia affecti ⁊ tedio victi tue iſtum pietati exponim⁹. Nimiꝝ ſi mun⁹ eſt debet offerentib⁹ gr͂a: ſi onus tu vtiq₃ foꝛtioꝛ ad ſuſtinendũ cui potioꝛ virt⁹ eſt ad ſubueniendũ. Hic igitur aut moꝛiat/ aut viuat/aut ſanet/aut pereat. Hec vel ſimilia cũ lachꝛimis ꝓſequuti relicto ibidem egroto diſcedũt. Et ecce intẽpeſte noctis ſilentio vidit miſer aduentantẽ ad ſe virũ celeſti luce choꝛuſcũ pontificalib⁹ inſignijs pꝛefulgentẽ. Qui tãgens ei caput iubet ſanũ cõſurgere et deo ſaluatoꝛi ſuo gr͂as agere. Quo abcedente de graui ſompno euigilans paup mẽbꝛa ſingula ad loca naturalia facili motu retoꝛquet. Recuperato vero mẽbꝛoꝝ officio tp̄is pꝛoceſſu attonſus in clericũ ⁊ ad ſacerdotiũ ꝓmotus in ſcti niniani obſequiis vitã finiuit. Duo lepꝛoſi ad fontem ſcti niniani accedẽtes aqua ſe abluũt ⁊ caro eoꝝ mũdata ſicut caro paruuli reſtituta eſt.

¶ De ſctõ Odone archiepo ⁊ confeſſoꝛe.

Venerabilis xp̄i confeſſoꝛ odo nobilibus ſed paganis parẽtibus oꝛiundus ſicut roſa de ſpinis floꝛuit vł quaſi pꝛecioſa de vilibus vaſculis aromata pꝛoceſſit. Nam ex impia illa danoꝛum multitudine fertur genus habuiſſe: que olim ſceleratiſſimũ pꝛedonem hynguar comitata nauali manu in regnum anglorum eſt aduecta. Hos ille natiuitates pꝛincipes ſoꝛtitus ⁊ coꝛũ accuratiſſima educatione ad iuueniles annos tranſlat⁹ feſtinabat chꝛiſtianoꝛum cõuenticula indeſinenter adire: diuinos qui ab eis dicebãtur ſermones magna animi oblectatiõe audire. Domum enim reuertens que audierat parentum auribus ſedulo infũdebat. Super quibus bonoꝛũ ſtudioꝛu₃ pꝛimoꝛdijs pater impius impie irritat⁹ pꝛohibebat ne omino chꝛiſtu₃ nominaret: ne paternas inſtitutiones chꝛiſtiane religionis veneratione ĩmutaret. Verũ ille pꝛohibentis imperiũ penitus deſpiciens magis ac magis eccleſie limina non deſijt terere: diuini verbi intento animo ſemina percipere ⁊ que perceperat abſq₃ pauoꝛe domi nunciare. Hinc iterum pater ſupꝛa humanum modũ exaſperatus grauiſſima illum coꝛreptione affligit iuſq₃ hereditatis quod ad illũ veniẽ debebat ſubtraxit. Tunc puer exultans in domino ꝙ talem pꝛo eius nomine pꝛoſcriptionem ſubiret in terra pꝛopter quam aſcribendum ſe eſſe confideret in celo. Dimiſſis parentibus parentumq₃ diuitijs nudus ⁊ omĩ mundano decoꝛe pꝛiuatus aufugit: adiitoq₃ duce quodam nomine ethelelmo qui in domo regis edwini ⁊ xp̄ianiſſimus et inter ceteros optimates pꝛeſtantiſſimus erat: poſtulabat illius ſe potentia ⁊ auctoritate a parẽtũ ſuoꝝ furoꝛe defendi. Qui bona adoleſcentis indole gaudens nec dignũ aliquaten⁹ eſſe iudicans vt tale dec⁹ paganicis ritib⁹ ſub patris ĩperio deſer-

uiret: paterno illum affectu ſuſcepit defē
ſiõe muniuit ⁊ auxilijs neceſſarijs fouit.
Deinde greca ⁊ latina lingua magiſtris
edocēdū tradidit quatū linguarū pleriſ-
q; tūc tēporis in gente anglorū vſus erat
a diſcipulis theodori archiepi diffuſ⁹. Fa
ctus eſt aūt in vtraq; lingua valde perit⁹
ita vt poſſet poemata fingere ⁊ omino qc
quid vellet diſerto ſermone pferre. Poſt
hec baptizatus admonitionē dñi ſui vſq;
ad ſubdiaconatū pductus eſt: in quo gra-
du per aliqt annos ita ſctitate vite ⁊ pre-
dicationis ſinceritate pollebat vt quicū-
q; illum agnoſceret ſpūs ſcti templū eſſe
non dubitaret. Dñi ſui tādē ſuaſu ad ſa
cerdotij gradū prouect⁹ eſt. Ex quo tēpoē
tam ipe dux q̄ ceteri pene oēs regalis pa-
latij principes in ſumma eū veneratione
habere ceperūt: ſecreta male acte vite ei
aperire ⁊ de hijs emendādis eius cōſilio
libenter credere. Suggeſſit interea dux
regi habere ſe deſideriū proficiſcendi ro-
mam ⁊ ſctis apoſtolis ibi ſupplicādi. Cū
q; licenciatus a rege iter arriperet cōtigit
illum ifirmitate grauiſſima detineri odo
nem ad ſe venire facit: oratq; vt p ſui libe
ratione dño preces effundat referēs ſe in
dubitanter credere ꝙ nihil ei diuina pie-
tas denegaret quē a puero in magna gra
tia acceptū haberet. Tūc odo terre pcū-
bit deoq; cū lachrimis preces fūdit: ⁊ ſur
gens ab oratione calicē vini benedixit do
mino porrexit quē cū bibiſſet: redditā ſibi
oīmodā medelam pſenſit. Facta vo pe-
regrinatione ad domū cū gaudio reuer-
ſus eſt. Audiens autē rex que in via per
beatū odonem geſta fuerāt q̄uis ipe ma
lus bonos tñ in regno ſuo habere ſe glori
ans cum electione totius eccleſie conſtitu
it illum ſedis que nunc ſareſberi noīatur
epm. Excurſo deniq; breui temporis ſpa
cio mortuo cantuarienſi archiepo ab omi
bus epiſcopis odo electus eſt. Quia eni;
regem prauorū eſſe morū ſciebant nec ei⁹
peruerſitati vlla contradictione obuiare
audebant ſperabāt ideo odonē robuſtius
pre ceteris acturū/ſuperbū regem humi-
liaturū/regia ſtupra dampnaturū: ꝗ et
ſctitate erat laudabilis/ſapiētia [illegible]mira-
bilis/⁊ ꝯſtātia ſingularis. Elect[illegible] itaq;
ad archiepatū cantuarienſem dixit. No-
uerit tota britannia me nullo vnq̄ pacto
cōſenſurum vt in clericali habitu conſti-
tutus eccleſie cātuarie preſideā cui null⁹
antea qui monachus non fuerat ſcil' pre
ſidiſſe. Miſſis igit' a rege nūcijs apud flo
riacēſe mōaſteriū abbas cū nōnl'lis frib⁹
pſpe angliā igredit': ⁊ odoni habitū reli
giōis ſctē tradito cū honoē regredit'. Mox
nāq; ſuſcepto pallio cōtra ſeuiſſimū regē
ſeuer⁹ iſurgit mulieres adulteras quas
plures habebat a liminib⁹ ſctē eccl'ie ſeq-
ſtrauit. Sed cū nec ſic qdē illas a ſtupro
prohibere potuiſſet cōprehenſas iuſſit in
facie cādēti ferro turpari: ſicq; de regno
anglorū expelli. Deinde dulcib⁹ ſiml' ver
bis ac terrorib⁹ regem admonuit vt a tā
ta ſe impietate cōpeſcat: ne dei irati vin-
dictā ſupra ſe citius expiatur: ideo ꝙ i al
tiori gradu ruina ſit grauior et infirma-
to capite membra ſana eſſe nequeāt. Ita
q; propter ſancti huius conſtantiam bo-
ni cognomen accepit eo ꝙ a tramite veri-
tatis nec timore nec gratia deflecti poſſet
Eo tempore quidā de clero cantuarien-
ſis eccleſie aſſeuerare conabantur pane;
⁊ vinum que in altari ponuntur poſt con
ſecrationem in priori ſubſtantia perma-
nere et figuram tantummodo eſſe corpo-
ris et ſanguinis xpi: non verum xpi cor-
pus et ſanguinem. Quorū ille enormem
perfidiam deſtruere cupiens dū quadam
die in cōſpectu populi miſſam celebraret:
fuſis ad deum lachrimis dei clementiam
poſtulauit: vt ad expellendos hominum
errores diuinorū miſteriorum declararet
proprietatē. Cumq; ad confractionem vē
tum fuiſſet cōfeſtim inter manus pontifi

cis fragmenta coꝛpoꝛis xp̄i ſanguinē manare ceperūt. Stās itaqꝫ pontifex et pꝛe gaudio vberes lachꝛimas fundens innuit aſtantibus miniſtris vt illi pꝛopius accedant q nuper in fide titubauerant. Qui in tantarum rerum conſideratione pauefacti exclamauerūt O inter hoīes feliciſſimū cui hodie filius dei ſemetipm̄ in carne dignatus eſt reuelare. Exoꝛa p̄ſul ſanctiſſime vt in pꝛiſtinā foꝛmā ſanguis pꝛeſens cōmutetur ne nos ꝑpter infidelitatis erroꝛem diuina vltio ſequatur. Oꝛauit ergo et reſpiciens ad aram vbi dimiſerat ſanguinem repperit vinū. Cū autē eccleſiam ſuā cui pꝛeerat reparare vellet depꝛecatus eſt dn̄ꝫ vt quouſqꝫ opus inceptum ꝯſummatū fuiſſet nulla infuſio imbꝛiū aut vis ventoꝛū infra parietes eccl̄ie deſcenderet que clericos a diuino ope pꝛohibere poſſet: factūqꝫ eſt vt in trib⁹ continuis annis quib⁹ eccl̄ia edificaret̄ nō tm̄ infra ambitum eccl̄ie ſed nec ītra muros totius ciuitatis pluuia aliqn̄ deſcēderet. Cum aūt rex edwin⁹ libidini dedit⁹ poſt officiū eccleſiaſticū vna cū epīs ꝛ magnatibus iam pꝛanſus die quadā ſederet ſubito exiliens relictis oībus in ſecretioꝛem camerā ſe cōtulit: duaꝝ feminaꝝ illic eū operientium ſtupꝛi ardoꝛe ſuccenſus infandū conſoꝛtiū expetijt. Que res conſidentiū mētes magni pudoꝛis meroꝛe deiecit. Habito aūt inter eos colloquio miſſ⁹ eſt abbas dunſtanus regē ab illicitis amplexibus abſtrahere ꝛ ad regiam ſedē inter pꝛincipes reuocare. Et factum eſt ita. Eapꝛopter turbatus rex dunſtanū ſpoliatū exilio dāpnat. Jccirco enī odo vbi eū nec admonitionibus ſuis ſe velle coꝛrigere videt: vnā de dictis mulierib⁹ qua rex frequenti⁹ abutebatur miſſis militibus a curia regis in qua manebat violent̄ abdurit ꝛ eam in facie deturpatā ac candēti ferro denotatam in hiberniā exilio detruſit. Erat enim ſanctus odo oīm iniquitatū inflexibilis aduerſarius: nō hūc alicui⁹ gaudij ſecularis illecebꝛe non hominū mine/ nō cuiuſuis dampni perpeſſio poterat a rectitudine deterrere. Rege tandem edwino pꝛo ſuis criminib⁹ eliminato: edgarus frater eius ſuper totā angliam rex conſecratur. Cum aūt dūſtanum in epm̄ wigoꝛnienſem cōſecrare deberet hoīem qui ad wiccioꝛum pontificatum pꝛomouendus aduenerat in pontificem cantuarioꝛū ſcti ſpūs operatiōe pꝛomouit. Super quo a circūſtantib⁹ cur ſic ageret inquiſitus: ſcio inquit filij ſcio qd̄ operetur in me deus. Et hunc quidē wigoꝛnienſis pꝛouincia me viuente paſtoꝛē habebit: ſed tota bꝛitannia me defuncto eodem rectoꝛe gaudebit nec enī lege ſancti ſpūs donū ſtringi poteſt. Sctūs tandem odo in ſenectute bona virtutibus et opib⁹ bonis plenus: relicto ſeculo celeſtia penetrauit quarto nonas Julij Poſt cuius trāſitū obtinuit locū ſummi ſacerdotij elſſinus wētan⁹ ep̄s data pecunia p̄ncipib⁹ q̄ pꝛimi erāt in domo regis edgari Jſtā et ante odonē magna ad rapiendum ſacerdotiū cupidine agebatur ſed pꝛoboꝛū conſtantia epoꝝ a ꝓpoſito decidit. Cū vero die aduent⁹ ſui cātuariam ſolēpni pꝛoceſſione ſuſceptus fuiſſet acceſſit ad ſepulchꝛū ſcti odonis ſtāſqꝫ ſup illud ita defūcto expꝛobꝛaē nō timuit. Jnepte ſenex ecce tu moꝛtu⁹ es ꝛ ſub tellure putridus iaces: te viuēte ſumm⁹ angloꝛū pōtifex eſſe nō potui te obeūte fact⁹ ſum qd̄ olim eſſe cōcupiui ꝛ inde male ac decrepite ſenex nl̄las gr̄as habeas: qꝛ ſi vltra viuere potuiſſes mihi habitū honoꝛē concedē noluiſſes. Et baculo tūbum ſancti percutiens ſtulto furoꝛe accenſus tn̄ receſſit. Eadem nocte apparuit ſctūs odo cuſtodi eccleſie ſaluatoꝛis vultū lacteū habēs veſtimentū vero roſei coloꝛis ita dicens. Surge et dic elſſino epo. Hec mandat tibi ſeruus xp̄i odo. Non ſum moꝛtuus ſed viuo

regi meo omnipotenti deo atqꝫ vt hoc cer-
tiſſime experiaris: noueris qꝫ ſicut tu me
viuente ad archiepatum peruenire non
potuiſti ita per me nūc in celeſti regno vi
uentem inuaſum honorē in ꝓximo ꝑdes
Et qm̄ heſterno die me verbis exprobra-
ſti baculo tuo ſepulchrū meum percuſſi-
ſti: predico tibi qꝫ mare tranſfretabis/al-
pes aſcendes ſed pallium non obtinebis.
Cūqꝫ illi ter ſic apparuiſſet et ille cuncta
epo retuliſſet: ille que audierat peruipē-
dens verba inepte dicebat eſſe ꝯminatio
nis. Demū vt in vita ſancti dūſtani habe
tur inter alpes niuib⁹ concluſus miſere
vitam finiuit. ¶ Narratio

Circa annū dñi octingēteſimū quartū-
decimū cū ludouic⁹ pius imperator quē-
dam fredericū ad traiectenſem ꝓmouiſ-
ſet ſedem: rex ipſe primo ordinatiōis die
ad dexteram epi ſedit in prandio monuit
qꝫ preſulem inter cetera vt recentis ꝓfeſ
ſionis memor anteceſſorū ſuorū cōſtanti
am ſequens ſine acceptione perſonarū
vera proponeret ac cōtemptorib⁹ penaꝫ
infligeret. Cui epſ. Recte mecū agis dñe
rex qui profeſſiōis mee teneritudinē ſan
ctis aīas hortatibus ſed ne grauet queſo
maieſtas tua ſoluere qđ anim⁹ me⁹ diu
volutauit vtrū piſcem hic appoſitū hone
ſti⁹ ſit a capite an a cauda aggredi. Rex
aūt prepoper⁹ ⁊ ꝗtū ſe inuiſcaſſet neſci
us a capite inquit. Et ille. Sic dñe angu
ſte te decet vt fides xp̄iana te primo de tu
is erratib⁹ cōpeſcat: ne ſubditi audeant
ſpernere qđ te viderit toleraſſe. Renūcia
igiť inceſto mr̄imonio qđ cū illa inditha
cōtraxiſti. Qđ quidē dictū rex lꝫ meſt⁹ to
lerauit. Sermo in latū volās aures eccle
ſiaſticoꝝ in tm̄ exulcerauit vt cōſilio ſup
hoc acto rex ipe ſoluto cōnubio ſeipm̄ de-
poneret ⁊ in ergaſtulo cōtraderet: femia
in monaſterio detruſa. Mediāte poſtre-
mo epo p̄fato apłice ſedis pietate decretū
eſt vt in dicta pn̄ia legitimo decetero vte-
renť cōnubio. Imꝑatore remiſſa libēť in-
iuria: mulier ꝑ duos ſatellites epiſcopuꝫ
prefatum ſacerdotalibus indutum poſt
miſſam celebratam occidi fecit.

¶ De ſancto Odulpho confeſſore.

Tempore ludouici piiſſimi augu-
ſti erat vir quidā venerabilis ex
nobili proſapia francorū oriūd⁹
noīe bodgis de quo filius deo accept⁹ no-
mine odulphus procreat⁹ eſt. Qui abla-
ctatus ſacre eruditionis tradiť ſtudijs ⁊
ſctis ac deo deuotis doctorib⁹ cōmendať
erudiendus. Creuit enī ſapientia ⁊ etate
ac ſctitate puer venerabilis ⁊ relictis pro
pinquis ⁊ amicis apud traiectum opidū
a ſctō epo frederico cū magno honore ſuſ-
cipitur ⁊ cū ipo diu manēs in vigilijs per
uigil/in ieiunijs potens/in orōnib⁹ ſedu
lus/in ſacra lectiōe extitit ſtudioſus. Cō-
tigit enī vt friſones viri feroces ad tanti
erroris dementiā deuenirēt: vt dict⁹ epſ
nec per ſe nec ꝑ archidiaconos ad viā veri
tatis reuocare eos poſſet. Vñ traiectū li-
teras direxit ⁊ ſctm̄ dei famulum deuote
popoſcit vt ſine mora ad ipm̄ feſtinaret.
Ad quē cū veniſſet cepunt per ecclias ver
bū dei pplo p̄dicare donec hoīes velut lu-
pi rapaces ſalutari dogmate ī māſuetas
ꝯuerterēt oues. Sctūs igiť odulph⁹ roga
tu epi ibi manēs: pplo vite vbū p̄dicare
nō ceſſabat. Nil terrenū ī hac vita cura-
bat vt depoſito carnis onere p̄mia eterna
accipe ī celis mereref. Spū vo ꝓphetico
plen⁹ vētura q̄ſi iā facta cerneret p̄dixit.
Senectute demū grauatus ⁊ baculi ſui
oblit⁹ ad ecclām die quadā perexit ⁊ iſtin
ctu īimici cella ei⁹ cū oī ſupellectili ſua in
flāmaf Quo audito fuſa cū lachrimis ad
deū prece incēdiū ꝯtinuo manſueſcit nec
vltra p̄ualuit: cellā ſolūmō quā iuaſerat
cōbuſſit baculo illeſo. Eundē poſt obitum
ei⁹ baculū ſup ſepulchrū ei⁹ fr̄es fixerūt

qui in loco vbi fixus fuerat vſqꝫ ad tēpo/
ra beati radbodi epi perdurauit. Febꝛe tā
dē coꝛrept⁹ in oī ſctitate pꝛeſentē vitā de/
ſerēs celeſtia penitrauit pꝛidie Id⁹ iunij
et tāta illic miri odoꝛis aſpſa ē fragrātia
vt oēs qui illic aderāt ineſtimabili ſuaui/
tate replerent. Accidit eni tpe canuti re
gis angloꝝ ⁊ dacoꝝ ꝙ quidā viri oſſa ſā
cti odulphi auferētes mira audacia lōdo
nias tranſtulerūt. Ea tēpeſtate ailward⁹
eps londoniēſis eccliaꝫ eueſhamēſem re/
gebat qui cū intellexiſſet reliqas ſcti odul
phi londonijs aduectas cētū libꝛas vendē
tibus dedit ſicqꝫ ieſtimabilē teſaurū glo/
rioſe acqſiuit ⁊ cū magno honoꝛe ad eueſ
hamēſem eccliam aduexit. Tpe frederi
ci epi tratectēſis beatū odulphum altari
aſſiſtere cōtigit ⁊ ecce iuxta altare aſtitit
ei angel⁹ dñi talia ſctō viro annūciās. Fe
ſtina inqt vir dei veloci⁹ miſſā finire ⁊ ſi/
cut aſtas ſacerdotalib⁹ veſtimētis indut⁹
ſctm̄ calicē manib⁹ tenēs ad mare cōcito
gradu ꝓpera illicqꝫ nauē inuenies que te
traiectū recto tramite deducet. Niſi ei fe/
ſtinās illuc citius veneris traiectenſis pō
tifex moꝛe ſolito miſſam ſolēniter celebꝛa
bit. Qð ſi auſu temerario facere pꝛeſum/
pſerit diuino iuditio ꝓpter pctm̄ qð no/
cte cōmiſit diabolo tradit⁹ miſerabilit in
infernū ſepeliend⁹ ſuffocabitur. Hec an/
gelo dicēte genuſqꝫ pctī ſeriati innoteſcē
te: ſctūs odulph⁹ mox ſicut iuſſū fuerat
calicē manib⁹ ferēs ſacerdotalibuſqꝫ ve/
ſtimētis indut⁹ ad mare nemini quicꝙ di
cēs cōcito pꝛoperabat ⁊ nauē aſcēdēs ſine
aliquo remoꝛum aut nauis gubernaculo
ad traiectenſe littus appulſus eſt: iuenit
qꝫ epm cū nimia pompa ad miſſarum ſo/
lēnia ſe pꝛeparantē. Videns aūt eps bea
tum odulphū ſacerdotalibus indutū ca/
licemqꝫ manibus tenentē pꝛope aſſiſtere:
admirans ait. Quid tu inquit bone odul
phe tam inſpatus ⁊ tam inopinato modo
paratus tam feſtinus hac die adueniſti:
Et ille. Neceſſitate quadā pximā coa
ct⁹ dñe pr̄ vr̄aꝫ ſctitatē tali mō expetij Vo
cāſqꝫ epm ſeoꝛſum viſionē angelicā oēm
qꝫ rei veritatē ſibi ex oꝛdine pandit: quo/
niam in eadē ſctiſſima nocte paſchali cū
quadā ſanctimoniali ꝓpꝛia videlꝫ ſoꝛoꝛe
peccaſſet. Qð audiens eps ⁊ vltra ꝙ eſti/
mari poſſit dei iudiciū expaueſcēs iuſſit
btm̄ odulphū miſſam ſolēniter celebꝛare
Poſtea aūt condignam penitentiā a ſan/
cto odulpho ſibi iniunctam explens epa/
tum reliquit decem annis exilium paſſ⁹:
oībuſqꝫ ſuis icognitus beato odulpho
cura paſtoꝛali commiſſa. Elapſis vero de
cem annis pꝛefatus pontifex fredericus
ſancti ſpiritus operante gratia apicē pō/
tificatus ⁊ tanti oꝛdinis admirandā ſan
ctitatem vt crebꝛa ipſius teſtantur mira
cula obtinere meruit.

¶ De ſancta Oſitha virgine et martire.

Beata oſitha virgo et martyꝛ
ex nobiliſſimis angloꝝ nata/
lib⁹ oꝛiginē duxit. Erat aūt fi
lia frithewaldi regis et wil/
burge filie regis pēde mercio
rum. Traditur aūt virgo oſitha bonis in
foꝛmāda moꝛib⁹ ſctē modwenne abbatiſ/
ſe que iuxta ſiluam que arderna dicitur
duo conſtruxerat monaſteria vnū in loco
qui polleſwoꝛch dicitur/aliud in manſio
ne que ſtreueſhal nūcupatur. Hoꝛū alte/
rū ſibi elegit oꝛationibus intēta: reliquū
conceſſit beate edithe ſoꝛoꝛi regis alfridi
ob ſanctitatis meritum ſibi familiariter
dilecte que in congregatione ſanctarum
virginnm mater et cuſtos effecta eſt. Hu
ic aliquamdiu herebat adoleſcentula dei
ancilla Oſitha a ſancta modwenna abba
tiſſa commendata. Cum itaqꝫ hiberno
tempoꝛe contingeret beatam editham eu
iuſdam codicis inſpectioni vacare diſpo/
ſuit ſctē modwēne comunicaē ea q̄ lectiōi

vtilia in eo aduerterat. Uade inqt oſitha
& defer volumē iſtud ad dn̄am et matrē
noſtram modwennā in eo forte aliqđ ſan
cte cōtemplationis et edificatiōis exēplū
poterit inueniri. Que accepto libro cum
ad quēdam pontem ligneū perueniſſet:
vbi ventorū in pontis faſtigio impulſa de
orſum lapſa corruit & īpetu fluminis ra-
pta in momēto abſorpta eſt. Elapſis aūt
tribus diebus angelus dn̄i modwēne in
cella oranti apparens dixit. Uade cū feſti
natione ad fluuiū aliquid ibi neceſſariū
operatura. Que cū perueniſſet ad fluuiū
inuenit ibi editham virginem puellā oſi
tham queritantem. Quam abbatiſſa ve-
lut expauentem cōſiderās ait. Quid ē ſo-
ror? Recta ne ſunt oīa? Illa reſpondit.
Ecce inqt tres dies ſunt dn̄a ex quo trāſ-
miſi oſithā ad te & veni querere quare nō
regrederetur ad me. Nunqđ nō apud te
eſt? Et illa. Vere inquit non vidi eam nec
venit ad me. Et iterrogati paſtores ſi pu
ellam vidiſſent dixerunt. Nudiuſtercius
puellam pontem aſcendere vidimus: ſed
quo abiit aut quo deuenit nimirū curā
agentes de pecoribus & ad alia intenti pe
nitus ignoramus. Quo audito ſctā mod
wenna ait ad edithā. Deprecemur ſoror
chariſſima dn̄m vt meritis oīm ſanctorū
ſuorum reſtituat nobis in hac hora puel-
lam perditā vt videamus & cognoſcamꝰ
eius mirabilem potētiam et collaudemꝰ
īperpetuum miſericordiam ſuam. Cum
igitur ad terram inclinate diu cum lachri
mis ambe oraſſent modwēna ab oratione
ſurgens clara voce tribus vicibus excla-
mauit. Oſitha/oſitha/oſitha in noīe ſan
cte et indiuidue trinitatis veni foras: et
de hoc flumine in quo ſubmerſa es ꝑ vir-
tutē poteſtatis ipſius vite reſtituta ſana
et incolumis emergas. Necdū plene ver-
ba finierat virgo ſancta: et ecce puella de
fluuio cum volumine illeſo prodiit: & tri-
na vice ſermone abſoluto reſpondit. Ec-
ce ego/ecce ego/ecce ego dn̄a mea. Quam
ſancta modwenna cum magna exultatio
ne ſuſcipiens et gratias īmēſas deo agēs
edithe illam reddidit & retento ſecum vo
lumine ad cellam remeauit. Locus aūt il
le ab euentu nomē ſortitꝰ ab incolis nun
pole appellatur. Verūptamen monialis
tūc non extitit licet nigro pallio illā tunc
amictam fuiſſe credatur. Poſt tranſitū
vero ſancte modwēne beata oſitha ad pa
rentes reducta virtute et moribus quoti-
die ꝓficiebat: Cumqꝫ nubilis temporis
proceſſu eſſe conſpiceretur: rex quidā ori-
entalium ſaxonum ſigherus noīe paren-
tes puelle ſollicitās virginē ſibi petijt da
ri in coniugem. Que cū a parentibus cō-
moneretur aſſenſum prebere eorū blandi
tijs fauere recuſans aīo et actu virgini-
tatis ſibi placere puritatem inſinuauit.
Renitens tamen et inuita dicto regi nu-
ptijs regali apparatu inſtructis deſpōſa
ta traditur. Affectꝰ vero et deſideria ſua
ſponſo ſuo celeſti commēdans cum orati-
onis inſtātia preces deo deuote fūdebat:
vt a virili cōcubitu eam immaculatā cō-
ſeruaret. Cumqꝫ multorum dierū euolu
tione regis deſiderium laudabili fallatia
& mltaꝝ occaſionū oportunitate viri ſui
deſideria reprimeret eo ardentiꝰ quo de
virginis voto minꝰ inſtructꝰ erat ad cu-
biculi ſecretioris locum rex virginē iuſſit
introduci vt diutius affectato concubitu
vteretur. Affuit interea nutu diuino nū-
cius dn̄o ſuo rumoris ſolatia inſinuans:
ceruum habitu corporis & forma ſpecta-
bilem pre foribus atrij regalis diſcurre-
re. Sicqꝫ rex intactam deſerens reginā
adiunctis ſibi venatoribꝰ ad ceruum per
ſequendū perniciter aduolauit. Regina
vero quaſi a naufragio erepta: liberatori
ſuo xp̄o gratiarū actiones referebat. Mi-
ſitqꝫ feſtinanter lr̄as oriētaliū anglorum
ep̄is: ecce videlꝫ & bedewino viris religio
ſis mētis ſue deſideria exprimētes. Que

feſtino greſſu ad eā accedentes religiōis habitū tradiderunt: ⁊ velo ſibi impoſito monialem conſecrarunt. Rediens vero rex poſt aliquot dies a venatione ad viſitādā reginā alacriter properabat. Cūq₃ eā habitu ſctō indutam ⁊ voto diuino cōſtrigi aduerteret merore ⁊ meſticia concuſſ⁹ eſt Nolens tn̄ amorem in odium cōmutare reginā propoſito ſuo inſiſtere ſuſtinuit licet inuitus. Cōſtructis edificijs religioni cōpetentibus dedit ei rex in poſſeſſionem villam chichēſem. Regina vero cū aſſociatis ſibi virginibus ſacris vite auſterioris propoſitū aggreditur/ morū diſciplina/ ſilentij rigore/ ⁊ cōtinentie cēſura ſingulas īformās verbo ⁊ exemplo ad amorem celeſtium ⁊ mundi contemptū indeſinenter accendebat. Cūq₃ in dei famulatu aliq̄diu deſudaſſet humani generis īimicus ⁊ virtutū exterminator diabol⁹ beate oſithe conuerſationi inuidit ⁊ quā proficere de die in diem cōſperit a via ſctitatis aduertē ſtuduit. Satellites itaq₃ ſuos ad euerſionē ſacre virginis deſtinauit ⁊ de finibus dacie filios perditionis fidei ⁊ pietatis ignaros ad depopulandā oriētalium anglorū plagā excitauit. Qui⁹ gētis barbare cōſuetudo fuit piratica exercere/ xp̄ianorū cede delectari/ rapinis inhiare/ ociū inane eſtimabāt quotiēs a ſceleribus ⁊ operib⁹ impietatis man⁹ continerent. Anno igitur dn̄i ſexcēteſimo q̄nquageſimotertio menſe octobris gentilium caterua a dacorū partib⁹ nauib⁹ aduecta apud orientales ſaxones in villa q̄ dr̄ chiche appulſa ē. Qui de nauib⁹ egreſſi rapina et incendijs chriſtianos ſeuiendo aggreſſi ſunt. Ille vero qui inter ſceleratos primus erat eū conditionem beate oſithe requiſiſſet intellecto qd̄ xp̄iana eſſet precibus et muneribus ad ydolatriā cepit eam inclinare ſubſiciens minas niſi deorū venerationi quos colebat conſentiret verberū ⁊ vulnerum crudelitatē cōminando eā ſibi inclinare parabat. Uirgo tamen beata blanditias reſpuēs ad minarū aſperitatem imperterrita ſuppliciorum ſibi iminētium diſpendia non timebat. Unde princeps eius conſtantiam attendens ⁊ deorū ſuorū iniuriā non ferēs: capitali ſentētia in illam promulgata ad decollandū caput humiliare cōpulit. Sicq₃ capite amputato mox virgo erigitur: ⁊ caput in terram collapſum manib⁹ arripiens recto greſſu firmis veſtigijs progrediens vſq₃ ad eccl̄iam aplorū petri ⁊ pauli a loco paſſiōis quaſi per tria ſtadiā diſtantem angelico ductu peruenit. Cūq₃ ad oſtiū eccl̄ie ſubſiſteret obſeratū manibus cruentatis quaſi vt ſibi aperiretur: oſtiū pulſans ſanguinis veſtigia in eo reliquit ⁊ ibidem ad terram cecidit. In loco aūt vbi glorioſa virgo capitalem ſubiit ſententiam fons lucidus erupit varijs morborum generibus ſanitatem prebēs

Audito aūt virginis ſācte martirio: pater eius frethewald⁹ rex ⁊ wilburga vxor eius precipuo deſiderio eſtuabāt vt vl' truncati corporis pignore penes eos depoſito conſolati doloris iacturam redimerent. Cūq₃ corpus ſancte virginis ad eos allatum eſſet in eccleſia de ayleſbiry cum magno honore in locello plumbeo collocarunt. Peractis autē multis poſt hec in eodem loco meritis ſancte virginis miraculis: cuidam fabro ī viſu apparuit dicens. Surge ⁊ vade ad eccleſiam ailesbirie ⁊ tollens loculum illum plumbeum: in quo ſunt oſſa mea ⁊ equo caute imponens ad eccleſiam chichenſem deferre nō differas. Et ne de labore tanto diffidas: cum iter aggreſſus fueris in vie labore ⁊ ſarcine ſudore releuatrix ero ⁊ adiutrix. Poſt trinam vero apparitionē nocte quadam nactus oportunitatē eccl̄iam ingreſſus excubantes ſopore grauatos inuenit loculum plumbeum de terra euulſum: equo impoſuit ⁊ abijt. Mane facto euigi

lantes cuſtodes excitatis cõuicanijs platearum diuerticula ⁊ callium ſecreta cõpendia rimant. ſi forte quem perſeqbant ꝯprehendere poſſet. Cũqꝫ faber ille hoim caterua appropinquare cõſpiceret: fuſa ad deum ⁊ ad virginem ſctã prece perſequentes eum mẽtis alienatione oculorumqꝫ ſtupore mirabili percuſſi ad ꝓpria vacui redierunt. Faber vero cũ reliquijs ſctẽ virginis cũ ad eccliam chichẽſem perueniſſet: mauricius londonienſis eps in ſcrinio precioſo reliquias ſctãs cũ honoꝛe collocauit ⁊ roffenſis eps ibidẽ preſens a graui qua detinebatur infirmitate curari meruit. Cum quidã naute qddã fruſtũ marmoris de porticu eccleſie ſctẽ oſithe clam ſecum auferrẽt: nauicula in qua fruſtũ erat poſitũ velut terre fixa immobilis erat donec reatu cognito fruſtum illud ad eccliam de qua erat ablatum attuliſſent. Clericus quidã voto ſimplici in monaſterio ſctẽ oſithe virginis habitum religionis ſuſcipere ſpoſpondit propoſitumqꝫ arridente fortuna differens ad extrema vite morbi grauat⁹ moleſtia deducitur. Cui ſctã apparens oſitha ait. Quid eſt ꝙ tam ſolicite me inuocas? Nunquid meminiſti quid tibi fecerim quarto anno iam elapſo? Cũ egrotares morti vicinus cũ ſatiſfacerem huic prouincie imminente mortalitate ⁊ ĩpetraui a dño meo iheſu xpo vt viſitaret populũ meũ tunc dominum pro te rogaui ⁊ ab infirmitate tua liberatus vite conuerſionem promiſiſti: ⁊ ex tunc de malo in pei⁹ victitaſti. Qua igitur fronte luchris ⁊ nugis curialiũ deditus me inuocare preſumis? Cũqꝫ emẽdationẽ vite cũ lachrimis ſpoſpondiſſet: illa vultu hilariore illum intuẽs ait. Miſereor tui ſi tui ipſe miſertus deo ſeruire vel ſero volueris. Eius vero tactu ſanatus habitum religionis ſuſcepit ⁊ deuote deo ſeruiens in priorem ſancti bartholomei londonijs electus eſt. Mulierem cõtractam erexit/iuueni muto et ſurdo loq̃lam et auditum reddidit: et multis alijs opem eius in ſua infirmitate implorantibus ſalute recepta ſubuenit. Puella quedam officio brachij ita priuata vt lateri inſeperabiliter adhereret cum meritis ſctẽ oſithe ſanata perfecte fuiſſet votũ continentie commiſit proceſſu tamen temporis cum quodã iuuene matrimonium cõtraxit. Cui ſancta oſitha apparẽs cur temerario auſu vota que diſtinxerũt labia ſua rupiſſet ſpurſiſſimum cõiugiũ ĩproperando redarguit ⁊ ꝯpedum vinculo inuiſibili pedes eius arctius cõſtringebat: vt pedẽ pedi ſubiectũ diuellere non valẽs officio pedũ prorſus deſtituta vltionis diuine flagellam ſentiebat. Meritis tandẽ ſctẽ oſithe ſoſpitati reddita correctiori vite de reliquo ſtuduit adherere. Mulier q̃dam pedum officio multis annis deſtituta cũ a cuſtodib⁹ eccleſie ſancti edmundi tanꝙ obprobrium hoim ⁊ plebis abiectio proijceretur: quidã vultus venerandi in viſu ei apparens dixit. Mulier qd hic moraris? Fruſtra hic expectas quod petis: Surge alias tibi querenda eſt ſalus quã efflagitas. Et illa. Quis es dñe? Ego inquit ſum ſeruus dei edmundus vade ad eccliam ſctẽ oſithe vt ſanitatem perfectã conſequi merearis. Quo cũ perueniſſet dolore mẽbrorũ q̃ſcente ſanata ſurrexit.

¶ De ſancta Oſmanna virgine.

Beata virgo oſmanna clara ſtirpe ac regali hibernienſiũ progenita mandatis domini a pueritia tacito corde credebat ⁊ quaſi aurũ electũ ꝓbata ſuis parentib⁹ cum eſſent gentiles eaꝫ cogentibus ne xpicolis crederet: obiurgãter obſtabat dicens. Cur inſana gens veſtris mutis idolis nil obeſſe nec auxiliari valentibus me dei cultricem caput incli-

nare cōpellitis legeſq̧ ꝓphanas exerce
re iubetis? Qd̄ audientes parētes eiꝰ ſtu
pebant atq̧ alter ad alterū dicebat Quid
dicemꝰ de illa iam fidei nr̄e penitꝰ obſtā-
te? Cū aūt tandē viderēt beatam virginē
a via veritatis nolle ſeparari eā cuidam
nobili i matrimoniū dare volebāt vt gau
dio vacaret ⁊ xp̄ianos odio haberet. Qd̄
illa intelligēs parentes ⁊ patriā dereliqt
⁊ aſſūpta ſecū ancillla nōie aclitenis trā-
ſita mari in ſiluā iuxta ligerim fluuiū ab
hoīm habitatione remotam domūculam
ex folijs ⁊ frondibꝰ fecit: ⁊ radices herba
rum ⁊ folia in cibū ſumpſit/veſtes ex iun
cis ⁊ lōgioribꝰ herbis ſibi fecit. Poſt hec
vero dū quidam venator pontificis cum
multitudine canū aprū inſectaretꝛ aper il
le ad beati oſmanni habitaculū ꝑueniēs
ante pedes eiꝰ quaſi miam petēs ſe ꝓſtra
uit. Quē cū venator adueniēs cultello oc-
cidere vellet: nulla gladij acies cutem eiꝰ
penetrare potuit. Quo viſo ad epm̄ per-
gens ſe magica arte a virgine deluſū fu-
iſſe aſſerens: cuncta que viderat ſtuduit
enarrare. Pergente illic epo cū turba mlt̄
ta inuenta eſt ab eis virgo ſctā orans ad
dn̄m ꝓna. Cūq̧ illam om̄ia preſtigia ⁊
ydoloꝝ culturā deteſtari et conuicia gēti
increduli inferre viderent eps ſic eam al-
loquitur. Credo te virgo apprime dei ba-
ptiſmo obedire atq̧ xp̄icolis ⁊ ꝓphetis
indeſinenter credere. Quod ſtatim vt il-
la audiuit dixit: nihil in mundo ſe magis
ꝙ baptiſmū affectare. Tūc gauiſus eps
de reſponſione illius ait. Dei templū Oſ-
manna deo ⁊ eius angelis atq̧ archange
lis omnibuſq̧ deum diligentibus amica
eris lauachrum ſuſcipiens regeneratio-
nis. Cūq̧ cathecumina fieret virgo ſan-
cta: vir quidam cecus lumē oculorum re-
cepit. Tradidit autem ei epiſcopus quen
dam agricolam qui edificaret ſibi ortum
vnde virgo haberet ad veſcēdum. Quod
videns diabolus agricole quodam mane
apparuit dicens. Homo quid queris aut
cui ſeruis quid vtilitatis de tua dn̄a cōſe
queris? Si mihi volueris obedire tibi au
rum et agentum ⁊ quicq̄d deſiderat ani-
ma tua dabo. Et ille. Si inquit hec vera
eſſe ſcirem tibi obedirem et crederē. Hijs
dictis: accedens temptator oſculatus eſt
agricolam precando vt alterum alteri fi-
dem daret ſibiq̧ conſulens vt frequenter
ſue domine conuicia inferēdo eam ad ira
cundiam prouocaret. Cum igitur receſ-
ſiſſent ſe inuicem oſculando dicentes ſe-
quenti die iuxta fontem inde nō longe de
currentem ſe viſuros ⁊ iterum mutuo lo
quuturos: mox agricola reuerſus domū
maligno ſpiritu vexatus cepit amittere
viſum. Cumq̧ ſacram virginem per do-
mum oberrans videre non poſſet clama-
re cepit ⁊ dicere. Domina mea ab homine
iniquo illuſus ſum ⁊ ante conſpectum tu
um grauiter me peccaſſe confiteor. Cui il
la miſerta ait. Renuncia drachoni peſſi-
mo mundum circueunti ⁊ quem deuoret
perquirenti vt dominus iheſus chriſtus
miſereatur tui. Qui reſpondit. Uirgo be
ata tuis meritis et orationibus credo me
liberandum ab iniquo. Tunc illa ad deū
preces fundens illum perfecte ſanitati re
ſtituit. Mute cuidam loquelum reddidit
⁊ varijs infirmitatibꝰ ſuis meritis mede
lam adhibuit. Filius regis hiſpanie no
mine eclotonius: ea que neceſſaria erant
pauperibꝰ errogabat xp̄mq̧ a pueritia ⁊
om̄es xp̄icolas diligebat. Quod vidēs ma
ter eius affroniſia que erat pagana dixit
ad eum. Si amplius chriſtum colueris:
an̄ diē craſtinā morte morieris. Qui hec
audiēs motꝰ pre ira matri ſue maledictio
nē ꝓ maledictiōe intulit: ⁊ ꝓtinus ob hoc
loquelā ſimul ⁊ viſum ꝑdidit. Mr̄ vero ꝓ
dolore filij adeo mentē conſternata eſt vt
in inſaniam verteretur. Quidam interī
ſacerdos nōie remigiꝰ de partibꝰ in qbꝰ
ſctā oſmāna degebat veniēs dixit ad illos

Si facere qđ docerem velletis vobis pro deſſe poſſet. Cui rex ait. Si vxori mee et filio poſſis conferre ſalutem mee telluris epm vel certe participē medietatis regni mei te conſtituā. Cui ſacerdos. Si ad ſā ctam oſmannā virginem cum vxore ⁊ fi lio accedere velis ipſa mediante reſtituta vtriqꝫ pſtīa ſanitate gaudebis. Rege ita qꝫ cum vxore et filio ⁊ multo comitatu ad locum virginis properante ⁊ eam ſalutā te virgo ſancta dixit. Quid queritis? Cū qꝫ illi dixiſſent ꝙ nihil aliud ꝗ̃ ſalutē eo rum quos torqueri videbat quererent: cō feſtim hoc dicto reſtituta eſt ſanitas tā re regine ꝗ̃ filio. Hijs autem ⁊ multis alijs chorуſcans miraculis btā virgo oſman na tandem feliciter migrauit ad xpm q̇n to Id⁹ ſeptembris.

Narratio.

Vir dñi entices vt ait vincentius decur ſo vite ſue ſtadio circūſtantib⁹ fratribus emiſit ſpiritū. Et cū ab eius diſcipulis ex equie pararentur viu⁹ reſedit dicēs. Deo grās. Sciatis quia in hijs quadragita an nis vnū tantum diem non memini me ci bum ſumpſiſſe niſi prius fleuiſſem. Ho die aūt ſublato merore conſolatus eſt me deus ⁊ inter choros angelorū tribuit mi hi requietionis locum. Et hec dicens ī pa ce requieuit. Quadā nocte cum paſtores equorū odonis abbatis cluniacenſis ob dormiſſēt ⁊ frater quidā peruigil in ora tione perſiſteret: fur affuit raptūqꝫ equū aſcendit et fugit. Predictus vero frr ma luit equum perdere ꝗ̃ ſilentium rūpere. Facto aūt mane viderūt emin⁹ furē vno in loco affixum ſuper equū ſedere. Quem apprehendentes paſtores vinctum patri odoni miſerunt qui ei quinqꝫ ſolidos ar genteos dari precepit dicens iniuſtū eſſe eū abſqꝫ digna mercede dimittere eo ꝙ ꝑ totius noctis ſpaciū multū ſuſtinuiſſet laborem.

De ſctō Oſmundo Epō et confeſſore.

In ꝯmemoratiō ſcti oſmūdi Lectio .i.

Commemorantib⁹ nobis ſe dula deuotionis merita bea tiſſimi cōfeſſoris oſmūdi libe at tāte ſctitatis normā ex or dine cōtemplari vt parit do mino annuēte collibeat mores ac vitā ip ſius pro noſtris virib⁹ imitari. Proponi mus igit tibi primū o nobiliſſima īdoles iuuenū ī oſmūdi nrī auſpicijs ducēte ado leſcētie tue felix ac expeditū itinerarium. Audi ergo cū eo libent precepta prm: va ca ſcolis/fuge petulantiā: itaqꝫ audacter ſemꝑ tñ ſub timore dñi induere fortitudi nem tuam. Cūqꝫ in virū odoleueris teqꝫ ſors collegio forſā militari aſcripſerit Ha bes hūc magrm militū patronū iuſte bel lantium: ſub quo diſces militare non eſſe pctm̄ dū ipſius more deo religionē/ princi pi fidelitatem / prie cuſtodiā prona mēte reddideris.

Lectio ſecunda.

Accepim⁹ iam tanti patris exēplo īſtru ctionē rei militaris deinceps quid virum dei deceat audiam⁹. An iudicē aut aſſen ſorem cōſtituit te popul⁹ tuus. Ergo qua ſi vnus ex eis non te attollas/ nō ſuperbi as/nō minorem cōcutias. Ita magnū iu dicaturus vt paruū nollis acceptor eē per ſonarū. Porro iſte ſctūs iā ⁊ nataliū iure regio ſanguine/ſecularīſqꝫ pollicie prero gatiua principis latere quotidie honora ri promeruit: a plebeis tñ queſtib⁹ pupil lorū ac viduarū lachrimoſis aurem pieta tis non auertit.

Lectio tertia.

Quid ſacerdotiū ei⁹ repetim⁹/ quid ele moſinas/q̇d ecclīarū clericorūqꝫ dotes: q̇d oīm ꝑrſus abiectionē tꝑalium ꝯmēdam⁹ iſta mire ſctitatis ſue inditia ſunt. Qua re in ſumma recenſentes toti⁹ vite ſeriē tāti confeſſoris plane recognoſcim⁹ ꝙ oī tꝑe duxit eū dñs per vias rectas deditqꝫ illi ſcientiam ſctitatis qua regnū dei di gniſſime mereretur. Tādem vbi ī vinea dñi operator aſſidu⁹ mltiplicatis talētis

fideliſſim⁹ ſeruus pꝛobatus eſt iuſſus intrare in gaudiũ dñi ſui tradidit celo aīaꝫ terre coꝛpus miraculis gloꝛioſum oīs humani languoꝛis indeficientē ac expeditiſſimã medicinam. Pꝛeſtãte eo quē cõſtanter cõfeſſus eſt dño iheſu xpõ: q̄ cũ patre ⁊ ſpũ ſctõ viuit rex ⁊ ſacerdos ieternũ amē.

¶ Sequũtur alie lectiões de eiuſdē. (L.j.

PReuenim⁹ dudũ noua ſolēnitate dies natalitios ſaluatiõis btiſſimi pꝛeſulis oſmũdi feſtiuũ celebꝛãdo natalē iãqꝫ illuceſcēte nobis trãſlationis ſue venerãda celebritate quaſi nouã ei⁹ in mũdũ natiuitatē cũ pleno cleri ac plebis iubilo ſolēniter renouam⁹. Hodie nãqꝫ deuota mater ſariſburienſis eccleſia dulciſſimum alumnũ quē intra ſua viſcera plurimo annoꝝ defluxu ab humano aſpectu recondidit: hodie gloꝛioſo eius coꝛpoꝛe in ſublime trãſlato deſideratã diu gentib⁹ palam pꝛofudit in lucem. Et quem quondam vt granũ moꝛtificatũ cadēs in terrã ſuſcepit deinceps multiplici miraculoꝛũ fructu grauidata: hodierna tandē die apto vtero edidit ſctõꝛũqꝫ cõfeſſoꝛũ collegio aplica pꝛidē auctoꝛitate aſſcriptũ ſub veneratione cõgrua demonſtrauit. R. Pꝛeſulis edmundi celebꝛemus feſta iocundi: qui pius pꝛudēs humilis ſobꝛiuſqꝫ pudicus. Expletis curis itcauit gaudia lucis. V. Auxit per merita ſibi tradita q̃nqꝫ talēta. Expletis. ⁊c.

¶ Lectio ſecunda.

In ſacre trãſlatiõis feſtiuitate aſſiſtim⁹ ⁊ tũ nouiter mũdo exoꝛtum ſanctũ reuerentes natiuitatis vocabulũ vſurpam⁹. Sed quoꝛſuꝫ foꝛſan obijcitur ſpectat hec rerũ cõfuſio. Quid ſibi vult in rebus varijs tam patens abuſio noīm: Rurſum ſi ſtupendũ videbatur pꝛincipi iudeoꝝ hominē naſci cum ſit ſenex: qua fiducia ducamur credere ex vtero natum ac demuꝫ fonte renatum poſt moꝛtem renaſci: Verum ſi in hac re pꝛopꝛietates diſcurrere docuerimus pꝛopaginis naturalis facile tranſumentium licentia perſuaſum rei arbitramur tam miſteriũ apud nos agi diu expectate natiuitatis. Aggrediamur igitur diligēter euiſcerare perabolã iſtã interimqꝫ quoniam pꝛeſenti die pꝛolatis almi viri reliquijs ad gloꝛioſum in q̊ pauſat ſcriniũ quaſi ad tripudia noui part⁹ ꝯcurrim⁹: delectet queſo delectet pꝛofeſte minus ſedulo intermiſcere oꝛgana diuine laudis. R. Ecce ſacerdotē cui⁹ pꝛudentia ſanctum Suffulſit: tēplum xpi ſtabiliuit ⁊ edem. V. In vita placuit dño plebem bene rexit. Suffulſit.

¶ Lectio. iij.

Ut ergo a pꝛimoꝛdio cuiuſuis generationis initium ſumamus opoꝛtet vt poſtq̃ intellexerimus matrem huius fecũdi germinis eccliam ſanctam in cuius viſceribus deuotiſſimu⁹ pꝛeſul requieuit humatus deum quoqꝫ qui ſolus ſecundum apoſtolum adminiſtrat ſemen tã egregij repullulaminis patrem credamus. Cuius immenſa bonitas vbi de ſpiritu beatiſſimi patris nouo inter ſuperos collato tũc celum ditauit: volens et in terris de moꝛtificato grano fructum facere exiit ſeminare ſemen ſuum ſpargēs in terra bona hoc ſemen magne vbertatis coꝛpus videlicet ſanctiſſimi viri miraculis copioſuꝫ. De quo ſemine pꝛophetam non immerito loquutum fuiſſe putandũ eſt: cum virum metuētem dominum in pſalmis deſcripſit. Beatus vir inquit qui timet dominum: in mandatis ei⁹ volet nimis. Potens in terra erit ſemen eius. Potēs vtiqꝫ erat hoc ſemen: dum intra oculta ſubterranee matricis receptacula voluebat. Potens inq̃ ad demones abijciendos: potens ad moꝛbos depellendos/ potēs q̃deꝫ ſuo ſuffragio ac noſtris q̃tiſlibet meritis gratiã dei abundare facere in nobis. R. O pꝛeſul noſter tecum decet gratulemur qui mundo moꝛiens non deſinis eſſe ſacerdos Celeſti vita frueris per ſecula cuncta. V. Jam cernis chꝛiſtum patris a de

xtris reſidentē. Celeſti. Gloria. Celeſti. ⁊c.
¶ In ſecundo nocturno. ā. Uir effectus
pſpere neuſtriā regebat tādē partes an-
glie potēs defēdebat all'a al'a. ps. Cū iuo.
ā. Utrobiq; regia iura dilatauit ac in pa
ce ſolida cūcta reformauit. ps. Ũba mea.
ā. Sed ⁊ dom⁹ dñi maxim⁹ zelator plu-
ris beneficij larg⁹ eſt fundator. ps. Dñe
dñs noſter. ℣. Iuſtū deduxit. ¶ Lec. iiij.
Uir plenius deuotiſſime cetera tā mire
propagatiōis ſecreta pandam⁹. Hacten⁹
didiciſti q ſctā ceſariſburgi eccl'ia pelari
pōtificis oſmundi corpore tanq̄ virili ſe
mine fecundata eſt. Uerꝝ qꝛ iuxta inſtitu
ta nature non mox ſuſcepto ſemine: ſed
multo progreſſu fet⁹ cōualeſcit in perfe-
ctū ita meritum bti viri ſucceſſiuis mira
culorum ſignis cepit indies fideliū mēti-
bus magis innoteſcere. At ſicut materia
illa ſeminaria frequēti ſui altercatiōe cer
tis labentibus dierū curriculis: nunc la-
ctea/poſt ſanguinea: demū in modū maſ
ſe carnea ac poſtremo apte figuratiōis li-
niamēta: vt ſpūs vitalis eā informet ſuſ-
cipere indicatur: pari ordine ſuſtinuit do
minus paulatim creſcere ſctm̄ ſuum: ac
eo nondū de corde terre leuato quotidia-
na pene nouitate ſignorꝝ accurrentis po-
puli multitudine vterum matris in quo
tanto tempore repauſauit vberius gra-
uidari conſtituit. ℟. Propoſito plebi ma
gna virtute petenti Sacra manus domi
ni ſubueniebat ei all'a all'a. ℣. Ut dauid ē
vnctus vt aaron eſt ipſe ſacerdos. Sa-
cra manus. ⁊c. ¶ Lectio. v.
Iam intellecta fecunditate matris ſup-
eſt vt ſuperiorem ordinē nature nr̄o pro-
poſito adaptemus. Tūc eni ſctā ſariſbu-
riarū eccl'ia lacteo tm̄ coagulo foueri viſa
eſt: qñ btā dei genitrix cui⁹ candida vir-
ginitas lactei dulcoris ſi'litudinē h3: ſola
ipſius eccleſie patrona cōſtituta eſt: ſ3 vbi
etiā p merita ſacerdotis ſui cui quōdā in
cūbebat immolādo carnē ⁊ ſanguinē xpi

pctā populi expiare nō ceſſauit altiſſim⁹
cōferre languidis bñficia ſanitatis: exī
poſt dignā venerationem rutilantiſſime
dei mr̄is cepit etiā atq; etiā corpus glori-
oſi pontificis ab inūera plebe deuotis af-
fectibus viſitari. Ita quidem effectū eſt:
vt beata virgo cui⁹ ineſtimabilis candor
ab humanis nequit cōprehendi obtutib⁹
peculiarē populi deuotionem ad relictā i
terris maſſam carneā ſerui ſui oſmundi
pro rependio nō indigno trāſtulerit. ℟.
In regū quondā ꝯſpectu magnificatus
Nunc immortali gaudet cepiſſe corona.
℣. Deſeruire deo malens q̄ regna tenere
Nunc immortali. ¶ Lectio. vi.
Cū tādem continuata frequentia ſigno
rum ei⁹ magnitudinis molē exereuit: vt
taliſq; diutina ſcti tanta virtus diutius
celari nō poſſet cepit ſuper hijs ſemel ite-
rum atq; iterū ſedes ap'lica ꝯſultari. S3
tot heu annis totq; precedentiū tēporib⁹
tum ignauia tū negligētia multorū: qui
ſollicitandū miſſi ſunt ad negociū tā et ſi
plane ſatis inſtructū pro infecto dimiſſū
eſt vt a capite denuo ſepe reſumere infor-
mareq; proceſſum obliuio tpm mediorū
cōpulerit. Deniq; poſtq̄ ex integro recen
tius ſuperioris vite: ac miraculorū teſti-
monijs auctaq; indies fama pontificis:
nihil materie ſeu forme qđ tante rei pon
dus exigebat: deeſſe videbatꝛ noniſſimis
diebus iſtis anno videlicet quadringētē-
ſimo quinquageſimo ſexto ſup mille feli-
cis recordationis calixtus papa terti⁹ pri
die nonas decembris: decretū future ca-
nonizationis legitime pmulgauit. Quo
quidem die: prouidentia diuina magis
q̄ fortuitu id accidiſſe arbitrentur: vt is
dies q̄ oſmūdū depoſito carnis onere in-
colam fecit in celis: idem iteruolutis plu
rimorū annorū curriculis: prim⁹ eū iudi
cāte eccl'ia iudicaret p ſctō venerādū in
terris. ℟. Confeſſor chriſti felix feliciter
audi nos tibi deuotos laudiq; tue famu-

lantes. Ad impetrādā veniā ꝓ crimine noſtro. Queſumus vt nobis celitus obtineas. ℣. O pr̄ oſmūde clarum decus vrbis ⁊ orbis: ſeruorū gemitꝰ triſtes tu ſuſcipe clemens. Ad. Gl'oia. Queſumꝰ.

¶ In tertia nocturna. ān. Comes factus ſagie cū ſucceſſit patri cūcta dat eccl'ie bona ſue matri. ps. Dn̄e q̄s hī. ān. Poſtremo dorſetie nactꝰ comitatū ſpreto mūdo trahitur ad preſulatū. ps. Dn̄e in vir. ā. Iā celeſtem obtinens paſtor p̄laturā ſeruis tuis impetres vitam permāſurā. ps. Dn̄i eſt ṫra. ℣. Iuſtꝰ vt palma. Lec. vij.

STatutis ergo ꝓximis ex tūc kalēdis ianuarij ꝑ termino tā ſcti operis pficiēdi. Prefatꝰ romanꝰ pōtifex quē antea grandeua ſenectus ac decrepita imbecillitas incuruabat mirū in modū iſtāte ꝓfixe celebritatis die ſpeciali vt pie creditur oſmūdi patroni repēte cōualuit: ita vt ſtupentibꝰ cūctis q̄ cōtinuā eiꝰ inualitudinem expertā habuere diuina officia ceteraq; tāta neceſſaria mēte roboratꝰ et corpore propria in perſona ſolenniter executus ſit. Uerum quid multis iſta ſtrinxerimus: ſufficiat in eiꝰ laudem vl' id preſertim ceterorū pace ſctōrum audacter ꝓfiteri nō facile repertū pro quo deꝰ tot cētenarijs annis tanq̄ indeſinent curā populi operatus ſit. ℟. An deū magnas virtutes operatus eſt oſmundus ſctūs: cuiꝰ doctrina ſalubris. Cūctas eccleſias illuſtrat in orbe fideles. ℣. Mundum cōtempſit iam celica regna ſubintrat. Cunctas eccleſias illuſtrat. ⁊c. ¶ Lec. viij.

Interea ſctō ſepefata ſariſburiēſis eccleſia tāq̄ grauidiſſima parens vicinā partui pluribꝰ pūctionibꝰ et p̄lluris affecta itemq; cupide videndi ſancti: plebis pōdere fatigata: anteceptū hodierne feſtiuitatis officiū illō hierimianū ꝓpheticū iugit igeminādo clamauit: vētrē meū doleo vētrē meū doleo: acſi apertiꝰ voce queribūda dixiſſet. Satis ne mihi ſoli ē pluſq̄ trecentis annis anxiam ⁊ doloroſā hoc opꝰ geniture mee nobile onus clā intra viſcera continuiſſe. Uidete ceteras ſponſas regni q̄ expedite pignora ſua ſedere videte inq̄ eas videte ⁊ me. Ego earū aliquas generādo preueni: ſed ab eis pariendo preuenta ſum. Quod ſane intelligēs nobilis vir richardꝰ de bellocāpo: qui eiuſdē tūc eccleſie magno fungebaṫ ſacerdotio: adiūctis ſibi decano ac fratribꝰ paratiſſimis eiuſdem eni loci canonicis more vigilantiſſime obſtetricis: nō tam prudēter obſeruauit q̄ accelerauit tp̄a partus. Quorū impenſis deuotione ac induſtria elaboratum eſt: q; intra eundem annū facte canonizationis: decimoſeptimoq; kalēdas ſextilis tranſlatio eiꝰ ſolenniter cōpleta eſt Cui ſiquidem feſtiuitati copioſe itererāt primas totius prouintie preſules ac principes regni cum inferioris plebis multitudine admiranda. ℟. Infirmos curat/ cecos ac debilitatos mēbris conſolidat ptim genus om̄e doloris. Donat ei dn̄s vt remouere queat. ℣. An febris an peſtis an ſit preſſura parentis. Do. ¶ Lec. ix.

Iſte eſt dies ergo fratres dilectiſſimi expectate leticie dies exultationis/terminꝰ meroris principium conſolationis noſtre Hodie namq; apertis viſceribus ṫra protulit cōfeſſorem hodie oſmundū tāq; mūdo iterum exortum gaudemus/hodie capſam reliquiarum eiꝰ quaſi cunabula noui naſcētis deuotis greſſibꝰ frequentamꝰ ad poſtremum: vt tuam venerande pōtifex ſanctitatem familiariꝰ alloqueremur pccūtātibꝰ iā nobis quo ſermone hodierne celebritatis tue officium aptius cōcludamus nihil vtilius decretū occurrit: vt oīpotentiā dei ī vita tua laudabili ac miraculorū geſtis admirandā colendāq; deuotis preconiis attollamꝰ. Eius nāq; gratia ex fragili vmbratiliq; mundana pompa ad electum ſacerdotium vocatus es: eius virtute ſanctis profuiſti operibꝰ eiꝰ

potentia clariſſimis poſt moꝛtem ſignis effulſeras. Eya ergo iā mane ſacerdos: agnoſce hanc pꝛerogatiuam virtutis tue: vt ceteris moꝛe ploꝛantis rachelis deſinētibus aliquando ꝯſolari filios ſuos: tu nūꝙ̄ expetita ſuffragia pꝛecantib⁹ impartiri ceſſaueris: eſto ergo amodo ſupplex q̄ſumus ꝓ populo ⁊ pꝛo ciuitate iſta interuentoꝛ aſſiduus pacem obtineas/ lāguores cures/ nephandi reatus maculas tergas: quatenus tandem tecū in beatā trāſlati requiem hui⁹ tempoꝛaliter celebꝛare trāſlationis tue fructū i eterni patris conuiuio ſuauiter deguſtemus. ¶Tu autē dn̄e. ℟. Miles ⁊ alme pater. ¶Sequunt̄ alie lectiones quarum ſequēs eſt pꝛima.

Poſtꝙ̄ trāſcurſo pꝛeſentis vite ſtadio glorioſus ſariſburienſis eccleſie antiſtes oſmundus ad ſuperne patrie bꝛauium deuotiſſime aſpiraſſet mox oſtēſi per eius ſuffragia innūeris miraculorum ſignis haud diu latebat hoīes in terris ꝙ̄ti eū oīpotens faciebat in celis. Naꝫ ſi de omnium moꝛboꝛum genere cui ꝑualuit: ſi de furioſis et mente alienatis: qui ꝙ̄plurimi ab eo curati erant ſi de claudis et cecis: ſi deniꝗ de vnda ſubmerſis ⁊ aliis variis infoꝛtuniis vita functis ad locū ſepulture illius pꝛiſtine incolumitati reſtitutis per ſingula diceremns facili⁹ nos tempus ꝙ̄ copia finiret. Habentes igitur multa ⁊ multo equidem plura ꝙ̄ hui⁹ celebꝛitatis officium dicenda patitur pauca de hiis mirabilibus que dn̄s fecit ⁊ oſtēdit nobis eccleſiaſticum moꝛē debite exequentes fidelium auribus in mediū pꝛoferamus. ¶Lectio ſcd̄a.

Erat in veteri burgo mulier quedā agatha nomine: que dum fouendi diligenter infantili ſui pꝛo maternali officio curam haberet: ſubito areſcētibus mammis: nihil in eis lactis inuenit. Et qm̄ muliercule nimie paupertatis onere pꝛeſſe cōducēdi nutricis/ aut cuiuſlibet cōparandi ꝑnutrimenti facultas non affuit: liquoꝛe tantum ceruiſie (vt ipſius patrie pot⁹ eſt) ſeptem dieb⁹ puerū ſuū cogebat̄ alere. Uidens tandē inutili paſtu puerū ſuū deficere ac de ſalute ipi⁹ deſperare memoꝛ meritoꝝ pꝛeſulis oſmūdi audacter ad ipſi⁹ ſepulchꝛū cōfugit: illicꝙ diuinū auxiliuꝫ hac voce querula flebiliter iploꝛauit. Domine de⁹ qui foꝛmaſti puerū i vtero meo ⁊ dediſti ei vt hanc lucē videret: ob amoꝛē oſmundi pontificis da mihi opoꝛtunum illi auxilium ne pereat. Adiūcta illico orōne dn̄ica vix ea cōpleta mirū in moduꝫ adeo turgentia vbera ſua lacteꝗ copioſa redundabant. vt tam felicem ſe mr̄em cōgaudens deo ac btō confeſſoꝛi gr̄as agēs domum voti compos cum gaudio remearet. ¶Lec. iij.

Ioꝛdan⁹ cleric⁹ tā egra ꝙ̄ defoꝛmioꝛi moleſtia multo tp̄e affect⁹ eſt: vt labiis illius ad vnā fere aurem cōtractis ⁊ loquēdi officium et edendi maſticādiꝗ neceſſitateꝫ maxima quidem ex parte perdiderat. Hic aūt cū nulla medicoꝛum arte ſibi poterat ſubueniri: demū ad ſepulchū bti viri oꝛationib⁹ inſiſtēs quodā oſſe putrido qđ nouo ⁊ inuiſo moꝛe alteri maxille ſupexcreſcere videbat̄ in eodem loco pꝛotin⁹ liberatus eſt. Quo facto oīs decoꝛ ⁊ habitudo faciei reſtituitur recti ſermonis modil⁹ dat̄ edēdi iſtrumēta libē largiunt̄. ¶Alia. l.

Languid⁹ quidā qui inueterata paraliſis diutiſſime incuruabat: aliqn̄ ex lōginquo ad ceſariſburgū moꝛe vage mēdicitatis aduect⁹: coactus eſt vꝛgendi inedia poſt bꝛeue dimiſſo hoſpicio/ ad poꝛtā languidoꝛum ſe transferre illic cū ceteris victui ſuo neceſſaria mēdicatū. Hui⁹ quem diximus languidi: mēbꝛoꝝ tant⁹ ſtupoꝛ vitā oēm et ſenſium ademit: ꝙ ad ignē applicata neꝗ vim ardoꝛis: nec ferro confixa cruoꝛis exitum/ aut cruciatū aliquem ſentiebant. Cui⁹ deniꝗ notoꝛie im becillitatem aliꝗ ipſius vꝛbis incole pietate lau-

dabili cõpatientes:locũ i quo elemoſinas petitur⁹ de more ꝯcedũt/ne canib⁹ aut ceteris beſtijs nõ valenti ſe defendere noſceretur:quadam clauſura ex virgulis facta ſepe vallare fecerũt. ¶Lectio.ij.

Uir iſte poſt biennalẽ prope ibidẽ expectationẽ clara voce ꝓteſtat⁹ apparuiſſe ſibi in viſione oſmundũ epm iuſſa ipſius pluribus patefecit pro recuperanda ſanitate ad tumbã ipſe debere ſe deferri.Et licet aliq̃ primũ tanꝙ pro vano ſompno hoieꝫ deriderent:poſtea cũ reſequuta operib⁹ tñ credere cõpellebantur.Impetrato igitur tandẽ vt cuiuſdã viri vehiculo iniectus abhinc manib⁹ et brachijs hominuꝫ vt qui ſuorũ actuũ deſtitutus officio ſtare aut pergere nõ poſſet:donec ad ſepulchrum beati viri perueniretur ſuſtentat⁹ eſt:Innix⁹ ergo lapidi ꝛ fiduciã habẽs in dño ſequentem noctẽ tũ vigilijs tũ orationib⁹ ibidẽ deuote tranſegit.Mane autẽ facto ſurgit eger:non tñ eger ſed pleniſſime redditus ſanitati:qui ad monumentũ in momento per ſe mirabiliter erect⁹:ac cõſequenter de loco in laudem dei multis ꝯcomitãtibus ad altare procedẽs ipm deum in ſui curatione mirabilit̃ predicat in factis ſuis. ¶Lecti.iij.

Fuit i eadẽ vrbe femina q̃dã alicia noie q̃ cecitatis infortunio per trienniũ laborabat:hec cũ multa loca ſctõꝝ deuotis greſſibus viſitaſſet ſemper in eodem ſtatu pmanens qualis exiuit talis reuerſa eſt. Uolens ergo oſtendere de⁹ mulierẽ ipãm intus habere quod foris queſiuit:fecit venire in mentem ſuaꝫ ad tũbam oſmundi prodeſſe ſoluere vota.Quod cũ feciſſet: mox ibi optatũ viſuꝫ miraculoſe ſuſcepit

¶Dñica infra octauam.Lectio prima.

Henric⁹ primũ ſariſburienſis decanus:poſtea baiocenſis eps quẽdaꝫ in domo ſua ſeruitorẽ habuit ruptura inteſtinoꝝ:q̃ ad burſã viriliũ deſcenderunt pgrauatũ miſerabilit̃.Tãta fuit in hoie hui⁹ caſus moleſtia:vt preter inepti loci gibboſitatem ob quã incedere nõ poſſet: etiã tenuis pellicule/que põderoſa viſcera cõtinebat ruptionem indies formidabat.Quid plura:vis egritudinis pluribus nota eſt:ſed ipa curandi via noua et inaudita eſt. ¶Lec.ij.

Ueniẽte hoie i templũ dñi ad monumẽtũ glorioſi cõfeſſoris decubãte poſt vigilias vni⁹ noctis reuerſis inteſtinis locũ ſuum oĩs ab eo euanuit egritudo Mira res aſcẽdẽte ad te dñe orone viri: meritis bti oſmũdi aſcẽdũt et viſcera oĩs fractura et eruptio ſolidat̃.Aſcẽdit iquit ad te oratio ſua et deſcẽdit ſup eũ mĩa tua.¶Lec.iii.

Ut aũt maiora repetẽdo de moribus ad mortẽ/de morte ad vitã ſermonem vertamus ex ore infantiuꝫ ꝛ lactentiũ q̃ aquis demerſi meritis oſmũdi:multi nũero reſtituti ſunt celebritatis nr̃e laudem duxim⁹ cumalãdã.Dũ adhuc corp⁹ memorati põtificis in veteri caſtro pauſaret: puella puula p fontẽ quẽdã ibi ſoliuaga trãſitũ faciẽs i ipm caſualit̃ labebat̃. ¶L.iiij.

Deniqꝫ ꝯpta re ipa ex abyſſo leuata:nõ tã frigida ꝙ ſcdm legẽ vere mortis rigida exanimis p aſtantiũ iuditiũ reputata eſt Cui⁹ q̃dẽ re ſignũ videbat̃ qm calidis poſtea indumẽtis circũuoluta eſt atqꝫ ad ignem varijs attrectationibus ab hora nona vſqꝫ ad veſperã ſepe verſa in eadẽ habitudine permanſit et nõ erat in ea: neqꝫ vox neqꝫ ſenſus.Cũqꝫ iam tũc multi de exequijs tantũmodo cogitarent:parẽtes tamẽ ꝛ nutrix eiuſdẽ ſobolis quoꝝ icurie tã miſerand⁹ caſus aſcribi videret̃:poſtꝙ oĩa extrema inutiliter tẽtaſſent:tandẽ btiſſimo cõfeſſori cũ multis deprecationibus lachrimas ingeminãt. ¶Lec.v.

Mirũ in modũ cũ noctu media matutina primũ ſonuit officiũ eccl'ie cathedralis ad ingentẽ ꝯſolationẽ aſtãtiũ ꝓles ipa ſe aliquãtulũ mouẽ videbat̃.Sꝫ heu mox in priorẽ mortẽ(an extaſi dicã neſcio)re⸗

ſoluta tã perſeuerandi parentib⁹ cauſaꝫ
dedit: ꝙ fuit gaudium illud breue. ℂ l. vi.
Illuceſcẽte igit̃ auroꝛa deferũt ad eccle-
ſiam exanime pꝛoꝛſus vt viſuꝫ eſt eis coꝛ
p⁹ ipſoꝗ interea ad ſepulchꝛũ beatiſſimi
pꝛeſulis collocato ſupꝛa petram ad pꝛe-
cum inſtãtias illico ſe conuertũt. Et ecce
mox puerula oculos aperiens alacri frõ-
te manũ erga nutricem poꝛrigẽs palam
oĩbus ſubꝛidere viſa eſt. Ex q̃ die pau-
latim integre cõualeſcens vixit felicit̃ an
nis multis. Quis ergo niſi incredul⁹ ma
ximũ non miretur miraculum? Ad gelidi
marmoꝛis tactũ aĩam potius redire ꝙ ig
nis naturalis caloꝛe? Sed hoc totũ nõ ali
as recredim⁹ eſſe factũ: niſi vt manifeſtẽ
tur opera dei volentis mirificare ſanctũ
ſuum.

ℂ Qñ feſtũ ſcti oſmũdi ſab. ꝯti. tũc in do.
ſequenti legant̃ iſte. vi. l̃c. vt ſupꝛa in tri
bus ꝛ fiant medie l̃c. de ſctõ kenelmo re-
ge ꝛ martire. Et qñ dñica a feſto vacaue-
rit: tũc legãtur lectiones ſex vt ſupꝛa cũ
expoſitione euãgelij. Homo q̇dã peregre
vel euãg. Vigilate qꝛ neſcitis: ꝛ legãt al-
ternis vicib⁹. ℂ Sexta die lectio. j.

Cũ ex auguſto auguſti ceſariſbur-
go ad ſpaciũ amenitatis cãpũ ſa-
riſburienſis eccl̃ia cũ ſuis miniſtris ſicut
deo placuit tranſlata eſt: coꝛp⁹ glorioſi cõ
feſſoꝛis oſmundi quod ſuperioꝛi loco cen
tuꝫ ac viginti annis miraculis choꝛuſcũ
requieuit tanꝙ pꝛecipuus ipſoꝛum the-
ſaurus non poterat poſt terga relinqui.
Ad cuius deniꝗ monumentum nouum
videns indies eo frequentioꝛa miracula
quo natura loci ad conſuetioꝛa in paruu
lis pꝛeſertim vt ſint icauti diſponebat in
foꝛtunia. Nam cũ vetus illud caſtellũ ſu
per edita ꝛ montana fundamenta pꝛomi
neret cõſtitutum: hec ꝑfecto nouella ciui
tas in loco demiſſioꝛi ꝛ aquoſo varijs toꝛ
rentibus ac fluuijs vicatim diſtincto no-
toꝛie ſita videt̃. Et quo pꝛoculdubio ſepe-
nũero accidit vt paruulis etas dubijs ex
poſita caſibus vim ibi aquarũ exundan-
tium etiã ad multoꝝ (vt viſum eſt) inte-
ritum miſerabilit̃ experirent̃. Sed ſi in-
telligas quotiens hoc ĩfoꝛtunio lapſis vir
tus huius ſcti ad vitam reſuſcitauit fate
beris plane nõ eſſe antelectũ id alii ſancto
rum totiens ꝯtigiſſe ℂ Lec. ij.

Puer quidã apud nouã ſariſburiã ĩ vi-
co cui nomen eſt interminabilis flumen
merſus: cũ ex aquis leuabatur inuent⁹
eſt ſine vllo ſigno vite. Hic ad tumbã bt̃i
oſmundi (ita eñ ab incolis appellari con
ſuetum eſt) circiter hoꝛã ſextam poſt me-
ridiem adductus: oꝛantib⁹ interim ami-
cis vſqꝫ poſt noctis mediũ exanimis iace
re viſus eſt. Inter pꝛimaꝫ aũt hoꝛã extũc
ꝛ ſecundã exaudita eſt orõ depꝛecantiuꝫ
ipõ ibidem puero vite pꝛiſtine reſtituto.
Alius quoqꝫ puerul⁹ duoꝛũ etatis anno
rum in quodam alto et rotundo puteo iu
xta manſionem patris ſui pꝛofundi aq̃s
abſoꝛptus binas aut circiter hoꝛas vnde
libet inquiſitus: tandẽ ibi inuent⁹ moꝛtu
us extractus eſt: pꝛo cuius obtinenda vi-
ta deo ꝛ beatiſſimo pꝛeſuli emiſſis votis:
demum poſt duas alias hoꝛas reuixit pu
er ac cuidã eũ baiulanti in vlnis hec ver
ba loquebatur. Thomas eam⁹. Ibi ergo
cõſequenter ab amicis deo ac beato viro
gratus actus cõualuit: ꝛ creuit puer bñ-
dicens deũ ĩ ſctis ſuis ℂ Lectio. iij.

Hanc gratiaꝫ reſuſcitationis paruulo-
rum tot vicibus ad declaranda confeſſo-
ris ſui merita domin⁹ oſtẽdebat acſi quẽ-
libet euentum ſingularit̃ exponerem⁹ vi
deretur pꝛofecto ex pluralitate caſuũ res
eadem pluries refricata. Contenti ergo
exemplis gratia ipſius paucis: audacter
etiam pꝛofitemur eadem vite beneficia
adultis plurimis caſus et ſtatus ſuos po
ſtea confitentibus diuini muneris: ac ſan-
ctiſſimi viri merito fuiſſe collata. Quo-
rum nempe alij cum telis perfoꝛati/ alij

hoſtili ferro tranſfixi/ alij maſſis metalli
cis ad cerebꝛū percuſſi. Alij rapido flumi
nis curſu ſubmerſi/ alij febꝛibus acutis
ac ceteris infirmitatibus exanimes effe⸗
cti pꝛofuſis per amicos ad ſctm̄ oꝛationi
bus atq; votis vite ac incolumitati deſi⸗
deratiſſime reſtituti ſunt.

¶ Septima die in ſolennitate ſctē marie
magdalene.ix.lectiōes.⁊ mēo. de ſctō oſ⸗
mūdo: cū āis.iij. pꝛimi nocturni. Si dies
dn̄ic⁹ īfra octauā euenerit fiāt .iij. pꝛime
lc.de do. videl; lc. ſupꝛaſcripte: ⁊ iñ legā
tur bine ⁊ bine: ⁊ ſic de illis. vi. lectioibus
fiāt.iij. Et tres medie lc. de ſctō qui cōti⸗
gerit ī illa dn̄ica ſic per totā octa. iiij. die
excepta: q̄ ſola a feſto vacat. Tres vltime
lectiōes de expoſitiōe euāgelij. vt ſupꝛa.

¶ In octaua trāſlationis ſcti edmundi.

Cum ſedulo mente capti (Lec.j.
ad ſepulchꝝ btī viri reſtitui meru
erunt. Johānes quidā ītolerabili furoꝛe
laboꝛans ad capellam beate virginis vbi
ſctm̄ coꝛpus iacebat: tp̄e celebꝛate miſſe
de ipſa eadem virgine cathenis ⁊ vincu⸗
lis ferreis manibus colligatis ab amicis
deductus eſt. Coactus igitur dū alij oꝛaſ⸗
ſent ſe intra concauitatem tumuli incli⸗
nare ſtupendo euentu cum agn⁹ dei deo
patri pꝛo peccatoꝛibus immolatur: vincu⸗
la de bꝛachijs ſponte cadunt: et ille ſeip⸗
ſum erigit mente ſanus. Ceterum cū ali⸗
as vxoꝛ cuiuſdam pꝛe nimio doloꝛe denci
um mētis quaſi exitium paſſa in eodē lo⸗
co cum marito ſuo ad oꝛationem eſſet cō
ſtituta ſubito dens moꝛbidus ab oꝛe illi⁹
exilijt ⁊ ipſa continuo omni doloꝛe effici⸗
tur liberata. ℞. ſicut in die. ¶ Lec.ij.

Nocte quadam cū thomas clericus ſa⸗
nus vt ſibi videbatur et incolumis ſe ſo⸗
poꝛi dediſſet ſubito euigilans ſenſit alte⸗
ram tibiam contractis neruis ad poſteri
oꝛa curuatam nec in rectam poſſe refle⸗
cti. Ex ipſa ergo parte de certo baculo ſe
ſuſtentans triduanis tādem oꝛationib⁹
ob ſpem ſalutis ſue monumentum vene
randi pꝛeſulis viſitauit. Nocte vero diei
tertie viſus eſt oſmundus ſibi in ſomnis
apparere: appꝛehenſoq; illius pede cru⸗
ra ⁊ poplices neruoꝛum reſtrictione diſſo
luta: ad pꝛiſtinum modum foꝛtiter re⸗
clinare. Mane autem facto cernens ſe cle
ricus pleniſſime reſtitutum abiecto bacu
lo: erecto greſſu pꝛocedit ad eccleſiam deo
⁊ liberatoꝛi ſuo gratias agens. Alius in⸗
ſuper clericus thomas nomine adeo ter⸗
tiana febꝛe diu infirmatus atq; exinani⸗
tus eſt vt per vnam hoꝛam moꝛtuus aut
moꝛtuo ſimilis penitus videretur repen
te in magnum clamoꝛem pꝛorumpēs be
atum oſmundum trina recitatione nōīs
inuocauit: interrogatus quid ſibi viſum
eſſet. Oſmundus eni; inquit cum cuſpi
de baculi ſui om̄ia ea que anhelitum me⸗
um impediebant amouit ⁊ me vite et ſa⸗
nitati reſtituit. ¶ Lec.iij.

Agnes quedam adoleſcentula noue oꝛ⸗
bis cum foꝛte apud domu; parentum in
edito conſtituta feſtinabunde deſcendē ni
tebatur in quoddam ſuperacutum veru
illic autem īpꝛudēter erectum ignara ru
it ac de ſub vmbilico per totum medium
coꝛpoꝛis ad ſcapulas vſq; letaliter perfo
rata tranſfigitur. Cuius deniq; mr̄ tam
miſerandum plangens euentum: extra⸗
cto ferro voluit filiam conſolari: ſed non
erat in ea cuiuſq; iudicio ſenſus aut vita
Iamq; hoꝛrendi caſus immanitate oēm
humanam artem ⁊ ingenium excedente
omnes qui aſtabant diuinū beate virgi⸗
nis ac btī oſmundi patrocinium pꝛouolu
ti in terram deuote ac ſuppliciter inuoca
bant. Et facto reuera bꝛeui īteruallo pu⸗
ella reuixit: ⁊ intra pauciſſimos dies ite⸗
gerrimam ſanitatem accepit. Que āmo
do cupiens hanc nouā ſibi conceſſam vi⸗
tam ſecurioꝛe conuerſatione tranſigere:
poſtq; ad ſepulchꝛū beati pꝛeſulis ſua et
parentum vota pꝛo tanto miraculo pſol⸗

uellet mundo renuncians apud ambroſij
burgum in monaſterio monialium ſepti
mo prope ab eadem vrbe miliario ſacruꝫ
eſt induta velamen.

¶ De ſctō Oſwaldo archiepō ⁊ ↄfeſſore.

Sctũs ei oſwald⁹ archiep̄s nobi-
liſſima ꝓgenie ort⁹ elegāti for-
ma enituit. Hic puer fact⁹ pue
riles īeptias deuitare ⁊ ad ſcti
tatis opera ſemetip̄m īforma-
re cepit. Frater enī patris ſui erat ſanct⁹
odo cantuariēſis archiep̄s diſcretiōe ſub
limis/moribus grauis/iuſtitie cultor/ et
om̄i actione ſua circūſpectus. Huic enim
nepos ſuus oſwald⁹ doctrinis imbuēd⁹:
⁊ bonis exemplis ⁊ moribus inſtruend⁹
a parentibus cōmendatur. Seculari de-
mum ſcientia ⁊ ſcriptura ſacra ad plenū
informatus a ſctō odone apud Wintoni-
am canonicus effectus cū ceteri ſpreta in
ſtitutione ordinis ſui deſideria cordis ſe-
querentur inſtitutionē vite canonicoruꝫ
indefeſſus exequebatur. Decanus itaqꝫ ī
breui factus maculatam ſenū vitam emē
dare ⁊ pueriles eoꝝ ſenſus ſtudio diſcipli
ne celeſtis euacuare adhuc iuuenis ip̄e cu
rauit. Illi vero magis antiqua praue cō
ſuetudinis itinera tenere volentes: nullo
pacto illum in talibus ſe audituros affir
mabant. Quo itellecto ſpreta ſeculari pō
pa necnon diuitijs floriacum vbi corpus
ſcti benedicti requieſcit pergere decreuit
Miſſis enī a ſancto odone cōmendatitijs
literis ⁊ donis plurimis iuuenē dicto cō-
mēdauit ⁊ facto. Idē vō ſctūs odo in iu-
uētute ↄſtitut⁹ mari tranſito habitū mo-
naſticū apd̄ eūdē floriacū ſuſcepat. Suſ-
cepto itaqꝫ habitu ſacro q̄ ab alijs doceri
venerat talē ſe exhibuit vt ſatis ī eo q̄ do-
cerent̄ qd̄ imitarent̄ haberēt. Erat enī ſom
pno parc⁹ cibo ſobri⁹/ī loquēdo diſcretus
in orōne aſſiduus. Quā patiēs/hūilis/be
nign⁹/manſuet⁹ extiterit ⁊ beniuol⁹: ex
ſincera charitate qua ſupra eſtimationē
humanā enituit perpēdi pōt. Secretum
ab abbate in eccl'ia accepit locū ī quo deo
familiari⁹ adhereret. Illic ei orationi me
ditationi/cōtemplationi vite ꝑhennis ab
aliorū inquietudine remot⁹ operā daē ſo
litus magnū hūani gn̄is hoſti fomiteꝫ li-
uoris ⁊ odij miniſtrabat. vn̄ nocte quadā
dū contemplationi ⁊ orōni vacaret: affu-
it ſpiritus malignus et ſonos horrificos
edens vt cepto deſiſteret et ſegnius aut
nullatenus talia attemptaret hoiem dei
terrere moliebatur. At ille fidei ſcuto pro
tect⁹ nō magis ad fremitū leonis vel ſibi
lum ſerpentis q̄ ad balatū ouis exterrit⁹
eſt: harū ⁊ aliarum beſtiarū ei improbus
ille voces ingeſſit: ſed imperterritus cū-
cta cū ſuo auctore deriſit. Quod demon
aduertens diſparuit: ſed in angelum lu-
cis eueſtigio transfiguratus eidem ſctō
apparuit. Sꝫ vir dei ſigno crucis ſe mu-
niuit: ſciens exinde anglum lucis nō irri
tandū: angelum aūt tenebrarū emin⁹ ef-
fugandū. Et factū eſt ita. Nā malign⁹ il-
le temptator viſo crucis ſignaculo: velut
fum⁹ ab oculis ei⁹ euanuit. Audita tā-
dem ſancta conuerſatione nepotis ſui oſ-
waldi immenſas om̄ipotēti deo gratias
egit ſctūs odo ⁊ miſſis diuerſis mūerib⁹:
abbati ⁊ monachis ꝓ ſuo nepote grās ex
oluit. Indicauit etiā illis ſe ip̄ius preſen
tia magnopere velle potiri: tum qꝛ ſenio
feſſus mortē ſibi propinquā ſciebat tū qꝛ
regulari cōuerſatione ſue gētis viros: ꝑ
eū īſtituere diſponebat. Quo audito gra
ui merore deiecti: nō audētes tamē volū-
tati antiſtitis obuiare: parent ⁊ debito cū
honore ad nutum preſulis dirigunt. Aſt
q̄ tamen cantuariam venire potuit: ſan-
ctus odo debitū carnis humane exoluit.
Preſidebat illis diebus dorceſtrenſi ec-
cleſie quidā oſketillus noīe: qui audito ne
potis ſui oſwaldi aduētu benigne ſuſce-
pit illum ⁊ ſincere dilexit ⁊ ſui ſecreti ↄſci

um fecit. Aſſumpto tandē ad archiepatū eboracenſem oſketillo ſcūs dunſtan⁹ oſwaldū regi edgaro ꝯmendatū familiarē effecit ⁊ iuſſu regis wigornienſi ecclie p̄fecit. Cōgregauit aūt oſwald⁹ duodecī monachos ī villa noīe weſtbyri quos frequenter viſitare monita ſalutis eterne miniſtrare ⁊ cōſolari: ⁊ ieiunijs/vigilijs/et orōnibus ſolebat operā dare. Accidit eī vt ailwin⁹ comes diuturno ac laborioſo cruciatu podagre pedū ſuorū multis laboraret annis. Et cū piſcatorū quidā nomimine wlget cū nauicula ſua aquā ranieſmere nūcupatā piſcādi grā ad vſum dñi ſui comitis ingreſſ⁹ eſſet: ⁊ diu fruſtra laborās nimio tedio fatigat⁹ tādē obdormire cepit. Cui ſctūs bñdictus apparens dixit. Aurora cū ſurrexerit tuū eijce ragū ⁊ multitudini copioſe voti ꝯpos obuiabis piſcium. Captorū quoq; piſciū maiorē habet. i. luciū vocatū ailwino dño tuo mea ex parte offerens dices ei vt meā donationē benigne ſuſcipiēs pie mr̄i mie marie ⁊ mihi omibuſq; ſacris virginib⁹ monaſteriū in hac inſula monachorū ſine dilatiōe ſtudeat fabricare. Scruteturq; quo mō nocte in iſula aīalia ſua incūbūt ⁊ vbi taurū ſurgentē dextro pede viderit terrā pcutere ibi arā erigere feſtinet. Utq; certius hijs meis credat mādatis hūc tuū tibi exteriorem incuruo digitū quē ⁊ ipſe mox a nexu podagre ſolut⁹ tibi erigat reparandū. Euigilans aūt copioſam piſciū multitudinē concluſit maiorēq; dño ſuo ex parte ſancti obtulit que viderat ⁊ audierat replicans vt digitū ſuum incuruatum erigat obnixe rogauit. Tunc ailwinus digitū viri manui herētē erexit: ⁊ ad inſulam vt potuit properauit. Cūq; in inſulam ingreſſus a ſuo morbo perfecte curatus fuiſſet: taur⁹ de medio aīaliū exurgens terrā pede percutiendo locū altaris cōſtruendi diuinit⁹ ſignificauit. Comes ergo deum laudans confeſtim truncatis lignis capellam ibi cōſtruxit. Nō multo vero poſt comite ailwino amplas poſſeſſiones concedēte: ſctūs oſwald⁹ infra qnquenniū edificauit īſigne ibidē monaſterium ⁊ anno dñi nōgenteſimo ſeptuageſimoquarto ſolēniter dedicauit ednothū monachū ſuum abbatem cōſtituit. Per idem temp⁹ auctoritate iohānis pape dūſtanus archieps coacto gn̄ali conſilio ſtatuit ⁊ decreto firmauit: vt canonici omēs preſbiteri/diaconi/ſubdiaconi/aut caſte viuerent/aut ecclias quas tenebāt dimitterēt. Habebat aūt regē edgarū in hoc negocio fidelem adiutorem et firmū defenſorem. Hui⁹ enī decreti executio oſwaldo wigornienſi epo et ethelwoldo wintonienſi epiſcopo commiſſa eſt. Beatus ergo oſwald⁹ ſeptem monaſteria in ſua dyoceſi eiectis clericis inſolenter viuētibus cōſtruxit ⁊ monachos introduxit ⁊ abbates eis p̄fecit. Interea abbas perſorēſis quē inſtituerat noīe fuldbertus morigeratus ⁊ feruēs religiōis monaſtice zelator: ſ; in ſubditos qđ valde in eo reprehendebat nimie ⁊ indiſcrete ſeueritatis fuit. Is ad extrema perduct⁹ ⁊ huic vite ſublat⁹ ⁊ in feretro locatus recepto ſpū trepidantib⁹ cūctis erexit ſe dicēs a btō benedicto in viſionem dei ſe perductum fuiſſe ⁊ deū ſua pctā meritis dilectoris ſui oſwaldi idulſiſſe atq; ad intimandā ſctitatem eius ſe reuixiſſe aſſeruit. Quo dicto cōticuit ⁊ accepto viatico dñici corporis dimidiū die ſupuixit ⁊ vitā obitu iterato finiuit. In alijs eī anglie partibus inſignes ecclias ob p̄fixā cauſam clericis euacuauit ⁊ eas viris monaſtice inſtitutiōis ſublimauit: quorū hec noīa ſūt. Ecclia ſcti albani/ſctē etheldre virginis in hely: et ea que apud beamfledā cōſtituta honorabilis habebatur Inſtituit enī in ecclia ſcti albani elfricum abbatem qui ad archiepatū cantuarienſem poſtea ſublimat⁹ fuit ī ecclia elienſi brithnotū abbatem beamfletēſi eccle

ſic godmannū ꝯſtituit abbatē. Monaſte
ria q̄ edificauerat circuire verbo ſimul et
opere que ſalutis erāt paterno quodam
affectu miniſtrare curauit. Poſuit quoqꝫ
in monaſterio rameſeie abbo floriacēſem
monachū morū ſctītate preclarū/lr̄arum
ſcientia excellēter inſtructū q̇ monachos
doceret/ſcolas regeret ⁊ ī diſciplina regu
lari et ſcientia literali prodeſſet. Dunſta-
ni inſuper hortatu paſſionē btī edmundi
regis ⁊ martiris idē abbo laudabilit̄ ſcri-
pſit. Poſtea floriacū regreſſꝰ ⁊ abbas ef-
fectus a monachis ſuis occidit̄. Cū aūt
monaſteriū in Wigornia infra ipſam ſe-
dem ep̄alem cōſtruere cepiſſet in quo cū
monachis cōuerſaret̄: nō longe ab opere
ipſo quidā lapis quadrus iacebat ad ope
ris fabricam om̄ino neceſſariꝰ. Quē cum
artifices leuare velent quaſi radicitꝰ ter-
re inheſit: ⁊ nullo conatu moueri potuit.
Stupor ingēs oēs occupat/ mādatur de
negocio p̄ri oſwaldo. Qui veniēs ⁊ mul
titudinem magnā circa lapidem caſſo la-
bore ſuadētē aſpiciens miratꝰ eſt. Et atto
nitus ſtans deūqꝫ ſilentio deprecās aſpe
xit in lapide illo ethiopem quēdam ſede-
re ⁊ obſcenis motibꝰ laborantes ſubſan-
nādo deridere. Et ſtatim ꝯtra demonem
ſignū crucis intorſit ⁊ territū illum fuga
ſibi conſulere cōpulit. At lapis quē octo-
giti viri ante mouere nequibāt a paucis
hoībus facillime leuatꝰ in opere collocat̄.
Perfecta itaqꝫ eccl̄ia in honore beate ma
rie: et congregatis ibidem quibuſdam
monachis cleri in ſede epiſcopali nōnulli
ſpreto ſeculo monaſticū habitū ſuſceper̄t
⁊ ab eccl̄ia beati petri ad eccl̄iam btē ma
rie: a clericis ad monachos ep̄alis ſedes
trāſlata eſt. Mortuo eboracēſi archiep̄o
cogentibus rege edgaro ⁊ ſctō dunſtano
oīnqꝫ clericoꝝ aſſenſu ad archiep̄atū aſ-
ſumptus eſt. Et ne monachi quos inſti-
tuerat aliqua vltra q̄ꝫ ferre valerēt tēpta
tione concuterentur ſi paſtorali cura de-
ſtituti non haberent quo inniterētur: au-
ctoritate ſancti dūſtani ep̄atus Wigorni
enſis curā vna cū archiep̄atu ſolicite re-
xit. Cū aūt mōachi rameſeie ep̄o oſwal
do in ripa ſtante: aquā nauigio tranſire
vellent nauis nimis onerata mergi cepit
Turbati monachi ⁊ mori metuentes opē
ſctī pontificis implorabant. Quod vidēs
ſctūs ſignū crucis edidit ⁊ nauis ab aqua
rum ꝓfunditate emergēs quaſi nihil one
ris ferret ad ripam ꝓſpero lapſu euecta
eſt. Cū enī nunciaretur ei quēdam mo-
nachum elienſem ab opere eccl̄ie precipi
tatum ſubita morte occubuiſſe vehemen
ti merore turbatur. Nouerat enim illū
non vſqꝫ q̄ꝫ vitā duxiſſe felicem. Cōuoca-
tis aūt rameſeie monachis rei euentū re-
tulit ⁊ vt pro aīa defuncti dn̄m ſtudioſiꝰ
orarent admonuit. Vigilijs igitur vacāt
pſalmis et lachrimis ⁊ ad ianuam miſe-
ricordie redemptoris pulſant. Et ecce no
cte quadā ep̄o orationibꝰ inſiſtenti idē de
functus viſibiliter apparuit: ⁊ percūcta-
tus quis eſſet: illum ſe eſſe pro quo deū
rogauerat reſpōdit. At ille ſuſpirās qua-
liter inquit frater tibi fuit vel qualit̄ nūc
eſt? Hactenus ait valde male: nūc aūt val
de bene. Tuis quippe meritis ⁊ precibus
a penis quibus cruciabar per angelū ſu-
um me die heſterna eripuit dn̄s. Quod ⁊
tibi inſinuando veni gr̄as agere ⁊ q̄m gra
tioſus pro hoc ⁊ alijs iure debeas deo exi-
ſtere merito inſinuare. Quo dicto nō cō-
paruit. Dioceſim ſuam oportunis tēpo
ribus peragrans quicq̇d elicere poterat
in moribus ſuorum oculos ſummi dei of
fendere/paterna caſtigatiōe corripere at
qꝫ corrigere ſatagebat. Hec agentē ꝯtigit
vice quadā veniſſe ripum vbi beatꝰ quō
dam Wilfridus nobili conſtructo mona-
ſterio meruit ſepeliri. Locus tn̄ ille a bar
baris olim magna ex parte dirutus lati-
bulis tunc ferax fuit accomodꝰ. Illic enī
peruigil in orationibus noctu perſiſtens

diuina reuelatione didicit ipſo loco ſctõꝝ corpora condita eſſe q̃ inueſtigãs cũ nominibus ſingulorũ proculdubio inueniret. Facto aũt mane cũ terram foderent ſctõrum corpora cũ tabula hec continente reperta ſunt. Hic requieſcit ſctũs wilfridꝰ antiſtes eboracenſis et reuerẽdi abbates tilbertus/botwinus/albertus/ſigredus atqꝫ wildenus. Reliquias aũt repertas interim loco apto collocauit. Poſtmoduꝫ vero corpus ſctĩ wilfridi in feretro decẽter aptato cũ reuerentia condidit vtpote quẽ magno wilfrido illiꝰ loci fundatori cõſanguinitate iunctũ nouerat. Corpus namqꝫ maioris wilfridi a ſctõ odone cãtuarienſi archiep̃o dudũ cantuarie trãſlatum fuerat. Locatis itaqꝫ in feretro reliquijs wigorniã cuꝫ magno honore trãſmiſit. Uir quidã potẽs valida febre correptus per nuncium viro dei ſe infirmari inſinuauit. At ille bñdicens paneꝫ eiqꝫ trãſmittens vt cũ fide ſanitatis ꝯſequende comederet iuſſit. Qđ cũ feciſſet perfecte ſaluti ſe reſtitutũ ſenſit. Sedens aũt ad mẽſam epiſcopꝰ ꝛ panẽ benedicẽs ꝛ cõſidentibꝰ diſtribuens forte micas decidẽtes ſorex ſuperueniens auido morſu colligere cepit et ſtatĩ ſuffocatꝰ perijt: ꝛ qđ in ore vorauerat nullatenꝰ euomere quibat Et ne ſue laudi quiuis hoc aſcriberet exanimem beſtiã a cõſpectu intuentium abijci vir ſctũs iuſſit. Monachus quidam poſt balneũ in loco vbi ep̃s frequentiꝰ ſedere ꝯſueuerat ſompnũ capere cepit. Et ecce aſtant illi plures ſpiritus teterrimi: ꝛ ab eo diſtricta examinatione perquirũt cur in loco tanti pontificis quieſcere non timeret: ip̃m inuadũt/ torquẽt / laniant/ hac ꝛ illac trahunt: ab imo ſurſum rapiẽtes/ de ſurſum ad ima deijciẽtes horrido tandem clamore vociferans: quid ſibi cõtigerat om̃ibus palam enarrauit. Singulis diebus: preter alios quos quotidie innumeros alebat duodecim pauperum pedes abluere deoſculãdo crine ꝛ lintheo tergere manibus aquã fundere/ denarios prebere/ cibũ ꝛ potum apposita menſa miniſtrare/ in paſcha veſtibꝰ nouis indutos per aliquot dies in curia ſua ſecũ habere cõſueuit. Nulla eũ infirmitas corporis ab iſtis retardabat: ſed quo ſe corpore ſentiebat debiliorẽ eo ſibi ad ſeruiendum eis vim validiorem ingeſſit. Die quadaꝫ cũ ſuis oratoriũ egreſſus ꝛ ſub aere ſtans acies oculorum celo intẽtiſſime fixit: xp̃ꝫ ad quem anelabat pio corde ꝛ ore intentius orans. Nec erecta lumina vt fit cito deflexit: ſed quaſi aliquid noui ac delectabile contemplaretur vbi ea fixerat diutiſſime fixa tenebat. Sciſſitatꝰ aũt quid vidiſſet ait. Conſidero quo tendo ꝛ cras vobis et me tacente res ipſa notabit. Salꝰ enim eterna pro qua hucuſqꝫ laboraui in terra inſtat nec ante tranſibit craſtina dies ꝙ me in eam dñs meus ſicut pollicitꝰ eſt introducat. Et regreſſus in oratoriuꝫ conuocatis fratribus hortatur eos impẽdere ſibi miniſteriũ ſacre vnctionis cum viatico dñici corporis. Nocte ſequenti lãguoris ſui oblitus eccl̃iam intrans officium expleuit ꝛ reſiduũ noctis ſpacium diuinis laudibus expendit. Mane autẽ ſolito more lintheo precinctus pedes pauperum lauit ꝛ oſculans eos et tergens quindecim pſalmis quos inter ip̃m miniſterium pſallere ſolebat decantatis ſubiũxit. Gloria prĩ ꝛ filio ꝛ ſpũi ſctõ. Et cũ paupes ſolitas gratias aſſurgentes exoluiſſent: ip̃e dicendo ſpũi ſctõ añ pauperũ pedes in manꝰ xp̃i ſpiritũ emiſit. Cũqꝫ ad eccl̃iam quã conſtruxerat deferret corpus eiꝰ niuea columba de celo deſcendens expãſis alis lento volatu protegere corpꝰ antiſtitis viſa eſt. Igneam quoqꝫ ſpherã inſtar ſcuti de celo lapſam ſuper feretrũ intuebant. Depoſito autem coram altari corpore ſctõ: viſio q̃ apparuit quaſi locũ deſignans ſepulture: in auſtralem eccleſie

plagam prope altare diuertit ⁊ ab oculis
intuentiũ euanuit. Ailwin⁹ vo comes
poſt obitum ſcti viri nimia cordis angu-
ſtia ⁊ dolore preſſus vniuerſe carnis viã
ingrediens rameſeie cenobio ſepult⁹ eſt.
Cũ aũt ſctũs oſwaldus in iuuẽtute ſua
in cenobio floriacenſi vitam monaſticã
in om̃i duceret ſanctitate: iuxta locũ in q
orarẽ ſolebat erat cripta quedã pre forib⁹
cui⁹ duodecim paupes cõuerſantes quo-
tidianũ victũ a monaſterio percipiebant
de quibus viro dei ſacras hoſtias offeren
tibus miniſtrare conſueuit. Quadã enĩ
die dũ ſanct⁹ poſt euangelium oculis in
celum erectis orõnẽ premitteret vidit mi
niſter ei⁹ reuerendi vultus perſonã can-
didiſſimum panẽ ſed quãtitate modicũ
inter manus quas vſqꝫ ad caput ſuũ por-
rectas habebat digno cũ honore tenentẽ
Et licet nimio timore perterritus obſtu-
puiſſet ſuſtinuit tamẽ: nec ſubitam arri-
pere fugam voluit. Verũ cũ eundem pa-
nem ſcdm ſacerdotis in miſſa proceſſum
paulatĩ creſcẽ ac inſolite magnitudinis
creſcẽdo fieri conſpexit: vltra reſidere nõ
auſus extra oſtiũ fuga lapſus eſt. Remã-
ſit itaqꝫ preſbiter ſolus: ⁊ qui videbat in
dextra ſtãs angelus eius. Miniſter vero
per vices oſtio caput ingerebat ⁊ quid cir
ca altare gereret trepid⁹ explorabat. Cũ
qꝫ dei ſeruus per om̃ia ſecula ſeculorũ et
⁊ alia diceret/nec vllatenus reſpondẽ au
deret: audiuit angelum ad ſingula reſpõ
dentem ⁊ obſequiũ ei deferentẽ. Peracta
aũt miſſa miniſter introſpiciens ⁊ angelũ
nõ videns trepid⁹ ad virum dei acceſſit ⁊
cauſam fuge ſue ei expoſuit ſciſſitans ab
eo vtrũ ⁊ ipe angelum vidiſſet. Et ille. be
ne inquit vidi ⁊ que dicis audiui: ſed bñ-
dictũ ſit nomẽ dei om̃ipotentis: qꝛ licet a
te ſim relictus in ſacro tamẽ dei miſterio
nõ ſum ab eo deſertus. Interdixit enĩ ei
modis quibus potuit ne dum viueret cui
q̃ rem illam innoteſceret. Obijt autem
ſctũs oſwaldus anno gratie nõgẽteſimo
nonageſimoſecundo ⁊ epatus ſui triceſi-
mo pridie kal. Marcij. Poſt obitũ vo ei⁹
anno duodecimo aldulfus eboracẽſis ar-
chieps reuelatione diuina admonit⁹ Wi
gorniam vbi ſctũs oſwald⁹ ſepulturam
elegerat properans oſſa ſcti antiſtitis de
terra leuauit ⁊ in ſcrinio cũ maximo ho-
nore collocauit. Aqua vero cũ qua oſſa la
uata ſunt cecis viſum/ ſurdis auditum/
claudis greſſum/ ⁊ quibuſcũqꝫ debilibus
ſanitatem reſtituit. Veſtimẽta enĩ oĩa in
tegra et illibata in ſepulchro odore ſua-
uiſſimo fragrantia reperta ſunt. Mona
chus quidã rameſeie cancri vlcere in ma
xilla ita percuſſus erat vt cõſumpta cute
⁊ carne nuda mãdibula: nudi dentes cũ
gingiuis apparerent. Hic in feſto ſancti
oſwaldi de cipho in quo idem ſanctus bi-
bere ſelebat cum magna deuotione ⁊ fide
bibens aſſumpto potu: vas vacuum ta-
beſcenti maxille ſtatim appoſuit et ſtri-
ctius iũxit Et amoto poſt modicum a ma
xilla vaſculo ita totius morbi ſanies at-
qꝫ putredo vaſi adheſit vt redintegrata
a languore maxilla nullum preteriti ma
li inditium deprehendi poſſet in illa. In
teſtimonium autem tanti miraculi ⁊ vir
tutis dei maxilla illa paulo ſemper rubi-
cundior erat altera. Quidam mutus ab
infantia in quadam ſancti oſwali feſtiui
tate vidit quendam ſibi ignotũ reueren-
di vultus hominem decora canicie fulgi-
dum ſacerdotali veſte amictum baculũ
manu geſtantẽ quaſi a loco ſepulchri ſan
cti epiſcopi ad ſe properantem. Cui corã
ſe trãſeũti dũ caput hũilit inclinaret: ipe
leuato baculo eum in collo percuſſit ⁊ diſ
paruit. Ad quem ictum ille territus illi-
co magna coagulati ſanguinis maſſa ex
ore illius in terram cadẽte clamare cepit.
Succurrite queſo ſuccurrite ⁊ ne ſangui
ne meo eccleſia domini violetur hinc me
feſtinanter eijcite. Eductus extra eccliã

vbertim ſanguinē emiſit ⁊ modū ſue cu-
rationis circūſtātes edocuit. Uorax flā
ma vrbem Wigornie vice quadā ꝯflagrā
te mox vt ad feretrū ſancti flāma acceſſit
ignis elanguit:nec vlteri⁹ aliquid aſſum
ptur⁹ in ſe defecit. Stabat enī pauperis
cuiuſdam dom⁹ arundine texta a ſui me-
dio integra et ſana:altera eius medieta-
te quaſi ad perpendiculū a ſummo vſqꝫ ī
terrā conflagrata. Alio in tempore me-
morata ardente vrbe cū monachi feretrū
ſancti ad villā deferrent occurrit quidā q̄
nuper domū pulchram edificauerat ⁊ ex-
clamans dixit. O ſancte pater ⁊ paſtor oſ-
walde ecce domū meā voracib⁹ flammis
obnoxiam tibi dono ⁊ iure perpetuo poſſi
dendā ſub tuo dominio pono:tu eā ſi pla
cet a preſenti periculo liberare digneris
Introducto itaqꝫ in domū illam feretro:
⁊ domo vicina igne penit⁹ ꝯſumpta aula
pr̄i oſwaldo cōmendata nec ab igne ꝯtin
gi potuit nec vllum veſtigiuꝫ ignis in ea
reſedit. Seua peſtilentia Wigornienſeꝫ
prouinciā vice quadā depopulans viros
ac mulieres: iuuenes ⁊ paruulos interi-
tu repentino inuoluit. Ambulātes quan-
doqꝫ aut ſtantes ſubito cadebant ⁊ ipeni-
tentes inconfeſſi expirabāt. Monachi ve
ro cum feretro ſancti antiſtitis per circui
tum vrbis letanias cantātes ꝓ ſalute po
puli deuote ſupplicabāt. Et ecce confeſtiꝫ
peſtilentia tota non ſolum wigorniā peni
tus reliq̄t ſed ⁊ villas circūiacētes de q̄b⁹
īcole opē ſcti īplorātes aduenerāt. Narrō
Ammoni⁹ monachus in ep̄m poſtulat⁹
⁊ a multitudine ciuium capt⁹ dicebat ac
quieſcere ſe om̄ino non poſſe vt vel exiret
de ſolitudine. Cūqꝫ videret ſe non poſſe
euadere/ferro ſiniſtrā aurem radicit⁹ cū
ctis videntib⁹ ſecuit dicens. Uel nūc pro
bate me non poſſe q̄d cupitis implere: q̄r
null⁹ aure preciſa debet ordinari. Ad hoc
epiſcop⁹ dorothe⁹ r̄ndit. A iudeis lex iſta
ſeruat᷑. Ego aūt ſi dederitis mihi aliquē
etiā naribus truncatū ſed moribus ꝓbū
non eū dubito facere ep̄m. Cū ergo vim
inferre temptarent irat⁹ reſpōdit. Si me
vltra coegeritis etiā linguam meā ꝓpter
quā mihi moleſti eſtis abſcidam. Tūc di
miſerunt eū. De iſto dixit beatus euagri
us ſe neminem vidiſſe qui ſic paſſiōes cor
poreas ſuperauit. Itaqꝫ cū quedam dele
ctatio carnalis corpuſculum eius ſine vl-
la intermiſſione vexaret: cādenti ferro pro
pria membra laniabat: vt ex omni parte
ſemper vlceribus plenus eſſet.

De ſancto Oſwaldo Rege et martire.

Anno aūt ab incarnatione do-
mini quingenteſimo quadra
geſimo ſeptio ab aduētu an-
glorū in britanniā nonageſio
octauo: Ida primus rex ex an-
glis cepit regnare in northanhūbrorū pro
uincia a quo primitus oīs eiuſdē ꝓuincie
regalis proſapia originem duxit. Uene-
rat enī idem Ida cū patre ſuo comite no-
mine eoppa cū quadraginta nauib⁹ ad flā
burgh iuxta ſcarburgh indeqꝫ progredi-
ens boriales plagas occupās ibidē regna
re cepit ⁊ duodecim annis regnum rexit
Genuit aūt Ida ſex liberos ſcilicet adda
ethelric/theoderic/ethric theoderi oſmer
⁊ ex cōcubina alios ſex ſcilicet ogg / alri
cum/eccam/oſwaldum/ ſcor et ſteotheri.
Mortuo Ida elle in regno deirorum ſuc-
ceſſit:adda vero filius ide tantum regnū
berniciorum ſuſcepit. Elle tamen iſte de
ſemine Ide non deſcendit:ſed tamen ex
Woden de quo Ida et ipſe elle originem
traxit. Regnum enim deirorum a flumi-
ne humbre vſqꝫ ad tynam fluuium quō-
dam ſe extendit. Regnum vero bernicio-
rum a flumine tyne vſqꝫ ad mare ſcoticū
quod ſcotorum linga Forth nominatur:
porrigebatur. Quicq̄d enī inter tynam
et Teſani fluuios extitit ſola herimi vaſ-

titudo tunc tempoꝛis fuit ⁊ iccirco nulli⁹
ditioni ſeruiuit: eo ꝙ ſola indomitoꝝ: et
ſilueſtriū animaliū ſpelunca ⁊ habitatio
fuit. Idda regnauit in bernicia octo an⸗
nis poſt quē glappa/hulla fridwif/theo⸗
dericus/ethelricus viginti ſex annis ſuc
ceſſiue regnauerūt. Quib⁹ octauus ethel
frid⁹ viginti quatuoꝛ annis ī bernicia re
gnum tenēs ſucceſſit. Hic actam filiā elle
regis deiroꝝ in vxoꝛem ducēs ſeptem fi
lios genuit: ſcʒ eanfridum/oſwalduʒ/oſ⸗
winum/oſlacū/oſmūdū/oſaphū/offam.
Quoꝝ eanfrid⁹ et oſwald⁹ de regis elle
filia fuerūt: ceteri vero de cócubinis nati
ſunt. De ſucceſſione elle regis in vita ſan
ctoꝝ regū oſwini ⁊ edwini infra videri po
teſt. Occiſo tādē ab edwino ethelfrido re
ge filij ei⁹ cū acta matre fugam ineūtes
in ſcotia toto tempoꝛe regis edwini ipoꝝ
patrui latuerūt. Ibi enī oſwaldus bone
indolis adoleſcens pie matris ſue doctri⸗
nam ſuſcipiens et fidem baptiſmi gratiā
pꝛomeruit. Peregrinationis ſue tempoꝛe
ſcotoꝝ linguā perfecte addiſcēs veteris
vite conuerſationi perfecte renūciauit.
Interfecto tādem rege edwino ſuſcepit
regnū deiroꝝ filius elfrici patrui ei⁹ no
mine oſricus regnū vero bernicioꝝ ſuſcē
pit eanfrid⁹ filius ethelfridi regis frater
oſwaldi et fidem xp̄i abijcientes ydoloꝝ
cultui ſe ſubdiderūt. Nec moꝛa: vtrumqꝫ
rex bꝛitonū cedwalla iuſto dei iuditio in⸗
teremit. Quib⁹ ita deletis ſuperueniēte
cū paruo exercitu fratre eāfridi oſwaldo
xp̄i fide munito cedwalla cum ſuis copijs
immenſis quibus nihil reſiſtere poſſe ia⸗
ctabat interfectus eſt in loco q̄ deueſburn
.i. riuus deuiſi vocatur. Loc⁹ aūt ille vſ⸗
qꝫ hodie in magna veneratione habetur
vbi venturus ad pugnam oſwald⁹ ſignū
ſctē crucis erexit ac flexis genibus dn̄m
depꝛecatus eſt vt in tāta rerū neceſſitate
ſuis cultoꝛib⁹ auxilio celeſti ſuccurreret.
Cum enim crux lignea facta fuiſſet ⁊ ere
cta ait oſwaldus. Flectam⁹ om̄es genua
⁊ deū omnipotentem viuū ac verū depꝛe⸗
cemur vt nos ab hoſte ſupbo ⁊ feroce ſua
miſeratione defendat. Scit enī ipſe q̄ꝛ pꝛo
ſalute gentis nr̄e iuſta bella ſuſcepimus.
Cumqꝫ deū deuota mente exoꝛaſſet inci⸗
piente diluculo in hoſtem pꝛogreſſi iuxta
meritum ſue fidei victoꝛia ſūt potiti. In
cuius loco oꝛōnis īnumere virtutes ſani
tatū noſcunt̄ eſſe patrate ad inditium et
memoꝛiā fidei regis. Nā et multi de ipſo
ligno ſacroſctē crucis haſtulas exciſas in
aquam mittētes: languentib⁹ hominib⁹
aut pecudibus in potū dederūt ſiue aſp⸗
ſerūt ⁊ mox ſanitatē receperūt. Vocatur
aūt locus ille heuenfeld. id eſt celeſtis cā⸗
pus: ⁊ eſt iuxta murū illum famoſum ad
aquilonem quo romani quōdam ad arcē⸗
dos barbaroꝝ impet⁹ totā a mari ad ma
re pꝛecinxere bꝛitāniā. Ibi enī poſtmodū
eccl'ia ꝯſtructa eſt: ⁊ ab eccl'ia haguſtaldē
ſi nō multū diſtare noſcitur. Nec ante tē⸗
poꝛa illa vlla eccl'ia vllū altare in tota ber
nicioꝝ gente fuit pꝛiuſq̄ rex oſwald⁹ in
illa pugna crucē erigeret. Monach⁹ q̄dā
haguſtaldēſis dū incautius foꝛte noctu ī
glacie incideret repente coꝛruens bꝛachi
um cōtriuit et grauiſſima moleſtia fati⸗
gari cepit. De veteri muſco quo ſuperfi⸗
cies ligni erat obſita cepit ⁊ iuxta ſe in le
ctū poſuit ac medio noctis tp̄e cū euigila
ret: ita ſanū bꝛachium manūqꝫ repperit.
ac ſi nihil vnq̄ tanti laboꝛis habuiſſet.
Sctūs itaqꝫ oſwaldus nepos edwini re⸗
gis ⁊ martiris ex ſoꝛoꝛe regno potit⁹ peti
uit ⁊ obtinuit a gente ſcotoꝝ inter quos
tp̄e exilij ſui baptizatus fuerat virū ſan⸗
ctum aidanū ep̄m ad inſtruēdā gentem
quā regebat. Erat aūt vir ille ſūme mā⸗
ſuetudis ⁊ pietatis ac moderaminis hn̄s
ʒelū dei q̄uis non plene ſcd̄m ſcientiam.
Nā diem paſche moꝛe ſue gētis a quarta
decia luna vſqꝫ ad viceſimā obſeruabat.
qđ ⁊ ſeptētrionalis ſcotoꝝ pꝛuincia et om̄s

natio pictoꝝ illo tpe faciebat. Cui rex oſwaldus dedit locū ſedis epalis vbi ipſe petebat in inſula lindiſfarnēſi: qui ſcʒ locꝰ accedente ac recedente reumate bis quotidie inſtar inſule maris circūuoluit vndis: bis renudato littoꝛe contiguꝰ tre redditur atqꝫ eiꝰ admonitionibus humiliter ac libenter in oībus auſcultans eccl'ias in ſuo regno edificare ⁊ dilatare diligenter curauit. Miro aūt ſpectaculo ſepe contigit vt euangelizante antiſtite qui anglorum linguā perfecte nō nouerat: ipſe rex anglice populo interpꝛetaretur ac ducibus ⁊ miniſtris ſuis. Tunc ꝯfluebāt quotidie de gente ſcotoꝝ ad pꝛedicandū anglis monachi de monaſterio aidani quod erat in inſula hij famoſiſſimū qne quidē inſula hij ad ius pertinebat angloꝝ non magno ab ea freto diſcreta ſed donatiōe pictoꝝ iam dudū monachis ſcotoꝝ tradita eo ꝙ illis pꝛedicantibꝰ fidem chꝛiſti perceperūt. Conſtruebanᷓ ergo eccleſie per loca confluebant ad audiendū verbū populi gaudētes donabātur mūere regio poſſeſſiones ⁊ territoꝛia ad conſtruenda monaſteria. Oſwaldꝰ igiᷓ exemplo ⁊ verbo aidani inſtructꝰ non ſolum ſpem celeſtis regni ſed etiam terreni regni amplitudinem plus ꝙ aliquis pꝛedeceſſoꝝ ſuorum conſequutꝰ eſt. Quippe pꝛeter illud bernicioꝝ atqꝫ deiroꝝ ꝓuintias q̄ eatenꝰ diſſidebāt in vnā redegit ꝯpagē. Oēs nationes bꝛitannie q̄ in quatuoꝛ līguis ſcilʒ bꝛitonū/pictoꝝ/ſcotoꝝ/⁊ angloꝝ: tunc diuidebanᷓ in dictione ſua accepit. Nullum fidelem publice pauperem eſſe pmiſit qui pauperum quoꝝ nouit mediā vel ꝓdijs vl' donis copioſis ſuſtētare curauit Igiᷓ cū ita dei grā ſibi ſubditis operam dilectiōis impēderet dei diſpenſatione cōtigit vt flagellis nup credentiū fidē expꝛiendo ꝯpꝛobare vellet. Immiſſa igiᷓ circūquaqꝫ p angliā graui peſte plurimi ſtrage ſeuiſſime ꝑeuntes: regna celeſtia ꝯcenderūt. Cū itaqꝫ rex ſctūs ppl'o ſibi ſubdito diuine aīaduerſionis iudiciū imminere conſpiceret cū lachꝛimis ⁊ querulis vocibꝰ ac gemitibꝰ hoc dei flagellū ſuis maxime pctis aſcribere cepit dicēs. Ego ſum inq̄t dn̄e qui peccaui ego inique egi: iſti q̄ oues ſunt quid fecerūt? In me dn̄e ⁊ ī domo mea gladiꝰ vltionis tue conuertatur ſi tamen mea vel meoꝝ hoc iniquitas cōmereᷓ. Cū igiᷓ pꝛecibꝰ ⁊ lachꝛimis diutius inſiſteret ſubito dei voluntate eadem peſte coꝛreptꝰ eſt. Placuit enī pietati diuine vt vas electionis ſue ab omī labe terrene cōuerſatiōis ad purū emundaretur ne q̄cꝙ vanitatis mūdane in coꝛpoꝛe ſuo penitus remaneret. Cūqꝫ ad extremum vite ſpūs vigoꝛe penitus deficiēte veniſſet: oculos in celum erigere ⁊ quaſi q̄buſdam colloquendo labia mouere cepit. Intellectuales quidem oculi eiꝰ ſicut ſacris epīs poſtmodū referre ſolebat vna cū coꝛpoꝛalibus angelicos quoſdam ſpiritꝰ pꝛeclaro ītuitu aſſiſtere ſepe videbat de quorum nūero tres ad ſe conſolandū accedētes dixerunt. Oſwalde rex dei electiſſime moꝛtis hoꝛroꝛem noli timere nr̄ collega ⁊ conſoꝛs in celo reputatus pacto vite termino nr̄o collegio adijciendꝰ eris. Nō tamen in iſto moꝛiturꝰ es tempoꝛe nec huiꝰ peſtilentie acerbitate vlterius feriendus Xp̄s tue deſolationis anguſtias miſeratus oēm angloꝝ ppl'm a peſte ⁊ clade meritis tuis ⁊ p̄cibꝰ abſolutū liberauit viteqꝫ tue tot annos miſericoꝛditer adijciens te martirio coꝛonandū inſtituit: nobiſqꝫ amodo tam viuentis ꝙ moꝛientis tui cuſtodiā delegauit. Diem ⁊ hoꝛā ſui martirij deſignarūt eos tunc ſibi affuturos aſſerentes. Supꝛa ſolis claritatē facies eorum radiabāt ſed nec foꝛmā eoꝝ verbis rex explicaᷓ valebit. His dictis ab oculis eiꝰ in celo recepti ſunt. Rege enī cōfeſtim ſanitati reſtituto: angloꝛum fines diebꝰ vite ſue nulla peſtis perturbare pꝛeſum-

pſit. Ex illo tẽpore in oĩbus deo ⁊ hominib⁹ emendatiorem ſe prebuit et vite ſue exitum cũ gaudio expectauit. Uite preterite natiuitates mentis deuotiõe trãſcendit: elemoſinis ⁊ lachrimis preteritas negligentias quotidie redemit. Poſt hãc quoqꝫ viſionẽ vna cum kyneburga vxore ſua regis Weſtſaxonũ kynegilſi filia caſtitatis mundiciã in poſterũ conſeruauit Sctũs aũt oſwaldus pauperibus ac peregrinis ſemp humilis benign⁹ / ⁊ larg⁹ fuit. Cũ enĩ quodã die paſce aſſidente ſecum in mẽſa epõ aidano veniret ad ianuam regis magna pauperũ multitudo elemoſinã petẽs ⁊ rex aliud ad manũ nõ haberet porrigendũ ipm ferculum coram ſe poſitum cũ diſco argẽteo minutatim cõfringendo ad pauperes miſit. Quo viſo: pontifex tali facto delectatus apprehẽdit dexterã ei⁹ et ait. Rogo deũ vt nunꝙ veteraſcat man⁹ iſta. Quod ita factum eſt. Nam oſwaldo poſtmodũ interfecto brachium a corpore reſecatũ hactenus durauit incorruptũ. Cõmiſſo tandem graui prelio ab eadem gẽte pagana paganorum rege merciorum penda a quo ⁊ predeceſſor eius edwinus perempt⁹ fuerat: in loco q̃ lingua anglorum maſerfeld. vocat̃ occiſ⁹ eſt ãno etatis ſue triceſimo octauo nonis auguſti. Eſt aũt loc⁹ ille contermin⁹ finibus armorice vallie: qr antiquit⁹ ps maxima wallie dicta eſt armorica. Ab vrbe enim ſolapie ſeptem fere miliaribus verſus eandem Walliam diſtare probat̃ idẽ locus abbatiſqꝫ ſalopie dictioni cedit. A foſſa quoqꝫ regis offe que angliaꝫ ⁊ Walliam diuidit miliario non plene dimidio ⁊ a Wenolocenſi cenobio miliarib⁹ ſexdecim ſeparatur. In quo quidem campo eccleſia que candida eccl'ia dr in ſcti oſwaldi honore fundatur ⁊ non procul inde fõs perhennis exoritur qui ab incolis fõs ſancti oſwaldi noĩat̃. Pẽda võ rex caput ſancti oſwaldi abſciſuꝫ cũ brachijs per annũ in ſtipitibus ſuſpendi iuſſit. Oſwaldus namqꝫ rex regno merciorum primit⁹ ſubiugato ⁊ rege penda in Walliam fugato cõgregatis paganorum copijs in loco memorato ſctm̃ regẽ oſwaldum interfecit. Sepulto vero in cimiterio lindiſfarnenſi capite frequenter in loco illo quaſi lucerna/ quandoqꝫ vt candida forma aliqua/ nunc ſicut cãdela / modo nitida velut tela lux celitus emiſſa refulſit. Extracto proinde capite in vrbe bamburch honorifice locatur. Tepeſcente demũ erga ſancti reliq̃as populi deuotiõe nec erat qui digne reliquias huius ſancti precioſas excoleret: vel cuſtodie diligẽtiam exhiberet. Monanachus igit̃ quidaꝫ de burgo ſancti petri in partib⁹ illis adueniens ⁊ ſecreta eccleſie vbi reliquie erant repoſite diligent̃ explorans habita oportunitate brachiũ ſãcti oſwaldi de theca extrahens ſecũ clanculo aſportauit ⁊ in ſuo cenobio cũ honorẽ collocauit. Maluit enĩ talis furti ſacrilegus fore depredator ꝙ tãto carẽ theſauro ſue conſcientie improb⁹ accuſator. De pctĩ enĩ crimine quodãmodo laudeꝫ glĩe acquiſiuit: dũ de ſue nota infamie honoris cumulũ ſue eccl'ie ꝯpenſauit ⁊ ſancto martiri perpetuam venerationẽ acquirere meruit. Elapſo poſt martiriũ ſcti oſwaldi anno vno apparuit quidã in viſione regi oſwio dicens. Uade inquit citiſſime ⁊ caput cũ brachijs fratris tui ꝓ xp̃o occiſi diligenter inquire. Nã caput diuĩus in ſtipite configi xp̃i clemẽtia indignũ duxit: ſed et brachia cũ manib⁹ dei honorare bonitas diſpoſuit: ⁊ a volatilib⁹ celi ea ledi non permiſit: nec a pulchritudine ſua tanto tempore maculari. Dexterã cũ brachio non iam in ſtipite ſed in aquis viuentib⁹ reperies vbi meritis ipſi⁹ de ſaxo duriſſimo fõs viu⁹ emanare cepit. His dictis heros ille diſparuit ⁊ rex iter cũ feſtinatione maturans iuſſa cõpleuit ⁊ caput in cimiterio lindiſfarnenſi ſepeliuit:

⁊ brachium apud bamburgh compoſuit.
Corpꝰ quoqꝫ ⁊ oſſa adduxit ſecuꝫ regina
merciorū oſrida filia regis oſwi: et vſqꝫ
ad monaſteriū de bardeneia in lindeſeia
detulit: ſed repulerūt eū monachi īuidē-
tes mortuo qꝛ ſup eos bellico iure regnū
acceperat: ſed nocte intempeſta lucis vi-
ſa columpna ſuper corpus diuinitꝰ emiſ-
ſa vltro petierūt quod añ reiecerāt. Ibi
enī ex cadente ſanguine reuiruit ceſpes.
Poſt multos martirij eiꝰ annos ſanctꝰ
cuthbertus cuidā in obſequijs eius deuo
to apparens dixit. Surge inquit ⁊ caput
ſcti oſwaldi in eccľia de bamburgh negli-
gētiꝰ cuſtoditū ad me deferre ne differas
vt vna mecū ī vno loculo requieſcat. Nā
enī in cimiterio meo humatū mihi deꝰ cō
mendando delegerat: hoīs violētia a me
ſeparari non debebat. Surgens vir ille
⁊ ad locū deſignatum perueniens occaſiōe
habita caput martiris amplectens feſtio
greſſu domū redijt. Et ecce ſcti cuthberti
ſepulchrū motu interiꝰ perſtrepēte: ſine
cuiuſqꝫ manus tactu ſubito aperiri vide
tur ⁊ cōpoſito ſecum capite ſpōtaneo mo
re recludi. Circa annū dñi nōgenteſimū
nonū ſicut in hiſtorijs legitur oſſa ſancti
oſwaldi tranſlata ſunt de bardenay vſqꝫ
glouerniam per ethelredū ducē merciorꝫ
vbi in honorem ſcti oſmundi monaſteriū
conſtruxit. Quanta enī fides oſwaldi in
deū fuerit: que mentis deuotio etiā poſt
mortem virtutū miraculis claruit. Nam
in loco vbi pro patria dimicās a paganis
interfectus eſt: vſqꝫ hodie ſanitates infir
morum celebrari non deſinūt. Nec mi-
rū dum eſt in loco mortis illus infirmos
ſanari qui ſꝑ dū viueret īfirmis ⁊ paupi-
bus conſulere/ elemoſinas dare/ opē fer-
re non ceſſabat. In loco ſiquidē martirij
eius paralitica quedā curat. Puluis de
loco martirij eius in poſte cuiuſdā domꝰ
appenſa conflagrata tota domo poſtis ſo
lummodo in qua puluis pendebat itacta
permanſit. Cū quidā ab immūdo ſpiri
tu grauiter vexaretur allata eſt aqua in
qua oſſa ſancti martiris fuerant lota ⁊ ec
ce demoniacus ſubito conticuit et quaſi ī
ſompnū laxatus caput et cetera mēbra in
quietem cōpoſuit. Et poſt aliquantulum
hore ſpaciū reſedit ⁊ grauit ſuſpirās ait.
Mox vero cū capſella atrio domꝰ appro-
pinquauit receſſerūt omēs qui me preme
bant maligni ſpūs ⁊ me relicto nuſqꝫ cō-
paruerūt. Erunt enī de ſctō oſwaldo qꝛ
a tpe matutine laudis ſepius ad diē vſqꝫ
in orōnibus perſtiterit atqꝫ ob crebrum
morem orandi ſiue gratias dño agendi:
ſemper vbicūqꝫ ſedens ſuper genua ſua
manus habere ſolitꝰ ſit. Uulgatū eſt aūt
ꝙ etiā inter verba orationis vitam finie
rit. Nā cū hoſtibus circūſeptꝰ videret ſe
perimendū orauit pro animabus exerci-
tus ſui. Unde dꝛ in prouerbio. Deꝰ miſe
rere aīabus dixit oſwaldꝰ cadens in trā.
Apud farnham in honore ſcti oſwaldi
conſtructa eſt eccľia in qua multi benifi-
cia eius poſtulantes infirmitatis ⁊ inco-
modi remedia multotiens experti ſunt.
Cuius claues latro quidā latent auferēs
aperto oſtio intrauit ⁊ vniuerſa illius or
namenta rapiēs aſportauit. Et ecce lumi
ne oculorꝫ obtenebrato quo ſe diuerteret
penitus ignorauit. Adueniente tandē ſa
cerdote: lachrimis profuſus miam illius
homo miſer deprecabatur: reumqꝫ ſe me
rito dampnabilem iudicans ꝙ fraudulē-
ter diabolo īſtigāte egiſſet: īdicauit. Quo
audito ſacerdos deo ⁊ beato oſwaldo im-
menſas gratias referens errori illius cō
doluit et liberum abire permiſit. Cum
aūt in monaſterio ſelſeie ⁊ vbiqꝫ in pro-
uicia mortalitatis peſtis ſeuiret ⁊ paſſī
de hac vita multi raperentur viſū eſt fra
tribus triduanū ieiunium indicere et di-
uinam clemētiā ſuppliciter obſecrare: vt
miam illis dignaretur impendere ⁊ ſiue
periclitantes hoc morbo a preſenti morte

liberaret ſeu raptos de mūdo a perpetua
aīe dampnatione ſeruaret. Erat tūc ī mo
naſterio illo puer quidā qui eadē tactus
infirmitate in lecto iacebat cui apl'orum
principes dignati ſunt apparere dicētes
Noli timere fili mortem pro qua ſollicit⁹
es: nos eniꝫ te hodierna die ad celeſtia ſu-
mus regna perducturi. Uoca ergo ad te
preſbiterū eoppaꝫ ⁊ dicito illi qꝛ dn̄s exau
diuit preces veſtras ⁊ deuotionem ac ie-
iunia propiti⁹ aſpexit: nec aliquis de hoc
monaſterio hac clade moriturus eſt pret
te ſolum qui hodierna die ad viſionē dei
perducendus es in celum. Quod diuina cle-
mentia nobis per interceſſionem glorio-
ſi regis oſwaldi conferre dignata eſt. Hac
etenim die idem rex ab infidelib⁹ in bello
extinctus mox ad ſempiterna aīarū gau-
dia aſſumpt⁹ in celum electorū agminib⁹
ſociatus eſt. Celebrent igitur miſſas ſiue
pro grārū actione qꝛ exaudite ſunt oratio
nes vr̄e: ſiue etiā in memoriā regis p̄fati
qui pro eis ſupplex ad deū orabat. Cū au
dita puer enarraſſet eadem die mortuus
eſt et cuncta que dixerat vera repta ſunt
⁊ dies ſcti oſwaldi natalicius per mona-
ſteria extunc venerari cepit.

¶ De ſancto Oſwino Rege ⁊ martire.

BEatus ei oſwin⁹ ex antiquo-
rum clariſſima regū ꝓſapia
anglorꝫ oriund⁹ extitit. Poſt
mortē ſequidē regis northan
humbrorū edwini: p̄mis ei⁹
ſucceſſoribus oſrico videlꝫ rege deirorꝫ
⁊ eanfcido berniciorum apoſtatis a ced-
walla rege britonū iuſto dei iudicio dele-
tis: filius oſrici oſwin⁹ ne a cedwalla pe-
rimeretur non paruo tempore apud occi-
dentales ſaxones exulauit regnūqꝫ deiro
rum et berniciorū oſwald⁹ edwini regis
nepos ex ſorore acta progenitus obtinuit
Quo tādē a paganis martirizato ſucceſ-
ſit frater ſuus oſwi ⁊ viginti octo annis
laborioſe regnauit. Audiens igitur Oſ-
winus exulans filius ſcꝫ oſrici qꝛ defun-
cto oſwaldo regnaret oſwi pro fratre ſuo
inito cum ſuis conſilio ad regnū deirorū
regreſſus ab omī plebe letant recipitur:
⁊ in regem nemine cōtradicente ſublima
tur anno dn̄i ſexcēteſimo quadrageſimo
ſecundo ⁊ prouincie deirorꝫ nouē annis
in maxima oīm rerū affluentia ⁊ ipe ama
bilis omnibus prefuit. Erat enim oculus
ceco/pes claudo/bacul⁹ tremulo/orpha-
norum ⁊ viduarū oīmqꝫ indigentiū pius
pater. Pauperes et maxime peregrinos
benigne recipiebat/eſurietes alebat/nu
dos veſtiebat: ⁊ omibus ei⁹ bn̄ficia poſtu
lantibus hilariter impendebat. Cū igi-
tur vir dei pietatis vacaret operibus hu
mane ſalutis inimicus oſwi regem ber-
niciorū magis ac magis aduerſus eum
excitauit ⁊ donec congregatis exercitib⁹
ad preliandū in loco q̄ wilfareſdoun dici-
tur occurrerent inflāmauit. Piiſſim⁹ au-
tem rex oſwinus videns ſuos licet multo
pauciores cū hoſtibus volentes contēde-
re ⁊ ꝓ rege ſuo paratos occūbere dixit ad
eos. Congratulor o pricipes ⁊ fideles mi-
lites vr̄e ꝓbitati ⁊ milicie ⁊ gratias ago
bone voluntati veſtre. Sed abſit a me vt
mei ſolius cauſa belli diſcrimen omes in
curratis qui me q̄q̄ iure dn̄m pauperē
tamen et exulem vobis regeꝫ cōſtituiſtis
Malo itaqꝫ cum paucis ſolus exulaē im-
mo potius diligo mori: q̄ vos mei ſolius
cauſa contingat quoq̄ modo periclitari.
Impius enim et inhumanus eſt qui cuꝫ
dei iudicium nullo modo poſſit euertere:
plures ſui ipius cauſa conatur euertere.
Quare diuinam ſuper me ſententiā pa-
cificus non belligerando libenter ample-
ctans preſertim cum per os ſancti aidani
per martirii palmā ad celeſtis regni gau
dia me tranſiturum ignoſco. Quo ordine
⁊ tempore xp̄s voluerit vitam tempora-

lem finire non recuſo. His dictis exercitū domū remiſit ⁊ cū vno tm̄ milite tōdehere noie in gedlingum in domū hunewaldi comitis cui vicū illū ⁊ multa cōtulerat predia ſe recepit. Hunewaldus aūt eū in cōclaui quaſi decenti⁹ habitaturū introduxit deiqȝ timore poſtpoſito regi berniciorū qȝ regem oſwinū ſibi traderet iugulandū ſceleſtus innotuit. Audiens enim hoc rex oſwi ethelwinū dom⁹ ſue prepoſitum illic direxit ⁊ vt regem edwinū interimeret imperauit. Quo cū perueniſſet ⁊ oſwinus ab hunewaldo ſibi tradit⁹ fuiſſet ait rex. Quia nequiter tradit⁹ innocens a vobis iuſſus ſuꝫ occidi p̄coꝛ vt hūc militem libere permittatis abire nec mei cauſa faciatis eū mortem ſubire. Maluit tn̄ miles morti ſuccūbere: q̄ᷓ mortuo dn̄o etiā ſi copia daretur ſuperuiuere. Excepit itaqȝ rex oſwinus vna cū milite ſuo mortis ſententiā ⁊ effuſo ſanguine ſuo perpetuam in celo adepti ſunt manſionē tertio decimo kal. ſeptembris anno regni ei⁹ nono. Erat eni rex oſwinus ⁊ aſpectu venuſtus et ſtatura ſublimis/affatu iocundus/moribus ciuilis ⁊ manu oībus nobilibus ſimul ⁊ ignobilibus largus. Unde ob regiam animi eius ⁊ vultus ⁊ merito rum dignitatem ab oībus diligebat ⁊ vndiqȝ ad eius miniſterium de cunctis ꝓpe prouincijs viri etiam nobiles concurrebant. Donauerat aūt rex oſwin⁹ equum ſuum optimū aidano ep̄o eo q̄ magis pedibus pergere q̄ᷓ equo vehi cōſueuerat. Qui cito poſtmodū equū illum cū nil aliud ad manū haberet cuidā paupi elemoſinā petēti donauit. Hoc cū didiciſſet rex plurimū indignat⁹ ait ep̄o aidano ſecum ad menſam cōſedenti. Quid feciſti domine preſul: Nū viliores equos habuimus qui ſufficerent ad elemoſinā: Cui epiſcopus. Quid loqueris dn̄e rex: Nū charius erit tibi filius eque q̄ᷓ filius marie: Cōtinuo rex procidens ad pedes ep̄i veniā rogauit promittens fideliter q̄ nunq̄ᷓ obloqueretur quicq̄d de reb⁹ ſuis dei filijs erogaret. Dū igitur pacati ſimul ad menſam ſederent: ep̄s ſubito in lachrimas eſt reſolutus. Cuius rei cauſa a circūſtantibus requiſita preſul ait. Non multo tp̄e victurus eſt rex iſte ante modo nō vidi regem humilem: nec digna eſt hec gens nequā talē diu habere regem. Unde cōtigit cito poſt hec ipſum occidi vt prefatū eſt: anno dn̄i ſexcenteſimo q̄nquageſimo primo ⁊ regni eius nono. Sed et ipſe antiſtes aidanus poſt regis occiſionē duodecim ſolummodo ſuperuixit diebus. In gedlingo modo gilling vocato non ꝓcul ab vrbe richemūdie ſito regina eanſleda oſwi regis vxor ⁊ regis oſwini ꝓpinqua in expiationeꝫ necis eius īpetrata a rege oſwi licentia monaſteriū cōſtruxit: ī quo orōnes aſſidue pro regis occiſi ⁊ ei⁹ q̄ occidere iuſſit aīe ſalute quotidie dn̄o deberēt offerri ⁊ virū quendā deuotū noīe trūhere natione anglū a ſcotis ordinatū ⁊ edoctū regis occiſi propinquū cōſtituit abbatem. Quiqȝ poſtea ſub rege merciorum wulfero in prouincia merciorum et mediterraneorū anglorū ep̄s effect⁹ gentiuꝫ multitudinē ad fidem conuertit. Corp⁹ aūt ſancti regis ab eis qui eum occiderāt ad oſtiū tyne fluminis verſus aquilonem delatū eſt et in oratorio ſctē marie virginis ſepultū in quo loco religioſorū multitudo cōgregata iugit deo ſeruiebat. In tantā aūt honoris eminentiā excreuerat locus ille vt per totā prouinciam ꝓ reuerentia loci ⁊ religione defunctoꝝ corpora ibidem tumulanda deferrētur. Elapſis poſt hec multis annis ynguar ⁊ hubba iniquitatis filij danorū principes ad oſtiū tyne fluminis applicantes ipſum monaſterium et omnem circa regionem graui depopulatione vaſtarunt monachos ī quadam eccleſiola omniū ſanctorum honore a ſancto cuthberto dedicata cōbuſſerunt:

⁊ cuncta cenobij edifitia in planiciem redigerunt. Anno autꝫ gratie milleſimo centeſimo decimo cū monachus quidā nomine edmund⁹ loci edituus nocte quadā poſt orōnes more ſolito fuſas ſopore depreſſus eſſet apparuit ei quidam etate canus/vultu decorus ſtatura procer⁹ ⁊ verbis iocund⁹ atq̧ benignus. Quē cū diligenter intuens aſpiceret ⁊ quis eſſet interogare nō auderet: is qui ei apparuit dixit. Edmunde frater edmunde. At ille ſecurior redditus ait. Quis es dñe? Ego ſū ait oſwin⁹ rex q̄ ab hunewaldo comite nequiter traditus ab oſwio rege morte detestanda perempt⁹ hac in eccl'ia cūctis incognitus iaceo tumulatus. Surge ⁊ dic pōtifici egelwino quatin⁹ corp⁹ meū eleuet ⁊ decentiori loco illud collocare nō tardet Quod cū illo epō nunciaſſet ⁊ ille corpus ſctm̄ de terra eleuaſſet tanta odoris fragrantia egreſſa eſt vt oīm aromatū genera diffuſa putarentur ⁊ omēs qui aderāt ineſtimabili ſuauitate replerētur. Sicq̧ ſacrū ei⁹ corpus ī aquilonari oratorij parte cum honore reconditū eſt. Inditha toſtij comitis vxor cū magna inſtantia partem reliquiaruꝫ ſcti martiris ab epō petiit ⁊ partem capillorū capitis ſctī accepit. Ignis aūt aduſtione pilos probare voluit non vt in aliquo de ſancti diffideret meritis: ſed vt martiris merita circūquaq̧ per hoc extollere poſſet. Accenſo itaq̧ igne copioſo et capillis iniectis poſt vnius hore ſpaciū capillus ab igne intactus omnino ⁊ incōbuſt⁹ permanſit. Cū eniꝫ ſacerdos quidam vanus et lubricus comitis toſtij conſiliarius occupatis circūquaq̧ hoſpitijs in eccl'ia parari ſibi lectū iuſſiſſet meretricem ſecreto ad ſe introduci fecit. Et cū iniquitatem perpetrare cū illa vellet cepit oīs eccl'ie fabrica motu ſubitaneo a ſummis vſq̧ deorſum quaſi vētorū flatib⁹ parietes eccl'ie hac ⁊ illac impellendo agitari ſuiq̧ ruinā ⁊ oīm interitum cōminari. Perterritus ſacerdos et reatum ſuum intelligens meretricem de eccl'ia exire coegit ⁊ oīs illa ꝯmotio ceſſauit. Cum naues quinquaginta regis Willelmi apud tynemuthā applicarēt bona loci ſctō nequaq̄ parcentes ſpoliarūt: telāq̧ cuiuſdā mulieris abſtulerūt. Mulier aūt eccl'iam intrans cū lachrimis ſctm̄ deprecabatur quatinus ei telam redderet ⁊ de predonib⁹ vindictā faceret. Naute vero nauigātes ſubito in ſcopulos abſq̧ turbine ventorum quaſi remige carerent offendentes ſeſe collidere mutuiſq̧ congreſſibus ſibimet occurrere ⁊ fluctus ſeuientes nautas preter paucos ſubmerſerunt ⁊ ad littus eccl'ie quā molauerant ſpolia eiecerunt ⁊ vniuerſi cū vetula concurrentes bona ſua iuxta littora reperta receperunt. Sanctus enim oſwinus mulierem oīm mēbrorū officio deſtitutā ſanauit: militem qui cū equo ſuo de rupe altiſſia corruit īcolumē reddidit. Equus de ſcopulo in ſcopulum lapſus nō ſolum de p̄cipitio ſaluat᷑: verū ſubito multis intuentibus mirabiliter reuocatur. Cuidaꝫ incarcerato apparens p̄cepit vt velociter ſurgens ad tynemuthā properaret. Qui manus et pedes ſolutos aſpiciens ſurrexit et ſeram oſtij leuit excutiēs iuſſa martiris cū feſtinatione impleuit. Auriga cū bobus ad quadrigam iunctis de ſupercilio montis corruens a periculo liberatur Quidam pro columba quaꝫ ſub feretro preſumptuoſe occidit infirmitate correptus cū ſe promitteret pro delicto ſatiſfacturum ſanatur. Sed cū votum implere negligeret recidua infirmitate deceſſit. Duas mulieres cecas illuminauit/paraliticā curauit/ſurdis duobus auditū reddidit/puellam a demone vexatam liberauit. Mulier quedam a demonib⁹ per annum vexata cū ad eccleſiam martiris adducta ſanaret᷑ cū lachrimis narrauit ꝙ tēpore dormitionis ſue circūdederūt eaꝫ de

mones infiniti aſpectu terribiles et horribiles valde. Quorū ſeptem maiores erāt & terribiliores cornuti/hiſpidi/ & caudati oculos habentes teterrimos & eam vndiq; circūſtantes dilacerare nitebātur. Cūq; magnis vocibus exclamaſſet: quidam indutus ſuperpellitio candorem lilij hñs in facie apparens dixit. Ego ſum inqt rex & martir oſwinus ſub cuius feretro requieſcis. Et cum manica ſuperpellitij multitudinem demonū effugauit & cū om̄i māſuetudine cū loco et tempore peccata q̄ fecerat & nūq̄ cōfeſſa fuerat & tranſgreſſionem cuiuſdā voti diſtincte reuelauit: hortans vt peccata confiteretur & votum ſuum impleret & de cetero officium pandocinandi venaliter non exerceret pro quibus vt aſſeruit poteſtati demonū tradita fuit.

¶ De sctō Oudoceo epō & confeſſore.

Sanctus oudoceus xp̄i ſeruus ab infantia bonis et sctis meritis deditus: ieiunijs vigiliis & orationib⁹ pro eterna mercede aſſiduus: liminibus btī petri apoſtoli viſitatis: locū sctī dauid adijt & inde per eccl'iam sctī theliai diuertēs reliquias quaſdam ibidem acquiſitas ſecū ſumpſit. Cumq; in itinere conſtitutus latronib⁹ obuiaret: & illi copiā thezauri eū habere ſperantes deprędari vellent cecitatem incurrerunt & penitentes prece oudocei oculorum viſum receperunt. Cū aūt factus epiſcop⁹ iter cum ſuis ageret de mulieribus quibuſdam butirū lauantibus aquam de vaſe ſibi porrigi poſtulauit. Ille vero ironice nullum aliud vas niſi butirū ſe habere reſponderūt. Epiſcopus vero accepto ab eis butiro & formata ad modū tintinnabili nola: inde potauit & in tali forma remanſit aurea videlicet in tantum q; videntibus apparet eſſe ex auro puriſſimo & ab illo die in eccleſia laudanenſi in miraculi teſtimonium conſeruatur. Rex quidā venando cū ceruū inſequeretur & ceruus ad pallium sancti confugeret rex cū venatoribus hoc vidēs miraculum veniā a ſeruo dei humiliter poſtulauit & totū territoriū illi conceſſit. Dimiſſa tandem vir dei paſtorali cura conſtruxit monaſteriū iuxta aquā nomine weie: & ꝯgregata fratrū magna caterua in magna abſtinentia & ſanctitate vite per multos annos vitam ducens exempla virtutum et toti⁹ sctīmonie vſq; ad mortem fratribus oſtēdit. Migrauit autem ad xp̄m ſexto nonas iulij.

¶ De sancto Paterno Epō & confeſſore.

Paternus aūt ep̄s ſanct⁹ terrenā hereditatem derelinquens ac exilium amās ſummi regni celeſtis fieri heredem concupiuit. Qui genti quidam armoricus fuit. i. de minori britannia ortus & de parentib⁹ nobili proſapia procreatis petrano sc; patre matre vero guean qui vno conuentu vtentes ſanctū paternum genuerunt & poſtea ſempiterno dei ſeruitio ī caſtitate manētes ſe ſubdiderunt. Nam petran⁹ illico britanniā minorem deſerens hiberniam petijt & magna vite abſtinentia & virtutib⁹ deo placuit. Gratioſa q̄ppe apparuit natiuitas sctī paterni per quem pater ei⁹ sctūs effectus eſt & mater eius famula xp̄i religioſam vitam duxit. Adoleſcens autē paternus factus interrogauit matrem quē patrem habuiſſet viueret an non: aut ſi viueret vbi erat & cur alibi moraretur & nō potius in ꝓpria hereditate maneret. Cui lachrimando mater reſpondit. Pater tuus quidē viuit & plus deo q̄ mūdo. Perrexit aūt hinc ad hiberniā vbi ieiunat orat/ vigilat meditatur: genuflectit altiſſimo dño. Tunc adoleſcens ait. Quo ergo meliori modo poteſt filius viuere q̄ boni pa

tris imitatione? Nam ſi rex ſit pater illū imitari in regimine filius appetit. Itaqꝫ ego moriar ſi non aſſequar patrē meum per ſemitas quas elegit. In illo enī tempore chor⁹ eccl'iaſtic⁹ monachorꝫ minoreꝫ britanniam deſerens: britannie maioris oras appetere meditabātur. Hac enī prouocatus fama puer paternus cū illis pergere feſtinabat. Conuenientib⁹ itaqꝫ ad nauigandū cunctis paternus mox quartus dux cohortis efficitur. Nam conſobrini eius: videntes eum ad culmē perfectionis properare dixerunt. Qm̄ dn̄s inquiūt i morib⁹ te p̄fecit oportet vt pp'lo ad exēplum vite debeas preeſſe. Sicqꝫ octingēti monachi ⁊ quadragintaſeptē paternū eligentes ducem ⁊ eū ſequentes proſpero nauigio oras inſule maioris britānie tenent. Cepit aūt ſctūs cū ſctis locū in eccleſia cognomēto mauritania ⁊ edificato ibidem monaſterio ſub echonomo prepoſito et decano ſtatuit ⁊ bn̄dictis fratrib⁹ hiberniā nauigauit ⁊ viſitato patre ſuo ac conſolato gratias deo referebant Erāt tunc in hibernia duo reges qui orta inter ſe diſſentione multum diſcordabant. Vaſtationes fiunt/rapiuntur prede/domus cremantur / conſurgunt bella / ⁊ multis gladio interfectis terra deſolata in ſolitudinem redigitur. Tandem miſericors arbiter orbis ſolita miſertus prouidentia: cauſaꝫ inſperate pacis ad ep̄m cuiuſlibet ciuitatis per angelum ſuū mittens dixit Niſi vterqꝫ exercitus vultū ſcti viri nup ex britānia aduenie͂tis viderit reges maliuoli adinuicē nūq̄ placari poſſūt. Miſſis ſtatim legatis paternū honorifice aduocant: ⁊ conuocato exercitu patern⁹ in medio ſtatuit. Et ecce grā vult⁹ ei⁹ ꝓpulſatis penitus regū diſcordiis inter vtraſqꝫ prouincias pax ⁊ vnitas perpetua confirmatur hiis aūt rite peractis oēs quaſi vno ore deū in ſeruo ſuo paterno bn̄dicūt Patern⁹ itaqꝫ valedicto patre britanniā adiit ⁊ fratres incolumes inuenit. Inter quos nymannaucū quēdam noīe nup aduenientem repperit qui in minori britannia poſt paternū viuere nō valens ad littus maris venit ⁊ quandā petrā inueniens ſuper eā ſtetit ⁊ ait. Si dn̄o deo ſunt placita que meditor ⁊ ſi vere ſctūs eſt patern⁹ ille quē ſequi volo: ſurgat petra et ſuper equora natet/ſolidentur vnde/obducet pelagus: ne lapidem mergat et ad ſctm̄ paternū incolumis vehar. Et ecce dicta citi⁹ lapis ſuper nudas maris velocit currēs mirabili nauigio vſqꝫ ad monaſterium viri dei ip̄m tranſduxit. Tunc patn⁹ monaſteria ⁊ eccl'ias per totā hereticā regionem que nūc cardiganſhire appellatur edificauit. Interea mailgun⁹ rex borialium britonum ad debellādos ⁊ depredandos auſtrales britones cū ſuo exercitu venit ⁊ qm̄ ſp temptator erat ſctōrum duos predones ſe precedere iuſſit vt ſctm̄ paternū quouis modo callide temptarēt Qui vaſa quedā glarea replētes regales thezauros ad ſctm̄ ſe apportaſſe ſimulāt ⁊ donec rex ꝓſpere reuertatur: hos cuſtodire mandāt. Annuit ſctūs deponi iubet/illos inueniendos eſſe ſicut relicti fuerāt affirmat. Rege itaqꝫ pacatis ſibi inimicis regreſſo venientes predones ⁊ vaſorū interiora ſcrutātes glareā deponūt ⁊ regis thezauros furti ablatos: ⁊ ꝓ eis glareas imiſſas fore exclamāt. Sctūs āt patern⁹ ecōtra aſſeruit vt dimiſſos ita fore inētos Illi tamē ruinā totius monaſterii et depopulationem minabātur ſi thezauri nō redderentur. A rege aūt antea per britanniam fuerat edictū vt oē mendatiū aqua feruentiſſima deprehenderet. Tunc i feruore ſp̄us iubet patern⁹ aquā in eneo cacabo donec ferueret calefieri ⁊ manū immittens albam ⁊ frigidā poſt aliquantulum more ſpacium extraxit. Coacti enim poſt hec predones cū manus ſuas in feruentem aquā miſiſſent: malitiam mentis

um man⁹ exuſte declarabāt. Cūq; toti cō buſti vitā finiſſent: rex oculis excecatus infirmatur ⁊ ꝓpter reatū in ſctm̄ paternum inique cōmiſſum ſe moꝛiturū confitetur. Adduct⁹ aūt ad virū dei cū magna difficultate rex gemens ⁊ penitens flexis genib⁹ indulgentiam petijt ⁊ accepta venia ſanantur oculi eius et mēbꝛa. ¶ Celeſtis aūt nūci⁹ ad ſctm̄ dauid in roſina valle veniens dixit. Surge ⁊ vade in hieruſalem vt ibi gradū epalem ſuſcipias ⁊ adde tibi duos condignos comites paternū videlicet ⁊ theliaum qui ad eundē gradū epalem pꝛomoueri poſſunt. Mox ei miſſis ad illos nūcijs ſine moꝛa venerūt. Per barbaras eni nationes iter agentes gratiam linguarū a dño acceperunt: vnumquēq; hoīem pꝛopꝛia lingua in qua nat⁹ fuerat alloquentes. Ad vꝛbem hieruſalē tandem accedentes nobiliſſime poſt apoſtolos pꝛedicabāt contra iudeos ⁊ hereſiā ibidem oꝛtam. Nā vnuſquiſq; in lingua ſua eos loquentes intelligebat. Per impoſitionē poſtea man⁹ patriarche epi oꝛdinati ſunt ⁊ munerib⁹ ditati. Patern⁹ quidē tunica ex auro texta et baculo ditat̄. Regreſſi eni ad patriam i tres epatus bꝛitāniam diuiſerunt. ¶ Cū autem patern⁹ in eccleſia mauritania pꝛefata poſt tātos laboꝛes quieſceret deābulabat quidā tirānus regiones altrinſec⁹ noīe arthurus: q̄ quadā die veniens ad cellam ſcti epiſcopi ⁊ ipm alloquens tunicā memoꝛatā aſpexit: ⁊ zelo cōfoſſus inuidie petiuit eam Cui ſctūs. Non cuilibet maligno ſed clerico: ſtm̄ deo ſacrato hec tunica ꝯdigna eſt Ille aūt indignans monaſteriū egreſſus iterumq; regreſſus vt eā vi tolleret. Un⁹ aūt diſcipuloꝛū vidēs illum in furoꝛe reuertentem cucurrit ad ſctm̄ patnū ⁊ air. Tirannus: qui hinc antea exiuit inſultando cū furoꝛe regreditur. Patern⁹ ait Immo abſoꝛbeat eū tellus. Quo dicto: ſtatim terra apperuit os ſuum ⁊ vſq; ad mentū arthurū abſoꝛbuit. Qui illico agnoſcens ſuum reatū incipit deū ⁊ ſctm̄ paternū laudare donec veniam humilitͤ petens terra illum ſurſum emitteret. Tunc ſctūs regi flexis genib⁹ veniam imploꝛāti benigno vultu indulſit. Illis eni dieb⁹ caradaucus vltra terminos bꝛitannie regnū ſuū dilatauit ⁊ ad minoꝛē bꝛitanniā veniens illam dñio ſuo ſubiugauit. Incole aūt illi⁹ pꝛouincie ad illum veniētes dixerunt. Niſi paternū nr̄atem ad nos ex maioꝛi bꝛitānia reuocaueris: nos tibi placabiles ⁊ ſubiectos inuenire non poteris Tunc rex tranſito ꝓſpere mari obnixis pꝛecib⁹ ſctm̄ epm rogauit vt ad inſtructionem minoꝛis bꝛitannie ⁊ populi edificationem greſſum maturare dignaretur. Eps enim ſctūs ſcd̄m apoſtoli pꝛeceptum poteſtati reſiſtere volens illuc perrexit ⁊ magnā perſequutionē a falſis fratribus patienter ſuſtinuit. Sāpſon aūt eps illius pꝛouincie quem pꝛecipuū oēs i ſanctitate magnificabant: parochias perambulabat/certū ſenſum ſingulis eccleſijs metropolitane ſoluere ecclie ſtatuens. Cūq; veniret ad vicina loca vꝛbis iuxta quam ſanctus patern⁹ monaſteriū fūdauerat: vnus monachoꝛū ſampſonis ait. Mitte ad ſctm̄ ex bꝛitānia nuper venientē vt pꝛobes eius humilitatem et pꝛecipe cū nūcio vt quocunq; ſtatu eū inuenerit: eodem ſine excuſatione quacūq; ꝓperet ad te. Sāpſon aūt conſiliū ſimpliciter accipiēs nūcium miſit. Nūcius aūt ad virū dei veniens caligam in vno pede iuenit altero nudo manente. Seruus nūciat legationem ⁊ paternus futura pꝛeuidens ad epm ſine moꝛa perrexit. Malicioſus ille monachus auctoꝛ cōſilij mali paternū ſemiueſtitum pedib⁹ ſubꝛidet: ⁊ ſtatim arrept⁹ a demone cecidit in terram. Mox ſampſō monachum illum auctoꝛem eſſe temptationis intelligens in ſancto paterno ipm pacifice ſalutat: indulgentiā petijt et ac-

cepit. Tunc paternꝰ expulſo demone fatigatū ſanat. Statuit aūt ſctūs ſampſon vt quiuis oīs epatus terre ſibi cenſū redderet: ſcti tamē paterni epatꝰ liber ab omni hoīe fieret. Urbs aūt guenet ſedes epiſcopatꝰ ſancti paterni erat. Poſt hec cōgregata ſynodo vbi multum ab inuidis ⁊ falſis fratribꝰ fatigatus extitit. Cōfirmata tū̄ demū inter ipm ⁊ epos vnitate pacis timens ne per intolerātiā illoꝝ aliquo vel tenui modo iraſcetur vel lederet hūilitas eiꝰ terrā illam deſerens frācos adiit ⁊ ſeptimodecimo kal. maij ī dn̄o obdormiuit. Tres nāq3 eius ſolempnitates minoris britannie incole feſtiue venerant ⁊ colunt diem videlicet qua pax prefata cū epis reformata fuit kalendis nouembris ⁊ diem qua gradū epatus accepit duodecimo kalendas iulij ⁊ diem obitus ſui.

Poſt obitum vero ſcti paterni minorem britanniam atra fames inuaſit nā trium annorū ſpacio poſt tranſitum eiꝰ nec ros nec pluuia de celo ſuper totā prouinciam deſcendit. Inuenerunt tandē incole ꝙ ſanctus paternus iniurioſis ⁊ falſis frībus afflictus terrā reliquiſſet: inito cōſilio ad locū ſepulture eiꝰ apud francos perrexerunt vt honorifice reliquias eiꝰ ſecū trāſferrent. Quod cū aſſequi nullo modo valerent vnū ex oſſibꝰ eiꝰ illis donatū oīs exercitus portare non potuit. Turbatis igitur oībꝰ ⁊ quid agerent ignorantibꝰ ſuperuenit nobilis quidā vrbis guenet ſic dicens. Dū enim viueret ſctūs pater poſtulabat a me ſepius terram meā vt ibi eccleſiam fundaret. Quod itaq3 priuaui eū ſua petitione dū viueret hanc poſt mortē libens cōcedo. Surgat itaq3 ſumat honorē petitionē accipiat. Hoc dicto: os memoratum leuiſſime a terra ſuſtollūt ⁊ ad terram ſuā ſecum deferunt ⁊ in eccleſia illiꝰ honore in terra illius diuitis cōſtructa cū magno honore collocant. Quodā enī tēpore ſctō paterno adhuc ſupſtite dū quidam eius miniſter monaſterij ſiluas viſitaret incidēs ī latrones occiſus eſt. Quo audito paternꝰ ſiluā adijt: ⁊ miniſtrū proprio noīe vocauit dicens. Reſpōdeas magiſtro tuo. Tūc caput a cadauere reuulſū reſpōdit. Hic aſſum dn̄e. Cū qua voce peruenit eps ad locū reſponſionis ⁊ vidēs caput miniſtri a corpore ſectū eleuatis in celum oculis cadauer benedixit ⁊ capite ſubito corpori cōiuncto viuus ſurrexit. Hoc audiens quidā potens illiꝰ prouincie venit ad epm ⁊ dixit. Mei ſunt malicioſi interfectores miniſtri tui: ⁊ ne vltio diuina per cōmotionē animi tui me anticipet miſericordiā humiliter ⁊ veniam peto. Et vt mentem tuam ad me placabilem efficiam partem agri dicabo tibi. Cui ſctūs paternus veniam benigne largitus hoc prenūciauit. Anteꝗ̄ finias vitam tuam domino placebis ⁊ in cimiterio cū honore ſepulturam merebecis.

¶ De ſancto Patricio Epo et confeſſore.

Beatꝰ enim patricius de genere britonū ortus eſt: pater eiꝰ calphurinus mater vero conchos dicta eſt. Cū aūt eſſet annorum ſexdecim cū ceteris in captiuitate ducitur: ⁊ cuidā regi gentili ſex annis ſeruiens ſues illius paſcebat. Centies in die ⁊ centies in nocte deū exorabat. Et ecce apparuit ei angelꝰ dn̄i victor noīe qui frequenter eū viſitans dixit Bene ieiunas: cito exiturus ad patriam tuam: ecce nauis tua parata expectat te. Stetit aūt angelus ſup terrā ⁊ vſq3 hodie manent veſtigia eiꝰ. Et iterum dixit patricio. Uade ⁊ vide locū vbi porcus ille terram naribus fodit: ⁊ quod ibi inueneris da dn̄o tuo in redemptionem ſeruitutis tue. Et factum eſt ita. Poſtꝗ̄ exijt patricius fera penitentia tenuit regē ꝙ ſeruum ſuum optimum dimiſiſſet perrexit vt eum reduceret. Et non inueniēs eum

reuerſus in domū ſuam pondus auri pro redemptione ſuſcepti nō inuenit. Tranſito aūt mari cū multis gentilib⁹ per viginti octo dies in deſertis ambulauerūt ⁊ cibus illis defecit. Et dixit ei quidā gētilis. Tu dicis qꝛ de⁹ tuus magnus eſt: quare ergo non rogas eū pro nobis qꝛ fame perimus. Et ait patricius. Conuertimini in toto corde vr̄o ad dn̄m meum: qꝛ nihil impoſſibile eſt illi vt mittat nobis cibum in viam nr̄am. Et orauit pro eis patricius: ⁊ ecce grex porcorū apparuit illis in via: ⁊ multos ex eis occiderūt et mel ſilueſtre inuenerunt. Qui gratias deo agentes dixerunt ei vt comederet cū eis ſed non comedit: quia illi immolauerunt cibos ydolis ſuis. Et manſit patrici⁹ cū illis dieb⁹ triginta non manducās neqꝫ bibēs hilaris tamen perſeuerabat. Et cū dormiret fortiter a ſathana temptat⁹ eſt: et cecidit diabolus ſuper eū tribus diebus et noctibus: ⁊ inſtar ſaxi ingentis grauiter oppſſit eum ita vt ſe mouere non poſſet. Tūc patricius vocauit heliam bina voce i adiutorium: venitqꝫ helias ⁊ liberauit eum Et ait ad euꝫ diabolus. Ab hac die nō habeo poteſtatem in te vſqꝫ ad diem mortis tue. Et ſtatim eiecit ab eo de⁹ oēm torporem et grauitatē ⁊ vires ei reſtitute ſunt. Quadā aūt die vidit in ſompnis virum ad ſe venientem quaſi de hibernia inſula cum epiſtolis multis ⁊ dedit ei vnā ex illis ⁊ legit. Erat aūt principiū epiſtole tale. Hec eſt vox hiberniensium. Et cuꝫ hoc principiū legeret audiuit ſimul in eodem mometo vocē infantiū ex vteris matrum diuerſa℞ hibernie regionū ⁊ clamauerūt quaſi vno ore. Rogam⁹ te ſctē pr̄ vt venias ⁊ ambules int̄ nos. Statimqꝫ patricius audiēs hoc cōpūctus eſt corde ⁊ nō potuit vltra epiſtolā legere. Et expgefact⁹ grās egit deo: certiſſime ſciens qꝫ dn̄s vocaſſet eū ad ſaluandos illos qui ipm inuocabant. Et cogitauit terram exire vt ſcripturas diſceret ſanctas ⁊ puenit ad ſanctum germanū antiſiodorēſeꝫ epm̄ ⁊ māſit apud illum quadraginta annis legēs ⁊ iplēs ſcripturas diuinas ⁊ virgo corp pmāſit ⁊ ſpū: ⁊ poſtea ad beatū martinū veniens quadraginta diebus cū illo manſit. Inde vero patricius romā pficiſcēs: venit in itinere ad quēdam heremitā i loco deſerto habitantem a quo baculū accepit qui in manu iheſu xp̄i dn̄i nr̄i erat vt eius auxilio ſuffultus iter proſperū haberet. Vocat̄ aūt bacul⁹ iheſu et in ciuitate ſancti patricij vſqꝫ hodie manet. Et declinauit ad quēdam ſctm̄ epm noīe amotuꝫ ⁊ gradū epālem ab illo ſuſcepit. Cū ergo romam ingreſſus eſſet inuenit gloriam ⁊ honorem apud celeſtinū vrbis rome epm Qui miſit eū ad cōuertendā hibernie inſulam: nā antea palladiū miſerat ſed habitatores non ſuſceperūt eū neqꝫ doctrinam eius ſed reuerſus in terrā britonuꝫ mortuus eſt. Cum aūt patrici⁹ veniſſet ad mare inuenit leproſum ſup ripā q̄ rogabat eos vt ſecum aſſumerēt eū in naui ſed familia patricij ſcꝫ triginta quatuor viri de peregrinis recuſabant Tūc ſctūs patrici⁹ altare ſuū lapideū pꝓiecit in mar̄ in quo ſedit leproſus et quouſqꝫ ad portū in finib⁹ laginorū peruenirēt lapis a naui nō receſſit. Et inuenientes piſcatores cū retib⁹ donū de piſcib⁹ poſtulaſſēt ⁊ illi dare recuſarūt. Quō cū ſctō diſpliceret fluuius ille piſces in vindictā hui⁹ ſceleris nō habebit ineternū. Tūc patrici⁹ aſcēdēs in terram que anathailtā vocata fuit ſed plebs regiōis illi⁹ cōgregata repulerunt eum. Ob hoc mare repleuit totā terrā illam. ⁊ ineternū nō habitat̄. Exinde nauigauit ad aquilonarem partē ad virū cuꝫ quo in ſeruitute fuerat vbi vidit multitudinē gētiū aduentū ei⁹ expectantiū. Nā per multa tpa magi ⁊ prophete aduentū patricii predixerūt dicentes. Adueniet homo cū ſuo ligno cui⁹ menſa erit in orien-

te domus ſue ⁊ ppl'ſ ei⁹ retrorſum: ⁊ ex
ſua menſa cantabit ⁊ familia reſpōdebit
ei. amē. Hic cum aduenerit deos nr̄os de-
ſtruet/templa ſubuertet/reges ſibi reſi-
ſtentes occidet: ⁊ doctrina ei⁹ regnabit in
ſeculū ſeculi. Precepit aūt rex illius pro-
uincie noīe leogaire ppl'is ſuis vt ſolicite
aduentū ei⁹ expectātes a finib⁹ ſuis repel
lerent eū. Cū aūt patrici⁹ veniret ad ter-
ram dimiſerūt gentiles canē ferociſſimū
vt illum deuoraret. Sed canis ille velut
lapis fixus ſtetit immobilis. Hoc aūt vi-
dens quidā gigas noīe dichu ſurrexit cū
gladio vt ſctm̄ interficeret ⁊ ipē ſiīr aru
it: ⁊ nec manū nec pedem mouere potuit
Patrici⁹ vero predicauit illi verbū dei et
ad fidem cōuertit. Qui tradidit illi agrū
in quo ſtabāt ⁊ rogauit ne lōgitudo eccle-
ſie ab occidente in orientem verteret̄ ſed
ab aquilone in meridiem. Et factū eſt ita
Alio die cū patrici⁹ miſſam celebraret
quidā magus effudit calicem ſuū ⁊ ſtatī
terra aperiens os ſuū deuorauit eū. Vi-
dēs aūt rus frater dichu valde ſenex q̄ fr̄
ſuus xp̄o credidiſſet pugnauit contra pa
tricium: et noluit credere. Cui ſctūs ait.
Quid tu pugnas pro hac vita que tibi de
ficit? Nā oēs ſenſus tui defecerūt/ ocu
li non bene vident/ aures non bene audi-
unt/ dentium numerus imminutus eſt:
ſimiliter ⁊ cetera membra. Si quis ergo
renouauerit iterū iuuētutē tuā: nūquid
crederes illi? Reſpondit rus. Si hoc fece
ris tibi credam. Tunc orante patricio re-
nouatus eſt Rus in etatem pulcherrimi ⁊
fortiſſimi iuuenis. Et ſtatim credidit ⁊ ba
ptizatus eſt cum tribus filijs ſuis ⁊ cete-
ris multis. Dixit autē patricius ad rus.
Datur tibi electio vtrū in hac vita preſen
ti longo tempore iterum viuas an nūc ad
celum pergas. Reſpondit rus. Eligo vt
modo ad vitam eternam exeā. Et ſtatim
accepto ſacrificio migrauit ad dominum
Tunc perrexit patricius ad regem mi-
luch cum quo in ſeruitute fuerat vt eum
ad fidem cōuerteret. Quod ille audiēs cō
gregauit oēm ſubſtantiā ſuam ⁊ ſuccen
dit eam ſuper ſe illico̦ cōbuſtus eſt: ma-
gis mortē eligēs q̄ vt ſeruo ſuo quaſi ſub
iectus permaneret. Patrici⁹ vero de mō-
te propinquo hoc intuens duabus horis
ſuſpirans ⁊ lachrimans ait. Hic rex quia
ſeipſ̄ igni tradidit ne deo eterno ſeruiret
nemo ſedebit de filijs eius rex ſuper ſedē
regni eius ſed ſemen eius ſeruiet in ſem-
piternum. Et poſtea factum eſt ita. Ve-
nit aūt patricius ad domū cuiuſdam vi-
ri nobilis ⁊ predicans ei xp̄m baptizauit
eum: ⁊ inuenit cū eo filiū qui ſibi placuit
⁊ dedit ei nomen benignum. Puer eni il-
le ſuis manib⁹ pedes patricij ad ſuum pe
ctus colligabat ⁊ noluit dormire cum pa-
tre ſuo ſ; flebat niſi cū patricio dormiret
Cum aūt mane patricius currum aſcen-
deret et vno pede in currū eleuato alterū
tenuit puer ſtrictis manibus dicens. Di-
mitte me apud patriciū pr̄em meum pro
prium. Tūc dixit ſctūs. Baptizate eum
⁊ eleuate in currū qm̄ heres regni dei eſt.
Poſt hec venit patrici⁹ ad cāpum breg.
vt paſcha celebraret ⁊ ignem ſuccendit.
Erat aūt magna ſolempnitas in loco illo
in qua mos erat vt nemo ignem ſuccen-
deret in oīni prouincia donec prius in il-
lo loco accenſus eſſet. Cum aūt rex leogai
re vidiſſet ignē ait. Quis auſus eſt ignē
accendere donec prius in domo mea accē
datur? Cui magus quidā ait. Niſi ignis
iſte extinguatur in hac nocte ipē principa
tum in hac inſula tenebit ineternū: et hij
cū quibus erit doctrina eius. Et perrexit
rex cū ſuo exercitu vt ignem extingueret
Et ait magus ad regē. Noli tu exire ad
hoīem illum ne adores eū ſed ille vocetur
ad te: ⁊ nemo aſſurgat in aduētu ei⁹. Sz
vn⁹ tñ ex illis noīe dego ſurrexit ⁊ benedi
xit illum patrici⁹ ⁊ vitā eternā promiſit
ei ⁊ ille credidit deo. Erat autem quidā

magus qui grauiter reſiſtebat deo cuius
obſtinatiam vidēs ſctūs ait ad dominū
Dn̄e qui om̄ia potes hic impi⁹ blaſphe-
mat nomē tuum eleua illum foras ⁊ cito
moriatur. Hijs dictis eleuatus eſt mag⁹
in aere ⁊ iterū demiſſus de ſuperis cū glo
bo niuis verſo capite ad lapidē cōminu-
tus ⁊ mortuus eſt. Tūc rex iratus ſurre
xit cuȝ ſuo exercitu vt ſctm̄ occideret. Et
ſtatim terremotus factus eſt magnus et
tonitruus ⁊ ignis ⁊ ventus vehemēs: et
ceciderūt ex eis m̄lti. Ceteriſqȝ huc illuc-
qȝ fugientibus remanſit rex cū quatuor
viris latens in quodam loco cū magno ti
more. Uenit aūt regina ad patriciū et di-
xit ei. Homo iuſte ⁊ potens ne perdas re-
gem veniet enim ⁊ genua flectet ⁊ adora
bit dn̄m tuum. Et venit rex timore tract⁹
⁊ genua flexit coram ſctō ⁊ finxit ſe ado-
rare ſed corde nō credebat. Craſtina autē
die venit patricius cū octo viris ad domū
regis ⁊ ſtatim ante eū ianue aperte ſunt
⁊ cenantib⁹ illis intrauit in domū conui-
uij ⁊ nemo ſurrexit ante eū. Tunc poeta
regis ſurrexit an̄ eum ⁊ credidit deo. Et
cū ſediſſet patrici⁹ dedit ei rex paterā ſu-
am vt biberet. Tunc magus quidā immi-
ſit aliquid ex vaſe ſuo in pateram illam.
Uidens aūt hoc patricius ꝯuertit os pa-
tere ad palmā ſuam ⁊ ſtetit liquor in pa-
tera et ſola gutta illa cecidit quā magus
immiſit ⁊ potū bibit et mirati ſunt. Et
poſt puſillum dixit magus. Faciamus ſi
gna. Reſpondit patricius. Qualia? Et ait
magus. Inducam⁹ niuem ſuper terram
Patricius dixit. Nolo contra voluntatē
dei facere. Tunc magus per incātatiōes
ſuas induxit niuem ſuper totum cāpum
Uir dei ait. Depone niuē ⁊ frigus ab hoī
bus. Magus ait. Non poſſum deponere
vſqȝ cras in hac hora. Patrici⁹ dixit. Po-
tes malum facere ſed non bonum. Et ele-
uata manu benedixit campū: ⁊ ſtatim ſi-
ne pluuia ⁊ vento euanuit nix. Et clama-
uerūt omnes ⁊ admirati ſunt. Tūc in-
duxit magus dēſiſſimas tenebras ſuper
terrā: ⁊ cū non poſſet eas repellere orāte
ſctō patricio expulſis tenebris ſol ſup ter
ram refulſit. Et clamauerūt om̄es ⁊ gra
tias egerūt. Tūc inito conſilio vt veni-
rent ſimul mag⁹ ⁊ puer patricij benign⁹
in vnā domum ⁊ ſtatuerūt vt domus il-
la accenderetur igne ⁊ caſula patricij eēt
circa magum ⁊ caſula magi circa puerū
patricij. Et miſſis illis in ignē: rogus ma
gum cōſumpſit ⁊ mediā partem domus
⁊ caſulam patricij ignis non tetigit pue-
rum vero eius cū dimidia parte dom⁹ flā
ma non cōbuſſit: caſula tamē magi circa
eum exuſta eſt. Et irat⁹ eſt rex pro morte
magi ſui ⁊ ſctm̄ occidere voluit: ſed terra
aperuit os ſuum ⁊ deuorauit magnā par
tem de populo ⁊ pauci remanētes ad fidē
conuerſi ſunt. Tūc rex timore perterrit⁹
ꝓmiſit q̄ om̄ia que ſibi patricius diceret
impleret: ſed tn̄ baptizari renuit. Cui ſan
ctus ait. Ego relinquam te arbitrio tuo:
qȝ valde reſtitiſti doctrine mee ⁊ afflixiſti
me. Null⁹ de ſemine tuo regnabit poſt te
in eternū. Regina vero credidit xp̄o ⁊ ba-
ptizata eſt. Cum aūt veniſſet patricius
ad conaldū fratrē leogaire cōuertit eū ad
fidē ⁊ domū eius. Et obtulit patricio om-
nem domū ſuam ⁊ habitaculū et dixit ei.
Fac tibi ciuitatē de hoc habitaculo ⁊ ego
faciam mihi aliud habitaculū pre forib⁹
ciuitatis tue. Et factū eſt ita. Et ait patri
cius In hoc habitaculo multi reges erūt
⁊ in eo ſanguis nō effūdetur ⁊ tu eris be
nedictus ⁊ ſolium tuū firmū in eternū et
ſemen fratrum tuorū ſemini tuo ſeruiet
in eternū. Poſt hec voluit patricius ire ad
regiones conaccie ⁊ reliquit in ſua ciuita
te altare ſuū lapideū vt eſſet illic ad ſanā
dos languores plebium. Et cū pergeret
ecce illud altare poſt ſe exijt in viam no-
lens a ſuo dn̄o ſeparari. Uidens autē pa-
tricius altare regreſſus eſt iterū. Ex illo

aūt die ſtabilis illic ꝑmanet lapis ille ad ꝓfectum plebium vſq; in hodiernū diē. Cum aūt videret patrici⁹ ydolū regis leogaire ex auro ⁊ argento conſtructū oꝛauit ad dn̄m et ſtatim cōminutū eſt. Appꝛopinquante patricio ad regiones cōnaccie audierūt famam aduentus eius duo magi fratres dicti regis: ⁊ cogitauerunt impedire eum ne illuc intrare poſſet ⁊ adduxerunt tenebꝛas denſiſſimas ſuper totum cāpum tribus diebus et trib⁹ noctibus. Sed oꝛante patricio ⁊ ieiunāte tenebꝛe ille fugate ſunt. Nutrierunt aūt magi illi duas filias regis leogaire que mane exeuntes ad lauandum ad fontem viderunt patricium cū ſuis ambulātē quibus et dixerūt. Unde eſtis vos? Patrici⁹ reſpondit. Melius erit vobis deo noſtro credere ꝙ̄ de genere noſtro interrogare. Et ille. Quis eſt deus veſter ⁊ vbi eſt habitaculum eius: in celo an in terra an in mari: ſi habet filios et filias pulchꝛioꝛes hominibus mundi/ ſi viuit ſemper deus veſter/ ſi habet aurū et argentū? Reſpondit patricius. Deus noſter de⁹ omnium hominū deus celi ⁊ terre ⁊ maris et omium que in eis ſunt: deus ſolis lune ⁊ ſtellarū: deus ſuper celos ⁊ in celo ⁊ ſub celo ⁊ habet filiū conſimilem ſibi ⁊ coeternū. Uolo ergo cōiungere vos illi regi celeſti cū filie eſtis regis terreni. Tunc pꝛedicāte eis patricio crediderūt ⁊ baptizate ſūt: ⁊ poſtulauerūt videre faciem xp̄i. Et dixit eis patricius. Niſi moꝛtem guſtaueritis non poteſtis videre faciem xp̄i ⁊ niſi ſacrificium accipiatis. Et reſponderūt Da nobis ſacrificium vt videamus filiū dei ſponſum noſtrum. Tunc accipientes euchariſtiam moꝛtue ſunt. Et venerunt duo magi illi qui nutrierant eas ⁊ ſancto patricio verba dura loquuti ſunt: ſed pꝛedicante eo baptizati ſunt. Poſt hec itrauit patricius ad magnū conſiliū gentiū illarum vbi erant ſeptem filij amolgith cū ſuo exercitu. Et ſurrexit quidā mag⁹ vt ſanctū dei occideret deſcenditq; ignis de celo ⁊ illum magū coꝛā oībus ꝯſūpſit. Et in illa die ſeptem illi cū duodecim milibus hoīz credētes baptiſmū ſuſceperūt. Alio quoq; die venit quidā mag⁹ vt patricium iugularet ⁊ aperiens terra os ſuum deuoꝛauit illum. Quod vidēs frater illius venit vt occideret ſctm̄ ⁊ illum ſimiliter terra deglutiuit vſq; ad aures. Et exclamans ille pꝛomiſit ſe crediturū. Statimq; ſurſum eleuatus eſt ⁊ credēs baptizatur. Cū aūt ſctūs patrici⁹ videret quādam foſſam terre rotundā vbi quedā mulier ſepulta erat fuſa ad deū pꝛece ſuſcitauit eam. Alia quoq; die mulier quedam moꝛtua in vtero filiū habens adducta eſt an̄ eum: ⁊ reſuſcitata illa baptizauit filiū eius. In regionibus illis ſunt flumina duo: ſed vnus fluuius multitudinē habuit piſciū alter ſine piſcib⁹ ſterilis fuit. Cū aūt piſcatoꝛes piſces poſtulanti patricio denegaſſent ex illa die ineternū piſces receſſerunt ab illo fluuio ⁊ i fluuiū q̄ piſces nō habuit deſcēderūt. Poſtꝙ̄ aūt mltas hibernie pꝛouincias patrici⁹ cōuertiſſet: crediderūt cū eo quatuoꝛdecim milia hominum vſq; ad locū in quo habitauit trian peregrinus ep̄s de romanis qui vnā hn̄s vaccā occidit illam cū vitulo ſuo pꝛo cena ſcti patricij ⁊ exercit⁹. Ueneruntq; duo cerui de ſilua ⁊ duo apꝛi ⁊ ipis ſimiliter occiſis ſaturauit patrici⁹ quatuoꝛdecim milia hoim fragmētis multis relictis. Craſtina aūt die vacca cū vitulo i agro ſana reperta eſt. In illo eni loco ſuſcitauit ſanctus patrici⁹ virū quēdam noīe fotā poſt decē annos ſepulture ſue ceteroſq; decē ⁊ octo i eodē loco ex ſepulchꝛis ſuis reſuſcitauit. Qui vſq; ad moꝛtē in habitu monachoꝛū cū ſctō epō trian penitentiā agētes perſeuerabāt. Fuit aūt rex quidam noīe echeu habēs filiā quā viro dare voluit: patricius vero illā ſponſo celeſti co-

pulaꝫ diſponebat. Et ait pater puelle. Fi
liā meā dabo viro o patrici niſi ꝓmiſeris
mihi ꝓ ea regnū celeſte ⁊ nō cogas me ba
ptizari. Et promiſit ei hoc ſctūs. Poſt mł
ta aūt tēpora egrotauit rex ⁊ cū morti ꝓ
pe eſſet dixit ſuis. Non ſepeliatis me do
nec veniat ad me ſctūs patrici⁹ qꝛ ille pro
miſit mihi vitam celeſtē. Et mortuo rege
venit patricius ⁊ orauit ad dn̄m cum la
chrimis ⁊ ſuſcitauit eū et baptizauit atqꝫ
dixit. Narra nobis oīa que vidiſti ſiue
de penis impiorū ſiue de beatitudine ſan
ctorū vt credant hij quibus predico vera
eſſe que dico. Cūqꝫ per ordinē oīa enar
raſſet ait patricius. Elige tibi vnuꝫ vt in
hac vita iterū viuas aut nūc ad celū per
gas. Reſpondit rex. Si mihi toti⁹ orbis
regnū daretur ꝓ nihilo ducens velut ia
nem fumum cōtempnerem in cōparatio
ne eternorum gaudiorū que vidi. Sꝫ ro
go vt ad illam leticiā quā vidi ꝙtoti⁹ re
uertar. Eadem hora accepto corpore xp̄i
migrauit ad dn̄m. Venit patrici⁹ in cā
pum connactie ⁊ inuenit ibi ſignaculum
crucis xp̄i ⁊ duo ſepulchra noua ⁊ ait. Qͥs
eſt hic ſepultus? Et vox de ſepulchro reſ
pondit. Ego ſum homo gētilis. Cui ſctūs
Cur iuxta te crux ſctā infixa eſt? Et ille.
Qui ſepult⁹ eſt iuxta latus meū credidit
deo celi: ⁊ venit vir fatuus ⁊ poſuit crucē
iuxta me. Tūc patrici⁹ ſuper ſepulchruꝫ
baptizati crucē poni iuſſit. Cū quidam
peſſim⁹ noīe foilgus aurigā patricij iugu
laſſet corā eo ⁊ eodē menſe mortuus fuiſ
ſet aīa eius a malignis ſpiritibus ad īfer
nū deportatur. Et intrauit diabolus ī cor
pus eius ⁊ habitauit in illo: quaſi homo
viuens inter hoīes. Poſt multum temp⁹
venit patricius ad domum foilgi: et cum
eſſet ante ianuam et interrogauit vnum
de ſeruis eius dicens. Ubi eſt foilg⁹? Et
ille. Nūc reliqui eū in domo ſua. Patrici
us ait. Ex eo tempore quo iugalauit auri
gam meum coram me ille in inferno poſi
tus eſt ſed venit diabolus vt ludificaret
in corpore ei⁹ vt nō tantum anima ei⁹ in
inferno cruciaretur: ſed etiam corp⁹ eius
inter hoīes demone repleretur. Occurrit
rex quidam patricio noīe deng⁹ ⁊ credēs
baptizatus eſt. Cūqꝫ patricius caput re
gis benedixiſſet cuſpis baculi eius infixa
eſt in pede regis. Sed rex benedictioneꝫ
valde deſiderās doloreꝫ pedis pro nihilo
reputauit. Quo viſo ſctūs patrici⁹ pedē
benedixit ⁊ ſtatim ſanitatem recepit. In
uenit ſctūs patricius in via quadam ſe
pulchrū magnū centum viginti pedum.
Et videntes hoc fratres cū magno ſtupo
re dicebant. Nō credimus ꝙ eſſet hō hu
ius longitudinis. Et ait patrici⁹. Si vo
lueritis videbitis eum. At illi rogabant
vt viderent eum. Tunc ſignauit patrici
us baculo ſepulchrū ⁊ ecce vir mire ma
gnitudinis ſurrexit dicens. Bene ſit tibi
vir dei qꝛ ꝑ vnā horā a penis liberaſti me
Et fleuit amariſſime et dixit. Si licet am
bulo vobiſcū. Et ait patricius. Ambula
re nobiſcum nō potes nec expedit; quia
non poſſunt hoīes faciem tuam videre ꝑ
timore: ſed crede deo celi ⁊ baptiſmum ac
cipe ⁊ non reuerteris ad loca penarū vbi
fuiſti ⁊ indica nobis quis es. Et ille. Ego
ſum glaſſ. qui fui porcarius logir regis ⁊
iugulauit me fian maicon poſt annos cē
tum. Et baptizauit eum patrici⁹ ⁊ ſepul
chro ſuo reſtituit. Quidam cuneus laico
rum dixerunt ad mulierꝫ quādam linū
lauantem. Cum iſte patricius ad te vene
rit exalta vocem tuam ⁊ dic ꝙ partem li
ni tui furati ſunt ⁊ illico ſuperuenientes
occidemus eos. Quod cū mulier feciſſet
et latrones de ſiluis prorumpētes illos di
gnos morte iudicaſſent: ſanctus patrici
us quendam in eodem loco ſepultū ſuſci
tauit: cui et dixit. Da teſtimonium veri
tatis de queſtione qua populus me⁹ blaſ
phematur. Reſpondit. O ſancte patrici
populus tuus innocens eſt ſed mulier il

la ex conſilio laicorū linū ſuum abſcōdit
in ligno propinquo. Et ita inuentum eſt.
Sicq; patricius cum populo ſuo libera-
tus eſt. Mos erat ſancto patricio ꝙ vbi-
cunq; videret in via ſignū ſancte crucis
declinauit ad illud de curru ſuo deſcēdēs
vt manu crucem tangeret. Quadā autē
die vnam crucē que erat iuxta viam ſita
non vidit ſed pretergreſſus eſt eam. Auri
ga autem vidit eam ⁊ cū indicaſſet patri
cio vidit ſepulchrū iuxta crucem ⁊ iterro
gauit quis eſſet in eo. Et reſpōdit. Ego gē
tilis ſum ſed xp̄ianus ſepultus eſt iuxta
me: cuius mater nō erat in prouincia qn̄
mortuus ⁊ ſepultus eſt filius eius. Patri
cius autem dicebat ꝙ ideo crucē illā non
vidit quia iuxta gentilem poſita erat.
Hircū qui ſancto patricio aquā ſuaȝ hu-
meris vehebat furatus eſt vir quidam et
manducauit ⁊ poſtea negauit ꝙ illum co
mediſſet. Cumq; vehemētiſſime affirma
ret ꝙ manū ſuā in hircum nō miſiſſet hir
cus proditor furti ex eius ventre balatum
dedit. Cum in vno loco ſediſſent patrici
us ⁊ quidam vir ſanctus nomine Vuinno
cus ⁊ mutuis verbis de deo loquerentur
miſſum eſt inter eos palliū de celo. Tunc
dixit eniȝ patricius. O Vuinnoce tuū pal
lium accipe qui pro deo oīa mundi reli
q̄ſti. Cui ille. O patrici tibi a deo hoc pal-
lium miſſum eſt: qui cum multa habeas
pauper tamen es ⁊ cum multos veſtias
nudū teip̄m relinquis. Cumq; inter eos
pia eſſet contentio eleuatū eſt ab eis palli
um in celuȝ: ⁊ duo pallia demiſſa ſunt eis
Nūciata ſunt ſctō patricio mala opera
cuiuſdā regis britonum noīe ceretici cru
delis tirāni pſequutoris ⁊ interfectoris xp̄i
anorū. Et cogitabat patrici⁹ vt conuerteret
illum: miſitq; ad eū epiſtolā quā ille deri-
debat vna cū doctrina ei⁹. Et orauit pa-
tricius ad dn̄m ⁊ dixit. Dn̄e ſi fieri pōt ex
pelle hūc peſſimū de p̄ſenti ſeculo ⁊ de fu
turo. Et ecce cū rex cōſtitutus eēt i medio
foro illico mutatus eſt in formā vulpecu
li corā oībus ⁊ ab illa hora i tris nuſq̄ cō-
paruit. Erat quidā in regiōe vltonie no
mine maguil gentilis malignus valde et
tirannus. Hic cū vidiſſet patriciū dixit ſo
ciis ſuis. Ecce ſeductor ille eam⁹ et tēpte-
mus eū vt videam⁹ potentiā illi⁹. Tunc
poſuerūt vnū ſanū ſub ſago infirmitatē
mortis ſimulantem ⁊ dixerūt ſctō. Acce-
de ⁊ canta ſuper eū aliquas incātationes
tuas vt ſan⁹ ſit. Qui ſciēs fallatias eorū
dixit. Nec mirū ſi infirmus eſt. Tūc ſocij
eius illum mortuum inuenerūt ⁊ obſtu-
peſcentes int̄ ſe dixerūt. Vere hic hō dei
eſt. Hoc videns maguil credidit deo ⁊ ba-
ptizat⁹ eſt. Et dixit patricio. Penitet me
qȝ tēptaui te: ecce nūc oīa quecūq; dixeris
mihi faciam. Patricius dixit. Nō poſſum
iudicare te ſed deus iudicabit. Attn̄ nūc
vade ad mare nihil tollēs tecū de tua ſub
ſtātia p̄ter vile veſtimētū. Aſcēde in nauē
vnius pellis ſine gubernaculo ⁊ remo: et
colliga pedes tuos cōpede ferreo et piice
clauē ei⁹ in mare ⁊ ad quācūq; terrā ven
tus te portauerit eſto ibi ſeruiens deo. Et
ille. Sic faciā ſicut dixiſti. Tūc ſuſcitauit
patrici⁹ virū qui mortu⁹ iacebat. Et in il
la die migrauit maguil ad mare ⁊ aſcen-
dit in nauē ⁊ vent⁹ portauit eū ad inſulā
mannan. Inuenit aūt ibi duos ſctōs epi
ſcopos q̄ vidētes eū mirati ſunt ⁊ miſer-
ti ſunt illi⁹. Eleuauerūtq; eū de mari cuȝ
gaudio ⁊ manſit ibi cū illis ⁊ poſtea gra-
dū epālem accepit ⁊ in illis regionib⁹ ha-
betur magna ciuitas maguil epī vſq; ho
die. Sedit quadā die patrici⁹ in agro ple
bei cuiuſdā qui vidēs eq̄s patricij i agro
ſuo minauit eos aſpere de agro. Nō cum
patricio diſplicuiſſet repleuit copioſa a-
rena agrū illum ⁊ fact⁹ eſt ſicut maris lit
tus ſine fructu ineternū. Venit magus
quidā ad altercandū cōtra patriciū ⁊ ait
Fac nobis aliq̄ ſigna vt videam⁹ virtutē
dei tui. Tūc ſctūs patrici⁹ de vno lapide

fecit maſſam molliſſimã quaſi illud cum
ꝙ lac copulari ſolet. De duabuſqꝫ maſſis
lactis fecit duos lapides ꝛ in natura lapi
dum permanent ineternũ. Hoc aũt vidẽs
mag⁹ credidit ꝛ baptizat⁹ eſt. Erat quī
dam rex gentilis bꝛitonũ habẽs filiã mu
nellan noīe quã viro dare voluit: ſed illa
cõſentire nolebat. Licet enī gentilis erat
per legem tñ nature cognouit deũ ꝛ dile
xit illum. Aſpiciebat enī ſolem lunã ꝛ ce
lum ꝛ per illas creaturas agnouit creato
rem earum. Tunc parentes ei⁹ audien
tes famam patricij venerũt ad eũ cũ filia
ſua ꝛ dixerunt ei. Nos coacti ſumus ve
nire ad te cauſa filie nr̃e que nimio deſide
rio cupit videre te. Tũc ſctũs patrici⁹ di
xit ad eã. Credis in deũ? Que ait. Credo
Et ſtatim baptizata tradidit aīam ſuam
in manus angeloꝝ: ꝛ ibi moꝛtua eſt atqꝫ
ſepulta. Poſt hec pꝛoſpero itinere perre
xit patricius romã ꝛ detulit inde reliqui
as aploꝛũ petri ꝛ pauli ꝛ ſtephani marti
ris: ꝛ lintheamen ſup quod fuit ſanguis
dñi nr̃i iheſu xp̄i ꝛ reliquie iſte retro alta
re patricij reſeruantur. Deinde patrici
us exiẽs in deſertũ in quadrageſima erat
ibi ſup lapidẽ ſedens et quatuoꝛ lapides
circa ip̄m a quatuoꝛ partibus. Tunc ma
gna multitudo de auib⁹ nigris.i.demoni
bus volabant circa eum et grauiter orõ
nem ei⁹ impediebãt. Patrici⁹ vero pcuſ
ſit cimbalũ ſuper eos ꝛ fugauit eos trans
mare: ꝛ ſtatim repleuit totũ montẽ mul
titudo angeloꝝ in foꝛmis candidiſſimarũ
auiũ ꝛ ſuauia carmina cãtabãt ei. Quo
tidiana vero ei⁹ vita talis erat. Oī nãqꝫ
die pſalteriũ cũ canticis ꝛ hymnis ꝛ ducẽ
tis orõnibus cantauit ꝛ offerebat coꝛpus
xp̄i / docebat diſcipulos / turbis pꝛedica
bat: ꝛ in oī hoꝛa ſigno crucis xp̄i cẽties ſi
gnabat ſe. In pꝛima vero noctis parte cẽ
tum pſalmos canebat: ꝛ ducẽtis vicibus
genua curuabat ꝛ a pulloꝝ cantu in aqs
ſtabat donec adipleret orõnes ſuas. Poſt
hec doꝛmiebat ſuper lapidem nudũ alte
rumqꝫ ſub capite eius poſuit ꝛ tunicam
pelliceã habebat circa lũbos ſuos ī aqua
tinctã. Cõpletis aũt a natiuitate ſua an
nis centũ trigĩta migrauit ad dñm. Cũ
aũt appꝛopinquaret dies exit⁹ eius a coꝛ
poꝛe ad ciuitatẽ ardemach pergere cepit
Et occurrit in via ei victoꝛ angel⁹ dicens
Ecce appꝛopinquat dies exit⁹ tui noli ire
ad ciuitatem ardemach quia illic non mo
rieris. Et ille. Captiuitas eſt vſqꝫ in finẽ
dum nec poſſũ locũ eligere ſepulture mee
Dũ aũt adhuc viueret ſctũs patrici⁹ cre
bꝛa angeloꝛũ viſitatione conſolat⁹ eſt: et
angelus ei⁹ pꝛopꝛius victoꝛ noīe in omni
ſeptima die hebdomade veniebat ꝛ ſicut
homo cum hoīe loquitur ſic ſe inuicẽ ſalu
tabãt. Sepe celos apertos vidit ꝛ iheſuꝫ
xp̄m cũ angelis ſuis in celo: ideo coꝛ eius
incõparabili igne dilectionis dei flagra
bat. Obijt aũt ſextodecimo kal. apꝛilis ꝛ
floꝛuit circa annũ dñi quadꝛingenteſimũ
triceſimũ quartũ. In pꝛima aũt nocte ve
nerũt angeli vt cuſtodirẽt coꝛp⁹ ei⁹ ꝛ cle
rici vndiqꝫ cõfluentes doꝛmierũt audien
tes vocem angeloꝛũ circa coꝛpus. Mane
aũt recedẽtes angeli dimiſerũt in loco ſu
auiſſimũ odoꝛẽ quaſi mellis. Sepult⁹ eſt
aũt in ciuitate dunẽſi cũ magno honoꝛe ꝛ
gloꝛia. Que aũt inferi⁹ degeſta ſunt apd̃
glaſtoniã ex libꝛis monaſterij illi⁹ excer
pſi: que ſi veritatẽ ſapiãt lectoꝛis arbitrio
relinquo. Ex quo enī apl̃i in regiões di
uerſas erant diuiſi ad pꝛedicandũ verbũ
vite: ſctũs philippus apl̃s regionẽ frãcie
cum ſuis diſcipulis ſoꝛtitus eſt de quib⁹
miſit in bꝛitanniã duodecī quoꝝ pꝛimus
erat ioſeph ab arimathia qui ꝛ dñm ſepe
liuit anno ab incarnatiõe dñi ſexageſimo
tertio ꝛ ab aſſumptione ſancte marie ꝙn
todecimo: quibus duodecim hide ab ar
uirago paganicis erroꝛib⁹ decepto cõceſ
ſe erant. Qui ibidem deo ſeruientes p ga
bꝛielis archangeli admonitionẽ eccl̃iam ī

honore ſancte dei genitricis marie ꝯſtru-
xerunt. Cūq; fidem xp̄i ꝯſtanter predica-
rent: rex barbarꝰ cum gente ſua tam no-
ua audiens ⁊ inconſueta om̄ino predica-
tioni eorum conſentire renuebat nec pat-
nas traditiones cōmutare volebat qr ta-
men de longe venerāt ad petitionē eorū
quādam inſulam ſiluis paludibuſq; cir-
cūdatā ad inhabitandum conceſſit. Erat
enim portio illa duodecim hidarū ⁊ quā-
dam capellam vt premittit ex virgis tor-
quatis conſtruxerūt: anno poſt paſſionē
dn̄i triceſimoprimo. Uigilijs ergo ieiuni
is ⁊ orationibus vacantes in eadem here
mo poſt multorum annorum curricula a
carnis ergaſtulo educti ſunt: ⁊ cepit locꝰ
eſſe ferarum latibulum qui prius fuerat
habitatio ſctōrum. Miſſi ſunt tandem ab
eleutherio papa ad inſtātiā lucij regis bri
tonum ſctūs phaganus ⁊ deruuianꝰ qui
regem cū ſuo populo ad fidem ꝯuerterūt
anno dn̄i centeſimo. lxvi°. Peragrantes
aūt britanniam ad inſulam auallonie p̄-
dictam peruenerunt ⁊ antiquam eccleſiā
manibus diſcipulorum xp̄i conſtructam
inuenerunt. Fluxerūt aūt anni ab aduē-
tu diſcipulorum xp̄i ⁊ ſancti philippi ī bri
tanniā vſq; ad tēpus ſcti phagani et col-
lege ſui: centū ⁊ tres anni. Habitātes aūt
ibi in dei ſeruitio ex ſuis ſocijs duodecim
elegerūt ⁊ in inſula illa rege lucio fauen
te edificia conſtruere ⁊ vſq; ad finem vi-
te perſeuerare fecerūt. Dictꝰ eſt locus il-
le poſtea a quodā eiꝰ inhabitatore glaſte-
ing. poſtea īſula aualonie. i. inſula pomo
rum vocabatur aualla britannice poma
latine. Tandē ſctūs germanꝰ autiſiodo-
renſis ſctm̄ patricium ad familiare cōtu-
berniū aſciuit eūdēq; poſt aliquot annos
hibernienſibꝰ iubente celeſtino papa pre
dicatorem miſit. Qui glaſtoniam veniēs
duodecim fratres anachoritice viuentes
reperiens congregauit ⁊ abbas eorū effe
ctus vitam cenobialem eos agere docuit

ſicut ſcriptum qđ ipſe ſuo tp̄e conſcripſit
manifeſtius declarat in quo int̄ cetera ſic
habetur. In noīe dn̄i nr̄i ieſu xp̄i ego pa-
tricius humilis ſeruūculus dei anno icar
nationis eiuſdem quadringenteſimo tri-
ceſimo in hiberniā a ſanctiſſimo papa ce-
leſtino legatꝰ dei gratia hibernicos ad fi-
dem veritatis conuerti. Et cū eos in fide
catholica ſolidaſſem tandem in britanniā
ſum reuerſus ad inſulam aualonie et ibi
duodecim fratres inueni heremiticā vitā
ducentes. Et qm̄ inueni eos hūiles ac qui-
etos elegi potiꝰ cum illis abiectus eſſe ꝙ
in regalibus curijs habitare. Sicq; licet
inuitum in paſtorem me ſibi pretulerunt
Ubi in ſcriptis recentioribꝰ inueni ꝙ ſan
ctus phaganꝰ ⁊ deruuianus ab eleuthe-
rio papa qui eos miſerat decē annos īdul
gentie impetrarūt. Et ego frater patrici-
us a pie memorie celeſtino papa duodeci
annos acq̄ſiui. Poſt hec in cacumine mō
tis antiquum inuenimꝰ oratorium ⁊ fere
dirutum vbi ego et frater quidā tribꝰ mē
ſibꝰ ieiunauimꝰ orationibꝰ ⁊ vigilijs va
cantes. Quadam aūt nocte cū ſopori mē
bra mea dediſſem apparuit mihi dn̄s ieſꝰ
in viſu dicens. Patrici ſerue meus ſcias
me elegiſſe locū iſtū ad honorē noīs mei
et michaelis archāgeli mei. Et hoc tibi ſi-
gnū. Brachium tuum ſiniſtrū areſcet do
nec que vidiſti annunciaueris fratribus
tuis ⁊ denuo huc redieris. Et factū ē ita.
Elapſis poſt hec aliq̄t annis nature ceſ-
ſit et ſepulturam angelo monſtrante flā
maq; ingente de eodem loco cūctis viden
tibus erumpente in vetuſta eccleſia in
dextra parte altaris promeruit. Obijt au
tem beatus patricius anno etatis ſue cē-
teſimo vndecimo: incarnationis vero do
minice quadringenteſimo ſeptuageſimo
ſecundo qui fuit annus ex quo in hiberni
am miſſus eſt quadrageſimuſſeptimus.
Siquidem anno dominice incarnatiōis
trecēteſimo ſexageſimo primo patricꝰ in

lucem venit: ⁊ anno dñi quadringenteſi-
mo viceſimo quinto a celeſtiuo papa ī hi-
berniam miſſus fuit. Hic enī erat annus
etatis ſue ſexageſimuſquartꝰ: ⁊ annꝰ do
mini quadringenteſimꝰ triceſimuſtertiꝰ
Hiberniam ad fidē xp̄i cōuertit ⁊ poſtea ī
britanniā reuerſus: triginta nouem an-
nos in inſula aualonie durauit ⁊ vt pre-
mittitur anno dñi quadringenteſimo ſe-
ptuageſimoſc̄do ad dñ̄ȝ migrauit. Requi
euit aūt in vetuſta vbi ſepultus fuit eccle
ſia ſeptingentis decem annis: ⁊ ſecundū
opinionem modernorum ſctūs patricius
⁊ ſctūs benignus diſcipulus ſuus iacent
in vno ſcrinio ex auſtrali parte ſummi al
taris in Glaſtonia. Danis enī northūbriā
igne ⁊ ferro vaſtantibꝰ ticta illarū partiū
abbas Glaſtoniā venit ⁊ illam eccleſiam
anno dñi ſeptingenteſimo quinquageſi-
mo quarto abbatis iure rexit ⁊ ſecum at
tulit reliq̄s ſancti aidani ep̄i corpora ſan
ctorum colfridi/benedicti biſcob/eſterWi
ni/ſigfridi/Wermuth/ ⁊ iarWe abbatū/
bede preſbiteri/ebbe/bege/boiſili/ ⁊ hil-
de abbatiſſe. Sanctus quoq̄ȝ meneuēſis
ep̄s cum ſeptem ep̄is loci ſanctitate inui-
tatus ad dedicādā in honore beate marie
illam vetuſtam eccl'iam glaſtoniā venit.
Et ecce nocte dedicationē precedente ap-
paruit dñs ſctō ep̄o dauid ⁊ quaſi neſciꝰ
cauſam aduentꝰ eius querit. Qua ſeria-
tim expoſita dñs apprehenſa manu eius
dextera ait. Nō fiat hoc inq̄t preſul alme
hāc ego ſacraui: hec virginis alme domꝰ
eſt hanc ei propriā dedicaui. Et ne dein-
ceps quiſq̄ iterare audeat ſacramentum
ſit hoc tibi ſignū. Et volam dextre manꝰ
eius digito perforauit: ⁊ rigētis atq̄ȝ tre-
mētis ſacerdotis caput demulcēs ne per-
timeſcat hortat̄ placido vultu dicēs. Cra
ſtina die pontificalibꝰ indutus cuȝ p ep̄m
⁊ cū ip̄o ⁊ in ip̄o in miſſa pronūcias: ipſo
qui tecū loquit̄ operante p ip̄m quē ſacro
cōficies ore: vulnꝰ qd̄ nunc abhorres nul-
q̄ eſſe videbis. Dixit: ⁊ in ſermone receſ-
ſit. Et cū ſctūs miſſa cōpleſſet (ſicut p̄dixit
dñs) efficitur ſanus. Et edificata non pro
cul altera eccleſia q̄ ſctā maria parua dici
tur dedicauit illā. Obijt aūt ſctūs dauid
anno dñi quingenteſimo quadrageſimo
ſexto: ⁊ in roſina valle ſepelitur ⁊ lapidē
quē a p̄triarcha hieroſolimitano in ſua cō
ſecratione acceperat adhuc viuens eccle-
ſie glaſtonienſi delegauit. Quedā auteȝ
matrona noīe elſwida tempore edgari re
gis per quendā cognatum ſuū ep̄m mene
uenſem reliquias ſctī dauid acquiſiuit:
qñ tota t̄ra illa ita vaſtata erat vt vix ali-
quis illius loci inhabitator inuentꝰ eſſet
Hec aūt tranſlatio corporis ſctī dauid per
matronā prefatā facta eſt vſq̄ȝ ad glaſto-
niam: anno poſt mortē eiꝰ quadringente
ſimo viceſimo p̄mo. Inueni etiā vbi ſcri-
ptis exaratū q̄ tp̄e thurſtini abbatis an-
no q̄ntodecimo aduētꝰ normānoꝝ cū mo
nachos cogeret p̄termiſſo gregoriano offi
cio cuiuſdā Willelmi fiſcanēſis monachi
cantū dicere ⁊ illi nō acq̄eſcerēt: poſt ver-
ba! vētū eſt ad verbera. Uñ monachi ad ec
cleſiā fugiētes ꝓfuſis lachrimis pacē po-
ſtularūt. Sȝ tādē cōpulſi cū ſcānis ⁊ can
delabris pſecutoribꝰ reſtiterūt. Unꝰ aūt
ex familia abbatis vidēs monachū crucē
argēto cooptā manibꝰ tenē ſagittā in illū
dirigēs imaginē ſaluatoris nr̄i ſubtꝰ ge-
nu vulnerauit: ⁊ cōtinuo ſanguis emana
re cepit vſq̄ȝ ad terrā deſcēdēs. Quo viſo
ſceleratꝰ ille ſui cōfuſionē nō ſuſtinēs ſen
ſum corpis amiſit ⁊ extra eccl'iam corru-
ēs fracta ſeruice expirauit. Eſt etiā ibi
crux q̄ oli ī refectorio ſtaē cōſueuit de q̄ legi
tur q̄ cū rex edgarꝰ cū ſctō dūſtano ad mē
ſam ī refectorio ſederet ⁊ cogitatiōes ↄtra
voluntatē dei in cor eiꝰ aſcenderēt imago
dñi in p̄dicta cruce ſe excuſſit toto corpo-
re adeo vt deadema eiꝰ inter regē ⁊ ep̄m
cūctis admirantibꝰ cecidiſſe viſuȝ eſt. In
quiſito aūt a ſctō dūſtano rege q̇d cogita

ret vel quid agere vellet: confeſſus fuit ꝙ
in eadẽ hora cogitauit vt monachos de eo
dem monaſterio ad aliũ locũ transferret.
⁊ ſctimoniales ibidẽ congregaret. Quo
a beato dũſtano benigne increpato: ⁊ hoc
deo nequaꝙ placere aſſerente tale rex pro
poſitum cũ omni humilitate reuocauit.
Cũ eni abbas ailwardꝰ elapſis poſt obi
tum edgari regis annis multis eius tu-
mulũ effodiſſet inuenit corpꝰ regis nulli
us labis conſcium ſed illibatũ ⁊ integrũ
Nõ cũ eum ad reuerentiã flectere debu-
iſſet ad audatiam erexit. Nã qr locellus
quem ꝑparauerat difficilẽ pre magnitu
dine corporis minabat̃ ingreſſum rega-
les exuuias ferro temerauit. Unde conti
nuo ſanguis vndatim exiens aſtantium
corda pauore cõcuſſit. Poſtea vero regiũ
corpus iuxta altare honorifice collocatũ
eſt in ſcrinio eidem eccleſie ab ipſo colla-
to. Temeratorẽ vero ſacri corporis mox
animꝰ reliquit ⁊ fracta ſeruice corruens
expirauit. Ad huius ſancti regis tumulũ
furioſus et cecus recepta ſanitate grati-
as leti agentes deo ad ſua redibant. Hec
eni ſuperius inſerta de libris prefati mo-
naſterij excerpſi. Scribit eni beda vene
rabilis de geſtis angloꝝ libro tertio capit
tulo viceſimoſexto ꝙ colmanꝰ lidiſfarnẽ-
ſis epũs gñe ſcotus finani ſucceſſor et ab
aidano tertius: anno epatꝰ ſui tertio par
tem oſſiũ aidani ſecũ aſſumpſit in ſcotiã
regreſſus partem vero in eccĺia lindiſfar
nenſi in ſacrario condi precepit. Inferiꝰ
aũt in vita ſcti cuthberti habetur: ꝙ circa
annũ dñi nongenteſimũ triceſimũ ſacer-
dos quidã noĩe elfredꝰ bone actionis vir
diuino admonitꝰ oraculo elapſis poſt cla
dem ⁊ danorũ vaſtationem prefatã mul-
tis annorũ curriculis oſſa ſctõꝝ acte epi/
ebbe abbatiſſe/boiſili/bede preſbiteri: de
locis ſuis ⁊ ſepulchris ſecũ aſſumens ad
eccĺiam dunelmẽſem nouiter inſtitutam
tranſtulit. Ego vero in preſcriptis ⁊ du
bijs ⁊ in ſequentibꝰ nonnullis auctorita
tem diſcutiendi ⁊ diffiniendi mihi nõ pre
ſumo ſed tanꝙ relator ſimplex que in di-
uerſis libris ⁊ locis cũ laboribꝰ ⁊ difficul
tate ſedulus indagator reperire potui ac
dua peritis ventilanda relinquẽs ſine in
uidia communico.

De ſancto Paulino Epõ et confeſſore.

ANno ab incarnatione domini
quingenteſimo octogeſimo ſe
cundo imꝑante mauricio gre
gorius eiuſdem principis an-
no decimo romane ſedis papa
tũ adeptꝰ eſt. Hic miſit auguſtinũ ⁊ pau-
linum cũ ceteris ad predicandũ euangeli
um genti anglorũ: genſqꝫ northanhũbra
na que ad aquilonẽ hũbrie fluminis pla-
gam inhabitat cũ ſuo rege edwino verbũ
vite predicante beato paulino ſuſcepit.
Edwinus igitur rex cũ gentis ſue parte
magna predicante beato paulino fidem
xp̃i ſuſcepit anno regni ſui vndecimo: et
ĩcarnatiõis dñice ſexcenteſimo viceſimo
ſeptimo: ab aduentu vero anglorũ in bri
tanniam anno circiter centeſimo octua-
geſimo. In eboraco vero doctori ſuo pau
lino ſedem epiſcopatus donauit: eccĺiã
in honore beati petri apĺi de lapide edifi-
care cepit: ſed priuſꝙ conſummaretur oc
ciſus eſt opus ſucceſſori ſuo oſwaldo per
ficiendũ reliquit. Paulinus aũt ex eo tem
pore ſex annis continuis vſqꝫ ad mortẽ
videlicet regis verbũ dei annuente ac fa
uente eodem rege in illa prouincia predi-
cabat: credebantqꝫ ⁊ baptizabantur quot
quot erant preordinati ad vitam eternã
Tantus aũt fertur tũc fuiſſe feruor fidei
ad deſideriũ lauachri ſalutaris gẽti nor-
thanhumbrorũ vt quodã tempore pauli-
nus veniens cum rege et regina in villã
regiam que vocabatur adgebrin trigita
ſex diebus ibidem cũ eis cathezizandi: et

baptizandi officio deditus moraretur il-
liſq; diebus cunctis a mane vſq; ad veſpe
ram nihil aliud ageret quã cõſuetem il-
luc de cunctis viculis ac locis plebem xpi
verbo ſalutis inſtruere atq; inſtructã in
fluuio gleui qui ꝑrin⁹ erat lauachro re-
miſſionis abluere. Hec villa tempore ſe-
quentium regum deſerta et alia ꝑ illa eſt
facta in loco qui vocatur melmin ⁊ eſt in
prouincia berniciorũ. Sed ⁊ in prouĩcia
deirorum vbi ſepius manere cũ rege ſole
bat: baptizabat in fluuio ſwalwa. i. ſwa-
la qui vicũ catharactã. i. keterik preterflu
it. Nondũ enĩ oratoria vel baptiſteria in
ipſo exordio naſcentis ibi eccľie poterant
edificari. Attñ in cãpo dono vbi tũc etiã
villa regia erat fecit baſilicã quã poſtmo
dum pagani a quib⁹ rex oſwinus occiſ⁹ ẽ
cũ tota eadẽ villa ſuccenderũt ꝑ qua re-
ges poſteriores fecere ſibi villam in regio
ne q̃ vocať loidis. Euaſit aũt ignẽ altare
qꝛ lapideũ erat: ſeruaturq; in monaſterio
qđ eſt in ſilua elmete. Predicabat autẽ
paulinus verbũ vite prouincie lindeſeie
prefectũq; lincolnie cui nomẽ erat blecta
cũ domo ſua primo cõuertit ad dñm. In
qua ciuitate eccľiam operis egregii de la
pide fecit: cuius tecto vel longa incuria/
vel hoſtili manu deiecto: parietes hacte-
nus ſtare videntur ⁊ omnibus annis ali-
qua ſanitatum miracula in eodem loco
ſolent ad vtilitatem eorum qui fideliter
querunt oſtendi: in qua etiam Paulinus
tranſeunte ad chriſtum iuſto: honorium
pro eo conſecrauit epiſcopũ. Multos in-
ſuper in fluuio trenta ad eum de prouin
cia illa cõfluentes baptizauit. Erat autẽ
paulinus longe ſtature vir paululum in
curuus/nigro capillo/facie macilẽta/ na
ſo adunco pertenui: venerabilis ſimul et
terribilis aſpectu. Habuit autem ſecum
in miniſterio iacobum diaconum virum
vtiq; induſtrium et nobilẽ in chriſto: qui
vſq; ad tempora bede permanſit. Mar-
tirizato autem rege edwino turbatiſq; re
bus paulin⁹ aſſumpta ſecũ regina ethel-
burga nauigio canciã rediit: atq; ab ho-
norio archiepiſcopo ⁊ rege edbaldo hono
rifice ſuſceptus eſt. Venit autem illuc du
ce baſſo milite regis edwini fortiſſimo ha
bens ſecum eanfledam filiam et ioſfridũ
filium edwini necnon et yffi filium offri
di filii eius: quos poſtea mater metu ed-
baldi et oſwaldi regum miſit in galliam
nutriendos regi dagoberto qui erat ami
cus eius: qui in infantia mortui ſunt. At
tulit autem ſecum vaſa precioſa edwini
regis perplura et crucem magnam aure
am et calicem aureum: que hactenus in
eccleſia cancie conſeruata monſtrantur.
Quia vero romanus preſul roffenſis ab
honorio rome miſſus abſorpt⁹ fuerat ita
lici maris fluctibus: paulinus inuitante
honorio epiſcopatum roffenſem ſuſcepit
et q̃diu vixit tenuit: in qua eccleſia mori
ens pallium ſuũ reliquit. Reliquerat au
tem in eccleſia eboracenſi iacobum diaco
num ſuum virum vtiq; eccleſiaſticum et
ſanctũ: qui multo tempore ibi manẽs ma
gnas antiquo hoſti predas docendo ⁊ ba-
ptizando eripuit. Tandem ſanctus pau
linus in ſenectute bona anno domini ſex
cẽteſimo quadrageſimoquarto: ſexto id⁹
octobris ad dñm migrauit ⁊ in ſecretario
beati andree quod ethelbertus rex in ciui
tate roffenſi a fundamentis conſtruxerat
ſepultus eſt. Elapſo autem multo tẽpo-
re gundulpho ibidem pontificante lãfrã
cus archieps veterem eccleſiam beati an
dree funditus dextruxit: nouamq; baſili-
cam reedificauit oſſa ſcti paulini de terra
leuauit ⁊ in ſcrinio honorifice collocauit.
Erat autem matrona quedam inter ali
as que ibi aderant infirmitate corporis
ſui grauata ſed multo vehementiori ſce-
leris pondere preſſa: que ad ſepulchrum
ſancti paulini accedens votum deuotiſſi
me commiſit: ꝙ ipſa ſi ab infirmitate ſua

meritis beati paulini liberari mereretur
facin⁹ in quo miſera iacuerat quoad viue
ret iterum non cõmitteret ⁊ pꝛotin⁹ ſani
tati reſtituta eſt. Non multum vero poſt
ſicut canis ad vomitũ inſtigante diabolo
rediit ad peccatũ. Cũ aũt vir ſuus ſuper
crimine leſe maieſtatis infamaretur ma
trona illa candelam fieri fecit quã ad ec-
cleſiam ſcti andꝛee detulit ⁊ ad ſepulchꝛũ
ſancti paulini pꝛimum gradũ aſcendens
vi quadam repulſa retro adiit: et fere ad
terram cecidit. Et mirãs eſtimabat ꝙ ali
quo coꝛpoꝛis ſui aut mẽtis defectu hoc ac
cidiſſet ad gradum vnde repulſa erat re-
diit ſed nullo conamine aſcendere potuit.
Quaſi per capillos retroꝛſum tracta re-
pellebatur ⁊ a ſancto loco inuiſibiliter ex
cludebatur. Tandem ad ſe rediens ⁊ rea
tum ſuum agnoſcẽs ante altare quod ibi
erat flens ⁊ eiulans ſe pꝛoiecit ⁊ facta ibi
dem oꝛatione ſurrexit et monachos eccle
ſie vt pꝛo domino ſuo ac pꝛo ſe ad deũ pꝛe
ces funderent lachꝛimoſis ſingultib⁹ exo
rauit. Quod cum feciſſent ⁊ pietas diui-
na virum eius de obiecto ſibi crimine ni-
mis perterritum liberũ effecit. Pꝛopulſa
to vero timoꝛe mulier leta effecta reddi-
tur ſecura: vitiumq; cui diu ſubiacuerat
non relinquitur immo frequenter cõmit-
titur nec de violata pꝛomiſſione concuti-
tur nec omnia viuenti confitetur. Qua-
pꝛopter immani coꝛpoꝛis ĩfirmitate deo
volente percutitur ⁊ ad extrema perduci
tur. Vite ſue deſperat gemebat pauebat
longa ſuſpiria educebat: et quid faceret
quo ſe verteret neſciebat. Vidit hanc qui
omnia videt et reſpexit eam ſepe contem-
ptus ab ea. Itaq; vocato epiſcopo ſcelus
ſuum confeſſa eſt: qui ait. In vltimo vi-
te articulo poſita per penitentiaꝫ ſatiſfa-
cere non vales: pꝛopterea deo pꝛomitte ꝙ
peccatum illud amplius non cõmittas et
ꝙ ſepulchꝛũ ſcti paulini cũ oblatione de-
uote adibis. Illa reſpondit. Quod pꝛeci-
pis/mones/⁊ hoꝛtaris me impleturã pꝛo
mitto: ⁊ ſi beat⁹ paulinus munus meuꝫ
ſuſceperit veniam a deo me ꝓmereri poſ
ſe cognoſcam. Si vo ſuſcipere renuerit:
ſciam mihi imminere penam eternã ſine
fine. Conualuit mulier palliũ vnũ quod
habebat optimũ ſctõ obtulit ⁊ ſepulchꝛũ
eius inde opuit. Munus eni mulieris ſã
ctus ſuſcepit ꝙ pꝛius ſuſcipere deſpexit.
Nõ eni nũerũ diſtinxit quãtitatẽ ſ; diuer
ſam attẽdit vni⁹ eiuſdẽq; mulieris qua-
litatẽ. ¶ Narratio. Fuit in alexandꝛia
virgo noĩe eufroſina quã cũ pr̃ ei⁹ vellet
nuptiis tradere illa monachũ quẽdã adi-
ens petiit ſe doceri ea que dei ſunt. Cui il
le. Si potes tẽptamẽta carnis ferre relin
que oĩa et fuge. Et abſcidẽs crines ei⁹:
ĩduit tunicã viri et ſmaragdũ eã vocauit
Que ſimulãs ſe eunuchũ monaſterium
intrauit. Diabol⁹ vero multos cõcitabat
ad decoꝛẽ vult⁹ ei⁹ per malas cogitatiões
ita vt oẽs moleſti eſſent abbati qui talẽ
pulchꝛitudinẽ ĩ monaſteriũ introduxiſſet
Et ait abbas. Pulchꝛitudo tua fratribus
fit infirmis ruina / volo te ſedere in cella
tua ibiq; pſallere mãducare nũꝙ egreſſu
rum. Smaragd⁹ ergo ingreſſ⁹ cellã vigi
liis/ieiuniis/⁊ oꝛonibus vacabat. Cũq;
q̃ſita eẽt ꝑ totã alexandꝛiã ⁊ nuſꝙ inueni
entes eam lugebãt quaſi moꝛtuã ſpõſus
ſponſam/pater filiã. Pr̃ vero nõ ferẽs do
loꝛẽ ſuũ venit ad abbatem ⁊ cadẽs ad pe-
des ei⁹ dixit. Peto ne ceſſes oꝛare dñm ꝓ
filia mea q; q̇d actũ ſit ei neſcio. Ieiunan
tib⁹ aũt fr̃ibus ⁊ oꝛantibus nihil reuela-
tum eſt de illa: nã ⁊ ipſa iugit oꝛabat dñꝫ
ne manifeſtã eã faceret ĩ vita ſua. Abbas
aũt conſolabat virũ dicẽs. Credo q; bonã
parteꝫ ſibi elegit: ideo nihil nobis de illa
de⁹ reuelauit. Si eni in malis operib⁹ in
cidiſſet nũꝙ dñs tm̃ laboꝛẽ fratrũ deſpe-
xiſſet. Vis inquit loqui cũ quodã fr̃e ſpũa
li q̇ veĩt de palatio theodoſii: cui ille. volo
Cũq; filia ſbito vidiſſ; pr̃eꝫ ⁊ cognouiſſet

eum: tota lachꝛimis repleta ē. Nō ille cō-
punctionē eſſe putans nō cognouit eam:
quia ſpecies eiꝰ p̄ abſtinentia ⁊ lachꝛimis
emarcuerat. Et cepit p̄ri loqui de futura
beatitudine quō per elemoſinā ⁊ charita-
tem ⁊ patientiam poſſit quis ad eā perti
gere. Nec diligēdos eē filios aſſeruit plꝰ
q̄ deū: nec patrē plus eo qui eſt factoꝛ om
nium. Si filia tua inquit in perditionem
aīe iuiſſet deꝰ eam tibi oꝛōne frm̄ manife
ſtaſſet. Potēs eſt aūt dn̄s i hoc ſeculo ma
nifeſtare eā tibi tu tm̄ gr̄as age nil deſpe
rās. Nā ⁊ ego tibi cōpatiēs ſepiꝰ oꝛaui de
um vt tibi ſufferentiā tribuat: ⁊ taꝫ de te
q̄ de filia tua quomō expedit adimpleat.
Cōfoꝛtatꝰ ille dixit abbati. Edificata eſt
aīa mea ſub iſto fratre: ⁊ ita letus effectꝰ
ſum tanq̄ ſi filiā meā inueniſſem. Cōple
tis aūt ſmaragdꝰ ītra cellā triginta octo
annis: cū in infirmitatem decidiſſet intro
iens ad eam pater ⁊ deoſculās clamaē ce
pit. Heu me vbi ſunt verba tua dulcia q̄-
bus mihi filiam meā vidēdā ꝓmittebas.
Ecce nō ſolū illā nō videbo ſed ⁊ te p quē
cōſolationē habebā amitto. Cui ſmarag-
dus ait. Jā pone finē triſticie recoꝛdaē qꝛ
iacob manifeſtauit deꝰ ioſeph queꝫ quaſi
moꝛtuum lugebat ⁊ qꝛ deſideriū meū de
us impleuit ⁊ vſq̄ in finē viriliť certādo
pduxit: nolo te eſſe ſolicitū ꝑ filia tua ego
ſum illa miſera ⁊ tu es p̄r meꝰ. Coꝛpꝰ me
um ab alio nudari ⁊ lauari non pmittas
ꝫ p teip̄ꝫ hoc facias. Et qꝛ i ingreſſu meo
ꝓmiſi abbati me multas poſſeſſiones ha
bere ⁊ ſi pdurare poſſem in hunc locū eas
adducere tu imple qđ ꝓmiſi ⁊ oꝛa ꝓ me.
Hec dicēs tradidit ſp̄m. Et ingemiſcēs p̄r
quaſi moꝛtuꝰ ad terrā cecidit: ⁊ veniens
abbas concidit ſuper eam eiulans ⁊ dicēs
Eufroſina ſponſa xp̄i ne obliuiſcaris ſer-
uoꝝ tuoꝛum ſed oꝛa pꝛo nobis ad dn̄ꝫ ihe
ſum xp̄m. Pater vero puelle ſubſtantiaꝫ
ſuam monaſterio tradidit ⁊ habitu aſſū-
pto decē annis in ſctō pꝛopoſito vixit.

¶ De ſancto Petroco Abbate ⁊ ꝯfeſſoꝛe.

Beatus eni petrocus natiōe cā
briber ex regali oꝛtus pꝛoſapia
ita vixit a puero vt ſequax fi-
dei ⁊ opeꝝ apłoꝝ pꝛīcipis imi
tatoꝛ quodā quaſi pꝛeſagio ex
ꝓpꝛii noīs aſſignatione ꝯcepto diuinitus
ſe etiam petrā eſſe cōtenderet in qua ſuā
ecclīam ipſa veritas ſupedificare pꝛomi
ſerat cui talem deus contulerat gratiam
vt in oīm oculis beneplacitus ⁊ acceptus
appareret. Erat eī modeſtꝰ/humilis/da-
toꝛ hilaris/ꝯtinua charitate feruens/ad
oīa religionis opera pꝛomptus. Moꝛ-
tuo aūt rege patre ſuo optimates: quiq̄
cōſona ppłi acclamatione regem heredi-
tario iure ip̄m ꝯſtituere nitebanť. Ille ve
ro neglecta regali pompa aſſumptis ſecū
ſexaginta ſocijs monaſteriū intrans ha-
bitum religionis ſuſcepit. Elapſis poſt
hec aliquot annis in hiberniam pꝛofici-
cens litterarū diſciplinis ⁊ ſacre ſcriptu-
re viginti annis ſe mancipauit. Repatria
re tandem cogitans in maris littoꝛe ratē
quā dudū ibidem nullo pꝛeter deū cuſto-
de reliquerat nulla ꝯpage ſoluta integrā
inuenit. Expanſis aūt velis naueq̄ vēto
cōmiſſa pꝛoſpere bꝛitanniam applicuit.
Egreſſis de naue diſcipulis meſſoꝛes il-
lic operantes amare eis loquuti ſunt in-
ſuper ⁊ impoꝛtune petunt quatinus ad
reſtringendam ſitim ſuam fontē eis dul-
cis aque de ſcopulo eliceret famulus dei.
ſiue vt irriderent aduenam: ſiue vt eius
ſanctitatem experimento tali cognoſce-
rent. Ille vero qui petentibus dare roga-
te conſueuerat: dei exoꝛata clementia ſa
xum percuſſit baculo et mox inde fons a-
que dulcis atq̄ lucidus ſcaturire incepit
et vſq̄ in hodiernum diem manare non
deſinit. Mirabanť hijs viſis barbari xp̄ia
ne religiōis penitꝰ ignari ⁊ querēti ſeruo
dei ſiq̄s religiōis cultoꝛ in illa eēt ꝓuīcia

ſctm̄ quēdam ei monſtrarūt ſampſonem
narrationēqꝫ facientes de ſolitaria vita
eius ⁊ parcimonia/labore/vigilijs ⁊ pre-
cibus ⁊ quō panis tm̄ ordeacei parco veſ-
ceretur edulio. Hec audiēs ſeruus dei cū
ſampſonē eſſet intuitus ad deū preces fu
dit ne a loco illo abſcederet quouſqꝫ collo
quiū eiꝰ habere mereretur. Deſiderium
ſtatim aīe eiꝰ tribuit ei dn̄s voto eiꝰ adij
ciēs qđ orare nō preſūpſit. Nā ſtatim ſā-
ſon ita mēbris diriguit vt inſtrumentū q̄
terrā euertere ſolebat manu mouere non
poſſet orationis hoīs dei vinculo vinctꝰ.
Et accedente petroco in eius ſalutatione
ſamſon ſaxeo illo rigore ſoluit̄ ⁊ dato in-
uicem pacis oſculo gratias ⁊ laudes deo
dederunt. Petrocꝰ aūt in loco ibi propin-
quo cū ſuis ſocijs māſionē fecit ꝑ trigīta
annos ita innocentem vitā ibi egit vt ne
mini faceret qđ ſibi fieri nollet carnē ita
ieiunijs ⁊ vigilijs afflixit et algore vt ad
reprimendos motꝰ illicitos voluptatis a
gallicantu vſqꝫ diluculum in torrētis me
dio nudꝰ ꝑnoctaret. Ita gulā edomabat
vt nō ſolum delicioſos apparatꝰ nō que-
reret veꝝ etiā ſolo panis edulio gaudēt.
Diebꝰ dn̄icis ꝓ reuerentia reſurrectiōis
dn̄ice aliqđ pulmētū ſobrie guſtabat quo
depulſa eſurie neruoꝝ ariditas a dn̄i mi
litia illū debilitatū nō redderet. Decur-
ſis igitur trigīta annis romā ꝑegre pro-
fectꝰ cū in cornubiā regreſſꝰ fuiſſet conci
tato vētorū turbine facta eſt pluuia ma-
gna valde. Et cū ob hoc cōqueſti eēnt diſ-
cipuli ſui ꝯpeſcuit murmur eorū vir dei:
pollicitās ī craſtinū aeris ſerenitatē ⁊ it
ꝓſperādū fore. Et cū in craſtino nō ceſſaſ-
ſet pluuia vir dei cepit meſtꝰ fieri ſeqꝫ ipꝫ
p̄ſumptiōis arguere ꝙ alit̄ eēt pollicitꝰ ꝙ̄
deꝰ ꝓuiderat. Sedata tādē tēpeſtate die
tertia palā ſe romā ꝓfecturū ꝯfitet̄ eo ꝙ
lingua temerariꝰ extiterat ⁊ aduerſꝰ dei
diſpoſitionē falſo ꝓphetauerat. Quo cū
ꝑueniſſet ⁊ loca ſctā viſitaſſet hierl'm vſ-
qꝫ ꝓficiſcit̄. Cūqꝫ ad ſepulchrū dn̄i pias ꝓ
ces fudiſſet ⁊ lachrimas verſus indiā iter
maturare cepit. Per plurima tādē latro-
nū fluminūqꝫ ꝑicula orientalē vſqꝫ ꝑueni
ens occeanū multa cōfectꝰ laſſitudine ſo-
lus dormiuit ī littore. Euigilās aūt a ſom
pno vidit vas ad ſe ꝑ mare aduectū intro
lucidū vniꝰ ſolūmō capax hoīs. Et intuēs
vas ꝯfident̄ in illud ingreſſꝰ eſt ⁊ ſolo ma
ris impetu ſine remo trāſuectꝰ ⁊ remige
inſule cuidā letꝰ applicuit vbi ſeptē annis
ꝯtēplatiuā egit vitā vno tm̄ piſce paſtus
horis interī oportunis diuinitꝰ appoſito
Peracto aūt ſeptēnij ſpacio angelꝰ dn̄i ī
ſompnis ei aſtitit dicēs. Age iaꝫ ſerue dei
petroce ꝓficiſcere te iubet dn̄s cuiꝰ nutu
piſcis ille quo te ſeptem annis pauit totꝰ
reſtat integer ⁊ vas quo aduectꝰ fueras
receſſuro preſto eſt. Ubi vero mare trāſie
ris cū baculo quē cum melote reliqueras
aſſiſtentē lupū reperies quem tibi domi-
nus collegā me p̄parauit p̄uiū donec no-
tas in partes ꝑuenias. Quibus vt ab ange
lo dictū fuerat reꝑtis in occidētalē britan
niā ꝑuenit. Regnabat eo tp̄e tēdurus vir
atrox ⁊ ferꝰ moribꝰ qui ad furū penā ⁊ re
oꝝ ſupplicia effera tirānide ſerpētes ⁊ ge
nus oē vermiū nocentiū cōgregari in la-
cū fecēat. Quo mortuo cū filiꝰ q̄ ei ſucceſ
ſit hoc tormēti genꝰ inhiberet huiuſmo-
di famelici ſerpētes īſurgētes alterutrū
ſeſe crebris cōgreſſibꝰ dēte liuido attriue
rūt vt de tanto nūero ſolū vnꝰ remaneret
horrendꝰ enormi corpore ⁊ rictu veneno-
ſo pecudes hoīeſqꝫ ſeuis faucibꝰ laniaret.
Et accedēs illuc vir dei ⁊ flexis corā om̄i-
bus ad orandū genibus mortuū quēdam
reſuſcitauit ⁊ mōſtrū illud ex tūc nemini
nociturū iuſſit in ſolitudines trāſmari-
nas ſecedere. Et aſſūptis ſecū duodecim
ſocijs in ſolitudine arida manere cepit ⁊
terrā baculo percutiēs lucidū fōtē iugit̄ ma
nātē de humo ꝓduxit. Quadā die vidit
ceruū ad ſe fugiētē quē ꝯſtātini cuiuſdā

diuitis serui venatores cū canibꝰ sequebantur. Hūc sctūs pietatis affectu cōseruauit illesum ⁊ venatores ceruū sub tutamine viri sancti tāgere verentes rē diuiti ex ordine retulerūt. Qui indignatus ⁊ acri ira permotꝰ cum dei seruū gladio ferire niteretur subito stupore totis mēbris diriguit quousqꝫ humiliatū interuētu militum pijs scti precibꝰ persoluit ⁊ sibi ⁊ viginti militibꝰ suis fidē xp̄i docēs ex tirānis mites ⁊ ex paganis reddidit xp̄ianos. Epulante seruo dei vas aque sibi appositū casu cōcidit ⁊ liquore effuso signū crucis edidit ⁊ vas integrū aqua plenum recepit. Qua gustata ⁊ frībꝰ porrecta liq̄ris dulcedinem potātes admirant̄. Aliqn̄ cū orationi sub diuo vacaret ⁊ circumquaqꝫ abūdāter plueret minima pluuie gutta eū nō tetigit. Quodā tpe viro dei cū quodā sctō epo sermonē faciēte ecce miri decoris palla int̄ eos de celo descendit. Quā cū honore preuenientes inuicē altetrū porrigerēt causasqꝫ pia cōtentiōe vtqꝫ exponeret quare magis alteriꝰ eē deberet statim ipis intuentibꝰ assumpta est in ethera ⁊ repente ambobꝰ iñ sue emisse descēdere vident̄. Quidā tribunus patrie grauissimo dolore torquebat̄ cui soporato beatꝰ petrocꝰ apparuit iubēs vt reos quos victos tenebat de claustris educeret ⁊ sanitatē reciperet. Quibꝰ solutis p̄stine valitudini reddit̄. Mulier quedā annis p̄rimis fluxū ppessa sāguis scti viri vesteclāculo tacta sanitatē fidei merito pfectā recepit. Dracho quidā magnꝰ secꝰ eiꝰ cellam cōuersans in heremo ligno dextrū cōfixus oculū deposita nocēdi seuitia ad locum festinauit vbi sctūs vacabat orōni ⁊ inclinato capite tribꝰ diebꝰ iacuit scti patrociniū expectās. Qui vbi petroci iussu suffusus aspgine facta latice pmixto pauimēti puluere statī vi medicaminis exēpto ligno ab eiꝰ oclo sanꝰ ad solitū regressus est volutabrū. Mulier quedā serpentem paruulū cū aqua bibēs cū nihil in eā medici pficerēt ad sctm̄ virū adducta ē. Qui facta mixtura terre ac laticis mulieri potū dedit. Qua hausta serpentē iam tripedalē euomens sed mortuū: ipa hora recepta sanitate grās egit deo. Conuocātis tandē discipulis de vera religione cepit eos diligenter instruere vt q̄ scli negocia reliquerāt seductorias voluptates respuerēt/furorē reprimerēt/fugerēt mendatia/inuidiā execrarent̄: nec solū detraherēt sed nec male de proximo suspicarēt̄ exuperarēt superbiam/darēt locū virtutibus vt corda sua mūda deo prepararēt habitacula ⁊ templū spūs scti esse mererent̄. Cūqꝫ hec ⁊ multa discipulis documēta dedisset plenꝰ oī sctitate ⁊ miraculis celos penetrare meruit pridie nonas iunij.

¶ De sctō Pirano epo et confessore.

Beatꝰ aūt piranꝰ q̄ a quibusdā keranꝰ vocat̄: in cornubia vbi quiescit piranꝰ appellat̄. De primis eni hibernie sctis floruit eo tpe quo beatꝰ patriciꝰ a celestino papa missus pplm hibernie ad dominū cōuertit. Piranꝰ itaqꝫ ossiriensi hibernie puincia ex p̄re domuel ⁊ m̄re Wigella originē traxit. Postq̄ aūt puer in vtero m̄ris iā cōceptꝰ eēt quadā nocte mater eiꝰ in lectulo q̄escēs quasi stellā alijs clariorē in os suum cadentē vidit. Nato vero infantulo ⁊ educato ad insulā noīe clerā accessit ⁊ triginta annis in magna abstinētia ⁊ operibꝰ sctis deo seruiuit. Quadā itaqꝫ die accipiter que ⁊ nisus dr cū impetu descēdēs auē quandā sup nidū cubātem coram pirano vngulis rapuit ⁊ in aera asportauit. Quo viso eam benedixit ⁊ statim a niso dimissa super nidum suū cubare cepit. Demū romam profectus scripturas sctās legēs ⁊ ecclīasticā regulam dicens quindecim annis ibidem mansit.

⁊ gradũ epalem ſuſcepit. Illis dieb⁹ fuit in italia ſctũs ille magn⁹ patrici⁹ qui ſpũ ſctõ edoctus beato pirano ait. Feſtina añ me fili dilecte et in medio inſule ſuper ripam fluminis Waran tibi locũ conſtrue. Placet enim deo ⁊ pꝛeuidit ꝙ ĩ eo loco honoꝛ ſctitatis tue hoibus declaretur: ĩ bꝛitannia tñ demũ perueniens ⁊ vſqꝫ ad finem vite tue deo ſeruiens coĩs reſurrectionis ⁊ vite eterne beatitudinẽ expectabis Cui piran⁹ humiliter reſpondit. Foꝛſitã locũ illũ mihi ignotum non inueniã. Patricius ait. Perge fili ſecur⁹ dñs tecũ erit ⁊ in quocũqꝫ loco cimbalũ tuũ ſpõte ſonuerit ſine omi dubietate tibi locũ conſtitue Veniẽs ergo in hiberniam piran⁹ ⁊ iuxta pꝛedictũ flumẽ cimbalũ ſuũ nomine tangente clarũ ſonũ dedit. Aper/vo/vulpes/taxus/lupus ⁊ ceruа cũ hinnulo ei humiliter veniẽtes obediẽter ſeruierũt. Quadam aũt die vulpes beati pirani ficones furata eſt: ⁊ volens comedere ad ſuũ pꝛiſtinũ habitaculum ſecũ depoꝛtauit. Tũc piran⁹ taxonẽ in ſiluas miſit vt vulpẽ cũ ficonib⁹ quereret. Qui pergẽs ad latibulum vulpis ⁊ eũ inueniens aures eius ⁊ caudam dentib⁹ detruncauit ⁊ pilos ei⁹ violẽter detraxit. Tũc vulpes ſequẽs taxum cũ ſanis ficonib⁹ ad sctm̃ piranũ hora nona venit: cui et dixit. Quare tantuꝫ malum feciſti penuriã eſce et pot⁹ nõ ſuſtinens: Vulpes vero penitentiam agẽs tribus diebus ieiunauit. Poſtꝙ aũt ꝑ pꝛedicationẽ ſcti pirani epi fides in hibernia creuiſſet exemplo ei⁹ multi in amoꝛẽ dei accẽſi vitam heremiticã ducẽtes oĩa mũdana deũ ſequẽdo reliquerũt: inter quos erat quidam noĩe bꝛendanus qui nõ pꝛocul a pirano ſibi locũ cõſtituit. Habuit autem vaccã vnã quã pꝛefectus regis lagineņſium furatus eſt. Et cũ ad montẽ quẽdam perueniſſet caligo et tenebꝛe circũdederunt euꝫ vt tanꝙ cecus nihil videre poſſet. Et huc atqꝫ illuc oberrãs in quendam fluuium cadens ſubmergitur ⁊ vacca ad sctm̃ piranũ reuertitur. Quã cum bꝛendano dare vellet ⁊ ille eã accipere nollet: quia nunꝙ ſe vaccam habiturũ decreuerat: cogitauit piranus qualiter efficere poſſet vt vaccã illam bꝛendan⁹ acciperet. Et ſimulato moꝛbo queſiuit modicũ lactis a bꝛendano ſibi dari. Bꝛendan⁹ autem vas plenum aqua benedixit: que ſtatim verſa eſt in lac nouum quaſi nouiter mulſum. Quod piranus accipiẽs benedixit ⁊ in aquã iterũ reuerſum eſt. Quo audito: bꝛendanus vaccam libenter a pirano accepit. Cui piran⁹ gratias agẽs pꝛo accepto a ſe munere ait. Vere dico tibi qꝛ quolibet anno vſqꝫ in finem ſeculi dabit deus loco tuo vaccã vnã cuꝫ vitulo. Cũ enim ſctũs geranus cuidam regi tirãno ⁊ infideli ſeruiens nec haberet quod pauperibus erogaret largitus eſt eis concauũ regis. Quãobꝛem irat⁹ rex in carcerẽ eum miſit ⁊ poſtea ei dixit. Si vis vt te liberum dimittam quere mihi ſeptem vaccas ſine coꝛnib⁹ hiſpidas rubꝛaſqꝫ cũ capitibus albis. Queſitis vero talibus nec inuentis peruenit tandem ad ſanctũ piranum ⁊ duos bꝛendanos viros sctõs ſecum inuenit. Et gauiſus pꝛo hoſpitib⁹ piranus dixit puero ſuo. Quid habes ſub manu tua vt noſtris hoſpitibus deꝰ hac nocte: Ego inquit non habeo niſi humerꝰ ſuis ⁊ cogito ꝙ dies ieiunij eſt ⁊ tempus quadꝛageſime. Cui piranus ait. Pone illum coꝛam hoſpitib⁹ veſtris vt comedãt ⁊ fiet illis panis et olus/piſcis ⁊ mel/oleum ⁊ vinum. Erat aũt inter hoſpites quidam laicus qui cũ ceteris comedere ꝑ ſuperbiam indignabatur. Cui beatus piranus pꝛo ſuperbia eius quaſi offenſus in ſpiritu dei futura pꝛeuidẽs ait. In penã hui⁹ ſuperbie tue ꝙ cũ alijs hoſpitib⁹ noſtris comedere ꝯtẽpſiſti carnẽ de aſina in ieiunio quadꝛageſimali añ paſcha comedes ⁊ in illa hoꝛa ab inimicis tuis iugula

tus ꝛ decollatus a regno dei alien⁹ eris.
Et factũ eſt ita. Jn craſtino aũt geranus
cũ bñdictiõe viri dei pergẽs iuxta ripam
cuiuſdã fluminis ſeptẽ vaccas ſine coꝛni
bus hiſpidas ꝛ rubꝛas cũ capitib⁹ albis
inuenit ꝛ regi ꝓ ſua liberatiõe dedit. No
cte aũt ſequẽti diſparuerũt ꝛ nuſq̃ poſtea
in t͛ra illa viſe ſunt. Puer quidã ſeruus
gerani diabolo inſtigãte ignẽ ſub liquoꝛe
pot⁹ monachoꝝ pirani extixit. Et ait frĩ
bus piran⁹. Ecce ignis nr̃ a maledictõ pu
ero gerani extinct⁹ eſt: i hoc loco ignis nõ
erit donec a deo nobis ignis adueĩat. Pu
er aũt ille die craſtina in ſilua a lupis oc
ciſus moꝛtu⁹ iacebat. Adueniente aũt ge
rano exiuit piran⁹ foꝛas ꝛ fuſa ad deũ pꝛe
ce ignis de celo in gremiũ illi⁹ cecidit quẽ
ad hoſpitiũ veſtib⁹ illeſis detulit. Apposi
ta aũt cena dixit geran⁹. Jn loco iſto non
comedã donec puer me⁹ viu⁹ ad me veni
at. Et oꝛante pirano puer a moꝛte reſur
gẽs venit ad eos ꝛ comedit cũ illis. Itẽꝝ
a quodã frẽ extincto igne lapidẽ bñdixit: ꝛ
ſtatĩ flãmis ardẽ cepit ꝛ nudis manib⁹ la
pidẽ aſſumẽs ad ſctm̃ rodanũ (q̃ ad califa
ciendũ ſe venerat) ſine leſione depoꝛtauit
Alio tpe ſctã Wingella mater ſcti pira
ni nõ ꝓcul cũ ſuis virginib⁹ hitabat hñs
alũpnã valde pulchꝛam noĩe bꝛunetã cu
iuſdã regis filiã cui⁹ pulchꝛitudine rex
quidã illect⁹ eã rapuit ꝛ in arce caſtri ſui
multis dieb⁹ captiuã detinuit. Quã cũ
piran⁹ a rege peteret ꝛ ille nõ acquieſce
ret ait. Nolo hãc mulierẽ tibi relinq̃re ſi i
auroꝛa vox ciconie me a ſompno excitare
nõ cõtingat. Erat eni hiẽs ꝛ nocte illa nix
magna deſcẽdẽs caſtrũ ꝛ totã terrã ope
ruit locũ vbi piran⁹ cũ ſuis erat non teti
git. Jn arce aũt reges incõſuete ꝛ contra
naturã ſuã ciconia cãtabat ꝛ regẽ a ſom
pno excitabat. Tũc rex ſurgẽs pꝛoſtrauit
ſe ad pedes ſcti pirani ꝛ veniã petẽs alũ
pnã mr̃is ſue reddidit ei. Poſtea vo dolẽs
rex ꝙ eã dimiſiſſet cũ eam rapere vellet:
illam moꝛtuã inuenit. Et offenſus valde
pirano dixit. Qꝛ inquit vxoꝛẽ meã occidi
ſti in loco iſto nõ habitabis ſed inde expel
lam te. Et ille. Tu nõ es deus neq̃ locus
iſte tuus eſt ſed dei ꝛ ego in hoc loco ma
nebo. Et exiẽs rex cũ ira ꝛ furoꝛe magno
vidit arcẽ ſuam cũ domib⁹ adiacentibus
flãmis ignis ꝯburentẽ. Regina aũt duos
filios hñs filium carioꝛẽ in domo oblita
flens ꝛ eiulãs dixit. Jn man⁹ beati pira
ni chariſſimũ ꝯmẽdo filiũ meũ. Tota aũt
domo igne penit⁹ cõſumpta filius regine
ſan⁹ ꝛ incolumis reperit͛. Tũc rex vehe
menter admirans ꝛ ad piranũ venit ꝛ q̃
cunq̃ pꝛecepit pꝛompta mẽte impleuit ꝛ
duos filios ad ſeruiendũ deo ſub diſcipli
na eius obtulit. Recedente vero rege oꝛa
tione pirani bꝛuneta mr̃is ſue alumpna
a moꝛte viua reſurrexit Rex quidã noĩe
cohingus ſeptem cithariſtas in arte ſua
hñs peritos qui in vꝛbe vicina a plebe oc
ciſi ſunt ꝓ quoꝝ moꝛa rex multũ ſolicit⁹
queſiuit a pirano q̃d de eis factũ fuiſſet.
Qui ait. Uiri iq̃t illi a plebe occiſi i aqua
rum ſtagno ꝓiecti ſunt: citharis eoꝝ ſup
ripã ſtagni in arboꝛe ſuſpenſis. Rogatu
aũt regis piran⁹ cũ multis ad locũ ꝑgens
trium dierũ expleto ieiunio: arefactũ eſt
ſtagnũ coꝛpoꝛib⁹ moꝛtuoꝛũ in fundo rex
tis. Quos lʒ mẽſe itegro ſub aqua ſtagni
moꝛtui iacuiſſẽt fuſis ad deũ pꝛecib⁹ ſan
ctus piran⁹ ſtatiʒ reſuſcitauit. Stagnũ
vero illud vſq̃ hodie ſine aliqua remãſit
Pꝛefectus cuiuſdã regis cũ viginti ſuis
ſocijs: poꝛcũ viri dei rapiens eũ iugulatũ
ſup ignẽ poſuiſſent: poꝛcũ omnino vidẽ nõ
potuerũt. Fugientib⁹ vero omib⁹ in ter
ram moꝛtui coꝛruerũt. Quo intellecto pi
ran⁹ accedẽs ait defunctis. Jn noĩe iheſu
xp̃i ſurgite ꝛ ad locũ meũ mecum venite.
Qui cũ ſtatim a moꝛte ad vitam reſurre
xiſſent: vidẽs piranus poꝛcum ſuſcitauit
ꝛ illum Alio tempoꝛe eundem regis pꝛe
fectũ a quodã occiſũ pce vxoꝛis ſue ſctũs

piranus ad vitā ſuis meritis reuocauit.
Seruus beati pirani equū quēdam occi
dens a rege cohingo in vinculis detineba
tur quē cū niſi precio redēptū piran⁹ ha-
bere non poſſet magnū pond⁹ auri ⁊ ar-
genti dedit regi. Pirano vero cū captiuo
recedente aurū ⁊ argentū euanuerūt nec
vnq̄ poſtea videri potuerūt. Offenſ⁹ igi
tur rex venit ad piranū dicēs. Quare ſe-
duxiſti me? Da mihi aurū meū ⁊ argētū
nā oīa que dediſti mihi fātaſmata erāt
⁊ vana. Multiſq; verbis aſperis loqu-
tus eſt viro dei. Cui piran⁹ ait. Pro auro
tuo et argēto maledictū portabis. Et ſta
tim rex tenebris circūdat⁹ in terrā cadēs
expirauit. Quo viſo nepos quidā regis
cōtriſtatus valde cū oī humilitate roga-
uit beatū piranū vt regem a mortuis re-
ſuſcitare dignaretur. Quo orante: rex a
mortuis reſurgēs proſtrauit ſe ad pedes
ſcti pirani ⁊ penitentiam agēs dedit ei fi-
lium ſuū. Tempore autūni ſctūs pira-
nus lintheamē vnū expandit ſuper rubū
quendā moros nigros habentem ⁊ illud
ibi reliquit. Preuidit eni in ſpiritu q̄ ru-
bus ille neceſſari⁹ eſſet futur⁹. Poſt paſ-
cha eni venit cohing⁹ rex ad cenā magnā
quā ſibi parauerat cócolor rex in finibus
oſſirie. Regina aūt cohingi amabat regē
cócolorem ⁊ vxor eius fieri volebat. Rex
aūt cohing⁹ ſenex erat ſed cócolor pecca-
tū cōmittere renuens viuentis regis vxo
rem accipere deteſtabat. Videns aūt regi-
na ſe eſſe cōtemptā inter duos reges diſ-
cordiam ſuſcitare non timuit ſe etiā īfir-
mam ſimulauit. Cui oēs dixerūt. Quid
vis vt detur tibi? Regina ait. Deſideriū
meū non eſt huius tpis volo moros come
dere. Timēs aūt cócolor rex ne regina eū
ad peccandū alliceret a ſctō pirano humi
liter auxiliū petijt. Tūc piranus miſit ad
rubū ſupradictū ⁊ inuent⁹ eſt cū ſuo fru-
ctu plenus ⁊ lintheamē ſuper ſe hñs ex-
panſum. Et allato fructu regina ſatiat:
⁊ erat quaſi mel in ore comedētiū. Facta
aūt per piranū int reges pace regina pro
ſtrauit ſe ad pedes viri dei. Cui vir ſctūs
ait. Nō poſſum te a morte iugulatiōis de
fendere. Et factū eſt vt ipa regina poſtea
iugulata ſit: ⁊ cócolor rex obtulit ſe pira-
no cū oīi poteſtate ſua ineternū. Cum
veniſſet loigaire rex cum exercitu ſuo ad
bellū cōtra regē caſſilienſem piran⁹ exiēs
venit vt pacē mitteret inter illos. Sed re
ges ſuperbia inflati pacem recipere recu
ſarunt. Orans igit beat⁹ piran⁹ qđ ab ho
minibus adipiſci non potuit a deo impe-
trauit. Nā cū hoſtes hinc et inde ad bellū
proceſſiſſent ſubita inter illos ſilua radici
tus proſtratur ⁊ exercitus vterq; ſine de
ſiderij ſui effectu ab inuicē digreſſus eſt.
Piran⁹ vero exercitui regis vaccā vnam
⁊ humerū ſuis cuiuſdā dedit ⁊ toto exer-
citu inde ſaturato nōnullas reliquias di
miſerūt. Latrūculi quidā ad ſpoliandū
⁊ iugulandū exeuntes dū in quadā ſilua
ſe occultarent louan⁹ quidā nobilis irru
it ſuper eos. Cui⁹ faciem illi videntes ti-
muerūt timore magno ⁊ deſperātes ſe vi
uere poſſe orauerūt vt de⁹ meritis ſcti pi
rani adiuuaret eos. Et ſubito tota illa ſil
ua inter eos flāmis ſignis choruſcāte lo-
uan⁹ ignem repentinū timēs ad ſua redi
it: ⁊ latrones illi ſalui effecti ad ſctm̄ pira
num venientes vſq; ad diem mortis ſue
cū eo permāſerūt. Sctūs aūt piran⁹ ſctm̄
patriciū epm cū decem regibus hibernie
⁊ eorū exercitib⁹ occiſis octo vaccis ſuis:
miraculoſe tribus dieb⁹ pauit ⁊ aqua fō
tis ab eo benedicta per idē temp⁹ in vinū
optimū conuerſa eſt. Quidā a ſctō pira-
no a morte reſuſcitatus dedit ei filiū ſuū
cū agris multis. Sctūs aūt piran⁹ in no
cte natalis dñi poſtq̄ popul⁹ ei⁹ ſacrifici
um accepiſſet de manib⁹ illi⁹ exibat ad re
mota loca ad cellam ſctē cote virginis vt
ſibi etiā corp⁹ xpi afferret ⁊ ante matuti-
nas iterū veniebat a mari occidētali vſq;

ad cluanā ciuitatē. Petra aūt ſctē cote vir
ginis ſuper quā ipſa ſola oꝛare ſolebat in
mari erat nō pꝛocul a loco ſuo cōſtās int̄
vndas. Ad illam aūt petrā ſctūs piranus
ſepe ſine naui ſiccis pedib⁹ ſup̄ mare am
bulabat. Quadā aūt die cū veniſſet pira
nus ad cellam ſctē cote ⁊ multa turba cū
eo: dederūt ei ibi in cibū humerū ſuis ⁊ ex
illo hūero fecit piran⁹ frumētū/mel/piſ
cem ⁊ cereuiſiā. Et cū aquis fontis bene
dixiſſet in vinū optimū verſa eſt. Erat au
tem nūerus illoꝝ qui de cena illa ſatura
ti ſunt nōgenti ⁊ quadꝛaginta viri. Quo
dam tp̄e cū ſctūs piran⁹ ſederet ī magno
cōſilio hoīm erat ibi rex coꝛban⁹ qui ocu
los nequā ⁊ nephādos habebat: erat eniꝫ
talis natura malitie ſue vt quē malicioſe
⁊ perſpicacit̄ aſpiceret ſtatim ſolo viſu in
terficeret. Cū ergo iuuenis quidā cū pira
no ad cōſiliū veniſſet coꝛban⁹ rex eū ma
licioſe diu intuit⁹ eſt et iuuenis in terraꝫ
cadens moꝛtu⁹ eſt. Hoc vidēs piran⁹ ira
tus eſt cōtra regē: ⁊ ſtatim rex cec⁹ effect⁹
eſt. Tūc rex pꝛoſtrauit ſe ad pedes ſancti
pirani cū magna humilitate veniā pꝛeca
bat. Oꝛante aūt pꝛo eo ſctō pirano aper
ti ſunt oculi regis: iuuenis etiā moꝛtuus
illo oꝛante reſuſcitat⁹ eſt. Cū aūt alum
pna ſctē cote cū alūpno ſcti pirani carna
lem amicitiā vellet coniungere ⁊ in ſilua
quadā cōuenientes vterq̄ faciem alteri⁹
ꝓſpexiſſet ſubito colūba de celo cecidit in
ter eos et nimio timoꝛe pterriti nihil ſibi
dicentes adinuicem fugā arripientes ad
domos ſuas abierūt. Ab illa aūt die vſq̄
ad moꝛtem ſuam virgo illa ceca perman
ſit: ⁊ iuuenis a pirano trās mare gallicuꝫ
in exiliū miſſus ſeptem annis penitentiā
egit ⁊ ſcripturas ſctās didicit. In domo
ſancte cote lignū in pariete poſitū: ignis
incaute appꝛehendens domum incendit.
Videns autem piranus globum ignis:
de domo in altum concēdere eleuata ma
nu ſignum crucis igni oppoſuit ⁊ ſtatim
ignis vehementia ceſſauit ⁊ domus inte
gra et illeſa permanſit. Quedam puella
ab hoſtib⁹ iugulata ⁊ decollata oꝛāte ſan
cto pirano viua ⁊ ſana ſurrexit. Eran⁹
pꝛeſbiter ſctē cote cū p̄ viā ambulās moꝛ
tuus fuiſſet pꝛecib⁹ ſcti pirani reſuſcita
tus multis annis ſctē cote miniſtrauit.
Odꝛan⁹ ⁊ medard⁹ fratres pꝛoficiſci vo
lētes cū ad ſctm̄ piranū veniſſent medar
dus cū ipſo manere volebat. Cui frat ſu
us dixit. Nō id mihi dixiſti ſed mecū ī pe
regrinatiōnē ire pꝛomiſiſti. Piran⁹ autē
ait illi. Deus inter nos iudicet vtrū tecū
eat an mecū maneat. Teneat ipſe lucernā
ſiccā ī manu ſua ſine igne et oleo: ⁊ ſi ipſa
lucerna accēſa fuerit flatu oꝛis illius me
cum maneat. Tūc medard⁹ lucernā ī ma
nu ſua tenens inſufflauit in eam ⁊ ſtatim
accenſa eſt. Manſit ergo medardus cū pi
rano vſq̄ ad diem moꝛtis ſue. Quedam
matrona noīe ethilde dū de ſuo curru ca
dēs moꝛtua fuiſſet ſctūs piran⁹ reſuſci
tauit eā poſt .iij. dies ⁊ ipſa obtulit ei agrū
ſuū qui dꝛ ſaltus ethilde vſq̄ hodie. Pꝛe
fectus cuiuſdā regis cocū ſcti pirani cro
nanū iugulauit quem poſt ſeptē dies obi
tus ſui piran⁹ reſuſcitans dixit. Vir quī
iugulauit cronanū ⁊ ipſe iugulatus mala
moꝛte interibit. Et factū eſt ita. Venit er
go rex ad piranū vt ſuū pꝛefectū peteret
ab eo: quē beat⁹ piranus reſuſcitās ſecū
retinuit. Cūq̄ rex ille verbis aſperis offē
diſſet piranum ſtatim mut⁹ effectus eſt.
Tūc rex ad pedes eius ꝓſtratus fecit qđ
illi placuit ⁊ lingua ei⁹ ſoluta eſt. Coꝛ
banus quidam laicus ⁊ monach⁹ pirani
timens moꝛtem iugulationis rogauit ſā
ctum piranum vt ab inſtanti moꝛte libe
raret eum. Cui ſanctus ait. Quod petis
impetrare non poſſum q꞉ exibis in hac no
cte ⁊ ſanguine tuo effuſo rogabo ꝓ te do
minū meū vt ab inferno liberet aīa tua.
Et factuꝫ eſt ita. Quadā nocte exiuit pi
ran⁹ ⁊ aquam frigidam intrans vt deuꝫ

oꝛaret quidam peregrin⁹ noīe german⁹
cum eo pergēs nimio frigoꝛe coꝛripitur
ſed pirano aquā benedicente calida facta
eſt. Sctūs aūt piran⁹ in tota vita ſua nū
ꝙ lanis ouiū: ſed pellibus lupoꝝ ferarū-
qꝫ indut⁹ eſt. A carnibus ⁊ carnalib⁹ deſi-
derijs viriliter ſe abſtinuit ⁊ potū inebꝛi-
antē nō bibit/ſompnū etiā nō curauit ni-
ſi modicā quietē. Illū aūt angeli crebꝛis
viſitationib⁹ frequentabāt innūerabiles
pꝛeſbiteros/ epōs / et clericos oꝛdinauit.
Pluſꝙ eni ducentis annis vixit in coꝛpo-
re ſine doloꝛe qui ſenes naturaliter infe-
ſtare ſolet ⁊ ſine diminutione tā dentiū ꝙ
lucis oculoꝝ. Ipe eni erat vn⁹ ex duode-
cim pꝛimis epīs quos ille ſctūs magn⁹ pa-
tricius qui pꝛimo fidem in hibernia p̄di-
cauit ad pꝛedicandū euāgelium in hiber-
nia conſtituit. Amicos ſibi de inimicis fa-
ciebat ⁊ bonū pꝛo malo reddebat. Indul-
gentiam/mīam ⁊ pietatem in pꝛimos ha-
buit/operationē manib⁹ exercuit vt indi-
gentibus neceſſaria tribuere poſſet. Affli-
gebat eni carnē ſuam ieiunijs ⁊ vigilijs
in frigoꝛe fame ⁊ ſiti in nuditate ⁊ caſtita-
te/charitate et hoſpitalitate. A pueritia
ſua vſqꝫ ad diem moꝛtis ſue vitam ſuam
in magna mundicia duxit oꝛans/legens
faciens/⁊ docens/humilis/affabilis/pꝛu-
dens/ſobꝛius et miſericoꝛs. Nihil de mā-
datis dei pꝛeteriuit/eſuriētes pauit/ſiti-
entibus potū dedit hoſpites ſuſcepit nu-
dos veſtiuit/monahos ſeinuicē diligere/
oculos mētis ad deū dirigere/celeſtē pa-
triam deſiderare docuit. Demū conuoca-
tis filijs ſuis quos deo genuit ⁊ populo:
ait. Fratres mei et filij chariſſimi opoꝛtet
me diſpoſitione diuina ab hibernia pere-
gre pꝛoficiſci ⁊ coꝛnubiam petere ⁊ finem
vite mee ibidē expectare: volūtati dei re-
ſiſtere non poſſum. Moneo vos frēs edi-
ficare locū in bonis operib⁹ ⁊ exēplis: qꝛ
filij perditionis ⁊ moꝛtis futuri ſunt. Ve-
nient etiam moꝛtalitas ⁊ pꝛelia/eccl'ie de-
ſtructe erunt ⁊ deſerte ⁊ veritas in iniqui-
tatem vertetur/fides bonis operib⁹ non
lucebit/paſtoꝛes plus ſibi intendēt ꝙ oui-
bus plus ſeipos ꝙ gregem paſcētes. De-
um queſo fratres rogate ne tenebꝛoſū ſit
iter meū ⁊ ne regem meū et dn̄m iratum
poſt obitum inueniā ſed mitem ⁊ placabi-
lem ⁊ letum qñ añ faciem ei⁹ apparebo.
Hijs ⁊ alijs pꝛolixius peroꝛatis in coꝛnu-
biam nauigans māſionē ſibi fecit: ⁊ mul-
ta miracula ad honoꝛē dei in pp̄lo oſtēdit
Demū cū infirmitate coꝛrept⁹ langueſce-
ret cōuocatis fratribus multis ſermoni-
bus de regno dei eos inſtruxit ſepulchꝛū
parari iuſſit ⁊ in foueam deſcendēs ter-
tio nonas marcij cū magna claritate ani-
ma eius celos penetrauit. Quieſcit autē
in coꝛnubia ſupꝛa mare ſabꝛinū a petrok-
ſtowe miliaribus quindecim ⁊ a mouſe-
hole vigintiquinqꝫ.

¶ De ſancto Richardo Epō ⁊ confeſſoꝛe.

Sancte perpetueqꝫ memoꝛie ri-
chard⁹ natiōe āglic⁹ wygorñ.
dioceſis villa que a puteo ſalis
ibidē Wike vel Wych. appella-
tur parentib⁹ ſcdm̄ ſeculi ſta-
tum non ignobilib⁹ patre Richardo/mr̄e
vero Alicia noīe extitit oꝛiund⁹. Qui iu-
uenis choꝛeas/tripudia/ ⁊ vana conſimi-
lium ſpectaculoꝛū genera ſic deteſtando
fugiebat vt nec blādicijs nec coetaneoꝛū
ſuaſione contra naturā etatis ad ea flecti
poterat vel induci. Oēſqꝫ coetaneos ⁊ con-
diſcipulos ſuos bꝛeui tpe tam eruditiōis
ꝙ conuerſationis ⁊ moꝝū maturitate pꝛe-
ceſſit Frēqꝫ ipſi⁹ ſenioꝛ ī cuſtodia īfra etatē
exiſtens ad plenā etatem ſuā de cuſtodia
exiens nudus et pauper nimis terrā ſu-
am ingreditur. Uidens igitur Richard⁹
fratris paupertatē cū nihil haberet vnde
ſe poſſit ſubuenire ſeipm̄ inſeruientē ſibi
tradidit vbi per tēpoꝛa nō modica in om̄i

patientia/pauꝑtate ⁊ delectione magna
nūc ad aratrū/nūc ad bigam nūc ad alia
huiuſmodi opera manꝰ mittēs humilit̄
⁊ modeſte ſeruiuit. Unde frater eū in tā-
ta affectione recollegit ꝙ totā hereditatē
ſuam ſibi ſua carta cōfirmauit. Poſtea
cū Richardꝰ totam hereditatem pacifice
obtinuiſſet amici eiꝰ carnales de quadā
nobili et generoſa puella ei matrimonia-
lem copulanda tractare ceperūt qđ cum
frater eius intellexiſſet etiā Richardū di
ctam nobilem puellam cū multis bonis
recepturū de collatione terre ſue penitu-
it ⁊ cepit contriſtari. Richardꝰ aūt hoc in
telligens dixit fratri ſuo. Nō chariſſime
frater non ꝓpter hoc turbetur coꝛ tuū:
nā adeo curialis vt fuiſti erga me/ ero et
ego erga te. Ecce reſtituo tibi terrā et car
tam ſed et puellā ſi ſibi ⁊ amicis ſuis pla
cuerit: nunꝙ̄ eni os ipſius deoſculatꝰ ſum
Confeſtim igitur reliquit Richardꝰ tam
terrā ꝙ̄ puellam ⁊ oēs amicos ⁊ ad ſtu
dium vniuerſitatis pꝛimo oxonie: deinde
pariſius ſe trāſtulit vbi Logicā addidicit
tantaqꝫ fuit ſibi addiſcendi affectio ꝙ de
victu aut veſtimēto parū aut nihil cura
uit: nā ſicut narrare ꝯſueuerat ipſe ⁊ duo
ſocij ſui exiſtentes in camera nō niſi vni-
cam habebāt capam ⁊ quilibet coꝝ tuni-
cam tm̄ ſed et lectū infimū. Exeunte ergo
vno cū capa ad lectionem audiendā reliq̄
in camera reſidebant ⁊ ſic alternatim exi
erunt paniſqꝫ ⁊ parū de vino cū potagio
eis ꝓ cibo ſufficiebat: nō eī carnes aut pi
ſces niſi in die dn̄ica vel die ſolēpni vel ſo
cioꝝ ſeu amicoꝝ pꝛeſentia eoꝝ pauper-
tas ipſos comedere permiſit ⁊ tm̄ ſepe retu
lit ꝙ nunꝙ̄ in vita ſua tam iocundā/tam
delectabilē duxerat vitā. Et cū richardꝰ
ſcientie ⁊ eloquentie donis adoꝛnatꝰ ma-
giſtralem cathedrā ibidem aſcendere ab
oībus acclamabat̄ dignus. Rediijt ad pa-
triam ſuam ⁊ ad vniuerſitatē oxonieſem
ſe declinauit, ⁊ ibidē poſt modicū tempus
cathedꝛā magiſtralē aſcendit. Aliis que
antea collegerat liberaliter ſtudens erro
gare. Poſtea beatꝰ Richardꝰ bononiam
pꝛoficiſcens per ſeptenniū ⁊ ampliꝰ mel
canonū fluenta ſic hauſit ꝙ magr̄ ſuꝰ in-
firmitate detentꝰ ad lectiones ſuas vice
ſua continuandas p̄ oībꝰ diſcipulis ſu-
is dictum Richardū elegit qui per dimidi
um annū ⁊ amplius ſic pꝛudenter ⁊ hūi-
liter in officio illo ſe habebat ꝙ a tota vni
uerſitate laudem ⁊ honoꝛē meruit obtine
re ſingularem. Necnō a magr̄o ſuo tātā
grām inuenit ꝙ vnicā filiam ſuā ſibi he-
redem cū oībꝰ terris ⁊ bonis ſuis ex vo
luntate filie obtulit affectuoſe: ſed beatꝰ
Richardus alia cogitans a ſpū ſctō inſpi
ratus hūiliter grās eis referebat ⁊ expo-
nens quaſdam curiales cautelas ⁊ pere-
grinationis cauſam ꝓmiſit ſe voluntatē
ipſoꝛum in ſuo reditu perficere. Ac ſic ri
chardꝰ ad terrā ſuam reuerſus ſtatī poſt
aduentū ſuum in angliam ad vniuerſita
tem oxoñ. remeans in laboꝛibꝰ/vigilijs
⁊ multimoda afflictione coꝛpoꝛali viuēs
vnanimi aſſenſu cancellariꝰ ibidē eſt effe
ctus. Btūs vero edmundꝰ tunc archiepſ
Cātua. q̄ cōuerſationem eiꝰ ⁊ diſcretā ſci
entiam diu ante cognouerat ac etiā Ro-
bertus lincolñ. epſ dictū groſſum caput
vir venerabilis ſctitatis vno eodē tempo
re lꝫ vtriuſqꝫ intētio vtrūqꝫ lateat magi-
ſtrū richardū in cancellariū ſuū adopta-
runt magna cum inſtātia laboꝛātes. Tā
dem voto dicto pr̄is Cantuaꝝ. cuiꝰ p̄ces
⁊ mādata p̄uenerāt gratis obſequit̄ ⁊ re
uerenter obtemperat voluntati. Beatus
igit̄ edmundꝰ pꝛopꝛiā ſui noīs inſcriptio
nem et dignitatis imaginē titulū ſcilicet
⁊ ſigillum ⁊ totiꝰ archiep̄atꝰ maioꝛa que
qꝫ ei cōmiſit. Cepit igitur richardꝰ quoti
die in bonis creſcere: miniſteriū ſibi tradi
tum cū faſtu ſuperbie dempto fidelit̄ ex-
ercere. Manꝰ excutiens penitus a mune
rum acceptione que oculos excecare ſolet

etiam ſapientum. Inerāt ſiquidē ei inenarrabilis equitas/affabilis benignitas modeſta ſimplicitas/ ſimplex humilitas ceteriqʒ tranquilli mores ⁊ act⁹ cōſtanter etiā et perſeueranter btō edmūdo in ſuis tribulationibus tā in prouincia ſua ꝙ̄ in exilio adheſit non ignarus ꝙ qui fuerūt ſocij paſſionū ſimul erūt ⁊ cōſolatiōis ⁊ ꝗ cōpatiuntur ſimł regnabūt. Mortuo autem beato edmundo Richard⁹ ſolut⁹ tā a curis ꝙ̄ a cure ſolicitudine ad theologicam ſe contulit aurelianis ī domo fratrū predicatoꝝ addiſcendā. Non vt pleriqʒ ꝗ aurib⁹ audiunt ⁊ nō intelligunt: ſed audiens exterius audiuit interi⁹ vt efficatius poſtmodū ꝑimpleret qđ audiuit. Et vt pro grege deū pater filiū immolaret ad ſacrum preſbiterat⁹ ordinem ſe fecit inibi promoueri. A ſuſcepti aūt ordinis ſacerdotalis tempore ornat⁹ veſtiū plus habuit humiliores Et cū ibidē ſacre ſcripture pocula ſuauia luculent̄ hauſiſſet ad agēdam curam proximoꝝ ad oues proprias paſcendas accedit ad vnicā ſiquidē ſolā quā habebat parochiā reuertit̄ vt in illa puſillanimes conſoletur ⁊ corripiat inqetos. Cupienſqʒ poſt hec venerabilis pat̄ bonifacius cantuar̄. ecclie tūc elect⁹ ſucceſſor btī edmūdi ad cōmodū diſcipline iocundū cohabitationis tam gracioſi hominis experiri: ipm ad officiū priſtinū videlicet cancellarie ecclie Cantu. vocauit inuitum. Et poſtea per mortem Radi de neuell. quondā ecclie cicestreñ. epī ipa eccleſia viduata fuit paſtore. Unde canonici dicte ecclie licētia ab hērico tertio rege Anglie prius habita prout moris eſt quendā Allicū regis canonicū etiā eiuſdē eccleſie in epiſcopū eligerūt: ꝗ quidē electio iuxta canonū iura per dictū Bonifaciū ⁊ quoſdam ſuffraganeos ſuos viros vtiqʒ vite ⁊ ſcientie eminētis inter quos dctūs venerabilis pr̄ Groſhed tūc lincolñ. epūs vnus extitit caſſata fuit eo ꝙ dict⁹ canonic⁹ electus ſcientie ⁊ moribus inuentus eſt minus habilis. Dictuſqʒ richard⁹ ex cōi conſenſu oim epūs eſt electus. Quod cū ad aures regias inotuit ē ſui cā caſſata electio ⁊ ſui inimici ꝑuippe qui btō Edmūdo in ſuis cauſis quas cōtra regē habuit adheſit facta ꝓuiſio. Rex nimis indignatus eſt bona cicestrñ. ecclie precepit confiſcari. Beat⁹ tñ richard⁹ de conſilio prelatoꝝ predictoꝝ cū lr̄is predicti electi Cātuaꝝ. ad regem proficiſcitur poſtulās oīa tēporalia ad epatū pertinentia ac bona ſua ſibi liberari qđ nullo modo obtinere potuit ſed longas fatigatiōes ⁊ obprobria mlta ſuſtinens ad illud extremū poſt deū refugiū in hoc mūdo ſedē loquar apoſtolicā ſe contulit. Ubi quoqʒ regios procuratores cōtra ſe paratos ⁊ inſtructos inuenit Regebat tūc romanā eccliā ſctē recordationis innocentius quart⁹ qui ipm benigne ſuſcipiens auditis vtriuſqʒ ꝑtis cauſis ꝓuiſionē de beato richardo factā ſue ſctitatis auctoritate confirmauit. Et ſacrarū manuū ſuarū impoſitione munus conſecrationis ſolempniter impēdit. Cū Arctē quidā magn⁹ prelat⁹ de partib⁹ illis pariter cū beato Richardo mun⁹ cōſecrationis recepiſſet ⁊ ꝑuent⁹ eſſet ad ſanctam vnctionē recipiendā: dñs papa de ampulla ſctm̄ oleū ſuper caput predicti magni volēs ꝯfūdere vix guttā potuit habere ad baptizandū Arctē. Cū beat⁹ Richard⁹ perueniſſet ſubito ⁊ mirabilit̄ magna vnctionis multitudo ſuꝑ eum effluxit: ita ꝙ vix miniſtri ne ſuper collū ⁊ corpus illa ſctā vnctio a capite deſcenderet poſſent cū lintheis impedire. Unde tā dnī⁹ papa ꝙ̄ cardinales ⁊ alij admirantes. Quidā cardinalis dicebat. Uere iſte plenitudinē gratie recepit. Redienſqʒ Richardus cum lr̄is apoſtolicis ſepulchrū btī Edmūdi iam miraculis choruſcantis viſitare nō omiſit. Et poſtea veniens in angliam oīa bona cicestrē. ecclie per mini

ſtros regis conſumpta inuenit. Exijtq̄
publice prohibitio regia ne quis ei aliqd
cōmodaret mutuo oſtenſiſq̄ regi et ſuis
lr̄is apl̄icis ⁊ mandatis indignationē re-
gis ⁊ irā potius q̄ reconciliationē ⁊ gra-
tiam ꝓuocare videbatur. Unde pauper
⁊ inops a rege recedens in dioceſem ſuā
ſub alieno tecto hoſpitatus et aliena ſub
menſa pedes ponens ſuſcipitur. Exijt ſe
pe interim dioceſis ſue loca viſitando: et
ſacramēta prout neceſſe ꝯſpexit miniſtrā
do Et ne deſes ⁊ ſui iuris deſertor poſſet
reputari regis curiam aliqn̄ adijt bonoꝝ
eccl̄ia reſtitutionē humiliter petēs. Sed
cū obprobrijs et cōtumelijs ſemper expel
litur. Unde ſemel cū vidiſſet decanū Ci-
ceſtreñ. ⁊ canonicos ipſius eccl̄ie propter
regis durū reſponſum turbatos ⁊ triſtes
hilari vultu confortabat eos dicēs: nōne
intelligitis qđ ſcriptū eſt. Ibunt apoſto-
li gaudentes a conſpectu concilij. ⁊c. Ego
vobis dico q̄ per grām dei in gaudiū no-
bis cōuertetur tribulatio iſta. Mādat igi
tur btūs Richard⁹ dn̄o pape regis reſpō-
ſum qui mirabiliter ei ꝯpatiēs diſtrictiſ-
ſimū mādatū duob⁹ ep̄is anglie miſit vt
regem moneāt q̄ maneria ⁊ bona eccleſie
Ciceſtreñ. btō richardo infra diem ſtatu-
tum reſtituat alioquin ſentētias in man-
dato cōtentas per totam angliam denun
ciare non omittant. Poſt duos igitur an
nos quibus ſic pugnauit tribulatiōes ſu
ſtinēdū. Rex maneria ſua ruinoſa ⁊ nuda
ei reſtituit. Hic btūs vir poſt regimē epiſ-
copale ſuſceptū fact⁹ eſt ſolito in oratiōe
feruentior/in elemoſinoꝝ largitione pro
fuſior in proprij corporis caſtigatiōe rigi
dior. Et tūc fuit ei pauperꝝ cura maior ha
bitus abiectior/geſtus ⁊ effat⁹ humilior.
In menſa quoq̄ ſua lectio perſonabat.
Et ſi quando lector ceſſaret aut de hijs q̄
legerat aut de edificatorijs aliquib⁹ cum
aſſidentibus tractabat. Cū villas ſue dio
ceſis intrare ꝯtigiſſet lāguētes/infirmos
⁊ pauperes diligēter fecit inquiri ⁊ ipſos
nō ſolum ſue elemoſine ſubſidio: ſed etiā
proprie preſentie ſolatio ſolebat viſitare ⁊
verbi dei alimēto ſpiritualiter refouere.
Et cū per largas elimoſinas redditus cō
ſumuntur ⁊ dn̄s Richard⁹ Bachedeñ. fr̄
eius carnalis cui curā temporaliū cōmi-
ſerat dixit q̄ ad tantas elimoſinas tante
pauperū mltitudinis reddit⁹ ſui nō ſuffi
cerent. Reſpōdit: eſt ne iuſtū chare frater
vt nos de vaſis aureis vel argēteis come
damus ⁊ bibamus chriſto in ſuis paupe-
ribus fame cruciato: ſubiūxit. Noui ego
valde bene ſicut ⁊ pr̄ meus de parapſide
⁊ cratere eſcam ſumere ⁊ potū deguſtare
Uendant igitur vaſa argentea ⁊ aurea.
ſed ⁊ equus cui inſideo bon⁹ et precioſus
eſt vendatur obſecro ⁊ eorū precio paſcā-
tur xp̄i pauperes. Et nō ſolū nouerat bea
tus Richard⁹ egenos alimonie ſubſidio
paſcere ſed etiam nudos veſtire parit et
calciare mortuos quoq̄ proprijs manib⁹
ſepelire. Multotiens aūt anteq̄ peteret
elemoſinā pauperib⁹ errogabat. Et cum
diceretur ei quare tribueret pecuniā non
petentibus rn̄dit. Scriptū eſt. Dn̄e pre-
uenisti eum in benedictionib⁹ dulcedinis
⁊c. Et illud chare ſatis emitur qđ precib⁹
obtinet paupib⁹ p̄sbiteris quoq̄ ſenio cō
fectis/cecis vel alias corpore impotenti-
bus hoſpitalem cōſtituit ⁊ ne publice mē
dicitati ſubijcerentur/victus ⁊ veſtit⁹ ne
ceſſarios eiuſdē ibidem miſericorditer or
dinauit. Unū panem ad ipſi⁹ benedictio-
nem habundare fecit in tm̄ q̄ preter eſti-
mationem aſtantiū refectis habūde qua-
ſi tribus milibus pauperū cōſuetas reci-
pientiū portiones. Habūdauerūt partes
que ſcđm eandem diſtributionē centū ad-
huc pauperes refeciſſent: nec ſemel tantū
vel bis hec ſue benedictionis ſupabūdan-
tia facta probatur ſed ⁊ plures ipo manū
ſuam aperiēte qui replet oēm animal be-
nedictione. Poſuit eni veſtimentū ſuum

cilicium loricamq; ſupinduēs arma ma-
cerationis adiecit. Ueſtimentaq; ⁊ calcia
menta eius nec nitida nimis nec abiecta
plurimū ſed ex moderato ⁊ cōpetenti ha-
bitu erant: in quibus nihil potuit notari
nouitatis. Sed nec faleris auro vel argē
to fulgentibus equos ſuos ornari voluit
nec mutatoria ſuperflua circūferre non
ſolum pompam vitās ſed etiā timens ne
pauperes ſecūdū quod ſcribit Bernard⁹
clamarent dicentes. Pontifices in freno
q̄d facit aurū nobis fame et frigore miſe
rabiliter laborantib⁹. Quēdā dn̄m iohā-
nem filium alani pro iniuria eccl'ie Cice-
ſtreū. facta ab eo excomunicatū eēt ad ſe
tn̄ venientem familiarit' recepit ⁊ ad prā
dium retinuit dicens: q̄ diu in curia nr̄a
fueritis a vinculo excomunicationis vos
abſoluemus ⁊ in receſſu vr̄o niſi ad ſatiſ-
factionē veneritis iſtā abſolutionē reuo-
cabimus. Dixitq; q̄ ſi ptes aliqui pro iuē
recuperand. diſcentiāt ſeu laborāt nihilo
minus charitas ſeu charitatis ſigna iter
xp̄ianos ſubtrahi non debere q: ſi quod
meū eſt volo recuperaē: illud quod dei eſt
non debeo ſubtrahere. Et ſimilia de Ab-
bate de Fiſcannino ⁊ de nobili viro dn̄o ri-
chardo tūc comite cornubie ac de comitiſ
ſa Cancie feciſſe probatur contra quos p
ſua eccl'ia cauſas habuiſſe denoſcit' p cō-
tumelijs tn̄ honores ⁊ amicitiā pro inimi
citijs recompenſauit. Quēdam clericū q̄
ſctimonialem a ſuo extrahēs monaſterio
corrupit beneficio eccleſiaſtico quod i ſuo
habuit dioceſi cū nō modico dedecore pri
uauit. Et dū dn̄s rex ac archiep̄s Cātu.
⁊ alij plures prelati comites ⁊ barones p
dicto clerico p̄ces effunderāt in dei iuſti-
cia inflexibilē eū inueniebāt: percutiēſq;
pect⁹ ſuū ait: q̄ diu ſpūs in iſto corpore p-
māſerit talis ribaldus qui monialē pro-
feſſam corrupit ⁊ impregnauit et adhuc
tanq̄ meretricem ſuā detinet de volunta
te mea in ep̄atu Ciceſtreū. curā aiarū nō
obtinebit. Faciat dn̄s meus hic archiep̄s
ad quē idem cleric⁹ appellauit ſecundū
quod voluerit reſpōdere in die iudicij co
ram altiſſimo. Et videntes cōſtantiā ſuā
eum vltra nō temptabāt. Aliudq; nō diſ-
ſimile erga tres vicarios egit qui focari-
as publice tenere conuicti fuerant quas
quia noluerunt dimittere eos ſentenciali
ter ſuis p̄uauit bn̄ficijs. Burgēſes q̄q; de
lewes qui quēdam furem ad eccleſiā con
fugientem violent' extractū ſuſpenderāt
ipius cadauer putridū per quindenam ⁊
amplius exhumare coegit ⁊ ad eccleſiam
vnde ipſum extraxerant proprijs hume-
ris deferre compulit. Domorū ⁊ rerū ſua
rum combuſtio et natura non modica ei
nunciaretur plangēte et dolente familia
ipe ſerenata facie vultuq; iocūdo deo gra
tias referens dolentes confortabat dicēs
Nō contriſtemini amici habemus adhuc
vnde nobis neceſſaria prouideam⁹ ⁊ ſub
iunxit. Quia elemoſinas prout debem⁹
largas non fecimus iſta nobis acciderint
Ideo volumus et precipim⁹ vt de bonis
noſtris de cetero elemoſine fiant largio-
res. O generoſe mentis thezaur⁹ qui de-
ficere inter defect⁹ neſciens ex ipſo defe-
ctu nouerat augere profectum ſuis etiā
ſeneſcallis ⁊ balliuis ſub periculo anima
rū ⁊ diuini iudicij obteſtatione terribili
ter inhibuit ne quicq̄ iniuſte ab aliquib⁹
ad ſe pertinentibus exigerent vel indebi
tis actionibus vexarent. Ipe aūt ſanct⁹
aliquando etiam ea que de iure ei compe-
tebant petentibus miſericorditer relaxa-
bat. Cōſanguineos quidem ſuos etiā ma
turos ad beneficia eccleſiaſtica nullo mo
do admittere voluit. Intelligens q̄ prin-
ceps paſtorum dominus non beato iohā-
ni euangeliſte ſuo conſanguineo petro ſe
niori in nullo carnaliter eum attinēti cla
ues tradidit celorum. Tante quoq; man-
ſuetudines extitit vt ad matutinas ſole-
ortumq; diei preueniens ſi clericos ſuos

vt ſolet contingere ſompno grauatos re-
periret iterū ſe ad oꝛationes conferēs pꝛi
uatos ipſos in pace quieſcere ſineret tan
ꝙ illud dñicum dulciter inquiens: doꝛmi
te iam ⁊ requieſcite. Quantum eni ſacre
orōnis deuota libamina deo oblata btō ri-
chardo placuerūt in hoc dūtaxat oſtēdit
ꝙ cum viros religioſos viſitaret vel ad ſe
venientes in oſculo ſancto ſuſciperēt dice-
re ſolebat. Bonū ē deoſculari labia thimi-
amate ſanctarū oꝛationum deo cū deuo-
tione incenſarū fragrātia hoc ipm ex bea
ti Edmundi conſuetudine vt ſepe retulit
commemoꝛans. Quā laboꝛioſe etiā iſte
beatus Richardus officium pꝛedicatiōis
copleuit. Etiam in alienis dioce. ꝙ gratē
ter contritos refouet/confitentes audit ⁊
inſtruit/penitentes abſoluit/conſultan-
tibus reſpondet/deſperantes refoꝛmat/
alacres adhoꝛtatur/tremētes roboꝛat: de
niqꝫ qualiter oībus oia factus ſit quis
ſufficiet enarrare: Pꝛo ſubſidio terre ſan
cte crucis pꝛedicationem ſuſcepit a papa
deligatam. Ideo a ciceſtren̄. ſanctuario
incipiens per loca maritima tranſiēs ad
ciuitatem cantuarienſem vſqꝫ peruenit:
⁊ decima die anteꝙ ad illum famoſū poꝛ
tum qui donera dꝛ perueniſſet cepit egro
tari: nec tñ in agro dñico laboꝛare omiſit
ſed ſingulis diebus pꝛedicando confeſſio
nes audiendo/pueros confirmando ⁊ eti-
am oꝛdines celebꝛādo vſqꝫ ad exinanitio-
nem virtutis coꝛpoꝛis ſui indeſinent la-
boꝛauit ad doneriam igitur perueniens:
in quadā domo vocatur hoſpitℓe dei hoſ-
pitauit: Rogatuſqꝫ a magr̄o dicti hoſpi-
talis ecclīaꝫ quandā cū cimiterio paupe-
rum ſepulture conſtructā in honoꝛe quō-
dam dñi ſui btī Edmundi patroni ſui ſo-
lempniter cōſecrauit dicēs pꝛedicādo eo-
dem die quod ſemꝑ a tempoꝛe quo mun⁹
conſecrationis aſſumpſerit optauit et vo
tis oībus exquiſiuit vt anꝙ diē clauderet
extremū vnā ſaltē baſilicā in honoꝛe dicti
dñi ſui beati edmundi poſſet conſecrare.
Et deinde dixit: deo grās refero qui ani-
me mee deſiderio me non fraudauit. Et
nunc ſcio enī qꝛ velox eſt diſpoſitio taber
naculi mei quā veſtrarꝫ oꝛationū ſuffra-
gio peto communiri. Dñico enī ſequenti
que fuit ī craſtino dedicatiōis baſilice pꝛe
dicte licet laboꝛibus pꝛedictis ⁊ infirmita
te demot⁹: hoꝛa tamē ſurgendi neſciēs te
tricare mane oꝛatoꝛium ingreſſus pſalle
re cepit. Dū aūt ad miſſam audiendā ſte
tiſſet ⁊ moꝛbo ingraueſcente membꝛa im
becilla ſuſtentare non valens quaſi ſinco
pin paſſus pauimento pꝛoſternit. Suo-
rum igitur manibus ſubleuat⁹ ad lectuꝫ
reducitur ibidemqꝫ reclinatur. Et cuidā
Willelmo capellano ſuo ei valde familia-
ri dixit ꝙ ab illa infirmitate euadere non
potuit: iuſſitqꝫ eū funeri neceſſaria caute
ꝑparare ne familia ſua percipiens turba
retur ⁊ magr̄o Simoni de terringes cer-
tum diem obit⁹ ſui induxit. Amplexatuſ
qꝫ imaginē crucifixi quā ſibi deferri de-
uote poſtulauerat loca vulnerū: pie deuo
tionis oſculis ac ſi recenter moꝛientē ſal-
uatoꝛem videret cepit dulciter demulce-
re in hec verba pꝛorumpens. Gratias ti-
bi ago dñe iheſu xp̄e de oībus beneficijs ꝙ
mihi pꝛeſtitiſti: pꝛo penis et obpꝛobꝛijs ꝙ
me pertuliſti pꝛopt̄ que planct⁹ ille lamē-
tabilis vere tibi competebat. Nō eſt doloꝛ
ſimilis ſicut doloꝛ meus: et tu noſti domi
ne ꝙ ſi tibi placeret oīa obpꝛobꝛia et toꝛ-
menta atqꝫ moꝛtē pꝛo te parat⁹ eſſem ſu-
ſtinere ⁊ ſicut tu ſcis hoc verū eē miſere-
re mei qꝛ tibi cōmendo aīam meā. Illam
aūt pſalmiſte vocē que dicit. In man⁹ tu
as dñe cōmendo ſpm̄ meū frequenti⁹ ite
rans ⁊ ad glorioſam virginem viciſſi coꝛ
de ſimul et voce ſe conuertēs ait. Maria
mr̄ gratie mater mīe tu nos ab hoſte pꝛo-
tege et in hoꝛa moꝛtis ſuſcipe: ⁊ pꝛecepit
capellanis ꝙ illa verba in aurib⁹ ſuis di-
cere non ceſſarent. Inter ſuſpiria igitur

pie deuotiōis atq̄ v̾ba ſacre orōnis aſtā-
tib⁹ religioſis p̄ſbiteris ac clericis parit̄
⁊ laicis fidelib⁹. Btūs richard⁹ aīam ſu-
perius cuiuſlibet copulandā reddidit cre
atori. Tranſijt de hoc mūdo etatis ſue an
no circiter q̄nquageſimū ſextū pontifica
tus ſui anno nono tertio Nonas aprilis.
circa noctis mediū que ſpōſus ille celeſtis
ad nuptias ventur⁹ deſcribit. Poſt cuius
tranſitū corp⁹ ipius ſanctum antea gra-
uatū vigilijs terre duritia in qua ſolebat
frequenter decubare confractū/ ieiunijs
maceratū/ maceratiōibus multis afflictū
p̄ter humanū morē nitidiſſimū apparuit
vt quoddā future reſurrectiōis iſigne vi
deretur proferre. Corpore aūt ante apta
to ac ſtemate pontifici digno i feretro col-
locato ⁊ in ecclia p̄dicta per eū dedicatū
deportato: vndiq̄ vero concurſus popu-
li ad tā venerabiles exequias cateruatim
effluxit felicem ſe quiſq̄ reputās ſi vel fe
retrum tangat vel veſtimentorū ſacrorū
fimbriā cōtrectet. Annulos ſiue monilia
que ſctm̄ corp⁹ tetigerūt ſctificata repu-
tabāt ⁊ p reliquijs cōſeruabāt. Et qz cor-
pus ſuū apud ciceſtrē ſepiliendū delega-
uit ad ciceſtriā defertur ⁊ in ipa ecclia co
ram altari bti Edmūdi qd̄ ipemet ad aq̄-
lonarē ecclie partē dedicauerat in humili
loco ſepultū eſt vbi magna ⁊ miranda ad
dei laudē fiūt miracula cōtractorū quorū
dā mēbra naturalit̄ greſſui miniſtrantia
ita totalit̄ pluriū annorū paraliſis inuete
rata cōtraxerat vt eiſdē mēbris huiuſmo
di miniſterio ineptis redditis nulla oīno
varet̄ gradiendi facultas. Ille cui⁹ mira
ſunt opa ad ipius inuocationē ſubito mē
bris ipis inſolitā virtutē erectis in liberi
greſſ⁹ libertatē erexit. Tres mortuos q̄-
rū vnū currētis curr⁹ p mediū rota ꝯpſſe
rat. Reliquos v̾o febris extixerat ille qui
mortē moriēdo deſtruxit p̄ab⁹ ſub eiuſdē
porrectis noīe inclinat⁹ ſuſcitauit ad vitā
Et qd̄ nō eſt p̄tereūdū ſilētio ſ3 ſolempni
vulgandū gaudio i abortiuū de vēo trāſ-
ferendū ad tumulū ei⁹ inuocato noīe aīa ⁊
viuentē aīarū creator infudit. Quidā fe
bricitās p tactū cape bti richardi ſanat⁹
eſt. Ali⁹ podagra laborās p botas ſuas ſa
nitati eſt reſtitut⁹. Cū piſcatores diu la-
borando nihil prendidiſſent ad ei⁹ benedi
ctionē quatuor piſces magnos ⁊ ſpecioſos
cuiuſmodi gn̄is nūq̄ vidiſſent ſagena cō
cluſerūt. Cū enim nauigio mare tranſi
ret orta tēpeſtate grauiſſima fuſis ad dn̄ū
precib⁹ ⁊ bn̄dictione mari porrecta: pcel-
la in tranquillitatem ⁊ intēperies in aerē
luminoſum mutat̄. In purificatiōe btē
marie extinctis in pceſſione ſubito turbi
ne cūctis cereis: ſcti preſulis cereus noui
lūis igne accēſus ab oībus rutilare vidit̄
Puerū quēdam cōtractū potu eidem in
cipho bti edmūdi porrecto: ſola bn̄dictiōe
greſſū ſolidū ⁊ priſtinā ſanitatē reddidit
Alijs duob⁹ viſu priuatis ſigno crucis ſu
per oculos impſſo oclorū aciē ⁊ lūis clari-
tatē reſtituit. Multi in ei⁹ ſtratu dormiē-
tes a febriū ardorib⁹ liberati grās deo et
ſeruo ei⁹ exoluerunt. ¶ Narratio

Quidā vir ſcd̄m bedā in laico hītu ⁊ offi
cio militari poſit⁹ q̄tū pro induſtria exte
riorū regi merciorū conredo placēs: tm̄ p
interna ſui negligentia diſplicens erat.
Ammouebat illū ſedulo vt ꝯfiteret̄ et re-
linqueret ſcelera ſua priuſq̄ ſubito mor-
tis euētu tp̄s oē penitēdi perderet. Qui li
cet frequent̄ admonit⁹ ſpernebat tn̄ ver-
ba ſalutis tpeq̄ ſeq̄nte penitentiā ſe actu
rū dixit. Tact⁹ demū infirmitate acri do-
lore torq̄ri cepit. Ad quē ingreſſ⁹ rex hor-
tabat̄ vt vel tūc anq̄ moreret̄ penitētiam
ageret cōmiſſorū. At ille reſpondit: non ſe
tūc velle cōfiteri ſed cū ab infirmitate re
ſurgeret ne exprobrarēt ſibi ſodales q̄ ti-
more mortis faceret q̄ ſoſpes facere nolue
rat. Ingraueſcēte morte cū ad eū viſitan
dū denuo rex itraret clamauit ſtatim mi-
ſerabili voce. Quid vis modo: qd̄ huc ve

niſti: Nō ei aliquid vtilitatis potes vltra conferre. Et ille. Noli inquit ita loqui vide vt ſanum ſapias. Non inquit inſanio ſed peſſimam mihi conſcientiam cert⁹ pre oculis habeo. Paulo ante itrauerāt duo pulcherrimi iuuenes: ⁊ reſidēs vn⁹ ad caput ⁊ vnus ad pedes: protulerūt libellū pulchrum ſed modicū mihi ad legendū ī quo oīa que vnq̄ bona feceram intuēs ſcripta repperi ſed pauca ⁊ modica. Receperunt codicem nec aliquid mihi dicebāt. Tunc ſubito ſupuenit exercit⁹ malignorum ⁊ horridoꝝ vultu ſpirituum: domūq̄ hanc et exterius obſedit et int⁹ maxia ex parte reſidens impleuit. Tunc ille et q̄ obſcuritate faciei ⁊ primatu ſedis maior eſſe videbatur proferens codicem horride viſionis ⁊ magnitudinis enormis iuſſitq̄ vni ex ſatellitibus ſuis mihi ad legendum deferre. Quem cum legiſſem inueni oīa ſcelera mea nō ſolum que opere vel verbo ſed etiam que tenuiſſima cogitatione peccaui manifeſte in eo tetris eſſe deſcripta litteris. Dicebāt autē ad illos qui mihi aſſederant viros albatos et preclaros. Quid hic ſedetis ſcientes certiſſime quia noſter eſt iſte. Reſponderūt. Verum dicitis: accipite et in cumulū dāpnationis veſtre ducite. Quo dicto ſtatī diſparuerunt. Surgenteſq̄ duo nequiſſimi ſpiritus habentes cultra in manib⁹ percuſſerunt me: vnus in capite/ ⁊ ali⁹ in pede. Qui modo cum magno tormēto in interiora corporis meī irrepūt: moxq̄ vt inuicem peruenient moriar ⁊ paratis ad rapiendum me demonib⁹ in inferni clauſtra pertrahar. Sic loquebat̄ miſer deſperans et non multo poſt defunctus penitētiam quam ad breue tempus cum fructu venie facere ſuperſedit: ineternum ſine fructu penis ſubditus facit. Non eni pro ſe iſta cui nō ꝓfuere ſ; ꝓ aliis vidit: q̄ ei⁹ interitū cognoſcētes differre tp̄s penitentie dū vacat timerēt ne improuiſo mortis articulo ꝑuēti īpenitētes perirēt. Nō aūt codices diuerſos p bonos ſiue malos ſpirit⁹ ſibi vidit offerri ſupna diſpēſatione id factū eſt vt meminerim⁹ facta nr̄a ⁊ cogitationes nr̄as non in ventum diffluere ſed examini ſummi iudicis cuncta ſeruari ⁊ ſiue per amicos angelos in fine nobis oſtendenda ſiue per hoſtes. Nō vero pri⁹ candidū codicē paruū ꝓtulerūt angeli deinde atrū demones ⁊ magnū: aīaduertendum eſt q̄ in prima etate bona aliqua fecit: que tamen praue agendo iuuenis obnubilauit.

De ſeruo dei Roberto abbate venerabili.

VEnerabilis abbas robertus ex prouincia eboracenſi ort⁹ in puerili etate leuitates ⁊ infantium ludos deuitans ⁊ in līatura proficiens cuiuſdā eccl̄ie rector efficitur. Dimiſſa tandem eccleſie ⁊ aīarū cura in monaſterio de Whiteby habitū monaſticū petijt ⁊ accepit. Illis aūt dieb⁹ richard⁹ prior monaſterij ſcte marie eboracēſis cū duodeci ſocijs locū quēdā noīe fontes a thurſtio archiepo ſuſcepit ⁊ in abbatem elect⁹ monaſteriū cōſtruxit ⁊ habitū ciſterciēſiū aſſumēs vitam illorū ⁊ mores zelabat. Nec erat qui panē ſumeret ocioſum nec q̄eti indulgeret niſi labore fatigat⁹. Famelici accedebāt ad mēſam fatigati ad lectū: nūq̄ ſaciati ſine triſticia ⁊ murmure cū oī alacritate benedicebāt dn̄ī. Huic eteni ꝯgregationi ſctē vir dn̄i robert⁹ obtēta abbatis ſui licētia ſe adiūgens ī labore erat ſtrenuus in lectione ⁊ meditatiōe aſſiduus/ in oratione deuot⁹/ in cōſilio prouid⁹/ in ſermone facund⁹. Elapſis aūt quinq̄ annis anno ſc; dn̄i milleſimo centeſimo triceſimo ſeptimo collata a quodā nobili poſſeſſiōe magna ī plaga northūbrie venerabilis robertus in abbatem elect⁹ aſſumptis ſecū vndecim frībus nouū monaſteriū cōſtru

xit. De menſa ſaciat⁹ nunq̄ ſurrexit ⁊ in quadrageſima panē ⁊ aquā comedere cō ſueuit. Quodā tp̄e paſchali mortificato guſtus appetitu cum appoſita ſumē non poſſet frat qui miniſtrabat dixit ei. Quare non comedis pr̄? Cui ille. Si haberem inquit panem auenaceū butiro litū puto q̄ inde comedere poſſem. Quo allato conſiderans ſe modicū cōcupiſcentie conſenſiſſe vehementer expauit ⁊ ſeuerus in ſe iudex ⁊ vltor effectus guſtare renuit ⁊ incibatus permanſit. Et cū cibum illū pauperibus ad portā mitteret: iuuenis quidam ſplendidā habens faciem totum cū parapſide ſumpſit ⁊ ſtatim euanuit. Cūq̄ de vaſe ablato ſermo fieret parapſis ſuper mēſā corā abbate ſubito cecidit. Erat enī angelus dn̄i qui elemoſinā viri dei de celo miſſus accipere venit. Preter ſolitū ſeruitutis ⁊ orationis pēſum centū quinquaginta pſalmos quotidie dn̄o decantabat. Factū eſt enī vt quodā tp̄e ſolito attentius orans ⁊ lachrimis abūdant faciē rigans aīam ſuā corā deo effūderet petēs vt acceptā haberet ſeruitutem ſuā ⁊ frm̄ ſuorū ⁊ noīa eorū in libro vite ↄſcriberet. Et facta eſt ad eum vox de celo dicēs. Cōfortare fili qm̄ exaudita eſt deprecatio tua ⁊ noīa filiorū tuorū pro quibus rogaſti in celis ſcripta ſunt. Soli enī duo de numero illorū in terra ſcripti ſunt quia cor eorū a terrenorum amore nunq̄ receſſit. Nec multo poſt duo conuerſi relicto ordine vitam in ſeculo miſere finierūt. Cum aūt per nouū caſtrū tranſitum faceret int iuuenū copiam hoīem videt mirabili curioſitate huc et illuc diſcurrendo procaci vultu blandiri ⁊ quaſi negocium arduū ſuggerere. Et conſiderans vir dei nō eē hoīs officiū ſed inimici ludibrium potenti virtute verborū impat vt ſocietatem illā q̄totius reliquat. Heus tu inquit calamiſtrate non es viris illis neceſſarius recede velociter ⁊ ſequere me. Qui ſtatim demiſſo vultu abbatis veſtigia per lutū plateaꝝ velut ad caudas equorū ligat⁹ cūctis mirabili ſtupore percuſſis ſequebatur. In diuerticulo ſemitaꝝ extra vrbē dixit ei vir dei. Quis es tu ⁊ q̄d cū hoīb⁹ illis tractabas? Et ille. Quis ſum inq̄t bene noſti et opera mea nō te latēt Nuptie cū magna pompa a diuitibus parate in vico illo celebrant: parauerā et ego quō ſpōſus in cōuiuio ab emulis ſuis occiſus rueret: ⁊ indignati cōuiue in vltionem ſponſi feſtinarent ⁊ ira ⁊ ebrietate excecati mutua cede multi pirēt futurū etiam vt vrbs in ſeditionē verſa inteſtinū bellū cōflaret p quod multorū aīe ceſis corporib⁹ in ſortē nr̄am deuenirēt. Putabā me gaudiū magnū de adepta victoria magr̄o meo nunciare nūc diſſipato per te conſilio meo vacu⁹ redeo ⁊ inanis recedo. Vir aūt domini malitiā illi⁹ execrās precepit i noīe dn̄i vt deſerta loca petēs vlteri⁹ hoībus illudere nō preſumeret. Ad hāc vocē liquefactus inimic⁹ euanuit ⁊ tm̄ hoſt ſe horrorem reliquit vt equi hinnitu/ fremitu / et vngularū foſſione ſeuientes vix a ſeſſoribus ſuis poterāt coerceri. Quadā autē nocte vidit diabolū ſec⁹ introitū chori cōſiſtere volentē ſed non valentē introire. Erat aūt quaſi ruſtic⁹ ſuccinct⁹ nudis et longis tibijs portās in tergo ſportellam ligno añ pect⁹ funib⁹ innexo. Et pducto collo rotatu oculorū cepit chorū circuire ⁊ acuto intuitu cūctos cōſiderare ſi q̄d ſibi placidū inuenire potuiſſet. Viro eī dei inſtāti⁹ orāte ⁊ frēs a torpore excitante dū improb⁹ explorator diu fruſtra expectās nihil pficeret cū indignatiōe recedēs chorū cōuerſorū diligent intuet: ſi quē ſōpnolentū videt cachinnādo ↄtēpnit ſi quē noxiis cogitationib⁹ occupatū huic toto conatu tripudiās applaudit. Demū int nouitios iuuenē reppit corde ad illicita vagantē ſolo corpore pſentē ⁊ quō latēt poſſet exire iā fugā meditabat. Huc inimic⁹

ſuū eſſe aduertēs fuſcinula tridenti arre-
ptum in fiſcellam ſuā ꝓiecit ⁊ veloci cur
ſu foꝛas extulit. Cūc vir ſctūs pꝛo fratre
illo ſolicitus eū mane diligent̄ ꝑquiri iuſ
ſit: ſed ante auroꝛam vagꝰ ⁊ pꝛofugꝰ re-
licto ſuaui iugo xp̄i ſequutꝰ fuerat inimi
cū ⁊ coadunatꝰ iniquitatis filijs/latroci
nijs deditꝰ capitis abſciſione vitā in bꝛe
ui finiuit. Cū vice quadā miſſaꝫ celebꝛa
ret vidit mare multiplicatis voluminibꝰ
fluctuum ī ſublime erectū ⁊ fracto nauis
ſue gubernaculo ⁊ ruptis rudibꝰ incerta
vagatione ferebat̄ donec ſcopulis illiſa:
a compage ſua penitꝰ diſſolueret̄ ⁊ hian
tibꝰ vndis viri abſoꝛpti: ꝓ meritis p̄mia
recepturi aīas dederūt. Poſt miſſam ve-
ro miſit fr̄es qui quarto die in littoꝛe ⁊ lo
co a viro dei deſignato ſubmerſoꝛū coꝛpo
ra inueniētes eccleſiaſtice ſepulture tra
diderūt. Matrona q̄dā admonitione ſer
ui dei vitam ſuā emendās ſeculi pompā
⁊ oꝛnamentoꝝ vanitatē cōtēpſit vt int̄ de
licias domꝰ ſue ſolitariā vitā agere vide
ret̄. Sepiꝰ ergo dn̄am illam viſitare ⁊ ad
melioꝛa ꝓuocare ꝯſueuit. Hic fr̄es quidaꝫ
pꝛauis ſuſpitiōibꝰ fatigati familiaritatē
illā carnalis affectiōis illicite cauſa foē in
cuſant: ⁊ multoꝝ auribꝰ infectis demuꝫ
ad beatū bernardū ꝯq̄ſtio deuenit ad quē
ſeruꝰ dei veniēs cui in ſpiritū nomē ⁊ me
ritū diuinitꝰ innotuit ⁊ vocās eū ſecreti-
us dixit. Fr̄ inquit roberte falſa ſunt oīa
q̄ ꝯtra te ſiniſtra ſuſpitio machinari cona
ta eſt. Et ī ſignū amoꝛis ꝫonā ſuam eidē
cōtulit que meritis vtriuſqꝫ multis infir
mis poſtmodū ſanitatis beneficia reſtitu
it. Sctm̄ eni godꝛicū vtpote cōfeſſionis ⁊
cōſcientie illiꝰ medicꝰ ſepiꝰ inuiſere ⁊ al-
loqui cōſueuit. De moꝛbis vitioꝝ ⁊ virtu
tum remedijs de ſecretis celeſtibꝰ ⁊ ange
licis viſitationibꝰ de ſctōꝝ patrociniis in
terſerētes diē cū noctibꝰ ꝯtinuabāt. Cūqꝫ
godꝛicꝰ tandē in cella ſua cōſiſteret vidit
duos muros cādidos ad celū vſqꝫ poꝛre-
ctos: ī quo tres ſpūs angelici apparebāt:
qui ſpm̄ pꝛefati abbatis ī globo igneo ad
ſupna deferebāt. Unꝰ a dextris alter a ſi-
niſtris pꝛocedebāt/tertiꝰ ſupꝛa oīm ver-
ticē nimia cū exultatiōe pꝛeibat. Nō eniꝫ
inquit godꝛicꝰ diſponēte dn̄o ſolus a coꝛ-
poꝛe migrare potuit qꝛ cū eo quedā bone
ne vite femina de haſtinges diſceſſit noīe
editha. Et licet fuerint longo terraꝝ ſpa
cio ſeparati: eadē tn̄ hoꝛo in eadē beatitu-
dinis ſoꝛte ſunt cōiuncti. Irruerūt in oc-
curſum eiuſdē abbatis ſpūs nequā ſꝫ de-
certātibꝰ pꝛo eo angelis diabolꝰ in ſua pꝛe
ſumptione cōfundit̄ ⁊ in ſinū abꝛahe Ro-
bertꝰ ſeruꝰ xp̄i excipit̄. Obijt aūt āno dn̄i
milleſimo cēteſimo quīquageſimo nono
ſeptimo Idꝰ iunij. Quidā ab vtero mr̄is
ſue mutꝰ effectꝰ in magno luctu ⁊ lamen
tatiōe opē ſcti thome martiris diu ꝑſeue-
rando poſtulauit. Cui ſctūs thomas ī vi-
ſu apparēs dixit. Surge velocit̄ ⁊ ad no
uū monaſteriū feſtinādo ꝓgredere ⁊ a ſā
cto roberto illiꝰ loci abbate loq̄lam ⁊ pfe-
ctā ſanitatē nihil heſitās ꝯſeq̄ris. Ille ve
ro ī coꝛde ſuo murmurās dixit. Quis p̄-
bebit ducatū: q̄s exhibebit viaticū? San
ctꝰ r̄ndit. Ille tibi ductoꝛ erit q̄ verbo cū-
cta creauit. Credidit igit̄ ⁊ gaudēs ꝑue-
nit ad locū ⁊ ſalutē optatā adeptꝰ gloꝛifi
cabat deū. Alteri inſup muto loquelam
reddidit/cōtractū curauit/frenetico ſen-
ſum ⁊ ratiōis vſum dedit/puerū ꝯtractū
greſſibꝰ direxit/cecū illuminauit ⁊ mltis
alijs ſāitatis bn̄ficia ſuis meritis deuote
poſcētibꝰ ꝯtulit. Miles quidā nobilis pu
tabat ſe ī viſu noctis ad oꝛiētalē noui mo-
naſterij ſtare plagā iuxta crucē ibidē ere
ctā ⁊ vidē exercitū quaſi cuiuſdā magni
pꝛincipis congregatum. Pꝛinceps aūt in
medio eoꝛum terribilis valde tractabat
in quos vellet irruere ⁊ ait. Uenite viſite
mus fr̄es iſtos ī valle. Et facto impetu v̄-
ſus monaſteriū duxerunt aciem. Fumus
eni de naribꝰ eq̄ꝛū aſcēdit ⁊ nebule puluis

pedum eoꝛū. Et cū monaſterio appꝛopinquarēt monach⁹ quidā egrediēs cādidiſſimo indut⁹ habitu baculo paſtoꝛali eleuato ne pꝛopius accederent interdixit. Nec moꝛa in tempeſtate et turbine quoq̧ violentia crux illa pulcherrima cōfracta coꝛruit reuertunt̄. Euigilans miles a ſōpno & miſſo ad videndā crucē nuncio illā vt viderat cōfractā intellexit. Anno aūt dñi milleſimo centeſimo octogeſimo octauo. decimo octauo kal̄. maij feria q̄nta in cena dñi coadunatis paupib⁹ in clauſtro noui monaſterij ad mandatū ſcđm moꝛē eccleſie ſinguli monachi paupes ſigulos ad lauandū ſuſcipiunt. Pꝛioꝛ autē noīe gilbertus ante ſe ſedentē videt quēdaʒ capa indutum: que manus pedes & coꝛp⁹ totū pꝛotexit caputio vſq̧ ad pectus pendente Quē lepꝛoſum vl̄ paraliticū exiſtimās inuolutam circa pedes capam explicat & genibus flexis ī noīe dñi ad lauandū pedes eius ſe parat. Cui ſedens pedem ſiniſtrū poꝛrexit quē ille letus ſuſcepit & cū omni deuotione lauans eum ploꝛantem audiuit & lachꝛime per maxillas erumpentes ſup caput ſenis deciderūt. Qui nō modicum ſtupefact⁹ & quis eſſet ſcire volens: intra caputiuʒ ſurſum oculos leuat & hominem niueo cādoꝛe fulgētē & celeſti grā choꝛuſcantē vidit. Cuius ſplendoꝛē reuerberatis oculis timēs tremuit nec ſcđo oculos leuare ad videndum appoſuit. Pede interim ſiniſtro loto: pes alter dexter eſt exhibitus. Quem duʒ lauaret inclinauit ſe incapatus ille & indice manus dextere ceteris digitis in vola cōplicatis extento: plagam a deo nouitatem ſue fixure retinentem oſtendit ac ſi eadem die clauo cōfoſſus fuiſſet. Plaga illa ſanguinea non extitit: ſed iuxta plagā ipſa cutis dilacerata & caro contrita apparebat. Mirum enim non fuit ꝙ plagā pedis ſiniſtri non vidit quando cicatricem in dextero pede videre non potuit: donec ipſe crucifixus paſſionis ſue ſignum reuelans digitum plage ſuperponeret. Fuit aūt ipſa pedis tranſfixura aperta non modico clauo perfoꝛata quā ſenex non ſine lachꝛimis vidit tractauit/lauit exterſit/et oſculatus eſt. Expleto demū mādato ſinguli monachi denarios ſingulos pauperib⁹ erogarūt Senex vero flexis genibus aū dñm ihm ei denarium obtulit & oſculo manū eius demulcet. Quem ille ſuſcipiens manum ſenis tenuit ad os ſuum miſit & ſup oculos ſuos poſuit. Ex lachꝛimis eni ihu manus ſenis madefacta eſt. Eodē aūt anno circa feſtum apoſtoloꝛū petri et pauli eccleſia hieroſolimitana a paganis exterminatur & xpiani deuincuntur. Ipe eni domin⁹ ihs xps in hoc foꝛte mādato ſubuerſionem eccleſie pꝛo qua paſſus eſt lachꝛimabatur qui et ruinam perfide gētis flere voluit dicens: quia ſi cognouiſſes et tu &c. Uel magis credo ipſum fleuiſſe locuʒ in quo flens apparuit & ruina moꝝ virtutumq̧ penuriam. Iā eī multiplicantur tenebꝛe & condenſantur ſuper terram vt palpari queant. Quid ſunt palpabiles tenebꝛe niſi trāſgreſſiones manifeſte? Ira odium & cetera vitia inundauerūt & ſanguis ſanguinem tetigit.

¶ De ſancto Rumwoldo cōfeſſoꝛe.

In bꝛitannia maioꝛi fuit rex quidam noīe penda clarus potentia honeſtate elegans ſed dei fidē ignoꝛans qui filiam genuit que in ipſa tenera etate cepit deum timere eiuſq̧ mandatis inherere. Erant autem tunc in bꝛitannia regnantes reges plures aliqui ydolis ſeruientes aliqui vero deum verum colentes Inter quos rex quidam potentiſſimus extitit ſed paganus: qui filiam pēde diligens in vxoꝛem petijt et accepit. Cū igitur in nuptijs iuxta moꝛem veſcentes letarent̄: cogitabat puella quomodo

poſſet ad viri thoꝝ ingredi:ipſiqꝫ carnali cõmixtione copulari qui xp̄i ligno nondũ erat inſignitꝰ. Ex intimo itaqꝫ cordis lõga trahens ſuſpiria:oculoſqꝫ ad ethera leuans xp̄m regem oĩa moderantẽ inuocat taliterqꝫ cum lachrimis exorat. Dñe deꝰ creator et oĩm redemptor ne ſinas corpus meum pollui cũ viro a te alienato ſꝫ conuerte cor eius ad amorem tuum ⁊ illumina illud ſplendore vultus tui:daqꝫ illi intelligentiam vt te intelligere valeat et grãm baptiſmi tui ſuſcipiat. Et hec orãs illico cũ ſpoſo intrat ad thalamũ illumqꝫ ita affatur. Scias inquit dñe rex nũꝙ me intraturam tuũ thorũ priuſꝙ baptiſmũ accipias deumqꝫ trinũ ⁊ vnũ ex toto corde confitearis abiectis culturis idolorũ. Cumqꝫ hoc dixiſſet gratum atqꝫ acceptabile deo volente fuit ſponſo ſalutis verbũ ſicqꝫ ſuſcepto ieiunio tertia die baptizatus eſt ⁊ iuxta ritũ xp̄ianorũ coniugij legi cõiunctus. Concepit ergo regina ex eo filium ⁊ appropinquante tp̄e pariẽdi miſit rex penda ad generũ ſuum ⁊ ad coniugem eius vt pariter ad eũ venirent ⁊ mutuo amore exultarent. Rex deniqꝫ northãhumbrorum prefatus cum dũ vxore pregnante carperet iter cogebat partus mulierem parere. Sicqꝫ in quodaꝫ prato famuli militeſqꝫ papilones extendunt atqꝫ tentoria: et mox regina filium peperit a multis optatum ⁊ a deo ſanctificatũ. Cũqꝫ infans natus fuiſſet ſtatim clara voce omnibus audientibꝰ clamauit dicẽs. Xp̄ianus ſum/xp̄ianus ſum/ xp̄ianꝰ ſum. Ad hanc vocẽ preſbiteri duo Widerinꝰ ⁊ edwoldꝰ dicẽtes. Deo grãs. Et poſt hec ſubſequit infãs. Trinũ ⁊ vnũ deũ colo ↄfiteor ⁊ adoro prẽꝫ ⁊ filiũ ⁊ ſpm̃ ſctm̃. Ad hec p̄ſbiteri ⁊ aſtãtes ⁊ oẽs q̄ aderũt mirãtes cepũt cãtare ⁊ te deũ laudamꝰ. Quo finito rogabat ſe quidãs cathecuminũ a Widerino ſacerdote fieri: et ab edwoldo teneri ad preſignaculũ fidei ⁊ rũwoldũ vocari.

Perfecto p̄ſignaculo dixerãt parẽtes ad inuicẽ. Mittamꝰ ad ↄuicinos reges ac duces vt nr̄m accipiãt filiũ chariſſimũ de ſacro baptiſmatis fonte. Hoc audiẽs beatꝰ rũwoldꝰ accerſitis parentibus ait illis. Nõ enĩ decet me ſeruũ dei in manibꝰ ſuperborũ ac diuitũ mũdi huiꝰ de regeneratione ſcti baptiſmatis excipi:ſed dei imitari exemplũ qui hũilis factꝰ eſt pro nobis carnem ſuſcipiendo humanã ex almo virginis vtero cõceptꝰ de ſpũ ſctõ noluit baptizari in fluenta iordanis a potentibꝰ caduci eui ſꝫ a p̄curſore natiuitatis ſue qui pilis cameli indutꝰ in heremo degebat cuiꝰ eſca mel ſilueſtre erat ac locuſta ſctũs int hoĩs pauper venerandꝰ propheta p̄curſor atqꝫ baptiſta. Nã ab angelo nũciatꝰ a p̄re ſacerdote genitꝰ merito ſctm̃ baptizauit ſctõrũ:regẽqꝫ oĩm ſeculoꝝ ſacerdotũqꝫ eternum dãs cũctis in ſe credẽtibꝰ baptimũ ſalutis in remiſſionẽ oĩm pctõꝝ qm̃ in illoꝰ nulla macula extitit vitioꝝ. Hinc ergo rogo me a ſacerdote Widerino q̄ me preſignauit baptizari atqꝫ ab edwoldo ſuſcipi:qꝫ in illoꝝ manibꝰ per dei virtutẽ atqꝫ miſteriũ xp̄ianꝰ fieri cõcupiſco. Et hec dicẽs rũwoldꝰ diuina p̄tegente grã oñdit indice cõcauũ lapidẽ nõ p̄cul iacentẽ in quodã tugurio humide adiacẽtis valliculе iubetqꝫ circũſtãtibꝰ domeſticis vt illũ feſtinant afferãt. Cũqꝫ euntes lapidẽ nec mouere nec aliquo ingenio a t̃ra extrahere poſſẽt: reuertẽtes aſſerebãt ſe incaſſuꝫ laborare ⁊ nullatenus lapidẽ mouere poſſe. Quibꝰ pr̄ p̄cepit vt afferrẽt velociter vas ligneũ vt xp̄i tiro baptiſmũ ſuſcipet i eo. Cũq̄ ibꝰ illis ⁊ vas plenũ aqua deferẽtibꝰ rũwoldꝰ hoc intuẽs Widerino et edwoldo p̄ſbiteris ait. Ite ⁊ in noĩe dñi nr̄i ihũ xp̄i ac ſctẽ trinitatis ſoli ſĩ heſitatiõe ſarũ idubij accipite ⁊ i ſũmo oĩꝫ ↄfidẽtes auctore huc adducite. Qui p̄tinꝰ pgẽtes magni põderis lapidẽ mox leuãt a t̃ra eleuãt atqꝫ añ rũwoldũ deponũt:i q̄ ſctificato

baptiſmatis fonte a ſacerdotib⁹ pꝛefatis puer baptizatus miſſam ſibi poſtulat celebꝛari coꝛpuſq xpi ⁊ ſanguinē ſibi dari: vt cuius ſuſcepat baptiſmū ipſius ſumeret ſacramētū. In eodē aūt pꝛato in quo baptizatus eſt ſctūs rumwold⁹ nūq̄ gratiſſim⁹ odoꝛ deficit: neq ibi herbe palleſcūt ſed ſp in viriditate ꝑmanētes magna nectaris ſuauitate redolent. Vocat̄ autē locus ille nunc ab incolis ſuttun⁹. Poſt miſſarū itaq ſolemnia alloquitur ſanct⁹ rumwold⁹ parētes ſuos ſacerdoteſq pꝛefatos de catholica fide veraq religione: necnon de om̄i honeſtate de pꝛeceptis legis diuine ⁊ maxime de dilectione dei et ꝓximi illos docens. Poſt exhoꝛtatationē vero multoꝛū ſermonū oībus clara voce dixit. Audite queſo cuncti hic aſtātes verba que ego loquoꝛ hodie in aurib⁹ veſtris q̄m ſapia q̄ os mutū apuit liguaſq infantium diſertas eſſe facit ꝑ me ſua miniſteria vobis vtriſq ſequacibus pandit q̇ ipius agnitionē habere poſſitis. Nā hec eſt illa ſapientia in qua deus fundauit terrā celoſq ſtabiliuit q̄ ſola girū celi circuiuit: ⁊ in fluctib⁹ maris ambulauit ſupboꝛūq ⁊ ſublimiū colla ꝓpꝛia virtute calcauit. Hec eteni clamitat in plateis vocatq ſe diligētes vt ad illā declinēt: qꝛ eā inueniēt ⁊ eā cū inuenerint beati ſunt ſi tenuerint eam. Hec quippe ſua virtute me loqui iubet qꝛ ſapienter cūcta creauit meq in hoc euo naſci voluit ſpm̄q vite i me ſpirauit Nō ergo mirū vobis videatur ꝙ ꝯtra morem nature mihi ſcientia vel poſſibilitas data eſt fādi a deo quia inſcrutabilia ſūt iuditia eius ⁊ inueſtigabiles vie ei⁹. Deus enim ſapientia fundauit terrā ſed ſapientia vera ſummaq eſt que mūdum ex nihilo condidit celiq machinā cū ſideruz inenarrabili pulchꝛitudine fabꝛicauit cuius celum ſedes eſt ⁊ ſcabellum pedū ei⁹ terra eſt: ſicut ydidas teſtatur in perſona illius dicens. Ego in altiſſimis habito et thꝛonus me⁹ in columpna nubis. Eſt namq ipe ſapientia qui vt ait Pſalmiſta i ſapientia fecit om̄ia ideoq illi flectitur omne genu ⁊ om̄is lingua cōfitetur. Eſt quidem ⁊ cōditoꝛ oim rerū quia creauit i potentia oꝛdinauit conſtituendo in magnificentia. Eſt quoq pꝛincipiū et finis: qꝛ in pꝛincipio hoc eſt in filio creauit vniuerſa Ipſe eni ait. Ego ſum alpha ⁊ oo / initiū ⁊ finis: qui ante mundi pꝛincipiū viuo in eternū. Vnde⁊ filius qui cum patre ⁊ ſpiritu ſancto vnus eſt de⁹ illum interrogātibus quis eſſet reſpondit. Ego pꝛincipiū qui ⁊ loquoꝛ vobis. Ab eo eſt enim oē pꝛincipium ⁊ per qđ initium factū eſt: q̄m ipſe/eſt creaturarū exoꝛdiū ⁊ finis atq redemptio mundi. Sicut eni deus in ſapientia cuncta creauit ſic etiam ſuū plaſma perditū in ſapientia redemit. Sapiētia quidem patris fili⁹ eſt. Eſt ergo pater in filio ⁊ filius in patre ⁊ ſpūs ſctūs in vtroq: per quē vt om̄es renaſcant̄ fideles eſt in vtriſq ⁊ ex hoc itelligi ſine dubio opoꝛtet: quia idem deus pater idem et filius idem deus eſt ⁊ ſpūs ſctūs. Quāuis aūt alia ſit perſona pr̄is / alia filij / alia ſpirit⁹ ſcti vna eſt ſubſtantia eadē eſt equalitas vna eſt maieſtas atq poteſtas vna eternitas atq ꝑfectio dignitas / honoꝛ / decus: ⁊ vnū impiū ⁊ btitudo / vna imēſitas ⁊ glā atq imoꝛtalitas. Ita itaq ē credēda hec trinitas vt indubitant̄ ꝯfitear̄ vna deitas vnaq eē eſſentia. Hanc q̄ppe mecū confitemini q̄m confeſſio vita eſt cunctoꝝ eam confitentium. Cūq oēs lachꝛimabili voce dicerēt credim⁹ ꝯfitemur adoꝛam⁹ laudam⁹ ⁊ bndicim⁹: extēplo ſctūs rūwold⁹ hilari vultu ac ſonoꝛa voce ait illis. Auditis fr̄es i xp̄o atq ꝯſāguinei qualit̄ ſctā trinitatē ꝯfiteri debetis qualit̄q ipi⁹ vnitatē firmit̄ i vr̄i coꝛdis pectoꝛe opoꝛtet retinē ⁊ in ea credulitate qua pr̄ ⁊ fili⁹ ⁊ ſpirit⁹ ſctūs vn⁹ de⁹ eſt fidelit̄ ꝑſeuerat̄ nūc igit̄ vos docebo quō fruct⁹ agē debeatis

dignos penitentie ⁊ ſi aliquod crimen in vobis eſt quomodo poſſitis emundari ab eius vulnere celeſti medicamine. Deus enī nō vult moꝛtem peccatoꝛis ſed vt conuertatur et viuat. Ideo namqꝫ vnicuiqꝫ peccatoꝛi dꝛ per pꝛophetā. Declina a malo et fac bonū: inquire pacem ſequere eā: Et iterū peccaſti: quieſce. Penitentiā qppe agere eſt: peccatū perpetratū dimittere boniſqꝫ ſemper operibus inherere ⁊ veram pacē dilectionis dei ⁊ pꝛoximi inquirere eamqꝫ ſequendo totis niſibus exercere. Parū enim pꝛoderit pctōꝛi a peccato ceſſare niſi ſtudeat ieiunijs et oꝛationibus elemoſiniſqꝫ cōmiſſum deflere vt ſicut extiterat operatoꝛ malicie: ita quoqꝫ efficiatur poſt pctm̄ cultoꝛ iuſticie. Alioquin qꝛ ſi aliquis non deliquit tn̄ debet exhibere mandata atqꝫ iuſtificationes xp̄i ꝓpter ſacramentū fidei qđ in baptiſmate pꝛomiſit: qꝛ diues qui in purpura ⁊ biſſo induebatur ⁊ quotidie ſplendide epulabatur: nō pꝛopꝛio reatu dampnatꝰ criminis ſed propterea qꝛ in paupere nō exhibuit officiū charitatis. Iccirco frēs ſatagite vtrūqꝫ agere: hoc eſt ad fontē ſapīe accedere ⁊ ex eo potādo imunditiā coꝛdis vrī abluere xp̄m deū ⁊ dn̄m miſericoꝛdē aīarū coꝛpoꝛūqꝫ medicū indeſinēt expetere illiqꝫ vrā colla humili ac nitida ſciā ei⁹ pꝛecepta ſeruādo ſubiicere: ipſumqꝫ ex toto coꝛde ⁊ tota virtute diligere ⁊ ad ipſius eccleſiā oī tpe concurrere/ pces ad illū ꝓ veſtris exceſſibus effundere oblatiōes vrās ſine dolo illi offerre/ ſacerdotes honoꝛare ⁊ doctrinā euāgelioꝛū: que per eos manifeſtant/ gratuita ac etiā hilari deuotiōe excipe/ oēs xp̄ianos queadmodū noſmet ipſos amare ⁊ vnuſqſqꝫ nr̄m ſtudeat alterum honoꝛe ꝑuenire/ nō maledicere/ non occidere/ nō aliquē accuſare/ nō vicino detrahere/ nō inſidias vel laqueos ad decipiēdū alicui opponere/ nō furari neqꝫ periuria facere/ nō blaſphemare vel ſiplices deridere ſed in omnib⁹ bonis operib⁹ perſeuerare deūqꝫ oīpotentem ſiue in pſperitate vel auerſitate oīn̄ tempoꝛe laudare. Hec itaqꝫ oīa cū dixiſſet ſctūs rumwoldus cūcti qui aderēt gr̄as deo referebant eo qꝛ in tam paruulo infante gr̄a diuina inſpirāte tanta virt⁹ eſſet eloquentie. Tūc iterū ait beat⁹ rumwold⁹. Ecce ego ingredioꝛ viam vniuerſe carnis: qm̄ mihi fas non eſt viuēdi in hoc moꝛtali coꝛpoꝛe ab hoꝛa qua nat⁹ ſum. Poſt tranſitum aūt meū volo eſſe in loco quo oꝛt⁹ ſū per vnius anni ſpaciū poſtmodū vero in bꝛactalea conſtitui eſſe per bienniū. Finitis aūt hijs trib⁹ annis pꝛopoſui vt mea oſſa requieſcāt in loco qui vocabit quādoqꝫ bukingam oīn̄ tpe. Iſtoꝝ autē nomina non erant eo tpe vocata: ſed poſt multoꝝ tempoꝝ curricula inuenta vel cognita ſunt. Sūt quoqꝫ nūc ville illis in locis ſite/ fertiles ſegetib⁹ iugerū multoꝝ habentes copiam atqꝫ denſe hoīm habitatione. Finita itaqꝫ tertia die ſctūs rūwald⁹ emiſit deo gratiſſimū ſpm̄ tertio nonas nouēbꝛis manib⁹ ſuſcept⁹ angeloꝛū ⁊ vt iuſſerat in loco ſepultus eſt. Defuncto demū edwaldo pꝛeſbitero tranſlat⁹ eſt in alium locū pꝛefatum a wederino pꝛeſbitero. Finitis aūt tribus annis delatus eſt apud bukingham: vbi vſqꝫ hodie in magna veneratione habetur. Ibi eniꝫ et in multis locis inuocatus pꝛeſtat multa beneficia ſe petentibus cecis viſum claudis greſſum ⁊ diuerſis languoꝛib⁹ ⁊ moꝛbis grauatis/ ſoſpitatis munus annuente dn̄o noſtro iheſu chꝛiſto.

¶ De ſancto Sampſone Ep̄o ⁊ ꝯfeſſoꝛe.

SAnctus ſampſon de bꝛitānia maioꝛi nobiliſſimis parentib⁹ oꝛiginem habens beati magloꝛij conſanguineus extitit. Huius autem mater anna cum ſte

rilis putaretur: deſperato iam fetu cum marito ſuo amoue ieiunijs ⁊ elemoſinis frequentibꝰ incūbebat. Cui nocte quieſcēti per viſum dn̄s ait. O mulier firma in fide/ſtabilis in dei dilectiōe ac perſeuerās: ne timeas qꝛ prolem habebis quem ſampſonē vocabis. Hic erit ſctūs corā deo: et ſacerdotali officio cōdignꝰ. Itaqꝫ mulier cū gaudio concepit ⁊ peperit: ⁊ infāti baptizato nomē ſampſonis impoſuit. Cūqꝫ ſeptem eſſet annoꝝ ad ſctm̄ iltutū abbatem diſcendi gratia adducit̄: qui videns puerū oſculatꝰ eſt eū dicēs. Gr̄as deo agimus qui lumē hoc nobis indignis de gēte nr̄a accēdere dignatus eſt in terra. En caput oīm nr̄m: en pontifex ſummꝰ multum eccl̄ie dei profuturus. Cū aūt q̇nde cim eſſet annorū ieiunijs ⁊ vigilijs intendēs ſepe biduana ieiunia faciebat. Quodam die ille ⁊ magiſter eiꝰ in quandā queſtionē altam inciderunt: cuiꝰ explanationem nullatenꝰ reperire potuerūt. Tunc ſampſon vigilijs ⁊ ieiunijs inſiſtens per dn̄m rogauit ſcire quod ꝑ magr̄m nō potuit. Cū autem tertia nocte oraret aſſiſtere ſibi vidit lucē celitus emiſſam ac vocē audiuit de luce ſuauiter ſibi dicentē. Ne fatigeris amplius electe dei ecce eteni nō ſolum hanc queſtionē pro quo laboras cōſequeris: ſed quecunqꝫ petieris a deo per orationē tuam ⁊ ieiuniū exientibꝰ meritis tuis conſequeris. Dū fratres ad purgandā meſſem pergerēt coluber de rubo exiliens quendam fratrē momordit in inguine: ⁊ accedens ſampſon ſignū crucis impoſuit⁊ fratrē incolumē reddidit. Veniens autē epūs dubriciꝰ ad abbatē iltutū tum ſampſonē diaconū ordinauit et vna cū iltuto columbā celitꝰ emiſſam deſcēdere ac ſuper ſampſonē immobiliter ſtaē vidit. Qn̄ eni epūs manū ſuꝑ eum poſuit illa in ſcapula dextere eius deſcendit: ibiqꝫ donec officium eſſet conſummatū māſit. Ab eodem aūt epō cū in ſacerdotē ordinatꝰ eſſet: idem ſignū eiꝰ innocentiam oſtendens apparuit. Quanto eni ad maiorem gradū aſcēdit tanto arctiorē vitā ducens: in tota vita ſua nullam carnē ꝑ ſus guſtare voluit. Celerariꝰ monaſterij poſt auūculum ſuū iltutū monaſterio p̄eſſe affectās: ſꝫ ſucceſſꝰ ꝓſpos ſāpſonis metuēs fortiſſimū venenū ꝯfecit ⁊ experimenti gratia aīali dedit. Quo hauſto ſaltum precipuū dans expirauit. Celerariꝰ aūt cum cōſilio germani ſui in calicē ſancti ſampſonis fudit: qđ ille per ſpm̄ ſctm̄ intelligens ⁊ potū benedicēs totum bibit ⁊ nihil leſionis ſenſit. Poſt prandium dixit celerario vir dei. Mi frater dulciſſime ſanet te deꝰ ab om̄i egritudine qꝛ magnā ſanitatem corpori meo poculū hodie mihi porrectū prebuit. Ille vero in obſtinatione perdurans cū die dn̄ica ſacrā cōmunionē de manu ſampſonis ſuſciperet diabolus eum arripiens multum vexare cepit. Vir aūt dei dolore fratris cōmotꝰ fleuit aquā ⁊ oleū benedixit ⁊ ad potandū dedit⁊ ſanitati reſtituit. Vir itaqꝫ dei totam diem operibꝰ manuū ſuarū ⁊ orationibus: totam vero noctē lectionibus ſcripturarū ⁊ meditatione ducebat. Et ſi qn̄qꝫ vt homo quieſcere opus hēret parieti inclinās nunq̄ in lecto dormiuit. Egrotans pater ſuus ad mortē: affirmabat ſe nunq̄ ſanitatē ꝑcepturū nec ſacramētū niſi ſampſonē primogenitū ſuū videret: per quem pariter corporis ⁊ aīe ſanitatē ſe recepturum dicebat. Quo per nuncios audito ingemiſcens ſampſon dixit. Iam niſi fallor egiptū reliqui: non eſt opus me in ip̄am redire. Potens eſt aūt deꝰ egrotantē ſanare. Cui iltutꝰ abbas ait. Quare ſic dicis electe curā te oportet habere de aīarū profectu: tuaqꝫ merces grandis erit cū deo dum vbi carnalia creuerit ſpiritualia ſeminēt. Qui reſpondit. Utinā voluntas dei fiat: nā propter deū ⁊ lucra aīaꝝ oībuſqꝫ paratus ſum. Cūqꝫ per va-

ſtam ſolitudinẽ cum vno diacono perge⸗
ret hoꝛribilem vocem iuxta ſe audierunt.
Ob quã vocem perterritꝰ diaconꝰ equũ
dimiſit ⁊ pallium ſuũ ꝓiiciens in fugã
ſe cõuertit. Quẽ theomaca hirſuta ⁊ coꝛ⸗
nuta cũ lãcea triſulcata ꝑ vaſtas ſiluas ve
loci curſu quaſi volutãs ſeminecẽ ꝓſtra⸗
uit. Beatus vero ſampſon intrepidꝰ ꝓ⸗
grediẽs ⁊ theomacã a longe fugientẽ aſ⸗
piciens exclamare cepit. Quid fugis mu
lier ⁊ ego homo ſum ſicut ille quem ꝓſtra
ſti? Si in poteſtate tua datꝰ ſum ecce aſſũ
At illa non attendente ſed ſemꝑ fugẽ ni⸗
tente iterũ clamauit. Impero tibi in noĩe
iheſu xp̃i ab eo loco in quo modo ſtas do⸗
nec veniam ad te pedẽ ne moueas. Tũc
illa tremente vir ſctũs adueniẽs ait. Que
es mala vel qualis? Illa cũ ingenti tre⸗
moꝛe reſpondit. Theomaca ſum cuiꝰ gen
tes hucuſqꝫ nobis pꝛeuaricatrices extite
runt ⁊ nunc nulla de meo genere reman
ſit in hac ſilua niſi ego. Habeo enĩ octo ſo⸗
roꝛes ⁊ mr̃em que non ſunt hic ſed in vlte
rioꝛi ſilua degunt Ego aũt marito in hac
heremo tradita ſum: eoqꝫ iam moꝛtuo re⸗
cedere de hac ſilua non poſſum. Cui ſan⸗
ctus ait. Nũquid potes fratrem quẽ per⸗
cuſſiſti rediuiuum tradere vel certe ſolli⸗
citari de ꝓfectu aĩe tue? Et illa. Nolo nec
in melius reparari poſſum. Nullũ enĩ bo
num facere poſſum: ſed ſemꝑ ab infantia
mea hucuſqꝫ ad mala exercitata ſũ. Tũc
ſctũs ait. Deum omnipotentem imploꝛo
ne amplius hoĩbus noceas ſed cũ ſis irre⸗
mediabilis ab hac vita citius diſcedas.
Tunc illa ſaltum pꝛecipitem in latere ſi⸗
niſtro dans ad terram coꝛruit ⁊ expirauit
Tunc ad fratrem iacentem veniens vir
dei et vitalem flatum in pectoꝛe vix manẽ
tem inueniens: pꝛo eo oꝛauit ⁊ ſanitati re
ſtituit. Veniente illo ad patrem ſuum in
eius aduentu gauiſus pater capitale cri
men quod vſqꝫ tunc celauerat publicauit
et caput ſuum totõdit vxoꝛe ſua maxime
ei ſuggerente atqꝫ dicente. Nõ ſolũ ego
⁊ tu vt decet ⁊ conuenit ſeruiamꝰ deo ſed
et totam pꝛolem noſtrã in dei ſeruitio iũ⸗
gamus. Pꝛeſentatis vero quinqꝫ fratri⸗
bus ſancto ſampſoni vna cũ ſoꝛoꝛe par⸗
uula valde paululum ſilens reſpondit.
Fratres mei boni ſunt ⁊ deo donati ſ; hec
puſilla ad mundanas voluptates data ẽ.
Sanato itaqꝫ patre ⁊ miſſis ad monaſte
ria ſuis in operibus bonis oĩbus confir⸗
matis ſãpſon cũ pr̃e ⁊ auũculo ⁊ diacono
iter pergens vidit ſemitam et quaſi igni
exuſta rura circa eam ac veſtigium quod
dam quaſi trabes per exuſtas herbas tra
heretur. Et ecce a longe ſerpentem flam⸗
meo capite ſpirantem aſpexit: qui moꝛſu
glebam de terra appꝛehendens in adueni
entis faciem iactauit ac ſibilum dire vo⸗
cis quaſi gladio cederetur emiſit. Poſtea
tremens ⁊ caudam rapidis dentibus ro⸗
dens in ſpheram ſe velociter collegit. Sã
ctus autem circulum faciẽs ac ſignũ cru
cis imponens ait. Pꝛecipio tibi in nomine
iheſu xp̃i vt ſine moꝛa nobis pꝛeſentibus
moꝛiaris. Qui mox caput ſurſum eleuãs
⁊ venenũ oẽ euomẽs expirauit. Sãpſo⸗
ne facto celerario ⁊ pauꝑibꝰ ſedule mini⸗
ſtrante frater qui ei vt pꝛemittitur inuide
bat auribus dubꝛicii epĩ inſtillabat ſam⸗
pſonem oĩa dilapidando conſumpſiſſe: et
vaſa melle plena euacuaſſe. Ep̃s rei veri
tatem ſcire cupiens cellariũ intrauit: qđ
ſampſon per ſpiritum agnoſcens ſuꝑ va
ſa vacua ſignum crucis impoſuit ⁊ epiſ⸗
copus illa plena inuenit. Moꝛtuo abba⸗
te ſampſon ab om̃ibus electus annis tri⸗
bus monaſterium rexit. Ad ſcotiã poſtea
pergens tanq̃ angelus domini ab omni⸗
bus religioſis receptꝰ cecos illuminauit/
lepꝛoſos mundauit/ demones fugauit et
cunctis viam ſalutis monſtrauit. Redi
ens vero in quadam heremo ſecretiſſimũ
ſpecum inuenit: in quo fontis venã pꝛeci
bus pꝛomeruit ⁊ ſoli deo vacans angelo⸗

rum conſolatione ⁊ alloquio crebꝛo frue-
batur. Nocte quadaꝫ vidit ſe denſiſſimis
candidatoꝛum circūdari turmis: et tres
epos veſtibus aureis oꝛnatos cū illo ec-
cleſiam ingredientes oꝛare. Cuius vnus
illoꝝ ab ipſo inquiſitus qui eſſet ait. Ego
ſum petrus xp̄i apoſtolus ⁊ hic frater dn̄i
iacobus ⁊ euangeliſta iohannes. Domi-
nus iheſus xp̄s te ſibi in pꝛeſulem elegit
⁊ te conſecrare nos miſit. Quē cū benedi
ctione conſecraſſent ab eius oculis elapſi
ſunt. Nec multo poſt angelus dn̄i beato
dubꝛicio apparens ſampſonem oꝛdinari
epiſcopum pꝛecepit. In cuius conſecra-
tione qui aderant columbā celitꝰ emiſſaꝫ
immobiliter ſuper euꝫ ſtare videbāt. Eo
dem die ſampſone celebꝛante dubꝛiciꝰ cū
monachis duobus columpnam ignis de
oꝛe eius pꝛocedentem rutilare perſpexit.
Ille vero om̄i tempoꝛe vite ſue angelos
dum celebꝛaret ſibi aſſiſtere ⁊ in ſacrificio
miniſtrare videre meruit. Nocte quadā
reſurrectionis dominice oꝛante viro dei
angelus domini cuꝫ magna claritate ap-
paruit dicens. Sampſon deo dilecte viri
liter age: de terra ⁊ cognatione tua egre-
dere: pꝛedeſtinatus ei es a deo vltra ma-
re fundatoꝛ monachoꝝ magnificus ⁊ re
ctoꝛ in pp̄lo gloꝛioſus. Aſſūptis ei ſecuꝫ
quibuſdā fratribꝰ cū per pagū tricuriuꝫ
trāſiret hoīes idolis immolantes vidit.
Quo viſo ingemuit: et eos ab erroꝛe ſua
pꝛedicatione reuocare curauit. Ecce pu-
er equo inſidens ⁊ circa ydolum currens
ad terram coꝛruit ⁊ fracto collo expirauit
Et ait vir ſctūs. Si ydola vr̄a deſtruere
vultis ⁊ in deū meū credere inuocato no-
mine dn̄i vr̄m reſurgere moꝛtuū faciam
Acq̄eſcentibus illis moꝛtuū reſuſcitauit
⁊ illi credentes deſtructis ydolis baptiza
ti ſunt. In eadem pꝛouincia erat ſerpens
quidam mire magnitudinis: q̄ moꝛtifero
flatu ſuo duos pene pagos deleuerat. Ad
quē in antro latitantē ſāpſon accedens li

neam zonam circa collum eius ligauit et
de rupe pꝛecipitans eum ne amplius vi-
ueret pꝛecepit. Cōſtructo in loco illo mo-
naſterio fontis venam iugiter fluentem
aperuit. Nauigans poſt hec in bꝛitanni
am vidit in poꝛtu tugurium ⁊ in eo quen
dam miſerabiliter ploꝛantē ſemper q̄ ad
mare reſpicientē. Cui ait. Frater q̄d plo-
ras? Et ille. Vxoꝛem habeo lepꝛoſam ⁊ fi
liam demoniacam quas mihi dn̄s ſanare
pꝛomiſit per quendā tranſmarinū quem
triduo hic expectās venturū in hūc poꝛtū
ſpero. Tūc ſuper eas ſupplex oꝛauit ⁊ ſa
nitati reſtituit. Repto ibi loco aptiſſimo:
monaſteriū noīe dolum ꝯſtruxit vbi mul
ta miracula fecit ⁊ per ꝓuinciā cenobia
edificauit. In curia regis hildeberti co-
mitem energuminū curauit: ⁊ cū iubēte
regina venenū ad bibendum in vitro ſan
cto epo eſſet poꝛrectū diuinitꝰ hoc cognoſ-
cēs ſignū crucis vitro impoſuit ⁊ i partes
quatuoꝛ crepuit ⁊ effuſo ſup manū tenē-
tis veneno cunctis intuentibꝰ vſq̄ ad oſ-
ſa coꝛroſa eſt cutis et caro. Tūc ſampſon
ait. Non eſt conueniens hoc poculū ad bi
bendum. Turbato rege cū quo vir ſanctꝰ
in mēſa ſedebat ⁊ cunctis admirantibus
manū leſi ſignauit ⁊ ſanā reddidit. In-
durata vero regina non multū poſt ꝯtra
virum dei leonē ferocē dimitti iuſſit ſꝫ ele
ctū dei virꝰ xp̄i ꝓterit ⁊ veluti conto leo
percuſſus in fugam ſe ꝯuertit. Et ait ſan-
ctus. Impero tibi i noīe iheſu xp̄i ne cui-
q̄ amplꝰ noceas ſꝫ velocit pereas. Qui
ſtatim ſaltū dans pꝛecipitē expirauit: et
regina cū ſuis fautoꝛibꝰ ſampſonis pedi
bus ꝓſtrata veniā poſtulauit. Iuxta ſe
canā ad pꝛeces regis ſerpentē patriaꝫ in-
feſtantē ſolo ſermone occidit ⁊ monaſteri
um ibidē conſtruxit. Biduo ſeu triduo ⁊
quādoq̄ ſeptimo die ſe refecit/ noctes oꝛa
tionibꝰ aſſiduis ſtādo iſompnes ducebat
In remotioꝛi loco ab hoibꝰ in quadꝛageſi
ma ſegregatꝰ oblatiōes tres ſecū poꝛtās

vſqꝫ ad paſca illis dei virtute victitabat Jn dolo tandē monaſterio corpus ſeculo aīam reddidit celo quinto kal. Auguſti.

¶ De ſctā Sexburga regina ⁊ abbatiſſa

Sancta ſexburga vera imperatrix diuitijs īperabat nec hijs quas tenebat teneri poterat. Nemo illa inter delitias continētior: nemo in regio faſtu humilior nec ſpiritu pauperior. Fuit namqꝫ hec beata regis anne eſtanglorꝫ filia generoſis morib⁹ ⁊ oībus amabilis ac gratioſa. Cum enim adoleuiſſet ercōberto regi cantuarie a parentibus traditur ī vxorem: natiqꝫ ſunt illi filij reges egbertus ⁊ lotharius: filie quoqꝫ ſanctiſſime ermenilda ⁊ erkengoda quarū prior iuncta eſt merciorū regi Wlfero que ſanctam peperit Werburgam: altera tranſmarina monaſteria adijt vbi peregrina quieſcens ſe a xpo ſuſceptā claris miraculis oſtendit. Quis autem digne memoret qualiter ſāctiſſima ſexburga ſub ipo iugo matrimonij vitam duxerit? Duces nouerūt dn̄am pauperes alumpnā illi principem: iſti frequentabant matrem/ illi venerabant̄ maieſtatem iſti colebant humilitatem/ ſuperioribus imperialis inferioribus videbatur equalis. Summis precipiebat/ infimis miniſtrabat: vt oīm mr̄ oībuſqꝫ erat amabilis/ omnibus venerabilis/ rara in turba/ frequens in eccleſia: regem attentius accendebat ad diuinum obſequium Rex itaqꝫ crebro ipſi⁹ inſtinctu primo oīa ydola que ſub prioribus regibus adhuc erant reſidua ab vniuerſo regno ſuo cuꝫ om̄i paganiſmo fūditer exterminauit regnūqꝫ xpi non tam dilatauit ꝙ totū chriſti eſſe fecit. Jnſtinctu regine deo dilecte rex monaſteria ampliauit: eccl'ias cōſtruxit. Prim⁹ etiā quadrageſimalis abſtinētie ita oībus indixit obſeruātiam vt violatori decerneret vindictam. Liberos autem ſctiſſima parens ad oēm dei timorē ⁊ reuerentiam erudiebat ac mandatorū ipſius cuſtodiaꝫ. Tandē ercōbertus viceſimo quarto regni ſui anno obijt ⁊ beata ſexburga regalia ornamenta cū pompa ⁊ luxu ſeculi abijcit ⁊ habitum ſanctimonialem induit apud cenobiū helienſe ſub ſorore ſua ſancta etheldreda: Se quoqꝫ in omnem virtutem erexit ieiunijs vigilijs ac varijs laborib⁹ corpus affligere/ voluptatum maculas igne amoris dei decoquere/ lachrimarū fluuijs abluere oīmqꝫ continentia ⁊ humilitate emulari/ ſanctimoniam beate ſororis ſue cepit. Poſt obitum ſorori ſue ſucceſſit reginine omniū vnanimi electione. Jntellexit beata tūc ſe maiori oneratā diligētia cū etiam pro oīm commiſſorū ſibi vigulandū eſſet tutela. Omnibus ergo deuote et humiter ſatagebat miniſtrare. Jnter innumera auteꝫ gratiarum xpi chariſmata hoc etiam altius accendit ad virtutum premia ꝙ predicte germane ſue gleba poſt ſexdeciꝫ annos ſepulture inuēta eſt tota incorrupta Exacto tandem in bonis operib⁹ vite ſue curſu pridie Nonas iulij ad eterna gaudia ꝯcēdit ⁊ iuxta ſororē ſuā ſepulturam meruit. Floruit aūt circa annū dn̄i ſexcēteſimū quadrageſimuꝫ.

Narratio.

Huius enī filia erkengoda magnarū fuit virgo virtutū ſeruiēs dn̄o in monaſterio qđ in regione francorū conſtitutū eſt a ſctā virgine phara noīe brige. Nam eo tēpore nec dū multis in regione anglorꝫ monaſterijs ꝯſtructis: multi de britānia monaſtice conuerſationis gratia gallliaruꝫ monaſteria adiē ſolebāt filiaſqꝫ ſuas xpo ſacrandas mittebant maxime in brige in cale ⁊ in andelegū inter quas erat ſethritha filia vxoris anne regis orientalium anglorum et filia naturalis eiuſdē regis ethelburga. Que vtraqꝫ cū eſſet peregrina eiuſdē monaſterij brigēſis ē abbatiſſa

conſtituta. Erkengode vero virginis mul-
ta ſolent opera virtutũ ⁊ miraculoꝝ nar
rari verũ nos de tranſitu illius quo cele-
ſtia regna petijt aliquid breuiter dicẽ ſuf
ficiat. Imminente vocationis ſue die ce
pit circuire in monaſterio caſulas īfirma
rum xp̄i famularum ⁊ maxime prouecte
etatis et q̄ morum ꝓbitate erant inſignio
res quarũ ſe oīm precibus humiliter com
mẽdans obitũ ſuum quẽ reuelatione didi
cerat eſſe futurum nõ celauit. Quã reue-
lationem eſſe talem prohibebat. Vidit ei
albatorũ cateruã hoīm monaſteriũ intra
re: hoſqꝫ a ſe interrogatos quid quererẽt
aut quid ibi vellent reſpondiſſe ꝙ ob hoc
illuc fuerunt deſtinati vt aureũ illud nũ-
miſma quod illuc de cancia venerat ſecũ
aſſumerent. Aurora autem ipſius noctis
preſentis mundi tenebras tranſiens ſup
nam migrauit ad lucem. Multi vero fra
trum concentus angelorũ pſallentiũ ma
nifeſte ſe audiſſe referebant ſed et ſonitũ
quaſi plurime multitudinis monaſteriũ
ingredientis. Mox egreſſi viderunt lucē
celitus miſſam fuiſſe maximam que ſan-
ctam illam aīam carnis vinculis abſolo-
lutã ad eterna celeſtis patrie gaudia du-
cebat. Placuit poſt diem ſepulture eiꝰ ter
tium vt lapis quo monumentũ eius tege
batur altius ipo in loco reponeretur. Quõ
dum fieret tante ſuauitatis fragrãtia ab
imis ebulliuit vt cunctis qui aſtabant fra
tribus ac ſororibꝰ quaſi opobalſami cella
ria eſſe viderentur aperta. Matertera ve
ro eius ethelburga perpetue virginitatis
gloriam ī magna corporis continẽtia ſer-
uauit. Elapſis poſt eiꝰ obitum ſeptem an
nis ita intemeratũ corpus eius inuentũ
eſt ſicut a corruptione concupiſcentie car
nalis erat immune cuius dies natalicꝰ
Nonis iulij in magna glīa celebrari ſolet

¶ De ſancto Swithuno Epõ ⁊ ꝯfeſſore.

Glorioſo rege anglorꝝ Egber-
to regnãte q̄ rege kinegilſo de
idolatria reuerſo ꝑ beatũ bir-
num octauꝰ ſucceſſit in regnũ
beatꝰ Switunꝰ pater et paſtor in eccleſia
dei futurus curſus ſui in ſtadio mũdi hu
ius diuina mīa ordinante accepit exordiũ
Nã annis puerilibꝰ in bona ſimplicitate
tranſactis iugum ſeruitutis dominice ac
cipere feſtinauit ſuſceptũqꝫ humiliter vi
riliterqꝫ portauit. Itaqꝫ ſuſcepto clarita
tis officio de gradu in gradũ de virtute ī
virtutem: greſſus eius deo per omia dirī
gente conſcẽdens ſub helinſtano Winta
no epo ad honorem ſacerdocij prouectus
eſt. Curabat enim ſeipm miniſtrũ proba-
bilem deo ſemper offerre / verbum verita
tis catholice et recte tractare benignitatī
⁊ manſuetudini inſeruire opera pietatis
ſuper omia exercere / inordinate viuẽtes
virga correptionis increpare / humiliter
qꝫ omnibus miniſtrare. Cuius famã rex
audiens eum accerſiuit ⁊ inter precipu-
os amicos eum eſſe conſtituit: commẽda-
uitqꝫ filium ſuum noīe adulphum libera
libus diſciplinis erudiendũ ⁊ ictis mori-
bus inſtruendũ: quem poſtea in ſubdiaco
num ordinauit. Sed qꝛ pater ſuꝰ ſine he
rede preter illum deceſſit ordinauit leo pa
pa vt in regno ſuccederet / vxorem duce-
ret ⁊ liberos procrearet. Defuncto tandẽ
helinſtano epo voto oīm Switunꝰ electus
eſt. Huius enim oratione et exhortatione
rex adulphꝰ eccleſijs dei vniuerſam deci-
mam terre regni ſui benigne donauit et
libere poſſidere conceſſit. Hic etiam ſan-
ctus põtem ad orientẽ Wintonie conſtru
xit: cuius operi cum ſollicite operã daret
reſidente illo ad opus quadam die cõtigit
pauperculam mulierem illuc venire oua
venalia in vaſe deferre ⁊ ab operarijs laſ-
ciuientibus ⁊ ludentibꝰ miſeram appre-
hẽdi oua vniuerſa nõ eripi ſꝫ ꝯfrigi. Que
cum pro illata iniuria et dampno flens

⁊ eiulans in preſentia epi conquereret̃ il
le pietate motus vas in quo erant oua re
poſita ſumit dexterã leuans ſignũ crucis
edidit ⁊ incorrupta et integra reſtituit.

Sctũs iſte eccleſias in locis in quib⁹ nõ
erant ſtudioſe fabricauit: dirutas et fra
ctas reparauit. Dedicatur⁹ enim eccleſi
am nullius equi vehiculum neq̃ ſecula
ris pompe ſibi dignitatẽ adhibuit: ſ3 cle
ricis ac familiaribus ſuis comitantibus
nudis pedibus humiliter incedebat. Con
uiuia ſua non cum locupletibus ſed cum
egenis ⁊ pauperib⁹ erãt: os ſuum ſemper
apertum habebat vt inuitaret peccatores
ad penitentiam: ſtãtes ne caderẽt lapſos
vt reſurgerent admonebat: cibos non ad
impletionẽ ſed ad ſuſtentationẽ ſui par
ce ⁊ moderate ſumebat. Poſt multas vigi
lias poſt multos labores ne deficeret ſom
pni paululum admittebat: pſalmis ⁊ cã
ticis ſpiritualib⁹ ſemp̃ intent⁹: proximo
ſp̃ tanq̃ ſibi quod vtile / qḋ honeſtũ / piũ /
ſctm̃ eſt: modeſto ⁊ humili ſermone refe
rebat. Vixit aũt btũs dei ſeru⁹ Switun⁹
vſq̃ ad exitum vite in obſeruatiõe vera
mandatorꝫ dei oĩ cuſtodia conſeruãs cor
ſuum / in oĩ mũditia ⁊ ſpũali puritate ca
tholice ⁊ apoſtolice doctrine cuſtos integer
filiorꝫ ſpũaliter regenerator in ſctẽ cõuer
ſatiõis ſtudio eruditor puigil ⁊ magiſter
Humilitati eni ⁊ manſuetudini curioſius
inherebat pacẽ et ſanctimoniã ſequẽs fõ
tem vite ⁊ beatitudinis eťne ſitiebat. Mi
grauit ab hoc ſeculo ad ſidereas mãſiões
ſexto nonas iulij: anno dñi octingenteſi
mo ſexageſimo ſecũdo. Nõ enĩ intra eccle
ſie ſepta ſed extra eccl̃iam in indigno lo
co ⁊ vili ſe cumulari precepit. Poſt obi
tum ſuũ mltis miraculis chorusauit in
ter que apparuit cuidam viro incredibili
infirmitate per oĩa membra pcuſſo ad
monens vt ethelwoldum Wintonie epm̃
adiret referens diuina miſeratione pro
uiſum ipſum a loco vbi iacebat debere le
uari et intra eccleſiam loco digniori hono
rificentius tumulandũ: ſi diffidat / ſi heſi
tet / ſignũ pro teſtimonio habiturum mo
leſtiam infirmitatis ſue qua hacten⁹ de
tinebatur: ipa eadẽ hora illum relicturã
ſalutiſq̃ leticiam perfecte reuerſurã. Ad
didit etiam vt ad locũ ſepulture veniat ⁊
vnũ de ferreis anulis qui lapidi adhuc in
fixi videntur: ſi abſtrahat cũ oĩ facilita
te ⁊ abſq̃ omni lapidis illius leſione exi
turum ac iterũ eadem facilitate eodẽ inte
gritatis tenore ſeruato in locũ vnde ab
ſtrahebatur redituru3. Surgit itaq̃ per
fecte ſanitati redditus: ſicut predicta ſũt
omnia repperit ⁊ cuncta ex ordine ponti
fici intimauit. Curuatũ quẽdam beſtia
li more in terram reſpicientem ſanũ et in
columem reddidit. Quidam nobilis ⁊ di
ues cum tempore meridiano iuxta ripa3
fluminis deambularet: apparuerunt ei
ſubito tres ſupra modum horrende qua
ſi mulieres ⁊ altitudinis immenſe. Que
cum fugientem apprehendiſſent ⁊ multi
plici anguſtia afflixiſſent ⁊ pene ſuo flatu
ſuffocãtes peſtifero horrore incredibili ſi
milẽ inſano reddiderunt. Cui ad eccl̃iam
adducto nocte apparuit ſctũs Switun⁹: et
oĩ dolore excuſſo eum ſanitati reſtituit

Cum aũt ethelwoldus eps corpus eius
de terra leuaret mira odoris fragrantia
omnes perfudit: mulier ceca viſum rece
pit: ⁊ multi diuerſis infirmitatib⁹ oppſſi
ſancti meritis curati ſunt. Facta eſt autẽ
tranſlatio corporis eius anno ⁊ dormitio
ne ſua centeſimo decimo: ⁊ incarnatiõis
dominice nongẽteſimo ſeptuageſimo pri
mo Idus iulij.

Eadem die puerum a natiuitate mira
biliter contractum curauit: tribus mulie
ribus oculorum lumine priuatis viſum
reddidit: nexibus ferreis mulierem quo
q̃ in carcere compeditam ruptis vinculis
liberauit / paraliticum ſanauit / matro
nam nobilem cecitate percuſſam illumi

nauit viginti quinqꝫ īfirmos varijs moꝛbis vexatos diuerſis e locis veniētes vna die perfecte valitudini reddidit. Cecus quidā ſanitatis gratia apl'oꝝ petri ⁊ pauli limina viſitauit: quā cū aſſequi non valeret redijt ⁊ pꝛima aduēt⁹ ſui nocte in eccleſia ſcti ſwituni lumē oculoꝝ recepit. Mulieres duas cecas duaſqꝫ contractas vna die curauit triginta et ſex tam de diuerſis partibus q̄ varijs afflicti doloꝛib⁹ infra ſpaciū trium dierū ſcti viri meritis ſalutem optatā cōſequuti ſunt. Nec multo poſt cētū vigītiquatuoꝛ infra dies quatuoꝛdecim: a ſuis infirmitatib⁹ liberati ſunt. Rex edgar⁹ ad arcendū latrocinia ſolicit⁹ legem ſtatuit vt in furto depꝛehēſus oculis pꝛiuaretꝛ/ aurib⁹/ manibus pedibuſqꝫ pꝛeciſis cute capitis exueretur ⁊ hac pena multatus feris ⁊ auib⁹ laniand⁹ traderetur. Cūqꝫ innocēs quidā eodē iuditio dāpnaretꝛ effodiuntꝛ ei⁹ oculi/ manus et nares amputantꝛ: aurib⁹ exciſis foramina audiendi cruoꝛ fere obſtruxit īfuſus. Dum aūt a parentib⁹ ad oꝛatoꝛium ſcti ſwituni delatus fuiſſet vt ſibi melius ſolus redderetꝛ audit⁹: ⁊ ſtatim qđ petijt obtinere meruit. Sed ⁊ quod nō rogauit obtinuit: dū oculis qui ſibi effoſſi fuerant reſtitutis ⁊ narib⁹ recupatis viſum dño miſerante recepit. In villa quadā ciuitati wintonie cōtermina mulier quedā lōgeua iā ſenectute confecta dū nocte quadam ad lectū doꝛmitura deſcenderet oſtium domūcule ſue ſuper ſe claudere oblita eſt. Cōtigit aūt lupum de ſilua egreſſū domū illius ingredientē vbiqꝫ luſtrando puagare eamqꝫ in lecto quieſcentē foꝛtuitu reperire. Quā illico coꝛeptā per bꝛachium qđ extra lectū ſopoꝛe depꝛeſſa penduſum extenderat nō multum reluctantem ſecū in ſiluam ſemiuiuā abducit ⁊ iā pꝛope defunctam tam laſſitudine q̄ pauoꝛe depoſuit. Ad vlulatū ei⁹ nemus omne circūiacens alijs reſpondētib⁹ multiplici et miſerabili vlulatu perſonante contremuit. Illa quid faceret? Inedia ⁊ etate debilis erat/ cruētus hoſtis/ raptoꝛ immanis illa ſola hoſtes plures adeſſe feſtināt. Cūqꝫ ad deū ⁊ ſctm̄ ſwithunū pꝛeces deuote fudiſſet audito noīe ſwituni lup⁹ doꝛmire cepit. Fugit illa ⁊ a loco declinare feſtinat currit non pedibus humanis ſꝫ leuamine ⁊ auxilio diuine ſubuētionis. Lup⁹ vero euigilās cū alijs ſuis ſocijs magnū clamoꝛē emittens inſequitur ſed null⁹ eorum mulieri nocere potuit quā dei ⁊ beati pontificis mīa liberare curauit. Statuam quandā ſcti ſwithuni eps̄ ſchirburnenſis a fr̄ibus acquiſitam honoꝛifice in eccleſia ſua locauit vbi glorioſa miracula crebꝛo fieri ſolebant. Ad hanc quidam elephantie moꝛbo percuſſus nō curationis gratia ſed vt ab oꝛantib⁹ ī loco elemoſinā acciperet deuenit. Cūqꝫ illic paululū obdoꝛmiret viſum eſt ei ſctm̄ ſwitunum adeſſe ⁊ lepꝛam ſuam manu detergere et infirmitate ſepoſita integre ſalutis beneficium repente ſe recipere. Euigilās autē letus a ſompno coꝛam oībus cingulū ſoluit ⁊ ſanatū ſe oſtendit.

De ſancto Thatheo confeſſoꝛe.

REx quidam hibernie noīe thathalius filiū genuit noīe thatheum optimis moꝛib⁹ oꝛnatum ⁊ a pꝛimeua etate ab oībus illecebꝛis immaculatum Cum enī viderent parentes puerū ſecularia deſpicere ⁊ ad celeſtia tendere eum lr̄is imbuendū tradiderunt. In omni demum virtute docilis puer pꝛoficiens percurrente per vniuerſam hiberniā fama eius confluebant vndiqꝫ iuuenes ad audiendam doctrinam ei⁹. Rege interea infirmitate depꝛeſſo de cōmuni oīm cōſilio vocat⁹ eſt thatheus vt a pr̄e regiminis curā ſuſciperet. Ille vero regnū terreſtre deſ

piciens ⁊ celeſte deſiderās ne retineretur inuitus: indutias poſtulauit. Nocte ſeqn-ti vox angelica alloquitur eum dicēs. Ec-ce aſto et conſulo ne poſtponas intētionē tuam pꝛimā/caducam hereditatē ne dili-gas infinitam patriā nō amittas. Que-cunqꝫ vides in ſeculo euaneſcūt cū luctu ⁊ periculo luctuoſa vniuerſa que audis: periculoſa oīa que reſpicis. Qualis enī ⁊ quantus debet eſſe vigoꝛ intrinſecꝰ vt poſſit expelli occultus inſidiatoꝛ ⁊ inimi-cus? Die ergo craſtina feſtinanter ad ma-re tende: ⁊ ad bꝛitanniā tranſito pōto deo comite perge. Mane aūt aſſumptis ſecū octo diſcipulis venit ad mare ⁊ nauiculā quādā ſn̄ remigi remo ⁊ velo intrās, pſpo flante vēto bꝛitāniā applicuit. Relicta au-tem ad littꝰ ſine retinaculo nauicula duꝫ in villa pꝛoxima quieti fratres mēbꝛa da-rent miſſus eſt vnꝰ ad mare qui nauiculā ſolutam alligaret. Qui littoꝛi accedēs vi-dit ceruum moꝛe humano cū pedibꝰ funē retinentē ⁊ a ſubmerſione nauiculā pſer-uantem. Adducto aūt ad virū dei ceruo virtus dei coegit beſtiam in terram iace-re/collum pꝛotendere ⁊ ſignū occiſionis oſtēdere. Occiderūt ergo eū ⁊ cibaria fra-tribus pꝛeparauerūt. Rex pꝛouincie il-lius noīe cradocus audita viri dei fama: legatos ad eū miſit quatinꝰ euāgelica hoꝛ-tamenta ab illo audiret ⁊ audita retine-ret. Ille aūt humiliter legatis reſpondit. Rex veſter ſi cupiat vos viſitare huc ve-niat: ego aūt regē ſecularē ⁊ copioſaꝫ eiꝰ familiam nō viſitabo. Quo audito rex aſ-ſumptis ſecū militibꝰ mł'tis ſctm̄ thathe-um viſitauit immenſis pꝛecibus rogās quatinus in vꝛbe ſua ſcolarū ſtudiū rege-ret. Qui talentū ſibi cōmiſſum ſeminare cupiens fluentibus vndiqꝫ ſcolaribꝰ ad rogatum regis ſtudiū regere cepit ⁊ col-lato ſibi a rege agro eccl'iam ſctē trinita-tis honoꝛe conſtruxit: ⁊ de conſilio landa-uenſis epī duodeciꝫ canonicos ibidē deo ſeruientes inſtituit. Cum vacca viri dei in pꝛato cuſtodiretur ſuperuenerūt armi-geri quidā cum quadꝛagintaſeptem eq̄s qui incidendo ⁊ calcando totū coꝛrupert: Et ſine moꝛa equi oēs in terrā cadentes: moꝛtui inuēti ſunt. Quo audito rex illos armigeros verberibus afflictos a curia ſua expulit ⁊ nudis pedibꝰ familia ſeqn-te ad virū deueniēs genuflexit ⁊ veniam poſtulans quicq̄d ſui deliquerāt ad volū-tatem thathei ſatiſfactionem pollicetur. Et data humiliter a ſeruo dei venia oēs equi in ſtatuꝫ pꝛiſtinū reſtituti ſunt. Hoc viſo miraculo dedit ei rex totam vꝛbē cuꝫ palatio ſuo. Nocte quadam latrones de regione gūdlei regis venientes vaccā vi-ri dei ſecū ad illiꝰ curiā adductā infecert ⁊ i caldariā carnē iſciſā ad coq̄ndū poſue-rūt. Sꝫ q̄to plus ignis augmētatꝰ extitit tāto caro in caldaria poſita magis cruen-tata apparuit. Audiens vir dei vaccā ſu-am furatam: veſtigiū eius inuenit miro modo in lapide impꝛeſſum ⁊ cū ſocijs ſu-is vſqꝫ ad palatiū regis veſtigia vacce ſe-quendo peruenit. Cuius aduētu cognito caldariā plenam aqua feruente iūcis coo-pertam ab igne depoſitā quaſi ſedile pꝛe-parant ⁊ virum dei ibidem ſedere inuitāt Et cū iniquitatis filij virū ſctm̄ in ferui-dam aquam ſubito cadere putant: ſedile factum eſt ſolidū ⁊ firmū quaſi lapideuꝫ eſſet. Rex enim hoc cognito flexis genibꝰ veniam imploꝛauit. Indulta regi venia carnem ⁊ oſſa vacce ſue ſuper coꝛiū poni iuſſit: ⁊ ſtatim coꝛā oībus viua ſurrexit Sctūs autē cadocꝰ ī iuuenili etate illo tē-poꝛe in curia genitoꝛis manens: viſo hoc miraculo ſctō thatheo traditur virtutibꝰ infoꝛmandꝰ: Et extincto igne die quadaꝫ miſſus eſt cadocꝰ ignē ad eccleſiam defer-re: ſed ruſticꝰ quidā ignem ſibi tradere re-nuit niſi in clamide illum baiularet. Lo-catis tandē in mantello carbonibꝰ ad ma-giſtrū veſte illeſa depoꝛtauit. Quo viſo

miraculo doctor thatheus inſtructū cado
cum in omī virtutū exercitio ad heremū
tranſmiſit. Puella machuta noīe dum
oues ſibi commiſſas cuſtodiret latrones
duo rapto ariete ⁊ necato puellam in ſil-
uam abductā ne latrociniū pderet decol-
larunt. His auditis doluit vir dei ⁊ dum
orōnibus vigilaret homicide ad oſtiū ſuū
venerunt cōfitentes ſe arietem furatos:
⁊ quod nequius erat homicidiū perpetra
tos. Illis veniam petentib⁹ precepit ad
antiſtitem pergere ⁊ poſt cōfeſſionē peni-
tentiam impoſitam implere. Uir aūt dei
in loco vbi occiſa virgo extitit eccl'iam fū-
dauit ⁊ corp⁹ virginis in monaſterio ſuo
ſepeliuit. Uir dei inſtructu bubulci cu-
iuſdam fontem limpidiſſimū de terra pro
duxit. Idem iterū bubulc⁹ venit ad virū
ſctm̄ dicens. Lupa inquit ſeuiſſima de ſil
ua exiens ſeptem porcellos de grege por-
corum abſtulit. Cui ſctūs. Uade in pace:
nec ampli⁹ doleas qr de⁹ viſitabit ſeuiciā
lupe nec amplius tibi nocere poterit. In
craſtino vidit ſubulcus lupam venientē
⁊ ſuū catulum in ore tenentē ⁊ quaſi alie
num ad oſtiū ſubulci reliquit. Catul⁹ ve-
ro relictus ad porcam orbatam acceſſit ⁊
continuo eius vbera ſugit. Creuit enim
vt canis domeſticus non quaſi lupus: et
gregem tribus annis ſedule cuſtodiuit.
Sctūs tandē thatheus poſt multa virtu
tum patrata miracula vigilias ⁊ abſtinē-
tias deo acceptas ſeptimo kal'. Januarii
in manus creatoris ſui ſpm̄ emiſit ⁊ i mo
naſterio ſuo ſepeliri cū honore meruit.

¶ De ſancto Theliao Epo ⁊ confeſſore.

Sanctus enī theliaus ab infan-
tia dei cultor exiſtēs orationi-
bus ⁊ vigilijs deo militauit ſe-
ipſum vt alios pigueſceret ma
cerabat: omīa que poſſidebat
pauperibus errogabat ⁊ aliorū miſeraba
tur vt miām conſequeretur. Ex nobilib⁹
parentibus ortus eſt vt carnis nobilitas
inter hoīes honeſtaret eum qui iam ani-
mi nobilitatē apud deū acceptabilis erat
Poſt incrementū aūt etatis virtutū ⁊ ſa
pientie congrue noīe helyos a ſapientib⁹
nuncupatus eſt: elyos eī grece latine ſol
interpretatur. Fulgebat enī ſicut ſol do-
ctrina ei⁹ fideliū illuſtrando corda: ſ3 lai-
cis extremū vocabuli corrupte proferētī-
bus adoleuit qđ nō elyos ſed eliud appel
latur. A ſancto enim dubricio epo in ſcri
pturis ſctis erudit⁹ fuit donec eum tante
indolis puerū perpendit vt ſpū ſctō coope
rante ſcripturarū nodos perfecte explica
ret. Tūc puer ſctūs audita cuiuſdā pau-
lini ſapientis viri fama acceſſit ad eu3 et
ſcripturarum ſecreta cū illo conferebat.
Ubi ſctm̄ dauid pfecte hoīem vite ſibi aſſo
ciauit: quos tanta cōiunxit dilectio ⁊ ſan-
cti ſpūs gratia ꝙ idem velle et nolle am-
bobus eſſet. In iſtorꝫ aūt ſctōrū dieb⁹ qui
dam populi qui ſiue a pictis veſtibus ſi-
ue propter oculorū ſtigmata picti dicebā-
tur: cū innumera claſſe de ſcithia ad bri-
tanniam venerunt ⁊ capti amore t're poſ
ſidende magis fraude ꝙ viribus britan
nos inuaſerunt ⁊ in eis ad temp⁹ miram
tirannidem exercuerunt. Quorum prin-
ceps miſeros incolas trucidando/edes et
templa cōburendo vſqꝫ mencuiam proce
dens palatium ibi conſtruxit. Et videns
ſancti dauid ⁊ eliud aliorumqꝫ ſanctorū
vite ⁊ morū ſctitatem non ſolū illis inui-
dit ſed multa eis obprobria ſepe ingeſſit.
Precepitqꝫ vxori ſue ad ſctōs ancillas ſu
as dirigere ⁊ motib⁹ corporū impudicis ⁊
blandimentis ſctōrum mentes a propoſi-
to peruertere. Que dū dn̄e ſue mandata
ſequentes quaſi inſanas ſe ſimularēt: in
ſane facte ſunt. Quo viſo perſequutor il-
le ⁊ domus ſua tota fidem xp̄i ſuſcipiētes
baptizati ſunt. Cum enī ſctūs theliaus
qui ⁊ elyud ⁊ madoc⁹ lectionibus vacarēt

ſuperuenit famulus quidã dicens ligna deeſſe quibus cena frm̃ preparari poſſet Qui egre ferentes audita ad ſiluã cũ feſtinatione pergebant. Et ecce duo cerui manſueti occurrẽtes quaſi ad ſeruiendũ parati colla ſua iugo ſubmittebãt. Cumqȝ ſancti onerato plauſtro redirent viris longe precedentibus ſanctis nullo vrgente cerui velociter eos ſequuti ſunt & multo poſt tẽpore ligna & alia neceſſaria monaſterio deferebant. Miſit aũt dñs angelum ſuũ ſctis dauid/theliao/& paterno ꝙ hieruſalem peregre proficiſci & donatiua ibi recipere eis precepit. Tunc illi ſine pera & baculo in dño tantuȝ confidẽtes iter arripiunt & per diuerſas prouincias ſue ſanctitatis veſtigia relinquentes: occurrentium debiliũ dolores alleuiabant. Cũqȝ in via obſiſterent non tantũ ſpolia illis pacifice concedebant ſed ſi quid prede immemores ipi relinquerent predatoribus hilari vultu porrigebant. Illi autem ſimplicitatem ſctorũ conſiderantes redditis ſpolijs veniam de cõmiſſis poſtulabant & ad tuta loca conducebãt Ingreſſis aũt illis hieruſalem occurrit oĩs popul⁹ pſallens in canticis & hymnis vſqȝ ad templũ dñi eos deducens. Continuatis ei triduo ibi precibus adeo ſupernorũ cõtemplationi vacabant ꝙ terrenorũ immemores penitus erant. Expectabat interea tot⁹ clerus attente conſiderans quis ſctõꝝ quã ſedem ſibi oratiõe finita eligeret vt ſicut celitus per angelum docti erant in ſediũ electione notarent quẽ ceteris illoꝝ prelatum conſtituerent. Erant in templo tres cathedre ſenioribus ab antiquis temporibus conſtitute quarũ inferiorẽ et magis humilem theliaus eligens nobiliores fratribus propter reuerentiaȝ dimiſit. Quo viſo oĩes qui aderant in facies ſuas proni cadentes coram viro dei dixerũt. Salue ſancte dei theliae & vt apud dñm nobis valeant preces tue propitius concede qȝ hodie plus ceteris cõfratrib⁹ tuis ſublimatus es: reſidẽs i ſede dñi nr̃i ihu xpi i qua patrib⁹ noſtris predicabat regnũ dei. Hoc audiens vir dei: cũ magno ſtupore ſurrexit & ſe in terã proſtrauit dicens. Beatus vir qui non abijt in conſilio impioꝝ: & in via pctõꝝ non ſtetit & in cathedra peſtilẽtie non ſedit. Et benedict⁹ ſaluator ꝙ ſedem ſibi fieri elegit de ligno: qui p lignuȝ ſuccurrere voluit pereunti mundo. Rogauerunt ergo eũ oĩes quatinus ad iſtructionem virtutũ parabolam eis de xpo diceret vt ſicut illum imitatus fuerat in cathedra reſidendo eum imitaret̃ verbũ dei predicando. Qui vidẽs amorẽ diuini verbi flagrare in cordib⁹ eoꝝ cum lingue eorum penitus expers fuit miro modo ſollicitudo & anguſtia premebãt eũ. Ut tñ populo ſupplicanti et illoꝝ voto ſatiſfaceret ſacras ſcripturas exponere cepit & vnuſquiſqȝ aſtantiũ illum ſua lingua loquẽtẽ audiuit. Cumqȝ oẽs tanta dulcedine ſermonis illi⁹ eſſent affecti vt quanto eũ diutius audirent magis illum audire deſiderarent: ne predicandi officiũ videret̃ preſumere ſi ſolus predicaſſet: populo dixit. Audite iam a fratrib⁹ meis verba vite ꝙ me pecfectiores in vita ſunt & diligentiores in doctrina. Surrexerunt eego ſctũs dauid & paternus & predicauerũt populo oĩbuſqȝ i ſua lingua perfecte intelligẽtib⁹ eos. Poſt hec vero admonitione angelica a clero & populo electi pontificali dignitate ſublimati ſunt et quaſi i teſtimoniũ gratie: quã ibi dño lagiente ſuſceperant data ſunt eis p̃cioſa tria munera prut cuiqȝ cõpetebat. Paterno baculus & capa choralis precioſo ſerico contexta eo ꝙ illum cantorẽ egregiũ videbant ſctõ autẽ dauid altare mirificũ nulli bene notũ de qua materia fuerat factũ: nã iocũdi⁹ ceteris celebrauit Beato aũt theliao cimbalũ dederunt magis famoſum ꝙ ſit magnũ: magis precioſum ꝙ pulchꝝ qȝ dulci ſono

organū oīe videtur excellere. Periuros dampnat/infirmos curat: ⁊ ſingulis horis nullo monēte ſonabat donec peccatis hominū exigentib⁹ qui illud pollutis manibus temere tractabāt a tam dulci obſequio ceſſaret. Sicut enī cimbalū a torpore ſompni et inertie cunctos ad eccliaȝ inuitat ita ſctūs theliaus xp̄i preco fact⁹ inceſſanter predicādo ſubiectos ad celū verbo ⁊ exemplo incitabat. Sancti itaqȝ dei proſpere in regionem ſuā reuerſi ꝓpter peſtilentiā que totam fere deleuerat gentem diutius in terram morari nō poterāt Peſtis aūt illa flaua vocabatur eo ꝙ flauos et exangues vniuerſos quos inuaſit efficiebat. Que in columpna aquoſe nubis hominibus apparebat vnū caput v̄tens per terram/aliud ſurſum trahens p aerem ⁊ per totam regionem diſcurrens Quecunqȝ aūt aīantia ſuo peſtifero flatu attigit: aut illico moriebant̄ aut vſqȝ ad mortem egrotabant. Si quis vero medelam egrotāti adhibere conaretur ſine medicaminis effectu medicantē cum egroto atra lues ad interitum trahebat. Seuiente enī in hoībus ⁊ iumentis illa peſte: ſctūs theliaus in ieiunio ⁊ plāctu clamauit ad dn̄m dicens. Parce dn̄e parce populo tuo qui non vis mortem peccatoris ſed vitam: ne des hereditatem tuā in perditionem. Ira demū dei eius oratione aliorumqȝ ſctōꝝ ad temp⁹ ſopita celit⁹ admonitus cum hiis que reſidui fuerāt de gente in longinquas diſceſcit regiōes donec deus eis reditū ī patriam innuere dignaretur. Deus aūt cui⁹ mīa plena ſūt vniuerſa non tantum gentis tandē miſeriam: ſed ſctm̄ pro gente exorātē propiti⁹ reſpitiēs conceſſit eis de exilio reuerti ⁊ a periculo penit⁹ liberari. Uir aūt dei gentis reliquias coligens natale ſolum repetiit ⁊ prīcipatū ſuper omnes eccleſias occidentalis britanie vſqȝ ad finem vite ſue tenuit. Sanctus demū theliaus virtutibus et oīi ſanctitate plen⁹ in ſenectute bona quinto idus februarij ſeculū relinquens migrauit ad celum. In nocte aūt depoſitionis eius inter tres cleros trium eccleſiarum illi⁹ magna oritur diſſentio ſingulis ſuas auctoritates de habēdo corpore eius ⁊ priuilegia precedentib⁹. Diſcretorum tū̄ habito tandem conſilio orationibus et ieiuniis inſtituere acquieſcūt vt ſummus arbiter xp̄s qui eſt vera auctoritas ⁊ priuilegium ſanctoꝝ oſtēdere dignaretur quibus ſancti ſui corp⁹ dignius eēt committendū. Mane autem facto quidaȝ ſenior vbi corp⁹ ſancti poſitū erat inſpiciendo conſiderans voce magna exclamauit dicens. Exaudita eſt frēs mei a dn̄o oratio noſtra. Surgite ⁊ q̄ facta ſunt a xp̄o dn̄o ad veſtram ſedandā diſcordiā reſpicite ⁊ ſicut in beati confeſſoris theliai vita ſanctiſſima ſic ⁊ in eius morte ad honorem et laudem dei fierent miracula Et ecce vident ibi corpora tria quib⁹ par erat quantitas in corpore/idem color ī facie ⁊ in nullo diſcrepantia totius cōpaginis aut veſtiū lineamēta poſſidebāt. Sicqȝ ſedata lite ſinguli cuȝ ſuo corpore cum gaudio reuerſi ⁊ diuerſis in locis cū ſumma reuerentia ſepelierunt. Unum auteȝ corpus in landauēſi eccleſia aliud nō lōge ab vrbe caermerchin tertiū ī Weſtwallia in magno honore habetur.

¶ De ſctō Teodoro Archiepō ⁊ ꝯfeſſore.

Anno dn̄i ſexcēteſimo ſexageſimo quarto mortuo archiepō deuſdedit miſſus eſt romam Wigardus preſbit̄ vir doctiſſimus de genere angloꝝ ab egberto rege cātuaꝝ. ⁊ oſwio rege northāhumbroꝝ vt in archiepm̄ conſecraretur. Qui cum romā veniſſet cū omnibus pene qui cū eo venerant peſtilētia ſuperueniente deletus eſt. Cū aūt adrian⁹ abbas

vt in eius vita ſuperius liquet a vitalia-
no papa accitus onꝰ epatus ſubire humi
litatis gratia recuſaret: inducias petiit ſi
forte aliũ qui eps ordinaretur ex tempore
poſſet inuenire. Erat ipo tpe rome mona
chus beato adriano notus: noīe theodorꝰ
natus tharſo cilicie vir in ſeculari ⁊ diui
na litteratura ⁊ grece inſtructꝰ et latine
probis moribꝰ et etate venerandꝰ. id eſt
annos habẽs etatis ſexaginta ſex. Hũc be
atus adrianus pro ſe obtulit pontificiuꝫ
aliter nulla ratione poſſet euadere. Quẽ
vt idem papa ordinaret ea demum cõdi-
tione impetrauit vt ipe eũ perduceret bri
tanniã et ei doctrine cooperator exiſtens
diligenter attenderet ne quid ille contra-
rium veritati fidei grecorũ more ĩ eccľia
cui preeſſet introduceret. Qui ſubdiaco-
nus ordinatus quatuor expectauit men-
ſes donec illi coma creſceret quo ĩ coronã
condi poſſet. Habuerat eni tonſuram mo
re orientalium ſcti pauli apľi. Qui ordi-
natus eſt a vitaliano papa anno dñi ſexcẽ
teſimo ſexageſimo octauo. Qui britanni-
am veniens dedit ſtatim adriano abbati
monaſteriũ beati petri apľi apud cantua
riam vbi archiepi ſepeliri ſolent: ⁊ pera-
grata inſula tota rectum viuendi ordinẽ
ritum celebrandi paſche canonicũ coope-
rante abbate adriano docuit. Js eni pmꝰ
erat in archiepis cui omis anglorũ eccľia
manus dare conſentiret. Congregata au
tẽ diſcipulorũ caterua metrice artis aſtro
nomie ⁊ arithmetice eccľiaſtice diſciplinã
inter ſacrorum apicum volumina ſuis audi
toribus tradiderunt. Vnde et pleriqꝫ eorum
diſcipuli latinam grecamqꝫ linguã eque
vt propriam in qua nati ſunt nouerũt: ſꝫ
⁊ ſonos cantandi in eccľia quos eatenꝰ in
cancia tantũ nouerãt: ab hoc tẽpore p oẽs
anglorum eccleſias diſcere ceperũt. Jta
qꝫ theodorus perluſtrans vniuerſa ordi-
nauit locis oportunis epos/tenuit cõſilia
correxit imperfecta/fidemqꝫ catholicam
vbiqꝫ predicauit/ſanctitatis exẽplis ſua
documenta illuſtrans. Ordinationẽ ſan-
cti cedde non rite conſecrati vt in eius vi
ta ſuperius patet confirmauit. Huiꝰ ſan
ctiſſimi theodori tempore: nõ ſolũ grecis
⁊ latinis lrãrũ gymnaſijs ſed etiã ſctorũ
maxime frequentia inſtar clariſſimorum ſi-
derum tota reſplenduit anglia. Et audi-
ens fidem eccľie per hereſim euticetis cõ-
ſtantinopolitani multum eſſe turbatã ec
cleſias anglorum ab huiſmodi labe imu-
nes perdurare deſiderans: collecto ſacer
dotum doctorumqꝫ cetu cuius eſſẽt fidei
ſinguli ſedulus inquirebat oīmqꝫ vnani
mem in fide catholica repperit cõſenſum
Vnde et idem ſanctꝰ pater ad inſtructio-
nem ſequentiũ lrĩs inter cetera talia com
mendare curauit. Credimꝰ ⁊ conſtanter
confitemur ſcdm patres ſanctos proprie
⁊ veraciter pfem ⁊ filium ⁊ ſpm̃ ſanctuꝫ
trinitatem in vnitate conſubſtantialeꝫ et
vnitatem in trinitate: hoc eſt vnum deuꝫ
in tribus perſonis conſubſtãtialibꝰ equa
lis glorie et honoris. Et poſt mľta que ad
fidei confeſſionẽ ptinebãt ſcripſit. Suſci
pimus ſanctas ⁊ vniuerſales quinqꝫ ſy-
nodos beatorũ patrũ ſuſcipimus ⁊ glori
ficamꝰ dñm noſtrũ iheſum xp̄m ſicut illi
glorificauerũt nihil addentes vel ſubtra
hentes ⁊ glorificamus deũ patrẽ ſine ini-
tio ⁊ filium eius vnigenitũ ex patre geni
tum ante ſecula ⁊ ſpiritum ſctm̃ procedẽ
tem ex patre ⁊ filio inenarrabilit ſicut pre
dicauerunt hij quos memorauimꝰ ſancti
apoſtoli/prophete/⁊ doctores. Agatho
vero papa in baſilica ſaluatoris rome il-
lis diebus in conſilio ſcripſit. Diffinimꝰ
⁊ ſtatuimus vt vnũquodqꝫ regnũ in bri-
tannia inſula conſtitutũ: habeat ſecundũ
moderaminis menſuram prouinciarum
epos ita ſtatutos vt ſimul omnes cuꝫ ar-
chiepo duodecim eccleſiarũ preſules mu
nerentur: quos archieps q̃ ab apľica ſede
pallij honore decorat prouehat atqꝫ ſacer

dotali gradu eos canonice ordinet ipſius-
qꝫ tm̄ ordinatiōi ſint ſubiecti. Statuimꝰ
etiam vt quicūqꝫ eccleſiaſtici ordinis ar-
mis nō vtantur nec citharedas habeant:
vel quecunqꝫ ſimphoniaca nec quoſcūqꝫ
iocos vel ludos ante ſe exerceri permittāt
q2 oīa hec diſciplina ſctē eccl'ie ſacerdotes
fideles ſuos habere non ſinit ſed precipit
diuinis ſeruitiis ⁊ prouidētie paupum ⁊
eccleſiaſticis vtilitatibus occupari. An
no aūt dn̄i ſexcēteſimo nonageſimo theo
dorus octoginta octo annorū exiſtens ex
hac luce migrauit ad dn̄m tertiodecimo
kalendas octobris. Quē ſe nūerum anno
rum fuiſſe habiturꝫ ipe iam dudū diuina
reuelatione edoctus ſuis pdicere ſolebat
⁊ vixit in ep̄atu annis viginti duobꝰ. Tā
tū eni profectus ſpiritalis tempore preſu
latus illius anglorū eccleſie quantū nun-
ꝙ antea potuere cōſecute ſunt. Poſt mlt
torꝫ annorū curricula trāſlato eius ſctiſ-
ſimo corpore ⁊ amoto tumbe eiꝰ operculo
ſua oībus affatim ſatiſfecit thurificatio:
ita vt in clauſtrū fratrū etiā hec crūperet
oblectatio. Ita enim cinis corporis ſui
ex tactu potentiori vernabat fragrantia
vt redolere ſolēt aromata. Narratio.
Colonie fuit quidā ep̄s clarus religiōe
ſed turpis corpore qui (vt ait vincentius)
hoc modo factus eſt ep̄s. Imperator ve-
natum pergens ſociis hac illacqꝫ diſpſis
ad locum quēdam deuenit in quo preſbit
quidam agreſtis deformis valde ⁊ quaſi
portentum nature eccl'iam habebat. Im
perator ſe militem fingens ſupplicit miſ-
ſam rogat: ⁊ ille cōfeſtim ſe parat. Impe
rator interim cogitabat quare deꝰ a quo
cūcta formoſa procedūt tam deformē ho-
minem conficere ſacramenta ſua ſineret
Uentū eſt ad illum verſum tractꝰ: ſcito-
qm̄ dn̄s ipſe eſt deus in quibus verbis cū
diſcordaret puer preſbiteri ſacerdos cōci
tatiori voce reſpōdit quaſi imperatori co
gitāti. Ipſe fecit nos ⁊ non ipſi nos. Quo
dicto repercuſſus imperator et propheti-
cum virum eſtimās inuitū fecit eū ep̄m.
Huius hoc factū fuit Quidā diues ſan-
ctimonialem abducēs loco cōiugis habu
it ⁊ ab ep̄o excōmunicat̄. Ueniente autē
ep̄o ad exitum vite rogarūt eū multi pro
excōicato. Quibus ille reſpondit. Si mi
ſer ille mulierem deſeruerit ſit abſolutus
ſin autē hac eadē die ⁊ hora qua ego dece-
dam anno reuoluto ſit ante dn̄m rationē
reddere paratus. Uidebitis aūt me quā-
do ſignū ad ſextam inſonuerit ſpm̄ effla-
re. Et factum eſt ita. Anno eni ſequēte eo
dem die ⁊ eadem hora qua predixerat ex-
cōicatus ille cū amica ſua exanimatꝰ eſt.

¶ De ſctō Thoma epiſcopo Herfordie.

Sanctus thomas Herefordēſis
ep̄s natione anglicꝰ genere no
bilis ex patre Willelmo de can
tilupo matre vero milicēta co-
mitiſſa ebroicēſi originem du-
xit. Ipe aūt thomas puer docilis etatem
moribus tranſiens animū nulli dedit vo
luptati ſed ab annis puerilibꝰ deū colere
pariter ⁊ timere cepit. Cum eni literarū
ſtudiis informandꝰ traderetur: quotidie
horas canonicas dicere ⁊ miſſam audire
ſolebat. Unde ad vniuerſitatē oxonie pri
mo poſtmodū pariſius ſe transferens ra
tionalem ſcientiā aggreditur ⁊ philoſo-
phie ſecreta rimat̄ magiſtralē cathedrā
aſcendens. Oxoniam demū rediēs iuris
canonici doctor ⁊ cancellarius vniuerſita
tis efficitur. In quo quidem officio i cau
ſarum diſcuſſionibꝰ prudēs inueſtigator
extitit/in iuditio iuſtus in ſententiis pro
ferendis diſcretus/in omi actione cōpoſi
tus: ⁊ morū honeſtate preclarꝰ. Fama ve
ro eius vbiqꝫ diffuſa: cancellarius regis
henrici tertii (licet inuitus) preficit. Erat
namqꝫ in ſermone verax in conſilio pui-
dus/in miniſterio ſibi cōmiſſo fidelis. Ce

pit igitur extunc quotidie in bonis creſcere & in omni negotio et cauſa a munerũ acceptione manus penitus excutiens. Tumentiũ faſtũ diuitum attendẽs a veritate nõ declinauit & auris auditu oĩb⁹ pauperibus inclinãs manũ mĩe extẽdit Mortuo rege henrico ſctũs thomas oxoniã regreditur & theologie ſtudijs ſe applicans gradũ magiſtralem habere meruit. Tante namq̃ ſobrietatis erat vt nũq̃ aliquis familiaris eius vel extraneus ipm in cibo vel potu viderit exceſſiſſe immo tante abſtinentie extitit vt q̃nq̃ cũ maiori appetitu de menſa ſurrexit q̃ illuc acceſſit. Cũ tanta deuotione diuinis ſe imiſcuit q̃ intuentiũ fidem & mores informaret tantã in miſſa lachrimarũ habundantiã emiſit quaſi preſentialiter in carne dñicam paſſionem videret. Detractionis vitiũ in tantum odio habuit vt nulli vnq̃ detraheret nec ab alijs quantũ ĩ ipo fuit detrahi permittebat. Detrahentes caſtigare & corripere atrociter conſueuit. Mund⁹ enĩ mẽte & corpore extitit quod et bone memorie robertus de kilwarby quondam cantuariensis archiepiſcop⁹: poſtea vero portuenſis eps cardinalis teſtabatur in veſperijs prefati ſctĩ cũ oxonie ſub ipo in theologia inciperet ita dicẽs. Ita me iuuet deus ſicut homo iſte ita mund⁹ eſt hodie quo ad mentis et corporis caſtitatem: ſicut ipſo die quo de matre ſua in mundũ natus eſt Et ſi queratis a me qualiter hoc ſciam: coram deo fateor ita pure & aperte lego ĩ cõſcientia ſua & vita: confeſſionẽ ei⁹ ab annis puerilibus vſq̃ nunc audiendo ſicut vos poſſetis legere ĩ libro optime ſcripto: coram oculis veſtris aperto. Et vt ſpero deus qui eum in tanta munditia hacten⁹ cuſtodiuit ipſum perpetuo conſeruabit. Corpus ſuum vigilijs & ieiuniis macerauit: aſpero cilicio annis plurimis ſecretius vtens. Uacante herefordenſi eccleſia: omnium conſenſu electus: anno domini milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimoq̃nto in epm conſecratus eſt. Factus eſt ergo longe ſolito magis vigil ad curam nõ ſegnis ad opus: ſuauis ad mores: pauperum illi cura maior/geſtus & affatus humilior/in perſecutionũ perpeſſione fortior/in iuſticie cenſura inflexibilior/in oratione feruentior/in elemoſinarũ largitione perfectior/in proprij corporis caſtigatione rigidior/in iuribus eccleſie defendẽdis & ab alijs iniuſte occupatis recuperãdis cum magna inſtantia laborabat. Unde ſuper iuribus herfordenſis ecclie graui ſuborta materia decreuit vir dei ad romanã curiam ſe transferre p̄ congruo ſuper huiuſmodi grauaminibus a ſummo pontifice remedio impetrãdo. Cũq̃ nõ ſine magno ſui corporis grauamine p tam longa & laborioſa itinera romã veniret a papa martino honorifice ſuſceptus eſt: et peractis ad votum negotijs dum rediret ad patriã ſuã infirmitatis moleſtia depſſus apud florentinũ iuxta mõtẽ flaſconis ſexto Nonas octobris: anno dñi milleſio ducẽteſimo octuogeſimoſeptimo migrauit ad dñm. Cũq̃ corp⁹ ſuũ p ſex dies cuſtodiretur odor ſuauiſſim⁹ nihilomin⁹ ab ipo procedebat. Poſtea vo caro ab oſſib⁹ ſeparata in ecclia ſctĩ ſeueri honorifice ſepulta eſt: & oſſa in angliã ad ſedem ſuam p tot terrarũ & maris ſpacia delata ſunt. Cũ enĩ oſſa ſctã comiti glouernie gilberto de clara qui ipm pro virib⁹ ecclie fatigauerat/laborib⁹ & expenſis multis in itinere obuiarẽt ſanguinẽ ſtatĩ in magna habundantia effuderunt vt vaſa in quibus erant poſita et delata ſanguine rubricata apparerent. Quo viſo comes timore & horrore pcuſſus vniuerſa ecclie iura reſtituit penitentiã p cõmiſſis agẽs. Iohãnes enĩ papa viceſimuſſecũdus ſctm epm thomã cathalogo ſctõr cõſcripſit: & ſexto nonas octobris feſtũ ei⁹ ſolempniter celebrari inſtituit. Miracula vero que poſt

obitum ei⁹ ad laudem ⁊ honorẽ nõis ſui
pctõribus oſtendere dignat⁹ eſt omnipo-
tens dñs in diuerſis voluminib⁹ in loco
requietionis ei⁹ quaſi infinita vidi. Int̃
que ſexaginta mortuos reſuſcitauit/qua
draginta vnũ cecos illuminauit/quiqua-
ginta duos cõtractos valitudini reſtituit
paraliticos viginti vnũ curauit/⁊ cecos
⁊ mutos vigintitres recepta ſalute opta-
ta deum laudare fecit. Uidi etiã in vno vo
lumine in loco prefato de diuerſis mira-
culis ⁊ morborũ generibus que per ſctm̃
thomam patrata fuerant ⁊ oſtenſa: qua-
dringenta viginti quinqȝ.

¶ De ſctõ Thoma Archiepõ et martire.

CLectus ante mundi conſtitu-
tionẽ beat⁹ thomas ortu ſuo
felici londonias illuſtrauit cu
i⁹ pr̃ gilbert⁹ cognoĩe beket:
mater matildis vocabat̃. Hij
enĩ diuitijs mediocres ſed religiõe ac mo
rum honeſtate necnon pie conuerſatiõis
innocentia precellẽtes/iuſticie operibus
iugiter inſiſtebãt. Gilbert⁹ itaqȝ etate iu
uenis aſſũpto ſecũ q̃dã de familia ſua Ri-
chardo noĩe cruce ſignat⁹ iheroſolimã p̲-
fectus eſt. Cũqȝ loca ſctã cũ alijs xp̃ianis
viſitaret a quodã admiraldo captus ⁊ cõ
peditus ſingulis diebus qualemcũqȝ ſibi
victum laboribus impoſitis quodammo
do cõparuit. Per mẽſes decẽ ⁊ nouẽ ſcla-
uorũ more ſeruiens pre ceteris captiuis ĩ
oculis admiraldi grãm ⁊ fauorẽ inuenit.
⁊ frequenter corã eo ad menſam veniens
de terrarũ mirabilib⁹ ⁊ gentiũ morib⁹ et
ritu per interpretẽ mitẽ cõferebãt. Mul-
ta ob illi⁹ grãm collata ꝯcaptiuis ſunt be
neficia procurante potentiſſime vnica ad
miraldi filia que miro affectu gilbertum
nullo tamẽ ſciente diligebat. Nacta tan-
dem die quadam oportunitate inquiſiuit
ab eo de qua terra ⁊ ciuitate oriundus fu
it de fide etiam ⁊ religione ac conuerſatio
ne xp̃ianorꝫ que forẽt credentiũ ſpes ⁊ ſe-
culorꝫ premia futurorũ. Qui cũ reſponde
rent ꝙ anglic⁹ eſſet ⁊ ciuitatis incola lon-
doniarũ atqȝ cũ de fide xp̃iana quedaꝫ ca
tholice ſicut de⁹ ei inſpirauerat breuiter
explanaſſet: conſequẽter ⁊ ipa ab eo ſciſſi
tata eſt dicens. Nũ mortem p̲ deo tuo et
fide xp̃i conſeruanda intrepide ſuſtinere
velles? Libenter inquit pro deo meo mo-
riar ⁊ oĩa tormenta pati paratus ſum.
Quo audito puella mox tota mutata pro
fitetur ſe xp̃ianam fieri dummodo ipam
in coniugem accipere in fide ſua ſponde-
ret. Tacuit ille ſecũ deliberãs ⁊ mulieris
fallatiam timẽs ſtatim acquieſcere nolu-
it ſed puelle importunis precibus inſiſtẽ-
ti de die in diem conſenſum ꝓtelauit. Cũ
qȝ puella vehementer affligeret̃ ⁊ ob dila
tionẽ indies plus anxia efficeret̃: gilbert⁹
cũ ſocijs cathenis diruptis a carcere liber
euaſit. Ex illa vero hora ⁊ de profectione
ſua ⁊ de fuga puella cogitans: nocte qua
dam vniuerſis ſompno depreſſis modico
p̲ neceſſarijs ſecũ aſſumpto multiplici ſe
tradidit diſcrimini fugiẽdo. Paganiſmũ
igitur proſpere pertranſiẽs cũ quibuſdã
mercatorib⁹ ⁊ pegrinis qui linguã ei⁹ no
uerãt tranſcurſis cũctis periculis angli-
am tãdem applicuit. Cũqȝ a ſuis comiti-
bus diſſociata fuiſſet nihil aliud ĩterroga-
re niſi tantũ londonias londonias nouit.
Quo tandẽ perueniente quaſi beſtia erra
tica per plateas ciuitatis incedẽs beket/
beketqȝ ſepe repetens obuiantes quoſqȝ
explorantis more circumſpitiens ob diſ-
parem ipſius habitum ⁊ linguã ab oĩbus
deriſum paſſa eſt. Dũqȝ iuxta domũ gil-
berti vbi nũc eſt hoſpitalis ſcti thome om
nib⁹ in eã intendentib⁹ caſu fortuito trã
ſitũ faceret: diuulgatũ eſt vbiqȝ ꝙ quedã
iuuencula quaſi ydeota multis eam le-
quentibus ⁊ irridentibus per plateã eua
garet. Richardus vero Gilberti famulus

quaſi ad ſpectaculū cū ceteris accurrens
cū ꝓpius accedens eam cognoſceret: cū
feſtinatiōe ad dn̄z ſuū rediit ꝛ admiraldi
filiam aduenisse quā cūcti ſequentes ad-
mirabantur nunciauit. Quod cū vix tan
dem credere poſſet richardo iuſſit ad quā
dam matronā ei vicinam puellam addu-
cere ꝛ honorifice ei in omibus miniſtrare
Cum aūt richardum puella videret ꝛ eū
agnoſceret: mox quaſi mortua cecidit ia-
cens in extaſi reſupina. Ab illa mētis alie
natione tandē ad ſe reuerſa ad dictā ma-
tronam ſicut iuſſum fuerat adducit. Cō-
tigit enī tempore illo in eccl'ia ſancti pau-
li iex epiſcopos regni: et eccleſie negotia
non parum ardua pertractare quibꝰ gil-
bertus cū rei geſte ordinē ſeriatim expo-
ſuiſſet mox ciceſtrēſis epiſcopus indubi-
tanter aſſeruit hanc vocationem non hu-
manam ſed potius fuiſſe diuinā ꝛ magni
fici operis ꝓlē editurā cuius ſanctitate
ꝛ labore vniuerſalis eſſet eccleſia ad chri-
ſti gloriam ſublimanda. Cumqꝫ adducta
puella interrogaretur per richardū eorū
interpretem ſi vellet baptizari reſpondit.
Huius rei cauſa a remotis ꝓuincijs huc
adueni dummodo gilbertus voluerit mi
hi matrimonio copulari. Baptizata itaqꝫ
puella matildis vocatur ꝛ gilberto in cō
iugium traditur breuiter tamē de fide ca-
tholica prius inſtructa. Prima enī carna
lis copule nocte ſanctum thomā futurū
archiepiſcopum ꝛ martirem genuerunt.
In craſtino vero gilbertus ad terrā ſan-
ctam tanto deſiderio reuertendi afficieba
tur ꝙ ſuſpirijs agitatus vultū ſolito pre-
tenderet triſtiorem. Cogitabat eī vxoris
ſexum fragilem/etatem teneram/linguā
ignotam: ꝛ per abſentiam ſuam pericula
proinde non parua eidem de facili proue
nire poſſe. Aduertens autem vxor vultū
mariti in diuerſis mutatum cum multa
precum inſtātia triſticie cauſam ab eo tā-
dem extorſit. Que voto ſuo non ſolum an
nuit immo rogauit vt quocūqꝫ modo ſuo
placere poſſet conditori: nulla de eo habi-
ta conſideratione tam prompte aſſequere
tur ꝙ deuote. Spero inquit firmiter ꝛ de
deo meo tantum confido qui ad agnitio-
nem nominis ſui me vocauit ꝙ te etiam
abſente non deſeret: ſed ſicut prius dum
ipſum non agnoſcerem intactam ab omi
periculo conſeruabit. Tantum pro ſola-
tio Richardum mihi relinque qui lingua
mea eruditus ceteris melius mihi noue-
rit miniſtrare. Gilbertus igitur letus ef-
fectꝰ: ꝙcitius poterat hieroſolimā profe-
ctus eſt. Poſt tres annos et dimidium re
diens ꝛ filium ſuum thomam cūctis gra
tioſum inueniens cum vxore ſua per ali-
quot annos laudabiliter vixit ꝛ vitam fe
liciter conſummauit. Beatus igitur tho
mas londonienſis vrbis indigena paren-
tum mediocriū proles illuſtris a primis
adoleſcentie annis gratia multiplici dita
tus eſt. Erat enim ſtatura procerus/ deco
rus forma/ingenio perſpicax/ dulcis ꝛ io
cundus eloquio / morigeratus ad exem-
plum/prudens ad ſapientiam/iuuenilē
venuſtatem facie preferebat ꝛ virilē gra-
uitatem. Ab ineunte etate didicit a matre
timorem domini ꝛ beatam dei genitricē
tanꝙ ducem viarum ſuarū ꝛ vite patro-
nam inuocare/ꝛ in illam poſt xp̄m totam
fidutiam ſuam ponere. Mendicantibus
quoqꝫ miro cōpatiebatur affectu. Libera
lium deniqꝫ diſciplinarū ſcolas egreſſus
ꝛ ad curiales ſe transferens occupatiōes
tanto rationis vigebat acumine vt prudē
ter inauditas ꝛ difficiles ſolueret queſtio
nes: et quod ſemel didicerat quotiens vo
lebat poſſet ſine difficultate proferre.
Uidens igitur in curijs procerum plu-
rima contra honeſtatem cleri geri: ad ar-
chiepiſcopum cantuarienſem theobaldū
ſe contulit ꝛ inter primos eiꝰ familiares
in breui admiſſus tandem cantuarienſis
eccleſie archidiaconus ab eo conſtitutus

eſt. Procurante quoqꝫ eodem archiepiſ-
copo cancellarius regis henrici effectus:
regijs moribus ac curialiũ ſe conformãs
numeroſa clientela gaudere gloriã querẽ
popularis aure flatibꝰ delectari ſolebat.
Nam et frenis argenteis vtens: menſas
et expenſas comitum antecedebat. Et li-
cet corpore mundus in omnibus lenocini
is ſuis adulari et applaudere videbatur:
tamen quod rarius accidere ſolet in afflu
entia rerum mirandus ⁊ imitandus erat
corporis caſtitate. Erat autem in villa
ſtaffordie mulier pulchra valde ad quam
rex conſuetudinem habuiſſe dicebant cum
qua thomas aliquando hoſpitatus intem
peſte noctis ſilentio ſumpta lucerna cla-
ad hoſpitis ſui cubiculum ingreſſa eſt. Et
videns eum ante lectum procumbentem
pedeſqꝫ et tibias diſcoopertum: nam poſt
geniculationes lapſus fuerat in ſomnũ
attonita rediijt ſtatim et confuſa. Et inuẽ
tus eſt religioſus qui luxurioſus putaba
tur. Defuncto tandem theobaldo archi
epiſcopo thomas cancellarius procuran-
te potentiſſime rege henrico in archiepm̃
electus eſt et conſecratus. Qui ſtatim ve
terem exuit hominem cilicium et mona-
chum clam induit: carnem crucifigẽs cũ
vitijs et concupiſcẽtijs ſuis. A quodã nã-
qꝫ cenobita cantuarienſis eccleſie habitũ
acceperat monachalem: cui dñs in viſiõe
loquutus fuerat ꝙ ſi monachum indue-
ret deum in negotijs propitium ⁊ coadiu
torem mereretur. Quotidie eniꝫ poſt ma
tutinas decantatas: ſub profunda nocte
introducebantur pauperes treſdeci qui-
bus diſcumbentibus ipſe miniſtrabat: et
argenteos quatuor ſingulis diſtribuit.
Egredientibus vero illis introducti ſunt
duodecim quibus frater quidaꝫ pedes la
uans miniſtrabat: ſine argẽteis quidem
ſed in cibis habunde. Tertio vero conui-
uio circa horam diei tertiam centum pau
peribus miniſtrabant victualia duo frẽs

A mane quoqꝫ vſqꝫ ad tertiam ſolus pon
tifex in conclaui ſuo remanebat incluſus
ad quem nulla ex cauſa vllus erat acceſſꝰ
Cedulas enim manicis ſuis cõplicare cõ
ſueuerat edificationis aliquid cõtinẽtes
vt ſemp̱ penes ſe promptiꝰ haberet qđ di-
cere vellet. Cum aũt pro ſuis ⁊ populi de
lictis in miſſa oraret adeo humiliatũ erat
cor eius ⁊ contritũ vt magis cum lachri-
mis ſingultꝰ prodirent ꝙ verba. Ob va-
gas etiã cordis cogitationes reprimãdas
aliquẽ libellũ orõnũ in miſſa tenere ⁊ le-
gere conſueuit: miſſamqꝫ feſtinant̃ ſemp̱
conſummauit ꝓpter immiſſiones per an
gelos malos pernicioſum necnon malaꝝ
cogitationum ſuperuentũ. Manus autẽ
ſuas excutiebat ab om̃i munere ⁊ a domo
ſua ſordes auaricie ꝓrſꝰ eliminabat. Un
de ⁊ accidit vt abbas qđã negotiũ habens
in curia eiꝰ aliquot aureos nũc hijs nunc
illis qui iudicijs preerãt offerret ſꝫ cũ oẽs
reſpuerẽt abbas negotiũ peregit ⁊ auruꝫ
retulit ⁊ recedẽs dixit. Curiã repperi que
nõ ſolũ poſt aurũ nõ abijt: ſꝫ aurũ abijcit
ſpernit ⁊ calcat. Erat eni prouidꝰ in con
ſilijs/in ventilatiõe cauſaꝝ diligens ⁊ mo
deſtꝰ auditor/in interrogatiõibꝰ ſubtilis
in rñſiõnibꝰ proptꝰ/in iudicijs iuſtus
ſine pſonaꝝ acceptione iuris rectiſſimus
executor. Nullus pauper ab eiꝰ ianuis va
cuus rediijt: lares egroꝝ ⁊ debiliũ p ſuos
diligent̃ ſcrutabatur ⁊ bñficijs viſitabat
Religioſos viros tanta reuerẽtia excipie-
bat vt credi poſſet in eis diuinã preſentiã
aut angelos venerari. In mẽſa eni a de-
xtris eruditos ſuos: monachos võ ⁊ reli-
gioſos a ſiniſtris ſtatuit. Milites võ ceti-
qꝫ potẽtes ſepatim ſp ⁊ p ſe ſeorſuꝫ diſcũ-
bebãt ne ipos moleſtaret lectio q̃ cõtinue
in mẽſa pſonabat. In mẽſa eiꝰ nõ audie-
bant cornicines/nõ lira/nõ phiala/nõ vl-
la muſicorũ genera/nłla gule vł laſciuie
nulla penitꝰ incitamẽta luxurie videbãt
Int̃ eni multaꝝ varia que apponebant i

menſa ad vſum propriũ pauca ſed precio
ſa retinebat Vñ cũ quidã ſemel q̃ſi ſubri
dendo notaret pontificem: aliquãtiſp mo
tus eṗs ſic reſpondit ei. Certe inquit frat
ni fallor cum auiditate maiori tu tuã ſu-
mis fabã quã ego appoſitã mihi phaſidẽ
auem. Erat tũc auis hec ante preſulẽ in
parapſide. Pontifex enĩ groſſiora non po
terat vtpote tenere nutritus delicioſa q̃-
dem ſed parce admodũ ſumebat ⁊ ſobrie
vt non magis cibat⁹ q̃ ieiunus: non poſt
ieiunia plus q̃ ante vllã vix ſentiret car-
nis rebellionẽ. Ociũ ſũmopere fugiebat
qđ aũt nocturno ſompno ſine grandi diſ-
pendio corporis extorquere potuit lachri-
mis ⁊ orõnibus indulgebat. ¶ Conuocato
itaq; ab alexandro papa turonis conſilio
ſctũs thomas per totã normãniam et ce-
nomanniam tranſiens tanq̃ rex anglorũ
ab oĩbus exceptus eſt. Turonis vero ap-
propinquãs mox ciuitas vniuerſa cõmo
uetur ⁊ obuiam exeunt vniuerſi: nõ ſolũ
ciues ⁊ epi ⁊ archiepi qui ad ɔſiliũ conue-
nerant ſed fere omnes. Cardinales quo-
q; oẽs preter q̃ duos q̃ pape aſſidebant
priuſq̃ ciuitatem ingrederetur occurre-
runt. A papa benigne ſuſcept⁹ renouatis
eccleſie ſue priuilegijs finitoq; cõſilio cũ
benedictione pape ad angliã proſpere re
uertitur. ¶ Conuocato aũt londonijs par-
liamento rex inſtanter exegit vt deprehẽ
ſi vel cõuicti in enormibus flagitijs cleri
ci ecclie preſidio deſtituti ſuis lictorib⁹ ex
ponanꝛ ad nocẽdũ promptiores eos eẽ ad
ijciens niſi poſt penã ſpũalem: etiã corpo
rali pene ſubdanꝛ ⁊ parũ curare de ordi-
nis amiſſione qui contẽplatione ordinis
a tam enormibus man⁹ cõtinere non ve-
rentur ⁊ tãto deteriores eẽ in ſcelere quã-
to ſunt ceteris ordinis priuilegio digniо-
res: vnde ⁊ ſenioribus cohercendi vindi-
ctis q̃ſi reperiunꝛ in ſcelere ⁊ ſemoti a cle
ro curie traderenꝛ. Cũ aũt archieṗs cum
ſuis ſuffraganeis luculẽter ad iſta reſpõ

diſſet: ɔmot⁹ rex ſciſcitabatur an cõſuetu
dines ſuas regias forẽt ɔſeruaturi quas
tpe aui ſui archiepi ⁊ epi obſeruabãt Qui
rñderũt ſe illas obſeruaturos ſaluo ordĩe
ſuo. Rex vero dicebat aciẽ cõtra ſe firma-
tã ⁊ venenũ v̈bo illi ineſſe ⁊ capſioſũ eẽ
ſcʒ ſaluo ordine ſuo. Vñ petebat vt abſo-
lute ⁊ abſq; adiectione regias cõſuetudi-
nes ſe obſeruaturos cõpromitterẽt. Reſ-
pondit archieṗs q̃ fidelitatẽ iurauerant:
vitã ſcilicet mẽbrorũ ⁊ honorẽ terrenũ ſal-
uo ordine ſuo ⁊ q̃ in honore terreno regie
fuiſſẽt cõſuetudines ɔprehẽſe: ⁊ ſe in alia
forma minime obligaturos. In craſtino
rex munitiões ⁊ honores q̃ archieṗs a tpe
cãcellarie in cuſtodia habuerat a rege re
petita recepit ⁊ neſcientib⁹ epis a lõdoni
is receſſit. Poſt hec vero multi q̃ ad horã
cũ archiepo ſteterãt regis volũtati ſe pa-
rituros pmittebãt paucis cũ archiepo põ
tificib⁹ remanẽtib⁹ ⁊ hij tñ occulti pter
metũ. Rex enĩ conabaꝛ archiepm pmiſſis
⁊ blãditijs ad ſuũ inclinare ɔſenſũ. Sed
in petra ſolidat⁹ nec blãditijs emolliri po
tuit nec freri minis: vt a tramite iuſticie
deuiaret. Multiq; ad regis grãm eũ hor-
tabanꝛ: nũc familiaritatẽ priſtinã nũc im
pẽſos honores: hic q̃tũ pacis inde quãtũ
diſſentiõis malũ pponẽtes: adijtiẽtes eti
am quãta foret inſipientia vni⁹ v̈bi cõtẽ
ſioſi occaſione tantã pdere grãm ⁊ tãto
rũ malorũ ſoluere radicẽ. Abbas quoq; de
elimoſina a romano pontifice direct⁹ re-
gis volũtati eũ obtẽperare pſuadebat aſ-
ſerẽs regẽ dñis cardinalib⁹ iure iurando
cauiſſe qđ nihil in preiuditium ecclie po-
ſtularũt: ⁊ ſi qđ pſumereꝛ a rege dñm pa
pã ſibi malle ĩputari q̃ pacẽ nõ reforma-
ri. Vñ ⁊ ab oĩb⁹ pſuaſus vix tãdẽ ad regẽ
acceſſit ⁊ v̈bũ qđ regi ſcãdalo erat ſe mu-
taturũ pmiſit. Rex igiꝛ aliquãtiſp ſedat⁹
obligatiõnẽ de regijs ɔſuetudinib⁹ obſer
uãdis ſibi fieri velle dicebat. Apud clarẽ
doniã quoq; epõꝝ ⁊ prelatorũ lachrimis

⁊ precibus mot⁹ obligat ſe ꝙ regias conſuetudines foret obſeruatur⁹ bona fide/ ṽbo illo ſuppſſo ſaluo ordine meo: ⁊ i verbo veritatis hoc ſe facturũ ſpopõdit pctm̃ pctõ adiungẽs. Idipm̃ ⁊ vniuerſi põtifices iurauerũt. Scriptis igit̃ cõſuetudinibus illas archieps ſigillare differẽs dicebat ꝙ ꝓpt̃ negocij magnitudinẽ decẽ dilationẽ vel modicã cũ abſqꝫ cõſilio nihil faciendũ foret graue. Unã partẽ ꝯſuetudinũ ſecũ ſcriptã ſuſcepit: alterã archieps eboracẽſis/ tertiã vero rex. Recedẽte itaqꝫ viro dei ⁊ diuerſis diuerſa ſentientib⁹ clericus q̇ crucẽ ferebat acri⁹ inſtitit dicẽs. Cõcuſſit hec tẽpeſtas etiã colũpnas eccľie et duꝫ paſtor diſparuit oues diſpſe latitant ſub lupo. Quis triumphabit in ꝑlio ꝑncipe deuicto? Quid inquit virtutis ſibi retinuit qui conſcientiam perdidit ⁊ famã? Quorũ ſunt hec fili ait archieps? Teipm̃ inq̇t id reſpicit qui hodie oĩno ꝑdidiſti conſcientiã ⁊ famã/ deo odibili ⁊ honeſtati cõtrario exẽplo ĩpoſterũ relicto cũ man⁹ tuas deo ſacratas ad execrãdas conſuetudines obſeruãdas extẽderes ⁊ in cõfuſione libertatis eccľiaſtice cũ nepharie ſathane miniſtris cõmunicares. Ingemuit igit̃ archieps ⁊ ſuſpirãs ait Peniteo fili ⁊ grauit̃ peniteo meũ exhorrẽs exceſſum: indignũ me iudico decetero ad eũ accedẽ in ſacerdotio de cui⁹ eccľia tam vile cõtraxi cõmertiũ. Silebo ſedẽs in merore donec a dño papa merear abſolui. Pctis eñi meis exigẽtib⁹ ꝑ me iam anglicana ancillatur eccľia: ⁊ q̃ añ me extitit dña nũc ꝑ me miſerũ videt̃ ancillãda. Utinã cõſumpt⁹ eſſem ne ocľs me⁹ hec videret. Merito eniꝫ tpe meo paſſura eſt eccľia qꝛ de aula aſſumptus ſum nõ de clauſtro nõ de religiõe ad officiũ hoc: ſꝫ van⁹ ⁊ ſupb⁹ de paſtore auium fact⁹ ſuꝫ paſtor ouiũ: dudũ fautor hiſtrionũ ⁊ ſectator canũ nũc paſtor tot aĩarũ: vñ plane video me iã a deo derelictuꝫ ⁊ a ſede ſctã in qua collocat⁹ ſum abijci dignũ. Dũ igit̃ dolor ſic eũ vrgeret exitus aquarũ deduxerũt ocľi ei⁹ ita vt int̃ cõtinuas lachrimas ſingultib⁹ crebris erumpentib⁹ cõpelleret̃ irrũpere ſermonẽ magis ꝙ̃ finire. Et penitẽtia duct⁹ ieiunijs ⁊ aſperitate veſtiũ ſe affligẽs ab altaris officio ſe ſuſpẽdit donec miſſis ad papã feſtinãter nũcijs abſolutiõis bñficiũ meruit obtinere. Regi interim innotuit ꝙ archieps a ꝓmiſſione ſua reſilire vellet exaſperat⁹ grauib⁹ cepit arcpiepm̃ vexare exactionib⁹. Uerũ qꝛ confeſſio per ſcripturam fieri nõ ſolet: in ꝓpria ꝑſona vir dei papã adire diſpoſuit aſſũptiſqꝫ ſecũ tãtũ trib⁹: qꝛ palam non poſſet noctu clã trãſfretare tẽptat. Bis eñi mare ingreſſus vi ventor̃ bis repulſus eſt. Diſpſis aũt familiarib⁹ ſuis vn⁹ audatior cãtuariã veniens ĩ camera ip̃ius archiepĩ nocte ſe recepit ⁊ poſt cenã quieſcere volẽs puero dixit. Uade ⁊ claude oſtiũ aule vt ſecurius dormiam⁹. Ueniens illuc puer cũ lumine apto oſtio vidit archiepm̃ in angulo ſedere ſolum: ⁊ territ⁹ putãs ſe fantaſma vidiſſe redijt. Et veniẽs illuc cleric⁹ virũ dei ſicut puer dixerat inuenit. Conuocatis ergo eccľie frib⁹ quid ſibi acciderat expoſuit et ſtatim ad regem perrexit. Qui audita diſſimulauit niſi quia iocũdo improperauit ei quare terrã ſuã deſerere voluiſſet tanꝙ̃ ſi ip̃os duos ſimľ t̃ra capere nõ poſſet: Archieps quoqꝫ eboracẽſis pacẽ inter regẽ ⁊ virũ dei reformare ſtuduit. Uñ mittit ſctũs ad romanũ pontificẽ tanꝙ̃ rogãs ꝯſuetudines illas cõfirmari Que tam ſubita viri mutatio q̃ tã cõſtantis incõſtãtia: vt modo rogaret enormia cõfirmari ad quor̃ cõſenſuꝫ nõ potuit prius inclinari? Nimirũ maioris arbitrio reliquit qđ per ſe nõ preſumpſit vt a ſe culpam trãſferret ⁊ dño ſuo ſatiſfaceret. Sꝫ vti pape religio circũueniri nõ potuit qui certamẽ archiepi cognouit ⁊ porrigentis preces coactas agnouit. Rex eñi clericos

homicidas/fures/latrones/aut aliis fla-gitiis deditos ad ſeculare iuditiū trahe-bat vt cōuicti priuarent ⁊ priuati curie tra derent. Archiepſ vero clericos infames nō niſi apud eccleſiaſticos iudices pmit-tebat cōuenire. Ubi cōiūcti officio ſpolia-rent: qz non iudicat deus bis inidipm vel ne forte duplici pena multati laicis infa-mibus cōditione viderent inferiores. Sz ſi poſt degradationē in flagitiis inuenirē tur a ſeculari iudice punerent. Talia enī iram regis accēdebāt. Nihil enī a viro dei vel dici vel fieri poterat qđ nō malicia in feliciū hoim depravaret adeo quidē vt re-gi perſuaderent q ſi archiepi pōtas pce-deret regia dignitas eēt proculdubio pe-ritura: ⁊ is demū futurus eſſet rex quem clerus eligeret ⁊ qdiu placeret archiepo regnatur⁹. Proinde rex citari fecit archi-epm vt die ſtatuto apud northamptoñ. regi rñderet de hiis que ſibi forēt obiiciē-da. Facta igit contione trahit in cauſam archiepſ q ad quādā regis citationē ſeī ppria pſona nō exhibuerit. Qui licet ſuf ficientē reſponſalem ſe miſiſſe pbauerit tñ procerū ⁊ pontificū iuditio mox omia eius bona mobilia ſunt cōfiſcata niſi for-te regia clemētia vellet tēperare iuditiuz qđ eſt in mia regis eē de omi mobili ſuo. Cū vero audiſſet ſe iudicatū ſic: quale in qt ſit iuditiū hoc me etiā tacēte: ſcla poſt futura nō tacebūt. A ſclo ſiquidē non eſt auditū aliquē cantuariēſem archiepm in curia regū anglorū p qualicūqz cā iudica tū: tū prot dignitatē/tū pter auctorita-tem tū qz regis ⁊ oim ſpūalit pr ſit. Noua qz eſt forma hec ⁊ ordo iuditiorū nou⁹: vt archiepſ a ſuis ſuffraganeis aut pr a fili-is iudicet. Die vo ſeqnti exigit rex ab eo qngētas libras quas vt aſſerebat cācella ri⁹ tūc a ſe acceperat mutuo ⁊ lz a rege do natas in veritate affirmauerit adiudica-tū eſt tñ q qz pecuniā illā cōfeſſ⁹ eſt ſe re-cepiſſe ⁊ titulū donationis tūc pbare non potuit regi ſoluendā eſſe. In craſtino cū ſederet archiepſ cū ſuis coepis in cōclaui ex edicto regis ſeris obiectis ne patēt exi tus: ppoſitū eſt aduerſus archiepm q cū vacātes hēret epatus ⁊ abbatias ⁊ mltos reddit⁹ dñi regis in manu ſua: nullā ei ſu per hiis reddidit rationē: quā tūc ſibi rex requirebat exhiberi. Aſcēdebāt enī ad tri-ginta milia marcarū. Auditis enī eporū diuerſis ſententiis ait archiepſ. Uolo in quit loqui cū duobus comitib⁹ q cū rege ſunt quos ⁊ noiauit. Uocatis illis ⁊ oſtio aperto dixit. Non enim habemus ad pñs quib⁹ res ipſa magis innotuit: iō vſqz in craſtinū petim⁹ indutias tūc reſponſuri. Soluto itaqz cōſilio multitudo militū et aliorū q cū archiepo illuc ꝯuenerāt regio metu pterriti ampli⁹ cū illo nō ſteterunt. Unde vir dei iuſſit circuiri cepes ⁊ vicos ⁊ ad ſe vocari paupes ⁊ debiles dicēs: per talē militiā celeriorē poſſe puenire victo riam quā p eos qui tpe tēptationis turpi ter receſſerunt. Impleta eſt igit dom⁹ ei⁹ diſcūbentib⁹: ⁊ facta eſt leticia nulla men tione habita de priſtina pturbatiōe. Die vo martis ꝯuenerūt ad archiepm pōtifi-ces attoniti ⁊ exterriti ppt audita ſuaden tes vt ipe de oib⁹: etiā de ipo archiepatu regis ſemp oīa volūtati ⁊ arbitrio ſubii-ceret: ſi forte regis ira ⁊ indignatio ſeda-ri poſſet. Si enī hoc nō fieret iā audiret ſi bi in curia periurii crimē imponi ⁊ tanq̄ proditorē iudicandū eo q terreno dño ho norē trenū fidelitatis iuramēto ꝯprehēſū nō ſeruaret ⁊ regias cōſuetudines ad qs obſeruādas ſe iuramēto aſtrinxerat non ſeruaret. Quib⁹ ille reſpōdit. Fres mei ſi cut cernitis fremit cōtra me mūd⁹ inſur-git iimic⁹ ſed qđ plāgo lachrimabili⁹ filii mris mee pugnāt cōtra me. Et ſi ego ta-cuero ſecula poſt futura enarrabūt qualr me ſolū in certamine deſeritis ⁊ prem ve ſtrū qtūcūqz ſim pctor iā p duos dies iu-dicaueritis ⁊ vt cōuitio adhuc in fore ſecu

lari me iudicare paratos. Verū oībus vobis in virtute obedientie ſub ordinis vr̄i periculo hoc inhibeo ne deinceps interſitis iuditio quo mea perſona iudicet. Nō etiam ne faciatis romanā matrē eccleſiā appello. Et ſi ſeculares man⁹ iiecerint in me in virtute obedientie precipio vt ꝑ patre vr̄o ⁊ archipreſule quā decet eccl'iaſticam exerceatis cēſurā. Unū aūt ſciatis ꝙ fremat mūd⁹/tremat corp⁹/caro infirma ego aūt fauēte dn̄o nec turpiter cedā nec creditū mihi gregē enormitā derelinquā Citoqꝫ intrauit eccl'iam ⁊ miſſam de ſancto ſtephano celebrauit pret morē cū pallio. Qua peracta indut⁹ ſacris veſtib⁹ capa clericali ſubiecta proceſſit ad curiā regis. Et qm̄ timebat vt homo clam euchariſtiā ſecū deportauit. Ad oſtiū vero camere regis crucē in manu accipiēs ſequētibus epis baiulauit. Et cū herfordēſis illā deferre vellet: iuſti⁹ eſt ait me ipam deferre ſub cui⁹ protectione tut⁹ maneo ⁊ eius viſo vexillo nō eſt mihi dubitandū ſub ꝗ principe militē. Cum aūt rex de viro dei grauē depoſuiſſet oībus querimoniā oēs paſſim proditorē eū acclamabāt: qui dn̄o ſuo regi a quo tot et tāta bona acceperat nō iam honorē terrenū ſicut iurauerat ſeruaſſet. Et propterea in eum tanꝗ in regis periurū ⁊ proditorē aīaduertendū. Cum aūt oſtiarij cū virgis ⁊ baculis de cenaculo in quo rex erat cū magno impetu deſcēdiſſent ⁊ vultu minaci ⁊ digitis extēſis verſus archiep̄m reſpexiſſent vir dei inclinato capite ſedenti ad pedes diſcipulo ait Timeo iam tibi. Verūptn̄ tu non timeas Adhuc ei corone mee particeps eris. Cui ille. Nec tibi inꝗt timendū nec mihi. Erexiſti eni nobile illud ⁊ triūphale ſignum oīmi poteſtati ſcīm ⁊ terribile in quo multi multa bella vicerūt. Dū hec loquerent ꝑcidit exoniēſis ep̄s ſe ad pedes ſcti ⁊ ait Pater miſerere tui ⁊ nr̄i: oēs eni hodie ꝓpter te perim⁹. Exijt nāqꝫ edictum a rege vt ꝗ ampli⁹ tecum ſteterit publicis hoſtis iudicetur i capite puniend⁹. Dictūqꝫ eſt ꝙ ſareſburienſis ⁊ nor Wicēſis epi ſtatim ad ſuppliciū trahent in mēbris mutilandi. Intuens i eū archiep̄s ait. Fuge quia nō ſapis que dei ſunt. Demum inito ab epis conſilio cōtra archiep̄m ad romanā ſedē de periurij crimine appellarūt: et in verbi veritatis ꝓmiſſione ſe obligarunt oēm operā ad archiepi diſpoſitionē ꝓ viribus adhibituros ſi rex eos ab hoc quod tūc immineret archipreſuli abſolueret iuditio. Et acceſſerūt ad virū dei dicentes. Quondā fuiſti nr̄ archiep̄s ⁊ tenebamur tibi obedire: ſed qꝛ dn̄o regi iuraſti fidelitatē: hoc eſt vitam/mēbra ⁊ terrenū honorem ⁊ cōſuetudines ſuas obſeruādas: et tu niteris eas deſtruere ideo te reū periurij dicimus ⁊ piuro archiep̄o de cetero nō obediem⁹: ideoqꝫ ad preſentiā pape te appellam⁹ ſup hiis reſponſurū. Et diē ſtatuunt. Audio inꝗt archiep̄s. Extūc principes et regni maiores piurū ⁊ ꝓditorē archipreſulē iudicarūt. Comes vo leiceſtrie cū multis perrexit ad eū dicēs. Mādat tibi rex vt venias redditur⁹ rationē ſup obiectis alioqn audi iuditiū tuū. Juditium inꝗt archiep̄s ⁊ ſurrexit dicēs. Immo fili comes ⁊ tu prius audi. Non te latet fili ꝙ fidelis fuerim regi: cui⁹ rei gr̄a me i archiep̄m ꝓmouit de⁹ ſcit me nolēte. Nota eni fuit mihi infirmitas mea ⁊ magis pro ſuo ꝙ ꝓ dei amore acquieui: iō deus ⁊ ſe mihi ſubtrahit ⁊ ipm regē. In electione quoqꝫ mea liberū me fecit ⁊ quietū ab omni nexu curiali nec ſup his a quib⁹ ſum liberat⁹ teneor nec volo rn̄dere. Quāto eni dignior eſt aīa ꝙ corp⁹ tāto magis deo et mihi teneris obedire ꝙ terreno regi. Nec lex nec ratio ꝑmittit vt filii prēm iudicēt aut cōdēpnēt. Vn̄ regis ⁊ alioꝝ declino iuditiū ſb̄ deo ſolo a dn̄o papa iudicād⁹ cui⁹ preſentiam appello ⁊ oīa mea ſub dei protectione ⁊ ſua pono ⁊ eius auctoritate mu

mit⁹ hinc recedo. Abeuntē aūt ꝓſeq̄bā-
tur curiales ꝛ contumelijs ꝛ iniurijs la-
ceſſitum ꝓditorē ꝛ periurū acclamantes.
Occurrit ei multitudo maxima paupe⁊
ꝛ infirmo⁊ū acclamātiū ꝛ dicentiū. Bene
dictus de⁹ qui eripuit ſeruū ſuū a facie
inimico⁊ ſuo⁊. Sicq̄ a turba ꝛ clero per
ducit ad monaſteriū ſcti ādree. Et ait vir
dei ſequētib⁹ ſe. Quā glorioſa ꝓceſſio nos
cōducit a facie tribulātis. Sinite paupe-
res oēs intrare inquit vt in dn̄o adinui-
cem epulemur ꝛ iplete ſunt dom⁹ ꝛ atrie
diſcūbentiū. Nocte vero illa corā altare
cū paucis ſeptem pſalmos cū letania ceci
nit ad ſingulo⁊ ſctō⁊ noīa ſingulas fecit
genuflectiones. Deinde ꝑ poſticū ſecrete
exiens parū ante galliciniū clam deſtinā
inijt fugā. Ecce fugitiu⁹ ille heritius de
quo diaconus quidā vidit in viſiōe. Nā
rege anglo⁊ cū vniuerſis nobilib⁹ ꝛ p̄re-
latis venante in loco qui dicit Wāberge
exilijt heriti⁹ de medio ipo⁊ū tanq̄ tumul-
tu venantiū excitat⁹. Quē cūcti videntes
agitare clamorib⁹ ꝛ inſultatioīb⁹ ceperūt
Ipe nō indirectū ſed per flexuoſas calles
portās in dorſo ſuo librū intitulatū act⁹
aplo⁊ū ad mare feſtinabat. Nemo aūt eo
rum qui ſequebant erat ſine vitio corpo-
ris ſui: ſed aut cec⁹ aut luſc⁹ aut claudus
aut labijs mutilat⁹ aut ſimo videbatur
naſo. Tandem cū heriti⁹ veniſſet ad mare
miſit ſe in illud ꝛ vlterius non cōparuit.
Quod vidētes qui eum perſequuti ſunt.
Et ecce ſuborta eſt nebula denſa ꝛ tenebro
ſa occupans faciem terre quā ſequebatur
imber ſanguinis. Diuertit aūt rex in au
lam quādam ꝛ ſedit in ea: indut⁹ veſte cā
dida linea ꝛ lata caudiſq̄ vulpinis tanq̄
ſertis caput cinct⁹. Non ceſſabat aūt ſan
guis ſuꝑ eū ſtillare: qꝛ domus vtpote de-
ſerta cooperta nō erat ſed ꝑ dependentes
caudas vulpinas defluebat in ſinū ſuum
Cūq̄ ſinū impleſſet reflue cepit ꝛ os eius
habūdant impleuit. Eadē quoq̄ nocte
qua vir ſctūs fugā iniit quidā de clericis
in ſompnis manifeſte vocis ſonū audiuit
dicentē. Aīa noſtra ſicut paſſer erepta eſt
de laqueo venantiū laqueus cōtrit⁹ eſt ꝛ
nos liberati ſum⁹. Audita aūt archiepī
fuga rex plurimū turbatus ſolēpnes nū-
cios cū muneribus ad papā miſit qui ar-
chipreſulē ſuꝑ pacis ꝑturbatione ꝛ reatu
periurii accuſarent. Uir aūt dei de die la
tens ꝛ in nocte iter faciens mare tranſiuit
ꝛ indutus alba veſte ꝛ monachali capa pe
des iuit. Queſitumq̄ eſt ei laſſo tandē iu
mentū vnum non frenū ſed plectam cir-
ca collum habens ꝛ poſitis ſuper dorſum
veſtib⁹ eū deſuper ſedere fecerūt. Et obui
antes ei armati qdā: q̄ſierūt an ipe eēt ar
chiepſ cātuarienſis ꝛ ſiccine cātuarieſis
phalerat⁹ icedit? Tertia vō feria fugā iijt
tītia feria i trāſmarinis applicuit / tītia fe
ria reuertēs in angliam applicuit / tertia
ꝛ demū feria gladio occubuit. Uocatus
aūt a ſociis frater xpianus: ꝛ ne agnoſci
failce poſſet vbiq̄ locum etiam in menſa
tenuit extremū. Notauit eni vice quadā
hoſpes ſuus eius ſingularem veſcēdi mo
dum ꝛ in diſtributione affectū de illo qđ
ei apponebatur ſingulis de domo dabat.
Intuebatur proceritatem egregiā / fron
tem amplam / aſpectum ſerenū / faciē ob-
longam ꝛ venuſtā / formā manuū ꝛ arti-
culo⁊ū congruam: ꝛ quaſi exquiſitā ꝓtē-
tionē in modo edendi / in corporis qualita
te ꝛ geſtu ceteris diſſimilē. Eſtimauit ſe
magnū virū ſuſcepiſſe ꝛ ſuſpicabat hūc
cantuarienſem eſſe epiſcopum eo q̄ circū
quaq̄ rumor increbuerat cātuarienſem
a northamptoñ. clam receſſiſſe ꝛ appli
caſſe in partes illas vel in proximo appli
candum fore. Cū ei poſt cenā frater xpia-
nus hoſpitem iuxta ſe ponere voluiſſet:
conſtanter renuit: ꝛ in terra ſecus pedes
ei⁹ ſedens dixit. Gratias ago dn̄o deo. qđ
dignus fui vt ſub tectum meū intrares.
Cui ille. Nonne ego frater pauper ſum ꝛ

xp̄ianus dicor? Certe inquit hoſpes quic-
quid dicaris ſcio te magnū virū eſſe ⁊ can
tuarienſem archiepm̄. Igit̄ cū nullis ver
boꝝ inuolucris ab hoſpite ſe poſſet cela-
re confeſſus eſt qđ ipe erat ⁊ non negauit
Cū aūt ad monaſteriū ſancti bertini na
uigaret: piſcis pergrandis ꝓiecit ſe cuȝ
impetu in gremio viri dei: ⁊ fact⁹ eſt trā-
ſit⁹ eius iocund⁹ in laude dei. Nūcii ve-
ro regis angloꝝ ad regem francoꝝ ludo-
uicū venientes lr̄as ei dn̄i ſui porrexerūt
in quib⁹ continebat̄ ꝙ thomas quondam
cantuarienſis archiepūs de regno ſuo tan
ꝙ̄ proditor fugerit ⁊ ne ipm̄ in terra ſua
reciperet precabat̄. Rex autem ſapiēs ſta
tim quis eū depoſuiſſet iterū ⁊ iterū ſciſ-
citat⁹ ē. Et adiecit. Certe ſicut rex anglo
rum ita ⁊ rex ſum ego: verūptamē mini-
mum de clericis regni mei deponere non
valerem. Nec eni ad petitionem ſuū reſ-
ponſum pro voto nuncii retulerūt. Mi-
ſit quoqȝ archiepūs nuncios ad regē fran-
coꝝ quos benigne audiuit ⁊ ad oſcula ad
miſit. Cum aūt labores archiepi ⁊ peri-
cula ſeriatim expoſuiſſent: cōmota ſunt
viſcera eius ⁊ in regno ſuo pacem ⁊ ſecu-
ritatem archiepō benigne conceſſit. Et ad
iecit hoc de priſtina dignitate regni frāco-
rum fore vt exules ⁊ preſertim pſone ec-
cleſiaſtice pace perfruant̄ ⁊ a perſequuto
rum iniuria defendantur. Procedentes
inde nūcii ſenonis ad papā accelerarunt
⁊ euſqȝ preualuit nūcioꝝ regis anglie
ſuggeſtio ꝙ nec a cardinalibus ſunt ſalu
tati nec ad oſcula recepti. Eadē tn̄ die ad
papam habentes acceſſum archiepi pſſu
ras ⁊ anguſtias/dolores ⁊ pericula/labo
rem et erumpnā ſeriatim expoſuerunt.
Et cōmota ſunt paterne pietatis viſcera
ſuper filio ⁊ vbertim lachrimas effudit.
In craſtino cum nuncii regis multa cō-
tra epm̄ propoſuiſſent: in preſentia pape
adhortabatur eos vt archiepiſcopi ad-
uentum expectarent: adiiciens in abſen-
tia eius nihil in eum ſtatuendū. Tandem
illi fraudati deſiderio ſuo ad angliam re-
uerſi ſunt. Veniente interim archiepō
ſueſſionis rex frācie ad hoſpitiū ei⁹ deſcē
dit ⁊ in ſalutatione preuenit ⁊ in om̄i cla-
ritate ſuſcipiens eū: ⁊ pacē ⁊ ſecuritatem
donans ꝙ̄diu exularet ſumptus neceſſa-
rios de fiſco regio gratanter cōceſſit. Vir
dei tandē ad dn̄m papam ſenonis venit ⁊
a cardinalibus tepide quidem acceptus
eſt: ſed cū coram papa ſederet ⁊ propt̄ re-
uerentiā ſurgere vellet iuſſus reſidendo
cauſam edicere ſic incepit. Licet nō mul-
tum ſapientes nec tn̄ vſqȝ adeo ſum⁹ fa-
tui vt regem anglie ſuos ⁊ ſua pro nihilo
relinqueremus. Nam ſi vellemus ſue per
om̄ia placere voluntati in ſua poteſtate
vel regno nō eſſet quis qui nobis nō obe-
diret pro libito. Et dum ſub hac conditōe
ei militaremus: quid fuit qđ nobis nō ſuc
ceſſit ad votū? Ex quo eni aliam ingreſſi
ſumus viā: etiam ſi ab iſto propoſito vel-
lemus reſilere ad eius gr̄am recuperādā
nullius perſone egeremus infuentu. Ve-
rum qȝ cantuarienſis ecclie noſtris tēpo-
rib⁹ obfuſcata eſt claritas quodlibet tor-
mentū ſed ⁊ mille mortis genera ſi tot oc
currerent libentius exciperem⁹ in dn̄o ꝙ̄
ſub diſſimilatione ſuſtinerem⁹ hiis dieb⁹
mala que patitur. Porro ne videamur cu
rioſe vel obtentu vane glorie hec inchoaſ-
ſe expedit vt oculata fide cōſtet de effectu
Et producēs ſcriptū in quo continebātur
conſuetudines ille pro quib⁹ contentio fa
cta eſt cum lachrimis inquit. Ecce qđ ſta-
tuit dn̄s rex anglie contra libertatem ec-
cleſie: ſi hec lȝ diſſimulare ſine diſpendio
aie nec vos videritis. Quibus perlectis
moti ſunt omnes vſqȝ ad lachrimas: nec
hii continere ſe poterant qui prius pro vi
ribus aduerſabantur communi voce deū
laudantes: dum vel vnum ſibi ſeruaue-
rit qui pro eccl̄ia ſua in illa tempeſtate au
ſus fuerit ex aduerſo aſcendere. Et repro

bauit papa conſuetudines illas ꝛ ab ecclesiis ipoſterum dāpnādas ſenſuit. Poſtera die in ſecretiori thalamo coraz papa aſſuit archieps ſic inquiens. Patres mei ꝛ dñi ego gemēs fateor ꝙ has anglica ne eccl'ie moleſtias mea culpa ſuſcitauit. Aſcendi in ouile xp̄i ſed nō per oſtium velut quē non vocauit canonica electio ſed terror publice poteſtatis intruſit: ꝫ hoc onꝰ ſuſceperim inuitꝰ tamē ad hoc me induxit humana ꝛ non diuina voluntas. Nūc aūt recognoſcēs ingreſſū meū minus catholicum vidēs etiā vires meas oneri impares ne gregi preeſſe videar ad ruinam cui datus ſum qualitercūqꝫ in paſtorem: in manu tua pater archiepātum cantuarienſem reſigno. Moxqꝫ anulū ſuū de digito trahens rogabat eccl'ie dignū paſtorem prouideri. Complenſqꝫ orationē ī lachrimis dñm papā ꝛ omnes qui aderant flere compulit. Sedēte vero ſeorſum cū ſuis archiepō cepit papa cū cardinalibus conferre hinc inde diuerſa ꝛ varia orta eſt ſententia. Quibuſdā viſum eſt ablata occaſione regis iram ſedari poſſe faciliꝰ dū in alia perſona eccleſie cantuarienſi cōſuleretur ꝛ thome poſſet alias cōpetentius prouideri. Hii ſiquidem ex phariſeis erāt Aliis aūt viſum eſt: qꝛ ſi is qui pro tuenda eccl'ie libertate ſummo diſcrimine nō ſolum diuitias/gloriam/ꝛ dignitatem ſꝫ ꝛ vitam expoſuit ad regis libitum debēt ſuo iure priuari: ſicut forma fieret aliis in conſimili cauſa regibus reſiſtendi ſi ei iuſticia ſeruaretur illeſa ſic eo cadente caderent vniuerſi epī vt nullus futuris tēporibus auderet obuiare principis voluntati: ꝛ ſic vacillaret ſtatus eccleſie ꝛ romani pontificis poteſtas deperiret. Expedit igitur vt inuitus reſtituatur ꝛ qui pro omnibus dimicat ab omnibꝰ ſuccurratur. Vocato igit̄ thoma ait papa. Nūc demū frater nobis liquet quē habuiſti zelum ꝓ domo dñi de tuo ingreſſu: quā purā feceris confeſſionē iaꝫ ſecure de nouo poteris de manu noſtra pontificalis officii curā recipere. Nouimꝰ enī te virū multis temptationibus probatū/prouidū/ꝛ diſeretum/ deo ꝛ hominibꝰ charum/nobiſqꝫ ſancte romane eccl'ie per om̄ia fidelem. Et ſicut noſtre perſecutionis factus es particeps et conſors indiuiduus ita tibi deo auctore ī nullo deeſſe poterimus ꝙdiu nobis ī hoc corpore vitalis durauerit ſpiritꝰ. Veruꝫ hactenus deliciis afluēs decetero diſcas eſſe debilium ꝛ pauperū conſolator: pauperibꝰ enī xp̄i te duximus cōmendandū: huic inquā abbati pontiniacenſi erat enī ibi preſens non ſplendide ſed ſimpliciter educandū vt decet exulem ꝛ xp̄i athletaꝫ donec expirauerit dies pacis ꝛ ꝯſolatiōis tue. Interim forti aīo eſtoꝫ hiis qui pacē perturbant reſiſte viriliter. Sancto itaqꝫ pontiniacum ingreſſo miſit papa habitum monachalē de lineo vtiqꝫ pāno groſſo ꝛ crudo: vnde ꝛ dixit. Dicito dño cātuarienſi quia habitum ei miſimus qualem habuimꝰ non qualem vellemus. Vtebatur vir dei cilicio a nudo colli vſqꝫ ad poplites ꝛ lectioni ꝛ orationi ac meditatiōi tota mente vacabat. Rex aūt cū redeuntibus nunciis ſe in ſuis petitionibꝰ didiciſſet repulſum res om̄es archiepi ꝛ ſuorum confiſcari precepit totamqꝫ cognationem eiꝰ ꝛ oēs qui eum familiaritate vel quouis titulo ꝯtingebant ꝓſcripſit exilio Nec ſexui nec etati nec in puerperio mulieri decubāti parcebat: cōpulſiqꝫ ſunt iurare qđ contriſtādi cauſa archiepm vbicūqꝫ inueniret̄ expeterēt Prohibitūqꝫ eſt ne ꝓ eo oraret eccl'ia. Vir aūt dei illos per diuerſas ꝓuintias cū l'ris ſuis tranſmittebat qui benigne ſuſcepti ſūt ꝛ plurimi feliciꝰ in exilio ꝙ in patria degebāt. Erat enī vir ſanctus ſacrarū ſcripturarū amator precipuꝰ: vt poſt horas regulares quotidie ſacri codices per totū diē vix de manu eius diſcederent. Unde ꝛ ī breui adeo

ꝓfecit vt nodoſis ſcripturarū ſententijs
etiam ſuper docētes ſe ſepius intellexit.
Dixerit aūt rex anglie lr̄as ad genera-
le capitulū ciſterſieſe ordini eorꝫ plurimū
cōminat⁹ ſi vlterius aduerſariū ſuū apd̄
ſe retinerent. Quod cū archiepō nuncia-
tum fuiſſet rn̄dit nulla ratione ſe velle le
ſionem vllam vel dampnū hoſpitib⁹ ſuis
euenire. Dn̄s inquit coexulib⁹ meis ⁊ mi
hi prouidebit: qui volucres celi paſcit ⁊ li
lia veſtit. Cū aūt hec oīa audiſſet rex fran
cie ait. O inquit religio/o religio vbi es?
Ecce enim quos credebamus ſeculo mor-
tuos ſcl'i minas timent: ⁊ pro reb⁹ cadu-
cis quas ſe propt̄ deū contēpſiſſe ꝓfitent̄:
a dei opere quod ceperāt ꝯuertunt̄ retror-
ſum dei cauſam ⁊ pro dei iuſticia exulan
tem eijcientes a ſe. Et cōuertens ſermo-
nem ad eum q̄ miſſus ei fuerat ait. Renū
cia dn̄o tuo qd̄ ſi mūd⁹ et etiā qui mundo
videntur mortui eū deſerant: ego tn̄ euꝫ
non deſeram ſed ſuſcipiam ꝓpter deū et
ꝓpter iuſticiā patientē. Biēnio igit̄ pere-
grinationis ſue cōpleto a pōtiniaco diſce-
dens ſenonis vſqꝫ deuenit ⁊ in itinere ab-
bati pontiniacēſi cū lachrimis dixit. Que
de me ſunt finē habēt. Dn̄s ſeruo ſuo vite
finem finiſqꝫ modū in viſu preterite no-
ctis oſtendere dignat⁹ eſt. Gladiū ſpicu-
latoris ſubterfugere nō potero. Ergo inq̄t
abbas ſubridēs: martirio iteribis. Quid
eſculēto ⁊ temulēto ⁊ martyrio? Nō bn̄ cō
ueniūt nec ī vna ſede morāt̄ calix vini quē
potas ⁊ calix martirij. Fateor inq̄t archi-
epūs corporeis voluptatib⁹ indulgeo. Bo
nus tn̄ dn̄s q̄ iuſtificat impiū indigno di
gnatus eſt reuelare miſteriū. Et cū inſta
ret abbas vt ſeriatī proſequeret̄ ſubintu
lit. Dn̄e abbas ſiꝫ familiaris me⁹ ſis non
pri⁹ ediſſerā niſi eo pacto vt ſecretū tene-
as quoad vixero ego. Qd̄ cuꝫ feciſſet ait.
Nocte hac viſum eſt mihi ꝙ in eccl'ia neſ-
cio tn̄ qua ꝯtra dn̄m regē anglorꝫ corā pa
pa ⁊ cardinalib⁹ ꝯtēderem dn̄o papa par
ti mee fauēte: ſꝫ cardinalib⁹ ꝓ rege aduer
ſantib⁹ cōtra me. Tūc ecce ſubito quatu-
or ſuperuenerūt milites q̄ ſummitatē capi-
tis mei excoriauerūt adeoqꝫ anguſtiabar
ꝙ videbar mihi defeciſſe. Per hāc ni fal-
lor reuelationē credo ꝙ morte dura ſꝫ ſpe
ro pcioſa de hoc mūdo ſum tranſiturus.
Rex aūt anglie miſit nūcios ad imꝑato-
rem fredericū ꝙ ſi nomē obedientiā alexā
dri pape abiuraret participē ſe ſciſmatis
haberet cū epīs ſuis. Et factū ē ita. Fera-
lia quoqꝫ ſtatuit edicta ꝯtra eos q̄ pape lit
teras in angliam deferrēt: oēſqꝫ regni ſui
papā alexandrū abiurare coegit. Epī quo
qꝫ cōtra archiepm ſuū appellarūt. Mitte
bant̄ etiā ad iſtātiā regis duo cardinales
amici ei⁹ ad quorꝫ colloquiū cū veniret ar
chiepūs nocte proxima vidit in ſompnis ꝙ
propinaret̄ ei venenū ī calice aureo. In-
fecto tādē negotio ⁊ abſqꝫ ſpe pacis cardi
nales ad papā redierūt Habito ei papali
priuilegio multos in anglia clericos cita-
uit vt ad ipm venire nō differrent ac etiā
ſub ordinis ſui ⁊ bn̄ficij periculo nōnulla
precepit ſꝫ nō paruerūt illi. Vn̄ appella-
tioni nō deferēs illos publice excoīcauit:
quoſdā quaſi inuaſores/quoſdā quaſi re-
rū eccl'iaſticarū violētes detētores/quoſ-
dā etiā epōs excoīcauit ꝓpt̄ inobedientiā
manifeſtā ⁊ maxime q2 int̄ regē ⁊ ipm to-
ti⁹ diſſentiōis intētores extiterāt quā ⁊ fo
uere nō deſiſtebāt. Mltos quoqꝫ alios cle
ricos ⁊ laicos ob diuerſas offēſas publice
⁊ noīatim excoīcauit adeo vt ī capella re-
gis vix eēt niſi excoīcat⁹ noīe vel partici-
pio. Vn̄ turbat⁹ cū ſuis nimiū rex cū om
ni feſtinatiōe ad papā nūcios mittit. Mi-
ſit quoqꝫ rex frācorꝫ ad ſummū pōtificē ⁊
ad familiares ſuos cardinales mādās ꝙ
q̄ archiepm tāgeret pupillā tāgeret oculi
ſui. Sup oīa vō rogabat ne dn̄s papa ſol
ueret quos tam ſctūs archiepūs tā iuſte li-
gaſſet. Scripſit quoqꝫ dn̄s papa franco-
rū regi mandans ⁊ rogās vt pacis media

torem ſe interponeret benignū. Un̄ et ad pleraq; colloquia inter ip̄m et regē archi ep̄m vocauit. Un̄ ſemel ſe ad pedes regis anglie procidit dicens. Dn̄e rex totā cauſam vnde inter nos orta eſt diſſentio tuo cōmitto arbitrio ſaluo honore dei. Tali adiectione audita rex vehemēter ſcādalizatus multis improperijs ⁊ obprobrijs ip̄m affecit arguens eum tanq̄ ſuperbū et regie munificentie immemorē ⁊ ingratum ⁊ ait regi francie. Quicq̄d iſti diſplicuerit dicit honori dei eſſe contrarium et ſic ſua ⁊ mea om̄ia ſibi vendicabit. Sed ne vide ar honori dei vel ſibi in aliquo velle reſiſtere hec offero. Que anteceſſor maior et ſanctior fecit an̄ceſſorū meorum minimo: hec mihi faciat ⁊ quieſco. Acclamatur vndiq;. Satis rex ſe hūiliat. Dn̄e archiepiſcope inquit rex francie vis maior eē ſctis viris vl' melior petro? Quid dubitas? Ecce pax pre forib⁹. Archiep̄s rn̄dit. Sācti p̄deceſſoris mei tēporib⁹ ſuis ⁊ ſi non oīa ſe aduerſus deum extollētia quedā tamē reſecarūt. Nā ſi om̄ia radicitus extirpaſſent: quis nūc aduerſum nos ignē tēptationis excitaret? Multo melius deo volēte nobis eſt: vt ſicut in eorū nūero ⁊ ſorte laborauimus: ita ⁊ illorum laboris ⁊ premij participes ſimus: nec ſi quis eorū tepuit vel exceſſit in aliquo: eius in hoc teporis vel exceſſus exemplū ſequi tenemur. Petrum etenim xp̄m negantem arguimus: ſed vſq; ad capitis ſui piculū neronis impetum arguentem cōmēdamus. Ex multis preſſuris ſurrexit ⁊ creuit eccl'ia: p̄res noſtri paſſi ſunt quia noluerūt xp̄i nomē ſubticere ⁊ ego vt hoīs mihi gratia reſtituatur xp̄i honorem deberem ſupprimere? Abſit ait abſit. Inſurrexerūt ergo in eū omnes magnates imputātes arrogantie archiep̄i impedimentū pacis vno comite palam proteſtāte qd̄ q; vtriuſq; regni cōſilio ⁊ voluntati reſiſtit decetero neutrius dignus erit auxilio: ſ; eiectum ab anglia non recipiat francia. Soluto itaq; conſilio inſalutato archiep̄o reges receſſerunt ⁊ qui pacis mediatores extiterant in receſſu multa etiam in facie viro dei obiecerunt q; ſemper fuerat ſuperb⁹ elat⁹: ſapiens ī oculis ſuis proprie ſemper ſectator voluntatis ⁊ ſententie adijcientes grande fuiſſe malum et enorme eccleſie dampnum q; ipſe vnq̄ rector fuerat conſtitutus ⁊ q; per ip̄m iam ex parte deſtructa: penitus cito deſtrueretur eccleſia. Sed vir dei ponens ori ſuo cuſtodiam ſiluit tā q̄ non audiret ⁊ regem francie cum ſuis ſequutus eſt. Plurimi vero in itinere dixerunt. Ecce archiep̄s qui in heſterno colloquio deum propter reges negare noluit nec dei honorē ſubticere. Cum vero archiepiſcop⁹ cum ſuis ſenonis eſſet: ⁊ quo diuertere poſſet quereret: tandem ſubintulit. Potens eſt deus in vltimo miſerie articulo ſuis adeſſe: ⁊ infideli deterior eſt qui de dei deſperat miſericordia. Et ſtatim acceſſit ſeruus regis francie qui dixit Dominus rex ad curiam vocat vos. Ad hec vnus clericorū dixit. Ut eijtiam a regno. Non es inquit archiep̄s propheta neq; filius prophete: noli vaticinari ſiniſtra Uenientes ergo inuenerunt dn̄m regem cum triſti vultu ſedentem ⁊ non aſſurgētem de more archiepiſcopo conſidentib⁹ illis et adhuc tepide vocatis facto ſilētio ⁊ inclinato capite quaſi dolens ⁊ inuitus cogitaret rex vt eos de regno eijceret ſubito abortis lachrimis proſiliens cum ſingultu proiecit ſe ad pedes archiepiſcopi: dicens. Uere pater mi tu ſol⁹ vidiſti nos omnes ceci fuimus qui contra deum tibi dedimus cōſilium: vt in cauſa tua immo dei ad nutum hominis honorem rennueres. Ignoſce ergo quia grauiter peniteo: et ab hac culpa me miſerū abſolue. Sed et deo et tibi meipſum et regnum meum expono et ab hac hora promitto q; tibi vel tuis non deero q̄diu omnipotēti deo au-

ctoꝛe dixero. Abſoluto itaqꝫ rege dataqꝫ
ei benedictione archieṗs ad hoſpitium ſu
um regreſſus eſt. Poſt hec vero coꝛona-
tus eſt henricus filius henrici viuente pa
tre ab archieṗo eboꝛacenſi in pꝛeiuditiuꝫ
archieṗi cantuarienſis ⁊ contra inhibiti
onem papalem eis antea directā. Vñ frā
coꝛū rex papā ſollicitauit in virtute amo-
ris ⁊ ſub impenſi pꝛoteſtatione obſequij
ne vlterius dilationes fruſtratoꝛias pꝛo-
rogaret: ſicut regnū francoꝝ diligebat ⁊
honoꝛem apl'ice ſedis. Archieṗs quoqꝫ ſe-
nonenſis a papa impetrauit vt rex anglo
rum omni appellatione ceſſante ſubijce-
retur anathemati ⁊ regnū interdicto niſi
cantuarienſi eccl'ie pax redderetur. Miſit
ꝗqꝫ papa eboꝛacēſi archieṗo: ⁊ alijs eṗis
qui coꝛonationi interfuerunt lr̄as ſuſpē-
ſionis. Quoſdam etiā eṗoꝝ quia coꝛona-
tioni interfuerunt ⁊ ob alias cauſas excō-
municauit. Et has lr̄as beato thome deſti
nauit vt illis loco ſuo ⁊ tp̄e vteretur. Vi
dens itaqꝫ rex in arcto ſe poſitū pꝛomiſit
certiſſime pacem. Refoꝛmataqꝫ per medi-
atoꝛes pace rex ⁊ archieṗs ſoli duo ſeoꝛſū
in equis in quadam planicie diuerterūt
ſecretius colloquentes. Ubi archieṗs int̄
alia regi ſupplicauit vt iniuriam quā ſibi
⁊ eccleſie ſue ſuffraganei ſui vna cū ebo
racenſi archieṗo in coꝛonatione filij ſui fe
cerant ſcḋm cenſurā eccleſiaſticā ſine ipi-
us offenſa punire ſibi liceret. Et annuit
rex. Unde archieṗs gratias agens confe-
ſtim in oculis oīm deſcendit: ⁊ humiliter
ad pedes regis ſe inclinauit. Cū ergo ar-
chieṗs equum reaſcenderet rex aſcendē-
ti aſcenſoꝛium aptauit et tenuit. Et addi-
dit. Optas enī (vt dicis) in gallias redire:
ſed arbitroꝛ expedire tibi mecum aliquot
dies commoꝛari vt palam videatur quod
nondum eſtimatur. Sciunt oēs inimi
citias nr̄as: pax inita paucis innoteſcit.
Ingratus inquit archiepiſcopus nō im-
merito reputaboꝛ ſi benefactoꝛibus meis
vel vale nō fecero. Ibo ⁊ reuertar. Et a-
micabiliter ab inuicē receſſerunt. Et qm̄
rex pepigerat pꝛedia quedam cātuarien-
ſis eccl'ie eṗo reddere: miſit quoſdā ad re-
gem qui ſuper pꝛomiſſa reſtitutione eum
conuenirēt. Quod cū aliq̄diu diſtuliſſet
tādem ad magiſtrū iohannē ſareſburien
ſem: poſtea carnotenſem eṗm dixit. O io
hannes inquit nullatenus vobis que pe-
titis faciam niſi videro pꝛius vos aliť ge-
rere erga me ꝙ hucuſqꝫ geſſiſtis. Et ſic in
fecto negotio redierunt. Audiens autē
rex archieṗi poſt hec aduentū quoſdaꝫ de
aulicis in occurſum eiꝰ pꝛemiſit: ⁊ demū
ipſemet ciuitatem turonis exijt ⁊ occurrit
nec tamē nocte illa rex archieṗm in hoſpi-
tio ſuo reſpexit nec ſuoꝝ aliquis. Quin
potius rex ſummo mane miſſam celebꝛa-
ri fecit pꝛo defunctis ſuſpicans vt diceba
tur ſi foꝛte alij miſſe itereſſet archieṗs oſ-
culum ſibi pacis offerret qḋ ibi negaē nō
eſſet xp̄iani ſed plane inimici xp̄i. Petita
poſt miſſam pꝛedictoꝝ pꝛedioꝝ reſtituti
one iterū reſtitutio certiſſime repꝛomiſſa
eſt. Volebat tamē rex vt pꝛius ad eccleſiā
ſuā reuerteretur qualē ſe i regno exhibe-
ret ſcire deſiderans. Cū tādē vir dei ad
mare deſcēdiſſet occurrit ei decanus bolo
nie aſſerēs ex parte comitis bolonie qꝛ pa
rati erāt in anglia ꝗ querebāt aīam eius
poꝛtus obſidētes vt exeūtem a naui rapi
ant ⁊ trucident vel vincularēt. Cui archi
eṗs ait. Crede fili nec ſi mēbꝛatim diſcer-
pendꝰ ſim ab incepto itinē deſiſtā. Suffi
ciat dn̄icum gregē paſtoꝛis ſui abſentiaꝫ
luxiſſe ſeptennem. Dum hec diceret ecce
nauis ab anglia ad poꝛtū venit cuiꝰ nau-
ta ſocijs archiepiſcopi dixit. Miſeri quid
queritis/quid agitis/quo ꝓperatis: Cer-
te in moꝛtem veſtram. Conuenerunt in
poꝛtu milites multi vt in archiepiſcopuꝫ
et ſuos ſtatim cum applicuerint manus
inijciant. Quo audito ait epiſcopus. Ter
ram anglie video ⁊ fauente domino terrā

intrabo ſciens tamen certiſſime ꝙ ibi mi‑hi immineat paſſio. Hoc dicto nauem in‑trauit ⁊ proſpere apud ſandwicū applicu‑it. Et ſtatim milites in alio portu eius ad‑uentum audientes illuc properabant. Et vix ſalutato archiepō ſciſſitabantur qua‑re ingreſſu ſuo epōs regis excoicaſſet et ſuſpendiſſet. Miſerat enī ante aduentum ſuū clericos ſuos cum bullis qui epōs cū clericis prout ſupra exprimitur excoica‑runt et ſuſpenderunt. Archiepūs vero mā‑ſuete reſpondit regem non ꝓpter hoc offē‑ſum nec ſe quicꝙ cōtra regem vel regnū feciſſe: ſed de ipſius regis permiſſione ſic factum eſſe vt iniuria quā epī in corona‑tiōe filij regis ecclie ſue fecerāt nō rema‑neret impunita. Hijs auditis modeſtius loquuti ſunt: inſtanter tamen poſtulātes vt epōs excoīcatos abſolueret ⁊ ſuſpēſos. Quod archiepūs ad conſilium diſtulit do‑nec in craſtino cantuariam veniret. In craſtino prefati milites cū clericis trium epōrum ad archiepm venientes: noīe epō‑rum abſolutionē poſtularunt. Rn̄dit vir dei epōs auctoritate pape excōicatos nec ipſius eſſe a tanto iudice ligatos abſolue‑re. Cū vero vrgentiſſime inſtarent dixit archiepūs ꝙ de dn̄i pape clemētia cōfiſus: ꝓ bono pacis in hoc articulo vſurparet ꝙ dn̄i pape erāt ꝑſtita tū cautione vt ecclie iuditio parerēt alioqn ſe hoc facturū nul‑laten⁹ preciſe rn̄dit. Hoc illi audiētes idi‑gnantꝰ receſſerūt ⁊ multa ī ſuperbia ⁊ abu‑ſione loquuti ſunt. Archiepūs aūt eborocē‑ſis Lōdoniēſem ⁊ Sareſburiēſem ſic cō‑mouit vt mare trāſfretātes regē adirent ⁊ ꝗrulo ſermone mox enarrarūt: ꝙ preci‑pitantꝰ/temere/⁊ ſuperbe archiepūs in ad‑uent⁹ ſui ītio regnū ꝑturbauerit ⁊ ſacer‑dotiū pace regia ſibi conceſſa abutēs. Cū ꝗꝫ in multis viruꝫ dei accuſaſſent ait rex Si omnes excoīcationi ſubiacent: corona‑tioni filij mei conſentientes ego per ocu‑los dei non excludor. Qualiter enī ⁊ quā‑tum rex commotus immo in quātū furo‑rem per illos ⁊ complices ſuos cōuerſus fuerit ordo ſequentis hiſtorie declarabit. Veniens itaꝗꝫ cantuariam archiepūs et honorifice ab omībus ſuſceptus prepara‑bat ſe: alumpnū ſuum puerū videre regē ⁊ poſtea prouintiā a qua tam diu abſens fuerat circuire. Et ecce cū in itinere eſſet: regis iunioris nūcii ex noīe regis ne pro‑cederet inhibentes ad ecclīam ſuā euꝫ re‑dire precipiebāt. Quibus vir ſctūs mox reſpondit ſe nullatenus propter inhibitio‑nem hanc regreſſurum niſi qꝛ tūc ſolēnis natalis dn̄i vrgebat dies quo eccleſie ſue abeſſe noluit ⁊ ita reuerſus eſt. Die vero natalis dn̄i qui ab aduentu ſuo in angliā viceſimus ſeptim⁹ erat: archiepūs ſermo‑nem fecit ad populum et ꝙ inſtaret tem‑pus diſſolutionis ſue ⁊ in breui migraret ab eis predixit: ⁊ nominatī ceruicoſos ter‑re ⁊ pleroſꝗꝫ de aulicis necnon ranulphū de brok/⁊ robertum de brok: qui iumētū archiepī mutilauerant perpetuo anathe‑mati tradidit. Cuius vero efficatie fue‑rat in roberto ſententia poſtea clarum fu‑it. Cum enī in domo ſua quā de nemorib⁹ archiepī paſſim ſucciſis in cantuaria con‑ſtruxerat conuiuium feciſſet canes panē quem manus eius contractauerant recu‑ſabant qui de manib⁹ aliorum auide ſu‑mebant. Mirantibus cunctis ⁊ reliquias eius fragmentis aliorum commiſcentib⁹ ab vtriſꝗꝫ viſi ſūt canes abſtinere. Rex vero a tribus epīs vt premittitur in furo‑rem accenſus manifeſte coram omnibus de archiepō tanꝙ de hoſte conqueſtus eſt ⁊ ſepe omnes quos nutrierat ⁊ beneficia contulerat maledixit: qui ipſum de ſacer‑dote vno non vindicarent qui ipſum ⁊ re‑gnum ſuum ſic perturbabat ⁊ ſuis digni‑tatibus ipſum exheredare querebat. Et adiecit. Unus homo qui manducauit pa‑nem meum leuauit contra me calcaneuꝫ ſuum. Unus homo profecto beneficijs

meis inſultat ⁊ totũ genus regium deho
neſtat totũ ſine vindice regnum cõculcat
Qđ cũ ſepius in furoꝛe replicaret: quatu
oꝛ milites aulici dicentis votũ concipien
tes in archiepi necem conſpirauerũt. Hij
aũt fuerunt reginaldꝰ filius vꝛſi hugo de
moꝛeuilla/ Willelmus traci/ ⁊ richardus
bꝛito. Trãſeuntes aũt iſti quatuoꝛ ꝓſpe-
re mare cantuariam in fõ. innocentiũ ſo-
la arma poꝛtantes cũ cõplicibus ſuis itra
uerunt. Quinto igitur natalis die ſedẽ-
te archiepõ in thalamo ſuo circa hoꝛã vn-
decimã: ecce quatuoꝛ milites pꝛedicti ad
archiepm ingreſſi ſunt. Et cõſidentes an
te pedes eius in terra nec ipm ſalutãtes:
⁊ aliquantulum cum ſilentio ſedentes re
ginaldus tandẽ filius vꝛſi ſic ſctm̃ affatꝰ
eſt. A dño nr̃o rege de trãſmarinis parti-
bus ad te directi regia tibi mandat a defe-
cimꝰ vt ad filium ſuũ regẽ pergas factu-
rus ei quod dño ⁊ regi facere debes fide-
litatemq ei interpoſito iuramẽto facias
⁊ quod in regiam peccaſti maieſtatẽ emẽ
des. Et ille. Unde ei fidelitatem tactis ſa
croſanctis debeo ꝯfirmare aut in quo ma
ieſtatis regie reus effectꝰ ſum? Ille ait.
De baronia exigitur a te cũ iuramẽto fi-
delitas ⁊ de clericis quos in terrã adduxi
ſti: ſi in terra remanere noluerit ſecurita
tis iuramẽtũ exigitur. Uir dei rñdit. De
baronia dño regi quicqđ ius vel ratio di-
ctauerit facere paratus ſum. Uerũ ꝓ cer
to teneat/ qđ nec a me nec a clericis meis
iuramentũ aliquod poterit extoꝛquẽ. In
telligimꝰ inquit miles ꝙ nihil hoꝛũ que
pꝛopoſuimus tibi facturus ſis. Pꝛeterea
pꝛecepit tibi dñs rex vt epõs ſine eius licẽ
tia excoĩcatos abſoluas. Et ille. Epõs eni
nõ ego ſed dñs papa cui data eſt poteſtas
a dño excoĩcauit. Si eni eccľie mee illatã
iniuriam vindicauerit fateoꝛ nõ mihi diſ
plicere. Ex quo inquit miles in deſpectũ
regis talia tibi placent credibile ſatis eſt
ꝙ coꝛonam ſuam velis ſurripere ⁊ rex no
minari et eſſe ſed vſq ad regie dignitatis
nomen reuera non pꝛoficies. Uir dei ait.
Nequaꝙ ad regis nomẽ aſpiro: imo tres
coꝛonas ſi mihi data eẽt facultas ãnecterẽ
coꝛone ſue. Tandem hõ poſt verba cõuer
ſi ſunt milites ad monachos dicẽtes. Ex
parte domini regis vobis pꝛecipimus vt
hunc hominem diligenter cuſtodiatis: et
cum placuerit illum regi pꝛeſentetis. Ar
chiepũs ait. Nũquid me fuga labi velle pu
tatis? Neq pꝛo rege neq pꝛo aliquo vi-
uente fugam inibo. Non veni vt fugerẽ
ſed vt impioꝛum rabiem ⁊ maliciam ex-
pectarem. Uere inquiunt non effugies.
Illis itaq in tumultu ⁊ minis egredien
tibus magiſter iohannes de ſareſburi di-
xit. Domine res nimis admirabilis eſt: ꝙ
nullius conſilium admittis. Nonne ſan-
ctius eſſet mitius eis dediſſe reſponſum?
Et ille. Conſilium iam totum reuera ac-
ceptum eſt. Noui ſatis quid agere debe-
am. Et ille. Utinam annuente deo bonũ
ſit. Egreſſis igitur militibus et arman-
tibus ſe intrant aliqui ad virum dei dicẽ
tes. Domine armant ſe. Et ille. Que cu-
ra? Sinite armare. Cũq milites arma-
ti cum multis curiam archiepiſcopi in-
traſſent: vndiq acclamatum eſt vt fuge-
ret. Sed ille nec loco nec animo motus
eſt: ſed ſedebat intrepidus: ſed tandẽ mo-
nachi (licet inuitum) traxerunt eum ad ec
cleſiam. Audito autem armatoꝛum aduẽ
tu quidam ex fratribus ad veſperas per-
ſiſtebant: quidã timentes diuerticula pe-
tebant: quidam ſubuenire volentes ad vi
rum dei veniebant. Quibus et ait. Ite ⁊
diuine ſeruitutis penſum explete. Sub-
ſiſtens autem vir ſanctus ad oſtium di-
xit. Quamdiu inquit tenebitis introitum
non introibo. Et ſtans in limine et vidẽs
populares quaſi ad ſpectaculum circa ſe
conſtipatos dixit. Quidnam metuit gens
iſta? Reſponſum eſt armatos in clauſtro.
Ad ipſos autem ait archiepiſcopus exeo.

Pꝛohibentibꝰ eũ fratribus exire cepit circa limẽ obuerſari. Et cũ pꝛocedere moneretur ⁊ ad ſctã ſctoꝝ ſe conferre vt defertur ei ex reuerentia loci nõ acquieuit. Tumultuantibus interim clericis ⁊ monachis ⁊ vectem ferreũ obducẽtibꝰ vir ſanctꝰ ait. Abite puſillanimes. Sinite miſeros ⁊ cecos delirare. Pꝛecipimꝰ in virtute obedientie ne oſtiũ claudatis: nõ enĩ decet eccleſiam incaſtellari. Omiſſis interĩ veſperis accurrũt monachi ⁊ paſtoꝛeꝫ licet inuitum ⁊ renitentẽ clauſis eccl̃ie valuis introducũt. Sed regreſſus q̃totius increpabat eos dicẽs. Dimitte meos itrare. Et accurrẽs oſtiũ apperuit ⁊ ſuos qui defoꝛis erant manibꝰ ſuis trahebat in eccleſiam dicens. Intrate citius. Tandem a ſuis inde violẽter abſtractꝰ oſtia patefacta reliquit. Ualuis igitur aꝑtis milites ꝑſcrutato palatio per clauſtra ruũt ⁊ gladios in manibus vibꝛant/ alij vbi eſt pꝛoditoꝛ/ alij vbi eſt archiepĩs acclamabãt. Et occurrit illis vir ſctũs dicẽs. Ecce ego nõ ꝓditoꝛ ſed archiepĩs. Et accedẽs pꝛimꝰ illoꝛũ dixit ſctõ. Fuge moꝛtuus es. Et ille. Nequaq̃ fugeam. Et iniecta in virũ dei manu pilleũq; mucrone deijtiens dixit. Ueni huc captus es. Sctũs ait. Non veniam: hic mihi facietis quicq̃d facere vultis palliumq; de manu eiꝰ excuſſit. Quibus verbis miles repercuſſus: duos vel tres paſſus reſilijt. Et ad aliũ militem cõuerſus dixit. Quid eſt hoc reginalde multa tibi contuli beneficia ⁊ ad me armatus in eccl̃iaꝫ accedis? Cui ille. Iã ſcies. Moꝛtuus es. Impoſſibile eſt enĩ vt amplꝰ viuas. Cui ſctũs ait. Et ego ꝓ deo meo mori paratus ſum: ⁊ pꝛo aſſertione iuſticie ⁊ eccl̃ie libertate. Sed ſi caput meũ queritis: pꝛohibeo ex parte dei omnipotentis ⁊ ſub anathemate ne alicui minoꝛi vel maioꝛi in aliquo noceatis ſed ſint immunes a pena ſicut extiterũt a cauſa. Moꝛtem ei libenter amplectoꝛ dũmodo eccl̃ia in effuſione ſanguinis mei pacẽ conſequatur et libertatem. Alterũ etiã militem mox manu appꝛehendens per loꝛicã tã valide excuſſit q̃ ipm̃ fere vſq; ad pauimentũ pꝛoſtrauit. Willelmus de traci erat hic ſicut poſtea confeſſus eſt. Et inclinauit vir dei caput ĩ modũ oꝛantis. Hec nouiſſima pꝛoferens verba. Deo ⁊ beate marie ⁊ ſctis huiꝰ eccl̃ie patronis ⁊ beato dioniſio commẽdo meipm̃ ⁊ eccl̃ie cauſam. Accelerãs ergo reginaldꝰ ⁊ toto conamĩe capiti pꝛotenſo vulnꝰ inferre nitens clerico cuidaꝫ edwardo de cantibirgia dicto bꝛachium gladio opponẽti graue vulnꝰ inflixit. Uerũ tamẽ cũ pondꝰ ictus ſuſtinere nõ poſſet bꝛachium retraxit ⁊ reliquũ ictus caput recepit viri dei: ⁊ ſanguis cepit manare per faciem. Et exclamauit percuſſoꝛ ille. Percutite/ percutite. Et attollens ſanctus in celũ oculos genu flexo manibuſq; iunctis ante altare obtulit ſeipm̃ hoſtiaꝫ viuã deo. Scdo vero vulnere capiti eius inflicto recto coꝛpoꝛe quaſi ad oꝛationem pꝛoſtratus in terrã coꝛruit. Tertiꝰ vo teſte poꝛtionẽ amputando vulnꝰ pꝛecedẽs hoꝛribiliter ampliauit. Quartꝰ cũ ferire tardaret coꝛreptꝰ in idem vulnꝰ gladium vibꝛauit: gladioq; in pauimẽto marmoreo confracto tam cuſpidẽ q̃ gladij capulum reliquit eccl̃ie. Nec ſathane filio tantum ſuffecit perpetraſſe flagitiũ: niſi qḋ dictu hoꝛribile eſt iniecto in caput gladio cerebꝛũ eijceret ⁊ per pauimẽtũ ſpargẽs exclamaret. Moꝛtuus eſt. Et exeuntes dixerunt. Regales milites/ regales milites Alij vero inſultabant dicentes. Uoluit eẽ rex/ voluit eſſe plus q̃ rex: mõ ſit rex modo ſit rex. Ab hoꝛa vero qua vir dei pmũ vulnꝰ excepit nec verbũ pꝛotulit/ nec clamoꝛem emiſit/ nec gemitũ edidit/ nec manum ferienti oppoſuit: ſed caput inclinatum donec conſummaretur immobile tenuit. Et ſic athleta dei quarto kal̃. Ianuarij a ſeculo migrans victoꝛ celos ĩtrauit

Exeuntes vero milites equos aurū ꝛ ar
gentū ꝛ quicqd in palatio archiepi reper-
tum eſt inter ſe diuiſerūt Scripta quoqꝫ
ꝛ priuilegia ranulpho de brok tradita ſūt
ad regem deferenda. Cū aūt duo viderēt
cilicia cōſternati ſunt ꝛ ſtupefacti ꝙ tam
euidens obumbrate religionis cernerent
argumentū. Exuentes aūt monachi ſan
ctum martirē veſtib⁹ ſuis corp⁹ ei⁹ cilicio
inuolutū ipa etiam femoralia vſqꝫ ad po
plites cilicina habitūqꝫ ſuperinductū mo
nachalem: ſtaminā videlicet ꝛ cucullam
repererunt. Paſſus eſt aūt anno grē mil
leſimo cēteſimo ſeptuageſimo vite vō ſue
anno qnquageſio ttio. Ex legēda ſctōꝝ.
Sacerdos quidā de btā virgine quoti-
die celebrabat q̄ archiepo accuſat⁹: ab eo
accerſitur ꝛ tanꝙ ydeota ꝛ inſcius ab offi
cio ſuſpenditur. Cū aūt beat⁹ thomas ci
licium ſuū ſuere deberet ꝛ ſub lecto ipſuꝫ
abſcōdiſſet vt ad ſuendū horam captaret
btā maria ſacerdoti apparuit dicēs. Va-
de ad archiepm eiqꝫ dicas ꝙ illa cui⁹ amo
re miſſas dicebas ei⁹ cilitiū qd in tali loco
conſuit ꝛ cetam rubeā de qua illud cōſuit
ibidem reliquit. Illa igit mandat ſibi qd
interdictū quod tibi fecerat debeat relaxa
re. Quod ille audiens ꝛ ita inueniens ob-
ſtupuit ꝛ interdictum relaxans ſacerdotē
hoc habere ſecretum precepit. Quedam
dña de anglia varios oculos habē ob laſ-
ciuiam ꝛ maiorem pulchritudinē affecta
bat ſuper quo votū vouēs: nudis pedib⁹
ſepulchrum bti thome viſitauit. Que cū
in orone proſtrata eſſet ſurgēs inuenit ſe
penitus excecatam. Statimqꝫ penitēs ce
pit rogare btm thomā: vt iam nō varios
ſed ſaltē ſuos ſibi redderet. Quod tandē
cum multa difficultate vix valuit obtine
re. Auis quedā docta loqui cū niſus eaꝫ
inſequeretur ſicut didicerat cepit clama-
re. Sctē thoma adiuua me. Et ſtatim ni-
ſus cecidit mortuus ꝛ illa euaſit. Quidā
quē ſctūs thomas valde dilexerat cū gra-
uiter infirmaretur iuit ad eius tumbam
ꝛ pro ſalute rogauit ꝛ ad libitū impetra-
uit. Sed dū ſanus rediret cogitare cepit
ꝙ illa ſanitas aīe ſue forſitan nō expedi-
ret: vnde iterū rediens ad ſepulchrū ora-
uit vt ſi non eſſet vtile aīe ſue continuo in
firmitas ipa rediret: ſtatimqꝫ infirmitas
rediit ſicut pri⁹. In ei⁹ aūt interfectores
i tm̄ vltio diuia deſeuit vt alii digitos dē-
tibus fruſtatim diſcerpētes/ alii ſanie de
fluētes/ alii paraliſi diſſoluti/ alii amētes
effecti miſerabilit interirent. De iſto quo
qꝫ martire quidā ſic ſcripſerunt.

Pro xpi ſponſa xpi ſub tēpore xpi
In templo xpi verus amator obit;
Anno milleno centeno ſeptuageno
Anglorū primas corruit enſe thomas
Quis morit pſul cur p grege qnalr enſe
Quando natali quis locus ara dei.

Cum autē audiſſet rex anglorū gladiis
ſuoꝝ occubuiſſe btm thomā miſit duos
clericos lrās ferentes qui cantuariam ve
nientes cōgregatis fratrib⁹ dixerūt. In
fortunium fratres quod penes nos acci-
dit adeo dñm regem contriſtauit vt ab in
troitu eccle per triduum abſtinuerit/ ci-
bū per tres dies preter lac amigdalorū nō
ſumpſerit/ cōſolationem non admiſerit/
in publicū non prodierit / ſciens in ſuam
redundare infamiam quod ſuoꝝ ſeuitia
actum eſt. Unū eſt qd mordet cōſcientia:
cū eni oēs qui coronationē filii interfuerūt
excōicatos accepiſſet dolorē ſuuꝫ diſſimu-
lare non poterat ſed ſuis querimoniā de-
poſuit qui eius cōpaſſi dolori eo neſciēte
a curia latenter receſſerunt. Quod cū au
diſſet eueſtigio miſit qui portus preoccu-
pantes illorū inſaniam prohiberent ſꝫ il-
li citius mare tranſeuntes facinus tā hor
rendum expleuerunt. Si eni quicꝙ cul-
pe contraxerit in eo ꝙ aliquid dixiſſe vide
retur quod eos ad facin⁹ inuitauerit ve-
ſtris orationib⁹ cōuenit expiari. Et nūc
corpus iubet honeſte tradi ſepulture: nō

eni perſequitur moꝛtuum quãuis viuen
tem habuerat infeſtũ. Heracli⁹ patriar-
cha hieroſolimitanus angliam veniens:
talem referebat viſionẽ. Cũ eni in ceno-
bio quodã terre ſctẽ frẽ quidã infirmaret:
rogauit eũ abbas vt poſt moꝛtem ſuã de
ſtatu ſuo eũ certificaret. Annuit frater et
obiit. Infra paucos vero dies reuerſus:
ſe dei frui viſione ⁊ eterne ſalutis pꝛemi-
um ſibi donatum nũciauit. Et vt certiſſi-
me inquit ſcias in nullo heſitans ſcito qꝛ
cũ egreſſ⁹ a coꝛpoꝛe ab angelis ſtatim de
poꝛtatus fui in celum: ⁊ venit magn⁹ qui
dam cũ pꝛoceſſione ineffabiliter admirã-
da ſequente ipm: quã nemo dinumerare
poterat angeloꝝ mltitudine patriarcha-
rumqꝫ pꝛophetarũ laudabili nũero cũ glo
rioſo apoſtoloꝝ choꝛo ⁊ innumerabili ſan
ctoꝛũ martirũ purpurato ⁊ cãdidato cõ-
feſſoꝝ exercitu. Sabat aũt ille ante dñm
quaſi martir toto lacerato capite: cruoꝛe
(vt videbatur) per vulnerũ rimas diſtillã
te. Cui dñs ait. Thoma ſic decet te intra
re curiã dñi tui. Et adiecit. Quantã gloꝛi
am donaui petro nec tibi minoꝛem dabo.
Et accepit dñs mire magnitudinis coꝛo-
nam auream ⁊ capiti eius dilacerato im
poſuit. Et addidit frater. Scito igit̃ cer-
tiſſime ꝙ thomas cantuarienſis antiſtes
hijs dieb⁹ occiſus eſt. Tu vero dicta mea
nota ⁊ ſigna tẽpoꝛa. Et hijs dictis diſpa-
ruit ⁊ abbas heraclio patriarche qui hec ĩ
anglia retulit per oꝛdinem enarrauit.

Sctũs quoqꝫ thomas in exilio adhuc po
ſitus talem viſionẽ vidit. Aſpiciebã inqt
in viſu noctis ⁊ ecce ſupꝛa mõtẽ valde ex
celſum erã et dñs rex angloꝛũ in infimo
deoꝛſum ⁊ ecce ſubito vniuerſe celi volu
cres aduerſum regem cõuenerũt ipm cũ
vnguibus ſuis ⁊ roſtris ſubito ⁊ cito ala
rum ſuarũ impetu quaſi turbinis vehe-
mentis ſpiritu impetentes. Singula mi
hi viſa erant ibi volucrum genera maxi-
me que ex raptu viuũt regẽ in genere ſuo
impetentia. Cuius veſtimenitis per vo-
lucrũ vngues ⁊ roſtra confeſtim dilacera
tis rex ſola camiſia vix coopertus quaſi
nudus volucribus expoſitus eſt ⁊ impe-
tum auium ſuſtinere non valens hinc in-
de impellebatur. Erat aũt a tergo regis
quoddã pꝛecipitiũ pꝛofundiſſimũ ⁊ teter-
rimum ſibi impꝛouiſum. Cum aũt appꝛo
pinquaſſet rex pꝛecipitio ab impetentiꝫ
in ſe trahens: vnus de aulicis quẽ rex ho-
noꝛibus ⁊ diuitijs inter regni pꝛimos ere
xerat ⁊ quaſi ſeipm dilexerat: in volucrũ
acceſſit adiutoꝛiũ / camiſia qua amictus
erat rex ſpoliare violenter attemptans cũ
auibus cepit regem pellere in pꝛecipitiũ.
Commota ſunt eni viſcera mea ſuper re
ge nec potui in offenſa hac miſerationes
meas cõtinere qn de mõtis vertice in ictu
oculi deſcendi ⁊ framea longa ⁊ acutiſſi-
ma vniuerſas celi volucres diſſipaui: et
diſperſi ⁊ regem veſtib⁹ ſuis regalib⁹ de
center indui ⁊ aulicũ illum qui in auxili-
um volucrũ venerat acriter obiurgaui.

Rex aũt hẽricus per quadꝛaginta dies
audita thome nece ſedit merens ⁊ acerbi
oꝛem multo plus q̃ moꝛtuoꝛũ fecit luctũ
lugentium cibos comedit / equũ non aſcẽ
dit / nulla cauſa / nulla conſultatio / nulla
querela ingrediebatur ad eum. Sedebat
ſolitarius ingemiſcens et dolens ſepius
hoc iterans heu heu accidiſſe ſic. Et ſtatĩ
nũcios ad papam alexandꝛũ miſit ⁊ hũi-
liter in quo exceſſit confeſſus eſt. Uerum
qꝛ cõfeſſio per ſcripta fieri nequaq̃ ſolet:
miſſi ſunt duo cardinales qui excoĩcatos
abſoluerent ⁊ regis ſaluti pꝛouiderent.
In quoꝛũ pꝛeſentia rex tactis euãgelijs
iurauit ꝙ neqꝫ mandauit neqꝫ voluit ꝙ
archieps interficeretur ⁊ ꝙ audita moꝛte
eius plus doluit q̃ letatus eſt. Et addidit
ex pꝛopꝛia voluntate ꝙ de moꝛte pr̃is vel
matris ſue nunq̃ tantũ doluit. Iurauit
etiam ꝙ q̃cũqꝫ penitẽtiam ei cardinales
iniungerent plenarie exequeretur. Dice

bat enī palam q̄ cauſa eſſet moꝛtis archi
epi ⁊ quicq̇d factū fuit ꝓpter eū factū eēt
non q̄ ipſe mandauerit ſed familiares ei⁹
videntes turbationem iniuriam ei⁹ vin
dicabant. Tūc iniunctum eſt ei a legatis
q̄ inueniret ducentos milites per annuꝫ
integrum ſumptib⁹ ſuis in terra hieroſo
moꝝ vnicuiq̄ʒ militi trecētos aureos aſſi
gnādo. Scd̄o q̄ pꝛaua ſtatuta de clareñ.
⁊ om̄es malas conſuetudines in eccleſijs
diebus ſuis introductas dimitteret ⁊ que
male ante temp⁹ ſuum iuxta mādata do
mini pape ⁊ religioſoꝝ viroꝛum conſilia
temperaret. Tertio q̄ eccleſie cantuarien
ſi in terris et alijs cuncta reſtitueret: ⁊ q̄
omnibus quibus pꝛopter archiep̄m fue
rat offēſ⁹ pacē ⁊ amoꝛē ac poſſeſſiōes red
deret. Quarto q̄ ſi dn̄s papa ei mādaret
iret in hiſpanias ad liberādā terrā de ma
nibus paganoꝛum. Iniunxerūt ei ſecre
tius ieiunia ⁊ elimoſinas ⁊ alia quedam.
Ad hec om̄ia rex benigne aſſenſum pꝛebu
it ita vt palam diceret. Ecce dn̄i legati coꝛ
pus meum in manu veſtra eſt quicq̇d enī
miſeritis paratus ſum facere. Unde mul
ti eius humilitatem videntes ⁊ deuotio
nem vix poterant lachꝛimas continere.
Deduxerunt eum legati extra oſtium ec
cleſie ⁊ ibi flexis genibus abſolutus in ec
cleſiam introductus eſt. Iurauit aūt rex
henricus filius ſuus ſi pater ſuus decede
ret ſe om̄ia pꝛedicta obſeruaturum ¶ La
pſis autem poſt hec quinq̄ʒ annis fili⁹ ſu
us hēricus inito cū rege francoꝛum fede
re aduerſus patreꝫ inteſtina bella mouit
Unde pater quaſi in deſperatione poſit⁹
mare tranſiuit ⁊ vt cantuarienſem eccle
ſiam vidit mox incredibiliter humiliat⁹
nudis pedibus et pꝛeter tunicam quādaꝫ
vilem nudato toto coꝛpoꝛe palam ciuitatē
intrauit cū ſuſpirijs ⁊ gemitibus tūbam
martiris adijt ⁊ tota die ⁊ nocte ieiunus
⁊ peruigil ante martirem pernoctauit et
ibidem a ſingulis fratribus quadꝛagita
percuſſiones diſciplinalis virge accepit.
Eadem quoq̄ʒ die rex ſcotoꝛum capt⁹ eſt
ſine pugna caſu foꝛtuito ab exercitu ſuo
parum digreſſus. Uidentes aūt alij tam
ſubito cū rege manū dn̄i validā ſiluerūt
vniuerſi. ¶ Cū enī ſctūs thomas ſenonis
eſſet poſt nocturnū officiū ſubito cogitās
de rege et filijs eius: et potiſſime de pꝛi
mogenito ei⁹ et de quodā alio de quo po
ſtea neſciebat an de richardo an de galfri
do fratre ei⁹. Et cū aliq̄diu de hijs cogi
taret diſpoſitiones altiſſimi ſup illos ſci
re deſiderās: ecce facta eſt vox ad eū ſic di
cens. Moꝛs tulit vna duos tulit altera ſꝫ
male patrem. Unde ⁊ cras hoc referēs ad
didit. Pꝛoch doloꝛ henric⁹ nō anteq̄ pater
vel fratres ſui moꝛietur. Et factū eſt ita:
vna cū fratre ſuo galfrido moꝛbo diſſente
rio pater vero quaſi moꝛte ſubitanea.

De ſctō thoma monacho a gallis occiſo.

Cum enim galloꝛū claſſis valida
armatoꝛū manu repleta ad infe
ſtandū angliam ſiue potius ſub
iugandū iuſſu ludouici regis francoꝛum
pꝛimogeniti qui angliā ſuo dominio mul
toꝛum terre nobilium pꝛomiſſo auxilio et
fauoꝛe alectus erat donoꝛiaꝫ applicuiſſet
villam et monachoꝝ cenobiū in ea cōſtru
ctum de nauibus egreſſi bonis om̄ib⁹ ſpo
liare ceperunt. Cūq̄ʒ monachi qui fugere
poterant loca ſecura fuge p̄ſidio petiſſent
gens pꝛede auida cenobium intrans mo
nachum quēdam venerabilis ſenectutis
virū noīe thomā piū modeſtū bonis mo
ribus in ſctā conuerſatione monaſtica a
pueritia nutritum in doꝛmitoꝛio ſedentē
inuenerūt qui nullo ſocioꝛū ſuaſu induci
poterat vt relicto monaſterio fugiendo vi
tam ſaluaret. Et cū minis terroꝛib⁹ ⁊ blā
ditijs ad pꝛodendū ⁊ pꝛopalandū theꝛau
rum eccleſie vaſa et veſtimenta ⁊ que pꝛe
cioſa erant eū incitare niterent̄ ⁊ ille nul

lo modo acquieſceret verū de ſacrilegio eoꝝ ⁊ ceteris flagitijs audacter ⁊ intrepide eos redarguendo corriperet vehementer ira ſuccenſi in xp̄m deū manū iniicientes gladio vitam eiꝰ amputarūt. Nonis auguſti āno dn̄i milleſimo duceenteſimo nonageſimoq̄nto. Poſt eiꝰ tranſitū duo fratres germani quoꝝ alter precordialiū paſſionibꝰ nimis grauiter torquebat̄. alt̄ manū h̄ebat ita ꝯtractā vt cuilibet operi inepta redderetur: tumbā viri dei viſitātes ſalutem reportarunt. Hreneticū quēdam ſanauit/cecos quatuor illuminauit/ſurdo auditum tribuit/viros duos pedū ac manuum beneficio priuatos valitudini dedit/naues nonnullas maris tempeſtate periclitantes ſedatis ventis ⁊ cō̄motione maris ad portū reduxit optatū. Mortuos quiq̄ reſuſcitauit ⁊ alios nōnullos varijs morbis opp̄ſſos ſalute gaudē fecit.

De ſancta Walburga virgine.

POſtq̄ angloꝝ natio per beati gregorij pape apl̄atū a gētilitatis erroē ad xp̄ianitatis veritatem cōuerſa eſt: multi illoꝝ ob celeſtis ſpei remunerationem ex maritima patria ad francorum peruenerūt imperiū. Ex quibꝰ ſctūs bonifacius dū adhuc in peregrinatiōe p̄uenifſet prouinciā quaſi natiuā ſibi adeptus eſt patriam ⁊ māguntinēſis preſulatus ob ſua merita cathedram adeptꝰ eſt. Ex eodē quoq̄ anglie inſule ſolo peregrinati ſunt fratres duo pro chriſto ſcꝫ Willebrordꝰ ⁊ Wineboldꝰ cū caſtiſſima ſorore eoꝝ virgine xp̄i Walburga. Quorum prior a prefato antiſtite bonifacio heiſtatenſis eccl̄ie cathedrā ſuſcepit: alter v̄o totum ſe xp̄i ſeruitio mancipās locū qui d̄r heidanhem ad incolendū elegit vbi continuis orationibus deditꝰ in monaſtica cōuerſatione ſancta vitam finiuit ⁊ multos bene inſtructos fratres reliquit. Poſt horum vero diſceſſum ſoror eoꝝ Walburga ſctm̄ omnibꝰ prebens exemplū in eodem monaſterio multarū virginuꝫ abbatiſſa effecta ad oīa que a xp̄o ſemper poſcēt extitit efficaciſſima. Cōtigit ei hora veſpertinali peracta vt cuſtos eccl̄ie ingruētibus noctis tenebris petenti Walburge lumē ſibi primū denegaret. Ad quā iniuriā cū inſuperabilē retineret patientiam dormitorium adijt: ⁊ mox tanta luminis flagrantia enituit vt domicilij pauimentum penetrare videretur ⁊ vſq̄ ad horaꝫ matutinarū perdurauit. Stupentibꝰ inde ſororibus ⁊ ad lectulum virginis ſancte currentibus illa proruit in lachrimas eleuatiſq̄ ad deum oculis ⁊ manibus dixit. Tibi dn̄e iheſu xp̄e cū humilis ancilla a cunabulis deſeruiē decreui de hoc collato munere gratias refero qui ad excercēdas ancillarū tuarū mentes me indignā luminis tui adiuuamine cōſolari dignatus es. Hoc enī nequaq̄ meis: ſed fratrū meoꝝ tuoꝝ ſcꝫ famuloꝝ meritis aſcribo. Nocte quadam virgo ſctā ſola de monaſterio egreſſa ad cuiuſdam diuitis domū venit ⁊ ante fores eius quaſi quedā peregrina ⁊ ignota cōſtitit. Quā videns dn̄s domꝰ ignarus que eſſet: timuit ne rabida ſuoꝝ canū audatia eam laniando diſcerperet. Juſſit ergo vt que eſſet ocius indicaret. Et illa. Nequaq̄ inquit metuo q̄s tu vereris canes me poſſe crudeli contingere dente nec Walburgā ſic ei nūcupor mordere valebūt. Ipſe enī qui me huc ad tuam domū perduxit incolumē ad locum vnde veni poterit me reducē illeſam. Hoc audito cōſternatus ille aīo quare ad oſtium taꝫ nobilis puella ⁊ dei ancilla ſtaret requiſiuit. Et cū omni veneratione illam ſuſcipiens omnē famulatum ei exhibuit Hora vero nocturne requietionis interrogata vbi requieſcere vellet: reſpondit ſe velle pauſare in loco quo filia eiꝰ vſq̄ ad

moꝛtem infirmata iaceret. Et intrans cubiculum ⁊ oꝛonib⁹ vacans in craſtino puellam pꝛiſtine ſanitati reſtituit ⁊ ad monaſteriū redijt. Bonis tandem operibus plena kal. Maij migrauit ad dñm ⁊ in eodem quo ſemper xp̄o ſeruierat monaſterio cū maximo honoꝛe ſepelitur. Paruo ex hinc tempoꝛe decedentib⁹ [h]iſtatenſis eccleſie paſtoꝛib⁹ contigit otgarius venerabilem virū eiuſdē ſedis cathedꝛā obtinuiſſe. Qui dum nun⁹ ꝙ ratio depoſceret honeſte/oē monaſterium excoluiſſet quadā nocte per viſionem virgo ſctā huiuſmodi verbis illum cōpellebat. Cur inquit otgari pſul deo digne monaſteriū quo coꝛpoꝛe ſum recondita ſic negligēter hacte hābere voluiſti? Nā illuc cōuenientiū cenulentis quotidie calcoꝛ pedib⁹ vulgaribuſq; veſtigijs cōpꝛimoꝛ. Scito ergo cognoſcens qm̄ tale aliquid tibi iuditium pādā quo nō recte te erga me ⁊ domū dei egiſſe cōperias vt ſi te reum iā exinde cognoueris veniam merearis. In pꝛoximo ei dū erecti eſſent parietes eiuſdem fabꝛice pꝛominentes trabiumq; cōpago ſequēti die ſuper muros deberet apponi: noctu aquilonaris paries ſubito vſq; ad terrā coꝛruit ⁊ terroꝛē maximū cūctis incuſſit. Quo audito otgarius ep̄s viſionē quā viderat eſſe cōpletam intelligens eccl'iam inſtaurauit ⁊ feſtinanť dedicare curauit ⁊ coꝛp⁹ ſctē virginis vna cū ſctō coꝛpoꝛe f'ris ſui Winiboldi ad haiſtatēſē trāſtulit eccl'iā.

De ſancto Walleno Abbate.

COmes aūt Wallenus sereniſſimi ſiwardi comitis filius comitatū noꝛthūbꝛie ⁊ eboꝛacēſis pꝛouincie pꝛincipatum poſſidēs inlittam Willelmi regis et conqueſtoꝛis neptē in vxoꝛem duxit: ⁊ iniuſte demum accuſatus ab eodem rege innocenter decollatur ⁊ croulādie ſepelitur. Eius enim filia noīe matildis ſymoni comiti huntingdonie nupta: virū dei wallenū ſiue walthef concepit ⁊ ad multoꝝ ſalutē peperit. Nomē eius in angloꝛum ydiomate diſſillabum: ſi ſecunda ſyllaba coꝛrepto accentu pferatur electus ſapoꝛ: ſi pꝛoducto accentu electus latro interpꝛetatur. In verbis eni ⁊ moꝛib⁹ ſapoꝛē ſpiritualis ſuauitatis oībus exhibuit ⁊ pio furto regnū celoꝛū latrocinari videbatur: qui virtutes ſuas ⁊ reuelationes ſibi diuinitus oſtenſas ⁊ ſigna patrata occultare ſemper nitebatur. Exheredato demū patre eius ⁊ in trāſmarinis partibus moꝛtuo mater eius cū comitatu regi ſcotie dauid copulatur De qua idē rex [h]ēricū comitem patrē regum duoꝝ malcolini ſcz ⁊ willelmi pꝛocreauit. Wallen⁹ eni [a]eta ⁊ moꝛibus pꝛoficiens parentes et mundū fugiens in cenobio ſancti oſwaldi eboꝛacēſis dioceſis habitum canonicoꝛum ſuſcepit ⁊ in oīmi ſanctitate ſpeculū fratribus effectus ⁊ de ſacriſta in pꝛioꝛē de kirkham vnanimi conſenſu elect⁹ eſt. Et quanto in oculis oīm videbatur ſublimioꝛ tanto in oculis pꝛopꝛijs humilit' apparebat. In natali dñi cū miſſam in magna coꝛdis deuotione ⁊ lachꝛimarū pꝛofuſione celebꝛans verba ſacramenti pꝛoferret infantulum pꝛe filijs hominū ſpecioſum in manibus ſuis vidit ⁊ in capite ei⁹ coꝛonam aureā gēmis ſtelliferis rutilantem. Erat aūt oīni niue candidioꝛ ⁊ dulciſſuo luminū riſu vultuq; ſereno blandoq; manuū applauſu caput et facie3 eius tangens contrectans/cōplanans demulcebat: et q̄nq; caput capiti ⁊ os oꝛi applicans oſcula crebꝛius impꝛimebat. Dilectus tandē infantulus ille eleuatis manibus crucis impꝛeſſione eū benedixit ⁊ ab oculis eius diſparuit nihilq; pꝛeter hoſtiam vir dei in manibus vidit. Quotiēs huius viſionis poſtea recoꝛdatus fuit ineſtimabili coꝛdis iubilo repletus lachꝛimaꝝ pꝛofluuio genas rigabat. Canonic⁹ qui

dam cum in eiꝰ pꝛeſentia celebꝛaret ara-
nea in caliceꝫ circa agnꝰ dei cecidit ⁊ me-
tum ac hoꝛroꝛem celebꝛanti incuſſit. Wal-
lenus autem hoc viſo fuſa oꝛatione ⁊ da-
ta benedictione imperauit vt araneā cuꝫ
ſacro libamine in noīe dn̄i ſumere non du
bitaret. Ille vero patris pꝛecepto deuote
obtemperans cum magna conſtantia: cū
magna quoqꝫ fide totum ſumens nullam
ſoſpitatis iacturam vel nauſie pꝛouocati
onem ſenſit. Sedentibꝰ poſt cōmeſtionē
in clauſtro fratribꝰ canonicus ille digitū
ſuum confricabat ⁊ tumoꝛ turgeſcēs ī di
gito apparebat. Nec moꝛa aranea rupta
cute viua egreditur ⁊ cunctis rei euentū
obſtupentibꝰ iubente pꝛioꝛe flammis cō-
burēda traditur. Sctūs malachias epš
natione hibernicus eboꝛacū veniēs a plu
ribus cum magno honoꝛe ſuſcipitur po-
tiſſime qꝛ a ſigaro pꝛeſbitero de neubald
dei famulo pꝛedicabatur aduentus eius.
Hic ei ſacerdos ſpū pꝛophetico pollēs epi
aduentū/vultum/ſtaturam/ ⁊ ſocioꝛum
numerū euidenter deſignabat. Huic ſan
cti pōtifici pꝛios wallenꝰ equū ſubnigrū
⁊ dure poꝛtantem dedit: qui infra paucos
dies totus albus ⁊ ſuauiter ambulās effe
ctus eſt. Deuotione demū arctioꝛis reli-
gionis et ciſterſienſis oꝛdinis allectus vi
ri dei wallenus in monaſterio de wardo-
na habitum ſuſcepit: ⁊ inde ad rieuallem
trāſlatus poſtremo in abbateꝫ de melros
id eſt meuros eligitur. Multotiēs enim
muſcam vel culicem ledentem faciem eiꝰ
⁊ qn̄qꝫ ſanguinem elicientē: ſi per impati
entiam percutiendo perimeret virgaruꝫ
mox verbere in ſeipm̄ vltoꝛ grauis inſur
gens ſanguinem copioſuꝫ de coꝛpoꝛe ſuo
traxit. Eius ei inſtinctu ⁊ hoꝛtatu ſymō
germanus ſuus monaſteriū ſcti andꝛee ī
noꝛthamptoñ. cenobium monialiū ſancte
marie extra vꝛbem fundauit necnō ⁊ ſal-
treiam oꝛdinis ciſtercienſis. Quodā fa-
mis tempoꝛe bladū modicū in duobꝰ hoꝛ-
reis vix pꝛo duabus ſeptimanis ſufficiēs
fuſa oꝛatione benedixit: ⁊ nō ſolum fribꝰ
ſed et quatuoꝛ pauperū milibꝰ ꝑ tres mē
ſes habundāter ſuffecit. Alio ei tempoꝛe
famis ſinguli fratrū ſupplici rogatu ab-
batis dimidium panis ſui pauperibꝰ er-
rogandū ſciderunt ⁊ impleta ſpoꝛtella vſ-
qꝫ ad meſſem ſine diminutiōe multis pau
peribus habundauit. Et cū fratres die il-
la ad cenam accederēt coꝛam ſingulis pa
nis integer ⁊ quaſi de clibano recenter ex
tractus inuēitur ⁊ oīa granaria frumē
to replentur. Alia etiā vice ſpoꝛtella ha
bens duodecim panes aduentātibꝰ mul-
tis hoſpitibus per diem ⁊ noctē ſine dimi
nutione ſuis meritis perdurauit. Hoſpi
tes tres ab ipſo humiliter ſuſcepti: lotis
iuxta moꝛem pedibus cū ad menſam lo-
cati eſſent hoſpes tertiꝰ nō cōparuit. No-
cte ſequenti quidā vultu pꝛeclarꝰ ⁊ ſplen
didus in ſompnis cuidaꝫ fratri apparēs
dixit Ego ſum hoſpes ille heſternus q̄ ab
oculis veſtris euanuit: huius loci cuſtos
a dn̄o conſtitutus. Elemoſine eni et oꝛati
ones abbatis vrī ſicut fumus aromatuꝫ
aſcendūt in conſpectu dn̄i. Vix aut raro
oꝛationē ſine lachꝛimis fudit: rariſſime ſi
ne fletu miſſam celebꝛauit. Quadā vigi
lia epħie dn̄i fratribus in choꝛo pſallenti-
bus vidit in ſpiritu ſtellā radiantē: reges
ab oꝛiente cū magno apparatu veniētes
ꝑcedentē ⁊ puerū iheſum ī gremio mr̄is
miſticis muneribus ab ipis honoꝛatū: et
demū in ſompnis diuinitus reges admo
nitos vt per aliam viā redirent in regio-
nem ſuā. In quadam nocte paſche dum
matutinis inſiſteret videbatur ſibi vide-
re dn̄m iheſum poſt flagella ⁊ illata ludi-
bꝛia: coꝛonā ſpineā capiti īpoſitā/ crucifi
xum in patibulo/palmas ⁊ plātas clauis
expoſitas/in manus patris aīam commē
dantem expiraſſe / ⁊ ex latere lancea per-
foꝛato ſanguinem et aquā ꝓfluxiſſe. Cō-
tēplabatur aīam exuto coꝛpoꝛe baratruꝫ

ſpoliantem & ex eo innumeram multitudinem educere/corpus reſumere/& milites ſepulchrũ cuſtodientes velut mortuos effectos iacere & demũ letantibꝰ choris angelicis celum intrare. Cõpletorio dicto precibus in eccl'ia incũbẽ ſolitꝰ: vidit nocte quadã angelum ſathane in varias formas ſe transfigurantem. Cumq; ſe ſignaſſet & ille euaneſcens demũ in loricati militis ſpeciem appareret: et ignẽ de ore & naribus emittens: lanceam cõtra viruʒ dei vibraret abbas pixidẽ corpꝰ dñi continentem reuerenter aſſumpſit: & ſe cũ illo ſignans contra demonem proceſſit dicẽs ecce peſſime miles funeſte ſatelles iudex tuus te miſſurus in abyſſuʒ expecta ſi audes illum. Ad hanc vocem victus & confuſus inimicus velut fumus euanuit. Vidit enĩ vice quadam iugi orationi et cõtẽplationi deditus celos apertos & gloriam dei & manſiones in regno celeſti. Equꝰ ſuus dũ ſctm̃ haberet ſeſſorem quaſi agnus manſuetus modeſte ſe habuit: et cũ abbati aſcendenti famulus qui ſtrepã'teneret non adeſſet: equus genua flexit & vẽtre terre adherens latus verſus abbatem vertit. Et cũ abbas ad placitũ in ſella ſe compoſuiſſet equus mature ſurgẽs recto greſſu viam carpit. Si qñq; abbas dormire inciperet equus ille moderate paſſꝰ dirigens lutoſam & lubricam viam declinauit: planã & mundam eligẽs. Excuſſo autem ſopore celeri greſſu primos precedere ſolebat. Cũq; famulus eũ adaquare vel inequitare deberet: fremitu & vario membroꝝ motu ſe agitare ꝯſueuit. Mortuo abbate equus expilatus emarcuit: et vſq; ad interitum elanguens nulli operi aptus fuit. Electus aũt ad ep̃atuʒ ſancti andree in ſcotia & conſentire recuſans dixit. Expoliaui me tunica mea: quomodo induã illaʒ? Laui pedes meos abſit vt iterum puluere ſecularis ſolicitudinis iquinem eos. Duos ydropicos tactu ſuo ſancto & oratione ſanauit. Conuerſus quidam actu & moribus & peruerſus & viribꝰ corporis robuſtus vidit in ſompnis quendam ſtatura & vultu terribileʒ qui mores eius increpans & manus eius & cetera mẽbra fruſtratim ſcindens in ſportellã quã geſſit poſuit & abijt. Et ecce obuiũ habuit virũ preclarum & ſplendidum qui precepit vt mẽbra mẽbris coaptaret & hoĩeʒ integrum redderet: eo ꝙ Wallenus in hora illa pro oĩbus ſibi ꝯmiſſis deuotas dño preces fudiſſet. Illo vero ad ſtatũ priſtinum reſtituto mores componere/ vitã de cetero corrigere admonetur: & ad deũ cõuertere. Obijt aũt vir dñi Wallenus anno dñi milleſimo centeſimo ſexageſimo: tertio Nonas auguſti & celos contendit. Conuerſus quidam a ſathana temptatus in tantũ deſipuit vt lumen ratiõis pene perderet: et iudaicam ſectam veritati catholice credendo p̃ferret. Demũ nullaʒ alteram vitam niſi preſentem credidit & quod de penis reproboꝝ & gaudijs iuſtoruʒ ſcriptura ſctã loquitur inane reputauit. In tali errore ſeptẽnio ſub habitu religionis viuens ſingulis diebus ac noctibus ad ſeculum redire & dies ſuos in malum conſummare diſpoſuit. Quadam ergo meridie in lecto quieſcens: vidit duos viros preclaros ipſum apprehendẽtes dextera & in quẽdam hortum viridiſſimum vernantem/odoriferũ/floxigerum & ſatis amenum inducentes. Illi vero eius infelicitatem improperantes & aſpera & amara ſe meruiſſe aſſerebãt. Cumq; circũſpicẽt ſi forte ei auxilium aut ſolatiũ ꝑueniret: vidit abbatem Wallenum in eminẽti locoꝝ perlucido ſedentem cũ magna turba candidatoꝝ circũſtante & ſedente. Adductus ille in conſpectu abbatis & pedibus eius proſtratus veniam petijt. Et ait vir dei. Quod in cordis ſecreto diu occultaſti nũc in publico reuelabitur. Et ductoribꝰ eius inqt. Sicut promeruit rote verſatis

li imponatur vbi ſimiles ſibi ſunt imponendi. Deinde ducatꝰ ad loca penalia vbi diſcat quanta ſit inter reos ⁊ iuſtos diſtātia. Imponiter ergo rote cuiꝰ ſtatura et altitudo erat horribilis valde: eius ſummitas celos ⁊ extremitas abiſſum tangere videbatur. Subtus igneus erat fluuius decurrens ⁊ ſi quis forte de rota caderet in ignis vorag inē demergebatꝰ. Erāt aūt in rota radij dentati quaſi clauis ferreis acutis et longis. In hac rota fratꝰ imponitur ⁊ quibuſdā clauis rotā percutiētibus mox velotiꝰ verſabatur ꝙ lapis molaris in molendino vertitur. Demū inde depoſitus ad quoddā mare ducitur in cuius profundū metius vidit baratrū cuiꝰ os ſuperius anguſtū: pars interior ineſtimabilis profūditatis ⁊ latitudinis apparebat. Ibi plorat ū tm̄ ⁊ vlulatū audiuit: ⁊ neminē pre tenebris denſiſſimis videre potuit. Inde per vaſtitatem cuiuſdā heremi ſpinis et tribulis exuſtis gradientium plantas perforantibus repleti adducitur ⁊ viſo caſtello quodam altiſſimo ⁊ nigro ⁊ in eius faſtigio igne piceo ⁊ putrido qualiter inde dimiſſus fuit penitus ignorauit. Uenit ergo ad vallem infinite longitudinis/latitudinis/⁊ pfunditatis/flāmis feruētibꝰ terribilem/aīabus plenam De quibus nonnullos ī ſeculo nouit quorum aliqui ſeculares/alij religioſi ⁊ pōtifices ⁊ abbates fuerunt. Unū pre ceteris eiulantē audiuit qui in ſeculo prelatꝰ magni noīs ⁊ loci fuit. Et cū tremulus medijs flāmis ſe proijciendū timeret ⁊ velocitꝰ fugā arriperet duo tetri illum inſequētes cōprehendere nitebantur: Quo velociter currēte ſanguis ab ore eius ⁊ manibꝰ manare cepit. Et cū veniſſet ad quandā portam dealbati quidā illū per brachia et nigri ꝑ tibias ad ſe trahebāt. Et ſtatim euigilans ceruical ſanguine reſperſum inuenit ⁊ ſe ſanguinē fluere ſenſit. Nec multo poſt in ſompno corā ⁊ abbate Walleno ab

eiſdem dealbatis adducitur. Quē vultu ſereno ⁊ iocūdo accerciens ne timeret admonuit ⁊ ductoribꝰ precepit vt ad loca requiei ⁊ gaudij vidēda eū adducerēt. Sublatꝰ ergo in montē excelſum valde ⁊ ī quādam regionem maximā lucis ⁊ pacis vidit manſiones multas quaſdam quaſi de auro puriſſimo/quaſdā de argēto/quaſdam de lapidibꝰ ꝑcioſis cōſtructas. Dēs incole iuuenes ſplendidi leticia pleni. Uidit ibi fluuiū melliffluū ⁊ delectabilē ⁊ omnia genera arborꝝ ⁊ florū. Ductꝰ eſt vltra murū quendā aureum ⁊ altū in regione ⁊ luciddiſſimā vbi cāticū leticie audiuit quale humane aures vel lingua exprimē neꝗunt. Affuit ibi Wallenꝰ abbas ⁊ ait. Uidiſti ſuplicia reorū ⁊ premia iuſtorꝝ amodo noli eē incredulus ſed fidelis. Declina a malo ⁊ fac bonū ⁊ propoſitū ordinis ī ꝗ vocatus es diligenter obſerua. Rota inquit ⁊ vorago ⁊ vallis que priꝰ vidiſti loca purgatorij ſunt. Infra caſtelli ambitū puteus putridꝰ igneus ⁊ ſulphureus: aditus eſt inferni infidelibꝰ ⁊ crimnoſis impenitentibꝰ deputatꝰ. Prima regio quā vidiſti iuſtis ſ ꝫ iperfectis aſſignatꝰ. Iſta vero patria proxima eſt celo quā nullꝰ ingreditur niſi perfectus ⁊ innocens ⁊ ab oī peccato penitus purgatꝰ. His dictis ductoribus eius ſubito in celum receptis ad portā de meuros frater ille dimittitꝰ. Simplex ille frater ante viſionem ⁊ impedite lingue ita eloquens et ſubtilis poſtea factus eſt vt de euāgelijs expoſitionibus ⁊ hiſtorijs rithmos rethorice ⁊ venuſte componeret ⁊ audientes in admiratione ꝯuerſos ad lachrimas prouocaret. In abſtinētijs/vigilijs ⁊ virtutū exercitijs vſꝙ ad mortem perſeuerans ſctām mariā aū obitum ſuū vidit corporeis oculis ipm̄ conſolantē ⁊ diem egreſſionis aīe ſue a corpore fratibus predixit. Apparuit aūt ſeruus dei Wallenꝰ cuidā frī in ſompnis dicens. Suffragāte mediatrice dei ⁊ hoim ſācta

maria matre dñi ⁊ pꝛecib⁹ aſſiduis meis oĩbus quos ſub cura paſtoꝛali ſuſcepi a ſaluatoꝛe noſtro vite eterne beatitudine3 impetraui. Si quis coꝝ negligenti⁹ vixerit poſt ignis purgatoꝛij emendationē ad celum migrabit. Hoc inquit ſignū verbis meis fide3 certā tibi pꝛeſtare poteſt: cras enī hoꝛa tertia tres fratres poꝛtā ītrabūt qui eodem oꝛdine quo intrauerunt a ſeculo migrabūt. Et factū eſt ita. Vir dei abbas Wallen⁹ tres ydꝛopicos curauit/monachū mutū ⁊ cecū pꝛiſtine ſaluti reſtituit/calculoſum ⁊ inteſtinoꝛū moleſtia vexatum ſanauit/demoniacū liberauit. Elapſis aūt poſt obitum eius annis treſdeci3 coꝛp⁹ ei⁹ cū pannis quibus fuit inuolutū incoꝛruptū ⁊ integrū multo doꝛmienti ſimilius q̄ moꝛtuo inuenitur.

¶De ſancto Walſtano confeſſoꝛe.

Sanctus walſtan⁹ deo accept⁹ auſtrali in parte maioꝛis bꝛitānie in villa de bawburg oꝛiundus ex ſtirpe regia patre ſcilicet Benedicto/matre vero Blida nomine pꝛeclarā duxit oꝛiginem: hic a pꝛimeuo etatis ſue tempoꝛe cultoꝛ diuie voluntatis in omnibus iuxta mentis ſue veram intentionem extitit. Maioꝛibus etiam et minoꝛibus tan̄q̄ gratia humilitatis pꝛeditum oĩmi faſtu ſuperbie remoto ſub columbina ſimplicitate humilem ⁊ fauoꝛabilem toto mentis conamine ſeip3 ſecundum omnem honeſtatem exhibuit. Sanctus vero Walſtan⁹ etatis ſue duodecimum attingens annū diuina inſpiratione et euangelica doctrina in qua dicitur. Qui nō renunciat omnibus que poſſidet non poteſt meus eſſe diſcipulus ſpiritualiter imbutus accepta licentia generali a ſuis parentibus contra eoꝛundem voluntatem omni iuri regalis ſucceſſionis inpoſterum ſibi qualitercunq3 competituro renunciauit. Et vt liberius oꝛationi alijſq3 contemplatiuis actibus ſiue pōpa ſeculari integraliter vacaret locū pꝛopꝛie oꝛiginis dereliquit: et partes aquilonares citius quo potuit petere non tardauit: Sanctus vero walſtanus pꝛo chꝛiſti nomine ſeruituti et quaſi obediētie diſtrictionis cuidam incole in villa de Tauerham ſibi in omnibus deſeruiendum humiliter ſe obligauit. Tanta igitur fuit diuine virtutis gratia inſpiratus: vt non tantum victualia ſue ſuſtentationi exhibita pauperibus errogaret: verū etiam veſtimenta ſua ⁊ ſotulares pꝛopꝛios nudis pedibus ſeipſum exponendo diuerſis anguſtijs egentibus et debilibus perſonis diſtribueret. Contigit autem cum quodā die pauper quidam a ſancto walſtano elemoſinā peteret ipo nimia pietate commoto pꝛedicto pauperi ſua calciamenta exhibuit. Cum iſta tamen adiecta conditione cuiquam illam reuelaret donationem. S3 quia regulariter dictū eſt q̄ nulla peioꝛ peſtis q̄ familiaris iniquus: contigit cum vxoꝛ malefica ⁊ nimis pernicioſa hominis illius cui ſanctus Walſtan⁹ deſeruiuit: ſeriem huius donationis intellexiſſet queſito aſtute quodam coloꝛe magne neceſſitatis pꝛedictum Walſtanum ſanctiſſimum hunc confeſſoꝛem ſine moꝛa ad ſpinas ac tribulos onerandos in quada3 carecta ad ſiluam nudis pedibus deſtinaret. Sed cum omnipotēs deus ſuos omni in periculo defendat: pꝛedictum ſctm̄ Walſtanum miraculoſe viſitauit: vt ſuper acutiſſimos ſpinaru3 ſtimulos ac tribuloꝛum nudis ſuoꝛum pedum plantis tan̄q̄ ſuper roſeos floꝛes omni ſuauiſſimi odoꝛis fragrantia redolentes ſine aliqua punctionis leſione audacter ſtaret ⁊ inſideret: eos in pꝛedicta carecta decenti modo domino adiuuante (vt mulier illa obpꝛobꝛioſa p̄cepit) coadunauit. Nō q̄de

miraculum cū mulier predicta vidiſſet re
atum ſue iniq̃tatis cognoſcens ad pedes
ſancti Walſtani deuote ꝓuoluta fuſis la
chrimis veniam poſtulauit. Quā vir dei
benigne erexit ⁊ oēm iniuriam ſibi illatā
condonauit. Uidens igitur magiſter ſcti
walſtani ſigna ⁊ miracula que per ipſum
fiebant deo permittēte ardent̃ eū dilexit
⁊ ipm̄ heredem ſuū cū naturalem vel le-
gittimū ꝓprium ſibi ſucceſſurū nō habe-
ret publice facturum proteſtabat̃. Quaꝫ
quidem promiſſionem ſctūs walſtan⁹ to
to conamine negauit: vnde nihil aliud ꝓ
labore ſuo petijt niſi futurū fetū cuiuſdā
vacce ⁊ hoc pro mercede ſua ſibi ſuffice-
re aſſeruit. Cui petitioni magr̃ ſuus illico
conſenſum prebuit. Inſtante vero tēpo-
re oportuno predicta vacca duos vitulos
maſculos fetauit quos ſctūs walſtanus
diligenter ꝓ poſſe ſuo cuſtodiuit ⁊ pauit
Non propter humanā cupiditatem ſꝫ vt
voluntas dei eos adimpleretur prout per
angelum dei ſibi diuinitus a deo erat pre
nunciatum videlicet ꝙ per eos miraculo
ſe duceretur ad locum vbi nunc corp⁹ ſu
um iacet humatum. Cum vero ſanctus
walſtanus quadam die videlicet feria ſe-
xta in quodam prato cum ſocio ſuo falca-
ret angelus dei apparuit ei dicens. Wal-
ſtane frater hodie in tertium diem paradi
ſum introibis ⁊ ſtatim ab oculis ſuis eua
nuit. De qua predeſtinatione diuinitus
ſibi facta gratias deo reddidit ⁊ ſine vlte
riore dilatione confeſſionem ⁊ ſacramen-
ta precioſi corporis ⁊ ſanguinis dn̄i noſtri
iheſu xp̄i ⁊ extreme vnctionis cū magna
cordis contritione a ſuo ſacerdote honori-
fice petijt ⁊ deuotiſſime ſuſcepit. Proxi-
mo die ſabbati cum hora nona diei illius
inſtaret ſanctus walſtanus falcem ſuam
a ſe proiecit: et operari ab illa hora vſqꝫ
mane ſecunde ferie ſubſequentis nullate
nus licere aſſeruit: quia ſonum cāpana-
rum celicarū ⁊ ſonitum ineffabilem buc-
cinarum hanc inſtanti hora de ſupernis
ſedibus audiuit emanantem et conſortio
ſuo ait. Si hoc credere volueris et ad me
acceſſeris et pedem tuum ſuper pedē me-
um deuote poſueris mecum videbis coe
lum apertum: et angelos dei campanas
pulſantes ad gloriam ſancte ⁊ indiuidue
trinitatis ⁊ laudem. Inſtāti tempore ſan
cti walſtani deceſſus: videlicet proxima
ſecunda feria ſequenti iuxta modum ope
rari in prato predicto cū conſocio ſuo pro
ceſſit et ibidem conuocato magiſtro ſuo: ⁊
quibuſdam alijs honeſtis perſonis vlti-
mam fecit voluntatem ⁊ animam omni-
potenti deo beate marie virgini om̄ibuſ-
qꝫ ſanctis commendauit. Addidit inſu-
per ꝙ corpus ſuum in quadā carecta ſua
decenter poneretur ⁊ cunctis in eadē fir-
miter duobus ſuis bobus et nemine du-
cente: ſed vbi deus ordinauerit per dictos
boues veheretur ⁊ ſtatim proſtrauit ſe et
orauit deum dicens. O ſpes et ſalus cre-
dentium. O decus et quies laborantium:
iheſu bone fac hanc cum ſeruo tuo miam
vt quicunqꝫ operarius infirmitatem ſeu
aliud impedimentum in corpore ſuo ha-
buerit: vel ꝙ neceſſitate compulſus pro
brutis animalibus me cum bona volun-
tate nomine ſancto tuo reuerenter viſita-
re voluerit optato non carere ⁊ bruta ani
malia rogo te domine priſtinam ſanitatē
recipiant. Qui cum loqui ceſſaſſet vox de
coelo ſonuit. O ſancte walſtane conceſſū
eſt tibi quod petiſti. Ueni de labore ad re-
quiem: veni de miſeria ad ſalutē. Et ſta-
tim in predicto prato ſpiritū reddidit om
nipotenti deo. Illi quidem qui cum ſan-
cto walſtano perſonaliter fuerunt quan-
do ſuperna petijt et preſentem mundum
reliquit: In hoc teſtes veraciſſimi extite-
rant ꝙ quaſi columba niue candidior ab
ore eius ſancto exiliens coeli culmen aſ-
cendit et in ſuperioribus clara nube eua-
nuit. Collato ergo ſacro corpore walſtani

per honeſtas perſonas ibi exiſtētes ī carrecta ſua p̄o vt ordinatum p̄ri⁹ fuerat boues iter ſuū verſus ſiluā de Coſteſheya recte direxerūt. Jn quo itinere iſtud miraculoſum contigit ꝙ cū boues cū ſacro corpore p̄dicto aquā ingreſſi fuerūt p̄ofundiſſimā in dicta ſilua exiſtentez deus p̄o amore ⁊ honore ſcti walſtani iſtud miraculum oſtendit ꝙ rote dicte carecte ſuper aque ſuperficiem labilem ⁊ naturaliter liquidam tanꝙ ſuper terrā vel aliam materiam conſolidatam ⁊ firmā ſine aliqua emerſione proceſſerunt. Quarū rotarum veſtigia vſqꝫ in hunc diem in aque predicte ſuperficie apparere dicunt. Contigit etiam aliud miraculum: ꝙ cuz quodam montis excelſi cacumine in dicta ſilua exiſtenti boues cū ſacro corpore ſancti walſtani paululum perſiſterent vena fōtis contra naturā loci illius in ſignū gratie ob amorem ſancti walſtani vſqꝫ ī hūc diem per diuinam apparuit clementiam vbi ante illa tempora nunꝙ aqua inuenta fuit. Declinantes aūt boues ab illo loco cum illo precioſo corpore verſus villaz de banburg. cū fere ad locum vbi nūc corpus iacet humatū p̄ueniſſent aliam ſtationem in quodā loco fecerūt. Jn quo vſqꝫ in diem hodiernum fontem alium mire virtutis ꝯtra febres ⁊ mltas alias īfirmitates ob amorem ſancti walſtani diuina pietas conſtituit poſitū eſt corp⁹ hui⁹ ſancti viri walſtani ī eccl'ia de bawburg. in cuius nomine eſt dedicata ꝓ cui⁹ amore deus diuerſa operatur miracula. Naz ibidem paralitici curantur/ceci vidēt/ſurdi audiunt/muti loquuntur/ claudi ambulant/euadunt febricitantes / arrepti a demonio liberantur/oculis etiam genitalib⁹ mēbris p̄uati meritis ſancti huius walſtani noua mēbra recipere meruerūt. Unde non tantum catholici a diuerſis lāguoribus per hunc ſanctū liberantur verum etiam bruta animalia a quocūqꝫ lāguore grauata fuerint priſtine reddūtur ſanitati. Cōmendem⁹ ergo dilectiſſimi diem huius ſancti walſtani ſolēnem qui vt perpetue caperet trāſitoria reliquit vt caſte viueret carnē ſuam p̄ ieiuniū freqūes macerauit. Pauperib⁹ victualia ſua errogauit. Et vt in gradu humilitatis continua virtute perſiſteret ſpreta regali ſuorū parentum ſucceſſione ſeruitio ſimplitium perſonaꝝ ruralium ſe obligauit. O ſctē walſtane merito in dei eccl'ia laudādus es. Tu cōpar dici potes ap'lis per tēporaliū rerū abdicationē ſimilis martiribus per penitentialem carnis mortificationem/ſoci⁹ ꝯfeſſorū propter elemoſinarum largitionem ⁊ precū ſctārū effuſionē Migrauit ergo ad dn̄m egregi⁹ iſte ſctūs walſtanus. Anno ab incarnatione domini milleſimo ſextodecio tertio kal'. Junij Suſpirātes poſt eū fr̄es chariſſimi ſequamur eius veſtigia per ſemitas veritatis ⁊ iuſticie necnon p̄fecte humilitatis vt peruenire valeam⁹ cum eo ad regnū lucis ⁊ glorie in quo regnat de⁹ per infinita ſeculorum ſecula. Amen.

¶ De ſancta Wenefreda Uirgine ⁊ mar.

BEunous noīe quidā ſctūs admodū inſignis virtutib⁹ clarus in occidua maioris britānie regione enituit/ vir quidē ſummus ⁊ in omni ſanctitate precipuus paternū contempnēs ſoliuz et pauper effugiens ⁊ monachus factus in breui perfectum virum egit. Cū in diuerſis deniqꝫ locis eccleſias fabricaſſet fr̄eſqꝫ in illis deo ſeruituros conſtituiſſet ipe diuino admonit⁹ oraculo alias diſceſſit p̄ouiſam ſibi a deo queſiturus manſionem Peruenit tandem ad predium cuiuſdam magni ⁊ potētiſſimi viri noīe theuith cui ⁊ dixit. Oro quatinus de poſſeſſione a p̄ogenitoribus tuis iure hereditario tibi deriuata partem deo et mihi concedas: vt

fabricata ibidem eccl'ia: in illa deo ſeruire
⁊ pro tua ſalute deinceps om̄i die valeam
poſtulare. Qui libenter annuit ⁊ vnicā
filiam moribus inſtruendā noīe Wenefre
dam cōmiſit. Si quādo aūt vir ſctūs po-
pulo precepta monitaq; ſalutis predican
do oſtenderet prefatam virginē ad pedes
ſtatuens/om̄ia ſolerter aduertere ⁊ patu-
lo corde ſuſcipere monuit que ab illo dice
bantur Virgo vero inſpirante dei clemē-
tia in melius quotidie creſcens ⁊ in ſapi-
entia proficiens omnē virū penitus abdi
care diſponebat: hoc tm̄ parentibꝰ innote-
ſcere formidabat. Et veniens ad virū dei
audacter coram illo prorūpens ſecreti ſui
cōſcium eū fecit. Semina inquit verbi di
uini a tuo mihi profuſa ore ad quātū in
me excreuerit pcuentū manifeſtū tibi fie
ri volo. Om̄em ſeculi luxum amodo abdica
re delegi ⁊ virginitatem meā ad honorē
dei integram ⁊ incontaminatam conſer-
uare diſpoſui ⁊ hoc o pater ſctiſſime tua
ſuffragatione ab vtroq; parente mihi im
petrari depoſco. Hec audiens ſctūs pieta-
te motus dixit ſe parentes eius conuētu
rum ſollicite atq; hoc qđ petebat ꝓ poſſe
ſuo acturū. Proinde cū a viro dei filie de-
ſiderium pater cognouiſſet ⁊ mater ſuffu
ſi lachrimis deū benedixerunt ⁊ benigne
conceſſerunt. Puella vero pedibus beati
viri interdū votiua ſedebat: ſitibūdo hau
riens pectore: que de gloria ſponſi ſui ab
ipſius ore defluebant: nihil in ſe terrenū
admittebat/frequenter noctibus in eccle
ſia excubabat: interdum etiam importu-
nam ſe ſctō ingerēs ſolicitabat eū ſermo
nem facere atq; de ſponſi ſui moribꝰ ⁊ vi
ta tractare toto deſiderio iardeſcēs. Tūc
aliquantulū gaudij habebat cū de amici
ſui excellentia decore ⁊ potentia loqui au-
diebat atq; huiuſmodi eius refectio om̄ē
terrenarū rerū iocunditatē excellebatur
⁊ in illiꝰ corde ſpūalis iocunditatis indefi
ciens delectamētū retinebat. Et licet eta
te tenera eſſet perfecta tm̄ moribus ⁊ cor-
de cana erat: animū totius cupiditatis cō
temptatorem habens. Contigit aūt qua
dam die dn̄ica pergentibꝰ ad eccleſiā pa-
rentibus eius illam neceſſario domi ſolā
remanere. Et ecce iuuenis quidā noīe cra
docus alani regis filius domū intrās vir
ginem ſolam iuxta focum ſedentem inue
nit. Que cognito regis filio concita ſurre
xit quid ſibi placeret humilit inueſtigās:
Et ille. Regis me inquit filium eſſe nō ig-
noras diuitijs ⁊ honoribꝰ multis refertū
te etiam affluenter locupletaturū ſi mee
petitioni aſſentire volueris volūtati mee
aſſenſum prebens. Illa aūt ſentiens eū
de concubitu ſermonem inſeruiſſe paulu
lum demiſſa vultu ruboreq; ſuffuſa: ſimi
lauit primo quidē grauiter ſe ferre ꝙ eā
incomptā ⁊ inornatam inueniſſet dicens
Cū tu genere regio ortus ⁊ annuēte dn̄o
rex futurus exiſtas: felicitate ſeculari me
opulenter replendam eſſe non dubito tuo
matrimonio copulatam. Verumptamen
pauliſper patere aduētū patris mei expe-
ctans: et ego interim thalamum intrabo
ad te cito reditura. Hec profecto dicēs: ad
horam ab eo ſolum auelli querebat. Vide
bat enim hominem miſerrimum infelici
libidine accenſum: illius amore letaliter
torqueri ⁊ velut amentem fieri Conceſſit
tandem iuuenis vt cameram ingrederē-
tur ſperans illam cum decentiori ornatu
atq; acceptabilius compoſitam ſine dila-
tione ad ſe redituram. Tunc illa thalamū
ingreſſa ex altera parte per oſtium came
re exiens verſus eccleſiam prepeti curſu
iter arripuit. Quo iuuenis comperto fu-
ribundus ſtatim effectus vehemētiq; ira
cundia repletus: extracto gladio veloci-
ter eam inſequitur ⁊ toruo vultu eam in
tuens ait. Olim te amaui et meis ample-
xibus te coniungere deſideraui: nunc ad
te venientem refugis et te petentem con-
tempnis: Iam quidē pro certo ſcias quia

aũt mihi in pꝛeſenti vltronea cõmiſcebe-
ris aut ſine moꝛa gladio meo caput tuuꝫ
amputabo. Tunc illa ad iuuenẽ conuerſa
imperterrita rñdit. Regis eterni ⁊ omni-
um hoim iudicis filio i matrimonio copu-
lata nullũ alium excipere poſſum. Et ne
te diutius pꝛotraham nullũ pꝛeter illum
dũ vixero admiſſura ſum. Ideoqꝫ exime
gladiũ exerce vires qualibet feritate acci
ctus vt placet vtere. Certuſqꝫ eſto: qꝛ nec
terroꝛes tui nec blanditie nec ꝓmiſſiões
ſiue munera ab illius dilectionis dulcedi
ne me diuellere poterunt cuius amplexi-
bus aſtricta ſum et deuotioni copulata.
Inceſtus autẽ iuuenis ſe contẽpni vidẽs
ſueqꝫ libininis impatiens virginẽqꝫ flecti
non poſſe nec ſe quietẽ dũ illa viueret ha
bere conſiderans gladio caput eiꝰ ampu-
tauit. Statim vt caput virginis ad terrã
coꝛruit: in eodem loco fons lucidiſſimus
mire magnitudinis erumpens emanare
cepit qui vſqꝫ hodie fluere nõ deſiſtit: mul
tis infirmis virginis ſctẽ meritis ſanita-
tem pꝛeſtans. In deſcenſu eni montis ca
put virginis abſciſum facile ruendo in ec
cleſiam relapſuꝫ eſt. Truncũ vero coꝛpꝰ
quo pꝛius ceciderat locũ obtinebat. Int
pedes eni diuinis miſterijs intendentiuꝫ
caput coꝛruens admiratiõe maxima vni
uerſos cõmouit. Omibus itaqꝫ nimio ter-
roꝛe perculſis ⁊ dirũ nephas grauit adeo
vlciſcendũ aſſerentibus: ſceleriſqꝫ aucto-
rem deteſtantibꝰ parentes puelle triſti-
cia ⁊ anxietate ſoluti flebilem vocẽ emittẽ
tes clamoſis planctibꝰ doloꝛẽ ſuum pꝛodi
derunt. Perẽptoꝛ enĩ virginis adhuc iu-
xta exanime coꝛpus timidus foꝛis aſtans
gladium ſuum cruoꝛe virginis madiduꝫ
per herbam detergebat. Nam qꝛ filiꝰ re-
gis erat impune flagitium ſe perpetraſſe
arbitrãs in admiſſione tanti facinoꝛis ni
hil ſe deum vereri teſtatus eſt. Vir autẽ
dei beunous eius ſuperbiam ⁊ obſtinati-
am grauiter ferens acceſſit ad eũ in ma-
nibus caput virginis baiulans ⁊ in faciẽ
iuuenis reſpiciens ait. O ſceleſte inqt qui
iuuenilis decoꝛis indolem ⁊ regie dignita
tis pꝛogeniẽ homicidali maculaſti crimi-
ne: cur te tantũ admiſiſſe ſcelus non peni
tet: pacẽ conturbaſti ⁊ eccłiam tuo ſacri-
legio fedaſti deumqꝫ irritaſti: nec doles:
Nũc aũt qꝛ̃ eccleſie non pepciſti nec diei
dñice reuerentiam exhibuiſti: deũ meum
depꝛecoꝛ quatinus que tu indigne cõmiſi-
ſti in pꝛeſenti digna recompenſatione re-
cipias. Hijs dictis iuuenis illico ad terrã
coꝛruens expirauit. Mirumqꝫ dictu i cõ-
ſpectu oĩm aſtantiũ coꝛpꝰ defũcti liquefa
ctum diſparuit: multis aſſerentibꝰ illud
a terra abſoꝛptum fuiſſe ⁊ cũ ſpũ ſuo i ba
ratrum demerſiſſe. Vir aũt dei caput vir
ginis quod inter manꝰ aſſumpſerat ſepi
us deoſculans turbatꝰ ſpiritu flere com-
pellitur. Poſt hec vero illud coꝛpoꝛi cõpo-
nens palliumqꝫ ſuum ſuper illõ ſternẽs
in naribus illius inſufflauit: ⁊ accedens
ad altare miſſam celebꝛauit Qua peracta
ad coꝛpus virginis rediens ſermonẽ lucu
lentum populo fecit: dicens inter ceťa be
atam virginem votũ deo feciſſe ſed moꝛ-
te interceptam congruũ tempus exſoluẽ-
di non habuiſſe: ⁊ ideo debere deuotiꝰ hu-
mi pꝛocũbentes pꝛo reſurrectione illiꝰ do
mini interpellare. Et factũ eſt ita. Poſtq̃
igitur diu oꝛatũ eſt vir beatus a ťra ſur-
gens manus ad celum tendit dicẽs. Dñe
iheſu xp̃i pꝛo cuius amoꝛe hec virgo terre
na reſpuit ⁊ celeſtia concupiuit nos te de
uotis inuocãtes animis miſericoꝛs exau
di: ⁊ viſcera pietatis tue ſuper nos effun
de: votoꝝ noſtroꝝ effectoꝛem in pꝛeſenti
te eſſe concedens. Et q̃q̃ virginẽ hãc pꝛo
tuo noĩe paſſam non ignoꝛemꝰ in celeſtis
gaudijs finibꝰ repoſitam: nr̃o vlterius nõ
indigere contubernio: tu tñ clemẽtiſſime
pater filijs tuis te humiliter depꝛecanti-
bus te benignũ ⁊ exaudibilem pꝛeſtans
ſupplicationibꝰ eoꝝ aſſenſum pbe. Pꝛeci

pe itaqꝫ vt puelle huiꝰ anima coꝛpoꝛi ſuo inducta regimē te ⁊ dn̄atione tā aīarū ꝙ̄ coꝛpoꝛū habere demonſtret quatinus gratia tue mīe rediuiua nomē tuū magnificet ⁊ poſt longa vite ſpacia multiplicato bone conuerſationis feruoꝛe ad te redeat ſponſum ſuū vnicū videlicet dei patris filium: cū quo ⁊ cū ſctō ſpiritu viuis ⁊ gloriaris deus per infinita ſeculoꝛum ſecula Cumqꝫ omnes reſpondiſſent amen puella quaſi a ſompno ſurrexit tergenſqꝫ faciem ſuam atqꝫ a puluere emundans ⁊ ſudoꝛe aſtantes admiratiōe ⁊ gaudio repleuit. Poꝛro vbi caput cōpactum atqꝫ reſolidatum fuerat: albedo quedam tenuiſſima in modū fili collum ambiebat ⁊ locum ſectionis obducebat ⁊ ꝙ̄diu vixit ſemper ſic permanſit. Inde ferunt viri pꝛouincie illius eam wenefridā vocatā: cū antea vt ipſi aſſerant bꝛeuina noīata ſit. Quod enī ipſi bꝛitones in ſua lingua wen dicunt. latine candidū ſonat. Sicqꝫ occaſione albedinis collum circūdantis ex re nomē habere dicta eſt: adiecta particula ꝙ̄ eſt wē: atqꝫ euphonie cauſa pꝛiſtini noīs duabꝰ lrīs tranſmutatis compoſitū obtinere vocabulum qd̄ wenefreda dr̄. Fertur enī ꝙ poſtꝙ̄ de hoc mūdo migrauit nulli penitus manifeſte apparuerit qui illud candidū ſignū non viderit. Locus vero vbi ſanguis illius effuſus eſt non longe a monaſterio noīe baſingwerk in nowallia pꝛimitus ſiccauallis dicebatur: ſed poſt eiꝰ moꝛtem vſqꝫ in hodiernum diem fos wenefrede appellat̄. Lapides quoqꝫ tā in fōtis ſcaturigine ꝙ̄ in riuo illius ſeu in amboꝛū margine ſanguine eius conſperſi: vſqꝫ hodie pꝛiſtinā conſperſionē retinent Nam ſunt quaſi cōgelato cruoꝛe perfuſi nec ſitu tēpoꝛis nec aſſidua pꝛeterfluētis aque alluuione deterſi Muſcida vero que eiſdem lapidibus adheret: quaſi thus redolet. Pꝛouincie illius viri qui deū nōdū cognouerant: virginis reſuſcitationē fontis emanationem ⁊ petraꝝ conſperſionē videntes ad pedes beati beunoi pꝛouoluti baptiſma ſuſceperunt. Uirgo aūt deo deuota viri ſancti pedibus adherens ſermonibus illius deuotione ſedula intendebat: ⁊ ab ip̄o tandē ſacrum velamen humilis ancilla xp̄i ſuſcepit. Uir dei beunous arrepta manu virginis dextera illam ad fontem duxit et ſuper lapidem vnum qui lapis ſancti beunoi dr̄ ſtatuens dixit. Uides inquit adhuc hic veſtigia paſſiōis tue: ecce lapides iſti tuo ſanguine cōſperſi te pꝛo deo paſſam demonſtrantes: ſanguiniſqꝫ tui conſperſionē in lapidibus a deo pꝛeſeruatā. Nūc igitur filia mea dulciſſima a deo hec erogata cognoſce que ⁊ laudis tue titulum celebꝛabūt ⁊ in poſteroꝛū mentibus deuotionis tue amoꝛē cumulabūt. Pꝛimū quidē eſt ꝙ lapides iſti cruoꝛe tuo aſperſi nulla poterunt ablutione per ſecula detergi nec aſſiduo iſtiꝰ aq̄ impetu ablui ſed ad tue paſſionis oſtēſionem ſemper eructati permanebunt. Secundū eſt ꝙ ꝗcūqꝫ aliqua infoꝛtunia paſſus te requiſierit ⁊ a ſua oppꝛeſſione ⁊ inualitudine ſe liberari petierit: pꝛima / ſecunda / aut tertia certe vice qd̄ poſtulauerit ſe impetraſſe gaudebit. Sin autē certiſſime ſciat ſe p̄ſentis vite luce ī pꝛoximo cariturū atqꝫ per te aliquid ſibi maius in futuro conſequuturū. Tertiū eſt cū a te diſceſſero ſuper littus maris locū ad manendū largiri mihi dignabitur deꝰ tuis muneribus me oī anno uiſendū pꝛecepit altiſſimus. Ad pꝛeſentē fonte cū munere tuo feſtinabis: ⁊ quicq̄d illud fuerit deo pꝛius commiſſum in fonte confidens depones. Uidebis ſtatim depoſitum tuū a fonte per riuū deduci ⁊ impetu decurrētes aque vſqꝫ ad mare traijci: mariſqꝫ elemento dei voluntati obtemperante atqꝫ miniſterium pꝛebente quod tu in fonte depoſueris ad mei hoſpitioli ianuam trāſferetur. Hijs dictis ad eccleſiam eaꝝ redu

cens ait. Ego nūc hinc abeo deo alias pro modulo meo famulaturus: tuiqꝫ deuotionem dū vixero cū dulci memoria habiturus. Et hec dicens aſſumpto ſolummō baculo ſuo abire cepit oēm domus ſue ſupellectilem ⁊ quicqd per fidelium manꝰ deꝰ ſibi donauerat totū btē virgini eiuſqꝫ cōſortibus derelinquens. Beata aūt Wenefreda nobiliū filias ſecum congregās docebat eas caſtitatem amare: atqꝫ ſpretis omnibꝰ mundi blanditijs illecebris leui iugo xpī colla ſubmittere ⁊ per regularis propoſiti normā ſe dei ſeruitio mancipare. Singulis itaqꝫ annis kal. Maij aliqū munus magiſtro ſuo tranſmittebat ⁊ pāniculus quo caſula ſiue quid tale iuoluebatur nullam leſionē ab aqua patiebat: vel minimā aque infuſionem ſentiebat: ſed omnino ſiccus permanēs impetu decurrentis aque per riuū eſt deductus atqꝫ per mare tranſuectus. Et licet qnquaginta miliaria illos ſeparabant: vnꝰ cū noctis ſpacio per marinos fluctus ad viri dei ianuam inuentum eſt. Ex hoc autē beato viro additum eſt cognomē memoriale vſqꝫ in hodiernū diē. Nā beunoꝰ caſulſck. id eſt beunous caſula ſicca vocat: eo ꝙ per aquas ab aquis illeſa ad eū ſicca caſula deferretur. Defuncto tādem beato beunoo ſctā Wenefreda admonitiōe diuina ſctm̄ virū noīe deiferum adijt. Erat quippe vir ille magnus corā dn̄o de quo refertur ꝙ fontem de terra erumpere fecerit: multis infirmis ſanitatē conferentē. Cū aūt ſancta Wenefreda ad ſctm̄ deiferū veniret: ſancto in orōne nocte illa perſiſtēti vox de celis inſonuit dicēs. Dic chariſſime filie mee Wenefrede quatinꝰ ad viru noīe ſaturnum pergēs quid actura ſit audiat ⁊ in quo loco om̄i vite ſue tpe ſit manſura diſcat. Ad quem cum virga ſctā veniſſet ait. Eſt locus quidā Witheriacꝰ appellatus ab omni populo i maxima reuerentia habitus hunc locū te inuiſere precepit deus atqꝫ dū vixeris inhabitare: tuiſqꝫ exemplis aliorū aīos informare. Ibi eſt enī multarū virtutum abbas noīe elerius quem iugis gemitus ⁊ orō perſeuerans ita ab omnibus ſecularibꝰ curis liberum reddiderunt vt iam nil terrenū ſapiat/nihil mundane dilectiōis affectet totꝰ celeſtibus intentus. Quo cū virgo ſancta pergeret abbas elerius per ſpiritum ſanctum eius aduentum prenoſcēs: in occurſum illius proficiſcitur eamqꝫ honorifice ſuſcipiens ad virginum cōuentū introduxit ⁊ virginū curam atqꝫ cuſtodiā ei commiſit. Quicūqꝫ eger ad illam veniens ſoſpitate recepta icolumis redibat: ⁊ triſtis omnis leticiam mentis ⁊ conſolationē reportabat. Nocte tādem quadā orationibus vacanti ih̄s xp̄s apparens diem obitus ſui in proximo inſtare innotuit. Unde quarto nonas nouēbris plena virtutibus ⁊ operibus bonis ſpm̄ deo reddidit: ſepultaqꝫ eſt iuxta ſctm̄ chebeū ⁊ ſenanū. Per illam enī omnipotens deꝰ multa miracula operari dignatus eſt: inter que filiā fabri cuiuſdā a natiuitate cecam illuminauit. Latrones quidam in territorio ſctē Wenefrede vaccā rapientes diuerterūt p viam durā et ſaxoſam: in qua nec ipſorū nec animalis veſtigia cognoſci poſſe putabant. Confeſtim tn̄ pedes ſuos vſqꝫ ad genua humo vacca infigebat ⁊ tam in ſaxis ꝙ in dura ⁊ arida via veſtigia patenter apparebāt. Quocūqꝫ enī latrones procedentes incedebant ſemper impreſſiōes pedū aīalis clari videri poterant. Sicqꝫ tandē relicta in nemore vacca latrones velociter fugientes ſe occultabant. Cū pueri tenelli aliquo ſui corporis incomodo laborantes egrotare ceperint proiectos in ipius fontis ſcaturigine ⁊ pernicitate fluminis reiectos: matres eorū hilares ⁊ ſoſpitati reſtitutos repente eos ſuſcipere conſueuerunt. In deſcenſu eiuſdem riui optimū molendinū conſtruitur quod nunqꝫ

ymbrium ſine niuis habundantia profluente aut aliqua brētis gelu ſiue eſtiue ſiccitatis moleſtia perſtringēte molere deſiſtit. Quod ſemel latrones ingreſſi ferramenta omīa ſeu inſtrumenta ſecū auferebant. Et cū illa ſuo molendino detuliſſēt: nec rota circuiē nec officialib⁹ illis aliqs profectus donec reportata fuerant potat euenire. Poſt multorū annorū curricula anno ſcʒ grē milleſimo centeſimo triceſimo octauo oſſa ſctā wenefrede virginis apud ſolopiā ad monaſteriuʒ monachorū cum magno honore tranſlata ſunt.

¶ De ſancta Wereburga virgine.

Sponſa xpī decentiſſima virgo Werburga regis filia ī ceſtria ciuitate requieſcit meritorum ſignis glorioſa. Clara eſt in tota anglia ꝛ pura ſanctitate et regia dignitate ꝛ virtutum atteſtatione. A primis enī anglorū regib⁹ per prothodoctorē auguſtinū conuerſis originē traxit. Ethelbert⁹ enī rex cancie ex berta regina filia regis francorū edbaldū cū ethelburga filia procreauit. Ethelburga vero regina poſt regis northāhūbrorū edwini interfectionē ad fratrē edbaldū reuerſa ī villa liminga monaſteriū edificauit: in q̄ cū ſancta edburga requieſcit. Edbaldus quoqꝫ ex alterius regis francorū filia emma ermenredū atqꝫ ercōbertum pncipes ſctāmqꝫ virginē eanſwidam q̄ apud folkſtan depoſita veneratur propagauit. Ermenredo autem ex inclita cōiuge oſlaua nati ſunt ethelred⁹ ꝛ ethelbrict⁹ quos innocenter iugulatos ſplendida lucis colūpna de celo prodidit martires xpī. Fratri vero ermēredi ercōberto regi anne regis filia ſexburga ſancte etheldrede ſoror coniuncta peperit egbrightum ꝛ lotarium reges atqꝫ ermenildā ꝛ erkengodā reginas Ermenilda wlfero regi merciorum pēde regis filio tradita ſanctā virginē werburgam generauit. Beatiſſima vero matertera eius erkengoda ſacre religiōis amore peregrinata trans mare reqeſcit: vbi ſe a dño ſuſceptam tanq̄ aduenā ſuā multis virtutibus oſtendit. Hec itaqꝫ virgo werbuga a te xpo eui flore cepit ſpecioſa facie cū ſpecioſa mente ad illum qui ſpecioſus eſt forma pre filijs hominuʒ conſcendere amoreqꝫ virginitatis ad xpm conualuit: terrenas concupiſcentias abhorruit procos et amatores repulit. Aurū/ gēme/ veſtes auro texte ꝛ quicquid fert pompatica mūdi iactātia oneroſa ſibi magis erāt q̄ glorioſa. Demū ad elienſe monaſteriū cōmigrās ſub matertera ſua etheldreda ſacre religionis habitum ſumpſit: faſtū mundi calcando humilem ſe xpo ancillā exhibens omēs monaſterij ſorores humilitate ſuperabat omībuſqꝫ ſe inferiorem exhibebat erga oīm neceſſitates/ charitatis viſcera impendebat. Mortuo tandem pr̄e eius rege wlfero ſucceſſit ethelredus frater ei⁹ qui oīm monaſteriorū ſanctimonialium totius regni ſui ei tradidit principatum. Sctā itaqꝫ werburga erga ſubiectos ita erat magiſtra vt poti⁹ miniſtra videretur. Omēs attentius exemplo erudiebat q̄ imperio. Abſtinentiam pro delitijs/ vigilias pro ſompnijs/ labores ꝓ voluptate/ lectiones et orationes ſacras pro epulis habebat. Corpore in terris: aīo conuerſabatur in celis. Cū aūt virgo ſancta in wedune manſione qđ eſt iuxta hamptoniam moraretur: agros eius infinita aucarū ſilueſtrium depopulabatur multitudo. Quod cū quidā ei nūciaret precipit vt illuc pergeret ꝛ omnes adducēs in cuſtodiam recluderet. Quod cū faceret nulla de tanto cetu pennā ad volandū leuauit ſed quaſi implumes vł alis excīſis pedeſtri inceſſu ſubmiſſis collis velut ꝓ cōfuſione reatus ſui trepide ad locum virginis abducte per totam noctem recludun-

tur captiue. Mane aūt facto eleuatis vo-
cibus concrepantes quaſi veniam & emi
grandi licentiā a virgine depoſcebāt. At
illa erga omnē creaturā benigniſſima ab
ſolutas illas dimitti iubet interminās ne
vltra in illum locum regredi preſumant.
Et cū vnā ex illis quidam miniſtrorū fur
to auferens occultaſſet oēs eleuatis pen-
nis in aera ſe ſuſtulerunt: & circūſpicien-
do quaſi ſeſe requirētes dāpnū cōtuber-
nij ſui vna abſente perpendūt. Et ecce cō-
feſtim omnis illarū exercit⁹ ſupra domū
virginis congregatus ingēti ſtrepitu in-
iuriam ſuam cōqueritur. Audiens autē
virgo ſancta clamores illarū & querimoni
am ac cauſam intelligens perſcrutatum
protin⁹ furtū reus ipe publicat receptam
qz volucrem ſodalibus aſſociat & ſimul om
nes abire pia virgo mandat. Nec mora:
omnis illa concio ita auolare cepit vt nul
la huius generis auicula in ipſa terra vl
tra reperta ſit. Erat aūt illi armentari⁹
pie conuerſationis vir alnothus noīe quē
cum villic⁹ cruentiſſimo laniaret verbe-
re & ille omnia patienter toleraret: virgo
ſctā ad pedes eius procidens cū prece ſi-
mul & increpatione vt innocēti parceret
exclamauit. Quā cū ille pre furore & ſuper
bia non exaudiret dura continuo ceruix
& facies torua ſuperna indignatione i ter
ga illi reflectitur. Sicqz ad pedes virgi-
nis prouolutus veniā cū lachrimis dep-
catur & interueniente ſctā virgine in pri-
ſtinū ſtatū reparatur. Armentarius tan-
dem ille in ſilua quadam anachoriticā du
cens vitam a latronibus martirizatr. Sā
cta itaqz werburga obitū ſuū prenoſcēs
ſuis oībus precepit vt vbicūqz ex hac luce
migraret apud hamburgenſe cenobium
corp⁹ eius tranſferrent & incūctant ſepeli
rēt. Et cū tertio nonas februarij migraſ-
ſet ad dnm corp⁹ eius ad eccleſiam de tri
kingham defertur obſeratis & diligentiſ-
ſime ianuis cuſtoditur. Et dū nocte ipſa
attenti⁹ vigilarent ſubito ſopor grauiſſi-
mus oēs inuaſit: & ſuperueniente copio-
ſa hamburgētiū plebe oīa oſtia monaſte-
rij cadentib⁹ in terrā ſeris & vectibus re-
ſerantur. Corpus ſecum auferentes nul-
lo reſiſtente cū leticia deducunt & honori-
fice ſepulture tradūt: Ibi ei ſanitas egro
tis/lumen cecis/audit⁹ ſurdis ſermo mu
tis reſtituitur: leproſi mundant / & diuer-
ſis languoribus oppreſſi percepta ſalute
gratulantur. Poſt nouē ſiquidē annos
cū de terra corpus eius eleuaretur incor-
ruptum repertū eſt & illibatum/veſtes ni
tide & ſane omino apparuere & facies can
dida & gene roſee viſe ſunt. Sicqz dura-
uit corp⁹ eius incorruptum vſqz ad tem-
pora danorū qn iuſto dei iuditio gens an-
glorū tradita eſt pctīs ſuis exigentib⁹ gla
dijs paganorū punienda. Tūc enī in ciue
rem caro eius reſoluitur ne impijs mani
bus eam hoſtes contingerent miraculorū
dei increduli & beneficiorū ingrati. Trāſ-
lataqz tūc ſunt oſſa eius apud ceſtriā vbi
vſqz in hodiernū diē requieſcūt meritiſqz
ei⁹ crebra miracula fiūt.

Narratio.

Nō multū ante hec tpa ſctūs maurelius
andegauenſis eps cum miſſam celebra-
ret quedā mulier cū moriente puero veni
ens filio ſuo manuū ſuar impoſitiōe ſpi
ritum ſctm̄ dari anteqz obiret poſtulauit.
Sed epo in miſſa paululū morante infās
mortuus eſt. Eps aūt oēm culpā ſibi ipu
tans ciues patriamqz relinquens reliqa-
rum eccleſie claues ignoranter ſecū detu
lit & veniens ad mare trāſit⁹ ſui diē in la-
pide exarauit. Aſcenſa naui inſtigāte hu-
mani generis inimico claues reliquiarū
repente de manibus eius elapſe in mare
ſubmerſe ſunt. Tūc eps cū lachrimis ex-
clamare cepit. Niſi has claues videre me
ruero patriam & vrbem nūqz repetā quā
effugio. Tranſito mari mutatoqz habitu
vni regionis principum in miniſterio hor
tolani ſeruiuit & tantam copiam olerum

dñs illi dabat vt omnibus indigentibus ſine defectu ſufficerent. Ciues interī andegauenſes crebris viſionibus admonētur vt paſtor circũquaqꝫ requiſitus eccleſie ſue redderetur: alioqñ vrbem celerius fore ſubuertendã cognoſceret. Miſſis ergo per ſeptennium nuncijs tandē in littore maris britannici ſcriptũ in lapide viderunt. Hic trāſijt maurelius andegauēſis eps. Leti ergo intrantes nauē ⁊ mare ſulcantes piſcem immanē in nauē proſilientē cernunt: exenterant ⁊ claues quas eps in mari amiſerat reperiunt. Trāſito mari ad domũ principis cũ quo maureli⁹ habitabat perueniũt. Quorꝫ lachrimis ⁊ clauium oſtenſione ad eccl'iam ſuā deſolatā reditum maturare humiliter rogat⁹ audiuit in ſompnis angelũ dicentē ſibi. Ecce meritis tuis oues tibi cõmiſſas ſeruauit dñs pro quibus rogaſti: inſuper ⁊ puerũ quē diu ploraſti reddet tibi. Regreſſo itaqꝫ ad vrbē ſuā epo aperto pueri ſepulchro ⁊ oratione completa vtriqꝫ cõſurgũt maurelius de orone ⁊ puer a morte. Quo confirmato ex euentu cũ renatũ vocauit inſtruxit qui in epiſcopatu virtutibus ⁊ miraculis florens ei ſuccedere meruit.

¶ De ſancto Wilfrido Epo ⁊ confeſſore.

Regnante aũt in cãcia rege edbaldo ⁊ in northãhuinbria rege oſwaldo de inclita gentis anglorũ proſapia: anno domini ſexcēteſimo triceſimo quarto nat⁹ eſt wilfridus e veſtigio ſcīs celeſti prodigio deſignatus. Cũ enim intempeſte noctis ſilentio puer beatus ꝓdiret ab aluo columpna ignis ſuper domuꝫ in qua naſcebatur celitus emiſſa oēs noctis tenebras radio ſue lucis abſterſit. Tunc vicini prorũpentes ad ignē cito currũt: ⁊ flammā radios emittentem inueniunt ſꝫ domũ nil leſionis pati mirantes aſpiciũt

¶ Cum ei eſſet puer bone indolis atqꝫ etatem morib⁹ tranſcendēs nil puerilis leuitatis/nil inſolentie in ſuis morib⁹ admittere voluit: ſed ita modeſte in omnibus ſe gerebat vt etiam a maiorib⁹ amaret ⁊ veneraretur. Nõ garrulitati/ nõ detractioni aut contentiõi: ſed hijs q̃ dei ſunt ſummo ſtudio adherebat. Ubi vero quartũdecimũ etatis attigit annũ ad reginā venit elfledā: cui intentionis propoſitũ innotuit vt relicto ſeculo dei ſe mãciparet obſequio. Quē ad inſulam lindiſfarnēſem miſit ⁊ monachorũ collegio ſociari fecit. In quo monaſterio cũ aliquot annis xpo ſeruiret: propoſuit aĩo romã ire. Quē regina predicta miſit ad regem cãcie ercõbertũ filium auũculi ſui poſtulãs vt eũ honorifice romam trãſmitteret. Cũ quo aliquãtiſper demoratus iubente rege cũ benedicto cognomento biſcob iter verſus romã arripuit. Qui cũ lugdunũ perueniſſent a dalfino eiuſdem ciuitatis epo honorifice ſuſcepti ſunt: wilfrido aũt a pontifice retento benedictus romã vſqꝫ profectus eſt Delectabatur eñ antiſtes prudētia iuuenis gratia venuſti vult⁹ ac maturitate intentionis: Unde queqꝫ neceſſaria ipſi ac ſocijs eius dũ ſecũ eſſe volebant habũdãter tribuebat ⁊ inſuper offerebat vt ſi vellet partem gallie nõ minimã illi regendã cõmitteret ac filiam fratris ſui virginē illi coniugem daret cũqꝫ adoptiuũ ſemꝑ haberet. At ille grãs agens pietati quã erga eũ cum eſſet peregrinus habere dignaretur: rñdit propoſitũ ſe magis alteri⁹ conuerſatiõis hr̃e atqꝫ iõ patria relicta romã iter agere cepiſſe. Quibus auditis miſit eũ antiſtes romã datis habundant pro via neceſſarijs obſecrans quatin⁹ de roma rediēs ad ſe declinaret. Ut aũt romã venit beatiſſimi apl'orꝫ principis limina orandi gratia petijt. Egreſſ⁹ inde ⁊ oratoriũ ſcti andree ingreſſus humiqꝫ ꝓſtratus ſic orare cepit. Piſſime apoſtolorꝫ dei frat bea-

tiſſimi apoſtoli petri: en ego peregrine ꝓ-
uincie ad tua limina veni veniam ꝑ pec-
catis poſtulaturus. Precoꝛ ergo te ꝑ pie-
tatem quam ceteris pꝛeſtare pꝛobaris vt
veniam pctōꝛū quā per te obtinere confi-
do non queram in vanum: ne mihi tante
vie pꝛogreſſio ꝓcedat in caſſum. Uerum
vt experiar vicula mee impietatis ꝑ tua
merita ſolui: ſolue queſo impedimēta in-
genij mei ⁊ lingue mee quatinꝰ verbi dei
miſteria coꝛde percipere ⁊ diſerto eloquu
tionis modo eadem alijs valeam inſinua
re. Nec citius verba oꝛationis compleuit
quā viuaciſſimum mentis ingeniū ⁊ pꝛō-
ptiſſimum eloquutionis modū ſe ꝑcepiſ-
ſe cognouit. Rome igitur degens oꝛatio
ni et meditationi vacans a Bonifacio ſe-
dis aplice archidiacono quatuoꝛ libꝛos
euangelioꝛum rationabilem paſche ter-
minum aliaqꝫ nonnulla didicit. Eccleſia-
ſtica igitur diſciplina imbutus redijt: dal
phinum epm adijt ⁊ tribus annis cum eo
manſit a quo attonſus ⁊ in tanto eſt amo
re habitus vt illum ſibi heredem facē co-
gitaret. Sꝫ ne hoc fieri poſſet antiſtes eſt
crudeli moꝛte pꝛereptus ⁊ wilfridꝰ ad an
gliam eſt regreſſus. Siquidē regina frā-
coꝛum batildis ea tempeſtate eccleſie chꝛi
ſti per ſequutionem intulit/ depꝛecationi
eſtuabat/ ⁊ miniſtros eccleſie moꝛte tur-
pidiſſima dampnabat. Vn̄ inter in nume
ro minoꝛes octo eccleſiarum patres cum
pꝛedicto antiſtite nequiter tradidit peri-
mendos. Quem vſqꝫ locū ſue neci diſpo-
ſitum wilfridus ſequutus eſt cupiēs pꝛo
eo ſi permitteretur ſimꝉ gladio moꝛi. Ue-
rum ne id fieret eps modis oībus interdi
xit. Coꝛpus tamē occiſi debito honoꝛe tu-
mulauit ⁊ angliam redijt cuiꝰ fama ſan-
ctitatis ⁊ pꝛudētie eloquētie atqꝫ apoſtoli
ce doctrine circūquaqꝫ innotuit. Eo tēpo-
re regnabat in noꝛthanhumbꝛia oſwi cū
filio ſuo alfrido: qui ob famā ſancti wilfri
di ripenſem eccleſiam que modo ripunvo
catur cum hijs que ſui iuris erant regali
munificentia eidem contulerunt. Quem
videlicet locū dederāt pꝛidē ad conſtruen
dum inibi monaſteriū hijs qui ſcotos ſeq̄
bātur. Uerū quia illi poſtmodū optiōe da
ta maluerunt loco cedere q̄ꝫ paſcha catho
licū ceteroſqꝫ ritꝰ canonicos iuxta roma-
ne ⁊ aplice eccleſie conſuetudinē recipere
dederunt hoc illi quē melioꝛibꝰ imbutum
diſciplinis ac moꝛibus viderunt ⁊ ab ail
berto gewiſſoꝛum: id eſt occidentaliū ſa-
xonum epo pꝛeſbiterū conſecrari fecerūt
Mota eſt ea tempeſtate queſtio de obſer
uatione paſche: nam ſcoti ⁊ etiam aidanꝰ
⁊ finanus et plures angli contra moꝛem
vniuerſalis eccleſie paſcha celebꝛabant.
Unde nonnūqꝫ ꝯtigit vt bis in anno paſ-
cha celebꝛaretur ⁊ cū rex oſwi paſcha ſolu
tis ieiunijs faceret tūc regina cū ſuis per-
ſiſtens adhuc in ieiunio diem palmarū ce
lebꝛaret. Hec aūt diſſonātia paſchalis ob-
ſeruantie viuente aidano patienter ab oī
bus tolerabatur qui patēter intellexerāt:
quia et ſi paſcha contra moꝛem eoꝛū qui
ipſum miſerant facere non potuit opera
tamen fidei pietatis ⁊ dilectiōis iuxta mo
rem oībus ſanctis conſuetum diligenter
exequi curauit. Unde ab oīnibꝰ etiā hijs
qui de paſcha aliter ſentiebant merito di
ligibatur: nec ſolum a mediocribus verū
ab epis honoꝛio cantuarioꝝ ⁊ felice oꝛien
talium angloꝛum veneratione habitꝰ eſt.
Unde merito mouit hec queſtio ſenſus et
coꝛda multoꝛū timentiū: ne foꝛte accepto
xp̄ianitatis vocabulo in vacuū currerent
aut cucurriſſēt. Facta eſt itaqꝫ ſynodꝰ in
monaſterio hilde abbatiſſe apud ſtreneſ-
halch quod modo Whiteby vocatur vbi
queſtio vētulari deberet et terminari: vbi
conuenerunt reges oſwi et filius eius al-
fridus ailbertus epiſcopus cū beato Wil-
frido. Contra quos colmanus epiſcopus
cum ſuis clericis venit ⁊ hildam abbatiſ-
ſam ſecte ſue fautricem ⁊ epiſcopum ced

dam cum aliis pluribꝰ habuit. Habito au
tem ſilentio rex oſwi tali modo loquutus
eſt. Hactenus patres venerandi ſciſma in
eccleſiis xp̄i exortum quoſdam mtꝰ ve-
ritati ſtudentes ad tantum errorem per-
duxit vt bis in anno (quod dictu nephas
eſſe probatur) ſctm̄ paſcha celebratum ſit
Qui enim viam indiuiduam peruenien-
di ad vitam ſolummodo chriſtum noſcun
tur habere: abſurdum valde fore dinoſci
tur ipſum xp̄m in ſuis miſteriis velle diſ-
ſona obſeruatione diuidere. Ea re in hāc
me ſententiam ipſa rationis neceſſitas po
tiſſimum duxit quatinus vtriuſqꝫ partis
defenſores vna uenire iuſſio nr̄a conſtrin
geret quo vtriqꝫ ratione audita q̇d ſequē-
dum/quid fugiendum ſit diſcuſſo errore
queamus inſpicere. Tunc colmanꝰ epiſ-
copus ait. Paſcha iquit a quartadecima
luna vſqꝫ ad viceſimam celebramus ⁊ ce
lebrandum confirmamus ⁊ ita fieri opor
tere valida auctoritate comprobamꝰ. Be
atiſſimus enim iohannes euangeliſta eo
dem quo nos ordine illud celebrauit ⁊ qui
bus prefuit eccleſiis celebrandum inſtitu
it. Hoc per ſucceſſionem ſanctorum viro-
rum ad nos vſqꝫ perlatum ⁊ a nobis ob-
ſeruatum aſſerimus nulla ratione violā-
dum. Quo hec et huiuſmodi nōnulla dicē
te iuſſit rex ailbertum epiſcopum ſue ob-
ſeruationis morem in medium proferre:
vt ſciretur quo principio cuiuſue nitere-
tur auctoritatis inſtitutione. Et ille. Lo-
quatur Wilfridus preſbiter vice mea ob
ſecro: quia vnum ambo ſapimus cum ce-
teris qui hic aſſident eccleſiaſtice traditi
onis cultoribus: et ille melius et manife-
ſtius ipſa lingua anglorum q̄ ego per in-
terpretem poteſt explanare que ſentimus
Tunc Wilfridus ad iuſſuꝫ regis exorſus
colmanum non ſolum auctoritati beati
Johannis falſo niti aperta ratione mon-
ſtrauit: verum contra iohannem / contra
legem et euangelium necnon doctrinam
apoſtolorum immo et contra vniuerſalis
eccleſie morem: eum ſentire in paſchali
obſeruatione probauit dicens Paſcha qḋ
facimus vidimus rome vbi beati apoſto-
li Petrus ⁊ Paulus vixere docuere paſſi
ſunt ⁊ ſepulti ab omnibus celebrari. Hoc
in italia/ grecia/ in gallia: quas diſcendi
vel orandi ſtudio pertranſiuimus ab om
nibus agi conſpeximus. Hoc europam/
aſiam/egiptum/greciam: et omnem or-
bem vna cum chriſti eccleſia per diuerſas
nationes et linguas: vno ac non diuerſo
temporis ordine geri comperimus preter
hos tantum ⁊ obſtinationis eorum com-
plices: pictos dico/ſcotos/ et britones qui
cum quibuſdam de duabus vltimis occe
ani inſulis: et hiis non totis cōtra totum
orbem ſtulto labore pugnant. Cui colma
nus. Mirum quare ſtultum appellare ve
litis laborem noſtrum: in quo tanti apo-
ſtoli qui ſuper pectus domini recumbere
dignus fuit exempla ſectamur: cum ipm̄
ſapientiſſime vixiſſe omnis mundus no-
uerit. Wilfridus ait. Abſit inquit vt Jo-
hannem ſtulticie reprehendamus cuꝫ ſci-
ta legis moſaice iuxta litteram ſeruaret:
iudaizante adhuc in multis eccleſia: nec
ſubito valentibus apoſtolis omnem legis
obſeruantiam que a deo inſtituta eſt abdi
care quomodo ſimulachra que a demoni-
bus inuenta ſunt repudiare omnes q̄ ad
fidem veniunt neceſſe eſt videlicet ne ſcā-
dalum facerent eis qui inter gentes erāt
iudeis. Hinc eſt enim ꝙ paulus timothe-
um circumcidit: ꝙ hoſtias in templo im-
molauit ꝙ cum aquila ⁊ priſcilla caput
chorinthi totondit ad nihil videlicet vtile
niſi ad ſcandalum iudeorum vitandum.
Hinc eſt ꝙ eidem paulo iacobꝰ ait. Uidēs
frater quot milia ſunt in iudeis qui credi
derunt et oēs hii emulatores ſunt legis
Nec tamen hodie clareſcente per mundū
euangelio neceſſe eſt immo nec licitum fi
delibꝰ vl' circūcidi vl' hoſtias deo victima

rum offerre carnalium. Itaqꝫ iohãnes ſe
cundũ legis conſuetudinẽ quartadecima
menſis pꝛimi ad veſperã incipiebat cele⸗
bꝛationẽ feſti paſchalis nihil curãs vtrũ
hec ſabbato an alia qualibet feria ꝓueni⸗
ret. At vero petrꝰ cũ rome pꝛedicaret me⸗
moꝛ qꝫ dñs pꝛima ſabbati ſurrexit a moꝛ
tuis ac mundo ſpem reſurrectionis cõtu
lit ita paſcha faciendũ intellexit vt ſecun⸗
dum cõſuetudinẽ ac pꝛecepta legis quar
tãdecimam lunã pꝛimi menſis eque ſicut
iohannes oꝛientem ad veſperã ſemꝑ expe
ctaret. Et hac exoꝛta ſi dñica dies que tũc
pꝛima ſabbati vocabatur: erat mane ven
tura in ipã veſpera paſcha dñicũ celebꝛa⸗
re incipiebat quomodo nos oẽs hodie fa⸗
cere ſolemꝰ. Sin autem dominica nõ pꝛo
ximo mane poſt lunã quartãdecimã ſꝫ in
ſextadecima aut ſeptimadecima aut alia
qualibet luna vſqꝫ ad viceſimãpꝛimã eẽt
vẽtura expectabat eã: ⁊ pꝛecedẽte ſabba⸗
to veſpere ſacroſctã paſche ſolẽnia incho
abat. Sicqꝫ fiebat vt dñica paſche dies
non niſi a quintadecima luna vſqꝫ ad vice
ſimã pꝛimã ſeruaretur. Neqꝫ hec euãge⸗
lica ⁊ apl̃ica traditio legẽ ſoluit: ſed poti⸗
us adipleuit in obſeruãdũ paſcha a quar
tadecima luna pꝛimi menſis ad veſperaꝫ
vſqꝫ ad viceſimãpꝛimã lunã eiuſdẽ men⸗
ſis vſqꝫ ad veſꝑam ꝑceptũ eſt. In quã ob
ſeruantiã imitandã oẽs bti iohannis ſuc⸗
ceſſoꝛes i aſia poſt obitum eiꝰ ⁊ omĩs per
oꝛbem eccl̃ia conuerſa eſt: ⁊ hoc eẽ verum
paſcha/hoc ſolũ fidelibꝰ celebꝛandũ in ni⸗
ceno conſilio nõ ſtatutũ nouiẽ ſꝫ ꝯfirmatũ
eſt vt eccl̃iaſtica docet hiſtoꝛia. Vñ conſtat
vos colmane neqꝫ iohĩs vt eſtimatis exẽ⸗
pla ſectari neqꝫ petri cuiꝰ traditioni ſcien
tes contradicitis neqꝫ legi neqꝫ euãgelio ĩ
obſeruatione nr̃i paſche cõgruere. Iohã
nes eni ad legis moſaice decreta tp̃s paſ⸗
chale cuſtodiẽs nihil de pꝛima ſabbati cu
rabat qđ vos nõ facitis ꝗ nõ niſi ꝑma ſab
bati paſcha celebꝛatis. Petrꝰ a q̃ntadeci⸗
ma luna vſqꝫ ad viceſimã pꝛimã diẽ paſ⸗
che dñicũ celebꝛabat qđ vos non facitis ꝗ
a quartadecima vſqꝫ ad viceſimã lunã di
em dñicum paſche obſeruatis: ita vt ter⸗
tiadecima luna ad veſperam ſepiꝰ paſcha
incipiatis. Cuiꝰ neqꝫ lex vllam fecit men
tionem neqꝫ auctoꝛ ac datoꝛ euãgelij dñs
in ea ſed in quartadecima vel vetꝰ paſcha
manducauit ad veſperã vel noui teſtamẽ
ti ſacramẽta ĩ cõmemoꝛationẽ ſue paſſio⸗
nis eccl̃ie celebꝛanda tradidit. Lunã eniꝫ
viceſimã pꝛimã quã lex maxime celebꝛã⸗
dam cõmendauit a celebꝛatiõe veſtri paſ⸗
che funditꝰ eliminatis. Sicqꝫ vt dixi ĩ ce⸗
lebꝛatione ſumme feſtiuitatis neqꝫ iohã⸗
ni neqꝫ petro neqꝫ legi neqꝫ euãgelio con
coꝛdatis. Tũc colmanꝰ ait. Nũquid ana⸗
tholius vir ſctũs et in pꝛefata eccleſiaſti
ca hiſtoꝛia multũ laudatis legi vel euãge
lio cõtraria ſapuit ꝗ a quartadecima vſqꝫ
ad viceſimã paſcha celebꝛandũ ſcripſit.
Nũquid reuerẽtiſſimũ pr̃em nr̃m colũbã
⁊ ſucceſſoꝛes eius viros deo dilectos ꝗ eo
dem mõ paſcha fecerunt diuinis paginis
cõtraria ſapuiſſe vel legiſſe credendũ eſt:
cũ plurimi fuerint in eis quoꝝ ſctitati ce⸗
leſtia ſigna ⁊ virtutũ que fecerũt miracu
la teſtimoniũ pꝛebuerũt. Quos ipẽ ſctõs
eſſe non dubitãs ſꝑ eoꝝ vitã moꝛes ⁊ diſ⸗
ciplinã ſequi non deſiſto. Wilfridus ait.
Cõſtat inquit anatholiũ virũ ſctiſſimum
doctiſſimũ ac laude eẽ digniſſimũ: ſed qđ
vobis cum illo: cũ nec eius decreta ſerue⸗
tis? Ille enim in paſcha ſuo regulam veri
qꝫ veritatis ſequens circulum decẽ et no⸗
uem annoꝛum poſuit quem vos aut igno
ratis aut agnitum ⁊ a tota xp̃i eccl̃ia cu⸗
ſtoditum pꝛo nichilo cõtẽpnitis. Ille ſic ĩ
paſcha dominico quartamdecimã lunaꝫ
computauit vt hanc eadem ipſa die moꝛe
egiptioꝛum quintamdecimam lunaꝫ ad
veſperã eẽ fateref. Sic iterũ viceſimam
die dñico paſche annotauit vt declinata
eadẽ die eẽ viceſimã pꝛimã credẽt. Cuiꝰ

regulam diſtinctionis nos ignoꝛaſſe ꝓba
tur ꝙ aliquotiens paſcha manifeſtiſſime
ante pleniluniū id eſt in tertiadecima lu=
na facitis. De patre aūt vrō columba ⁊ ſe
quacib⁹ ei⁹: quoꝝ ſctitatem vos imitari
⁊ regulam ac pꝛecepta celeſtib⁹ ſignis cō
firmata ſequi perhibetis poſſim rñdere:
quia multis in iuditio dicentib⁹ dño ꝙ in
noīe eius pꝛophetauerūt ⁊ demonia eiece
runt ⁊ virtutes multas fecerūt: rñſurus
ſit dñs q2 nūꝙ eos nouerit. Sed abſit vt
hoc de patribus nrīs dicam: quia iuſtius
multo eſt de incognitis bonū credere ꝙ̄
malum. Unde ⁊ illos dei famulos ac deo
dilectos eſſe non nego: qui ſimplicitate ru
ſtica et intētione pia deum dilexerūt. Ne=
q3 illis multū obeſſe reoꝝ talem paſche ob
ſeruantiam ꝙ̄diu nullus aduenerat q̄ eis
inſtituti perfectioꝛis decreta que ſequerē
tur oſtenderet. Quos vtiq3 credo ſi q̄ tūc
ad eos catholic⁹ calculatoꝛ aduenuſſet ſic
eius monita fuiſſe ſequuturos quomodo
ea que nouerant ac didicerāt dei mādata
pꝛobantur fuiſſe ſequuti. Tu autem ⁊ ſo
cij tui ſi audita decreta ſedis apłice imo
vniuerſalis eccleſie ⁊ hec lrīs ſcriptis con
firmata ſequi cōtempnitis abſq3 vlla du=
bietate peccatis. Et ſi patres tui ſcti fue=
runt: nūquid vniuerſali que per oꝛbe3 eſt
eccłie xp̄i eoꝝ eſt paucitas vno de angulo
extreme inſule perferēda Et ſi ſctūs erat
ac potens virtutibus ille columba veſter
immo et noſter ſi xp̄i erat: nū pꝛeferri po=
tuit beatiſſimo apoſtoloꝝ pꝛincipi cui do=
min⁹ ait. Tu es petrus ⁊ ſuper hāc petrā
edificabo eccłiam meā ⁊ poꝛte inferi non
ꝓualebūt aduerſus eā ⁊ tibi dabo claues
regni celoꝝ. Hec peroꝛante Wilfrido dixit
rex. Uere ne colmane hec illi petro dicta
ſūt. Qui ait. Uere rex. Et ille. Habetis in
quit vos pꝛoferre aliquid tāte poteſtatis
veſtro columbe datū? Et ille. Nihil. Rur=
ſum rex. Si vtriq3 veſtrū inquit rex ī hoc
ſine vlla controuerſia conſentiunt: ꝙ hec
pꝛincipaliter dicta et ei claues regni celo=
rum ſint dati a dño? Reſponderunt. Etiā
At ille ita concluſit. Et ego vobis dico q2
hic eſt oſtiarius ille cui ego contradicē no
lo. Sed in quātum noui vel valeo huius
cupio in omnibus obedire ſtatutis ne foꝛ
te me adueniente ad foꝛes regni celoꝛum
non ſit qui reſerat auerſo illo q̄ claues te=
nere pꝛobatur. Hec dicente rege fauerunt
omnes ⁊ abdicata minus perfecta inſti=
tutione: ad ea que melioꝛa cognouerāt ſe
transferre feſtinabant. Finito aūt confli=
ctu colmanus lindiſfarnenſis epūs videns
ſpꝛetam ſuā doctrinam ſectamq3 eē deſpe
ctam: aſſumptis hijs qui ſequi voluerunt
qui paſcha catholicum ⁊ tonſuram coꝛo=
ne: nam ⁊ de hoc queſtio nō minima erat
recipere volebant ſcotiam regreſſus eſt:
tracturus cum ſuis quid de hijs facere
deberet. Cedda antem epūs relictis ſcoto=
rum veſtigijs agnita obſeruatione catho
lici paſche ad ſedem ſuā rediit. Facta eſt
autem hec queſtio anno dñi ſexcenteſimo
ſexageſimo quarto. Uir autem dñi Wil
fridus apud omnes venerationi habit⁹ a
rege alfrido ⁊ tota plebe ad pontificatum
eboꝛacenſem eligitur: ⁊ licet toto anniſu
ne hoc fieret reſiſtere temptaret: impoꝛtu
nitate oīm tandem victus ad gallias mit
titur conſecrandus. Quo ibi moꝛam tra=
hente oſwi rex maloꝛum inſtigatione cir=
cumuentus ceddam abbatē leſtingai ebo
racenſi eccleſie pꝛefecit: Wilfridus tande3
ad patriam rediēs marina tempeſtate in
regionem auſtralium paganicis erroꝛib⁹
detentam pꝛoijcitur. Fluctibus vero ī ſi=
nus ſuos illico retractis: pagani indigine
aduolant nauem ⁊ omnia que in ea erant
in ius ſuum vendicant: ⁊ aut captiuitate
aut moꝛte ſibi reſiſtentes obſtinato coꝛ=
de inuoluere pꝛoponunt. Quo cognito:
vir dei copioſum eis pecuniarum thezau
rum obtulit: et vt ad intentione ſua rece=
derent poſtulationi humili admonuit.

Cũqꝫ illi ferociores effecti a ꝓpoſito nullaten⁹ reuocari poſſent: põtificis ſocij premiſſa ad deũ prece arma arripiũt magis volẽtes bello occũbere ꝙ̃ ignaua captiuitate longioris vite ſpacia ſeruando ꝓducere. Paganis itaqꝫ tela dirigentibus ſacerdotum princeps ydoloꝝ in tumulo excelſo ſuis incantationibus quaſi ſuos benedicendo confortare ⁊ viri ſancti ſocios maledicendo enarrare ſatagebat. Et ecce iuuenis quidam wilfridi miniſter funda lapidem iecit ⁊ magum in frontem percutiens extinxit. Inſurgentib⁹ ergo acerrime paganoꝝ inſultibus: Wilfrid⁹ ad preces ſe proſternit. Dño aũt ꝓ ſuis pugnãte inimica manus confuſa ⁊ victa diſcedit. Cumqꝫ tertio victi ſe ad quartum prelium pararent cum rege ſuo meritis ſancti viri multo ante horam mare effluxit: nauem extulit ⁊ quinqꝫ ſuoꝝ ſolum occiſis ſanctum dei i ſandicum portũ proſpere euexit. Et audiẽs ceddam ſibi ſubrogatum placido vultu et hilari pectore ripum perrexit ibiqꝫ ſeruitijs dei intentus per aliquod temp⁹ in ſecretiori habitaculo manſit. Inſtantia tãdem regis cãtuarie canciã adijt ⁊ per tres annos ibidem predicans miniſtros eccl̃ie ordinauit ⁊ recte viuendi ordinem inſtituit. Adueniente autem de roma theodoro archiepõ: in angliam ab apl̃ica ſede miſſo wilfrid⁹ cedda expulſo ſedi ſue reſtitutus eſt. Qui ſtatim eccl̃iam in honore btĩ petri apl̃i a fundamẽtis cõſtruxit. Cũ aũt populo predicaret die quadam mulier quedã nimio dolore afflicta filium ſuum defunctũ i vlnis baiulans corã ſctõ epõ ſe proſtrauit: et vt filium reſuſcitaret amaris fletib⁹ inſtanter rogauit. Mox epũs ſolo proſtrat⁹ ⁊ faciem lachrimis ꝑfuſus orõnẽ fudit dicẽs O dñe de⁹ pr̃ omps nõ ad merita mea ſꝫ ad tue pietatis opera precor placatus attende ⁊ erumpnis huius mulieris opem tue conſolationis impende reſtituendo ſibi incolumem filium ſuũ per iheſum xp̃ꝫ dñm nr̃m vnigenitũ filiũ tuũ. Quo dicto ſurrexit puer viuus ⁊ matri icolumis redditur. Hic ſctũs epũs diuinis obſequijs ꝑuigil inſiſtens corpus ſuum quod ab omi contagione ex vtero matris ſue mundũ cuſtodierat tam vigilijs ꝙ̃ frigorib⁹ mire afficiebat: ſingulis illud noctibus aqua frigida tingens nec prius ab hac conſuetudine ceſſauit ꝙ̃ iohannes apoſtolice ſedis antiſtes eum pro etatis ſue grauitate huic ꝓpoſito iuberet finẽ imponere. Non hunc ardor eſtatis/ nõ frigus hiemis ab inſtantia cepti operis dei retrahere valebãt Si quãdo aliq̃ deliciarũ quouis euentu: ⁊ hoc ſumma cũ parcitate in eſcam ſumebat idipm in ſe poſtmodũ graui inedia vidicabat. In haguſtaldenſi opido eccl̃iaꝫ miro opere fecit ⁊ in honore ſancti andree apl̃i dedicauit. Ubi dũ cementarij ſuperiora parietis linirent vnus eoꝝ in preceps corruit ⁊ contritis omĩbus membris quaſi mortuus iacuit. Uir aũt dñi abſens et i ſpiritu hoc vidẽs in lachrimas ſolut⁹ aſſidentib⁹ q̃d euenerat ex ordine pãdit Mox illuc ꝑgẽs ad tactũ ei⁹ priſtinã receperũt mẽbra ſanitatem. Acceperat aũt rex egfridus qui oſwi ſucceſſerat vxorẽ noĩe etheldredã que in voto virginitatis poti⁹ hanc vitam trãſigere propoſuerat ꝙ̃ aliena libidine violari. Iuncta eſt tñ regi prefato lege coniugali nõ coniũctioni carnali. Cuius rei grã beatũ Wilfridũ tam ꝑ ſe ꝙ̃ per alios rex cõuenit orãs ⁊ obſecrans quatinus regine perſuaderet vt omiſſo virginitatis propoſito regie volũtati aſſenſuꝫ preberet. Ille tamẽ nõ conſentiẽs vigilãti aĩo ꝓcurabat ne qua feminee mẽtis inconſtantia propoſitũ virginitatis poſtponeret ⁊ terrenis illecebris animũ deuicta ſupponeret. Sua ei erat induſtria vt virgo diuortium quereret quatinus libertate potita ſeculũ relinquere ⁊ regi eterna feliciter inherere poſſet. Et factũ eſt ita. Nã

cum regi conſtaret nullo illā pacto a propoſito poſſe mutari: licet inuitus conceſſit vt relicto ſeculo ſicut volebat virginitatis velamen acciperet. Ermēburgis vero quedam mulier nobili orta progenie: regali coniugio copulatur. Per hanc eniꝫ diabolus odiū qđ contra virum dei habebat exercet animum illiꝰ iniectis quibuſdam ſimultatibus aduerſus eū inflāmat Quamobrē glorie dignitatiq̄ʒ ipſius inuidere cepit ⁊ quonā modo eū dignitate ſua ſpoliare ac ſpoliatū abijcere poſſet occaſiones querere. Expoſita tandem regi diuitiarū viri dei habūdantia cenobiorꝫ multitudine: edificiorꝫ magnitudine / ſubditorum principum turba intulit. Et quid ampliꝰ ipſe tibi ꝙ tu ſibi? Totū regnū tuum epatꝰ ipſius eſt. Et ſi tua poteſtas eiꝰ poteſtati comparaꝫ minor eſt Terminus enī imperij tui ſuis finibus coartaꝫ. Terminꝰ aūt epatꝰ eiꝰ tuos fines progrediꝫ auctoritate et tranſcendit. Fateor ei fidelibus tuis ⁊ amicis eſt timendū ne ſi aliquando inimici tui contra te arma ſuſceperint: ipſe quā p̄dicat pacē ſequēdo ſuos ab armis immunes retineat: tuq̄ʒ tuorꝫ paucitate inimicis inferior victus occumbas. Ea ꝓpter ne forte in ipō negocij actu tua virtꝰ decidat que obſunt cautꝰ preordina. Cui enī honoris nullatenꝰ eē poteſt nō dico ſuperiorē ſed parē te quēpiā in regno tuo habere. Talibꝰ rex verbis turbatus melius ſuis rebus cōſuli nō poſſe putauit ꝙ viro dei ſuis omnibꝰ priuato epatus eiꝰ in plures epatus diuideretur. Et cū preter conſenſum cantuarienſis archiepi hoc fieri non valeret verba maligne accuſationis theodoro archiepō mandat ⁊ ad ſue voluntatis effectuꝫ deceptū inclinat. Uenit ergo ad regalem curiam theodorꝰ ſua auctoritate regiam voluntatem ſup wilfrido impleturus. Protinus auteꝫ in locum eius tres epiſcopos eo abſente ordinauit: boſam eccleſie eboracenſi / eatā lindiſfarnenſi / timbertum haguſtaldenſi et non multo poſt trunwinū ad prouinciam pictorum in loco qui candida caſa dicebatur: que tūc tēporis anglorꝫ erat imperio ſubiecta. Quo audito wilfridus admiratione maxīa ductꝰ hilari corde / alacri vultu / modeſto greſſu / regis palatium adijt cauſam negotij perquiſiturus. Cui hoc modo theodorꝰ dixit. Nec te in preſentiarum alicuius criminis admiſſione notamus nec tamen ſtatutum de te iuditium hac vice mutabimus. Hijs auditis ad apoſtolicā ſedem ſtatim appellauit: ⁊ pro eorum iniuſticia indignatus reflexo greſſu aulam egredi cepit. Et intuens quoſdaꝫ ſatis fedo ſuis caſibus inſultare cachinno: o inquit filii felici proſperitate ducatis tempora lōga. Sed noueritis ꝙ totiꝰ ſors infeſta reſoluet hec gaudia veſtra. Nūc prius hūc annū tranſire videbitis ꝙ iſtas quas ſuper me deriſiones habetis acerbo merore luatis. Et factum eſt ita. Nam cōſerto graui prelio inter egfridū ⁊ ethelredum regem merciorū iuxta fluuium trētam occiſus eſt elfwinus frater regis egfridi ex cuius morte omnis leticia quam de expulſione wilfridi habuerāt iuſto dei iuditio in triſticiam conuerſa eſt.

Et cum mare intraſſet mutato vēto friſiam pulſus: verbum dei ibidem predicans multa hominū milia ad fidem chriſti conuertit. Erat autē terra illa magne ſalſitatis ſterilitatis: ⁊ ad incolendū magne incomoditatis. Uerum eadem gente fidem chriſti ſuſcipiente terre ſalſitas in dulcedinem: ſterilitas in fertilitatem cōmutatur. Interea mittuntur de anglia nuncij cum muneribus ad franciam: vt virum dei Wilfridum ferociſſima morte interimerent. Uerum ebronius quidam regalis curie princeps litteras cum muneribus regi friſie direxit: petens vt beatum Wilfridum epiſcopum omnibus bonis ſpoliatum crudeli morte necaret. Seꝫ

rex non acquieſcens lr̃as cũ indignatione igni iniecit ⁊ legatos abſq; honoꝛe dimiſſos ſtatī remeare pꝛecepit. Perrexit poſt hec wilfridus in franciam: ⁊ a dagoberto rege cum maximo honoꝛe ſuſceptus eſt: vtpote qui ipm̃ quondã exulem ⁊ ad hiberniam maris tempeſtate ꝓiectũ ⁊ ad ſe denum adductũ magna benignitate aliq̃diu ſecum tenuit ⁊ ab om̃i periculo pꝛotexit. Wilfridus neceſſarijs reb⁹ a dagoberto rege aſſumptis a curia receſſit ⁊ cãpanie ducem adiens nobiliter ſuſceptus eſt Qui poſt exhibita vere charitatis ⁊ hũanitatis officia cũ hoīe dei reſidens narrare cepit ei qualiter inimici eiuſdem noluerunt eũ perdere ⁊ ſe ad internitionẽ eius oblatis muneribus inflectere. At ego inquit non immemoꝛ quid fidelitatis ⁊ amicitie quondã in pagano quodam rege repererim cũ de patria mea pulſus apd̃ eũ exularẽ volui min⁹ fidelis inueniri xp̃ianus tibi xp̃iano q̃ hõ pagan⁹ extitit mihi hoī xp̃iano. Siquidẽ rex hunoꝝ gentilis cũ cauſa tuẽde mee ſalutis me ſecũ degẽtem retineret iniit mecũ fed⁹ in noīe deorum ſuoꝛũ q̃ me nunq̃ iimicis meis quauis occaſione pꝛoderet. Poſt aliquot vero dies nuncijs ad ſe ex parte inimicoꝝ meorum venientibus ⁊ ingentẽ pecuniã pꝛo interitu meo ſibi pollicentibus dij inquit vitam meã ſuccidãt: ſi ego pꝛo quouis luchꝛo t̃reno vobis cedens initũ fed⁹ q̊quo mõ diſſoluero. Si ergo homo infidelis vt falſo deo ſuo fidus exiſteret fed⁹ rũpẽ noluit ego gratia xp̃i fidelis fidẽ quã v̄o deo ꝓmiſi violabo nulli⁹ terreni comodi cauſa? Abſit. Immo in ſua fide te ſuſcipio: ⁊ ſi quid in meis affectuoſius amas/accipias/vtaris/poſſideas. Tandem romã veniens corã papa agathone pꝛeſentib⁹ accuſatoꝛibus cauſam ſuã ita modeſte pꝛomouit: vt nec theodoꝝ archiep̃m accuſaret nec innocentiam pꝛopꝛiam fluctuare permitteret. Dixit enī dño pape. Quid ẽ quod theodoꝛus in mea ſede ſua auctoꝛitate me ſuperſtite ⁊ non conſentiente tres ep̃os oꝛdinauit. Quẽ qꝛ ab hac ſede virectus eſt accuſare ſuperſedeo. In conſilio enī contra eos qui vnã in xp̃o voluntatẽ atq; operationẽ dogmatizabant fidẽ ſuã ⁊ pꝛouincie ſue declarauit. Cũq; catholicus inuentus fuiſſet ⁊ ſine cauſa ſacerdotali dignitate pꝛiuatus placuit vt ⁊ romane ſedis decreto ī ep̃atũ reſtitueretur ⁊ in monimentũ ſue catholice fidei eiuſdẽ ſynodi geſtis hoc ſcriptũ inſereretur. Wilfrid⁹ deo amabilis ep̃s eboꝛace ciuitatis apoſtolicã ſedem de ſua cauſa apellans: et ab hac poteſtate de certis incertiſq; reb⁹ abſolutus et cũ alijs centũ viginti q̃nq; coepiſcopis in ſynodi iuditiaria ſede cõſtitutus pꝛo omni aquilonari parte bꝛitannie ⁊ hibernie que ab angloꝛũ ac bꝛitonũ nec non ſcotoꝝ ⁊ pictoꝛũ gentibus incolũtur veram et catholicam fidem confeſſus eſt: ⁊ cũ ſubſcriptione ſua coꝛroboꝛauit. Apoſtolico igitur ⁊ ſynodali decreto in epiſcopatu reſtitutus acceptiſq; ab apoſtolica ſede lr̃is regi egfrido ⁊ archiep̃o theodoꝛo de ſui ſtatus redintegratione directis verſus angliam regreſſus eſt. Cũq; ad galliam veniſſet ecce latronum man⁹ ad interficiendũ parata viro dei non grata ꝓceſſione occurrit. Erãt enī qui regi dagaberto inſidias tetenderãt eũq; nuper gladio in inguine merſo necauerũt. Occurrẽtes ergo viro dei inter cetera dixerunt. Delatoꝛ inquiunt patrie petulans ⁊ moꝛibũde viatoꝛ tu quidẽ iam pꝛidem gallica ſceptra violaſti: gallicam libertatem in ſeruitutẽ redegiſti cũ tirannũ iuſte a nobis iã olim exulatum tua inſtantia in regnũ reſtituiſti. At ipſius quidẽ crudelitas iuſta moꝛte punita te quoq; maximũ illius fautoꝛẽ eadem moꝛte puniendũ foꝛe decreuimus Pꝛocũbe igitur peſtifer pꝛocũbe ⁊ digna vltione multatus eidem quã contra nos fouiſti moꝛte ſuccũbe. Wilfrid⁹ ait. Si nõ

iure inquit feci cum regē regno iniuſte ex
pulſum quantū in me fuit hereditarie di
gnitati pꝛefeci & hoc ita pene ſe eſſe iuſtiſ-
ſime iudicis equitas habet: fateoꝛ penas
iuſte vltionis pꝛomptiſſime ſuſcipiā. Nō
ſi nequaq̄ hoc in facto cōtra ius ſed cū iu
re feci velut ipſa mee mētis innocētia mi
hi teſtatur eo libentius ſi vultis occidere
moꝛi deſidero quo me pꝛo iuſticia occiſuꝫ
martirij gloꝛia coꝛonandū foꝛe conſidero
Ut aūt viderūt virū tanta mentis cōſtā-
tia niti nimio terroꝛe perculſi arma pꝛoij
ciunt & terre pꝛocūbentes veniam poſtu-
lando viri veſtigia oſculis petunt. Data
itaq̄ꝫ benedictione cum ſuis epſ pꝛoſpero
itinere angliam regreſſus eſt. ¶ Cūq̄ꝫ i cō-
uentu nobilium cauſam ſuam viua voce
defenderet falſoq̄ꝫ ſe accuſatū ac iniuria
degradatum libera pꝛoteſtatione oſtēde-
ret: rex tamē maluit in ſua pertinatia cō-
tra equitatem perdurare q̄ equitatis ra-
tione ſuam pertinatiaꝫ mitigare litteras
pape tumido faſtu deſpexit irriſit et a ſe
pꝛocul abiecit omneſq̄ꝫ nobiles vnanimi
contra ſctm̄ ꝯſpiratiōe inſurgunt ac mul
tis contumelijs afficiunt & a regis cōſpe-
ctu auulſum carceris imo detrudendū ac
cipiunt. Ermēburgis aūt regina bonoꝝ
oīm perſequutrix et huius ſciſmatis au-
ctrix capſulam reliquiarū de ipſius collo
abſtulit: cūq̄ꝫ feminea loquacitate deriſū
abiecit. Uir aūt dei ad ſuos conerſus ait.
Nō vos hec que vobis ingeritur iniuria
turbet nec a veritatis tramite q̄quo mo-
do deijciat. Pꝛe oculis ſemper habete qui
volunt in chꝛiſto pie viuere neceſſario tri
bulationem pati opoꝛtere. Nemo enī co-
ronatur niſi qui contra diabolum ſtudue
rit legittime decertare. Et ecce qui eū ma
nibus ſtringebant acrioꝛe furoꝛe ex v̄bis
eius accenſi eum tenebꝛoſo in carcere vi-
ctum detruſerūt. Inter hec vxoꝛ pꝛefecti
qui ſanctū in cuſtodia habebat acerrimo
languoꝛe coꝛrepta ad extrema vite perdu
citur. Sed cū epſ ſolutis nexibus ad eaꝫ
perductus eſſet aquam bn̄dixit & ſuper eā
ſperſit: nec pꝛius aqua infirmantis mem-
bꝛa tetigit q̄ omni languoꝛe depulſo mu-
lieri perfecta ſanitas redijt. Pꝛefect⁹ au-
tem miſit ad regem cū hoc miraculum vi
diſſet: dicens. Per ſalutem & regnū tuuꝫ
te adiuro quatin⁹ ſacerdotem dn̄i wilfri-
dum a me diutius detineri non facias. qꝛ
fateoꝛ melius eſt mihi moꝛi q̄ in euꝫ aliq̄d
iniuriarū vlterius exercere. Quod ſi hac
adiuratione deſpecta in ſententia tua per
ſiſtere mauis me ſimul cum eo toꝛmenta
& moꝛtem velle magis ſubire cognoſce q̄
cū in toꝛmentis habere. Ad hec rex vehe-
menter irat⁹ iuſſit ſctm̄ duci ad aliū pꝛe-
fectū vtpote foꝛtioꝛem pꝛecipiens vt cōpe
dibus & vinculis foꝛtiter aſtrictū arctioꝛi
cuſtodie manciparet. Cūq̄ꝫ hoc iplere tē-
ptaret rupta vincula diſſiliebant aut cer-
te colligari non valentia diffuſa cadebant
& eo minoꝛ ligandi poteſtas extiterat quo
ad ligandū hoſtilis feritas immanius ſe-
uiebat. Dū hec agerētur regina nimio fa
ſtu tumens raptis abutens reliquijs ira
dei coꝛrepta mox demonio vexatur. Nō
cum rex a ſapientibus pꝛopter illatā wil-
frido iniuriam factū cognoſceret ſanctuꝫ
a nexibus ſolutum terrā ſuaꝫ exire pꝛece-
pit. Uolens aūt ſeruus dei bonū pꝛo ma-
lo reddere oꝛauit ad dn̄m & reginā demo-
ne fugato ſanitati reſtituit. Pergens ita
q̄ꝫ verſus partes auſtrales a quodā bꝛith
waldo fratre regis mercioꝝ ethelredi ho
noꝛifice ſuſcipitur & q̄ neceſſaria illi erāt
benigne impendebat. Inuidia tamē dia-
boli ſic illū tandē infecit vt militem chꝛi-
ſti munificentia exutum a ſe ſuiſq̄ꝫ omni
bus eliminari fecit. Timebat enī fratris
offēſam qui ſoꝛoꝛē regis egfridi habebat
vxoꝛem. Sicq̄ꝫ multipliciter afflict⁹ & in-
iuriat⁹ quo magis aduerſitatib⁹ ferieba-
tur eo amplius ad opera dei & patientiam
ſe parabat. Uenit tandem ad curiam re-

gis kentwini ⁊ ſatis humane ſuſcipitur.
Sꝫ quemadmodū alias ſic ⁊ ibi demonis
inſtinctu femineas paſſus eſt iras. Siqui
dem regis vxor erat ſoror ermenburgis
malorū fere oīm que viro dei acciderāt au
ctricis. Hec igitur wilfridū multis iniuri
is afflictū a ſuis finibꝰ expelli fecit. Per-
rexit ergo ad prouinciam auſtralium ſa-
xonū que paganicis adhuc erroribꝰ ſerui
ebat ⁊ verbū fidei miniſtrabat. Erat autē
rex gentis illius ethelwalcus ſuggerente
rege merciorū wlfero baptizatꝰ nō mul-
to ante in prouincia merciorū a quo de fō
te egreſſus loco filij ſuſceptꝰ eſt: in cuius
ſignū adoptionis duas illi prouincias ve-
ctam ſcꝫ inſulam ⁊ quādam prouinciam
in gente occidētaliū ſaxonū donauit. Ita
qꝫ multū gaudente rege primos ꝓuincie
duces ac milites baptizauit: et preſbiteri
ſui ceterā plebem ſacro fonte abluebāt.

Erat enī ibi monachus quidā de natiōe
ſcotorū nōie diculus habēs monaſteriuꝫ
permodicū in loco qui vocatur boſenham
ſiluis mariqꝫ circūdatū ⁊ in eo fratres qn
qꝫ vel ſex in humili ⁊ paupere vita dn̄o fa
mulantes. Nullus tamē prouincialiū an
te viri dei wilfridi aduentū eoꝝ vel vitaꝫ
emulari vel predicationē curabat audire
Tribus enī ante aduentū eiꝰ annis plu
uia illis in locis non deſcenderat ꝙobrem
fames plebem inuaſerat ac ipia nece pro-
ſtrauerat. Sepe ei quadraginta aut plu
res inedia macerati ad mare procedebāt:
⁊ iunctis manibus abſorbendi fluctibꝰ ſe
demergebant. Uerū primo die q̄ fidē gēs
illa ſuſcepit pluuia copioſa deſcēdit ⁊ ter
ra refloruit. Docuit aūt eos piſcando vi-
ctum querere. Nam piſcandi peritia gen
ti nulla niſi ad anguillas tantū ierat. Re-
tibus igitur anguillaribus vndecūqꝫ col
lectis ab hoibus antiſtitis in mare merſis
diuerſorū generū piſces trecentos cepe-
runt de quibus centum pauperibꝰ diſtri
buit/centū a quibus retia acceperat cōtu
lit/⁊ centum ſibi reſeruauit. Quo benefi-
cio multum antiſtes cor oīm in ſuū cōuer
tit amorē ⁊ libentius eo predicāte celeſtia
ſperare ceperunt cuiꝰ miniſterio tēpora-
lia bona ſumpſerūt. Ibi ei ex dono regis
ethelwalci terram octogita ſeptē familia-
rum vbi ſuos hoīes qui exules vagaban-
tur reciperet. Uocabulo ſeleſeia. id eſt in
ſula vituli marini ſuſcepit ⁊ monaſteriū
ibi fundauit. In qua poſſeſſione vtriuſqꝫ
ſexus ducentos quiquaginta baptizauit
⁊ a iugo ſeruitutis humane abſoluit In
terea ſuperueniens cū exercitu cedwalla
de regio genere gewiſſorū. id eſt occidēta
lium ſaxonū cū exularet a patria ſua inf-
fecit regē ethelwalcum ac prouinciam il-
lam ſeua ſede ⁊ depopulatione attriuit.

Poſt hec vero cepit cedwalla inſulā ve-
ctam que eatenꝰ erat tota ydolatrie dedi-
ta ac tragica cede oēs indigenas extermi-
nare ac ſue prouincie hoīes pro his ſubſti
tuere contendit voto ſe obligans ꝙuis nō
dum regeneratus ꝙ ſi victor inſulā ſub-
iugaret quartā partem eiꝰ ſimul et prede
dn̄o daret. Eſt aūt menſura eiuſdē inſule
iuxta eſtimationem anglorū mille ducen
tarū familiarū. Dedit ergo cedwalla ſan
cto wilfrido poſſeſſionē terre trecentaruꝫ
familiarū qui totam inſulam ad fidē con-
uertit. Duo aūt filij arnaldi regis illius
inſule ſpeciali ſunt dei grā coronati. Naꝫ
imminentibus hoſtium irruptionibꝰ fu-
ga lapſi ſunt de inſula ⁊ in proximā iuto
rum prouinciam tranſlati cū occultādos
ſe a facie regis victoris credidiſſent prodi
ti ſūt atqꝫ occidi iuſſi. Quo audito abbas
kinebertus in loco qui vocatur redford. i.
vadus arundinis habens monaſterium
venit ad regem cedwallam poſtulauitqꝫ
ab eo vt ſi neceſſe eſſet pueros occidi priꝰ
eos liceret fide xp̄iane ſacramentis imbui
Conceſſit rex: et ipſe inſtructos eos ver-
bo veritatis ac fonte ſalutari ablutos de
ingreſſu regni eťni certos reddidit. Mox

illi inſtante carnifice moꝛtem leti ſubiere tempoꝛalem per quā ſe ad vitam aīe perpetuam tranſituros eſſe non dubitabant Anno aūt dñi ſexcenteſimo octogeſimo quinto rex noꝛthanhūbꝛoꝝ egfridꝰ temere exercitum ad vaſtandū pictoꝝ pꝛouinciam duxit ⁊ hoſtibꝰ fugam ſimulantibꝰ in anguſtias inacceſibiliū montiū ꝑductus cum maxima ſui exercitꝰ copia quā ſecum adduxerat extinguit. Anno ſo pꝛecedente idem egbertus miſſo exercitu miſere vaſtauit ſcotoꝝ ⁊ pictoꝝ gentē innoxiam ⁊ nationi angloꝝ ſꝑ amiciſſimā ita vt nec eccl'is nec monaſterijs manus parceret hoſtilis. Incole vero diuine pietatis auxilium inuocantes celitus ſe vindicari continuis diu inpꝛecationibꝰ poſtulabāt Et ꝙuis maledcti regnū dei poſſidere nō poſſunt: creditum eſt tamen ꝙ hij merito impietatis ſue maledicebant otius domino vindice penas ſui reatꝰ luerent. Et qm̄ rex noluit audire reuerendiſſimū patrē egbertum ne ſcotiam nihil ſe ledentē impugnaret datū eſt illi ex pena pcti illꝰ: ne etiam anno ſequente amicos ſuos ⁊ pꝛecipue beatū cuthbertum qui ip̄m ab interitu reuocare cupiebāt audiret: ex quo tp̄e ſpes cepit ⁊ virtus regni angloꝝ fluere. Nam picti ⁊ ſcoti terraꝫ poſſeſſionis ſue quā tenuerūt angli ⁊ libertatem receperunt quā ⁊ tenuerunt per annos quadꝛaginta ſex: vt ait beda libꝛo quarto capitulo viceſimo quarto. Tūc enī expulſi ſunt ⁊ occiſi angli de ꝓuincia illa ⁊ pars regni bernicioꝛū a mari ſcotoꝝ vſqꝫ twedā vſqꝫ tunc regibus noꝛthanhūbꝛoꝝ ſubiecta oīno ablata eſt nec vſqꝫ ad noſtrā etatē ī ſtatum pꝛiſtinū ⁊ ſubiectionē occulto dei aduerſante iuditio redigi potuit. Egfridꝰ itaqꝫ qui ſcm̄ wilfridū nullo pacto i amicitiam ſuā dignatus eſt admittere merito debuit eo deſpecto ab eiſdem hoſtibus mori quos pꝛius eius pꝛece meruit ſue ditioni feliciter ſubijcere. Eadē eī hoꝛa qua rex graui bello pꝛimebatur ſctūs wilfridus ſacris miſſaꝝ ſolēnijs intēdebat. Cū ꝙ dicto ſurſum coꝛda reſponderetur habemus ad dñm: raptus in mentis exceſſū vidit egfridū capite ceſum moꝛti ſuccūbere. Et cū in pꝛefacione per xp̄m dñm nr̄m diceretur aſpexit ⁊ ecce duo maligni ſpiritus aīam regis ante ipſius oculos miſerabiliter attulerūt ſicqꝫ hoꝛrendo gemitu ſuſpirātē ſecum ad inferni clauſtra detulerunt. Illico actam pꝛeſbiterum ſuū vocauit: ⁊ ei cuncta que viderat enarrauit.

Diuulgata itaqꝫ regis moꝛte theodoꝛꝰ archieps wilfridū ad ſe venire fecit cui et dixit. Fili immo virtutum meritis pater ſctiſſime ego qui ad hoc pꝛe ceteris conſtitutus eram vt oīni iniuſticie que ī hoc regno emergere poſſet obuiarē pꝛopꝛia fragilitate ſubactꝰ plurimis tibi aduerſantibus fateoꝛ multum peccando conſenſi. Sed mihi culpam fatenti ⁊ intimo coꝛde penitentiā agenti pius queſo venie largitoꝛ aſſiſte. Ultima nēpe mee ſicut cernis nunc inſtant tempoꝛa vite: ac per hoc qđ depꝛecoꝛ annue ⁊ ſuppliciter a me poſtulatus intercede pꝛo me. Cui ille reſpōdit. Et quidem multis me tribulationibus te conſentiente afflictū paſtoꝛ venerande nō neſcio: abſit tñ abſit vt hoc te malicia feciſſe crediderim. Uerū vt eſtimo ea potiꝰ intentione feciſti quia volebas me per ipſas tribulationes ī patiētia exerceri quatinꝰ anguſtijs actus per iter patientie poſſem perfectionis culmen attingere. Quapꝛopter multo magis tibi pꝛo tua bona intētione grates agere debeo ꝙ tu apđ me inde veniam querere pꝛeſertim cū nunꝙ venia rite petatur niſi vnde aliqua offenſio contracta eſſe putatur. Sed qm̄ te circūquaqꝫ oculatum eſſe non ignoꝛo perſpicaciter atqꝫ ſubtiliter que ſunt vidēda te cōſiderare perpendo. Eapꝛopter ſi putas te aliquid peccati contraxiſſe in hijs ꝙ cōtra me fieri conſenſiſti quantum mea in⸗

tereſt libens indulgeo ⁊ indulgens eterni
ſuper te miam iudicis venire ſupplici de
uotione depoſco. Miſit itaq; theodoꝛus
alfrido regi egfridi ſucceſſoꝛi lřas vt btō
wilfrido ex coꝛde amic⁹ fiet eūq; ī ſede de
qua iniuſte depoſit⁹ erat recipe non differ
ret. Qui ſtatim ſctm̄ reuocauit ⁊ ad ſuā
cū honoꝛe eccłiam remiſit: ſicq; per quin
quennium in ſua ſede in pace permanſit.
Verbis tandē delatoꝝ rex accēſus ī poſ
ſeſſiões ei⁹ ſubita cupiditate eſtuaē cepit
⁊ poſtpoſito dī timoꝛe abſtulit. Cui wilfri
dus epāli auctoꝛitate contraire nō timēs
graui contra ſe regem iracundia inflam
mauit: vnde factū eſt vt rex illum oīb⁹
ſuis ſpoliatū de regno ſuo expelleret. qui
ad regem mercioꝛū ethelredum ſtatim ac
ceſſit: cui⁹ inſtantia bꝛithwald⁹ archiepš
conſilium cõuocauit wilfridoq; omnē fie
ri iuſticiam ſpoſpondit. Quidā tñ epi re
gie fauentes voluntati in conſilio virum
dei falſis calūpnijs exagitaē ⁊ quib⁹ pote
rant obiectionibus perturbare ceperunt.
Sed cū ad cuncta obiecta rationabiliter
rñdiſſet hoꝛroꝛ ⁊ ipſos inimicos ei⁹ inuaſit
dicentes impiū eſſe virū ſctm̄ abſq; vllo
certo crimine ſuis oībus ſpoliari. Vn̄ rex
⁊ archiepš a nonnullis interpellati mona
ſterium quod apud ripun cõſtruxerat ea
conditione conceſſerūt: vt illuc quiet⁹ ſe
deret ⁊ ſepta regis non exiret: nec curam
epālis officij vlteri⁹ adminiſtraret. Qui
bus ipſe ait. Ego inquit gradum ſacerdo
talem non deijciam: q2 fateoꝛ ꝙ licet indi
gnus opera tñ pontificatu nō mediocrit
digna adiutus dñi gratia feci. Per qua
dꝛaginta annos quibus potui fidem xp̄i
pdicaui ⁊ multos ab erroꝛe coꝛrexi ⁊ mē
bꝛis eccleſie copulaui. Hec tñ non ego ſed
deus ipſe per me. Ritū eccleſiaſtice obſer
uationis per angliam ſcotica traditiōe de
pꝛauatum apoſtolica fultus auctoꝛitate
coꝛrexi. Preceptis ſaltem apoſtolice ſedis
que me iam ſimili iniuria accuſatū ac dā
pnatum excuſauere ⁊ abſolutum eſſe cō
ſtituere obtemperaretis ſi nec pꝛo amoꝛe
nec pꝛo timoꝛe dei me quietum eſſe pmit
tere vultis ſed vt puto illa pcepta aut ob
liti eſtis aut certe ſcita ⁊ cognita pꝛo nihi
lo ducitis. Quapꝛopter licet ſenio ſim cō
fectus: noueritis tñ me rome coꝛā apoſto
lica ſede pꝛobaturū eſſe calūpnias quas
mihi imponitis pꝛo regis indignatiõe ve
ras non eſſe. Nec minus vere me pꝛedica
turum eſſe ſciatis: quali ſtudio ſacerdota
le miniſterium geratis qui magis vultis
iniuſticie hoīm fauere ꝙ iuſticiam dei te
nere. Cū aūt wilfridus romā veniſſet a
papa iohanne magnifice ſuſcipitur: ⁊ co
ram papa ac multis epīs cauſam ſuā ex
poſuit ⁊ firma ratione pꝛobauit. Vn̄ com
munis iuditij ſententia viri dei innocen
tia cõpꝛobatur atq; accuſantium falſe ca
lumpnie repꝛobantur. Iuuit aūt cauſaꝫ
ſuam lectio ſynodi pape agathonis q̄ quō
dam in ſui pꝛeſentia cū in conſilio epoꝝ
ipſe medius reſideret acta eſt. Nā re exigē
te ſynodus eadem cum iuſſu pape legere
tur ventū eſt ad illum locū vbi ſcriptum
erat. Wilfrid⁹ deo amabilis epiſcop⁹ ebo
race ciuitatis apoſtolicam ſedē de ſua cau
ſa appellans. ⁊c. Quod vbi perlectum eſt
ſtupoꝛ audientes appꝛehendit. Et ſilente
lectoꝛe ceperūt alterutrum requirere q̄s
ille epš wilfridus eſſet. Tunc bonifacius
pape conſiliarius ⁊ alij plures qui eū vide
rant dicebant ipm̄ eſſe epm̄: qui accuſat⁹
a ſuis atq; a ſede apoſtolica iudicand⁹ nu
per aduenit romam. Qui iam dudum in
quiūt eque accuſatus huc adueniēs mox
audita diiudicataq; cauſa pbatus eſt cō
tra fas eſſe a ſuo epātu expulſus. Unde ⁊
tanti apud eum habitus eſt vt ipm̄ in cō
ſilio quod cōgregarat epoꝝ vtpote viruꝫ
incoꝛrupte fidei ⁊ anime pꝛobi reſidē pꝛe
ciperet. Quibus auditis oēs vna cum pa
pa dixere virum tante auctoꝛitatis q̄ per
quadꝛaginta annos epātu funct⁹ erat ne

quaq3 dampnari debere ſed abſolutu3 ad
patriam vtpote immunē ab omi culpa cū
honore redire. Scriptū eſt igitur regib⁹
anglorū ethelredo ⁊ alfrido vt ſi anathe-
mate plecti nollent illum ſui epat⁹ ſede re
cipi abſq3 retractione facerent. Famulus
igitur dei magnis ſctōrum reliquijs locu
pletatus patriam remeauit. Cūq3 in par
tes galliarum deueniſſet ſubita infirmi-
tate corripitur vt miniſtrorū manibus in
grabato portaretur. Quatuor tande3 die
bus ⁊ noctib⁹ ſimilis mortuo iacuit ⁊ qn
ta die cum iam moriturus a ſuis plange
retur ſanctus michael archangel⁹ a dño
mittitur per quē ſanitati priſtine reſtitu-
atur cui et ait. Wilfride cōſcius digniſſi-
me ſurge quid iaces? Nam licet inter ci-
ues celorum numereris tamē ꝓpter ora-
tionem filiorum tuorū hoc tempore nō mo
rieris ⁊ precipue per merita ⁊ interceſſio-
nes beate marie genitricis dei ⁊ perpetue
virginis. Orauit enī pro te q2 quedā ope
ra ſibi placuerunt facta per te. Scit nem
pe quid operis petro feceris quid fratri ip
ſius andree cōſtruxeris. Qua ꝓpter nūc
quidem a morte reuocaberis ac vite ſalu
tiq3 reſtitueris. Sed paratus eſto: quia
poſt quadriennium viſitabo te. Patriam
vero perueniēs poſſeſſiones tibi ablatas
recipies et in pace tranquilla finies vitā
tuam. Quibus dictis angelus diſparuit
⁊ ille protin⁹ quaſi de graui ſompno ſur-
rexit: ſedit aptiſq3 oculis circa ſe choros
pſallētium flentiumq3 frm aſperit ac mo
dicum ſuſpirans vbi nam eſſet acta preſ-
biter interrogauit. Qui ſtatim vocat⁹ in
trauit ⁊ videns eum melius habētē ac lo-
qui valentem flexis genib⁹ cum omibus
qui aderant fratribus deo gratias egit.
Tunc pontifex ad actam preſbiterum cō-
uerſus quecūq3 viderat retulit: tremēda
illum adiuratione conſtringens ne q̄diu
viueret hanc viſionem cuiq3 reuelaret.
Tunc wilfridus britanniā intrās ⁊ per
lectis in conſpectu nobilium lrīs papali-
bus a britwaldo archiepō ⁊ ethelredo quō
dam rege tunc vero bardeneie abbate ho-
norifice ſuſceptus eſt. Ethelred⁹ enī acci-
tum cōredum quem pro ſe regem fecerat
hortatur eū vt ſeruum dñi ex aīo ſemꝑ co
leret et diligeret ac foueret ⁊ cōtra omes
aduerſarios indefeſſ⁹ ei propugnator exi
ſteret. Alfridus autem rex ambagib⁹ qui
buſdam obiectis nitebatur oſtendere ſi-
bi penitus non eſſe poſſibile quod precipi
batur explere. Verū ſecreta cordiū dei ſa-
pientia ſcrutans nequitiam ei⁹ examina-
uit ⁊ corpus illius acri doloris moleſtatio
ne ſic debilitauit vt oī3 mēbrorū officio de-
ſtitueretur. Qui cum ſe mori cognoſceret
adhibitis teſtibus promiſit ꝙ ſi de⁹ ſibi vi
tam concederet ⁊ iuſſis apoſtolicis obedi
ret ⁊ wilfrido omi tempore inclinaret ſe:
⁊ eum diligeret. Sed ipſe quidem a vita
receſſit: ⁊ eadulphus quidam in regnum
ſucceſſit qui nūcijs wilfridi ſibi miſſis ita
rñdit. Per meam inquit ſalutem iuro: q2
niſi īfra ſpacia ſex dierū a regno meo diſ-
ceſſerit q̄ſcūq3 de ſuis īuenire potuero vi-
ta priuabo. Facta aūt contra regem cōiu
ratione regno quod duobus menſibus te-
nuit depellitur. Poſt quē regnāte oſredo
filio alfridi: wilfridus in ſedem ſuam re-
ceptus eſt. Cuius familiari amicitia rex
magno affectu copulat⁹ per totū regnum
precepit quatinus nemo ſancto epiſcopo
in quocunq3 etiā negotio contrairet: ſed
ſicut famulo dei per omia oēs obedirent.
Et factum eſt ita. Tranſactis aūt quatu-
or annis graui corporis languore ſanct⁹
eps inuaditur ⁊ fatigatus lecto recipitur
Difficile eſt enī proferre quot infirmi per
eum infirmum ſint ab omni infirmitate
ſanati/quot demoniaci liberati/ paraliti-
ci ſolidati ceci illuminati ſurdi mutiq3 cu-
rati/quot alijs calamitatib⁹ afflicti opan
te deo per eum magnifice ſaluti reſtituti
Congregatis tandem fratribus ait. Ecfa

[illegible] amoꝛis vt in vobis iugiter mane-
at fratres chariſſimi tota virtute opera-
date. Quam gratiam vt feliciter merea-
mini obtinere fraternũ amoꝛem ſtudioſe
in omnes exercere ſtudete. Nihil ſit quod
vos a charitate ſeducat ne ab ea que i xp̃o
eſt ſinceritate cadatis. Maligni inſidiato
ris quos fidelibus tendit laqueos noſtis
que figmenta: ſicut a me ſepius audiſtis
omĩ ſolicitudine cauete et pꝛout me face-
re vidiſtis a vobis pꝛocul abijcite. Hec fa
cite ⁊ deus pacis erit vobiſcum. Et nunc
fratres chariſſimi nolite moꝛas iferre mi-
granti: vos enĩ olim me ad vitam euntez
reuocaſtis ſed modo parcite q̃ſo. Iuuat
enĩ me depoſito carnis onere agnũ dei ſe-
qui. His dictis ⁊ fratribus circa ſe pſallẽ-
tibus cũ perueniret ad verſum pſalmi cẽ-
teſimi tertij emitte ſpiritum tuũ ⁊ crea-
buntur: ſpm̃ ſuum in manus creatoꝛis fe
liciter emiſit octauo kal. maij: anno domi
ni ſeptingenteſimo nono vite eius ſeptua
geſimo quinto: ep̃atus vero anno quadꝛa
geſimo quinto ⁊ in monaſterio quod ipſe
apud ripun a fundamentis conſtruxerat
honoꝛifice ſepelitur. Anno aũt depoſiti
onis eius tranſcurſo cũ maxima multitu
do populi excubias circa ſepulchꝛũ ei⁹ ce
lebꝛatura conueniret: aſpiciunt ⁊ ecce lux
celitus ab oꝛiente demiſſa totũ locũ miro
ſplendoꝛe irradiauit: oẽmq; noctis ⁊ tene
bꝛarum hoꝛroꝛẽ ſua pꝛeſentia effugauit.
Quod videntes qui aderant magna leti-
cia et gaudio repleti ſunt. Magnitudo ei
ſignoꝛũ quã ad coꝛpus ei⁹ de die in diem
dñs operari non deſinit merito ipſi⁹ lõge
lateq; declarabat ⁊ inſigni fama permo-
tus ad memoꝛiam illius innumeros po-
pulos aggregabat. Proceſſu vero tẽpo-
ris circa annũ dñi nongenteſimũ quiqua
geſimum nonũ archiep̃s cantuarienſis
odo eboꝛacenſem pꝛouinciam adiẽs apd
ripun pergit monaſterij bti wilfridi de-
ſolationem cõſideratur⁹ et hoꝛrida ſolitu
dine viſa lachꝛimis genas ſuas rigare ce
pit. Ante illa enĩ tempoꝛa hoſtilis danoꝝ
incurſus ipm̃ pꝛouinciam demeritis ico-
larum exigentibus occupauit: multa mi
lia hoĩz interfecit ⁊ om̃ia loca monaſterio
ſcti wilfridi circũiacentia adinſtar ſolitu
dinis deuaſtauit. Monaſteriũ ipm̃ perua
ſum ac dirutum ferarũ ac iumentoꝛũ ſoꝛ
dibus extitit ignominioſum coꝛpus anti-
ſtitis ſancti omĩ honoꝛe pꝛiuatũ int̃ ipas
ſoꝛdes pꝛimo ſepulture ſue loco mãſit im
motũ. Sctũs vero odo pꝛemiſſa ſupplica
tione ad deũ quod diu mente tractauerat
opere implere ſatagebat. Nã ſtatuto die
terram vbi coꝛpus ſcti wilfridi ſepultum
iacebat aperiunt om̃ia oſſa reuerenter cũ
puluere leuant ⁊ cantuariam ſecum cu-
maximo honoꝛe et leticia transferunt.
Nec tamen locus quem ipſe beatiſſimus
wilfridus ep̃s dum in coꝛpoꝛe degeret
pꝛe ceteris amauit ipſis reliquijs penit⁹
pꝛiuatur aliquãta earũ pars ab eis eſt cũ
puluere in loco dimiſſa atq; in loco conue
nienti repoſita. Sctũs itaq; odo venerabi
lis beati wilfridi reliquias quas adduxe-
rat in maioꝛi altari quod in honoꝛe domi
ni iheſu xp̃i ſacratũ erat collocauit. Cũ
enĩ in illo loco multis annis ſeruarentur
omnipotentis dei tandem occulto iuditio
ciuitas cantuarioꝛũ fere tota igne crema
tur eccleſiaq; xp̃i eodem incendio confla-
gratur. Cuius conflagrationis anno ter
tio lamfrancus cadomenſis abbas archi
ep̃s cantuarienſis conſecratus quicquid
ipſius eccleſie vetuſti opis reſederat noua
omnia conſtructurus euertit. Cũ pꝛedi-
ctum altare ſubuerteretur reliquie beati
wilfridi reperte ac leuate ſunt atq; in ſcri
nio collocate. Verũ cũ poſt aliquot annos
fratrum voluntas in eo cõſentiret vt ma
gis fixo loco clauderentur ſepulchꝛũ eis i
aquilonari parte altaris factũ eſt: ⁊ in eo
ſunt quarto idus octobꝛis incluſe.
Illis enĩ dieb⁹ circa ¶ Narratio.

annū dñi ſeptingenteſimū ſeptimū con-
redus rex merciorum romā veniēs ⁊ mo
nachus ibidem factus ad limina apl'orū
in precib⁹/ieiunijs/⁊ elemoſinis vſqꝫ ad
diem permanſit vltimum. Venit aūt cū
eo offa rex orientaliū ſaxonū iuuenis amā-
tiſſimus qui pari ductus deuotione reli-
quit vxorem/cognatos/⁊ regnū propter
xp̄m ⁊ propter euāgelium vt in ſeculo fu
turo centuplum ⁊ vitā eternā poſſideret.
Et rome attōſus in monaſtico habitu vi
tam complens ad viſionē beatorꝫ apoſto-
lorum diu in celis deſideratam peruenit.

¶ De sctō Wyrone ep̄o quieſcente in tra-
iecto inferiori ⁊ confeſſore.

Sanctus Wyro ex ſcotia oriun-
dus etate ⁊ ſctitate canonicorꝫ
graduū ordine pficiēs ⁊ florēs
ante deū vt palma ⁊ cedrus in
domo dñi multiplicat⁹ deo ⁊ ho
minibus amabilis eſt effectus. Nō fran-
gitur in aduerſis nec extollitur in proſpe
ris. Sacris non fatigatur vigilijs/paſci
tur orationib⁹/ieiunijs hilareſcit: nec vl-
la rerū ſententia mutat locū ppoſiti ſan
ctorū patrū cupiens religionē ſanctimo-
nie emulari. Non longe poſt eccleſia illi⁹
patrie paſtoralis cure ſolatio deſtituitur:
⁊ mox cōcordi voce cūctorꝫ Wyro paſtoris
officio deſtinatur. Unaqꝫ clamat cler⁹ cū
populo nō aliū celit⁹ expoſci neqꝫ aliū ac-
cerſiri debere cognate gentis patrocinio
Sctūs aūt Wyro perituri honoris nō aui
dus humilitatis robore perſiſtens recla-
mat ſe potius diſcipulum decere q̄ magi
ſtrum exiſtere. Moris vero erat apud in-
colas eiuſdem inſule paſtorē a ſe electū ro
mam manibus aplicis ordinandū dirige
re ordinatumqꝫ ſedem ⁊ plebem reuiſere
Quid plura? Licet diu reluctaretur: pre-
cibus tñ populi ſupplicantis euictis ver-
ſus romā iuit: nō ambitu terrene digni-
tatis ſed deſiderio diu deſiderate peregri
nationis. Fiuntqꝫ comites plechelm⁹ ſa-
cerdos ⁊ othger⁹ leuita vir votiqꝫ virtu-
te venerabiles nō maioris cui nec multo
minoris meriti. Sicqꝫ vir sctūs iter quod
ceperat cum ſocijs hijs ſecurius aggredi-
ens romā proſpero curſu tres ſimul xp̄o
duce perueniūt limina apoſtolorū petri ⁊
pauli labris impreſſis premunt/marmor
pauimenti lachrimis irrigant/precib⁹ et
votis altaria ſollicitant locaqꝫ sctōrū cre-
bro aditu frequentant nec ipſorꝫ gemit⁹
ac petitio ab exauditu excluduntur diui-
no. Dñs eni apoſtolicus hijs itaqꝫ cōper
tis beatū Wyronem ad ſe accerſiri iuſſit.
Quē in vultu perſpitiēs qđ in corde erat
pſenſit: moxqꝫ ruēs in amplexū letabať ī
oſculo sctō non ſine lachrimis vtpote com
mot⁹ pietatis viſceribus. Tādē modeſto
ſermone potiti papa prior exorſus nomē
⁊ patriam curſumqꝫ ppoſiti inquirit ī or
dine. Sctūs aūt Wyro legationis ſue ſum
mam retexens ſueqꝫ voluntatis ⁊ pegri-
nationis per ordinē ei denudās propoſitū
pedib⁹ ei⁹ obuolutus ſupplex exorat ne ſu
um vt in ep̄m promoueatur adhibeat aſ-
ſenſum. At dñs apoſtolic⁹ hmōi petitioni
bus non flectitur: malens profectū popu
lo dei puidere ac electioni fideliū ſatiſfa
cere licet inuitū ⁊ diu reluctantē ep̄ali eū
ſublimauit ordine. Sctm̄ etiā plechelmū
ſociū itineris ſūmi ordinis dignitate pro
mouit ⁊ honoris eoſqꝫ in amplexū frater-
ne charitatis cōiūxit ſanctorū patrocinio
ditatos multiſqꝫ muneribus honoratos ī
patriā direxit. Cū igiť iā vir dei Wyro ad
ſua rediſſet eū plebs applauſu cler⁹ vocis
in iubilo: oīſqꝫ etas populi in laudib⁹ ex-
tollens ſuſcipit epiſcopaliqꝫ cathedre oīm
mox vnanimitas preponit. Qui poſit⁹ in
ſede bonorꝫ operū claruit magnitudine:
morib⁹ ⁊ exēplis effect⁹ inſignis vitā coe
quās doctrinis: nō ſegniť ſpargēs vite ſe
mina populis. Nō tñ animū mutans ab

incepto clā hominibus palā deo peregri-
natiōis eſtu anhelabat ſedulo. Quid plu
ra? xp̄i gratia cui⁹ inhiabat amori diu nō
differt illi tp̄s ⁊ euentū euadēdi. Adhibi-
tis ergo ſibi comitib⁹ plechelmo videlicet
eiuſdē honoris vie votiqꝫ cōpote ⁊ othge
ro religioſe vite diacono paruipēdēs blā-
dimēta parentū/delicias opum/ popula-
ris glorie fluxum iter arripuit duce xp̄o:
qđ iā tener ī annis adoptauit in aīo. Qui
diuerſa regionū peragrans cōfinia fran-
cie dirigit̄ in partes ignotas. Maluit enī
inter alienos pauper ⁊ modic⁹ haberi q̄
inter ſuos diues et glorioſus computari.
Cūqꝫ pipin⁹ francoꝝ dux narrāte fama
didicit tales viros infra regni ſui termi-
nos peregrinari velle totāqꝫ patriā illoꝝ
illuſtratam ſanctimonia gaudio replet⁹:
eos ad ſe venire fecit propere. Quos adue
nientes cum honore ſuſcipiens auditaqꝫ
cauſa itineris beatū wyronē mox inter ſu
os timoratū cūctiſqꝫ venerandū locauit.
Eiuſqꝫ ſanctitati ſe ꝯmittēs cū ſumma ve
neratione eū excoluit. Locū nāqꝫ remo-
tū a mūdi negotijs dux ipſe prouidēs in
futurū btō wyroni ad manendū cōceſſit
quo liberius cū ſuis mihi inibi celeſtes ca
peret fruct⁹. Qui loc⁹ ore vulgi mons pe
tri dict⁹: alias mons odule leodienſis dio
ceſis prope opidū roremūde vbi quondaꝫ
erat prepoſitura ⁊ collegium canonicoꝝ
quod nūc tranſlatū eſt in dictū roremun-
daꝫ opidū. Et ſcti wyronis corp⁹ trāſlatū
eſt in traiecto in quo oratorium in ſancte
dei genitricis honore eſt conſtructū ⁊ con-
ſecratū necnon ſancti petri monaſteriuꝫ
Igitur vir ſctūs diu deſideratū adeptus
locū quātis doctrinis ⁊ exēplis ac virtutū
inſignijs ⁊ miraculorū preconijs effulſe-
rit longū eſſet enarrare per ſingula. Per
hec vir dei inter hoīes cōuerſando fit gra
uis in annis ſꝫ grauior in cuſtodia mētis
Fateſcit in ſenio ſed conualeſcit in animo
Aderat deniqꝫ tēp⁹ miſerendi quo dn̄s
militem ſuū emeritū remunerare diſpo-
ſuit. Modica eteni vi febriū corrept⁹ ⁊ car
nis ſoluēs debitū felicē celo reddidit ſpiri
tum: ſinib⁹ Abrahe per man⁹ angelorum
transferendū. Sanctū vero corp⁹ infra
parietes prefati oratorij ſctē marie a xp̄i-
fidelibus cū hymnis ⁊ pſalmoꝝ cōcentib⁹
cūdigne ſepulture tradit̄ ⁊ ibidē odor mi-
re fragrātie a cūctis aſtantib⁹ hauritur.
Celebrat̄ aūt ei⁹ feſtiuitas octauo Idus
maij. Ad eius vō ſepulchrū diuina pre-
ſtante gratia plurimū deinde ſanitatum
preſtātur beneficia nec inconſolatus abi-
bit adhuc hodie qui digne celebrans eius
patrocinia diuinam implorat gratiam ſi-
bi ſua remitti piacula.

¶ De ſancto Willibrordo Epo ⁊ cōfeſſore

Erat enim in britannia maio-
ri in prouincia northanhūbra
na vbi quidā gn̄e angl⁹ nomi
ne wilgis religioſaꝫ in xp̄o cū
cōiuge ⁊ omī domo ſua agēs
vitā ⁊ relicto tandē ſeculari habitu mona
ſticam elegit conuerſationem. Et nō mul
to poſt creſcente in eo feruore ſpūalis vi-
te ſolitarie ſeipm̄ mācipauit diſtrictioni:
ieiunijs ⁊ orōnibus deo ſeruiens multis
claruit ſignis. Hic enī ex vxore ſua ſanctū
genuit deo dilectū ⁊ oībus amabilem wil
lebrordū. Quē cū mater concepiſſet vide-
bat quaſi nouam in celo lunam que dum
plena eſſe videretur ſemper ad incremen
tū tendebat. Quā diligenti⁹ illa intuente
repentino curſu lapſa ruit in os ei⁹. Qua
deuorata eius intima ſplendore maximo
ſunt perfuſa. Hec cū cuidam religioſo re-
tuliſſet preſbitero reſpondit. Luna quaꝫ
vidiſti ex modico in magnū creſcere: fili⁹
eſt quē concepiſti qui luce veritatis caligi
noſos tenebrarū errores diſcutiet ⁊ quo-
cūqꝫ perrexerit comitante ſuperni lumi-
nis ſplendore vite ſue ſanctitate multorū
animos in ſe alliciet. Nat⁹ eni puer ⁊ ab-

lactatus eccl'ie ripẽſis fr̄ibus ſacris lr̄is traditur educandus et tp̄e oportuno pia profeſſione monachũ ſe fecit. Nulli ſocio rum humilitatis officio ſecũdus: nulli le-ctiõis ſtudio inferior vt teneros pueritie annos morũ grauitate trãſcenderet. Ac-cenſus tãdem arctioris vite deſiderio in hiberniam profectus ſctõ egberto ⁊ wit-berto qui ob celeſtis patrie amorẽ cogna tione domo ⁊ patria relictis contemplati oni ibidem vacabãt ſe ſociauit. Cum qui bus in magna religione ⁊ ſacre lectionis ſtudio duodecim annis conuerſabat. Poſt hec aſſumptis vndecim fratribus vt gen ti friſonũ predicaret verbũ dei mare tran ſiens ad caſtellum noĩe traiectũ peruenit Sed q2 gens friſonũ cũ rege ſuo rathbo-do retibus detinebatur paganorũ vir dei franciam tendit ac ducẽ francorũ pipinũ adijt. A quo honorifice ſuſcept⁹ loca opor-tuna infra regnũ ei⁹ ſortitur quo ſpinas ydolatrie poſſet extirpare ⁊ puriſſima ver bi dei ſemina ſpargere. Cũq3 prefat⁹ dux vidiſſet per predicationem beati willebror di multos ad deũ conuerti miſit eũ ad pa-pam ſergium vt ep̄ali bñdictione ſuſcepta in opus euangelij reuerteretur. Quarto aũt die anteq̃ romam veniſſet pape p vi-ſionem innotuit aduentus eius ⁊ vt illum in magna reuerentia ſuſciperet admone tur. Quẽ cũ maximo honore ſuſceptũ in archiep̄m conſecrãs omne quod petijt cũ maxima mẽtis alacritate illi tradidit. Cũ aũt ad pipinũ ducẽ rediſſet miſſ⁹ eſt ab eo genti friſonũ ad predicandũ verbum dei Ubi per ciuitates et caſtella ſedulitate et chriſti amore illectus predicando multos ad agnitionem veritatis adduxit/eccleſi-as conſtruxit/deo famulantium agmina coadunauit. Suſcept⁹ eſt aũt a rege rath bodo benigne nequiuit tamen eum a cul-tura ydolorum conuertere: licet in comi-tatu eius eſſet venerabilis Wlfrann⁹ ſe-nonenſis epiſcopus qui illuc venerat vt aliquas gentilium animas deo acquire-ret. Quãobrem beatus willebrordus ad ferociſſimos danorum populos iter con-uertit vbi regnabat quidam noĩe ongen-dus: qui licet omni fera eſſet crudelior et totus ydolatrie dedit⁹ tamẽ honorifice vi rum dei ſuſcepit ⁊ benigne tractauit. Cu ius animi incredulitatem viri dei conſide rans acceptis triginta eiuſdẽ patrie pue-ris quos in itinere baptizauit redire feſti-nauit ad franciam. Et cũ tempeſtate qua dam ingenti iactatus eſſet in quandã in-ſulam cuidam deorũ conſecratam que in tanta veneratione ab incolis habebatur vt nil in ea animalium ibi paſcentium vel aliarum rerum quiſquam gentilium tan gere auderet nec etiam de fonte illic ma-nante: manſit ibi vir dei per aliquot dies donec oportunũ tempus nauigandi adue niret. Et paruipendens accolarum ſtultũ errorem regiſq3 ferociſſimum animũ qui violatores ſacrorum illi⁹ atrociſſima dã-pnare ſolebat morte tres viros in noĩe ſã cte trinitatis in fonte illa baptizauit ani-malia in ea paſcentia in cibaria ſuorum mactari fecit. Quod videntes pagani ar-bitrabantur eos: vel in furorẽ ſine mora mutandos/ vel ſubita morte perituros. Sed cum nil mali cernerent eos pati ſtu pore attoniti rathbodo regi quod factum fuerat retulerunt. Qui nimio furore ſuc-cenſus in ſacerdotem dei deorum ſuorum iniurias vlciſci cogitabat. Uocatus au-tem vir ſanctus ad regem interrogatus eſt cur ſacra ſua violaſſet. Cui ille conſtã-ti animo reſpondit. Non eſt deus quem co lis ſed dyabolus qui te peſſimo errore ſe-duxit o rex. Non eſt deus niſi vnus: qui creauit celum ⁊ terram mare et oĩa que in eis ſunt. Hunc quicunq3 vera fide colu erit vitam ſempiternam habebit. Huius ego ſeru⁹ hodie tibi teſtificor vt ab antiq̃ erroris vanitate tandem reſipiſcas et cre dens in ipſum deum omnipotentẽ bapti-

zeris et abiecta omni iniquitate: ſeruias ei ſincero corde vt vitam eternā poſſis apprehendere. Quod ſi me cōtempſeris: ſcito pro certo quia penas perpetue mortis cum diabolo ſuſtinebis. Ad hec rex miratus reſpōdit. Uideo te minas noſtras nō timere ⁊ verba tua eſſe ſicut et opera. Uerūtamē quāuis idem rex nollet acquieſcere ſane doctrine viri dei tamen cum honore magno remiſit eum ad pipinum ducem francorum. Defuncto tandem pipino carolus filius eius ſuccedens friſiam deuicto rathbodo ſibi ſubiugauit. Qua in gente ſanctus Willebrord⁹ predicator poſitus eſt ⁊ in caſtello traiectenſi epiſcopus delegatur. Qui maiori euangelizandi facultate accepta nuper gladio acquiſitam gētem ſacro baptiſmate abluere ſtuduit: nec quicꝙ antique vetuſtatis et erroris in ea remanere permiſit. Uenit autem vir dei ad quādam inſulam vbi ydolum quoddam colebatur a populo: quod cum zelo fidei comminuere niteretur cuſtos ydoli furore ſuccēſus euaginato gladio ſacerdotem dei interficere conabatur deo tamen protegente nullam leſionē vir ſanctus incurrit. Tunc hijs qui aderant cum eo in impium preſumptorem irruentibus vir dei de manib⁹ eorum liberauit eum. Eodem tamen die a demone arreptus die tertia infeliciter expirauit.

Alio quoqꝫ tempore cum cuſtos ſegetū ſanctum tranſeuntem blaſphemaret: et ſocij viri dei illum necare vellent prohibuit ſanctus nolens ſui cauſa quemꝙ perire: qui ſalutem omnibus veniebat predicare et via qua venerat regreſſus locum ire dedit. Poſtera autem die infelix blaſphemus repentina morte prereptus eſt.

Dum enim loca circuiret maritima vbi aque erat penuria grauem ſuſtinebat ardorem ſitis. Juſſit itaqꝫ paruam foſſam fieri intra tentorium ſuum ⁊ flexis genibus orauit dominum vt qui populo iſrael in deſerto aquam produxit de petra eadem miſericordia ſeruis ſuis de arenoſa terra aquam produceret. Et ecce fons limpidus cunctis videntibus ⁊ deum in ſancto ſuo glorificantibus de terra protinus emanare cepit. Occurrerunt autem viro ſancto iter agenti duodecim egeni poſtulantes ab eo aliquid ſibi dari. Qui precepit miniſtro dare eis flaſconē optimo vino plenum. Quo accepto vſqꝫ ad ſatietatem omnes biberunt: et illis abeuntibus vas vt prius plenum fuit. Uenit aliquādo inuiſere monaſterium ſuum vir dei: et poſt orationes ⁊ ſalutationes fratrum circuire cepit habitacula volēs videre ſi q̄d in illis emendandum foret. Accidit autē vt cellarium intraret vbi dolio reperto cū modico vino fuſa ad deum prece benedictionis baculum miſit in ipſum. Et confeſtim vinum in dolio in tantum excreuit vt vaſis marginem ſuperaſcendere videretur. Puellam a demonio arreptam ſancta ſua benedictione ſanitati priſtine reſtituit. Pipinū patrem caroli magni baptizauit et omnium precedentium francorū ducibus potentiorem eum futurum p̄dixit. Erat autem beatus Willebrordus omni dignitate preclarus / ſtatura decorus / facie venuſtus / corde letus / ore iocūdus / conſilio ſapiens ſimul et prouidus / moribus compoſitus ⁊ in omni opere dei ſtrenuus. Plenus tandem bonis operib⁹ ⁊ omni ſanctitatis exercitio ſeptimo Id⁹ nouembris migrauit ad dominum ⁊ poſitum eſt corpus eius in ſarcophago marmoreo in monaſterio quod ipſe conſtruxerat in honore ſancte trinitatis. Quod quidem ſarcophagum quia ad corpus ſancti inſufficiens et breue inuentum erat: fratres quid ſuper hoc agerent heſitabāt. Et ecce miro modo ita longum repertum eſt quaſi ad menſuram corporis ſancti fuiſſet cum diligentia preparatum. Quidā religioſo diſcipulo ſancti viri longius po

ſito obitus illius diuinitus reuelatus eſt Uidit enĩ aĩam ſanctiſſimi patris cũ magna luminis claritate ⁊ laude ab angelorum exercitu ſubleuatam regna penitrare celeſtia Per vnctionẽ ꝗꝫ olei qđ ſupra corpꝰ ſcti lucẽ ſolebat: mlti infirmi curati ſũt: vĩclis ferreis aſtricti meritis eiꝰ ſoluti / paralitici curati: ⁊ alij inũeri eiꝰ poſcẽtes ſuffragia petitionis ſue conſequũtur effectum. Narrat enĩ vincentius in ſpeculo hiſtoriali de predicto rege friſonum rathbodo ꝙ cum predicatione wlfranni epĩ ad hoc inductus eſſet vt baptizaretur cum vnũ pedẽ in lauachro intinxiſſet alterum pedẽ retrahẽs interrogauit vbi nã plures maiorũ ſuoꝝ eſſent in inferno an ĩ paradiſo. Et audiens plures eſſe in inferno ait. Sanctius eſt vt plures ꝙ pautiores ſequar. Et cũ eſſet in multa dubitatione miſit ad beatum willibrordum conſulens ſi deberet baptizari. Cui ille reſpondit. Quomodo mihi credet qui ſancto fratri noſtro wlfranno non credit? Ego inqt hac nocte vidi eum cathena ignea ligatũ vnde conſtat eum eternam dampnationẽ ſubiiſſe. Quomodo autem rathbodus ille deceptus fuerat a diabolo in eodẽ ſpeculo liquet. Apparuit aũt ei diabolꝰ in angelum transfigaratus: caput opertũ diademate aureo cum gemmis ⁊ veſte auro texta. In quem cũ rathbodus intenderet dixit Uirorum fortiſſime quis te ita ſeduxit vt a cultura deorũ velis recedere? Noli hoc facere ſed mane in hijs que didiciſti ⁊ venies ad domos aureas quas tibi eternaliter in proximo ſum daturꝰ. Cras ergo accerſi wlfrannũ doctorem xp̄ianorũ et ab eo que nam ſit illa manſio ecne claritatis quã pollicetur interroga. Quam cum demõſtrare nequiuerit vtriuſqꝫ partis mittãtur legati ⁊ ego ero dux itineris et demonſtrabo illis domum aureã ⁊ mãſionem pulcherrimam quam tibi promitto. Euigilãs rathbodꝰ narrauit cũcta ſancto wlfranno. Qui dicens etiam illuſorẽ diabolum ſibi velle illudere. Reſpondit dux ſe futurum xp̄ianum ſi illa pulchra manſio nõ demonſtraretur ſibi a deo ſuo. Mittitur ergo ſtatim friſo ex parte ducis ⁊ quidam diaconus ex parte ſancti wlfranni. Qui cum paululum ab opido proceſſiſſent obuium habuerunt itineris comitem. Qui dixit eis. Properate cito: nã monſtrabo vobis pulcherrimam manſionem rathbodo regi preparatam. Illi autem pergentes per viam latiſſimam ⁊ loca ignota viderunt quãdam viam diuerſis generibus marmorum polito opere decoratam videruntqꝫ a longe domum quaſi auream ⁊ peruenerũt ad plateam que ante domum erat quaſi auro ⁊ gemmis ſtratam: intranteſqꝫ in domum viderunt eam eſſe mire pulchritudinis et incredibĩlis ſplendoris ⁊ in ea thronũ mire magnitudinis. Tunc ductor itineris ait. Hec eſt manſio preparata rathbodo duci. Ad hec diaconus oſtupeſcens dixit. Si a deo facta ſunt iſta perpetuo maneant: ſi a diabolo cito diſpereant. Et cũ ſigno ſancte crucis ſe ſignaret: conductor ille trãſijt in diabolum ⁊ domus aurea in lutum remãſit ⁊ qꝫ diaconus ⁊ friſo in medio locorum paluſtrium que plena erant virgultis. Triduo ergo immenſum itineris conficiẽtes reuerſi ſunt ad opidũ ⁊ ducem a demone ludificatum ſubito morte periſſe inuenijunt ⁊ que viderant ſancto wlfranno narrantes. Friſo confeſtim baptizatur. Pipinus enim quem ſanctus willebrordus baptizans magnũ futurum predixit ĩ reginnine domus regie francorũ patri ſuo carolo ſucceſſit. Sed cum rex francorum hildericus eſſet inutilis ⁊ remiſſus nihilqꝫ de regno preter regis nomen ⁊ victum perciperet inqniſiuit pipinꝰ per legatos a zacharia papa vtrum ille deberet eẽ rex francie qui ſolo regio noĩe cõtentꝰ ocio deditus erat. Cui pontifex reſcripſit illũ de

bere regem appellari & eſſe qui bene rem
publicam regeret. Qua reſponſione frã-
ci animati. Hilderico rege in monaſterium
detruſo & in monachum tõſorato pipinũ
erexerunt. Carolus huius pipini pater
ex concubina genitus cum ſarracenis ex
affrica venientibus ſtrenue pugnauit co
gens eos in vno bello apud pictauiam et
in altero apud narbonam retrocedere ad
hiſpaniam. In quibus bellis quadringẽ
ta ſexaginta quinqꝫ milia ſarracenorum
ſunt occiſa. Pugnauit etiam contra ſaxo
nes & bauarros cũ endone aquitãnie du
ce et raufredo comite andegauie. Iſte ca
rolus propter aſſiduitatem bellorũ ingru
entium tradidit laicis res eccleſie Quam
ob cauſam ſctũs eucherus aurelianenſis
epũs in oratione poſitus vidit ipm carolũ
in anima et corpore apud infernum infe
riorem torqueri. Angelus aũt qui ductor
erat epi ad iſta videnda aſſeruit hoc eẽ iu
dicium oim illorum qui res pauperũ & ec
cleſie rapiunt quorum res rex iſte rapuit
Unde ad denunciationem epi ſancti dio-
niſij abbas & capellanus pipini ad ſepul
chrum caroli acceſſerunt et reuoluto ſar-
cophago drachonem exire viderũt nullo
corpore apparente. Hic carolꝰ fuit auus
caroli magni.

¶ De ſancto willelmo puero & martire.

Sanctus ei willelmus ex patre
wẽſtano & matre eluua rura
li opere vitam agentibus ac ne
ceſſarijs vite ſbſidijs admodũ
habundãtibus natus eſt. Im
pregnanti etenim matri et dormienti vi
ſio talis accidit. Uidebat enim piſcem qui
lucius dicitur pinnas rubicundas et tan
ꝙ ſanguine aſperſas duodecim habẽtem
Quem cum in ſinum poſuiſſet: videbat
piſcis ſe mouere et paulati adeo ſuccreſ-
cere vt iam ſinus ipſum comprehendere
non poſſet. Aſſumptiſqꝫ ſubito alis ſurſũ
volauit nubeſqꝫ tranſiens aperto ſibi coe
lo in ipſum ſe recepit. Cũqꝫ pri ſuo ſacer-
doti plurimã exponendarũ viſionũ peri-
tiam habenti cuncta per ordinem retuliſ-
ſet ait. Noueris filia te impregnari filiũ-
qꝫ parituram qui in terris honorem maxi
mum conſequetur & ſuper altitudinẽ nu
bium eleuatus in celum duodenis exalta
bitur. Nato itaqꝫ puero et ablactato dux
pater eius wenſtanus affines ad cõuiui-
um inuitaſſet penitentialis quidam bra-
chia ferreis innexus nexibus quaſi ad ele
moſinam conuiuantibus intererat. Qui
cum puerulũ manibus quaſi applauden
do teneret puer puerili ſimplicitate ferre
os admirans nexus eos palpauit: et ecce
ſubito vincula rumpuntur in partes diſ-
ſilientes. Cũ aũt ſeptennis puer eſſet ce-
pit adeo abſtinẽtie amator exiſtere vt tri-
bus in hebdomada ferijs ieiunaret. Non
nullos vero pane contentus et tranſige-
bat dies: eccleſiam frequẽtabat/pſalmos
& orationes dicebat: & quecunqꝫ dei erant
ſumma venerabatur reuerentia. Tandẽ
apud norwicum cuidam pellipario in ar
te illa traditur inſtruendus. Tandem in
quodam feſto paſche iudei in vrbe moran
tes puerum ſubdole hoſpitia eorum intra-
re alliciunt ſubitoqꝫ rapiunt & varijs mo
dis illudunt per vtraſqꝫ fauces ad poſteri
orem colli partem reductis corrigijs fir-
miſſimo aſtrinxerũt nodo. Poſtmodũ ve-
ro breui funiculo auricularis fere digiti
habente groſſitudinem arrepto trinumqꝫ
in eo certis locis aſſignantes nodũ caput
illud innocens a fronte in occiput circum
cingunt: medium quippe fronti nodũ ex-
tremoſqꝫ alios hinc et inde temporibꝰ im
primentes vtrarumqꝫ partium capitibꝰ
ad occiput ſtrictiſſime contractis: et ſtri-
ctiſſimo confecto ibi nodo: quod funiculi
ſupererat circa collum: itidem hinc et in-
de ad anteriora colli ſub mento contrahen
do reducunt ibiqꝫ illud inſolitum tormẽ-

ti genus in quinto nodo cõſummant. Capite quoq; poſt hec raſo infinitis illud ſpinarum punctionibus vulnerant innocẽtemq; a terra ſublatum: patibulo extinguere contendebant. Siniſtro eius lateri vſq; ad cordis intima vulnus acerbum infligunt ꝛ vt ſanguinem per totum corpus defluentem reprimerent a capite deorſum feruentiſſimam aquam infuderũt Sicq; martir glorioſus ſeptimo decimo kalendas Maij migrauit ad dominum. Die quoq; paſche corpus in ſacco ponitur vt extra villam ad ſiluam deductum ſecretius in ea ſepeliretur. Cumq; ſiluam intrarent obuiauit eis burgenſis quidã norwici nomine eiluerdus qui pauliſper gradum conticuit quo tenderent quidue deferrent inquiſiuit. Et propius accedẽs manuſq; inijciens humanum eſſe corpus deprehendit. Illi vero ſe deprehenſos expaueſcentes ꝛ pre timore nihil habentes quid dicerent ſilue denſitatem fugiendo ingreſſi ſunt corpuſq; linea cordella arbore ſuſpenderunt. Ineuntes autem iudei conſilium vicecomitẽ adeunt et ſi ope ſua liberari a tanto periculo poſſent centum marcas argenti pollicentur. Eiluerdus confeſtim accercitus iubente vicecomite et cogente fide et iuramento cõſtringitur ꝙ vita comite iudeos non infamaret: et vſq; ad extremum vite ſue diem viſa non detegeret. Euolutis etenim annis quinq; eiluerdus ad extremum vite perueniens ab ipſo ſacro puero Willelmo ꝑ viſum admonetur vt que viderat quibꝰ vellet reuelare non timeret. Factumq; eſt ita.

Hiis intra vrbem geſtis ecce ignea de celo lux ſubito emicuit que vſq; ad martyris locum tractũ ſe porrigens oculis multorum diuerſis in locis effulſit. Videbatur aũt lux illa in duos diuiſa radios ſcale longiſſime tenere formam ab imo in altum ſe porrigentis ad orientem. Sabbato enim ſancto paſche monialis quedam cum quibuſdam alijs ante ſolis ortum: iter arripiens ſilue denſitatem deuota ingreditur. Intuenſq; eminus ad radicem quercus iacentem puerum tunicatũ calciatum/capite raſum/et femineo correpta timore propius accedere non preſumpſit. Aſpexit autem ſuper illum coruos duos voracitatis rabiem explere geſtientes roſtro eum diſcerpere certatim attemptabant: ſed nullatenus tangere neq; ſe ſuſtinere valentes hinc ꝛ inde a latere cadebant. His viſis: mulier deo gratias agens ad domum regreſſa que viderat palam cunctis enarrauit. Turba igitur cateruatim ad ſiluam properat penarumq; ſignis ac re geſta euidenter conſideratis: iudeos a reatu non immunes affirmant: et corpus ſanctum ſepulture cum gaudio tradunt.

Monachi quidam ramuſculum qui tempore eſtiuo in clauſtro floribus roſeis vernans iam effloruerat ad caput ſepulchri ſancti martiris circa feſtum ſancti michaelis tranſplantarunt. Qui continuo terre radicitus adheſit et reuireſcentibus folijs non ſine magna omnium admiratione refloruit: vniuerſis floribus vſq; ad feſtum ſancti Edmũdi in ramuſculo perſeuerantibus. Tuncq; vehemens imbribrium et ventorum exorta procella omẽs preter vnum excuſſit qui vſq; ad natalem in ramuſculi ſummitate recens perdurauit.

Fuit vir quidam diuturna infirmitate detentus totoq; imbecillis corpore iacẽs. Ingraueſcente tandem morbi anguſtia: in extaſim raptus et angelo duce per loca diuerſa horrida et amena deducitur. Innumerabilem vero turbam diuerſis cruciari penis conſpicit: nonnullos quos in vita cognouerat vidit. Qui familiaria quedam et ſecreta ei tradentes interſignia quibuſdam adhuc viuentibus per ip

ſum mandando notificant eoſdē illis preparatos cruciatus niſi ab hijs ⁊ illis penitentes criminibus deſiſtant. Florigeram ameniſſimamqꝫ ingreditur regionem innumeram ibi hominuꝫ copiam in glorie ineſtimabilis gaudio poſitam cernit ⁊ inde per viam diuerſis cōſtratam floribus digrediēs ante ſedentem in throno dominum tandem adductus conſtitit atqꝫ in choruſce lucis fulgore defixo intuitu vidit dominum throno aureo ſedentem lapidibus precioſis ornato: et ſanctorū milia ante eum. Videt quoqꝫ a dextris ī maieſtate ſedentis beatam virginem mariā et ad pedes domini puerum cōſpicit quaſi duodennem ſcabello aureo reſidentem. Cuius habitus niue candidior: et vultus ſplendidior ſole ⁊ in capite eiꝰ corona fulgebat aurea precioſiſſimis vndiqꝫ lapidibus inſignita. Cui pariter congratulabātur ſanctorum chori: eumqꝫ maxime venerabantur ordines angelici. Quibus viſis angelo ait. Quis eſt hic domine cui tātus honor impenditur? Et ille. Hic eſt cui honor debetur perpetuus quē in deriſum dominice paſſionis et obprobrium hijs ſacris diebus iudei norwicēſes peremerūt: eiuſqꝫ debet meritis: quod ad ſepulchruꝫ illius remedium ſuſcipias ſanitatis. Et hijs dictis inde continuo aſſumitur ⁊ ſuo corpori reſtituit. Remeante vero anima: ſubito omne corpus contremuit ⁊ rediuiuus apparuit vt cunctis ſeriatim que viderat enarrauit norwicum adijt et ſanitatem ſine mora recepit. Multa inſuper miracula pro ſuo martire glorioſo dominꝰ oſtendere dignatus eſt: inter q̄ cecos quatuor/ mutos quinqꝫ/ hydropicos duos/ demoniacos tres et epilenticos contractos/ ſurdos/ naufragio periclitantes/ compeditos/ gibboſos ac alios varijs morbis et periculis afflictos: ſanauit/ liberauit/ ac ſoluit.

¶ Narratio.

Stephanus quidam per annos ſexaginta monachus exiſtens tantum habuit in diſcernenda reorum ambiguitate iuditium vt nullus ad ipſum ex quacunqꝫ cauſa triſtis veniret qui nō poſt eius viſionē atqꝫ ſermonem letus abſcederet. Sanctꝰ enim euagrius et anthonius et qui cum eis erant aliquando referebant ꝙ inuenerunt eum in verendis nature quodā morbo laborantem et opus quidem manibus ſuis facientem. id eſt de palmulis funes torquentem ſermocinantem quoqꝫ fratribus: ceteras vero corporis partes medico ferroqꝫ prebentem. Adeo namqꝫ per patientie gratiam alienus erat a corporis ſenſibus et mens eius occupata celeſtibꝰ in tantum ſeparata a rebus humanis erat vt abſciſis verendis omnibus nihil ſentiret penitus. Hec vincentius.

¶ De ſancto Willelmo Epō ⁊ confeſſore.

Beatus willelmus preclaris natalium titulis inſignitꝰ ex patre herberto ſtrennuiſſimo comite et matre emma ſorore regis anglorum ſtephani originem traxit. Verum ne ſola parentum generoſitas vite eius ſeriem titulis decoraret: euolutis annorum circulis cum etas tenera diſcretionis regimine ſolidari cepit om̄i morū honeſtate pollebat. Creſcētibus tandē virtutū ⁊ ſanctitatis eiꝰ meritis eboracēſis thezaurariꝰ effectꝰ opes ſuas inter manus egenorū tranſire coegit nullū thezaurū precioſiorē eſtimās ꝙ̄ penuriā patientibꝰ ſubuenire. Defūcto tādē thurſtino archiepō eboracēſi vir ſūme māſuetudinis/ pietatis/ ⁊ charitatis eligitur: ſꝫ liuor edax ⁊ amor dn̄andi quēdam eiuſdē eccl̄ie archidiaconū in regionem diſſimilitudinis adeo attraxit vt int̄ eligentes diſcidiū excitās a ſaniori parte

electũ impediret. Licet enĩ in electiõe eiꝰ
laudum pꝛeconia clerꝰ acclamãs: ⁊ plebs
applaudens illum iuſticie ⁊ moꝛũ amato
rem precipuum teſtarẽtur: negotiũ tamẽ
ſuſpẽditur ad apoſtolice ſedis examẽ pꝛo
uocatum. Sũmus enĩ pontifex ciſterciẽ-
ſis oꝛdinis eugenius nõ vitio perſone: ſꝫ
ſue voluntatis arbitrio electionẽ eiꝰ caſſa
uit ⁊ henricũ murdach p̃dicti oꝛdinis pꝛo
feſſoꝛem eboꝛacenſis eccleſie paſtoꝛẽ oꝛdi
nauit. Venenoſis vir dei Willelmꝰ detra
hentium moꝛibus laceratus pꝛo conſola-
tione patienciam habuit: varios euentus
conſtantia ſuperans animi ſui ad henri-
cum wintonienſem epm̃ patruuꝫ ſuũ ac
ceſſit a quo benigne ſuſceptus ad eius ob
ſequia omnẽ familiã ſuã aſſignauit. Sed
vir dei pompã ſeculi abhoꝛrẽs in quodã
epĩ manſo ſolitudinẽ affectans manſit: ⁊
cõmiſſoꝝ ſuoꝛum penitudinem gerere et
vltrices penarũ flãmas lachꝛimarũ vber
tate reſtringere curauit. Erat enĩ vita eiꝰ
in ſummo ſilentio moꝛeſqꝫ tranquilli nec
vox vana aut ocioſus ſermo eius intẽtio-
nem a diuina cõtemplatione impedire po
tuerunt. Augebant ardoꝛem deuotionis
conſiderata dãpnatoꝝ ſupplitia beatoꝛũ
qꝫ pꝛemia ⁊ ꝙ̃ graue ſit in extrema venti
latione deũ videre et perdere a memoꝛia
non receſſit. Pauca ſed debita indulgens
nature: nulla gule et ſi qñ generoſitatis
eminentia viſitantiũ turbas offerret etiã
inuito ipſarũ aſpectu tam honoꝛabilis tã
letus et gratie plenus apparuit vt eũ ali-
quid angelicũ habere ipſa viſio iudicaret.
Moꝛs tandem ſummi pontificis eugenij
⁊ archiepĩ henrici in vno eodemqꝫ die vi-
tam violenter obꝛupit que ſpiritu ſancto
reuelante beato Willelmo reuelata ſunt.
Cum aũt illis diebus quedaꝫ calcaria mi
rabilis ſculpture wintonienſi epõ a trãſ-
marinis partibus fuiſſent tranſmiſſa ea
vultu hilari viro dei obtulit. Quibus in-
ſpectis per oꝛdinẽ ei apparuit qualiť pꝛe-
dicti patres vno eodemqꝫ die in diuerſis
terrarũ locis in fata deceſſerunt adijciẽs
ꝙ cardinalis ille qui electionis ſue pꝛeci-
puus defenſoꝛ extiterat felicibus auſpici
is eleuatus apoſtolice dignitatis culmen
aſcendit. Venerabilis itaqꝫ ſummꝰ ponti
fex veritatis amatoꝛ eboꝛacenſis eccleſie
canonicis beatum Willelmũ iterũ eligen-
tibus electionem confirmauit ⁊ conſecra-
tionis munus impendit. Rediẽs igiť vir
dei cum per pontem vꝛbis eboꝛaci tranſi-
tum faceret populi ſequentis ponderoſi-
tate rupto ponte magna plebis pars in
aque pꝛofundũ cecidit: ſꝫ a ſctõ epõ facto
crucis ſigno ⁊ oꝛõne fuſa ab omni pericu
lo incolumis ⁊ illeſa ad terrã euaſit. Ela-
pſis poſt hec aliquot annis plenus bonis
operibus elemoſinis/ieiunijs/vigilijs/⁊
omni ſanctitate deo placẽs a ſeculo ad de-
um migrauit ſexto idus iunij. Poſt obi-
tum vero eius puellam quandam a nati
uitate cecam illuminauit: cõtractos tres
greſſibus reſtituit/ſurdo auditum pꝛebu
it/ydꝛopicũ ſanauit/paraliticũ ⁊ lepꝛoſũ
optate ſaluti reddidit/ moꝛtuũ reſuſcita-
uit ⁊ vſqꝫ in hodiernũ diem in loco requie
tionis eius omnipotẽs dñs pꝛecibus eiꝰ
⁊ meritis miracula oſtendit. Anno aũt do
mini milleſimo ducẽteſimo octuageſimo
tertio trãſlata ſunt cũ magno honoꝛe oſ-
ſa eius ⁊ in ſcrinio pꝛecioſo collocata.

Narratio.

Clericus quidam noĩe
iohãnes tacitus ſecũ pꝛopuſuit oꝛdinẽ ci-
ſterſienſem cum in ſua nouella plãtatio-
ne floꝛeret intrare ſꝫ mutato ꝓpoſito ĩ re
cõpenſationẽ ſui ꝓpoſiti peregrinationẽ
ſancti iacobi aggreditur. Cũqꝫ regreſſus
in cubiculo ſuo quieſceret mox affuit ĩ vi-
ſu ihs xp̃s cũ duobꝰ apoſtolis petro et ia-
cobo quoꝝ petrꝰ libꝛũ manu tenebat quẽ
dñs aperiri pꝛecepit. Erat aũt ſcriptꝰ au
reis lr̃is noĩa pꝛedeſtinatoꝛũ continens.
Juſſus ergo apoſtolus cepit legere ⁊ cuꝫ
ibi legeret nomẽ iohãnis illiꝰ tolle ait dñs

tolle dele cum dele: quia meũ ſe futurum
promiſerat ⁊ reſilijt a promiſſo. Accedens
autem beatus iacobus ⁊ obſecrans dice-
bat. Dñe deus: meꝰ eſt pegrinꝰ ne deleas
obſecro nomẽ eiꝰ. Cui dñs. Cuꝰ inqt pe-
regrinus eſt ſed ciuis eſſe debuerat. Nõ-
ne maius eſt ciuẽ meũ eſſe ꝙ tuum pere-
grinũ? Apl's ait. Ne deleas inquit dñe pi-
iſſime ne deleas eũ obſecro: ego tibi pro eo
fideiubeo ꝙ faciet qđ propoſuerat. Quã-
do inqt dñs faciet? Apl's dixit. Infra qn-
decim dies. Excitatꝰ ad hec verba iohan-
nes ſolo proſternitur ⁊ fideiuſſori ſuo cũ
vberrima lachrimarũ effuſione gratias
egit dicens. Faciam prorſus apoſtole ſan
cte: faciam qđ tam miſericorditer pro me
pollicitus es. Poſt fletũ magnũ obdormi
ens iterũ dñs cũ eiſdẽ apoſtolis affuit li-
brum aperiri iuſſit in quo audiuit idẽ io-
hannes petrum legentẽ. Murenulas au-
reas faciemus tibi vermiculatas argẽto.
Mox iohannes ſurgens ⁊ prefixũ diẽ pre
ueniens votum adimpleuit. Hic fuit pri-
mus abbas cenobij bone vallis ⁊ poſt ec-
cleſie valentine eps. Cuius vita et mors
multis meritis et miraculis claruit. Con
ſiderandũ nobis eſt quãta deuotione ſan
ctoꝝ nobis implorãda ſunt ſuffragia qui
tam amicabiliter pro nobis ſpondent ⁊ tã
efficaciter intercedunt.

¶ De ſancto Willelmo Martire.

Beatus igitur Willelmꝰ martir
in ſcotia natꝰ eſt in vrbe perthe
que vulgo dicit villa ſancti io-
hannis. Qui cũ adhuc iuuẽtu-
tis flore vernaret laſciuiã am-
plexus ſecularem vſqꝫ ad tempꝰ quod pr̃
celeſtis in ſua poteſtate diſpoſuit tanꝙ li
gnũ aridũ infructuoſus permanſit. Verꝫ
germinauerunt ſpecioſa deſerti dum hoc
lignum in tempore ſuo fructum attulit
aqua ſapientie ſalutaris irrigatum. De-
niqꝫ cum lanugo pilis infructicans prodi
ret natura diſponẽte matriqꝫ iuuenis pro
ferret genas diſſimiles in virum aliũ ha
bito mutatus eſt. Et precauens quidẽ in
futurum euacuauit ea que erant paruuli
caſtigansqꝫ corpus ſuum: carnem ſpiri-
tui ſeruire coegit. Arte piſtoria quã a iu-
uentute didicerat familiolam ſuã ſuſten
tans decimum panem charitatis intuitu
pauperibus erogauit quatenus inter ce
licolas angelorum pane refici mereretur
Vir ergo iſte ſimplex et rectus ac timẽs
deum et recedẽs a malo in populo mitiſſi
mus apparuit orphanorum pater vidua-
rum defenſor pauperũ ſedulus adiutor
exiſtens. Nec in dei ſeruitio verꝰ hic chri-
ſticola tepidus aliquando permãſit quin
quotidie ſancte matris eccleſie limina fre
quentaret. Quodam autem diluculo cũ
adhuc tenebre eſſent ante fores templi do
mini cauſa deuotionis aduentans infan-
tem vagientem reperit vilis viloſiſqꝫ pã
niculis inuolutum. Cuius miſerie ſan-
ctus compatiens clanculo puſiolum ar-
ripuit / arreptum mulieri nutriendũ tra-
didit / nutritum et adultum arte paniſi-
ca diligenter inſtruxit / inſtructum quoqꝫ
ſuper omnes vernaculos domus ſue ſpe
cialiter dilexit. Accidit itaqꝫ ꝙ idem vir
voto ſe obligauit dominice paſſionis vi-
ſitare locum diſponens domui ſue voca-
uit ſeruos ſuos et tradidit illis omnia bo
na ſua. Et audita quadam magna cũ de-
uotione catholica miſſa fecit ſibi vt moris
eſt peregrinorum peram et baculum con-
ſecrari vt ſtatim proficiſceretur non igno
rans quoniam per multas huius mun-
dane lachrimarum vallis tribulationes
oportet nos introire in regnum celorum
Acceptaqꝫ ab omni domus ſue familia li
centia omnibuſqꝫ tam vicinis ꝙ conſan-
guineis valedicẽs itineris comitem nul-
lum ſecum adduxit preter ſupramemo-
ratum inuenticium in quo tanꝙ pater fi-
deliſſimꝰ piiſſimuſqꝫ in filio ſuo carnali

ꝯfidebat. Erat aūt nomē ſeruo cokermay
doueni quod lingua ſcotētiū inuentitius
dauid interpꝛetatur. Sic vir iſraelita xp̄i
coheres egreſſus de terra ⁊ de cognatione
ſua reliquit fratres ⁊ ſoꝛoꝛes vniuerſam
qꝫ ſubſtantiam ſuā vt centuplū acciperet
⁊ pꝛofect⁹ eſt ſtatim. Trāſeūtes autē pꝛi/
mam ⁊ ſcđam pꝛouinciā viaqꝫ regia per
angliam incedētes venerunt ad vrbē roſ/
fenſem q̄ ſaxonū lingua Roffeceſtria nun
cupatur. Eſt aūt Roffa municipiū in can
cie pꝛouincia ſuper medwayā amnem op
timo loco ſitum diſtans ab vrbe Londoni
arum anglie metropoli viginti quatuoꝛ
miliaribus verſus Doꝛoberniam que an
tiquitus kaerkarec nunc aūt Cantuaria
nuncupaꝛ. Cū aūt in vrbe ſupꝛadicta mo
rarentur per triduū art⁹ ſolutos vt quies
vſui laboꝛis aptos redderet: intrauit ſa/
thanas in coꝛ ſerui nequā vt auaricie dee
bꝛiatus veneno moꝛtē dn̄o ſuo penitus in
tentaret. Querebat aūt paricidia pꝛodi/
toꝛ oppoꝛtunitatē vt eū pimeret ſn̄ turbis
neſoꝛte tumult⁹ fieret in populo. Poſt tri
duum egredientes ab vrbe verſus Can/
tuariam cū quodđā biuiū perueniſſēt bea
to Willelmo viam rectā carpere volēti ꝑ
perfidia pꝛoditoꝛ pellax aut potuit acqui
eſcere ſed illum pꝛocaci vultu reſpiciens
dixit. Ut quid vie perditio hec? Ut quid in
uacuum laboꝛauimus viam rectā deſerē
do quā heri dū ad miſſarꝫ fuiſti ſolēnia ab
incolis huius pꝛouincie didici. Abſit vt ꝑ
viam quā deſideras gradiamur: neſoꝛte
aliq̄d aduerſum nobis cōtingat. Hec ⁊ alia
ſuperflua ſuſurrone ſuadente ſecū intre/
pidus perrexit. Euntibus aūt illis per de
uia nactus eſt pꝛopoſito temp⁹ oppoꝛtunū
ſcurra ſubdolus ſecurimqꝫ vibꝛans ſpu/
rius ⁊ degener alumpn⁹ piiſſimū patreꝫ
⁊ peregrinum penitentialiter pꝛogrediē/
tem in occipite percuſſit/ percuſſum pꝛo/
ſtratumqꝫ imbecillem impiiſſime iugula
uit. Sicqꝫ agnus innocens lupo laceraꝛ:
ſic granū frumenti cadens in terrā moꝛtu
um necnon pꝛoditionis oppꝛeſſum palea:
multū fructū affert. Sic beati Willelmi
ſpūs egreſſus de tenebꝛis ⁊ vmbꝛa moꝛ/
tis amictus eſt lumine ſicut veſtimēto Et
qꝛ legittime certauit ſufferens temptatio
nem accipere meruit coꝛonā vite repꝛomi
ſit deus diligentib⁹ ſe. Quid plura? Ne/
bulo nepharius quē nephas fugat fugit
vt pꝛofugus non refugio ſed funis fune/
re fungi dignus. Pꝛenotato beato Willel/
mi martiris gloꝛioſo triumpho qualiꝛ mi
grauit a coꝛpoꝛe operepꝛeciū eſt miracula
ſcriptis inſerere que ob illius meritū ope
ratur potentia celeſtis. De quibus ⁊ vete
ra ꝓſequi ⁊ noua cudere licet. Nec vobis
diſpliceat chariſſimi ſi quandoqꝫ martiro
logiam vitans ſub bꝛeuiloquio tranſeam
qꝛ et placet vobis dicendi parcimonia et
quāq̄ arrideat multa dicendoꝝ materia
ſtilus tamen pꝛolixus faſtidiū gignit. Lu
cerna deinceps accenſa non ponatur ſub
modio ſed ſuper candelabꝛū vt luceat fra
cto alabaſtro tota domus odoꝛe repleaꝛ.
vnguenti. Fuit igitur eiſdem tempoꝛib⁹
in cancie finibus pꝛefatis quedam muli/
er veſana toꝛuo ſpiritu necnō a demonio
male vexata ita qꝫ montes et colles tran/
ſiliens necnon per plateas et vicos nuda
diſcurrens inſanie ſinthomata miſerabi/
liter omnibus oſtendit. Cūqꝫ quadam die
per locum vbi iacuit coꝛpus exanime per
tranſiret inter ſpinas ⁊ tribulos in illū in
tuens dixit. Amice vſqꝫquo doꝛmis? Doꝛ
mi iam ⁊ requieſce. Quare laſciue iuue/
nis cum ſis candidus coꝛona floꝛida non
vteris? Hec ⁊ hiis ſimilia tanq̄ pica loquaꝛ
aſtando garriens coꝛonam de capꝛifolio
plexam beati martiris capiti circūpoſuit
Reuerſa deinde canace filia male a demo/
nio vexata tanq̄ leena raptis catulis ar/
dua queqꝫ montiū tranſcēdit in imis val
lium diſſilijt penitus ignoꝛans vnde veni
at aut quo vadat. Altera vero die rediens

per locum vbi ſanctū corpꝰ reliquerat ite-
rum appropinquās ait. Redde mihi ſom-
pniator quā dedi tibi coronā: qm̄ te decet
ſuper aurū et lapidem precioſum multū
Proth pudor ſtertis adhuc piger mihi nō
loqueris? Hec ⁊ alia garrulās indigna re
latu mortuo tanq̄ viuo martiris a capite
coronā cerebro necnon cruore cruentataꝫ
immo conſecratam abſtulit capitiqꝫ pro-
prio ſuppoſuit. Mirabilis deꝰ in ſanctis
ſuis illico manifeſtauit electū ſibi marti-
rem. Manifeſtauit aūt ſic. Mu:ier nāqꝫ
fatua cruento corollario coronata dicto ci
tius ferali rabie depoſita humanā ratio-
nem adepta eſt. Unde pre verecundia to
ta die vſqꝫ ad veſperū inter frutecta latu
it ⁊ ad ſe reuerſa dixit. Nūc ſcio vere quia
miſit dn̄s angelū ſuū ⁊ eripuit me de ma
nu ſathane meritis iſtius martiris vt ma
nifeſtant̄ opera dei in illo. Preſtante dn̄o
nr̄o iheſu xp̄o qui cū patre ⁊ ſpū ſancto vi
uit et regnat deus per om̄ia ſecula ſeculo
rum. Amen. Et predictꝰ glorioſus martir
iacet apud ciuitatem Roffenſem p̄dictā.

¶ De ſctō Winwaloeo abb̄e ⁊ confeſſore.

VIr quidam in britannia fu-
it illuſtris noīe fracanꝰ coto-
nij regis britannici conſobri
nus q̄ arnioricā vbi tūc opa-
cum adhuc ſine clade audie-
batur fuiſſe terre ſpacium aſcēſa rate cū
paucis ⁊ ponto britannico proſpere naui
gato delatus eſt in portū que brācheꝰ di-
citur. In qua ſtatim proxima queqꝫ plu-
ſtrans ⁊ fundū quendā reperiens nō par
uūꝫ ſiluis dumiſqꝫ circūſeptū cū ſuis ibi-
dem habitare cepit. Hic filiū ſuū noīe Win
walloeū cuidā patri ſpirituali lr̄arū ſtu-
dijs tradendū ſecum adducēs dū in itine-
re eſſet caligine totus polus obuoluit̄ ter-
ra tremuit/aer choruſcat/freta feruēt/ et
totū turbine et igne ⁊ cū niue grādine mi
xto turbatur pelagus. Et ait filius ad pa-
trem. Cur times inquit pater? Ille crea-
turarū auctor qui cūcta cū non eſſent fecit
qui celū ſideribꝰ ditauit/terrā flore orna-
uit/mari terminū poſuit/aeris quoqꝫ in-
iuriam ſedare cū velit/ ⁊ ponti mitigare
fluctus poteſt. Nā nihil deerit timētibꝰ
eū. Unū ergo eſt neceſſariū vt totā in illo
ſpem habeamus ⁊ in eiꝰ ſemper dilectio-
ne maneamꝰ: qꝛ et ipſe prius dilexit nos.
Hec ⁊ alia mlta dicēte puero ſubito ſol ef-
fulſit ⁊ dies ſereniſſima vſqꝫ ad veſperaꝫ
illuxit. Cū aūt ad doctorem illum ſanctū
cū filio veniſſet ille ait. Puerꝝ quē mihi cō
mendas video moribꝰ tranſcendere et in
puerili forma grandeuū conſpicio virum
⁊ ingenij ſagacitate diuina iam ſapiētia
eruditū. Cōmendato itaqꝫ ſctō viro filio
ſuo: patreqꝫ ad ſua regreſſo in lr̄ali ſcien-
tia in breui non modicū puer proficiēs cū
quidā ſocioꝝ ludendo cū ſocijs crus ſuuꝫ
confregiſſet acceſſit ad eū ⁊ fuſa ad deum
prece ſuper locū plage ſignaculuꝫ crucis
impreſſit dicens. Surge velociter in no-
mine dn̄i nr̄i iheſu xp̄i. Qui ſtatim quaſi
nihil mali ſuſtinuiſſet nullo leſure manē
te veſtigio ſurrexit. Mox eni vt pauper
clamaret deo gratias agens: feſtinꝰ occur
rebat ad eū opem illi preſtiturus. Et quos
vnde paſceret ſubſtantia corporali nō ha
beret vberrimis fletuū querimonijs illo-
rum penuriam deplorabat ⁊ corda illorū
ſpe retributiōis eterne ſubleuabat. Et cō
memorans illis vocem euāgelij: beati eri
tis qui nūc fletis ⁊ eſuritis qꝛ redibitis et
ſaturabimini: celeſtibus eos nō ceſſabat
educare diuitijs. Uidens aūt quidā ſoci
orum ſuoꝝ charitatē eius circa pauperes
liuore inuidie ſtimulatus ſubſannādo eū
increpare cepit dicens. Ecce per totū dieꝫ
laborans opus tuum in tam ignobili vul
go flebiliter deperdis quaſi miam ſimu-
lans cuius affectū non habes. Cum hec ⁊
multa alia conuicia ei intuliſſet aperiēs

os ſuu⁊ Winwaloeus ⁊ deo gratias agẽs ſic rñdit ei. Bñdict⁹ ſis amantiſſime frater quia tui ſolius aperti ſunt oculi q̄ hec tam recte de me iudicare potuiſti. Et protinus quendã ſecũ de turba ad locũ ſecretũ adducens ita orãs ait. Sicut oculos ceco⁊ clamãtiũ ad te miſerere noſtri fili dauid ſanaſti ita tu dñe iheſu xp̄e digneris iſti⁹ fratris in te confidentis oculos ſanare. Et aperiens oculos eius manib⁹ ſuis et ſpuens in illos dixit. Argentum ⁊ au⁊ nõ eſt mihi quod autem habeo hoc do tibi. In noĩe dñi nr̃i iheſu xp̄i reſpice. Qui ſtatim apertis oculis clare vidit. Quadam die cũ ſoror ſua paruula cum alijs luderet puellis accidit vt oga tranſeũti obuia occurreret: oculumq̄ ei⁹ diripiens penit⁹ erueret atq̄ abſorberet. Et dum hec acta eſſent angel⁹ dñi in ſompnis nocte ſequẽti apparuit Winwaloeo dicens. Surge feſtina ⁊ merorẽ parentũ tuorũ releua. Nã hodie gregẽ ogarum gallo trahente vnica germana tua perdidit oculũ ſuũ. Sed ⁊ locus in quo eſt reconditus venter oge eſt. Cũq̄ ad parẽtes ſuos veniſſet eã quã ceteris eminentiorẽ cernit teneri ac euiſcerari fecit. Et accepto inde oculo et in locum ſuũ poſito ſanũ reddidit illum. Ales vero quaſi a nullo cõtact⁹ fuiſſet ceteras ſanus adibat aues. Dũ quidam cõdiſcipulus ſuus ſompnũ caperet ſerpẽs ſubito morſu pedẽ eius leſit totumq̄ veneno infecit. Et graſſante per om̃ia mẽbra veneno cum ſeruus dei vidiſſet fiſſurã vbi ſe lubricus anguis occultarat mox voce alta clamare cepit Quicquid letiferi ſeminis in iſta latitas rima erumpe prode foras xp̄i (q̄ deus eſt omnipotẽs) educe trophea. Nec mora audito xp̄i nomine ſibilans ſerpens de latibulo ſuo exiuit: et ſigno crucis confoſſus nemine feriente interiit. Et data infirmo aqua oleo ĩfuſa ad bibendũ fugato omnis leſure veſtigio cõualuit. Quod audiens pater eius fracanus venit ad eũ et dixit. Fili mi te deprecor vt dñm deũ tuum exores vt tale peſtiferũ genus nuſq̄ in iſta regione apparere preſumat. Illo aũt deũ inuocãte factũ eſt vt nullũ omnino deinceps tale peſtiferum gen⁹ in illa regione apparuiſſe dicatur. Et ſi aliquando probandi gratia illuc delatũ fuerit quaſi tridente cõfoſſum ſtatim ſe moriturũ expãdit. Cum puer quidam fracani de equo nimis velociter currente cadens expiraſſet: ſanctus Winwaloeus caſu ſuperueniens dexteram defũcti apprehendit dicens. Dñs iheſus xp̄s qui te cũ non eras plaſmauit ⁊ carnem ſumens de virgine immaculata pati pro te dignatus eſt reſuſcitet te. Et puer quaſi a ſompno excitat⁹ ſtatim ſurrexit. Egreſſus demum de loco illo cum vndecim ſocijs Winwaloeus in inſula quadam acutis rupibus et mari circũcincta nulla hominum habitatione digna manere cepit oratorium conſtruxit et hortum plantauit. Elapſo autem triennio cum locũ quẽdam vltra mare vbi nunc corpus ei⁹ requieſcit conſpexiſſet mare cũ baculo percuſſit et ſiccis pedibus cum ſocijs domini glorificans pertranſiuit. Et cum locus illis placeret quaſi circulum in modũ fontis de baculi ſui cuſpide fecit: ⁊ aq̄s mox largiſſime egreſſis: fons patens apparuit et amenus.

Quadam nocte dũ ſolus in oratorio oraret apparuit ei quoddam ingens teterrimum atq̄ horrendum monſtrum. Erat namq̄ quaſi quedam ymago ferro ⁊ fuligine conficta/plumis contexta/fuligineis pedibus et alis perniciosiſſima interdum centum habens oculos flammeos: nunc vero nullum: interdum vnum in media fronte fixum in modum clipei maximi rotatum centum linguas totidemq̄ ora et aures confingens: nunc ſurſum vſq̄ ad nubes ſe erigens nunc vero deorſum pendens ⁊ cum terre puluere deſcẽ-

dens. Hec tam pphana per totã noctẽ vi-
dens demũ dixit. O demẽs/o pꝛophane/
cur hec tam vana iactitas contra milites
xp̄i: An te latet ꝙ perpetua ignis eťni toꝛ-
menta te manẽt cũ ſatellitib⁹ tuis: Quã-
uis eniꝫ modo quedã grauia iam ſuſtine-
as maioꝛa tñ ſuſtinebis cũ xp̄s apparue-
rit vita et legifer noſter. Quibus dictis:
miſer ille cũ ſuis illuſionib⁹ euanuit. A
viceſimo p̄mo etatis ſue anno vſqꝫ ad obi
tum ſuũ: nũꝙ in eccľia viſ⁹ eſt ſedere nũ-
ꝙ triſticia deiectus nec leticia ſolut⁹ nun
ꝙ moderationis metã excedens ſed neqꝫ
iratus aut turbulentus omnibus affabi-
lis et beniuolus erat. Ter quinquagenos
quotidie pſalmos pſallebat: nũc in crucis
modo nũc immobilis fixus ſtatura nunc
genibus pꝛouolutus. Ex die vero qua lo-
cũ ſuum conſtruere cepit nũꝙ indumen-
to laneo veſtit⁹ eſt aut lineo: ſed capꝛinis
induebatur pellibus. Et neqꝫ in lecto plu
mis vel veſtibus ſeu etiam paleis ſtrato
iacuit duriſſimis micũ coꝛticibus vti con
ſueuit pꝛo plumis: pꝛo peregrinis aũt ta
petibus pictis arenis cũ lapillis delecta-
batur admixtis duobus lapidibus capi-
ti ſuo ſuppoſitis. Quali indumẽto in die:
tali et eodẽ induebatur in nocte: Panem
triticeum non comedit ſed modico veſce-
bať pane ordeaceo cinere admixto equali
pondere libꝛato. Semp biduo aut triduo
ſemel cibum ſumpſit. Pulmentum enim
erat ex farina et oleribus confectum: nul-
la om̄ino pinguedine impinguatũ. Sab-
bato ꝛ dñico die caſeo aqua decocto vteba
tur et paucos in reſurrectiõe domini piſ-
ciculos ſumebat. Potus autem eius ex
aqua ꝛ arboꝛum ſuccis maloꝝ ve ſilueſtri
um erat. Nunꝙ os eius a ſpiritualibus
ocioſum viſum eſt vel vacuum. Multi ei
ceci/ſurdi/atqꝫ demoniaci ꝛ omnia infir-
mitatum genera habentes ad eum addu
cti deo gratias agentes ſanitatem conſe-
quuti ſunt. Quidam diſcipulus ſu⁹ moꝛ-
tua matre ſua cum ad locum in quo moꝛ-
tua iacebat aduenifſet aſperſa ſuper ca-
dauere aqua benedicta dixit. Dñs iheſus
xp̄s in cui⁹ nõie magiſter me⁹ plurimas
iam fecit virtutes ipſe te ſanare dignetur
Et ſtatim quaſi de ſompno excitata ſurre
xit et ſuper lectum reſidens ſudoꝛem ſu-
um deterſit dicens. Videbam inquit cir-
ca me extremum pꝛiuſꝙ anhelitum amit
terem quoſdam nigerrimos ad devoꝛan-
dum me paratos. Qui circũdantes me et
pedes meos cum manibus circumligan-
tes per aſpera trahebant loca. Et cum ad
toꝛmenta me trahere niterenť ſctũs win
waloeus illis obuians terribiliter eos in
crepauit et dixit. Dimittite hanc mihi.
Ut quid enim tam audacter hoc ſcelus in
meam perpetrare temptaſtis famulam:
Illi conſternati atqꝫ ſtupefacti repugna
re volentes ſed diuino conterriti imperio
non audentes me reliquerunt. Quib⁹ ſic
fugatis ſanctns dei animam meã ad coꝛ-
pus reduxit et ſicut videtis ad vitam re-
ſtituit. Erat autem conſuetudo beati
winwaloei eccleſiam miliario vno a mo-
naſterio diſtãtem cum quodam diacono
nomine egbino viſitare: et tam pꝛo viuis
ꝙ defunctis hoſtias ibi deo immolare. Ac
cidit enim vt dum illuc tempoꝛe meſſis iť
facerent: inuenerunt lepꝛoſum quẽdam
iacentẽ in meſſe grauiter plãgentem: to-
tum coꝛp⁹ vulnerib⁹ plenum flebili voce
auxiliũ ab eis poſtulantem. Et accedens
ad eum winwaloeus dixit. Que ſũt infir
mitates frater pꝛo quibus tã grauia ſuſ-
piria emittis: Cui ille ait. Magne angu-
ſtie/graues doloꝛes quatiũtur in coꝛpoꝛe
meo. Inſup ꝛ vn⁹ doloꝛ ineſt mihi ꝗ tan-
tũ eſt infirmitati mee noxi⁹ vt ſi hũc dieꝫ
ſine hui⁹ doloꝛis auxilio tranſiero moꝛtẽ
potius ꝙ vitam pꝛoximam eſſe puto. Na
res enim mee doloꝛe vulnerum plene con
cremantur ab ardoꝛe vt vides tante infir
mitatis. Hec audiens vir dei pauperem

per latera arripiens quia pꝛonus in terra
iacebat: erexit. Et cum manus ad nares
poꝛrigeret pauper flebili voce vt poterat
clamare cepit. Noli ſenioꝛ: noli manibus
tangere nares: quia doloꝛ non permittit:
ſed ſi pꝛo remiſſione peccatoꝛum tuoꝛum
doloꝛem meum leuiare volueris: neceſſe
eſt mihi vt in oꝛe tuo nares meas mittas
⁊ ita me ſanes. Hũiliauit aũt ſe btũs win
waloeus ⁊ qñ putauit leuiare pauperem
in oꝛe ſuo carnem dei excepit ⁊ mox vt ad
ſe traxit halitũ: petra mirabilis in oꝛe ei⁹
cecidit. Et beatus egbinus per latera do-
minum tenens ſurſum aſpexit celũ aper
tum ⁊ in capite dñi quem tenebat ſancta
crux apparuit: angeloſq; obuiam dño ve
nire vidit ⁊ ſacerdoti ait. Pater ſancte ip
ſum quem teneo manibus ⁊ tu oꝛe: dñm
ihm xpm qui pꝛo nobis ſemetipſum per-
miſit crucifigi eſſe crede. Cupientes aũt
eum tenere manibus: eleuauit ſe dñs ihe
ſus xps in nubibus dicens. Nõ me erubu
iſtis ſerui mei in anguſtijs meis: nec ego
erubeſcam vos in regno patris mei. Here-
ditas veſtra mecum eſt ⁊ hijs qui veſtri in
ſuis orõnibus memoꝛes fuerint: ſalus in
regno meo. Hijs dictis ab oculis eoꝛuꝫ re-
ceptus eſt in celum. Stupefacti aũt ſerui
dei laudauerũt dñm ⁊ beatus Winwalo
eus ait. Hoc tuis meritis frater egbine ac
cidit nobis qui tãte es humilitatis ⁊ obe-
dientie vt quicqd humana lingua pꝛecipe
re poteſt tu coꝛde deuota adimplere feſti-
nas. Et ille. Non ita eſt pater ſed tu q̃ quo
tidie carnem ⁊ ſanguinẽ iheſu xpi immo-
las: meruiſti ipm vidẽ in ſuo coꝛpoꝛe quẽ
aſſidue in aĩo tenes. Erant aũt in partib⁹
illis tres frẽs ſuis latrocinijs multa ma-
la facientes qui cum quatuoꝛ alijs mona-
ſterij ſepta nocte ingreſſi hoꝛreũ apertum
⁊ oꝛdeũ in medio poſitum inuenerũt. Et
impletis ſaccis ſuis cũ egredi vellent pꝛi
mus pꝛotin⁹ in terram pꝛoſtratus: coxa
eius fracta ⁊ comminuta miſer depꝛeſſ⁹
ſub onere iacebat. Alter vero ſubſequens
fixis in terram pedib⁹ nullo modo ſe mo-
uere valens: licet inuitus in eodẽ loco ſta
re cogebatur. Tertius cecitate percutitur
Quartus quaſi inſaniendo magna voce
clamabat. Sicq; oĩbus diuerſis calami-
tatibus aſtrictis: mane ad eos veniens fa
mulus dei ait. Quam ſtulte egiſtis. Nõ-
ne eni magis decebat ex frm laboꝛe aliqd
poſtulare ⁊ ex permiſſione quod ſufficere
poſſet ſuſcipere q̃ in dei famulos fraudeꝫ
illicitam perpetrare? Sed nunc ipſe qui
vos ligauit iheſus xps dñs noſter ab hac
plaga liberet. Hijs dictis: confeſtim ab oĩ
coꝛpoꝛali plaga ſoluti ſunt. Et adiecit di-
cens. Tollite hinc vobiſcum onera veſtra
⁊ quotiens neceſſe fuerit petite a nobis: ⁊
nos incuntanter tribuem⁹ ⁊ nolite ꝑpter
res tranſitoꝛias et caducas aĩas veſtras
perdere. At illi ſtatim conuerſi vſq; ad
decrepitam etatem in bonis operib⁹ deo
ſeruientes cum viro dei vitam ſuã duxe
runt. Dum quadam nocte ſanctus dei
ſolus in oꝛatoꝛio pernoctaret: aſtantem ſi
bi vidit angelum dñi ſplendidiſſimũ cu-
ius fulgoꝛ lucebat vt ſol et dixit ei. San-
cte dei Winwaloee mature ſegetis ⁊ bone
frugis quam ſeminaſti tẽpus inſtat colli-
gende. Cui ille. Ut tua voluntas ſic mea
fiat. Illuminata cuiuſdam mulieris ce-
citate apparuit ei angel⁹ dñi dicens. Fra
ter venerande conciuẽ ſibi expoſcũt te ce-
licole ⁊ cito ab huius agonis laboꝛe libe-
raberis. Qui ſtatim conuocatis frib⁹ ait.
Pꝛeparate vos hodie qꝛ poſtq̃ miſſam cã
tauero ⁊ coꝛp⁹ et ſanguinẽ xpi recepero:
ſexta hui⁹ diei hoꝛa ab iſto coꝛpoꝛe ſuſcipi
et me dñs nr̃. Celebꝛata itaq; miſſa ſtans
añ altare int̃ duos monachos hinc iñ ſu-
ſtentatus vna cũ frĩbus pſallẽs aĩam deo
reddidit: tã a coꝛpoꝛali egritudine itactã:
q̃ a pollutiõe carnali mũdã. Obijt auteꝫ
qnto nonas marcij ⁊ i ſuo monaſterio tau
raco ſepult⁹ miraculis crebꝛis choꝛuſcat.

Floꝛuit aūt circa annū dñi quadꝛingēteſimum quinquageſimū nonū. Narratio.

Quedam ancilla dei ⁊ virgo ſctā abſtinētiam nouem annis cuſtodiens a quodam cantoꝛe ſolicitata eſt ⁊ coꝛrupta. Que ſtatim concipiens partu explicito nimio doloꝛe penitentie mens eius cōpuncta eſt: in tantū vt fame ſemetipſam vellet occidere lachꝛimoſis pꝛecib⁹ deū iugiter interpellans ac dicens. Tu deus magn⁹ qui totius mundi maliciam poꝛtare conſueuiſti: qꝛ tua volūtas eſt cūctos ſaluari me quoqꝫ perditam in hoc oſtende ſi ſaluti reſtituas vt qđ ex peccati mei perditione creatum eſt: ex hac luce celerius tollas: ne foꝛſitan aut laqueo aut pꝛecipitio perire cōpellar. Statimqꝫ partu diuinitus moꝛte ſubtracto illa ſe penitentie ſummis anguſtijs tradidit: ⁊ elephantioſis mulierib⁹ per annos triginta ſeruiuit. Cui⁹ humiles pꝛeces miſericoꝛs deus nō repulit: nā cuidā ſancto pꝛeſbitero reuelauit dicens. Illa virgo plus mihi placuit in penitentia ꝙ̄ in virginitate ſua. Hec vincenti⁹ in ſpeculo.

¶ De ſancto Wiſtano Rege et martire.

Sanctiſſimus ⁊ eximius chꝛiſti martir wiſtanus regali merciorum ex pꝛoſapia extitit oꝛiundus rege Wimundo ⁊ Elfleda regina parentibus pꝛogenit⁹ Qui in pueritia conſtitutus ꝙ̄ bone indolis fuerit: quantiſqꝫ pietatis inditijs floruerit cū annos pubertatis attigit bonis actibus cōpꝛobauit. Moꝛtuo autē patre eius in regnū eius ſucceſſit malens tñ celeſtis hereditatis heres fieri ꝙ̄ hereditati periture adherere: exemplū dñi ſequut⁹ imperia terrena reſpuit cōmutans ea ꝑ celeſti hereditate regine matri ⁊ regni ꝓceribus regni cōmiſit habenas. Erat aūt pꝛinceps quidam nomine bꝛithfardus qui vt domino ſuo in regno vel viuenti ſubſtitueretur: vel moꝛtuo ſuccederet ſiue iuſte ſiue iniuſte operam oīmodam dare cepit. Cupiditate itaqꝫ regnandi ſucceſus ceco amoꝛe regine ſuccenditur vt ſi ad ei⁹ matrimonium poſſet attingere per eam regni gubernacula adeptus facili⁹ regis nomen conſequeretur. Cumqꝫ ad reginā nuncios miſiſſet: illa fraudis eius neſcia: donec ſuper hijs cū filio ſuo ⁊ pꝛoceribus conſilium habuiſſet reſponſionē diſtulit. Beatus itaqꝫ Wiſtanus ſuper hijs requiſitus ſpiritus ſancti gratia edoct⁹ tale matri ſue fertur dediſſe cōſultationis reſpōſum. Mater mea chariſſima bꝛithfardus cognatus meus et compater tuus qui me de ſacro fonte baptiſmatis ſuſcipiens ad regnū celeſte regenerauit te petit vxoꝛem Sed acquieſcente conſilijs meis ⁊ ſponſum tibi non moꝛiturum tradam. Quicūqꝫ enim nubunt chꝛiſto accipientes ipſū ſponſum perpetua dote dotant in regno celoꝛum. Et illa. Si ita eſt inquit impleatur ſermo quem dixiſti vt bꝛithfardo vel alij moꝛituro non nubam. Wiſtanus igitur de matris continentia ſpe certiſſima concepta nūciis pꝛefatis matrimonii impedimenta reuelauit. Quo audito bꝛithfardus conatus eſt de moꝛte wiſtani tractare vt eo de medio ſublato pꝛopoſitum ſuum ſceleratum ad finem perducat nephādiſſimum. Furoꝛe itaqꝫ tirannico accenſus: crimen leſe maieſtatis incurrere non veritus dominum ſuum verbis pacificis ſed cogitationib⁹ fraudulentis ad colloquium ſupplicatoꝛie vt ipſum doloſe perimeret inuitauit. Acquieſcens autem rex dum colloquutioni adueniſſet: apud locum qui vſqꝫ hodie Wiſtaneſtowe nuncupatur conuenerunt: et Bꝛithfardus cogitabat qualiter dominum ſuum ſeoꝛſum a turba dolo teneret et occideret: quod quidem non vi auſus fuerat attēptare ob plebis timoꝛem que cū rege venerat. Recogitabat tamē ille ꝙ ſi pꝛin‑

cipem p̄ri⁹ percuſſiſſet milites vt acepha
los nō timeret. Venerant enī brithfard⁹
et qui cum eo erant clanculo armati con-
tra inermes. Illis igitur in vnum conue-
nientibus dn̄m ſuum ſicut filioluꝫ ad pa-
cis oſculum inuitauit ſeorſum dicēs. Ve
ni et in pace ſancta oſculum da mihi filio
le mi. At ipſe pacis amator accedēs ad eū
ait. In noīe ſancte pacis que eſt de⁹ oſcu-
lor te vt in eiuſdē noīe oſculer a te. Brith-
fardus vero nec dn̄o terreno parcens nec
celeſtem veritus deoſculando eum extra
xit gladiū quē ſub latere ſuo clā habebat:
⁊ caput dn̄i ſui quaſſando cū capulo leta
le vulnus in cono eius infixit. Quidā ve-
ro alius de circūſtantib⁹ mucrone corp⁹
regis perforauit. Supradictos aūt nūci-
os ſcꝫ iubaldū/man/⁊ edulphū eo ꝙ poſt
veritatē agnitā ſemper beato martiri ve
ritatis aſſertori vt vero dn̄o veritatis imi
tatores adheſiſſent: deteſtabiles miniſtri
eiuſdem brithfardi gladio interemerūt.
Nec mora idem brithfard⁹ diuino iuditio
percuſſus ſtatim amens effect⁹ eſt: ⁊ nec
ad regine matrimonium attingere: nec
ad regiam dignitatē ſublimari a dn̄o per
mittitur. Paſſus eſt aūt kalendis Iunij
⁊ precioſum corpus terre relinquens glo-
ſam aīam celo intulit. De loco aūt in quo
innocenter occiſus eſt colūpna lucis vſqꝫ
ad celum porrecta omibus incolis loci illi
us apparens per triginta dies ſtabat per-
ſpicua. Delatum eſt autē corp⁹ martiris
ab hijs qui tunc preſentes aderant ad mo
naſteriū de repēdon. ⁊ in manſoleo aui
ſui wiglaui cōdigno honore ⁊ ſumma re-
uerentia eſt humatū. Nec multo poſt ſpe-
cialis fili⁹ et martir regis ſuperni ad ſpe
cialem filiam romane eccl'ie: eccleſiam vi
delicet euiſhamenſem diuina diſponente
gratia eſt tranſlatus vt locum quē kenre
dus rex regia poteſtate regie libertati do-
nauit: eiuſdem regis cōſanguineus bea-
tus wiſtanus vt alter quodāmodo ſubſti-
tutus patronus regia poteſtate protege-
ret ⁊ martiris preſentia ſcētificaret. Cum
aūt beatus wiſtanus martirio vt prefer-
tur coronaretur omi anno per vnam ho-
ram illius diei qua gladijs impiorū occu-
buit in eodem loco vbi colūpna lucis ap-
paruit: capilli quales videnť in capite ho
minum oriuntur: vt per capillos a capite
eiuſdem addoleſcentis auulſos in eodē lo-
co effuſos ⁊ diſperſos: ꝗ a fidelibus tunc
ibi preſentibus colligi non poterāt adhuc
tn̄ ibidem permanentes ⁊ annuatiꝫ creſ-
centes veridica ſaluatoris approbeť ſentē
tia qua dicitur quia capillus de capite ve
ſtro nō peribit. Et cū multi martires capi
tis abſciſione martiriuꝫ cōpleuerunt: iſte
nō abſciſo capite ſꝫ tn̄ cono capitis quaſ-
ſato in modū corone victor occubuit. Cuꝫ
enī baldewinus archieps̄ cantuarienſis
ſuper predictis certificari vellet inſtante
die natalis eiuſdem martiris: miſit illuc
viros religioſos ⁊ fide dignos qui illuc ac
cedentes per ſpacium vni⁹ hore diei paſſi
onis ſue in eodem loco circa capellam que
ibi ſita eſt inter herbā viridē capillos qua
ſi hoīs quos manibus ſuis palpauerūt et
ore oſculabātur videre meruerūt. Et ite
rum poſt modicū nihil in eodem loco niſi
ſolam herbā perſpexerunt. Cū enī Wal
terus abbas qui primus francigenarū ec-
cleſie prefuit: euiſhamenſi multas ſancto
rum inueniſſet reliquias igne illas ꝓbari
decreuit. Reliquias etiā beati wiſtani de
cuius ſanctitate dubitabat in ignem co-
pioſum immiſit: ſed dn̄s ita illas illeſas
conſeruauit vt flāmis diuiſis intacte per
manerent colorqꝫ in oſſib⁹ mutatus nō eſt
Unde perterritus abbas tremulis mani-
bus teſtam capitis glorioſi martiris cum
ab igne ad locum priſtinū deportaret ca-
ſu de manibus ei⁹ ſubito in terrā cecidit:
tantumqꝫ riuū ſudoris emiſit quātū ali-
quis virorum quolibet accidēti de ſe emit-
tere poſſet. Quo viſo omēs dei laudantes

magnalia voces ad ſidera tollunt ⁊ caput cum ceteris membꝛis in feretrum honorifice reponunt.

¶De ſancta Withburga virgine.

Sancta wythburga filia fuit anne regis eſtangloꝝ ſoꝛoꝛqꝫ ſancte etheldꝛede virginis. Eius nāqꝫ ſanctitas ⁊ vite mūditia ex diuturna poſt obitum ſuū incoꝛuptione apparet. Poſt trecentos fere ⁊ quinquaginta quatuoꝛ annos coꝛpꝰ eius integrum repertum eſt ⁊ incoꝛruptū. Hec enim virgo ſancta in annis puellaribus conſtituta: cenobium apud derham conſtruxit ⁊ habitum monialiū aſſumpſit. Cōtigit enī vt cum eccłiam in eodem loco conſtrueret: nihil victualium pꝛeter ſiccū panem haberet qđ operariis ſuis apponeret. Ad vnicā ergo poſt xp̄m ſpem ſuā dei genitricem confugit ⁊ pꝛo inſtanti neceſſitate pꝛecibus rogare cepit. Cumqꝫ inter pꝛeces paululum doꝛmitaret aſtitit ei regina virginū pulchꝛitudine ineffabili decoꝛata docens eā in dn̄o habere fiduciam non ſolicitari de victu coꝛpoꝛeo: nec cogitare de craſtino. Mittite inquit diluculo puellas miniſtras ad pꝛoximum pontem ſilueſtris fluuii: ibi enim diebus ſingulis occurrent due fere lactiflue quas mulgētes ſolatium victui veſtro interim miniſtrabunt. Facto aūt mane miſit duas puellas ad pontē vno ſtadio diſtantem ⁊ ecce occurrunt illis due cerue quaſi domeſtice quas virgines mulgentes tantā lactis vbertatem expꝛeſſerūt vt hydꝛiā plenam duo viri iniecto per anſas vecte humeris ſuis efferrent ⁊ omnibꝰ copia habūdaret. Quod audiens pꝛepoſitꝰ ville tanta miracula paruipendere et irridere cepit ⁊ liuore demū ac indignatiōe ſtimulatus adductis canibus inſontes feras capere nitebatur. Eadem vero hoꝛa dum feras inſectatur: equus in obſtantē ſepem calcaribus vꝛgentibus incurrit ſepiſqꝫ acuta ſude tranſfixus ilia dū reſiliendo tergiuerſatur: ſeſſoꝛ ſupino capite excutitur fractaqꝫ ceruice exanimatur. Ablato aūt lacte ferino non defuit dn̄s ancillis ſuis ſed rediit qui defuerat victus tempoꝛe opoꝛtuno. Tandē plena operibus bonis ⁊ virtutum exemplis cum virginitatis palma celeſtia conſcendit ⁊ in cimiterio eccłie de Derham cū honoꝛe coꝛpus eius terre cōmendatur. Poſt q̄nquaginta quinqꝫ annos reſerata eius tumba ita incōtaminata inuenta eſt veſtibus et toto coꝛpoꝛe ſicut pꝛimo die in tumulo fuerat collocata. Tranſlatū eſt autem eius venerabile coꝛpus in eccłiam quā ipſa viuens ibidē conſtruxerat. De loco autem quo pꝛiꝰ ſepulta fuerat fons aque lucidiſſime emanat: multis diuerſarum beneficia conferēs ſanitatum. Cenobium tandē illud virginale incurſione danoꝛum tempeſtateqꝫ belloꝛum fugato virginū cetu in parochiam eſt deſtitutū. Tēpoꝛe regis edgari beatus ethelwoldus ep̄s monaſterium helienſe reparauit ⁊ congregata monachoꝝ caterua bꝛithnotum pꝛioꝛē wintonie pꝛimum illis abbatem fecit. Adiecitqꝫ rex eidem monaſterio cenobiū derham vna cū theſauro ſuo Witburga virgine. Cū aūt abbas cum monachis ac militia armata coꝛpus de terra leuaſſet ac per viginti miliaria terreſtri via pꝛogreſſus fuiſſet ad fluuium in bꝛenduna deuenerūt: ingreſſiqꝫ naues remis et armamentis certatim incubuere: totoqꝫ illo itinere per totā fere noctem ſtella ſplendidiſſima ſuper virginis coꝛpus rutilabat ⁊ claros radios effundēs iugiter comes ibat. Et ecce populus de derham aſſociatis ſibi illius plage plebibus fugientes cōſequitur armatus ſed ſopoꝛe omnes grauati dū tardius exploꝛant coꝛpus virginis ablatum reperiunt ⁊ ad arma pꝛoſilientes vnanimi impetu pꝛoꝛuunt bipartito agmine vtrāqꝫ ri-

pam occupant/iactant conuitia/intēptāt ſpicula/exprobrant ſacrilegia / terrorıbꝰ ⁊ clamoribus ac minis implent aera. Abbas enī cum ſuis tanq̄ ſurdus non audiens pertranſiuit: diuinumq̄ auxiliū crebris orationibus obtinēs dei protectione munitus feſſo reditu confuſis perſequutoribus abſq̄ cuiuſq̄ detrimēto cum ſancto corpore euaſit ⁊ iuxta tūbā ſctē etheldrede in tumulo honorifice p̄parato collocauit. Depoſitio vero eius octauo idꝰ Julij celebratur. Facta eſt autē tranſlatio memorata ſub brithnoto abbate helienſis ecclīe anno dn̄i nōgenteſimo ſeptuageſio quarto. Anno vero dn̄i milleſimo viceſio ſexto richardus abbas vltimus trāſtulit corpus virginis ſctē ad locū vbi vſq̄ ad noſtra tēpora requieſcere meruit. Repertum eſt corpus eius ſctiſſimū poſt tot annorum curricula integrū cum veſtibus et incorruptū. Cūq̄ monachus quidā membra virginea tangeret ⁊ flexibilia reperiret: candet roſatis genis facies virginis quaſi vite ſpiraculo inſpirata. Et cū tumba eius lapidea inconſulte ⁊ fatue tractaretur ⁊ fracta fuiſſet edificata noua breui or vno pede videtur: ſed prima virtute diuina ac ſi nūq̄ fuiſſet fracta reſolidatur.

¶ Incipit Epiſtola ad virgines xp̄i vniuerſas ſuper hiſtoria vndecim miliū virginum.

Uniuerſis xp̄i virginibꝰ pijs ecclīe filiabus ſalutem ad interminabilē perhēnis vite iocunditatē. Anno dn̄i. M.C.lxxiij. inſpirāte dn̄o piaq̄ ſp̄itus genitrice cooperante cunctorū regina nouam vndecim milium virginum hiſtoriam deſcribētes ammonitione perſuaſimus diuina hanc veſtre charitati dedicare ⁊ ſanctificare. Hec enī ſunt verba celorum regine dicentis. Tu cōi vtilitati vniuerſorū prouidere diſponis hoc opus virginibus dedicādo: igitur eis ex parte meriti ſcribas atq̄ eis dicas quatenus illas ⁊ caſtitate imitent̄ et ſanctitate. Uos itaq̄ venerande virgines atq̄ in xp̄o diligē de animo letanti cordeq̄ deuoto ſuſcipite munus vobis celitus tranſmiſſum ſcientes quoniam ſi eiſdē in ſacris virginibus debitam exhibueritis reuerentiā deuotoq̄ honore ⁊ ſtudio eas dilexeritis meritis illarū apud dn̄m ſuffragātibꝰ p̄mio vos donari perpetuo. Porro ⁊ fratribꝰ p̄memōrātis ordinis eandē quoq̄ iuſſit dedicari hiſtoriam dicens illos eſſe amatores vndecim milium virginū ⁊ veneratores eſſe precipuos. Beata quoq̄ vrſula earundem domicellarum ſacratiſſimarū princeps ⁊ magiſtra hoc opere ferme peracto cuidā viſibili ſpecie apparuit dicēs. Cumq̄ hic idem notarius hoc opꝰ deſcriberet nos vndecim milia virginū corā dn̄o ſtantes orauimus quatenus ipſe dn̄s pro labore huius opuſculi retributionis illi mercedē reſtituat. Lectores igitur noſtros monētes oblecramꝰ ne ſubito mentis vulnere ſcādalizati ſaucientur dicentes. Quis diebꝰ iſtis et modernis antiquorū facta / perſonas/noīa/conditiones/⁊ genealogias ſcire poterit aut ſtilo veraci depromere? O amice xp̄i cur ſuper hijs ambigendo dubitas? Nōne idē ſpiritꝰ qui quondā patribus nr̄is ea que ab ip̄o mundi exordio acciderūt celitus inſpirando manifeſtauit: poteſt ⁊ nunc ſacrarum virginū ſuarum expeditionē ſctām ⁊ admirabilem illarū dilectoribus ad laudem et gloriā ſuā atq̄ ad plurimorū edificationem pandendo reuelare. Explicit prologus.

¶ Incipit reuelatio noua itineris ⁊ paſſionis vndecim miliū virginū ⁊ martirū.

Deus ab eterno cūcta ſapient̄ diſponens occaſione nuptiarū nobiliſſime virginis vrſule ſuiq̄ ſponſi iuuenis regij et preclariſſimi totius orbis no

bilioꝛes domicellas virgines et iuuencu-
las ſapienti ſuo conſilio ac ꝓuidētia ad
celeſtes inuitare dignatus eſt nuptias fi-
lio ſuo regi eterno deſpōſandas perpetuo
ꝙ ſecū permanſuras. Quocirca beatarū
vndecim miliū virginū ſacre reliq̄e apud
xp̄ifideles nō ſunt paruipēdende. In vno
ſiquidē loco ciuitate colonia vniuerſe ꝓ
xpo ſponſo ſuo celeſti ⁊ amatoꝛe martirij
palmam cōſequute ſunt gloꝛioſam. Nūc
itaqꝫ per oꝛbem dei ꝓuidente clemētia
diſperſe ſuis veneratoꝛibus apud dn̄m
precibus aſſiduis ſuccurrunt ipſarumqꝫ
ſuffragijs ⁊ meritis pia celoꝝ regina ea-
rundem ductrix ⁊ patrona amatoꝛibus il
larum pie opitulari non ceſſat. Deniqꝫ in
paſſione ipaꝝ ſatis oſtendit illuſtris glo
ria earum et martirij triumphus. Euidē
tius tn̄ in virginis cuiuſdam memoꝛie fe-
licis elizabeth viſione: nobilis earū perfe
ctio ⁊ magnificentia paſſionis habet con
ſcripta. Preterea ⁊ dn̄s ipaꝝ ſponſus et
amatoꝛ amplioꝛi eas volens adhuc gloꝛia
clarificare nuper āno milleſimo cēteſimo
octogeſimo tertio que hucuſqꝫ ſup earuꝫ
peregrinatione latebant ⁊ geſtis digna-
tur reuelare. In exoꝛdio itaqꝫ narratiōis
huius iuxta eiuſdem beate vrſule admoni
tionem que ceteraꝝ ductrix extitit virgi-
num ⁊ magiſtra: paſſionis eaꝝ ſeriem tā
genus ⁊ que vel vnde fuerint atqꝫ gen⁹
et patriam oſidem⁹. Plures ſane religio-
ſoꝛum vidim⁹ ꝗ penit⁹ ignoꝛabāt cui⁹ cō
ditionis foꝛent aut nationis. De diuerſis
ſiquidē partibus erant videlicet angloꝛū
britonū/ wallionū/ ſcotoꝝ atqꝫ de alijs ad
huc plurib⁹ regnis ⁊ regionib⁹ fuerūt oꝛi
unde. Poꝛro ⁊ reges quidā/ duces / comi-
tes/ ac principes atqꝫ epoꝝ pleriqꝫ cū eis
ſunt profecti ⁊ matronarū plures gloꝛio-
ſum cū illis martirij ſubeuntes triūphū:

¶ Q̄ rex pagan⁹ beatam Urſulam filio ſuo deſponſari rogauit.

Ceterū rex quidam pagan⁹ de britānia
maioꝛi fuit oꝛiund⁹ nobilis et religioſus
vxoꝛqꝫ illius generoſa ſilr erat illuſtris ⁊
religioſa. Qui cū libꝛis carerēt quotidia-
nis bn̄ficioꝛū obſequijs: iugiqꝫ oꝛationū
inſtantia obtinuerunt a dn̄o filiam. Quā
educantes ſcd̄m legē dn̄i docebāt incede-
re: vrſulamqꝫ ꝓpꝛio noīe nūcupabant.
Hec cū ad annos perueniſſet nubiles ele-
gans valde fuit et decoꝛa vniuerſoꝛumqꝫ
oculis gratiſſima. Deniqꝫ ⁊ moꝝ illi⁹ ho
neſtas atqꝫ modeſtia vbiqꝫ predicat/ vbi-
qꝫ laudatur. Fama tādem ipſi⁹ felix ⁊ ſua
uis odoꝛqꝫ bone opinionis ei⁹ ad regē quē
dam puenit paganū: ſed diuitijs atqꝫ po-
tentia huius puelle patre foꝛtioꝛē. Rex ſi-
quidē hic auſteri erat animi ſed vxoꝛ illi⁹
ab infantia bonis pollebat moꝛibus. Qui
filium hēbat iuuenē ⁊ honeſtū in omnib⁹
Poꝛro iuuenis idem regi⁹ bone extitit in
dolis: ſpecioſus foꝛma ⁊ decoꝛus. Cui pr̄
⁊ mater ei⁹ prefati regis boni filiā in ma-
trimonium copulare querebant. Cōſilio
autē habito mittunt legatos cū blanditi-
is temptant ⁊ ꝓmiſſis parentū aīos ad
cōſenſum allicere: cū etiā minis geſtiunt
nolentes compellere. Quid plura: Religi
oſo rege ſuper filia nihilominus religio-
ſa ⁊ pudica titubante nimiſqꝫ fluctuante
ꝗd ſibi foꝛet agēdū: mittitur de celo ange-
lus hui⁹ copule paranimph⁹: ſuadet filiā
cōſenſum prebere legatis/ ſponſam voca
ri/ dotalicia ſuſcipere ⁊ ꝓpꝛiū patrē de pe
riculis imminentibus eruere: alterumqꝫ
regem vna cū filio ꝓmiſſis nuptijs leti-
ficare. Preterea ſuadet vrſulam virginē
vndecim milia virginū expetere: quaꝝ ex
ſocietate inſtruat nuptijs preparāda fu-
turis. Suſcepto igitur nuncio bono lega
ti reuertuntur in regionem ſuā: hilares
bona nunciant regem ⁊ filiū letificāt. Cō
tinuo vnieurſarū ꝓuīciarum virgines
ꝯuocātur: filie regū et ducū ⁊ principum
comitū ac nobiliū ⁊ militaris generis pu
elle. In plures ſiquidem reges tūc tēpo-

ris illa fuere regna diuiſa. Rex tñ idem
pater iuuenis labore ꝑmaximo acies vir-
ginũ electarũ plures cõgregans predicte
virgini vrſule cũ ingenti dirigit appara-
tu ⁊ gloria. Pr̃ ſane eiuſdẽ virginis virgi
nes electas elegantes nobiles vbiq; colli-
gens ⁊ adunãs illi donauit. Quas illa ve-
lut celitus ſibi tranmiſſas ſuſcipiẽs fide
xp̃i et religione virgo nobilis et religioſa
nobiliter inſtruxit. Venerũt ſepi⁹ angeli
inter eas de celis directi viſitare illas atq;
in bono corroborare propoſito. Deniq; ⁊
angeli tenebrarũ crebri⁹ nuptias eis ſua-
dere legittimas atq; ad opera maligna ⁊
deſideria carnis adimplẽda incitare. At
ille dei adiute gratia atq; angelorũ ſctõrũ
munite cuſtodia in religioſo fuerũt quo-
tidie proficientes ſtudio. Angeli ſiquidẽ
miſſi de celis btãm Urſulã oẽm futuri tri
umphi ſeriem edocentes predicũt eas co-
loniam pariter ituras glorioſoq; martirij
tropheo oẽs coronandas.

¶ Qđ ep̃orũ quidã et principũ cũ eis ſint
profecti ⁊ ꝙ puelle paruule in earum ce-
tu erant.

Interim dũ in fide xp̃i ⁊ amore tot uirgi
num inſtruunť milia ad iter diſpoſitum:
a rege patre virginis preparanť nauigia
Extiterũt inter eas puelle ⁊ ꝗ̃plures par
uule lactantes ⁊ infantule que cũ adhuc
inueniuntur non modicũ quibuſdã gene
rant ambiguitatis ſcrupulũ. Quarũ que
dam ſeptennes vel quinquennes et infra
fuerũt: vni⁹ etiã anni q̃dã vel dimidij ac
duorum menſium vix extiterunt. Et hec
erat ratio quemadmodũ nuper earundẽ
virginum quedã apparentes teſtate ſunt
Ex vobis inquiunt multe fr̃es habuerũt
⁊ ſorores / cognatas etiam ⁊ ſibi propin-
quas atq; charas matronas: que quomo
do angelis ſibi annũciantibus peregrina-
tionẽ preſcierunt inſtare futuram coronã
q; martirij virginitatis premiũ ſibi celit⁹
promiſſum: ſorores ⁊ cognatas cũ filiab⁹
paruulis ſibi aſſociantes retributiõis et-
ne premia ⁊ illas pariter optant cõſeq̃ ſe-
cum. Preuenit preterea rumor earũ et fa-
ma felix ad ep̃os terre illi⁹ ad nobiles quo
q; et militares: qui ſcientes vere q; domi
nus erat cũ eis per quẽ talia fiebant reli-
ctis ꝗ̃plures illorũ diuitijs / dignitatib⁹
⁊ terris / patria ⁊ cognatis: aſſociati ſunt
eis peregrinari ⁊ ipſi cupientes etiam mo
ri pro xp̃o. Inter eas erãt nihilomin⁹ re-
gum quidam / comitũ / ducũ ac principũ
quorum quidam illarũ patres extiterunt
⁊ fratres et amici: quidã etiã ſponſi quas
in proximo fuerunt ſi remanſiſſent cõnu-
bij legittimo iure ducturi. Interea dũ ex
penſe ad iter peregrinationis atq; naui-
gia preparantur. Angeli veniunt de celis
⁊ veniunt ſancti ac virgines ſacre conſoci
as ſuas viſitantes: illaſq; ad propoſitum
ſalubre ⁊ ſctm̃ confortantes.

¶ De genealogia btẽ Urſule ſociarumq;
ſuarũ virginũ principalium.

Prefat⁹ itaq; rex pater ſancte virginis
vrſule tres habuit ſorores et tres fratres
vna ſororũ Joſippa dicebať ⁊ chelindris
alia: tertia vero Ewlalia. Porro fratrum
vn⁹ helindi⁹ / ſcđs ludrencus / terti⁹ autẽ
herwic⁹. Uxor nãq; ludrẽci hirmegardis
eſt appellata: quorũ filia beata fuit pinno
ſa que poſt ſanctã vrſulã toti⁹ collegij bea
tarũ virginũ gerebat principatũ. Cui⁹ ſo
ror ſancta Enodia ſecũ ꝑfecta eſt ſequẽs
eam. Herwic⁹ ſiquidem vxorem habebat
que nũcupata eſt Adwigis: ⁊ tres in hoc
exercitu filias habuerũt. Quarũ vna ſapi
entia / alia ſerena / tertia eulalia vocabãť.
Btã ſane ſapiẽtia ſuper mille virgines ma-
giſteriũ habebat. Deniq; dux helindi⁹ fili
um etiã habuit probũ iuuenẽ helindium
noĩe de vxore que malcha eſt appellata ⁊ fi
lia erat nobiliſſimi principis cuiuſdã. Sa
ne vxor iunioris helidij illorũ filij anna vo
cabatur: qui duas in eodem comitatu fili
as habebant. Quarũ vna ſpes / altera eu-

froſina dicebatur. Joſippa ſiquidē illoꝝ
fratrū ſoꝛoꝛ pꝛima: maritum habebat eu
ſebium: ⁊ hic fuit dux nobilis ⁊ tres ī hoc
cetu ſctō habuit filias. Quarū vna eleu-
theria dicta eſt/ ⁊ alia ioſippa/ tertia vero
neſtoꝛia que de alia vxoꝛe pꝛocreata eſt.
Eleutheria nēpe poſt ſctām vꝛſulam pin
noſam et coꝛdulam ſuper oēs virgines ē
conſtituta magiſtra. Poſt quā btā floꝛen
tia pꝛefuit vniuerſis que filia regis exti
tit cuiuſdā incliti qui dict⁹ eſt Egidi⁹ vx-
oꝛqꝫ illi⁹ helena vocabatur. Hic quidem ſa
ne rex cōſobꝛin⁹ erat regis btē vꝛſule pa-
tris. Sancta ſiquidē floꝛētia egidij regis
filia ſoꝛoꝛē ſecū habebat noīe placentiam
magne virtutis virginē valde illuſtreꝫ ⁊
inclitā: que pꝛe moꝝ ſuoꝝ virtute animi-
qꝫ ſapiētia et ſuauitate tā deo chara exti
tit et amabilis ꝙ hoībus commēdabilis.
Que ambe illuſtriſſimis fuerūt deſpōſa-
te iuuenib⁹ ⁊ multū nobilib⁹. Poꝛro ſpō-
ſus virginis placentie nobiliſſimi cuiuſ-
dam ducis filius noīe floꝛinus ipſi⁹ amo
re illect⁹ cū ea ceteris adiunctis pꝛoficiſci
tur. Poꝛro ſoꝛoꝝ pꝛedictarū altera chelin
dꝛis filiā quoqꝫ inter ceteras habuit pla-
cidam. Tertia vō eulalia ſequuta eſt vir
gines ſanctas exulans et ipſa pꝛo chꝛiſto
Inter illas nihilominus virgo quedā ex-
titit illuſtris noīe chelindꝛis filia materte
re regis virginis vꝛſule pr̄is: ⁊ hec mille
pꝛeerat virginibus. Cuius ſoꝛoꝛ dicta eſt
virgilia cū ea in eodē exiſtens comitatu.
Coꝛdula ſiquidem virgo illuſtriſſima cu-
ius iam ſupꝛa mentionē fecimus filia illu
ſtriſſimi fuit comitis qui appellat⁹ eſt qui
rinus vxoꝛqꝫ illi⁹ adwigis dicta eſt que fi
lia fuit Harderici illuſtriſſimi Comitis.
Moꝛtuoqꝫ quirino duxit eam helindi⁹ fra
ter regis patruus btē vꝛſule in vxoꝛē. Har
deric⁹ vero comes vir mlte ꝓbitatis ami
culus erat pie regine matris vꝛſule virgi
nis. Cuius vxoꝛ vꝛſula dicebatur et erat
de dania nobiliſſimi cuiuſdā pꝛincipis fi-
lia de regali pꝛoſapia qui pꝛopꝛio noīe eb-
bo dictus eſt. Duas itaqꝫ filias virgines
illuſtriſſimas in hoc cetu ſacro habebant
Julianam et ebbinā magne virtutis et
honeſtatis domicellas.

¶ Quō comes quidā cū vxoꝛe ⁊ ſex filiab⁹
pꝛofectus eſt cū virginib⁹ ſacris.

Beata lucia virgo pꝛudentiſſima ⁊ illu-
ſtris genere ac moꝛib⁹ cognata fuit ſan-
cte coꝛdule ⁊ hec ſecū habebat ſoꝛoꝛē noīe
ſapientiam quarū pr̄ rex erat ſed pagan⁹
Hui⁹ aūt cōſobꝛin⁹ ſctūs fuit donat⁹ q̄ po
ſtea rome fact⁹ papa noīe mutat⁹ dictus
eſt ciriacus. Qui etiaꝫ occubuit relicto pa
patu eaſdē virgines ſequut⁹ cū illis inter
emptus. Pꝛefata itaqꝫ lucia pꝛudēs ⁊ ge-
neroſa extitit vna de pꝛincipalib⁹ vndeci
virginib⁹ que capita fuerūt ⁊ pꝛīcipes to
tius colegij. Et hec mille pꝛefuit virgini-
bus magiſtra illarū exiſtēs. Sctā quoqꝫ
oſāna erat filia rogerij ducis cognati be-
ate pinnoſe. Poꝛro ſctā ſapiētia virgo ſa-
piēs ⁊ nobilis: cui⁹ paulo ante mētionē fe-
cimus beate vꝛſule cōſobꝛina vna etiā de
pꝛincipalib⁹ vndecim: auūculum hēbat in
eodē comitatu ſacro euſtachiū noīe qui co
mes illuſtris erat et potēs cui⁹ vxoꝛ ſibi-
lia vocata eſt. Hic idē ſane comes ſeptem
habuit filias. Quaꝝ vna in terra iā obie-
rat natiua: ſed ſex relique virginū beata-
rum ſequute ſunt agmina. Quarū noīa
ſūt hec margarita/ floꝛētia/ euſebia/ mar-
garita/ walburgis et eleutheria. Harū ſi-
quidē ſoꝛoꝛū tres maritis copulate: et re-
lique tres virgines fuerūt. Pr̄ itaqꝫ earū
dem filiarū ſex ⁊ mater tū illarū affectu/
tum ſpe martirii excitati relictis dignita
tibus et terris ſequuti ſunt filias pꝛo xp̄o
moꝛi deſiderantes. Deniqꝫ idem comes
euſtachius frēm habebat epm̄ qui Eleu-
therius eſt appellat⁹. Hic ſil'r abiecta pō-
tificat⁹ dignitate frēm ſequut⁹ eſt ⁊ nepo
tes exulans et ipē ꝓ dn̄o. Poꝛro comitiſſa
vxoꝛ euſtachii iam dicti comitis fratrē ha

buit nobilem principē et probū qui dictꝰ eſt machariꝰ: ⁊ hic cū quatuor filiabus ad iunctus eſt illis. Quarū vna Margareta dicebaꝛ: alie Serena Aleidis Mitronia Helindiꝰ etiā minor dux nobilis ſupradictus filiꝰ patrē btē vrſule cū anna vxore ſequebatur duas filias ſctām ſpem ⁊ beatam eufroſinā. Adheſit nihilominꝰ eis beata blādula comitis cuiuſdā illuſtriſſimi filia: cuiꝰ mr̄ erat matertera btē ſapiētie: ſctē vrſule cognata.

¶ Qō quindecim principaliū virginū hic ſeries narratur acieſqꝫ vniuerſaꝝ ad iter et inſtruiꝛ.

Beata Urſula ceterarū ductrix ⁊ regina nutu dei epōrūqꝫ conſilio qui cū ea fuerūt nauigijs preparatis: accercitis ad ſe prudentioribꝰ tam virginū ꝙ viroꝝ: munerant ſodaliū acies/ꝯſtituūt principes/ eligunt ſapientiores aīoqꝫ cōſtantiores vndecim virgines. Diuiſis itaqꝫ virginū milibus cuilibet millenario vnā delegāt ex his vndecim magiſtrā ⁊ principē ſup vniuerſa q̇ppe ſacrarū virginū agmia. Iſte prime extiterūt ⁊ maiores. Beata vrſula piiſſimi regis filia oīm erat caput ⁊ princeps prudēs valde ⁊ mēte ſagax. Poſt quā beata pinoſa illuſtris cuiuſdā ducis filia patrui ſctē vrſule ⁊ ipa virgo fuit prudētiſſima ab infātia ſpūviuacis extitit animi Poſt quā ſctā cordula filia nobiliſſimi comitis cuiuſdā. Poſt quā btā eleutheria filia amite btē vrſule ⁊ ducis cuiuſdā. Poſt quā btā florentia que filia erat regis egidij qui cōſobrinus fuit patris btē vrſule. Iſte quinqꝫ virgines quaſi capita ⁊ priores extiterūt ſuper oēm exercitū virginū Poſt has vndecim elegerūt virgines regū filias ducū ⁊ principū ac comitū aīmo prudētes/mēte intelligētes atqꝫ ſagaces quarū queuis mille preficitur virginibꝰ illas inſtruēdo. Quarū iſta ſūt noīa Btā pota filia regis cuiuſdā virgo ſapientiſſima moribꝰ inſignis ⁊ ornata virtutibus Et hec ſecū duas ſorores habuit ſctām geminianā ⁊ btām iuſticiā que btē Urſule fuerūt cognate. Scdā ſctā erat benigna cuiuſdā illuſtriſſimi ducis filia quā quatuor ſequebanꝛ ſorores ſctā ſibilia/nobilia/eufroſina ⁊ euſtochia. Tertia btā clemētia filia potētiſſimi comitis: que duas ſecū hēbat ſorores ſctām Iulianā ⁊ btām Iudittam. Quarta ſctā ſapientia principis cuiuſdā nobiliſſimi filia patrui ſācte vrſule ⁊ ipa virgo illuſtriſſima ſapiens ⁊ decora que duas ſecum duxit ſorores ſanctam eulaliā ⁊ btām ſerenā. Quinta btā carpofora regis cuiuſdā filia boni et religioſi hoīs que duas ſecum habuit ſorores eutropiam ⁊ pallodorā. Sexta ſctā colūba ⁊ ipa ſiKr filia erat regis cuiuſdā ⁊ hāc ſequebaꝛ ſoror vna btā Cordula. Septima ſctā bñdicta filia cuiuſdā pricipis incliti et deuoti: ⁊ iſte quatuor erāt ſorores ſecū comitātes decore ⁊ prudētes: ſancta cornula prudētia/ſapiētia illuſtris. Octaua ſctā odylia comitis cuiuſdā filia potētis ⁊ iſta duas ſecū ſorores habuit vnam adultā ⁊ alterā lactentē btām iuliā ⁊ ſanctā vrſiciā. Nona beata chelindris que extitit comitis viri potentis nobililiſſimi et diuitis filia ⁊ ipa illuſtriſſima moribus ⁊ genere prudenſqꝫ valde fuit atqꝫ elegans que ſecū habuit ſororē ſctāꝫ virgiliā. Decima ſctā ſibilia q̄ fuit filia regis viri prudētis ⁊ ſtrenui ⁊ hāc tres ſequute ſūt ſorores ſctā iuliana/lucia ⁊ eugenia. Undecima btā lucia virgo prudentiſſima ⁊ illuſtris aīo ⁊ genere regis cuiuſdam filia et hec cognata extitit ſponſi ſctē vrſule que ſolam duxit ſororē paruulā noīe placidaꝫ Porro iſte vndecim virgines ſuper vniuerſum ſacraꝝ virginū cetū gerebāt magiſteriū ⁊ quelibet illarū mille prefuit virginibus regens eas ⁊ gubernās. Fuerūt preterea inter eas vt ſupradictū eſt: epiſcopi/principes/⁊ nobiles ꝙplures earundem virginū plurimarū parentes. Qui

dam etiã ĩparũ ſponſi extiterũt multarũ ſed ad ipſarũ nuptias necdũ peruenerãt ſponſo celeſti eos preueniente. Comitiſſe ſimiliter interfuerũt quedam ⁊ duciſſe atq̃ regine exceptis nobilib⁹ adhuc matronis cõpluribus. Extiterũt etiã inter illas nutrices q̃plures q̃ ſibi ardore martirij ⁊ deſiderij paſſionis anhelabant. Deniq̃ rex iunior filius regis btẽ vrſule ſponſus duas illic ſorores habebat vnã infra annos puellam et alterã nubilẽ q̃ comiti cuidam nobili deſpõſata eſt et iuueni. Que cũ ſctã vrſula ⁊ ceteris virginib⁹ xp̄m habere ſponſum recuſauit comitẽ illi preponẽs ad matrẽ redijt nuptura marito. De qua frater eius btẽ vrſule ſpõſus ait. Soror mea plus gloriam et dignitatem dilexit terrenã q̃ celeſtez reuerſa ducẽs comitem maritum. Qui poſtmodũ ĩ breui male obijt interempt⁹. Tũc illam ſero penituit ſacrarum virginum deſeruiſſe comitatum ⁊ ipſa in breui poſt mortua eſt.

¶ De nũero regũ et epõrũ qui de Anglia cũ ſacris ſunt virginibus profecti ⁊ pariter cum eis fuerũt trucidati.

Regũ et epoꝝ qui cũ eiſdem xp̄i ſacris virginib⁹ de britãnia ſunt profecti ⁊ illarum patria venerũt breuiter hic genealogia ⁊ series tangit̃ ſed in fine hiſtorie huius in alio volumine cõuerſio illoꝝ et ſtatus exponet̃ latius. Quinq̃ ſiquidem ep̄i eas de anglia ſunt ſequute ſ; plures illis poſtea ſunt additi in diuerſis regionibus et regnis. Prioꝝ aũt epoꝝ hec eſt ſeries ⁊ genealogia. Quoꝝ vn⁹ ſctũs erat Willelmus qui proprio vocat⁹ eſt noĩe michael: pater vero illi⁹ willelm⁹ dicebat̃. Inde iſte traxit cognomẽ vir ſane prudẽs et ſapiens nobiliq̃ ortus proſapia ac de regali ſtirpe progenit⁹. Cõſobrin⁹ etenim erat regis ſancte vrſule patris ⁊ multas ĩ hoc ſacro virginũ comitatu habuit cognatas Porro ſanct⁹ iacob⁹ vir ſtrenuus frat̃ ipius ⁊ btã geraſina ſoror illi⁹ matrona illuſtris cũ trib⁹ filiabus proficiſcentes ſecũ fuerũt. Alter epoꝝ ſane columban⁹ dicebatur et de regali cetus proſapia fili⁹ fuit ſancte alexandrie iluſtris duciſſe ſororis vrſule matris. Uir nãq̃ prudẽs erat caſtus magniq̃ conſilij ac ſctẽ conuerſationis. Terti⁹ vero epoꝝ btũs erat ywanus vir grandeuus boneq̃ vite ſagax et prudẽs atq̃ ab vtero matris ſue ſp caſt⁹ extitit. Erat etiã ip̄e de nobiliſſima ſtirpe ꝓgenit⁹ auũculus m̄ris vrſule virginis ⁊ btẽ alexandrie ac ſctẽ eulalie. Quart⁹ eporum deniq̃ ſctũs fuit eleutherius vir nobilis et ſapiens in om̄ib⁹ quoq̃ prouidus magniq̃ conſilij et induſtris. Iſte frater erat beati euſtachij comitis cui⁹ vxor ſibilia ſecũ fuerit in eadẽ expeditione cũ ſex filiabus. Quintus itaq̃ epoꝝ ſanctorum lothari⁹ erat vir ⁊ ipſe generoſus ac de regali progenitus ſtirpe. Conſobrinus vero erat nobiliſſimi iuuenis btẽ vrſule ſpõſi vir prudens et boni teſtimonij caſt⁹ animoq̃ ſtrenuus et bene diſcret⁹. Porro de ep̄is qui poſtmodũ illis ſunt in itinere aſſociati nihil nos ſcim⁹ excepto ceſario meldenſi ep̄o nobili viro: cuius nos caput habemus partemq̃ corporis eius. Deniq̃ felicis memorie virgo elizabeth hoc ſatis de illoꝝ ſerie ſcribẽs exponit. Que inter ceteros epos ſctõs ſctm̄ mauriciũ eẽ narrat fratrẽ matris vrſule virginis. Nunc de regũ quorundã ſerie que nuper ſũt celitus reuelata narremus. Quoꝝ quidã p̄res et fratres auunculi et ſponſi extitert̃ quarundã virginũ illarũ quos ipſe rex celeſtis mirabili ſua et dulci gratia per eaſdem virgines mirabiliter conuertit. Prim⁹ illoꝝ ſctũs fuit olofernes iuuenis preclariſſim⁹ rex et filius regis beate vrſule ſponſus hic cũ eis non eſt profect⁹ ſ; poſtmodũ illis de roma reuertentib⁹ maguncie aſſociatus pergit cũ eis coloniam: ⁊ felicem vna cũ eis martirij adept⁹ eſt palmam. Hoc aũt nomẽ olofernes nequaq̃ il

li eſt ꝓpꝛiū ſed ꝓpter virtutē aĩ multaꝫ
⁊ coꝛpoꝛis pulchꝛitudinē ita eſt cognomi
nat⁹ quē dña elizabeth ethereū vocat. Se
cūd⁹ aūt erat inclitus iuuenis rex oliue-
rus nobiliſſimi regis oliueri ſenioꝛis fili⁹
q̄ per ſpōſam ſuā virginē oliuā illuſtriſſi-
mā eſt ꝯuerſus. Que magni regis cleopa
tri erat filia qui patru⁹ extitit vꝛſule pr̄is
Terti⁹ fuit cropho⁹ iuuenis p̄clariſſim⁹
rex ⁊ regis pinnoſi fili⁹ illuſtriſſimi q̄ cuꝫ
vxoꝛe cleopatra virginū aſſociat⁹ eſt col-
legio. Erat etiā hic idē rex cropho⁹ virgi
nis vꝛſule cognat⁹. Quart⁹ rex erat luci
us pr̄ pote virginis q̄ pꝛima fuit vndecim
virginū p̄ncipaliū: vir erat nobiliſſimus
potēs ⁊ vite bone Hic vxoꝛe regia piiſſima
moꝛtua p potā filiā ſuā et duas illi⁹ ſoꝛo-
res ꝯuerſus cū illis ꝓficiſcitur. Erat aūt
ipe virginis vꝛſule cognat⁹. Quint⁹ ſane
rex clodoneus fuit vir ſtrenuus ⁊ foꝛtis ⁊
religioſus: q̄ cū vxoꝛe regina noīe blandi-
na pia ⁊ religioſa p filiā eugeniā nobileꝫ
duciſſam ⁊ per maritū ipi⁹ ducē piiſſimū
alexandꝛū ꝯuertitur ⁊ duas filias ſecuꝫ
ducētes ſacris aſſociantur virginib⁹. Se
xtus ſiquidē rex erat canutus vir nobilis
⁊ grādeu⁹ magneq ꝓbitatis hō ⁊ virtu-
tis. Qui vna cū vxoꝛe balbina illuſtri re-
gina ⁊ pꝛudētiſſima ꝯuerſus eſt. Qui fi
lioꝝ duoꝝ ac quatuoꝛ filiarū feliciter exē-
plo attracti atq exhoꝛtatiōe perſuaſi vni
filioꝝ ſuoꝝ karolo regnū relinquētes pe-
gre pꝛo xp̄o vniuerſoꝝ rege ⁊ dño pꝛofe-
cti ſunt. Septim⁹ regū pipinus de oꝛien
tali terre illi⁹ plaga cū vxoꝛe illuſtri mar
garita pꝛoficiſcitur. Erat aūt ipe rex Ur-
ſule virginis ꝯſanguineus. Quatuoꝛ ſa
ne filij eoꝝ et tres filie religioſum regem
⁊ matrē deuotā reginā ⁊ piam cū filijs et
filiabus vndecim liberis ſequūtur ꝓ xp̄o
vero rege attēptantes oīa. Octauus ete-
nim rex odulphus iaꝫ dicti regis pipini fi
li⁹ homo religioſiſſim⁹ cū vxoꝛe dioniſia
honeſta valde regina ⁊ virtuoſa pr̄i ⁊ ma
tri adiunctus pergit cū illis: filios vero ⁊
filias ſecū ducētes oīmibuſq mūdi pōpis
abrenunciātes leti dūm ſequūtur. Non⁹
quoq regū Anit⁹ noīe vir diues ⁊ pꝛob⁹
filias duas ſequut⁹ illuſtriſſimas virgi-
nes btām Columbā ⁊ ſoꝛoꝛem Coꝛdulam
Sctā deniq colūba ex nūero fuit virginū
vndecim pꝛincipalium. Auunculus pꝛete
rea erat odilie virginis que vna erat vir-
ginum pꝛincipalium. Decim⁹ ſane regū
erat firanus qui multa moꝛuꝫ pꝛobitate
pollebat ⁊ hic cū vxoꝛe ſibilia illuſtriſſimā
filiaꝫ ſibiliā ⁊ tres illius ſoꝛoꝛes ſequut⁹
eſt. Deniq btā ſibilla virgo pꝛudēs ⁊ ho-
neſta valde de pꝛincipalib⁹ fuit vndecim
virginib⁹ mille virgines gubernans. Un
decim⁹ ſiquidē regū erat inclitus rex da-
noꝛum tetridus qui per vxoꝛem oliuam
adhuc valde iuuenculam conuerſus illā
ſequebatur iungens ſe ſacratum virginū
cetui. Hec eadem oliua filia ducis de ſaxo-
nia viri nobiliſſimi quaſi apis ſtudioſiſſi
ma circuit querēs quos ad dominum cō-
uertat. Nos ſane omnes reges ⁊ reginas
ducēs et comites ſubſequentes: non aude
mus affirmare legitimos: ſed cum virtu
te/potentia/diuitijs/et genere regib⁹ cō-
parari: et regum nominibus appellari.
Nos itaq veritatem diligentes pure ve
ritatis tramitem incedētes reuelata ſcri-
bimus: falſitatis ambaginē pꝛoꝛſus dete
ſtantes. Erant enim regum regna modi-
ca ſicut in libꝛo regum legitur: quia tri-
ginta duo reges contra tres ad bellū ve-
nerant pꝛeparati.

¶ Quod ſibi ſunt ꝯcoꝛdantes in hac vn-
decim milium virginum expeditione fra
ter huius hiſtoꝛie notari⁹ et domina Eli-
zabeth.

Ut auctoꝛitate alioꝛum ⁊ teſtimonio no
ſtrā tueamur puritatē virgis xp̄i elizabeth
deuote in mediū pꝛoferemus teſtimoni-

um ⁊ q̄d illa de tam ſublimiū perſonarū
perfectione ſentiat oſtēdamꝰ. Ait enim de
Colonia ſe titulos ſibi trāſmiſſos vidiſſe
epoꝝ/reginarū/⁊ duciſſarū/virginū no-
biliſſimaꝝ vndecī miliū ſocioꝝ ⁊ ſociarū
Inter quos btē geraſine ſilicienſis regi-
ne repperit titulū ⁊ quatuoꝛ filiaꝝ eiꝰ vir
ginū vniuſcꝫ filij ſui adhuc pueri. Et hāc
totiꝰ exercitus virginū dicit eſſe pꝛincipē
⁊ ductricē atqꝫ ſoꝛoꝛē regine mrīs vꝛſule
virginis. Pꝛeterea ⁊ reginā ꝯſtātiā regni
cōſtantinopolitani imperatricē ⁊ virginē
aſſerit interfuiſſe cū ſctō marculo epo ipi
us auūculo. Sctām quoqꝫ axparam illu-
ſtriſſimā duciſſam ⁊ filiā matertere pꝛe-
clariſſimi iuuenis vꝛſule ſpōſi affuiſſe de
ſcribit. Nos itaqꝫ ipi quā nūqꝫ vidimꝰ te-
ſtimoniū in hac parte ꝓhibemꝰ: qꝛ que de
iam dictis ſcribēdo ꝓtulit ꝑſonis vera ſūt
⁊ multo minꝰ q̄ꝫ eiuſdē materie veritas ex
poſcat ſcripſit. Q̄d tn̄ iuuāte dn̄o ꝑ nos la
tiꝰ ſupplebit. Axpara ſane hec eadē et du
ciſſa fuit et regia ſapiēs valde ⁊ induſtria
ac ꝓuida. Poꝛro alias de ipa ⁊ filiabꝰ eiꝰ
atqꝫ cōſobꝛinis ipius. Auchira duciſſa et
filiabus eiꝰ quatuoꝛ ⁊ eleutheria comitiſ-
ſa ac filia ſua virgine lucencia pꝛeclariſſi
ma tractabitur. Aderat etiā ſibilia regia
magne virtutis iuuēcula ſctē eulalie filia
vꝛſule virginis matertē. Regina vō noꝛ-
wēnoꝝ hodierna cū filia virgine hodierna
affuit. Regina pꝛeterea ſuanoꝝ vn̄dicta
cū duabꝰ filiabꝰ virginibus iacincta ⁊ ſo
phia ſilr aderat. Regina etiā lucretia iam
añ pagana ab angelo xp̄i ammonita cum
duabꝰ reginis ⁊ filia eiꝰ decēni virgīe ſctiſ-
ſima cū eis pꝛoficiſcit. Regina ſiquidē pꝛe
clara noīe religioſa valde ⁊ elemoſinaria
marie iā cū duabꝰ filiabꝰ virginibꝰ ſapi-
entia ⁊ charitate ſequit illas. Rex ſane bo
nifaciꝰ iam añ paganꝰ cū filia bonifacia
virgīe religioſiſſima aderat. Rex etiā lau
rentiꝰ iā añ paganꝰ atqꝫ xp̄ianoꝝ inimi-
cus ſeuꝰ tirānꝰ poſtea nutu dei coꝛreptus
mirabiliťqꝫ conuerſus ex lupo agnꝰ effici
tur. Qui ſponſam ſuā ſequitur reſiudem
virginē btiſſimā regis coꝛchanie filiā de
hibernia. Deniqꝫ ⁊ ipaꝫ reginā reſiudem
ſpōſe ſue mrēm cū duabꝰ reginis cuſtoꝛa
⁊ magmoꝛa ſecū ducebat: quaꝝ vna erat
ſoꝛoꝛ ipius. Affuerūt adhuc plures taꝫ de
hibernia q̄ꝫ de ceteris regnis pꝛicipū filie
regū ⁊ duciſſarū ⁊ comitiſſaꝝ. Filia etiā
arthuri regis de bꝛitānia btā nathalia at
qꝫ ſctā polodoxia cū ſoꝛoꝛe nilia ipius co-
gnata policarpi regis filia virgines illu-
ſtriſſime cū nobili virginū aderāt comita
tu. Filia nihilominꝰ affuit magni regis ⁊
ducis incliti nichomedis euſtemia virgo
pꝛudētiſſima ⁊ deuota valde cū ſoꝛoꝛibꝰ
eudonia ⁊ eugenia virginibꝰ pꝛedictarū
virginū cognate filie vō quōdā regis noꝛ
mānoꝝ q̄ nūc comes appellat de noꝛmā-
dia: btā doꝛothea ⁊ ſoꝛoꝛ eiꝰ lucia cū ſuo
affuerūt comitatu nobiliſſimo. Filie pꝛete
rea quōdā regis flādꝛēſiū q̄ nūc comes dꝛ
lucia ⁊ germana cū mre theodoꝛa p̄clariſ-
ſima matrona. Affuerūt ꝑegrinātes pꝛo
xp̄o filia ſane ducis bꝛabātini louaniēſis
gyaua atqꝫ cognata ipiꝰ ywana filia auū
culi eiꝰ ⁊ due filie comitis ywanēſis yſa-
mia ⁊ herdara cum illis ꝓficiſcunt. Filia
etiā ducis friſonū elizabeth cognata regi
ne danoꝝ ⁊ ſoꝛoꝛ ipius ſilr ꝓgūt cū illis.
Dux vō alexāder cū vxoꝛe ſua ⁊ filiabꝰ q̄n
qꝫ. Dux leo cū vxoꝛe ⁊ tribꝰ ſoꝛoꝛibꝰ. Dux
vō ſincerꝰ iwari regis filiꝰ cū vxoꝛe ⁊ filia
tayſi ⁊ duabꝰ ſoꝛoꝛibꝰ illis adheſit Pꝛeťea
cū ceťis pꝛīcipibꝰ ducibꝰ ⁊ comitibꝰ affu-
it hardericꝰ comes illuſtris auūculꝰ regie
virgīs vꝛſule mrīs cū vxoꝛe vꝛſula mulie
re deuota ⁊ ſtrenua mrtūqꝫ laudabili. Ab
iſta vꝛſula cōitiſſa regia vgo vꝛſula nomē
accepit. Hēbāt ſane ſecū tres filias iulia-
nā ⁊ ebbinā virgīes p̄claras atqꝫ aldewi
gē duciſſam coꝛdule virgīs mrēm. Eliza-
beth virgo ſctiſſima iohānis magni pꝛin-
cipis filia: cuius mr elizabeth dicebatur ⁊

erat ſoror ſancti ceſarij epi meldenſis int cetera que agebāt mater hec et filia domi nā nr̄am intimo affectu dilexerūt Unn̄ ipa regina celorū materiā dans fr̄i expeditionem earū ſcribenti iniunxit vt eam ſcribēt. Eſt ei ſeries expeditionis ei⁹ pulchra Sctā etiā neſtoria virgo affuit illuſtriſſima cuius mater egidia filia fuit henrici magni regis Walliorū. Pater ſiquidē neſtorie virginis dux erat euſebi⁹ ⁊ erat eadem virgo ſoror eleutherie ⁊ ioſippe virginū ex parte patris. Ecce predictorꝝ regum ⁊ reginarū/ducū/comitum/⁊ principum illuſtriſſimarū virginū ⁊ matronatum expeditionem: ſerie pulcherrima ſingillatim deſcripſimus in alio volumine ⁊ pleniorem in quibus lector (ſi eā vſqꝫ ad finem pelegerit) virginū plurimarum nobilium ⁊ domicellarū laudabilem vitam mirabitur et religioſam conuerſationem earum ⁊ pudicam.

¶ Quō ſacre virgines celitus iubētur iter arripere.

Cumqꝫ virginum earundē a deo diſpoſitum peregrinatiōis tp̄s inſtaret ſacreqꝫ expeditionis dies affuiſſet diuinit⁹ admonent iter arripere atqꝫ ad naues confugere. Tūc ſurrexerūt oēs virgines ille curſiꝫ ad nauigia feſtinātes. Nulli dubiū quin ſanctorum multi tam angelorꝝ q̄ ceterorꝝ affuiſſent illas deducentes illiſqꝫ congratulantes. Aderat preterea ⁊ ſathan cū innumerabili ſatellitum ſuorū multitudine aliquas ex ip̄is impedire volens. At ille diuina ſunt protectione munite ⁊ maligni ſpiritus vacui reuertunt ⁊ inanes. O quantus ibi luct⁹ quātuſqꝫ meror ⁊ planctus cum filie tam nobiles tāqꝫ decore et elegantes a parētib⁹ ⁊ amicis abinuicē ſeparant atqꝫ ſpes nl'la decetero foret remeandi. Gladi⁹ tui amoris ih̄u bone hoc fecit bis acutus q̄ ſeparauit filios ⁊ filias a parentibus a charis ⁊ notis. Cōfeſtim vt oculo parentū amicorūqꝫ obtutib⁹ velifi-cantes ſubducuntur angelica deductiōe gaudētes cōfortant: illorumqꝫ preſentia delectate que retro ſunt oblite ad gaudiā ſibi promiſſa feſtinant. Porro lactētes infantule que vberū lacte nutriri ſolebāt iā nullo ꝓrſus mamillarū nutrimēto alebātur: ſed digitos in ora mittebāt ⁊ ſtatiꝫ de ip̄is digitis rorem ſibi celit⁹ miniſtratuꝫ ſugebāt cui⁹ vigore ſuſtentabant nec vnq̄ in eodē itinere vt paruulorꝝ mos ⁊ natura ſordebant ſe madefacientes: ſed nec plorantes vagiebāt alijs inferētes moleſtiam. Et iſte in nūero vndecim miliū nō fuerunt ſed etiā ſunt annumerate. Quarum nūer⁹ paruularū fere ad q̄ngentas habebat. Sed ne alicui iſta incredibilia videant ⁊ friuola que de ip̄is infantibus dixim⁹ ecce que nuper in nr̄a parochia cōtigiſſe percepimus ad confirmationē horum proferemus. Deniqꝫ matrona tres ī partu edidit infantulas. Harū vna quindecim ſuperuixit diebus/alia trib⁹ hebdomadis/tertia quatuor. Nulla ſiquidem illarū vel vberū vel cibi alicuius alebatur nutrimento dū adhuc viuerent. Ecce adhuc in medium ꝓferam⁹ que ab honeſtis abbatib⁹ quibuſdā ac viris et mulierib⁹ pro certo ꝯperim⁹. Uirgo quedā iam prouectioris exiſtens etatis ſctēqꝫ conuerſationis ⁊ vite multis annis lecto decūbēs in inferiori corporis parte ferme premortua nullum cibi vel pot⁹ deguſtat alimentum: aliqn̄ tn̄ parū eſce ingerit ori. Qua maſticata ip̄aꝫ ſubſtantiā expuēs egerit: at ſic ſolo illius ſucco alitur. Preterea vix oui vni⁹ teſtā vino plenā hauriēs ſumit: ⁊ hec eſt dieta illi⁹. Idem ſane vini tantillum taliter hauſtum intrinſec⁹ conſumit naturali eſtu ⁊ nō eget vt ſaltē de lecto raro moueat: ſed nec ꝓpter requiſita nature mouet de ſtratu ſuo. Itē ex plurib⁹ dei miraculis q̄ ip̄e pia dignatione ſua in quibuſdā nobis bn̄ notis opat ad illorꝝ teſtimoniū q̄ de ip̄is adhuc ſacris virginibus

ſum⁹ dicturi narrabim⁹. Quãdã dei fa-
mulam nouim⁹ & virginē que frequēter
in oȓone dū ſpūs ſancti ſuccenderet amo
re ſurſum in aerem ſubleuata ſtabat ora
tiões ſuas perficiēs. Quod ſil'r abbati cu
idam religioſo quē ſatis cognouim⁹ acce
diſſe percepimus. Deniqȝ aliqñ de rebus
ſuis cuidã ciſtelle nr̄e impoſuim⁹ diligēti
cura claue ferrea firmantes que poſtmo-
dū illa obſerata archa manu tenebat no-
bis oñdēs. Quid ergo mirū ſi dñs ſacrarꝝ
virginū ſponſus aliqua mira cū illis ope
ratur romã eas deducēdo atqȝ coloniam
reducendo. Ecce cū hic nuꝑ idē notarius
ſuper quibuſdã que in hoc continent vo-
lumine dubi⁹ heſitaret miraculis illi celi
tus dicebaẗ: qꝛ que ſcripſiſti oĩno vꝑa ſunt
atqȝ adhuc tanta & tam miranda inẗ eaſ-
dem virgines dñs patrauit miracula que
ſi ſcripta forēt vix aliquis hoĩm illas cre-
dendo fidem preberet.

¶ Qñ rex olofernes vrſule ſponſus diui
nit⁹ iubeẗ ſequi ſponſam ſuam.

Maligni aũt ſpūs qui ad illarū bene…
diſceſſū tēptãtes ſi aliqd ſui iuris in eis re
perirent fruſtratos ſeſe dolentes aggre…
unẗ pncipes quorꝝ filie ſororeſqȝ abier…t
& cognate: dolore nimio illorꝝ corda ſauci
ant. Adeo reuera plurimorꝝ meror extitit
grauis ſuper illarū abſentia vt vix mltis
tēporib⁹ ꝯſolatiõis medelã reciperet. Si
cut eni egiptij quondã ſuis ſpoliabantur
principib⁹ & charis in mari rubro diuer
ſis ita nũc multarū regna illuſtriſſim…
ſpoliant virginib⁹/matronis/& principi
bus: quocirca graui gemūt luctu flentes
nunq̃ reuer…as. Adhuc aũt dolor addiẗ
dolori letali… & exitialis cū in breui
poſt fili⁹ regis rex iuuenis olofernes icli-
t⁹ & pi⁹ totiqȝ pplo char⁹ & accept⁹ btē vir
ginis vrſule ſponſus: grã inſpirat⁹ diui-
na patriã & regnū deſerē diſpoſuit q̃ ſpes
toti⁹ tre illi⁹ extitit et regni: Ipſe quidem
dino fret⁹ auxilio celeſtiqȝ adiut⁹ ammi-
niculo ſponſam ſuã exercitūqȝ illi⁹ piarꝝ
virginū agmina aĩo inſequiẗ virili ange-
lica protectiõe deduct⁹. Beat⁹ q̃ppe iohã-
nes appl's atqȝ angelici quidã ſpūs ſepe
illi affuerūt pie deducentes eū a maligno
rū ſpirituū ifeſtatiõe defenſabãt. Hic idē
vero euãgeliſta dulciſſim⁹ ab ipo earūdē
virginū pegrinatiõis exordio ſꝑ illis ade
rat in bono ꝯfortãs ꝓpoſito & vſqȝ in finē
eas pia ſolicitudine gubernãs. Cūqȝ idē
iuuenis cū ſuis comitib⁹ virgines ſacras
ſumma inſequereẗ feſtinãtia demones il
lum frequētes impetentes retrahere nite
bantur mala ſuggerentes. Qui dei ꝓte-
ctus cuſtodia angelicoqȝ munitus p̃ſidio
ceptū iter deuot⁹ proſequiẗ. Iã eni ante
multo dilectiõis ardore eſtuãs eandē ſpō
ſam vtpote rex inclit⁹ mitis & pi⁹ ſui pre-
ſentia gl'ia magna nobili apparatu & ho-
nore regio viſitauit. Ubi ſecretorꝝ eiuſdē
…s q̃ celit⁹ reuelata illi extiterūt cō-
…ãti aĩo inſtitit et fideli quaten⁹ hos
…ce ſcd̃m dei diſpoſitionē oĩa ꝯſūma-
…oficiſcerentur.

¶ …ꝰ i duob⁹ dieb⁹ et dimidio anglis du
…b⁹ vſqȝ coloniã peruenerunt.

Quēadmodū quõdã moyſe de egipto po
pulū iſraeliticū in terrã ꝓmiſſiõis ducēte
aderat dĩna cuſtodia nocte dieqȝ illos ꝓte
gēs: ita nũc virginū iſtarū ſctis agmini-
bus angelorꝝ affuit frequētia & tãta ſctō
… ipra et circa conuerſantes oēm eis
me… auferrēt & meſticiã dulci ſua viſiõe
& ꝑſentia. Deniqȝ & infãtuli q̃ in ceterarꝝ
vlnis geſtabanẗ & ſinib⁹ viſiones angeli
cas ammirãtes inſolitaſqȝ illarum perſo
nas et effigies rutilantes ſurſum in aerē
digitos extendentes pre ammiratione ſo-
nos emittebãt dicētes ha/ha/velociſſimo
ſiquidē curſu naues mare ſecãtes ad ma
gnū reni fluuiū trãquilla nauigatiõe deo
ducēte angelicoqȝ ductu regēte proſpere

peruenerūt. Ubi cōtra eiuſdē reni curſū
⁊ impetū beliſicantes tertia die circa ſex-
tā colonienſi ciuitati applicuerūt ⁊ pluſꝙ
octo dierū iter in duobꝰ diebꝰ et dimidio
perfecerunt. Poꝛro ſcriptoꝛ paſſionis ea-
rundē virginū dicit eas inter diem et no-
ctē a poꝛtu quē ingreſſe ſunt naues ad di-
etam ꝓpe coloniā perueniſſe in vicū quē-
dam qui dicitꝰ tileſoꝛence. Potuit enī fieri
vt aliquoꝛū pꝛincipū charitate detineren-
tur ⁊ hic tertia die coloniam peruenerunt
Illic ab epō ⁊ ciuibus eiuſdem ciuitatis
[ho]noꝛabiliter excepte per biduū quieuerūt
[Nu]ncdū ſane aduenerat felix illarū trium-
phi tps ⁊ agonis quo in eodē loco erāt pꝛe-
cioſo coꝛonāde martirio. Nā gēs hunoꝛū
barbarica ⁊ crudelis longe adhuc aberat
a quibus fuerunt in pꝛoximo perimende
Unū rurſus angelico ammonentꝰ reſpon-
ſo quatinus romā pꝛoficiſcantꝰ: ibiqꝫ deo
ac genetrici eiꝰ btē atqꝫ aplīs ⁊ ſctīs quoꝝ
illic reliquie habebātur ⁊ coꝛpoꝛa ſeſe cō-
mendant aſſerentes etiā pollicētur quont-
am de roma reuertentes in eadē ciuitate
beati agonis adepture ſunt triumphum.
Quoꝝ acquieſcentes monitis naues re-
petunt atqꝫ ab archiepō reliquiſqꝫ ciuibꝰ
et nobilibus cum ſummo deducuntur ho-
noꝛe a quibus etiam neceſſaria quibus in-
digebāt copioſe miniſtrabantur.

¶ Nō baſiliam venientes relictis ibi na-
uibus pꝛoceſſionis oꝛdinabant romam tē-
dentes.

Igitur dño glorioſaqꝫ matre eius virgi-
num ſanctarū regina necnon et angelis
eas ſanctis pꝛoſpere deducentibus deni-
qꝫ contra ictum fluuij et curſum fluētis
reni tendentes tribus diebus et dimidio
pluſꝙ octo dierum iter expleuerunt baſi-
liam adeuntes ciuitatem. Quo cum per-
ueniſſent ab ipſo epiſcopo ciuibus et ma-
gnatis honoꝛifice excipiuntur. Illic na-
ues relinquentes domino ſueqꝫ matri be-
nedicte ſe cōmendantes: ad iter ſe pꝛepa-
rant deſideratum. Acies inſtruuntur pul-
cherrimas pꝛoceſſiones oꝛdināt decētiſſi-
mas. Pꝛefata etenim elizabeth virgo xpī
deuota baſilienſem epiſcopum cū eis ro-
mam ſcribit pꝛofectum atqꝫ martirij pal-
mam colonie vna cum eis conſequutum
Siquidem non ſubuehuntur nec curri-
bus nec quadꝛigis ſed nec muloꝛum aut
equoꝛū reuelantur miniſterio. Habebāt
tamen epiſcopi et pꝛincipes necnon et de
ipſis matronis et virginibus que intꝰ eas
fuerunt excellentioꝛes quedam ferme ad
centum equos et mulos ſeruiatios qui eo-
rum apparatus deferebant et ſarcinas.
Poꝛro decenti oꝛdine ſuas inſtituunt aci-
es et pꝛoceſſiones. Una fuit omnium vn-
decim milium pꝛoceſſio. Beata ſane Urſu-
la quandoqꝫ in medio: quādoqꝫ etiam in
capite omnium cum epiſcopis quibuſdā
et ſacerdotibus pꝛeceſſit cum matronis ⁊
virginibus ad hoc ſibi aſſumptis. Habe-
bat bea[ta] ſecum ſoꝛoꝛem patris beatā eu-
laliam et duas matris ſue ſoꝛoꝛes matro-
nas honeſtas ⁊ pꝛudentiſſimas ſanctam
eulaliam et ſanctam eugeniam que Ale-
xandꝛia dicebatur. Concoꝛdi namqꝫ pꝛo-
ceſſione illis incedentibus nulla (vt mos
eſt) iuuencularum ac virginum hac et il-
lac ſe abꝛumpens diſiūgebat. Tanta de-
niqꝫ angeloꝛum ac virginum ſacrarū fre-
quentia de celis ad eoꝛum cuſtodiam ade-
rat directa vt eoꝛum perſonas miro vide-
rent vbiqꝫ ſplendoꝛe refulgentes. Non ſo-
lum adulte et maioꝛes illoꝛum aſpectum
mirabantur et pꝛeſentiam: verum etiam
paruule vt ſupꝛadictum eſt in eoꝛum in-
tuitu iocundabantur et ſuper illoꝛū ſplē-
doꝛe iocantes vehementer gaudebāt. Sū-
ma namqꝫ diſciplina gradientes: incedē-
tes modeſtiſſime in verbis et geſtibus ſe
habebant. Poꝛro pleriqꝫ lectoꝛū qui paſ-
ſiones earundem virginum legerunt hi-
ſtoꝛiā arbitrabātur eas viroꝝ carere ſola-
tio ⁊ comitatu qꝛ ibi nulla fit mētio viroꝝ

Si tñ diligentiꝰ eadē hiſtoꝛia ꝯſidereť fa-
cillime aīaduertēt illas viroꝝ gubernari
cōſilio adiutoꝛio ⁊ miniſterio. Legitur in
paſſione illarū qꝛ ſub vniꝰ diei et noctis
ſpacio ꝓpe coloniam velificantes vene-
rūt ad opidū foꝛēſe vbi nauiū vela dimit-
tebantur⁊ anchoꝛe exponebanť/hoſpitia
eis pꝛeperabantur ad pernoctādū mane
illis neceſſaria emebanť/anchoꝛe retrahe-
bantur/vela in malis ſuſpendebāť/claſ-
ſeſqꝫ gubernaculis regebanť. Per quos
iſta fiebant niſi per viros in arte peritos:
Audemꝰ ſane cōfirmare vti paulo añ di-
uinitus eſt reuelatū pluſꝙ̄ trecentos eſſe
viros in illarū comitatu: quoꝝ ducenti et
pauci plures cū eis voluntarie martirij
palmam ſubierūt. Pꝛe numeroſitate ve-
ro virginū multarū nulla in paſſione illa-
rum fit mētio matronaꝝ aut viroꝝ. Dña
ſiquidem elizabeth ⁊ viros ⁊ matronas ⁊
reginas ⁊ comitiſſas in earū ſcribit ſocie-
tate fuiſſe qđ et nos appꝛobamꝰ.

¶ Qđ ſine īpedimēto ⁊ abſqꝫ difficltate ꝑ
arctas vias ⁊ difficiles alacriť inceſſerūt.
Poꝛro veſtimēta illarū ⁊ calciamēta nl-
lo atterebanť laboꝛe ſꝫ nec magno aliqua
earū tedio laboꝛabat aut graui difficulta-
te. Nec etiā egritudinis alicuiꝰ ſenſerunt
diſpendiū neqꝫ nimie laſſitudinis graua-
bantur faſtidio. Oīa eis extiterunt iocun-
da vniuerſa illis ſuccedebant pꝛoſpera.
Deniqꝫ et puelle octo aut quinqꝫ annoꝝ
cum ingēti alacritate ibant ⁊ vix vllā qñ-
qꝫ laſſitudinē ſentiebant. Mirabile eſt ſa-
tis quod nūc referemus: ſed duris coꝛdi-
bus et obturatis auribꝰ fere videbiť īcre-
dibile: qꝛ nulla eis via quantūcūqꝫ arcta
fuerit et anguſta eſſe potuit impedimēto
adeo ſane expedite in laboꝛioſis gradiebā-
tur vijs queadmodū ſi in planis irent ac
ſpacioſis. Sicut enī quedā earūdē virgi-
nū ſacrarū nuper rñdebāt cū ſuꝑ ipaꝝ vi-
is interrogarentur ⁊ itinere ſi aliquaꝫ in
anguſtijs itineribꝰ dificultatē paterenť
nullo ſe viarū incomodo grauari fatebā-
tur vel artari atqꝫ adijcientes dicebāt ve-
luti ſi multe aīe in paruo alicuius paradi-
ſi regno vel loco tenerentur modico ita et
nos in ipſo itinere nulliꝰ vie artabamur
grauamine nullaqꝫ via nobis fuit angu-
ſta. Que cū ſepe ad riuos fluminū vada
ad artiſſimos fluuioꝝ tranſitus veniſſēt
abſqꝫ difficultate ⁊ abſqꝫ ſui leſione tran-
ſierunt ſine miniſterio nauigij alicuius
aut pontis. Qualiť iſta fierent ⁊ quomo-
do per artas incederent vias ac montium
ardua tranſcēderent ⁊ fluminū vada trā-
ſirent: ignoꝛamꝰ penitus nec etiā vt reue-
lentur oꝛando inueſtigare audemꝰ. Nos
ſane cū mirantibꝰ pariť ammiramur⁊ in
hijs ſicut in ceteris deū mirabilē pꝛedica-
mꝰ. Diuina ſiquidē opa ⁊ iuditia noſtro
ſenſu cōpꝛehēdere nō poſſumꝰ nec eſtima-
re audemus. Reuelata ſcribimꝰ et ad ea q̄
nō ſunt reuelāda deū ac ſctōs eiꝰ vt reue-
lētur nequaꝙ̄ cogimꝰ: legiť ꝙ dñs qnqꝫ
milia hoīm de qnqꝫ panibꝰ ⁊ duobꝰ piſci-
bus ſaciauit ⁊ ꝙ vndecī cophini pleni de
fragmētis ſuperāt comedētibꝰ. Operaba-
tur ibi dñs in hoibus operať et hic pꝛout
vult in virginibꝰ. Sed cū ipe virgines ſa-
cre quō hec fierēt ſumma inſtantia inter-
rogarenť affuerūt plures ſtatim rñdētes
Quid nos tantū ꝯſtringis interrogando
abſqꝫ difficultate et ſine leſione nr̄i tran-
ſiuimus. Et ſcias pꝛo certo qꝛ plura de no-
bis nō ſcripſiſti que ſunt admirāda. Que
cū ſero vel mane dietam ſibi deliberātes
pꝛoponerēt ibi vel ibi pernoctabimꝰ abſ-
qꝫ dubio ⁊ ſine impedimēto cū permaxia
ſui coꝛdis iucūditate illuc ſero ꝑuenerūt

¶ Qđ nulla ſuper eas pluuia cecidit ex q̄
de palatio regio egreſſe ſunt eundo romā
⁊ redeundo.

Ex quo ſane ab aula regis btē vꝛſule pa-
tris diſceſſerūt nullo ꝑfundebanť imbꝛe
pluuiali euntes romā ⁊ redeūtes qꝛ diui-
na eas clemētia ab oīm moleſtia pꝛotexit

Sed ne hoc alicui incredibile videatur narrabimus quoddã ſile qđ multis bñ cõpertum eſt. Deniqꝫ beatus bernardus abbas clareuallenſis dũ aliqñ ſub diuo videlicet ſub aere cũ fratre quodã ſedẽs lr̃as dictaret: alterqꝫ illas ſcribendo notaret: ecce vbiqꝫ in circuitu pluebat et ipſi a pluuia ſcribentes illeſi permanſerũt ⁊ intacti. Aderat ſane ſacris virginibus in omnibus piiſſime celorũ regine cuſtodia et gratia fida illarum ductrix ⁊ pia fideliter eas ducẽs quã imitate ſunt virginitatis ſue florem filio ſuo virginũ piarũ ſponſo offerẽtes. Porro infantule que in ſinibus quarundã geſtabãtur: nullo vt ſupradictũ eſt cibo vel vberum lacte alebantur: ſed cũ forte digitũ ori imponerẽt: exinde nutrimentũ diuinitus ſibi datũ ſugerũt. Reliquarum vero ꝙ plures virginũ nequaꝙ tã multo indigebãt cibo ꝙ dei gr̃a que illas forinſecus cõſeruãs gubernabat: intrinſecus aderat cõfortãs eas ⁊ ſuſtentãs. Qui autem horum que ſcripſimus incredulus fuerit legat vitas patrũ ⁊ inueniet plures in ebdomida ſemel modico cibo guſtato ſuſtentatos. Legat ⁊ vitam marie egiptiace ⁊ inueniet eã duobus panibus ⁊ dimidio per decẽ et ſeptẽ annos ſuſtẽtari: ac poſtmodũ paucis herbarum radicibus viuere. Deniqꝫ pluſꝙ valerẽt iſte virgines in edẽdo ↄſumere: omni illis amminiſtrabantur copia. Angelorũ eni quidã ipſarũ ductores queadmodũ dña nr̃a nup ait eas ſemp precedẽtes honeſtorum ſpecies virorum ſibi aſſumpſerũt: accedẽtes ad maiores ciuitatis et primos quo nocte fuerãt venture ſup illarum eis aduentũ predixerũt Qui cũ gaudio de pluribus occurrerunt locis nobiles matrone plebei ⁊ villani cum deuotione feruenti offerẽtes neceſſaria. Fertilis enĩ erat annus tẽpuſqꝫ habũdans bonis vniuerſorum copiã prebebat. Noctibus ſepiſſime in pratis quieſcẽtes dormierũt nullius moleſtie ſentiẽtes grauamen. Tota nãqꝫ nocte immẽſi lũis claritas ſup eas atqꝫ in circuitu illarũ choruſcãs radiabat. Ad arduos tandẽ montes alpiũ venientes necnõ ad ipm montẽ qui ceteris ⁊ altitudine preminet ⁊ horrore accedẽtes: ꝗ ſolo etiã aſpectu robuſtiſſimorũ quoſqꝫ virorũ terrere ſolet facilitate ſumma trãſiuerũt. Tanta ꝗppe agilitate vt quedam ait illarũ virginũ tam ille que infantulas geſtabãt in brachijs cõſcendebãt ꝙ ⁊ iſte que abſqꝫ onere nihil portãtes ſcãdebant Adeo reuera facile vt illa dixit ipſis patuit eiuſdẽ mõtis ardui aſcẽſus ⁊ alti queadmodũ alicui nr̃m in domo aliqua ↄmorãti ↄcederetur vſqꝫ ad oſtiũ eiuſdẽ domus peruenire. Deniqꝫ ⁊ dña nr̃a cũ de ipſo monte atqꝫ ſuper alijs eiuſdẽ itineris difficultatibus interrogaretur: ait ꝙ videretur illis ipm montem concendentibus quaſi in planiſſima via icedẽtes atqꝫ bñ ſpacioſa ambularent Quõ aũt hec fierẽt fateor me penitus ignorare.

¶ Quõ ipſe virgines ammirabãtur ſepius quõ montiũ viarũqꝫ grauiũ itinera tranſierunt.

Ut ã ſiquidẽ vrſula vti teſtabatur necnon ⁊ alie quedã cũ ſuper harũ difficultatibus viarũ interrogarentur: tũc tpis ſeſe vehemẽter ammirari dicebãt: ⁊ qualiter eoſdem mõtes ceteraqꝫ itinera difficillima trãſirent. Porro dña nr̃a dulci ſua eas gr̃a crebrius ↄfortãs letificauit: ita vt cõſolatiõe ipſius benigniſſima oĩs illis labor leuis fieret ⁊ delectabilis. Oẽ preterea cibi corporalis delectamentũ multis faſtidio erat. Aderat plane illis dulcis virginũ regina gubernãdo eas ⁊ regendo cũ ſuis angelis ⁊ ſctis illas cuſtodiẽs. Unde nullus latronum/furũ/aut predonũ eis obeſſe potuit aut corruptor. Plures ſiquidem virginũ ⁊ matronarũ nobiliũ que occurrerũt eis viſitantes illas: bono exẽplo ipſarũ attracte xp̄iqꝫ gr̃a intus operante patriã ipſe ac parentes reliquerũt: xp̄m ſequute ſũt omnũ regẽ verũ. Poterit aliqs lectorum ſuper

hijs et ceteris que ſupra dixímꝰ vacillan
do dubitare aut irridendo improbare diſ-
ſimilans dei omnipotentiā eiuſqȝ clemē-
tiā conſiderare: qui qñ vult et quō vult in
ſuis operat̄ ſeruis ⁊ ācillis ipē mirabilis
deꝰ mirabilit̄ in oībus agens. Conſideret
primo earundē virginū quāta ſit multi-
tudo: quāta nobilitas ⁊ teneritudo ꝙ cele
ſti reſponſo angelico nūcio dū adhuc fo-
rent in terra natiua predicunt̄ romā ꝓfi-
ciſci nauigio vſqȝ baſiliam venientes de-
fuerūt tante multitudini bige et quadri-
ge equi et muli pedeſtres ire nō valebant
niſi dñs illaꝝ dirigeret greſſus pie operā
do in eis. Qui ſane quondā iſraeliticū po
pulū de egipto fugientē duce moyſe per
mare rubꝝ ſicco pede atqȝ per deſertū in
colūpna nubis ⁊ ignis ī t̄rā ꝑduxit repro
miſſionis multiſqȝ ſignis et prodigijs il-
los certificauit: hic idē dñs potēs ⁊ clemēs
ſuas etiā virgines teneras ⁊ nobiles at-
qȝ puellas/ſignis/virtutibꝰ/prodigijs et
magnalibus quibꝰ ipē magnꝰ et mirabi-
lis voluit per vias artas ſemitas ⁊ ſiluas
montes arduos et alpes/ riuos ⁊ fluuios
traducere potuit et perducere. Si cui au
tem impoſſibilia vident̄ ⁊ deū cui oīa ſūt
poſſibilia ī ſuis virginibꝰ iſta nolle putat
operantē ſi paſſiones ſctōꝝ legit et vitas
atqȝ ſctārū virginū atqȝ matronarū ma-
terias ⁊ geſta necnō ⁊ vitas patrū in me-
moria habuerit dñmqȝ ī illis mirabiliter
operantē cognouerit: credet ⁊ cognoſcet ī
hijs etiā virginibꝰ ſuis illum magnifice
agentē. Legitur etiam de beatiſſima ma
ria egiptiaca: q̄m cene dñice nocte ſigno
crucis edito pede ſicco iordanis fluuium
zozimam peruenit ⁊ ſumpto corpore dñi
⁊ ſanguine iterū remeās in ſpacio vnius
hore viginti dierū it̄ in corpore adhuc cor-
ruptibili explens ad interiora deſerti di-
uinitus adiuta peruenit: vbi etiā mortua
poſtmodū eſt inuenta. Scripſimꝰ ſuperi
us qȝ angeli ⁊ ſupra ⁊ circa illas viſibilit̄
cōuerſantes apparerēt: qđ tñ nō audemꝰ
aſtruere qȝ qualibet die ⁊ quauis hora vi-
ſibili ſpē illis apparentes ab eis cernerēt̄
¶ Nō ceſariꝰ meldēſis epūs cis eſt adiun-
ctus: ⁊ ꝙ apoſtolicus cū cardinalibꝰ et ro
manis nobili eas exceperūt ꝓceſſione.
Que cū ad vnā dietā prope romā veniſ-
ſent btūs ceſariꝰ meldēſis epūs vir prudēs
⁊ honeſtꝰ cū ſuo ſuꝑuenit comitatu nā et
ipē ſil̄r romā eēt profecturus. Qui cū oc-
curriſſet cognita illa itineris cauſa iunctꝰ
eſt eis parit̄ cū illis proficiſcēs. In eodē
ſane virginū collegio hic idē epūs ſororem
ſuam repperit ſctām elizabeth matronā
religioſam ⁊ valde honeſtā cū filia ſua eli-
zabeth preclariſſima virgine ⁊ deuotiſſi-
ma: filiū etiā illic repperit alteriꝰ ſororis
ſue iuniorem/helindiū ducē illuſtriſſimū
vxoremqȝ ipius filiū patrui btē vrſule pr̄is
Inuenit etiam ibi duas filias eiuſdē du-
cis ſctām ſpem ⁊ btām eufroſinā. Sed et
plures inter eas repperit cognatas. Nꝝ
ſpū dei accēſus ſeq̄tur etiā virgines ſa-
cras corpꝰ ꝓ dño traditurꝰ ⁊ aīam. Hunc
etiam duo ſequūtur de ſuis capellanis ⁊
quatuor de comitatu ſuo laici. Cūqȝ pro-
pe romā cū oīni mētis alacritate ſane ⁊ in
columes vniuerſe veniſſēt ipē quidē apl̄i-
cus cū clero ⁊ cardinalibꝰ. principibꝰ/ ma
tronis et virginibꝰ/ plebeis et ciuibus in
magno exultatione/nobiliqȝ proceſſione:
vt dignū erat illas excepit. Preterea ⁊ de
vicinis ciuitatibus vicis ⁊ caſtellis prope
rabāt tā nobiles q̄ plebei gloriam earum
certatiz videre. Tota deniqȝ ciuitas illis
obuiā venit ammiratione capti ſimul et
nouitate Uirgines aūt xp̄i virginali grā
refulgentes mirabilem de ſe cūctis opini-
onē virtutis ⁊ decꝰ ſparſerūt: inſigne ce-
leſtis grē ⁊ boni odoris fragrantiā omni-
bus miniſtrarunt. Que cum illic quatu
or dierum morā facerēt orationis gratia
ſctōꝝ loca circumeuntes ⁊ eccl̄ias agonis
ſui triūphū atqȝ martirij ſacri calicē quē ī

xp̄o erāt bibiture dn̄o et ſue genitrici glo
ſe atq₃ aplis reliquiſq₃ ſctis deuote cōmē
darūt: fuerūt etiam inter eas virgines q̄
plures cathecumine q̄ cū adhuc ī palatio
regis eēnt ſctē vrſule pr̄is accepert̄ celit⁹
rn̄ium ꝙ rome forēt baptizāde. Jlle vero
tūc tp̄is aſtāte clero ꝛ cardinalib⁹ et ma-
gnatis ab ip̄o ap̄lico cū ingēti glia bapti-
zant ꝛ honore. Quaꝝ prime ꝛ nobiliores
btā erat lucia ꝛ ſctā anaſtaſia duoꝝ filie
regū que ambe extiterūt cognate iuuenis
illuſtriſſimi ſctē vrſule ſponſi.

¶ Nō aplic⁹ per viſum eſt ammonit⁹ vt
relicta dignitate apoſtolat⁹ proficiſcatur
cum eiſdem virginibus.

Paucis itaq₃ dieb⁹ illic ſacre virgines
morā facientes licentiā expetūt redire p̄-
ponētes. Quarū exēplo ciriacus papa tūc
romane ſedi p̄ſidēs accēſus recōſigna-
ta ſui apoſtolat⁹ dignitate romanis mul-
tis tn̄ eū retrahere volētib⁹ earūq₃ comes
efficit̄ virginū atq₃ caput illarū de cetero
ꝛ magr̄. Jp̄i deniq₃ pape ciriaco tres in vi
ſu apparuerūt ſcti candidi exhortātes eū
quatin⁹ relicta dignitate parat⁹ ſui cū ſa
cris virginib⁹ comitaret̄ exemplūq₃ bonū
ceteris preberet tante ſublimitatis cōtē-
ptu. Promittētes etiā pollicent̄ ei ꝙ ꝛ ip̄e
coronā foret eternā per martirij palmam
adepturus. Preterea inquiūt aſſerentes
q̄m ſi rome remāſerit in breui tn̄ ſit mori-
turus. Qui q₃ cōtra volūtatē cardinaliū
romaniq₃ ſenat⁹ cōſiliū illinc diſcedēs pro
ficiſcit̄ de cathaloco romanoꝝ pontificū
nomē ipſius delet̄. Cui⁹ reuera nomē co-
rā dn̄o int̄ xp̄i martires precioſos in libro
vite perpetuo ſcriptū cōtinet̄. Habeat eti
am ip̄e quaſdā in hoc ſacro virginū colle-
gio cognatas propria ſibi conſanguinitate
ziūctas. Deniq₃ ſctā ſibilia vxor btī euſta
chij martiris ꝛ comitis cū ſex filiab⁹ ſuis
ei⁹ extiterūt cognate inſup ꝛ alie de cetu
illarū q̄ plures. Porro ducente illas ihe-
ſu xp̄o celeſti pio duce: gubernāteq₃ eas
mūdi regina ſp̄ virgine maria denuo re-
uertunt̄. Inanes ſiquidē ꝛ vacue redire
nō poterāt: q̄m nutu dei preceptoq₃ dn̄o
iter iſtud p̄fecerūt. Sane eundo romā et
redeūdo iuxta virginis elizabeth bōe me
morie viſionē plures illis adiūcti ſūt eo-
rum itineris earum et corone facti parti
cipes.

¶ Nō cardinales duo ꝛ principes duo cū
alijs quibuſdā papā ciriacū ſequunt̄ ꝛ ꝙ
maguncie olofernem inuenerūt.

Btō ſiquidē ciriaco pape ſubrogat̄ ī ſum
mū pontificē vir prudēs et bon⁹ multaq₃
morū honeſtate cōſpicu⁹. Mire vero fuit
abſtinētie caſt⁹ amator dei ꝛ pauperum
Porro btm̄ ciriacū duo ſequūtur cardina
les ponci⁹ ꝛ petrus: quoꝝ vn⁹ petr⁹ vin-
centius dicebat̄ q₃ binoīs erat. Sequunt̄
et illos diaconi duo kalixtus ꝛ kilian⁹. Ho
rū prior fili⁹ erat ſororis ciriaci pape ꝛ alt
cognat⁹ Proficiſcūt̄ cū eis ſbdiaconi tres
Ambroſi⁹ Juſtin⁹ atq₃ xp̄ianus. Seque
bat̄ ſilr̄ eū btūs Florēti⁹ eccl̄ie romane ar
chidiacon⁹ qui ꝛ ip̄e cognatus fuit eiuſdē
apoſtolici ꝛ ſex filiarū ſupradicti comitis
vxoriſq₃ illi⁹. Principes etiā duo comita
bant̄ cuȝ eis ſctūs eugeni⁹ ꝛ btūs nicho-
ſtrat⁹ parati ꝛ ip̄i vna cū virginib⁹ aīas
ſuas dare pro xp̄o. Deniq₃ et ſeptē de fa-
milia pape ſequuti ſunt eū. Porro matro
na quedā nobilis ei⁹ neptis: que dicta eſt
herrengardis cū filia ſua ꝛ trib⁹ eū ſeque
batur puellis. Exercit⁹ itaq₃ xp̄i tāt⁹ vir
ginū ꝛ tā ſublimiū perſonaꝝ de roma pro
ficiſcēs cū ingenti gaudio ad ciuitatē co-
loniā exultationis tripudio tendebāt celi
tus ſibi promiſſam felicis triumphi coro
nam pre oculis habētes totoq₃ affectu illā
deſiderātes ad brauiū feſtināt Paucis ſa
ne diebus ciuitatē baſiliam vbi naues ſu
as reliquerent adierūt. Quas denuo in-
trantes inſigni magūcie applicuerūt ciui-
tati que eſt ſup renū ſita. Quo dū peruiſ-
ſent repperērunt ibi iuuenē illuſtriſſimū

btē vꝛſule ſponſum moꝛibꝰ ⁊ gn̄e nobiliſ-
ſimū. Hic pꝛidie ante ductu angelico cum
pluribꝰ ſocijs quoꝝ quidā erāt xp̄iani: et
quidā cathecumini venerat paratꝰ ipſe ⁊
comites eius pariter cū ſpōſa ſua ꝑ amo
re xp̄i pꝛopꝛiū ſanguinē fundere. Deniqꝫ
virgo xp̄i elizabeth dicit illū ⁊ mr̄em ſuā
cū filia paruula ⁊ ep̄m quendā noīe clemē
tem adduxiſſe. Cuiꝰ aduentū btā vꝛſula
triduo anteꝙ̄ illuc veniſſēt angelo ſibi an
nūciante pꝛeſciuit. Cōtinuo itaqꝫ leticie ⁊
gaudij vniuerſis ingens oꝛitur exultatio
qm̄ ſup eius aduentū oēs fuerūt iucundi
tate immēſa gratulātes. Egrediētibꝰ eis
de nauibꝰ occurrit cū clero archiep̄s ⁊ ci-
uibꝰ excipientes vniuerſas virgines atqꝫ
ſocios eaꝝ nobili pꝛoceſſiōe in leticia ma-
gna ⁊ exultatione biduo ſane ibi pauſan-
tes moꝛā faciūt. Interim iuuenis regius
btē virginis vꝛſule ſponſus qui iā trien-
nio ante cathecuminꝰ extiterat cū ingen-
ti nobiliū gl̄ia ⁊ pꝛincipū a btō ciriaco pa-
pa baptizat᷑. Qui coꝛde deuoto baptiſmi
gr̄az ſuſcipiēs deo ⁊ hoībꝰ dilectꝰ vniuer
ſiſqꝫ qui eū nouerāt ⁊ viderant amabilis
erat ⁊ gracioſus. Aſſiſtente illi btā vꝛſula
ipſiꝰ ſponſa cū oībꝰ ep̄is ⁊ cardinalibꝰ re
gibꝰ et pꝛincipibꝰ atqꝫ vniuerſo illiꝰ ciui-
tatis clero. Baptizati ſunt etiā cū eo qui-
dam ſocioꝛū eiꝰ qui cū ipſo conuenerant
qm̄ iā añ cathecumini extiterāt.

Qō angeli de celis aſſūt vbi vꝛſule vir
ginis ſpōſus baptizatur.

Aperto ſiq̇dē celo angeli lucis a deo di-
recti veniūt illuc pꝛeſentes cū alijs cōplu
ribꝰ ſctōꝝ perſonis huic tā feſtiue ſolenni
tati cōgaudentes. Deniqꝫ ipē iuuenis re
gius tante virginis ſpōſus adhuc virgo
exiſtēs nūꝙ̄ mulierē cognouit aut vxoꝛē ꝫ
cuſtodiente illū matre ſua ⁊ doctrinante
optima muliere ⁊ piiſſima regina: que in
oīmi caſtitate/mūdicia/ ⁊ moꝝ honeſtate
eū inſtruēs erudiuit. Diſcāt ergo matres
ab iſta ſumētes exemplū: ⁊ doceāt filios
ſuos ⁊ filias atqꝫ familiam caſte viuere/
iuſte et pie incedere. Poꝛro ⁊ ipē in earū-
dem ſacrarū virginuꝫ cetu plures hēbat
cognatas de quaꝝ nūero iſte fuerunt btā
bn̄dicta ⁊ lucia que de vndecim pꝛincipa
libꝰ virginibus erāt atqꝫ anaſtaſia virgi
nes illuſtriſſime ⁊ pꝛudētes valde necnō
⁊ alie ꝙ̄ plures. Fuit etiā btā lucēcia cum
eo virgo pꝛudentiſſima ⁊ nobilis tam aīo
ꝙ̄ genere filia patrui pr̄is ipīꝰ vꝛſule ſpō-
ſi cū mr̄e honeſtiſſima comitiſſa. Pat᷑ ita-
qꝫ eiuſdē iuuenis rex ſenioꝛ de lupo ⁊ vꝛ-
ſo crudeli mutatꝰ in ouē in pꝛopꝛio regno
baptizatꝰ bona obijt moꝛte ⁊ in vera chꝛi-
ſti cōfeſſione. O quāti tūc gaudij iocundi
tas vniuerſos letificauit cū iuuenē tā ge
neroſum ac nobilem ſpōſe nobili viderēt
in oī pꝛobitate coequari ⁊ honeſtate. Ele-
gantiſſime vero erat illa pulchꝛitudinis
elegās et iſte nimis fuit ⁊ decoꝛꝰ. Uiginti
ſane ⁊ quinqꝫ annoꝝ ⁊ ſeptē mēſiū ferme
extitit eo tempoꝛe idem iuuenis ⁊ illa fe-
re decē ⁊ ſeptē annoꝝ erat ⁊ triū menſiū.
Quid plura: filiꝰ ille regis ⁊ rex iunioꝛ in
clitus ⁊ illuſtris atqꝫ ipā nihilominꝰ filia
regis incliti ⁊ regina nobilis ac generoſa
immenſam cūctoꝝ leticiam q̇ ad tā admi
randi gaudij ſpectaculū venerant ſubito
ꝯuertūt in lachꝛimas ⁊ merore nimio vni
uerſos ſauciant. Feſtināt ergo ꝙ̄ totiꝰ ad
vꝛauiū: ꝑperant ad diu deſideratum ſibi
martiriū filie regū/ducū/ ⁊ pꝛincipū: im-
mo reges ipī cū reginis/duciſſiſſis/ ⁊ co-
mitiſſis feſtināti curſu pergūt coloniam.
Quo cū perueniſſent reppererūt gentem
hunoꝛū barbaricā ipām obſediſſe ciuita-
tem. Princeps igit᷑ eoꝛūdē barbaroꝝ ex-
tra murū reſidens ſuper tanta puellaruꝫ
ml̄titudine atqꝫ domicellarū exercitu am
miratꝰ eas fecit ſibi pꝛeſentari. A quibus
moꝝ genꝰ patriam atqꝫ aduētꝰ illaꝝ cau-
ſam diligēti requirit inueſtigatione. Btā
q̇ppe vꝛſula cū ſponſo ſuo parit᷑ pꝛeſenta-
ta tiranno pꝛotinꝰ oculis eiꝰ placuit ⁊ al-

mū in illam totū iniecit ammirās virgīs elegantiā/pulchritudinis expauit decorē ⁊ eamqꝫ ſibi ſociari cōcupiuit. Quē virgo iā añ a celeſti ſpōſo ⁊ regis filio eterni do talicijs ſubarrata celeſtibus ꝯtēpnens ne phandis eis acquieſcē deſiderijs refugit. Porro añꝙ in man⁹ incidiſſēt tirannorū bono ⁊ ſalubri vtebanť conſilio atqꝫ bea ti laurentij exemplo: qui thezauros eccle ſie dedit pauperib⁹ agētes: quicqđ illis ex penſarū/veſtiū precioſarū/ thezaurorū atqꝫ ornamentorꝫ erat reſiduū ciuitate co lonia expendētes ecclīs xp̄i pauperib⁹ ero ganda reliquerūt. Cōſiderēt iſta diuites/ prelati/et nobiles/ep̄i/⁊ comites: q̄ eccleſi as xp̄i ⁊ paupes ſpoliāt: q̄ de alienis labo rib⁹ ſe ditant ⁊ poſt mortē res pauperꝫ im peratorib⁹ ⁊ diuitib⁹ relinquūt ſibiqꝫ in fernalia ſupplitia mercātes ꝯquirūt. Ec ce virgines iſte ſuiqꝫ comites/reges/ du ces/et principes/regine/ducille/ ⁊ comi tiſſe/terras diuitias/patriā/honores/di gnitates/⁊ parentes cōtēpnunt exulātes ꝓ xp̄o corpora ſua tradūt ꝓ deo ad ſuppli tia pro quib⁹ eterne vite conſequuti pre mia perhennis gaudij iocūditate regnan tes cum xp̄o perfruuntur.

❡ Quō ſctā vrſula ſue mortis ſeriem atqꝫ ſodaliū ſuarū referēs expoſuit ⁊ ꝙ demo nes ꝓ earꝫ interēptione laborabāt.

Ceterū princeps ille hunorꝫ dir⁹ nimis ac truculēt⁹ cū virginis ipſius vrſule ſan cte ſodaliūqꝫ ſuarū inuictā cerneret men tem nec ad ea que voluit illas poſſe defle cti. Aſtutia circūuētus agit diaboli: vt ſo cie virgines ſocijqꝫ ſodales viri pri⁹ ſub btē vrſule interimanť preſentia. Arbitra tur eni ꝙ illa ceterarꝫ nece territa tāto ce leri⁹ ei conſentiat volūtati ipſius prebens effectū. Porro ſpōſus virginis inclit⁹ a la tere ſponſe ſue gladio percuſſus interimi tur optatā felicis martirij palmā ꝓ xp̄o iugulatus accepit. Dehinc graſſanť car nifices innoxiū fundētes ſanguinē noxio ſe maculauere piaculo. Ipſa deniqꝫ virgo btā debachari cernēs in ſodaliū nece ma lignos ſtat impterrita nec minis tiranni vincitur: nec ꝓmiſſis delinita circūuenit. Porro hec eadē virgo vrſula hec eadē nu per cuidā aſſiſtens ſuper ſerie paſſionis ſciſcitanti ſic ait. Princeps ille putabat mentē meā ad amorē ſuū inclinare. Un de oēs pri⁹ fecit corā me inficī virgines quo facili⁹ ei conſentirē. Sed cū nollē ini quis eius cōſilijs praueqꝫ acquieſcere vo luntati oīm fere nouiſſimā me fecit occidi ⁊ ſagitta in corde percuſſa iterij. Uniuer ſis ſociabus meis interēptis ⁊ ſocijs me in ſui iuſſit adduci preſentiā ibiqꝫ necari Unde accidit vt a ſponſo meo vnius lapi dis iactu ſemota perimerer. Ecce hec ſūt eiuſdē virginis verba. Iſta ſane loqueba tur latine adhuc autē adiūgens dixit. Cū qꝫ iam eſſem⁹ interficiende en infinita de monū multitudo affuit diuerſas mōſtro rum ſpecies ⁊ formas habentiū. Qui ar mis varijs armati per totū cāpū vbi era mus iugulande hac et illac diſcurrentes ad nr̄m interitū excitāt interfectores. De niqꝫ et aer totus vſqꝫ ad celos angelis et ſctis atqꝫ virginib⁹ ſacris ⁊ matronis be atis apparuit plenus qui ad noſtrū vene rant agonis ⁊ martirij triumphū.

❡ Quō de quouis ſctōꝫ ordie plures illis obuiam veniunt qui aīas illarum ad cele ſtia gaudia perferant.

Uniuerſi celeſtiū ordinū chori tā ange lorꝫ ꝙ reliquorꝫ ſctōrū inq̇t eadē virgo de ſuis cōſocijs plura nobis obuiā milia mi ſerūt preť thronos qui paucos de ſuo ag mine in occurſum nr̄m direxerūt. Thro ni nāqꝫ ita in dei preſentia ꝯfirmati ſunt vt facile ab eo ſeparari nō poſſint. Sꝫ cū ab angelis in celū deferemur ipiqꝫ ſcti no bis vbiqꝫ letātes occurrerūt. Uicinius ta mē nobis erāt ꝓpiuſqꝫ ad nos acceſſerūt ſctārꝫ virginū multitudines atqꝫ btārꝫ ma tronarū acies que quaſi certatim ad nos

properantes familiari⁹ nobis adheſerűt. Et cű apertis celis ab angelis ceteriſqȝ ſanctis qui nobis gaudẽtes occurrerãt cű ingenti tripudio introduceremur: vniuerſi ferme ſcti qui in celo remanſerãt cű ſummo nobis gaudio occurrerűt: oĩa cantib⁹ dulciſonis ac iubilatione replẽt ſuauiſſĩa in preſentiã dñi atqȝ in conſpectű matris eius glorioſe nos perducűt. Qui nr̃e continuo congratulantes victorie iubent angeli quaten⁹ ſtolis induamur virginalibus/coronis adornemur prefulgidis. Introducimur ſiquidẽ in mãſionẽ quandã a ceteris virginib⁹ ſacris ſeiunctã: iam añ nobis a deo preparatã vbi pariter nos vndecim milia virginű cű perhenni ſumus iocunditate letantes. Ex latere ſane vno matrone ſacre cõſortes nr̃e deputatã ſibi habẽt mãſionẽ ineffabili claritate choruſcantẽ in qua ⁊ ipẽ felici gaudio ſunt exultantes perpetuo. Porro btũs Michael et ſctũs euãgeliſta iohannes q̃ comites nobis indiuidui fuerűt ac cuſtodes toto itinere nr̃o extiterűt cű plurib⁹ angelorű obſequiis ⁊ ſctõꝝ cű ego fere oĩm nouiſſima interimerer: Aĩam meã cű ſumma leticia ſuſcipientes dño ſueqȝ genitrici btẽ eã offerunt preſentantes. Hic reuera btũs extat finis virginű btiſſimarű vndecim miliű ſociorűqȝ illarű laudabilis ⁊ ſctũs que vniuerſe triűphalis: necis palmã perhenniſqȝ vite coronã roſei effuſiõe cruoris adepte ſunt glioſam atqȝ celeſtis ſponſi amplexib⁹ btĩs perpetuo aſſociate. Pro cui⁹ dulci amore patriã parentes diuitias atqȝ delicias relinquentes florẽ virginei pudoris ⁊ immaculati műdiciam ꝯſeruauerunt cãdoris ab ipo ſane in eterne btitudinis thalamű ĩtroducte perpeti cű eo gaudio iocűditatis perfruentur.

¶ Qȝ infantes in vtero matrű parit cuȝ illis occidebantur ⁊ adhuc inter cetera virginum corpora reperiuntur.

Quandoqȝ inter virginű earűdẽ ſacrarum reliquias ⁊ corpora tam paruula inueniuntur oſſa ⁊ corpuſcula vt vix triuȝ menſiű temp⁹ et ſpaciű a die cõceptionis eaꝝ videant habere. Uñ ſane pleriqȝ titubãtes nõ modice quid ea portendant ſunt ammirantes. Super quib⁹ btã vrſula interrogata reſpondit dicẽs. Matronarum alique inter nos extiterűt quarű quedam dű de tra nr̃a egrederemur fuere pregnãtes nouiterqȝ in vtero concipientes. Immo re xpi ⁊ ipẽ nihilomin⁹ ſpe regni celeſtis nos ſequute nobiſcű parit occubuerűt interempte. Parű infantes quicűqȝ in mr̃is vtero ſpiritű vite habebãt aĩamqȝ viuentem cű mr̃es occiderent̃ lȝ gladi⁹ eos non attingeret in morte tamẽ matrű ⁊ martirio atqȝ in ipaꝝ ſanguine baptizati abſqȝ dubio ab angelis vna cű matrib⁹ ad regna celeſtia perducebant̃. Et hec eſt ratio veriſſima paruuloꝝ qui cű ceteris reperiunt̃ robuſtiorib⁹. Huic capittulo inueniűtur lectoꝝ aliqui refragari pretendẽtes illam dñi ſententiã dicentis. Niſi q̃s renatus fuerit ex aqua ⁊ ſpiritu ſctõ nõ poteſt ſaluari. Plures aűt abbatű ⁊ lr̃atorű pietatẽ dñi ac matrű fidem atqȝ ĩ deo dilectionem: purãqȝ illaꝝ cõfeſſionẽ ad martirium ꝓ xpo properantiű ꝯmẽdant dicentes eoſdẽ infantes in cõfeſſione matrű ⁊ ſanguine baptizatos. Pace dixerim lectoruȝ qȝ pietas xpi multű foret dormitãs ⁊ languida ſi pro ſuo noĩe occiſos ſineret dampnari. Sed cű vice quadã eiuſdẽ hiſtorie ⁊ capituli notari⁹ legentiű apud ſe ſentẽtias tacit⁹ reuolueret celitus illi dicitur. Pro certo ſcias frat̃ qȝ ſi infantes in matrű vteris moriuntur: dãpnant̃ ſed pia illorű erit dampnatio. Sed hoc ſcias quia ſi mater pro xpo occidatur: puer in vtero matris ꝯfeſſiõe matris et ſanguine pene cű matre ſaluatur. Nõ attendas inqt q̃d magr̃i ſuper hoc loquantur. Nulſ enim diuina ſerenitas habet in eis vt dãpnentur. Quia ſicut diuĩa iuſticia vbiqȝ ſe ex-

tendit vbi feriens corrigat ita diuina pie-
tas vbiq; ſe dilatat vbi ſaluans ſubueni-
at. Item alia vice. Nã ſicut veritas diui
na ipaq; dei iuſticia atq; ſeueritas vbiq;
ſeſe extẽdit quatin⁹ nihil impunitũ relin
quat: ita ineffabilis ei⁹ mĩa ⁊ charitas vbi
q; ſe dilatat: vt innocentib⁹ miſericorditer
parcat.

¶ Nõ lactentes ⁊ paruule inter vndecim
milia virginũ occiſe locũ habeãt ⁊ premi
um cũ ſanctis innocentibus.

Quelle ſiquidem paruule que inter eas
fuerunt ⁊ lactentes que cũ virginib⁹ pa-
riter ſunt iugulate etiam ſupra vndecim
milium numerũ reputantur. Iſte vero li
cet inter ſctõs innocentes nõ maneãt qui
ſub herodiana perſequutione ſunt inter-
empti: premiũ tñ innocentie ac beatitudi
nis eťne cũ illis ſortiunť. Adhuc ſane qui-
buſdã nõ modicũ ambiguitatis ſcrupulũ
generat ꝙ tanta multitudo vndecim mi-
lium virginũ dicatur ⁊ nõ aliqua earũ ſal
tem in domo pŕis ſui ſub hitu ſit virgina
li corrupta. Dũ die quadã harũ notarius
ſtans ſuper hijs mente reuolueret ecce ce
litus cogitationi ei⁹ rñdetur q2 nõ eſt ita
vt tu putas. Nã integer nũer⁹ vndecĩ mi
liũ ibi erat virginũ. Cui ⁊ alia virgo illu
ſtris de illarũ nũero interrogata dicebat.
Erant in ťra illarũ natiua vt tu exiſtimas
in quarũdem domo paterna tres aut qua
tuor iuuencule: quarũ aliqua ex hijs fuit
corrupta ⁊ nudo capite ac virginali habi
tu incedens diſſimilabat ſe fuiſſe corruptã
Sed cũ ad id ventũ fuiſſet vt virgines eli
gerentur nutu diuino actum eſt celeſtiq;
prouidentia geſtũ vt vere virgines elige
rentur ad btãm vrſulã mittende ⁊ deuir-
ginate ac corrupte in domo paterna relin
querentur. Uñ accidit vt plen⁹ vndecĩ mi
liũ ſacrarũ virginũ nũer⁹ atq; integer fo-
ret ⁊ perfect⁹. Ecce quantũ ⁊ quale mira
culum ac ſatis ſuper earũ electione ammi
randũ ꝙ ſi tant⁹ virginũ nũer⁹ abſq; cor
ruptarum intermixtiõe eligi potuit ⁊ diſ-
cerni.

¶ Nõ robuſta inter ceterarum virginũ
corpora inueniantur ⁊ mẽbra ⁊ capita et
corpora.

Accidit ſepe vt magna corpora inť eaſdẽ
inuenianť virgines ⁊ robuſta. Quorum
quedã predictorũ qui cũ illis pariter inte
rimebanť ſunt virorũ/ quedã etiã matro-
narum: quarũ multe cũ eis occidebãtur
martirizate/ quedã ṽo quarũdã virginũ
illarũ ſacrarũ. Porro vt quedã virgo ſa-
cra de ipſarũ nũero aſſerens nuꝑ atteſta-
batur: q2 fuerũt inter eas quedã virgines
adulte etatiſq; ꝑfecte que dño glorioſeq;
mŕi ei⁹ virginitatẽ ſuã deuouerãt ſe vſ-
q; ad mortẽ illibatã ſeruare. Erãt prete-
rea ĩter eas quedã ſatis ꝑfecte etatis que
viris extiterũt deſponſate: quarũ ſponſi
bellicis intenti negotijs ⁊ morte preuen-
ti: ſiue quidam etiã interẽpti ſponſas ſu-
as reliquerũt intactas. Ita enĩ dei proui
dentia qui ſolus nouit quid de illis ſibi fo
ret agendũ: nuptie illarũ ſunt dilate pluri
marum. Et hec eſt certiſſima cauſa robu
ſtorũ corporũ que paſſim inť ceteras vir-
gines tenellas inueniuntur.

¶ Nõ trib⁹ eſt reuelatũ ꝙ viri ⁊ in illarũ
erãt comitatu ⁊ cũ illis occiſi.

Perſonarũ ſublimiũ atq; virorũ qui in
earundẽ btiſſimarũ fuerũt virginũ ſocie
tate interempti nũerus erat aliquantulũ
pluſꝙ ducentorũ. Sic enĩ duob⁹ conſtat
celitus eſſe reuelatũ. Fuerũt etiã inť eas
matrone que de virginũ illarũ non erant
nũero pluſꝙ ducente. Licet enĩ in paſſio
ne illarũ antiqua nulla virorũ ꝙ cũ eis erãt
fiat mẽtio pre nũeroſitate virginũ ⁊ mul-
titudine: tñ quiſq; hoĩm ꝙ ſane fuerit mẽ
tis facillime intelligens aduertet illas vi
rorũ ſicut ſupradixim⁹ nõ poſſe carere ob
ſequio ⁊ miniſterio tam nauigio ꝙ pede-
ſtri itinere romã tendentes. Funicul⁹ (vt
quidã ait) triplex difficile rumpitur. Tri-

bus ſane celitꝰ reuelatū eſt ꝙ virorum qui-
dam in eorum fuerant comitatu ⁊ matrona
rum. Fratri cuidā atq; virginibꝰ duabus
Felicis memorie virgo elizabeth ſcribit ci
riacum papā cū cardinali vincētio illarū
interfuiſſe cetui ⁊ ſocietati. Et nos ſcribi
mus eundē cū duobus cardinalibus pon-
tio et petro atq; cū pluribꝰ pſonis adhuc
qui eū ſequebantur interfuiſſe. Binois ſi
quidem erat vnus illorū cardinaliū nam
petrus vincētiꝰ appellabaẜ. Nec hoc q̄c-
ꝙ derogat ꝟitati ꝙ illa nō ſcripſerit plu-
res cuȝ illo fuiſſe comitatos ⁊ nos plures
ſcripſimꝰ illū fuiſſe ſequutos. Ita etiam
euāgeliſte ſcti videntur impares inter ſe
diſcordātes in pluribꝰ locis. Scribit vnꝰ
illorum dñm quēdam demoniacū in q̄ erat
legio demonū curaſſe. Scribit alẜ duos
de ſepulchro proceſſiſſe atq; a legione de-
monū curatos per xp̄m. Scribit vnus la
trones dñm conuiciantes. Scribit alter
ſolum vnū. Porro virgo elizabeth predi-
cta dicit plures epōrum virginibꝰ ſacris in
eodē itinere fuiſſe aſſociatos qđ nos ſatis
approbamus. Hic reuera btūs extat vir-
ginū finis btiſſimarum vndecim miliū ſoci-
arumq; illarū ſctūs ⁊ laudabilis que vni-
uerſe triumphalis necis palmam perhē-
niſq; vite coronaȝ roſei cruoris effuſione
ſūt adepte atq; celeſtis ſponſi amplexibꝰ
btīs perpetuo aſſociate. Uniuerſarū ſiq̄-
dem virginū ſctārum reginā celeſtis ſpō
ſi ſui genitricem piā imitantes vſq; ad fi
nem virgines immaculate pmanſerunt:
ſanguinē ſuū ꝓ eo fūdētes ab angelis in
celum ſuis conſortibꝰ ſctis videlicet vir-
ginibꝰ aſſociande perferunẜ. Ubi felices
ſponſe dulciſſimo ſponſo ſummi pr̄is vni
genito bn̄dicte virginis marie dilecto cō
iūcte filio leticia inenarrabili ⁊ exultatio-
ne gaudētes eterna ſine fine regnabunt:
q̄ eſt vna cū matre ſua virginū ſacrarum pia
⁊ perpetua regina bn̄dictꝰ in ſecula Amen.
¶ Explicit hiſtoria noua vndecim miliuȝ
virginū: ⁊ ſequitur alia de antiqua earū-
dem hiſtoria excerpta.

Quale hoc die in celo factum eſt tri
pudiū qualis occurſus ſupnorum
ciuiū q̄ exultatio apl̄orum: ꝙ cōis gloria mar
tirū ſanctarūq; virginū de augmēto ordi
nis ſui gloriantiū: ꝙ deuota cōgratulatio
patriarcharum et ꝯfeſſorū. Ut etiā illa colo-
nia beata ⁊ incōparabili hoc thezauro be
atior ſciret q̄tū ſacratiſſimis virginū ci-
neribꝰ reuerentie ſemper deberet in ſua
liberatione eſt experta ꝙ preccioſa in cōſpe
ctu dñi mors earū fuiſſet ⁊ ꝙ magnifice in
cōſilio ſanctorū viuerēt quarum nuda forſi-
tan corpora tantū potuiſſent. Nā peracta
tam beluina rabie quaſi tortoribꝰ illis ma
nifeſte deꝰ calicē ire vertiginis et inſanie
miſcuiſſet dati ſunt in reprobū ſenſum.
Viderūtq; tot armatorum acies quot virgi
nū trucidauerāt pſequētes ſe ad quaruȝ
impetū effera illa barbaries et poſt trium
phum iā fuge neſcia nō auderet ſubſiſtē.
Fugatis igitur pacis hoſtibꝰ cōcluſis ci-
uibus inſpata pax reddita eſt longoq; lu
ctu ſoluti colonienſes portis eruperūt: et
ecce paſſim ſuper nudam humū inhuma-
ta virginū cadauera iuenerūt. Nec mul-
tum eos res fefellit q̄ppe q̄ iā pridē trāſe-
untiū ibidē ſctārū puellarū veſtes habitꝰ
⁊ naues nouerūt. Sȝ q2 facile aīaduerte
rant deuotas deo virgines ꝓ cōſeruando
pudicitie ſignaculo in agone martirij oc-
cubuiſſe: ſeq; earum patrocinātibꝰ meritis
nō mō mortē ſȝ etiā cruciatꝰ barbarorum oī
morte grauiores euaſiſſe vnanimi cōſen-
ſu nō quaſi hoīes ſȝ quaſi deū i humanis
corporibꝰ venerātes nō priuatis / nō pub
licis ſumptibꝰ pepcerūt: dū nō mō hūani
tatis officio verū etiā humillime venera-
tiōis ſtudio ꝓ ſe quiſq; ſatagētes / alij dila
niata diſiectaq; martirum mēbra collegerūt
alij veſtibꝰ coopiūt / alij trā effodiūt / alij
ſarcophagis iponūt breuiq; tpe ſicut ho-

die illic eſt cerne ſctiſſime virginū reliq̄e ad eternā Colonieſiū gloriā pauſauerūt i pace. Ex eo iā creſcēte diuina religione non mō ꝯſuctudo ſ; ꝑ ꝯſuetudie ſacramētum ciuib⁹ inoleuit vt ītra ambitū virginalis ſepulture nemo vſq; hodie cuiuſcū̄ mortui corp⁹ audeat ſepelire. Aliq̄nto aūt tpe euēto dit⁹ frequent ꝑ viſionē āmonit⁹ ⁊ quaſi legatiōe ſctāꝝ virginū accit⁹ vir religioſus noīe clemaci⁹ ex orientis partib⁹ aduenit q̄ ꝑ voto ſctāꝫ eccřiaꝫ ſup ſctiſſimos cineres a fūdamēto ꝯſtructā i honore ſanctarū virginū ꝯpleuit. Lauda ergo colonia dn̄m qm̄ ꝯfortauit ceras portaꝝ tuarum ⁊ poſuit fines tuos pacē ⁊ tanto premiſſo pignore benedixit filijs tuis in te. Erat aūt dc eodē ſctiſſimo virginū contubernio quedā virgo noīe cordula q̄ ceteris virginib⁹ i agone xp̄i occumbētib⁹ ſola i vni⁹ nauis alueo ſub eadē nocte delituit: ⁊ i craſtino vltro ſe morti quā fugerat viriliter ōio offerens triūphales cateruas cuꝫ pari gl'ia martirij ſubſequuta eſt. S; nemo tn̄ hoc ſcandalizet̄ ꝙ btā illa virgo corone ſue ꝑua hac formidie aliq̄d derogauerit cū nec petr⁹ negās nec thomas dubitās ab ap̄lat⁹ honore eiect⁹ ſit. Forſitā illa virgo btā de aſiacta vite puritate et fidei ꝯſtātia p̄ſumēs ad tollerandā paſſionē aliq̄d in ſe fiducie hūit Jōq; hūilianda erat vt nō i ſe ſ; in deo gl'iari diſceret ⁊ ſic hūiliata ad celeſtē thalamū gl'ioſi⁹ trāſiret. Sic ⁊ fidelis dauid cū dn̄o diceret iuraui ⁊ ſtatui cuſtodire iudicia iuſticie tue mox quaſi in ſe reuolut⁹ ſubiecit dicēs. Hūiliat⁹ ſum vſquequaq;. Lōga igit̄ ſerie tēporū euoluta ſctā quā p̄dixim⁹ cordula iclu ſe cuidā incōparabilis vite ⁊ ſp̄alis merti helletrude ꝑ viſū apparuit eāq; quaſi ꝯtubernalē ſuā an ſe agnoſceret req̄ſiuit. Illa aūt ꝙuis ſctā ⁊ mēte iam deo ꝓria: tn̄ adhuc corruptibilis ⁊ quaſi corruptio in corruptelā non ſufferēs diue venuſtatis ⁊ grauitatis ꝑſonā exhorruit. Erat ei virgo dei vltra oē artificiū hoīs veſtita mirifice coronā lilijs roſiſq; altnātib⁹ geſtās i capite intextā. Famula igit̄ dei ex pauore reſpirās indignā ſe tāte maieſtatis agnitiōe eē r̄ſidit. Cū ego inquiēs ſim carnalis pcti legib⁹ obnoxia: tu aūt iā i ordinē celicolaꝝ aſſūpta toti⁹ ſis corruptiōis aliena. Tūc illa. Noueris me inq̄t vnā de ſacro colonienſiū nūero fuiſſe q̄ illis i agone xp̄i triūphātib⁹ vna nocte ſupuixi. Seq̄ti die mortis me vltro carnificib⁹ obtuli. Sicq; in xp̄o moriēs nec ſorores meas deſerui nec ſocialē martirij coronam amiſi. Itaq; cū illarū gl'ioſiſſimi trāſit⁹ diē debita iā veneratiōe tota colonia celebret mei noīs nec breuis adhuc recordatio agit̄. Proinde nūc veniēs id tibi iniūgo obediētie qd̄ ſctimonialib⁹ ad corpora nr̄a deuote excubātib⁹ denūcies de me vt cū ſororꝝ mearū triūphalē gl'iaꝫ celebrēt ꝓria ſequēti die ⁊ mihi aliq̄d veneratiōis ipendāt: q; minime eis expedit vt int̄ oēs q̄ illic pauſant mei tm̄ noīs reuerētia nulla ſit. Cūq; illa de noīe ei⁹ req̄reret: iuſſa eſt a virgine frontē ei⁹ intueri vt hoc ſibi nomē indubitant̄ ſciret ꝙ illic exaratū inueniret. Paruit illa vidit ⁊ legit: diſcretiſq; ſyllabis cordula diſtincte ſcriptū inuenit. Famula igit̄ dei ad ſctimoniales diuinū oraculū retulit: creditū eſt ac deinceps ſtatutū vt cū pridie ſctāꝝ virginū celebritas agit̄ ſequēs dies ſctē cordule laudib⁹ impendat̄. Famula dei cui hec reuelatio oſſa eſt: tā celebris vite tamq; ſctē cōuerſationis fuit vt ipſa ꝓ certiſſimo v̄itatis teſtimonio habēda ſit. Nā poſt ſctiſſie vite ei⁹ curſum vſq; hodie ad tumulū eius frequent̄ redditur lumē cecis/greſſ⁹ claudis ⁊ infirmi ad vſum vite reparant̄ ⁊ obſeſſi ab immūdis ſpiritib⁹ emūdant̄. Jōq; ꝯpetēs ei⁹ teſtimoniū fuit ⁊ nephas eſt dubitare ꝙ de ſctā ſctē de ſponſa ſpōſe de dilecta dilecte ſue dn̄s dignat⁹ eſt reuelare. Gloriet̄ igit̄ ſuperna hieruſalē ⁊ cele-

ſtis illa curia tot ingenuis ciuibꝰ amplia
ta vbi non eſt ſeruus aut liber/maſculus
aut femina. Glorietur britannia ꝙuis i adā
generās: virginee tn̄ indolis fecūda. Glo
rietur germania tot electiſſimos occeani
flores accipiens. Glorietur roma nūerū vir
ginū quē acceperat reddens. Glorietur colo⸗
nia talem apud ſe thezaurū retinēs. Glo⸗
rietur btā illa ſctimonialiū aggregatio tot
ſctārū virginū quibus deuote famulant
patrocinijs de ꝑpetua ſalute ꝓſumēs Bn̄
dicta igitur gl'ia dn̄i de loco ſctō ſuo. Uos
aūt ſctimoniales tot celeſtiū gēmarū ꝯſer
uatrices: fideli obſequio ſatagite vt ſi ad
cēteſimū vel ſexageſimū fructū nō pertin
gitis ſaltem poſt veſtigia earū diuine mīe
ſpicas colligatis. Oēs etiā in cōi ſctiſſima
earū patrocinia humillime flagitemꝰ: vt
qꝛ ad ſocialem cū ipſis gl'iam aſpirare nec
audemꝰ nec poſſumus: tamē qꝛ in domo
pr̄is māſiones mlte ſunt earū meritis pa
trocinantibꝰ in celeſti hieruſalem vel no⸗
uiſſime ſortis municipatū capiamꝰ pſtā
te dn̄o nr̄o iheſu xp̄o qui cū pr̄e ⁊ ſpū ſctō
viuit ⁊ regnt deꝰ per oīa ſecula ſeculorū
Amen. ¶De legenda aurea.

Paſſe ſunt anno dn̄i. C.xxxviii°. Abbas
quidā ab abbatia colonie corpꝰ vniꝰ vir⸗
ginū impetrauit ꝓmittēs ꝙ ipſaꝫ in capſa
argentea in ſua eccl'ia colocaret. Sed cū
per annū integrū ſuper altare in capſa li⸗
gnea tenuiſſet quadā nocte dū abbas ipſi
us monaſterij cū ſuo conuētu matutinas
cantaret virgo illa corporalit deſup altari
deſcēdit ⁊ añ altare reuerent inclinās per
mediū chorū videntibꝰ monachis ⁊ ſtupē
tibus inde receſſit. Abbas igit ad capſaꝫ
currēs ⁊ vacuā ipſam inueniēs coloniam
properauit ⁊ abbatiſſe rei ordinē intima⸗
uit. Pergētesqꝫ ad locū vnde illud corpꝰ
ſumpſerāt: illud ibidē inuenerūt. Cū aūt
abbas veniā petēs ⁊ illud vel aliud corpꝰ
peteret: certiſſime ꝓmittēs capſam ꝑcioſaꝫ
ſe citius facturū nullatenus impetrauit.

Religioſus quidā cū has virgines i de⸗
uotione mlta hēret quadā die dū grauit
infirmaret vidit quādā virginē pulcher⸗
rimā ſibi apparentē ⁊ ſi ſe cognoſceret in
quirentē. Qui cū ad eiꝰ viſionē miraret ⁊
ſe nequaꝙ ipam cognoſcere fateret: illa
ait. Ego ſum vna virginū erga quas tan⸗
tum habes dilectionis affectū. Et vt inde
mercedē accipias ſi amore ⁊ honore noſtri
vndecies millies dn̄icam orationē dixeris
in hora mortis in protectiōe et in ſolatiuꝫ
nos habebis. Qua diſparente ille ꝙcitiꝰ
potuit hec adimpleuit. Statimqꝫ vocato
abbate inungi ſe fecit. Qui cū vngeret
ſubito exclamauit vt fugerent ⁊ venienti
bus ſacris virginibꝰ locum darēt. Queꝫ
cū abbas qd hoc eſſet interregaret: ⁊ ille
promiſſionē virginis ſibi per ordinē enar
raſſet recedentibꝰ cunctis ⁊ paulo poſt re
deuntibus ipm migraſſe ad dn̄m inuene⸗
runt.

De ſancta Wlfhilde virgine ⁊ abbatiſſa.

Alfredus rex Weſtſaxonū ſil⸗
uam quādam venandi gratia
vice quadam adijt: et vocem
paruuli vagientis in arbore
audiuit et a venatorum turba
quid nam hoc foret diligenter inquiri fe⸗
cit. Inuenerunt enim in ſummitate ar⸗
boris in nido aquile infantem elegantem
forma conſpicuum: habentem in corpore
notam quaſi regificum ſignum purpu⸗
reo pallio inuolutuꝫ in brachijs gemellas
armillas aureas nobilitatis iuditiū prefe
rentem. Quem rex baptizari fecit ⁊ a ni
do neſtingum vocans nobiliter educatuꝫ
in comitem prouexit. Hic genuit Witbur
dingum qui genuit Wlfhelmū qui ex vxo
re ſua liberos procreans vna cum coniu
ge ſua decem ⁊ octo annis vſqꝫ ad proue
ctam etatem celibem vitam duxit. Ange⸗
lus aūt dn̄i tandem trina viſione vtrūqꝫ
hortatus eſt vt conuenirent: quia iam ca⸗

ſtiori eius ſponſam xp̄i generarent ⁊ dece tero propoſitū conſeruarēt. Fiūt itaq₃ certiores alterutro teſtimonio nec rebellarē audent tam euidēti celeſti edocti imperio trina inditione probato. Nata igitur infantula et Wlfhildis vocata ablactataq₃ virginibus Wintonie traditur educāda Quā cū interiecto tpe edgarus rex fugientem vt columba accipitrem nullo argumento blanditiarū vel promiſſionū minarum ne accerſire ad ſe poſſet nec de dn̄i rapere eccl'ia auderet per eius amitā nomine Wenfledam que illi apicem regni conſanguinitatis affectu concupiuit: irritire temptat. Ac illa callens ad decipiendū grauī ſe corporis ſui languore laborare ſimulat: puellam ad ſe in domum ſuam apud werewelle inuitat vt quaſi neptem vnice dilectam rerū ſuarū heredem moritura aſcribat. Quo cū peruenīſſet ecce rex edgarus ſedens ad conuiuia aſſidente ipſa wenfleda non languida ſed regalibus epulis iocunda. Jubetur in cubiculo puella parari regaliter ⁊ auratarū veſtium decore radians ad regē adduci. Quā rex colligit ⁊ lateri eius amatā aſſidere fecit mediam inter ſe ⁊ eius amitam blanditie pollicitatiōes/ſuaſiones/diuitie/regnū ⁊ imperium affatim virgini promittunt: regina ⁊ domina rerū britannie prelibatur. Uirgo aūt xp̄i tacito ore ſed clamoſo corde reſpuit et deteſtatur oīa ⁊ hec blādimenta vt crudeliſſima gemit tormēta: de ſola cogitat fuga ⁊ alto ſilentio alta ad xp̄m vt eripiatur attolit ſuſpiria. Jā toto cōuiuio fatigata ab oībus vt epularet: animoſa abſtinentia potius dolorem ſuum vlciſcitur. Simulata enim infirmitate nihil prorſus acquieuit guſtare. Tādē vix impetrata dimiſſiōe ad pauſam vt deſeſſa egreditur. Rex vero virginis intentionem iam pridem agnoſcens ne quoquo modo euadere poſſet foris militum ponit cuſtodiam et in ipſum cubiculum importuna eā aſſequitur cuſtodia. Procedit tandē virgo quaſi ad ſecreta nature vbi turpe erat maris ſequi: et preſentibus duabus puellis exuta pompa ornamentorū et monilium per meatum cuniculi angelo duce fuga dilabitur atq₃ in villa de werewelle cuiuſdā paupercule tugurio vt mendica hoſpitata eſt. A curialibus vndiq₃ conclamantibus queritur ſed nequaq̄ reperitur. Mane autem facto accerſitis p hoſpitam ancillis wiltoniā cum feſtinatione deuenit. Quod rex comperiens illuc properat et oībus capture inſtrumētis virginem nulla prorſus impetrare ſufficit conditione vt vel ad colloquium regale procedat ac omnibus nexibus legationum/donationum/adulationū/allicere ſibi wlfhildam ſanctam temptabat. Sed virgo in xp̄o fundata immobilis perdurabat. Rex verumptamen attentius tā per ſe q̄ per alios inſidias apponēs forte eā in clauſtro extra eccleſiam deprehendit ⁊ velut victor capta preda exultans inſilijt fugientemq₃ in ipſo eccleſie limine p manicam rapuit: ſed illa vtcumq₃ potuit renitente manica in manu trahentis dicto citius remanſit adeo videlicet vt non ſentiretur ſciſſura ⁊ ſolida veſtis tanq̄ hūana induſtria erat circūſciſa. Uirgo vero deo deuota coram altari proſtrata cordis gemitibus pudicitiam a xp̄o illibatā ſeruari exorabat. Ac rex ad ſe conuerſus obſtupuit prodigio/erubuit īpudentie: voluebat tremēs q̄d portēderet hec ſciſſura itellexitq₃ prudens q̄ a ſuo appetitu ſponſa domini eſſet abſciſa. Et accedēs ad eā dixit. Noli timē virgo d̄o accepta pmitto ei vīa videnti deo q̄ vltra nequaq̄ moleſt⁹ ero propoſito tuo ſed potius adiutorē et defēſorē me prebebo. Dedit igitur rex edgarus ſctē wlfhilde monaſteriū virginū de berkingo ⁊ ad antiquū ſtatū regali munificentia reparauit ipſiuſq₃ wlfhilde nobile patrimonium ad viginti quatuor vil

larum māſionem auxit predictoqꝫ mona-
ſterio de berkingo tam nūero ſacrarū vir-
ginu ꝙ copia rerum coequauit. Eſt autē
hortoñ. vbi virgo ſctā de patrimonio ſuo
cenobiū conſtruxit: quaſi vmbilicus tetra-
polis a quatuor vrbibus ſpacijs equalibus
id eſt fere duodecim miliaribus diſtās in
quibus conceſſit illi rex quinqꝫ domos in
ſingulisqꝫ vnam eccl'iam ſcꝫ wiltoñ. ſcaf-
tisbyry/warram/hamptoñ. Cum autē
beata wlfhildis excuſſo ſeculi iugo federe
virginitatis perpetuo xp̄o conſecraretur
ecce columba niue candidior de celo lapſa
ſuper verticem eius conſediſſe viſa eſt.
Quadā autem die intrauit mulier que-
dam paruulum in humeris geſtans infā-
tem ſed cecū. Quē cū virgo ſancta conſpi
ceret crucis ſignum ſuper oculos infātis
poſuit: et puer apertis oculis clare vidit.
Cum aūt ep̄m wintonienſem ſanctum
ethelwoldū ad prandiū īuitaret: miniſtri
de potus inſufficientia conqueſti ſunt. Il
la diues et potens in plenitudine dilectio
nis dei om̄ia ſe poſſe et habere credebat p̄
leticia hoſpitalitatis tam ſancte. At mini
ſtri humana curioſitate ducti īpoſita vir-
ga liquoris quantitatem notant vt tali mi
niſtrarent induſtria potū qua ante tēpus
non deficeret. Cumqꝫ tota die predictus li-
quor inceſſanter propinaretur conuiuis:
nunꝙ inferius ſubſedit prefixo ſigno virge
ſed ſemper in priori plenitudine perſeue-
rauit. Quodqꝫ pincerne timuerant cōui-
uis defecturum ſaciatis omnibus ad in-
tegrum eſt repertum. Cū autem virgo
ſancta longo tempore monaſteria de hor-
toñ. ⁊ berkingo equali ſororū numero re-
xiſſet inuida preſbiterorū ambitio in ber-
kingo contra eam ſurrexit ⁊ apud reginā
alftrudem ethelredi regis matrē quatinus
eijcerētur ⁊ ipſi eccl'ie p̄ficerent egerunt.
Que cū ſororibus eiulantibus in limine ec
cleſie ſubſiſteret dixit clara voce. Nolite
flere ſed ſicut tradidi vobis ſic ſtate ī dño
chariſſime predico vobis in dño qꝛ in hac
die ⁊ hac ipa ianua qua nūc egredior poſt
viginti annos de reliquo vobiſcū permā-
ſura huc regrediar. Sic ſuas orphanas
cōſolata ad hereditariū monaſterium de
hortoñ. pergēs nec ceſſabat tā abſentes ꝙ
preſentes ſorores ad ſuperna gaudia ſecū
trahere atqꝫ has alloquijs ⁊ exēplis illas
mādatis ⁊ nuncijs crebro accendere. Al-
trudis vero regina cū relictū ipſius locū
quaſi propriam poſſeſſionē frequentaſſet
primo clade et morte iumentorū/ deiñ ho
minū ſuorū: ⁊ inſtante demū tp̄e a ſctā vir
gine prophetice predicto letali ibidē egri
tudine corripitur. Cui beata ethelburga
per viſum apparuit miſerabili cultu ve-
ſte pannoſa et conſciſſa facie egra attoni-
tamqꝫ hac deformitatis iniuria ſic mina-
ci increpat ſententia. Vides inquit igno-
miniam deiectionis mee ornamentū glie
mee? wlfhildam ſanctā eieciſti et in eius
diuturna eiectiōe hoc erumpnoſo habitu
me ſqualere feciſti. Et qua fronte ſctm̄ oc
cupas locū quem mecū deſolaſti? Dico ti
bi ꝙ niſi ꝙtocius illā reuocaueris ex hac
īfirmitate tua nequaꝙ ſanaberis ſꝫ mor
te morieris. Sicqꝫ ſancta wlfhildis reuo
catur: ⁊ eadem die eademqꝫ ianua vt pre-
dixerat excipitur ⁊ regina a ſua egritudi
ne liberatur. Virgo ſancta ſeptē annis
poſt hec vixit et vtrūqꝫ monaſterium vni
ca mater ſtrenue rexit: amor et dulcedo ſi
nus et geſtatorū oim̄/ vita angelica ⁊ dile-
ctiōe oiꝫ corda ad ſuperna gaudia trahēs
predixitqꝫ ſe in vigilia ſcti ethelwoldi ep̄i
hoc eſt quinto idus ſeptembris ab hac lu-
ce ad dñm migraturam. Sepulta vero in
monaſterio de berkingo poſt triginta an-
nos integra ⁊ incorrupta cum veſtibus re-
perta eſt. Mulier quedam oculorū ⁊ greſ-
ſuum carens auxilio in oratorio virginis
ſancte de hortoñ. lumē ⁊ viſum recepit et
vt reliquum ſalutis apud berkingum re-
ciperet admonita cum illuc cum difficul-

tate quaſi repēs veniſſet ſanitate recepta cum leticia rediit. Amabilis wlfhildis i vrbe londoniarū ꝓpter externos exercitus cum ſuo grege moꝛata migrauit ad dn̄m. Cumqꝫ coꝛp⁹ ad monaſteriū ſuum de berkingo deferretur: quidam cui ſctā mater ob ſcelera ſua infenſa fuerat inter ceteros man⁹ feretro apposuit. Nō mox tanto radicatum eſt pōdere vt nulla poſſet multitudinis virtute moueri. Nō ipſe ſceleratus ab om̄ibus vocatus ſibi imputans abſceſſit cum tremoꝛe ſtatimqꝫ coꝛpus mira aſpoꝛtabatur lenitate. Uir ille ingemiſcens et peccata ſua confitens ad funus acceſſit ⁊ cū alijs vſqꝫ ad monaſterium illō detulit.

¶ Narratio.

Anno aūt dn̄i milleſimo ducēteſimo decimo (vt ait vincentius) carbonarius quidam pauper in ſeculo ſed diues in deo/religioſus et timens deum ob hoc etiam familiaris erat cuidam comiti. Hic dum nocte quadam vigilaret et cuſtodiret foſſam ſuam carbonificam acriter incenſam ecce quedam femina nuda currēs apparuit et poſt eam eques quidā equo nigro inſidēs euaginato gladio velociter equitās vt fugientem apprehenderet mulierem. Que dum fugiens foſſam circuiret compꝛehēſa eſt ab eo et perfoſſa gladio ⁊ ſtatim quaſi moꝛtua effecta eſt. Quam ille pꝛoiecit in ignem et exuſtam rurſus extraxit ⁊ poſuit ante ſe ſuper equum et abiit. Hec viſio pluribus noctib⁹ illi oſtēſa eſt. Quod cum cuidam comiti ſibi familiari narraſſet confeſſus comes cū carbonario ad ſiluam iuit et que pꝛedicta ſunt vidit ⁊ adiurauit equitē vt in noīe xp̄i ſtaret: quis eēt et cur ſic faceret ſibi diceret. Et ille. Ego ſum beſter ille miles et hec eſt illa mulier nobilis vxoꝛ talis militis quem pꝛo amore meo interfecit vt licentius et frequentius meo concubitu frueretur. Et in hoc peccato moꝛtui ſumus niſi ꝙ heu ſero in ipſa moꝛte penituimus. Nunc tale toꝛmētum patitur ꝙ ſingulis noctibus a me vt vidiſti gladio percuſſa comburitur. Tantum enim doloꝛem patitur in ictu gladij quantum nullus vnqꝫ in moꝛte ſua paſſ⁹ eſt ⁊ in combuſtione multo maioꝛē. Equ⁹ ſuper quem ſedeo diabolus eſt qui nos ineffabili vexatione toꝛquet. Poſſet ne vobis ait comes aliquis ſuccurrere? Poſſet inquit ſi vos faceretis in cunctis congregationibus que vobis ſubiecte ſunt oꝛare pꝛo nobis et a pꝛeſbiteris miſſas celebꝛari et a clericis pſalmos decantari. Hijs dictis euanuit.

¶ De ſancto wlrico cōfeſſoꝛe.

Beatus wlric⁹ de mediocri angloꝛum gente oꝛiginē ⁊ ducēs in contana octo a bꝛiſtollia miliaribus diſtante natus/alit⁹/et conuerſatus eſt: vbi ⁊ ſacerdotis officium per annos aliquot adminiſtrauit: canum ⁊ auium venationib⁹ p̄ſbiter non abſtinuit. Tandem apud haleſbergiam ab oxonia triginta miliarib⁹ diſtantem migrauit vbi in cellula ecclīe cōtigua: nulla epiſcopi introductione/nulla benedictionis ſolempnitate ſed familiari ſpūs ſancti auctoꝛitate xp̄o ſe conſepeliuit: mlto ieiunio moꝛtificabat mēbꝛa ſua ⁊ vigiliarum laboꝛe vexabat vt pellis vix oſſibus hereret. Erat enim ei pꝛo cibo delicatioꝛi panis auenacius et pulmentū de auena factum. Uinum et omne quod inebꝛiare poteſt niſi in pꝛecipuis ſolempnitatibus ob reuerentiam feſti magis ꝙ carnis refocillationē nō guſtauit. Uigiliarū vero tam peruigil ⁊ indefeſſa aſſiduitas erat vt inſompnes ꝑſus duceret noctes: niſi cum naturalis interdum infirmitas perurgeret ⁊ tunc non lecto quidem ſꝫ capite ad parietem reclinato non tam capiebat ſompnū ꝙ incipiebat ⁊ continuo velut ad iniuriam factā eiulans eo foꝛtioꝛ

quo recentioꝛ ad conſueta redibat. Ceruical quoqꝫ de feni funibus intextum capiti ſupponere conſueuit. Cilicio pꝛimo ad carnē deinde loꝛica vſus eſt. Noctibꝰ vero in frigoꝛe ⁊ nuditate in vas quoddā frigida aqua infuſum deſcendebat pſalteriumqꝫ ex integro dño decātabat: Exiēs vero de aqua loꝛicā induit ⁊ in hymnis ⁊ oꝛōnibus cum crebꝛis genuflectionibꝰ qđ reliquū erat vigiliarū deuotꝰ et alacriter expendebat. Incentiua carnis ſue cuiꝰ acerrimos ſtimulos patiebat̄ in aquis vehementiſſimis moꝛtificauit. Quadā enī nocte dum ex moꝛe de aqua aſcenderet manu aquā excutiens ſerpentē a femoꝛe dependentē inuenit. Expauit illico vir ſanctus ⁊ nihil moꝛatus violenter arreptū in terrā excuſſit eūqꝫ diligentius ad lumen lucerne intuitus capite truncatū aſpexit ⁊ ſe pꝛe ſtupoꝛe rei geſte mox in extaſi ſoluit a qua exſuſcitatus venenū cīne quod tabidus ille anguis infuderat multū eluctatus euomuit ⁊ inflicti vulneris curā agens ſanitati poſt modicū reſtitutus eſt cicatrices tñ vulnerū quibus dentes impꝛeſſerat vſqꝫ ad moꝛtem non euaſit. In colloquendo perſonas potentū nullatenꝰ accipiebat ſed vnūquēqꝫ puro noīe appellare contentus: maioꝛum titulis vł iuditio vel ſimplicitate abſtinebat/ reges et pꝛincipes ad eū venientes mendacis vocabuli ſpolians ⁊ tacite pꝛedicens q̄m homines ſunt. Cum aūt loꝛice longitudo ī diutina genuflectione ſua eū impediret: militem huius rei conſciū cui pꝛimo ſeruierat aduocat: de nimia loꝛice longitudine cauſatur dicens. Foꝛfices accipe et coram deo loꝛicam reſcinde. Cumqꝫ ille obſtupeſceret ⁊ velut delirantem reſpiceret Volricus foꝛfices de domo militis allatas filoqꝫ in anulos loꝛice inducto quo finem reſciſionis ſignificauit in feneſtra coꝛam ipō poſuit dicens. Conſtās eſto et inde ne trepides: ecce ego vado oꝛare dñm meū Inſtās ergo miles inſciſioni putabat nō ferrū ſed veſtem incidere tanta facilitate in ferro non ferreo foꝛfices cucurrerunt. Cum aūt demoniū a coꝛpoꝛe obſeſſo eiciſſet pꝛecepit ſanato ⁊ qui cū eo erant ne miraculum cuiq̄ reuelarent. Egreſſis illis vir dei ſompno coꝛripitur diuinitꝰ videtqꝫ perſonā vultu venerabilem aſſiſtētem ſibi atqꝫ dicentē. Quid hoc facere voluiſti vt pꝛohiberes hoībus illis narrare opa dei: Caue ne id vltra feceris: ſed virtutes dñi quas facturus eſt in manu tua ⁊ ipſe confident loquere ⁊ alijs vt loquātur iniunge. Euigilans ergo vir dei miſit puerū poſt viros qui diceret. De quibus mandaui vobis ne ſileatis ſed glīam dei quā vidiſtis palam pꝛedicate. Deinceps enim vir dei opera que per eū dñs faciebat religioſis duntaxat auribꝰ humiliter enarrabat. Vlrico itaqꝫ medio noctis ſilentio oꝛōni vacante conueniunt ad eum ſpiritus maligni in multitudine graui ⁊ velut iuditio rem acturi vndiqꝫ obſident innocentem. Conquirunt inter ſe quid nā fieri opoꝛteat de homine qui ipſis ita totis viribus aduerſetur: conſilia diſſipat/ diripit ſpolia/ que edificant deſtruit/ que deſtruunt edificat. Nec moꝛa iuditiū iniquoꝛum vnanimi ſententia diffinitū eſt: quia hic homo reꝰ eſt moꝛtis dignaſqꝫ pꝛo meritis debeat dare penas. Iniectis itaqꝫ manibꝰ capitur/ trahitur: pꝛimum in eccleſiam deinde per ecclīam ſine miſeratione vlla tractatur. Cūqꝫ foꝛas ecclīam iam eſſet eijciendus adueniens virgo reuerentiſſima ⁊ interrogans cur ita innocentem vexare pꝛeſumerēt manica explicata omnes pariter euentilauit. Fecerat enī die illo beate cuiuſdā virginis ī miſſa commemoꝛationem ⁊ ipſa erat que indicauit cauſam eius de manu inimicoꝛum ſuoꝛum. Alio quoqꝫ tempoꝛe infirmante viro dei introiuit inimicus et terribilibus oculis intuēs eū baculū quē manu te

nebat leuauit in altũ eumq̃ tertio valide
percuſſit. Ad quẽ nihil motꝰ ſeruꝰ dei reſ-
pōdit. Jaȝ nũc recede maligne qm̃ ampli-
oꝛem in me poteſtatem nō habes: ſed nec
hāc om̄ino haberes niſi tibi deſuper data
fuiſſet. Uentꝰ eſt enī ſemel inimicꝰ a vi-
ro dei ⁊ diutiꝰ flagellatus nec priꝰ vt abi
re poſſet obtinuit q̄ ſe vltra non reuerſu-
rum ad eum iure iurando pꝛomitteret.
In aquilonaribꝰ anglie partibꝰ hō qui-
dam erat valde miſerabilis qui foꝛtunaȝ
paupertatis nō eque ferens diabolo ma-
nus dedit ⁊ homagiũ ei fecit. Tandẽ mi-
ſer ille intelligēs reatũ penitere cepit. Et
cũ cuidā caſum ſuuȝ ⁊ pꝛopoſitũ reuelaſ-
ſet aſtitit ei diabolus in effigie conſueta:
⁊ nota illum pꝛoditionis arguēs caſtiga
tione crudeli ſeipſum punire minatur ſi
quid tale decetero attemptare pꝛeſume-
ret. At homo ille videns q̄ inimicꝰ eiꝰ co-
gitationes coꝛdis ſui non cognouiſſet niſi
eas pꝛius per verbũ vel ſignũ pꝛodidiſſet
diſſimulato aliq̄diu penitētie ſue pꝛopo-
ſito ad Vlricũ dei amicũ iter tandem ar-
ripuit ⁊ ad vadum quoddā illiꝰ fluuioli:
qđ extra heleſbergiam ſitũ eſt aceſſit. Et
cũ vadũ fuiſſet ingreſſus ſuperuenit dia-
bolus ira magna ſuccenſus ⁊ manꝰ ī ho-
minẽ immittēs infremuit ⁊ ait. Quid eſt
inquit pꝛoditoꝛ quod facere voluiſti: Mo-
liris pactũ noſtrũ diſſoluere ſed fruſtra:
quia pꝛoditionis qua olim deo renũciaſti
⁊ qua nũc mihi renunciare cogitas ſolue
re penas modo debes: q2 iam miſerabilit
ſubmergeris. Et tenēs cũ diabolꝰ ita im-
mobilẽ fecit q̄ nec ꝓcedere nec in latꝰ ali
quod valuit declinare. Dũ hec agerent̃ in
flumine vir dei Vlricꝰ angelo reuelante
cũcta cognoſcens vocauit ad ſe pꝛeſbiteꝝ
⁊ ait. Accelera inquit: et aſſũpta cruce cũ
aqua bn̄dicta occurre hoī quẽ diabolꝰ in
vado qđ extra villam eſt captiuũ tenet et
aqua bn̄dicta aſperſum adduces ad me.
At ille ꝑgēs inuenit hoīem ita in aqua im
mobiliter fixum qđ de loco ſe mouere non
potuit. Quẽ aqua bn̄dicta perfundēs pꝛe
donẽ fugauit ⁊ ad virũ dei hoīem illũ ad-
duxit. Appꝛehendit aũt ſeruus dei manũ
hoīs dexteram ⁊ diabolus ſiniſtrā tenens
om̄i virtute trahebat. Vlricus ei vna ma
nu captiuũ tenuit: ⁊ altera aqua bn̄dicta
cōtra faciem inimici aſpergēs ip̄m valde
confuſum ab edibus effugauit. Vir autẽ
ille penitens ⁊ purā cōfeſſionẽ faciēs coꝛ-
pus dn̄i ſibi oblatũ in ſpecie carnis vidit
Et introgatꝰ ſi ex toto coꝛde crederet: cre
do inquit dn̄e quia coꝛpus et ſanguinem
dn̄i mei in manibꝰ tuis ſub ſpecie carnis
ego miſer et peccatoꝛ aſpicio. Cui Vlricꝰ
ait. Deo gratias: ſed nũc ſimul oꝛemꝰ vt
in ſpecie conſueta illud recipere merearis
Sicq̃ coīcatũ hoīem ⁊ in fine confirma-
tum dimiſit in pace. Data eſt aũt pote-
ſtas inimico in carnem eiꝰ percuſſitq̃ eũ
in bꝛachijs vlcere peſſio adeo vt caro hu-
merotenus putrefacta ſcateret vermibꝰ
⁊ ſanie ebulliēte deflueret. Vir aũt dei iu-
ditium celeſte cum gratiarum actiōe am
plexatus patienter ſuſtinuit letatuſq̃ eſt
in hijs ſicut qui inuenit ſpolia multa. Et
poſt paululum cōualeſcēs: leuiatan igne
quodā inuiſibili ⁊ vt creditur īfernali car
nem eius inflammauit vt ſupꝛa oēm hu-
manũ modũ flām̄e inſanientis incendio
ſe cremari diceret ⁊ velut in fauillas ⁊ ci-
nerem mox reſoluendꝰ ſacerdotẽ vocaret
⁊ aīam deo ꝯmēdaret. Poſt aliquot tamẽ
hoꝛas inuiſibilis carnifex mutauit toꝛmẽ
tum: ſed vir dei patientiam non mutauit
Subito enī ſicut aduenerat ablata eſt: ⁊
cōfeſtim a quodā gelidiſſimo frigoꝛe com
pꝛehēſus totus rigeſcere et congeleſcere
cepit: ⁊ huiꝰ hoꝛe exitum cũ patiētia pꝛe-
ſtolari. In hac ſuppliciorꝝ ꝑmutatione ca
ro in manꝰ impij data a mane vſq̃ ad veſ-
perā deſudauit quādā futuri iuditij dās
metuentibꝰ deũ ſignificationẽ: in quo ab
aq̄s niuis tranſitur in caloꝛem nimium.

Cumqꝫ illuceſceret paſchalis ſolēpnitatis nox ſacra immūdꝰ ſpūs viro dei ſompnū incuſſit ⁊ per ſompniū de carnis lubrico triūphauit. Mane facto oī eccleſia cōgregata de cella ſua ad publicū ꝓceſſit aperienſqꝫ os ſuū dimiſit aduerſuz ſe eloquiū ſuū. Sic ait miſero huic Wlrico: ſic hac ſacratiſſima nocte pctīs meis exigentibus accidit ſic inimicꝰ meus mihi infelici illuſit. Peccatū meū deo ⁊ vobis confiteor: veniā a deo vobis intercedentibꝰ deprecor: de iniuria hac corā deo ⁊ vobis cōqueror qua me inimicꝰ meus in tam reuerenda feſtiuitate dehoneſtare non pepercit. Ita humilitatis ſectatoꝝ fortis non parcens aliquatenꝰ pudori ſuo/ non aſtātium verecūdie/ nō denīqꝫ eſtimatiōi ſctītatis que de eo lōge lateqꝫ ſpirabat. Hijs dictis in cellam regreſſus eſt. Vir namqꝫ dei frigore habundantiori plerūqꝫ rigeſcebat adeo vt homo quidā de finibus briſtollie per viſionem admonitus opertorium nouū de vulpinis pellibꝰ quo ſe operuerat trāſmitteret. Ait enī illi in viſiōe dñs: ſeruus meus Wlricus frigore cruciatur tu vero calide hic foueris: ſurge ꝙtocius ⁊ opertoriū hoc cū feſtinatione trāſmitte. Et ita factum eſt. Cū ſemel in cella ſedens capā a mure corroſam videret: ait. Pereat mus qui ita capā meā ledere preſūpſit. Et ecce dicto citiꝰ mus de muro proſiliens corruit ad pedes eiꝰ et mortuus eſt. Vir ergo dei preſbiteꝝ vocauit ⁊ quia murem incaute maledictiōis verbo interfeciſſet humiliter confeſſus eſt. Cui preſbit: vtinā ait ſimili anathemate oēs mures regionis huius perdere digneris Abſit inquit ille hoc a me: nimis hac vna vice in hoc vno erratum eſt. Vere ſi nō id diſplicere crederē dño meo pro iſto etiaz orarem vt priſtine reſtitueret vite. Lumen lucerne ſue bis extinctum diuinitus accenſum eſt. Accidit autem vt preſbit quidam oſbernus in ipo noctis crepuſculo quieſcendi gratia ad eccleſiā feſtinaret ⁊ ecce vidit eccliam immenſo lumine choruſchantē vt a facie flāme per feneſtras erūpentis cimiteriū oīme reſplēderet. Expauit homo et ſubſtitit ⁊ pſalmos decantauit. Poſt paululū vero angelꝰ in flamma ignis per feneſtram egreſſus eſt. Mane facto vocauit eū vir dei et ait. Que nā illa viſio fuit quam ſero vidiſti oſberne? Cui ille. Flamma ignis nō modici ait intra eccleſiam vidi. Bene inquit dixiſti qꝛ dñs meus affuit ⁊ conſolatus eſt ſeruum ſuū ⁊ cōſolatiōes huiuſmodi ſbminiſtrat Proinde oraui dominum meum vt aperiret oculos tuos ad contemplandū hec vix qꝫ id impetrare valui. Sed ⁊ hoc noui qꝛ hos et hos pſalmos interim decātaueris ⁊ extra cimiteriū viſionis expectaueris finem. Preſbitero quodā in menſa aſſiſtēte ſibi aqua in vinū conuerſa eſt. Alia vice aqua ab ipo populo oblata vini ſaporē induit colore priſtino nullatenꝰ mutato. Aqua ab ipo bñdicta in vinū conuertitur ⁊ quaſi ad mortē egrota inde ſumēs cōtinuo ſanatur. Nobilis dña cū eſui comitatu ſuo eū viſitans ſolo pane a ſctō dei ſeruo benedicto laude refecta eſt ex cuiꝰ reliquijs turba viroꝝ nō modica pre foribus aſtans eum videre ⁊ alloqui ⁊ ab eo benedici querens ſaciatur. Quadragenariuz vt ferebat nūeꝝ exceſſerūt. Virgo quedam vſqꝫ ad mortem infirmata de ſōpno vigilans ait matri ſue. Ecce grā dei ⁊ ſancti Wlrici famuli dei ſanata ſum. Ut eniz in ſompnis viſum eſt mihi: veni ad eū et ſuſceptaz ab eo aquā bñdictā in cipho eo offerente guſtaui ⁊ viſceribus meis ⁊ corpori meo ſalus effecta eſt. Et vt facilꝰ credas talis et talis eſt vir: et talis ⁊ talis eſt locus. Mulier quedam inter cetera munuſcula tres panes ſigulis furnaturis viro dei mittere ſolebat ⁊ die quadā ꝑ quendā pueroꝝ ſuoꝝ tres panes ei deſtinauit Qui quidem vnum ſibi reſeruans panē

⁊ abſcondens duos ſctō obtulit ⁊ reuerſ⁹
eſt: productūq; panē de latibulo incidere
moliebatur. Sed nil proficiēs panē om̄i-
no inuiolabilē cōprobauit. A fure enim ſe
pollui vel ledi panis nō ſuſtinuit: ſed pro
pane lapidem in man⁹ preuaricatoris ex-
hibuit. Quo viſo ad virū dei rediens ⁊ rē
geſtam aperiens miām implorauit. Ue-
nia aūt puero data panē benedixit ⁊ faci-
litate ſumma frāgēs de pane calido ⁊ va-
porante comedit ⁊ puero dās portionē edi
ficatū cū bn̄dictione remiſit. Cū quidā
panē viro ſancto miſſum in domo paupe
ris cuiuſdā hoſpitandi gr̄a deferēs diuer
teret ⁊ paruulis panem petentib⁹ nullū
porrigente videret de ſacculo productū
panē incidere parat. Et quidē incidi panē
ſenſit: ſed qꝛ opus miſericordie citra con-
traq; obedientiā p̄ſumebat ſanguine ma
nare cepit: quē cū tremore ⁊ timore ad ſā-
ctū detulit. Auditis aūt que acciderāt ſan
ctus ait. Fili nō debuiſti etiā piū op⁹ con-
tra mādatū preſumere. Acceptumq; pa-
nē benedixit ⁊ a ſanguine emundans ait
Accipe nūc panē ⁊ defer paruulis illis qui
bus preparaſti eū. Et ita factū eſt. Mona
chus quidā de monte acuto celerarius pu
ero viri dei Wlrici infeſtus ⁊ iniuriis af-
ficiens quadā vice acceſſit ad domū ſerui
dei. Cui Wlricus ait. Tu inquit hacten⁹
ambulaſti mihi ex aduerſo et exacerbaſti
ſpm̄ meum ⁊ nūc iudicet deus inter me ⁊
te. Ille vero exiens ⁊ paruipendens mo-
nita ei⁹ ⁊ verba contempnere nō metuit
Conſueuerunt enī monachi Wlrico porti
onem quandā vict⁹ ſingulis ſeptimanis
ex conſuetudine mittere quā celerari⁹ il-
le auferri procurauit. Et audiēs Wlric⁹
cor eius induratum ait. Auferat ei inq̄t
hodie deus victum ſuum qui meum ab-
ſtulit mihi. Eadem enim die monachus
ille ab aquis interceptus ⁊ ſubmerſis vi-
tam finiuit. Quidam magnus princeps
de domo regis henrici audita Wlrici fa-
ma ait. Bene faceret rex ſi mitteret ad cel
lam illuſoris huius ad accipiendas pecu-
nias eius: qꝛ fieri nō poteſt vt multa ſibi
nō thezaurizauerit ad quē tam multi con
ueniunt. Adhuc verba in ore eius erant ⁊
ecce eliſus in terrā ore ad aurem retorto
volutabatur ſpumans. Quo audito: rex
habita occaſione declinauit ad cellā ſer-
ui dei ⁊ ſtudioſe precib⁹ ei⁹ ſe cōmendās
⁊ pro milite cuncta referens ſupplicauit.
Non imputo inquit ei peccatum hoc ⁊ pre
ſto ſum quicquid debuero facere. Unus
itaq; aſſiſtentium app̄henſam Wlrici ma
num egroti faciei applicuit ⁊ ſtatī reuer-
ſum eſt os eius in locum ſuum ⁊ mēte re-
cepta ſana loquebat̄ recte magnificās de
um. Dum ſacris aſſiſteret miſteriis do-
minicaq; oratiōe completa atq; perfecta
ſuborta eſt ei hēſitatio ſi aquam calici in-
fudiſſet multa in aīo reuoluēs toto corde
tandem ad deum conuerſus cum cordis
puritate deū exorauit. Completa oratio
ne vidit in calice roſeum ſanguinem ve-
lut agni īmaculati ih̄u chriſti vſq; ad la-
bium calicis redūdantem: perceptoq; ſa-
cramento ſanguinē deniq; bibit vue me
raciſſimum. Seruus dei Wlricus cuidam
muto in ſompnis apparens digito ori ei⁹
impoſito os eius aperuit et linguam reſe
rauit. Latroni oculorum effoſſione puni-
to: oculos nouos et viſum ſua prece reſti-
tuit. Mulier quedam duos pueros cum
panibus/paſtellis/et duobus vaſis vini
ad Wlricum miſit. Qui portionē aliquā
ex ſingulis reſeruantes apud pauperem
quendam in via depoſuerunt. Illis igit̄
ad ianuam pulſantibus: vocato Wlricus
puero ait. Uade et ſuſcipe de manu homi
num illorum ea que tulerūt: ſ; eos ad me
introire non permittas: ſed ne de hiis gu-
ſtent que defraudauerūt ⁊ repoſuerūt ſi-
bi ſub mortis interminatione eos prohi-
be. Quo audito cū multa cōfuſione reuer
ſi vinum enī plenum genimine ranarum

venenatarũ inuenerunt: ⁊ quod de pane
⁊ paſtillis reſeruauerãt plenũ ſcaturigi-
ne vermiũ viderũt. Percutiẽtes ergo pe-
ctoꝛa ſua ad virũ dei qualia erãt celerius
detulerũt. Quibus confeſſa culpa ſua ve
niam ꝯſequentibꝰ Wlricꝰ panem ⁊ vinũ
ſua bñdictione foꝛme pꝛioꝛi reſtituit ⁊ vt
pauperi apud quẽ ea depoſuerãt illibata
repoꝛtarent imperauit. ¶ Wlrico eni no-
cturnis vigilijs fatigato cũ membꝛa ſopo
ri daret vidit in ſompnis quaſi tres pue-
ros vltra altare ſuum ſuſpẽſos ⁊ laqueis
quibus aſtricti erant iam quaſi ſuffocan-
dos. Quoꝝ vnus ad illũ conuerſus ait. O
dñe mi Wlrice cur pigritaris ſuggerere
⁊ eruere nos? Cui cũ vir ſctũs nõ iuenire
ſe diceret quo nã modo id faceret reſpon-
dit. Aſcende ſuper altare hoc ⁊ ſtans mit-
te manũ tuã ⁊ fer opem moꝛituris. Qui
cõtinuo acquieſcens manu extenta a moꝛ
te eos et ſuſpendio liberauit. Dũ tracta-
ret ſecũ vigilians de viſione hac venerũt
ad eum pꝛeſbiteri tres pꝛo peccatis peni-
tentes et gemẽtes ⁊ ab eo pctõꝝ veniã et
cõſilij ſanioꝛis foꝛmã expetẽtes repoꝛta-
bãt. Quõ aũt hij tres vſq; ad tps illud vl
tra altare pependerũt dũ ſanctis non ſan
cte aſſiſterent: aduerti facile eſt. Oꝛdina-
bat rex angloꝝ henricus pꝛimꝰ pꝛofectio
nem in partes tranſmarinas: ⁊ cũ hoc fa-
mulus dei audiſſet ait. Ibit quidẽ ſ; non
redibit: ſed ⁊ ſi redierit non totꝰ tamẽ nec
integer. Nũciatũ eſt hoc regi ⁊ dure acce
pit rex ſermonẽ hunc: ⁊ miſit ad eũ q̃ que
reret ſi verbi huius auctoꝛ ipſe fuiſſet. Si
dixi ait: nõ me penitet q; ex me nõ ſum lo
quutus. Itaq; rege pꝛofecto ⁊ aliquãto tẽ
poꝛe elapſo vocauit ſeruꝰ dei dñm ville
eiuſdẽ ⁊ ait. Rex heſterna die moꝛtuꝰ eſt:
tu vide q̃d agas. Poꝛro milite obſtupeſ-
cẽte ⁊ ipante ſilentiũ: mihi ait ſilere ꝑfaci
le eſt ſed i ꝓprimo eſt vt oẽs loquãtur. De
niq; q; mi[illegible]am rex cõſequuturꝰ eẽt a domi
no: eo q̃ paci et iuſticie militaſſet in vita
ſua ⁊ domũ de radinges regali munifice-
tia edificaſſet pꝛophetauit. Uenit ad vi-
rũ dei comes ſtephanꝰ qui poſtea regna-
uit in anglia ⁊ iã tunc cũ regis cognatus
eſſet multis et magnis poſſeſſionibus in
anglia habũdabat. Uenit autem ⁊ frater
eiꝰ henricꝰ Wintonienſis eps cũ eo. Reſpi
ciens itaq; in comitem vir ſanctus ait.
Salue rex. Illis ad alterutrũ reſpicien-
tibꝰ ⁊ opinantibꝰ ne foꝛte vir ſctũs hũane
opinionis falleret incerto: tibi dico o ſte-
phane ſalue rex. Tradidit eni deꝰ regnu;
anglie in manu tua: tu paci et equitate in
tendere ſtude ⁊ eccleſiam dei tueri ⁊ hono
rificare curato. Igit̃ cũ ſtephanꝰ regna-
ret et alijs regnũ requirẽtibꝰ de manu eiꝰ
pax oino de anglia exturbata fuit. Qua;
quidẽ turbationẽ vir ſctũs ꝓphetauerat:
⁊ ait eiuſdẽ ville dño. Rex ſtephanꝰ craſti
na die dabitur in manꝰ inimicoꝝ ſuoꝛu; ⁊
captiuus ducet̃: liberabitur tñ ⁊ qui capti
uat eũ conſequent̃ de eodẽ calice bibet. Po
ſtremo venienti ad eũ rege ſtephano poſt
obiurgationes plurimas ⁊ exhoꝛtationes
ſalutiferas: hoc inter cetera repꝛomiſit q̃
eũ opoꝛteret regnari quoad viueret: regẽ
q; cuiuſdã peccati ſui qđ etiam noiętenꝰ
expꝛeſſit penitentiã agere exhoꝛtatus eſt
adijciẽs quouſq; peniteret ĩpoſſibile erat
firmari ſoliũ eiꝰ ⁊ pacẽ rebꝰ dari. Quibꝰ
auditis rex vbertim flere cepit ⁊ pcti eiuſ-
dem cõfeſſionẽ ex aio faciens percutienti
⁊ cõſpuenti pꝛophete maxillã dedit. Cũ
eni annꝰ ei vel eo ampliꝰ adhuc ſupereẽt
ad vitam ſedenti quadã die in cella ſua lo
rica ab humeris diuinitus diſſuta ad ge-
nua ſubito concidit ⁊ ſtatim loꝛicã ad ſca
pulas reducẽs coꝛrigijs eam foꝛtioꝛibꝰ re
collegit. Et ecce coꝛpꝰ eius omne veſicis
turgeſcere cepit ⁊ caro paulo ante ferrea
ex ſpiritu dei iam ex ſeipſa caro inuẽta eſt
Sic loꝛica ſimul et caro ſimili ꝑſagio mi
litie ſue tempꝰ impletum pꝛeſignabant.
Dixitq; oſberno pꝛ̃ſbitero. Hoꝛa inq̃t voca

tionis mee eſt et die ſabbati ī veſpere paratum me eſſe oportet. Ego enim ad dñm meū vado cui ſeruiui ⁊ dies que nunc inſtat dies illa eſt quā olim deſideraui. Igitur hora qua predixerat iunctis directiſq; in celum manibus migrauit ad dñm anno gratie milleſimo cēteſimo quinquageſimo quarto decimo kalendas marcij.

¶ De ſancto Wlſino Epo et confeſſore.

Sanctum enī Wlſinū claris natalib⁹ londonijs natum ⁊ a parentibus diligenter educatum in puerilem florem prouectū domino iheſu xpo parentes ſtatuunt offerendū. Lucet enim ſub ipi⁹ vrbis menib⁹ ſcti petri cenobiū nūc Weſt monaſteriū dictū: in q̄ eū monachū factū ppetuo tradūt dño famulādū. Excurſa autē pueritia ad gradū ſacerdotalē ſuſcept⁹ maturo euo et moribus clarum ſanctitatis ſpeculum effulſit. Contra humani generis inimicum vigilijs decertabat ⁊ orōnibus corpus ieiunijs caſtigans / cupiditates ſeculi celeſtibus deſiderijs contempſit: ⁊ omes animi motus ⁊ corporis omi vigilātia et cura ſeruauit. Humilitate deiectus fraterna ſeruitute deuotus: charitate repletus / lectionibus nō ſolum inſiſtere: ſed etiam lecta confratribus exponere piaq; exhortatione ad oēm virtutē cos accendere ⁊ xpo lucrifacere cōſueuit. Fauore tandem ſcti dunſtani epi rex edgar⁹ Wlſinū prefecit eidem monaſterio. Quātum enī pro ſalute multorum inuigilauerit ⁊ contra dñici gregis aduerſariū inſurrexerit quale exemplū doctrine ſue ⁊ vite omībus exhibuerit: quis digne explicare ſufficit. Rex tandem ethelred⁹ edgari filius eccl'ie ſcierburnenſi fauore populi et electione cleri eum prefici fecit in paſtorē

Erat enī refugium pauperū oculus cecorum / pes debilium / bacul⁹ infirmor̄ cib⁹ eſurientiū / veſtis nudorū / ⁊ redēptio reorum. Quadrageſimali tpe incluſus cenobiali clauſtro ⁊ mūdi tumultu exuto ſimpliciter cū monachis māſit: ieiunijs / contemplationi ⁊ lachrimis vacans. In cena vero dñi de cubiculo egreſſus criſma cōfecit docēs ⁊ bñdicēs ppl'm. Peracto paſchali ſacramēto dioceſim ſuā euāgelizando viſitauit. Solicitus vero illud antiq̄tus nobile triumphum ſchireburnie non ſolū emēdare / augmētare / prouehere ſtuduit verumetiam perpetua pace ſtabilire. Eterni nāq; anathematis mucrone pcuſſit oēm lupū ipſius dom⁹ inimicū ouile xpi lacerantē vexantē aut diſpergentē. Quinto vo ep̄t⁹ ſui anno: exacto boni diſpenſatoris miniſterio: decidit in languorē ⁊ cū eo miles quidā ſu⁹ noīe egelwius ſibi ſemper fidiſſim⁹. Is audita dñi ſui infirmitate dolore intrinſecus tactus nuncium mittit qui querat ſi nā ſpes eſſet valitudinis ſue. Eps enim ad nunciū dixit. Refer celeri⁹ inq̄t dño tuo vt diſpoſitis rebus omni cura preparet ſe: qꝛ cras mecū pficiſcetur ad eterni regis curiā vbi fidelis ſeruicij a cōmuni dño recipiat mercedem ſuā. Illo aūt abeūte eps pñtes frēs tali voce affari cepit. Hoc chariſſimi mei paterna charitate rogate / ſeruate hūc fidelē nr̄m ad deū mecū migraturū meū funus preſtolādo mecū ad ſchireburniā deferri ⁊ ſepeliri faciatis vt q̄ mihi deuotus in pñti vita ſp fuit in morte etiā ⁊ in pace aſſit perpetua. Lugebat p'mū inter ceteros ſacerdos quidā ſctō pſuli merito ſctitatis familiaris ac ſecretor̄ ſuor̄ ꝯſcius noīe Wlric⁹. Cui ſctūs eps cōpatiēs ⁊ quaſi iā ſolut⁹ ⁊ in celo poſit⁹ fiducialiter loquēs dixit Noli flere inq̄t frē chariſſime qꝛ vado ad gaudiū dñi mei vocātis me. Confide potius ⁊ crede qꝛ hinc a duodecio trāſit⁹ mei anno ac deīceps recordat⁹ dñs vo-

nitatis ſue mīas ſuas mecū miraculoꝛu꜡ atteſtatiōe oſ̄ndet: plebē ſuā gr̄e ſue reuelatione in me viſitabit. Ut ſicut de tranſitu meo doloꝛe affecti eſtis: ita tunc ſupno reſpectu gaudeatis. His dictis eleuatis ī celum oculis in admirabile vti ſtephani erupit pꝛeconium dicēs. Ecce video celos apertos et iheſum ſtantē a dextris dei. Et in hac voce ſexto Idus ianuarij in manu dn̄i efflauit ſpm̄ ſuum. Narratio.

Circa hos dies heremita quidā vir modeſt⁹ ⁊ ſctūs nō lōge a purgatoꝛio ſcti patricij in loco deſerto in hibernia degebat: in cuius hoꝛto om̄i fere nocte demones viſibiliter ꝯuenerūt. Et ſtatim poſt ſolis occaſum ꝯgregati placitū ibi tenuerūt ante ſolis oꝛtū inde recedētes. Ratione ibi reddebāt pꝛincipi ſuo quid mali fecerāt decipiendo. Quoꝝ cōfabulatiōes audiuit vir ſctūs manifeſte ⁊ eoꝛū figuras defoꝛmes viſibiliter conſpexit. Ad oſtiū cellule eius ꝯuenerūt: ſed qm̄ intrare non poterāt nudas illi ſepe mulieres oſ̄derūt. Sicq꜡ heremita ille per cōfabulationes eoꝝ vita꜡ illi⁹ regiōis multoꝝ hoīm cognouit. Erat aūt in patria illa ſacerdos quidā ſctē vite ⁊ honeſte q̄ quotidie mane ſurgēs cimiterium circūiuit ⁊ ꝑ aīab⁹ in cimiterio q̄ieſcentiū ſeptē pſalmos deuotus cecinit. Caſte vixit ⁊ bonis opib⁹ ac ſctē doctrine ſollicite ſtudiū impēdit. Demones in cōſilio ſuo multotiēs ꝯq̄ſti ſunt de eo ꝙ a pꝛopoſito null⁹ eoꝝ ip꜡ flectē poſſet. Increpat ſatellites ſuos pꝛinceps eoꝝ ꝙ tā diu pſ̄bit' inflexibilis pſtitiſſet. Et accedēs vnus eoꝝ dixit. Ego decipiā eū q꜡ paraui ei mulierē p cui⁹ pulchꝛitudinē ſubiciet' nobis. S꜡ hoc facere nō potero niſi infra q̄ndecim annos. Si infra hūc terminū ait magiſter illū decipes magnā rē faceres. Cōtigit aūt eo tpe vt ſacerdos mane cimiterium iuxta moꝛē circūiens infantulā iuxta crucē poſitā inueniret. Quam pietate motus accipiēs nutrici eā ꝯmēdauit ⁊ illam in filiā adoptās lr̄as diſcere fecit. Cūq꜡ annos pubertatis attigiſſet ei⁹ pulchꝛitudine allect⁹ in cōcupiſcētia ei⁹ tēptari cepit. Nocte ſequēti poſtq̄ puella actionē pſ̄bitero cōceſſiſſet demones in hoꝛto heremite ꝯueniētes magnū de conſenſu facto gaudiū ꝯceperūt. Ecce inq̄t demō pſ̄biter quē per mulierē me decepturū dixerā ia꜡ feci ꝙ a virgine quam in filiā adoptauerat ⁊ ſctimonialē facere decreuerat: ꝯſenſum ſtupꝛi petēs impetrauit ⁊ cras hoꝛa meridiana op⁹ nephariū ad effectū ꝑducam. Gr̄as ergo ei magr̄ egit ⁊ viriliť ip꜡ feciſſe dicebat. Die itaq꜡ craſtina pſ̄biter puellā vocans introduxit illā in cubiculum ſuū ⁊ eā in lecto collocauit Et ſtās añ lectū in temptatione poſit⁹ quid facturus eſſet cogitauit. Et tandē in ſe reuerſ⁹ quouſq꜡ rediret puellā expectare iuſſit. Et ad oſtiū cubiculi diuertēs cultrū arripuit et ꝓpꝛia mēbꝛa virilia abſcidēs foꝛas pꝛoiecit. Quid inq̄t putaſtis demones ꝙ nō intellexerim temptationes vr̄as? De pditione mea vel filie mee nō gaudebitis q꜡ nec me nec ipſam hēbitis. Sequēti eni nocte cū diabolus interrogaret diſcipulū q̄d de pſ̄bitero actū fuiſſet: ⁊ ille rem geſtā enarraſſet: iuſſit magr̄ vt demō ille grauiť flagellaret' ⁊ ſic cōuētus ſoluitur ſpirituum immūdoꝝ. Sacerdos aūt puellā quā nutrierat deo ſeruiturā ſanctimonialib⁹ cōmendauit.

De ſancto Wlſtano Epō et confeſſoꝛe.

Amabilis deo Wlſtan⁹ in ꝓuīcia Warewicēſi oꝛiund⁹ ⁊ ī monaſterio de burgo lr̄is ⁊ officijs eccl̄iaſticis inſtruct⁹ miſſā moꝛoſe cantabat aliaſq꜡ oꝛōnes adijciēs ſolis fideliū oblationibus cōtentus erat. Hic virgo exiſtens ſuperflui potus ſemper expers eſui carnium indulſit: quibus tamen ſpernendis occaſio talis fuit. Die quadam cum ad placitū qō-

dam exiturus miſſa celebrata cibū ſumere ſtatuit apposita igni auca nidor aduſte carnis nares celebrātis oppleuit odor mētem aduocauit. Sed cū diu reluctās cogitationē auertere non poſſet iuramentum ad ſacram que tractabat fecit nullo ſe amplius pacto id gen⁹ cibi cōmeſſurū. Completa vero miſſa impranſus ad negotiū diſceſſit. Seculo tādem relicto in monaſterio Wigorniensi quo pr̄ ſuus ſeruierat monachus effectus per oīa pene loci officia gradiens ad priorat ū aſcēdit. Jeiuniis/vigiliis/et orōnibus iugiter indulſit: ſuper ſcānum in eccl'ia libro ī quo orabat capiti ſuppoſito dormire conſueuit. Nocte eni quadā ante altare ī eccl'ia orās demonē ad luctā cū importune prouocantē quamuis illū paſſione fatigat⁹ ter cōplectēs proſtrauit. Apparuit aūt illi in forma ſeruientis cuiuſdā de curia quē poſtmodum quotiēs wlſtan⁹ videret expalluit: ad cetera ſp timore vacu⁹. Affirmabat ei ſe neſcire q̄d eſſet timor. Pro fractura pōtis equū nunq̄ deſcēdit quin etiā in ſummitate fabricarū anguſtarū ſecur⁹ incederet. Cū matrona quedā pulcherrima nobilis ac diues in cōcupiſcentiā ei⁹ inſano amore ac illicito decepta ī tantū vexaretur vt temptationi reſiſtere non valeret: deſideriū ſuū ei apit/ſuſpirādo rogat ⁊ orat vt cubile ſuū paululū rigore ꝓpoſito inflexo dignaretur. Jlle vero vocē funeſtā vlterius non ferēs ſ; ſermone loq̄ntis interrupto ⁊ facto fronti crucis ſignaculo dixit. Fuge mq̄t fomes laſciuie mortis filia vas ſathane Alapamq; mulierculę tanto niſu impegit q̄ crepit⁹ illiſe palme circūquaq; audita fuit. Sicq; alter ioſeph muliebrem laſciuiā aīo reſpuēs manu cōpeſcebat. Solebat aūt ſedula deuotione om̄i dn̄ica pp'lo verbū dei predicare quē frater quidā icrepās ſolt⁹ aſſeruit eſſe pōtificis p̄dicare monacho ſilentium ⁊ clauſtrū ꝯpetere. Cui ſctūs r̄ndit. Verbū dei nō eſt alligatū: nihilq; deo gratius q̄ xp̄m annūciare pp'mq; ab errore vie ſue reuocare ideoq; ſe nō omiſſurū. Nocte ſequente frater ille ad tribunal ignoti iudicis in viſione duct⁹ ⁊ cur ſeruū ſuū obiurgaſſet redargut⁹ in pauimentū iuſſus eſt ſterni ⁊ cedi. Lachryme eni in maxillis et liuores euident in ſcapulis euigilātis apparuerūt. Cuius calamitate mot⁹ vir dei bn̄dictionē ei dedit: ⁊ ſtati ſanitas ei rediit om̄eq; doloris veſtigiū cōquieuit. Cū quidā de cāpanili preceps rueret wlſtan⁹ emin⁹ ſtās ⁊ intuēs cōdoluit ⁊ ſignū crucis oppoſuit caſuſq; nō ſolum ruentis nō attriuit: ſed nō animū frigente ſanguine vt ſolet ebetauit. Surrexit icolumis ſue reputans temeritati q̄ cecidit: et wlſtani ſctitati q̄ euaſit Trib⁹ in ebdomada diebus om̄is cibi abſtinēs perpetuo linguā cohibuit ſilentio reliq̄s tribus porros vel caules elixos ⁊ panē ordeaceū edebat. Cū q; electioni de ſe facte ad cōſentiēdū minime flecti poſſet a viro dei wlſino per quadraginta annos incluſo acriter ꝓ obſtinatia corrept⁹ diuinoq; oraculo perterrit⁹ electioni cōſenſit. Cū enim willelm⁹ rex litterature inſufficientiā ⁊ gallici ſermonis carentiā pretēdēs wlſtanū priuare niteretur: cōuocato cōſilio iubet lamfranc⁹ archiep̄s venerabilē virū baculū reſignare cū anulo. Vir aūt dei nec vultu mutatus nec aīo erexit ſe ⁊ virgā paſtoralē manu tenēs dixit. Vere dn̄e archiep̄e ſcio q; nec hoc honore dignus ſum: nec huic dignus oneri nec ſufficiēs labori. Sciebam eni hoc cū me clerus eligeret cū ep̄i cogerent cū me dn̄s meus ad hoc officiū inuitaret. Jp̄e auctoritate ſedis ap'lice in meos humeros hoc on⁹ refudit ⁊ per hūc baculum me ep̄ali gradu inueſtiri precepit. Nūc tu paſtoralem virgā exigis quā non tradidiſti: officiū adimis quod nō contuliſti. Et ego quidē inſufficientiā meā non ignorans ⁊ huic ſancti ſynodi ſententie ce

dens reſignabo quidē baculū ſed non tibi ſed poti⁹ ei cuius eū auctoritate ſuſcepi. Hiis dictis accedēs ad tumulū ſcti edwardi & ſtās ante ſepulchrū dixit. Tu ſcis dn̄e mi q̄ inuit⁹ hoc op⁹ ſuſceperim quotiens ſubterfugerim: quotiēs me cū quererer abſētauerim. Fateor inſipiens fact⁹ ſum ſed tu me coegiſti. Nā licet non deeſſet fratrū electio/plebis petitio/epor̄ volūtas/grā procerū: hijs tamē oībus tua preponderabat auctoritas/tua magis vrgebat volūtas. Et ecce nouus rex/noua lex/nou⁹ pōtifex noua iura condūt nouas ſententias promulgāt. Te erroris arguūt qui iuſſiſti me preſumptionis qui cōſenſi. Et tūc q̄dē falli potuiſti vt homo ſe nunq̄d modo cōiunct⁹ deo? Nō igitur illis qui exigūt q̄ nō dederunt qui cū ſint hoīes fallere poſſunt et falli: ſed tibi qui dediſti iam deductus in ipam veritatē ignorantie vel erroris tenebras euaſiſti tibi reſigno baculū tibi curā eorum quos mihi cōmēdaſti dimitto. Tibi ſecure eos cōmitto cuius ego merita non ignoro. Hec cū dixiſſet eleuata paululū manu in lapidē quo ſanctū corpus tegebatur baculū infixit dicēs. Accipe dn̄e mi rex & cui libuerit trade illū. Et exutus pontificalib⁹ inter monachos ipe iam monach⁹ ſimplex reſedit. Admirabātur om̄es cernētes virgā lapidi immerſā & quaſi radicibus vteretur non moueri. Cumq̄ baculū temptantes nulla ratione euellere poſſent: res defertur in ſynodū & gundulphus roffenſis eps̄ a lāfrāco miſſ⁹ ad ſepulchrū accedēs cū baculum nullatenus mouere valeret lamfranc⁹ nouitate miraculi ſtupefactus vna cū epis et rege ad tumulum properās facta oratione manum inuanū ad eruendū baculum appoſuit. Exclamat rex/orat pontifex & ad ſanctum ait. Vere iuſt⁹ dn̄s et cū ſimplicib⁹ graditur et cum humilibus ſermo eius. Deriſa eſt a nobis frater tua ſctā ſimplicitas ſed eduxit quaſi lumen iuſticiam tuam: errauit in te iuditiū noſtrū & ſimplicitatem tuā deo gratā oībus propalauit. Auctoritate proinde qua fūgimur immo diuino iuditio quo cōuincimur curā qua te inconſultius exuim⁹ iterum tibi cōmittimus et imponim⁹. Ille aūt impoſſibilitatem ſuā & onus ſupra vires pretendens Aſſerit in loco ſancto miniſtrū ſcīm ſtatuendū. Victus tandē precū inſtantia coraȝ oībus ad ſepulchrū acceſſit: virgā manu tetigit & mox manuȝ eius ſequuta ac ſi in molli luto fuiſſet impreſſa deſiluit. Lamfranc⁹ ergo ad pedes ei⁹ prouolutus fatetur delictum: veniam implorat dicēs ſimplicitatem eius deo acceptam & bn̄placitā qui ſapientiam hui⁹ mūdi ſtultā facit vt fortia confundat & gratiam infūdat hūilibus. Mulierē quādam a demonio vexatā per cāporum deuia ſpūs impetu vagantem ſua benedictione valitudini priſtine reſtituit ac precepit vt non wulſtanū ſed deū benediceret: virtutes amaret/pudicitiā nō perderet ne deterius ei aliquid contingeret. Mulier enī monita eius ſequēs in ſanctimoniali habitu placentē deo vitam egit. Demoniacus quidā ferreis cathenis poſti ligatus tanta vocū variarū confuſione loquut⁹ eſt vt ex vno ore quaſi exercitum loq̄ crederes. Viſo aūt pontifice totis intremiſcens mēbris/ſtridebat dentib⁹ patulo rictu ſputa euomens magno hiatu obſtrepere cepit. Tāto incomodo ſacerdos impalluit et expanſis in celū manibus orauit et infirm⁹ confeſtim conualuit. Leproſus quidā viſu horrid⁹ carne maculoſus/aqua lotionis manuū ſcti viri in balneo poſita ſe lauit & puſtularū continuo tumor reſedit letiferū vir⁹ effluxit: omniſq̄ caro in puerilem puritatē i breui refloruit & impetigine & ſcabie capitis abolita/ceſaries capillis ſuccreſcentibus reformatur. Gunnildis ſctimonialis regis haraldi filie tumor infeſtus oculos inualit & moles palpebrarū viſum obducēs

maſſa carnea oppleuit. Suſcepta enĩ epĩ
ſancti benedictione deiectis ⁊ erectis pal-
pebris lucem ſerenã virgo conſequitur.
Eiſinus regis edwardi quõdã miniſter
ad conſecrandã eccliam epm precibus ad
uocauit. Erat aũt in cimiterio arbor nu-
cea patulis frondibus vmbroſa que luxu
riante ramorũ amplitudine luminibꝰ of-
ficiebat eccle. Solebat aũt vir ille aleis
⁊ epulis ſub eadem arbore vacare et cum
iuſſiſſet eam epũs abſcidi: maluit eccliam
nõ dedicari ꝙ arborem inde penitꝰ depo-
ni. Uir ergo ſctũs maledictionis iaculum
in arborẽ offenſus itorſit ⁊ illa quaſi vul-
nerata: paulatim ſterileſcens radicitꝰ exa
ruit ⁊ fructu caruit. Excerbatus inde dñs
eã abſcidi iuſſit et dixit Nihil wlſtani ma
ledictione amarius: nihil eius bñdictiõe
poterit dulcius inueniri. Cum quidã de
anglia verſus hiberniã nauigarẽt muta-
ta celi clemẽtia flauit ſpũs procelle inhor
ruit fragor ventorũ factaqꝫ eſt tempeſtas
valida. Diruptis rudentibꝰ ⁊ malo effra
cto inuocato ſcti wulſtani ſuffragio qdaꝫ
in eius effigie apparens armamẽta cõſo-
lidat/rudentes coaptat: ⁊ vt aĩos reuoca
rent exhortans erigerẽt antempnas quia
tranquillitatem daturus erat dñs. Et cõ
feſtim ſerenitate reddita mare tranqllũ
efficitur. Uilioribus indifferenter vteba
tur pellibus magis tamẽ agninis frigus
depellens vnde ⁊ cuidã ſuggerenti vt pel
les ſaltem catinas admitteret: ait. Crede
mihi cantari nõ audiui catus dei ſꝫ agnꝰ
dei: ideo agno volo calefieri. Legebant
ad menſam eius edificationũ libri: cũctis
interim ſummũ preſtantibus ſilentium.
Quiete vero epulis data vt celeſtem im-
partiret alimoniam quibꝰ miniſtrauerat
corporalem: lectionẽ patria lingua expo-
nebat. Cũ vero poſt prandiũ ſcdm moreꝫ
potꝰ porrigeretur. Ipe aquam purã ſolo
miniſtro cõſcio ſumere cõſueuit. Primis
quidem annis merã hauriebat aquã con-
fectꝰ ſenio vino vel ceruiſia mixta. Diſ-
ciplinã domus ſue tam ĩ laicis ꝙ clericis
ſeueriſſime exercens legem ſtatuit vt om
nes tam miſſe ꝙ omnibꝰ horis intereſſent
cuſtodes ad hoc conſtituit vt nullũ impu-
ne ridere ſinerent: alioqn aut potu eo die
caruit aut palma ictũ ferule excepit. Lai
cũ nullum de ſuis quoꝙ iuſſit: cui nõ pre-
ces ſepties in die dicendas iniũgeret hoc
aſſerens vt ſicut clerici ſeptem horas: ita
laici ſeptem oõnes deo libarent Si quis
ante eũ iuraret ſtatim ferule vindicta ſe
quebatur. Indigne ferebat ſiquis coram
eo aliorꝫ vitam roderet vel carperet mo-
res: qm̃ hoc ſumme malitie deputabat.
Noctibus aũt poſt modicũ ſompnũ ſur-
gens pſalteriũ dixit: nõnũꝙ ſolus ne qe-
tem aliorũ impediret/ quãdoqꝫ cũꝫ ſocio
quem ceteris vigilantiorem deprehẽdit.
Et cũ ſompnolẽtiã cuiuſdã fr̃is nutu no-
cte quadã argueret ⁊ ille oſcitabundus ⁊
inuitus reſideret cum corpꝰ quieti daret
magna vi per viſum concuſſus/ flagris
ceſus/inconſulte temeritatis penas per-
tulit. Dat poſtremo fidem ꝙ nunꝙ vlteri
us virũ dei a bono opere impedire preſu-
meret. Miſſas duas ad minus quotidie
audire et ipſe tertiam cantare ſolebat.
Aſcenſo equo pſalteriũ incipere necpau-
ſam niſi ad finem facere conſueuit. Eius
enĩ cubiculariꝰ pſto elemoſinã deferebat:
nulli egenti denegatã. Quocũqꝫ iaceret/
ſtaret/ vl' ambularet: ſemp ĩ ore pſalmus
ſemp in corde xp̃s. In ſingulis villis ſu-
is habebat ediculas in quibus ſe a mane
poſt miſſam incluſit donec clericus pulſa
tione oſtij tp̃s prandij vel horarũ nuncia-
ret. Quãdo erat wigornie miſſam maio-
rem loco hebdomadarij quotidie fere cã-
tabat a quo vt dixit officio pro epãtu reſi
gnando noluit abſolui. Collationi mona
chorꝫ interfuit ⁊ cõfeſſiõe dicta ⁊ bñdictio
ne data ad ſua rediit Dũ ſemel monachi
ſui ad maiorem eccliaꝫ migrarẽt quã ipe

construxerat & videret ecclesiam antiquã destrui quã sanct⁹ oswald⁹ construxerat: lachrimas fudit. Super quo modeste redargut⁹ q̄ poti⁹ gaudere deberet q̄ se superstite tãtus honor ecclesie sue accidisset q̄ multiplicatis monachis edificia augerentur dixit. Ego longe aliter intelligo q̄ nos peccatores & miseri opera sanctorum destruimus vt nobis laudem cõperemus Nõ nouerat illa etas põpatica cõstruere: sed sub qualicumq̃ tecto seipsos deo imolare subiectosq̃ ad exẽplũ attrahere. Nos econtra nitimur vt curã animarum negligẽtes cumulemus lapides. Dũ semel sanctus Wlstan⁹ sermonẽ de pace faceret: et multi ad concordiam redirent vnus inter eos nullo suasu nec etiam epi rogatu pro fratris nece homicide veniã petenti indulgere voluit. Huic in medio adducto: dixit eps. Bti pacifici qm filij dei vocabunt. Cõstat enĩ q̄ pacifici sunt filij dei & bti discordantes sunt miseri et filij diaboli. Illi ergo cuius es te cõmendo & trado carnẽ tuam sathane. Statim ille mancipium hostile effect⁹ dentibus stridere/spumas iacere/caput rotare cepit. A wlstano demũ sanat⁹ cũ pacem adhuc repudiaret: iterum & tertio arrept⁹ est: quousq̃ ex corde iniuriam & offensã remitteret. Ailwin⁹ quidam apud saltũ maluernie anachoritice degens si desiderio hierosolimitani itineris sepius afflatus erat. Qđ cũ wlstano panderet dissuadẽs eps dixit. Desiste sodes ailwine crede mihi mirareris si scires que per te deus facturus sit. Acquiescens ille in loco illo ad nũerũ tricenarium monachos congregauit & maluerine monasteriũ fundauit. Quidã noĩe fcwlfus dũ sepius eadem peccata epo panderet: ait eps. Oportunitas vt video latronẽ facit ideo cõsulo vt monachus fias & sic vitiorum importunitate carebis. Cũ vero ille p̄ rigore ordinis hoc renueret vade inquit monachus fies velis nolis. Tãdem ille senescens & apud malmesbyry tonsorat⁹ quotiens dictũ wlstani menti ingessit miti⁹ se habuit. Dũ alumpni sui nicholai caput palparet qui iã iuuenis caluescere cepit ait ad eũ. Puto fili q̄ cito calu⁹ eris. Et ille. Quare pr̃ nõ tenes crines meos? Cui eps. Crede fili q̄ diu vixero residui nõ deficient. Et factũ est ita. Ebdomada namq̃ illa qua eps obijt oẽs capilli ei⁹ ita euanuerunt vt quasi nudam cutẽ relinquerent. Anno aũt dñi millesimo sexagesimo septimo epat⁹ sui tricesimo quarto: etatis sue octuagesimo septimo: quartodecimo kal. februarij defunct⁹ seculo viuere cepit in xp̄o. Anulũ aũt quẽ in consecratione acceperat multis annis digito ei⁹ herere nõ potuit: & crebro lapsus nũq̃ amissus fuit Quippe caro digitorum ita exianita fuerat vt vix pellicula ossibus inhereret. Fertur enĩ sepius ip̄m dixisse. Anulum quem sine ambitu suscepi inseparabilem mihi in humũ portabo Post obitũ ei⁹ quidã anulum digito subtrahere inuanũ temptauerunt: ita enĩ pellis plena protuberãtes articuli/neruorum integritas/restituta videbant mortuo que pre abstinentia exinanita fuerant viuo. Elapsis enĩ post obitum eius annis centũ dũ transferret corp⁹ ei⁹ & in scrinio precioso collocaretur repertũ est vna cũ vestimentis pontificalib⁹ integrũ et incorruptũ. Inter multa enĩ miracula pro famulo suo a deo patrata mulierem qñq̃ annis incuruatã ac inclinatam humiq̃ accliuẽ curauit linguã pueri a nouerca abscisam reparauit: cecos quinq̃ illuminauit demoniacos qñq̃ sanauit mutis quatuor loquelam reddidit/ mortuos tres resuscitauit/leprosos duos mundauit/& hydropicis duobus sanitatem cõtulit. Infra triduũ vice quadã triginta qñq̃ varijs morbis oppressi salute cõsequuta gratias deo & sancto ei⁹ referebãt Oculos iuuenis cuiusdã ab emulis effossos et in cãpum proiectos sanauit. Nõ enĩ sibi

pꝛopꝛios reſtituit: ſed nouas et modicas
in foſſarum pꝛofunditate pupillas tanq̄
duas poſuit pꝛunulas ⁊ quas varias ha-
buit ex natura: nigras recepit ex gr̄a. De
die aũt in diem vſqꝫ ad quantitatẽ compe
tentē creuerũt. Teſticuli eiuſdẽ iuuenis
ab eiſdem emulis a follibꝰ ſuis eruti ⁊ pꝛe
ſciſi longiuſqꝫ pꝛoiecti: eidẽ ſunt reſtitu-
ti vulneraqꝫ oĩa diuerſis coꝛpoꝛis locis
recepta in momẽto ſunt curata. Iuuenis
iſte thomas noĩe cũ pecuniam multã con
gregaſſet quedam dña mutuo pecuniam
ab ip̄o recepit ⁊ tandem ad foꝛnicandũ cũ
illa allexit. Qui tandẽ cõpunctꝰ cũ digne
pꝛo cõmiſſo ſatiſfeciſſet illa contemptã ſe
dolens et repulſam erubeſcens quendã
iniquũ ⁊ malefactoꝛem in maritũ aſſum-
pſit ⁊ ad ſupꝛadictũ opꝰ nephariũ eum
ſua inſtigatione allexit. Narratio.

Illis diebꝰ ſctũs edwardꝰ rex qui nuſq̄
niſi alieno conſilio ductꝰ perperam egit:
roberti archiep̄i ⁊ comitis godwini inſtin
ctu et cõſilio mr̄em pꝛopꝛiam ꝓpter nimi
am ep̄i wintonienſis familiaritatẽ bonis
oĩbus pꝛiuatã in monaſterio de Where-
welle detruſit ⁊ ep̄m alwinũ incarcerauit
Emma demũ laxius cuſtodita ep̄is ĩ qui-
bus cõfidebat ſcripſit ſe ferri cãdẽtis exa-
mine paratã ꝓbare ep̄m iniuſte foꝛe dif-
famatũ. Pꝛefixo aũt purgationis die mu
lier nocte pꝛecedẽte ad ſepulchꝛũ ſcti̅ ſwi-
thuni peroꝛãs confoꝛtabat̄. Die vero ſe-
quẽti ignitos vomeres nil leſa pertranſijt
Tũc rex ingemiſcens et veniam petẽs ab
ep̄o et mr̄e diſciplinas recepit ⁊ ablata il-
lis reſtituit. Regina vero dedit ſctõ ſwitu
no nouem maneria ꝓpter nouẽ vomeres
q̊s ꝑtrãſiuit. Illo etiã tp̄e papa bñdictꝰ
poſt obitũ ſuũ in ſpecie mõſtruoſi aĩalis
cuius aures et cauda aſini erant: cetera
vꝛſi cuidã iuxta mediolanũ apparuit. Cũ
qꝫ fugã iniret vir ille expaueſcẽs mõſtrũ
illud exclamare cepit. Noli timere qꝛ ho-
mo fui ſicut tu es ſed qꝛ beſtialit̄ vixi poſt
moꝛtem beſtio ſpeciē pꝛeferre merui. Et
ille. Quis es tu? Ego ait: illo ſolo noĩe bñ-
dictus fui qui nuꝑ apoſtolicã ſedẽ idignꝰ
obtinui vſqꝫ ad diem iudicij per dumoſa
⁊ ſqualentia ⁊ ſulphurea loca et fetida et
bullientia rapioꝛ ⁊ pꝛetrahoꝛ. Poſt extre-
mum vero iuditium coꝛpꝰ meũ ⁊ aĩam ſi-
mul irremediabiles cruciatꝰ ⁊ irreuoca-
bilis olla iehennalis baratri deglutiẽt vt
nulla mihi ſpes requiei ineternum reſtet
Fuerat enĩ in pontificatu ſemper luxurie
deditus ideoqꝫ ab auribus aſini in caudã
deſinebat. Et qꝛ vitã carnalẽ ſempe duxit
cetera igitur vrſus erant. Illis inſuper
diebus hildebꝛandꝰ poſtea papa gregoꝛi
us quondã pꝛioꝛ cluniacenſis ⁊ poſt archi
diaconꝰ rome cũ equitaret cũ multa tur-
ba abbas hugo cluniacẽſis ip̄m ſequens
in aĩo cogitare cepit vñ eſſet tantꝰ honoꝛ
homũtioni exilis ſtature deſpicabilis pa
rentele: pꝛoculdubio hoc ei ex ſuperbia ac
cidere. Mox archidiaconꝰ reflexo equo: a
longe clamans ait. Tu male cogitaſti nõ
enĩ michi hanc gloꝛiam ſi gl̄ia dici poteſt
que cito tranſit vel imputo vl̄ ab alijs im
putari volo: ſed beatis ap̄lis quoꝝ pꝛeui-
legio mihi exhibetur. Erubeſcẽs abbas:
quomodo cogitatum ſuũ nouiſſet queſi-
uit. Ab oꝛe ĩquit tuo quaſi per fiſtulas ad
aures meas deductus eſt. Cũ aũt iterum
iũctis lateribus in eccl̄ia pꝛoſtrati diutiꝰ
oꝛarent: reſpexit archidiaconꝰ abbatẽ tur
bulẽto vultu dicẽs. Si me amare vis: ne
vlterius hac me iniuria expugnes. Dñs
enĩ meꝰ iheſus xp̄s poſtulationibꝰ meis
viſibiliter aſtabat: intendẽs dictis ⁊ ſere
nis fauens oculis: ſed oꝛationis tue violẽ
tia me deſeruit ad te conuerſus. Puto eẽ
genus iniurie: amico eripere auctoꝛẽ ſa-
lutis ſue. Hic etiam dũ cardinalis eſſet cõ
tra p̄latos ſymoniacos in francia acriter
ꝓceſſit. Unꝰ tñ ep̄s grauiter infamatus:
accuſantes eũ clã coꝛrupit ⁊ tanta dicẽdi
arte callebat vt nullis argumẽtis confu-

tari poſſet. ¶ Tūc legatꝰ ait. Ceſſet hūanū iuditiū frequent fallibile ꝛ producat diuinū oraculū. Certū eſt ꝙ ep̄alis grā ſpiritus ſancti donū eſt ꝛ qui ēpatū ꝑcio mercatur: donū ſancti ſp̄us cōparari poſſe pecunia opinatur. Si igitur tu ep̄e ꝯtra ſpiritum ſctm̄ nō feciſti dic palā gl̄ia p̄ri ꝛ filio et ſpiritui ſancto. Sed licet frequentius incepiſſet ꝛ temptaſſet nunꝙ̄ ſpiritui ſancto proferre potuit: ſed ab epiſcopatu deiectus plane dixit. Explicit.

¶ De ſancto Edgaro rege et confeſſore.

¶ Vita beati regis Edgari minime fuit inuenta quouſqꝫ liber iſte impreſſus fuit vltra l̄ram E: ita ꝙ in loco ſuo ſecundū ordinē alphabeti nullo mō imponi potuit ideo in fine preſentis libri imponitur ꝛ in tabula ſecundū ordinē alphabeti locū ſuū tenebit.

EDgarꝰ rex anglorꝫ īſignis ſc̄t et Wiī cepit regnare āno othonis imꝑatoris vigeſimoſecundo dū adhuc eſſet iuuenculus annorꝫ ſedecim: quo naſcente dūſtanꝰ archiep̄s cantuarienſis audiuit vocē de celo anglice dicētē. Pax anglie ꝙ̄diu puer iſte regnabit: ꝛ dūſtanꝰ nr̄ dixerit. Regnauit aūt ānis. xvi. et q̄libet anno nouū monaſteriū fūdauit: totamqꝫ inſulam in ſumma pace ꝛ iuſticia gubernauit Nā regē ſcotorꝫ cinandū cambiorꝫ malcolinū: archipyratā maſcoſiū oīeſqꝫ reges walenſiū nūero. v. ad curiā coactos ꝑpetuo ſacramēto ſibi obligauit. Quos apđ legionū ſibi occurrentes: ꝛ pompā triumphi ꝑ fluuiū deduxit vna naui impoſitos quā illi remigabāt ꝛ ipſe in prora ſedebat Compatriotas ſuos a nimia potatione timore et induſtria refrenauit. Et adeo ſeuerꝰ fuit: ꝙ ibi nullꝰ fuit priuatus latro nullus popularis ꝑdo: niſi q̄ vellet amittere vitā: q̄n etiā oīs gn̄is feras ſanguis auidas ex regno exterminauit. Guidualo regi gualdēſiū indixit / vt ſibi cūi āno tributū. ccc. luporū ſolueret. Quod dum ille pluribꝰ annis feciſſet: nullū ſe ā plius inuenire ꝓfeſſus eſt. Omni eſtate pꝰ paſcha naues per oīa littora adunari ꝑcipiebat: ꝛ aſcēdens ipſemet mare circuibat: vt pyratas arceret. hyeme vero ꝑ prouītias equitabat vt predones deleret: iudicia potētiorꝫ exquirens ne ius violarent. Quodā tēpore venatū prexerat: dunſtanū qui ſecū erat rogās miſſam differre: qua dies dn̄icus erat. Appropinquante hora tertia epiſcopus ſacris indutus ſuper altare regē expectabat: ſubitoqꝫ ſopore leui depreſſus: raptus in celū audiuit cātus angelorū cātantes kyrieleyſon. ix. vicibus. Excitatꝰ poſt modicū adhuc expectās rapitur ꝛ audiuit alta voce dici. Ite miſſa eſt ꝛ rn̄deri: deo grās. Tūc accurētes eius clerici regē adeſſe dixerunt: quibus rn̄dit ꝙ miſſam audiuerat: nec eſſe opus ꝙ ea die amplꝰ celebraret. Interrogatus a rege cur hec diceret: ꝛ quare celebrare nollet viſionē apit. Et hoc ſumpta occaſione regi prohibens: ne die dn̄ico vlterius venatū pergeret. Quā correptionē ſctūs rex benigne ſuſcepit et de cetero obſeruauit. Qui gubernato regno poſt annos. xvi. āno etatis ſue. xxxij. in pace quieuit: et miraculis poſt obitum claruit. Ut in vita beati patricij clarius patet.

Explicit (Noua legēda anglie). Impreſſa lōdonias: i domo wināđi de worde: cōmorātis ad ſignū ſolis: in vico nūcupato (the flete ſtrete). Anno dn̄i. M.CCCCCxvi. xxvij. die Februarij. ¶ Itaqꝫ omnes hyſtorie hic collecte: merito dicūtur noue: quia licet quedam de iſtis etiā reperiūtur apud plures: nō tamē ita emēdate ꝛ correcte ſicut in hoc volumen continentur.

